

Jože Gregorič
Kostelski slovar

A
Slovar
kostelskega narocja
Zbral Jože Gregorič

→ recelj
→ kosarica
m. m.
→ recelj
ta ali

koli
olčice
olčice
udi lesen
na katere
ni jezni
paličice tu
vadju pri ko

Kotel ob Kalpi.

A
B
C
Č
D
E
F
G
H
I
J
L
M
N
O
P
Q
R
S
Š
T
U
V
W
X
Y
Z
Ž

A

Jože Gregorič

Kostelski slovar

*Slovar
kostelskega narocja
Zbral Jože Gregorič*

Zbirka Slovarji

Urednik zbirke

Marko Snoj

Kostelski slovar

© 2014, ZRC SAZU

www.fran.si

Avtor

Jože Gregorič

Uredniki

Sonja Horvat, Ivanka Šircelj-Žnidaršič
in Peter Weiss

Oblikovanje naslovnice

Dušan Grobovšek, Idejološka ordinacija

Predloge za naslovnico

rokopisi in risba Jožeta Gregoriča,
hrani Inštitut za slovenski jezik Frana
Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani, ter
razglednica Pozdrav iz Fare (ok. 1910),
hrani Pokrajinski muzej Kočevje

Prelom

Simon Atelšek

Izdajatelja

Inštitut za slovenski jezik
Frana Ramovša ZRC SAZU

zanj Marko Snoj

in Občina Kostel

zanjo Valentin Južnič

Založnika

Založba ZRC

zanjo Oto Luthar

glavni urednik založbe Aleš Pogačnik

in Občina Kostel

zanjo Valentin Južnič

Tisk

Cicero Begunje, d. o. o.

Naklada

1000 izvodov

Besedilo je bilo pripravljeno z vnašalnim sistemom
ZRCola (<http://ZRCola.zrc-sazu.si>), ki ga je na ZRC SAZU
v Ljubljani (<http://www.zrc-sazu.si>) razvil Peter Weiss.

CIP – Kataložni zapis o publikaciji

Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6'282(497.4Kostel)(038)

GREGORIČ, Jože, 1908-1989

Kostelski slovar / Jože Gregorič ; uredili Sonja Horvat,
Ivanka Šircelj-Žnidaršič in Peter Weiss. – Ljubljana :
Založba ZRC ; Kostel : Občina, 2014. – (Zbirka Slovarji /
Založba ZRC, ZRC SAZU, ISSN 2232-3759)

ISBN 978-961-254-480-5 (Založba ZRC)

269037824

Digitalna različica (pdf) je pod pogoji licence CC BY-NC-
ND 4.0 prosto dostopna:

<https://doi.org/10.3986/9789612544805>

Za HTML različico z iskalnikom glej <https://fran.si>.

Jože Gregorič
Kostelski slovar

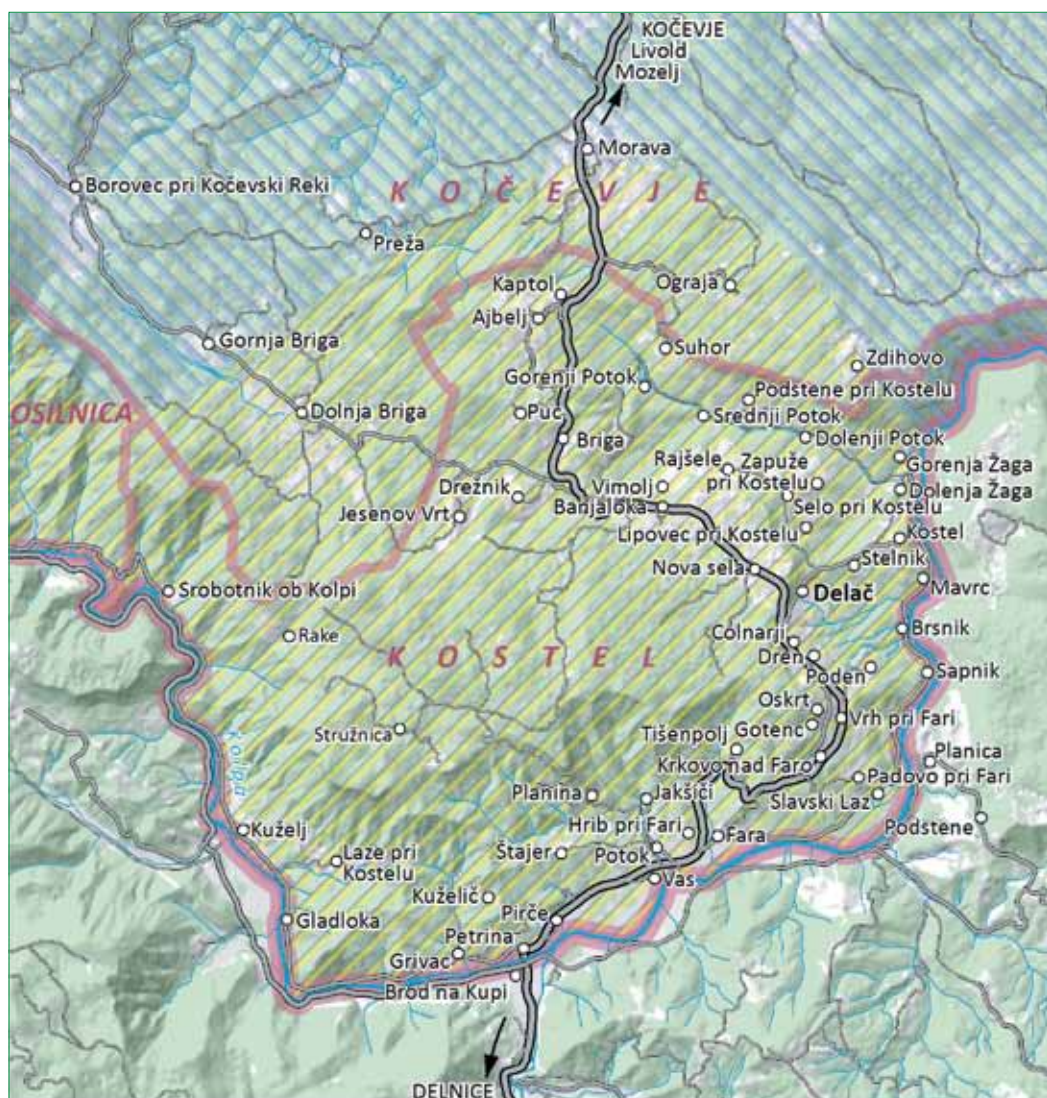
Uredili
Sonja Horvat,
Ivanka Šircelj-Žnidaršič
in Peter Weiss

Ljubljana 2014

X

Kazalo

KRAJI V KOSTELSKEM SLOVARJU JOŽETA GREGORIČA (zemljevid)	6
PREDGOVOR	7
Uvod	9
1 Avtor slovarja Jože Gregorič	9
2 Vsebina slovarja	9
3 Gradivo za slovar	10
4 Sestava gesla	11
4.1 Iztočnica	11
4.2 Enako pisane iztočnice	11
4.3 Narečni del iztočnice	12
4.4 Besednovrstni podatek	13
4.5 Pomensko-ponazarjalni razdelek	13
4.6 Razdelek z besedno zvezo	14
4.7 Podiztočnica in podgeslo	15
4.8 Posebni razdelek	15
4.9 Komentar	16
4.10 Ilustracija	18
4.11 Kazalčno geslo	18
5 Označevalniki	19
6 Glasoslovje	20
6.1 Samoglasniki	20
6.2 Zvočniki	22
6.3 Nezvočniki	22
6.4 Izguba glasov	23
7 Oblikoslovje	23
7.1 Samostalnik: prva moška sklanjatev	23
7.2 Samostalnik: druga moška sklanjatev	24
7.3 Samostalnik: prva ženska sklanjatev	25
7.4 Samostalnik: druga ženska sklanjatev	25
7.5 Samostalnik: prva srednja sklanjatev	26
7.6 Pridevnik	27
7.7 Glagol	28
LITERATURA	30
KRAJŠAVE IN OZNAČEVALNIKI TER ZNAKI IN SIMBOLI	32
SLOVAR	35

Kraji v Kostelskem slovarju Jožeta Gregoriča

- državna meja
- občinska meja
- kostelsko narečje v Sloveniji
- mešani kočevski govori

0 0,5 1 1,5 2
 km

Avtor vsebine: Peter Weiss

Avtorici zemljevida: Manca Volk Bahun, Jerneja Fridl

Podlaga: topografski podatki (GURS, GIAM), narečja (GIAM)

© Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU 2013

Predgovor

O srečnih usodah knjig ni mogoče povedati kaj dosti, zgodbe in romane pa bi se dalo pisati o nesrečnih. Vendar zadovoljstvo ob izidu knjige vedno znova prekrije grenkobe, ki so se pojavljale pri njenem nastajanju. Tako je tudi z zapleti, ki so povzročili veliko zamudo, s katero prihaja med bralce dolgo pričakovani in napovedovani slovar kostelskega narečja.

Vse bistveno za ta slovar je prispeval Kostelec iz Delača, duhovnik in profesor slavistike Jože Gregorič (1908–1989), ki zato velja za avtorja slovarja. Njegovo gradivo smo urejali trije delavci Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU: sprva Sonja Horvat, ki je v osemdesetih letih 20. stoletja s profesorjem Gregoričem sodelovala pri urejanju tipkopisa vse do njegove smrti (pozneje je bil tipkopis pod njenim vodenjem večinoma pretvorjen v računalniško obliko), ter Ivanka Šircelj-Žnidaršič in Peter Weiss, ki sva slovar po letu 2003 z vmesnim dolgoletnim prisilnim premorom dokončno uredila in pripravila za tisk.

Slovar je namenjen domačinom, katerim naj bi posredoval govor Delača in okolice (ta je del kostelskega narečja), kakršen je bil po zapisih Jožeta Gregoriča pretežno v prvi polovici 20. stoletja, vsem, ki jih zanima primerjava tega narečja s slovenskim knjižnim jezikom ali z njihovim narečjem, pa tudi jezikoslovcem in proučevalcem slovenskega jezika in jezikovnega sistema na slovenskem jugu tik ob meji s Hrvaško. Lahko je osnova za nadaljnje jezikoslovne raziskave in za proučevanje sprememb v kostelskem narečju, do katerih je prišlo v zadnjih desetletjih, še posebej po vzpostavitvi slovensko-hrvaške državne meje leta 1991.

Saj ni nič novega, pa vendar je prav, da se ponovi: narečni slovar omogoča domačinom narečno samopotrjevanje, ohranjanje jezikovnih vsakdanjosti in oživljanje tistega, kar je na robu narečnega spomina, nedomačinom pa osredotočenje v tem primeru na kostelsko narečje in predvsem na njegovo besedje in materialno stvarnost z različnih vidikov. S slovarjem je zdaj dana možnost, da kdo drug dopolni, kar v njem manjka ali pa je zapisano drugače, kot bi moralo biti.

Ta knjiga je hkrati spomenik neznanske ljubezni in prizadevnosti Jožeta Gregoriča, da bi ne le z narečno besedo, ampak tudi z risbo ponazoril ter sodobnikom in poznejšim rodovom predstavil in zapustil izročilo, poznavanje narečja in znanje, ki je v njegovem času že postajalo čedalje redkejše, recimo o kmečkih delih in opravilih ter o otroških igrah in verzifikacijah, pa tudi o lastnih imenih z obravnavanega področja.

V zadnjih letih nama je ob urejanju pri pojasnjevanju nejasnih mest, predvsem prvotno marsikdaj samo ohlapno nakazanih pomenov, pomagalo kar nekaj Kostelcev, posebej še Marija Zalar iz Rajšela, Anton Gregorič iz Ljubljane, Stanislav Južnič in Nežika Zdravič, katerih dopolnilne podatke sva upoštevala, ne da bi rušila ali koreniteje spreminjala Gregoričevo osnovo in njegove zapise. V dialektološki sekciji inštituta za slovenski jezik je najino urejanje ves čas tvorno spremljala Karmen Kenda-Jež. Vsem se za naklonjenost in za dragoceno pomoč najlepše zahvaljujema, saj je z njihovimi prispevki slovar preprosto boljši.

K proučevanju življenja in dela Jožeta Gregoriča je spodbujal Stanislav Južnič, kar se je odrazilo v monografiji z naslovom *Domoznanec in kulturni delavec Jože Gregorič: kostelski ponos na*

slovenskem leposlovnem nebu (Južnič – Samec – Weiss 2011), v kateri je sam objavil Gregoričev življenjepis in pregled dela, Drago Samec obsežno Gregoričevo bibliografijo, Peter Weiss pa je predstavil rokopisne in druge vire za Gregoričev kostelski slovar.

Za izid slovarja se je pred leti zavzela Občina Kostel z županom Valentinom Južničem na čelu. Na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU je delo za slovar spodbujal predstojnik Marko Snoj. Pri oblikovanju besedila za natis je imel glavno besedo Simon Atelšek z istega inštituta, risbe je profesionalno obdelal Igor Lapajne iz Fotolaboratorija ZRC SAZU, pri iskanju fotografskega gradiva pa so se trudili Mihael Glavan, Jože Gregorič ml., Vesna Jerbič Perko iz Pokrajinskega muzeja Kočevje in Drago Samec. Za trud vsem najlepša hvala.

Matija Žagar je v nedavno objavljeni knjigi *Kostel in Kostelci* (2013) v uvodu k dodanemu knjižnoslovensko-kostelskemu slovarju napisal (Žagar 2013: 276): »Znano je, da je v povezavi s kostelskim slovarjem ogromno dela opravil pokojni profesor in teolog Jože Gregorič iz Delača. Zbral je veliko število narečnih kostelskih besed za slovar, a gradivo zaenkrat še ni zaživelo v knjižni izdaji. Srčno si želim, da bi v najkrajšem možnem času celovit kostelski narečni slovar le zagledal luč sveta, saj bi bilo res škoda, da bi delo in trud, ki ju je nekdo že vložil v to, ostala zapečateni na SAZU ali v muzeju.«

Objavam v obsežni bibliografiji profesorja Gregoriča (1452 enot, od tega 18 samostojnih publikacij) se zdaj pridružuje njegovo življenjsko delo. Tako postaja najobsežnejše Gregoričevo zastavljeno in dodatno urejeno delo javno, s tem pa zveza kostelski slovar, ki smo jo doslej pisali z malo začetnico, dobiva kot naslov knjige veliko – tu je *Kostelski slovar* Jožeta Gregoriča.

Peter Weiss

in Ivanka Šircelj-Žnidaršič

Uvod

Peter Weiss

1 Avtor slovarja Jože Gregorič

Rojen je bil 27. novembra 1908 v Delaču v Kostelu. Po končani gimnaziji v Kočevju (obiskoval jo je v letih 1920–1928) je leta 1933 končal študij na teološki fakulteti v Ljubljani. Leta 1932 je bil posvečen v duhovnika. Po koncu teološkega študija je bil vzgojni prefekt v Zavodu svetega Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani. Ker se je tu pokazala potreba po slavistično izobraženem učitelju, je bil Gregorič poslan na filozofsko fakulteto univerze v Zagrebu, kjer je leta 1939 končal slavistiko in bil hkrati duhovnik za zagrebške Slovence, pri katerih je organiziral tudi bogato kulturno, predvsem gledališko dejavnost. Po vrnitvi v Ljubljano je bil v letih 1939–1941 suplent na klasični škoifijski gimnaziji v Šentvidu pri Ljubljani. Drugo svetovno vojno je preživel v Zagrebu, kjer je kot duhovnik pri cerkvi sv. Roka spet skrbel za zagrebške Slovence. Po vojni je bil župnik v Tržiču na Gorenjskem in v Lomu pod Storžičem, na Krki pri Stični, na Polici pri Grosupljem in na podružnici Bevke v župniji Vrhnika, zadnje desetletje pa je preživel v cistercijanskem samostanu v Stični, kjer je 5. septembra 1989 umrl; tam je tudi pokopan.

Več o njegovem obsežnem leposlovnem, literarnozgodovinskem, domoznanskem, etnološkem, publicističnem, teološkem, prevajalskem, uredniškem in gledališkem ter organizacijskem delu je zapisano v monografiji *Domoznanec in kulturni delavec Jože Gregorič (1908–1989): kostelski ponos na slovenskem leposlovnem nebu* (Južnič – Samec – Weiss 2011).

2 Vsebina slovarja

V Kostelski slovar je avtor Jože Gregorič kot materni govorec kostelskega narečja, in sicer govora rojstne vasi Delač in okolice, zajel občno besedje, frazeologijo in veliko različnih lastnih imen in izpeljank iz njih, v glavnem po stanju v drugi četrtini 20. stoletja (prim. Weiss 2011) in z dodatnim dopolnjevanjem po Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Obseg Gregoričevega gradiva za narečni slovar kaže, da je težil k popolnemu zajetju besedja, torej ne samo za narečje značilnega in posebnega (Horvat 1988/89: 76, op. 20).

Kot je bilo že zapisano, se gradivo za slovar »ne nanaša na kostelski govor v celoti, pač pa samo na njegov južni del od Grglja na vzhodu do Srebotnika na zahodu« (Horvat 1988/89: 73).

Zadnja dva urednika, Ivanka Šircelj-Žnidaršič in Peter Weiss, sva geslom z razlagami, oprtimi na tiste v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, in s ponazorili dodala še kazalke in vodilke ter komentarje in ilustracije, za knjigo pa je bil sestavljen tudi slovarski uvod. Gregorič sam je začel najbrž kmalu po letu 1975 sestavljati spremno besedo k slovarju, ki pa je ostala nedokončana (ponatisnjena je v Weiss 2011: 39).

3 Gradivo za slovar

Gregoričevo jezikovno gradivo, ki ga hrani dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani, je ohranjeno na listkih, v treh delnih rokopisnih slovarjih in kot tipkopis (pri oblikovanju in izpopolnjevanju tipkopisa je sodeloval še sam Gregorič). Pri sestavljanju slovarskega uvoda in tudi že vmes si je bilo mogoče pomagati z zapisom T282 Delač, ki ga je za Slovenski lingvistični atlas leta 1983 prispeval Jože Gregorič (gl. razdelek 6). V sorazmerno najprvotnejši listkovni kartoteki so besede s pripisanimi pomeni in ponazarjalnimi primeri večinoma skicirane (ker so poknjžene, ponazarjalni primeri pa so največkrat sploh zapisani kar v knjižnem jeziku) in opremljene z risbami samega Jožeta Gregoriča (gl. razdelek 4.10).

Prvotni tipkopis je bil že po Gregoričevi smrti vnesen v računalniško obliko (za to je po začetnem uredniškem sodelovanju z avtorjem Jožetom Gregoričem poskrbela Sonja Horvat). V letih 2000–2003 sta slovar skupaj urejali Sonja Horvat in Ivanka Šircelj-Žnidaršič. Potem ko je Sonja Horvat odšla z inštituta, je bilo sodelovanje Ivanke Šircelj-Žnidaršič in Petra Weissa pri urejanju po dveh letih ustavljeno zaradi avtorskoprnih zadreg. Ponovno je steklo leta 2010 in v tem času je sva urejanje slovarja dokončala Ivanka Šircelj-Žnidaršič in Peter Weiss.

Na mnogih mestih je bilo treba Gregoričeve nakazane razlage dopolniti z ustrezniciami po *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. To delo je sicer začel s pomočjo Sonje Horvat že Gregorič sam, vendar pa se je končalo pred njegovo smrtjo, leta 1989. Gregoričevo gradivo, iztočnice na črko Ž, je bilo nepopolno, zato sva ga zadnja dva urednika po najboljših močeh izpopolnila iz ponazarjalnih primerov v drugih geslih, nekaj pa tudi iz Gregoričevih zgodnejših zapisov na listke, ki so ohranjeni v njegovi kartoteki.

Kljub temu da je Gregorič ob koncu življenja napisal dva precej podobna rokopisa kostelskega slovarja, pa črke Ž ni izgotovil v celoti, saj peta knjiga *Slovarja slovenskega knjižnega jezika* s črkami od T do Ž do leta 1989, ko je Gregorič umrl, še ni bila izgotovljena v celoti – izšla je namreč šele leta 1991. Tipkopis se tako konča z geslom *žrelo*, nadaljnja gesla pa so v tukajšnji izdaji uredniško dodana iz ponazarjalnih primerov k drugim geslom in iz zapisanega na listkih. Ker so narečni zapisi na Gregoričevih listkih napol poknjženi, so gesla, narejena iz njih, ponatisnjena in urejena pa v skladu s siceršnjimi gesli; na ustreznih abecednih mestih so zapisana v krepkih oglatih oklepajih na način [xxx], in sicer od gesla *žungati* do konca abecede, in jih je 15.

Uredniški pregled je pokazal nedoslednosti in pomanjkljivosti v Gregoričevem zapisu (in potem dvakratnem zapisu, namreč tipkopisa in prvega računalniškega vnosa) narečnih oblik predvsem pri dolžinah, sploh v nenaglašanih položajih. Urednika sta poskušala primanjkljaje v okviru možnega odpraviti, vendar to ni bilo mogoče v celoti: če bi Gregoričevo gradivo preverjali po stanju v kostelskem narečju danes, bi se znašli v več nevarnostih, saj gradivo ne bi bilo več (samo) Gregoričevo, hkrati pa se tudi ne bi vedelo, ali je (zdaj vendarle že) zgodovinsko ali današnje.

Ob obsežnem gradivu Jožeta Gregoriča, katerega izvorniki in fotokopije so v dialektološki sekciji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša v Ljubljani (skoraj vse to gradivo, vključno z

zvočnim zapisom obiska Jožeta Gregoriča in skupine jezikoslovcev 10. junija 1981 v Kostelu, je bilo v letih 2010–2011 digitalizirano), pa je treba z veliko strokovno in nič manjšo človeško grenkobo ugotoviti, da je prva urednica Gregoričevo kostelsko gradivo kot zadnja Gregoričeva sodelavka in zaposlena na inštitutu najprej odtujila in ga potem šele po odločitvi sodišča vrnila na inštitut v obliki fotokopij. Zaradi komunikacijske blokade ni mogoče izvedeti, ali je bilo pri dokončanju slovarja urednikoma na razpolago vse prvotno Gregoričevo gradivo. Domnevati je mogoče, da ne, saj je bil ob tem odnesen tudi del inštitutskega gradiva za Slovenski lingvistični atlas, ki je pred tem na inštitutu, kjer je delala prva urednica, zagotovo bilo. Vsega tega inštitutskega gradiva ustanova zaradi nepripravljenosti na nov položaj ni znala pravočasno dobiti vrnjene, nazadnje pa je inštitut – v skladu z odločitvijo sodišča – dobil nazaj celo samo fotokopije gradiva. Hranilišče izvornikov rokopisnega gradiva Jožeta Gregoriča ostaja znano samo prvi urednici tega slovarja.

4 Sestava gesla

V slovarju so geselski sestavki dveh vrst: (1) (polna) gesla s knjižno ali poknjženo iztočnico, kjer narečnemu zapisu iztočnice sledi razlaga in vsi drugi podatki, ter (2) kazalna gesla, v katerih je od knjižne, poknjžene ali delno poknjžene iztočnice preusmerjeno na polno geslo (gl. razdelek 4.11). Podgesla (gl. razdelek 4.7) so deli gesel s podiztočnicami (te uvaja znak ►) in vsebujejo oblikovne izvedenke iztočnic (npr. prislovno podgeslo **lepo** v pridevniškem geslu **lep**).

4.1 Iztočnica

Polnopomensko geslo uvaja knjižna ali poknjžena iztočnica, ki je potrebna zaradi lažjega iskanja besede v slovarju in zaradi navajanja iztočnice v drugih geslih, kjer lahko nastopa kot kazalka (sopomenka) ali vodilka:

davi ► ¹da:vè prisl. ⟨⟩ *davi* |*danés zjutraj* |
delček ► ¹dè:učèk -a m ⟨⟩ *delček* |*manjšalnica od delec* | **gl.** krajec

Knjižna iztočnica se sklada z besedo v slovenskem knjižnem jeziku (**debelina**, **debeluškast**), sicer pa je poknjžena, tako da dobi obliko, kakršno bi imela, če bi postala del slovenskega knjižnega jezika (**debeliji**, **debelka**, **dedec**, **kupnjak**, **kupovati**, **kupoven**). Praviloma se poknjženje ravna po pravilih, kot jih je zapisala Sonja Horvat (Horvat 2001/02).

4.2 Enako pisane iztočnice

Iztočnica z malo začetnico ima prednost pred iztočnico z veliko (**briga** :: **Briga**), sicer pa si enako pisane iztočnice sledijo v zaporedju samostalnik, pridevnik, zaimek, glagol, prislov, členek, predlog, veznik in medmet.

Za knjižno ali poknjiženo iztočnico, ki ima enako pisano iztočnico iz iste besedne vrste, stoji nadpisana številka, ki je pripisana tudi v razlagah ter kazalkah in vodilkah drugod v slovarju:

deka¹ ▶ 'dɛka -e ž ⟨⟩ [**deka*], *dekagram* |utežna mera, stotina kilograma|

deka² ▶ 'dɛka -e ž ⟨⟩ [**deka*], (*volnena*) *odeja*: 'po:krit se s p'la:xtò i z 'dɛkò

4.3 Narečni del iztočnice

Znak ▶ uvaja narečni del iztočnice, ki je zapisan praviloma s posebnimi znaki:

dacar ▶ 'da:car -ja m ⟨⟩ *kdor pobira dac*

- Pri samostalniku (m, ž, s) je to praviloma imenovalnik ednine (ali pri samomnožinskih množicah), ki mu je dodan roditelj v ustreznem številu, praviloma v ednini.
- Pri pridevniku (prid.) je to oblika za imenovalnik ednine moškega spola, za katerim stojita obliki za ženski in srednji spol.
- Pri glagolu (nedov., dov.) je to nedoločnik, za katerim je navedena oblika za 1. osebo ednine.
- Pri zaimkih (zaim.) in števnikih (štev.) si stranski skloni podatki sledijo tako kot pri samostalnikih ali pridevnikih.

Med oblikoslovnimi različicami lahko stoji označevalnik *in* ali tudi kak drug (*star.*) praviloma pri samostalniku med dvema imenovalnikoma *in/ali* med dvema roditeljima, pri glagolu pa med dvema nedoločnikoma *in/ali* med dvema oblikama za prvo osebo ednine; v geslu *kopati* ima isti nedoločnik dve sedanjski obliki:

dajati ▶ 'davət -an in 'dajat 'da:jən nedov. ⟨⟩ [...]

kopati¹ ▶ 'kɔ:pat -pl'en in -an nedov. ⟨⟩ [...]

Če se kateri od osnovnih podatkov v gradivu ne pojavlja, namesto njega v nizu slovničnih podatkov stoji pomišljaj (–), ki na pričakovanem mestu pomeni odsotnost katere od besednih oblik, ki je ni bilo mogoče vzpostaviti:

krištal ▶ k'rištaɥ – m ⟨⟩ • 'nebo je 'ja:snò kò k'rištaɥ
zelo

Podatek -- za samostalnikom (**deci**) ali -- -- za pridevnikom (**fajn**) pomeni, da se beseda pregiba z ničtimi končnicami (ali da je nesklonljiva, kot piše SSKJ). Vendar pa gre za nekaj drugega, ko sta imenovalnik in roditelj pri samomnožinskih samostalnikih enaka, torej ko se imenovalniška oblika v roditelju ponovi (**gosli**); preostali skloni so namreč drugačni od njiju.

4.4 Besednovrstni podatek

Narečnemu delu iztočnice in morebitnim pregibanjskim podatkom sledi (pred znakom ⟨⟩) podatek o besedni vrsti iztočnice. Slovnični opis besed je bil zastavljen in je izpeljan z naborom besednovrstnih podatkov, kakršen je v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*, čeprav je v slovnični teoriji in siceršnjem slovarpisju pojmovanje posameznih besednih vrst danes lahko drugačno.

člen	člen
členek	členek
dov.	dovršni glagol (ki v zvezi dov. in nedov. pomeni dvovidskost s prevladujočo dovršno rabo)
m	samostalnik (ali samostalniška besedna zveza z jedrom) moškega spola
medm.	medmet
mn.	za m, s ali ž: samomnožinski samostalnik (gosli, Liparski, ljudje)
nedov.	nedovršni glagol (ki v zvezi nedov. in dov. pomeni dvovidskost s prevladujočo nedovršno rabo)
predl.	predlog
prid.	pridevnik
prisl.	prislov
s	samostalnik (ali samostalniška besedna zveza z jedrom) srednjega spola
štev.	števnik
vez.	veznik
zaim.	zaimek
ž	samostalnik (ali samostalniška besedna zveza z jedrom) ženskega spola

Razširjeni slovnični podatek je slovnično pojasnilo (navadno v ženskem spolu V geslu **brej**, nav. 3. os. ed. V geslu **daniti se**, rabljeno kot medmet V geslu **žigarica**).

4.5 Pomensko-ponazarjalni razdelek

Širokokotna lomljena oklepaja ⟨⟩ uvajata pomensko-ponazarjalni razdelek. V njem so ležeče zapisane razlage ali knjižne ustreznice besed in imen, kar vse je v veliki meri povzeto po *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*. Če je razlag ali ustreznic več, so oštevilčene na način **1.**, **2.** itd., različice pomenov so označene z **a**), **b**) itd., v obsežnejših geslih pa so večje pomenske skupine pa z **I.**, **II.** itd. oz. z **A**), **B**):

ljubiti ▶ 'l'ü:bèt -èn nedov. ⟨⟩ **1.** ljubiti |čutiti močno naklonjenost do **a**) osebe drugega spola|: 'dèkle 'l'ü:bè 'fa:nta **b**) koga, združeno s skrbjo za njegovo korist, dobro|: 'ma:tè 'l'ü:bè 'dè:te **2.** nav. 3. os. ljubiti |imeti kaj za dober pogoj rasti, razvijanja|: xɾ'metü:n 'l'ü:bè vróč'i:nó **3.** prijati |povzročati ugodje|: bôŋ'ni:kè 'l'ü:bè tópl'i:na **4.** marati, imeti rad|: 'na:ša 'xi:ša ne 'l'ü:bè 'čɾnèx p'rascef ▪ ne 'l'ü:bè gó'vɛ:da 'si:ve 'fa:rbe i k'rɛ:bl'astèx 'rògò:f

Zamejevalni del razlage je zapisan med dvema pokončnicama:

lobanja ▶ ló'ba:n'a -e ž ⟨⟩ *lobanja* |okostje glave|:
ló'ba:n'ò sò iskó'pa:lè

Razlago lahko nadomešča več knjižnih ustreznic, ki so praviloma sopomenke:

faren ▶ 'fa:rèn -rna -ò prid. ⟨⟩ *faren*, *župnijski*: 'fa:rna
'ce:rkóf

Pred knjižno ustreznico in/ali (zamejevalno) razlago je v ležečih oglatih oklepajih in za zvezdico zapisana identična ali podobna neknjižna ali v knjižnem jeziku označena ustreznica, ki je bila praviloma navedena že v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika*; pokaže naj vpetost narečne besede v nezborni slovenski jezik, kjer je to besedje pogovorno, starinsko, zastarelo, pokrajinsko ali kako drugače označeno:

farovski ▶ 'fa:ròškè -a -ò prid. ⟨⟩ [**farovski*], *župniški*,
župniščen: 'fa:ròške 'ni:ve
krebljati ▶ k'rebl'at kreb'l'a:n nedov. ⟨⟩ **1.** [**krevlja-*
tij], [**krevsati*] |počasi, težko, nerodno hoditi|:
k'rebl'au je za b'la:gón [...]

Sopomenka je praviloma navedena v geslu s knjižno ali najbolj navadno zaznamovano besedo:

telebniti gl. telebiti, žužkniti

Med dvema ponazarjalnima primeroma k posameznemu pomenu stoji znak ▫.

Za posameznim ponazarjalnim primerom lahko stoji dodatna zamejevalna razlaga, zapisana ležeče:

luskniti ▶ 'lü:skènt -knen dov. ⟨⟩ ekspr. *zgruditi se*, *po-*
giniti zaradi dela, naporov, pomanjkanja hrane:
'lü:skn'lé 'bõ:mõ ód 'žè:je *zelo smo žejni*

Pri krajevnih imenih je bil vir knjižnih ustreznic priročnik *Slovenska krajevna imena* (SKI). Pred tako imenovanimi narejenimi knjižnimi oblikami stoji zvezdica, ki je prepisana v tukajšnji slovar (SKI: 6):

senovski ▶ se'nõ:skè -a -ò in se'nõ:fské -a -ò prid. ⟨⟩
senovski, **jesenovvrtski* |*ki se nanaša na Senovce*
ali na naselje Jesenov Vrt | prim. Senovrt

4.6 Razdelek z besedno zvezo

Za polnim krogom ● je navedena (stalna) besedna zveza, praviloma s sobesedilom, lahko tudi taka, ki je ni bilo mogoče ali nujno pomensko uvrstiti v katerega od prejšnjih razlagalno-ponazarjalnih razdelkov; praviloma ji je pripisana razlaga. Takih je lahko v posameznem geslu tudi več:

majka ▶ 'ma:ika medm. ⟨⟩ kot vzklík • 'ma:ika 'mi:la! *izraža ogorčenje, nestrpnost* • 'ma:ika te 'ròdi:la! *izraža veliko jezo, ogorčenje* • "bòže pò'mòzè, "ma:ika 'bòža! *izraža dobro željo ob začetku dela*

4.7 Podiztočnica in podgeslo

Za znakom ▶ kot podiztočnica nastopa na začetku podgesla beseda ali besedna zveza, ki je oblikovno in pomensko vezana na iztočnico, npr. zveza s prostim morfemom *se*, deležnik pri glagolu ali prislov pri pridevniku. Podiztočnica nima pripisanih neprvih osnovnih slovarskih oblik:

krcati ▶ 'kr̩cat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *nakladati, nalagati*: ne 'kr̩caĭ 'tùlèkò na 'ta:l'ar ▶ **krcati se** 'kr̩cat se *grmaditi se, kopiciti se*: òb'la:kè se 'kr̩caĭò ■ prim. krnjiti, krpati

krotek ▶ k'ròta:k k'ro:tka k'rutku prid. ⟨⟩ *krotak, krotek* **1.** |ki človeka ne napada, mu ne povzroča težav|: k'ròta:k 'vòu **2.** *miren, poslušen, ponižen*: k'ro:tka 'žɛ:n'ska ▶ **krotko** k'rutku prisl. *krotko, mirno, ponižno*: k'rutku g'lè:da

4.8 Posebni razdelek

Za znakom ■ so navedene kazalke (za krajšavo gl.) in vodilke (za krajšavo prim.), splošni komentarji in komentarji o stvarnih podatkih (za znakom ☒) ter podatki o upodobitvi predmetnosti na risbi (za znakom ☒).

Pri iztočnici je za krajšavo gl. navedena knjižna ali poknjižena narečna ustreznica. Ustreznici ali nizu ustreznic (sopomenskemu nizu) lahko za podpičjem sledi knjižna besedna zveza (s sestavino iz iztočnice), ki ima v slovarju knjižno ali poknjiženo narečno ustreznico, navedeno za krajšavo gl. (tule *kuhinjska krpa*):

krpa ▶ 'kr̩pa -e ĩ ⟨⟩ *krpa* **1.** |kos blaga za brisanje ali čiščenje|: b'ri:sat 'mi:zò s 'kr̩pò **2.** |manjši kos blaga, ki ostane pri krojenju|: ž'ni:dar 'ni: 'v̩nò 'six 'kr̩p **3.** |tak kos za prekrivanje, nadomeščanje raztrganega, izrabljenega dela|: 'kr̩pe na x'la:čax **4.** ekspr. |manjši kos česa|: 'kr̩pa 'zemi'l'è: ■ gl. blek, cunja, flek, fleka, flika; kuhinjska krpa gl. salvet

Podiztočnica je lahko ponovljena, temu pa za krajšavo gl. sledi njena knjižna ali poknjižena ustreznica (ali več ustreznic) (tule *mečkati se*), h kateri se kaže:

mečkati ▶ 'mečkat -an nedov. ⟨⟩ *mečkati* |s stiskanjem povzročati, da postane kaj zgubano, stisnjeno|: 'papè:r, g'vant 'mečkat ▶ **mečkati se** 'mečkat se *mečkati se* **1.** |postajati zguban, stisnjen|: g'vant se 'mečka **2.** |biti tak, da se (rad) zguba, stisne|: 'ta: š'tof se 'mečka ■ gl. gnjaviti; mečkati se gl. jatiti se

Pri zgolj knjižni iztočnici so v kazalki navedene narečne iztočnice. Iztočnica je za krajšavo gl. v kazalki lahko dopolnjena (tule *kriviti se*) ali pa je med poševnicami zapisana pomenska različica iztočnice, ki v geslu ni zajeta, čemur za gl. sledi knjižna ali poknjžena narečna ustreznica ali več ustreznic, tudi če je pokazano k podiztočnici.

kriviti ▶ k'rivi:t -i:n nedov. ⟨⟩ *kriviti, dolžiti*: 'že:nò je k'rivi:ȳ le'no:be ■ /dajati krivo obliko/ gl. svijati; kriviti se gl. krivandati

Če iztočnica spada v drugo besedno vrsto kot beseda v kazalki, je druga besedna vrsta glede na iztočnico navedena na začetku kazalke:

sak ▶ 'sak 'saka m ⟨⟩ *sak* |ročna priprava z mrežo v obliki vreče, pritrjena na palici, za lovljenje rib, rakov|: s 'sakòn 'lo:vèt 'ri:be ■ zaim. gl. vsak

Za krajšavo prim. so navedene vodilke, ki kažejo besedotvorne povezave ali rahlejšje sopomenske odnose med iztočnicami:

Kostel ▶ 'ko:steȳ 'kòs'te:la m ⟨⟩ *Kostel* **1.** |ime naselja| **2.** |pokrajina na levem bregu Kolpe| ■ prim. Kostelec, Kostelka, kostelski
Kostelec ▶ 'kòs'te:ȳc -a m ⟨⟩ *Kostelec* |prebivalec naselja ali pokrajine Kostel| ■ prim. Kostel
lader ▶ 'la:dér -dra m ⟨⟩ *predal* |škatli podoben del v kosu pohištna, ki se da izvleči| ■ prim. ladelj

4.9 Komentar

V ustaljeno obliko gesla se kdaj ne da zapisati podatkov, ki bi dopolnili razlage besed ali besednih zvez, sploh pa bi nekateri zahtevali razširitev sestave slovarskega gesla (ledinska in podobna imena, etimologije ali namigi na izvor besede, pojasnila o dvomljivih uvrstitvah recimo rastlin). Zato je kdaj vse to navedeno v razdelku s komentarjem, ki ga uvaja znak ☒. Pripisan je tam, kjer je potrebna dodatna informacija. Če je komentar zunajjezikoven (če je v njem zapisano npr. ledinsko ime s sestavino iz obravnavane besede), stoji v posebnem razdelku, za znakom ■.

Komentarji ali deli komentarjev Jožeta Gregoriča so nepodpisani, uredniški pa imajo na koncu v oklepaju zapis *ur.* (z malo začetnico na koncu ene same povedi in z veliko začetnico za več povedmi komentarja). Več zaporednih komentarjev, če med njimi ne stoji znak ■, loči pomišljaj (**krajec, pahek**).

Komentarji ali kazalke h komentarjem so v tehle geslih (170 jih je):

amen	jez	meja	skradnji
antonje	kalec	mesec	skuhljaj
bezeg	kambra	meta	slizetek
bilparski	kamen	metica	star
boca	kaptolski	Mina	starešina
Bogec	kapučnica	Minca	steljnik
borme	katarinčica	mlad	stena
bormež	klanec	mlaka	stenica ¹
borovški	klempača	močila	svat
brajne	kleščnica	mošnja	ščet
brezovica	koprivič	mrčes	šenti
brlavka	kot	napiljatuž	škrobati se
brndec	Kotnica	natruc	šmic
cifrač	koželjski	nauk	špricalika
curati	krajec	navor	šprij
curica	krehovica	ograjski	Tatani
češnja	kres	onkraj	Tazdoli
čičika	križ	ostati	tepežkati
črepinja	kublič	pahek	tobovec
delčiček	kuča	pekel	tovariš
domovinski	kuja	Pičunkar	trbuh
domovnica	kupljenik	pira	Ulj
dreževka	kužen	pištolica	Untani
dvaindvajseti	lajbak	plot	Uša
dvajset	laz ¹	Pobrežje	vinograd
filar	lazec	podfara	vir
gavge	ležišče	postolček	Voglar
gaz	Lina	pot ¹	volta
globok	lisičji	prasičati se	voznik
greda ²	log	prazen	vperiti
gredica	loka	punjcati	vrag
hišica	Lopata	Rapin	vt
hloja	luk	raštvo	vrtec
hlojica	Lukevec	ravan	zabonec
hoste	luknja	ravnica	zašijati
hrastje	lužnik	Reber	zvati
Ilija	mačica	remenc	žabica
ivanje	madron	ripiti se	žandrati
janjec ²	malnica	Samson	žito
Jarkar	Marko	sekret	žlajkar
jeloviški	materni	seno	žukva
jelša	Matvoz	Silijon	
jesenje	mavrški	sirček	

4.10 Ilustracija

V slovarju je del praviloma samostalniških gesel ponazorjen z risbami, ki jih je narisal avtor slovarja Jože Gregorič sam, večinoma po dvakrat ali celo večkrat, in so ohranjene v listkovnem gradivu za slovar. Starejše risbe je izdelal na papirju, ki je marsikdaj neustrezen za preslikavo, novejše pa skrbneje in z očitno namero, da bodo nekoč objavljene. Tu so upošteevane upodobitve vseh predmetov, le da so izmed več risb iste predmetnosti izbrane najboljše oziroma tiste z večjo količino podatkov. Geslo z ilustracijo je na koncu posebnega razdelka opremljeno z znakom **R**, kar pomeni, da k njemu spada risba z rokopolisom – ta stoji kar se da blizu tega gesla, praviloma za njim –, v nekaterih geslih pa je pripisana le kazalka h geslu, ob katerem je risba z upodobljenim predmetom.

Risbe (vseh je 82) so dodane temle geslom:

ahle	koleno	peru	roža
baba	kosir	peta	ročac
babica	koš	peteh	ročnik
batac	košar	pik	sana
blongača	krivanda	platišče	soha
brndac	kublič	poprečen	spona
brusnica	kuja	predel	sponica
capan	kupnjak	pregelj	srpič
cepika	kuzla	pričeliti	svitak
čokavce	lakanica	prugelj	ščipica
dedac	luč	puza	šojnik
dora	narba	recelj	teslo
drozgac	nitka	remelj	tolčevnica
grabac	obor	reškac	trupina
grod	opljen	rezevnik	tučaj
hlapac	osrednja	rifelj	val
kapa	osti	roča	valjak
kerbelj	ostrva	ročica	zaslonec
klamfa	pahek	rogelj	žlebnjak
klepetac	peka	rogeljci	
kočiček	perilnik	roka	

4.11 Kazalčno geslo

V kazalčnih geslih (v katerih je navedena gola kazalka – za kazalko v posebnem razdelku gl. razdelek 4.8, za kazalko k risbi pa razdelek 4.10) se k ustreznemu geslu (lahko tudi v podgeslu) kaže:

- od besede ali zveze, navedene v pomenskem delu gesla ali v podgeslu, h kateremu se kaže:

kvačka gl. heknodelj

suvati gl. drukati², žokati; suvati se gl. trškati

zvit gl. prefrigan, zviti

- od besede ali zveze, ki je kot dvojnična navedena v narečni iztočnici:

natisniti si gl. natisniti se

- od delno poknjžene narečne oblike, iz katere lahko izhajajo narečni govorec:

kvas ipd. gl. klas ipd.

kvrhi gl. kvrhu

lagak gl. lahek

rez... gl. raz...

štrdeset ipd. gl. štirideset ipd.

Krajšava ipd. pomeni, da ima navedena osnova vsaj še eno izpeljanko, katere priponsko obrazilo je isto tudi v geslu, h kateremu se kaže:

pun ipd. gl. poln ipd.

5 Označevalniki

V slovarju so (predvsem čustvenostni) označevalniki le malo razširjeni v primerjavi s pripisanimi Gregoričevimi, ki so marsikdaj neuravnoteženi. Raba je usklajena s tisto v *Slovarju slovenskega knjižnega jezika* in v slovarskem delu *Slovenskega pravopisa 2001* (SP 2001: 131–134).

- eksp. ekspresivno, čustvenostno: jezikovna prvina, ki izraža čustvenost (**durniti, ekspedirati**)
- evfem. evfemistično, omiljevalno: jezikovna prvina, ki kaj imenuje bolj prizanesljivo, kakor bi bilo treba, ali zamenjuje manj ugodno poimenovanje (**gotov, izdahnniti, mrčes**)
- iron. ironično: jezikovna prvina, ki sicer označuje kaj pozitivnega, vendar je s posmehljivim namenom uporabljena za poimenovanje negativnega (**lep**)
- ljubk. ljubkovalno: jezikovna prvina, ki izraža naklonjeno, prsrčno razmerje do poimenovanega (**mamica, mika, pače**)
- nekđaj jezikovna prvina, ki je bila v rabi nekoč v zvezi s izginulo predmetnostjo (**pecirk, pisanka, podložnik²**)
- nizko nizko: jezikovna prvina, ki grobo izraža občutek odpora, zoprnosti (**drek, svinja**)
- novο jezikovna prvina, katere novost se še čuti (**pogovor, poledica**)
- otr. otroško: jezikovna prvina, značilna za izražanje otrok in za čustveni pogovor odraslih z njimi (**bogec, pupati**)
- slabš. slabšalno: jezikovna prvina, ki izraža podcenjevalen ali zaničljiv odnos do poimenovanega (**candra, candrati se, capa**)
- star. starinsko, zastarevajoče: jezikovna prvina, ki ima nadih preteklosti in jo uporabljajo predvsem starejši govorniki, govorniki srednje generacije pa ne več, vendar jo razumejo (**dalji, falen-ga, gnada**)
- šalj. šalljivo: jezikovna prvina, ki igrivo zamenjuje čustveno nezaznamovano poimenovanje (**ba-tičnjak, potprljenje**)
- vulg. vulgarno: jezikovna prvina, značilna za nesprejemljivo, prostaško raven izražanja (**kurba, rit**)

V slovarju je kdaj uporabljeno tudi priložnostno tvorjeno označevalniško pojasnilo, ki je lahko tudi razširitev ali zožitev označevalnika (v ljudski pesmi v geslu **drukčiti**, šalj., kot vzklík pred polno posodo jedi v geslu **zložiti**, pri žrebanju s kovancem v geslu **pismo**).

6 Glasoslovje

Tukajšnji oris, ki je prilagojen potrebam za branje in razumevanje zapisanega v slovarju in izvira iz gradiva, objavljenega v slovarju, je dopolnjen s podatki, ki jih v kartoteki z gradivom za Slovenski lingvistični atlas (SLA) hrani dialektološka sekcija Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU v Ljubljani. Zapis po vprašalnici za SLA je leta 1983 prispeval Jože Gregorič, in sicer za točko T282 Delač. Starejši zapis Tineta Logarja iz leta 1957 je z isto številko točke iz vasi Vas (v Kostelu). Tine Logar je takrat sestavil nabor znakov, s katerimi se zapisujejo glasovi kostelskega narečja. Milojka Mansoor (takrat Milojka Štampfl-Glavič) je za SLA prav tako leta 1983 napravila zapis T283 Banjaloka. (Prim. Benedik 1999: 124.) Vsi ti zapisi iz Kostela so upoštevani v SLA 1.1–2 v objavi gradiva in v komentarjih.

¹ označuje mesto naglasa pred soglasnikom pred naglašanim samoglasnikom – 'ba:běca *babica*, abě'čě:da *abeceda*, 'pò klěx *po tleh* (tu je naglas je premaknjen na predlog) – ali tik pred naglašanim samoglasnikom – 'agěca *Agica*, na'e:ŋkɚt in na'i:ŋkɚt *nenadoma*

: označuje dolžino samoglasnika, lahko tudi nenaglašenega – 'a:dam *Adam*, a'du:t *adut*, 'mesu: *meso*, 'mesa: rod. ed. *mesa*; podaljšano izgovorjeni soglasniki pri Gregoriču niso zapisani na ta način, ampak so zapisani dvojni – 'o:tteč *odteči*, ó'te:čēn *odtečem*

' označuje omehčanost soglasnika *l* ali *n* – 'a:ɟbl'ēn *Ajbljen*, an'to:n'e *antonje*

6.1 Samoglasniki

i kot knjižni *i* v *misлити*

dolg in pod naglasom – te'li:ca *telica*, meɟ'ni:ka rod. ed. *mejnika*

dolg in ne pod naglasom – 'ši:ši:t *sušiti*, 'meɟni:k *mejnik*

kratek in pod naglasom – na'viči:t *učiti*

kratek in ne pod naglasom – ti'ši:na *tišina*

u kot knjižni *u* v *kuhati*

dolg in pod naglasom – 'pu:šēt *kaditi*, 'du:gò *dolgo*, 'fu:tēr *krma*

dolg in ne pod naglasom – 'sinu: rod. ed. *simu*, *sina*

kratek in pod naglasom – 'kulu *kolo*

kratek in ne pod naglasom – 'kulu *kolo*

ü ustnično zaokroženi sprednji *i*

dolg in pod naglasom – 'jü:trē *jutri*, 'jü:žēna *južina*

- dolg in ne pod naglasom – 'račü:n *račun*
 kratek in pod naglasom – k'rügl'a *krogla*, 'tülèkò *toliko*
 kratek in ne pod naglasom – küxa'ri:ja *kuhanje*, kuharstvo
- è zelo napet ozki *e*, naglašen je ožji kot knjižni *é* v *zvezda*
 dolg in pod naglasom – t'rè:zòf *trezen*, 'sè:r *sir*
 dolg in ne pod naglasom – pò t'ravè: *po travi*
 kratek in pod naglasom – 'èmèt *imeti*, "dèla:č *Delač*, k'rèx *kruh*
 kratek in ne pod naglasom – 'dò:bèr *dober*, me'ja:šè *mejaši*, mè *mi*, soçèja'li:zèm *socializem*,
 'vè:tèr *veter* (poleg 'vè:trčèk *vetrček*)
- ó zelo napet ozki *o*, naglašen je ožji kot knjižni *ó* v *nos*
 dolg in pod naglasom – 'sò:nce *sonce*
 dolg in ne pod naglasom – 'nògò: *nogo*
 kratek in pod naglasom – 'sòdnik *sodnik*
 kratek in ne pod naglasom – òc'vr̩tò *ocvrto*
- ẹ napet ozki *e*, naglašen je širši kot knjižni *é* v *zvezda*
 dolg in pod naglasom – abè'çè:dnèk *abecednik*
 dolg in ne pod naglasom – 'vòdè: rod. ed. vode
 kratek in pod naglasom – p'lèŋkača *plenkača*
 kratek in ne pod naglasom – 'napèť *napeti napnem*
- o napet ozki *o*, naglašen je širši kot knjižni *ó* v *nos*
 dolg in pod naglasom – sa'bò:ta *sobota*
 dolg in ne pod naglasom – 'kòsò: tož. ed. koso
 kratek in pod naglasom – 'sòkòl *sokol*, 'òpčèna *občina*
 kratek in ne pod naglasom – 'bò:mò *bomo*
- e široki *e*, naglašen je ožji kot knjižni *ê* v *teta*
 dolg in pod naglasom – 'ne: bè *ne bi*, 'pe:çen *pečen*
 kratek in pod naglasom – dò'leti: *doleti*, 'leži:n *ležim*
 kratek in ne pod naglasom – 'dèkle *dekle*
- o široki *o*, naglašen je ožji kot knjižni *ô* v *koza*
 dolg in pod naglasom – 'o:knò *okno*, òs'mo:l't *osmoliti*
- a kot knjižni *a* v *jahati*
 dolg in pod naglasom – 'pa:cka *packa*, bòròv'ja: rod. ed. borovja
 dolg in ne pod naglasom – 'pel'a:n *peljem*, *peljam*
 kratek in pod naglasom – 'pastè:r *pastir*
 kratek in ne pod naglasom – pas'tè:rja *pastirja*, 'ko:pat *kopati*

6.2 Zvočniki

- r preg'ra:bèt *pregrabiti*
- ʀ zlogotvorni r, v knjižnem *krt* je polglasnik pred r daljši; pri Gregoriču se ʀ kdaj menjava z èr dolg in pod naglasom – pòs'tr̩:va *postrv*, pò'žr̩:lè *požrli*
kratek in pod naglasom – 's̩r̩na *srna*, 'd̩ž̩a:t *držati*
kratek in ne pod naglasom – 'm̩r̩'ge:ta *Marjeta*, s'rebr̩ŋ *srebrn*, 'vè:tr̩čèk *vetrček* (poleg 'vè:tèr *veter*)
- m 'mi:mò *mimo*
- n sòpa'r̩:ni:na *soparica*, k'ròpin *kropim*, 'o:sòn *osem* (:: 'o:smèx *osmih*)
- n' omehčani n – s'pa:n'e *spanje*, 'l̩:kn'ò *luknjo*, 'pa:n' *panj*
- ŋ zlogotvorni n – s'rebr̩ŋ *srebrn*, 'òbr̩ŋt *obrniti* (in 't̩:ù:rèn *cerkveni stolp*, zvonik)
- ŋ n pred g, k – 'buŋka *bunka*, 'f̩ŋŋr̩lèt *naprstnik*, dò'mè:ŋka *rodom. ed. domenka* (:: dò'mè:nak *domenek*)
- ŋ̩ zlogotvorni n pred g, k – s're'br̩ŋk̩ast *srebrnkast* (:: s'rebr̩ŋ *srebrn*)
- l 'lilèja *lilija*
- l' omehčani l – 'ža:kèl' *žakelj*, 'o'l'e *olje*, òd'l'i:la *odlila*
- l̩ zlogotvorni l – 'dè:k̩ča *deklica*
- l̩' zlogotvorni omehčani l – č'mr̩l̩' *čmrlj*, 'ka:p̩'ca *kapljica*
- v pred samoglasnikom, zvočnikom ali pred zvenečim nezvočnikom – k'ra:va *krava*, v'zi:dat *vzidati*, 'no:va *nova* (:: pred nezvežečim nezvočnikom ali na koncu besede – f'takènt *vtakniti*, 'nò:f *nov*)
- u pred soglasnikom ali na koncu besede – 'bòuni:k *bolnik*, 'po:stòu *čevlji* (:: 'bòlan *bolan*, pòs'to:lè *čevlji*)
- j kot knjižni j v *jajce* pred samoglasnikom – 'je:ice *jajce*, 'ma:ja *maja* (:: 'ma:i *maj*)
- ĩ kot knjižni j v *jajce*, *maj* pred soglasnikom ali na koncu besede – 'je:ice *jajce*, 'ma:i *maj* (:: 'ma:ja *rodom. ed. maja*)

6.3 Nezvočniki

- b 'bubrèka *ledvica*, 'ba:bèca *babica* (:: 'bòp *bob*)
- c 'cicak *dojka*, c'vekac *žebliček*, 'gò:ca *rodom. ed. godca*
- č 'čučènt *počepniti*, počèniti
- d dò'xo:dak *dohodek* (:: dò'xo:tk̩a *rodom. ed. dohodka*)
- d' omehčani d – 'majd'ar *Madžar*
- f 'fuflat *zelo hitro in površno delati*, jesti, 'nò:f *nov* (:: 'no:va *nova*)
- g v'ragac *vragec*, v'ra:ga *rodom. ed. vraga* (:: v'ra:k *vrag*)
- x kot knjižni h v *hiša*, *hodim* – x'la:pac *hlapec*, x'mi:vat *umivati*, 'pi:xat *pihati*
- k k'rò:pac *krop*, 'bò:k *bog* (:: 'bòga *rodom. ed. boga*)
- p 'bòp *bob*, 'bo:pka *rodom. ed. bobka* (:: 'bo:ba *rodom. ed. boba*, 'bo:bak *bobek*)
- s 'nò:s *nos*, 'vò:s *voz* (:: 'vòza *voza*)

š 'mɔ:š moʒ (: 'mɔ:ʒa: rod.ed. *moʒa*)
 t 'rɔ:t rod (: 'rɔ:da rod.ed. *rodu*)
 z za'zi:dat *zazidati*, 'vɔ:za rod.ed. *voza* (: 'vɔ:s *voz*)
 ž 'ʒɛ:n̩ska *ʒenska*, 'mɔ:ʒa: rod.ed. *moʒa* (: 'mɔ:š *moʒ*)

6.4 Izguba glasov

v ne'dè:l'ò v *nedeljo*, 'zɛ:t *vzeti*, 'sak *vsak*
 d 'gɔ:ca rod.ed. *godca* (: 'gɔ:dac *godec*)
 t 'ba:ca rod.ed. *batca* (: 'ba:tac *batec*), 'pɛ̃snik *pustnik*, 'l̩u:ʃen *čeden*, *vesel*

7 Oblikoslovje

Tu je predstavljenih nekaj oblikoslovnih preglednic, ki izhajajo iz gradiva Jožeta Gregoriča za točko T282 Delač; leta 1983 ga jeprispeval za Slovenski lingvistični atlas.

7.1 Samostalnik: prva moška sklanjatev

	ed.	mn.	dv.
im.	'pas <i>pes</i>	'pasè	= mn.
rod.	'pasa	'pasóf	
daj.	'pasè	'pasòn	
tož.	'pasa	'pase	
mest.	pɾ 'pasè	pɾ 'pasèx	
or.	s 'pasòn	s 'pasè	

	ed.	mn.	dv.
im.	'kò:n' <i>konj</i>	'ko:n'è	= mn.
rod.	'ko:n'a	'ku:n'	
daj.	'ko:n'è	'ko:n'en	
tož.	'ko:n'a	'ko:n'e	
mest.	pɾ 'ko:n'è	pɾ 'ku:n'èx ali 'ko:n'èx	
or.	s 'ko:n'en	s 'ku:nè ali 'ko:n'è	

	ed.	mn.	dv.
im.	'o:ča <i>oče</i>	ò'čɛ:tjè	= mn.
rod.	ò'čɛ:ta		
daj.	ò'čɛ:tè		
tož.	ò'čɛ:ta		
mest.	pɾ ò'čɛ:tè		
or.	z ò'čɛ:tòn		

	ed.	mn.	dv.
im.	'sin <i>sin</i>	si'nò:vé	= mn.
rod.	'sina	'sinóf	
daj.	'sinè	si'nò:vòn	
tož.	'sina	si'nò:ve	
mest.	př 'si:nè	př si'nò:vèx	
or.	s 'si:nòn	s si'nò:vè	

	ed.
im.	'bo:žèč <i>božič</i>
rod.	bó'ži:ča
daj.	bó'ži:čè
tož.	'bo:žèč
mest.	bó'ži:čè
or.	bó'ži:čén

	mn.
im.	'lidjɛ: <i>ljudje</i>
rod.	'lidi:
daj.	'lidjɛ:n
tož.	'lidi:
mest.	př 'lidɛ:x
or.	z 'lidmi:

	ed.	mn.	dv.
im.	'zɔ:p <i>zob</i>	'zóbè in 'zóbjɛ:	= mn.
rod.	'zoba:	'zubi:	
daj.		'zóbó:n	
tož.		'zóbɛ:	
mest.	př 'zo:bè	př 'zóbè:x	
or.		z 'zóbmi:	

7.2 Samostalnik: druga moška sklanjatev

	ed.	mn.	dv.
im.	s'lü:ga <i>sluga</i>	s'lü:ge	= mn.
rod.	s'lü:ge	s'lü:k	
daj.	s'lü:gè	s'lü:gam	
tož.	s'lü:gó	s'lü:ge	
mest.	př s'lü:gè	př s'lü:gax	
or.	s s'lü:gó	s s'lü:gamè	

7.3 Samostalnik: prva ženska sklanjatev

	ed.	mn.	dv.
im.	k'ra:va <i>krava</i>	k'ra:ve	= mn.
rod.	k'ra:ve	k'ra:f	
daj.	k'ra:vè	k'ra:vam	
tož.	k'ra:vò	k'ra:ve	
mest.	pṛ k'ra:vè	pṛ k'ra:vax	
or.	s k'ra:vò	s k'ra:vamè	

	ed.	mn.	dv.
im.	'nò:ga <i>noga</i>	'nògɛ:	= mn.
rod.	'nògɛ:	'nu:k	
daj.	'nògè:	'no:gan	
tož.	'nògò:	'nògɛ:	'nogè: in 'nògɛ:
mest.	na 'nògè:	pṛ 'no:gax	= mn.
or.	z 'nògò:	z nò'ga:mè	

	ed.	mn.	dv.
im.	'ma:tè <i>mati</i>	'ma:tere	= mn.
rod.	'ma:tere	'ma:ter	
daj.	'ma:terè	'ma:teran	
tož.	'ma:ter	'ma:tere	
mest.	pṛ 'ma:terè	pṛ 'ma:terax	
or.	z 'ma:terjò	z 'ma:teramè	

7.4 Samostalnik: druga ženska sklanjatev

	ed.	mn.	dv.
im.	'kòkò:š <i>kokoš</i>	kò'kò:šè	= mn.
rod.	kò'kò:šè	koko'si:	
daj.	kò'kò:šè	kò'kò:šan	
tož.	'kòkò:š	kò'kò:šè	
mest.	pṛ kò'kò:šè	pṛ kò'kò:šèx	
or.	s kò'kò:šjò	s kò'kò:šmè	

	ed.	mn.	dv.
im.	'kò:st <i>kost</i>	'kusti:	= mn.
rod.	'kusti:	'kusti:	
daj.			
tož.			
mest.	na 'ko:stè	pṛ 'kòstèx	
or.	s 'kòstjò:	s 'kustmi:	

	ed.
im.	'kɾf <i>kri</i>
rod.	'kɾvi:
daj.	'kɾvè
tož.	'kɾf
mest.	pɾ'kɾvè
or.	s 'kɾvjɔ

7.5 Samostalnik: prva srednja sklanjatev

	ed.	mn.	dv.
im.	'o:knò <i>okno</i>	'u:kna	= mn.
rod.	'o:kna	'u:kèn	
daj.	'o:knè	'u:knòn	
tož.	'o:knò	'u:kna	
mest.	pɾ' o:knè	pɾ' u:knèx	
or.	z 'o:knòn	z 'u:knè	

	ed.	mn.	dv.
im.	'te:le <i>tele</i>	'te:uca in te'lè:ta	= mn.
rod.	te'lè:ta	'te:uc in te'lè:t	
daj.	te'lè:tè	'te:ucòn in te'lè:tòn	
tož.	'te:le	'te:uca in te'lè:ta	
mest.	pɾ' te'lè:tè	pɾ' 'te:ucèx in pɾte'lè:tòx	
or.	s te'lè:tòn	s 'te:ucè in s te'lè:tè	

	ed.	mn.	dv.
im.	'dè:te <i>otrok</i>	'dèca	= mn.
rod.	dè'tè:ta	'dèce	
daj.	dè'tè:tè	'dècè	
tož.	'dè:te	'dècò	
mest.	pɾ' dè'tè:tè	pɾ' 'dècè	
or.	z dè'tè:tòn	z 'dècò	

	ed.	mn.	dv.
im.	b'rè:me <i>breme</i>	brè'mè:na	= mn.
rod.	brè'mè:na	brè'mè:n	
daj.	brè'mè:nè	brè'mè:nòn	
tož.	b'rè:me	brè'mè:na	
mest.	pɾ' brè'mè:nè	pɾ' brè'mè:nèx	
or.	z brè'mè:nòn	z brè'mè:nè	

	ed.
im.	'nebò <i>nebo</i>
rod.	'neba
daj.	
tož.	'nebò
mest.	př 'ne:bè
or.	pòd 'ne:bòn

	ed.	mn.	dv.
im.	'kulu: <i>kolo</i>	'ku:la	= mn.
rod.	'kula:	'ku:ɥ	
daj.			
tož.		'ku:la	
mest.	př 'ku:lè	př 'ku:lèx	
or.	s 'ku:lòn	s 'ku:lè	

7.6 Pridevnik

m. sp.

	ed.	mn.	dv.
im.	'višok <i>visok</i>	vi'so:kè	= mn.
rod.	vi'so:kèga	vi'so:kèx	
daj.	vi'so:kémè	vi'so:kèn	
tož.	= im./rod.	vi'so:ke	
mest.	př vi'so:kèn	vi'so:kèx	
or.	z vi'so:kèn	vi'so:kémè	

ž. sp.

	ed.	mn.	dv.
im.	vi'so:ka <i>visoka</i>	vi'so:ke	= mn.
rod.	vi'so:ke	vi'so:kèx	
daj.	vi'so:kè	vi'so:kèn	
tož.	vi'so:kò	vi'so:ke	
mest.	vi'so:kè	př vi'so:kèx	
or.	vi'so:kò	z vi'so:kémè	

s. sp.

	ed.	mn.	dv.
im.	vi'so:kò <i>visoko</i>	vi'so:ka	= mn.
rod.	vi'so:kèga	vi'so:kèx	
daj.	vi'so:kémè	vi'so:kèn	
tož.	vi'so:kò	vi'so:ka	
mest.	př vi'so:kèn	př vi'so:kèx	
or.	z vi'so:kèn	z vi'so:kémè	

7.7 Glagol

'dè:lat *delati*

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'dè:lan	'dè:lamò	= mn.
2. os.	'dè:laš	'dè:lašte	
3. os.	'dè:la	'dè:lajò	

vel. 2. os. ed. 'dè:laj̄, 2. os. mn. 'dè:laj̄te; del. -I ed. 'dè:laj̄u 'dè:lala 'dè:lalò

'vi:t *videti*

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'vi:dèn	'vi:dèmò	= mn.
2. os.	'vi:děš	'vi:děšte	
3. os.	'vi:dè	'vi:dějò	

del. -I ed. 'vi:dò 'vidèla 'vidèlò

m'la:tèt *mlatiti*

	ed.	mn.	dv.
1. os.	m'la:tèn	m'la:tèmò	= mn.
2. os.	m'la:těš	m'la:těšte	
3. os.	m'la:tè	m'la:tějò	

vel. 2. os. ed. m'la:tè, 2. os. mn. m'la:tète; del. -I ed. m'la:tò m'la:tèla m'la:tèlò

'lo:vèt in 'lovi:t *loviti*

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'lòvi:n	lo'vi:mò	= mn.
2. os.	'lòvi:š	lo'vi:šte	
3. os.	'lòvi:	lo'vi:jò	

vel. 2. os. ed. 'lòvè, 2. os. mn. 'lòvète; del. -I ed. 'lòvi:u 'lòvi:la 'lòvi:lò

'nest *nesti*

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'ne:sen	'ne:semò	= mn.
2. os.	'ne:seš	'ne:sešte	
3. os.	'ne:se	'ne:sejò	

vel. 2. os. ed. 'nesè, 2. os. mn. 'neste; del. -I ed. 'ne:sò 'ne:sla 'ne:slò

'vè:jt vedeti

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'vè:n	'vè:mò	= mn.
2. os.	'vè:š	'vè:šte	
3. os.	'vè:	'vè:jò	

vel. 2. os. ed. 'vè:dè, 2. os. mn. 'vè:jte; del. -1 ed. 'vè:dò 'vè:dèla 'vè:dèlò

'bit biti sem

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'sòn	s'mò	= mn.
2. os.	'sè	s'te	
3. os.	'je	'sò	

vel. 2. os. ed. 'bò:dè, 2. os. mn. 'bò:ite; del. -1 ed. 'biu 'bèla 'bèlò

nisem

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'ni:sòn	'ni:smò	= mn.
2. os.	'ni:sè	'ni:ste	
3. os.	'ni:	'ni:sò	

bom

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'bò:n	'bò:mò	= mn.
2. os.	'bò:š	'bò:šte	
3. os.	'bò:	'bò:dò	

ne bom

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'ne bọ:n	'ne bọ:mò	= mn.
2. os.	'ne bọ:š	'ne bọ:šte	
3. os.	'ne bọ:	'ne bọ:dò	

Literatura

- Benedik 1999 = Francka Benedik, *Vodnik po zbirki narečnega gradiva za Slovenski lingvistični atlas (SLA)*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 1999.
- Gorše 2010 = Ana Gorše, *Potek izoglos v govorih ob zgornji Kolpi: diplomsko delo*, Ljubljana: [Ana Gorše], 2010.
- Horvat 1988/89 = Sonja Horvat, Jože Gregorič in njegov slovar kostelskega govora: ob osemdesetletnici rojstva, *Jezik in slovstvo* 34 (1988/89), št. 3, 73–76.
- Horvat 1991 = Sonja Horvat, O slovenski narečni leksikografiji, *Celovski Zvon* št. 31 (jun. 1991), 84–87.
- Horvat 1991a = Sonja Horvat, O slovenski narečni leksikografiji: nadaljevanje, *Celovski Zvon* št. 33 (dec. 1991), 82–84.
- Horvat 1993 = Sonja Horvat, Frazeologija kostelskega slovarja, v: *Rječnik i društvo: zbornik radova sa znanstvenog skupa o leksikografiji i leksikologiji održanog 11–13. X. 1989. u Zagrebu*, Zagreb: HAZU, 1993, 129–132.
- Horvat 1994 = Sonja Horvat, Nekaj naglasnih in fonoloških značilnosti slovenskega kostelskega govora, v: *Ramovšev zbornik (Obdobja 12) = Slavistična revija* 42 (1994), št. 2–3, 305–312.
- Horvat 2001/02 = Sonja Horvat, Knjiženje v narečnem slovarju, *Jezik in slovstvo* 47 (2001/02), št. 5–6, 251–254.
- Južnič – Samec – Weiss 2011 = Stanislav Južnič – Drago Samec – Peter Weiss, *Domoznanec in kulturni delavec Jože Gregorič: kostelski ponos na slovenskem leposlovnem nebu*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011.
- Občina Fara 1937 = Občina Fara, v: *Krajevni leksikon dravske banovine: krajevni repertorij z uradnimi topografskimi, zemljepisnimi, zgodovinskimi, kulturnimi, gospodarskimi in tujskoprometnimi podatki vseh krajev dravske banovine*, Ljubljana: Zveza za tujski promet za Slovenijo (izd.) – Uprava Krajevnega leksikona dravske banovine (zal.), 1937, 212–214 + zemljevid.
- Plet. I–II = Maks Pleteršnik, *Slovensko-nemški slovar I–II*, Ljubljana: Knezoškofijstvo, 1894–1895 (s ponatisi).
- Primc 1997 = Jože Primc, *Okamneli mož in druge zgodbe iz Zgornje Kolpske doline: od Babnega Polja in Prezida prek Gerova, Čabra, Osilnice, Kužlja, Kostela, Fare do Dola in Predgrada*, Ljubljana: Kmečki glas, 1997 (Glasovi 15).
- Ramovš 1935 = Fran Ramovš, *Historična gramatika slovenskega jezika VII: dialekti*, Ljubljana: Učiteljska tiskarna, 1935. – Belokrajinski dialekti, 135–144, značilnosti kostelskega govora, 142–144.
- Simonič – Šifrer 1971 = Ivan Simonič – Živko Šifrer, Občina Kočevje, v: *Krajevni leksikon Slovenije II: jedro osrednje Slovenije in njen jugovzhodni del*, ur. Roman Savnik, Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1971, 204–249 + zemljevid.
- SKI = Franc Jakopin itd., *Slovenska krajevna imena*, Ljubljana: Cankarjeva založba, 1985 (Leksikoni Cankarjeve založbe). – Gradivo za nekdanjo občino Kočevje je pomagal zbrati Jože Gregorič (str. 357).

- SLA 1.1–2 = Jožica Škofic idr., *Slovenski lingvistični atlas 1: človek (telo, bolezni, družina) 1: atlas, 2: komentarji*, Ljubljana: Založba ZRC, ZRC SAZU, 2011.
- SP 2001 = *Slovenski pravopis*, ur. Jože Toporišič, Ljubljana: SAZU – ZRC SAZU (izd.), Založba ZRC, ZRC SAZU (zal.), 2001.
- SSKJ = *Slovar slovenskega knjižnega jezika I–V*, Ljubljana: SAZU oz. ZRC SAZU (izd.) – DZS (zal.), 1970–1991.
- Weiss 2011 = Peter Weiss, Gregoričev kostelski slovar, v: Južnič – Samec – Weiss 2011, 39–52.
- Žagar 2013 = Matija Žagar [= Tiče Mavrčki Dolenji], *Kostel in Kostelci: takrat ko so še murenčki peli* = »Kosteu i Kosteuci, onda ka so iše krikaci popevali«, Koper: Tiskarna Vek, 2013. – Besednjak kostelskega narečja [= slovar s knjižnimi iztočnicami in kostelskimi ustreznici], 276–352.

Krajsave in označevalniki ter znaki in simboli

- ▶ uvaja narečni zapis (gl. razdelek 4.3)
- v nizu slovničnih podatkov: nadomešča podatek o manjkajoči obliki (gl. razdelek 4.3)
- v neprvi slovarski obliki: neglasovna (ničta) končnica (gl. razdelek 4.3)
- ⟨ ⟩ uvaja pomensko-ponazarjalni razdelek (gl. razdelek 4.5)
- * narejena knjižna oblika (iz) krajevnega imena (SKI: 6) (gl. razdelek 4.5)
- xxx v narečnem zapisu lastnih imen velika začetnica, ki se piše v knjižnih ali poknjiženih oblikah
- [*xxx] na začetku razlage: opozorilo na neknjižnost besede ali besedne zveze (gl. razdelek 4.5)
- |xxx| zamejevalni del razlage (gl. razdelek 4.5)
- = stoji med dvojnicama
 - stoji med dvema ponazarjalnima primeroma
- (xxx) v ponazarjalnem primeru: izpustljivi ali zamenljivi del besedne zveze ali besede
- {A}, {B} v ponazarjalnem primeru: pogovor govorcev A in B
- / v ponazarjalnem primeru: meja med dvema verzoma
- /xxx/ zamejevalni del pomena
- ‘xxx’ v komentarju: pomen komentirane besede
 - ▶ uvaja podiztočnico (gl. razdelek 4.7)
 - uvaja besedno zvezo s sobesedilom (gl. razdelek 4.6)
 - uvaja posebni razdelek (gl. razdelek 4.8)
 - ▣ komentar (gl. razdelek 4.9)
 - ▣ risba z rokopicom (gl. razdelek 4.10)
- [xxx] geslo iz Gregoričevega prvotnega listkovnega, napol poknjiženega gradiva (gl. razdelek 3)
- [...] v slovarskem uvodu: izpuščeni del besedila
- :: v slovarskem uvodu uvaja nasprotni primer: proti

brezoseb.	brezosebno
daj.	dajalnik
del.	deležnik
dov.	dovršni glagol
dov. in nedov.	dvovidski glagol s prevladujočo dovršno rabo
dv.	dvojina
ed.	ednina
ekspr.	ekspresivno, čustvenostno (gl. razdelek 5)
elipt.	eliptično, z izpustom kake sestavine
evfem.	evfemistično, omiljevalno (gl. razdelek 5)
gl., gl.	glej: v kazalki kaže h geslu (gl. razdelek 4.8)
im.	imenovalnik
in	uvaja dvojnico

ipd., ipd.	in podobno (gl. razdelek 4.11)
iron.	ironično (gl. razdelek 5)
itd.	in tako dalje
ljubk.	ljubkovalno (gl. razdelek 5)
m	samostalnik moškega spola, besedna zveza s samostalniškim jedrom moškega spola
m mn.	samomnožinski samostalnik moškega spola
m. sp.	moški spol, moškega spola
medm.	medmet
mest.	mestnik
mn.	množina
nav.	navadno: uvaja prevladujočo glagolsko obliko
nedov.	nedovršni glagol
nedov. in dov.	dvovidski glagol s prevladujočo nedovršno rabo
nekdej	(gl. razdelek 5)
nizko	(gl. razdelek 5)
ново	(gl. razdelek 5)
npr.	na primer
or.	orodnik
os.	oseba
otr.	otroško (gl. razdelek 5)
predl.	predlog
preg.	pregovor
prid.	pridevnik
prim., prim.	primerjaj: v vodilki kaže k polnemu geslu (gl. razdelek 4.8)
prisl.	prislov
rod.	rodilnik
s	samostalnik srednjega spola, besedna zveza s samostalniškim jedrom srednjega spola
s mn.	samomnožinski samostalnik srednjega spola
s. sp.	srednji spol, srednjega spola
sam.	samostalnik
SKI	Slovenska krajevna imena (gl. razdelek 8)
SLA	Slovenski lingvistični atlas (gl. razdelek 8)
slabš.	slabšalno (gl. razdelek 5)
SSKJ	Slovar slovenskega knjižnega jezika (gl. razdelek 8)
star.	starinsko (gl. razdelek 5)
šalj.	šaljivo (gl. razdelek 5)
štev.	števnik
tož.	tožilnik
tudi	uvaja manj navadno dvojnico
ur.	v komentarju: uredniški prispevek (komentar Jožeta Gregoriča ni označen) (gl. razdelek 4.9)
vez.	veznik
vulg.	vulgarno (gl. razdelek 5)
zaim.	zaimek
ž	samostalnik ženskega spola, besedna zveza s samostalniškim jedrom ženskega spola
ž mn.	samomnožinski samostalnik ženskega spola
ž. sp.	ženski spol, ženskega spola

V slovarju je 12.615 polnih gesel z 988 podgesli in 4171 kazalčnih gesel (kar znese 17.774 vseh gesel in podgesel).

Gesel, ki so nastala izključno iz Gregoričevega prvotnega listkovnega, napol poknjizenega gradiva (od *žrnada* do *žvenkelj*), je od tega 15.

Prav tako je v slovarju objavljenih 174 komentarjev (v 170 geslih), od katerih je 101 Gregoričev (ti so nepodpisani) in 73 uredniških, ter 82 Gregoričevih risb z rokopisi, h katerim se kaže iz 98 gesel.

Slovenska abeceda

aA bB cC čČ dD eE fF gG hH iI jJ kK lL mM nN oO pP rR sS šŠ tT uU vV zZ žŽ

Slovar

A

a ▶ a prisl. ⟨⟩ [**a*], *ali*, *kaj* |uvaja vprašanje|: a sê pr¹nê:sô? ■ gl. kaj³ prisl.

a ▶ a vez. ⟨⟩ a **1.** *pa*, *toda*, *vendar*: ô'be:čaŋ je, a 'ni: s'tó:rô ▪ 'maxan je, a 'ja:k **2.** |za omejevanje|: 'tô: 'laxku: 'pôve 'sómô 'žêpan, a i 'ôn 'tešku ▪ 'mřzôŋ, a ne p're:več **3.** *in*, *pa*: 'mi: smô pla'ti:lê, a 'vi:?? ■ gl. ali vez., pa

abeceda ▶ abê'çe:da -e ž ⟨⟩ *abeceda* |ustaljeno zaporedje črk|: abê'çe:dô se vê'çi:jô

abecednik ▶ abê'çe:dnêk -a m ⟨⟩ *abecednik* |prvo berilo|

abranka gl. abranka

abranka ▶ 'a:branĵka -e ž ⟨⟩ *abranek* |leskova cvetna mačica|

Adam ▶ 'a:dam -a m ⟨⟩ *Adam* |ime prvega človeka|

adresa gl. adres

adut ▶ a'du:t -a m ⟨⟩ *adut* |klicana barva pri kartanju, ki jemlje|

advent ▶ 'ô:dvent ôd'vê:nta m ⟨⟩ *advent* |štirje tedni pred božičem| • 'dê'vi:ca 'ma'ri:ja (v) ôd'vê:ntê praznik Marijinega brezmadežnega spočetja 8. decembra

adventen ▶ ôd'vê:ntnê -a -ô prid. ⟨⟩ *adventen* |ki se nanaša na advent|: s'tê:rê ôd'vê:ntnê 'tê:dnê

advokat ▶ advô'ka:t -a m ⟨⟩ [**advokat*], *odvetnik* |poklicni pravni svetovalec in zagovornik|

aeroplan ▶ erôp'la:n -a m ⟨⟩ *aeroplan*, *letalo*

Aga ▶ 'a:ga -e ž ⟨⟩ *Aga* |žensko ime|

agac ▶ 'agac -a m ⟨⟩ *akacija*, *robinija*

agent ▶ a'gênt -a m ⟨⟩ *agent* |zavarovalni zastopnik|

Agica ▶ 'agêca -e ž ⟨⟩ *Agica* |žensko ime|

aha ▶ a'xa: medm. ⟨⟩ *aha* |izraža zadovoljstvo pri domisleku, dognanju, najdenju|: a'xa:, 'sa te 'pôznan! ▪ a'xa:, g'lix 'ôn je 'bi:ŋ!

ahle ▶ a'xle 'a:xêŋ žmn. ⟨⟩ *groba železna krtača za česanje lanenih, volnenih vlaken* ■ **R** ahle

aj ▶ 'aj medm. ⟨⟩ izraža željo, pričakovanje, da se predvideno ali pričakovano uresniči: 'aj 'bô:k, da bê 'tô: nare'di:lê! ▪ 'aj 'bô:k, da 'tô: pr¹ne:sêš!

aja ▶ a'ja: medm. ⟨⟩ *aja* |izraža zavrnitev, zanikanje|: a'ja:, 'tê:ga 'ne bô:n 'pi:ŋ! ▪ {A} 'alê se 'bôjiš? {B} a'ja:!

Ajbelj gl. Ajbljen

Ajbeljčan gl. Ajbljenec

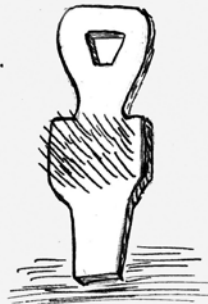
Ajbeljčanka gl. Ajbljenčica

ajbeljski gl. ajbljenski

Ajbljen ▶ 'a:ibl'en -a in 'va:ibl'en -a m ⟨⟩ *Ajbelj* |ime naselja| ■ prim. Ajbljenec, Ajbljenčica, ajbljenski

ahle - ahel - ahlam --- sam.
sv. sp.
plur.
tant!

= orodje, ki ima iz
narejen greben
za riskanje (česanje)
~~na~~ lanenih vlaken.
iz nem. Die Ahle?

Kotel ob Kalpi

ahle

Ajbljenčica ▶ 'a:ɨbl'ɛnčɛca -e in 'va:ɨbl'ɛnčɛca -e ž ⟨⟩ *Ajbeljčanka* |*prebivalka naselja Ajbelj*| ■ prim. Ajbljen

Ajbljenec ▶ 'a:ɨbl'ɛnc -a in 'va:ɨbl'ɛnc -a m ⟨⟩ *Ajbeljčan* |*prebivalec naselja Ajbelj*| ■ prim. Ajbljen

ajbljenski ▶ 'a:ɨbl'ɛnskɛ -a -ò in 'va:ɨbl'ɛnskɛ -a -ò prid. ⟨⟩ *ajbljenski* |*ki se nanaša na Ajbljence ali na naselje Ajbelj*| ■ prim. Ajbljen

ajda ▶ 'a:ɨda -e ž ⟨⟩ *ajda* |*kulturna rastlina z gostimi rdečkastimi ali belimi cveti v gostem socvetju ali njeno seme*|: 'a:ɨda c'vate

ajdi ▶ 'aɨdɛ, mn. 'aɨte medm. ⟨⟩ *hitro!*, *pojdi!*: 'aɨdɛ 'ta:n-cat ▪ 'aɨte s 'na:mɛ!

ajdide ▶ aɨdɛ'de: medm. ⟨⟩ *naj bo, potem pa že* |*izraža pogojno uresničitev, dopustitev*|: kɛ bɛ 'ɛmò 'dɛna:r, aɨdɛ'de:

ajdov ▶ 'a:ɨdɔf -dɔva -ò prid. ⟨⟩ *ajdov* |*ki se nanaša na ajdo*|: 'a:ɨdɔvɛ ž'ga:ncɛ sò 'dɔbrɛ

ajmemeni ▶ aɨ'memenɛ prisl. ⟨⟩ star. *kajpada, seveda*

ajmoht ▶ 'a:ɨmɔxt -a m ⟨⟩ *obara* |*juhi podobna jed iz mesa in zelenjave*|: 'a:ɨmɔxt 'kù:xajò

ajmohtar ▶ 'a:ɨmɔxtar -ja m ⟨⟩ [**lahkoživec*], *lahkoživ človek, dobroživec*

ajmožna ▶ 'a:ɨmožna -e ž ⟨⟩ (*stalna*) *podpora potrebnemu v hrani, obleki*

ajmožnik ▶ 'a:ɨmòžnɛk -a m ⟨⟩ *uživalec ajmožne*

ajnfah ▶ 'aɨnfax -- -- prid. ⟨⟩ **1.** *enojen* |*ki je iz enega samega dela, ene enote*|: 'aɨnfax 'u:kna **2.** *preprost* |*ki se vede, govori naravno, neizumetničeno in s svojimi potrebami, zahtevami ne povzroča skrbi, težav*|: 'aɨnfax č'lo:vɛk

ajnrikati ▶ aɨn'rikat -an dov. ⟨⟩ *iti k vojakom na odslužitvev roka*

ajnumar ▶ 'aɨnumar -ja m ⟨⟩ **1.** *hudič, zlodej* **2.** *ra-bljeno kot medmet izraža jezo, ogorčenje*: 'aɨnumarja te 'vi:den!

ajta ▶ 'aɨta -e m ⟨⟩ *ata* |*moški v odnosu do svojega otroka*|: 'aɨta i 'ma:ma • ta s'ta:rɛ 'aɨta stari ata, stari oče, ded

ajzenpon ▶ aɨžɛnpɔn -a m ⟨⟩ **1.** *vlak* |*vozilo iz med seboj povezanih vagonov, ki jih navadno vleče lokomotiva*|: z 'aɨžɛnpɔnɔn smò se vò:zi:lɛ **2.** *železnica* |*načrtno speljana pot s tirnicami za promet s tirničnimi vozili*|

ajzenponar ▶ aɨžɛnpɔnar -ja m ⟨⟩ *železničar* |*dela-vec pri železnici*|

akacija gl. agac

ako ▶ 'akò vez. ⟨⟩ **1.** [**ako*], *če* |*za izražanje pogoja, s katerim se uresniči dejanje nadrednega stavka*|: 'akò 'bɔ: 'daš, me 'ne bɔ: ▪ 'akò 'vɛ:š, 'pòvɛ:ɨ **2.** *čep-prav, četudi*: 'akò k'repaš, tè 'ne da:n ▪ i 'akò me x'bi:je, mè 'ne da:n

akord ▶ a'kɔ:rt -m ⟨⟩ *akord* |*plačevanje zasluzka glede na storjeno delo, po učinku*|: na a'kɔ:rt sò 'dɛ:lalɛ

aksa ▶ 'aksa -e ž ⟨⟩ *os (pri kolesu)*: 'aksa se je vlò-'mi:la

ala ▶ 'ala medm. ⟨⟩ [**ala*], *alo* |*izraža ukaz, spodbudo*|: 'ala, 'ko:scɛ!

alga ▶ 'a:lga -e ž ⟨⟩ *vsestransko zdravilo proti revmi, некоč zelo razširjeno*

ali¹ ▶ alɛ prisl. ⟨⟩ *ali* |*uvaja vprašanje*|: alɛ 'bɔ:š p'rišò? ■ gl. a prisl., dali, kaj³ prisl.

ali² ▶ 'alɛ prisl. ⟨⟩ *ali* |*izraža veliko mero povedanega*|: 'alɛ je s'ta:rost 'grɔda!

ali³ ▶ 'alɛ vez. ⟨⟩ **1.** *ali* |*za vezanje stavkov ali stavčnih členov, ki se vsebinsko izključujejo*|: naj 'bɔ: 'lɛ:tò 'alɛ 'zi:ma, 'pɔ nas je 'va:vɛk 'dɛ:la **2.** *pa, a, toda*: 'ta: je 'dò:bɛr, 'alɛ je pred'ra:k **3.** *ali* |*za izražanje zahteve po odločitvi za eno od dveh možnosti*|: 'alɛ 'zemɛ 'alɛ 'pü:stɛ! ■ gl. a vez.

alkohol ▶ alkò'xɔ:l -a m ⟨⟩ *alkohol* |*alkoholna pijača*|

alkoholen ▶ alkò'xɔ:lɛn -lɛna -ò prid. ⟨⟩ *alkoholen* |*ki se nanaša na alkohol*|: alkò'xɔ:lɛne pi'jačɛ

alo gl. ala

alozijevo ▶ a'lɔ:žɛjɛvò -a m ⟨⟩ *praznik sv. Alojzija* 21. junija

alominij gl. aluminij

alominijast gl. aluminijast

aluminij ▶ alò'mi:nɛj -nɛja m ⟨⟩ *aluminij* |*lahka kovina srebrno bele barve, ki dobro prevaja toploto in elektriko*|

aluminijast ▶ alò'mi:nɛjast -a -ò prid. ⟨⟩ *aluminijast* |*ki je iz aluminija*|: alò'mi:nɛjast 'lo:nc

aman gl. amen

ambolanta gl. ambulanta

ambulanta ▶ ambò'la:nta -e ž ⟨⟩ *ambulanta* |*zdravstvena ustanova za bolnike, ki lahko sami hodijo na preglede ali zdravljenje*|

amen ▶ 'amen in 'aman m ⟨⟩ *amen* |*konec molitve, zadnja beseda v molitvi*| • 'aman, / 'dɛ:nɛ g'lavò: pòt 'ka:man, / 'est 'bɔ:n 'dɛu pòd 'lo:nc, / 'bɔ:mò 'vi:dɛlɛ, / kɛ'tɛ:re 'bɔ: p'rɛ:k 'ko:nc ☑ *Tako se med seboj zbadajo otroci.*

amen ▶ 'amen in 'aman medm. ⟨⟩ *amen* |*izraža potrditev*|: 'on je 'rɛ:kò, pa 'aman

Američan ipd. gl. Merikanec ipd.

Amerika ipd. gl. Merika ipd.

amerikanec ipd. gl. merikanec ipd.

ameriški gl. merikanski

ampak gl. van vez.

Ana ▶ 'ana -e ž ⟨⟩ *Ana* **1.** |*žensko ime*| **2.** |*ime svetnice*|

anajst ipd. gl. enajst ipd.

Anča ▶ 'anča -e ž ⟨ ⟩ *Anča* |žensko ime, navadno dekliniško|

Anče ▶ 'anče -ta m ⟨ ⟩ *Anče* |moško ime|

Ančika ▶ 'ančeka -e ž ⟨ ⟩ *Ančika* |žensko ime, navadno dekliniško|

Andre ▶ 'andre -ta m ⟨ ⟩ *Andre* |moško ime|

Andrejček ▶ 'and'rejčėk -a m ⟨ ⟩ *Andrejček* |moško ime|

Andrejčekovi ▶ 'and'rejčėkòvė -ėx m mn. ⟨ ⟩ *Andrejčkovi* |hišno ime|; př 'and'rejčėkòvėx

andrejevo ▶ and'rejėvò -a s ⟨ ⟩ *praznik sv. Andreja 30. novembra*

angel ▶ 'anĝel' -a m ⟨ ⟩ *angel* |dobro duhovno bitje, ki biva zunaj vidne narave|: 'anĝel' 'va:rėx • 'anĝel' 'bòžė *angelovo čėšćenje* |molitev ob zvonjenju zjutraj, opoldne in zvečer|

Angela ▶ 'anĝė:la -e ž ⟨ ⟩ *Angela* |žensko ime|

angelov: angelovo čėšćenje gl. angel

angelski ▶ 'anĝel'skė -a -ò prid. ⟨ ⟩ *angelski* |ki se nanaša na angele|

angina ▶ anĝi:na -e ž ⟨ ⟩ *angina* |vnetje mandeljnov in žrela|

Angleško ▶ 'anĝlė:škò -ėga s ⟨ ⟩ *Angleško, Anglija* ■ prim. Anglež

Anglež ▶ 'anĝlė:š 'anĝlė:ža m ⟨ ⟩ *Anglež* |pripadnik angleškega naroda| ■ prim. Angleško

Anglija gl. Angleško

anino ▶ 'a:nėnò -a s ⟨ ⟩ *praznik sv. Ane 26. julija*: na 'a:nėnò

anko ▶ 'anĝkò vez. ⟨ ⟩ *kot da, kakor da* |izraža podobnost|: 'pi:je, 'anĝkò da 'ni:ma d'rü:gega 'dė:la • preg. 'sak iz'govor je 'dò:bėr, 'anĝkò da bė ga 'ma:čka na 'rė:pė př'ne:sla v sili se izkoristi kakršno koli opravilo

antikrist ▶ antėk'ri:st -a m ⟨ ⟩ *antikrist, hudič*

Anton ▶ 'an'tò:n -a m ⟨ ⟩ *Anton 1.* |moško ime| **2.** |ime svetnika|: s'vė:tė 'an'tò:n 'padò'va:nskė (13. junija) ■ s'vė:tė 'an'tò:n 'püš'ča:vnėk (17. januarja)

antonje ▶ an'tò:n'ė -a s ⟨ ⟩ *praznik sv. Antona* ☞ *Velja za vse praznike sv. Antona (ur.)*. ■ prim. Anton

aparat ▶ apa'ra:t -a m ⟨ ⟩ *aparat* |priprava za opravljanje določenega dela|

apetit gl. petit, tek

apnenica ▶ jap'lė:nca -e ž ⟨ ⟩ *apnenica* |peč za žganje apna|: jap'lė:ncò 'přžgat

apno ▶ 'ja:pnò -a s ⟨ ⟩ *apno* |bela snov, ki nastane iz apnenca, če se ta žge|: 'ja:pnò 'gasi:t živo apno polivati z vodo

Apolonija gl. Polona

apostolski ▶ apòs'tò:lskė -a -ò prid. ⟨ ⟩ *apostolski* |ki se nanaša na apostole|: apòs'tò:lska 'vė:ra molitev,

ki obsega dvanajst temeljnih členov katoliške veroizpovedi

apoteka gl. poteka

apotekar gl. potekar

apotekarica gl. potekarica

apotekarski gl. potekarski

april ▶ 'apri:l' ap'ri:l'a m ⟨ ⟩ *april* |četrti mesec v letu|: štr'na:istėga ap'ri:l'a se je 'rò:dò

aprilski ▶ ap'ri:l'ski -a -ò prid. ⟨ ⟩ *aprilski* |ki se nanaša na april|: ap'ri:l'skò 'v'rė:me spremenljivo, nestalno vreme

ara gl. kapara

arcnija ▶ arc'ni:ja -e ž ⟨ ⟩ nav. mn. [**arcnija*], *zdravilo* |snov, ki v določeni količini in na določen način preprečuje, zdravi bolezen|: 'tė: arc'ni:je 'je:ml'ėn 'sak 'da:n

arest gl. rešt, zapor

arestant gl. reštant, zapornik

arkada gl. bolta, volta

arnika gl. haringa, roža

artiljerija ▶ artėlė'ri:ja -e ž ⟨ ⟩ *artiljerija, topništvo*

artiljerist ▶ artėlė'ri:st -a m ⟨ ⟩ *artiljerist, topničar*

as gl. asa

asa ▶ 'asa -e ž ⟨ ⟩ *as* |igralna karta z enim znakom na sredi, navadno z najvišjo vrednostjo|

asfalt ▶ 'asfa:lt as'fa:lta m ⟨ ⟩ *asfalt* |zmes bitumena in peska za asfaltiranje|

aspirin ▶ aspė'ri:n -a m ⟨ ⟩ *aspirin* |zdravilo proti prehladu in bolečinam|

astma gl. naduha

ata gl. ajta

atres ▶ 'a:tres -a m ⟨ ⟩ [**adresa*], *naslov* |navedba imena, priimka in bivališča|: 'a:tres na 'pi:smò na 'pi:šė! **avanzirati** ▶ avan'zė:rat -an dov. in nedov. ⟨ ⟩ *napredovati* (v vojski, v službi)

avba ▶ 'a:řba -e ž ⟨ ⟩ *lažja ogrinjača* |oblačilo, navadno v obliki večje rute, za ogrinjanje|

avfcug ▶ 'au'fcuk -cuga m ⟨ ⟩ *preužitek, kót v hiši* |pravica do stanovanja, hrane v hiši|: na 'au'fcugė 'ži:vėjò

avfcugar ▶ 'au'fcugar -ja m ⟨ ⟩ *preužitkar* |kdor ima, uživa preužitek|

avgust ▶ 'auĝu:st au'ĝu:sta in 'auĝust -a m ⟨ ⟩ *avgust* |osmi mesec v letu|

avto ▶ 'a:řtò -a m ⟨ ⟩ *avto, avtomobil*: 'a:řtò pò'nü:ca 'dò:stė ben'ci:na ■ 'pa:kròf na 'a:řtė je z'dignò ■ zale'tė:la se je z 'a:řtòn ■ re'si:lnė 'a:řtò

avtobus ▶ ařtò'bu:s -a m ⟨ ⟩ *avtobus* |avtomobil za prevoz večjega števila oseb v javnem prometu|

avtomobil ▶ ařtò'mò'bi:l' -a m ⟨ ⟩ *avtomobil* |cestno motorno vozilo z navadno štirimi kolesi|: ařtò'mò'bi:l'ė š'vi:gajò pò 'cė:stė ■ gl. avto

B

baba ▶ 'ba:ba -e ž (⟨) **1.** [*baba] |stara ženska| **2.** eks-pr. [*baba] |nezanesljiv, strahopeten moški|: 'ti: sè ena 'ba:ba| **3.** debelejši oporni steber pri mostu **4.** oporni del zidu pri hiši **5.** kopa (koruznice, fiziolo-vih prekel): 'dét, s'la:gat f 'ba:be ■ **▣** baba

babetina ▶ ba'betèna -e ž (⟨) slabš. [*babetina], moč-na, zelo razvita ženska

babica ▶ 'ba:bèca -e ž (⟨) **1.** babica |ženska, ki po-maga pri porodu|: př poròd'ni:cè je 'ba:bèca **2.** babica, stara mama, stara mati: 'bõ:n 'ba:bècè pòvè:daũ **3.** babica |zgornji del klepalnika|: k'le:pac i 'ba:bèca **4.** babica |del zaponke, kamor se zatakne kaveljček|: 'dè:dac i 'ba:bèca **5.** koruzni storž, ki ima redko in nedozorelo zrnje **6.** koničast kamen, ki štrli iz zemlje ■ **▣** babica

babičín gl. babin

babin ▶ 'ba:bèn -a -ò prid. (⟨) babičín |ki se nanaša na babico, staro mamò|: 'ba:bèna šk'ri:n'a

babjak ▶ 'ba:bjak -a m (⟨) babjak, ženskar

babjeveren ▶ babje'vè:rèn -rna -ò prid. (⟨) [*babjeve-ren], praznoveren, vraževeren

bačénka ▶ ba'čè:ŋka -e ž (⟨) bučica |kratka igla z gla-vico|

badava ▶ 'badava prisl. (⟨) zaman, zastonj

badnjak ▶ 'badn'ak -a m (⟨) dan pred božičem

baga ▶ 'baga -e ž (⟨) čik |kos zvitega tobaka za zveče-nje| ■ prim. baguš

bagaza ▶ ba'ga:ža -e ž (⟨) [*bagaža], svojat, drhal
baguš ▶ 'baguš -a m (⟨) čik |kos zvitega tobaka za žve-čenje| ■ prim. бага

bah ▶ 'ba:x medm. (⟨) **1.** bah |izraža malomarno zavrni-tev|: 'ax, 'ba:x| **2.** sploh, nikakor: 'sèda pa 'ba:x 'ne grè:n c'ja! ▪ 'tè:ga mè 'ba:x 'ne da:n!

bahanje gl. postavljanje

bahati se gl. dičiti se, napenjati, štemati²

bajonet ▶ bajò'net -a m (⟨) bajonet |vojaško bodalo|

bajs ▶ 'ba:js -a m (⟨) • 'sit kò 'ba:js zelo sit

bajta ▶ 'ba:jta -e ž (⟨) bajta |majhna, slaba hiša|

bajtar ▶ 'ba:itar -ja m (⟨) bajtar |lastnik zelo majhne-ga posestva|

bajtarica ▶ 'ba:itarca -e ž (⟨) **1.** bajtarica |lastnica ze-lo majhnega posestva| **2.** |bajtarjeva žena|

bajzljati ipd. gl. bezljati ipd.

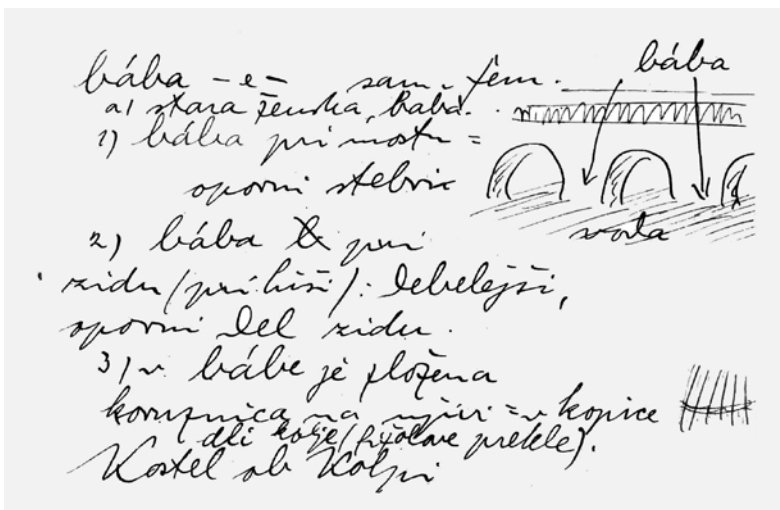
bak ▶ 'bak -a m (⟨) bik |odrasel samec goveda|

Bakar gl. Baker

bakec ▶ 'bakac -a m (⟨) bikec |mlad bik|

baker gl. kufer

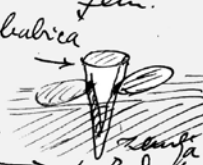
Baker ▶ 'ba:kèr -kra m (⟨) Bakar |hrvaško mesto|

bakla gl. fagla
bakren gl. kufren
Bakrski ▶ 'ba:kèrské -èx m mn. ⟨⟩ *Bakrski* |hišno ime|: pr 'ba:kèrskéx
bal ▶ 'ba:l' -a m ⟨⟩ [**bal*], veselica (za vaščane in prebivalce sosednjih vasi)
bala ▶ 'ba:la -e ž ⟨⟩ *bala* |zvito ali stisnjeno, za transport pripravljeno blago|: ve'li:ka 'ba:la š'tofa
bale ▶ 'bale, mn. 'bal'te medm. ⟨⟩ *pojdi, pridi (k meni, k nam)*
balin ▶ 'bali:n ba'li:na m ⟨⟩ *balin* |najmanjša krogla pri balinanju|
balinanje ▶ ba'li:nan'è -a s ⟨⟩ *balinanje* |(športna) igra, pri kateri se mečejo krogle k balinu|: k'rügl'a za ba'li:nan'è
balinati se ▶ ba'li:nat se -an se nedov. ⟨⟩ *balinati* |igrati (športno) igro, pri kateri se mečejo krogle k balinu|
balinec ▶ 'bali:nc ba'li:nca m ⟨⟩ *balinec* |najmanjša krogla pri balinanju|: 'bali:nc je 'izbi:ü
balon ▶ 'baló:n ba'ló:na m ⟨⟩ *balon* |s plinom napolnjena okrogla naprava, lažja od zraka, za zračno plovbo| ■ zračni balon gl. luhtbalon
ban ▶ 'ba:n -a m ⟨⟩ *ban* |predstojnik banovine|
banda ▶ 'ba:nda -e ž ⟨⟩ **1.** [**banda*], ničvredni, slabi ljudje **2.** godba |skupina ljudi, ki igra na glasbila|: 'ba:nda s'vè:ra
bandati ▶ 'ba:ndat -an nedov. ⟨⟩ [**bandati*], veseljačiti, popivati
bandero ▶ ban'dèrò -a s ⟨⟩ **1.** *bandero* |cerkvena zastava| **2.** socvetje moških cvetov na vrhu stebila koruze
bandit ▶ ban'dit: -a m ⟨⟩ *bandit*, razbojnik

bangati ▶ 'ba:ngat -an nedov. ⟨⟩ *slovesno zvoniti* ■ prim. bongati
banger ▶ 'ba:ngér -ja m ⟨⟩ *podboj* |okvir, ki se vzida v vratno odprtino za nameščanje vratnih kril|
banja ▶ 'ban'a -e ž ⟨⟩ *banja*, kopalna kad
Banjaločan gl. Banjec
Banjaločanka gl. Banjčica
Banjaloka gl. Banloka
banjaloški gl. banjski
Banjčica ▶ 'ban'čica -e ž ⟨⟩ *Banjka*, **Banjaločanka* |prebivalka naselja Banjaloka| ■ prim. Banloka
Banjec ▶ 'ban'c -a m ⟨⟩ *Banjec*, **Banjaločan* |prebivalec naselja Banjaloka| ■ prim. Banloka
Banjka gl. Banjčica
banjski ▶ 'ban'ské -a -ò prid. ⟨⟩ *banjski*, **banjaloški* |ki se nanaša na naselje Banjaloka| ■ prim. Banloka
banaka ▶ 'ba:njka -e ž ⟨⟩ *banaka* **1.** |ustanova, ki opravlja denarne, plačilne in kreditne posle| **2.** |poslo-pje te ustanove|
Banloka ▶ 'banlóka -e in 'banóka -e ž ⟨⟩ *Banjaloka* |ime naselja| ■ prim. Banjec, Banjčica, banjski
Banoka gl. Banloka
bantovati se ▶ 'ba:ntóvat se -an se nedov. ⟨⟩ ekspr. ukvarjati se s kom, ki je trmast, nespameten: š 'n'i:n se 'ni vr'è:dnò 'ba:ntóvat
baraba ▶ 'ba:ra:ba -e ž ⟨⟩ [**baraba*], ničvreden človek, malopridnež
baraka ▶ 'ba:ra:ka -e ž ⟨⟩ *baraka* |zasilna, navadno lesena stavba|
barati se ▶ 'ba:rat se -an se nedov. ⟨⟩ z uživanjem (pre)vročje jedi povzročati poškodbe tkiva: s 'tè:n 'zè:l'en se 'ne bõ:n 'ba:rau

bàbrica - e -a:balica (Hebamme) sam. fem.
 1) stara mati;
 2) oni del klepalnega orodja, ki se pri klepanju zabije v femjo, nanj položi kosa in po kosi talce s klescem
 3) koruzni storž (kvas), ki ima ima prav redko, in po navadi mlečno, nedozvelo aruzje.
 Kotel ob Valpi

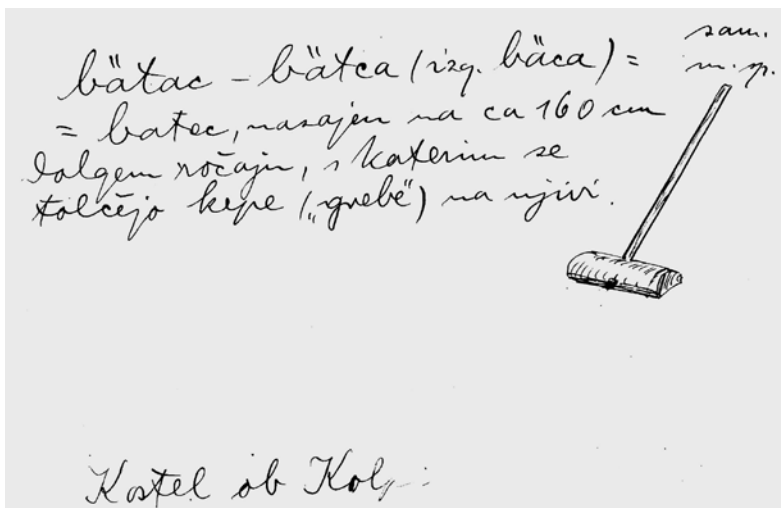

babica

- bare** ▶ 'barè prisl. ⟨⟩ vsaj |izraža omejevanje na najmanjšo količino ali mero|: 'barè 'vòde: mè p̄'nesè
- barem** ▶ 'barèn prisl. ⟨⟩ vsaj |izraža omejevanje na najmanjšo količino ali mero|: 'barèn 'vòde: mè p̄'nesè
- barlati** ▶ 'barlat -an nedov. ⟨⟩ **1.** delati brez pravega učinka: 'cè:u 'da:n smò 'nèkaj bar'la:lè, a 'ni:mamò 'kaj pò'ka:zat **2.** biti buden dolgo v noč: s'nò:čè smò bar'la:lè **3.** dajati si opravka z nepomembnimi deli: 'kaj 'barlaš 'tò:t?
- barle** ▶ 'bar:le prisl. ⟨⟩ • na 'bar:le sòn š'la na 'sajman i 'ni:sòn 'nič òp'ra:vèla nepremišljeno, brez priprave, tjavendan
- baron** ▶ 'baro:n ba'rò:na m ⟨⟩ baron |nižji plemič|: 'd̄rži: se kò 'baro:n bahaško, imenitno
- Baron** ▶ 'baro:n 'ba'rò:na m ⟨⟩ Baron **1.** |priimek| **2.** |gospodar|
- Baronovi** ▶ 'ba'rò:nòvè -èx m mn. ⟨⟩ Baronovi |hišno ime|: p̄ 'ba'rò:nòvèx
- Baronovka** ▶ 'ba'rò:nòfka -e ž ⟨⟩ Baronova žena, gospodinja pri Baronovih
- Bartol** ▶ 'ba:rtòu -tòla m ⟨⟩ Bartolomej, Jernej |moško ime|
- Bartolomej** gl. Bartol
- baruc** ▶ 'barü:c ba'rü:ca m ⟨⟩ lesen ročni sodček: 'ko:scè 'pi:jejó iz ba'rü:ca ■ Sicer prav tako narečno barilec (Slovar slovenskega knjižnega jezika (1970–1991)) (ur.).
- barufa** ▶ ba'rufa -e ž ⟨⟩ prepir, zdraha
- barva** gl. farba
- barvati** gl. farbati, štrihati
- bas** ▶ 'ba:s -a m ⟨⟩ bas |basovska tipka (pri harmoniki)|
- baš** ▶ 'baš prisl. ⟨⟩ **1.** prav, ravno: 'baš 'ònda je 'pò:čèlò

2. seveda |izraža samoumevnost trditve|: 'baš 'ne bõ:š 'dò:bò

- baška** ▶ 'baška prisl. ⟨⟩ posebej |izraža, da dejanje poteka ločeno od drugega glede na prostor ali čas|: gòs'pòda:r 'baška 'jü:žèna ■ prim. baškariti
- baškariti** ▶ baš'ka:rèt -èn nedov. ⟨⟩ posebej, ločeno od drugih kaj delati: na 'pa:šè baš'ka:rèjò pasejo posebej ■ ne'vè:sta 'furt 'nèkaj baš'ka:rè vedno sebi posebej kuha ■ prim. baška
- bat** ▶ 'bat -a m ⟨⟩ bat, bet |leseno orodje, podobno velikemu kladivu ali kiju|: pò'tu:č iz 'batòn ■ težak kò 'bat zelo težak
- batec** ▶ 'batac 'baca m ⟨⟩ **1.** batec |majhen bat| **2.** orodje za razbijanje grud ■ R batec
- baterija** ▶ bate'ri:ja -e ž ⟨⟩ baterija **1.** |zaporedno ali vzporedno vezani akumulatorski ali galvanski členi|: p'ra:zna bate'ri:ja **2.** |električna žepna svetilka|: 'lè:ča na 'žèpnè bate'ri:jè
- bati se** ▶ 'bat se 'buji:n se nedov. ⟨⟩ bati se |čutiti strah, biti v strahu|: pas'tè:rjè se bõ'ji:jò 'vuka ■ ne 'buji: se pò'ka:zat dè'na:rja
- batičnica** ▶ ba'ti:čèncà -e ž ⟨⟩ bucika |kratka igla z glavico|
- batičnjak** ▶ batič'n'a:k -a m ⟨⟩ šalj. [*bučman] |fant, ki (rad) povzroča neprijetnosti, nevšečnosti|
- batina** ▶ 'batèna -e ž ⟨⟩ **1.** palica |dolg, tanjši, v pre-rezu navadno okrogel lesen predmet|: v'trè:zaj sè je dè'be:lò 'batèno **2.** ekspr. [*batina] |močen udarec|: 'batène je dò'bi:la • 'batène pò'bè:rat biti tepen
- batinjati se** ▶ ba'tin'at se -an se nedov. ⟨⟩ zelo napor-no, težko delati
- batkati** ▶ 'batkat -an nedov. ⟨⟩ **1.** pri ročnem obdelo-

vanju brskati, brkljati po zemlji: na 'vrtě 'batkat **2.** vrtati s prstom po nosu: pò 'nò:sě 'batkat

batuka ▶ ba'tuka -e ž ⟨ ⟩ zadelbeljeni konec palice, cepca ■ **R** osrednja

bavbav gl. bavkec

baviti se ▶ 'bar:vět se -èn se nedov. ⟨ ⟩ baviti se, ukvarjati se: 'o:ně se 'ba:vějò 'sòmò s trǵò'vi:nò

bavkati ▶ 'bafkat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** bloditi, tavati: pres pas'tè:rja b'lagu 'bafka pò 'xò:stax **2.** hoditi počasi, z negotovimi koraki: 'dè:te 'bafka pò 'xi:šě

bavkec ▶ 'bafkac -a m ⟨ ⟩ **1.** strah, bavbav **2.** hrošč |žuželka s trdimi sprednjimi krili in grizalom|: 'bafkac 'lè:ze **3.** kosmičem podobni deli rastlinskih semen, ki letijo po zraku

bazag ipd. gl. bezeg ipd.

beba ▶ 'be:ba -e ž ⟨ ⟩ **1.** deklica, punčka **2.** punčka |igrača, ki predstavlja deklico|

bebica ▶ 'be:běca -e ž ⟨ ⟩ ljubk. punčka, otročiček

Beč ▶ 'bě:č -a m ⟨ ⟩ Dunaj |glavno mesto Avstrije| ■ prim. bečar, Bečar, Bečarka, bečki

bečar ▶ 'bečar -ja in 'bečar: 'běčar:ja m ⟨ ⟩ **1.** kdor se izseli na Dunaj ali vrne z njega: 'př nas sò se sas'ta:lě 'běčar:jě **2.** lahkoživec, lahkoživ človek

Bečar ▶ 'běčar -ja in 'běčar: 'běčar:ja m ⟨ ⟩ Dunajčan |prebivalec mesta Dunaj| ■ prim. Beč

Bečarka ▶ 'běčarka -e ž ⟨ ⟩ Dunajčanka |prebivalka mesta Dunaj| ■ prim. Beč

bečki ▶ 'bě:čkě -a -ò prid. ⟨ ⟩ dunajski |ki se nanaša na Beč| ■ prim. Beč

bedaček gl. bibek

bedak ▶ 'beda:k be'da:ka m ⟨ ⟩ [*bedak] |omejen, neumen človek|

bedalo ▶ be'dalò -a s ⟨ ⟩ [*prismoda] |nespameten, neumen človek|: 'ti: sě nēka'kò:vò be'dalò

bedarija ▶ beda'ri:ja -e ž ⟨ ⟩ [*bedarija] |neumno govorjenje ali ravnanje| ■ gl. bedastoča

bedast ▶ 'bedast -a -ò prid. ⟨ ⟩ [*bedast], omejen, nespameten, neumen

bedastoča ▶ bedas'to:ča -e ž ⟨ ⟩ ekspr. [*bedastoča], [*bedarija]: bedas'to:čò je naš'pil'au

bedeti gl. čuti², varovati

beg ▶ 'be:k 'be:ga m ⟨ ⟩ beg |hitro umikanje iz strahu, pred nevarnostjo|: s'pü:stò se je f 'be:k • f 'bè:ge je p'ro:šla moža je zapustila

begunec ▶ be'gu:nc -a m ⟨ ⟩ begunec |kdor (z)beži pred nevarnostjo ali neprijetnostjo|: 'vojìně be'gu:ncě

begunka ▶ be'gu:njka -e ž ⟨ ⟩ begunka |ženska, ki (z)beži pred nevarnostjo ali neprijetnostjo|

bel ▶ 'bè:ŷ 'bè:la -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** bel |ki je take barve kot sneg ali mleko|: 'se je 'bè:lò òd 'i:n'a **2.** prozoren |ki prepušča svetlobo|: 'bè:ŷ g'laš ▪ 'bè:la 'ša:įba ▪

'bè:la 'vo:da **3.** bel |ki ima plodove ali gomolje svetle barve|: ta 'bè:la s'li:va vrsta renklode, ringloja z rumenimi sadovi • že'lò:dac smò 'jè:lě dò 'bè:le ne'dè:l'e do nedelje po veliki noči • ekspr. 'bè:la s'mřt smrt • 'bè:ŷ kò s'nè:k zelo bel, čist • 'bè:ŷ kò 'zit zelo bled ▶ **beli** 'bè:lě -a -ò sam. beli • ekspr. 'ni: 'zi:nò 'ni 'bè:le 'ni 'čřne molčal je; ni povedal svojega mnenja • z 'bè:lèn g'lē:da z beločnico; jezno

belá ▶ 'bè:la -e ž ⟨ ⟩ krava bele ali svetleje barve

belec ▶ 'bè:l'c -a m ⟨ ⟩ odeja |tekstilni izdelek za odevanje, pokrivanje|

belež gl. beljenje

beli ▶ 'bè:lě -ěga m ⟨ ⟩ vol bele ali svetleje barve

belica ▶ 'bè:li:ca -e ž ⟨ ⟩ **1.** češnja belica |svetla češnja ali drevo, ki jo rodi| **2.** belica |majhna srebrno belá sladkovodna riba|

belin ▶ 'bilin -a m ⟨ ⟩ vol bele barve

beliti ▶ 'bè:l't -l'èn nedov. ⟨ ⟩ **1.** beliti |prekrivati (stene) z beležem|: 'xišò 'bè:l'émò **2.** beliti |delati kaj bolj belo ali razbarvati|: 'o:na 'bè:l'ě p'la:tnò **3.** beliti |odstranjovati lubje|: x'lò:je 'be:l't **4.** ličkati (koruzo): xř'metü:n 'be:l't ■ |dodajati maščobo/ gl. začinjati

beliti se ▶ 'bil'tit se -in se nedov. ⟨ ⟩ beliti se |belo odsevati, bleščati se|: s'nè:k se 'bil'i

beljač ▶ 'bè:l'ač 'bè:l'ača m ⟨ ⟩ **1.** pleskar, soboslikar **2.** ličkar |kdor lička koruzo|

beljak ▶ 'bè:l'a:k 'bè:l'a:ka m ⟨ ⟩ beljak |prozorna sluzasta snov v jajcu|

beljenje ▶ 'bè:l'en'ě -a s ⟨ ⟩ beljenje **1.** |glagolnik od beliti| **2.** belež |z vodo mešano gašeno apno za beljenje (sten)|

belka ▶ 'bè:ŷka -e ž ⟨ ⟩ jablana z belkastimi sadovi ■ prim. belko

belkast ▶ 'bè:ŷkast -a -ò prid. ⟨ ⟩ belkast |ki ni popolnoma bel| ■ gl. beluškast

belko ▶ 'bè:ŷkò -a s ⟨ ⟩ zgodnje jabolko belkaste barve, sad belke ■ prim. belka

belouška ▶ bēlò'uška -e ž ⟨ ⟩ belouška |nestrupena kača z belo pego za ušesi|: na 'ža:bjèn 'ku:trè je le'ža:la bēlò'u:ška

beluškast ▶ bē'lü:škast -a -ò prid. ⟨ ⟩ belkast |ki ni popolnoma bel|

bená ▶ 'bena -e ž ⟨ ⟩ slabš. [*trapa] |neumen, nespameten človek, zlasti ženska|

benaviti ▶ 'be'na:vět -èn nedov. ⟨ ⟩ **1.** slabš. neumno, nespametno govoriti, ravnati **2.** slabš. tavati, bloditi

bencin ▶ 'benci:n ben'ci:na m ⟨ ⟩ bencin |vnetljiva tekočina za pogon ali čiščenje|: 'benci:n je d'rak

bera ▶ 'bè:ra -e ž ⟨ ⟩ bera |letna dajatev duhovniku|

berač gl. petljar

beračenje gl. petljanje, petljarija

beračica gl. petljarija

beračiti gl. petljati

beraški gl. petljarski

berek ▶ 'bere:k be're:ka in 'berek -a m ⟨⟩ *zarasla in težko dostopna globel*

bergla gl. berla

berilo ▶ be'ri:lò -a s ⟨⟩ *berilo |učbenik s krajšimi sestavki za jezikovni pouk|*

berla ▶ 'be:rla -e ž ⟨⟩ **1.** *bergla |oporna priprava za pomoč invalidom pri hoji|* **2.** mn., ekspr. *okončine (pri človeku): z'ravnaj 'tē: 'be:rlē!*

bermet ▶ 'be:rmet -a m ⟨⟩ *vermut |italijansko desertno vino z različnimi dodatki|: 'mōšt je s'ladak kò 'be:rmet*

beroš ▶ 'bè:rōš -a m ⟨⟩ *bogataš |zelo bogat človek|*

bersa ▶ 'be:rsa -e ž ⟨⟩ *plesen na vinu, moštu, kisleml zelju*

bersati ▶ 'bersat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *brazdati, brodit* po tekočini, po jedi (z rokami, s kakim predmetom) **2.** *kaliti |delati kaj kalno, motno|*

beseda ▶ be'sè:da -e ž ⟨⟩ *beseda* **1.** |*jezikovna enota iz glasov za označevanje pojmov|: d'règda sè 'čè:ū 'več kōš'te:uškèx 'besèt* **2.** *zagotovilo, obljuba: ne 'dž'i: be'sè:de • 'ni:ma be'sè:de pŕ 'xi:šè njegovega mnenja domači ne upoštevajo • ne pŕ'vò:ščè mè be'sè:de noče govoriti z menoj • preg. 'lè:pa be'sè:da 'lipu 'mè:stò 'na:ide*

besedica ▶ be'sè:déca -e ž ⟨⟩ *besedica |manjšalnica od beseda|: 'ni be'sè:déce 'ne smèn pŕegò'vo:rt*

besedičenje gl. šandabanda

besen gl. jaden

bešter ▶ 'be:štēr -tra -ò prid. ⟨⟩ *poskočen, živahen*

bet gl. bat

beton gl. piton

betonirati gl. cementirati

betvo ▶ 'batvò -a s ⟨⟩ *[*betva], steblo, cima: kóm'l-pè:rjevò 'batvò: • 'tò:ča je 'takò s'tu:kla 'ni:vò, da 'ni: 'batva 'ni: òs'ta:lò ni ostala niti bilka*

bezeg ▶ 'bazak -zga m ⟨⟩ *bezeg |grm ali nizko drevo z zdravnimi rumenkasto belimi cveti in črnimi jagodami|: 'bazak c'vate • 'òdè f 'bazak! izgubi se, pojdi se solit • šalj. na 'bazak 'cè:pl'en oznaka za posebneža ☒ *Bezga zaradi predebele skorje ni mogoče cepiti (ur.)**

bezgov ▶ 'bazgòf baz'gò:va -ò prid. ⟨⟩ *bezgov |ki se nanaša na bezeg|: baz'gò:vò c'vè:tje*

bezgovina ▶ baz'gò:vèna -e ž ⟨⟩ *bezgovina |bezgov les|: piš'tò:la iz baz'gò:vène*

bezljanje ▶ bajz'l'a:n'e -a s ⟨⟩ *bezljanje |glagolnik od bezljati|*

bezljati ▶ 'ba:izl'at -an nedov. ⟨⟩ *bezljati |splašeno se poditi, navadno zaradi vročine in muh|: ò 'vè:lèkè 'ma:šè i 'kò:n'è bajz'l'a:jò*

bežati ▶ 'bè:žat 'biž'i:n nedov. ⟨⟩ *bežati |hitro se umikati iz strahu, pred nevarnostjo|: pŕet 'pasòn je 'bè:žau*

beži gl. huš

bi ▶ bē členek ⟨⟩ *bi* **1.** |*za izražanje možnosti, negotovosti|: k'ma:lè bè f'tò:nò • d'rū:gò bè se 'iše pa'sa:lò, 'sómò: xŕ'metū:n je 'rè:vèn* **2.** |*za (obzirno) izražanje želje, trditve|: da sòn 'tò: p'rè:k 'vè:dò, 'ne bè p'rišò • 'rat bè zas'lū:žò 'kò:f 'dinar • da bè 'takò p'rišlò! • 'sómò 'mesu: bè 'jèū najraje bi jedel samo meso*

bibek ▶ 'bibak -a m ⟨⟩ *bedaček |nekoliko omejen človek|*

bicikelj ▶ bè'cikèl' -kl'a m ⟨⟩ *[*bicikel], kolo |vozilo z dvema kolesoma na nožni pogon|: be'cikèl' 'pu:mpat • be'cikèl' s'ta:vl'at • z bè'cikl'en je 'pau*
■ prim. picikelj

bičanje ▶ 'bi:čan'e -a s ⟨⟩ *bičanje |tepenje z bičem|: 'k'ri:stòsòvò 'bi:čan'e ■ gl. bučanje*

bičati ipd. gl. bučati ipd.

biče gl. palud, palug

biditi gl. buditi

bik ▶ 'bik -a m ⟨⟩ *bik |odrasel samec goveda| ■ gl. bak*

bikec ▶ 'bikac -a m ⟨⟩ *bikec |mlad bik| ■ gl. bacek*

biks ▶ 'biks -a m ⟨⟩ *loščilo (za čevlje)*

biksati ▶ 'biksāt -an nedov. ⟨⟩ *[*biksati], loščiti, navadno čevlje*

bil ▶ 'bi:ū 'bili ž ⟨⟩ *bil, (senena) bilka • 'ni 'bili 'ni:ma-mò f s'kèjdn'è naš skedenj je popolnoma prazen*

bilka gl. bil, brkavka

bilparski ▶ 'bi:lparskè -a -ò prid. ⟨⟩ *bilparski |ki se nanaša na naselje Spodnja Bilpa|: 'bi:lparskè s'va:k je 'bi:ū 'pi:ntar ☒ *Obstajala je tudi Zgornja Bilpa, a je izgubila vse prebivalce (ur.)**

bingjica ▶ 'bingèca -e ž ⟨⟩ *najmanjši zvon v zvoniku: 'bingèca, 'tangèca i ta 'vè:čjè z'vò:n*

bingljati ▶ 'bingl'at -an nedov. ⟨⟩ *bingljati |viseti in se zibati|: ve'rū:ge bing'l'a:jò • x'la:čnè t'ra:k tè 'bingl'a*

binkošti gl. duhovo

binkoštni gl. duhovski

birma gl. ferma

birmanec gl. pilunec

birmanek gl. pilunec

birmati gl. fermati²

birt ▶ 'bè:rt -a m ⟨⟩ *[*birt], gostilničar, krčmar ■ prim. birtaš*

birtaš ▶ 'birtaš bir'ta:ša m ⟨⟩ *gostilničar, krčmar ■ prim. birt*

birtašica ▶ bir'ta:šica -e ž ⟨⟩ *gostilničarka, krčmarica*

birtija ▶ 'bè:rteja -e ž ⟨⟩ *gostilna, krčma: pi'ja:nca sò ispa'xa:lè iz 'bè:rteje*

birtinja ▶ 'bè:rtèn'a -e ž (<) *gostilničarka, krčmarica*
 ■ prim. birtašica

bisaga ▶ bè'sa:ga -e ž (<) *bisaga* |preprosta (dvoedelna) popotna torba ali vreča za čez ramo|

bistahar gl. bistahor

bistahor ▶ bista'xò:r in bista'xa:r medm. (<) klic konju *bistahor* |na levo|

bister ▶ 'bi:stèr -tra -ò prid. (<) **1.** *bister* |čist, prozoren|: 'bi:stra 'vo:da **2.** *bister* |hiter, uren, živahen|: 'bi:stra kò'bi:la **3.** *svēž, čist*: 'bi:stèr 'lèxt ■ gl. kúnšten, prebrisan

biškop ▶ 'bi:škòp -a m (<) **1.** *škof* |predstojnik škofije| **2.** *škofija* |škofovski kapi podoben zadnji del hrbtna s trtico pri perutnini|

bitanga ▶ 'bi'ta:ŋga -e ž (<) **1.** *zelo velik in suh človek*
2. *potepuh, klatež*

biti¹ ▶ 'bit 'bi:jen nedov. (<) *biti* **1.** |z zvočnim znakom naznanjati čas|: 'vü:ra 'bi:je **2.** v zvezi s srce |s širjenjem in krčenjem ritmično poganjati kri po žilah|: 'šrçç 'bi:je ■ gl. šopati

biti² ▶ 'bit sòn in sèn sé je smò ste sò; 'bò:n 'bò:š 'bò: 'bò:mò 'bò:šte 'bò:dò; 'bò:dè 'bò:žte; 'bi:u 'bèla 'bèlò 'bèlè nedov. (<) *biti* **1.** |izraža obstajanje, navzočnost|: pŕ pòrò'd'nì:cè je 'ba:bèca • g'lix 'òn je 'bi:u! • o'čè:ta 'iše 'ni: • 'tù:kaj 'dè:tel'a 'ne:če 'bit ne uspeva **2.** |izraža lastnost ali stanje osebkaj|: 'mòšt je s'ladak • 'ta: je 'dò:bèr, 'alè je pred'ra:k • 'sin je 'i:stè 'o:ča • 'nas je 'bèlò 'ò:sòn • 'vü:ra je g'lix 'desè:t • ód bò'lè:znè je 'jaku z'dè:lan • 'o:na je 'bo:una • š 'n'i:n je 'tešku pre'bi:vat • ka: sòn p'rišò 'damux, je 'bèla več 'tŕda 'tama **3.** |izraža istost, enakost|: 'dinar je s'tu: 'pa:r **4.** |za tvorbo časov, naklonov ali načinov|: alè 'bò:š p'rišò? • 'pi:vò je 'šò 'iskat • s'nè:k je 'za:pau • 'nògè: sò me bò'l'è:le • 'furt je t'rè:ba pŕš'tè:vát pò 'desè:t • 'tè:ga mè je več 'do:stè • 'iše 'tò: se je 'mò:glò pŕ'pe:tèt! • 'ne:če 'bit pŕ nas? *ostati, zadržati se* • 'sèda 'na bò: 'tù:kaj *takoj, vsak čas bo tukaj* • 'sèda se 'iše 'pasa:, 'alè 'ka:ž 'bò:, 'kada p'ri:de 'dè:lò *kako bomo zmogli, zdržali* • ekspr. da ga 'ni: s'ra:m! *izraža začudenje, ogorčenje* ■ gl. obstati

bivališče gl. kvartir, stanovanje

bivol ▶ 'bivòl -a m (<) *velik bel vol*

bizelj ▶ 'bizèl' -z'l'a m (<) *majhen, gibčen, nekoliko naviven moški*

blagajna gl. kasa

blago ▶ b'lagu -a s (<) *goveja živina, govedo*: b'lagu 'gò:nèjò na 'pa:šò

blagor ▶ b'la:gòr m (<) *blagor* |duhovna in materialna korist| • b'la:gòr sè ga 'te:bèl *blagor tebi izraža veselje, zadovoljnost nad srečo koga*

blagoslavljati gl. žegnavati

blagoslov gl. žegen

blagoslovitev gl. žegnanje

blagosloviti gl. požegnati, žegnati

blanja ▶ b'la:n'a -e ž (<) *približno meter dolgo razklano bukovo poleno*: b'la:n'è re'ža:gat • s'ka:lane b'la:n'è

blanjati ▶ b'lan'at -an nedov. (<) *plapolati* |goreti z močnim, sem in tja premikajočim se plamenom|: f'pe:čè b'lan'a

blatati ▶ b'latat -an nedov. (<) **1.** *gaziti po blatu* **2.** *mučiti se z delom v blatu*

blate ▶ b'late -ta m (<) **1.** ekspr. [*umazanec] |umazan človek| **2.** ekspr. *neroden človek, ki več pohodi kot naredi*

blaten ▶ b'la:tèn -tna -ò prid. (<) **1.** *blaten* |pokrit z blatom|: b'la:tna 'cè:sta **2.** *umazan, zamazan*: b'la:tne 'ròke:

blatiti ▶ b'la:tèt -èn nedov. (<) *blatiti* **1.** |mazati z blatom| **2.** |jemati komu ugled, sramotiti|

blato ▶ b'la:tò -a s (<) *blato* |razmočena zemlja|: b'la:ta je dò kò'lè:na ■ gl. gnocalika

blazina gl. povšter

blaziniti gl. tapecirati

blazniti ▶ b'la:zènt -znèn nedov. (<) **1.** *hudo tarnati, obupavati* **2.** *preklinjati, kleti*

Blaž ▶ 'b'la:š 'b'la:ža m (<) *Blaž* **1.** |moško ime| **2.** |ime svetnika|

blažce ▶ b'la:šce -a s (<) *manjšalnica od blago /živina/*

Blaže ▶ 'b'laže -ta m (<) *Blaže* |moško ime|

blažen ▶ b'la:žèn -a -ò prid. (<) *blažen* |poln blaženosti, sreče|: 'fant je 'vas b'la:žèn, ka: 'vi:dè 'dèkle ▶ **blaženi** b'la:žèné -a -ò sam. *blaženi* • preg. b'la:žèné to je 'pu:nò 'ròkèc *delavnih rok, delavcev*, a prek'l'è:tó je 'pu:nò 'guzèc *jedcev, porabnikov*

Blažev ▶ 'b'la:žèf -ževa -ò prid. (<) *Blažev* |svojljni privednik od Blaž|

Blaževi ▶ 'b'la:žèvé -èx m mn. (<) *Blaževi* |hišno ime|: pŕ 'b'la:žèvéx

blaževò ▶ b'la:žèvò -a s (<) *praznik sv. Blaža* 3. februarja

bleček ▶ b'le:čèk -čka m (<) **1.** *krpica blaga* **2.** *košček zemlje*

bled ▶ b'lè:t b'lè:da b'lidu: prid. (<) *bled* |ki je brez zdrave naravne barve|: b'lè:t fan'ti:čkac • b'lè:t kò 'zit zelo bled

bledičen ▶ ble'di:čèn -čna -ò prid. (<) *bledičen* |bolno bled| ■ gl. črevoboln

blejanje ▶ blè'jan'è -a s (<) *blejanje* |glagolnik od blejati|

blejati ▶ b'lè:ja:t b'le:jen nedov. (<) *blejati* |oglašati se z zategnjenim, enakomerno tresočim se glasom|: 'o:fca, 'te:le b'lè:je

blek ▶ b'lek b'le:ka m ⟨⟩ **1.** *krpa blaga* **2.** *kos zemlje*: na 'tè:n b'le:kè 'ne b'o:š 'do:stè na'kò:sò

blekariti ▶ blé'ka:rèt -èn nedov. ⟨⟩ *razkosavati (zaklano žival)*: 'za:klat p'ra:sca 'da, 'alé blé'ka:rèt, 'tò: je pa 'tè:žje

blekac ▶ b'lekac -kca m ⟨⟩ *krpica |jušna testenina, navadno kvadratne oblike|*

blengetati ▶ blen'gè:tat -'gè:čén nedov. ⟨⟩ **1.** *dolgo, neubrano zvoniti*: zvò'nò:vè blen'gè:čèjò **2.** *slabš. veliko govorniti o nepomembnih stvareh*

blengetec ▶ blen'gè:tac -'gè:ca m ⟨⟩ **1.** *kravji zvonec* **2.** *ekspr. [*klepetulja], zgovoren človek,*

blesti gl. fantazirati

blesti se ▶ b'lest se b'le:den se nedov. ⟨⟩ *nav. 3. os. ed. blesti se |v vročici zmedeno govoriti|*: b'le:de se mé ● 'tè:bè, 'van se b'le:de *neumno, nespametno govorite, ravnote*

bleščati se ▶ b'lišča:t se b'lišči:n se nedov. ⟨⟩ *bleščati se* **1.** *[odbijati iskrečo se svetlobo]* **2.** *[zaradi močne svetlobe biti oviran pri gledanju]*: b'lišči: se mé

blisk ▶ b'lisk -a m ⟨⟩ *blisk |močna trenutna svetloba pri razelektrjenju ozračja|* ● 'kón' g'rè: kò b'lisk *teče zelo hitro*

bliskati ▶ b'liskat -an in b'liskat se -an se nedov. ⟨⟩ *nav. 3. os. ed. bliskati se |v presledkih močno zasvetiti (se)|*: b'liska (se) i 'grmi: ● b'liska se na 'sü:šò *pojavlja se bliskavica* ■ bliskati se gl. bliskati

bliskniti ▶ b'liskènt -knen dov. ⟨⟩ *nav. 3. os. ed. bliskniti, blisniti |na hitro močno zasvetiti se|*: st'rašnu je b'liskènlò

blisniti gl. bliskniti

bliščati se gl. bleščati se

blizu gl. blizu

blizu ▶ b'li:zè prist. ⟨⟩ *blizu* **1.** *[izraža majhno razdaljo]*: na k'lò:pè se je rešče'pè:rèla, da 'ni: 'mògò 'nišče b'li:zè ▪ 'ka:i je 'bèlò 'de:leč, je p'rišlò b'li:zè *starost, smrt se je približala* **2.** *[izraža majhno časovno oddaljenost]*: 'zi:ma je več b'li:zè

blizu ▶ b'li:zè predl. ⟨⟩ *z rodilnikom blizu |za izražanje majhne razdalje|*: b'li:zè 'nas

bliž gl. bliže

bližati se ▶ b'li:žat se -an se nedov. ⟨⟩ *bližati se* **1.** *[prihajati bliže v prostoru]* **2.** *[prihajati časovno bližje]*: b'li:ža se 'zi:ma ■ gl. primikati

bliže ▶ b'liš prist. ⟨⟩ *bliže |krajevno manj oddaljen|*: 'òn 'ma b'liš dò š'kò:le kò 'ti:

bližina ▶ blé'ži:na -e ž ⟨⟩ *bližina* **1.** *[majhna krajevna oddaljenost]* **2.** *[majhna časovna oddaljenost]*

bližnji ▶ b'li:žn'è -a -e prid. ⟨⟩ *bližnji |krajevno malo oddaljen|*: b'li:žn'è 'sò:set

bližnjica ▶ b'li:žèncà -e ž ⟨⟩ *bližnjica |stranska krajsa pot|*

bloditi gl. bavkati, benaviti, četveriti, tavati

blond ▶ b'lònt -- -- prid. ⟨⟩ [**blond*], *plavolas |ki ima svetle lase|*

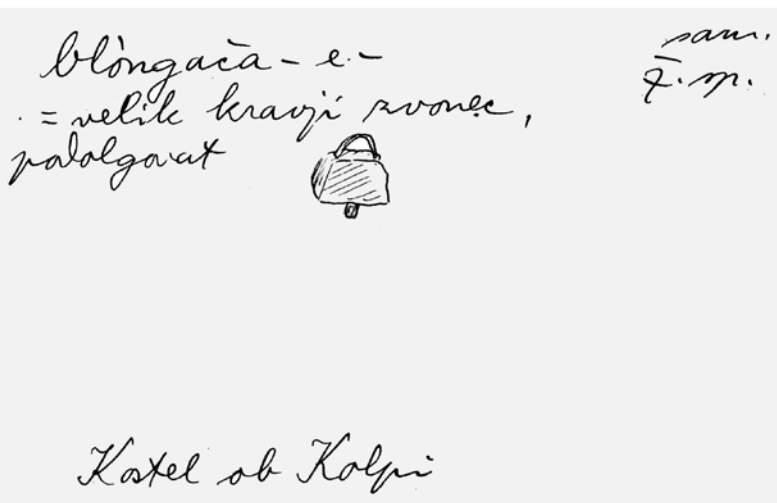
blongača ▶ b'longača -e ž ⟨⟩ *velik (podolgovat) kravji zvonec* ■ blongača

blongati ▶ b'lò:ngat -an nedov. ⟨⟩ *ekspr. neubrano zvoniti*

bluza ▶ b'luzà -e ž ⟨⟩ *bluza* **1.** *[žensko oblačilo za h krilu]*: 'žè:nska b'luzà **2.** *[suknjič pri uniformi]*: sò'p'da:čka b'luzà

bob ▶ 'bòp 'bo:ba m ⟨⟩ *bob |kulturna rastlina s sadovi v debelih strokih|*: 'bòp sòn iz'rù:žèla

bobek ▶ 'bo:bak -pka m ⟨⟩ **1.** *bobek |manjšalnica od bob|* **2.** *bobek |okrogel, trd iztrebek|*: 'ò:fčè, 'za:ičjè

blongača

'bo:pké **3.** ekspr. [**bobek*] |zelo majhna količina|: 'dó:bó sòn za 'e:n 'bo:bak k'rü:xa

boben ▶ 'bo:bèn -bna m ⟨ ⟩ **boben 1.** |glasbilo v obliki valja, ki ima na obeh straneh napeto kožo|: sòu'da:čkè 'bo:bèn **2.** |bobnu podoben del naprave, stroja|: 'bo:bèn pɾ ma'si:né • 'nape:t kò 'bo:bèn zelo • kot zbadljivka 'kòs'te:uɕ 'ma g'lavò: kò ž'be:uɕ, 'rit kò 'bo:bèn, je v'ra:gé spò'dò:bèn

bobljati gl. bubljati

bobnati ▶ 'bo:bnat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** *bobnati* |udarjati, igrati (na) boben|: na'vü:čò se je 'bo:bnat **2.** *bobnati* |z enakomernim udarjanjem povzročati votle glasove|: s 'pɾstè 'bo:bna pò 'mi:zè **3.** ekspr. [**bobnati*] |vseposod razglašati|: nò'vi:ce 'bo:bna pò 'se:lè

bobnenje gl. dudlanje

bobneti gl. bubati², dudlati

bobovec ▶ 'bo:bòvac -bòfca m ⟨ ⟩ **bobovec 1.** |trajno zimsko jabolko z zamolklo rdečimi progami| **2.** *jablana s takimi sadovi*: 'bo:bòfçè sò 'jaku 'punè

bobovica ▶ bò'bo:véca -e ž ⟨ ⟩ **bobovina** |bobova slama|

bobovina gl. bobovica

boca ▶ 'bo:ca -e ž ⟨ ⟩ **steklenica** |višja steklena posoda za tekočine z ozkim, podolgovatim grlom|: 'maxana 'bo:ca • ze'le:nò 'bo:cò 'vi:na je pɾ'ne:sla na 'mi:zò zelenko ☒ *Zelenka je steklenica iz zelene stekla, ki drži približno 1 liter (ur.)*

bočica ▶ 'bo:čéca -e ž ⟨ ⟩ **steklenička** |manjšalnica od boca|

bodec ▶ 'bo:dac -m ⟨ ⟩ • va 'pɾsèx 'man st'rašan 'bo:dac me zelo zbada

bodika gl. božji, drevce, les

bofen ▶ 'bo:fèn -fna m ⟨ ⟩ **1.** *pečat ali žig na listini 2.* *madež |umazano mesto, umazanija na čem|*: 'bo:fèn ód 'ilòvéce **3.** *modrica |modrikasta lisa na koži zaradi izliva krvi|*: pò 'xɾptè 'ma 'sa:me 'bo:fne

bog ▶ 'bò:k 'bòga m ⟨ ⟩ **bog 1.** |nadnaravno bitje, ki je ustvarilo svet in posega v njegov razvoj| **2.** |izraža a) začudenje, navdušenje|: 'lè:pè 'mò:ì 'bò:k, 'kòkò: je 'tò: 'lipu:!**b)** *nejevolje, nestrpnost|*: kot kletvica 'bò:k te 'pòtarè!**c)** *strah, vznemirjenje, obup|*: k'tri:žané 'bò:k! • ne'be:škè 'bò:k! • s've:tè 'bò:k! • 'mò:ì 'bò:k, 'kaì 'bo: is 'tè:ga? • 'bò:k se s'mi:l'è!**č)** *dvom, negotovost, upanje|*: 'bò:k 'vé: • 'bò:k z'na!**d)** *svarilo, prepoved, opozorilo|*: 'bò:k 'ne dai, da bè 'takò p'rišlò!**e)** *hvaležnost, zadovoljstvo|*: h'va:la 'bugi, da smò zd'ra:vè! • 'bò:k 'lò:nai! *hvala!* • 'bò:k, da je 'takò!**f)** *najboljšo željo, naklonjenost|*: 'bò:k te o'čuvai! • 'bò:k s 'tabò!**g)** *pozdrav, voščilo|*: {A} 'dò:bèr 'da:n! {B} 'bò:k 'dai! • ob slovesu 'bò:k! • ob slovesu zvečer {A} 'laxkò 'nò:č! {B} 'bò:k 'dai i 'te:bè (mn. 'van)! • kot voščilo pri jedi {A} 'bò:k 'žè:gnaì! {B} 'bò:k

'lò:nai! • kot voščilo pri oranju {A} 'bò:k 'daj s're:čò! {B} 'bò:k 'daj, 'bò:k!**h)** *podkrepitev trditve|*: 'bò:k nai 'vé: • 'ta: č'lo:vèk ne pòs'lü:ša, pa 'bò:k i 'marija! *vse je zama*n • kot zarotitev 'bò:k me ne št'ra:faì! • 'ai 'bò:k, da bè 'tò: nare'di:lè! *izraža željo, pričakovanje, da se predvideno ali pričakovano uresniči* • preg. 'külèkò 'pòpòf, 'tülèkò 'bògòf *kolikor glav, toliko misli* ▶ **bože** 'bòže medm. *bože* |izraža željo|: 'bòže 'mò:ì d'ra:gè! • 'bòže 'mò:ì, č'lo:vèk 'ne bè 'rat!**•** kot vljudnostna fraza pri kihanju {A} 'bòže pò'mòzè! {B} 'bò:k p'lar:tè! • kot dobra želja ob začetku dela 'bòže pò'mòzè! ali 'bòže pò'mòzè, 'ma:ika 'bòža!

Bog ▶ 'bò:k "bòga m ⟨ ⟩ **1.** *Bog* |Stvarnik|: "bò:k "o:ča • 'vè:rvat va "bòga **2.** *posvečena hostija*: 'gòspò:t g'redò z "bò:gòn *duhovnik gre obhajat bolnika na dom* • izštevanja pri otroški igri 'dò mè 'bo: 'kaì 'daù, 'bo: pɾ "bò:gè s'pa:u • preg. č'lo:vèk ób'ra:ča, "bò:k ó'bɾne človekova pričakovanja se ne uresničijo *zmeraj* • preg. 'kómè "bò:k, 'tè:mè i 'si s've:cè *komur gre dobro, ima navadno še dodatno srečo*

bogaboječ ▶ bógabòjè:č -a -e prid. ⟨ ⟩ *bogaboječ* |ki se ravna po božjih zapovedih

bogastvo ▶ bò'ga:stvò -a s ⟨ ⟩ **bogastvo** |velike materialne dobrine|: s'li:ne se mè cè'di:jò pò bò'ga:stvè
■ gl. bogatija

bogat ▶ 'bo:gat bò'ga:ta -ò prid. ⟨ ⟩ **bogat** |ki ima mnogo materialnih dobrin|

bogataš ▶ bòga'ta:š -a m ⟨ ⟩ **bogataš** |zelo bogat človek| ■ gl. beroš, bogatec, bogatinec, tavžentar

bogatec ▶ bò'ga:tac -'ga:ca m ⟨ ⟩ **bogataš** |zelo bogat človek|

bogateti ▶ bò'ga:tèt -èn nedov. ⟨ ⟩ **bogateti** |postajati bogat|

bogatija ▶ bòga'ti:ja -e ž ⟨ ⟩ ekspr. [**bogatija*], **bogastvo**

bogatinec ▶ bòga'ti:nc -a m ⟨ ⟩ **bogataš** |zelo bogat človek|

bogec ▶ 'bògac -a m ⟨ ⟩ **bogec** |križ s podobo Kristusa|: pɾ dè'la:čkèn 'bògacè • otr. 'bògaca za'x'va:l't skleniti roke v počastitev Boga, v zahvalo

Bogec ▶ "bògac -a m ⟨ ⟩ **Bogec** |manjšalnica od Bog|
☒ *Uporablja se v pogovoru z majhnimi otroki.*

bogi gl. ubog

bogmati ▶ 'bògmat -an in 'bògmat se -an se nedov. ⟨ ⟩ [**bogmati se*] |potrjevati, podkrepljevati svoje besede z bogme| ■ bogmati se gl. bogmati

bogme ▶ 'bògme medm. ⟨ ⟩ **bogme** |izraža podkrepitev trditve|: 'bògme, ne 'mò:ren!**■** gl. bome, borme

bogomoljen ▶ bógò'mò:l'èn -l'na -ò prid. ⟨ ⟩ **pobožen** |ki spoštljivo in rad sodeluje pri verskih obredih, molitvah|

bogoslovec gl. lemenatar

bogoslovje gl. lemenat

bogovski ▶ 'bɔgɔfskɛ -a -ò prid. ⟨⟩ [**bogovski*], *imniten, čudovit, izvrsten*: 'bɔgɔfska pɔvɑ'ti:ca ▶ **bo-govski** 'bɔgɔfskɛ prisl. *bogovsko*: 'ži:vɛ 'bɔgɔfskɛ

bogsesmili ▶ 'bɔksɛs'mi:l'è medm. ⟨⟩ *izraža slabo (zdravstveno) stanje koga*: d'rũ:gɛ smò 'iše 'nɛkaj, 'sòmò 'o:ča sò bɔksɛs'mi:l'è

bogvečaj ▶ 'bɔkvɛ'ka:i prisl. ⟨⟩ *poudarja veliko mero*: ni'be:dɛn pɾ 'xi:sɛ 'ni: 'bɔkvɛ'ka:i v'rɛ:dɛn za 'dɛ:lò ▪ 'tɔ: 'ni: 'bɔkvɛ'ka:i v'rɛ:dnò ni veliko vredno ▪ 'mi:sl'è, da je 'bɔkvɛ'ka:i na'rɛ:dò da je naredil kaj zelo pomembnega, imenitnega

boha ▶ 'bɔ:xɑ medm. ⟨⟩ klic vprženemu govedu *stoj*

bohakati ▶ bɔ'xɑ:kɑt -an nedov. ⟨⟩ *klicati živini boha*: 'kaj 'tũlɛkò bɔ'xɑ:kɑš!

bojazljiv gl. strahopezdljiv

bojazljivec gl. kukavica

boječ ▶ 'bɔjɛ:č bɔ'jɛ:ča -e prid. ⟨⟩ *boječ 1.* |*ki se boji*|: bɔ'jɛ:če 'dɛ:te **2.** |*plah, nesamostojen, neodločen*|: 'fant je p're:več 'bɔjɛ:č

boks ▶ 'bɔks -a m ⟨⟩ *boks* |*usnje iz goveje ali konjske kože*|

boksast ▶ 'bɔksast -a -ò prid. ⟨⟩ *boksast* |*ki je iz boksa, usnja*|: 'bɔksastɛ pɔs'to:lè

bol ▶ 'bɔũ 'buli: ž ⟨⟩ **1.** *bolezen* |*motnja v delovanju organizma*|: 'kɛ: sɛ 'tɔ: 'bɔũ is'taknò? **2.** *bol, bolečina*: 'bɔũ je pa'sa:la ▪ nepres'ta:na 'bɔũ

bolan ▶ 'bɔlan 'bo:ũna 'bu:ũnu prid. ⟨⟩ *bolan* |*ki ima bolezen*|: 'bu:ũnu 'dɛ:te ■ gl. marod

bolečina ▶ bɔlɛ'çi:na -e ž ⟨⟩ *bolečina* |*neugoden telesni občutek zaradi bolezni, udarca*|: bɔlɛ'çi:ne 'ni: 'več ɔp'čũ:tɛla ▪ s'ta:lna bɔlɛ'çi:na ■ gl. bol

bolehati ▶ bɔl'ɛ:xɑt -an nedov. ⟨⟩ *bolehati* |*biti dalj časa, večkrat, a ne hudo bolan*| ■ gl. marodirati

bolehan ▶ bɔl'ɛ:xɛn -xna -ò prid. ⟨⟩ *bolehan* |*ki je slabega, šibkega zdravja*| ■ gl. kerov, kumrn, marod

boleti ▶ 'bo:l't 'buli:m nedov. ⟨⟩ nav.3.os. *boleti* |*povzročati bolečine*|: 'zɔ:p me 'buli: ▪ 'nògɛ: sò me bɔl'ɛ:le ■ gl. bubati¹

bolezen ▶ bɔl'ɛ:zɛn -znɛ ž ⟨⟩ *bolezen* |*motnja v delovanju organizma*|: bɔl'ɛ:zɛn ga je is'čɾpala ▪ ɔd bɔl'ɛ:znɛ je 'jaku z'dɛ:lan ■ gl. bol

bolha ▶ 'buxɑ -e ž ⟨⟩ **1.** *bolha* |*majhen zajedavec z daljšimi zadnjimi nogami*|: ɛmɛt 'buxɛ ▪ 'buxɛ na 'rɛ:pɛ **2.** *ekspr. majhna količina česa*: za enò 'buxò 'masti mè 'da:i ■ gl. skokica

bolhavec ▶ bu'xɑ:vɑc -'xɑ:fɑc m ⟨⟩ *kotenina* |*močna, navadno nebeljena bombažna tkanina*|

bolhica ▶ 'buxɛca -e ž ⟨⟩ **1.** *bolhica* |*manjšalnica od bolha*| **2.** *ekspr. zelo majhna količina*: 'e:nò 'buxɛcò k'rũ:xa mè 'da:i!

bolj ▶ 'bɔl' prisl. ⟨⟩ *bolj 1.* |*stopnjuje a*| *pridevnike, ki*

nimajo primernika z obrazilom, in iz njih izpeljane prislove: 'bɔl' 'čɾɿ ▪ 'bɔl' z'd'rɑf **b** *nepridevniške prislove*: x'maknò se je 'bɔl' 'nazaj ▪ 'tɔ: mè 'bɔl' 'pa:še **2.** |*izraža sorazmernost dejanja v nadrednem in odvisnem stavku*|: 'bɔl' 'jɛ:n, 'man' 'vi:dɛn čim več jem, tem manj vidim ■ prim. boljji

bolji ▶ 'bɔ:l'è -a -e prid. ⟨⟩ *boljši 1.* |*primernik od dober*|: 'bɔ:l'è je 'bɛ:lò 'vi:nò ▪ ta 'bɔ:l'è 'mesu: je pɾ'dɾžau 'za:se **2.** |*ki je višje, bolj kakovostne vrste*|: pɔt'rɛ:bɛn je 'bɔ:l'è x'rɑne: **3.** |*družbeno, družabno višje stoječ*|: 'bɔ:l'è 'lidje: ▶ **bolje** 'bɔ:l'è in 'bɔ:l' prisl. *bolje*: 'vi:dɛšte, da je 'takò 'bɔ:l'è ■ prim. dober

boljši gl. fin, zakmašen; prim. boljji

bolnica ▶ bɔũ'ni:ca -e ž ⟨⟩ *bolnica* |*bolna ženska*| ■ /bolnišnica/ gl. špital

bolniček gl. bolnik

bolnik ▶ 'bɔũni:k -a m ⟨⟩ *bolnik* |*bolan človek*|: 'bɔũni:k sɛ je za'žɛ:l'ò 'vi:na

bolnikac ▶ bɔũ'ni:kɑc -a m ⟨⟩ ljubk. *bolniček* |*bolan otrok*|

bolnišnica gl. špital

bolta ▶ 'bɔ:lta -e ž ⟨⟩ *obok, lok, arkada*

bomba ▶ 'bɔ:mba -e ž ⟨⟩ *bomba* |*z razstrelivom napolnjeno kovinsko telo*|

bombek ▶ 'bɔ:mbɑk -a m ⟨⟩ *cvetni popek*

bombica ▶ 'bɔ:mbɛca -e ž ⟨⟩ *bombica* |*manjšalnica od bomba*|

bombon gl. cukrer

bombonček gl. cukrček

bome ▶ 'bɔmɛ medm. ⟨⟩ *bogme 1.* |*izraža podkrepitev trditve*|: 'bɔmɛ 'ne bɔ:n mɔ'ča:la **2.** |*izraža močno zavrnitev*|: {A} pɔ'sɔ:dɛ mè 'ju:rja! {B} 'bɔmɛ v'rɛ:!

bonbon gl. cukrer

bonbonček gl. cukrček

bangati ▶ 'bɔ:ŋɡɑt -an nedov. ⟨⟩ *slovesno zvoniti* ■ prim. bangati

bongelj ▶ 'bo:ŋɡɛl' -a m ⟨⟩ *kar visi, binglja, navadno cof, resa* ■ prim. bongeljc

bongeljc ▶ 'bo:ŋɡɛl'c -a m ⟨⟩ *kar visi, binglja, navadno cof, resa* ■ prim. bongelj

bor ▶ 'bɔr 'bo:ra m ⟨⟩ *bor* |*iglasto drevo z dolgimi iglicami in razbrazdanim lubjem*|

Borga ▶ 'bɔ:rgɑ -e ž ⟨⟩ *Burga, Notburga* |*žensko ime*| ■ prim. Naborga

borne ▶ 'bɔrmɛ medm. ⟨⟩ *izraža močno podkrepitev trditve* ☒ *Izraz se uporablja kot žensko pridušanje.* ■ prim. bormež

bormež ▶ 'bɔrmɛš medm. ⟨⟩ *izraža močno podkrepitev trditve* ☒ *Izraz se uporablja kot žensko pridušanje.* ■ prim. borme

borov ▶ 'bo:rɔf -rɔva -ò prid. ⟨⟩ *borov* |*ki se nanaša na bor*|: 'bo:rɔva 'kɔ:ra

borovački gl. borovški

Borovec ▶ 'bò:ro:vac -'ro:fca m (⟨) *Borovec pri Kočevski Reki* |ime naselja| prim. borovški

borovica ▶ bōrō'vi:ca -e ž (⟨) *borovnica* |nizka, grmičasta gozdna rastlina ali njene užitne temno modre jagode|: z'mo:zgat bōrō'vi:ce

borovje ▶ bōrō'vje: -'ja: s (⟨) *borovničevje* |borovničevo grmičje|

borovnica gl. borovica

borovničevje gl. borovje

borovški ▶ bōrō'vačkē -a -ō prid. (⟨) *borovški* |ki se nanaša na naselje Borovec pri Kočevski Reki| prim. Borovec ☒ *V rabi je ledinsko ime* "bōrō'vačka 'go:ra.

bos ▶ 'bō:s 'bo:sa 'busu prid. (⟨) *bos* |ki ni obut|: 'bō:s fan'ti:čkak • ci'ga:nška 'dēca 'xō:dējō pō'zi:mē 'bo:sa

bosti ▶ 'bōst 'bo:den nedov. (⟨) *bosti* |zaradi ostrosti povzročati komu pekočo bolečino|: 'tṛn'e 'bo:de ▶ **bosti se** 'bōst se *prodirati*, *riniti iz česa*: 'lē:tēna se 'nēkaj 'bo:de ■ gl. žokati

boter ▶ 'bō:tēr -tra m (⟨) *boter* **1.** |zastopnik otroka pri krstu ali priča pri birmi|: 'bō:tēr 'bō:trō 'vi:ka ■ 'kṛstnē 'bō:tṛ **2.** |starejši, poročen moški|

botra ▶ 'bō:tra -e ž (⟨) *botra* **1.** |zastopnica otroka pri krstu ali priča pri birmi|: 'kṛstna 'bō:tra **2.** |starejša, poročena ženska|: 'nō:īte, 'bō:tra, 'nō:īte

botrina gl. botrinja

botrinja ▶ bōt'ri:n'a -e ž (⟨) *botrinja* **1.** |gostija ob krstu| **2.** *botrina, botrstvo, botrinstvo*: 'bit f bōt'ri:n'ē

botrinstvo gl. botrinja

Botrni ▶ "bō:tṛnē -ēx m mn. (⟨) *Botrni* |hišno ime|: pṛ "bō:tṛnēx

botrstvo gl. botrinja

božanje gl. milovanje

božjat ▶ 'bō:žat -an nedov. (⟨) *božati* |ljubkujoče premikati roko po čem|: 'ma:tē 'bō:žā 'dē:te ■ gl. gladiti, milovati

božič ▶ 'bo:žēč bō'ži:ča m (⟨) *božič* |praznik Kristusovega rojstva|: praz'no:vāt 'bo:žēč ■ 'vō:ščēt za 'bo:žēč

božičen ▶ bō'ži:čēn -čna -ō prid. (⟨) *božičen* |ki se nanaša na božič|: bō'ži:čne p'ra:znēke smō 'lipu: övṛ'sa:valē ■ božično drevesce gl. jablan, krispan

božjast gl. padavica

božji ▶ 'bōžē -a -e prid. (⟨) **1.** *božji* |namenjen bogu|: 'bōžā 'ča:st **2.** *eksp. majhen po količini*: 'tē:ga 'bōžēga k'rū:šca mē ne pṛ'vō:ščējō **3.** *božji* |izraža **a**) začudenje, presenečenje|: k'ri:s 'bōžē, 'alē je 'tō: 'dēkle 'kumērno **b**) svarilo, opozorilo|: za 'bōžō 'vō:l'ō, 'nekar 'takō **c**) podkrepitev, poudarek|: cē:lō 'bōžō 'nō:č je 'pa:dalō • p'ri:dē za 'bōžō 'vō:l'ō ■ 'tō: je p'ra:va 'bōžā 'i:stēna to je *popolno-*

ma res • 'aŋgēl' 'bōžē *angelovo češčenje* |molitev ob zvonjenju zjutraj, opoldne in zvečer| • 'bōžā x'rū:škēca *plod gloga* • *star.* 'tō: s'la:bō v'rē:me je p'ra:va 'bōžā kaš'ti:ga *božja kazen* • 'bōžā 'sū:kēnca *pajkova vrečica v mahu* • 'bōžē d'rē:fce *božje drevce, bodika, božji les* • 'bōžē g'rōp *vidni spomin Kristusovega groba po cerkvah za velikonočne praznike* • 'bōžē 'rō:p *oskrumba, onečaščenje česa svetega ali posvečenega* • 'bōžē 'vo:lak *pikapolonica* |hrošč s sedmimi črnimi pikami na rdečih sprednjih krilih| • 'bōžē ž'lak ga 'je (*možganska*) *kap* • g'rē:mō na 'bōžē 'pō:t *na romanje*

Božji ▶ "bōžē -a -e prid. (⟨) *Božji* |ki izhaja od Boga, Bogu lasten|: "bōžā 'mi:lōst ■ "bōžā mō'gō:čnōst ■ "bōžā 'vo:l'a

brada ▶ b'ra:da b'radē: ž (⟨) *brada* **1.** |spodnji del obraza| **2.** |dlakava rast na obrazu|: 'si:va b'ra:da ■ *kozja brada* |pri moškem/ gl. keca

bradavica ▶ brada'vi:ca -e ž (⟨) *bradavica* |majhen izrastek na koži iz veziva in povrhnjice|: brada'vi:ca na 'ro:kē

bradica ▶ b'radēca -e ž (⟨) *bradica* |manjšalnica od brada|: 'dēčja b'radēca

bradlja ▶ b'rajdl'a -e ž (⟨) *bradlja* |enoročna tesarska sekira s kratkim toporiščem|

bradljiv ▶ b'rajdl'if b'rajdl'i:va m (⟨) *plankača* |dvooročna tesarska sekira s tankim in dolгим rezilom|

braducelj gl. keca

brajda ▶ b'ra:īda -e ž (⟨) *brajda* |ogrodje iz letev za vinsko trto|: 'tṛta na b'ra:īde

brajdlja ipd. gl. bradlja ipd.

Brajnčev ipd. gl. Brančev ipd.

brajne ▶ b'ra:īn'e medm. (⟨) *izraža omalovaževanje*: 'u, b'ra:īn'e! ☒ *Jože Gregorič pripominja, da to besedo pozna le od babice v pomenih 'no, sevedal', 'prava reč!* (ur.).

bramor gl. mramor

brana ▶ b'ra:na -e ž (⟨) *brana* |orodje z železnimi zobmi za rahljanje zemlje|

brananje gl. vlačenje

branati gl. dračiti, vlačiti

Brančev ▶ "b'ra:īnčēf -čēva -ō prid. (⟨) *Obranovičev* |ki se nanaša na Brančev|: "b'ra:īnčēf st'ri:c

Brančevi ▶ "b'ra:īnčēvē -ēx m mn. (⟨) *Obranovičevi* |hišno ime|: pṛ "b'ra:īnčēvēx

Brančevka ▶ "b'ra:īnčēfka -e ž (⟨) *Obranovičevka* |gospodinja pri Brančevih|

braniti ▶ b'ra:nt -nēn nedov. (⟨) **1.** *braniti* |varovati, ščititi|: 'ma:tē b'ra:nē 'dē:te **2.** *braniti* |preprečevati, odsvetovati|: dēk'lē:tē b'ra:nējō 'fa:nta **3.** *odganjati, poditi*: 'mū:xan b'ra:nējō ▶ **braniti se** b'ra:nt se

- braniti se* |odklanjati, ne marati|: 'dèkle se b'ra:nè 'fa:nta
- branje** ▶ b'ra:n'è -a s ⟨⟩ *branje* |glagolnik od brati|: b'ra:n'è i pi'sa:m'è mè g'rè: 'dòbrò
- branji** ▶ b'ra:n'è -a -e prid. ⟨⟩ *ki se nanaša na brano*: b'ra:n'è 'zò:p zob *brane*
- Branovič** ▶ 'b'ra:nòvič -a m ⟨⟩ *Obranovič* |priimek|
- brašno** ▶ b're:šnò -a s ⟨⟩ [**brašno*], *popotnica* |hrana za na pot|
- brat** ▶ b'rat b'ra:ta m, mn. b'rat'è in b'ra:tja ⟨⟩ *brat* |moški v odnosu do drugih otrok svojih staršev|
- bratec** ▶ b'ratac -a m ⟨⟩ *bratec* |manjšalnica od brati|
- brati** ▶ b'rat 'be:ren nedov. ⟨⟩ **1.** *brati* |dojemati vsebino besedil|: 'be:remò 'bü:kvèce i 'ca:jtèŋge **2.** *brati*, *nabirati*, *trgati*: b'rat 'ja:gòde, 'kòmpè:r: ● v ljudski molitvi V paradizu 'ma'ri:ja 'takò 'be:rejò *Marija tako govori* ● šalj. 'kómè le'vi:te b'rat oštevati ga ● 'no:vò 'lè:tò b'rat voščiti, želeti srečo za novo leto
- bratiti se** ▶ b'rat'èt se -èn se nedov. ⟨⟩ *bratiti se* |prijeteljsko, zaupno se družiti|
- bratoski** gl. bratovski
- bratovčina** gl. bratovščina
- bratovski** ▶ b'ra:tòskè -a -ò in b'ra:tòfskè -a -ò prid. ⟨⟩ *bratovski* |ki se nanaša na brate|: b'ra:tòska 'pómòč ▶ **bratovski** b'ra:tòskè prisl. *bratovsko*: b'ra:tòskè 'ži:vèjò v *slogi*
- bratovščina** ▶ b'ra:tòfčèna -e ž ⟨⟩ *bratovščina* |cerkveno društvo z nabožnimi ali dobrodelnimi nalogami|: b'ra:tòfčèna s'vè:te 'uršòle ● b'ra:tòfčèno sò 'pi:lè začeli so se tikati, navadno po ustaljenem obredu
- bratranec** ▶ b'ratranc -a m ⟨⟩ *bratranec* |sin strica ali tete|
- bravina** ▶ bra'vi:na -e ž ⟨⟩ *bravina* |ovčje meso|
- brazda** ▶ b'ra:zda -e ž ⟨⟩ *brazda* **1.** |pri oranju nastali jarek ali obrnjena zemlja|: b'ra:zda na 'ni:vè **2.** |brazdi podobna zarezal|: b'ra:zda na 'če:lè ■ gl. jamič
- brazdati** gl. bersati, burkati
- brazgotina** ipd. gl. šronf ipd.
- brazgotinica** gl. šronfek
- brbotati** gl. bobljati
- brbra** ▶ 'bṛbra -e ž ⟨⟩ ekspr. *brbra* |kdor govori mnogo in nepomembne stvari|
- brbrati** ▶ 'bṛbrat -an nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. [**brbrati*] |govoriti mnogo in nepomembne stvari| **2.** |privzdigovati zemljo|: m'ra:mòrjè bṛbra:jò pò kòše'ni:cè
- brca** gl. vritnjak
- brcanje** ▶ 'bṛcan'è -a s ⟨⟩ *brcanje* |glagolnik od brcati|
- brcati** ▶ 'bṛcat -an nedov. ⟨⟩ *brcati* |suvati, udarjati z ного|: 'dè:te je ve'sè:lò 'bṛcalò ■ k'ra:va 'bṛca rada napada z nogami ▶ **brcati se** 'bṛcat se *brcati se* ● 'pṛ nas se 'tè:uca 'bṛcajò *krave zaporedoma telijo*
- brcniti** ▶ 'bṛcènt -cnen dov. ⟨⟩ *brcniti* |suniti, udariti z ного|: 'kòn' ga je 'bṛcno
- brčica** gl. brkica
- breg** ▶ b'rè:k b'règa: m ⟨⟩ *breg* |pas zemlje ob vodi|: na b'rè:gè je 'ču:n ■ gl. obrov
- Breg** ▶ 'b'rè:k 'b'règa: m ⟨⟩ *Breg* |ozemlje v ravnini ob bregu Kolpe|: 'jü:trè 'pemò f' 'b'rè:k
- bregeg** gl. obrovček
- Bregovi** ▶ 'b'rè:gòvè -èx m mn. ⟨⟩ *Bregovi* |hišno ime|: pṛ 'b'rè:gòvèx
- brej** ▶ b'rè:i b'rè:ja -e prid. ⟨⟩ navadno v ženskem spolu *brej* |ki bo imel mladičel|: b'rè:ja k'ra:va ■ b'rè:ja 'o:fca
- brekati se** ▶ b'rè:kat se -an se nedov. ⟨⟩ nav. 3. os. ed. *spahovati se* |izdihavati zrak, pline iz želodca zaradi krčev v trebušni votlini|: b'rè:ka se mè
- bremati** ▶ b'rè:mat -an nedov. ⟨⟩ *s kleščami kodrati lasse*: dèk'l'è:ta sè b'rè:majò 'lase:
- breme** ▶ b'rè:me brè'mè:na s ⟨⟩ *breme*, *tovor* ■ prim. cutarek
- brenčati** ▶ 'bṛŋčat -čin nedov. ⟨⟩ *brenčati* **1.** |oglašati se z enakomerno tresočim se glasom|: kò'ma:rjè bṛŋč'i:jò **2.** |brenčèč letati|: 'mü:xe bṛŋč'i:jò
- brenta** ▶ b'rè:nta -e ž ⟨⟩ *brenta* |visoka lesena posoda za grozdje|: 'tè:ška b'rè:nta ● 'sit kò b'rè:nta zelo sit
- brentica** ▶ b'rè:ntèca -e ž ⟨⟩ *brentica* |manjšalnica od brenta|
- breskev** gl. breskva
- breskov** ▶ b'rè:skòf -skòva -ò prid. ⟨⟩ *breskov* |ki se nanaša na breskev|: b'rè:skòvò c'vè:tje
- breskva** ▶ b'rè:skva -e ž ⟨⟩ *breskev* |sadno drevo ali njegov žametasto dlakavi okrogli koščičasti sad|: b'rè:skve ò'bè:rat
- breskvica** ▶ b'rè:skvèca -e ž ⟨⟩ *breskvica* |manjšalnica od breskva|
- brešt** ▶ b'rè:st -a m ⟨⟩ *brešt* |listnato drevo z napiljenimi listi in s trdim lesom|
- brešno** gl. brašno
- breza** ▶ b'rè:za -e ž ⟨⟩ *breza* |listnato drevo z belim lubjem|
- brezdelje** gl. poležkovanje
- brezna** ▶ b'rè:zna -e ž ⟨⟩ **1.** *bledordeča ali bledordeče marogata krava* **2.** *potepinka, vlačuga*
- breznati se** ▶ b'rè:znat se -an se nedov. ⟨⟩ *breznati se*, *goniti se*, *pojati se*
- brezno** ▶ b're:znò -a s ⟨⟩ *brezno* |zelo globoka jama s strmimi stenami|
- brezobrazen** ▶ brezòb'ra:zèn -zna -ò prid. ⟨⟩ *nesramen*, *brezobziren*
- brezobziren** gl. brezobrazen
- brezobzirno** gl. zgrda
- brezokusen** gl. mleden

brezov ▶ b'rè:zòf -zòva -ò prid. ⟨⟩ *brezov* |*ki se nanaša na brezo*|: b'rè:zòva 'me:tl̩a • b'rè:zòva 'vo:da sok *breze*

brezovica ▶ brè'zò:vèca -e ž ⟨⟩ **1.** *brezova šiba* **2.** *okrog meter visoka rastlina s srhkimi listi, ki se kuha prašičem* ☞ *Jože Gregorič za rastlino navaja sinonim škrbinka (ur.).*

brezovina ▶ brè'zò:vèna -e ž ⟨⟩ *brezovina* |*brezov les*|

brezpetnik gl. flekec

brezuspšno gl. zastonj

brezverec ▶ b'rezvr̩:rc -a m ⟨⟩ *brezverec* |*brezveren človek*|

brežina gl. obrov

brežnica gl. obrovček

brglez gl. klamfar, plazur

briditi ▶ b'ri:di:t -i:n nedov. ⟨⟩ nav. 3. os. ed. *briti* |*rezko pihatil*|: 'bù:rja b'ri:di:

briftošelj ▶ bri'f'to:šél' -šl'a m ⟨⟩ *denarnica, listnica*

briga ▶ b'ri:ga -e ž ⟨⟩ *briga, skrb*

Briga ▶ 'b'ri:ga -e ž ⟨⟩ *Briga* |*ime naselja*| ■ prim. Brižan, Brižanka, Briški², briški

brigada ▶ bri'ga:da -e ž ⟨⟩ *brigada* **1.** |*vojaška enota, večja od polka*| **2.** |*večja delovna skupina, ki prostovoljno in brezplačno sodeluje pri pomembnih javnih delih*|

brigati se ▶ b'ri:gat se -an se nedov. ⟨⟩ [**brigati se*] |*skrbeti za koga ali kaj*|: za 'du:m se 'nič ne b'ri:ga ▶ **brigati** b'ri:gat [**brigati*] **1.** |*tikati se česa*|: 'tò: te 'nič ne b'ri:ga **2.** |*izraža popolno nezanimanje, neprizadetost*|: dŕ'ži:na ga 'nič ne b'ri:ga ▪ 'tò: 'me:ne ne b'ri:ga

brijača ▶ bri'ja:ča -e ž ⟨⟩ *britev* |*nož za britje*|

brin ▶ b'ri:n -a m ⟨⟩ *brin* |*zimizelen iglast grm z drobnimi jagodami*|

brinje ▶ b'ri:n'è -a s ⟨⟩ *brinje* |*brinovo grmovje*|

brinov ▶ b'ri:nòf -nòva -ò prid. ⟨⟩ *brinov* |*ki se nanaša na brin*|: b'ri:nòva ra'ki:ja *brinjevec*

brinovica ▶ b'ri:nòvèca -e ž ⟨⟩ *brinova jagoda*

brinovina ▶ bri'no:vèna -e ž ⟨⟩ *brinovina* |*brinov les*|

brinovka ▶ b'ri:nòfka -e ž ⟨⟩ *brinovka* |*palica iz brinovega lesa*|

brisača gl. otirač

brisalka gl. salvet

brisati ▶ b'ri:sat b'ri:šen nedov. ⟨⟩ *brisati* |*delati kaj suho, čisto z drgnjenjem, zlasti s tkanino*|: b'ri:sat 'mi:zò s 'kŕpò ▪ 'nògè: b'ri:sat va 'ža:kl'evèno ▪ 'sužè sè b'ri:še

briški ▶ b'ri:škè -a -ò prid. ⟨⟩ *briški* |*ki se nanaša na Briške ali na naselje Briga*| ■ prim. Briga

Briški¹ ▶ 'b'ri:škè -èga m ⟨⟩ *Briški* |*priimek*| ■ prim. Briga

Briški² ▶ 'b'ri:škè -èx m mn. ⟨⟩ *Briški* |*hišno ime*|: pŕ 'b'ri:škèx ■ prim. Briga

britev gl. brijača, britva

briti ▶ b'rit b'ri:jen nedov. ⟨⟩ *briti* **1.** |*rezati dlake tik ob koži*|: 'sak d'rù:gè 'da:n se b'ri:jen **2.** |*ostro pihatil*|: 'bù:rja b'ri:je ■ gl. briditi

britof ▶ b'ri:tòf -tòfa m ⟨⟩ *pokopališče* |*navadno ograjen prostor za pokopavanje mrličev*|: pŕ s'vè:tèn 'šte:fanè je 'naš b'ri:tòf ▪ k'ra:vjè b'ri:tòf *prostor za pokop poginulih živali*

britva ▶ b'ri:tva -e ž ⟨⟩ **1.** *britev* |*nož za britje*|: b'ri:v-na b'ri:tva **2.** *žepni nož*

britvica ▶ b'ri:tvèca -e ž ⟨⟩ **1.** *britvica* |*ostro rezilo za britje*|: z b'ri:tvècò se je v'rè:zaŕ **2.** *žepni nožek* **3.** *moški, ki se ukvarja s skapljanjem prašičev in juncev* ■ gl. klinica

briven ▶ b'ri:vèn -vna -ò prid. ⟨⟩ *briven* |*ki se rabi za britje*|: b'ri:vna b'ri:tva

brivnik ▶ b'ri:vnèk -a m ⟨⟩ *brivnik* |*električni brivski aparat*|

brizganec gl. špricar

brizgati ▶ b'ri:zgat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *hiteti, teči* ■ gl. špricati

brizgniti gl. špricniti

Brižan ▶ 'b'ri:žan 'bri'ž:ana m ⟨⟩ *Brižan* |*prebivalec naselja Briga*| ■ prim. Briga

Brižanka ▶ 'bri'ž:anjka -e ž ⟨⟩ *Brižanka* |*prebivalka naselja Briga*| ■ prim. Briga

brk gl. brka

brka ▶ 'bŕka -e ž ⟨⟩ **1.** nav. mn. *brk* |*dlaka pod nosom*|: 'ta: 'ma 'lèpè 'bŕke, star. 'lipu 'bŕkò ▪ 'bŕke mè 'več 'ra:stejò **2.** nav. mn. *tipalka*: 'bŕke 'ma 'rak, 'ma:čka, kò'bi:lca **3.** mn. *laski na koruznem storžu*

brkat: brkati nagelj gl. nagelj

brkavka ▶ bŕ'ka:fka -e ž ⟨⟩ *bilka, stebelce* • 'vo:lè sò pòžŕ:lè dò bŕ'ka:fke *čisto vse* • ekspr. 'ni bŕ'ka:fke k'rù:xa 'ni:man pŕ 'xi:šè *prav nič*

brkica ▶ 'bŕkèca -e ž ⟨⟩ *brčica* |*majhen brk*|

brkljati gl. motati, prčkati, žokljati

brlavka ▶ bŕ'la:fka -e ž ⟨⟩ *brlivka* |*preprosta svetilka na vosek ali loj*|: bŕ'la:fka s'la:bò s'vè:tè ☞ *Vosek ali loj sta (bila) pogosto nalita v izdolbeno repo.*

brleti ▶ 'bŕ'l'èt -l'in nedov. ⟨⟩ **1.** *brleti* |*goreti s slabim plamenom, medlo svetiti*|: 'la:mpa 'bŕ'l'i **2.** ekspr. *pojemat* v *življenjski moči*: t'ra:va 'bŕ'l'i ót 'šù:še ■ gl. cmergljati

brlivka gl. brlavka

brljav gl. čorov

brlog ▶ bŕ'łok bŕ'ło:ga m ⟨⟩ *brlog* |*bivališče zveri, zlasti v kaki votlini*|

brna ▶ 'bŕna -e ž ⟨⟩ *črnica* |*zelo rodovitna (črna) prst*|: 'rò:t kò 'bŕna

brnčati gl. brenčati

brnček ▶ bŕ'nčèk -a m ⟨⟩ *živahen, uren človek*

brndati ▶ b'rŋdat -an nedov. (⟨) *brenčoč letati, navadno v krogih*: 'mü:xe 'b'rŋdajó

brndec ▶ b'rŋdac -a m (⟨) *igrača iz oreha ali gumba, ki se ob hitrem zasuku enakomerno vrti okrog svoje osi in oddaja brenčeče glasove* K *Tudi brnkac 'brenčoč' (Matija Žagar, *Kostel in Kostelci* (2013), str. 117–118) (ur.).* R brndec

brod gl. gaz

Brod ▶ b'rò:t 'b'ròda m (⟨) *Brod na Kolpi* |ime naselja| I prim. Brojan, Brojanka, brojski

broditi ▶ b'rò:dét -èn nedov. (⟨) *broditi* |hoditi po čem ovirajočem| I gl. bersati, burkati

Brojan ▶ b'ròja:n 'brò'ja:na m (⟨) *Brojan* |prebivalec naselja Brod na Kolpi| I prim. Brod

Brojanka ▶ b'rò'ja:nka ž (⟨) *Brojanka* |prebivalka naselja Brod na Kolpi| I prim. Brod

brojski ▶ b'ròjskè -a -ò prid. (⟨) *brojski* |ki se nanaša na Brojane ali na naselje Brod na Kolpi| I prim. Brod

bron ▶ b'rò:n -a m (⟨) *bron* |zlitina bakra in drugih kovin|

bronast ▶ b'rò:nast -a -ò prid. (⟨) *bronast* |ki je iz bronā|: b'rò:nastè zvo'nò:vè

broš ▶ b'ròš b'rò:ša m (⟨) *broška* |okrasna naprsna zaponka|

broš gl. broš

brozga gl. mečava, ploskalika, žlepavica

brozgati ▶ b'rò:zgat -an nedov. (⟨) *brozgati* |hoditi po čem mokrem in udirajočem sel|: b'rò:zgat pò b'la:tè, pò s'nè:gè

brskati gl. kramariti

brsnat gl. brstnat

brsnički gl. brsniški

brsniški ▶ b'rš'ni:čkè -a -ò prid. (⟨) **brsniški* |ki se nanaša na naselje Brsnik|: b'rš'ni:čkè 'vè:r

brst ▶ b'rst -i ž (⟨) *brst* |nastavek lista, poganjka|

brsteti ▶ b'rstét: -'ti:n nedov. (⟨) *brsteti* |delati brste|: 'lè:tòs x'rü:ške 'jakò b'rš'ti:jò

brstnat ▶ b'ršnat b'rš'na:ta -ò prid. (⟨) *brstnat* |poln brstov|: b'rš'na:tò d'rè:vje

bršljan ▶ b'rš'l'e:n b'rš'l'e:na m (⟨) *bršljan* |rastlina z zimzelenimi listi, ki se vzpenja po deblih, zidovih|: b'rš'l'e:n je 'o:pl'e'u z'i:dò:ve

bršljen gl. bršljan

bruhanje gl. kozlanje

bruhati gl. kozlati

brunda ▶ b'rü:nda -e ž (⟨) • b'rü:nde 'ko:vāt lenariti, postopati

brundati ▶ b'rü:ndat -an nedov. (⟨) *godrnjati* |z ne preveč glasnim govorjenjem izražati nejevoljo, nesoglasje|

bruno ▶ b'rü:nò -a s (⟨) *bruno* |na dveh straneh obtesano deblo|: 'ta: 'xi:ša je iz b'rü:n

brus ▶ b'rü:s -a m (⟨) *brus* |kamen ali priprava za brusenje|: 'dò:bèr b'rü:s ▪ 'tòčnè b'rü:s p'loščāt brusilni kamen, pritrjen na os v lesenem ogrodju • rek 'tè:ga 'př nèx ne 'i:ščè kò na b'rü:sè 'lò:ja to od njih zāman pričakuješ

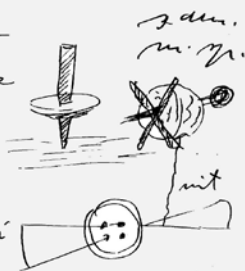
brusiti ▶ b'rü:sèt -èn nedov. (⟨) **1.** *brusiti* |delati rezilo ostro|: 'kòso: b'rü:sèt **2.** ekspr. *hoditi okrog, potepati se*: 'o:na 'furt ò'kò:lè b'rü:sè

brusnica ▶ brès'ni:ca -e ž (⟨) *leseno ogrodje, na katero je pritrjen brusilni kamen* R brusnica

brv ▶ b'rřf b'rřvi: ž (⟨) *brv* |deska ali bruno za prehod čez vodo|

brzina ▶ b'rzi:na -e ž (⟨) **1.** *hitrost, naglica* **2.** *novi prestava (pri motornem vozilu)*

b'ndac - b'ndaca -
= vrtavka (igrača) iz
tuljave ali oreha:
bndac iz tuljave se
vrti po mihi, iz oreha
pa se špi v volti; tudi
iz gumba; to igračo z
gumbom imenuje M. Kuret (Veseljč Jan I,
1942-3, PK 31): vrtilo.

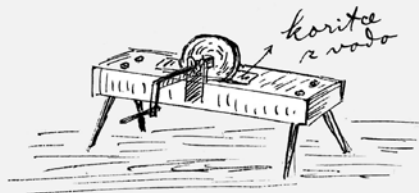

Kostel ob Kolpi

brzo ▶ 'brzò prisl. ⟨⟩ *hitro, naglo*: 'tò: je 'brzò na'rè:dò
brzovav gl. telegraf
brzovlak gl. šnelcug
brž ▶ 'brš prisl. ⟨⟩ *brž |izraža, da se dejanje zgodi brez odlašanja|*: 'brš se ò'brně! ▪ 'brš tè k'ma:lè se je p're:brau ■ gl. fleten
buba ▶ 'bu:ba -e ž ⟨⟩ *buba |razvojna stopnja žuželke|*
bubati¹ ▶ 'bubat -an nedov. ⟨⟩ nav. 3. os., otr. *bubati, boleti*
bubati² ▶ 'bubat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *metati na voz* **2.** *bobneti |dajati močne, zamolke glasove|*: 'mò:žnarjè 'bubajò
bublja ▶ 'bubla -e ž ⟨⟩ **1.** *ekspr. kdor nerazložno govori* **2.** *ekspr. kdor govori brez smisla, neumnosti*
bubljati ▶ 'bublat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *bobljati, brbotati*: 'vo:da 'bubla pòd 'le:dòn **2.** *ekspr. brodirati z rilcem po čem tekočem in pri tem izpuščati zamolke glasove*: p'ra:scè bub'lajò pò kò'ri:tè, 'akò jèn x'ra:na 'ni: 'dòbra **3.** *ekspr. [*bubljatij] |govoriti brez smisla, neumnosti|*
bubniti ▶ 'bubènt -bnèn dov. ⟨⟩ **1.** *ekspr. iznenada stežka, nerodno pasti*: 'drvò je 'bubnłò 'na kla **2.** *ekspr. izreči nepremišljeno besedo*
bubreka ▶ 'bubreka -e ž ⟨⟩ *ledvica |parni organ v trebušni votlini, ki odstranjuje iz krvi sečne snovi in jih izloča v obliki seča|*
buc ▶ 'buc medm. ⟨⟩ otr. *izraža opozorilo otroku pred padcem*: 'buc 'buc!
bucika gl. bačenka, batičnica
bucniti ▶ 'bucènt -cnen dov. ⟨⟩ otr. *pasti, prevrniti se*: 'bucnò 'bò:š!
buča ▶ 'bü:ča -e ž ⟨⟩ **1.** *buča |kulturna rastlina s plazčim se stebлом ali njen debeli sad|* **2.** *ekspr. [*bucha], glava*

bučanje ▶ bi'ča:n'è -a s ⟨⟩ *bučanje |glagolnik od bučati|*
bučati ▶ 'biča:t -i:n nedov. ⟨⟩ *bučati |dajati močne, zamolke glasove|*: 'vè:tér 'biči:
bučman gl. batičnjak
bučnica ▶ 'bü:čèncà -e ž ⟨⟩ *bučnica |bučno seme|*
budiika gl. vevarica
buditi ▶ 'bidi:t -i:n nedov. ⟨⟩ *buditi |povzročati prehanje iz spečega stanja v budno|*
budrati ▶ 'budrat -an nedov. ⟨⟩ *ekspr. pihljati |rahlo pihati|*: 'vè:třčèk 'budra
bufniti ▶ 'bufènt -fnen dov. ⟨⟩ **1.** *buhniti |s silo in z zamolklim glasom udariti na dan|*: 'o:gèn je 'bufnò is 'peči: **2.** *ekspr. pasti (na tla)* **3.** *ekspr. udariti (koga)*
buha ipd. gl. bolha ipd.
buhniti gl. bufniti
bujad ▶ 'buja:t bu'ja:dè ž ⟨⟩ **1.** *bujno rastoče rastlinje* **2.** *debelo, slabše vrste seno*
bukev gl. bukva
bukov ▶ 'bü:kòf -kòva -ò prid. ⟨⟩ **1.** *bukov |ki se naša na bukvo|*: 'bü:kòva 'drva **2.** *ekspr. [*bukov], omejen, neumen*
Bukovac ▶ 'bü:kòvac -kòfca m ⟨⟩ *Bukovac |priimek|*
Bukovčan ▶ 'bü:kòfčan -a m ⟨⟩ *Bukovčan |hišno ime|*: př 'bü:kòfčanè
bukovina ▶ 'bü:kòvèna -e ž ⟨⟩ *bukovina |bukov les|*
bukovje ▶ 'bü:kòvje -a s ⟨⟩ *bukovje |bukov gozd, bukovo drevje|*
bukva ▶ 'bü:kva -e ž ⟨⟩ **1.** *bukev |veliko gozdno listnato drevo z gladkim deblom|*: z za'gò:zdò 'ka:lat 'bü:kve na b'la:n'è **2.** *ekspr. omejen, neumen človek*
bukve ▶ 'bü:kve -kaf ž mn. ⟨⟩ *star. [*bukve], knjiga* • 'křstne 'bü:kve *krstna knjiga |knjiga, v katero se*

brusnica - e -
 = lesen stol (hobila),
 na katerem je pritrdjen
 »točni brus«:

Kotel ob Kalpi

brusnica

vpisujejo krščenci | • 'sa:n'ske 'bü:kve [**sanjske bukve*] | *knjiga, ki razlaga pomen sanj*

bukvica ▶ 'bü:kvéca -e ž ⟨ ⟩ *bukvica* | *manjšalnica od bukva*: 'bü:kvéce va 'xõ:stax sò 'dóbrò pòd'ra:sle

bukvice ▶ 'bü:kvéce -véc ž mn. ⟨ ⟩ *star. knjižica* | *manjšalnica od bukve*: va 'bü:kvécax 'pi:še • 'ma:šne 'bü:kvéce *molitvenik* | *knjižica z molitvami* | • š'pa:r'kasne 'bü:kvéce *hranilna knjižica* | *knjižica, v katero se vpisujejo varčevalčeve vloge, dvigi in obresti* | • *ekspr. 'bü:kvéc 'ni ne pòg'lë:da nič se ne uči*

bula ▶ 'bü:la -e ž ⟨ ⟩ *bula* | *oteklina, nabreklina*: 'bü:la se mè 'dè:la

bulast *gl. gutast*

bulati ▶ 'bulat -an *nedov. ⟨ ⟩ žigosati* | *opremljati z žigom*: 'lõga:r 'bula x'lõ:je

buna ▶ 'buna -e ž ⟨ ⟩ *upor, punt*

bunda ▶ 'bü:nda -e ž ⟨ ⟩ *star. zimski moški plašč* ■ *prim. mantelj, montelj*

buniti se ▶ 'bu:nét se -én se *nedov. ⟨ ⟩ upirati se, pun-tati se*

bunka ▶ 'buŋka -e ž ⟨ ⟩ *bunka* **1.** | *oteklina, navadno od udarca* | **2.** | *močen udarec, navadno s pestjo*: 'do:bét 'buŋke • g'rë:mò se na 'buŋke *otročka igra, pri kateri enega udarjajo po hrbtu, ta pa ugiba, kdo ga je udaril*

bunkati ▶ 'buŋkat -an *nedov. ⟨ ⟩ eksp. tolči, udarjati (po vratih)*

buren ▶ 'bü:rén -rna -ò *prid. ⟨ ⟩ poln burje, vetroven*: 'bü:rnò v'rë:me

Burga *gl. Borga*

burh ▶ 'bü:rx -a m ⟨ ⟩ *dva snopa skupaj*: na 'bü:rxe se š'të:je še'n'i:ca, 'je:čmen, 'o:vas, 'zi:tò

burja ▶ 'bü:rja -e ž ⟨ ⟩ **1.** *burja* | *močen severovzhodni veter*: 'bü:rja b'ridi **2.** *ekspr. pihanje iz ust*: pòd 'nò:sòn 'maš 'bü:rjò, pa 'pi:šë

burkati ▶ 'burkat -an *nedov. ⟨ ⟩* **1.** *burkati* | *delati kaj razgibano, valovito in s tem kalno, motno*: 'vòdò: v 'ja:rké 'burkat **2.** *ekspr. brazdati, brodit* | *po čem*: p'ra:scè bur'ka:jò pò kò'ri:të

burkla ▶ 'bü:rkla -a -e ž ⟨ ⟩ *ekspr. [*burkla]* | *neroden človek ali žival*

burkle ▶ 'bü:rk'l'e 'bü:rkél' ž mn. ⟨ ⟩ *burkle* | *orodje za premikanje loncev v kmečki peč*

buser ▶ 'buser -ja m ⟨ ⟩ *dalnogled* | *optična priprava, ki navidezno približa predmet*

buša ▶ 'buša -e ž ⟨ ⟩ *buša* | *majhna, trebušasta krava (s Hrvaškega)*

bušak ▶ 'bušak -a m ⟨ ⟩ *majhen vol (s Hrvaškega)*

buška *gl. rog*

butara ▶ 'bü:ta -e ž ⟨ ⟩ **1.** *butara* | *snop dračja, vejevja za kurjavo* | **2.** *mreža sena, listja*

butarica ▶ 'bü:ta -e ž ⟨ ⟩ *butarica* **1.** | *manjšalnica od butara* | **2.** | *snop šibja in zelenja za cvetno nedeljo*

buteljka ▶ bu'të:l'ka -e ž ⟨ ⟩ *buteljka* | *steklenica za vino*

butniti *gl. durniti; butniti se gl. trškniti*

buzarant *gl. buzerant*

buzati ▶ 'buzat -an *nedov. ⟨ ⟩ lizati* **1.** | *premikati jezik po čem*: k'ra:va 'buza 'te:le **2.** | *ližoč jesti*: 'buzat sladò'lë:t

buzerant ▶ buze'rant -a m ⟨ ⟩ [**buzarant*], *homoseksualec*

C

cagalo ▶ 'ca:galò -a s ⟨ ⟩ *neodločen, malodušen človek*: 'ti: sè neka'kò:vò 'ca:galò

cagati ▶ 'ca:gat -an nedov. ⟨ ⟩ *obupavati, tožiti, tarnati*: 'ca:gajò, da 'bò: šü:ša 'zè:la ■ prim. caglati

cagav ▶ 'ca:gòf -gòva -ò prid. ⟨ ⟩ *neodločen, malodušen*

cagavec ▶ 'ca:gòvac -gòfca m ⟨ ⟩ [**cagavec*] *neodločen, malodušen človek*

caglati ▶ 'caglat -an nedov. ⟨ ⟩ *obupavati, tožiti, tarnati* ■ prim. cagati

cajg gl. cajh

cajgast gl. cajhast

cajger ▶ 'ca:iğèr -ja m ⟨ ⟩ **1.** kazalec na uri **2.** gostilniški izvesek

cajh ▶ 'ca:iχ -a m ⟨ ⟩ [**cajg*], hlačevina |groba in trpežna bombažna tkanina|

cajhast ▶ 'ca:iχast -a -ò prid. ⟨ ⟩ [**cajgast*] |ki je iz cajha|: 'ca:iχaste x'la:če

cajna ▶ 'ca:m'a -e in 'ca:i'n'a -e ž ⟨ ⟩ *cajna* |okrogla košara iz viter in z ročajem|: 'ca:n'ò 'lipu: sp'l'est je 'ku:nšt ▪ ò'rè:xe je ist'rè:sala is 'ca:n'e ▪ nab'ra:la je 'ca:i'n'ò x'rü:šk

cajnica ▶ 'ca:i'n'ca -e ž ⟨ ⟩ *cajnica* |manjšalnica od cajna|

cajnja gl. cajna

cajtenge ▶ 'ca:i'tènge -tènjk ž mn. ⟨ ⟩ [**cajtenge*], časopis: va 'ca:i'tèngax 'pi:še ▪ 'kò:s 'ca:i'tènjk je ò'trgau

candra ▶ 'ca:ndra -e ž ⟨ ⟩ slabš. [**candra*], vlačuga, prostitutka

candrati se ▶ 'candrat se -an se nedov. ⟨ ⟩ slabš. [**candrati se*] *vlačugati se, vlačiti se*

canja gl. cajna

canjek ▶ 'ca:n'ak -n'ka m ⟨ ⟩ *krpa, cunjja za brisanje zelo umazanih površin* ■ prim. ocanjek

canjica gl. cajnica

capa ▶ 'ca:pa -e ž ⟨ ⟩ slabš. [**capa*], cunjja |raztrgana, ponošena obleka|: s'ta:re 'ca:pe

capan ▶ 'capa:n ca'pa:na m ⟨ ⟩ *lesen drog, pritrjen na ročice voza, za varovanje visokega tovora ob prevozu* ■ ☒ capan

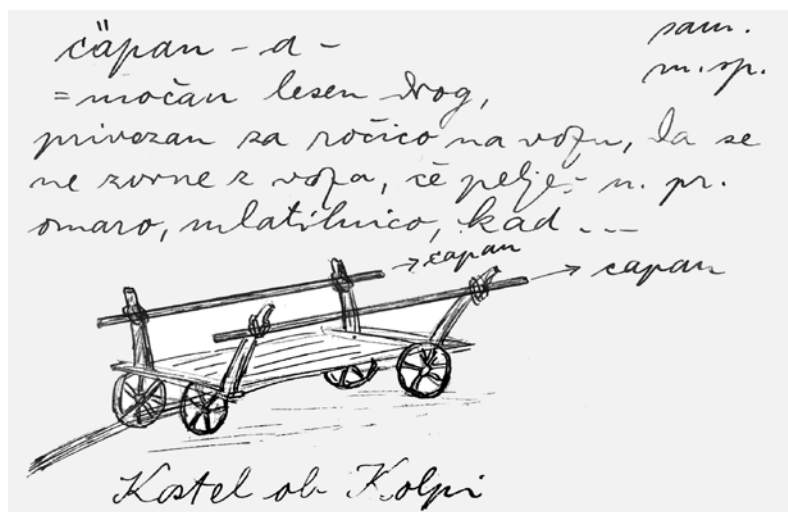
capati ▶ 'capa:t -a:n nedov. ⟨ ⟩ *glasno stopati*

capin¹ ▶ 'cap:i:n ca'pi:na m ⟨ ⟩ *cepin* |gozdarsko orodje za premikanje hlodov|

capin² ▶ 'cap:i:n ca'pi:na m ⟨ ⟩ ekspr. *postopač, potepuh*

capinka ▶ ca'pi:nka -e ž ⟨ ⟩ ekspr. *postopačka, potepinka*

capljati ▶ 'capl'at -an nedov. ⟨ ⟩ *capljati* |nerodno hoditi, navadno s kratkimi koraki|: 'dè:te 'capl'a za 'ma:tèrjò

capan

carinarnica gl. harmica

cedilce ▶ cè'di:uce -a s ⟨ ⟩ *cedilce* |manjšalnica od *cedilo*|

cedilo ▶ cè'di:lò -a s ⟨ ⟩ *cedilo* |luknjičasta priprava za precejanje tekočin|

cediti ▶ 'cidi:t -i:n nedov. ⟨ ⟩ *cediti, precejati* ■ *cediti* se gl. cvreti, slizeti

cefrati ▶ 'cifr:t -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** *cefrati* |trgati na koščke, nitke|: ò'bè:l'ke 'cifr:t **2.** *s cefranjem krasiti, lepšati*: p'la:tnò 'cifr:t **3.** *ekspr. brez potrebe hoditi kod*: 'ka:ī 'cifr:š pò t'ravè: ▶ **cefrati se** 'cifr:t se *cefrati se, trgati se*: p'la:tnò se 'cifra ■ gl. drapati; *cefrati se* gl. pavsati se

cegel ▶ 'ce:gòu -gla m ⟨ ⟩ *opeka* |izdelek, navadno iz gline, za zidanje ali pokrivanje ostrešja|: 'ce:gla za 'xi:šò na'no:sèt ▪ st'rè:xa je pòk'ri:ta s 'ce:glòn

cegelc ▶ 'ce:gjc -a m ⟨ ⟩ **1.** *listek, košček papirja* **2.** *poziv na nabor*

ceglarna ▶ ceg'la:rna -e ž ⟨ ⟩ *opekarna* |obrat, tovarna za izdelovanje opeke|

cegmošter ▶ 'ce:gmošter -tra in 'ce:xmošter -tra m ⟨ ⟩ (*cerkveni*) *ključar* |kdor pomaga cerkvenemu predstojniku pri upravljanju, vodenju gospodarskih zadev|

cegorija ▶ ce'gò:rèja -e ž ⟨ ⟩ *cikorija* **1.** *rastlina z modrimi cveti v koških, ki raste zlasti ob potih* **2.** |kavni nadomestek iz korenin te rastline|

cehmošter gl. cegmošter

cekar ▶ 'cekar -ja m ⟨ ⟩ *cekar* |pletena ožja košara z dvema ročajema, navadno iz slame|

ceketati ▶ ce'ke:tət ce'ke:čen nedov. ⟨ ⟩ *veliko, hrupno govoriti*

cekolar ▶ cekò'la:r -ja in cikò'la:r -ja m ⟨ ⟩ *cirkularka, krožna žaga*

cekolarka ▶ cekò'la:rka -e ž ⟨ ⟩ *cirkularka, krožna žaga*

cel ▶ 'cè:u 'ce:la 'cilò in 'cilu in 'cè:lò prid. ⟨ ⟩ *cel* **1.** |*ki ni razdeljen na kose, dele*|: 'cè:u x'lè:bac je p'r'nè:sò **2.** |*ki zajema določeno stvar v njenem polnem obsegu*|: 'cè:u 'da:n sò prele'ža:lè ▪ pò 'cilèn 'se:lè te 'i:ščen ▪ 'cilu (= 'cè:lò) živ'le:n'e je 'bi:u vese'l'a:k
● *ekspr. 'cè:u 'vrt je 'n'ego:f povsod po vrtu skače*
▶ **celi** 'cè:lè in 'cilè -a -ò sam. *celi*: na 'cè:lèn je 'ga:zò s'nè:k gazil je po nepregazanem, še neprehojenem snegu ■ gl. en

celina¹ ▶ ce'li:na -e ž ⟨ ⟩ *celina* |njiva, zasejana za leto ali dve z deteljo|: 'danas 'bò:mò ò'ra:lè ce'li:nò

celina² ▶ ce'li:na -e ž ⟨ ⟩ *seč, urin*

celiti se ▶ 'cè:lèt se -èn se nedov. ⟨ ⟩ *nav. 3. os. celiti se* |delati kaj celo, navadno rane|: 'ra:na se pò'časè 'cè:l'è

celjati ▶ 'ce:l'at -an nedov. ⟨ ⟩ *ekspr. na dolgo razlagati, pripovedovati*

celo gl. se, valje

celodnev gl. dan, izvoliti, klečanje

celtna ▶ 'čeltna -e ž ⟨ ⟩ *ponjava za pokrivanje voz*

cement ▶ 'cime:nt ci'me:nta m ⟨ ⟩ *cement* |drobno mlet gradbeni vezivni material iz žganih silikatov in aluminatov|

cementirati ▶ cimen'te:rat -an nedov. ⟨ ⟩ *cementirati, betonirati* ▶ **cementiran** cimen'te:ran -a -ò *cementiran*: cimen'te:rana 'ce:sta betonska

cena ▶ 'cè:na -e ž ⟨ ⟩ *cena* |vrednost blaga in storitev, izražena v denarju|: ta'kò:va je 'cè:na ▪ 'cè:ne b'la-ga sò 'jaku 'pa:le

ceneje gl. ceneji

ceneji ▶ cè'nè:jè -a -e prid. ⟨ ⟩ *cenejši, bolj poceni*: 'cu:kèr je 'tan cè'nè:jè ▶ **ceneje** 'cè:nèj prisl. *ceneje*: 'cè:nèj 'kù:pèt

cenejši gl. ceneji

ceniti¹ ▶ 'ce:nt 'cè:ni:n nedov. ⟨ ⟩ *ceniti* |nižati ceno|: 'ro:bò 'ce:nt ▶ **ceniti se** 'ce:nt se *ceniti se* |postajati cenejši|: 'cu:kèr se 'cè:ni:

ceniti² ▶ 'ce:nt 'cè:nèn dov. in nedov. ⟨ ⟩ *ceniti* |določiti denarno vrednost|: 'vo:la 'cè:nèn 'tùlèkò ■ gl. šarcati

ceno ▶ 'cè:nò: prisl. ⟨ ⟩ [**cenó*], *poceni* |po nizki ceni|: 'cè:nò: je 'kù:pò

cent ▶ 'cent 'cè:nta m ⟨ ⟩ *cent, stot* |utežna mera, 100 kilogramov|

cep ▶ 'cè:p -a m, mn. cè'pò:vè ⟨ ⟩ *cepec* |preprosto orodje za ročno mlačev| ■ **R** osrednja

cepanica gl. kalanica

cepati¹ ▶ 'cè:pat -an nedov. ⟨ ⟩ *sekati, razsekovati*: 'cè:pat 'dɾva ▪ 'ši:bje 'cè:pat za pòt 'ko:tòu

cepati² ▶ 'cè:pat -an nedov. ⟨ ⟩ *cepati* |v presledkih slisno, plosko padati|: x'rù:ške več 'cè:pajò 'na kla

cepec ▶ 'cè:pac -pca m ⟨ ⟩ *cepljeno mlado sadno drevo* ■ /orodje/ gl. **R** cepika

cepel ▶ 'cè:pè:u cè'pè:lè ž ⟨ ⟩ **1.** *rastlinsko steblo brez listov*: kò'sè:nce sò pè'sti:le 'sòmò cè'pè:lè **2.** *dolge in suhe roke ali noge*: x'ma:knè 'te: cè'pè:lè

cepič gl. cepika

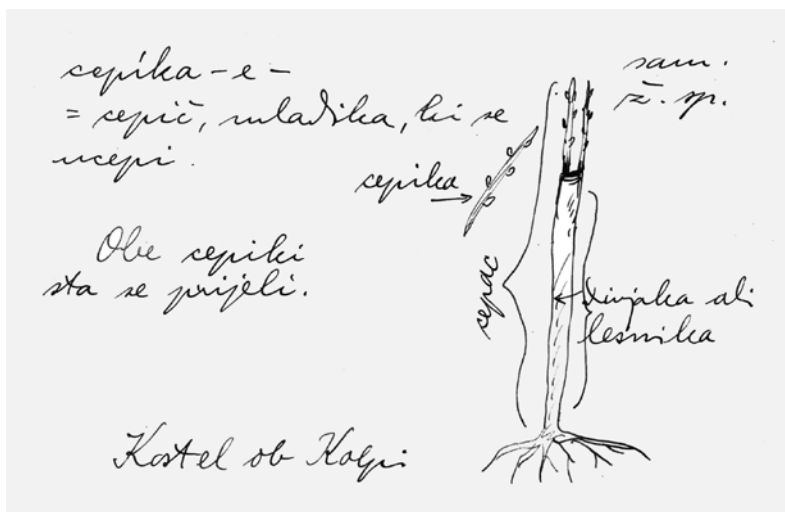
cepika ▶ cè'pi:ka -e ž ⟨ ⟩ *cepika, cepič* |enoletni poganjek, s katerim se cepi| ■ **R** cepika

cepin gl. capin¹

cepiti ▶ 'cè:pèt -èn nedov. in dov. ⟨ ⟩ *cepiti* **1.** |*vstavljati cepič, požlahtnjevati s cepljenjem*|: 'cè:pèt div'ja:kò, lès'ni:kò **2.** |*vnašati v telo cepivo*|: 'ko:ze 'cè:pèt proti kozam ■ gl. kalati

cepljati ▶ 'cè'pl'at -an nedov. ⟨ ⟩ *sekljati* |s hitrim udarjanjem z ostrim predmetom, navadno nožem, delati (zelo) majhne, drobne dele|

cepljenje ▶ 'cè:pl'en'e -a s ⟨ ⟩ *cepljenje* |glagolnik od *cepiti*|

cepika

cepljenka ▶ čep'l'ɛ:ŋka -e ž ⟨ ⟩ *cepljenka* |*cepljena rastlina ali njen sad*|: č'rè:šna čep'l'ɛ:ŋka

cer ▶ 'cer -a m ⟨ ⟩ *cer* |*hrast z zelo hrapavo skorjo in bodičasto želodovo skledico*|

cerada ▶ ce'ra:da -e ž ⟨ ⟩ *cerada*, *ponjava*, *plahta za tovornjak*

cerati gl. curati

ceremonija ▶ cere'mo:nèja -e ž ⟨ ⟩ nav. mn. *ceremonija* |*pretirane priprave na različna opravila*|: cere'mo:nèje za s'va:rbò, za 'kò:šnò

ceremoniti ▶ cere'mo:nèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *pretirano se ravnati po družabnih pravilih, pretirano skrbeti za postrežbo*

cerinec ▶ 'ceri:nc ce'ri:nca m ⟨ ⟩ *sečno izvodilo pri živini*

cerkev ▶ 'çe:rkòf 'cerkve: ž ⟨ ⟩ *cerkev* |*stavba, namenjena za krščansko bogoslužje*|: ne'vè:stò 'pe:l'at f 'çe:rkòf ▪ 'tù:rèn na 'çe:rkvè ▪ s'ta:t pret 'cerkvò

cerkovnik gl. mežnar

cerkovnikov gl. mežnarjev

cerkven ▶ 'cerkvè:n cerk've:na -ò prid. ⟨ ⟩ *cerkven* |*ki se nanaša na cerkev*|: cerk've:nò 'o:knò

cerkvica ▶ cerk'vi:ca -e ž ⟨ ⟩ *cerkvica* |*manjšalnica od cerkev*|

cerov ▶ 'ceròf -ròva -ò prid. ⟨ ⟩ *cerov* |*ki se nanaša na cer*|: 'ceròva 'd'ɾva

cesar ▶ 'ce:sar ce'sa:rja m ⟨ ⟩ *cesar* |*vladar*|

cesarica ▶ cesa'ri:ca -e ž ⟨ ⟩ *cesarica* **1.** |*vladarica*| **2.** |*cesarjeva žena*|

cesarjev ▶ ce'sa:rjef -jeva -ò prid. ⟨ ⟩ *cesarjev* |*svojični pridevnik od cesar*|

cesarski ▶ ce'sa:rskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *cesarski* |*ki se nanaša na cesarje*|

cesarstvo ▶ ce'sa:rstvò -a s ⟨ ⟩ *cesarstvo* |*država, ki ji vlada cesar*|

cesati ▶ 'cè:sat -an nedov. ⟨ ⟩ ekspr. *nekulturno, brezobzirno* *trgati rastline*

cesta ▶ 'cè:sta -e ž ⟨ ⟩ *cesta* |*širša, načrtno speljana pot*|: 'cè:sta 'nan je 'zɛ:la kòše'ni:cò • pò ta'kò:vè 'cè:stè 'ne:če 'ni k'ra:va k 'no:gan *cesta je v zelo slabem stanju* • kot ogovor, kadar se komu zaleti, ob hkratnem (rahljem) udarjanju po hrbtu v 'rit 'cè:sta, 'kè: je 'več 'mè:sta! *naj gre zalogaj naprej v želodec in črevo, kjer je več prostora*

cestar gl. ordinanc

cev ▶ 'çe:f 'civi: ž ⟨ ⟩ *cev* |*podolgovat, votel, navadno valjast predmet*|: 'çe:f ne 'pòzre 'vòdè: ▪ zapaš'ta:na 'çe:f ■ odtočna cev gl. fila

cevcica ▶ 'cè:fčèca -e ž ⟨ ⟩ *cevcica* |*manjšalnica od cev*|

cibora ▶ 'cibòra -e ž ⟨ ⟩ *cibora* |*sadno drevo ali njegov temno vijoličasti okrogli koščičasti sad*|

cica ▶ 'cica -e ž ⟨ ⟩ otr. *dojka* |*vzboklina na ženskem oprsju z mlečnimi žlezami*|: 'ma:ma, 'cice!

dicati ▶ 'dicat -an nedov. ⟨ ⟩ *sesati* (*mleko iz dojke, vime-na*): 'dè:te, 'te:le 'cica

cice ▶ 'cice -ta m ⟨ ⟩ **1.** *dojka* |*vzboklina na ženskem oprsju z mlečnimi žlezami*| **2.** *sesek* |*vzboklina na trebuhu samice, iz katere mladič sesa mleko*|

cicek ▶ 'cicak -a m ⟨ ⟩ **1.** *dojka* |*vzboklina na ženskem oprsju z mlečnimi žlezami*| **2.** *sesek* |*vzboklina na trebuhu samice, iz katere mladič sesa mleko*|

ciditi gl. cediti

cifrač ▶ 'cifra:č cif'ra:ča m ⟨ ⟩ *mesni ocvirek, navadno iz zarebrnice* ☒ *Ocvirke zalijejo v mast in z njimi postrežejo koscem ob košnji ali gostom.*

cifrati gl. cefrati

cigan ▶ 'ci:ga:n ci'ga:na m ⟨⟩ *Cigan, Rom*: ci'ga:ně s'pi:jò pòt 'ša:tòrjen

ciganček ▶ ci'ga:nčěk -a m ⟨⟩ *Ciganček* |*ciganski otrok, navadno deček*|

ciganka ▶ ci'ga:nka -e ž ⟨⟩ **1.** *Ciganka, Romka* **2.** *kosmač* |*jablana, ki ima sadove s hrupavo lupino, navadno rjavkaste barve* | ■ prim. ciganko

ciganko ▶ ci'ga:nkò -a s ⟨⟩ *kosmač* |*trajno zimsko jabolko s hrupavo lupino, navadno rjavkaste barve, sad ciganke*| ■ prim. ciganka

ciganski ▶ ci'ga:nskě -a -ò prid. ⟨⟩ *ciganski* |*ki se nanaša na Cigane*|: ci'ga:nška 'děca • ci'ga:nskě 'šatòr ▶ **cigansko** ci'ga:nskò prist. *cigansko*: pò ci'ga:nskò k'rast • preg. 'bò:l'e se je pò ci'ga:nskò 'vo:žet kò pò gòs'po:čkò 'xo:jt bolje se je slabo peljati kot dobro hoditi

cigar ▶ 'ci:ga:r ci'ga:rja m ⟨⟩ *cigara* |*tobačni izdelek, zvit iz kosov tobačnih listov*|

cigara gl. cigar

cigareta gl. cigaretelj

cigaretelj ▶ ci'ga:rě:těl' -t'l'a m ⟨⟩ *cigareta* |*tobačni izdelek iz razrezanega tobaka, zavitega v papirček*|: 'e:m 'pakě'c ci'ga:rě:t'ef je is'pu:šò

cigarnica ▶ ci'ga:rěnca -e ž ⟨⟩ *ustnik* |*priprava cev-kaste oblike, v katero se da cigareta, cigara*|

cikec ▶ 'ci:kac -kca m ⟨⟩ *cikovt, drozg*

cikla ▶ 'ci:kla -e ž ⟨⟩ *rdeča pesa* |*pesa z užitnim rdečim podzemeljskim delom*|

ciklama gl. kovačka, polnikec, soldatek

cekolar gl. cekolar

cekorija gl. cegorija

cikovt gl. cikec

cilinder ▶ cě'li:nděr -dra m ⟨⟩ *cilinder* **1.** |*visoko, trdo možko pokrivalo*| **2.** |*steklen ščitnik za svetilko*| ■ gl. glaž

ciljati ▶ 'cil'at -an nedov. ⟨⟩ *ciljati* |*meriti v koga, kaj (pred streljanjem, metanjem)*|

cima ▶ 'ci:ma -e ž ⟨⟩ *cima* |*zeleni del rastlin, ki imajo užiten gomolj*|: 'rě:pna 'ci:ma • 'mė:nòva 'ci:ma ■ gl. betvo

ciment gl. cement

cimentirati ▶ cimen'tě:rat -an nedov. ⟨⟩ *cimentirati* |*uradno označiti ali potrditi mere na posodi*|: cimen'tě:rat 'šò:t ▶ **cimentiran** cimen'tě:ran -a -ò *cimentiran*: cimen'tě:ran g'laš ■ gl. cementirati

cimer ▶ 'ci:měr -mra m ⟨⟩ **1.** *gosposka soba* **2.** *podstrešna soba*

cimerman ▶ 'ci:měrman -a m ⟨⟩ *tesar* |*kdor se poklicno ukvarja z izdelovanjem ostrešij, opažev*|: 'ci:měrmaně ópte'šü:jejó x'ra:stòve g'rede:

cimermanija ▶ ciměrma'ni:ja -e ž ⟨⟩ *tesarstvo* |*tesarska obrt*|

cimet ▶ 'ci:met -a m ⟨⟩ *cimet* |*posušeno lubje cimetrovca, uporabljano kot dišava*|

cimper ▶ 'ci:mper -pra m ⟨⟩ *ostrešje* |*(leseno) nosilno ogrodje strehe*|

cimprati ▶ 'ci:mprat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *delati, postavljati ostrešje* **2.** *pri gospodarskem posloppju kaj popravljati ali na novo narediti*

cimrček ▶ 'ci:měrčěk -a m ⟨⟩ **1.** *majhna gosposka soba* **2.** *majhna podstrešna soba*

cinc ▶ 'cinc -a m ⟨⟩ *napušč, pristrešek* |*del strehe, ki sega čez zunanjo steno stavbe*| ■ prim. sims

cinek gl. sraga

cingljati ▶ 'ciŋgl'a:t -a:n nedov. ⟨⟩ *cingljati* |*dajati visoke, zveneče glasove*|

cingljati ▶ 'ciŋgl'a:t -a:m nedov. ⟨⟩ **1.** *zvončkljati* |*dajati kratke, visoke, zveneče glasove*| **2.** *curljati* |*teči, polzeti v tankem curku*| **3.** *ekspr. s težavo, po malem plačevati* ■ gl. curljati

cipresa ▶ cip'rěša -e ž ⟨⟩ *cipresa* |*sredozemsko iglasto drevo stožčaste ali piramidaste oblike*|

cirkelj ▶ 'cě:rkěl' -kl'a m ⟨⟩ *šestilo* |*priprava iz dveh gibljivih krakov za risanje krogov, merjenje manjših razdalj*|

cirkularka gl. cekolar, cekolarka

cirkus ▶ 'cě:rkòs -a m ⟨⟩ *cirkus* |*potujoče zabavišče z akrobati, šaljivci in dresiranimi živalmi*|

citrati ▶ 'ci:trat -an nedov. ⟨⟩ *citrati* |*igrati (na) citre*|

citre ▶ 'ci:tre -ter ž mn. ⟨⟩ *citre* |*glasbilo trapezaste oblike s strunami, na katere se brenka*|

civil ▶ ci'vi:l -a m ⟨⟩ *civilist* |*kdor ne nosi uniforme, zlasti vojaške*|

civilen ▶ ci'vi:lěn -lna -ò prid. ⟨⟩ *civilen, necerkven*: cě'vi:lna i cěrk'vė:na pò'rò:ka

civilist ▶ civi'l'i:st -a m ⟨⟩ *civilist* |*kdor ne nosi uniforme, zlasti vojaške*| ■ gl. civil

cja ipd. gl. tja ipd.

cjoha ▶ c'jò:xa -e ž ⟨⟩ **1.** *slamnjača* |*s slamo ali ličkanjem napolnjena blazina za ležanje*|: c'jò:xa je 'gü:tasta **2.** *prevleka, vreča za tako blazino*

cjošica ▶ c'jò:šěca -e ž ⟨⟩ *manjšalnica od cjoha*

cmariti ▶ c'mart -rěn nedov. ⟨⟩ *ekspr. cvreti, smoditi*

cmekati ▶ c'mě:kat -an nedov. ⟨⟩ *pri hranjenju z naglim odmikanjem jezika od neba dajati nezveneče glasove*

cmekljati ▶ c'mekl'at -an nedov. ⟨⟩ *pri hranjenju z naglim, lahkotnim odmikanjem jezika od neba dajati kratke nezveneče glasove*: pra'ši:čkě cmek'l'a:jò

cmekniti ▶ c'mekěnt -kněn dov. ⟨⟩ **1.** *z ustnicami in jezikom dati visok, nezveneč glas, navadno pri hranjenju* **2.** *ekspr. malomarno vreči jed v skledo*

cmerngljati ▶ c'merngl'at -an nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *slabo goriti*: 'o:gèn c'merngl'a **2.** ekspr. *brleti, medlo svetiti*: 'lù:č c'merngl'a

cmok gl. knedelj

cmoka ▶ c'mòka -e ž ⟨⟩ *umazana, nerodna ženska*

cmokalika ▶ cmò'ka:lèka -e ž ⟨⟩ *mehko in globoko blato, plundra*

cmokanje ▶ c'mò:kan'e -a s ⟨⟩ **1.** *cmokanje* |glagolnik od cmokati| **2.** *delo v blatu*

cmokati ▶ c'mò:kat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *cmokati* |z ustnicami in jezikom dajati nizke, nezveneče glasove| **2.** *hoditi po blatu, delati v blatu* **3.** ekspr. *slabo, komaj zadovoljivo zidati*

cmoke ▶ c'mòke -ta s ⟨⟩ *umazan, neroden moški*

cmokniti ▶ c'mò:kènt -knen dov. ⟨⟩ ekspr. *slišno, plosko pasti*: v 'lù:žò je c'mò:knò

cof gl. bongelj, bongeljč

cokelj ▶ 'cò:kèl' -kl'a m ⟨⟩ **1.** *cokla* |zavora, ki je obeshena na verigo in se vtakne pod kolo| **2.** nav. mn. *co-
kla* |obuvalo z lesenim podplatom| **3.** (nožno) *gonilo pri kolovratu* • ('ki:sèlò) m'lè:kò je 'gustu kò
'cò:kèl' zelo ■ prim. žljafar

čokipok ▶ 'čòk'ip'òk prisl. ⟨⟩ z vsem svojim premoženjem: 'že:na je ód 'mòža: p'ro:šla 'čòk'ip'òk

cokla gl. cokelj

coklajn ▶ 'cò:kòv'nèk -a m ⟨⟩ *sveder za vrтанje lukenj v coklje*

cola ▶ 'cò:la -e ž ⟨⟩ *cola* |dolžinska mera|

colarica ▶ 'cò:lar'ca -e ž ⟨⟩ *colarica* |eno colo debela deska|

Colnarji ▶ 'cò:narjè -ef m mn. ⟨⟩ *Colnarji* |ime naselja|
■ prim. colnarški

colnarški ▶ 'cò:narskè -a -ò prid. ⟨⟩ *colnarški* |ki se nanaša na naselje Colnarji|: 'cò:narskè 'vü:jac ■
'cò:narska 'vü:na ■ 'cò:narska 've'rò:na ■ gl. Colnarji

Conarji gl. Colnarji

conarski gl. colnarški

confelj ▶ 'co:nfèl' -fl'a m ⟨⟩ *resa pri ruti*

copranje ▶ 'cò:pran'e -a s ⟨⟩ [**copranje*], čaranje

coprati ▶ 'cò:prat -an nedov. ⟨⟩ [**coprati*], čarati

coprnica ▶ 'cò:prn'ca -e ž ⟨⟩ **1.** [**coprnica*], čarovnica: 'cò:prn'ce 'ja:šèjò 'metlè: **2.** *grda, hudobna ženska, navadno stara* **3.** *veščica* |nočni metulj, ki rad leta okoli ognja, luči|

coprnija ▶ còp'rni:ja -e ž ⟨⟩ [**coprnija*], čarovnija

coprnik ▶ 'cò:prn'èk -a m ⟨⟩ [**coprnik*], čarovnik

cota ▶ 'cò:ta -e ž ⟨⟩ **1.** *cunja* |kos izrabljenega blaga|
2. *trak iz takega blaga*

cotica ▶ 'cò:tèca -e ž ⟨⟩ *cunjica* |manjšalnica od cota|

crkati ▶ 'črkat -an nedov. ⟨⟩ [**crkati*] **1.** *poginjati* **2.** *nizko umirati*

crkniti ▶ 'črkènt -knen dov. ⟨⟩ [**crkniti*] **1.** *poginiti* **2.** *nizko umreti* ▶ **crknjen** 'črkn'en -a -ò *poginjen, poginul*: 'črkn'en 'pas • ekspr. 'tò: je 'črkn'en č'lò:vèk *len, nemaren*

cucelj ▶ 'cucèl' -cl'a m ⟨⟩ *cucelj* |gumijast tulec za pitje iz stekleničke ali za sesanje|

cug ▶ 'cuk 'cuga m ⟨⟩ *vlak* |vozilo iz med seboj povezanih vagonov, ki jih navadno vleče lokomotiva|: v 'za:grebè smò pres'tò:pèlè va d'rü:gè 'cuk

cukati ▶ 'cükat 'cü:čen nedov. ⟨⟩ *cukati* |sunkoma potegovati|: 'nekar 'takò 'jaku 'cükat ■ 'cükat za 'lase:

cuker ▶ 'cu:kèr -kra m ⟨⟩ **1.** ed. [**cuker*], *sladkor*: d'vè: 'kile 'cu:kra ■ 'cu:kra i 'sòli je p'rdò'ba:vèla **2.** tudi mn. *bombon, bonbon, sladkorček*: 'en 'cu:kèr ■ 'mè:r-čèca 'cu:kra

cukrati ▶ 'cu:krat -an nedov. ⟨⟩ *sladiti* |delati sladko|

cukrček ▶ 'cu:kèrčèk -čeka m ⟨⟩ [**cukrček*] **1.** ed. |*manjšalnica od cuker*| **2.** *bombonček, bonbonček, sladkorček*

cula gl. punkelj

cungelj ▶ 'cü:ngèl' -gl'a m, mn. 'cü:ngl'è ⟨⟩ *vajet, povodec*

cunja ▶ 'cü:n'a -e ž ⟨⟩ **1.** *cunja* |kos izrabljenega blaga|: 'pa:ran'e 'cü:n' **2.** *cunja, krpa* (za brisanje ali čiščenje): 'cü:n'a za p'ò'mi:van'e ■ 'pa:rat za 'cü:n'e **3.** nav. mn. *perilo* |oblačila in predmeti iz blaga, ki se perejo|: 'cü:n'e iza'pè:rat, ó'vi:jat **4.** nav. mn., ekspr. [**cunja*], *obleka, oblačilo*: 'ko:ve 'cü:n'e je 'na:se na'vè:sèla! ■ 'se 'da: za 'cü:n'e **5.** *obveza* |kos tkanine, ki se namesti na rano ali okrog poškodovanega dela telesa|: p'pst sè je ómò'ta:la s 'cü:n'ò ■ 'cü:n'e ódve'žè:vat **6.** *plenica* |tkanina, navadno pravokotna, za zavijanje dojenčka|: 'bè:le 'cü:n'e ■ 'dè:te 'za:vit va 'cü:n'ò ■ gl. capa, cota, cunjetek

cunjar ▶ 'cü:n'ar -a m ⟨⟩ *cunjar* |kdor zbira in (pre) prodaja cunje in druge odpadne predmete|

cunjetek ▶ cü'n'e:tak -tka m ⟨⟩ **1.** *cunja* |kos izrabljenega blaga| **2.** ekspr. *človek v raztrgani in zanemarjeni obleki*

cunjica ▶ 'cü:n'ca -e ž ⟨⟩ *cunjica* |manjšalnica od cunja| ■ gl. cotica

curati ▶ 'cerat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *curljati* |teči, polzeti v tankem curku|: ž'lè:p 'cera **2.** [**curati*] |opravljati malo potrebo| • 'ti: 'bò:š gò'vò:rò, ka: (= 'kada) 'bò: 'kòkò:š 'nazaj (= na 'ta:larjè) ce'ra:la *nikoli ne boš govoril* ☒ *Tako rečejo otroku, kadar preveč govori.* ■ prim. curljati

curek¹ ▶ 'cü:rak -rka m ⟨⟩ *curek* |strnjen, ozek tok tekočine|: 'cü:rak 'vòdè:

curek² ▶ 'curak -a m ⟨⟩ *moški spolni ud* ■ gl. klinec, kurec

- curica** ▶ 'cürëca -e ž (⟨) žensko spolovilo [K] *Izraz se uporablja zlasti za deklince.*
- curkniti** ▶ 'cür:kënt -knen dov. (⟨) [**curniti*] |zlití majhno količino tekočine|: za d'vè: ž'li:ce m'lè:ka je 'cür:kënla va ž'ga:nce
- curkoma** ▶ 'cür:kôma prisl. (⟨) *curkoma* |v curkih, s curkom|: 'cür:kôma mè je 'křf'te:kla
- curljati** ▶ 'cerl'at -an nedov. (⟨) *curljati* |teči, polzeti v tankem curku| ■ gl. cinkljati, curati
- curniti** ▶ 'cür:rënt -rnen dov. (⟨) ekspr. [**curniti*] |zlití majhno količino tekočine|: 'cür:rnè mè 'vòde: na 'ròke: ■ gl. curkniti
- cutarek** ▶ 'cütarak -rka m (⟨) *veliko, težko breme, ki se nosi, vleče na ramenih, hrbtu*
- cvancika** ▶ 'c'vancëka -e ž (⟨) nekaj [**cvancgarica*], (srebrna) dvajsetica |avstrijski novc za dvajset krajcarjev|
- cvasti** gl. cvesti
- cvek** ▶ c'vek c've:ka m (⟨) železen čevljarški žebliček: pòs'to:lè sò pòtkò'va:nè s c've:kè
- cvekec** ▶ c'vekac -a m (⟨) žebliček |manjšalnica od cvek|
- vergelj** ▶ c've:rgél' -gl'a m (⟨) turški petelin |zelo majhna pasma domačega petelina|
- vergljica** ▶ c've:rgél'ca -e ž (⟨) turška kokoška |zelo majhna pasma domače kokoši|
- vesti** ▶ c'vast c'vaten nedov. (⟨) *vesti* |imeti cvet, cvete|: 'bazak c'vate ▪ b'rè:skve sò 'ra:nò c'va:le ▪ 'ma:čexe 'več c'vatejò ▪ 'mak ř'dè:če c'vate
- cvet** ▶ c'vèt -a m (⟨) **1.** *cvet* |del rastline, značilen po lepi obliki in barvi|: 'pi:sanè cv'è'tò:vè ▪ matò'vi:uč, sò'la:ta, 'pe:sa g'rë: va c'vèt predčasno poganja stebela s cvetovi **2.** *prvo žganje, ki priteče pri žganjekuhi*
- cvetje** ▶ c'vè:tje -a s (⟨) **1.** *cvetje* |cveti, cvetovil: 'mačëcèno c'vè:tje ▪ 'vas 'vřt je va c'vè:tjè ves vrt cveti **2.** *cvetje* |rože, cvetlice|: c'vè:tje 'třgat **3.** čaj iz posušenih cvetov nekaterih rastlin: 'ma:lò c'vè:tja je zav'rè:la ▪ baz'gò:vò, 'li:pòvò c'vè:tje ■ prim. čaj, te
- cvetlica** gl. roža
- cvetličén:** cvetlični lonček gl. kahla
- cvetní** ▶ c'vètnè -a -ò prid. (⟨) ● c'vètna ne'dè:l'a *cvetna nedelja* |zadnja nedelja pred veliko nočjo| ● c'vètnè 'tè:dèn *teden pred cvetno nedeljo*
- cviblati** ▶ c'vi:blat -an nedov. (⟨) *obupavati, dvomiti, postajati malodušen*: c'vi:blamò i pòma'ga:n'ëmò
- cviketanj** ▶ cvike'ta:n' -a m (⟨) *razgrajanje, cviljenje*
- cviketati** ▶ cvi'ketat cvi'ketan in cvi'kë:čen nedov. (⟨) *cviliti* **1.** |dajati cviljenju podobne glasove|: 'ku:la cvi'keta:jò **2.** *razgrajati* |povzročati hrup, nemir zlasti z vedenjem|: 'dëca cvi'keta:jò
- cviliti** ▶ c'vi:l't -l'ën nedov. (⟨) *cviliti* **1.** |oglašati se z zelo visokim glasom|: p'ra:sac c'vi:lè **2.** |dajati cviljenju podobne glasove|: v'ra:ta c'vi:lèjò ■ gl. cviketati, viti
- cviljenje** ▶ c'vi:l'en'e -a s (⟨) *cviljenje* |glagolnik od cviliti| ■ gl. cviketanj
- cvrčati** gl. čvrljeti
- cvreti** ▶ cv'rè:t cv'ren nedov. (⟨) **1.** *cvreti* |pripravljati jed v vroči maščobi|: 'masu cv'rejò **2.** *cediti se* |zelo počasi in v majhnih količinah teči|: s'mo:la cv're is x'lò:je ▪ 'křf cv're čes 'cün'ò *pronica* ■ gl. cmariti, frigati, pohati
- cvrkati** ▶ c'vřkat -an nedov. (⟨) ekspr. *klofutati* |dajati (komu) klofute|
- cvrkniti** ▶ c'vřkënt -knen dov. (⟨) ekspr. *klofniti* |dati (komu) klofuto|
- cvrtje** gl. friganje, pohanje

Č

ča ▶ 'ča: medm. ⟨⟩ klic vpreženemu govedu *na desno*: 'ča:, 'lise
čada ▶ 'čada -e ž ⟨⟩ črnkasta krava
čade ▶ 'čade -ta m ⟨⟩ črnkast vol
čaj ▶ 'ča:ī 'čaja m ⟨⟩ čaj **1.** |posušeni cvetovi, listi, plovodovi nekaterih rastlin| **2.** |pijača iz tega|: 'lipof 'ča:ī ▪ 'ča:ī is 'ki:ml'a ▪ 'ča:ī z 'rumòn **3.** |posušeni listi čajevca ali zelišč za pripravljane te pijače|: p'ra:vè 'ča:ī ▪ 'ruské 'ča:ī ■ gl. cvetje, te
čakališče gl. štant
čakati ▶ 'ča:kāt -an nedov. ⟨⟩ čakati **1.** |biti, ostati na kakem mestu, zlasti računajoč, da kdo, kaj pride|: 'kòkò: 'du:gò me 'ča:kaš? ▪ òd'òzdòu je 'ča:kau ▪ 'sómò 'ča:kāt pa 'ča:kāt je t'rè:ba **2.** |živeti, računajoč, da se bo kaj zgodilo|: p'ro:sce 'ča:kamò **3.** |biti v prihodnosti namenjen, določen za koga|: 'o:na je s'vaje več pres'ta:la, 'nas pa 'iše 'ča:ka ▪ 'se 'nas 'ča:ka s'mřt vsi bomo umrli **4.** |biti pripravljen, gotov za koga|: 'jü:žèna te 'ča:ka v 'rò:l'è • 'ča:kāt 'nò:vò 'lè:tò bedeti v noči med 31. decembrom in 31. januarjem do polnoči • 'ča:kaj 're:da! počakaj, da prideš na vrsto
čamati ▶ 'ča:mat -an nedov. ⟨⟩ dremati, rahlo spat
čampa ▶ 'čampa -e ž ⟨⟩ težka, debela kokoš ■ prim. čompa
čampelj gl. žmurgelj
čaranje gl. copranje
čarati gl. coprati
čarovnica gl. coprnica
čarovnja gl. coprnija
čarovnik gl. coprnik
čas ▶ 'čas 'ča:sa m ⟨⟩ čas **1.** |neomejeno trajanje|: 'čas 'te:če **2.** |omejeno trajanje kot del neomejenega trajanja|: čez en 'čas je p'rišo čez nekaj časa **3.** |omejeno trajanje, ki je dogovorjeno ali določeno za kaj|: 'se 'bò:š iz'vè:dò ò p'ra:vèn 'ča:sè pravočasnò **4.** |tudi mn. |omejeno trajanje z razmerami, okoliščinami, stvarnostjo vred|: 'za:īdn'e 'ča:se za'xa:ja v ošta'ri:jò **5.** |razmere, okoliščine, stvarnost v omejenem trajanju|: starò'da:vnè 'ča:sè ■ gl. doba; prim. laz²
časopis gl. cajtenge
čast ▶ 'čast 'časti: ž ⟨⟩ čast **1.** |zavest lastne vrednosti, samospoštovanja|: g'rę: mè za 'ča:st **2.** |ugled,

spoštovanje, ki ga kdo uživa pri ljudeh|: 'bòža 'ča:st
 • 'majò ga f 'ča:sti zelo ga cenijo, spoštujejo ■ gl. poštenje
častitati gl. čestitati
častnik gl. oficir
častniški gl. oficirski
čav gl. čavel
čavel ▶ 'ča:u 'ča:vla m ⟨⟩ žebelj |tanek, navadno valjast predmet za pritrjevanje, ki je na enem koncu glavičasto razširjen|: 'ča:vlè 'dòbrò dř'ži:jò ▪ 'nikę ne 'mò:ren 'kü:pèt 'ča:vlòf
čavliček ▶ čav'li:ček -čka m ⟨⟩ žebliček |manjšalnica od čavel|
čavnik ▶ 'ča:vněk -a m ⟨⟩ sveder za vrtnanje zelo ozkih lukenj
če gl. ako, ka, kada, ke, ko
čebak ▶ 'čebak -a m ⟨⟩ črnoglavka |penica, katere samec ima črno glavo|
čebela ▶ ž'bè:la -e ž ⟨⟩ čebela |žuželka, ki daje med in vosek|: ž'bè:le šè'mi:jò va 'pa:n'è ▪ za'lę:ga př ž'bè:lax • ž'bè:le rò'ji:jò z matico zapuščajo panj, zbirajoč se okrog nje v skupino
čebelec ▶ ž'bè:uç -a m ⟨⟩ čebeli podobna žuželka • kot zbadljivka ▪ 'kòs'te:uç / 'ma g'lavò: kò ž'bè:uç, / 'rit kò 'bò:bèn, / je v'ra:gè spò'dò:bèn
čeber gl. škaf
čebula ▶ ž'bu:la -e ž ⟨⟩ čebula |začimbna rastlina s cevastimi listi ali njeni omeseneli podzemeljski deli|: ž'bu:lò sa'sèkl'at, precv'rèt
čečkati ▶ 'čečkat -an nedov. ⟨⟩ **1.** čečkati |delati črte brez pravega namena| **2.** slabš. [*čečkati] |nerazločno, grdo pisati| ■ prim. čedrati
čeden gl. lušen
čedrati ▶ 'čedrat -an nedov. ⟨⟩ grdo pisati ■ prim. čečkati
čehljati ▶ 'čexl'at -an nedov. ⟨⟩ čehljati |narahlo drgniti, praskati po koži, zlasti živali|
čekolada gl. čokolada
čeljust ▶ 'čelü:st čel'lü:stè ž ⟨⟩ čeljust |del obraza, v katerem so vraščeni zobje|
čelo ▶ 'če:lò -a s ⟨⟩ čelo **1.** |del obraza nad očmi|: 'če:lò je nab'ra:la **2.** |posteljna končnica pri vzglavju| • p'eg. 'dò g'rę: pò 'se:lè, 'dòbi: pò 'če:lè če posojaš orodje, se vrne pokvarjeno

čemerika ▶ čeme'ri:ka -e z ⟨⟩ čmerika |visoka strupena rastlina vlažnih gorskih travnikov|

čemeti gl. čuriti

čemu gl. pokaj

čenaške ▶ čē'na:ške 'čēnašk ž mn. ⟨⟩ rožni venec, molek

čēnča ▶ 'čē:nča -e z ⟨⟩ čēnča |neresnična vest, izmišljotina|: 'ra:da p'ra:vē 'čē:nče ■ gl. bublja, čvenka, pleska, pleskalo, pletilo, pletiplot

čēnčati gl. čvenkati, prerokevat

čēnžir ▶ čēn'žē:r -ja m ⟨⟩ drobni, malovredni pridelki: 'lē:tōs je na d'rē:vjē i na 'ni:vax 'sa:m čēn'žē:r

čep ▶ 'čep 'čē:pa m ⟨⟩ čep, zamašek

čepək ▶ 'čepək -a m ⟨⟩ čepək, majhen zamašek

čepeti ▶ 'čē:pēt 'čēpi:n nedov. ⟨⟩ čepeti |stati na zelo skrčenih nogah|

čepica ▶ 'čēpēca -e z ⟨⟩ majhna in lepa kokoš

čeprav gl. ako, da vez., ka, makar

česati ▶ 'čē:sat 'čē:šen nedov. ⟨⟩ česati **1.** |urejevati, gladiti z glavnikom|: 'ma:tē 'čē:še 'dē:te ▪ furt 'naprēj se 'čē:še **2.** |z orodjem ali strojem uravnovati, gladiti|: 'lan 'čē:šējō ▶ **česati se** 'čē:sat se drgniti se |premikati se sem in tja po površini in pri tem močno pritiskati nanjo|: k'ra:va se 'čē:še va x'rū:škō ▪ 'ka:ī se 'čē:šēs 'va:me

česen ▶ 'čē:sēn -sna m ⟨⟩ česen |začimbna rastlina z dolgimi ozkimi listi ali njeni iz strokov sestavljeni podzemeljski deli|: gl'a'vi:ca 'čē:sna ▪ 'rē:šta 'čē:sna ▪ š't'rōk 'čē:sna

česnovina ▶ čēs'nō:vēna -e z ⟨⟩ ekspr. neroden, nepodjeten človek

čestitati ▶ čās'ti:tāt -an dov. ⟨⟩ čestitati **1.** |izraziti komu veselje nad pomembnim dogodkom, uspehom| **2.** |vosčiti, želeti srečo|

čestobože ▶ čēs'tō'bōže prisl. ⟨⟩ čēs |za uvajanje subjektivno podanega govora ali misli|: s'ta:ū je, čēs'tō'bōže da ga 'ča:ka

čēs gl. čestobože

čēšēnje gl. angel, dan, izvoliti, klečanje

čēšmin gl. judovski, trn

čēšnja ▶ č'rē:šna -e z ⟨⟩ čēšnja |sadno drevo ali njegov dolgopecljati okrogli koščičasti sad|: č'rē:šne sō obrō'di:le ▪ 'zo:bat č'rē:šne ■ gl. belica, črnica
 ☒ V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime pōt 'č'rē:šnami.

čēšnjev ▶ č'rē:šnōf -nōva -ō prid. ⟨⟩ čēšnjev |ki se nanaša na čēšnjo|

čēšnjevina ▶ č'rē:šnōvēna -e z ⟨⟩ čēšnjevina |čēšnjev les|

čēšnjava ▶ č'rē:šēnca -e z ⟨⟩ čēšnjava |manjšalnica od čēšnja|

četr gl. frtalj

četrtek ▶ čē'tr̥tak -tka m ⟨⟩ četrtek |četrtri dan v tednu|

četrinka gl. frtalj

četudi gl. ako

četver gl. štiroj

četveriti ▶ 'čētvē:rt čē'tvē:rēn nedov. ⟨⟩ **1.** dodajati vprežnemu paru še eno žival ali par vprežnih živali **2.** ekspr. pohajkovati, bloditi

čēvelj gl. mestva, postol

čēveljc: lepi čēveljc gl. marijica

čēveljček gl. mestvica, postolček, postolec

čēvljar gl. šuštar

čēvljarjev gl. šuštarjev

čēvljarski gl. šuštarski

čēvljarstvo gl. šuštarija

čez ▶ 'čēs prisl. ⟨⟩ čez |izraža gibanje od enega kraja do drugega, na drugo stran|: p'ri:t 'čēs • gl'rēnt je 'da:ū 'si:nē 'čēs izročil, prepisal

čez ▶ čēz, pred nezvenečimi soglasniki čēs predl. ⟨⟩ s tožilnikom čēz **1.** |za izražanje gibanja ali smeri na drugo stran a) nad čim|: čēs "kupo: je 'vrgō 'ka:man ▪ šil'k'rō:tē 'nič ne š'kō:dē, 'akō g'redō i 'ku:la 'čē:žn'ō **b)** povprek po čem|: 'naxprēk čēs kōšē'ni:cō **c)** skozi kaj|: čēz 'o:knō je s'kō:čō **2.** |za izražanje časa a) po katerem se kaj godi|: čēz 'e:nō 'lē:tō je 'pi:sau **b)** v katerem se kaj godi|: 'čēz nōč je s'nē:k zaf'lō:skaū ▪ čēs 'tē:dēn 'bō:mō kō'si:lē **3.** |za izražanje nejevolje, nasprotovanja|: čēz gōs'pō:dō gō'vōri: • ekspr. čēz 'vū:xa mē g'rē: (visok, oster glas, zvok) neprijetno deluje name

čiba ▶ 'čība -e z ⟨⟩ ljubk. kokoš |velika domača ptica s kratkim vratom in močnim telesom| ■ prim. čibaka

čibaka ▶ 'čībaka -e z ⟨⟩ ljubk. kokoš |velika domača ptica s kratkim vratom in močnim telesom| ■ prim. čiba

čičati ▶ 'čīčāt -an nedov. ⟨⟩ otr. sedeti |biti v takem položaju, da je teža telesa pretežno na zadnjici|

čičika ▶ 'čīčēka -e z ⟨⟩ ovčica, majhna ovca: 'čīčēka, 'be:, 'suli:, 'suli! ☒ Tako kličejo ovce.

čifut ▶ 'čī:fut -a m ⟨⟩ slabš. oderuh, stiskač

čifutski ▶ 'čīfucēk -a -ō prid. ⟨⟩ slabš. oderuški, stiskaški

čigav gl. čiji

čihern ▶ 'čī:xērēn -rna -ō prid. ⟨⟩ ves |ki zajema polno količino, mero česa omejenega|: 'čī:xērēnō mlē:kō mē je 'pō:piū

čiji ▶ 'čī:jē -a -e prid. ⟨⟩ čigav |vprašuje po pripadnosti ali izvoru|

čik ▶ 'čīk 'čī:ka m ⟨⟩ **1.** čik |kos zvitega tobaka za žvečenje| **2.** [*čik], ogorek cigarete ■ gl. бага, baguš, čibaka,

čikanje ▶ 'čī:kan'e -a s ⟨⟩ čikanje |glagolnik od čikati|

čikati ▶ 'čī:kāt -an nedov. ⟨⟩ čikati |žvečiti tobak|

čim gl. koliko vez.

činčarija ▶ činča'ri:ja -e ž ⟨⟩ **1.** malo vredni predmeti: 'samə činča'ri:je je 'kū:pəla **2.** otroške marnje

činkljati ▶ 'činjkl'at -an nedov. ⟨⟩ ekspr. na drobno rezati, sekati in navadno s tem povzročati škodo

čist ▶ 'či:st -a -u prid. ⟨⟩ čist **1.** |ki je brez umazanje, prahu|: 'či:sta pò'so:da **2.** |ki je brez primesi|: 'či:sta še'ni:ca pšenično zrnje brez semena plevla ■ gl. bister

čistanje ▶ 'či:stan'e -a s ⟨⟩ čistina v gozdu: p'rišle smò na 'či:stan'e

čistiti ▶ 'či:stèt -èn nedov. ⟨⟩ čistiti |odstranjovati umazanje, prah|: 'kū:xèn'ò 'či:stèt **2.** |odstranjovati pleve, smeti|: z 'ra:itjarjen 'či:stémò še'ni:cò

čisto gl. frej, lavter

čistoča ▶ 'či:sto:ča -e ž ⟨⟩ čistoča |stanje brez umazanje, prahu|: p'ṛ 'tè: 'xi:šè je ve'li:ka čis'to:ča ■ gl. snaga

čivkati ▶ 'či:fkat -an nedov. ⟨⟩ čivkati |oglašati se s kratkimi, visokimi glasovi|: 'pi:ščeta 'či:fkajò

čizma ▶ 'či:žma -e ž ⟨⟩ nav. mn. škorenj |obuvalo, ki sega do kolena ali čez|: 'či:žme sò 'jaku izbu'za:ne ■ res'te:gn'ena 'či:žma

čizmica ▶ 'či:žmèca -e ž ⟨⟩ škorenjček |manjšalnica od čizma|

človečki gl. človeški

človek ▶ 'č'lo:vèk 'člò'vè:ka m ⟨⟩ človek **1.** |bitje, ki je sposobno misliti in govoriti|: 'č'lo:vèk se 'ròdi: i x'm'ṛje **2.** |oseba ne glede na spol ali oseba moškega spola|: 'č'lo:vèk se 'lò:čè 'òt 'člò'vè:ka **3.** |oseba kot nosilec kake lastnosti|: 'č'ü:dèn 'č'lo:vèk je ■ 'de:beu, s'tar 'č'lo:vèk ■ pò'pò:tèn 'č'lo:vèk ■ 'po:sta:j je d'r'u:gè 'č'lo:vèk **4.** |kdor je iz istega kraja, pokrajine, države|: 'dòma:č 'č'lo:vèk ■ 'naš 'č'lo:vèk

človeški ▶ 'člò'vè:čkè -a -ò prid. ⟨⟩ človeški |ki se nanaša na človeka|

čmerika gl. čemerika

čmrkanje ▶ 'č'mṛkan'e -a s ⟨⟩ ekspr. (glasno) pitje, srebanje

čmrkati ▶ 'č'mṛkat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. (glasno) piti, srebati: p'ra:scè 'č'mṛkajò is kò'ri:ta

čmrlj ▶ 'č'mṛl' 'č'mṛl'a m ⟨⟩ čmrlj |čebeli podobna žuželka z debelim, kosmatim telesom|: 'č'mṛl'è 'ra:dè 'xò:dèjò na 'vi:nce

čoban ▶ 'čòban -a m ⟨⟩ pastir |kdor pase, čuva živino|

čofati ▶ 'čò:fat -an in 'čò:fl'en nedov. ⟨⟩ kavšati |hitro, sunkovito segati s kljunom po čem|: kò'kò:šè 'čò:fajò sò'la:tò, t'ra:vò: ▶ **čofati se** 'čò:fat se tepsti se (s kljunom): p'e'te:xè se 'čò:fl'ejò

čofniti ▶ 'čò:fènt -fnen dov. ⟨⟩ kavšniti |hitro, sunkovito seči s kljunom po čem| ▶ **čofnjen** 'čò:fn'en -a -ò ekspr. čudaški, neumen

čohalo gl. štrigelj

čokan ▶ 'čòkan -a m ⟨⟩ silce |kozarček (za žganje)|

čokat gl. grebast, krceljast, tušljast

čokati ▶ 'čò:kat -an nedov. ⟨⟩ sekati, sekljati: x'ra:nò p'ra:scèn 'čò:kat ■ va š'kafè smò 'čò:kalè p'ra:scèn

čokavce ▶ 'čò'ka:fce -a s ⟨⟩ sekalo v obliki črke S za sekanje, sekljanje kuhane svinjske hrane ■ **Ṛ** čokavce

čokec ▶ 'čòkac -a m ⟨⟩ kar je pokončno zapičeno v zemljo ■ g're:mò se na 'čòkaca otroška igra, pri kateri se žepni nož na različne načine zabada v zemljo

čokljati ▶ 'čòkl'at -an nedov. ⟨⟩ sekljati |s hitrim udarjanjem z ostrim predmetom, navadno nožem, delati (zelo) majhne, drobne dele|

čokolada ▶ 'čèkò'la:da -e ž ⟨⟩ čokolada |živilski izdelek iz kakava in dodatkov, navadno v obliki ploščice|

čokov ▶ 'čò:kòf -kòva -ò prid. ⟨⟩ opit, pijan

čoln ▶ 'č'u:n 'č'una m, mn. 'č'ü'nò:vè ⟨⟩ čoln |manjše odprto vodno vozilo|: 'č'u:n p'la:va pò 'vòdè ■ s 'č'u:nòn se 'vò:žèjò pò 'ku:pè

čolnek ▶ 'č'unak -a m ⟨⟩ čolniček **1.** |manjšalnica od čoln| **2.** |manjša priprava pri šivalnem stroju za vnašanje spodnje niti skozi zanko zgornje niti| **3.** |priprava na statvah za vnašanje votka med osnovne niti|

čolniček gl. čolnek

čolnišče ▶ 'č'ü'ni:šče -a s ⟨⟩ čolnišče |prostor za shranjevanje čolnov|

čompa ▶ 'čò:mpa -e ž ⟨⟩ težka, debela kokoš ■ prim. čampa

čorba ▶ 'čò:rba -e ž ⟨⟩ slabš. [*čorba] |slaba jed, pijača|: neka'kò:ve 'čò:rbe je p'ṛ'ne:sla

čorov ▶ 'čò:ròf -ròva -ò prid. ⟨⟩ slep, brljav

čorovec ▶ 'čò:ròvac -ròfca m ⟨⟩ kdor slabo ali nič ne vidi

čorovka ▶ 'čò:ròfka -e ž ⟨⟩ ženska, ki slabo ali nič ne vidi

čovekati ▶ 'čò'vè:kat -an nedov. ⟨⟩ čukati |oglašati se z votlim, kratkim glasom|: 'č'u:k, 'so:va 'čò'vè:ka

čreda ▶ 'č'rè:da -e ž ⟨⟩ čreda |večja skupina živali iste vrste|

črediti se ▶ 'č'rè:dèt se -èn se nedov. ⟨⟩ vrstiti se |pojavljati se, nastopati drug za drugim|

črednik ▶ 'č'rè:dnèk -a m ⟨⟩ **1.** črednik, vaški pastir: 'č'rè:dnèk je za'tü:l'ò na 'rò:k ■ 'vaškè 'č'rè:dnèk **2.** ekspr. [*neotesanec] |kdor zaradi neprimernega, slabega vedenja vzbuja neodobravanje, odpor|: nes'tu:dèn 'č'rè:dnèk

črepinja ▶ 'č'ṛ'pü:n'a -e ž ⟨⟩ **1.** črepinja |košček razbite lončene posode| **2.** večja lončena posoda za peko kruha v krušni pečji ■ **Ṛ** Testo se pokrije s črepinjo, nanjo pa se nasuje žerjavica.

čohatj -am - nom. glag. nedov.
 (sem. (s)čohljati = pekljuti)
 čohajce -a - = saj. neutr.
 = sekalo, sekalce na sekanje
 & kuhane & svinjske hrane v
 obliki rube S

Kotel ab. Kolm.

čokavce

črepiti ▶ č'rè:pèt -èn nedov. ⟨⟩ (glasno) piti, srebati

črešna ipd. gl. češnja ipd.

črevce: kurja črevca gl. črevce

črevce ▶ č'rè:vac č'rè:fca m ⟨⟩ kurja črevca |njivski plevel s poglobimi stebelci in drobnimi belimi cveti|

črevo ▶ č'rivu: č'rè:va s, mn. č'rè:va č'rè:f ⟨⟩ črevo |cevast prebavni organ v trebuhu|: 'pas ž're č'rè:va ● 'ma:la č'rè:va tanko črevo ● ve'li:ka č'rè:va debelo črevo ● 'ta: 'ma 'dòbrò č'rivu: ima dober tek ● 'èmèt 'taŋku č'rivu biti izbirčen pri jedi, pijači ● 'ma 'pa:jsje č'rivu: vedno je lačen; neprestano bi jedel ● 'ni:ma p'ra:vèga č'rè:va: nima teka, ni ješč

črevoboln ▶ č'revò'bò:vèn -vna -ò prid. ⟨⟩ **1.** bolan na črevesju **2.** slaboten, bledičen

črhiniti ▶ č'rĕxènt -xnén dov. ⟨⟩ črhiniti, spregovoriti, reči: 'ni 'č'rĕxnò 'ni: niti glasu ni dal od sebe

črka ▶ č'rĕka -e ž ⟨⟩ črka |znak za glas|

črkica ▶ č'rĕkèca -e ž ⟨⟩ črkica |manjšalnica od črka|

črkniti ▶ č'rĕkènt -knén dov. ⟨⟩ prasniti, malo urezati: 'ma:lò sòn se č'rĕknò z b'revnò b'ri:tvò

črn ▶ č'rĕŋ č'rĕna -ò prid. ⟨⟩ črn **1.** |ki je take barve kot oglje ali saje|: č'rĕŋ 'kòn' ▪ č'rĕŋ 'la:jbak **2.** |ki je temne barve|: č'rĕna 'ze:ml'a **3.** |ki ima plodove ali gomolje temne barve|: č'rĕne ma'li:ne ● č'rĕna 'ma:ša črna maša |maša, ki se opravlja v plašču črne barve za umrle| ● ta 'č'rĕna x'rü:ška vrsta tepke, ki daje najboljši mošt ● č'rĕŋ kò 'žužèk zelo temen, črn ▶ **črno** č'rĕnò prisl. črno: č'rĕnò 'li:sast ● ekspr. 'č'rĕnò g'leđa neprijazno ● ekspr. 'se 'č'rĕnò je 'bèlò 'lidi: zelo veliko ▶ **črni** č'rĕnè -a -ò sam. črni ● ekspr. 'ni: 're:kò 'ni č'rĕne 'ni 'bè:le molčal je; ni povedal svojega mnenja | črni trn gl. kreh, krehovica, trnovica

črna ▶ č'rĕna -e ž ⟨⟩ črna krava

črnava ▶ č'rĕ'na:fka -e ž ⟨⟩ črnava |modrikasta lisa, podplutba pod kožo|

črnec gl. zamorec

črni ▶ č'rĕnè -èga m ⟨⟩ črn vol, pes

črnica ▶ č'rĕ'ni:ca -e ž ⟨⟩ češnja črnica |temna češnja ali drevo, ki jo rodi| ■ gl. brna

črnilo ipd. gl. tinta ipd.

črnka gl. zamorka

črnkljast ▶ č'rĕŋĕkl'ast -a -ò prid. ⟨⟩ ki je nekoliko črne, temne barve

črnoglavka gl. čebak

črnomaljec ▶ č'rĕnò'ma:l'c -a m ⟨⟩ slabš. človek, ki ima črne lase, temno polt

Črnomaljec ▶ č'rĕnò'ma:l'c -a m ⟨⟩ Črnomaljec |prebivalec mesta Črnemelj|

črnomaljski ▶ č'rĕnò'ma:l'skè -a -ò prid. ⟨⟩ črnomaljski |ki se nanaša na mesto Črnemelj|

črpalka gl. pumpa

črpati gl. pumpati

črpunja gl. črepinja

črta ▶ č'rĕta -e ž ⟨⟩ črta **1.** |nepretrgana vrsta točk| **2.** vrsta, linija ■ gl. linija, ris

črtalo ▶ č'rĕ'ta:lò -a s ⟨⟩ črtalo |svinčniku podobno pisalo za pisanje na tablico| ■ gl. nožič

črtanec gl. lenuhar

črtiti ▶ č'rĕtèt -èn nedov. ⟨⟩ črtiti, sovražiti, mrziti

črv ▶ č'rĕf'č'rĕva m, mn. č'rĕvè in 'č'rĕvje: ⟨⟩ **1.** črv |drobna žival mehkega, valjastega telesa brez nog, navadno škodljiva|: č'rĕva rezm'li:nt ▪ č'rĕvè sò pretò'či:lè 'mi:zò lesni črvi **2.** deževnik |črvu podobna člena-sta žival, ki živi v zemlji|: kò'kò:šè kle'va:jò č'rĕve iz 'zeml'è: **3.** črv |kljuvajoče gnojno vnetje na prstu|

- 'bè:lè 'čřvè ličinke majskega (= rjavega) hrošča
- ekspr. 'čřva 'ma f g'la:vè trmast je • 'dè:la kò 'čřf zelo, pridno

črvək ▶ 'čřvak -a m ⟨⟩ črvicek |manjšalnica od črv(ič)|

črviček gl. črvək

črviv ▶ 'čřv'l'i:f čřv'l'i:va -ò prid. ⟨⟩ črviv |razjeden od črvov|: čřv'l'i:vò 'sadje: ■ gl. pišljiv

črvljiv gl. črviv

črvojedina ▶ čřvòj'è:dèna -e ž ⟨⟩ črvojedina |moknati ostanki lesa, ki ga razjedajo črvi|

ču ▶ 'ču medn. ⟨⟩ klicperutnini pridi(te) sem: 'ču! 'ču! 'ču!

čučniti ▶ 'čučènt -ènen dov. ⟨⟩ počepniti, počeniti

čud ▶ 'čut 'čudè ž ⟨⟩ narava, značaj: je s'la:be 'čudè • s'tò: 'lidi:, s'tò: 'čudè kolikor ljudi, toliko značajev

čuda ▶ 'čuda -e m ⟨⟩ človek, ki se vsemu čudi

čuda ▶ 'čuda prisl. ⟨⟩ ekspr. čuda **1.** |izraža nenavadno visoko stopnjo|: s'ne:k je 'bi:u 'čuda 've:lèk **2.** |izraža zelo veliko količino|: 'čuda s'vèta: se je sab'ra:lò zelo veliko ljudi

čudaški gl. čofniti, prifrkniti, udariti

čuden ▶ 'čü:dèn -dna -ò prid. ⟨⟩ čuden |ki se po vedenju ali ravnanju razlikuje od drugih|: 'čü:dèn č'lò:vèk ▶ **čudno** 'čü:dnò prisl. čudno, nenavadno: 'tò: se mè 'čü:dnò 'vi:dè

čudež ▶ 'čü:deš -deža m ⟨⟩ čudež |dogodek, ki se ga ne da razložiti z naravnimi zakoni|: 'čü:dežè se gò'di:jo

čuditi se ▶ 'čü:dèt se -èn se nedov. ⟨⟩ čuditi se |čutiti in izražati presenečenje, začudenje|

čudo ▶ 'čü:dò -a s ⟨⟩ • 'čü:dò 'bòže izraža presenečenje, iznenadenje

čudovit gl. bogovski

čuk ▶ 'čuk -a m ⟨⟩ čuk |majhna nočna ptica, podobna sovi|

čuka ▶ 'čuka -e ž ⟨⟩ kokoš, kura

čukan ▶ 'čukan -a m ⟨⟩ petelin |kokošji samec|

čukati gl. čovekati

čukec ▶ 'čukac -a m ⟨⟩ ljubk. petelinček |manjšalnica od čukan|

čukica ▶ 'čukèca -e ž ⟨⟩ ljubk. kokoškica, kokoška: 'čukècò 'peč • rek 'mo:š pa 'že:na - 'čukèca pé'èe:na složen zakon je prijeten kakor pečena piška

čun ipd. gl. čoln ipd.

čuriti ▶ 'čurèt -èn nedov. ⟨⟩ ždeti, čemeti

čurlačilo ▶ čur'la:čélò -a s ⟨⟩ kdor brez cilja hodi, tava po svetu

čutara ▶ 'čutara -e ž ⟨⟩ čutara |ploščata, steklenici

podobna okrogla posoda za nošenje pijače| ■ gl. čutarica

čutarica ▶ 'čütarca -e ž ⟨⟩ čutarica, čutara

čuti ▶ 'čèt 'čü:jen nedov. ⟨⟩ čuti, bedeti: 'cè:lò 'nò:è smò 'čü:lè

čuti ▶ 'čèt 'čü:jen nedov. in dov. ⟨⟩ **1.** čuti, slišati: pò'no:čè se je 'čü:lò t'rè:skan'e ▪ 'de:leč se je 'čü:lò lar'ma:n'e **2.** čuti |izvedeti kaj iz pripovedovanja ljudi|: 'takò sòn 'čü:la **3.** ubogati |narediti, ravnati tako, kot kdo zahteva, predlaga: 'ma:tere 'nič ne 'čü:je • na 'tò: 'vixu: ne 'čü:je ta stvar ga ne zanima, noče ničesar slišati o njej

čutiti ▶ 'čü:tèt -èn nedov. ⟨⟩ čutiti **1.** |zaznavati s čutili|: 'pe:sak va pòs'tò:lè 'čü:tèn ▪ 'po:tres smò 'jaku 'čü:tèlè **2.** |nagonsko zaznavati|: ži'va:lè 'čü:tèjò člò'vè:ka **3.** |izraža stanje, kot ga določa samostalnik|: pò 'vòdè je 'čü:tèla pòlak'san'e ▶ **čutiti se** 'čü:tèt se imeti določeno osebno mnenje o svojem stanju, položaju: 'òn se ne 'čü:tè k'rif ne priznava krivde

čuvaj gl. vahtar

čuvati ▶ 'čuvat -an nedov. ⟨⟩ čuvati **1.** |prizadevati si, skrbeti, da se odvrne nevarnost od česa|: 'pas 'čuva 'xi:šò **2.** |imeti v oskrbi, varstvu|: 'dè:te 'čuvat **3.** |prizadevati si, da se kaj ohrani|: g'vant, zd'ra:vje, 'uči: 'čuvat ▶ **čuvati se** 'čuvat se **1.** čuvati se, paziti se, izogibati se: 'tè:ga 'ko:n'a **2.** prizadevati si, da se ne zgodi kaj neprijetnega, nezaželenega: 'čuvaǐ se 'past **3.** izraža grožnjo, svarilo: 'tè: se 'čuvaǐ!

čvekač gl. klempetilo

čvekati ▶ č'vè:kat -an nedov. ⟨⟩ jesti tako, da se sliši udarjanje spodnjih zob ob zgornje: p'ra:scè č'vè:kajò

čvekljati ▶ č'vè:kl'at -an nedov. ⟨⟩ jesti tako, da se sliši rahlo udarjanje spodnjih zob ob zgornje: 'pačèké č'vè:kl'ajò

čvenka ▶ č'vè:ŋka -e ž ⟨⟩ ekspr. [*čēnča], obrekovalc

čvenkati ▶ č'vè:ŋkat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. [*čēncati], obrekovati

čvinkačvanka ▶ č'vŋkač'vaŋka -ž ⟨⟩ ekspr. nesmiselno, prazno govorjenje

čvrljeti ▶ č'vřl'èt -l'i:n nedov. ⟨⟩ cvrčati |dajati cvrčanju podobne glasove|: rez'bè:l'ena 'ma:st č'vřl'i: ▪ 'mo:kra 'dřva č'vřl'i:ljò na 'o:gnè

čvrst ▶ č'vřst -a -u prid. ⟨⟩ čvrst **1.** |poln življenjskih sil|: č'vřst s'ta:rèk **2.** |ki se težko vdaja, upogiba|: č'vřst 'lè:s ■ gl. grebast, žilav

D

- da** ▶ 'da prisl. ⟨⟩ za izražanje pogojno-posledičnega razmerja: 'akò 'daš ne 'pa:da pò'no:čè, 'da pa pò 'da:nè ■ gl. ja¹
- da** ▶ 'da členek ⟨⟩ **1.** za izražanje naklonskosti: 'me:nè b'rat 'nič ne 'pi:še, da lè 'da 'ka:j 'te:bè **2.** za poudarjanje povedanega: s'nè:k je 'za:pau, 'sèj naj 'da ▪ 'o:nè se 'so:nčajò, 'sèj se 'da i 'mi: **3.** za poudarjanje ugibanja: 'ka:j 'da 'př vas? kaj počnete? **4.** za pritrditev povedanemu: v pogovoru dveh mater {A} 'vaš 'mixac je 'na:šega 'jò:žèka z b'ri:tvo. {B} če 'òn 'če, i z b'ri:tvo, 'òn 'nič ne g'le:da, š 'čen 'da. {A} 'alè ga je 'jaku! {B} ja, ja, 'òn 'kada 'da, 'da 'jaku!
- da** ▶ da vez. ⟨⟩ **1.** da |za uvajanje stavka, ki dopolnjuje nadrednega **a**) glede na osebek|: p'ra:vèjò, da je xm'rò **b**) glede na predmet|: p'ra:vè, da ne 'mò:re p'ri:t ▪ p'ra:šau je, da 'ka:n grè: **2.** da |za izražanje načina, kako poteka dejanje nadrednega stavka|: 'pa:dalò je, da je 'se od'lè:talò **3.** da |za izražanje primerjave z dejanjem v nadrednem stavku|: 'dřzi: se, kò da 'ni: 'nič 'dužan **4.** če bi: da sòn 'tò: 'vè:dò, 'ne bè p'rišò ▪ 're:kla je, da 'akò 'če 'n'ò: 'zè:t za 'žè:nò **5.** za izražanje želje: da 'ne:če 'bit s'nèga: 'barèn dò bo'ž'i:ča **6.** čeprav |za izražanje dejstva, kljub kateremu se dejanje nadrednega stavka urednič|: na 'pò:t 'mò:reš, da je 'iše 'grje • 'tùlèkò da ga 'ni: pòvò:zi:lò skoraj ga je povozilo
- dac** ▶ 'dac -a m ⟨⟩ davek na alkoholne pijače
- dacar** ▶ 'da:car -ja m ⟨⟩ kdor pobira dac
- dahniti** ▶ 'daxènt 'da:xnen dov. ⟨⟩ rahlo dihniti: 'ni 'daxnt ne 'mò:re • rek 'več 'la:že, kò 'da:xne i 'pa:xne zelo, pogosto laže
- dajanje** ▶ da'va:n'è -a s ⟨⟩ dajanje |glagolnik od dajati|: 'tè:ga da'va:n'a sòn več 'sit
- dajati** ▶ 'davat -an in 'dajat 'da:jen nedov. ⟨⟩ **1.** dajati |delati, da prehaja kaj k drugemu|: 'da:je mè 'dèna:r ▪ 'davat 'jèst ▪ b'la:gèda'va:mò o'ta:ve **2.** dajati |povzročati, da kdo kaj dobi, ima|: 'sinè 'da:jejò pò'tü:xò **3.** plenjati, roditi: 'lè:tòs š'e'ni:ca 'dòbrò 'dava • x'rü:ške 'bol' s'la:bò 'da:jejò iz njih se iztisne malo mošta • pres gòl'i:de 'liska ne 'dava m'lè:ka za vse so potrebne ustrezne razmere ■ gl. devati, talati
- daleč** ▶ 'de:leč prisl. ⟨⟩ daleč |izraža veliko razdaljo|: pòpè:van'è se 'de:leč 'čü:je ▪ 'de:leč 'vřže 'ka:man
- od 'de:leč mè je pò'ma:xau ▪ 'ka:j je 'bèlò 'de:leč, je p'rišlò b'li:zè • ekspr. 'ta: 'bò: 'iše 'de:leč p'rišò bo še zelo napredoval; moralno, gospodarsko bo propadel
- dalekoviden** ▶ dalekò'vi:dèn -dna -ò prid. ⟨⟩ [**dalekoviden*], daljnoviden
- dali** ▶ 'dalè prisl. ⟨⟩ ali |uvaja vprašanje|
- dalija** gl. kompirjevka
- daljava** ▶ da'l'ava -e ž ⟨⟩ daljava |velika krajevna oddaljenost| ■ gl. daljina
- daljen** ▶ 'da:l'en -l'na -ò prid. ⟨⟩ daljen **1.** |krajevno zelo oddaljen|: 'da:l'nè k'ra:jè **2.** |ki sega, se razprostira v daljavo|: o'tp'ra:vò se je na 'da:l'nè 'pò:t
- dalji** ▶ 'da:l'è -a -e prid. ⟨⟩ star. daljši |ki traja razmeroma veliko časa|: 'nòči: sò 'več 'da:l'e ▪ 'šè:rjè kò 'da:l'è zelo debel
- daljina** ▶ da'l'i:na -e ž ⟨⟩ daljina, daljava
- daljnogled** gl. buser, kukalo
- daljnoviden** gl. dalekoviden
- daljšati se** ▶ 'da:l'šat se -an se nedov. ⟨⟩ daljšati se |postajati daljši|: 'da:n se 'da:l'ša
- daljši** gl. dalji, dolžji
- Dalmacija** ▶ 'dal'ma:cèja -e ž ⟨⟩ Dalmacija |pokrajina na Hrvaškem|
- dalmatinec** ▶ dalma'ti:nc -a m ⟨⟩ **1.** dalmatinec |vino iz Dalmacije| **2.** krošnjar |kdor v krošnji prenaša in prodaja drobne predmete|
- Dalmatinec** ▶ 'dalma'ti:nc -a m ⟨⟩ Dalmatinec |prebivalec Dalmacije|
- damuh** gl. domov
- dan** ▶ 'da:n -a m, im. mn. 'da:nè, rod. mn. 'da:n ⟨⟩ dan **1.** |čas štiriindvajsetih ur, ki se začne ob polnoči in traja do polnoči|: d'va:j d'ni: ▪ 'o:sòn 'da:n ▪ 'da:n pò 'da:nè grè: dan za dnevom mineva ▪ 'par 'da:n nekaj dni **2.** |čas svetlobe od sončnega vzhoda do zahoda|: čez 'da:n se je z'ja:sènlò **3.** |omejeno trajanje z razmerami, okoliščinami, stvarnostjo vred|: 'tè: 'da:mè v teh dneh • 'so:dn'è 'da:n dan vesoljne sodbe • 'pa:isjè 'da:nè pasji dnevi |čas od 23. julija do 23. avgusta| • 'jü:trè je 'iše 'e:n 'da:n misliti je treba tudi na prihodnost; še je čas • 'dè:la 'nò:č i 'da:n kar naprej, neprenehoma ■ gl. vid
- današnji** ▶ da'na:šn'è -a -e prid. ⟨⟩ današnji **1.** |ki se

nanaša na dan, ki pravkar je]: da'na:šn'è 'da:n **2**. |ki se nanaša na sedanjost|: da'na:šn'a mla'di:na 'mi:sl'è pò s'vaje ▪ da'na:šn'è tɾp'le:n'è 'ni: 'nič 'pɾtè drèg'da:n'è mè

dandanes ▶ 'dandanas prisl. ⟨ [*dandanes], zdaj |v sedanjem času|

danes ▶ 'danas prisl. ⟨ **danes 1**. |pričujočega, sedanjega dne|: 'danas 'ni:man pe'ti:ta ▪ 'danas je 'jaku x'ladnu ▪ 'danas smò se naxò'di:lè **2**. |v sedanjem času, zdaj|: 'danas se i 'pɾ nas d'règač 'nò:sèjò ▪ zi'dò:vè òt s'ta:re 'xi:še 'iše 'danas stò'ji:jò • ekspr. 'ži:vè òd 'danas dò 'jü:trè lahkomiselno

danica ▶ da'ni:ca -e ž ⟨ **danica** |planet Venera na jutranjem nebu|

daniti se ▶ 'dani:t se -i:n se nedov. ⟨ nav. 3. os. ed. **daniti se** |prehajati iz noči v dan|

danka ▶ 'da:nka -e ž ⟨ **danka 1**. |zadnji del debelega črevesa| **2**. |zelo debela klobasa, narejena s tem delom svinjskega črevesa|

dar ▶ 'da:r 'dara m, mn. da'rò:vè m ⟨ **dar** |kar je dano komu v last brez plačila|: 'lè:p 'dar je pɾ'ne:sla ▪ 'ma:mèjò ga z da'rò:vè ■ gl. šenk, šenkenga, talent

darežljiv ▶ da'rež'l'i:f darež'l'i:va -ò prid. ⟨ **darežljiv** |ki rad daje|

darežljivost ▶ darež'l'i:vòst -è ž ⟨ **darežljivost** |lastnost darežljivega človeka|

darilo ▶ da'ri:lò -a s ⟨ **darilo** |kar je dano komu v last brez plačila|: p'rejet da'ri:lò ■ gl. šenk, šenkenga

darovanje ▶ daro'va:n'è -a s ⟨ **darovanje 1**. |glagolnik od darovati| **2**. |del maše, ko duhovnik daruje Bogu kruh in vino| ■ cerkveno darovanje gl. ofer

darovati ▶ da'rò:vat -'rù:jen dov. in nedov. ⟨ **1**. **darovati**, **podariti 2**. **obdarovati** |dati darilo, dar|: v besedilu novoletnega obreda ob vodi 'jest da'rù:jen 'te:be s k'rù:xón, 'ti: 'daruj 'me:ne z 'dòbrèn 'lè:tón!

daska gl. deska

dati ▶ 'dat 'da:n dov., 2. os. mn. 'da:šte ⟨ **dati 1**. |narediti, da pride kaj k drugemu|: k'rù:xa mè 'bò:n 'da:u ▪ pòsò'ji:lò mè je 'da:u 'naprèj ▪ 'vo:la je 'da:u p'rečè:nò **prodal 2**. |podariti, pokloniti|: 'da:u mè je dè'na:rja **3**. |narediti, da česa, kar je kdo prej imel, nima več|: 'se sòn 'da:la, 'ka:r sòn è'mè:la **4**. |narediti, da pride kaj kam z določenim namenom|: 'da:lè sò ga f š'kò:le **5**. |narediti, povzročiti, da se s kom kaj naredi|: uči:tel' ga je 'da:u k'l'è:čat ▪ kò'bi:lò je 'da:u pòt'ko:vat • za 'tò: k'ra:vò 'ni:sòn 'da:u p're:več **plačal** • kot odgovor, pozdrav pri delu na polju, z živino {A} 'bò:k 'daj s're:čò! {B} 'bò:k 'daj, 'bò:k! • k'ra:va 'ne da: m'lè:ka **zadržuje mleko pri molži** • 'ma:tè je 'da:la g'rènt č'es: izročila, prepisala (sinu, hčeri) • 'da:u je za p'i'ja:čò **plačal je pijačo v kaki družini** • 'bò:n tè v'rè: 'da:u! **kaznoval te bom,**

tepen boš • 'ta: nes'na:ga 'ne da: člò'vèkè 'ži:vèt stalno moti, nadleguje ▶ **dati se** 'dat se **dati se 1**. |izraža možnost, da se z osebkom kaj zgodi|: 'tù:kaj se 'ne da: 'nič pò'ma:gat **2**. |izraža pripravljenost koga za kako dejanje|: 'me:nè se 'ne da: s'tat ■ veliko, dosti dati gl. navaliti, navezniti

datom gl. datum

datum ▶ 'da:tóm -a m ⟨ **datum** |podatek o dnevu, mesecu in letu|: 'da:tóm 'rojstva

davanje gl. dajanje

davanji ▶ 'da:van'è -a -e prid. ⟨ **davišnji** |ki je bil danes zjutraj|: 'da:van'è m'lè:kò

davati gl. dajati

davek ▶ 'da:vak 'da:fka m ⟨ **davek** |splošna dajatev za kritje skupnih izdatkov javne uprave|: 'da:fke sò 'nan na'bi:lè ▪ 'lidje: se x'p'e:rajò 'da:fkón ■ gl. dac

davi ▶ 'da:vè prisl. ⟨ **davi** |danes zjutraj|

davišnji gl. davanji

daviti ▶ 'da:vèt -èn nedov. ⟨ **daviti** |s stiskanjem grla oteževati, onemogočati dihanje| ▶ **daviti se** 'da:vèt se **daviti se** |težko požirati, kar je obtičalo v grlu|

davkarija ▶ da'fka'ri:ja -e ž ⟨ **davkarija** |davčni urad|

davki gl. franke

davno gl. izdavná

daž ipd. gl. dež ipd.

debel ▶ 'de:beu de'be:la -ò prid. ⟨ **debel 1**. |ki ima med najbližjima nasprotnima ploskvama razmeroma veliko razsežnost|: de'be:lè zi'dò:vè ▪ de'be:la 'ze:m'l'a **dobra, globoka zemlja 2**. |ki ima glede na dolžino razmeroma velik obseg, premer|: de'be:la 'vè:ja **3**. |ki ima razmeroma velike razsežnosti|: de'be:le 'suze: sò mè 'te:kle pò 'li:cè ▪ de'be:lò 'zɾn'è **4**. |ki ima na telesu razmeroma veliko tolišče, mesa|: 'de:beu è'lò:vèk ▪ de'be:lè p'ra:scè • de'be:le š'po:te pò'bè:ra **poslušá hudo zmerjanje** • ekspr. 'ma de'be:lò 'kò:žò neprizade-to prenaša žalitve, namigovanja; je žaljivo nevljuden • ekspr. de'be:lò 'vü:rò smò kò'si:lè **več kot uro** • 'de:beu 'dèna:r **bankovec, kovanec večje vrednosti** ▶ **debelo** de'be:lò prisl. **debelo**: de'be:lò g'le:da **gle-da z izbuljenimi očmi; zelo začudeno** • gò'vòri: na de'be:lò govori z nizkim glasom ■ gl. tolst

debelejši gl. debeliji

debeliji ▶ de'be:lèjè -a -e prid. ⟨ **debelejši** |primernik od debel|

debelina ▶ debe'l'i:na -e ž ⟨ **debelina** |razsežnost med dvema najbližjima nasprotnima ploskvama česa|: 'ta: 'zit 'ma st'rašnu debe'l'i:nò

debeliti se ▶ de'be:l'it se -'bel'i:n se nedov. ⟨ **debeliti se** |postajati (bolj) debel|: 'ja:bòka se 'več debe'l'i:jo

debelka ▶ de'bè:ɥka -e ž ⟨ **vrsta jablane**

debelko ▶ de'bè:ɥkò -a s ⟨ **vrsta jabolka, sad debele**

debelost ▶ debe'ló:st -è ž ⟨⟩ *debelost* |značilnost de-belega|: pŕ člò'vè:kè 'ni: 'dobra preve'li:ka debe-ló:st

debeluhar ▶ debe'lü:zar -ja m ⟨⟩ slabš. [*debeluhar] |zelo debel človek|

debeluškast ▶ debe'lü:škast -a -ò prid. ⟨⟩ [*debeluškast] |nekoliko debel|

deblo gl. steblo

deca ▶ 'dèca -e ž ⟨⟩ *deca, otroci*: ci'ga:nška 'dèca ▪ 'dèca sò dò'bi:la 'sakò s'vò:j 'ta:l' ▪ 'o:ča se g'rózi: 'dècè • òd 'dèce je zax'tè:vau pò'kò:rščèno • 'dèca sò g'rè:x i s'mè:x

december ▶ de'ce:mbèr -bra m ⟨⟩ *december* |dvanajsti mesec v letu|

decembrski ▶ de'ce:mbŕškè -a -ò prid. ⟨⟩ *decembrski* |ki se nanaša na december|: de'ce:mbŕškò 'sò:nce

deci ▶ 'dèci -- m ⟨⟩ [*deci], *deciliter*: pŕ'nèsè d'va: 'dèci 'vi:na

deciliter gl. deci

decimeter ▶ dèci'mètèr -tra m ⟨⟩ *decimeter* |dolžinska mera, desetina metra|

dečarija ▶ deča'ri:ja -e ž ⟨⟩ *otroci, otročad*

Deče ▶ 'dèče -ta m ⟨⟩ *Deče* |moško ime|

deček gl. fantičkec, mali, puječ

dečica ▶ dè'či:ca -e smn. ⟨⟩ *otroci* |manjšalnica od *deca*: 'na:ša dè'či:ca sò pòs'lü:šna

dečji ▶ 'dèčjè -a -e prid. ⟨⟩ *dečji, otroški* |ki se nanaša na *deco*: 'dèčjè s'mèxl'aj ▪ 'dèčja 'pò:stel'ca ▶ **dečje** 'dèčje prisl. *otroško*: pò 'dèčje gòvò'ri:jò ▶ **dečje** 'dèčje sam. *otročje* • ekspr. 'n'e:mè g'rè: na 'dèčje po-staja otročji

dečka ▶ de'čka -e ž ⟨⟩ *rdečka* |rdečkastorjava krava|: 'dèčkò smò pŕ'da:lè

ded ▶ 'dèd -a m ⟨⟩ *mehki osat* |visoka bodeča rastlina z blede rumenimi cveti, podobnimi bodeči nežji|: 'na:bòst se na 'dèda ■ prim. dede, dedje

dede ▶ 'dède -ta m ⟨⟩ **1.** *starejši moški* **2.** *mehki osat* |visoka bodeča rastlina z blede rumenimi cveti, podobnimi bodeči nežji| ■ prim. ded, dedje

dedec ▶ 'dè:dac -a m ⟨⟩ *dedec* |del zaponke ali pritiskača, ki se zatakne, vtakne v drug del|: 'dè:dac i 'ba:bèca ■ [R] dedec

dedje ▶ 'dè:dje -a s ⟨⟩ *mehki osat* |visoka bodeča rastlina z blede rumenimi cveti, podobnimi bodeči nežji|: 'tan 'dè:dje 'ra:ste ▪ 'dè:dje i brè'zò:vècò sò na'bè:ralè za p'ra:sce ■ prim. ded, dede

dedovati gl. jerbati

degenerirati gl. izvreči

Dejac ▶ 'dèjac -a m ⟨⟩ *Dejac* |moško ime|

deka¹ ▶ 'dèka -e ž ⟨⟩ [*deka], *dekagram* |utežna mera, stotina kilograma|

deka² ▶ 'dèka -e ž ⟨⟩ [*deka], (*volnena*) *odeja*: 'pò:krit se s p'la:xtò i z 'dèkò

dekagram gl. deka¹

dekan ▶ 'dèka:n dè'ka:na m ⟨⟩ *dekan* |predstojnik dekanije| ■ gl. tehant

dekanija ▶ dèka'ni:ja -e ž ⟨⟩ *dekanija* |upravna enota Katoliške cerkve, ki obsega več župnij|

dekla ▶ 'dè:kla -e ž ⟨⟩ *dekla* |stalno najeta ženska na kmetiji za pomoč pri gospodinjstkih in kmečkih delih|

deklamirati ▶ dèkla'mè:rat -an nedov. ⟨⟩ *deklamirati* |umetniško podajati (pesniški) tekst na pamet|

dekle ▶ 'dèkle in 'dèkle: dèk'lè:ta s ⟨⟩ *dekle* |dorasla mlada ženska, ki še ni poročena|: 'dèkle je dò'ra:sla ▪ 'dèkle je òt'pŕla 'fa:ntè ▪ 'lü:šnò, m'ladu 'dèkle ▪

'ka:ɨ se 'mü:xováš ò'kólè 'dèkle:t! ■ gl. devojka, dinarica, frajarica

deklica ▶ 'dè:kèlca -e ž (⟨) *deklica* |oseba ženskega spola do pubertete|: 'dè:kɫca je pɾ'jɔ:kala k 'ma:terè ■ gl. beba, mala

del gl. delec

Delač ▶ 'dè:la:č 'dè'la:ča m (⟨) *Delač* **1.** |ime naselja|: 'dè:la:č je 'maxanò 'se:lò **2.** |priimek| **3.** |hišno ime|: pɾ 'dè'la:čè ■ prim. Delačan, Delačanka, delaški

Delačan ▶ 'dè'la:ča:n 'dè'la:ča:na m (⟨) *Delačan* |prebivalec naselja Delač| ■ prim. Delač

Delačanka ▶ 'dè'la:ča:nka -e ž (⟨) *Delačanka* |prebivalka naselja Delač| ■ prim. Delač

delaški gl. delaški

delaški ▶ 'dè'la:čkè -a -ò prid. (⟨) **delaški* |ki se nanaša na Delačane ali na naselje Delač|: pɾ 'dè'la:čkèn 'bògacè ■ 'dè'la:čkè 'ja:rak ■ prim. Delač

delati ▶ 'dè:lat -an nedov. (⟨) *delati* **1.** |zavestno uporabljati telesno ali duševno energijo za pridobivanje dobrin|: 'dè:la va 'šumè, va 'fabrikè **2.** |z delom omogočati nastajanje česa|: 'dè:lat 'xi:šò, 'cè:stò, 'jè:s ■ g'vant sè je 'da:ɥ 'dè:lat **3.** |proizvajati, izdelovati|: 'dè:lat 'košare ■ 'dɾva 'dè:lat **4.** |opravljati, izvrševati kako delo ali aktivnost sploh|: 'dòbra 'dèca 'dè:la:jò s'tarèjen ve'se:'lè **5.** |biti dejavno udeležen pri nastajanju česa|: x'ra:st 'dè:la 'sè:ncò na 'ni:vè ▶ **delati se** 'dè:lat se *delati se* **1.** |biti v stanju nastajanja|: 'bù:la se mè 'dè:la **2.** |kazati določeno stanje ali lastnost|: 'dè:la se 'lipiga • 'metre 'dè:lat razžagovati debila na metrske kose • 'no:rcà se 'dè:lat is 'kòga ne upoštevati, ne obravnavati ga resno; norčevati se, šaliti se ■ gl. narejati, robajtati, ustvarjati

delavec ▶ 'dè:lòvac -lòfca m (⟨) *delavec* |kdor poklicno opravlja kako fizično delo, navadno v tovarni|: va dɾva'ri:jò 'jè:ml'èjò 'no:vè 'dè:lòfca

delaven ▶ 'dè:lòvèn -vna -ò prid. (⟨) *delaven* |ki rad dela|

delavnica gl. verštat

delavnik ▶ 'de:lòvnèk -a m (⟨) *delavnik* |dan, ko se dela|

delček ▶ 'dè:ɥčèk -a m (⟨) *delček* |manjšalnica od delc| ■ gl. krajec

delčiček ▶ 'dè'ɥ:či:čèk -čka m (⟨) (*zelo*) *majhna parcela v gozdu ali na travniku* ■ **█** *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime va 'dè'ɥ:či:čèk.*

delec ▶ 'dè:ɥc -a m (⟨) **1.** *del, delec, kos*: 'dè:ɥc k'ɾü:xa **2.** *delec* |vsak od delov na pravilne dolge in ozke parcele razdeljenega kmetijskega zemljišča|: 'kù:pèt 'dèɥc **3.** *dedni delež* |delež, ki pripada posameznemu dediču| **4.** *darovane, podarjene količine*: p're:več 'masnéga va 'dè:ɥcè

deleč gl. daleč

delež gl. talj; dedni delež gl. delec

delitev ▶ 'dè'l'i:tòf -tve ž (⟨) *delitev* |glagolnik od deliti|

deliti ▶ 'dè'l'i:t -i:n nedov. (⟨) *deliti* **1.** |iz celote delati dele|: 'dèca sò 'dè'l'i:la ò'čè:tòvò 'zeml'ò: **2.** |od večje količine dajati po delih|: 'pè:tl'arjen sò 'dè'l'i:lè k'rèx ■ 'ma:tè 'dè'l'i: pò'ga:čò ■ 'laxkò je 'dè'l'it, 'dòkle 'maš 'kaɨ **3.** |delati računsko operacijo deljenja|: s'labò z'na:š 'dè'l'it ■ gl. talati

delno gl. donekle

delo ▶ 'dè:lò -a s (⟨) *delo* **1.** |zavestno uporabljanje telesne ali duševne energije za pridobivanje dobrin|: 'òn 'ni: 'zanič za 'dè:lò ■ 'kòmpè:r je òts'lü:žèla z 'dè:lòn **2.** |kar se uresničuje z delanjem|: 'tò: je 'tešku 'dè:lò ■ enòs'ta:vnò 'dè:lò ■ 've:likò 'dè:lò smò ispe'l'a:lè ■ 'sak òd'gò:va:rja za s'vaje 'dè:lò **3.** |izdelek, predmet glade na izdelovalca ali način izdelave|: 'žè:n'ska 'ročna 'dè:la **4.** |zaposlitev, služba|: 'dè:lòfca 'i:šèjò 'dè:la • 'o:na 'sòmò 'dè:la g'lè:da misli samo na delo • 'ma 'ròkè: za 'sakò 'dè:lò je spreten pri vsakem delu ■ gl. naredba, opravak, priteženga

delodajalec gl. gospodar

delodajalka gl. gospodinja

deloma gl. donekle

delovac gl. delavec

delovati gl. pejti

deloven gl. delaven

delovnik gl. delavnik

delovodja gl. palir

denar ▶ 'dèna:r 'dè'na:rja m (⟨) *denar* **1.** |splošno veljavno plačilno sredstvo in merilo vrednosti|: 'dèna:r 'nò:sè va š'pa:'kasò **2.** |plačilo, znesek|: 'tò: je 've:lèk 'dèna:r ■ tudi mn. zakò'pa:ne 'dè'na:rje sò 'na:šlè • 'bit pɾ 'dè'na:rjè imeti denar • ekspr. za ni'be:ne 'dè'na:rje se 'ne da: pɾ'gò'vo:rt nikakor se ne pusti pregovoriti

denarnica gl. briftošelj, frajštofelj, priftošelj

depati ▶ 'dè:pat -an m (⟨) ekspr. s tekom jesti

derati ▶ 'derat -an nedov. (⟨) *vzdržati, živeti*: p'ra:sac je z'bo:l'ò, a je 'iše 'du:gò 'deraɥ

deset ▶ 'desèt 'de'se:tèx štev. (⟨) *deset* |izraža število ali številko deset [10]|: 'nas je 'bèlò 'ò:són dò 'desè:t ■ 'furt je t'rè:ba pɾš'tè:vət pò 'desè:t ■ 'vü:ra je g'lix 'desè:t ■ òb 'de'se:tèx ■ 'iše 'desè:t 'ka:p 'ra:bémò ■ 'desè:t va'ga:nòf še'ni:ce sò pɾ'dè:lalè ■ pred 'de'se:témè 'lè:tè

deseti ▶ 'de'se:tè -a -ò štev. (⟨) *deseti* |ki v zapovrstju ustreza številu deset|: pred 'de'se:tèn 'lè:tòn ■ na 'de'se:tò 'vü:rò je 'šò ob desetih naj bi bil na cilju ■ 'de'se:tè b'rat deseti sin, ki mora z doma po svetu

desetič ▶ de'se:teč prisl. ⟨⟩ *desetič* |pri ponavljanju ali v zapovrstju na desetem mestu|

desetinek ▶ dese'ti:nak -ŋka m ⟨⟩ *deseti sin, desetnik*

desetinka ▶ dese'ti:ŋka -e ž ⟨⟩ *desetinka* |del na deset enakih delov razdeljene merske enote|

desetkrat ▶ de'se:tkrat prisl. ⟨⟩ **1.** *desetkrat* |izraža deset ponovitev|: de'se:tkrat je 'paŋ **2.** ekspr. [**desetkrat*], *velikokrat, dostikrat*: de'se:tkrat sôn te z'va:la

desetnik gl. desetinek, kaprol

deska ▶ 'daska -e: in 'daske ž, im. mn. 'daske: in 'daske ⟨⟩ *deska* **1.** |ploščat kos lesa iz podolžno razžaganega hloda|: 'daske: na st'rè:xè g'ni:jejó ▪ 'je'lò:ve 'daske: **2.** |poševna železna plošča na plugu, ki odrezano zemljo obrne in zdrobi|: 'daska pŕ d'rè:vè ■ gl. žaganica

desna ▶ 'de:sna -e ž ⟨⟩ rabljeno kot prislov *desna* |izraža desno stran|: za'vi:la je na 'lè:vò, 'po:le pa na 'de:snò

desni ▶ 'de:snè -a -ò prid. ⟨⟩ *desni* **1.** |ki je na nasprotni strani telesa kot srce|: na 'de:snè st'ra:nè 'ma 'kilò ▪ 'de:sna ròka'vi:ca za na *desno roko* **2.** |ki je v odnosu do človeka na taki strani|: 'de:sna st'ra:n 'cè:ste, 'pò:ta

desnica ▶ des'nica -e ž ⟨⟩ *desnica* |desna roka|

deščica gl. floka

detece gl. detece

dete ▶ 'dè:te dè'te:ta s ⟨⟩ *dete, otrok*: 'ma:tè 'če:še 'dè:te ▪ e'di:nò 'dè:te ▪ krad'l'i:vò 'dè:te

detece ▶ 'dè:tace -a s ⟨⟩ *detece, otročiček*

detelj gl. deteljč

detelja ▶ 'dè:tel'a -e ž ⟨⟩ *detelja* |krmna rastlina z navadno trojnatimi listi in rdečimi, belimi, rumenimi cveti v glavicah|: 'dè:tel'ò zgrab'l'e:vat

deteljč ▶ 'dè:tel'c -a m ⟨⟩ *deteljč* |črna ptica z rdečo liso na glavi in pod repom|

deteljica ▶ 'dè:tel'ca -e ž ⟨⟩ *deteljica* |manjšalnica od detelja| • 'za:ičja 'dè:tel'ca zajčja *deteljica* |detelji podobna rastlina z belimi zvezdastimi cveti, ki raste po senčnatih gozdovih| ■ gl. zajčji, zeljce

detetov ▶ dè'te:tòf -tòva -ò prid. ⟨⟩ *otrokov* |ki se nanaša na otroka|: dè'te:tòva 'dò:ta

deti ▶ - 'dè:n dov., 2. os. mn. 'dè:šte ⟨⟩ [**deti*], *reči, dejati*: 'ka:j 'dè:jò 'lidje: • 'ta: 'dè: - 'pi:imò, 'ta: 'dè: - 'je:imò, 'ta: 'dè: - 'kè: 'bò:mò 'ze:lè, 'ta: 'de: - 'ba:bèné šk'ri:n'è, 'ta: 'dè: - kò sôn 'ma:n'è ('alè 've:čjè), 'bò:n 'ba:bècé pò'vè:daŋ *otročka igra, pri kateri se našteva prste od palca do mezinca, na koncu pa vsi planejo na mezinca in ga tepejo*

deti ▶ 'dèt 'de:nen dov. ⟨⟩ *deti* |dati, položiti|: 'ka:n ste 'dè:lè k'lü:č? ▪ 'de:nè d'rü:ge 'če:gòu na st'rè:xò • 'dèt 'na:se obleč'i (se) • k'ri:š 'de:nè 'na:se pokrižaj se ■ /dobro deti/ gl. goditi

detinstvo ▶ dè'ti:nstvò -a s ⟨⟩ *detinstvo, otroštvo*

devati ▶ 'dè:vat -an nedov. ⟨⟩ *dajati, polagati*: 'rè:zance k'ra:van 'dè:vamò va kò'ri:tò ▪ 'li:stje smò 'dè:valè pòt 'pòt

devet ▶ 'deve:t de've:tèx štev. ⟨⟩ *devet* |izraža število ali številko devet [9]|: ób de've:tèx (x'vičè:r) ▪ 'deve:t 'vü:r je p'ròč ■ prim. sedon

devetdeset ▶ 'deve:desè:t -èx štev. ⟨⟩ *devetdeset* |izraža število ali številko devetdeset [90]|

devetdeseti ▶ 'devede'sè:tè -a -ò štev. ⟨⟩ *devetdeseti* |ki v zapovrstju ustreza številu devetdeset|

devetdesetletnik ▶ 'devedesè'tlè:tnèk -a m ⟨⟩ *devetdesetletnik* |devetdeset let star moški|

deveti ▶ de've:tè -a -ò štev. ⟨⟩ *deveti* |ki v zapovrstju ustreza številu devet|: pred de've:tò 'vü:rò

devetič ▶ de've:tèč prisl. ⟨⟩ *devetič* |pri ponavljanju ali v zapovrstju na devetem mestu|

devetnajst ▶ 'devetna:ist -èx štev. ⟨⟩ *devetnajst* |izraža število ali številko devetnajst [19]|

devetsto ▶ de'vè:tstu -- štev. ⟨⟩ *devetsto* |izraža število ali številko devetsto [900]|

devetstu gl. devetsto

devica ▶ de'vi:ca -e ž ⟨⟩ *devica* |ženska, ki še ni spolno občevala|

devojka ▶ di'vò:jka -e ž ⟨⟩ **1.** *dekle* |dorasla mlada ženska, ki še ni poročena|: v ljudski pesmi 'tone 'junak, 'ančeka di'vò:jka **2.** *vrsta lončnice*

dezerter ▶ dezer'te:r -ja m ⟨⟩ *dezerter, vojaški begunec*

dezertirati ▶ dezer'te:rat -an dov. in nedov. ⟨⟩ *dezertirati* |pobegniti od vojakov ali iz boja|

dež ▶ 'daš 'daža m, mn. daž'ò:vè ⟨⟩ *dež* |padavine v obliki vodnih kapelj|: 'nacò 'bò: g'vi:šnò 'daš ▪ 'daš 'nas je 'mo:čò deževalo je • 'daš 'pa:da kò p'rò:tje zelo, močno dežuje • 'daš 'pa:da kò 'stu i 'pè:t močno dežuje

dežek ▶ 'dažak -a m ⟨⟩ *dežek* |manjšalnica od dež|: 'dažak 'kap'l'a ▪ 'dažak 'lipu: pŕ'ma:če

dežel ▶ 'deže:ŋ deželè ž ⟨⟩ *dežela* |s kakimi značilnostmi povezano ozemlje|

dežela gl. dežel

deževen ▶ daž'e:vèn -vna -ò prid. ⟨⟩ *deževen* |ki se nanaša na dež, deževanje|: daž'e:vnò v'rè:me ■ gl. moker

deževje ▶ daž'e:vje -a s ⟨⟩ *deževje* |dolgo časa trajajoč ali ponavljajoč se dež|: daž'e:vje se je pre'la:sélò

deževnica ▶ daž'e:vèncà -e ž ⟨⟩ *deževnica* |voda, zbrana, prestrežena ob dežju|

deževnik gl. črv

dežniček gl. marelica², omrelica

dežnik gl. marela, omrela

diamant ▶ dija'mant -a m ⟨⟩ *diamant* |najtrši drag kamen, navadno brezbarven, ki močno lomi svetlobo|

dičiti se ▶ 'dičēt se -ēn se nedov. ⟨⟩ [**dičiti se*], *bahati se*

dih ▶ 'dix -a m ⟨⟩ *dih* |enkratno sprejem zraka v pljuča in njegovo iztisnjenje|: 'tò: je 'bi:u 'n'ego:f 'za:jd'n'ē 'dix • 'dix mē je 'ze:lò nīsem mogel več dihati

dihanje ▶ 'di:xan'ē -a s ⟨⟩ *dihanje* |glagolnik od dihati|: 'bòɣnik 'ma 'tešku 'di:xan'ē

dihati ▶ 'di:xat -an in 'di:šen nedov. ⟨⟩ *dihati* |zajemati zrak v pljuča in ga iz njih iztiskati|: va 'tē: vròči:nē 'ni: 'mòč 'ni 'di:xat • 'kumaj 'di:šen

dihniti ▶ 'di:xēnt -xnen dov. ⟨⟩ *dihniti* |zajeti zrak v pljuča in ga iz njih iztisniti|

dihur gl. hor

dijak gl. študent

dika ▶ 'di:ka -e ž ⟨⟩ *slava, odličnost*: 'di:ka ne'bē:ška

dilamit ▶ dēla'mit -a in dēle'mit -a m ⟨⟩ *dinamit* |bri-zantno razstrelivo, katerega glavna sestavina je nitroglicerīn|

dilemit gl. dilamit

dim ▶ 'di:m -a m ⟨⟩ *dim* |plini, pomešani z drobci saj in pepela, ki nastajajo pri zgorevanju|: 'di:m g're: is 'peči: • po'te:gnò je 'di:m is cig'a're:tl'a • pri zarotivi dima 'di:m, / 'pējde v 'ri:m, / 'ta:ɲkaj s'ta:ra 'ba:ba 'kòsti: 'me:če, / 'me:nē se pa 'ne:če!

dima ▶ 'dima -e ž ⟨⟩ *temno siva krava*

dime ▶ 'dime -ta s ⟨⟩ *temno siv vol*

dimnik gl. rajfnik

dimnikar gl. rajfnikerar

dinamit gl. dilamit

dinar¹ ▶ 'dinar -ja m ⟨⟩ *dinar 1*. |denarna enota Jugoslavije in nekaterih drugih držav|: 'pe:tstu 'dinarjef
2. |kovanec v vrednosti te enote|: 'fal'i: mē d'va: 'dinarja
3. |denar sploh|: 'rat bē zas'lü:žò 'kɔ:f 'dinar

dinar² ▶ 'di:nar -ja m ⟨⟩ *ljubi, fant*

dinarček ▶ 'dinarček -čka m ⟨⟩ ekspr. *dinarček* |manjšalnica od dinar|: 'tē:ga 'dinarčka mē ne 'vɔ:ščējò

dinarček² ▶ 'di:narček -a m ⟨⟩ *ljubček, fant*

dinarica ▶ 'di:narca -e ž ⟨⟩ *ljubica, dekle*

dinja ▶ 'di:n'a -e ž ⟨⟩ *dinja* |kulturalna rastlina s plaze-čim se stebлом ali njen rumeni sladki sadl|

direktno gl. naravnost

direktor¹ ▶ di're:ktor -ja m ⟨⟩ *direktor* |uslužbenec, ki vodi podjetje, zavod ali ustanovo|

direktor² ▶ di're:ktor -ja m ⟨⟩ *samorodna trta, samorodnica*

direndaj gl. krikanje, vojska

dirndl gl. gvant, štajerski

dišati ▶ 'di:šat 'diši:n nedov. ⟨⟩ *dišati 1*. |oddajati, da-

jati prijeten vonj|: ma'li:za 'jaku: 'diši: **2**. |oddajati, dajati vonj sploh|: 'sü:kn'a 'diši: pò nafta'li:nē • pò 'kü:xēn'ē 'lipu: 'diši: **3**. *mikati* |vzbujati željo|: 'jēt, 'vi:nò mē ne 'diši: • 'de:lò jē ne 'diši: ▶ **dišeč** 'dišē:č dišē:ča -e *dišeč*: dišē:če 'rɔ:žē

dišava ▶ dē'ša:va -e ž ⟨⟩ *dišava* |snov, ki daje hrani prijeten vonj in okus|

dišica gl. dušica

dišiti gl. dušiti

divan¹ ▶ 'divan -a m ⟨⟩ *divan* |oblazinjeno ležišče brez stranic, navadno ozko in z dvignjenim zglavjem|

divan² ▶ 'diva:n di'va:na m ⟨⟩ *pogovor* |izmenjava mnenj, misli|

divaniti ▶ di'va:nēt -ēn nedov. ⟨⟩ *pogovarjati se* |izme-njavati mnenja, misli z govorjenjem|

divizija ▶ divi'zi:ja -e ž ⟨⟩ *divizija* |vojaška enota iz več polkov raznih rodov vojske|

divjačina ▶ div'ja:čēna -e ž ⟨⟩ *divjačina 1*. |divje lov-ne živali, navadno z užitnim mesom| **2**. |meso teh živali|

divjak ▶ 'divja:k div'ja:ka m ⟨⟩ slabš. [**divjak*] |človek, ki ne obvladuje svojih negativnih lastnosti|

divjaka ▶ div'ja:ka -e ž ⟨⟩ *divjaka* |samorasla, nece-pljena hruška|: div'ja:kò smò isk'p'a:lē ■ **R** cepika

divjanje ▶ div'ja:m'je -a s ⟨⟩ *divjanje* |glagolnik od divjati|

divjati ▶ 'divja:t -a:n nedov. ⟨⟩ *divjati 1*. |divje, razpo-sajeno tekati sem in tja|: 'dēca div'ja:jò pò 'vɣtē **2**. |divje, nepravilno rasti| ■ gl. drncati

divji ▶ 'divjē -a -e prid. ⟨⟩ *divji 1*. |ki živi, raste svobodno v naravi|: 'divjē 'pra:scē • 'divjē 'za:je • 'divja z'vēr **2**. |ki ne obvladuje svojih negativnih lastnosti|: 'divjē č'lo:vēk • 'divja s'te:l'a prava glistovni-ca |praprot s pernatimi listi in velikimi okrogli-mi trosiščī| • 'divje 'mesu: divje meso |nepravil-no razraslo tkivo v rani, ki se slabo celi| • 'divjē 'ko:stan' divji kostanj |okrasno drevo ali njegovi neužitni plodovi| • 'divjē 'mɔ:š po ljudskem verovanju divji mož |moškemu podobno kosmato bitje, ki prebiva v gozdu|

divojka gl. devojka

djačiti ▶ d'ja:čēt -ēn nedov. ⟨⟩ *peti dele maše ali brevir-ja*: 'gòspòrt d'ja:čējò

djokan ▶ d'jòkan -a m ⟨⟩ *velik, neroden, nekoliko omejen fant, star od petnajst do osemnajst let*

dlaka ▶ d'la:ka -e ž ⟨⟩ *dlaka* |nitast izrastek na koži sesalcev|: pò'zi:mē 'ma 'vɔ:u 'gustu d'la:kò • 'mi:šja d'la:ka puh ptičjih mladičev ali dlaka mladih glo-davcev • ekspr. 'ni d'la:ke 'ne dan niti malo • ekspr. 'ni za d'la:kò se ne x'ma:kne prav nič

dlakica ▶ d'la:kēca -e ž ⟨⟩ *dlakica* |manjšalnica od dlaka|

dlan ▶ d'la:n d'lani: ž () *dlan* |notranja stran roke od zapetja do prstov|: na d'la:ně 'ma g'ra:mpóvò 'kò:žò • ekspr. 'tò: je na d'la:ně jasno razvidno

dleta ▶ d'lè:ta -e ž () *dleta* |orodje za dolbenje s kratkim prečnim rezilom|

dletica ▶ dlè:tèca -e ž () *dletce* |manjšalnica od dleta|

dleto gl. dleta

dnina gl. žrnada

dninarica gl. težakinja

dno ▶ d'nò d'na s () *dno* |spodnji, osnovni del posode|: 'lo:nc 'ma 'e:nò d'nò, 'šò:pa d'vè: d'na

do ▶ dò predl. () z roditeljskim **do 1.** |za izražanje meje v prostoru, do katere sega dejanje|: dò 'vas ▪ dò 'ta:u **2.** |za izražanje meje v času, do katere sega dejanje|: dò 'pu:nòčè ▪ dò 'zimè: **3.** |za izražanje količine|: dò 'dèke na'ta:nčnò ▪ dò 'pikèce sòn tè 'da:u **4.** |za izražanje načina, posledice dejanja|: dò 'go:lèga se je is'lè:kò **5.** |za izražanje visoke stopnje, intenzivnosti|: dò 'si:tèga sò se na'jè:lè ■ zaim. gl. kdo

do god gl. kdo godi

do godi gl. kdo godi

do tod ▶ 'dò tót prisl. () *do tod* |izraža krajevno ali časovno mejo dejanja, stanja|: 'ò tót 'dò tót

doba ▶ 'do:ba 'dòbe: ž () **1.** *doba* |omejeno trajanje, v katerem se kaj dogaja, zgodi|: 'zi:mska 'do:ba **2.** čas |omejeno trajanje a) v teku dneva, leta|: 'jü:trè kolè 'tè: 'dòbe: **b)** *ki je ugodno, primerno za kaj|*: 'za:jdn'a 'do:ba • 'več mè je 'do:ba xm'rèt čas je že, da umrem

dobaviti ▶ dò'ba:vèt -èn dov. () *dobaviti* |oskrbeti kupca z naročenim blagom|

dober ▶ 'dò:bèr 'dòbra -ò prid. () *dober 1.* |ki ima pozitivne lastnosti, zlasti v moralnem pogledu|: 'bi:u je 'dò:bèr č'lo:vèk ▪ 'ma 'dòbrò 'žè:nò **2.** |ki ima pozitivne lastnosti v odnosu do ljudi|: 'dò:bèr me'ja:š ▪ 'dò:bèr 'sò:sèt **3.** |ki ima precej zaželeno lastnosti, kakovosti|: 'ja:bòkò je 'dò:bèr 'sa:t ▪ 'pas 'ma 'dò:bèr 'vò:x ▪ 'dòbra 'ko:sa **4.** |ki precej izpolnjuje dolžnosti ali delovne zahteve|: je 'dò:bèr 'dè:lòvac **5.** *precejšen, obilen*: 'dò:bèr zas'lü:žèk **6.** |ki prinaša precejšnje gmotne koristi|: 'dò:bèr 'šeft **7.** |ki prinaša ugodnosti, veselje|: 'dòbrè nò'vi:ce ▪ kot pozdrav 'dò:bèr 'da:n **8.** |ki glede na kak kriterij, normo, zahtevo ustreza, zadovoljuje|: 'dò:bèr p'lava:č ▪ 'dò:bèr p'rè:dègar ▪ 'dòbra 'kü:zarca ▪ 'ju:nè je 'dò:bèr za 'kò:šnò **9.** |ki nekoliko presega točno mero|: 'dòbrò 'vü:rò 'xòda **10.** |izraža stanje, ki je v nasprotju s prejšnjim, navadno pozitivno|: 'ti: sè več 'dò:bèr si že prestal neprijetnosti, težave • 'o:na 'ma 'dò:bèr 'je:žèk spretno govori • 'ma 'dò:bèr 'nò:s bistro, pravilno predvideva • 'ònda sòn tè 'bi:u 'dò:bèr takrat si mene prosil za pomoč

• 'dò:bèr s'ta:t za 'kòga, 'kaj biti porok za koga, kaj • je 'dò:bèr za 'de:lò je dober, uspešen delavec • 'dòbra be'sè:da je 'do:stè v'rè:dna prijazno izražena želja, zahteva lahko veliko doseže • 'ta: je 'dòbrèx 'ru:k radodaren, darežljiv ▶ **dobro** 'dòbrò prisl. *precej, zelo*: 'dòbrò 've:lèk ▪ 'dòbrò 'de:leč 'ma dò š'kò:le ▪ 'dòbrò 'du:gò ga 'ni: ▪ 'dòbrò 'do:stè je zas'lü:žò ■ gl. fajm prid., fin, prida; prim. bolji

dobiček ▶ dò'bi:čèk -čeka m () *dobiček 1.* |presežek izkupička nad stroški ali prodajne cene nad nakupno ceno| **2.** |korist, ki izvira iz česa|: sò'sè:da sò'sè:dè òd'žè:ra dò'bi:čèk ■ gl. prefit, profit, zasluga

dobiti ▶ 'do:bèt 'dòbi:n dov. () *dobiti 1.* |postati imetnik česa neposredno danega ali poslanega|: dò'bi:la je 'nò:f 'rò:bac ▪ 'pi:smò smò dò'bi:lè ▪ 'dò:bò je p'la:čò **2.** |postati bogatejši za kako stvar|: dò'bi:la je 'dò:tò ▪ 'dèca sò dò'bi:la 'sakò s'vò:j 'ta:l' ▪ za 'vèzòm smò dò'bi:lè slatka'ri:je ▪ 'dèna:r je dò'bi:la 'naprèj **3.** |postati deležen kakega stanja, navadno neprijetnega|: 'dò:bò je 'ti:fus, 'jè:tèkò ▪ 'do:bèt 'viši: **4.** |biti uspešen v prizadevanju, da bi se dose-glo kaj, prišlo do česa|: 'ni:smò 'mò:glè 'do:bèt prenò'či:šča ▪ dò'bi:lè sò pòsò'ji:lò ▪ dò'bi:la je 'mòža ▪ n'e'gò:va s'rèčka je dò'bi:la *zadela 5.* |izraža, da je kaj kje na razpolago|: 'kafa se ne 'dòbi: 'več ▪ 'duma me 'dòbi:š x'vičè:r **6.** |zmagati pri igri|: 'dò:bò je p'r keg'l'a:n'è **7.** |izraža, da je kdo deležen dejanja, ki ga določa samostalnik|: 'do:bèt 'pòmò:č ▪ z'na:la je, pa je dò'bi:la s'lap 'rèt • ekspr. pò g'la:vè jèx je dò'bi:la *bila je ostro grajana, tepena; bila je premagana* • dò'bi:lè sò 'nò:vèga kap'è'l'a:na na župnijo je prišel nov kaplan ■ gl. fasati, iztakniti, nagaziti, nalesti se, zadržati, zagrabiti, zavatiti

dobivati ▶ dò'bi:vat -an nedov. () *dobivati* |postajati imetnik česa večkrat neposredno danega ali poslanega|: pò 'mò:žè dò'bi:va pènžè'jò:n

dobrci ▶ 'dòbrčè -ef m mn. () *ošpice* |nalezljiva bolezen s pegastimi izpuščaji na koži, ki se pojavlja zlasti pri otrocih|

dobrčev ▶ 'dòbrčèf -čeva -ò prid. () *ki ima ošpice*: 'dè:te je 'dòbrčèvò

dobrikati se gl. muhovati se, sliniti se

dobro gl. fejest prisl.; prim. dober

dobrota ▶ dòb'rò:ta -e ž () *dobrota 1.* |lastnost dobrega, dobrosrčnega človeka|: is 'samè dòb'rò:te je 'tò: na'rè:dò **2.** nav. mn. |dejanje, storjeno komu v korist|: spò'na:ša mè s'vaje dòb'rò:te ▪ v'ži:vàt dòb'rò:te p'r 'xi:šè doživljati telesno, duševno ugodje • preg. dòb'rò:ta je se'rò:ta dobro dejanje navadno ni poplačano s hvaležnostjo

- dobrotnica** ▶ dób'rò:tència ž (⟨) *dobrotnica* |ženska, ki izkazuje, deli komu dobrote|
- dobrotnik** ▶ dób'rò:rtněk -a m (⟨) *dobrotnik* |kdor izkazuje, deli komu dobrote|
- dobrovita** gl. trobontovina
- dobroživec** gl. ajmohtar
- docela** gl. popolnoma
- dodati** ▶ 'dò:dat -an dov. (⟨) *dodati* |dati (k) čemu še kaj| ■ gl. določiti
- dodejati** ▶ dò'dè:jat -an dov. (⟨) nav. 3. os. *presedati* |biti neprijeten, zoprni: 'tò: mè je 'več dò'dè:jalò
- doga** ▶ 'dò:ga -e ž (⟨) *doga* |deščica za sestavljanje lesene posode: 'ka:lat 'dò:ge • ekspr. 'te:bè 'fal'i: 'e:na 'dò:ga si čudaški, neumen
- dogajati se** gl. goditi se, petiti se, vršiti se
- dognati** gl. skuntirati
- dogoreti** gl. potohnti
- dogovoriti se** gl. domeniti se, zgovoriti se, zmeniti se
- dograditi** ▶ 'dògra:it -g'radi:n dov. (⟨) *dograditi*, *podaljšati plot*
- dograjti** gl. dograditi
- dohajati** ▶ dò'xa:jat -an nedov. (⟨) *dohajati* **1.** |iti enako hitro kot kdo drug: 'dè:te ne dò'xa:ja o'čè:ta **2.** |dohitevati| **3.** |dojemati, razumevati|
- dohiteti** gl. dojti
- dohod** ▶ dò'xòt -'xò:da m (⟨) *dohod* |kraj, prostor, kjer se da do česa priti|
- dohodek** ▶ dò'xo:dak -'xo:tka m (⟨) *dohodek* |vsota, ki jo kdo v določenem razdobju prejme za svoje delo, od premoženja|
- dohtar** ▶ 'dò:xtar -ja m (⟨) **1.** [*doktor], zdravnik: 'dò:xtar ga je ózd'ra:vò • 'pèit k 'dò:xtarjè **2.** odvetnik, advokat
- dohtarica** ▶ 'dòxtarca -e ž (⟨) [*doktorica], zdravnica: 'dò:xtarca jò je preg'le:dala
- doiti** gl. dojti
- dojen** ▶ 'dòjan -a m (⟨) *otrok, ki še opravlja malo potrebo v plenicе, oblačilo*
- dojenček** gl. mahano
- dojeti** gl. posvetiti¹, presapiti se, prevideti, sčajmati se, sprevideti
- dojiti** ▶ 'do:it 'dò:jèn nedov. (⟨) *molsti* |iztiskati, odvzemati mleko iz vimeņa: k'ra:vò 'dò:jèjò ▶ **dojen** 'dò:jèn 'dò:jina -ò *molzen*: 'dò:jina k'ra:va
- dojka** gl. cica, cice, cicek
- dojti** ▶ 'dò:it 'dò:iden dov. (⟨) *doiti*, *dohiteti* |s hitrejšim premikanjem priti do koga, ki gre spredaj| ■ gl. dojiti
- dokazati** gl. izpričati, posvedočiti
- dokle** ▶ 'dòkle prisl. (⟨) *doklej, do kdaj*: 'dòkle 'bò:š 'iše š'kò:lò 'xo:dò?
- dokle** ▶ 'dòkle vez. (⟨) *dokler* **1.** |za izražanje, da traja dejanje nadrednega stavka toliko časa, kolikor dejanje odvisnega: 'laxkò je 'dè'l'i:t, 'dòkle 'maš 'ka: **2.** |za izražanje, da traja dejanje nadrednega stavka do nastopa dejanja v odvisnem: 'dòkle ne 'pòvè:š, 'ne bò:š 'dò:bò • 'dè:te p'la:zè, 'dòkle ne s'xò:dè
- doklej** gl. dokle prisl.
- dokler** gl. dokle vez.
- doklicati** gl. dozvati
- dokolenka** gl. kolenka
- dokument** gl. dokument
- dokončati** ▶ dò'ko:nčat -'kònča:n dov. (⟨) **1.** *dokončati* |narediti, izvesti kaj do konca: ne 'mò:re dò'ko:nčat 'xi:še **2.** ekspr. *umreti* |prenehati živeti: dò'ko:nčau je ■ gl. izterati, narediti, završiti, zgotoviti, zvršiti
- dokončno** gl. zasinsega
- dokument** ▶ dòkò'ment -'me:nta m (⟨) *dokument* |listina z uradno veljavnostjo|
- dokupiti** ▶ dò'kù:pèt -èn dov. (⟨) *dokupiti* |dodatno, zraven kupiti| ■ gl. prikupiti
- dol** ▶ 'dòu 'dò:la m, mn. dò'lò:vè (⟨) *manjša dolina, kotanja*: 'd'ŕva sò iz'na:šalè iz 'dò:la • preg. pres s'ta:règa 'vo:la 'ne grè 'vò:s iz 'dò:la za zahtevna opravila je potreben izkušen človek ■ prisl. gl. doli
- dola** ▶ 'dò:la prisl. (⟨) *spodaj* |izraža položaj, ki je od določene položaja v prostoru nižje| ■ prim. zdolaj
- dolagati** ▶ dò'la:gat -an nedov. (⟨) *dolagati* |dajati, polagati zraven: 'd'ŕva na 'ku:la dò'la:gamò
- dolanji** ▶ 'dò:lan'è -a -e prid. (⟨) *spodnji* |ki leži, je nižje|
- dolar** gl. toler
- dolbati** ▶ 'dubat -an nedov. (⟨) *dolbsti* |z dolbenjem delati, oblikovati: 'dubat kò'r'i:tò
- dolbsti** gl. dolbati
- Dolenjec** ▶ 'dòlè:n'č -a m (⟨) *Dolenjec* |prebivalec pokrajine Dolenjska| ■ prim. Dolenjsko
- Dolenjepotočan** gl. Lukevčan
- dolenjepotoški** gl. lukevški
- Dolenježagar** gl. Žagar
- dolenji** ▶ dò'lè:n'è -a -e prid. (⟨) *spodnji* |ki leži, je nižje: dò'lè:n'a 'ža:ga 'dè:la, gò're:n'a pa ne
- Dolenji** ▶ 'dò'lè:n'è -èx m mn. (⟨) *Dolenji* |hišno ime: pŕ 'dò'lè:m'èx
- Dolenjka** ▶ 'dò'lè:n'ka -e ž (⟨) *Dolenjka* |prebivalka pokrajine Dolenjska| ■ prim. Dolenjsko
- dolenjski** ▶ dò'lè:n'skè -a -ò prid. (⟨) *dolenjski* |ki se nanaša na Dolenjce ali na pokrajino Dolenjsko: dò'lè:n'skò 'vi:nò ■ prim. Dolenjsko
- Dolenjsko** ▶ 'dò'lè:n'skò -èga s (⟨) *Dolenjsko, Dolenjska* |pokrajina v Sloveniji: na 'dò'lè:n'skèn ■ prim. Dolenjec, Dolenjka, dolenjski

- doleteti** ▶ dɔ'le:tè:t -'leti:n dov. ⟨⟩ nav. 3. os. *doleteti* |iz-
raža nepričakovan nastop kakega stanja, dejanja|:
nes'rečja jèx je dɔ'le:tè:la • rek 'ži:vèga č'lo'vè:ka 'se
dɔ'leti:, 'mɪrtvèga pa g'ròp *dokler je človek živ, lah-
ko doživi zelo različne stvari* ■ gl. poklopiti
- dolg** ▶ 'duk 'duga m, mn. du'gò:vè ⟨⟩ *dolg* |kar mora
kdo vrniti, poravnati|: 'duk je is'tè:rjala
- dolg** ▶ 'duk 'du:ga -ò prid. ⟨⟩ *dolg* **1.** |ki ima med skraj-
nima koncema razmeroma veliko razsežnost|:
'du:ga 'cè:sta ▪ 'nò:sè 'du:ge 'lasè: ▪ 'fa:jfa z 'du:gèn
'kanežen **2.** |ki traja razmeroma veliko časa|: 'duk
'da:n ▪ pò'zi:mè sò 'nòči: 'du:ge • ekspr. z 'du:gèn
'nò:sòn je p'ro:šò osramočen; ne da bi kaj opravil •
rek 'du:gò 'lè:tò - s'labò 'lè:tò *kar dolgo traja, je sla-
bo* ▶ **dolgo** 'du:gò prisl. *dolgo*: 'du:gò te 'ni: 'bèlò ▪
'lè:tòs 'šü:ša 'du:gò 'dŕži: ▪ 'du:gò mè je *dolgčas* mi
je ▶ **dolgi** 'du:gè -a -ò sam.: 'dŕva na 'du:gò 'ža:gat
▪ na 'du:gò pŕ'vè:zat ▪ na 'du:gò p'ra:vet *obširno, s
podrobnostmi* ■ prim. dalji, dolžji
- dolgica** ▶ 'dugèca -e ž ⟨⟩ *vrsta hruške, primerne za
sušenje*
- dolgljast** ▶ 'dugl'ast -a -ò prid. ⟨⟩ *podolgovat* |ki ima
eno razsežnost razmeroma veliko v primerja-
vi z drugo, drugima dvema|: 'dugl'asta x'rü:ška ▪
'dugl'astò 'ja:bòkò
- dolgočasen** ▶ dugò'ča:sèn -sna -ò prid. ⟨⟩ *dolgočasen*
|ki povzroča, ustvarja dolgočasje|
- doli** ▶ 'du:lè prisl. ⟨⟩ **1.** *dol* |izraža gibanje ali smer pro-
ti nižjemu kraju|: g'rè:mò 'du:lè **2.** *doli* |izraža stan-
nje ali položaj na nižjem kraju|: 'tè 'du:lè g'rè: en
'grt 'òbla:k
- doliček** ▶ dɔ'li:čèk -čka m ⟨⟩ *zelo majhna dolina, do-
lina*
- dolina** ▶ dɔ'li:na -e ž ⟨⟩ *dolina* |nižji, navadno po-
dolgovat svet med hribi ali v gričevnati pokrajini|:
dɔ'li:na se 'òtpre
- doliti** ▶ 'dol'i:t dɔ'li:jèn dov. ⟨⟩ *doliti* |dodati tekočino|
- dolivanje** ▶ dɔ'li:van'e -a s ⟨⟩ *dolivanje* |glagolnik od
dolivati|
- dolivati** ▶ dɔ'li:vət -an nedov. ⟨⟩ *dolivati* |dodajati te-
kočino|
- določen** gl. odrejtí
- doložiti** ▶ dɔ'lo:žèt -'lòži:n dov. ⟨⟩ *doložiti, dodati*
- dolžen** ▶ 'dužan -žna -ò prid. ⟨⟩ *dolžen* |ki ima dolg|:
'dŕži: se, kò da 'ni: 'nič 'dužan ▪ 'ka:j sòn 'dužan?
koliko vam moram plačati? • 'dò je 'dužan, je na
zd'ra:vèn 'bòla:n *kdor je dolžen, je bolan, čeprav
je zdrav*
- dolžina** ▶ duž'i:na -e ž ⟨⟩ *dolžina* |razsežnost med
koncema ali najbolj oddaljenima ploskvama
česa|
- dolžiti** gl. kriviti
- dolžji** ▶ 'du:žjè -a -e prid. ⟨⟩ *daljši* |primernik od dolg|
■ prim. dolg prid.
- dolžnik** ▶ 'dužni:k duž'ni:ka m ⟨⟩ *dolžnik* |kdor ima
dolg, navadno denarni|
- dolžnost** ▶ 'dužnòst -è ž ⟨⟩ *dolžnost* |kar bi kdo mo-
ral storiti, opravljati zaradi določenih norm, zlasti
moralnih|
- dom** ▶ 'du:m -è ž ⟨⟩ *dom* |prostor, hiša, kjer kdo stalno
živi, odkoder izhaja|: 'tɔ: je 'lè:pa 'du:m ▪ 'kòlè 'du:mè
▪ 'est 'mɔ:ren iz 'du:mè ■ gl. domovina, stanovanje
- doma** ▶ 'du:ma in 'du:maj prisl. ⟨⟩ *doma* |v domači hi-
ši, v svojem stanovanju|: 'ma:tere 'ni: 'du:ma ▪ pò
'šixtè 'dè:lan 'du:ma ▪ ós'ta:la je 'du:ma • rek da je
'du:ma 'lipu:, bè jò (= 'du:m) i 'vuk 'èmò *če bi bilo
doma lepo, bi dom imel tudi volk*
- domač** ▶ 'dòmač dɔ'ma:ča -e prid. ⟨⟩ *domač* **1.** |ki
je narejen doma|: 'dòmač k'rèx ▪ dɔ'ma:čè k'va:s
droži v obliki hlebčka ▪ dɔ'ma:če p'la:tnò **2.** |ki
se nanaša na ožjo ali širšo domovino|: 'dòma:č
č'lo:vèk ▪ 'dòma:č k'raj
- domačija** ▶ dɔ'ma:či:ja -e ž ⟨⟩ **1.** *domačija* |dom, hiša
z gospodarskimi poslopi in zemljiščem| **2.** *domači
pridelki*: ót 'tè: 'rè:vne dɔ'ma:či:je 'ži:vèmò
- domaj** gl. doma
- domenek** ▶ dɔ'mè:nak -nĵka m ⟨⟩ *domenek* |kar je do-
menjeno|
- domeniti se** ▶ dɔ'mè:nt se -nèn se dov. ⟨⟩ *domeniti se,
dogovoriti se*: dɔ'mè:nèlè smò se za s'va:rbò
- domina** ▶ 'dòmèna -e ž ⟨⟩ *domina* |ploščica, ki ima
na eni strani dve polji s pikami|
- dominati se** ▶ 'dòmènat se -an se nedov. ⟨⟩ *dominati
se* |igrati domino|
- domisliti se** ▶ dɔ'mi:sèl't se -sl'èn se dov. ⟨⟩ *domisliti
se, spomniti se* ■ gl. dosvetiti se, presapiti se, skun-
tirati, ščajmati se, zmiseliti se, zrajtati
- domišljav** gl. napuhniti
- domišljavost** gl. napuh
- domorodac** ▶ dɔmò'rɔdac -'rɔca m ⟨⟩ *kdor živi v hi-
ši, kjer se je rodil*
- domorodica** ▶ dɔmò'rɔdèca -e ž ⟨⟩ *ženska, ki živi v
hiši, kjer se je rodila*
- domov** ▶ 'damux prisl. ⟨⟩ *domov* |v domačo hišo, v svo-
je stanovanje|: 'val'e p'ri:dè 'damux
- domovina** ▶ dɔmò'vi:na -e ž ⟨⟩ **1.** *domovina* |de-
žela, v kateri se je kdo rodil, v kateri prebiva|:
'slò'vè:nèja je 'na:ša dɔmò'vi:na **2.** *domača hiša,
dom*: s'vajò dɔmò'vi:nò g'rè:n p'òglet
- domovinski** ▶ dɔmò'vi:nskè -a -ò prid. ⟨⟩ *domovin-
ski* |ki se nanaša na domovino| • dɔmò'vi:nške
pŕ'avice 'ni:ma *pravice bivati v določeni občini*
☑ *Besedna zveza domovinska pravica je bila v
uradni rabi do leta 1945 (ur.)*

domovnica ▶ dóm'ov:něca -e ž ⟨ ⟩ *domovnica* |listina, s katero se komu potrdi domovinska pravica|

▣ *Beseda je bila v uradni rabi do leta 1945 (ur.).*

donda ▶ 'dõ:n'da -e ž ⟨ ⟩ slabš. [**donda*], *veliko, debelo dekle* ▣ prim. dora

donekle ▶ dõ'ně:k'le prisl. ⟨ ⟩ *deloma, delno*: dõ'ně:k'le smò zd'ra:vě ▪ dõ'ně:k'le se 'vi:dě

dopasti se ▶ 'dõ:past se dõ'pa:den se nedov. ⟨ ⟩ *ugajati, biti všeč*: 'vi: se mè ne dõ'pa:dešte ▪ 'př vas se mè dõ'pa:de

dopisnica ▶ dõ'pi:sěnca -e ž ⟨ ⟩ *dopisnica* |kartonček z natisnjeno znamko za krajša sporočila po pošti| ▣ gl. hartica

dopustiti gl. dopustiti

doplačati ▶ dõp'la:čat -an dov. ⟨ ⟩ *doplačati* |dodati, plačati manjkajoči del kake vsote| ▣ gl. doplatiti

doplačevati ▶ dõpla'čě:v'at -'čü:j'en nedov. ⟨ ⟩ *doplačevati* |dodajati, plačevati manjkajoči del kake vsote|

doplačilo ▶ dõpla'či:lò -a s ⟨ ⟩ *doplačilo* |kar se doplača|

doplatiti ▶ dõp'la:tět -p'lati:n dov. ⟨ ⟩ *doplačati* |dodati, plačati manjkajoči del kake vsote|

dopoldan ▶ dõ'pud'an - m ⟨ ⟩ *dopoldan, dopoldne*: dõ'pud'an i põ'pud'an ▣ gl. dopoldan prisl.

dopoldan ▶ dõ'pud'an prisl. ⟨ ⟩ *dopoldan* |v času od jutra do poldneva|: dõ'pud'an 'ni:sòn 'nič õ'mřsò

dopoldanji ▶ dõpu'da:n'ě -a -e prid. ⟨ ⟩ [**dopoldanji*], *dopoldanski*: dõpu'da:n'ě 'sò:nce je v'rõ:čě

dopoldanski gl. dopoldanji

dopoldne gl. dopoldan m

dopolniti gl. dovršiti

dopovedati ▶ dõ'põvet -èn dov. ⟨ ⟩ *dopovedati* |z

utemeljevanjem, s pojasnjevanjem doseči pri kom, da sprejme kako mnenje, nasvet: 'ne zna:n mè dõ'põvet ▪ dè'tě:tě i pra'sě:tě 'ni: 'mòč 'nič dõ'põvet

dopovedevati ▶ dõpove'dě:v'at -'dü:j'en nedov. ⟨ ⟩ *dopovedovati* |z utemeljevanjem, s pojasnjevanjem skušati doseči pri kom, da sprejme kako mnenje, nasvet|

dopovedovati gl. dopovedevati

dopoveti gl. dopovedati

dopudan ipd. gl. dopoldan ipd.

dopustiti ▶ dõ'pisti:t -i:n dov. ⟨ ⟩ *dopustiti* |ne preprečiti, ne ubraniti, da se kaj zgodi, godi| ▣ gl. pripustiti

dora ▶ 'dõ:ra -e ž ⟨ ⟩ **1.** *terilni stol* **2.** *eksp. veliko, debelo deklo* ▣ prim. donda ▣ dora

dorasti ▶ 'dõ:rast dõ'ra:sten dov. ⟨ ⟩ *dorasti* **1.** |doseči končno stopnjo rasti|: 'dèkle je dõ'ra:sla **2.** |z rastjo doseči|: 'and'rej:čěk je dõ'ra:sò 'bõ:tra ▶ **doraščen** dõ'ra:ščen -a -ò *doraščen, dorasel*

doraščati ▶ dõ'ra:ščat -an nedov. ⟨ ⟩ *doraščati* |približevati se končni stopnji rasti|

dorišče gl. dvorišče

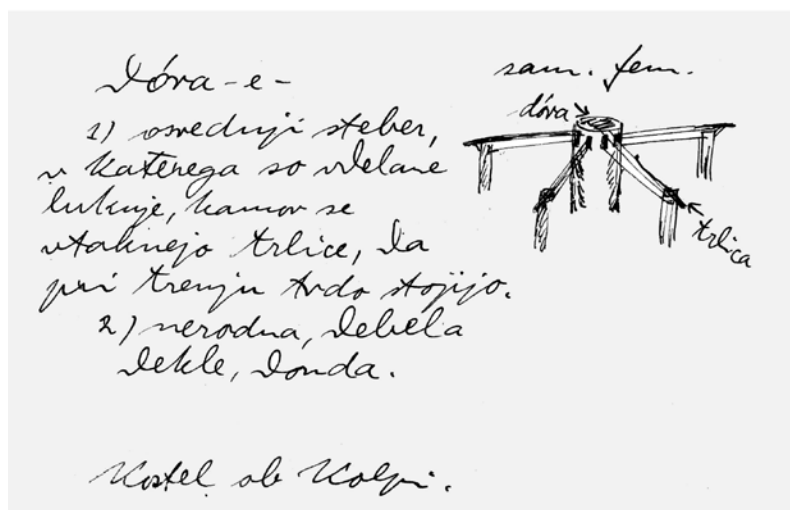
Doroteja gl. Rotija

doseči ▶ 'dõsěč dõ'sě:žen dov. ⟨ ⟩ *doseči* **1.** |z iztegnjeno roko ali s kakim predmetom priti do česa| **2.** |s prizadevanjem, dejavnostjo priti do česa|: s 'třmò 'ne bõ:š 'nič dõ'sě:gò

dosegati ▶ dõ'sě:gat -an nedov. ⟨ ⟩ *dosegati* |s prizadevanjem, dejavnostjo prihajati do česa|

doslužiti ▶ dõs'lü:žět -èn dov. ⟨ ⟩ *doslužiti* |končati služenje|: 'př nas je dõs'lü:žò ▪ 'võjskò je dõs'lü:žò

dosmrten ▶ dõs'mřten -tna -ò prid. ⟨ ⟩ *dosmrten* |ki traja, obstaja do smrti|

dora

dosoliti ▶ dō'so:l't -'sul'i:n dov. (⟨) *dosoliti* |*datatno soliti*|

dospevati ▶ dōs'pɛ:vət -an nedov. (⟨) *zadostovati* |*biti v skladu s pričakovano, zahtevano, potrebno količino, mero*: 'ta: 'kɣma 'ne bɔ: dōs'pɛ:vala dō 'jü:rjeva

dostati ▶ dō:stat dōs'ta:nen dov. (⟨) *obrabiti se, dotrajati*: pōs'to:lē sō dōs'ta:lē

dosti ▶ dō:stē prisl. (⟨) *dosti* **1.** |*izraža veliko količino ali mero*: letōs je 'dō:stē x'ro:ščef • 'tɔ:ča je nare'di:la 'dō:stē k'varra • 'dō:stē pō'ra:bějō • 'dō:stē gō'vōri:, a 'ma:lō s'tōri: **2.** |*izraža mero, ki je ni dovoljeno presečiti*: 'tē:ga mē je 'več 'dō:stē • 'e:ŋkɾt je člō'vē:kē 'sēga 'dō:stē **3.** |*izraža majhno mero*: š 'n'i:n sē 'ne bɔ:š 'dō:stē pō'mō:gō **4.** |*izraža visoko stopnjo*: 'kū:rjē g'nō:j kōm'pɛ:rjē 'dō:stē kō'ri:stē • 'nēka:j 'dō:stē ste mē naračū'na:lē *precej* • 'ni 'ma:lō 'ni 'dō:stē ne pō'ma:ga nič ne *pomaga* ■ gl. prida

dostikrat ▶ dō:stēkrat prisl. (⟨) *dostikrat, velikokrat, večkrat*: dō:stēkrat sōn 'misl'ō 'na vas ■ gl. desetkrat

dostojen gl. štavten

dosvetiti se ▶ dōs'vè:tēt se -èn se dov. (⟨) *spomniti se, domisliti se*

doštudirati ▶ dōštu'dɛ:rat -an dov. (⟨) *doštudirati* |*končati študij*| ■ gl. izštudirati

dōštukati ▶ dōš'tü:kat -an dov. (⟨) *dodati čemu kaj, da se poveča do zelene dolžine, širine*: dōš'tü:kat 'nɔ:tran'kō

dotakniti gl. takniti

dotakniti se ▶ dō'takēnt se -'ta:knen se dov. (⟨) *dotakniti se* |*približati se tako, da pride do dotika, stika*: d'ra:ta se je dō'taknō

dotikati se ▶ dō'ti:kat se -'ti:čēn se nedov. (⟨) *dotikati se* |*biti tako blizu česa, da pride do dotika, stika*| ■ gl. držati

dotipati se ▶ dō'ti:pat se -pl'en se dov. (⟨) *dotipati se* |*s tipanjem priti kam*: pō 'tamē sōn se 'kuma:j dō'ti:paŋ dō š'tɛ:ŋk

dotočiti ▶ dō'tɔ:čēt -'tɔ:čēn dov. (⟨) *dotočiti* |*datatno, zraven natočiti*|

dotrajati gl. dostati

dovac gl. vdovec

dove gl. kdove

dovica gl. vdovica

dovoliti ▶ dō'vo:l't -'vō'l'i:n dov. (⟨) *dovoliti* |*dati dovoljenje, pristanek za kaj*| ■ dovoliti si gl. probati

dovoljenje: obrtno dovoljenje gl. potent

dovršiti ▶ dō'vɾšēt -èn dov. (⟨) *dovršiti, dopolniti*: dō'vɾšēla je 'ōsōndesēt 'lēt

dozidati ▶ dō'zi:dat -an dov. (⟨) *dozidati* |*datatno, zraven prizidati*|

dozoreti gl. sezoreti

dozorevati gl. zrejati

dozvati ▶ dō:zvat dō'zo:ven dov. (⟨) *doklicati, priklincati*: 'ni: 'mōč ga 'dō:zvat

doživeti ▶ dō'ži:vēt -èn dov. (⟨) *doživeti* |*v življenju priti do česa, biti deležen česa*: 'ka:j smō več 'se dō'ži:vēlē

dračiti ▶ d'ra:čēt -èn nedov. (⟨) *na drobno zadnjič brati, da se zemlja zaravna*

dračje gl. suhje, sušje

drag ▶ d'ra:k d'ra:ga d'ragu prid. (⟨) *drag* **1.** |*ki stane veliko denarja*: 'benci:n je d'ra:k **2.** |*do katerega ima kdo pozitiven čustveni odnos*: v nagovoru: d'ra:gē b'rat! • d'ra:ga 'ma:tē! • d'ra:k kō 'žafran zelo *drag* • 'tɔ: d'ra:ge 'vɔ:l'e na'redi:n zelo *rad, rade volje* ▶ **drago** d'ragu prisl. *drago*: 'tɔ: sōn d'ragu p'la:tō ▶ **dragi** d'ra:gē -a -u sam. *draga, ljubljena oseba*: 'mō:j d'ra:gē se pō 'merē'kē 'šēče

draga ▶ d'ra:ga -e ž (⟨) *draga* |*manjša dolina, navadno stranska*|

Draga ▶ 'd'ra:ga -e ž (⟨) *Draga* **1.** |*ime naselja (v Kostelu)*| **2.** |*ledinsko ime*: f 'd'ra:gē ■ prim. Dragar, dragarski, Dragarski, Friškova Draga

Dragar ▶ 'd'ra:gar -ja m (⟨) **Dražan, *Dragarec* |*prebivalec naselja Draga*| ■ prim. Draga

Dragarček ▶ 'd'ra:garčēk -a m (⟨) *Dragarček* |*manjšalnica od Dragar*| ■ prim. Draga

Dragarec gl. Dragar

dragarski ▶ d'ra:garskē-a -ō prid. (⟨) *dragarski, *draški* |*ki se nanaša na Dragarje ali na naselje Draga*| ■ prim. Draga

Dragarski ▶ 'd'ra:garskē -ēx m mn. (⟨) *Dragarski* |*hišno ime*: pɾ 'd'ra:garskēx

Dragec ▶ 'd'ragac -a m (⟨) *Dragec* |*moško ime*|

dragica¹ ▶ d'ragēca -e ž (⟨) *dragica* |*draga, ljubljena ženska*|

dragica² ▶ d'ragēca -e ž (⟨) *dragica* |*majhna draga, dolinica*|

draginja ▶ dra'gi:n'a -e ž (⟨) *draginja* |*gospodarsko stanje, ki ga povzročijo visoke cene materialnih dobrin*|

Drago ▶ 'd'ragō -ta m (⟨) *Drago* |*moško ime*|

dragonar ▶ dra'gō:nar -ja m (⟨) *dragonar, dragonec*

dragonec gl. dragonar

dragoviten ▶ dragō'vitēn -tna -ō prid. (⟨) • 'cē:ŋ dragō'vi:tēn 'da:n smō te 'čakalē *zaradi čakanja nate smo izgubili ves dan*

drajsati ▶ d'ra:jsat -an nedov. (⟨) slabš. [**drajsati*], *dragniti, guliti*

drakselj ▶ d'raksəl' -sl'a m (⟨) *stružnica* |*stroj za struženje*|

draksljati ▶ d'raksl'at -an nedov. (⟨) *stružiti* |*s stroj-*

nim odrezovanjem tankih plasti oblikovati vrteči se predmet|

dramiti ▶ d'ra:mèt -èn nedov. ⟨⟩ *dramiti |buditi iz spanja|*

drapati ▶ d'ra:pat -p'l'en nedov. ⟨⟩ *trgati, cefrati*

draški gl. dragarski

drat ▶ d'rat -a m ⟨⟩ *žica |dolg, tanek kovinski izdelek, navadno okroglega prereza|*

dratiček ▶ dra'ti:čèk -čka m ⟨⟩ *žička |manjšalnica od drat|*

Dražan gl. Dragar

dražati se ▶ d'ražat se -an se nedov. ⟨⟩ *dražiti se |postajati dražji|: 'cū:kér se d'ra:ža*

dražba gl. licitacija

dražica gl. dreževka

dražiti ▶ d'ra:žèt -èn nedov. ⟨⟩ *dražiti |spravljati koga v razburjenost, jezo|: 'rat je d'ra:žò sò'sè:da • d'ra:žèt 'pasa, ž'be:le ■ /na dražbi/ gl. licitirati; dražiti se gl. dražati se*

drčati gl. fičati, puzljati

drdra ▶ 'dʒdra -e ž ⟨⟩ **1.** ekspr. [**drdra*] |*kdor hitro in veliko govori*| **2.** ekspr. *kdor hitro in površno dela* ■ gl. trtra; prim. drlja

drdrati ▶ 'dʒdrat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *drdrati |dajati enakomerno prekinjane, ropotajoče glasove|: m'li:nškò 'kulu 'dʒdra • 'vekarca 'dʒdra zvoni* **2.** ekspr. [**drdrati*] |*hitro, ropotajoč se premikati*|: 'ku:la dʒd'ra:jò **3.** ekspr. [**drdrati*] |*hitro in veliko govoriti*|: 'ni:sòn ga zas'tò:pò, 'ka:i je 'dʒdrau **4.** ekspr. *hitro in površno delati* **5.** *brez občutka za pravo mero natakati*: ne 'dʒdraj 'tülèkò m'lè:ka! ■ gl. trtrati; prim. drljati

dregati ▶ d're:gat -an nedov. ⟨⟩ *dregati |s koncem česa narahlo suvati|* ■ gl. drukati², žokati; dregati se gl. trškati

dregniti ▶ d're:gènt -gnen dov. ⟨⟩ *dregniti |s koncem česa narahlo suniti|: 'vòu me je d're:gnò z 'rò:gòn* ■ gl. drukniti, štokniti, trškkniti, turniti, žokniti

drek ▶ d'rek d're:ka m ⟨⟩ [**drek*] **1.** *govno, iztrebek, umazanija*: s'tò:pèt va d'rek **2.** *nizko |kar je malo vredno, nepomembno|: 'pü:stè 'ta: d'rek pʃ 'me:rè!* **3.** *nizko |malo vreden, nepomemben človek|: kot psovka 'ti: d'rek 'ti:* **4.** *nizko |izraža močno zanikanje ali zelo majhno mero*: in d'rek je na're:dò prav nič| **5.** |*izraža močno zanikanje ali omalovaževanje*|: 'pa:šjè d'rek prav nič • *nizko 'tò: je 'se en d'rek vseeno je* • 'ja:dan je, da bè d'rek preg'ri:znò zelo je jezen • rek 'dò: se 'kū:ja, mè se d'rek pò'nū:ja s *kujanjem škoduješ samemu sebi*

drekati ▶ d'rekat -an nedov. ⟨⟩ *delati, opravljati malo vredne, nepomembne stvari*: 'nèkaɪ dre'ka:mò

drekovaljak ▶ drekò'va:l'ak -l'ka m ⟨⟩ *govnač, govnoberbec*

dremati ▶ d'rè:mat -m'l'en nedov. ⟨⟩ *dremati |biti v stanju med budnostjo in spanjem|: 'ta: 'iše pò'da:nè d'rè:ml'e • 'lè:tèna d'rè:ml'e ne napreduje v rasti* ■ gl. čamati

dren ▶ d'rè:n -a m ⟨⟩ *dren |grm ali nizko drevo z zelo trdim lesom|: d'rè:n 'pòseč* ■ rdeči dren gl. les

Dren ▶ 'd'rè:n -a m ⟨⟩ *Dren |ime naselja|: f 'd'rè:nè* ■ prim. Drenc, Drenčica, drenski

Drenčica ▶ 'd'rè:nčèca -e ž ⟨⟩ **Drenka |prebivalka naselja Dren|* ■ prim. Dren

Drenec ▶ 'd'rè:nc -a m ⟨⟩ *Drenec |prebivalec naselja Dren|* ■ prim. Dren

Drenka gl. Drenčica

drenov ▶ d'rè:nòf -nòva -ò prid. ⟨⟩ *drenov |ki se nanaša na dren|: d'rè:nòf 'gʀm • d'rè:nòva 'bò: hudo, težko bo*

drenovina ▶ d'rè:nòvéca -e ž ⟨⟩ *drenova šiba, palica drenovina* ▶ drè'nò:vèna -e ž ⟨⟩ *drenov les*

drenski ▶ d'rè:nškè -a -ò prid. ⟨⟩ *drenski |ki se nanaša na Drence ali na naselje Dren|* ■ prim. Dren

dreta ▶ d'rè:ta -e ž ⟨⟩ *dreta*

dreti¹ ▶ d'rèt 'de:ren in d'ren nedov. ⟨⟩ *dreti |silovito in hitro teč|: 'vo:da 'de:re pò 'se:lè ▶ **deroč** 'dero:č de'ro:ča -e: de'ro:ča 'vo:da*

dreti² ▶ d'rèt 'de:ren in d'ren nedov. ⟨⟩ *dreti |devati iz kože|: 'o:na 'sa:ma 'za:jica d're*

drevariti ▶ drè'va:rt -rèn nedov. ⟨⟩ *držati za plug pri oranju zemlje*

drevjarjenje ▶ drè'va:rjè'n'e -a s ⟨⟩ *glagolnik od drevjariti*

drevce ▶ d'rè:fce -a s ⟨⟩ **1.** *drevce, drevcesce*: v ljudski pesmi 'e:nò d'rè:fce mè je iz'ra:slò, / d'rè:fce 'zelenò **2.** *plug za osipanje in izkopavanje krompirja* • 'bòže d'rè:fce *božje drevce, bodika, božji les*

dreveneti gl. drveniti

drevcesce gl. drevce; božično drevcesce gl. jablan, krispan

drevi ▶ d'rè:vè prisl. ⟨⟩ *drevi |danes zvečer|: d'rè:vè p'ri:dejò p'ro:scè*

drevje ▶ d'rè:vje -a s ⟨⟩ *drevje |več dreves, drevesa|: kò'sè:nce sò ob'žʃle d'rè:vje • 'xi:ša mej d'rè:vjen* • kòs'ma'tò d'rè:vje *poraslo z mahom; obloženo s snegom*

drevo ▶ d'ri:vu: d'rè:va: in d'rè:vò -a s ⟨⟩ *plug, ralo |orodje, priprava za oranje zemlje|: 'paʃsa se 'ze:m'l'a, 'akò 'o:rjèš s s'la:bèn d'rè:vòn* ■ /rastlina/ gl. drvo

dreženski ▶ d're:žènskè -a -ò prid. ⟨⟩ *drežniški |ki se nanaša na Drežnikarje ali na naselje Drežnik|* ■ prim. Drežnik

dreževka ▶ dre'žè:ʒka -e ž ⟨⟩ **1.** *dražica |majhna draga|* **2.** *kotanjast svet* ■ **█** *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime f 'dre'žè:ʒkè.*

Drežničan gl. Drežnikar

Drežnik ▶ d'rɛ:žnèk -a m ⟨⟩ *Drežnik* |ime naselja|: na d'rɛ:žnèkè ■ prim. Drežnikar, Drežnikarica, drežnski

Drežnikar ▶ d'rɛ:žnèkar -ja m ⟨⟩ *Drežnikar*, **Drežničan* |prebivalec naselja Drežnik| ■ prim. Drežnik

Drežnikarica ▶ d'rɛ:žnèkarca -e ž ⟨⟩ *Drežnikarica* |prebivalka naselja Drežnik| ■ prim. Drežnik

drežniški gl. dreženski

drġavsati ▶ dʒ'ga:ʋsat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. močno praskati: 'ka:ɿ se 'tùlèkò dʒ'ga:ʋsaš!

drgniti ▶ dʒgènt -gnen nedov. ⟨⟩ *drgniti* **1.** |premikati kaj sem in tja po površini in pri tem močno pritisniti nanjo|: pò 'xɾptè ga je dʒgnò z òtè'ra:čen **2.** |z drgnjenjem čistiti, svažiti|: 'mi:zò, pòs'to:le dʒgènt **3.** |s potegljaji po površini delati, da kaj mehkega, sipkega pride skupaj|: b'lato na 'pò:tè s'kù:paj dʒgènt ■ gl. drajsati; drgniti se gl. česati se

drgnjenje ▶ dʒgnjen'è -a s ⟨⟩ *drgnjenje* |glagolnik od drgniti|

drhal gl. багаža

driska ▶ d'riska -e ž ⟨⟩ *driska* |nenormalno pogostno iztrebljanje| ■ gl. sračka

driskati ▶ d'riskat -an nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. malo in na redko metati: z g'nò:jen za 'si:lò dris'ka:mò na redko gnojimo **2.** ekspr. po malem dajati komu kaj

driskniti ▶ d'riskènt -knen dov. ⟨⟩ ekspr. malo in na redko vreči: 'ma:lò 'rè:pe sòn d'risknla vsejala

dríst ▶ d'rist -a m ⟨⟩ **1.** *drístiše* |kraj, prostor, kjer se ribe drstijo| **2.** kraj, kjer veter stalno in močno piha **3.** prepih v prostoru

drívu gl. drevo

dríja ▶ dʒ'ɿ'a -e ž ⟨⟩ **1.** ekspr. kdor hitro in veliko govori **2.** ekspr. kdor hitro in površno dela ■ prim. drdra

dríjati ▶ dʒ'ɿ'ast -a -ò prid. ⟨⟩ ekspr. ki je pri delu prehitro, površen

dríjati ▶ dʒ'ɿ'at -an dov. ⟨⟩ ekspr. hitro in površno delati

drímati ▶ dʒ'ɿmat -an nedov. ⟨⟩ močno, sunkovito tresti, stresati: x'rù:škò dʒ'ɿmat ▶ **drímati se** dʒ'ɿmat se spopadati se, pretepati se: 'dèca, p'sè se dʒ'ɿmajò

drímojanje ▶ dʒ'mò:xan'è -a s ⟨⟩ ekspr. [**drnjohanje*], spanje, smrčanje

drímohati ▶ dʒ'mò:xat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. [**drnjohati*], spati, smrčati: dʒ'mò:xat za 'pečjò

dríncati ▶ dʒ'ɿncat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. objestno skakati, divjati

drínohanje gl. drímojanje

drínohati gl. drímohati

drínlja ▶ dʒ'nù:l'a -e ž ⟨⟩ *drínlja* |plod drena|

drob ▶ d'rò:p d'rò:ba m ⟨⟩ *drob, drobovje*: k'ra:vjè d'rò:p

drobacen gl. drobcen

droban gl. droben

drobcen ▶ d'ròbacèn -cna -ò prid. ⟨⟩ *drobcen, zelo droben*: 'lè:tòs je 'kòmpè:r d'ròbacèn ▪ d'ròbacnò 'dè:te

droben ▶ d'rò:ba:n d'ròbna d'rubnu prid. ⟨⟩ *droban, droben* **1.** |ki ima razmeroma majhne razsežnosti|: d'ròbna 'ja:bòka **2.** |ki ima glede na dolžino razmeroma majhen obseg, premer|: d'ròbnè 'pu:štòbe ▶ **drobno** d'rubnu prisl. *drobno*: d'rubnu g'lè:da s prìprtími òčmi ▶ **drobni** d'ròbnè -a -ò sam.: na d'rò:bnò prò:da:vajò v majhnih količinah

drobiti ▶ d'ròbit -i:n nedov. ⟨⟩ *drobiti* |delati iz česa majhne, drobne dele|: drò'bi:jò k'rèx, 'zeml'ò, 'ka:man'è ■ gl. mencati, mrviti

drobiž ▶ d'ròbi:š -bi:ža m ⟨⟩ **1.** *drobiž* |denar manjše vrednosti, navadno kovanci|: 'maš 'kaɿ d'ròbi:ža **2.** ekspr. [**drobiž*] |majhni otroci|: 'ta: d'ròbi:š mè 'dè:la s'kʁbi **3.** ekspr. [**drobiž*] |kar je drobno, majhno|

drobnarija ▶ dròbna'ri:ja -e ž ⟨⟩ *drobnarija* |droben, navadno malo vreden predmet|

drobovina ▶ dròbò'vi:na -e ž ⟨⟩ *drobovina* |užitno živalsko drobovje|

drobovje gl. drob

drobtina gl. mrvica

drog ▶ d'rò:k d'rò:ga m, mn. drò'gò:vè ⟨⟩ *drog* |dolg, raven, navadno okrogel predmet|: pò'pʁjèt d'rò:k ■ gl. štanga

drogeg gl. drožiček

drotoš ▶ d'rò:tòš -tòža m ⟨⟩ *loncevez* |obrtnik, ki veže, povezuje (počeno) lončeno posodo|

drozg gl. cicek

drozganje ▶ d'rò:zgan'è -a s ⟨⟩ *drozganje* |glagolnik od drozgati|

drozgati ▶ d'rò:zgat -an nedov. ⟨⟩ *drozgati* |povzročati, da se kaj mehkega pod pritiskom stisne, razleze|: g'ròzjde d'rò:zgat

drozgec ▶ d'ròzgec -a m ⟨⟩ *lesen bat za mečkanje grozdja ali kuhane svinjske hrane* ■ **RI** drozgec

drožiček ▶ drò'ži:ček -čka m ⟨⟩ *drožiček, drogeg*

drsalnica gl. plaz

drsen gl. fičen, slizek

drseti gl. fičati, plaziti, puzljati

drskati ▶ dʒ'skat -an nedov. ⟨⟩ *spodrsavati* |pri premikanju po gladki, spolzki podlagi prihajati v nevarnost padca|: b'lagu dʒ'ska na 'mòkrè 'ze:mlè

drstiti se ▶ dʒ'stít se -i:n se nedov. ⟨⟩ *drstiti se* |razmnoževati se z odlaganjem iker in semenčic|

drubnu gl. droben

drug gl. drugi prid., ženih

drugac gl. drugače

drugače ▶ d'règač prisl. ⟨⟩ *drugače* **1.** |izraža drugačen, različen način dejanja|: 'danas se i 'pʁ nas d'règač 'nò:sèjò ▪ 'òn je izračù:naɿ d'règač kò 'ti:

drozgak - drozgaca -
 = lesen bat na drvalu,
 kateri se drozga (metla)
 kuhana hrana na prase,
 grozje; otroci imajo majhen
 drozgak, da jagode rmečejo
 (združujejo).

Sam.
 m. p.

Hotel ob Kolpi

drozgek

2. |izraža drugačne razmere ali stanje, ki se razlikujejo od določenih|: ka: je p'rišo is špi'ta:la, je p'ri 'xi:še d'rěgač ▪ p'òl:tě:te je 'se d'rěgač kò p'ò:zi:mě **3.** |za izražanje podkrepitve zahteve, ukaza|: 'dòbrò p'òs'lù:šaj, d'rěgač jěx 'b'ò:š 'd'ò:bò

drugačen gl. drugačev

drugačev ▶ dr'ě:ga:čef -čeva -ò prid. (<) drugačen: p'p've 'pu:ške sò 'bèle dr'ě:ga:čeve

drugam ▶ d'rěgan prist. (<) drugam |izraža drug kraj pri premikanju v kako smer|: p'ro:šla je d'rěgan

drugda ▶ d'rěgda prist. (<) nekoč, nekda: d'rěgda smò d'rěgač 'dè:lalè

drugdanji ▶ drěg'da:n'è -a -e prid. (<) nekdanji |ki je bil v preteklosti|: drěg'da:n'a 'n'ò:ša ▪ da'na:šn'è t'p'l'e:n'e 'ni: 'nič 'p'rtě drěg'da:n'émè

drugi ▶ d'rü:gè -a -ò prid. (<) drug **1.** |ki ni tisti, na katerega se misli, iz katerega se izhaja|: pres't'ò:pèlè smò va d'rü:gè 'cuk ▪ d'rü:gè 'lidje: sò p'rišlè **2.** |ki se po lastnostih razlikuje od določenega|: 'de:nè d'rü:gè 'ce:gòu na st'rè:xò ▪ 'po:sta:u je d'rü:gè č'lo:vèk ▪ 'o:na je f d'rü:gèn s'ta:nè noseča ▶ **drugi** d'rü:gè -a -ò drugi **1.** |samostalniška oblika od drug|: na'za:jd'n'è je 'ze:la d'rü:gèga ▪ 'nè:kè d'rü:gè pa d'rěgač 'dè:lajò ▪ 't'ò: 'kómè d'rü:gémè p'ra:vè! **2.** z nikalnico |poudarja omejenost na določeno, navedeno|: 'tè:ga 'ni: na'r'è:dò 'nišče d'rü:gè kò 'ti:

drugi ▶ d'rü:gè -a -ò štev. (<) drugi **1.** |ki v zaporedju ustreza številu dva|: na'rò:čò je več d'rü:gò 'litrò 'vi:na ▪ 'sak d'rü:gè 'dan se b'ri:jen **2.** |po vrednosti, kvaliteti za eno stopnjo nižji od najboljšega|: 'r'ò:ba d'rü:ge k'lase **3.** |izmed dveh bolj oddaljen|: na d'rü:gèn 'ko:ncè 'ni:ve **4.** |ki sledi prejšnjemu|: 'e:n 'da:n je 'pi:u, d'rü:gè 'da:n je pa 'le:žau ▪ d'rü:ga

'ko:šna **5.** |tak kot pravi|: d'rü:ga 'ma:tè ▪ d'rü:gè 'p'ò:t drugič, drugokrat ▪ evfem. ta: me 'b'ò: sp'ra:vò na d'rü:gè s'vè:t povzročil mojo smrt, umoril
 ▶ **drugi** d'rü:gè -a -ò drugi **1.** |samostalniška oblika od drugi|: d'rü:gè je 'ja:čjè òt 'p'rvèga **2.** |izraža nedoločeno osebo, stvar, ki se pri razmejevanju navede na drugem mestu|: 'e:dèn 'dè:la, d'rü:gè pa 'leži: **3.** |izraža medsebojno razmerje|: b'ò'ji:jò se 'e:dèn d'rü:gèga ■ prim. drug prid.

drugič ▶ d'rü:gèč prist. (<) drugič **1.** |pri ponavljanju na drugem mestu|: d'rü:gèč sò jèx òk'li:calè **2.** |ob naslednji, drugi priložnosti|: d'rü:gèč p'rè:k p'ri:dè! ■ gl. družlak

drugod ▶ d'rěgòt prist. (<) drugod |izraža drug kraj, drugo mesto dejanja, stanja|: d'rěgòt š'e'ni:ca 'b'òl' 'ra:ste kò 'p'ra:na

drugoverec ▶ drügo've:rc -a m (<) drugoverec |kdor je druge vere, veroizpovedi|

drukar ▶ d'rü:kar -ja m (<) pritiskač |gumbu podobna priprava za zapenjanje oblačila, sestavljena iz dveh delov| ■ dedec

drukati¹ ▶ d'rü:kat -an in d'rü:čen nedov. (<) star. tiskati |prenašati z določeno tiskarsko tehniko na papir|: 'b'ü:kvèce d'rükajò

drukati² ▶ d'rü:kat d'rü:čen in d'rü:kan nedov. (<) **1.** suvati, dregati: 'te:le d'rü:če k'ra:vò, 'kada 'sase ▪ p'ra:scè d'rü:čejò na v'ra:ta **2.** sunkovito stresati, tresti: na k'lü:kò d'rü:čen ▪ pò s'la:bè 'cè:stè na 'ku:lèx 'jaku d'rü:če

drukni ▶ d'rü:kènt -knen dov. (<) sumiti, dregniti: v ljudski pesmi 'dèkle za'ni:k'fna, / 'zakaj me 'ni:sè d'rükènla, / ka: se je 'dè:la:u 'da:n / 'p'rtè 'l'ub'l'a:n?

družina gl. društvo, kompanija

društven ▶ d'ruštven -a -ò prid. (⟨) *družaben, zabaven*

društvo ▶ d'ruštvo -a s (⟨) **1.** (*prosvetno*) *društvo*: iz d'ruštva sò ga izb'ri:salè ▪ za'pi:sat se va d'ruštvo ▪ pò'pèva pr d'ruštve ▪ 'ta:inò d'ruštvo **2.** *družba, družčina*: 'òn je 'fa'in za d'ruštvo ▪ 'lù:šnò d'ruštvo

družaben gl. društven

družba gl. društvo, kompanija

družica ▶ d'ru:žèca -e ž (⟨) *družica* |*dekle, ki spremlja nevesto k poroki*: ne'vè:sta 'ma t'ri: d'ru:žèce

družina ▶ d'ž'i:na -e ž (⟨) *družina* **1.** |*zakonski par z otroki ali brez njih*: 'pò:n'a:la je 'cè:lò d'ž'i:nò ▪ s're:čna d'ž'i:na **2.** |*eden od zakoncev in otroci*: d'ž'i:na ga 'nič ne b'ri:ga ▪ gòs'pòdar: 'ma:ntra d'ž'i:nò

družinski ▶ d'ž'i:n'skè -a -ò prid. (⟨) *družinski* |*ki se nanaša na družino*

družiti se gl. pečati se

družlak ▶ d'rü:žlak m (⟨) *drugič* |*ob naslednji, drugi priložnosti*: 'tò: 'bò:n d'rü:žlak pò'vè:daž

drva ▶ d'rva 'd'f s m n. (⟨) *drva* **1.** |*razžagan in navadno naklan les za kurjavo*: 'd'va smò spe'l'alè ▪ pr'nesè 'd'f! ▪ s'la:ganca 'd'f ▪ 'bü:kóva 'd'va **2.** |*les za kurjavo*: g're:mò 'd'va 'sè:č • šaljivka 'zi:ma je - 'd'f 'ni! *oponašanje mačjega predenja* ■ gl. friškoba

drvarija ▶ d'rva'ri:ja -e ž (⟨) *drvarjenje* |*glagolnik od drvariti*: 'mòškè 'xò:déjò va d'rva'ri:jò

drvarjenje gl. drvarija

drvarnica ▶ d'rva:rèncà -e ž (⟨) *drvarnica* |*shramba za kurjavo, navadno za drva*: d'rva:rèncà se je pòd'l'la ■ gl. drvarnica, drvnica

dravnica ▶ d'rva:vèncà -e ž (⟨) *dravnica* |*shramba za kurjavo, navadno za drva*: d'rva:vèncà se je pòd'l'la

drve ▶ d'r'fè -a s (⟨) *košček lesa, polence*

drven ▶ d'rve:n d'r'vè:na -ò prid. (⟨) **1.** *drven, lesen*: d'rve:n 'la:ixtèr **2.** *lesnat* |*ki vsebuje trda celulozna vlakna*: d'r'vè:ne x'rü:ške ▪ d'r'vè:na kòma'ra:da **3.** *negiben, tog*: ód m'ra:za d'r'vè:nè 'prstè ▪ d'r'vè:n 'x'rbat **4.** *neroden, okoren*: 'd'rve:n 'fant ▶ **drveno** d'r'vè:nò prisl. *nerodno, okorno*: ne 'd'žžè se 'takò d'r'vè:nò!

drveniti ▶ d'r'vè:nèt -èn nedov. (⟨) *drveneti* |*postajati negiben, tog*: ód m'ž'li:ne, ót s't'raxa: mè 'nòge: d'r'vè:néjò ▪ 'ón ót s't'ra:xa d'r'vè:nè

drvenjak ▶ d'rve'n'a:k -a m (⟨) *neroden, okoren človek*

drveti gl. šibati, šibrati

drvnica ▶ d'r'v'ni:ca -e ž (⟨) *drvarnica* |*shramba za kurjavo, navadno za drva*

drvo ▶ d'r'vò -a s (⟨) **1.** *drvo* |*lesnata rastlina z deblom in vejami*: 'd'r'vò je x're:ščèlò na 'cè:stò ▪ 'd'r'vò 'zasèč ▪ 'šipu 'd'r'vò **2.** *poleno* |*odsekan, razžagan neobdelan kos lesa za kurjavo*: z 'd'r'vòm pòtk'rebl'at 'kòkò:š **3.** *eksp. neroden, okoren človek*

drzniti si gl. postopiti se, probati

držaj gl. nasad, ročaj, štilj

držalo gl. ročaj

držati ▶ d'ž'a:t -i:n nedov. (⟨) **1.** *držati* |*imeti kaj opri-jeto z rokami*: 'ma:tè 'd'ž'i: 'dè:te za 'ròkò: ▪ d'ž'a:t 'kò:n'a za 'vü:zdò **2.** *držati* |*povezovati v celoto*: 'ča:vlè 'dòbrò d'ž'i:jò **3.** *držati* |*biti tak, da ne more skozi tekočina, sipka snov*: 'ta: 'cè:gòu 'dòbrò 'd'ž'i: **4.** [**držati*], *gojiti, rediti*: 'pr nas d'ž'i:mò t'ri: k'ra:ve **5.** [**držati*] |*trajati*: 'lè:tòs 'šü:ša 'du:gò 'd'ž'i: **6.** *držati* |*imeti določeno prostornino*: 'lò:nc 'd'ž'i: 'desè:t 'litèr **7.** *držati* |*biti usmerjen, voditi, peljati*: 'lò:itè d'ž'i:jò na 'izbò **8.** [**držati*] |*strinjati se s kom in ga podpirati pri delovanju*: sò'sè:dè s'kèp d'ž'i:jò • t'gò:vac je 'd'ž'au be'sè:dò vztrajati pri danem zagotovitvi, obljubi • 'pe:ta:k 'd'ž'a:t postiti se, ne jesti mesa ob petkih • 'd'ž'a:t 'pòst postiti se • d'ž'i:jò ga (f) s't'ra:xe ne dopusti-jo, da bi si upal delati, ravnati po svoji volji ▶ **držati se** d'ž'a:t se **1.** *držati se* |*dotikati se, stikati se*: s'kèjdèn se 'd'ž'i: 'xi:še **2.** *držati se* |*delati, kot se zahteva, predpisuje*: 'òn se ne 'd'ž'i: dò'me:nka **3.** *držati se* |*z izrazom na obrazu in z vedenjem kazati razpoloženje*: 'gr'ðu se 'd'ž'i: ▪ na s'me:x se 'd'ž'a:t **4.** *držati se* |*telo imeti, ohranjati v določenem položaju*: 'd'ž'a:t se pò'kò:ncè **5.** [**držati se*] |*ponašati se, biti ponosen na kaj*: 'd'ž'i: se s s'vajò lè'pò:tò • b'rat se 'iše 'dòbrò 'd'ž'i: je še čil, zdrav • 'za:kaj se 'na:me 'd'ž'i:š? zakaj si jezen, užaljen? • pr pi'ja:čè se 'na:zaj 'd'žè:!: pij manj, kot si želiš • 'd'ž'i: se d've gi'bè: sključeno • dò: 'du:gò 'leži:, se ga s'la:ma 'd'ž'i:

država ▶ d'ž'a:va -e ž (⟨) *država* |*organizirana politična skupnost, ki ima na prostorsko omejenem ozemlju suvereno oblast*

državen ▶ d'ž'a:vèn -vna -ò prid. (⟨) *državen* |*ki se nanaša na državo*

državica ▶ d'ž'a:vèca -e ž (⟨) *državica* |*manjšalnica od država*

državljanski ▶ d'ž'av'l'a:n'skè -a -ò prid. (⟨) *državljan-ski* |*ki se nanaša na državljan ali državljanstvo*: 'ta: 'ma d'ž'av'l'a:n'ske pra'vi:ce

državljanstvo ▶ d'ž'av'l'a:n'stvò -a s (⟨) *državljanstvo* |*pravna pripadnost določeni državi*

dubati gl. dolbati

ducat ▶ 'ducat -a m (⟨) *ducat* |*skupina dvanajstih isto-vrstnih kosov, stvari*

dudlanje ▶ dud'lan'e -a s (⟨) *vtolgo grmenje, bobnjenje*

dudlati ▶ 'dudlat -an nedov. (⟨) *vtolgo grmeti, bobneti*: v ób'la:kèx 'dudla, 'bò: 'daš

dudlja ▶ d'ü:d'l'a -e ž (⟨) **1.** *nerodna, okorna ženska* **2.** *nerodno, slabo (kmečko) orodje*: 'ta: 'd'ü:d'l'a 'ni: 'zanič

dug ipd. gl. dolg ipd.

duh¹ ▶ 'dū:x 'dūxa: m ⟨⟩ *duh* |bitje netvarne narave|: ne'be:škè dū'xòvè • 's'vè:tè 'dū:x p'ne:se 'to:vòr 'mū:x okrog binškoiti je že veliko muh ■ zli duh gl. nespodoba

duh² ▶ 'dū:x 'dūxa: m ⟨⟩ *duh, vonj* |značilnost, ki se zaznava z vohom|: m'p't'va:škè 'dū:x po mrliču, svečah in rožah ■ 'to: 'ze:l'e 'ma s'lap 'dū:x neprijeten vonj

duhovnik gl. fajmešter, gospod

duhovo ▶ 'dū:xòvò -a s ⟨⟩ *binškoiti* |praznik, petdeseti dan po veliki noči|

duhovski ▶ 'dū:xòfskè -a -ò prid. ⟨⟩ *binškoiti* |ki se nanaša na binškoiti|: 'dū:xòfskè pan'dè:l'ak

dulec gl. žlebiček

duli gl. doli

Dunaj gl. Beč

Dunajčan gl. Bečar

Dunajčanka gl. Bečarka

dunajski gl. bečki

duplina gl. duplja

dupliš ▶ 'dū:plěš -- -- prid. ⟨⟩ *dvojen* |dvakrat tolikšen|: 'dū:plěš p'la:tnò *platno dvojne širine*

duplja ▶ 'dū:pl'a -e ž ⟨⟩ *volina, duplina*

dupljak ▶ 'dup'l'a:k dup'l'a:ka in 'dūpl'a:k dūp'l'a:ka m ⟨⟩ *dvolitrska steklenica s širokim vratom*: na'rò:čò je 'dup'l'a:k 'vi:na

durak ▶ 'durak -a m ⟨⟩ **1.** *durak* |igra z dvaintridesetimi kartami|: g'rè:mò se na 'duraka **2.** *ekspr. [*durak] |omejen, neumen človek|*: 'ti: sè en 'durak!

durati ▶ 'durat -an nedov. ⟨⟩ *dolgo trajati, dalj časa potekati*: 'ma:ša je 'du:gò 'durala

durniti ▶ 'durènt -r'nènt dov. ⟨⟩ *ekspr. dregniti, suniti, butniti*: 'durnò ga je

duša ▶ 'dū:ša -e ž ⟨⟩ *duša* **1.** |nematerialno, neumrljivo bistvo človeka|: 'dū:šo pò'gibi:t • g'rè:šna 'dū:ša **2.** |čustveno-moralna stran človeka|: ò'la:jšat sè 'dū:šo **3.** |oseba, človek|: 'ži:ve 'dū:še 'ni: 'nikèr nikogar

dušica ▶ dè'ši:ca -e ž ⟨⟩ *dušica* |manjšalnica od duša| • 'bòžè mè'ši:čèk, v'ra:jša dè'ši:ca *človek, ki se dela dobrega, pa je po duši slab*

dušiti ▶ 'diši:t -i:n nedov. ⟨⟩ *dušiti* |ovirati, oteževati dihanje|: 'ka:šèl' me 'diši: se **dušiti se** 'diši:t se *dušiti se* |s težavo dihati zaradi ovir| • 'diši:u se je z 'mè:sòn *hlastno, požrešno ga je jedel* ■ gl. gušiti, tenfati

dužan ipd. gl. dolžen ipd.

dva ▶ d'va: d'vè: d'vè: štev. ⟨⟩ *dva* |izraža število dve|: 'ta: 'ma 'mò:č za d'va: • òp d've:jèx pò'pudan • d'va: žen'da:rja sòn 'sa:staù • d'vè: 'žè:nške sò p'rišle • 'ta: 'ma d'vè: 'dèce • d'va:i d'n'i • *ekspr. 'sómò d'va: kò'ra:ka 'majò dò š'kò:le šolo imajo zelo blizu* • 'd'ž'i: se (f) d'vè: 'gibe:, va d'vè: 'gibi: *sključeno*

dvaindvajset ▶ dva'ind'va:išet -èx štev. ⟨⟩ *dvaindvajset* |izraža število dvaindvajset [22]|

dvaindvajseti ▶ dva'ind'va:išetè -a -ò štev. ⟨⟩ *dvaindvajseti* |ki v zapovrstju ustreza številu dvaindvajset| **☒** *Pri številih nad dvajset sta pri vrstilih števnikih v rabi dva načina izražanja: novejši dvajnd'va:išetè in starejši d'va:išet i d'rù:gè (ur.).*

dvajset ▶ d'va:išet -èx štev. ⟨⟩ *dvajset* |izraža število ali številko dvajset [20]|: 'vü:ra je d'va:išet • d'va:išet i d'vè: *dvaindvajset* • d'va:išet i d'rù:gè *dvaindvajseti* **☒** *Pri številkah nad dvajset sta v rabi dva načina izražanja: novejši 'šè:dònit'ri:deset in starejši d'va:išet i 'šè:dòn (ur.).*

dvajseti ▶ d'va:išetè -a -ò štev. ⟨⟩ *dvajseti* |ki v zapovrstju ustreza številu dvajset|

dvajsetica gl. cvancika

dvajsetič ▶ d'va:išetèč prisl. ⟨⟩ *dvajsetič* |pri ponavljanju ali v zapovrstju na dvajsetem mestu|

dvajsetinka ▶ dva'jè'ti:nka -e ž ⟨⟩ *dvajsetinka* |del na dvajset enakih delov razdeljene merske enote|

dvajsetkrat ▶ d'va:išetkrat prisl. ⟨⟩ *dvajsetkrat* |izraža dvajset ponovitev|

dvajsetleten ▶ dva'jè'tlè:tèn -tna -ò prid. ⟨⟩ *dvajsetleten* |star dvajset let|

dvakrat ▶ d'vakrat prisl. ⟨⟩ *dvakrat* |izraža dve ponovitvi|

dvanaajst ▶ d'vana'jst -èx štev. ⟨⟩ *dvanaajst* |izraža število ali številko dvanaajst [12]|

dvanaajsti ▶ dva'na:ištè -a -ò štev. ⟨⟩ *dvanaajsti* |ki v zapovrstju ustreza številu dvanaajst|

dvanaajstič ▶ dva'na:ištèč prisl. ⟨⟩ *dvanaajstič* |pri ponavljanju ali v zapovrstju na dvanaajstem mestu|

dvečiti gl. žvečiti

dvesto ▶ d'vè:stu -- -- štev. ⟨⟩ *dvesto* |izraža število ali številko dvesto [200]|

dvestokrat ▶ d'vè:stokrat prisl. ⟨⟩ *dvestokrat* |izraža dvesto ponovitev|

dvestu ipd. gl. dvesto ipd.

dvigalka gl. vinta

dvigati gl. jemati, prevzdigevati, vzdigevati

dvigniti gl. vzdigniti, zvišati

dvojčka gl. dvojki

dvoji ▶ d'vo:jè -a -e štev. ⟨⟩ *dvoj* **1.** |ki je dveh vrst|: d'vo:je 'vi:nò sò 'pi:lè **2.** *pri množinskih samostalnikih* |izraža število dve|: d'vo:je x'la:če je òbl'è:kò

dvojki ▶ d'vo:jkè -òf m mn. ⟨⟩ *dvojčka* |otroka, rojena ob enem porodu|: d'vo:jke je rò'di:la

dvomiti gl. cviblati

dvorišče ▶ dò'ri:šče -a s ⟨⟩ *dvorišče* |prostor pred hlevom, kamor se odlaga gnoj|: dò'ri:šče sò pòp'lò:čèlè

dvoriti ▶ d'vo:rt d'vòri:n nedov. ⟨⟩ *streči, pomagati*

E

eden gl. en¹

edini ▶ e'di:né -a -ò prid. ⟨⟩ *edini* |ki obstaja v enem primerku|: e'di:né 'sin ▪ e'di:na š'či: ▪ e'di:nò 'dè:te

edino ▶ e'di:nò prisl. ⟨⟩ *edino* |izraža omejenost na nedvedeno|: p'ri:den e'di:nò, 'akò 'bò: 'lipu v'rè:me

eha ▶ 'e:xa medm. ⟨⟩ klic vprežni živini, navadno konju *eha, stoj*: 'e:xa, p'ra:m

eksati ▶ 'èksat -an dov. in nedov. ⟨⟩ *izpiti v dušku do dna* (*kozarca*): d'va: g'la:ža ra'ki:je je 'eksau

eksercirati ▶ ekser'çe:rat -an nedov. ⟨⟩ *eksercirati* |uriti se v strunnem korakanju, drži in vajah z orožjem|

ekspedirati ▶ eksp'eðe:rat -an dov. in nedov. ⟨⟩ **1.** *ekspedirati, odposlati, odpraviti*: eksp'eðe:rat 'rò:bò, 'pak **2.** *ekspr. pognati, s silo odpeljati ali odpraviti*: òt 'xi:še sò jò eksp'eðe:ralè

ekspeditorica gl. postpeditorica

eksplozirati ▶ eksplo'de:rat -an dov. ⟨⟩ *eksplozirati* |silovito s pokom se vžgati in razleteti|

ekspres ▶ eksp're:s -a m ⟨⟩ *ekspres, ekspresni vlak*

ekstra ▶ 'èkstra prisl. ⟨⟩ *posebno* |izraža visoko stopnjo, mero dejanja, stanja|: 'èkstra 'lè:p, p'ri:den

elastika gl. gumilastika, lastika

elefant ▶ ele'fant -a m ⟨⟩ *slon* |zelo velika žival z oklo-ma in trobcom|: ele'fant 'ma 'duk 'ri:uç

eleganten ▶ ele'gantèn -tna -ò prid. ⟨⟩ *eleganten* |ki se zelo lepo oblači in uglajeno vede|

električar gl. letrikar

električen gl. lektričen; električni tok gl. tok

elektrika gl. letrika

elektrikar gl. letrikar

elektrizirati gl. lektrizirati

Elija gl. Ilija

emajliran gl. plehnat

en¹ ▶ 'e:n -a -ò, sam. 'e:dèn štev. ⟨⟩ **1.** *en* |izraža število ena|: 'še:st i 'e:na je 'še:dòn ▪ va 'xi:šo sò p'rišlè 'e:dèn pò 'e:dèn ▪ 'ma 'sòmò 'e:nèga 'sina ▪ 'e:n 'tè:dèn je 'dè:laù 'e:ne g'ra:bl'e ▪ v 'na:šèn 'se:lè 'ni: 'e:nèga pòš'te:nèga člò've:ka *nobenega* **2.** *en* |izraža številkò ena|: p'ř 'dè'la:čè je 'xi:šna štè'vi:l'ka 'e:na ▪ is š'kò:le je p'ř'ne:sla 'samè 'e:ne *negativne ocene* **3.** *en* |izmed dveh bližjil|: iz 'e:nèga b'rè:ga na d'rü:gè b'rè:k se je p're'pe:l'au **4.** *en* |izraža medsebojno razmerje|: bò'ji:jò se 'e:dèn d'rü:gèga ▪ 'e:dèn

za d'rü:gèn 'xò:dèjò **5.** *en* |izraža nedoločeno osebo, stvar, ki se pri razmejevanju navede na prvem mestu|: 'e:nè sò 'vü:tra p'ro:šlè š'kò:lò, 'e:nè pa 'pa:st **6.** *enak* |ki se od določenega ne razlikuje|: 'o:nèdva sò 'e:ne 'vò:l'e **7.** *nesestavljen* |ki ni sestavljen|: 'rò:bača je iz 'e:nèga 'kò:sa • 'furt 'e:nò 'gò:nè govori, ponavlja eno in isto • 'se dò 'e:nèga je p'ro:daù vse je prodal • besedna igra 'sò d'vè: (•)mare – 'e:na je p'ř 'fa:rè ('mara 'bò:), 'e:na je x 'va:sè ('mara 'ne bò:) ▪ va 'xi:šo sò p'rišlè 'e:dèn pò 'e:dèn

en² ▶ en -a -ò nedoločni člen ⟨⟩ **1.** [*en], *neki* |ki je neznan|: enò 'že:nškò sòn 'sa:stau **2.** [*en] |ki ni natančneje določen|: en 'dan je 'šo na 'pa:šo *neki* ▪ 'iše en 'čas 'bò:n 'kò:si:ù *nekaj, malo časa* ▪ 'tò: je ena l'umpa'ri:ja ▪ ena 'pe:t x'rü:šk *približno* ▪ 'dò:xtar je p'rišò ena 'pe:tkrat *kake* • 'ne vè:n, 'ka:i z en č'lovèk je p'rišò *kdo, kateri* • slabš. 'ka:i je 'tò: z en st'vòr? *kakšen človek je to?* • nizko 'tò: je 'se en d'rek vseeno je

enačiti ▶ jed'na:čèt -èn nedov. ⟨⟩ *enačiti* |imeti, šteti za enako|: 'o:sla 'ni: 'mòč jed'načèt s 'kò:n'èn ▪ 'pe:tlar se ne 'mò:re jed'na:čèt z gòs'pò:dòn

enajst ▶ 'ana:st a'na:istèx štev. ⟨⟩ *enajst* |izraža število ali številko enajst [11]|: 'vü:ra je 'pu: a'na:istèx

enajsti ▶ a'na:istè -a -ò štev. ⟨⟩ *enajsti* |ki v zapovrstju ustreza številu enajst|

enajstič ▶ a'na:istèč prisl. ⟨⟩ *enajstič* |pri ponavljanju ali v zapovrstju na enajstem mestu|

enajstkrat ▶ a'na:iskrat prisl. ⟨⟩ *enajstkrat* |izraža enajst ponovitev|

enak ▶ 'jednak jed'na:ka -ò prid. ⟨⟩ **1.** *enak* |ki se po lastnostih, značilnostih ujema, ne razlikuje med seboj|: dèk'lè:ta 'majò jed'na:ke 'rò:pce **2.** *enak* |ki v primerjavi drugega z drugim nobeden nima prednosti, večjih pravic|: za učitel'a sò 'si škò'la:nè jed'na:ke **3.** [*enak], *podoben*: š'či: je jed'na:ka 'ma:terè • 'furt je 'jednak, kò 'g'rgga f 'po:stè *zmeraj je enak, kakor je praznik sv. Gregorja* (12. marca) vedno v postnem času ▶ **enako** jed'na:kò prisl. *enako*: x'rü:ške sò 'la:nè i 'lè:tòs jed'na:kò rò'di:le

■ gl. en¹, glih

enaparkat ▶ ena'pa:rkrat prisl. ⟨⟩ *nekolikokrat, nekajkrat*: ena'pa:rkrat je 'po:slau, 'po:le pa 'nič 'več

encijan gl. licijan; rumeni encijan gl. licijan

enekcija gl. injekcija

enkrat¹ ▶ 'e:ŋkɾt prisl. ⟨⟩ **enkrat 1.** |izraža, da kaj *ni-ma ponovitev*: 'sómò 'e:ŋkɾt sòn 'bi:ɥ va "bɛ:čè
2. |izraža eno ponovitev|: 'iše 'e:ŋkɾt ga je 'vi:dò ▪ 'tò: 'se:lacè je 'več 'e:ŋkɾt pógòrè:lò ▪ 'e:ŋkɾt 'več je pɾ'ne:sò *veliko, dosti* ▪ kot pretnja, svarilo 'e:ŋkɾt na:i te 'iše 'na:iðen na 'vɾtè! ● 'e:ŋkɾt za t'rikɾt sò jèx òk'li:calè pri cerkveni poroki *prebrali v cerkvi obvestilo o nameravani poroki eno nedeljo namesto tri* ● 'sake k'va:tre 'e:ŋkɾt p'ri:de *poredko*

enkrat² ▶ 'e:ŋkɾt prisl. ⟨⟩ **1.** *enkrat* |izraža ne natanč-neje določen čas, v katerem se kaj zgodi **a**) v pre-teklosti ali prihodnosti|: v pravljicah 'e:ŋkɾt je 'bi:ɥ en pòrè:dèn graš'ča:k, kè ... **b**) v določenem času|: 'e:ŋkɾt pò'zi:mè 'bò:n p'rišò **2.** ekspr. [**enkrat*] |iz-raža *nestrpnost, nejevoljo*: 'alè 'bò:š 'več 'e:ŋkɾt na'rè:dò **3.** *nazadnje, končno*: 'e:ŋkɾt je člò'vè:kè 'sèga 'do:stè

enojen gl. ajnfah

enostaven ▶ enòs'ta:vèn -vna -ò prid. ⟨⟩ *enostaven, preprost, nezapleten*: 'tò: je 'jaku enòs'ta:vnò 'dè:lò

eroplan gl. aeroplan

es gl. jaz

esenca gl. esenec

esenec ▶ 'jesè:nc je'sè:nca m ⟨⟩ *esenca* |*koncentriran, umetno izdelan kis*|: na'mèstò 'je:sèxa je na sò'la:tò iz'l'i:la 'jesè:nc

est gl. jaz

estrih gl. ištrleh

Eva ▶ "ɛ:va -e ž ⟨⟩ *Eva 1.* |*Adamova žena*|: "a:dam i "ɛ:va **2.** |*žensko ime*|

evangelij ▶ van'gɛ:lèj -lèja m ⟨⟩ *evangelij 1.* |*vsak od štirih svetopisemskih opisov Kristusovega življenja, dela in nauka*| **2.** |*odlomek iz teh opisov, ki se bere pri maši*| ■ gl. evangelija

evangelija ▶ van'gɛ:lèja -e ž ⟨⟩ *evangelij 1.* |*vsak od štirih svetopisemskih opisov Kristusovega življenja, dela in nauka*| **2.** |*odlomek iz teh opisov, ki se bere pri maši*|: 'kò:va van'gɛ:lèja je 'bèla 'danas?

evangelist ▶ van'gɛ'li:st -a m ⟨⟩ *evangelist* |*vsak od štirih piscev evangelija*|

evo ▶ 'ɛvò medm. ⟨⟩ *glej, poglej*

Evropa ▶ "ev'ro:pa -e ž ⟨⟩ *Evropa* |*ime celine*|

F

- fabrika** ▶ 'fabrèka -e ž ⟨ ⟩ *tovarna | večje podjetje, ki strojno izdeluje polizdelke in izdelke v večjih količinah*: 'dè:la va 'fabrèkè ▪ va 'fabrèkè 'je:ml'ejò s'ta:rò že'lè:zò • ekspr. ta'kò:vò 'fabrèkò 'man zelo veliko dela imam
- fabrikant** ▶ fabri'kant -'ka:nta m ⟨ ⟩ *tovarnar | lastnik tovarne*
- fabrikirati** ▶ fabri'kè:rat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** *hrupno delati*
2. *glasno ukazovati, gospodariti*
- fabriški** ▶ 'fabriškè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *tovarniški | ki se nanaša na tovarno*
- fadoment** ▶ fadò'ment -'me:nta m ⟨ ⟩ *temelj | nosilni del kakęga gradbenega objekta, navadno v zemlji*: pɾ 'tè: 'xi:šè je fadò'ment f'rèj g'ni:u • p'ra:scè sò 'takò 'la:čnè, da bè fadò'ment pò'ž:lè zelo so lačni
- fagla** ▶ 'fa:glà -e ž ⟨ ⟩ *bakla | svetilo iz lesa ali iz vnetljive snovi na držalu*: s'vè:tèt s 'fa:glò
- faglati** ▶ 'faglat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** *hitro, močno goreti*
2. *hitro, hlastno jesti*
- fajfa** ▶ 'fa:i'fa -e ž ⟨ ⟩ *pipa | priprava za kajenje*: 'fa:i'fa z 'du:gèn 'kanežen ▪ 'fa:i'fò nak'la:čèt, 'pu:šèt
- fajht** ▶ 'fa:i'xt -a m ⟨ ⟩ *vlaga | manjša količina vode na površini česa, v čem*
- fajhtati** ▶ 'fa:i'xtat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** *prepuščati vlago*: 'zit 'jaku 'fa:i'xta **2.** *preh. vlažiti | delati kaj vlažno*: p'la:xtè 'fa:i'xtat
- fajhten** ▶ 'fa:i'xtèn -tna -ò prid. ⟨ ⟩ *vlažen | ki je prepojen z manjšo količino tekočine, zlasti vode*
- fajhtnina** ▶ faj'xt'ni:na -e ž ⟨ ⟩ *vlaga | manjša količina vode na površini česa, v čem*: faj'xt'ni:na na'bi:ja iz 'zi:da
- fajhtnoba** ▶ faj'xt'no:ba -e ž ⟨ ⟩ *vlaga | manjša količina vode na površini česa, v čem*
- fajmešter** ▶ 'fa:i'meštèr -tra m ⟨ ⟩ [**fajmošter*], župnik, duhovnik
- fajmošter** gl. fajmešter
- fajn** ▶ 'fa:i:n -- -- prid. ⟨ ⟩ *dober, zanesljiv*: 'fa:i:n gòs-'pòda:r ▪ 'fa:i:n 'rò:ba ▪ 'fa:i:n v'rè:me lepo, brez pavidan
- fajn** ▶ 'fa:i:n prisl. ⟨ ⟩ *precej, zelo*: 'fa:i:n 'de:leč
- fajta** ▶ 'fa:i't'a -e ž ⟨ ⟩ **1.** *nemirna žival, ki opleta z repom*
2. *ekspr. živahna, spretna, pripravna ženska*
- fajtati** ▶ 'fa:i't'at -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** *nemirno mahati, opletati z repom*: k'ra:va 'fa:i't'a z 'rè:pòn **2.** *zibati se v bokih, migati z zadnjico*: 'žè:n'ska 'fa:i't'a (z 'bò:kè)
- fajtica** ▶ 'fa:i'tèca -e ž ⟨ ⟩ *ekspr. živahna, spretna, pripravna ženska*
- fakin** ▶ 'faki:n fa'ki:na m ⟨ ⟩ *slabš. [**fakin*] | malovreden, postopaški človek*
- fala** ▶ 'fa:la -e ž ⟨ ⟩ *hvala | izraža veselje, zadovoljstvo*: 'fa:la 'bugi
- falenga** ▶ 'fa:lènga -e ž ⟨ ⟩ *star. 1. napaka, pomanjkljivost*: 'kòn 'ma nèka'kò:vò 'fa:lèngò ▪ 'ta: 'fant 'ma 'fa:lèngò, da ne 'čü:je **2.** *slaba, nezaželena lastnost, značilnost koga*: k'ra:va 'ma ve'li:kò 'fa:lèngò, da 'brca
- faler** ▶ 'fa:l'ar -ja m ⟨ ⟩ *napaka | kar ni v skladu z določenim pravilom, določeno normo*
- falirati** ▶ fa'lè:rat -an dov. ⟨ ⟩ [**falirati*], *gospodarsko propasti*
- faliti** ▶ 'fa:l't 'fal'i:n nedov. ⟨ ⟩ **1.** *manjkati | biti še potreben do polne mere, do določene meje*: 'külèkò 'iše 'fal'i: ? ▪ 'külèkò 'fal'i: dò 'pudan **2.** *ne imeti česa v zadostni količini, dovolj*: pɾ nèx 'furt 'nèkaj 'fal'i: **3.** *narediti napako*: 'òn je 'fa:l'ò **4.** *slabo obroditi*: 'o:vas je 'fa:l'ò • ekspr. dè'tè:tè 'nèkaj 'fal'i: je bolno; ni tako kot navadno • gòspò'da:rja 'fal'i: pɾ 'xi:šè pozna se, da hiša nima (pravega, sposobnega) gospodarja
- falot** ▶ 'falò:t fa'lò:ta m ⟨ ⟩ [**falot*] *slab, malopriden človek*
- fana** ▶ 'fa:na -e ž ⟨ ⟩ [**fana*], *zastava*: 'fa:nò rez'vi:jat
- Fana** ▶ 'fana -e ž ⟨ ⟩ *Fana | žensko ime*
- fanica** ▶ 'fa:nèca -e ž ⟨ ⟩ *zastavica | manjšalnica od fana*
- fant** ▶ 'fant 'fa:nta m, mn. 'fa:ntja in 'fa:ntè ⟨ ⟩ *fant*
1. *dorasel mlad moški, ki še ni poročen*: 'fa:ntè sò kan'ta:lè na 'vasè ▪ 'fant je p're:več 'bòjè:č ▪ 'fa:ntja, s'vartja sò pɾ'ri:kalè ▪ 'fa:ntè i dèk'lè:ta sò kresò'va:lè **2.** *moška oseba, ki je v ljubezenskem odnosu do dekleta*: 'dèkle je òt'pɾla 'fa:ntè ▪ dèk'lè:tè b'ra:nèjò 'fa:nta • 'fant, 'do:vac, dò'vi:ca izklicevalna igra fantov in deklet pri trganju cvetnih listov ivanjščice: kakor se izklicevanje neha, takšna usoda ga/jo čaka ■ gl. batičnjak, dinar², dinarček², fantič, frajar, junak, klipán, pucèc

- fantazirati** ▶ fantò'zɛ:rat -an nedov. ⟨⟩ *fantazirati* **1.** sanjati, sanjariti **2.** blesti |v vročici zmedeno govoriti|
- fantek** ▶ 'fantak -a m ⟨⟩ *fantek* |deček, zlasti predšolski|: na 'sedlacé je 'fantak, na 'fantaké je 'ka:péca ■ gl. fantiček, fantičkec, hlapček
- fantič** ▶ 'fantič -a m ⟨⟩ *fant* |moška oseba, ki je v ljubezenskem odnosu do dekleta|: v ljudski pesmi 'mòj 'fantič je za f'ra:itarja, / pa 'ni:ma ni'be:néga k'ra:icarja
- fantiček** ▶ fan'ti:čèk -čka m ⟨⟩ *fantiček, fantek*: fan'ti:čka sò 'zɛ:lè za s'vajéga
- fantičekec** ▶ fan'ti:čkac -a m ⟨⟩ *fantek, deček*
- fantoski** gl. fantovski
- fantoščina** gl. fantovščina
- fantovati** ▶ fan'to:vət -'tù:jen nedov. ⟨⟩ *fantovati* |udeleževati se družabnega življenja fantov na vasi|
- fantovski** ▶ 'fa:ntòské -a -ò in 'fa:ntòfské -a -ò prid. ⟨⟩ *fantovski* |ki se nanaša na fantel|: 'fa:ntòskò k'ri:kan'e se 'čù:je ■ 'fa:ntòska 'lè:ta ■ gl. junaški
- fantovščina** ▶ 'fa:ntòščèna in 'fa:ntòfščèna -e ž ⟨⟩ *fantovščina* |znesek, ki ga plača fant tovarišem za pijačo, ko ga sprejmejo v svojo družbo|
- fantozirati** gl. fantazirati
- fara** ▶ 'fa:ra -e ž ⟨⟩ *fara, župnija*: 'na:ša 'fa:ra je ve'l:i:ka • ekspr. 'fant òt 'fa:re in vseh pogledih dober človek; postaven, lep moški
- Fara** ▶ 'fa:ra -e ž ⟨⟩ *Fara* |ime naselja|: g'rɛ:mò k 'fa:rè ■ p'riše sò òt 'fa:re ■ 'bèlè sò p'r 'fa:rè ■ prim. Prifarec, Prifarčica, prifarski
- faran** ▶ fa'ran fa'ra:na m ⟨⟩ *faran, župljan*
- faranka** ▶ fa'ra:nka -e ž ⟨⟩ *faranka, župljanka*
- farba** ▶ 'fa:rba -e ž ⟨⟩ *barva* **1.** |lastnost predmeta, katero očesu posreduje svetloba, ki jo telo seva, odbija ali prepušča|: 'kò:ve 'fa:rbe je g'vant? ■ natò'ra:l 'fa:rba ■ f'ja:va, sre'br̃:na 'fa:rba **2.** |naravna obarvanost kože, obraza|: zd'ra:va 'fa:rba **3.** |sredstvo za barvanje|: 'fa:rbe 'mè:šat ■ 'fa:rba se 'lù:ščè
- farbati** ▶ 'fa:rbat -an nedov. ⟨⟩ *barvati* |preparirati, pokrivati z barvo|: 'fa:rbat 'daske: ■ 'fa:rba sè 'vù:šènce ■ 'li:stje se 'fa:rba spreminja barvo, rumeni, rdeči
- Farčan** gl. Prifarec
- Farčanka** gl. Prifarčica
- farem** ▶ 'fa:rèn -rna -ò prid. ⟨⟩ *farem, župnijski*: 'fa:rna 'ce:rkòf
- farizej** ▶ fari'zɛ:j -'zɛ:ja m ⟨⟩ *farizej* |pripadnik verske sekte pri starih Judih, ki je pretirano strogo razlagala verske predpise|
- faroški** gl. farovški
- farovski** ▶ 'fa:ròšké -a -ò prid. ⟨⟩ [*farovški], župniški, župniščen: 'fa:ròške 'ni:ve
- farovž** ▶ 'fa:ròš 'fa:ròža m ⟨⟩ [*farovž], župnišče
- farož** gl. farovž
- farski** gl. prifarski
- fasati** ▶ 'fa:sat 'fa:šen dov. ⟨⟩ *prejeti, dobiti*: 'fa:sat klò'fu:tò • ekspr. pòš'te:nò jèx je 'fa:saù *bil je zelo tepen, ranjen*
- fasenga** ▶ 'fa:sèngə -e ž ⟨⟩ **1.** prva leta po 1945 količina živeža, blaga, ki komu pripada **2.** živež, vsakdanje potrebščine, kupljene za daljši čas, na zalogo: 'fa:sèngò 'kù:pét **3.** okov, v katerega se pritrudi električna žarnica
- fašist** ▶ fa'š:i:st -a m ⟨⟩ *fašist* |pristaša fašizma|
- fatati se** ▶ 'fatat se -an se nedov. ⟨⟩ [*prerivati se] |pripazovati si dobiti kaj, priti do česa|: 'sa 'dèca se fa'ta:jò za 'cù:kèr, č'rè:šne
- fazan** ▶ 'fa:za:n fa'za:na m ⟨⟩ *fazan* |velika ptica s pisanim perjem in dolgim repom|
- fažon** ▶ 'fažo:n fa'žo:na m ⟨⟩ *fižol* |kulturna rastlina z navadno rahlo obarvanimi cveti in dolgimi stroki ali njeni sadovi|: 'fažo:n na'mo:čèt ■ 'fažo:n òp'trgat ■ 'fažo:n 'rù:žèt *luščiti fižol* ■ ta 'ni:skè 'fažo:n • 'fažo:n 'kù:xan - s 'ko:učen 'za n'in! *posnemanje ritma zvonjenja zvonov v naselju Kostel (v Trgu)*
- fažonček** ▶ fa'žo:nčèk -čka m ⟨⟩ *fižolček* |manjšalnica od fažon|
- fažonek** ▶ fa'žo:nak -a m ⟨⟩ *fižolček* |manjšalnica od fažon|
- fažonov** ▶ fa'žo:nòf -nòva -ò prid. ⟨⟩ *fižolov* |ki se nanaša na fižol|: fa'žo:nòve ž'nò:re se ò'vi:jajò ■ fa'žo:nòvò st'ro:čje je 'trdu kò 'li:čje
- fažonovišče** ▶ fa'žo:nòšče in fa'žo:nòfšče -a s ⟨⟩ *fižolovina* |fižolova slama|
- feber** ▶ 'fè:bèr -bra m ⟨⟩ *natega* |priprava v obliki cevi za izvlečenje, pretakanje tekočine|: s 'fè:bròn je pò'te:gnò 'mo:šta is 'sò:da
- feder** ▶ 'fè:dèr -dra m ⟨⟩ *vzmet* |prožen predmet, navadno kovinski, ki se uporablja za blaženje, prestrežanje sunkov ali premikanje česa|: 'fè:dèr se je òtš'ra:jfaù
- fedranje** ▶ 'fè:dran'è -a s ⟨⟩ *vzmetenje, vzmeti*: 'ò:dèr 'ma 'dòbrò 'fè:dran'è
- fejst** ▶ 'fe:jst -- -- prid. ⟨⟩ [*fejst] **1.** |ki ima precej pozitivnih lastnosti|: 'tò: sò 'fe:jst 'lidje: ■ 'fe:jst gòs'pòda:r *priden, skrben* **2.** *postaven, lep*: 'fe:jst 'fant ■ 'fe:jst 'dèkle:
- fejst** ▶ 'fe:jst prisl. ⟨⟩ **1.** *dobro, izvrstno*: 'fe:jst je pò-'vè:daù **2.** *zelo, hudo*: 'fe:jst ga je 'vedrò
- fekati** ▶ 'fè:kat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *piskati na trobentico / cvet trobentice* / **2.** *igrati na fekak / glasbilo*
- fekec** ▶ 'fè:kac -kca m ⟨⟩ **1.** *trobentica* |rastlina s priličnimi listi in pecljati rumenimi cvetli| **2.** *pi-*

ščalki podobno glasbilo iz lubja, ki se uporabljata samostojno ali pa se vtakne v rog iz lubja **3**. tipka ali jeziček pri harmoniki, orglicah ■ prim. prdec

fela ▶ 'fɛ:la -e ž (⟨) (človeški) značaj, narava: 'ne vè:š, 'kò:ve 'fɛ:le je • 'lidje: sò sakò'ja:ke 'fɛ:le različni

fendati ▶ 'fɛndat -an nedov. (⟨) uničiti, pokončati

fent gl. funt

feretati ▶ fe'retat -an nedov. (⟨) plapolati |viseti in se valujoče gibati zaradi premikanja zraka|: p'la:xtɛ na 'vè:trè fere'tajò

ferma ▶ 'fɛ:rma -e ž (⟨) birma |drugi od sedmih zakramentov Katoliške cerkve|: g'rɛ:n na 'fɛ:rmò • na 'fɛ:rmè ('kòga) 'dž'a:t birmo vezati (komu), biti (komu)za botra

fermati¹ ▶ 'fermat -an dov. (⟨) nehati |izraža prenehanje opravljanja dela, opravila|: 'fermaj! ▪ fer'ma:ite!

fermati² ▶ 'fɛ:rmat -an dov. (⟨) birmati |podeliti zakrament birme|: š'kòf je 'fɛ:rmau

festenga ▶ 'fɛ:stɛngɔ -e ž (⟨) utrdba, trdnjava

fičan ▶ 'fiča:n -čna -u prid. (⟨) spolzek, drsen

fičati ▶ 'fičat -i:n nedov. (⟨) drseti, drčati: 'pɔ:t je preg'ladak, 'vo:lòn 'fiči: ▪ 'fiči: mè

fičfirič ▶ 'fičfirič -a m (⟨) fičfirič |lahkomiselni, nezanesljivi, navadno vpadljivo oblečen mlajši moški|

figa ▶ 'fi:ga -e ž (⟨) **1**. figa, smokva: 'jɛst 'fi:ge ▪ šalj., kot pohvala, primerjava ob čem dobrem, domiselnem 'cu:kèr, 'mɛ:t, tr'žaiške 'fi:ge **2**. figa |pest s palcem, položenim med kazalec in sredinec| **3**. figa |okrogel iztrebek, zlasti konjski|: 'kò:n'ska 'fi:ga **4**. ekspr. [*figa] |kar je malo vredno, nepomembno| **5**. ekspr. [*figa] |izraža močno zanikanje ali zelo majhno mero|: enò 'fi:gò smò 'na:šlè ▪ 'fi:gò 'vè:š! ■ gl. smokva

figac ▶ 'figac -a m (⟨) majhna stvar: je 'maxan kò 'figac

figica ▶ 'fi:gèca -e ž (⟨) figica |manjšalnica od figa|

fijola ▶ fi'jò:la -e ž (⟨) perunika |divja ali vrtna rastlina s suličastimi listi in velikimi raznobarvnimi cveti|

fiksirati ▶ fik'sɛ:rat -an nedov. (⟨) nadlegovati koga z neupravičenimi zahtevami, ukazi: gòs'pòda:r 'fik'sɛ:ra x'la:pca

fila ▶ 'fi:la -e ž (⟨) odtočna cev

filar ▶ 'filar fi'la:rja m (⟨) svetilka z ohišjem: 'fò:r-manskè 'filar ☒ Filarji (furmanske svetilke) so bili navadno pritrjeni na voz, laterne pa so se prenašale (ur).

filc ▶ 'filc -a m (⟨) filc, polst

filefele ▶ 'fi:lɛ'fɛ:lɛ - ž mn. (⟨) **1**. različne, raznovrstne stvari: na 'sajmè 'vi:dèš sakò'ja:ke 'fi:lɛ'fɛ:lɛ **2**. [*larifari] |izraža močno zanikanje, zavrnitev|

fileki ▶ fɛ'lè:kè -òf mn. (⟨) jed iz tankega ovčjega črevesa, pripravljenega kot vampi

fin ▶ 'fi:n -a -ò prid. (⟨) **1**. fin |ki se vede v skladu z družabnimi pravili in se izbrano oblači|: 'fi:na 'žɛ:n'ska **2**. fin |ki je iz višjih slojev družbe|: 'tɔ: je 'fi:na gòs'pòda **3**. ki je plemenit po srcu **4**. [*fin], dober, okusen: 'fi:na vi'čɛ:ra **5**. [*fin], boljši, izbran: 'fi:na 'rò:ba • šaljivka k'rèx pa 'vi:nò - v 'ri:tè 'fi:nò ▶ **fino** 'fi:nò prisl. [*fino] |izraža visoko stopnjo, intenzivnost|: 'fi:nò smò se na'jè:lè ▪ 'fi:nò ga je 'vedrò

financ ▶ 'fina:nc fi'na:nca m (⟨) nekadj [*financ], finančar |pripadnik finančne straže|

fingrlet ▶ 'fiŋgrɛt -a m (⟨) naprstnik |tulcu podobna, navadno kovinska priprava, ki ščiti prst pri šivanju|

finoba ▶ fi'nò:ba -e ž (⟨) finoča |lastnost, značilnost finega|

finoča ▶ fi'nò:ča -e ž (⟨) finoča |lastnost, značilnost finega| ■ gl. finoba

firenga ▶ 'fɛ:rɛngɔ -e ž (⟨) zavesa |kos tkanine, ki se kam obesi za omejevanje svetlobe, preprečevanje pogleda|: 'u:kna zag'ri:n'at s 'fɛ:rɛngamè

firnež ▶ 'fɛ:rneš -neža m (⟨) firnež |rastlinsko ali mineralno olje za osnovni premaz, ki varuje zlasti pred vlago|

firšt ▶ 'fɛ:ršt -a m (⟨) graščak, plemenitaš

firštov ▶ 'fɛ:rštɔf -tòva -ò prid. (⟨) graščakov, plemenitašev

fišek ▶ 'fišak -a m (⟨) dinamični naboj, uporaben za pobijanje rib: 'fišak je 'pò:čò

fižol gl. fažon, pednjar, žohar; natiški fižol = visoki fižol gl. koljak

fižolček gl. fažonek, fažonček

fižolov gl. fažonov

fižolovina gl. fažonovišče

fižolovka: /prekla/ gl. kol, ščap; /steblo/ gl. žnorovišče, žnorovje

flajsa ▶ f'lajsa -e ž (⟨) **1**. krava, ki vse obliže **2**. ekspr. opravljivec, obrekljivec

flajsati ▶ f'lajsat -an nedov. (⟨) lizati |premikati jezik po čem|: k'ra:va f'lajsa 'te:le

flajšokar ▶ f'la:išòkar -ja m (⟨) mesar |kdor se poklicno ukvarja s klanjem živali, z izdelovanjem mesnih izdelkov|

flajšter ▶ f'la:ištér -tra m (⟨) obliž |lepljiv trak za na kožo, zlasti za pritrjevanje ovoja ali gaze|

flakati ▶ f'lakat -an nedov. (⟨) lokati |piti tako, da se izteguje jezik|: 'ma:čka f'laka m'lè:kò ▪ 'pas f'laka 'vòdò:

flanela ▶ fla'nɛ:la -e ž (⟨) flanela |mehka, na eni ali na obeh straneh nekoliko kosmata bombažna ali volnena tkanina|

flanelast ▶ fl'a:ne:l'ast -a -ò prid. ⟨ ⟩ *flanelast* |ki je iz flanele|: fl'a:ne:l'asta r'ò:bača

flankiranje ▶ fl'aŋ'ke:ran`e -a s ⟨ ⟩ [**flankiranje*], *postopanje, pohajkovanje*

flankirati ▶ fl'aŋ'ke:rat -an nedov. ⟨ ⟩ [**flankirati*], *postopati, pohajkovati*

flaskati ▶ f'laskat -an nedov. ⟨ ⟩ *ekspr. na debelo, površno rezati, sekati, žagati*

flek ▶ f'lek -a m ⟨ ⟩ **1.** *madež, zlasti od masti, olja* **2.** *krpa, zaplata*

fleka ▶ f'leka -e ž ⟨ ⟩ **1.** *pega (na obrazu)* **2.** *madež, lisa, maroga* **3.** *manjši kos blaga ali zemlje* **4.** *spogledljiva ženska*

flekast ▶ f'lekast -a -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** *pegast, pegav*: f'lekast fan'ti:čkac **2.** *umazan, lisast*: f'lekast pò v'ratè ▪ 'zit je f'lekast òt 'fa:i'xta ■ *gl. pegast, plehast*

flekec ▶ f'lekac -kca m ⟨ ⟩ *brezpetnik, natikač*

flekica ▶ f'lekèca -e ž ⟨ ⟩ *manjšalnica od fleka*

flenkanje ▶ f'lè:ŋkan`e -a s ⟨ ⟩ *postopanje, pohajkovanje*

flenkati ▶ f'lè:ŋkat -an nedov. ⟨ ⟩ *postopati, pohajkovati* ■ *prim. flenkirati*

flenkiriti ▶ fleŋ'ke:rèt -èn nedov. *postopati, pohajkovati* ■ *prim. flenkati*

fleten ▶ f'lè:tèn -tna -ò prid., primernik f'lè:tnèjè -a -e ⟨ ⟩ *hiter, uren*: 'o:na je st'rašnu f'lè:tna ▪ **fletno** f'lè:tnò prisl. *hitro, brz*: p'ri:dè f'lè:tnò! ▪ 'berè f'lè:tnò! ▪ 'dèca f'lè:tnò 'ra:stejò ▪ pò'zi:mè se f'lè:tnò zm'rači

fletniji *gl. fleten*

flika ▶ f'lika -e ž ⟨ ⟩ *krpa, zaplata (blaga, zemlje)*

flikica ▶ f'likèca -e ž ⟨ ⟩ *krpica |manjšalnica od flika|*

fliskati ▶ f'liskat -an nedov. ⟨ ⟩ *udarjati, tepsti, navažno s tankim, prožnim predmetom*: 'vo:la je 'furt f'liskau

fliskniti ▶ f'liskènt -knen dov. ⟨ ⟩ *udariti, klofniti*: 'dèkle je f'liskŋla 'fa:nta

floka ▶ f'lòka -e ž ⟨ ⟩ *deščica, ki označuje traso železnice*

Florijan ▶ 'f'lò:rèjan 'flòrè'ja:na m ⟨ ⟩ *Florijan* **1.** *[moška ime]* **2.** *[ime svetnika]*

floriranje ▶ flòrè'ja:n`e -a s ⟨ ⟩ *praznik sv. Florijana 4. maja*

floska ▶ f'lòska -e ž ⟨ ⟩ *deklica, ki (rada) paca po blatu, se mu ne zna ogniti*

floskati ▶ f'lò:skat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** *ploskati |udarjati z dlanjo ob dlan|* **2.** *ekspr. hoditi po blatu, močno udarjajoč z nogami ob tla*: 'dè:te f'lò:ska pò b'la:tè **3.** *ekspr. glasno, hlastno jesti tekočo hrano*: p'ra:scè f'lò:skajò

floske ▶ f'lòske -ta m ⟨ ⟩ *kdor (rad) paca po blatu, se mu ne zna ogniti, zlasti otrok*

floskniti ▶ f'lò:skènt -knen dov. ⟨ ⟩ **1.** *ploskniti |udariti z dlanjo ob dlan|* **2.** *ekspr. slišno, plosko pasti*

floščiti ▶ f'lò:ščèt -èn dov. ⟨ ⟩ **1.** *ploskniti |udariti z dlanjo ob dlan|* **2.** *ekspr. slišno, plosko pasti*: 'dè:te je f'lò:ščèlò va b'la:tò

fluskniti ▶ f'luskènt -knen dov. ⟨ ⟩ **1.** *ploskniti |udariti z dlanjo ob dlan|* **2.** *ekspr. slišno, plosko pasti*: f'luskŋla je na 'v'rtè

fluščiti ▶ f'fluščèt -èn dov. ⟨ ⟩ **1.** *ploskniti |udariti z dlanjo ob dlan|* **2.** *ekspr. slišno, plosko pasti*

foliš ▶ 'fòliš -- -- prid. ⟨ ⟩ **1.** *nepravi, nepristen*: 'vù:ra iz 'fòliš z'lata ▪ 'fòliš 'rò:ba **2.** *nepošten, neiskren*: 'fòliš č'lò:vèk

forati ▶ 'fò:rat -an dov. in nedov. ⟨ ⟩ *oditi, umakniti se*: kot ukaz 'fò:raj! ▪ 'fò:rajte! ■ /voziti/ *gl. furati*

forent *gl. forint*

forint ▶ 'fò:nt f'ò:re:nta m ⟨ ⟩ *nekdaj zlatnik, srebrnik*

forma ▶ 'fò:rma -e ž ⟨ ⟩ *forma* **1.** *oblika |določen videz, ki ga ima stvar v prostoru|*: 'ta: g'vant 'ni:ma ni'be:ne 'fò:rme **2.** *|ustaljen, predpisan način v občevanju med ljudmi|*: 'tò: 'ni:ma 'fò:rme

forman *ipd. gl. furman ipd.*

formirati ▶ f'òr'mè:rat -an nedov. ⟨ ⟩ *oblikovati, formirati |dajati obrtniškem izdelku ustrezno obliko|*

foršibati ▶ f'òr'si:bat -an dov. ⟨ ⟩ *zamenjati sprednji ali celoten spodnji del visokih čevljev, škornjev*: pòs'to:le f'òr'si:bat

fotografija *gl. potelegrafija*

fotografiranje *gl. slikanje*

fotografirati *gl. slikati*

frača ▶ f'rača -e ž ⟨ ⟩ *frača |otroška igrača|*

fraj ▶ f'raj -- -- prid. ⟨ ⟩ *prost, svoboden*: 'danas sòn f'raj

frajar ▶ f'ra:jar -ja m ⟨ ⟩ [**frajer*], *fant |moška oseba, ki je v ljubezenskem odnosu do dekleta|*

frajarica ▶ f'ra:jarca -e ž ⟨ ⟩ *dekle |ženska oseba, ki je v ljubezenskem odnosu do fanta|*

frajati ▶ f'ra:jat -an dov. ⟨ ⟩ **1.** *proglasiti, da je nekdo končal vajeniško dobo*: 'ma:i'stèr ga je f'ra:jaŋ **2.** *oprostiti služenja vojaškega roka* ▶ **frajan** f'ra:jan -a -ò *oproščen*: 'bi:u je f'ra:jan sò'da:ščène

frajer *gl. frajar*

frajh ▶ f'rajx -a m ⟨ ⟩ *omet |na zid enakomerno nanesena malta|*

frajhati ▶ f'ra:i'xat -an nedov. ⟨ ⟩ *ometavati |nanašati malto na zid|*

frajla ▶ f'ra:i'l'a -e ž ⟨ ⟩ *ekspr. [**frajla*], gospodična* **1.** *|mlada, neporočena gosposka ženska|* **2.** *|ženska, ki se gosposko nosi|*

frajlica ▶ f'ra:i'l`èca -e ž ⟨ ⟩ *ekspr. [**frajlica*] |manjšalnica od frajla|*

frajost ▶ f'ra:jòst -è z ⟨ ⟩ *prostost, svoboda*: 'več je s'pe: na f'ra:jòstè
frajštofelj ▶ frajš'to:fèl' -fl'a m ⟨ ⟩ *denarnica, listnica*: frajš'to:fèl' je z'gü:bò
frajtar ▶ f'ra:ĩtar -ja m ⟨ ⟩ *poddesetnik v stari Avstriji*: v ljudski pesmi 'mòj 'fantič je za f'ra:ĩtarja, / pa 'ni:ma ni'be:nèga k'ra:ĩcarja
frak ▶ f'rak -a m ⟨ ⟩ *frak* |slavnostni moški suknjič, ki ima zadnji del močno podaljšan in visoko preklan|
frakelj gl. frakeljc
frakeljč ▶ f'rakèl'č -a m ⟨ ⟩ *frakelj* |prostorninska mera, osmina litra|
Frana ▶ f'rana -e z ⟨ ⟩ *Frana* |žensko ime|
France ▶ f'rance -ta m ⟨ ⟩ *France* |moško ime|
Francija ▶ f'rancèja -e z ⟨ ⟩ *Francija* |ime države| ■ prim. Francoz
francoz ▶ f'ranço:s fran'ço:za m ⟨ ⟩ *francoz* |priprava za odvijanje ali privijanje z vzporedno se premikajočimi čeljustmi|
francoz ▶ f'ranço:s f'ran'ço:za m ⟨ ⟩ *francoz* |pripravnik francoskega naroda| ■ prim. Francija
franciškan ▶ frančiš'ka:n -a m ⟨ ⟩ *franciškan* |menih reda, imenovanega po sv. Frančišku Asiškem|
Franica ▶ f'ranèca -e z ⟨ ⟩ *Franica* |žensko ime|
franke ▶ f'ra:njke f'ra:nj k ž mn. ⟨ ⟩ nekdanj [*fronki], davki: f'ra:njke sò p'rišle
fras ▶ f'ras -a m ⟨ ⟩ *krč pri otroku*
frater ▶ f'ra:tèr -tra m ⟨ ⟩ *frater* |(samostanski) brat|
frbegati se ▶ fr'be:gat se -an se dov. ⟨ ⟩ *znebiti se nezazelenega človeka, stvari*
frbežen ▶ fr'be:žèn -žna -ò prid. ⟨ ⟩ *razsipen, lahko-miseln*
frderbati ▶ fr'de:rbat -an dov. ⟨ ⟩ *pokvariti |narediti kaj slabše, neuporabno|*
frdrus ▶ fr'drus -a m ⟨ ⟩ *kljubovalnost, jeza, nejevolja*
frej ▶ fr'ej prisl. ⟨ ⟩ *čisto, popolnoma*: 'tò: 'ni: fr'ej 'zanič ▪ 'ni: fr'ej za ni'be:nò 'dè:lò ▪ fr'ej 'no:vè x'la:če je res'trgau
frfra ▶ f'fr'a -e z ⟨ ⟩ *frfra* |površen, lahko-miseln človek|
frfranje ▶ fr'f'ra:n'è -a s ⟨ ⟩ *frfranje* |glagolnik od frfrati|
frfrast ▶ f'fr'frast -a -ò prid. ⟨ ⟩ *frfrast, površen, lahko-miseln*
frfrati ▶ f'fr'frat -an nedov. ⟨ ⟩ *frfrati* |biti hiter in površen pri čem|: sò mò 'fr'fra
friganje ▶ f'ri:gan'è -a s 1. *cvrtje* |jed, zlasti iz stepenih jajc, ocvrta na maščobi| 2. *zbadanje, nagajanje*: nova'se:uskò f'ri:gan'è
frigan ▶ f'ri:gat -an nedov. ⟨ ⟩ *cvreti, pražiti* ▶ **frigan** f'ri:gan -a -ò *ocvrt, pražen*: f'ri:gana 'je:ja
frišek ▶ f'ri:šèk -ška -ò prid. ⟨ ⟩ *svež* 1. |tak, kot se pri-

delaj: f'ri:ška 'rè:pa *sladka repa* 2. |ki vsebuje še veliko vlage|: f'ri:šèk 'lès ▪ f'ri:ška 'd'gva ne gò'ri:jò neposušena

friškoba ▶ friš'ko:ba -e z ⟨ ⟩ 1. *neposušena drva*: 'kè:tè 'bò: 'ta: friš'ko:ba gò'rè:la 2. *sveža trava*: b'lagu 'ma 'ra:dò friš'ko:bò
Friškova Draga ▶ f'ri:škòva 'd'ra:ga -e -e z ⟨ ⟩ *Friškova Draga* |ime zaselka v naselju Brigal|: va f'ri:škòvè 'd'ra:gè
Friškovi ▶ f'ri:škòvè -èx m mn. ⟨ ⟩ *Friškovi* |hišno ime|: pr' f'ri:škòvèx
frizer ▶ fri'ze:r -ja m ⟨ ⟩ *frizer* |kdor se poklicno ukvarja s friziranjem|
frkniti ▶ f'rkènt -knen dov. ⟨ ⟩ [*frkniti], *zelo hitro zleteti, švigniti*
frleti gl. frljeti
frljeti ▶ f'rl'è:t -l'i:n nedov. ⟨ ⟩ *frljeti* 1. |neurejeno izstopati iz celote|: 'lasjè: fr'l'i:jò 2. |zibaje se lahko letati|: 'pe:rje 'f'rl'i: pò 'lü:xtè
frnkati ▶ f'fr'ŋkat -an nedov. ⟨ ⟩ 1. *hitro letati, preletavati*: 'mü:xe, 'ti:ce 'f'fr'ŋkajò 2. *ekspr. zelo hitro hoditi, tekati*: 'ke:lnarjè 'f'fr'ŋkajò 'kòlè 'mi:ze
fronta ▶ f'rõnta -e z ⟨ ⟩ *fronta* |področje, kjer se spodadata sovražni vojski|: 'mòža: je zgè'bi:la na f'rõntè
frtalj ▶ f'fr'ta:l' f'fr'ta:l'a m ⟨ ⟩ *četrt, četrtinka*: 'f'fr'ta:l' 'vi:na
frtaljček ▶ f'fr'ta:l'čèk -a m ⟨ ⟩ *manjšalnica od frtalj*
frtuna ▶ f'fr'tü:na -e z ⟨ ⟩ *vihar, nevihta*: f'fr'tü:na je ód 'z'di:xòvja ó'pudan prgr'mè:la
fruštek ▶ f'rü:štak -a m ⟨ ⟩ *zajtrk* |obrok hrane, ki se je zjutraj|
fruštikati ▶ f'rü:štèkat -an nedov. ⟨ ⟩ *zajtrkovati* |jesti zajtrk|
ft... gl. vt...
fučkati ▶ fučkat -an nedov. ⟨ ⟩ *žvižgati, piskati*
fufla ▶ fufla -e z ⟨ ⟩ *ekspr. kdor zelo hitro in površno dela* ■ prim. ffrfa
fuflati ▶ fuflat -an nedov. ⟨ ⟩ *ekspr. zelo hitro in površno delati, jesti*
fukati ▶ fu:kat -an nedov. ⟨ ⟩ *vulg. [*fukati]* |spolno občevati|
fuks ▶ fuks -a m ⟨ ⟩ *fuks* |konj svetlorjave barve|
fuksa ▶ fuksa -e z ⟨ ⟩ *fuksa* |kobilca svetlorjave barve|
fuksija gl. zvonček
fuljati se ▶ ful'at se -an se nedov. ⟨ ⟩ *pripognjen, sklonjen iti pod oviro, ovirami nad seboj*
funcalika ▶ fun'ca:lèka -e z ⟨ ⟩ *gugalnica* |priprava za gaganje, navadno v obliki visečega sedeža|
funcati ▶ fun'cat -an nedov. ⟨ ⟩ *gugati* |premikati iz mirujočega položaja na eno in drugo stran ali navzgor in navzdol|

fundament gl. fadoment

funglež ▶ 'fu:ŋgleš -leža m ⟨⟩ *ptičja kletka, ptičnica*

funt ▶ 'fent 'fū:nta m ⟨⟩ nekđaj *funt* |utežna enota, približno pol kilograma|: 'ta: 'va:ga 'cent i 'fent

furati ▶ 'fō:rat -an nedov. ⟨⟩ [**furati*], *voziti, prevažati s konjsko vprego* ■ gl. furmariti

furlati ▶ 'furlat -an nedov. ⟨⟩ *močno pihati, tuliti*: 'vè:tér 'furla

furman ▶ 'fō:rman -a m ⟨⟩ [**furman*] |voznik, prevoznik s konjsko vprego|

furmanski ▶ 'fō:rmanské -a -ò prid. ⟨⟩ [**furmanski*] |ki se nanaša na furmane ali furmanstvo|: 'fō:rmanské 'ko:m'è

furmariti ▶ fōr'ma:rét -èn nedov. ⟨⟩ [**furati*] |voziti, prevažati s konjsko vprego|: pólè:tè je 'laxkò fōr'ma:rét, pò'zi:mè je 'laxkò pe'ka:rét

furt ▶ 'furt prisl. ⟨⟩ *kar naprej, neprenehoma, vedno*: 'ma:tè 'sina 'furt zagò'va:rja ▪ 'furt 'někaĵ is'ti:če pò 'xi:šè ▪ 'furt 'ma 'někaĵ 'prtè 'me:nè *nepresta-*

no mi nasprotuje ▪ n'è'gō:va 'mō:re 'furt òb've:l'at ▪ 'iše 'furt je 'sómò pódòfè'cér ▪ pò'zi:mè 'lū:č 'furt 'naprèĵ ga'šū:je ▪ 'furt za'jednò me š'pō:ta ▪ 'furt na 'furt gò'vòri:

furtof ▶ 'fū:rtóf -a m ⟨⟩ *predpasnik* |vrhnje, navadno zaščitno oblačilo, ki pokriva sprednji del telesa|

fušpan ▶ 'fušpan -a m ⟨⟩ *pušpan* |okrasni zimzeleni grm ali nizko drevo z drobnimi usnjatimi listi in trdim lesom|

futer ▶ 'fu:tér -tra m ⟨⟩ **1.** *krma* |hrana za živali, navadno rastlinska|: 'lè:tòs 'bō: s'láp 'fu:tér **2.** *(vmesna) podloga, podšiv*

futрати ▶ 'fu:trat -an nedov. ⟨⟩ *krmiti* |dajati živali krmo|: 'fu:trat b'lagu ▪ 'rè:zan'e 'fu:trat ▶ **futran** 'fu:tran -a -ò z *vstavljeno (vmesno) podlogo, podšivom*: z g'lō:tón 'fu:trana 'sū:kn'a

Fužina ▶ 'fè'ži:na -e ž ⟨⟩ *Fužina* |ime naselja na Hrvaskem|: f'ko:šné sò 'bèlè na 'fè'ži:nè

G

- ga** ▶ ga rod., tož. od 'õn prosti morfem ⟨⟩ [**ga*] **1.** |stvar, ki se ne mara ali ne more imenovati|: 'na:piu se ga je **2.** |krepi predmet ali smiselni osebek|: 'ni: ga p'õšte:nëga çl'õvë:ka na s'vë:të ■ prim. on
- gaber** gl. graber
- gabez** ▶ 'ga:bes -beza m ⟨⟩ *gabez* |dlakava rastlina z jajčastimi listi in lilastimi cveti|
- gabriček** gl. grabriček
- gabrov** gl. grabrov
- gabrovina** gl. grabrovina
- gad** ▶ 'gat 'gada m ⟨⟩ *gad*, *strupena kača*: 'gat je iz'lë:zõ iz 'lû:kn'e ■ 'ko:sa 'rë:že kò 'gat zelo dobro
- gaganje** ▶ 'ga:gan'e -a s ⟨⟩ *gaganje* |glagolnik od *gati*|
- gagati** ▶ 'ga:gat -an nedov. ⟨⟩ *gagati* |oglašati se z glasom ga|: 'ra:ce i 'go:ske 'ga:gajõ
- gajba** ▶ 'ga:i̯ba -e ž ⟨⟩ **1.** *gajba* |zaboj iz lesenih letev, navadno za sadje ali zelenjavo| **2.** (ptičja) *kletka* **3.** ekspr. *majhna, preprosta hiša*
- gajbica** ▶ 'ga:i̯bëca -e ž ⟨⟩ *gajbica* |manjšalnica od *gajba*|
- gajs** ▶ 'ga:i̯s -a m ⟨⟩ *petrolej* |oljnata, vnetljiva tekočina, ki se uporablja navadno za razsvetljavo|: 'ga:i̯s 'pa:l't
- galica** ▶ 'galëca -e ž ⟨⟩ *galica* **1.** |modra galica kot suha snov|: 'kü:pët 'galëcõ **2.** |modra galica kot vodna raztopina za zatiranje rastlinskih bolezn|: 't'rtë škro'pi:jõ z 'galëcõ
- Galicija** ▶ 'ga'li:cëja -e ž ⟨⟩ *Galicija* |pokrajina v Avstro-Ogrski|
- galopirati** gl. kolonpirati
- gamaša** gl. kolenača, komašna
- ganak** gl. gank
- ganar** gl. gavnar
- gančec** ▶ 'ga:nčac -a m ⟨⟩ *manjšalnica od gank*
- ganiti** ▶ 'gant 'ga:nen dov. ⟨⟩ *ganiti* |narediti gib, premakniti|: 'boyni:k 'iše z 'rõkõ: ne 'ga:ne ▶ **ganiti se** |gant se *ganiti se* |spremeniti položaj, stanje|: 'cë:u 'da:n se 'ni ne 'ga:ne ■ gl. mrdniti
- gank** ▶ 'ga:nak 'ga:nka m ⟨⟩ **1.** [**gank*] |lesen pokrit hodnik ob hiši s straniščem na koncu|: s'ta:t na 'ga:nkë **2.** *stranišče na takem hodniku*: 'ka:xla je na 'ga:nkë ■ g'rë:n na 'ga:nak grem na stranišče
- garancija** ▶ garan'ci:ja -e ž ⟨⟩ *garancija, jamstvo, poroštvo*
- garant** ▶ ga'rant -a m ⟨⟩ *garant, porok*
- garantirati** ▶ garan'të:rat -an dov. in nedov. ⟨⟩ *garantirati, zjamčiti, dati poroštvo*
- garati** /delati/ gl. ordati
- garaža** ▶ ga'ra:ža -e ž ⟨⟩ *garaža* |zaprt prostor za shranjevanje motornih vozil|
- garbati** ▶ 'ga:rbat -an nedov. ⟨⟩ *odstranjovati ščetine po polivanju s kropom*: zak'la:në p'ra:scë se 'na:i-prek 'pa:l'i̯jõ, 'po:le pa 'ga:rbajõ
- garda** ▶ 'ga:rda -e ž ⟨⟩ *garda* |izbrana, elitna vojaška enota, zlasti za telesno stražo|
- garjav** gl. srahljiv
- garje** gl. sraib
- gasilec** ▶ 'gasi:uç ga'si:uça m ⟨⟩ *gasilec* |kdor se (poklicno) ukvarja z gašenjem ali je član gasilskega društva|
- gasiti** ▶ 'gasi:t -i:n nedov. ⟨⟩ *gasiti* |ovirati, preprečevati gorenje|: 'gasi:t 'o:gën • 'ja:pnõ 'gasi:t živo apno polivati z vodo
- gasniti** ▶ 'gas:sënt -snen dov. ⟨⟩ **1.** *ugasniti* |prenehati goriti|: 'la:mpa je 'ga:sënla **2.** *ugasniti* |prenehati svetiti|: 'lëtrika 'ga:sne ■ s'vë:če sò 'ga:sënle **3.** [**ugasniti*], *izključiti, izklopiti*: 'ra:dijõ 'ga:sënt • 'sõmõ 'ka:i̯ je 'ga:snõ umrl
- gaševati** ▶ ga'šë:vät -'šü:jen nedov. ⟨⟩ *ugaševati, ugašati*: 'la:mpa ga'šü:je ■ 'o:gën ga'šü:je ■ p'õ:zi:më 'lû:ç 'furt 'naprëj ga'šü:je
- gater** ▶ 'ga:tër -tra m ⟨⟩ *gater, jarmenik*
- gaterist** ▶ gate'ri:st -a m ⟨⟩ *gaterist, jarmeničar*
- gavage** ▶ 'ga:uçe 'ga:uç ž mn. ⟨⟩ [**gavage*], *vislice* ■ *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime p'g'ga:uçax.*
- gavnar** ▶ 'ga:nar -ja m ⟨⟩ [**gavnar*], [**lopov*], *slepar*
- gavtroža** ▶ 'ga:u'troža -e ž ⟨⟩ [**gavtroža*], *vrtnica*: 'ga:u'troža se k'rõši ■ 'ro:zasta 'ga:u'troža
- gaz** ▶ 'ga:s 'ga:za m ⟨⟩ *brod* |kraj, kjer je voda tako plitva, da se da bresti| ■ *V rabi so ledinska imena* ■ 'ma:vřčkë 'ga:s, ■ 'sa:pñčkë 'ga:s in ■ 'za:garskë 'ga:s.
- gazda** ▶ 'gazda -e m ⟨⟩ (*hišni*) *gospodar*
- gazdarica** ▶ 'gazdarëca -e ž ⟨⟩ (*hišna*) *gospodinja*

gaze ▶ 'gaze: -ta m (⟨) ekspr. *neroden, okoren človek*

gaziti ▶ 'ga:zét -èn nedov. (⟨) **1.** *gaziti |hoditi po čem mehkem, udirajočem se|: 'ga:zémò pò 'travè:, pò 'vodè:, pò 's'nè:gè* **2.** *vzdigovati se |čutiti slabost, pri kateri se vsebina želodca pomika navzgor|: pò 'tè: pi'ja:čè mè 'gazè iz že'lo:ca*

Gebar ▶ 'gè:bar -ja m (⟨) *Gebar |prebivalec področja Gerova in Osilnice|* ■ prim. Gebarija

Gebarica ▶ 'gè:barca -e ž (⟨) *Gebarica |prebivalka področja Gerova in Osilnice|* ■ prim. Gebarija

Gebarija ▶ 'gèba:rija -e ž (⟨) *Gebarija |področje Gerova in Osilnice|* ■ prim. Gebar, Gebarica, gebarski

gebarski ▶ 'gè:barskè -a -ò prid. (⟨) *gebarski |ki se nanaša na Gebarje ali na Gebarijo|* ■ prim. Gebarija

geltati ▶ 'gè:ltat -an nedov. (⟨) *imeti vrednost: 'ta: 'dè:nar: 'ma:lò 'gè:lta* • 'mo:š 'ne da: 'že:nè 'nič 'gè:ltat *ne dopusti, da bi obveljalo njeno mnenje*

general ▶ gene'ra:l' -a m (⟨) *general |najvišji čin v kopenski vojski ali v letalstvu ali nosilec tega čina|*

georgina gl. kompirjevka

gepirati ▶ gè'pè:rat -an nedov. (⟨) *iti, pripadati: 'tò: 'nan gè'pè:ra* ▶ **gepirati se** gè'pè:rat se *spodobiti se, biti primerno: 'tò: se 'te:bè ne gè'pè:ra*

gerof ▶ 'gè:ròf -a m (⟨) [**gerob*], *varuh |kdor je uradno določen, da skrbi za mladoletno osebo in upravlja z njenim premoženjem|*

gib ipd. gl. gub ipd.

gibanje ▶ 'gi:ban'e -a s (⟨) *gibanje |glagolnik od gibati|*

gibati ▶ 'gi:bat -bl'en nedov. (⟨) *gibati |delati gibe, premikati se|* ■ gl. mrdati

gibčen gl. nareden

gift ▶ 'gift -a m (⟨) *strup |snov, ki je zaradi svojih (kemičnih) sestavin organizmu zelo škodljiva ali smrtna|*

giftati ▶ 'giftat -an nedov. (⟨) *jeziti, razburjati: 'tò: me 'na:jbòl' 'gifta*

gimnazija ▶ gim'na:zèja -e ž (⟨) *gimnazija |srednja šola za splošno izobrazbo|: va gim'na:zèjè sò jèx izòb'ra:zèlè* • rav'na:tel' kò'čè:vske gim'na:zèje

gimpelj ▶ 'gi:mpèl' -pl'a m (⟨) *kalin |ptica pevka s kratkim, debelim kljunom|*

gincgonc ▶ 'gincgõnc -a m (⟨) *skop, omahljiv, neodločen človek*

gips ▶ 'gips -a m (⟨) *mavec |z žganjem sadre pridobljen bel prah, ki se, pomešan z vodo, hitro strdi|*

gizda ▶ 'gi:zda -e ž (⟨) *gizdavost, nečimrnost*

gizdati se ▶ 'gi:zdat se -an se nedov. (⟨) *lepšati se, lepoticiti se*

gizdav ▶ 'gi:zdòf -dòva -ò prid. (⟨) *gizdav |ki s svojim videzom ali vedenjem vzbuja pozornost|*

gizdavost gl. gizdav

gizdov gl. gizdav

glad ▶ g'la:t g'lada: m (⟨) *glad, lakota: me| 'prvò 'vòjskò je 'bi:u st'rašan g'lat* • g'la:t je s'lè:p i g'lü:x *lačen človek vidi samo svoje pomanjkanje in je zato lahko brezobziren, nasilen*

gladek ▶ g'ladak g'la:tka g'latku prid. (⟨) *gladek |ki ima površino brez izboklin in vdolbin|: g'ladak 'lè:t* • 'pò:t je g'ladak, 'vo:lòn 'fiči:

gladiti ▶ g'la:dét -èn nedov. (⟨) *gladiti* **1.** *|delati kaj gladko, ravno|: g'la:dèn š'til' p'ř sè'kè:rè* **2.** *božati |ljubkujoče premikati roko po čem|: 'o:ča g'la:dè 'sina pò g'la:vè* • ekspr. 'ma:tè 'sómò g'la:dè p'ř 'xi:šè *poravnava nesoglasja, spore*

Gladločan gl. Lokar

Gladločanka gl. Lokarica

Gladloka ▶ 'g'la:dloka -e ž (⟨) *Gladloka |ime naselja|* ■ prim. Loke, Lokar, Lokarica, lokarski

gladloški gl. lokarski

gladovati ▶ gla'do:vat -d'ü:jen nedov. (⟨) *stradati |živeti v pomanjkanju hrane|*

glajt ▶ g'lajt g'la:jt'a m (⟨) [**glajt*], *kapna lega |tram ostrejša, ki drži, nosi spodnji del škarnikov|: na g'la:jtè le'ži:jò ròž'ni:kè*

glajz ▶ g'lajš g'la:jš'a m (⟨) **1.** *železniški tir: 'xò:dè pò g'la:jšè* **2.** *tir |sled, ki jo pustijo kolesa vozila, smučí, sani|: pò'fendat g'lajš*

glancati ▶ g'lancat -an nedov. (⟨) *loščiti |dajati površini lesk z mazanjem in drgnjenjem|: pòs'to:le g'lancat* • par'ke:t g'lancat

glas ▶ g'la:s g'lasa: m (⟨) **1.** *glas |zvok, ki ga dela človek z govornimi organi|: 'ta: 'ma 'ja:k g'la:s* • 'tanak g'la:s • 'pòzna ga pò g'la:sè • na 'vas g'la:s pò'pè:va *zelo glasno* **2.** *sporočilo, obvestilo: pòs'la:lè sò mè g'la:s, naj p'ri:den* • 'ni: g'lasa: òd 'n'e:ga *ne javi se, ne piše* • 'dò 'ne zna: š'pa:sè g'la:s, naj 'ne grè k 'lidje:n x 'va:s! *kdor ne razume šale, naj ne hodi obiskovat ljudi* • 'bit na 'dòbrèn, 's'la:bèn g'la:sè *imeti, uživati med ljudmi znano pozitivno, negativno mnenje* ■ gl. grlo

glasen gl. glasen

glasbilo gl. inštrument

glasen ▶ g'la:šan -sna -u prid. (⟨) *glasen* **1.** *|zelo dobro slišen|* **2.** *|ki mnogo, zelo slšno govori|: 'danas sò 'dèca 'fe:jšt g'la:sna* ▶ **glasno** g'lasnu prist. *glasno: 'gòspòt g'lasnu p'ré:dègajò*

glasiti se ▶ g'la:sèt se -èn se dov. (⟨) *oglasiti se, zglasiti se: se 'bo:š 'kaj 'p'ř nas g'la:sèla?*

glasno gl. glasen, naglas

glava ▶ g'la:va g'lavè: in g'lavè ž (⟨) *glava* **1.** *|del človeškega ali živalskega telesa|: òt 'xice me g'la:va 'buli: • 'vrğò mè je 'ka:man va g'lavò: • 'kòn' 'ma de'be:lò g'lavò: **2.** |ta del pri človeku kot središče njegovega razumskega in zavestnega življenja|*

nja|: 'žę:nske sò mè z'mě:šale g'lavò: • 'ma 'dòbrò g'lavò: *se lahko uči* ▪ račü:nstvò jè 'ne grę: v g'lavò: *ga ne razume* ▪ va g'la:vě òb'dřžat zapomniti si **3.** |človek, zlasti glede na svoje značilnosti, umske sposobnosti|: preb'ri:sana g'la:va **4.** |okroglast in glede na uporabnost najpomembnejši del nekaterih rastlin|: 'ze:ynata g'la:va ▪ 'e:na g'la:va sò'la:te • pri žrebanju s kovancem 'pi:smò – g'la:va stran kovanca, na katerem je podoba • fan'ti:ček je 'dòbre (= òt'přte) g'lave je bister, sposoben • g'lavò: sè 'šipit veliko, intenzivno razmišljati • iz g'lave: z'nat na pamet znati • 'někaį mè je 'pa:lò f g'lavò: *nečesa sem se domislil* • preg. 'dò: 'ni:ma f g'lave:, 'ma pa f 'pętax pozablјiv človek se mora večkrat vrniti ■ gl. buča

glavan ▶ g'lava:m gla'va:na m () ekspir. [*glavan] |svoje glav, trmast človek|

glavar ▶ g'lava:r gla'va:rja m () *glavar* |predstojnik političnega okraja v stari Avstriji in v stari Jugoslaviji|: òk'ra:i:ně g'lava:r

glavarstvo ▶ gla'va:rstvò -a s () *glavarstvo* |urad okrajnega ali okrožnega glavarja|

glavatnica ▶ gla'va:těna -e ž () *zelje*, ki se s korenino in glavo shrani čez zimo, spomladi pa se kocen vsadi za seme

glaven gl. poglavitin

glavica ▶ gla'vi:ca -e ž () *glavica* **1.** |manjšalnica od glava|: dē'tę:ta gla'vi:ca 'buli: ▪ ekspir. 'tò: je gla'vi:ca! *bister, nadarjen človek* **2.** |manjši glavi podoben del česa|: gla'vi:ca př č'vę:kě, př 'ča:vlě **3.** |manjši okroglasti in glede na uporabnost najpomembnejši del nekaterih rastlin|: gla'vi:ca 'če:sna, 'zę:l'a ■ **R** osrednja

glavič ▶ g'lavi:č gla'vi:ča m () *glavinec* |rastlina s celorobnimi ali pernatimi listi in rdečimi, modrimi ali rumenimi cveti v koških|

glavinec gl. glavič

glavniček ▶ glav'ni:ček -čka m () *glavniček* |manjšalnica od glavnik| ■ gl. glavnikec

glavnik ▶ g'lavnik: glav'ni:ka m () *glavnik* |priprava za česanje las, dlake ali za pritrjevanje las|: 'gò:st g'lavni:k • okrasni glavnik gl. kempelj

glavnikec ▶ glav'ni:kac -a m () *glavniček* |manjšalnica od glavnik|

glavsati se ▶ g'la:usat se -an se nedov. () *glasno se praskati, drgniti*

glazora gl. glazura

glazura ▶ gla'zò:ra -e ž () *glazura*, lošč

glaž ▶ g'laš g'la:ža m () [*glaž] **1.** *kozarec*: g'la:že na 'mi:zò pòs'ta:vět ▪ 'někaį g'la:žef smò ga z'vřněl **2.** *cylinder* |steklen štítnik za svetilko|

glazar ▶ g'la:žar -ja m () *steklar* |kdor se poklicno ukva-

rja z obdelovanjem in prodajanjem steklenih izdelkov|

glažek ▶ g'la:žek -ška m () [*glažek], *kozarček*

glaževina ▶ g'la:ževěna -e ž () [*glaževina] **1.** *steklovina* |izdelki iz stekla| **2.** *steklene črepinje*: na g'la:ževěno se je pò'rě:zau

glaževnat ▶ g'la:ževnat -a -ò prid. () *steklen* |ki se nanaša na steklo| • g'la:ževnat 'kòmpę:r *krompir*, ki je zaradi bolezenskih sprememb trd in prosojen

glažuta ▶ gla'žu:ta -e ž () *preprosta steklarna*

gledati ▶ g'let g'lę:dan nedov. () *gledati* **1.** |upirati, usmerjati pogled kam|: f 'sò:nce 'ni: 'mòč g'let ▪ g'lę:da čęz 'o:knò, 'kada p'ri:de b'lagu is 'pa:še **2.** |z gledanjem dojemati, zaznavati vsebino česa|: tēlęvi'zi:jò g'lę:dajò **3.** |s pogledom izražati kaj|: 'jednu g'lę:da **4.** |biti obrnjen, usmerjen kam|: 'o:knò g'lę:da na 'vřt **5.** |izstopati, biti potisnjen iz svoje okolice|: 'ka:man g'lę:da iz 'vòde: **6.** |delati, ukrepati, da se zgodi zaželeno|: g'lę:i, da p'ri:deš pred 'nò:čjò ▪ g'lę:i, da k'ma:lě p'ri:deš **7.** |kazati zanimanje za osebo drugega spola|: g'lę:da za dek'lę:tě, pò dek'lę:těx • ekspir. g'lę:dajò 'sómò na 'dēna:r *samo denarju prisojajo pomembnost* • ekspir. 'čřnò 'nas g'lę:dajò *jezno; jezni so na nas* ■ gl. ozirati se

glej gl. evo, lej, viš

glet gl. gledati

glibok gl. globok

glih ▶ g'lix --- prid. () *enak* |ki se po lastnostih, značilnostih ujema, ne razlikuje med seboj|: 'oně sò g'lix

glih ▶ g'lix prist. () *ravno* **1.** |izraža odsotnost kakršne koli omejitev|: g'lix 'òn je 'bi:ų! ▪ g'lix 'nič 'ni:sòn narę:dò *prav nič* **2.** |poudarja pomen besede, na katero se veže|: g'lix na 'bo:žěč je z'bo:l'ò ▪ kò g'lix 'me:ne p'řo:sě, mè 'bò:n 'da:ų ▪ pa smò g'lix 'tan, 'kě: smò 'bělě: **3.** |izraža rahlo omejitve|: g'ripe 'iše g'lix 'ni:, a 'laxkò p'ri:de **4.** |izraža sočasnost dogajanja v preteklosti ali sedanosti, gledano s stališča govorečega|: pòča:kte, g'lix ò'bü:van se ▪ g'lix 'ònda je 'mò:gò p'ri:ti! ▪ g'lix 'sěda smò od'jü:žnalě **5.** *točno* |natančno, natanko|: 'vü:ra je g'lix 'desę:t ▪ g'lix na 'ka:man je 'pa:la ▪ g'lix 'takò ▪ g'lix 'tü:kaj • 'ò:nędva sò g'lix s'tarě *enako stara*

gliha ▶ g'li:xa -e ž () *človek*, ki je enak, enakovreden drugemu, eden od para: 'tò: 'ni: 'va:ša g'li:xa ▪ v ljudski pesmi 'da:įte 'majò g'li:xò 'le:sòn

glihati ▶ g'li:xat -an nedov. () [*glihati] **1.** *pogajati se*, navadno za ceno: za 'vo:la sò g'li:xalě **2.** *ravnati, izravnnavati*: 'zēm'l'ò: g'li:xamò • **glihati se** g'li:xat se *primerjati se s kom po veljavi, po lastnostih*: 'rě:veš se ne 'mò:re g'li:xat z b'ò'ga:cen

glista ▶ g'li:sta -e ž () **1.** *glista* |črevesni zajedavec

človeka in živali]: 'dèca 'majò g'li:ste **2.** nizko [**glistasta*] |*suh, slaboten človek, navadno slabega značaja*]

glistovnica: prava glistovnica gl. stelja

gliva ▶ g'li:va -e ž (⟨) **1.** [**gliva*], **goba 2.** *boječ, slaboten, nepodjeten človek*

globa ▶ g'lo:ba -e ž (⟨) *globa* |denarna kazen|: g'lo:bò smò 'mò:glè p'la:tèt

globati ▶ g'lubat -an nedov. (⟨) *glodati* |z zobmi odlamljati v majhnih kosih|: pas'tè:rjè glu'ba:jò 'ja:bòka, 'rè:pò

globel gl. graba

globin ▶ g'lòbi:n glò'bi:na m (⟨) [**globin*], *loščilo za čevlje, pasta za čevlje*

globina ▶ glò'bi:na -e ž (⟨) *globina* |razsežnost v navpični smeri navzdol| ■ gl. globočina

globiti ▶ g'lo:bèt -èn nedov. (⟨) *kaznovati z globo*

globočina ▶ glòbò'či:na -e ž (⟨) *globočina, globina*

globok ▶ g'libò:k gli'bò:ka -ò prid. (⟨) *globok 1.* |*ki ima v navpični smeri navzdol razmeroma veliko razsežnost*|: na 'e:nèx 'mè:stèx je "ku:pa 'jakò gli'bò:ka **2.** |*ki ima v vodoravni smeri v notranjost razmeroma veliko razsežnost*|: s'tarè 'majò gli'bò:ke b'ra:zde pò 'li:cèx ▶ **globoko** gli'bò:kò prisl. *globoko*: 'sèda gli'bò:kò 'o:rjèjò ☒ *Ponekod v Kostelu se v pomenu 'globok' uporablja izraz dlebok (ur.)*. ■ ☒ *V rabi je ledinsko ime "gli'bò:kè 'ja:rak.*

glodati ▶ g'lo:dat gl'ò:jèn nedov. (⟨) *glodati* |z zobmi odlamljati v majhnih kosih|: 'kòsti: g'lo:dat ▪ 'mi:šè g'lò:jejò šk'ri:n'ò ■ gl. globati

glog: plod gloga gl. hruškica

glorija ▶ g'lo:rèja -e ž (⟨) *dolg in neroden človek*

glot ipd. gl. klot ipd.

glubati gl. globati

gluh ▶ g'lü:x -a g'lixu: prid. (⟨) *gluh 1.* |*ki ni sposoben dojemati zvoke, glasove*| **2.** ekspr. |*ki noče dojeti, upoštevati česaj*|: 'òn je s'lè:p i g'lü:x za 'lipu be'sè:dò **3.** |*neobčutljiv, brezčuten*|: g'lü:xa 'no:ga • 'o:na je na 'tò: 'vixu: 'po:fsè g'lü:xa *ta stvar je sploh ne zanima, noče ničesar slišati o njej* • pri prašiču res'ta:vèt g'lü:xò 'kò:stòt k'ri:ve 'kòsti: *ločiti stegenico od kolčnice*

gluhonem gl. mutast

gluhota ▶ glü'xo:ta -e ž (⟨) *gluhota* |*lastnost, stanje gluhega*|

gmajna ▶ g'ma:i'n'a -e ž (⟨) *gmajna* |*neobdelan, na redko porasel svet, skupna last vaščanov, uporabljan kot pašnik*|: 'pu: g'ma:i'n'è je p'g'ra:dò ▪ nòva'sè:uska g'ma:i'n'a ▪ 'te:le je o's'ta:lò na g'ma:i'nè

gmajnsčina ▶ g'ma:i'nš'čèna -e ž (⟨) *davek na gmajno*

gnada ▶ g'na:da -e ž (⟨) *star. milost* • 'sò:nce je š'lò za 'bòžò g'na:dò je zašlo

gnaner ▶ g'nanè:r gna'nè:rja m (⟨) *naborek, volan*: 'ki:kl'a na g'nanè:r

gnati ▶ g'nat 're:nèn nedov. (⟨) **1.** *gnati* |*delati, da se kaj giblje, premika*|: 'vo:da 're:nè m'li:n'skò 'kulu **2.** *gnati* |*delati, da pride navadno žival pod nadzorstvom na določeno mesto*|: b'lagu g'nat na 'pa:šò **3.** *delati kaj za predmet dela*: 're:nèn 'za:jd'n'ò b'ra:zdò (p'g' o'ra:n'è) ▪ 'ko:sac 're:ne 'šeròk 'rè:t ■ gl. terati

gneča ▶ g'nè:ča -e ž (⟨) *gneča* |*množica ljudi, stisnjena na kakem prostoru*|

gnesti se ▶ g'nest se g'ne:ten se nedov. (⟨) *gnesti se* |*stati ali s težavo se premikati v množici ljudi*|

gnezdece ▶ g'nè:zdace -a s (⟨) *gnezdece* |*manjšalnica od gnezdo*|

gnezdenje ▶ g'nè:zden'è -a s (⟨) *gnezdenje* |*glagolnik od gnezditi*|

gnezditi ▶ g'nè:zdèt -èn nedov. (⟨) *gnezditi* |*sedeti na gnezdu*|: 'kòkò:š g'nè:zdè ▶ **gnezditi se** g'nè:zdèt se **1.** *delati si gnezdo 2.* ekspr. *presedati se na klopi ali obračati se v postelji*

gnezdo ▶ g'nè:zdò -a s (⟨) **1.** *gnezdo* |*prostor, ki si ga pripravi ptica za nesenje jajc in valjenje*| **2.** *gnezdo* |*prostor, kjer imajo nekatere živali mladičel*|: 'vè:varca 'ma 'tuplu g'nè:zdò ▪ 'ò:sje, st'šè:nòvò g'nè:zdò **3.** *del oblačila, ki pokriva zadnjico*: na g'nè:zdè sò tè x'la:če 'pò:čèle **4.** *bela usedlina v vinu, moštu, kisu*

gnida ▶ g'ni:da -e ž (⟨) **1.** *gnida* |*jajčece uši*| **2.** nizko [**gnida*] |*nepomemben, malovreden človek*|: 'ta: g'ni:da 'ne da: 'nigdar 'mera:

gnil ▶ g'ni:u g'ni:la -ò prid. (⟨) **1.** *gnil* |*ki gnije ali je že zgnil*|: g'ni:la 'ja:bòka **2.** slabš. *len, nemaren*: g'ni:u x'la:pac • ekspr. g'ni:la 'rè:pa mehkužen človek • ekspr. 'gni:lò v'rè:me oblačno, vlažno, deževno vreme

gnilad ▶ gni'la:t -'la:dè ž (⟨) **1.** *gnilad* |*gnil, preperel les*| **2.** slabš. *len, nemaren človek*

gniladka ▶ gni'la:tka -e ž (⟨) slabš. *lena, nemarna ženska*

gnilčast ▶ g'ni:učast -a -ò prid. (⟨) *ki vsebuje mnogo skrilavca*: g'ni:učasta 'ni:va

gnilec ▶ g'ni:u:c -a m (⟨) *skrilavec* |*kamnina, sestavljena iz kremenca in drugih rudnin, ki se zaradi plastnate strukture kolje v ploščel*|

gnisiti se gl. gnusiti se

gniti ▶ g'nit g'ni:jèn nedov. (⟨) *gniti* |*razkrajati se, razpadati, navadno zaradi delovanja bakterij*|: 'sadje: g'ni:je

gnjat gl. šunka

gnjaviti ▶ g'n'a:vèt -èn nedov. (⟨) **1.** [**gnjaviti*], *mučiti, trpinčiti*: člòv'è:ka g'n'a:vèjò **2.** *mečkati (blago)*: š'tof g'n'a:vèt

gnocalika ▶ g'nò:ca:lèka -e ž ⟨ ⟩ **1.** blato |razmočena zemlja| **2.** hoja, gazenje po blatu

gnocanje ▶ g'nò:can'è -a s ⟨ ⟩ glagolnik od *gnocati*

gnocati ▶ g'nò:cat -an dov. ⟨ ⟩ **1.** hoditi, gaziti po blatu **2.** nerodno, okorno, neiznajdljivo delati

gnose ▶ g'nò:ce -ta s ⟨ ⟩ ekspr. neroden, okoren, neiznajdljiv človek

gnoj ▶ g'nò:i g'nò:ja in g'nò:ja m ⟨ ⟩ **1.** gnoj |iztrebki domačih živali, pomešani s steljo|: g'nò:i 'ki:dat **2.** gnoj |gosta, navadno rumenkasto zelena tekočina, nastala pri nekaterih vnetjih|: g'nò:i mè 'te:če iz 'vü:xa **3.** nizko [*gnoj] |zelo len, zanikrn človek|: 'ka: je 'tò: z en g'nò:i!

gnojen ▶ g'nò:jan g'nò:ina -ò prid. ⟨ ⟩ gnojen |ki se nanaša na gnoj|: g'nò:ina 'ja:ma • g'nò:ine 'vi:l'e • g'nò:ina 'ni:va dobro pognojena njiva • g'nò:ina 'ra:na

gnojilo ▶ g'nò:ji:lò -a s ⟨ ⟩ gnojilo |snov, ki se dodaja zemlji za večanje njene rodovitnosti|: u'me:tna g'nò:ji:la

gnojiti ▶ g'nò:it g'nò:i:n nedov. ⟨ ⟩ gnojiti |dodajati zemlji gnojilo|: 'ni:ve g'nò:ji:mò ▶ **gnojiti se** g'nò:it se gnojiti se |biti v stanju tvorjenja, izločanja gnoj|: za 'nò:xtón se mè g'nò:ji:

gnojnica ▶ g'nò:'ni:ca -e ž ⟨ ⟩ gnojnica |seč, tekočina, ki se navadno zbira v gnojnični jami|

gnus ▶ g'nü:s -a m ⟨ ⟩ **1.** gnus |občutek, ki ga povzroči kaj izredno grdega, odvratnega| **2.** slabš. odvraten človek

gnusen ▶ g'nü:sèn -sna g'nisnu: prid. ⟨ ⟩ gnusen |ki vzbuja gnus|

gnusiti se ▶ g'nisi:t se -i:n se nedov. ⟨ ⟩ gnusiti se |vzbujati skrajn odpor, gnus|: 'tò: se 'me:nè g'nisi: ■ gl. grustiti se

goba ▶ 'gò:ba -e ž ⟨ ⟩ goba **1.** |rastlina brez listnega zelenila, navadno s klobukom in betom|: 'gò:be na'bè:rat • strü'pè:ne 'gò:be **2.** |rastlina zajedavka, zlasti na bukvah ali brezah|: 'bü:kò:va 'gò:ba **3.** |prožen, luknjičast predmet, ki vpija vodo|: š'kolska 'gò:ba ■ gl. gliva

gobček ▶ 'gò:pčèk -a m ⟨ ⟩ gobček |manjšalnica od gobec|

gobec ▶ 'gò:bac 'gò:pca m ⟨ ⟩ **1.** gobec |prednji del glave pri nekaterih sesalcih in ribah|: z 'gò:pcen v'je:t k'rèx • 'je:žèk mè 'vi:sè iz 'gò:pca **2.** nizko [*gobec] |kdor veliko, predrzno govori|

gobica ▶ 'gò:bèca -e ž ⟨ ⟩ gobica |manjšalnica od goba|

god ▶ 'gò:t 'gò:da m ⟨ ⟩ god |dan v letu, ko je osebnostno ime kakega človeka navedeno v koledarju| ■ gl. imendan; /kamor koli ipd./ gl. kam god, kateri god, kov god

godba gl. banda

godec ▶ 'gò:dac 'gò:ca m ⟨ ⟩ godec |kdor igra na preprosto glasbilo| • v ljudskem napevu 'gè:ncè, 'gè:ncè 'gò:dac, 'bò:n tè 'kü:pò 'rò:bac ■ gl. muzikant, muzikantar

goden ▶ 'gudan -dna -u prid. ⟨ ⟩ goden |primeren, sposoben za kaj|: 'ti:ce sò 'več 'gudne

goditi ▶ /kdor koli ipd./ gl. kada godi, kaj godi, kdo godi, ke godi

goditi ▶ 'gudi:t -i:n nedov. ⟨ ⟩ goditi, prijati, dobro deti: tòp'li:na mè 'gudi:

goditi se ▶ 'gòdi:t se 'gòdi:n se nedov. ⟨ ⟩ nav. 3. os. goditi se **1.** |dogajati se|: 'ka:i se 'gòdi: pò s'vè:tè! **2.** |biti, živeti v določenih gmotnih, zdravstvenih razmerah|: p'ř 'sinè se jèn 'dòbrò 'gòdi: ■ gl. gudnjati se

godlja ▶ 'gò:dl'a -e ž ⟨ ⟩ godlja **1.** |gosta juha, ki ostane po kuhanju krvavic| **2.** ekspr. [*godlja] |slaba pijača| **3.** ekspr. [*godlja] |neprijeten, zapleten položaj|

godnjati se ▶ 'gudn'at se -an se nedov. ⟨ ⟩ **1.** goditi se |postajati goden|: k'rèx se, 'pe:čen, 'gudn'a 'zavit f 'p'rtè • 'kòmpè:r se 'gudn'a f ž'ř'ja:fkè **2.** uživati na toplem: 'dè:te se 'gudn'a pòt 'ku:trón

godrnjati gl. brundati, mrmrati, pregovarjati, pri-govarjati

godrnjav gl. murgast

gojiti gl. držati, kojiti

gol ▶ 'gòu 'gò:la -ò prid. ⟨ ⟩ gol **1.** |ki je brez dlake, las ali perja|: 'gò:la 'g'la:va **2.** |ki je brez obleke ali deloma pokrit z obleko|: pò 'gò:lèx kò'lè:nèx p'la:žè **3.** |na katerem ni blazine, podloge|: 'leži: na 'gò:lè 'zèml'è: **4.** |ki je brez opreme, okraskov|: 'gòu 'zit • z 'gò:lò 'ròkò: 'd'ři: 'ka:čò brez pripomočkov ▶ **goli** 'gò:lè -a -ò sam. goli: óst'ri:glè sò jò dò 'gò:lèga • kò'sè:nce sò ób'ž'řle d'rè:vje dò 'gò:lèga • 'bü:kve sò pò'sè:klè dò 'gò:lèga da ni nobena ostala

golajfa ▶ gò'la:ifa -e ž ⟨ ⟩ velika, nerodna žival ali človek

golajfast ▶ gò'la:ifast -a -ò prid. ⟨ ⟩ velik, neroden

golaž ▶ 'gula:š gu'la:ža m ⟨ ⟩ golaž |jed iz kosov mesa, dušenega v začinjeni omaki|

golbati ▶ 'gò:lbat -an nedov. ⟨ ⟩ poželjivo jesti: 'sómò 'mesu: bè 'gò:lbaü

golenica gl. kolenača, komašna

golica ▶ gò'li:ca -e ž ⟨ ⟩ golica |pšenica, ki ima klasje brez res|

golida ▶ gò'li:da -e ž ⟨ ⟩ **1.** škafor za kuhano hrano za ži-vino **2.** slabš. neolikan, nesramen človek ■ gl. golidica

golidica ▶ gò'li:ca -e ž ⟨ ⟩ golida |posoda za molžo, navadno z enim ušesom|

goliti se gl. leviti se, mavsati se

goljuf gl. varalica

goljufija gl. prevarancija, varancija

golob ▶ 'gòlò:p gò'lò:ba m ⟨ ⟩ golob |domača ali divja

- ptica z majhno glavo, kratkim vratom in krepkim telesom*
- golobček** ▶ gò'lò:pčèk -a m (⟨) *golobček* |*manjšalnica od golob*|
- golobica** ▶ gòlò'bi:ca -e ž (⟨) *golobica* |*samica goloba*|
- golobnjak** ▶ gòlòb'n'a:k -a m (⟨) *golobnjak* |*zaprt prostor za golobe*|
- gologlav** ▶ gòlòg'laf -g'la:va -ò prid. (⟨) *gologlav* |*ki ima golo glavo*|
- golovrat** ▶ gòlòv'ra:t -a -ò prid. (⟨) *golovrat* |*ki ima gol vrat*|
- golša** gl. krof
- golšast** gl. krofast
- golšav** gl. krofast
- goltanje** ▶ 'gu:tan'è -a s (⟨) *glagolnik od goltati*
- goltati** ▶ 'gu:tat -an nedov. (⟨) *jesti, požirati*: dò s'mr̀tè 'bò:mò 'ži:vèlè, kò č'mò 'samè s'li:ne 'gu:tat
- goltljaj** ▶ 'gutl'aj -l'aja m (⟨) [**goltljaj*], *požirek, grižljaj*: 'gutl'aj ra'ki:je
- goltniti** ▶ 'gu:tènt -tnen dov. (⟨) [**goltniti*] |*narediti požirek*: 'gu:tnè 'ma:lò 'vodè:!
- gomela** ▶ gò'mè:la -e ž (⟨) *kamela* |*afriško-azijska jezdná in tovorna žival z eno ali dvema grbama*|
- gomelica** ▶ gò'mè:lca -e ž (⟨) *kamilica* |*grmičasta zdravilna rastlina z drobnimi listi in belimi cveti*|
- goniti** ▶ 'go:nt 'gò:nèn nedov. (⟨) **1.** *goniti* |*delati, da se kaj giblje, premika*: 'vo:da 'gò:nè m'li:nskò 'kulu **2.** *goniti* |*delati, da pride navadno žival pod nadzorstvom na določeno mesto*: 'ra:nò 'gò:nèjò (b'lagu) na 'pa:šò **3.** ekspr. [**goniti*] |*kar naprej govoriti, ponavljati*: 'furt 'e:nò 'gò:nè **4.** *kaliti, kliti* |*poganjati kal(i)*: 'fažò:n, 'kòmpè:r več 'gò:nè k'li:ce **5.** *delati kaj v doseg roka (z otrodom ali brez njega)*: 'ko:sac 'gò:nè 'šeròk 're:t kosì ▪ 'za'n'i:ce 'gò:nèjò 've:lèk 'za:jem žanjejo ▪ plè'vi:ce 'gò:nèjò 'za:jem plevejo • ekspr. 'òn 'sò:mò s'vajè 'gò:nè vztraja pri tem, kar je rekel • bòu'ni:ka 'gò:nè žene na blato ▶ **goniti se** 'go:nt se *goniti se* |*kazati nagnjenje za parjenje*: k'ra:va se 'gò:nè ■ gl. breznati se, jariti; prim. terati
- gor** gl. gori
- gora** ▶ 'go:ra 'gòrè: ž (⟨) **1.** *gora* |*izrazita, visoka vzpetina zemeljskega površja*: na 'go:rax je 'du:gò s'nè:k ▪ 'ol'ska 'go:ra **2.** [**gora*] |*gozd v hribovitostem svetu*: g're:mò f 'gò:rò pò 'd'rva **3.** *vinograd* |*zemljišče, na katerem je posajena vinska trta*: v novoletni kolednici da bè rò'di:le 'vi:nške 'gòrè: i 'ži:tnò 'pò:l'è • x'f'metù:n je iz'ra:sò kò 'go:ra zelo visoko • 've:lèk kò 'go:ra zelo velik
- gorak** gl. gorek
- gorat** ▶ 'gò:rat gò'ra:ta -ò prid. (⟨) *gorat* |*ki ima veliko gor*: 'vi:dèlè smò gò'ra:te k'ra:je
- goreč** ▶ 'gòrè:č gò'rè:ča -e prid. (⟨) *goreč 1.* |*ki gori*: 'rò:ža se je pò'ka:zala na gò'rè:čè s't'rè:xè ▪ s 'pikòn je 'paxnò gò'rè:če s'le:me **2.** |*ki gori in daje svetlobo*: gò'rè:ča s'vè:ča
- gorek** ▶ 'gò:ra:k 'go:rka 'gurku: prid. (⟨) *gorek, topel*
- Gorenčica** ▶ 'gò'rè:nčèca -e ž (⟨) *Gorenčica* |*prebivalka področja med Novimi seli in Kaptolom* | ■ prim. Gorenško²
- Gorenc** ▶ 'gòrè:nc 'gò'rè:nca m (⟨) *Gorenc* |*prebivalec področja med Novimi seli in Kaptolom* | ■ prim. Gorenško²
- gorenje** ▶ gò'rè:n'è -a s (⟨) *gorenje* |*glagolnik od goriti*|
- Gorenjec** ▶ 'gò'rè:nc -a m (⟨) *Gorenjec* |*prebivalec pokrajine Gorenjska* | ■ prim. Gorenjsko
- Gorenježagar** gl. Žagar
- gorenji** ▶ gò'rè:n'è -a -e prid. (⟨) *zgornji* |*ki leži, je višje*: dò'lè:n'a ža:ga 'dè:la, gò'rè:n'a pa ne
- Gorenji** ▶ 'gò'rè:n'è -èx m mn. (⟨) *Gorenji* |*hišno ime*: p'r 'gò'rè:n'èx
- Gorenjka** ▶ 'gò'rè:nka -e ž (⟨) *Gorenjka* |*prebivalka pokrajine Gorenjska* | ■ prim. Gorenjsko
- Gorenjska** gl. Gorenjsko
- gorenjski** ▶ gò'rè:nskè -a -ò prid. (⟨) *gorenjski* |*ki se nanaša na Gorenjce ali na pokrajino Gorenjska* | ■ prim. Gorenjsko
- Gorenjsko** ▶ 'gò'rè:nskò -èga s (⟨) *Gorenjsko, Gorenjska* |*pokrajina v Sloveniji*: na 'gò'rè:nskèn ■ prim. Gorenjec, Gorenjka, gorenjski
- gorenski** ▶ gò'rè:nskè -a -ò prid. (⟨) *gorenski* |*ki se nanaša na Gorence ali Gorenško* | ■ prim. Gorenško, Gorenc, Gorenčica
- Gorenško** ▶ 'gò'rè:nskò -èga s (⟨) *Gorenško* |*področje med Novimi seli in Kaptolom*: 'Ba:nòka je na 'gò'rè:nskèn ■ prim. Gorenc, Gorenčica, gorenski
- goreti** ▶ 'go:rt 'guri:n nedov. (⟨) *goreti 1.* |*izginjati, uničevati se v ognju in ga s tem vzdrževati*: 'bù:kòva 'd'rva 'ra:da gò'ri:jò ▪ 'o:gén 'gòri: **2.** |*na tak način dajati svetlobo*: 'la:mpa 'gòri: ▪ f 'čè:rkvé gò'ri:jò s'vè:če ▪ 'za:kaj pa x'l'è:vè 'lù:č 'guri: ? je prižgana • 'guri: ! vzklik pri otroški igri z gumbi, kadar gumb obstane na krožni črti ■ slabo goreti gl. cmergljati; prim. škrobat se
- gori** ▶ 'gò:rè prisl. (⟨) **1.** *gor* |*izraža gibanje ali smer proti višjemu kraju*: g're:n 'gò:rè ▪ g'le:j 'gò:rè, ne 'du:lè! **2.** *gori* |*izraža stanje ali položaj na višjem kraju*|
- gorica** ▶ gò'ri:ca -e ž (⟨) nav. mn. *vinograd* (v gričevnatem svetu): 'vi:nške gò'ri:ce
- gorji** ▶ 'gò:rjè -a -e prid. (⟨) **1.** *slabši, hujši*: m'ò:š je 'sak 'da:n 'gò:rjè **2.** *bolj poreden*: 'va:ša 'dèca sò 'gò:rja òd 'na:še **3.** *bolj bolan, boleč*: 'zò:p je 'furt 'gò:rjè

gos gl. goska, žuga

gosak gl. gosman, žugan

gosenica gl. kosenica

gosji ▶ 'gõ:sjè -a -e prid. ⟨⟩ *gosji* |*ki se nanaša na gosji*: 'gõ:sje 'pɛ:rje

goska ▶ 'gõ:ska -e ž ⟨⟩ *gos, goska* ■ gl. ligica, žuga

goskica ▶ 'gõ:skèca -e ž ⟨⟩ *goskica* |*manjšalnica od gos ali goska* | ■ gl. žugica

gosli ▶ 'gõ:slè -slè ž mn. ⟨⟩ *gosli, violina*

goslan ▶ 'gõ:sman -a m ⟨⟩ *gosak* |*gosji samec* |

gospa ▶ 'gõspa -e ž ⟨⟩ **1.** *gospa* |*naslov za poročeno meščanko* | **2.** ekspr. [**gospa*] |*ženska, ki udobno živi in ji ni treba (fizično) delati* |

gospica ▶ 'gõspèca -e ž ⟨⟩ *naslov za neporočeno meščanko*

gospod ▶ 'gõspõt: gõs'põ:da m ⟨⟩ *gospod* **1.** |*naslov za odraslega moškega, zlasti tujega, neznanega* | **2.** *gospod, duhovnik*: 'ba:n'skè 'gõspõt: **3.** *gospod, graščak*: v pripovedki, za ponaazoritev nemogočega dejanja 'gõspõt: sò ve'l'è:lè 'ra:cò x'bit, pa 'živu 'damux 'p'rnest • ekspr. 'õn bè 'rat gõs'põ:da š'pil'au živel *udobno in nič (fizično) delal*

gospoda ▶ gõs'põ:da -e in star. gõspõ'de: ž ⟨⟩ **1.** *gospoda* |*pripadniki plemiškega ali meščanskega sloja* | **2.** ekspr. [**gospoda*] |*judje, ki udobno živijo in jim ni treba (fizično) delati*: p'ra:va gõs'põ:da se špan'ce:ra pò gra'dò:vèx in pò 'mè:stèx

gospodar ▶ gõs'põda:r in gõs'põdar gõspõ'da:rja m ⟨⟩ *gospodar* **1.** |*lastnik materialnih dobrin, zlasti kmetijel*: gõs'põda:r je òd'rè:dò, da g'redò 'o:rat ▪ gõs'põda:r je p'rišò is x'lè:va ▪ za'tõžèla ga je gõs'põda:rjè **2.** |*kdor uporablja, upravlja materialne dobrine*: f'tè:n 'se:lè sò 'dòbrè gõspõ'da:rjè **3.** |*kdor ima, izvaja oblast*: ka: 'bõ:š'ti: gõspõ'da:r, 'õnda 'bõ: s'la:bò ▪ pret gõspõ'da:rjen se je pò'tù:x-nò ▪ 'pas je za'čü:tò gõspõ'da:rja ■ gl. gazda

gospodariti ▶ gõspõ'da:rt -rèn nedov. ⟨⟩ *gospodariti* **1.** |*biti lastnik materialnih dobrin, zlasti kmetijel*: òd 'danas 'naprèj 'bõ:š'ti: gõspõ'da:rò **2.** |*imeti, izvajati oblast*: 'že:na je gõspõ'da:rèla p'ri 'xi:šè ■ gl. fabrikirati

gospodarjenje ▶ gõspõ'da:rjen'e -a s ⟨⟩ *gospodarjenje* |*glagolnik od gospodariti* | ■ gl. gospodarstvo

gospodarjev ▶ gõspõ'da:rjef -jeva -ò prid. ⟨⟩ *gospodarjev* |*svojlilni pridevnik od gospodar* |

gospodarstvo ▶ gõspõ'da:rstvò -a s ⟨⟩ **1.** *gospodarstvo, posestvo, kmetija*: gõspõ'da:rstvò p're'pa:da ▪ gõspõ'da:rstvò se je z'v'è:çalò **2.** *gospodarjenje* |*uporabljanje, upravljanje materialnih dobrin*: p'ri 'tè: 'xi:šè je s'la:bò gõspõ'da:rstvò

gospodična gl. frajla

gospodinja ▶ gõspõ'di:n'a -e ž ⟨⟩ *gospodinja* **1.**

|*ženska, ki opravlja ali vodi domača, hišna dela*: gõspõ'di:n'a 'd'žzi: 'xi:šò p'ò'ko:ncè ▪ gõspõ'di:n'a je 'dè:klò is'fõ:rala ▪ k 'xi:šè je p'rišla 'no:va gõspõ'di:n'a **2.** |*gospodarjeva žena*: gõspõ'di:n'a 'ne:se teža'ki:n'an 'ma:lò 'jü:žèno ■ gl. gazdarica

gospodinjiti ▶ gõspõ'di:n'èt -èn nedov. ⟨⟩ *gospodinjiti* |*opravljati ali voditi domača, hišna dela* |

gospodinjstvo ▶ gõspõ'di:n'stvò -a s ⟨⟩ *gospodinjstvo* |*opravljanje ali vodenje domačih, hišnih del* |

gospodski ▶ gõs'põ:ckè -a -ò prid. ⟨⟩ *gospodski* |*ki se nanaša na gospode ali gospodo*: gõs'põ:cka 'k'rf ▪ gõs'põ:ckò 'ime: ▶ **gospodsko** gõs'põ:ckò prist. *gospodsko*: pò gõs'põ:ckò se 'no:sèt • preg. 'bò:l'e se je pò ci'ga:nskò 'vo:zèt kò pò gõs'põ:ckò 'xo:jt *bolje se je slabo peljati kot dobro hoditi*

gosposki gl. gospodski, nobel

gospoščina ▶ gõs'põ:ščèna -e ž ⟨⟩ **1.** *gospoščina* |*zemljišče, ki je nekoč pripadalo gradu*: na gõs'põ:ščèné smò 'pa:slè **2.** ekspr. *oholost, prevzetnost*: 'bõ:n tè 'da:u gõs'põ:ščèno z'ga:n'at!

gost ▶ 'gõst -a m ⟨⟩ *gost* |*kdor je kam povabljen in pogoščen* |

gost ▶ 'gõ:st -a 'gõstu prid. ⟨⟩ *gost* **1.** |*ki je bolj v trdnem kot v tekočem stanju*: 'gõ:sta 'ka:ša ▪ 'gõstu b'la:tò je na 'cè:stè **2.** |*ki sestoji iz trdno sprijete snovi*: 'gõ:st k'rèx **3.** |*skozi katerega se težko vidi*: 'danas je 'gõ:sta 'magla **4.** |*razvrščen v majhnih medsebojnih presledkih*: 'gõ:sta d'la:ka ▪ 'gõstu 'lõ:čje

gostač gl. osibenik

gostačka gl. osibenica

gosti ▶ 'gõsti 'gõsti ž mn. ⟨⟩ *gostija* |*pojedina, navadno ob kakem pomembnem dogodku*: 'p'ri nas 'mamò 'gõsti ▪ 'bèle sò 'dòbrè 'gõsti

gostija gl. gosti

gostilna gl. birtija

gostilničar gl. birt, birtaš

gostilničarka gl. birtinja, birtašica

gostiti ▶ 'gõsti:t -i:n nedov. ⟨⟩ *gostiti* |*streči gostu z jedmi in pijačami*: gõs'ti:lè sò jèx s pova'ti:cò i 'vi:nòn ▶ **gostiti se** 'gõsti:t se *gostiti se* |*dobro jesti in piti* | ■ gl. traktirati

gostje ▶ 'gõ:stje -a s ⟨⟩ • 'g'rè:mò (f) 'gõ:stje na pogo-stitev, *gostijo*

gošča gl. goščava

goščava ▶ gõšča:va -e ž ⟨⟩ *goščava* **1.** |*z gostim grmovjem in drevjem porasel svet* | **2.** *gošča* |*kar je gostega, navadno v tekočini* |

Gotenc ▶ 'gõte:nc 'gõ'te:nca m ⟨⟩ *Gotenc* **1.** |*ime naselja* | **2.** |*priimek* | ■ prim. Gotenec, Gotenči, Gotenčki, Gotenčica, Gotenčka, gotenški

Gotenčan gl. Gotenec, Gotenčki

Gotenčanka gl. Gotenčica, Gotenčka

Gotenči ▶ 'gò'te:nčë -èx m mn. () *Gotenči* |hišno ime|: pr 'gò'te:nčëx ■ prim. Gotenc

Gotenčica ▶ 'gò'ten'či:ca -e ž () **Gotenčanka* |prebivalka naselja Gotenc| ■ prim. Gotenc

Gotenčka ▶ 'gò'te:nčka -e ž () **Gotenčanka* |prebivalka naselja Gotenc| ■ prim. Gotenc

gotenčki gl. gotenški

Gotenčki ▶ 'gò'te:nčkë -èga m () *Gotenec*, **Gotenčan* |prebivalec naselja Gotenc| ■ prim. Gotenc

Gotenec ▶ 'gò'te:nc 'gò'te:nca m () **Gotenčan* |prebivalec naselja Gotenc| ■ prim. Gotenc

gotenški ▶ gò'te:nčkë -a -ò prid. () **gotenški* |ki se nanaša na Gotence ali na naselje Gotenc| ■ prim. Gotenc

gotov ▶ 'go:tòf gò'to:va -ò prid. () *gotov* **1.** |ki je v svoji končni obliki|: 'sü:kn'a je gò'to:va **2.** |ki konča, opravi kako delo|: 'go:tòf z 'dè:lòn ▪ 'go:tòf sòn napravljen, oblečen (za pot, potovanja) • evfem. k'ma:lè 'bò: gò'to:va bo umrla ■ gl. gvišen, siguren

gotovina ▶ gò'to:vèna -e ž () *moka* |izdelek, ki se pridobi z mletjem žita in uporablja za pripravo živil|: 'sò gò'to:vèno smò pò'ra:bèlè ▪ gò'to:vèno p're:sjat ▪ š'e'ni:čna gò'to:vèna

govedina ▶ gò'vè:dèna -e ž () *govedina* |goveje meso|
govedo ▶ gò'vè:dò -a s () *govedo* |večja domača žival z rogovi, ki se goji zlasti zaradi mesa in mleka| ■ gl. blago

goveji ▶ gò'vè:jè -a -e prid. () *goveji* |ki se nanaša na govedo|: gò'vè:ja 'žü:pa

govnač gl. drekovaljak

govno ▶ 'go:vnò -a s () *govno* |neprebavljeni delci hrane pri živalih| • kot kletvica v'ra:iže 'go:vnò! ■ gl. drek; kupček govna gl. jurij

govnobrlec gl. drekovaljak

govoričenje gl. šandabanda

govoričiti gl. kleftetati, pleskati, plesti

govoriti ▶ 'gòvo:rt gò'vòri:n nedov. () *govoriti* **1.** |oblikovati besede, stavke z govornimi organi|: 'ka gò'vòri:, se 'furt 'mè:te ▪ pò'la:xxò, 'ti:xò 'gòvo:rt ▪ 'dè:te 'več gò'vòri: **2.** |izraziti misli z govornjem|: bòl 'ma:lò, p're:več gò'vòri: ▪ 'jaku 'mu:drò, s'mè:šnò, š'pa:snò gò'vòri: ▪ s'kò:zè 'sòmò gò'vòri: ▪ čez gòs'po:dò gò'vòri: jo kritizira, izraža nezadovoljstvo z njo **3.** |znati, obvladati jezik, zlasti v govornih obliki|: gò'vòri: p'raf pò slò'vè:nskò ▪ pò k'ra:n'skò 'gòvo:rt *govoriti katerega od slovenskih govorov severno od Morave* **4.** |širiti kaj, navadno s pripovedovanjem|: pò 'cè:lè 'fa:rè gò'vòri:jò ▪ gò'vòri: se, da se 'bò: 'mesu: pòd'ra:žalò **5.** |biti s kom v normalnih odnosih|: sò'sè:dè, pa mej

'sabò ne gò'vòri:jò ▪ pr'ja:znò gò'vòri: s 'na:mè • gò'vòri:, 'ka:ij mè p'ri:de na 'je:zèk nič ne pretehta, ne premisli, kar govori ■ gl. brati, hohnati, holovanjiti, klatiti, kleftetati, klestiti, klopotati, knefčati, kokodakati, meniti se, praviti, razkladati, vergljati, žandrati, žvečiti

gozd gl. gora, šuma

gož gl. jarmica, osrednja

goža gl. osrednja

graba ▶ g'ra:ba -e ž () **1.** *jarek ob cesti*: zava'l'i:la se je v g'ra:bò **2.** *grapa, globel*: g'ra:ba je zape'l'a:na, za'rü:šena

grabačica ▶ graba'či:ca -e ž () *grabljica* |ženska, ki grabi, spravlja seno|

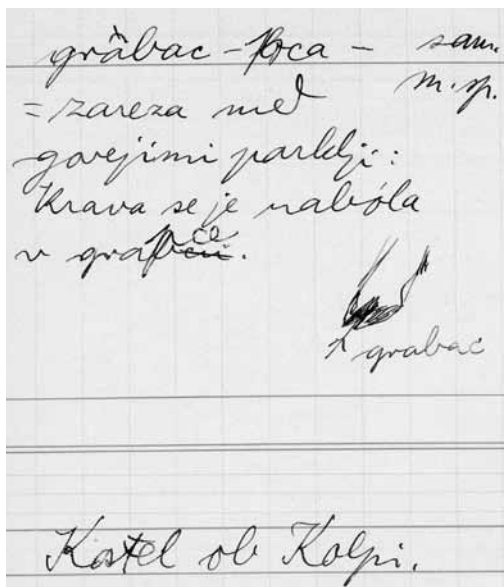
grabec ▶ g'ra:bac g'ra:pca m () *zareza med parklji goveda ali drobnice*: k'ra:va se je na'bo:la f g'ra:pcè ■ grabec

grabler ▶ g'ra:bër -bra m () *gaber* |gozdno drevo z napiljenimi listi in gostim belim lesom|

grabica ▶ g'ra:bèca -e ž () *grapica* |manjšalnica od graba|

grabiti ▶ g'ra:bèt -èn nedov. () **1.** *grabiti* |z grabljami spravljati skupaj|: 'li:stje g'ra:bèmò **2.** ekspr. [**grabiti*] |pohlepno si prisvajati dobrine|: 'òn 'sòmò na 'kèp g'ra:bè **3.** ekspr. [**grabiti*], *poláščati se, prevzemati*: 'jè:za me g'ra:bè **4.** [**grabiti*] |imeti močno, stiskajočo bolečino|: 'krč ga je g'ra:bò

grabljati ▶ g'rabl'at -an nedov. () *nalahko grabiti* (z grabljami): 'dèca 'nèkaj grab'l'ajò

grabec

grablje ▶ g'ra:bl'e -bèl' ž mn. ⟨ ⟩ *grablje* |*orodje z lesenimi ali železnimi zobmi za grabljenje*|: z g'ra:bl'amè g'ra:bèt ▪ k'li:ncè na g'ra:bl'ax sò se rezma'ja:lè • t're:ba je 'èmèt i 'vi:le, ne 'sómó g'ra:bl'e *treba je tudi dajati, ne le jemati*

grabljenje ▶ g'ra:bl'en'e -a s ⟨ ⟩ *grabljenje* |*glagolnik od grabiti*|

grabljica gl. grabačica

grabljice ▶ g'ra:bèl'ce -bèl'c ž mn. ⟨ ⟩ *grabljice* |*manjšalnica od grablje*|: že'lè:zne g'ra:bèl'ce

grabljišče ▶ g'ra:bl'èšče -a s ⟨ ⟩ *grabljišče* |*držaj pri grabljah*|: g'ra:bl'èšče je òbravnaú

grabriček ▶ grab'ri:čèk -čka m ⟨ ⟩ *grabriček* |*manjšalnica od graber*|: grab'ri:čèk sò se rez'ra:slè

grabrov ▶ g'ra:bròf -ròva -ò prid. ⟨ ⟩ *grabrov* |*ki se nanaša na graber*|: g'ra:bròf 'pa:n'

grabrovina ▶ g'ra:bròvèna -e ž ⟨ ⟩ *grabrovina* |*grabrov les*|

Grac gl. Gradec

grad ▶ g'ra:t g'rada: m ⟨ ⟩ *grad* |*veliko utrjeno poslopje, graščakovo bivališče*|: 'vas g'ra:t smó òpxò'di:lè ▪ t'rškè g'ra:t se 'rù:šè ▪ zakl'et g'ra:t • 'dó 'ni: g'rada: 'vidó:, se 'pe:čè 'čü:dè *kdor ni videl gradu, se čudi skali*

gradašanje gl. krtačenje

gradašati gl. krtačiti

gradaše gl. krtača

Gradec ▶ 'g'ra:c -a m ⟨ ⟩ *Gradec* |*avstrijsko mesto, nemško Graz*|: pòs'la:lè sò iz 'g'ra:ca

gradiček ▶ gra'di:čèk -čka m ⟨ ⟩ *gradiček, gradič*

graditi ▶ gra'di:t -i:n nedov. ⟨ ⟩ *graditi* |*delati pregrado, pregrajevati*|: p'lò:t gra'di:t ■ gl. postavljati

grah ▶ g'rax g'ra:xa m ⟨ ⟩ *grah* |*kulturna rastlina z belimi cveti in kratkimi stroki ali njeni sadovi*|: 'fažo:n, g'rax v 'lo:nc na'si:pat

grahast gl. grahljast

grahljast ▶ g'ra:xl'ast -a -ò prid. ⟨ ⟩ *grahast* |*siv z belimi in črnimi pikami ali lisami*|: g'ra:xl'asta 'kòkò:š

grahojedka ▶ graxò'jè:tkà -e ž ⟨ ⟩ *srakoper* |*ptica pevka z ukrivljenim kljunom, ki plen za zalogo natika na trne*|

grahovče ▶ g'ra:xòfče -a s ⟨ ⟩ *grahovica* |*grahova slama*|

grahovica gl. grahovče

grajski ▶ g'rajskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *grajski* |*ki se nanaša na grad*|: g'rajskè 'tù:rèn

gramelj ▶ g'ramèl' -a in -mel'na m ⟨ ⟩ *ocvirek* |*košček svinjskega mesa ali slanine, ki ostane pri topljenju slanine*|

gramofon ▶ grama'fò:n -a m ⟨ ⟩ *gramofon* |*priprava, ki reproducira zvok z gramofonske plošče*|

gramoz gl. šoder

grampa ▶ g'ra:mpa -e ž ⟨ ⟩ *skrivenčeno, grčavo drevo, veja, namenjena za drva*: 'tò: 'ni:sò 'dřva, 'tò: sò 'samè g'ra:mpe

grampast ▶ g'ra:mpast -a -ò prid. ⟨ ⟩ *hrpav, raskav*: g'ra:mpasta 'dřva grčasta

grampav ▶ g'ra:mpòf -pòva -ò prid. ⟨ ⟩ *hrpav, raskav*: g'ra:mpòva 'kò:ža na d'la:nè

grampelj ▶ g'ra:mpèl' -pl'a m ⟨ ⟩ *krempelj* |*roževinast ukrivljen izrastek na koncih prstov nekatereh sesalcev, ptičev in plazilcev*|: 'ma:čka me je ògra:mpala z g'ra:mp'l'è ▪ 'kù:rjè g'ra:mpèl'

grampov gl. grampav

granata ▶ gra'na:ta -e ž ⟨ ⟩ *granata* |*z razstrelivom napolnjen topovski izstrelek*|

granica ▶ g'ranèca -e ž ⟨ ⟩ *(državna) meja*

grankljast ▶ gra'ŋkl'ast -a -ò prid. ⟨ ⟩ *grenkljast, grenkast*: g'ra'ŋkl'ast 'mošt

grapa ▶ g'rapa -e ž ⟨ ⟩ *grapa* |*jarek, ki ga je strmo v breg naredila voda*| ■ gl. graba

grapica gl. grabica

graspati ▶ g'ra:spat -pl'en nedov. ⟨ ⟩ *praskati* **1.** |*po-tegovati po čem z nohti ali z ostrim predmetom*| **2.** |*razkopavati s kremplji*|: 'kòkò:š g'ra:sp'l'e pò g'no:jè **3.** |*rad napadati s kremplji*|: 'ma:čèk g'ra:sp'l'e **4.** |*povzročati neprijeten, pekoč občutek*|: 'mošt g'ra:sp'l'e pò 'gřlè

grraščak ▶ g'rašča:k grašča:ka m ⟨ ⟩ *grraščak* |*posredni ali neposredni lastnik zemlje s podložniki*| ■ gl. firšt, gospod

grraščakinja ▶ grašča:kèn'a -e ž ⟨ ⟩ *grraščakinja* |*grraščakova žena ali lastnica gradu*|

grraščakov gl. firštov

grraščina ▶ grašči:na -e ž ⟨ ⟩ *grraščina* |*veliko neutrjeno poslopje, graščakovo bivališče*|

grraščinski ▶ grašči:nškè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *grraščinski* |*ki se nanaša na graščino*|

grrašica ▶ g'ra:šèca -e ž ⟨ ⟩ *grrašica, ptičja grašica* |*njivski plevel z modro vijoličastimi cveti*|

grb ▶ 'gřp 'gřba m ⟨ ⟩ *grb* |*stalni simbolični znak države, mesta, plemiške rodbine*|

grba gl. pukelj

Grbac ▶ 'gřbac 'gřpca m ⟨ ⟩ *Grbac* |*priimek*| ■ prim. Grbec

grbančiti ▶ gř'ba:nčèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *grbančiti* |*delati gube, zlasti na koži*|: gř'ba:nčèt 'če:lò ▪ pòs'to:lè se gř'ba:nčèjò ■ gl. grbiti se, mrščiti se

grbanec ▶ 'gřba:nc gř'ba:nca m ⟨ ⟩ **1.** *grbanec* |*guba (na koži)*|: na 'če:lè 'ma ve'l'i:ke gř'ba:nce **2.** *kar nastane pri mečkanju tkanine, papirja*: na x'la:čax sò gř'ba:ncè

grbast ▶ 'gřbast -a -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** *naguban, zguban*:

'kòkò: 'maš 'grbast 'o:bras! **2.** *grbast* |ki ima grbo|
■ gl. pukljast
grbčki gl. grbški
Grbec ▶ 'grbac 'grpca m (⟨) *Grbec* |hišno ime, gospodar|: pr 'grpcè **■** prim. Grbac, Grbka, grbški
grbica ▶ 'grbèca -e ž (⟨) *gubica* na koži ali tkanini
grbiti se ▶ 'grbèt se -èn se nedov. (⟨) **1.** *grbiti se, grbančiti se*: 'kò:ža se mè 'grbè **2.** *grbiti se* |biti, postajati sključen|: 'na:ša 'ma:tè se 'furt 'bòl' 'grbèjò **3.** *krčiti se, grbančiti se*: òp'ra:nò p'la:tnò se 'grbè
Grbka ▶ 'grpka -e ž (⟨) *Grbka* |gospodinja pri Grbcu|
■ prim. Grbec
grbški ▶ 'grpčkè -a -ò prid. (⟨) *grbški, grbčki* |ki se nanaša na hišno ime Grbac| **■** prim. Grbec
grča gl. guta, hrga
grčast gl. grampast
grčav gl. hrgav
grd ▶ 'grt 'grda 'grdu prid. (⟨) **1.** *grd* |ki ima negativne lastnosti **a**) v estetskem pogledu|: 'tù:kaj 'majò 'grdèga 'ko:n'a **b**) nesprijemljive zlasti v moralnem pogledu|: 'to: je st'rašnu 'grt č'lo:vèk **2.** *grd* |umazan, nečist|: pò 'xi:šè je 'jaku 'grdu **3.** |slab, nekvaliteten|: ò'kò:lè 'xi:šè 'majò 'grt s'vèt ▪ 'grdu v'rè:me deževno, oblačno **4.** *grd* |ki vzbuja neprijeten, neugoden občutek|: 'grdè 'sa:m'e **5.** ekspr. [**grd*] |ki se pojavlja v visoki stopnji|: 'grda 'bov ▶ **grdo** 'grdu **1.** *grdo* |prislov od grd|: dò 'že:ne se 'grdu òb'na:ša ▪ 'grdu g'lè:da z gubanjem čela in mrščenjem obrvi izraža jezo, nejevoljo ▪ 'pi:sma ne 'mò:ren p're:brat, 'zakaj 'grdu 'pi:še ▪ va oštar'rijè sò se 'grdu s'p'rlè **2.** |izraža duševno bolečino, žalost|: za pò'kò:jnèn ò'čè:tòn 'nan je st'rašnu 'grdu • 'grdu se 'd'rži: ima neprijazen, namrščen obraz; je jezen **■** gl. nestuden
grdoba ▶ gr'do:ba -e in grdò'bè: ž (⟨) *grdoba* **1.** |malopriden, malovreden človek| **2.** |grd, neprikupen človek ali stvar| **■** gl. mrkej, nastopek
grdobija ▶ grdò'bi:ja -e ž (⟨) *grdobija, malopridnost, pokvarjenost*
greba ▶ g'rè:ba -e ž (⟨) *gruda, kepa*: g'rè:be sò se z'm'rvèle ▪ g'rè:ba 'zeml'è: ▪ g'rè:ba s'nèga: ▪ g'rè:ba ž'gast:ncef
grebast ▶ g'rè:bast -a -ò prid. (⟨) **1.** *grudast* |poln grud|: g'rè:basta 'ilòvèca **2.** *čokat, čvrst*: g'rè:bastò gò'vè:dò
greben ▶ g'rebè:n gre'bè:na m (⟨) *greben* **1.** |krtina, izboklina|: pò 'tè:x gre'bè:nèx je 'tešku 'kòsi:t **2.** |podolgovata, strma gorska vzpetina|: na gre'bè:nèx sò ve'li:ke s'tèné:
grebenica ▶ grebè'ni:ca -e ž (⟨) *grebenica* |veja, mladika (matične) rastline, ki, pokrita z zemljo, požene korenine|: 'trtna grebè'nica

grebica ▶ g'rè:bèca -e ž (⟨) *grudica, kepica*

greblja gl. krebllja

grebljica gl. kreblljica

greda¹ ▶ g'rè:da g'rede: ž (⟨) *greda* |tram|: 'ci:mèrmanè òp'tè'šü:jejó x'ra:stòve g'rede: **■** gl. kara **R** remeljč, rožnik

greda² ▶ g'rè:da g'rede: ž (⟨) *greda* |zemlja|: g'rè:da za 'rò:že ▪ g'redò: na 'vr'tè sò preš'ti:xalè **R** *V rabi je* (na vprašanje »kje«) *ledinsko ime* va 'g'rè:dax.

grede gl. pejti

gredelj ▶ g'rè:dèl' -dl'a m (⟨) *gredelj* |nosilni del pluga, na katerega se pritrdijo črtalo, lemež, ročice|: 'dò:bèr je je'sè:nòf g'rè:dèl'

gredenca gl. kredenca

gredica ▶ gre'di:ca -e ž (⟨) *gredica* |manjšalnica od greda /zemlja|: gre'di:ce smò saš'ti:xalè ▪ spla'nè:rana gre'di:ca **■ R** *V rabi je* (na vprašanje »kje«) *ledinsko ime* na 'gre'di:cax.

gredoč ▶ g'redò:č prisl. (⟨) **1.** *gredoč, spotoma* |izraža, da kdo kaj opravi, medtem ko kam gre|: g'redò:č 'nan p'r'nesè m'lè:kò ▪ g'redò:č mè je p'r'ne:sla 'ju:žènò **2.** v *trenutku, takoj*: g'redò:č se je navè'či:la

Gregor gl. Grga

gregorjevo gl. gregorjevo

greh ▶ g'rè:x -a m (⟨) **1.** *greh* |kršitev božje ali cerkvene zapovedi|: g'rè:xe òp'ro:stèt ▪ 'ma:lè g'rè:x kršitev božje postave v majhni stvari ▪ s'mrten g'rè:x kršitev božje postave v veliki stvari z jasnim spoznanjem in popolnim privoljenjem **2.** ekspr. [**greh*], *prekršek, prestopok*: za s'vajè g'rè:xe se je 'dòstè spò'kò:rò • "bòk mè ne 'zemè 'tè:ga za g'rè:x *nisem imel slabega namena; Bog, naj se mi ne zameri* • ekspr. 'ti: sè 'sò'mò za g'rè:x i za z'lò pr 'xi:šè! *povzročas slabo voljo, sitnosti, težave*

grelec gl. narokvica

grenek ▶ g'rana:k g'ra:nka g'ranju prid. (⟨) *grenek* **1.** |ki je neprijetnega okusa kot pelin|: g'ra:nka 'kafa **2.** |ki vzbuja duševno bolečino, prizadetost, zlasti zaradi doživetega razočaranja|: 'ta: 'ma g'ranju živ'le:n'e • ekspr. 'rè:va g'ra:nka *usmiljenja, pomilovanja vreden človek* ▶ **grenko** g'ranju prisl. *grenko, trpko*: g'ranju se 'd'rži:

grenkast gl. grenkljast

grent gl. grunt

grešati ▶ g'rè:šat -an nedov. (⟨) *pogrešati, izgubljati*: na s'ta:ròst č'lo:vèk i 'uma g'rè:ša

grešen ▶ g'rè:šèn -šna -ò prid. (⟨) *grešen* |ki se nanaša na greh|: g'rè:šne be'sè:de • ekspr. 'mu:čè se kò g'rè:šna 'dù:ša *zelo se muči*

grešiti ▶ g'rè:šit -i:n nedov. (⟨) *grešiti* |kršiti božjo ali cerkveno zapoved|

grešiti se ▶ g'rěši:t se -i:n se dov. ⟨⟩ *zgrešiti se, iti mimo*

grešnica ▶ g'rě:šěncā -e ž ⟨⟩ *grešnica |ženska, ki krši božjo ali cerkveno zapoved|*

grešnik ▶ g'rě:šněk -a m ⟨⟩ *grešnik |kdor krši božjo ali cerkveno zapoved|*: 'tɔj: je 've:lěk g'rě:šněk

greti ▶ g'rět in g'rět: g'rě:jen nedov. ⟨⟩ *greti* **1.** |oddajati, dajati toploto|: 'pě:č 'dòbrò g'rě:je **2.** |delati kaj toplo, segrevati|: 'vòdò: g'rě:jejó ▶ **greti se** g'rět se *greti se |dobivati toploto|*: 'ka:ča se g'rě:je na 'sò:ncě ■ gl. prigrrevati, triščati

grezilo gl. plajba

Grga ▶ 'gřga -e m ⟨⟩ *Gregor* **1.** |moško ime| **2.** |ime svetnika| • 'ti: sě 'furt 'jednak kò 'gřga f 'po:stě zmeraj si enak, kakor je praznik sv. Gregorja (12. marca) vedno v postnem času

grgac ▶ gřgac -a m ⟨⟩ *ne posebno bister moški*

grgorjevo ▶ gřgòr'je:vò -a s ⟨⟩ *grgorjevo |praznik sv. Gregorja 12. marca|*

grgorjevski ▶ gřgòr'je:fskě -a -ò prid. ⟨⟩ *ki se nanaša na grgorjevo: gřgòr'je:fska 'bū:rja 'nigdar ne 'zaspi: na gregorjevo vedno piha burja*

grgranje ▶ gřg'ran'e -a s ⟨⟩ *grgranje |glagolnik od grgrati|*

grgrati ▶ 'gřgrat -an nedov. ⟨⟩ *grgrati* **1.** |dajati kratke, pretrgane glasove iz grla| **2.** |dajati glasove kot voda pri vretju|

grič gl. prenka

griček gl. prenkica, rt, rtič, rtiček

grincelj ▶ g'rincěl' -cl'a m ⟨⟩ *majhen, okrogel hribček, vzpetina*

grinta ▶ g'ri:nta -e ž ⟨⟩ **1.** *krasta |strjen, posušen izcedek na rani|*: 'křf je přcvřla iz g'ri:nte **2.** *grinta |krasti podobna tvorba na rastlini ali sadežu|*: 'sadjě: 'ma g'ri:nta **3.** *slabš. [*grinta] |zakrnel, slaboten človek ali žival|*: 'ta: č'lo:věk je p'ra:va g'ri:nta ■ kot psovka 'ti: g'ri:nta 'ti:

grintav ▶ g'ri:ntòf -tòva -ò prid. ⟨⟩ *grintav |ki ima grinte|*: g'ri:ntòvò 'sadjě:

grintavec ▶ g'ri:ntòvac -tòfca m ⟨⟩ *ekspr. bolehen, slaboten človek ali žival*

grintica ▶ g'ri:ntěca -e ž ⟨⟩ **1.** *krastica |manjšalnica od grinta|* **2.** *ekspr. droben človek ali žival* **3.** *ekspr. košček zemlje*: 'ka:j' 'bò: na 'tě: g'ri:ntěcě iz'ra:slož

grintov gl. grintav

grintovec gl. grintavec

gripa gl. hripa

gris ▶ g'ris -a m ⟨⟩ *zdrob |izdelek, ki se pridobi z grobim mletjem žita in uporablja za pripravo živil*

gristi ▶ g'ri:st g'ri:zen nedov. ⟨⟩ **1.** *gristi |drobiti z zobmi|*: 'kò:rò g'ri:ze 'rat ■ 'vė:varce g'ri:zejò kva'si:čke na x'lò:jax **2.** *gristi |rad napadati z zobmi|*: 'ta: 'pas

pa g'ri:ze ■ 'vū:š g'ri:ze **3.** *ekspr. [*gristi] |povzročati neprijeten, pekoč občutek|*: 'danas mřz'li:na g'ri:ze v 'ròke: ▶ **gristi se** g'ri:st se *ekspr. [*gristi se] 1. napadati se, prepirati se*: sò'sě:dě se g'ri:zejò **2. vznemirjati se, očitati si**: za'radě š'kò:dě se g'ri:ze

griva ▶ g'riva -e ž ⟨⟩ **1.** *griva |dolga žimasta dlaka na vratu nekaterih živali, zlasti pri konju|*: 'kò:n'ska g'riva **2.** *ekspr. [*griva] |dolgi, gosti, navadno neurejeni lasje|*: 'no:sě g'rivò

Grivac ▶ 'g'rivac 'g'rifca m ⟨⟩ *Grivac |ime naselja|* ■ prim. Grivec, Grivčan, Grivčanka, grivški

grivački gl. grivški

Grivčan ▶ 'g'rifčan -a m ⟨⟩ *Grivčan |prebivalec naselja Grivac|* ■ prim. Grivac

Grivčanka ▶ 'g'rifčan'ka -e ž ⟨⟩ *Grivčanka |prebivalca naselja Grivac|* ■ prim. Grivac

Grivec ▶ 'g'rivac 'g'rifca m ⟨⟩ *Grivec |hišno ime|*: př 'g'rifcě ■ prim. Grivac

grivški ▶ g'rivačkě -a -ò prid. ⟨⟩ **grivški |ki se nanaša na Grivčane ali na naselje Grivac|* ■ prim. Grivac

grizljati ▶ g'rizl'at -an nedov. ⟨⟩ *grizljati |narahlo gristi|*

grizniti ▶ g'ri:zěnt -znen dov. ⟨⟩ *ugrizniti |zasaditi zobe v kaj in jih stisniti ter s tem povzročiti rano, bolečino|*: 'pas jò je g'ri:znò ■ 'ta: 'kòn' čě g'ri:zěnt ■ v 'je:zěk sòn se g'ri:zěna

griza ▶ g'ri:za -e ž ⟨⟩ **1.** *griza |nalezljiva črevesna bolezen s krči v trebuhu in drisko|* **2.** *slabš. [*griza] |siten ali slaboten človek*

grizljaj ▶ g'rižl'aj -l'aja m ⟨⟩ *grizljaj |količina hrane, ki se da naenkrat v usta|* ■ gl. goltljaj

grlica ▶ g'rļěca -e ž ⟨⟩ *grlica |golobu podobna ptica z rdečimi nogami|*

grlo ▶ g'rlò -a s ⟨⟩ *grlo |zgornji, razširjeni del sapnika, v katerem sta glasilki|*: 'g'rlò me 'pě:če • kòs'ma:tò 'g'rlò zaradi boleznj, prehlada raskavo, sluzasto • 'o:na 'ma 'lipu 'g'rlò lepo poje • 'òn 'ma 'sixu 'g'rlò je žejen ■ gl. vratiček

grm ▶ g'řm -a m ⟨⟩ *grm |nižja lesnata rastlina, ki se že pri tleh močno razraščala|*: d'rě:nòf 'g'řm ■ pòd 'g'řmòn 'ra:stějò kò'va:čke ■ gl. grmača

grmača ▶ g'ř'ma:ča -e ž ⟨⟩ *velik, gost grm*

grmaditi se gl. krcati, krnjiti se, krpati se

grmek ▶ g'řmak -a m ⟨⟩ *grmič, grmiček*

grmenje ▶ g'řmė:n'ė -a s ⟨⟩ *grmenje |glagolnik od grmeti|*: stra'sa:n'skò g'řmė:n'ė ■ gl. dudlanje

grmeti ▶ g'řmėt: 'g'řmi: nedov. ⟨⟩ *nav. 3. os. ed. grmeti |dajati zelo slišne glasove ob bliskanju|*: b'liska (se) i 'g'řmi: ▶ **grmeč** 'g'řmė:č g'ř'mė:ča -e *grmeč*: 'takò š'ra:jejó, da bė 'čěu g'ř'mė:čėga ■ 'bòga ■ gl. dudlati

grmič gl. grmek, grmiček

grmiček ▶ g'ř'mi:čėk -čka m ⟨⟩ *grmiček, grmič* ■ gl. grmek

grmjé ▶ g'grmjé -a s ⟨⟩ *grmovje* |več grmov, grmi|: 'ka:čéce só sé rez'lè:zle pò g'grmjé

grmovje gl. grmjé

grob ▶ g'ròp g'ro:ba m, mn. grò'bó:vè ⟨⟩ *grob 1.* |prostor v zemlji za pokop mrliča|: g'ròp 'ravnat **2.** |nad vsajenim krompirjem nasuta zemlja v obliki enakomernega grebena|: 've:lèk g'ròp kòm'pè:rja • 'bòžè g'ròp vidni spomin Kristusovega groba po cerkvah za velikonočne praznike • ekspr. 'vi: me 'bò:šte sp'ra:vèlè f g'ròp! povzročili mojo smrt • ekspr. 'ta: je z 'e:nò 'nògò: 'več f g'ro:bè je že star; kmalu bo umrl ■ prid. gl. grubast, korast

grobek ▶ g'ròbak -a m ⟨⟩ *grobek* |manjšalnica od grob| ■ gl. jamica

grobje ▶ g'rò:bje -a s ⟨⟩ *pokopališče* |navadno ograjen prostor za pokopavanje mrličev|

grod ▶ g'rò:t g'rò:da m ⟨⟩ *grod, grot* |lijaku podobna priprava za vsipanje zrnja med mlinske kamne| ■ **☒** grod

grof ▶ g'ròf g'ro:fa m ⟨⟩ *grof* |plemič, za stopnjo nižji od kneza|

Grofa ▶ g'ròfak -a m ⟨⟩ *Grofa* |hišno ime|: p'g'ròfakè ▪ 'ka:ptò(ù)skè ▪ g'ròfak

grofak ▶ g'ròfak -a m ⟨⟩ *grofič* |manjšalnica od grof|

grofica ▶ grò'fi:ca -e ž ⟨⟩ *grofica* |plemkinja, za stopnjo nižja od kneginje|

grofič gl. grofek

grofija ▶ grò'fi:ja -e ž ⟨⟩ *grofija* |grofova posest|

grofov ▶ g'ro:fòf g'ro:fòva -ò prid. ⟨⟩ *grofov* |ki se nanaša na grofa|: g'ro:fòva š'či:

grofovski ▶ grò'fò:uskè -a -ò prid. ⟨⟩ *grofovski* |ki se nanaša na grofa|

grona ▶ g'rò:na -e ž ⟨⟩ *kobulu ali grozdu podo-*

ben skupek plodov: baz'gò:va g'rò:na ▪ g'rò:na 'ja:bòk

grončica ▶ g'rò:nčéca -e ž ⟨⟩ *manjšalnica od grona*

groš ▶ g'ròš g'ro:ša m ⟨⟩ *groš 1.* |nekdanji avstrijski kovanec za deset vinarjev| **2.** |denar sploh|: 'ta: 'ma pa g'ròš • ekspr. 'ni 'pò:čènéga g'ro:ša 'ni: v'rè:dèn zelo malo, nič ni vreden

grot gl. grod

groza ▶ g'rò:za -e ž ⟨⟩ *groza 1.* |velik strah, združen z odporom do česa|: s'm'rtna g'rò:za me je o'bašla **2.** |izraža strah, močno vznemirjenje|: o g'rò:za, 'vòjska se je začè:la! • ekspr. g'rò:za ga je 'pòglet zelo mučno, težko

grozd ▶ g'rò:st g'rò:zda m ⟨⟩ *kos* |večja ptica pevka črne barve z rumeno liso okrog oči|: g'rò:st 'ma 'žù:t k'lù:n ▪ g'rò:st t'f'l'ünka na x'lòjè ■ /sad vinske trte/ gl. grozdek¹

grozdek¹ ▶ g'ròzdek -a m ⟨⟩ *grozd 1.* |podolgovat, iz jagod sestavljen sad vinske trte|: g'ròzdek iza'bè:le je o't'rgau **2.** |temu podoben sad|: g'ròzdek č'rè:šèn

grozdek² ▶ g'rò:zdek -a m ⟨⟩ *kosek* |manjšalnica od grozd /ptica/|

grozdje ▶ g'rò:zdje -a s ⟨⟩ **1.** *grozdje* |podolgovati, iz jagod sestavljeni sadovi vinske trte|: g'rò:zdè só se sp'ra:vèlè nad g'rò:zdje ▪ g'rò:zdje pò't'rgat, sp'rè:šèt **2.** *rozine* |posušene grozdne jagode nekaterih trt, ki se uporabljajo zlasti za nadev|: pòva'ti:ca z g'rò:zdjen

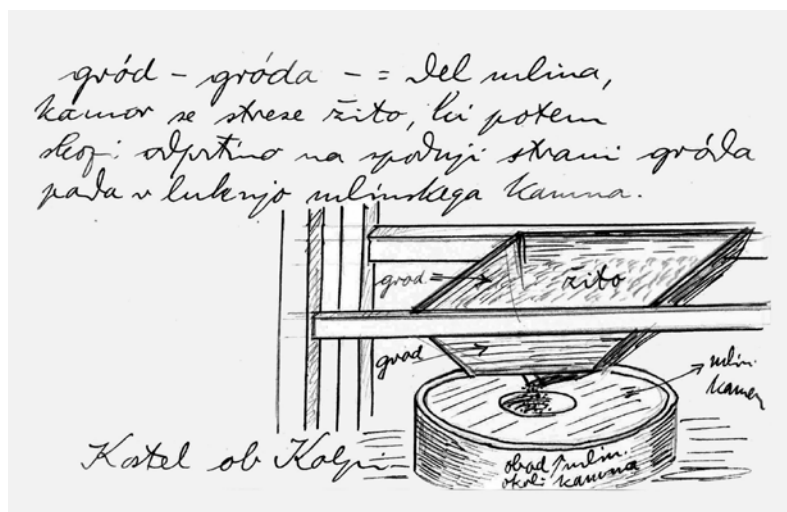
grozdovka ▶ g'rò:zdòfka -e ž ⟨⟩ *kosovka* |samica kosa|

grozen gl. grozovit

groziti gl. groziti se, periti se

groziti se ▶ g'rò:zit se -i:n se in g'rò:zi:t -i:n nedov. ⟨⟩

1. *groziti* |obljubljati, napovedovati komu kaj ne-

grod

prijetnega, hudega: 'o:ča se g'rōzi: 'dēcē **2.** *groziti* |zastašujoče zamahovati s čim|: s 'pa:l'cō, s 'p'rstōn se mē je grō'zi:la **3.** *izzivati, klicati na korajžo*

grozota ▶ grō'zo:ta -e ž ⟨⟩ *grozota* |kar povzroča grozo, hudo trpljenje|

grozovit ▶ grōzō'vi:t -a -ō prid. ⟨⟩ *grozovit, grozen*: grōzō'vi:t 'ra:u̇bar

grški ▶ 'grškē -a -ō prid. ⟨⟩ *grški* |ki se nanaša na (stare) Grke ali Grčijo|

grubast ▶ g'rubast -a -ō prid. ⟨⟩ *grob 1.* |ki ni dokončno izdelan, obdelan|: g'rubasta 'rō:ba **2.** |ki v odnosu do ljudi na žaljiv način kaže svoje negativne lastnosti|

gruda gl. greba

grudast gl. grebast

grudica gl. grebica

grunbati ▶ g'rū:nbat -an nedov. ⟨⟩ *premišljevati, razglabljati*

grunt ▶ g'rēnt g'rū:nta m ⟨⟩ *grunt* |kmetija, kmečko posestvo|: 'tō: je 'lē:p, 'ma:i̇xēn g'rēnt ▪ g'rēnt sō pre'pi:salē na 'sina • 'ni:ma 'ni g'rū:nta 'ni 'fū:nta nima ničesar

gruntar ▶ g'rū:ntar -ja m ⟨⟩ *gruntar* |lastnik grunta, velik kmet|

gruntarica ▶ g'rū:n:tarca -e ž ⟨⟩ *gruntarica 1.* |lastnica grunta| **2.** |gruntarjeva žena|

gruntati ▶ g'rū:ntat -an nedov. ⟨⟩ *premišljevati, razglabljati*

gruntec ▶ g'rū:ntac -a m ⟨⟩ *gruntec* |manjšalnica od grunt|

grustiti se ▶ g'rustēt se -ēn se nedov. ⟨⟩ *gnusiti se* |vzbujati skrajn odpor, gnus|: 'ta: 'jēt se mē 'več g'rustē

grušt ▶ g'rēšt g'rū:šta m ⟨⟩ *ogrodje 1.* |kar nosi, povezuje napravo, objekt in daje osnovno obliko| **2.** |konstrukcija iz lesenih in kovinskih delov nad tlemi|

gub ▶ 'gjb 'gibi: ž ⟨⟩ *guba* • 'ši:vat s 'ko:nčen d'vè: gi'bē: šivati z dvojno nitjo • 'd'žji: se (f) d'vè: 'gibe:, va d'vè: 'gibi: sključeno

guba gl. gub, gubanec, nabranec

gubanec ▶ 'giba:nc gi'ba:nca m ⟨⟩ *guba* |kar nastane pri namernem zapogjenju tkanine| ■ prim. tajka

gubati se gl. mrščiti

gubica¹ ▶ 'gubēca -e ž ⟨⟩ nizko usta, ustna odprtina: 'gu:tala sōn 'takō v'rō:č 'ča:i̇j, da sōn sē t'la 'gubēcō ō'garbat ■ gl. gobec

gubica² ▶ gē'bi:ca -e ž ⟨⟩ *gubica* |manjšalnica od gub|

gudan ipd. gl. goden ipd.

gugalnica gl. funcalika

guganje gl. ujkkanje

gugati gl. funcati

guglati ▶ 'guglat -an nedov. ⟨⟩ *piti v velikih požirkih*: 'guglat 'vi:nō

gulaž gl. golaž

guliti gl. drajsati

gumb gl. puca, škloca, tok¹

gumbek gl. tocek

gumbnica gl. luknjica

gumi ▶ 'gumi -ja m ⟨⟩ *gumi* |elastična snov, dobljena z vulkanizacijo kavčuka|: pōp'la:tē iz 'gumija

gumijast ▶ 'gumējast -a -ō prid. ⟨⟩ *gumijast* |ki je iz gume|: 'gumējasta 'pe:ta ■ gumijasta cev gl. šlavf

gumilastika ▶ gumē'lastēka -e ž ⟨⟩ *elastika* |trak z vpletenimi gumijastimi nitmi|

Guste ▶ 'guste -ta m ⟨⟩ *Guste* |moško ime|

gušiti ▶ 'gu:šēt -ēn nedov. ⟨⟩ *dušiti* |ovirati, oteževati dihanje|: 'ka:šēl' mē 'gu:šē ▶ **gušiti se** 'gu:šēt se **1.** *dušiti se* |s težavo dihati zaradi ovir| **2.** *jesti, požirati kaj tako hitro, da ovira dihanje*: 'vōu se 'gu:šē z 'dē:tel'ō

guta ▶ 'gū:ta -e ž ⟨⟩ **1.** *grča* |trdi del veje, ki je ostal v deblu, lesu| **2.** *buli* podoben izrastek na drevesnem deblu **3.** *trda bula, izboklina na človeškem ali živalskem telesu*

gutast ▶ 'gū:tast -a -ō prid. ⟨⟩ **1.** *ki ima grčaste izrastke*: 'gū:tastō 'd'f'vō **2.** *bulast, kepast*: c'jō:xa je 'gū:tasta

gutati ipd. gl. goltati ipd.

guzica ▶ 'guzēca -e ž ⟨⟩ slabš. *jedec, požrešnež*: v'ra:i̇ža 'guzēca! • preg. b'la:žēnō je 'pu:nō 'rōkēc *delavnih rok, delavcev*, a prek'l'ē:tō je 'pu:nō 'guzēc *jedcev, porabnikov*

gvant ▶ g'vant g'va:nta m ⟨⟩ **1.** [*gvant], *obleka*: g'vant je 'šō pō'mē:rt ▪ pō'rōčnē g'vant **2.** *oblačilo nasploh*: g'vant 'žē:xtat ▪ na 'ja:rkē 'pe:remō g'vant, na'pa:jamō b'lagu • š'ta:jerskē g'vant *dirndl* |ženska obleka, podobna vzhodnoalpski nemški noši|

gvantec ▶ g'va:ntac -a m ⟨⟩ *oblekica* |manjšalnica od gvant|

gvišen ▶ g'vi:šēn -šna -ō prid. ⟨⟩ *gotov, nedvomen* ▶ **gvišno** g'vi:šnō prisl. *gotovo*: 'nacō 'bō: g'vi:šnō 'daš ▪ g'vi:šnō sō se 'ka:j spō're:klē

H

h gl. k, v

ha ▶ 'xa medm. ⟨⟩ **1.** *ha* |posnema glas pri smejanju| **2.** *klic za odganjanje jastreba ali lisice*

habat ▶ 'xabat -a m ⟨⟩ *habat* |neprijetno dišeča trajnica z belimi cveti v velikih, ploščatih socvetjih|

habiti se ▶ 'xabit se -in se nedov. ⟨⟩ *kvariti se* |postajati neužiten, slab|: 'zɛ:l'e se 'xabi

hahar ▶ 'xaxar -ja m ⟨⟩ *prebrisanec* |prebrisan človek|

haj ▶ 'xa:ɨ medm. ⟨⟩ *izraža ugodje (pri kopanju v reki)*: 'xa:ɨ, 'xa:ɨ!

hajdi ▶ 'xajdɛ in xajdɛ'de: medm. ⟨⟩ *hitro! pojdi!*: 'xajdɛ 'ta:ncat

hajdide gl. hajdi

hajdučina ▶ xaj'du:čɛna -e ž ⟨⟩ *hud ropar, razbojnik*

hajduk ▶ 'xajdu:k xaj'du:ka m ⟨⟩ *ropar, razbojnik*

hajduški ▶ xaj'du:škɛ -a -ò prid. ⟨⟩ *hajduški* |ki se nanaša na hajduke|

hajka ▶ 'xa:ɨka -e ž ⟨⟩ *hajka* |manjša vojaška ali policijska akcija|

hajkati ▶ 'xa:ɨkat -an nedov. ⟨⟩ med narodnoosvobodilnim bojem *hajkati* |z manjšo vojaško ali policijsko akcijo nastopati proti partizanskim enotam|

haklih ▶ 'xa:klɛx -- -- prid. ⟨⟩ *zelo izbirčen, občutljiv (pri jedi, pri besedah)*

halabuka ▶ xala'buka -e ž ⟨⟩ *vpitje, hrup, trušč*

hamutelj ▶ xa'mü:tɛl' -tl'a m ⟨⟩ *kolikor more človek zgrabiti z eno roko ali govedo z gobcem*

hantov ▶ 'xa:ntɔf -tɔva -ò prid. ⟨⟩ *boleč zaradi razpok ali ranic*: 'se 'rɔkɛ: 'man 'xa:ntɔve

haptivi ▶ 'xaptɛt -in nedov. ⟨⟩ *močno si česa želeli, prizadevati si za kaj*

haračiti ▶ xa'ra:čɛt -ɛn nedov. ⟨⟩ *jemati na silo, brez dovoljenja, krivično si prisvajati*

harambaša ▶ xaram'baša -e m ⟨⟩ *močan človek, nasilnež*

haramonika gl. harmonika

haringa ▶ 'xa:rɛŋga -e ž ⟨⟩ *arnika 1.* |zdravilna gorska rastlina z rumenimi cveti, ostrega vonja| **2.** |tinktura iz te rastline|

harmica ▶ 'xarmɛca -e ž ⟨⟩ *mitnica, carinarnica*

harmonika ▶ xara'mɔ:nɛka -e ž ⟨⟩ *harmonika* |glasbilo s tipkami za obe roki in s kovinskimi jezički,

ki proizvajajo tone ob raztegotanju in stiskanju *meha*: 'ɔn 'muzɛka na xara'mɔ:nɛkɔ ▪ k'ra:ɨnska i 'ni:mška xara'mɔ:nɛka • xara'mɔ:nɛka g'rɛ: *godec, ki po poti igra na harmoniko* ■ gl. mehača

harta ▶ 'xarta -e ž ⟨⟩ **1.** [**karta*], *vozovnica*: 'xa:rte za 'cuk je rezer'vɛ:rala **2.** [**karta*], *živilska naka-znica*: 'cū:kɛr je na 'xa:rte **3.** *list v zvezku, knjigi*: pɔ'ri:sau je 'xa:rtɔ za 'xa:rtɔ ▪ 'e:nɔ 'xa:rtɔ va 'bū:kvcɛx je spɛs'ti:la **4.** (*igralna*) *karta*: 'xa:rte 'dɛl'it ▪ 'asa 'je:ml'e se 'xa:rte

hartanje ▶ xar'ta:n'e -a s ⟨⟩ *kartanje* |glagolnik od *hartati*: 'xa:rte pɔ xar'ta:n'ɛ rez'dɛ:l't

hartati ▶ 'xartat -an nedov. ⟨⟩ *kartati* |igrati igro s kartami|: 'xartat za 'dɛna:r

hartica ▶ 'xar:tɛca -e ž ⟨⟩ [**kartica*], *razglednica, dopisnica*: 'pi:sat 'xa:rtɛcɔ

hasek gl. hasen

hasen ▶ 'xa:sɛn -snɛ ž ⟨⟩ *korist, hasek*: 'ni:sɛ za ni'be:nɔ 'xa:sɛn

hasniti ▶ 'xa:sɛnt -snen nedov. ⟨⟩ *hasniti, koristiti, pomagati*: 'se s'kū:paj 'nič ne 'xa:snɛ

havptman ▶ 'xa:ʊtman -a m ⟨⟩ [**havptman*], *okrajni glavar, stotnik v stari Avstriji*

havtman gl. havptman

hbijanje gl. ubijanje

hbijati gl. ubijati

hbiti gl. ubiti

hčerkica ▶ š'čɛ:rkɛca -e ž ⟨⟩ *hčerkica* |manjšalnica od *hči*|

hči ▶ š'čɨ: š'čɛ:rɛ ž ⟨⟩ *hči* |ženska v odnosu do svojih staršev|: š'čɨ: je jed'na:ka 'ma:terɛ ■ gl. mala

hec ▶ 'xɛc -a m ⟨⟩ *šala, potegavščina*

hecati se ▶ 'xɛcat se -an se nedov. ⟨⟩ *šaliti se* |delati, pripovedovati šale|

hecen ▶ 'xɛcɛn -cna -ò prid. ⟨⟩ *šaljiv, neresen*: 'xɛcɛn 'fant

hefta ▶ 'xɛ:fta -e ž ⟨⟩ *rahlo preden sukanec za spenjanje urezanih delov oblačila pred šivanjem*

heftati ▶ 'xɛ:ftat -an nedov. ⟨⟩ *s hefto spenjati urezane dele oblačila*

hej ▶ 'xɛɨ medm. ⟨⟩ *hej* |izraža opozorilo|

hekljanje ▶ xek'l'a:n'e -a s ⟨⟩ *kvačkanje* |glagolnik od *hekljati*|

hekljati ▶ 'xekl'at -an nedov. ⟨⟩ *kvačkati* |delati okras, tkanino z uporabo kvačke in nitij|

heknodelj ▶ xek'no:dél' -dl'a m ⟨⟩ *kvačka* |podolgovat tanjši, na enem koncu ukrivljen predmet za kvačkanje|

hekt ▶ 'xəkt -a m ⟨⟩ [**hektj*], *hektoliter*

hektar ▶ xək'tar -ja m ⟨⟩ *hektar* |ploščinska mera, 100 a|

hektoliter ▶ 'xəktolitér -tra m ⟨⟩ *hektoliter* |prostorninska mera, 100 litrov| ■ gl. hekt

heler ▶ 'xɛ:l'ar -ja m ⟨⟩ *heler*, *vinar* |najmanjša denarna enota v stari Avstriji, pol solda|

heljar gl. heler

herc ▶ 'xɛ:rc -a m ⟨⟩ *srce* |igralna karta z enim ali več znaki v obliki srca|

hi ▶ 'xi: medm. ⟨⟩ klic konju *naprej*

hica ▶ 'xica -e ž ⟨⟩ *huda vročina*: ôt 'xice me g'la:va 'buli:

hicik ▶ 'xicék -- -- prid. ⟨⟩ ekspr. *prenagel*, *vročekrven*

hidoba gl. hudoba

hija ▶ 'xi:ja medm. ⟨⟩ klic konju *naprej*

hiljada ▶ 'xil'ada -e ž ⟨⟩ *tisoč* |izraža tisoč enot|

hiljadarka ▶ xil'a'da:rka -e ž ⟨⟩ *tisočak 1.* |vrednost tisoč denarnih enot|: ôt xil'a'da:rke mé je ôs'ta:lô 'iše s'tu: di'na:rjev **2.** |bankovec v tej vrednosti|

hinavski gl. podrepen, poniglav

hinderhonder gl. žandrat

hiranje ▶ 'xɛ:ran'e -a s ⟨⟩ *hiranje* |glagolnik od hirati|

hirati ▶ 'xɛ:rat -an nedov. ⟨⟩ *hirati* |postajati oslabel, onemogel zaradi počasnega pojemanja življenjskih moči|

hiša ▶ 'xi:ša -e ž ⟨⟩ **1.** *hiša* |stavba, namenjena zlasti za bivanje ljudi|: 'ta: 'xi:ša je iz b'rü:n ▪ 'dè:lat 'xi:šo ▪ s'kèj'dén se 'dž'i: 'xi:še **2.** *hiša* |družinska skupnost, družina|: 'ka: je p'rišo is špi'ta:la, je p'ri 'xi:še d'règač ▪ 'ni:ma be'sè:de p'ri 'xi:še njegovega mnenja domači ne upoštevajo ▪ ôt 'xi:še sò jò ekspè:dè:ralè **3.** *hiša* |glavni stanovanjski prostor v kmečki hiši|: pò 'xi:šè je 'jaku 'grdu ▪ 'furt 'nèkaj is'ti:če pò 'xi:šè **4.** *kmetija, posestvo*: g'vi:šnò 'ma 'kaj 'duga na 'xi:šè ▪ 'že:na je gòspò'da:rèla p'ri 'xi:šè • pò 'xi:šax 'xo:it' zaradi revščine imeti pravico do hrane, oskrbe po en dan pri določeni hiši, družini v vasi, občini; prim. numara • 'ro:bò prò'da:vajò pò 'xi:šax blago ponujajo neposredno stanovalcem • p'rišla je p'ra:znèx 'ru:k k 'xi:šè poročila se je z malo dote • pres'tò:pèt p'rak 'xi:še priti k ljudem ■ domača hiša gl. domovina; javna hiša gl. kupleraj

hišen ▶ 'xi:šén -šna -ò prid. ⟨⟩ *hišen 1.* |ki se nanaša na hišo /stavbo|: 'xi:šnè p'rak ▪ 'xi:šna štè'vi:l'ka **2.** |ki se nanaša na hišo /prostor|: 'xi:šne 'ro:me sò

pò'fa:rbalè ▪ 'xi:šna v'ra:ta ▪ 'xi:šna 'ka:mbrá soba z vhodom iz hiše

hišica ▶ 'xi:šéca -e ž ⟨⟩ *hišica 1.* |manjša stavba, namenjena zlasti za bivanje ljudi| **2.** |zunanje ogrodje polža|: 'pu:ževa 'xi:šéca ■ *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime p'ri 's'ta:rè 'xi:šéčè.*

Hišni ▶ 'xi:šnè -èx m mn. ⟨⟩ *Hišni* |hišno ime|: p'ri 'xi:šnèx

hitanje gl. hitenje

hitati gl. hiteti

hitenje ▶ xi'ta:n'e -a s ⟨⟩ *hitenje* |glagolnik od hiteti|

hiter gl. fleten, nagel

hiteti ▶ 'xitat -an nedov. ⟨⟩ *hiteti* |hitro delati, opravljati kaj|: 'xitaj g'ra:bèt ▪ xi'ta:ite, 'daš 'bò: ■ gl. brizgati, šibati

hitro gl. ajdi, brzo, hajdi

hitrost gl. brzina

hlače ▶ x'la:če x'la:č ž mn. ⟨⟩ *hlače* |oblačilo, ki obdaja spodnji del telesa in vsako nogo posebej|: x'la:če je is'pa:rau ▪ 'ca:ixaste x'la:če ▪ x'la:če is kaŋ'ga:rna ▪ s x'la:čamè k're:še pri hoji tolče peto ob peto, hlačnico ob hlačnico ▪ 'no:tran'e x'la:če spodnje hlače • ekspr. x'la:če se mé t're:sejò bojim se, strah me je • p'ri 'tè: 'xi:šè 'že:na x'la:če 'no:sè odloča, ukazuje • x'la:če na 'dgvè del drevesa, kjer se vrh razcepi v dva kraka

hlačevina gl. cajh

hlačice ▶ x'la:čéce -čèc ž mn. ⟨⟩ *hlačice, hlačke*

hlačke gl. hlačice

hlačni ▶ x'la:čnè -a -ò prid. ⟨⟩ *hlačni* |ki se nanaša na hlače|: x'la:čnè t'ra:k tè 'bingl'a

hlačnica ▶ x'la:čénca -e ž ⟨⟩ *hlačnica* |del hlače, ki obdaja posamezno nogo|: pòd'vi:ajt sè x'la:čnèce ▪ s'k'p'pat x'la:čnècò

hlad ▶ x'la:t x'lada m ⟨⟩ *hlad* |zmerno nizka temperatura|: va x'la:dè smò 'jü:žnalè ■ gl. mrzlina

hladan gl. hladen

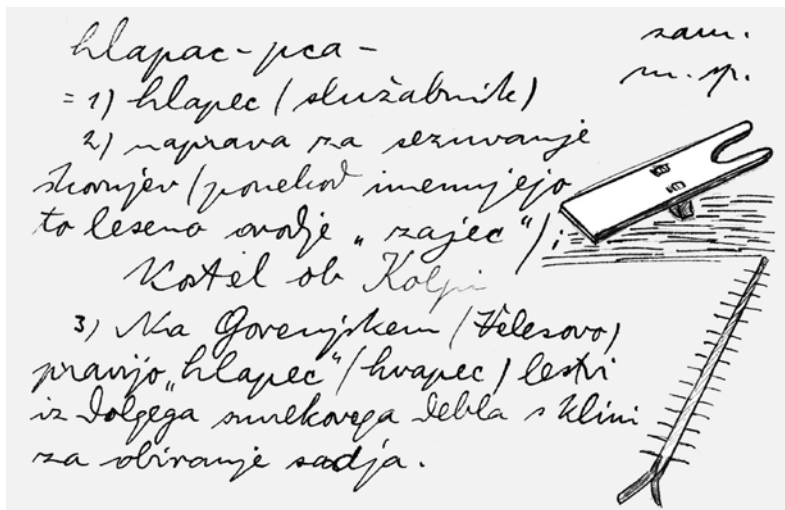
hladen ▶ x'ladan x'la:dna x'ladnu prid. ⟨⟩ *hladen* |ki ima zmerno nizko temperaturo|: x'la:dna 'je:sen ▶ **hladno** x'ladnu prist. *hladno*: 'danas je 'jaku x'ladnu

hladilnik ▶ xla'di:lnèk -a m ⟨⟩ *hladilnik* |naprava za shranjevanje pokvarljivega blaga, zlasti živil, pri nizki temperaturi|

hladiti ▶ x'ladit -i:n nedov. ⟨⟩ *hladiti* |delati kaj hladno|: m'lè:kò x'ladi:t ▪ f'sè:ncè smò se xla'di:lè

hlapček ▶ x'la:pčèk -a m ⟨⟩ *deček, mladenič*: 'lè:pè 'mò:j x'la:pčèk

hlapec ▶ x'la:pac -pca m ⟨⟩ **1.** *hlapec* |stalno najet moški na kmetiji za pomoč pri kmečkih delih|: x'la:pac k'lò:mpa 'kòlè x'lè:va **2.** *zajec* |priprava za sezuvanje škornjev| ■ *hlapec*

hlapec

hlebček gl. krvajček

hlebec ▶ x'lè:bac -pca m (⟨) hlebec |večjemu krogel-
 nemu odseku podobno oblikovan kruh|: x'lè:bac
 'načet ▪ čè:u x'lè:bac je pr'ne:sò ■ gl. krvajec

hlev ▶ x'lè:f x'lè:va m (⟨) hlev |stavba, prostor za biva-
 nje domačih živali, zlasti večjih|: b'lagu je s'pü:stò
 is x'lè:va ▪ 'li:na na x'lè:vè ● va 'xi:sè je kò x'lè:vè
 zelo umazano ■ gl. štala

hlevček gl. hlevec, štalica

hlevec ▶ x'lè:vac x'lè:vfa m (⟨) hlevček, hlevec:
 s'vi:n'ské x'lè:vac ▪ za'pa:žen x'lè:vac

hleven ▶ x'lè:vèn -vna -ò prid. (⟨) hleven |ki se nanaša
 na hlev|: k'ra:va se je pòs'ra:la na x'lè:vnèn p'ra:gè
 ▪ x'lè:vna v'ra:ta

hlipanje ▶ x'li:pan'è -a s (⟨) hlipanje |glagolnik od hli-
 pati|

hlipati ▶ x'li:pat -pl'en nedov. (⟨) hlipati |sunkovito, pri-
 dušeno jokati|

hloja ▶ x'lò:ja -e ž (⟨) hoja, jelka: x'lò:je 'be:l't, k'lè:stèt,
 zarè'žè:vət ▪ s'mo:la cv're is x'lò:je ■ K V rabi je (na
 vprašanje »kje«) ledinsko ime mej' x'lò:jamè.

hlojev ▶ x'lò:jev -jeva -ò prid. (⟨) hojev, jelov, jelkov:
 x'lò:jeve 'lèt:tence

hlojca ▶ x'lò:jevna -e ž (1. hojev, jelov, jelkov
 les 2. hojeve, jelove, jelkove vejice, ki se rabijo za
 steljo

hlojica ▶ x'lò:ica -e ž (⟨) hojica, jelkica ■ K V rabi je
 (na vprašanje »kje«) ledinsko ime pr' x'lò:jcè.

hlojka ▶ x'lò:ika -e ž (⟨) jelka |iglasto drevo s plo-
 ščatimi iglicami in gladkim belkasto sivim lubjem|:
 x'lò:ike rezrè'je:vət

hlojkica ▶ x'lò:ikèca -e ž (⟨) hojica, jelkica

hmakniti gl. umakniti

hmikati gl. umikati

hmiriti se gl. umiriti se

hmiti gl. umiti

hmivanje gl. umivanje

hmivati gl. umivati

hmoriti se gl. umoriti se

hmreti gl. umreti

hmukniti gl. umolkniti

hod ▶ 'xò:t 'xòda m (⟨) hoja |premikanje s koraka-
 njem|: t'ri: 'vü:re 'xòda

hoda ▶ 'xòda medm. (⟨) za spodbujanje otroka k hoji, ko
 se uči hoditi: 'xòda, 'xòda!

hodati ▶ 'xòdat -an nedov. (⟨) otr. hoditi |premikati se s
 korakanjem|

hoditi ▶ 'xò:it in 'xò:it' 'xò:dèn nedov. (⟨) hoditi 1. |pre-
 mikati se s korakanjem|: ne 'mò:re 'več 'xò:it' 'xò:it
 pò s'tazè ▪ na'la:xkò, 'tešku 'xò:it ▪ pò'ko:ncè 'xò:it
 ▪ 'tù:kaj je ne'va:rnò 'xò:it 2. |večkrat opraviti ka-
 ko pot|: 'xò:it k 'ma:sè ▪ 'xò:it na 'sò:ncè 3. |izraža,
 da se osebek ukvarja z delom, dejavnostjo, ki jo
 nakazuje določilo|: 'xò:it va s'lü:žbò ▪ d'règda sò
 'ma:lò 'xò'di:lè (f) š'kò:lò 4. |prizadevati si pridò-
 biti ljubezensko naklonjenost kogal|: 'tòne 'xò:dè
 za 'nežò 5. |izraža, da je osebek oblečen, obut,
 kot nakazuje določilo|: ci'ganska 'dèca 'xò:dèjò
 pò'zi:mè 'bo:sa ● s'či: 'xò:dè pò s'la:bèx 'pò:tèx ži-
 vi razuzdano ● 'xò:it k 'no:gan hoditi peš ● 'kò:t sè
 'xò:dò? kje si bil, se mudil, zadrževal? ● ekspr. 'ka:ij
 tè 'xò:dè pò g'lavè o čem premišljuješ, na kaj mi-
 sliš ● pò 'xi:šax ali 'numarax 'xò:it' zaradi revščine
 imeti pravico do hrane, oskrbe po en dan pri dolo-
 čeni hiši, družini v vasi, občini ● 'pè:tl'arjè 'xò:dèjò
 'kòlè 'nas prihajajo k nam prosit, prosjačiti ● 'xò:dè

k sò'sè:dè x 'va:s jo obiskuje, hodi na obiske k njej
 ● p'ra:vějò, da pò'ko:ina 'ze:na 'nazaj 'xò:dè se vra-
 ča iz onstranstva ■ gl. bavkati, klefeti, klempati,
 klompati, kolovratiti, koračiti, prohajati

Hoffmanov: Hoffmanove kapljice gl. hohmaniš

hohmaniš ▶ 'xò:xmaniš -a m () Hoffmanove kaplji-
 ce: 'xò:xmaniša na'ka:pl'è na 'cu:kèr

hohnalo ▶ 'xò:xnalò -a s () **1.** hohnjavec, nosljavec
2. neroden, boječ človek

hohnanje ▶ 'xò:xnan'è -a s () hohnjanje |glagolnik
 od hohnati|

hohnati ▶ 'xò:xnat -an nedov. () **1.** hohnjati, nosljati
 |govoriti tako, da uhaja zrak tudi skozi nosno vo-
 ttilino| **2.** nerazložno, boječe govoriti: 'ne vèn, 'ka:ij
 'xò:xna

hohnanje gl. hohnanje

hohnjati gl. hohnati

hohnjavec gl. hohnalo, šošnalo

hoja ▶ 'xò:ja -e ž () hoja |premikanje s korakanjem|:
 'tò: je pò'ča:sna 'xò:ja ▪ p'f 'xò:jè se je o'p'e:rau na
 'pa:l'cò ■ gl. hod, korak; /jelka/ gl. hloja

hojev gl. hlojev

hojica gl. hlojica, hlojkica

hojti gl. hoditi

holovanj ▶ xòlò'va:m' -a m () hrup, vpitje

holovanjiti ▶ xòlò'va:n'èt -èn nedov. () hrupno govo-
 riti, vpiti

homoseksualec gl. buzerant

hop ▶ 'xòp medm. () hop |izraža spodbudo pri skoku| ■
 gl. hopa, hoptala

hopa ▶ 'xòpa medm. () hop |izraža spodbudo pri skoku|

hopala ▶ 'xòpala medm. () hop |izraža spodbudo pri
 skoku|

hor ▶ 'xò:r -a m () dihur |roparska žival z žlezami
 smradnicami ob zadnjici|: 'xò:r je pò'dü:šo 'pi:ščeta
 ● s'm'f'di: kò 'xò:r zelo, močno

horuk ▶ xò'rúk medm. () pri skupnem dvigu, premiku česa težkega
 horuk |izraža spodbudo|

hoste ▶ 'xò:ste 'xò:st ž mn. () bukovo gozd: g'r'e:mò (f)
 'xò:ste pò 'd'f'va ▪ 'k'f'l'e sò ódv'lè:klè is 'xò:st ▪ 'pò:t
 sò pò'da:l'šalè dó 'xò:st ■ ☒ V rabi sta ledinski ime-
 ni "čopnarske 'xò:ste in "dè'la:čke 'xò:ste.

hostija ▶ 'xò:stèja -e ž () hostija |okrogla ploščica
 iz nekvašenega pšeničnega testa za obhajanje|:
 'xò:stèjò pòz'dignt

hot ▶ 'xò:t medm. () klic konju hot |na desno|

hotel ▶ xò'te:l' -a m () hotel |večji gostinski obrat, v
 katerem se dobiva prenočišče in hrana|

hotelir ▶ xò'te:l'e:r -ja m () hotelir |lastnik hotela|

hotelirka ▶ xò'te:l'e:r:ka -e ž () hotelirka |lastnica ho-
 tela ali hotelirjeva žena|

hoteti ▶ nedoločnika ni 'čò 'òč 'če, mn. č'mò č'te 't'e:, nedov.

() **1.** hoteti |izraža voljo, željo osebk(a)| da sam
 uresniči dejanje|: 'več 'ma, 'več 'če 'è'mèt ▪ 'n'e:če
 p'ro:dat 'xi:še ▪ 'pas 'n'e:če 'jèst ▪ 'd'e:nè, 'ka:mar
 'òč **b)** da kdo drug uresniči dejanje|: 'akò č'te, ga
 pò'zo:ven ▪ 'kada 'n'e:če, pa ga 'p'üstè! **2.** hote-
 ti |imeti voljo, željo, zahtevo po čem|: 'dè'lòfèč 't'e:
 'è'mèt 'v'e:čeje p'la:če ▪ 'òn 'če 'pit **3.** hoteti |izraža
 a) da dejanje kljub zaželenosti ne nastopi|: na 'tè:x
 'ni:vax še'ni:ca 'n'e:če 'ra:st ▪ 'laxkò bè na'r'e:dò, pa
 'n'e:če ▪ 'kò:rda 'n'e:če 'gò:r **b)** da se dejanje kljub
 pričakovanju ne bo zgodilo|: 'pas te 'n'e:če g'ri:zènt
 ▪ 'ti:ce 'n'e:te 'zubana ▪ 'nič tè 'n'e:če ne bo ti sto-
 ril hudega **4.** hoteti |izraža možnost, negotovost,
 nujnost|: 'ka:ij 'čò 'nare:jt? ▪ 'ka:ij č'mò 'van 'da:tè?
5. [*hoteti] |izraža a) močno zanikanje|: 'kòkò:
 č'mò jèx 'pò:znat? ne poznamo jih, kako naj bi jih
 poznali **b)** nemožnost, nepotrebnost|: 'kòkò: 'čò
 p'la:tèt, ka ne 'mò:ren kako naj plačam **6.** [*ho-
 teti], pomagati, koristiti: 'ka:ij mè 'če 'vi:nò, ka
 'ne smèn 'pit **7.** hoteti |izraža sprjaznjenje z da-
 nim dejstvom|: pò's'lü:šau je, 'ka:ij pa 'če d'rü:gèga
 kaj je pa hotel drugega **8.** hoteti |izraža nedoloč-
 nost, poljubnost, posplošenost|: za'radè 'me:ne naj
 'bò:, 'ka:r 'če ▪ naj 'bò:, 'kòkò: 'bò: ▪ 're:cte, 'ka:r
 č'te ● 'dè:la, 'kòkò: d'rü:gè 't'e: ne more uveljavljati
 svojih želj, svoje volje ● òt s't'ra:xa, (f) s't'ra:xè 'če
 g'lix 's'kò:p'nt zelo se boji ● 'tò: 'dè:lò 'če 'nas g'lix
 v'gò'no:bèt nas zelo izčrpava, utruja ● 'pò:stòu mè
 'n'e:če 'p'èjt na 'nògò: čevlja ne morem obuti ● òt
 s't'rašnih s'k'f'bi 'če se mè g'lix z'mè:šat se mi bo še
 zmešalo ▶ **hoteti se** nedoločnika ni, 3. os. ed. 'če se hoteti
 se |izraža voljo, željo osebk(a), da sam uresniči kako
 dejanje|: 'danas se mè 'n'e:če se mi ne da, ne ljubi ■
 prim. kov³, kovar

hov ▶ 'xòu medm. () hov |posnema pasji glas|: 'xòu!
 'xòu!

hpirati se gl. upirati se

hprek gl. vprek

hpreti se gl. upreti se

hrambati ▶ x'rambat -an nedov. () hrustati |drobiti
 z zobmi kaj trdega ali krhkega, tako da se sliši-
 jo kratki, odsekani glasovi|: 'kòn' x'ramba 'dè:tel'ò

hrana ▶ x'ra:na -e x'rane: ž () hrana **1.** |kar sprejema
 organizem zaradi snovi, potrebnih za rast in ob-
 stoj, ali te snovi|: pò'iskat x'ra:nò ▪ x'ra:na in pi'ja:ča
 ▪ 'mè:šana x'ra:na iz živil rastlinskega in živalskega
 izvora **2.** |kar je pripravljeno kot jed za redno
 dnevno uživanje|: 'kù:xat x'ra:nò ▪ x'ra:nò x 'vü:sta
 'no:sèt ▪ x'ra:nò 'pü:ščajò v 'rò:l'è ▪ 'dòbra x'ra:na
 ▪ prepò'vè:dalè sò mè 'masnu x'ra:nò ▪ 'la:xka
 lahko prebavljiva, t'e:ška x'ra:na težko prebavlji-
 va ▪ re'di:vna, zd'ra:va x'ra:na ▪ s'vi:n'ska x'ra:na

3. |kar se potrebuje zlasti za prehranjevanje ljudi|: 'dè:lat za x'ra:nò i za g'vant ▪ pò'zi:mè 'rižnè p'ri:lèčnò òd'lè:žèjò p' x'ra:nè • 'bit na x'ra:nè uživati redne dnevne obroke hrane pri kom • 'ò:na 'ma 'dè:lòfca na x'ra:nè jim daje redne dnevne obroke hrane • 'sò x'ra:nò je iz'me:tauj is 'se:be kar je pojedel • 'dèlajò òp s'vaji x'ra:nè med delom se hranijo z lastno hrano • 'me:xka x'ra:na neizdatna

■ gl. košta, mečava

hranilnica gl. kasa, šparkasa

hraniti ▶ x'ra:nt -nèn nedov. () **1.** hraniti |dajati komu hrano|: 'ma:tè x'ra:nè 'dè:te **2.** preživljati, vzdrževati: 'sin x'ra:nè s'ta:rèje ▶ **hraniti se** x'ra:nt se jesti, uživati: 'òn se x'ra:nè va òšta'ri:jè

hranljiv gl. pitoven

hrapav gl. grampast, grampav

hrast ▶ x'ra:st -a m () **hrast** |veliko listnato drevo z navadno hrpavim debelom in trdim lesom|: x'ra:st 'ma ve'li:ke kòre'n'i:ne ▪ 'pòseč x'ra:st ■ prim. cer

hrastiček ▶ xras'ti:ček -čka m () **hrastiček** |manjšalnica od hrast|

hrastje ▶ x'rastjè -a s () **hrastje, hrastov gozd** ■ [K] V rabi je ledinsko ime 'x'rastjè.

hrastov ▶ x'ra:stòf -tòva -ò prid. () **hrastov** |ki se nanaša na hrast|: x'ra:stòf 'lè:s ▪ x'ra:stòve 'dò:ge

hrastovina ▶ x'ra:stòvèna -e ž () **hrastovina** |hrastov les|

hrbet ▶ 'x'rbat 'x'rp̩ta m () **hrbet 1.** |del človeškega ali živalskega trupa ob hrbtenici|: 'x'rbat me 'buli: **2.** |hrbtina stran telesa|: 'leži:, p'la:va na 'x'rp̩tè • ekspr. pò 'x'rp̩tè jèx je 'dò:bò tepen je bil

hrbtenica ▶ x'rp̩'tè:nca -e ž () **hrbtenica** |del telesnega ogrodja iz vretenc, ki poteka na hrbtini strani trupa|: x'rp̩'tè:ncò sè je v'la:mau

hrbtišče ▶ x'p̩'ti:šče -a s () **hrbtišče** |del svinjske hrbtenice z nekaj mesa|

hrbudje ▶ x'p̩'bü:dje -a s () **debelo rastlinje, ki ga živina nerada je** ■ gl. hrbudovina

hrbudovina ▶ x'p̩'bü:dòvèna -e ž () **debelo rastlinje, ki ga živina nerada je** ■ gl. hrbudje

hrebati ▶ x're:bat -an nedov. () ekspr. tolči, udarjati: x're:balè sò pò 'lè:dè, 'dòkle ga 'ni:sò rezd'rò'bi:lè

hren ▶ x'ren x're:na m () **hren** |začimbna rastlina z velikimi listi ali njena korenika ostrega, pekočega okusa|: 'lüt:x'ren

hrenovka ▶ x're:nòfka -e ž () **hrenovka** |tanjša klobasa z nadevom iz drobno seseklanega mesa in maščobe|

hrepetanj ▶ xrepe'ta:n' -a m () **zelo glasen, neprimeren smeh**

hrepetanje ▶ xrepe'ta:n'è -a s () **glagolnik od hrepetati se**

hrepetati se ▶ x're'pe:tat se x're'pe:čèn se nedov. () **zelo glasno, neprimerno se smejati**

hreskanje ▶ x're:skan'è -a s () **treskanje** |glagolnik od hreskati|

hreskati ▶ x're:skat -an nedov. () **treskati 1.** |povzročiti močne pake ob razelektritvi ozračja|: gr'mè:lò je i x're:skalò **2.** v zvezi s strela |zaradi visoke napetosti ob razelektritvi ozračja preskakovati s telesa na telo in povzročati močne pake|: st're:la x're:ska **3.** |slišno, plosko padati|: 'bü:kve sò x're:skale pò 'x'ò:stax, ka: sò pò'dè:ralè

hreskniti ▶ x're:skènt -knèn dov. () **tresčiti 1.** |povzročiti močen pok ob razelektritvi ozračja| **2.** |slišno, plosko pasti|: x'ra:st je x're:sknò 'na kla

hreščanje ▶ xreš'ča:n'è -a s () **hreščanje** |glagolnik od hreščati|

hreščati ▶ x're:šcat x'reščin nedov. () **1.** hreščati |dajati nečist, s šumi pomešan glas|: xara'mò:nèka x'rešči **2.** govoriti z nečistim, hreščavam glasom|: 'takò je prex'lajen, da x'rešči

hreščiti ▶ x're:šcèt -èn dov. () **1.** tresčiti |povzročiti močen pok ob razelektritvi ozračja| **2.** ekspr. [*treščiti] |slišno, plosko pasti|: 'd'rvò je x're:šcèlò na 'cè:stò

hrga ▶ 'x'rga -e ž () **1.** grča |trdi del veje, ki je ostal v deblu, lesu|: sè'kè:ra òd'lè:ta òt 'x'rgè **2.** buli podoben izrastek na drevesnem deblu: ve'li:kò x'ra:stòvò 'x'rgò je òt'te:sau **3.** zelo trda bula, izboklina na človeškem ali živalskem telesu

hrgov ▶ 'x'rgòf -gòva -ò prid. () **grčav** |poln grč|: 'x'rgòve 'daskè:

hrib ▶ x'rip x'ri:ba m () **hrib** |višja vzpetina zemeljskega površja|: x'ri:bè se 'ja:snò 'vi:dèjò ▪ v'p̩x x'ri:ba

Hrib ▶ 'x'rip 'x'ri:ba m () **Hrib pri Fari** |ime naselja|: na 'x'ri:bè ■ prim. Hribljan, Hribljanka, hribski

hribček ▶ x'ripček -a m () **hribček** |manjšalnica od hrib| ■ gl. grincelj

Hribljan ▶ 'x'rib'l'a:n 'x'rib'l'a:na m () **Hribljan** |prebivalec naselja Hrib pri Fari| ■ prim. Hrib

Hribljanka ▶ 'x'rib'l'a:nka -e ž () **Hribljanka** |prebivalka naselja Hrib pri Fari| ■ prim. Hrib

hribski ▶ x'ripskè -a -ò prid. () **hribski** |ki se nanaša na Hribljane ali na naselje Hrib pri Fari| ■ prim. Hrib

hripa ▶ x'ri:pa -e ž () **gripa** |nalezljiva bolezen z vročino in vnetjem dihal|: nalez'l'i:va x'ri:pa

hripanje ▶ x'ri:pan'è -a s () **hripanje** |glagolnik od hripati|

hripati ▶ x'ri:pat -pl'en nedov. () **hripati** |hripavo govoriti|

hripav ▶ x'ri:pòf -pòva -ò prid. () **hripav** |ki ima zaradi vnetja glasilk nejasen, nečist glas|

hriпов gl. hripav

hrkanje ▶ 'xřkan'ë -a s ⟨⟩ *smrčanje* |glagolnik od hrkati|

hrkati ▶ 'xřkat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *smrčati* |dajati pri dihanju v spanju hrkajoče, piskajoče glasove|: 'cê:lò 'nò:č 'xřka **2.** ekspr. *tepsti, pretepati*: 'mò:š jò 'xřka

hrkniti ▶ 'xřkënt -knen dov. ⟨⟩ ekspr. *udariti* |sunkovito dotakniti se koga, navadno z namenom prizadeti bolečino|: pò g'la:vè ga je 'xřknò

hrmetun ▶ xř'metü:n -me'tü:na m ⟨⟩ *koruza* |enoletna rastlina z velikimi storži ali njeno seme|: xř'metü:n 'rü:žët

hrmetunček ▶ xřme'tü:nčëk -a m ⟨⟩ *manjšalnica od hrmetun*

hrmetunka ▶ xřme'tü:nka -e ž ⟨⟩ *koruznica* |koruzna slama|

hrmetunov ▶ xřme'tü:nòf -nòva -ò prid. ⟨⟩ *koruzen* |ki se nanaša na koruzo|: xřme'tü:nòvè št'rü:klè

hrmetunovišče ▶ xřme'tü:nòfče -a s ⟨⟩ *koruzišče* |njiva, na kateri je rasla koruza|

hrndati ▶ 'xřndat -an nedov. ⟨⟩ *povzročati kratke, nizke glasove pri trganju trave ali žetvi žita*: gò'vë:dò 'xřnda t'ravo: je, povzročajoč take glasove ▪ ža'n'i:ce 'xřndajò 'je:čmen žanjejo, povzročajoč take glasove

hrnodelj ▶ xř'no:dl'è -dl'a m ⟨⟩ *lasnica, lasna sponka*: s xř'no:dl'è sè je s'p'e:la za'v'itak

hrom ▶ x'ròm x'ro:ma -ò prid. ⟨⟩ *hrom* |ki se ne more premikati, zlasti ne hoditi|

hropeti ▶ x'ro:pët -ën nedov. ⟨⟩ *hropeti* |dihati z grgrajočimi, piskajočimi glasovi|

hrostati ▶ x'rò:stat -an nedov. ⟨⟩ *hrustati* **1.** |drobiti z zobmi kaj trdega ali krhkega, tako da se slišijo kratki, odsekani glasovi|: 'pas x'rò:sta 'kusti: **2.** |dajati kratke, odsekane glasove pri drobljenju česa trdega ali krhkega z zobmi|: 'cu:kër x'rò:sta pòd 'zòbmi: **3.** |dajati hrustanju podobne glasove|: 'lë:t na 'pò:tè x'rò:sta

hrostljati ▶ x'rò:stl'at -an nedov. ⟨⟩ *hrustljati* |narahlo hrustati|: pe'čë:nò 'mesu: x'rò:stl'a

hrošč ▶ x'ròšč x'rò:šča m ⟨⟩ *koloradski hrošč* |hrošč z rumenimi in črnimi progami na sprednjih kriilih, katerega ličinke uničujejo krompirjevo listje|: 'le:tòs je 'do:stè x'rò:ščëf |gl. bavkec, žužek; majski (= rjav) hrošč gl. keber

hroščev: hroščevo leto gl. leto

hroščiti ▶ xro:ščët -ën dov. ⟨⟩ ekspr. *treščiti* |slišno, plosko pastil|: 'dřvò je x'rò:ščëlò na 'cè:stò

hrskati ▶ 'xřskat -an nedov. ⟨⟩ *hrskati* |dajati ostre, rezke glasove|

hrtišče gl. hrbtišče

hrup gl. halabuka, holovanj, šrapun, zlodej

hrupiti ▶ x'rupët -ën dov. ⟨⟩ ekspr. *začeti hlastno jema-*

ti, jesti: 'dëca x'rupëjò na 'sadje: ▪ 'ti:ce sò x'rupële na grò:zdje

hrustanje ▶ x'ru:stan'ë -a s ⟨⟩ *hrustanje* |glagolnik od hrustati|

hrustati ▶ x'ru:stat -an nedov. ⟨⟩ *hrustati* |drobiti z zobmi kaj trdega ali krhkega, tako da se slišijo kratki, odsekani glasovi|: 'vòu x'ru:sta 'dè:tel'ò ▪ 'ja:bòka x'ru:stamò |gl. hrambati, hrostati

hrustljati gl. hrostljati

hruška ▶ x'rü:ška -e ž ⟨⟩ *hruška* |sadno drevo ali njegov pečkati sad stožčaste oblike|: x'rü:škò 'dřmat ▪ x'rü:ške sò več z'rè:le • ta čřna x'rü:ška vrsta tepke, ki daje najboljši mošt • ta r'ja:va x'rü:ška vrsta tepke ali njen sad |prim. miška

hruškica ▶ x'rü:škëca -e ž ⟨⟩ *hruškica* |manjšalnica od hruška| • 'bòže x'rü:škëce plodovi gloga

hruškov ▶ x'rü:škòf -kòva -ò prid. ⟨⟩ *hruškov* |ki nanaša se na hruško|: x'rü:škòva ra'ki:ja

hruškovec ▶ x'rü:škòvac -kòfca m ⟨⟩ *hruškovec* |hruškov mošt|

hrvaščina ▶ xř'va:ščëna -e ž ⟨⟩ *hrvaščina* |hrvaški jezik|

Hrvaška gl. Hrvatsko

hrvaški gl. hrvatski

Hrvaško gl. Hrvatsko

Hrvat ▶ 'xřvat 'xř'va:ta m ⟨⟩ *Hrvat* |pripadnik hrvaškega naroda| |prim. Hrvatsko

Hrvatica ▶ 'xřva'ti:ca -e ž ⟨⟩ *Hrvatica* |pripadnica hrvaškega naroda| |prim. Hrvatsko

hrvatski ▶ xř'va:ckë -a -ò prid. ⟨⟩ [*hrvatski], *hrvaški*: xř'va:cke 'pòs'tè:ne *Podstene* |ime naselja na Hrvaškem, vzhodno od Slavskega Laza| |prim. Hrvatsko

Hrvatsko ▶ 'xř'va:ckò -ëga s ⟨⟩ [*Hrvatsko], [*Hrvatska], *Hrvaško, Hrvaška*: na 'xř'va:ckën |prim. Hrvat, Hrvatica, hrvatski

hu ▶ 'xu medn. ⟨⟩ *hu* |izraža začudenje|

hud ▶ 'xü:t 'xü:da 'xidu prid. ⟨⟩ *hud* **1.** |ki napada človeka|: 'xü:da z'vè:r ▪ 'mü:xe sò 'xide: **2.** |ki prinaša trpljenje, težave|: 'xü:da 'lë:ta ▪ 'bëla je 'xü:da 'nò:č **3.** |ki se pojavlja v visoki stopnji, v močni obliki|: 'xü:da 'zi:ma • 'xü:da 'muzëka težko, zahtevno delo, velika težava • 'xü:dè 'lë:s rdeči dren |grmičasta rastlina z rdečimi mladikami, belimi cveti in črnimi plodovi| • 'xidu 'mesu: divje meso |nepravilno razraslo tkivo v rani, ki se slabo celi| ▶ **hudi** 'xü:dè -a 'xidu sam. *hudi*: 'xü:da je *hudo* je, težko se živi

hudič gl. ajnumar, antikrist, mrčes, šent, vrag, zlodej

hudiček gl. vražiček

hudo gl. fejest prisl.

hudoba ▶ x¹do:ba -e ž ⟨ ⟩ *hudoba, hudič*

hudobec gl. mrčes, šratelj

hudoben gl. pasji

hudobnež gl. vragodušnik

huhu ▶ xu¹xu: medm. ⟨ ⟩ *huhu* |*posnema glas sove*|

hujskati gl. puntati, šuntati

hujši gl. gorji

huljati ▶ 'xul¹at -an nedov. ⟨ ⟩ ● kot kletvica da bē te xu¹l¹a:lò! *da bi te vrag vzel*

huš ▶ 'xuš medm. ⟨ ⟩ klic domači živali *beži, pojdi*: 'xuš! 'xuš!

● 'xuškate 'xuš 'xuškate 'xušk *posnemanje glasu zibelke pri zibanju otroka*

hušk ▶ 'xušk medm. ⟨ ⟩ ● 'xuškate 'xuš 'xuškate 'xušk *posnemanje glasu zibelke pri zibanju otroka* ■ prim. huš, huškate

huškate ▶ 'xuškate medm. ⟨ ⟩ ● 'xuškate 'xuš 'xuškate 'xušk *posnemanje glasu zibelke pri zibanju otroka*

huškati ▶ 'xuškati -an nedov. ⟨ ⟩ *huškati* |*pri hitrem premikanju, skakanju sunkovito izdihavati zrak*|: p¹ra:scè 'xuškajò

hvala ▶ x¹va:la -e in x¹valē: ž ⟨ ⟩ *hvala 1.* |*ugotavljanje, poudarjanje pozitivnih lastnosti česa*|: 'tē:mē 'nič ne pò'ma:ga 'ni x¹va:la 'ni 'pa:l'ca ▪ na¹v¹žen na x¹va:lò *slavohlepen 2.* rabljeno kot medmet |*izraža a*) *hvaležnost*|: x¹va:la! ▪ x¹va:la za 'se! **b**) *veselje, zadovoljstvo*|: x¹va:la 'bugi! ■ gl. fala

hvalica ▶ x¹valēca -e ž ⟨ ⟩ *kdor se (rad) hvali*

hvaliti ▶ x¹va:l¹t -l¹én nedov. ⟨ ⟩ *hvaliti* |*izražati priznanje*|: 'takò sē ga x¹va:l¹ò, 'na:, 'sa: pa 'maš! ▶ **hvaliti se** x¹va:l¹t se *hvaliti se* |*z govorjenjem ali vedenjem izražati, poudarjati svoje pozitivne lastnosti ali ugodno stanje*| ▶ **hvaljen** x¹va:l¹en -a -ò *hvaljen*

● pò x¹va:l¹ene 'ja:gòde ne 'xòdē z ve¹li:kò 'ca:in¹ò!

■ gl. štemati²

hvaljenje ▶ x¹va:l¹en¹e -a s ⟨ ⟩ *hvaljenje* |*glagolnik od hvaliti*|

hvatati ▶ x¹vatai -an nedov. ⟨ ⟩ *loviti, prijemati z rokami*

hvičer gl. zvečer

hvuira gl. zjutraj

i ▶ i prisl. ⟨⟩ **1.** *tudi* |izraža razširitev veljavnosti trditve na istovrstni stavčni člen ali dodajanje, navezovanje|: d'régda só 'dél:alè i 'ò:fčè kló'ba:se **2.** *tudi* |izraža podkrepitev trditve|: š'ča:sè 'kédò i pre'kasnu p'ri:de • 'e:ŋkʁt 'bò:šte i 'vi: na 'vʁstè **3.** *saj* |izraža samoumevnost|: i 'vè:š, da 'bò:n na'rè:dò

i ▶ i vez. ⟨⟩ *in* **1.** |za vezanje dveh istovrstnih členov|: 'ma:sla i 'masti: 'majò 'dòstè ▪ 'ti: i 'o:na **2.** |za stopnjevano poudarjanje členov|: 'zi:ma je 'bèla 'mo:kra i 'mʁzla i 'du:ga ▪ 'ko:scè só t'rü:dnè i 'la:čnè i 'žè:inè **II. 1.** |za vezanje dveh stavkov, ki izražata sočasnost ali zaporednost|: pas'tè:rjè 'je:ml'ejò 'dʁva i 'kü:rèjò **2.** |za vezanje dveh sorodnih povedkov v pomensko enoto|: na'redè, 'kòkò: 'vè:š i 'z'na:š **3.** |za izražanje intenzivnosti dejanja|: 'zo:ven i 'zo:ven, pa jèx 'ni: i 'ni: **4.** |za izražanje namena|: s'kò:čè i 'zaprè 'v'ra:ta! **5.** |za omejevanje|: 'tò: 'mò:re 'sòmò 'òn, 'alè i 'òn 'tešku **6.** |za izražanje vzročno-posledičnega razmerja|: za'pe:l'au je va g'ra:bò i pre'vʁgò • 'kada i 'kada je 'dòbre 'vo:l'e kdaj pa kdaj

i ▶ i medm. ⟨⟩ |izraža začudenje, nejevoljo|: i, 'za:kaj me š'pota:š!

igavnica gl. igelnica

igda ▶ 'igda prisl. ⟨⟩ *največ, najbolj*: 'tecé, 'kaj 'igda 'mò:reš!

igelnica ▶ 'i'ga:vèncà -e ž ⟨⟩ *pušica, tulec za igle, igelnica*

igla ▶ 'igla -e ž ⟨⟩ *igla* **1.** *šivanka* **2.** *iglica* |zelo ozek, koničast list|: 'bo:ròve, sm'rè:kòve 'igle

iglica ▶ 'igléca -e ž ⟨⟩ *iglica* |manjšalnica od igla| ■ gl. igla

igra ▶ 'igra -e ž ⟨⟩ *igra* **1.** |otročka dejavnost, navadno skupinska, za razvedrilo, zabavo|: pas'tè:rška 'igra g'rè:mò se 'pèskat **2.** |izvedba, uprizoritev literarne dela v obliki dialogov, navadno manjše umeetniške vrednosti|: 'igrò g'rè:mò g'let

igrača ▶ ig'ra:ča -e ž ⟨⟩ *igrača* |predmet, ki ga uporablja otrok za igranje|: lè'sè:na ig'ra:ča

igračica ▶ ig'ra:čèca -e ž ⟨⟩ *igračica, igračka*

igračka gl. igračka

igranje ▶ ig'ra:n'è -a s ⟨⟩ *igranje* |glagolnik od igra-

ti se| • preg. ò'ra:n'è je ig'ra:n'è, sp'ravl'a:n'è je ska'ka:n'è

igrati gl. špilati

igrati se ▶ 'igrat se ig'ra:n se nedov. ⟨⟩ *igrati se* **1.** |udeleževati se otroške dejavnosti za razvedrilo, zabavo|: 'dèca se ig'rajò **2.** ekspr. [**igrati se*] |neresno, brez večjega zanimanja opravljati kako delo|: 'ža:gaj, 'ža:gaj, ne 'igraj se! **3.** ekspr. [**igrati se*] |lahkomiselno ravnati s čim|: ne ig'raj:te se s 'pu:škò! ■ gl. špilati

ihaha ▶ 'ixaxa medm. ⟨⟩ *ihaha* |posnema glas konja|

ijej ▶ 'ije:j medm. ⟨⟩ *izraža začudenje, presenečenje*: 'ije:i, 'kaj je p'ri:ne:sò!

ijejmeni ▶ 'ije:jmenè medm. ⟨⟩ *nejmene* |izraža začudenje, presenečenje|: i'je:jmenè, 'kòkò: je 'tò: s'latku!

ikaj ▶ 'ikaj prisl. ⟨⟩ *količkaj* |izraža prav majhno, še mogočo mero, stopnjo|: kò 'bò:n 'ikaj 'mò:gò, 'bò:n na'rè:dò

ikako ▶ 'ikakò prisl. ⟨⟩ *kakor koli* |izraža poljubnost načina|: akò 'ikakò 'mò:reš, p'ri:dè!

ilak ▶ 'ilak -a m ⟨⟩ • b'la:tèn kò 'ilak zelo blaten, umazan • 'džži: se kò 'ilak je netemperamenten, neodločen

ilija ▶ 'ilèja -e m ⟨⟩ **1.** *Ilija* |moško ime| **2.** *Elija* |ime preroka| • g'rè: kò 'ilèja! *zelo hitro se pelje* ☒ *Primerjava izvira iz Svetega pisma, po katerem se je prerok Elija na gorečem vozu odpeljal v nebo (ur.).*

ilovica ▶ 'ilòvèca -e ž ⟨⟩ *ilovica* |težka, manj rodovitna prst iz gline, pomešane s peskom|: 'lù:kn'ò za'ma:zat z 'ilòvècò ▪ g'rè:basta 'ilòvèca

ilovnat ▶ 'ilòvnat -a -ò prid. ⟨⟩ *ilovnat* |bogastvo ilovico|: 'ilòvnata 'n'i:va

imanje gl. imenje

ime ▶ 'imè: i'mèna s ⟨⟩ **1.** *ime* |beseda, več besed, ki se uporabljajo za razlikovanje, določevanje a) posameznega človeka|: 'kòkò: tè je 'imè: **b)** *posameznega iz iste vrste*|: 'vòu 'iše 'ni:ma 'imè:na **2.** ekspr. [**ime*], *ugled, priznanje*: 'ta: 'ma pa 'imè: • pòzd'ra:vè ga va 'majin 'imè:nè *prenesi mu moj pozdrav* ■ dobro ime gl. poštenje

imendan ▶ 'imenda:n imen'da:na m ⟨⟩ *god* |dan v letu, ko je osebno ime kakega človeka navedeno v koledarju|: 'danas 'man 'imenda:n

imeniten gl. bogovski

imenjak ► ime'n'a:k -a m (⟨) *imenjak, soimenjak*: 'òn je 'mò:ī ime'n'ak

imenje ► 'i'ma:n'è -a s (⟨) **1.** [*imenje], premoženje, *imetje*: 'è'mèt ve'l'i:kò 'i'ma:n'è **2.** posestvo |zemljišče, navadno z ustreznimi objekti, kot gospodarstvena enota|: 'i'ma:n'è je zapès'ti:la š'č'è:rè

imenovati ► ime'novat -nù:jen dov. (⟨) *imenovati* |dati, določiti ime|

imetek ► 'i'me:tak -tka m (⟨) [*imetek], premoženje, *imetje*

imeti ► 'è:mèt 'èman in 'man in 'jèmèt -man nedov. (⟨)

imeti **1.** |izraža, da je kaj osebku svojina, lastnina|: 'o:nè 'majò 'xi:šò ▪ 'o:ča je 'èmò tiš'l'a:ri:jò je bil mizar; se je ukvarjal z mizarско dejavnostjo

2. |izraža, da je pri osebku kaj, s čimer razpolaga|: 'pɾ nas 'mamò 'dòbrò 'vòdò: **3.** |izraža, da je pri osebku kaj za prodajo|: 'ma:sla i 'masti: 'majò

'dòstè **4.** |izraža obstajanje osebe, ki je z osebkom v kakem odnosu|: ne've:sta 'ma 't'ri: d'ru:žèce **5.**

|izraža, da je pri osebku kaj, navadno krajši čas in s kakim namenom|: 'za vas 'man 'pi:smò **6.** |izraža,

da je kaj pri osebku kot njegova sestavina, del|: 'o:na 'ma 'si:ve 'lase: **7.** |izraža **a)** lastnost,

značilnost oseba, kot jo izraža določilo|: 'ta: 'ma pa st'raša:n g'la:s ▪ 'ta: 'ma 'mò:č za d'va: **b)** stanje

osebka, kot ga izraža določilo|: 'o:na 'ma s're:čò **c)** odnos

osebka do dejanja, kot ga izraža določilo|: 'danas 'mašte p'ri:lèkò 'cèno 'kù:pèt **č)** velikost,

mero|: 'na:še 'te:le 'ma 's'tu: 'kiu tehta **8.** |izraža, da je pri osebku kaj kot oblačilo, oprava|: fan'ti:čkè

'majò 'çò:kl'e **9.** |izraža, da se osebku kaj redno daje|: inva'lit 'ma pòt'pò:rò **10.** |izraža lastnost,

značilnost, stanje stvari, ki obstaja pri osebku|: pòs'to:le 'ma pɾ 'šu:štarjè **11.** |izraža osebkov odnos,

razmerje do stvari, kot ga izraža določilo|: 'o:na 'ma 'dè:lòfce na 'x'ra:nè **12.** v zvezi z za |izraža omejitve

lastnosti, značilnosti na stališče oseba|: 'èmò sòn ga za poš'te:néga ▪ 'nekar me 'èmèt za be'da:ka! ▪ 'majò ga za 'ta:ta **13.** |izraža obstajanje

česa pri osebku, kar omogoča dejanje, kot ga določa nedoločnik|: pɾ 'ko:šnè se 'ni:sòn 'èmò 'kan xp'rèt **14.** |izraža dejanje, kot ga določa samostalnik|: ne 'èmèj

òp'ra:fka s 'tè:n èl'òvè:kòn **15.** |izraža zadovoljstvo, privoščljivost|: 'sa: pa 'jèmaš, 'kaj sè 'iska:u

• ekspr. 'tè: 'xi:šè 'majò so premožni, bogati • ekspr. 'ta: pa 'ni:ma p'ra:ve be'sè:de se ne najde

• 'za:n'ò 'ni:ma 'lè:pè be'sè:de ni prijazen, dober z njo • ekspr. 'ta: è'lò:vèk 'ni:ma d'na ni mu nikoli dovolj jedi in pijače

• ekspr. 'ni:ma 's'ra je brezsrčen, neusmiljen • ekspr. 'o:na 'ma be'sè:dò zdaj bo govorila, je na vrsti • 'maš 'kaj t'ò'ba:ka? ali mi daš tobak

• ekspr. 'ma ('dòbrò) g'lavò: se lahko uči, 'tɾdu g'lavò: se težko uči • slabš. 'o:na 'ma 'je:zèk je opravljiva, predrzno govori • ekspr. 'ma de'be:lò 'kò:žò nepri-

zadeto prenaša žalitve, namigovanja; je žaljivo nevljuden • 'ma 'ròke: za 'sakò 'dè:lò je spreten pri vsakem delu • ekspr. 'èmèj 'pa:met izraža opozorilo,

opomin, ohrabritev • pòt 'sabò 'ma 'p'è:t dèlòfcef so mu podrejeni • pret 'sabò 'ma 'celu 'xi:šò odgovoren je za celo hišo • evfem. 'ma 'du:ge 'pɾste krađe

• 'ma ve'l'i:ke bòlè:či:ne zelo ga boli • 'ma 'nèkaj na 'je:trèx bolan je na jetrih • 'furt 'ma 'nèkaj 'pɾtè 'me:nè neprestano mi nasprotuje • 'o:na ga 'ma nepres'ta:nò pred 'učmi stalno ga opazuje, nadzoruje

• 'nèkaj 'majò mej 'sabò prepirajo se, sprti so med seboj • 'ti: 'maš b'lagu 'č'è:s ti imaš živino na skrbi • 'lè:tòs x'rù:ške 'ni:majò 'dò:stè niso dosti obrodile

• ekspr. 'èmèt 'sɾçə na 'je:zi:kè hitro zaupati svoja čustva • 'tɔ: 'maš za 'nare:jit to moraš narediti • 'ti: 'ni:maš 'nič za 'gòvo:rt ne smeš govoriti

• š'č'è:ra sòn te 'è'mè:la na 'mi:slè sem mislila nate ► **imeti se** 'èmèt se izraža, da je osebek v stanju, kot ga nakazuje določilo: 'mi: se 'mamò 'dòbrò ▪ 'o:ne se 'majò 'ra:de ▪ kot vljudnostna fraza 'kòkò: se 'maš?

• gò'vòrè, kò se 'jèma! govori, kakor je treba, kot se spodobi

imeti se 'èmèt se izraža, da je osebek v stanju, kot ga nakazuje določilo: 'mi: se 'mamò 'dòbrò ▪ 'o:ne se 'majò 'ra:de ▪ kot vljudnostna fraza 'kòkò: se 'maš?

• gò'vòrè, kò se 'jèma! govori, kakor je treba, kot se spodobi

imeti se 'èmèt se izraža, da je osebek v stanju, kot ga nakazuje določilo: 'mi: se 'mamò 'dòbrò ▪ 'o:ne se 'majò 'ra:de ▪ kot vljudnostna fraza 'kòkò: se 'maš?

• gò'vòrè, kò se 'jèma! govori, kakor je treba, kot se spodobi

imeti se 'èmèt se izraža, da je osebek v stanju, kot ga nakazuje določilo: 'mi: se 'mamò 'dòbrò ▪ 'o:ne se 'majò 'ra:de ▪ kot vljudnostna fraza 'kòkò: se 'maš?

• gò'vòrè, kò se 'jèma! govori, kakor je treba, kot se spodobi

imeti se 'èmèt se izraža, da je osebek v stanju, kot ga nakazuje določilo: 'mi: se 'mamò 'dòbrò ▪ 'o:ne se 'majò 'ra:de ▪ kot vljudnostna fraza 'kòkò: se 'maš?

• gò'vòrè, kò se 'jèma! govori, kakor je treba, kot se spodobi

imeti se 'èmèt se izraža, da je osebek v stanju, kot ga nakazuje določilo: 'mi: se 'mamò 'dòbrò ▪ 'o:ne se 'majò 'ra:de ▪ kot vljudnostna fraza 'kòkò: se 'maš?

• gò'vòrè, kò se 'jèma! govori, kakor je treba, kot se spodobi

imeti se 'èmèt se izraža, da je osebek v stanju, kot ga nakazuje določilo: 'mi: se 'mamò 'dòbrò ▪ 'o:ne se 'majò 'ra:de ▪ kot vljudnostna fraza 'kòkò: se 'maš?

• gò'vòrè, kò se 'jèma! govori, kakor je treba, kot se spodobi

imeti se 'èmèt se izraža, da je osebek v stanju, kot ga nakazuje določilo: 'mi: se 'mamò 'dòbrò ▪ 'o:ne se 'majò 'ra:de ▪ kot vljudnostna fraza 'kòkò: se 'maš?

• gò'vòrè, kò se 'jèma! govori, kakor je treba, kot se spodobi

imeti se 'èmèt se izraža, da je osebek v stanju, kot ga nakazuje določilo: 'mi: se 'mamò 'dòbrò ▪ 'o:ne se 'majò 'ra:de ▪ kot vljudnostna fraza 'kòkò: se 'maš?

• gò'vòrè, kò se 'jèma! govori, kakor je treba, kot se spodobi

imeti se 'èmèt se izraža, da je osebek v stanju, kot ga nakazuje določilo: 'mi: se 'mamò 'dòbrò ▪ 'o:ne se 'majò 'ra:de ▪ kot vljudnostna fraza 'kòkò: se 'maš?

• gò'vòrè, kò se 'jèma! govori, kakor je treba, kot se spodobi

imeti se 'èmèt se izraža, da je osebek v stanju, kot ga nakazuje določilo: 'mi: se 'mamò 'dòbrò ▪ 'o:ne se 'majò 'ra:de ▪ kot vljudnostna fraza 'kòkò: se 'maš?

• gò'vòrè, kò se 'jèma! govori, kakor je treba, kot se spodobi

imeti se 'èmèt se izraža, da je osebek v stanju, kot ga nakazuje določilo: 'mi: se 'mamò 'dòbrò ▪ 'o:ne se 'majò 'ra:de ▪ kot vljudnostna fraza 'kòkò: se 'maš?

š'krɫ'ak 'i:ščen **b**) *odsotnega*: 'is'ka:lě sò te pò 'se:lě **2.** |prizadevati si doseči kaj, priti do česa **a**) če osebek tega nima|: 'i:šče 'dě:lò **b**) če osebku to še ni znano|: žen'da:rjě 'i:ščejo 'ta:ta **3.** |prizadevati si ugotoviti, kje kdo, kaj je **a**) s povpraševanjem, poizvedovanjem|: 'ma:rě 'i:šče š'če:r **b**) z gledanjem|: na 'sajmě smò te is'ka:lě **c**) s tipanjem|: va 'tamě 'i:šče pòs'to:le **4.** |zeleti, hoteti, pričakovati|: 'iskat 'pòmò:č • òd 'me:ne 'i:šče 'děna:r **5.** v zvezi s hoditi, iti |izraža nakup, prevzem|: 'pi:vò je 'šò 'iskat • slabš. 'ka:ɨ 'tũ:kaj 'i:ščeš zakaj si prišel, kakšne namene imaš • ekspr. 'př nas 'ni:maš 'kaɨ 'iskat pojdi; nisi zaželen • ekspr. ta'kò:věga je t'rě:ba 'iskat z 'lũ:čjò je zelo dober, izreden • 'kaɨ sě 'iskau, 'tò: sě 'na:šò zaradi nepremišljenega, nepredvidnega ravnanja si doživel to neprijetnost • 'i:šče 'paxka želi se prepirati

iskra ▶ 'i:skra -e ž (<) *iskra* **1.** |svetel drobec goreče, žareče snovi|: 'i:skre 'lě:tajò iz 'ra:ɨfněka **2.** |mehurčki zraka v tekočini|: 'i:skre va g'la:žě 'vi:na **iskriti se** ▶ 'iskrit: se -i:n se nedov. (<) *iskriti se* |imeti, vsebovati svetleče se mehurčke zraka|: ra'ki:ja se 'iskri:

izoziti ipd. gl. izsezuti ipd.

istega ▶ 'i:stěge -těk ž mn. (<) *saje črn prah, ki nastane pri gorenju ob premajhni količini kisika*

isti ▶ 'i:stě -a -ò prid. (<) *isti* **1.** |na katerega se misli, iz katerega se izhaja|: 'o:ne sò iz 'i:stěga 'se:la **2.** enak |ki se po lastnostih, značilnostih ujema, ne razlikuje med seboj|: 'sin je 'i:stě 'o:ča

istina ▶ 'i:stěna -e ž (<) [**istina*], *resnica*: 'tò: je 'p'ra:va 'bòža 'i:stěna

iše gl. še

iškarijot ▶ 'iškari'jò:t -a m (<) slabš. [**iškarijot*], *izdajalec, ovaduh* • 'jũ:deš 'iškari'jò:t 'izdajalec, ovaduh

ištrleh ▶ 'i:štrlex -a m (<) *jenštrle, estrih |tlak iz apna in peska|*

Italija gl. Italijansko

Italijan ▶ 'tali'ja:n -a m (<) *Italijan* |pripadnik italijanskega naroda| ■ prim. Italijansko

Italijanka ▶ 'tali'ja:nka ž (<) *Italijanka* |pripadnica italijanskega naroda| ■ prim. Italijansko

italijanski ▶ tali'ja:nskě -a -ò prid. (<) *italijanski* |ki se nanaša na Italijane ali Italijansko|

Italijansko ▶ 'tali'ja:nskò -ěga s (<) *Italija* |ime države|: na 'tali'ja:nskén ■ prim. Talijan, Talijanka, talijanski

iti gl. koračiti, korakati, pejti; iti se gl. pejti

Ivan ▶ 'i'van -a m (<) *Ivan* |moško ime|

Ivanček ▶ 'i'va:nčěk -a m (<) *Ivanček* |moško ime|

ivanje ▶ i'va:ně -a s (<) *praznik sv. Janeza Krstnika* 24. junija ☞ *Pri Jožetu Gregoriču ni izpričano*

drugo ivanje, ki se v Kostelu praznuje 29. avgusta (ur.).

ivanjski ▶ i'va:n'skě -a -ò prid. (<) *kresen* |ki se nanaša na ivanje|: i'va:n'skě k'rě:s kres na večer pred praznikom sv. Janeza Krstnika • i'va:n'ska 'rò:ža ivanjsčica |travniška rastlina z belimi in rumenimi cveti v koških|

ivanjščica gl. ivanjski, kresnica, roža, telovica

Ivanka ▶ 'i'va:nka -e ž (<) *Ivanka* |žensko ime|

Ivanka ▶ 'i'va:nkěca -e ž (<) *Ivanka* |žensko ime, navadno manjšalnica od Ivanka|

iver ▶ i'vè:r i'vè:rě ž (<) *iver* |od celote ločen majhen, droben del lesa|: i'vè:r se mè je za'dř:la

ivje gl. inje

iz ▶ iz, pred nezvenečimi soglasniki is predl. (<) z rodilnikom **1.** iz |za izražanje **a**) premikanja iz notranjosti predmeta ali prostora navzven|: p'rišle sò is 'cerkvė: **b**) usmerjenosti, izstopanja|: 'ka:man š'tř:l'i: is t'rave: **c**) izhodišča, izvora|: 'sin iz d'rũ:gěga 'zakòna č) pripadnosti, okolja|: 'kò:lũ is 'kò'čė:vja **d**) časovnega izhodišča|: 'pòznan ga is š'kò:le **e**) iz kate-re snovi je kaj|: 'ke:sa iz 'vũ:san'a • š'kr'nicěl' is pa'pě:rja **f**) nagiba ali vzroka, zaradi katerega se kaj dogaja|: is 'samě dób'rò:te je 'tò: na'rě:dò **2.** od |za izražanje premikanja iz položaja v bližini, okolici česa|: 'danas ne 'xòjite iz 'du:mě! • pret's'nò:čkan'ěn je p'ro:šò iz 'du:mě **3.** z |za izražanje usmerjenosti stran **a**) z zgornje strani, z zgornjega dela česa|: 'paũ je is st'rě:xe **b**) od površine|: iz 'n'i:ve sò p'p'e'l'a:lě **c**) od kod sploh|: g'lě:da čez 'o:knò, 'kada p'ri:de b'lagu is 'pa:še • pi'sa:n'ě is sòd'n'i:je • 'tò: z'n'a:n iz g'lave: na pamet • 'ne gre: mè iz g'lave: ne morem pozabiti

izabela ▶ iza'bě:la -e ž (<) *izabela* |samorodna trta z zelo velikimi listi in srednje velikimi rdeče vijoličastimi grozdi|

izabirati gl. izbirati

izabrati gl. izbrati

izaganjati gl. izganjati

izagnati gl. izgnati

izahajati gl. izhajati

izajti ▶ 'izaɨt 'i'za:ɨden dov. (<) **1.** vzklti, vzkaliti |s kaljenjem, rastoč priti, se pojaviti|: 'fažon je i'zašò **2.** vziti |dvigniti se izza obzorja, nad obzorje|: 'sò:nce je i'zašò **3.** dvigniti se, razširiti se zaradi plina, nastalega v notranjosti ob delovanju kvasovk: k'rěx je i'zašò • da 'ni:smò 'ni 'jě:lě 'ni 'pi:lě, pa bė g'lix i'zašlě bi imeli komaj dovolj ▶ **izajti se** 'izaɨt se iziti se |izraža izid dejanja, kot ga nakazuje do-ločilo|: 'se se je 'dòbrò i'zašò

izaprati gl. izprati

izba ▶ 'i:zba -e ž (<) *podstrešje* |prostor v stavbi med

streho in stropom najvišje etaže: na 'i:zbè 'je 'nèkaj zaròg'l'a:lò

izbečiti ▶ iz'be:čèt -èn dov. ⟨⟩ *izbuljiti* [odpreti veke in potisniti zrklo navzven]: 'sómò 'uči: je iz'be:čèla
▶ **izbečiti se** iz'be:čèt se *ukriviti se vstran*: xřp'te:nca se mè je iz'be:čèla ▶ **izbečen** iz'be:čèn -a -ò *ukriviljen*: xřp'te:ncò 'ma iz'be:čèno ▶ **izbečeno** prisl. *krivo*: iz'be:čèno 'xò:dè

izbijanje ▶ iz'bijan'e -a s ⟨⟩ *izbijanje* [glagolnik od *izbijati*]

izbijati ▶ iz'bijat -an nedov. ⟨⟩ *izbijati* **1.** [z udarjanjem spravljati kak predmet iz snovi, v kateri je, tičl]: za'gò:zde iz'bijat **2.** [s silo, z močnimi udarci odstranjevati]: iz'bijat 'zòbè: iz g'ra:bèl' **3.** [z metom krogle odstranjevati drugo kroglo]: 'bali:nc iz'bijat
● *preg.* k'li:nc se s k'li:ncen iz'bija *najučinkoviteje se obračuna z enakim sredstvom*

izbirati ▶ iza'bè:rat -an nedov. ⟨⟩ *izbirati* **1.** [v večji količini, množini stvari iste vrste odločati se za kaj, navadno za najboljše, najprimernejše]: iza'bè:rala je pra'si:čke na 'sajmé **2.** [večjo količino stvari iste vrste ločevati po kakovosti ali vrsti]: 'faž:ɔn iza'bè:rajò **3.** [iz večje količine stvari ali snovi izločevati posamezne stvari]: 'òn 'sómò òc'vè:rke iza'bè:ra ▪ g'ro:zdje is pòva'ti:ce iza'bè:ra

izbirčen gl. haklih, preboren, špičast

izbirek ▶ iz'bè:rak -rka m ⟨⟩ *izbirek* [kar ostane po izbiranju, navadno slabše kakovosti]: iz'bè:rak 'sadjà ● kè'te:rè iza'bè:ra, iz'bè:rak 'dòbi:

izbiti ▶ 'izbi:t iz'bi:jèn dov. ⟨⟩ **1.** *izbiti* [z udarjanjem spraviti kak predmet iz snovi, v kateri je, tičl]: za'gò:zdò 'izbi:t **2.** *izbiti* [s silo, z močnim udarcem odstraniti]: 'zò:p sè je 'izbi:ɔ ▪ 'uku: sò mè 'izbi:lè **3.** *ekspr. [*izbiti]* [z vtrajnim preprečevanjem doseči, da kdo ne misli ne misli na kaj]: 'tò: sè 'břzò 'izbi:j iz g'lavè: **4.** *zbiti* [z metom krogle odstraniti drugo kroglo]: 'bali:nc je 'izbi:ɔ ■ gl. izpehati

izblekniti ▶ izb'le:kènt -knèn dov. ⟨⟩ *izblekniti* [v naglici izreči kaj nepremišljenega]: 'ka:ɔ je s'pè: izb'le:knò

izbobljati gl. izbubljati

izboljšati gl. popraviti, urihitati

izboljševati gl. popravljati

izbran gl. fin

izbrati ▶ iz'zabrat iza'be:ren in iz'be:ren dov. ⟨⟩ *izbrati* [v večji količini, množini stvari iste vrste odločiti se za kaj, navadno za najboljše, najprimernejše] ■ gl. izvoliti

izbrbljati ▶ iz'břbl'at -an dov. ⟨⟩ *ekspr. [*izbrbljati]* [nepremišljeno reči, povedati]

izbrbrati ▶ iz'břbrat -an dov. ⟨⟩ *ekspr. [*izbrbrati]* [nepremišljeno reči, povedati]

izbrisati ▶ izb'ri:sat -šen dov. ⟨⟩ *izbrisati* **1.** [z drgnjenjem odstraniti napisano, narisano s česa]: 'ta:bl'ò izb'ri:sè! **2.** [s črtanjem označiti za izločitev]: iz d'ruštva sò ga izb'ri:salè

izbruhati gl. izkozlati, zmetati

izbrusiti ▶ izb'rù:sèt -èn dov. ⟨⟩ **1.** *izbrusiti* [narediti rezilo ostro]: 'kòsò: je izb'rù:sò **2.** *ekspr. [*izbrusiti]* [z brušenjem izrabiti, uničiti]: 'petè: je izb'rù:sèla
izbubljati ▶ iz'bublat -an dov. ⟨⟩ *ekspr. nepremišljeno reči, povedati*

izbuhniti ▶ iz'bù:xènt -xnèn dov. ⟨⟩ *pojavit se na kòži kot izpuščaj*: mi'zo:ɔcè sò mè iz'bù:xènlè pò òb'ra:zè

izbuljiti gl. izbečiti

izbuzati ▶ iz'buzat -an dov. ⟨⟩ *ekspr. [*izlizati]* [z dolgotrajnim učinkovanjem poškodovati, uničiti]: 'vo:da iz'buza 'ka:man'e ▶ **izbuzan** iz'buzan -bu'za:na -ò *izlizan, poškodovan*: p'rak je iz'buzan ▪ 'či:žme sò 'jaku izbu'za:ne

izcediti ▶ is'cè:it -'cidi:n dov. ⟨⟩ *izcediti* [povzročiti, da se kaj izloči, odteče iz česa]: 'mè:t is'cè:it ▶ **izcediti se** is'cè:it se **1.** *izcediti se* [zelo počasi in v majhnih količinah odteči]: 'sò:k se je iscè'dò **2.** *s takim odtekanjem tekočine se osušiti*: 'ka:ca se je iscè'di:la

izcejtji gl. izcediti

izcela ▶ is'cè:la prisl. ⟨⟩ *scela* **1.** [izraža, da je kaj iz enega kosa, dela]: g'n'at je is'cè:la **2.** *togo*: is'cè:la se 'dřži:, 'zakaj ga k'ri:žèce bò'li:jò

izcurati se ▶ is'cerat se -an se dov. ⟨⟩ *izprazniti sečni mehur*: 'vòu se je is'ceraɔ

izčenčati ▶ is'čè:čat -an dov. ⟨⟩ *ekspr. [*izčenčati]* [nepremišljeno reči, povedati]

izčesati ▶ is'čè:sat -'čè:šen dov. ⟨⟩ *izčesati* **1.** [s česanjem odstraniti]: is'čè:sat 'viši: iz g'lavè: **2.** *počesati* [urediti, pogladiti z glavnikom]: is'čè:sat 'lasè **3.** [z orodjem ali s strojem odstraniti iz predi-va kratka, skodrana vlakna]

izčiniti ▶ is'či:nèt -èn dov. ⟨⟩ *odstraniti pleve in primesi iz žita*

izčinjati ▶ is'či:n'at -an nedov. ⟨⟩ *odstranjevati pleve in primesi iz žita*: še'nícò is'či:n'amò

izčinžati gl. sčinžati

izčistiti se ▶ is'či:stèt se -èn se dov. ⟨⟩ *izčistiti se* [izgubiti skaljenost, motnost]: 'vo:da, 'vi:nò se is'či:stè

izčrpiti ▶ is'čřpat -an dov. ⟨⟩ *izčrpiti* [vzeti moč, oslabiti]: bò'lè:žèn ga je is'čřpala ▶ **izčrpan** is'čřpan -a -ò *izčrpan, oslabljen*: č'lò:vèk je dò k'ra:ja is'čřpan òd 'dè:la ■ gl. sčinžati, izmozgati, zdelati; izčrpiti se gl. pretrgati

izčrpavati gl. potirati

izčvekati gl. požnabljati

izdahnniti ▶ iz'daxənt -'da:xnen dov. ⟨⟩ evfem. izdihnniti, umreti

izdajalec ▶ izda'ja:ɥc -a m ⟨⟩ *izdajalec* |kdor sporoča nasprotniku, sovražniku, kar ve ali mu je zaupano, z namenom škodovati komu| ■ gl. iškarijot, izdajica

izdajica ▶ 'izdajéca -e ž ⟨⟩ *izdajalec* |kdor sporoča nasprotniku, sovražniku, kar ve ali mu je zaupano, z namenom škodovati komu|

izdati ▶ 'izdat -an dov. ⟨⟩ *izdati* |sporočiti nasprotniku, sovražniku, kar kdo ve ali mu je zaupano, z namenom škodovati komu| ■ gl. odati

izdavna ▶ iz'da:vna prisl. ⟨⟩ *zavnavaj, davno*: 'tɔ: 'več iz'da:vna 'vè:n

izdelati ▶ iz'dè:lat -an dov. ⟨⟩ *izdelati* **1.** |dati čemu dokončno obliko, podobo|: ò'marò je 'dòbrò iz'dè:laɥ **2.** |uspešno končati šolanje, študij|: š'kò:le je iz'dè:lala ■ gl. napraviti, stvariti; prim. zdelati, zgotoviti

izdelovati gl. ustvarjati

izdihnniti gl. izdahnniti, zdihnniti

izdišati se ▶ iz'di:šat se -'diši:n se dov. ⟨⟩ *izdišati se* |prenehati dišati|: 'kafa se je iz'diša:la

izdivjati se ▶ iz'divjat se -a:n se dov. ⟨⟩ *izdivjati se* **1.** |s tekanjem, skakanjem zadovoljiti svojo potrebo po gibanju|: 'dèca sò se izdiv'ja:la **2.** |zadovoljiti svojo potrebo, željo po sproščnem, zabavnem življenju|: iz'divja:ɥ se je 'več pret pò'rɔ:kò spolno izživel

izdolbati ▶ iz'dubat -an dov. ⟨⟩ *izdolbsti* |z dolbenjem narediti, izoblikovati|: kò'ri:tò je iz'dubau

izdolbsti gl. izdolbati

izdraksljati ▶ izd'raksl'at -an dov. ⟨⟩ *izstružiti* |s struženjem narediti, izoblikovati|: š'tè:rè 'kè:g'l'e je izd'raksl'au

izdreti ▶ izd'rè:t -'de:ren dov. ⟨⟩ *izdreti* |z vlečenjem, potegovanjem spraviti kaj iz snovi, v kateri tič|: z 'iglò mè je iz'drɫa 'tɽɽ ■ gl. izpukniti, izpuliti, iztrgati

izdržati gl. zdržati

izdrževati gl. zdrževati

izdubati gl. izdolbati

izdurati ▶ iz'durat -an dov. ⟨⟩ *prebiti, preživeti*: 'zi:mò smò izdu'ra:lè ■ 'vòjškò sòn s'rè:čnò izdu'ra:la

izenačiti ▶ izjed'na:čèt -èn dov. ⟨⟩ *izenačiti* |narediti kaj enako, enakovredno čemu drugemu|: òsi'bè:nèk se ne 'mò:re izjed'na:čèt z g'rü:ntarjen **izforati** ▶ is'fɔ:rat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *nagnati, zapoditi*: is 'xi:šò se jò is'fɔ:ralè ■ gòspò'din'a je 'dè:klò is'fɔ:rala odpustila iz službe ■ prim. sforati

izganjati ▶ iza'ga:n'at -an in iz'ga:n'at -an nedov. ⟨⟩ *izganjati* |večkrat prisiliti, prisiljevati koga, da ode iz česa|: b'lagu 'sakò 'jü:trò iz'ga:n'amò na 'pa:šò ■ b'lagu iza'ga:n'at is x'lè:va

izgaziti ▶ iz'ga:zèt -èn dov. ⟨⟩ **1.** *izgaziti* |s težavo priti iz česa mehkega, udirajočega se|: 'kumaj sòn iz'ga:zò iz b'la:ta **2.** ekspr. *s težavo se rešiti iz neugodnega položaja*: iz 'rè:fčène, iz nes'rè:če smò 'tešku iz'ga:zèlè ■ 'ki:sèlò m'lè:kò va vrò'či:nè 'ra:dò iz'ga:zè zaradi previsoke temperature se beljako-vine v grudicah ločijo od sirotke ■ gl. izrimžati

izginiti gl. nestati

izginjati gl. nestajati

izgladiti ▶ izg'la:dèt -èn dov. ⟨⟩ *izgladiti* |narediti kaj gladko, ravno|: 'pɔ:t je izg'la:dò ■ ekspr. 'te:ta je 'se 'izg'la:dèla naredila, da med ljudmi ni več sporov, jeze ■ gl. potigliati, zarajhati

izglajzati ▶ izg'la:izət -an dov. ⟨⟩ **1.** *iztiriti (se)* |zapeljati s tira|: 'cuk je izg'la:izau **2.** ekspr. [*iztiriti] |postati nesposoben navadno, normalno reagirati, živeti|

izgled ▶ 'izglet izg'le:da m ⟨⟩ *zunanja podoba, videz*: 'ta: 'xi:ša 'ni:ma nika'kɔ:vèga izg'le:da

izgledati ▶ 'izglet izg'le:dan nedov. ⟨⟩ [*izgledati] **1.** *delati, ustvarjati videz, vtis česa*: izg'le:da zd'raf **2.** *kazati, zdeti se*: izg'le:da, da 'bɔ: 'daš

izgleti gl. izgledati

izglobati ▶ izg'lubat -an dov. ⟨⟩ *izglodati* |glodajoč pojesti (notranji del česa)|: sɽ'di:cò je izg'lubau, a 'kò:rò je 'pü:stò

izglodati ▶ izg'lò:dat -g'lò:jen dov. ⟨⟩ *izglodati* **1.** |z glodanjem narediti, izoblikovati|: š'ta:kòr je izg'lò:daɥ 'lü:kn'ò **2.** |z (dolgotrajno) uporabo poškodovati, uničiti|: 'pɔ:plat je 'več izg'lò:da:la gl. izglobati

izgnati ▶ iz'zagnat iz're:nen dov. ⟨⟩ **1.** *nagnati, odgnati* |narediti, da pride navadno žival pod nadzorstvom na določeno mesto|: b'lagu iz'zagnat na 'pa:šò **2.** *narediti, dokončati, kar izraža sobesedilo*: iz're:nen b'ra:zdò pɽ ò'ra:n'è, 're:t pɽ 'ko:šnè, 'za:jem pɽ 'žè:tvè

izgon ▶ 'izgɔ:n iz'gɔ:na m ⟨⟩ *pot, steza, po kateri hodi živina na pašo*

izgonc ▶ 'izgɔ:nc iz'gɔ:nca m ⟨⟩ **1.** *kravji pastir* **2.** ekspr. *moški, ki velja za manjvrednega*: ta'kɔ:vèga iz'gɔ:nca 'bɔme 'ne bɔ:n 'zè:la

izgovarjati ▶ izg'ɔ'va:rjat -an nedov. ⟨⟩ *izgovarjati* **1.** |oblikovati glasove, besede z govorilnimi organi| **2.** |opravičevati koga tako, da se navadno ne navaja pravi, resnični vzrok|: 'ma:tè izg'ɔ'va:rja 'sina ■ 'dèca se izg'ɔ'va:rjajò 'emò na d'rü:gò zvrčajo krivdo drug na drugega

izgovor ▶ iz'gɔvɔr -a m ⟨⟩ *izgovor* |opravičilo, pri katerem se navadno ne navaja pravi, resnični vzrok|: 'ni: p'rišò, 'zakaj 'ma iz'gɔvɔr ■ preg. 'sak iz'gɔvɔr je 'dɔ:bèr, ma'gà:rè 'je:ɥšɔf v sili se izkoristi kakršno koli opravičilo

izgovoriti ▶ izgò'vort -'vóri:n dov. ⟨⟩ **1.** izgovoriti |iz-oblikovati glasove, besede z govornimi organi|: 'e:nò be'sè:dò sòn izgò'vò:rò, 'več je p'rišò **2.** izgovoriti |reči, povedati|: izgò'vò'ri:la je 'sòmò 'pa:r 'beset **3.** izgovoriti |opravičiti koga tako, da se navadno ne navede pravi, resnični vzrok|: izgò'vò:rò se je, da 'pa:da 'daš **4.** izgovoriti |z dogovorom, s pogodbo zagotoviti (si) pravico do česa|: s'ta:rè 'o:ča sè je izgò'vò:rò 'litrò m'lè:ka na 'da:n **5.** |z opravljanjem doseči, da se razdre dogovor para o poroki| ■ gl. poveti

izgraspati ▶ izg'ra:spat -pl'en dov. ⟨⟩ izpraskati |s praskanjem spraviti iz česa|

izgrda gl. zgrda

izguba gl. upadek, zguba¹

izgubiti gl. zasejati, zgubiti

izgubljati gl. grešati

izhajati ▶ iza'xa:jat -an nedov. ⟨⟩ **1.** kliti, kaliti |s kahlenjem, rastoč prihajati, se pojavljati|: x'l'metü:n 'lipu: iza'xa:ja **2.** vzhajati |dvigati se izza obzorja, nad obzorje|: 'sò:nce je iza'xa:jalò nat 'de'lü:šen ■ gl. shajati

izhladiti ▶ isx'la:jt -x'ladi:n dov. ⟨⟩ shladiti |narediti kaj hladno, mrzlo|: m'lè:kò je isx'la:dò ▪ 'bü:rja je isxla'di:la ▶ **izhladiti se** isx'la:jt se shladiti se **1.** |postati hladen, mrzel|: 'jü:žèna se 'bo: isxla'di:la ▪ ž'ga:ncè sò se isxla'di:lè **2.** |dobiti občutek hlad|: f'sè:ncè smò se isxla'di:lè

izhlajti gl. izhladiti

izhod ▶ is'xòt -'xò:da m ⟨⟩ vzhod **1.** |glagolnik od izajati|: 'sò'nčnè is'xòt **2.** |smer na nebu ali zemlji proti točki, kjer sonce vzide ob enakonočju|: na is'xò:dè je ób'la:čnò ▪ pò'to:vat 'prtè is'xò:dè ▪ ót 'sò'nčnéga is'xò:da, ód 'bòžèga g'ro:ba ljudska molitev s takim začetkom

izhoditi ▶ is'xò:jt -'xò:dèn dov. ⟨⟩ **1.** izhoditi |s hojo, hojenjem narediti|: isxò'di:lè sò še'ro:kò s'tazò **2.** shoditi |postati sposoben hoditi|: 'dè:te je isxò'di:lò **3.** doseči kaj: is'xò:dò je, da sò ga f'ra:jalè oprostiti vojaščine

izhojti gl. izhoditi

izhropiti se ▶ isx'ro:pèt se -in se dov. ⟨⟩ ohladiti se toliko, da ne oddaja več hlapov: 'kòmpè:r se je isx'ro:pò

iziti se gl. izpasti¹

izjaditi se ▶ iz'ja:jt se -'jadi:n se dov. ⟨⟩ razjeziti se |začutiti, izraziti veliko jezo|: pa'ida'si:ca se je izja'di:la

izjajti se gl. izjaditi se

izjamičati gl. zjamičati

izjariti ▶ iz'ja:rèt -èn in z'ja:rèt -èn dov. ⟨⟩ segnati, zapoditi: b'lagu je iz'ja:rò na 'pa:šò

izjasniti se gl. zjasniti se

izjaviti gl. reči

izjed ▶ 'izjèt iz'jè:dè ž ⟨⟩ **1.** izbričen človek, zlasti glede jedi **2.** nav. mn. kar ostane po uživanju hrane: 'izjèt 'vřč iz 'ja:sòu

izjednačiti gl. izenačiti

izjokati se ▶ iz'jò:kat se -an se dov. ⟨⟩ izjokati se |prenehati jokati|: 'dè:te se je iz'jò:kalò

izkaditi se ▶ is'ka:jt se -'kadi:n se dov. ⟨⟩ ohladiti se toliko, da ne oddaja več hlapov: 'žü:pa se je iz'kadi:la

izkajti se gl. izkaditi se

izkapati ▶ is'ka:pat -pl'en dov. ⟨⟩ **1.** izkapati |izkapljati|: ra'ki:ja je is'ka:pala **2.** ekspr. v presledkih drug za drugim odpasti: 'se x'rü:ške sò 'več is'ka:pale • 'uči: sò mè is'ka:pale oslepel sem

izkapljati gl. izkapati

izkašljati ▶ is'ka:š'at -š'èn dov. ⟨⟩ izkašljati |izvreči sluz iz pljuč, sapnika s kašljanjem|: 'kumaĵ sòn se is'ka:š'ala

izkazati se ▶ is'ka:zat se -'ka:žen se dov. ⟨⟩ izkazati se |pokazati veliko sposobnost, pripravljenost, požrtvovalnost|: is'ka:zaŷ se je va š'kò:lè, př 'dè:lè, va nes'rè:čè ■ gl. odrezati, postaviti

izkaznica ▶ is'ka:žèncà -e ž ⟨⟩ izkaznica |potrdilo v obliki kartončka, knjižice o članstvu ali usposobljenosti, pravicah kake osebe|

izkefati ▶ is'kefat -an dov. ⟨⟩ skrtačiti |očistiti, zgladiti s krtačo|

izkidati ▶ is'ki:dat -an dov. ⟨⟩ skidati |odstraniti gnoj, blato iz česa|: g'nò:j smò is'ki:dalè ▪ x'lè:f is'ki:dat počistiti, očistiti ga ▶ **izkidati se** is'ki:dat se ekspr. [*skidati se] |iti stran, oditi|: is'ki:daĵ se!

izkipeti ▶ is'kèpèt -'kipi:n dov. ⟨⟩ izkipeti |s kipeanjem zmanjšati se, upasti|: s'kòrò 'se m'lè:kò je is'kèpè:lò

izkleniti ▶ isk'le:nt -nen dov. ⟨⟩ izpreči |odpeti vprežno žival in ji sneti vprežno opremo|: 'vo:le je isk'le:nò ▶ **izkleniti se** isk'le:nt se iztrgati se, strgati se (iz verig): 'te:le se je iskle'ni:lò

izklepati ▶ isk'lè:pat -pl'en nedov. ⟨⟩ izpregati |odpenjati vprežno žival in ji snemati vprežno opremo|: 'ni: t'rè:ba k'ra:f isk'lè:pat

izklesati ▶ isk'le:sat isk'lè:šen dov. ⟨⟩ izklesati |s klesanjem narediti, izoblikovati|: is 'ka:mana je isk'le:sau ž'lè:bac

izklevati gl. izkljuvati

izklicati ▶ isk'li:cat -k'li:čen dov. ⟨⟩ prebrati v cerkvi zadnje obvestilo (od treh) o nameravani poroki: ó'bòdva 'pa:ra sò 'danas isk'li:calè

izključiti ▶ isk'lü:čèt -èn dov. ⟨⟩ izključiti **1.** |prekiniti (s stikalom) električni tok|: 'lektrikò isk'lü:čèt

2. |narediti, da kdo ni več član kake organizacije, skupnosti, društva|: isk'lü:čēt is š'kò:le ■ gl. gasniti
izključvati ▶ isk'lèvat -an dov. () **1.** |izključvati |s ključvanjem spraviti iz česa|: 'ti:ca je isklè'va:la 'čřva **2.** |s ključvanju podobnimi gibi spraviti iz česa: s p'řstòn je isk'lèvaū kòre'n'i:nò

izklofotati ▶ isklò'fo:tat -'fò:čen dov. () **1.** |z mahanjem, udarjanjem s perutnicami zleteti: kò'kò:šē sò isklòfò'ta:le is 'kù:rnēka **2.** |ekspr. skočiti iz postelje, (hrupno) vstati: 'danas ste 'ra:nò isklòfò'ta:lē zgodaj vstali ▶ **izklofotati se** isklò'fo:tat se ekspr. spraviti se iz neprijetnega, zapletenega položaja: 'kumaǰ se je isklò'fò:taū

izklopiti ▶ isk'lo:pēt -èn dov. () |izklopiti |prekiniti (s stikalom) električni tok| ■ gl. gasniti

izkobacati se ▶ iskò'bacat se -an se dov. () |izkobacati se, vstati: 'danas smò se 'kasnu iskòba'ca:lē is 'pò:stel'e

izkojiti ▶ is'ko:jt -'kò:jèn dov. () |vzgojiti, vzrediti: 'jest sòn te iskò'ji:la ▶ **izkojen** is'kòje:n -kò'je:na -ò vzgojen, vzrejen: 'dòbrò iskò'je:na 'dēca

izkolehati ▶ iskò'lē:xat -an dov. () |ozdraveti, pozdraviti se

izkopati ▶ is'ko:pat -'kò:pl'en dov. () |izkopati **1.** |s kopanjem narediti|: is'ko:paū je 'ja:rak **2.** |s kopanjem spraviti iz česa, navadno iz zemlje|: div'ja:kò smò iskò'pa:lē **3.** |izpraskati, izključvati|: 'uči: mē je iskò'pa:la **4.** |s kopanjem priti do koga, česa|: 'ja:zbaca sò iskò'pa:lē iz 'lū:kn'e ▶ **izkopati se** is'ko:pat se [*izkopati se] **1.** |iz težavo priti iz česa ovirajočega|: is'ko:paū se je is s'nēga **2.** |ekspr. |s prizadevanjem, trudom priti iz neugodnega položaja|: is'ko:paū se je iz bò'lēznē ■ gl. skopati²

izkopavati ▶ iskò'pa:vat -an nedov. () |izkopavati |s kopanjem spravljati iz česa, navadno iz zemlje|: 'cē:ū 'da:n je iskò'pa:vala 'rò:žē

izkoristiti ▶ iskò'ri:stēt -èn dov. () |izkoristiti **1.** |narediti, da kaj prinese ugodnosti|: 'sakò p'ri:lēkò je iskò'ri:stò **2.** |narediti, da kaj neupravičeno prinese ugodnosti|: st'rašnu ga je iskò'ri:stēla

izkoriščanje ▶ iskò'ri:ščan'e -a s () |izkoriščanje |glagolnik od izkoriščati|

izkoriščati ▶ iskò'ri:ščat -an nedov. () |izkoriščati |neupravičeno si prilaščati proizvode tujega dela|: 'ma:jstēr iskò'ri:šča 'délòfce

izkositi ▶ is'ko:sēt -'kò:si:n dov. () |končati košnjo: pòd 'lò:gòn smò iskò'si:lē

izkozlati ▶ is'kòzlat -a:n dov. () |izbruhati |izmetati iz želodca|: 'samu 'vi:nò je is'kòzla:ū

izkričiti ▶ is'křčēt -èn dov. () |izkričiti, odstraniti, iztržbiti: na 'k'le:kē smò is'křčēlē b'ri:n'e i 'ka:man'e

izkreniti ▶ isk're:nt -nen dov. () |izruvat |s silo spraviti

iz česa, navadno iz zemlje|: s'nēk je isk're:nò d've: x'rü:ške ■ 'ka:man isk're:nt z d'rò:gòn

izkrenjati ▶ is'k're:n'at -an nedov. () |ruvati |s silo spravljati iz česa, navadno iz zemlje|

izkresati ▶ isk're:sat -k're:šen dov. () |s kresajočo hojo obrabiti: 'nòvę: pòs'to:le je isk're'sa:la

izkričati se gl. izlarmati se

izkkrkati ▶ is'křkrat -an dov. () |zaradi močnega vretja izkipeti: m'lē:kò je iskřk'ra:lò

izkřiti se ▶ is'křšēt se -èn se dov. () |pri tesanju ali dolbenju preveč se odklati, odlomiti: př 'xřgē se je 'daska is'křšēla

izkrvaveti ▶ iskř'vave:t -i:n dov. () |izkrvaveti |izgubiti vso kri|

izkužiti ▶ is'kü:žēt -èn dov. () |odstraniti luščino, lupino: is'kü:žēlē smò 'lē:šnēke, o'rē:xe ▶ **izkužititi se** is'kü:žēt se sneti se, odpasti: 'nò:xt se mē je is'kü:žò ■ 'vo:lē se je is'kü:žò 'rò:k ■ 'pra:scē sò se is'kü:žēlē 'pa:rk'l'ē

izlagati ▶ iz'la:gat -an dov. () |dajati, spravljati kaj iz česa: 'rò:bò is 'tò:rbe je iz'la:gau ■ 'dřva sò iz'la:galē iz 'vòza

izlahka ▶ iz'la:xka prisl. () |z lahkoto, zlahka

izlarmati se ▶ iz'larmat se -an se dov. () |ekspr. izkričati se |silovito, brez pridržkov izraziti svoja čustva, razpoloženje|

izleči ▶ 'izlēč iz'le:žen dov. () |pri živalih izleči |spraviti iz roditeljskega, mladiča|: 'za:jka je iz'le:gla 'šē:st m'la:dēx ▶ **izleči se** 'izlēč se priti iz roditeljskega: 'ma:čkēce sò se iz'le:gla

izlečiti se ▶ iz'le:čēt se -èn se dov. () [*izlečiti se], pozdraviti se: 'ma:čka ž're t'ravò:, da se iz'le:čē

izlepa gl. zlepa

izlesti ▶ 'izlēst iz'le:žen dov. () |izlesti |priti iz česa, pomagajoč si z rokami in nogami|: 'gat je iz'le:žò iz 'lū:kn'e ● ekspr. 'boūnik je iz'le:žò is 'xi:še je že toliko okreval, da je šel ven, na zrak

izlet ▶ 'izlet iz'le:ta m () |izlet |krajše potovanje, navadno za razvedrilo, zabavo|: škò'la:nē g'redò na 'izlet

izleviti ▶ iz'lē:vēt -èn in iz'livit -i:n dov. () |omajiti |odstraniti lubje z muževnega debla, veje|: pišča:ukò je iz'lē:vò iz 'vřbe naredil iz takega lubja ▶ **izleviti se** iz'lē:vēt se sneti se, odpasti: k'ra:vē se je 'rò:k iz'lē:vò

izlicitirati ▶ izlic'ē:tē:rat lic'ē:tē:rat dov. () |izlicitirati |kupiti na licitaciji, dražbi|: cerk'vę:nē s'tou je izlic'ē:tē:rala

izliti ▶ 'izli:t iz'l'i:i:jen dov. () |izliti |spraviti kaj tekočega iz česa|: 'vi:nò sò iz'l'i:lē is 'sòda ■ na sò'la:tò je iz'l'i:la 'jesę:nc zlila, nalila ▶ **izliti se** 'izli:t se **1.** |izliti se, izteči: ra'ki:ja se je iz'l'i:la

- 2.** ekspr. [**izliti se*], *prenehati deževati*: 'sa: se je 'e:nkɾt iz'l'i:lò
- izlivati** ▶ iz'li:vət -an nedov. ⟨⟩ *izlivati |spravljati kaj tekočega iz česa*: 'vòdò: iz'li:vajò is 'čuna
- izliviti** gl. izleviti
- izlizati** gl. izbuzati
- izločiti** gl. izvreči
- izložiti** ▶ iz'lò:žèt -lòži:n dov. ⟨⟩ *izložiti |dati, spraviti kaj iz česa*: 'vò:s 'dè:tel'e je iz'lò:žò
- izručiti** gl. izručiti
- izmagati** ▶ iz'ma:gat -an dov. ⟨⟩ **1.** *zmóči |izraža sposobnost osebka a) uresničiti, opraviti kaj*: ó'ra:n'è smò 'nèkakò iz'ma:galè **b)** *plačati, poravnati kaj*: 'tè:x st'rò:škòf 'mi: 'ne bo:mò iz'ma:galè **2.** *vzdržati |biti, ostati kljub čemu težkemu, hudemu brez večjih negativnih telesnih ali duševnih posledic*: mɾz'li:nò ste s'rè:čnò iz'ma:galè
- izmakniti** ▶ iz'makènt -'m:ka:nen dov. ⟨⟩ *izmakniti |s potegom, sunkom odstraniti*: rò'či:cò sòn iz'maknò iz op'l'e:na ▶ **izmakniti se** iz'makènt se *izmakniti se |s spremenbo položaja, mesta doseči, da osebek ni deležen česa neprijetnega*: 'tič se je iz'maknò is 'ka:mbe
- izmalčiti** gl. pokvečiti
- izmamiti** ▶ iz'ma:mèt -èn dov. ⟨⟩ *izmamiti |s spretnim, zvičajnim prigovarjanjem priti do česa*: 'dèna:r je iz 'n'è iz'ma:mèla
- izmesti** ▶ 'izmest iz'me:ten dov. ⟨⟩ *izmesti |s pometanjem odstraniti*: s'metje: je iz'me:la is 'xi:še
- izmetati** ▶ iz'me:tət -'mè:čèn dov. ⟨⟩ **1.** *izmetati, izbruhati*: 'sò x'ra:nò je iz'me:taʉ is 'se:be **2.** *izmetati |z metanjem spraviti kaj iz česa*: is 'ka:mbre sò izme'ta:lè g'nilè pòd'ni:ce **3.** ekspr. [**izmetati*], *porabiti, potrositi*: 'vas 'dèna:r je iz'me:taʉ za 'kon'e ● 'ni:vò iz'me:tət *zorati njivo tako, da v sredi nastane jarek, ker se brazde obračajo navzven* ■ gl. zmetati
- izmetati se** ▶ iz'me:tət se -'mè:čèn se dov. ⟨⟩ *narediti klase*: xɾ'met'ùn, 'o:vas se je iz'me:taʉ ▪ še'ni:ca se je izme'ta:la ▪ 'ži:tò se je izme'ta:lò
- izmikati** ▶ iz'mi:kat -'mi:čèn nedov. ⟨⟩ *izmikati |s potegom, sunkom odstranjevatil*: iz'mi:kat za'gò:zde ▶ **izmikati se** iz'mi:kat se *premikati se od stalnega mesta*: 'kulu se iz'mi:če
- izmoliti** ▶ iz'mo:l't -'mò:l'èn dov. ⟨⟩ *izmoliti |z molitvijo priti do česa*: 'ta: 'daš smò g'l'ix izmò'l'i:lè
- izmotati** ▶ iz'mo:tət -'mòta:n dov. ⟨⟩ *izmotati |z odstranjevanjem, odvijanjem česa obdajajočega narediti kaj prosto, vidno*: 'pɾst, 'ròkò: iz'mo:tət iz ób've:ze ▶ **izmotati se** iz'mo:tət se *izmotati se 1.* *|priti iz česa ovirajočega*: izmò'ta:la se je is kò'pi:n'a **2. *|s prizadevanjem, trudom priti iz ne-***
- ugodnega, zapletenega položaja*: izmò'ta:lè sò se iz 'duga
- izmozgati** ▶ iz'mò:zgat -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**izmozgati*], *izčrpati, oslabiti*: 'tò: 'dè:lò 'nas je 'se iz'mò:zgalò
- izmučiti** gl. zmučiti
- izmuzniti se** ▶ iz'mü:zènt se -znen se dov. ⟨⟩ *izmuzniti se |uiti iz prijema*: 'šò:ja se mè je iz'mü:zèlna iz 'ròke:
- iznašanje** ▶ iz'na:šan'e -a s ⟨⟩ *iznašanje |glagolnik od iznašati*: iz'na:šan'e 'dɾf
- iznašati** ▶ iz'na:šət -an nedov. ⟨⟩ *iznašati |z nošenjem spravljati iz česa*: 'dɾva sò iz'na:šalè iz 'do:la
- iznebiti se** ▶ iz'ne:bèt se -'nebi:n se dov. ⟨⟩ *znebiti se |narediti, povzročiti, da neprijetna, nezaželeno oseba, žival preneha biti v bližini osebka*: iz'nè:bò se je s'la:bèga 'ko:n'a
- iznenada** ▶ izne'na:da prisl. ⟨⟩ *iznenada, nenadoma, nepričakovano, naenkrat*
- iznenaditi** ▶ izne'na:dèt -èn dov. ⟨⟩ *iznenaditi, presenetiti*
- iznesti** ▶ 'izne:st iz'ne:sen dov. ⟨⟩ **1.** *iznesti |z nošenjem spraviti iz česa* **2.** *preritniti znesti |izločiti jajce*: kò'kò:šè sò iz'ne:sle 'pɛ:t 'je:ic
- izneveriti se** ▶ izne've:rt se -èn se dov. ⟨⟩ **1.** *izneveriti se |postati nezvest*: 'paɾda:š se mè je izne've:rò **2.** *pokvariti se |zgubiti pozitivne lastnosti, zlasti v moralnem pogledu*: ót k'ra:ja je 'bi:ʉ 'dò:bèr, a 'sèda se je 'jaku izne've:rò
- iznotra** gl. znotraj
- iznova** gl. znova
- izobilje** gl. obilnica
- izoblikovati** gl. sformirati
- izobliti** ▶ i'zu:bl'èt -èn dov. ⟨⟩ *zobliti |z obličem, skobljicem obdelati in izgledati*: 'kòsje: sè 'lipu: i'zu:bl'ò ■ prim. zobliti
- izobraziti** ▶ izòb'ra:zèt -èn dov. ⟨⟩ *izobraziti |načrtno razviti sposobnosti in seznaniti z dosežki različnih področij človekove dejavnosti*: va gim'na:zèjè sò jèx izòb'ra:zèlè ▶ **izobražen** izòb'ra:žen -a -ò izobražen |ki ima izobrazbo
- izogibati se** ▶ izò'gi:bat se -bl'en se nedov. ⟨⟩ *izogibati se 1.* *|z odmičanjem dosežki, da se ne zadene ob kaj*: izò'gi:bl'e se aùtò'mò'bi:l'en **2.** *|delati, da ne pride do česa neprijetnega, nezaželenega*: izò'gi:bl'ejò se 'vòjške ■ gl. čuvati se, maniti se
- izogniti se** ▶ i'zo:gènt se -gnen se dov. ⟨⟩ *izogniti se |z odmikom doseči, da se ne zadene ob kaj*: izòg'ni:la se je 'mòpedè **2.** *|narediti, da ne pride do česa neprijetnega, nezaželenega*: izòg'ni:lè sò se tepe'ni:ce
- izolacija** ▶ izò'la:cèja -e ž ⟨⟩ *izolacija |kar pri kaki*

stvari ne dopušča prehajanja vlage, toplote, zvo-
ka, električnega toka]

izolirati ▶ izò'lè:rat -an dov. in nedov. ⟨ ⟩ izolirati |obdati, premazati s snovjo, materialom, ki ne dopušča pre-
hajanja vlage, toplote, zvoka, električnega toka|

izorati ▶ i'zo:rat i'zo:rjen dov. ⟨ ⟩ izorati |z oranjem
spraviti iz zemlje|: gra'na:tò sò izò'ra:lè

izostati ▶ i'zo:stat izòs'ta:nen dov. ⟨ ⟩ izostati |ne biti
navzoč na kakem mestu, pri kakem delu, čeprav bi
praviloma moral biti|: i'zo:stau je is š'kò:le

izpačenec ▶ ispa'čë:nc -a m ⟨ ⟩ ekspr. razvaven, izbir-
čen človek

izpačenka ▶ ispa'čë:nka -e ž ⟨ ⟩ ekspr. razvajena, iz-
birčna ženska

izpačiti ▶ is'pa:čët -ën dov. ⟨ ⟩ razvaditi |s pretira-
no popustljivostjo povzročiti, da kdo postane ze-
lo zahteven, izbirčen (pri jedi)|: s'ta:ra 'ma:tè je
is'pa:čëla 'dè:te ▶ **izpačiti se** is'pa:čët se zaradi
pretirane popustljivosti vzgojiteljev postati izbir-
čen (pri jedi) ▶ **izpačen** is'pačen -pa'čë:na -ò raz-
vaven

izpadanje ▶ is'pa:dan'è -a s ⟨ ⟩ izpadanje |glagolnik
od izpadati|

izpadati ▶ is'pa:dat -an nedov. ⟨ ⟩ izpadati |zaradi po-
puščenih vezi, stika padati iz naravnega, prvotne-
ga položaja, mesta|: 'lasje:, 'zòbje: mè is'pa:dajò ▪
c'vè:kè is'pa:dajò is pòp'la:ta

izpadrati ▶ is'padrat -an dov. ⟨ ⟩ spoditi, nagnati:
'ma:čkò je is'padrau is 'xi:še ▪ ispad'ra:lè sò ga
na 'pa:šò ▪ 'že:na ga je ispad'ra:la 'kòsi:t • 'mò:š
je is'padrau 'že:nò dosegel, da ga je zapustila, se
odselila • x'la:pca sò ispad'ra:lè is 'lù:žbe odp-
vedali so mu službo

izpahati gl. izpehati

izpahniti ▶ is'paxënt -'pa:xnen dov. ⟨ ⟩ izpahniti |pre-
makniti sklepno glavico iz sklepane jamicel|: 'ròkò:
sè je is'paxnò

izpaliti ▶ is'pa:l't -l'ën dov. ⟨ ⟩ izstreliti |s streljanjem
izprazniti|: 'pu:škò je is'pa:l'ò

izparati ▶ is'pa:rat -an dov. ⟨ ⟩ raztrgati **1.** |z rabo,
uporabo narediti, da kaj ni več celò|: x'la:čë je
is'pa:rau **2.** |raniti, poškodovati, navadno s čim
ostrim|: na 'čar:vlè sè je 'ròkò: is'pa:rala

izpasti¹ ▶ 'ispa:st is'pa:den dov. ⟨ ⟩ **1.** izpasti |zaradi
popuščenih vezi, stika pasti iz naravnega, prvotne-
ga položaja, mesta|: 'zo:p mè je 'ispa **2.** [*izpasti]
|ne biti več v spominu, zavesti|: 'tò: mè je is'pa:lò iz
g'lave: **3.** iziti se, končati se: 'tò: je s'la:bò is'pa:lò

izpasti² ▶ 'ispast is'pa:sen dov. ⟨ ⟩ **1.** zaključiti letno
obdobje paše: 'lè:tòšn'e 'lè:tò smò s'rë:čnò is'pa:slè
2. popasti |povzročiti, da žival kaj pasoč se pojel|:
'se 'zë:l'e mè je is'pa:sò

izpehati ▶ is'paxat -an dov. ⟨ ⟩ **1.** izpehati |s pehanjem,
suvanjem spraviti iz česa|: pi'ja:nca sò ispa'xa:lè
iz 'bè:rtèje **2.** izbiti, izriniti: s 'paxakòn is'paxat
s'tržen

izpeljati ▶ is'pe:l'at -'pel'an dov. ⟨ ⟩ izpeljati **1.** |naredi-
ti, da kaj zamišljenega, danega postane stvarnost,
dejstvo|: 've:likò 'dè:lò smò ispe'l'a:lè **2.** |spraviti
vozilo iz česa|: iz 've'li:kéga b'la:ta je is'pe:l'au 'vò:s

izpeljavati ▶ ispe'l'a:vat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** izpeljavati
|delati, da godni mladiči zapustijo gnezdo|: 'kò:čka
ispe'l'a:va 'pi:ščeta **2.** voziti |s prevoznim sred-
stvom spravljati kam|: is 'k'ra:ica sò ispe'l'a:valè
'krl'e • 'rat je ispe'l'a:vau ne'vè:stò na svatbi jo pr-
vič peljal na ples (ob igranju posebne melodije)

izpihati ▶ is'pi:xat -'pi:šen dov. ⟨ ⟩ **1.** izpihati |s pi-
hanjem spraviti iz česa|: 'je:ice is'pi:šëjò za
pòd'lò:žnèk **2.** s pihanjem narediti, da česa ni več:
'bü:rja je is'pi:xala òb'la:ke

izpiliti ▶ is'pi:l't -l'ën dov. ⟨ ⟩ izpiliti |s pilo obdelati|:
'zòbë: na 'ža:gè je is'pi:l'ò

izpirati ▶ is'pè:rat -an nedov. ⟨ ⟩ izpirati **1.** |z vodo
ali drugo tekočino (dokončno) čistiti|: p'la:xte je
is'pè:rala **2.** |z vodo ali drugo tekočino odstranje-
vati zlasti umazanijo|: kò'ri:tò smò 'du:gò is'pè:ralè

izpirati ▶ iza'pë:rat -an nedov. ⟨ ⟩ izpirati **1.** |z vo-
do ali drugo tekočino (dokončno) čistiti|: 'cü:n'e
iza'pë:rat **2.** |z vodo ali drugo tekočino odstranje-
vati zlasti umazanijo|: b'la:tò je 'du:gò iza'pë:rala

izpistiti gl. izpustiti

izpit ▶ 'ispit is'pi:ta m ⟨ ⟩ izpit |postopek, pri katerem
se ugotavlja in vrednoti znanje, sposobnost kandi-
data|: spre'je:mñè 'ispit je na'rë:dò

izpitati ▶ is'pi:tat -an dov. ⟨ ⟩ izpitati, spitati: p'ra:sce
je 'dòbrò is'pi:ta

izpiti ▶ 'ispit is'pi:jen dov. ⟨ ⟩ izpiti |s pitjem zaužiti vsò
tekočino|: 'kafò je 'ispiu

izplačati gl. izplati

izplačevati ▶ ispla'čë:vat -'čü:jen nedov. ⟨ ⟩ izplačeva-
ti |poravnati denarne obveznosti do koga|: òp
sa'bò:tax ispla'čü:jejó 'dè:lòfëc

izplahniti ▶ is'pla:xënt -xnen dov. ⟨ ⟩ izplakniti |z vo-
do ali drugo tekočino (dokončno) očistiti|: g'la:ške
isp'la:xnè! ■ prim. splahniti

izplahnjevati ▶ isplax'n'ë:vat -'n'ü:jen nedov. ⟨ ⟩ izpla-
kovati |z vodo ali drugo tekočino čistiti|: 'ka:cò je
isplax'n'ë:vau

izplakniti gl. izplahniti, splahniti

izplakovati gl. izplahnjevati

izplati gl. izpuskati

izplati ▶ is'pla:tët -p'lati:n dov. ⟨ ⟩ izplati **1.** |dati,
poravnati v denarju, kar komu pripada|: 'dò:tò je
š'čë:rè is'pla:tò **2.** |poravnati denarne obveznosti

do koga]: 'délófce isp'la:tét • 'tò: se je isp'lati:lò je prineslo korist, dobiček

izplavati ▶ isp'la:vát -an dov. ⟨⟩ *izplavati* **1.** [s plavanjem priti iz česal]: s te'ža:vò je isp'la:vau is "kupe: **2.** [priti na površino tekočine]: 'mù:xa je isp'la:vala iz 'lo:nca

izplesti ▶ 'isp'l'est -pl'e:ten dov. ⟨⟩ **1.** *razplesti, razpustiti*: 'ki:te sè je isp'l'e:la **2.** *razdreti, sparati*: ko'le:nkò je 'isp'l'eu

izpletati ▶ isp'l'è:tat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *razpletati, razpuščati*: isp'l'è:tat 'lase: **2.** *razdirati, parati*: isp'l'è:tat kò'lè:nke

izplevkati ▶ isp'lèfkat -an dov. ⟨⟩ *izpljuvati* [izmetati iz ust]: 'do:stè 'krvi je isplèf'ka:la

izplevkniti ▶ isp'lèfként -nkn dov. ⟨⟩ *izpljuniti* [izvreči iz ust]

izpljuniti gl. izplevkniti

izpljuskati gl. izpuskati

izpljuvati gl. izplevkati

izpod ▶ ispòd, pred nezvenečimi soglasniki ispòt predl. ⟨⟩ z rodilnikom *izpod* [za izražanje usmerjenosti iz položaja pod čim]: 'ka:ča je p'lè:zla ispòt 'ka:mana • g'le:da ispòt 'če:la *grdo, ježno* • ekspr. sp'ra:vèt se ispòd 'nò:k *umakniti se, iti proč*

izpodjedati gl. spodjedati

izpodkopati gl. podkopati

izpodkopavati gl. podkopavati

izpodrezati gl. podrezati

izpodrezovati gl. podreževati

izpodriniti gl. spodriniti

izpodsekati gl. podseči

izpodsekavati gl. podsekevati

izpolniti gl. izvršiti, obistiniti se

izprakticiran ▶ isprakti'čë:ran -a -ò prid. ⟨⟩ *izučen, izurjen za opravljanje poklica*

izpraskati gl. izgraspati

izprašati ▶ isp'ra:šát -an dov. ⟨⟩ *izprašati* [z vpraševanjem poizvedeti]: 'se sò ga isp'ra:šalè

izpraševanje ▶ ispra'she:van'e -a s ⟨⟩ *izpraševanje* [glagolnik od izpraševati] • ispra'she:va:n'e 'vesti premišljevanje svojih dejanj, besed, misli, čustev s stališča vesti

izpraševati ▶ ispra'she:vát -šù:jen nedov. ⟨⟩ *izpraševati* [z vpraševanjem poizvedovati]: 'tò: pa 'u:nò sò me ispra'she:valè

izprati ▶ i'zaprat iza'pë:ren dov. ⟨⟩ *izprati* **1.** [z vodo ali drugo tekočino (dokončno) očistiti]: 'cù:n'e je iza'pra:la • kòbòu smò izap'ra:lè **2.** [z vodo ali drugo tekočino odstraniti zlasti umazanijo]: 'ma:deš, 'krf je iza'pra:la **3.** [zaradi pogostega pranja povzročiti, da kaj izgubi prvotno kakovost, lastnost]: p'la:xtè sò 'jaku izap'ra:le

izprazniti ▶ isp'ra:zènt -nzn dov. ⟨⟩ *izprazniti* [narediti, da v čem ni več določene stvari, vsebine]: o'bòdvè sk'lè:de smò isp'ra:zènlè • x'lè:f se je isp'ra:znò v njem (skoraj) ni več živine

izpreči ▶ 'ispreč isp'režen dov. ⟨⟩ *izpreči* [odpeti vprežno žival in ji sneti vprežno opremo]: 'vo:la je isp're:glà ■ gl. izkleniti

izpred ▶ ispred, pred nezvenečimi soglasniki ispret predl. ⟨⟩ z rodilnikom *izpred* [za izražanje usmerjenosti iz položaja pred čim]: 'tò: pò'metè ispret 'xi:še!

izpregati ▶ isp're:gat -an nedov. ⟨⟩ *izpregati* [odpenjati vprežno žival in ji snemati vprežno opremo]: 'ni: t're:ba k'ra:f isp're:gat ■ gl. izklepati

izpričati ▶ isp'ri:čát -an dov. ⟨⟩ *dokazati* [utemeljiti, podpreti kako trditev z dokazil]: isp'ri:čau je, da je p'la:tò 'račū:n

izprijen gl. nelušen

izprobati ▶ isp'ro:bat -an dov. ⟨⟩ [**preizkusiti*] **1.** [z uporabo ugotoviti ustreznost, učinkovitost česal]: b'rù:s je 'dò:bèr, 'zaka:j sòn ga isp'ro:baù **2.** [narediti kaj, da se ugotovi stopnja določene duševne ali telesne lastnosti]: isp'ro:bala ga je va nes're:čè **izprositi** ▶ isp'ro:sèt -p'ro:sèn dov. ⟨⟩ *izprositi* [s prošnjami priti do česal]: pòt'pò:ro sò mè 'tešku isprò:si:lè

izpucati ▶ is'pu:cat -an dov. ⟨⟩ *ometati* [enakomerno nanesti malto na zid]: va 'ka:mbrè je st'ròp is'pu:caù

izpukniti ▶ is'pü:ként -nkn dov. ⟨⟩ *izpliti, izdreti*: 'de:beù 'ko:uç je is'pü:knò • 'zo:p jè je is'pü:knò

izpuliti gl. izpukniti, iztrgati

izpuskati ▶ is'puskat -an dov. ⟨⟩ *izpljuskati, izplati*: is 'čuna je ispus'ka:la 'dò:stè 'vòde:

izpustiti ▶ is'pistit -in dov. ⟨⟩ *izpustiti* **1.** [prenehati imeti kaj z rokami oprijeto]: 'pa:l'cò je ispès'ti:la iz 'ròkè: **2.** [ne upoštevati koga pri čem]: p'f p'la:čè sò ga ispès'ti:lè ▶ **izpustiti se** is'pistit se *izpustiti se* [pojavi se kot bolezenska sprememba različne oblike in vrste na koži ali sluznicil]: pò òb'ra:žè sò se jè ispès'ti:lè mi'zo:uèc ■ gl. spustiti, izpustiti se gl. izriniti; prim. spustiti

izpuščaj gl. prišč

izpušiti ▶ is'pu:šét -èn dov. ⟨⟩ *pokaditi* [s kajenjem porabiti]: 'en 'pakèl'c cig'a'rë:tl'ef je is'pu:šò

izpuškati ▶ is'puškat -an dov. ⟨⟩ *zapoditi, nagnati*: ispuš'ka:lè sò ga iz 'vrta

izračunati ▶ izra'čū:nat -an dov. ⟨⟩ *izračunati* **1.** [z računanjem ugotoviti, določiti]: 'òn je izra'čū:naù d'règač kò 'ti: **2.** [končati računsko operacijo]: 'tò: smò 'več 'la:nè izra'čū'na:lè ■ gl. zrajtati

izrasti ▶ 'izrast iz'ra:sten dov. ⟨⟩ *zrasti* **1.** [z rastjo dobiti dokončno podobo]: 'sin je 'več 'iz'ra:sò **2.** [za-

radi naravnega, življenjskega razvoja nastati, pokazati se]: na g're:dě sò iz'ra:sle kòp'ri:ve

izravnati gl. splanirati, zglihati

izravnavati gl. glihati

izreči ▶ iz'reč iz're:čen dov. ⟨⟩ izreči |izraziti z govorenjem]: st'ra:šně be'sě:de je iz're:kla ■ gl. poveti

izrezati ▶ iz'rě:zat -'rě:žen dov. ⟨⟩ izrezati **1.** |z rezanjem odstraniti iz česa]: nag'ni:ta 'ja:bòka sòn iz'rě:zaų **2.** |z rezanjem narediti, izoblikovati]: šk'r'i:n'cò je iz'rě:zaų ▶ **izrezan** iz'rě:zan -a -ò iz-rezan • ekspr. š'či: je iz'rě:zana 'ma:tě je zelo podobna materi

izrezljati ▶ iz'rězl'at -an dov. ⟨⟩ izrezljati |z rezilom narediti, izoblikovati]: ròmak za 'ro:že je iz'rězl'au

izrezovati gl. izreževati

izreževati ▶ iz'rěže:vāt -'žü:jen nedov. ⟨⟩ izrezovati **1.** |z rezanjem odstranjevati iz česa]: nag'ni:t 'kòmpěr iz'rěžü:jemò **2.** |z rezanjem delati, oblikovati]: 'nòge: pŕ 'mi:zě sò iz'rěže:valě

izrimžati ▶ iz'rimžat -an dov. ⟨⟩ ekspr. izgaziti |s težavo priti iz česa mehkega, udirajočega se]: iz vi'so:kěga s'něga je iz'rimžau

izriniti ▶ iz'ri:nt -nen dov. ⟨⟩ izriniti |narediti, povzročiti, da kdo zapusti določen kraj, prostor]: is k'lupi sò ga iz'ri:mělə ▶ **izriniti se** iz'ri:nt se izpustiti se |pojavit se kot bolezenska sprememba različne oblike in vrste na koži]: mi'zo:ųcě sò se je iz'ri:mělə pò 'xŕptě ■ gl. izpehati

izrisati ▶ iz'ri:sat -šen dov. ⟨⟩ izrisati |končno, v podrobnostih izoblikovati risbo]: zeml'e'vit je iz'ri:sau

izročati ▶ iz'ro:čāt -an nedov. ⟨⟩ izročati |delati, da prehaja kaj k drugemu]: 'ma:tě je iz'ro:čala 'do:tò

izročiti ▶ iz'ro:čēt -'ròči:n dov. ⟨⟩ izročiti |narediti, da preide kaj k drugemu]: s'ta:rějě sò 'sině izròčilě g'rěnt • ekspr. pòzd'ra:ve je iz'rò:čò • iz'ro:čēt se "bugi vdati se v božjo voljo

izroditi se ▶ iz'ro:īt se -'ròdi:n se dov. ⟨⟩ izroditi se |spremeniti se na slabše glede na organ, organizem ali vrsto organizmov]: 'kòmpěr se je 'bŕzò iz'rò:dò b'rě:skva se je izrò'di:la ■ gl. izvreči

izrojiti se gl. izroditi se

izružiti ▶ iz'rü:žēt -èn dov. ⟨⟩ izluščiti **1.** |spraviti zrno iz luščine]: 'bòp sòn iz'rü:žěla **2.** |odstraniti zrna s storžal]: xŕ'metü:n smò iz'rü:žělə

izsaditi ▶ 'issajit is'sadi:m dov. ⟨⟩ sneti |narediti, da kaj ni več nataknjeno na kaj]: ma'ti:ka se je issa'di:la

izsasati gl. izsesati

izseliti se ▶ is'se:lt se -'sel'i:n se dov. ⟨⟩ izseliti se |zapustiti svoje bivališče]: isse'l'i:lě sò se x "me:rěkò

izsesati ▶ is'sasat -'sašen dov. ⟨⟩ izsesati |s sesanjem spraviti kaj iz česa]: kŕf iz 'ra:ne je is'sasau

izsezuti ▶ i'so:žēt isò'žü:jen dov. ⟨⟩ sezuti |narediti, da kdo nima na nogah obuvala]: pas'tě:rja sò isò'žü:lě na 'pa:šě • kò'lě:ŕke se je isò'žü:la

izsezuvanje ▶ isò'žü:van'e -a s ⟨⟩ sezuvanje |glagolnik od izsezuvati]

izsezuvati ▶ isò'žü:vāt -an nedov. ⟨⟩ sezuvati |delati, da kdo nima na nogah obuvala]: kò'lě:ŕke isò'žü:vāt ▶ **izsezuvati se** sezuvati se |zaradi neprimerne velikosti se premikati iz navadnega položaja]: pòs'to:lě se mē isò'žü:vajò

izsleči ▶ 'islěč is'lě:čen dov. ⟨⟩ sleči |narediti, da kdo nima na telesu oblačila]: 'ma:tě je is'lě:kla 'dě:te • 'sü:kn'ò sòn is'lě:kò • 'islěč se

izslekevanje ▶ islě'kě:van'e -a s ⟨⟩ slačenje |glagolnik od izslekevat]

izslekevati ▶ islě'kě:vāt -'kü:jen nedov. ⟨⟩ slačiti |delati, da kdo nima na telesu oblačila]: bòų'ni:ka sò islě'kě:valě

izsožiti ipd. gl. izsezuti ipd.

izstreliti gl. izpaliti

izstružiti gl. izdraksljati

izškolati ▶ isš'kòlat -an dov. ⟨⟩ izšolati |omogočiti komu, da konča šolo, študij]: 'sina sò isškò'la:lě ▶ **izškolati se** isš'kòlat se izšolati se |končati šolo, študij]

izšolati gl. izškolati, izštudirati

izštudirati ▶ isštu'dě:rat -an dov. ⟨⟩ izštudirati **1.** izšolati |omogočiti komu, da konča šolo, študij] **2.** doštudirati |končati študij]

iztakljiv ▶ is'takl'if -tak'l'i:va -ò prid. ⟨⟩ stikljiv |ki (rad) stika, iščel: istak'l'i:va 'děca

iztakniti¹ ▶ is'takěnt -'ta:knen dov. ⟨⟩ iztakniti |s potegom spraviti kaj iz česa]: is'ta:kně mē 'tŕŕŕ • 'uku: mē je is'ta:knò z ostrim predmetom mu je silšno odstranil zrklo

iztakniti² ▶ is'takěnt -'ta:knen dov. ⟨⟩ stakniti **1.** |stikajoč najti, odkrit]: 'lěpe: 'bü:kvěce je istak'ni:la **2.** dobiti |postati deležen kakega stanja, navadno neprijetnega]: 'kě: sě 'tò: 'bòų is'taknò?

iztalati ▶ is'ta:l'at -an dov. ⟨⟩ razdeliti |od večje količine dati po delih]: pòma'ra:inče je is'ta:l'ala 'dēcě • g'rěnt je 'o:ča is'ta:l'au si'nò:vòn

izteči ▶ 'isteč is'te:čen dov. ⟨⟩ izteči |tekoč priti iz česa]: 'vas 'mošt je is'te:kò ▶ **izteči se** 'isteč se izteči se **1.** |prenehati biti veljaven]: 'pa:šòš se tē 'bò: is'te:kò **2.** |imeti izid, rezultat, kot ga izraža določilo]: 'se se je 'dòbrò is'te:klò **3.** v zvezi z ura |prenehati teči, iti, ker ni več energije od navitja]: 'vekarca se mē je is'te:kla ■ gl. izliti se

iztegniti ▶ is'te:gěnt -gnen dov. ⟨⟩ **1.** iztegniti |spraviti v položaj, ko sosednji deli med seboj ne tvorijo kota]: 'nògò: je is'te:gnò **2.** iztegniti |dati v takem po-

ložaju v določeno smer]: 'prtè 'me:nè je is'te:gènlà 'ròke: **3.** *iztegniti* |*narediti, da pride kaj v čim večjo, največjo dolžino*]: 'gò:ska je is'te:gènlà v'ra:t **4.** *povečati, podaljšati*: 'xi:šò sò is'te:gènlè **5.** *potegniti, spraviti iz česa*: 'ko:n'è sò is'te:gènlè 'vò:s iz b'là:ta • nizko 'je:žèk is'te:gènt (*neprevidno*) *povedati, reči* ► **iztegniti se** is'te:gènt se *sprostiti se*: na:j se študent 'př nas 'ma:lò is'te:gne • nizko is'te:gnò se je *umrl* je

iztegovati gl. iztezati

iztepati gl. klofati

izterati ► is'terat -an dov. ⟨⟩ **1.** *nagnati* |*narediti, povzročiti, navadno z ostrimi besedami, grobim ravnanjem, da kdo zapusti določen kraj, prostor*]: is'tera:j 'pasa is 'xi:še! **2.** *narediti, dokončati*: is'terat b'ra:zdò př ò'ra:n'è, 're:t př 'ko:šnè

izterjati ► is'tè:rjat -an dov. ⟨⟩ *izterjati* |*doseči, da kdo poravna neizpolnjene obveznosti*]: 'duk je is'tè:rjala

iztesati ► is'te:sat -'te:šen dov. ⟨⟩ *iztesati, stesati*: pò'ri:šče je is'te:sau

iztezati ► is'te:zat -'te:žen nedov. ⟨⟩ *iztezati, iztegovati*: 'ròke: is'te:že òt 'se:be ► **iztezati se** is'te:zat se *eksp. delati se pomembnejšega od drugih*: nat sò'sè:de se is'te:že ■ prim. izteževati, razteževati

izteževati se ► iste'žè:vət se -'žü:jen se nedov. ⟨⟩ *eksp. delati se pomembnejšega od drugih* ■ prim. iztezati, raztezati

iztikati ► is'ti:kat -'ti:čen dov. ⟨⟩ *stikati* |*s pregledovanjem si prizadevati priti do česa, navadno skrivoma*]: 'že:na 'furt 'nèkaj is'ti:če pò 'xi:šè, pò 'ka:mbrè

iztiriti gl. izgajzati; iztiriti se gl. izgajzati

iztočiti ► is'tò:čèt -'tò:čèn dov. ⟨⟩ *iztočiti* |*spraviti kaj tekočega iz česa*]: isto'či:lè smò 'mòšt is 'so:da ■ gl. nacinkljati

iztožiti ► is'tò:žèt -èn dov. ⟨⟩ *iztožiti* |*s tožbo doseči, da kdo poravna neizpolnjene obveznosti*]: 'dò:tò je is'tò:žèla

iztrebiti gl. izkrčiti; iztrebiti se gl. pokidati se

iztrebljati se gl. srtati

iztrepati ► ist're:pat -t're:pl'èn nedov. ⟨⟩ *iztrepati, strepati* |*z zamahovanjem, stresanjem odstranjevati iz česa*]: ist're:pau je 'žak'èl' òt gò'tò:vène

iztresanje ► ist're:san'e -a s ⟨⟩ **1.** *glagolnik od iztresati* **2.** *pretirana poraba, zapravljanje*

iztresati ► ist're:sat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *iztresati* |*s tresenjem spravljati iz česa*]: ò're:xe je ist're:sala is 'ca:n'è **2.** *trositi, razmetavati*: re'dò:ve, 'lò:vènce ist're:samò, da se š'i:šijò ■ gl. klofati

iztresti ► 'ist're:st ist're:sen dov. ⟨⟩ **1.** *iztresti* |*s tresenjem spraviti iz česa*]: 'ja:bòka je ist're:sla is

'ko:ška **2.** *stresti* |*s tresenjem spraviti kam kaj sipkega, drobnega*]: s'kèp sòn ist're:sla 'ka:šò i 'fažò:n **3.** *raztresti* |*narediti, da kaj sipkega, drobnega ni več skupaj*]: 'cu:kér se mè je ist're:sò **4.** *raztrositi, razmetati*: re'dò:ve, 'lò:vènce sò ist're:slè

iztrezniti se ► ist'rè:žènt se -znen se dov. ⟨⟩ *streziniti se* |*postati trezen*]: d'rü:gè 'da:n se je 'več ist'rè:znò

iztrgati ► is'třgat -an dov. ⟨⟩ **1.** *iztrgati* |*s sunkovitim potegom spraviti iz prijema*]: mòš'ni:cò jè je is'třgau iz 'ru:k **2.** *izdreti, izpuliti*: 'zò:p is'třgat ■ gl. izkleniti

izubliti gl. izobliti

izučiti se ► iz'v'čit se -in se dov. ⟨⟩ *izučiti se* |*usposobiti se za opravljanje določenega poklica, zlasti fizičnega*]: izv'č'i:la se je za ž'ni:darco ► **izučen** iz'v'ičen -vi'čè:na -ò *izučen*: iz'v'ičen 'pè:k ■ gl. izprakticeran

izuriti gl. izvežbati

izvaliti ► iz'va:l't -'val'in dov. ⟨⟩ *izvaliti* |*s sedenjem na jajcih, jajčecih doseči, da se v njih razvijejo mladiči*]: 'kò:čka je izva'l'i:la 'pi:ščeta ► **izvaliti se** iz'va:l't se *izvaliti se* |*začeti živeti ob prihodu iz jajc, jajčeca*]: 'ra:ce sò se izva'l'i:le

izvaljati ► iz'va:l'at -an dov. ⟨⟩ *zvaljati* |*s premikanjem valja, valjarja po podlagi narediti kaj tanko, tanjšel*: 'testu iz'va:l'am, 'pò:le rez'va:l'am

izvan gl. izven

izvedeti ► 'izvè:jt iz'vè:n dov. ⟨⟩ *izvedeti* |*seznaniti se s čim, zlasti s poslušanjem, branjem*]: 'tò: smò 'val'e iz'vè:dèlè • ka: sòn 'tò: iz'vè:dò, sòn se pòš'te:nò ò'daxnò • 'se 'bò:š iz'vè:dò ò p'ra:vèn 'ča:sè • òt st'rani: sòn iz'vè:dèla

izvejti gl. izvedeti

izven ► 'izvan prisl. ⟨⟩ *zunaj* |*na zunanji strani*]: g'làš je 'izvan b'là:tèn

izvesek gl. cajger

izvežbati ► iz'vè:žbat -an dov. ⟨⟩ *izvežbati, izuriti*: 'břzò se je iz'vè:žbau za šò'fe:rja

izvčiti se gl. izučiti se

izviniti gl. podviti

izvirati ► iz'vè:rat -an nedov. ⟨⟩ *izvirati* |*prihajati, pritekati iz zemlje na površje*]: 'ku:pa iz'vè:ra př 'ča:brè • eksp. mi:sl'èš, da 'me:nè 'dènar iz'vè:ra! *priteka sam od sebe, se mi zanj ni treba truditi*

izvleči ► 'izvlèč izv'lè:čen dov. ⟨⟩ **1.** *izvleči* |*spraviti iz česa ovirajočega*]: 'nòge: je izv'lè:kò iz b'là:ta **2.** *eksp. [*izvleči] z vztrajnim poizvedovanjem, povpraševanjem izvedeti*: 'se sò izv'lè:klè iz 'n'èga

izvohati ► iz'vò:xat -an dov. ⟨⟩ **1.** *izvohati* |*zaznati, odkriti z vohom*]: 'ma:čèk je iz'vò:xau 'mi:ša **2.** *eksp. [*izvohati] s prikritim poizvedovanjem, iskanjem priti do česa*]: iz'vò:xala je za 'cè:nò

izvoliti ▶ iz'vo:l't -'vɔ:l'ën dov. ⟨⟩ **1.** *izvoliti* |izbrati z volitvami|: za pòs'la:nca sò ga izvò'l'i:lè **2.** *izbrati* |odločiti se za kaj|: iz'vɔ:l'ò sè je 'pi:vò ▶ **izvoljen** iz'vo:l'ën -a -ò • iz'vo:l'ën 'da:n celodnevno češče-nje (sv. Rešnjega telesa) ■ prim. klečanje

izvreči ▶ 'izvřč iz'vřžen dov. ⟨⟩ *izvreči* **1.** |spraviti iz rodil odmrl, nezrel plod|: k'ra:va je iz'vřgla **2.** *izločiti* |imeti, šteti za neprimernega, nesposobnega: iz'vřglè sò ga na š'të:lëngë, na is'pi:tè ▶ **izvreči se** 'izvřč se izroditi se, degenerirati: 'dè:te se je iz'vřglò ni podobno staršem

izvrsten gl. bogovski

izvrstno gl. fejšt prisl.

izvršiti ▶ iz'vřšët -ën dov. ⟨⟩ *izpolniti* |narediti, da kaj zahtevanega, obvezujočega postane stvarnost, dejstvo|: 'sin 'ni: iz'vřšò ò'čë:tòve 'že:l'e

izvrtati ▶ iz'vřtat -an dov. ⟨⟩ **1.** *izvrtati* |z vrtanjem

narediti, izoblikovati| **2.** ekspr. [*izvrtati] |z vztrajnim prizadevanjem priti do česa|: 'za:jd'n'è 'dëna:r je iz'vřtaŭ iz 'že:ne

izvrvrati ▶ iz'vřvrat -an dov. ⟨⟩ za rastline zelo hitro zra-sti: 'čëz nôč je 'lè:tëna izvřv'ra:la

izza ▶ izza predl. ⟨⟩ z roditeljem izza |za izražanje usmer-jenosti iz položaja za čim|: izza 'mi:ze je p'ro:šò ▪ 'sò:nce je 'si:nélò izza ób'la:kòf

izzivati gl. groziti se

izžagati ▶ iz'ža:gat -an dov. ⟨⟩ *izžagati* **1.** |z žago odstraniti iz česa|: iz'ža:gau je 'xřgò **2.** |z žago nare-diti, izoblikovati|: iz'ža:gala je 'ròmak

izžagevati ▶ iz'ža'ge:vät -'gü:jen nedov. ⟨⟩ *izžagovati* |z žago odstranjevati iz česa|

izžagovati gl. izžagevati

izžinjati ▶ iz'ži:n'at -an nedov. ⟨⟩ z žetjem odstranjevati iz česa: iz'ži:n'at xřme'tü:ŋkò

J

- ja**¹ ▶ 'ja prisl. ⟨⟩ [**ja*], *da* **1.** |izraža pritrjevanje|: 'ja, 'tɔ: je 'maje 'dê:ló **2.** |izraža podkrepitev trditve|: 'ja, 'sómó 'mesu: bē 'jèu
- ja**² ▶ 'ja prisl. ⟨⟩ [**ja*] **1.** |izraža domislek|: a 'ja, 'tɔ: sòn pò'za:bò 'pòvet **2.** |izraža privolitev z nejevoljo|: 'nò, 'ja, pa naj 'bɔ: na 'va:še!
- jablan** ▶ 'ja:blan -a m ⟨⟩ v Kužlju *božično drevesce*
- jablana** ▶ 'ja:blana -e ž ⟨⟩ *jablana* |sadno drevo z rožnatimi cveti in okroglimi pečkatimi sadovi|: 'ja:blana je 'pu:na 'no:rcef ▪ 'ja:blanó 'o:brat • s'vi:n'ska 'ja:blana vrsta *jablane*
- jablanica** ▶ 'ja:blanca -e ž ⟨⟩ *jablanica* |manjšalnica od *jablana*|: cē'pi:ke na 'ja:blancē sò se pr'jè:le i v'ra:sle
- jaboko** ipd. gl. *jabolko* ipd.
- jabolčece** ▶ 'ja:bòčace -a s ⟨⟩ *drobno jabolko*
- jabolčnik** ▶ 'ja:bòčnèk -a m ⟨⟩ *jabolčnik* |mošt iz *jabolk*|
- jabolko** ▶ 'ja:bòkó -a s ⟨⟩ *jabolko* |sad *jablane*| • 'ja:kòl'ska 'ja:bòka *jabolka*, ki dozorijo konec meseca *julija* • mr'gētènska 'ja:boka *jabolka*, ki dozorijo v drugi polovici meseca *julija*
- jačati** ▶ 'ja:čat -an nedov. ⟨⟩ *utrjevati, krepiti*: 'vi:nò člò'vè:ka 'ja:ča ▪ 'òn se 'ja:ča
- jačji** gl. *jak*
- jad** ▶ 'ja:t 'ja:da m ⟨⟩ [**jad*], *jeza*, *srd*: pòg'ra:bò ga je ta'kɔ:f 'ja:t, da ga je 'vedró • 'ja:t me je *sram me je*
- jadén** ▶ 'ja:dan -dna -u in 'jedan -dna -u prid. ⟨⟩ *jezen*, *besen*: na 'mòža: je 'ja:dna ▪ 'ja:dan je, da bē d'rek preg'ri:znò *zelo je jezen*, *besen* ▶ **jadno** 'ja:dnu prisl. *jezno*, *srdito*: st'rašnu 'ja:dnu se 'd'rži:
- jaditi** ▶ 'jadit 'jadi:n nedov. ⟨⟩ **1.** *jeziti* |spravljati v jezo, razdraženost|: 'tɔ: me 'jadi: **2.** *čutiti sram*, *neprijetnost*: 'jadi: me p'ro:sèt ▶ **jaditi se** 'jadit se *jeziti se* |čutiti, izražati jezo|: 'jadi: se na 'mòža: ▪ za 'sakó st'va:rcó se 'jadi: ▪ pò pra'vi:cē se 'jadit
- jaga** ▶ 'ja:ga -e ž ⟨⟩ [**jaga*], *lov*: 'ja:ga 'ni za k'me:ta ▪ 'xò:dé pò 'ja:gé
- jagati** ▶ 'ja:gat -an nedov. ⟨⟩ [**jagati*], *loviti* |hoditi na lov| ▶ **jagati se** 'ja:gat se *ekspr. poditi se, potepati se*: 'dèca se 'ja:gajò pò 'va:sé
- jager** ▶ 'ja:gér 'ja:gra m ⟨⟩ [**jager*], *lovec* |kdor se ukvarja z lovom|
- jagma** gl.'ja:gma -e ž ⟨⟩ *naglica pri delu*
- jagmiti se** ▶ 'ja:gmèt se -èn se nedov. ⟨⟩ *zelo hiteti z delom*
- jagned** gl. *janjec*²
- jagnedov** gl. *janjčev*
- jagnedovina** gl. *janjčevina*
- jagnje** ▶ 'ja:gn'è -ta s ⟨⟩ *jagnje* |ovčji mladič|
- jagoda** ▶ 'ja:gòda -e ž ⟨⟩ *jagoda* |nizka rastlina s trojnatimi listi in belimi cveti ali njen rdeči sad|: 'ja:gòde na'bè:rat • *ekspr. z'rèu je kò 'ja:gòda kmalu bo umrl* • pò x'va:l'ène 'ja:gòde ne 'xòdè z ve'li:kò 'ca:inó!
- jagodica** ▶ 'ja:gòdèca -e ž ⟨⟩ *jagodica* |manjšalnica od *jagoda*|
- jagrov** ▶ 'ja:gròf -ròva -ò prid. ⟨⟩ *lovčev* |ki se nanaša na lovca|
- Jagrovi** ▶ 'ja:gròvè -èx m mn. ⟨⟩ *Jagrovi* |hišno ime|: pr' 'ja:gròvèx
- jagrski** ▶ 'ja:gr'skè -a -ò prid. ⟨⟩ *lovski* |ki se nanaša na lovce ali lov|: 'ja:gr'skè 'pas
- jahati** gl. *jašiti*
- jajce** ▶ 'je:ice -a s ⟨⟩ **1.** *jajce* |z lupino obdana spolna celica|: 'kù:rja 'je:ica ▪ mra'vi:nčja 'je:ica ▪ 'kaunu 'je:ice *pokvarjeno jajce*, *klopotec* **2.** *modo* |moška spolna zleza|: 'pa:isja 'je:ica **3.** *jajce* |kar je po obliki podobno jajcu|: ò'pa:l'kòvò 'je:ice • 'ti:ce 'lè:žèjò 'je:ica *izločajo jajca zaradi razmnoževanja* • *ekspr. 'furt je ò'dòzat kò 'pa:isja 'je:ica vedno je zadnji; vedno se ga drži smola* • *ekspr. 'ta: je 'ma:i'xè'nèx 'je:ic v'rè:dèn ni možat*
- jajčen**: jajčni rumenjак gl. *žoltak*
- jak** ▶ 'ja:k -a 'jaku prid., primernik 'ja:čjè -a -e ⟨⟩ *močen* **1.** |sposoben opravljati naporno fizično delo|: 'ja:k 'kón' **2.** |ki ima tako zgradbo, da lahko dobro opravlja svojo funkcijo|: 'jakè: kòre'n'i:ne **3.** |zelo odporen proti zunanjim silam|: 'ja:k d'ra:t ▪ 'jaku p'la:tnò **4.** |v katerem je veliko osnovne sestavine|: 'ja:ka ra'ki:ja **5.** |ki presega navadno, običajno stopnjo glede na obseg, količino, čutno zaznavnost|: 'ta: xara'mò:nèka 'ma 'ja:k g'la:s ▪ 'tù:kaj je 'ku:pa 'ja:ka *deroča* • 'do: je 'ja:čjè, 'ta: k'la:čè ▶ **jako** 'jaku prisl. *zelo*: 'jaku se je 'vedró
- jakec** ▶ 'jakac -a m ⟨⟩ *silak* |zelo močen človek|

Jakec gl. Japček

jakna ▶ 'jakna -e ž ⟨⟩ *jakna žensko vrhnje oblačilo, ki pokriva zgornji del telesa in se spredaj zapenja*: 'no:va 'jakna

jaknica ▶ 'jakēnca -e ž ⟨⟩ *jaknica |manjšalnica od jakna|*

Jakob gl. Jakop, Japa

Jakobov gl. Japetov

jakoljčica ▶ 'ja:kòl'čēca -e ž ⟨⟩ *hruška, ki dozori konec meseca julija*

jakolje ▶ 'ja:kòl'ē -a s ⟨⟩ *praznik sv. Jakoba 25. julija*

jakoljski ▶ 'ja:kòl'skē -a -ò prid. ⟨⟩ *ki se nanaša na čas okoli praznika sv. Jakoba (25. julija)* • 'ja:kòl'ska 'ja:bòka *jabolka, ki dozorijo konec meseca julija* • 'ja:kòl'ska 'rē:pa *repa, ki se seje konec meseca julija*

Jakop ▶ 'ja:kòp -a m ⟨⟩ *Jakob 1. |moško ime| 2. |ime svetnika|*

Jakopovi ▶ 'ja:kòpòvè -èx m mn. ⟨⟩ *Jakopovi |hišno ime|*: pɾ 'ja:kòpòvèx

jakost ▶ 'ja:kòst -è ž ⟨⟩ *jakost, moč*: 'tò: 'vi:nò 'ni:ma 'ja:kòstè *ni močno* ▪ z 'ja:kòstjò je z'dignò 'ka:man *s fizično močjo*

Jakšičan gl. Jašičan

Jakšičanka gl. Jašičanka

Jakšiči gl. Jašič

jakšiški gl. jašiški

jalov ▶ 'ja:lòf -lòva -ò prid. ⟨⟩ *jalov 1. |ki ne more imeti potomcev|*: 'ja:lòva 'o:foa **2.** *|ki je brez zrn, semen|*: 'ja:lòf xɾ'metü:n • òd 'ja:lòve k'ra:ve ne pɾ'čaküi 'ni te'lē:ta 'ni m'lē:ka!

jalovka ▶ 'ja:lòfka -e ž ⟨⟩ *jalovka |jalova samica|*

jama ▶ 'ja:ma -e ž ⟨⟩ **1.** *|v zemljo narejena vdolbina|*: 'paʊ je v 'ja:mò **2.** *kraška jama |podzemlj-ska jama v kraškem svetu|*: 'je'lò:vèčka 'ja:ma ▪ 'kò'bi:lna 'ja:ma **3.** *|prostor v zemlji, tleh za zbiranje česa, navadno obzidan|*: 'ja:ma za 'rē:pò ▪ 'ja:mò sò za'gɾnèlè ▪ g'nòjna 'ja:ma **4.** *|prostor pod zemeljskim površjem, v katerem se koplje, pridobiva ruda ali premog|*: k'na:pè 'dè:lajò v 'ja:mè **5.** *grob |prostor v zemlji za pokop mrliča|*: 'dè:lè sò ga v 'ja:mò • 'šišna 'ja:ma *preprosta stavba v pobočju hriba, zgrajena delno v zemlji, delno nad njo, za sušenje sadja, lanu pred trenjem* • 'pija:nc se spred'brne, ka: se v 'ja:mò z'vɾgne *kdor je vdan pijači, se tega do smrti ne more znebiti* ■ gl. škrapa, škulja

jamast gl. škrapast

jambor gl. jarbol

jamica ▶ 'ja:mēca -e ž ⟨⟩ **1.** *|z motiko narejena kotanjica za sajenje krompirja|*: 'ja:mēce 'dè:lat, pòk'ri:vət **2.** *|vdolbinica na licu ali bradi|* **3.** *grobek*: 'dè:te sò 'dè:lè v 'ja:mēcò

jamič ▶ 'ja:mīč -a m ⟨⟩ *jarek, brazda*

jamičati ▶ 'jamičat -an nedov. ⟨⟩ *delati jamice za sajenje krompirja*

jamstvo gl. garancija

janar ▶ 'ja:nar -ja m ⟨⟩ *star. januar |prvi mesec v letu|*

Janez ▶ 'ja:nes -neza m ⟨⟩ *Janez |moško ime|*

janičar ▶ 'ja:ničar -ja m ⟨⟩ *janičar |vojak nekdanje turške vojske, ki je neturškega rodu|*

Janja ▶ 'jan'a -e ž ⟨⟩ *Janja |žensko ime|*

janječek¹ ▶ 'ja:n'čēk -a m ⟨⟩ *janječek |ovčji mladič|*

janječek² ▶ 'ja:n'čēk -a m ⟨⟩ *mlad jagned* ■ prim. jagnjec²

janječev ▶ 'ja:n'čēf -čeva -ò prid. ⟨⟩ *jagnedov |ki se nanaša na jagned|*: 'ja:n'čeve 'za:gance

janječvina ▶ 'ja:n'čēvèna -e ž ⟨⟩ *jagnedovina |jagnedov les|*

janjec¹ ▶ 'ja:n'c -a m ⟨⟩ *janjec, oven*

janjec² ▶ 'ja:n'c -a m ⟨⟩ *jagned |topol z vejami, ki so obrnjene tesno ob deblu navzgor|*: s'ta:rè 'ja:n'c smò pò'sè:klè ☒ *Matija Žagar navaja izraz »jēnjc« in v tožilniku množine »janjce« (Matija Žagar, Kostel in Kostelci (2013), str. 23 in 25) (ur.)*

jankelj ▶ 'ja:nkèl' -kl'a m ⟨⟩ *volnena ali bombažna jopica, ki se nosi pozimi pod srajco*

jankeljč ▶ 'ja:nkèl'c -a m ⟨⟩ *manjšalnica od jankelj*

jankeljček ▶ 'ja:nkèl'čēk -a m ⟨⟩ *manjšalnica od jankelje*

januar ▶ 'ja:nuar -ja m ⟨⟩ *januar |prvi mesec v letu|* ■ gl. janar

januarski ▶ 'ja:nuarskè -a -ò prid. ⟨⟩ *januarski |ki se nanaša na januar|*: 'ja:nuarska mɾz'li:na

Japa ▶ 'japa -e in -eta m ⟨⟩ *Jakob |moško ime|*

Japček ▶ 'japčēk -a m ⟨⟩ *Jakec |moško ime, navadno manjšalnica od Japa|*

Japetov ▶ 'japetòf -tòva -ò prid. ⟨⟩ *Jakobov |ki se nanaša na Japo|*: 'japetòva 'ko:sa

japlenica gl. apnenica

japno gl. apno

jarbol ▶ 'ja:rbòl -a m ⟨⟩ *jambor |navpičen drog na ladji za nameščanje jader in signalnih naprav|*

jarčica ▶ 'ja:rčēca -e ž ⟨⟩ *jarčica, jarčka*

jarčiček ▶ jar'či:čēk -čka m ⟨⟩ **1.** *majhen jarek 2. studenček, potoček*

jarčičkec ▶ jar'či:čēkac -a m ⟨⟩ **1.** *zelo majhen jarek 2. studenček, potoček*

jarčka gl. jarčica

jarek ▶ 'ja:rak -rka m ⟨⟩ **1.** *jarek |ožja podolgovata vdolbina v zemlji|*: 'pè:sak na 'cè:stè, v 'ja:rkè ▪ dè'la:čkè 'ja:rak **2.** *potok |v strugi tekoča voda|*: na 'ja:rkè na'pa:jamò b'lagu, 'pe:remò g'vant ■ gl. graba, grapa, jamič

jarem ▶ 'ja:ròm -rma m ⟨⟩ **1.** *jarem |lesena vprežna*

- priprava, ki se da živali na vrat, navadno za par volov, krav|: 'ja:vřof 'ja:róm **2.** par volov (za vprego): ne 'mõ:remõ 'o:rat, 'zakaj 'ni:mamõ 'ja:rma **3.** jarem |okvir pri vodni žagi| ■ gl. jarmiček, jarmiček
- jari** ▶ 'ja:rè -a -ò s ⟨⟩ *jari* |ki se seje spomladí|: 'ja:rè 'je:čmen ▪ 'ja:ra še'ni:ca ■ gl. naprkleten
- jariti** ▶ 'ja:rèt -èn nedov. ⟨⟩ *poditi, goniti*: 'pastèr 'ja:rè b'lagu • 'ka:n 'ja:rèšte! kam tako hitite; kam se vam tako mudi
- Jarkar** ▶ 'ja:rkar -ja m ⟨⟩ *Jarkar* |hišno ime, gospodar|: př 'jarkarjè ☒ *Ime izhaja iz pomena 'gospodar pri hiši ob jarku' (ur.)* ■ prim. Jarkarica, jarkarski
- Jarkarica** ▶ 'ja:rkarca -e ž ⟨⟩ *Jarkarica* |gospodinja pri Jarkarju| ■ prim. Jarkar
- jarkarski** ▶ 'ja:rkarškè -a -ò prid. ⟨⟩ *jarkarski* |ki se nanaša na Jarkarja| ■ prim. Jarkar
- jarmeničar** gl. gaterist
- jarmenik** gl. gater
- jarmica** ▶ jar'mi:ca -e ž ⟨⟩ *gož |vez, ki veže jarem na oje, spletena iz gabrove ali drenove šibe|*: jar'mi:cõ na'ma:kat, 'pa:rt, s'vijat
- jarmič** gl. jarmiček, jarmiček
- jarmiček** ▶ jar'mi:čèk -čka m ⟨⟩ **1.** jarmič |manjšalnica od jarem /vprežna priprava|: na'rè:dèn jar'mi:čèk **2.** jarem (za eno govedo)
- jarmiček** ▶ jar'mi:čèkac -a m ⟨⟩ **1.** jarmič |manjšalnica od jarmiček|: na'rè:dèn jar'mi:čèkac **2.** jarem (za eno govedo)
- Jarne** ▶ 'ja:rne -ta m ⟨⟩ *Jernej 1.* |moško ime| **2.** |ime svetnika|
- jarnejevo** ▶ jar'nè:jevõ -a s ⟨⟩ *jernejevo* |praznik sv. Jerneja 24. avgusta|
- jarom** gl. jarem
- jasa** ▶ 'ja:sa -e ž ⟨⟩ *jasa* |površina v gozdu, ki ni porasla z drevjem ali grmovjem|
- jasati** ▶ 'ja:sat -an nedov. ⟨⟩ *na stežaj odpirati vrata, okna*
- jasen** ▶ 'ja:sèn -sna -ò prid. ⟨⟩ *jasen 1.* |ki je brez oblakov, megle|: 'ja:sna 'nõ:č ▪ 'nebõ je 'ja:snõ kõ k'rištau zelo **2.** |razumljiv, pojmljiv brez dodatnih podatkov|: 'ni:ma 'ja:sne be'sè:de ▶ **jasno** 'ja:snõ prist. *jasno*: x'ri:bè se 'ja:snõ 'vi:dèjõ zelo dobro, razločno ▶ **jasni** 'ja:snè -a -ò sam. *jasni* • p'rišõ je kõ st'rè:la iz 'ja:snèga popolnoma nepričakovano
- jasli** ▶ 'ja:slè 'ja:sõu ž mn. ⟨⟩ **1.** jasli |koritasta priprava, v katero se daje krma za živino| **2.** ekspr. slaba postelja, ležišče
- jaslice** ▶ 'ja:sélce -sèlc ž mn. ⟨⟩ *jaslice 1.* |manjšalnica od jasli| **2.** |kipci, slike, postavljeni za božične praznike kot ponazoritev Kristusovega rojstva|: 'jèzõšèk va 'ja:sélcax
- jasniti se** ▶ 'jasnit se -in se nedov. ⟨⟩ *jasniti se* |postajati jasen, brez oblakov, megle|: 'več se 'jasni
- jastreb** ▶ 'ja:strep -reba m ⟨⟩ **1.** jastreb |velika ptica ujeta z ravnim, le na koncu ukrivljenim kljunom in navadno golim vratom| **2.** kragulj |ptica ujeta sive barve, z belkastim, prečno progastim oprsem in trebuhom|: 'kõ:čka se je zapra'si:la v 'ja:streba • 'kũ:rjè 'ja:strep kragulj |ptica ujeta sive barve| • 'ti:čjè 'ja:strep skobec |manjša ptica ujeta s kratkimi okroglimi perutmi in dolgim repom|
- Jašič** ▶ 'ja:šič -a m ⟨⟩ *Jašiči* |ime naselja|: př 'ja:šičè ■ prim. Jašičan, Jašičanka, jašiški
- Jašičan** ▶ 'ja:šičan -a m ⟨⟩ *Jašičan, *Jakšičan* |prebivalec naselja Jakšiči| ■ prim. Jašič
- Jašičanka** ▶ 'ja:šičanjka -e ž ⟨⟩ *Jašičanka, *Jakšičanka* |prebivalca naselja Jakšiči| ■ prim. Jašič
- jašiški** gl. jašiški
- jašiški** ▶ 'ja:šičkè -a -ò prid. ⟨⟩ **jakšiški* |ki se nanaša na naselje Jakšiči|: 'ja:šičkè 'ja:rak ■ prim. Jašič
- jašiti** ▶ 'ja:šèt -èn nedov. ⟨⟩ *jahati 1.* |premikati se s pomočjo živali, na kateri se sedi|: 'ja:šè 'ko:n'a ▪ 'cõ:přpce 'ja:šèjõ 'metle: **2.** |sedeti na čem tako, da je vsaka noga na drugi strani tega|: 'ja:šèt na 'vè:jè
- jata** ▶ 'ja:ta -e ž ⟨⟩ *jata 1.* |večja skupina letècih ali plavajočih živali iste vrste|: 'ja:ta š'ci:ŋkõfcef **2.** |večja skupina česa sploh|: 'ja:ta 'õva:c ▪ 'ja:ta 'dèce ▪ 'jata 'lidi
- jatiti se** ▶ 'ja:tèt se -èn se nedov. ⟨⟩ **1.** kopiciti se, nabirati se kje v veliki količini: õb'la:kè se 'ja:tèjõ ▪ g'nõ:ĩ se 'ja:tè př 'õra:n'è nabira pred lemežem **2.** nabirati se v gube, mečkati se: 'ki:k'l'a se 'ja:tè
- javen:** javna hiša gl. kupleraj
- javiti** ▶ 'ja:vèt -èn dov. ⟨⟩ *javiti* |sporočiti zlasti kaj uradnega pristojnemu organu| ▶ **javiti se** 'ja:vèt se *javiti se 1.* |priti na določeno mesto na zahtevo ali poziv|: 'ja:vè se př 'me:nè **2.** |dati kako sporočilo o sebi| ■ *javiti se* gl. meldati se
- javor** ▶ 'ja:võr -ja m ⟨⟩ *javor* |gozdno drevo s širokimi, dolgopecljati listi in belim lesom|: 'ja:võr 'př nas 'rè:tkõ 'ra:ste
- javorika** ▶ javõ'ri:ka -e ž ⟨⟩ *lovor 1.* |grm ali drevo| **2.** |lovorovo listje kot začimba|
- javorov** ▶ 'ja:vřõf -rõva -ò prid. ⟨⟩ *javorov* |ki se nanaša na javor|: 'ja:vřõf 'ko:sèm
- javorovina** ▶ 'ja:vřõvena -e ž ⟨⟩ *javorovina* |javorov les|
- javrov** gl. javorov
- javrovina** gl. javorovina
- jaz** ▶ 'jest in 'est in 'es zaim., 'me:ne, 'me:nè, 'me:ne, 'me:nè, s 'manõ, naslonsko rod., tož. me, daj. mè ⟨⟩ *jaz 1.* |izraža osebo govorečega, gledano z njegovega stališča|: 'jest 'dè:lan, 'õ:na pa 'leži: ▪ 'tõ: 'me:ne

ne b'ri:ga ▪ 'ja:vě se pŕ 'me:ně **2.** [izraža smiselni osebek]: 'me:ne 'ne bŕ: 'du:ma ▪ 'san'a se mē **3.** [izraža nepoudarjeno svojino, pripadnost]: 'imę: mē je 'neža ▪ 'se:stra mē je zbŕl'è:la **4.** [izraža osebno prizadetost]: 'bui:n se, da mē xm're ▪ da sē mē 'ti:xŕ!

jazbec ▶ 'ja:zbac -a m (⟨) jazbec [čokata žival z dolgim ozkim gobcem, sive barve |

jazbina ▶ 'ja:zběna -e ž (⟨) **1.** [*jazbina] [jazbečji brolog] **2.** slabš. slabo, neprimerno stanovanje

jabaljti ▶ je'ba:l'tě medm. (⟨) izraža jezo, nejevoljo

jabati ▶ 'jebat -an nedov. (⟨) vulg. [*jebati], spolno občevati, spolno zadovoljevati

jabenti ▶ je'bę:ntě medm. (⟨) vulg. [*jebenti], izraža jezo, nejevoljo

jecanje ▶ 'je:can'ę -a s (⟨) jecanje, jecljanje

jecati ▶ 'je:cat -an nedov. (⟨) jecati, jecljati

ječakati ▶ 'jeckat -an nedov. (⟨) neprenehoma govoriti, klepetati: d'vę: 'vü:re sŕ ječ'ka:le na 'vręte

ječljanje gl. jecanje

ječljati gl. jecati

ječa gl. luknja

ječati ▶ 'je:čat 'ječi:n nedov. (⟨) ječati [dajati enakomerne, slabotne, bolečino izražajoče glasove] ■ gl. jevčati

ječmen ▶ 'je:čmen ječ'mę:na m (⟨) ječmen **1.** [kulturalna rastlina ali njeno seme]: s'ja:lě smŕ 'je:čmen **2.** [gnojno vnetje lojnic v vekli]: 'je:čmen se mē 'dē:la • v ljudski medicini 'je:čmen na 'uku: 'žet zdraviti gnojno vnetje lojnice v očesni vekli z izgovarjanjem besed 'je:čmen 'za:n'en in s kretinjami roke kakor pri žetvi

ječmenka ▶ ječ'mę:ŋka -e ž (⟨) zgodnja resasta vrsta pšenice, ki dozori takrat kot ječmen

ječmenov ▶ ječme'nŕ:f -nŕ:va -ŕ prid. (⟨) ječmenov [ki se nanaša na ječmen]: ječme'nŕ:va s'la:ma • ječme'nŕ:va 'ka:ša ješprenj

jed ▶ 'jě:t 'jědi: ž (⟨) **1.** [živilo, pripravljeno za uživanje]: ž'ga:ncě sŕ 'dŕbra 'jě:t **2.** ed [uživanje hrane, jedi]: pŕ 'jě:dě 'da:ĭ 'mę:r! ■ gl. košta, naredba, vreloba

jedec gl. guzica

jedek gl. ljut

jeden gl. jaden

jednačiti gl. enačiti

jednak gl. enak

jedrce ▶ 'jedŕce -a s (⟨) jedrce [notranji, užitni del nekaterih sadov, ki imajo trdo, olesenelo lupino]: ŕrę:xŕva 'jedŕca ■ gl. jedrka, jedrko

jedrka ▶ 'jedŕka -e ž (⟨) jedro, jedrce: ŕrę:xŕva, 'ja:bŕčna 'jedŕka ▪ s'li:vŕva kŕš'či:ca z 'jedŕkŕ

jedrko ▶ 'jedŕkŕ -a s (⟨) jedro, jedrce: s'li:vŕvŕ 'jedŕkŕ

jedro gl. jedrka, jedrko

jedva ▶ 'jědva prisl. (⟨) komaj [izraža težavno uresničitev dejanja]: 'jědva sŕn pŕ'ņę:sŕ

jedvice ▶ 'jědvęce prisl. (⟨) • 'jědva 'jědvęce sŕn pŕ'ņę:sŕ komaj, z največjo težavo sem prinesel

jej ▶ 'jěĭ medm. (⟨) jej [izraža začudenje, presenečenje]: 'jěĭ, 'kŕkŕ: je 'tŕ: 'lipu:!

jejece gl. jajce

jejmene gl. jejmeni

jekati ▶ 'jě:kat -an nedov. (⟨) **1.** močno tolči, zabijati: 'jě:kat pŕ 'ča:vlě **2.** zelo tepsti, pretepati **3.** dolgo utrudljivo delati **4.** hlastno jesti

jeketati ▶ je'ke:tat -'ke:čęn nedov. (⟨) **1.** zaradi prehitre artikulacije nerazločno govoriti **2.** neprenehoma (glasno) govoriti, klepetati

jelen ▶ 'jelen je'lę:na m (⟨) **1.** jelen [hitra, rjavkasto siva žival, katere samec ima velike razvejane rogove]: je'lę:ně pŕ'i:dejŕ s'kŕ:sŕ dŕ 'xi:š **2.** vol z lepimi rogovi in lepo držo **3.** rogač [hrošč, katerega samec ima čeljusti razvite v velike kleščę] ■ prim. jelenka

jelenka ▶ je'lę:ŋka -e ž (⟨) **1.** košuta [samica jelena] **2.** krava z lepimi rogovi in lepo držo **3.** samica rogača

jelenov ▶ je'lę:nŕf -nŕva -ŕ prid. (⟨) jelenov [ki se nanaša na jelena I]: je'lę:nŕva 'kŕ:ža ■ jelenov jezik gl. jezik, volovski

jelka gl. hloja, hlojka

jelkica gl. hlojica, hlojkica

jelkov gl. hlojev

jelo ▶ 'jě:lŕ -a s (⟨) jed, hrana: za 'jě:lŕ 'bělŕ 'nič, 'zakaj je 'se 'za:piu • rek 'kŕkŕ: pŕ 'jě:lě, 'takŕ pŕ 'dē:lě

jelov ▶ 'jelŕf je'lŕ:va -ŕ prid. (⟨) jelov [ki se nanaša na jelko]: je'lŕ:ve 'daske: ■ gl. hlojev

Jelovica ▶ 'je'lŕ:vęca -e ž (⟨) Jelovica [ime zaselka v naselju Gorenja Žaga] ■ prim. Jelovičan, Jelovičanka, jeloviški

Jelovičan ▶ 'jelŕ:vęčan -a m (⟨) Jelovičan [prebivalec zaselka v naselju Gorenja Žaga] ■ prim. Jelovica

Jelovičanka ▶ Je'lŕ:vęčanĭka -e ž (⟨) Jelovičanka [prebivalka zaselka v naselju Gorenja Žaga] ■ prim. Jelovica

jelovički gl. jeloviški

jelovina ▶ je'lŕ:vęna -e ž (⟨) jelovina [jelov les]

jeloviški ▶ je'lŕ:vęčĭkĕ -a -ŕ prid. (⟨) jeloviški [ki se nanaša na Jelovičane ali na Jelovico] ■ prim. Jelovica ■ ☒ V rabi je ime kraške jame 'je'lŕ:vęčĭka 'ja:ma.

jelša ▶ 'jě:uša -e ž (⟨) jelša [drevo ali grm z nazobčanimi jajčastimi ali srčastimi listi in krogličastimi plodovi]: 'jě:ušŕ 'pŕsęč ■ ☒ V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime v 'jě:ušax.

jelšev ▶ 'jě:ušŕf -šŕva -ŕ prid. (⟨) jelšev [ki se nanaša na jelšo]: 'jě:ušŕvŕ 'li:stĭę • preg. 'sak iz'gŕvŕr je 'dŕ:bę, ma'ga:rě 'jě:ušŕf v sili se izkoristi kakršnokoli opravičilo

jelševica ▶ 'je:ušòvèca -e ž ⟨⟩ *jelševo seme*
jelševina ▶ 'je:ušòvèna -e ž ⟨⟩ *jelševina* [*jelšev les*]
jemati ▶ 'je:mat -ml'en nedov. ⟨⟩ *jemati* **1.** [*delati, da prehaja kaj k osebkku zlasti s prijemom z roko*]: pas'tè:rjè 'je:ml'èjò 'd'rva i 'kür:rèjò ▪ pismò'noša 'je:ml'e 'pi:sma is 'kasè'l'na ▪ je'ma:la je 'dè:te v na'ro:čaj **2.** [*delati, da je kdo, kaj kje skupaj z osebkkom, pri osebkku*]: ne 'jeml'è 'pasa f 'çè:rkòf **3.** [*prevzemati, dvigati*]: m'lè:kò 'je:ml'emò pŕ sò'sè:dè **4.** [*delati, da prehaja kaj k osebkku navadno v posest a*] kar je na razpolago: va 'za:drugè 'je:ml'èjò 'ja:bòka odkupujejo **b**] kar se ne da: m'li:nar 'je:ml'e ve'li:kò 'mè:rcò ▪ 'je:ml'èjò ve'li:ke obrè:stè zara-čunavajo ▪ k'sè:l' je 'je:mau pŕ 'ma:jštrè kradel **c**] zaradi pravil igre: 'asa 'je:ml'e 'se 'xa:rte **5.** [*delati, da kdo česa nima več proti svoji volji*]: "turkè sò je'ma:lè kristè'ja:nòn 'dècò **6.** [*delati, povzročati, da ima kdo, kaj česa manj ali nima več*]: bò'lè:zèn mè 'je:ml'e ve'se:l'e dò 'dè:la **7.** [*povzročati, delati, da je česa manj ali ni več*]: b'rü:s 'je:ml'e 'kòsò: ▪ 'vè:tèr 'je:ml'e s'nè:k topi ▪ m'ras 'nan 'je:ml'e òrè:xe uničuje ▪ 'vo:da 'je:ml'e 'zeml'ò: odnaša **8.** [*sprejemati*] [*delati, da kdo, kaj kam pride, se kje vključi z določenim namenom*]: va dŕva'ri:jò 'je:ml'èjò 'no:ve 'dè:lòfce ▪ va 'fabrikè 'je:ml'èjò s'ta:rò že'lè:zò **9.** [*delati, da pride kaj z določenega mesta*]: 'o:ča 'je:ml'e trò'pi:nò is p're:še ▪ 'dènar sò je'ma:lè is š'pa:r'kase **10.** [*oskrbovati se iz kakega vira*]: 'ke: 'sòmò 'je:ml'e 'tülèkè 'dèna:r? **11.** [*delati kaj za predmet dela*]: 'že:ukèn'e 'je:ml'èjò 've:lèk 'za:jem ▪ 'ta: 'tè:dèn 'je:ml'emò k'vasje: spravljamo koruzo **12.** [*delati, da pride kaj v telo*]: 'tè: rèc'ni:je 'je:ml'en 'sak 'da:n ▪ ekspr. s'ta:rèjè 'du:ma 'ko:nc 'je:ml'èjò starši doma sò zapuščeni in trpijo pomanjkanje ▪ ekspr. 'ta: g'rènt v'ra:k 'je:ml'e propa-da ▪ ekspr. v'ra:k 'ša:lò 'je:ml'e stvar postaja resna
 • autò'bus je:ml'e 'lidi: na 'sakè pòs'ta:jè se ustavi na vsaki postaji, da ljudje vstopijo
 • 'orèx 'je:ml'e p're:več 'vrta zavzema
 • 'sò:nce mè 'je:ml'e 'uči: me slepi
 • 'bü:kvèce 'ra:dè 'je:ml'èjò v 'ròkè: radi berejo, prebirajo knjige
 • be'sè:dò 'nazaj 'je:ml'e preklicuje oblubo, sklep, izjavo
 • be'sè:dò mè je 'zè:la iz 'vù:st povedala je prav to, kar sem hotel povedati jaz
 • p'la:čane 'ro:be ne 'je:ml'èjò 'nazaj ne zamenjujejo, ne sprejemajo
 • 'tò: sè p're:več 'je:ml'èšte k 'srçè zaradi tega se preveč žalostite, vznemirjate
jenjati ▶ 'je:n'at -an dov. ⟨⟩ *jenjati, nehati, prenehati*: z 'nòčjò smò 'je:n'alè 'dè:lat ▪ 'daš je 'je:n'au
jenštrle gl. ištrleh
jera ▶ 'je:ra -e ž ⟨⟩ ▪ ekspr. 'mi:la 'je:ra mila jera |malodušen, neodločen človek|

jerbas gl. košar
jerbašček gl. košariček
jerbati ▶ 'je:rbat -an dov. in nedov. ⟨⟩ *dedovati* |dobiti premoženje po umrlem|: 'le:p g'rènt sò 'je:rbalè
jerebica gl. kokoš
jermen gl. remenec
jermenček gl. remenček
jermenica gl. remenica
Jernej gl. Bartol, Jarne
jernejevo gl. jarnejevo
jerob gl. gerof
jesen ▶ 'jesè:n je'sè:na m ⟨⟩ *jesen* |visoko gozdno drevo s pernatimi listi in trdim lesom|
jesen ▶ 'je:sen -è ž ⟨⟩ *jesen* |del leta med poletjem in zimo|: 'lè:tòs 'bò: 'lè:pa 'je:sen ▪ na 'je:sen je p'rišla ▪ 'la:stòvéce g'redò v 'je:senè na 'juk
jesenec ▶ 'jesè:nc je'sè:nca m ⟨⟩ *jesenec* |v jeseni skoten prašiček| |'esenca/ gl. esenec
jesenje ▶ 'je'sen'è -a, im. ed. star. jesè'n'è: m ⟨⟩ *jesenje* |jesenov gozd| |█ V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime v 'je'sen'è ('pa:semò).
jesenov ▶ jesè'nò:f -nò:va -ò in je'sè:nòf -nòva -ò prid. ⟨⟩ *jesenov* |ki se nanaša na jesen /drevo/|: jesè'nò:vò 'kòsje:
Jesenov Vrt gl. Senovrt
Jesenovrtčan gl. Senovac
Jesenovvrtčanka gl. Senovčica
jesenovvrtski gl. senovski
jesenski ▶ je'sè:nskè -a -ò prid. ⟨⟩ *jesenski* **1.** |ki se nanaša na jesen /letni čas/|: je'sè:nskè 'da:mè sò k'ra:čjè **2.** |značilen za jesen|: je'sè:nskò 'sò:nce
jesih ▶ 'je:sèx -a m ⟨⟩ [*jesih], kis: 'dòma:č 'je:sèx
jest gl. jaz
jesti ▶ 'jèst 'jè:n nedov. ⟨⟩ *jesti* **1.** |dajati hrano, jed v usta in jo požirati|: 'jè: za d'va: ▪ 'jè: kò 'vuk hlastno; z velikim tekom ▪ 'sa:m ne 'mò:re 'jèst ne more si sam dajati hrane v usta **2.** |uporabljati, imeti za hrano|: 'dèca 'ra:da 'jè:jò 'mò:čnèk ▪ že'lò:dac se 'jè: 'sòmò ò 'vèzmè ▪ 'jèst s s'vajimi 'zubmi sam sebe preživljati ▪ 'ni:mamò 'kaj 'jèst smo brez hrane, živeža ▪ 'maš 'kaj za 'jèst imaš kaj hrane, jedi (zame) ▪ 'jè: kò bè p'ra:u čisto vse poje ▪ 'jè: kò bè v 'ja:mò 'me:tau hitro in veliko |█ gl. hraniti se, gutati, papati, žreti
jestvina ▶ 'jè:stvèna -e ž ⟨⟩ nav. mn. *jestvina* |živilo, ki se uporablja za jed|
ješč ▶ 'jèšč 'jè:šca -e ž ⟨⟩ *ješč* |ki rad jel|: 'naš 'pas je st'rašnu 'jèšč
ješprenj gl. kaša
jetičen ▶ 'jè:tèčèn -čna -ò prid. ⟨⟩ *jetičen* |ki ima jetiko|: 'jè:tèčèn 'č'lò:vèk
jetika ▶ 'je:tèka -e ž ⟨⟩ **1.** *jetika*, tuberkuloza **2.** slabš.

[*jetika] |suh, slaboten človek, navadno siten|: 'tɔ: je nêka'kɔ:va 'jê:têka

jetra ▶ 'jê:tra -têr s mn. () *jetra* |organ v trebušni votlini, ki izloča žolč|: p'ra:sac 'ma zd'ra:va 'jê:tra

jetrcā ▶ 'jê:třca -třc s mn. () *jetrcā* |manjšalnica od jetra|: 'kû:rja 'jê:třca

jetrn ▶ 'jê:třŋ -třna -ò prid. () • 'jê:třna klô'ba:sa *jetrna klobasa, jetrnica*

jetrnica ▶ 'jê:třŋca -e ž () *jetrnica, jetrna klobasa* |klobasa z nadevom zlasti iz riža ali kaše in jeter|: 'rê:pa z 'jê:třŋcò ■ prim. klobasa

jevčati ▶ 'jê:fčat -in nedov. () *jevčati, tarnati*

jevša ipd. gl. jêlša ipd.

jez ▶ 'jê:s 'jeza: m, mn. jê'zo:vê () *jez* |naprava, prečeno na tok vode, zlasti za dviganje vodne gladine za njo|: 'jê:s 'nare:it • 'jê:s na 'ku:pê 'šimi: voda, ki teče čez jez [K] Danes je za množino v rabi tudi oblika jezi (ur.)

jeza ▶ 'jê:za -e ž () *jeza 1.* |močno kratkotrajno čustvo, ki povzroča napadalne težnje|: 'jê:ze 'ne zna: ôb'la:dat • ôd 'jê:ze 'ka:že 'zôbe:, se t're:se • z 'jê:zô ga je 'vedrô • ekspr. 'jê:za me je p'ô'pa:la, p'ôg'ra:bêla **2.** |negativen, odklonilen odnos|: 'ka:zat 'jê:zô • ekspr. 'kû:xat 'jê:zô *biti jezen (na koga)* • 'o:na je 'na:gle 'jê:ze *se hitro ujezi, razburi* ■ gl. frdrus, jad

jezen gl. jaden, razpaliti

jezerce ▶ 'jêzêrce -a s () *jezerce* |manjšalnica od jezero|

jezero ▶ 'jêzerô -a s () *jezero* |večja kotanja, napolnjena z vodo, zlasti s sladko|: 'b'le:iskô 'jêzerô

jeziček ▶ jê'zi:čêk -čka m () *jeziček* |manjšalnica od jezik|

jezičen ▶ jê'zi:čên -čna -ò prid. () *jezičen, zgovoren, klepetav*: jê'zi:čna so'sê:da

jezik ▶ 'jê:zêk jê'zi:ka m () *jezik 1.* |gibljiv mišičnat organ v ustni votlini|: 'jê:zêk mê 'vi:sê iz 'gô:pca • v 'jê:zêk se je g'ri:znô • 'bê:u 'jê:zêk z *belkasto plastjo na površini* • 'kômê p'ô'ka:zat 'jê:zêk *pomoliti jezik iz ust, zlasti v znamenje omalovaževanja, nasprotovanja 2.* |ta organ pri človeku glede na pomembnost pri govorjenju| **3.** |sistem izraznih sredstev za govorno in pisno sporazumevanje|: 'viči se 'pôl'skê 'jê:zêk • ekspr. 'jê:zêk jô 'srbi: čuti veliko željo, da bi kaj rekla, povedala • ekspr. 'jê:zêk ga 'te:pe (nepremišljeno) govorjenje se mu maščuje • 'jê:zêk se mê zap'l'ê:ta *ne izgovarja, govori gladko* • ekspr. 'dřžat 'jê:zêk za 'zubmi *ne povedati česa, molčati* • nizko 'jê:zêk is'tê:gênt (neprevidno) povedati, reči; izdati kaj • slabš. 'ma 'duk 'jê:zêk *je opravljev, odrezav; veliko govori* • ekspr. 'ma 'grt 'jê:zêk *obrekuje, nedostojno govori* • ekspr. 'ma nab'rû:šen 'jê:zêk *je odrezav* • ekspr. 'ma na'ma:zan 'jê:zêk *je spreten v*

izražanju • ekspr. 'ma 'ô:štêr 'jê:zêk *je odrezav, napadalen* • ekspr. 'maš pr'ra:ščen 'jê:zêk? *ali ne znaš govoriti, nočeš povedati?* • ekspr. 'ma 'jê:zêk dô 'l'ub'l'a:ne *je zelo opravljev* • 'ma 'jê:zêk kô 'ka:ča *je zelo odrezav, piker* • ekspr. s'tat 'kômê na 'jê:zêk *ukreniti kaj, da preneha negativno govoriti o kom, čem* • 'prjet 'kôga za 'jê:zêk *zahtevati, da izrečeno mnenje dokaže ali prekliče* • 'êmêt be'sê:dô na jê'zi:kê *hoteti spregovoriti* • ekspr. z jê'zi:kôn 'mi:gat (preveč) govoriti • slabš. ôpl'ê:tat z jê'zi:kôn *opravljevati, obrekovati* • v'ô'l'ô:uskê 'jê:zêk *jelenov jezik* |praprot s celorobimi, do pol metra dolgimi listi|

jeziti gl. giftati, jaditi; jeziti se gl. jaditi

Jezos ▶ 'jê:zôs -a m () *Jezus 1.* |Kristus| **2.** rabljeno kot medmet |izraza a) začudenje, navdušenje|: 'lê:pê 'mô:i 'jê:zôs b) strah, vznemirjenje, obup|: 'jê:zôs ('ma'ri:ja), 'guri! c) željo, prošnjo|: 'jê:zôs 'mi:lê i 'ma'ri:ja!

Jezosov ▶ 'jê:zôsôf -sôva -ô in 'jê:zôsêf -ševa -ô prid. () *Jezosov* |ki se nanaša na Jezusa|: 'jê:zôsôf k'ri:š • 'jê:zôsêve 'ra:ne

Jezošček ▶ 'jêzôsčêk -a m () *Jezušček* |manjšalnica od Jezos|: 'jêzôsčêk va 'ja:sêlcax

Jezus ipd. gl. Jezos ipd.

jež ▶ 'jê:š 'jê:ža m () *jež* |majhna gozdna žival s kratkimi nogami in z bodicami po zgornjem delu telesa|: 'na:šlê smô 'jê:ža

ježica ▶ jê'ži:ca -e ž () *ježica* |bodičasta tvorba na želodu, ki vsebuje dosti čreslovine|

jih ▶ jêx rod., tož. mn. od on () [*jih] |stvar, ki se ne mara ali ne more imenovati|: nalô'ži:lê sô mê jêx natepli so ga • dô'bi:la jêx je pô 'no:sê zavrnjena je bila

jimeti gl. imeti

jo ▶ jô tož. od ona () [*jo] **1.** |stvar, ki se ne mara ali ne more imenovati|: muzê'ka:ntê jô 'dôbrô 'rê:žêjô **2.** |izraza a) hojo|: sê jô pr'ma:xau 'ra:nô b) tek, beg|: 'ka:n jô 'rê:žêš? • pôli'tê:rau jô je skrivaj, hitro je odšel • p'ô'tê:gnô jô je k ze'le:nême 'ka:drê odšel, pobegnul • pôb'ri:sau jô je is sl'ü:žbe

jod ▶ 'jô:t 'jô:da m () *jod* |jodova tinktura|

joh ▶ 'jô:x -a m () *oral* |nekdanja ploščinska mera, 57,55 a|: kôšê'nica 'mê:rê 'sedôndeset 'jô:xôf

Johan ▶ 'jôxan -a m () *Johan* |moško ime|

Johana ▶ 'jô'xa:na -e ž () *Johana* |žensko ime|

Johanca ▶ 'jô'xa:nca -e ž () *Johanca* |žensko ime, navadno manjšalnica od Johana|

Johanček ▶ 'jô'xa:nčêk -a m () *Johanček* |moško ime, navadno manjšalnica od Johan|

jok ▶ 'jô:k -a m () *jok* |izražanje velike čustvene prizadetosti, zlasti žalosti, ali telesne bolečine s solzami in glasovi|: 'ved'fla je v 'jô:k ■ gl. večanj, večanje

jokanje ▶ 'jô:kanê -a s () *jokanje* |glagolnik od jokati|

jokati ▶ 'jo:kat -an nedov. ⟨⟩ *jokati* |izražati veliko čustveno prizadetost, zlasti žalost, ali telesno bolečino s solzami in glasovi|: 'nič ne 'jo:kaɿ ▪ 'jo:ka, da bē se 'ka:manē s'mi:l'ò ■ gl. večati

jopa ▶ 'jo:pa -e z ⟨⟩ *jopa* |pleteno vrhnje oblačilo, ki pokriva zgornji del telesa in se spredaj zapenja|: 'zi:m̩ska 'jo:pa

jopica ▶ 'jopēca -e z ⟨⟩ *jopica* |pleteno vrhnje oblačilo, ki pokriva zgornji del telesa in se spredaj zapenja, navadno tanjše, lažje|

Jože ▶ 'jo:že -ta m ⟨⟩ *Jože* |moško ime|: 'jo:že 'g'rē:gōrič, pō dō'ma:če 'z'do:lan'ē

Jožef ▶ 'jo:žef -a m ⟨⟩ *Jožef* |ime svetnika|: s'vē:tē 'jo:žef

jožefovo ▶ 'jo:žefōvō -a s ⟨⟩ *praznik sv. Jožefa 19. marca*

Jožek ▶ 'jo:žēk -a m ⟨⟩ *Jožek* |moško ime, navadno manjšalnica od *Jože*|: 'jo:žēkōf 'jo:žēk

Jožetov ▶ 'jo:žetōf -tōva -ō prid. ⟨⟩ *Jožetov* |svojlilni pridevnik od *Jože*|

Jožko ▶ 'jo:škō -ta m ⟨⟩ *Jožko* |moško ime, navadno manjšalnica od *Jože*|

Jožkotov ▶ 'jo:škōtōf -tōva -ō prid. ⟨⟩ *Jožkov* |svojlilni pridevnik od *Jožko*|

Jožkov ▶ 'jo:žēkōf -kōva -ō prid. ⟨⟩ *Jožkov* |svojlilni pridevnik od *Jožek*|: 'jo:žēkōvēga 'jo:žēka 'jo:žēk ■ gl. Jožekov, Jožkotov

jud ▶ 'jü:t 'jü:da m ⟨⟩ *jud 1.* |pripadnik judovske vere| **2.** *stiskač, oderuh*

Jud ▶ 'jü:t 'jü:da m ⟨⟩ *Jud* |pripadnik izraelskega (*Judovega*) rodu| ■ gl. Žid

Juda Iškarijot gl. Judež Iškarijot

Judež Iškarijot ▶ 'jü:deš 'iškar'jot -deža -a m ⟨⟩ *Juda Iškarijot*

Judinja gl. Židovka

judoski gl. judovski

judovski ▶ 'jü:dōskē -a -ō in 'jü:dōfskē -a -ō prid. ⟨⟩ *judovski* |ki se nanaša na Jude ali jude| • 'jü:dō(f)skē 'tʁɿŋ češmin |trnat grm z rumenimi cveti v grozdih ali njegove živo rdeče jagode| ■ gl. židovski

jug ▶ 'juk 'juga m ⟨⟩ *jug 1.* |smer na nebu ali zemlji proti položaju sonca opoldne|: òd 'juga 'pi:xa **2.** |topel veter, ki piha z jugal|: 'juk 'pi:xa

Jugoslavija ▶ 'jugōs'la:vēja -e z ⟨⟩ *Jugoslavija* |ime države|

Jugoslovan ▶ 'jugōslō'va:n -a m ⟨⟩ *Jugoslovan* |državljan Jugoslavije|

jugoslovanski ▶ jugōslō'va:nskē -a -ō prid. ⟨⟩ *jugoslovanski* |ki se nanaša na Jugoslovane ali Jugoslavijo|

juha gl. župa

julij ▶ 'ju:lē -ja m ⟨⟩ *julij* |sedmi mesec v letu|: 'ju:lē je 'na:ĩbōl' v'roč'č 'mē:sac ▪ 'ju:lēja 'sō:nce t'rišči

julijski ▶ 'ju:lējskē -a -ō prid. ⟨⟩ *julijski* |ki se nanaša na julij|: 'ju:lējskē 'da:nē sō 'du:gē

junački gl. junaški

junak ▶ 'juna:k ju'na:ka m ⟨⟩ **1.** *junak* |močan in pogumen človek| **2.** *mladenič, fant*: v ljudski pesmi 'tōne 'junak, 'ančēka di'vō:jka

junaški ▶ 'junačkē -a -ō prid. ⟨⟩ **1.** *junaški* |ki je značilen za junake| **2.** *mladeniški, fantovski*

junij ▶ 'ju:nē -ja m ⟨⟩ *junij* |mesec|: 'ju:nē je 'dō:bēr za 'kō:šnō

junijški ▶ 'junējskē -a -ō prid. ⟨⟩ *junijški* |ki se nanaša na junij|: 'junējskō c'vē:tje na'bē:ramō

junka ▶ 'juŋka -e z ⟨⟩ *mlaj, postavljen za procesijo sv. Rešnjega telesa*

jurček gl. jurij

Jure ▶ 'jure -ta m ⟨⟩ *Jure* |moško ime|

Juretov ▶ 'juretōf -tōva -ō prid. ⟨⟩ *Juretov* |ki se nanaša na Jureta|

Juri gl. Jurij

jurij ▶ 'jü:rē 'jü:rja m ⟨⟩ **1.** *jurček* |užitna goba s svetlo rjavim ali s temno rjavim klobukom| **2.** *ed. ocvrta stepena jajca*: 'jēst, 'nare:it 'je:ica na 'jü:rja **3.** *kupček govna*

Jurij ▶ 'jü:rē 'jü:rja m ⟨⟩ *Jurij 1.* |moško ime| **2.** |ime svetnika| • rek 'jü:rē pōt'kü:rē - 'm̩ixa pōt'pi:xa ob sv. *Juriju* (24. aprila) *se zemlja že ogreje, ob sv. Mihaelu* (29. septembra) *pa je že hladno*

Jurijev ▶ 'jü:rjef -jeva -ō prid. ⟨⟩ *Jurijev* |ki se nanaša na Jurija|

Jurjev gl. Jurijev

jurjevo ▶ 'jü:rjēvō -a s ⟨⟩ *praznik sv. Jurija 24. aprila*

jus ▶ 'jus m ⟨⟩ • na (= za) 'jus je 'tō: na'rē:dō nalašč, navkljub ■ prim. justamento

justamento ▶ justa'mentō prisl. ⟨⟩ *nalašč, navkljub* ■ prim. jus

jutranji ▶ 'jü:tran'ē -a -e prid. ⟨⟩ *jutranji* |ki se nanaša na jutro|: 'jü:tran'ē m'lē:kō ■ prim. davanji

jutri ▶ 'jü:trē prisl. ⟨⟩ *jutri* |prvega dne po današnjem dnevu|: 'jü:trē tē 'bō:n pʁ'ne:sō

jutro ▶ 'jü:trō -a s ⟨⟩ *jutro* |del dneva ob sončnem vzhodu|: 'lipu 'jü:trō ▪ kot pozdrav 'dōbrō 'jü:trō! • rek 'ō:sranō 'jü:trō - 'lē:p 'da:n

južen ▶ 'jü:žēn -žna -ō prid. ⟨⟩ *južen* |ki se nanaša na otoplitev pod vplivom južnega vetra v hladnem obdobju|: sōn 'jü:žēn s'nē:k 'ga:zō ▪ s'nē:k je 'po:stau 'jü:žēn

južina ▶ 'jü:žēna -e z ⟨⟩ *kosilo* |opoldanski obrok|: pō 'jü:žēnē sō se pre'se:talē • gōspō'di:n'a 'ne:se teža'ki:n'an 'ma:lō 'jü:žēnō popoldansko mali-co

južinati ▶ 'jü:žnat -an nedov. ⟨⟩ *kositi* |jesti kosilo|: 'kō:scē 'jü:žnajō na kōšē'ni:cē

K

k ▶ k, pred k in g x, včasih se tudi izpušča, predl. ⟨⟩ z dajalnikom k
1. |za izražanje a) cilja, ki (naj) ga gibanje doseže|: 'dè:k|ča je pŕj'ò:kala k 'ma:terè ▪ 'pèjdè k sò'sè:dè ▪ g'rè:n 'fa:rè, 'kŕkòvèn, 'pò'tò:kè, s'pò:vèdè ▪ ókò'ra:žò se je i 'šò k 'dò:xtarjè ▪ 'ža:kèl' je ódlò'ži:la k 'pe:čè **b)** splošne usmerjenosti|: 'tò:t se g'rè: (p'ri:de) (k) 'dè'la:čè ▪ s'to:le pŕ'mi:kat k 'mi:žè ▪ š'lè sò k 'mò:rjè **2.** proti |za izražanje bližine v časovni mejli|: p'ri:dè k 'no:vèn 'lè:tè **3.** |za izražanje namena|: k 'dažè se 'več 'du:gò pŕp'ra:vl'a ▪ pòzvò'ni:lò je k 'ma:šè ▪ pŕp'rè:č k'ra:vò k 'vo:lè • k 'xi:šè je p'rišla 'no:va gòspò'di:n'a gospodar, domači sin se je poročil z žensko, ki je potem prevzela gospodinjstvo • k 'lè:tè čez eno leto, ob letu • k 'mo:čè p'ri:t opomoči si • 'za:kaj 'vas 'ni: 'nič k 'nan? v našo hišo, v naš kraj • 'xo:jt, 'pèjt k 'no:gan hoditi, iti peš • 'pe k 'nü:nan postala bo redovnica

ka ▶ ka: vez. ⟨⟩ **1.** ko |za izražanje a) da se dejanje odvisnega stavka godi istočasno z dejanjem nadrednega|: ka: me 'ne bo:, 'bo:š 'vi:dèla! ▪ ka: sòn p'rišò 'damux, je 'bèla več 'tjda 'tama **b)** da se dejanje odvisnega stavka zgodi pred dejanjem nadrednega|: ka: p'ri:deš 'damux, 'da:ij p'ra:scèn! ▪ ka: 'bo: z'rè:lò, 'bo:mò 'žè:lè **2.** ko |za poudarjanje nasprotja, različnosti med dejanjem nadrednega in odvisnega stavka|: ka: sòn se 'jest 'vi:či:u, sò se d'rü:gè ig'ra:lè **3.** ko |za izražanje dejstva, da je vsebina odvisnega stavka vzrok dogajanju v nadrednem|: 'ka:ij 'bo:š ta'ji:la, ka: 'si 'vi:dèjò! **4.** saj, čeprav: 'za:kaj 'ni:sè p'rišò, ka: sòn tè na'rò:čò? **5.** ko, kadar: ka: m'la:témò, se 'kadi: ▪ ka: 'bo:š 'ti: gòspò'da:r, 'ònda 'bo: 'la:bò **6.** če |za izražanje pogoja, s katerim se uresniči dejanje nadrednega stavka|: ka: 'ne:čè, pa 'pü:stè

kabanica ▶ kaba'ni:ca -e ž ⟨⟩ suknja, moški plašč iz sukna

kača ▶ 'ka:ča -e ž ⟨⟩ kača |breznog plazilec z dolгим, valjastim telesom|: 'ka:ča ga je 'pi:kŕla • 'ma 'je:žèk kò 'ka:ča je zelo odrezav, piker ■ gl. gad

kačica ▶ 'ka:čèca -e ž ⟨⟩ kačica |manjšalnica od kača|: 'ka:čèce sò sé rez'lè:zle pò 'grmjè ■ železna kačica gl. svitek

kačjak ▶ 'kačjak -a m ⟨⟩ rman |zdravilna rastlina s pernatimi listi in z belimi ali rožnatimi cvetli|

kačji ▶ 'ka:čjè -a -e prid. ⟨⟩ kačji |ki se nanaša na kačo|: 'ka:čjè s't'rü:p ▪ 'ka:čjè 'lèf • 'ka:čjè 'pastè:r kačji pastir |velika žuželka z dvema paroma dolgih ozkih kril in podolgovatim členastim zadkom| • 'ka:čjè p'lèfkac bela slinasta pena, ki jo izloča ličinka slinarice • 'ka:čjè s'vi:tak kača, zvita v svitek; železna kačica |svetlikajoča se temno rjava kačica, ki živi zlasti na vlažnih tleh|

kad gl. kadca; kopalna kad gl. banja

kada¹ ▶ 'kada prisl. ⟨⟩ kdaj |izraža vprašanje po času, v katerem se dejanje dogaja|: 'kada p'ri:deš? ▪ dò 'kada ste 'bèlè pò'ko:ncè?

kada² ▶ 'kada prisl. ⟨⟩ **1.** kdaj |izraža, da se dejanje dogaja v nedoločenem času|: p'ri:dè 'iše 'kada **2.** nekoč |izraža ne natančneje določen čas, v katerem se kaj zgodi v preteklosti ali prihodnosti|: 'sada f 'kòs'te:lè d'règač gòvò'ri:jò, kò smò 'kada gòvò'ri:lè • 'kada i 'kada je 'dòbre 'vo:l'e kdaj pa kdaj

kada ▶ 'kada, pred samoglasnikom 'kadar vez. ⟨⟩ **1.** kadar |za izražanje poljubnosti časa, v katerem se dejanje dogaja|: p'ri:den, 'kada 'bò:n 'mò:gò ▪ p'ri:dè, 'kadar 'òč **2.** ko |za izražanje istočasnosti ali predčasnosti dejanja v prihodnosti ali preteklosti|: 'te:le d'rü:če k'ra:vò, 'kada 'sase ▪ 'kada 'bò:mò k'la:lè, pŕ'nesè! ▪ 'ka:ij 'bo:, 'kada p'ri:de 'dè:lò? **3.** če |za izražanje pogoja, s katerim se uresniči dejanje nadrednega stavka|: 'kada 'ne:čè, pa ga 'pü:stè! • ekspr. 'kada 'zi:ne, se z'la:že kadar koli

kada god gl. kada godi

kada godi ▶ 'kada gòdè in 'kada gòt prisl. ⟨⟩ kdaj pa kdaj, od časa do časa: 'kada gòt je iz 'be:ča 'kaj 'pos:laù

kadar gl. ka, kada vez.

kadar koli gl. kada vez.

kadato ▶ 'kadatò prisl. ⟨⟩ pred kratkim, oni dan, zadnjič: 'kadatò sòn ga 'sa:stau

kadca ▶ 'ka:ca -e ž ⟨⟩ kad |velika, zgoraj širša, odprta lesena posoda|: 'žè:l'a smò na'ri:balè 'pu:nò 'ka:cò

kadžica ▶ 'ka:čèca -e ž ⟨⟩ kadica |majhna kad|

kadica gl. kačica

kadilec gl. pušač

kadilnica ▶ ka'di:vŋca -e ž (⟨) kadilnica |posoda za zažiganje kadila, ki se uporablja pri verskih obredih|: 'kū:pélè sò 'nuvu ka'di:vŋcò

kadilo ▶ ka'di:lò -a s (⟨) kadilo |smolast izcedek nekaterih tropskih dreves, ki pri tlenju oddaja dišeč dim|

kaditi ▶ 'kadi:t -i:n nedov. (⟨) kaditi **1.** |povzročati, da se dela, razširja dim|: pŕ lèta'ni:jax ka'di:jò **2.** pre-kajevati: 'mesu: na šè'si:lè ka'di:mò ▶ **kaditi se** 'kadi:t se kaditi se **1.** |delati, oddajati dim|: 'dŕva se ka'di:jò **2.** |delati, oddajati hlapel|: 'žü:pa, m'lè:kò se 'kadi: **3.** |izraža razširjanje, obstoj dima, hlapov v zraku, prostoru|: is 'kupe: se 'kadi: ▪ 'magla se 'kadi: **4.** |izraža razširjanje, obstoj drobnih delcev v zraku|: p'ra:x se 'kadi: pò 'cè:stè ▪ ka: m'la:témò, se 'kadi: ▪ pò 'xi:šè se 'kadi: ■ gl. pušiti

kafa ▶ 'kafa -e ž (⟨) kava **1.** |zrna, dobljena iz semen kavovca|: 'kafò 'saml'èt **2.** |pijača iz teh zrn|: 'kafa se je iz'diša:la ▪ pò 'kafè 'ni: 'mòč 'za:spat **3.** |pijača iz kavnega nadomestka|: 'kafa se sa'sè:če, zg'r'i:ze ▪ m'lè:čna 'kafa

kafer ▶ 'ka:fèr -fŕa m (⟨) **1.** kafra |zelo dišeča, hlapljiva, mastna kristalna snov| **2.** kafŕno olje: na'maz:at se s 'ka:fŕon

kafica ▶ 'kafèca -e ž (⟨) kavica |manjšalnica od kafa|: 'iše 'man 'ma:lò 'kafèce

kafra gl. kafer

kahla ▶ 'ka:xla -e ž (⟨) **1.** [*kahla], pečnica |plošča iz žgane gline za zunanje stene lončene pečī|: ze'le:ne 'ka:xle **2.** [*kahla], nočna posoda: 'ka:xla je na 'ga:ŋkè **3.** cvetlični lonček: 'rò:žò je pŕesa'di:la va 'vè:čjò 'ka:xlò

kahlica ▶ 'ka:xlca -e ž (⟨) [*kahlica] |manjšalnica od kahla|

kaj¹ ▶ 'ka:j 'česa zaim., 'čemè, 'ka:j, (pò) 'čen, (š) 'čen (⟨) kaj **1.** |izraža vprašanje po neznani stvari, pojavu|: 'ka:j 'dè:lašte? ▪ 'ka:j sè pŕ'ne:sla? ▪ kot nagovor 'ka:j 'bò:š 'lipiga pòvè:daŭ? ▪ kot vprašanje po nerazumljeni trditvi {A} 'jütrè gŕe:n 'kò'čè:vje. {B} 'ka:j? ▪ 'me:nè je 'seglix, 'ka:j 'òn 'mi:sl'è **2.** |izraža vprašanje po neznanem sploh|: 'ka:j je 'pa:lò? **3.** |izraža vprašanje po opredelitvi, stanju osebkal|: 'ka:j je 'n'e:jo 'mò:š? ▪ 'ka:j je s'pe:? izraža nestrpnost, nejevoljo ▪ t're:ba 'bò: s'tat, 'ka:j 'mi:sl'eš? izraža podkrepitev trditve ▪ 'ka:j smò dò'ča:kalè! kako velika nesreča nas je zadela ▪ pò 'čen je k'rèx? izraža vprašanje po ceni ▪ š 'čen naj p'la:čan? izraža nezmožnost plačila ▪ 'ne vèn, 'ka:j z en č'lòvek je p'rišò [*kaj za en], kdo, kateri ■ gl. kar zaim.

kaj² ▶ 'ka:j 'česa zaim., 'čemè, 'ka:j, (pò) 'čen, (š) 'čen (⟨) kaj **1.** |izraža nedoločeno, poljubno stvar, po-

jav|: pŕ'nesè 'ka:j iz 'mè:sta! ▪ 'pòvej 'ka:j 'nò:vèga ▪ 'bujin se, da sè 'ka:j ne na'redi: **2.** |izraža stvar, pojav, kot ga določa sobesedilo|: 'ni:man 'ka:j s'kü:xat ▪ ekspr. alè 'bò: 'ka:j? brž naredi! ▪ je 'ta: 'vòŭ 'za: ka:j? uporaben za delo ▪ 'ti: sè 'iše 'za: ka:j krepek, zmožen za delo ▪ ekspr. 'tan 'ni: 'ka:j 'zè:t tam so zelo revni ▪ je è'mè:la 'ka:j š 'n'i:n? ljubezensko razmerje ▪ ne 'mò:ren 'simè 'ka:j ne morem vsega narediti, opraviti

kaj³ ▶ 'ka:j prisl. (⟨) **1.** kaj |vprašuje po vzroku|: 'ka:j se s'mè:ješ? ▪ 'ka:j 'barlaš 'tò:t? **2.** kaj |poudarja nasprotno trditev|: 'ka:j 'si:l'èš va nes'rè:čò? **3.** koliko |vprašuje po količini|: 'ka:j 'kòšta kòše'ni:ca? ▪ 'ka:j sòn 'dužan? ▪ 'ka:j je gòspò'di:n'a v'rè:dna! (dobra) gospodinja veliko pomeni ■ gl. kar prisl.

kaj² ▶ 'ka:j prisl. (⟨) kaj **1.** |izraža manjšo količino ali mero|: g'vi:šnò 'ma 'ka:j 'duga na 'xi:šè ▪ g'vi:šnò sò se 'ka:j spò're:klè **2.** |izraža nedoločeno količino ali mero|: je 'pŕ vas 'ka:j s'nèga? **3.** |posplošuje vprašanje|: 'kòkò: ste 'ka:j pŕ 'za:ra:vjè?

kaj³ ▶ 'ka:j in ka:j prisl. (⟨) kaj, ali |uvaja vprašanje|: ka:j tè je v'rò:če? ■ gl. a prisl.

kaj¹ ▶ 'ka:j vez. (⟨) odkar |za izražanje meje v preteklosti, od katere poteka dejanje nadrednega stavka|: 'ka:j je na'sta:la 'ta: vrò'či:na, 'kumaj 'di:šen

kaj godi gl. kaj godi

kaj godi ▶ 'ka:j gòdè in 'ka:j gòt zaim. (⟨) **1.** kar koli |izraža poljubno stvar, pojav|: 'ka:j gòdè 'bò: s'kü:xala, 'tò: 'bò:mò pò'jè:lè **2.** marsikaj |izraža precejšnjo količino, število nedoločenih, poljubnih stvari, pojavov|: 'ka:j gòt je pòv'è:daŭ

kajbojke gl. kavbojke

kajenje gl. pušenje

kajfež ▶ 'ka:jfèš -fèža m (⟨) kajfež |priprava za ugašanje ali prižiganje (višje postavljenih) sveč|: 'ka:jfèš je f sekreš'tije

kajpada gl. ajmemeni, vre

kajpak gl. kakopa, kakoteda

kajti gl. zakaj

kajzarica ▶ 'ka:jzarca -e ž (⟨) vrsta žlahtne hruške |drevo ali njegov sad|: 'ka:jzarce se več žu'ti:jò

kakav ▶ ka'ka:v -'ka:va m (⟨) novo kakav **1.** |rjav prah iz praženih semen kavovca| **2.** |pijača iz tega prahu|: ka'ka:v je s'kü:xala

kako ▶ 'kòkò: prisl. (⟨) **1.** kako |izraža vprašanje po načinu dejanja, dogajanja, stanja|: {A} 'kòkò: sè 'ka:j? {B} 'kòkò:, 'takò kakor nanesè, še kar ▪ 'kòkò: je 'veni? alè 'iše s'nè:k 'pa:da? **2.** kako |izraža vprašanje po meri ali stopnji povedanega|: 'kòkò: 'du:gò me 'ča:kaš? **3.** kako |izraža veliko mero ali stopnjo povedanega|: 'kòkò: 'lè:p 'da:n ▪ 'kòkò: 'lipu: pò'pè:vajò **4.** zakaj |izraža vprašanje

po razlogu, okoliščinah, zaradi katerih nastopi dejanje]: 'kòkò: da 'vas 'ni: 'nič k 'nan? ▫ 'kòkò: da sè se 'vř:nò? **5.** kako [izraža močno začudenje, zavrnitev]: 'kòkò: se 'vü:paš 'tò: 'reč! • {A} je 'ò:na zadò'vò:l'na? {B} 'kòkò: da ne! da, seveda

kako ▸ 'kòkò:, pred samoglasnikom 'kòkò:r vez. ⟨⟩ **1.** kakor [za izražanje primerjave]: 'kòkò: se pò'sò:dè, 'takò se 'vrne ▫ 'kòkò: se je na'vü:čò, 'takò 'dè:la ▫ 'kòkò: 'ka:že, 'bò: s'nè:k **2.** kakor [za izražanje odnosa osebkna do povedanega]: na'redè, 'kòkò:r 'òč **3.** kakor [za izražanje različnosti stanja, dejanja glede na okoliščine]: {A} pò 'čen sò 'že:ml'e? {B} 'kòkò: sò kè'tèrè, ta'kò:va je 'cè:na ▫ 'kòkò: 'kada kakor kdaj **4.** odkar, kar: 'kòkò: je p'ro:šò, 'ni: 'nič 'pi:sau ▫ p' b'ra:tè 'ni:sòn 'bi:ü 'več, 'kòkò: sòn 'bi:ü va 'ko:šnè

kakopa ▸ 'kòkòpa prisl. ⟨⟩ kakopa, kakopak, seveda, kajpak ■ gl. kakoteda

kakopak gl. kakopa

kakor gl. anko, ko vez., kako vez., van vez.

kakor koli gl. ikako, makar prisl.

kakoteda ▸ 'kòkò'tèda prisl. ⟨⟩ kakopak, seveda, kajpak

kakršen gl. kov²⁻³

kakršen koli gl. kov³, kovar če, kov god

kakšen gl. kov¹⁻², neki

kal ▸ 'ka:ü 'ka:la m, mn. ka'lò:vè ⟨⟩ kal [plitvejša kotanja s stoječo vodo]: na 'ka:lè na'pa:jamò ■ /rastlinica/ gl. klica; prim. mlaka, lokva

kalabudati ▸ kala'budat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. hlastno, v velikih požirkih piti

kalanica ▸ 'ka:lanca -e ž ⟨⟩ kalanica, cepanica [klano poleno]: p'ř'nesè na'rò:čaj 'ka:lanc!

Kalar ▸ 'ka:lar -ja m ⟨⟩ Kalar [hišno ime]: p'ř' 'ka:larjè

Kalarjevi ▸ 'ka:larjevè -èx m mn. ⟨⟩ Kalarjevi [hišno ime]: p'ř' 'ka:larjevèx

kalati ▸ 'ka:lat -an nedov. ⟨⟩ kalati, cepiti, klati: na k'na:lè smò 'ka:lalè 'dřva ▫ iz je'lò:vèx i sm'rè:kòvèx z'gò:nt se 'ka:lajò 'daske: za pòk'ri:van`e st'rè:x

Kalčevi ▸ 'ka:učevè -èx m mn. ⟨⟩ Kalčevi, Kavčevi [hišno ime]: p'ř' 'ka:učevèx

kalec ▸ 'ka:üç -a m ⟨⟩ majhen kal ■ ☒ V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime p'ř' 'ka:üçè.

kalen ▸ 'kava:n 'ka:üna -u prid. ⟨⟩ kalen **1.** [ki vsebuje drobne, lebdèce delce]: 'ku:pa je 'ka:üna 'vi:nò je 'ka:ünu **2.** moten [ki je brez močnega sijaja, leska]: 'ka:ünu 'je:ice pokvarjeno jajce, klopotec

kaliček ▸ ka'li:ček -čka m ⟨⟩ majhen kal: is ka'li:čka 'pi:je

kalin gl. gimpelj

kalina gl. tintovina

kaliti ▸ 'kal'i:t -i:n nedov. ⟨⟩ kaliti [delati kaj kalno, motno]: 'vòdò: 'kal'i:t ▫ kaliti se 'kal'i:t se kaliti

se [postajati kalen, moten]: 'kòt'ni:ca se 'ka:l'i: ■ gl. bersati; kaliti se gl. kalniti se; /kliti/ gl. goniti, izhajati

kalniti se ▸ 'kaüni:t se -i:n se nedov. ⟨⟩ kaliti se [postajati kalen, moten]: 'ku:pa se 'kaüni:

kam¹ ▸ 'ka:n prisl. ⟨⟩ kam [izraža vprašanje po kraju, proti kateremu je dejanje usmerjeno ali ga dosežer]: 'ka:n g'rè:šte? ▫ 'ka:n 'čò 'sèda? kaj naj zdaj storim, kam naj se obrnem? ▫ p'ro:šò je 'ne vè:n 'ka:n

kam² ▸ 'kan prisl. ⟨⟩ kam [izraža usmerjenost v nedolocen, poljuben kraj ali dosego tega kraja]: 'ni:man 'kan 'sèst ▫ 'rè:tkò se 'kan òtp'ra:vémò

kam god ▸ 'ka:ŋ gòt vez. ⟨⟩ kamor koli [za izražanje poljubnosti kraja, proti kateremu je usmerjeno dejanje, ali dosege tega kraja]: 'ka:ŋ gòt pòg'lè:dan, 'pòsòt 'sa:ma 'vo:da

kaman ipd. gl. kamen ipd.

kamar gl. kamen

kamba ▸ 'ka:m̩ba -e ž ⟨⟩ **1.** kamba [ukrivljena lesena palica pri jarmu, ki objame vpreženi živali vrat od spodaj]: 'ka:m̩ba se je v'la:mala **2.** zanka, past: 'tič se je iz'maknò is 'ka:m̩be

kambast ▸ 'ka:m̩bast -a -ò prid. ⟨⟩ kambast [podoben kambij]: 'ka:m̩basta k'ra:va krava z usločeno hrbtenico

kambica ▸ 'ka:m̩bèca -e ž ⟨⟩ **1.** kambica [manjšalnica od kamba] **2.** zanka, pentlja pri pletenju ali kvačkanju: na'redè d'va:jšet 'ka:m̩bèc!

kambra ▸ 'ka:m̩bra -e ž ⟨⟩ manjša soba v kmečki hiši, navadno za spanje: 'xi:šna 'ka:m̩bra soba z vhomdom iz hiše ▫ 've:žna 'ka:m̩bra soba z vhomdom iz veže, tudi za stanovanje užitarjev ▫ 'ka:m̩bra na 'i:zbè podstrešna soba ☒ Tudi izbina kambra (Matija Žagar, Kostel in Kostelci (2013) (ur.).

Kambrčevi ▸ 'ka:m̩brčevè -èx m mn. ⟨⟩ Kambrčevi [hišno ime]: p'ř' 'ka:m̩brčevèx ■ prim. Kambrčni

Kambrčni ▸ 'ka:m̩brčèně -èx m mn. ⟨⟩ Kambrčni [hišno ime]: p'ř' 'ka:m̩brčèněx ■ prim. Kambrčevi

Kambrka ▸ 'ka:m̩brka -e ž ⟨⟩ Kambrka [gosposdinja pri Kambrčevih ali Kambrčnih]

kamela gl. gomela

kamen ▸ 'ka:man -a m ⟨⟩ **1.** kamen [trdna snov, iz katere je sestavljena zemeljska skorja]: 've:lèk 'ka:man je z'dignò ▫ 'vřgò mè je 'ka:man va g'la:vò **2.** kamen [kos te snovi, pripravljen za določen namen]: m'li:nskè 'ka:man ▫ 'ka:man za 't'ren`e: ▫ 'ka:man na g'ro:bè nagrobnik **3.** ekspr. [*kamen] [kar povzroča veliko skrb, nadlogo]: 'ka:man mè 'leži: na 'sřcè • 'la:xkè 'ka:man lehnjak [lahka luknjičava apnena kamnina] • 'žè:gnan 'ka:man kropilnik, kropilni kamen [kamnita posoda za blagoslovljeno vodo, nameščena v cerkvi pri vhodu] •

'ka:man za 'žę:gnanó 'vó:dó: *kropilnik, kropilni kamen* • 'třt kó 'ka:man zelo *trdosrčen* • 'ti: 'maš 'ka:man na'mě:stó 'sřca *si neusmiljen, nesočuten* ■ gl. babica, kresec, konfin ■ *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime* př 'ka:maně.

kamenček ▶ 'ka:mančęk -a m ⟨⟩ *kamenček* |*manjšalnica od kamen*|: 'ka:mančęk mē je p'rišó va 'po:stóu

kamenčkati se gl. peskati se

kamenje ▶ 'ka:man'ę -a s ⟨⟩ *kamenje* |*več kamnov, kamni*|: 'ka:man'ę se je z'va:l'aló pó 're:brę

kamerad gl. komarat

kamgarn gl. kangarn

kamilica gl. gomelica

kamion ▶ kami'jõ:n -a m ⟨⟩ *novi kamion* |*tovornjak, tovorni avtomobil*|: s kami'jõ:nõn je př'pe:l'au 'dřva ■ gl. teretnjak

kamižola ▶ kami'žõ:la -e ž ⟨⟩ *nekdaj kamižola* |*kratek moški suknjič*|: kami'žõ:ló je za'křpala

kamižolica ▶ kami'žõ:lca -e ž ⟨⟩ *nekdaj kamižolica* |*manjšalnica od kamižola*|

kamnit ▶ 'kamni:t kam'ni:ta -ó prid. ⟨⟩ *kamnit* |*ki ima veliko kamenja*|: kam'ni:ta 'ze:ml'a, kóš'e'ni:ca

kamolom gl. kava

kamor ▶ 'ka:mar prisl. ⟨⟩ *kamor* |*izraža poljubnost usmerjenosti*|: 'de:ně, 'ka:mar 'õč • g're:, 'ka:mar 'čę

kamor koli gl. kam god

kampelj ▶ 'ka:mpěl' -pl'a m ⟨⟩ *okrasni glavnik*: dęk'lę:ta só nõ'si:la 'ka:mp'lę

kampeljmohtar ▶ 'ka:mpěl'mõxar -ja m ⟨⟩ *izdelovalec (okrasnih) glavnikov*

kampenjanje ▶ kampu'na:n'ę -a s ⟨⟩ **1.** *pritrkavanje, slovesno zvonjenje* **2.** *ekspr. govorjenje, klepetanje*

kampenati ▶ kam'pęnat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *pritrkavati, slovesno zvoniti* **2.** *ekspr. govoriti, klepetati*

kan gl. kam

kanada ▶ ka'na:da -e ž ⟨⟩ *kanadka* **1.** |*zimsko jabolko z rumenkastim, krhkim in sočnim mesom*| **2.** |*jablana s takimi sadovi*|: 'lę:tõs só ka'na:de 'dõbró rõ'di:le

Kanada ▶ 'ka'na:da -e ž ⟨⟩ *Kanada* |*ime države*|: p'ro:šó je f 'ka'na:dó

kanadka gl. kanada

kanal ▶ 'kana:u ka'na:la m ⟨⟩ *kanal* |*čevast prostor pod zemljo za odvajanje odplak, vode od padavin*|

kanalija ▶ ka'na:lęja -e ž ⟨⟩ *slabš. [*kanalja], ničvreden človek, malopridnež*: ci'ga:n'ska ka'na:lęja

kanarček ▶ ka'na:rčęk -a m ⟨⟩ *kanarček* |*manjša, navadno rumena ptica s kratkim kljunom*| • póp'pę:va kó ka'na:rčęk *zelo lepo poje*

kanclija ▶ kanc'li:ja -e ž ⟨⟩ [**kanclija*], *pisarna, urad*: u'ra:dnęca va kanc'li:ję

kanež ▶ 'kaneš -neža m ⟨⟩ *cev pipe (za kajenje)*: 'fa:řfa z 'du:gęn 'kanežen

kangarn ▶ kan'ga:ręn -rna m ⟨⟩ *kamgarn* |*tkanina iz česane volnene preje*|: x'la:čę is 'kan'gas:rna

kangla ipd. gl. kanta ipd.

kaniti ▶ 'ka:nęt -ęn nedov. ⟨⟩ *imeti namen, nameravati*: 'ka:ř 'ka:nęš'ę? • 'ka:n 'ka:nęš 'danas? ■ /*pasti v obliki kaplje*/ gl. kapniti

kaniti se ▶ 'ka:nęt se -ęn se dov. in nedov. ⟨⟩ *izogniti se* |*narediti, da ne pride do srečanja, stika s kom*|: 'ka:nę se 'tę:ga člõ'vę:ka!

kanja ▶ 'ka:n'a -e ž ⟨⟩ *kanja* |*velika ptica ujeta, ki se hrani zlasti z mišmi*| • 'žę:jan kó 'ka:n'a zelo

kanon ▶ 'kanõ:n ka'nõ:na m ⟨⟩ *top* |*močno strelno orožje*|: st'rę:l'ajó s ka'nõ:nę

kanonik ▶ ka'nõ:nęk -a m ⟨⟩ *kanonik* |*duhovnik, ki ga imenuje škof za svojega svetovalca*|

kanta ▶ 'ka:nta -e ž ⟨⟩ **1.** *kanla* |*valjasta posoda, navadno z gibljivim ročajem, za prenašanje tekočin*|: 'ka:nta m'lę:ka **2.** *kanta* |*večja posoda, navadno s pokrovom*|

kantanje ▶ kan'ta:n'ę -a s ⟨⟩ *petje, prepevanje*

kantati ▶ 'kantat -an nedov. ⟨⟩ *peti, prepevati*: 'fa:ntę só kan'ta:lę na 'va:sę

kantica ▶ 'ka:ntęca -e ž ⟨⟩ **1.** *kanglica* |*manjšalnica od kanta*|: pas'tę:rję 'bo:š 'ne:sla kõ'si:ló va 'ka:ntęcę **2.** *okrogla ali ploščata posoda s pokrovom za prenašanje ali shranjevanje navadno sipkih živil*: 'ka:ntęca za gõ'tõ:vęnó je va š'pa:řzę na põ'li:cę

kantina ▶ kan'ti:na -e ž ⟨⟩ *nekdaj preprosta gostilna za delavce (v Kočevju)*

kap¹ ▶ 'ka:p 'ka:pa m ⟨⟩ *kap* |*najnižji rob strehe, s katero se odteka voda*|: ne s'tõ:ř põt 'ka:põn!

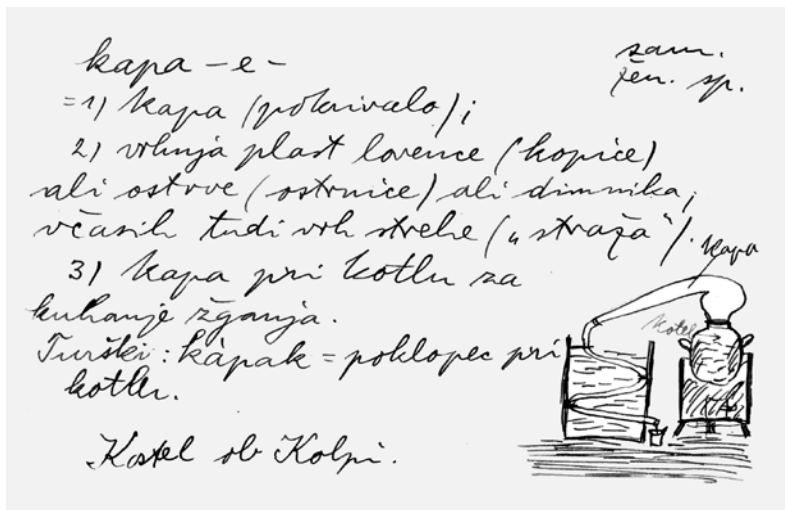
kap² ▶ 'ka:p 'ka:pa m ⟨⟩ *kaplja* |*zelo majhna količina tekočine*|: ni 'kapa m'lę:ka 'ni:man př 'xi:šę *prav nič*

kap ▶ 'ka:p 'kapi ž ⟨⟩ *novi kap* |*naglo prenehanje delovanja življenjsko pomembnih organov zaradi krvavitve ali zamašitve žile*|: õt 'kapi je x'mřla ■ gl. božji, žlak

kapa ▶ 'ka:pa -e ž ⟨⟩ **1.** *kapa* |*pokrivalo brez krajevcev, navadno mehko*|: 'ka:pó je z'gü:bó **2.** *kapa* |*kapi podobna priprava ali del priprave*|: 'ka:pa na 'kõ:tlę za 'pa:l'en'ę ra'ki:je **3.** *kapi* |*podoben del česa*|: 'ka:pó na 'lõ:vņcę je õd'ņę:só 'vę:tęr • st'rę:xa na 'ka:pę 'pü:šča **4.** *slemenjak* |*žlebasta strešna opeka za pokrivanje slemenaj*|: 'iše 'desę:t 'ka:p 'ra:bémó ■ *kapa*

kapac ▶ 'kapac prisl. ⟨⟩ • *ekspr. 'tę:mę 'ti: 'ne bo:š 'kapac ne boš kos, dorasel*

kapara ▶ ka'pa:ra -e ž ⟨⟩ *ara* |*znesek, ki se plača naprej kot dokaz, da je pogodba sklenjena*|: 'ni: 'zę:u 'nič ka'pa:re

kapa

kapati ▶ 'ka:pat -pl'en nedov. ⟨ ⟩ **1.** nav. 3. os. *kapati* |*padati* v obliki *kapelj*|: 'vo:da 'ka:pl'e ▪ 'suze: mè 'ka:pl'ejò **2.** [**kapati*] |*v presledkih padati, odpadati*|: 'ja:bòka 'več 'ka:pl'ejò **3.** ekspr. [**kapati*] |*v presledkih drug za drugim prihajati*|: 'lidje: sò 'ka:palé is 'cerkve: ■ gl. nakapljevati

kapelan gl. kaplan

kapelanček gl. kaplanček

kapelica ▶ ka'pe:l'ca -e ž ⟨ ⟩ *kapelica* |*majhna stavba s sveto podobo, kipom*|: ka'pe:l'cò sò sa'zi:dalé

kapelj gl. menek

kapeljan ipd. gl. kaplan ipd.

kapenak gl. kapijenek

kapenjek ▶ ka'pe:nak -ŋka m ⟨ ⟩ *plašč ali pelerina s kapuco*: 'no:sé 'črŋ ka'pe:nak

kapica ▶ 'ka:péca -e ž ⟨ ⟩ *kapica* **1.** |*manjšalnica od kapa*|: 'ka:péca za fan'ti:čka **2.** |*majhni kapi podobni del česa*|: 'ka:péca na 'pòs'to:le ▪ 'ka:péca na že'lò:dé

kapital ▶ kapi'ta:l -a m ⟨ ⟩ *kapital* |*denar, materialne dobrine*|

kapital ▶ kapi'ta:l -- -- prid. ⟨ ⟩ *velik, močen*: 'tò: je kapi'ta:l 'vòu

kapitalist ▶ kapi'ta:li:st -a m ⟨ ⟩ ekspr. [**kapitalist*] |*bogati, premožen človek*|: 'séda ste 'več p'ra:vé kapi'ta:li:sté

kapitan ▶ kapi'ta:n -a m ⟨ ⟩ **1.** *kapitan* |*poveljnik ladje*|: kapi'ta:n je f'to:nò **2.** *velik, lep petelin* • pastirska zbadljivka za zaspance na veliki petek kapi'ta:n, kapi'ta:n, s 'kù:rjén d're:kòn zafrig'l'a:n

kaplan ▶ ka'pèl'a:n -pè'l'a:na m ⟨ ⟩ *kaplan* |*duhovnik, ki pomaga župniku ali župnemu upravitelju*|: dò'bi:lé sò 'no:véga kapè'l'a:na

kaplanček ▶ kapè'l'a:nček -a m ⟨ ⟩ *kaplanček* |*manjšalnica od kaplan*|

kaplanija ▶ kapla'ni:ja -e ž ⟨ ⟩ *kaplanija* |*hiša, namenjena za prebivanje kaplana*|: kapla'ni:jò sò pre'bè:lélé

kaplja ▶ 'ka:pl'a -e ž ⟨ ⟩ *kaplja* **1.** |*tekočina v obliki kroglice*|: ve'li:ke da'ž:une 'ka:pl'e **2.** |*zelo majhna količina tekočine*|: 'ka:pl'a 'mo:šta

kapljati ▶ 'kapl'at -an nedov. ⟨ ⟩ nav. 3. os. *kapljati* |*padati v obliki drobnih in redkih kapelj*|: 'dažak 'kapl'a ■ gl. pikljati

kapljica ▶ 'ka:pl'ca -e ž ⟨ ⟩ **1.** *kapljica* |*manjšalnica od kaplja*|: 'tri: 'ka:pl'ce 'vòde: **2.** [**kapljica*] |*alkoholna pijača, zlasti vino*|: 'dòbrò 'ka:pl'cò smò p'è:dé:lalé **3.** mn. *kapljica* |*tekoče zdravilo, ki se rabi po kapljicah*|: 'pe:t 'ka:pl'c 'a:lge

kapnica ▶ kap'ni:ca -e ž ⟨ ⟩ *kapnica* |*voda, zbrana, prestrežena ob padavinah, navadno s strehe*|: 'do:sté kap'ni:ce se je na'te:klò

kapnik ▶ 'ka:pnèk -a m ⟨ ⟩ *kapnik* |*podolgovata tvorba v kraških jamah, nastala s kristalizacijo raztopljenih rudnin*|: v 'je'lò:vèčkè 'ja:mé sò 'makané 'ka:pnèké

kapniti ▶ 'ka:pènt -pnen dov. ⟨ ⟩ nav. 3. os. *kapniti, kaniti* |*pasti v obliki kaplje*|: òt s'vè:če je 'ka:pnjò

kapocinar ▶ kapò'ci:nar -ja m ⟨ ⟩ *kapucin* |*član strožjega reda frančiškanov*|

kaprol ▶ 'kaprò:l kap'rò:la m ⟨ ⟩ nekdanj *korporal, desentnik*: 'po:stau je 'kaprò:l

kaprolati se ▶ kap'ròlati se -an se nedov. ⟨ ⟩ *nebeškati (se)* |*igrati se otroško igro, pri kateri se pomikajo kljukice po okleščeni veji, zatakneni v zemljo, navzgor ali navzdol*|: pas'tè:rjé sò se 'cè:lò 'vü:rò kap'ròlaté

kapselj ▶ 'kapsél' -sl'a m ⟨⟩ **1.** vžigalna kapica: 'kapsél' 'ni: 'vèžgaj **2.** v papir zalepljen smodnik za streljanje z otroško pištolo: 'kü:pò je 'e:nò š'ka:tjčò 'kapsl'of

Kaptol ▶ 'ka:ptòu -tòla m ⟨⟩ *Kaptol* |ime naselja|: g're:mò f 'ka:ptòu ■ prim. Kaptolec, Kaptolčica, kaptolski

Kaptolčica ▶ 'ka:ptòfčèca -e ž ⟨⟩ *Kaptolka* |prebivalka naselja Kaptol| ■ prim. Kaptol

Kaptolec ▶ 'ka:ptòfc -a m ⟨⟩ *Kaptolec* |prebivalec naselja Kaptol| ■ prim. Kaptol

kaptolski ▶ 'ka:ptòuskè -a -ò in 'ka:ptòskè -a -ò prid. ⟨⟩ *kaptolski* |ki se nanaša na Kaptolce ali na naselje Kaptol|: va 'za:jd'n'è 'vòjskè sò 'si g'ro:fè pre'pa:lè, 'sòmò 'ka:ptò(y)skè 'g'ròfak je 'o:stau • 'ka:ptò(y) ska 'rò:ža arnika |zdravilna gorska rastlina| ☑ *Arnika* raste le v okolici Kaptola. ■ prim. Kaptol

kaptoski gl. kaptolski

kapucin gl. kapocinar

Kapuč ▶ 'kapü:č 'ka'pü:ča m ⟨⟩ *Kapuč* |hrib nad naseljem Jesenov Vrt|

kapučnica ▶ ka'pü:čèncà -e ž ⟨⟩ *narcisa* |rastlina z dolgimi ozkimi listi in velikimi dišečimi, navadno belimi ali rumenimi cvetji| ☑ *Narcise* rastejo na Kapuču.

kapun ▶ 'kapü:n ka'pü:na m ⟨⟩ *čop* na glavi kokoši ali druge ptice: 'ta: 'kòkò:š 'ma 'lè:p 'kapü:n

kar ▶ 'ka:r 'kara m ⟨⟩ *prepir, prerekanje*

kar ▶ 'ka:r in 'ka:ij zaim. ⟨⟩ rabljeno kot veznik *kar* |za uvajanje stavka, ki določa zaimensko odnosnico srednjega spola, nakazano v nadrednem stavku|: na're:dé, 'ka:r 'òč ▪ 're:cte, 'ka:r čte ▪ 'ka:ij je na'rò:čò, sòn p'r'ne:sò ■ gl. kako vez.

kar ▶ 'ka:r in 'ka:ij prisl. ⟨⟩ *kar, kolikor*: zag'ra:bé, 'ka:r (= 'ka:ij) 'na:ivèč 'mò:reš! ■ gl. valje

kar koli gl. kaj godi

kara ▶ 'kara -e ž ⟨⟩ **1.** *karo* |igralna karta z enim ali več znaki v obliki romba| **2.** *tram, greda*

karanje ▶ 'ka:ranje -a s ⟨⟩ *prepir, prerekanje*

karati se ▶ 'ka:rat se -an se nedov. ⟨⟩ *prepirati se, pre-rekati se*: f 'tè:n 'se:lè se 'dò:stèkrat 'ka:rajò

karbid gl. karbit

karbidn: karbidna svetilka gl. karbitarica

karbit ▶ kar'bit -a m ⟨⟩ *karbid* |spojina kalcija in ogljika, ki z vodo tvori aceten|: kar'bit s'mgdi:

karbitarica ▶ kar'bitarca -e ž ⟨⟩ *karbidna* (= *acetylenska*) svetilka

karbol ▶ kar'bo:l -a m ⟨⟩ *karbol, fenol*: na'ma:zat 'daske: s kar'bo:lòn

kardinal ▶ kardi'na:l -a m ⟨⟩ *kardinal* |najvišji dostojanstvenik v Rimskokatoliški cerkvi|

Karel gl. Korle

karga ▶ 'ka:rga -e ž ⟨⟩ **1.** *drog, ki se uporablja za*

premikanje težkih bremen, kamnov: s'tè:nò sò premak'ni:lè s 'ka:rgò **2.** *drog, na katerem je nasajen kolesast kamen, s katerim se tre sadje v koritu* **3.** *tri do štiri metre dolga klada pri stiskalnici*: 'ka:rga je 'pò:čèla

karjola ▶ kar'jò:la -e ž ⟨⟩ [**karjola*], *samokolnica*

Karlovac gl. Karlovec

karlovački gl. karlovški

Karlovčan ▶ 'ka:rlòfčan -a m ⟨⟩ *Karlovčan* |prebivalec mesta Karlovec| ■ prim. Karlovec

Karlovčanka ▶ 'ka:rlòfčan'ka -e ž ⟨⟩ *Karlovčanka* |prebivalka mesta Karlovec| ■ prim. Karlovec

Karlovec ▶ 'ka:rlòvac -lòfca m ⟨⟩ *Karlovec, Karlovac* |hrvaško mesto| ■ prim. Karlovčan, Karlovčanka, karlovški

karlovški ▶ 'ka:rlòvačkè -a -ò prid. ⟨⟩ *karlovški* |ki se nanaša na mesto Karlovec| ■ prim. Karlovec

karo gl. kara

karta ipd. gl. harta ipd.

karton gl. popendekejlj

kasa ▶ 'kasa -e ž ⟨⟩ **1.** [**kasa*], *blagajna* |zavarovana omarica za shranjevanje denarja|: 'kasò sò f'k'ra:lè **2.** *hranilnica* |ustanova, ki omogoča varčevanje ter shranjevanje denarja in vrednostnih papirjev|: f 'kasò je 'ne:sla 'dèna:r ■ prim. šparkasa

kasen gl. kasen

kasarna ▶ ka'sa:rna -e ž ⟨⟩ [**kasarna*], *vojašnica*: sò'u'da:tè se v'ra:čajò f ka'sa:rnò

kaselj ▶ 'kasél' -sl'a m ⟨⟩ (*poštni*) *nabiralnik*: 'pi:smò je 'vrgò f 'kasél'

kasen ▶ 'kasan -sna -u prid. ⟨⟩ *kasen, pozen* |ki ima do določenege časa, roka malo, premalo časa|: p'r 'ma:šè je 'bi:u 'kasan ▶ **kasno** 'kasnu prisl., primemik 'ka:šnèje *kasno, pozno*: 'kasnu je p'rišò 'ka:šnèje p'ri:dèl ▪ 'na:ij'kašnèje za 'ò:sòn 'da:n 'mò:re 'bit gò'tò:vò!

kaša ▶ 'ka:ša -e ž ⟨⟩ *kaša* **1.** |jed iz ophanega prosa ali ječmena|: 'danas 'bò:mò 'jè:lè 'ka:šò **2.** |ophano proso ali ječmen|: pro'se:na 'ka:ša ▪ 'ži:tna 'ka:ša *prosenka kaša* • ječme'nò:va 'ka:ša ješ'prenj

kašča ▶ 'ka:šča -e ž ⟨⟩ *kašča* |prostor za shranjevanje žita in suhega sadja|

kašelj ▶ 'ka:šél' 'ka:šl'a m ⟨⟩ *kašelj* |sunkovito, glasno izdihavanje zraka zaradi dražljajev v grlu, sapniku|: ot 'ka:šl'a ga 'buli: čes s'rè:dò • os'lò:fskè 'ka:šél' *oslovski kašelj* |nalezljiva bolezen z napadi močnega, dušljivega kašljanja, zlasti pri otrocih| • preg. 'ka:šl'a i 'rè:fčene 'ni: 'mòč sk'rit

kašljanje ▶ 'ka:šl'an'e -a s ⟨⟩ *kašljanje* |glagolnik od kašljati|

kašljati ▶ 'ka:šl'at -en nedov. ⟨⟩ *kašljati* |sunkovito, glasno izdihavati zrak zaradi dražljajev v grlu|: 'cè:lò 'nò:č je 'ka:šl'a!a ■ gl. krehati

kašnije gl. kasen

kaštiga ▶ kaš'ti:ga -e ž ⟨⟩ star. *kazen* |*kar je določeno za kršilca kakih norm, zahtev*| • star. 'tq: s'la:bò v'rè:me je p'ra:va 'bòža kaš'ti:ga *božja kazen*

kaštigati ▶ kaš'ti:gat -an dov. in nedov. ⟨⟩ star. *kaznovati* |*dati, določiti komu kazen*|

Kata ▶ 'kata -e ž ⟨⟩ *Kata, Katarina* |žensko ime|

katakizem gl. katekizem

Katarina ▶ 'kata'ri:na -e ž ⟨⟩ *Katarina 1.* |žensko ime|

2. |ime svetnice|: s've:ta 'kata'ri:na 25. novembra
■ gl. Kata

katarinčica ▶ kata'ri:nčèca -e ž ⟨⟩ *vrsta krizanteme*
☒ *Cvete okoli praznika sv. Katarine.*

katekizem ▶ kata'ki:zèm -zma m ⟨⟩ *katekizem 1.* |*knjiga z osnovami krščanskega nauka*|: kata'ki:zèm sò mè 'kù:pèlé **2.** |*krščanski nauk v obliki vprašanj in odgovorov*|: kata'ki:zma se 'ni: na'vü:čò

kater ▶ 'katèr -tra m ⟨⟩ **1.** nav. mn. *železen okenski križ*: na 'o:knè sò 'nòvi 'ka:trè **2.** *vrtna, hlevska vrata iz železnih ali lesenih palic, pritrjenih v presledkih*: 'ka:tèr na x'lè:vè 'zapré

katerc ▶ 'ka:tèrc -a m ⟨⟩ *manjšalnica od kater*

kateri¹ ▶ kè'tè:rè -a -ò zaim. ⟨⟩ *kateri 1.* |*izraža vprašanje po izbiri osebe ali stvari iz določene vrste*|: kè'tè:rè se 'bq: ó'že:nò • kè'tè:rò sé'kè:rò na:ij 'ze:men? • 'rat bè 'vè:dò, kè'tè:rò ('dè:te) je 'tq: nare'di:lò **2.** |*izraža vprašanje po mestu v zapovrstju*|: kè'tè:rè 'bq: 'prvè? • kè'tè:règa smò 'danas? *kateriga dne v mesecu 3.* |*izraža nedoločeno, poljubno osebo ali stvar iz določene vrste*|: š'ča:sè se kè'tè:rò (gò'vè:dò) z'gèbi • š'ča:sè kè'tè:ra ('kòkò:š) iz'ne:se

kateri² ▶ kè'tè:rè -a -ò zaim. ⟨⟩ *kateri, kdor* |*za uvajanje stavka, ki na splošno določa osebo ali stvar v nadrednem stavku*|: kè'tè:rè 'ne bq: 'jèu 'zè:l'a, 'ne bq: 'ni 'mesa:

kateri god ▶ kè'tè:rè -a -ò gòt zaim. ⟨⟩ *kateri koli* |*ki izraža poljubnost osebe ali stvari*|: 'zemè 'kòsò:, kè'tè:rò gòt 'òč!

kateri koli gl. kateri god, kov god

kateri si bodi gl. kov god

katerikrat ▶ kè'tè:rèkrat zaim. ⟨⟩ *kdaj, včasih*: kè'tè:rèkrat g're: va óšta'ri:jò

Katica ▶ 'katèca -e ž ⟨⟩ *Katica* |žensko ime|

katoliški ▶ ka'tq:lèškè -a -ò prid. ⟨⟩ *katoliški* |*ki se nanaša na katoličane ali katolištvo*|: 'mi: smò ka'tq:lèške 'vè:re

katran ▶ 'katra:n kat'ra:na m ⟨⟩ *katran* |*gost, črn stranski proizvod pri destilaciji premoga, lesa*|: na'ma:zau je 'pòt s kat'ra:nòn

katrc ▶ 'ka:t'ca -e ž ⟨⟩ *vrsta žlahtne hruške*

Katrovi ▶ 'ka:tròvè -èx m mn. ⟨⟩ *Katrovi* |*hišno ime*|: p'ř 'ka:tròvèx

kava ▶ 'ka:va -e ž ⟨⟩ *kamnolom* |*kraj, prostor, kjer se pridobiva, lomi kamen*|: f 'ka:vè se je pònes'rè:čò
■ gl. kafa

kavalerija ▶ kavale'ri:ja -e ž ⟨⟩ nekdam [**kavalerija*], *konjenica*: p'ř sòu'da:tèx je 'bi:u p'ř kavale'ri:jè

kavan gl. kalen

kavbojke ▶ kaj'bq:ike -'bq:ik ž mn. ⟨⟩ *kavbojke* |*kavbojske hlače*|

kavc gl. kalec

Kavčevi gl. Kalčevi

kavelj gl. kvaka

kaveljček gl. kvakica

kavica gl. kafica

kavka ▶ 'ka:fka -e ž ⟨⟩ **1.** *kavka* |*ptica golobje velikosti s srebrno sivimi očmi*|: 'ka:fke sò p'řlè:tè:le **2.** *kaveljček za vezalke*: 'ka:fke na pòs'to:lèx

kavran ▶ 'ka:vran -a m ⟨⟩ [**gavran*], *crokar, vran*: 'č'ř'ř 'ka:vran

kavsati ▶ 'ka:šat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *ostro, surovo odgovarjati komu, vpiti na koga*: 'ka:ij 'ka:šas na sò'sè:da! ■ /s kljunom/ gl. čofati

kavsniti gl. čofniti

kazalec ▶ ka'zauç -a m ⟨⟩ *kazalec* |*prst (roke)*|: ka'zauç jè je ó't'řgalò ■ /na uri/ gl. cajger

kazalo ▶ ka'za:lò -a s ⟨⟩ *kazalo* |*seznam poglavij, sestavkov v knjigi*|: 'pòglèj va ka'za:lò!

kazati ▶ 'ka:zat 'ka:žen nedov. ⟨⟩ *kazati 1.* |*delati tako, da kdo lahko kaj gleda, opazuje*|: 'rò:bò 'kazat • 'ko:n'a 'ka:zat **2.** |*s prstom, z roko*| *usmerjati pozornost k čemu*|: s 'p'řstòn 'ka:zat na 'xi:šò **3.** |*dajati podatke, informacije o čem gleda na določen položaj, lego*|: 'vü:ra ne 'ka:že p'raf **4.** nav. 3. os. |*imeti take zunanje znake, iz katerih se da predvidevati kaj*|: 'lèt:tèna s'la:bò 'ka:že • fan'ti:čèk 'nan je 'ka:zau 'pò:t nas vodil, usmerjal • ekspr. 'rè:bra 'ka:zat biti zelo suh • 'je:zèk 'kòmè 'ka:zat moliti jezik iz ust v znamenje omalovaževanja, nasprotovanja • ód 'jè:ze 'ka:že 'zòbè: zelo je jezen ▶ **kazati se** 'kazat se *kazati se* |*delati tako, da se lahko kaj gleda, opazuje*|: 'ra:da se 'ka:že 'l'idjè:n ■ gl. izgledati

kaznovati gl. globiti, kaštigati, štrafati

kdaj gl. kada prisl., katerikrat; do kdaj gl. dokle prisl.; kdaj pa kdaj gl. kada god

kdo ▶ 'dò: in 'kè:dò 'kòga zaim., 'kòmè, 'kòga, (p'ř) 'kq:gòn, (s) 'kq:gòn ⟨⟩ **1.** *kdo* |*izraža vprašanje po neznanu osebi*|: 'dò: je xm'rò? **2.** ekspr. [**kdo*] |*izraža nasprotno trditev*|: 'dò: te 'bq: 'vi:dò 'alè tè pò'ma:gau va nes'rè:čè? **3.** *kdo* |*izraža nedoločeno,*

poljubno osebo: šč'a:sè 'kè:dò i pre'kasnu p'ri:de
▪ 'dèna:r dò'bi:va 'ne vèn òt 'kòga **4.** *kdor* |izra-
ža *poljubnost osebel*: 'dò: se 'ne bò: 'vi:čiũ, 'ne bò:
'ni: z'naũ

kdo godi ▶ 'dò: 'gòdè in 'dò: gòt in 'kè:dò 'gòdè in
'kè:dò gòt zaim. () *kdor koli* |izraža *poljubno osebo*:
'dò: gòt je 'tò: 'rè:kò, 'la:že

kdor gl. kdo, kateri²

kdor koli gl. kdo godi

kdove ▶ 'dò:vè prisl. () *kdove 1.* |izraža *negotovost, ne-
določnost*: 'dò:vè 'ka:n se je z'gü:bò **2.** |*poudarja ve-
liko mero*: 'ni: 'dò:vè 'ka:ĩ na'rè:dò malo je naredil

ke ▶ 'kè: prisl. () **1.** *kje* |izraža *vprašanje po kraju, na
katerem se dejanje dogaja*: 'kè: sè 'bi:ũ? ▪ 'kè: sò
'dèca? ▪ 'kè: 'xò:dèš 'takò 'du:gò kod **2.** ekspr. [**kje*]
|izraža *veliko krajevno ali časovno oddaljenost*:
'kè: je 'iše 'bo:žèč! **3.** ekspr. [**kje*] |izraža *močno
zanikanje, zavrnitev*: 'kè: tè 'bò: 'ta: friš'ko:ba
gò'rè:la! • 'ni:mamò 'kè: 'pa:st nimamo prostora
za pašo

ke¹ ▶ 'kè: vez. () v oziralnih odvisnih stavkih *kjer 1.* |za izražá-
nje kraja, na katerem se dejanje dogaja: 'kè: sò
'dè:ca, je 'sèga se vse primeri ▪ pa smò g'lix 'tan,
'kè: smò 'bèlè: **2.** |za izražanje *poljubnosti kraja,
na katerem se dejanje dogaja*: 'kè: se s'ta:vè mò,
je 'pò:šta za'p'rta

ke² ▶ kè vez. () *če, ko* |za izražanje pogoja, s katerim
se uresniči dejanje nadrednega stavka: kè bè 'tò:
'vè:dò, 'ne bè 'šò c'ja ▪ kè bè 'è mò 'dèna:r, ajdè'de:
• 'lè:p bè se na'rè:dò, kè bè mè 'vrjeũ *neumno bi
ravnal, če bi mu verjel*

ke god ▶ 'kè: gòt prisl. () *tu in tam*: 'kè: gòt je 'kò:f
s'ta:rčèk

kebel gl. kobel

keber ▶ 'kè:bèr -bra m () [**keber*], *majski (= rjavi)
hrošč* |*hrošč rjave barve, s pahljačastimi tipalni-
cami, ki se v velikih množinah pojavlja vsako četr-
to leto*: 'la:nè 'ni: 'bèlò 'kè:bròf

kebrček ▶ 'kè:brčèk -čka m () [**kebrček*] |*manjšal-
nica od keber*|

kebrov ▶ 'kè:bròf -ròva -ò prid. () *ki se nanaša na ke-
bre* • 'kè:bròvò 'lè:tò *hroščevo leto* |*leto, ko se v
velikih množinah pojavijo majski (= rjavi) hrošči*|

keca ▶ 'kèca -e ž () **1.** *braducelj* |šop dolgih dlak na
kozjem podbradku| **2.** ekspr. *kozja brada* |braducelju
podobna brada pri moškem>: 'naš u'či:tel' 'ma 'kècò

kedo gl. kdo

kedo god gl. kdo godi

kedo godi gl. kdo godi

kefa ▶ 'kèfa -e ž () *krtača* |priprava za čiščenje in
gladenje iz šopov žime, žic, vstavljenih v navadno

lesen hrbel: 'kèfa za pòs'to:le ▪ 'kèfa za g'vant ▪
'sèrkòva 'kèfa

kefanje ▶ 'kè'fa:n'è -a s () *krtačenje* |glagolnik od *ke-
fati*|

kefati ▶ 'kèfat -an nedov. () **1.** *krtačiti* |čistiti, gladi-
ti s krtačo| **2.** ekspr. *oštèvati, zmerjati*: 'ka:ĩ me 'tò:
'kèfaš ▶ **kefati se** 'kèfat se ekspr. *prepirati se* |*med-
sebojno izražati nesoglasje z izjavami, mnenjem
drugega, navadno glasno, ostro*: sò'sè:dè sò se
kè'fa:lè

kefica ▶ 'kèfèca -e ž () **1.** *krtačka* |*manjšalnica od ke-
fa*| **2.** *zobna ščetka*

kegelj ▶ 'kè:gèl' -gl'ã m () *kegelj* |*kiju podoben pred-
met, uporabljan pri kegljanju*|

kegljanje ▶ 'kègl'a:n'è -a s () *kegljanje* |glagolnik od
kegljati se|

kegljati gl. kegljati se

kegljati se ▶ 'kègl'at se -an se nedov. () *kegljati* |*igra-
ti (športno) igro, pri kateri se mečejo krogle proti
kegljem, postavljenim v določenem redu*|

kegljišče ▶ 'kègl'i:šè -a s () *kegljišče* |*igrišče za ke-
gljanje*|

kekada ▶ 'kèkada prisl. () *nekoč, nekaj*: ka: se
òb'ri:jen, sòn s'pè: kò 'kèkada 'e:nkrt

kelec ▶ 'kè:lc -a m () ekspr. *postaven, sposoben moški*

kelih ▶ 'kè:lèx -a m () *kelih* |*dragocena obredna po-
soda, zožena proti podstavku*: z'la:t 'kè:lèx

keliti ▶ 'kè:l'èt -èn nedov. () *lepiti* |z uporabo lepila pri-
trjevati kako stvar na drugo|: 'mo:rke 'kè:l'èt na
'pi:smò

kelnar ▶ 'kè:l'nar -ja m () [**kelnar*], *natakar*: 'kè:l'nar
je p'f'nè:sò 'vi:na

kelnarica ▶ 'kè:l'narca -e ž () [**kelnarica*], *nataka-
rica*

kelnariti ▶ 'kèl'na:rèt -èn nedov. () *streči gostom v
javnem lokalu, na javni prireditvi*: pò'ma:gala je
kèl'na:rèt

kembelj gl. žvenkelj

kep gl. kup

kepa ▶ 'kè:pa -e ž () **1.** *kepa* |*sneg, stisnjen v kro-
glasto obliko*: fan'ti:čkè 'me:čèjò 'kè:pe **2.** *kobul*
|*več tesno skupaj rastočih cvetov ali plodov*: 'kè:pa
'lè:šněkòf, ò'rè:xòf ■ gl. greba

kepanje ▶ 'kè:pan'è -a s () *kepanje* |glagolnik od *ke-
pati*|

kepast gl. gutast

kepati se ▶ 'kè:pat se -an se nedov. () *kepati se* |*metati
kepe (snega) v koga*: mla'di:na se 'ra:da 'kè:pa

kepica ▶ 'kè:pèca -e ž () **1.** *kepica* |*manjšalnica od
kepa*: 'kè:pèca 'k'fvi: **2.** *kobulček* |*manjšalnica od
kepa*: 'kè:pèca 'lè:šněkòf, ò'rè:xòf ■ gl. grudica

ker gl. ki

kerbelj ▶ 'ke:rbél' -bl'a m ⟨⟩ *manjša pletena posoda z ravnim dnom in locnom za prenašanje (česa) na rokah*: f 'ke:rbel' e je 'ne:sla 'ko:scen nadò'jü:žnèk ■ prim. kerbeljc kerbelj

kerbeljc ▶ 'ke:rbélc -a m ⟨⟩ *manjša pletena posoda z ravnim dnom in locnom za prenašanje (česa) na rokah* ■ prim. kerbelj

kerbeljček ▶ 'ke:rbélčèk -a m ⟨⟩ *manjšalnica od kerbelj ali kerbelje*

kerija ▶ 'ké:rèja -e ž ⟨⟩ *vozarstvo |prevažanje tovorov s konji|*: s 'ké:rèjò se 'dòbrò zas'lü:žè

kerov ▶ 'ké:ròf -ròva -ò prid. ⟨⟩ *slaboten, bolehen*: 'ké:ròvò 'dè:te

kesa ▶ 'ké:sa -e ž ⟨⟩ **1.** *torba |priprava z ročajem, ročajema za prenašanje v roki|*: š'kò:l'ska 'ké:sa ■ 'ké:sa iz 'vü:sa'n'a ■ pismó'nò:ševa 'ké:sa ■ 'na:brau je 'pu:nò 'ké:sò ò're:xòf **2.** *ekspr. pismoša |poštni delavec, ki dostavlja pošne pošiljke na dom|*: 'ké:sa je p'ne:sò 'pi:smò

kesanje¹ ▶ 'ké:sa:n'è -a s ⟨⟩ *kesanje 1.* |glagolnik od kesati se|: 'ni:ma p'ra:vega ke'sa:n'a **2.** |molitev, navadno na koncu spovedi|: z'mò:l't ke'sa:n'è

kesanje² ▶ 'ké:sa:n'è s ⟨⟩ *ekspr. hoja do naveličanosti in utrujenosti*

kesati ▶ 'kesat -an nedov. ⟨⟩ *ekspr. hoditi do naveličanosti in utrujenosti*: š'tè:rè 'vü:re sòn 'kesau dò 'kò'čè:vja

kesati se ▶ 'kesat se -an se nedov. ⟨⟩ *kesati se |imeti, čutiti kesanje|*

kešati gl. kušati

keteri ipd. gl. kateri ipd.

ketina ▶ 'ké:tèna -e ž ⟨⟩ *veriga |kovinska priprava*

iz več med seboj sklenjenih zlasti obročkastih elementov za privezovanje, povezovanje|: 'ké:tèna se je pre't'gala

ketnica ▶ 'ké:tèncà -e ž ⟨⟩ *veržica |manjšalnica od ketina|*: 'ké:ŋca za 'vü:rò

kevder ▶ 'ké:udér -dra m ⟨⟩ [**kevder*], *klet*: 'vo:da je 'ved'ra f 'ké:udér ■ 've:l'ban 'ké:udér

kevdrč ▶ 'ké:vdérc -a m ⟨⟩ [**kevdrč*] |manjšalnica od kevder|

ki ▶ kè zaim. ⟨⟩ *rabljeno kot veznik ki 1.* |za uvajanje stavka, ki prilastkovno določa osebo ali stvar v nadrednem stavku|: 'tò: je 'na:i'večjè 'vòu, kè sòn ga 'vi:dò **2.** |za dopolnjevanje, opredeljevanje vsebine nadrednega stavka|: š'čè:ra je p'rišò 'x'g'vat, kè je kè'po:vau 'ja:bòka

ki ▶ kè vez. ⟨⟩ *v vzročnih odvisnih stavkih ker |za izražanje dejstva, da je vsebina odvisnega stavka vzrok dogajanja v nadrednem|*: 'zato, kè sè ta'kof, 'ne pe:š s 'na:mè!

kidanje ▶ 'ki:dan'è -a s ⟨⟩ *kidanje |glagolnik od kidati|*

kidati ▶ 'ki:dat -an nedov. ⟨⟩ *kidati |odstranjovati sneg, gnoj, blato|*: s'nè:k 'ki:dajò ■ g'nò:j 'ki:dat ■ p'ra:scèn 'ki:dat

kifeljc ▶ 'kifèl'c -a m ⟨⟩ [**kifeljc*], *roglič a*) |pecivo iz kvašenega testa, podkvaste oblike|: 'pe:t 'kifèl'cef je 'kü:pèla **b**) |pecivo podkvaste oblike, navadno iz piškotnega testa in z nadevom|

kifeljčar ▶ 'kifèl'čar -ja m ⟨⟩ *kifeljčar |boljši krompir z rogljičasto obliko gomoljev|*: 'kifèl'čar sòn nare'di:la na sò'la:tò

kihanje ▶ 'ki:xan'è -a s ⟨⟩ *kihanje |glagolnik od kihati|*

kêrbel - kêrbelja ali kêrbelje sam
(izg. kêrbelj) kêrbelja m. sp
= polalgavata kosarica, ki se
nosi na roki (ima locan; in
je navadno iz robaril sibir).
Semini:
kêrbeljèk;
kêrbeljèha.

Kostel ob Kalju

kihati ▶ 'ki:xat 'ki:šen nedov. ⟨⟩ *kihati* |*sunkovito, glasno izdihavati zrak zaradi dražljajev v nosu*: 'pɛ:tkrat je 'ki:xnò

kijad ▶ 'kija:t ki'jadè ž ⟨⟩ *velik kos (mesa, kruha, lesa)*: ód'rè:zau sè je 'kija:t pòva'ti:ce

kikinda ▶ ki'kinda -e ž ⟨⟩ *zareznik* |*strešna opeka, ožlebljena na vzdolžnih robovih* |

kikirikanje ▶ kiki'rikan'e -a s ⟨⟩ *kikirikanje* |*glagolnik od kikirikati*: 'dò: 'bò: pòs'lù:šau 'tò: kiki'rikan'e!

kikirikati ▶ kiki'rikat -an nedov. ⟨⟩ *kikirikati* |*oglašati se z glasom kikiriki*: pe'te:xè kiki'rikajò

kikla ▶ 'ki:kl'a -e ž ⟨⟩ [**kikla*], *krilo* |*žensko oblačilo, ki pokriva spodnji del telesa*: 'nò:sè s'tare 'ki:kl'e ▪ 'nò:tran'a 'ki:kl'a *spodnje krilo* ■ prim. notranjka

kiklica ▶ 'ki:kļaca -e ž ⟨⟩ *krilce* |*manjšalnica od kikla* |

kila¹ ▶ 'kila -e ž ⟨⟩ **1.** *kila* |*izstop organa ali dela organa skozi nenaravno odprtino*: na 'dɛ:snè s't'ra:nè 'ma 'kilò **2.** ekspr. *neroden, slaboten, boječ človek*: 'ti: sè ena 'kila!

kila² ▶ 'kila -e ž, rod.mn. 'kil in 'kiu ⟨⟩ [**kila*], *kilogram*: 'kù:pè d'vè: 'kile gò'to:vène! ▪ 'te:le je 'va:galò 'šezdeset 'kiu

kilav ▶ 'ki:lòf -lòva -ò prid. ⟨⟩ *kilav* **1.** |*šibek, slaboten, bolehen*: 'ki:lòvò 'te:le **2.** |*ki ima kilo* | ● 'ki:lòf p'rè:sat *zelnje sadike z bolezensko odebelenimi stebelci*

kilavec ▶ 'ki:lòvac -lòfca m ⟨⟩ slabš. [**kilavec*] |*šibek, slaboten, bolehen človek*: 'ta: 'ki:lòvac 'ne bò: 'nič na'rè:dò

kilenc ▶ 'kilenc -a m ⟨⟩ slabš. *šibek, slaboten, boječ človek*

kilenc ▶ 'kilenc -- -- prid. ⟨⟩ ● kot zmerljivka 'vi: ste ena 'kilenc kòmpa'ni:ja *ste zelo počasni delavci*

kilica ▶ 'kilèca -e ž ⟨⟩ ekspr. [**kilica*] **1.** |*manjšalnica od kila /kilogram/* **2.** |*majhna količina*: 'kilèca 'mesa: je pre'ma:lò za 'žɛ:gnan'e

kiliti se ▶ 'ki:lét se -èn se nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *počasi se pripravljati k delu, počasi delati*: 'xita:j, 'ka:j se 'tù:lèkò 'ki:lèš! **2.** *truditi se, s težavo delati*: 'ki:l'è se, da je 'vas 'mo:ker

kilogram gl. kila

kilov ipd. gl. kilav ipd.

kimati ▶ 'ki:mat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *kimati* |*z gibi glave navzdol in navzgor izražati soglasje* **2.** *kimati* |*z gibi glave izražati kaj*: 'ki:mala mè je, da je 'dòbrò ▪ 'mò:š mè je ód 'de:leč 'ki:mau **3.** ekspr. [**kimati*], *dremati*: x'la:pac 'ki:ma za 'mi:zò

kimelj ▶ 'ki:mèl' -ml'a m ⟨⟩ [**kimelj*], *kumina*: 'čai:j is 'ki:ml'a

kinč ▶ 'ki:nč -a m ⟨⟩ [**kinč*], *okras*: na g'la:vè 'ma k'ra:nècl za 'ki:nč

kinčati ▶ 'ki:nčat -an nedov. ⟨⟩ [**kinčati*], *krasiti, lepšati*: 'çɛ:rkòf sò 'ki:nčale ▪ n'e'gò:va 'že:na se 'ra:da 'ki:nča

kinin ▶ ki'ni:n -a m ⟨⟩ *kinin* |*zdravilo iz lubja kininovca, uporabljano zlasti proti malariji*: zd'ra:vèlè sò ga s ki'ni:nòn

kino ▶ 'ki:nò -a s ⟨⟩ *kino* |*poslopje, prostor*: s'korò 'sakò 'vičɛ:r g'rɛ: f 'ki:nò

kipeti ▶ 'kèpét 'kipi:n nedov. ⟨⟩ *kipeti* |*zaradi močnega vretja razlivati se čez rob posode*: m'lè:kò 'kipi: ▪ ječme'nò:vè ž'ga:ncè kè'pi:jò pò 'si 'vɛ:žè ● ekspr. dò 'i'va:n'a x'p'metù:n s'pi:, pò 'i'va:n'è 'kipi: *po 24. juniju začne koruza bujno rasti*

kipljenik gl. kupljenik

kipovati ipd. gl. kupovati ipd.

kisati ▶ 'ki:sat -an nedov. ⟨⟩ *kisati* |*povzročati, da postaja kaj kislo*: 'rè:pò, 'ze:l'e 'ki:sat ▶ **kisati se** 'ki:sat se *kisati se* |*zaradi vrenja postajati kisel*: 'mòšt se 'ki:sa ● ekspr. v'rè:me se 'ki:sa *je, postaja neprijetno, pusto*

kisel ▶ 'ki:sòu -sèla -ò prid. ⟨⟩ *kisel* **1.** |*ki je ostrega okusa kot limona ali kis*: 'naš 'jɛ:sɛx je pre'ma:lò 'ki:sòu **2.** |*ki je tak zaradi vrenja*: 'ki:sèlò m'lè:kò ▪ 'ki:sèla 'rè:pa ▪ 'ki:sèlò 'zɛ:l'e **3.** |*ki mu je dodan kis*: sò'la:ta je pre'ma:lò 'ki:sèla ● kot zmerljivka 'ti: sè 'ki:sèla 'rè:pa *emerav otrok* ● 'ki:sèla 'vo:da *mineralna voda, slatina* ● ekspr. 'ki:sèlò v'rè:me *neprijetno, pusto* ▶ **kiselo** 'ki:sèlò prisl. *kislo*: 'ki:sèlò se 'džži:

kiselkast gl. kislast

kislast ▶ 'kisl'ast -a -ò prid. ⟨⟩ *kislast, kiselkast*: 'kisl'asta 'ja:bòka

kislica gl. kisljak

kisljak ▶ 'kisl'a:k kis'l'a:ka m ⟨⟩ *kislica* |*rastlina s kolenčastim stebлом in zelenkastimi ali rdečkastimi drobnimi cvetji*: na kòše'ni:cè 'ra:ste 'sa:m 'kisl'a:k

kišta ▶ 'kišta -e ž ⟨⟩ [**kišta*], *zaboj*: 'kišta 'cu:kra

kištica ▶ 'kištèca -e ž ⟨⟩ [**kištica*], *zabojček*

kit ▶ 'kit 'ki:ta m ⟨⟩ *kit* |*gnetljivo sredstvo za pritrjevanje šip v okenske okvire*: s 'ki:tòn za'ki:tat 'ša:ibe

kita ▶ 'ki:ta -e ž ⟨⟩ *kita* **1.** |*iz treh ali več pramenov spleteni lasje*: 'nò:sèjò ve'l'i:ke 'ki:te **2.** |*kar je temu podobno*: 'ki:ta x'p'mè'tù:na **3.** |*tkivo, ki veže mišice na kost*: 'ki:te na 'ro:kax me bò'li:jò

Kitajec ▶ 'ki'ta:jɛ -a m ⟨⟩ *Kitajec* |*pripadnik kitajskega naroda* |

Kitajska gl. Kitajsko

kitajski ▶ ki'ta:jskè -a -ò prid. ⟨⟩ *kitajski* |*ki se nanaša na Kitajce ali Kitajsko* |

Kitajsko ▶ 'ki'ta:jskò -èga s ⟨⟩ *Kitajska* |*ime države* |

kitati ▶ 'ki:tat -an nedov. ⟨⟩ *kitati* **1.** |*izravnnavati površine s kitom*: šp'ra:n'è 'ki:tat **2.** |*zadelovati, pritrjevati s kitom šipe v okvire*: 'ša:ibe 'ki:tat

kitica ▶ k'i:těca -e ž ⟨⟩ *kitica* |manjšalnica od kita|

kje gl. ke

kjer gl. ke

kla gl. tla

klabočina gl. klobučina

kláčiti gl. tlačiti

kladivce ▶ k'l'a:děfce -a s ⟨⟩ *kladivce* |manjšalnica od kladivo|

kladivo ▶ k'l'a:děvò -a s ⟨⟩ **1.** *kladivo* |orodje za tolčenje iz držaja in na njem nasajenega navadno železnega kosa|: 'vedró ga je s k'l'a:děvòn **2.** ekspr. *neumen, omejen človek*: kot zmerljivka 'ti: sě neka'kò:vò k'l'a:děvò|

klaftrati ▶ k'l'afrat -an nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *mendrati* |hodi ti po čem, da se pritisne k tlom, navzdol in se pri tem poškoduje ali uniči|: pò še'ni:cě sò klaf'tra:lě **2.** ekspr. *vsebinsko prazno, nespametno govoriti*: d'vė: 'vü:re sò klaf'tra:le

klafter ▶ k'l'a:ftēr -tra m ⟨⟩ *klaftra* **1.** nekdanj |dolžinska mera, približno 1,89 metra| **2.** |prostorninska mera, zlasti za drva, približno 4 m³|: t'ri: k'l'a:ftre 'dřf sò na'ka:lalė • k'l'a:ftre 'dė:lat razžagovati, klati in skladati drva v klaftre • s'nėga je 'e:n k'l'a:ftř na de'be:lò zelo dosti

klaftra gl. klafter

klagovati ▶ k'l'a:gòvat -an nedov. ⟨⟩ star. *pretirano tožiti, tarnati*

klagovec ▶ 'kla:gòvac -gòfca m ⟨⟩ star. *kdor (rad) toži, tarna*

klagoven ▶ k'l'a:gòvèn -vna -ò prid. ⟨⟩ star. *ki (rad) toži, tarna*: k'l'a:gòvna 'bò:tra

klaka gl. tlaka

klamfa ▶ k'l'a:mfa -e ž ⟨⟩ [*klamfa], *penja, skoba*: k'l'a:mfa se je ódlò'mi:la ■ **R** klamfa

klamfar ▶ k'l'a:mfar -ja m ⟨⟩ *brglez* |gozdna ptica pevka, ki spretno pleza| ■ prim. klamfar

klamfica ▶ k'l'a:mfěca -e ž ⟨⟩ [*klamfica] *manjšalnica od klamfa*

klanček gl. klančiček

klančiček ▶ klan'či:čėk -čka m ⟨⟩ *klanček* |manjšalnica od klanec|

klanec ▶ k'l'a:nc -a m ⟨⟩ *klanec* **1.** |strmi del poti, ceste|: 'vo:lė k'l'a:nca 'ni:sò 'mò:glė is'pe:l'at **2.** |nagnjen svet, strmina|: z'va:l'au se je pò k'l'a:ncė ■ **K** V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime pòt 'k'l'a:ncen.

klanet ▶ k'lanė:t kla'nė:ta m ⟨⟩ *klarinet* |pihalni instrument z višjim tonskim obsegom|: 'pi:skat na k'lanė:t

klanjanje ▶ k'l'a:n'an'ė -a s ⟨⟩ *klanjanje* |glagolnik od klanjati se|

klanjati se ▶ k'lan'a:t se -an se nedov. ⟨⟩ **1.** *klanjati*

se |pozdravljati z nagibom glave ali glave in zgornjega dela telesa|: š'ko:fě se k'l'a:n'ajò **2.** [*klanjati se] |izkazovati komu čast, spoštovanje|: 'dò:xtarjė se 'si k'l'a:n'ajò • 'mi:s'l'ėš, da se tē 'bò:n k'l'a:n'au! *podrejal, uklanjal*

klanje ▶ k'lan'ė: -a s ⟨⟩ *koline* |meso, mesni izdelki, ki se podarjajo ob tej priložnosti|: př'ne:sla 'nan je k'lan'ė:

klapast ▶ k'l'apast -a -ò prid. ⟨⟩ **1.** [*klapast], *povešen, viseč*: k'l'apasta 'vü:xa ■ k'l'apast š'kř'l'ak *klobuk s povešenimi krajci* **2.** *ki ima povešena, viseča ušesa, rep*: k'l'apast 'pas ■ k'l'apast p'ra:sac

klapata ▶ k'l'apata -e ž ⟨⟩ ekspr. *klatež, potepuh*

klarinet gl. klanet, piščec

klarinetist gl. piščec

klas¹ ▶ k'va:s -a m ⟨⟩ **1.** *klas* |del rastline, ki vsebuje zrnje| **2.** (koruzni) *storž*: 'pe:čėn k'va:s **3.** *storž* (pri iglavcih) ■ gl. zalepek, zažmanec

klas² ▶ k'l'as uporablja se samo im. ed., m ⟨⟩ *razred, vrsta* |stopnja kakovosti česa|: 'vò:u 'přvė k'l'as *prvorazredni vol* ■ gò'to:vėna 'přvė k'l'as *prvovrstna moka* ■ prim. klasa

klasa ▶ k'l'asa -e ž ⟨⟩ *razred, vrsta* |stopnja kakovosti česa|: 'vò:u 'přve k'l'ase *prvorazredni vol* ■ gò'to:vėna 'přve k'l'ase *prvovrstna moka* ■ prim. klas

klasiček ▶ kva'si:čėk -čka m ⟨⟩ **1.** *klas, klasek* |del rastline, ki vsebuje zrnje|: še'ni:ca 'ma 'lėpe:

klamfa - e - zam.
= klamfa, penja 7. 7.
demin:
klamfica - e -
gl. klamfat, sklamfat.
Kotel ob K.

klamfa

kva'si:čke **2.** *manjšalnica od klas /koruzni storž/*: 'lè:tòs sò na x'rm'e:tù:nè 'sami kva'si:čkè *zakrne-li storži* **3.** *storž (pri iglavcih)*: 'vè:varce g'ri:zejò kva'si:čke na x'lò:jax

klasinec ▶ k'vasi:nɛ kva'si:nca m ⟨ ⟩ *oružen koruzni storž*: kva'si:nce smò 'tu:klè za b'lagu

klasje ▶ k'vasjè -a s ⟨ ⟩ *koruzni storži*: k'vasjè: 'kù:xat
▪ k'vasjè: 'peč ■ gl. klasjece

klasjece ▶ k'vasjace -a s ⟨ ⟩ *(žitno) klasje*: 'ka:že, da 'bò: s'labu k'vasjace

klata ▶ k'la:ta -e ž ⟨ ⟩ *ekspr. klatež, potepuh*: 'lè:na k'la:ta!

klatež gl. bitanga, klapata, klata, vagabund

klati ▶ k'lat 'kò:l'en nedov. ⟨ ⟩ *klati |ubijati (domače) živali za hrano|*: p'ra:sce 'kò:l'emò ■ /cepiti/ gl. cepati, kalati

klatiti ▶ k'la:tèt -èn nedov. ⟨ ⟩ **1.** *klatiti |povzročati, da zaradi tolčenja s palico, obmetavanja s kamenjem padajo sadeži z drevesa|*: ò'rè:xe k'la:tèt **2.** *ekspr. [*klatitij] |delati neurejene gibe, navadno z rokami|*: 'p'ja:nɛ je k'la:tò z rò'ka:mè 'kòlè 'se:be **3.** *slabš. [*klatitij], govoriti, pripovedovati*: bedas'to:če k'la:tèt ▶ **klatiti se** k'la:tèt se **1.** *ekspr. [*klatiti se], potepati se, pohajkovati*: pò 'cè:stè se k'la:tèjò c'i'ga:nè **2.** *ekspr. širiti se |pojavnjati se, nastopati pri vedno večjem številu osebkov|*: x'ri:pa se k'la:tè pò 'se:lè

klavec gl. koljač

klavrn gl. zamokel

klečanje ▶ kle'ča:n'e -a s ⟨ ⟩ **1.** *klečanje |glagolnik od klečati|* **2.** *celodnevno češčenje (sv. Rešnjega tele-sa)*: 'danas je p'r 'fa:rè kle'ča:n'e ■ *prim. izvoliti*

klečati ▶ k'lè:čat k'lè:či:n nedov. ⟨ ⟩ *klečati* **1.** *|biti na nogah, upognjenih v kolnih|*: k'lè:čat pred lòn'ta:rjen **2.** *|klečeč prestajati kazen|*: u'či:tel' ga je 'da:u k'lè:čat

klefati ▶ k'lè:fat -fl'en nedov. ⟨ ⟩ *ekspr. tepsti, klofutati*: 'o:ča k'lè:fl'e 'sina

klefetati ▶ kle'fe:tat -fè:čen nedov. ⟨ ⟩ **1.** *plahutati, pr-hutati |hitro, slišno mahati, s perutmi|*: kò'kò:šè kle'fè:čejò **2.** *ekspr. govoriti, govoriti*: sò'sè:da 'nèkaj kle'fè:če **3.** *nenhno se premikati, biti nemiren*: 'dèca f 'cè:rkvè kle'fè:čejò **4.** *ekspr. hoditi brez cilja, namen*: 'ce:u 'da:n ò'kò:lè kle'fè:če

Klek ▶ 'k'lek 'k'lè:ka m ⟨ ⟩ *Klek |ledinsko ime|*: na 'k'lè:kè 'pa:semò

klempača ▶ k'lè:mpača -e ž ⟨ ⟩ *staro, razmajano orodje, navadno nasajeno, sestavljeno*: p'ri:nè:sò je enò s'ta:rò k'lè:mpačo ☒ *Jože Gregorič je kot primere naštel star, razmajan žepni nož, britev, škarje itd. (ur.)*

klempati ▶ k'lè:mpat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** *majati se, pre-*

mikati se: b'ri:tva k'lè:mpa ▪ 'nògè: p'r 's'to:lè k'lè:mpajò **2.** *ekspr. počasi, okorno stopati*: 'vo:lè sò k'lè:mpalè pò b'ra:zdax ▪ 'bo:ni:k k'lè:mpa pò 'v'rtè **3.** *ekspr. postopati, hoditi brez cilja, namen*: d'vè: 'vù:re je k'lè:mpala pò 'sajmè

klempetilo ▶ klemp'e:ti:lò -a s ⟨ ⟩ *ekspr. postopač, čve-kač*

klen ▶ k'l'ɛn k'lè:na m ⟨ ⟩ *klen |sladkovodna riba z veliko glavo in zlatorumeno liso na bokih|*: k'lè:na je v'je:u

klep ▶ k'lè:p -a m ⟨ ⟩ *klep |ostrina kose, srpa|*: 'ko:sa se je is'k'pšèla na k'lè:pè

klepač gl. klepec

klepalnik gl. klepec

klepanje ▶ kle'pa:n'e -a s ⟨ ⟩ *klepanje |glagolnik od klepati|*

klepar gl. špengljar

kleparstvo gl. špengljarija

klepati ▶ k'lè:pat k'lè:pl'en nedov. ⟨ ⟩ **1.** *klepati |z udarci kladiva tanjšati, ostriti rezilo|*: 'kòsò: k'lè:pat **2.** *z udarjanjem po brinu otresati njegove jagode*: b'ri:nòvéce k'lè:pat **3.** *otresati |s tresenjem odstranjevati s česa|*: s'nèk iz d'rè:vja k'lè:pat s š'ča:pòn
● m'li:nskè 'ka:man k'lè:pat z *udarci kladiva mu dajati hrapavo površino* ● 'ža:bècò k'lè:pat s *tolčenjem s šibo po užesu žabične živali pospeševati odtekanje krvi iz prej vanj vrezane rane, kar naj bi delovalo zdravilno*

klepec ▶ k'lè:pac -pca m ⟨ ⟩ **1.** *klepec, klepač*: s k'lè:pcen se je 'vedrò ▪ k'lè:pac i 'ba:bèca **2.** *mn. klepalnik |priprava iz stolčka in babice|*: k'lè:pcè òb'na:dèt

klepetanje gl. kampenjanje

klepetati ▶ k'lè:petat k'lè:pè:čen nedov. ⟨ ⟩ *povzročati enakomerno se ponavljajoče rezke glasove s klepetcem* ■ gl. jekcati, jeketati, kampenati, žandrat

klepetav gl. jezičen

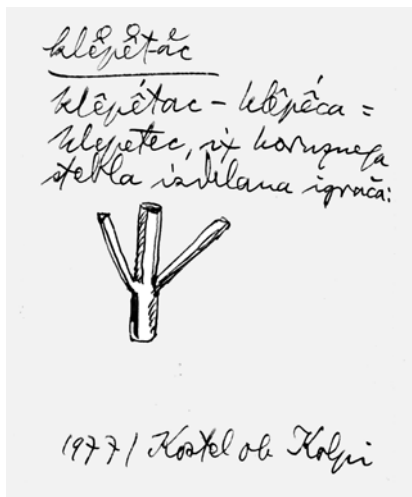
klepetec ▶ k'lè:p'etac k'lè:p'e:ca m ⟨ ⟩ *iz koruznega storža narejena raglja, ropatalo*: na 'pa:šè sò se ig'ra:lè s k'lè:p'e:cè ■ ☒ klepetec

klepetulja gl. blengetec, vergelj, žandra

klesati ▶ k'lè:sat k'lè:š'en nedov. ⟨ ⟩ *klesati |z dletom obdelovati kamen|*: 'ka:man k'lè:sat

klestilnik gl. kosir

klestiti ▶ k'lè:stèt -èn nedov. ⟨ ⟩ **1.** *klestiti |z ostrim orodjem odstranjevati (drevesu) veje|*: s sè'kèrò, s kò'sè:rjen, kò'sè'ri:čkòn x'lò:jò, 'bù:kvò k'lè:stèt ▪ 'li:stje k'lè:stèt za *pokladanje živini* **2.** *slabš. [*klestitij], govoriti, pripovedovati*: bedas'to:če k'lè:stèt ● 'tò:ča k'lè:stè pò 'lè:tènè z *močnim padanjem povzroča škodo* ■ gl. okleščevati

klepetec

kleščariti ▶ klěš'ča:rět -ěn nedov. ⟨⟩ *pri oranju zemlje držati za plug, za ročice pri plugu*: klěš'ča:rět je 'tešku ■ prim. klešče

klešče ▶ k'lě:šče k'lě:šč ž mn. ⟨⟩ **1.** *klešče* |orodje za prijemanje iz dveh železnih, navzkrižnih ročic|: k'lě:šče sò zar'ja:věle **2.** *kleščam podobni ročaji, držala*: k'lě:šče p'j d'rě:vě ročice ■ klešče za kodranje las gl. škarje

kleščice ▶ k'lě:ščece -čec ž mn. ⟨⟩ *kleščice* |manjšalnica od klešče|

kleščnica ▶ k'lě:ščenca -e ž ⟨⟩ *vsak od dveh delov klešč pri raku*: 'pi:skat na k'lě:ščncō ☑ *Po Slovarju slovenskega knjižnega jezika je kleščnica 'vsak od dveh delov klešč' (ur.)*

kleštra ▶ k'lě:štra -e ž ⟨⟩ ekspr. *velik, neroden človek ali žival*: 'ta: k'lě:štra 'ni: 'zanič za 'dě:lō

klet gl. kevder

kletev gl. kletvica, kletvina

kleti ▶ k'l'ę:t 'ku:nen nedov. ⟨⟩ *kleti* **1.** |uporabljati grobe besede, besedne zveze, navadno v afektu|: ód'va:dō se je k'l'ę:t **2.** |izražati sovraštvo, odpor, navadno s takimi besedami, besednimi zvezami|: b'la:gu k'l'ę:tī ■ gl. blazniti

kletka gl. funglež, gajba

kletvica ▶ k'l'ę:tvēca -e ž ⟨⟩ *kletev, kletvina* |groba beseda, besedna zveza, izrečena navadno v afektu|: 'tō: je st'rašnu 'grda k'l'ę:tvēca ■ gl. kletvina

kletvina ▶ klet'vi:na -e ž ⟨⟩ *kletev, kletvica*

klevati gl. kljuvati

klic ▶ k'lic -a m ⟨⟩ *oklic* |obvestilo o nameravani (cerkveni) poroki koga, ki se oznani v cerkvi|: g'rę: k'lic za'pi:sat

klica ▶ k'li:ca -e ž ⟨⟩ *klica, kal*: x'g'metū:n i 'kōmpē:r več 'gō:nē k'li:ce

klicati gl. groziti se

klin gl. klinec

klina ▶ k'li:n'a -e ž ⟨⟩ [**klina*], *rezilo*: k'li:n'a na b'ri:tvē ■ k'li:n'e na 'ri:bežnē

klinček ▶ k'li:nčēk -a m ⟨⟩ **1.** *klinček* |manjšalnica od klinec| **2.** *špila* |tanka, olupljena paličica za spe-njanje koncev črev|: k'li:nčēk ót klō'ba:se **3.** mn. *klinček, nageljnova žbica*: k'li:nčēkē 'jaku dī'si:jō ● v uganki 'kū:xanō, pē'čē:nō, na 'mi:zō p'ņe'se:nō, pa 'ņę:čē 'pas 'ni 'ma:čka 'jēst (rešitev: k'li:nčēk ót klō'ba:se)

klinec ▶ k'li:nc -a m ⟨⟩ **1.** *klinec* |lesen žebelj, žebli-čēk|: 'šu:štarskē k'li:ncē, d'v'ę:nē, za p'f'bi:jan'e pōp'la:tōf **2.** *klin* |navadno lesen, v steno zabit predmet za obešanje|: na k'li:nc 'ka'j ó'bē:sēt **3.** *klin* |prečna palica na lestvi|: k'li:ncē za 'lō:jt'e **4.** ekspr. *moški spolni ud* ● k'li:ncē na g'ra:bl'ax zobje ■ gl. curek²

klinica ▶ k'li:n'ca -e ž ⟨⟩ [**klinica*], *rezilce* **1.** |manjšalnica od klina|: k'li:n'ca p'j b'ri:tvē se mē je ódlō'mi:la **2.** *britvica* |ostro rezilo za britje|: k'li:n'ca za b'rit

klinja ipd. gl. klina ipd.

klipan ▶ k'lipan -a m ⟨⟩ **1.** *velik koruzni storž*: 'sa:mē k'lipane sō 'la:māl **2.** ekspr. *neroden fant*: 'tō: je en p'ra:vē k'lipan

kliti gl. goniti, izhajati

kljubovalnost gl. frdrus

ključ ▶ k'lü:č -a m ⟨⟩ **1.** *ključ* |kovinska priprava za zaklepanje in odklepanje ključavnice|: k'lü:č ót 'kę:ȳdra ■ k'lü:č ód 'vę:žnēx v'ra:t **2.** *ključ* |priprava za navijanje česa| **3.** *ključ* |priprava za odvijanje in privijanje matic in nekaterih vijakov| **4.** *kavlju podobno orodje za puljenje sena, slame iz kupa*: k'lü:č za 'sinu: **5.** *priprava za pritegovanje vej pri obiranju sadja* ● k'lü:č ót 't'ęte odrezani del rozge ameriške trte za cepljenje z žlahtno trto

ključar gl. cegmošter

ključavnica ▶ klüč'avņca -e ž ⟨⟩ *ključavnica* |priprava, ki zapira kaj tako, da se lahko odpre samo s ključem|: 'kū:pō je klüč'avņcō

ključavničar gl. šlosar

ključek ▶ k'lü:čēk -čka m ⟨⟩ *ključek* |manjšalnica od ključ|: k'lü:čēk ót 'ku:fra je z'g'ü:bō

ključica gl. kljukica

kljuka ▶ k'lü:ka -e ž ⟨⟩ **1.** *kljuka* |gibljiva priprava na vratih, oknih za odpiranje, zapiranje|: p'f'jēla se je za k'lü:kō **2.** *kljuka* |priprava z ukrivljenim koncem za prijemanje, vlečenje, obešanje|: 'sü:kn'ō je ó'bē:sō na k'lü:kō **3.** *kljuka* |ukrivljeni del dežni-

ka, palice za držanje ali opiranje: na ma're:lê se je v'la:mala k'lü:ka **4.** orodje za razkladanje gnoja z voza **5.** zakrivljena veja **6.** ekspr. star, sključen človek **7.** ekspr. človeška okončina ■ gl. kvaka

kljukast ▶ k'lü:kast -a -ô prid. (⟨) *kljukast* |podoben kljuki|: k'lü:kast 'nôs

kljukica ▶ k'lü:kêca -e in k'lü:čêca -e ž (⟨) **1.** *kljukica* |manjšalnica od kljuka| **2.** *ščipalka* |majhna priprava za pripenjanje, obešanje perila| **3.** *kljukica* |majhen, kljuki podoben znak nad črko kot njen sestavni del|: p'ô:za:bô sê na'pî:sat k'lü:kêcô na 'žê nad črko z **4.** *grot* |lijaku podobna priprava, v katero se kaj stresa, zlasti pri preprostejšem mlinu|: 'ma:l'ênska k'lü:kêca ● ekspr. g'ô'vôri: kô 'ma:l'ênska k'lü:kêca *neprestano* ■ gl. kvakica

kljup gl. klump

kljun ▶ k'lü:n -a m (⟨) *kljun* |prednji podaljšani roženi del glave z ustno odprtino pri pticih|: g'rô:st 'ma 'žu:t k'lü:n ● ekspr. 'zaprê k'lü:n *nehaj govoriti*

kljunček ▶ k'lü:nčêk -a m (⟨) *kljunček* |manjšalnica od kljun|: v'ra:bac 'ma k'lü:nčêk

kljunkljati ▶ k'l'ujk'l'at -an nedov. (⟨) *klunkati* |dajati kratke, zamolke glasove ob premikanju tekočine v nepolni posodi|: va že'l'ô:cê mê k'l'ujk'l'a

kljuse ▶ k'l'use -ta s (⟨) ekspr. [**kljuse*] |star, onemogel konj|: 'tô: k'l'use ne 'm'ô:re 'voz:žet

kljusiti ▶ k'l'usêt -ên nedov. (⟨) ekspr. *počasi, okorno stopati*

kljuvati ▶ k'l'êvat -an nedov. (⟨) *kljuvati* **1.** |hitro, sunkovito segati s kljunom po čem|: kô'kô:šê kl'ê'va:jô 'črve iz 'zeml'ê: **2.** |imeti ostre, ponavljajoče se bolečine|: va kô'l'ê:nê mê k'l'êva

klobasa ▶ klô'ba:sa -e ž (⟨) *klobasa* **1.** |drobnejši valjast izdelek z navadno med seboj povezanima kncema, z nadevom iz mesa, drobovine ali drugih živil|: klô'ba:se 'dê:lat ▪ d'rêgda sô 'dê:lalê i 'ô:fčê klô'ba:se **2.** ekspr. [**klobasa*] |modrikasta oteklina od udarca z bičem, s palico|: k'ra:va 'ma pô 'x'p'tê klô'ba:se ôt 'pa:l'ce ▪ ôd 'zôba: se mê je nare'di:la klô'ba:sa *oteklina* **3.** *klobasa* |tobačni listi, zviti v klobasi podobno obliko, namenjeni za žvečenje|: klô'ba:sa tô'ba:ka **4.** *oster ovinek, zavoj*: 'cê:sta na'redi: klô'ba:sô ● 'jê:t'rna klô'ba:sa *jetrna klobasa, jetrnica* |klobasa z nadevom zlasti iz riža ali kaše in jeter| ● k'v'va:va klô'ba:sa *krvava klobasa, krvavica* |klobasa z nadevom, ki mu je primešana kri| ● me'sê:na klô'ba:sa *mesena klobasa* |klobasa z nadevom iz mesa| ■ prim. mesenica

klobasati se ▶ klô'basat se -an se nedov. (⟨) ekspr. *valiti se, trkljati se*: 'te:le se je klô'ba:sa:lô pô 're:brê

klobčece ▶ k'lupčace -a s (⟨) *manjšalnica od klobko*

klobčič gl. klobko

klobko ▶ k'lupkô -a s (⟨) *klobčič* |volna, motvoz, žica, zvita v kroglasto obliko|: p're:jô s'vijat va k'lupkô ● 'vo:lê 'te:čêjô f k'lupkê v *skokih, skokoma*

klobuček gl. škrljačiček, škrljakec

klobučina ▶ klabô'či:na -e ž (⟨) (*pre*)*velik klobuk*: 'ta: fan'ti:čêk 'nô:sê klabô'či:nô na g'la:vê

klobuk gl. klobučina, škrljak

kločiti gl. kočiti, kvočiti

klofati ▶ k'l'ô:fat -an nedov. (⟨) **1.** [**klofati*], *iztepati, iztresati*: 'têpîx k'l'ô:fajô **2.** ekspr. *tepsti, klofutati*

klofniti ▶ k'l'ô:fênt -fnen dov. (⟨) *klofniti* |dati (komu) klofuto|: d'vakrat jô je k'l'ô:fnô ■ gl. cvrkniti, fli-skniti

klofotati ▶ klô'fo:tat klô'fô:čen nedov. (⟨) **1.** *plahutati, prhutati* |hitro, slišno mahati s perutmi|: 'ra:ce klô'fô:čêjô **2.** *premetavati se, delati neurejene gibê*: 'ri:ba klô'fô:čê f'č'u:nê

klofuta ▶ klô'fu:ta -e ž (⟨) *klofuta* |udarec, navadno s plosko roko|: 'dô:bô je pôš'te:ne klô'fu:te ■ gl. pluska

klofutati gl. cvrkati, klefati, klofati

klompast ▶ k'l'ô:mpast -a -ô prid. (⟨) *težek, neroden*: k'l'ô:mpast 'kôn'

klompati ▶ k'l'ô:mpat -an nedov. (⟨) *hoditi s težkimi, okornimi koraki*: x'la:pac k'l'ô:mpa 'kôlê x'lê:va ● pô:s'tôlê mê k'l'ô:mpajô *čevlji so mi preveliki, preohlapani*

klonkljati gl. kljunkljati

klop ▶ k'l'ô:p k'l'ôpi: ž (⟨) *klop* **1.** |podolgovata lesena ali kamnita priprava za sedenje več oseb|: v'lê:gô se je na k'l'ô:p ▪ is k'lupi sô ga iz'ri:nêlê **2.** |taka priprava s klečalnikom|: sê'di:jô va 'pe:tê k'l'ô:pê ▪ cerk'vê:ne k'l'ôpi: **3.** |priprava v (šolskem) razredu iz sedeža in mize|: š'kôlska k'l'ô:p ■ gl. klopčica; /žival/ gl. klošč

klopaten ▶ klô'pa:tên -tna -ô prid. (⟨) *ohlapan, prevelik*: 'sü:kn'a mê je klô'pa:tna ▪ pôs'to:lê sô mê klô'pa:tne

klopčica ▶ klôp'čî:ca -e ž (⟨) *klop, pritrjena pred hišo, ob hiši*: x'vičê:r smô sê'dê:lê na klôp'čî:cê

klopotanje ▶ klôpô'ta:n'ê -a s (⟨) *klopotanje* |glagolnik od klopotati|

klopotati ▶ klô'po:tat klô'pô:čen nedov. (⟨) **1.** *klopotati* |dajati odsekane, navadno enakomerne glasove|: 'ma:l'ên klô'pô:čê **2.** slabš. [**klopotati*] |govoriti, pripovedovati|: 'ka:j s'pê: klô'pô:čêš!

klopotec gl. jajce, kalen

klošč ▶ k'lôšč k'l'ô:šča m (⟨) *klop* |majhen zajedavec na koži človeka in nekaterih živali, s trdim, nazobčanim sesalom|: k'lôšč se je 'prjêu ▪ 'držî: se ga kô k'lôšč

klošter ▶ k'l'ô:štêr -tra m (⟨) [**klošter*], *samostan*: p'ro:šô je f k'l'ô:štêr

kloštrski ▶ k'lo:štèrskè -a -ò prid. (⟨) [**kloštrski*], *samostanski*: k'lo:štèrskà 'čè:rkòf

klot ▶ g'lò:t -a m (⟨) *klot* |gladka enobarvna bombažna tkanina za podloge, delovne halje, prešite odeje|: z g'lò:tòn 'fu:trana 'sü:kn'a

klotast ▶ g'lò:tast -a -ò prid. (⟨) *klotast* |ki je iz klota|: g'lò:tast 'fü:rtòf

klump ▶ k'l'ump -a m (⟨) slabš. [**klump*], *malo vredno, nekoristno blago*: 'ka:ĩ sè 'ta: k'l'ump pŕ'ne:sla!

klupčace gl. klobčece

klupko gl. klobko

klupsati ▶ k'lupsat -an nedov. (⟨) *v skokih, skokoma teči*: b'lagu k'lupsa is 'pa:še

kmali gl. kmalu

kmalu ▶ k'ma:lè prisl. (⟨) **1.** *kmalu* |izraža, da se dejanje izvrši v kratkem času|: p'ri:dejó k'ma:lè **2.** ekspr. [**kmalu*] |izraža, da je bilo dejanje blizu uresničenja|: k'ma:lè bè f'to:nò • 'bŕš tè k'ma:lè se je 'vŕgnò prav kmalu ■ gl. lizda, valje

kmečki ▶ k'mè:čkè -a -ò prid. (⟨) *kmečki* |ki se nanaša na kmetel|: k'mè:čkè s'ta:n • v óšta'ri:jè je 'bi:u 'sa:m k'mè:čkè s'vèt *sami kmetje* ▶ **kmečko** k'mè:čkò prisl. *kmečko*: pò k'mè:čkò se 'no:sèt ■ gl. kmetiški

kmet ▶ k'met k'mè:ta m (⟨) *kmet* |kdor ima zemljo in jo obdeluje ter se s tem preživljal|: k'met 'o:rje

kmetica ▶ k'mè'ti:ca -e ž (⟨) *kmetica* |ženska, ki ima zemljo in jo obdeluje ter se s tem preživljal|: 'o:na je 'dòbra k'mè'ti:ca

kmetički gl. kmetiški

kmetija ▶ k'mè'ti:ja -e ž (⟨) *kmetija* |zemljišče s hišo in gospodarskimi poslojji|: na k'mè'ti:jè 'ni: 'nič pres t'rù:da • p'ropast k'mè'ti:je ■ gl. gospodarstvo, hiša

kmetiški ▶ k'mè:tè:čkè -a -ò prid. (⟨) *kmečki* |ki se nanaša na kmetel|: k'mè:tè:čke na'va:de

kmetovanje ▶ k'metò'va:nè -a s (⟨) *kmetovanje* |gla-golnik od kmetovati|

kmetovati ▶ k'mè'to:vat -'tù:jèn nedov. (⟨) *kmetovati* |imeti zemljo in jo obdelovati ter se s tem preživljal|: 'sa n'e'go:va 'dèca k'mè'tù:jejó

knalo gl. tnalò

knalovina gl. tnalovina

knap ▶ k'na:p -a m (⟨) [**knap*], *rudar*: k'na:pè 'kò:pl'èjó 'kò:ln

knapovski ▶ k'na:pòfskè -a -ò prid. (⟨) [**knapovski*], *rudarski*: k'na:pòfske ba'ra:ke

knedelj ▶ k'nè:dèl' -dl'a m (⟨) [**knedelj*], *cmok*: 'jè:lè smò s'li:vòve k'nè:dl'è

knefčati ▶ k'nè:fčat k'nefčin nedov. (⟨) **1.** *vreščati* |oglašati se z močnimi, rezkimi, neprijetnimi glasovi|: 'šò:ja k'nefči **2.** *kokodakati, kokodaj sati*: 'kò:čka k'nefči **3.** ekspr. *cmeravo, nerazložno govoriti, tožiti*: 'ka:ĩ s'pè: k'nefčiš!

kneftra ▶ k'nè:frà -e ž (⟨) *jermen, ki med čevljariskim delom drži čevlji trdno na kolenih*: s k'nè:frò ga je ó'pa:l'ò

knjapa ▶ k'n'apa -e ž (⟨) **1.** *velika, težka kokoš, zlasti če ima noge do krempljev porasle s perjem **2.** ekspr. *velika, debela ženska**

knjapast ▶ k'n'apast -a -ò prid. (⟨) ekspr. *težek, počasen*: k'n'apasta 'ba:ba

knjiga gl. bukve

knjižica gl. bukvice

ko ▶ kò vez. (⟨) **1.** *kot, kakor*: 'pi:je kò n'ègof'ò:ča • 'n'i:xa 'xi:ša je 'lè:pša kò sò'sè:dòva • k'ra:de kò tóló'vaj • 'bè:u je kò s'nè:k • 'tè:ga 'ni: na'rè:dò 'nišče d'rù:gè kò 'ti: • ób'na:šaj se, kò se 'ši:ka! • pŕ'dè:lalè smò 'man', kò smò 'mi:s'l'èlè • kòman'dè:ra, kò da je 'òn gòs'poda:r **2.** *ker, ko* |za izražanje dejstva, da je vsebina odvisnega stavka vzrok dogajanja v nadrednem|: kò g'lix 'me:ne p'ro:sè, mè 'bò:n 'da:u • kò sòn 'ma:n'è, 'bò:n 'ba:bè:cè pò'vè:daù **3.** *če* |za izražanje pogoja, s katerim se uresniči dejanje nadrednega stavka|: 'iše 'rat 'bò:s 'jeu, 'sómò kò 'bò:s 'kaĩ 'èmò! **4.** |za izražanje dejstva, da se dejanje nadrednega stavka ponovi, kadar koli se izpolni pogoj|: 'tè:ga ne 'mò:ren 'nare:it, kò se 'val'e x'bi:jen • kò 'sómò z 'vü:ste z'majen, 'več je pŕ 'me:nè • ó'bè:čaù je, da 'bò: kò 'danas p'rišò da bo prišel na današnji dan ■ gl. ka, kada vez., ke² vez.

kobacati se ▶ kò'bacat se -an se nedov. (⟨) **1.** *kobacati se* |s težavo prihajati kam, iz česa|: kò'bacat se is 'pò:stel'e **2.** *valiti se, trkljati se*: 'vòu se je pò 're:brè kò'bacau

kobel ▶ 'kòbòu -bla m (⟨) *škap* |manjša, nizka, navadno lesena posoda z dvema ušesoma|: 'kòbòu 'vòde:

kobila ▶ kò'bi:la -e ž (⟨) *kobila* |odrasla samica konja|: kò'bi:lò je 'da:u pòt'ko:vat

kobilica ▶ kò'bi:lca -e ž (⟨) *kobilica* **1.** |žuželka zelene barve z zelo dolgima zadnjima nogama|: kò'bi:lce sò t'ravo: pò'žŕ:le **2.** |manjšalnica od kobila|: m'la:da kò'bi:lca • ekspr. 'tò: je 'dòbra kò'bi:lca

Kobilna jama ▶ 'kò'bi:l'na 'ja:ma -e -e ž (⟨) *Kobilna jama* |kraška jama ob cesti med Dolenjo Žago in Grgljem|

kobilček ▶ kò'bli:ček -čka m (⟨) *škapček* |manjšalnica od kobel|

kobol gl. kobel

kocen ▶ 'kuce:n ku'čè:na m (⟨) *kocen* |zeljato steblo, zlasti pri zelju|: ku'čè:ne je pò'rè:zala

kocenje ▶ kuce'n'e: -a: s (⟨) *kocenje, koceni*: kuce'n'e: smò na'rè:zalè za b'lagu

Kočevar ▶ 'kòčè:var -ja m (⟨) *Kočevar* **1.** *Kočevec* |prebivalec naselja Kočevje ali pokrajine Kočevsko| **2.** |kočevski Nmec| ■ prim. Kočevje

Kočevarica ▶ 'kòčɛ:varca -e ž ⟨ ⟩ *Kočevarica* **1.** **Kočevka* |*prebivalka naselja Kočevje ali pokrajine Kočevsko* **2.** |*kočevska Nemka* | prim. Kočevje

kočevarski ▶ kòčɛ:varske -a -ò prid. ⟨ ⟩ *kočevarski* |*ki se nanaša na Kočevarje /kočevske Nemce/*: kòčɛ:varske be'sède | prim. Kočevje

Kočevec gl. Kočevjar

Kočevje ▶ 'kòčɛ:vje -a s ⟨ ⟩ *Kočevje* |*ime naselja* | prim. Kočevjar, Kočevarica, Kočevsko, kočevarski, kočevski

Kočevka gl. Kočevarica

kočevski ▶ kòčɛ:fskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *kočevski* |*ki se nanaša na Kočevarje /*Kočevce/, Kočevje ali Kočevsko* | prim. Kočevje

Kočevsko ▶ 'kòčɛ:fskò -éga s ⟨ ⟩ *Kočevsko* |*pokrajina v Sloveniji*: na 'kòčɛ:vskèn je 'kù:pò t'ravò: | prim. Kočevje

kočiček gl. kolčiček

kočija ▶ kòč'i:ja -e ž ⟨ ⟩ *kočija* |*udoben, navadno dvovprežen, pokrit voz*: s kòč'i:jò sò se p'p'e'l'a:lè

kočijaž ▶ kòč'i'ja:š -'ja:ža m ⟨ ⟩ *kočijaž* |*voznik kočije*: kòč'i'ja:š je zad'rè:mau

kočijica ▶ kòč'i:jèca -e ž ⟨ ⟩ *kočijica* |*manjšalnica od kočija*

kočiti ▶ 'kò:čèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *kokati, kločiti*: g'ra:xl'asta 'kòkò:š 'kò:čè

kočka ▶ 'kò:čka -e ž ⟨ ⟩ *koklja* |*kokoš, ki vali, vodi piščance*: 'kò:čka se je zapra'si:la v 'ja:streba

kočnik ▶ 'kò:čnèk -a m ⟨ ⟩ *kočnik* |*zob v stranskem delu čeljusti za drobljenje, mletje hrane*: 'kò:čnèk me 'buli:

kod ▶ 'kò:t prisl. ⟨ ⟩ *kod* |*izraža vprašanje po prostoru, po katerem se dogaja premikanje*: 'kò:t sé 'xò:dò? ▪ 'ne vèn: 'kò:t 'xò:dèjò

kod ▶ 'kò:t vez. ⟨ ⟩ v oziralnih odvisnih stavkih *koder* |*za izražanje poljubnosti prostora, po katerem se dogaja premikanje*: 'kò:t 'xò:dè, pò'pè:va • 'kò:d g're: 'la:t, 'tò:d g're: 's'p'p'proso se žanje na višini okoli 25 centimetrov, kjer se začne lat

kodelja ▶ kò'dè:l'a -e ž ⟨ ⟩ *kodelja* |*v šop zvito očiščeno predivo za ročno predenje*: kò'dè:l'ò je natak'ni:la na p'rè:sjèò

koder ▶ 'kò:dèr vez. ⟨ ⟩ *koder* |*za izražanje poljubnosti prostora, po katerem se dogaja premikanje*: 'pèjte, 'kò:dèr č'te ▪ p'p'nesè, òt 'kò:dèr l'òč | gl. kod vez.

kodrati gl. bremati

kojiti ▶ 'kò:jt 'kò:jèn nedov. ⟨ ⟩ **1.** *gojiti, rediti*: t'ri:pra'si:čke 'kò:jémò **2.** *vzgajati, vzrejati*: 'ta:'ma:tè 'dècò 'dòbrò 'kò:jè ▶ **kojiti se** 'kò:jt se *rasti, razvijati se*: b'lagu se s'la:bò 'kò:jè • "bò:k mè se 'da:j'ro:jt, pa ne 'kò:jt naj se rodim, pa naj ne živim (pre)dolgo

kok gl. kolk

kokalj gl. kokelj

kokati gl. kočiti, kvočiti

kokelj ▶ 'kò:kèl' -kl'a m ⟨ ⟩ *kokalj* |*med žitom rastoči plevel z vijoličasto rdečimi cvetji*: 'vas 'kò:kèl' smò izab'ra:lè

koklja gl. kočka, kvočka

koko gl. kako

kokodajsati gl. knefčati

kokodak ▶ kòkò'da:k medm. ⟨ ⟩ *kokodak* |*posnema glas kokoši, zlasti ko znese jajce* • kòkò'da:k, 'je:jce za tò'ba:k

kokodakanje ▶ kòkò'da:kan'e -a s ⟨ ⟩ *kokodakanje* |*glagolnik od kokodakati*: kòkò'da:kan'e se č'üjje is x'lè:va

kokodakati ▶ kòkò'da:kat -'da:čen nedov. ⟨ ⟩ **1.** *kokodakati* |*oglašati se z glasom kokodak*: 'kòkò:š kòkò'da:če **2.** ekspr. [**kokodakati*] |*veliko in glasno govoriti*: 'dè:kla 'cè:ü 'da:n 'nèkaj kòkò'da:če | gl. knefčati

kokopa gl. kakopa

kokor gl. kako vez.

kokorikan ▶ kòkò'rikan -a m ⟨ ⟩ *lep, velik petelin*

kokorikati ▶ kòkò'rikat -an nedov. ⟨ ⟩ *oglašati se z glasom kokoriko*: pe'te:xè kòkò'rikajò

kokoš ▶ 'kòkò:š kò'kò:šè ž ⟨ ⟩ *kokoš* |*velika domača ptica s kratkim vratom in močnim telesom*: 'kòkò:š sò zak'la:lè • 'divja 'kòkò:š *jerebica* |*rjavkasta ptica z rdeče rjavo liso na prsih, ki živi na polju in travnikih* • 'turska 'kòkò:š *kokoš manjše, drobnejše pasme od domače kokoši* • x'ripska 'kòkò:š *ženska, ki je prodajala jajca in je bila doma iz zaselka Hrib* | gl. čampa, čepica, čiba, čibaka, čompa, čuka, čukica, knjapa

kokoška gl. čukica

kokoškica gl. čukica

kokoteda gl. kakoteda

kokovačka ▶ kòkò'va:čka -e ž ⟨ ⟩ *star. kukavica* |*ptica selivka, ki odlaga jajca v gnezda manjših ptic pevk*: kòkò'va:čka 'ku:ka | prim. kukavica

kol ▶ 'kò:l' -a m ⟨ ⟩ **1.** (*trtni*) *kol*: 'kò:l' za 't'rtò **2.** *fižolovka, prekla*: 'kò:l'e za 'fažò:n za'ti:kat | prim. kolec, ščap

kola ▶ 'ku:la 'ku:ü s m. ⟨ ⟩ [**kola*], *voz, zlasti kmečk*: 'ku:la 'vò:zémò s k'ra:vamè i s 'ku:n'è ▪ 'k'l'è sò pre'va:galè i pa:lè is 'ku:ü ▪ s 'ku:lè za'vi:jajò na 'lè:vò

kolač ▶ 'kòla:č kò'la:ča m ⟨ ⟩ *boljši kruh okrogle oblike z luknjo v sredi*: 'kòla:č sò 'rè:zalè

kolar ▶ 'kula:r ku'la:rja m ⟨ ⟩ *kolar* |*kdor se poklicno ukvarja z izdelovanjem, popravljanjem lesenih delov vozov*: ku'la:rjef je 'ma:lò

kolarde gl. koralde

kolarija ► kula'ri:ja -e ž (⟨) *kolarstvo* |obrt za izdelovanje lesenih delov vozov|: kula'ri:ja je 'tešku 'dè:lò

kolarnica ► kò'la:r̥ɲca -e ž (⟨) *kolnica* |pokrit prostor za shranjevanje vozov, kmečkega orodja|: 'ku:la sò f kò'la:r̥ɲcè

kolarstvo gl. kolarija

kolca ► 'ku:ca 'ku:c s mn. (⟨) *manjšalnica od kola* • òt'pel'è 'ò:rna 'ku:ca *plužna kolca* |priprava z dve-ma kolesoma, na katero se pripne plug pri oranju zemlje|

kolcanje ► ku'ca:n'è -a s (⟨) *kolcanje* |glagolnik od *kolcati*|

kolcati ► 'kucat -an nedov. (⟨) *kolcati* |sunkovito, navadno glasno izdihavati zrak iz želodca zaradi krčev v trebušni preponi|: 'o:na pò 'pi:vè 'kuca: ► **kolcati se** 'kucat se *kolcati se* |tožiti se po kom, čem, pogrèšati koga, kaj|: za 'manò se tè 'bò: 'iše ku'ca:lò!

kolce ► 'kuce -a s (⟨) *kolesce, kolo*

kolčeca ► 'kučaca -čac s mn. (⟨) *voziček* |manjšalnica od kola|

kolčece ► 'kučace -a s (⟨) *kolesce* |manjšalnica od kolo|: 'kučace se vɽ'ti:jò

kolčiček ► kò'či:čèk -čka in kòu'či:čèk -čka m (⟨) **1.** *količek, količ* |manjšalnica od *kolec*|: za 'me:jò sò za'bi:lè kòu'či:čèk **2.** *špica, šiba* |pri dežniku/: kòu'či:čèk se je v 'la:mau ■ **R** kolčiček, koš

kolec ► 'ko:uc -a m (⟨) *kol* |dolg, srednje debel, v pre-rezu navadno okrogel lesen predmet|: 'ko:uc za p'lò:t • f 'ko:uce 'dè:vàt *snope, koruznico zlagati v stoge*

koledar ipd. gl. kolender ipd.

koledovanje ► kò'lè:dvan'è -a s (⟨) ekspr. *glagolnik od koledovati*

koledovati ► kò'lè:dvat -an nedov. (⟨) ekspr. *veliko, vsebinsko prazno govoriti*: 'cèle 'vü:re je kò'lè:dvala

koledvati ipd. gl. koledovati ipd.

kolen ► 'kò:l̥ɲ -lna m (⟨) *premog* |trda gorljiva snov, nastala s pooglenitvijo navadno rastlin, rastlinskih ostankov|: 'kü:rèjò s 'kò:l̥nòn

kolenača ► kò'lè:na:ča -e ž (⟨) *pletena dokolenka brez stopala*

kolence ► kò'lè:nce -a s (⟨) *kolence* **1.** |manjšalnica od *koleno*|: 'dè:te je 'pa:lò na kò'lè:nca **2.** |del rastlinskega stbla|: kò'lè:nca na še'ni:cè, xɽ'm'e'tü:ɲkè, t'ra:vè: ■ gl. stavica

kolender ► kò'lè:ndèr -dra m (⟨) *koledar* |list, več listov (papirja) z razdelitvijo leta na dneve, tedne in mesece|: kò'lè:ndèr smò 'kü:pèlè • 'mè'xo:rjef kò'lè:ndèr *knjiga, ki vsebuje poleg koledarskih podatkov še praktično poučne in literarne sestavke, izdana pri Mohorjevi družbi*

kolendrček ► kò'lè:ndèrčèk -čka m (⟨) *koledarček* |manjšalnica od *kolender*|

kolenska ► kò'lè:ɲka -e ž (⟨) *dokolenka* |nogavica, ki sega do kolen|: kò'lè:ɲke 'po:tpl'est

koleno ► kò'lè:nò -a s (⟨) *koleno* **1.** |del noge ob sklepu med golenjo in stegnom|: kò'lè:nò vè'gi:bat • kòš'čè:na kò'lè:na **2.** nav. mn. |del noge nad kolenom|: 'ma:tè 'dɽži: 'dè:te na kò'lè:nèx **3.** |kos cevi, ukri-vljen v obliki četrtime kroga|: 'rò:l' 'ma kò'lè:nò **4.** |stopnja sorodstva|: 'rò:t smò sè va 'pɽvèn kò'lè:nè • ekspr. p'ro:sèt 'kòga na kò'lè:nèx *zelo prositi* ■ **R** koleno

kolenverk ► kò'l̥ɲ've:rk -a m (⟨) *premogovnik, rudnik premoga*: pò'zi:mè je 'de:laʉ na 'kò'l̥ɲ've:rke

koler ► 'kò:l'ar -ja m (⟨) **1.** *ovratnik* (pri srajci, suk-nji): 'kò:l'ar je b'la:tèn **2.** *peča* |mrenasto tkivo, ki povezuje čreva (pri prašičih)|: 'kò:l'ar 'òcvrèt • na 'kò:l'ar sò pɽ'pe:ta pɽ'p'ra:sčèx 'ma:la č're:va

kolera ► 'kòlera -e ž (⟨) **1.** *kolera* |nalezljiva črevesna bolezen|: x'mɽla je òt 'kòlere **2.** ekspr. *bolehen človek ali žival*: kot zmerljivka 'ti: sè ena 'kòlera

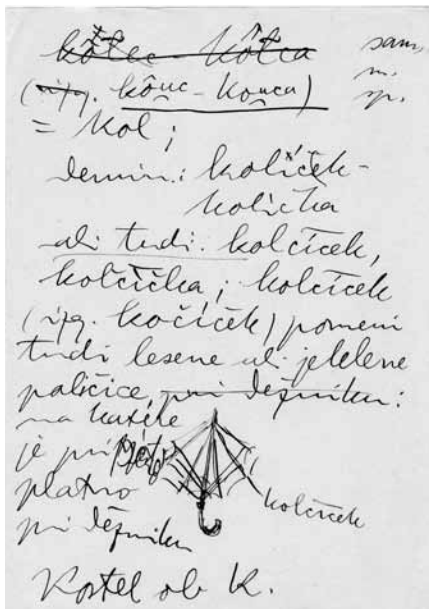
koleraba gl. komarada

kolerina ► kò'l'a'ri:na -e ž (⟨) *peča* |mrenasto tkivo, ki povezuje čreva (pri prašičih)|

kolesce gl. kolce

koli gl. okoli

koliba ► kò'l'i:ba -e ž (⟨) *koliba* |zasilno, občasno

kolčiček

prebivališče, navadno iz desk, protja]: kò'li:ba va 'šumè

količ gl. kolčiček

količek gl. kolčiček

količkaj gl. ikaj

koliko¹ ▶ 'külèkò prisl. ⟨⟩ *koliko* **1.** |vprašuje po številu ali količini|: 'külèkò 'tò: 'kòšta? ▪ 'külèkò sè pŕ'ne:sla? **2.** |izraža veliko količino ali mero|: 'külèkò 'dè:la je š 'n'i:n! ■ gl. kaj¹ prisl.

koliko² ▶ 'külèkò prisl. ⟨⟩ **1.** *kolikor* |za izražanje sorazmernosti s količino ali mero, nakazano v nadrednem stavku|: 'külèkò 'mò:reš, 'tülèkò mè 'da:ǎ! **2.** *kolikor* |za izražanje previdnega sklepa, trditve|: 'külèkò ga 'pozna:n, tè 'bò: na'rè:dò **3.** *čim, takoj ko*: 'külèkò je 'grje 'vrè:me, 'več mè je s'la:bèje

koliko ▶ 'külèkò vez. ⟨⟩ *čim |kakor hitro, brž ko*: 'külèkò 'on p'ri:de, je 'neme:r va 'xi:šè

kolikokrat ▶ 'külèkòkrat prisl. ⟨⟩ *kolikokrat* **1.** |izraža vprašanje po številu ponovitev|: 'külèkòkrat je 'paŕ? **2.** |izraža veliko ponovitev|: 'külèkòkrat sòn tè več 'rè:kò!

kolikor ▶ 'külèkòr prisl. ⟨⟩ *kolikor* |za izražanje sorazmernosti s količino ali mero, nakazano v nadrednem stavku|: naj 'kòšta, 'külèkòr 'če • 'o:na 'ma dè'na:rja, 'külèkòr 'če zelo veliko ■ gl. kar prisl., koliko² prisl.

koline gl. klanje

kolj gl. kol

koljač ▶ 'kòl'a:č kò'l'a:ča m ⟨⟩ *klavec, zlasti prašičev*: 'kòl'a:č je več p'rišò

koljak ▶ 'kò:l'ak -a m ⟨⟩ *natiški fižol = visoki fižol* |fižol z ovijajočim se stebлом|: 'kò:l'ak je 'ŕja s'tŕla

koljar ipd. gl. koler ipd.

kolje ▶ 'kò:l'e -a s ⟨⟩ **1.** (*trtno kolje* |več kolov, koli| **2.** *fižolovke, prekle*: 'kò:l'e pòš'pi:čèt ■ prim. ščapje

kolj ▶ 'kòk 'ko:ka m ⟨⟩ *kolj* |stranski del medenice|: f 'kò:kè mè 'buli:

kolnica gl. kolarnica

kolo ▶ 'kulu -a s ⟨⟩ **1.** *kolo a)* *pri vozilu*: 'a:ŭtò 'ma š'tè:rè 'kula **b) *kot del stroja, ki omogoča prenos gibanja*: m'li:nškò 'kulu **2.** *kolovrat* |priprava za ročno predenje|: na (p'rè:dnò) 'kulu p'rè:dejò • ekspr. 'e:nò 'kulu mè 'fal'i f g'la:vè je nekoliko čudaški • ekspr. k'ri:vò 'kulu nezanesljiv, neznačajen človek ■ gl. bicikelj, kolce, picikelj**

kolobar gl. kolobar

kolobarček gl. kolombariček

kolodvor ▶ kòlòd'vòr -d'vò:ra m ⟨⟩ *novo kolodvor, železniška postaja*: pŕ'pe:l'au se je dò kòlòd'vò:ra

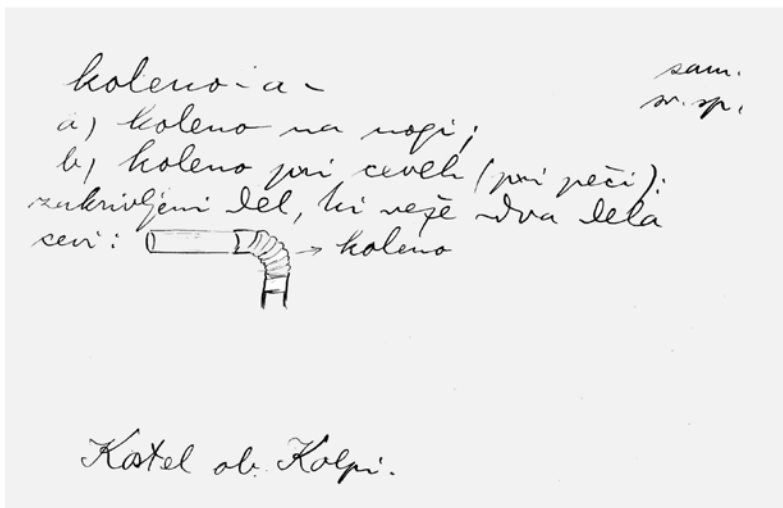
kolomaz gl. šmir

kolobar ▶ kò'lòmba:r kòlòmb'a:rja in kò'lòmba:r kòlònb'a:rja m ⟨⟩ **1.** *kolobar* |lik, ki ga omejujeta različno veliki istosrediščni krožnici| **2.** *kolobar* |kar je po obliki podobno temu liku|: kò'lòmba:r is se'rò:bata **3.** *lok, locen*: 'ža:ga na kò'lòmba:r **4.** *leseno polkrožno nasadilo za čeljusti pri grabljah* • kò'lòmba:r pòd 'òčmi modrikasta polkrožna lisa zaradi utrujenosti, slabokrvnosti

kolombariček ▶ kòlòmba'ri:čèk -čka m ⟨⟩ **1.** *kolobarček* |manjšalnica od kolobar|: kòlòmba'ri:čèk is se'rò:bata **2.** *snop v kolobarček zvitih tankih žic*: kòlòmba'ri:čèk za (u'mè:tne) 'rò:že pŕve'že:vat

kolobar gl. kolobar

kolonpirati ▶ kòlòn'pè:rat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *galopirati* |zelo hitro teči|: 'kò:n'è kòlòn'pè:rajò **2.** ekspr. *hoditi*,

koleno

teči z velikimi, nerodnimi koraki: 'fant kólón'pɛ:ra pò 'cè:stè

kolop ▶ kò'lɔp -a m ⟨ ⟩ zelo hiter tek živine • 'vo:lè 'te:čejò v t'ɔp i kò'lɔp zelo hitro

koloradski: koloradski hrošč gl. hrošč

kolovoz gl. voznik

kolovrat gl. kulu, preden

kolovratiti ▶ kólóv'ra:tèt -èn nedov. ⟨ ⟩ [*kolovratiti]

1. ekspr. |nespretno, opotekaje se hoditi|: 'pija:n je kólóv'ra:tò 'damux 2. ekspr. |hodi brez cilja, brez potrebe|: x'la:pac kólóv'ra:tè pò 'se:lè 3. slabš. hodi-ti, iti: 'do:stèkrat kólóv'ra:tè f "kò'čɛ:vje

Kolpa ▶ "ku:pa "kupe: ž ⟨ ⟩ Kolpa |ime rekel: "ku:pa je 'ka:una

Kolpica ▶ "ku:péca -e ž ⟨ ⟩ Kolpica |pritok Kolpe na hrvaški strani|

komad ▶ 'kóma:t kó'ma:da m ⟨ ⟩ kos, primerek: 'kó-ma:t k'rü:xa • 'pɛ:t kó'ma:dóf b'la:ga je f x'lè:vè

komaj ▶ 'kuma in 'kumaj prisl. ⟨ ⟩ 1. komaj |izraža a) težavno uresničitev dejanja|: 'kuma 'xɔ:dè b) omejevanje na določeno mero|: s'tar je 'kumaj 'ɔ:són 'lét c) pravkaršnje izvršitev dejanja|: prò'da:va 'xi:šò, pa jò je 'ku:maj 'kü:pò 2. šele |izraža, da je čas, v katerem dejanje nastopi, poznejši, kot se pričakuje|: 'kumaj s'rè:dò p'ri:dejò • ekspr. 'kumaj na s'vè:tè sòn p'la:tò zelo težko • 'za nas bè 'bèlò 'kumaj, da 'ni: 'nèga dò bò'ži:ča najraje bi videli ■ gl. jedva, jedvice

komaj ▶ 'kuma in 'kumaj vez. ⟨ ⟩ brž ko, kakor hitro: 'kumaj 'šɛ:den, 'več me 'zo:ve

komanda ▶ kó'ma:nda -e ž ⟨ ⟩ 1. komanda, povelje: kó'ma:nda je 'pa:la povelje je bilo dano 2. (vojaško) poveljstvo: pòd "a:ustrijò je 'bèla kó'ma:nda 'ni:mška • parti'va:mška kó'ma:nda 3. poveljstvo, poveljevanje |pravica poveljevati vojaški enoti ali skupini enot|: 'sa: sò dò'bílè kó'ma:ndò d'rü:gè • pr 'na:šè 'xi:šè je s'la:ba kó'ma:nda se slabo vodi, odloča • 'že:na 'ma kó'ma:ndò o vsem odloča žena

komandant ▶ kóman'da:nt -a m ⟨ ⟩ komandant, poveljnik: 'mamò 'dòbrèga kóman'da:nta

komandir ▶ kóman'dè:r -ja m ⟨ ⟩ novo komandir 1. |(vojaški) poveljnik| 2. |vodja oddelka ali postaje milice|

komandirati ▶ kóman'dɛ:rat -an nedov. ⟨ ⟩ ukazovati, odločati: 'sómò kóman'dɛ:raù bè 'rat

komar ▶ 'kóma:r kó'ma:rja m ⟨ ⟩ komar |majhna žuželka z dolgimi nogami, ki sesa kri|: 'kóma:r ga je 'pi:knò

komarada ▶ kóma'ra:da -e ž ⟨ ⟩ koleraba |kulturna rastlina s širokimi modrikasto zelenimi listi ali njena odebljena korenika z rumenim mesom|: kóma'ra:dò 'pü:kat

komarat ▶ kóma'ra:t -a m ⟨ ⟩ [*kamerad], tovariš, prijatelj: 'òn 'ni:ma ni'be:nèga kóma'ra:ta

komašna ▶ kó'ma:šna -e ž ⟨ ⟩ gamaša, usnjena golenica: kó'ma:šne sè je na'ma:zaù

komat ▶ 'kò:mat -a m ⟨ ⟩ komat |z žimo podložena vprežna priprava, ki se da živali na vrat, navadno za konja|: 'ta: 'kò:mat je 'ko:n'è pre'maxan

komedija ▶ kó'mɛ:déja -e ž ⟨ ⟩ komedija |zabavno, smešno dogajanje, zmešnjava|: pr 'xi:šè je 'furt 'kɔ:va kó'mɛ:déja • ekspr. kó'mɛ:déje z'ga:n'at norčevati se, šaliti se

komedijant gl. komedijantar

komedijantar ▶ komèdɛ'ja:ntar -ja m ⟨ ⟩ komedijant |kdor (rad) uganja norčije, zabava gledalce, zlasti s šalami, rokohitrstvom|: 'òn je 've:lèk komèdɛ'ja:ntar

komi ▶ kó'mi: -ja m ⟨ ⟩ trgovski pomočnik, prodajalec: kó'mi: va trgò'vi:nè

komis ▶ kó'mis -a m ⟨ ⟩ nekaj komis |vojaški kruh kiselkastega okusa|: kó'mis je 'bi:u 'jaku 'tɔt

komisar ▶ kómɛ'sa:r -ja m ⟨ ⟩ načelnik kake komisije

komisija ▶ kómɛ'si:ja -e ž ⟨ ⟩ komisija |skupina ljudi za opravljanje posebnih nalog, izvoljena ali imenovana navadno za določen čas|: kómɛ'si:ja je 'p'rišla iz 'mè:sta

komod ▶ kó'mɔ:t -- -- prid. ⟨ ⟩ 1. lagoden, neprizadaven: 'ti: sè pa 'kò'mɔ:t 2. udoben, dovolj velik: 'ta: 'sü:kn'a mè je 'na:'jòl' kó'mɔ:t ▶ komod kó'mɔ:t prisl. zelo lahko, z lahkoto: v 'e:nè 'vü:rè kó'mɔ:t pòkò'si:šte

komolec gl. lahtič

kompanija ▶ kómpa'ni:ja -e ž ⟨ ⟩ družba, družčina: 'za:šò je va s'la:bò kómpa'ni:jò

kompir ▶ 'kòmpɛ:r kòmpɛ'rja in 'kròmpɛ:r kròmpɛ'rja in 'kònpɛ:r kònpɛ'rja m ⟨ ⟩ krompir |kulturna rastlina z bledo vijoličastimi ali belimi cveti ali njeni užitni gomolji|: 'kòmpɛ:r 'ko:pat • 'kòmpɛ:r na 'žü:pò krompirjeva juha

kompirček ▶ kóm'pɛ:rčèk -a in kròm'pɛ:rčèk -a m ⟨ ⟩ krompirček |manjšalnica od kompír|

kompirišče ▶ kóm'pɛ:rèšče -a in kròm'pɛ:rèšče -a s ⟨ ⟩ 1. krompirjeva |krompirjeva cima|: kóm'pɛ:rèšče pò'trgat 2. krompirišče |njiva, na kateri je rasel krompir|: kóm'pɛ:rèšče smò preò'ra:lè

kompirjev ▶ kóm'pɛ:rjef -jeva -ò in kròm'pɛ:rjef -jeva -ò prid. ⟨ ⟩ krompirjev |ki se nanaša na kompír|: kóm'pɛ:rjeva 'ci:ma • kóm'pɛ:rjeva sò'la:ta na rezine narezan kuhani krompir, začinjen z oljem, kisom in poprom

kompirjevka ▶ kóm'pɛ:rjefka -e in kròm'pɛ:rjefka -e ž ⟨ ⟩ 1. krompirjevka |cima krompirja| 2. georgina, dalija: kóm'pɛ:rjefke 'lipu: c'vatejò 3. kosmač

[jablana, ki ima sadove s hrapavo lupino, navadno rjavkaste barve]: kòm'pè:rjefke sò 'jaku 'pune
 ■ prim. kompírjevko

kompírjevko ▶ kòm'pè:rjefkò -a in kròm'pè:rjefkò
 -a s () *kosmač* [trajno zimsko jabolko s hrapavo lupino, navadno rjavkaste barve]: kòm'pè:rjefka sò
 več 'me:xka ■ prim. kompírjevka

komunist ▶ kòm'u'ni:st -a m () *ново komunist* 1. [član komunistične organizacije]: 'òn je več 'du:gò kòm'u'ni:st 2. [pristaš komunizma, revolucionar]: 'ti: sè 'ce:u kòm'u'ni:st

komunističen ▶ kòm'u'ni:stèčèn -čna -ò prid. () *ново komunističen* [ki se nanaša na komuniste ali komunizem]: kòm'u'ni:stèčna 'pa:rtija

komunizem ▶ kòm'u'ni:zèm -zma m () *ново komunizem* 1. [brezrazredna gospodarsko-družbena ureditev]: kòm'u'ni:zèm je 'na:staù va 'rusèjè 2. [gibanje za tako ureditev]: va s'ta:rè 'jugòs'la:vèjè sò kòm'u'ni:zèm za'tè:ralè 3. [nazor, ideologija, ki si prizadeva za tako ureditev]: za'radè kòm'u'ni:zma je 'bèla za'p'rta

konak ▶ 'kònak -a m () *prenočišče*: na 'kònak sò ga 'zè:lè

končati ▶ 'ko:nčat 'kònča:n dov. () *končati* 1. [izražati prenehanje opravljanja dejavnosti, aktivnosti]: 'kò:šnò smò kònča:lè 2. [izražati celotnost, polnost dejanja]: 'ko:nčat na'rè:dbò ▶ **končati se** 'ko:nčat se *končati se* [izražati prenehanje obstajanja glede na čas]: š'kò:la se je več kònča:la ■ gl. narediti, skončati, zgotoviti, zvršiti; končati se gl. izpasti¹

končno gl. enkrat

kondokter gl. konduktér

konduktér ▶ kòndòk'te:r -ja m () *konduktér, sprevodnik*

konec¹ ▶ 'ko:nc -a m () *konec* 1. [del, predel, prostorsko najbolj oddaljen od a) izhodišča, začetka]: na 'ko:ncè 'ni:ve je 'ja:rak b) *središča*: zdò'le:n'è 'ko:nc kòše'ni:ce je pò'pa:slò b'lagu 2. [izražati prenehanje določene prostorske razsežnosti]: 'tù:kaj je 'ko:nc 'pò:ta 3. [kar je najbolj oddaljeno od izhodišča, začetka glede na dogajanje]: v'je:u je 'ko:nc 'ma:še 4. [izražati prenehanje česa a) glede na čas]: ne'dè:'e je 'bžzò 'ko:nc b) *glede na dogajanje*: p'rišla je na 'ko:nc 'ma:še c) *glede na obstajanje*: k'ma:lè 'bò: 'ko:nc s'vèta 5. *ekspr. [izražati, da kaj traja sorazmerno dolgo]*: 'te: 'zime: 'ne bò: 'nigdar 'ko:nc 6. [izražati odločnost, nepopustljivost]: p'la:čau 'bò:š, pa 'ko:nc 7. [poudarjati nemočnost, neustreznost]: 'naprèj 'ne grè:, pa 'ko:nc! ■ ma:š'i:na na 'dažè 'je:ml'e 'ko:nc se kvari, propada ■ *ekspr. ót saméga 'dè:la 'bò: 'zè:u 'ko:nc bo umrl, se uničil* ■ š'n'i:n 'bò: k'ma:lè 'ko:nc bo kmalu umrl; kmalu bo

gospodarsko propadel ■ na 'ko:nc je'zi:ka mè 'je: ne morem se spomniti ■ *ekspr. na 'ko:ncè s'vèta: zelo daleč* ■ ót 'ko:nca dò k'ra:ja od začetka do konca ■ ót k'ra:ja dò 'ko:nca ves čas ■ 'tè:mè 'ni: 'ko:nca ni k'ra:ja ta stvar se dolgo vleče ■ 'saka s't'va:r 'ma 'e:n 'ko:nc, klò'ba:sa 'ma 'd'va:, s'vè:dèr pa 'ri: *dogodki so različno zapleteni* ■ gò'tò:vèna g'rè: x 'ko:ncè *moke zmanjkuje* ■ ót 'six 'ko:ncef i k'ra:jeff od vse-povsod ■ s 'ko:nčen (= 'ko:nc) 'ò:ka ga ne 'mò:re 'vit zelo mu je zoprno, zelo ga sovraži ■ gl. kraj

konec² ▶ 'ko:nc -a m () *sukanec, nit*: {A} 'kò:ve 'ko:nce sè 'kù:pèla? {B} 'bè:le 'ko:nce

konec ▶ 'ko:nc predl. () z rodilnikom *konec* [za izražanje bližine končne meje v časovni enoti]: p'la:tò 'bò:n 'ko:nc 'le:ta ■ 'ko:nc 'ma:rca smò 'več ó'ra:lè ■ s 'ko:nčen (= 'ko:nc) 'ò:ka ga ne 'mò:re 'vit zelo mu je zoprno, zelo ga sovraži

konfin ▶ kòn'fi:n -a m () *obcestni kamen, smernik*

konfuzija ▶ kòn'fu:zèja -e ž () *star. zmešnjava, težava*: s 'ta:rèn člò'vè:kòn je ve'li:ka kòn'fu:zèja

konj ▶ 'kòn' 'ko:n'a m, mn. 'ku:n'è () *konj* [domača žival, ki se goji zlasti zaradi vprege in jeze]: 'kòn' ga je 'b'čnò ■ 'ku:la 'vò:zè:mò s k'ra:vamè i s 'ku:n'è ■ 'bit na 'ko:n'è uspeti, doseči cilj

konjač gl. šintar

konjak¹ ▶ 'kòn'ak -a m () *konjiček* [manjšalnica od konj]: 'lèšè:n 'kòn'ak ■ v novoletni kolednici na 'kòn'akè je 'sedlace ■ dè'tè:tè je 'kù:pò 'kòn'aka *konjička iz lecta*

konjak² ▶ 'kòn'ak -a m () *konjak* [francoska naravna žgana pijača iz vina]

konjederec gl. šintar

konjenica gl. kavalerija

konjiček gl. konjak¹

konjina ▶ kò'n'i:na -e ž () 1. *velik, neroden konj* 2. *ekspr. neroden človek*

konjski ▶ 'kò:n'skè -a -ò prid. () *konjski* [ki se nanaša na konje]: 'kò:n'skè g'nò:ij ■ 'kò:n'skè x'la:pac ■ 'kò:n'ska 'fi:ga *okrogel iztrebek konja* ■ 'kò:n'ska 'mè:ta *dolgoletna meta*

konopec ▶ kò'no:pac -pca m () *konopec, vrv, zlasti tanjša*: na kò'no:pac je p'v'ze:zau 'vo:la

konoplja ▶ kò'no:pl'a -e ž () *konoplja* [kulturna rastlina, ki se goji zaradi vlaken in semena, ali njeno seme]: m'rè:ža is kò'no:pl'e

kompír gl. kompír

konta ▶ 'kò:nta -e ž () *odjemalec, kupec*: 'tò: sò 'maje 'kò:nte

kontent ▶ kòn'tent --- prid. () *zadovoljen* [ki se strinja s čim, odobrava kaj]: sòn 'bèla kòn'tent, da je p'rišo

kontirati ▶ kòn'tè:rat -an nedov. () *star. [*tuhtati], pre-mišljati, razglabljati*

kontrola ▶ kònt'rò:la -e ž (⟨) **1.** kontrola, nadzor, nadzorstvo: 'danas 'mamò kònt'rò:lò **2.** kontrolni organ: kònt'rò:la je p'rišla

kontrolirati ▶ kònt'rò'lẹ:rat -an nedov. (⟨) kontrolirati, nadzirati, nadzorovati: p'đ'è:lè ga kònt'rò'lẹ:rajò

kontrolor ▶ kònt'rò'lò:r -ja m (⟨) kontrolor, nadzornik, pregledovalec: kònt'rò'lò:r na aùtò'bu:sè

konzerva ▶ kòn'ze:rva -e ž (⟨) konzerva |neprodušno zaprta, navadno pločevinasta posoda s konzerviranim živilom|: 'ri:bja kòn'ze:rva

konzum ▶ kòn'zum -a m (⟨) združna prodajalna: 'de:la f kòn'zumè

kopa ▶ 'ko:pa 'kòpe: ž (⟨) kopa |velik kup snopov, zložen navadno zaradi sušenja žita|: na 'tè: 'ni:vè je 'bèlò 'tùlèkò 'ko:p š'è:ni:ce • 'ma:la 'ko:pa trideset parov snopov žita ali parov lešnikov, orehov • ve'li:ka 'ko:pa šesdeset parov snopov žita ali parov lešnikov, orehov ■ oglarska kopa gl. oganca

kopacniti ▶ kò'pacènt -cnen dov. (⟨) ekspr. migniti |narediti gib z delom telesa|: 'takò me 'se 'buli:, da ne 'mò:ren 'ni: kò'pacnt

kopalen: kopalna kad gl. banja

kopanje¹ ▶ 'kò:pan'e s (⟨) kopanje |umivanje, plavanje|: 'kò:pan'e f "ku:pè je ne'va:rnò

kopanje² ▶ kò'pa:n'e s (⟨) kopanje |glagolnik od kopati kopljem|: kò'pa:n'e kòm'pè:rja

kopanka ▶ 'kò:panjka -e ž (⟨) lesena ali pločevinasta posoda za kopanje: 'kò:panjka je b'la:tna

kopati¹ ▶ 'kò:pat -pl'en in -an nedov. (⟨) kopati |v vodi odstranjovati umazanijo s telesa|: 'ma:tè 'kò:pa 'dè:te ▶ **kopati se** 'kò:pat se kopati se **1.** |biti, gibati se v vodi zaradi osvežitve, krepitve|: 'kò:pl'emò se f "ku:pè **2.** |valjati se v sipki snovi|: kò'kò:šè se 'kò:pl'èjò va p'ra:xè

kopati² ▶ 'kò:pat 'kò:pl'en in 'kò:pa:n nedov. (⟨) kopati **1.** |delati vdolbino, jamo|: g'ròp 'kò:pat **2.** |dobivati, jemati kaj iz zemlje z odstranjevanjem zemeljskega materiala|: 'kò:lŋ 'kò:pat **3.** |s kopanjem spravljati iz česa, navadno iz zemlje|: sep'te:mbrà smò 'kòmpè:r kò'pa:lè

kopen ▶ 'kòpè:n 'kò:pna 'kupnu prid. (⟨) kopen |na katerem je sneg skopnel|: 'kò:pna 'ni:va ■ na 'vgtè je več 'kupnu

koper gl. koprca

koperdeka ▶ kò'pe:r'dèka -e ž (⟨) posteljno pregrinjalo ■ prim. koperta, pogrinjalo

koperta ▶ kò'pè:rta -e ž (⟨) (platneno) posteljno pregrinjalo ■ prim. koperdeka, pogrinjalo

kopica gl. lovnica, vlačuga

kopičiti se gl. jati se, krcati, krnjiti se, krpiti se, turnati se

kopina ▶ kò'pi:na -e ž (⟨) robida, robidnica: kò'pi:na me je óg'ra:spala

kopinje ▶ kò'pi:n'e -a s (⟨) robidovje |robidovo grmičevje|

kopito ▶ kò'pi:tò -a s (⟨) kopito **1.** |pri nekaterih sesalcih|: 'kò:n'skò kò'pi:tò **2.** |pri puškij|: 'pu:škènò kò'pi:tò • 'šu:štarskò kò'pi:tò čevljarsko kopito |spodnjemu delu noge podobna, navadno lesena priprava za izdelovanje, oblikovanje obuval|

kopljati ▶ 'kòpl'at -an nedov. (⟨) počasi kopati: z ma'ti:kècò 'nèkaj 'kòpl'a

kopneti ▶ 'kò:pŋt 'kòpni:n nedov. (⟨) kopneti |biti v vedno majši količini|: s'nè:k 'na:glò 'kòpni:

koporiti ▶ kò'pòrèt -èn nedov. (⟨) star. truditi se, mučiti se z delom: kò'pòrèmò, 'kùlèkò 'mò:remò

koprc ▶ 'kòpèrc -a m (⟨) koper |enoletna vrtna zdravilna ali začimbna rastlina z nitasto deljenimi listi in rumenimi cveti v kobulih|: 'divjè 'kòpèrc

kopriva ▶ kòp'ri:va -e ž (⟨) **1.** kopriva |rastlina, katere dotik povzroča pekoč občutek|: s'pe:kla se je na kòp'ri:vò **2.** pisana kopriva |lončna rastlina s pisanimi, koprivi podobnimi listi|

koprivič ▶ kòp'rivič -a m (⟨) bičevnik iz koprivovca ☒ Koprivovec (*Celtis australis*) je drevo ali grm, katerega ena vrsta uspeva tudi pri nas (ur.).

koprivnica gl. nažig

kora ▶ 'kò:ra -e ž (⟨) skorja **1.** |zunanja plast lubja|: x'ra:stòva 'kò:ra **2.** |zunanja, trša plast živila|: 'kò:ra k'rü:xa, pòva'ti:ce ■ na pečè:nèn 'mè:sè se je nare'đi:la 'kò:ra

koračiti ▶ kò'ra:čèt -èn nedov. (⟨) iti, hoditi: iz 'veže: je kò'ra:čò f 'xi:šò ■ kò'ra:čè, kò'ra:čè! le stopi, le!

korajž ▶ 'kò:ra:iš -- m (⟨) pogum |pripravljenost storiti kaj kljub težavam, nevarnosti|: 'dò: 'ma 'kò:ra:iš? ■ prim. korajža

korajža ▶ kò'ra:iža -e ž (⟨) pogum |pripravljenost storiti kaj kljub težavam, nevarnosti|: 'ni:ma kò'ra:iže za 'dè:lò ■ prim. korajž

korak ▶ 'kò:ra:k kò'ra:ka m (⟨) korak **1.** |gib noge pri hoji, teku, plesu|: k'ra:tak 'kò:ra:k **2.** |hoja, premikanje|: 'pòzna: ga pò 'kò:ra:kè **3.** |izraža prostorsko oddaljenost|: 'pè:t kò'ra:kòf na 'lè:vò

korakati ▶ kò'ra:kat -an nedov. (⟨) **1.** korakati |hoditi v enakomernem ritmu|: sòy'datè sò kò'ra:kalé pò 'cè:stè **2.** ekspr. [*korakati] |iti, stopati|: 'sak 'da:n kò'ra:kajò va š'kò:lò

koralde ▶ kò'la:rde 'kòla:rt ž mn. (⟨) koralde |ovratni nakit|: na 'sajmè je 'kù:pèla r'dè:če kò'la:rde

korast ▶ 'kò:rast -a -ò prid. (⟨) neobdelan, grob: 'kò:rastò p'la:tnò

korček gl. polnikec

korčica ▶ 'kò:rčèca -e ž ⟨ ⟩ *skorjica* |manjšalnica od *korica*|: 'kò:rčèca pòva'ti:ce

korda ▶ 'kò:rda -e ž ⟨ ⟩ *zažigalna vrstica*: 'kò:rda 'nə:čè 'go:rt

korec gl. polnik

koren ▶ 'kòrɛ:n kò'rɛ:na m ⟨ ⟩ *koren* |*odebeljeni del korenine*|: pèter'si:l'ef 'kòrɛ:n • s'la:tkè 'kòrɛ:n *sladka koreninica* |*praprot z užitno plazečo se koreniko sladkega okusa*|

korenina ▶ kòrɛ'n'i:na -e ž ⟨ ⟩ **1.** *korenina* |*podzemeljski del rastline*|: x'ra:st 'ma ve'li:ke kòrɛ'n'i:ne **2.** ekspr. [**korenina*] |*krepek, trden človek*|: 'n'egɔ:f 'o:ča je 'bi:u kòrɛ'n'i:na • 'zɔ:bna kòrɛ'n'i:na *del zoba, ki je v zobni jamici*

koreninica: sladka koreninica gl. koren

korenjak ▶ kòrɛ'n'a:k -a m ⟨ ⟩ ekspr. *korenjak* |*velik, močen človek*|: kòrɛ'n'a:k, da je òb'držau pòdiv'ja:néga 'kon'a

korenje gl. meren

korenjev gl. mernov

korenjišče gl. mernovišče

korica ▶ 'kò:rca -e ž ⟨ ⟩ *skorjica* |manjšalnica od *kora*|: 'kò:rca k'rü:xa

korice gl. koritce

korik gl. kurir

korist ▶ 'kòri:st kò'ri:stè ž ⟨ ⟩ *korist* |*kar predstavlja določeno vrednost*|: òd 'bòune ži'va:lè 'ni: ni'be:ne kò'ri:stè ▪ 'lè:tòs t'ra:va, še'ni:ca i je:čmen 'ni:sò 'bè:lè kò'ri:stè *niso bili dobri, niso obrodili* ■ gl. hasen

koristen ▶ kò'ri:stèn -tna -ò prid. ⟨ ⟩ *koristen* **1.** |*ki daje, prinaša ugodne, pozitivne posledice*|: 'tɔ: 'dè:lò 'ni: kò'ri:stnò **2.** |*od katerega ima kdo določeno vrednoto*|: 'ta: 'pas je 'jaku kò'ri:stèn

koristiti ▶ kò'ri:stèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *koristiti* **1.** |*dajati, prinašati ugodne, pozitivne posledice*|: 'kù:rjè g'nò:i kòm'pè:rjè 'do:stè kò'ri:stè **2.** |*delati, da ima kdo od česa določeno vrednoto*|: 'ka:i mè ta'kɔ:f 'sò:sèt kò'ri:stè! ■ gl. hasniti, hoteti, nucati

koritce ▶ kò'ri:ce -a s ⟨ ⟩ *koritce* |manjšalnica od *korito*|: kò'ri:ce za 'za:jce

korito ▶ kò'ri:tò -a s ⟨ ⟩ *korito* **1.** |*podolgovata posoda za krmljenje živine*|: 'rè:zance k'ra:van 'dè:vamò va kò'ri:tò **2.** |*podolgovata posoda za vodo, izdolbena iz debela ali zbita iz debelih desk*|: b'lagu na'pa:jamò na kò'ri:tè ▪ kò'ri:tò va 'd'ra:gè pɾ 'a:i'bl'enè ▪ g'rɛ:n na kò'ri:tò pò 'vòdò: **3.** |*kar je po obliki podobno koritu*|: m'li:nskò kò'ri:tò ▪ kò'ri:tò za t'ren'è 'sadja dolgo korito *ledvičaste oblike z navpičnimi stenami, izdolbeno v deblo, po katerem se je premikal večji okrogel kamen, ki je trl sadje*

Korle ▶ 'ko:rle -ta m ⟨ ⟩ *Korle, Karel* |moško ime|

korobač gl. krbač

korporal gl. kaprol

koruza gl. hrmetun, zoban

koruzen gl. hrmetunov

koruzišče gl. hrmetunovišče

koruznica gl. hrmetunka

kos ▶ 'kɔ:s -a m ⟨ ⟩ *kos* **1.** |*del snovi, stvari*|: 'kɔ:s k'rü:xa **2.** |*izraža količinsko omejitev*|: 'kɔ:s 'zem-l'ɛ: je p'ro:daɯ ■ gl. blek, delec, kijad, komad ■ /ptica/ gl. grozd; biti kos gl. kapac

kosa ▶ 'ko:sa 'kòsɛ: ž ⟨ ⟩ *kosa* |*orodje z dolgim rezilom in dolgim ročajem za košenje trave*|: 'ko:sa 'dòbrò 'rè:že ■ recelj

kosec ¹ ▶ 'kɔ:sac -sca m ⟨ ⟩ *kosec, košček*: 'kɔ:sac š'pe:xa

kosec ² ▶ 'ko:sac -sca m ⟨ ⟩ *kosec* |*kdor kosi (travo)*|: 'ko:sac b'rü:sè 'kòsɔ:

kosek: /ptica/ gl. grozdek²

kosem ▶ 'ko:sèm -sma m ⟨ ⟩ *omara za obleko*: ò'rè:xòf 'kò:sèm

kosenica ▶ kò'sè:nca -e ž ⟨ ⟩ *gosenica* |*drobna žival mehkega valjastega telesa, navadno poraslega z dlačicami*|

kosilnica ▶ kò'si:vŋca -e ž ⟨ ⟩ *novi kosilnica* |*stroj za košenje trave*|: 'dòbrò kò'si:vŋcò je 'kù:pò

kosilo ▶ kò'si:lò -a s ⟨ ⟩ *zajtrk* **1.** |*obrok hrane, ki se je zjutraj*|: za kò'si:lò smò è'mè:lè ž'ga:nce pa m'lè:kò **2.** |*uživanje tega obroka*|: 'danas 'bɔ: kò'silò òb 'o:smèx ■ gl. južina

kosir ▶ 'kòsɛ:r kò'sè:rja m ⟨ ⟩ *klestilnik, vejnik* |*priprava za sekanje, obsekavanje, navadno z ukrivljenim koncem*|: s kò'sè:rjen 'sè:čemò 'vè:je ■ kosir

kosiriček ▶ kò'sè'ri:čèk -čka m ⟨ ⟩ *majhnemu srpu podobna priprava za sekanje, obsekavanje, navadno z ukrivljenim koncem*: s kò'sè'ri:čkòn k'lè:stèmò 'li:stje (iz 've:j) ■ kosir

kosišče gl. kosje

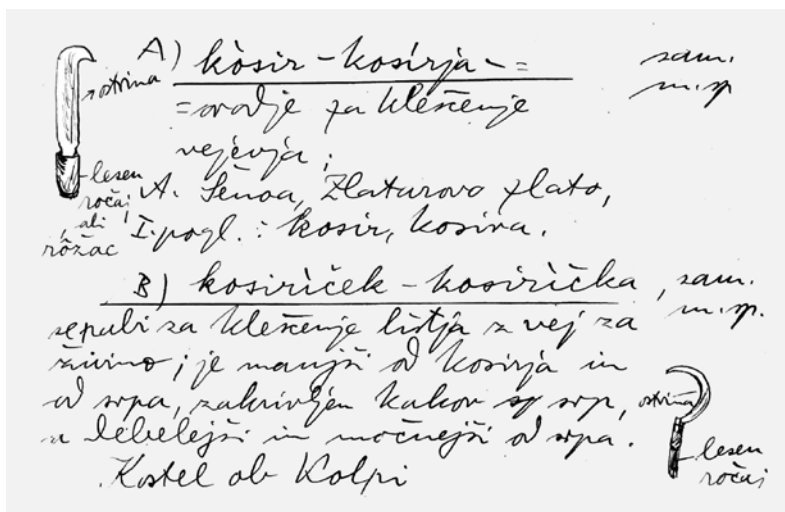
kositi ¹ ▶ 'kɔ:sèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *zajtrkovati* |*jesti zajtrk*|: ste več 'kɔ:sèlè?

kositi ² ▶ 'kòsi:t -i:n nedov. ⟨ ⟩ *kositi* |*s koso, kosilnico rezati travo, žito*|: ó'ta:vò kò'si:mò ▪ čes 'tè:dèn 'bɔ:mò kò'si:lè pòd 'lɔ:gòn

kosje ▶ 'kòsje: -a s ⟨ ⟩ *kosišče* |*držaj pri kosi*|: 'kòsje: je v'la:maɯ ▪ òb'ro:čèk na 'kòsje ■ recelj

kosmač gl. ciganka, ciganko, kompirjevka, kompirjevko

kosmat ▶ 'ko:smat kòs'ma:ta -ò prid. ⟨ ⟩ *kosmat* **1.** |*zelo porasel z dlakami*|: 'ko:smat 'pas **2.** |*porasel s kocinami, neobrüt*|: 'ko:smat je pò òb'ra:zè **3.** |*ki ima negladko površino, navadno s štrlečimi dlakami ali vlakni*|: 'ko:smat š'kɫ'ak ▪ kòs'ma:tò

kosir

d'rè:vje poraslo z mahom; obloženo s snegom • kôs'ma:tò 'grlò zaradi bolezni, prehlada raskavo, sluzasto grlo

kosmatica ▶ kôs'ma'ti:ca -e ž (⟨) resasta pšenica: kôs'ma'ti:cò 'ža:n'emò

kosovka gl. grozdovka

kost ▶ 'kò:st 'kò:sti: ž (⟨) kost [vsak od delov okostja]: 'mesu: pŕ 'kò:stè 'ri:bja 'kò:st • k'ri:va 'kò:st kolč-nica [kost med stegnom in hrbtenico pri prašiču] • ekspr. 'sa:ma 'kò:st i 'kò:ža ga je zelo je suh • ekspr. 'bù:rja me je pre'pi:xala dò 'kò:sti: zelo sem čutil njeno pihanje • ekspr. 'sa: tè je 'kò:st na 'mè:stè zdaj si zadovoljen

kostanj ▶ 'ko:stan' kôs'ta:n'ã m (⟨) kostanj [okrasno drevo z belimi, rumeno ali rdeče lisastimi cveti v piramidastih socvetjih ali njegovi neužitni plodovi]: pret 'xi:šò 'ra:stèjò kôs'ta:n'è • 'divjè 'ko:stan' divji kostanj • p'ra:vè 'ko:stan' pravi kostanj [divje rastoče drevo ali njegovi užitni sadovi]

kostanjast ▶ kôs'ta:n'ãst -a -ò prid. (⟨) kostanjast, kostanjev [ki je take barve kot kostanj]: kôs'ta:n'ãstè 'lasje:

kostanjev gl. kostanjast

Kostel ▶ 'kò:stèu 'kò:stè:la m (⟨) Kostel 1. [ime naselja] 2. [pokrajina na levem bregu Kolpe] ■ prim. Kostelec, Kostelka, kostelski

Kostelec ▶ 'kòs'te:uc -a m (⟨) Kostelec [prebivalec naselja ali pokrajine Kostel] ■ prim. Kostel

Kostelka ▶ 'kòs'te:uka -e ž (⟨) Kostelka [prebivalca naselja ali pokrajine Kostel] ■ prim. Kostel

kostelski ▶ kôs'te:uskè -a -ò prid. (⟨) kostelski [ki se nanaša na naselje ali pokrajino Kostel] ■ prim. Kostel

koš ▶ 'kòš 'ko:ša m (⟨) koš [visoka pletena posoda za prenašanje česa na hrbtu]: 'kòš za pò'la:gan'è žè'vi:nè ▪ pŕ'nè:sò je 'kòš 'ja:bòk • 'kòš za òb'zè:ran'è krošnja • 'kù:rjè 'kòš kurje okostje, zlasti prsni koš ■ [R] koš

košar ▶ 'kòša:r kòša:rja m (⟨) jerbas [okrogla košara z ravnim dnom in navadno z majhnima ročajema]: 'kòša:r iz 'vr'bòvèga 'ši:bja ▪ kot zbadljivka 'k'lòbučar 'gò:nè 'ža:be pòt kòša:r, kè'tè:ra je 'tu:sta, pa jò pòx'rusta ■ [R] košar

košara ▶ 'kòšara -e ž (⟨) 1. košara [zgoraj pravokotna, spodaj zaobljena, iz viter spletena posoda z deskama za končnici] 2. ekspr. pretirano debela ženska ■ [R] košar

košariček ▶ kòša'ri:čèk -čka m (⟨) jerbašček [manjšalnica od košar]

koščak ▶ 'kòšča:k kòšča:ka m (⟨) koščak [oreh z zelo trdo lupino in jedrom, ki se nerado loči od nje]

košček ▶ 'kòščèk -a m (⟨) košček [manjšalnica od kos(ec)]: 'kòščèk 'ja:bòka ▪ d'va: 'kòščèka 'tò:rte je 'pò:jò ■ gl. bleček, grintica, kosec¹, koščekec, krajec

koščekec ▶ 'kòščèkac -a m (⟨) košček [manjšalnica od kosec, košček]

koščén ▶ kòš'čè:n -a -ò prid. (⟨) koščén 1. [ki se nanaša na kost]: kòš'čè:na b'ri:r'tva 2. [ki ima zelo vidne, izstopajoče kosti]: kòš'čè:na kò'lè:na

koščica ▶ kòš'či:ca -e ž (⟨) koščica 1. [manjšalnica od kost]: 'pi:šèe 'ma d'ròbnè kòš'či:ce 2. [oleseneli del koščicastega plodu, sadu]: b'rè:skòva, s'li:vòva kòš'či:ca

košek ▶ 'kò:šèk -ška m (⟨) košek [manjšalnica od koš]: 'kò:šèk č'rè:šèn

kôš - kôša :

1) pleten kôš se nosi na
hrbtu na oprtah (naramnicah);

2) v kôših iz kolčičkov se
in brez oprt se nosi hrana
živina (korek kar na rokah);

3) kôš, del telena (kurji kôš);

Kotel ob Kolpi

koš

A) kôšur - kôšarja - sam. m. sp.

jerbas, ki se nosi na glavi;
v kôšarji nosi k veli-
konvencionalnemu režim;

B) kôšara - e - sam. m. sp.

= se nosi na glavi ali v
rokah; v kôšari se nosijo
jabalca, krompir ali vsajška
hrana s poljo.

Kotel ob Kolpi

košar

košenica ▶ kôše'ni:ca -e ž (⟨) košenica |travnik, ki se
kosi enkrat na leto|: kôše'ni:cò smò pòkò'si:lè

košenje ▶ kôše'n'è -a s (⟨) **1.** košenje |glagolnik od
kositi| **2.** nepokošen travnik: d'rü:gè 'tè:dèn 'bò:mò
pòkò'si:lè 'iše 'tò: kô'se:n'è

košna gl. košnja

košnja ▶ 'kò:šna 'kôšnje: ž (⟨) košnja **1.** |delo, dejav-
nost, povezana s pospravljanjem trave|: 'kò:šnò
smò s'rè:čnò kò'n'ča:lè **2.** |glagolnik od kositi (s ko-
so)|: 'kò:šna je 'tešku 'dè:lò • 'pèjt f 'kò:šnò iti na
sezonsko delo na Hrvaško, kositi v Gorski Kotar ali
Hrvaško primorje

košta ▶ 'kò:šta -e ž (⟨) hrana, jed • 'bit na 'kò:štè uži-
vati kje redne dnevne obroke hrane

koštanje ▶ kôš'ta:n'è -a s (⟨) **1.** glagolnik od koštati /
stati, veljati/ **2.** stroški, izdatki

koštati¹ ▶ 'kò:štat -an dov. (⟨) pokusiti |dati v usta ali
popiti, pojesti majhno količino česa za ugotovi-
tev kakovosti zlasti glede na okus in aromo|: 'iše
'ni:sòn 'nič 'kò:štala

koštati² ▶ 'kò:štat 'kôšta:n nedov. (⟨) stati, veljati:
'kùlèkò 'tò: 'kôšta:?

košuta gl. jelenka

košutnik gl. licijan

kot ▶ 'kò:t -a m (⟨) kot |prostor med dvema stikajoči-
ma se stenama|: 'ka:mbrà 'ma š'tè:rè 'kò:te • 'vi:l'è
je pòs'ta:vò f 'kò:t ■ V rabi sta ledinski imeni
's'ta:rè 'kò:t in (na vprašanje »kje«) f "kò:tè.

kot gl. ko; kot da gl. anko

kotaliti gl. kregljati

kotanja gl. dol, škrapa

kotanjast gl. škrapast

kotel ▶ 'ko:tòu -tla m ⟨⟩ **kotel 1.** |velika kovinska posoda za kuhanje, segrevanje|: 'ko:tòu za p'ra:sce ▪ 'ko:tòu za ra'ki:jò 'pa:l't žganjarski **kotel 2.** |okrogla dolina s strmimi pobočji| ● 'ko:tòu 'nare:it napolniti **kotel s krmo za prašiče in ga pripraviti za kuhanje**

kotenina gl. bolhavec

kotiček ▶ kò'ti:čèk -čka m ⟨⟩ **kotiček** |manjšalnica od kot|

kotiti se gl. leči²

kotliček ▶ kòt'li:čèk -čka m ⟨⟩ **kotliček 1.** |manjšalnica od kotel| **2.** |posoda v štedilniku za gretje vode|: 'nal'ij 'vòdè: va kòt'li:čèk!

Kotnica ▶ 'kòt'ni:ca -e ž ⟨⟩ **Kotnica** |pritok Kolpe na Gorenji Žagi| ■ [K] **Ta pritok ima tri izvire – od tod tudi ime Kotnice, od katerih se pred izlivom v Kolpo dve strugi združita (ur.).**

kotnik gl. vinkelj

kov¹ ▶ 'kò:f 'kò:va -ò zaim. ⟨⟩ **kakšen 1.** |izraža vprašanje po kakovosti, lastnosti, značilnosti|: 'kò:ve 'far:be je g'vant? **2.** |izraža vprašanje po izbiri osebe ali stvari iz določene vrste|: 'kò:va 'ja:bòka 'mašte na 'vrtè? ▪ 'kò:va van'ge:lèja je 'bèla 'danas? kateri evangelij so brali? **3.** |izraža močno zaničanje, zavrnitev|: 'kò:f 'mò:š sè 'ti:, 'akò se 'tè:ga ne 'vü:paš! **4.** |izraža veliko mero ali stopnjo tega, kar določa samostalniki|: 'kò:va 'zi:ma je 'lè:tòs! **5.** |izraža začudenje, presenečenje|: 'kò:f š'kr'ak pa 'maš! ▪ 'bò:k se s'mi:l'è, 'kò:vò b'la:tò!

kov² ▶ 'kò:f 'kò:va -ò zaim. ⟨⟩ **kakšen** |izraža nedoločnost, poljubnost osebe ali stvari|: da bè 'sej 'kò:vò s'lü:žbò 'dò:bò! ▪ 'maš 'kò:vò svè'ta:lò pr' 'xi:šè?

kov³ ▶ 'kò:f 'kò:va -ò zaim. ⟨⟩ **kakršen** |za uvajanje stavka, ki določa osebo ali stvar v nadrednem stavku glede na kakovost, lastnost, značilnost|: 'kò:vò je 'mesu:, ta'kò:va je 'žü:pa

kov god ▶ 'kò:f gòt 'kò:va gòt 'kò:vò gòt zaim. ⟨⟩ **kakršen koli, kateri koli, kateri si bodi:** zapò'pè:vajte 'kò:vò gòt ve'se:lò pò'pè:fkò

kovač ▶ 'kòva:č kò'va:ča m ⟨⟩ **1.** **kovač** |kdor z udarci kladiva ali s strojnim stiskanjem oblikuje, obdeluje kovino|: 'kòva:č 'kü:je ▪ 'vičit se za kò'va:ča **2.** **bankovec ali kovanec za 10 par v drugi Jugoslaviji:** 'par kò'va:čef je pr'lò:žò

kovačev ▶ kò'va:čef -čeva -ò prid. ⟨⟩ **kovačev** |ki se nanaša na kovače|

Kovačevi ▶ 'kò'va:čevè -èx m mn. ⟨⟩ **Kovačevi** |hišno ime|: 'z'dò:lan'è i 'kò'va:čevè sò 'dè:lalé 'mèno ▪ pr' 'kò'va:čevèx

kovačica ▶ kòva'či:ca -e ž ⟨⟩ **kovačica** |kovačeva žena|

kovačija ▶ kòva'či:ja -e ž ⟨⟩ **kovačija, kovaštvo** |kovaška obrt|: kòva'či:ja 'dòbrò 'ne:se

kovačka ▶ kò'va:čka -e ž ⟨⟩ **ciklama** |rastlina z vijoličasto rdečimi dišečimi cveti, ki raste zlasti po jasah|: pòd 'g'rmòn 'ra:stejò kò'va:čke

kovačnica ▶ kò'va:čèncà -e ž ⟨⟩ **kovačnica** |delavnica, obrat za kovanje|

kovar če ▶ 'kò:var 'če in 'kò:vòr 'če zaim., mn. 'kò:var 'tè: in 'kò:vòr 'tè: ⟨⟩ **kakršen koli** |izraža poljubnost kakovosti, lastnosti, značilnosti osebe ali stvari|: 'da:i mè ma're:lò, na:i 'bò: 'kò:var 'če ▪ pr'nesè 'd'f, na:i 'bò:dò 'kò:var 'tè: ▪ 'ze:ü jò 'bò:n, na:i 'bò: 'kò:var 'če

kovaški ▶ kò'va:škè -a -ò prid. ⟨⟩ **kovaški** |ki se nanaša na kovače ali kovanje|: kò'va:škè 'mè:x ▪ kò'va:škò k'la:dèvò

kovaštvo gl. kovačija

kovati ▶ 'kò:vat 'kü:jèn nedov. ⟨⟩ **kovati 1.** |z udarci kladiva obdelovati kovino|: ma'ti:kò 'kò:vat **2.** |opremljati s kovinskim delom|: v'ra:ta 'kò:vat ● b'rü:nde 'kò:vat lenariti, postopati

kovček gl. kufer

kovčič gl. kufrček

koverta gl. kuverta

kovica gl. nitka

kovor če gl. kovar če

kovter ▶ 'ku:tèr -tra m ⟨⟩ [**kovter*], **prešita odeja** ● 'za:bjè 'ku:tèr skupki (zelenih) alg v stoječi vodi

kovtrc ▶ 'ku:tèrc -a m ⟨⟩ **prešita odejica** |manjšalnica od kovter|

koza ▶ 'ko:za -e ž ⟨⟩ **1.** **koza** |manjša domača žival s srpastimi rogovi, ki se goji zlasti zaradi mleka|: 'ko:za me'kè:če i s'ka:če **2.** mn. **koza** |kužna bolezen|: 'ko:ze 'cè:pèt proti kozam **3.** **stojalo v peči, na katerem je stal raženj, ko so pekli janjca** **4.** **lesen predmet, v katerega igralci pri pastirski igri mečejo palice, da bi ga prevrnili:** 'ko:zò je pòt'refò
■ gl. kozel

kozarček gl. glažek

kozarec gl. glaž

kozav gl. kozečev

kozečev ▶ 'kò:zèčef -čeva -ò prid. ⟨⟩ **kozav** |ki ima brazgotine od prebolelih koz|: 'kò:zèčef 'o:bras

kozel ▶ 'ko:zòu -zla m ⟨⟩ **kozel 1.** |kozji samec| **2.** **koza** |stojalo za žaganje drv| ● g'rè:mò se na 'koz:zla **kozo biti** |pastirska igra| ■ prim. koza

kozica ▶ 'ko:zèca -e ž ⟨⟩ **kozica** |manjšalnica od koza|: 'bè:la 'ko:zèca ■ |posoda/ gl. renja

koziti se ▶ 'kòzi:t se -i:n se nedov. ⟨⟩ **hrupno, razposajeno se zabavati, smejati**

- kozji** ▶ 'kɔ:zjə -a -ò prid. ⟨⟩ *kozji* |*ki se nanaša na kozo /žival/*: 'kɔ:zjə 'ro:k ■ *kozja brada /pri moškem/ gl. keca*
- kozlanje** ▶ kɔz'la:n'ɛ -a s ⟨⟩ *bruhanje* |izmetavanje iz želodca|
- kozlati** ▶ 'kɔzla:t -a:n nedov. ⟨⟩ *bruhati* |izmetavati iz želodca|: pò 'vi:n'ɛ je kɔz'la:la
- kozličanje** ▶ kɔz'ličan'ɛ -a s ⟨⟩ **1.** *glagolnik od kozličati se* **2.** *pastirska igra s kozo*
- kozličati se** ▶ kɔz'ličat se nedov. ⟨⟩ *igrati se pastirsko igro, pri kateri igralci mečejo v stoječ predmet (kozo) palice, da bi ga prevrnili: kɔz'ličalɛ sò se i zg'ɛbi:lɛ k'ra:ve*
- kozliček** ▶ kɔz'ličɛk -čka m ⟨⟩ *kozliček* |manjšalnica od kozel| ■ gl. kozličekc
- kozličekc** ▶ kɔz'ličɛkac -a m ⟨⟩ *kozliček* |manjšalnica od kozel|
- kozlovina** ▶ kɔz'lɔ:vɛna -e z ⟨⟩ *kozlovina* |kozje meso|: m'la:da kɔz'lɔ:vɛna
- kozolec** ▶ 'kɔzɔɯc kɔzɔɯca m ⟨⟩ *kozolec* |lesena, od strani odprta stavba za sušenje žita, krme|: šɛ'ni:cò 'dɛ:vaf 'kɔzɔɯc
- koža** ▶ 'kò:ža -e z ⟨⟩ **1.** *koža* |na telesu **a**) človeka|: 'kò:žò ɔ'dʒɯnt ▪ 'bɛ:la 'kò:ža **b**) živali|: 'kù:rja, s'vi:n'ska 'kò:ža ▪ 'ta: p'ra:sac 'ma 'taŋku 'kò:žò **2.** *koža* |odstranjena s telesa živali|: lɛ'si:čja 'kò:ža **3.** *usnje*: 'kɛ:sa is k'ra:vje 'kò:že **4.** *strjena plast na površini tekočih, redkejših snovi*: 'kò:ža na m'lɛ:kɛ smetana • 'kù:rja 'kò:ža *kurja polt* |zaradi mraza ali groze naježena koža| • ekspr. 'bit 'kʁva:f pòt 'kò:žò *nagnjen k strastem, materialnim užitkom*
- Koželič** ▶ 'kòžɛ:l'č -a m ⟨⟩ *Koželič* |ime naselja| ■ prim. Koželičan, Koželičanka, koželiški
- Koželec** ▶ 'kòžɛ'li:čan -a m ⟨⟩ *Koželičan* |prebivalec naselja Kuželič| ■ prim. Koželič
- Koželičanka** ▶ 'kòžɛl'ča:ŋka -e z ⟨⟩ *Koželičanka* |prebivalka naselja Kuželič| ■ prim. Koželič
- koželički** gl. koželiški
- koželiški** ▶ kòžɛ'li:čkɛ -a -ò prid. ⟨⟩ **kuželiški* |*ki se nanaša na Koželičane ali na naselje Koželič*| ■ prim. Koželič
- koželj** ▶ 'kòžɛ:l' kòžɛ:l'a m ⟨⟩ *star. koželj* |*pri kolovratu rogovicam podoben del kolovrata, na katerega se natakne kodelja*|: 'kulu s kòžɛ:l'en
- Koželj** ▶ 'kò:žel' -a m ⟨⟩ *Koželj* |ime naselja| ■ prim. Koželjec, Koželjka, koželjski
- Koželjčica** ▶ 'kòžɛ:l'čɛca -e z ⟨⟩ *Koželjka* |prebivalka naselja Kuželj| ■ prim. Koželj
- Koželjec** ▶ 'kòžɛ:l'c -a m ⟨⟩ *Koželjec* |prebivalec naselja Kuželj| ■ prim. Koželj
- Koželjka** ▶ 'kòžɛ:l'ka -e z ⟨⟩ *Koželjka* |prebivalka naselja Kuželj| ■ prim. Koželj
- koželjski** ▶ kòžɛ:l'skɛ -a -ò prid. ⟨⟩ *kuželjski* |*ki se nanaša na naselje Kuželj*| ■ prim. Koželj ☒ *V rabi sta ledinski imeni* 'kòžɛ:l'ska s'tɛ:na in 'kòžɛ:l'skɛ 'ja:rak.
- kožen** ▶ 'kòžɛ:n kòžɛ:na -ò prid. ⟨⟩ *kožnat* |*ki je iz kože*|: kòžɛ:na 'ka:pa
- kožica** ▶ 'kò:žɛca -e z ⟨⟩ *kožica* **1.** |*tanka koža*| **2.** |*manjšalnica od koža*| **3.** |*odrti koža manjše živali*|: 'pu:xòva 'kò:žɛca **4.** |*plavalna kožica*|: 'ra:ce 'ma:jò 'kò:žɛcò na 'no:gax
- kožnat** gl. kožen
- kožuh** ▶ 'kò:žɛx kòžù:xa m ⟨⟩ *kožuh* |*vrhnje oblačilo iz kože, navadno ovčje*|: 'kò:žɛx z 'rɔ:žamɛ
- kožuhovinar** ▶ kòžùxò'vi:nar -ja m ⟨⟩ *izdelovalec kožuhov*
- kožuhovinarica** ▶ kòžùxò'vi:narca -e z ⟨⟩ *izdelovalka kožuhov*
- krača** ▶ k'ra:ča -e z ⟨⟩ *krača* |*spodnji del noge pri prašiču*|: s'vi:n'ska k'ra:ča
- kračar** ▶ k'ra:čar -ja m ⟨⟩ *vzdevek za sv. Antona Puščavnika, zaščitnika domače živine, ki so mu ob godu (17. januarja) darovali svinjske krače*
- kračica** ▶ k'ra:čɛca -e z ⟨⟩ *kračica* |*manjšalnica od krača*|
- kračji** ▶ k'ra:čjɛ -a -e prid. ⟨⟩ *kračji* |*primernik od kratak*|: k'ra:čjɛ 'da:n ▶ **kračje** k'ra:čje prist. *kračje*: p'ri:dɛ 'ka:j, da 'nan 'bɔ: k'ra:čje| *kratkočasneje, bolj zabavno* ■ prim. kratek
- kradljiv** ▶ k'radl'i:f krad'l'i:va -ò prid. ⟨⟩ *kradljiv* |*ki (rad) kradel*|: krad'l'i:vò 'dɛ:te
- kradljivec** ▶ krad'l'i:vac -l'i:fca m ⟨⟩ *kradljivec, tat*: 'ta: 'fant je 've:lɛk krad'l'i:vac
- kradljivka** ▶ krad'l'i:fka -e z ⟨⟩ *kradljivka, tatica*
- kragulj** gl. jastreb
- kraguljčki** gl. reškac
- kraj** ▶ k'raj k'ra:ja m ⟨⟩ **1.** *kraj, naselje*: 'dòma:č k'raj **2.** *kraj* |*del zemeljske površine*|: 'tù:jɛ k'rajɛ **3.** |*izraža največjo oddaljenost od a*) središča|: pʁ k'rajɛ 'bɔ:dɛ! **b**) *izhodišča, začetka*|: 'začɛt ɔt k'ra:ja **4.** |*izraža visoko stopnjo*|: dɔ k'ra:ja je ɔ'pɛ:šaj ▪ 'sù:kn'ò je dɔ k'ra:ja ɔb'no:sò **5.** *začetek* |*izraža nastop dejanja*|: ɔt k'ra:ja mɛ je s'lò 'dòbrò ▪ ɔt k'ra:ja je 'bi:ɯ pòs'lù:šɛn sprva **6.** *konec* |*izraža približevanje prenehanju dejanja*|: 'lɛ:tò g'rɛ: x k'rajɛ • 'pɛjt x k'rajɛ *bližati se koncu življenja* • ɔt k'ra:ja dɔ 'ko:nca ves čas • xʁ'mɛtùm je pʁ k'rajɛ *koruza je pospravljena* • pʁ 'ɛ:nɛn k'rajɛ 'maš p'raf po eni strani • ɔt 'six 'ko:nɛf i k'rajɛf *od vsepovsod* • 'se ɔt k'ra:ja 'mɔ:reš 'pòvet vse moraš povedati • 'pɛjt x k'rajɛ *bližati se koncu življenja* ■ prim. odkraja
- krajcati** ▶ k'ra:ɟat -an nedov. ⟨⟩ *križati* |*biti speljan*,

voditi, navadno pravokotno, čez kaj podolgovatega]: 'česte se k'ra:ɨcǎjǒ

krajček ▶ k'ra:ɨčĕk -a m (⟨) *krajček* |manjšalnica od *krajec*]: k'ra:ɨčĕk k'rū:xa

krajda ▶ k'ra:ɨda -e ž (⟨) *kreda* |za pisanje (po šolski tabli): s k'ra:ɨdǒ 'pi:šejǒ i čeč'ka:jǒ

krajec ▶ k'ra:ɨc -a m (⟨) *krajec* **1.** |kos (kruha)]: 've:lĕk k'ra:ɨc k'rū:xa **2.** *delček, košček*: k'ra:ɨc 'zeml'ĕ: ▪ na 'tĕstĕn k'ra:ɨcĕ 'nič ne 'ra:ste • 'přvĕ, 'za:ɨdn'ĕ k'ra:ɨc prvi, *zadnji krajec* |luna, ko je viden njen desni ali levi del površine| ■ *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime f* *k'ra:ɨcĕ ('ra:stejǒ x'lo:je). – *V tem gozdu so bile nekoč vislice (Matija Žagar, Kostel in Kostelci (2013), str. 18) (ur).*

krajnik gl. škvorc

krajši gl. kračji

krak ▶ k'ra:k -a m (⟨) *krak* |zadnja noga pri žabij]: 'za:bjĕ k'ra:k • f 'ka:lĕ je 'pu:nǒ 'za:bjĕx k'ra:kǒf *žabjega mresta* |jaje dvoživk v kepah, vrvicah ali posamezno odloženih v vodo|

krakati ▶ k'ra:kat -an nedov. (⟨) *krakati* |oglašati se z glasom kra]: v'ra:na k'ra:ka

krakoriti ▶ k'ra:korĕt -ĕn nedov. (⟨) *oglašati se s kratkimi, zateglimi glasovi*: kǒ:kǒ:šĕ k'ra:korĕjǒ

kralj ▶ k'ra:l' -a m (⟨) *kralj* **1.** |vladar]: k'ra:l' je xm'rǒ **2.** |igralna karta]: 'sřĕnĕ k'ra:l' • k'ra:l' *mat'ja:š *kralj Matjaž* |pravljična oseba, ki predstavlja pravičnega, dobrega vladarja| • s've:tĕ t'ri: k'ra:l'ĕ *sveti trije kralji* |trije modreci, ki so se prišli poklonit novorojenemu Kristusu; praznik v spomin na ta dogodek 6. januarja|

kraljev ▶ k'ra:l'ĕf kral'ĕ:va -ǒ prid. (⟨) *kraljev* |ki se nanaša na kralja]: kral'ĕ:va 'ga:rda

kraljevati ▶ kral'ĕ:vat -l'ü:jen nedov. (⟨) *kraljevati* |biti kralj, vladati kot kralj]: 'ta: k'ra:l' s'la:bǒ kral'ü:je

kraljevina ▶ kral'ĕ'vi:na -e ž (⟨) *kraljevina* |država, ki ji vlada kralj]: s'ta:ra *jugǒs'la:vĕja je 'bĕla kral'ĕ'vi:na

kraljevo ▶ kral'ĕ:vǒ -a s (⟨) *sveti trije kralji* |praznik 6. januarja|

kraljica ▶ kral'i:ca -e ž (⟨) *kraljica* **1.** |vladavica]: aŋg'lĕ:ška kral'i:ca **2.** |kraljeva žena|

kraljiček ▶ kral'i:čĕk -ĕka m (⟨) *taščica* |majhna ptica pevka z rjavo rdečim oprsjem in čelom|

kraljičina ▶ kral'i:čĕna -e ž (⟨) *kraljičina* |kraljeva hĕi|

kraljična gl. kraljičina

kramar ▶ k'ra:mar -ja m (⟨) *kramar* |trgovec s cenenim, navadno drobnim blagom|

kramarica ▶ k'ra:marca -e ž (⟨) **1.** *kramarica* |trgovka s cenenim, navadno drobnim blagom| **2.** *kramarjeva žena*

kramariti ▶ k'ra:ma:rĕt -ĕn nedov. (⟨) **1.** *določiti vozilu smer z nogami*: 'ku:la k'ra:ma:rĕt **2.** *ekspr. stikati, brskati*: pǒ 'xi:še, pǒ o'ma:rĕ k'ra:ma:rĕt ■ prim. navijati

kramp ▶ k'ramp k'ra:m̩pa m (⟨) *kramp* |orodje za kopanje, navadno s sekalom in konico]: k'ramp ōb'na:dĕt

krampus ▶ k'rampus -a m (⟨) *pecivo za Miklavža v obliki parkeljna*

krancelj ▶ k'ra:ncĕl' -cl'a m (⟨) *venec* |iz cvetja, vej, zelenja spleten izdelek v obliki kroga, obroča ali podolgovate oblike]: k'ra:ncĕl' p'l'ĕst

Kranj ▶ *k'ra:n' -a m (⟨) *Kranj* |slovensko mesto]: is *k'ra:n'a smǒ se 'mi:mǒgrede s'ta:vĕlĕ v *l'ub'l'a:nĕ

Kranjec ▶ *k'ra:nc -a m (⟨) *Slovenec, zlasti prebivalec s področja severno od Morave*

Kranjica ▶ *k'ra:n'i:ca -e ž (⟨) *Slovenka, zlasti prebivalka s področja severno od Morave* • *k'ra:nc *k'ra:n'i:cǒ p'ra:ša – / »ke: 'bǒ: l'ju:trĕ 'ma:ša?« / 'gǒ:rĕ na *tř'sa:tĕ, / př *ma'ri:jĕ z'la:tĕ

kranjski ▶ k'ra:n'skĕ -a -ǒ prid. (⟨) • k'ra:n'ska šp'ra:xa *slovenski govori severno od Morave* • k'ra:n'ska xara'mǒ:nĕka *vrsta diatonične harmonike* ▶ **kranjsko** k'ra:n'skǒ prist. • pǒ k'ra:n'skǒ 'gǒvo:rt *govoriti katerega od slovenskih govorov severno od Morave* • za'tĕ:gne pǒ xř'va:ckǒ, pǒ k'ra:n'skǒ *njegova govorica spominja na hrvaščino, na katereraga od slovenskih govorov severno od Morave*

krasiti gl. kinčati, venčati

krasota ▶ kra'so:ta -e ž (⟨) *krasota* |(izredna) lepota]: ne'bĕ:ška kra'so:ta

krasta gl. grinta

krastača gl. krota

krasti ▶ k'rast k'ra:den nedov. (⟨) *krasti* |jemati kaj s prisvojitvenim namenom na skrivaj in brez dovoljenja in vednosti lastnika]: 'dřva sǒ k'ra:lĕ • přeg. 'dǒ: 'la:že, 'ta: i k'ra:de *lažnivemu človeku se pripisuje tudi tatvina*

krastica gl. grintica

krat ▶ k'rat prist. (⟨) *krat* |izraža množenje]: d'va: k'rat 'pĕ:t

kratek ▶ k'ra:tak -tka -ǒ prid. (⟨) *kratek* **1.** |ki ima med skrajnima koncema razmeroma majhno razsežnost]: k'ra:tak s'til' ▪ k'ra:tka 'sü:kn'a ▪ k'ra:tkǒ pǒ'lĕ:mǒ **2.** |ki je po obsegu omejen, zgoščen]: k'ra:tkǒ 'pi:smǒ **3.** |ki traja malo časa]: pǒ'zi:mĕ je 'da:n k'ra:tak • 'bit k'ra:tkĕga pǒg'lĕ:da *kratkoviden* ▶ **kratko** k'ra:tkǒ prist. *kratko*: k'ra:tkǒ pǒst'ri:žen ▶ **kratki** k'ra:tkĕ -a -ǒ sam.: na k'ra:tkǒ př've:zat ▪ 'dřva na k'ra:tkǒ 'ža:gat ▪ pret k'ra:tkĕm smǒ se sas'ta:lĕ *pred malo časa* ■ prim. kračji

kratkočasen ▶ kratkǒč'a:sĕn -sna -ǒ prid. (⟨) *kratkoča-*

sen |ki povzroča, ustvarja kratkočasje|: kratkô-
'ča:sèn muzè'ka:m ▶ **kratkočasno** kratkô'ča:snò pri-
sl. *kratkočasno*: kratkôča:snò mè je

kratkoviden ▶ kratkô'vi:dèn -dna -ò prid. (⟨) *kratko-
viden* |ki dobro vidi samo bližnje predmete|: b'rat
je kratkô'vi:dèn

krava ▶ k'ra:va -e ž (⟨) *krava* |odrasla samica gove-
da|: k'ra:vò je prò'da:la • 'bit 'pija:n kò k'ra:va zelo
pijan • 'èmèt 'je:zèk ('duk) kò k'ra:va 'rè:p (*rad*)
veliko govoriti, opravljati; biti zelo odrezav, piker
• ekspr. 'ni:smò s'kü:paj k'raf 'pa:slè po položaju,
stanu si nisva enaka

kravata ▶ kra'va:ta -e ž (⟨) novo *kravata* |(modni) do-
datek, navadno k moški obleki, ki se namešča pod
ovratnik srajce|: pòs'ta:vl'a se z 'nuvu kra'va:tò ■
gl. pinkeljc

kravati ▶ k'rvat -an nedov. (⟨) ekspr. *poležavati, lenariti*:
dò 'pudan je kra'va:la

kravetina ▶ kra'vetèna -e ž (⟨) **1.** slabš. *velika in nero-*
dna krava **2.** slabš. *velik, neroden človek*

kravica ▶ k'ra:vèca -e ž (⟨) ekspr. *kravica* |manjšalnica
od krava|: 'tò: je pa 'dòbra k'ra:vèca

kravjak ▶ k'ra:vjak -a m (⟨) *kravjak* |goveji, zlasti
kravji iztrebek|

kravji ▶ k'ra:vjè -a -e prid. (⟨) *kravji* |ki se nanaša na
krave|: k'ra:vje m'le:kò ▪ k'ra:vjè z'vo:nc ■ **kravji**
zvonec gl. blengetec, blongača

krbač ▶ 'kr̥ba:č kr̥'ba:ča m (⟨) *korobač* |biču podobna
priprava iz spletenih šib, jermenov, vrvi za udarja-
nje|: dò'bi:la jèx je s kr̥'ba:čen

krbačiček ▶ kr̥ba'čičèk -čka m (⟨) *korobaček* |manj-
šalnica od krbač|

kranje ▶ 'kr̥can'e -a s (⟨) ekspr. *nakladanje, nalaganje*
krcati ▶ 'kr̥cat -an nedov. (⟨) ekspr. *nakladati, nalagati*:
ne 'kr̥caj 'tülèkò na 'ta:'ar ▶ **krcati se** 'kr̥cat se
grmaditi se, kopiciti se: òb'la:kè se 'kr̥cajò ■ prim.
krnjiti, krpati

krcljast ▶ 'kr̥cl'ast -a -ò prid. (⟨) *čokat, tršat*: 'kr̥cl'ast
č'lo:vèk

krč ▶ 'kr̥č 'kr̥ča m (⟨) *krč* |nehoteno, boleče delovanje
mišic, pri katerem se spremeni zlasti njihova na-
petost|: 'kr̥čè me je 'pr̥jèu ▪ 'kr̥č va 'no:gè ■ gl. fras

krčati ▶ 'kr̥čat -i:n nedov. (⟨) za petelina, kokljo *oglašati se s*
svarilnim glasom krr

krčiti¹ ▶ 'kr̥čèt -èn nedov. (⟨) *krčiti* |spravljati v polo-
žaj, ko sosednji deli med seboj tvorijo kot|: 'nògò:
'kr̥čèt ▶ **krčiti se** 'kr̥čèt se *krčiti se* |postajati po
obsegu manjši|: 'rò:bača se 'kr̥čè • ekspr. 'da:n se
'kr̥čè krajša

krčiti² ▶ 'kr̥čèt -èn nedov. (⟨) *krčiti* |odstranjovati, trebi-
titi|: 'ka:man'e 'kr̥čèt

krčiti se gl. grbiti se, krčiti¹

krčma gl. birtija

krčmar gl. birt, birtaš

krčmarica gl. birtinja, birtašica

kreblja ▶ k'rè:bl'a -e ž (⟨) **1.** *greblja* |priprava za raz-
grebanje žerjavice, pepela| **2.** ekspr. *šepast, sključen*
človek ali žival: 'ne bo:š 'kü:pò ta'kò:vò k'rè:bl'ò ▪
kot zmerljivka 'ti sè ena k'rè:bl'a

krebljast ▶ k'rè:bl'ast -a -ò prid. (⟨) *krevljast* |kriv, ne-
raven|: k'rè:bl'asta 'vè:ja ▪ k'rè:bl'aste 'nògè: ▪ 'tèsta
'ja:blana je k'rè:bl'asta

krebljati ▶ k'rebl'at kreb'l'a:n nedov. (⟨) **1.** [**krevlja-
ti*], [**krevsati*] |počasi, težko, nerodno hodi-
ti|: k'rebl'au je za b'la:gòn **2.** slabš. *po nepotreb-
nem, brez cilja kod hoditi in si kaj ogledova-
ti ter ob tem vzbujati nejevoljo* • v otroški zbadljivki
''andre 'b'la:š, / 'kan kreb'l'a:š? - / ''nò:va 'sè:la
pò pe'pè:la, / na 'ba'ni:jò pò ra'ki:jò, / ''nò:vò
'mè:stò pò ne'vè:stò

krebljica ▶ k'rè:bl'ca -e ž (⟨) *grebljica* |manjšalnica od
kreblja /priprava|

kreda gl. krajda

kredenca ▶ gre'dè:nca -e ž (⟨) *kredenca* |kos pohi-
štva, podoben omari, navadno za posodo in pri-
bor|

kredit ▶ kre'dit -a m (⟨) *ugled, veljava, zaupanje*:
'o:na 'ni:ma pr̥ 'me:nè 'nič kre'di:ta

krejljati ▶ k'regl'at -an nedov. (⟨) *kotaliti* |premika-
ti predmet po površini tako, da se vrtili okoli svoje
osi|: 'pa:n' k'regl'at

kreha ▶ k'rè:xa -e ž (⟨) *črni trn* |trnat grm z belimi
cveti in koščičastimi plodovi|: na k'rè:xò sòn se
'na:bò ■ gl. krehovica, trnovica

krehanje ▶ k'rè:xan'e -a s (⟨) ekspr. [**krehanje*] |glagol-
nik od krehati|

krehati ▶ k'rè:xat -an nedov. (⟨) ekspr. *hripavo, ne pre-
močno kašljati*: 'več 'ò:sòn 'da:n k'rè:xamò

krehovica ▶ k'rè:xòvèca -e ž (⟨) **1.** *črni trn* |trnat
grm z belimi cveti in koščičastimi plodovi| **2.** *plod*
črnega trna: k'rè:xòvèce sò 'ki:sèle ■ gl. kreha ■
☒ *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime pr̥*
'k'rè:xòvècac.

krelijot gl. kreljut

kreljut ▶ k'rel'òt k'rel'òtè ž (⟨) *kreljut, perut*: 'ti:ča,
'kü:rja k'rel'òt ▪ k'rel'òtè 'a:ngèl'a

kremen ▶ k're:men kre'mè:na m (⟨) • 't̥rt kò k're:men
'kò:st zelo trd ■ gl. kresec

krempelj gl. grampelj

krepanec ▶ k'repanc -a m (⟨) ekspr. [**lenuh*], [**zanikr-
než*] |len, zanikrn človek|

krepanka ▶ k'repaŋka -e ž (⟨) ekspr. *lena, zanikrna*
ženska

krepati¹ ▶ k'repat -an dov. (⟨) [**krepati*] **1.** pri živalih po-

giniti]: 'ma:čka je k'repala **2.** nizko *umreti* ► **krepan** k'repan -a -ò *deležnik od krepati*: k'repana k'ra:va
 ● kot psovka m'ɾxa k'repana *lenoba lena* ● 'danas sòn kò k'repana 'vera *popolnoma neuspešen, neuporaben, neučinkovit*

krepati² ► k're:pat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** pri živalih *poginjati* |*drug za drugim poginiti*]: p'ra:scè 'jaku k're:pajò **2.** nizko [**poginjati*], *umirati*

krepavati ► kre'pa:vət -an nedov. ⟨ ⟩ pri živalih [**krepavati*], *poginjati* |*dolgo umirati*]: k'ra:va je 'du:gò kre'pa:vala

krepel ► k'repe:ɥ kre'pe:lè ž ⟨ ⟩ *krepelce, krepolec*: k'repe:ɥ je 'vr̥gla va 'kòkò:š

krepelce gl. krepel, oceppek

krepolec gl. krepel, oceppek

krepiti gl. jačati

krepniti ► k're:pənt -pnen dov. ⟨ ⟩ [**krepniti*] **1.** pri živalih *poginiti*: 'te:le je k'repplò **2.** nizko *umreti* ► **krepnjen** k're:pn'en -a -ò **1.** *deležnik od krepniti*: k're:pn'en 'pas **2.** ekspr. *izčrpan, obnemogel*: òd vro'či:ne smò 'si k're:pn'enè

krepota ► k'repòta -e ž ⟨ ⟩ ● kot psovka k'repòta k'repana! *lenoba lena!*

kres ► k'rè:s -a m ⟨ ⟩ *kres 1.* |*velik ogenj, ki se prižge zvečer pred praznikom sv. Janeza Krstnika, navadno na vzpetini*]: kre'sò:ve 'kù:rèjò **2.** |*dan, ko se praznuje začetek poletja, 24. junij*]: zgò'di:lò se je ò k'rè:sè ● ò k'rè:sè se 'da:n ò'bè:sè *po 24. juniju se začnejo dnevi krajšati* ■ K *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime pr̥ 'k'rè:sè.*

kresati ► k're:sat k're:šən nedov. ⟨ ⟩ **1.** *kresati* |*tolči, udarjati s čim ob kaj trdega tako, da pride do trenja in nastanejo iskre*]: 'ka:man k're:sat **2.** (*pri hoji*) |*nogo tolči ob svojo drugo nogo*: s 'xla:čamè k're:šè **3.** ekspr. [**kresati*], *počasni, težko hoditi*: 'kan pa k're:šèš?

kresec ► k're:sac -sca m ⟨ ⟩ *kresilni kamen, kremen*

kresen gl. ivanjski

kresilo ► kre'si:lò -a s ⟨ ⟩ *kresilo, preprost vžigalnik*

kresnica ► kres'ni:ca -e ž ⟨ ⟩ **1.** *kresnica* |*majhna žuželka s svetilnim organom na spodnji strani zadka*]: kres'ni:ce 'lè:tajò **2.** *kresnica* |*dekle, ki v kresni noči z obhodi in obrednim petjem prosi za dobro leto*]: kres'ni:ce sò 'lipu: pò'pè:vale **3.** *ivanjščica* |*travniška rastlina z belimi in rumenimi cveti v koških*]

kresniti ► k're:sənt -snen dov. ⟨ ⟩ **1.** *kresniti* |*močno udariti, podrgniti ob kaj trdega*] **2.** ekspr. [**kresniti*], *udariti*: s 'pa:l'cò ga je k're:snò ► **kresniti se** k're:sɿt se *udariti se, zadeti se*: va p'rak se je k're:sɿla

kresovati ► kre'so:vət -'sü:jen nedov. ⟨ ⟩ *kresovati* |*pra-*

znovati kresni dan zvečer pred tem dnem]: 'fa:ntè i dèk'lè:ta sò kresò'va:lè

kreš ► k'rè:š k're:ša m ⟨ ⟩ *v rasti zaostalo drevo ali grm*: pò'sè:cè 'ta: k'reš!

krevljast gl. krevljast

krevljati gl. krevljati

krevsati gl. krevljati

krhak gl. krhek

krhati ► k'ɾxət -an nedov. ⟨ ⟩ *krhati* |*delati, povzročati, da rezilo izgublja ostrino*]: 'no:žèč 'k'ɾxət na 'ka:manè

krhek ► 'k'ɾxak -xka -u prid. ⟨ ⟩ *krhek* |*ki se (rad) lomi, drobi*]: 'k'ɾxak 'lè:s ▪ 'k'ɾxka 'kò:st ▪ 'k'ɾxku 'ja:bòkò

krhelj gl. reženj

krhlika gl. tršljika

kri gl. krv

kričanje gl. larma, larmanje, večanj, večanje

kričati gl. larmati, šrajati, večati

krigelj ► k'ri:gèl' -gl'a m ⟨ ⟩ *vrček za pivo*: š'tè:rè k'ri:g'l'e 'pi:ve je 'ispiɥ

krih gl. kruh

krikanje ► k'ri:kan'e -a s ⟨ ⟩ **1.** *vriskanje, ukanje*: 'fa:ntò(f)skò k'ri:kan'e se 'čü:je **2.** *zmeda, direndaj*: 'tò: je p'ra:vò k'ri:kan'e

krikati ► k'ri:kət k'ri:čən nedov. ⟨ ⟩ *vriskati, ukati*: 'na:šè 'fa:ntè k'ri:čèjò

krikavec gl. krikec

krikec ► k'rikac -kca m ⟨ ⟩ *muren, krikavec*: k'rikac je s'm'ɾknò v 'lù:kn'ò

krilace gl. krilce

krilce ► k'rilace -a s ⟨ ⟩ *krilce* |*manjšalnica od krilo /žensko oblačilo/*: v ljudski pesmi Marija in brodnik 'ma'ri:ja z'g'rne k'rilace, / na'ra:vnòst g're: čez 'jèzèrce ■ gl. kiklica

krilo ► k'ri:lò -a s ⟨ ⟩ [**krilo*], (*žensko*) *naročje*: f k'ri:lè je p'ne:sla 'ja:bòka ■ *krilo* /*oblačilo*/ gl. kika; spodnje krilo gl. notranjka

kripa ► k'ripa -e ž ⟨ ⟩ *preprost voz*: s k'ripò sò se p'ɾp'e'l'a:lè

kripelj ► k'ripèl' -pl'a m ⟨ ⟩ *invalid, pohabljenec*: d'va: k'ripl'a sò se sas'ta:lè

kripica ► k'ripèca -e ž ⟨ ⟩ *manjšalnica od kripa*

krispan ► k'rispan -a m ⟨ ⟩ *božično drevesce*: 'ja:bòka na k'rispanè

kristijan gl. kristjan

kristijanka gl. kristjanka

kristjan ► krist'ja:n -a in kristè'ja:n -a m ⟨ ⟩ *kristjan* |*pripadnik krščanske vere*]

kristjanka ► krist'ja:nka -e in kristè'ja:nka -e ž ⟨ ⟩ *kristjanka* |*pripadnica krščanske vere*]

Kristos ► 'k'ri:stòs -a m ⟨ ⟩ *Kristus 1.* |*učlovečeni Bog*]: 'k'ri:stòs 'nas je òd'rè:šò **2.** |*kip ali podoba,*

ki tega predstavlja): 'tò: je 'lè:p 'k'ri:stòs **3.** [izraža strah, vznemirjenjè]: 'k'ri:stòs, 'kaj 'bò: iz 'nas!

Kristus gl. Kristos

krištal ▶ k'rištau – m () • 'nebò je 'ja:snò kò k'rištau zelo

kritizirati ▶ kritè'zè:rat -an nedov. () *kritizirati* |negativno ocenjevati kaj|: 'òn 'se kritè'zè:ra

kriv ▶ k'ri:f k'ri:va –ò in k'ri:vu: prid. () *kriv* **1.** |ki je povzročil kaj slabega, neprijetnega, nezaželenega|: k'ri:f nes'rè:če • 'o:na je 'tè:ga k'ri:va **2.** |ki ni v skladu z dejstvi|: k'ri:va p'r'sè:ga *kriva izpoved zapriseženega* • k'ri:va 'kò:st *kost med stegnom in hrbtnico pri prašiču* • za pripadnike določene krščanske veroizpovedi k'ri:va 'vè:ra *kriva vera* |vera, ki je zaradi nepriznavanja kake dogme druga, drugačna| • ekspr. k'ri:vò 'kulu *nezanesljiv, neznačajan človek* ▶ **krivo** k'ri:vu: prisl. *krivo* • da tè 'ne bò: k'ri:vu: *da ne boš zameril, da ne boš užaljen* ■ /neraven/ gl. krivandast

krivanda ▶ kri'va:nda –e ž () **1.** *sanica* |vsaka od drsnih ploskev sani, sank|: kri'va:nde je òp'te:sau **2.** ekspr. *človek, ki ima noge po obliki podobne črki O* ■ [R] *krivanda*

krivandast ▶ kri'va:ndast –a –ò prid. () *kriv, neraven* **1.** |ki je tak zaradi svojega namena|: kri'va:ndasta 'sa:bl'a • kri'va:ndastò 'kòsje **2.** |ki nima naravne, pravilne oblike|: kri'va:ndaste 'nòge:

krivandati ▶ kri'va:ndat –an nedov. () *vijugati, opotekaje se hoditi*: 'pija:nc kri'va:nda pò 'cè:stè ▶ **krivandati se** kri'va:ndat se *kriviti se* |dobivati krivo obliko|: 'lè:s, 'vè:ja se kri'va:nda • 'nòge: se mè kri'va:ndajò

krivda ▶ k'ri:vda –e ž () *krivda* |vzrok za kaj slabega, neprijetnega, nezaželenega| • 'tò: je n'e'gò:va k'ri:vda *tega je on kriv*

krivec ▶ k'ri:vac k'ri:fca m () *krivec* |kdor je kriv česa|: p'ra:vè:ga k'ri:fca sò 'na:šlè

krivica ▶ kri'vi:ca –e ž () *krivica* |dejanje, ki koga prizadene|: kri'vi:cò mè je na'rè:dò

krivičen ▶ kri'vi:čèn –čna –ò prid. () *krivičen* |ki se nanaša na krivico|: 'tò: je kri'vi:čèn gòs'pòda:r

kriviti ▶ k'ri:vi:t –i:n nedov. () *kriviti, dolžiti*: 'že:nò je k'ri:vi:u le'no:be ■ /dajati krivo obliko/ gl. zvijati; kriviti se gl. krivandati

krivoverec ▶ krivò'vè:rc –a m () za pripadnike določene krščanske veroizpovedi *krivoverec* |kdor je zaradi nepriznavanja kake dogme druge, drugačne vere|

križ ▶ k'ri:š k'ri:ža m () **1.** *križ* |naprava iz dveh tramov, lat. položenih pravokotno drug čez drugega|: 'p'rbit na k'ri:š **2.** *križ* |ta naprava, s podobo Kristusa ali brez nje, kot simbol krščanstva|: na 'zi:dè je 'vi:sò k'ri:š • k'ri:š na g'ro:bè • k'ri:š p'r p'òtè **3.**

križ |gib z roko ali s predmetom v obliki te naprave|: na 'cè:lè je na'rè:dò k'ri:š **4.** ekspr. [**križ*] |trpljenje, težava, skrb|: š 'n'i:n je 've:lèk k'ri:š **5.** ekspr., za določanje starosti [**križ*] |deset let, desetletje|: 'nò:sè 'več 'o:smè k'ri:š **6.** (*koruzni*) *lat* • 'r'è:č k'ri:š *mednarodna humanitarna organizacija* • ekspr. 'sak 'ma s'vo:ji k'ri:š *trajno večjo skrb, težavo* • k'ri:š 'dè:nè 'na:se *pokrižaj se* ■ gl. križice [K] *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime p'r 's'tè:vènkèn k'ri:žè.*

križanje¹ ▶ k'ri:žan'e –a s () *križanje* **1.** |mučenje in usmrnitev na križu|: 'k'ri:stòsòvò k'ri:žan'e **2.** |delanje križa, križev|: k'ri:žan'e na 'cè:lè

križanje² ▶ križan'e –a s () *križišče* |prostor, kjer se križata navadno dve poti, cesti|: na križan'e smò se sas'talè

križati ▶ k'ri:žat –an nedov. () *križati* **1.** |mučiti in usmrtiti s pribijanjem, vezanjem na križ|: 'p'rve krist'ja:ne sò k'ri:žalè **2.** |z gibom roke ali predmeta delati znamenje križa|: k'ri:ža ga na 'cè:lè **3.** |biti speljan, voditi čez kaj sploh|: 'cè:sta k'ri:ža š't'rèkò ▶ **križati se** k'ri:žat se *križati se* |z gibom roke ali predmeta delati si križe|: f 'cè:rkvè se k'ri:žamò ■ gl. krajcati

križec ▶ k'ri:žac k'ri:šca m () **1.** *križec* |manjšalnica od križ| **2.** *križec* |(vojaško) odlikovanje v obliki križa|: že'lè:žèn k'ri:žac je 'dò:bò **3.** (*jelkova*) *rogovilica, na katero se nabirajo gozdne jagode* **4.** *prašni cvet koruze* ■ prim. perčin

križev ▶ k'ri:žef –ževa –ò prid. () *križev* |ki se nanaša na križ| • k'ri:žef 'pò:t *upodobitev Kristusove poti na Golgoti*

krivanda

križevo ▶ k'ri:ževò -a s ⟨⟩ *vnebohod* |praznik štirideseti dan po veliki noči|: na k'ri:ževò 'ni:smò 'dè:laè
križevski ▶ kri'že:vskè -a -ò prid. ⟨⟩ *ki se nanaša na križevo*: kri'že:vskè 'tè:dèn
križice ▶ k'ri:žèce -žèc ž mn. ⟨⟩ *križ* |predel ob spodnjem delu hrbtenice|: k'ri:žèce me b'òli:jò
križišče gl. križanje², razkrižje
krkoski gl. krkovski
Krkovčanka gl. Krkovčica
Krkovčica ▶ "kṛkòfčèca -e ž ⟨⟩ *Krkovčanka* |prebivalka naselja Krkovo nad Farò| ■ prim. Krkovo
Krkovec ▶ "kṛkòvac "kṛkòfca m ⟨⟩ *Krkovec* |prebivalec naselja Krkovo nad Farò| ■ prim. Krkovo
Krkovi ▶ "kṛkòvè -èx m mn. ⟨⟩ *Krkovi* |hišno ime|: 'du:ma sòn pṛ "kṛkòvèx ■ prim. Krkovo
Krkovo ▶ "kṛkòvò -a s ⟨⟩ *Krkovo nad Farò* |ime naselja|: pòt "kṛkòvèn ■ prim. Krkovec, Krkovčica, krkovski
krkovski ▶ 'kṛkòskè -a -ò in 'kṛkòfskè -a -ò prid. ⟨⟩ *krkovski* |ki se nanaša na Krkovce ali na naselje Krkovo nad Farò| ■ prim. Krkovo
krkrati ▶ 'kṛkrat -an nedov. ⟨⟩ *dajati glasove kot voda pri močnem vretju*: 'ka:ša 'kṛkra v 'lo:ncè ▪ ž'ga:ncè kṛk'ra:jò
krlajsati ▶ kṛ'laj'sat -an nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *rezati, sekati velike kose*: k'rèx kṛ'laj'sat **2.** ekspr. *gugajoč se hoditi z velikimi koraki*: pò 'pò:tè je kṛ'laj'sau ▪ 'ko:sac kṛ'laj'sa ob meji ne kosi naravnost
krlj ▶ 'kṛlṛ 'kṛl'a m ⟨⟩ *krlj* |hlod (za predelavo na žagi)|: 'kṛl'è sò jò s'ti:snlè ▪ 'kṛl'è 'bò: 'pe:l'au na 'ža:gò ▪ na'la:gat 'teškè: 'kṛl'è ▪ 'navlèč 'kṛl'ef ▪ 'bü:kòve 'kṛl'è je pṛ'čel'ò
krma ▶ 'kṛma -e ž ⟨⟩ *krma* |hrana za živino|: 'le:tos 'bò: 'ma:lò 'kṛme ■ gl. futer
krmeželj ▶ kṛ'me:žel' -l'a m ⟨⟩ *krmeželj* |izcedek očesnih žlez, navadno strjen in pomešan z gnojem|: kṛ'me:žel' òb'ri:sat
krmežljav gl. krmežljiv
krmežljiv ▶ kṛmež'l'i:f -l'i:va -ò prid. ⟨⟩ *krmežljiv* |ki ima krmežlje|: kṛmež'l'i:ve 'uči
krmiti gl. futrati
krnadelj ▶ kṛ'nadèl' -dl'a m ⟨⟩ ekspr. *velik kos*: kṛ'na:dèl' k'rù:xa
krnja ▶ 'kṛn'a -e ž ⟨⟩ slabš. *stara, sitna ženska*
krnjiti se ▶ 'kṛn'èt se -èn se nedov. ⟨⟩ ekspr. *grmaditi se, kopiciti se*: òb'la:ké se 'kṛn'èjò ■ prim. krcati, krpiti
krnkati ▶ 'kṛŋkat -an nedov. ⟨⟩ *oglašati se s kratkimi, zamolklimi glasovi*: p'ra:scè 'kṛŋkajò
kroncini ▶ k'ro:cènt -cnen dov. ⟨⟩ ekspr. *nerodno, stežka leči, sest*: k'ro:cnò je na 'pò:stel'ò
króf ▶ k'ròf k'ro:fa m ⟨⟩ *golša* **1.** |bolezensko povečana žleza ščitnica|: 'ta: 'ma 've:lèk k'ròf **2.** |raz-

širjeni del požiralnika pri pticah|: 'pun k'ròf 'ma še'ni:ce ▪ 'kü:rjè k'ròf

kröfast ▶ k'rò:fast -a -ò prid. ⟨⟩ *golšast, golšav*: k'rò:fasta 'žè:nksa

krögelj ▶ k'ro:gèl' -gl'a m ⟨⟩ *ovratnik (pri obleki, srajci)* ■ prim. koler

krögla ▶ k'rügl'a -e ž ⟨⟩ **1.** *krögla* |predmet za športne igre|: k'rügl'a za kegl'a:n'è, za ba'li:nan'è **2.** *kröglast okrasni predmet*: k'rügl'e na k'rispanè **3.** *krögla* |del naboja, ki ob vžigu zleti iz ročnega strelnega orožja|: k'rügl'a ga je 'ra:nèla • g'lè:da kò v'ra:k is k'rügl'e hudo, grdo

kröglica ▶ k'rü:gl'ca -e ž ⟨⟩ *kröglica* |manjšalnica od krögla|

kroj gl. muštra

krojač gl. žnidar

krojačica gl. žnidarica

krokar gl. kavran

krompir gl. kompír

krompirček gl. kompírček

krompirišče gl. kompíršče

krompirjev gl. kompírjev

krompirjevka gl. kompíršče, kompírjevka

krona ▶ k'rò:na -e ž ⟨⟩ *krona* **1.** |okrasni predmet za na glavo kot znamenje vladarske oblasti|: ce'sa:rska k'rò:na **2.** |denarna enota nekaterih držav|: s'ta:ra aúst'rijska k'rò:na ▪ 'ta:užènt k'rò:n **3.** |zlata ali kovinska zobna prevleka|: k'rò:na na 'zobè: • 'tṛnòva ali 'tṛn'eva k'rò:na iz trnja spleten venec, ki so ga položili Kristusu na glavo

kronati ▶ k'rò:nat -an dov. in nedov. ⟨⟩ *kronati* |priznati komu vladarski naslov s simbolično položitvijo krone na glavo|: k'ra:l'a k'rò:nat • s 'tṛn'en k'rò:nat mučiti s položitvijo trnove krone na glavo

krop ▶ k'ròp k'rò:pa m ⟨⟩ *krop* |vrela voda|: k'ròp v're ▪ s k'rò:pòn se je pò'pa:rèla ■ gl. kropec

kropček ▶ k'rò:pčèk -a m ⟨⟩ *kropček* |manjšalnica od krop, kropec|

kropec ▶ k'rò:pac -pca m ⟨⟩ *krop* |vrela voda|

kropilnik gl. kamen

kropiti ▶ k'ròpit -in nedov. ⟨⟩ *kropiti* |razprševati kapljice blagoslovljene vode a) kot prošnja za božjo naklonjenost|: k'ròpit pò 'xi:šè ▪ s'v'èče k'ròpit blagoslavljati b) kot izraz spoštovanja mrliča|: 'mṛtvaca k'ròpit

kröšiti se ▶ k'ròšit se -in se nedov. ⟨⟩ *osipati se* |v večjih količinah odpadati|: 'ga:uṛòža se k'ròši ▪ x'lò:je se kròš'i:jò

kröšnat gl. krošnjat

kröšnar gl. dalmatinec, obzirar

kröšjariti gl. obzirati

kröšjarjenje gl. obziranje, obzirka

krošnjat ▶ k'rōšna:t krōš'na:ta -ō prid. ⟨⟩ *krošnjat* |ki ima zelo razvito krošnjajo|: krōš'na:ta x'rū:ška

krota ▶ k'rō:ta -e ž ⟨⟩ *krastača* |dvoživka z zavaljenim trupom in zgrbančeno kožo, posuto z debelimi bradavicami|: k'rō:ta l'è:ze

krotak gl. krotek

krotek ▶ k'rōta:k k'rōrtka k'rutku prid. ⟨⟩ *krotak, krotek* **1.** |ki človeka ne napada, mu ne povzroča težav|: k'rōta:k vōu **2.** *miren, poslušen, ponižen*: k'rō:tka 'žęnska ▶ **krotko** k'rutku prist. *krotko, mirno, ponižno*: k'rutku g'lę:da

krotica ▶ krō'ti:ca -e ž ⟨⟩ *zavozlana, zasukana nit pri predenjju*: krō'ti:cō pre'rę:zat

krotičiti se ▶ krō'tičēt se -ēn se nedov. ⟨⟩ *krotovičiti se, vzlati se*: p'ręja se krō'tičē

krotiti ▶ k'rōti:t -i:n nedov. ⟨⟩ *krotiti* |delovati na žival ali človeka tako, da se vede mirno, ubogljivo|: 'ko:n'a je k'rōti:u ▪ dęcō k'rōti:t ▶ **krotiti se** k'rōti:t se *obladovati se* |ostajati miren, preudaren tudi v razburljivih okoliščinah|: 'kumaĳ se je krō'ti:la

krotovičiti se gl. krotičiti se

krožiti ▶ k'rōžēt -ēn nedov. ⟨⟩ **1.** *krožiti* |delati pri premikanju krogu podobno pot|: 'ja:strep k'rōžę nat 'xi:šamę **2.** *peti, prepevati*: dęk'lę:ta k'rōžęjō, ka: 'ža:n'ęjō s'tę:l'ō

krožljiv ▶ k'rōžl'i:f krōžl'i:va -ō prid. ⟨⟩ *za drevo ki na sredi gnije*: 'cer, x'ra:st je k'rōžl'i:f

krožniček gl. talerček

krožnik gl. taler

krpa ▶ 'křpa -e ž ⟨⟩ *krpa* **1.** |kos blaga za brisanje ali čiščenje|: b'ri:sat 'mi:zō s 'křpō **2.** |manjši kos blaga, ki ostane pri krojenju|: ž'ni:dar 'ni: 'vřnō 'six 'křp **3.** |tak kos za prekrivanje, nadomeščanje raztrganega, izrabljenega dela|: 'křpe na x'la:čax • ekspr. 'křpa 'zeml'ę: *manjši kos zemlje* ■ gl. blek, cunja, flek, fleka, flika; kuhinjska krpa gl. salvet

krpanje ▶ 'křpan'ę -a s ⟨⟩ *krpanje* |glagolnik od *krpati*|: 'křpan'ę g're: pōča:sę

krparija ▶ křpa'ri:ja -e ž ⟨⟩ *kar je s težavo ali malomarno sestavljeno, narejeno*

krpati ▶ 'křpat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *krpati* |s krpo prekrivati, nadomeščati raztrgani, izrabljeni del česa|: 'sü:kn'ō 'křpat **2.** ekspr. [**krpati*] |zadelovati luknje, popravljati|: 'lo:nce 'křpat **3.** ekspr. *padati v velikih kosmih*: s'nę:k 'křpa

krpati se ▶ 'křpat se -an se nedov. ⟨⟩ *grmaditi se, kopiciti se*: ob'la:kę se 'křpajō *pripravlja se k nevihti*

krpica ▶ 'křpęca -e ž ⟨⟩ *krpica* |manjšalnica od *krpa*|: 'křpęca se je o'třgala ■ gl. bleček, blekec, flikica

krsmati ▶ 'křsmat -an prid. ⟨⟩ ekspr. *brezobzirno trgati, mršiti*: 'rōžę, t'ravo: 'křsmat ▪ 'lase: 'křsmat

krst ▶ 'křst 'křsta m ⟨⟩ *krst* |obred, s katerim se kdo

sprejme med kristjane: 'nest x 'křstę • ekspr. 'nikęr 'ni: 'ži:vęga 'křsta *prav nikogar ni nikjer*

krsten ▶ 'křstęn -tna -ō prid. ⟨⟩ *krsten* |ki se nanaša na *krst*|: 'křstna 'bō:tra ▪ 'křstna s'vęča ▪ 'křstna 'vo:da • 'křstne 'bū:kve *krstna knjiga* |knjiga, v katero se vpisujejo krščenci| • 'křstnę 'li:st *krstni list* |dokument s podatki o krstu kake osebe|

krstiti ▶ 'křstēt -ēn dov. ⟨⟩ *krstiti* |s krstom sprejeti koga med kristjane|: 'dę:te 'křstēt • ekspr. 'ta: č'lo:vęk se 'ne da: 'křstēt *pregovoriti, odvrniti od česa slabega* • 'vi:nō 'křstēt *doliti mu vodo* • 'křstę 'křstę -z d've:imę 'přstę! *otroška igra, pri kateri se ob izgovarjanju teh besed z dvema prstoma (kazalcem in sredincem) tolčejo po licih*

krščanski ▶ křš'ča:nskę -a -ō prid. ⟨⟩ *krščanski* |ki se nanaša na kristjane ali krščanstvo|: křš'ča:nskę 'na:vęk *pouk v veri, verouk* • ekspr. 'to: 'ni:sō křš'ča:nskę 'cę:ne *niso zmerne, primerne*

krt ▶ 'křt -a m ⟨⟩ *krt* |manjši sesalec s črnim kožuhom in lopatasto razširjenima sprednjima nogama, ki živi pod zemljo|: 'křt 'ri:je

krtača ▶ kř'ta:ča -e ž ⟨⟩ *nav. mn. gradaše* |priprava za česanje volne|: kř'ta:čę sō 'nan pō'sō:dělę ■ gl. ahle, kefa

krtačenje ▶ kř'ta:čęn'ę -a s ⟨⟩ *gradačenje* |glagolnik od *krtačiti*| ■ gl. kefanje

krtačiti ▶ kř'ta:čēt -ēn nedov. ⟨⟩ *gradašati* |česati volno z gradašami|: 'vu:nō kř'ta:čēt ■ gl. kefati

krtačka gl. kefica

krtica ▶ 'křtęca -e ž ⟨⟩ *krtica* |škodljiv poljski, veliki miši podoben glodavec, ki dela rove pod zemljo|: 'křtęcō je x'beu

krтина ▶ kř'ti:na -e ž ⟨⟩ *krтина* |kup zemlje, ki ga izrije *krť*|: kř'ti:ne reskō'pa:vat

kruglja ipd. gl. kroglica

krugljica gl. kroglica

kruh ▶ k'ręx k'rū:xa m ⟨⟩ *kruh* |pečeno živilo iz moke, vode, kvasa|: k'ręx za'mę:sęt ▪ ođ'rę:zat 'kō:s k'rū:xa

kruhek gl. krušec

kruliti ▶ k'rū:l't -l'ēn nedov. ⟨⟩ *kruliti* |oglašati se z zamolklim, hreščečim, pretrganim glasom|: p'ra:sčę k'rū:l'ęjō ▪ pō č'rę:vęx mē k'rū:l'ę

krumpast ▶ k'rumpast -a -ō prid. ⟨⟩ *ki trdo, nerodno hodi*: k'rumpast 'pę:t'l'ar

krušec ▶ k'rū:šac -šca m ⟨⟩ ekspr. *kruhek* |manjšalnica od *kruh*|: 'tę:ga 'bōžęga k'rū:šca mē ne př'vō:ščęjō

krušiti ▶ k'rū:šēt -ēn nedov. ⟨⟩ *krušiti* |povzročati, da odpadajo majhni, drobni deli s površja kake stvari|: 'zit k'rū:šēt ▶ **krušiti se** k'rū:šēt se *krušiti se* |zaradi delovanja zunanjih sil izgubljati s površja majhne, drobne kose|: 'čę:rkoř se k'rū:šę

krušnar ▶ k'rü:šnar -ja m (⟨) *pek, prodajalec kruha*
Krušnar ▶ *k'rü:šnar -ja m (⟨) *Krušnar* |hišno ime|: pr
 *k'rü:šnarjê
krušnarica ▶ k'rü:šnarca -e ž (⟨) *krušnarjeva žena*
Krušnarica ▶ *k'rü:šnarca -e ž (⟨) *Krušnarica* |gospo-
 dinja pri Krušnarju, Krušnarjevih|
krušnarjev ▶ k'rü:šnarjef -jeva -ò prid. (⟨) *ki se nanaša*
na krušnarja
Krušnarjevi ▶ k'rü:šnarjevê -êx m mn. (⟨) *Krušnarjevi*
 |hišno ime|: pr *k'rü:šnarjevêx
krušnjak gl. procak
krutku gl. krotek
krv ▶ 'kr̥f 'kr̥vi: ž (⟨) *kri* **1.** |rdeča tekočina v telesu
*človeka in višje razvitih živali|: 'kr̥f mê 'te:če **2.***
*|ta tekočina pri človeku kot nosilec **a**) vitalnosti,*
*temperamenta|: 'tò: je st'rašna 'kr̥f! **b**) čustvenega*
*stanja, vznemirjenosti|: 'kr̥f mê je zav'rê:la **c**) ne-*
katerih značajskih lastnosti|: 'tò: je ôčë:tôva 'kr̥f
3. |izraža **a**) narodno, sorodstveno pripadnost|:
 ci'ga:nška 'kr̥f **b**) socialno, poklicno pripadnost|:
 gôs'pò:čka 'kr̥f • ekspr. 'kômê 'kr̥f 'pit greniti življe-
 nje
krvajček ▶ kř'va:ičëk -a m (⟨) *hlebček (kruha) |manj-*
šalnica od krvajec|: kř'va:ičëk je s'pe:kla
krvajec ▶ 'kr̥va:iç kř'va:iça m (⟨) *hlebec |večjemu*
krogelnemu odseku podobno oblikovan kruh|:
 pr'ne:sla je t'ri: kř'va:içe
krvajica ▶ kř'va'ji:ca -e ž (⟨) *velik hlebec (kruha):*
 kř'va'ji:ca je pečë:na
krvajičica ▶ kř'va'ji:čëca -e ž (⟨) *hlebček (kruha)*
*|manjšalnica od krvajica|
krvajka ▶ kř'va:ička -e ž (⟨) *vrsta žlahtne jablane:*
 kř'va:ičkò je pò'sa:dò ■ prim. krvajko*

krvajko ▶ kř'va:ičkò -a s (⟨) *debelo, rumeno rdeče ja-*
bolko, sad krvajke|: kř'va:ička je pò'trgau ■ prim. kr-
vajka
krvav ▶ 'kr̥va:f kř'va:va -ò prid. (⟨) *krvav* |*ki se nanaša*
*na kri|: kř'va:va 'ro:ka • kř'va:va klò'ba:sa *krva-**
va klobasa, krvavica |*klobasa z nadevom, ki mu je*
primešana kri | • kř'va:vê 'pò:t *krvavi pot* |*Kristu-*
sovo potenje krvavega potu na Oljski gori |
krvaveti gl. krvaviti
krvavica ▶ kř'va'vi:ca -e ž (⟨) *krvavica, krvava klo-*
basa |*klobasa z nadevom, ki mu je primešana kri* |:
 kř'va'vi:ce 'pe:čëjò ■ prim. klobasa
krvaviti ▶ kř'vavi:t -i:n nedov. (⟨) *krvaveti* |*biti v sta-*
nju, ko se izteka, izliva kri iz žile|: kř'vavi:t iz 'nòsa
kselj ▶ k'së:l' -a m. (⟨) *pomočnik* |*kdor je opravil po-*
močniški izpit in pomaga mojstru pri delu|: 'šu:š-
tarské k'së:l'
kubik ▶ 'kubi:k ku'bi:ka m (⟨) [**kubik*], *kubični meter*:
 'kubi:k 'pè:ska, 'dřf
kublič ▶ 'kü:blëç -a m (⟨) *okrogla lesena, spodaj šir-*
ša nizka posoda za shranjevanje masti, za kisanje
manjših količin repe, zelja|: 'kü:blëç je p'ra:žên ■
 ☑ *Ta deži podobna posoda drži 15–20 litrov (ur).*
 ☒ *kublič*
kuca ipd. gl. kolca ipd.
kucen ipd. gl. kocen ipd.
kuča ▶ 'kuča -e ž (⟨) *iz vej narejeno zavetišče pastir-*
jev, otrok ■ ☑ *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledin-*
*sko ime pr *kučë.*
kučace ipd. gl. kolčëce ipd.
kufer¹ ▶ 'ku:fër -fra m (⟨) [**kufer*], *kovček*: 'ku:fër je
 z'gü:bò
kufer² ▶ 'kü:fër -fra m (⟨) *baker* |*težka kovina rde-*

kublič -a - (irg. küblich)
 = posoda (lesena) za mast in
 podobna, drži okrog 15-20 l in
 je navadna »goraj«-ja;
 Prim. deža-e-!
 Nem. Kübel = pinja
 (Ljub. nov. 1881, 30),
 lat. cubulum ~i - (Flw. kolo 1940, [xXI]
 str. 291.).

Kotel ob Kolpi

kublič

če barve, ki dobro prevaja toploto in elektriko]: s 'kū:frôn pôk'ri:ta st'rè:xa

kufrček ▶ 'ku:fërčèk -a m (⟨) [**kuf'rček*], kovčič

kufren ▶ ku'f'rè:n -a -ô prid. (⟨) bakren |*ki je iz bakra*]: ku'f'rè:n 'ko:tòu

kuga ▶ 'ku:ga -e ž (⟨) kuga |*huda nalezljiva bolezen bezgavk, pljuč ali krvi*]: 'ku:ga je nas'ta:la • s'mgdi: kô 'ku:ga zelo

kuglov ▶ 'ku:glof -lôva m (⟨) šarkelj |*pecivo iz kvasenega testa z vmešenimi rozinami*]: 'ku:glof z 'ma:slôn

kuha ▶ 'kū:xa -e ž (⟨) kuha, kuhanje • 'sa:ma 'kū:xa – p'ra:žén 'lo:nc

kuhalnica gl. kuhanica

kuhanica ▶ 'kū:xanca -e ž (⟨) 1. kuhalnica |*lesena priprava za mešanje jedi med kuhanjem*| 2. vrsta hrustke |*drevo ali njegov sad*]: 'kū:xance p'rè:šét

kuhanje gl. kuha, kuharija

kuhar ▶ 'kū:xar -ja m (⟨) 1. kuhar |*kdor se (poklicno) ukvarja s kuhanjem*]: 'kū:xar p' sòu'da:tèx 2. ekspr. moški, ki se preveč zadržuje doma ali se vtika v gospodinjstvo

kuharica ▶ 'kū:xarca -e ž (⟨) kuharica |*ženska, ki se (poklicno) ukvarja s kuhanjem*]: 'o:na je s'la:ba 'kū:xarca • 'fa:rôška 'kū:xarca

kuharija ▶ kūxa'ri:ja -e ž (⟨) kuhanje, kuharstvo • kūxa'ri:ja 'ni: nô'ri:ja tudi kuhanje je umetnost

kuharstvo gl. kuharija

kuhati ▶ 'kū:xat -an nedov. (⟨) 1. kuhati |*delati hrano (bolj) užitno z delovanjem toplote*]: š'či: se 'viči 'kū:xat 2. kuhati |*imeti hrano v vreli vodi, da postane (bolj) užitna*]: 'je:jca 'kū:xat • 'rè:pa se 'kū:xa 3. kuhati |*imeti kaj v vreli vodi zaradi čiščenja, pranja*]: 'ro:bače 'kū:xat 4. kuhati |*pridobivati kaj z delovanjem toplote*]: 'pekmes 'kū:xat 5. ekspr. [**kuhati*] |*izraža dejanje, kot ga določa samostalnik*]: 'jè:zô 'kū:xat biti jezen • 't'mô 'kū:xat • ekspr. vroči:na ga 'kū:xa ima visoko vročino ▶ **kuhati se** kuhati se ekspr. [**kuhati se*] |*biti, zadrževati se v vročini*]: na 'sô:ncè smô se 'kū:xalè ■ gl. paliti

kuhinja ▶ 'kū:xè'n'a -e ž (⟨) kuhinja |*prostor, v katerem se pripravlja hrana*]: ve'li:ka 'kū:xè'n'a • s'vi:n'ska 'kū:xè'n'a *svinjska kuhinja* |*manjši prostor ob svinjaku, v katerem se pripravlja hrana za prašiče*|

kuhinjski ▶ 'kū:xè'n'ské -a -ô prid. (⟨) kuhinjski |*ki se nanaša na kuhinjo*]: 'kū:xè'n'ské s'to:lè

kuja ▶ 'kuja -e ž (⟨) 1. psica |*samica psa*]: 'kuja 'ma m'lade 2. nizko potepinka, vlačuga 3. rezilni stol |*priprava iz stolčka in glave za vpenjanje lesa pri obdelavi*| ■ gl. kuzla ☒ Namesto vijaka se na rezilnem stolu uporablja vzmet, ki se stisne z nogo (ur.). ☑ kuja

kujati se ▶ 'kū:jat se -an se nedov. (⟨) 1. kujati se |*kazati jezo, nejevoljo, navadno z vztrajnim molkom*]: 'dè:te se 'kū:ja 2. ekspr. [**kujati se*] |*postajati slabši*]: v'rè:me se 'kū:ja • 'dô: se 'kū:ja, mè se d'rek pô'nū:ja se *spravlja v slab položaj*

kukalo ▶ ku'ka:lô -a s (⟨) kukalo, daljnogled ■ gl. luknjica

kukati 1 ▶ 'ku:kat -an nedov. (⟨) kukati |*oglašati se z glasom kuku*]: 'ku:kavèca 'ku:ka

kukati 2 ▶ 'ku:kat -an nedov. (⟨) kukati |*gledati, navadno skrivoma, pritajeno*]: izza 'vo:glajè 'ku:kala

kukava ▶ ku'ka:va -e ž (⟨) težko dostopen, nerodoviten svet: pô 'tè:x ku'ka:vax se x'bijamô

kukavica ▶ 'ku:kavèca -e ž (⟨) 1. kukavica |*ptica selivka, ki odlaga jajca v gnezda manjših ptic pevk*]: 'ku:kavèce sô ôd'lè:t:le 2. ekspr. [**kukavica*], bojazljivec, strahopetec ■ gl. kokovačka

kukmak gl. kupnjak

kuła ipd. gl. kola ipd.

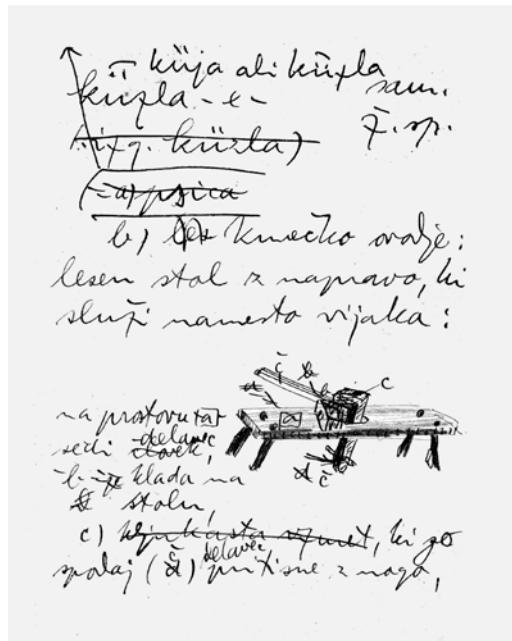
kuliko ipd. gl. koliko ipd.

kuma gl. komaj

kumaj gl. komaj

kumara ▶ 'kumara -e ž (⟨) kumara |*kulturna rastlina s plazečim se stebлом in rumenimi cveti ali njen sad*]: 'kumare 'lū:pèt

kumina gl. kimmelj

kuja

kumrati se¹ ▶ 'kümrat se -an se nedov. ⟨⟩ star. *truditi se, skrbeti*: 'ma:té se 'kümra za s'vajó 'dècò

kumrati se² ▶ 'kümrat se -an se nedov. ⟨⟩ star. *kvariti se, slabšati se*: v'rè:me se 'nèkaj 'kümra pripravlja se na dež

kumrn ▶ 'kumèrŋ -rna -ò prid. ⟨⟩ **1.** *suh, mršav*: 'kumèrna k'ra:va **2.** *bolehen |ki je slabega, šibkega zdravja|*: 'o:ča sò s'pè: bòl' 'kumèrne

kuna ▶ 'kèna -e ž ⟨⟩ **1.** *kuna |roparska žival vitkega telesa in kratkih nog|*: 'kèna je pò'bè:gnla **2.** *ekspr. nemiren otrok*: kot zmerljivka 'divja 'kèna!

kunst gl. kunšt

kunšt ▶ 'ku:nšt -è in 'ku:nst -è ž ⟨⟩ [**kunšt*] |*kar zahteva veliko spretnost, znanje|*: 'ca:n'ò 'lipu: sp'l'est je 'ku:nšt

kunšten ▶ 'ku:nštèn -tna -ò prid. ⟨⟩ [**kunšten*], *bister, pameten, učen*: 'ku:nštèn fan'ti:čèk

kuntirati ▶ kun'tè:rat -an nedov. ⟨⟩ star. [**tuhtati*], *premišljati, razglabljati*: 'ka:ij kun'tè:raš?

kup ▶ 'kèp 'kù:pa m ⟨⟩ *kup* **1.** |*kar je navadno brez reda združeno v obliko polkrogle|*: 'kèp g'nója: ▪ s'nè:k 'paxat na 'kèp **2.** |*velika količina, množina|*: 'kèp g'va:nta • 'se se je z'ja:tèlò na 'kèp je prišlo hkrati, naenkrat

Kupa gl. Kolpa

kupček ▶ 'kù:pčèk -a m ⟨⟩ *kupček |manjšalnica od kup|*: 'kù:pčèk 'pè:ska ■ gl. kupec²

kupčevanje gl. šeft

kupčevati gl. šeftariti

kupčija gl. šeft

kupec¹ ▶ 'kèpac -pca m ⟨⟩ *kupec |kdor namerava, hoče kaj kupiti|*: na 'sajmè je 'bèlò 'ma:lò 'kèpca kupcev

kupec² ▶ 'kù:pac -pca m ⟨⟩ *kupček |manjšalnica od kup|*

Kupica gl. Kolpica

kupiti ▶ 'kù:pè:t -èn dov. ⟨⟩ *kupiti* **1.** |*dobiti kaj tako, da se plača dogovorjena cena|*: 'xi:šò 'kù:pè:t **2.** |*izraža, da je kaj kje kupcem na razpolago|*: 'ò:rlèce 'laxkò 'kù:pè:š na š'ta:ntè ■ gl. nabaviti, vzeti

kupleraj ▶ kuple'ra:ij -'ra:ja m ⟨⟩ *javna hiša |hiša, lokal, v katerem je za plačilo možno imeti spolne odnose|*

kupljen gl. kupoven

kupljenik ▶ kip'lè:nèk -a m ⟨⟩ *mernik |prostorninska mera za žito, približno 30 litrov|*: kip'lè:nèk ječ'me:na ☒ *Kostelski mernik je bil pleten, z ročajem in je služil tudi kot sejalnica (ur.)*

kupnjak ▶ 'kù:pn`ak -a m ⟨⟩ *kukmak |navadno užitna goba z belim ali rjavkastim klobukom in obročkom na betu|*: 'bè:lè, ze'le:nè 'kù:pn`akè ■ ☒ kupnjak

kupovati ▶ kè'po:vət -'pü:jèn nedov. ⟨⟩ *kupovati* **1.** |*dobivati kaj tako, da se plačuje dogovorjena cena|*: sakò'ja:ke s't'vari kè'pü:je i prò'da:va **2.** |*imeti namen kupiti|*: 'ni:vò kè'po:vət ■ gl. nabavljati

kupoven ▶ ki'pò:vèn -vna -ò prid. ⟨⟩ *kupljen v trgovini*: ki'pò:vna gò'tò:vèna

kura gl. čuka

kurat se ▶ 'kurat se -an se nedov. ⟨⟩ *spolno občevati*

kurba ▶ 'kurba -e ž ⟨⟩ vulg. [**kurba*], *vlačuga, prostitutka*

kurbanje ▶ kur'ba:n`è -a s ⟨⟩ vulg. *glagolnik od kurbati se*

kurbarija ▶ kurba'ri:ja -e ž ⟨⟩ vulg. [**kurbarija*], *vlačugarstvo*

kupnjak - kupnjaka -
(izg. kupnjak -a -)
= vžitna goba, kukmak.

Fr. Detela, Trojka: kukmak.
Kupnjaki so a) beli / na vrvih
peceh, mehki klobuki;
b) zeleni (mijji
peceh, trsi klobuki) |
Kotel ob Kolpi

kupnjak

kurbati se ▶ 'kurbat se -an se nedov. ⟨⟩ vulg. [**kurbati se*], *vlačugati se, vlačiti se*

kurbica ▶ 'kurběca -e ž ⟨⟩ ekspir. [**kurbica*] |*manjšal-nica od kurba*|

kurbir ▶ kur'bě:r -ja m ⟨⟩ vulg. [**kurbir*], *vlačugar*

kurbirski ▶ kur'bě:rskě -a -ō prid. ⟨⟩ vulg. [**kurbirski*] |*ki se nanaša na kurbe, kurbirje ali kurbarijo*|

kurc gl. kurec

kurc ▶ 'kurac -rca in 'kurc -a m ⟨⟩ **1.** vulg. *moški spol-ni ud* **2.** vulg. *ničvreden, slab moški* • vulg. 'kurc te g'lē:da *izraža jezo, omalovaževanje* **█** gl. curek²

kuretina ▶ 'kü:retěna -e ž ⟨⟩ *kuretina* |*kokošje meso*: 'kü:retěno 'kü:xat

kurir gl. korir

kurir ▶ kò:rě:r -ja m ⟨⟩ novo *kurir* |*vojak, ki prenaša vo-jaško pošto*: kò:rě:rja sò st'rě:l'èlè

kuriti ▶ 'kü:rt -rěn nedov. ⟨⟩ *kuriti* |*delati in vzdrževati ogenj*: pas'tě:rjě 'kü:rějō • 'pě:č 'kü:rt *kuriti v peč* **█** gl. netiti

kurjak ▶ 'kü:rjak -a m ⟨⟩ *kurjak* |*kokošji iztrebek*: g'nójit s 'kü:rjaké

kurji ▶ 'kü:rjě -a -e prid. ⟨⟩ *kurji* |*ki se nanaša na ku-re*: 'kü:rja č'rě:va • 'kü:rja 'kò:ža • 'kü:rja sl'ě:pota *kurja slepota* |*zmanjšana sposobnost za videnje v mraku* • ekspir. 'kü:rja 'vo:jska *nemir, direndaj, pre-rekanje* • 'kü:rje 'uku: *kurje oko* |*kožna odebeli-na, zadebelina s poroženelim strženom* • 'kü:rjě 'ja:strep *kragulj* |*ptica ujeta sive barve* • 'kü:rjě sl'ě:p *c'vate črni teloh* |*rastlina z dlanasto delje-nimi listi, črno koreniko in velikimi belimi cveti* • ekspir. 'bit 'kü:rje 'pa:metě *biti malo omejen, nespameten* • ekspir. 'tò: 'ni: 'kü:rjě 'ka:š'èl' *to ni majhna, nepomembna stvar*

kurlica ▶ 'kurlěca -e ž ⟨⟩ *malovreden žepni nož*: t'vaja 'kurlěca s'l'a:bō 'rě:že

kurnik ▶ 'kü:rněk -a m ⟨⟩ *kurnik* |*iz palic narejen za-boj za kokoši, navadno kokljo, da se s piščeti pre-več ne oddalji*|

kuš ▶ 'kuš medm. ⟨⟩ nizko, klic človeku *bodi tiho, molči*: 'kuš, 'ba:ba!

kušati ▶ 'kešat -an dov. ⟨⟩ *pokusiti* **1.** |*preizkusiti z okusom*: 'žü:pō 'kěšaj **2.** |*malo popiti, pojesti*: 'vi:na 'ni:sōn 'ni 'kěšaj • 'ma:lō ra'ki:je 'kěšaj!

kuševati ▶ kü'šě:vət -'šü:jen nedov. ⟨⟩ *poljubljati* |*doti-kati se z ustnicami v znamenje ljubezni, vdanosti*: 'ma:tě kü'šü:je 'd'ě:te

kušniti ▶ 'kü:šěnt -šnen dov. ⟨⟩ *poljubiti* |*dotakniti se z ustnicami v znamenje ljubezni, vdanosti*: p'p'pu:š'tě'r'tancě sō se 'kü:šp'lě

kuštrast ▶ 'kü:štrast -a -ō prid. ⟨⟩ *kuštrast, kuštrav, razmršen*: 'kü:štrast fan'ti:čěk

kuštrav gl. kuštrast

kuter gl. kovter

kutrc gl. kovtrc

kuverta ▶ kò've:rta -e ž ⟨⟩ *kuverta* |*papir, prepognjen in zlepljen tako, da nastane vrečka, navadno za pi-sma*: za 'pi:sma je 'kü:pěla p'l'a:ve kò've:rte

kuzla ▶ 'kü:zla -e ž ⟨⟩ **1.** [**kuzla*], *psica* |*samica psa*: 'na:ša 'kü:zla 'ma ml'a:de **2.** nizko *vlačuga, pote-pinka*: 'ta: 'že:n'ska je ena 'kü:zla • kot psovka 'kò:t sě 'takō 'du:gō xō'di:la, 'kü:zla 'grda **3.** *rezilni stol* |*priprava iz stolčka in glave za vpenjanje lesa pri obdelavi* **█** gl. kuja **█** **kuzla**

Kuželič gl. Koželič

Kuželičan gl. Koželičan

Kuželičanka gl. Koželičanka

kuzla - e
(vrg. küzla - e -) =

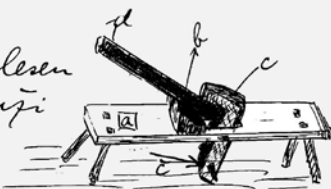
a) psica,

b) hmečko orodje: lesen stol z napravo, ki služi namesto vijaka:

na prostom [a] sedi delavec, ki done predmet, katerega hoče obdelati (d), med kladoval-

talce (b) in med vrvod (c), ki ga spoujv,

menj (č) pritime z nogo; vrvod ima na vrhu glavico, ki stime predmet k talcu.

sam.
r. sp.

kuzla

kuželički gl. koželiški

Kuželički ▶ ¹kože'li:čkè -éga m (⟨) *Kuželički* [priimek]

■ prim. Koželič

Kuželj gl. Koželj

Kuželjec gl. Koželjec

Kuželjka gl. Koželjka, Koželjčica

kuželjski gl. koželjski

kužen ▶ ¹kü:žèn -žna -ò prid. ☑ *Pridevnik je v rabi le v ledinskem imenu* ²kü:žnè p'la:s, *na vprašanje »kje«* f ³kü:žnèn p'la:zè (smò g'ra:bèlè 'li:stje).

kužiti ▶ ¹kü:žet -en nedov. (⟨) *luščiti, lupiti* |*odstranjovati zeleno lupino*: ²kü:žemò òrè:xe, 'lè:šnèke, kòs'tan'e

kvaca ▶ k'vaca -e in k'voča -e ž (⟨) **1.** ekspr. (*od iztrebkov*) *umazana krava, raca, kokoš* **2.** ekspr. *umazana gospodinja, ki ima umazano kuhinjo* **3.** ekspr. *pri delu nerodna ženska, ki več pohodi, kot naredi*

kvace ▶ k'vace -eta in k'voče -eta s (⟨) ekspr. *pri delu neroden moški, ki več pohodi, kot naredi*: 'ta: k'vace 'ne bõ: 'do:stè ò'ko:pau

kvacka gl. heknodelj

kvackanje gl. hekljanje

kvackati gl. hekljati

kvaka ▶ k'va:ka -e ž (⟨) *kavelj, kljuka a*) *na verigi*: s k'va:kò 'võ:žèjò 'kʃl'e **b**) *za obešanje mesa*: 'mesa:r ò'bè:ša 'mesu: na k'va:ke

kvakanje ▶ k'va:kan'e -a s (⟨) *kvakanje* [glagolnik od kvakati]

kvakati¹ ▶ k'va:kat -an nedov. (⟨) *kvakati* |*oglašati se z glasom kva(k)*: 'ža:be k'va:kajò va m'la:kè

kvakati² ▶ k'vakat -an nedov. (⟨) ekspr. *dajati glasove kot voda pri močnem vretju*: ž'ga:ncè, štr'ü:k'l'è kva'ka:jò v 'lo:ncè

kvakica ▶ k'va:kèca -e ž (⟨) *kaveljček, kljukica*

kvaliteten gl. fin

kvar ▶ k'va:r -a m (⟨) [**kvar*], *škoda*: 'tõ:ča je nare'di:la 'do:stè k'va:ra

kvariti ▶ k'va:rèt -èn in k'vari:t -i:n nedov. (⟨) *kvariti* |*delati kaj manj popolno, dovršeno*: 'ne zna: 'kòs:it, 'sòmò 'kòsõ: k'va:rè ▶ **kvariti se** k'va:rèt se in k'vari:t se *postajati slabši, neuporaben* • v'rè:me se k'va:rè *postaja deževno, mrzlo* ■ **kvariti se** gl. habiti se, kumrati se

kvartir ▶ k'vatè:r kva'tè:rja m (⟨) star. [**kvartir*], *sta-*

novanje, bivališče: 'iše 'ni:majò s'va:jèga kva-'tè:rja

kvartirnik ▶ kva'tè:rnèk -a m (⟨) *najemnik, uporabnik stanovanja*: 'tõ: je 'naš 'no:vè kva'tè:rnèk

kvav ▶ k'va:s k'vasa: m (⟨) *kvav* [snov iz kvasovk, navadno za vzhajanje testa]: 'ma:tè je pòs'ta:vèla k'va:s • za'mè:sèt z dò'ma:čèn k'va:sòn z *drožmi v obliki hlebčka* ■ gl. prezgern

kvav ipd. gl. klas ipd.

kvasiti gl. pacati

kvatir gl. kvartir

kvatirnik gl. kvartirnik

kvatre ▶ k'va:tre -tèr ž mn. (⟨) *kvatre* |*vsak od štirih tednov z določenimi postnimi dnevi, porazdeljenimi na celotno (cerkveno) leto* | • *sake* k'va:tre 'e:ŋkrt p'ri:de, ga 'vi:dèn zelo poredko

kvatrn ▶ k'va:tèrŋ -rna -ò prid. (⟨) *kvatrn* |*ki se nanaša na post, ki je štirikrat na leto*: k'va:tèrnè 'tè:dèn • k'va:tèrna sa'bõ:ta

kvečjemu gl. ortigor

kvekniti ▶ k've:kènt -knen dov. (⟨) **1.** ekspr. *zrušiti se, porediti se*: s'trè:xa na 'xi:šè je k've:kŋla pòt s'nè:gòn **2.** ekspr. *zgruditi se, pasti*: 'òsõ:je je k've:knò pòt t'ò'võ:ròn

kvit ▶ k'vit prisl. (⟨) *brez dolga, brez obveznosti, na čistem*: 'sa: smò k'vit

kvitenga ▶ k'vi:tŋga -e ž (⟨) *pobotnica, potrdilo*: k'vi:tŋga za 'dèna:r

kvoca gl. kvaca

kvocati ▶ k'võ:cat -an nedov. (⟨) **1.** ekspr. *nerodno, stežka sedati, legati* **2.** ekspr. *spuščati iztrebke*: k'ra:ve, k'kò:šè k'võ:cajò va x'lè:vè, pò 'põ:tè, 'kòlè 'xi:šè **3.** ekspr., *za sneg padati v debelih kosmih*: 'e:nò 'vü:rò je s'nè:k k'võ:cau

kvoce gl. kvace

kvocniti ▶ k'vo:cn̩t -cnen dov. (⟨) **1.** ekspr. *nerodno, stežka leči, sestiti*: k'vo:cnò je na s'tòu **2.** ekspr. *slišno, plosko pasti*: k'vo:cn̩la je va b'la:tò

kvočiti ▶ k'võ:čèt -èn nedov. (⟨) *kokati, kločiti*

kvočka ▶ k'võ:čka -e ž (⟨) *koklja* |*kokoš, ki vali, vodi piščance*|

kvrhi gl. kvrhu

kvrrhu ▶ k'vřxè prid. (⟨) *strm, nagnjen*: 'ta: 'ni:va je 'jaku k'vřxè

kvrrhu ▶ k'vřxè prisl. (⟨) *navkreber* |*izraza gibanje po strmini navzgor*: k'vřxè je 'tešku 'xo:it

L

lačan gl. lačen

lačen ▶ 'la:čan -čna -ò prid. ⟨⟩ *lačen* **1.** |*ki čuti potrebo po jedi*|: 'ko:scé só i 'la:čnè i 'žè:ĩnè **2.** |*ki živi v pomanjkanju hrane*|: maj 'võjškò smò 'bèlè 'do:stèkrat 'la:čnè • ekspr. 'la:čna je, da se s'kò:s 'vi:dè *zelo je lačna, sestradana* • ekspr. 'la:čan sòn, da se mè 'tama 'dè:la *zelo sem lačen* • 'si:ta 'v'ra:na 'la:čnè ne v'f'ja:me

lačnikar ▶ 'la:čnèkar -ja m ⟨⟩ ekspr. [**lakomnež*] |*materialnih dobrin željan človek*|: 'la:čnèkar bè 'rat 'è mò d'va: g'r'ũ:nta

ladati ▶ 'la:dat -an nedov. ⟨⟩ *polniti, nabijati*: 'vi:dò sòn 'ga, ka: je 'la:daũ 'pu:škò

ladelj ▶ 'la:dèl' -d'l'a m ⟨⟩ *predal* |*šklatli podoben del v kosu pohištva, ki se da izvleči*|: k'rèx 'maš v 'la:d'l'è

■ prim. lader

ladeljč ▶ 'la:dèl'c -a m ⟨⟩ *predalček* |*manjšalnica od ladelj*|

lader ▶ 'la:dér -dra m ⟨⟩ *predal* |*šklatli podoben del v kosu pohištva, ki se da izvleči* ■ prim. ladelj

Ladko ▶ 'latkò -ta m ⟨⟩ *Ladko* |*moško ime*|

lagak gl. lahek

lagati ▶ 'lagat 'la:žen in 'lagat se 'la:žen se nedov. ⟨⟩ *lagati* |*govoriti neresnico*|: 'mò:š jè 'la:že • 'sa:m 'se:bè se 'la:že • rek 'več 'la:že, kò 'da:xne i 'pa:xne • p'eg. 'dò: 'la:že, 'ta: i k'ra:de ■ lagati se gl. lagati

lager ▶ 'la:gér -ja m ⟨⟩ [**lager*], (*koncentracijsko*) *taborišče*: iz 'la:gérja je p'ri:šò 'ma:lò 'ži:f

lagoden gl. komot

lahek ▶ 'lagak 'la:xka 'la:xku prid. ⟨⟩ *lahek* **1.** |*ki ima razmeroma majhno težo*|: 'lagak 'kòš **2.** |*za katerega ni potreben velik trud*|: 'lagak zas'lü:žèk ■ 'la:xka 'ko:šna • 'la:xku ó'ra:n'è ■ 'pa:ša 'ni: 'la:xka **3.** |*ki ne prinaša (dosti) težav, neprijetnosti*|: 'la:xka s'm'rt ■ 'la:xku ž'iv'lè:n'è • 'la:xka x'ra:na *lahko prebavljuje hrana* • 'la:xkè 'ka:man *lehnjak* |*lahka luknjičava apnena kamnina*| • 'sin je p'f 'la:xkèn k'r'ũ:xè *ima nenaporno in dobro plačano službo* • 'se:stra 'ma 'la:xku ròkò: *delo opravlja spretno, ji ne povzroča težav* • 'lagak kò 'peru: *zelo lahek* ■ prim. lažji

lahko ▶ 'laxku: in 'laxkò prisl. ⟨⟩ *lahko* **1.** |*izraža sposobnost za kako dejanje*|: 'ma:lò 'laxku: 'ne:se, 'do:stè pa ne 'mò:re ■ 'laxkò bè na'rè:dò, pa 'nè:čè

2. |*izraža možnost uresničitve dejanja ali stanja*|: 'tò: tè 'laxku: š'kò:dè **3.** |*izraža dopustitev*|: 'laxku:, da je d'règač **4.** |*izraža dovoljenje, soglasje*|: 'n'è:mè 'laxku: 'pòvèš **5.** |*izraža prošnjo za dovoljenje ali soglasje*|: alè 'laxku: 'kũ:pèn **6.** |*izraža utemeljenost, upravičenost*|: 'laxku: je s'rè:čna, da 'ma ta'kò:vèga 'mòža: • 'laxku: 'te:bè *izraža blagrovanje* ■ gl. žiher

lahkomiseln gl. frbežen, frfrast

lahkoživec gl. ajmohtar, bečar

lahku gl. lahko

lahtič ▶ 'laxti:č lax'ti:ča m ⟨⟩ **1.** *komolec* |*del roke ob sklepu med nadlaktom in podlaktom*|: ó'pè:kò se je na 'laxti:č **2.** *rokav na komolcu*: na lax'ti:čè je res't'rgaũ 'sũ:knò

lajanje ▶ 'la:jan'e -a s ⟨⟩ *lajanje* |*glagolnik od lajati*|

lajati ▶ 'la:jat -jen nedov. ⟨⟩ **1.** *lajati* |*oglašati se s kratkimi, odsekanimi glasovi*|: 'pas 'la:je **2.** slabš. [**lajati*] |*govoriti z ostrim, zadirčnim glasom*|: 'o:na 'furt 'la:je na 'mòža:

lajbak ▶ 'la:ĩbak -a m ⟨⟩ *telovnik* |*moško vrhnje oblačilo brez rokavov, ki pokriva zgornji del telesa*| • 'č'f'ũ 'la:ĩbak, 'bè:ũ 'la:ĩbak *šaljivo oponašanje Kočevarjev, češ da tako molijo* ☒ *Iz molitve zdravomarija: »Du bist ebenedeit unter den Weibern«* 'blažena si med ženami' (ur., po podatkih Jožeta Gregoriča).

lajhter ▶ 'la:ĩxter -ja m ⟨⟩ *svečnik* |*držalo, stojalo za sveče*|

lajna gl. vergelj

lajnati gl. vergljati

lajnski gl. lanski

lajt ▶ 'lajt -a m ⟨⟩ *sod* |*velika valjasta, navadno trebušasta posoda z dnom na obeh koncih ali njena vsebina*|

lajtiček ▶ lai'ti:čèk -čka m ⟨⟩ *sodček* |*manjšalnica od lajt*|

Lajtman ▶ 'la:ĩtman -a m ⟨⟩ *Lajtman* |*hišno ime*|: p'f 'la:ĩtmanè

lak ▶ 'lak -a m ⟨⟩ *lak* |*raztopina, ki tvori, tanko nanese na površino, zaščitno ali polepševalno prevleko*|

lakanica ▶ 'la:kanca -e ž ⟨⟩ **1.** *lijaku podobna pripra-*

va za vlivanje tekočine v sod: 'la:kanca ne počže:ra
2. ekspr. požrešen, lakomen človek ■ **R** lakanica, rožec

lakast ▶ 'lakast -a -ò prid. ⟨⟩ *lakast* |*ki se nanaša na lak*|: 'nò:sé 'lakaste 'šulne

lakirati ▶ 'lak'ę:rat -an nedov. ⟨⟩ *lakirati* |*prekrivati z lakom*|

lakomen ▶ 'la:kómĕn -mna -ò prid. ⟨⟩ *lakomen* |*ki čuti, ima strastno željo prisvajati si dobrine*|: 'la:kómna sò'sé:da

lakomnija ▶ lakóm'ni:ja -e ž ⟨⟩ **1.** *lakomnost* |*lastnost, značilnost lakomnega človeka*| **2.** ekspr. *lakomen človek*

lakomnost gl. lakomnija

lakota ▶ 'la:kóta -e ž ⟨⟩ **1.** *lakota* |*občutek potrebe po jedi*|: pŕ'jje:la ga je ve'li:ka 'la:kóta **2.** *lakota* |*pomajkanje hrane*|: d'rĕgda je 'bĕla i 'la:kóta **3.** ekspr. [**lakota*] |*velika želja po čem*|: 'la:kóta pò 'ze:ml'ĕ **4.** slabš. [**lakota*] |*lakomen človek*| ■ gl. glad

laksirati ▶ lak'sę:rat -an nedov. ⟨⟩ *gnati na blato*

lalake ▶ 'lalake 'lalak ž mn. ⟨⟩ *sklep čeljustnih kosti (pri človeku)*: ót s'mĕxa: me 'lalake bò'li:jò

lamati ▶ 'la:mat -an nedov. ⟨⟩ *lomiti* |*s silo, pritiskom delati a*| iz česa *trdega nepravilne dele*|: k'rĕx 'la:mat **b**) *da kaj trdega ni več s čim zraščeno, skupaj*|: 'ši:bjje 'la:mat ▪ k'vasjje: 'la:mat ▶ **lamati se** 'la:mat se *lomiti se*: 'vĕ:je se 'la:majò pòt s'nĕ:gòn

lampa ▶ 'la:mpa -e ž ⟨⟩ **1.** [**lampa*] |*svetilka na petrolej*|: 'la:mpò 'pŕvít, 'ò:dvít **2.** (*električna*) *žarnica s senčnikom*: 'la:mpò 'pŕžgat, 'ga:sŕt

lampica ▶ 'la:mpĕca -e ž ⟨⟩ [**lampica*] |*manjšalnica od lampa*|

lan ▶ 'la:n -a in 'lan 'lana: m ⟨⟩ *lan* |*kulturna rastlina*

z modrimi cveti, ki se goji zaradi vlaken in zaradi semena, ali njeno seme|: pòs'ja:lĕ smò 'do:stĕ 'lana:
 ▪ 'la:n t'remò

lanči ▶ 'la:ncĕ -ef m mn. ⟨⟩ *veriga, verige*: 'vòu je na 'la:ncĕx

lančman ▶ 'la:ncman -a m ⟨⟩ *sodeželan, rojak*: 'sa:staŭ me je 'la:ncman

lančica ▶ 'la:ncĕca -e ž ⟨⟩ *manjša veriga, verižica* |*manjšalnica od lanči*|: 'te:le je na 'la:ncĕcĕ

landrati ▶ 'la:ndrat -an nedov. ⟨⟩ slabš. *potepati se, pohajkovati*: t'ri 'lĕ:ta je 'la:ndrau pò s'vĕ:tĕ

landrovec ▶ 'la:ndróvac -rófca m ⟨⟩ slabš. *potepuh, pohajkovelec* ■ prim. *vandrovce*

lanen ▶ 'lanĕ:n 'la:ĕ:na -ò prid. ⟨⟩ *lanen* |*ki se nanaša na lan*|: la'ĕ:na p'la:xta

lani ▶ 'la:nĕ prisl. ⟨⟩ *lani* |*v letu, ki je bilo pred sedanjim*|: 'la:nĕ se je ó'žĕ:nò

lanski ▶ 'la:ĩnskĕ -a -ò prid. ⟨⟩ *lanski* |*ki se nanaša na leto, ki je bilo pred sedanjim*|: 'iše 'la:ĩnskĕ xŕ'metü:n 'rü:žĕmò

lapati ▶ 'lapat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *hoditi po nepotrebnih poteh*: za'radĕ 'pasa sòn 'lapau 'kòčĕ:vje

lapuh ▶ 'lapü:x la'pü:xa m ⟨⟩ *lapuh* |*rastlina z velikimi srčastimi listi in rumenim cvetom*|: 'lapü:x 'ra:nò c'vate • 'vĕ:lĕkĕ 'lapü:x navadni repuh |*rastlina z nazobčanimi listi in belimi ali rdečkastimi cveti v koških*| ■ gl. podbel

larifari gl. filefele

larma ▶ 'la:rma -e ž ⟨⟩ *kričanje, vpitje*

larmanje ▶ lar'ma:n'ĕ -a s ⟨⟩ *kričanje, vpitje*: 'de:leč se je 'čü:lò lar'ma:n'ĕ

larmati ▶ 'larmat -an nedov. ⟨⟩ *kričati, vpiti*: na 'sajmĕ sò lar'ma:lĕ, da se je 'se t're:slò

lakanica - e -
 = lesena posoda za
 natakunje moka (vna,
 vaje) v sod;
 stslav. lagrovo = lagav, sod,
 češ.: lahev, lat. lagena,
 gr. λάτ Drof, althd. lagela,
 bavar. lagen.

Kotel ob Kalpi

- las** ▶ 'las: 'lasa: m, mn. 'lasi: in 'lasje: ⟨⟩ *las* |nitast izrastek na človeški glavi|: 'lasje: mè is'pa:dajò
▪ 'lasje: mè stò'ji:jò pò'ko:ncè ▪ 'nò:sè 'du:ge
'lase: ▪ 'òn je več pres 'lasi: ● ekspr. 'du:ge 'lasje: –
k'ra:tkà 'pa:met ženske niso posebno pametne,
razsodne ■ lasje gl. griva
- lasek** ▶ 'lasak -a m ⟨⟩ *lasek* |manjšalnica od las| ●
ma'ri:jèné 'lasakè munec |močvirska rastlina, pri
kateri cvetno odevalo nadomeščajo srebrno bele
dlačice| ● 'lasakè na k'va:sè zelo podaljšani vratovi
pestičev pri koruzi
- lasina** ▶ 'la:si:na -e ž ⟨⟩ *zima* |odrezana dolga dlaka
zlasti iz konjskega repa, konjske grive|: iz 'lasin
smò p'l'e:lè š'trike za 'šò:je
- lasnica** gl. hrnodelj
- lastika** ▶ 'lastèka -e ž ⟨⟩ *elastika* |trak z vpletenimi
gumijastimi nitmi|: 'lastèka mè je pre'te:sna
- lastovica** ▶ 'la:stòvèca -e ž ⟨⟩ **1.** *lastovica, lastovka*:
'la:stòvèce sò p'rišle **2.** *čelni trikotni del ostrešja
pri hiši*: 'la:stòvèca je lè'se:na 'alè 'zi:dana
- lastovka** gl. lastovica
- lat** ▶ 'la:t -è ž ⟨⟩ *lat* |zgornji del prosene bilke, ki vsebu-
je zrna| ● 'kòrt g'rè: 'la:t, 'tòrt g'rè: 's'p'p proso se ža-
nje na višini okoli 25 centimetrov, kjer se začne lat
- laterna** gl. literna
- lavfar** ▶ 'la:ufàr -ja m ⟨⟩ *vztrajnik pri mlatilnici*
- lavor** ▶ 'lavòr: la'vò:rja m ⟨⟩ *umivalnik, umivalna
skleda*: 'nògè: sòn sè z'mo:čò v la'vò:rjè
- lavter** ▶ 'la:utèr prisl. ⟨⟩ *popolnoma, čisto*: 'la:utèr
'sa:m je 'ò:stau
- laz**¹ ▶ 'las 'laza: m ⟨⟩ *laz* |s travo porasel nekdanj izkr-
čen svet v gozdu ali ob njem|: v 'lazè je 'pa:sla ■
☒ *V rabi je ledinsko ime* 's'ta:rè 'las.
- laz**² ▶ – 'laza m ⟨⟩ ● 'man 'laza imam čas ● 'ni:man
'laza nimam časa, ne utegnem ● pò'zi:mè 'mamò
'pi:sanèga 'laza mnogo časa
- Lazarčica** ▶ 'la:zarčèca -e ž ⟨⟩ *Lazarka* |prebivalca
naselja Laze pri Kostelu| ■ prim. Lazi
- Lazarec** ▶ 'la:zarc -a m ⟨⟩ *Lazarec* |prebivalec nase-
lja Laze pri Kostelu| ■ prim. Lazi
- Lazarika** gl. Lazarčica
- lazarski** ▶ 'la:zarskè -a -ò prid. ⟨⟩ *lazarski* |ki se nana-
ša na naselje Laze pri Kostelu| ■ prim. Lazi
- Laze** gl. Lazi
- lazec** ▶ 'la:zac -sca m ⟨⟩ *manjšalnica od laz*¹ ■ ☒ *V ra-
bi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime v* 'la:scè.
- Lazi** ▶ 'lazè -òf m mn. ⟨⟩ *Laze pri Kostelu* |ime nase-
lja|: v 'la:zèx ■ prim. Lazarec, Lazarčica, lazarski
- lazica** ▶ 'lazèca -e ž ⟨⟩ *uš* |majhen zajedavec z zelo
sploščenim telesom in brez kril, ki živi na sesalcih
in pticah|: 'lazèce sò va g'va:ntè i na g'la:vè
- laziti** ▶ 'la:zèt -èn nedov. ⟨⟩ *počasi, s težavo hoditi, se
premikati*: 'bòuni:k 'la:zè 'kòlè 'xi:še
- lazniti** ▶ 'lazènt -znen dov. ⟨⟩ *pokusiti |malo popiti,
pojesti|*: 'laznè 'ma:lò ra'ki:je
- laž** ▶ 'la:š 'laži: ž ⟨⟩ *laž* |zavestno neresnična izjava|:
'tò: je 'grda 'la:š ■ prid. gl. lažji
- laže** gl. lažji
- lažec** ▶ 'lažac 'lašca m ⟨⟩ *lažnivec* |kdor (rad) laže|: 'òn
je 've:lèk 'lažac
- lažje** gl. lažji
- lažji** ▶ 'la:žjè -a -e prid. ⟨⟩ *lažji* **1.** |primernik od lahek|:
'd'gva sò 'la:žja kò 'ka:man'è **2.** |v katerem osnovna
značilnost nastopa v manjši stopnji| ● 'ona je p'g
'la:žjèn k'r'ru:xè ima manj naporno in boljše plačano
službo ▶ **lažje** 'la:žje in 'laš prist. *lažje, laže*: 'ti: 'la:žje
p'latiš kò 'òn ▪ 'sa 'bò: 'laš 'dè:laʉ ▪ 'tò: 'ti: 'najlaš
'pòvè:š ■ prim. lahek
- lažniv** ▶ 'lažni:f laž'ni:va -ò prid. ⟨⟩ *lažniv* |ki (rad) la-
že|: laž'ni:va 'dè:kla
- lažnivec** ▶ laž'ni:vac -'ni:fca m ⟨⟩ *lažnivec* |kdor
(rad) laže| ■ gl. lažec
- lažnivka** ▶ laž'ni:fka -e ž ⟨⟩ *lažnivka* |ženska, ki (ra-
da) laže|
- leben** ▶ 'lè:bèn -bna m ⟨⟩ *star. življenje* |stanje živega
bitja|: 'tò: mè 'bò: 'lè:bèn 'zè:lò
- lecki** gl. ljudski
- leča** ▶ 'lè:ča -e ž ⟨⟩ *leča* **1.** |kulturna rastlina z vijoli-
častimi dveti in majhnimi stroki ali njeni sadovi|:
'k'ü:xanò 'lè:čò sò 'dè:valè na 'b'ü:le **2.** |prozorno
telo, ki ga omejujeta dve ali ena kriva ploskev|:
'lè:ča na 'žèpnè bate'ri:jè
- leči**¹ ▶ 'lèč 'lè:žen dov. ⟨⟩ *leči* |namestiti se, spraviti se
v vodoraven položaj|: 'pas je 'lè:gò na k'lò:p ● 'akò
'ne zna: 'reč, 'zna: pa 'lèč preutrujena žival ne zna
povedati, ampak se zgudi ■ gl. krocniti
- leči**² ▶ 'lè:č 'lè:žen nedov. ⟨⟩ ● 'ti:ce 'lè:žèjò 'je:ica iz-
ločajo jajca zaradi razmnoževanja ▶ **leči se** 'lè:č
se **1.** *leči se* |začenjati živeti ob prihajanju iz jaj-
čeca, jajca|: 'pi:ščeta se 'lè:žèjò **2.** *kotiti se, roditi
se*: te'lè:ta se 'lè:žèjò **3.** *poganjati nove gomolje*:
'kòmpè:r se 'lè:žè
- led** ▶ 'lèt 'leda: m ⟨⟩ *led* |voda v trdem stanju|: pòd
'lè:dòn 'te:čè 'vo:da
- leden** ▶ 'ledè:n le'dè:na -ò prid. ⟨⟩ *leden* **1.** |ki je iz le-
du|: le'dè:ne 'rò:žè ▪ le'dè:na s'vè:ča **2.** |ki ima ze-
lo nizko temperaturo|: le'dè:na 'ja:ma **3.** |ki vzbuja,
povzroča občutek hudega mraza|: le'dè:na 'b'ü:rja
b'ri:je ▶ **ledeno** le'dè:nò prisl. *ledeno*: le'dè:nò
'm'zla pi'ja:ča
- ledenica** ▶ le'dè'ni:ca -e ž ⟨⟩ *ledenica* |prostor, shram-
ba za led|: 't'ü:kaj je 'm'złò kò v le'dè'ni:cè
- ledik** ▶ 'lè:dèk -- -- prid. ⟨⟩ *neporočen, samski*: v ljud-

ski pesmi za s'vo:i pre'l'u:bě 'lę:děk s'ta:n / se 'j'o:kan 'nó:č i 'da:n

ledikati ▶ 'lę:děkat -an dov. ⟨⟩ *razvozlati, razrešiti*: 'tę: m'rě:že 'ni: 'mōč 'lę:děkat ▶ **ledikati se** 'lę:děkat se *znebiti se*: 'tę:ga čl'ově:ka se ne 'mō:ren 'lę:děkat

ledvica gl. bubreka

leg ▶ 'lę:k 'lega: m ⟨⟩ *ležanje* [glagolnik od ležati]: ód 'lega: 'ne bō: 'nič iz'ra:sló

lega ▶ 'lę:ga -e ž ⟨⟩ *lega* **1.** [kraj, prostor]: 'ta: 'ni:va 'ma 'so:nčnó 'lę:gó **2.** [tram, na katerem kaj sloni, leži]: só'd'ově le'ži:jó na 'lę:gax ■ gl. legnar; kapna lega gl. glajt

legnar ▶ 'lę:gnar -ja m ⟨⟩ *lega, legnar* **1.** [lesena podloga za sode v kleti]: só'd'ově smó 'dě:lě na 'nove: 'lę:gnarje **2.** [vsak od dveh poševno ležečih tramov za nakladanje, razkladanje težkih predmetov]: pó 'lę:gnarjěx s'püščajó só'd'ově 'na kla: **3.** [vsak od dveh vzporednih tramov na vozu, kadar se prevažajo težki predmeti]: na 'lę:gnarjěx 'vō:žejó ma'ši:nó za m'la:tět

lehnjak gl. kamen, lahek

lej ▶ 'lej, mn. 'lejte medm. ⟨⟩ *glej* [izraža opozorilo na to, kar se pojavi, opazi]: 'lej! 'lejte!

lek gl. luk

lek ▶ 'lę:k -m ⟨⟩ • 'o:l'a 'ni:man 'ni za 'lę:k nič ga ni-mam

lekarna gl. poteka

lekarnar gl. potekar

lekarnarica gl. potekarica

lekarnarski gl. potekarski

lekarniški gl. potekarski

lekcija gl. vaja

lekričan ▶ 'lektričēn -čna -ó prid. ⟨⟩ *električen* [ki se nanaša na elektriko]

lektrika gl. letrika

lektrikar gl. letrikar

lektrizirati ▶ lektrě'žę:rat -an nedov. ⟨⟩ *elektrizirati* [dovajati električni tok v organizem, kjer povzroča krčel]

lemenat ▶ leme'na:t -a m ⟨⟩ *bogoslovje, semenišče*

lemenatar ▶ leme'natar -ja m ⟨⟩ *bogoslovec, semeniščnik*

len ▶ 'lę:n -a -ó prid. ⟨⟩ *len* [ki ne dela rad]: 'e:na 'děca só 'jaku: 'lę:na • ekspr. 'lę:na 'vera lenuh ■ gl. gnil, lenov

lenariti gl. kravati, postavati

Lenča ▶ 'lęnča -e ž ⟨⟩ *Lenča* [žensko ime]

Lenčika ▶ 'lęnčēka -e ž ⟨⟩ *Lenčika* [žensko ime, navadno manjšalnica od Lenča]

lenir ▶ 'lęnė:r lę'nė:rja m ⟨⟩ *ravnilo* [priprava za delanje, risanje ravnih črt]: z lę'nė:rjen ga je 'vedró • 'lęnė:r se mé je v'la:mau

Lenka ▶ 'lęnka -e ž ⟨⟩ *Lenka* [žensko ime]

Lenkica ▶ 'lęnkēca -e ž ⟨⟩ *Lenkica* [žensko ime, navadno manjšalnica od Lenka]

lenoben gl. lenov

lenov ▶ 'lę:nóf -nóva -ó prid. ⟨⟩ **1.** *len* [ki ne dela rad]

2. *lenoben* [ki je v stanju, za katero je značilna velika želja vztrajati v mirovanju, v nedejavnosti] • ekspr. 'n'e:jě 'mōš'je 'lę:nóva 'rō:ba je len

lenovec ▶ 'lę:nóvac -nófca m ⟨⟩ ekspr. [*lenuh] [len človek]

lenuh gl. krepanec, lenovec, mrtvoloz

lenuhar ▶ le'nü:ar -ja m ⟨⟩ *črtanec* [list z debelimi črtami, ki se pri pisanju daje pod papir brez črt]

lep ▶ 'lę:p -a 'lipu in 'lę:pó prid., primernik 'lę:pšě -a -e ⟨⟩

1. *lep* [estetsko pozitiven]: 'lę:p č'lóvěk • 'lę:p 'vřt • 'n'i:xa 'xi:ša je 'lę:pša kó só'sě:dóva **2.** *lep* [ki kaže, izraža pozitivne lastnosti, zlasti v moralnem pogledu]: 'lę:pę: na'va:de **3.** *lep* [ki se pojavlja v taki obliki, da vzbuja ugodje]: 'lę:pa 'muzēka • 'lę:pa

be'sě:da mé je 'na:ivēčjě t'rō:št **4.** *lep* [ki ima precej zaželenih lastnosti glede na zunanjo podobo]: 'lipi p'ra:scě • 'lę:pa še'nica • 'na'lę:pša 'ja:bōka

je ótk'la:těla **5.** *lep* [ki po obsegu, količini presega povprečje]: 'tō: je 'lę:p g'rěnt • 'ko:scě só dō'bi:lě

'lę:p 'lō:n • ekspr. 'lipiga dē'narja je v'rě:dēn precejšnjega **6.** ekspr. [*lep] [izraža visoko stopnjo pozitivnega]: 'lę:pa s'ta:róst • 'tū:kaj je 'lę:pa s'lō:ga •

'tō: só na'lę:pša 'lę:ta **7.** iron. [*lep] [izraža vsebinsko zanikanje samostalnika, na katerega se veže]: 'tō: je 'lę:p 'pa:da:š! • 'lę:p kó 'ma:čěk s'lę:p

• 'lę:pa kó 'ma:čka s'lę:pa **8.** v nagovoru *ljub* [do katerega ima kdo zelo pozitiven čustveni odnos]:

'lę:pa 'maja 'ne:žēka! • 'lę:pě 'mo:i 'sinak! • 'lę:pó 'maje 'dě:te! **9.** v nagovoru *izraža a)* zaskrbljenost,

strah: 'lę:pě mōj 'bō:k, 'kaj 'bō: iz 'nas! • 'lę:pě 'mō:i 'ję:zós! **b) priporočilo, prošnjo: 'lę:pa 'maja**

'ma:tě 'bōža, 'da:i 'ti: 'me:ně d'rü:géga 'mōža! • 'lę:p bē se na'rę:dó, kē bē mé 'vrjęu neumno bi ravnal • 'da:la mé je 'lipu be'sě:dó prijazno je govorila z menoj • ekspr. 'ta je pa 'lę:pa česa takega nisem pričakoval • 'lę:pa be'sě:da 'lipu 'mė:stó 'na:iđe na vljudno vprašanje se dobi navadno vljuden, ugoden odgovor ▶ **lepo** 'lipu: prisl. *lepo* **1.** [prislov od lep]: 'lipu: 'xō:dě • 'lipu: izg'lę:daš **2.** vljudno, prijazno: 'lipu: pōzd'ra:vět **3.** [izraža a) precejšnje zadovoljstvo nad psihičnim, zdravstvenim ali gmo-

*tnim stanjem]: př 'dōbrěx 'lidě:x je 'lipu: b) pohvalo, odobravanje]: 'tō: je 'lipu: ód 'n'e:ga **4.** [izraža, da dejanje poteka nemoteno, brez omejitve]: is*

*čerkve: só š'lě 'si 'lipu: 'damux **5.** [izraža obzirnost zapovedi]: 'sómó 'lipu: 'pōvěi! • 'lipu: te p'rō:sěn **6.** [poudarja pomen besede, na katero se veže]: 'sin*

*čerkve: só š'lě 'si 'lipu: 'damux **5.** [izraža obzirnost zapovedi]: 'sómó 'lipu: 'pōvěi! • 'lipu: te p'rō:sěn **6.** [poudarja pomen besede, na katero se veže]: 'sin*

*čerkve: só š'lě 'si 'lipu: 'damux **5.** [izraža obzirnost zapovedi]: 'sómó 'lipu: 'pōvěi! • 'lipu: te p'rō:sěn **6.** [poudarja pomen besede, na katero se veže]: 'sin*

*čerkve: só š'lě 'si 'lipu: 'damux **5.** [izraža obzirnost zapovedi]: 'sómó 'lipu: 'pōvěi! • 'lipu: te p'rō:sěn **6.** [poudarja pomen besede, na katero se veže]: 'sin*

*čerkve: só š'lě 'si 'lipu: 'damux **5.** [izraža obzirnost zapovedi]: 'sómó 'lipu: 'pōvěi! • 'lipu: te p'rō:sěn **6.** [poudarja pomen besede, na katero se veže]: 'sin*

*čerkve: só š'lě 'si 'lipu: 'damux **5.** [izraža obzirnost zapovedi]: 'sómó 'lipu: 'pōvěi! • 'lipu: te p'rō:sěn **6.** [poudarja pomen besede, na katero se veže]: 'sin*

*čerkve: só š'lě 'si 'lipu: 'damux **5.** [izraža obzirnost zapovedi]: 'sómó 'lipu: 'pōvěi! • 'lipu: te p'rō:sěn **6.** [poudarja pomen besede, na katero se veže]: 'sin*

*čerkve: só š'lě 'si 'lipu: 'damux **5.** [izraža obzirnost zapovedi]: 'sómó 'lipu: 'pōvěi! • 'lipu: te p'rō:sěn **6.** [poudarja pomen besede, na katero se veže]: 'sin*

*čerkve: só š'lě 'si 'lipu: 'damux **5.** [izraža obzirnost zapovedi]: 'sómó 'lipu: 'pōvěi! • 'lipu: te p'rō:sěn **6.** [poudarja pomen besede, na katero se veže]: 'sin*

*čerkve: só š'lě 'si 'lipu: 'damux **5.** [izraža obzirnost zapovedi]: 'sómó 'lipu: 'pōvěi! • 'lipu: te p'rō:sěn **6.** [poudarja pomen besede, na katero se veže]: 'sin*

'lipu: s'kr̥bi za 'ma:ter ► **lepi** 'lè:pè -a -ò sam. *lepi*: 'dè:lat se 'lipiga *kazati lastnost(i), ki v resnici ne obstaja(jo)* ▪ za'radè 'lè:pšèga tè 'da:n da bi naredil *dober vtis, brez notranje potrebe* ▪ na 'lè:pèn jò je 'vedrò *nenadoma, brez vidnega vzroka* ▪ v 'lipin 'bò:mò kò'si:lè v *lepem vremenu* ■ gl. fejst

lepenka gl. popendekelj

lepilo gl. lim, pop²

lepinja ipd. gl. lupina ipd.

lepiti gl. keliti, limati

lepljiv gl. smolast

lepo gl. lep

lepopisje ► lèpò'pi:sje -a s ⟨ ⟩ nekđaj *lepopisje* |šolski učni predmet|: lèpò'pi:sje 'ma d've:

lepopisnica ► lèpò'pi:snèca ž ⟨ ⟩ nekđaj *lepopisnica* |lepopisni zvezek|

lepota ► lè'po:ta -e ž ⟨ ⟩ **1.** *lepota* |lastnost, značilnost lepega|: d'rži: se s s'vajò lè'po:tò **2.** *kar je lepo, lepa stvar*: 'tè: lè'po:tè se 'ni:smò 'mò:glè pre'čü:dèt ▪ lè'po:ta 'bòža| *kakšna lepota!* • 'kò:va lè'po:ta, 'ta: 'vaš g'nò:j *kako dober, kvaliteten je*

lepotičiti se gl. gizdati se, kinčati

lepšati gl. kinčati; lepšati se gl. gizdati se

lepši gl. lep

lerh ► 'le:rx -a m ⟨ ⟩ *macesen* |gorsko drevo z mehкими tankimi iglami v šopih, ki jeseni odpadejo|

lerhov ► 'le:rxòf -xòva -ò prid. ⟨ ⟩ *macesnov* |ki se nanaša na lerh|: 'le:rxòf 'lè:s je 'trdèn

les ► 'lè:s 'lè:sa: m ⟨ ⟩ *les* |snov, iz katere so korenine, deblo, veje dreves in grmov|: 'lè:s 'ža:gamò, 'sè:čemò, du'ba:mò ▪ sm'rè:kòf i x'ra:stòf 'lè:s ▪ 't̥t i 'mekak 'lè:s trdi in mehki *les* • 'bòžè 'lè:s božji *les, bodika, božje drevce* • 'xü:dè 'lè:s rdeči *dren* |grmičasta rastlina z rdečimi mladikami, belimi cveti in črnimi plodovi|

lesa ► 'lè:sa -e ž ⟨ ⟩ *lesa* |priprava za sušenje sadja, zrnja|: s'li:ve se šè'si:jò na 'lè:sè

lesem ► 'le:sòn prisl. ⟨ ⟩ *sem, semle*: 'bale 'le:sòn! ▪ v ljudski pesmi 'da:jtè 'na:šò g'li:xò 'le:sòn!

lesen ► 'lè:sè:n lè'se:na -ò prid. ⟨ ⟩ *lesen* |ki je iz lesa|: lè'se:ne 'vi:l'è ■ gl. drven

leska ► 'lè:ska -e ž ⟨ ⟩ *leska* |grm z nazobčanimi listi in visečimi mačicami|: 'lè:ske 'majò 'a:braŋke

leskov ► 'lè:skòf -kòva -ò prid. ⟨ ⟩ *leskov* |ki se nanaša na lesko|: 'lè:skòva 'ši:ba ▪ 'lè:skòf š'č'a:p

leskovina ► 'lè:skòvéna -e ž ⟨ ⟩ *leskovina* |leskov les|: 'su:xa 'lè:skòvéna 'ra:da 'guri:

lesnat gl. drven

lesnika ► lès'ni:ka -e ž ⟨ ⟩ *lesnika* |samorasla, necepljena jablana|: lès'ni:kò je 'cè:pò ■ gl. lesniko cepika

lesniko ► lès'ni:kò -a s ⟨ ⟩ *lesnika* |sad lesnike|: lès'ni:ka p'rè:šémò za 'jè:sèx

leson gl. lesem

lesteneč gl. luster

lestev gl. lojtre

lesti ► 'lè:st 'lè:žen nedov. ⟨ ⟩ **1.** *lesti* |premikati se a) *dotikajoč se podlage s telesom*|: 'pu:š 'lè:ze **b)** *tako, da je telo zelo blizu podlage*|: 'mü:xe 'lè:zejò pò 'mi:zè **c)** *tako, da si pomagamo z rokami in nogami*|: 'ta:t 'lè:ze čez 'o:knò **2.** *ekspr. [*lesti]* |počasi, navadno tudi s težavo premikati se|: 'bòuni:k 'kumaj 'lè:ze **3.** *lesti* |prodirati, riniti iz česa|: z'vo:nèkè 'lè:zejò is 'ta:u **4.** *lesti* |počasi se premikati s prvotnega, navadnega mesta|: 'rò:bac jè 'lè:ze iz g'lave: • 'uči: mè s'kèp 'lè:zejò postal sem zelo zaspan

lestvenik gl. lojtrnica

leščerba ► 'lè:ščèrba -e ž ⟨ ⟩ **1.** nekđaj *leščerba* |preprosta svetilka na loj, olje|: 'lè:ščèrba se je rez'bi:la **2.** *ekspr. [*leščerba]* |luč, ki slabo, medlo svetil|: 'vržè 'nèkan 'tò: 'lè:ščèrbò!

lešnik ► 'lè:šnèk -a m ⟨ ⟩ *lešnik* |sad leske|: 'lè:šnèké sò več z'rè:lè

letace gl. letce

letalo gl. aeroplan

letas ipd. gl. letos ipd.

letati ► 'lè:tat -an nedov. ⟨ ⟩ *letati* |premikati se po zraku s perutmi, krili|: 'la:stòvéce 'lè:tajò ▪ ó'ba:dè 'lè:tajò ■ gl. frnkati

letce ► 'lè:tace -a s ⟨ ⟩ **1.** *manjšalnica od leto* **2.** *kratko časovno razdobje*: za 'bò:bòn i ječ'mè:nòn p'ri:de 'iše 'e:nò 'xidu 'lè:tace čas, navadno v mesecu juliju, ko poide stara hrana, nova pa še ni dozorela

leten ► 'lè:tèn -tna -ò prid. ⟨ ⟩ *poleten* |ki se nanaša na poletje|: 'lè:tnè g'vant ▪ 'lè:tnè 'me:scè ■ gl. letenski

letenski ► 'lè:tènskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *poleten, leten*

leteti ► 'lè:tèt 'leti:n nedov. ⟨ ⟩ *leteti* **1.** |premikati se po zraku a) s perutmi, krili|: v'ra:pcè le'ti:jò na 'ži:tò **b)** s tehničnim pogonom|: 've:lèk eròp'la:n je 'le:tò **c)** zaradi sunka, odriava, udarca, vetra|: 'li:stje 'leti: ▪ 'i:skre le'ti:jò na 'se st'rani: **2.** |zelo hitro se premikati|: 'sanè: le'ti:jò pò k'la:ncè **3.** v zvezizi na |izraža, da se dejanje, ki ga izraža osebek, nanaša na določeno osebo, stvar|: 'tò: 'leti: 'na:n' • 'bò:š k'ma:lè le'tè:la is 'xi:še nagnali, napodili te bomo • 'danas mè 'se 'leti: iz 'ru:k vse izpustim iz rok, razbijem, prevrnem

letev gl. letva, remeljc

letina ► 'lè:tèna -e ž ⟨ ⟩ *letina* |kar se pridela v enem letu|: 'lè:tòšna 'lè:tèna je 'dòbra • 'lè:tèna d'rè:m'fè ne napreduje v rasti ■ gl. leto¹

letnica ► 'lè:tèncà -e ž ⟨ ⟩ **1.** *letnica* |podatek, ki označuje leto kakega dogodka|: na 'ba:ngèrjè je s'ta:ra 'lè:tèncà **2.** *letnica* |enoletni debelinski prirastek lesa|: na 'pa:n'è se 'vi:dèjò 'lè:tèncè ▪

x'lɔ:jeve 'lè:téncë **3.** vrsta zgodnje hruške: 'lè:tos sò 'lè:téncë d'ròbncë

letnik ▶ 'lè:tnèk -a m (⟨) *letnik* |ljudje, rojeni istega leta|: 'lè:tnèk 'en 'ti:sòčë d'èv'è:tsu t'r'i:desèt • 'òn 'ni: 'mò:i 'lè:tnèk nisva rojena istega leta

leto¹ ▶ 'lè:tò -a s (⟨) *leto* **1.** |čas dvanajstih mesecev, ki se začne 1. januarja in traja do 31. decembra|: 'la:ĩnskò 'lè:tò ▪ 'sakò 'lè:tò sòn s'la:bèjè **2.** |ta čas glede na kako značilnost, dejavnost|: 'sìxu 'lè:tò **3.** |čas dvanajstih mesecev z drugačnim stalnim začetkom|: š'kòlškò 'lè:tò ki traja od 1. septembra do 31. avgusta **4.** |čas dvanajstih mesecev|: 'e:nò 'lè:tò je s'rè:čnò p'a'sa:lò ▪ 'p'è:t 'lè:t je 'bi:u x 'mè:rèkè **5.** |ta čas za označevanje starosti česa|: k'ra:va je s'ta:ra 'ò:sòn 'lè:t **6.** mn. |starost, življenjska doba|: 'ta: je 'majèx 'lè:t **7.** mn. |omejeno trajanje v življenju, bivanju|: 'tò: sò naj'lè:pša 'lè:ta ▪ 'fa:ntò(f)ska 'lè:ta **8.** |omejeno trajanje z razmerami, okoliščinami, stvarnostjo vred|: 'xü:da 'lè:ta **9.** letina |kar se pridela v (enem) letu|: 'la:nè je 'bèlò 'dòbrò 'lè:tò • 'kè:bròvò 'lè:tò hroščèvo leto |leto, ko se v velikih množinah pojavijo majski (= rjavi) hrošči| • ekspr. 'lè:ta 'brzò 'te:čèjò čas • 'òn 'dè:la 'lè:tò i 'zi:mò vedno • 'o:na gr'è: v 'lè:ta stara se • pred 'lè:tè včasih, nekđaj • 'ča:kat 'nò:vò 'lè:tò dèti med 31. decembrom in 1. januarjem do polnoči • na 'nò:vò 'lè:tò 1. januarja • 'nò:vò 'lè:tò b'rat voščiti, žèleti srečo za novo leto • na s'ta:rò 'lè:tò 31. decembra • 'dò:bò je t'r'i: 'lè:ta bil je obsojen na tri leta (zapora) • čes 'sè:dòn 'lè:t 'se p'raf p'r'i:de vsaka stvar se da kdaj s pridom uporabiti • 'lè:ta 'sòmò 'ni: mine, kot bi mignil

leto² ▶ 'lè:tò -a s (⟨) *poletje* |del leta med pomladjo in jesenjo|: 'lè:tòšnò 'lè:tò je d'až'è:unò • mi'xò:lskò 'lè:tò nekaj vedno lepih dni okoli sv. Mihaela (29. septembra) • 'več je v'rè:dnò 'e:nò 'lè:tò kò s'tu: 'zi:m

letos ▶ 'lè:tòs in 'lè:tas prisl. (⟨) *letos* |v letu, ki je, še trajaj|: 'lè:tòs je 'man' 'dè:la ▪ x'rü:ške sò 'la:nè i 'lè:tòs jed'na:kò rò'di:le ▪ 'lè:tas sò 'lè:pè t'ravè:

letošnji ▶ 'lè:tòšnè -a -ò in 'lè:tašnè -a -ò in 'lè:tòšn'è -a -è prid. (⟨) *letošnji* |ki se nanaša na leto, ki je, še trajaj|: 'lè:tòšna 'kr'ma 'bò: s'la:ba ▪ 'lè:tòšn'ò 'zi:mò smò 'dòbrò pres'ta:lè ▪ 'lè:tòšn'è 'lè:tò smò s'rè:čnò is'pa:slè

letovanje ▶ 'lè:tòvan'è -a s (⟨) *letovanje* |glagolnik od letovati|

letovati ▶ 'lè:tòvat -an nedov. (⟨) *letovati* |preživljati letni dopust, počitnice (zunaj stalnega bivališča)|

letrika ▶ 'lè:trika -e in 'lèktrika -e ž (⟨) *elektrika* **1.** |energija, tok, ki ju povzročajo elektroni v gibanju|: 'lè:trika 'ga:sne ▪ 'lè:trika ga je zmeke'ta:la ▪

s'la:ba 'lè:trika **2.** |napeljava, ki omogoča dobavo električne energije|: 'lè:trikò pr'k'lò:pèt ▪ 'vrtat za 'lèktrikò

letrikar ▶ 'lè:trikar -ja in 'lèktrikar -ja m (⟨) *elektrikar, električar* |kdor se poklicno ukvarja z napeljavanjem in popraviljanjem električnih napeljav in naprav|

letu ▶ 'lè:tè prisl. (⟨) *le-tu, tule*: 'lè:tè 'ni: za 'ži:vèt

le-tu gl. letu

letukaj ▶ 'lè:tèkaj prisl. (⟨) *tukaj, tukajle*: 'lè:tèkaj je 'jaku 'lipu

letva ▶ 'letva -e ž (⟨) *letva, letev* |podolgovat kos lesa ali kovine, navadno pravokotnega prereza|: z 'letvamè je 'za:biu 'u:kna

letvak ▶ 'letva:k let'va:ka m (⟨) *žebelj* za pribijanje tramov

letvica gl. remeljček

lev¹ ▶ 'lè:f 'lè:va m (⟨) *lev* |vrhnja plast kože, ki si jo žival odstrani, slečel|: 'na:šlè smò 'ka:čjè 'lè:f

lev² ▶ 'lèu 'leva m (⟨) *lev* |afriška zver|

leva ▶ 'lè:va -e ž (⟨) *leva* |izraza levo stran|: ò'b'rnè se na 'lè:vò ▪ 'ka:man je p'r'le:tò òd 'lè:ve ▪ 'xò:dè pò 'lè:vè

levak ▶ 'lèva:k lè'va:ka m (⟨) *levičar* |kdor pri delu uporablja predvsem levo roko|

levi¹ ▶ 'lè:vè -a -ò prid. (⟨) *levi* **1.** |ki je na isti strani telesa kot srce|: 'lè:vò 'uku: **2.** |ki je v odnosu do človeka na taki strani|: 'za:ĩdn'è 'lè:vò 'kulu: • 'lè:vè 'pò:stòu za na levo nogo • 'o:na je š'la na 'lè:vò 'ròkò: zavila je na levo

levičar ▶ lè'vi:čar -ja m (⟨) *levičar* |kdor pri delu uporablja predvsem levo roko|

levičarica ▶ lè'vi:čarca -e ž (⟨) *levičarka* |ženska, ki pri delu uporablja predvsem levo roko|

levičarka gl. levičarica

levinja ▶ lè'vi:n'a -e ž (⟨) *levinja* |samica leva|

leviti¹ ▶ lè'vi:tè -òf m mn. (⟨) • 'kómè lè'vi:te b'rat opominjati, oštevati ga

leviti² ▶ 'livit -i:n nedov. (⟨) *majiti* |odstranjovati lubje z muževnega debla, veje| ▶ **leviti se** 'livit: se leviti se |odstranjovati si, slačiti si pretesno vrhnjo plast kože|: 'ka:ča, 'rak se 'livi: **2.** *goliti se* |izgubljati dlako, perje|: k'ra:va se 'livi: ▪ kò'kò:šè se l'i'vi:jò

Levod ▶ 'lè:vòt 'lè:vòda m (⟨) *Livold* |ime naselja| ■ prim. levodaški

levodački gl. levodaški

levodaški ▶ 'lè:vòdačkè -a -ò prid. (⟨) *livoldski* |ki se nanaša na naselje Livold|: 'lè:vòdačkè 'mò:st ■ prim. Levod

levojar ▶ lè'vò:jvar -ja m (⟨) *revolver* |lahko ročno orožje s kratko cevjo|: lè'vò:jvar je 'nabiü

ležajnica ▶ lè'za:jnèca -e ž (⟨) *lena* ženska

ležanjnik ▶ le'ža:ɲnək -a m ⟨⟩ *len moški*

ležanje gl. leg

ležati ▶ 'le:žat 'leži:n nedov. ⟨⟩ *ležati* **1.** |biti (iztegnjen) v vodoravnem položaju|: 'na klèx je 'le:žau **2.** |biti v takem položaju zaradi spanja, počitka|: 'le:žau je dô kô'si:la **3.** |biti pokopan|: pŕ s'v'e:tèn 'š'te:fanè le'ži:jò 'na:šè s'ta:rèjè ▪ 'tù:kaj 'leži: 'ma:tè **4.** |biti nameščen na podlagi z daljšo, širšo stranjo|: 'daske: le'ži:jò na 'vŕtè **5.** |biti, nahajati se kjel|: 'sadje: 'leži: 'na klèx **5.** |izraža stanje osebkaj|: 'bo:ɲna 'leži: • 'leži: kô s'nóp z iztegnjenim telesom, negibno • ekspir. 'dèna:r ne 'leži: na 'cè:stè se ne zasluži na lahek način • 'la:nè je s'nè:k 'du:gò 'le:žau dolgo ni skopnel • 'dò: 'du:gò 'leži:, se ga s'la:ma 'dŕži: • 'kè: 'o:sòu 'leži:, 'tan d'la:kò 'pisti:

leževnik ▶ le'že:ɲnək -a m ⟨⟩ *močerad |žival s podolgotovitom, valjastim trupom, dolгим repom in žame-tno črne barve z rumenimi lisami|*

ležišče ▶ le'ži:šče -a s ⟨⟩ *ležišče* **1.** |kar je namenjeno za ležanje, spanje| **2.** |mesto, prostor, kjer žival (pogosto) leži| ■ gl. jasli **█** V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime na 'le'ži:ščèx.

lice ▶ 'li:ce -a s ⟨⟩ *lice* **1.** |del obraza ob strani nosu in ust|: ŕ'dèče 'li:ce **2.** |pročelje, fasada|: 'li:ce 'tè: 'xi:še ▪ š'kò:la 'ma 'lipu 'lice • 'tò: 'ni:ma ni'be:nèga 'li:ca ni lepo, ni ustrezno oblikovano

licerna gl. lucerna

Licija ipd. gl. Lucija ipd.

licijan ▶ lici'ja:n -a m ⟨⟩ *encijan* **1.** rumeni encijan, košutnik |gorska rastlina z rumenimi cveti in zdravilno koreniko| **2.** |tinktura iz korenik rumenega encijana|

licitacija ▶ licè'ta:cèja -e z ⟨⟩ *licitacija, dražba*

licitirati ▶ licè'te:rat -an nedov. ⟨⟩ *licitirati, dražiti*: cerk'v'e:ne k'lupi: 'bo:dò licè'te:ralè

ličace gl. ličece

ličece ▶ 'ličace -a s ⟨⟩ *ličece* |manjšalnica od lice /obraz/|

ličje ▶ 'li:čeje -a s ⟨⟩ *ličje* |del lubja, ki se uporabljata za vezanje, pletenje|: 'li:pòvò 'li:čeje ▪ fa'žò:nòvò st'ro:čeje je 'tŕdu kò 'ličje

ličkanje gl. obeljek

ličkar gl. beljač

ličkati gl. beliti

lidje gl. ljudje

liga ▶ 'liga medm. ⟨⟩ klic raliaci gosi *pridi(te) sem*: 'liga, 'liga

ligov ▶ 'li:gòf -gòva -ò prid. ⟨⟩ **1.** ki je tanke, slabotne rasti: 'li:gòvò kòm'pè:rèšè **2.** ekspir. *suh, slaboten*: gòs'pò:cka 'dèca sò 'li:gòva

liguster gl. tintovina

lijak gl. lakanica

likalnik gl. peglajzen

likati gl. peglati

likof ▶ 'li:kòf -a m ⟨⟩ *pojedina, pitje po končanem večjem delu, po sklenjeni kupčiji*: 'li:kòf smò 'pi:lè

lilija ▶ 'lilèja -e z ⟨⟩ *lilija* |vrtna rastlina z visokim stebrom in velikimi ljakastimi belimi cveti|

lim ▶ 'li:m -a m ⟨⟩ [*lim], *lepilo*: 'ti:š'arskè 'li:m

limanica ▶ 'li:manca -e z ⟨⟩ *limanica* |paličica, prevlečena z lepljivo snovjo za lovljenje ptičev| • ekspir. 'o:ma je š'la na 'li:mance dala se je prevarati, ukaniti

limati ▶ 'li:mat -an nedov. ⟨⟩ *lepiti* |z uporabo lepila pritrjevati kako stvar na drugo|: 'mo:rke 'li:mat

limona ▶ li'mò:na -e z ⟨⟩ *limona* |južno drevo s svetlo rumenimi užitnimi sadovi ali njegov sad|

limonada ▶ limò'na:da -e z ⟨⟩ *limonada* |osvežujoča pijača iz limoninega soka, vode, sladkorja|: èn g'laš limò'na:de

lina ▶ 'li:na -e z ⟨⟩ *lina, odprtina*: 'li:na na x'lè:vè

Lina ▶ 'li:na -e z ⟨⟩ *Lina* |žensko ime| **█** Okrajšano ime za Karolina.

linica ▶ 'li:nca -e z ⟨⟩ *linica, odprtina*

linija ▶ 'li:nèja -e z ⟨⟩ *linija, črta, smer*: 'dŕžè se 'tè: 'li:nèje!

lipa ▶ 'li:pa -e z ⟨⟩ *lipa* |košato drevo z mehkim lesom, srčastimi listi in dišečimi cveti|

lipan¹ ▶ 'lipan -a m ⟨⟩ *lipovec* |lipi podobno drevo z nekoliko manjšimi listi|

lipan² ▶ 'lipen -a m ⟨⟩ *lipan* |sladkovodna riba z veliko, pisano hrbtno plavutjo|

Liparski ▶ 'li:parskè -èx m mn. ⟨⟩ *Liparski* |hišno ime|: pŕ 'li:parskèx

Lipenovi ▶ 'lipenòvè -èx m mn. ⟨⟩ *Lipenovi* |hišno ime|: pŕ 'lipenòvèx

lipica ▶ 'li:pèca -e z ⟨⟩ *lipica* |manjšalnica od lipa|

lipinja ipd. gl. lupina ipd.

Lipoščan ipd. gl. Lipovščan ipd.

lipov ▶ 'li:pòf -pòva -ò prid. ⟨⟩ *lipov* |ki se nanaša na lipo|: 'li:pòvò c'vè:tje

Lipovac gl. Lipovec

Lipovčan gl. Lipovščan

Lipovčanka gl. Lipovščanka

lipovec gl. lipan¹

Lipovec ▶ 'lipòvac -pòfca m ⟨⟩ *Lipovec pri Kostelu* |ime naselja| ■ prim. Lipovščan, Lipovščanka, lipovški

lipovina ▶ 'li:pòvèna -e z ⟨⟩ *lipovina* **1.** |lipov les| **2.** |lipovo cvetje|: 'ma:lò 'li:pòvène 'bò:n zav'rè:la

Lipovščan ▶ 'lipòščan -a m ⟨⟩ *Lipovščan, *Lipovčan* |prebivalec naselja Lipovec pri Kostelu| • kot zbadljivka 'lipòščanè 'ta:tè, 'ka:ɲ c'mò 'van 'da:té? 'e:nò ž'li:cò 'a:ɲde, da v'as v'ra:k ò'ba:ɲde, 'e:nò ž'li:cò 'ò:l'a, da ste 'vi: ne'vò:l'a, 'e:nò ž'li:cò 'masti:,

da se 'rit pòs'lasti, 'e:nò ž'li:cò 'pè:ska, da se 'rit rezv'rè:ska! ■ prim. Lipovec

Lipovščanka ▶ 'lipòščaŋka -e ž ⟨⟩ *Lipovščanka, *Lipovčanka* |prebivalka naselja Lipovec pri Kostelu| ■ prim. Lipovec

lipovški ▶ 'lipòškè -a -ò prid. ⟨⟩ *lipovški* |ki se nanaša na naselje Lipovec pri Kostelu| ■ prim. Lipovec

lipu gl. lep

lisa ▶ 'li:sa -e ž ⟨⟩ *lisa* |mesto, ki ima drugačno barvo ali videz kot ostala površina|

lisan ▶ 'lisan -a m ⟨⟩ *lisast vol*

lisast ▶ 'li:sast -a -ò prid. ⟨⟩ *lisast* |ki ima lise|: 'li:sastò gò'vè:dò ■ gl. pisast, šekast

lise ▶ 'lise -ta m ⟨⟩ *lisast vol*

lisica ▶ lè'si:ca -e ž ⟨⟩ **1.** *lisica* |psu podobna zver rdečkasto rjave barve s košatim repom|: lè'si:ca je ó'd'ne:sla 'kòkò:š **2.** ekspr. [**lisica*] |zvita, prebrisana ženska|

lisičina ▶ lè'si:čèna -e ž ⟨⟩ *lisičina* |lisičji brlog|

lisičji ▶ lè'si:čjè -a -e prid. ⟨⟩ *lisičji* |ki se nanaša na lise|: lè'si:čjè 'ko:žèx ■ lè'si:čja 'ja:ma ● lè'si:čjè 'rè:p lisičjak |rastlina s plazečim se stebлом, ki je gosto poraslo z iglicam podobnimi listi in se uporablja za pometanje krušne peči, ometanje dimnika| ■ *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime pr* 'lè'si:čjè 'ja:mè.

lisjak ▶ lè'sja:k lè'sja:ka m ⟨⟩ *lisjak* |lisičji samec|

liska ▶ 'liska -e ž ⟨⟩ *lisasta krava*

list ▶ 'li:st -a m ⟨⟩ *list* **1.** |navadno zelen, ploščat del rastline, ki raste iz veje, stebła| **2.** |pravokoten kos papirja| **3.** |dokument, (javna) lista| ● 'křstnè 'li:st křstni list |dokument s podatki o krstu kake osebe| ● pò'ròčnè 'li:st poročni list |izpisek iz poročne matične knjige| ● 'ròjstnè 'li:st rojstni list |izpisek iz rojstne matične knjige| ● 'sa:mskè 'li:st samski list |potrdilo pri cerkveni poroki, da oseba, ki se želi poročiti, ni poročena| ■ potni list gl. pasoš

listek gl. cegelec

listje ▶ 'li:stje -a s ⟨⟩ *listje* |več (rastlinskih) listov, (rastlinski) listi|: 'li:stje je 'iše ze'le:nò ■ 'li:stje g'ra:bèt ■ 'li:stje k'lè:stèt klestiti tanjše veje listavcev za steljo ● dè'na:rja 'ma kò 'li:stja i 'ra:ve: zelo veliko

listnica ▶ 'li:stèna -e ž ⟨⟩ [**listnica*], *listnjak* |prostor za listje| ■ gl. briftošelj, frajštofelj, priftošelj

listnjak gl. listnica

lišaj ▶ 'liša:j li'ša:ja m ⟨⟩ *lišaj* |vnetje kože|: na 'li:cè 'ma 've:lèk 'liša:j

lišček gl. štigelj

litanije ▶ lè'ta'ni:je -'ni:j ž mn. ⟨⟩ *litanije* |molitev iz vzklikov in refrenov|: lè'ta'ni:je 'mo:l't

liter gl. litra

litrna ▶ li'tè:rna -e ž ⟨⟩ *litrna* |preprosta svetilka s

steklenim, pločevinastim ohišjem, ki se nosi v roki ali obesil|

liti ▶ 'li:t 'li:jèn nedov. ⟨⟩ nav. 3. os. *liti* |zelo, močno deževati|: 'daš 'li:je kò is 'kòbla

litina ▶ 'litèna -e ž ⟨⟩ *litina* |kovina, iz katere se ulivajo predmeti|: k'ri:š iz 'litène

litra ▶ 'litra -e ž ⟨⟩ *liter* **1.** |osnovna enota za merjenje prostornine|: 'sò:t 'dřži: s'tu: 'litèr ■ 'kù:pèla je d'vè: 'litre ž'bü:lèčka **2.** |steklenica, posoda, ki drži en liter|: 'litro je res'tò:řau

livada ▶ li'va:da -e ž ⟨⟩ *livada*, *travnik*: li'va:da je 'pa:la je pòkošena

liviti gl. leviti nedov.; liviti se gl. leviti se

Livoid gl. Levod

livoldski gl. levodaški

lizati gl. buzati, flajšati

lizda ▶ 'li:zda in 'li:zdana prisl. ⟨⟩ vsak čas, v zelo kratkem času, kmalu: 'li:zda 'bò: 'tè

lizdana gl. lizda

ljub gl. lep

ljubček gl. dinarček²

ljubek gl. lušen

ljubezen ▶ l'u'be:žèn -znè ž ⟨⟩ *ljubezen* |močno čustvo naklonjenosti **a)** do osebe drugega spola|: p'ra:va l'u'be:žèn **b)** do koga, združeno s skrbjo za njegovo korist|: 'ma:tèrna l'u'be:žèn

ljubi gl. dinar²

ljubica gl. dinarica

ljubimkati gl. plavšati

ljubiti ▶ 'l'ü:bèt -èn nedov. ⟨⟩ **1.** *ljubiti* |čutiti močno naklonjenost do **a)** osebe drugega spola|: 'dèkle 'l'ü:bè 'fa:nta **b)** koga, združeno s skrbjo za njegovo korist, dobro|: 'ma:tè 'l'ü:bè 'dè:te **2.** nav. 3. os. *ljubiti* |imeti kaj za dober pogoj rasti, razvijanja|: xř'metü:n 'l'ü:bè vrò'či:nò **3.** *prijati* |povzročati ugodje|: bòü'ni:kè 'l'ü:bè tòp'li:na **4.** *marati, imeti rad*: 'na:ša 'xi:ša ne 'l'ü:bè 'čřnèx p'rascef ■ ne 'l'ü:bè gò'vè:da 'si:ve 'fa:rbe i k'řè:bl'astèx 'rògò:f

ljubkovanje gl. milovanje

ljubkovati gl. milovati

Ljubljana ▶ 'l'ub'l'a:na -e ž ⟨⟩ *Ljubljana* |glavno mesto Slovenije|: is 'k'ra:n'a smò se 'mi:mògređe s'ta:vèlé v 'l'ub'l'a:nè ● ekspr. 'ma 'je:žèk dò 'l'ub'l'a:ne je zelo opravljiv

ljudje ▶ 'liđje: 'liđi: m mn. ⟨⟩ *ljudje* |množina od človek|: 'liđje: sò sakò'ja:ke 'sò:rte ■ autò'bu:s je 'pu:n 'liđi: ■ př 'dòbrèx 'liđe:x je 'lipu: ■ 'òn g'rè: 'rat k 'liđje:n v družbo ● 'liđje:n se 'dat va 'zò:be: sprožiti opravljanje ● preg. 'dò 'ne zna: š'pa:sè g'la:s, na:j 'ne gre: k 'liđje:n x 'va:s kdor ne pozna šale, naj ne hodi med ljudi

ljudski ▶ 'lèčkè -a -ò in 'l'uckè -a -ò prid. ⟨⟩ [**ljud-*

skij], *tuj* |ki ni domač|: 'lěckě pas'tě:rjě na'le:pl'ejō na 'na:še kōše'ni:ce • g'rěnt je p'rišō va 'lěcke 'rōke: je bil prodan • nekadj 'l'ucka š'kō:la [*ljudska šola], osnovna šola ▶ **ljudski** 'lěckě -a -ō sam. *tuji*: 'lěckō 'pū:stě pŕ 'mę:ré! ■ gl. naroden

ljudski ▶ 'l'uckě prisl. () *zelo, veliko*: 'l'uckě smō 'dē:la'ē i 'pi:lē

ljudstvo gl. narod

Ljuka ipd. gl. Luka ipd.

ljuljka gl. pijanka

ljump ipd. gl. lump ipd.

ljut ▶ 'lū:t -a 'litu prid. () *jedek, pekoč*: 'lū:t x'ren ▪ 'lū:ta 'paprēka, ra'ki:ja, ž'bū:la

ljutika ▶ 'lū:tēka -e ž () *pekoča snov*: 'pe:če kō 'lū:tēka

lobanja ▶ lō'ba:n'a -e ž () *lobanja* |okostje glave|: lō'ba:n'ō sō iskō'pa:lē

loboda ▶ lō'bo:da -e ž () *loboda* |rastlina z različno oblikovanimi listi in majhnimi cveti v socvetjih| • kot zbadljivka 'ban'ska lō'bo:da *Banjec*

locanj ▶ 'lōca:n' lō'ca:n'a m () *locen* |držaj iz lokasto ukrivljene palice|: 'lōca:n' na 'ca:n'ē ▪ 'ža:ga na 'lōca:n'

locen gl. kolombar, locanj

loček ▶ 'lō:čēk -čka m () *loček* |travi podobna rastlina, ki raste zlasti na vlažnih tleh|

ločica ▶ lō'či:ca -e ž () *manjšalnica od loka*

Ločica ▶ *lō'či:ca -e ž () **1.** *Ločica* |ime zaselka v naselju Gorenja Žaga| **2.** |ledinsko ime|: v *lō'či:cē ■ prim. Ločičan, Ločičanka, ločiški

Ločičan ▶ *lō'či:čan -a m () *Ločičan* |prebivalec zaselka Ločica| ■ prim. Ločica

Ločičanka ▶ *lō'či:čan'ka -e ž () *Ločičanka* |prebivalca zaselka Ločica| ■ prim. Ločica

ločiški gl. ločiški

ločiški ▶ lō'či:čke -a -ō prid. () *ločiški* |ki se nanaša na zaselek Ločica|: lō'či:čka 'ni:va ■ prim. Ločica

ločitev gl. razporoka

ločiti ▶ 'lō:čēt -ēn dov. () **1.** *ločiti* |videti, občutiti različnost med čim|: 'ōn ne 'lō:čē 'mo:šta ōd 'vi:na **2.** *zapotavljati* |dajati, priznavati manjše pravice ali ugodnosti komu v primeri z drugimi|: 'ta: 'ma:tē 'lō:čē 'dēcō mej 'sabō ▶ **ločiti se** 'lō:čēt se *ločiti se* **1.** |biti različen, drugačen|: č'lō:vēk se 'lō:čē ōt č'lō'vē:ka **2.** |ne biti več na določenem kraju|: 'tešku se je 'lō:čō ōd 'du:mē **3.** |nehati uporabljati, kaj delati|: v 'je:senē se 'lō:čēmō ōd ma'ti:ke ▪ ne 'mō:re se 'lō:čēt ōt pi'ja:če **4.** *razvezati se* |prenehati biti v zakonski zvezi|: k'ma:lē pō pō'rōkē sō se 'lō:čēlē ■ ločiti se gl. razporočiti se

ločje ▶ 'lō:čje -a s () *ločje* |več ločkov, ločki|: 'gustu 'lō:čje ■ gl. palud, palug

lodrica ▶ lōd'ri:ca -e ž () nekadj *ploščat sodček, ki se nosi na hrbtu in drži približno 10 litrov*

log ▶ 'lōk 'lō:ga m, mn. lō'gō:vē () *log* |raven travnik ob vodi, navadno brez dreves| ■ **█** *V rabi sta (na vprašanje »kje«) ledinski imeni na *lō:gē in pōd *lō:gōn.*

logar ▶ 'lōga:r lō'ga:rja in 'luga:r lu'ga:rja m () *logar* |nižji gozdarski uslužbenec|: 'lōga:r 'bula x'lō:je

loj ▶ 'lōj in 'lōj 'lō:ja m () *loj* **1.** |maščobno tkivo pri govedu, ovcah| **2.** |maščoba iz tega tkiva| • 'kē: 'ni: 'lō:ja, 'ni: 'ni 'žū:pe *brez maščobe ni dobre juhe*

lojber ▶ 'lō:jbēr -ja m () *lovor* |lovorovi listi kot začimba|: 'lō:jbēr se 'dē:va va 'kōmpē:r na 'žū:pō

lojen ▶ 'lōje:n lō'je:na -ō prid. () *lojen* |ki je iz loja|: lō'je:na s'vē:ča

lojeniti se ▶ lō'je:nēt se -nēn se nedov. () *za maščobo na juhi strjevati se na površini*

lojtre ▶ 'lō:jtrē 'lō:jtēr ž.mn. () *lestev* |priprava s prečnimi klini ali deščicami za vzpenjanje ali sestopanje|: 'lō:jtrē dŕ'ž'i:jō na 'i:zbō ▪ k'li:ncē za 'lō:jtrē

lojtrnica ▶ 'lō:jtr'ncā -e ž () **1.** *lojtrnica* |lestvi podobna priprava na strani voza| **2.** *lestvenik* |drog lestve, v katerem so pritrjeni klini|

Lojza ▶ *lō:jza -e ž () *Lojza* |žensko ime|

Lojze ▶ *lō:jze -ta m () *Lojze* |moško ime|

Lojzek ▶ *lō:jzak -a m () *Lojzek* |moško ime, navadno manjšalnica od Lojze|

Lojzika ▶ *lō:jžēka -e ž () *Lojzika* |žensko ime|

lok gl. bolta, kolombar

loka ▶ 'lō:ka -e ž () *loka* |nezamočvirjen travnik ob vodi| ■ **█** *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime na *lō:kē.*

Lokar ▶ *lō:kar -ja m () *Lokar*, **Gladločan* |prebivalec naselja Gladloka| ■ prim. Gladloka, Loke

Lokarica ▶ *lō:karka -e ž () *Lokarica*, **Gladločan-ka* |prebivalca naselja Gladloka| ■ prim. Gladloka, Loke

lokarski ▶ 'lō:karskē -a -ō prid. () *lokarski*, **gladloški* |ki se nanaša na naselje Gladloka| ■ prim. Gladloka, Loke

lokati gl. flakati

Loke ▶ *lō:ke *lō:k ž.mn. () *Gladloka* |ime naselja| ■ gl. Gladloka; prim. Lokar, Lokarica, lokarski

lokomotiva gl. mašina

lokva ▶ 'lō:kva -e ž () *mlaka, luža*

lomastiti ▶ lō'ma:stēt -ēn nedov. () **1.** *lomastiti* |hitro, zelo površno kaj delati|: ka: sō 'žē:lē, sō 'sōmō lō'ma:stēlē **2.** ekspr. [**lomastiti*] |silovito, hrupno hoditi|: 'o:na lō'ma:stē pō 'xi:šē **3.** *loputati* z vratinico ali z vratu (ob prepihu)

lomiti gl. lamati

lon ▶ 'lō:n -a m () star. *plačilo, plača*: 'ko:scē sō dō'bi:lē

'lè:p 'lò:n • star. 'dè:lat (ali 'kaj 'dat) za 'bòžè 'lò:n za-stonj, brezplačno

lonati ▶ 'lò:nat -an dov. ⟨⟩ star. *dati plačilo, plačati*: 'bò:k 'lò:naj! *Bog plačaj, povrni!*

loncevez gl. drotoš

loncogloja ▶ loncòg'lòja -e ž ⟨⟩ **1.** *moški, ki se brez potrebe (rad) zadržuje v kuhinji* **2.** slabš. *vzdevek za pastirja, ki zadnji prižene na pašo*: loncòg'lòja, 'kuku!

lonček ▶ 'lo:nčèk -a m ⟨⟩ *lonček |manjšalnica od lonec|*: 'lo:nčèk òd 'o:gna òts'ta:vet ■ cvetlični lonček gl. kahlá

lončen ▶ lòn'čè:n lòn'čè:na -ò prid. ⟨⟩ *lončen |ki je iz (žgane) gline|*: lòn'čè:na 'pə:č • lòn'čè:na sk'lè:da

lonec ▶ 'lo:nc -a m ⟨⟩ *lonec |posoda valjaste oblike za kuhanje|*: 'lo:nc 'dřži: 'desə:t 'litèr ■ 'lo:ncè je òd'b'i:la 'rò:čò ■ 'p'lexna:t 'lo:nc • 'lo:nc 'masti: • ša-ljivka 'žè:na je 'kù:pèla sk'lè:dò, 'mò:š pa 'lo:nc – pa je 'tə: š'tò:rèje 'ko:nc

lontar ▶ 'lònta:r lòn'ta:rja m ⟨⟩ *oltar, oltarna miza*

lopát ▶ 'lòpa:t lò'pa:ta m ⟨⟩ *kos česa, navadno slanice ali zemljišča*

lopata ▶ lò'pa:ta -e ž ⟨⟩ *lopata |orodje s širokim listom in dolгим držajem za zajemanje, premetavanje sipkega materiala|*

Lopata ▶ 'lò'pa:ta -e ž ⟨⟩ *Lopata |ledinsko ime|*: na 'lò'pa:tè kò'si:jò ☞ *Prim. starocerkenoslovansko ларѣтъ 'kos, krpa*.

lopati ▶ 'lò:pat -an nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. [**lopati*] *|tolči, udarjati, navadno s čim ploskim|*: 'pastè:r 'lò:pa pò 'vo:lèx **2.** ekspr. *hlastno jesti*: 'p'ra:scè 'lò:pajò

lopatica ▶ lò'pa:tèca -e ž ⟨⟩ *lopatica* **1.** *|manjšalnica od lopata|* **2.** *|lopati podoben del orodja, naprave, stroja|*: lò'pa:tèca na m'li:nskèx 'ku:lèx **3.** *|parna, ploščata trikotna kost na zgornjem delu hrbta|*: lò'pa:tèca me 'buli:

lopniti ▶ 'lo:pènt -pnen dov. ⟨⟩ [**lopniti*] **1.** ekspr. *|udariti, navadno s čim ploskim|*: s 'ka:lancò ga je 'lò:pnò **2.** *|plosko pasti|*: 'lò:pnò je 'na kla

lopotati ▶ lò'pò:tat lò'pò:čén nedov. ⟨⟩ ekspr. *neprenehoma govoriti*: 'o:na lò'pò:če 'nò:č i 'da:n

loпов ▶ 'lòpɔf -pɔva m ⟨⟩ slabš. [**loпов*], *ničvreden človek, malopridnež* ■ gl. gavnar

loповski ▶ 'lòpɔfskè -a -ò prid. ⟨⟩ [**loповski*], *ničvreden, malovreden*

lopta ▶ 'lòpta -e ž ⟨⟩ *žoga |kroglast predmet, ki se pri igranju, športni igri meče, suva, odbija|*: pò'igrau se je z 'lòptò ■ 'lòptò v'jet

loptati se ▶ 'lòptat se -an se nedov. ⟨⟩ *žogati se |igrati se z metanjem in lovljenjem žoge|*

loputati gl. plonkati

lopniti gl. plonkati

loskati ▶ 'lò:skat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *slišno, plosko padati*: 'daš je 'lò:skau 'pò nas

loš ▶ 'lò:š -a -e prid., primernik 'lò:šèjè -a -e ⟨⟩ *slab, nekvaliteten*: 'lò:š g'vant ■ 'lò:ša t'ra:va ■ šè'ni:ca je 'lè:tòs 'lò:šèja òd ječ'mè:na

lošč gl. glazura

loščilo gl. biks, globin

loščiti gl. biksati, glancati

lošiji gl. loš

Loški ▶ 'lò:škè -èx m mn. ⟨⟩ *Loški |hišno ime|*: pr 'lò:škèx

lot ▶ 'lò:t -a m ⟨⟩ *nekdanja utežna mera, 17,5 g* • ni 'lò:ta 'masti: 'ni:man nič masti nimam

lotanje ▶ 'lò:tan'è -a s ⟨⟩ *lotanje |glagolnik od lotati|*

lotati ▶ 'lò:tat -an nedov. ⟨⟩ *lotati |spajati kovinske dele z lotom|*: 'ko:tòu 'lò:tajò

loterija ▶ lò't'ri:ja -e ž ⟨⟩ **1.** *loterija |organizirana igra na srečo, pri kateri o dobitku določa izžrebavanje srečkel|*: na lò't'ri:je je 'dò:bò xara'mò:nèkò **2.** ekspr. [**loterija*] *|kar je tvegano in glede uspešnosti odvisno od srečel|*: žè'ni:tòf je lò't'ri:ja

lotevati se gl. napastovati

lotiti se ▶ 'lò:tèt se dov. ⟨⟩ *lotiti se* **1.** *|narediti prva dejanja pri kakem delu, opravilu|*: 'lò:tèt se 'dè:la **2.** *|izraža nastop opravljanja dela, opravila, kot ga določa samostalnik|*: 'lò:tèt se pòpra'vi:la st'rè:xe ■ 'lò:tò se je tiš'l'a'ri:je začel se je ukvarjati z mizar-sko dejavnostjo **3.** *|izraža nastop dejanja, kot ga določa sobesedilo|*: 'lò:tèlè smò se 'dřf začeli smo pripravljati drva **4.** *napasti|*: 'lò:tèla se je 'mòža: **5.** nav. 3. os. *|izraža nastop telesnega, duševnega stanja, kot ga določa samostalnik|*: 'jè:tèka se ga je 'lò:tèla ■ gl. polotiti se, postopiti se

lotrija gl. loterija

lov gl. jaga

lovčev gl. jagrov

lovec gl. jager

lovica ▶ lò'vi:ca -e ž ⟨⟩ *mačka, ki pridno lovi miši* • rek 'si:ta 'ma:čka – gò'tò:va lò'vi:ca, 'la:čna ne'vè:sta – gò'tò:va ta'ti:ca

loviti ▶ 'lò:vèt 'lò:vèn in 'lòvi:n nedov. ⟨⟩ **1.** *loviti |teči za kom z namenom prijeti ga, priti do njega|*: 'dèca 'lò:vèjò 'pasa **2.** *loviti |iskati, zasledovati živali z namenom, da se dobijo zaradi koristi|*: 'ri:be, 'ra:ke 'lò:vèt ■ 'ma:čka 'lò:vè š'ta:kòrje ■ 'pu:xe 'lò:vémò na 'pasti: **3.** ekspr. [**loviti*] *|prizadevati si pridobiti koga za moža|*: dèk'lè:ta lò'vi:jò 'fa:nte ■ gl. jagati, hvatati; loviti se gl. poljati se, puljati se

lovnica ▶ 'lò:vèncá -e ž ⟨⟩ *senena kopica*: 'lò:vènce rest'rè:sat

lovor gl. javorika, lojber

lovski gl. jagrski

lubara ▶ 'lubara -e ž ⟨ ⟩ poljubna velika posoda v primervaji z manjšo iste vrste

lucerna ▶ l'è'ce:rna -e ž ⟨ ⟩ lucerna |krmna rastlina s trojnatimi listi in modro vijoličastimi cveti|

Lucija ▶ *l'è'ci:ja -e ž ⟨ ⟩ Lucija |žensko ime|

Lucijin ▶ *l'è'ci:jèn -a -ò prid. ⟨ ⟩ Lucijin |ki se nanaša na Lucijo|

Lucijini ▶ *l'è'ci:jènè -èx m mn. ⟨ ⟩ Lucijini |hišno ime|; pr *l'è'ci:jènèx

luč ▶ 'lù:č -è ž ⟨ ⟩ **1.** luč, svetloba |kar omogoča, da so predmeti vidni|; pr sò'sè:dè je 'iše 'lù:č **2.** trska za svetenje, za podkurjenje (v peči, štedilniku): 'lù:č 'te:sat ▪ 'lù:č pòt'kù:rt ▪ z 'lù:čjò je 'bi:u 'te:pen **3.** novo luč |vir umetne svetlobe|: 'lù:č 'furt 'naprèj ga'sü:je ▪ x'lè:vè 'lù:č 'gòri: • na 'lù:čè sè mè s svojim telesom mi zaslanjaš svetlobo ■ **R** luč

lučati ▶ 'lù:čat -an nedov. ⟨ ⟩ lučati, metati: 'ka:man'è 'lù:čat

lučica ▶ 'lù:čèca -e ž ⟨ ⟩ manjšalnica od luč

lug ▶ 'lù:k 'lù:ga m ⟨ ⟩ lug |prevreta tekočina s pralnim sredstvom|: v 'lù:gè je p'ra:la p'la:xte

lugar gl. logar

luht ▶ 'lèxt 'lù:xta m ⟨ ⟩ zrak **1.** |zmes plinov, vodne pare in trdnih delcev, ki napolnjuje kak zaprt prostor, napravo|: s'lap 'lèxt **2.** |s to zmesjo napolnjen prostor okoli česa, nad tlemi|: 'pe:rje 'fj'i: pò 'lù:xtè **3.** v prislovni rabi, s predlogom |izraža prostor zunaj stavbe, v naravi|: na 'lù:xtè se 'siši: • 'ma:lò 'lù:xta mè 'pü:stè praznega prostora; prostora za lažje gibanje • 'o:na je 'val'e v 'lù:xtè razdražena, razburjena • 'takò sòn 'jedan, da bè se 'lù:xta 'prjèu zelo sem jezen, besen

luhtati ▶ 'lù:xtat -an nedov. ⟨ ⟩ zračiti **1.** |delati, da se

zrak v kakem prostoru zamenja|: 'ka:mbrò 'lù:xtat **2.** |delati, da večja količina zraka učinkuje na kaj|: g'vant 'lù:xtat ▶ **luhtati se** 'lù:xtat se biti na (svezem) zraku

luhtbalon ▶ 'luxtba'lò:n -a m ⟨ ⟩ zračni balon

luk ▶ 'lèk 'lù:ka m ⟨ ⟩ stebličje mlade čebule: na 'vèzòm smò 'jè:lè žè'lò:dac i 'lèk ■ **K** Luk so kmetice zgodaj spomladi prinašale iz Hrvaškega primorja in je bil del velikonočnega žegna.

Luka ▶ *l'uka -e m ⟨ ⟩ Luka **1.** |moško ime| **2.** |ime svetelnika| • s'v'ètè *l'uka (s) s'nè:gòn 'šuka o svetem Luki (18. oktobra) lahko že močno sneži

Lukčevi ▶ *l'ukčèvè -èx m mn. ⟨ ⟩ Lukčevi |hišno ime|; pr *l'ukčèvèx

Lukec ▶ *l'ukac -kca m ⟨ ⟩ Lukec |moško ime, navedno manjšalnica od Luka|

lukeški gl. Lukevški

Lukevčan ▶ *l'ukèfčan -a m ⟨ ⟩ Lukevčan, *Dolenjepotočan |prebivalec naselja Dolenji Potok| ■ prim. Lukevec

Lukevec ▶ *l'ù:kefc -a m ⟨ ⟩ **1.** Dolenji Potok |ime naselja| **2.** Lukevec |hišno ime|; pr *l'ù:kefcè sò è'mè:lè va 'ma:l'èncè s'tò:pe ■ prim. Lukevčan, lukeški ■ **K** Naselje je opuščeno (ur.).

lukevški ▶ 'lù:keškè -a -ò prid. ⟨ ⟩ lukevški, *dolenjepotoški |ki se nanaša na naselje Dolenji Potok|: 'lù:keška 'ma:l'èncà ■ prim. Lukevec

luknja ▶ 'lù:kn'a -e ž ⟨ ⟩ **1.** luknja |kar nastane na mestu, kjer se snov odstrani, pretrga, predre|: 'lù:kn'a va 'zi:dè **2.** luknja |bivališče živali, zlasti pod zemljo|: 'krtòva 'lù:kn'a **3.** ekspr. [*luknja], zapor, ječa: 'du:gò je 'bi:u v 'lù:kn'è **4.** ekspr. [*luknja] |samoten, odmaknjen kraj, zlasti v kaki

luč - i - = luč
 (izg. lič - v -)
 1) luč, svetloba, svetilka;
 2) treska, skateno gozolinja svetil-
 ogenj, ki pa je nekoč služila
 namesto svetilke. Zato pravijo
 še danes: luč tesati (natesati) =
 treske natesati (naklati); in lučjo
 je bil tepen = skateno.

sam.
 ž. n.

Kotel ob Kolpi

ozki dolini]: is 'tɛ: 'lū:kn'ɛ se ni'ka:mar ne 'vi:dɛ
 ■ gl. škulja; mišja luknja gl. mišina ☒ *V rabi je
 (na vprašanje »kje«) ledinsko ime na "lū:kn'ɛ
 (iz'vɛ:ra s'tɛde:nc).*

luknjati gl. šipiti

luknjica ▶ 'lū:kŋca -e ž ⟨ ⟩ **1.** *luknjica* |manjšalnica od luknja|: remenc je pò'pü:stò za d'vè: lū:kŋce
2. *gumbnica* |luknja za gumb na oblačilu|: 'lū:kŋca na 'rɔ:bačɛ **3.** *kukalo* |majhna odprtina v vhodnih vratih|: pog'lɛ:dala je s'kozɛ 'lū:kŋcò

luknjičica ▶ 'lū:kɛnčɛca -e ž ⟨ ⟩ *manjšalnica od luknja, luknjica*

Lukovčan ▶ "lū:kòfčan -a m ⟨ ⟩ *Lukovčan* **1.** |prebivalec naselja Lukov Dol na Hrvaškem| **2.** |hišno ime v naselju Vas|: pŕ "lū:kòfčanɛ

Lukovčanka ▶ "lū:kòfčanĵa -e ž ⟨ ⟩ *Lukovčanka* |prebivalca naselja Lukov Dol na Hrvaškem|

luksus ▶ 'lüksus -a m ⟨ ⟩ *luksus, razkošje*: 'tɔ: je 'lüksus • 'lüksus z'ga:n'at pretirano, po nepotrebnem zapravljati, živeti razkošno

lump ▶ 'l'ump -a m ⟨ ⟩ slabš. [*lump], ničvreden človek, malopridnež

lumpanje ▶ 'l'umpan'ɛ -a s ⟨ ⟩ [*lumpanje], veseljačenje, popivanje

lumparija ▶ 'l'umpa'ri:ja -e ž ⟨ ⟩ [*lumparija] |ničvredno, malovredno dejanje ali ravnanje|: na'vŕžen je na l'umpa'ri:jo

lumparski ▶ 'l'um'pa:rskɛ -a -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** *ki (rad) veseljachi, popiva* **2.** *nagajiv, hudomušen*

lumpati ▶ 'l'umpat -an nedov. ⟨ ⟩ [*lumpati], veseljačiti, popivati: 'cɛ:lò 'nò:č sò 'l'umpalɛ

luna gl. mesec

lunin gl. meščev

lupina ▶ lè'pi:n'a -e ž ⟨ ⟩ *lupina* **1.** |mehek, sočen ovoj sadov, plodov|: òs'ta:le sò 'samɛ lè'pi:n'ɛ **2.** |apnenčast) ovoj jajca|: lè'pi:n'ɛ òd 'kū:rjɛx 'jɛ:jɛ

lupinica ▶ lè'pi:n'ca -e ž ⟨ ⟩ *lupinica* |manjšalnica od lupina|

lupiti ▶ 'lū:pèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *lupiti* **1.** |odstranjevanje lupino, kožo, lubjel|: 'lū:péjò 'jɛ:ica, 'ja:bòka • sm'rè:ke 'lū:pèt ▶ **lupiti se** 'lū:pèt se v zvezi s koža *lupiti se* |izgubljati zgornje, zunanje plasti|: 'kò:ža na 'xŕptɛ se mè 'lū:pè ■ gl. kužiti

luska ▶ 'lū:ska -e ž ⟨ ⟩ *luska* **1.** |koščena ali rožena ploščica, ki varuje telo rib, plazilcev|: 'ri:bje 'lū:ske **2.** |list, ki varuje nežne dele rastline|: 'lū:ske 'pè:re

luskniti ▶ 'lū:skɛnt -knen dov. ⟨ ⟩ ekspr. *zgruditi se, poginiti zaradi dela, naporov, pomanjkanja hrane*: 'lū:skŋlɛ 'bɔ:mɔð òd 'žɛ:je zelo smo žejni

luster ▶ 'lū:stɛr -tra m ⟨ ⟩ *lestenec* |okrasna priprava z več lučmi, navadno viseča s stropa|: f'cɛ:rkvɛ sò 'lɪpi 'lū:stɛr

luščenje gl. ruženje

luščilnik gl. ružec

luščiti ▶ 'lū:ščɛt -èn nedov. ⟨ ⟩ *luščiti* **1.** |odstranjevanje luščino|: 'bū:cɛnce 'lū:ščɛt • ò'rɛ:xe 'lū:ščémò *lupimo zelene orehe* **2.** |odstranjevanje v plasteh s površine|: 'fa:rbò 'lū:ščɛt ▶ **luščiti se** 'lū:ščɛt se *luščiti se* **1.** |izgubljati zgornje, zunanje plasti|: 'kò:ža se 'lū:ščɛ • 'zit se 'lū:ščɛ **2.** |odpadati od podlage|: 'fa:rba se 'lū:ščɛ • 'mòrt se 'lū:ščɛ ■ gl. kužiti, ružiti

lušen ▶ 'lū:šen -šna -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** *čeden, ljubeč*: 'lū:šnò 'dɛkle **2.** *vesel, zabaven*: 'lū:šnò d'ruštvo • v ljudski pesmi 'o:néd'va: sò 'lū:šnɛ / za pa'ra:dò i za milò'va:n'ɛ

luža ▶ 'lū:ža -e ž ⟨ ⟩ *luža* **1.** |manjša, plitvejša kotanja s stoječo vodo|: na 'cɛ:stɛ sò 'lū:že **2.** |po ravni površini razlita tekočina|: pòd 'mi:zò je 'lū:ža ■ gl. lokva

lužnik ▶ 'lū:žnɛk -a m ⟨ ⟩ *plitvejši jarek med njivami, značilen za polja v bližini Kolpe* ■ ☒ *V rabi je ledinsko ime "lū:žnɛkɛ.*

M

Maca ▶ ¹'maca -e ž ⟨⟩ *Maca* |ime krave|

macen ▶ 'macan -a -ò prid. ⟨⟩ ekspr. *zelo majhen*: 'macan p'la:jbòs • 'macana ž'li:čëca

macesen gl. lerh

macola ▶ ma'çò:la -e ž ⟨⟩ *macola* |težko železno kladivo|: z ma'çò:lò 'tu:čejo 'ka:man'e

mače ▶ 'ma:če -ta s ⟨⟩ *mače* |mlada mačka, mucka|

mačeha ▶ 'ma:čëxa -e ž ⟨⟩ *mačeha* **1.** |očetova druga žena v odnosu do njegovih otrok iz prejšnjega zakona|: 'majò 'dòbrò 'ma:čëxò **2.** |vrtna rastlina z velikimi enobarvnimi ali večbarvnimi cveti, ki imajo spodnji list podaljšan v ostrogo|: 'ma:čëxe več c'vatejò

mačehica ▶ 'ma:čëxëca -e ž ⟨⟩ (*dišëca*) vijolica

maček ▶ 'ma:čëk -čka m ⟨⟩ *maček* **1.** |mačji samec| **2.** |priprava z zobom, kavljem za zaviranje sani|: s'tanè na 'ma:čka! ■ gl. mīkec, mīkan, pik

mačica ▶ 'mačëca -e ž ⟨⟩ **1.** *mačica* |manjšalnica od mačka /žival|/: 'mačëca je k'repala **2.** *mačica* |(vrbovo) socvetje v obliki podolgovate kepice ali vejice s takim socvetjem| **3.** *okrasni trak z resicami, navadno ob spodnjem robu ženskega krila* ■ ☒ *Vrbove vejice z mačicami se na cvetno nedeljo devajo v butarice.*

mačicin ▶ 'mačëcëcn -a -ò prid. ⟨⟩ *ki se nanaša na mačico /vrbo/*: 'mačëcëcnò c'vë:tje

mačji ▶ 'ma:čjë -a -e prid. ⟨⟩ *mačji* |ki se nanaša na mačke|: 'ma:čjë g'ra:mp'l'è

mačka ▶ 'ma:čka -e ž ⟨⟩ **1.** *mačka* |domača žival, ki lovi miši|: 'ma:čka 'lò:vè š'ta:kòrje **2.** *katerokoli krzno, ki se nosi okrog vratu* • 'divja 'ma:čka *divja mačka* |v gozdovih živeča mačka| • 'ma:čka mè je pre'te:kla 'pò:t po ljudskem verovanju *danes bom imel nesrečo; danes bom doživel kaj slabega* • g'lë:dajò se kò 'pas i 'ma:čka *sovražijo se* • 'bi:ų je 'pījan, da je 'ma:čkë 'bò:tra 'rë:kò *da se ni zavedal, kaj dela* ■ gl. mīka, mīkica

mačkica ▶ 'ma:čkëca -e ž ⟨⟩ *mačkica* |manjšalnica od mačka /žival|

mačkora ▶ 'mačkòra -e ž ⟨⟩ *maškara* |z masko zakrit in v posebno obleko oblečen človek, navadno ob pustul|: g'rë:mò va 'mačkòre

madež ▶ 'ma:deš 'ma:deža m ⟨⟩ *madež* |umazano

mesto, umazanija na čem|: 'mastan 'ma:deš na 'sü:kn'è ■ gl. bofen, flek, fleka

Madjar ▶ ¹'majd'ar -ja m ⟨⟩ *Madžar* |pripadnik madžarskega naroda| ■ prim. Madjarsko

madjarski ▶ 'majd'arskë -a -ò prid. ⟨⟩ *madžarski* |ki se nanaša na Madžare ali Madžarsko| ■ prim. Madjarsko

Madjarsko ▶ ¹'majd'arskò -ëga s ⟨⟩ *Madžarsko, Madžarska*: na ¹'majd'arskò je 'xò:dò 'dè:lat

madron ▶ 'madrò:n mad'rò:na m ⟨⟩ *želodčni krč*: 'madrò:n ga je 'vedrò ☒ *Če se ob človekovi boleznī ali smrti ne ve vzroka, se reče madron ga je.*

Madžar gl. Madjar

Madžarska gl. Madjarsko

madžarski gl. madjarski

Madžarsko gl. Madjarsko

magacin ▶ maga'ci:n -a m ⟨⟩ *magazin, skladišče*

magaciner ▶ magaci'ner -ja m ⟨⟩ *magaziner, skladiščnik*

magarac ▶ 'magarac -rca m ⟨⟩ *razposajenec, nagajivec*: 'si ¹'pri'fa:rcë sò ma'ga:rcë! *posnemanje ritma zvonjenja zvonov v naselju Kostel*

magarčina ▶ 'magarčëna -e ž ⟨⟩ slabš. *kdor se (rad) norčuje, nagaja*

magari ▶ ma'ga:rë prisl. ⟨⟩ [^{*}magari] |izraza sprijaznjenje s skrajno stopnjo, možnostjo|: 'ča:kaų te 'bò:n, ma'ga:rë dò 'pu:nòčë

magarski ▶ ma'ga:rskë -a -ò prid. ⟨⟩ *ki se (rad) norčuje, nagaja*: ma'ga:rskë past'ë:rjë

magazin ipd. gl. magacin ipd.

Magdalena ▶ ¹'magda'le:na -e ž ⟨⟩ *Magdalena* **1.** |žensko ime| **2.** |ime svetnice|

magdalenino ▶ magda'lë:nëno -a s ⟨⟩ *praznik sv. Magdalene* **22. julija**

magdalenski ▶ magda'le:nskë -a -ò prid. ⟨⟩ *ki se nanaša na čas okoli praznika sv. Magdalene* (**22. julija**) • magda'le:nska 'rë:pa *repa, ki se seje okoli 22. julija*

magla ipd. gl. megla ipd.

magnet ▶ mag'na:t -a m ⟨⟩ *magnet* |zelo bogat in vpliven človek|: 'naš 'vü:jac je p'ra:vë mag'na:t

magnet ▶ 'magnë:t mag'ne:ta m ⟨⟩ *magnet* |predmet, priprava, ki privlači železo in nekatere druge kovine|: z mag'ne:tòn pò'bë:ra 'ča:vle

magniti ▶ 'magènt -gnen dov. ⟨⟩ *migniti* |*narediti gib z delom telesa*|: 'magnt z 'ròkò: • 'lè:tò je p'ro:šlò, kò bè 'magnò zelo hitro

mah¹ ▶ 'ma:x -a m ⟨⟩ *mah* |*glagolnik od mahnitij*|: z 'e:nèn 'ma:xòn, na 'e:n 'ma:x je pre'sè:kò 'vè:jò

mah² ▶ 'ma:x 'maxa: m ⟨⟩ *mah* |*rastlina brez pravih cvetov in korenin, ki raste na vlažnih, senčnih krajih*|: 'ze:len 'ma:x • na:ij 'bò: 'ma:x 'alè 'vu:na – 'sómò da je 'rit 'pu:na naj bo jed dobra ali slaba, da sem le sit

mahan ▶ 'maxan -a -ò in 'makan -a -ò prid. ⟨⟩ *majhen* |*ki dosega nizko stopnjo glede na razsežnost*|: 'maxan je, a 'ja:k ▪ 'maxana 'bo:ca ▪ 'maxanò 'se:lò
■ prim. makljan, manji

mahanje ▶ 'ma:xan'e -a s ⟨⟩ *mahanje* |*glagolnik od mahati*|

mahano ▶ 'maxanò -èga in 'makanò -èga s ⟨⟩ *otrok, dojenček*

mahati ▶ 'ma:xat -šen nedov. ⟨⟩ *mahati* **1.** |*delati neurejene gibe*|: g'òv'è:dò 'ma:še z 'rè:pòn ▪ 'cè:u 'da:n smò 'ma:xalè s 'kò:samè *kosili* ▪ s sè'kè:ramè sò 'ma:xalè *sekali* **2.** |*delati gibe z roko za izražanje česa, navadno pozdrava*|: od 'de:leč mè je 'ma:xau
• 'ka:n jò 'ma:šes? *kam greš?*

mahedrati gl. plonkati, vragati

mahljati ▶ 'max'l'at -an nedov. ⟨⟩ *mahljati* |*narahlo mahati*|: 'pas je 'max'l'au z 'rè:pòn

mahniti ▶ 'ma:xènt -xnén dov. ⟨⟩ **1.** *mahniti* |*narediti gib, navadno z roko*|: 'ma:xnò je z 'ròkò: ▪ 'vòu je 'ma:xnò z 'rè:pòn **2.** ekspr. [**mahniti*], *udariti*: 'ma:xnò ga je s 'ka:lancò • 'ma:xènja jò je p'ròč odšla je

maj ▶ 'ma:ij 'ma:ja m ⟨⟩ *maj* |*peti mesec v letu*| ■ predl. gl. med predl.

maja gl. moj

majaron ▶ majar'ò:n -a m ⟨⟩ *majaron* |*začimbna rastlina z majhnimi okroglimi listi in močnim vonjem*|

majati ▶ 'majat 'ma:jen nedov. ⟨⟩ *majati* |*povzročati, delati, da se kaj z enim delom pritrjenega premika sem in tja*|: 'sa:pa 'ma:je še'ni:cò ▶ **majati se** 'majat se *biti majav*: 'zò:p se jè 'ma:je ■ gl. klempati

majciken gl. majcken

majken ▶ 'majcèkèn -a -ò prid. ⟨⟩ ekspr. *zelo majhen*
▶ **majckeno** 'majcèkèno prisl. *zelo malo*: 'majcèkèno 'mesa: sòn 'kù:pèla ▪ 'majcèkèno me poča:kte!

Majdjar ipd. gl. Madjar ipd.

majhen ▶ 'ma:ixèn -a -ò prid. ⟨⟩ **1.** *majhen* |*ki dosega nizko stopnjo a) glede na razsežnost*|: 'ma:ixèna 'xi:ša **b)** *glede na merljivo količino*: 'ma:ixèn s'nè:k ▪ 'ma:ixèna p'la:ča *nizka c)* *glede na razsežnost in delovanje ali dejavnost*: 'ma:ixèn g'rènt **2.** *malo pomemben, nepomemben*: 'ma:ixène s'krbi:

▪ 'tò: 'ni: 'ma:ixèna st'va:r ■ gl. macen, mahan, majcken, makljan; prim. mali prid., manji

majca ▶ 'majèca -e ž ⟨⟩ *pletena jopica, pulover*

majiti gl. leviti

majka ▶ 'ma:jka medm. ⟨⟩ kot vzklik • 'ma:jka 'mi:la! *izraža ogorčenje, nestrpnost* • 'ma:jka te 'ròdi:la! *izraža veliko jezo, ogorčenje* • 'bòže pò'mòzè, 'ma:jka 'bòža! *izraža dobro željo ob začetku dela*

majmašni gl. medmašni

majnik gl. mejnik

major ▶ 'majò:r ma'jò:rja m ⟨⟩ *major* |*čin, za stopnjo višji od kapetana I. razreda, ali nosilec tega čina*|: ma'jò:rjè je 'bi:u za 'pu:rša

majski: majski hrošč gl. keber

majster ▶ 'ma:istèr -tra m ⟨⟩ **1.** *mojster* |*kdor zna kaj dobro, navadno strokovno narediti*|: za 'mòza: je d'ò'bi:la 'ma:istra ('šu:štarja) **2.** ekspr. *zvit, goljufiv moški*

Majtin ▶ 'ma:iti:n 'ma:iti:na m ⟨⟩ *Majtin* |*moško ime*|: p'ra:vèjò, da je 'bi:u en m'li:nar 'ma:iti:n. 'kada je zman'kè:valò 'vòdè:, se je m'li:nskò 'kulu: poča:sè v'f'tè:lò i c'vi:lè:lò – »'ma:iti:na 'ni:, 'ma:iti:na 'ni:!«
'kada pa je 'bè'lò 'vòdè: 'dòstè, se je 'kulu: f'lè:tnò v'f'tè:lò i p'òpè:valò – »'ma:iti:n p'rišò, 'ma:iti:n p'rišò!«

Majtinak gl. Majtinek

Majtinek ▶ 'maj'tinak -a m ⟨⟩ *Majtinek* |*moško ime, navadno manjšalnica od Majtin*|

majžica ▶ 'ma:žèca -e ž ⟨⟩ *sinica* |*manjša ptica pevka s črno glavo in rumenim ali umazano belim trebuhom*|

mak ▶ 'mak -a m ⟨⟩ *mak* |*kulturna ali divja rastlina z mlečkom in velikimi zvezdastimi cveti ali njeno seme*|: 'mak r'dè:če c'vate

makan gl. mahan

makano gl. mahano

makar ▶ 'makar prisl. ⟨⟩ **1.** *vsaj* |*izraža omejevanje na najmanjšo količino ali mero*|: 'makar za 'danas mè p'ò'sò:dè 'vo:la! ▪ 'makar 'tùlèkò mè 'da:ij, da 'bo: za 'jü:žèno! **2.** *že kako, kakor koli*: 'v'f'nò tè 'bò:n, 'makar 'kòkò:

makar ▶ 'makar vez. ⟨⟩ • 'makar sè 'de:leč, 'maš 'furt 'dòstè d'ò'ma:čèx *čeprav, ne glede na to, da*

makaron ▶ maka'r'ò:n -a m ⟨⟩ nav. mn. *makaron* |*okrogel, votel, dolg izdelek iz testa*|

makirati ▶ ma'kè:rat -an nedov. ⟨⟩ • 'ka:ij ga ma'kè:raš! *počenjaš neumnosti, lahkomišelnosti* ■ prim. markirati

maklen ▶ 'maklè:n mak'lè:na m ⟨⟩ *maklen* |*grm ali drevo z manjšimi krpatimi listi*|

maklenovina ▶ maklè'nò:vèna -e ž ⟨⟩ *maklenov les*

makljan ▶ 'makl'an -a -ò prid. ⟨⟩ *majhen* |ki dosega nizko stopnjo glede na razsežnost|

Makselj ▶ 'maksèl' -sl'a m ⟨⟩ *Makselj, Maks* |moško ime|

mala ▶ 'mala -e ž ⟨⟩ • ta 'ma:la s'pi: *deklica, (mala) hči*

Mala ▶ 'mala -e ž ⟨⟩ *Mala* |ime krave|

malanje ▶ 'ma:lan'è -a s ⟨⟩ **1.** *slika ali slikovna oprema v celoti*: f kòl'è:ndre je 'lipu 'ma:lan'è **2.** *pleskanje*

malar ▶ 'ma:lar -ja m ⟨⟩ **1.** [**malar*], *slikar* |kdor upodablja z barvami, navadno umetniško| **2.** *pleskar, soboslikar*

malarija ▶ ma'là:rè:ja -e ž ⟨⟩ *malarija* |bolezni z občasnimi napadi mrzlice|

malati ▶ 'ma:lat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *slikati* |upodabljati kaj z barvami, navadno umetniško|: z'na: 'lipu: 'ma:lat **2.** *pleskati, slikati*: 'ka:mbrò 'ma:lat

malenkost gl. muhica

Malenski gl. Malinski

mali ▶ 'ma:lè -èga m ⟨⟩ • ta 'ma:lè 'jo:ka *deček, (mali) sin* ■ prim. mala

mali ▶ 'ma:lè -a -ò, tudi s poudarjalnim členom ta 'ma:lè ta -a ta -ò prid. ⟨⟩ **1.** [*določna oblika od majhen*]: ta 'ma:lè 'ta:l'arjè • ta 'ma:le ž'li:ce • ta 'ma:lè k'met • ta 'ma:la 'dèca • gòspò'di:n'a 'ne:se teža'ki:n'an 'ma:lò 'jü:žèno *popoldansko malico* • 'ma:la 'ko:pa *trideset parov snopov žita ali parov lešnikov, orehov* • 'ma:la 'ma:ša *mali šmaren* |praznik Marijinega rojstva 8. septembra| • 'ma:lè gr'è:x *kršitev božje postave v majhni stvari* • 'ma:la č'rè:va *tanko črevo* • d'žji: se kò 'ma:lè 'bo:k *bahavo* • 'ma:la 'ma:ša za 'sü:kn'ò p'ra:ša s *septembrom se začenja hladno vreme* ▶ **mali** 'ma:lè -a -ò sam. *mali*: 'ma:lò pò 'ma:lèn pa smò 'šò:t isp'ra:zènlè *počasi*, v *majhnih količinah* • z 'ma:lèn je zadò'vò:l'èn • preg. 'dò: z 'ma:lèn 'ni: zadò'vò:l'èn, ve'li:kèga 'ni: v'rè:dèn ■ *mali šmaren* gl. maša

Mali ▶ 'ma:lè -èga m ⟨⟩ *Mali* |ime vola|

malica: popoldanska malica gl. južina

malik ▶ mal'ik ma'li:ka m ⟨⟩ *malik* |kip, podoba kot bog| • 'ni: ga 'večjèga ma'li:ka kò 'ba:ba ve'li:ka

malin ▶ 'ma:l'èn 'ma:l'na m ⟨⟩ *mlin* **1.** |*naprava za mletje žita*|: 'ma:l'èn klò'pò:čè • 'ma:l'èn ne 'mèl'è • za'pè:rat 'vòdò: na 'ma:l'nè **2.** |*stavba ali prostor s tako napravo*|: gr'è:n x 'ma:l'èn • m'lèn'è je p'pè:l'au iz 'ma:l'na **3.** |*del kurjega želodca*|: 'kù:rjè 'ma:l'èn

malina ▶ mal'i:na -e ž ⟨⟩ *malina* |*sad maline ali robidel*|: č'rne i f'dè:čè mal'i:ne

malinček ▶ 'ma:l'inčèk -a m ⟨⟩ *mlinček* **1.** |*manjšalnica od malin*| **2.** |*igrača, ki predstavlja mlinsko ko-*

lo| **3.** |*gosposodnjska priprava za mletje kave, orehov, popra*| **4.** |*del kurjega želodca*|

malinica ▶ mal'i:nèca -e ž ⟨⟩ *manjšalnica od malina*

malinovec ▶ mal'i:nòvac -nòfca m ⟨⟩ *malinovec* |*pijača iz malinovega soka in vode ali sodavice*|

malinski ▶ 'ma:lènskè -a -ò prid. ⟨⟩ *mlinski* |*ki se nanaša na malin*|: 'ma:l'ènska k'lü:kèca

Malinski ▶ 'ma:l'ènskè -èx m mn. ⟨⟩ *Malinski, Malenski* |*hišno ime*|: p'g 'ma:l'ènskèx

maliza ▶ mal'i:za -e ž ⟨⟩ *melisa* |*začimbna in zdravilna rastlina s srčastimi spodnjimi listi in navadno belimi cvetji*|: ma'l'i:za 'jaku: 'diši:

malizen ▶ mal'i:žèn -zna -ò prid. ⟨⟩ *melisen* |*ki se nanaša na malizo*|: ma'l'i:žèn 'ča:ǰ • ma'l'i:žèn 'ga:ǰs *melisno olje* • v izštevanki 'e:dèn, d'va: - dò ne'ba:, / t'ri:, š'tè:rè - pò sè'l'è:rè, / 'p'è:t, š'e:st - dò ne'be:s, / 'š'è:dòn, 'ò:sòn - 'lipu: p'rò:sèn, / de've:t, de's'è:t - v ne'be:sa 'z'è:t, / a'na:ǰst, dva'na:ǰst - ma'l'i:žèn 'ga:ǰs!

maljen ipd. gl. malin ipd.

malnica ▶ 'ma:l'èncà -e ž ⟨⟩ *mlin* |*stavba ali prostor, kjer se melje*|: 'ža:ga i 'ma:l'èncà • p'g 'lü:kèfcè sò è'mè:lè va 'ma:l'èncè s'tò:pè ■ **IK** *V rabi je (na vprašanje »kje«) ime za kraj, kjer je mlin - p'g 'ma:l'èncè.*

malo ▶ 'ma:lò prisl. ⟨⟩ **1.** *malo* |*izraža majhno stopnjo*|: 'ma:lò z'na: pò x'l'va:ckò • 'dòkle 'ma:lò ne ò'sa:xne, ne 'ma:remò na 'ni:vò **2.** *malo* |*izraža prav majhno stopnjo*|: pasta'ri:c je f 'kòs'tè:lè bòl' 'ma:lò • bòl' 'ma:lò gò'vòri: **3.** *malo* |*izraža majhno količino ali mero*|: č'lò:vèk je pòt'rè:bèn 'ma:lò òd'mò:ra • 'ma:lò š'e'ni:ce smò p'g'dè:lalè • 'bò:mò pa 'ma:lò pò'ča:kalè • 'kumaǰ smò se 'ma:lò pòkrep'ča:lè **4.** [**malo*] |*izraža, da je dejanje blizu uresničenja*|: 'ma:lò je fa'l'i:lò, da 'ni: f'tò:nò **5.** ekspr. [**malo*] |*izraža močno zanikanje*|: 'ni 'ma:lò 'ni: òč'è:tè pò'dò:bèn **6.** ekspr. [**malo*] |*izraža nedoločeno omejitve povedanega*|: 'nèkaj (= 'nèkan) 'ma:lò se mè 'tò: 'vi:dè • 'ma:lò 'večjè je òd b'ra:ta • 'ma:lò 'bò:n 'iše pòlè'ža:la • 'ma:lò pòs'tò:ǰte • 'ni 'ma:lò 'ni 'dò:stè ne pò'ma:ga *nič ne pomaga* • ekspr. 'ma:lò pò 'ma:lèn *po malem, počasi, postopoma* ■ gl. pičlo, troha

malodušen gl. cagov

malohren ▶ 'ma:lòx'ren -a m ⟨⟩ *mavrah* |*užitna goba z jajčastim ali koničastim nepravilno jamičastim klobukom*| ■ prim. marohren

malokada ▶ malò'kada prisl. ⟨⟩ *malokdaj* |*izraža majhno število ponovitev v nedoločnem, poljubnem času*|: (f) 'kòč'è:vje gr'è:n malò'kada

malokateri ▶ malòkè'tè:rè -a -ò prid. ⟨⟩ *malokateri* |*izraža precej majhno število oseb ali stvari iz določene vrste*|: malòkè'tè:rè b'rü:s je 'dò:bèr

malokdaj gl. malokada

malokdo ▶ mal'ò:kè:dò zaim. ⟨⟩ *malokdo* |izraža zelo majhno število nedoločenih, poljubnih oseb|: mal'ò:kè:dò je 'vi:dò med'vè:da

maloke ▶ mal'ò:kè: prisl. ⟨⟩ *malokje* |izraža, da se dejanje dogaja na precej majhnem številu nedoločenih, poljubnih krajev|: 'te:'ro:že 'ra:stejò mal'ò:kè:

malokedo gl. malokdo

maloketeri gl. malokateri

malokje gl. maloke

maloprej gl. maloprek

maloprek ▶ mal'òp'rè:k prisl. ⟨⟩ *maloprej* |izraža majhno časovno odmaknjenost (v preteklosti)|: mal'òp'rè:k je p'ro:šla 'damux

malopridnež gl. baraba, grdoba, kanalija, lump, lopov, mrkej

malopridnost gl. grdobija

malovreden gl. lopovski

malta gl. mort

mama ▶ 'ma:ma -e ž ⟨⟩ *mama, mati*: 'ma:ma 'sò p'rišlè • ta s'ta:ra 'ma:ma stara mama, stara mati, babica ■ gl. mamica

mamakati ▶ ma'ma:kat -'ma:čen nedov. ⟨⟩ *neprenehoma in po nepotrebnem klicati mamo*

mamica ▶ 'ma:mèca -e ž ⟨⟩ ljubk. *mama, mati*: 'ma:mèca 'maja!

mamičiti ▶ ma'mi:čèt -èn nedov. ⟨⟩ *biti nemiren, pre-mikati se*: 'dè:te nepres'ta:nò ma'mi:čè

mamin ▶ 'ma:mèn -a -ò prid. ⟨⟩ *mamin* |ki se nanaša na mamo|

mamiti ▶ 'ma:mèt -èn nedov. ⟨⟩ *mamiti* **1.** |povzročati prehajanje v stanje čutnega in duševnega ugodja|: ra'ki:ja ga je 'več 'ma:mèla **2.** |privlačevati, vabiti|: pi'ja:ča ga 'ma:mè ▪ 'ma:mèjò ga z da'rò:vè

mana ▶ 'ma:na -e ž ⟨⟩ *mana* **1.** |sladek sok nekaterih rastlin, ki so ga predelale ušice| **2.** |snov, ki jo je Bog pošiljal Izraelcem za hrano v puščavi na poti v Palestino|

mancati ipd. gl. mencati ipd.

mandora ▶ mand'ò:ra -e ž ⟨⟩ star. [*mondura], *uniforma, vojaška obleka*

mandrati ipd. gl. mendrati ipd.

manevri ▶ ma'nè:vrè -òf m mn. ⟨⟩ *manevri* |velika preizkušnja usposobljenosti vojske za primer vojne|: 'sin je 'bi:ù na ma'nè:vrèx

manira ▶ ma'nè:ra -e ž ⟨⟩ *manira* |olika, lepo vedenje|: navé'çi:lè sò ga ma'nè:re ▪ 'ta: 'pòzna: ma'nè:rò pravila lepega vedenja

manirlih ▶ ma'nè:rèlx -- -- prid. ⟨⟩ *ki se lepo, olikano vede*

maniti se ▶ 'ma:nèt se -èn se nedov. ⟨⟩ *izogibati se, pu-stiti na miru*: 'ma:nè se 'tè:gà čl'ò'vè:ka! ▪ 'ma:nè se ta'kò:vèga 'po:sla!

manj ▶ 'man' prisl. ⟨⟩ *manj* **1.** |izraža manjšo stopnjo|: 'o:na je 'man' 'dè:lòvna **2.** |izraža manjšo količino ali mero|: 'lè:tòs je 'man' 'dè:la ▪ 'sèda 'man' 'pi:je ▪ 'trave: je 'sak 'da:n 'man' **3.** |izraža enakost|: pò òpe'ra:cèjè 'nič 'man' ne 'pü:šè **4.** |izraža sorazmernost dejanja v nadrednem in odvisnem stavku|: 'bòl' 'jè:n, 'man' 'vi:dèn **5.** |izraža odštevanje|: 'ni:ma 'man' kò 'pe:desèt 'kil

manjak gl. menek

manji ▶ 'ma:n'è -a -e prid. ⟨⟩ *manjši* |primernik od mahan, majhen|: 'vo:da je 'sak 'da:n 'ma:n'a ▪ 'dècè je p'ne:sla 'ma:n'è š'tü:ce i 'ma:terè 've:čjò ■ prim. mahan, majhen

manjkati gl. faliti

manjši gl. manji

manko ▶ 'maŋkò prisl. ⟨⟩ *vsaj* |izraža omejevanje na najmanjšo količino ali mero|: 'maŋkò 'tò: mè 'da:ij ▪ 'akò 'ni:sè za d'rü:gò 'dè:lò, bè 'maŋkò 'k'ra:ve 'pa:sò

manšeta ▶ man'šè:ta -e ž ⟨⟩ *manšeta* |modni dodatek k boljši moški obleki, ki se nosi na zapetju| ■ gl. perkeljc

mantelj ▶ ma:ntèl' -tl'a m ⟨⟩ *plašč* **1.** |vrhnje oblačilo, ki sega navadno do kolen in se spredaj zapenja|: 'zi:mskè 'ma:ntèl' **2.** |obroč iz gume za na kolo vozila|: 'ma:ntèl' se je p'redrò ▪ 'ma:ntèl' za bè'cikèl' ■ prim. montelj

mantra ▶ 'ma:ntra -e ž ⟨⟩ • 'ma:ntra na k'ri:žè *podo-ba Kristusa na križu*

mantrati ▶ 'ma:ntrat -an nedov. ⟨⟩ star. *mučiti* |povzročati, da mora kdo prestajati velik napor, velike neprijetnosti|: gòs'pòda:r 'ma:ntra d'r'ži:nò • rema'ti:žèn ga 'ma:ntra ima revmatizem ▶ **mantrati se** 'ma:ntrat se mučiti se **1.** |imeti telesne ali duševne bolečine|: 'ma:ntra se, da ga 'ni: 'mòč g'let **2.** |z naporom opravljati delo, opravilo, kot ga do-loča sobesedilo|: z ò'ra:n'en se 'ma:ntramò

mantrnica ▶ 'ma:ntr'ŋca -e ž ⟨⟩ *ženska bolezen, pri kateri se zaradi neke slabosti neprenehoma zeha*

mantrnik ▶ 'ma:ntr'ŋèk -a m ⟨⟩ *kdor dosti gara, trpi*

mar ▶ 'mar in 'ma:rè prisl. ⟨⟩ *rajši* |izraža željo po nasprotnem|: 'ka:j bè 'n'e:ga p'ro:sò, 'ma:rè g're:n 'sa:m **mar** ▶ 'mara in 'marat prisl. ⟨⟩ *morda, mogoče*: 'mara 'bò: 'tò: 'ka:j pò'ma:galò ▪ 'mara je 'ka:j, 'mara 'ni: 'nič • besedna igra 'sò d'vè: (')mare - 'e:na je p' 'fa:rè ('mara 'bò), 'e:na je x "va:sè ('mara 'ne bò) ■ prim. Mara

Mara ▶ "mara -e ž ⟨⟩ *Mara* |žensko ime| ■ prim. mara

marat gl. mara

marati ▶ 'ma:rat -an nedov. ⟨⟩ *zanimati se, meniti se*: 'nič ne 'ma:ra za m'ž'li:nò ▪ 'nič ne 'ma:raj za 'tò! ■ gl. ljubiti

- marec** ▶ 'ma:rc -a in 'me:rc -a m ⟨⟩ *marec* |tretji mesec v letu|
- marela** ▶ ma're:la ž ⟨⟩ [**marela*], *dežnik*: s'ta:ra ma're:la ■ prim. omrela
- marelica¹** ▶ ma're:lca -e ž ⟨⟩ *marelica* |drevo ali nje-gov sad|
- marelica²** ▶ ma're:lca -e ž ⟨⟩ [**marelica*], *dežniček* ■ prim. omrelca
- marenda** ▶ ma're:nɔda -e ž ⟨⟩ star. počitek delavcev po kosilu
- mari** gl. mar
- Maričica** ▶ 'ma:ri:čeca -e ž ⟨⟩ *Maričica* |žensko ime|
- Marija** ▶ 'ma:ri:ja -e ž ⟨⟩ *Marija* **1.** |Kristusova mati| **2.** |žensko ime| **3.** rabljeno kot medmet |izraža strah, vznemirjenje, obup|: o 'ma:ri:ja, 'ka:i 'bɔ: is 'tè:ga!
- marijica** ▶ ma:ri:jeca -e ž ⟨⟩ *lepi čevlji* |zaščitena gozdna kukavica|
- marijin** ▶ ma:ri:jèn -a -ò prid. ⟨⟩ • ma:ri:jène 'suzéce *marijine solzice*, *marijini laski*, *marijina trava*, strok. *migalica* • ma:ri:jèné 'lasakè *munec* |močvir-ska rastlina, pri kateri cvetno odevalo nadomešča-jo srebrno bele dláče| ■ prim. žitce
- Marijin** ▶ 'ma:ri:jèn -a -ò prid. ⟨⟩ *Marijin* |ki se nanaša na Marijo, Kristusovo mater|: 'ma:ri:jèn 'sin ■ 'ma:ri:jèné p'raz:nèké
- Marjana** ▶ 'mar'ja:na -e ž ⟨⟩ *Marjana* |žensko ime|
- marjeta** gl. kresnica
- Marjeta** gl. Mrgeta
- marjetica** gl. nežica
- marjetino** gl. mrgetino
- marka** gl. mork
- Markec** ▶ 'ma:rkac -a m ⟨⟩ *Markec* |moško ime, na-vadno manjšalnica od Marko|
- markirati** ▶ mar'ke:rat -an nedov. ⟨⟩ • 'ka:i ga mar-'ke:raš! *počenjaš neumnosti, lahkomiselnosti* ■ prim. makirati
- Marko** ▶ 'ma:rkò -ta in -a m ⟨⟩ *Marko* **1.** |moško ime| **2.** |ime svetnika|: na s'vè:tèga 'ma:rka 'da:n 25. aprila • v'ra:k 'ma:rkò! *izraža podkrepitev trditve* ☞ Gl. vrag (ur.).
- Markov** ▶ 'ma:rkòf -kòva -ò prid. ⟨⟩ *Markov* |ki se nanaša na Marka| • 'ma:rkòva prò:cè:sèja za 'daš procesija na praznik sv. Marka 25. aprila
- Markovi** ▶ 'ma:rkòvé -èx m mn. ⟨⟩ *Markovi* |hišno ime|: pr 'ma:rkòvéx
- markovo** ▶ 'ma:rkòvò -a s ⟨⟩ *praznik sv. Marka* 25. aprila: na 'ma:rkòvò
- marmelada** gl. pekmez
- marmor** ▶ 'ma:rmòr -ja m ⟨⟩ *marmor* |kamnina, ki se da gladiti in se uporablja zlasti v kipar-stvu in gradbeništvu|: na grò'bò:vèx sò p'lò:če iz 'ma:rmòrja
- marod** ▶ ma'rɔ:t -- -- prid. ⟨⟩ [**marod*], *lažje bolan, bolehen*
- maroder** ▶ marɔ'der -ja m ⟨⟩ *lažji bolnik*
- marodirati** ▶ marò'de:rat -an nedov. ⟨⟩ *bolehati* |biti dalj časa, večkrat, a ne hudo bolan|
- maroga** gl. flek, fleka
- marogast** gl. šekast
- marohren** ▶ 'ma:ròx'ren -a m ⟨⟩ *mavrah* |užitna goba z jajčastim ali koničastim nepravilno jamičastim klobukom| ■ prim. malohren
- maroni** ▶ ma'rɔ:nè -òf m mn. ⟨⟩ *debel* (sredozemski) *kostanj*
- marsikada** ▶ 'ma:rsè'kada prisl. ⟨⟩ *marsikdaj* |izraža precejšnje število ponovitev v nedoločnem, poljubnem času|: 'ma:rsè'kada se ga na'pi:je
- marsikaj** ▶ 'ma:rsè'ka:j -sè'česa zaim. ⟨⟩ *marsikaj* |iz-raža precejšnjo količino, število nedoločenih, poljubnih stvari, pojavov|: 'ma:rsè'ka:j je pòvè:da:j ■ gl. kaj godi
- marsikateri** gl. marsikov
- marsikdaj** gl. marsikada
- marsikdo** ▶ 'ma:rsè'kèdò zaim. ⟨⟩ *marsikdo* |izraža precejšnje število nedoločenih, poljubnih oseb|: 'ma:rsè'kèdò bè 'bi:u 'tè:ga 'veseuj
- marsikje** ▶ 'ma:rsè'ké: prisl. ⟨⟩ *marsikje* |izraža, da se dejanje dogaja na precejšnjem številu nedoloče-nih, poljubnih krajev|: 'ma:rsè'ké: je 'tɔ:ča 'pa:dała
- marsikedo** gl. marsikdo
- marsikov** ▶ 'ma:rsè'ko:f -'kɔva -ò zaim. ⟨⟩ *marsikate-ri* |izraža precejšnje število oseb ali stvari iz do-ločene vrste|: 'ma:rsè'kovèga pa'i'da:ša je 'emò ■ 'ma:rsè'kovò 'litro smò s'kèp pò'pi:lè
- marš** ▶ 'marš medm. ⟨⟩ *marš* |izraža ukaz za takojšnji odhod|: 'marš 'damux!
- marširati** gl. maširati
- marškompanija** ▶ 'ma:rškòmpa'ni:ja -e ž ⟨⟩ *mar-škompanija* |četa v stari Avstriji, pripravljena za odhod na fronto|
- Martin** ▶ 'martin 'mar'ti:na m ⟨⟩ *Martin* |ime svetni-ka|: s'vè:tè 'martin 11. novembra ■ gl. Tine
- martinček** ▶ mar'ti:nček -a m ⟨⟩ *martinček* |majhen kušcar sivkaste barve|: mar'ti:nček se 'sɔ:nča na 'ka:man'è
- martinje** ▶ 'mar'ti:n'è -a s ⟨⟩ *martinovo* |praznik sv. Martina 11. novembra|: za mi'hò:l'è pete'š'i:čka, za mar'ti:n'è kòz'li:čka, za 'bo:žèč pra'š'i:čka
- martinovo** gl. martinje
- maslanka** gl. maslenka
- maslen** ▶ 'maslɛ:n mas'lɛ:na -ò prid. ⟨⟩ *maslen* |ki vse-buje maslo|: mas'lɛ:na š'tù:ca
- maslenka** ▶ 'ma:slanjka -e ž ⟨⟩ *moštnica*, *moštarica* |hruška, primerna za mošt|: 'ma:slanjke sò bɔ's'na:te

maslo ▶ 'ma:slò -a m ⟨⟩ **1.** *maslo* |maščoba, pridobljena iz smetane|: óp 'pɛ:tkèx smò za'çi:n'alè z 'ma:slón ▪ p'resnu 'ma:slò surovo maslo ▪ 'kù:xanò 'ma:slò ki se mu s kuhanjem izloči voda ▪ 'ža:ntòvò 'ma:slò **2.** *jamica za kamen pri pastirski igri prasičanje*

maslovina ▶ mas'lò:vèna -e ž ⟨⟩ počasen, okoren človek

maslovka ▶ mas'lò:fka -e ž ⟨⟩ *potica s surovim maslom*

masna ipd. gl. masten

masnina ipd. gl. mesnina ipd.

mast ▶ 'ma:st 'masti: ž ⟨⟩ *mast 1.* |trdna, mazava, v vodi netopna organska snov, pridobljena iz maščobnega tkiva|: 'ja:zbačeva, 'kù:rja 'ma:st **2.** |taka snov, pridobljena iz svinjskega maščobnega tkiva|: za'çi:n'amò z 'mastjò: **3.** |taka snov iz črevesnega loja, ki se uporablja za mazanje čevljev|: 'ma:st ót č'rè:f

masten ▶ 'mastan 'masna -u prid. ⟨⟩ *masten 1.* |ki ima, vsebuje veliko maščobe, masti|: 'masna pe'čè:n'a **2.** |pokrit z maščobo|: 'masnè 'ròkè: **3.** |umazan od maščobe, masti|: 'mastan 'ma:deš na 'sü:kn'è **4.** |mehek, lep|: 'mastan g'nò:ì ▪ 'masna 'ze:ml'a

maša ▶ 'ma:ša -e ž ⟨⟩ *maša* |glavni verski obred, ki ga opravlja duhovnik pri oltarju|: 'ma:ša ób de'se:tèx • 'čřna 'ma:ša črna maša |maša, ki se opravlja v plašču črne barve za umrle| • 'ma:la 'ma:ša mali šmaren |praznik Marijinega rojstva 8. septembra| • 'no:va 'ma:ša nova maša |prva maša, ki jo opravi duhovnik po mašniškem posvečenju| • 'pè:ta 'ma:ša peta maša |maša, pri kateri se posamezna besedila pojejo| • pò'dòbna 'ma:ša maša, ki se opravlja ob pozni uri, navadno ob desetih dopoldne • 'ra:na 'ma:ša maša, ki se opravlja zgodaj zjutraj, navadno ob šesti uri • 'vɛ:lèka 'ma:ša veliki šmaren |praznik Marijinega vnebovzeta 15. avgusta| • z'la:ta 'ma:ša zlata maša |maša ob petdesetletnici mašništva| • mej 'ma:šamè čas od 15. avgusta do 8. septembra • rek 'vɛ:lèka 'ma:ša – (f) 'sakèn 'gr̥mè 'pa:ša okrog 15. avgusta naj bi bilo povsod dovolj travinja za pašo

maščoba ▶ maš'čò:ba -e ž ⟨⟩ *maščoba* |trdna ali tekoča, v vodi netopna organska snov, ki se uporablja za človeško prehrano in v tehniki|

mašen ▶ 'ma:šèn -šna -ò prid. ⟨⟩ *mašen* |ki se nanaša na mašo|: 'ma:šnò 'vi:nò • 'ma:šne 'bù:kvèce molitvenik |knjižica z molitvami| • 'ma:šnè p'la:išč mašni plašč |bogosluzno vrhnje oblačilo|

mašetar ▶ maš'ɛ:tar -ja m ⟨⟩ *mašetar* |posredovalec pri sklepanju kupčij, pogodb|: 'danas 'ni: 'bèlò ni'be:nèga maš'ɛ:tarja

mašetiti ▶ maš'ɛ:tèt -èn nedov. ⟨⟩ *mašetariti* |posredovati pri sklepanju kupčij, pogodb|

maševati ▶ maš'ɛ:vat -šü:jen nedov. ⟨⟩ *maševati* |opravljati mašo|

mašina ▶ ma'ši:na -e ž ⟨⟩ **1.** *lokomotiva* |vozilo za vleko vagonov, ki vozijo po tirnicah|: ma'ši:na v'lè:čè 'cuk **2.** [*mašina] |preprosta mlatilnica na ročni pogon: na ma'ši:nò ma'ši:nat **3.** [*mašina], šivalni stroj: na ma'ši:nò 'ši:vat **4.** *strojček za striženje las*: z ma'ši:nò st'ri:č

mašinar ▶ ma'ši:na:r maši'na:rja m ⟨⟩ *kdor upravlja mlatilnico na ročni pogon*

mašinati ▶ ma'ši:nat -an nedov. ⟨⟩ *mlatiti z mlatilnico*

mašinfurar ▶ ma'ši:n'fù:rar -ja m ⟨⟩ *strojevodja* |kdor upravlja, vodi lokomotivo|

mašingver ▶ ma'šing've:r -a m ⟨⟩ *velika puška z opornikom, vrsta brzostrelke*

mašinist ▶ maš'è:ni:st -a m ⟨⟩ [*mašinist], strojnik |kdor dela s pogonskimi ali delovnimi stroji|: b'rat je maš'è:ni:st na 'ža:gè

mašinski ▶ ma'ši:nski -a -ò prid. ⟨⟩ [*mašinski], strojen: ma'ši:nškò 'q'è

maširati ▶ maš'ɛ:rat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *maširati* |hoditi v večji skupini pod vodstvom na večjo razdaljo|: maš'ɛ:ralè sò 'cè:u' da:n **2.** *čvrsto, strumno korakati*

mašiti ▶ 'maši:t -i:n nedov. ⟨⟩ *mašiti* |dajati kako snov, predmet v odprtino, da se zapre|: 'li:ne maši:jò s s'tè:l'ò ■ gl. zamaševati

maškara gl. mačkora, pustnik

mašna ▶ 'ma:šna -e ž ⟨⟩ *pentlja* |trak, zavezan v okrasni vozil z dvema zankama|: na g'la:vè 'ma 'ma:šnò

mašnica ▶ 'ma:šèncà -e ž ⟨⟩ *pentljica* |manjšalnica od mašna|

matast ▶ 'ma:ta:st -a -ò prid. ⟨⟩ [*matast], omotičen, mlahav (od dela)

Mate ▶ 'ma:te 'ma:teta m ⟨⟩ *Mate* |moško ime|

materni ▶ 'ma:tèrnè -a -ò prid. ⟨⟩ *materni* |ki se nanaša na matere|: 'ma:tèrna l'u'be:žèn ▪ 'ma:tèrnè 'rò:bac materin ■ ☒ *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime na 'ma:tèrnè 'ni:vè.*

Matetov ▶ 'ma:tetòf -tòva -ò prid. ⟨⟩ *Matetov* |ki se nanaša na Mateta|: 'ma:tetòf 'sin

mati ▶ 'ma:tè 'ma:tere ž ⟨⟩ *mati 1.* |ženska v odnosu do svojega otroka|: 'majò 'dòbrò 'ma:ter **2.** *stara mati* |mati očeta ali matere|: 'na:ša 'ma:tè sò več s'ta:rè • ta s'ta:ra 'ma:tè sò st'ròp zac'mò:kalè stara mati, stara mama, babica • ekspr. 'neža je iz'rè:zana 'ma:tè zelo je podobna materi • v nagovoru 'lè:pa 'maja 'ma:tè 'bòža! izraža priporočilo, prošnjo ■ gl. mama, mamica

matica ▶ 'ma:tèca -e ž ⟨⟩ *matica 1.* |spolno razvita sa-

mica pri čebelah: ž'bɛ:le se sa'bɛ:rajò pr̩ 'ma:tɛcè
2. novo |predmet v obliki debelega obročka z notra-
 njimi navojil|: k'l'ü:č za 'ma:tɛcò

matičar ▶ ma:tɛčar -ja m (⟨) novo *matičar* |uslužbenec,
 pooblaščen za vodenje matičnih knjig|

matičarka ▶ 'ma:tɛčarka -e ž (⟨) novo *matičarka* |usluž-
 benka, pooblaščenka za vodenje matičnih knjig|

Matiček ▶ 'ma'ti:čɛk -čka m (⟨) *Matiček* |moško ime|

Matičkov ▶ 'ma'ti:čkòf -kòva -ò prid. (⟨) *Matičkov* |ki
 se nanaša na *Matička*|

Matičkovi ▶ 'ma'ti:čkòvè -èx m mn. (⟨) *Matičkovi* |hi-
 šno ime|: pr̩ 'ma'ti:čkòvèx

Matija ▶ 'ma'ti:ja -e m (⟨) *Matija 1.* |moško ime| **2.**
 |ime svetnika| ● rek s'vɛ:tɛ 'ma'ti:ja 'lɛ:t rez'bi:ja, kò
 ga 'ni:, ga nare'di: okoli 24. februarja se vreme na-
 vadno spremeni ■ gl. Tija

Matijec gl. Tijec

Matijev ▶ 'ma'ti:jɛf -jeva -ò prid. (⟨) *Matijev* |ki se na-
 naša na *Matijo*|

matijevo ▶ ma'ti:jɛvò -a s (⟨) praznik sv. *Matije 24.*
februarja

matika ipd. gl. motika ipd.

Matjaž ▶ 'mat'ja:š -'ja:ža m (⟨) ● k'ra:l' 'mat'ja:š *kralj*
Matjaž |pravljica o oseba, ki predstavlja pravičnega,
 dobrega vladarja|

motor ipd. gl. motor ipd.

matovilo ipd. gl. motovilo ipd.

matura ▶ ma'tu:ra -e ž (⟨) *matura* |zaključni izpit na
 srednji šoli|: ma'tu:rò je nare'di:la

maturant ▶ matu'ra:nt -a m (⟨) *maturant* |kdor opravlja
 ali je pred kratkim opravil maturo|

maturantka ▶ matu'ra:ntka -e ž (⟨) *maturantka* |ženska,
 ki opravlja ali je pred kratkim opravila maturo|

Matuzale ▶ 'ma'tu:zale -ta m (⟨) *Metuzalem* ● s'tar kò
 'ma'tu:zale zelo star ■ *Matuzale se nanaša na sve-*
topisemskega Metuzalema (ur.)

matvoški ▶ mat'vò:škè -a -ò prid. (⟨) *matvoški* |ki se
 nanaša na naselje *Matvoz*| ■ prim. *Matvoz*

Matvoz ▶ 'matvò:s 'mat'vò:za m (⟨) *Matvoz* |ime na-
 selja|: na 'mat'vò:zè ■ prim. *Matvožan*, *Matvožanka*,
matvoški ☒ *Opuščeno naselje 2 kilometra od*
Banjaloke (ur.)

Matvožan ▶ 'matvò:žan -a m (⟨) *prebivalec naselja*
Matvoz ■ prim. *Matvoz*

Matvožanka ▶ 'matvò:žan:ka -e ž (⟨) *prebivalka na-*
selja Matvoz ■ prim. *Matvoz*

mavec gl. gips

mavkati ▶ 'ma:fkat 'ma:fčɛn nedov. (⟨) **1.** *mijavkati*
 |oglašati se z glasom mijavi|: 'ma:čka 'ma:fčɛ **2.** eks-
 pr. nerazločno, stokajoče govoriti

mavrah gl. malohren, marohren

Mavrc ▶ 'ma:vɛrc -a m (⟨) *Mavrc* |ime naselja|: pr̩
 'ma:vɛrcè ■ prim. *Mavrcan*, *Mavrcanka*, *mavrški*

Mavrčan ▶ 'ma:vɛrčan -a m (⟨) *Mavrčan* |prebivalec
 naselja *Mavrc*| ■ prim. *Mavrc*

Mavrčanka ▶ 'ma:vɛrčan:ka -e ž (⟨) *Mavrčanka* |pre-
 bivalka naselja *Mavrc*| ■ prim. *Mavrc*

mavrčki gl. mavrški

mavrica ▶ 'ma:vɛca -e ž (⟨) *mavrica* |barvni lok na ne-
 bu, nastal zaradi loma sončnih žarkov v vodnih kapljicah| ● rek 'ma:vɛca x'vičɛ:r 'pi:je, x'vü:tra 'li:je
 večerna mavrica navadno naznanja, da bo zjutraj
 dež

mavrški ▶ 'ma:vɛčkè -a -ò prid. (⟨) **mavrški* |ki se na-
 naša na naselje *Mavrc*|: 'ma:vɛčkè 'vɛ:r ■ prim. *Ma-*
vrc ☒ *V rabi je ledinsko ime* 'ma:vɛčkè 'ga:s.

mavsati se ▶ 'ma:vʂat se -an se nedov. (⟨) **1.** *goliti se*
 |zgubljati dlako, perje| **2.** za mačko drgniti se |premi-
 kajoč se sem in tja dotikati se|: 'ma:čka se 'ma:vʂa
 'va:me

mazanje ▶ 'ma:zan'e -a s (⟨) *mazanje* |glagolnik od
 mazati|

mazati ▶ 'ma:zat 'ma:žɛn nedov. (⟨) **1.** *mazati* |nana-
 šati tanko plast mastne ali tekoče snovi|: pòs'to:le
 'ma:zat **2.** *mazati* |dajati mazivo med drsne plo-
 skve ležajev ali vodil|: 'ku:la 'ma:zat **3.** ekspr. [**ma-*
 zatij], *podkupovati*: 'dò: 'ma:žɛ, 'ta: 'vò:žè

mazilo ▶ ma'zi:lò -a s (⟨) *mazilo* |sredstvo za mazanje
 v zdravstvene namene|: ma'zi:lò za 'ra:ne

mazinec gl. mezinec

mazurka ▶ ma'žò:rka -e ž (⟨) *mazurka* |ples, glasba|

maža ▶ 'maža -e ž (⟨) ekspr. *postavna, krepka in živah-*
na ženska

Maža ▶ 'maža -e ž (⟨) *Maža* |ime krave|

meča ▶ 'me:ča -e ž (⟨) *obloda (za prašiče)* |otrobi,
 zmlet ječmen, koruza kot dodatek, primes krmi|
 ■ /del goleni/ gl. ribica

mečava ▶ me'ča:va -e ž (⟨) **1.** *plundra, (snežna) broz-*
ga 2. neizdatna, nekalorična hrana

mečkati ▶ 'mečkat -an nedov. (⟨) *mečkati* |s stiskanjem
 povzročati, da postane kaj zgubano, stisnjeno|:
 'papè:r, g'vant 'mečkat ▶ **mečkati se** 'mečkat se
 mečkati se **1.** |postajati zguban, stisnjen|: g'vant se
 'mečka **2.** |biti tak, da se (rad) zguba, stisne|: 'ta:
 š'tof se 'mečka ■ gl. gnjaviti; mečkati se gl. jatiti se

med ▶ 'mɛ:t 'meda: m (⟨) *med* |sladka snov, ki jo delajo
 čebele|: 'mɛ:t pò'buzzat ▪ s'ladak kò 'mɛ:t ■ /mede-
 nina/ gl. mesing

med ▶ me:j in ma:j predl. (⟨) *med I.* s tožilnikom |za izraža-
 nje usmerjenosti v položaj, omejen z dvema mej-
 nima točkama, ali dosege tega položaja|: x'lò:ja
 se je za'go:zdèla me:j 'vɛške **II.** z orodnikom **1.** |za iz-
 razljanje stanja v položaju, omejenem z več mejni-

mi točkami]: 'xi:ša mej d'rè:vjen **2.** |za izražanje medsebojnega odnosa|: mej 'sabò govò'ri:jò pò kò'čè:varskò **3.** |za izražanje časa, ki ga omejujeta dve točki|: maj 'ma:šamè med 15. avgustom in 8. septembrom **4.** |za izražanje časa, v katerem se kaj dogaja|: mej 'za:jd'n'ò 'voj'skò smò 'bèlè 'do:stèkrat 'la:čnè ▪ 'ra:da 'xò:dè mej 'lidi: rada je v družbi ▪ 'bi:u je 'do:stè mej 'lidmi: ima dosti izkušenj z ljudmi ▪ maj 'na:mè re'kò:č med nami povedano ▪ 'tò: naj'òs'ta:ne maj 'na:mè o tem bomo molčali ▪ mej v'ra:tè se je ò'b'rnò i p'ro:šò na pragu

medalja gl. megdalija

medenina gl. mesing

medeninast gl. mesingast

medmašni ▶ mej'ma:šnè in maj'ma:šnè -a -ò prid. (⟨) ki se nanaša na čas med velikim in malim šmaronom, od 15. avgusta do 8. septembra: mej'ma:šnè ma'l'i:ne

medplotje ▶ mejp'lò:tje -a s (⟨) prostor, pot med dvema plotovoma: 'ko:n'è sò va mejp'lò:tjè

medved ▶ 'me:dvèt med'vè:da m (⟨) **1.** medved |moč-na zver z gostim kožuhom| **2.** ekspr. [*medved] |moč-en, okoren, navadno dobrodušen človek|

medvedek ▶ med'vè:da:k -tka m (⟨) medvedek |manjšalnica od medved|

medvedka ▶ med'vè:tka -e ž (⟨) medvedka |samica medveda|

medvedov ▶ med'vè:dòf -dòva -ò prid. (⟨) medvedov |ki se nanaša na medvede|: med'vè:dòva 'kò:ža

megdalija ▶ meg'da:lèja -e ž (⟨) medalja |odlikovanje, priznanje|: 'dò:bò je z'latu meg'da:lèjò

megla ▶ 'magla -e ž (⟨) megla |zgoščeni vodni hlapci v ozračju nizko nad zemljo|: 'magla je p'rišla is 'kupe: ▪ 'magla je p'ro:šla se je razkadila

meglen ▶ 'maglè:n mag'lè:na -ò prid. (⟨) **1.** meglen |ki se nanaša na meglo|: 'maglè:n 'da:n ▪ h'ri:bè sò mag'lè:nè **2.** pokrit s hlapci: mag'lè:ne o'ča:lè ▶ **me-gleno** mag'lè:nò prist. megleno: 'da:vè je 'bèlò 'jaku mag'lè:nò

meglica ▶ mag'l'i:ca -e ž (⟨) meglica |redka megla, navadno manjšega obsega|

meh ▶ 'mè:x -a m (⟨) meh **1.** |priprava, ki ob stiskanju in raztegovanju dovaja a| za gorenje potrebni zrak|: kò'va:škè 'mè:x **b)** nekaterim glasbilom potrebni zrak|: 'mè:x p'ò:rlax ▪ 'mè:x p'ri:ti:skat s premikanjem ročice na mehu dovajati orglam zrak **2.** |vreča iz ustrojene ovčje ali svinjske kože| • 'dè:la š n'i:n kò pra'si:ca z 'mè:xò:n grdo dela z njim

mehača ▶ 'mexača -e ž (⟨) ekspr. (slaba) harmonika

mehak gl. mehek

mehanik gl. mehanikar

mehnikar ▶ me'xa:nèkar -ja m (⟨) mehanik |kdor

se poklicno ukvarja s popravljanjem, sestavljanjem strojev, tehničnih priprav|: 'a:utò 'ma p'ri me'xa:nèkarjè

mehčati se ▶ 'me:ščat se 'me:šča:n se nedov. (⟨) postajati meden, mehek: x'rù:ške se mešča:jò

mehek ▶ 'mekak 'me:xka 'mexku prid. (⟨) mehek **1.** |ki se pod pritiskom (rad) udere, vda|: 'mekak s'nè:k **2.** |ki se da (rad) gnesti, oblikovati|: 'me:xka 'ilòvéca **3.** |ki se da (rad) rezati, gristiti|: 'mekak k'rèx ▪ 'mekak 'lè:s les hoje, smreke, lipe **4.** |ki daje pri dotiku, prijemu občutek ugodja|: 'me:xka p'la:xta **5.** |ki je občutljiv, hitro ganjen|: 'o:na je st'rašnu 'me:xka • 'me:xka x'ra:na neizdatna hrana • 'tò: 'dè:te je 'mexku i 'saka 'bòu se ga p'ri:me neodporno, preobčutljivo • 'o:na je 'me:xkéga 's'ra je usmiljena; je hitro ganjena • 'je:ice je 'kù:xa:nò na 'me:kak (v) mehko kuhano ■ mehki osat gl. ded, dede, dedje

mehkuž gl. mekuž

mehur ▶ 'mèxü:r 'mèxü:rja m (⟨) mehur **1.** |okrogla tvorba s tankimi stenami, katere notranjost je napolnjena s plinom ali tekočino|: 'mèxü:r na'pi:xènt **2.** |organ za zbiranje seča (pri sesalcih)|: s'vi:n'skè 'mèxü:r **3.** nekadj |vrečki podobna priprava iz tega organa, navadno svinjskega, za shranjevanje tobaka|: 'mèxü:r je 'no:sò za 'pa:sòn **4.** |polkrožna tvorba, ki se napravi na površju a) kože zaradi boleznih ali poškodbe|: 'vas je va 'mèxü:rjèx ▪ 'mèxü:r se mè je na're:dò **b)** česa sploh|: 'mèxü:r na 'vòdè ▪ 'mèxü:rji na 'kòsè zaradi nespretnega klepanja, slabega materiala vzvalovano rezilo na kosi • 'ri:bjè 'mèxü:r ribji mehur |organ, s katerim riba uravnava dviganje ali spuščanje v vodi|

mehurček ▶ mè'xü:rčèk -a m (⟨) mehurček |manjšalnica od mehur|: mè'xü:rčèk na 'kò:žè ▪ mè'xü:rčèk va 'vòdè zračni mehurček

mej gl. med predl.

meja ▶ 'me:ja 'meje: ž (⟨) meja **1.** |črta, ki ločuje, razmejuje države ali ozemlja|: d'ž'a:una 'me:ja ▪ čez 'mejo: je p'ro:šò odšel, zbežal je v tujino **2.** |črta, ki ločuje, razmejuje zemljišča, parcele|: 'mejo: 'je: pre'kò:sò • na 'ta:l'arjè 'ni: 'meje: s skupnega krožnika je mogoče vzeti jed po želji ■ gl. granica ☑ V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime na 'me:jax.

mejak gl. mejaš

mejaš ▶ me'ja:š -a m (⟨) **1.** mejaš |lastnik zemljišča, parcele, ki ima s kom isto, skupno mejo|: 'dò:bèr me'ja:š **2.** sosed, mejak: s 'x'r'va:tè smò me'ja:šè

mejmašni gl. medmašni

mejnik ▶ mej'ni:k mej'ni:ka in 'majni:k maj'ni:ka m (⟨) mejnik |kar označuje črto, ki ločuje, razmejuje

zemljišča, države, navadno kamen]: 'mejni:k se je za'ra:sò ▪ pres'ta:vèt 'majni:k

mejplotje gl. medplotje

mekak gl. mehek

meketanje ▶ meke'ta:n'e -a s ⟨ ⟩ meketanje |glagolnik od meketati|

meketati ▶ me'ke:tat me'ke:čen nedov. ⟨ ⟩ **1.** meketati |oglašati se z glasom me ali mekeke|: 'ko:za me'ke:če **2.** za govedo otresati z glavo pri jaslih ali v jarmu **3.** močno stresati koga, kaj z rokami: b'rat me'ke:če s'li:vò

mekuž ▶ 'mekü:š me'kü:ža m ⟨ ⟩ **1.** mehkuž |rak po levitvi, dokler še nima oklepa| **2.** mehkuž |jajce, ki nima trdega apnenčastega ovoja| **3.** ekspr. [*mehkuž] |mehkužen človek|

meldati se ▶ 'me:lдат se -an se dov. ⟨ ⟩ nekđaj, za vojaka na dopustu javiti se, zglasiti se na poziv na žandarmeriji

melisa gl. maliza, metica

melisen gl. malizen

melodija gl. viža

memljati ▶ 'mém'l'at -an nedov. ⟨ ⟩ momljati |nerazložno, bolj tiho govoriti|: 'někaj je 'mém'l'au, da ga 'ni: 'nišče zas'to:pò

mena ▶ 'mėna -e ž ⟨ ⟩ menjava, zamenjava • 'z'do:lan'ė i 'kò'va:čėvė sò 'dė:lalė 'mėnò poročila sta se dva Zdolanja z dvema Kovačevima, da je bil na vsakem domu samo en par

menaža ▶ me'n'a:ža -e ž ⟨ ⟩ [*menaža] |(vojaška) hrana|: v ljudski pesmi me'n'a:ža je p'rau s'la:ba, / kò'mis je pa nes'la:n

menažka gl. šala²

mencanje ▶ man'ca:n'e -a s ⟨ ⟩ mencanje |glagolnik od mencati|

mencati ▶ 'mancat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** mencati |premikati del česa z roko sem in tja, da se drgne ob drug del, navadno pri pranju|: 'ro:bačò 'manca **2.** mencati |premikati prste, dlan sem in tja po površini kakega dela telesa in pri tem močneje pritiskati|: 'uči: 'mancat **3.** meti |premikati prste, dlan sem in tja in pri tem pritiskati, da se kaj med njimi zmečka, stisne|: 'mė:tėcò, røžma'ri:n, 'tòba:k 'mancat **4.** meti (proso) |ločevati zrna proso od latov s stopanjem po njih|: 'ži:tò 'mancat **5.** ekspr. [*mencati] |zaradi notranjega nemira delati kratke, sunkovite gibe, navadno z nogami|

mence ▶ 'mance -ta m ⟨ ⟩ kdor je neroden in počasen pri delu

menda gl. sabonj, sabonjda, valjda, venda

mendranje ▶ mand'ra:n'e -a s ⟨ ⟩ mendranje |glagolnik od mendrati|

mendrati ▶ 'mandrat -an nedov. ⟨ ⟩ mendrati |hoditi po

čem, da se pritisne k tlom, navzdol in se pri tem poškoduje ali uniči|: 'mandrat pò t'ravè:

menek ▶ 'man'ak -n'ka m ⟨ ⟩ kapelj |sladkovodna riba z zelo veliko in široko glavjo|: 'man'ak 'leži: pòt 'ka:manòn

meniti gl. reči

meniti se ▶ 'mė:nt se -nėn se nedov. ⟨ ⟩ govoriti **1.** |izmenjavati mnenja, misli z govorjenjem| **2.** |biti s kom v normalnih odnosih|: ne 'mė:nėjò se mej 'sabò ■ gl. marati

menjati ▶ 'mė:n'at -an dov. ⟨ ⟩ menjati **1.** |dati komu kaj za kaj drugega, drugačnega|: 'dėna:r 'mė:n'at ▪ 'fažo:n 'mė:n'ajò za s'mo:kve **2.** |dati, postaviti kaj na mesto, kjer je bilo prej drugo iste vrste|: 'kulu: na ma'ši:nė 'mė:n'at ■ gl. premeniti

menjava gl. mena¹

mentrga ▶ 'mė:ntrga -e ž ⟨ ⟩ mentrga |miza s koritom za mesenje|

mer ipd. gl. mir ipd.

mera ▶ 'mė:ra -e ž ⟨ ⟩ mera **1.** |enota za merjenje|: 'mėtėr, 'litra i d'rü:ge 'mė:re **2.** |razsežnost, zlasti dolžina, širina, višina, debelina|: g'vant pò 'mė:rė **3.** |določena, ustrezna količina kake snovi, tekočine| **4.** |dopustna količina, stopnja česa|: pŕ pi'ja:čė ne 'pòzna: 'mė:re • pòš'te:na 'mė:ra i 'va:ga v ne'bė:sa pò'ma:ga pri tehanju, merjenju blaga je potrebna pravičnost

meran ipd. gl. miren ipd.

merc gl. marec

merčica ▶ 'mė:rčėca -e ž ⟨ ⟩ star. **1.** škatlica, navačno s pokrovom, za shranjevanje predmetov: va 'mė:rčėcė 'majò pŕstane **2.** merica |manjša posoda za merjenje|: 'ė:nò 'mė:rčėcò 'cu:kra merico bombonov

meren ▶ 'mė:rėn -rna m ⟨ ⟩ korenje |rastlina z večkrat pernato razdeljenimi listi ali njeni omeseneli podzemeljski deli|: 'mė:rne p'l'ėt, 'pü:kat, 'ko:pat ▪ 'mė:rnė za 'žü:pò rđėči korenček

merica ▶ 'mė:rca -e ž ⟨ ⟩ **1.** star. škatla za shranjevanje predmetov: 'lė:pa 'mė:rca ▪ 'mė:rca za 'ro:pčėke **2.** merica |količina žita, ki ga vzame mlinar kot plačilo za mleetje|: 'ta: 'je:ml'e ve'l'i:kò 'mė:rcò ■ gl. merčica

Merika ▶ 'mė:rėka ž ⟨ ⟩ Amerika |ime celine|: isse-'l'i:lė sò se x 'mė:rėkò ■ prim. Merikanec, Merikanka, merikanski

merikanec ▶ merė'ka:nc -a m ⟨ ⟩ amerikanec |kdor se izseli v Ameriko ali vrne iz nje|: merė'ka:nca pŕ'ja:vět ■ prim. Merika

Merikanec ▶ 'merė'ka:nc -a m ⟨ ⟩ Američan |pripadnik ameriškega naroda| ■ prim. Merika

merikanka ▶ merė'ka:nka -e ž ⟨ ⟩ amerikanka **1.**

|ženska, ki se izseli v Ameriko ali vrne iz nje| **2.** |pšenica, po izvoru iz Amerike| **3.** |ročna žaga z velikimi zobmi|

Merikanka ▶ 'merè'ka:ŋka -e ž (⟨) *Američanka* |pri-padnica ameriškega naroda|: v ljudski pesmi 'mò:ɨ se d'ra:gè pò 'me:rékè 'šèče, / pò 'me:rékè 'merè'-ka:ŋke 'l'ü:bè ■ prim. Merika

merikanski ▶ merè'ka:nskè -a -ò prid. (⟨) *ameriški, amerikanski*: merè'ka:nska 'tr̥ta ■ prim. Merika

meriti ▶ 'mè:rt 'mè:rèn nedov. (⟨) *meriti* **1.** |ugotavlja-ti, določati, koliko dogovorjenih enot kaj obse-ga, vsebuje|: g'ma:in'ò 'mè:rjò **2.** |imeti določe-no dolžino, višino, površino|: kòše'ni:ca 'mè:rè 'sedóndesèt 'jò:xòf • 'pèjt se g'vant 'mè:rt tìi h kro-jaču, da ugotovi, določi razsežnost telesnih delov za izdelavo obleke

merjasec ▶ mɹ'ja:sac -sca m (⟨) *merjasec* |odrasel sa-mec prašiča|

merkati ▶ 'mè:rkat -an nedov. (⟨) **1.** *pomniti, spominjati se*: 'mè:rkan, ka: smò 'xi:šò 'zi:dalè **2.** *paziti, va-rovati*: 'ti: me 'bò:š 'mè:rkaũ • 'mè:rkaɨ na 'xi:šo!

mernik gl. kupljenik

mernov ▶ 'mè:rnòf -nòva -ò prid. (⟨) *korenjev* |ki se na-naša na meren|: 'mè:rnòva 'ci:ma

mernovišče ▶ 'mè:rnòvèšče -a s (⟨) *korenjišče* |njiva, na kateri je raslo korenje|: na 'mè:rnòvèšče 'bò:mò s'ja:lè 'o:vas

mesar ▶ 'mesa:r 'me'sa:rja m (⟨) *mesar* **1.** |kdor se po-klicno ukvarja s klanjem živali, izdelovanjem me-snih izdelkov| **2.** ekspr. [*mesar] |kdor brezobzirno, grobo dela, ravna| ■ gl. flajšokar

mesarica ▶ mesa'ri:ca -e ž (⟨) *mesarjeva žena*

mesariti ▶ 'me'sa:rèt -èn nedov. (⟨) **1.** *mesariti* |ukvarja-ti se s klanjem živali, izdelavo mesnih izdelkov| **2.** ekspr. [*mesariti] |povzročati komu hude rane, po-škodbe, navadno z rezilom|: 'turkè sò 'me'sa:rèlè 'na:še 'lidi:

mesarski ▶ 'me'sa:rskè -a -ò prid. (⟨) *mesarski* |ki se na-naša na mesarje ali mesarstvo|: 'me'sa:rska sè'kè:ra

mesce ▶ 'mesce -a s (⟨) *manjšalnica od meso*: 'kü:pò je 'ma:lò 'mesca • 'tò: je 'lipu 'mesce

mesec ▶ 'mè:sac -sca m (⟨) *mesec* **1.** |čas tridesetih, enaintridesetih dni, ki se označujejo z vrstilnimi števniki|: 'za:ɨdn'è 'da:n 'mè:sa **2.** |čas tridesetih dni|: 'mè:sac 'da:n jò 'ča:ka • pò 'pe:tèx 'mè:scèx **3.** |ta čas za označevanje starosti česa|: s'ta:ra je d'va:šset 'mè:scef **4.** *luna* |nebesno telo, ki kro-ži okoli zemlje|: 'mè:sac s'vè:tè • m'la:dè 'mè:sac (ònda 'ni: 'dòbrò s'ja:t 'a:lè 'sa:ɨt ni'čè:sra) *mlaj* |lu-na, ko je zatemnjena vsa njena površina; čas, ko je taka luna| • 'pu:n 'mè:sac pòlna luna, ščip |luna, ko je vidna vsa njena površina| • s'ta:rè 'mè:sac za-

dnji krajec |luna, ko je viden njen levi del površine| • 'tri: 'mè:sce 're:šta je 'dò:bò zaprt bo tri mesece • k'ra:va je va d'rü:gèn 'mè:scè je dva meseca breja ■ ☒ *Za zračni mehurček v jajcu, ki je viden kot udr-tina pri trdo kuhanem jajcu, pravijo*: 'mè:sac ga je (= jajce) 'pò:jò.

mesečev gl. meščev

mesen ▶ 'mesè:n me'sè:na -ò prid. (⟨) *mesén* **1.** |ki je iz mesa| **2.** |ki se nanaša na meso|: me'sè:ne 'fa:rbe • *mesena klobasa* |klobasa z nadevom iz mesa| ■ prim. mesenica; /mèsen/ gl. mesnov

mesenica ▶ mese'ni:ca -e ž (⟨) *mesena klobasa* |klo-basa z nadevom iz mesa| ■ prim. klobasa

mesing ▶ 'mè:ɨŋ -ŋga m (⟨) *med, medenina*

mesingast ▶ 'mè:ɨŋast -a -ò prid. (⟨) *medeninast* |ki je iz medi, medenine|: 'mè:ɨŋasta k'lü:ka na v'ra:tèx

mesiti ▶ 'mè:sèt -èn nedov. (⟨) *mesiti* |delati testo iz mo-ke, vode in dodatkov|: k'rèx 'mè:sèt

mesnat ▶ 'mesna:t mes'na:ta -ò prid. (⟨) *mesnat* |ki ima (razmeroma) veliko mesa|: 'mesna:t p'ra:sac • 'mesna:t s'špex

mesnica ▶ mes'ni:ca -e ž (⟨) *mesnica* |prostor, v kate-rem se meso seka in prodaja|

mesnina ▶ mas'ni:na -e ž (⟨) *meso, ki vsebuje preveč maščobe* ■ prim. mesnoba

mesnoba ▶ mas'no:ba -e ž (⟨) *meso, ki vsebuje preveč maščobe* ■ prim. mesnina

mesnov ▶ 'mesno:f mes'no:va -ò prid. (⟨) *mésén* |ki se nanaša na meso|: mes'no:va 'žü:pa

meso ▶ 'mesu: -a: m (⟨) *meso* **1.** |tkivo živalskega tele-sa, zlasti mišičje, kot hrana|: 'mesa:r ò'bè:ša 'mesu: na k'va:ke • resek'l'a:nò 'mesu: • 'mesu: pɹ'ko:stè • na pe'če:nèn 'mè:sè se je nare'di:la 'kò:ra **2.** |tki-vo človeškega ali živalskega telesa, zlasti mišičje| • 'divje ali 'xidu 'mesu: nepravilno razraslo tkivo v rani, ki se slabo celi

mestace gl. mestece

mestece ▶ 'mè:stace -a s (⟨) *mestece* |manjšalnica od mesto /naselje|

mesten ▶ 'mè:stèn -tna -ò prid. (⟨) *mesten* |ki se nanaša na mesto|: 'mè:stnè 'lidje: 'tè:ga ne 'vè:jò ▶ **bestno** 'mè:stnò prisl. *bestno*: pò 'mè:stnò se 'nò:sèt oblačiti se po mestno ■ gl. mesteški

mesteški ▶ 'mè:stačkè -a -ò prid. (⟨) *mesten* |ki se na-naša na mesto|

mesti¹ ▶ 'mè:st 'mè:ten nedov. (⟨) *mesti* |delati, da se iz (kislega) mleka izloči maslo|: m'lè:kò 'mè:tejò ■ gl. žungati

mesti² ▶ 'mè:st 'mè:ten nedov. (⟨) *mesti* |povzročati, da kdo nima urejenih, pravilnih misli, predstav|: 'òn 'nèkaɨ obe'ča:va i 'mè:te 'dèkle ▶ **mesti se** 'mè:st se motiti se v besedi: ka: go'vòri:, se 'furt 'mè:te

mesti³ ▶ 'mest 'me:ten nedov. ⟨⟩ nav. 3. os. ed. *mesti* |ze-lo močno snežiti|: s'nè:k 'me:te • 'bù:rja 'me:te s s'nè:gón nosi, prenaša sneg

mesto ▶ 'mè:stò -a s ⟨⟩ **mesto 1.** |naselje, ki je upravno, gospodarsko, kulturno središče širšega območja|: 'mè:stò 'kòč'e:vje **2.** |manjši del zemeljske površine|: 'tù:kaj je 'do:stè 'mè:sta **3.** prostor |del površine, namenjen za namestitve ene osebe, živali|: pŕ 'mi:zè je 'iše 'e:nò 'mè:stò ▪ 'liška, na 'mè:stò! ▪ na s'vajin 'mè:stè • da sòn 'jest na t'vajin 'mè:stè, bè d'règač na'rè:dò če bi se meni zgodilo, kar se je tebi, bi naredil drugače • 'tò: je č'lò:vèk na 'mè:stè zaupanja vreden, pošten • 'sa tè je 'kò:st na 'mè:stè zdaj si dosegel svoje • kot ógovor, kadar se komu zaleti, ob hkratnem (rahlem) udarjanju po hrbtu v 'rit 'cè:sta, 'kè: je 'več 'mè:sta pojdi naprej v želodec in črevo, kjer je več prostora ■ gl. plac

mestva ▶ 'mestva -e ž ⟨⟩ nav. mn. čevlj, obuvalo: 'kù:pèla sè je 'mestve

mestvica ▶ 'mestvéca -e ž ⟨⟩ čevljček |manjšalnica od mestva|

mesu gl. meso

mešati ▶ 'mè:šat -an nedov. ⟨⟩ **1.** mešati |premikati delce kake snovi, da se ta združi, enakomerno porazdeli|: ž'ga:nce 'mè:šat **2.** mešati |dajati skupaj različne snovi, da se združijo v enotno (novo) snov|: 'fa:rbe 'mè:šat ▪ 'vi:nò 'mè:šajò z 'vòdò: **3.** mešati |dajati, postavljati skupaj stvari, ki po lastnostih, značilnostih ne spadajo skupaj|: 'xarte 'mè:šat **4.** ekspr. [*mešati] |povzročati, da kdo nima urejenih, pravilnih misli, predstav|: 'ca:jtènge ga 'mè:šajò • ne 'me:šaj se mej s'pŕte so'sè:de pusti jih, naj svoje zadeve sami urejujejo ▶ **mešan** 'mè:šan -a -ò mešan: 'mè:šana pi'ja:ča ▪ 'mè:šana x'ra:na hrana iz živil rastlinskega in živalskega izvora

meščati se gl. mehčati se

meščev ▶ 'mè:ščef -čeva -ò prid. ⟨⟩ mesečev, lunin • mè:ščef 'sŕpak mesečev, lunin sŕp |oblika lune, ki se vidi ožja kot prvi ali zadnji krajec|

mešetar gl. mašetar

mešetariti gl. mašetiti

mešiček ▶ mè'šì:čèk -čèka m ⟨⟩ **1.** mešiček |manjšalnica od meh |živalska koža| **2.** majhna papirnata vrečka • 'bòžè mè'šì:čèk, v'ra:ija dè'šì:ca človek, ki se dela dobrega, pa je po duši slab

meta ▶ 'mè:ta -e ž ⟨⟩ • 'kò:n'ska 'mè:ta dolgolistna meta ☒ Konjska meta je drugod sinonim za konjsko grivo (*Eupatorium cannabinum*), dolgolistna meta pa je strokovno *Mentha longifolia* (ur.).

Meta ▶ 'mè:ta -e ž ⟨⟩ *Meta* |žensko ime|

metati ▶ 'me:tat 'me:čèn nedov. ⟨⟩ *metati* |s silo, navadno ročno, povzročati, da prehaja kaj po zraku

na drugo mesto|: 'ka:man'e 'me:tat ▪ 'dèca 'me:čèjò pa'pe:rčèke 'pò klèx • ekspr. 'naprèj 'me:tat očitati • ekspr. v 'uči: 'me:tat brez obzirov praviti, očitati • ekspr. 'me:tauj je 'uči: za dèk'lè:tón zaljubljen jo je pogledoval, ogledoval • 'jè: kò bè v 'ja:mò 'me:tauj je hitro in veliko ▶ **metati se** 'me:tat se *metati se* |prizadevati si s silo spraviti koga na tla, v ležeč položaj|: fan'ti:čèk se 'me:čèjò ■ gl. lučati

metati se ▶ 'me:tat se 'me:čèn se nedov. ⟨⟩ nav. 3. os. *delati klase*: 'me:če se šè'ni:ca, 'jè:čmen, 'o:vas, xŕ'metü:n

meter ▶ 'metèr -tra m ⟨⟩ **meter 1.** |osnovna enota za merjenje dolžine|: d'va: 'metra je s'kò:čò **2.** |priprava za merjenje teh enot| • 'metre 'dè:lat razzagovati debela na metrske kose

meti gl. mencati

metica ▶ 'mè:tèca -e ž ⟨⟩ *melisa* |začimbnina in zdravilna rastlina s srčastimi spodnjimi listi in navadno belimi cvetji|: 'mè:tècò da'va:mò va klò'ba:se ☒ *Tako imenujejo to rastlino marsikje po Sloveniji in tako je predstavljena tudi v Slovarju slovenskega knjižnega jezika. Jože Gregorič jo je predstavil kot črno meto (Marrubium vulgare), nekateri jo imajo za poprovo meto, vendar opisi teh rastlin ne ustrezajo podobni metice. (Ur.)*

Metica ▶ 'mè:tèca -e ž ⟨⟩ *Metica, Metka* |žensko ime, navadno manjšalnica od Meta|

metilo ▶ me'ti:lò -a s ⟨⟩ količina masla, ki se enkrat namete

Metin ▶ 'mè:tèn -a -ò prid. ⟨⟩ *Metin* |ki se nanaša na Meto|

Metini ▶ 'mè:tènè -èx m mn. ⟨⟩ *Metini* |hišno ime|: pŕ 'mè:tènèx

metla ▶ 'me:tla 'metlè: ž ⟨⟩ **1.** metla |priprava za pometanje iz zvezanega svežnja vejic, šib, ščetin z držajem|: b'rè:zòva 'me:tla ▪ 'sèrkòva 'me:tla **2.** ekspr. [*metla] |nesamostojen, omahljiv, nezanesljiv človek|

metlica ▶ met'li:ca -e ž ⟨⟩ *metlica* |manjšalnica od metla|

metljaj: veliki metljaj gl. metulj

metljav gl. metuljav

metulj ▶ 'metü:l' me'tü:l'a m ⟨⟩ **1.** metulj |žuželka z dvema paroma velikih, navadno živo, pisano obarvanih kril in s tipalnicama|: pò'no:čnè me'tü:l'è **2.** veliki metljaj |v žolčevodu ovc in goveda živeči zajedavec, ki povzroča huda obolenja jeter|

metuljav ▶ me'tü:l'af -l'ava -ò prid. ⟨⟩ *metljav* |okužen z metljajji|: me'tü:l'avò gò'vè:dò

metuljček ▶ me'tü:l'čèk -a m ⟨⟩ *metuljček* |manjšalnica od metulj |žuželka|

Metuzalem gl. Matuzale

mevta ▶ 'mɛ:ʋta -e ž ⟨ ⟩ *pesek za malto*: 'mɛ:ʋtò 'kɔ:p'l'e i 'sɛ:je
mevža ▶ 'mɛ:ʋʒa -e ž ⟨ ⟩ *mevža* |neodločen, bojazljiv človek| ■ gl. pišljivec
mevžast ▶ 'mɛ:ʋʒast -a -ò prid. ⟨ ⟩ *mevžast* |neodločen, bojazljiv|
mezdra ▶ 'mɛ:ʒdra -e ž ⟨ ⟩ *osemenje buče, kumare*
mezeti gl. slizeti
mezinec ▶ 'mazi:nc ma'zi:nca m ⟨ ⟩ *mezinec* |skrajni, najtanjši prsti na roki ali nogi|
mežnar ▶ 'mɛ:ʒnar -ja m ⟨ ⟩ [*mežnar], *cerkovnik* |kdor oskrbuje cerkev|
mežnarček ▶ 'mɛ:ʒnarček -a m ⟨ ⟩ *ministrant, strežnik* |kdor streže duhovniku pri obredih|
mežnarica ▶ 'mɛ:ʒnarca -e ž ⟨ ⟩ [*mežnarica] **1.** |cerkovnikova žena| **2.** |ženska, ki oskrbuje cerkev|
mežnarija ▶ mežna'ri:ja -e ž ⟨ ⟩ **1.** [*mežnarija] |hiša za cerkovnika| **2.** *cerkovnikovo delo, služba*
mežnariti ▶ mež'na:rèt -èn nedov. ⟨ ⟩ **1.** [*mežnari-tij] |biti cerkovnik| **2.** *ekspr. stikati po shrambah, hišah*
mežnarjev ▶ 'mɛ:ʒnarjef -jeva -ò prid. ⟨ ⟩ [*mežnar-jev], *cerkovnikov*: 'mɛ:ʒnarjev 'vɽt
mi ▶ 'mi: 'mi: -zaim., mn.'nas, 'nan, 'nas, 'pɽ nas, 'na:mè ⟨ ⟩ *mi* **1.** |izraža skupino oseb, med katere šteje govoreči tudi sebel: 'mi: 'bɔ:mò pò'ča:kalè ▪ 'tè:ga 'nan 'ni: 'tra ▪ 'pɽ nas 'pa:da s'nè:k **2.** |izraža nepou-darjeno svojino, pripadnost: 'tɔ: 'nan p'raf p'ri:de **3.** |izraža osebno prizadetost: g'lɛj, da se 'nan ne z'gibi:š! ▪ 'tɔ: na:j òs'ta:ne me:j 'na:mè tega ni treba pripovedovati drugim
Mica ▶ 'mɪca -e ž ⟨ ⟩ *Mica* |žensko ime|
Micika ▶ 'micèka -e ž ⟨ ⟩ *Micika, Micka* |žensko ime, navadno manjšalnica od Mica|
Micikin ▶ 'micèkèn -a -ò prid. ⟨ ⟩ *Micikin, Mickin* |ki se nanaša na Miciko|: 'micèkèn 'ro:bac
Micin ▶ 'micèn -a -ò prid. ⟨ ⟩ *Micin* |ki se nanaša na Mico|
miditi se gl. muditi se
midva ▶ 'midva 'midvɛ -zaim., rod. 'nas d've:jɛx, daj. 'nan d've:jèn ⟨ ⟩ *midva* **1.** |izraža dvojico oseb, za katerih eno ima govoreči samega sebel: 'midva smò pai'da:šè ▪ 'nas d've:jɛx 'ni: trè:ba d'ča:kat **2.** |izraža smiselni osebki: d'rè:vè 'nas d've:jɛx 'ne bɔ: 'damux **3.** |izraža osebno prizadetost: da 'nan d've:jèn 'ne bɔ:š 'dè:laʋ sra'mo:te!
miga ▶ 'mi:ga -e ž ⟨ ⟩ *droben dež*: 'mi:ga 'pa:da iz 'maglè
migalica gl. solzica, žitce
migati ▶ 'mi:gat -an nedov. ⟨ ⟩ *migati* **1.** |z delom telesa delati gibe sem in tja|: 'mi:ga z g'lavò: ▪ 'pas 'mi:ga z r'ɛ:pòn maha **2.** |z gibi izražati kaj|: 'mi:gala mè

je, na:j pɽ'ne:se 'vi:na • 'o:na 'mi:ga z 'učmi: meži-ka ■ gl. mrdati
migljanje ▶ mig'l'a:n'e -a s ⟨ ⟩ *migljanje* |glagolnik od migljati|
migljati ▶ 'mig'l'at -an nedov. ⟨ ⟩ *migljati* **1.** |hitro, lahkotno se premikati sem in tja|: 'li:stje, t'ra:va 'mig'l'a **2.** |dajati vtis hitrega, lahkotnega premika-nja sem in tja|: z'vè:zde mig'l'a:jò
migniti ▶ 'migènt -gnen dov. ⟨ ⟩ *migniti* |narediti gib z delom telesa|: 'migènt z 'ròkò: • 'ja:strep je òd'nɛ:sò 'pi:šče, kò bè 'mignò zelo hitro ■ gl. kopac-niti, magniti, mrdniti
Miha ▶ 'mɪxa -eta m ⟨ ⟩ **1.** *Miha* |moško ime| **2.** *Mi-hael* |ime svetnika| • 'mɪxa pòt'pi:xa - 'jü:rè pòt'kü:rè ob sv. Mihaelu (29. septembra) je že hla-dno, ob sv. Juriju (24. aprila) pa se zemlja že ogre-je ■ prim. Mihec, Mihov, Mihovi, Mihetov
Mihael gl. Miha
Mihec ▶ 'mixac -a m ⟨ ⟩ *Mihec* |moško ime, navadno manjšalnica od Miha|
Mihetov ▶ 'mixetòf -tòva -ò m ⟨ ⟩ *Mihetov* |svojljni pridevnik od Miha|
miholje ▶ mi'xɔ:l'e -a s ⟨ ⟩ *praznik sv. Mihaela* 29. septembra: za mi'hɔ:l'e pete'š'i:čka za'kɔ:l'emò
Mihorjev ipd. gl. Mohorjev ipd.
Mihov ▶ 'mixòf -xòva -ò prid. ⟨ ⟩ *Mihov* |ki se nanaša na hišno ime Mihovi|: 'mixòva 'ma:l'èncā
Mihovi ▶ 'mixòvè -èx m mn. ⟨ ⟩ *Mihovi* |hišno ime|: pɽ 'mixòvèx
mijavkati gl. mavkati
mijolčica ▶ mi'jɔ:lčèca -e ž ⟨ ⟩ *šmarnica* |gozdna ra-stlina z močno dišečimi drobnimi belimi cveti|
mika ▶ 'mika -e ž ⟨ ⟩ ljubk. *mačka, mucka*
mikan ▶ 'mikan -a m ⟨ ⟩ ljubk. *maček, mucek*
mikanje ▶ 'mi:kan'ɛ -a s ⟨ ⟩ *mikanje* |razčesavanje la-nenih vlaken|
mikastiti ▶ mi'ka:stèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *mikastiti* **1.** |(moč-no) tepsti, pretepati| **2.** |tresti, stresati, premikati|
mikati¹ ▶ 'mi:kat 'mi:čèn nedov. ⟨ ⟩ *mikati* |razčesavati, uravnavati lanena vlakna|
mikati² ▶ 'mi:kat 'mi:čèn nedov. ⟨ ⟩ nav. 3. os. *mikati* |vzbu-jati pri kom veliko zanimanje, željo|: 'vi:nò ga 'mi:čè ■ gl. dišati
mikec ▶ 'mikac -a m ⟨ ⟩ ljubk. *maček, mucek*
mikica ▶ 'mikèca -e ž ⟨ ⟩ ljubk. *mačka, mucka*
Miklavž ▶ 'mikla:ʋš 'mik'la:ʋža m ⟨ ⟩ *Miklavž* |ose-ba, ki predstavlja svetega Miklavža, ki na večer pred 6. decembrom obdaruje otroke|: 'mik'la:ʋžè nas'ta:vèt pripraviti, postaviti posodo za Mi-klavževo darilo ■ gl. Mikula
Mikula ▶ 'mè'kü:la -e m ⟨ ⟩ **1.** sv. Miklavž, sv. Nikolaj **2.** nekđaj Nikolaj |moško ime|

mikulino ▶ me'kū:lěno -a s ⟨ ⟩ *miklavževo* |praznik sv. Nikolaja 6. decembra|

Mikulov ▶ 'mē'kū:lōf -lōva -ō prid. ⟨ ⟩ *ki se nanaša na Mikulo*

Mikulovi ▶ 'mē'kū:lōvė -ėx m mn. ⟨ ⟩ *Mikulovi* |hišno ime|: pŕ 'mē'kū:lōvėx

mil ▶ 'mi:ɥ 'mi:la -ō prid. ⟨ ⟩ **mil 1.** |*ki daje zaradi svoje nežnosti, ljubkosti prijeten, blag videz*|: 'mi:lō 'dė:te **2.** |*ki se ne pojavlja v izraziti obliki*|: 'mi:la 'zi:ma **3.** |*izraža podkrepitev trditve*|: pōd 'mi:lėn 'bō:gōn 'ni:ma ni'kō:gra prav nikogar nima ▶ **milo** 'mi:lō prisl. *milo*: 'mi:lō g'le:da

milica ▶ 'milėca -e ž ⟨ ⟩ **policija 1.** |organ za javno in državno varnost| **2.** |uprava javne varnosti|: š'la je na 'milėcō

miličar ▶ 'milėčar -ja m ⟨ ⟩ [**miličar*], *miličnik*, *policiist* |uniformirani pripadnik organa za javno in državno varnost|

miličnik gl. *miličar*

milijarda ▶ milė'ja:rda -e ž ⟨ ⟩ **1.** *milijarda* |tisoč milijonov| **2.** ekspr. [**milijarda*] |nedoločena, zelo velika količina, množina|: milė'ja:rda z'vė:st je na 'ne:bė

milijon ▶ milė'jō:n -a m ⟨ ⟩ **1.** *milijon* |tisoč tisočev| **2.** ekspr. [**milijon*] |nedoločena, zelo velika količina, množina|: milė'jō:n k'ri:žef 'mamō š 'n'i:n

miljonar ▶ milėjō'nar -ja m ⟨ ⟩ *miljonar* |kdor ima milijonsko premoženje|

miljonarka ▶ milėjō'narka -e ž ⟨ ⟩ *miljonarka* |ženska, ki ima milijonsko premoženje|

milijonkrat ▶ milė'jō:nkrat prisl. ⟨ ⟩ ekspr. [**milijonkrat*] |izraža zelo veliko ponovitev|: milė'jō:nkrat se je zla'ga:la

milimeter ▶ milė'metėr -tra m ⟨ ⟩ *milimeter* |dolžinska mera, tisočinka metra| ● ekspr. (za) 'kō:f milė'metėr se mē x'ma:knė samo malo, vsaj malo ● ekspr. 'ni za 'nō:xt se ne x'ma:kne prav nič

milina ▶ mi'lina -e ž ⟨ ⟩ *milina* |lastnost milega človeka|

militi gl. *žajfati*

milo ipd. gl. *žajfa* ipd.

milost ▶ 'mi:lōst -ė ž ⟨ ⟩ *milost* |nadnaravni dar, ki je dan človeku za dosego zveličanja|: 'bōža 'mi:lōst **I** gl. *gnada*

milovanje ▶ milō'va:nė -a s ⟨ ⟩ *ljubkovanje, božanje*: v ljudski pesmi 'o:nėdva sō 'lū:šnė / za pa'radō i za milō'va:nė

milovati ▶ mi'lō:vat -lū:jen nedov. ⟨ ⟩ **1.** *ljubkovati, božati* **2.** *skrbno negovati*: bō'ni:ka mi'lū:jemō

mimo ▶ 'mi:mō predl. ⟨ ⟩ z rodilnikom *mimo* |za izražanje premikanja v bližini koga ali česa in naprej|: 'mi:mō 'cerkvė: smō xō'di:lė (f) š'kō:lō

mimogrede ▶ 'mi:mōgrede predl. ⟨ ⟩ *mimogrede* |izra-

ža, da kdo kaj opravi medtem, ko kam gre, ne da bi bil to glavni namen poti|: na 'pō:tė is 'k'ra:n'a smō se 'mi:mōgrede s'ta:vėlė v 'l'ub'l'a:nė

mina ▶ 'mėna -e ž ⟨ ⟩ *mina* |z razstrelivom napolnjeno telo, ki se ne izstreljuje, ampak polaga, nastavlja|: 'mėna je zata'ji:la ni eksplodirala

Mina ▶ 'mina -e ž ⟨ ⟩ *Mina* |žensko ime| **I** *Ime je izpeljano iz Marija*.

minati ▶ 'mėnat -an nedov. ⟨ ⟩ *minirati* |razstreljevati kaj z minami, eksplozivom|

Minca ▶ 'minca -e ž ⟨ ⟩ *Minca* |žensko ime, navadno manjšalnica od *Mina*| **I** *Ime je izpeljano iz Marija*.

minevati gl. *pasevati*, *pejti*

Minin ▶ 'minėn -a -ō prid. ⟨ ⟩ *Minin* |*ki se nanaša na Mino*|: 'minėn 'vŕtac

minirati gl. *minati*

minister ▶ me'ni:stėr -tra m ⟨ ⟩ *minister* |visok državni funkcionar, odgovoren za določeno področje državne uprave|: me'ni:stėr za kme'ti:jstvō

ministrant gl. *mežnarček*

ministrski ▶ me'ni:stŕskė -a -ō prid. ⟨ ⟩ *ministrski* |*ki se nanaša na ministre*|

miniti gl. *pejti*

minuta ▶ me'nu:ta -e ž ⟨ ⟩ *minuta* |enota za merjenje časa, šestdeseti del ure|: dō 'tŕga je d'va:išet 'mėnu:t

mir ▶ 'mė:r 'mera in 'mera: m ⟨ ⟩ **mir 1.** |stanje brez vojne, spopadov|: pŕ nas je 'iše 'mė:r **2.** |stanje brez preprirov, sporov med ljudmi|: va 'tė:n 'se:lė je 'lė:p 'mė:r **3.** |stanje brez hrupa, ropota|: pō'no:čė je 'biɥ 'mė:r ▪ 'tū:kaɥ 'ni: 'mera: 'ni pō'kō:ja ni nobenega miru ● 'da:ite jė, 'sōmō da 'bō: 'da:la 'mė:r da ne bo več prosila, nadlegovala ● 'da:i mē 'mė:r! ne moti me, ne nadleguj me ● f'cė:rkvė 'bō:dė pŕ 'mė:rė! se ne gibaj, ne premikaj ● pŕ 'jė:dė 'ma i 'pas 'rat 'mė:r med jedjo se ljudje ne smejo motiti, nadlegovati s kakimi opravki

miren ▶ 'mera:n 'mėrna -u prid. ⟨ ⟩ *miren 1.* |*ki v odnosu do ljudi ne kaže razburljivosti, napadalnosti ali večje živahnosti*|: 'mė:rna 'žė:nska **2.** |*ki je brez vojne, spopadov*|: 'mė:rna 'dō:ba **3.** |*ki se ne pojavlja v izraziti obliki, z veliko intenzivnostjo*|: 'meran 'daš ▪ 'mė:rna 'vo:da na površini nevzvalovana ▪ 'mėrnū v'rė:me brez vetra, padavin ▶ **mirno** 'mėrnū prisl. *mirno*: 'dė:te 'mėrnū s'pi: ▪ tŕp'lė:nė 'mėrnū pre'na:ša **I** gl. *krotek*

miriti ▶ 'merit -in nedov. ⟨ ⟩ *miriti* |delovati, vplivati na koga tako, da se manj razburja, vznemirja|: 'žė:na je me'ri:la 'mōža

mirovati ▶ me'ro:vat -rū:jen nedov. ⟨ ⟩ *mirovati* |ne gibati se, ne premikati se|: pŕ mo'l'i:tvė me'rū:ite ● ekspr. p'leve:ɥ ne me'rū:je neprestano raste

misel ▶ 'mi:sòu -sl'è ž () *misel* |najvišja umska dejavnost kot izraz človekove zavesti| ● 'tò: mè je p'rišlo na 'mi:sòu *spomnil sem se na to; na to sem pomislil* ● ščē:ra sòn te è'mè:la na 'mi:sl'è *sem mislila nate* ● iz 'mi:sl'è 'pistit *pozabiti*

misijon ▶ misè'jò:n -a m () *misijon* **1.** |organizacijska enota Cerkve ali kake druge verske skupnosti za širjenje krščanske vere v nekrščanskih deželah| **2.** |skupke verskih prireditev, zlasti govorov, v župniji za obnovo verskega življenja: 'la:nè smò è'mè:lè misè'jò:n

misijonar ▶ misè'jò:nar -ja m () *misijonar* **1.** |kdor širi krščansko vero med nekristjani, zlasti duhovnik ali redovnik| **2.** |duhovnik, ki vodi misijon v župniji|

misliiti ▶ 'mi:sèl't -sl'èn nedov. () *misliiti* **1.** *premišljeva-ti, razmišljati*: 'du:gò 'ni:sòn 'mò:gò zg'rù:ntat, 'ka:ĩ 'mi:sl'è **2.** |izraža usmerjenost take dejavnosti|: 'mi:sl'ò sòn 'na:te **3.** |imeti povedano glede na svoje vedenje, poznavanje za resnično|: 'pa:r 'dinarjef je 'dò:bò, pa 'mi:sl'è, da je òbò'ga:tò ▪ 'mi:sl'ò 'sòn, da òzna'nù:je, a s'pē: sòn 'mi:sl'ò, da s'kēp z'vòni: domneval, predvideval **4.** |izraža omejitev povedanega na osebni odnos|: 'mi:sl'è, da je 'na:ĩlèpša ▪ 'alè zap'ra:vò 'mi:sl'èš? ▪ p'r'dè:lalè smò 'man', kò smò 'mi:sl'èlè ▪ 'mi:sl'è, da je 'bòkvè'ka:ĩ na'rē:dò da je naredil kaj zelo pomembnega, imenitnega **5.** |imeti pozitiven ali negativen odnos do koga, česa|: s'labu 'mi:sèl't ò 'kómè **6.** |imeti osebni odnos do koga, česa sploh|: da'na:š'n'a ml'a'di:na 'mi:sl'è pò s'vaje ▪ 'me:nè je 'seglix, 'ka:ĩ 'òn 'mi:sl'è **7.** |izraža namero, namen|: 'mi:sl'ò sòn 'pèit 'kòsi:t, pa sòn se s'ta:vò ▪ 'mi:sl'èla sòn 'p'ñnest **8.** |izraža a) začudenje, nejevoljo|: 'ka:ĩ 'mi:sl'èš, da sè 'sa:m na s'vètè! ▪ 'dò: bè sè 'mi:sl'ò, da je ta'kò:va! **b)** *podkrepitev trditve*: t'rè:ba 'bo: s'tat, 'ka:ĩ 'mi:sl'èš? ● 'ma:tè 'mi:sl'è na 'se je zelo skrbna ● 'tè:ga 'ne bè 'mi:sl'ò 'nigdar 'nišče tega si ne bi nihče mislil ● 'tè:ga sè ne 'mo:reš 'mi:sèl't predstavljati, zamišljati ● v ugan-ki pò s'te:gnè 'vi:sè, v 'lù:k'n'ò 'mi:sl'è (rešitev: k'lù:č) **l** gl. reči

miš ▶ 'miš 'mi:ša m () *miš* ž |majhen, škodljiv glodavec z dolgim, golim repom, ki se hrani z živili, poljski-mi pridelki|: 'ma:čka 'vò:xa 'mi:ša ▪ 'mi:šef se je na'lē:glò ● 'pu: 'ti:ce 'pu: 'mi:ša *netopir* ● 'mò:kér kò 'miš zelo; *popolnoma*

miš ž gl. miš m

mišak ▶ 'mišak -a m () *miška* |manjšalnica od miš m|

mišina ▶ 'mišèna -e ž () *mišina, mišja luknja*

mišji ▶ 'mi:šjè -a -e prid. () *mišji* |ki se nanaša na mišji|: 'mi:šjè 'repak ▪ 'mi:šje 'uči: ● 'mi:šja d'la:ka *puh pitčjih mladičev ali dlaka mladih glodavcev*

miška ▶ 'mi:ška -e ž () *vrsta tepke ali njen sad* **l** gl. mišak; prim. hruška

miškalo ▶ 'mi:škalo -a s () *človek, ki živi brez cilja, neurejeno*

miškati ▶ 'mi:škat -an nedov. () **1.** *loviti slepe miši* |otroška igra| **2.** *ekspr. hoditi, tavati po temi*

miškec ▶ 'miškak -a m () ● g'rē:mò se na 'miškaca *loviti slepe miši* |otroška igra|

Miško ▶ 'miškò -ta m () *Miško* |moško ime, navadno manjšalnica od Miha|

mišljenje gl. misel

mišmaš ▶ 'mišmaš -a m () *kar je narejeno neskrbno, nekvalitetno*: 'tò: je en 'mišmaš

mišnica ▶ 'mi:šèna -e ž () **1.** *mišnica* |strup za miši| **2.** *ekspr. slaboten, bledikav, boječ človek*

miša ▶ 'mi:ta -e ž () *podkupnina* |kar se komu da za hitrejše, ugodnejše, navadno nezakonito dejanje|

mitnica gl. harmica

mitraljez ▶ mitra'l'ē:s -l'ē:za m () *ново mitraljez, stroj-nica*

mivka gl. mul

miza ▶ 'mi:za -e ž () *miza* |kos pohištva iz ravne plošče in navadno štirih nogl|: 'ja:vròva 'mi:za

mizar ipd. gl. tišlar ipd.

mizica ▶ 'mi:zèca -e ž () *mizica* |manjšalnica od miza|

mizolčast ▶ mi'zo:učast -a -ò prid. () *mozoljčast* |poln mozoljčkov|

mizolček ▶ mi'zo:učèk -a m () *mozoljček* |manjšalnica od mizolec|

mizolec ▶ 'mizo:uč mi'zo:uča m () *mozolj* |vnetje loj-nice in njene okolice|

mižati gl. žmati

mižen ▶ 'mižē:n mi'žē:na -ò prid. () *muževen* |ki ima v času brstenja pod lubjem tekočino|: mi'žē:na b'rè:za

miženi ▶ mi'žē:nè -òf m mn. () *star. možgani* |osrednje živčevje, ki leži v lobanjski votlini|

mlačén ▶ m'la:čèn -čna -ò prid. () *mlačén* |nekoliko topel|: m'la:čna 'vo:da

mlačév gl. mlatitev

mlad ▶ m'la:t m'la:da m'ladu prid., primernik m'la:jè -a -e () *mlad* **1.** |ki je v prvem obdobju življenja|: m'la:t 'pastè:r **2.** |ki ima razmeroma malo let|: m'la:da u'či:tel'ca ▪ va m'la:jèx 'lè:tèx je 'xo:dò f''bē:č ▪ 'ta:

'sin je 'na:ĩm'la:jè ● m'la:dè 'mè:sac *mlaj* |luna, ko je zatemnjena vsa njena površina; čas, ko je taka luna| **l** 'ònda 'ni: 'dòbrò s'ja:t 'a:lè 'sa:ĩt ni'čē:sra ● m'la:da ne'dè:l'a - 'ònda se 'ne smè na 'ja:gò *nede-lja po mlaju* ● ta m'la:ja š'či: *najmlajša*

mladenci ▶ mla'de:ncè -ef m mn. () *mladoporočenca, novoporočenca*: mla'de:ncè se 'žē:nijò

mladenič gl. junak

mladeniški gl. junaški

mladi ▶ m'la:dě -ěx m mn. ⟨ ⟩ *mladiči* |živali v prvem obdobju življenja|: š'ò:ja 'ma m'la:de ▪ 'za:ika 'ma 'pɛ:t m'la:děx

mladiči gl. mladi

mladika ▶ mla'di:ka -e ž ⟨ ⟩ *mladika* |enoletni poganjek lesnate rastline|: 'vè:ja od'ga:n'a mla'di:ke ■ gl. odrastek, odraselnik

mladikav ▶ mla'di:kóf -kòva -ò prid. ⟨ ⟩ *mladikav* **1.** |ki je po videzu še mlad, mladosten|: mla'di:kòvò 'li:ce **2.** |ki ima zaradi hitre rasti še mehko lubje|: mla'di:kòva s'li:va

mladina ▶ mla'di:na -e ž ⟨ ⟩ *mladina* |mladi ljudje|: da'na:šn'a mla'di:na 'mi:s'l'è pò s'vaje

mladoporočenca gl. mladenci

mladost ▶ m'ladò:st mla'dò:stè ž ⟨ ⟩ *mladost* |doba v človeškem življenju od otroštva do zrelih let|: m'ladò:st je 'na:jlěpša 'do:ba

mladovje ▶ mladòv'je: -a s ⟨ ⟩ *mlade, bujne veje, poganjki*: mladòv'je: 'sè:čemò

mladoženja ▶ mladòže:n'a -e m ⟨ ⟩ *ženin* |moški ob poroki in nekaj časa pred njo|

mlaj¹ ▶ m'la:j m'la:ja m ⟨ ⟩ *mlaj* **1.** |luna, ko je zatemnjena vsa njena površina| **2.** |čas, ko je taka luna| ■ gl. mesec, mlad

mlaj² ▶ m'la:j m'la:ja m ⟨ ⟩ *mlaj* |visoka smreka ali jelka z zelenim vršičkom, postavljena za okras|: za 'fɛ:rmò sò pòs'ta:vèlè m'la:je ■ prim. junka

mlaka ▶ m'la:ka -e ž ⟨ ⟩ **1.** *mlaka* |plitvejša kotanja s stoječo vodo|: 'paɥ je va m'la:kò **2.** *močvirnata zemlja* ■ gl. lokva [V rabi je (na vprašanje »kje«) *ledinsko ime* va 'm'la:kè ali va 'm'la:kax.

mlakuža ▶ mla'kù:ža -e ž ⟨ ⟩ *mlakuža* |plitvejša kotanja s stoječo kalno vodo|: mla'kù:že sò 'bèle pò 'ni:vax pò nižjih predelih je stala voda

mlatev gl. mlatitev

mlatič ▶ m'latič mla'ti:ča m ⟨ ⟩ *mlatič* |kdor mlati (žito)|: t'ri: mla'ti:čè m'la:tějò

mlatitev ▶ mla'ti:tóf -tve ž ⟨ ⟩ *mlačev, mlatev*: 'lè:tas je 'te:ška mla'ti:tóf

mlatiti ▶ m'la:tèt -èn nedov. ⟨ ⟩ **1.** *mlatiti* |s cepcem, mlatilnico spravljati zrnje iz klasja, latja|: 'cè:ɥ 'tè:dèn smò m'la:tèlè **2.** ekspr. [*mlatiti], *udarjati, tolči*: m'la:tèla je pò 'vò:lè **3.** ekspr. [*mlatiti], *zamahevati, mahati*: m'la:tò je s 'kòsò

mlečce ▶ m'lèčce -a s ⟨ ⟩ **1.** *mleko*, ko ga ima krava že malo **2.** *mlekec* |manjšalnica od mleko|

mleček ▶ m'lè:čèk -čka m ⟨ ⟩ *mleček* |rastlina z lep-ljivim, mleku podobnim sokom|: iz m'lè:čka 'te:če m'lè:kò ▪ pɾ 'zi:dè 'ra:ste ('bè:lè) m'lè:čèk • 'žu:tè m'lè:čèk *regrat od začetka cvetenja dalje* ■ prim. radič

mlečen ▶ m'lè:čèn -čna -ò prid. ⟨ ⟩ *mlečen* **1.** |ki se nanaša na mleko|: m'lè:čna 'kafa ▪ m'lè:čna 'ka:ša **2.** |ki ima zaradi nezrelosti še mehko, kašasto vsebino|: m'lè:čèn xɫ'metü:n

mlečnica ▶ m'lè:čèncà -e ž ⟨ ⟩ **1.** *mlečnica* |lističasta goba z brezbarvnim ali obarvanim mlečkom| **2.** ekspr. *nezrel, mehkužen, plah človek*

mleden ▶ m'lè:dèn -dna -ò prid. ⟨ ⟩ *omleden, brezokusen, neokusen*: m'lè:dna 'ka:ša ▪ m'lè:dna 'jü:žèna

mlekar ▶ m'lèka:r m'lè'ka:rja m ⟨ ⟩ *mlekar* **1.** |moški, ki vozi mleko v mlekarno| **2.** |delavec v mlekarni|

mlekarica ▶ m'lè:karca -e ž ⟨ ⟩ **1.** *mlekarka* |delavka v mlekarni| **2.** *mlekarica* |žival, ki daje mleko, zlasti krava|: mamò 'dòbrò m'lè:karcò

mlekarka gl. mlekarica

mlekarna ▶ m'lè'ka:rna -e ž ⟨ ⟩ *mlekarna* |podjetje, obrat za zbiranje, predelovanje mleka|

mlekec gl. mlečce

mleko ▶ m'lè:kò -a s ⟨ ⟩ *mleko* **1.** |bela tekočina pri samicah sesalcev določen čas po porodu kot hrana za mladiče|: 'te:le 'sase m'lè:kò **2.** |taka tekočina, zlasti pri kravi, kot hrana sploh|: 'kù:xanò, 's'ta:n'èno, 'ki:sèlò m'lè:kò **3.** |mleku podobna tekočina|: iz m'lè:čka 'te:če m'lè:kò • pòs'la:lè sò ga pò 'ti:čje m'lè:kò i pò 'ža:bjò 'vu:nò pò nemogoče

mljenje ▶ m'lèn'ɛ -a s ⟨ ⟩ *mletje* **1.** |drobljenje žita| **2.** |kar se (na)melje (iz žit)|: m'lèn'ɛ je pɾ'pè:l'au iz 'ma:l'na

mleti ▶ m'l'èt 'mè:l'èn nedov. ⟨ ⟩ *mleti* |z napravo a) drobiti žito ali kako drugo drobljivo snov|: m'è:l'emò še'ni:cò, 'kafò, š'tü:pò **b)** *razkosavati sadje*: 'ja:bòka m'l'èt ▶ **mljen** m'l'èn m'l'e:na -ò *mlet, zmlet*

mletje ▶ m'lè:tje -a s ⟨ ⟩ *mletje* **1.** |glagolnik od mleti| **2.** |kar se (na)melje (iz žit)|: m'li:narca 'je:m'l'e 'mɛ:rcò òd m'lè:tja ■ gl. mlenje

mlezgati ▶ m'lè:zgat -an nedov. ⟨ ⟩ ekspr. *nejasno, brez potrebe govoriti*: 'cè:ɥ 'da:n je 'někaj m'lè:zga

mlezgov ▶ m'lè:zgòf -gòva -ò prid. ⟨ ⟩ *brezokusen, neokusen*: m'lè:zgòva 'jè:t

mlin gl. malin, malnica

mlinar ▶ m'li:nar -ja m ⟨ ⟩ *mlinar* |kdor melje (žito), lastnik mlina|

mlinarica ▶ m'li:narca -e ž ⟨ ⟩ *mlinarica* |žena lastnika mlina (za žito)|

mlinarjev ▶ m'li:narjef -jeva -ò prid. ⟨ ⟩ *mlinarjev* |ki se nanaša na mlinarja|

Mlinarjevi ▶ m'li:narjevè -èx m mn. ⟨ ⟩ *Mlinarjevi* |hišno ime|: pɾ 'm'li:narjevèx

mlinarski ▶ m'li:narskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *mlinarski* |ki se nanaša na mlinarje ali mlinarstvo|

Mlinarski ▶ ^mli:narskè -èx m mn. ⟨⟩ *Mlinarski* |hišno ime|: pɾ ^mli:narskèx

mlinček gl. malinček

mliniti ▶ m'li:nt -nèn nedov. ⟨⟩ *povzročati, da se kaj mehkega pod pritiskom stisne, razleze*: 'dè:te m'li:nè 'ja:gòde

mlinski ▶ m'li:nskè -a -ò prid. ⟨⟩ *mlinski* |ki se nanaša na malin|: m'li:nskè 'ka:man ■ gl. malinski

mljen gl. mleti

mnenje gl. misel

mnogokrat gl. stokrat, tavžentkrat, tisočkrat

moč ▶ 'mò:č 'mò:či: ž ⟨⟩ *moč* **1.** |človekova telesna sposobnost za opravljanje fizičnega dela ali prenašanje telesnih naporov|: 'ta: 'ma 'mò:č za d'va: **2.** |značilnost česa glede na učinek|: x'ren je z'gü:bò 'mò:č • ra'ki:ja je zgè'bi:la 'mò:č **3.** |kar omogoča komu, da vpliva, učinkuje na koga, kaj|: "bòža 'mò:č • k 'mò:čè p'ri:t opomoči si • 'ma:té je 'iše pɾ 'mò:čè je še močna, krepka • preg. 'nò:č 'ma s'vajò 'mò:č

moč ▶ 'mò:č prisl. ⟨⟩ *mogoče, možno*: 'ni: 'mò:č ga 'do:zvat • f 'sò:nce 'ni: 'mò:č g'let • na 'dècò se 'ni: 'mò:č 'za:nest

moča ▶ 'mò:ča -e ž ⟨⟩ *moča* |stanje zaradi dolgotrajnega deževja| • preg. šü:ša 'ze:me 'en 'kò:s k'rü:xa, 'mò:ča pa d'va: *moča pridelku škoduje bolj kot suša* ■ gl. mokrina

močati ipd. gl. molčati ipd.

močen gl. strašanski

močerad gl. leževnik

moči ▶ 'mò:č 'mò:ren nedov. ⟨⟩ **I. moči** **1.** |izraža sposobnost osebk, da uresniči dejanje zaradi svojih a) telesnih lastnosti|: ne 'mò:re 'več 'xo:it • 'vo:lè se je zapaš'ta:lò, da ne 'mò:re pred'vè:čèt • 'sa:m ne 'mò:re 'jèst **b)** določenih značajskih lastnosti|: 'o:na ne 'mò:re 'mò:čat **c)** objektivnih, zlasti materialnih možnosti|: ne 'mò:re dò'ko:nčat 'xi:še, 'zakaj 'ni:ma 'ce:gla • s 'tò: p'la:čò ne 'mò:ren is'xa:jat • 'kòkò: 'čò p'la:tèt, ka: ne 'mò:ren **2.** |izraža sposobnost osebk, da uresniči dejanje zaradi določenih okoliščin|: za'radè s'nèga ne 'mò:ren 'vo:zèt • 'ni:smò 'mò:glè 'do:bèt prenò'či:šča • 'vo:lè k'la:nca 'ni:sò 'mò:glè is'pe:l'at • 'té:ga 'pi:sma ne 'mò:ren p're:brat, 'zakaj 'grdu 'pi:še **3.** |izraža sposobnost osebk, da uresniči dejanje, kot ga nakazuje določilo|: 'ni:sòn 'mò:gò k 'ma:šè • ta'kò:f ne 'mò:ren maj 'lidi:, (f) "kòčè:vje • 'rè:veš se ne 'mò:re g'li:xat z b'ò'ga:cen **4.** |izraža razpoloženje, odnos osebk do koga|: ne 'mò:re ga 'vit • ne 'mò:re 'sèmè 'kaj ne more vsega narediti • 'ni: se 'mò:gla pòtò'la:žèt ni nehala jokati, žalovati **II. morati** **1.** |izraža nujnost, nujno posledico, da osebek uresniči dejanje a) zaradi do-

ločenih okoliščin|: 'ra:nò 'mò:reš s'tat, da 'bò:š dò 'pudan p'ò'kò:sò • pɾ z'ò'ba:rjè 'mò:reš 'jaku za'zijat **b)** zaradi lastne potrebe, dolžnosti|: 'mò:ren b'lagu na'pa:jat • 'mò:gla bè p'ò'ma:gat, pa 'leži:!
c) *ker kdo tako zahteva*: òb 'o:smèx 'mò:rešte 'bit na štaci'jò:nè • g'lo:bò smò 'mò:glè p'la:tèt • 'dèca 'mò:rejò pòs'lü:šat s'ta:rèje **2.** |izraža verjetnost, da osebek ima določeno lastnost|: šè'ni:ca 'mò:re 'bit z'rè:la **3.** |izraža nujnost, nujno posledico, da osebek uresniči dejanje, kot ga nakazuje določilo|: 'mò:gla je f š'pita:y • 'na:ikašnjeje za 'ò:sòn 'da:n 'mò:re 'bit g'ò'tò:vò! • na 'p'ò:t 'mò:reš, 'da je 'iše 'g'gje **4.** |izraža nujnost, potrebnost, da osebek je v določenem stanju|: pɾ 'tè:m 'dè:lè 'nas 'mò:re 'bit 'več **5.** |izraža podkrepitev trditve|: g'lix 'ònda je 'mò:gò p'ri:t! • 'iše 'tò: se je 'mò:glò pɾ'pe:tèt! ■ gl. pejti, znati

močila ▶ mò'či:la s mn. ⟨⟩ *razmočen kraj, kjer voda izvira iz tal* ■ **☒** *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime pɾ "mò'či:lèx.*

močiti ▶ 'mò:čèt 'mò:čèn nedov. ⟨⟩ *močiti* **1.** |delati kaj mokro, navadno z vodo|: 'daš 'nas je 'mò:čò • 'kɾma se 'mò:čè je izpostavljena dežju • ja'r'mi:ca se 'mò:čè f k'ò'ri:tè namaka **2.** |z močenjem spravljati koga k zavesti|: 'če:lò sò jè mò'či:lè

močnik ▶ 'mò:čnèk -a m ⟨⟩ *močnik* |gostljata jed iz (koruzne) moke in vode|

močnik ▶ 'mò:čnèk -- -- prid. ⟨⟩ *ki se ne vede stanu primerno*: 'mò:čnèk gòs'po:da • 'mò:čnèk gòsp'ò'di:čèna

močnikar ▶ 'mò:čnèkar -ja m ⟨⟩ *počasen, neroden človek*

močno gl. neosmiljen, prevražje, strahoča prisl., strahoče, strašanski, vrajčenski

močvara ▶ 'mò:čvara -e ž ⟨⟩ *močvara* |močviren svet, močvirje|

moda ▶ 'mò:da -e ž ⟨⟩ *moda* |v določenem času uveljavljeni kroji oblačil, obutve, vzorci blaga, modni dodatki|: 'no:va 'mò:da

moder ▶ 'mu:dèr -dra -ò prid. ⟨⟩ *moder* |preudaren, pameten|: 'dò:bò je 'mu:drò 'že:nò ▶ **modro** 'mu:drò prisl. *modro*: 'jaku 'mu:drò g'ò'vòri: ■ /modre barve/ gl. plav

moderen ▶ mò'dè:rèn -rna -ò prid. ⟨⟩ *moderen* **1.** |ki se nanaša na novejši čas|: mò'dè:rnè 'lidjè: **2.** |ki ima, vsebuje najnovejše tehnične, strokovne pridobitve|: mò'dè:rna ošta'ri:ja **3.** |ki je v skladu z modo svojega časa|: mò'dè:rèn š'kɾ'l'ak ▶ **moderno** mò'dè:rnò prisl. *moderno*: 'sèda je mò'dè:rnò, da 'majò 'ma:lò 'dècè

modo gl. jajce

modras ▶ mò'dra:s mò'd'ra:sa m ⟨⟩ *modras* |strupena

kača z verigi podobnimi lisami po hrbtu in rožičkom na glavi|

modraš ▶ 'mudra:š mud'ra:ša m (⟨) *modrec* |kdor prodorno misli in ustrezno ravna|

modrc ▶ 'mōdrc -a m (⟨) *modrc, modrček* |del ženskega spodnjega perila|

modrček gl. modrc

modrec gl. modraš

modrica gl. bofen

modrija ▶ mud'ri:ja -e ž (⟨) *modrost* **1.** |*lastnost modrega človeka*| **2.** |*znanje, učenost*|

modrikast gl. plavkast

modrilo ipd. gl. plavilo ipd.

modro gl. moder

modrost gl. modrija

mogoč gl. vsakojak

mogoče ▶ mō'gō:če prisl. (⟨) **1.** *mogoče* |izraža možnost uresničitelj: 'tū:ka:j je 'se mō'gō:če **2.** v zvezi ni mogoče menda vendar: 'ni mō'gō:če se 'bō:š 'pɾ nas 's'ta:vō ▪ 'ni mō'gō:če se:j 'bō: 'j'e:n'alō 'pa:dat ▪ 'ni mō'gō:če 'ni 'tē:ga na'rē:dō ▪ 'tō: je 'ni mō'gō:če ▪ 'bōža 'vo:l'a ▪ 'tē:ga nik'da:r 'ni mō'gō:če 'ne bē na'rē:dō tega nikakor ne bi naredil ▪ 'takō je 'pi:xalō, da sōn 'mi:sl'ō, 'ni mō'gō:če me 'bō: od'ne:slō da me bo kar odneslo ■ gl. mara, moč prisl.

mogočnost ▶ mō'gō:čnōst -ē ž (⟨) *mogočnost* |lastnost, značilnost mogočnega|: 'tō: je 'bōža mō'gō:čnōst

Mohorjev ▶ 'mē'xō:rjef -jeva -ō prid. (⟨) *Mohorjev* • 'mē'xō:rjeva d'ru:žba *Mohorjeva družba* |slovenska založba| • 'mē'xō:rjeve 'bū:kvēce *mohorske knjžice*

mohorski ▶ mē'xō:rskē -a -ō prid. (⟨) *mohorski* |ki se nanaša na Mohorjevo družbo|: mē'xō:rskē kō'lē:ndēr

moj ▶ 'mō:i 'maja 'majē zaim. (⟨) **1.** *moj* |izraža svojino govorečega, gledano z njegovega stališča|: 'mō:i 'no:žēč **2.** *moj* |izraža splošno pripadnost govorečemu|: 'majē 'dē:lō **3.** *moj* |izraža sorodstveno, družbeno razmerje do govorečega|: 'maja 'ma:tē **4.** *moj* |izraža izhajanje od govorečega|: 'majē 'pi:smō b'ra:tē **5.** [**mōj*] |izraža (stalno) povezanost z govorečim|: 'mō:i aūtō'bu:s gr'ē: ōp 'se:dmēx **6.** [**mōj*] |izraža čustveni odnos, navezanost|: 'lē:pē 'mō:i 'sin! **7.** *moj* |izraža strah, vznemirjenje, obup|: 'mō:i ▪ 'bō:k, 'ka:i 'bō: is 'tē:ga? • ekspr. sē 'ka:i 'mō:i? *ali me imaš kaj rad?* ▶ **maje** 'majē prisl. *moje*: da je na 'majē, bē 'bēlō d'rēgač *če bi upoštevali moje mnenje, moj nasvet, predlog* ▶ **maje** 'majē sam. *moje*: 'ne bōš 'ti: 'majga 'žerau! ▪ pɾ 'xi:sē 'ni: 'nič 'majēga ni *moje lastnine* ▪ na'za:jd'n'e je p'rišlō na 'majē *kakor sem jaz rekel, napovedal* • pō 'majēn 'tō: 'ni: p'raf po *mojem mnenju*

mojster gl. majster

moka ▶ 'mō:ka -e ž (⟨) *moka, mokovec* |drevo ali grm z nazobčanami, spodaj belo dlakavimi listi in rdečimi plodovi| ■ /zmlito žito/ gl. gotovina

moker ▶ 'mō:kēr 'mo:kra 'mukru prid. (⟨) **1.** *moker* |polit ali prepojen z vodo ali drugo tekočino|: 'mo:kra 'sū:kn'a ▪ ekspr. 'mō:kēr dō 'kō:žē *premočen* ▪ 'dē:te je 'mukru *polulano, je naredilo malo potrebo v oblačilo, v posteljo* **2.** [**moker*], *znojen*: 'vas sōn 'mō:kēr **3.** [**moker*], *deževen*: 'mukru 'lētō • 'mō:kēr s'nē:k *mehek, topeč se* • 'dɾži: se kō 'mo:kra 'kōkō:š *boječe, preplašeno* • 'mo:kra kō 'miš *zelo; popolnoma* • pɾeg. 'dōk'le je 'sō:t 'mō:kēr, sē 'sakēmē 'bō:tēr, ka: je 'sō:t 'sū:x, je 'sak 'za:te g'lū:x *pivski prijatelji te poznajo samo, dokler imaš vino* ▶ **mokro** 'mukru: prisl. *mokro*: pō 'ni:vax je 'mukru:

mokovec gl. moka

mokrina ▶ mōk'ri:na -e ž (⟨) **1.** *mōča* |stanje (zemlje) zaradi dolgotrajnega deževja|: 'ō:rat v mōk'ri:nē 'ni: 'dōbrō *ko je zelo mokro, namočeno* **2.** *čas, ko je zemlja zelo razmočena, zlasti po dolgotrajnem deževju*

mokrota ▶ mōk'ro:ta -e ž (⟨) *mokrota, vlaga*: ōd mōk'ro:te me 'ze:be

molčati ▶ 'mōčat -in nedov. (⟨) *molčati* **1.** |*ne govoriti*|: 'mō:čē pa 'žerē! **2.** |*ne izražati svojega mnenja*|: na ōči:tan'e je mōča:la **3.** |*ne pripovedovati zaupanih, zaupnih stvari*|: 'ō:na z'na 'mōčat

molčoč gl. molčljiv

molčljiv ▶ 'mōč'l'i:f mōč'l'i:va -ō prid. (⟨) *molčljiv, molčoč*

molek gl. čenaške

molitev ▶ mō'l'i:tōf -tve ž (⟨) *molitev* **1.** |*usmerjanje misli, prošenj k Bogu*|: 'rōkē: sk'le:nt za mō'l'i:tōf **2.** |*ustaljeno besedilo nabožne vsebine*|

moliti ▶ 'mo:l't 'mō:l'ēn nedov. (⟨) *moliti* **1.** |*usmerjati misli, prošnje k Bogu*|: pō'bō:žnō 'mō:l'ē **2.** |*izgovarjati besedilo molitve*|: lēta'ni:je, 'rō:žēŋkranc 'mo:l't **3.** |*po božje častiti*|

molitvica ▶ mō'l'i:tvēca -e ž (⟨) *molitvica* |*manjšalnica od molitev*|

molj ▶ 'mōl' 'mo:l'a m (⟨) *molj* |*droben metulj, katerega ličinka uničuje tekstilno blago, žito*|: va xɾme'tū:nē je 'pu:nō 'mo:l'ef

momljati gl. memljati

mondura gl. mandora

monštranca ▶ mōnšt'ra:nca -e ž (⟨) *monštranca* |*navadno umetniško izdelana priprava, v kateri je v zastekljeni odprtini vidno nameščena posvečena hostija*|

montelj ▶ 'mo:ntēl' -tl'a m (⟨) *plašč* **1.** |*vrhnje oblačilo, ki sega navadno do kolen in se spredaj za-*

penja: 'kü:pò sè je 'nò:f 'mo:ntèl' **2.** |*obroč iz gu-me za na kolo vozila*|: 'mo:ntèl na 'mopedè mè je 'po:čò ■ prim. mantelj

monteljček ▶ 'mò:ntèl'čèk -a m (⟨) *plašček* |*manjšal-nica od montelj /vrhnje oblačilo/*

moped ▶ 'mòpet -peda m (⟨) *moped* |*lahko motorno kolo, ki ima tudi pedale*|: 'pe:l'au se je z 'mòpedón

Morava gl. Omrava

Moravac gl. Omravec

Moravčanka gl. Omravčica

moravski gl. omravski

morda gl. mara

morija ▶ mò'ri:ja -e ž (⟨) slabš. [**morija*] |*kar povzroča občutek neugodja, nejevolje*

moriti ▶ 'mò:ri:t -i:n nedov. (⟨) ekspr. [**moriti*], *uničevati, škodovati čemu*: s'k'rbì: mò'ri:jò člò'vè:ka

morje ▶ 'mò:rje -a s (⟨) *morje 1.* |*slana voda, ki napolnjuje vdolbine med celinami*|: x 'me:rèkò se 'vò:zèjò čez 'mò:rje ■ 'm'rtvò 'mò:rje **2.** |*del te vode, navadno v večjih zalivih ali ob obrežju*|: š'lè sò k 'mò:rjè

mork ▶ 'mòrk 'mo:rka m (⟨) *marka, (poštna) znamka*: 'mòrk na 'pi:smè je ód'li:mau

mornar ▶ mò'r'na:r -ja m (⟨) *mornar* |*kdor je zaposlen na ladji*

mornarica ▶ mò'r'na:rèca -e ž (⟨) *mornarica* |*del armade, določen za vojaške dejavnosti na morju in obrežju*|: 'sin je p'f mò'r'na:rècè

mornarski ▶ mò'r'na:rskè -a -ò prid. (⟨) *mornarski* |*ki se nanaša na mornarje*|: mò'r'na:r'ska unè'fò:rma

morski ▶ 'mò:r'skè -a -ò prid. (⟨) *morski* |*ki se nanaša na morje*|: 'mò:r'ska 'vo:da je s'la:na

mort ▶ 'mòrt 'mo:rta m (⟨) *malta* |*gradbeni vezivni material iz peska, vode in apna*|: 'lù:kn'ò za'ma:zat z 'mo:rtón

mortati ▶ 'mòrtat -an nedov. (⟨) *zidati* (z gradbenim materialom)

most ▶ 'mò:st 'mo:sta m (⟨) *most* |*objekt, po katerem vodi pot čez globinske ovire*|: 'lè:vòdačkè 'mò:st ● {A} je 'ka:ī 't'rdèn 'mò:st? {B} je kò 'ka:man 'kò:st (trden) *most* |*otroška igra, pri kateri prehaja vrsta pod dvignjenimi sklenjenimi rokami enega ali več parov sodelujočih*|

Mostaci gl. Mosteci

mostec ▶ 'mòstac -a m (⟨) *mostiček* |*manjšalnica od most*|

Mosteci ▶ 'mòstacè -ef m mn. (⟨) *Mosteci, Mostaci* |*ime opuščenege zaselka med naseljema Banjaloka in Brigaj*|: na 'mòstacèx

mostiček ▶ mòs'ti:čèk -čka m (⟨) *mostiček* |*manjšalnica od most*| ■ gl. mostec

moški ▶ 'mòškè -èga m (⟨) **1.** *moški* |*človek mo-*

škega spola, navadno dorasel|: 'mòškè sò 'bèlè mèj 'ma:šò f sekreš'ti:je **2.** *mož* |*poročen moški v odnosu do svoje žene*|: 'mo:š 'ne da: 'že:nè 'nič 'gè:ltat

moški ▶ 'mòškè -a -ò prid. (⟨) *moški 1.* |*ki se nanaša na predstavnike spola, katerega značilnost je oplojevalna sposobnost*|: 'dè:te 'mòškèga s'po:la **2.** |*ki se nanaša na moške*|: 'mòškè š'k'f'l'ak

mošnja ▶ 'mo:šna 'mòšné: ž (⟨) *mošnja 1.* *mošnjiček* |*priprava za nošenje denarja, zlasti kovancev*|: 'pu:na 'mo:šna ce'ki:nòf **2.** |*kožna vreča, v kateri sta moški spolni žlezi*| ● rek p'ra:zna 'mo:šna -v'ra:k 'ma:rkò *brez denarja je težko, neprijetno* ■ Gl. vrag (ur.).

mošnjica ▶ mòš'ni:ca -e ž (⟨) *mošnjica, mošnjiček* |*manjšalnica od mošnja*|

mošnjiček gl. mošnja, mošnjica

mošt ▶ 'mòšt 'mo:šta m (⟨) *mošt 1.* |*sladek sok iz mletega, mečkanega sadja*|: 'ka:pl'a 'mo:šta ■ 'mòšt je s'ladak kò 'be:rmet ■ 'ka:pl'a 'mo:šta **2.** |*sladka ali prevreta pijača iz mletega, mečkanega sadja*|: 'mòšt v're ■ isto'či:lè smò 'mòšt is 'so:da ■ 'ón ne 'lò:čè 'mo:šta ód 'vi:na

moštarica ▶ 'mo:štarca -e ž (⟨) *moštnica, moštarica* |*hruška, primerna za mošt*|

moštnica gl. moštarica, maslenka

motanje ▶ mò'ta:n'è -a s (⟨) *motanje* |*glagolnik od motati*|

motati ▶ 'mo:tat 'mòta:n nedov. (⟨) **1.** *motati, navijati* (kaj okrog česa): p'rej:jò 'mo:tat **2.** *brkljati* |*dajati si opravka z drobnimi deli*|: 'cè:u 'da:n 'nèka:ī mò'ta:mò ▶ **motati se** 'mo:tat se *motati se* |*gibati se v določenem prostoru*|: 'ka:ī se 'mòta:š pòd nò'ga:mè! ■ 'mòta: se ó'kò:lè dèk'lè:ta *zadržuje se v njeni bližini in skuša pritegniti njeno pozornost*

motek gl. špulica

moten ▶ 'mòta:n 'mo:tna 'mutnu prid. (⟨) *moten 1.* |*ki vsebuje drobne, lebdeče delce*|: 'mo:tna 'vo:da ■ 'mutnu 'vi:nò **2.** |*ki ima nizko stopnjo prozornosti*|: 'mo:tna 'ša:ība ■ gl. kalen

motika ▶ ma'ti:ka -e ž (⟨) *motika* |*orodje s ploskim, navadno trikotnim listom in dolgim držajem za kopanje*|: 'ko:pat za ma'ti:kò ● č'lò:vèk se 'vi:či: dò ma'ti:ke *do groba, do smrti*

motikica ▶ ma'ti:kèca -e ž (⟨) *motikica* |*manjšalnica od motika*|

motiti ▶ 'mò:tèt -èn nedov. (⟨) *motiti* |*povzročati, da je komu kratek čas*|: 'dè:te 'mò:tèt ■ 'na:ībòl' se 'mò:tèn z 'dè:lón ■ gl. varati

motor ▶ ma'tò:r in 'mòtò:r ma'tò:rja m (⟨) *motor 1.* *pongonski stroj*: ma'tò:r p'f 'ma:lnè za 'sadje: **2.** *motor-no kolo*: p'p'e:la:lè sò se na ma'tò:rjèx

motorček ▶ ma'to:rčëk -a m ⟨⟩ *motorček* |manjšalnica od motor|

motoren ▶ ma'to:rën -rna -ò prid. ⟨⟩ *novi motoren* |ki se nanaša na motor|: ma'to:rna 'ža:ga

motovilec ▶ matò'vi:uc -a m ⟨⟩ *motovilec* |rastlina, navadno samorasla, s podolgovatimi listi, ki se uporabljajo kot solata|: 'dëca sò nab'ra:la sk'lë:dò matò'vi:uca

motoviliti gl. robajtati

motovilo ▶ matò'vi:lò -a s ⟨⟩ **1.** *motovilo* |priprava za navijanje, odvijanje prejel|: 'tò: matò'vi:lò je 'več s'ta:rò **2.** slabš. [**motovilo*] |neroden človek zlasti pri gibanju, premikanju|

mozeg ▶ 'mòzak -zga m ⟨⟩ **1.** *mozeg* |mehko tkivo v kosteh|: 'kü:pò je 'kòsti: z 'mòzgon **2.** *vložek v piščalki iz lubja*: 'mòzak va pišča:ukë sòn za'me:n'au

Mozelj gl. Muzelj

Mozeljčan gl. Muzeljčan

Mozeljčanka gl. Muzeljčanka

mozeljski gl. muzeljski

mozgalika ▶ mɔz'ga:lëka -e ž ⟨⟩ *mehko, razhojeno blato, zlasti na kolovozu*

mozgati ▶ 'mɔ:zgat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *mečkati, tlačiti kuhano korenje, krompir za prašiče* **2.** ekspr. *hoditi po mehkem, razhojenem blatu*

mozge ▶ 'mɔzge -ta m ⟨⟩ ekspr. *neroden, nespreten, neiznajdljiv človek*

mozgec ▶ 'mɔzgak -a m ⟨⟩ *lesena priprava v obliki bata za mečkanje, tlačenje krompirja za prašiče*

moznik ▶ 'mòznik mɔz'ni:ka m ⟨⟩ *moznik* |lesen klin za vezanje lesenih delov|

mozolj gl. mizolec

mozoljčast gl. mizolčast

mozoljček gl. mizolček

mož ▶ 'mɔ:š 'mòža: m, mn. 'mòže in 'mòžjê ⟨⟩ **1.** *mož* |poročen moški in odnosu do svoje žene|: 'mɔ:š pa 'že:na **2.** *mož* |dorasel človek moškega spola|: d'va: 'mòžjê sò p'rišlë **3.** ekspr. [**mož*] |moški kot nosilec odločnosti, poguma|: 'bɔ:dë 'mɔ:š! ▪ 'kɔ:f 'mɔ:š sê 'ti:, 'akò se 'të:ga ne 'vü:paš! ▪ 'fi:ga 'mɔ:š kdor ne drži dane besede, obljube • 'divjê 'mɔ:š po ljudskem verovanju *divji mož* |moškemu podobno kosmato bitje, ki prebiva v gozdu| • s'neže:n 'mɔ:š sneženi mož |iz snega narejena igrača, ki ponazarja človeško postavo| ■ gl. moški

možača gl. babetina

možak ▶ mɔ'ža:k -a m ⟨⟩ ekspr. [**možak*], *dorasel moški*

možakar ▶ mɔ'ža:kar -ja m ⟨⟩ ekspr. *odločen, pogumen moški*

možek ▶ 'mòžak -a m ⟨⟩ ekspr. *možek, možiček*: 'tò: je pòtr'pežl'if 'mòžak

možev ▶ 'mɔ:žef -ževa -ò prid. ⟨⟩ *možev* |svojljni pridevnik od mož|: 'mɔ:ževa ž'li:ca ■ gl. moževljev

moževljev ▶ mɔ'žë:vl'ef -l'eva -ò prid. ⟨⟩ *možev* |svojljni pridevnik od mož|: mɔ'žë:vl'eva 'se:stra

možgani ▶ mɔž'ga:në -òf m ⟨⟩ *možgani* |osrednje živčevje, ki leži v lobanjski votlini| ■ gl. miženi

možganski ▶ gl. božji, kap, žlak

možiček ▶ mɔ'ži:čëk -čka m ⟨⟩ *možiček* |manjšalnica od mož| ■ gl. možek

možnar ▶ 'mɔ:žnar -ja m ⟨⟩ **1.** *možnar* |okrogli posodi podobna priprava za pokanje s smodnikom| **2.** ekspr. *nekoliko omejen, vsiljiv človek*

možno gl. moč prisl.

mračen ▶ m'ra:čën -čna m'račnu prid. ⟨⟩ *mračen* |v katerem je vidljivost zmanjšana|: m'ra:čën 'da:n ▶ **mračno** m'račnu: prisl. *mračno*: nas'ta:lò je 'jaku m'račnu

mračiti se ▶ m'račiti: se -i:n se nedov. ⟨⟩ *mračiti se* |prehajati iz dneva v mrak|

mračnik ▶ m'račni:k mrač'ni:ka m ⟨⟩ po ljudskem verovanju *velikan, ki v mraku razkoračen stoji nad potom ali stezo ter z nogami stisne vsakogar, ki gre pod njim*

mrak ▶ m'ra:k -a m ⟨⟩ *mrak* |čas, ko prehaja dan v noč|: m'ra:k se s'pü:šëca ▪ na 'pɔ:t sò š'lë x m'ra:kë

mramor ▶ m'ra:mör -ja m ⟨⟩ *bramor* |škodljiva žuželka z močno razvitima sprednjima nogama, ki živi v zemlji|

mravinec ▶ m'ravi:nc mra'vi:nca m ⟨⟩ *mravljinec* **1.** *mravlja*: 'pò klëx sò 'lë:zlë mra'vi:ncë ▪ 'ɽdë:čë, 'črñë mra'vi:ncë **2.** mn. |neprijeten občutek zaradi kakega doživetja, dogodka|: mra'vi:ncë më g'redò pò 'xɽptë

mravišče ▶ mra'vi:šče -a s ⟨⟩ *mravljišče* |bivališče mravelj, navadno v obliki kupa|

mravlja gl. mravinec

mravljinec gl. mravinec

mravljišče gl. mravišče

mraz ▶ m'ras m'ra:za m ⟨⟩ **1.** *mraz* |razmeroma nizka temperatura|: òd m'ra:za dɽ'vë:në 'pɽstë **2.** *slana* |ledeni kristali, ki se naredijo ponoči zaradi ohladitve zraka, zlasti na rastlinah|: m'ras je pò'bë:l'ò 'ni:ve ■ gl. mrzlina

mrčina ▶ 'mɽcina -e ž ⟨⟩ [**mrčina*] **1.** slabš. *velika žival*: 'ta: p'ra:sac je pa 'cë:la 'mɽcina **2.** slabš. *ničvreden, malovreden človek*

mrčes ▶ 'mɽčes mɽ'če:sa m ⟨⟩ **1.** *mrčes* |škodljive, gnus vzbujajoče živali, navadno manjšel| ☞ *Npr. kače, gosenice, bramorji itd.* **2.** evfem. *hudič, hudo-bec*

mrđast ▶ 'mɽdast -a -ò prid. ⟨⟩ *počasen pri delu*: 'mɽdast 'ko:sac

mrdati ▶ 'mɽdat -an nedov. ⟨⟩ *mrdati, gibati, migati*

mrdniti ▶ 'mɾdɛnt -dnen dov. ⟨⟩ [**mrdniti*], *ganiti*, *mi-gniti*

mrena¹ ▶ m'rè:na -e ž ⟨⟩ **mrena 1.** [*strjena plast, nava-dno na površini tekočin, redkejših snovi*]: m'rè:na na m'lè:kè **2.** [*tanka plast tkiva, ki kaj obdaja, po-vezuje*]: č'rè:va sò za'vi:ta va m'rè:nò **3.** [*očesna bolezen*]: m'rè:na mè 'ra:ste ▪ m'rè:na na 'uke

mrena² ▶ m'rè:na -e ž ⟨⟩ **mrena** [*sladkovodna riba z valjastim telesom in mrežastim vzorcem lusk*]

mrenica ▶ m'rè:nca -e ž ⟨⟩ **mrenica** [*manjšalnica od mrena*¹]

mreniti se ▶ m'rè:nt se -èn se nedov. ⟨⟩ **1.** *mreniti se* [*postajati prevlečen z mreno*]: 'nebò se m'rè:nè ▪ m'lè:kò se m'rè:nè *pri segrevanju se na njem zač-ne nabirati smetana* **2.** *drobno valovati (zaradi ve-tra)*: 'ku:pa se m'rè:nè

mrest: žabji mrest gl. krak

mreti ▶ m'rèt 'mɾjen nedov. ⟨⟩ **mreti**, *umirati*: 'lè:tòs 'lidje: 'jaku: m'rejò

mreža ▶ m'rè:ža -e ž ⟨⟩ **mreža 1.** [*izdelek iz prekriza-nih niti, vrvi, žice, med katerimi so okenca, luknji-ce*]: m'rè:ža is kò'no:pl'e ▪ ó'pa:l'kòva m'rè:ža *paj-čevina* **2.** [*priprava iz tega izdelka a*] za *lovljenje rib*: 'su:lca sò v'je:lè va m'rè:žò **b**] za *različne na-mene*: 'm'rè:ža za 'li:stje ▪ m'rè:ža za 'pè:sak s'ja:t

mrežica ▶ m'rè:žeca -e ž ⟨⟩ **mrežica** [*manjšalnica od mreža*]: m'rè:žecò 'dè:tel'e je naš'vɾkaɯ

Mrežnik ▶ 'm're:žnèk -a m ⟨⟩ **Mrežnik** [*ledinsko ime*]

Mrgeta ▶ 'mɾ'ge:ta -e ž ⟨⟩ **Marjeta 1.** [*žensko ime*] **2.** [*ime svetnice*]

Mrgetica ▶ 'mɾ'ge:tèca -e ž ⟨⟩ **Marjetica** [*žensko ime*]

mrgetino ▶ mɾ'ge:tèno -a s ⟨⟩ **marjetino** [*praznik sv.*

Marjete 20. julija]

mrgetinski ▶ mɾ'ge:tènskè -a -ò prid. ⟨⟩ *ki se nana-ša na čas okoli praznika sv. Marjete (20. julija)* • mɾ'ge:tènska 'ja:boka jabolka, *ki dozoriyo v drugi polovici meseca julija*

mrgoleti ▶ mɾ'gul'i:t -i:n in -gò'l'i:n nedov. ⟨⟩ **mrgoleti** [*živahno se premikati v velikem številu in ne v isti smeri*]: mra'vi:ncè mɾgò'l'i:jò pò t'ravè ▪ 'lidje: sò mɾgò'l'i:è:lè na 'sajmè

mrguliti gl. mrgoleti

mrha ▶ 'mɾxa -e ž ⟨⟩ [**mrha*] **1.** slabš. [*neposlušna, zanemarjena žival*]: 'mɾxa 'gɾda **2.** nizko [*ničvre-den, malovreden človek*]: 'ti: 'mɾxa! ▪ kot psovka 'mɾxa k'repana *lenuh*

mrhov ▶ 'mɾxòf -xòva -ò prid. ⟨⟩ **1.** *mršav* [*zelo suh, zelo shujšan*]: ód 'mɾxòvéga 'vo:la je 'mɾxòva 'žü:pa **2.** *pust, nemasten*: 'žü:pa je 'mɾxòva

mrjasac gl. merjasec

mrk ▶ 'mɾk -a m ⟨⟩ **mrk** [*delno ali popolno zakritje ne-besnega telesa z drugim nebesnim telesom*]

mrkej ▶ 'mɾkèj -keja m ⟨⟩ ekspr. *grdoba, malopridnež*

mrkniti ▶ 'mɾkènt -knen dov. ⟨⟩ nav. 3. os. *mrkniti* [*priti v stanje mrka*]: 'mè:sac je 'mɾknò

mrkva ▶ 'mɾkva -e ž ⟨⟩ **korenje, ki se izrodi, podivja**

mrlič ▶ 'mɾli:č mɾ'li:ča m ⟨⟩ **1.** *mrlič* [*mrtev človek, zlasti do pogreba*] **2.** ekspr. [**mrlič*] [*neživahen, ne-družaben človek*] ■ gl. mrtvec

mrliček ▶ mɾ'li:čèk -čka m ⟨⟩ **mrliček** [*mrtev otrok*]

mrliški gl. mrtvaški

mrlužiti ▶ mɾ'lü:žèt -èn nedov. ⟨⟩ *brez teka jesti, sesati*

mrmanje ▶ mɾm'ra:n'e -a s ⟨⟩ **mrmanje** [*glagolnik od mrmrati*]

mrmrati ▶ 'mɾmrat -an nedov. ⟨⟩ **mrmrati 1.** [*neraz-ločno, tiho govoriti*]: 'ni:sòn zas'tò:pò, 'ka:ɿ je mɾm'ra:la **2.** *godrnjati* [*izražati nejevoljo, neso-glasje*]: 'mɾmraɯ je nad 'jü:ženò

mrmuriti ▶ mɾ'mü:rèt -èn nedov. ⟨⟩ *glasno izražati ne-jevoljo*: 'mò:s 'furt 'nèkaj mɾ'mü:rè

mršiti ▶ 'mɾšèt -èn nedov. ⟨⟩ **1.** *jesti, uživati meso, ma-stno hrano* **2.** *uživati kakršno koli hrano*

mršno ▶ 'mɾšnò -ta m ⟨⟩ *kdor (rad) je masne jedi*

mršav gl. kumrn, mrhov

mrščiti ▶ 'mɾščèt -èn nedov. ⟨⟩ **mrščiti** [*delati gube, po-teze kot pri napetem razmišljanju, zaskrbljenosti, jezli*]: 'mɾščèt 'èe:lò ▶ **mrščiti se** 'mɾščèt se **1.** *mr-ščiti se* [*z delanjem takih gub, potez izražati nape-tost, zaskrbljenost, jezo*]: 'li:ca sò se mè 'mɾščèla **2.** *gubati se, grbančiti se*: 'kòmpè:r se je 'več 'mɾščò **3.** ekspr. *postajati oblačen*: 'nebò se 'na:glò 'mɾščè

mršiti gl. krsmati

mrtev ▶ 'mɾtòf -tva -u prid. ⟨⟩ **mrtev** [*ki je umrl*]: 'mɾtvu 'dè:te ▶ **mrtvo** 'mɾtvu prisl. **mrtvo**: 'mɾtvu se 'dɾži: *brez veliko čustev, volje do udejstvovanja*

mrtvaški ▶ mɾt'va:škè -a -ò prid. ⟨⟩ **mrtvaški, mrliški**:

mɾt'va:škè 'dü:x *duh po mrliču, svečah in rožah*

mrtvašnica gl. totenkambra

mrtvec ▶ 'mɾtvac -a m ⟨⟩ **mrtvec, mrlič**: 'mɾtvaca k'ròpit

mrtvoloz ▶ mɾtvò'lò:s -lò:za m ⟨⟩ **razbojnik, postop-ač, lenuh**

mrvica ▶ 'mɾvéca -e ž ⟨⟩ **1.** *mrvica, drobtina*: 'mɾvéca k'rü:xa **2.** mn. *seneni drobci*: 'mɾvéce ót 'séna: smò pòs'ja:lè **3.** ekspr. [**mrvica*] [*zelo majhna količina*]: 'mɾvéca 'mesa:

mrviti ▶ 'mɾvét -èn nedov. ⟨⟩ **mrviti, drobiti** • 'pɾvé 'mɾvé, d'rü:gè 'be:re, t'rè:tjè žè:re *zobje, jezik, gr-lo* ▶ **mrviti se** 'mɾvét se *drobiti se* [*razpadati na drobne dele*]: k'rèx se 'mɾvé ▪ 'ka:man'e se 'mɾvé ▪ 'zit se 'mɾvé *kruši* ▪ sè'lè:ra se 'mɾvé *izgublja ostrino, se krha*

mrzel ▶ 'mɾzòu -zla -ò prid. ⟨⟩ **mrzel 1.** [*ki ima raz-meroma nizko temperaturo*]: 'mɾzla 'vo:da **2.** [*ki*

vzbuja, povzroča občutek mraza]: 'mřzòu 'vè:ter • 'mřzòu př'ja:tòu *slab, neodkritosrčen prijatelj*

mrziti gl. črtiti

mrzlica ▶ 'mřzèlca -e ž (⟨) *mrzlica* [drgetanje mišic z občutkom mraza]: 'mřzèlca ga t'rè:se

mrzlina ▶ mřz'li:na -e ž (⟨) *mraz, hlad*: 'danas je st'rašna mřz'li:na ▪ ód mřz'li:ne se je t'rè:sla ▪ ód mřz'li:ne 'pò:ca d'rè:vje

mucek gl. mīcek, mīkan

mucka gl. mīka, mīkica

mučenica ▶ mučè'ni:ca -e ž (⟨) [**mučenica*] **1.** [ženska, ki dosti trpi, težko živi] **2.** *mučenka* [ženska, ki je pretrpela mučeniško smrt]

mučenik ▶ mučè'ni:k -a m (⟨) [**mučenik*] **1.** [kdor dosti trpi, težko živi] **2.** *mučenec* [kdor je pretrpel mučeniško smrt]: š'třdeset mučè'ni:kòf praznik 10. marca

mučenka gl. mučenica

mučiti ▶ 'mu:čèt -èn nedov. (⟨) *mučiti* [namenoma povzročati telesne bolečine] • ekspr. 'bòu ga več 'du:gò 'mu:čè že dolgo je bolan • s'křbi ga 'mu:čèjò zelo je zaskrbljen ▶ **mučiti se** 'mu:čèt se **1.** *mučiti se* [imeti telesne ali duševne bolečine] **2.** *truditi se, prizadevati si*: 'mu:čèla se je, a 'ni: 'nič sag'na:la ▪ za zve'li:čan'e se je t'rè:ba 'mu:čèt **3.** ekspr. [**mučiti se*] [z naporom opravljati delo, kot ga določa sobesedilo]: 'mu:čèjò se na g'rü:ntè ▪ 'mu:čè se z ó'ra:n'en ▪ s'ta:rèje se 'mu:čèjò z 'dècò • ekspr. 'mu:čè se kò g'rè:šna 'dü:ša zelo se muči ■ gl. gnjaviti, mantrati; mučiti se gl. blatati, koporiti, mantrati, pojedati, potirati, vicati se

muđelj ▶ 'mü:dèl' -dl' a m (⟨) nav. mn. *rezanec* [izdelek za zakuho iz rezančnega testa v obliki krajših travok]: 'mü:dl' e smò 'jè:lè

muder gl. moder

muditi gl. štentati

muditi se ▶ 'midi:t se 'midi: se nedov. (⟨) *muditi se* [imeti na razpolago malo časa, da se kam pride ali kaj opravi]: 'vavèk se je 'midi: • evfem. 'midi: se më opraviti moram malo, veliko potrebo ■ gl. biti, opletati

mudraš gl. modraš

mudrija gl. modrija

muf ▶ 'muf -a m (⟨) *muf, rokovnik*: 'ròkè: je 'dè:la va 'muf

muha ▶ 'mü:xa -e ž (⟨) *muha* **1.** [žuželka s kratkimi nogami, tipalkami in kožnatimi krili]: 'mü:xe břř'č'i:jò, 'lè:tajò **2.** [ostanek cveta pri sadju]: 'mü:xa na 'ja:bòkè **3.** [pripomoček za namerjanje pri strelnem orožju]: 'mü:xa na 'pu:škè **4.** [kar vsebuje, izraža pretirano zahtevnost ali samovoljnost, trmo]: 'òn 'ma s'vajè 'mü:xe • 'mü:xa na 'třnakè

umetna muha [vaba za lovljenje, ki predstavlja določeno žuželko] • x'bit d'vè: 'mü:xe na 'e:n 'ma:x z enim dejanjem hkrati opraviti dve stvari • 'kòga 'zè:t na 'mü:xò imeti ga za predmet napadov, obtožb, šal, zanimanja

muhalnik gl. muhovnik

muhast gl. zdrgrnjen

muhica ▶ 'mü:xèca -e ž (⟨) **1.** *muhica* [manjšalnica od muha] **2.** ekspr. *malenkost, podrobnost*: na 'sakò 'mü:xècò g'lè:da

muhoski gl. muhovski

Muhovac gl. Muhovec

muhovati se ▶ 'mü:xòvat se -an se nedov. (⟨) **1.** *otepati se muh* **2.** ekspr. *obotavljati se (pri delu)* **3.** *dobrikati se, prilizovati se*: 'ka:i se 'mü:xòvas è'kòlè 'dèklè:t!

Muhovčan ▶ 'mü:xòfčan -a m (⟨) *Muhovčan* [prebivalec dela naselja Dren] ■ prim. Muhovac

Muhovčanka ▶ 'mü:xòfčan'ka -e ž (⟨) *Muhovčanka* [prebivalka dela naselja Dren] ■ prim. Muhovac

Muhovec ▶ 'mü:xòvac -xòfca m (⟨) *Muhovec* [ime dela naselja Dren] ■ prim. Muhovčan, Muhovčanka, muhovski

muhovnik ▶ 'mü:xòv'nek -a m (⟨) *muhalnik* [priprava za odganjanje, pobijanje muh]

muhovski ▶ 'mü:xòskè -a -ò in 'mü:xòfskè -a -ò prid. (⟨) *muhovski* [ki se nanaša na Muhovčane ali na Muhovac] ■ prim. Muhovac

muhtač ▶ mux'ta:č -a m (⟨) *kdor (rad) živi zastonj, na tuje stroške*

muhte ▶ 'mu:xte prisl. (⟨) *zastonj, brez stroškov*: 'ra:da bè 'mü:xte 'jè:la i 'pi:la

muhtojedec ▶ muxtò'jèdac -'jèca m (⟨) *kdor živi zastonj, na tuje stroške*

muhtovina ▶ 'mu:xtòvèna -e ž (⟨) *kar se dobi zastonj, brez plačila*

muhvič ▶ 'müxvèč -a m (⟨) *muhvič* [trava, pri kateri so nekatere vejice lata spremenjene v nazobčane ščetine]: 'müxvèč je za'ra:sò 'vas 'kòmpè:r

muka ▶ 'mu:ka -e ž (⟨) nav. mn. *muka* [trpljenje, bolečina]: va špi'ta:lè je pre'sta:la st'rašne 'mu:ke

mukanje ▶ 'mü:kan'è -a s (⟨) *mukanje* [glagolnik od mukati]

mukati ▶ 'mü:kat 'mü:čen nedov. (⟨) *mukati* [oglašati se z glasom mu]: 'k'ra:va 'mü:čè

mul ▶ 'mü:u 'mü:la m (⟨) *mivka* [zelo droben naplavljen pesek]: na 'mü:lè se 'sò:nčajò

mula ▶ 'mula -e ž (⟨) *mula* [domača žival, neposredna potomka osla in kobile]: 'mule sò óglò'dale d'rè:vje na 'vřtè • 'dò:bò je ód 'mule 'rò:k nič ni dobil

mulast ▶ 'mü:last -a -ò prid. (⟨) *zelo prhek, sipek*: 'mü:lasta 'ze:ml'a

mungati ▶ 'mü:ŋgat -an nedov. ⟨⟩ *svaljkati, drgniti usnjeno vrstico med dvema deskama, da postane okrogla in gladka*

municija ▶ mu'ni:cēja -e ž ⟨⟩ *municija, strelivo*

munja ▶ 'mun'a -e ž ⟨⟩ *slabš. nespameten, neumen človek*

muren gl. krikec

murva ▶ 'mü:rga -e ž ⟨⟩ *godrnjav, svojeglav, zamerljiv človek*

murgast ▶ 'mü:rgast -a -ò prid. ⟨⟩ *godrnjav, svojeglav, zamerljiv*

murič ▶ 'murič -a m ⟨⟩ *nizek črn konj*

murin ▶ 'murin -a m ⟨⟩ *črnodlak pes*

murva ▶ 'murva -e ž ⟨⟩ *murva |drevo z napiljenimi listi|* ■ prim. murvica

murvica ▶ 'murvéca -e ž ⟨⟩ *murva |robidnici podobna sad murve|* ■ prim. murva

mus ▶ 'mus prisl. ⟨⟩ *nujno, obvezno: 'tò: je 'mus (za) 'nare:jt* ■ prim. musaj

musaj ▶ 'musaj prisl. ⟨⟩ • 'tò: je pòd 'musaj za pò'ko:sèt *nujno, obvezno*

mušica¹ ▶ me'šica -e ž ⟨⟩ *mušica |žuželka, podobna majhni muhi|: me'šica mè je zle'tè:la v 'uku:*

mušica² ▶ 'mü:šéca -e ž ⟨⟩ *nihalo pri uri: 'mü:šéca se je v'la:mala*

mušnica ▶ 'mü:šénca -e ž ⟨⟩ *mušnica |rdeča mušnica|*

muštra ▶ 'mü:štra -e ž ⟨⟩ **1.** *kroj |vzorec, model za obliko obleke ali obutve|: 'mü:štra za g'vant* **2.** *vzorec |majhna količina snovi, ki služi kot ponazorilo celote|: 'bo:čécò ra'ki:je je pŕ'nè:sò za 'mü:štrò*

muštrati ▶ 'mü:štrat -an nedov. ⟨⟩ *učiti, uriti človeka ali žival, da se približa določenemu vzoru: sò'u'da:te 'mü:štrajò*

muta ▶ 'mü:ta -e ž ⟨⟩ **1.** *mutasta, nema ženska* **2.** *gluhonema ženska*

mutast ▶ 'mü:tast -a -ò prid. ⟨⟩ **1.** *mutast, nem* **2.** *gluhonem |gluh in nem|*

mutec ▶ 'mü:tac 'mü:ca m ⟨⟩ **1.** *mutec |nem človek|* **2.** *gluhonem človek*

Mutec ▶ 'mü:tac 'mü:ca m ⟨⟩ *Mutec, Mutac |hišno ime|: pŕ' 'mü:cè*

mutlak ▶ 'mutla:k mut'la:ka m ⟨⟩ *molčeč, neodkrito-srčen človek*

mutrle ▶ 'mutŕle -ta m ⟨⟩ *matica pri vijaku*

muzej ▶ mu'zè:i -'zè:ja m ⟨⟩ *novi muzej |ustanova, ki zbira, ureja in hrani kulturno in zgodovinsko pomembne predmete|*

Muzelj ▶ 'mü:zèl' -zl'a m ⟨⟩ *Mozelj |ime naselja|* ■ prim. Muzeljčan, Muzeljčanka, muzeljski

Muzeljčan ▶ 'mü:zèl'čan -a m ⟨⟩ *Mozeljčan |prebivalec naselja Mozelj|* ■ prim. Muzelj

Muzeljčanka ▶ 'mü:zèl'čanjka -e ž ⟨⟩ *Mozeljčanka |prebivalka naselja Mozelj|* ■ prim. Muzelj

muzeljski ▶ 'mü:zèl'skè -e -ò prid. ⟨⟩ *mozeljski |ki se nanaša na naselje Mozelj|* ■ prim. Muzelj

muzga ▶ 'mü:zga -e ž ⟨⟩ *muzga* **1.** *|tekočina pod lubjem, ki se pojavi v času brstenja|* **2.** *|stanje, ko se pojavi ta tekočina|: va 'mü:zgè 'ni: 'dòbrò 'dŕva 'sè:č*

muzika ▶ 'muzèka -e ž ⟨⟩ *muzika* **1.** *glasba: 'lè:pa 'muzèka* **2.** *|igranje (na glasbila): 'muzèka me za-'ni:ma • 'xü:da 'muzèka težko, zahtevno delo, velika težava • ekspr. 'tò: je d'rü:ga 'muzèka stvar je drugačna, kakor je kazalo*

muzikant ▶ muzè'ka:nt -a m ⟨⟩ **1.** *muzikant, godec: na s'va:rbè sò muzè'ka:ntè tŕ'l'üŋkalè* **2.** *glasbenik |kdor se ukvarja z glasbo|: s'la:vèn muzè'ka:nt* ■ gl. muzikantar

muzikantar ▶ muzè'ka:ntar -ja m ⟨⟩ *muzikant, godec: v ljudski pesmi zvò'nòvè, 'maji muzè'ka:ntarjè*

muzikati ▶ 'muzèkat -an nedov. ⟨⟩ *igrati na glasbilo: 'vičit se 'muzèkat • 'n'egof b'rat 'muzèka i pò'pè:va • 'muzèkaŭ je na trò'bè:ntò, na t'rumpèt • 'muzèkat 'polkò, 'šòtiš • pò'lè:tè f 'sè:ncè muzè'ka:jò *poleti je v senci tako prijetno, kot bi poslušal glasbo**

muževen gl. mižen

N

na ▶ na predl. ⟨⟩ *na* **1.** |za izražanje premikanja k zgornji strani česa, tako da nastane neposreden dotik, ali dosege takega položaja|: 'mač'ka p'la:zè na st'rè:xò, na 'pòt ▪ 'ja:ròm ò'bè:sèt na k'lü:kò ▪ 'paü je 'na k'la, na 'nò:s ▪ st'ròp je 'paü 'na:n'ò **2.** |za izražanje cilja, h kateremu je usmerjeno premikanje|: òtp'ra:vèlè sò se na 'pò:t ▪ p'ro:šò je na 'xǝ'va:ckò, na 'ža:gò **3.** |za izražanje premikanja, usmerjenosti s (sovražnim) namenom|: st'rè:l'alè sò na med'vè:da **3.** |za izražanje prehoda, prenosa v drug položaj, drugačno stanje|: g'rènt sò pre'p'i:salè na 'sina ▪ g'rè: jè na 'bò:l'e **4.** |za izražanje delitve, razdeljevanja|: 'kòkò:š je re'sè:k'la na 'pè:t 'kò:sòf **5.** |za izražanje končne meje, natančne mere|: pòt'refò je na 'st'u: 'metròf **6.** |za izražanje usmerjenosti duševne dejavnosti|: 'jadi se na 'mòža: ▪ 'ča:ka na aütò'bu:s **7.** |za izražanje časovne določitve, opredelitve|: na 'bo:žèč, na mi'xò:l'e, na de'se:tèga 'ma:ja ▪ 'pi:sala je d'vakrat na 'lè:tò **8.** |za izražanje dolžine trajanja|: òp'sò:jen je na 'desè:t 'mè:scèf **9.** |za izražanje približevanja časovni mejli|: na 'jè:sen je p'riš'la **10.** |za izražanje načina, kako dejanje poteka|: na k'ra:tkò pǝ've:zat ▪ 'dǝva na k'ra:tkò 'ža:gat **11.** |za izražanje sredstva ali orodja, s katerim se opravlja dejanje|: 'ši:va na 'rò:kè, na ma'ši:nò **12.** |za izražanje omejevanja glede na lastnost|: na 'e:nò 'uku: je s'lè:p **13.** |za izražanje vzroka, zaradi katerega nastopi dejanje|: na p'ròšnò sò jè k'ma:lè òdgò'vòri:lè • ekspr. 'ti:c je 'bèlò na 'ta:üzènte zelo veliko **II.** z mestnikom **1.** |za izražanje stanja v položaju, ko se kaj neposredno dotika zgornje strani česa|: 'daske: na st'rè:xè g'ni:jejè ▪ brada'vi:ca na 'ro:kè ▪ b'razda na 'ni:vè **2.** |za izražanje površine, kjer se dogaja dejanje|: na 'vǝtè 'batkat ▪ na 'tè:n b'le:kè 'ne bò:š 'do:stè na'kò:sò ▪ 'mo:kra 'dǝva čvǝ'li:jo na 'o:gnè **3.** |za izražanje stanja v položaju, ko se kaj dotika površine sploh|: na b'rè:gè je 'ču:n ▪ 'lè:ča na 'žepnè bate'ri:jè **4.** |za izražanje dejavnosti, kot jo nakazuje določilo|: 'bit na 'pa:šè

na¹ ▶ 'na: medm. ⟨⟩ *na* |izraža opozorilo na to, kar se da, daje|: 'na: 'bü:kvèce! 'nate k'rü:xa! ▪ pri klicanju prašiča 'na:, 'puče, 'na:!

na² ▶ 'na: medm. ⟨⟩ *na* |izraža neprijetno presenečenje|: 'takò sè ga x'va:l'ò, 'na:, 'sa: pa 'maš!

na³ ▶ na medm. ⟨⟩ *poudarja, stopnjuje povedano*: 'sèda 'na bò: 'tü:kaǝ takoj, vsak čas bo tukaj

nabadati ▶ na'ba:dat -an nedov. ⟨⟩ *nabadati* |z bode-njem, vbadanjem spravljati na kaj|: na'ba:dat na 'vi:l'ce

nabaviti ▶ na'ba:vèt -èn dov. ⟨⟩ *kupiti, preskrbeti*: na'ba:vèla (sè) je 'ža:kèl' 'cu:kra ■ gl. pridobaviti, zadobaviti si

nabavljati ▶ na'ba:vl'at -an nedov. ⟨⟩ *kupovati, preskrbovati* ■ gl. pridobavljati

naberačiti gl. napetljati

nabijanje ▶ na'bi:janè -a s ⟨⟩ *nabijanje* |glagolnik od nabijati|

nabijati ▶ na'bi:jat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *nabijati* |s tolčenjem, udarjanjem spravljati na kaj|: 'òbrò:č na-'bi:ja na 'ka:cò **2.** *nabijati* |polniti orožje z nabojil|: 'puškò je na'bi:jaü **3.** *proncati, pojavljati se*: 'vo:da na'bi:ja iz 'zeml'è: ▪ fajxt'ni:na na'bi:ja iz 'zida ■ gl. ladati

nabiksati ▶ na'biksat -an dov. ⟨⟩ **1.** *naloščiti, zloščiti, navadno čevlje*: na'biksat 'či:žme **2.** *ekspr. natepsti, pretepsti*

nabiralnik gl. kaselj

nabiranje ▶ na'bè:rañè -a s ⟨⟩ *nabiranje* |glagolnik od nabirati|

nabirati ▶ na'bè:rat -an nedov. ⟨⟩ *nabirati* **1.** |z rokami dajati, spravljati kam več posameznih stvari|: brè'zò:vècò sò na'bè:rale za p'ra:sce **2.** |s trganjem prihajati do določene količine česa|: 'go:be na'bè:rat ▪ 'junèjskò c'vè:tje na'bè:ramò **3.** |delati gube, navadno drobnejše|: na'bè:rat 'fè:rènge, 'ki:kl'ò **4.** *nizati* |spravljati, pritrjevati drobne, navadno istovrstne predmete drugega za drugim na kaj, zlasti na vrstico, žico|: 'ja:gòde na'bè:rat na t'ra:vò: ▶ **nabirati se** na'bè:rat se *nabirati se* |prihajati kam, biti kje v določeni količini|: s'nè:k se na'bè:ra na 'či:žme ■ gl. brati

nabiti ▶ na:bit na'bi:jen dov. ⟨⟩ *nabiti* **1.** |s tolčenjem, udarjanjem spraviti na kaj|: na 'sò:t sò na'bi:lè òb'ro:če **2.** |pritrjati kam, na kaj, navadno z žebli|: na 'òp'čèné sò na'bi:lè rezg'las **3.** |napolniti orožje

z naboj]: le'vɔj:ɣvar je 'na:biɥ • ekspr. 'da:fke sò 'nan na'bi:lè naložili, predpisali

nablengetati se ▶ nablen'ge:ɫat se -'ge:čen se dov. (⟨) ekspr. naklepetati se |reči, povedati veliko, navadno nepomembnega|

naboj gl. fišek, patron¹

nabonkati se ▶ na'bò:ŋkat se -an se dov. (⟨) ekspr. do sitega se najesti ali napiti: 'vo:lè sò se na'bò:ŋkalè

nabor: vojaški nabor gl. štelenga, vizita

naborek gl. gnaner, nabranec

Naborga ▶ 'na'bò:rga -e ž (⟨) Notburga **1.** |ženska ime| **2.** |ime svetnice| • 'ja:k kò s'vɛ:ta 'na'bò:rga zelo močen ■ prim. Borga

nabornik gl. rekrut

nabosti gl. napikniti, nasaditi

nabosti se ▶ 'na:bòst se na'bò:den se dov. (⟨) zbsti se |s koničastim predmetom povzročiti si bolečino|: na'bo:la se je na 'tʁɥ • k'ra:va se je na'bo:la f g'ra:pce

nabožen gl. pobožen

nabranec ▶ nab'ra:nc -a m (⟨) nabranec, naborek, volan: nab'ra:nc na 'fũ:rtòfè

nabrati ▶ 'na:brat na'bɛ:ren dov. (⟨) nabrati **1.** |z rokami dati, spraviti kam več posameznih stvari|: nab'ra:la je na'ro:čaj t'reščic • 'na:brau je 'pu:nò 'ke:sò o're:xòf **2.** |s trganjem priti do določene količine česa|: zele'n'a:vò za p'ra:sce sòn nab'ra:la • 'nič 'ja:bòk 'ni: nab'ra:la **3.** |narediti gube, navadno drobnejše|: na'brat 'ki:kl'ò • 'če:lò je nab'ra:la nagubala je čelo **4.** |spraviti, pritrđiti drobne, navadno istovrstne predmete drugega za drugim na kaj, navadno na vrstico, žico|: 'ja:gòde je 'na:brau na t'ra:vò • ekspr. 'vi:ši: sè je 'na:brau dobil je uši; postal je ušiv ▶ **nabrati se** 'na:brat se nabrati se |priti kam, pojaviti se kje v določeni količini|: 'sa:je sò se nab'ra:le v 'ra:ifnèk • ekspr. 'vi:na se je 'na:brau opijanal se je • ekspr. nab'ra:la se jèx je ošteli, ozmerjali so jo, ji očitali; bila je zelo tepena

nabrejiti ▶ nab'rè:it -jèn dov. (⟨) obrejiti, oploditi: k'ra:vò smò 'da:lè nab'rè:it

nabrenkniti gl. nabrenkniti

nabremati ▶ nab'rɛ:mat -an dov. (⟨) nakodrati lase s kleščami za kodranje

nabrenkniti ▶ nab're:ŋkènt -knen dov. (⟨) nabrenkniti |povečati obseg zaradi nabiranja, pritiska, tekočine|: 'ži:la, 'ro:ka mè je nab're:ŋkènta

nabrentati se ▶ nab're:ntat se -an se dov. (⟨) ekspr. do sitega se najesti ali napiti: 'vo:lè sò se nab're:ntalè

nabrisati ▶ nab'ri:sat -šen dov. (⟨) ekspr. natepsti, pretepsti

nabruhati gl. nakozlati

nabrusiti ▶ nab'rũ:sèt -èn dov. (⟨) nabrusiti |narediti ostro|: 'no:žèč nab'rũ:sèt

nabubati ▶ na'bubat -an dov. (⟨) **1.** naložiti velike količine: g'nòja sò na'bubalè na 'vò:s **2.** ekspr. natepsti, pretepsti

nabunkati ▶ na'bun'kat -an dov. (⟨) ekspr. natepsti, pretepsti

nacediti ▶ na'cè:it -'cidi:n dov. (⟨) nacediti |s cejenjem priti do določene količine česa|: na'cè:it 'ča:ja ▶ **nacediti se** na'cè:it se nacediti se, nateči se: s'mo:la se je nacè:di:la

nacefrati ▶ na'cifrat -an dov. (⟨) nacefrati |s cefranjem narediti iz česa majhne dele|: ò'bè:l'kòf sò nacif'ra:lè

nacejti gl. nacediti

nacepati ▶ na'cè:pat -an dov. (⟨) nasekati |s sekanjem priti do določene količine česa|: 'dʁva na'cè:pat • na'cè:pat 'ši:šja za f'pɛ:č

nacepiti gl. nakalati

nacifrati gl. nacefrati

nacinkljati ▶ na'ciŋkl'at -an dov. (⟨) iztočiti zadnje kaplje tekočine: is 'so:da sòn 'kumaɥ na'ciŋkl'au 'pu: 'litre 'mo:šta

nacmekljati se ▶ nac'mekl'at se -an se dov. (⟨) ekspr. cmekljaje se najesti

nacmokati ▶ nac'mò:kat -an dov. (⟨) nametati na kaj kaj mehkega, sprijemajočega se v kepe, cmoke: na 'zit je nac'mò:kau b'la:ta

naco gl. nocoj

nacojšnji gl. nocojšnji

nacvreti ▶ 'nacvrè:t -ren dov. (⟨) **1.** nacvreti |s cvrenjem priti do določene količine česa|: 'lo:nc 'masti: je nac'vʁla **2.** zelo počasi in v majhni količini priteči: 'kʁf je nac'vʁ:la is 'pʁsta • s'mo:la je nac'vʁ:la is č'rè:šne

načakati se ▶ na'ča:kat se -an se dov. (⟨) načakati se |v čakanju doseči veliko, preveliko mero|: pʁ 'dɔxtarjè smò se na'ča:kalè

načečkati ▶ na'čečkat -an dov. (⟨) [*načečkati] |nerazločno, grdo napisati|: 'pi:smò je na'čečkau ■ prim. načeddrati

načeddrati ▶ na'čedrat -an dov. (⟨) grdo napisati, zmazati ■ prim. načečkati

načelnik ▶ na'če:lnèk -a m (⟨) novo načelnik |vodja, poveljnik oddelka gasilcev| ■ gl. komesar

načenjati ▶ na'če:n'at -an nedov. (⟨) načenjati |odvzemati del od celote|: k'rè:x na'če:n'at

načesati ▶ na'če:sat -'če:šen dov. (⟨) načesati |s česanjem priti do določene količine česa, navadno las, dlake, volne|: na kʁ'ta:če je na'če:sau 'vu:nò

načeti ▶ na'čet -čnen dov. (⟨) načeti |odvzeti del od celote|: x'lè:bac 'načet • 'dèna:r je na'čeɥ prihranke

način ▶ 'na:čin na'či:na m (⟨) • na 'kɔ:f 'na:čin kako

načinkljati ▶ na'čɪŋkl'at -an dov. ⟨ ⟩ *na drobno narezati, nasekati in navadno s tem povzročiti škodo*

načka gl. nečka

načmrkati se ▶ nač'mrkat se -an se dov. ⟨ ⟩ *ekspr. napiti se, navadno alkoholne pijače*: 'mo:šta se je nač'mrkaŋ

načokati ▶ na'čɔ:kat -an dov. ⟨ ⟩ *nasekati, nasekljati*: ž'nü:le je na'čɔ:kala

načrepiti se ▶ nač'rè:pèt se -èn se dov. ⟨ ⟩ *ekspr. napiti se (alkoholne pijače)*: 'vi:na se je nač'rè:pò

načrpati gl. napumpati

načrtati ▶ nač'rtat -an dov. ⟨ ⟩ *narisati črte* ▶ **načrtan** nač'rtan -a -ò *načrtan*: 'papè:r je nač'rtan

načuditi se ▶ nač'ü:dèt se -èn se dov. ⟨ ⟩ *načuditi se* |v čudenju doseči veliko mero|: 'kòlčè:vjè se ne 'mò:re nač'ü:dèt ■ gl. prečuditi se

nad ▶ nad, pred nezvezničimi soglasniki nat predl. ⟨ ⟩ *nad 1.* s to-

žilnikom **1.** |za izražanje premikanja k zgornji strani česa, ne da bi nastal neposreden dotik, ali dosege takega položaja|: nat 's'tè:ne **2.** |za izražanje premikanja, usmerjenosti s sovražnim name-
nom|: g'rò:zdè sò se sp'ra:vèlè nad g'rò:zdje ▪ 'šò je 'nadme z 'vi:l'amè **2.** |za izražanje svojega občut-
ka večvrednosti, prevzetnosti, zaničevanja do dru-
gih|: nat sò'sè:de se is'tè:že **3.** |za izražanje prese-
žene mere|: 'vòŋ 'va:ga nat 'pè:tstu 'kil **II.** z orodnikom

1. |za izražanje položaja na zgornji strani česa, ne da bi obstajal neposreden dotik|: 'ja:strep k'rò:žè nat 'xi:šamè ▪ 'divje 'ra:ce le'ti:jò 'nat 'ku:pò **2.** |za izražanje višjega položaja v bližini česa|: nat kòšè'ni:camè 'ra:stejò 'bü:kve **3.** |za izražanje po-
dročja (duševne) dejavnosti|: 'o:ča je z'divjaŋ nat 'sinòn ▪ š'ra:je nad n'ò • 'bit nat 'kò:gòn *nadlego-
vati koga*

nadahnti ▶ na'daxènt -'da:xnen dov. ⟨ ⟩ *povzročiti, vzbuditi v kom kaj pozitivnega*: 'sa:m 'bò:k te je na'daxnò

nadarjen gl. kunšten

nadejati se ▶ 'na:djat se -an se nedov. ⟨ ⟩ *nadejati se, upati, pričakovati*: b'ra:ta smò se 'na:djalè

nadelati se ▶ na'dè:lat se -an se dov. ⟨ ⟩ *ekspr. nadelati se* |z delanjem doseči veliko mero|: 'danas smò se pòš'te:nò na'de:lalè

nadepati se ▶ na'dè:pat se -an se dov. ⟨ ⟩ *ekspr. do site-
ga se najesti*

nadeti gl. nadevati

nadèv ▶ 'na:dèf -dèva m ⟨ ⟩ *nadèv* |mešanica riža in drobovine, s katero so poleti polnili pozimi napihnjeno in posušeno svinjsko črevo|: 'na:dèf iz ò'ri:žja i dròb'vi:ne

nadevati ▶ na'dè:vət -an dov. ⟨ ⟩ *nadeti, naložiti*: 'pu:n 'ža:kèl' 'ja:bòk sò je na'dè:valè

naditi ▶ 'na:dèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *variti jekleno oblogo na železno podlago orodja*: k'ramp, sè'kè:rò 'na:dèt

nadivjati se ▶ na'divjat se -an se dov. ⟨ ⟩ *nadivjati se* |s tekanjem, skakanjem zadovoljiti svojo potrebo, željo po gibanju|: 'dèca sò se nadiv'ja:la

nadjačati ▶ nad'ja:čat -an dov. ⟨ ⟩ *preseči v telesni mo-
či*: 'vòŋ je nad'ja:čau k'ra:vò

nadjeti se gl. nadejati se

nadlega ▶ nad'lè:ga -e ž ⟨ ⟩ *nadlega* |kdor s prisotno-
stjo, zahtevami povzroča, da kdo ne more oprav-
ljati nalog ali jih opravlja težje, počasneje|: 'tò
'dè:te je 've:lika nad'lè:ga

nadležen ▶ nad'lè:žèn -žna -ò prid. ⟨ ⟩ *nadležen* |ki s
času, položaju neprimernimi zahtevami, dejanji
povzroča komu neprijetnosti, slabo voljo|

nadloga ▶ nad'lò:ga -e ž ⟨ ⟩ *nadloga* |kar je za koga
zelo neprijetno, težavno|

nadmodriti ▶ nad'mu:drèt -èn dov. ⟨ ⟩ *nadmodriti*
|prekositi, preseči v modrosti, zvitosti|

nadmudriti gl. nadmodriti

nado ▶ 'na:dò -a s ⟨ ⟩ *na železno podlago privarjena
jeklena obloga*

nadojiti ▶ na'do:jit -'dò:jèn dov. ⟨ ⟩ *namolsti* |z molžo
priti do določene količine mleka|: 'pu:nò gò'li:cò
je nadò'ji:la

nadojužnik ▶ nadò'jü:žnèk -a m ⟨ ⟩ *dopoldanska ma-
lica*: nadò'jü:žnèk je pr'ne:sò

nadojužnikati ▶ nadò'jü:žnèkat -an nedov. ⟨ ⟩ *jesti do-
poldansko malico*: nadò'jü:žnèkat 'zo:vejò

nadomestiti ▶ nadòmè:stèt -èn dov. ⟨ ⟩ *nadomesti-
ti* |narediti, da kaj drugega prevzame, dobi po-
ložaj, funkcijo česa|: k'rèx smò nadòmè:stèlè s
kòm'pè:rjen

nadomestovati ▶ nadòmè:stòvat -s'tü:jèn nedov. ⟨ ⟩ *nadomeščati* |začasno imeti položaj, funkcijo koga
d drugega|: 'sin je nadòmè:stòvaŋ ò'čè:ta

nadomeščati gl. nadomestovati

nadražiti ▶ nad'ra:žèt -èn dov. ⟨ ⟩ *nadražiti, naščuvati*:
'pasa nad'ra:žèt

nadrdrati ▶ na'drdrat -an dov. ⟨ ⟩ *hitro in čez mero
natočiti*: 'vòdè: na'drdrat va 'vi:nò ▶ **nadrdrati se**
na'drdrat se *ekspr. nagovoriti se, naklepetati se*

nadrèti ▶ nad'rèt -dre:n dov. ⟨ ⟩ *nabosti* |z vbodom,
vbodljajem spraviti na kaj|: 'mesu: nad'rè:t na
'vi:l'ce ▪ na 'trŋ se je 'nadrò

nadrgniti ▶ na'drgènt -gnen dov. ⟨ ⟩ *nadrgniti* |z dr-
gnjenjem priti do določene količine česa|: z
ma'ti:kò je na'drgnò b'la:ta ■ gl. naglodati, naribati

nadrje gl. nedrje

nadrjljati ▶ na'drj'lat -an dov. ⟨ ⟩ *ekspr. [*nasankati]* |po-
stati deležen česa neprijetnega, neugodnega|: 'fant
je na'drj'au pr dèk'lè:tè

nadmohati se ▶ nadr^lmō:xat se -an se nedov. ⟨⟩ ekspr. *naspati se* |zadovoljiti svojo potrebo po spanju|: 'pija:nc se je nadr^lmō:xau

nadrncati se ▶ nad'rŋcat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *naskakati se* |s tekanjem, skakanjem zadovoljiti svojo potrebo, željo po gibanju|: fan'ti:čkē sō se nad'rŋcalē

nadrobiti ▶ nad'ro:bēt -d'rōbi:n dov. ⟨⟩ *nadrobiti* |z drobljenjem priti do določene količine česa|: k'rū:xa nad'ro:bēt va m'lē:kō ■ gl. namrviti, podrobiti

nadrukati ▶ nad'rū:kat -an in -d'rū:čēn dov. ⟨⟩ star. *natisniti* |s tiskanjem narediti več enakih izvodov, primerkov besedil|: p'ra:tēke nad'rū:kat

nadstropje gl. štuk

naduha ▶ nad'ū:xa -e ž ⟨⟩ *naduha, astma*: na'dū:xa ga 'mu:čē

nadušljiv ▶ nad'ū:šl'ēf -l'ēva -ō prid. ⟨⟩ *nadušljiv* |ki ima naduho|

nadzidati ▶ nad'zi:dat -an dov. ⟨⟩ *nadzidati* |sezidati, dozidati nad čim|: x'lē:f sō nad'zi:dalē

nadzirati gl. kontrolirati

nadzor gl. kontrola

nadzornik ▶ nad'zo:rnēk -a m ⟨⟩ *šolski nadzornik* |kdor poklicno nadzoruje in usmerja učno in vzgojno delo šol|: š'kōlškē nad'zo:rnēk ■ gl. kontrolor

nadzorovati gl. kontrolirati

nadzorstvo gl. kontrola

naenkrat ▶ na'e:ŋkrt in na'i:ŋkrt prisl. ⟨⟩ *naenkrat* **1.** *nenadoma* |izraža nepričakovanost|: na'e:ŋkrt se je zab'liskalō ■ na'e:ŋkrt (= na'i:ŋkrt) se je 'v'ŋnō **2.** |izraža istočasnost|: na'e:ŋkrt bē 'rat 'se zag'ra:bō ■ prim. iznenada

nafajhtati ▶ na'fa:ixtat -an dov. ⟨⟩ **1.** *navlažiti* |narediti kaj vlažno, navadno z vodo|: p'la:xte na'fa:ixtat **2.** *nekoliko zmociti*: 'daš 'nas je na'fa:ixtau

naflankirati se ▶ naflaŋ'kē:rat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *zadovoljiti svojo potrebo, željo po potepanju, pohajkovanju* ■ prim. naflenkati se

naflenkati se ▶ nafl'ē:ŋkat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *zadovoljiti svojo potrebo, željo po potepanju, pohajkovanju* ■ prim. naflankirati se

naflskati ▶ nafl'ō:skat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *slišno, plosko natepsti (z roko)* ▶ **naflskati se** nafl'ō:skat se **1.** za prašiče *do sitega se najesti*: pra'ši:čkē sō se nafl'ō:skalē **2.** *zamazati se z blatom, hodeč po njem, močno udarjajoč z nogami ob tla*

nafrfuriti se ▶ nafr'fū:rēt se -ēn se dov. ⟨⟩ ekspr. *opazno, pozornost vzbujajoče si urediti lase*: 'dēkle se nafr'fū:rē

nafta ▶ 'nafta -e ž ⟨⟩ novo *plinsko olje, kurilno olje*: 'nafte je na'tō:čō

naftalin ▶ nafta'li:n -a m ⟨⟩ *naftalin* |bela kristalasta

snov iz premogovega katrana za odganjanje moljev: 'sū:kn'a 'diši: pō nafta'li:nē

nafulati se ▶ na'fulat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *hitro se najesti*

nafutrat ▶ na'fu:trat -an dov. ⟨⟩ *nakrmiti* |s krmljenjem nasititi|: 'ko:n'ē na'fu:trat

nag ▶ 'na:k 'na:ga 'nagu: prid. ⟨⟩ *nag* |ki je brez obleke|: 'nagi: se 'kō:pl'ējō ▶ **nagi** 'na:gē -a -ō sam. *nagi*: dō 'na:gēga sō ga is'lē:klē

nagajanje gl. friganje

nagajiv gl. magarski

nagajivec gl. magarac

naganjati ▶ na'ga:n'at -an nedov. ⟨⟩ *naganjati* |delati, povzročati, navadno z ostrimi besedami, grobim ravnanjem, da kdo kam gre, kaj stori|: 'dē:te na'ga:n'a z 'ma:tērjō

nagaziti ▶ na'ga:zēt -ēn dov. ⟨⟩ **1.** *ponevedoma stopiti na kaj strupenega ali začaranega, kar povzroči bolezen* **2.** ekspr. *dobiti, stakniti*: p'lū:čēncō je na'ga:zēla ■ nes'rečō je na'ga:zō

nagac ▶ 'nagac -a m ⟨⟩ *nagac* |nag, neoblečen človek|

nagel ▶ 'na:gōŋ -gla -ō prid. ⟨⟩ **1.** *nagel, hiter* |ki lahko opravi pot ali delo v kratkem času|: 'na:gōŋ je pŋ 'sakē st'va:rē **2.** *hiter* |ki ima veliko hitrost|: 'na:glā 'vo:žna **3.** ekspr. [**nagel*] |ki reagira hitro in nepremišljeno|: 'na:gōŋ č'lo:vēk ▶ **naglo** 'na:glō prisl. *naglo, hitro*: 'na:glō se 'ōbrŋt, 'v'ŋŋt ■ gl. brzo, skokoma

nagelj gl. nageljč

nageljč ▶ 'nagēlc -a m ⟨⟩ *nagelj* |okrasna rastlina z dišečimi belimi, rdečimi, rumenimi, pisanimi cvetili|: 'nagēlcē sō 'brzō pō've:nēlē **2.** *turški nagelj, brkati nagelj*: 'nagēlcē se 'ra:dē p'ri:mējō **3.** *navadni nagelj*: 'nagēlcēf na'kŋsmat

nageljček ▶ 'nagēlčēk -a m ⟨⟩ *nageljček* |manjšalnica od nageljč|

nageljnov: nageljnova žbica gl. klinček

nagibati se ▶ na'gi:bat se -bl'ēn se nedov. ⟨⟩ *novogibati se* |prehajati iz pokončne lege v poševno|: 'xi:ša se na'gi:bl'ē na st'ra:n ■ gl. nagnivati se

naglas ▶ 'naglas prisl. ⟨⟩ *naglas, glasno*: 'naglas 'gōvo:rt

nagledati se ▶ 'naglet se -g'lē:dan se dov. ⟨⟩ *nagledati se* |zadovoljiti svojo potrebo, željo po gledanju, ogledovanju|

naglet se gl. nagledati se

naglica gl. brzina, nagloča

naglihat ▶ nag'li:xat -an dov. ⟨⟩ *naravnati* |narediti, da pride kaj v pravilen, ustrezen položaj, da ustrezno deluje|: 'vū:rō nag'li:xat

nagloča ▶ nag'lo:ča -e ž ⟨⟩ *naglica* |lastnost, značilnost naglega|: nag'lo:ča 'ni: 'nikēr 'dōbra

naglodati ▶ nag'lo:dat -g'lō:jēn dov. ⟨⟩ ekspr. *nastrgati, nadrgniti*: 'pē:ska nag'lo:dat

nagnati gl. izforati, izgnati, izpadrati, izterati, izpuškati, izterati, poterati, sforati, spokati, zaterati

nagnati se ▶ 'na:gnat se na're:ne se dov. ⟨⟩ za govedo *obrejiti se* | *postati brej* | prim. naterati se

nagnesti se ▶ 'na:gnest se nag'ne:ten se dov. ⟨⟩ *nagnesti se* | *stisniti se na kakšnem prostoru v velikem številu*: 'lidje: se nag'ne:tejò va autò'bu:s ▪ b'lagu se je nag'ne:lò na 'cè:stè

nagniti¹ ▶ 'nagni:t nag'ni:jen dov. ⟨⟩ *nagniti* | *postati nekoliko gnil*: 'ja:bòka nag'ni:jejó

nagniti² ▶ 'na:gènt -gnen dov. ⟨⟩ *nagniti 1.* | *spraviti iz navpične, pokončne lege v poševno*: g'laš 'na:gènt ▪ dŕ'va:vèncà se je nag'ni:la **2.** | *spraviti iz vodoravne lege v poševno*: 'sò:t smò nag'ni:lè | **nagniti se** gl. prevagati

nagnivati se ▶ nag'ni:vat se -an se nedov. ⟨⟩ **1.** *nagnivati se* | *prehajati iz pokončne ali vodoravne lege v poševno*: 'vò:s 'sèna se nag'ni:va **2.** *nagibati se, sklanjati se*: ne nag'ni:vaj se čez 'o:knò **3.** *prehajati (iz dobrega) na slabše*: zd'ra:vje se mè nag'ni:va na s'la:bèjò st'ra:n

nagnjen gl. kvrhu prid.

nagnocati ▶ nag'no:cat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *dati kaj kam v preveliki količini*: va 'zè:l'e je nag'no:cala ž'ga:ncef

nagnojiti ▶ nag'no:it -g'nòji:n dov. ⟨⟩ *dodati zemlji dovolj gnojà*: 'ni:vò nag'no:it

nagoditi ▶ na'go:it -'gòdi:n dov. ⟨⟩ ekspr. *iz nagajivosti, hudobije komu kaj narediti*: sò'se:dè je nagò'di:la

nagojti gl. nagoditi

nagolbati se ▶ na'go:lbat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *do siteta se najesti*

nagoltati se ▶ na'gu:tat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. [**nagoltati se*], *najesti se*

nagovarjati ▶ nagò'va:rjat -an nedov. ⟨⟩ *nagovarjati* | *s prepričevanjem povzročati pri kom psihično pripravljenost, da vzame določeno osebo v zakon*: 'fa:nta sò nagò'va:rjale na 'tò: 'dèkle

nagovoriti ▶ nagò'vo:rt -'vòri:n dov. ⟨⟩ *nagovoriti* | *s prepričevanjem povzročiti pri kom psihično pripravljenost, da vzame določeno osebo v zakon*: 'dèkle sò nagò'vò:ri:le 'žè:nske

nagovoriti se gl. najeckati se, nadržati se, nakampenati se, nakoledvati se, navergljati se

nagrabiti ▶ nag'ra:bèt -èn dov. ⟨⟩ *nagrabiti* | *z grabljenjem priti do določene količine česa*: 'li:stja nag'ra:bèt ▶ **nagrabiti si** nag'ra:bèt si ekspr. [**nagrabiti si*] | *s pohlepnim prisvajanjem priti do določene količine česa*: dè'na:rja sè nag'ra:bèt | gl. nagraskpati

nagraskpati ▶ nag'ra:spat -pl'èn dov. ⟨⟩ ekspr. [**nagraskati*], *nagrabiti*: m'rè:žècò 'li:stja sòn nag'ra:spala

nagrbanchiti ▶ nagr'ba:nčèt -èn dov. ⟨⟩ *nagrbanchiti* | *narediti gube, zlasti na koži*: 'čè:lò nagr'ba:nčèt

nagrnti ▶ na'grnt -grnen dov. ⟨⟩ ekspr. *nasuti, dati veliko količino*: kòm'pe:rja sò jè nag'rnèlè ▪ dè'na:rja mè je na'gr:nò ▶ **nagrnti se** na'grnt se *zgrnti se* | *priti skupaj v velikem številu*: 'lidje: sò se na'gr:nèlè x 'vè:žò

nagroziti se ▶ nag'ro:zèt se -i:n se in nag'ròzi:t se -i:n se dov. ⟨⟩ *zagroziti, zapretiti*

naguban gl. grbast

naguglati se ▶ na'guglat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *napiti se v velikih požirkih*: 'mo:šta se je na'guglau

nagutati se gl. nagoltati se

nahladiti se ▶ na'x'la:it se -x'ladi:n se dov. ⟨⟩ *nekoliko se prehladiti*

nahlajti se gl. nahladiti se

nahod ▶ 'na:xòt na'xò:da m ⟨⟩ *nahod* | *vnetje nosne sluznice, pri katerem se močnejše izloča sluz ali gnoj*: v'je:la je 'na:xòt

nahoden ▶ na'xò:dèn -dna -ò prid. ⟨⟩ *nahoden* | *ki ima nahod*

nahoditi se ▶ na'xò:it se -'xò:dèn se dov. ⟨⟩ *nahoditi se* | *v hoji, hojenju doseči veliko, preveliko mero*: 'danas smò se naxò'di:lè

nahojti se gl. nahoditi se

nahprek gl. navprek

nahraniti ▶ na'x'ra:nt -nèn dov. ⟨⟩ *nahraniti* | *s hranjenjem narediti koga sitega*: 'dè:te je na'x'ra:nèla | gl. navdati

nahrebati ▶ na'x'rè:bat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *natepsti, pretepsti*

nahreskati ▶ na'x'rè:skat -an dov. ⟨⟩ *pretepsti* | *zelo natepsti*

nahrkati ▶ na'x'rkat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *natepsti, pretepsti* ▶ **nahrkati se** na'x'rkat se ekspr. *naspati se, nasmrčati se*

nahruniti ▶ na'x'rü:nèt -èn dov. ⟨⟩ ekspr. *hitro, neurejeno priti kam v velikem številu*: v'ra:pcè sò na'x'rü:nèlè na 'ži:tò

nahrupiti ▶ na'x'rü:pèt -èn in na'x'ru:pèt -èn dov. ⟨⟩ ekspr. *hitro, neurejeno priti kam v velikem številu*: 'fa:ntè sò na'x'rü:pèlè va ošta'ri:jò

nahtrekelj ▶ 'naxtrekèl' -kl'a m ⟨⟩ *del dekliškega spodnjega perila v obliki brezrokavnika (iz platna)*

nahuhuriti se ▶ naxu'xu:rèt se -èn se dov. ⟨⟩ ekspr. *zateči* | *postati po obsegu večji zaradi poškodbe ali bolezni*: 'no:ga se mè je naxu'hu:rèla

nahujskati gl. napuntati

nahustiti se ▶ na'xustèt se -èn se dov. ⟨⟩ ekspr. *do sitega se najesti s požiranjem brez žvečenja*: k'rave sò se na'xustèlè 'dè:tel'e

nainkrat gl. naenkrat

naivnež gl. štucman, študelj

naj ▶ na:ī členek (⟨) *naj* [za izražanje **a**] želje, omiljenega ukaza: na:ī p'ri:de d'rè:vè ▪ 'dèca na:ī p'i:jejó sò'kò:ve **b**] ne popolnoma prostovoljne privolitve]: na:ī se 'žè:nè, 'akò ga je 'vo:l'a **c**] *ugibanja, omahovanja*: kè'tè:rò sè'kè:rò na:ī 'ze:men?

naj ▶ na:ī vez. (⟨) *naj* **1.** [za uvajanje stavka, ki z izražanjem želje ali zahteve dopolnjuje nadrednega]: 'pü:ste ga, na:ī 'p'i:je! ▪ p'ro:sò me je, na:ī mè p'ñ:esen **2.** [za izražanje namena, ki ga ima dejanje nadrednega stavka]: 'pèj'dè k sò'sè:dè, na:ī p'ri:de 'o:rat **3.** [za izražanje dejstva, kljub katere-mu se dejanje nadrednega stavka uresniči]: 'ze:ū jò 'bò:n, na:ī 'bò: 'kò:var 'čè ▪ pò'kò:sèt je t'rè:ba, na:ī 'bò: t'ra:va 'kò:var 'čè **4.** [za vezanje stavkov ali stavčnih členov, ki kažejo na možnost izbire]: na:ī 'bò: 'lipu: 'alè 'grdu:, 'est 'mò:ren iz 'du:mè • kot pret-nja, svarilo 'e:ñkrt na:ī te 'iše na:īden na 'vrtè!

najbolj gl. igda

najbrž gl. vre

najeckati se ▶ na'jèckat se -an se dov. (⟨) ekspr. *nagovoriti se, naklepetati se*: 'ku:maj sò se najeck'a:le

najekati ▶ na'jè:kat -an dov. (⟨) ekspr. *močno pretpeti* ▶ **najekati se** na'jè:kat se **1.** *do sitega, zelo se najesti* **2.** *do utrujenosti se nadelati*

najemanje ▶ na'jè:man'è -a s (⟨) *glagolnik od najemati*

najemati ▶ na'jè:mat -an nedov. (⟨) *najemati* [večkrat dobiti koga, da za plačilo opravlja, opravi določeno delo]

najesti se ▶ 'na:īst se 'najè:n se nedov. (⟨) *najesti se* [zadovoljiti svojo željo, potrebo po hrani, jedi] ■ gl. nabonkati se, nabrentati se, nadepati se, nafloskati se, nafuflati se, nagolbati se, nagoltati se, najekati se, nalopati se, napehati se, napahniti se, naploskati se, nasmrkati se, nasmuqlati se, nasnovati se, nažreti se

najeti ▶ 'najè:t 'na:īmen in na'ja:men dov. (⟨) *najeti* [dobiti koga, da za plačilo opravlja, opravi določeno delo]: teža'ki:n'è 'najè:t • preg. 'dò 'na:īme, 'ta: (i) 'za:īme *kdor najame delavca, hoče, da dobro dela*

naježiti se ▶ na'jè:žèt se -èn se dov. (⟨) *naježiti se* [postaviti se v tak položaj, kot so bodice pri ježu]: 'lasje: sò se mè na'jè:žèlè

najlažje gl. lažji

najleprav ▶ 'na:īlèp'raf prisl. (⟨) *ravno prav*: 'na:īlèp'raf je s'kù:xala ▪ 'na:īlèp'raf sè p'rišla *ravno o pravem času*

najlon ▶ 'na:īlòn -a m (⟨) *najlon* [tkanina iz poliamidnih vlaken]: 'na:īlòn 'rò:bača ▪ 'na:īlòn kò'lè:ñke

najmanj ▶ 'na:īman' prisl. (⟨) *najmanj* **1.** [izraža najmanjšo stopnjo]: 'me:ne 'ma 'na:īman' 'rat **2.**

[izraža najmanjšo količino ali mero] **3.** [izraža omejevanje na najmanjšo količino ali mero]: še'ni:ce smò 'na:īman' p'p'dè:lalè ▪ pò'p'i:je 'na:īman' za t'ri:

najprej gl. najprek

najprek ▶ 'na:īprek prisl. (⟨) *najprej* [izraža, da je povedano v zapovrstnosti dogajanja na začetku]: 'na:īprek 'bò:mò 'jè:lè 'rè:pò, 'po:le pa 'mesu: ▪ 'ta: òk'ra:jak 'na:īprek pò'kòsè!

najrazličnejši gl. vsakojak

najti ▶ 'najt 'na:īden dov. (⟨) *najti* **1.** [nehote, navadno nepričakovano priti do česa]: 'na:šò je 'vè:varce ▪ va sk'lèdè je 'na:šla pè'te:xa **2.** [hote z iskanjem načrtno priti do česa izgubljenega]: 'pastè:r je 'na:šò 'vo:la **3.** [biti uspešen v prizadevanju, da bi se dosseglo kaj, prišlo do česa, če osebek tega nima]: 'na:šlè smò 'ja:gòde, 'kù:pn'ake **4.** [biti uspešen v ugotavljanju, kje kdo ali kaj je]: 'na:šlè sò 'ta:ta ▪ f 'tamè sòn 'tešku 'na:šò k'lù:kò ■ gl. nameriti

najužinati se ▶ na'jü:žnat se -an se dov. (⟨) *najesti se do sitega pri kosilu*: 'fa:īn smò se na'jü:žnalè

največ ▶ 'na:īveč prisl. (⟨) *največ* **1.** [izraža največjo količino ali mero]: 'na:īveč s'nèga: je 'bèlò ò bò'ži:čè ▪ 'dò: je 'na:īveč k'ri:f **2.** [izraža omejevanje na najvišjo količino ali mero]: 'na:īveč 'è:nò 'vü:rò je 'dè:laū ■ gl. igda

največkrat ▶ 'na:īvečkrat prisl. (⟨) *največkrat* [izraža največ ponovitev]: 'na:īvečkrat je zas'pa:la

nakalabudati se ▶ nakala'budat se -an se dov. (⟨) ekspr. *do sitega se napiti vode*

nakalati ▶ na'ka:lat -an nedov. (⟨) *nakalati, nacepiti, naklati*: t'ri: k'la:ftre 'd'f sò na'ka:lalè

nakampenati se ▶ nakam'pènat se -an se dov. (⟨) **1.** *zadovoljiti svojo potrebo, željo po pritkavanju, slovesnem zvonjenju* **2.** ekspr. *nagovoriti se, naklepetati se*

nakan ▶ 'nakan na'ka:na m (⟨) *namen, namera*: 'akò 'man 'jest 'nakan 'jèst, 'bò:n pò'jè:la

nakaniti ▶ na'ka:nt -nèn dov. (⟨) *nameniti se, odločiti se*: 'ka:ī ste na'ka:nèlè? ▶ **nakanjen** *namenjen, odločen*: 'ka:n sè 'sè na'ka:n'en?

nakantati se ▶ na'kantat se -an se dov. (⟨) ekspr. *napeti se* [zadovoljiti svojo potrebo, željo po prepevanju]

nakapati ▶ na'ka:pat -pl'en dov. (⟨) *nakapati* [s kapa-njem spraviti kam]: na'ka:pat rèc'ni:je na 'cu:kèr ▶ **nakapati se** na'ka:pat se **1.** *nakapati se* [s kapa-njem priti kam, pojaviti se kje v določeni količini]: 'lo:nc 'mo:šta se je na'ka:palò **2.** [s padanjem, od-padanjem v presledkih nabrati se v določeni količini]: x'rü:ške sò se na'ka:pale

nakapljati ▶ na'kapl'at -an dov. (⟨) *nakapljati* [s kaplja-njem spraviti kam] ▶ **nakapljati se** na'kapl'at se

nakapljati se |s kapljanjem priti kam, pojaviti se v določeni količini|

nakapljevati ▶ nakap'l'ɛ:vət -l'ü:jen nedov. (⟨ kapati |s kapljanjem spravljati kam|: 'xɔ:xmaniš nakap'l'ɛ:vət

nakazati se ▶ na'ka:zat se -l'ka:žen se dov. (⟨ delno se pokazati: 'sò:nce sè na'ka:že izza òb'la:kòf

nakaznica ▶ živilska nakaznica gl. harta

nakazežati se ▶ naka'žɛ:vət se -l'žü:jen se nedov. (⟨ delno, zelo malo se kazati: 'sò:nce se naka'žü:je iz 'maglɛ

nakidati ▶ na'kidat -an dov. (⟨ *nakidati* **1.** |s kidanjem spraviti kam|: na'ki:dat g'nója: na 'vò:s **2.** ekspr. |naložiti, nakopičiti kam preveliko količino|: na 'ta:l'ar mè je na'ki:dala 'rè:pe

nakinčati ▶ na'kinčat -an dov. (⟨ *okrasiti, olepšati*: 'lòntar na'kinčat ▶ **nakinčati se** *olepšati se, nalepotičiti se, lepo se obleči*

nakipeti ▶ na'kèpèt -in dov. (⟨ **1.** *nabrati se zaradi vrenja*: 'is 'sò:da sò nakè'pè:le 'pè:ne **2.** ekspr. *oteči, zateči*: 'bò:nu kò'lè:nò je nakè'pè:lò

naklačiti gl. natlačiti

nakladanje gl. krcanje

nakladati gl. krcati

naklagovati se ▶ nak'la:gòvat se -an se dov. (⟨ *star. v toženju, tarnanju doseči veliko, preveliko mero*: 'bò:unik se je nak'la:gòvau

naklati gl. nakalati

naklatiti ▶ nak'la:tèt -èn dov. (⟨ *naklatiti* |s klatenjem priti do določene količine česa|: ò'rè:xòf nak'la:tèt

naklečati se ▶ nak'l'ɛ:čət se -k'l'ɛ:ni se dov. (⟨ *naklečati se* |v klečanju doseči veliko, preveliko mero|: na 'pra:znèk smò se nakl'ɛ:alè

nakleřati ▶ nak'l'ɛ:fət -f'l'ɛ:n dov. (⟨ ekspr. *natepsti, oklofutati*: 'o:ča je nak'l'ɛ:fau 'sina

naklepati ▶ nak'l'ɛ:pat -k'l'ɛ:pl'en dov. (⟨ **1.** *sklepati* |z udarci kladiva stanjšati, izostriti rezilo|: 'kòsò:, 'sɽp nak'l'ɛ:pat **2.** *z udarjanjem po brinu priti do določene količine njegovih jagod*: 'e:nò 'ka:cò b'ri:nòvèc je nakl'ɛ'pa:la **3.** ekspr. *natepsti, oklofutati* ▶ **naklepati si** nak'l'ɛ:pat sè ekspr. *naložiti si težko, neprijetno dolžnost, opravilo*

naklepetati se gl. nablengetati se, nadržati se, najeckati se, nakampenati se

naklestiti ▶ nak'l'ɛ:stèt -èn dov. (⟨ **1.** *naklestiti* |s kleščanjem priti do določene količine vej, listja (za krmo živini)|: nak'l'ɛ:stèt sm'rè:kòvène za 'na:stiu **2.** ekspr. *natepsti, pretepsti* **3.** ekspr. *reči, povedati veliko, navadno nepomembnega*

naklevati gl. nakljувati

nakljub gl. natruc

nakljувati ▶ nak'l'èvat -an dov. (⟨ *nakljувati* |s klju-

nom načeti, poškodovati|: 'pi:šče je nakl'ɛ'va:lò 'je:ice

naklobasati ▶ naklò'basat -an dov. (⟨ **1.** *slabš. reči, povedati veliko nespametnega* **2.** ekspr. *pretepsti, da nastanejo klobase*

naklofati ▶ nak'lò:fət -an dov. (⟨ ekspr. *natepsti, oklofutati*

nakodrati gl. nabremati

nakoledvati ▶ nakò'l'ɛ:dvət -an dov. (⟨ *s koledovanjem priti do določene količine darov* ▶ **nakoledvati se** nakò'l'ɛ:dvət se ekspr. *nagovoriti se, povedati veliko vsebinsko praznega*

nakončni ▶ na'kò:nčnè -a -ò prid. (⟨ *ki je na koncu vasi* **Nakončni** ▶ na'kò:nčnè -èx m mn. (⟨ *Nakončni* |hišno ime|: pɽ 'na'kò:nčnèx

nakopati ▶ na'ko:pat -l'kò:pl'en dov. (⟨ *nakopati* |s kopanjem priti do določene količine česa|: 'pè:ska na'ko:pat

nakositi ▶ na'ko:sèt -l'kòsi:n dov. (⟨ *nakositi* |s košenjem priti do določene količine česa, navadno trave, detelje|: za b'lagu na'ko:sèt

nakotiti se gl. naleči se

naovalo ▶ nakò'va:lò -a s (⟨ *naovalo* |kovinski podstavek, na katerem se kuje|: 'tešku nakò'va:lò

nakovati ▶ na'ko:vət -k'kü:jen dov. (⟨ *nakovati* |s kovanjem spraviti na kaj|: 'šin'ò na 'kulu na'ko:vət

nakozlati ▶ na'kòzlat -an dov. (⟨ *nabruhati* |izmetati iz želodca določeno količino|

nakrasti ▶ nakrast nak'ra:den dov. (⟨ *nakrasti* |s krajo priti do česa|: nak'ra:la je 'sadjā

nakreniti ▶ 'nakrènt nak'rè:nen dov. (⟨ *nakreniti* |premahniti (iz normalne lege)|: 'pi:pò pɽ 'sò:dè 'nakrènt • 'nògò: sè 'nakrènt

nakresati ▶ nak're:sat -k're:šen dov. (⟨ ekspr. *natepsti, pretepsti* ▶ **nakresati se** nak're:sat se ekspr. *napiti se (alkoholne pijače)*: 'ma:lò se je nak're:sau, pa 'ni: 'mò:gò 'damux

nakričati se gl. nalarmati se

nakrikati se ▶ nak'ri:kat se -k'ri:čèn se dov. (⟨ *navriškati se, naukati se*: pɽ pò'ɽò:kè sòn se nak'ri:kau

nakriti ▶ 'nakri:t nak'ri:jen dov. (⟨ *narediti manjšo streho nad izpostavljenimi deli stavbe*: 'kɛ:udèr 'nakri:t

nakriž ▶ 'nakriš prisl. (⟨ *navzkriž* |izraža položaj v obliki križa|: 'ròke: 'nakriš 'dɽ:at • g'l'ɛ:da 'nakriš škili • pò 'xi:šè je 'se 'nakriš razmetano, neurejeno

nakrkrati ▶ na'kɽkrat -an dov. (⟨ **1.** ekspr. *nabrati se zaradi vrenja*: is 'sò:da je nakɽk'ra:lò b'la:tò **2.** ekspr. *izcediti se, nacediti se*: g'nò:i je na'kɽkrau iz 'bü:le

nakrljatsati ▶ nakɽ'lajšat -an dov. (⟨ **1.** ekspr. *narezati, nasekati velike kose*: k'rèx nakɽ'lajšat **2.** ekspr. *grdo, površno napisati*: dò'ma:čò na'lò:gò nakɽ'lajšat

nakrmiti gl. nafuftrati

nakrsmati ▶ na'kʁsmat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *brezobzirno natrgati veliko količino rož, zelenja*: 'nagêlcef na'kʁsmat

nakuhati ▶ na'kü:xat -an dov. ⟨⟩ *nakuhati* |s kuhanjem priti do določene količine česa|: na'kü:xala je št'rü:kl'ef ▶ **nakuhati se** na'kü:xat se *nakuhati se* |povečati svojo prostornino zaradi kuhanja|: 'fažõ:n se na'kü:xa ■ gl. napaliti

nakupiti ▶ na'kü:pêt -ên dov. ⟨⟩ *nakupiti* |s kupovanjem priti do česa|: na'kü:põ je 'vü:san'a

nakupovati gl. skupovati

nalaganje ▶ na'la:gan'ê -a s ⟨⟩ *glagolnik od nalagati* ■ gl. krcanje

nalagati ▶ na'la:gat -an nedov. ⟨⟩ *nalagati* **1.** |delati, da pride kaj na kako vozilo, žival z namenom, da se prepelje, prenese|: 'sinu: na'la:gat ▪ na'la:gat 'teške: 'kʁl'e **2.** |delati, da pride kaj kam z določenim namenom|: na'la:gat na 'ku:la **3.** |delati, da pride na ognjišče kako trdno gorivo z namenom, da se vzdrži ogenj|: 'dʁva na 'o:gên na'la:gat ■ gl. krcati

nalahko ▶ na'la:xkõ prisl. ⟨⟩ *nalahko* **1.** |izraža, da se dejanje dogaja brez občutka teže|: na'la:xkõ 'xo:jt **2.** |izraža, da se dejanje dogaja brez sile, trdote|: na'la:xkõ 'pʁjêt **3.** |izraža, da se dejanje dogaja brez velikega truda, prizadevanja|: na'la:xkõ zas'lü:žêt **4.** |izraža, da se dejanje dogaja manj intenzivno|: 'daš, s'nè:k 'pa:da na'la:xkõ ■ gl. polahko

nalamati ▶ na'la:mat -an dov. ⟨⟩ *nalamati* |z lomljenjem priti do določene količine česa|: 'vè:ĩ na'la:mat

nalantati ▶ na'lantat -an dov. ⟨⟩ *star. naleteti* |nehote, navadno nepričakovano srečati, najti koga|: na'lantaũ je na 'ja:zbaca

nalarmati se ▶ na'larmat se -an se dov. ⟨⟩ *nakričati se* |zadovoljiti svojo potrebo, željo po kričanju, vpitju|: k'ra:marjê sò se nalar'ma:lê

nalášč gl. jus, justamento

naleči se ▶ 'naleč se na'lè:žen se dov. ⟨⟩ ekspr. *nakotiti se, zarediti se*: 'mi:šef se je na'lè:glõ ▪ 'te: nes'na:ge se je na'lè:glõ

nalepati ▶ na'lè:pat -pl'en nedov. ⟨⟩ ekspr. *siliti* |nenapovedano, proti volji koga prihajati kam|: 'lèckê pas'tè:rjê na'lè:pl'ejõ na 'na:še kòšè'ni:ce • 'daš, s'nè:k na'lè:pl'e *začenja zelo rahlo deževati, snežiti*

nalepiti gl. nalimati

nalesti se ▶ 'nalèst se na'lè:zen se dov. ⟨⟩ **1.** *nalesti se* |dobiti (nalezljivo) bolezen|: 'jè:tèkõ se je na'lè:zla **2.** ekspr. [**nalesti se*], *dobiti*: 'bu:x se 'nalèst

naletati ▶ na'lè:tat -an nedov. ⟨⟩ *naletati, naletavati* |padati iz oblakov v obliki snežink|: s'nè:k na'lè:ta

naletavati gl. naletati

naleteti ▶ na'lè:têt -'leti:n dov. ⟨⟩ *naleteti* |nehote,

navadno nepričakovano **a)** *srečati, najti koga*: na'lè:têt na 'z'na:nca **b)** *priti do česa, najti kaj*: na'lè:têt na 'ja:mõ ▶ **naleteti se** na'lè:têt se *naleteti se* |s padanjem iz oblakov pojaviti se kje v določeni količini|: s'nèga se je na'lè:tè:lõ ■ gl. nalantati, natrefiti

nalezljiv ▶ nalez'l'i:f -l'i:va -ò prid. ⟨⟩ *nalezljiv* |ki se prenaša z enega na drugo živo bitje|: nalez'l'i:va x'ri:pa

naležati se ▶ na'lè:žat se -lèži:n se dov. ⟨⟩ *naležati se* |zadovoljiti svojo potrebo, željo po ležanju|: 'kumaj se je na'lè:žau

naličen ▶ na'l'i:čên -čna -ò prid. ⟨⟩ *ki ni potreben, nujen*: na'l'i:čna 'ko:sa

nalimati ▶ na'l'i:mat -an dov. ⟨⟩ [**nalimati*], *nalepiti*

naliti ▶ 'na:l't na'l'i:jen dov. ⟨⟩ *naliti* **1.** |z vlivanjem spraviti v kaj|: 'võde: 'na:l't **2.** |napolniti s tekočino|: 'lo:nc je na'l'i:la

nalivati ▶ na'l'i:vat -an nedov. ⟨⟩ *nalivati* **1.** |spravljati kam kaj tekočega|: 'õ:l'a na'l'i:vat **2.** |polniti s tekočino|: 'ka:cõ na'l'i:vat ▶ **nalivati se** na'l'i:vat se ekspr. *veliko piti*

naloga ▶ na'lõ:ga -e ž ⟨⟩ *ново (šolska) naloga* |pismeni izdelek, ki ga mora učenec napisati, narediti za pridobitev, dokaz določenega znanja|: põp'ra:vêt na'lõ:gõ ▪ ra'čü:nkska na'lõ:ga

nalomiti ▶ na'lo:mt -lõ:mên dov. ⟨⟩ *nalomiti* **1.** |z lomljenjem priti do določene količine česa|: t'resak na'lo:mt **2.** |delno zlomiti|: š'til' na'lo:mt ▶ **nalomiti se** na'lo:mt se *nalomiti se* |delno se zlomiti|: 'lõ:ĩtre sò se nalõ'mi:le ■ gl. nalamati

nalopati ▶ na'lõ:pat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *natepsti* |dati komu udarce| ▶ **nalopati se** na'lõ:pat se *hlastaje se najesti*: p'ra:scè sò se na'lõ:palê

naločiti gl. nabiksati

naloviti ▶ na'lo:vêt -lõvi:n dov. ⟨⟩ *naloviti* |z lovljenjem priti do določene količine česa|: 'ra:kõf na'lo:vêt

naložiti ▶ na'lõ:žêt -lõž'i:n dov. ⟨⟩ *naložiti* **1.** |narediti, da pride kaj na kako vozilo, žival ali človeka z namenom, da se prepelje, prenese|: na 'ra:mõ 'žʁt na'lõ:žêt **2.** |narediti, da pride kaj kam z določenim namenom sploh|: 'dʁva va 'pe:č na'lõ:žêt **3.** ekspr. |narediti, da je kdo dolžen opraviti kaj|: 'dè:lõ na'lõ:žêt ■ gl. nabubati, nadevati, obložiti

nalupiti ▶ na'lü:pêt -ên dov. ⟨⟩ *nalupiti* |z lupljenjem priti do določene količine česa|: 'rè:pe na'lü:pêt

namagnetiti ▶ namağ'ne:têt -ên dov. ⟨⟩ *namagnetiti* |narediti kaj magnetno|

namagniti ▶ na'mağènt -gnen dov. ⟨⟩ *namagniti* **1.** |hoteno prikrito omeniti, opozoriti|: na'mağnõ mè je, da se 'õn 'rat z'la:žê **2.** |z gibom izraziti|: na'mağènt z 'ròkõ:, z g'lavõ:, z 'õčmi:

namahati ▶ na'ma:xat -šen dov. ⟨⟩ ekspr. *natepsti, pretepsti* ▶ **namahati se** na'ma:xat se ekspr. *utruditi se pri delu, kjer se zamahuje z rokami*: na'ma:xat se s 'kôsq:, s'ê'kê:rô

namahniti se ▶ na'ma:xênt se -xnen se dov. ⟨⟩ star. *nehote, navadno nepričakovano priti do česa, najti kaj*: na'ma:xênt se na 'dôbrô 'že:nô, 'dôbrêga 'môža, na 'dô'bêr 'b'rû:s

namakati ▶ na'ma:kat -'ma:čen nedov. ⟨⟩ **1.** *namakati* [imeti kaj potopljeno v tekočini, navadno z določnim namenom]: na'ma:kat ja'r'mi:cô ▪ va 'ža:ifêncê na'ma:kat ôte'ra:če **2.** *pomakati* [dajati kaj v tekočino z namenom, da se ta prime nanj]: 'žê:m'l'ô va 'vi:nô na'ma:kat ■ gl. pacati, pomakati

namakniti ▶ na'ma:kênt -knên dov. ⟨⟩ *nekoliko podaljšati rob pri krilu, pri rokavu* • pŕ p'la:čê na'ma:kênt povečati plačo

namalati ▶ na'ma:lat -an dov. ⟨⟩ *naslikati* [upodobiti kaj z barvami, navadno umetniško]

namancati gl. namencati

namazati ▶ na'ma:zat -'ma:žên dov. ⟨⟩ *namazati* **1.** [nanesti na kaj tanko plast masne ali tekoče snovi]: k'rêx na'ma:zat **2.** [dati mazivo med drsne ploskve ležajev ali vodil]: 'kula na'ma:zat ▶ **namazati se** na'ma:zat se *umazati se, zamazati se*: na'ma:zat se pô 'li:cê ▪ 'sü:kn'ô sê je na'ma:zaü

namen ▶ 'na:men na'mê:na m ⟨⟩ *namen* [duševna usmerjenost k uresničitvi kakega dejanja]: s'lap 'na:men

namencati ▶ na'mancat -an dov. ⟨⟩ *nameti* [z metjem priti do določene količine prosa, korenjevega semena]: naman'ca:lê sô 'do:stê 'ži:ta

nameniti se ▶ na'mê:nt se -nên se dov. ⟨⟩ *nameniti se* [izražati namen osebka, da uresniči dejanje, za katero se je odločil]: na'mê:nô sôn se k 'ma:šê

nameravati ▶ name'ra:vât -an nedov. ⟨⟩ *nameravati* [imeti namen uresničiti dejanje, za katero se je osebek odločil]: name'ra:van na 'sajman ■ gl. kaniti

nameriti ▶ na'mê:rt -rên dov. ⟨⟩ *nameriti* [z merjenjem priti do določene količine česa]: 'desê:t kip'lê:nêkôf šê'ni:ce je na'mê:rêla ▶ **nameriti se** na'mê:rt se *srečati, najti*: na'mê:rô se je na 'dôbrêga člô'vê:ka

namesti¹ ▶ 'namest na'mê:ten dov. ⟨⟩ *namesti* **1.** [z močnim sneženjem nabrati se v določeni količini]: s'nêga je na'mê:lô dô 'pa:sa **2.** [s pometanjem priti do določene količine česa]: 'ža:gan'a 'namest

namesti² ▶ 'namest na'mê:ten dov. ⟨⟩ *namesti* [z medenjem priti do določene količine masla]: 'danas sôn 'ma:lô na'mê:la

namestiti ▶ na'mê:stê't -ên dov. ⟨⟩ *namestiti* [narediti, da pride kaj kam v določen, ustrezen položaj]: 'mi:zô na'mê:stê't ▶ **namestiti se** na'mê:stê't se **1.**

namestiti se [spraviti se kam v določen telesni položaj]: na ô'ta:vê sô se na'mê:stê'lê **2.** *nastaniti se, naseliti se*: va 'l'ub'l'a:nê se je na'mê:stô

namestnica ▶ na'mê:stêncâ -e ž ⟨⟩ *namestnica* [ženska, ki ima začasno položaj, funkcijo koga drugega]

namestnik ▶ na'mê:stnêk -a m ⟨⟩ *namestnik* [kdor ima začasno položaj, funkcijo koga drugega]: ô'čê:tôf na'mê:stnêk

namesto ▶ na'mê:stô predl. ⟨⟩ z roditelnikom *namesto* **1.** [za izražanje zamenjave]: na'mê:stô 'vi:na 'pi:je 'pi:vô **2.** [za izražanje nasprotja s prej povedanim]: na'mê:stô da bê s'pa:ü, 'be:re 'ca:itêŋge

namešati ▶ na'mê:šât -an dov. ⟨⟩ *namešati* [z mešanjem priti do česa]: na'mê:šât 'ma:lô 'kŕme

nametati ▶ na'mê:tât -'mê:čên dov. ⟨⟩ *nametati* [z metanjem spraviti kam]: 'vo:lôn na'mê:tât 'sêna • ekspr. na bôŭ'ni:ka je name'ta:la g'va:nta pokrila ga je z odejami in kosi obleke

nameti gl. namencati

namigati ▶ na'mi:gât -an dov. ⟨⟩ ekspr. *nalagati, prevarati*: 'e:ŋkŕt ste me na'mi:galê

namigniti ▶ na'migênt -gnen dov. ⟨⟩ *namigniti* **1.** [hoteno prikrito omeniti, opozoriti] **2.** [z gibom izraziti]: na'migênt z 'rôkô:, z g'lavô, z 'ôčmi: ■ gl. namagniti, navzdigniti

namigovati gl. navzdigevati

namiliti gl. našajfati

namlatiti ▶ nam'la:tê't -ên dov. ⟨⟩ **1.** *namlatiti* [z mletanjem priti do določene količine česa, navadno žita]: ječ'mê:na nam'la:tê **2.** ekspr. [**namlatiti*], *natepsti, pretepsti*

namleti ▶ 'naml'ê:t na'mê:l'ên dov. ⟨⟩ *namleti* [z mletjem priti do določene količine česa]: nam'l'ê:lê sô 'do:stê gô'tô:vêne ▪ 'naml'ê:t 'sadja za ra'ki:jô ▶ **namleti se** 'naml'ê:t se *zaradi mletja povečati svojo količino*: 'ta: xŕ'metü:n se na'mê:l'ê

namnožiti gl. zakotiti se

namočiti ▶ na'mo:čê't -'mô:čên dov. ⟨⟩ *namočiti* **1.** [dati v tekočino z določenim namenom]: 'fažq:n na'mo:čê't **2.** [narediti kaj mokro, navadno z vodo]: 'daš 'nas je na'mo:čô ■ gl. nafajhtati, naprati, naškrofiti, našvrkati

namoliti se ▶ na'mo:l't se -'mô:l'ên se dov. ⟨⟩ ekspr. [**namoliti se*] [zadovoljiti svojo potrebo, željo po molitvi]: pŕ mr'li:čê smô se namô'l'i:lê

namolsti gl. nadojiti

namotati ▶ na'mo:tât -'mô:ta:n dov. ⟨⟩ *naviti* [narediti, da pride kaka podolgovata, upogljiva stvar večkrat okrog česa]: vŕš'či:cô na'mo:tât ■ gl. nasnovati

namotavati ▶ namô'ta:vât -an nedov. ⟨⟩ *navijati* [delati, da pride kaka podolgovata, upogljiva stvar večkrat okrog česa]: p'rê:jô namô'ta:vât

namrgoditi se gl. potrmuliti se

namrščiti ▶ na'mrščēt -ēn dov. ⟨⟩ *namrščiti* |*narediti gube, poteze kot pri napetem razmišljanju, zaskrbljenosti, jezli*: 'čē:lō na'mrščēt ▶ **namrščiti se** na'mrščēt se *namrščiti se* |s takimi gubami, potezami izraziti napetost, zaskrbljenost, jezo|

namrviti ▶ na'mrṽēt -ēn dov. ⟨⟩ *namrviti, nadrobiti*: k'rū:xa va m'lē:kō na'mrṽēt

namučiti se ▶ na'mučēt se -ēn se dov. ⟨⟩ *namučiti se* |zelo, dolgo se mučiti|: z o'ra:n'ēn smō se na'mučēlē

nanagloma ▶ na'na:glōma prisl. ⟨⟩ *nanagloma, nepričakovano, nenadoma*: na'na:glōma je p'rišō 'daš

nanašati ▶ na'na:šat -an nedov. ⟨⟩ *nanašati* |z delovanjem povzročati, da kaj kam pride, se kje nabere|: 'vo:da na'na:ša 'pē:sak na kōše'ni:cō

nanesti ▶ na'na:st na'ne:sen dov. ⟨⟩ *nanesti* **1.** |z nošenjem, prenašanjem spraviti kam|: 'dʒf 'na:nest va 'xi:šō **2.** |z delovanjem povzročiti, da kaj kam pride, se kje nabere|: 'vē:tēr je na'ne:sō 'li:stja **3.** |z nesenjem povzročiti pojavitev določene količine jaje|: 'kō:kō:šē sō na'ne:sle 'pexa:rc 'je:ic

nanik ▶ na'na:nēk -a m ⟨⟩ **1.** *umazanija (na smetišču), ki povzroča okužbe* **2.** *prisadna pika* |gnojni mehurček na koži| ● kot psovka 'ti: 'na:nēk 'ti:! *ti grdoba ti*

nanikniti ▶ na'ni:kēnt -knzen dov. ⟨⟩ *dobiti prisadne pike zaradi stika z umazanijo*: pō 'xi:šē je 'gr̥du, da bē na'ni:knō

nanositi ▶ na'no:sēt -'no:sēn dov. ⟨⟩ *nanositi* |z nošenjem spraviti kam|: 'ce:gla za 'xi:šō na'no:sēt

nanuditi se ▶ na'nū:dēt se -ēn se dov. ⟨⟩ *navaditi se* |s ponavljanjem kakega dejanja, dela priti v stanje, ko postane to potreba, navada|: b'lagu se na'nū:dē, da 'xo:dē na 'dē:tel'ō ▪ 'dē:te se na'nū:dē na 'bē:ū k'rēx ▪ ci'ga:ŋke, 'pē:tl'arjē se na'nū:dējō k'e:nē 'xi:šē

naobilo ▶ naō'bi:lō prisl. ⟨⟩ *obilno, veliko*: naō'bi:lō 'jēst

naoblačiti se ▶ naōb'la:čēt se -'lači:n se dov. ⟨⟩ *naoblačiti se, pooblačiti se*: 'nebu se je naōb'la:čēlō

naoknica gl. polkno, poltno

naopačen ▶ nao'pa:čēn -čna -ō prid. ⟨⟩ ekspr. [**napačen*] |ki ima določene pozitivne lastnosti v precejšnji meri|: 'ta: ē'lo:vēk 'ni: nao'pa:čēn

naopak ▶ na'o:pak prisl. ⟨⟩ *narobe* **1.** |izraža položaj ali smer, ki je drugačna kot normalna|: š'toʃ je na'o:pak o'bʒ:n'ēn **2.** *napak, napačno*: na'o:pak je pō'vē:daū

naordati se ▶ na'o:rdat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *do sitega, preveč se najesti*: k'lōba:s se je na'o:rda

napačen gl. naopačen

napačno gl. naopak

napadati gl. napastovati

napadati¹ ▶ na'padat -an nedov. ⟨⟩ *napadati* |opravljati nenadno, nasilno dejanje, s katerim se hoče kaj pridobiti, doseči ali komu škodovati|: 'ra:ūbarjē sō jēx na'pa:dalē ● 'ka:šēl' ga na'pa:da začenja kašljati, kašlja ■ gl. gristi, napastovati

napadati² ▶ na'pa:dat -an dov. ⟨⟩ *s padanjem priti do določene količine česa*: 'sadja je na'pa:dalō ▶ **napadati se** na'pa:dat se *s padanjem iz oblakov doseči zelo veliko količino*: pōš'te:nō se je na'pa:dalō, 'sēj je 'cē:ū 'tē:dēn 'daš 'pa:daū

napadljati ▶ na'padl'at -an dov. ⟨⟩ *z rahlim padanjem nabrati se v manjši količini*: s'nēga je napad'l'a:lō ▪ 'daža se je napad'l'a:lō ▪ o'rē:xōf se na'padl'a

napahati gl. napehati

napahnti ▶ na'paxēnt -'pa:xnen dov. ⟨⟩ *napolniti, natlačiti*: 'pu:štēr s 'pē:rjen na'paxēnt ▶ **napahnti se** na'paxēnt se *preveč se najesti*: s'li:f se je na'paxnō

napajanje ▶ na'pa:janje -a s ⟨⟩ *napajanje* |glagolnik od napajati|

napajati ▶ na'pa:jat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *napajati* |dajati živali vodo|: b'lagu na'pa:jat ▪ 'vo:lē na'pa:jat **2.** ekspr. [**napajati*] |v veliki količini dajati piti (alkoholno pijačo)|: 'ko:sce na'pa:jajō

napak gl. naopak

napaka ▶ na'pa:ka -e ž ⟨⟩ *napaka* **1.** |kar ni v skladu z določenim pravilom, določeno normo|: pʃ na'lō:gē je na'rē:dō na'pa:ke **2.** |kar ni v skladu z zahtevanimi lastnostmi, zahtevano kakovostjo|: š'toʃ 'ma na'pa:kō ● 'sr̥čna na'pa:ka novo sr̥čna napaka |nepravilen razvoj ali bolezenska sprememba sr̥čnih zaklopk| ■ gl. faler, falenga, tadel

Napalijon ▶ 'napali'jo:n -a m ⟨⟩ star. *Napoleon* |francoski vladar|

napaliti ▶ 'napa:l't na'pa:l'ēn dov. ⟨⟩ **1.** *prižgati* |narediti, da kaj začne goreti|: ciga'rē:tēl' sē je na'pa:l'ō **2.** *nakuhati* |s kuhanjem priti do določene količine česa, navadno žganja|: ra'ki:je 'napa:l't

napasti¹ ▶ 'napa:st na'pa:den dov. ⟨⟩ *napasti* **1.** |narediti oboroženo vojaško akcijo z namenom uničiti, onesposobiti nasprotnikove sile|: 'napa:st sōv'ra:ižnēka **2.** |narediti nenadno nasilno dejanje, s katerim se hoče kaj pridobiti, doseči ali komu škodovati|: 'ra:ūbarjē sō jēx na'pa:lē **3.** |ostro, grobo, žaljivo nastopiti proti komu|: 'na:paū me je, da sōn pō'pa:sō 'ni:vō ● kō'sē:nce sō na'pa:le 'zē:l'ē začēle objedati ■ gl. lotiti se, zakaditi, zaprašiti se

napasti² ▶ 'na:past na'pa:sen dov. ⟨⟩ *napasti* |s pašo, pasenjem nasititi|: b'lagu 'na:past ▪ k'ra:ve sō se na'pa:sle

napastovati ▶ napas'to:vāt -'tū:jen nedov. ⟨⟩ **1.** *napadati, lotevati se*: s'kʀp ga napas'tū:je **2.** ekspr. *zape-*

ljevati v slabo dejanje: 'takó 'du:gó je napas'to:vau, da sòn mé pò'pü:stò

napeči ▶ 'na:peč 'na:pe:čen dov. ⟨⟩ **1.** *napeči* |s pečenjem priti do določene količine česa|: k'rü:xa je na'pe:kla **2.** *speči* |narediti hrano (bolj) užitno z delovanjem vročega zraka, vroče maščobe|: pòva'ti:cò je na'pe:kla

napehati ▶ na'paxat -an dov. ⟨⟩ *napehati, nariniti*: 'k'rat je na'paxau 'zempl'ë: na t'ravo: ▶ **napehati se** na'paxat se ekspr. *preveč se najesti*: 'mesa: se je na'paxau

napeljati ▶ na'pe:l'at -'pel'an dov. ⟨⟩ *napeljati* **1.** |načrtno namestiti žice, cevi, naprave za določeno delovanje, zlasti v stavbah|: 'letrikò na'pe:lat **2.** |narediti, da kaj prehaja na določeno mesto|: 'vòdò: na kòše'ni:cò na'pe:l'at **3.** |navoziti: g'nò:ja na 'ni:vò na'pe:l'at **4.** |navadno s prepričevanjem povzročiti pri kom fizično pripravljenost, da kaj stori|: na'pe:l'at na g'rè:x • ekspr. 'se je 'takò napel'a:la, da je 'bélò 'za:n'ò p'raf uravnala, pripravila ■ gl. navrniti

napeljavanje ▶ napel'a:vanje -a s ⟨⟩ *napeljavanje* |glagolnik od napeljavati|

napeljavati ▶ nape'l'a:vat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *napeljavati* |delati, da kaj prehaja na določeno mesto|: gnòj'ni:cò na 'vrt nape'l'a:vat **2.** *navo napeljavati* |načrtno nameščati žice, cevi, naprave za določeno delovanje, zlasti v stavbah|: vòdò'vòt nape'l'a:vat **3.** *z nagajanjem, nasprotovanjem razburjati, jeziti koga*: 'dèca nape'l'a:vajò ■ 'bò:š vèkò-'vèčnò nape'l'a:vò? **4.** ekspr. [**nagajati*] |ovirati koga pri uresničevanju njegovih načrtov, zahtev|: 'daš nape'l'a:va, da 'ni: 'mòč 'dè:lat ■ k'ra:va mé nape'l'a:va, da ne 'mò:ren òd 'du:mè kaže znake, da bo telila **5.** ekspr. [**napeljavati*] |navadno s prepričevanjem povzročati pri kom fizično pripravljenost, da kaj stori|

napenjanje ▶ na'pe:n'an'e -a s ⟨⟩ *napenjanje* |glagolnik od napenjati|

napenjati ▶ na'pe:n'at -an nedov. ⟨⟩ *napenjati* **1.** |z razmeroma močnim potegovanjem, vlečenjem povzročati, da doseže kaj največjo možno dolžino|: št'rik na'pe:n'at **2.** |povzročati, da v prebavilih nastaja veliko plinov|: tel'i:cò na'pe:n'a 'dè:tel'a **3.** |spravljati kaj v stanje, da je pripravljeno za sprožitve|: 'lò:k na'pe:n'at ▶ **napenjati se** na'pe:n'at se ekspr. [**napenjati se*] **1.** |opravljati kako delo z veliko truda, napora|: p'r 'kò:šnè se st'rašnu na'pe:n'a **2.** *bahati se, postavljati se*: na'pe:n'a se pred d'rü:gémè ■ gl. nateževati, razganjati

naperiti ▶ na'pe:rt -'pe:ren dov. ⟨⟩ *naperiti* |vdeti, vstaviti (lesene) napere v kolo (pri vozu)|

napeti ▶ 'napet -pnen dov. ⟨⟩ *napeti* **1.** |z razmeroma

močnim potegovanjem, vlečenjem povzročiti a) da doseže kaj največjo možno dolžino|: št'rik na'pet **b)** da postane kaj bolj ravno, gladko, brez gub|: m'rè:žò 'napet **2.** |dati čemu navzgor, navzven ukrivljeno obliko|: 'vamp 'napet **3.** nav. 3. os. |povzročiti, da v prebavilih nastane veliko plinov|: 'vo:la je na'pe:lò • 'napetu je 'se: 'si:le do skrajnosti se je potrudil ▶ **napeti se** 'napet se napeti se **1.** |povečati obseg zaradi vpijanja vlage|: v'ra:ta se 'napnejo ■ 'ò:knò se je na'pe:lò **2.** |pri kakem dejanju zbrati, uporabiti vso svojo fizično moč|: 'kòn' se je 'iše 'e:ŋkrt 'napetu i pò'te:gnò ▶ **napet** 'napet -a -ò *napet* **1.** |deležnik od napeti|: 'napet d'rat ■ na'pe:ta 'cè:sta cesta z izbočenim srednjim delom **2.** |ki je v stanju razvnetosti, vznemirjenosti|: 'napet kò st'rü:na ▶ **napeto** na'pe:tò prisl.: na'pe:tò 'ča:kat • ekspr. na'pe:tò se 'd'ž:a:t grdo, jezno se držati

napeti se: /napojem se/ gl. nakantati se, napopevati se

napetljati ▶ na'pe:tl'at -'petl'a:n dov. ⟨⟩ *naberačiti* |z beračenjem priti do česa|: gò'tò:vène na'pe:tl'at

napjev gl. viža

naphati ▶ 'napxat -en dov. ⟨⟩ *naphati* |s phanjem priti do določene količine česa|: 'ka:še sò nap'xa:lè

napihati ▶ na'pi:xat -an dov. ⟨⟩ *napihati* |s pihanjem spraviti kam|: 'bü:rja je na'pi:xala s'nèga

napihniti ▶ na'pi:xènt -xnen dov. ⟨⟩ *napihniti* |napolniti kaj z zrakom, da postane po obsegu večje|: s'vi:nskè 'mexü:r na'pi:xènt ■ gl. napuhniti

napikniti ▶ na'pi:kènt -knen dov. ⟨⟩ *nabosti, natakniti*

napiljatuž ▶ napi'l'a:tòš -tòža m ⟨⟩ *dkor z nagajanjem, nasprotovanjem razburja, jezi koga* [K] *Prim.* *napeljavati* 3 (ur).

napirati ▶ na'pè:rat -an nedov. ⟨⟩ *na neprimeren način prizadevati si, truditi se priti do česa*: 'takò 'du:gó je na'pè:rala, 'dòkle 'ni: dò'b'i:la

napis ▶ 'napis na'pi:sa m ⟨⟩ *napis* |krajše besedilo, ki daje pojasnilo, informacijo o določeni stvari|: 'napis na t'rafèkè

napisati ▶ na'pi:sat -'pi:šen dov. ⟨⟩ *napisati* **1.** |s svinčnikom, peresom, kredo narediti črke, številke, navadno na gladki površini|: 'a:tres na'pi:sat **2.** |tako izdelati besedilo|: 'pi:smò na'pi:sat ■ gl. spisati

napistiti gl. napustiti

napitati ▶ na'pi:tat -an dov. ⟨⟩ **1.** *napitati* |s pitanjem nasititi|: m'la:de 'ti:ce na'pi:tat **2.** *spitati* |s pitanjem zrediti|: p'ra:sece na'pi:tat

napiti se ▶ 'na:pit se na'pi:jen se dov. ⟨⟩ *napiti se* **1.** |s pitjem zadovoljiti svojo potrebo, željo po pijači|: m'lè:ka se je na'pi:la **2.** |s pitjem alkoholne pijače v veliki količini postati pijan|: 'ma:rsè'kada se ga na'pi:je **3.** |sprejeti vase tekočino|: 'ka:pa se je

na'pi:la 'daža ■ gl. nabonkati se, nabrentati se, načmrkati se, načrepiti se, naguglati se, nakresati se, nasrkati se, natrombati se, navleči se, načre-
ti se

napitnina gl. tringelt

naplati gl. napuskati

napleskati ▶ nap'lɛ:skat -an dov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *natepsti z roko* **2.** ekspr. *nagovoriti se o praznih, nepomembnih stvareh*

naplesti ▶ 'na:pl'est nap'l'e:ten dov. ⟨⟩ *naplesti* |s pletenjem priti do določenega števila pletenih izdelkov|: roka'vi:ce je nap'l'e:la

napletati ▶ nap'l'è:tat -p'l'è:čen nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *tepti, pretepati*: 'ko:n'na nap'l'è:tat **2.** ekspr. *močno padati*: 'daš je nap'l'è:tauj

napleti ▶ 'na:pl'èt nap'l'è:ven dov. ⟨⟩ *napleti* |s pletjem priti do določene količine česa|: na'ro:čaj ò'sa:ta je nap'l'è:la

naplevkati ▶ nap'lěfkat -an dov. ⟨⟩ *napljuvati* |izmetati iz ust določeno količino, navadno sline, sluzi|: 'do:stè 'krvi je naplěf'ka:la

napljuvati gl. naplevkati

naploskati ▶ nap'lɔ:skat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *slišno, plosko natepsti (z roko)* ▶ **naploskati se** nap'lɔ:skat se **1.** za prašiče *do sitega se najesti*: pra'ši:čkè sò se nap'lɔ:skalè **2.** *zamazati se z blatom, hodeč po njem, močno udarjajoč z nogami ob tla*

napocati ▶ na'pɔ:cat -an dov. ⟨⟩ *napokati* |nekoliko razpokati|: v'ra:ta sò na'pɔ:cala ▶ **napocati se** na'pɔ:cat se *napokati se* |zadovoljiti svojo potrebo, željo po pokanju (z bičem)|: pas'tè:rjè sò se na'pɔ:calè

napocati se ▶ na'pɔ:cat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *najesti se česa hrustljavega*: 'ja:bòk se na'pɔ:cat

napoditi gl. poterati

napojiti ▶ na'pɔ:jt -'pɔji:n dov. ⟨⟩ *napojiti* **1.** |dati živali vodo|: b'lagu na'pɔ:jt **2.** |v veliki količini dati piti (alkoholno pijačo)|: nap'ɔji:lè sò jèx z 'vi:nòn

napokati gl. napocati

napol ▶ 'napu prisl. ⟨⟩ **napol** **1.** |izraža približno polovično mero|: 'napu je pre'la:mala **2.** |izraža precejšnje oddaljevanje od polne mere|: 'napu 'kü:xanò ▪ 'napu 'na:k

Napoleon gl. Napalijon

napolitanka gl. politanka

napolniti ▶ na'pu:nèt -nèn dov. ⟨⟩ *napolniti* **1.** |dati v kaj v tolikšni meri, da postane polno|: 'so:t na'pu:nèt **2.** |narediti, da pride kaj kam|: s x'ɛme'tu:ŋkò smò na'pu:nèlè 'kòzò:uɔ ▶ **napolniti se** na'pu:nèt se *napolniti se* |postati poln|: 'bo:ca se je na'pu:nèla ▶ **napolnjen** na'pu:n'èn -a -ò *napolnjen*: 'pu:štèr je na'pu:n'èn s 'pè:rjen ■ gl. napahniti, natrškati

napopevati se ▶ nap'òp'è:vət se -an se dov. ⟨⟩ *napeti se* |zadovoljiti svojo potrebo, željo po petju|: dèk'l'è:ta sò se nap'òp'è:vala

napot gl. napoti

napoti ▶ 'napɔt prisl. ⟨⟩ *napoti* |izraža, da je kaj, kdo ovira pri gibanju|: 'ka:man 'nan je 'napɔt

napotiti ▶ na'pɔ:tèt -èn dov. ⟨⟩ *napotiti* |dati komu v določenih okoliščinah pojasnilo, nasvet, kam naj gre|: k 'dɔ:xtarjè sò ga na'pɔ:tèlè

napotnica ▶ na'pɔ:tènca -e ž ⟨⟩ *napotnica* |listina, s katero se kdo kam pošilja|: na'pɔ:tènca za 'dɔ:xtarja

napraskati gl. nagraskati

naprašiti se ▶ nap'ra:šèt se -p'ra:š:n se dov. ⟨⟩ *naprašiti se* |postati posut s prahom|: pɹ ma'ši:na:n'è sò se nap'ra:š:lè

naprati ▶ 'na:prat na'pe:ren dov. ⟨⟩ ekspr. [**naprati*], *ze-lo namočiti, zmočiti*: p'lo:xa 'nas je nap'ra:la

naprav ▶ 'na:praf prisl. ⟨⟩ *prav* |izraža položaj ali smer, ki je v skladu z normalno|: 'ro:ba je 'na:praf ò'bɹ:n'ena

napraviti ▶ nap'ra:vèt -èn dov. ⟨⟩ *napraviti* **1.** |z delom omogočiti nastanek česa|: 'dɹva nap'ra:vèt **2.** *narediti* |z aktivnostjo doseči uresničitev kakega opravila, dela, dejanja|: 'danas 'ni:smò 'nič nap'ra:vèlè **3.** *izdelati*: g'ra:bl'e je nap'ra:vò ▪ ne 'mɔ:ren skun'te:rat, 'kòkò: bè nap'ra:vò 'kòsje:, p're:šò ▶ **napraviti se** nap'ra:vèt se *obleči se* |narediti, da ima kdo na telesu oblačilo, dodatke|

napravljati gl. narejati

napreči ▶ 'naprè:č nap'rè:žen dov. ⟨⟩ *napreči* |pripeti vprežno žival in ji nadeti vprežno opremo|: 'vo:le 'naprè:č

napredigati gl. napridigati

napredovati ▶ nap're'do:vət -'dù:jen nedov. ⟨⟩ *napredovati* **1.** |prehajati z nižje stopnje na višjo glede na kakovost, pozitivne lastnosti|: g'rènt nap're'dù:je **2.** |preiti, biti povišan z nižjega službenega mesta na višje|: pɹ sò'da:tèx je nap're'do:vau ■ gl. avanzirati

naprej ▶ 'naprèj prisl. ⟨⟩ *naprej* **1.** |izraža gibanje ali usmerjenost od čelne, sprednje strani glede na osebek|: 'pau je 'naprèj **2.** |izraža premikanje od določenega mesta v tej smeri|: pò'maknè se 'naprèj! **3.** |izraža gibanje ali smer pred drugim|: 'òn 'naprèj 'kòsi: **4.** |izraža usmerjenost v prihodnost|: 'dèna:r je dò'bi:la 'naprèj **5.** |izraža, da se dejanje uresniči prej, kakor bi bilo pričakovati|: pòs'ɔji:lò mè je 'da:u 'naprèj **6.** |izraža nadaljevanje prejšnjega dogajanja|: 'daš 'naprèj 'pa:da **7.** |izraža izhajanje od določenega časa, mesta|: òd 'danas 'naprèj 'bɔ:š 'ti: gòsp'ò'da:rò • 'vü:ra g're: 'naprèj prehitva • naprèj s'pisti:t dati komu pred-

nost • 'naprèj 'mi:sèl't ravnati tako, da je koristno za prihodnost • b'rat, 'mo:l't 'naprèj voditi branje, molitev ■ gl. hi, hiija

napresti ▶ 'naprè:st nap'rè:den dov. ⟨⟩ *napresti* |s pre-denjem priti do določene količine preje|: nap'rè:la je t'ri: k'lupka p'rèje

naprešati gl. naprešiti

naprešiti ▶ nap'rè:šèt -èn dov. ⟨⟩ [**naprešati*] |s stiskanjem priti do določene količine mošta|: 'e:n 'šò:t 'mo:šta je nap'rè:šo

napreti ▶ 'naprèt -ren dov. ⟨⟩ *na neprimeren način poskusiti, truditi se priti do česa*: 'ka:ī 'dè:te 'napre, 'tò: mè 'mò:reš 'dat

napridigati ▶ nap'rè:dégat -an dov. ⟨⟩ *ekspr. [**napridigati*] |reči, povedati veliko, navadno neprijetnega|: pòš'te:nò mè jèx je nap'rè:dégau*

naprkleten ▶ napr̥k'lè:tèn -tna -ò prid. ⟨⟩ *spomladanski, jari*: napr̥k'lè:tèn 'je:čmen

naprkleti ▶ napr̥k'lè:tè prisl. ⟨⟩ *spomladi* |v pomladanskem času|: napr̥k'lè:tè 'bò:mò ò'ra:lè

naprketje ▶ napr̥k'lè:tje -a s ⟨⟩ *pomlad* |del leta med zimo in poletjem|: 'lè:tòs je 'lipu napr̥k'lè:tje

naproletje ▶ naprò'lè:tje -a s ⟨⟩ *pomlad* |del leta med zimo in poletjem|

naprositi ▶ nap'rò:sèt -p'rò:sèn dov. ⟨⟩ *naprositi* **1.** |s prošnjami doseči, da je kdo pripravljen kaj storiti|: 'ko:sce nap'rò:sèt **2.** |s prošnjami priti do določene količine česa|: nap'rò:sèt k'rù:xa

naproti gl. proti

naprožiti ▶ nap'rò:žèt -èn dov. ⟨⟩ *naprožiti* |s proženjem (debel po strmini) priti do določene količine lesa|: za d'va: 'vòza sò nap'rò:žèlè

naprstnik gl. fingerlet

naprtiti ▶ na'prtèt -èn dov. ⟨⟩ **1.** *naprtiti* |nadeti na hrbet| **2.** *ekspr. [**naprtiti*] |narediti, da je kdo dolžen opraviti kaj|: p're:več 'dè:la sò mè na'prtèlè **3.** *ekspr. [**naprtiti*], pripisati, prisoditi*: tat'vi:nò sò 'n'e:mè na'prtèlè*

napu gl. napol

napuh ▶ na'pü:x -a m ⟨⟩ *napuh, domišljavost, prevzetnost*

napuhniti ▶ na'pü:xent -xnen dov. ⟨⟩ *napihniti* |napolniti z zrakom| ▶ **napuhnjen** na'pü:xn'ent -a -ò **1.** *napihnjen* |napolnjen z zrakom| **2.** *ekspr. [**napuhnjen*], domišljav, prevzet*

napukati ▶ na'pü:kat -'pü:čen dov. ⟨⟩ *napuliti* |s puljenjem priti do določene količine česa|: 'rè:pe na'pü:kat • ò'ta:ve na'pü:kat

napuliti gl. napukati

napumpati ▶ na'pu:mpat -an dov. ⟨⟩ [**napumpati*] **1.** *načrpati vode z ročno črpalko* **2.** *s tlačilko za kolo načrpati zrak v zračnico*

napuniti gl. napolniti

napuntati ▶ na'pü:ntat -an dov. ⟨⟩ *nahujskati* |spodbuditi k dejanjem, slabim, škodljivim za človeka, družbo|: 'moža: sò na'pü:ntalè 'prtè 'že:nè

napuriti se ▶ na'pürèt se -èn se dov. ⟨⟩ *ekspr. kazati jezo, nejevoljo, navadno z vztrajnim molkom*

napuskati ▶ na'puskat -an dov. ⟨⟩ *naplati* |s planjem spraviti v kaj|: z rò'ka:mè na'puskat 'vòdè: va pò-'sò:dò

napustiti ▶ na'pistit -in dov. ⟨⟩ *napustiti* **1.** |narediti kaj bolj ohlapno| **2.** |napeljati vodo iz jarka na travnik, če je sušno leto|

napušč gl. cinc, ostrešek, pristrešek

naračunati ▶ nara'čü:nat -an dov. ⟨⟩ *naračunati* |z računanjem priti do določenega števila, rezultata|: 'nèkaī 'do:stè ste mè nara'čü:na:lè

narahlo ▶ na'ra:hlò prisl. ⟨⟩ *narahlo* **1.** |izraža stanje brez tesne in trdne zveze|: 'kòkòš 'ma na'ra:xlò s've:zane 'nòge **2.** |izraža, da se dejanje dogaja brez sile, trdote|: na'ra:xlò 'gòvo:rt ■ gl. polahko

naramek ▶ na'ra:mak -mka m ⟨⟩ *kar se enkrat nese na rami*: na'ra:mak xjme'tü:ŋke

naramnik ▶ na'ra:mnek -a m ⟨⟩ *ogrinjača* |oblačilo, navadno v obliki večje rute, za ogrinjanje|

narasel ▶ na'ra:sò -sla -ò prid. ⟨⟩ *narasel* |ki je po obsegu večji kot prej|: na'ra:sla 'ku:pa

narasti ▶ nara:st na'ra:sten dov. ⟨⟩ **1.** *narasti* |postati večji po obsegu|: 'testu na'ra:ste **2.** *zrasti* |zaradi naravnega, življenjskega razvoja nastati, pokazati se|: 'la:mè je 'sèga 'do:stè na'ra:slò ■ gl. poskočiti, povečati se, skočiti

naraščati gl. vzhajati

narava ▶ na'ra:va -e i ⟨⟩ *narava* **1.** |skupek človekovih lastnosti, iz katerih izhaja njegovo ravnanje|: 'òn je ta'kò:ve na'ra:va, da se 'val'e rez'jadi **2.** |skupek zlasti telesnih lastnosti, značilnosti človeka|: 'o:na je 'tj'dne na'ra:ve ■ gl. čud, fela

naravbati ▶ na'ra:ubat -an dov. ⟨⟩ *naropati* |z ropanjem priti do česa|: dè'na:rja na'ra:ubat

naraven gl. natural

naravnati ▶ na'ravnat -an dov. ⟨⟩ *naravnati* **1.** |narediti, da pride kaj v pravičen, ustrezen položaj|: 'rò:bac na g'la:ve na'ravnat **2.** |narediti, da kaj pravilno, ustrezno deluje|: 'vü:rò na'ravnat ■ gl. naglihati

naravnost ▶ na'ra:vnòst prisl. ⟨⟩ *naravnost* **1.** |izraža gibanje ali položaj v ravni črti brez odmikanja|: 'na:īprèk na'ra:vnòst, 'po:le pa na 'lè:vò ▪ s'taza g'rè: na'ra:vnòst **2.** |izraža gibanje ali smer po najkrajši poti in brez postankov|: na'ra:vnòst čez 'vjt je 'tè:kò **3.** *neposredno, direktno*: na'ra:vnòst 'damux 'mò:ren 'nest ▪ na'ra:vnòst òd 'ma:še je

p'rišla **4.** |brez prikrivanja, odkrito|: na'ra:vnóst je pò'vè:daù **5.** |izraža odsotnost kakršne koli omejitve|: na'ra:vnóst pò g'la:vè ga je 'vedró

narba ▶ 'na:rba -e ž (⟨) železen zapah: p'ra:scè sò 'na:rbò ò'trgalè ■ narba

narcisa ▶ nar'cisa -e ž (⟨) narcisa |rastlina z dolgimi ozkimi listi in z zvezdastimi dišečimi, navadno belimi ali rumenimi cvetovi| ■ gl. kapučnica

naredba ▶ na'rè:dba -e ž (⟨) **1.** jed |živilo, pripravljeno za uživanje|: 'tò: je 'dòbra na'rè:dba **2.** delo |kar se uresničuje z delanjem|: ta na'rè:dba 'ni: kòn'ča:na **3.** oprema |predmeti, oblačila, namenjeni za opravljanje kake dejavnosti|: na'rè:dba za 'ja:gò

nareden ▶ na'rè:dèn -dna -ò prid. (⟨) **1.** pripraven, priročen: na'rè:dna 'ko:sa, se'kè:ra **2.** gibčen, ne preveč obilen: na'rè:dna 'že:nška

narediti ▶ 'nare:ít nare'di:m dov. (⟨) narediti **1.** |z delom omogočiti nastanek česa|: 'cè:stò sò nare'di:lè ■ 'jü:ženò 'nare:ít **2.** |z določeno aktivnostjo, delanjem doseči nastanek česa|: 'tò:ča je nare'di:la š'kò:dò ■ 'lü:c 'nare:ít luč prižgati ■ 'po:stel'ò 'nare:ít postlati, urediti **3.** |z aktivnostjo doseči uresničitev kakega a) opravila, dela|: 'se 'mò:ren 'sa:m 'nare:ít **b)** dejanja|: 'lagau je, 'tò: je več 'večkrat na'rè:dò **4.** dokončati, končati: 'cè:ù 'tè:dèn 'ni: na'rè:dò x'la:č **5.** |povzročiti komu kaj neprijetnega|: 'ka:í sò tè nare'di:lè • 'lipiga se 'bò:š na'rè:dò, 'akò g're:š c'ja osramotil se boš • s've:tè 'ma'ti:ja 'le:t rez'bi:ja, 'akò ga 'ni:, ga na're'di: okoli 24. februarja se vreme navadno spremeni ▶ narediti se 'nare:ít se narediti se **1.** nastati, pojaviti se: 'nò:č se je nare'di:la znočilo se je **2.** |pokazati določeno stanje ali lastnost, ki v resnici ne obstaja|: na'rè:dò

se je ne'vè:dnèga • 'tama se mè je nare'di:la pred 'učmi zaradi slabosti, bolezní se mi je zazdelo, da vidim pred očmi črne lise, ploskve ■ gl. izterati, napraviti, odrajtati, postoriti, stvariti

naredko ▶ na'rè:tkò prisl. (⟨) naredko |izraža razvrščenost v velikih medsebojnih presledkih|: x'í'metü:n smò na'rè:tkò sa'di:lè

narednik ▶ 'nare'dnik -a m (⟨) narednik |podoficirski čin, za stopnjo višji od podnarednika, ali nosilec tega čina v stari Jugoslaviji|

narejati ▶ na'rè:jat -an nedov. (⟨) [*narejati], delati, napravljati: 'd'rgva na'rè:jat

narejti gl. narediti

narezati ▶ na'rè:zat -'rè:žen dov. (⟨) narezati **1.** |z rezanjem narediti kose, dele|: x'lè:bac na'rè:zat ■ na'rè:zat 'kòmpè:r **2.** |z rezanjem priti do določene količine česa|: na'rè:zat 'mesa:, 'ja:bòk ■ gl. način-kljati, nakrlajšati

narezljati ▶ na'rèzl'at -an dov. (⟨) narezljati **1.** |narediti majhne, goste zarez| **2.** |z rezanjem narediti majhne koščke česa|

narezovati gl. nareževati

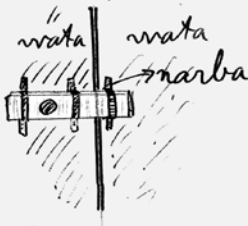
nareževati ▶ nare'žè:vat -'žü:jen nedov. (⟨) narezovati |z rezanjem delati kose, dele|: 'kòmpè:r za 'sè:me nare'žè:vat

naribati ▶ na'ri:bat -bl'en dov. (⟨) **1.** naribati |z ribanjem narediti majhne kose, dele|: 'ro:tkòf na'ri:bat **2.** naribati |z ribanjem priti do določene količine česa|: x're:na na'ri:bat ■ 'ze:l'a smò na'ri:balè 'pu:nò 'ka:cò **3.** [*naribati], nadrgniti, zdrgniti: s s'nè:gón na'ri:bat

nariniti gl. napehati

nariniti se ▶ na'ri:nt se -nen se dov. (⟨) nasesti |med

narba -e -
Del kljukke ali
zapaha pri svatih;
Semin.: nàrbica -e -

kljukka ali zapah
se upre ob nàrbico.

Kostel ob Kolpi

Sam.
S. sp.

plutjem priti na oviro, ki onemogoča nadaljnje premikanje]: 'č'u:n se je na'ri:nò

narisati ▶ na'ri:sat -'ri:šen dov. ⟨⟩ *narisati* |s črtami upodobiti|: na'ri:sau je 'xi:šò

nariti ▶ 'nari:t na'ri:jen dov. ⟨⟩ *nariti* |z ritjem narediti|: 'kʁt je 'nariu 'zeml'ò naredil krtine

narkotizirati gl. omamiti

narobe gl. naopak

naročaj ▶ na'rò:čaj -čaja m ⟨⟩ *naročaj, naročje* **1.** |količina, ki gre med upognjeni roki in prednji del telesa|: na'rò:čaj s'te:l'e **2.** |prostor med eno ali obema upognjenima rokama in prednjim delom telesa|: je'ma:la je 'dè:te v na'rò:čaj

naročanje ▶ na'rò:čan'e -a s ⟨⟩ *naročanje* |glagolnik od naročati|

naročati ▶ na'rò:čat -an nedov. ⟨⟩ *naročati* |izraziti želje, zahteve, da kdo oskrbi, dostavi določeno blago ali opravi določeno storitev|: na'rò:čaju je ò'ma:rò ▪ na'rò:čala je š'tof ▶ **naročati se** na'rò:čat se *naročati se* |postajati (stalni) odjemalec, kupec|: na'rò:čat se na 'mè'xo:rjeve 'bù:kvèce

naročiti ▶ na'rò:čēt -ròči:n dov. ⟨⟩ *naročiti* **1.** |izraziti željo, zahtevo, da kdo oskrbi, dostavi določeno blago ali opravi določeno storitev|: narò'či:lè smò 'mè'xo:rjef kò'lè:ndèr ▪ narò'či:la je 'dùpl'a:k 'vi:na **2.** |izraziti željo, zahtevo, da kdo kaj uredi, opravi|: na'rò:čo je, na:ž pò'me:ten 'xi:šò

naročje ▶ na'rò:čje -a s ⟨⟩ *naročje* |prostor med eno ali obema upognjenima rokama in prednjim delom telesa|: 'dè:te 'drž'i: v na'rò:čjè **■** gl. naročaj

narod ▶ 'na:ròt -ròda m ⟨⟩ **1.** *narod* |skupnost ljudi, ki so zgodovinsko, jezikovno, kulturno, gospodarsko povezani in imajo skupno zavesl|: slò've:nskè 'na:ròt **2.** [*narod], *ljudje, ljudstvo*: na pròs'la:vò je p'rišlò 'do:stè 'na:ròda

naroden ▶ 'na:ròdèn -dna -ò prid. ⟨⟩ *naroden, ljudski*: 'na:ròdna pò'pè:fka ▪ 'na:ròdna 'no:ša obleka iz krajev nekdanje ljudske noše **■** gl. ljudski prid.

narok ▶ na'rò:k prisl. ⟨⟩ • 'ta: 'ni:va 'nan je 'jaku òd na'rò:k precej oddaljena, na neprimernem mestu **■** prim. naruk

narokvica ▶ na'rò:kvèca -e ž ⟨⟩ *grelec* |okoli 10 centimetrov širok pleten volnen tulec, ki varuje zapestje pred mrazom|: na'rò:kvèce sè je sp'lè:la

naropati gl. naravbati

naruk ▶ na'ru:k prisl. ⟨⟩ • š'kò:la je òd na'ru:k precej oddaljena ▪ 'ta: kòše'ni:ca je s't'rašnu òd na'ru:k zelo daleč, na precej neprimernem mestu **■** prim. narok

narušiti ▶ na'rü:šēt -èn dov. ⟨⟩ *nasuti, natresti*: 'ža:kèl' š'e'ni:ce je na'rü:šela ▪ na'rü:šēt 'ja:bòk, 'ka:man'a ▪ kòm'pè:rja mè je na'rü:šò *dal*

narušiti ▶ na'rü:žēt -èn dov. ⟨⟩ *naluščiti* |z luščenjem priti do določene količine česa|: na'rü:žēt xʁme'tü:na, fa'žo:na, g'ra:xa

nasad ▶ 'na:sat na'sa:da m ⟨⟩ **1.** *nasad* |snopi, položeni v krogu, ki se istočasno mlatio|: 'na:sat 'nare:it **2.** *držaj* |del orodja, priprave, namenjen za držanje z rokami|: 'na:sat za k'la:dèvò, za lò'pa:tò, za sè'kè:rò **3.** *peresnik* |priprava v obliki paličice z odprtno na enem koncu za pero|: 'nò:f 'na:sat je 'kù:pò

nasaditi ▶ na'sa:it -'sadi:n dov. ⟨⟩ **1.** *nasaditi* |spraviti, pritrditi orodje na ročaj|: 'kòso: na'sa:it **2.** *nasaditi* |namestiti vrata, okno na tečaje, kolo na os|: 'kulu: na'sa:it **3.** *nasaditi* |postaviti sadike v zemljo, kjer bodo rastle|: na'sa:it x'rü:škèce, 'kòmpè:r, p'rè:sat **4.** ekspr. [*nasaditi], *nabosti, natakiniti*: k'ra:va ga je nasadi:la na rò'gò:ve **5.** *nasaditi* |dati valiti|: 'kòkò:š smò nasadi:lè

nasajevati ▶ nasa'je:vāt -'jü:jen nedov. ⟨⟩ *nasajati* **1.** |spravljati, pritrjevati orodje na ročaj|: nasa'jè:vāt lò'pa:tò, 'vi:l'e **2.** |nameščati vrata, okno na tečaje, kolo na os|

nasajti gl. nasaditi

nasankati gl. nadrljati

nasasati se gl. nasesati se

naseči ▶ 'nasè:č na'sè:čen dov. ⟨⟩ *nasekati* **1.** |s sekanjem priti do določene količine česa|: xʁme'tü:njke 'nasè:č **2.** |s sekanjem narediti zarezo, zarezel|: 'dèca sò 'bù:če na'sè:kla

nasedeti se ▶ na'sèdèt se -in se dov. ⟨⟩ *nasedeti se* |zadovoljiti svojo potrebo, željo po sedenju|

nasejati ▶ 'na:sjāt na'sè:jen dov. ⟨⟩ *nasejati* |dati seme v zemljo, kjer bo vzklilo|: nas'ja:lè sò 'o:fsa posejali so dosti ovsā

nasekati gl. nacepati, načinkljati, načokati, nakrljati, naseči

nasekljati ▶ na'sèkl'at -an dov. ⟨⟩ *nasekljati* |s sekljanjem narediti majhne, drobne dele|: 'ši:bjā na'sèkl'at **■** gl. načokati

naselbina ▶ na'sè:lbèna -e ž ⟨⟩ *kolonija* **1.** |v etnično tujem okolju živeča skupina pripadnikov kake narodnosti, države|: na'sè:lbèna ci'ga:nóf **2.** |organizirano krajše skupno bivanje in delo|: na'sè:lbèna mlā'di:ne na pò'či:tèncax

naseliti se ▶ na'se:l't se -'sel'i:n se dov. ⟨⟩ *naseliti se* |priti kam prebivat, živeti| **■** gl. namestiti

naselje gl. kraj

nasesati se ▶ na'sasat se -'sa:šen se dov. ⟨⟩ *nasesati se* |s sesanjem se nasititi|: 'te:le se je nasa'sa:lò

nasesti gl. nariniti se

nasilen gl. silen, živinski

nasilnež gl. harambaša

nasilno gl. siloma

nasipati ▶ na'si:pat -pl'en dov. ⟨⟩ *nasipati* **1.** |spravlja-ti kam kaj sipkega, drobnega|: gò'tò:vèno, 'fažo:n, g'rax v 'lo:nc na'si:pat **2.** |delati kaj prekrito s čim sipkim, drobnim|: 'pè:sak na 'cè:stò na'si:pat **3.** |z nasipanjem delati kaj višje|: 'zeml'ò na'si:pat

nasititi ▶ na'si:tèt -èn dov. ⟨⟩ *nasititi* |zadovoljiti svojo željo, potrebo po hrani, jedi|: dŕ'ž'i:nò na'si:tèt

nasjati gl. nasejati

naskakati se ▶ nas'ka:kak se -s'ka:čen se dov. ⟨⟩ *naskakati se* |s skakanjem zadovoljiti svojo potrebo, željo po gibanju|: 'dèca sò se nas'ka:kala ■ gl. nadržati se

naskrivaj gl. naskrivoč, skrivoč, skrivoma

naskubsti ▶ nas'kù:pst -s'kù:bèn dov. ⟨⟩ *naskubsti* |s skubanjem priti do določene količine česa|: 'e:nò 'ca:n'ò 'pè:rja je nas'kù:bla

naslanjati ▶ nas'la:n'at -an nedov. ⟨⟩ *naslanjati* |dajati, postavljati kaj v poševen, nagnjen položaj, da se z dotikajočim se delom nekaj teže prenaša na kaj|: 'ko:uce na 'zit nas'la:n'at ▶ **naslanjati se** nas'la:n'at se **1.** *naslanjati se* |biti v poševnem, nagnjenem položaju, da se z dotikajočim se delom nekaj teže prenaša na kaj|: na 'pe:č se nas'la:n'a **2.** *eksp. biti komu v nadlego*

naslati gl. nastlati

naslikati gl. namalati

nasloniti ▶ nas'lo:nt -nèn dov. ⟨⟩ *nasloniti* |dati, postaviti kaj na poševen, nagnjen položaj, da se z dotikajočim se delom nekaj teže prenese na kaj|: g'ra:bl'e, 'kòsò na p'lò:t nas'lo:nt

naslov gl. atres

nasmeljati se ▶ nas'mè:l'at se -an se dov. ⟨⟩ *nasmeljati se* |nekoliko se nasmehnit|: 'kòkò: 'lipu: se je nas'mè:l'a:la!

nasmehnit se ▶ nas'mè:xènt se -xnen se dov. ⟨⟩ *nasmehnit se* |z izrazom obraza pokazati veselje, radost|

nasmejati se ▶ 'nas'mè:jat se nas'mè:jen se dov. ⟨⟩ *nasmejati se* |zadovoljiti svojo potrebo, željo po smejanju|: *eksp. dò 'sus smò se nas'mè'ja:lè*

nasmetiti ▶ nas'me:tèt -s'meti:n dov. ⟨⟩ *nasmetiti* |narediti kaj smetno|: 'vè:žò je nas'me:tò ● 'uku: se më je nas'me'ti:lò v oko mu je padla smet

nasmrčati ▶ nas'm'čat -an dov. ⟨⟩ *nasmrčati* |s smukanjem, trganjem priti do določene količine česa|: 'dè:tel'e nas'm'čat

nasmrčati se gl. nahrkati

nasmrkati se ▶ nas'm'čak se -an se dov. ⟨⟩ *eksp. do sitega se najesti*

nasmuqlati se ▶ nas'muqlat se -an se dov. ⟨⟩ *eksp. preveč se najesti*

nasmrkati ▶ nas'm'čak -s'mü:čen dov. ⟨⟩ *nasmrkati* |s smukanjem, trganjem priti do določene količine česa|: 'li:stje nas'mü:kat ■ gl. nasmrčati

nasnovati ▶ nas'no:vət -s'nü:jen dov. ⟨⟩ **1.** *naviti, namotati*: p're:jò nas'no:vət na vŕ'te:nò **2.** *nasnovati* |naskrivaj pripraviti (kaj slabega)|

nasnovati se ▶ nas'no:vət se -s'nü:jen se dov. ⟨⟩ *eksp. hitro, hlastno se najesti*

nasoliti ▶ na'so:l't -sòl'i:n dov. ⟨⟩ *nasoliti* |posuti, natreči s soljo, navadno zaradi konzerviranja|: 'š'pex na'so:l't

naspati se ▶ 'na:spat se 'naspi:n se dov. ⟨⟩ *naspati se* |zadovoljiti svojo potrebo, željo po spanju|: 'dè:te se je nas'pa:lò ■ gl. nahrkati

naspol ▶ 'naspoù in nas'pò:lè prisl. ⟨⟩ *na spolovino*: k'ra:vò 'naspoù 'zè:t vzeti tujo kravo na rejo čez zimo in za to dobiti mleko, spomladi pa jo vrniti lastniku

naspoli gl. naspol

nasproten ▶ nasp'rò:tèn -tna -ò prid. ⟨⟩ *nasproten* |ki je, nastopa proti delu, mnenju, naziranju drugega|: 'o:ne sò 'nan 'vavèk nasp'rò:tne

nasproti ▶ nasp'rò:tè prisl. ⟨⟩ *nasproti* |izraža usmerjenost h komu ali čemu pri gibanju, navadno s sovražnim namenom|: 'bù:rja nasp'rò:tè 'pi:xa ■ gl. proti

nasproti ▶ nasp'rò:tè predl. ⟨⟩ *nasproti* |za izražanje usmerjenosti pri gibanju h komu ali čemu|: 'š'è:la je nasp'rò:tè 'o:kna

nasprotnica ▶ nasp'rò:tèncə -e ž ⟨⟩ *nasprotnica* |ženska, ki komu nasprotuje|

nasprotnik ▶ nasp'rò:tnèk -a m ⟨⟩ *nasprotnik* |kdor komu nasprotuje|: 'tò: je 'mò:i s'tar nasp'rò:tnèk

nasprotovati ▶ nasp'rò:vat -'tù:jen nedov. ⟨⟩ *nasprotovati* |biti, nastopati proti delu, mnenju, naziranju drugega|: si'nò:vè nasp'rò:tù:jejò o'č'è:tè ■ gl. protiviti se

nasprotstvo ▶ nasp'rò:tst'vò -a s ⟨⟩ *nasprotstvo, nasprotje*: 'maj 'na:mè je 'bèlò nasp'rò:tst'vò

nasrati ▶ 'nasrət na's'è:rjen dov. ⟨⟩ [**nasrati*] |izločiti določeno količino neprebavljenih delcev hrane|

nasrebat se ▶ nas'rè:bat se -bl'en se dov. ⟨⟩ *nasrebat se* |s srebanjem zadovoljiti svojo potrebo, željo po (tekoči) hrani, pijači|: 'žù:pe se je nas'rè:bala

nasrkati se ▶ na's'rkak se -'sŕ:čen se dov. ⟨⟩ *nasrkati se* |v majhnih požirkih napiti se|: 'č'a:ja se je na's'rkak

nastajati ▶ nas'ta:jat -an nedov. ⟨⟩ *nav. 3. os. nastajati* |izraža začenjanje, začetek obstajanja, bivanja|: na 'ku:pè nas'ta:ja 'l'è:t

nastaniti se ▶ nas'ta:nèt se -èn se dov. ⟨⟩ *nastaniti se* |dobiti bivališče, stanovanje|: nas'ta:nèlè sò se va d'rü:gen 'se:lè ■ gl. namestiti

nastati ▶ 'na:stat nas'ta:nen dov. ⟨⟩ nav. 3. os. *nastati* |izraža začetek obstajanja, bivanja|: 'o:gèn je 'na:staʉ ▪ va ošta'ri:jè je nas'ta:la ra'buka ■ gl. narediti, ratati

nastati se ▶ 'nastat se nas'tòjin se dov. ⟨⟩ ekspr. *nastati se* |v stanju, postajanju doseči veliko mero|: f 'čę:rkvè sòn se nas'ta:la

nastaviti ▶ nas'ta:vèt -èn dov. ⟨⟩ *nastaviti* **1.** |dati, postaviti kaj v položaj **a**| za prestrežanje, zadrževanje česa|: 'fù:rtof nas'ta:vèt ▪ 'kòbòʉ pòt 'pi:pò nas'ta:vèt **b** |za lovljenje (živali)|: 'pa:sst nas'ta:vèt **c** |ki koga ovira pri gibanju, gledanju|: 'kištò nas'ta:vèt • 'mik'la:užè nas'ta:vèt pripraviti, postaviti posodo za Miklavževo darilo • 'šo:t nas'ta:vèt namestiti pipo na poln sod • p'rę:šò nas'ta:vèt sestaviti, pripraviti prešo za prešanje

nastavljati ▶ nas'ta:vl'at -an nedov. ⟨⟩ *nastavljati* **1.** |dajati, postavljati kaj v položaj **a**| za prestrežanje, zadrževanje česa|: nas'ta:vl'at 'kòša:r **b** |za lovljenje (živali)|: 'pasti, št'rike nas'ta:vl'at **c** |ki koga ovira pri gibanju, gledanju|: g'ra:bl'e nas'ta:vl'at ▶ **nastavljati se** nas'ta:vl'at se za žensko navadno z vedenjem, oblačenjem skušati zapejljevati moške

nastil ▶ 'na:stiu nas'ti:la m ⟨⟩ *stelja* |kar se uporablja za pripravljanje ležišča domačim živalim|: nare'di:lè smò 'do:stè nas'ti:la

nastiljati ▶ nas'til'at -an nedov. ⟨⟩ *nastiljati* |s polaganjem, trosenjem stelje pripravljati ležišče domačim živalim|: k'ra:van nas'til'at

nastlati ▶ 'na:slat nas'te:l'en dov. ⟨⟩ *nastlati* |s polaganjem, trosenjem stelje pripraviti ležišče domačim živalim|: p'ra:scen 'na:slat

nastojiti ▶ 'na:stòjèt -èn dov. ⟨⟩ *oskrbeti s hrano in obleko*: 'dò: 'vas 'bò: 'na:stòjò? • 'sèga 'ni: 'mòč 'na:stòjèt obvladati, uspešno opraviti

nastopek ▶ 'na:stopak - m ⟨⟩ ekspr. *grdoba, zlomek, šment*: 'ti: 'na:stòpak 'ti:!

nastopiti ▶ nas'tò:pèt -èn dov. ⟨⟩ *nastopiti* |začeti delati, hoditi v službo|: s'lü:žbò nas'tò:pèt

nastreči ▶ 'nastreč nas'trè:žen dov. ⟨⟩ *nastreči* |s prestrežanjem priti do česa|: 'vòde: 'nastreč

nastreljati ▶ nas'tre:l'at -an dov. ⟨⟩ *nastreljati* |s streljanjem priti do določene količine česa, navadno divjadi|: 'za:įcef nas'tre:l'at ■ gl. natofati

nastrešek ▶ nas'trè:šèk -ška m ⟨⟩ *nastrešek* |streha nad kakim delom stavbe ali pred njim, navadno manjša|: nas'trè:šèk p'j kò'la:rèncè

nastrgati ▶ nas't'rgat -an dov. ⟨⟩ *nastrgati* **1.** |s strganjem priti do določene količine česa|: 'ja:bòk nas't'rgat **2.** ekspr. |nakositi malo krme na slabem travniku| ■ gl. naglodati

nastriči ▶ 'nastri:č nast'ri:žen dov. ⟨⟩ *nastriči* |s stri-

ženjem priti do določene količine česa|: 'vu:ne 'nastri:č

nasukati ▶ na'sü:kat -'sü:čen dov. ⟨⟩ *nasukati* |s sukanjem priti do določene količine česa|: p'rę:jò na'sü:kat

nasušiti ▶ na'sü:ši:t -i:n dov. *nasušiti* |s sušenjem priti do določene količine česa|: 'rižnòf na'sü:ši:t

nasuti gl. nagrniti, narušiti, zasipati

naš ▶ 'naš 'na:ša -e zaim. ⟨⟩ *naš* **1.** |izraža svojino skupine oseb, med katere šteje govoreči tudi sebel|: 'na:še 'se:lò **2.** |izraža splošno pripadnost tej skupini|: 'na:še 've:se:l'e **3.** |izraža sorodstveno, družbeno razmerje do te skupine|: 'na:ša 'ma:ma **4.** |izraža (stalno) povezanost s to skupino|: 'naš a'utò'bu:s p'r'xa:ja ▶ **naš** 'naš 'na:ša -e sam. *naš*: pòzd'ra:vè 'na:še *moje sorodnike, svoje* ▪ 'o:nè 'pa:sejò pò 'na:šèn pò našem svetu

naščipati ▶ naš'či:pat -pl'en dov. ⟨⟩ ekspr. *s težavo pridelati, nabrati*: 'nèkaj s'nòpakòf smò naš'či:palè

naščuvati gl. nadražiti

našemiti ▶ naš'ę:mèt -èn dov. ⟨⟩ **1.** *našemiti* |obleči v (pustno) šemo|: naš'ę:mela se je **2.** slabš. [**našemiti*] |neprimerno, smešno obleči|

našetati se ▶ naš'ę:tat se -an se dov. ⟨⟩ **1.** *s sprehanjem zadovoljiti svojo potrebo, željo po razgibanju, oddihu, navadno na prostem* **2.** *zadovoljiti svojo potrebo, željo po hoji brez cilja, namena*: na 'sajmé ste se naš'ę:talè

našišiti gl. nasušiti

naškoditi ▶ naš'kò:dèt -èn dov. ⟨⟩ *naškoditi* |narediti manjšo škodo|

naškrobati ▶ našk'rò:bat -an dov. ⟨⟩ *pri igriz gumbi s škrobanjem priti do velikega števila gumbov*

naškropiti ▶ našk'ro:pèt -šk'ròpi:n dov. ⟨⟩ *nekoliko zmociti, navlažiti*: 'daš 'nas je našk'rò:pò

našlingati ▶ naš'li:ngat -an dov. ⟨⟩ *obrobiti z vezeniimi čipkami, navadno žensko perilo*: rò'ka:fce, 'no:tran'ò 'ki:kl'ò naš'li:ngat

našopati ▶ naš'ò:pat -an dov. ⟨⟩ **1.** [**našopati*] |zelo nahraniti, nakrmiti|: 'gò:skò naš'ò:pat **2.** ekspr. *našopati* |dati komu udarce|: 'dè:klò je naš'ò:pala **3.** *z močnim sneženjem nabrati se v določeni količini*: s'nèga je naš'ò:palò ▶ **našopati se** naš'ò:pat se zelo se najesti

našoškati ▶ naš'ò:škat -an dov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *močno našopati*: pas'tè:rja je naš'ò:škaʉ **2.** *močno zmociti*: p'lo:xa 'nas je naš'ò:škala

našparati ▶ naš'pa:rat -an dov. ⟨⟩ *prihraniti, privarčevati*: 'ta:užènte je naš'pa:rara

našpilati ▶ naš'pil'at -an dov. ⟨⟩ ekspr. *narediti kaj neprimernega, nedovoljenega*: bedas'to:čò je naš'pil'au

našpotati se ▶ naš'pō:tat se -an se dov. ⟨⟩ *posmehovati se, rogati se*: b'ra:tè se naš'pō:tat

našteti ▶ 'na:štèt našt'è:jèn dov. ⟨⟩ *našteti 1.* |s štetjem ugotoviti določeno število česa|: našt'è:la je 'sómó 'o:són 'ra:c **2.** |dati, izročiti (s štetjem) določeno vsoto denarja|: 'val'e më je 'na:štèu 'dèna:r

naštevati ▶ našt'è:vat -an nedov. ⟨⟩ *naštevati* |v govoru, pisavi združevati v zaključeno zaporedje več istovrstnih členov|: našt'è:vala je s'vajè k'ri:že i te'ža:ve

naštokati ▶ našt'ō:kat -an dov. ⟨⟩ **1.** s štokovnikom naltlačiti moko v vrečo **2.** ekspr. kar koli dobro napolniti, natlačiti: 'pu:štér našt'ō:kat

naštrkati ▶ našt'ṛkat -an dov. ⟨⟩ ekspr. z redkimi in kratkimi brizgi priti do malo mleka: 'tō: sòn 'kumaj našt'ṛkala

naštrkavati ▶ našt'ṛka:vat -'kū:jèn nedov. ⟨⟩ *nabdati kapeljne na vilice*: na 'pa:šè sò 'man'ake našt'ṛka:valè i 'pe:klè

našvikati ▶ našt'vikat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *natepsti s šibo ali bičem*: pōs'te:nò ga je našt'vikala

našvrkati ▶ našt'vṛkat -an dov. ⟨⟩ **1.** ekspr. [**našvrkatij*] |*natepsti s tankim, prožnim predmetom*|: 'vo:la je našt'vṛkau **2.** ekspr. *nakositi manjšo količino trave*: 'e:nò m'rè:žècò 'dè:tel'e je našt'vṛkau **3.** ekspr. *malo namočiti, zmočiti*: 'daš jèx je našt'vṛkau

natakar gl. kelnar

natakarica gl. kelnarica

natakati ▶ na'ta:kat -'ta:čèn nedov. ⟨⟩ *natakati* |polniti s tekočino, zlasti s pijačol|: sò'dò:ve na'ta:kat

natakiniti ▶ na'takènt -'ta:knèn dov. ⟨⟩ *natakiniti 1.* |spraviti kaj na razmeroma oster, koničast predmet|: 'sinu: na 'vi:'lè na'takènt **2.** |narediti, da pride kaj na določeno mesto|: ròka'vi:ce na'takènt ▪ š'te:sèl' na'takènt **3.** |obuti obuvalo, ki ga ni treba zapenjati, zavezovati|: o'pa:n'ke na'takènt ▪ 'çō:kl'e na'takènt ▶ **nataknjen** na'ta:kn'en -a -ò *nataknjen*: v'ra:ta sò na'ta:kn'èna na š'te:kl'èx ■ napikniti, nasaditi

natančen ▶ na'ta:nčèn -čna -ò prid. ⟨⟩ **1.** *dovzeten za bolezen*: st'rašnò sòn na'ta:nčna na 'grlò, 'val'e se prex'ladi:n **2.** *zelo zahteven, izbiren v jedi in pijači*

natančno gl. popolnoma

natanko ▶ na'ta:nkò prisl. ⟨⟩ *natanko 1.* |poudarja, da se trditev kar najbolj sklada z resničnostjo|: na'ta:nkò 'takò je 're:kla **2.** ekspr. |izraža, da je upoštevano, zajeto vse, tudi podrobnosti|: na'ta:nkò më je rez'lò:žò

nateči se ▶ 'na:teč se na'te:čèn se dov. ⟨⟩ *nateči se* |priti kam, pojaviti se kje v določeni količini|: 'vòdè: se je na'te:klò ▪ 'do:stè kap'ni:ce se je na'te:klò ■ gl. nacediti

natega gl. feber

nategniti ▶ na'te:gènt -gnèn dov. ⟨⟩ *nategniti 1.* |z vlečenjem povzročiti a) da doseže kaj večjo, največjo dolžino|: kò'no:pac na'te:gnt **b)** |da postane kaj bolj ravno, gladko, brez gub|: p'la:tnò na'te:gnt **2.** ekspr. *podaljšati* |povzročiti, da traja kaj dalj časa|: 'ma:šò na'te:gnt • 'ža:kèl' na'te:gnt *varčevati pri porabi moke* • se'kè:rò na'te:gnt *privariti jekleno oblogo na železno podlago* ■ prim. naditi, obnaditi

nategovati gl. nateževati

natehtati gl. navigati

natenati ▶ na'tentat -an dov. ⟨⟩ *pregovoriti, pridobiti za kaj slabega*

natepežkati ▶ nate'pè:škāt -an dov. ⟨⟩ **1.** *na tepežni dan 28. decembra s šibo rahlo natepsti odrasle z namenom dobiti kak dar* **2.** ekspr. *natepsti koga s čim slpoh*

natepsti ▶ 'na:tepst na'te:pen dov. ⟨⟩ *natepsti* |dati komu udarce|: b'ra:ta je na'te:pò ■ gl. nabiksati, nabrisati, nabubati, nabunkati, nafloskati, nahrebati, nahreskati, nahrkati, naklefati, naklepati, naklestiti, naklofati, nakresati, nalopati, namahati, namlatiti, naploskati, našopati, našoškati, natofati, natreskati, natolči, našajfati, potrepati, premahati, premlatiti

naterati se ▶ na'terat -an dov. ⟨⟩ *za govedo obrejiti se* |postati brej| ■ prim. nagnati se

natesati ▶ na'te:sat -'tè:šèn dov. ⟨⟩ *natesati* |s tesanjem ali sekanjem priti do določene količine česa, nava-dno trsk|: 'lū:čè na'te:sat

nateževati ▶ nate'žè:vat -'žū:jèn nedov. ⟨⟩ *nategovati, napenjati*: m'rè:žò za 'li:stje nate'žè:vat

natikač ▶ nati'ka:č -a m ⟨⟩ *natikač* |obuvalo brez zadnjega zgornjega dela|: nati'ka:č se je z'gū:bò ■ gl. flelec

natikati ▶ na'ti:kat -'ti:čèn nedov. ⟨⟩ *natikati 1.* |spravljati kaj na razmeroma oster, koničast predmet|: 'ja:bòka na'ti:kat **2.** |obuvati obuvalo, ki ga ni treba zapenjati, zavezovati|: 'çō:kl'e na'ti:kat ▪ o'pa:n'ak na'ti:kat

natiskevati ▶ natis'ke:vat -'kū:jèn nedov. ⟨⟩ *proncati, siliti iz česa*: 'vo:da natis'kū:je iz 'zèml'è:

natisniti se ▶ na'ti:sènt se -snen se in na'ti:sènt sè -snen sè dov. ⟨⟩ *s pritiskom si povzročiti bolečino*: na 'nògò: se na'ti:sènt ▪ 'nògò: sè na'ti:sènt *dobiti otiščanec*

natisniti si gl. natisniti se

natiški: natiški fižol gl. koljak

natkati ▶ 'natkat -'tken dov. ⟨⟩ *natkati* |s tkanjem priti do določene količine česa|: 'pè:t 'metròf p'la:tna je nat'ka:la

natlačiti ▶ nak'la:čèt -èn dov. ⟨⟩ **1.** *natlačiti* |s tlače-

- njem *spraviti kam*]: 'li:stja nak'la:čēt va m'rē:žō ▪ 'fa:jfō nak'la:čēt **2.** *natlačiti* [(zelo) *napolniti*]: 'pu:ne 'že:pe 'ja:bōk sē je nak'la:čō **3.** ekspr. [**natlačiti*] |*povzročiti, da je množica bitij stisnjena na kakem prostoru*]: p'ra:sce sō nak'la:čēlē va va'gō:ne ▪ va aūt'ō'bus sō se nak'la:čēlē ► **natlačiti se** nak'la:čēt se ekspr. *pretirano se najesti* ■ gl. napahnuti, naštokati, natrškati
- natočiti** ► na'to:čēt -'to:čēn dov. ⟨⟩ *natočiti* **1.** |*spraviti kam kaj tekočega, zlasti pijačo*]: m'lē:ka va gō'li:cō na'to:čēt **2.** |*napolniti s tekočino*]: 'kōboū na'to:čēt
- natofati** ► na'to:fat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *natepsti* ► **natofati se** na'to:fat se ekspr. *nastreljati se* |*zadovoljiti svojo potrebo, željo po streljanju*]: 'danas sō se 'ja:grē na'to:falē
- natolči** ► natuč' na'tu:čēn dov. ⟨⟩ **1.** *natolči* |*s tolčenjem, udarjanjem priti do določene količine česa*]: 'šū:dra 'natuč ▪ va že'lō:dac (vězanske) je na'tu:kla š'třdeset 'je:jc **2.** ekspr. [**natolči*], *natepsti, pretepesti* ■ gl. *natolči*
- natural** gl. *natural*
- natrebiti** ► nat'rē:bēt -ēn dov. ⟨⟩ *natrebiti* |*s trebljenjem priti do določene količine česa*]: sō'la:te nat'rē:bēt
- natrefiti** ► nat'refēt -ēn dov. ⟨⟩ *naleteti* |*nehote, navadno nepričakovano srečati, najti koga*]: na 'ja:zbaca je nat'refō
- natres** ► 'na:tres -a m ⟨⟩ *netresk* |*rastlina z mesnatimi listi in navadno rožnato rdečimi ali rumenkasto belimi cvetli*]: 'na:tres 'ra:ste na st'rē:xē
- natreskati** ► nat're:skat -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**natreskati*], *natepsti, pretepesti*: 'ko:n'a z 'vē:jō nat're:skat
- natresti** ► nat'rēst nat're:sēn dov. ⟨⟩ *natresti* |*s tresenjem, navadno (sadnega) drevja, priti do določene količine česa*]: s'li:f nat'rēst ■ gl. *narušiti*
- natreti** ► nat'rēt -tren dov. ⟨⟩ *natreti* |*s trenjem priti do določene količine česa*]: nat'rēt 'sadjā za p're:šēt
- natrgati** ► na'třgat -an dov. ⟨⟩ *natrgati* **1.** |*s trganjem priti do določene količine česa*]: 'rō:š, 'lē:šněkōf na'třgat **2.** |*nekoliko raztrgati*]: na'třgau sē je 'rōka:f ▪ vřš'či:ca se je na'třgala
- natrobiti** ► nat'rō:bēt -ēn dov. ⟨⟩ ekspr. [**natrobiti*] |*reči, povedati veliko neresničnega, izmišljenega*]: 'dō: tē je 'tō: nat'rō:bō?
- natrombati se** ► nat'rō:mbat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *napiti se alkoholne pijače*
- natropati** ► nat'rō:pat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *nametati, naložiti na voz*: 'dō:stē g'nōja ste nat'rō'palē na 'ku:la
- natrositi** ► nat'rō:sēt -ēn dov. ⟨⟩ *natrositi* |*narediti, da pride gnoj na kako površino, na več mest*]: 'ni:vō nat'rō:sēt • 'uku: sē je nat'rō:sēla smet ji je padla v oko
- natrškati** ► na'třskat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *napolniti, natlačiti*: 'že:pe na'třskat z ō'rē:xē ► **natrškati se** na'třskat se ekspr. *čezmerno se najesti*: ž'ga:ncef sōn se na'třškau
- natruc** ► nat'rū:c prisl. ⟨⟩ *nalašč, nakljub, navkljub*: 'ma:terē nat'rū:c se je ō'že:nō ☒ *Danes se naglašuje tudi* 'natrū:c (ur.).
- natruditi se** ► nat'rū:dēt se -en se dov. ⟨⟩ *zelo se utruditi, izčrpati pri kakem napornem delu*: př maši'na:n'ē sōn se nat'rū:dō
- natuč** gl. *natolči*
- natural** ► natō'ra:l -- -- prid. ⟨⟩ star. *naraven* **1.** |*neponarejen, brez umetnih dodatkov*]: natō'ra:l 'vi:nō **2.** |*tak, kot je sam po sebi, ne da bi ga človek spremeni*]: natō'ra:l 'fa:ra ► **natural** natō'ra:l prisl. *naravno, urejeno*: př 'xi:šē če 'ēmēt 'se natō'ra:l
- naučiti** ► na'vičit -i:n dov. ⟨⟩ *naučiti* **1.** |*s posredovanjem znanja povzročiti sposobnost za opravljanje določenega dela, dejavnosti*]: na'vū:čō ga je k'le:pat ('kōsō) **2.** |*s spodbujanjem, opozarjanjem povzročiti, da kdo pridobi določeno pozitivno lastnost*]: navē'či:lē sō ga ma'nē:re ► **naučiti se** na'vičit se *naučiti se* **1.** |*s prejemanjem znanja postati sposoben za opravljanje določenega dela, dejavnosti*]: na'vič:la se je 'ši:vat **2.** |*z učenjem doseči znanje, razumevanje česa*]: na'vū:čō se je pō'pē:fkō iz g'lave:
- nauk** ► 'na:vēk na'vū:ka m ⟨⟩ *nauk* |*pouk o krščanskih resnicah in zapovedih*]: 'danas je 'bi:ū 'duk 'na:vēk ▪ křš'ča:nskē 'na:vēk ■ ☒ *V Gregoričevem času to ni bil verouk v današnji obliki, ampak popoldanski pouk v cerkvi ob nedeljah za vse, skupaj s kratkim bogoslužjem* (ur.).
- naukati se** gl. *nakrikati se*
- naužiti se** ► nav'žit se nav'ži:jen se dov. ⟨⟩ *naužiti se* |*zadovoljiti svojo željo, potrebo po čem*]: pō'či:tēnc sō se nav'ži:lē
- navada** ► na'va:da -e ž ⟨⟩ *navada* **1.** nav. mn. |*kar dobi zaradi ponavljanja ustaljeno obliko pri človeku*]: 'lēpe: na'va:de **2.** |*kar izraža, da postane kaj zaradi ponavljanja človekova značilnost*]: pō'pō:uska na'va:da ▪ 'ma na'va:dō, da p're:več 'pi:je **3.** |*kar je pri kom ustaljeno, zanj značilno*]: př 'xřva:tēx je ta'ko:va na'va:da ▪ 'majō na'va:dō, da g'redō 'kasnu s'pa:t **4.** nav. mn. |*kar se v ustaljeni obliki ponavlja (iz roda v rod) ob določeni človekovi dejavnosti, dogajanju*]: s'ta:re na'va:de nes'ta:jejō ▪ k'mē:tēčke na'va:de ■ gl. šega
- navaden** ► na'va:dēn -dna -ō prid. ⟨⟩ *navaden, preprost*: 'tō: je na'va:dēn č'lo:vēk ► **navadno** na'va:dno prisl. *navadno*: na'va:dno s'ta:nēmō ōp 'pe:tēx ■ *navadni nagelj* gl. *nagelc, večinoma*

navaditi ▶ 'na:va:it na'va:dën dov. ⟨⟩ *navaditi* |z vajo, ponavljanjem narediti, da kdo zna, je sposoben opravljati določeno delo|: na'va:dò ga je 'ca:n'è p'l'est ▶ **navaditi se** 'nava:it se navaditi se |s ponavljanjem kakega dejanja, dela priti v stanje, ko postane to potreba, navada|: 'pu:šët se je na'va:dëla

■ gl. nanuditi se

navagati ▶ na'va:gat -an dov. ⟨⟩ [**navagati*], *natehtati*: na'va:galë smò s'tu: 'kil kòm'pè:rja

navajti gl. navaditi

navaliti ▶ na'va:l't -'val'i:n dov. ⟨⟩ **1.** *navaliti* |z valjenjem, kotaljenjem spraviti kam|: 'ka:man na 'zè:l'è na'va:l't **2.** *ekspr. dati veliko, dosti*: na'va:l't pòva'ti:ce ■ gl. navaljati

navaljati ▶ na'va:l'at -an dov. ⟨⟩ *navaliti* |z valjenjem, kotaljenjem spraviti kam|: 'dřf na k'na:lò na'va:l'at

navdahnti ▶ nav'daxënt -'da:xnen dov. ⟨⟩ *navdahnti* |povzročiti, vzbuditi v kom kaj, zlasti plemenito misel|: 'sa:m "bò:k te je nav'da:xò, da sè 'tò: pò'vè:daū

navdati ▶ 'na:u'dat 'nau'dan dov. ⟨⟩ **1.** *oskrbeti, nahraniti*: 'na:u'dat k'ra:ve i p'ra:sce **2.** *oskrbeti z obleko in obutvijo*: 'na:u'dat 'dècò, dř'zi:nò • na 'žèū se mè je nau'da:lò *postal je otožen, ganjen, žalosten*

navečerjati se ▶ nav'ičë:rat se -an se dov. ⟨⟩ *navečerjati se* |najesti se pri večerji|: pòš'te:nò smò se nav'ičë:ralë

navejati ▶ nav'è:jat -an dov. ⟨⟩ *navejati* |z vejanjem priti do določene količine čistega žita|: ječ'më:na je nav'è:jala t'ri: kip'lë:nëke

navek gl. nauk

naveličati se ▶ nave'li:čat se -an se dov. ⟨⟩ *naveličati se* **1.** |prenehati imeti, občutiti kot zanimivo a) osebo|: 'žè:ne se je nave'li:čau **b)** stvar, predmet|: kòm'pè:rja sò se nave'li:čalë **c)** značilnost|: 'mò:ževe t'řme se je nave'li:čala **2.** |izraža odpor oseba, da se dejanje nadaljuje|: nave'li:čau se je ò'ra:n'a, 'kòšne:

navergljati se ▶ nav'ergl'at se -an se dov. ⟨⟩ *ekspr. navoroviti se, naklepetati se*

navesiti ▶ nav'è:sët -ën dov. ⟨⟩ *ekspr. [**navesiti*]* **1.** |obleči, navadno kaj neprimerno|: 'ko:ve 'cū:n'è je 'na:se nav'è:sëla! **2.** |v napoto obesiti|: p'la:xte pò 'xi:šë nav'è:sët (*pozimi, da se sušijo*)

navezati ▶ nav'è:zat -'vè:žen dov. ⟨⟩ *navezati* **1.** |narediti, da je kdo privezan, pritrjen|: 'òfcò na š't'rik na'vè:zat **2.** |namestiti, dati vrvo okrog telesa zaradi varnosti pri delu, pomoči pri plezanju|: na š't'rè:xë se je na'vè:zaū

navèzniti ▶ nav'è:zènt -znen dov. ⟨⟩ *ekspr. dati veliko, dosti*: nav'è:zènt pòva'ti:ce

navezovati gl. naveževati

naveževati ▶ nave'žë:vät -'žü:jen nedov. ⟨⟩ *navezovati*

1. |delati, da je kdo privezan, pritrjen|: nave'žë:vät b'lagu, ka: se 'pa:se **2.** |nameščati, dajati vrvo okrog telesa zaradi varnosti pri delu, pomoči pri plezanju

navičerati se gl. navečerjati se

navičiti gl. naučiti

navijanje ▶ nav'i:jan'è -a s ⟨⟩ *navijanje* |glagolnik od navijati|: nav'i:jan'è p'ře:je

navijati ▶ nav'i:jat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *navijati* |delati, da pride kaka podolgovata upogljiva stvar večkrat okrog česa|: 'ko:nce nav'i:jat **2.** *navijati* |z vrtenjem prožne priprave, obračanjem ključa v njej dajati določeni pripravi energijo za delovanje|: 'vü:rò nav'i:jat **3.** *ekspr. določati vozilu smer z nogami*: 'ku:la, 'sane: nav'i:jat • *ekspr. 'cè:ne sò na'vi:jalë zviševali, dvigali* ■ prim. kramariti, motati

naviljaj ▶ nav'i:l'aj -l'aja m ⟨⟩ *količina česa, ki se da naenkrat nabosti na vile*: nav'i:l'aj 'sëna, s'të:l'è, g'nòja:

naviti ▶ 'navit na'vi:jen dov. ⟨⟩ *naviti* **1.** |narediti, da pride kaka podolgovata upogljiva stvar večkrat okrog česa|: p'ře:jò, v'la:k 'navit **2.** *naviti* |z vrtenjem prožne priprave, obračanjem ključa v njej dati določeni pripravi energijo za delovanje|: 'vëkarcò 'navit • *ekspr. s'pë: sò 'cè:ne na'vi:lë zvišali, dvignili* ▶ **navit** 'navit na'vita -ò *navit*: na'viti:ë 'ko:ncë • na'vita 'vü:ra ■ gl. nasnovati

navkljub gl. jus, justamento, natruc

navkreber gl. kvrhu prisl.

navlažiti gl. nafajhtati, naškropiti

navleči ▶ 'navlëč nav'lë:čen dov. ⟨⟩ **1.** *navleči* |z vlečenjem spraviti kam določeno količino česa|: 'navlëč 'křl'ef **2.** *ekspr. [**navleči*], prinesiti, pripeljati (v napoto)*: 'ka:j sè 'tò: nav'lë:kò pret 'xi:šò! ▶ **navleči se** 'navlëč se *ekspr. [**navleči se*], napiti se (alkoholne pijače)*: 'takò se je nav'lë:kò, da 'ni: 'bèlò š n'i:n 'nič

navor ▶ 'na:vòr -ja m ⟨⟩ *tanjše sveže deblo za napenjanje verige, vrvi, s katero je povezan z drvni naložen voz*: 'na:vòr je 'pò:čò ■ prim. rekelj ☒ *Beseda je v drugih narečjih znana kot porajkelj ali rajkelj (ur).*

navoziti gl. napeljati

navprek ▶ 'naxpřek -- -- prid. ⟨⟩ *površen, malomaren*: 'naxpřek č'lo:vëk

navprek ▶ 'naxpřek prisl. ⟨⟩ **1.** *navprek, počez, povprek*: 'naxpřek 'čes kòš'e'ni:cò **2.** *brez merjenja, podrobnega obračuna*: 'kü:pët 'naxpřek • 'dřva je 'naxpřek p'ro:daū • 'naxpřek sòn se pò'gòdò • pòs'to:le je 'naxpřek na'ře:dò *površno izdelal*

navračati ▶ nav'ra:čät -an nedov. ⟨⟩ *navračati* |napeljevati, usmerjati|: 'vòdò: na 'vřt nav'ra:čät

navreči ▶ na:vřč̣ | na:vřč̣en dov. ⟨⟩ *navreči* | *dati kaj k določeni količini, vsoti*: pṛ̌ p'la:č̣č̣, pṛ̌ 'va:gè | na:vřč̣

navreti ▶ navrè:t -en dov. ⟨⟩ ekspr. [**navretij*] | *hitro, navadno v veliki količini pritečij*: 'suẓ̌e sò mè na 'uči: nav'rè:le

navriskati se gl. nakrikati se

navrniti ▶ na'vřnṭ - 'vṛ̌nen dov. ⟨⟩ *navrniti* **1.** *napeljati, usmeriti*: na'vřnò je 'vòdò: na kòṣ̌e'ni:cò **2.** *usmeriti, obrniti*: pò'mè:nak na 'kaj̣ na'vřnṭ ▶ **navrniti se** na'vřnṭ se *ustaviti se, oglasiti se pri kom*: na'vřnèla se je k 'bò:trè

navršiti ▶ na'vřṣ̌èt -èn dov. ⟨⟩ *živeti do določene dobe*: na'vřṣ̌ò je 'pe:deṣ̌et 'lèt

navrtati ▶ na'vřtaṭ -an dov. ⟨⟩ *navrtati* **1.** | *z vrtanjem narediti luknjo, luknje*: 'sò:t na'vřtaṭ **2.** | *z vrtanjem načeti*: b'rè:zò na'vřtaṭ za'radè 'vòdè:

navržen ▶ na'vřžen -a -ò prid. ⟨⟩ *nagnjen k čemu, navadno moralno oporečnemu*: na'vřžen na tat'vi:nò
▪ na'vřžen je na l'umpa'ri:jò
▪ na'vřžen na x'va:lò *slavohlepen*

navzdigevati ▶ nazdi'g̣e:ṿat -'g̣ù:j̣en nedov. ⟨⟩ **1.** *privzdigovati, nekoliko dvigati*: 'kṛ̌t nazdi'g̣ù:j̣e 'zeml'ò **2.** ekspr. *omenjati, namigovati*: nadzdi'g̣e:ṿau je, da ḅe se 'ẓ̌e:nò

navzdigniti ▶ naz'digènṭ -gnen dov. ⟨⟩ *navzdigniti* **1.** | *privzdigniti, nekoliko vzdigniti*: 'ka:man naz'digènṭ **2.** ekspr. | *omeniti, namigniti*: naz'dignò je, da 'bò: mè pò'sò:dò

navzdigovati gl. navzdigevati

navzkriž gl. nakriž

navžiti se gl. naužiti se

nazadnje ▶ na'za:jḍn'e prisl. ⟨⟩ *nazadnje* **1.** | *izraža logični, pričakovani izid dejanja, dogajanja*: na'za:jḍn'e 'bò:ṣ̌ 'iše x 'vòdò: 'pau ▪ 'o:ča je na'za:jḍn'e pṛ̌'ki:mau **2.** | *izraža, da kaj je, se zgodi po vseh dejanjih iste celote*: na'za:jḍn'e je 'mò:gò is 'xi:še ■ gl. enkrat

nazaj ▶ 'naza:j̣ prisl. ⟨⟩ *nazaj* **1.** | *izraža gibanje ali usmerjenost proti hrbtmi, zadnji strani glede na osebek*: 'òzrò se je 'naza:j̣ **2.** | *izraža premikanje od določenega mesta v tej smeri*: 'iše 'ma:lò 'naza:j̣ **3.** | *izraža začudenje*: sapra'bòl't (= sakra'bòl't) 'naza:j̣! **4.** | *izraža gibanje ali smer proti izhodišču*: 'naza:j̣ g'rede: se òg'la:sè! ▪ sè'l'ké:rò mè je 'da:u 'naza:j̣ vrṇil ▪ 'naza:j̣ p'ri:t vrṇiti se ▪ 'naza:j̣ ga je 'vedrò vrṇil mu je udarec ▪ 'naza:j̣ ga je 'vedrò ko se je razmaknjeno šibje vrṇilo v prvotno lego, ga je udarilo • t'ra:va g're: 'naza:j̣ nazaduje, propada (v hudi poletni vročini, suši) • pṛ̌ p'i'ja:č̣e se 'na:za:j̣ d'ṛ̌è:! *pij manj, kot si želiš* • mṛ̌tvè 'xò:dèjò 'naza:j̣ po smrti se pojavljajo kot duhovi • p'la:č̣ane 'rò:be ne 'je:m'l'ejò 'naza:j̣ ne zamenjujejo, ne sprejemajo • nič mè 'ni: 'naza:j̣

're:kla nič mu ni odgovorila • be'sè:dò 'naza:j̣ 'ẓe:t preklicati obljubo, sklep, izjavo

nazajdnje gl. nazadnje

nazavudi ▶ naza'vü:dè prisl. ⟨⟩ *nalašč, navkljub*: naza'vü:dè 'ni: pò'vè:dala ■ prim. *natruc*

nazavudljiv ▶ naza'vü:d'l'èf -l'èva -ò prid. ⟨⟩ *kljubovalen* | *ki namerno drugače dela, kot se želi, zah-teva* |

nazdigevati gl. navzdigevati

nazdigniti gl. navzdigniti

naznanilo ▶ nazna'ni:lò -a s ⟨⟩ star. *šolsko spričevalo*: v nazna'ni:lè 'ma 'samè š'tè:rè

naznaniti ▶ naz'na:nṭ -nèn dov. ⟨⟩ *naznaniti* **1.** | *sporočiti, povedati*: naz'na:nò je, da je b'rat xm'rò **2.** | *sporočiti pristojnemu organu storilca kaznivega dejanja*: žen'da:rjen ga je naz'na:nèla

naznanjati ▶ naz'na:n'aṭ -an nedov. ⟨⟩ *naznanjati* **1.** | *vnaprej kazati, opozarjati na nastop, pojavitev česa*: naz'na:n'alè sò bò'lè:znè **2.** | *sporočati pristojnemu organu storilce kaznivih dejanj* |

nazobati se ▶ naz'o:bat se -'zò:b'l'en se dov. ⟨⟩ [**nazobati se*] | *najesti se, navadno česa drobnega*: naz'o:bat se 'o:fsa, č'rè:šèn, g'rò:zdja

nažagati ▶ na'ža:gaṭ -an dov. ⟨⟩ *nažagati* **1.** | *z žaganjem priti do določene količine česa*: 'dṛ̌f na'ža:gaṭ **2.** | *z žaganjem načeti*: 'vè:jò na'ža:gaṭ

nažajfati ▶ na'ža:ṛ̌faṭ -an dov. ⟨⟩ **1.** *namiliti* | *z mazanjem, drgnjenjem nanesti milo na kaj*: 'rò:bačò na'ža:ṛ̌faṭ ▪ 'ròkè: sè na'ža:ṛ̌faṭ ▪ pò g'la:vè se na'ža:ṛ̌faṭ **2.** ekspr. *natepsti, pretepsti*: na'ža:ṛ̌falè sò ga

nažeti ▶ 'naẓ̌eṭ na'ža:n'en dov. ⟨⟩ *nažeti* | *z žetjem priti do določene količine česa, navadno žita*: 'naẓ̌eṭ 'e:n 'vò:s ṣ̌e'ni:ce • na'ẓ̌e:la je 'bütarò s'ṭe:l'e

nažgati ▶ 'na:ẓ̌gaṭ 'naẓ̌gen dov. ⟨⟩ *prižgati* | *narediti, da kaj začne goreti*: 'la:mpò 'na:ẓ̌gaṭ

nažig ▶ 'na:ẓ̌èk -ẓ̌èga m ⟨⟩ *koprivnica, urtikarija* | *kožna bolezen* |

nažigati ▶ na'ži:gaṭ -an nedov. ⟨⟩ *prižigati* | *delati, da kaj začne goreti*: s'vè:č̣e na'ži:gaṭ

nažigov ▶ 'na:ẓ̌ègòf -gòva -ò prid. ⟨⟩ *koprivničen* | *ki ima nažig*: 'na:ẓ̌ègòvò 'dè:te

nažokati ▶ na'žò:ḳaṭ -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**nažokati*] | *s tlačenjem napolniti*: 'ža:kèl' na'žò:ḳaṭ

nažorgati ▶ na'žò:rgaṭ -an dov. ⟨⟩ ekspr. *namolsti veliko mleka, ki teče v (debelih) curkih* |

nažreti se ▶ 'nažṛèṭ se -en se dov. ⟨⟩ [**nažreti se*] **1.** ekspr. *najesti se* | *s hlastnim jedenjem se nasiti*: 'vo:lè, p'ra:scè sò se na'žṛè:lè **2.** *nizko* | *čezmerno se najesti, napiiti*: s'p̣e: se je 'nažṛó!

nažuliti ▶ na'žü:l'iṭ -l'èn dov. ⟨⟩ *nažuliti* | *nekoliko ožuliti*: 'pò:stòu me je na'žü:l'ò

ne ▶ 'ne prisl (<) **ne I. 1.** |zanika glagolsko dejanje|: 'ne bõš 'dõ:bõ ▪ 'nič ne 're:če ▪ 'ni:sõn je 'vi:dõ ▪ 'ma:tere 'ni: 'du:ma ▪ 'ne:če p'ro:dat 'xi:še ▪ ne 'buji: se põ'ka:zat d'e'na:rja ▪ ne s'kož'čë 'ni 'e:n 'meter

2. z velelnim naklonom |izraža prepoved|: ne 'xõdë va gl'i'bo:kõ 'võdõ: ▪ 'danas ne 'xõjte iz 'du:mè! ▪ ne 'jèml'è d'è'te:ta na 'ni:võ! **3.** |izraža nasprotje, izključevanje|: 'ti: sè 'k'ri:f, 'ne 'o:na **4.** |poudarja nasprotni pomen|: 'laxkõ bë na're:dõ, pa 'ne:če

5. |izraža popravek|: 'da:j kõ'kõ:šan 'zo:bat, a ne p're:več **6.** ekspr. |izraža domnevo, ugibanje|: 'põvëj, 'alé 'ni: 'lipu:!**7.** ekspr. |poudarja nasprotno trditev|: 'ka:i se 'ne bë č'lo:vëk õp'la:šõ! **8.** ekspr. |izraža ukaz, grajo|: 'alé se më 'val'e ne põ'be:reš!**9.** ekspr. |izraža nejevoljo, presenečenje|: 'alé 'ni:së 'iše põ'kõ:sõ **10.** ekspr. |izraža pričakovanje pritrditve|: g're:mõ k 'ma:šë, a 'ne? **II.** elipt. **1.** |izraža zanikanje, zavrnitev|: {A} ste 'več p'ro'da:lè 'te:le? {B} 'ne **2.** |zanika trditev prejšnjega stavka|: 'õn z'na: 'za:gat, 'ti: pa 'ne! **III. 1.** ekspr., kot dodatna nikalnica |krepi zanikanje s poudarjenim izključevanjem|: 'ne dan jè 'ni ž'li:ce 'masti **2.** |kot pleonastična nikalnica, v pripovedbnih odvisnih stavkih za izražanje osebne prizadetosti|: 'buji: se, da 'ne bõ: 'te:pen **3.** |izraža izvzemanje|: 'pëjdë na x'rü:škõ, 'akõ se të ne 'vrți f g'la:vë **IV.** rabljeno kot veznik v zvezi ne somo – van i **1.** |za štirjenje, stopnjevanje prej povedanega|: p'ro:da:j je 'ne 'sõmõ 'xi:šõ, van i g'rènt **2.** |za izražanje groznje|: 'sèdë, 'akõ 'ne! • na:i se më 'več ne p'ka:že! nočem, ne dovolim, da še pride • ekspr. 'akõ 'ne, pa 'ne izraža sprjaznjenje z nastalim položajem • g'lix 'të:ga 'ne! izraža neodobravanje, zavrnitev • ekspr. da më ne k'la:tëšte 'ja:bõk! izraža prepoved

nebesa ▶ ne'bë:sa 'nebë:s s mn. (<) **1.** *nebesa* |kraj, kjer prebivajo Bog, zveličani|: 'pakõ, 'vi:ce, ne'bë:sa **2.** ekspr. [*nebesa] |velika sreča, ugodje, udobje|: 'o:na 'ma p'g 'ma:terë ne'bë:sa ■ prim. pekel

nebeškati se gl. kaprolati se

nebeški ▶ ne'bë:škë -a -õ prid. (<) **1.** *nebeški* |ki se nanaša na nebesa|: ne'bë:škõ ve'se:l'e **2.** ekspr. [*nebeški] |ki se pojavlja v zelo visoki stopnji, v močni obliki|: 'tù:kaj je ne'bë:škë 'më:r **3.** *nebeški* |izraža a) strah, vznemirjenje|: ne'bë:škë 'bõ:k! 'o:ča ne'bë:škë! b) začudenje, navdušenje|: 'ma:të ne'bë:ška!

nebo ▶ 'nebõ -a s (<) **nebo I.** |navidezno usločena ploskev nad obzorjem|: 'nebõ je p'lavu **2.** |streha iz dragocene tkanine, ki jo pri procesiji nosijo nad duhovnikom| **3.** |pregrada med ustno in nosno votlino iz mehkega tkiva in kosti|: 'nebõ me 'buli:

• 'nebõ je 'vi:sõ:kõ, a 'ze:ml'a je 'trda! z zemlje ne moreš nikamor

nečak ▶ 'neča:k ne'ča:ka m (<) *nečak* |sin brata ali sestrel

nečakinja ▶ ne'ča:kën'a -e ž (<) *nečakinja* |hči brata ali sestrel

nečimrnost gl. gizda

nečist gl. nestuden

nečka ▶ 'načka -ë ž (<) *nečke* |podolgovata plitva posoda iz enega kosa lesa za planje žita (manjša) ali mesenje testa (večja)|: va 'nački sõn õp'la:la 'je:čmen, 'fažõ:n

nečke gl. nečka

nečloveški ▶ nečlõ'vë:škë -a -õ prid. (<) *nečloveški* |lastnost, značilnost nečloveškega| ▶ **nečloveško** nečlõ'vë:škõ prisl. *nečloveško* |zelo grobo, nesprejemljivo|: s s'vajõ 'dëcõ 'd'ë:la nečlõ'vë:škõ

nedelja ▶ ne'dë:l'a -e ž (<) *nedelja* |sedmi dan v tednu, namenjen zlasti oddihu|: õb ne'dë:l'ax põ'či:vamõ ▪ v ne'dë:l'õ sõ ga 'za:i'falë ▪ praz'no:vat ne'dë:l'õ • 'bë:la ne'dë:l'a *bela nedelja* |nedelja po veliki noči| • c'vëtna ne'dë:l'a *cvetna nedelja* |zadnja nedelja pred veliko nočjo| • m'la:da ne'dë:l'a ('õnda se 'ne smë na 'ja:gõ) *nedelja po mlaju* • 'pü:stna ne'dë:l'a *pustna nedelja* |nedelja pred pustom| • s'la:vërčka ne'dë:l'a *proščenje, žeganje v Slavskem Lazu* • srët'po:stna ne'dë:l'a *sredpustna nedelja* |četrtá nedelja v postu| • 'ti:xa ne'dë:l'a *tiha nedelja* |predzadnja nedelja pred veliko nočjo| • rek 'sak s'vë:taç va p'ra:tékë 'ma 'rõké:, 'sõmõ ne'dë:l'a jëx 'ni:ma ob nedeljah se ne dela

nedeljski ▶ ne'dë:l'iskë -a -õ prid. (<) *nedeljski* |ki se nanaša na nedeljo|: ne'dë:l'iskë g'vant ▪ ne'dë:l'ska 'ma:ša

nedolžen ▶ ne'du:žën -žna -õ prid. (<) *nedolžen* |ki ni ma krivde, ni kriv|

nedrje ▶ 'na:drje -a s (<) *nedrje I.* |(ženske) prsi| **2.** *prostor pod obleko na prsih* • rek š'põt 'sa:këmë va 'na:drje 'pa:de *zmerjanje, posmeh(ovanje) se kmalu povrne*

nedvomen gl. gvišen

negiben gl. drven

nehati gl. fermati¹, jenjati, pojenjati, prejenjati

nehavati gl. pojenjevati

nehmet ▶ 'nexmë:t nex'më:ta -õ prid. (<) *ki nenavadno dojema in se lahko tudi nevarno odziva*

neiskren gl. foliš, podmolkel, potuhniti

neješč ▶ 'nejë:šç ne'jë:šça -e prid. (<) *neješč* |ki ne je rad|: ne'jë:šçë 'd'ë:te

nejevolja gl. frdrus

nekaj ▶ 'nëka:j zaim. (<) *nekaj* |izraža neznan ali namenoma neimenovano stvar, pojav|: 'nëka:j 'je:

pr̩'ne:so • 'o:nè 'majò 'někaj mej 'sabò *imajo spore, dogovore* • 'ma 'někaj na 'je:trèx *bolan je na jetrih*
nekaj ▶ 'někaj prisl. ⟨⟩ **1.** *nekaj* |izraža nedoločeno manjše število, količino, mero|: 'někaj 'vü:r je 'bi:u 'du:ma **2.** *nekaj* |izraža nedoločeno, manjšo stopnjo|: 'někaj ne 'mò:re, 'někaj pa 'ne:če ▪ 'někaj smò nare'di:lè **3.** ekspr. [**nekaj*] |izraža veliko mero, stopnjo|: 'někaj 'rat 'pi:je! ▪ 'někaj 'do:stè ste mè naračü'na:lè • 'někaj 'da: 'na:se pa:zi, da se ne osramoti • 'on se 'někaj 'džži: šteje se za boljšega, kot je • 'někaj se 'na nas 'džži: jezi se na nas, je užaljen

nekajkrat gl. enaparkrat

nekak gl. nekakov

nekako ▶ 'někakò prisl. ⟨⟩ *nekako* **1.** |izraža neznan ali namenoma neimenovan način|: 'někakò 'bò: š'lò **2.** |izraža nedoločeno približevanje polni stopnji povedanega|: 'někakò 'čü:dnò je g'lè:dala **3.** |izraža približno podobnost|: 'někakò 'takò je gò'vò:rò **4.** |izraža rahlo omejitev|: òt k'ra:ja je 'iše 'někakò 'dè:lala ▪ 'ma:tè 'někakò is'xa:ja z ne'vè:stò

nekakov ▶ neka'kò:f -'kò:va -ò zaim. ⟨⟩ *nekak, nekakšen* **1.** |izraža nedoločeno osebe ali stvari|: p'rišla je neka'kò:va 'bòu **2.** |izraža približno podobnost|: 'tò: je neka'kò:f 'beda:k

nekakšen gl. nekakov

nekam ▶ 'někan prisl. ⟨⟩ *nekam* **1.** |izraža usmerjenost v neznan ali namenoma neimenovan kraj ali dosego tega kraja|: š'la je 'někan na 'se:lò ▪ 'někan se je z'gü:bò skril se je **2.** |izraža nedoločeno približevanje polni stopnji povedanega|: 'za:jd'n'e 'tè:dne je 'někan 'čü:dèn

nekam gl. nekam

nikar gl. nikar

nekateri gl. neki

nekdaj ▶ 'ně:gda:j prisl. ⟨⟩ *nekdaj* |izraža ne natančneje določen čas, v katerem se je dejanje dogajalo|: òd 'ně:gda:j je 'tò: 'na:še ■ gl. drugda, nekada

nekdanji gl. drugdanji

nekdo ▶ 'ně:gdò zaim. ⟨⟩ *nekdo* |izraža neznano ali namenoma neimenovano osebo|: 'ně:gdò je òt'rè:sò x'rü:škò

neki ▶ 'ně:kè -a -ò zaim. ⟨⟩ *nekateri, kakšen* |izraža manjše število nedoločenih oseb ali stvari iz določene vrste|: 'ně:kè č'lò:vèk 'ma s'rè:čò ▪ 'ně:ka 'ja:bòka sò z'rè:la, 'ně:ka pa 'ne • ta 'ně:kè 'da:n nekega dne v bližnji preteklosti ■ gl. en²

nekje ▶ 'někè prisl. ⟨⟩ *nekje* |izraža neznan ali namenoma neimenovan kraj|: s'pe: sè 'bi:u 'někè!

nekoč gl. drugda, kada prisl., nekada, vre

nekod ▶ 'někòt prisl. ⟨⟩ *nekod* |izraža neznan ali namenoma neimenovan kraj, iz katerega je usmerjeno

premikanje|: òd 'někòt 'je 'tò: pr̩'nè:so ▪ òd 'někòt se 'čü:jejó zvò'nò:vè

nekoliko ▶ nè'kü:lèkò prisl. ⟨⟩ *nekoliko* |izraža nedoločeno manjše število, količino, mero|: nè'kü:lèkò je pòb'ra:la ■ gl. troha

nekolikokrat gl. enaparkrat

nekristjan ▶ nekrist'ja:n -a m ⟨⟩ *nekristjan* |kdor ni kristjan; kdor ravna v nasprotju s krščansko moralò|

nekristjanski ▶ nekrist'ja:nskè -a -ò prid. ⟨⟩ *nekristjanski* |ki ni krščanski; ki ravna v nasprotju s krščansko moralò|

nekrščanski gl. nekristjanski

nekuliko gl. nekoliko

nekulturno gl. ordiner

nekvaliteten gl. loš

nekvašen gl. opresen

nelušen ▶ ne'lü:šèn -šna -ò prid. ⟨⟩ [**izprijen*], *moralno pokvarjen*: 'ti: nes'na:ga ne'lü:šna

nem gl. mutast

nemaren gl. gnil

nemasten gl. mrhov

Nemčija ▶ 'ni:mčè:ja -e ž ⟨⟩ *Nemčija* |ime države| ■ prim. Nemeč, Nemka, nemški

Nemec ▶ 'ni:mca -mca m ⟨⟩ *Nemec* |pripadnik nemškega naroda| ■ prim. Nemčija

nemer ipd. gl. nemir ipd.

nemir ▶ 'nemè:r ne'mè:ra m ⟨⟩ *nemir* **1.** |stanje s hru-pom, ropotom|: mla'di:na 'dè:la 'nemè:r **2.** |stanje notranje napetosti, vznemirjenja|: k'rèx is 'xi:še, 'nemè:r f 'xi:šò ■ gl. šrapun, vojska, zlodej

nemiren gl. zdrgnjen

nemirica ▶ ne'mè:ra -e ž ⟨⟩ *nerodnost, nesreča*: pò ne'mè:rcè me je 'vedrò

Nemka ▶ 'ni:mka -e ž ⟨⟩ *Nemka* |pripadnica nemškega naroda| ■ prim. Nemčija

nemoderen gl. starinski, staroverski

nemoj ▶ 'nemòj, mn. -te prisl. ⟨⟩ star. *nikar* |krepj prepoved ali željo, da se kaj ne zgodi|: v ljudski pesmi Balada o maščevanju zapuščene ljubice 'nemòj, 'nemòj, 'a'le:nčèca! pr̩ 'tè: 'bò:n s'pa:u 'sò mò 'e:nò 'nò:č, pr̩ 'te:bè 'bò:n pa d'rü:ge 'se!

nemški ▶ 'ni:mškè -a -ò prid. ⟨⟩ star. *nemški* |ki se nanaša na Nemeč ali Nemčijo|: 'ni:mška 'ma:rka ▪ 'ni:mška xara'mò:nèka vrsta diatonične harmonike v primerjavi s kranjsko ▶ **nemški** 'ni:mškè prisl. *nemško*: večjijò se 'ni:mškè *nemški jezik* ■ prim. Nemčija

nenadoma ▶ ne'na:dòma prisl. ⟨⟩ *nenadoma* |izraža nepričakovanost|: ne'na:dòma je p'rišò 'damux ■ gl. iznenada, naenkrat

nenavadno gl. čuden

nenehno gl. skoro
neobdelan gl. korast
neodkrit gl. podmolkel, potuhniti
neodločen ▶ neó'd'lo:čén -čna -ò prid. ⟨⟩ *neodločen* |*ki se ne more odločiti*| ■ gl. cagov
neodložljiv gl. silen
neokoren ▶ neó'kõ:rén -rna -ò prid. ⟨⟩ *star. okoren, neroden*: s'tar č'lo:vék je neó'kõ:rén ■ neó'kõ:rné pòs'to:lé ■ neó'kõ:rna sé'kè:ra
neokusen gl. mleden
neolikan ▶ neó'li:kan -a -ò prid. ⟨⟩ *neolikan* |*ki mu manjka olike, vljudnosti*|: neó'li:kan 'fant ■ gl. prost
neosmiljen ▶ neòs'mi:l'en -a -ò prid. ⟨⟩ *neusmiljen* |*ki mu manjka usmiljenja, dobrote*|: neòs'mi:l'en 'o:ča ▶ **neosmiljeno** neòs'mi:l'enò prisl., ekspr. [**neosmiljeno*], *zelo, močno*: neòs'mi:l'enò pre'pa:dat ■ neòs'mi:l'enò je 'pa:daló
neotesan gl. rogljast
neotesanec gl. črednik
neparen ▶ ne'pa:rén -rna -ò prid. ⟨⟩ *neparen* |*ki ne sestavlja para*|: ne'pa:rne 'xi:šne štè'vi:l'ke
nepomemben gl. majhen
nepopisen ▶ nepò'pi:sén -sna -ò prid. ⟨⟩ ekspr. [**nepopisen*] **1.** |*ki se ne da popisati, opisati*|: nepò'pi:sne 'sa:n'e **2.** |*ki se pojavlja v zelo visoki stopnji, v moč-ni obliki*|: nepò'pi:sna 'tama
neporočen gl. ledik
neposlušen ▶ nepòs'lü:šén -šna -ò prid. ⟨⟩ *neposlušen, neubogljiv*: nepòs'lü:šna 'děca
neposlušnež gl. neposlušnik
neposlušnica ▶ nepòs'lü:šénca -e ž ⟨⟩ ekspr. *neubogljiva ženska, predvsem deklica*
neposlušnik ▶ nepòs'lü:šnėk -a m ⟨⟩ ekspr. [**neposlušnež*] |*neubogljiv človek, zlasti otrok*|
neposredno gl. naravnost
nepošten gl. foliš
nepotreben ▶ nepòt'rė:bén -bna -ò prid. ⟨⟩ *nepotreben* |*ki ni potreben*|: nepòt'rė:bne 'ca:itėnge
nepotrpežljiv ▶ nepòt'rė:pež'l'i:f -pež'l'i:va -ò prid. ⟨⟩ *nepotrpežljiv* |*ki mu manjka potrpežljivosti*|
nepoznat ▶ ne'pòznat nepòz'na:ta -ò prid. ⟨⟩ *nepoznan* |*ki ni poznan*|: ne'pòznat 'gòspò:t
nepožrtvovalen gl. slab
nepravi gl. foliš
nepremišljen ▶ nepre'mi:š'l'en -a -ò prid. ⟨⟩ *nepremišljen* |*ki ni premišljen*|: nepre'mi:š'l'ene be'sė:de ■ gl. vrtomeljast
neprenehoma ▶ nepre'nė:xòma prisl. ⟨⟩ *neprenehoma* |*izraža, da se dejanje dogaja brez prenehanja*|: 'daš 'pa:da nepre'nė:xòma ■ gl. furt, zajedno
neprestan ▶ nepres'ta:n -a -ò prid. ⟨⟩ **1.** *neprestan* |*ki je, obstaja brez prenehanja*|: nepres'ta:na 'bòu **2.**

ekspr. [**neprestan*], *pogost, pogosten*: nepres'ta:nò š'põ:tan'e ▶ **neprestano** nepres'ta:nò prisl. *neprestano*: nepres'ta:nò gò'võri: ■ 'vi:nò só mé nepres'ta:nò pò'nü:jalé ■ gl. zajedno

nepričakovano gl. iznenada, nanagloma
neprijazen gl. oduren
neprijeten gl. testen
neprijetnost gl. neprilika
neprilagodljiv gl. rogljast
neprilika ▶ nep'ri:lėka -e ž ⟨⟩ *neprilika, neprijetnost, težava*: 'mõ:š je 'dė:la 'samę nep'ri:lėke
nepriljuden gl. oduren
neprimerno gl. nespodoben
neprizadeven gl. okoren
neraven gl. krivandast
nerazkošen gl. reven, siromašen
nerazločen ▶ nerez'lõ:čén -čna -ò prid. ⟨⟩ *nerazločen* |*ki ni razločen, ni jasen*|: nerez'lõ:čėnò pò'pė:van'e
nerazsoden gl. vrtoglav, vrtomeljast
neresen gl. hecen
nerazločen gl. nerazločen
neroda gl. tuce, trampe
neroden gl. drven, golajfast, klompast, okoren, rogljast, trobast
nerodnost gl. nemirica
nervozen ▶ ner'võ:zén -zna -ò prid. ⟨⟩ *nervozen, živčen*
nervočnost ▶ ner'võ:znòst -ė ž ⟨⟩ *nervočnost, živčnost*
nesestavljen gl. en'
neskončen ▶ nes'ko:nčėn -čna -ò prid. ⟨⟩ **1.** *neskončen* |*ki nima konca, meje*| **2.** ekspr. [**neskončen*] |*ki se pojavlja v zelo visoki stopnji a) glede na prostorsko razsežnost*|: nes'ko:nčėna 'vo:da **b)** *glede na trajanje*|: nes'ko:nčėna 'zi:ma **c)** *glede na druge lastnosti*|: nes'ko:nčėna 'ža:lòst
neskončnost ▶ nes'ko:nčėnòst -ė ž ⟨⟩ *neskončnost* |*neskončen prostor*|
neslan ▶ 'nesla:n nes'la:na -ò prid. ⟨⟩ *neslan* |*ki ni slan, ni soljen*|: nes'la:na 'žü:pa
nesloga ▶ nes'lõ:ga -e ž ⟨⟩ *nesloga* |*kar je nasprotno, drugačno od sloge*|: preg. s'lõ:ga 'ja:čė, nes'lõ:ga k'la:čė
nesnaga ▶ nes'na:ga -e ž ⟨⟩ **1.** *nesnaga, umazani-ja*: pò 'vė:ž je 'pu:nò nes'na:ge **2.** *slabš. [**nesnaga*] |malovreden, ničvreden človek ali živall*|: 'ta: x'la:pac je 'cė:la nes'na:ga ■ 'ta: nes'na:ga 'čė g'ri:zõt *ta pes te lahko ugrizne* ■ kot psovka nes'na:ga nes'na:žna
nesnažen ▶ nes'na:žėn -žna -ò prid. ⟨⟩ *nesnažen, umazan*: nes'na:žna 'kü:xarca
nesodoben gl. starinski, staroverski
nespameten gl. bedast, nor, pahnjjen, šemast, šukast, šuknjen, zalupan

nespodoba ▶ nespò'dò:ba -e ž ⟨ ⟩ [**nespodoba*]

1. |hudoben, nesramen človek| **2.** zli duh, vrag: pò'no:čè je p'rišla nespò'dò:ba

nespodoben ▶ nespò'dò:bèn -bna -ò prid. ⟨ ⟩ *nespo-*

doben **1.** |slab, hudoben, pokvarjen, nesramen|: nespò'dò:bèn 'sin **2.** |ki ne dela, ne ravna po moralnih načelih|: nespò'dò:bna 'žè:nška ▶ **nespodobno** nespò'dò:bnò prisl. **1.** *nespodobno*: nespò'dò:bnò se òb'na:ša **2.** *neustrezno, neprimerno*: nespò'dò:bnò je š'ra:jau

nespremenljiv gl. stalen

nespreten ▶ nesp'rè:tèn -tna -ò prid. ⟨ ⟩ *nespreten* |ki mu manjka spretnosti|

nespretnost ▶ nesp'rè:tnòst -è ž ⟨ ⟩ *nespretnost* |lastnost nespretnega človeka|: nesp'rè:tnòst je k'ri:va nes'rè:čè

nesramen gl. brezobrazen

nesramežljiv ▶ nesra'mež'l'if -mež'l'i:va -ò prid. ⟨ ⟩ *nesramežljiv* |ki mu manjka sramežljivosti|: nesramež'l'i:va gòs'po:da

nesreča gl. nemirica

nesreča ▶ nes'rè:ča -e ž ⟨ ⟩ *nesreča* **1.** |stanje, ki povzroča duševne bolečine|: 'mò:š jò je 'paxnò va nes'rè:čò **2.** |dogodek, pri katerem je človek poškodovan ali mrtev|: 'da:vè se je zgò'di:la nes'rè:ča **3.** |dogodek, ki človeka zelo prizadene, navadno materialno|: p'ž'è'vi:nè je 'èmò nes'rè:čò ▪ iz nes'rè:čè smò 'tešku iz'ga:zèlè ■ gl. nemirica, popara

nesrečen ▶ nes'rè:čèn -čna -ò prid. ⟨ ⟩ *nesrečen* **1.** |ki čuti zaradi stanja, v katerem je, duševne bolečine|: 'cilu živ'le:n'e je nes'rè:čna **2.** |ki je doživel nesrečo| • ekspr. nes'rè:čna pi'ja:ča je 'sèga k'ri:va tako je zaradi pijače, pitja alkoholnih pijač • ekspr. nes'rè:čna 'vü:ra, ka: sòn p'rišla k 'xi:šè òbžalujem uro, ko sem prišla k hiši

nestajati ▶ nes'ta:jat -en nedov. ⟨ ⟩ **1.** *zmanjkovati* |nehavati biti na razpolago|: gò'tò:vène 'nan nes'ta:je ▪ 'mòči mè nes'ta:je ▪ 'dèxa jè nes'ta:je težko diha **2.** *izginjati* |z zmanjševanjem rabe, uporabe približevati se koncu obstajanja|: s'ta:re na'va:de nes'ta:jejò

nestalen gl. nestanoviten

nestanoviten ▶ nestanò'vi:tèn -tna -ò prid. ⟨ ⟩ *nestanoviten* **1.** |ki ne vztraja, ostaja pri svojih odločitvah, navadah, nazorih dalj časa|: nestanò'vi:tna 'žè:nška **2.** *spremenljiv, nestalen*: nestanò'vi:tno v'rè:me

nestati ▶ 'ne:stat nes'ta:nèn dov. ⟨ ⟩ **1.** *zmanjkati* |nehati biti na razpolago|: k'rü:xa je nes'ta:lò **2.** *izginiti* |zapustiti prostor, kraj, navadno naskrivaj|: na'i:nk'rt ga je nes'ta:lò ▪ kot ukaz nes'ta:lò te! **3.** *evfem. izginiti* |biti ukraden, vzet|: 'dèna:r je 'ne:stau

nesti ▶ 'nest 'ne:sèn nedov. ⟨ ⟩ *nesti* **1.** |držati kaj in

hoditi|: m'rè:žò 'li:stja je 'ne:sla **2.** |povzročati a) da se kaj premika, zlasti po vodi, zraku|: 'vo:da je 'ne:sla 'ču:n 'p'rtè 'ma:lèncè **b)** da kaj prihaja kam|: 'di:m 'nan 'ne:se v 'ò:čè **3.** |izraža, da je delovna nje česa tako, kot nakazuje določilo|: 'puška 'ne:se 'de:lèč **4.** pri perutnini |izločati jajca|: 'ra:ce sò za'čè:le 'nest • 'òšta'ri:ja 'dòbrò 'ne:se daje, prinaša korist • ekspr. 'na nò:s 'komè 'nest povedati, kar se ne bi smelo • 'naprèj 'nest povedati drugim; ovaditi • 'do:stè ga 'ne:se spije lahko veliko alkoholne pijače, ne da bi se upijal • ekspr. 'ka:n te 'ne:se (v'ra:k)? kam greš, hitiš

nestuden ▶ nes'tu:dèn -dna -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** *ostuden* |ki vzbuja gnus|: nes'tu:dna 'ža:ba **2.** *umazan, nečist*: nes'tu:dna sk'lè:da **3.** *ki ima negativne, nesprejemljive lastnosti, zlasti v moralnem pogledu*: nes'tu:dèn č'rè:dnèk ▪ kot psovka nes'tu:dna k'repòta **4.** *ki je posledica teh lastnosti*: nes'tu:dnò vra'ga:n'è **5.** ekspr. [**grd*] |ki se pojavlja v visoki stopnji|: nes'tu:dna 'ra:na

netati gl. nitati

netiti ▶ 'nè:tèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *netiti, kuriti*: va 'pe:čè 'nètèjò

netresk gl. natres

neubogljiv gl. neposlušen

neuglajen gl. zarobiti

neugnan gl. zmanski

neumen ▶ ne'u:mèn -mna -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** *neumen* |ki ni sposoben hitro dojemati, prodorno misliti| **2.** *neumen* |ki ne ravna v skladu z razumom, pame-tjo|: 'alè sòn 'bi:u ne'u:mèn! ▪ 'dèca sò ne'u:mna **3.** [**neumen*] |duševno bolan, duševno nerazvit|: 'dè:lat se ne'u:mnèga ▶ **neumno** ne'u:mnò prisl. *neumno*: ne'u:mnò g'lè:da ■ gl. bukov, čofniti, nor, pripaliti, šemast, šukast, vedreti, zabiti, zalupan, zarobiti, zarukan

neumnica ▶ ne'u:mènca -e ž ⟨ ⟩ ekspr. [**neumnica*] |neumna ženska|

neumnik ▶ ne'u:mnèk -a m ⟨ ⟩ ekspr. [**neumnik*] |neumen človek|

neumnost gl. tumhajt

neusmiljen gl. neosmiljen

neustrezno gl. nespodoben

nevaren ▶ ne'va:rèn -rna -ò prid. ⟨ ⟩ *nevaren* **1.** |ki lahko povzroči nesrečo, škodo ali kaj slabega, neprijetnega sploh|: 'ko:sa je ne'va:rna za 'dè:te **2.** |o katerem se domneva, da bo imel za koga slabe, hude posledice|: ne'va:rna 'bòu ▶ **nevarno** ne'va:rnò prisl. *nevarno*: 'tü:kaj je ne'va:rnò 'xo:it

nevarnost ▶ ne'va:rnòst -e ž ⟨ ⟩ *nevarnost* |možnost nesreče, škode ali česa slabega, neprijetnega sploh|: ne'va:rnòstè se 'ni: za'vè:daū ▪ ne 'xòdè v ne'va:rnòst!

neveren ▶ ne'vɛ:rɛn -rna -ò prid. (⟨) *nevèren* |ki ne veruje, verjame v Boga| ● ne'vɛ:rné 'tɔ:ma kdor (česa) ne verjame

nevesta ▶ ne'vɛ:sta -e ž (⟨) **1.** *nevesta* |ženska ob poroki in nekaj časa pred njo|: ne'vɛ:sta 'ma t'ri: d'ru:žéce **2.** *snaha* |sinova žena v odnosu do njegovih staršev|: ne'vɛ:sta je p'rišla k 'xi:šé

nevestica ▶ ne'vɛ:stɛca -e ž (⟨) ekspr. *nevestica*, *snahica*

nevihta gl. frtuna

nevolja ▶ ne'vɔ:l'a -e ž (⟨) **1.** *kdor povzroča neprijetnosti, težave*: 'ti: ne'vɔ:l'a 'ti:! ▪ 'ti: v'ra:žja ne'vɔ:l'a! **2.** *revščina, stiska*: v ljudski pesmi 'žɛ:nɛla se 'tu:ga i ne'vɔ:l'a poročila sta se dva velika reveža ● 'ta: 'pɔ:t pɔp'ra:vét je s'lɛ:pa ne'vɔ:l'a je nujno potrebno; je že skrajni čas ● d'rü:gémé pò 'vɔ:l'è, 'se:bé pò ne'vɔ:l'è v svojo škodo drugemu pomagati ● kot zbadljivka 'lipòščané 'ta:té, 'ka:ī č'mò 'van 'da:té? 'e:nò ž'li:cò 'a:jde, da v'as v'ra:k ò'ba:jde, 'e:nò ž'li:cò 'ò'l'a, da ste 'vi: ne'vɔ:l'a, 'e:nò ž'li:cò 'masti:, da se 'rit pòs'lasti, 'e:nò ž'li:cò 'pè:ska, da se 'rit rezv'rè:ska!

nevoljica ▶ ne'vɔ:l'èca -e ž (⟨) ekspr. *manjšalnica od nevolja*

nevoščljiv ▶ ne'vòš'l'if -vòš'l'i:va -ò prid. (⟨) *nevoščljiv* |ki drugemu ne privoščil|: nevòš'l'i:va 'se:stra

nevoščljivec ▶ nevòš'l'i:vac -l'i:fca m (⟨) *nevoščljivec* |nevoščljiv človek|

nevoščljivka ▶ nevòš'l'i:fka -e ž (⟨) *nevoščljivka* |nevoščljiva ženska|

nevoščljivost ▶ nevòš'l'i:vòst -è ž (⟨) *nevoščljivost* |lastnost, značilnost nevoščljivega človeka|: òd 'samé nevòš'l'i:vòsté je 'bòlan

nezabeljen gl. nezačinjen

nezabinjen ▶ neza'či:n'en nezači'n'è:na -ò prid. (⟨) *nezabinjen* |ki ni zabeljen|: nezači'n'è:nò 'zɛ:l'è

nezadovoljen ▶ nezadò'vɔ:l'è:n -l'na -ò prid. (⟨) *nezadovoljen* |ki ni zadovoljen|: nezadò'vɔ:l'è'né 'dè:lòfcé

nezadovoljstvo ▶ nezadò'vɔ:l'stvò -a s (⟨) *nezadovoljstvo* |stanje nezadovoljnega človeka|

nezanesljiv gl. slab

nezapleten gl. enostaven

nezapovedan ▶ nezapò'vɛ:dan -a -ò prid. (⟨) ● *nezapovedan* p'ra:znèk praznik, ki se ne praznuje nujno kot nedelja

nezavest ▶ neza'vɛ:st -è ž (⟨) *nezavest* |stanje brez zavesti|: 'pa:l'a je va neza'vɛ:st ▪ 'leži: va neza'vɛ:sté

nezdrav ▶ 'nezdraf nez'd'ra:va -ò prid. (⟨) *nezdrav* |ki je zdravju škodljiv|: nez'd'ra:vò 'vi:nò

neznanški ▶ nez'n'a:nškè -a -ò prid. (⟨) ekspr. [**neznanški*] |ki se pojavlja v zelo visoki stopnji, v močni obliki|: nez'n'a:nške bôle'či:ne

Neža ▶ 'neža -e ž (⟨) *Neža* |žensko ime|: 'neža, sé

'ti:xò, 'ni:sé 'ti:xò? kò tè g'rɛ:n 'du:lè, 'ki:te sò 'majé!

nežica ▶ 'nɛ:žɛca -e ž (⟨) *marjetica* |majhna travniška ali vrtna rastlina z belimi ali rdečkastimi cvetji| ■ /riba/ gl. polza²

Nežica ▶ 'nɛ:žɛca -e ž (⟨) *Nežica* **1.** |žensko ime, navadno manjšalnica od Neža| **2.** |slap pri Tišempolju|

Nežika ▶ 'nɛ:žɛka -e ž (⟨) *Nežika* |žensko ime, navadno manjšalnica od Neža|

Nežikin ▶ 'nɛ:žɛkèn -a -ò prid. (⟨) *Nežikin* |svojljni pridevnik od Nežika|: 'nɛ:žɛkèn 'mɔ:š

Nežin ▶ 'nežén -a -ò prid. (⟨) *Nežin* |svojljni pridevnik od Neža|: 'nežén 'rɔ:bac

nežino ▶ 'nɛ:žèno -a s (⟨) *praznik sv. Neže 21. januarja*

Nežka ▶ 'neška -e ž (⟨) *Nežka* |manjšalnica od Neža|

Nežkin ▶ 'neškèn -a -ò prid. (⟨) *Nežkin* |svojljni pridevnik od Nežka|: 'neškèna ma'ti:ka

ni ▶ 'ni vez., v zvezi 'ni - 'ni (⟨) *niti - niti*: 'ni: 'ni 'pi:sau 'ni 'po:slau ▪ 'ni: 're:kla 'ni 'črɛ:ne 'ni 'bè:le

ni ▶ 'ni prist. (⟨) *niti* |krepi zanikanje s poudarjenim izključevanjem|: 'ni t'rɔ:xe mè 'ni: 'da:u ● preg. 'dòbra 'ni: 'kù:ga 'ni 'vo:jska

nibeden gl. nobeden

nibenkrat gl. nobenkrat

nič ▶ 'nič -- m (⟨) *nič* |izraža zelo majhno količino, vrednost|: 'nič 'ni: p'ɾ'nɛ:sò ▪ 'nič 'ni: pò'vè:dala ● na 'nič sò p'rišlé obubožali so, gospodarsko propadli ● 'ka:man je z'dignò kò 'nič z lahko

nič ▶ 'nič ni'čɛ:sra zaim., ni'čɛ:mrè, 'nič, (pɾ) ni'čɛ:mrè, (z) ni'čɛ:mròn (⟨) *nič* |izraža nebivanje stvari, pojava v situaciji, kot jo nakazuje sobesedilo|: 'mara je 'ka:ī, 'mara 'ni: 'nič ▪ 'danas 'ne bɔ: 'nič z ò'ra:n'en ne bomo orali ▪ 'nič 'zato, 'akò je m'la:da ▪ 'nič 'nɔ:véga 'ni: 'pò'vè:da:u ▪ 'nič, pa 'ne da:n ▪ 'nič jé 'ni:, 'sòmò 'dè:l'a se 'bo:una zdrava je ● preg. 'kè: 'ni: 'nič, 'ni 'vo:jska ne 'ze:me! kjer nič ni, ni kaj vzeti

nič ▶ 'nič prist. (⟨) *nič* **1.** |izraža popolno zanikanje a) stopnje|: 'tɔ: te 'nič ne b'ri:ga ▪ 'bo:u se jé 'nič ne 'pozna: ▪ 'ta: 'rɔ:bača tè 'nič ne 'pa:še ▪ 'nič 'ni: 'lè:pa niti malo ni lepa **b)** količine ali mere|: 'nič 'ja:bòk 'ni: nab'ra:la ▪ 'ni:ma 'nič pɛnzé'jɔ:na ▪ 'tɔ: 'ni: 'nič p'ri:da ▪ ena'pa:krkat je 'po:slau, 'po:le pa 'nič 'več **2.** |krepi prepoved ali željo, da se kaj ne zgodi|: 'nič ne 'jɔ:kaj ▪ ò 'tèn 'nič ne gòvòrè ● 'za:kaj 'vas 'ni: 'nič k 'nan? zakaj ne pridete k nam na obisk ● za 'tɔ: mè 'ni: 'nič ne maram za to, ne zanimam se za to ● 'nič tè 'nɛ:čɛ ne bo ti storil hudega ● 'nič ne 're:čen, 'dòstè 'dòbrò 'ža:ga izraža (zadržano) pritrjevanje

ničkoristi ▶ ničkò'ri:sté -- s (⟨) *malovreden, ničvreden človek*: 'ta: č'lo:vék je ničkò'ri:sté ▪ 'tɔ: je 'e:nò ničkò'ri:sté ničkò'ri:st'è'vò

ničla ▶ 'ničla -e ž (⟨) *ničla* [številka]; s'tu: 'ma d'vè: 'ničle
ničvreden gl. lopovski

nihalo: /pri uri/ gl. mušica²

nihče ▶ 'nišče -ta s (⟨) slabš. [**nihče*] |nepomemben, ne-
važen človek|: ta'kò:vò 'nišče 'bò: 'me:ne vè'či:lò? ▪
'ka:j je tò z enò 'nišče!

nihče ▶ 'nišče ni'kò:gra zaim., ni'kò:mrè, ni'kò:gra,
(př) ni'kò:mrè, z ni'kò:mròn (⟨) *nihče* |izraža ne-
bivanje osebe v situaciji, kot jo nakazuje sobesedi-
lo|: 'nišče se 'ni: òg'la:sò ▪ 'nišče na s'vètè mè ne
dò'pòve ▪ 'o:ne ni'kò:gra ne 'ra:bèjò ▪ ni'kò:gra 'ni:
'du:ma ▪ 'ta: 'pu:ška 'ni: òd ni'kò:gra

nikakor ▶ 'ni'ka:kòr prisl. (⟨) **1.** *nikakor* |izraža zanika-
nje kakršnegakoli načina|: 'tè:ga mè ni'ka:kòr ne
'mò:ren dò'pòvet **2.** ekspr. [**nikakor*] |poudarja a)
zanikano trditev, ugotovitev|: ni'ka:kòr ga 'ni:sòn
'mò:gò prè'makènt **b)** |prepričanost o neprimerno-
sti, neutemeljenosti česa|: 'tè:ga 'o:na ni'ka:kòr 'ni:
zas'lü:žèla ■ gl. bah

nikakov ▶ nika'kò:f -kò:va -ò in 'nikakò:f -kò:va -ò
zaim. (⟨) *nikakršen, noben*: 'tò: 'ni: nika'kò:f k'rèx to
je slab kruh ▪ 'tò: 'ni: nika'kò:vò 'dè:lò to je povr-
šno, slabo delo • 'danas 'ni:sòn nika'kò:f danes se
slabo počutim

nikakršen gl. nikakov

nikamar gl. nikamor

nikamor ▶ ni'ka:mar prisl. (⟨) *nikamor* |izraža, da de-
janje ni usmerjeno v noben kraj|: ni'ka:mar se 'ni:sòn
'mò:gò x'makènt ▪ 'on je ne 'pisti ni'ka:mar • ekspr.
'tò: gòvò'rè:n'e 'ni: ni'ka:mar 'nič je zelo neprimer-
no, se nikakor ne spodobi

nikar ▶ 'nekar -te prisl. (⟨) *nikar* |krepi prepoved ali že-
ljo, da se kaj ne zgodi|: 'nekar 'takò 'xitat ▪ 'nekarte

'tò: 'pòvet, p'ra:vèt ▪ 'nekar 'jo:kat ▪ 'nekarte 'tülekò
'lagat ▪ za 'bòžò 'vò:l'ò, 'nekar 'takò ▪ 'nekar, 'pü:stè
př 'me:rè ■ gl. nemoj

nikdar ▶ 'nigdar prisl. (⟨) *nikdar, nikoli*: 'nigdar ga
'ni:sòn 'vi:dò ▪ 'tè:ga 'ne bè 'mi:sl'ò 'nigdar 'nišče
tega si ne bi nihče mistil ▪ 'nigdar 'ni: mò'gò:če
menda vendar ne ▪ 'nigdar spre'nigdar *prav nikoli*
nikjer ▶ 'niker prisl. (⟨) *nikjer* |izraža, da se dejanje
ne dogaja na nobenem kraju|: 'niker ne 'mò:ren
'kü:pèt 'ča:vlòf ▪ 'nigdar 'niker ne 'mò:ren 'najt
'vo:la *prav nikjer* ▪ 'niker spre'niker je 'ni: *prav ni-
kjer je ni*

nikljast ▶ 'nikl'ast -a -ò prid. (⟨) *nikljast* |ki je iz niklja|:
'nikl'ast 'prstan

nikod ▶ 'nikòt prisl. (⟨) *nikoder* |izraža, da dejanje
ni usmerjeno iz nobenega kraja|: 'ča:kamò ga, a
'n'e:ga 'ni: òd 'nikòt

nikoder ▶ ni'kò:dèr prisl. (⟨) • òd ni'kò:dèr je 'ni: *pri-
čakujemo jo, da bi prišla, pa ne pride* ■ gl. nikod

Nikolaj gl. Mikula

nikoli gl. nikdar

Nimac ipd. gl. Nemeč ipd.

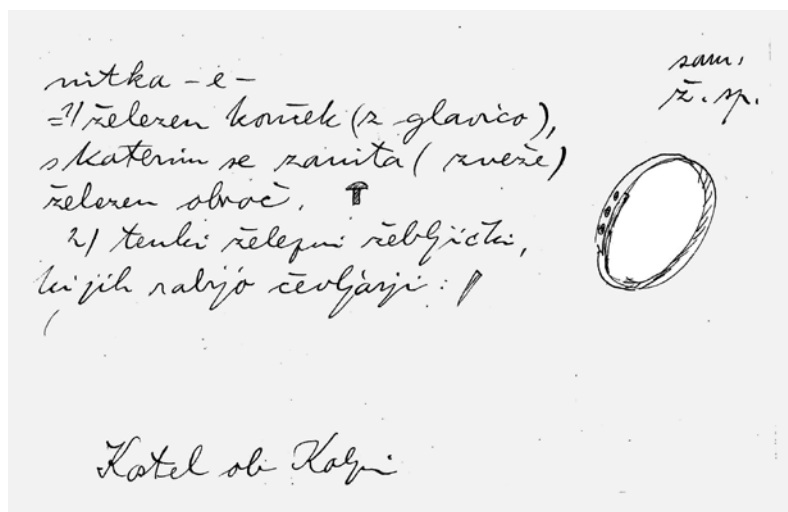
nišče gl. nihče

nit ▶ 'ni:t -è ž (⟨) *nit* |dolg, tanek skupek vlaken, sesu-
kan okoli svoje osi|: 'ni:t se mè je f'trgala ▪ 'ni:tè se
pen'ca:jò ■ gl. konec²

nitati ▶ 'ni:tat -an nedov. (⟨) [**netati*] |spajati s kovica-
mi, zakovicami|: òb'rò:če 'ni:tajò

nití gl. ni prisl., ni vez.

nitka ▶ 'ni:tka -e ž (⟨) **1.** *nitka* |manjšalnica od nit| **2.**
kovica, zakovica: 'ni:tka za òb'rò:če **3.** *tanek jeklen*
žebliček brez glavice, ki ga uporabljajo čevljarji:
'ni:tka se je v'la:mala ■ R nitka

nizek ▶ 'ni:zak 'ni:ska -ò prid. ⟨⟩ *nizek* **1.** |*ki ima v navpični smeri navzgor razmeroma majhno razsežnost*|: 'ni:ska 'mi:za ▪ ta 'ni:skè 'fažo:n *nizki fižol* ▪ 'ku:pa je 'ni:ska *plitva* **2.** |*ki je glede na možni razpon ob spodnji, izhodiščni meji*|: 'ni:zak pɾ'tisk ▪ 'ni:ske 'cè:ne **3.** |*ki je glede na razvrstitev po položaju, pomembnosti, odgovornosti na manj pomembnem mestu*|: 'ni:ska s'lù:žba **4.** |*ki pripada socialno šibkejšim, revnejšim družbenim slojem*|: 'o:na je 'ni:skèga s'tana ▶ **nizko** 'ni:skò prisl.: 'sonce je 'več 'ni:skò *kmalu bo zašlo*

nižati se ▶ 'ni:žat se -an se nedov. ⟨⟩ *postajati nižji*: 'kèp se 'ni:ža ▪ 'sinu: va s'kèjdn'è se 'ni:ža *ga je vse manj* ▪ 'sò:nce se 'ni:ža *zahaja*

nižava ▶ ni'ža:va -e ž ⟨⟩ *nižje ležeči kraj*: pò ni'ža:вах s'tòji 'vo:da

nižina ▶ ni'ži:na -e ž ⟨⟩ *nizek, razmeroma raven svet*

nja ▶ 'n'a! medm. ⟨⟩ pri klicanju goveda *izraža opozorilo na to, kar se da, daje*: 'rume, 'n'a, 'n'a! ▪ 'liska, 'n'a!

njegov ▶ 'n'ego:f n'e'go:va -ò zaim. ⟨⟩ **1.** *njegov* |*izraža svojino bitja, osebe moškega ali srednjega spola, ki je govoreči ne enači s seboj in ne ogovarja, ali stvari moškega ali srednjega spola, o kateri je govor*|: 'n'ego:f š'kɾl'ak ▪ 'n'ego:va 'xi:ša ▪ 'n'ego:vò 'pol'e: **2.** *njegov* |*izraža sorodstveno, družbeno razmerje do tega bitja, osebe*|: 'n'ego:f 'sin ▪ 'n'ego:va s'či: ▪ 'n'ego:vò 'dè:te ▪ 'n'ego:f di'rèktɔr **3.** ekspr. [**njegov*] |*izraža čustven odnos, navezanost*|: 'ta: 'n'ego:va 'l'èŋkèca! ● ekspr. 'cè:u 'vɾt je 'n'ego:f *po celem vrtu skače* ● 'tɔ: je 'n'ego:va z'dü:xa *to (slabo) je on povzročil* ▶ **njegovo** n'e'go:vò prisl. *njegovo*: 'se 'mɔ:re 'bit na 'n'ego:vò *po njegovem okusu, volji* ▶ **njegov** 'n'ego:f n'e'go:va -ò sam. *njegov*: na 'n'ego:vò je p'rišlò *zgodilo se je, kot je domneval* ▪ 'pɔ:t g're: pò 'n'ego:vèn *po njegovi zemlji*

njeji gl. njen

njen ▶ 'n'e:jè -a -e zaim. ⟨⟩ *njen* **1.** |*izraža svojino bitja, osebe ženskega spola, ki je govoreči ne enači s seboj in je ne ogovarja, ali stvari ženskega spola, o kateri je govor*|: 'n'e:ja dómò'vi:na **2.** |*izraža splošno pripadnost temu bitju, osebi, stvari*|: 'n'e:ja lè'pɔ:ta **3.** |*izraža sorodstveno, družbeno razmerje do tega bitja, stvari*|: 'n'e:ja 'dèca **4.** |*izraža izhajanje od tega bitja, osebe, stvari*|: 'n'e:je pò'pè:van'e ● ekspr. 'tè: 'n'e:je kò'kò:šè, a 'nigdar ni'be:nèga 'je:ica ne 'vi:dèn *toliko kokoši ima, pa mi nikoli ne da nobenega jajca za pojest* ▶ **njen** 'n'e:jè -a -e sam. *njen*: 'si 'n'e:jè sò 'več pò'mɾ:lè *njeni bližnji sorodniki* ▪ 'se 'mɔ:re 'bit na 'n'e:je *po njenem okusu, volji*

njih ▶ 'ni:x -a -ò zaim. ⟨⟩ *njihov* **1.** |*izraža svojino skupine bitij, oseb, od katerih govoreči nobene ne enači s seboj in nobene ne ogovarja, ali stvari, o*

katerih je govor|: 'ni:xa m'l'a:da 'lè:ta ▪ 'ni:x 'aùtò **2.** |*izraža sorodstveno, družbeno razmerje do te skupine*|: 'ni:xè 's'ta:rèjè ▪ 'tɔ: je 'ni:xè 'pò'l'e: ▪ 'jè:tèka je va 'ni:xèn 'ro:dè

njihov gl. njih

njiva ▶ 'ni:va -e ž ⟨⟩ *njiva* |*del zemljišča za gojenje kulturnih, krmnih rastlin*|: 'ni:va za 'rè:pò ▪ 'ni:vò nag'no:it

njivica ▶ 'ni:vèca -e ž ⟨⟩ *njivica* |*manjšalnica od njiva*|: 'ni:vèca sò'l'a:te

Njivički ▶ 'ni:vèčkè -èx m mn. ⟨⟩ *Njivički* |*hišno ime*|: pɾ 'ni:vèčkèx

njuhanec gl. šnofanec

njuhati gl. šnofati

no ▶ 'nò medm. ⟨⟩ *no* **I. 1.** |*izraža spodbudo, poziv*|: 'nò, 'bɔ: 'kai? ▪ 'nò, 'sa: gò'vòrè! **2.** |*izraža zadovoljnost pri ugotovitvi*|: 'nò, sèj g're:!
3. |*izraža ne popolnoma prostovoljno privolitve*|: 'nò, pa 'bɔ:mò 'ma:lò pò'ča:kalè **4.** |*izraža nejevoljo, zavrnitev*|: 'nò, 'tè:ga tè 'ne bè 'bèlò 't'rè:ba **5.** |*izraža obotavljanje, pomislek*|: 'nò, 'nèkakò 'bɔ: š'lò **6.** |*navezuje na prej povedano in izraža prehod k drugačni misli*|: 'nò, 'akò se ne 'mɔ:remò zg'li:xa: ▪ 'nò, pa g're:mò **II.** |*izraža nejevoljo, nestrpnost, zavrnitev*|: 'da:j mè 'nò 'mè:r!

nobeden ▶ ni'be:dèn ni'be:na -ò zaim. ⟨⟩ *noben* |*izraža nebivanje osebe ali stvari iz določene vrste v situaciji, kot jo nakazuje sobesedilo*|: ni'be:na ga 'ne:če ▪ ni'be:nè pòsto:lè mè 'ni:sò p'raf ▪ na ni'be:nèn 'dè:uèc ne 'ra:stejò x'lɔ:je ● ekspr. za ni'be:ne dè'na:rje se 'ne da: p're'gòvo:rt *nikakor se ne pusti pregovoriti*

nobel ▶ 'no:bèl -- -- prid. ⟨⟩ [**nobel*], *ugleden, gospodski, odličen*: 'tɔ: sò 'no:bèl 'lidje: ▶ **nobel** 'no:bèl prisl. [**nobel*] |(po) *gosposko*|: 'no:bèl se 'nɔ:sè *izbrano se oblači*

noben gl. nobeden, nikakov

nobenkrat ▶ ni'be:nkɾt prisl. ⟨⟩ *nobenkrat* |*izraža, da se dejanje ne zgodi niti enkrat*|: ò 'te:n 'ni:smò ni'be:nkɾt gòvò'ri:lè

nocoj ▶ 'nacɔj prisl. ⟨⟩ *nocoj* |*v noči ali večeru a*| *ki je, še traja*|: 'nacɔ 'bè'lémò k'vasje: **b** |*ki bo prišel*|: 'nacɔ 'bɔ:mò 'pa:l'èlè ra'ki:jò

nocojšnji ▶ na'co:jšn'è -a -e prid. ⟨⟩ *nocojšnji* |*ki se naša na noč ali večer a*| *ki je, še traja*|: na'co:jšn'a 'nò:č **b** |*ki bo prišel*|: na'co:jšn'a 'igra 'bɔ: 'lè:pa

noč ▶ 'nò:č 'nò:či: ž ⟨⟩ *noč* |*čas teme od sončnega zahoda do vzhoda*|: pò'zi:mè sò 'nò:či: 'du:ge ▪ 'bèla je 'xü:da 'nò:č ▪ dò 'tɾdne 'nò:či: 'dè:lat ▪ 'čez nòč sò 'rɔ:žè ò'zè:ble ▪ zò'ra:lè smò p'zdno 'nòčjo, star. nòč'jo: ▪ na 'nò:č sò se p'p're'l'a:lè *prezno zvečer* ▪ čez 'nò:č sò ga 'zè:lè *prenočili so ga* ▪ kot pozdrav 'laxkò 'nò:č! ▪

'nò:č 'ma s'vajò 'mò:č ponoči človek ravna, se ve-de manj razumno, razsodno, zlasti glede ljubezni, spolnosti • 'nò:č i 'da:n jesenski svišč |gozdna ali travniška rastlina z jajčasto suličastimi listi in modrimi zvonastimi cveti|

nočen gl. ponočen; nočna omarica gl. omarica

noga ▶ 'no:ga 'nòge: ž (<) *noga* **1.** |okončina, ki se uporablja za oporo trupa, premikanje|: 'no:ga me 'buli ▪ 'vòu 'še:pl'e na 'pr'vò 'nògò: ▪ 'nòge: sò mè za'te:kle ▪ kot kletvica 'pa:jsja 'no:ga, 'ni: ga 'iše **2.** |del te okončine od gležnja do konca prstov|: 'nòge: mè 'jaku s'vi:cajò **3.** |spodnji, zoženi nosilni del priprave, naprave|: k'lò:p 'ma 'lè:skòve 'nòge: • 'xo:it k 'no:gan hoditi peš • ekspr. sp'ra:vèt se ispòt 'nò:k umakniti se, iti proč • 'ò:n 'ma 'dòbrè 'nòge: lahko hodi, je dober pešec • pre'òblè:č se òd 'nò:k dò g'lave: ves se preobleči • ekspr. 'ta: je z 'e:nò 'nògò: 'več f g'ro:bè je že star; kmalu bo umrl • ekspr. 'pa:jsja 'no:ga izraža podkrepitev povedanega

nogica ▶ 'nògèca -e ž (<) *nogica* |manjšalnica od nogal|: dè'te:tè se je 'nògèca v'la:mala

noht ▶ 'nò:xt -a m, mn. nòx'tò:vè (<) *noht* |roževinasta ploščica na koncih prstov človeka|: 'nò:xt mè je 'òt'pau • ekspr. 'ni za 'nò:xt se ne x'ma:kne prav nič, niti malo • za 'nò:xtè mè je 'zašlò zanohtalo se mi je

noj ▶ 'nò:i 'nò:jte medm. (<) *daj* |izraža željo, spodbudo|: 'nò:i jè 'ti: 'po:slat ▪ 'nò:jte, 'bò:tra, 'nò:jte vzemite, izvolite • c'ja se 'nò:i odmakni se • sòn se 'nò:i pomakni se bliže

nor ▶ 'nor 'no:ra 'nuru prid. (<) ekspr. [*nor], neumen, nespameten

norčav gl. magarski

norčevati se ▶ nòr'čè:vat se -'čü:jen se nedov. (<) *norčevati se* **1.** |z besedami izražati neresen, nespoštljiv odnos do koga|: nòr'čü:je se is sò'sè:da **2.** |imeti neresen, nespoštljiv odnos do česa|: is k'rü:xa se nòr'čü:jejò

norčija ▶ nòr'či:ja -e ž (<) *norčija* |neresno, šaljivo dejanje ali ravnanje|: 'ka:i se pò nòr'či:jè 'dòbi:, 'nič ne 'buli: • ekspr. nòr'či:je z'ga:n'at norčevati se, šaliti se ■ gl. tumhajt

norec ▶ 'no:rc -a m (<) **1.** ekspr. [*norec] |nespameten, neumen človek|: 'ta: 'no:rc je p'ro:dau ò'bòdva 'ko:n'a **2.** ekspr. [*norec] |kdor v svojih zahtevah, ravnanju zelo pretiraval|: 'ta: 'no:rc 'vòzè s'tu: kilò'metròf na 'vü:ro **3.** star. [*norec] |duševno bolan človek, duševni bolnik| **4.** *norec* |težko mehanizirano kladivo za grobo obdelavo kovine| **5.** *za krnel, spačen sad*: 'ja:blana je 'pu:na 'no:rc'ef **6.** *nenormalen izrastek na telesu* • 'no:rc'a se 'dè:lat is 'kòga ne upòštevati, ne obravnavati ga resno;

norčevati se, šaliti se • 'èmèt 'kòga za 'no:rc'a norčevati se iz koga; šaliti se s kom; varati ga

noreti ▶ 'no:rt 'nòri:n nedov. (<) [*noreti] **1.** |kazati znake duševne bolezni|: òt pi'lja:če 'nòri: **2.** ekspr. |nespametno, neumno se vesti|: 'fa:ntè nò'ri:jò pò 'se:lè **3.** ekspr. |divje, razposajeno tekati sem in tja|: 'dèca nò'ri:jò pò 'xi:šè

norhavz ▶ 'nòrxaʊs nò'r'xa:uza m (<) **1.** star. *norišnica* |bolnica za duševne bolnike| **2.** ekspr. |zmeda, nered|: p'r'tè: d'r'zi:nè je 'cè:y 'nòrxaʊs

norija ▶ nò'ri:ja -e ž (<) • kùxa'ri:ja 'ni: nò'ri:ja tudi kuhanje je umetnost

norišnica ▶ nò'ri:šènc'a -e ž (<) [*norišnica] |bolnica za duševne bolezni| ■ gl. norhavz

nos ▶ 'nò:s 'nòsa m (<) **1.** *nos* |naprej štrleči del obraza z odprtina za vohanje|: š'pičast 'nò:s 'ma **2.** *nos* |del nosu, ki ga tvorita ti odprtini|: 'nò:s se mè je za'tü:l'ò ▪ k'r'vav'it iz 'nòsa **3.** *nos* |ta del obraza kot nosilec sposobnosti za voh|: ži'va:lè 'majò 'dò:bèr 'nò:s ▪ 'èmèt 'tanak 'nò:s imeti dober voh • 'ma 'dò:bèr 'nò:s bistro, pravilno predvideva • ekspr. 'nò:s f'ti:kat 'va kaj biti zvedav; vmešavati se v stvari, ki se te ne tičejo • ekspr. 'nò:s ò'bè:sèt zameriti • ekspr. 'na nò:s 'kòmé 'nest povedati, kar se ne bi smelo • ekspr. v'lè:č 'kòga za 'nò:s varati ga • ekspr. 'kòga 'èmèt na 'no:sè opazovati, nadzorovati ga • ekspr. 'nai'ra:išè bè mè 'da:y 'e:nò pò 'no:sè bi ga udaril • ekspr. je 'dò:bò pò 'no:sè bil je kaznovan, deležen zbadljivega, odklonilnega ravnanja • ekspr. 'dat 'kòmé pòd 'nò:s zavrniti ga, spraviti ga v zadrego zaradi njegove napake • ekspr. za 'nò:s pò'te:gnt prevarati, ukaniti • ekspr. òb'ri:sat se pòd 'nò:sòn ne uspeti v čem; ne dobiti česa • ekspr. pred 'nò:sòn 'kòmé v'ra:ta 'zapret očitno pokazati, da se ga ne želi sprejeti • pu'ra:nòf 'nò:s repati šcir |okrasna rastlina z rdečimi, dolgo trajajočimi cvetovi|

nosač ▶ 'nòsa:č 'nòsa:ča m (<) *nosač* |kdor nosi, prenaša kaj sploh|: 'nòsa:č pre'na:ša 'teške 'ku:fre

nosečnost ▶ nò'sè:čnòst -è ž (<) *nosečnost* |stanje noseče ženske|

nosek ▶ 'nòsak -a m (<) *nosek* |manjšalnica od nos|

nositi ▶ 'no:sèt 'no:sèn nedov. (<) *nositi* **1.** |držati kaj navadno težjega tako, da prehaja vsa teža na osebek, in hoditi|: 'pu:ne 'ža:kl'e 'no:sèt **2.** |tako držati kaj in hoditi kam z določenim namenom|: 'sak 'da:n je nò'si:la 'ko:scen 'jü:žènò **3.** |povzročati, da se kaj premika zlasti po vodi, zraku|: 'vè:tèr je 'no:sò 'li:stje x 'vò:dò ▪ 'bü:ria 'nò:sè s'nè:k x 've:žò **3.** |iti h komu z namenom povedati mu kaj|: 'ža:lòstne nò'vice je nò'si:la pò 'xi:šax **4.** |delati, da prihaja kaj na določeno mesto|: x'ra:nò x 'vü:sta 'no:sèt

5. |imeti na sebi kaj kot oblačilo, opremo|: 'nɔ:sɛ 'bɛ:le rɔ'ka:fce ▪ 'nɔ:sɛ vɛ'li:ke 'ri:ŋl'e ▪ 'nɔ:sɛ 'puškɔ **6.** |imeti pri sebi kaj na razpolago|: 'dɛna:r 'nɔ:sɛ s 'sabɔ **7.** |ohranjati kaj v določenem položaju, na določenem mestu|: š'kɫ'ak 'nɔ:sɛ pɔst'ra:nɛ **8.** |imeti plod v telesu|: 'za:jka 'nɔ:sɛ 'mɛ:sac 'da:n
 ● ekspr. 'ni: v're:den, da ga 'ze:ml'a 'nɔ:sɛ slab, nič-vreden je ● 'nɔ:sɛt b'la:tɔ va 'xi:šɔ prihajati z blatinimi čevlji ● 'tʰi:kaj 'že:na x'la:če 'nɔ:sɛ odloča, ukazuje ● ekspr. 'koga na 'ro:kax 'nɔ:sɛt zelo negovati, razvajati; biti zelo obziren, pozoren do njega ● ekspr. na 'xɾptɛ 'koga 'nɔ:sɛt imeti zelo odklonilen odnos do koga ▶ **nositi se** 'nɔ:sɛt se nositi se **1.** |biti oblečen, oblačiti se|: pɔ k'mɛ:čkɔ se 'nɔ:sɛt ▪ pɔ gɔs'pɔ:ckɔ se 'nɔ:sɛt **2.** |biti trpežen in se ne mečkati|: 'ta: 'ro:ba se 'dɔbrɔ 'nɔ:sɛ ▶ **noseč** – nɔ'sɛ:ča -e noseč: nɔ'sɛ:ča 'že:nka ■ gl. vleči

nosljati gl. hohnati, šošnati

nosljavec gl. hohnalo, šošnalo

nosnica ▶ nɔs'ni:ca -e ž (⟨) nosnica |parna (zunanja) nosna odprtina zlasti pri človeku|: va nɔs'ni:cɛ 'ma g'ri:ntɔ

noša ▶ 'nɔ:ša -e ž (⟨) noša |oblačila, oprava, značilna za prebivalce kakega področja, dobe, pripadnike kakega sloja|: kɔs'te:ɥska 'nɔ:ša ▪ 'mɛ:stna 'nɔ:ša

nošnja ▶ 'nɔšna -e ž (⟨) nošnja |glagolnik od nositi|: ɔd 'nɔšne me v'rat 'buli:

notar ▶ 'nɔta:r nɔ'ta:rja m (⟨) notar |kdor poklicno sestavlja pravne listine z uradno veljavnostjo, izdaja potrdila, overovlja prepise|: 'pi:smɔ 'dɛ:lat pɾ nɔ'ta:rjɛ dogovor v zvezi z doto, zakonsko pogodbo

Notburga gl. Naborga

noter ▶ 'nɔ:tɛr prisl. (⟨) noter |izraža premikanje ali usmerjenost v zaprt prostor|: 'du:ma 'sɔ, g'rɛ:mɔ 'nɔ:tɛr ▪ 'o:kna se ɔt'pɛ:rajɔ 'nɔ:tɛr navznoter ● 'nɔ:tɛr dɔ 'kɔ'čɛ:vja je 'šɔ s 'manɔ prav do Kočevja ● 'lɛ:tɔ g'rɛ: 'nɔ:tɛr poletje se približuje

notranji ▶ 'nɔ:tran'ɛ -a -e prid. (⟨) **1.** notranji |ki je znotraj kake celote|: 'nɔ:tran'ɛ 'žɛp **2.** notranji |ki je v zvezi z organi v prsni in trebušni votlini|: 'nɔ:tran'a bɔ'lɛ:zɛn **3.** spodnji |ki se nosi neposredno na telesu|: 'nɔ:tran'ɛ x'la:če ▪ 'nɔ:tran'a 'ki:kl'a

notranjka ▶ 'nɔ:tran'ka -e ž (⟨) notranjka, spodnje krilo: nab'ra:na 'nɔ:tran'ka

notri ▶ 'nɔ:trɛ prisl. (⟨) notri |izraža stanje ali položaj v zaprtem prostoru|: 'nɔ:trɛ je 'tuplu ▪ žɛ'lo:dac je 'dɔ:bɛr, 'nɔ:trɛ sɔn 'dɛ:la za'rɛ:bjnɛk v nadev

nov ▶ 'nɔ:f 'no:va 'nuvu in 'nɔ:vɔ prid. (⟨) nov **1.** |nedavno nastal, narejen, ustvarjen|: 'nɔ:f 'kɔmpɛ:r **2.** |ki še ni bil ali je šele kratak čas v uporabi|: 'no:va 'rɔ:bača **3.** |do nedavnega neznan, neodkrit|: 'tɔ: je, p'rišla je nek'a'kɔ:va 'no:va 'bɔu **4.** |ki še ni dol-

go v sedanjem, navadno višjem družbenem položaju, stanju|: 'no:va u'či:tel'ca **5.** |ki se po lastnostih, značilnostih zelo razlikuje od prejšnjega|: 'nɔ:vɛ 'dinar dinar v razmerju do starega ▪ 'no:va Jugɔs'la:vɛja Jugoslavija po letu 1945 ● 'no:va 'ma:ša prva maša, ki jo opravi duhovnik po mašniškem posvečenju ● 'nɔ:vɔ 'lɛ:tɔ 1. januar ● 'nɔ:vɔ 'lɛ:tɔ b'rat voščiti, želeli srečo za novo leto ● 'nɔ:f ɔd 'nɔ:k dɔ g'lave: oblečen v nova oblačila ▶ **novi** 'nɔ:vɛ -a -ɔ novi: 'nič 'nɔ:vɛga se 'ni: zgɔ'di:lɔ

Nova sela ▶ 'nɔ:va 'sɛ:la 'nɔ:vɛx 'sɛ:ɥ smn. (⟨) Nova sela |ime naselja|: iz 'nɔ:vɛx 'sɛ:ɥ je pɾ'ne:sla ● kot zbadljivka 'nɔ:va 'sɛ:la – k'rü:xa vɛ'sɛ:la ■ prim. Novoselec, Novoselčica, novoselski

Novaselčica gl. Novoselčica

Novoselec gl. Novoselec

novoselski gl. novoselski

november ▶ nɔ'vɛ:mbɛr -bra m (⟨) november |enajsti mesec v letu|: nɔ'vɛmbra je pɔna'va:dɛ 'vɛč m'ras

novembrski ▶ nɔ'vɛ:mbɛrskɛ -a -ɔ prid. (⟨) novembrski |ki se nanaša na november|

novica ▶ nɔ'vi:ca -e ž (⟨) novica |navadno neposredno sporočilo o čem novem|: z'vɛ:dɛlɛ smɔ 'ža:lɔsne nɔ'vi:ce

novina ▶ nɔ'vi:na -e ž (⟨) novina |kar se pridelava (tekočem) letu|: nɔ'vi:nɔ 'kù:xamɔ

novinec: vojaški novinec gl. rekrut

novoletar ▶ nɔvɔ'lɛ:tar -ja m (⟨) kolednik, ki vošči novo leto: nɔvɔ'lɛ:tarjɛ ɔba'xa:jajɔ pɔ 'xi:šax

novomašnik ▶ nɔvɔ'ma:šnɛk -a m (⟨) novomašnik |kdor opravi novo mašo ali jo bo v kratkem opravil|

novoporočenca gl. mladenci

novorojenček gl. novorojenec

novorojenec ▶ nɔvɔ'rɔjɛ:nc -a m (⟨) novorojenec, novorojenček

Novoselčica ▶ 'nɔva'sɛ:ɥčɛca -e ž (⟨) Novoselka, Novoselčica |prebivalka naselja Nova sela| ■ prim. Nova sela

Novoselec ▶ 'nɔva'sɛ:ɥc -a m (⟨) Novoselec |prebivalec naselja Nova sela| ■ prim. Nova sela

Novoselka gl. Novoselčica

novoselski ▶ nɔva'sɛ:ɥskɛ -a -ɔ prid. (⟨) novoselski |ki se nanaša na naselje Nova sela|: na nɔva'sɛ:ɥskɛn 'pɔ:l'ɛ ■ prim. Nova sela

nož gl. britva, kosiriček, kurlica, nožič

nožek gl. britvica, nožiček

nožič ▶ 'nožɛč nɔž'i:ča m (⟨) nož **1.** |priprava za rezanje iz rezila in ročaja|: 'nožɛč je nab'rü:sɔ ▪ z nɔž'i:čɛn se je v'rɛ:zala **2.** črtalo |del pluga, ki navpično reže brazde| ● ekspr. g'rɛ: pɔd 'nožɛč na operacijo ● ekspr. 'nožɛč 'paxɾt va 'sɾɛc zelo prizadeti koga ■ gl. nožiček

nožiček ▶ nò'ži:ček -čka m ⟨ ⟩ ekspr. *majhen, pripraven nož, nožiček, nožič* ■ gl. nožičkec

nožičkec ▶ nò'ži:čkac -a m ⟨ ⟩ ekspr. *nožiček, nožek*

nožnica ▶ 'nò:žénca -e ž ⟨ ⟩ *nožnica* |cevasta priprava za hranjenje, nošenje noža ali nožu podobnega orožja|: 'sa:bl'a va 'nò:žéncè

nucati ▶ 'nü:cat -an nedov. ⟨ ⟩ [**nucati*] **1.** *potrebovati, rabiti*: za aʉtò'bu:s 'nü:can 'pe:deset di'narjef **2.** *koristiti, pomagati*: 'ka:ĩ 'nü:ca 'se 'na:še 'dè:lò, 'akò 'tò:ča pò'tu:če • rek 'je:žèk 'nü:caĩ, pa x'la:če š'pa:raĩ

nujen gl. silen

nujno gl. mus

nularica ▶ 'nularca -e ž ⟨ ⟩ **1.** [**nularica*] |*mehka, po kvaliteti najboljša pšenična moka*: v'rè:če 'nularce je 'kü:pèla **2.** *strojček za striženje las*: z 'nularcò ga je óst'ri:gò *ostrigel ga je do golega* ■ prim. mašina

numara ▶ 'nu:mara -e ž ⟨ ⟩ star. [**numera*], številka: 'xi:šna 'nu:mara • pò 'numarax 'xo:ĩt *zaradi revščine imeti pravico do hrane, oskrbe po en dan pri določeni hiši, družini v vasi, občini* ■ prim. hiša

numera gl. numara

nuna ▶ 'nü:na -e ž ⟨ ⟩ [**nuna*], redovnica

nunski ▶ 'nü:nské -a -ò prid. ⟨ ⟩ [**nunski*] |*ki se nanaša na nune, redovnice*: 'nü:nške 'ni:ve

O

- o ▶ ó predl. ⟨⟩ z mestnikom o **1.** |za izražanje vsebine predmeta govornega, miselnega, pisnega obravnavanja|: góvó'ri:la je ó 'ma:teré **2.** |za izražanje časa, v katerem se kaj dogaja: ó 'pu 'še:stèx ▪ ó 'pra:vèn 'ča:sé ▪ ó bó'ži:čé ▪ ó 'vèzmé ▪ ó 'dù:xòvèn ▪ ó k'rè:sé
- o ▶ 'o: medm. ⟨⟩ o **1.** |izraža občudovanje, zadovoljnost, domislek|: 'o:, 'ti: sé! **2.** |izraža začudenje, prese-nečenje, strah|: 'o:, 'več je p'ro:šó! ▪ 'o:, g'ro:za! **3.** |izraža čustveno prizadetost, zaskrbljenost|: 'o:, da sòn 'tò: p'rè:k 'vè:dó!
- ob ▶ ob, pred nezvenečimi soglasniki op predl. ⟨⟩ ob **I.** s tožilnikom |za izražanje česa pozitivnega, vrednega|: k'ta:va je p'rišla ob m'le:kó ▪ p'ri:t ob 'denar **II.** z mestnikom **1.** |za izražanje časa, v katerem se kaj dogaja|: ob ne'dé:l'ax po'či:vamó **2.** |za izražanje časovne točke, v kateri se kaj zgodi|: op 'se:dmèx je zvo'ni:ló ● ekspr. p'ri:t ob g'lavò: izgubiti življenje ● 'de:lat op s'vajin sam skrbeti za hrano ● 'ži:vet op s'vajin od lastnega pridelka ● 'ži:vet ob 'vodé: i k'rùxé uživa-ti samo vodo in kruh
- oba gl. obodva
- obad ▶ 'òbat:ò'ba:dé ž ⟨⟩ obad |velika, muhi podobna žuželka, ki sesa kri|: ò'ba:dé 'lè:tajó, 'pi:kajó ▪ ò'ba:dé só 'danas 'xide:
- obadva gl. obodva
- obahajanje ▶ ó'ba'xa:jan'e -a s ⟨⟩ glagolnik od obahajati
- obahajati ▶ ó'ba'xa:jat -an nedov. ⟨⟩ **1.** obhajati, (večkrat) hoditi: pò 'ni:vax ó'ba'xa:jat ▪ no'vólè:tarjé ó'ba'xa:jajó pò 'xi:šax **2.** hoditi okrog česa: 'kolé 'xi:še só ó'ba'xa:jalé **3.** obiskovati |hoditi, prihajati h komu zaradi prijateljskih, družabnih stikov|
- obajti ▶ 'òbajt ó'ba:iden dov. ⟨⟩ **1.** obiti |opraviti kako pot z določenim namenom|: ó'bašlè smó 'se 'pól'e: **2.** obiskati |iti, priti h komu zaradi prijateljskih, družabnih stikov|: ó'bašla sòn s'vajé s'ta:rèje **3.** obiti |izraža nastop stanja, kot ga določa samostalnik|: g'ro:za me je ó'bašla ● kot zbadljivka "lipóščané 'ta:té, 'ka:í è'mó 'van 'da:té? 'e:nó ž'li:có 'a:íde, da v'as v'ra:k ó'ba:íde, 'e:nó ž'li:có 'o:l'a, da ste 'vi: ne'vò:l'a, 'e:nó ž'li:có 'masti:, da se 'rit pòs'lasti, 'e:nó ž'li:có 'pè:ska, da se 'rit rezv'rè:ska!
- obara ▶ ó'ba:ra -e ž ⟨⟩ prevreta drobovina (srce, pljuča, vranica, ledvice), ki se skupaj s krvjo porabi kot nadev za krvavice ■ gl. ajmoht
- obarati se ▶ ó'ba:rat se -an se dov. ⟨⟩ opariti se, popariti se |poškodovati si kožo, tkivo z vročo tekočino, paro|: 'ròkò: sé je ó'ba:rala
- obastati gl. obstati
- obataliti ▶ ó'ba'ta:l'èt -èn dov. ⟨⟩ star. opraviti, uspešno končati kako delo, opravilo: 'kumaj f'kù:xén'è ó'ba'ta:l'èn ▪ ó'ba'ta:l'èt b'lagu nakrmiti, napojiti živino in ji nastlati
- obaviti ▶ ó'ba:vèt -èn dov. ⟨⟩ opraviti |izraža konec dejanja, kot ga določa samostalnik|: f t'rgò'vi:né sòn ó'ba:vó ▪ narò'či:ló ó'ba:vèt izpolniti
- občan gl. občinar
- občevati: spolno občevati gl. kurati se
- občina ▶ 'òpčèna -e ž ⟨⟩ občina |temeljna lokalna samoupravna skupnost|: 'na:ša 'òpčèna je ve'li:ka
- občinar ▶ òpčè'nar: -ja m ⟨⟩ občan |pripadnik določene občine|: òpčè'nar:jé só pòp'ra:vèlè 'cè:stó
- občinski ▶ òp'či:nskè -a -ò prid. ⟨⟩ občinski |ki se nanaša na občino|: òp'či:nskè 'pò:t pot, za katero mora skrbeti občina ● ekspr. 'maja 'ni:va 'ni: òp'či:nska ni skupna last
- občutiti ▶ òp'čü:tét -èn dov. ⟨⟩ občutiti **1.** čutno dojeti lastnosti predmetnega sveta|: 'sò:nce 'jaku òp'čü:tèn **2.** |izraža stanje, kot ga določa samostalnik|: bóle'či:ne 'ni: 'več òp'čü:tèla
- občutljiv gl. haklih
- obdarovati ▶ óbda'ro:vát -'rù:jen dov. ⟨⟩ obdarovati |dati darilo, dar|: 'dècò só óbda'ro'va:lè ■ gl. darovati
- obdavčiti ▶ ób'da:učèt -èn dov. ⟨⟩ obdavčiti |določiti, predpisati davek, davščino|: na 'no:vó só 'nas ób'da:učèlè
- obdelati ▶ ób'dé:lat -an dov. ⟨⟩ obdelati **1.** |načrtno pripraviti zemljo in vanjo vsaditi, vsejati|: 'pól'è ób'dé:lat **2.** |z orodjem, strojem ali določenim postopkom dati čemu določeno obliko, lastnost|: 'kòsjè: sòn ób'dé:lay ■ gl. obravnati
- obdeliti ▶ ób'dé:l't -'dél'i:n dov. ⟨⟩ obdeliti |dati komu njegov del|: ne'vè:sta jèx je p' 'xi:šè ób'dé'l'i:la ▪ "bò:k ga je ób'dé:l'ò mu dal velike sposobnosti

obdivjati ▶ ob'divjat -an in o'divjat -an dov. ⟨⟩ [**obdivjati*], *podivjati*: òd 'dè:la òb'divjat *nerazsodno, nespametno veliko delati*

obdolžiti gl. pokriviti

obdrgniti gl. omuzniti

obdržati ▶ ob'držat -in dov. ⟨⟩ **obdržati 1.** |*narediti, da kaj ne gre iz prijema, se ne oddalji*: 'kumaj je òbdr'ža:la k'ra:vò **2.** |*narediti, da kaj ne preneha biti v določenem položaju, na določenem mestu, kljub delovanju nasprotnih sil*: òbdr'ža:lè sò 'vò:s, da se 'ni: pre'vrgò **3.** |*narediti, da kaj ne preide k drugemu, drugam*: 'vas 'dèna:r je òbdr'ža:la 'za:se **4.** |*s svojo voljo, vplivom narediti, da kdo ne preneha biti na določenem mestu*: òbdr'ža:lè sò ga čez 'nò:č prenočili so ga **5.** |*ne prenehati a*) *opravljati kako dejavnost*: 'òbrt je òbdr'žau **b**) *uporabljati*: òbdržat s'tar 'ra:dijò • ekspr. v g'la:vè òbdržat *zapotomiti si* ■ gl. pridržati

obečanje ▶ obeč'a:n'è -a s ⟨⟩ *obljuba, obet*: 'tò: je preve'li:kò obeč'a:n'è

obečati ▶ o'bè:čat o'bè:č'a:n dov. ⟨⟩ *obljubiti* |*izjaviti komu, da a*) *bo kaj dobil, bo česa deležen*: o'bè:čau mè je 'vü:rò **b**) *bo kdo kaj storil, uresničil*: o'bè:č'a:la je, da p'ri:de 'žet

obečavati ▶ obeč'a:vat -an nedov. ⟨⟩ [**obečavati*], *obljubljati, obetati*: 'ma:tè obeč'a:va 'si:nè g'rènt ■ obeč'a:vau je, da 'nan p'ri:de 'o:rat

obel ▶ 'ò:bòu 'ò:bla -ò prid. ⟨⟩ *obel, zaobljen*: 'ò:blò 'ka:man'è • 'ò:bla 'dřva *nerazklana*

obeliti ▶ o'bè:l't -l'èn dov. ⟨⟩ *obeliti 1.* |*narediti kaj bolj belo*: o'bè:l'èla je p'la:tnò **2.** |*odstraniti lubje, krovne liste*: x'lò:je je o'bè:l'ò • x'l'metü:n o'bè:l't

obeljek ▶ o'bè:l'ak -l'ka m ⟨⟩ *ličkanje* |*krovni listi, odstranjeni s koruznega storžal*: o'bè:l'kè se šè'si:jò

obelponk ▶ 'u:bèlpònk -a m ⟨⟩ *skobeljnik* |*miza, v katero se pritrđi predmet, ki se skoblja*

obesiti gl. razvesiti

obesiti ▶ o'bè:sèt -èn dov. ⟨⟩ **obesiti 1.** |*namestiti kaj tako, da je oprto, pritrjeno zgoraj in visil*: 'ja:ròm o'bè:sèt na k'lü:kò **2.** |*usmrtili tako, da si kdo z lastno težo zategne zanko okoli vratu*: 'ta:ta sò o'bè:sélè • òd 'žai:lòstè se je o'bè:sò • ekspr. 'nò:s o'bè:sèt *zameriti* • ekspr. na v'ra:t 'kómè 'kai o'bè:sèt *narediti, da je kdo dolžen opraviti kaj* ▶ **obesiti se** o'bè:sèt se **1.** *obesiti se* |*oprijeti se navadno z rokami tako, da se noge ne dotikajo tal*: 's'ko:čò je i o'bè:sò se na 'žrt **2.** *povesiti se* |*spremeniti navadni, naravni položaj v smeri navzdol, zlasti v enem delu*: v'ra:ta sò sè o'bè:sèla • ekspr. o'bè:sèt se na 'kòga *pretirano pričakovati od njega uslug, pozornosti* ■ gl. razobesiti

obešalnik gl. obešalo

obešalo ▶ obeš'a:lò -a s ⟨⟩ *obešalo, obešalnik*: obeš'a:lò je př v'ra:tèx

obešati ▶ o'bè:šat -an nedov. ⟨⟩ *obešati 1.* |*nameščati kaj tako, da je oprto, pritrjeno zgoraj in visil*: p'la:xtè o'bè:šat **2.** |*usmrčevati tako, da si kdo z lastno težo zategne zanko okoli vratu*: př 'ga:uğax sò o'bè:šalè k'me:te

obešenjak ▶ obeše'n'a:k -a m ⟨⟩ ekspr. [**obešenjak*] |*lahkomiselni, neresen človek*: 'obeše'n'a:kòn je 'tešku 'ži:vèt

obet gl. obečanje

obglodati gl. oglobati, oglodati, oščubiti

obgovarjati ▶ obgò'va:rjat -an nedov. ⟨⟩ *obgovarjati, ogovarjati*: sò'sè:da je obgò'va:rjau

obgovoriti ▶ o'bğò'vo:rt obgò'vòri:n dov. ⟨⟩ *obgovoriti, ogovoriti*: 'nič me 'ni: obgòv'òri:la

obgristi ▶ obg'ri:st -ri:zen dov. ⟨⟩ *obgristi, ogristi*: 'ja:bòka sò 'vè:varce obg'ri:zle ■ gl. obžreti

obhajanje ▶ òp'xa:jan'è -a s ⟨⟩ *obhajanje* |*glagolnik od obhajati*

obhajati ▶ òp'xa:jat -an dov. in nedov. ⟨⟩ *obhajati* |*dati, deliti posvečene hostije*: za p'ra:znèke òp'xa:jajò 'bòu'ni:ke ■ gl. obahajati

obhajilo ▶ òp'xa'ji:lò -a s ⟨⟩ *obhajilo 1.* |*del maše, ko duhovnik obhaja*: př òp'xa'ji:lè sò 'lidje: pòkle'ke:valè **2.** *sveto Rešnje telo* |*posvečena hostija, ki se deli navadno med mašo*: 'nest òp'xa'ji:lò bòu'ni:kè **3.** *sveto Rešnje telo* |*tretji od sedmih zakramentov Katoliške cerkve*: přvò òp'xa'ji:lò • 'bi:u je př òp'xa'ji:lè i př 'fè:rmè

obhoditi ▶ òp'xò:it òp'xò:dèn dov. ⟨⟩ *obhoditi 1.* |*hodeč priti okrog česa*: 'vas g'ra:t smò òp'xò'di:lè **2.** |*opraviti kako pot z določenim namenom*: 'cè:lò 'mè:stò je 'zastòn' òp'xò:dò ■ gl. oblesti, preobajti

obhojti gl. obhoditi

običaj ▶ òbi'čai:j -l'č'a:ja m ⟨⟩ nav. mn. *običaj* |*kar se v ustaljeni obliki ponavlja (iz roda v rod) ob določeni človekovi dejavnosti, dogajanju*: s'ta:rè òbi'č'a:jè na 'nò:vò 'lè:tò

obilen ▶ ò'bi:vèn -vna -ò prid. ⟨⟩ *obilen* |*ki ima razmeroma velike razsežnosti*: ò'bi:vna 'žè:n'ska ■ gl. dober

obilje gl. oblencija

obilno gl. naobilo, obilo, strahoča prist., strahoče

obilo ▶ ò'bi:lò prist. ⟨⟩ *obilo, obilno, veliko, mnogo*: na ò'bi:lò 'majò 'sèga

obirač ▶ òbè'ra:č -a m ⟨⟩ *obirač* |*priprava za obiranje sadja*: òbè'ra:č za 'ja:bòka 'třgat ■ gl. trgalka

obiralnik gl. trgalka

obirati ▶ o'bè:rat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *obirati* |*s trganjem odstranjevati a*) *sadeže, plodove z drevesa, rastline*: b'rè:skve òbè:rajò **b**) *(rastlinske) liste*: òbè:ramò

'zɛ:l'ɛ, 'pɛ:sò **2.** *obirati* |*odstranjovati, spravljati s česa*|: ò'bè:rat sɛ 'viši: ▪ kò'kò:šɛ se ò'bè:rajò **3.** *obirati* |z *grizenjem, rezanjem odstranjovati meso s kosti*|: k'ra:čò ò'bè:rat **4.** ekspr. [**obirati*] |*povzročati, da kdo potroši, izda veliko denarja*|: ò'bè:rat pɾ xar'tan'ɛ **5.** ekspr. [**obirati*], *opravljati, obrekovati*: 'cè:ɥ 'da:n 'sòmò d'rù:ge ò'bè:rajò ► **obirati se** ò'bè:rat se ekspr. [**obirati se*] *obotavljati se, omahovati*: 'ka:ɲ se 'tùlèkò ò'bè:raš! ■ gl. muhovati se

obiskati gl. obajti

obiskovati gl. obahajati

obisniti ► ò'bi:sɛnt -snen dov. () *ustrahiti se, podivjati*: 'kòn' je ò'bi:snò

obistiniti se ► òbis'ti:nɛt se -nɛn se dov. () [**obistiniti se*], *uresničiti se, izpolniti se*: 'majɛ be'sè:de sò se òbis'ti:nɛle

obiti ► 'obi:t ò'bi:jɛn dov. () *obiti* |s *pribijanjem, pritrjevanjem narediti, da je kaj na (vsej) površini*|: 'xi:šò sò ò'bi:lɛ z das'ka:mɛ

obiven gl. obilen

objedati ► òb'jè:dat -an nedov. () **1.** *objedati* |z *grizenjem načenjati, škoditi*|: 'ko:ze òb'jè:dajò 'gɾmje **2.** ekspr. [**objedati*], *opravljati, obrekovati* ■ gl. obžirati

objemanje ► òb'jɛ:man'ɛ -a s () *objemanje* |*glagolnik od objemati*|

objemati ► òb'jɛ:mat -an in òb'jɛ:ml'ɛn nedov. () *objemati* **1.** |(večkrat) *imeti roke položene okrog koga v znamenje ljubezni, prijateljstva*|: 'ma:tè òb'jɛ:ml'ɛ 'sina **2.** |*imeti roke položene okrog česa*|

objesti ► 'òbjɛst 'òbjɛn dov. () *objesti* |z *grizenjem načeti, poškodovati*|: 'pu:žɛ sò òb'jɛ:lɛ 'ja:gòde

objeti ► 'òbjɛ:t òb'ja:men dov. () *objeti* **1.** |*položiti roke okrog koga v znamenje ljubezni, prijateljstva*|: 'òbjɛ:t òčɛ:ta i 'ma:tèr **2.** |*položiti roke okrog česa*|: x'ra:sta ne 'mɔ:ren 'òbjɛ:t

objokan ► òb'jò:kan -a -ò prid. () *objokan* |*ki kaže posledice jokanja, sledove solz*|: òb'jò:kana ne'vè:sta

obkladati ► òpk'la:dat -an nedov. () ekspr. [**obkladati*] |*delati, da je kdo v veliki meri deležen česa*|: x'la:pca òpk'la:dajò z 'dè:lòn

obkositi ► òp'ko:sɛt -kòsi:n dov. () *obkositi* |*pokositi okrog česa*|: ò'kòlɛ s'li:f smò òpkò'si:lɛ

obkrožiti ► òpk'ɾo:žɛt -ɛn dov. () *obkrožiti* **1.** |*narediti sklenjeno črto, črte okrog česa*|: òpk'ɾo:žɛla je 'da:tòm 'ɾojstva **2.** |*postaviti se, pojaviti se okrog koga*|: 'pi:ščeta sò òpk'ɾo:žɛla 'ko:čkò

oblaček ► òb'la:čɛk -čka m () *oblaček* |*manjšalnica od oblak*|: 'bè:lɛ òb'la:čɛk p'la:vajò pò 'nɛ:bè ■ gl. oblakec

oblačen ► òb'la:čɛn -čna -ò prid. () *oblačen* |*prekrit z oblaki*|: 'nebò je st'rašnu òb'la:čnò

oblačilo gl. cunja

oblačiti gl. oblekevati

oblačiti se ► òb'la:či:t se -i:n se nedov. () *oblačiti se* |*postajati oblačen*|: òd 'sè:vra se s'pɛ: òb'la:či:

obladati ► òb'la:dat -an dov. () *obladati* |*biti sposoben odločujoče vplivati na pojavitev, potek, stopnjo česa*|: 'jè:ze 'ne zna: òb'la:dat ► **obladati se** òb'la:dat se *obladati se* |*ostati miren, preudaren tudi v razburljivih okoliščinah*|: 'o:na se 'dòbrò òb'la:da

oblagati ► òb'la:gat -an nedov. () *oblagati* |*nameščati, pritrjevati kaj na določeno površino za zaščito, olepšanje, izboljšanje podlage*|: 'zit òb'la:gajò s 'ka:man'ɛn

oblajati ► òb'la:jat -en dov. () *oblajati* |z *lajanjem izraziti nejevoljo nad prisotnostjo koga*|: 'pas ga je òb'la:jau

oblak ► 'òbla:k òb'la:ka m () *oblak* |*zgoščeni vodni hlapi (višje) v ozračju*|: òb'la:ké p'la:vajò pò 'nɛbè ▪ 'sò:nce je 'si:nèlò izza òb'la:kòf

oblakec ► òb'lakac -a m () *oblakec, oblaček*: is 'sakéga òb'lakaca je 'pa:dalò

oblamati ► òb'la:mat -an dov. () *oblamiti* |z *lomljenjem odstraniti del česa*|: 'gɾmje sò òb'la:malɛ

oblamljevati ► òblam'l'ɛ:vət -an nedov. () *oblamljati* |z *lomljenjem odstranjovati dele česa*|: 'bù:kòve 'vè:je je òblam'l'ɛ:vala

oblanec gl. oblanje

oblanje ► 'u:blan'ɛ -a s () *oblanje* **1.** |*glagolnik od oblati*| **2.** *oblanec* |*odpadki lesa pri oblanju*|: 'u:blan'ɛ je pòg'ra:bèla

oblast ► 'òbla:st òb'la:stɛ ž () *oblast* **1.** |*možnost vplivati na koga, da ravna po določenih zahtevah, željah, če noče čutiti neprijetnih posledic*|: 'žɛ:na 'ma 'òbla:st nad 'n'i:n **2.** |*pravica odločati, ukazovati v organizirani družbeni skupnosti*|: žɛn'da:rjɛ sò è'mè:lɛ 'òbla:st **3.** |*celota organov, oseb, ki imajo pravico odločati v organizirani politični skupnosti*|: p'rišla je 'no:va 'òbla:st **4.** |*določen organ, ki ima pravico odločati na področju kake dejavnosti*|: cerk'vɛ:na 'òbla:st

oblati gl. oblitati

oblatiti ► òb'la:tɛt -ɛn dov. () [**oblatiti*] |*umazati z blatom*|: 'a:ɥtò mè je x'la:čɛ òb'la:tò ▪ 'ròkɛ: sɛ je òb'la:tò

obleči ► 'òblè:č òb'lè:čɛn dov. () *obleči* |*narediti, da ima kdo na telesu oblačilo, dodatke*|: 'dè:te je òb'lè:kla ▪ 'nòvɛ: x'la:čɛ sòn òb'lè:kò ▪ òb'lè:kò se je 'ɾo:bačò ■ gl. opraviti; obleči se gl. napraviti

obledeti gl. zbeleti

obleka gl. cunja, gvant

oblekalo ► òblè'ka:lò -a s () *prevleka za blazino*

oblekevati ▶ òbl'è:k'è:vat -'kù:j'en nedov. ⟨⟩ *oblačiti* | *delati, da ima kdo na telesu oblačilo, dodatke*: 'du:gó se je òbl'è:k'è:vala

oblekica gl. gvantec

oblencija ▶ òbl'è:nc'è:ja -e ž ⟨⟩ **1.** *obilje, izobilje*: pr 'tè: 'xi:š'è je ve'l'i:ka òbl'è:nc'è:ja **2.** *pretirana poraba, izkoriščanje materialnih dobrin*: òd òbl'è:nc'è:je s'v'è:t pò'gi:bl'è

oblesti ▶ òbl'è:st òbl'è:zen dov. ⟨⟩ **1.** *oblesti* | *z lezenjem obiti*: 'pu:š je òbl'è:zò 'ka:man **2.** [**oblesti*], *obhoditi, prehoditi*: 'cilu 'se:lò je 'zastòp' òbl'è:zò

obletavati ▶ òble'ta:vat -an nedov. ⟨⟩ *obletavati* | *letati okrog česa*: 'mü:xe òble'ta:vajò b'lagu

obleteti ▶ òbl'è:tèt -'let'i:n dov. ⟨⟩ *obleteti* | *leteč priti okrog česa*: 'ja:strep je òbl'è:tò 'va:s

obletnica ▶ òbl'è:tènca -e ž ⟨⟩ *obletnica* | *dan, ki je natančno eno ali določeno število let po dnevu, ko se je kaj zgodilo, je kaj bilo*: òbl'è:tènca pò'rò:ke

obležati ▶ òbl'è:žat -'leži:n dov. ⟨⟩ *obležati* **1.** | *ostati v ležečem položaju*: 'pija:n je òbl'è:žau na 'cè:stè **2.** | *ostati v takem položaju a* | *zaradi določene poškodbe, izgube življenja*: òbl'è:žau je pòt t'raktòrjen **b** | *zaradi bolezni*: 'lètò 'da:n je òbl'è:žau

oblica ▶ òbl'i:ca -e ž ⟨⟩ • s'nò:č'è smò 'j'è:lè 'kòmp'è:r va òbl'i:cax kuhan neolupljen krompir

oblič ▶ 'u:bl'èč -a m ⟨⟩ *oblič, skobljč*: 'nò:f 'u:bl'èč sòn 'kù:pò

oblika gl. forma

oblikovati gl. formirati

obliti ▶ 'o:bl'it òbl'i:i:jen dov. ⟨⟩ *obliti* | *narediti, da pade, steče tekočina, navadno iz posode, po nagnjeni, navpični površini česa*: 'ko:tòu je òbl'i:la

obliti ▶ 'u:bl'èt -èn dov. ⟨⟩ *obliti, skobljati*: 'ža:gance 'u:bl'èjò

oblivati ▶ òbl'i:i:vat -an nedov. ⟨⟩ *oblivati* | *delati, da pada, teče tekočina, navadno iz posode, po nagnjeni, navpični površini česa*: 'ròk'è: s'è je òbl'i:i:vau

oblizati gl. obuzati, oflajtsati

oblizniti gl. obuzniti, pobuzniti

oblíž gl. flajšter

obljuba gl. beseda, obečanje

obloda gl. meča

obloditi gl. omesti²

obložiti ▶ òb'lo:žèt -'lòži:n dov. ⟨⟩ *obložiti* **1.** | *namestiti, pritrčiti kaj na določeno površino za zaščito, olepšanje, izboljšanje podlage*: dò'r'i:š'è òb'lo:žèt s 'ka:man'en • s'tup òb'lo:žèt s 'ka:man'en **2.** *otovoriti, naložiti*: òb'lòži:la se je s 'pü:ŋk'l'è

območje gl. pecirk

obnadi ▶ òb'na:dèt -èn dov. ⟨⟩ *privariti jekleno oblogo na železno podlago orodja*: k'le:pce òb'na:dèt

obnašanje ▶ òb'na:šan'e -a s ⟨⟩ *obnašanje, vedenje*

obnašati se ▶ òb'na:šat se -an se nedov. ⟨⟩ *obnašati se, vesti se*: 'òn se 'ne zna: òb'na:šat me'j 'lidmi: • dò 'ž'e:ne se 'grdu òb'na:ša ■ gl. ponašati se

obnesti se ▶ 'ob:nest se òb'ne:sen se dov. ⟨⟩ • 'kòkò: se 'bò: v'rè:me òb'ne:slò *kakršno bo vreme, ugodno ali neugodno*

obnoret ▶ òb'no:rt -'nòri:n dov. ⟨⟩ *obnoret, ponoret*: pò 'vojsk'è: je 'vas s'v'è:t òb'no:rò

obnositi ▶ òb'no:sèt -'nò:sèn dov. ⟨⟩ *obnositi* | *nošenjem, oblačenjem obrabiti*: 'sü:kn'ò je dò k'ra:ja òb'no:sò

oboblati gl. obobliti

obobliti ▶ òb'u:bl'èt -èn dov. ⟨⟩ *obobliti* | *s skobljanjem narediti gladko, ravno*: k'lò:p òb'u:bl'èt

obod ▶ 'òbòt ò'bò:da m ⟨⟩ *obod* | *leseno ogrodje pri situ, rešetul*: 'òbòt pr 'nò:vèn 'sit'è je 'pò:čò

obodva ▶ ò'bòdva -e -zaim. ⟨⟩ *oba, obadva*: ò'bòdva sò p'rišlè pre'kasnu • ò'bòdvè 'ròk'è: 'me: bò'li:jò • ò'bòdvè 't'è:uca smò òts'ta:vèlè

obodvoji ▶ òbòd'vò:jè -e -a zaim. ⟨⟩ *oboj* | *poudarja skupnost, povezanost dveh enot*: òbòd'vò:ja v'ra:ta 'zaprè!

obogateti ▶ òbò'ga:tèt -'gati:n dov. ⟨⟩ *obogateti* | *postati bogat*: 'pa:r 'dinarjef je 'dò:bò, pa 'mi:sl'è, da je òbò'ga:tò • ekspr. 'čez nò:č je òbò'ga:tò *naenkrat, nepričakovano* ■ gl. zabogateti

oboj gl. obodvoji

obojček ▶ ò'bò:ič'èk -a m ⟨⟩ *manjšalnica od obojec*

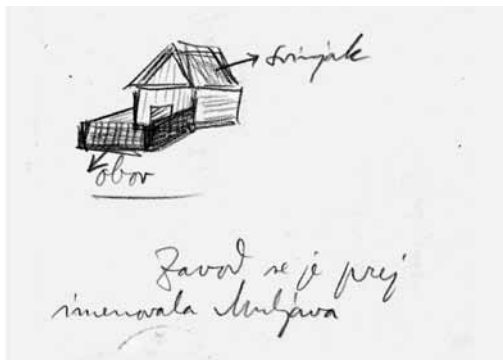
obojec ▶ ò'bò:ič ò'bò:ica m ⟨⟩ *kratka, zlasti moška nogavica*: ò'bò:ice mè je òp'ra:la

obok gl. bolta, velb, volta

obokati gl. velbati

oboljiti ▶ òb'ò:l'èt -èn dov. ⟨⟩ *zabeliti z oljem*: sò'la:tò s'è pre'ma:lò ò'bò:l'èla

obor ▶ 'o:bòr ò'bò:ra m ⟨⟩ *ograjnjen prostor za prašiče ob svinjaku*: 'nò:f 'o:bòr sò nare'di:lè ■ prim. oborec
[R] obor

obor

oborati ▶ ó'bo:rat ó'bo:rjen dov. ⟨⟩ *oborati* |z oranjem se izogniti|: 'ka:man ó'bo:rat

oborec ▶ 'óbó:rc ó'bó:rca m ⟨⟩ *ograjen prostor za prašiče ob svinjaku* ■ prim. obor

obotavljati se gl. muhovati se, obirati se, ogrebiti se, oklepati se, štentati

obrabiti ▶ ób'ra:bét -én dov. ⟨⟩ *obrabiti* |z dolgo rabo, uporabo narediti kaj neuporabno, neprimerno|: 'kóso: ób'ra:bét ▪ 'kulu se je ób'ra:béló ■ gl. dostati, znutati se

obračati ▶ ób'ra:čat -an nedov. ⟨⟩ *obračati* **1.** |spreminjati izhodiščno smer gibanja ali usmerjenost česa v nasprotno smer ali usmerjenost|: 'kula ób'ra:čat **2.** |spreminjati smer gibanja ali usmerjenost česa sploh|: g'la:vó ób'ra:čat 'nazaj ▪ 'rô:ža se ób'ra:ča za 'sò:nčen **3.** |spreminjati lego, položaj česa tako, da se premika okoli daljše osi ali v krogu|: k'lü:č ób'ra:čat **4.** |delati, da kaj leži s spodnjo stranjo navzgor|: 'sinu: ób'ra:čat ▪ 'bra:zdó ób'ra:čat • 'že:na 'dóbró ób'ra:ča *gospodari* • ób'ra:čat na p'ra:vé 'pô:t *usmerjati, voditi koga k dobremu cilju* • be'sé:de ób'ra:čat *dajati besedam, povedanemu drugačen pomen* • 'jezék ób'ra:čat *ostro ali brez potrebe govoriti* • ób'ra:čat 'kóga na s'vájó st'ra:n *pridobivati ga za svoje načrte, zamisli* • rek 'sak s've:tac k 'se:bé 'róké: ób'ra:ča *vsak skrbi najprej zase* • preg. č'lo:vék ób'ra:ča, "bó:k ó'b'rne *človekova pričakovanja se ne uresničijo zmeraj* ▶ **obračati se** ób'ra:čat se *obračati se* **1.** |izraža prehajanje v novo stanje, dogajanje, kot ga nakazuje določilo|: v'ré:me se ób'ra:ča na 'daš **2.** |izraža, da osebek prihaja s kom v stik z določenim namenom|: na st'ri:ca se ób'ra:ča za 'pómóč **3.** |izraža način ravnanja, kot ga določa sobesedilo|: p'f 'dè:lè se p'ó'ča:sé ób'ra:čajó ▪ p'ó'la:xkó se ób'ra:ča ■ gl. preobračati

obraček ▶ ób'ra:ček -čka m ⟨⟩ *vodenje gospodarstva*: 'tè:ga je k'ri:f 'sómó s'láp ób'ra:ček

obračunati ▶ óbra'čü:nat -an dov. ⟨⟩ *obračunati* |narediti obračun|: na 'ko:ncé 'lè:ta 'bó:mó óbračü'nalè

obrajsniti ▶ ób'rajsnét -snen dov. ⟨⟩ *oplaziti* **1.** |premikajoč se od strani se dotakniti|: 've:ja jó je ób'rajsénla **2.** |raniti, poškodovati z zadetkom od strani|: 'a:ütó ga je ób'rajsnó

obrajati ▶ ób'ra:ítat -an nedov. ⟨⟩ [**obrajati*], *ceniti, spoštovati*: 'tè:ga u'či:tel'a 'jaku ób'ra:ítajó ▪ pi'ja:čo ób'ra:ítat *imeti rad*

obraniti ▶ ób'ra:nt -nén dov. ⟨⟩ *obraniti, zavarovati, zaščititi*: žé'vi:nó pred 'mü:xamé ób'ra:nt

Oranovič gl. Branovič

Oranovičev gl. Brančev

Oranovičevi gl. Brančevi

Oranovičevka gl. Brančevka

obrasti ▶ 'óbrast ób'ra:sten dov. ⟨⟩ *obrasti* |rastoč biti, pojaviti se okrog česal|: 'b'šl'e:n je ób'ra:só 'zit
▶ **obrasti se** 'óbrast se *obrasti se* |narediti nove poganjke (iz stebala)|: 'zè:l'e se je pò 'tò:čé s'pè: ób'ra:sló

obraščati se gl. obraščevati se

obraščevati se ▶ óbraš'čè:vat se -'čü:jén se nedov. ⟨⟩ *obraščati se* |delati nove poganjke (iz stebala)|: s'li:ve só ó'zè:ble, pa se óbraš'čü:jejó

obrat ▶ 'o:brat ó'b'e:ren dov. ⟨⟩ **1.** *obrat* |s trganjem odstraniti sadeže, plodove z drevesa, rastline|: x'rü:ške 'o:brat **2.** *obrat* |odstraniti nepotrebne mladike, stare liste|: 'zè:l'e 'o:brat **3.** *obrat* |s trganjem narediti, da na drevesu, rastlini ni več sadežev, plodov|: 'ja:blanó 'o:brat **4.** *obrat* |odstraniti, spraviti s česal|: 'o:brat 'kè:bre pò kóm'pè:rjé **5.** |z grizenjem, rezanjem odstraniti meso s kosti|: 'kókóš je ób'ra:la **6.** *eksp. [*obratil] |povzročiti, da kdo (pri kvartanju) potroši, izda veliko denarja|: ób'ra:lé só ga dó 'za:jd'n'èga 'dinarja* • 'se 'lidi: ó'b'e:re *pove o njih veliko slabega*

obravnavati ▶ ób'ra:vnat -an dov. ⟨⟩ *obdelati* |z orodjem, strojem ali določenim postopkom dati čemu določeno obliko, lastnost|: g'ra:bl'èšče, p'ó'ri:šče je ób'ra:vnaü

obraz ▶ 'o:bras ób'ra:za m ⟨⟩ *obraz* |sprednja stran glave|: ób'ri:sat sé 'ru:sast 'o:bras • 'ni:ma ób'ra:za *ni pošten* • *eksp. v 'o:bras 'póvet izraziti, navadno ogorčenje, jezo, neposredno povzročitelju*

obrazek gl. obražček

obražček ▶ ób'ra:šček -a m ⟨⟩ *obražček, obrazek*: 'dè:te 'ma 'lè:p ób'ra:šček

obrcati ▶ ó'b'rcat -an dov. ⟨⟩ *obrcati* |večkrat suniti, udariti z nogo|: k'ra:va ga je ób'rcala

obreči gl. oflajtsati

obrediti se ▶ ób'redét se -én se dov. ⟨⟩ *priti na vrsto (pri čakanju) v skupini*: p'ó'ča:ké, da se d'rü:gé óbre'di:jó!

obrejiti gl. nabrejiti

obrejiti se ▶ ób're:jét se -én se dov. ⟨⟩ *obrejiti se* |postati brej|: 'o'fca se je 'va:l'e ób're:jéla ■ gl. nagnati se, naterati se

obreklivec gl. flajsa

obrekvalec gl. čvenka

obrekovati gl. čvenkati, obirati, objedati, presoajati, soditi

obresti ▶ ób'rè:sté -é ž mn. ⟨⟩ *obresti* |v odstotkih ali v znesku izraženo denarno nadomestilo začasno uporabo denarja|: 'ón 'če 'émét ve'l'i:ke ób'rè:sté ■ gl. interes

obrezati ▶ ób'rè:zat -'rè:žen dov. ⟨⟩ *obrezati* **1.** |z rezanjem narediti, da na čem ni več kakih delov, zla-

sti nepotrebni]: 'rè:pò òb'rè:zat **2.** |z rezanjem odstraniti dele rastline zaradi redčenja, oblike, rodnosti]: 'tʔtò òb'rè:zat **3.** |z rezanjem dati določeno obliko]: š'til òb'rè:zat

obrezljati ▶ òb'rèzl'at -an dov. (⟨) z rezljanjem dati določeno obliko: 'kù:xancò òb'rèzl'at

obrezovati gl. obreževati, štucati

obrezovanje ▶ òbrè'žè:van'è -a s (⟨) obrezovanje |glagolnik od obreževati|

obrezovati ▶ òbrè'žè:vat -'žù:jen nedov. (⟨) obrezovati **1.** |z rezanjem delati, da na čem ni več kakih delov, zlasti nepotrebni]: 'pè:sò òbrè'žè:vat **2.** |z rezanjem odstranjevati dele rastline zaradi redčenja, oblike, rodnosti]: 'tʔte òbrè'žè:vat **3.** |z rezanjem dajati določeno obliko]: 'kòsjè: òbrè'žè:vat

obrh ▶ 'òbʔx 'òbʔ:xa m (⟨) obrh |močen kraški izvir izpod strmega pobočja]: za'ra:ščen 'òbʔx

obrniti se ▶ òb'ri:nt se -nen se dov. (⟨) vneti se zaradi mraza, mrzlega vetra **obrnjen** òb'ri:n'en -a -ò • 'vas sòn òb'ri:n'en zaradi mraza, (mrzlega) vetra imam vneto kožo

obrisati ▶ òb'ri:sat -'ri:šen dov. (⟨) obrisati **1.** |narediti kaj suho, čisto z drgnjenjem, zlasti s tkanino]: k'lò:p òb'ri:sat ▪ pòs'to:le va t'ra:vò: òb'ri:sat ▪ òb'ri:sat se 'vü:sta s sal'vè:tòn **2.** |odstraniti kaj z drgnjenjem, zlasti s tkanino]: p'ra:x òb'ri:sat ▪ 'suze òb'ri:sat • ekspr. òb'ri:sat se pòd 'nò:sòn ne uspeti v čem; ne dobiti česa

obriti ▶ 'ò:brit òb'ri:jen dov. (⟨) obriti |odrezati dlake tik ob koži]: z b'revnò b'ri:tvò ga je 'ò:briù ▪ 'sak d'rü:gè 'da:n se òb'ri:jen

obrniti ▶ 'òbʔnt ò'bʔnen dov. (⟨) obrniti **1.** |spremeniti izhodiščno smer gibanja ali usmerjenost česa v nasprotno smer gibanja ali usmerjenosti]: 'ku:la je ò'bʔnò **2.** |spremeniti smer gibanja ali usmerjenost česa sploh]: g'lavò: je ò'bʔnèla **3.** |spremeniti lego, položaj česa tako, da se premakne okoli daljše osi ali v krogu]: k'lü:č 'òbʔnt ▪ na st'ra:n se ò'bʔnè! **4.** |narediti, da kaj leži s spodnjo stranjo navzgor]: 'sinu: 'òbʔnt ▪ 'zeml'ò 'òbʔnt **4.** |narediti, da se nortanja stran česa nahaja zunaj]: 'ròka:f 'òbʔnt • pʔ 'xi:šè 'ne zna: p'raf 'òbʔnt gospodariti • de'nar:ja 'ni: 'dòbrò ò'bʔnèla uporabila, naložila ▶ **obrniti se** 'òbʔnt se obrniti se **1.** |izraža, da osebek pride s kom v stik z določenim namenom]: ò'bʔnò se je na žè'pa:na **2.** ekspr. |izraža način ravnanja, kot ga določa sobesedilo]: 'ne zna: se f'le:tnò 'òbʔnt • v'rè:me se je ò'bʔnèlò spremenilo • ò'bʔnèlò se mè je na s'la:bèje počuti se slabše ■ gl. navrniti, okreniti se, preobrniti

obrobiti ▶ òb'ʔò:bèt -èn dov. (⟨) obrobiti |narediti rob]: x'la:čè òb'ʔò:bèt

obroč ▶ 'òbʔrò:č òb'ʔrò:ča m (⟨) obroč **1.** |ozka, ploščata priprava v obliki kroga, s katero se a) stiskajo, povezujejo posode]: 'no:vè òb'ʔrò:če je 'dèu na 'kòbòù **b)** obdajajo kolesa]: pʔ'kòvan 'òbʔrò:č **c)** utrjujejo, krepijo predmeti]: ž'e'lè:zèn 'òbʔrò:č ■ gl. šinja

obroček ▶ òb'ʔrò:čèk -čka m (⟨) obroček |manjšalnica od obroč]: òb'ʔrò:čèk na 'kòsjè

obročén ▶ òb'ʔrò:čèn -čna -ò prid. (⟨) za govedo ki pri enem obroku dosti poje: 'ta: k'ra:va je 'jaku òb'ʔrò:čna

obroditi ▶ òb'ʔrò:it -ròdi:n dov. (⟨) obroditi |dati sadje, žé, plodove]: č'rè:šne sò òb'ʔrò:di:le

obrojti gl. obroditi

obrok ▶ 'òbʔròk òb'ʔrò:ka m (⟨) jed, namenjena zlasti eni živali naenkrat • 'vòù je ve'li:kèga òb'ʔrò:ka veliko požre

obrov ▶ 'òbʔròf òb'ʔrò:va m (⟨) **1.** obrov, breg, brežina, strmina: pò òb'ʔrò:vè se je z'va:l'au **2.** nagnjen travnat pas med njivami (v terasah): 'òbʔròf je pò'kò:sò

obrovček ▶ òb'ʔrò:fčèk -a m (⟨) manjšalnica od obrov

Obrovček ▶ òb'ʔrò:fčèk -a m (⟨) Obrovček |hišno ime]: pʔ 'òb'ʔrò:fčèkè

obrovčekac ▶ òb'ʔrò:fčèkac -a m (⟨) manjšalnica od obrovček

obrovina ▶ òb'ʔrò:vèna -e ž (⟨) trava, ki zraste na obrovu

obrt ▶ 'òbʔt 'òbʔtè ž (⟨) obrt **1.** |gospodarska dejavnost, ki opravlja storitve in v manjših količinah predeluje, proizvaja]: 'òbʔt pʔ'ja:vèt ▪ 'zè:la sè je 'òbʔt **2.** |opravljanje storitev in predelovanje, proizvodnje v manjših količinah]: 'òbʔt je òb'dʔžau

obrtalj ▶ 'ò:bʔtalj -a m (⟨) zgornji stranski del visokega čevlja

obrten: obrtno dovoljenje gl. potent

obrusiti ▶ òb'rü:sèt -èn dov. (⟨) obrusiti **1.** |z brusom obdelati predmet]: ž'e'lè:zdò òb'rü:sèt **2.** |z brušenjem izrabiti, uničiti] • ekspr. pòs'to:le òb'rü:sèt s hojo obrabiti usnje ali podplate

obrvá ▶ ò'bʔr'va -e ž (⟨) **1.** veka s trepalnico in obrv **2.** nav. mn. obrv |dlake nad očesno jamico v obliki loka|

obseči ▶ 'òpšèč 'òpšè:žen dov. (⟨) obseči |z iztegnjenimi rokami, prsti seči, priti okrog česa]: x'ra:sta 'ni: d'va: ne 'òpšè:žèjò

obseči² ▶ 'òpšèč 'òpšè:čen dov. (⟨) obsekati |s sekanjem odstraniti]: 'bü:k'vò je 'òpšè:kò

obseden ▶ òp'sè:den -a -ò prid. (⟨) obseden **1.** |ki je v oblasti hudega duha| **2.** |ki ga prevzema do nerazsodnosti močno čustvo]: 'ku:ne, kò da je 'òp'sè:den

obsekati gl. obseči²

obsekevati ▶ òpšè'kè:vat -'kü:jen nedov. (⟨) obsekovati |s sekanjem odstranjevati]: sm'rè:kò 'òpšè'kü:jejò

obsekovati gl. obsekevati

obsesti ▶ 'òpšèšt 'òpšè:den dov. (⟨) obsesti |popolno-

ma duševno obvladati koga: s'ka:če, kò da ga je òp'se:lò

obsevat ▶ òp'sè:vat -an nedov. () *obsevat* |*obdajati s svetlobo*: 'lù:č òp'sè:va 'cè:stò

obsijati ▶ òp'sijat -an dov. () *obsijati* |*obdati s svetlobo*: 'sò:nce je òps'ja:lò 'xi:šò ■ gl. obsiniti

obsiniti ▶ òp'si:nèt -en dov. () *obsiniti*, *obsijati*: 'sò:nce je òp'si:nèlò s'nè:k

obsoditi ▶ òp'sò:it -dèn dov. () *obsoditi* **1.** |*narediti*, *imeti koga za krivega česa*: òp'sò:dèlè sò ga, da k'ra:de **2.** |*s sodbo določiti kaznen zaradi določene kaznivega dejanja*: òp'sò:dèlè sò ga na 'ga:uge

obsojati ▶ òp'sò:jat -an nedov. () *obsojati* |*delati*, *imeti koga za krivega česa*: òp'sò:jajò jò, da 'la:že

obsojti gl. obsoditi

obstanek ▶ òp's'ta:nak -ŋka m () *obstanek* • 'ni:ma òp's'ta:ŋka nima sposobnosti vztrajati, biti kje dalj časa

obstati ▶ ò'bstat òp's'ta:nen dov. () **1.** *obstati* |*prenehati hoditi*, *se premikati*: 'kòn' je ò'bstatu **2.** *obstati* |*ne prenehati biti*, *obstajati*: 'tù:kaj je 'tešku ò'bstat **3.** [**obstati*], *biti*, *vzdržati*: pŕ 'n'e:mè 'nišče ne òp's'ta:ne

obstopiti ▶ òp's'tò:pèt -èn dov. () *obstopiti* |*postaviti se*, *stopiti okrog koga*: 'dèca sò òp's'tò:pèla u'č'i:tel'a

obstreliti ▶ òp's'trè:l't -l'èn dov. () *obstreliti* |*s strelom raniti*: 'sŕnò je òp's'trè:l'ò

obšiti ▶ 'o:pšit òp's'i:jen dov. () *obšiti* |*s šivanjem dokončati*, *dodelati rob*: 'ki:kl'ò je òp's'i:la

obtesati ▶ òp'te:sat -'te:šèn dov. () *obtesati* |*s tesanjem obdelati*: x'lòjò sò 'dòbrò òp'te:sa:lè

obteševati gl. obteševati

obteševati ▶ òp'te'se:vat -šù:jen nedov. () *obteševati* |*s tesanjem obdelovati*: 'ci:mérmanè òp'te'sù:jejó x'ra:stòve g'rede:

obtipati ▶ òp'ti:pat -'ti:pl'en dov. () *obtipati* **1.** |*s tipanjem ugotoviti*, *najti*: 'dèna:r va 'že:pè sòn òp'ti:paŕ • f 'tamè je v'ra:ta òp'ti:pala **2.** |*preiskati organe*, *tkiva telesne votline s tipanjem*: 'dò:xtar me je 'sèga òp'ti:paŕ

obtolči se ▶ òp'tuč se òp'tu:čen se dov. () *obtolči se* |*s tolčenjem se poškodovati*: 'ja:bòka sò se òp'tu:kla

obtožiti ▶ òp'tò:žèt -èn dov. () *obtožiti* |*narediti*, *imeti koga za krivega česa*: òp'tò:žèlè sò ga, da je k'rau 'dŕva

obtrganec ▶ òp'tŕganc -a m () *koruzni storž brez listov in pečlja* ■ prim. otrganec

obtrgati ▶ òp'tŕgat -an dov. () *obtrgati* **1.** |*s trganjem odstraniti plodove z rastline*: 'fa:žò:n òp'tŕgat **2.** |*s trganjem odstraniti nepotrebne dele*, *stare liste*: 'zè:l'e òp'tŕgat

obtrgavati gl. obtrgevati

obtrgevati ▶ òp'tŕge:vat -an in -l'gù:jen nedov. () **1.** *obtrgevati* |*s trganjem odstranjevati plodove z rastline*: 'a:ta òp'tŕgù:je x'rù:ške **2.** *obtrgevati* |*s trganjem odstranjevati nepotrebne dele*, *stare liste*: 'pè:sò òp'tŕge:van

obtuči se gl. obtolči se

obubliati gl. obubliati

obuča ▶ ò'bù:ča -e ž () *obutev* |*izdelki*, *navadno iz usnja ali drugega materiala za zaščito nog*: *izdelki*, *navadno iz usnja*, *za zaščito nog*: 'dòbra ò'bù:ča je d'ra:ga

obupati ▶ ò'bù:pat -an dov. () *obupati* **1.** |*priiti v stanje*, *v katerem osebek ne vidi možnosti za rešitev iz težkega položaja*: ò'bù:paŕ je, pa se je ò'bè:sò **2.** |*izgubiti upanje*, *prepričanje*, *da se bo kaj zaželenega uresničilo*: ò'bù:pala je nad 'mò:žen, kè 'pi:je ■ gl. ucagati

obupavati gl. blazniti, cagati, caglati, cviblati

obutev gl. obuča

obuti ▶ 'o:bèt ò'bù:jen dov. () *obuti* |*narediti*, *da ima kdo na nogah obuvalo*: pòs'to:le je ò'bù:la

obuvalo gl. mestva

obuvati ▶ ò'bù:vat -an nedov. () *obuvati* |*delati*, *da ima kdo na nogah obuvalo*: s'ta:règa ò'čè:ta ò'bù:vat • pò'ča:kte, g'lix ò'bù:van se

obuzati ▶ -an dov. () *oblizati* |*z lizanjem preiti (vso) površino česa*: k'ra:va je òbu'za:la 'te:le • 'ma:čka je òbu'za:la 'ta:'lar • 'vòu se je ò'buzau

obuzniti ▶ ò'buzènt -znen dov. () *oblizniti* |*povleči z jezikom po čem*: 'cu:kèr ò'buzènt • pŕste sè je ò'buzno

obvarovati ▶ ò'va:rvat ò'va:rjen dov. () *obvarovati* |*narediti*, *da kdo ni deležen česa neprijetnega*, *nezazelenega*: ò'va:rvala ga je pred bò'lè:znèjò • 'ta:č'lo:vèk je 'takò pò're:dèn, da te "bò:k ò'va:rè je zelo poreden • 'ku:ne, da te "bò:k ò'va:rè zelo kolne ■ gl. pričuvati

obveljati ▶ òb've:l'at -'vel'an dov. () *obveljati* |*izražati*, *da postane veljavno*, *sprejeto*, *kar določa samostalnik*: n'e'gò:va 'mò:re 'furt òb've:l'at

obvestilo gl. glas

obveza ▶ òb've:za -e ž () *obveza* |*kos tkanine*, *ki se namesti na rano ali okrog poškodovanega dela telesa*: òb've:zò je z'gù:bò ■ gl. cunjja

obvezati ▶ òb've:zat -'vè:žen dov. () *obvezati* |*namestiti obvezo*: 'nògò: sò mè òb've:zalè

obvezno gl. mus

obvezovati gl. obveževati

obveževati ▶ òb've'že:vat -an in -l'žù:jen nedov. () *obvezovati* |*nameščati obvezo*: g'lavò: òb've'žù:jejó

obviseti ▶ òb'vi:sèt -èn dov. () *obviseti* |*obstati v višjem položaju*: š'kŕl'ak mè je òb'vi:sò na 'vè:je

obvladati gl. obladati, ovladati, pejti

obvohati ▶ ób'võ:xat -an dov. ⟨⟩ *obvohati* [vohajoč se približati na več mestih]: 'ma:čka je k'rèx ób'võ:xala

obzidati ▶ ób'zi:dät -an dov. ⟨⟩ *obzidati* [postaviti, narediti zid okrog česa]: 'vřt sò v'is'o:kò ób'zi:dalè

obzidavati gl. obzidevati

obzidevati ▶ ób'zi:dè:vat -'dü:jen nedov. ⟨⟩ *obzidavati* [postavljati, delati zid okrog česa]: k'lõ:štèr sò ób'zi:dè:valè

obziranje ▶ ób'zè:ran'e -a s ⟨⟩ *krošnjarjenje* [glagolnik od obzirati]: 'kõš za ób'zè:ran'e ■ gl. obzirka

obzirar ▶ ób'zè:rar -ja m ⟨⟩ *krošnjar* [kdor v krošnji prenaša in prodaja drobne predmete]

obzirati ▶ ób'zè:rat -an nedov. ⟨⟩ *krošnjariti* [v krošnji prenašati in prodajati drobne predmete]: 'naš'o:ča ób'zè:ra x "be:čè

obzirka ▶ ób'zè:rka -e ž ⟨⟩ *krošnjarjenje*

obžagati ▶ ób'ža:gat -an dov. ⟨⟩ *obžagati* **1.** [z žaganjem odstraniti]: 'cè:pce je ób'ža:gau **2.** [z žaganjem obdelati]: p'lõx je ób'ža:gau

obžagevati ▶ ób'ža:gè:vat -an in -'gü:jen nedov. ⟨⟩ *obžagovati* **1.** [z žaganjem odstranjevati]: 'vè:je ób'ža:gè:vat **2.** [z žaganjem obdelovati]: 'rè:mèl'ce ób'ža:gü:jejó

obžagovati gl. obžagevati

obžeti ▶ 'óbžet ób'ža:n'en dov. ⟨⟩ *obžeti* [požeti okrog česa]: kóp'ri:ve ó'kòlè p'lõta je ób'žè:la

obžirati ▶ ób'žè:rat -an nedov. ⟨⟩ *obžirati, objedati*: 'za:ic mè ób'žè:ra 'mè:rne

obžreti ▶ 'óbžrèt -en dov. ⟨⟩ *obžreti, obgristi*: b'lagu je ób'žřlò xř'metü:n ■ 'buxè sò jó ób'žřle opikale

ocanjek ▶ ó'ca:n'ak -n'ka m ⟨⟩ *krpa, cunj* za brisanje zelo umazanih površin ■ prim. canjek

ocediti ▶ ó'cè:it ó'cidi:n dov. ⟨⟩ *ocediti, odcediti* **1.** [počasni odliti]: 'zè:vèncò ó'cè:it **2.** [s počasnim odlivanjem narediti, da kaj ni v tekočini]: 'fa:žõ:n, 'zè:l'è ó'cè:it

ocejati ▶ ó'cè:jat -an nedov. ⟨⟩ *ocejati, odcejati* **1.** [počasni odlivati]: tekó'či:nò ó'cè:jat **2.** [s počasnim odlivanjem delati, da kaj ni v tekočini]: 'rè:pò ó'cè:jat ■ 'sè:r se ó'cè:ja ▶ **ocejati se** ó'cè:jat se *ocejati se, odcejati se* [počasi odtekati]: 'vo:da se ó'cè:ja

ocejti gl. ocediti

ocenjevati gl. šarcati

ocepek ▶ ó'cè:pak -pka m ⟨⟩ [**ocepek*], *krepelce, krepelc*

ocmokati ▶ óc'mõ:kät -an dov. ⟨⟩ *obmetati z (mehkim) blatom* ▶ **ocmokati se** óc'mõ:kät se *umazati se s čim mehkim*: 'dè:te se je óc'mõ:kälò ó'kò:lè 'vü:st ▶ **ocmokan** óc'mõ:kan -a -ò *obmetan, umazan od česa mehkega*: 'vas sòn óc'mõ:kan

ocvasti gl. ocvesti

ocvesti ▶ 'o:cvast óc'vaten dov. ⟨⟩ *ocvesti, odcvesti*: b'rè:skve sò óc'va:le

ocvirek ▶ óc'vè:rak -rka m ⟨⟩ nav. mn. *kos, košček svinjskega mesa, ki se ocvre in hladen zalije z mastjo*: 'lè:tas sòn nare'di:la 'do:stè špe'xõ:vèx óc'vè:rkóf ■ gl. cifrač, gramelj

ocvreti ▶ 'ócvrèt -en dov. ⟨⟩ *ocvreti* [pripraviti jed v vroči maščobil]: 'mesu: je óc'vřla ▶ **ocvrt** – óc'vřta -ò *ocvrt*: na 'uku: óc'vřtò 'je:ice jajce s celim, nezakrknjenim rumenjakom

ocvrkati ▶ óc'vřkat -an dov. ⟨⟩ *eksp. oklofutati* [večkrat udariti, navadno s plosko roko]: óc'vřkala ga je

oča ▶ 'o:ča óčè:ta m ⟨⟩ [**oča*], *oče*: 'o:ča ótp'ra:vl'a si'nò:ve k 'ma:šè ■ 'naš'o:ča sò p'rišlè

očak ▶ óč'a:k -a m ⟨⟩ *očak* [vsak pomembnejši prednik judovskega naroda v stari zavezi od Abrahama dalje]

očala gl. očali

očali ▶ óč'a:lè 'očal ž mn. ⟨⟩ *očala* [priprava za na oči z lečami, stekli za odpravljanje očesnih napak ali za zaščito oči]: 'mat'è 'be:rejõ z óč'a:lè ■ 'rósnè óč'a:lè

oče gl. oča, pater

očediti ▶ óčè:dèt -èn dov. ⟨⟩ *očediti, očistiti, osnažiti*: x'lè:f smò óčè:dèlè ■ 'róke: sè óčè:dèt ■ pös'to:le sè óčè:dèt

očenaš ▶ 'o:čenaš óče'na:ša m ⟨⟩ *očenaš* [molitev z začetkom *Oče naš*]

očesati ▶ óčè:sat óčè:šen dov. ⟨⟩ *očesati* [z orodjem ali strojem uravnati, pogladiti]: 'vò:s óčè:sat ■ 'lõ:vèncò óčè:sat

očetov ▶ óčè:tóf -tõva -ò prid. ⟨⟩ *očetov* [ki se nanaša na očeta]: óčè:tõva žli:ca

očim ▶ 'õ:čè:m -a m ⟨⟩ *očim* [materin drugi mož v razmerju do njenih otrok iz prejšnjega zakona]: dõ'bi:lè sò 'dõbrèga 'õ:čèma

očistiti ▶ óč'i:stèt -èn očistiti **1.** [odstraniti umazanijo, prah]: g'vant óč'i:stèt ■ 'kü:xèn'ò óč'i:stèt **2.** *otrebti* [odstraniti odvečno iz česa]: 'ri:be óč'i:stèt ▶ **očistiti se** óč'i:stèt se *izčistiti se, zbitriti se*: 'vo:da se je óč'i:stèla ■ gl. očediti, osnažiti, spucati

očitati ▶ óč'i:tät -an nedov. ⟨⟩ *očitati* **1.** [opozarjati na storjeno uslugo, pričakujoč hvaležnost]: põ'ma:gau 'nan je 'kõsít, 'po:le pa óč'i:täu **2.** [z nezadovoljstvom, nejevoljo opozarjati na kaj negativnega pri kom]: óč'i:tala mè je, da p're:več 'pi:je ■ gl. prigo-varjati

očitati si gl. gristi

očofati ▶ óčõ:fät -an in óčõ:fl'en dov. ⟨⟩ *oključavati* [s kljuvanjem načeti, poškodovati]: k'õ'kõ:šè sò óčõ:fale sò'la:tò

očoroviti ▶ ôč̣o:ròvét -èn dov. ⟨⟩ *postati slaboviden ali povsem slep*: 'ka:žen tè, pa ne 'vi:dèš, kò da sè ôč̣o:ròvò

očrniti ▶ ôč̣ṛṇiṭ -èn dov. ⟨⟩ ekspr. [**očrniti*] |*povedati kaj slabega o kom, zatožiti koga*: pred uči:tel'èn ga je ôč̣ṛṇela

očuvati ▶ ôč̣uvat -an dov. ⟨⟩ *očuvati, obvarovati*: ôč̣uvaṽ ga je pret 'pasòn 'bò:k te ôč̣uvaṽ!

od ▶ ôd, pred nezvenečimi soglasniki ôd predl. ⟨⟩ z roditelnikom od **1.** |*za izražanje premikanja iz položaja a*) v neposrednem dotiku, stiku s kom ali čim: 'paxnò jò je ôd 'se:be **b**) |*v bližini, okolici česa*: ôd 'mi:ze sò s'ta:lè **2.** |*za izražanje usmerjenosti iz takega položaja*: 'magla g'ṛe: ôd 'kupe: **3.** |*za izražanje oddaljenosti*: 'pu: 'vü:re ôd 'ba:nòke • s'tu: 'metróf ôd 'xi:še **4.** |*za izražanje časovne meje, ki je začetek dogajanja*: ôd 'la:ĩnskèga 'lè:ta 'lèži: **5.** |*za izražanje začetne in končne meje a*) v prostoru: ôd 'kòs'te:la dô 'dè:vènc je 'pètnajst kilò'metròf **b**) v času: š'kò:la je ôd 'o:smèx dô 'pudan **c**) pri količini: pò'pi:lè sò ôd 'deset dô d'vanaĩst 'litèr 'mo:šta ▪ p̣ṛ sk'lè:dè 'nas je 'bèlò (ôd) 'o:sòn dô 'deset: ▪ s'tara je (ôd) š'ṭ'p̣deset: dô 'pe:deset 'lèt: **6.** |*za izražanje ločevanja, odstranjevanja*: ne'vè:stò sò ôtpe'la:lè ôd 'du:mè **7.** |*za izražanje izbora, odbiranja*: 'e:dèn 'ôd vas na:j g'ṛe: pò'ma:gat ▪ 'naš 'vòṽ je 'ja:čjè ôd 'six d'rü:gèx **8.** |*za izražanje izhodišča, vira*: 'dò:bò sòn 'pi:smò ôd 'se:stre **9.** |*za izražanje vira, izvora pridobljenega*: ôd sò'sè:da smò 'kù:pèlè 'ni:vò **10.** |*za izražanje pripadnosti a*) k funkcijski celoti: k'lü:č ôd 'ke:ṽda **b**) k družbeni skupini, okolju: 'prišò je nè:gdò ôd gòs'po:de **11.** |*za izražanje vzroka, zaradi katerega se kaj dogaja*: ôd 'jè:ze je 'bi:ṽ 'vas 'ṛdeč ▪ ôd ve'se: 'a je s'ka:kaṽ ▪ ôd 'za:lòstè je zbò'l'èla **12.** |*za izražanje načina, kako se kaj dogaja*: ôd g'rü:nta plačü:jemò 'da:fke **13.** |*za izražanje visoke stopnje, intenzivnosti*: ôd v'ra:ga je pò'ṛe:dèn • sòmò ôd 'vòjškè se pòmè:najò pogo-varjajo se samo o vojski • 'mò:š 'ma 'rat 'ka:ĩ ôd 'mesa: kakšno mesno jed • 'ta: pa 'ni: 'ôd nas ni iz naših krajev • 'pò:šta je ôd na'ru:k precej oddaljena, na neprimernem mestu • 'vòṽ ôd 'se:be na desni strani vprege ■ gl. iz, po predl.

od kraja ▶ ôd k'ra:ja prisl. ⟨⟩ *od kraja* |*izraža nastop dejanja, začetek*: ôtk'ra:ja je 'bi:ṽ pòs'lü:šèn ▪ 'se ôtk'ra:ja 'mò:reš 'pòvet

od tod ▶ 'ò tòt prisl. ⟨⟩ *od tod* |*izraža krajevno mejo v bližini govorečega, od katere poteka dejanje*: 'ò tòt dô 'fa:re je 'e:nò 'vü:rò 'xòda ▪ 'ò tòt 'dò tòt *od tu do tam* ■ prim. tod

odabirati ipd. gl. odbirati ipd.

odagnati gl. odgnati

odamevanje gl. odmevanje

odamevati gl. odmevati

odati ▶ 'o:dat 'òdan dov. ⟨⟩ *izdati* |*sporočiti nasprotniku, sovražniku, kar kdo ve ali mu je zaupano, z namenom škodovati komu*

odbangati ▶ ôd'ba:ngat -an dov. ⟨⟩ *odzviniti* |*prenehati slovesno zvoniti*: f 'ṭrgè sò g'lix 'sèda ôd'ba:ngalè

odpraviti ▶ ôd'ba:vèt -èn dov. ⟨⟩ *opraviti 1.* |*uspešno končati kako delo, opravilo*: ô'ra:n'è smò ôd'ba:vèlè **2.** |*izraža konec dejanja, kot ga določa samostalniki*: p'ra:znèke smò ôd'ba:vèlè • rek s'vè:tè 'pa:vò - 'pu: 'zime: ôd'ba:vò *do 25. januarja mine že pol zime*

odbeliti ▶ ôd'be:l't -l'èn dov. ⟨⟩ ekspr. *ostro odgovoriti, ostro zavriniti koga*: 'dòbrò mè je ôd'bè:l'èla

odbijati ▶ ôd'bi:jat -an nedov. ⟨⟩ *odbijati* |*z udarcem, udarci odstranjevati*: za'ma:ške na sò'dò:vèx ôd'bi:jat izbijati • ekspr. 'ko:scè ôd'bi:jajò re'dò:ve z močnimi zamahi kosijo • 'puša:č ôd'bi:ja 'di:m sunkovito spušča dim ▶ **odbijati se** ôd'bi:jat se *oddaljevati se od skupine, iti po svoji poti*: 'pi:šče se ôd'bi:ja ôd 'ja:te ▪ 'dè:tè se ôd'bi:ja ôd s'ta:rèjèx ■ odbijati se gl. odletati

odbirati ▶ ôda'bè:rat -an nedov. ⟨⟩ *odbirati* |*v večji količini, množini po določenih merilih izločati, navadno za določen namen*: 'kòmpè:r, x̣ṛ'metü:n za 'sè:me ôda'bè:ramò

odbiti ▶ 'o:dbit ôd'bi:jèn dov. ⟨⟩ *odbiti 1.* |*z udarcem, udarci odstraniti*: 'lo:ncè je ôd'bi:la 'ṛo:čò ▪ s sèkè:rò je 'o:dbiṽ k'la:nfò **2.** |*z zvočnim znakom naznaniti čas*: 'vü:ra je ôd'bi:la 'pè:t • 'ko:sac je 'o:dbiṽ t'ri: re'dò:ve je odkosil tri redi ■ odbiti se gl. odletati

odbor ▶ 'ôdbò:r ôd'bò:ra m ⟨⟩ *novi odbor* |*skupina ljudi, izvoljena ali imenovana za opravljanje določenih nalog*: 'opèčènskè 'ôdbò:r

odbornik ▶ ôd'bò:r'nèk -a m ⟨⟩ *odbornik* |*član odbora*: ga'si:lskè ôd'bò:r'nèk

odbrati ▶ ô'dabrat ôda'be:ren dov. ⟨⟩ *odbrati* |*v večji količini, množini po določenih merilih izločiti, navadno za določen namen*: pa'n'ò:ve za f 'pè:č ô'dabrat

odbrenčati ▶ ôd'ḅṛṇčat -in dov. ⟨⟩ *odbrenčati* |*brenčeč odleteti*: s'ṭṛšèn je ôd'ḅṛṇčau

odbrnčati gl. odbrenčati

odbrusiti¹ ▶ ôdb'rü:sèt -èn dov. ⟨⟩ *odbrusiti* |*z brušenjem odstraniti*: š'pi:cò na 'kòsè: je ôdb'rü:sò

odbrusiti² ▶ ôdb'rü:sèt -èn dov. ⟨⟩ *slabš. [**odbrusiti*] |ostro, osorno odgovoriti*

odcediti gl. ocejti

odcejati gl. ocejati

odcepiti gl. odkalati

odčepiti ▶ ôt'če:pét -èn dov. ⟨⟩ *odčepiti |odstraniti, izvleči čep|*

oddahniti se ▶ ô'daxŋt se ô'da:xnen se dov. ⟨⟩ **1.** *oddahniti se |umiriti dihanje s kratkim prenehanjem dela, gibanja|*: 'sè:ncè smò se 'ma:lò ôdax'ni:lè **2.** *ekspr. [*oddahniti se] |občutiti veliko olajšanje zaradi česa neprijetnega|*: ka: sòn 'tò: iz'vè:dò, sòn se pòš'te:nò ô'daxnò

oddaja ▶ ôd'da:ja -e ž ⟨⟩ *novo oddaja |glagolnik od oddajati|* • prva leta po 1945 ob've:zna ôd'da:ja (še'ni:ce, xŋme'tü:na, m'lè:ka) *obvezna prodaja državi po predpisani ceni*

oddajati ▶ ôd'da:jat -an nedov. ⟨⟩ *novo oddajati |delati, da prehaja kaj k drugemu|*: ôd'da:jat 'pi:sma na 'pò:štò

oddaleč ▶ ôd'de:leč prisl. ⟨⟩ *oddaleč 1.* |izraža, da izhaja dejanje iz velike oddaljenosti|: ôd'de:leč je pŋ'ne:sla 'bü:tarò **2.** |izraža, da se dejanje dogaja v veliki oddaljenosti|: ôd'de:leč me je z'va:u

oddaljiti se ▶ ô'da:l'èt se -èn se dov. ⟨⟩ *oddaljiti |spraviti se v večjo oddaljenost od česa|*: b'rat se je ô'da:l'ò ôd 'me:ne

oddati ▶ ô'ddat ôddan dov. ⟨⟩ *oddati 1.* |narediti, da preide kaj k drugemu|: 'pi:smò smò ôd'da:lè **2.** |narediti, da kaj pride na določeno mesto|: p'ròšnò je ôd'da:la na 'òpčèno

oddeleč gl. oddaleč

oddih gl. odmor

oddrobiti gl. odmrvtiti

odduriti se ▶ ôd'du:rèt se -èn se dov. ⟨⟩ *ekspr. odtujiti se |prenehati imeti naklonjena, prijateljska čustva do koga|*: 'mò:š se je 'že:nè ôd'du:rò

odebeliti se ▶ ode'be:l't se -'bel'in se dov. ⟨⟩ *odebeliti se |postati (bolj) debel|*: p'ra:scè sò se več odebe'l'i:lè

odeja ▶ ôdè:ja -e ž ⟨⟩ *odeja |tekstilni izdelek za odevanje, pokrivanje|*: 'ta: ôdè:ja mè je prek'ra:tka ■ gl. beljec, deka²; prešita odeja gl. kovter

odenti gl. odedi

oder ▶ ô:dèr ô'dra m ⟨⟩ **1.** *oder |vzvišen prostor, navadno iz desk|*: ô:dèr ô:p'est, na'kinčat **2.** *oder |proti gledalcem odprt vzvišen prostor v gledališču, dvorani|*: na ô:dèrè sò pòpè:valè **3.** *postelja |kos pohištva, namenjen in prirejen za ležanje, spanje|*: 'kù:pò je 'no:f ô:dèr ■ ô:dèr 'nare:it postlati ■ ô:dèr z'ravnat pospraviti in urediti posteljo • mŋt'va:škè ô:dèr na katerem leži mrlič do pogreba ■ gl. podec

oderuh ▶ ôde'rü:x -a m ⟨⟩ *oderuh |kdor izkorišča, izrablja z zelo visokimi obrestmi, z zelo visoko cenno|*: 'ni:smò se 'mo:glè 'rè:šèt 'tè:ga ôde'rü:xa ■ gl. čifut, jud

oderuški gl. čifutski

odeti ▶ ôdèt ô'dè:nèn in ô'dènt ô'dè:nèn dov. ⟨⟩ *odeti |namestiti zlasti odejo na ležečo osebo zaradi zaščite pred mrazom|*: 'ma:tè je ô'dè:la 'dè:te ■ ôdèt se

odevalo ▶ ôdè'va:lò -a s ⟨⟩ *odevalo |kar kaj odeva, pokriva|*: 'rat 'man 'tuplu ôdè'va:lò

odevati ▶ ôdè:vat -an nedov. ⟨⟩ *odevati |nameščati zlasti odejo na ležečo osebo zaradi zaščite pred mrazom|*: ô'dè:vala ga je s 'sü:kn'ò

odflaskniti ▶ ôtf'laskènt -knen dov. ⟨⟩ *ekspr. odrezati, odsekati velik kos*: ôtf'lasknò je š'pe:xa ■ ôtf'lasknò je b'ra:zdò ■ prim. flaskati

odganjati ▶ ôd'ga:n'at -an nedov. ⟨⟩ **1.** *odganjati |delati, povzročati, da kdo zapusti določen kraj, prostor|*: stra'ši:lò ôd'ga:n'a 'ti:ce ■ 'mü:xe ôd'ga:n'at **2.** *goniti |delati, povzročati, da odide navadno žival pod nadzorstvom na določeno mesto|*: b'lagu ôd'ga:n'at **3.** *odganjati |delati poganjke|*: č'rè:šne 'jaku ôd'ga:n'ajò ■ ô'rè:xè sò 'kasnu ôd'ga:n'alè **4.** *začenjati rasti*: b'ra:da mè ôd'ga:n'a ■ gl. braniti

odgnati ▶ ô'dagnat ôd're:nen dov. ⟨⟩ *odgnati 1.* |narediti, povzročiti, da odide, navadno žival, pod nadzorstvom na določeno mesto|: b'lagu ô'dagnat na 'pa:šò **2.** |narediti, povzročiti, da kdo zapusti določen kraj, prostor|: kò'ko:šè ô'dagnat ■ ci'ga:ne ô'dagnat **3.** |narediti poganjke|: 'vrba je ôdag'na:la ■ ô'rè:xè 'kasnu ôd're:nejò ■ gl. izgnati, odpadati, odterati

odgovarjati ▶ ôdgò'va:rjat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *odgovarjati |z besedami izražati komu kaj v zvezi s tem, kar vpraša, vprašuje, poizveduje|*: 'tè:mè člò'vè:kè je 'tešku ôdgò'va:rjat ■ na k'ra:tkò ôdgò'va:rjat **2.** *odgovarjati |nepriumno ugovarjati komu pri njegovih odločitvah, ukazih|*: 'ta: 'sin ôdgò'va:rja ôčè:tè **3.** *odgovarjati |biti odgovoren|*: 'sak ôdgò'va:rja za s'vajè 'dè:lò **4.** [*odgovarjati], *ustrezati*: 'tè: pòs'to:lè mè ne ôdgò'va:rjajò **5.** [*odgovarjati], *odvracati, odsvetovati*: 'tè:ga 'fa:nta sò jè 'si ôdgò'va:rjalè • ôdgò'va:rjat pred "bò:gòn prejeti božje plačilo ali kazen za svoja dela

odgovor ▶ ôd'govòr -a m ⟨⟩ *odgovor 1.* |glagolnik od odgovoriti| **2.** |kar se z besedami izrazi komu v zvezi s tem, kar vpraša, vprašuje, poizveduje|: 'da:u mè je s'lap ôd'govòr

odgovoren ▶ ôdgò'vò:rèn -rna -ò prid. ⟨⟩ *odgovoren |dolžen sprejeti sankcije, dati opravičilo, če kaj ne ustreza normam, zahtevam, ima negativne posledice|*: s'ta:rèjè sò ôd'gò'vò:rè:ne za s'vajò 'dècò

odgovoriti ▶ ôdgò'vo:rt ôdgò'vòri:n dov. ⟨⟩ *odgovoriti 1.* |z besedami izraziti komu kaj v zvezi s tem, kar vpraša, vprašuje, poizveduje|: 'lipu: sò mè ôdgò'vòri:lè **2.** |sporočiti odločitev, stališče o pred-

loženi stvari]: na p'rošno sò je k'ma:lè òdgò'vòri:lè
3. |reči komu kaj na nagovor, pozdrav|: pòzd'ra:vò
 sòn jò, pa mè 'ni: 'nič òdgò'vòri:la **4.** |zavrnuti
 očitke, negativno kritiko|: na òči:tan'e je 'dòbrò
 òdgò'vò:rò

odgrinjati ▶ òdg'ri:n'at -an nedov. ⟨ ⟩ *odgrinjati* |(delno) odstranjovati tkanino, ki kaj pokriva, zakriva|: 'se:stra òdg'ri:n'a 'ku:tèr

odgrizniti ▶ òdg'ri:zènt -znen dov. ⟨ ⟩ *odgrizniti* |s stiskom zob odstraniti|: k'rèx je òdg'ri:znò

odgrniti ▶ òd'grn't -'grnen dov. ⟨ ⟩ *odgrniti* |(delno) odstraniti tkanino, ki kaj pokriva, zakriva|: 'přt je òd'grnèla

odhajati ▶ òt'xa:jat -an nedov. ⟨ ⟩ *odhajati* |izraža, da osebek s hojo, premikanjem dela, da ni več ali da je na določenem mestu|: 'sak 'da:n òt'xa:ja va s'lü:žbò

odi ▶ 'òdè -te medm. ⟨ ⟩ *pojdi 1.* |izraža ukaz, spodbu-do|: 'òdè! ▪ 'òdè s'pa:t! **2.** |izraža začudenje, zavrnitev|: 'òdè f 'bazar! zgubi se, pojdi se solit • ekspr. 'òdè (f) s'vè:tlè 'raǐ *pojdi, kaj govoriš izmišljene, neresnične stvari*

odirati ▶ ò'dè:rat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** *odirati* |odstranjovati kožo z živali, navadno z ostrim predmetom|: 'za:ǐca ò'dè:rat **2.** ekspr. [**odirati*] |izkoriščati, izrabljati z zelo visokimi obrestmi, z zelo visoko ceno|: pò'so:jaǐ je i ò'dè:raǐ duž'ni:ke

oditi gl. forati, izkidati, pobrati se, podati se, potur-bati, proiti, spraviti

odivjati gl. obdivjati

odjahati gl. odjašiti

odjašiti ▶ òd'ja:šèt -èn dov. ⟨ ⟩ *odjahati* |jahaje se odalжитi|: na 'ko:n'è je òd'ja:šò f 'gò:rò

odjaviti ▶ òd'ja:vèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *odjaviti* |sporočiti glade na predpise, da kaka oseba ne biva več v določenem kraju|: 'sòǔdat se g'rè: òd'ja:vèt

odjedati ▶ òd'jè:dat -an nedov. ⟨ ⟩ ekspr. [**odjedati*] |uživati, porablјati, kar pripada drugemu, potrebuje drug|: òd'jè:da mè zas'lü:žèk

odjemalec gl. konta

odjenjati ▶ òd'jè:n'at -an dov. ⟨ ⟩ *odjenjati, odnehati, popustiti*: 'ni: òd'jè:n'aǔ př 'cè:nè ▪ mřz'li:na je òd'jè:n'ala

odjuga ▶ òd'jü:ga -e i ⟨ ⟩ *odjuga* |otoplitev pod vplivom južnega vetra v hladnem obdobju|: 'břzò je nas'ta:la òd'jü:ga

odjužinati ▶ òd'jü:žnat -an dov. ⟨ ⟩ *odkositi, pokositi* |končati kosilo|: g'lix 'seda smò òd'jü:žnalè

odkalati ▶ òt'ka:lat -an dov. ⟨ ⟩ *odklati, odcepiti*: 'pè:řt 'ka:lanc je òt'ka:lala

odkampenati ▶ òtkam'pènat -an dov. ⟨ ⟩ *prenehati pritrkavati, slovesno zvoniti*: f 'trgè sò f'le:tnò òtkampè'na:lè

odkar gl. kaj vez., kako vez.

odkašljati se ▶ òt'ka:šl'at se -an se dov. ⟨ ⟩ *odkašljati* |s kašljanjem spraviti sluz iz grla|: ni'ka:kòr se ne 'mò:ren òt'ka:šl'at

odkavniti ▶ òt'kaùsènt -snen dov. ⟨ ⟩ ekspr. *ostro, surovo odgovoriti komu, zavpiti na koga*: 'sin je òčè:te 'grdu òt'kaùsnò

odkazati ▶ òt'ka:zat -'ka:žen dov. ⟨ ⟩ *odkazati* |določiti, kaj naj kdo opravi, dela, navadno v določenem času|: 'tešku 'dè:lò sò je òt'ka:zalè

odkeliti ▶ òt'kè:l'èt -èn dov. ⟨ ⟩ *odlepiti* |narediti, da kaj preneha biti prilepljeno|: ò'bòdva pòp'la:tè sò sè mè òt'kè:l'èlè

odkidati ▶ òt'ki:dat -an dov. ⟨ ⟩ *odkidati* |odstraniti, odmetati sneg, gnoj|: z 'vi:l'amè òt'ki:damò g'nò:ǐ, z lò'pa:tò pa s'nè:k

odkimati ▶ òt'ki:mat -an dov. ⟨ ⟩ *odkimati* |z gibom glave na levo in desno izraziti nesoglasje, zanikanje|: na 'maje pra'sa:n'e je òt'ki:maǔ

odklati gl. odkalati

odklatiti ▶ òtk'la:tèt -èn dov. ⟨ ⟩ *odklatiti* |povzročiti, da zaradi tolčenja s palico, obmetavanjem s kamenjem padejo sadeži z drevesa|: naj'lè:pša 'ja:bòka je òtk'la:tèla ▶ **odklatiti se** òtk'la:tèt se slabš. [**odklatiti se*], *oditi, odpraviti se*: òtk'la:tò se je òd 'du:mè

odkleniti ▶ òtk'le:nt -k'le:nen dov. ⟨ ⟩ *odkleniti 1.* |dati mehanizem ključavnice v tak položaj, da se kaj lahko odpre|: v'ra:ta òtk'le:nt **2.** |narediti, da kdo ni več z verigo pritrjen k čemu|: b'lagu òtk'le:nt

odklepati ▶ òtk'lè:pat -an in -pl'en nedov. ⟨ ⟩ a) *odklepati 1.* |spravljati ključavnico v tak položaj, da se kaj lahko odpre|: ò'ma:re òtk'lè:pat **2.** |delati, da kdo ni več z verigo pritrjen k čemu|: 'nekar 'vo:la òtk'lè:pat!

odkod ▶ 'òtkòřt prisl. ⟨ ⟩ *odkod* |izraža vprašanje, od katere krajevne meje poteka dejanje|: 'òtkòřt ste 'tò: př'ne:slè?

odkopati ▶ òt'ko:pat òt'kò:pl'èn dov. ⟨ ⟩ *odkopati 1.* |s kopanjem odkriti kaj, priti do česa|: 'ka:man'e sò òtkò'pa:lè **2.** |s kopanjem odstraniti|: s'tup je òt'ko:paǔ

odkopavati ▶ òtkò'pa:vát -an nedov. ⟨ ⟩ *odkopavati* |s kopanjem odkrivati kaj, prihajati do česa|: ò'rè:xòve kòrè'n'i:ne òtkò'pa:vát

odkorakati ▶ òtkò'ra:kat -an dov. ⟨ ⟩ *odkorakati* |korakajoč oditi|: sòǔ'da:tè sò òtkò'ra:kalè 'e:dèn za d'rü:gèn

odkositi ▶ òt'ko:sèt òt'kòsi:n dov. ⟨ ⟩ *odkositi* |s koso, kosilnico odrezati|: 'se 'rò:že je òt'kò:sò

odkrhniti ▶ òt'krxènt -xnen dov. ⟨ ⟩ *odkrhniti* |od-

lomiti, odtrgati kaj krhkega, lomljivega]: 'vè:jò òt'křxént ▪ 'ka:man se je òt'křxnò

odkriti ▶ 'o:tkrit in ò'do:krit òt'k'ri:jen dov. ⟨⟩ *odkriti* **1.** |*odstraniti z odprtega dela česa predmet, nameščen nanj*: 'ko:tòu 'o:tkrit **2.** |*odstraniti s česa, kar je položeno nanj zlasti zaradi varstva, zaščite*: š'křl'ak 'o:tkrit ▪ 'vè:tèr je ò'dò:kriy st'rè:xò ▶ **odkriti** se 'o:tkrit se *odkriti se* |*dati pokrivalo z glave*: f 'çè:rkvè se òt'k'ri:jemò ▪ òd'ni:kè se je i 'òn 'o:tkriy ga z *odstranitvijo klobuka z glave pozdravil* ■ gl. zašnofati

odkrivati ▶ òt'k'ri:vat -an nedov. ⟨⟩ *odkrivati* **1.** |*odstranjevati z odprtega dela česa predmet, nameščen nanj*: 'kòšar òt'k'ri:vat **2.** |*s strehe odstranjevati kritino*: 'bù:rja òt'k'ri:va st'rè:xe ▶ **odkrivati se** òt'k'ri:vat se *odkrivati se* |*dajati pokrivalo z glave*: veç x 'vè:žè se je òt'k'ri:vau ▪ òd 'de:leč sò se je òt'k'ri:valè jo z *odstranitvijo klobuka z glave pozdravljali*

odkrlajsati ▶ òtkř'lajsat -an dov. ⟨⟩ *ekspr. gugajoč se oditi z velikimi koraki*: 'ra:nò je is 'xi:šè òtkř'lajsau

odkrlajsniti ▶ òtkř'lajšént -snen dov. ⟨⟩ *ekspr. odrezati, odsekati velik kos česa*: k'rù:xa sè je òtkř'lajsnò

odkršiti ▶ òt'křšét -èn dov. ⟨⟩ *odkršiti* |*s pritiskom, udarcem odstraniti kaj krušljivega, drobljivega*: 've:lèk 'ka:man je òtkřšèla ▪ 'kò:s 'zida se je òt'křšò

odkršiti gl. odkršiti

odkupovati gl. skupovati

odkvačiti ▶ òt'k'va:çét -èn dov. ⟨⟩ **1.** *odpeti* |*dati kaj v tak položaj, da česa ne povezuje ali ne pritrjuje k čemu*: ve'rù:ge òt'k'va:çét **2.** *odlomiti, odtrgati*: òt'k'va:çò je 'pu: 'daske:

odlagati ▶ òd'la:gat -an dov. ⟨⟩ *odlagati* |*z nošenjem, vožnjo delati, da kaj kam pride*: s'metjè: òd'la:gamò na g'no:jè

odlamati ▶ òd'la:mat -an dov. ⟨⟩ *odlomiti* |*z lomljenjem odstraniti*: ve'li:kò 'vè:jò na 'ja:blanè je òd'la:mala

odlamljati gl. odlamljevati

odlamljevati ▶ òdlam'l'è:vat -l'ü:jen nedov. ⟨⟩ *odlamljati* |*z lomljenjem odstranjevati*: k'vasjè: òdlam'l'è:vat

odlašanje ▶ òd'la:šan'e -a s ⟨⟩ *odlašanje* |*glagolnik od odlašati*

odlašati ▶ òd'la:šat -an nedov. ⟨⟩ *odlašati* |*delati, da se kaj ne opravi ob določenem času*: pò'rò:kò sò 'du:gò òd'la:šalè

odleči ▶ 'o:dleč òd'l'è:žen dov. ⟨⟩ *odleči* **1.** |*izraža izboljšanje počutja pri slabosti, bolečinah*: pò rēc'ni:jax mè je òd'l'è:glò **2.** |*opraviti določen del*: pr 'dè:lè i 'dèca 'do:stè òd'l'è:žèjò **3.** |*zado-*

stiti del potrebe po čem: pò'zi:mè 'rižnè p'ri:lèčnò òd'l'è:žèjò př x'ra:nè ■ gl. odvreči

odlepiti gl. odkeliti, odlimiti

odletati ▶ òd'l'è:tat -an dov. ⟨⟩ *odletati, odletavati, odbijati se*: s'è:kè:ra òd'l'è:ta òt 'xřge ▪ 'ku:la sò pò 'ka:man'è òd'l'è:tala *odskakovala*

odletavati gl. odletati

odleteti ▶ òd'l'è:tét -l'eti:n dov. ⟨⟩ *odleteti* **1.** |*leteč se oddaljiti*: pò 'ma:lè 'ma:šè sò 'la:stòvèce òd'l'è:tè:le **2.** |*zaradi močnega sunka, udarca prenehati biti na določenem mestu*: 'kulu na 'vo:zè je òd'l'è:tè:lò **3.** *odbiti se, odskočiti*: 'ka:man mè je òd'l'è:tò f g'la:vò

odličén gl. nobel

odličnost gl. dika

odlikovanje gl. medalija

odlimati ▶ òd'li:mat -an dov. ⟨⟩ *odlepiti* | *narediti, da kaj preneha biti prilepljeno*: 'mòrk na 'pi:smè je òd'li:mau

odliti ▶ 'o:d'l'it òd'li:jen dov. ⟨⟩ *odliti* |*z zlivanjem odstraniti*: 'kafò je òd'l'i:la

odlivati ▶ òd'li:vat -an dov. ⟨⟩ *odlivati* |*z zlivanjem odstranjevati*: 'ma:st na 'žü:pè je òd'li:vau

odločati gl. komandirati, vagati¹

odločba ▶ òd'lò:čba -e ž ⟨⟩ *novi odločba* |*listina, ki kaj uradno določa, ukazuje*: òd'lò:čba za 'da:fke je p'rišla

odločen ▶ òd'lò:čèn -čna -ò prid. ⟨⟩ *odločen* |*ki se hitro in nepopustljivo odloča*: př 'xi:šè se 'pòzna, da je 'ma:tè òd'lò:čna ■ gl. srčen²

odločiti se ▶ òd'lò:çét se -èn se dov. ⟨⟩ **1.** *odločiti se* |*z razmišljanjem priti v stanje, ko osebek hoče kaj narediti, uresničiti*: 'ni: se 'mò:gò òd'lò:çét za pò'rò:kò **2.** *odločiti se* |*pri izbiri dati čemu prednost*: òd'lò:çèla se je za r'dè:çò b'luzò **3.** *odstopiti* |*prenehati se prilegati podlagi, biti sprijet z njo*: 'daska na 'po:dè se je òd'lò:çèla

odlomiti ▶ òd'lò:mt -lò:mèn dov. ⟨⟩ *odlomiti* **1.** |*z lomljenjem odstraniti*: k'lù:kò na x'lè:vnèx v'ra:tèx je òd'lò:mò **2.** |*z lomljenjem odstraniti del česa*: 'kò:s 'rè:mèl'ca je òd'lò'mi:la ▪ pò'ga:če sè je òd'lò'mi:la ■ gl. odkvačiti, odlamati

odložiti ▶ òd'lò:žét -lòž:i:n dov. ⟨⟩ *odložiti* **1.** | *narediti, da kaj pride z določenega mesta drugam*: 'ža:kèl' je òd'lòž'i:la k 'pe:çè **2.** | *narediti, da se kaj ne opravi ob določenem času*: òd'lòž'i:lè sò 'kò:šnò ■ gl. odvreči

odluščiti ▶ òd'lü:šçét -èn dov. ⟨⟩ *odluščiti* |*odstraniti v plasteh s površine*: òd'lü:šçét g'ri:ntò ▪ 'kò:ra òt x'rü:ške se je òd'lü:šçèla ▪ 'fa:rba se je òd'lü:šçèla

odmahniti ▶ òd'ma:xént -xnen dov. ⟨⟩ **1.** *odmahniti* |*z gibom roke izraziti odklonilen odnos, omalo-*

važevanje, zavračanje]: ód'ma:xnò je, da 'tè:ga ne 'mò:re **2.** *odnehati, popustiti*: 'bòju je ód'maxp̩la ▪ kò'sè:nce sò ód'maxp̩le *ne delajo več toliko škode*
odmakati ▶ ód'ma:kat -'ma:č̩en nedov. ⟨⟩ *odmakati* |navadno z vodo delati, da se kaj zmeħča, odstopi]: 'lo:nc ód'ma:kat *umazanijo na njem*

odmakniti ▶ ód'mak̩ent -'ma:k̩nen dov. ⟨⟩ *odmakniti* **1.** |spraviti z določenega mesta, položaja]: 'r̩e:n'ò je ód'mak̩ni:la **2.** |spraviti iz neposredne bližine česa ali v večjo oddaljenost od česa]: šk̩'r̩i:n'ò sò ód'mak̩ni:lè ód 'zida

odmaševati ▶ odma's̩e:v̩at -'š̩ü:jen dov. ⟨⟩ *odmaševati* |končati mašo]: 'naš ka'p̩él'an f̩l̩e:tnò odma's̩ü:je

odmaševati ▶ odma's̩e:v̩at -'š̩ü:jen nedov. ⟨⟩ *delati, da kaj preneha biti zamašeno*: sò'dò:ve odma's̩e:v̩at

odmašiti ▶ ód'ma:š̩et -ma'š̩i:n dov. ⟨⟩ *odmašiti* |narediti, da kaj preneha biti zamašeno]: 'bo:cò ód'ma:š̩et ▪ 'l̩ü:kn'ò ód'ma:š̩et ■ gl. ofnati

odmehčati ▶ ód'me:š̩cat ód'meš̩čan dov. ⟨⟩ **1.** *otajati se, odmrzniti*: 'ze:ml'a je ódmeš̩ča:la ▪ v'r̩e:me je ódmeš̩ča:lò *zmrzal je odnehala* **2.** *prenehati biti trdo, boleče*: va č'r̩e:v̩ex mè je ódmeš̩ča:lò *zaprtje je prešlo* ▪ 'ra:na, t'vò:r ódmeš̩ča *neha boleti*

odmeriti ▶ ód'me:rt -r̩en dov. ⟨⟩ *odmeriti* |od večje količine z merjenjem določiti, ločiti določeno količino, obseg česa]: ód'me:r̩èlè sò 'p̩e:t 'metròf p̩'la:t̩na

odmetati ▶ ód'me:t̩at -'m̩e:č̩en dov. ⟨⟩ *odmetati* |z metanjem spraviti z določenega mesta]: 'p̩e:sak 'bò:t'r̩e:ba ód'me:t̩at

odmetavati ▶ ódme't̩a:v̩at -an nedov. ⟨⟩ *odmetavati* |z metanjem spravljati z določenega mesta]: 'sak 'da:n smò ódme't̩a:valè s'n̩è:k

odmev gl. odmevanje

odmevanje ▶ óda'm̩e:van'è -a s ⟨⟩ **1.** *odmevanje* |glagolnik od odmevati] **2.** *odmev* |ponovljeni glas, zvok, nastal zaradi odboja zvočnih valov]

odmevati ▶ óda'm̩e:v̩at -an nedov. ⟨⟩ *odmevati* |ponavljati se, širiti se kot odmev]: pas't̩è:r̩jè 'p̩o:cajò s k̩'ba:č̩è, da 'se óda'm̩e:va

odmigniti ▶ ód'm̩ig̩ent -gn̩en dov. ⟨⟩ *odmigniti* |z gibom roke, prsta izraziti nesoglasje, zanikanje]: ód'm̩ignò je, da 'ne gre: s 'na:m̩è

odmikati ▶ ód'mi:kat -'mi:č̩en dov. ⟨⟩ *odmikati* **1.** |spravljati z določenega mesta, položaja]: ók'l̩e:š̩č̩ene 'v̩è:je sò ód'mi:kalè **2.** |spravljati iz neposredne bližine česa ali v večjo oddaljenost od česa]: k'l̩òpi sò ód'mi:kalè ód 'mi:ze ▪ ód 'm̩r̩žl̩ega 'zida smò se ód'mi:kalè

odmočiti ▶ ód'mo:č̩et -'m̩o:č̩en dov. ⟨⟩ *odmočiti* |navadno z vodo narediti, da se kaj zmeħča, odstopi]: 'mòrk ód'mo:č̩et ▪ 'lo:nc ót p̩'pa:l̩en̩ex ž'ga:ncef se je ód'mo:č̩ò

odmoliti ▶ ód'mo:l̩'t -'m̩o:l̩'èn dov. ⟨⟩ *odmoliti* |končati molitev]: 'val'è je ód'mo:l̩'ò

odmor ▶ ód'mò:r ód'mò:ra m ⟨⟩ *odmor* **1.** *počitek, od-dih*: č'lo:v̩èk je pòt'r̩e:b̩en 'ma:lò ód'mò:ra **2.** |čas med koncem ene učne ure in začetkom druge]: va ód'mò:rè 'd̩e:ca s'ka:č̩ejò

odmoriti se ▶ ód'mò:rt se -'mò:ri:n se dov. ⟨⟩ *odmoriti se* |s prekinitvijo kake dejavnosti sprostiti se, okrečiti se]: p̩'jü:ž̩enè smò se 'po:fse ód'mò:ri:lè

odmotati ▶ ód'mo:t̩at -'mòta:n dov. ⟨⟩ *odmotati* **1.** |narediti, da kaj preneha biti nepravilno prepleteno, zvito]: št'r̩e:n'ò ód'mo:t̩at **2.** *odviti* |narediti, da kaj preneha biti navito]: v'la:k je ód'mo:taū

odmotavati ▶ ódmò't̩a:v̩at -an nedov. ⟨⟩ *odmotavati* **1.** |delati, da kaj preneha biti nepravilno prepleteno, zvito]: v̩r̩š̩'č̩i:cò ódmò't̩a:v̩ajò **2.** *odvijati* |delati, da kaj preneha biti navito]: k'lupkò ódmò't̩a:v̩at

odmrvti ▶ ód'mr̩v̩et -èn dov. ⟨⟩ *odmrvti* |z drobljenjem odstraniti]: k'r̩èx je ód'mr̩v̩ela ▪ 'zit se je ód'mr̩vò

odmrzniti gl. odmehčati

odnaprej ▶ ód'n̩ap̩r̩ej̩ prisl. ⟨⟩ *spredaj* |izraža položaj pred čim v prostoru]: ód'n̩ap̩r̩ej̩ sò 'ra:ta

odnašati ▶ ód'na:š̩at -an dov. ⟨⟩ *odnašati* **1.** |z nošenjem spravljati z določenega mesta]: 'ka:man'è ód'na:š̩ajò is kòš̩e'n̩i:ce **2.** |z delovanjem odstranjevati]: 'vo:da ód'na:ša 'zeml'ò **3.** |dvigati zadnji del zlasti voza in ga postavljati stran od prejšnjega mesta]: 'ku:la 'tešku ód'na:ša

odnehati gl. odjenjati, odmahniti

odnesti ▶ 'o:d̩nest ód'ne:s̩en dov. ⟨⟩ *odnesti* **1.** |z nošenjem spraviti z določenega mesta]: na 'i:zbò je ód'ne:s̩la 'pu:n 'ža:k̩él ▪ s̩è'k̩e:rò mè je ód'ne:sò *ukradel* **2.** |z nošenjem spraviti kaj od kod z določenim namenom]: 'ja:st̩rep je ód'ne:sò 'pi:š̩če **3.** |z delovanjem odstraniti]: 'v̩è:t̩er je ód'ne:sò st'r̩e:xò ● ekspr. 'pet̩e: je 'kuma:í ód'ne:s̩la *komaj je odšla; komaj je pobegnila*

odkriti gl. odkriti

odondi ▶ ód'ònd̩è prisl. ⟨⟩ [**od ondi*], *od tam*: ód'ònd̩è p̩'r̩'nesè 'd̩r̩va! ■ prim. odondod

odondod ▶ ód'ònd̩òt prisl. ⟨⟩ [**odondod*], *od tam*: ód'ònd̩òt se 'lipu: 'vi:d̩e na 'se:lò ▪ ód'ònd̩òt ga 'ne b̩o: 'du:gò ■ prim. odondi

odorati ▶ ód'o:rat ód'o:r̩jen dov. ⟨⟩ *odorati* **1.** |z oranjem odvzeti]: ód'o:rat b'ra:zdò **2.** |z oranjem odkriti kaj, priti do česa]: ód'ò'ra:lè smò s'tarò 'sa:bl'ò

odoravati ▶ ódò'ra:v̩at -an nedov. ⟨⟩ *odoravati* |z oranjem odvzeti]: 'o:bròf sò ódò'ra:valè

odozad ▶ ód'òz̩at prisl. ⟨⟩ [**odzadaj*], *zadaj*: 'xòdè ód'òz̩at

odozdol ▶ ód'ózdóu prisl. ⟨⟩ [**odzdolaj*], *spodaj, zdo-laj*: ód'ózdóu je 'ča:kau

odozgor ▶ ó'dózgor prisl. ⟨⟩ *zgoraj* |izraža položaj nad čim|: ó'dózgor je 'bi:u k'rèx p'pa:l'en

odpadati ▶ ót'pa:dat -an nedov. ⟨⟩ *odpadati* |zaradi popuščenih vezi, stika prenehavati biti na prvotnem, navadnem mestu|: c'vè:tje 'več ót'pa:da

odpadrati ▶ ót'padrat -an dov. ⟨⟩ *odpoditi, odgnati*: ót'xi:še sò ga otpad'ra:lè

odpahati gl. odpahati

odpahniti ▶ ót'paxènt -'pa:xnen dov. ⟨⟩ *odpahniti, odriniti, odsuniti*: ód 'ja:slè je k'ra:va ótpax'ni:la 'te:le ■ gl. odrigljati

odpaliti ▶ ót'pa:l't -l'èn dov. ⟨⟩ **1.** *odžgati* |z žganjem odstraniti|: šče'ti:ne sò ót'pa:l'èlè **2.** *eksp. gladko odrezati, odsekati*: s 'kòsò: je ót'pa:l'ò 'travò:

odparati ▶ ót'pa:rat -an dov. ⟨⟩ *odparati* |s paranjem odstraniti|: 'ròka:f mè je ót'pa:rala

odpasati ▶ ót'pa:sat -šen dov. ⟨⟩ *odpasati* **1.** |odstraniti komu pas| **2.** |narediti, da kaj preneha biti nameščeno okrog pasu|: ót'pa:sat sè 'pa:s, 'ò:soùnek

odpasti ▶ 'ò:tpast ót'pa:den dov. ⟨⟩ **1.** *odpasti* |zaradi popuščenih vezi, stika prenehati biti na prvotnem, navadnem mestu|: 'li:stje je ót'pa:lò **2.** *odpasti* |prenehati biti privrženec, član kake verske, nazorske, socialne skupnosti|: ót'pa:lè sò ód 'na:še 'vè:re **3.** *upasti* |dobiti nižjo gladino|: "ku:pa je ót'pa:la ■ gl. izkužiti, izleviti, okužiti

odpečatiti ▶ ótpe'ča:tèt -èn dov. ⟨⟩ *odpečatiti* |narediti, da kaj preneha biti zapečateno|: n'e'gò:vò 'pi:smò je ótpe'ča:tèla

odpehati ▶ ót'paxat -an dov. ⟨⟩ *s silo, z močnimi sunki spraviti kam*: s'nè:k je t'rè:ba ód v'ra:t ót'paxat

odpeljati ▶ ót'pe:l'at ót'pel'an dov. ⟨⟩ *odpeljati* **1.** |z vozilom, prevoznim sredstvom spraviti z določene-nega mesta|: 'sò:t sò ótpe'l'alè **2.** |kot spremljeval-ec, vodnik narediti, da kdo kam odide|: f š'kò:lò sò ga ótpe'l'a:lè **3.** |narediti, povzročiti, da kdo odide pod nadzorstvom na določeno mesto|: ótpe'l'alè sò ga v 'rešt

odpenjati ▶ ót'pe:n'at -an nedov. ⟨⟩ *odpenjati* **1.** |dajati v tak položaj, da česa ne povezuje ali ne pritrjuje k čemu|: 'to:ke ót'pe:n'at ■ 'rò:bačò ót'pe:n'at gumbè na njej **2.** |delati, da kaj preneha biti pritrjeno, nameščeno z zaponko, gumbom|: gò'vè:dò ót'pe:n'at ■ s'mu:čke se mè ót'pe:n'ajò

odpeti ▶ ó'dapet ó'dapnen dov. ⟨⟩ *slabš. umreti* |prenehati živeti|: da bè 'sòmò 'ta: 'e:ŋkt' ó'dapeu!

odpeti ▶ 'òtpe:t' ót'pnen dov. ⟨⟩ *odpeti* **1.** |dati v tak položaj, da česa ne povezuje ali ne pritrjuje k čemu|: 'tòk' ótpe:t **2.** |narediti, da kaj preneha biti pritrje-

no, nameščeno z zaponko, gumbom|: 'ču:n 'òtpe:t ■ gò'vè:dò smò ót'pe:lè ■ gl. odsponiti

odpihati ▶ ót'pi:xat -an dov. ⟨⟩ *odpihati* |s pihanjem odstraniti|: 'bù:rja je ót'pi:xala 'li:stje, s'nè:k

odpiliti ▶ ót'pi:l't -l'èn dov. ⟨⟩ **1.** *odpiliti* |s piljenjem odstraniti|: 'ča:u je ót'pi:l'ò **2.** *eksp. gladko odrezati, odsekati*: 'kò:s k'rù:xa je ót'pi:l'ò ■ de'bè:lò 'vè:jò je ót'pi:l'èla

odpirati ▶ ót'pe:rat -an nedov. ⟨⟩ *odpirati* |dajati kaj v tak položaj, da je mogoč prehod, vstop ali izstop|: v'ra:ta ót'pe:ramò **2.** |z odstranjevanjem določene-nega dela na čem delati dostopno notranjost, vse-bino|: 'bo:ce ót'pe:rat **3.** |delati, da prilegajoči se deli niso več drug ob drugem|: 'vù:sta ót'pe:rat ■ 'òci ót'pe:rat **4.** |delati, da kaj prihaja v položaj, značilen pri uporabljanju|: b'ri:tvò ót'pe:rat **5.** |dajati del priprave v tak položaj, da ima kaj prosto pot|: 'pi:pò ót'pe:rat **6.** |začenjati delati, poslovati|: 'pò:štò ót'pe:rajò ób 'ò:smèx ▶ **odpirati se** ót'pe:rat se *odpirati se* |biti pri odpiranju obrnjen tako, kot nakazuje določilo|: 'ò:knò se 'nò:tèr ót'pe:ra

odpisati ▶ ót'pi:sat -'pi:šen dov. ⟨⟩ *odpisati* |pismeno odgovoriti|: 'ma:tè 'nan je ót'pi:sala

odpistiti gl. odpustiti

odpiti ▶ 'ò:tpit ót'pi:jen dov. ⟨⟩ *odpiti* |izpiti del tekoči-ne iz česa|: iz g'la:ža je 'ò:tpiù

odplačati ▶ ót'pla:čat -an dov. ⟨⟩ *odplačati* |končati plačevanje dolžne vsote|: 'vas 'duk smò ót'pla:čalè

odplačevati ▶ ót'pla:čè:vət -'čü:jen nedov. ⟨⟩ *odplačevati* |postopno plačevati dolžno vsoto|: pòsò'ji:lò 'iše 'sèda ót'pla:čü:jemò

odplatiti ▶ ót'pla:tèt ót'plati:n dov. ⟨⟩ *star. odplačati* |končati plačevanje dolžne vsote|

odplavati ▶ ót'pla:vət -an dov. ⟨⟩ *odplavati* |plavajoč se oddaljiti|: ót'pla:vala je ód b'règa

odplaziti se ▶ ót'pla:zèt se -èn se dov. ⟨⟩ *odplaziti se* |plazeč se oditi|: 'dè:te se je ót'pla:zèlò pòd 'mi:zò

odplesti ▶ 'ò:tpl'est ót'pl'e:ten dov. ⟨⟩ *odplesti* |narediti, da kaj preneha biti nepravilno prepletano, zvito|: v'řš'či:cò smò ót'pl'e:lè

odpletati ▶ ót'pl'è:tat -an nedov. ⟨⟩ *odpletati* |delati, da kaj preneha biti nepravilno prepletano, zvito|: špa'gò:ve ót'pl'è:tat

odpočiti se gl. odmoriti se, počiniti

odpoditi gl. odpadrati

odporen gl. žilav

odposlati gl. ekspedirati

odpotovati ▶ ót'pò:vat -'tü:jen dov. ⟨⟩ *odpotovati* |oditi na potovanje|: šče:ra je ót'pò:vaù v 'l'ub'l'a:nò

odpovedati gl. odpoветi

odpoveti ▶ ót'póvet -ven dov. (⟨) *odpovedati* **1.** |narediti, povzročiti, da za koga preneha obstajati določeno (pravno) razmerje|: s'lü:žbò sò jè ót'póvè:dalè **2.** |izjaviti, da osebek česa naročenega ne želi več|: 'ca:ĩtẽnge je ót'póvè:dala

odpratiti ▶ ót'p'ra:tèt -èn dov. (⟨) **1.** *spremiti |iti kam s kom, zlasti zaradi družbe, varstva|*: ót'p'ra:tèla ga je na autò'bu:s **2.** *eksp. znebiti se |narediti, povzročiti, da neprijetna, nezaželena oseba preneha biti v bližini, družbi osebka|*: 'kumaĵ sò jò ót'p'ra:tèlè is 'xi:še

odpraviti ▶ ót'p'ra:vèt -èn dov. (⟨) **1.** *odpraviti |narediti, povzročiti, da kdo a) odide|*: iz'lè:pa sò ga ót'p'ra:vèlè iz óšta'ri:je **b)** *odide, ne da bi dosegel, kar želi|*: ót'p'ra:vò sòn ga pres dè'na:rja **2.** *odpraviti |narediti, kar je potrebno za odhod koga|*: x 'ma:l'èn sòn jò ót'p'ra:vèla **3.** *odpraviti |povzročiti izzvani splav|*: 'přvò 'dè:te je ót'p'ra:vèla **4.** [*odpraviti] |odpustiti, odsloviti (iz službe)|: x'la:pca sò ót'p'ra:vèlè pres p'la:če **5.** [*odpraviti] |materialno oskrbeti sina, hčer, ko se poroči drugam|: 'dòbrò sò jò ót'p'ra:vèlè ▶ **odpraviti se** ót'p'ra:vèt se *odpraviti se |iti (stran), oditi|*: ót'p'ra:vò se je pò s'vè:tè ▪ ót'p'ra:vèlè sò se f šumò ■ gl. ekspedirati, oditi, odklatiti, odrajtati, podati

odpravljati ▶ ót'p'ra:vl'at -at nedov. (⟨) *odpravljati* **1.** |delati, povzročati, da kdo odide|: ci'ga:ne smò ót'p'ra:vl'alè ót'p'ra:ga **2.** |delati, kar je potrebno za odhod koga|: 'o:ča ót'p'ra:vl'a si'nò:ve k 'ma:šè **3.** |povzročati izzvani splav|: 'ta:je 'du:gò ót'p'ra:vl'ala ▶ **odpravljati se** ót'p'ra:vl'at se *odpravljati se |iti (stran), odhajati|*: na 'ja:gò se ót'p'ra:vl'a

odpreti ▶ 'òtprèt -en in 'òpřt 'òpren dov. (⟨) *odpreti* **1.** |dati kaj v tak položaj a) da je mogoč prehod, vstop ali izstop|: 'o:knò 'òtprèt **b)** |da postane notranjost dostopna|: šk'ri:n'ò 'òpřt **2.** |z odprtjem vrat omogočiti komu vstop ali izstop|: 'dèkle je ót'přla 'fa:ntè **3.** |z odstranitvijo določenega dela na čem narediti dostopno notranjost, vsebino|: 'pi:smò 'òtprèt **4.** |narediti, da prilegajoči se deli česa niso več drug ob drugem|: 'uči: 'òtprèt ▪ k'lè:šče, š'ka:rje 'òtprèt ▪ 'ra:na se 'òtpre začne krvaveti ▪ 'ze:ml'a se je ót'přla nastala je razpoka, jama v njej **5.** |narediti, da kaj pride v položaj, značilen pri uporabljanju|: 'bü:kvèce 'òtprèt ▪ 'pipak 'òtprèt ▪ ma'rè:lò 'òtprèt **6.** |dati del priprave v tak položaj, da ima kaj prosto pot|: 'pi:pò 'òtprèt ▪ 'òtprèt š'raif na 'ku:lèx odvreti voz ▪ 'ra:diò 'òtprèt vključiti **7.** |začeti delati, poslovati|: trğ'vi:nò 'òtprèt • 'mejo: 'òtprèt dovoliti prihod, uvoz v državo, na ozemlje, ali odhod, izvoz iz države, z zemlja ▶ **odpreti se** 'òtprèt se *odpreti se |pojavit se razprostrt v širino|*: d'ò'li:na

se 'òtpre • va š'kò:lè se mè je ót'přlò začel je dobro dojemati učno snov ▶ **odprt** 'òt'přt ót'přta -ò *odprt |deležnik od odpreti|*: 'cè:sta je ót'přta ▪ v'ra:ta 'pü:šcat ót'přta • 'ta:je ót'přte g'la:ve je *bister, sposoben* • 'o:na je ót'přtèx 'ru:k je *radodarna, darežljiva* • 'ja:ga na 'risa je ót'přta začel se je čas, ko je dovoljen lov na risa ■ gl. ofnati

odprostiti ▶ ót'p'ro:stèt ót'p'ròsti:n dov. (⟨) *star. odpustiti* **1.** |narediti, da preneha zaradi neprimernega ravnanja, vedenja povzročen negativni odnos do koga|: ža'l'i:tòf mè je ót'p'ròs'ti:la ▪ g'rè:xe ót'p'ro:stèt **2.** |narediti, povzročiti, da kdo nima več določenih obveznosti|: 'vas 'duk me je ót'p'ro:stò

odprtina gl. vidalica

odprtina gl. linica

odpuccati ▶ ót'pu:cat -an dov. (⟨) *lepo sešiti, zlikati*: 'rò:bačò je ót'pu:cala

odpustek ▶ ót'pü:stak -tka m (⟨) *odpustek |odpuščanje, zmanjšanje zlasti posmrtné kazni za odpuščene grehe|*

odpustiti ▶ ót'pü:st -in dov. (⟨) **1.** *odpustiti |narediti, da preneha zaradi neprimernega ravnanja, vedenja povzročen negativni odnos do koga|*: kri'vi:cò ót'pü:st **2.** *odpustiti |narediti, povzročiti, da kdo nima več določenih obveznosti|*: 've:lèk 'duk mè je ót'pü:stò **3.** *popustiti |prenehati imeti kaj napeto, nategnjeno|*: 'reme:nc, 't'ra:k ót'pü:st **4.** *popustiti |prenehati opravljati delo, ki kaj povezuje|*: 'ča:u je ót'pü:stò • zeml'a ót'pü:st se *zmečča zaradi otoplitve* ■ gl. odprostiti, oprostiti

odrabiti ▶ ód'ra:bèt -èn dov. (⟨) *odrabiti |prenehati rabiti|*: 'kòsò: sòn ód'ra:bò

odrajtati ▶ ód'ra:ĩtat -an dov. (⟨) [*odrajtati] **1.** *plačati, poravnati*: 'da:fke smò ód'ra:ĩtalè **2.** *opraviti, narediti*: ók'ò'pa:van'e smò ód'ra:ĩtalè **3.** *odpraviti, odsloviti*: 'p'e:t'arja je 'břzò ód'ra:ĩtala **4.** *odpraviti |narediti, kar je potrebno za odhod koga|*: 'dècò sòn ód'ra:ĩtala f š'kò:lò

odrasel ▶ ód'ra:sò -sla -ò prid. (⟨) *odrasel |ki je odrastel, odrasčen|*: ód'ra:sla 'dèkle

odraselnik ▶ ód'ra:sòunèk -a m (⟨) *odrastek, mladika, poganjek*: 'ja:blana 'ma 'do:stè ód'ra:sòunèkòf

odrastek ▶ ód'ra:stak -stka m (⟨) *odrastek, mladika, poganjek*: ód'ra:stke na s'li:vax je ód'ža:gau ■ gl. odraselnik

odrasti ▶ 'o:drast ód'ra:sten dov. (⟨) *odrasti |postati telesno in duševno zre|*: 'fant je več ód'ra:sò ■ gl. podrasti

odraščati ▶ ód'ra:šcat -an nedov. (⟨) *odraščati |postajati telesno in duševno zre|*: si'nò:ve 'na:glò ód'ra:ščajò

odreči se ▶ 'o:drèč se ód're:čen se dov. (⟨) *odreči se*

[izjaviti, da osebek česa ne želi sprejeti, več imeti]: š'ci: se je ôd're:kla 'do:té

odrediti ▶ ôd're:it ôd'redin dov. ⟨⟩ *odrediti* [izraziti zahtevo, da se kaj uresniči, opravi]: gôspô'da:r je ôd're:dô, da g'redô 'o:rat ▶ **odrejen** ôd'rêjen -rê'je:na -ô določen, usojen: 'kôkô: je člô'vê:ké ôdrê'je:nô, 'takô p'ri:de

odrejtí gl. odrediti

Odrešenik ▶ 'ôd'reše'n:i:k -a m ⟨⟩ *Odrešenik, Kristus*
odrešenje ▶ ôd'reše:n'ê -a s ⟨⟩ *odrešenje* [glagolnik od odrešiti]

odrešiti ▶ ôd'rê:sê't -ên dov. ⟨⟩ *odrešiti* [narediti, da postane človek prost greha in deležen milosti]: 'k'ri:stôs 'nas je ôd'rê:šô

odreti ▶ 'ôdrêt -ren dov. ⟨⟩ **1.** *odreti* [odstraniti kožo z živali, navadno z ostrim predmetom]: k'ra:vô sô ôd'rê'2. *odrgniti* [z drgnjenjem nekoliko poškodovati]: 'kô:žô sê je 'ôdrô na 'ka:manê **3.** ekspr. [*/odreti] [izkoristiti, izrabiti z zelo visokimi obrestmi, z zelo visoko cenol]: z ôb'rê:stmê sô ga ôd'rê'2

odreveneti gl. odrveniti

odrezati ▶ ôd'rê:zat -re:žen dov. ⟨⟩ *odrezati* **1.** [z rezanjem odstraniti]: s š'ka:rjamê je ôd'rê:zaú **2.** [z rezanjem odstraniti del česa]: 'lase: ôd'rê:zat **3.** [z rezanjem ločiti od večje količine]: ôd 'ba:le je ôd'rê:zala 'p'e:t 'metrôf p'la:tna ▶ **odrezati se** ôd'rê:zat se ekspr. [*/odrezati se], *izkazati se*: štu'de:ntê sô se ôd'rê:zalê **■** gl. odpiliti

odrezovati gl. odreževati

odreževati ▶ ôdrê'že:vat -'žü:jen nedov. ⟨⟩ *odrezovati* [z rezanjem odstranjevati]

odrgniti ▶ ôd'rġġent -gnen dov. ⟨⟩ *odrgniti* **1.** [z drgnjenjem očistiti, osnažiti]: pôs'to:le ôd'rġġent **2.** [z drgnjenjem odstraniti s površine]: 'fa:rbô ôd'rġġent **3.** [z drgnjenjem nekoliko poškodovati]: 'pô:stel'ô je ôd'rġġnô ▪ 'kô:žô, 'rôkô: sôn sê ôd'rġġnô **■** gl. odreti, osneti, posneti

odriček ▶ ôd'ri:čêk -čka m ⟨⟩ **1.** *posteljica* [manjšalnica od oder] **2.** *posteljica na nizkih nogah, navadno na kolescih, ki se jo čez dan potisne pod posteljo, zvečer pa sredi sobe pripravi za spanje (otrok)*

odrigljati ▶ ôd'rigl'at -an dov. ⟨⟩ *odpahniti* [dati zapah v tak položaj, da se kaj lahko odpre]: v'ra:ta ôd'rigl'at

odrniti ▶ ôd'ri:nt -nen dov. ⟨⟩ *odrniti* **1.** [s sunkom spraviti iz neposredne bližine ali v večjo oddaljenost od sebe]: 'ko:n'a je ôd'ri:nô **2.** [s sunkom, rinjenjem spraviti iz neposredne bližine ali v večjo oddaljenost od česa]: 'kištô je ôd'ri:nêla ôd 'zida ▪ 'ču:n sô ôd'ri:nêlê ôd b'rêga: **3.** [s sunkom, rinjenjem spraviti z določenega mesta, položaja]: ôd'ri:nô ga je is k'lôpi: **4.** ekspr. [*/odrniti] [spraviti,

poslati kam kaj odvečnega]: x'la:pca sô ôd'ri:nêlê sô'sê:dê ▶ **odrniti se** ôd'ri:nt se *odrniti se* [s sunkom ob podlago se oddaljiti od nje]: ôd'ri:nt se ôd b'rêga: **■** gl. odpahniti

odritek ▶ ôd'ri:tak -tka m ⟨⟩ **1.** *odritek, koreničnik* [hlod iz spodnjega, najdebelejšega dela debla] **2.** *spodnji, debelejši del snopa*

odrivati ▶ ôd'ri:vat -an nedov. ⟨⟩ *odrivati* **1.** [s sunki spravljati iz neposredne bližine ali v večjo oddaljenost od sebe]: p'ra:scê p'ř kô'ri:tê 'e:den d'rü:gêga ôd'ri:vajô **2.** [s sunki, rinjenjem spravljati iz neposredne bližine ali v večjo oddaljenost od česa]: k'ra:va ôd'ri:va 'vo:la ôd 'ja:slê **3.** [ovirati koga v prizadevanju za dosego določenega mesta, položaja]: žê'pa:na ôd'ri:vajô iz 'ôp'čêne ▶ **odrivati se** ôd'ri:vat se *odrivati se* [z upiranjem ob podlago oddaljivati se od nje]: ôd'ri:vat se z d'rô:gôn ôd b'rêga:

odromati ▶ ôd'rô:mat -an dov. ⟨⟩ *odromati* [oditi k romarski cerkvi]: na 'b'rê:zje sô ôd'rô:male

odrvniti ▶ ôd'r'vê:nê't -ên dov. ⟨⟩ *odreveneti* [postati negiben, tog]: ôd m'ř'li:ne, ôt s't'raxa sô jê 'nôge: ôd'r'vê:nêle

odseči ▶ ôtsê:č ôt'sê:čen dov. ⟨⟩ [*/odseči], *odsekati*: 'rekêl' je ôtsê:kô ▪ 'v'řšêk x'lô:je sô ôt'sê:klê

odseliti se ▶ ôt'se:l't se ôt'sel'i:m se dov. ⟨⟩ *odseliti se* [zapustiti svoje bivališče]: pô 'vo:jské se jêx je 'do:stê ôtse'l'i:lô x 'mê:stô

odskakati ▶ ôts'ka:kak -s'ka:čen dov. ⟨⟩ *odskakati* [skakajoč oditi]: 'za:je je ôts'ka:kaú va 'g'rmje

odskakevati ▶ ôtska'kê:vat -kü:jen nedov. ⟨⟩ *odskakovati* [zaradi sunka, sunkov za hip se a) oddaljivati od podlage]: 'ža:gance na 'ku:lêx sô ôtska'kê:vale **b)** *tako premikati*: 'ku:la sô pô 'pô:tê ôtska'kê:vala **■** prim. odletati

odskakljati ▶ ôts'kakl'at -an dov. ⟨⟩ *odskakljati* [skaklajoč oditi]: 'vê:varca je ôtskakl'a:la pô 'vê:jax

odskakovati gl. odskakevati

odskočiti ▶ ôts'ko:čê't -s'ko:čê'n dov. ⟨⟩ *odskočiti* **1.** [s skokom, skoki se oddaljiti od določenega kraja, stvari]: 'ka sôn zag'lê:daú 'ka:čô, sôn ôts'ko:čô **2.** [zaradi sunka za hip se oddaljiti od podlage]: 'takô je 'vedrô pô 'mi:zê, da sô 'se ž'li:ce ôtskô'či:le **■** gl. odleteti

odslloviti gl. odrajtati

odslužiti ▶ ôts'lü:žê't -ên dov. ⟨⟩ *odslužiti* **1.** [z delom nadomestiti dolžno plačilo za kaj]: 'kômpê:r je ôts'lü:žêla z 'dê:lôn **2.** [končati določen čas trajajočo obvezno dejavnost]: sô'da:sčê'nô sôn ôts'lü:žô

odsopinati ▶ ôtsô'pinat -an dov. ⟨⟩ *odsopihati* [so-pihajoč oditi]: pô'ča:se je ôtsô'pinau 'naprêj

odsponiti ▶ ôts'pô:nt -s'pô:nê'n dov. ⟨⟩ *odpeti* [dati kaj

v tak položaj, da česa ne povezuje ali ne pritrjuje k čemu]: 'to:ke óts'po:nt ▪ 'sü:kn'ò se óts'po:nt

odstaviti ▶ óts'ta:vèt -èn dov. (⟨) *odstaviti* **1.** |spraviti zlasti posodo z določenega mesta, položaja, kjer je s kakim namenom]: 'lo:nčèk ód 'o:gna óts'ta:vèt **2.** |narediti, povzročiti, da kdo preneha opravljati pomembnejšo javno funkcijo ali službo]: žè'pa:na sò óts'ta:vèlè **3.** |prenehati hraniti s svojim mlekom]: 'dè:te je pre'bǔzò óts'ta:vèla **4.** |odstraniti mladiče od samice po vsakokratnem dojenju]: 'te:le je pòs'a:sa:lò, óts'ta:vè ga!

odstavljati ▶ óts'ta:vl'at -an nedov. (⟨) *odstavljati* |prenehavati hraniti s svojim mlekom]: k'ra:va pò'ča:sè 'več óts'ta:vl'a]

odstopiti ▶ óts'tò:pèt -èn dov. (⟨) *odstopiti* **1.** |odpovedati se opravljanju pomembnejše javne funkcije ali službe]: 'žèpan je óts'tò:pò **2.** |prenehati vztrajati pri uresničitvi česa]: óts'tò:pèt ót s'vajih pra'vi:c, ót 'to:žbe **3.** |narediti, da dobi drugi, kar osebek ima, mu pripada]: sò'sè:dè je óts'tò:pò ve'l'i:kò 'ni:vò

odstotek gl. procent

odstraniti gl. izkužiti

odsuniti gl. odpahnuti

odsvetovati ▶ óts'vè:tòvat -tù:jen dov. (⟨) *odsvetovati* |dati nasvet, naj kdo česa ne stori, dela]: óts'vè:tòvaù mè je 'te: rèc'ni:je ■ gl. odgovarjati

odščapniti ▶ óts'š'čapènt -š'č'a:pnen dov. (⟨) *odščapniti* |s ščipanjem odstraniti]: s k'lè:š'čamè je óts'š'čapnla 'č'a:u ▪ 'ma:lò k'rü:xa je óts'š'čapnò odlomil

odščipniti gl. odščapniti

odšepati ▶ ót'š'è:pat -pl'èn dov. (⟨) *odšepati* |šepajoč oditi]: š'čè:ra je ót'š'è:pau 'damux

odšibrati ▶ ót'š'ibrat -an dov. (⟨) ekspr. *hitro oditi, odpeljati*: rez'ja:dò se je i ót'š'ibrau ▪ 'a:utò je ót'š'ibrau

odškrbiti ▶ óts'k'rbèt -èn dov. (⟨) *oškrbiti* |povzročiti, da odpadejo majhni deli, navadno s površine česa]: sk'lè:dò sò óts'k'rbèlè

odšrajfati ▶ óts'ra:i'fat -an dov. (⟨) *odviti* **1.** |z vrtenjem v določeno smer **a**) odstraniti]: óts'ra:i'fat 'ža:rèncò **b**) narediti, da kaj preneha pritiskati kaj, biti trdno nameščeno]: 'kulu óts'ra:i'fat ▪ 'fè:dèr se je óts'ra:i'faù **2.** |z vrtenjem dati del priprave v tak položaj, da ima kaj prosto pot]: 'pi:pò óts'ra:i'fat

odšrajfevati ▶ óts'ra:i'fè:vət -l'fü:jen nedov. (⟨) *odvijati* **1.** |z vrtenjem v določeno smer **a**) odstranjevati]: 'ža:rènce óts'ra:i'fè:vət **b**) delati, da kaj preneha pritiskati kaj, biti trdno nameščeno]: v'ra:ta óts'ra:i'fè:vət **2.** |z vrtenjem dajati del priprave v tak položaj, da ima kaj prosto pot]: 'pi:pe na sò'dò:vèx óts'ra:i'fè:vət

odšteti ▶ 'o:tštèt óts'tè:jen dov. (⟨) *odšteti* |narediti ra-

čunsko operacijo, pri kateri se eno število zmanjša za drugo]: d'vè: s'tòtène je óts'tè:la

odštevati ▶ óts'tè:vət -an nedov. (⟨) *odštevati* |delati računsko operacijo, pri kateri se eno število zmanjša za drugo]: na'vü:čò se je óts'tè:vət

odšvedrati ▶ óts'vedrat -an dov. (⟨) ekspr. [**odšvedrati*] |oditi z nerodnimi, počasnimi koraki]: óts'ved'ra:la je 'nèkan na 'se:lò

odtajati se gl. otaliti se

odteči ▶ 'o:tteč ót'te:čen dov. (⟨) *odteči* |tekoč se odstraniti zlasti iz kake posode]: 'vas 'mòšt je ót'tè:kò ▪ 'k'rf mè je ót'te:kla izgubil je kri

odtegniti gl. otrgati

odtegovati gl. trgati

odtehtati gl. odvagati

odtekat ▶ ót'tè:kət -tè:čen dov. (⟨) *odtekat* |tekoč se odstranjevati s površine, iz snovi]: p'lo:xa 'na:glò ót'tè:če ▶ **odtekat** se ót'tè:kət se *odtekat* se |tekoč se odstranjevati zlasti iz kake posode]: 'vo:da se ót'tè:če is kò'ri:ta

odterati ▶ ó'terat -an dov. (⟨) *odgnati* **1.** [**odtirati*] |narediti, povzročiti, da odide navadno žival pod nadzorstvom na določeno mesto]: ó'terat b'lagu na 'pa:sò **2.** [**odtirati*] |narediti, povzročiti, da kdo zapusti določen kraj prostor]: pi'ja:nca je óte'ra:la iz óšta'ri:je **3.** |narediti poganjke]: č'rè:šne sò 'več óte'ra:le

odtesati ▶ ót'te:sat ót'te:šen dov. (⟨) *odtesati* |s tesanjem odstraniti]: ve'l'i:kò x'ra:stòvò 'xrgò je ót'te:sau

odtirati gl. odterati

odtočen: odtočna cev gl. fila

odtočiti ▶ ót'to:čèt -t'ò:čen dov. (⟨) *odtočiti* |spraviti del tekočine iz česa]: m'lè:kò je óttò'či:la

odtrgati ▶ ó'trgat -an dov. (⟨) *odtrgati* **1.** |s trganjem odstraniti]: 'ro:žò je ó'trgala ▪ srè'di:nc mè je p' maši'na:n'è ó'trgalò **2.** |s trganjem ločiti od večje količine]: 'kò:s 'ca:i'tenjk je ó'trgau ▪ 'ko:nc ó'trgat **3.** *odtegniti* |zmanjšati izplačilo za določen znesek]: ót p'la:če sò mè ó'trgalè ▶ **odtrgati se** ó'trgat se *odtrgati se* |prenehati biti odvisen od koga]: 'ni: se 'mò:gla ó'trgat ót pa'ida:ši:ce ● ót tó'ba:ka se je 'tešku ó'trgau težko je prenehal kaditi ■ gl. odkvačiti

odtujiti se ▶ ót'tü:jèt se -èn se dov. (⟨) *odtujiti se* |prenehati imeti naklonjena, prijateljska čustva do koga]: s'vajin dò'ma:čèn se je ót'tü:jò

oduren ▶ ó'du:rèn -rna -ò prid. (⟨) ekspr. [**oduren*], *ne-prijazen, nepriljuden*: 'ò:na 'ma ó'du:rnèga 'mòža

odurnež ▶ ó'du:rneš -neža m (⟨) ekspr. [**odurnež*] |*ne-prijazen, nepriljuden človek*]: z ó'du:rnežen se 'tešku 'ži:vè

odvaditi ▶ ód'va:it ód'va:dén dov. ⟨⟩ *odvaditi* **1.** [povzročiti, da kdo ne dela več tega, kar mu je postalo potreba, navada]: ra'ki:je sò ga ód'va:délè **2.** [povzročiti, da kdo izgubi določeno lastnost]: ód'va:délè sò jò t'rme ▶ **odvaditi se** ód'va:it se *odvaditi se* **1.** [izgubiti sposobnost opravljati določeno delo]: ód'va:délè sò se k'me:tèčkèga 'dè:la **2.** [zaradi daljšega časovnega presledka od uporabe česa, stika s čim občutiti to kot nenavadno]: ód'va:dò se je 'fa:i:fe

odvagati ▶ ód'va:gat -an dov. ⟨⟩ [**odvagati*], *odtehtati* [od večje količine s tehtanjem določiti, ločiti določeno količino česa]: 'cu:kra mè je ód'va:gala d'vè: 'kile

odvajti gl. odvaditi

odvaliti ▶ ód'va:l't -'val'i:n dov. ⟨⟩ **1.** *odvaliti* [z valjenjem spraviti z določenega mesta]: 'pa:n' 'ma:lò ód'va:l'è! **2.** ekspr. *odrezati velik kos česa*: ód'va:l'ò sè je 'kò:s pò'ga:če ■ gl. odvaljati

odvaljati ▶ ód'va:l'at -an dov. ⟨⟩ *odvaliti* [z valjanjem spraviti z določenega mesta]: 'ka:man je ód'va:l'au ód v'ra:t

odvažati ▶ ód'va:žat -an dov. ⟨⟩ *odvažati* [z vožnjo spravljati z določenega mesta]: 'zem'l'ò: ód'va:žajò

odveč ▶ 'o:d'več prisl. ⟨⟩ **1.** *odveč* [izraža neprijetnost, zoprnost česa]: 'tò: je 'o:d'več, 'ka:i 'dè:la z 'že:nò **2.** *preveč, zelo*: 'o:d'več je 'mukru:, v'rò:če

odvečerjati ▶ ód'vi'čè:rat -an dov. ⟨⟩ *odvečerjati, povečerjati*: 'ra:nò smò ód'vi'čè:ralè

odvent ipd. gl. advent ipd.

odvetnik gl. advokat

odveza ▶ ód'vè:za -e ž ⟨⟩ *odveza* [odpuščanje grehov ali cerkvenih kazni]: p'f s'pò:vèdè 'ni: 'dò:bò ód'vè:ze

odvezati ▶ ód'vè:zat -'vè:žen dov. ⟨⟩ *odvezati* **1.** [narediti, da kaj preneha biti **a**] *zavezano*: 'rò:bac ód'vè:zat **b**] *privezано*: 'vo:la ód'vè:zat **2.** [odstraniti obvezo]: ód'vè:zat 'rò:bac iz g'lave:, is kò'lè:na ▶ **odvezan** ód'vè:zan -a -ò *odvezan*: ód'vè:zan 'po:stòu

odvezniti ▶ ód'vè:zènt -znen dov. ⟨⟩ ekspr. *odrezati velik kos česa*: 'kò:s pò'va'ti:ce mè je ód'vè:znò ■ prim. odvaliti

odveževati gl. odveževati

odveževati ▶ ód've'žè:vət -'žü:jèn nedov. ⟨⟩ *odvezovati* **1.** [delati, da kaj preneha biti **a**] *zavezano*: kò'no:pce ód've'žè:vət **b**] *privezано*: b'lagu ód've'žè:vət **2.** [odstranjovati obveze]: 'cü:n'è ód've'žè:vət

odvičérati gl. odvečerjati

odvihati gl. odviti

odvihavati gl. odvijati

odvijati ▶ ód'vi:jat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *odvijati* [z vrtenjem v določeno smer **a**] *odstranjevati*: š'rajf ód'vi:jat **b**] *delati, da kaj preneha pritiskati kaj, biti trdno nameščeno*: 'ma:téce ód'vi:jat **2.** *odvijati* [z vrtenjem dajati del priprave v tak položaj, da ima kaj prosto pot]: 'pi:pò ód'vi:jat **3.** *odvijati* [delati, da kaj preneha biti **a**] *zavito*: 'pak ód'vi:jat **b**] *ovito*: ób'vè:zò ód'vi:jat **c**] *navito*: 'ko:nce ód'vi:jat **4.** *odvihavati* [delati, da kaj preneha biti zavihano]: 'ròka:f, š'kr'l'ak ód'vi:jat ■ gl. odmotavati, odšrajfevati

odviti ▶ 'o:dvit ód'vi:jèn dov. ⟨⟩ **1.** *odviti* [z vrtenjem v določeno smer **a**] *odstraniti*: 'ma:técò, 'vi:n'tò 'o:dvit **b**] *narediti, da kaj preneha pritiskati kaj, biti trdno nameščeno*: š'rajf p'f p're:šè 'o:dvit **2.** *odviti* [z vrtenjem dati del priprave v tak položaj, da ima kaj prosto pot]: 'pi:pò 'o:dvit **3.** *odviti narediti, da kaj preneha biti a*] *zavito*: 'pakèlc 'o:dvit **b**] *ovito*: ób'vè:zò 'o:dvit **c**] *navito*: k'lupkò 'o:dvit **č**] *zvito*: 'čè:gelc 'o:dvit ■ 'la:mpò 'o:dvit *priviti petrolejko* **4.** *odvihati* [narediti, da kaj preneha biti zavihano]: x'l'a:če 'o:dvit *odvihati, spustiti hlačnico* ■ gl. odmotati, odšrajfati

odvleči ▶ 'ódv'lèč ód'vl'è:čèn dov. ⟨⟩ **1.** *odvleči* [z vlečenjem spraviti z določenega mesta]: 'vè:je je iz v'rta ód'vl'è:kò na k'na:lò ■ 'kr'l'e sò ód'vl'è:klè is 'xò:st **2.** ekspr. [**odvlečij*] *š silo narediti, povzročiti, da kdo odide pod nadzorstvom na določeno mesto*: ód'vl'è:klè sò ga v 'rešt **3.** [**odvlečij*] *[kot spremljevalec, vodnik narediti, da kdo proti svoji volji kam odide]*: 'ma:tè je ód'vl'è:kla 'dè:te f š'kò:lò ▶ **odvleči se** 'ódv'lèč se ekspr. [**odvleči se*] [s težavo oditi]: 'kuma:j se je ód'vl'è:kò ■ pò'ča:sè se je ód'vl'è:kò

odvozlati ▶ ód'vòzlat -an dov. ⟨⟩ *odvozlati* [odstraniti voz na čem]: v'fš'či:cò je ód'vòzlaų

odvračati ▶ ód'v'ra:čat -an nedov. ⟨⟩ *odvračati* **1.** [delati, prizadevati si, da kdo ne bi naredil, kar nameraval]: ód'v'ra:čajò ga, na:j ne 'k'ü:pè 'tè:ga 'vo:la **2.** [delati, povzročati, da kdo preneha imeti naklonjena, prijateljska čustva do koga]: 'o:ča ód'v'ra:ča si'nò:ve ód 'ma:tere ■ gl. odgovarjati

odvreči ▶ 'ódv'rčè ód'v'rčèn dov. ⟨⟩ **1.** *odložiti* [narediti, da se kaj ne opravi ob določenem času]: 'òrlap je ód'v'rgò **2.** *odleči* [opraviti določen delež dela]: 'pastè:r mè ód'v'rče za x'la:pca

odvreti ▶ 'ódv'rèt -en dov. ⟨⟩ *končati vrenje, vretje*: 'mòšt je 'ódv'rò

odvrniti ▶ 'ódv'rñt -v'ñnèn dov. ⟨⟩ **1.** *odvrniti* [narediti, povzročiti, da kdo **a**] *ne napravi, kar nameraval*: paj'da:šè sò ga ód'v'rñèlè ód dèk'lè:ta **b**] *ni deležen česa zlasti neprijetnega*: ód'v'rñèla je ve'li:kò nes'rè:čò ót 'xi:še **c**] *preneha imeti naklonjena, pri-*

jateljska čustva do koga: š'kò:le sò ga òd'vŕněle òd g'rũ:nta **2. zaleči** |*biti glede na svoje delo, upornost enakovreden čemu*]: 'pastè:r òd'vŕne za x'la:pca **3. zaleči** |*meti dovolj velik, dober, zaželen učinek*]: 'sadje: ne òd'vŕne za v'iče:rò

odvugniti ▶ òd'vu:gènt -gnen dov. ⟨ ⟩ *zmečati se, omečati se zaradi vlage*: s'vè:čèce sò òd'vu:gŕŕle ▪ ò'ta:va 'ra:da òd'vu:gne

odzadaj gl. odozad

odzvizdati ▶ òdz'vi:zdat -an dov. ⟨ ⟩ *odžvižgati **1.*** |*prenehati žvižgati*]: p'òp'è:fkò je òdz'vi:zdaù **2.** |*žvižgajoč se oddaljiti*]: ve'se:lò je òdz'vi:zdaù na 'pa:šò

odzvoniti ▶ òdz'vo:nt -z'vòni:n dov. ⟨ ⟩ *odzvoniti* |*prenehati zvoniti*]: 'pudan je 'več iz'da:vna òdzv'òni:lò

odžagati ▶ òd'ža:gat -an dov. ⟨ ⟩ *odžagati* |*z žaganjem odstraniti*]: 'vè:jò je òd'ža:gau

odžejati se ▶ òd'že:jat se -an se dov. ⟨ ⟩ *odžejati se* |*zadovoljiti si potrebo, željo po pijaciji*]: z 'vòdò: se 'na:'jòl' òd'že:jamò

odžeti ▶ 'òdžet òd'ža:n'èn dov. ⟨ ⟩ *odžeti* |*s srpom odrezati*]: 'nèkaj xŕme'tù:na sòn òd'že:la

odžgati gl. odpaliti

odžirati ▶ òd'žè:rat -an dov. ⟨ ⟩ ekspr. [**odžirati*] **1.** |*uživati, porabljati, kar pripada drugemu, potrebuje drug*]: 'vòù òd'žè:ra k'ra:vè **2.** |*povzročati, da kdo česa ne dobi, nima več*]: sò'sè:da sò'sè:dè òd'žè:ra d'ò'bi:čèk

odžreti ▶ 'òdžrèt -en dov. ⟨ ⟩ ekspr. [**odžreti*] |*povzročiti, da kdo česa ne dobi, nima več*]: 'na:ilèpšò 'ni:vò mè je 'òdžrò ▪ 'fa:nta sò jè òd'žrè

odžvižgati gl. odzvizdati

ofer ▶ 'ò:fèr -fra m ⟨ ⟩ [**ofer*], *cerkveno darovanje* |*dajanje denarja za cerkvene potrebe, včasih v zvezi s sprevidom vernikov okoli oltarja*]: na 'ja:kòl'e 'bò: ▪ 'ba:nòkè 'ò:fèr ▪ 'dat na 'ò:fèr ▪ 'pèjt k 'ò:frè

oficir ▶ òfè'cè:r -ja m ⟨ ⟩ *oficir, častnik*: 'po:staù je òfè'cè:r

oficirček ▶ òfè'cè:rčèk -a m ⟨ ⟩ *oficirček* |*manjšalnica od oficir*]

oficirski ▶ òfè'cè:rskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *oficirski, častniški*: òfè'cè:rska 'ka:pa

oflajsati ▶ òf'laj'sat -an dov. ⟨ ⟩ **1.** ekspr. *oblizati* |*z lizanjem preiti (vso) površino česa*]: k'ra:va je òflaj'sa:la 'te:le **2.** ekspr. *obreči* |*dati zlonamerne izjave, s katerimi se jemlje komu ugled*]: p'òrè:dna 'ba:ba je òflaj'sa:la 'ci:lu 'se:lò

ofliskati ▶ òf'liskat -an dov. ⟨ ⟩ **1.** ekspr. *večkrat udariti, navadno s tankim, prožnim predmetom*: k'ra:va me je òf'liskala z 'rè:pòn **2.** *oklofutati* |*večkrat udariti, navadno s plosko roko*]: 'dèkle je òf'liskala 'fa:nta

ofloskati ▶ òf'lò:skat -an dov. ⟨ ⟩ **1.** ekspr. *obrizzati z*

blatom: pòs'to:le i x'la:če sòn sè òf'lò:skaù **2.** ekspr. *večkrat udariti s čim mokrim, umazanim*: 'vòù me je òf'lò:skaù z 'mòkrin 'rè:pòn **3.** ekspr. *oklofutati* |*večkrat udariti s plosko roko*]: òf'lò:skalè sò 'e:dèn d'rü:gèga

ofnati ▶ 'ò:fnat -an dov. ⟨ ⟩ *odpreti* **1.** |*z odstranitvi-jo določenega dela na čem narediti dostopno no-tranjost, vsebino*]: kòn'ze:rvò 'ò:fnat **2.** *odmašiti*: 'lù:kn'ò, 'cè:f je 'ò:fnaù

ofrajhati ▶ òf'ra:ixat -an dov. ⟨ ⟩ *ometati* |*enakomerno nanesti malto na zid*]: 'vè:žnò 'ka:mbrò sò òf'ra:ixalè

ogalje gl. oglje

ogambati se ▶ 'ò:gambat se -an se dov. ⟨ ⟩ ekspr. *obleči se veliko, nepraktično*

oganca gl. ogelnica

ogarbati ▶ ò'ga:rbat -an dov. ⟨ ⟩ *odstraniti ščetine po polivanju s kropom*: p'ra:sce smò ò'ga:rbalè **ogarbati se** ò'ga:rbat se *opariti se* |*poškodovati si kožo, tkivo z vročo tekočino, parol*]: 'gu:tala sòn 'takò v'ro:č 'ča:i, da sòn sè t'la 'gubècò ò'ga:rbat

ogaten ▶ ò'ga:tèn -tna -ò prid. ⟨ ⟩ *masten, da vzbuja odpor*: 'tò: 'mesu: je p're:več ò'ga:tnò

ogel ▶ 'vò:gòù 'vò:gla in 'ò:gòù 'ò:gla m ⟨ ⟩ *ogel* |*kos nedogorelega lesa* | /vogal/ gl. vogel

ogelnica ▶ 'ò:ganca -e ž ⟨ ⟩ **1.** *oglarska kopa* |*v obliki polkroga zložen, z zemljo obdan les, določen za delanje oglja*]: ve'li:kò 'ò:gancò sò nare'di:lè **2.** *gorče poleno*: z 'ò:gancò je za'pal'ò 'gŕŕm

ogenj ▶ 'ò:gèn 'ò:gna m ⟨ ⟩ **1.** *ogenj* |*pojav, pri katerem oddaja snov ob spajanju s kisikom svetlobo in toploto*]: 'ò:gèn 'gòri: ▪ 'dŕva na 'ò:gèn na'la:gat ▪ 'na:staù je 've:lèk 'ò:gèn požar **2.** [**ogenj*] |*vir toplote za kuhanje, pripravljanje hrane*]: na 'ò:gnè je s'kü:xala **3.** ekspr. [**ogenj*] |*velika življenjska moč, sila*]: 'ni:ma ni'be:nèga 'ò:gna va 'se:bè **4.** *ogenj* |*oborožen spopad, boj*]: 'fa:ntè sò š'lè v 'ò:gèn • 'divjè 'ò:gèn trhel les, ki se ponoči sveti • 'pereč 'ò:gèn vročinsko vnetje kože • 'pejt v 'ò:gèn za 'kòga žrtvovati se za njegove koristi • 'maš 'kaj 'ò:gna? imaš vžigalice, vžigalnik, da si prižgem cigareto?

ogibati se ▶ ò'gi:bat se -bl'en se nedov. ⟨ ⟩ *ogibati se* **1.** |*z odmikanjem dosežati, da se ne zadene ob kaj*]: ò'gi:bl'e se autò'mò'bi:l'ef **2.** |*delati, da ne prihaja do srečanj, stikov s kom*]: 'fant se je ò'gi:bl'e • 'o:na se ò'gi:bl'e 'lidi: je nedružabna, samotarska

ogladiti ▶ òg'la:it òg'ladi:n dov. ⟨ ⟩ *ogladiti* |*narediti kaj gladko, ravno*]: 'rè:cèl' je òg'la:dò

ogljajenica ▶ òg'la:jenca -e ž ⟨ ⟩ *pest otrtega in ogljajenega lanu*

ogljajti gl. ogladiti

oglar ▶ 'o:glar -ja m ⟨⟩ *oglar* |kdor se ukvarja z žganjem oglja|: f 'kòs'te:l'è 'ni: 'bèlò 'do:stè 'o:glarjef
oglasiti se ▶ òg'la:sèt se -èn se dov. ⟨⟩ *oglasiti se* **1.** |dati, začeti dajati zvok, glas|: 'vòu se je 'ra:nò òg'la:sò **2.** |odgovoriti (na poziv, klicanje)|: 'pastè:r se je òg'la:sò, ka: sòn ga z'va:la **3.** |dati kako sporočilo o sebi, navadno po pošti|: 'se:stra se je òg'la:sèla iz 'za:greba **4.** |priti kam, navadno z določenim namenom|: òg'la:sò se je na 'òpčèné ■ gl. glasiti se

oglašati se ▶ òg'la:šat se -an se nedov. ⟨⟩ *oglašati se* **1.** |odgovarjati (na poziv, klicanje)|: 'sin se òg'la:ša òčè:tè **2.** |večkrat dati kako sporočilo o sebi, navadno po pošti|: b'rat se 'nan òt sòu'da:tòf 'ma:lò òg'la:ša

oglav ▶ 'òglaf òg'la:va m ⟨⟩ *mrežica iz vrvic s čopki, ki se jo natakne konju na glavo, da si lahko odgagna muhe*

ogledovati ▶ ògle'de:vət -'dù:jen nedov. ⟨⟩ *ogledovati* |z gledanjem zaznavati|: 'du:gó (sè) je ògle'de:vau ma'ši:nò

ogledi ▶ 'ò:glede -òf m mn. ⟨⟩ • 'pejt na 'ò:glede, 'ò:glede iti s starši na obisk na nevestin dom zaradi ugotovitve gospodarskih razmer

ogledovati gl. ogledovati

oglišti gl. oglušeti

oglje ▶ 'vo:gal'e -a in 'o:gal'e -a s ⟨⟩ *oglje* |črna snov, ki nastane z žganjem lesa|: z 'o:gal'en je 'pi:sau pò 'zi:dè ▪ 'o:glarjè 'pa:l'èjò 'o:gal'e ▪ 'pe:glajzèn na 'vo:gal'e

oglobati ▶ òg'lubat -an dov. ⟨⟩ *obglodati, oglodati*: 'dèca sò òglu'ba:la 'na:jlèpša 'ja:bòka

oglod ▶ 'òglòt òg'lò:dè z ⟨⟩ ekspr. *zelo suh, zelo shujšan človek ali žival*: 'tò: je nèka'kò:va 'òglòt

oglodati ▶ òg'lò:dat òg'lò:jen dov. ⟨⟩ *obglodati, oglodati* **1.** |z glodanjem načeti, poškodovati|: 'mi:šè sò òglò'da:lè 'mè:rne ▪ 'mule sò òglò'dale d'rè:vje na 'vrtè **2.** |z glodanjem odstraniti del česa|: š'ta:kòrjè sò òglò'da:lè šk'ri:n'ò ▪ 'kò:st òg'lò:dat ■ gl. oglobati, oščubiti, poščubiti

oglušeti ▶ òg'liši:t -i:n dov. ⟨⟩ *oglušeti* |postati gluhi|: 'o:ča je 'po:fse òg'lišò

ogniti se ▶ 'o:gnit se òg'ni:jen se dov. ⟨⟩ *ogniti se* **1.** |z odmikom doseči, da se ne zadene ob kaj|: 'ò:gnò sòn se aùtò'mò'bi:l'a **2.** |narediti, da osebek ni deležen česa neprijetnega|: 'dè:lè se je 'ra:da 'òg'ni:la

ognjen ▶ 'ògn'è:n -a -ò prid. ⟨⟩ *ognjen* |ki je iz ognja|: 'ògn'è:nè pla'mè:nè

ognjišče ▶ òg'ni:šče -a s ⟨⟩ *ognjišče* |kraj, prostor na prostem, kjer se kuri ogenj|: 'kù:rejò na s'ta:ren òg'ni:šče

ognojek: podkožni ognojek gl. vetiska

ognojitev gl. štrkavec

ognojiti se ▶ òg'no:jt se òg'nòji: se dov. ⟨⟩ nav. 3. os. *ognojiti se* |postati gnojen|: 'přst se mè je òg'nò:jò

ogoliti se gl. oguliti

ogoljen gl. oguliti

ogoljufati gl. zrihtati

ogon gl. slog

ogorek ▶ ò'gò:rak -rka m ⟨⟩ *ogorek* |majhen, droben del goreče snovi, navadno lesa|: na ò'gò:rak se je ò'pe:kla

ogoreti ▶ ò'gò:rt ò'gò:ri:n m ⟨⟩ *ogoreti* |dobiti rjavo barvo kože|: f 'kò:šnè je ò'gò:rò

ogovarjati ▶ ògò'va:rjat -an nedov. ⟨⟩ *ogovarjati* |z besedo, stavkom začeti pogovor|: 'pe:tl'arje je ògò'va:rjala ■ gl. obgovarjati

ogovoriti ▶ ògò'vo:rt -'vò:ri:n m ⟨⟩ *ogovoriti* |z besedo, stavkom začeti pogovor|: sò'sè:da je ògò'vo:rò ■ gl. obgovoriti

ograbek ▶ òg'ra:bak -pka m ⟨⟩ *ograbek* |krma ali listje, ki pri nakladanju ostane na tleh|: òg'ra:pke je t'rè:ba 'tù:dè pòg'ra:bèt

ograbiti ▶ òg'ra:bèt -èn dov. ⟨⟩ *ograbiti* |z grabljenjem odstraniti s česa štrleče bilke|: 'lò:vènce, 'vò:s òg'ra:bèt

ograditi ▶ 'ògrajt òg'radi:n dov. ⟨⟩ *ograditi* |narediti, postaviti ograjo okrog česa|: kòšè:ni:cò smò ògra'dilè

ograja ▶ òg'ra:ja -e z ⟨⟩ *ograja* **1.** |naprava, ki se postavi okrog zemljišča, prostora za preprečevanje prehoda|: pòs'ta:vèt òg'ra:jò 'kòlè 'vrtè **2.** |naprava, ki se namesti ob robu česa zlasti za varstvo pred padcem|: òg'ra:ja na 'mo:stè se je pòd'rļa

Ograja ▶ 'òg'ra:ja -e z ⟨⟩ *Ograja* **1.** |ime naselja| **2.** |ledinsko ime|: v 'òg'ra:jè

ograjski ▶ òg'ra:iškè -a -ò prid. ⟨⟩ *ograjski* |ki se nanaša na naselje Ograja| ■ **☒** *V rabi je ime vzpetine* 'òg'ra:iška s'tè:na (540 metrov).

ograjti gl. ograditi

ograspati ▶ òg'ra:spat -pl'en dov. ⟨⟩ *opraspati* |povzročiti praske|: 'ma:čka me je òg'ra:spala ▪ na 'trn'è se je òg'ra:spau

ogrc ▶ 'vò:grc -a m ⟨⟩ *ogrc* **1.** |loj, zastal v zunanjem delu žleze lojnice| **2.** |ličinka govejega zolja, ki se zajeda v govedo|

ogreba ▶ òg'rè:ba -e z ⟨⟩ • 'dèca sò př 'dè:lè 'sòmò za òg'rè:bò napoto, v napotje

ogrebati se ▶ òg'rè.bat se -bl'en se nedov. ⟨⟩ ekspr. *obnavljati se, omahovati*

ogrebiti se ▶ òg're:bèt se -èn se dov. ⟨⟩ *močno se opraskati, odrgniti*: 'vo:lè sò se na 'pò:tè òg're:bèlè

ogreti ▶ 'ògrèt òg'rè:jen dov. ⟨⟩ *ogreti* **1.** |narediti

kaj toplo]: 'xi:sò sò p'č'a:sè òg'rè:lè **2.** |povzročiti občutek toplote|: k'l'a:nc 'nas je 'o:grèy ▶ **ogreti se** 'ògrèt se **1.** |postati topel|: pò 'dažè se 'ni: 'išè òg'rè:lò **2.** |dobiti občutek toplote|: z 'vi:nòn smò se òg'rè:lè

ogrinjača gl. avba, naramnik

ogrinjati ▶ òg'ri:n'at -an nedov. (⟨) **1.** *ogrinjati, pokrivati, zavijati*: bòu'ni:ka sò òg'ri:n'alè **2.** [**ogrinjati*], *osipavati, osipavati*: 'kòmpè:r òg'ri:n'at

ogristi ▶ 'o:grist òg'ri:zen dov. (⟨) *ogristi* |z grizenjem načeti, poškodovati|: 'rè:pò sò 'sòmò òg'ri:zlè ■ gl. obgristi

ogrizek gl. ozjedek

ogrniti ▶ 'ògrnt òg'r:nen dov. (⟨) *ogrniti, pokriti, zaviti*: s 'sü:kn'ò sò ga òg'r:nèlè **2.** [**ogrniti*], *osuti*: x'r'metü:n smò òg'r:nèlè

ogrodje gl. grušt

ogučiti se ▶ òg'u:čèt se -èn se dov. (⟨) *pojesti, popiti kaj malega*: z 'mo:štòn smò se òg'u:čèlè

oguliti ▶ òg'ü:l't -l'èn dov. (⟨) *oguliti* |z dolgo rabo, uporabo načeti, poškodovati površino|: 'kò:l'ar je òg'ü:l'ò ▪ k'ra:va sè je òg'ü:l'èla v'ra:t odrgnila ▶ **oguliti se** òg'ü:l't se *ogoliti se* |izgubiti dlako, perje|: 'kòkò:š se je òg'ü:l'èla ▶ **oguljen** òg'ü:l'èn -a -ò *ogoljen*: òg'ü:l'ena 'kòkò:š

oh ▶ 'òx medm. (⟨) *oh* **1.** |izraža čustveno prizadetost, zaskrbljenost|: 'òx, 'kòkò: je 'bo:una! **2.** |izraža občudovanje, zadovoljnost, domislek|: 'òx, 'kòkò: sè iz'ra:sò! **3.** |izraža začudenje, presenečenje|: 'òx, 'òn je 'več p'ro:sò **4.** |izraža telesno ali duševno trpljenje|: 'òx, 'kòkò: mè je 'tešku! **5.** |izraža podkrepitev trditve|: 'òx, 'jü:trè ni'ka:kòr ne 'mò:ren p'ri:tl! **6.** |izraža zavrnitev, nejevoljo|: 'òx, 'ra:jšè 'mò:čtel!

ohariti se ▶ ò'xa:rèt se -èn se dov. (⟨) *opomoči si, pomagati si*: s 'tèn se 'ne b'ò:š ò'xa:rò

ohladiti ▶ òx'la:jt òx'ladi:n dov. (⟨) *eksp. (močno) udariti*: s 'cè:pòn ga je òx'la:dò ■ gl. pohladiti; ohladiti se gl. razhladiti se

ohlajti gl. ohladiti

ohlanci ▶ 'ò:x'lancè -ef m mn. (⟨) *drugorazredna lanena vlakna*

ohlapien gl. klopaten

ohol ▶ 'ò:xòu ò'xò:la -ò prid. (⟨) *ohol* |zelo ošaben, zelo prevzet|: 'ò:xòu gòs'pòda:r ▪ ò'xò:la 'dèkle

oholija ▶ òx'ò'li:ja -e ž (⟨) *oholo vedenje, ravnanje*

oholiti se ▶ ò'xò:l't se ò'xò'l'i:n se nedov. (⟨) *oholo se vesti, ravnati*

oholost gl. gosposočina

oja ▶ 'ò:ja medm. (⟨) [**oja*] |izraža pritrjevanje|: {A} ste 'nas 'du:gò 'ča:kalè? {B} 'ò:ja, 'du:gò!

ojačati ▶ ò'ja:čat -an dov. (⟨) *ojačati, utrditi, okrepi-*

ti: 'zit sò ò'ja:čalè ▪ 'dè:lò 'nas je ò'ja:čalò ▪ 'dòbra 'jü:žèna jèx je ò'ja:čala okreščala

oje ▶ 'ujè -a s (⟨) *oje* |drog na sprednjem delu voza, pluga, ob v katerega se vprega žival|: 'ujè se je v'la:malò

okaditi ▶ ò'ka:jt ò'kadi:n dov. (⟨) *okaditi* |izpostaviti delovanju dima **a**) zaradi konzerviranja|: 'mesu: smò òka'di:lè **a**) zaradi zdravljenja|: bòu'ni:ka ò'ka:jt ▶ **okaditi se** ò'ka:jt se *okaditi se* |postati črn, umazan od dima, prahu|: st'ròp va 'kùxèn'e se je òka:dò ▪ p'r maši'na:n'è smò se òka'di:lè

okajti gl. okaditi

okance gl. okence

okefati ▶ ò'kefat -an dov. (⟨) **1.** *okračiti* |očistiti, zgladiti s krtačo|: 'sü:kn'e sè 'ni:sè ò'kefaü ▪ 'ma:lò se ò'kefa! **2.** *eksp. ošteti, ozmerjati*: pòš'te:nò ga je òke'fa:la

okence ▶ 'o:kance -a s (⟨) *okence* |manjšalnica od okno|

okepati ▶ ò'ke:pat -an dov. (⟨) *okepati* |obmetati s kepami (snega)|: 'fa:ntè sò ò'ke:palè dèk'lè:ta

okevnik ▶ 'u:kòvnèk -a m (⟨) *lesena plošča v obliki okna pri nekaterih starinskih vratih*

okilaviti ▶ ò'ki:lòvèt -èn dov. (⟨) *dobiti kilo*: va 'šumè je ò'ki:lòvò

okiloviti gl. okilaviti

okinčati ▶ ò'ki:nčat -an dov. (⟨) *okrasiti, olepšati*: 'lònta:r sò ò'ki:nčale z 'ro:žamè ▶ **okinčan** ò'ki:nčan -a -ò *okrašen, olepšan*: ò'ki:nčan š'k'p'ak

okisati ▶ ò'ki:sat -an dov. (⟨) *okisati* |narediti kaj kisló|: s'ò'la:tò ò'ki:sat

oklapovehati ▶ òklap'òvèxat -an dov. (⟨) *oklofutati* |večkrat udariti s plosko roko|: x'lapca je òklap'òvèxau

oklati ▶ 'ò:klat ò'kò:l'èn dov. (⟨) *oklati* |raniti **a**) z ugrizil|: pra'si:ca jò je òk'la:la **b**) z nožem, rezilom|: 'fa:ntè sò se òk'la:lè

oklatiti ▶ òk'la:tèt -èn dov. (⟨) *oklatiti* |s klatenjem spraviti z drevesa|: ve'li:kò 'ja:blanò sò òk'la:tèlè

oklepati ▶ òk'le:pat òk'le:pl'èn dov. (⟨) *otresti* **1.** |z udarjanjem po brinu otresti njegove jagode|: b'ri:nòvéce òk'le:pat **2.** |s tresenjem odstraniti s česa|: s'nè:k iz d'rè:vja òk'le:pat ▪ 'ròsò: is t'rave: òk'le:pat ▶ **oklepati se** òk'le:pat se *eksp. otresti se* |narediti, povzročiti, da kdo odide, se oddalji|: 'kuma: sòn se ga òk'le:paü

oklepati se ▶ òk'le:pat se òk'le:pl'èn se nedov. (⟨) *oklevati, obotavljati se*: d'vè: 'vü:re se 'več òk'le:pl'èjò

oklesati ▶ òk'le:sat òk'le:šen dov. (⟨) *oklesati* |z dletom obdelati kamen|

oklestiti ▶ òk'lè:stèt -èn dov. (⟨) **1.** *oklestiti* |s sekuro odstraniti (drevesu) veje|: x'ra:st smò òk'lè:stèlè

2. ekspr. [**oklestiti*] |z močnim padanjem povzročiti škodo|: 't'o:ča je ok'lě:stěla xɾ'met'ũ:n ▶ **okleščen** ok'lě:ščen -a -ò *okleščen*: ok'lě:ščena x'rũ:ška

oklešček gl. podržek

okleščevati ▶ oklěš'čē:vat -'čũ:jen nedov. (⟨) *klestiti* |s *sekiro odstranjevati veje*|: 'čē:ũ 'tē:děn smò oklěš'čē:valē d'rē:vje

oklevati gl. oklepati se

oklic gl. klic

oklicati ▶ ok'li:cat ok'li:čen dov. (⟨) *oklicati* **1.** |javno prebrati mestne, občinske uredbe (pred cerkvijo)|: ok'li:caũ je, da 'b'o: 'saĩman **2.** |prebrati v cerkvi obvestilo o nameravani poroki|: 'danas sò ok'li:calē d'va: 'pa:ra

okliti se ▶ 'o:klit se ok'li:jen se dov. (⟨) *pognati kali*: 'kòmpē:r se je 'več 'o:kliũ ▪ še'ni:ca se je ok'li:la

oklofutati gl. naklefatati, naklepati, naklofati, ocvrkati, ofliskati, ofloskati, oklapovehati, oploskati

oknica gl. polkno, poltno

okno ▶ 'o:knò -a s (⟨) *okno* **1.** |odprtina v steni stavbe, prevoznega sredstva, narejena zaradi svetlobe, zračenja|: 'u:kna va 'kũ:xě'n'ě smò pò'v'ě:çalē ▪ na va'g'o:nē je ve'l'i:kò 'o:knò **2.** |okvir s steklom, prozornejšim materialom, prirejen za takšno odprtino|: 'o:kna se òt'p'ē:rajò 'n'o:t'ēr ▪ 'o:knò se je rez'bi:lò *okenska šipa* ■ gl. štant, vidalica

oko ▶ 'uku: 'òka s (⟨) *oko* **1.** |čutilo za vid|: r'ja:ve 'u:či: ▪ pò'tē:gnò je š'kɾl'ak na 'ò:čē ▪ 'suze: sò je nav'r'ē:le na 'u:či: začela je jokati **2.** |to čutilo glede na svojo sposobnost|: 'u:či: sò mē ò'p'ē:šale **3.** |očesu podoben del česa|: 'uku: na 't'rtē ▪ na 'uku: òč'v'rtò 'je:ĩce jajce s celim, nezakrknjenim rumenjacom ▪ v ljudski pesmi 'mo:ĩ p'pstan je z'la:t, / 'ma ɾ'dē:čē 'uku: vdelan drag ali poldrag kamen rdeče barve • 'kũ:rje 'uku: kurje oko |kožna odebelina, zadebelina s poroženim strženom| • 'sake 'u:či: 'majò s'vajēga 'ma:larja vsakdo ima drugačna lepota merila, drugačen okus • na 'uku: je s'tar 'dešē:t 'lēt: po videzu, po približni oceni • svēt'lo:ba mē 'je:ml'e 'u:či: me slepi • 'me:taũ je 'u:či: za dēk'lē:tòn jo pogledoval, ogledoval • 't'o: mē je 'pa:lò v 'ò:čē (= 'u:či:) sem (takoj) opazil, zagledal • s 'ko:ncen (= 'ko:nc) 'ò:ka ga ne 'm'o:re 'vit zelo mu je zoprn, zelo ga sovraži

okoli ▶ ò'kò:lē in 'kòlē prisl. (⟨) *okoli* **1.** |izraža neurejenost premikanja ali stanja v (širokem) krogu, ki v celoti ali delno obdaja kaj v središču|: 'x'o:dē ò'kò:lē i 'petl'a: **2.** |poudarja neurejenost premikanja|: 'o:na 'ra:da ò'kò:lē 'x'o:dē se potepa **3.** |izraža približnost|: ò'kò:lē 't'ri:deset 'lēt: je s'ta:ra

okoli ▶ ò'kò:lē in 'kòlē predl. (⟨) z roditeljskim *okoli* **1.** |za izražanje položaja v (širšem) krogu, ki v celo-

ti obdaja kaj v središču|: se'd'ē:lē sò 'kòlē 'mi:ze ▪ ò'kò:lē s'li:f smò ò'p'kò'si:lē ▪ 'pija:nc je k'la:tò z rò'ka:mē 'kòlē 'se:be • godčevska viža 'ta-ta 'rata, 'kòlē v'rata **2.** |za izražanje položaja v delu kroga vzdolž koga ali česa|: lò'vi:lē sò se ò'kò:lē 'xi:še ▪ s'to:le 'kòlē 'mi:ze rez'mē:stēt **3.** |za izražanje približnosti|: ò'kò:lē bo'ži:ča ▪ 'kòlē d've:jēx pò'pudan ▪ 'kòlē 'ja:kòl'a je naj've:čja vrò'či:na • 'xo:ĩt 'kòlē 'kòga prizadevati si vplivati nanj; prizadevati si dobiti kako korist od njega • 'dat 'e:nò 'kòlē 'v'ũ:x udariti, klofniti koga • 't'ē:kat 'kòlē 'd'o:xtarjef pogosto iskati zdravniško pomoč

okolica ▶ ò'kòl'ēca -e ž (⟨) *okolica* **1.** |področje okoli, v bližini česa|: ò'kòl'ēca 'ni: ò'b'd'ē:lana **2.** |ljude, ki živijo v (neposredni) bližini koga|: 'o:na se 'd'o:stēkrat 'ka:ra z ò'kòl'ēcò ■ gl. okoliš

okoliš ▶ ò'kòl'ũ:š ò'kò'l'ũ:ša m (⟨) *okoliš, okolica, soseščina*: va 'na:šēn ò'kò'l'ũ:še 'ni: š'kò:le ▪ pòg'li:xalē sò se z ò'kò'l'ũ:šēn

okomatati gl. oširati

okončina gl. berla, kljuka

okopati¹ ▶ ò'k'o:pat -p'l'en dov. (⟨) *okopati* |v vodi odstraniti umazanijo s telesa|: 'd'ē:te je ò'k'o:pala

okopati² ▶ ò'k'o:pat ò'k'o:pl'en dov. (⟨) *okopati* |zrahljati zemljo okoli rastlin in pri tem odstraniti plevel|: 'p'ē:sò smò ò'kò'pa:lē

okopavanje ▶ ò'kò'pa:van'ē s (⟨) *okopavanje* |glagolnik od okopavati|

okopavati ▶ ò'kò'pa:vat -an nedov. (⟨) *okopavati* |zrahljati zemljo okoli rastlin in pri tem odstranjovati plevel|: 'm'ē:rne 'b'o:šte ò'kò'pa:vale

okorajžiti se ▶ ò'kò'ra:žēt se -ēn se dov. (⟨) [**okorajžiti se*], *opogumiti se*: ò'kò'ra:žžò se je i 'šò k 'd'o:xtarjē

okoren ▶ ò'k'o:rēn -rna -ò prid. (⟨) *okoren, neroden, nepripraven*: za 'kòšnò je 'jaku ò'k'o:rēn ■ gl. drven, neokoren, rogljast, trobast

okovati ▶ ò'k'o:vat ò'kũ:jēn dov. (⟨) *okovati* |opremiti s kovinskim delom, ki varuje ali je za okras|: ò'k'o:vat 'ku:la • 'o:knò je ò'k'o:vaũ 'lēt: okno je zaledenelo

okraj ▶ òk'raj òk'ra:ja m (⟨) do 1965 *okraj* |družbenopolitična skupnost, večja od občine|: kò'čē:uskē òk'raj ■ gl. pecirk

okrajek ▶ òk'ra:jak -jka m (⟨) *okrajek* |nezoran, travnat del med njivami|: 'ta: òk'ra:jak 'na:ĩprek pò'kòsē!

okras gl. kinč

okrasiti ▶ òk'ra:sēt òk'rasin dov. (⟨) *okrasiti* |narediti kaj (bolj) lepo, krasno|: za s'va:rbò sò òk'ra'si:lē 'xi:šò ■ gl. nakinčati, okinčati

okrasti ▶ 'o:krast òk'ra:den dov. (⟨) *okrasti* |s krajo

narediti, da kdo česa nima več: na 'cè:stè sò ga ok'ra:lè

okreniti se ▶ ok'rè:nt se -nen se dov. ⟨⟩ **1.** *okreniti se, obrniti se*: ne 'mò:re se 'ni òkrè:nt 'ni 'òbr̃nt **2.** eks-pr. *spreobrniti se* |*spremeniti svoje ravnanje, življenje*: 'pija:nc se 'tešku ok'rè:ne

okrepčati se ▶ ok'repčat se -an se dov. ⟨⟩ *telesno se okrepiti*: p̃r̃ sòu'da:tèx se je ok'repčau

okrepiti gl. ojačati; okrepiti se gl. odmoriti se

okresati ▶ ok're:sat ok'rè:šen dov. ⟨⟩ *okresati* **1.** |*nekoliko obtolči, oklesati*: 'ka:man ok're:sat • 'd̃vò ok're:sat *površno obsekati* **2.** |*s tolčenjem noge ob svojo drugo nogo umazati, zamazati*: x'la:čè se ok're:sat

okrogel ▶ ok'rò:gòu -gla -ò prid. ⟨⟩ **1.** *okrogel* |*ki ima obliko krogle ali dela krogle*: ok'rò:gòu 'ka:man • ok'rò:gla g'la:va **2.** ekspr. [**okrogel*] |*ki ima na telesu razmeroma precej tolsče, mesa*: ok'rò:gla 'kù:xa:ca • ok'rò:gla 'd̃va *nerazklana drva*

okrošiti se ▶ ok'rò:ši:t se -i:n se dov. ⟨⟩ *osuti se* |*v večjih količinah pasti s česal*: òkrò:ši:la se je x'lo:ja **2.** |*izgubiti cvete, liste, seme*: 'ga:u:tròža se je 'več òkrò:ši:la

okrsmati ▶ ok'r̃smat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *brezobzirno potrgati, zmršiti*: òkr̃smat 'rò:žè, zele'n'è: • òkr̃smat 'lasè:

okrtačiti gl. okefati

okrvaviti ▶ ok'r̃'va:vèt -'vavi:n dov. ⟨⟩ *okrvaviti* |*narediti kaj krvavo*: ok'r̃'va:vò se je 'rò:bačò • 'ro:ka mè je ok'r̃'va:vèla *okrvavela*

oktober ▶ ok'to:bèr -bra m ⟨⟩ *oktober* |*deseti mesec v letu*: ok'to:bra 't̃rgamò g'ro:zdje

okus ▶ ò'kus -a m ⟨⟩ *okus* |*značilnost snovi, zlasti jedi, ki se zaznava z jezikom*: 'tè: ž'ga:ncè 'ni:majò ni'be:mèga ò'kusa

okusen gl. fin

okužiti ▶ ò'kù:žèt -èn dov. ⟨⟩ *oluščiti, olupiti* |*odstraniti zeleno lupino*: ò'kù:žèt ò'rè:xe, 'lè:šnéke • 'vo:lè, 'p'ra:scè ò'kù:žèt 'pa:rkèl' *obrezati, odstraniti odvečno parkljevo roževino* ▶ **okužiti se** ò'kù:žèt se *sneti se, odpasti*: 'vo:lè, 'p'ra:scè se je ò'kù:žò 'pa:rkèl'

okvirček gl. romek, romiček

olajšanje ▶ ò'la:jšan'e -a s ⟨⟩ *olajšanje* **1.** |*glagolnik od olajšati*: ò'la:jšan'e bòlè:či:n **2.** |*prijeten občutek, ki nastopi zaradi prenehanja velike čustvene vznemirjenosti*: ka: je 'daš 'je:n'au, sòn za'čü:tò ò'la:jšan'e • 'pe:tè 'da:n pò òpe'ra:cèjè je za'čü:tèla ò'la:jšan'e ■ gl. polajšanje, polakšanje

olajšati ▶ ò'la:jšat -an dov. ⟨⟩ *olajšati* **1.** |*narediti kaj manj neprijetno, manj hudo*: z ra'ki:jò ò'la:jšat bòlè:či:ne **2.** |*narediti kaj manj naporno, težavno*:

'kòšnò se ò'la:jšat s kò'si:ṽçò • ekspr. ò'la:jšat se 'dù:šò, 's̃rce s *pogovarjanjem, z jokanjem si zmanjšati duševno bolečino* ■ gl. polajšati, polakšati

olepšati gl. nakinčati, okinčati

oleviti se ▶ ò'lè:vèt se -èn se dov. ⟨⟩ **1.** *oleviti se* |*odstraniti si, sleči si pretesno vrhnjo plast kože*: 'ka:ča se je òlè'vi:la **2.** *olupiti se* |*izgubiti zgornje, zunanje plasti*: 'ro:ka se mè je òlè'vi:la • 'je:žèk se 'van je ò'lè:vò • 'pa:rkèl'è se 'vo:lòn òlè'vi:jò *snamejo, odpadejo*

olika ▶ ò'li:ka -e ž ⟨⟩ *ново olika* |*lepo, uglajeno vedenje*: 'òn 'vè:, 'kaj je ò'li:ka

olikati ▶ ò'li:kat -an dov. ⟨⟩ *olikati* |*vzgojiti, izoblikovati* ▶ **olikan** ò'li:kan -a -ò *olikan* |*ki se vede v skladu s pravili o lepem vedenju*: ò'li:kan 'fant

olje ▶ 'òl'e -a s ⟨⟩ *olje* |*mastna, v vodi netopna tekočina, ki se pridobiva iz rastlin, živalskih maščob, nafte*: z 'òl'en za'či:n'amò • 'ma:zat z 'òl'en • ma'š'i:nskò 'òl'e *strojno olje* • g'rè: kò pò 'òl'è *uspešno, brez zapletljavev* ■ *terpentinovò olje* gl. trepetin

oljka ▶ 'òl'ka -e ž ⟨⟩ *oljna vejica, ki se vplete v butarico za blagoslov na cvetno nedeljo*

oltar gl. lontan

oltaren: oltarna miza gl. lontan

olupek ▶ ò'lü:pak -pka m ⟨⟩ *olupek* |*s sadeža, gomolja odstranjena lupina, navadno v kosih*: 'kòmpè:r va ò'lüpkèx v *oblicah, kuhan neolupljen*

olupiti ▶ ò'lü:pèt -èn dov. ⟨⟩ *olupiti* |*odstraniti lupino, kožo*: 'ja:bòkò ò'lü:pèt ▶ **olupiti se** ò'lü:pèt se -èn se *olupiti se* |*izgubiti zgornje, zunanje plasti*: 'kò:ža na 'x̃r̃p̃tè se mè je ò'lü:pèla

oluščiti ▶ ò'lü:ščèt -èn dov. ⟨⟩ *oluščiti* |*odstraniti zeleno lupino*: 'lè:šnéke, ò'rè:xe ò'lü:ščèt ■ gl. okužiti, olupiti, oružiti

omadleti ipd. gl. omedleti ipd.

omagati ▶ ò'ma:gat -an dov. ⟨⟩ *omagati* |*postati nesposoben opraviti, nadaljevati kako delo*: p̃r̃ ò'ra:n'è je ò'ma:ga:la

omagevati ▶ òma'gè:vət -'gü:jen nedov. ⟨⟩ *omagovati* |*postajati nesposoben opravljati, nadaljevati kako delo*: p̃r̃ ma'š'i'na:n'è òma'gü:jemò

omagovati gl. omagevati

omahnniti gl. zvrniti¹

omahovati gl. obirati se, ogrebat se

omajiti gl. izleviti

omaka gl. zos

omamica ▶ ò'ma:mèca -e ž ⟨⟩ [**omamica*], *omotica*: òd bòl'lè:znè 'man ò'ma:mècò

omamiti ▶ ò'ma:mèt -en dov. ⟨⟩ *omamiti* **1.** |*narediti, povzročiti, da se kdo manj ali sploh ne zaveda samega sebe, svojih dejanj*: ra'ki:ja ga je ò'ma:mèla **2.** *narkotizirati*: ò'ma:mèt z e'nekèjò

- omara** ▶ ò'ma:ra -e ž ⟨ ⟩ *omara* |večji kos pohištva, ki se odpira na sprednji strani, za shranjevanje posode, živil|: s'ta:ra ò'ma:ra ■ *omara* za obleko gl. kosem
- omarica** ▶ ò'ma:rca -e ž ⟨ ⟩ *nočna omarica* |nizka omarica ob zggljavju postelje|
- omastiti se** ▶ ò'ma:stít se -in se dov. ⟨ ⟩ *omastiti se* |umazati se z mastjo, maščobo|: 'ròkə:, 'sü:k'n'ò sè je ò'ma:stò
- omašinati** ▶ ò'ma:ši:nat -an dov. ⟨ ⟩ *omlatiti z mlatilnico*: še'ni:cò smò ò'ma:ši'na:lè
- omavsatí se** ▶ ò'ma:ʊsat se -an se dov. ⟨ ⟩ *izgubiti dlako, perje*: kò'kò:šè sò se ò'ma:ʊsále
- omecati** ▶ ò'mə:cat -an dov. ⟨ ⟩ *omahujoče, obotavljajoče se govoriti*: 'žə:na je ò'mə:cala pred 'mò:žən
- omečiti** ▶ ò'mə:čət -èn dov. ⟨ ⟩ *ekspr. omečiti, omeščati* |povzročiti, da postane kdo pripravljen narediti, povedati, kar se želi, zahteva|: 'o:ča se je ò'mə:čò i g'rènt 'čə:s 'da:ʊ
- omedleti** ▶ ò'mad'l'èt -in dov. ⟨ ⟩ *omedleti* |priti v stanje brez zavesti, zavedanja|: 'takò jò je 'vedrò, da je òmad'l'e:la
- omedlevanje** ▶ òmad'l'è:van'è -a s ⟨ ⟩ *omedlevanje* |glagolnik od omedlevati|
- omedlevati** ▶ òmad'l'è:vat -an nedov. ⟨ ⟩ *omedlevati* |prihajati v stanje brez zavesti, zavedanja|: òd 'dè:la òmad'l'è:va ▪ òt pət'rò:va dò 'ja:kòl'a kò'ko:šè òmad'l'è:vajò od pomankanja hrane izgublajo moč, slabijo
- omejen** gl. bedast, bukov, pripaliti, zabit, zalupan, zarobiti
- omela** ▶ ò'me:la -e ž ⟨ ⟩ *omela* |grmičasta zajedavska rastlina, ki raste na vejah dreves|
- omencati** ▶ ò'mancat -an dov. ⟨ ⟩ **1.** *omencati, ometi* |ločiti zrna prosa od latov s stopanjem po njih|: 'ži:tò smò oman'ca:lè **2.** *z metjem zmečkati, zdrobiti, stisniti*: ò'mancat ròžma'ri:n, 'tòba:k ▪ ò'mancat 'sè:me 'mè:rna z metjem ločiti seme od kobula ■ gl. zmencati
- omeniti** gl. navzdigniti
- omenjati** gl. navzdigevati
- omesti**¹ ▶ 'o:mest ò'me:ten dov. ⟨ ⟩ *omesti 1.* |očistiti z metlo, omelom|: 'ra:ifnèk 'o:mest **2.** |z ometanjem, pometanjem odstraniti|: ò'me:la je 'pa:dòfčèno, p'ra:x
- omesti**² ▶ ò'me:st ò'me:ten dov. ⟨ ⟩ *obloditi* |dodati kuhani svinjski hrani moke ali otrobov|: pra'si:čkòn sòn ò'me:la
- omet** gl. frajht
- ometalce** ▶ ò'mè:tauce -a s ⟨ ⟩ **1.** *manjšalnica od ometalo 2.* *ometce* za mazanje krušnih hlebov z jajcem
- ometalo** ▶ ò'me:talò -a s ⟨ ⟩ *pleskarski čopič za beljenje prostorov*
- ometati**¹ ▶ ò'mè:tat -an nedov. ⟨ ⟩ *ometati 1.* |čistiti z metlo, omelom|: š'pò:rɛt ò'mè:tat **2.** |z ometanjem, pometanjem odstranjevati|: p'ra:x, 'sa:je ò'me:tat
- ometati**² ▶ ò'mè:tat ò'mə:čèn dov. ⟨ ⟩ *ometati* |enakomerno nanesti malto na zid| ■ gl. izpucati, ofrajhati, ovreči, ožbukati, zacmokati, zamortati
- ometavati** gl. frajhati, pucati, rajhati, žbukati
- ometi** gl. omencati, umeti
- omikati** ▶ ò'mi:kət ò'mi:čèn dov. ⟨ ⟩ *omikati* |razčesati, uravnati otrta lanena vlakna|
- omlatiti** ▶ òm'la:tèt -èn dov. ⟨ ⟩ *omlatiti 1.* |s cepcem, mlatilnico spraviti zrnje iz klasja, latja|: še'ni:cò òm'la:tèt **2.** |z udarjanjem s cepcem spraviti fižol iz strokov|: 'fa:žon òm'la:tèt ■ gl. omašinati, pretolči
- omleden** gl. mleden
- omotati** ▶ ò'mo:tat ò'mò:ta:n dov. ⟨ ⟩ *omotati, oviti, zaviti*: 'cè:pac ò'mò:ta
- omotavati** ▶ òmò'tavat -an nedov. ⟨ ⟩ *omotavati, ovijati, zavijati*: p'rst sè je òmò'ta:vala s 'cü:n'ò
- omotica** ▶ ò'mò:tèca -e ž ⟨ ⟩ *omotica* |stanje nejasnega, nepopolnega zavedanja, zlasti z občutkom telesne slabosti|: pòg'ra:bèla jò je ò'mò:tèca
- omotiti** ▶ ò'mò:tèt -èn dov. ⟨ ⟩ *omotiti* |narediti koga omotičnega|: 'vi:nò ga je ò'mò:tèlò
- Omrava** ▶ *òm'ra:va -e ž ⟨ ⟩ *Morava* |ime naselja| ■ prim. Omravčan, Omravec, Omravčica, omravski
- Omravčan** gl. Omravec
- Omravčanka** gl. Omravčica
- Omravčica** ▶ *òm'ra:fčèca -e ž ⟨ ⟩ *Omravčanka, *Moravčanka* |prebivalka naselja Morava| ■ prim. Omrava
- Omravec** ▶ *òm'ra:vac -fca m ⟨ ⟩ *Omravec, Omravčan, *Moravalec* |prebivalec naselja Morava| ■ prim. Omrava
- omravski** ▶ òm'ra:fskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *moravski* |ki se nanaša na naselje Morava|: om'ra:fske 'ce'ti:nске sò 'nas pòd'vòri:le š 'ča:jen ■ prim. Omrava
- omrela** ▶ òm'rè:la -e ž ⟨ ⟩ *dežnik* |priprava z ročajem in z zložljivo streho za zaščito pred dežjem| ■ prim. marela
- omrelica** ▶ om'rè:lca -e ž ⟨ ⟩ *dežniček* |manjšalnica od omrela| ■ prim. marelica²
- omrsiti** ▶ ò'm'rsèt -èn in ò'm'rsèt se -èn se dov. ⟨ ⟩ *kaj malega pojesti*: dò'pudan 'ni:sòn 'nič ò'm'rsò ▪ š'čə:ra se 'ni:sòn ò'm'rsèla
- omrviti** ▶ ò'm'rvèt -èn dov. ⟨ ⟩ *omrviti* |rahlo odlomiti, odtrgati|: 'zit je od'm'rvò
- omuzniti** ▶ ò'mü:zènt -znèn dov. ⟨ ⟩ *odrgniti, obdrgniti, udreti*: 'no:f 'a:utò je ò'mü:znò ▶ **omuznen** ò'mü:znèn -a -ò povešen: k'ra:va 'ma ò'mü:znèn 'rò:k

on ▶ 'òn 'o:na 'o:nò zaim., ed. m. sp. 'òn, 'n'è:ga, 'n'è:mé, 'n'è:ga, (př) 'n'è:mé, 'pò n'èn, (š) 'n'i:n, (š) 'n'ò:, naslonsko rod., tož. ga, daj. mé, tož. 'pò:dèn' *podenj*, ž. sp. 'na:n'ò, 'pò:dn'ò, dv. m. sp. 'ònèdva *onadva* ⟨⟩ *on* **1.** *izraža osebo ali stvar, ki je govoreči ne ena-či s seboj in ne ogovarja*: 'òn je 'rè:kò ▪ 'o:na je 'jaku pò'rè:dna ▪ 'o:nò 'ni: 'zanič za 'dè:lò ▪ 'n'è:mé 'laxku: 'pòvèš ▪ př 'siné se jèn 'dòbrò 'gòdi: ▪ 'o:nèdva sò 'lù:šnè ▪ 'o:nè sò 'danas 'du:gò le'ž:a:lè ▪ 'ča:kamò ga, a 'n'è:ga 'ni: òd 'nikòt ▪ 'tò: je 'lipu: òd 'n'è:ga ▪ 'dèna:r je iz 'n'è iz'ma:mèla ▪ st'ròp je 'pau 'na:n'ò ▪ 'že:na 'ma 'òbla:st nad 'n'i:n ▪ š 'n'i:n je 'tešku pre'bi:vat **2.** *izraža nepoudarjeno svoji-no, pripadnost*: 'ròkè: se mè t'rè:sejò ▪ 'rè:va se jè je zas'mi:l'èla • 'òn je ne 'pisti ni'ka:mar mož • 'se g'rè: 'pò:dèn' *malo in veliko potrebo opravlja v postelji* ■ prim. oni

onadva gl. on

onda ▶ 'ònda prisl. ⟨⟩ *takrat* *izraža čas, trenutek v preteklosti ali prihodnosti, kot ga določa sobesedilo*: 'ònda sòn tè 'bi:y 'dò:bèr

ondan ▶ 'undan prisl. ⟨⟩ *ondan* *pred nekaj dnevi, pred kratkim*: 'undan smò se pòmè:nalè

ondi ▶ 'òndè prisl. ⟨⟩ *[*ondi]*, *tam*: 'òndè 'pa:sejò b'lagu ■ gl. tistod

ondukaj ▶ òn'dü:kaj prisl. ⟨⟩ *[*ondukaj]* **1.** *tja*: òn'dü:kaj 'sej:dè **2.** *tam*: òn'dü:kaj sè 'bò: na'rè:dò 'xi:šò ■ prim. ondi, tja

onedva gl. on

onegavati ▶ ònè'ga:vát -an nedov. ⟨⟩ *ekspr. [onegavati]* *izraža dejanje, ki je znano, a se noče, ne more imenovati*: 'cè:lò 'jü:trò ònè'ga:va pò x'lè:vè

onegaviti gl. onegavati

onemogel gl. reven

onesnažiti ▶ ònes'na:žèt -en dov. ⟨⟩ *onesnažiti, uma-zati*: ònes'na:žèt g'vant, 'zit

oni ▶ 'u:n -a -ò zaim. ⟨⟩ *oni* **1.** *izraža, da je oseba ali stvar od govorečega oddaljena, odmaknjena*: 'u:na 'xi:ša se ne 'vi:dè ▪ na 'u:nè st'ra:mè "kupuè: ▪ na 'u:nèn 'ko:ncè kòše'ni:ce **2.** *izraža nedoločeno odmaknjeno v preteklosti*: 'u:nò 'lè:tò sò se òže'ni:lè **3.** *izraža osebo ali stvar, ki se noče, ne more imenovati*: 'u:n, kè je gò'vò:rò ▪ 'u:na, kè je p'r'ne:sla ▪ 'u:nò, kè je p'ro:šlò • da 'ni: 'tò: 'ko:va 'u:na začarana ali sveta stvar • na 'u:nèn s'vè:tè na onem svetu *[kraj, prostoru zunaj zemeljske stvarnosti]* ■ prim. on

oničiti gl. uničiti

onkaj ▶ 'uŋkaj in 'uŋkej prisl. ⟨⟩ *ven* *izraža premikanje ali usmerjenost iz zaprtega prostora*

onkraj ▶ 'u:ŋkraj in 'u:ŋkrej prisl. ⟨⟩ *onkraj* *izraža položaj na drugi strani česa ali premikanje v tak po-*

ložaj: 'u:ŋkraj 'xi:še, 'cè:ste, x'ri:ba ■ *☒ V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime* "u:ŋkraj 'lò:ga.

ono ▶ u'no: prisl. ⟨⟩ *star. pred kratkim* *izraža nedoločeno bližnjo preteklost*: u'no: smò se 'vi:dèlè př "fa:rè

onuča ▶ ò'nü:ča -e ž ⟨⟩ *nekdaj onuča, obujek* *[kos blaga za ovijanje stopala]*

opaliti ▶ ò'pa:l't -l'èn dov. ⟨⟩ *[*opaliti]* **1.** *ožgati, osmo-diti*: ò'brye sè je ò'pa:l'ò ▪ 'rja je ò'pa:l'èla 'sadje: ▪ m'ras je ò'pa:l'ò c'vè:tje **2.** *opeči* *[poškodovati ko-žo, tkivo z vročino]*: 'sò:nce ga je ò'pa:l'èlò **3.** *ekspr. močno udariti*: 'vè:ja ga je ò'pa:l'èla pò g'la:vè

opaljek ▶ ò'pa:l'ak -l'ka m ⟨⟩ *pajek* *[žival s štirimimi pari dolgih, tankih nog in bradavicami, ki izločajo lepljivo snov za pajčevino]*: ò'pa:l'ak p'l'e:te m'rèžò ▪ ò'pa:l'ka rez'drščèt

opaljkovina ▶ ò'pa:l'kòvèna -e ž ⟨⟩ *pajčevina* *[nit, skupek na določen način razporejenih niti, ki jih dela pajek]* ■ prim. padovčina, palovčina

opaneč ▶ ò'pa:n'ak ò'pa:n'ka m ⟨⟩ *copata, spletena iz volne ali bombaža s podšitim suknenim ali usnje-nim podplatom*: 'nove ò'pa:n'ke mè je nare'di:la ▪ ò'pa:n'ke pòt'krpat

opariti ▶ ò'pa:rèt -èn dov. ⟨⟩ *opariti* *[poškodovati kožo, tkivo z vročo tekočino, paro]*: 'dè:te se je ò'pa:rèlò s k'rò:pòn ■ gl. obarati se, ogarbati, popariti

opasati ▶ ò'pa:sat -šen dov. ⟨⟩ **1.** *opasati* *[dati, name-stiti komu pas]*: ò'pa:sau se je z re'mè:necn **2.** *ekspr. močno udariti s šibo, bičem, jermenom*: 'vo:la je ò'pa:sala

opat ▶ 'òpa:t ò'pa:ta m ⟨⟩ *opat* *[predstojnik samostana]*

opatica ▶ òpa'ti:ca -e ž ⟨⟩ *opatica, opatinja* *[predstoj-nica samostana]*

opaziti gl. zameritati

opažiti ▶ ò'pa:žèt -èn dov. ⟨⟩ *opažiti* *[obiti z deskami za zaščito]*: 'vřtac smò ò'pa:žèlè

opeči ▶ 'opeč ò'pe:čen dov. ⟨⟩ *opeči* **1.** *[narediti, da je kaj na površini pečeno]*: 'za:ica sò 'na:i'prek ò'pe:klè **2.** *[poškodovati kožo, tkivo z ognjem, električnim tokom, vročo ali jedko tekočino]*: př š'por:retè se je ò'pe:kla ■ gl. opaliti

opeka gl. cegel, kikinda

opekarna gl. ceglarna

opeklina ▶ òpek'li:na -e ž ⟨⟩ *opeklina* *[poškodba ko-že, tkiva zaradi ognja, električnega toka, vroče ali jedke tekočine]*: òpek'li:na se je za'cè:l'èla

operacija ▶ òpe'ra:cèja -e ž ⟨⟩ *operacija* *[zdravniško dejanje z namenom odstraniti oboleli, poškodova-ni organ, tujek ali vzpostaviti normalno delovanje poškodovanega organa]*: òpe'ra:cèja na že'lò:cè

operirati ▶ òpe'rè:rat -an dov. ⟨⟩ *operirati* *[z zdravniškim dejanjem odstraniti oboleli, poškodovani or-*

gan, tujek ali vzpostaviti normalno delovanje poškodovanega organa]: ópe're:ralé sò mé 'ròkò:

operušati ▶ ópe'rúšat -an dov. ⟨ ⟩ **1.** oskubsti |odstraniti perje|: pe'te:xa je ópe'rúšala **2.** ekspr. [*oskubsti] |povzročiti, da kdo potroši, izda veliko denarja|

opešati ▶ ópè:šat -an dov. ⟨ ⟩ **opešati 1.** |zaradi utrujenosti, velikih naporov ne moči več (hitro) hoditi, se premikati|: 'vo:lé sò na 'ni:vé ópè:šalé **2.** |postati slab, onemogel|: ód bò'lè:zné je ópè:šala **3.** |prenehati (zadovoljivo) opravljati svojo funkcijo|: 'uči: sò mé ópè:šale • ekspr. tr'gò:vac je ópè:šau gospodarsko nazadoval

opeti se ▶ ópè:t se ópnen se dov. ⟨ ⟩ *napol se skuhati* ▶ **opet** – ópè:ta -ò *napol skuhan*: ópè:ta 'rè:pa ▪ ópè:tó 'ze:l'e • kòma'ra:da 'kù:xana, š'ča:sé pa ópè:ta! *posnemanje ritma zvonjenja zvonov v naselju Banjaloka*

ophanjci ▶ óp'xa:ĩncé -ef m mn. ⟨ ⟩ *prosene ali ječmeneve mekine*

ophati ▶ 'o:pxat óp'xan dov. ⟨ ⟩ *ophati* |s tolčenjem odstraniti trši ovoj žitnih zrn|

opica ▶ ópèca -e ž ⟨ ⟩ *opica* |umsko zelo razvita žival z prijemalnimi sprednjimi in zadnjimi okončinami in z naprej obrnjenimi očmi|

opikati ▶ ópi:kát -an dov. ⟨ ⟩ *opikati* |raniti s piki, pikanjem|: ž'bè:le sò ga ópi:kale

opiliti ▶ ópi:l't -l'én dov. ⟨ ⟩ **1.** *opiliti* |s pilo obdelati predmet|: k'le:pac je ópi:l'ò **2.** ekspr. [*opiliti], *udariti*: z 'ròkò: ga je ópi:l'èla **3.** ekspr. [*upiliti] |ogoljufati (pri plačilu)|

opirati se ▶ ópè:rat se -an se dov. ⟨ ⟩ *opirati se 1.* |držati se koga tako, da se ohrani pokončen položaj|: 'bòuni:k se je ópè:rau na 'se:strò **2.** |biti v takem

položaju, da se z dotikajočim se delom nekaj teže prenaša na kaj|: pr' 'xò:jé se je ópè:rau na 'pa:l'cò

opisati ▶ ópi:sat ópi:šen dov. ⟨ ⟩ *narisati črto okoli česa*

opisovati ▶ ópi'se:vat -šü:jen nedov. ⟨ ⟩ *risati črte okoli česa*

opit gl. čokov

oplahniti gl. uplahniti

oplašiti ▶ óp'la:šét óp'la:ši:n dov. ⟨ ⟩ [*oplašiti], *preplašiti, prestrašiti*: 'dò:xtar 'nas je óp'la:šò ▪ st'rašnu se je ópla:ši:la **1.** *oplašati*

oplaškati ▶ óp'laškát -an dov. ⟨ ⟩ *oplašiti, splasiti, spoditi*: v'ra:pce, kò'kò:šé óp'laškát

oplati ▶ 'o:plat óp'pò:l'én dov. ⟨ ⟩ *oplati* |odstraniti pleve, smeti s sunkovitimi premiki posode|: va 'nački sòn óp'la:la 'je:čmen, 'faž:n

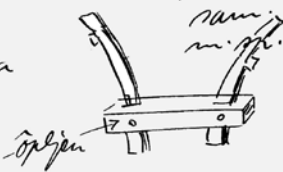
oplaz ▶ 'o:plas óp'la:za m ⟨ ⟩ *del njive, brazde, ki je plug ne izorje*

oplaziti ▶ óp'la:zét -én dov. ⟨ ⟩ *oplaziti 1.* |premikajoč se od strani se dotakniti|: d'rivu: je óp'la:zélò 'zèml'ò ▪ 'ši:ba ga je óp'la:zèla pò 'li:cé **2.** |zadeti, trčiti ob kaj pod zelo majhnim kotom|: z 'vò:zòn je óp'la:zò 'a:utò **1.** *obrajsniti*

oplen ▶ 'o:pl'én óp'l'è:na m ⟨ ⟩ *oplen* |premično nemeščen prečni drog na sprednjem in zadnjem delu voza, v katerega se vtaknejo ročice|: 'nò:f 'o:pl'én se je res'ka:laų **1.** *oplen*

oplesti ▶ 'o:pl'est óp'l'e:ten dov. ⟨ ⟩ **1.** *oplesti* |narediti, da pride kaka podolgovata, upogljiva stvar večkrat okrog česa|: z vřš'èi:cò je 'o:pl'eų v'la:mane g'ra:bl'e **2.** *oplesti* |rastoč pokriti površino|: 'břš'l'e:n je 'o:pl'eų zi'dò:ve **3.** ekspr. [*oplesti], *udariti*: s kř'ba:čen ga je óp'l'e:la

ópljen -opljéna -
= del voza, v katerega
se vtaknejo ročice;
voz ima dva
opljéna: sprednji
in zadnji ópljen.

Kotel ob Kolpi

opletati ▶ óp'l'è:tat -an in óp'l'è:čén nedov. ⟨⟩ **1.** *opletati* |pletoč delati, da je kaj obdano s podolgovato, upogljivo stvarjo|: 'bo:ce óp'l'è:tat **2.** *opletati* |rastoč pokrivati površino|: se'rò:bat óp'l'è:ta 'je:ušò **3.** *opletati* |delati neurejene, navadno krožnim podobne gibe|: 'pija:nc óp'l'è:ta z rò'ka:mè **4.** *opletati* |delati, povzročati, da se kaj neurejeno giblje|: 'dè:k'ica óp'l'è:ta s 'ki:tamè **5.** *opletati* |viseti in se neurejeno gibati|: 'dè:k'le:tè 'ki:k'l'a óp'l'è:ta **6.** ekspr. [**opletati*], *موديتي* se, *zadrževati* se: 'dèca óp'l'è:tajò pò 'se:lè **7.** ekspr. [**opletati*], *udarjati*, *tepsti*: 'fò:rman óp'l'è:ta pò 'ko:n'è ▪ 'tò:ča je óp'l'è:tala pò 'ša:ibax • slabš. z je'zi:kòn óp'l'è:tat *opravljeti*, *obrekovati* ■ gl. plonkati, vragati

opleti ▶ 'ò:pl'èt óp'l'è:ven dov. ⟨⟩ *opleti* |s puljenjem odstraniti plevel|: 'mè:rne smò óp'l'è:lè

oplevkati ▶ óp'l'èfkat -an dov. ⟨⟩ *opljuvati* |s pljuvanjem zmòčiti|: 'ròke: sè je óp'l'èfkaù i se ób'ri:sau

opljuskati ▶ óp'l'uskat -an dov. ⟨⟩ **1.** *opljuskati* |s pljuškanjem zmòčiti, politi|: 'dèca sò se óp'l'uskala **2.** ekspr. *oklofutati* |večkrat udariti s plosko roko po licu|: sò'sè:dò je óp'l'uskala

opljuvati gl. oplevkati

oploditi gl. nabrejiti

oploskati ▶ óp'lò:skat -an dov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *obrizgati* z *blatom*: 'no:vè x'la:če sòn sè óp'lò:skau **2.** ekspr. *večkrat udariti s čim mokrim, umazanim*: k'ra:va me je óp'lò:skala z 're:pòn **3.** ekspr. [**oploskati*], *oklofutati*: 'kòlè 'vü:x jò je óp'lò:skau

opodov ▶ óp'pò:dòf prist. ⟨⟩ *strmo navzdol*: 'tù:kaj je 'jaku óp'pò:dòf

opogumiti se gl. okorajžiti se, skorajžiti se

opoldan ▶ óp'pudan prist. ⟨⟩ *opoldan, opoldne* |sredi dneva med sončnim vzhodom in zahodom, ob 12. uri|: 'jü:trè óp'pudan p'ri:dè

opoldanji ▶ ópu'da:n'è -a -e prid. ⟨⟩ *opoldanji, opoldanski*: ópu'da:n'è autò'bu:s je za'ka:snò ■ gl. opoldanji, poldanji

opoldanski gl. opoldanji, poldanji

opoldne gl. opoldan

opolnoči ▶ ópu:nòčè prist. ⟨⟩ *opolnoči* |sredi noči med sončnim zahodom in vzhodom, ob 24. uri|: z'bü:dò sòn se g'lix ópu:nòčè

opomoči si ▶ ópo:mòčè sè óp'òmò:ren sè dov. ⟨⟩ *opomoči* si **1.** |postati spet sposoben za obstajanje, življenje|: pò ópe'ra:cèjè sè je 'na:glò óp'òmò:gla **2.** |pridobiti si (boljšo) materialno osnovo za življenje|: z ób'zè:rkò sè je 'jaku óp'òmò:gò ■ gl. ohariti se, pomoči

opora gl. podpornja

opornik gl. šprajc

oporoka gl. testament

opotiti ▶ óp'ot:tèt -èn dov. ⟨⟩ *vzgojiti, pravilno usmeriti*: 'ma:tè je óp'ot:tèla 'sina ▪ ó'bòdvè š'čè:rè je 'dòbrò óp'ot:tèla ▶ **opotiti se** óp'ot:tèt se *vpeljati se, privaditi se delu, navadam*: ne'vè:sta se je k'ma:lè óp'ot:tèla

opraskati gl. ograspati

oprašiti ▶ óp'ra:šèt óp'ra:š:i:n dov. ⟨⟩ *oprašiti* |povzročiti, da postane prašno|: 'sü:kn'ò sè je óp'ra:šò

oprati ▶ 'ò:prat ó'pe:ren dov. ⟨⟩ *oprati* **1.** |z vodo in pralnimi sredstvi odstraniti umazanijo s tkanine|: 'rò:bačò je óp'ra:la **2.** |z vodo odstraniti umazanijo s česa sploh|: 'ò:prat 'ò:knò, 'š'ot, 'ka:cò ▪ 'ò:prat 'lase: *umiti* ▪ 'ò:prat pò'sò:dò *pomiti* ▶ **opran** ópra:n óp'ra:na -ò *opran*: óp'ra:nò p'la:tnò se 'gr'bè

oprava ▶ óp'ra:va -e ž ⟨⟩ *oprava* |kar ima kdo na telesu, zlasti obleka, obutev|: 'lipu óp'ra:vò sè je 'kü:pò

opravek ▶ óp'ravak óp'ra:fka m ⟨⟩ *opravek, delo*: 'ko:šna je 'težak óp'ravak ▪ 'tò: je 'mò:ij g'la:vnè óp'ra:vak ▪ s pra'si:čkè 'man 'do:stè óp'ra:fka • s 'tò: nes're:čò 'mò:ij b'rat 'ni: 'èmò óp'ra:fka *ni bil udeležen pri njej*

opravitelj gl. upravitelj

opraviti ▶ óp'ra:vèt -èn dov. ⟨⟩ **1.** *opraviti* |biti uspešen pri kakem delu, prizadevanju|: na 'saimè, p'g 'dò:xtarjè 'ni: 'nič óp'ra:vèla **2.** [**opraviti*], *obleči*: 'dècò óp'ra:vèt • ekspr. 'tù:kaj iz'le:pa 'nič ne óp'ra:vèš *težko dosežeš, kar želiš* ■ gl. odrajtati, posloriti

opravljeni ▶ óp'ra:vl'at -an nedov. ⟨⟩ [**opravljeni*], *oblačiti*: bòu'ni:ka sò óp'ra:vl'ale ■ /obrekovati/ gl. obirati, objedati, soditi

opravljivec gl. flajsa, otirnik

opravnik gl. upravnik

oprema gl. naredba

opresen gl. presen

opresnik gl. presnica

opreti gl. odpreti

opreti se ▶ 'òpret se 'òpren se dov. ⟨⟩ *opreti se* **1.** |prijeti se koga tako, da se ohrani pokončen položaj|: 'òprò se je na 'se:st'ró **2.** |postaviti se v tak položaj, da se z dotikajočim se delom nekaj teže prenese na kaj|: na 'nògò: se ne 'mò:ren 'òpret ▪ ó'prla se je na 'pa:l'cò

oprezovati gl. špijonirati

oprijemati se ▶ óp'r'je:mat se -an se nedov. ⟨⟩ *oprijemati se* |podpirati se, opirati se s prijemanjem česa|: óp'r'je:mala se je 'vè:je

oprostiti ▶ óp'ro:stèt óp'ròstin dov. ⟨⟩ *odpustiti* |narediti, da preneha zaradi neprimernega ravnanja, vedenja povzročeni negativni odnos do koga|: 'ò:ča

- je òp'rò:stò 'sinè ▪ g'rè:xe sò mè òp'ròs'ti:lè ■ prim. odprostiti
- oprtá** ▶ ò'p'rta -e ž (<) **1.** *oprtá* |trak iz tkanine, usnja za nošenje bremena na hrbtu|: na ò'p'rta:x smò nò'si:lè 'ža:kl'e x 'ma:l'èn **2.** nav. mn. [**oprtá*], *naramnica* |trakasta priprava za čez rame, na katero se pripenjajo hlače, krila|: ò'p'rte sò mè 'kù:pèlè
- oprtati** gl. oprtiti
- oprtiti** ▶ ò'p'r'tèt -èn dov. (<) *oprtati* |naložiti na hrbet|: 'ža:kel' sé je ò'p'r'tèla ▶ **oprčen** ò'p'rč'en -a -ò • ò'p'rč'en s'rat *opravljati težko delo*
- opudan** ipd. gl. opoldan ipd.
- orač** ▶ 'òra:č 'òra:ča m (<) *orač* |kdor orje|: 'òra:č je p'rišo 'ra:nò
- oral** ▶ 'òra:u 'òra:lè ž (<) [**oral*], *oranje*: 'lè:tas 'bò: 'te:ška 'òra:u ■ |ploščinska mera/ gl. joh
- oranje** ▶ 'òra:n'e -a s (<) *oranje* |glagolnik od orati|: is'terat b'ra:zdò p'r 'òra:n'è ▪ z ò'ra:n'en se 'ma:ntra:mò ▪ 'la:xku 'òra:n'è
- orati** ▶ 'ò:rat 'ò:rjen nedov. (<) **1.** *orati* |obračati zemljo s plugom|: 'ò:rjemò ce'li:nò **2.** *plužiti* |s (snežnim) plugom odstranjevati sneg|
- oravbati** ▶ 'òra:ubat -an dov. (<) *oropati* |nasilno odvzeti materialne dobrine|: t'g'ò:fca sò na 'cè:stè 'òra:ubalè
- ordati** ▶ ò:rdat -an nedov. (<) **1.** ekspr. z *veseljem jesti*: na s'va:rbè sò 'ò:rda:lè **2.** ekspr. *težko delati, garati*: 'cè:u 'tè:dèn 'ò:rdamò **3.** ekspr. *brezciljno hoditi, navadno za živino, ki se noče pasti*: 'ka:n 'ò:rdaš?
- ordinanc** ▶ òrd'è'na:nc -a m (<) *cestar* |delavec, ki oskrbuje določeni del ceste|
- ordiner** ▶ òrd'è'ne:r prisl. (<) *nekulturno, prostaško*: òb'na:sajò se i gòvò'ri:jo òrd'è'ne:r
- oreh** ▶ 'ò:rèx ò'rè:xa m (<) *oreh* |listnato drevo z močnimi vejami ali njegov koščičasti sadl|: s'tar 'ò:rèx smò pò'sè:klè
- orehov** ▶ ò'rè:xòf -xòva -ò prid. (<) *orehov* |ki se nanaša na oreh|: ò'rè:xòf 'ko:sèm ▪ ò'rè:xòva 'jed'ca
- orehovina** ▶ ò'rè:xòvèna -e ž (<) *orehovina* |orehov les|: šk'ri:n'a iz ò'rè:xòvèna
- orel** ▶ 'ò:ròu 'ò:rla m (<) **1.** *orel* |velika ptica ujeda z ukrivljenim kljunom in dolgim repom|: 'ò:ròu je ò'd'nè:sò 'ja:gn'e **2.** *velika ovalna značka iz medenine z orlovim reliefom, ki jo je kot razpoznavni znak na prsih nosil poljski čuvaj*
- oren** ▶ 'òrèn 'òrna -ò prid. (<) *oren* |ki se nanaša na oranje|: 'òrna 'ze:ml'a • 'ò:rna 'ku:ca *plužna kolca* |priprava z dvema kolesoma, na katero se pripne plug pri oranju zemlje|
- orešek** ▶ ò'rè:šèk -ška m (<) **1.** *orešek* |manjšalnica od oreh| **2.** *grm z mesnatimi, podolgovatimi listi, katera lubje se uporablja v domačem zdravilstvu*
- organist** ▶ òrga'ni:st -a m (<) *organist* |kdor se (poklicno) ukvarja z orgljanjem zlasti pri cerkvenih verskih obredih|: 'nò:vèga òrga'ni:sta smò dò'bi:lè
- orglati** gl. orlati
- orgle** ▶ 'ò:rle ž mn. (<) *orgle* |glasbilo iz piščali, v katere prihaja zrak iz mehov, z eno ali več ročnimi in eno nožno klaviaturo|: 'na:še 'ò:rle sò s'ta:re
- orglice** ▶ 'ò:r'lèce 'ò:r'lèc ž mn. (<) *orglice* |manjše glasbilo z odprtinami in jezički, ki ob vpihavanju in izpihavanju proizvajajo tone|: 'kù:pèlè sò mè ve'li:ke 'ò:r'lèce
- orientirati se** gl. spoznati
- orifljati** ▶ ò'rifl'at -an dov. (<) *osmukati glavice lanu z rifljem*: 'la:n smò òrifl'a:lè
- orižje** ▶ ò'ri:žje -a s (<) *riž* |kulturna rastlina toplih krajev, ki raste na tleh, pokritih z vodo, ali njeno seme|: 'pu: 'kile ò'ri:žja ▪ ò'ri:žje je s'kù:xala
- orkelj** ▶ 'ò:rkèl' -kl'a m (<) star. *uradno vabilo na sodnijo ali v drug urad*: 'ò:rkèl' je sp'ra:vò za š'pè:gò
- orlab** ▶ 'òrlap òr'la:ba m (<) star. [**urlavb*], *vojaški dopust*: na 'òrlap je p'rišo
- orlati** ▶ 'ò:rlat -an nedov. (<) *orglati* |igrati (na) orgle|: na'vü:čò se je 'òrlat
- orle** gl. orgle
- orlice** gl. orglice
- ornica** ▶ òr'ni:ca -e ž (<) *trava ali detelja, posejana na njivi*: òr'ni:cò kò'si:jo
- orodje** ▶ 'rò:dje -a s (<) *orodje* |predmet, navadno preprostejši, ki se uporablja pri fizičnem delu|: 'rò:dje se mè je šònd'ra:lò ▪ 'pausa se 'lè:s, 'akò ga 'tè:šeš s 'tupastèn 'rò:djen ■ gl. dudlja, klempača, vagača
- oropati** gl. oravbati
- orožen** ▶ 'rò:žèn -žna -ò prid. (<) *orožen* |ki se nanaša na orožje|: 'rò:žne 'va:je *vojaške vaje*
- orožje** ▶ 'rò:žje -a s (<) *orožje* |priprava za bojevanje ali obrambo|: dò'bi:lè sò 'nuvu 'rò:žje
- orožnik** gl. žendar
- Orša** gl. Urša
- Oršini** gl. Uršini
- ortigor** ▶ òrt'è'gòr prisl. (<) star. *kvečjemu* |izraza omejevanje na najvišjo mogočo mero|: òrt'è'gòr 'pa:r 'lè:t 'bò: 'iše 'ži:vèla
- oružiti** ▶ ò'rü:žèt -èn dov. (<) *oluščiti* **1.** |spraviti zrna iz luščine|: ò'rü:žèmò 'faž'ò:n, g'rax, 'bòp **2.** |odstraniti zrna s storžal|: x'g'metü:n sòn ò'rü:žèla
- os** ▶ 'ò:s 'òsi ž (<) *os* |kovinski ali lesen drog, na katerem je kolo|: 'ò:s se je z'nü:cala ■ gl. aksa
- osa** ▶ 'ò:sa 'òše: ž (<) *osa* |čebeli podobna žuželka s tankim rumenkastim telesom|: 'ò:sa ga je 'pi:k'pla

- osahniti** ▶ ò'saxènt ò'sa:xnen dov. ⟨ ⟩ *nekoliko se osušiti (po dežju): 'dòk'le 'ma:lò ne ò'sa:xne, ne 'mo:remò na 'ni:vò* ■ prim. usahniti
- osat** ▶ 'ò:sat ò'sa:ta m ⟨ ⟩ *osat |bodeča rastlina s škr-latnimi ali rumenimi cveti|: na 'ni:vax je 'pu:nò ò'sa:ta* ■ mehki osat gl. ded, dede, dedje
- oseba** ▶ ò'se:ba -e ž ⟨ ⟩ *oseba |človek posameznik kot nosilec kake lastnosti, značilnosti|: 'tò: je vi'so:ka ò'se:ba*
- osebenica** ▶ ò'si'bè:nca -e ž ⟨ ⟩ *nekaj gostačka ali gostačeva hči*
- osebenik** ▶ ò'si'bè:nèk -a m ⟨ ⟩ *nekaj gostaç |kdor staneje v tuji, najeti hiši|: va 'se:lè sò 'tri: ò'si'bè:nèkè*
- osebenjčica** ▶ ò'si'bè:nèčca -e ž ⟨ ⟩ *gostačeva žena*
- osebenski** ▶ ò'si'bè:nskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *ki se nanaša na gostače: ò'si'bè:n'ska 'dèca*
- osedlati** ▶ ò'sedlat -an dov. ⟨ ⟩ **1.** *osedlati |nadeti, namestiti sedlo|: 'ko:n'a ò'sedlat* **2.** *ekspr. naložiti kakšno delo, dolžnost: pò's'te:nò sò ga òsed'la:lè*
- osel** ▶ 'ò:sòu 'ò:sla m ⟨ ⟩ *osel |domača žival z dolgimi uhlji, ki se goji zlasti zaradi prenašanja tovorov in ježel|: 't'rmast kò 'ò:sòu ■ ob'na:ša se kò 'ò:sòu omejeno, neumno • 'kè: 'ò:sòu 'leži:, 'tan 'd'la:kò 'pisti:*
- oselnik** ▶ 'ò:sòunèk -a m ⟨ ⟩ *oselnik |posoda za shranjevanje osle pri košnjih|: 'ò:sòunèk je z'gü:bò*
- osem** ▶ 'ò:sòn 'ò:smèx štev. ⟨ ⟩ *osem |izraža število ali številko osem [8]|: z'bü:dò sòn se òb 'ò:smèx ■ 'pastè:r z 'ò:smémè k'ra:vamè*
- osemdeset** ▶ 'òsòndesèt -èx štev. ⟨ ⟩ *osemdeset |izraža število ali številko osemdeset [80]|: s'ta:ra je 'òsòndesèt 'lè:t*
- osemdeseti** ▶ 'òsòndesètè -a -ò štev. ⟨ ⟩ *osemdeseti |ki v zaporedju ustreza številu osemdeset|: 'òsòndesètè 'da:n je xm'rò*
- osemeniti** ▶ ò'se'me:nèt -èn dov. ⟨ ⟩ *osemeniti |vnesti seme v rodila|*
- osemenjevalec** ▶ ò'semen'e'va:uc -a m ⟨ ⟩ *osemenjevalec |kdor je strokovno usposobljen za osemenjevanje živali|*
- osemkrat** ▶ 'ò:sònk'rat prisl. ⟨ ⟩ *osemkrat |izraža osem ponovitev|*
- osemleten** ▶ osòn'lè:tèn -tna -ò prid. ⟨ ⟩ *osemleten 1.* *|star osem let|: osòn'lè:tèn 'bik* **2.** *|ki traja osem let|: osòn'lè:tna š'ko:la*
- osemletka** ▶ osòn'lè:tka -e ž ⟨ ⟩ *osemletka |osemletna osnovna šola|: osòn'lè:tke 'ni: iz'dè:laù*
- osemnajst** ▶ 'òsònajst -èx štev. ⟨ ⟩ *osemnajst |izraža število ali številko osemnajst [18]|: s'ta:ra je 'òsònajst 'lè:t*
- osemnajsti** ▶ 'òsònajstè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *osemnajsti |ki v zapovrstju ustreza številu osemnajst|*
- osemsto** ▶ 'ò:sònstu -- štev. ⟨ ⟩ *osemsto |izraža število ali številko osemsto [800]|*
- osiromašiti** gl. osiromašiti
- osibenik** ipd. gl. osebenik ipd.
- osina** ▶ ò'si:na -e ž ⟨ ⟩ *osina |kratek, oster podaljšek pleve pri klasu|: ò'si:na òd ječ'mè:na, ječ'mè:nje*
- osipati** gl. ogrinjati; osipati se gl. krošiti se
- osipavati** gl. ogrinjati
- osirati** ▶ ò'se:rat -an nedov. ⟨ ⟩ *[*osirati] |jemati ugled, sramotiti|: 'ò:na 'sa:kèga èl'ò'vè:ka ò'se:ra*
- osiromašiti** ▶ òserò'ma:šèt -èn dov. ⟨ ⟩ *osiromašiti |postati siromašen|: dò k'ra:ja je òserò'ma:šò*
- osiveti** ▶ ò'si:vèt -èn dov. ⟨ ⟩ *osiveti |dobiti sive lase|: òt s'k'pbi je ò'si:vèla*
- osji** ▶ 'ò:sjè -a -e prid. ⟨ ⟩ *osji |ki se nanaša na ose|: 'ò:sje g'nè:zdò*
- oskrbeti** gl. nastojiti, navdati, zrihtati
- Oskrčani** gl. Oskrdji
- Oskrd** ▶ 'òsk'rt 'òs'k'rd m ⟨ ⟩ *Oskrt |ime naselja|: p'g 'òs'k'rdè in p'g 'òs'k'rdèx ■ prim. Oskrdji, oskrdov*
- Oskrdci** gl. Oskrdji
- Oskrdji** ▶ 'òs'k'rdjè -èf m mn. ⟨ ⟩ *Oskrdci, *Oskrtčani, *Oskrčani |prebivalci naselja Oskrt| ■ prim. Oskrd*
- oskrdov** ▶ òs'k'rdòf -dòva -ò prid. ⟨ ⟩ *oskrdski, oskrtski |ki se nanaša na Oskrdje ali na naselje Oskrt| ■ prim. Oskrd*
- oskrdski** gl. oskrdov
- Oskrt** gl. Oskrd
- Oskrtčani** gl. Oskrdji
- oskrtski** gl. oskrdov
- oskubsti** ▶ òs'kü:pst òs'kü:bèn dov. ⟨ ⟩ **1.** *oskubsti |odstraniti perje|: 'ra:cò je òs'kü:bla* **2.** *ekspr. [*oskubsti] |povzročiti, da kdo potroši, izda veliko denarja|: v òšta'ri:jè sò me os'kü:blè*
- oslabeti** ▶ òs'la:bèt òs'labi:n dov. ⟨ ⟩ *oslabeti |postati slab, onemogel|: na s'ta:ra 'lè:ta je òs'la:bèla*
- oslabiti** gl. izmozgati, sčinžati, zdelati
- oslaboditi** gl. osloboditi
- oslepeti** ▶ òs'lè:pèt òs'lipi:n dov. ⟨ ⟩ *oslepeti |postati slep|: òt 'saméga b'ra:n'a je òs'lè:pò*
- osliniti** ▶ òs'li:nt -nèn dov. ⟨ ⟩ *osliniti |zmočiti s slino|: 'p'rste sè je òs'li:nò*
- oslišati** gl. uslišati
- osloboditi** ▶ òs'lòbòdèt -èn in òs'labòdèt -èn dov. ⟨ ⟩ *osvoboditi, rešiti: 'bò:k 'nas òs'labòdè!*
- oslov** ▶ 'ò:slòf -lòva -ò prid. ⟨ ⟩ *oslov |ki se nanaša na osle| • slabš. 'vè:rèn s'lü:ga - 'ò:slòf b'rat!*
- oslovski** ▶ òs'lò:fskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *oslovski |ki se nanaša na osla| • òs'lò:fskè 'ka:šèl' oslovski kašelj |nalezljiva bolezen z napadi močnega, dušljivega kašljanja, zlasti pri otrocih|*

osmeri ▶ ős'mó:rè -a -e štev. ⟨⟩ *osmer* |ki je *osmih vrst*|: ős'mó:re kò'lè:ŋke je res'trgau

osmi ▶ 'o:smè -a -ò štev. ⟨⟩ *osmi* |ki v *zapovrstju ustreza številu osem*|: 'o:smè 'da:n se je 'vrgò

osmič ▶ 'o:smèč prisl. ⟨⟩ *osmič* |pri *ponavljanju ali v zapovrstju na osmem mestu*|: 'o:smèč je 'vrgò 'ka:man čes st'rè:xò

osmoditi gl. opaliti

osmoliti ▶ ős'mo:l't ős'mòl'in dov. ⟨⟩ ekspr. *ostro koga zavrniti*: 'dòbrò ga je ős'mò'l'i:la

osmori gl. osmeri

osmrčati ▶ ős'mrčat -an dov. ⟨⟩ *osmkati* |s *smukanjem, trganjem odstraniti*|: 'li:stje ős'mrčat ▪ 'dè:tel'ò ős'mrčat *potrgati glavice detelje za seme*

osmkati gl. osmrčati

osnažiti ▶ ős'na:žèt -èn dov. ⟨⟩ *osnažiti* **1.** |*odstraniti umazanijo, prah*|: 'ra:i'fnèk, 'rò:l' ős'na:žèt **2.** |*očistiti, otresti*|: 'pi:šče ős'na:žèt ▶ **osnažiti se** ős'na:žèt se |*iztebiti se* |*izločiti neprebavljene delce hrane skozi črevo*|: k'ra:va se je ős'na:žèla ■ gl. očediti

osneti ▶ ős'ne't ős'na:men dov. ⟨⟩ *odrgniti* |z *drgnjenjem nekoliko poškodovati*|: 'kò:žò na 'no:gè sè je ős'ne' ▪ t'è:na je ős'ne'la 'kò:rò na 'ja:blané

osnik ▶ ős'ni:k ős'ni:ka m ⟨⟩ *osnik* |*sveder za vrtnje lukenj v osi*|: 'no'f'ős'ni:k

osoj ▶ ős'o:j ős'o:ja m ⟨⟩ *osoja* |*kraj, prostor, obrnjen, usmerjen od sonca*|: 'ka:i t'è 'bò: 'ra:slò f't'è:n ős'o:jè!

osoja gl. osoj

osoliti ▶ ős'o:l't ős'òl'in dov. ⟨⟩ *osoliti* | *narediti slano*|: sò'la:tò ős'o:l't

osoljaj ▶ ős'ò:l'aj -l'aja m ⟨⟩ *količina soli, ki se da natenkrat v hrano*

oson ipd. gl. osem ipd.

osonstu gl. osemsto

osramotiti ▶ ős'ra'mo:tèt ős'ra'mòti:n dov. ⟨⟩ *osramotiti* |s *kazanjem napak, nepravilnega ravnanja vzeti komu ugled*|: pred 'lidmi: ga je ős'ra'mò'ti:la

osranec ▶ 'ò:sranc -a m ⟨⟩ vulg. [**osranec*] |*kdor je umazan z blatom, iztrebki*|

osrati ▶ 'o:srat ős'sè:rjen dov. ⟨⟩ **1.** vulg. [**osrati*] |z *iztrebljanjem umazati*|: 'vòu se je pò 'no:gax 'o:srau **2.** ekspr. *umazati se z zemljo, blatom* **3.** nizko [**osrati*] |*vzeti komu ugled, osramotiti ga*|: 'o:srat 'kòga

osrečiti ▶ ős'rè:čèt -èn dov. ⟨⟩ *osrečiti* | *narediti, povzročiti, da postane kdo srečen*|: s'ta:rèje je ős'rè:čèla

Osredki ▶ ős'rè:tkè -kòf m mn. ⟨⟩ *Osredki* |*ledinsko ime*|: v ős'rè:tkèx

osrednja ▶ ős'rè:dn'a -e ž ⟨⟩ *gož, goža, sklepnik* |*(usnjena) vez, ki veže oba dela cepca*|: ős'rè:dn'a se je pre'trgala ■ □ osrednja

ostajati ▶ ős'ta:jat -an nedov. ⟨⟩ *ostajati* |*presegati potrežno mero, količino*|: k'rü:xa 'nan 'nič ne ős'ta:ja

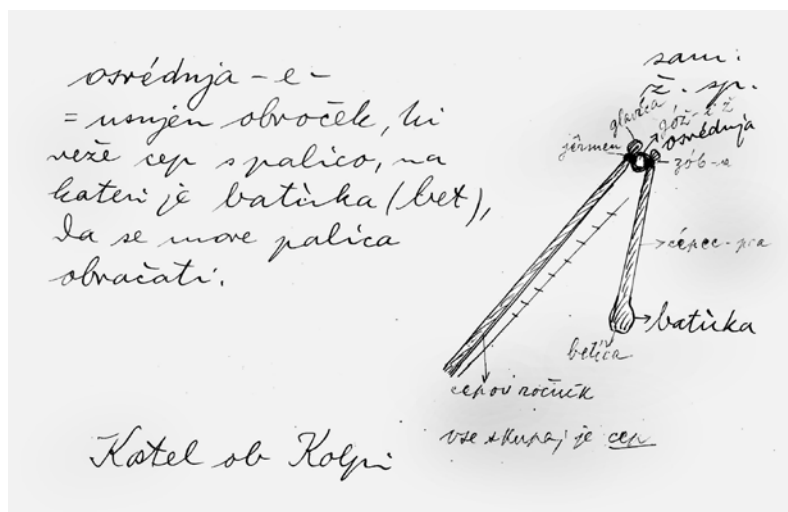
ostanek ▶ ős'ta:nak -ŋka m ⟨⟩ *ostanek* |*kos blaga, ki ga ni mogoče (raz)rezati na manjše kose za prodajo*|: 'sa:me ős'ta:ŋke je pr'ne'sò 'damux

ostanoviti se gl. ustanoviti se

ostareti gl. ostariniti

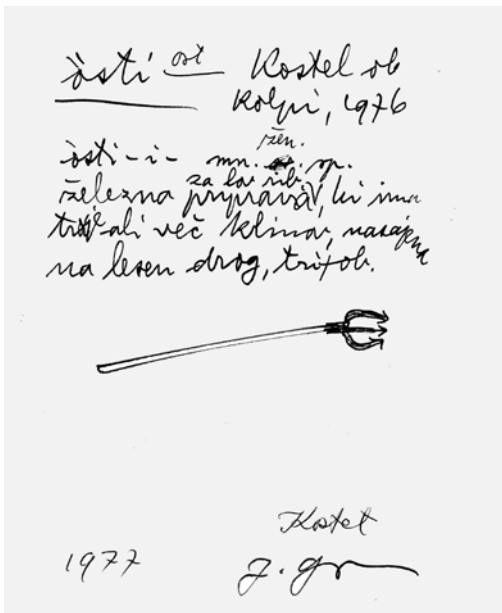
ostarniti ▶ ős'ta:rènt -rnen dov. ⟨⟩ *ostareti, postarati se*: 'žè:n'ska ős'ta:rne ▪ k'rèx je ős'ta:rnò

ostati ▶ 'o:stat ős'ta:nen dov. ⟨⟩ *ostati* **1.** |*ne prenehati biti, se nahajati na določenem prostoru, v določenem kraju*|: čez 'no:č je 'o:stau va 'mè:stè **2.** |*po prihodu kam ne oditi takoj*|: va 'sakèn 'se:lè sò ős'ta:lè 'e:nò 'vü:rò **3.** |*pri premikanju, gibanju ne (moči) priti z določenega mesta*|: 'tr'ŋ mè je 'o:stau

osrednja

va 'pe:tè ▪ 'te:le je ós'ta:lò na g'ma:jné **4**. |biti puščen kje, ne biti (po)spravljen z določenega mesta|: še'ni:ca je ós'ta:la na 'ni:vé **5**. |ne prenehati biti, obstajati|: pò'rè:zau se je i 'ra:na je ós'ta:la ▪ š'rónf mè je 'o:stau na 'če:lè **6**. |ne prenehati se uporabljati, biti veljaven|: s'ta:re na'va:de sò ós'ta:le **7**. |ne prenehati biti, obstajati kot del, sestavina, element celote, ki ne obstaja več|: ós'ta:le sò 'samè lé'pi:nè ▪ š'trč'è sò ós'ta:lè pò x'rme'tú:nè **8**. |ne prenehati biti v posesti, lasti koga|: 'se je 'za:piu, 'sómò 'xi:ša mè je ós'ta:la **9**. |preseči potrebno mero, količino|: 'ze:l'a 'nan je ós'ta:lò **10**. |ne se odstraniti iz oprijema, ker preneha prvotna pritrjenost, vez|: 'sómò š'til' mè je 'o:stau v 'ro:kax **11**. |izraža, da lastnost ali stanje osebká še naprej obstaja|: 'pa:la je is 'x'rú:ške, pa je ós'ta:la 'ži:va ▪ ós'ta:lè smò prez m'lè:ka ▪ dò s'mrtè je 'o:stau 'do:vac **12**. |izraža, da lastnost ali stanje osebká nastopi|: 'o:stau je prez b'ra:ta i 'se:stre, prez dè'narja ▪ ós'ta:la je za 'va:rèxa p' 'xi:šè • ekspr. ni'be:ne mè 'ni: ós'ta:la 'dužna vsak njegov napad, obdolžitev je učinkovito zavrnila • ekspr. 'o:stat pres st'rè:xe izgubiti stanovanje, dom • ekspr. na 'cè:stè 'o:stat biti brez službe ali brez stanovanja; izgubiti službo ali stanovanje • 'nič mè ne ós'ta:ne va g'la:vè ničesar si ne more zapomniti, se naučiti • 'tò: na:j ós'ta:ne me:j 'na:mè drugim tega ni treba pripovedovati • 'o:stau je za sò'u'da:ta bil je potrjen za vojsko ☑ V 19. stoletju

osti

se fant, ki je bil na naboru potrjen, ni več vrnil domov, ampak je ostal pri vojakih. ■ gl. biti

ostenek ▶ ós'tè:nak -ŋka m (⟨) stena (pri stavbi), zid: za ós'tè:ŋkòn 'leži:

oster ▶ 'ò:š'tèr 'ò:š'tra 'òštru prid., primernik óš't'rè:jè (⟨) oster |ki dobro reže, seka, grize|: 'ò:š'tèr 'no:žèč ▪ 'ò:š'tra sè'kè:ra ▪ 'ta: b'r'i:tva je óš't'rè:ja **2**. |ki bode, zbadaj|: 'ò:š'tèr 'pè:sak ▪ 'ò:š'tra s'la:ma **3**. |ki vsebuje, izraža strog, neprizanesljiv odnos|: 'ò:š'trè be'sè:de **4**. |ki se pojavlja v visoki stopnji, v močni obliki|: 'ò:š'tra 'bü:rja • 'ò:š'tra g'ò'tò:vèna moka iz drobnih delcev

osti ▶ 'òsti 'òsti ž mn. (⟨) osti |vilice, s katerimi lovijo ribe| ■ ☑ osti

ostrešek ▶ óst'rè:šèk -ška m (⟨) ostrešek, napušč

ostrešje gl. cimper

ostrgati ▶ óst'trgat -an dov. (⟨) s strganjem odstraniti: 'lo:nc óst'trgat

ostrica ▶ óš't'ri:ca -e ž (⟨) ostrica |travi podobna rastlina s črtalastimi listi, stebelci brez kolenc in s cveti v klaskih|: óš't'ri:ca se s'la:bò 'rè:žè

ostriči ▶ 'ò:st'rič óst'ri:žen dov. (⟨) ostriči |skrajšati, odstraniti lase, dlako|: dò 'go:lèga ga je óst'ri:gò

ostrina gl. ostro

ostriti gl. špičiti

ostro ▶ 'ò:š'trò -a s (⟨) ostrina |oster, nabrušen del priprave, orodja|: 'dèca sò mè 'sa 'ò:š'tra šònd'ra:la

ostroga gl. šporna

ostrva ▶ ós't'rva -e ž (⟨) tanjše deblo ali vrh debela s prisekanimi vejami, ki se uporablja za sušenje krme, koruznice: 'dè:tel'ò 'dè:vat va ós't'r:ve ■ ☑ ostrva

ostrvica ▶ ós't'r:vèca -e ž (⟨) manjšalnica od ostrva

ostuden ▶ ós'tu:dèn -dna -ò prid. (⟨) ostuden |ki vzbuja gnus| ■ gl. nestuden

osuček ▶ ó'sü:čèk -čka m (⟨) svaljek umazanije na kóži, odstopajoče povrhnjice in prahu

osumiti ▶ ó'su:mèt -èn dov. (⟨) osumiti |vzbuditi, izraziti sum o kom|: ó'su:mèlè sò jò 'laži:

osušiti ▶ ó'sü:š'i:t -i:n dov. (⟨) osušiti |z odstranitvijo vode, vlage narediti bolj suho|: 'cè:sta se je 'val'e óš'è:ši:la

osuti gl. ogrniti; osuti se gl. okrošiti se

osvajati gl. plavšati

osvedočiti se ▶ ósve'do:čèt se -èn se dov. (⟨) [*osvedočiti se], prepričati se: 'na:iprèk se ósve'do:čè, 'po:le g'ò'vòrè!

osvetlati ▶ ós'vètlat -an nedov. (⟨) z brisanjem, drgnjenjem delati kaj svetlo, gladko, bleščeče: 'vi:lce ós'vètlat

osvežiti gl. sfriskati

osvinjati ▶ ós'vin'at -an dov. (⟨) ekspr. [*osvinjati], umazati: 'ròke: sòn sè ós'vin'au

osvoboditi gl. osloboditi

oščipati ▶ oš'či:pat -pl'en dov. ⟨⟩ oščipati |s ščipanjem odstraniti|: s k'lě:ščamě je oš'čipaŋ 'koso:

oščubiti ▶ oš'čü:bět -ën dov. ⟨⟩ ekspr. obglodati, oglodati: 'za:icě sò oš'ču:bélě 'ce:pce

ošepaviti ▶ oš'šepavět -ën dov. ⟨⟩ postati šepav: 'ma:tě je oš'šepavěla

ošikniti se ▶ oš'ikěnt se -knen se dov. ⟨⟩ ekspr. preakniti se, oditi, držec se malo postrani

ošiliti gl. ošpičiti

ošiniti ▶ oš'i:nt -nen dov. ⟨⟩ ošiniti **1.** |na hitro pogledati|: skri'voč jò je oš'i:nò **2.** ošvrkniti |udariti, navadno s tankim, prožnim predmetom|: oš'i:ně 'vo:la!

oširati ▶ oš'š:rat -an dov. ⟨⟩ okomatati |dati, nadeti konju komat in jermenje|

oškrbiti ▶ oš'křbět -ën dov. ⟨⟩ oškrbiti |povzročiti, da odpadejo majhni deli, navadno s površine česa|: sk'lě:dò oš'křbět ■ gl. odškrbiti

ošpičiti ▶ oš'pi:čēt -ën dov. ⟨⟩ ošiliti, priostriiti: oš'pi:čēt p'la:jbòs, 'ko:uč

ošpotati ▶ oš'pō:tāt -an dov. ⟨⟩ ošteti, ozmerjati: 'sina je oš'pō:taŋ

ošpricati ▶ oš'p'ri:cat -an dov. ⟨⟩ obrizgati **1.** |z brizganjem zmociti, ovlažiti|: oš'p'ri:cat z 'vòdò:, z b'la:tòn **2.** |z brizganjem dati, nanesti na kaj|: oš'p'ri:cat z 'ja:pnòn

oštarija ▶ ošta'ri:ja -e ž ⟨⟩ [*oštarija], gostilna, krcma

oštekljati ▶ oš'tekl'at -an dov. ⟨⟩ oštekljati |odstraniti osine pri resastem žitu|: 'je:čmen, ječ'mę:jkò oš'tekl'at

ošter ipd. gl. oster ipd.

ošteti gl. okefati, ošpotati, spovedati

oštevati gl. kefati

oštreji gl. oster

oštrigljati ▶ ošt'rigl'at -an dov. ⟨⟩ očohati |s čohalom očistiti|: b'laga 'iše 'ni:sě ošt'rigl'aŋ

oštrofati ▶ ošt'ro:fāt -an dov. ⟨⟩ osuvati |večkrat suniti, udariti s pestjo, z rogom|: 'vo:lě sò se ošt'rofalě

ošvikati ▶ oš'vikat -an dov. ⟨⟩ ekspr. ošvrkati |natepsti, navadno s tankim, prožnim predmetom|: 'ko:n'a oš'vikat

ošvrkati ▶ oš'vřkat -an dov. ⟨⟩ obrizgati, umazati s čim tekočim: x'la:če se je oš'vřkaŋ

ošvrkniti ▶ oš'vřkěnt -knen dov. ⟨⟩ ekspr. zavrniti koga z ostro besedo: 'dòbrò ga je oš'vřkŋla ■ prim. ošiniti

otajati se ▶ o'ta:jat se -an se dov. ⟨⟩ otajati se |prenehati biti pokrit z ledom, zmrznjen|: 'cě:sta se je o'ta:jala ■ gl. odmehčati, otaliti se

otaliti se ▶ ota'l'i:t se -i:n se dov. ⟨⟩ otaliti se, otajati se, odtajati se: 'ka:ŋ se je o'ta:l'ò ■ 'lě:tòs se je 'ze:m'l'a 'ra:nò ota'l'i:la

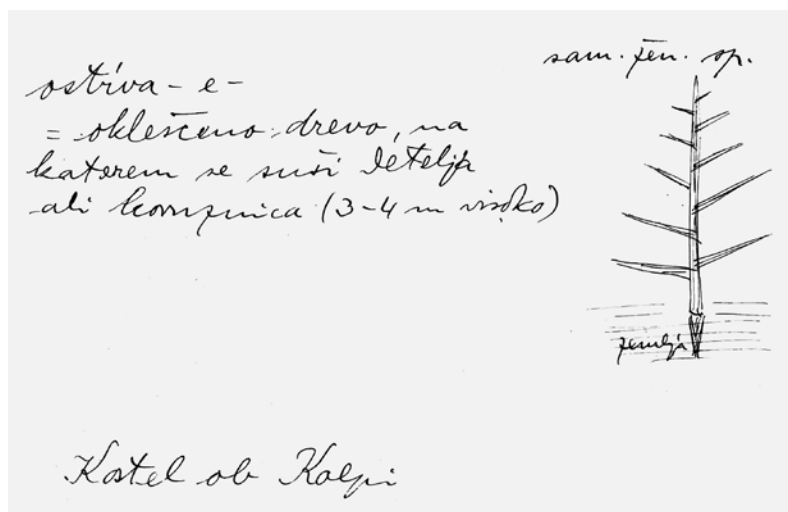
otava ▶ o'ta:va -e ž ⟨⟩ otava |trava druge košnje|: o'ta:vò kò'si:mò

otavica ▶ o'ta:věca -e ž ⟨⟩ redka, slaba otava: o'ta:věcò je pò'pa:sò

oteči ▶ 'o:teč o'te:čen dov. ⟨⟩ oteči |postati po obsegu večji zaradi poškodbe ali boleznì| ▶ **otečen** – ote'če:na -ò otečen: ote'če:nò 'li:ce ■ gl. nakipeti, zabrenkniti

otegniti se ▶ o'tę:gn̩t se -gnen se dov. ⟨⟩ zavleči se |trajati dalj časa, kot se predvideva, pričakuje|: za'radě 'daža se je 'ko:šna o'tę:gn̩la ■ 'dė:lò se o'tę:gne

otekati ▶ o'tė:kāt o'tė:čen nedov. ⟨⟩ otekati |postajati po obsegu večji zaradi poškodbe ali boleznì|: 'nòge: je o'tė:čejo

ostrva

oteklina ▶ ótek'li:na -e ž ⟨ ⟩ *oteklina* |izboklina na delu telesa ali organu zaradi poškodbe ali bolezni|

otepati gl. otrepati

otepsti gl. otolči

oterač gl. otirač

oteti ▶ 'ótet 'ótmen dov. ⟨ ⟩ [**oteti*] **1.** |rešiti, obvarovati (pred čim)|: 'óteu ga je pred rez'bo:iněké **2.** |(s silo) vzeti, odvzeti|: lé'si:cě só ó'te:lě 'kókó:š

oteti ▶ ó'te:zat ó'te:žen nedov. ⟨ ⟩ *zavlačevati* |delati, povzročati, da se kaj začne, uresniči pozneje, kot se predvideva, pričakuje|: ó'te:že z 'dè:lón

otika gl. otká

otipati ▶ ó'ti:pat -pl'en dov. ⟨ ⟩ *otipati* |s tipanjem zaznati|: ó'ti:pala je 'kóst

otirač ▶ óte'ra:č -a m ⟨ ⟩ [**otirač*], *brisača*

otirati ▶ ó'te:rat -an nedov. ⟨ ⟩ *otirati, brisati* |odstranjovati kaj mokrega s potegovanjem po površini|: 'suze: sé ó'te:rat

otirnik ▶ ó'tè:rněk -a m ⟨ ⟩ **1.** *kuhinjska krpa, navadno za brisanje štedilnika, tal* **2.** *eksp. opravljivec, obrekljivec*

otiščanec gl. zatepek

otka ▶ 'o:těka -e ž ⟨ ⟩ **1.** *otka* |orodje za odstranjevanje prsti, plevela s pluga| **2.** *eksp. skrhano orodje* **3.** *eksp. neroden, nesposoben človek*

otolči ▶ 'ótuč ó'tu:čen dov. ⟨ ⟩ *otolči, otepsti*: še'ni:có smó ó'tu:klé

otopiti gl. stopiti²

otovoriti gl. obložiti

otožen gl. tužen

otrdeti gl. skrepeneti

otrebti ▶ ó'trè:bět -èn dov. ⟨ ⟩ *otrebti* |odstraniti odvečno iz česa|: só'la:tó ó'trè:bět ■ gl. očistiti, osnažiti

otrepati, *otresati*: s'ně:k iz drè:vja ó'tre:pat ■ s'metje: is škř'l'a:ka ó'tre:pat

otresati ▶ ó'trě:sat -an nedov. ⟨ ⟩ *otresati* **1.** |s tresenjem odstranjovati s česa|: x'rü:ške ó'trě:sat **2.** |delati hitre, sunkovite gibe, navadno zaradi neugodja|: (z) g'lavó: ó'trě:sat ■ gl. klepati, otrepati

otresti ▶ 'ótrěst ó'trě:sen dov. ⟨ ⟩ *otresti* **1.** |s tresenjem odstraniti s česa|: ó'trě:slě smó ó'rě:xe, s'li:ve **2.** |narediti hiter, sunkovit gib, navadno zaradi neugodja|: 'kókó:š se je ó'trě:sla ■ gl. oklepiti

otreti ▶ 'ótrét 'ótren dov. ⟨ ⟩ *otreti, pobrisati*: 'mi:zó je ó'tr:la

organec ▶ ó'trganc -a m ⟨ ⟩ *koruzni storž brez listov in peclja* ■ prim. obtrganec

otrgati gl. odtrgati

otrniti ▶ ó'tr:nt ó'tr:nen dov. ⟨ ⟩ *otrniti* **1.** |odstraniti ogorek|: t'reskó ó'tr:nt **2.** *eksp. udariti*: ó'tr:nó ga je pó p'le:čěx

otrobi gl. poseje

otroci gl. deca, dečarija

otročad gl. dečarija

otročiček gl. bebica, detece

otročnica ▶ ó'tr:čěncá -e ž ⟨ ⟩ *otročnica* |ženska v prvih šest do osem tednih po porodu|

otrok gl. dete, mahano, pipica²

otrokov gl. detetov

otroški gl. dečji

otročstvo gl. detinstvo

otrov ▶ 'ótróf ó'tr:ó:va m ⟨ ⟩ [**otrov*], *strup*: 'ótróf za š'ta:kórje

otrovanje ▶ ótró'va:n'ě -a s ⟨ ⟩ *zastрупitev* |glagolnik od otrovati|

otrovati ▶ ó'tr:ó:vát ó'tr:ú:jen dov. ⟨ ⟩ [**otrovati*], *zastрупiti*

otrpniti gl. skrepeneti

otučji gl. otolči

ovaduh gl. iškarijot

ovaljati ▶ ó'va:l'át -an dov. ⟨ ⟩ *umazati, zamazati*: 'nó:f 'r:ó:bac sé je ó'va:l'ála

ovan gl. oven

ovarovati gl. obvarovati

ovas gl. oves

ovca ▶ 'o:fca 'ófče: ž ⟨ ⟩ *ovca* |manjša domača žival, ki se goji zlasti zaradi volne|: 'ófče: se 'pa:sejó

ovčica ▶ óf'či:ca -e ž ⟨ ⟩ *ovčica* |manjšalnica od ovca| ■ gl. čičika

ovčji ▶ 'o:fčě -a -e prid. ⟨ ⟩ *ovčji* |ki se nanaša na ovce|: 'o:fčě g'nó:ĵ • 'o:fčě 'kón' garač

oven ▶ 'o:van 'o:vna m ⟨ ⟩ *oven* |ovčji samec|

ovenčati ▶ ó'vę:nčát -an dov. ⟨ ⟩ *ovenčati* |okrasiti z vencem, rožami|: ne'vę:stó só ó'vę:nčalé

oveneti gl. oveniti

oveniti ▶ ó'vę:nt -nen dov. ⟨ ⟩ *oveneti, oveniti* |postati nekoliko (u)vel|: 'détel'a je ó'vę:něla

oves ▶ 'o:vas 'o:fsa m ⟨ ⟩ *oves* |kulturna rastlina, kate-re lat je sestavljen iz več cvetnih klaskov, ali njeno seme|: 'o:vas smó óm'la:tělě

ovijati ▶ ó'vi:jat -an nedov. ⟨ ⟩ *ovijati* **1.** |z navijanjem okrog česa varovati ali združevati|: 'cě:pce ó'vi:jat **2.** |z vitjem odstranjovati tekočino|: 'cū:n'ě ó'vi:jat

ovinek ▶ ó'vi:nak -ŋka m ⟨ ⟩ *ovinek* |del poti, ceste, kjer se spremeni prvotna smer|: na ó'vi:nkě je pre'vrgó 'ku:la ■ gl. klobasa, zavoj

ovitek ▶ ó'vi:tak -tka m ⟨ ⟩ *ovitek* |kos tkanine, ki se ovije okrog telesa ali dela telesa v zdravilne namene|: 'da:ĵ mé 'vę:čě ó'vi:tak

ovniti gl. omotati

ovladati ▶ óv'la:dat -an dov. ⟨ ⟩ [**ovladati*] *obvladati* |biti telesno ali duševno enako ali bolj sposoben

kot nasprotnik: 'vo:la je 'kumaj̃ òv'la:daũ ▪ 'ko:n'a
'ni: 'mo:gò òv'la:dat

ovratnik gl. koler, krogelj

ovreči ▶ 'o:vřč ò'vř:žen dov. ⟨⟩ *ometati* |*enakomerno nanesti malto na zid*: st'ròp, 'zit 'o:vřč • s'nè:k je ò'vřgò *zapadel*; *pobelil zemljo*

ovršavati ▶ òvř'sa:vāt -an nedov. ⟨⟩ *praznovati* |*proslavljati kak pomemben dogodek ali spomin nanj*: b'ò'ži:čne p'ra:znèke smò 'lipu: òvř'sa:valè

ovršiti ▶ ò'vř:šèt -èn dov. ⟨⟩ *uspešno končati kakšno delo, opravilo*: 'kò:šnò smò s're:čnò ò'vř:šèlè

ovsen ▶ òf'se:n -a -ò prid. ⟨⟩ *ovsen* |*ki se nanaša na oves*: òf'se:n s'nòp

ozdraveti ▶ òzd'ra:vèt -èn dov. ⟨⟩ *ozdraveti* |*postati zdrav*: š'či: je k'ma:lè òzd'ra:vèla ■ gl. izkolehati, zravnati

ozdraviti ▶ òzd'ra:vèt -èn dov. ⟨⟩ *ozdraviti* |*narediti, povzročiti, da kdo postane zdrav*: 'dò:xtar ga je òzd'ra:vò

ozebati ▶ ò'žè:bat -an nedov. ⟨⟩ *biti izpostavljen mrazu, nizki temperaturi*: 'ka:i 'veni ò'žè:bašte

ozeblina ▶ ò'žèb'li:na -e ž ⟨⟩ *ozeblina* |*vnetje kože, tkiva zaradi mraza*: na 'ro:kax sò se mè nare'di:le òžèb'li:ne

ozebsti ▶ òžèpst ò'žè:ben dov. ⟨⟩ **1.** *močno se ohladiti zaradi mraza*: f'čè:rkvè smò ò'žè:blè **2.** *pozebsti* |*zaradi mraza se poškodovati, uničiti*: 'rò:žè sò ò'žè:ble

ozek ▶ 'vò:zak 'vò:ska prid. ⟨⟩ *ozek* |*ki ima med najbližjima koncema glede na dolžino razmeroma majhno razsežnost*: 'vò:ska 'cè:sta

ozeleneti ▶ òze'le:nt -'leni:n dov. ⟨⟩ *ozeleneti* |*dobiti zelene liste*: d'rè:vje je òzele'ni:lò ■ gl. pozeleneti

ozirati se ▶ òžè:rat se -an se nedov. ⟨⟩ *ozirati se* **1.** |*usmerjati kam pogled z obratom glave v drugo smer, kot je obrnjeno telo*: òžè:ra se př 'ma:šè **2.** *gledati, pogledovati*: iz 'ni:ve sè òžè:rajò 'přtè 'xi:šè

ozjedek ▶ òžjè:dak -tka ž ⟨⟩ *ogrizek* |*ostanek ogrizene ga sadeža*: 'sa:me òž'je:tke 'pü:šča

ozmerjati gl. okefati, ošpotati, spovedati

oznaniti ▶ òž'na:nt -nen dov. ⟨⟩ *oznaniti* |*obvestiti vernike ob koncu maše o čem*: 'ka:i sò f'čè:rkvè òž'na:nèlè?

oznanjenje ▶ òž'na'ne:n'è -a s ⟨⟩ • 'ma'ri:jenò òž'na'ne:n'è *praznik* 25. marca

oznanjevat ▶ òž'na'n'è:vāt -'n'ü:jen nedov. ⟨⟩ **1.** *vabiti* |*zvoniti, navadno eno uro pred začetkom verskega obreda, zlasti maše* **2.** *ekspr. pripovedovati, govoriti o čem zaupanem*: pò 'cè:lè 'va:sè òž'na'n'ü:je

ozreti se ▶ òžrèt se òžren se dov. ⟨⟩ *ozreti se* |*usmeriti kam pogled z obratom glave v drugo smer, kot je obrnjeno telo*: 'òžrò se je 'přtè 'ku:pè

ožarditi ▶ òž'a:rdèt -èn dov. ⟨⟩ *ekspr. močno udariti*: òž'a:rdò ga je z g'ra:bl'amè

ožbukati ▶ òž'bukat -an dov. ⟨⟩ *ometati* |*enakomerno nanesti malto na zid*: 'ka:mbrò sò s'la:bò òž'bukalè

oženiti se ▶ òžè:nt se òžè:nèn se dov. ⟨⟩ *oženiti se, poročiti se*: b'rat se je òžè:nò ▪ 'se:stra se je òžè'ni:la ▶ **oženiti** òžè:nt *ekspr. oženiti* |*dati, oddati v zakon*: š'čè:r sò 'la:nè òžè'ni:lè

ožgati gl. opaliti

ožigati ▶ òž'i:gāt -an nedov. ⟨⟩ *ekspr. [*užigati]* |*močno udarjati, tepsti*: 'pastè:r òž'i:ga pò b'la:gè • *ekspr. 'daš òž'i:ga, da se 'nič ne 'vi:dè močno pada*

ožina gl. tesnoba

ožiti ▶ 'vò:žèt -èn dov. ⟨⟩ *ožiti* |*pri pletenju nogavic delati čedalje krajše vrste*: 'tò: kò'lè:ŋkò sè pre'břzò 'vò:žèla

oživeti ▶ òž'i:vèt -èn dov. ⟨⟩ *oživeti* **1.** |*postati ponovno živ* **2.** |*postati živahen, dejaven*: pas'tè:rjè sò na 'pa:šè òž'i:vèlè

oživiti ▶ òž'i:vèt -èn dov. ⟨⟩ *oživiti* **1.** |*povzročiti, da postane kdo ponovno živ*: 'k'ri:stòs je òž'i:vò 'la:zarja **2.** |*povzročiti, da postane kdo bolj živahen, dejaven*: čř:na 'kafa ga je òž'i:vèla

ožji ▶ 'vò:žjè -a -ò prid. ⟨⟩ *ožji* |*primernik od ozek*: s'ta:ra 'cè:sta je 'vò:žja òd 'nò:ve

ožlemati ▶ òž'lè:mat -an dov. ⟨⟩ (*z lesenim nožem*) *odstraniti sluznico s črev za klobase*

ožmikati ▶ òž'mi:kāt -an dov. ⟨⟩ *ožmikati* |*s stiskanjem ožeti*: kò'lè:ŋke òž'mi:kāt

ožuliti ▶ òž'ü:l't -l'èn dov. ⟨⟩ *ožuliti* **1.** |*narediti, povzročiti žulj, žuljel*: 'nò:f 'po:stòũ ga je òž'ü:l'ò **2.** |*s tiščanjem, pritiskanjem poškodovati*: ò'přte sò ga òž'ü:l'èle dò 'křvi:

P

pa ▶ pa prisl. ⟨⟩ *pa* **1.** |izraža zavrnitev s popravkom|: {A} 'ti: sè 'rɛ:kò! {B} pa 'ni:sòn 'rɛ:kò! **2.** |poudarja ugibanje, navadno v vprašanjih|: 'ka:n pa g'rɛ:šte? ▪ 'kè: pa sè? ▪ 'ka:ɨ pa 'veči:š? **3.** a, toda, vendar: 'ni: 've:lèk, je pa 'lja:k ▪ 'ni: 'lè:pa, je pa 'dòbra

pa ▶ pa vez. ⟨⟩ *pa* **1.** |za izražanje nasprotja s prej povedanim|: óbe'ča:la je, pa 'ni: p'rišla ▪ z'na:la je, pa je ('seglix) d'ò'bi:la s'l'ap 'rɛ:t ▪ 'tè:ga tè ne 'da:n, 'u:nò pa 'da:n **2.** |za izražanje nepričakovane-ga|: 'takò m'la:t, pa 'več k'ra:de **3.** |za dopolnjevanje, pojasnjevanje prej povedanega|: v'rò:č, pa ne p're:več **4.** |za krepitev prislova, ki uvaja zadnji člen zaporedja|: 'iše d'vakrat za'ma:xnen, pa g'rɛ:n ▪ 'se ga je bó'l'è:lò, 'na:ɨbòl' pa 'xɾbat ▪ 'se sò g'òv'ri:le, 'na:ɨveč pa 'o:na **5.** |za izražanje a) vzročno-posledičnega razmerja|: 'pa:r 'dinarjef je 'dò:bò, pa 'mi:sl'è, da je ób'ò'ga:tò **b)** pogojno-posledičnega razmerja|: da sòn 'tɛ:kò, pa bè v'je:ɥ a'ut'ò'bu:s **c)** dejstva, kljub kateremu se dejanje prejšnjega stavka uresniči|: 'e:ɨkɾt ga je 'vi:dò, pa sè ga je za'mɛrkaɥ **II.** in **1.** |za vezanje dveh istovrstnih členov|: k'rɛx pa 'vi:nò, v 'ri:tè 'fi:nò **2.** |za vezanje dveh sorodnih pojmov v pomensko enoto|: 'sòn pa c'ja, pa 'da:n p'r'ò:ɨde **III.** in **1.** |za vezanje dveh stavkov, ki izražata sočasnost ali zaporednost|: 'zɛ:la je pa p'ro:šla ▪ nizko 'm'ò:čè pa 'žeré! molči in jej **2.** |za izražanje intenzivnosti dejanja|: 'sòmò 'ča:kak pa 'ča:kak je t'rè:ba **3.** |za izražanje namenaj|: p'ri:dè pa p'nesè 'tòba:k! • 'tè:ga tè 'ne da:n, pa 'ko:nc izraža odločnost, nepopustljivost • 'sa: pa 'maš, ka: 'ni:sè 'da:ɥ 'mera izraža privoščljivost ■ gl. a vez., ali vez.

pacati ▶ 'pa:cat -an dov. ⟨⟩ [**pacati*], kvasiti **1.** |povzročiti, da postaja kaj v kvaši mehkejš in da dobiva določén okus|: 'mesu: 'pa:cat **2.** namakati: 'lè:s 'pa:cat

packa ▶ 'pa:cka -e ž ⟨⟩ *packa* |kar nastane zaradi (nehote) razlite tekočine po kaki površini, navadno okrogle oblike|: 'pa:cka va 'tè:kè za ra'ču:nstvò

packanje ▶ pac'ka:n'è -a s ⟨⟩ *packanje* |glagolnik od packati|: 'tò: 'ni: pi'sa:n'è, 'tò: je pac'ka:n'è

packati ▶ 'packat -an nedov. ⟨⟩ *packati* |delati packe|: 'tò: 'peru: 'packa

pača ▶ 'pača -e ž ⟨⟩ ljubk. svinja |samica prašiča|: 'na:, 'pača, 'na:!

pačati se gl. pečati se

pače ▶ 'pače -ta m ⟨⟩ ljubk. pujssek |prašičji mladič|

paček ▶ 'paček -a m ⟨⟩ ljubk. pujssek |prašičji mladič|: 'pačèke smò 'kù:pèlè

pačica ▶ 'pačèca -e ž ⟨⟩ ljubk. svinja |samica prašiča|: 'pačèca je z'bò'l'è:la

pačiti ▶ 'pa:čèt -èn nedov. ⟨⟩ • 'tò: mè 'pa:čè to me mo-ti, mi nagaja, me ovira pri delu ■ pačiti se gl. pre-
navedati se

padar ▶ 'pa:dar -ja m ⟨⟩ *padar* |kdor se ukvarja z zdravljenjem brez ustrezne poklicne izobrazbe|: b'ò'ni:kè 'x'ò:dèjò k 'pa:darjè

padarica ▶ 'pa:darca -e ž ⟨⟩ *padarica* **1.** |ženska, ki se ukvarja z zdravljenjem brez ustrezne poklicne izobrazbe| **2.** padarjeva žena

padati ▶ 'pa:dat -an nedov. ⟨⟩ *padati* **1.** |premikajoč se po zraku, zlasti v smeri navzdol zaradi lastne teže, pojavljati se|: 'daš, s'nè:k, 'tò:ča 'pa:da **2.** odpa-dati |večkrat prenehati biti nameščen kje|: 'li:stje 'pa:da ▪ 'ja:bòka, ó'rè:xè 'pa:dajò ▪ x'rü:ške 'pa:dajò kò 'tò:ča v velikem številu padajo **3.** |biti drug za drugim ubit v boju|: s'ò'ud'a:tè sò 'pa:dalè 'e:dèn za d'rü:gèn **4.** |manjšati se, zniževati se, navadno v precejšnji meri|: 'cè:ne 'pa:dajò • 'batène 'pa:dajò nekoga tepejo; tepejo se • 'daš 'pa:da kò s'tu i 'pɛ:t močno dežuje ■ gl. napletati

padavica ▶ 'pa:davèca -e ž ⟨⟩ *padavica*, božjast: 'pa:davèca ga je 'vɾgla

padljati ▶ 'padl'at -an nedov. ⟨⟩ *narahlo padati*: 'dažak 'padl'a ▪ snèži:ček 'padl'a

padoski gl. padovski

Padovac ▶ 'pa:dòvac -dòfca m ⟨⟩ *Padovac* |priimek|

Padovčan ▶ 'pa:dòfčan -a m ⟨⟩ *Padovčan, Padovec* |prebivalec naselja Padovo pri Fari| ■ gl. Padovec; prim. Padovo

Padovčanka ▶ 'pa:dòfčan'ka -e ž ⟨⟩ *Padovčanka* |prebivalka naselja Padovo pri Fari| ■ gl. Padovčica; prim. Padovo

Padovčica ▶ 'pa:dòfčèca -e ž ⟨⟩ *Padovčanka* |prebivalka naselja Padovo pri Fari| ■ prim. Padovo

padovčina ▶ 'pa:dòfčèna -e ž ⟨⟩ *pajčevina* |nit, sku-

pek na določen način razporejenih niti, ki jih dela pajek|: ò'me:la je 'pa:dófcěno

Padovec ▶ 'pa:dóvac -dófca m (⟨) *Padovec, Padovčan* |prebivalec naselja Padovo pri Fari| ■ gl. Padovčan; prim. Padovo

Padovo ▶ 'pa:dóvo -a s (⟨) *Padovo pri Fari* |ime naselja|: is 'pa:dóva je p'rišla ■ f 'pa:dóvėn ■ prim. Padovec, Padovčan, Padovčanka, Padovčica, padovski

padovski ▶ 'pa:dóskě -a -ò prid. (⟨) *padovski* |ki se nanaša na naselje Padovo pri Fari| ■ prim. Padovo

padranje ▶ pad'ra:n'ė -a s (⟨) *glagolnik od padrati*

padrati ▶ 'padrat -an nedov. (⟨) **1.** *poditi, odganjati*: 'děcò pad'ra:jò is 'kú:xėn'ė ■ b 'lagu 'padra va x'lė:f

2. *poditi, preganjati*: 'dò: te 'padra? **3.** *poganjati* |delati, povzročati, da se kaj zelo hitro giblje, premika|: k'ra:ve 'padrat

paglavac ▶ 'pa:glavac -lafca m (⟨) ekspr. [**paglavac*] |kdor (rad) povzroča neprijetnosti, nevšečnosti, navadno fant, deček|: 'ta: 'pa:glavac 'nič ne pòs'lü:ša

pahati gl. pehati

pahak ▶ 'paxak -a m (⟨) *do 30 centimetrov dolga, za palec debela (lesena) paličica za potiskanje nabojev, navadno iz korenja ali brinovih jagod, iz bezgove pištole* • star. 'nė:kėga 'paxka 'i:šče povod za prepir, spor ■ *V Pleteršnikovem slovensko-nemškem slovarju (1894–1895) rajmeželj (ur.)*. – *Pri streljanju z bezgovo pištolo so radi merili na golo kožo soigralcev. Zadeto mesto je močno zaskalelo, zato je bil tak strel skoraj vedno povod za pretep (Matija Žagar, Kostel in Kostelci (2013), str.109).* (Ur.) pahak

pahniti ▶ 'paxėnt 'pa:xnen dov. (⟨) *pahniti* **1.** |močno

suniti, poriniti z namenom, da se kam premakne|: 'pa:n' je 'paxnò f 'pė:č ■ s 'pikòn je 'paxnò gò're:če s'le:me **2.** *odriniti, odsuniti*: 'paxnt òt 'se:be **3.** |narediti, povzročiti, da pride kdo v določeno stanje|: 'mo:š jò je 'paxnò va nes're:čò • ekspr. 'no:žėč 'paxnt va 'srėcə zelo prizadeti koga • rek 'več 'la:že kò 'da:xne i 'pa:xne zelo laže

pahnjen ▶ 'pa:xn'ėn -a -ò prid. (⟨) ekspr. *nespameten, neumen*

pajčevina gl. opaljkovina, padovčina, palovčina

pajčolan gl. šlajer

pajdaš ▶ 'pajda:š paj'da:ša m (⟨) [**pajdaš*], tovariš, prijatelj: s'la:bėga paj'da:ša sė je 'na:šò

pajdašenje ▶ paj'da:šėn'ė -a s (⟨) *pajdašenje* |glagolnik od pajdašiti se|: 'tò: t'vajə paj'da:šėn'ė!

pajdašica ▶ paj'da:ši:ca -e ž (⟨) [**pajdašica*], tovarišica, prijateljica: 'maja 'na:jbòl'a paj'da:ši:ca je x'm'rla

pajdašija ▶ paj'da:ši:ja -e ž (⟨) *star. tovarišija* |krog ljudi, ki sestavljajo prijateljsko družbo|: 'ta: paj'da:ši:ja je 'nėkaj v'rė:dna

pajdašiti se ▶ paj'da:šėt se -ėn se nedov. (⟨) *prijateljevati, družiti se*: š 'n'in se 'nekar paj'da:šėt!

pajak gl. opaljek

pajkelj ▶ 'pai:kėl' -kl'a m (⟨) **1.** *mlin za pšenico*: na 'pai:kėl' 'saml'ėt **2.** *tresilnik* |priprava za odstranjevanje otrobov iz moke|

pajkljati ▶ 'pai:kl'a:t -a:n nedov. (⟨) **1.** *na drobno, čisto mleti* **2.** *ekspr. drobno snežiti*: 'cė:u 'da:n s'nė:k 'pai:kl'a: •

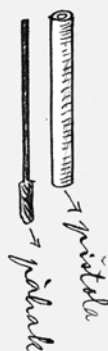
pajnhof ▶ 'pai:nhòf -a m (⟨) *star. železniška postaja, kolodvor*

pajsati ▶ 'pai:šat -an nedov. (⟨) *s cepinom prijemati in premikati hlode*: 'ti: 'ne zna:š 'křl'ef 'pai:šat

pàhak -pàhaka -
= lesen klin, ki ga
otroci pri bezgovih
pištolah ab. špricalikal;
(briggalah)
s pàhakom se pàha (velja,
ponva) „šprih“ = naboj (iz
korenja urezan) ab. vòva
~ špricalilii.

Kotel ob Kalzi

aam.
m. spr

pahak

pajsi gl. pasji

pajštoba ▶ 'pa:jštoba -e ž (⟨) star. *preprosta majhna lesena hiša, navadno namenjena preužitkarjem*

pajštobar ▶ 'pa:jštobar -ja m (⟨) *kdor stanuje v pajštobi, je njen lastnik*

pak ▶ 'pak -a m (⟨) **paket 1.** |predmet, predmeti z ovojem zaradi prenosa, prevoza|: p'la:xte je za'vi:la va t'ri: 'pake **2.** |poštna pošiljka, ki ima določeno velikost, težo, vrednost in embalažo|: za 'bo:žèč je iz 'be:ča 'po:slau 'pak

pakati ▶ 'pakat -an nedov. (⟨) **1.** *pakirati* |dajati blago, izdelke v ovoj, škatlo, navadno zaradi zaščite, lažjega prenosa, prevoza|: x'ri:ške 'pakat **2.** [**pakirati*] |pripravljati prtljago za potovanje|: 'ce:u pò'pudan je 'pakaŋ • kot ukaz 'pakaj se! odidi, umakni se! ■ prim. pokati

pakelj ▶ 'pakél'c -a m (⟨) [**pakelj*], paket, zavojček |določena količina navadno istovrstnih predmetov v ovoju, škatli|: 'pakél'c tò'ba:ka, s'vèč, s'vèčèc

paket ▶ 'pakè:t pa'kè:ta m (⟨) *paket* |predmet, predmeti z ovojem zaradi prenosa, prevoza| ■ gl. pak

paketec ▶ 'pakè:tac pa'kè:ca ž (⟨) *paketek* |manjšalnica od paket|: pa'kè:tac pòxa'ra:ja

paketek gl. paketec

pakirati ▶ 'pakè:rat -an nedov. (⟨) *pakirati* |dajati blago, izdelke v ovoj, škatlo, navadno zaradi zaščite, lažjega prenosa, prevoza ■ gl. pakati, pokati

paklenski gl. peklenski

pako gl. pekel

palača ▶ 'pa:la:ča -e ž (⟨) *palača* |veliko, razkošno grajeno poslopje|: sa'zi:daŋ sè je 'ce:lò pa:la:čo

palačinka ▶ pala'či:nka -e ž (⟨) *palačinka* |jed iz mleka, jajc, moke, navadno z namazom|: 'jè:lè smò pala'či:nke s 'pekmezòn

palček¹ ▶ 'pa:učèk -a m (⟨) **1.** *palček* |manjšalnica od palec| **2.** *stržek* |zelo majhna ptica pevka z rjavkastim kratkim repom|: 'pa:učèk je naj'ma:n'a 'ti:ca

palček² ▶ 'pa:učèk -a m (⟨) v pravljicah *palček* |zelo majhnemu moškemu podobno bradato bitje|: 'pa:učèk è i 'snè'gul'čèca

palec ▶ 'pa:uc -a m (⟨) **1.** *palec* |najdebelejši prst na roki ali nogi|: 'pa:uc se mè g'nòji **2.** *zob pri mlinškem kolesu*: 'pa:ucè sò se òb'nü:calè

palenta gl. polenta

paletina ▶ 'pa:l'etèna -e ž (⟨) **1.** *kraj, prostor, kjer se sežigajo smeti*: pòs'na:žèla je 'pa:l'etèno **2.** *smeti, odpadki, ki jih sežigajo na prostem*: 'pa:l'etèno je p'p'e:l'au is k'na:la **3.** *zadnje tropine, iz katerih se kuha žganje*: s'li:vòvò 'pa:l'etèno 'da:jemò p'ra:scen

palica ▶ 'pa:l'ca -e ž (⟨) *palica* |dolg, tanjši, v prerezu navadno okrogel predmet|: s 'pa:l'cò ga je 'vedró

▪ t'š'l'i:kòva 'pa:l'ca • ekspr. zas'lü:žèla je 'pa:l'cò morala bi biti tepena, kaznovana • 'pe:t'l'arska 'pa:l'ca beračenje, prosjačenje • ekspr. pò 'x'p'tè je p'ro:gasta òt 'pa:l'ce od udarcev (s *palico*) ■ gl. batina, podržek, protica

paličica ▶ 'pa:l'čèca -e ž (⟨) *paličica* |manjšalnica od palica|

palir ▶ 'palè:r pa'lè:rja m (⟨) [**palir*], [**polir*], delovodja: 'òn je 'več za pa'lè:rja

palisk ▶ 'pali:sk 'pali:ska m (⟨) *paberki sena, žita, sadja, zdrobljenega listja*: 'sa:m 'pali:sk je 'ò:staŋ

pališče ▶ pa'l'i:šče -a s (⟨) **1.** *mesto na prostem, kjer se navadno kuri ogenj* **2.** *smodišče* |kraj, prostor, navadno ob vodi, kjer ob času kolin s slamo ali steljo smodijo prašiče|

paliti ▶ 'pa:l't -l'èn nedov. (⟨) **1.** *žgati* |delati, povzročati, da kaj gori|: 'ga:js 'pa:l't **2.** *smoditi* |z ognjem, vročino povzročati, da postane kaj deloma poškodovano|: 'nèkaj 'pa:l'èjò **3.** *kuhati* |pridobivati kaj z delovanjem toplote|: 'nacò 'bò:mò 'pa:l'èlè ra'ki:jò ▪ s'li:vòvècò 'pa:l'èjò ▪ 'o:glarjè 'pa:l'èjò 'o:gal'e **4.** ekspr., za orodje za rezanje, sekanje *dobro rezati*: va 'ròsè: 'ko:sa 'sòmò 'pa:l'è

Palona gl. Polona

palovčina ▶ 'pa:lòfčèna -e ž (⟨) *pajčevina* |nit, skupke na določen način razporejenih niti, ki jih dela pajek|

palud ▶ 'palü:t pa'lü:da m (⟨) *bičje, ločje, visoka močvirska trava*: 'palü:t je s'la:ba 'k'ra ma ■ prim. palug

palug ▶ 'palü:k pa'lü:ga m (⟨) *bičje, ločje, visoka močvirska trava* ■ prim. palud

pamek ▶ 'pamak -a m (⟨) *bombažna preja*: kò'lè:nke is 'pamaka

pamet ▶ 'pa:met -è ž (⟨) *pamet* |sposobnost dojemanja, razsojati, ravnati glede na izkustvo|: 'ni:ma 'pa:metè ▪ 'ma 've:čjò s're:čò kò 'pa:met ▪ 'prišla je òp 'pa:met ▪ p'p'ra:vèt 'kòga k 'pa:metè • ekspr. p'ri:t k 'pa:metè začeti bolj premišljeno, razsodno ravnati • ekspr. 'pa:met è sò'l'i:jò vsiljujejo ji svoje vedenje, znanje • ekspr. 'bit p'p' 'pa:metè sposoben premišljeno, razsodno ravnati • ekspr. 'bit k'ra:tke 'pa:metè neintelligenten; pozabljiv • ekspr. 'bit 'kü:rje 'pa:metè neintelligenten • ekspr. 'èmej 'pa:met! izraža opozorilo, opomin, ohrabritev • ekspr. 'du:gè 'lasje: – k'ra:tka 'pa:met ženske niso posebno pametne, razsodne

pameten ▶ 'pa:metèn -tna -ò prid. (⟨) *pameten* |ki ravnava v skladu z razumom, pametjoi|: 'pa:metnò 'dèkle

pandeljak gl. ponedeljek

pangeljc gl. pankeljc

panj ▶ 'pa:n' -a m (⟨) *panj 1.* |zaboju podobna priprava za bivanje čebel|: ž'be:le šè'mi:jò va 'pa:n'è **2.** |ne-

razsekan večji kos debla]: s pa'n'ò:vè 'kù:rèjò 'pè:č
3. štor |po podiranju drevja preostali del debla]: na 'pa:n'è se 'vi:dèjò x'lò:jeve 'lè:téncè ▪ 'bù:kòf 'pa:n' ▪ 'dè:te je 'tešku kò 'pa:n' zelo težko

panjiček ▶ pa'n'i:ček -čka m (⟨) *panjiček* |manjšalnica od panj|

pankelj ▶ 'pa:ŋkèl'c -a in 'pa:ŋgèl'c -a m (⟨) [**pankelj*], *okrasni trak, trakec*: 'pa:ŋgèl'c na škŕ'l'a:kè, va 'ki:tax, za v'ra:tòn

pankr ▶ 'pa:ŋkŕt -a m (⟨) slabš. [**pankr*] **1.** |nezakonski otrok| **2.** |poreden otrok]: sò'sè:dòf 'pa:ŋkŕt je pò'tŕgaj 'rò:že

pant ▶ 'pant 'pa:nta m (⟨) *tečaj* |priprava, ki nosi vratno, okensko krilo in omogoča odpiranje, zapiranje]: 'pant je 'pò:čò

pantakan ▶ panta'ka:n -a m (⟨) *pantakan, DDT* |kemično sredstvo za uničevanje mrčesa]: 'kòmpè:r je pò'si:pala s panta'ka:nòn

papagaj ▶ papa'ga:i -'ga:ja m (⟨) *papagaj, papiga*: 'veči: kò papa'ga:i

papagajček ▶ papa'ga:i:ček -a m (⟨) novo *papagajček* |manjšalnica od papagaj|

papati ▶ 'papat -an nedov. (⟨) otr. *papati, jesti*: 'bò:š 'papaŷ?

papež ▶ 'pa:peš -peža m (⟨) *papež* |vrhovni poglavar Katoliške cerkve]: 'nò:vèga 'pa:peža sò izvò'l'i:lè

Papež ▶ 'pa:peš -peža m (⟨) *Papež 1.* |priimek]: je'lò:večkè 'pa:peš **2.** |hišno ime, gospodar|

papežev ▶ 'pa:pežef -ževa -ò prid. (⟨) *papežev* |ki se nanaša na papeža]: 'pa:peževa 'ka:pa

Papežev ▶ 'pa:pežef -ževa -ò prid. (⟨) *Papežev* |ki se nanaša Papeža ali Papeževe]: 'pa:pežef 'tine

Papeževi ▶ 'pa:peževè -èx m mn. (⟨) *Papeževi* |hišno ime]: pŕ 'pa:peževèx

Papežica ▶ 'pa:pežèca -e ž (⟨) *Papežica* |gospodinja pri Papežu, Papeževih]: 'vaška 'pa:pežèca je 'maja 'bò:tra ■ prim. Papež

papica ▶ 'papèca -e ž (⟨) otr. *jed* |živilo, pripravljeno za uživanje|

papiga gl. papagaj

papir ▶ 'papè:r pa'pè:rja m (⟨) *papir 1.* |tanek, sploščen izdelek, zlasti iz rastlinskih vlaken, za pisanje, tiskanje, zavijanje]: 'tè:ka 'ma 'čŕtan 'papè:r ▪ 'ca:i:tènge sò is s'la:bèga pa'pè:rja ▪ škŕ'nicèl' is pa'pè:rja ▪ 'papè:r za 'pak **2.** |list iz takega izdelka]: 'pi:smò je na'pi:sala na 'papè:r is 'tè:ke ■ smirkov papir gl. šmirgelj

papirček ▶ pa'pè:rčèk -a m (⟨) *papirček 1.* |manjšalnica od papir]: 'dèca 'me:čèjò pa'pè:rčèke 'pò klèx **2.** *cigaretni papirček* (za zavijanje tobaka v obliko cigarete): d'vò:je pa'pè:rčèke je 'kù:pò

papirnat ▶ pa'pè:rnat -a -ò prid. (⟨) *papirnat* |ki je iz

papirja]: pa'pè:rnat 'dè:nar ▪ pa'pè:rната k'rò:na ▪ pa'pè:rnete 'rò:že

papricirati ▶ paprè'cè:rat -an dov. in nedov. (⟨) *papricirati* |dodati zmleto papriko]: 'gula:š je p're:več paprè'cè:rala

paprika ▶ 'paprèka -e ž (⟨) *paprika 1.* |kulturna rastlina z razraslim stebлом ali njen užiten sad]: 'paprèkò smò presa'di:lè **2.** |začimba iz zmletih sadov paprike]: 'e:n š'čapac 'paprèke mè 'da:i! ▪ 'lù:ta 'paprèka ▪ r'de:ča, ze'le:na 'paprèka

paprikaš ▶ 'paprèkaš -a m (⟨) *paprikaš* |golažu podobna jed, navadno krompir, začinjena s sladko papriko]: 'do:bèr 'paprèkaš sè s'kù:xala

par ▶ 'pa:r -a m (⟨) *par 1.* |skupina dveh oseb]: sò'sè:dòvè sò 'le:p 'pa:r **2.** |ena od teh oseb]: 'ni: è'mè:la 'pa:ra **3.** |skupina dveh enot]: 'e:n 'pa:r 'kòlèŋk ▪ d'va: 'pa:ra ròka'vi:c **3.** |dve istovrstni živali istega spola]: 'e:n 'par 'vòlòf

par ▶ 'pa:r prisl. (⟨) [**par*], *nekaj, nekoliko*: pò'so:dè mè 'pa:r 'dinarjef ▪ 'o:na 'ma 'iše za 'pa:r 'le:t 'de:la ▪ za 'pa:r 'me:scef se je 'vŕnò iz 'me:reke

para ▶ 'pa:ra -e ž (⟨) *para* |stotina jugoslovanskega dinarja]: aùtò'bu:s se je pòd'ra:žaj za 'pe:deset p'ar

parada ▶ pa'ra:da -e ž (⟨) *parada* |organiziran slovesen sprevod]: v ljudski pesmi 'o:nèd'va: sò 'lù:šnè / za pa'ra:dò i za milò'va:n'è

paradajz ▶ para'da:ijs -'da:i:za m (⟨) [**paradajz*], *paradižnik*: para'da:ijs ò'bè:rat

paradiž ▶ para'di:š -'di:ža m (⟨) • rek pres k'ri:ža 'ni: para'di:ža

paragraf ▶ parag'raf -a m (⟨) [**paragraf*], *zakon, določba*: 'dè:la pò parag'rafèx

paranje ▶ 'pa:ran'è -a s (⟨) *paranje* |glagolnik od parati]: 'pa:ran'è 'cù:n'

parapet ▶ para'pè:t -a m (⟨) *parapet* |železna ali lesena ograja ob cestii]: za'le:tò se je va para'pè:t ▪ 'pòdrò je para'pè:t

parati ▶ 'pa:rət -an nedov. (⟨) *parati* |navadno z vzdolžnim rezanjem, trganjem delati, da kaj ni več celo]: 'rò:bačò 'pa:rət za 'cù:n'è ■ gl. izpletati

parček ▶ pa'rčèk -a m (⟨) *parček* |manjšalnica od papir|

parec ▶ 'pa:rc -a m (⟨) m (⟨) *vsaka od istovrstnih vpre-*

znih živali: 'vo:lè, 'kon'è 'i:ščen 'pa:rc

Parg ▶ 'park 'pa:rga m (⟨) *Parg* |gorsko sleme med Štalcerji in Livoldom]: š'ta:učarskè 'park

pargovina ▶ pa'rgòvèna -e ž (⟨) *seno s Parga*

parip ▶ 'parip -a m (⟨) *konj, žrebec* • 'pŕdi kò 'parip zelo

pariti ▶ 'pa:rt -rèn nedov. (⟨) *pariti* |segrevati les nad plamenom, da se raje krivi in lahko plete]: 'pa:l'cò, jar'mi:cò, 'ka:mbò 'pa:rt ▶ **pariti se** 'pa:rt se **1.** *pariti se* |delati, oddajati vlogo, hlapel]: 'rò:bača

se 'pa:rě na 'ko:scě **2.** *pariti se* |začēnjati gniti zarađi vlage in toplote|: 'si:nu se 'pa:rě na 'kū:pě **3.** [**pariti se*] |biti, zadrževati se na soncu, v vročini|: 'cě:u 'da:n smō se 'pa:rěle na 'sō:ncě

pariti² ▶ 'parit: -i:n nedov. (⟨ *sestavljati v par:* 'vo:le 'parit: ▶ **pariti se** 'parit: se priživalih *pariti se* |spolno se združevati|: 'ra:ce se pa'ri:jō ▪ 'ti:ce se pa'ri:jō

parkelj¹ ▶ 'pa:rkěl' -kl'a m (⟨ *parkelj* |rožena tvorba na koncu prstov nekaterih sesalcev|: pō'rě:zat, pōš'či:pat k'ra:vě 'pa:rk'l'e ▪ s'vi:n'skě 'pa:rk'l'ě ▪ 'kū:rjě 'pa:rkěl' *kurja noga*

parkelj² ▶ 'pa:rkěl' -kl'a m (⟨ *parkelj* |spremljevalec Miklavža, predstavljajoč hudiča|: 'děca se bō'ji:jō 'pa:rk'l'a

parkelj³ ▶ 'pa:rkěl'c -a m (⟨ *parkeljček* |manjšalnica od parkelj¹|: te'lě:čjě 'pa:rkěl'c

parkeljček¹ ▶ 'pa:rkěl'čėk -a m (⟨ *parkeljček* |manjšalnica od parkelj¹| ▶ gl. parkelj

parket ▶ 'parke:t par'ke:ta m (⟨ *novi parket* |ploščice iz trdega lesa za tla|: 'parke:t 'dē:lat **2.** |tla iz takih ploščic|: 'parke:t g'lancat, 'ma:zat

parkirati ▶ par'ke:rat -an nedov. (⟨ *novi parkirati* |puščati motorno vozilo dalj kot petnajst minut na mestu, ki je za to določeno, kjer je dovoljeno|: par'ke:rau je za 'xi:šō ▪ 'kōmbi je par'ke:rau

parkrat ▶ 'pa:rk'rat prisl. (⟨ [**parkrat*], *nekajkrat, nekolikokrat*: 'pa:rk'rat je za'ka:snō aūtō'bus

parljiv ▶ 'parl'if par'l'i:va -ō prid. (⟨) • 'kū:pō je par'l'i:věga 'vo:la *ki s težavo odvaja vodo*

partija¹ ▶ 'pa:rtija -e ž (⟨) **1.** *partija* |politična organizacija, stranka, zlasti komunistična|: kōmu'ni:stěčna 'pa:rtija **2.** [**partija*] |Komunistična partija Jugoslavije|: 'sin je va 'pa:rtijě ▪ 'na:ša 'pa:rtija

partija² ▶ par'ti:ja -e ž (⟨) [**partija*], *delovna skupina*: 'p'ra par'ti:ja je kōn'ča:la

partijec ▶ parti:jc par'ti:jca m (⟨) *novi* [**partijec*] |član Zveze komunistov Jugoslavije ali (komunistične) partije|: 'ōn je s'tar 'parti:jc

partijka ▶ 'pa:rtijka -e ž (⟨) *novi* [**partijka*] |članica Zveze komunistov Jugoslavije ali (komunistične) partije|: 'e:na š'či: je 'pa:rtijka

partijski ▶ 'pa:rtijskě -a -ō prid. (⟨) *novi* *partijski* |ki se nanaša na partijo|: 'pa:rtijska legēti'ma:cēja

partizan ▶ parti'za:n -a m (⟨) *partizan* |udeleženec jugoslovanskega narodnoosvobodilnega boja|: 'tō: sō 'na:šě parti'za:ně

partizanka ▶ parti'za:njka -e ž (⟨) *partizanka* |udeleženka jugoslovanskega narodnoosvobodilnega boja|: parti'za:njko sō v'jē:lě

partizanski ▶ parti'za:nskě -a -ō prid. (⟨) *partizanski*

|*ki se nanaša na partizane*|: parti'za:nске 'ca:jtēngē ▪ parti'za:nске 'mule

partizanstvo ▶ parti'za:nstvō -a s (⟨) *partizanstvo* |partizansko gibanje|: parti'za:nstvō je 'bēlō i 'p'j nas

pas ▶ 'pa:s -a m (⟨) *pas* **1.** |podolgovat kos blaga, usnja, ki se nosi zapet, zavezan okrog telesa|: 'pa:s se jē je pre'trgau **2.** |del trupa tik pod prsnim košem|: 'ži:tō je iz'ra:slō dō 'pa:sa ▪ va 'pa:sē me 'buli: **3.** |del obleke, plašča, ki pokriva ta del trupa|: 'ki:kl'ō va 'pa:sē re'šē:rēt • 'pa:s za 'ki:lō *preveza, ki preprečuje izstop kile*

pas gl. pes

pasak gl. pesek

pasani ▶ 'pasaně pa'sa:na -ō prid. (⟨) *minuli, pretekli*: pa'sa:ně 'tē:dēn sō zakō'pa:lē dē'la:čkēga 'bo'jca ▪ pa'sa:nō 'zi:mō

pasati¹ ▶ 'pasat 'pa:šēn nedov. (⟨) [**pasati*] **1.** *prijati, dobro deti*: g'laš 'vi:na mē s't'rašnu 'pa:šē **2.** *pristajati*: 'ta: 'rō'bača tē 'nič ne 'pa:šē ▪ ta'kō:ve be'sē:de 'n'e:mē ne 'pa:šējō *so zanj neustrezne, neprimerne* **3.** *biti pravi, privilegati se*: za'gō:zda g'lix 'pa:šē na 'kōsō: ▪ 'ta: 'po:krōf 'pa:šē na 'lō:nc

pasati² ▶ 'pasat -an dov. (⟨) *miniti* **1.** |časovno se odmakniti|: ōd n'e'gō:ve s'mrtē je pa'sa:lō 'šē:st 'lēt **2.** *poteči* |izraža prenehanje obstajanja|: 'zi:ma je pa'sa:la ▪ 'bōu je pa'sa:la *prenehala* **3.** |iti mimo (in naprej)|: ka: sōn 'pasau 'mimō 'cerkve:, je 'vū:ra 'bi:la • 'ja:gōde sō pa'sa:le *letos ne rodijo več* ▶ **pasati se** 'pasat se *izraža uspešen, pozitiven potek, konec glagolskega dejanja*: 'sēda se 'iše 'pasar:, 'alē 'ka:j 'bō:, 'kada p'ri:de 'dē:lō? • d'rū:gō bē se 'iše pa'sa:lō, 'sōmō: x'f'metū:n je 'rē:vēn *drugo bi še bilo, samo koruza je slaba*

pasevati ▶ pa'šē:vāt -an nedov. (⟨) **1.** *minevati, potekati*: 'lē:tōšna 'zi:ma 'fajn pa'šē:va **2.** *shajati, preživljati se*: 'nēkakō pa'šē:vamō

pasji ▶ 'pa:ijsjě -a -e prid. (⟨) *pasji* |ki se nanaša na pse|: 'pa:ijsje 'la:jan'e ▪ kot kletvica 'pa:ijsja 'no:ga, 'ni: ga 'iše **2.** [**pasji*], *hudoben zloben*: 'vas je 'pa:ijsjě • ekspr. en 'pa:ijsjě d'rek je na're:dō *prav nič* • ekspr. 'pa:ijsja 'no:ga ali 'pa:ijsja 'vera *izraža podkrepitev povedanega* • 'o:na je 'pa:ijsje 'pē:ke je *prebrisana, huda* • 'pa:ijsjě 'da:ně *pasji dnevi* |čas od 23. julija do 23. avgusta; *dnevi hude vročine*| • 'ma 'pa:ijsje č'rivu: *vedno je lačen; neprestano bi jedel* • 'ōn 'ma 'pa:ijsjō s'rē:čō *glede na neprijetne, neugodne okoliščine zelo veliko, nepričakovano* ▶ **pasje** 'pa:ijsje prisl. [**pasje*], *zelo*: 'pa:ijsje je 'sixu: ▪ 'pa:ijsje 'zē:be

pasma ▶ 'pa:sma -e ž (⟨) *pasma* |živali iste vrste, ki se v določenih lastnostih razlikujejo od drugih živali iste vrste|: 'dōbra 'pa:sma b'laga ▪ d'vē: 'pa:sme 'za:jicēf rē'di:mō

pasoglavac gl. psoglavac

pasoš ▶ 'pa:šoš -a m ⟨⟩ *potni list |dokument, s katerim se dovoljuje prehod čez državno mejo|*: 'pa:šoš 'm'o:ren p'o'da:l'šat

past ▶ 'pa:st 'pasti: ž ⟨⟩ *past |priprava za lovljenje živali|*: 'pa:st za š'ta:k'orje ■ gl. kamba, šojnik

pasta gl. globin

pastarica gl. pastirica

pastaričica gl. pastiričica

pasti¹ ▶ 'past 'pa:den dov. ⟨⟩ *pasti* **1.** |zaradi izgube ravnotežja, opore priti iz pokončnega položaja na tla zlasti v ležeči položaj|: g'lix na 'ka:man je 'pa:la |'l'va:da je 'pa:la je pokošena ▪ še'ni:ca je 'pa:la je polegla **2.** |prenehati biti nameščen kje|: 'ja:b'ok'ó je 'pa:l'ó ▪ 'vé:ja je 'pa:la **3.** |premikajoč se po zraku, zlasti v smeri navzdol, zaradi lastne teže priti kam|: 'daska j'è je 'pa:la na 'n'óg'ó: ▪ s'metje: mé je 'pa:l'ó va 'luku: **4.** |pri premikanju po zraku, zlasti v smeri navzdol, zaradi lastne teže udariti, priti z določenim delom na podlago|: 'pa:la je na k'ó'l'e:na **5.** |pojavit se, nastopiti na površini|: 'ro:sa je 'ra:m'ó 'pa:la **6.** |izraža nastop stanja, kot ga določa samostalni|: v 'je:sené mra'z'ó:vé 'pa:daj'ó **7.** |zmanjšati se, znižati se, navadno v precejšnji meri|: 'c'é:ne b'лага s'ó 'jaku 'pa:le **8.** |biti ubit v boju|: 'pa'u je va 'rus'èj'è, na 'vo:j'ské **9.** |ne izdelati v šoli, pri izpitu|: 'pa:la je v ra'čun'stvé • k'ó'ma:nda je 'pa:la bila dana, izrečena • 'l'é:tas 'bo'ž'èč 'pa:de na s'r'é:d'ó bo na sredo • g'r'ènt je 'pa'u na š'č'è:r prišel v hč'erino posest, postal hč'erina last • ekspr. 'mi:s'l'ò je, da mé 'b'ò: 'ka:j 'pa:l'ó da bo tudi on kaj dobil • 'ni:va je 'pa:la je obdelana, požeta • 'ka:j sé na g'la:v'ó 'pa'u? ali nič ne razumeš? • 'se je 'pa:l'ó na 'k'èp delo, dogodki, opravila so se preveč zgo-stila, jih je preveč naenkrat • 'ka:j mé 'pa:de va g'la:v'ó, 't'ò: na'redi: česar se domisli, to naredi • 'u'či: s'ó mé s'k'èp 'pa:le naenkrat je zaspal, zadremal • 'pa'u je 'mil'écé v 'r'ó:ke ujeli, prijeli so ga ■ gl. bubniti, bucniti, bufniti, floskniti, floščiti, fluskniti, kvekniti, šupniti¹, zvrniti¹

pasti² ▶ 'pa:st -sen nedov. ⟨⟩ *pasti* |skrbeti za živali, ki trgajo travo, dele rastlin z namenom nahraniti se|: k'ra:ve 'pa:st ▪ 'óndè 'pa:sej'ó b'lagu • ekspr. 'ni:sm'ó s'kü:paj k'raf 'pa:slé po položaju, stanu si nisva enaka • 'viši: 'pa:st imeti uši ▶ **pasti se** 'pa:st se *pasti se* **1.** |trgati travo, dele rastlin z namenom nahraniti se|: 'òf'ce:, 's'ŕne se 'pa:sej'ó **2.** |pobirati hrano s kljunom, gobcem in jesti|: k'ó'k'ó:š'è se 'pa:sej'ó p'ó 'v'ŕt'è ▪ 'mü:xe se 'pa:sej'ó p'ó 'mi:z'è • 'b'ò'u se 'pa:se bolezni se širi

pastir ▶ 'past'é:r pas't'é:rja m ⟨⟩ *pastir* |k'dor pase, ču-

va živino|: s'lü:ž'ó je za pas't'é:rja • 'ka:čj'è 'past'é:r je ód'le:t'ó kačji pastir |velika žuželka z dvema paroma dolgih ozkih kril in podolgovatim členastim zadkom| ■ gl. čoban, pastirec; kravji pastir gl. iz-gonc

pastirček ▶ pas't'é:rč'èk -a m ⟨⟩ *pastir* |manjšalnica od *pastir*|: p'ós'lü:š'èn pas't'é:rč'èk ■ gl. pastirec

pastirec ▶ 'past'é:rc pas't'é:rca m ⟨⟩ [**pastirec*], *pastir*, *pastirček pri* (božičnih) jaslicah

pastirica ▶ pasta'ri:ca -e ž ⟨⟩ *pastirica* **1.** |ženska, ki pase, čuva živino|: 'na:ša pasta'ri:ca je zg'è'b'i:la 'vo:la **2.** |živo pisana ptica pevka z dolgim pozibavajočim se repom|: pasta'ri:c je f "k'ós'te:l'é 'b'ól' 'ma:l'ó

pastiričica ▶ pasta'ri:č'èca -e ž ⟨⟩ *pastiričica* |manjšalnica od *pastirica*|

pastirski ▶ pas't'é:rsk'é -a -ó prid. ⟨⟩ *pastirski* |ki se nanaša na pastirje|: pas't'é:rske 'ig're

pastorek ▶ pas't'ò:rk -a m ⟨⟩ *pastorek* |sin iz prejšnjega zakona v odnosu do materinega drugega moža ali očetove druge žene|: pas't'ò:rka 'ni:s'ó è'm'è:l'é 'ra:d'é

pastorka ▶ pas't'ò:rka -e ž ⟨⟩ *pastorka* |hči iz prejšnjega zakona v odnosu do materinega drugega moža ali očetove druge žene|: pas't'ò:rko s'ó 'da:l'é s'lü:ž'èt

pastuh ▶ 'pastü:x pas'tü:xa m ⟨⟩ *neodkrit, neiskren človek*

paša ▶ 'pa:ša -e ž ⟨⟩ *paša* **1.** |glagolnik od *pasti* *pa-sem*|: 'pa:ša 'ni: 'la:xka ▪ 'ra:n'ó g'ò:n'èj'ó na 'pa:š'ó **2.** |kar se (poj)paše| • rek 'v'e:l'èka 'ma:ša - (f) 'sak'èn 'grm'è 'pa:ša okrog 15. avgusta naj bi bilo povsod dovolj travinja za pašo

paša ▶ 'pa:ša -e m ⟨⟩ ekspr. *paša* |nasilen, oblasten mož|: 'o:ča se óbna:ša k'ó 'paša ■ prim. harambaša

pašček ▶ 'pa:šč'èk -a m ⟨⟩ *pašček* |manjšalnica od *pas* /kos blaga|/: 'pa:šč'èk p'ŕ 'fü:rt'òf'è

paščiti se ▶ 'pa:šč'èt se -èn se nedov. ⟨⟩ *hiteti, dvizati se*: 'pa:šč'ém'ó se z ó'ra:n'è:n ▪ 'pa:šč'è se, da te 'ne b'ò: 'n'ò:č!

pašoš gl. pasoš

pašteta ▶ pas't'è:ta -e ž ⟨⟩ *pašteta* |mazav mesni izdelek iz sesekljanega pretlačene mesa, drobovine in začimb|: pas't'è:t'ó je na'ma:zala na k'r'èx ▪ 'je:tr'na pas't'è:ta

pater ▶ 'pa:t'èr -tra m ⟨⟩ *pater*, *oče* |član samostanskega reda, ki je duhovnik|: 'pa:t'èr je 'du:g'ó p'r'è:d'èg'au

patrola ▶ pat'ró:la -e ž ⟨⟩ *patrola*, *patrulja*: parti'za:n'ska pat'ró:la je p'r'išla

patron¹ ▶ 'patro:n pat'ro:na m ⟨⟩ [**patron*], *naboj*: 'patró:n za 'pušk'ó ▪ 'ra:z'è:n 'patró:n

patron² ▶ 'patro:n pat'ro:na m ⟨⟩ *patron*, *zaveznik*

[svetnik, izbran za zaščitnika osebe, cerkve]: s'vę:tę
 "antõ:n "puš'čar:vnęk je 'patrõ:n ž'e'vi:ne

patrona ▶ pat'ro:na -e ž ⟨⟩ *patrona, zavetnica* [svetnica, izbrana za zaščitnico osebe, cerkve]: s'vę:ta
 "na'bõ:rga je pat'ro:na za b'lagu • na 'čas: s'vę:tęmę
 "an'tõ:nę i s'vę:tę "na'bõ:rgę, da bę 'nan õču'valę
 'na:še b'la:šce

pav ▶ 'pa:u 'pa:va m ⟨⟩ *pav* [velika domača ptica z zelo dolgim, živo pisanim repom]: f "kõ'čę:vję sõn
 'vi:dõ 'pa:va • 'xõ:dę kõ 'pa:u

Pavel ▶ "pa:võ -vla m ⟨⟩ *Pavel* [ime svetnika]: s'vę:tę
 "pa:võ 25. januarja • rek s'vę:tę "pa:võ – 'pu: 'zime:
 õd'ba:võ do 25. januarja mine že pol zime

pavji ▶ 'pa:vję -a -e prid. ⟨⟩ *pavji* [ki se nanaša na pavle]: 'pa:vję 'rę:p

Pavle ▶ "pavle -ta m ⟨⟩ *Pavle* [moško ime]

Pavletov ▶ "pavletõf -tõva -õ prid. ⟨⟩ *Pavletov* [ki se nanaša na Pavleta]

pavlovica ▶ 'pa:vlõvęca -e ž ⟨⟩ • 'ma:la 'pa:vlõvęca
 praznik sv. Pavla Puš'čavnika 15. januarja •
 'vę:lęka 'pa:vlõvęca praznik spreobrnitve apostola
 Pavla 25. januarja

Pavo gl. Pavel

pavolica ▶ 'pa:võl'ca -e ž ⟨⟩ [**pavolica*], *prejica* [nit iz tanke bombažne preje]: p'la:va 'pa:võl'ca za 'přt

pavsat se ▶ 'pa:sa se t'ra:va, 'akõ 'ko:sa s'la:bõ 'rę:že
 • 'pa:sa se 'lę:s, 'akõ ga 'tę:šęs s 'tupastęn 'rõ:djen
 (b'ra:jd'l'õ) • 'pa:sa se 'ze:ml'a, 'akõ 'õ:rjęs s 's'la:bęn
 d'rę:võn

pavše ▶ 'pa:uše -ta m ⟨⟩ *slabš. nekoliko omejen moški*:
 ne 'jem'l'e 'tę:ga 'pa:ušet!

pavše ▶ 'pa:uše 'pa:uš ž mn. ⟨⟩ *šop bilja, ki se podloži pod sod pri vožnji*

pazda ipd. gl. pezda ipd.

pazduha ▶ 'pa:zdęxa -e ž ⟨⟩ *pazduha* **1.** [vbočeno mesto pod ramenskim sklepom]: vrõ'či:nõ 'mę:rt põt
 'pa:zdęxõ **2.** [predel med prsnim košem in nadlaktjo]: 'bü:kvéce 'ne:se põt 'pa:zdęxõ ■ prim. spazduha

paziti gl. merkati; paziti se gl. čuvati se

pažiti ▶ 'pa:žęt -ęn nedov. ⟨⟩ *pažiti* [nameščati, pritrjevati deske za zaščito]: 'zit sõ 'pa:žęlę

pe ipd. gl. pejti

pec ▶ 'pe:c medm. ⟨⟩ otr. *izraža opozorilo na vroč predmet*: 'pe:c! 'pe:c!

pecelj gl. štingelj

pecirk ▶ pę'cę:rk -a m ⟨⟩ **1.** nekđaj *okraj* [večja upravnena enota]: va kõ'čę:vskęn pę'cę:rkę **2.** *območje, področje*: va 'cę:lęn pę'cę:rkę ga ne 'na:jdęš

peckalika ▶ pec'ka:lęka -e ž ⟨⟩ *delo v dežju, deževnem vremenu na njivi ali travniku*

peckanje ▶ pec'ka:nę -a s ⟨⟩ *glagolnik od peckati*

peckast ▶ 'peckast -a -õ prid. ⟨⟩ *mehek in lepljiv*:
 'peckasta 'ze:ml'a • 'peckastę ž'ga:nę

peckati ▶ 'peckat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *delati na mokrih, blatnih tleh, v dežju*: põ xřme'tü:nę smõ 'du:gõ
 pec'ka:lę **2.** *ekspr. pestovati* [držati, imeti v naročju]:
 'ma:čkõ 'peckat

pecko ▶ 'peckõ -ta m ⟨⟩ *slabš. počasen, nespreten moški*

peč ▶ 'pę:č 'peči: ž ⟨⟩ *peč* [naprava za ogrevanje]: 'pę:č
 'kü:rt • př 'pe:čę se 'dõbrõ põ'čü:tęn • 'lektrična
 'pę:č ki ogreva z električno energijo

peča ▶ 'pę:ča -e ž ⟨⟩ **1.** *peča* [žensko pokrivalo ljudske noše iz belega blaga z vezeninol]: 'pę:čõ sę je 'dę:la
 na g'la:võ **2.** *okrašena papirnata zavesica kot na deski pod kotnimi jaslicami* ■ /tkivo/ gl. koler, kolerina; prim. prtec

pečat ▶ 'pe:čat pe'ča:ta m ⟨⟩ *pečat* [znak, odtisnjen na pošiljki, predmetu kot dokaz nedotaknjenosti, zaporel]: pe'ča:tę na 'pakę ■ gl. bofen

pečati se ▶ 'pa:čat se -an se nedov. ⟨⟩ *pečati se* **1.** *ukvarjati se*: 'pa:ča se s š'vę:rcan'ęn **2.** *družiti se*: 'pa:čau se je s p'ja:nę

pečatiti ▶ pe'ča:tęt -ęn nedov. ⟨⟩ *pečatiti* [dajati, pritisniti pečate za zapiranje pošiljek]: 'pi:sma pe'ča:tęt

pečenja ▶ pe'čę:n'a -e ž ⟨⟩ *na ražnju pečen janjec ali kozliček*: 'bę:rt je põ'vabõ sõ'sę:de na pe'čę:nõ

pečii ▶ 'peč 'pe:čęn nedov. ⟨⟩ *pečii* **1.** [delati hrano (bolj) užitno z delovanjem vročega zraka, vroče maščobe]: křva'vi:ce 'pe:čęjõ • k'vasję: 'peč **2.** [imeti hrano v prostoru z vročim zrakom, v vroči maščobi, da postane (bolj) užitna]: 'peč na 'ra:jd'n'ę, na 'ma:stę, na 'õ:l'ę **3.** [povzročati občutek bolečine zaradi prevelike toplote]: 'sõ:nce 'pe:čę **3.** [povzročati občutek, podoben bolečini ob dotiku zelo vročih stvari]: 'čę:sęn, 'papřka 'pe:čę • 'kõp'ri:ve 'pe:čęjõ • 'ši:ba 'pe:čę udarec s šibo • 'gřlõ me 'pe:čę • 'uči:ga 'pe:čęjõ • **ekspr.** sra'mõ:ta ga 'pe:čę mu povzroča duševne bolečine ▶ **pečen** p'e:čęn pe'čę:na -õ pe'čęn: p'e:čęn 'kõmpę:r • pe'čę:na x'řü:ška • v uganki 'kü:xanõ, pe'čę:nõ, na 'mi:zõ pņe'še:nõ, pa 'ņę:čę 'pas 'ni 'ma:čka 'jęst (rešitev: k'li:nčęk õt klõ'ba:se)

pečica ▶ pe'či:ca -e ž ⟨⟩ *pečica* [manjšalnica od peč] ■ gl. rol

pečina ▶ pe'či:na -e ž ⟨⟩ *pečina, velika skala*: pe'či:na v 're:brę

pečnica gl. kahla

pečovka ▶ pe'čõ:fka -e ž ⟨⟩ *vrsta užitne gobe*

pedenj ▶ 'pę:jdęn' -dn'a m ⟨⟩ nekđaj *pedenj* [dolžinska mera, približno 20 centimetrov]: t'ra:va je 'več d'va:
 'pę:jd'n'a ve'li:ka • 'ma:lę 'pę:jdęn' razdalja med koncem iztegnjenega palca in kazalca • 'vę:lękę
 'pę:jdęn' razdalja med koncem iztegnjenega palca in mezinca

pednjar ▶ 'pe:ɲdn'ar -ja m ⟨⟩ *fizol z zelo dolgimi stroki*: 'pe:ɲdn'ar je 'več z'reu

pega ▶ 'pe:ga -e ž ⟨⟩ *pega |mesto na koži, ki ima temnejšo barvo kot ostala površina|*: 'pe:ga na 'li:čé
 ■ gl. fleka, pleha

pegast ▶ 'pe:gast -a -ò prid. ⟨⟩ *pegast, pegav |ki ima pege|*: 'pe:gast pò 'ro:kax ■ gl. flekast, plehast

pegav gl. flekast, pegast, plehast

pegica ▶ 'pe:géca -e ž ⟨⟩ *pegica |manjšalnica od pe-ga|*

peglajzen ▶ 'pe:glajzén -zna m ⟨⟩ *likalnik |priprava, sestavljena iz kovinskega dela z gladko ploščo, ki se da segreti, in ročajal|*: 'pe:glajzén na 'vo:gal'e

peglati ▶ 'pe:glat -an nedov. ⟨⟩ *likati |potegovati z vročim likalnikom po tkanini, da se zgladi|*: x'la:če, 'sü:kn'ò 'pe:glat

pehar gl. peharec

peharček ▶ pe'xa:rčèk -a m ⟨⟩ *peharček |manjšalnica od peharec|*

peharec ▶ pexa:rc pe'xa:rca m ⟨⟩ *pehar 1. |posoda, pletena iz slame|*: 'kò:kòšé sò na'ne:sle 'pexa:rc 'je:jé 2. |taka posoda kot mera za moko|: 'pexa:rc x'pme'tü:nóve gò'tò:véne

pehati ▶ 'paxat -an nedov. ⟨⟩ *pehati |s silo, z močnimi sunki spravljati kam|*: 'sinu:, s'nè:k 'paxat na 'kèp
 ▶ **pehati se** 'paxat se *pehati se, prerivati se*: 'vo:lé se pa'xa:jó

pehota gl. infanterija

pejti ▶ 'pèjt g're:n nedov. in dov. ⟨⟩ 1. *iti |premikati se s korakanjem zlasti v določeno smer|*: 'pèjt na 'po:štò
 ▪ b'lagu g're: na 'pa:sò 2. *iti |opraviti kako pot|*: 'sak 'tè:dén g're:mò x 'ma:l'én 3. *iti |opraviti kako pot z določenim namenom|*: ne:če 'pèjt f 'š'kò:lò ▪ 'déca sò š'la s'pa:t ▪ va 'xo:ste smò š'lè pò 'li:stje ▪ š'la je k 'dò:xtarjé ▪ 'sakò 'lè:tò sòn 'šò f 'kò:šnò, 'lè:tòs pa ne 'pen (= 'ne pen = 'ne bo:n 'šò) 4. *iti |izraža dejavnost, dejanje, kot ga nakazuje dopolnilo|*: 'jü:tré 'pemò (= 'bò:mò š'lè) 'o:rat na ze'le:nèk ▪ sa'bò:tò 'pe (= 'bò: 'šò) na s'va:rbò 5. *iti |izraža, da osebek s hojo, premikanjem naredi, da ni več ali da je na določenem mestu|*: 'la:stòvéce g're:dò v 'je:sené na 'juk ▪ š'la bè k 'van va s'lü:žbò ▪ 'ča:u 'ne g're: 'ven se ne da izpuliti ▪ 'kò:ža 'ne g're: ót š'pe:xa ▪ 'cuk g're: ób 'o:smèx odpelje ▪ g're:n 'gò:rè va autò'bus vstopim v avtobus ▪ g're:n 'du:lé iz autò'bu:sa izstopim 6. [*iti] |premikajoč se pojavljati a) iz česa ali kje|: 'di:m g're: is 'peči: ▪ s'nè:k mé g're: va pòs'to:le ▪ 'pè:sak g're: is t'rü:ge se usipa b) sploh|: 'daš g're: dežuje ▪ s'nè:k g're: sneži ▪ vrò'či:na g're: f 'xi:šò se širi 7. [*iti], teči, delovati: 'vü:ra 'ne g're: ▪ 'ta: ma'š'i:na g're: 'dòbrò ▪ 'kulu 'ra:dò g're: 8. [*iti] |biti speljan, voditi|: s'taza g're: pòt x'ra:stòn

▪ 'ku:pa g're: 'mi:mò 'fa:re teče 9. *iti |izraža bližnji nastop stanja, kot ga nakazuje določilo|*: g're: na 'je:sen ▪ š'či: g're: va d'va:isetò 'lè:tò 10. *iti |izraža udeleženos pri nastopu stanja, dejanja|*: 'pèjt na 'dè:lò, na 'òrlap ▪ g're:n va s'lü:žbò ▪ na 'vò:jskò g're:dò ▪ za pòg're:bòn pèjt udeležiti se pogrebnege sprevoda, obreda 11. *iti |postati član, pridružiti se|*: š'la 'bò: (= 'pe) k 'nü:nan ▪ 'šò je za šò'fe:rja postal je šofer 12. *iti |izraža obstajanje dejanja, dogajanja, kot ga nakazuje določilo|*: 'danas mé g're: 'se na'ò:pak ▪ 'šeft g're: 'dòbrò dobro uspeva 13. *iti |biti, živeti v določenih gmotnih, zdravstvenih razmerah|*: 'dòbrò, s'la:bò 'nan g're: ▪ pò'ča:sé jé g're: na 'bò:l'e 14. [*iti], obvladati: ra'čü:nstvò mé g're: bòl' s'la:bò ▪ telò'va:dba mé g're: 'na:jbòl' 15. [*iti] |biti všeč, tekniti|: klò'ba:se mé g're:dò ▪ 'ze:l'e mé 'ne g're: 16. *iti |izraža, da je kaj glede na obseg, količino lahko na kakem prostoru, v kaki posodi|*: va 'ta: 'lo:nc 'g're: t'ri: 'litre fa'ž'ò:na 17. [*iti] |izraža, da je kaj ustrezno glede na velikost, obliko|: 'tè: pòs'to:lé ne 'pejò (= ne 'bò:dò š'lè) na 'majé 'nòge: ▪ pò:stel'a 'ne g're: f 'ka:mbrò 18. [*iti] |biti določen, komu pripadati|: 'dò:bò je, 'ka:j mé g're: ▪ 'tò: g're: 'me:né je meni namenjeno 19. [*iti], miniti, minevati: 'lè:ta g're:dò f'le:tnò ▪ bò'ü:ni:ké g're:dò 'da:né pò'ča:sé 20. [*iti], porabiti se, potrošiti se: 'vas 'dènar 'pe za x'ra:nò 21. *prizadevati si, truditi se*: g're: mé za 'ča:st, za 'dènar 22. [*iti], uničiti se, pokvariti se: g'vant je 'šò ▪ x'la:če sò š'lè
 ● 'cè:ne g're:dò 'gò:rè rastejo, se višajo ● 'kòmpè:r g're: iz 'zem'è: odganja ● 'pejédé mé iz 'lü:čè! uma-kni se, da mi ne boš več zastiral svetlobe ● prez 'dò:te je š'la ót 'xi:še pri odhodu od doma za stalno ni dobila dote ● x 'ko:ncé g're: kmalu bo umrl ● 'se pe (= 'bò: š'lò) k v're:de vse bo propadlo ● 'čü:n je 'šò 'na dnò se je potopil ● ekspr. 'ne:mé g're: na 'dèčje postaja otročji ● evfem. š'la je na d'rü:gé s'vèt umrla je ● 'pèjt 'kómé na 'ròkò:, na 'ròke: delati zanj tako, kot želi; pomagati mu ● 'se g're: 'pò:dén' malo in veliko potrebo opravlja v posteljo ● ekspr. g're: pòd 'no:žèč na operacijo ● 'pèjt (x) 'va:s iti na obisk, klepet h komu ● 'ne g're: mé v 'g'la:vò ne morem verjeti, si zapomniti, dojeti ● 'vi:mò mé je š'lò v 'g'la:vò, v 'nò:ge opil se je ● š'e'nica g're: va kva'si:čke poganja klasje ● 'ze:l'e g're: va 'g'lave: med rastjo se oblikuje v glave ● v 'lè:ta 'pèjt starati se ● za 'nò:xté jé g're: čuti skelečo bolečino za nohti, v prstih zaradi mraza ● ekspr. za 'nò:xté jén g're: znašli so se v težkem položaju ● 'rat bè 'te:kò, pa 'ne g're: ne more, ne zmore ● gò'vòrè, kò se g're: tako, kakor je prav, resnično ● ekspr. na 'jò:k, na s'mè:x mé g're: najraje bi se jokal, smejal ● 'ne g're:n se

š 'n'i:n 'ka:rat ne mislim se, nočem se prepirati z njim • 'sò:nce g'rę: 'gò:rę vzhaja, 'du:lę zahaja • 'da:n g'rę: 'gò:rę dani se • 'nazaj 'pęjt vračati se, nazadovati • 'lasje: më g'ređò pò'ko:ncę občutim grozo, odpor; zgražam se • 'že:na je š'la p'rę:k kò 'mò:š je prej umrla • 'zi:ma g'rę: 'nò:tër se približuje • ekspr. 'val'e pre'de:leč je 'šò preveč je rekel, storil, zahteval • 'šę:róm sò š'lę razšla, ločila sta se ► **pejti se** 'pęjt se iti se |opravljati kako igro|: 'pęjt se 'me:tat, kòz'ličat • g'rę:mò se na 'miškaca, na 'pika • za 'pę:ka se je 'šò 'viči:t začel se je usposabljal za peka ► **grede** g'ređę: prisl. grede: 'mimò g'ređę: smò 'kù:pělę 'te:le • 'nazaj g'ređę: se 'př nas s'ta:vę

pek ► 'pę:k -a m () pek |kdor se poklicno ukvarja z izdelovanjem, pečenjem kruha, peciva|: 'viči: se za 'pę:ka ■ gl. krušnar

peka¹ ► 'pę:ka -e ž () nekaj pekač |nizka posoda, navadno pravokotne oblike, za pečenje|: 'dę:nę k'ręx va 'pękò ■ **peka**

peka² ► 'pę:ka -e ž () • 'ta: 'fant je 'pa:ijsę 'pę:ke je zelo zvit, prebrisan

pekač gl. peka¹

pekarija ► peka'ri:ja -e ž () pekarija, pekarna |obrat za izdelovanje, pečenje kruha, peciva|: 'tò: je 'dòbra peka'ri:ja ■ gl. pekarna

pekari ► pe'ka:rët -ën nedov. () ukvarjati se s peko (kruha)

pekarna ► pe'ka:rna -e ž () pekarna |obrat za izdelovanje, pečenje kruha, peciva| ■ gl. pekarija

pekel ► 'pakò 'pakla s () pekel |kraj, kjer trpijo pogubljeni|: 'tò: te 'bò: přpe'l'a:lò f 'pakò • f 'pakò p'ri:t • 'gòri: kò f 'paklę zelo gori ■ **Pri** trganju

cvetnih listov ivanjščice se izgovarja 'pakò – 'vi:ce – ne'bę:sa, kar je lahko tudi ime rastline.

peklenski ► pak'le:nskę -a -ò prid. () peklenski |ki se nanaša na pekel|: pak'le:nskę 'o:gęn

pekлина ► pek'li:na -e ž () **1.** [*pekočina], sončna pripeka: ò'pudan je pek'li:na **2.** ekspr. pekoča bolečina

pekmez ► 'pekmes -meza m () marmelada |razkuhanò, zgoščeno sadje s sladkorjem|: s'li:vòf 'pekmes je s'kù:xala i na'ma:zala na k'ręx

pekoč gl. ljut

pekovka ► 'pę:kòfka -e ž () **1.** [*pekovka] |pekova žena| **2.** pekovka |ženska, ki se poklicno ukvarja z izdelovanjem, pečenjem kruha, peciva|

pekovski ► 'pę:kòvskę -a -ò prid. () pekovski |ki se nanaša na pekel| • 'pę:kòvskę k'ręx kruh, izdelan obrtniško ali industrijsko v pekarni

pelda ► 'pę:lda -e ž () **1.** star. prilika |poučna pripoved, ki ponazarja kako misel, nauk|: 'pę:lda ò zgib'l'e:nęn 'sinę **2.** star. zgodba iz življenja: 'tò: je s'trašna 'pę:lda

pelen gl. pelin

pelerina ► pele'ri:na -e ž () pelerina |vrhnje oblačilo brez rokavov, ki pokriva zgornji in spodnji del telesa|: pismò'noša 'ma pele'ri:nò, sou'da:ška pele'ri:na

pelerinica ► pele'ri:nca -e ž () pelerinica |manjšalnica od pelerina|: 'dę:k'ļa je zgę'bi:la pele'ri:nò

pelin ► 'pe:le:n pe'lę:na m () pelin |zdravilna rastlina s svetlo sivimi listi grenkega okusa|: 'pe:le:n je 'jaku g'ranak

pelinkovec ► pe'li:nkòvac -kòfca m () pelinkovec |žganje z okusom po pelinu|: pe'li:nkòfca se je 'na:pju

peljati ► 'pe:l'at 'pel'a:n nedov. () peljati **1.** |s prevoznim sredstvom spravljati kam|: 'dřva pe'l'a:jò **2.** |delati, povzročati, da se prevozno sredstvo premika|: s k'ra:vamę 'pel'a: **3.** |kot spremljevalec, vodnik koga kam voditi za a) roko|: ne'vę:stò 'pe:l'at f 'čę:rkòf • 'ma:tę 'pel'a: 'dę:te za 'rò:kò **b)** v navezi|: te'li:cò pe'l'a:jò k 'bike **c)** pod nadzorstvom|: žen'da:rję sò ga pe'l'a:lę ► **peljati se** 'pe:l'at se peljati se |premikati se s prevoznim sredstvom|: 'pe:l'aų se je z 'mopedon

pena ► 'pę:na -e ž () pena **1.** |mehurčkasta zmes tekočine in plina, navadno zraka|: 'pę:ne na m'lę:kę, na 'žü:pę, na 'ku:pę **2.** |taka zmes, narejena iz mila|: 'pę:na na 'ža:řfņcę **3.** |slina na ustih, gobcu, nastala zaradi jeze, bolezni, napore|: 'pę:ne sò më š'le iz 'vü:st

penast ► 'pę:nast -a -ò prid. () penast |poln pen|: 'pę:nast 'kòn

peka

pencati se ▶ 'pencat se -an se nedov. ⟨ ⟩ *vozlati se, zamotavati se*: 'niritè se pen'ca:jò

peniti se ▶ 'pè:nt se -nèn se nedov. ⟨ ⟩ *peniti se* **1.** *[postajati penast]*: 'vi:nò se 'pè:nè ▪ 'vo:da se 'pè:nè **2.** *[postajati slinast okrog ust, zlasti zaradi jeze, bolezni]*: òd 'jè:ze se 'pè:nè

penja gl. klamfa

pent gl. punt²

pentlja gl. mašna, zanka

pentljica gl. mašnica

penzija ▶ 'pe:nzè:ja -e z ⟨ ⟩ [**penzija*] **1.** *pokojnina*: dò'bi:va ve'li:kò 'pe:nzè:jò **2.** *pokoj, upokojitev*: k'ma:lè 'bo: š'la f 'pe:nzè:jò se bo upokojila

penzion ▶ penzè'jò:n -a in pizi'jò:n -a m ⟨ ⟩ [**penzion*] **1.** *pokoj, upokojitev*: 'več je t'ri: 'lè:ta f penzè'jò:nè **2.** *pokojnina*: 'ni:ma 'nič penzè'jò:na

penzionist ▶ penzè'jò:ni:st -a in pizijò'ni:st -a m ⟨ ⟩ [**penzionist*], *upokojenec*: penzè'jò:ni:st je, pa 'iše 'dè:la

penzionistka ▶ penzè'jò:ni:stka in pizijò'ni:stka -e z ⟨ ⟩ [**penzionistka*], *upokojenka*: penzè'jò:ni:stka 'čuva 'dè:cò

Pepa ▶ 'pe:pa -e z ⟨ ⟩ *Pepa* |žensko ime|

Pepček ▶ 'pe:pčèk -a m ⟨ ⟩ *Pepček* |moško ime|

Pepčkov ▶ 'pe:pčèkòf -kòva -ò prid. ⟨ ⟩ *Pepčkov* |ki se nanaša na Pepčeka|

Pepe ▶ 'pe:pe -ta m ⟨ ⟩ *Pepe* |moško ime|

pepel ▶ 'pepe:u pe'pè:la m ⟨ ⟩ *pepel* |siva, prahu podobna snov, ki ostane po gorenju|: 'pepe:u je pòg'ra:bèla is 'peči:

pepelnica ▶ pepeu'ni:ca -e z ⟨ ⟩ *pepelnica* |sreda po pustnem torqu, prvi dan štiridesetdnevnega posta|: na pepeu'ni:cò je 'pòst

Pepetov ▶ 'pe:petòf -tòva -ò prid. ⟨ ⟩ *Pepetov* |ki se nanaša na Pepeta|

Pepica ▶ 'pe:pè:ca -e z ⟨ ⟩ *Pepica* |žensko ime, navažno manjšalnica od Pepa|

Pepičin ▶ 'pe:pèčèn -a -ò prid. ⟨ ⟩ *Pepičin* |ki se nanaša na Pepico|: 'pe:pèčèna 'ma:tè

Pepin ▶ 'pe:pèn -a -ò prid. ⟨ ⟩ *Pepin* |ki se nanaša na Pepo|: 'pe:pèn 'mò:š

pera ▶ 'pera -e z ⟨ ⟩ *krava rdečkastorjave barve*

peraičica ▶ pera'či:ca -e z ⟨ ⟩ *perica* |ženska, ki pere|: na 'ja:rkè je 'bèlò 'pu:nò pera'či:c

peran ▶ 'peran -a m ⟨ ⟩ *rdečkastorjav konj, vol* • *ekspr.* g're: kò 'peran *hitro, živahno, odločno*

peravnica ▶ pe'ra:vŋca -e z ⟨ ⟩ *peresnica* |lesena škatla za hranjenje, nošenje peresnika, peres, svinčnika|: pe'ra:vŋca pres pòk'rò:va

perce ▶ 'perce -a s ⟨ ⟩ *peresce* |manjšalnica od pero|: 'ti:čje 'perce

perčece ▶ 'perčace -a s ⟨ ⟩ *peresce* |manjšalnica od pero|: 'perčace òd 'dè:tel'e

perčin ▶ 'perčin per'či:na m ⟨ ⟩ **1.** *prašni cvet koruze*: x'g'metù:n več 'tera per'či:ne **2.** *perjanica* |okrasna peresa na moškem pokrivalu| ■ *prim.* križec, pernica

perč ▶ 'perèč -- prid. ⟨ ⟩ • 'perèč 'o:gèn vročinsko vnetje kože

peresce gl. perce, perčece

peresnica gl. peravnica

peresnik gl. nasad

perica gl. peraičica

perilnik ▶ pe'ri:ŋnèk -a m ⟨ ⟩ *perilnik* |kamnita plošča ali priprava v obliki nagnjene deske, ob katero se udarja s perilom pri izplakovanju| ■ gl. ribežen **R** perilnik

perilnik - perilnika -
(v. g. perilnik) = kamen
ali ploha za pranje (ploščanje)
perila:

Kotel ob Kolpi

sau
m. p.

perilo gl. cunja, veš

periti se ▶ 'perit se 'peri se nedov. (⟨) *obetati se, groziti: 'ne vēš, 'kaj se tē 'peri*

perje ▶ 'pɛ:rjɛ -a s (⟨) *perje* |več peres, peresa|: 'pu:štér je na'pu:n'en s 'pɛ:rjɛn **2.** |listi krmnih rastlin|: xɾme'tü:nóvó, 'pɛ:snó 'pɛ:rjɛ **3.** |listje (na drevju)|: 'bü:kva ód'ga:n'a 'pɛ:rjɛ

perkeljč ▶ 'pɛ:rkɛl'č -a m (⟨) *manšeta* |spodnji del rokava pri moški srajci, ženski srajčni obleki in bluzi|: pòš'tɛ:rkanè 'pɛ:rkɛl'čè

Perla ▶ 'pɛ:rla -e ž (⟨) nekdanj Perla |naselje pri Lipovcu|

pernica ▶ 'pɛ:rɲca -e ž (⟨) **1.** *pernica* |s perjem, puhom napolnjena odeja|: 'ódent se s 'pɛ:rɲcó **2.** *perjanica* |okrasna peresa na moškem pokrivalu| ■ prim. perčin

pero ▶ 'pɛ:ra s (⟨) **1.** *pero* |kožna tvorba iz roževinastega tulca s pahljačastimi izrastki, ki v velikem številu pokriva telo ptic|: 'gɔ:sjɛ 'pɛ:ru **2.** *perero* |majhna kovinska priprava s prirostenim koncem za pisanje, risanje|: 'pɛ:ru: se mē je šónd'ra:ló ■ 'pi:šemó s 'pɛ:rón **3.** [**pero*] |rastlinski list|: na 'pɛ:ru: 'pi:skat **4.** *perut* |ukrivljena deščica, skozi katero teče nit, ko se navija na vreteno kolovrata|: 'pɛ:ru: na 'ku:lé 'bɔ: t'rè:ba 'mɛ:n'at ■ *pero*

peršona gl. pršona

peru gl. pero

perunika gl. fíjola

perut gl. peru

pes ▶ 'pas -a m (⟨) *pes 1.* |domača žival za čuvanje doma, za lov|: 'ta: 'pas je pò'rɛ:dèn hud ■ 'ja:grské 'pas ■ 'la:čan kò 'pas **2.** |samec take živali|: 'pas i 'kü:zla só k'repalé ● g'le:dajó se kò 'pas i 'ma:čka sovraži-jo ● 'la:že kò 'pas veliko, pogosto ● i 'pas 'če 'émét pɾ 'jè:dé 'mɛ:r med jedjo se ljudje ne smejo motiti, nadlegovati s kakimi opravki

pesa ▶ 'pɛ:sa -e ž (⟨) *pesa* |kulturna rastlina z velikimi, iz korenike poganjajočimi listi ali njen omese-neli podzemeljski del|: 'pɛ:sa je zdív'ja:la ■ ɾ'dɛ:ča 'pɛ:sa za só'la:tó z užitnim rdečim podzemeljskim delom ■ 'svi:n'ska 'pɛ:sa krmna pesa

pesek¹ ▶ 'pɛ:sak -ska m (⟨) *pesek* |drobni, nesprijeti delci kamnin, zlasti kremena|: 'pɛ:sak na 'cè:sté, v 'ja:rké ■ gl. mevta

pesek² ▶ 'pasak -a m (⟨) [**pesek*], *psiček*: 'pasak ga je g'ri:znó

pesem gl. popevka

pesica ▶ 'pɛ:séca -e ž (⟨) *pesica* |manjšalnica od pesa|: 'pa:r 'pɛ:séc sòn is'pü:kɲla

peskanje ▶ 'pɛs'ka:n'ɛ -a s (⟨) *kamenčkanje* |glagolnik od peskati se|

peskati se ▶ 'pɛskat se -an se nedov. (⟨) *kamenčkati se* |igrati se otroško igro, pri kateri se kamenčki izmenično mečejo v zrak in se spet lovijo| ■ prim. štrajtati

peskec ▶ 'pɛskac -a m (⟨) *kamenček* za peskanje: č'mó se na 'pɛskaca

pest ▶ 'pɛ:st 'pesti ž (⟨) *pest 1.* |roka s tako skrčeniimi prsti, da se dotikajo upognjene dlani|: s 'pestjò ga je 'vedrò **2.** |prostor med skrčeniimi prsti in upognjeno dlanjo|: 'zɛ:la mé je 'ja:bókò is 'pesti **3.** |količina česa, ki se lahko naenkrat zagrabi, drži s skrčeniimi prsti in upognjeno dlanjo|: 'pɛ:st fa-'žɔ:na **4.** |zelo majhna količina sploh|: 'pɛ:st 'cu:kra ■ gl. šaka

pestinja gl. pestunja

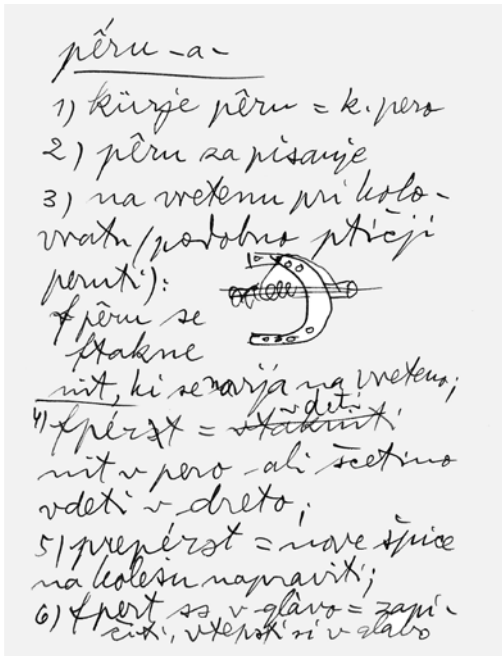
pesto gl. trupina

pestovati ▶ 'pɛ:stvat -an nedov. (⟨) *pestovati* |držati, imeti v naročju|: 'ma:tè 'pɛ:stva 'dè:te ■ gl. peckati

pestunja ▶ 'pɛ:stèn'a -e ž (⟨) *pestunja* |ženska, ki varuje, neguje (tujega) majhnega otroka|: 'pɛ:stèn'a 'čuva 'dè:te

peš ipd. gl. pejti

pešati ▶ 'pɛ:šat -an nedov. (⟨) *pešati 1.* |zaradi utrujenosti, velikih naporov hoditi, premikati se čedalje počasnej|: 'žɛ:nske i 'dèca 'več 'pɛ:šajó ■ čes t'ri: 'vü:re je 'začɛu 'pɛ:šat **2.** |postajati slab, onemogel|: 'nòge: mé 'pɛ:šajó ■ 'ma:tè 'pɛ:šajó **3.** |izgubljeni popolnost svojih značilnosti|: 'vit mé 'pɛ:ša **4.** |postajati manj sposoben za (zadovoljivo) opra-

pero

vljanje svoje funkcije! 'srčec mè 'pe:ša • grènt 'jaku 'pè:ša gospodarsko nazaduje

peščen ▶ peš'čè:n -a -ò prid. (⟨) *peščen* |ki se nanaša na pesek|: peš'čè:na 'ni:va

peščica ▶ peš'či:ca -e ž (⟨) *peščica* **1.** |manjšalnica od pest|: peš'či:ca gò'tò:vène **2.** |majhna skupina ljudi|: ena peš'či:ca jèx je 'bèla f š'kò:lè

pet ▶ 'pe:t -èx štev. (⟨) *pet* |izraža število ali številko pet [5]|: 'vü:ra je 'pe:t ▪ 'pe:t p'rascef ▪ pò 'pe:tèx 'mè:scèx • ekspr. dò 'po:šte 'ma 'pè:t kò'ra:kòf *pošta je zelo blizu* • za 'pè:t 'ra:n 'bòžèx! *izraža strah, vznemirjenje, obup*

peta ▶ 'pe:ta 'pete: ž (⟨) *peta* **1.** |del stopala nad nartom|: 'xò:dè pò 'pe:tax **2.** |zadnji spodnji del obuvala|: 'nò:sè vi'sò:ke 'pete: **3.** |del nogavice, ki pokriva peto|: 'peto: 'ma res'trãganò **4.** |del kakega orodja, priprave, s katerim se ta na kaj naslanja, opira, pritrjuje|: 'ko:sa je na 'petè 'me:xka • ekspr. 'pete: b'rü:sèt veliko hoditi • nizko 'pete: is'te:gènt umreti • 'pete: 'ò:dnest, 'po:brat (na skrivaj) oditi; pobegniti • 'lècka v'ra:ta ga 'tu:čèjò pò 'pe:tax nima svojega doma, berači • nepres'ta:nò jè je za pe'ta:mè hodi za njo, jo zasleduje • 'ma f'lè:tne 'pete: je hiter, nagel • z'digné 'pete:, 'ni:sò s'vete;! *posnemanje plesnega ritma* ■ *peta*

petdeset ▶ 'pe:desèt -èx štev. (⟨) *petdeset* |izraža število ali številko petdeset [50]|: za aùtò'bu:s 'nü:can 'pe:desèt di'narfej ▪ 'ni:ma 'man' kò 'pe:desèt 'kil ▪ na'všjò je 'pe:desèt 'lèt

petdeseti ▶ pède'se:tè -a -ò štev. (⟨) *petdeseti* |ki v zapovrstju ustreza številu petdeset|

peteh ▶ 'pe:tex pe'te:xa m (⟨) **1.** *petelin* |kokošji samec|: pe'te:xè kòkò'rikajò, pò'pè:vajò **2.** *reženj notranjega dela ob kocenu naribane zeljnate glave*: va sk'lédè je 'na:šla pe'te:xa ■ *peteh*

petehov ▶ pe'te:xòf -xòva -ò prid. (⟨) *petelinov, petelinji*: pe'te:xòva 'ro:ža greben |rdeč nazobčan kožni izrastek na vrhu petelinove glave|

petek ▶ 'pe:tak -tka m (⟨) *petek* |peti dan v tednu|: òp 'pe:tkèx je 'post • 've:lèkè 'pe:tak veliki petek |petek pred veliko nočjo, ko se obhaja spomin na Kristusovo smrt| • rek 'pe:tak -s'láp začè:tak

petelin gl. cvergelj, čukan, peteh, petešiček

petelinček gl. čukan, petešiček, petešičkec, pipec

Peter ▶ 'pèter 'pe:tra m (⟨) *Peter* |moško ime|

peteri ▶ pe'tò:rè -a -ò štev. (⟨) *peter* |ki je petih vrst|: pe'tò:rè pòs'tò:lè ▪ pe'tò:ra 'ku:la ▪ pe'tò:re x'la:če

peteršilj ▶ peter'si:l' -a m (⟨) *peteršilj* |začimbna rastlina s temno zelenimi deljenimi listi in belim korenem|: peter'si:l' òd're:zat

peteršiljev ▶ peter'si:l'ef -l'eva -ò prid. (⟨) *peteršiljev* |ki se nanaša na peteršilj|: peter'si:l'ef 'kòrè:n

petešiček ▶ pete'si:ček -čka m (⟨) **1.** *petelinček* |manjšalnica od peteh|: za mi'hò:l'e pete'si:čka za'kò:l'emò **2.** *petelin, sprožilec (pri puški)* **3.** nav. mn. *travniška cvetlica z rumenimi cvetovi*

petešičkec ▶ pete'si:čkac -a m (⟨) *petelinček* |manjšalnica od peteh, petešiček|: 'kò:čka 'vo:dè š'tèrè pete'si:čkace

peti ▶ 'pe:tè -a -ò štev. (⟨) *peti* |ki v zapovrstju ustreza številu pet|: 'xò:dè va 'pe:tè 'ra:zret ▪ 'pe:tèga 'ma:ra

peti gl. kantati, krožiti, popevati

petica ▶ 'pe:tèca -e ž (⟨) *petka* |manjšalnica od peta|

petič ▶ 'pe:tèč in 'pe:tič prisl. (⟨) *petič* |pri ponavljanju ali zapovrstju na petem mestu|: 'pe:tèč te 'i:ščen

petina ▶ pe'ti:na -e ž (⟨) *petina* |del na pet enakih delov razdeljene celote|: š'tè:rè pe'ti:ne 'ni:ve sò pòžè:lè

petintrideset ▶ pètit'rideset -èx štev. (⟨) *petintrideset* |izraža število ali številko petintrideset [35]| ■ prim. dvajset

petit ▶ 'peti:t pe'ti:ta m (⟨) *apetit, tek*: 'danas 'ni:man pe'ti:ta

petiti se ▶ 'peti:t se -i: se nedov. (⟨) nav. 3. os. *pripravljati se, dogajati se*: 'ka:j se 'peti:?

petitridaset gl. petintrideset

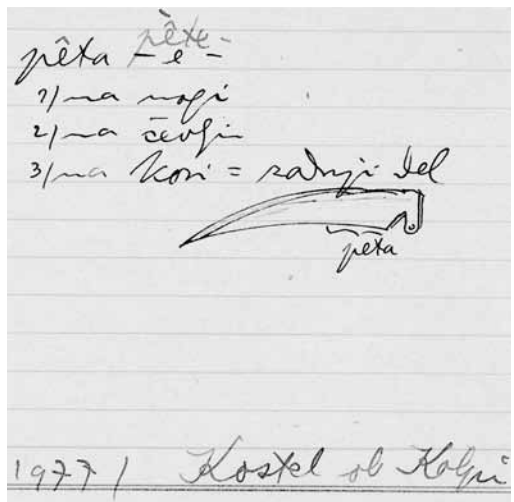
petje gl. kantanje

petka gl. petica

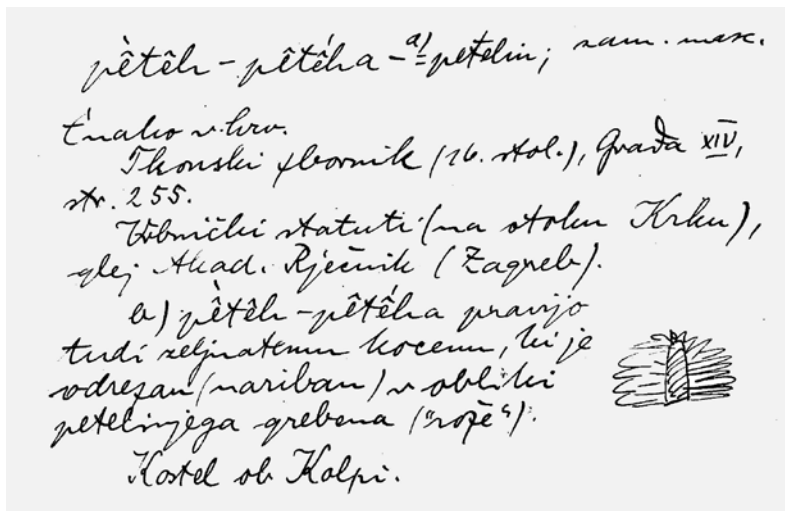
petkrat ▶ 'pè:tkrat prisl. (⟨) *petkrat* |izraža pet ponovitev|: 'pè:tkrat s'tu: je 'pè:tstu ▪ 'pè:tkrat je 'ki:xnò

petlja gl. zanka

petljanje ▶ pet'l'a:n'e -a s (⟨) *beračenje* |glagolnik od petljati|

peta

peteh

petljár ▶ 'pe:tl'ar -ja m ⟨⟩ *berač* **1.** |kdor prosi, pobira miloščino|: 'ka:i 'da:š 'pe:tl'arjè, 'bo:š 'na:šo pred ne'be:škémè 'v'ra:tè *dobra dela bodo poplačana na onem svetu* **2.** |zelo reven človek|: pɹ 'tè: 'xi:šè sò 'bèlè 'vavèk 'pe:tl'arjè

petljárica ▶ 'pe:tl'arca -e ž ⟨⟩ *beračica* |ženska, ki prosi, pobira miloščino|

petljárija ▶ petl'a'ri:ja -e ž ⟨⟩ *beračenje, prosjačenje*: va 'ma:l'èn i va petl'a'ri:jò ne 'va:bè ni'ko:gra, 'bo:š 'sa:m 'na:jból' óp'ra:vó

petljáski ▶ 'pe:tl'arskè -a -ò prid. ⟨⟩ • 'pe:tl'arska 'pa:l'ca *beraška palica*

petljati ▶ 'pe:tl'at 'petl'a:n nedov. ⟨⟩ *beračiti, prosjačiti* |prostiti, pobirati miloščino|: va 'mè:stò je xò'di:la 'pe:tl'at

petnajst ▶ 'petnajst -èx štev. ⟨⟩ *petnajst* |izraža število ali številko petnajst [15]|: 'petnajst di'narjef

petnajsti ▶ pet'na:ištè -a -ò štev. ⟨⟩ *petnajsti* |ki v zapovrstju ustreza številu petnajst|: pet'na:ištè 'da:n • pet'na:ištèga 'ma:ja

petnajstina ▶ petnajst'i:na -e ž ⟨⟩ *petnajstina* |del na petnajst enakih delov razdeljene celote|: 'da:lè sò jè petnajst'i:nò g'rü:nta

petnajstkrat ▶ 'petnajstkrat in pet'na:ištkrat prist. ⟨⟩ *petnajstkrat* |izraža petnajst ponovitev|

petori gl. peteri

Petrak ▶ 'petrak -a m ⟨⟩ *Petrček* |moško ime|

Petrakov ▶ 'petrakòf -kòva -ò prid. ⟨⟩ *Petrčkov* |ki se nanaša na Petraka|

Petrček ipd. gl. Petrak ipd.

Petrina ▶ 'pet'ri:na -e ž ⟨⟩ *Petrina* |ime naselja|: na 'pet'ri:nè ■ prim. Petrinec, Petrinka, petrinski

Petrinec ▶ 'pet'ri:nc -a m ⟨⟩ *Petrinec* |prebivalec naselja Petrina| ■ prim. Petrina

Petrinka ▶ 'pet'ri:nka -e ž ⟨⟩ *Petrinka* |prebivalka naselja Petrina| ■ prim. Petrina

petrinski ▶ pet'ri:nskè -a -ò prid. ⟨⟩ *petrinski* |ki se nanaša na Petrinec ali na naselje Petrina| ■ prim. Petrina

petrolej gl. gajs

Petrov ▶ 'pe:tròf -ròva -ò prid. ⟨⟩ *Petrov* |ki se nanaša na Petra|

petrovec ▶ pet'rò:vac -rò:fca m ⟨⟩ *krompir*, ki dozori konec junija (ob prazniku svetih Petra in Pavla)

Petrovi ▶ 'pe:tròvè -èx m mn. ⟨⟩ *Petrovi* |hišno ime|: pɹ 'pe:tròvèx

petrovo ▶ pet'rò:vò -a m ⟨⟩ *praznik svetih Petra in Pavla 29. junija*

petsto ▶ 'pe:tstu -- štev. ⟨⟩ *petsto* |izraža število ali številko petsto [500]|: 'pe:tstu 'lèt s'ta:ra 'li:pa

petstokrat ▶ 'pe:tstukrat prist. ⟨⟩ *petstokrat* |izraža petsto ponovitev|

petstu ipd. gl. petsto ipd.

pevec ▶ 'pèvac 'pèfca m ⟨⟩ *pevec*, zlasti cerkveni

pevka gl. pevkinja

pevkinja ▶ 'pè:fkèn'a -e ž ⟨⟩ *pevka*, zlasti cerkvena

peza ▶ 'pè:za -e ž ⟨⟩ *peza*, breme: 'tò: 'pè:zò sè mè na'lò:žò

pezda ▶ 'pazda -e ž ⟨⟩ *ženska*, ki je nagnjena k nekontroliranemu izločanju plinov iz črevesja: 'lipòška 'pazda je 're:kla

pezde ▶ 'pazde -ta m ⟨⟩ *moški*, ki je nagnjen k nekontroliranemu izločanju plinov iz črevesja

pezdec ▶ 'pazdac -a m ⟨⟩ **1.** [*pezdec] |glas, ki na-

stane pri izločitvi plinov iz črevesja] **2.** ekspr. mlad, majhen človek, otrok **3.** betičasta prašnica |navadno užitna goba belkaste in rjavkaste barve, brez klobuka| prim. puhek

pezdeti ▶ 'pazdèt -in nedov. ⟨⟩ [**pezdeti*] |tiho izločati pline iz črevesja| ● ekspr. 'o:gèn 'pazdi slabo gori, se kadī, polena pa oddajajo sikajoč glas

phati ▶ p'xat p'xen nedov. ⟨⟩ *phati* |s tolčenjem odstranjevati trši ovoj žitnih zrn|: 'ži:tò, 'je:čmen va s'to:pax p'xejò za 'ka:šò

pi ▶ 'pi medn. ⟨⟩ klic perutnini *pi* |*pridi(te) sem*|: 'pi, 'pi, 'pi
picikelj ▶ p'e'cikèl' -kl'a m ⟨⟩ [**bicikel*], kolo |vozilo z dvema kolesoma na nožni pogon| prim. bicikelj

pičiti gl. pīkniti, ujesti

pička ▶ 'pička -e ž ⟨⟩ [**pička*] |žensko spolovilo|

pičlo ▶ 'pi:člò prisl. ⟨⟩ ● pò 'pi:člò 'bò:mò 'jèlè 'lètòs pičlo, malo

Pičunek ▶ 'p'e'čü:nak -ŋka m ⟨⟩ *Pičunek*, *Špičunek* |vzpetina nad naseljem Brigal|: na 'p'e'čü:ŋkè prim. Špičunek

Pičunkar ▶ 'p'e'čü:ŋkar -ja m ⟨⟩ *Pičunkar* |hišno ime, gospodar| prim. Pičunek ☒ *Ime izhaja iz pomena 'gospodar pri hiši na Špičunku'.*

Pičunkarica ▶ 'p'e'čü:ŋkarca -e ž ⟨⟩ *Pičunkarica* |gospodinja pri Pičunkarju| prim. Pičunek

pida ▶ 'pida -e ž ⟨⟩ ekspr. boječ, cmerav, mehkužen človek: 'n'e:jè 'mò:š je ena 'pida

pidenati ▶ pi'de:nat -an nedov. ⟨⟩ *streči 1.* |prinašati hrano, pijačo komu, navadno gostu|: 'dè:kla jèx je pi'de:nala **2.** |delati, povzročati, da je kdo, zadovoljen|: 'že:na ga 'dòbrò pi'de:na **3.** |opravljati delo za zadovoljevanje telesnih potreb zlasti bolnega, onemoglega|: oče:ta 'lipu: pi'de:najò **4.** |delati za potešitev, zadovoljitev potreb, želja koga|: ne'vè:sta je 'se pi'de:nala

pidentar ▶ pi'de:ntar -ja m ⟨⟩ star. *strežnik 1.* |kdor strežel|: va ošta'ri:jè 'majò 'nò:vèga pi'de:ntarja **2.** |bolnišnični delavec, ki opravlja pomožna dela v zvezi z oskrbo bolnikov|: pi'de:ntar je p'ŋe:sò ča:ja

pidentarica ▶ pi'de:ntarca -e ž ⟨⟩ star. *strežnica 1.* |ženska, ki strežel|: na s'va:rbè je 'bèlò 'do:stè pi'dèntarc **2.** |bolnišnična delavka, ki opravlja pomožna dela v zvezi z oskrbo bolnikov|

pihati ▶ 'pi:xat -an in 'pi:šen nedov. ⟨⟩ *pihati 1.* nav. 3. os. |gibati, premikati se z enega področja na drugo zaradi razlik v zračnem tlaku, temperaturi|: 'bü:rja 'pi:xa ▪ 'vè:tèr 'pi:še ▪ pòd 'nò:ge mè 'pi:xa čütim hlad okrog nog **2.** |iztisniti zrak skozi priprta, našobljena usta, navadno z določenim namenom|: 'pi:xat va 'o:gèn v 'ròke|: 'pi:xat ogrevati si roke z izdihanim zrakom **3.** |s pihanjem a) hladiti, ohlajati|: 'pi:xat 'žü:pò, 'kòmpèr b) lajšati boleči-

ne|: 'pi:xat 'p'rst **4.** |v presledkih oddajati, dajati tok zraka|: kò'va:škè 'mè:x 'pi:še **5.** |s pihanjem izražati navadno strah, občutek ogroženosti|: 'ma:čka 'pi:še ● ekspr. sò'sè:da 'pi:še òd 'jè:ze izraža jezo, nejevoljo, sovražnost ● v 'rit me 'pi:šè! izraža veliko omalovaževanje, brezbržnost prim. furlati, vleči

pihljati ▶ 'pixl'at -an nedov. ⟨⟩ *pihljati* |rahlo pihati|: 'sa:pèca 'pixl'a prim. gl. budrati

pihniti ▶ 'pi:xènt -xnen dov. ⟨⟩ *pihniti* |iztisniti zrak skozi priprta, našobljena usta, navadno z določenim namenom|: 'nò:i 'laku 'pi:xnt!

pijača ▶ pi'ja:ča -e ž ⟨⟩ *pijača* |živilo, pripravljeno za pitje|: g'ra:ŋka pi'ja:ča ● 'da:u je za pi'ja:čò plačal je alkoholno pijačo, navadno vino ● 'naza: se 'd'ž'a:t p'ŋ pi'ja:čè piti manj, kot si kdo želi

pijan ▶ 'pija:n pi'ja:na -ò prid. ⟨⟩ *pijan* |ki zaradi zaužite alkoholne pijače ne govori, ne ravna normalno, razsodno|: 'sak 'da:n je 'pijan ▪ 'pijan kò 'čep zelo pijan ● 'takò je 'bi:u 'pija:n, da je 'ma:čkè 'b'otra 'rèkò da se ni zavedal, kaj dela prim. gl. čokov

pijanček ▶ pi'ja:nčèk -a m ⟨⟩ ekspr. [**pijanček*] |manjšalnica od pijanec|: 'n'egò:f b'rat je pi'ja:nčèk

pijanec ▶ 'pija:nc pi'ja:nca m ⟨⟩ *pijanec* |kdor daljši čas pretirano uživa alkoholne pijače|: 'pija:nc se pò 'cè:stè za'lè:ta ▪ pi'ja:nca je ote'ra:la iz ošta'ri:je

pijanaka ▶ pi'ja:ŋka -e ž ⟨⟩ **1.** *pijanaka* |ženska, ki daljši čas pretirano uživa alkoholne pijače| **2.** *ljuljka* |med žitom rastoči plevel s strupenimi plodovi|: va še'ni:cè je 'do:stè pi'ja:ŋke

pijavka ▶ pi'ja:fka -e ž ⟨⟩ *pijavka* |vodni zajedavec, ki se prisesa na ljudi ali živali in se hrani z njihovo krvjo|

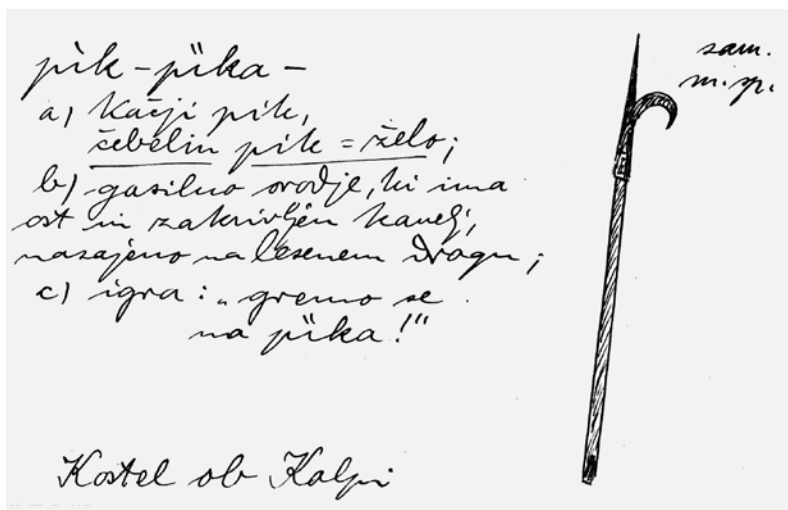
pik¹ ▶ 'pik -a m ⟨⟩ *pik* |glagolnik od pičiti|: 'ka:čjè, str'še:nòf, ž'bè:lèn 'pik

pik² ▶ 'pik -a m ⟨⟩ *pik* |igralna karta z enim ali več znaki v obliki lista|: 'è:mò je 'sòmò 'pika i 'karò ● pri otroški igri g'rè:mò se na 'pika na način, s katerim klic *pik* pomeni začasno prekinitve igre

pik³ ▶ 'pik -a m ⟨⟩ *maček* |priprava z zobom, z zobmi za prijemanje, vlečenje|: s 'pikòn je 'paxnò gò're:če s'le:me ☒ *pik*

pika ▶ 'pika -e ž ⟨⟩ *pika 1.* |majhno okroglo mesto, ki ima drugačno barvo ali videz kot ostala površina|: pò 'ro:kax 'ma 'ŋja:ve 'pika ▪ 'pika na 'ja:bòkèx **2.** |grafično znamenje kot sestavina nekaterih črk|: 'pika na 'i, na 'jè **3.** |ločilo, ki označuje konec pripovednega stavka| **4.** |roževinasta obloga na spretnem delu jezika pri perutnini, navadno zaradi pomanjkanja vitaminov|: 'pikò 'ze:t kò'kò:šè odreti ji piko ● ekspr. 'è:mèt 'pikò na 'kòga imeti ga za predmet napadov, obtožb, šal, zanimanja

pikapolonica gl. volec

pik

pikast ▶ 'pikast -a -ò prid. ⟨⟩ *pikast* |ki ima pike|: 'pikasta b'luzā ■ gl. pikljan

pikati ▶ 'pi:kat -an in 'pi:čen nedov. ⟨⟩ *pikati* **1.** |z zasajanjem žela v kožo ali z ugrizom in izpustitvijo strupa povzročati bolečino ali ogroziti zdravje|: 'òse: 'pi:kajò **2.** |z zasajanjem sesala v kožo povzročati boleč, srbeč občutek|: 'ò'ba:dè 'pi:kajò ■ 'buxə 'pi:čejò ■ gl. ujedati

pikica ▶ 'pikèca -e ž ⟨⟩ **1.** *pikica* |manjšalnica od pika| **2.** ekspr. [*'pikica] |zelo majhna količina|: 'ne da:n tè 'ni 'pikèce ■ g'lè:da na 'sakò 'pikècò na vsako malenkost

pikljan ▶ 'pikl'an -a -ò prid. ⟨⟩ *pikast* |ki ima pike|: 'pikl'ana 'ja:bòka ■ prim. pikljati

pikljati ▶ 'pikl'at -an nedov. ⟨⟩ *kapljati* |padati v obliki redkih, drobnih kapljic|: 'dažak 'pikl'a ■ prim. pikljan

pikniti ▶ 'pi:kènt -knen nedov. ⟨⟩ *pičiti* |z zasaditvijo žela v kožo ali z ugrizom in izpustitvijo strupa povzročiti bolečino ali ogroziti zdravje|: 'ka:ča ga je 'pi:kpla

piksna ▶ 'piksna -e ž ⟨⟩ [*'piksna], konzervna škatla
pila ▶ 'pi:la -e ž ⟨⟩ *pila* |orodje v vzporednimi grebeni po površini za obdelovanje kovinskih predmetov|: 'pi:lò na'sa:jt

pilako ▶ 'pilakò -a m ⟨⟩ *piščanček, pišček*

pild ▶ 'pilt 'pilda ž ⟨⟩ *svetniška podoba, navadno v okvirju*

pildek ▶ 'pildak -a m ⟨⟩ **1.** *manjšalnica od pild* **2.** *podobica |manjši kos papirja z natisnjeno nabožno sliko in besedilom|*

pilica¹ ▶ 'pi:lèca -e ž ⟨⟩ *pilica* |manjšalnica od pila|

pilica² ▶ 'pilèca -e ž ⟨⟩ *piščanec, piška* |mlada kokoš|

piliti ▶ 'pi:l't -l'èn nedov. ⟨⟩ *piliti* |s pilo obdelovati predmete|

pilunek ▶ pè'lju:nak -ŋka m ⟨⟩ *birmanec, birmanka* v odnosu do svojega botra, botre: 't'ri: pè'lju:ŋke je 'èmò na 'fè:rmè

pinja gl. žlajkar

pinjiti gl. žungati

pinkati ▶ 'piŋkat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *trkati s kozarci*: na s'va:rbè sò 'piŋkalè z g'la:žè

pinkeljc ▶ 'pi:ŋkèl'c -a m ⟨⟩ *kravata* |(modni) dodatek, navadno k moški obleki, ki se namešča pod ovratnik srajce|: 'dèu sè je 'nɔ:f 'pi:ŋkèl'c ■ f "t'rgè kamp'e'na:jò – »pò'berè 'pi:ŋkèl'c, 'ka:pècò – sòn jò 'da:i, sòn jò 'da:i|«

pinjar ▶ 'pi:ntar -ja m ⟨⟩ *sodar* |izdelovalec, popravljavec sodov|: iz'vü:čò se je za 'pi:ntarja

pinjarica ▶ 'pi:ntarca -e ž ⟨⟩ *sodarjeva žena*: 'ma:v'čka 'pi:ntarca

pinjarija ▶ pinta'ri:ja -e ž ⟨⟩ *sodarstvo* |obrt za izdelovanje, popravljanje sodov|: 'o:ča je 'èmò pinta'ri:jò

pinjarjev ▶ 'pi:ntarjef -jeva -ò prid. ⟨⟩ *sodarjev* |ki se nanaša na sodarje|

Pinjarjevi ▶ "pi:ntarjevè -èx m mn. ⟨⟩ *Pinjarjevi* |hišno ime|: pr "pi:ntarjevèx

pinjarski ▶ 'pi:ntarskè -a -ò prid. ⟨⟩ *sodarski* |ki se nanaša na sodarje ali sodarstvo|

pipa ▶ 'pi:pa -e ž ⟨⟩ *pipa* |priprava za odpiranje in zapiranje pretoka tekočin in plinov|: 'pi:pa na 'sɔ:dè 'pü:šča ■ gl. fajfa

pipec ▶ 'pipac -a m ⟨⟩ ljubk. *petelinček, petelin*: 'pipac je k'repaɯ, a 'pilèce sò 'òs'ta:le ■ /nož/ gl. pipek

pipek ▶ 'pipak -a m ⟨⟩ *pipec* |žepni nož z enim pre-

gibnim rezilom in lesenim ročajem]: s 'pipakón je ód'rè:zaú 'ši:bó

pipi ▶ 'pipi -- -- prid. ⟨⟩ otr. *lep, čist*: g'leĵi, 'kókò: je 'ta: 'ka:pèca 'pipi!

pipica¹ ▶ 'pi:pèca -e ž ⟨⟩ *pipica* |*manjšalnica od pipa*|

pipica² ▶ 'pipèca -e ž ⟨⟩ **1.** ljubk. *pišček, piščanček*: sè 'da:la 'pipècan 'zo:bat? **2.** ljubk. *otrok, zlasti majhen*: kot nagovor 'pipèca 'maja, 'nekar 'jo:kat

pir ▶ 'pè:r -a m ⟨⟩ *svatba* |*praznovanje ob poroki*| ● preg. 'e:na 'rit ne 'mò:re 'bit na d'vè:jèx 'pè:rèx ■ prim. svarba

pira ▶ 'pè:ra -e ž ⟨⟩ *pira* |*preprosta, odporna pšenica z debelo ovojnico okoli zrna in drugače razporejenim zrnjem v klasu*| ☒ *Kostelci so nekoč dražili svoje sosede Kočevarje, kjer so sejali mnogo pire, češ da so želeli dobiti piro brez debele ovojnice in da so zato seme oluščili in vsejali, vendar je spet zrastle pira z debelo ovojnico. Kočevar se je temu čudil*: »šè:ntè 'pè:ra! 'jest sòn jò is'lè:kò, pa se je s'pè: ób'lè:kla!«

Pirčan ▶ 'pè:rčan -a m ⟨⟩ *Pirčan* |*prebivalec naselja Pirče*| ■ prim. Pirče

Pirčanka ▶ 'pè:rčanĵa -e ž ⟨⟩ *Pirčanka* |*prebivalka naselja Pirče*| ■ prim. Pirče

Pirče ▶ 'pè:rče 'pè:rč ž mn. ⟨⟩ *Pirče* |*ime naselja*| ■ prim. Pirčan, Pirčanka, Pirči, piški

Pirči ▶ 'pè:rčè -èx m mn. ⟨⟩ *Pirči* |*hišno ime*| ■ prim. Pirče

pirčki gl. piški

pirnik ▶ 'pè:rnèk -a m ⟨⟩ *svat* |*kdor se udeleži praznovanja ob poroki*|: 'pè:rnèké sò 'cè:lò 'nò:č 'ta:nçalè

pirovanje ▶ pèrò'va:n'è -a s ⟨⟩ *svatovanje* |*glagolnik od pirovati*|: 'bè:lò je ve'sè:lò pèrò'va:n'è

pirovati ▶ pè'ro:vát -r'ü:jen nedov. ⟨⟩ *pirovati*, *svatovati* |*udeleževati se praznovanja ob poroki*|: t'ri: d'ni: sò pèrò'va:lè ● rek 'akò ne 'šè:rèš, 'ni ne 'pè:rüi! *če nisi pripravljen trošiti, ne prirečaj gostije*

piški ▶ 'pè:rčèk -a -ò prid. ⟨⟩ *piški* |*ki se nanaša na naselje Pirče*| ■ prim. Pirče

pisa ▶ 'pi:sa -e ž ⟨⟩ [**pisa*], *proga, črta, maroga*: 'ta: 'voü 'ma 'pi:se

pisalo ▶ 'pi:sa:lò -a s ⟨⟩ *pisalo* |*priprava za pisanje*|

pisán ▶ 'pi:sán -a -ò prid. ⟨⟩ *pisán* |*ki je različnih barv*|: 'pi:sané 'vo:lè ● 'pi:sana 'ti:ca ▶ **pisano** 'pi:sanò pri-sl. *pisano*: 'pi:sanò g'le:da *grdo, jezno gleda* ■ gl. šaran, šarast; *pisana* *kopriva* gl. *kopriva*; *kričeče* *pisán* gl. *štrajfast*

pisana ▶ 'pi:sana -e ž ⟨⟩ *krava svetle barve*

pisanje ▶ pi'san'è -a s ⟨⟩ **1.** *pisanje* |*glagolnik od pisati*|: 'viči ga pi'sa:n'a **2.** [**pisanje*], *pismo, dopis*: óčètvò pi'sa:n'è je p'rišlò ■ pi'sa:n'è is sòd'ni:je **3.** nekđaj |*učni predmet v osnovni šoli, ki obsega učenje pisave*|: pi'sa:n'è 'ma 'e:na

pisanka ▶ 'pi:saŋka -e ž ⟨⟩ **1.** nekđaj *pisanka*, *črtani zvezek* |*zvezek, ki ima črte*| **2.** *vrsta jablane* ■ prim. *pisanko*

pisanko ▶ 'pi:saŋkò -a s ⟨⟩ *rumenkasto jabolko z rjavimi lisami, sad pisanke* ■ prim. *pisanka*

pisar gl. šribar

pisarija ▶ pi'sa:ri:ja -e ž ⟨⟩ ekspr. [**pisarija*] **1.** |*pisavanje, sestavljanje besedil*|: za p'ra:znèke je 'do:stè pi'sa:ri:je **2.** |*sestavek, besedilo*|: 'tò: je pa 'du:ga pi'sa:ri:ja

pisariti ▶ pi'sa:rèt -èn nedov. ⟨⟩ ekspr. [**pisariti*] |*večkrat, pogosto pisati, zlasti pismo*|: 'va:ša pa 'na:šémè pi'sa:rè

pisarna ▶ pi'sa:rna -e ž ⟨⟩ *pisarna* |*prostor, v katerem se opravljajo upravni, pisarniški posli*|: 'dè:la va pi'sa:rnè ■ gl. *kanclija*

pisast ▶ 'pi:sast -a -ò prid. ⟨⟩ *lisast* |*ki ima lise*|

pisatelj ▶ pi'sa:tel' -a m ⟨⟩ *pisatelj* |*kdor piše romane, povesti, novele*|: 'fi:nžgar je 'do:bèr pi'sa:tel'

pisateljica ▶ pi'sa:tel'ca -e ž ⟨⟩ *pisateljica* |*ženska, ki piše romane, povesti, novele*|

pisati ▶ 'pi:sat 'pi:šen nedov. ⟨⟩ *pisati* **1.** |*s svinčnikom, peresom, kredo delati črke, številke, navadno na gladki površini*|: i'sè 'ne zna: 'pi:sat **2.** |*tako izdelovati besedilo*|: 'pi:sat 'xa:rtècò **3.** |*izražati, posredovati misli s pisanjem*|: va 'bü:kvècac, va 'ca:jtèngax 'pi:še **4.** |*delati pise, črte z ostrim predmetom*|: k'li:n'a 'pi:še pò 'daskè ▶ **pisati se** 'pi:sat se *pisati se* |*imeti ime in priimek*|: 'kókò: se 'pi:šèš?

pisava ▶ pi'sa:va -e ž ⟨⟩ *pisava* |*način pisanja znakov za pismo sporazumevanje pri posamezniku*|: 'lèpa, 'grda pi'sa:va ■ gl. *šrifta*

pisec ▶ 'pi:sac -sca m ⟨⟩ *pisec* |*kdor kaj piše, napiše*|: 'tè:ga t'p'leŋ'a 'ne bè 'si 'pi:scè pre'pi:salè

piska ▶ 'pi:ska -e ž ⟨⟩ *pisčka*, *piščalka* |*preprosto glasbilo v obliki cevi, v katero se piha*|: is 'saĵma mè je p'ne:sò 'pi:skò

piskanje ▶ 'pi:skan'è -a s ⟨⟩ *piskanje* |*glagolnik od piskati*|

piskati ▶ 'pi:skat -ščen nedov. ⟨⟩ *piskati* **1.** |*igrati na piščal, na glasbilo s piščaljo*|: pas'tè:rjè 'pi:šcèjò **2.** |*dajati visoke, ostre glasove*|: ma'š'i:na 'pi:šcè **3.** |*s pihanjem v ozek, podolgovat predmet, režu povzročati visoke, ostre glasove*|: 'pi:skat na 'pe:ro ■ gl. *fučkati*

pismo ▶ 'pi:smò -a s ⟨⟩ *pismo* **1.** |*ovojnica z listom papirja za navadno daljša sporočila po pošti*| **2.** |*sporočilo, ki se navadno pošilja v taki ovojnici*|: 'pi:smò smò d'ò'bi:lè ● pri žrebanju s kovancem 'pi:smò -g'la:va *stran kovanca, na katerem je številka* ● 'pi:smò 'dè:lat *narediti zakonsko pogodbo pred notarjem* ● 'svè:tò 'pi:smò *temeljna knjiga krščanske vere in delno židovske*

pismoŋša ▶ pismo'ŋša -e m ⟨⟩ novo *pismoŋša* [poštni delavec, ki dostavlja poštne pošiljke na dom]: pismo'ŋša je pɾ'nešo 'dēna:r ■ gl. kesa, prif-trogar

pisnik gl. pustnik

pistiti gl. pustiti

pisto gl. pust prid.

piš ▶ 'piš 'piša m ⟨⟩ *piš* |*kratkotrajen, navadno oster, močan veter*|: 'piš je 'pōdrō x'rū:škō

piščal gl. piska, piščalka

piščalka ▶ pišča:ŋka -e ž ⟨⟩ *piščal*, *piščalka* |*pre-prosto glasbilo v obliki cevi, v katero se piha*|: fan'ti:čkē 'dē:lajō pišča:ŋke ■ gl. piska

piščalkica ▶ pišča:ŋkēca -e ž ⟨⟩ *majhna piščalka*

piščanček gl. pilako, pipica²

piščanec gl. pilica²

piščava gl. puščava

pišče ▶ 'pi:šče -ta s ⟨⟩ *pišče* |*kokošji mladič, zlasti mlajši, manjši*|: 'ko:čka s 'pi:ščetē

piščec ▶ 'piščec -a m ⟨⟩ **1.** *klarinet* |*pihalni instrument z višjim tonskim obsegom*| **2.** *ekspr. klarinetist* |*kdor igra klarinet*|

pišček gl. pilako, pipica²

piška gl. pilica²

piškav gl. pišljiv

piškec ▶ 'piškac -a m ⟨⟩ *ekspr. droben sad ali krompir*: 'same 'piškace smō pō'bē:ralē

piškot gl. poharaj

Piškur ▶ 'pēškūr 'pēš'kūrja m ⟨⟩ *Piškur 1.* |*primek*| **2. |*hišno ime, gospodar*|**

Piškurjev ▶ 'pēš'kūrjef -jeva -ō prid. ⟨⟩ *Piškurjev* |*ki se nanaša na Piškurja ali Piškurjeve*|

Piškurjevi ▶ 'pēš'kūrjēv -ēx m mn. ⟨⟩ *Piškurjevi* |*hišno ime*|: pɾ' 'pēš'kūrjēvēx

Piškurjevka ▶ 'pēš'kūrjefka -e ž ⟨⟩ *Piškurjevka* |*gospodinja pri Piškurju, Piškurjevih*|: 'co:narska 'pēš'kūrjefka

pišljiv ▶ 'piš'l'i:f piš'l'i:va -ō prid. ⟨⟩ *piškav, črviv*: piš'l'i:va 'ja:bōka • piš'l'i:vē ō'rē:xē, 'lē:šnēkē

pišljivec ▶ piš'l'i:vac -l'i:fca m ⟨⟩ *ekspr. mevža* |*neodločen, bojzljiv človek*|

pištola ▶ piš'tō:la -e ž ⟨⟩ *bezgovka, pokalica* |*igrača iz bezgove veje, bezgovega stebela za pokanje*|

pištolica ▶ piš'tō:lca -e ž ⟨⟩ *pištolica* |*manjšalnica od pištola*| *Tudi bazakova pokalica (Matija Žagar, Kostel in Kostelci (2013), str. 109) (ur).*

pita ▶ 'pi:ta -e ž ⟨⟩ *pita* |*pecivo iz krhkega testa z nadevom*|: 'ja:bōčna 'pi:ta

pitanec ▶ 'pi:tanc -a m ⟨⟩ *pitanec* |*žival za pitanje*|: pɾ'ōda:lē smō 'pi:tanca

pitati ▶ 'pi:tāt -an nedov. ⟨⟩ *pitati 1.* |*načrtno krmiti žival, da bi se zredila*|: pɾ'a:sce 'pi:tāt **2.** |*hraniti z*

dajanjem hrane v usta|: bōŋ'ni:ka 'pi:tāt • s'ta:rka 'pi:ta m'la:de

piti ▶ 'pit 'pi:jen nedov. ⟨⟩ **1.** *piti* |*dajati tekočino v usta in požirati*|: 'pit is 'pu:nēka **2.** |*uporabljati, imeti za pijačo*|: nai'ra:jšē 'pi:je 'mōšt **3.** |*luživati alkoholne pijače, navadno pogosto in v veliki količini*|: 'n'e:jē 'mō:š pa 'pi:je **4.** |*vpijati, vsrkavati*|: 'pi:vnek 'pi:je 'ti:ntō • 'pit b'ratōfčēnō začeti se tikati, navadno po ustaljenem obredu • 'ma:vɾca 'pi:je 'ku:pō ma-vrica z enim koncem sega v *Kolpo* • 'ta: č'lōrvēk mē 'pi:je 'kɾf me razburja, muči, trpinči • 'mašte 'ka:i za 'pit? ali imate (zame) kaj pijače? • 'pit na zd'ra:vje nazdravljati • rek 'ma:vɾca x'vičē:r 'pi:je, x'vū:tra 'li:je večerna mavrica navadno naznanja, da bo zjutraj dež ■ gl. čmrkati, črepiti, pupati; veliko piti gl. nalivati se

pitje gl. čmrkanje

pitolika ▶ pi'tōlēka -e ž ⟨⟩ *potonika* |*vrtna rastlina z deljenimi listi in velikimi belimi, rožnatimi ali rdečimi cvetji*|: x 'vɾtacē 'ra:stējō pi'tō:lēke

piton ▶ pi'tō:n -a m ⟨⟩ *beton* |*gradbeni material iz cementa, peska in vode*|: 'zit is pi'tō:na

pitoven ▶ 'pi:tōvēn -vna -ō prid. ⟨⟩ *zelo redilen, hranljiv*: 'pi:tōvna x'ra:na

piva ▶ 'pi:va -e ž ⟨⟩ *pivo* |*alkoholna pijača iz slada, hmelja, vode in kvasa*|: 'da:ite d'vē: 'pi:ve!

pivkanje ▶ 'pi:fkan'ē -a s ⟨⟩ *pivkanje* |*glagolnik od pivkati*|

pivkati ▶ 'pi:fkat -an in 'pi:fčen nedov. ⟨⟩ *pivkati* |*oglašati se z glasom pivl*|: 'pi:ščeta 'pi:fka:jō

pivnati ▶ 'pi:vnat -an nedov. ⟨⟩ *pivnati* |*odstranjevati odvečno tekočino s pivnikom*|: 'ti:ntō 'pi:vnat

pivnik ▶ 'pi:vnek -a m ⟨⟩ *pivnik* |*mehek papir, ki (močno) pivja tekočino*|: p'la:f 'pi:vnek

pivo gl. piva

pizda ▶ 'pi:zda -e ž ⟨⟩ *vulg. [*pizda]* **1.** |*žensko spolovilo*| **2.** |*ničvreden, slab človek*|: 'pi:zda k'va:tērna še posebno slab človek

pizdica ▶ 'pi:zdēca -e ž ⟨⟩ *manjšalnica od pizda* • 'ma:čja 'pi:zdēca do 20 centimetrov visoka trava z zaobljenimi kosmatimi listi

pizdomerc ▶ pizdō'merc -a m ⟨⟩ *pedic* |*ličinka metulja, ki se premika z ukrivljanjem trupa navzgor*|

pizijon ipd. gl. penzion ipd.

plac ▶ p'lac p'la:ca m ⟨⟩ **1.** |*plac*|, *prostor, mesto*: 'za:te 'ni: 'tū:kaj p'la:ca **2.** |*sejem na prostem*: k'ra:vō je p'ro:daŋ na p'la:cē **3.** |*plac*| |*trg, zlasti živilski*|: na p'la:cē smō pɾ'ōda:lē x'rū:ške

placovina ▶ placō'vi:na -e ž ⟨⟩ *pristojbina za tržni prostor*: placō'vi:ne 'ni: pla'ti:la

plača ▶ p'la:ča -e ž ⟨⟩ **1.** *plača* |*osebni dohodek*|:

dó'bi:lè smó trí'na:ístò p'la:čò **2.** *plačilo* |kar se da komu za kako drugo vrednost, zlasti za delo|: za p'la:čò je 'da:la š'pe:xa i gò'tóvéne • x'ra:na je 'p'pva p'la:ča te'ža:ké • 'tò 'man za p'la:čò! *izraža nezadovoljstvo nad nevhvaležnostjo* ■ gl. lon

plačati ▶ p'la:čat -an dov. ⟨⟩ *plačati* **1.** |dati za kaj določeno vrednost, navadno denar, in si s tem pridobiti pravico **a)** do lastništva tistega|: p'la:čat 'xi:šò **b)** do rabe, uporabe tistega|: k'vatè:r p'la:čamò 'p'rvèga va 'mè:scè **2.** |z denarjem narediti, da preneha plačilna obveznost|: f'ra:ŋke p'la:čat **3.** |dati komu določeno vrednost, navadno denar, za opravljeno delo, storitev|: 'dè:klò p'la:čat ▪ 'òn 'laxkò p'la:ča ima dovolj denarja ■ gl. odrajtati, platiti

plačevati ▶ pla'čè:vət -'čü:jén nedov. ⟨⟩ *plačevati* **1.** |dajati za kaj določeno vrednost, navadno denar, in si s tem pridobivati pravico **a)** do lastništva tistega|: 'd'fva sòn pla'čè:vau dò 'nò:vèga 'lè:ta **b)** do rabe, uporabe tistega|: 'ci:mer mè pla'čü:je 'o:ča **2.** |z denarjem poravnati določene obveznosti|: pla'čè:vət 'interes, f'ra:ŋke **3.** |dajati komu določeno vrednost, navadno denar, za opravljeno delo, storitev|: pla'čè:vət pas'tè:rja, te'ža:ke, te'ža'ki:n'è

plačica ▶ p'la:čèca -e ž ⟨⟩ [**plačica*] |manjšalnica od plača|: s 'tò: p'la:čècò 'kumaj 'ži:vémò

plačilo ▶ pla'či:lò -a s ⟨⟩ *plačilo* |kar se da komu za kako drugo vrednost, zlasti za delo|: za pla'či:lò sò mè 'da:lè 'ža:kél' kóm'pè:rja ■ gl. lon, plača

plačnik ▶ pla'č'ni:k -a m ⟨⟩ *plačnik* |kdor kaj plača ali mora plačati|: 'ta: gòs'poda: je s'lap pla'č'ni:k

plahta ▶ p'la:xta -e ž ⟨⟩ *rjuha* |del posteljnega perila pravokotne oblike za pokrivanje ležišča, odevanje|: plat'n'è:ne p'la:xtè ▪ 'po:krit se s p'la:xtò i z 'dèkò ■ prim. cerada

plahtati ▶ p'laxtat -an nedov. ⟨⟩ *plahutati, plapolati, vihrati*: 'rò:bače na št'rikè plax'ta:jò ▪ g'vant, 'ki:kl'a jè p'laxta opleta

plahtica ▶ p'la:xtèca -e ž ⟨⟩ **1.** *rjuhica* |manjšalnica od plahta| **2.** *večji kos platnenega, vrečevinaste-ga blaga za nošenje svinjske krme*: 'e:na p'la:xtèca 'répe je za 'ko:tòu pre'ma:lò

plahutati gl. kleftetati, klofotati, plahtati

plajba ▶ p'la:jba -e ž ⟨⟩ *svinčnica, grezilo* |vrvica z utežjo za določanje navpične lege|: p'j zi'da:n'è 'ra:bèjò p'la:jbò

plajbos ▶ p'la:jbòs -a m ⟨⟩ *svinčnik* |priprava iz lesene paličice z grafitnim vložkom za pisanje, risanje|: p'la:jbòs je p're:več oš'pi:čò ▪ 'mekak p'la:jbòs mehki svinčnik |ki ob manjšem pritisku dela vidno črto| ▪ 't'rt p'la:jbòs trdi svinčnik |ki tudi ob večjem pritisku dela manj vidno črto| ▪ 'ti:ntèn p'la:jbòs

tintni svinčnik |z vložkom, ki vsebuje vodotopno barvilo vijolične barve| ▪ 'ti:šl'arské p'la:jbòs mi-zarski svinčnik |ploščat, z debelejšim vložkom|

plajhati gl. plojsati, puljati

plakat ▶ pla'ka:t -a m ⟨⟩ *plakat* |večji list, pola papirja z obvestilom, vabilom, razglasom, pritrjena na javnem prostoru|: pla'ka:t ó'bè:sèt, p'f'li:mat

plamen ▶ p'la:men pla'mèna m ⟨⟩ *plamen* |tok zelo segretega in svetečega plina, ki nastaja pri gorenju|: p'la:men na 'la:mpè, va š'po:rxcetè

plan gl. plana

plana ▶ p'la:na -e ž ⟨⟩ *plan* |širši, sorazmerno raven svet, navadno brez drevja in grmovja|: na p'la:nè smò kò:si:lè

plandovati ▶ plan'do:vət -'dü:jén nedov. ⟨⟩ *postopati, biti brez dela*

planica ▶ pla'nica -e ž ⟨⟩ *planica* |manjšalnica od plana|: na pla'nicè 'pa:semò

Planica ▶ 'pla'nica -e ž ⟨⟩ *Planica* |ime naselja ob Kolpi na Hrvaškem|: na 'pla'nicè pò'pè:vajò ■ prim. planiški

planički gl. planiški

Planina ▶ 'pla'ni:na -e ž ⟨⟩ *Planina* |ime naselja|: g'rè:n f 'pla'ni:nò ■ prim. Planinec, Planinka, planinski

Planinec ▶ 'pla'ni:nc -a m ⟨⟩ *Planinec* |prebivalec naselja Planina| ■ prim. Planina

Planinka ▶ 'pla'ni:ŋka -e ž ⟨⟩ *Planinka* |prebivalka naselja Planina| ■ prim. Planina

planinski ▶ pla'ni:nskè -a -ò prid. ⟨⟩ *planinski* |ki se nanaša na Planince ali na naselje Planina|: pla'ni:nskè st'ri:c ■ prim. Planina

planiški ▶ pla'ni:čkè -a -ò prid. ⟨⟩ *planiški* |ki se nanaša na naselje Planica| ■ prim. Planica

plانيتi gl. praščiti

planka ▶ p'la:ŋka -e ž ⟨⟩ *planka* |deska ali krajnik za zunanje obijanje|: p'la:ŋkò 'p'gbit ■ prim. škvorc

plankača gl. bradljiv, plenkača

plapolati gl. blanjati, feretati

plašan gl. plašen

plašč ▶ p'la:jšč -a m ⟨⟩ • 'ma:šné p'la:jšč *mašni plašč* |bogosluzno vrhnje oblačilo| ■ gl. bunda, mantelj, mašen, montelj; prim. montelj

plašček gl. monteljček

plašen ▶ p'lašan -šna -u prid. ⟨⟩ *plašen* **1.** |ki kaže za-držanost, neodločnost|: 'tò: je p'lašan č'lo:vèk **2.** *boječ* |ki se boji|: p'lašnu 'dè:te ▪ p'lašna 'živaŋ

plašiti ▶ p'lašit -in nedov. ⟨⟩ *plašiti* **1.** |z gibi, zvoki povzročati, delati, da se žival vznemiri in oddalji|: kò'kò:šè p'lašit **2.** |povzročati, vzbujati v kom strah, vznemirjenost|: 'daš jèx je p'lašiu **2.** *strašiti*: 'dècò p'lašit z mrač'ni:kón ▶ **plašiti se** p'lašit

se *bati se* |čutiti strah, biti v strahu|: k'ra:ve se plaš'i:jò 'o:gna ■ gl. plaškati

plaškati ▶ p'laškát -an nedov. ⟨⟩ *plašiti* |z gibi, zvoki povzročati, delati, da se žival vznemiri in oddalji|: 'ti:ce p'laškát

plašljiv ▶ p'laš'l'i:f plaš'l'i:va -ò prid. ⟨⟩ *plašljiv* |ki se (rad) spleši|: p'laš'l'i:f 'kòn'

plati ▶ p'lat 'pò:l'en nedov. ⟨⟩ *plati* |odstranjovati pleve, smeti s sunkovitimi premiki posode|: x'r'metü:n, 'fažon p'lat ■ gl. puskati

platica ▶ pla'ti:ca -e ž ⟨⟩ *platnica* |manjša modro zelena sladkovodna riba|: pla'ti:cò je v'je:u na 't'rnak

platišče ▶ pla'ti:šče -a s ⟨⟩ *platišče* |zunanj del kolesa, v katerega so vpete špice, napere|: jese'nò:va pla'ti:šča ■ platišče

platiiti ▶ p'la:tét p'lati:n dov. ⟨⟩ [**platiiti*], *plačati*: 'vi:nò p'la:tét

platen gl. platinjen

platnica ▶ plat'ni:ca -e ž ⟨⟩ *platnica 1.* |vsak od obeh zunanjih, trših listov knjige, revije, povezanih med seboj s hrbtom|: plat'ni:ce na 'ma:šnèx 'bü:kvècax **2.** |tako med seboj povezana lista sploh|: plat'ni:ce za 'ri:saŋkò **3.** |vsaka od obeh stranskih, odstranljivih ploščic na ročaju noža|: kòš'čè:ne plat'ni:ce na b'ri:tvècè ■ gl. platica

platinjen ▶ plat'n'è:n -a -ò prid. ⟨⟩ *platinjen* |ki je iz platna|: plat'n'è:na p'la:xta ■ plat'n'è:ne 'fè:rŋge

platno ▶ p'la:tnò -a s ⟨⟩ *platno* |močna lanena tkanina|: dò'ma:če p'la:tnò ■ p'la:tnò 'be:l't

plav ▶ p'laf p'la:va p'lavu prid. ⟨⟩ [**plav*], *moder* |ki je take barve kot plavica, jasno nebo|: p'la:va b'luzá, 'ki:kl'a ■ p'la:vè x'la:če

plava ▶ p'la:va -e ž ⟨⟩ *krava sivo črne barve*

plavač ▶ p'lava:č pla'va:ča m ⟨⟩ *plavalec* |kdor plava|: 'dò:bèr p'lava:č

plavalec gl. plavač

plavanje ▶ p'la:van'e -a s ⟨⟩ *plavanje* |glagolnik od plavati|: 'p'rsnò p'la:van'e

plavati ▶ p'la:vát -an nedov. ⟨⟩ *plavati 1.* |premikati se po vodi z gibanjem, premikanjem nog, rok, telesa|: p'la:vau je čes 'ku:pò ■ 'pas p'la:va **2.** |premikati se po vodi, po zraku sploh|: ču:n p'la:va pò 'vòdè ■ òb'la:kè p'la:vajò pò 'nebè **3.** |biti, nahajati se prosto v vodi, na (vodni) površini|: 'pè:ne p'la:vajò ■ s'metje: p'la:va ■ òc'vè:rkè p'la:vajò na 'ma:stè ● p'la:vát kò 'pas po pasje |tako, da se z nogami in skrčenimi rokami udarja po vodi|

plave ▶ p'lave -ta m ⟨⟩ *vol svetlo rumene barve* ■ prim. plavi

plavi ▶ p'la:vè -éga m ⟨⟩ *vol svetlo rumene barve* ■ prim. plave

plavilo ▶ pla'vi:lò -a s ⟨⟩ *modrilo, modro barvilo*

plaviti ▶ p'lavit -in nedov. ⟨⟩ [**plaviti*], *modriti* |delati kaj modro|: 'rò:bačò p'lavit ■ l'an se p'lavi ■ s'li:ve se 'več pla'vi:jò že zorijo

plavje gl. plavotje

plavkast ▶ p'lafkast -a -ò prid. ⟨⟩ [**plavkast*], *modrikast* |ki ni popolnoma moder|: p'lafkast 'rò:pčèk

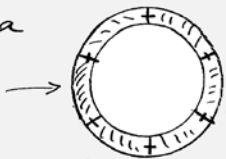
plavolas gl. blond

plavot gl. plavut

plavotje ▶ pla'vò:tje -a in plavò't'je: -'ja: s ⟨⟩ *plavje* |kar nosi, naplavlja (tekoča voda)|: pla'vò:tje smò ló'vi:lè na 'ku:pè

plavšati ▶ p'la:ušát -an nedov. ⟨⟩ [**plavšati*], *dvoriti, osvajati, ljubimkati*: sò'sèdòvò š'čè:r p'la:uša

platišče - a -
= del kolesnega
obala

sam.
n. sp.

Kotel ob Kolpi

plavut ▶ p'lavò:t pla'vò:tè ž (<) *plavut* |organ za plavanje na trupu rib|: pòs'tr:va 'ma r'dè:če pla'vò:tè

plaz ▶ p'la:s p'laza m, mn. pla'zò:vè (<) **1.** *plaz* |gnota snovi, ki se na strmem pobočju loči, odtrga od celote in zdrasne navzdol|: p'la:s 'pè:ska, s'nèga **2.** *prostor, s katerega se je utrgala taka gnota*: p'la:s se 'ni: 'iše za'ra:sò **3.** *drča* |plitva vdolbina v strmem pobočju za spravljajanje lesa v dolino|: 'cè:u 'mè:sac sò pò p'la:zè p'rò:žèlè 'd'rva **4.** *drsalnica* |zglajen poledenel pas ali proga za drsanje|: na p'la:zè je 'pa:la

Plaz ▶ 'p'la:s 'p'laza m (<) *Plaz* |ledinsko ime|: na 'p'la:zè ▪ f'k'kü:žnèn 'p'la:zè

plaziti ▶ p'la:zèt -èn nedov. (<) **1.** *plaziti se* |premikati se (sem in tja), pomagajoč si z nogami in rokami|: 'dè:te p'la:zè, 'dòkle ne s'xò:dè **2.** *drseti* |premikati se z močnim, tesnim dotikanjem podlage|: 'ze:ml'a p'la:zè **3.** *drseti* |premikati se po gladki podlagi|: 'rò:bac mè p'la:zè is gl'avè **4.** *plezati* |premikati se navzgor, kvišku po čem navpičnem, pomagajoč si z nogami in rokami|: p'la:zèt pò d'rè:vjè, pò telegrafš'ta:ngè ■ *plaziti se* gl. *plaziti*

plazur ▶ p'lazù:r pla'zù:rja m (<) *brglez* |gozdna ptica pevka, ki spretno plezal| ■ prim. *klamfar*

pleča ▶ p'lè:ča p'lèč s mn. (<) *pleča* |zgornji del človeškega ali živalskega trupa med lopaticama|: pò p'lè:čèx ga je 'vedrò

pleče ▶ p'lè:če p'lè:ča s (<) *pleče* |meso iz zgornjega dela prednje noge goveda, prašiča, navadno s kostjo|: s'vi:n'skò p'lè:če

pled ▶ p'lèt p'lè:da m (<) *novo pled, plet* |pleteno ali kvačkano ogrinjalo, navadno trikotne oblike|: iz 'mè:sta jè je p'r'ne:sò p'lèt

pleh ▶ p'lex p'lè:xa m (<) [**pleh*], *pločevina*: 'tù:rèn sò pòk'ri:lè s p'lè:xón

pleha ▶ p'lè:xa -e ž (<) *pega* |mesto na koži, ki ima temnejšo barvo kot ostala površina|: p'lè:xe na òb'ra:zè

plehast ▶ p'lexast -a -ò prid. (<) *pegast, pegav*: p'lè:xasta 'dèk]ca ■ gl. *flekast, pegast*

plehen ▶ p'lexè:n ple'xè:na -ò prid. (<) *pločevinast* |ki je iz *pleha*|: ple'xè:na 'peka

plehnat ▶ p'lexna:t plex'na:ta -ò prid. (<) *emajliran* |prekrit z emajlom|: p'lexna:t 'lo:nc ▪ plex'na:ta sk'lèda

pleme ▶ p'lè:me ple'mèna m (<) • k'ra:va za p'lè:me za razmnoževanje, razplojevanje

plemenitaš gl. firšt

plemenitašev gl. firštov

plenica ▶ ple'ni:ca -e ž (<) *plenica* |tkanina, navadno pravokotna, za zavijanje dojenčkal|: ple'ni:ce 'o:prat ■ gl. *cunja*

plenjati gl. *dajati*

plenkača ▶ p'lèŋkača -e ž (<) *plenkača, plankača* |dvoročna tesarska sekira s tankim in dolgim rezilom|: 'te:sat s p'lèŋkačò ■ gl. *bradljiv*

ples gl. *tanc, tancanje*

plesati gl. *tancati*

plesen ▶ p'lè:sèn -snè ž (<) *plesen* |glivična bolezen, ki se kaže kot belkasta, sivkasta, zelenkasta prevleka na rastlinah, organskih snoveh|: p'lè:sèn na kòm'pè:rjè, na k'rü:xè ■ gl. *bersa*; prim. *plesnoba*

pleska ▶ p'lè:ska -e ž (<) *ekspr. klepetav človek, čenča* ■ prim. *pleskalo*

pleskalo ▶ p'lèskalò -a s (<) *ekspr. klepetav človek, čenča* ■ prim. *pleska*

pleskanje ▶ p'lè:skan'è -a s (<) *glagolnik od pleskati* ■ gl. *malanje*

pleskar gl. *beljač, malar*

pleskati ▶ p'lè:skat -an nedov. (<) **1.** *pleskajoče udarjati* **2.** *ekspr. pleskajoče streljati* **3.** *slabš. širiti govorice, obrekovanje*: 'o:na 'vavèk 'nèkaj p'lè:ska ■ gl. *malati, štrihati*

pleskenc ▶ p'leskè:nc ples'kè:nca m (<) *premalo vzhajan, trd kruh*: ž'ga:ncè sò 'več v'rè:dnè kò 'ta: p'leskè:nc

pleskniti ▶ p'lè:skènt -knen dov. (<) **1.** *pleskniti* |pleskajoče udariti|: p'lè:sknt pò 'li:cè **2.** *ekspr. s tleskom ustreliti*: 'puška je p'lè:skn]la **3.** *slabš. razširiti govorice, obrekovanje*

plesneti gl. *plesnoviti*

plesniv ▶ p'lè:snòf -nòva -ò prid. (<) *plesniv* |na katerem je plesen|: p'lè:snòf k'rèx

plesnoba ▶ plè:sno:ba -e ž (<) *plesen* |glivična bolezen, ki se kaže kot belkasta, sivkasta, zelenkasta prevleka na rastlinah, organskih snoveh|: plè:sno:ba na 'sè:rè ■ prim. *plesen*

plesnov gl. *plesniv*

plesnoviti ▶ p'lè:snòvét -èn nedov. (<) *plesneti* |razkrajati se zaradi delovanja glivic|: p'lè:če p'lè:snòvè

plesti ▶ p'l'èst p'l'e:ten nedov. (<) **1.** *plesti* |delati tekstilne izdelke s pletilkami|: kò'lè:ŋke p'l'èst **2.** |delati, izdelovati kaj z nameščanjem dveh ali več podolgovatih upogljivih stvari drugo čez drugo|: 'ki:te, k'ra:nc]e p'l'èst ▪ ò'pa:l'ak p'l'è:te m'rèžò ▪ p'lò:t p'l'èst izmènično nameščati protje med kole **3.** *ekspr. [*čencati], govoriciti*

pleša ▶ p'lè:ša -e ž (<) *pleša* |del lasišča, na katerem so izpadli lasje|

plešast ▶ p'lè:šast -a -ò prid. (<) *plešast* |ki ima plešo|: p'lè:šasta g'l'a:va

pleščiti ▶ p'lè:ščèt -èn dov. (<) *ekspr. slišno, plosko pasti*: na 'cè:stò je p'lè:ščò

plešek ▶ p'lè:šèk -ška m (<) *podkvica* |kovinska plo-

ščica podkvaste oblike, ki se nabije na čevlji, navadno na sprednji del podplata in na peto): 'pʁbit p'le:šək na 'pe:tə, na š'pi:ce ■ prim. železce

plet gl. pled

pletenje ▶ ple'te:n'ɛ -a in plete'n'ɛ: -a: s ⟨⟩ *pletenje 1.* |glagolnik od plesti| **2.** |kar se plete, je spleteno|: plete'n'ɛ: je pə'za:bəla v aʉtə'bu:sə

pletenka ▶ ple'te:ŋka -e ž ⟨⟩ *pletenka* |kiti podobno pecivo navadno iz kvašenega testa|

pleti ▶ p'l'èt p'l'è:ven nedov. ⟨⟩ *pleti* |s puljenjem odstranjevati plevel, strnišče|: 'mɛ:rne p'l'èt ● rek 'ti: se 'bè:la, 'jest sòn 'bè:u, / 'dò: 'nan 'bò: pa 'ži:tò p'l'èu? osat iz žita

pletlika gl. špica, štangica

pletilo ▶ ple'ti:lò -a s ⟨⟩ **1.** *igle za pletenje 2.* *pletenje* |kar se plete, je spleteno| **3.** ekspr. *klepetav človek, čenča* ■ prim. pleska, pleskalo

pletplot ▶ pletəp'lò:t – m ⟨⟩ ekspr. [**čēncā*], [**čvekač*] |kdor veliko, vsebinsko prazno govori|

pleva ▶ pl'è:va -e ž ⟨⟩ *pleva* |trši ovoj semena pšenice, rži, ki ni tesno zrasel z vsebino| **2.** mn. |ti ovoji, odstranjeni z mlatenjem|: pl'è:ve smò z'gɾnèlè ■ pro-sene pleve gl. premek

plevačica ▶ plèvač'i:ca -e ž ⟨⟩ *plevica* |ženska, ki pleve|

plevel ▶ p'levɛ:u ple'vɛ:la m ⟨⟩ *plevel* |rastlina, ki preprečuje, zavira rast kulturnih rastlin|: p'levɛ:u 'pü:kāt

plevelast gl. plevelen

plevelen ▶ ple'vɛ:vèn -vna -ò prid. ⟨⟩ *plevelen, plevelast, plevelnat*: ple'vɛ:vèn 'vɾtac ■ ple'vɛ:vna 'ni:va ■ ple'vɛ:vna š'e:ni:ca

plevelnat gl. plevelen

plevica gl. plevačica

plevkati ▶ p'lěfkāt -an nedov. ⟨⟩ *pljuvati* |izmetavati iz ust, navadno slino, sluz|: 'kɾf je p'lěfkau

plevkec ▶ p'lěfkac -a m ⟨⟩ *pljunek* |kar se izvrže iz ust, navadno slina, sluz|: 'bè:u, 'kɾva:f p'lěfkac ● 'ka:čjè p'lěfkac bela slinasta pena, ki jo izloča ličinka slinarice

plevkniti ▶ p'lěfkənt -knen dov. ⟨⟩ *pljuniti* |izvreči iz ust, navadno slino, sluz|: p'lěfkno je 'na kla ● ekspr. p'lěfknt is 'šipiga ž'e:lè:zda ustreliti iz puške

plevnica ▶ pl'è:vénca -e ž ⟨⟩ *s plevami napolnjena blazina (za ležanje)*: d'règda sò le'ža:lè na pl'è:vɾcax

plezati gl. plaziti

plitek ▶ p'litak -tka -ò prid. ⟨⟩ *plitek, plitev* |ki ima v navpični smeri navzdol razmeroma majhno razsežnost|: p'litak 'ta:l'ar ■ p'litka 'ja:ma ■ p'litkò ò'ra:n'e oranje v globino od 10 do 15 centimetrov

plitev gl. plitek

pljuča ▶ p'lü:ča p'lü:č s mn. ⟨⟩ *pljuča* |parni organ v

prsni votlini, ki omogoča dihanje|: 'ma 'bo:una p'lü:ča ■ na p'lü:čəx 'ma 'ra:ka

pljučen ▶ p'lü:čən -čna -ò prid. ⟨⟩ *pljučen* |ki se nanaša na pljuča|: p'lü:čna 'bòu

pljučnica ▶ p'lü:čénca -e ž ⟨⟩ *pljučnica* |vnetje pljuč|: pò p'lü:čpəc je 'du:gò pò'lè:škòvau

pljučnik gl. vince²

pljunek gl. plevkec

pljuniti gl. plevkniti

pljuska ▶ p'luska -e ž ⟨⟩ [**pljuska*], *klofata*

pljuskati ▶ p'luskāt -an nedov. ⟨⟩ *pljuskati* |slišno, navadno neenakomerno udarjati, zadevati ob kaj|: 'vo:da p'luska va 'b'rè:k ■ gl. puskati

pljuskniti ▶ p'luskənt -knen dov. ⟨⟩ *pljuskniti 1.* |slišno udariti, zadeti ob kaj|: 'vo:da je p'luskɿla va 'ču:n **2.** |v sunku se razliti, izteči|: m'lè:kò je p'luskɿlò iz 'lo:nca ■ gl. polskniti

pljuvati gl. plevkati

ploča ▶ p'lò:ča -e ž ⟨⟩ [**ploča*], *plošča 1.* |ploščat, navadno štirioglat predmet|: pred 'vɛ:žò sò v'li:ke p'lò:če **2.** |betonska stropna konstrukcija, ki leži na nosilnih zidovih, stebrih|: dò p'lò:če sò sa'zi:dalè 'xi:šò

pločevina gl. pleh

pločica ▶ p'lò:čéca -e ž ⟨⟩ *za dlan velik ploščat kamen*: pò 'ku:pè smò m'e'ta:lè p'lò:čéce

plloh ▶ p'lòx p'lò:xa m ⟨⟩ *plloh* |ploščat kos lesa iz podolžno razžaganega hloda, debel navadno pet centimetrov in širok najmanj dvajset centimetrov|: s'vin'a:k sò nare'di:lè is p'lò:xòf

ploha ▶ p'lò:xa -e ž ⟨⟩ *ploha* |nenaden, kratkotrajen, navadno močan dež|: p'lò:xa 'nas je namò'či:la dò 'kò:že

plohek gl. plošek

plohica ▶ p'lò:xéca -e ž ⟨⟩ *plohica* |manjšalnica od ploha|: p'lò:xéca je pòmò'či:la 'ni:ve

plojsati ▶ p'lò:jsāt -an nedov. ⟨⟩ [**plajhati*] |sunkovito se premikati v nepolni posodi|: 'vo:da f 'kòblè p'lò:jsa ■ prim. puljati

plomba ▶ p'lò:m̩ba -e ž ⟨⟩ *plomba* |snov, navadno amalgamska, ki zapolnjuje poškodovan, izvotljen zob|: p'lò:m̩ba mè je is'pa:la

plombirati ▶ plòm'bɛ:rat -an nedov. ⟨⟩ *novi plombirati* |delati plombo, plombe|: d'va: 'zòba: mè je plòm'bɛ:rau

plonkati ▶ p'lò:ŋkāt -an nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *loputati, udarjati*: 'vè:tér p'lò:ŋka z v'ra:tè, z 'ò:knè **2.** ekspr. *opletati, mahedrati*: g'vant 'na n'èn p'lò:ŋka **3.** ekspr. *postopati, pohajkovati*: gòs'pòdar: p'lò:ŋka pò 'se:lè ■ prim. plahtati

plonkniti ▶ p'lò:ŋkənt -knen dov. ⟨⟩ ekspr. *loputniti, udariti*: 'vè:tér je p'lò:ŋknò z 'ò:knòn

plosk ▶ p'lɔsk – m ⟨⟩ • p'ol'o:žet 'no:žěč, 'daskò: na p'lɔsk na širšo, ravno stran

ploska ▶ p'lɔska – e ž ⟨⟩ ekspr. zanikrna, malomarna ženska: 'o:na je ena p'lɔska

ploskalika ▶ p'lɔs'ka:lěka – e ž ⟨⟩ **1.** plundra, brozga |voděn, shojen sneg|: na 'cě:stě je 'sa:ma plɔs'ka:lěka **2.** blato |razmočena zemlja|: ò'kòlě 'xi:še je p'lɔs'ka:lěka

ploskanje ▶ p'lɔ:skan'ě – a s ⟨⟩ ploskanje |glagolnik od ploskati|

ploskast ▶ p'lɔ:skast – a –ò prid. ⟨⟩ ploščat |ki ima razmeroma majhno debelino|: p'lɔ:skasta 'bo:čěca

ploskati ▶ p'lɔ:skat – an nedov. ⟨⟩ **1.** ploskati |udarjati z dlanjo ob dlan z namenom a| odgnati |ptice roparice| **b)** izraziti žalost, obup|: za 'mɔ:žen je p'lɔ:skala **c)** izraziti navdušenje, odobravanje|: na 'igrě sò p'lɔ:skalě **2.** ploskati |slišno, plosko udarjati|: s p'la:xtò p'lɔ:skat pò 'ka:maně **3.** ekspr. [*ploskati] |slišno, plosko padati|: 'daš p'lɔ:ska **4.** ploskati |dajati ploskanju podobne glasove|: 'pe:tex, 'kòkòš p'lɔ:ska s kre'l'ò:tmě ■ gl. floskati

ploske ▶ p'lɔske – ta m ⟨⟩ zanikrn, malomaren moški

ploskniti ▶ p'lɔ:skənt – knen dov. ⟨⟩ **1.** ekspr. [*ploskniti] |slišno, plosko udariti|: p'lɔ:sknò ga je pò 'xɾptě **2.** ekspr. [*ploskniti] |slišno, plosko pasti|: p'lɔ:sknò je va b'la:tò **3.** ploskniti |dati ploskanju podoben glas|: 'ra:cman je p'lɔ:sknò s kre'l'ò:tmě ■ gl. floskniti, floščiti, fluskniti, pluščiti

plošča gl. ploča

ploščat gl. ploskast

ploščiti ▶ p'lɔ:ščēt – ěn dov. ⟨⟩ **1.** ekspr. slišno, plosko udariti: p'lɔ:ščěla ga je za 'vù:xòn **2.** ekspr. slišno, plosko pasti: p'lɔ:ščò je v g'ra:bò

plošek ▶ p'lɔ:šək – ška m ⟨⟩ plohok **1.** |manjšalnica od ploha| **2.** |kòs ploha|: p'lɔ:šək je òd'ža:gaù

plot ▶ p'lò:t p'lòta: m ⟨⟩ **1.** plot |ograja iz kolov in protja, vejevja|: p'lò:t g'radi:t ▪ p'rò:tje za p'lò:t je na'sě:kò **2.** živa meja |vrsta strnjeno nasajenega nizkega grmičevja, navadno za ograditev, razmejitev|: p'lò:t š'tu:cat ■ **▣** V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime pr' p'lò:tě.

plotec ▶ p'lòtac – a m ⟨⟩ plotec |majhen, nizek plot|

plovan ▶ p'lòvan – a m ⟨⟩ župnik |predstojnik župnije|: 'naš p'lòvan je p'rě:děgaù

plug: /za oranje zemlje/ gl. drevo; /snežni plug, plug na lokomotivi/ gl. ralica¹

plundra gl. mečava, cmokalika, ploskalika, žlepavica

pluščiti ▶ p'lúščēt – ěn dov. ⟨⟩ ploskniti **1.** |slišno udariti (po licu)|: p'lúščò ga je pò 'li:cě **2.** |slišno, plosko pasti|: p'lúščěla je va b'la:tò

pluzdrovina ▶ p'lü:zdròvėna – e ž ⟨⟩ meso ali slanina najslabše vrste

plužen: plužna kolca gl. kolca, oren

plužiti gl. orati

po ▶ pò prisl. ⟨⟩ po |izraža porazdeljevanje enakoga števila, količine česa na vsako od imenovanih oseb, stvari, pojmov|: 'sak je 'dò:bò pò 'e:nò 'ja:bòkò ▪ 'l'ub'l'a:nò se 'vò:žěn pò d'vakrat na 'tè:děn ▪ va 'xi:šò sò p'rišlě ě:děn pò 'e:děn drug za drugim ▪ 'da:n pò 'da:n = 'da:n pò 'da:ně, pa 'tè:děn p'rò:ide ▪ 'sin p'ri:de pò 'kɔ:f 'da:n pò'ma:gat tu pa tam kak dan ▪ pò 'cě:le 'nòči: ne s'pi:n ▪ pò d'rěgòč sò 'kòmpě:r sa'di:lě že drugič

po ▶ pò predl. ⟨⟩ po **I.** s tožilnikom **1.** |za izražanje premikanja z namenom, da pride oseba, stvar na cilju na izhodiščni položaj premikanja|: g'rě:n 'pòn ▪ š'la je pò b'ra:ta, pò 'vòdò: **2.** |za izražanje načina, kako dejanje poteka|: pò b'ra:tòvskò sě pò'ma:gajò ▪ pò 'ma:lò smò zd'ra:vě ▪ pò s'la:bò, pò 'rè:tkò 'pi:šejò ▪ pò 'na:še gòv'ri:jò **II.** z mestnikom **1.** |za izražanje neurejenega premikanja ali stanja a| na enotni površini|: 'xò:dě pò 'pò:l'ě ▪ s 'ču:nòn se 'vò:žejò pò 'ku:pě ▪ 'xò:dějò pò b'la:tě **b)** na površini, ki jo oblikuje množica posameznih predmetov|: p'lò:nka pò 'xi:šax ▪ k'ra:dejò pò 'ni:vax ▪ 'dělò 'i:šě pò 'ca:itěngax po oglasih v časopisih **2.** |za izražanje usmerjenega premikanja na površini česa podobnega|: g'rě: pò 'lò:itrax ▪ 'xò:dějò pò s'tazě ▪ 'jě: pò 'pò:tě med potjo **3.** |za izražanje premikanja, usmerjenosti na površino predmeta|: 'tu:če ga pò 'xɾptě ▪ 'tu:čejò pò v'ratěx ▪ 'vedrò ga je pò 'li:cě ▪ 'vedɾt pò 'xɾptě potolči ▪ 'tu:če pò 'kò:n'ě **4.** |za izražanje premikanja a) z namenom, da se kaj pridobi, obdrži|: 'pò klěx pò'bérat **5.** |za izražanje premikanja z določnim namenom|: š'la je pò òp'ra:fkěx, pò zas'lü:škě **6.** |za izražanje usmerjenosti duševne dejavnosti k predmetu, ki je vir, izhodišče čustvovanja|: ža'l'ü:jejò pò òčě:tě, pò 'ma:terě **7.** |za izražanje časa, trenutka, ki mu sledi dogajanje|: pò vi'čě:rě sò xar'ta:lě ▪ pò š'kò:lě smò 'tɾgalě 'ja:bòka **8.** |za izražanje (časovnega) zaporedja|: pò 'kò:šně 'ža:n'emò š'e'ni:cò **9.** |za izražanje merila, vodila a) pri določanju, opredeljevanju|: 'pò:znat 'kòga pò 'xò:jě ▪ 'pò:zvat pò i'mě:ně **b)** pri usklajanju, prilagajanju|: pòs'to:lě pò 'no:gě ▪ 'dè:lat pò 'na:še na'va:dě **10.** |za izražanje sredstva, posrednika|: pò 'pò:ště je 'pò:slau ▪ pò b'ra:tě je spò'rò:čò **11.** od |za izražanje povzročitelja|: 'pò n'ěn je p'rišla s'rě:ča k 'xi:šě ▪ pò 'kò:zě je 'ma:lò g'nòja: **12.** |za izražanje vzroka, zaradi katerega se kaj dogaja|: pò fa'žò:ně na'pěn'a ▪ pò klò'ba:sax sòn 'žě:jan **13.** |za izražanje vira, izvora a) pri zaznavanju|

nju s čutili]: pò k'rù:xi:è 'diši: ▪ pò tó'ba:ké, pò g'no:jé s'mr̄di: **b)** pri prevzemanju z dedovanjem, nasledstvom]: pò óčē:té je 'dò:bò g'rènt ▪ pò 'mò:žé d'ò'bi:va pēnzé'jò:n ▪ 'vrgò se je pò 'ma:terè **14.** [za izražanje načina, kako dejanje poteka]: p'laz:zèt se pò k'ò'le:nèx ▪ pò pra'vi:cé se 'jadit ▪ pò s'ta:rèn govò'ri:jò po nekdanjem načinu **15.** [za izražanje cene]: pò 'čen je ra'ki:ja? ● "jò:žē g're:gòrič, pò d'ò'ma:če "z'd'ò:lan'è izraža (hišno) ime v rabi domačinov ● zd'ra:vje g're: pò 'ni:té g'òrè se pridobi počasi ● ób'la:ké g're'dò pò 'b'ù:rjé se premikajo v smeri pihanja burje ● 'ma:lò pò 'ma:lò, pa je 'ža:kél' pra:žèn tudi če se iz vreče jemlje pomalem, se izprazni ● preg. 'ka:j̄ se pò n'òr'čijé 'd'òbi:, 'nič ne 'buli:

pobarvati gl. pofarbariti

pobegniti ▶ pò'bè:gènt -gnen dov. (⟨) pobegniti [z begom zapustiti kraj (trenutnega) bivanja]: pò'bè:gnò je iz 're:ša **2.** ekspr. [*pobegniti] [hitro, nepričakovano oditi]: iz óšta'ri:je je pò'bè:gnò, da 'ne bē 'b'èlò t'rè:ba p'la:tēt

pobeleti ▶ pò'bè:l'èt -èn dov. (⟨) pobeleti [postati bel]: g'la:va mé je pò'bè:l'èla ■ gl. pobeliti

pobeliti ▶ pò'bè:l'èt -èn dov. (⟨) pobeliti [pokriti (stene) z beležem]: 'xi:šò smò pò'bè:l'èlè ▪ s'nè:k je pò'bè:l'ò x'ri:be ■ gl. pobeleti

poberiya ▶ pòbè'ri:ja -e s (⟨) iskanje, nabiranje plodov, sadežev, ki ostanejo na požeti njivi, v obranem nasadu: pòbè'ri:ja p' 'ko:šnè, p' 'sadjè

poberuh ▶ pòbè'rù:x -a m (⟨) ekspr. stiskač, skopuh [pretirano varčen, skop človek]: pòbè'rù:x 'na:jde pòsmè'tü:xa pretirano varčnega, skopega človeka navadno nasledi razsipen, zapravljiv človek

pobiranje ▶ pò'bè:ran'è -a s (⟨) pobiranje [glagolnik od pobirati]

pobirati ▶ pò'bè:rat -an nedov. (⟨) **1.** pobirati [s prijemom, prijemi delati, da kaj ni, ne leži več na tleh]: 'ja:bòka pò'bè:rat ▪ 'ka:man'è pò 'ni:vè pò'bè:rat **2.** pobirati [delati, da kaj ni več na določenem mestu]: z mag'nè:tòn pò'bè:ra 'ča:vle ▪ 'pepè:y pò'bè:rat z l'ò'pa:tò **3.** pobirati, jemati [delati, da kdo česa nima več proti svoji volji]: zvò'nò:ve sò pò'bè:ralé za 'vòjskò **4.** pobirati [delati a) da kaj pride od več oseb, z več mest z namenom, da se zbere]: m'léka:r 'več pò'bè:ra m'lèkò **b)** da se določen prispevek prejme, zlasti od več oseb]: va šk'ra:bèl'cò pò'bè:rat **4.** ekspr. [*pobirati] [povzročati smrt]: 'je:téka pò'bè:ra s'ta:re i m'la:de ● 'batène pò'bè:rat biti tepen ● de'be:le š'pote pò'bè:ra poslušá hudo zmerjanje ▶ **pobirati se** pò'bè:rat se ● kot ukaz pò'bè:raj se! izgini

pobit gl. poklapljen, tovrast, turov

pobiti gl. popariti, stolči

pobiti se ▶ 'po:bit se pò'bi:jen se dov. (⟨) pobiti se [pri padcu, udarcu poškodovati se, raniti se]: na 'nògò: se je 'po:bò ▪ 'dè:te se je 'po'bi:lò na g'la:vò

poboljšati se ▶ pò'bò:l'šat se -an se dov. (⟨) poboljšati se [dobiti boljše lastnosti]: dò u'či:tel'ce se 'b'ò:š 'mò:gò pò'bò:l'šat

pobotati se gl. poglihati, poravnati, spraviti se

pobotnica gl. kvitenga

pobožati ▶ pò'b'ò:žat -an dov. (⟨) pobožati [ljubkujóče premakniti roko po čem]: 'ko:n'a je pò'b'ò:žau pò g'la:vè

pobožen ▶ pò'b'ò:žèn -žna -ò prid. (⟨) **1.** pobožen **1.** [ki spoštljivo in rad sodeluje pri verskih obredih, molitvah]: pò'b'òžna 'že:n'ska **2.** pobožen [ki izraža, kaže vdanost Bogu]: pò'b'òžna p'rè:déga **3.** [*pobožen], verski, nabožen: pò'b'òžne 'b'ù:kvéce ▶ **pobožno** pò'b'òžnò prisl. pobožno: pò'b'òžnò 'm'ò:l'è ■ gl. bogomoljen

pobožnost ▶ pò'b'ò:žnòst -è ž (⟨) pobožnost **1.** [lastnost pobožnega človeka] **2.** [versko opravilo, ki ni določeno za vso Cerkev]: š'ma:rnèčna pò'b'òžnòst

pobrajsniti ▶ pòb'rajsènt -snen dov. (⟨) pobrajsniti [premikajoč se tesno dotakniti]: z 'ròkò: je pòb'rajsnò pò 'ka:manè

pobrat ▶ 'po:brat pò'be:ren dov. (⟨) **1.** pobrati [s prijemom, prijemi narediti, da kaj ni, ne leži več na tleh]: 'ka:man'è, 'kòmpè:r pò:brat ▪ 'l'òptò 'po:brat **2.** pobrati [postopno narediti a) zlasti s prijemi, da kaj preneha biti na določenem mestu]: 'je:i'ca 'po:brat iz g'nè:zda ▪ 'po:brat 'ta:l'arje iz 'mi:ze **b)** da kje česa ni več na razpolago]: 'ja:gòde sò 'več pòb'ra:lè **3.** pobrati [s prijemom, prijemi narediti, da pride kaj k osebkum zlasti s tal]: z mag'nè:tòn 'po:brat 'ča:vle **4.** pobrati [narediti, da pride kaj se navadno od kod, k osebkum v posest, zlasti kar se ne da]: 'se zvò'nò:ve sò pòb'ra:lè **5.** pobrati [zlasti postopno narediti, da kdo česa nima več proti svoji volji]: lè'si:ca je pòb'ra:la 'sa 'pi:ščeta **6.** pobrati [narediti a) da kaj pride od več oseb, z več mest z namenom, da se zbere]: m'lè:kò je 'po:brau ▪ s'metje: je pòb'ra:la **b)** da se določen prispevek prejme, zlasti od več oseb]: f'čè:rkve va šk'ra:bl'cò 'po:brat **7.** pobrati [narediti, da kaj pride od kod v kaj, kam, zlasti s prijemi]: 'po:brat 'ja:bòka f' 'ca:i'n'ò **8.** ekspr. [*pobirati] [povzročiti, da kdo umre]: s'mr̄t, 'zi:ma ga je pòb'ra:la **9.** ekspr. [*pobirati], uničiti: m'ras je 'po:brau c'vè:tje ▪ 'sò:nce je pòb'ra:lò s'nè:k stopilo **10.** [*pobirati] [s silo odpeljati, prijeti]: pò'nò:čè sò jèx pòb'ra:lè i ótpe'l'a:lè v 'rešt ● 'ké: sé 'tò: be'sè:dò 'po:brau? od koga si se jo naučil ● ž'e'lè:zna 'ku:la sò pòb'ra:la 'cè:s'tò uničila ● ekspr. 'po:brau jò je is 'xi:še hitro odšel, zbežal

- 'nèkaj jèx je 'po:brau pri pretepu je dobil udarce
- pòb'ra:la je pò s'ta:rèjèx podedovala je po starših
- **pobrati se** 'po:brat se **1.** *pobrati se, vstati, vzdigniti se:* 'ni: se 'mò:gò 'po:brat s 'ta:u **2.** slabš. [**pobrati se*], *oditi, umakniti se:* 'kasnu sò se pòb'ra:le is 'xi:še ▪ kot ukaz pò'berte se! *izignite!* ► **pobran** 'pòbra:n pòb'ra:na -ò *pobran:* 'pòbra:n 'fažò:n
- pobratiti se** ► pòb'ra:tèt se -èn se dov. () *pobratiti se* |*skleniti bratsko, prijateljsko razmerje, navadno po ustaljenem obredu*: s sò'sè:dòn sò se pòb'ra:tèlè
- pobreški** ► pòb'rè:škè -a -ò prid. () *pobreški* |*ki se nanaša na Pobrežje*: pòb'rè:ška dèk'lè:ta ■ prim. Pobrežje
- Pobrežčica** ► *pòb'rè:ščèca -e ž () *Pobrežčica* |*prebivalka doline Kolpe od Gorenje Žage proti Beli krajini* | prim. Pobrežje
- Pobrežec** ► *pòb'rè:žac -šca m () *Pobrežec* |*prebivalec doline Kolpe od Gorenje Žage proti Beli krajini* | prim. Pobrežje
- Pobrežje** ► *pòb'rè:žje -a s () *Pobrežje* |*področje ravninskega dela ob Kolpi od Gorenje Žage proti Beli krajini* | prim. Pobrežčica, Pobrežec, pobreški K *Domačini imenujejo ta predel tudi Breg (ur.)*.
- pobrigati se** ► pòb'rigat se -an se dov. () *pobrigati se* |*poskrbeti za kaj*: pòb'ri:ga:jò se za s'vajò 'dècò
- pobrisati** ► pòb'ri:sat -šen dov. () *pobrisati* **1.** |*narediti kaj suho, čisto z drgnjenjem, zlasti s tkanino*: 'mi:zò je pòb'ri:sala • ekspr. 'val'e jò je pòb'ri:sala *takoj je odšla, odhitela* • ekspr. pòb'ri:sa:u jò je is s'lù:žbe *skrivaj odšel* | gl. otreti
- pobruhati** gl. pokozlati
- pobrusiti** ► pòb'rù:sèt -èn dov. () *pobrusiti* **1.** |*nekoliko nabrusiti*: 'srp je pòb'rù:sò **2.** |*nekoliko odbrusiti*: 'ò:štrò na ma'ti:ki je pòb'rù:sèla
- pobubljati** ► pò'bublät -an dov. () ekspr. *pobroditi z rilcem po čem tekočem in pri tem izpuščati zamolke glasove*: p'ra:scè sò 'ma:lò pòbub'la:lè pò kò'ri:tè i pès'ti:lè x'ra:nò
- pobuditi** ► pò'bidi:t -i:n dov. () *pobuditi* |*drugega za drugim zbuditi*: ne rò'pòčè pò 'xi:šè, da 'ne bò:š 'dèce: pò'bù:dò
- pobuniti se** ► pò'bù:nèt se -èn se dov. () [**pobuniti se*], *upreti se:* 'dè:lòfcè sò se pò'bù:nèlè
- pobunkati** ► pò'bunkat -an dov. () *pobunkati* |*krajši čas bunkati*: pò v'ra:tèx je pò'bunkala
- pobuzati** ► pò'buzat -an dov. () *polizati* |*enkrat ali večkrat premakniti jezik po čem*: k'ra:va ga je pòbu'za:la **2.** |*ližoč pojesti*: 'me:t' pò'buzat ► **pobuzan** pò'buzan -bu'za:na -ò *polizan*: pòbu'za:nò je s'vi:n'skò kò'ri:tò
- pobuzniti** ► pò'buzènt -znen dov. () *oblizniti, polizati*: 'křf na 'ro:kè pò'buznt
- pocalo** ► 'pò:calò -a s () **1.** *igrača, ki poka* **2.** *dkor (rad) poka z bičem*
- pocati** ► 'pò:cat -an nedov. () **1.** *pokati* |*dajati kratke, močne glasove*: f'p'e:čè 'pò:cajò 'dřva **2.** *pokati* |*povzročati kratke, močne glasove*: 'pò:cat s 'prstè **3.** *pokati* |*s tankim, prožnim predmetom zamahovati po zraku tako, da se slišijo pokli*: s kř'ba:čèn 'pò:cat **4.** ekspr. [**pokati*], *streljati*: 'puške 'pò:cajò **5.** *pokati* |*dobivati razpoke, špranje*: 'křl'è 'pò:cajò ▪ 'ròke: 'pò:cajò
- pocediti se** ► pò'cè:jt se -'cidi:n se dov. () *pocediti se* |*zelo počasi in v majhni količini steči*: 'křf se mè je pòcè'di:la iz 'nòsa ▪ s'li:ne sò se jè pòcè'di:le pò 'ja:bòkèx *zaželela si je jabolk*
- pocejti se** gl. pocediti se
- poceni** ► pò'cè:nè prist. () *poceni* |*ki je po nizki ceni*: pò'cè:nè je 'ku:pò 'vo:la ■ gl. ceno, slahka
- poceniti se** ► pò'cè:nt se -nen se dov. () *poceniti se* |*postati cenejši*: 'cu:kèr se je 'ma:lò pò'cè:nò ▪ 'mesu: se je pòcè'ni:lò
- pocepati** ► pò'cè:pat -an dov. () ekspr. [**pocepati*], *popadati (na tla od utrujenosti)*: 'ko:scè sò pò'cè:palè př 'jü:žèné
- pocerati** ipd. gl. pocurati ipd.
- Pocestar** ipd. gl. Podcestar ipd.
- pociljati** ► pò'cil'at -an dov. () [**pociljati*], *pomeriti*: v'ra:pca je pò'cil'au s 'ka:manòn
- pocingljati** ► pò'ciŋg'l'a:t -a:n dov. () *pocingljati* |*povzročiti visoke, zveneče glasove*: k'lü:čè sò pòciŋg'l'a:lè ▪ k'ra:ve sò pòciŋg'l'a:le z ve'rü:gamè
- pocinkati** ► pò'ciŋkat -an dov. () *pocinkati* |*prekriti kovino s tanko plastjo cinka* ► **pocinkan** pò'ciŋkan -a -ò *pocinkan*: pò'ciŋkan p'lex
- pocljati** ► 'pòcl'at -an dov. () *pocljati* |*narahlo pokati*: 'ši:bje je pòcl'a:lò pòd nò'ga:mè
- pocmekljati** ► pòc'mekl'at -an dov. () *cmekljaje pojesti*: pra'ši:čkè sò dò 'či:stèga pòcmek'l'a:lè
- pocmokati** ► pòc'mò:kat -an dov. () *cmokaje pojesti*: p'ra:scè sò dò 'či:stèga pò'cmò:kalè
- pocniti** ► 'pò:cènt -cnen dov. () *počiti* **1.** |*dati kratek, močen glas*: 've:ja je 'pò:cŋla **2.** |*povzročiti kratek, močen glas*: 'pò:cŋt s 'prstè
- pocrkati** ► pò'cřkat -an dov. () [**pocrkati*] |*drug za drugim poginiti*: pò'zi:mè sò 'nan se kò'kò:šè pò'cřkale
- pocukati** ► pò'cù:kat -an dov. () [**pocukati*] |*večkrat sunkoma potegniti*: za 'sü:kn'ò ga je pò'cù:kala
- pocukniti** ► pò'cù:kènt -knen dov. () [**pocukniti*] |*sunkoma potegniti*: za 'ròka:f jò je pò'cù:knò
- pocukrati** ► pò'cu:krat -an dov. () **1.** [**pocukrati*] |*potresti s sladkorjem*: pòva'ti:cò je 'jaku pò'cu:krala

2. posladkati, osladiti: 'kafô sê pre'ma:lô p'ôcu:krala

pocuranec ▶ p'ôce'ra:nc -a m (⟨ [**poscanec*] |*deček, ki še ne more zavestno uravnnavati odvajanja seča*])

pocuranka ▶ p'ôce'ra:ŋka -e ž (⟨ [**poscankā*] |*deklica, ki še ne more zavestno uravnnavati odvajanja seča*])

pocurati ▶ p'ô'cerat -an dov. (⟨ [**poscati*] |*zmočiti s sečem*]): 'dê:te me je p'ôce'ra:lô • ž'lê:p je ôd 'daža p'ô'cerau zaradi dežja teče od žleba ▶ **pocurati se** p'ô'cerat se [**poscati se*] **1.** |*izprazniti sečni mehur*]: p'ô'cerat se ô t s'm'ê:xa, ô t s't'ra:xa. **2.** |*opraviti malo potrebo*]: za 'vo:glôn se je p'ô'cerau

pocvreti ▶ p'ôcvrê:t -vren dov. (⟨ *pocvreti* |*krajši čas cvretil*): klô'b'a:se je p'ôcvr'la

počakati ▶ p'ôč'a:kat -an dov. (⟨ *počakati* **1.** |*ostati na kakem mestu, zlasti računajoč, da kdo, kaj pride*): p'ôč'a:kat b'ra:ta ▪ p'ôč'a:kat 'cuk **2.** |*ne storiti česa, računajoč, da se bo kaj zgodilo*): p'ôč'a:kaj dô 'ko:nca l'ê:ta, da se 'b'ô: 'm'ôš 'v'ŋnô **3.** |*ne začeti takoj s kakim delom, dejanjem*): p'ôč'a:kat z ô'ra:n'ên dô d'rü:gega t'ê:dna • 're:kla je, da ga 'b'ô: p'ôč'a:kala da se ne bo poročila z drugim

počakevati ▶ p'ôč'a:k'ê:v'at -an dov. (⟨ *od časa do časa počakati na koga*: s'k'ô:zê dô 'k'ôč'ê:v'ja sôn ga 'm'ô:gô p'ôč'a:k'ê:v'at

počasen ▶ p'ôč'a:s'ên -sna -ô prid. (⟨ *počasen* |*ki porabi za kako pot ali delo razmeroma dosti časa*): p'ôč'a:s'ên 'k'ôn ▪ p'ôč'a:snô 'di:xan'e ■ gl. knjapast

počasi ▶ p'ôč'a:sê prisl. (⟨ *počasi* **1.** |*izraža, da se za dejanje porabi razmeroma dosti časa*): p'ôč'a:sê 'dê:lat **2.** |*izraža, da se dejanje opravi z majhno hitrostjo*): p'ôč'a:sê g'ô'vori **3.** |*izraža, da se dejanje razvija po majhnih stopnjah*): p'ôč'a:sê je ôb'ô'ga:tô • preg. p'ôč'a:sê se 'de:lêc p'ri:de premišljena vztrajnost je koristnejša kot naglica ■ gl. polahko, sčasoma

počastiti ▶ p'ôč'asti:t -i:n dov. (⟨ *počastiti* **1.** |*izkazati komu čast, spoštovanje*): paj'da:ša je p'ôč'a:stô, da ga je p'ô'varbô na s'va'rbô **2.** |*izkazati čast z molitvami, obredi*): 'ma'r'i:jo je p'ôč'as'ti:la

počečkati ▶ p'ôč'êčkat -an dov. (⟨ *počečkati* |*s čečkanjem poškodovati*): 'b'ü:kvece sô p'ôč'êč'ka:lê ▶ **počečkan** p'ôč'êčkan -č'êč'ka:na -ô *počečkan*: p'ôč'êčkan 'pap'ê:r ▪ p'ôč'êč'ka:na 'mi:za

počediti ▶ p'ôč'ê:dê:t -ên dov. (⟨ *počediti, počistiti, posnažiti*): za p'ra:znêke smô 'xi:šô p'ôč'ê:dê:lê

počedrat ▶ p'ôč'edrat -an dov. (⟨ *grdo napisati, zmazati*)

počefuliti ▶ p'ôč'ê'f'ü:l'ê:t -ên dov. (⟨ ekspr. *ukrasti* |*vzeti kaj s prisvojitvenim namenom na skrivaj in brez dovoljenja in vednosti lastnika*): p'ŋ g'ôsp'ô'da:rjê

je 'do:stê p'ôč'ê'f'ü:l'ê:la ▶ **počefuliti se** p'ôč'ê'f'ü:l'ê:t se oditi iz družbe skrivaj, brez slovesa: 'ôn se 'rat p'ôč'ê'f'ü:l'ê, ka: je t'rê:ba p'la:tê:t

počehljati ▶ p'ôč'êxl'at -an dov. (⟨ *počehljati* |*krajši čas čehljati*): g'ô'v'e:dô je p'ô g'la:ve p'ôč'êxl'a:la ▪ za 'vü:xôn se je p'ôč'êxl'au

počeniti ▶ p'ôč'ê:nt -nen dov. (⟨ *počeniti, počepniti*: na 'ni:vê je p'ôč'ê:nêla i za'č'ê:la pl'ê:t ■ gl. čučniti

počenjati ▶ p'ôč'ê:n'at -an nedov. (⟨ *počenjati, delati* |*opravljati kako delo sploh*): 'sa:ma 'ne vê, 'ka:ï p'ôč'ê:n'a

počepniti ▶ p'ôč'ê:p'ênt -pnen dov. (⟨ *počepniti* |*stoječ zelo skrčiti noge v kolenih*): p'ôč'ê:pno je i p'ô'b'ê:rau ô'rê:xe ■ gl. čučniti, počeniti

počesati ▶ p'ôč'ê:sat -č'ê:šen dov. (⟨ *počesati* |*urediti, pogladiti z glavnikom*): p'ôč'ê:šê se! ▪ pret š'p'e:gô se je na 'p'ô:tac p'ôč'ê:sau ■ gl. izčesati

početek ▶ p'ôč'ê:tak -tka m (⟨ [**početek*], *začetek*: p'ôč'ê:tak 'zi:me

početi¹ ▶ 'p'ôč'ê:t -čnen nedov. (⟨ *početi* |*opravljati, izvrševati kako delo ali aktivnost sploh*): 'ka:ï 'p'ôč'ê:stê?

početi² ▶ 'p'ôč'ê:t -čnen dov. (⟨ [**početi*], *začeti*: p'ôč'ê:lê smô 'p'êjt 'ven is 'xi:šê

počez gl. navprek, pošikom

počezen gl. poprečen

počinek ▶ p'ôč'i:nak -ŋka m (⟨ *počitek* |*navadno daljša prekinitev kake dejavnosti zlasti zaradi telesne sprostitve, okrepitev*): p'ôč'i:ŋka smô 'bêlê 'vêč p'ô't'rê:bnê

počiniti ▶ p'ôč'i:nt -nen dov. (⟨ [**počiniti*], *odpočiti se*: p'ô'zi:mê smô p'ôč'i:nêlê ▪ 'ze:m'l'a se p'ôč'i:ne pri kolobarjenju ▶ **počinjen** p'ôč'i:n'ên -a -ô *odpočiti*: p'ôč'i:n'ên č'lo:vêk ▪ p'ôč'i:n'ên 'môšt uležan mošt

počistiti ▶ p'ôč'i:stê:t -ên dov. (⟨ *počistiti* |*odstraniti umazanijo, prah*): p'ôč'i:stê:t 'v'ê:žô i 'ka:mbrô ■ gl. počediti, posnažiti

počitek ▶ p'ôč'i:tak -tka m (⟨ *počitek* |*navadno daljša prekinitev kake dejavnosti zlasti zaradi telesne sprostitve, okrepitev*) ■ gl. odmor, počinek

počiti ▶ 'p'ôč'ê:t -ên dov. (⟨ **1.** *počiti* |*dati kratek, močen glas*): va t'ra:mê je 'p'ô:čêlô **2.** ekspr. [**počiti*], *ustreliti*: s 'puškô ga je 'p'ô:čô **3.** *počiti* |*dobiti razpoko, špranjo*): 'lo:nc je 'p'ô:čô ▪ sk'lê:da je 'p'ô:čêla **4.** ekspr. [**počiti*], *udariti*: p'ô g'la:ve ga je 'p'ô:čêla ▶ **počen** 'p'ô:čen -a -ô *počen*: 'p'ô:čen 'zit ▪ 'p'ô:čena 'za:ganca ■ gl. pocniti, pokniti, zakalati se

počitnice ▶ p'ôč'i:tênce -tênc ž m. (⟨ *počitnice* |*čas med dvema šolskima letoma, polletjema, ko ni pouka, predavanj*): 'zi:m'ske p'ôč'i:tŋce

počivališče gl. počivalnik

počivalnik ▶ p'ôč'i'va:u:nêk -a m (⟨ *počivalnik*, *poči-*

vališče [kraj, prostor ob poti, na katerem se navadno počiva]: pɾ pōči'va:u:někě se 'bɔ:mò na'pi:lě 'vòde:

počrepi ▶ pōč're:pět -ěn dov. ⟨⟩ ekspr. *popiti, spiti*: 'ce:u ˈsɔ:t 'vi:na sò pōč'rě:pělě

počrneti ▶ pōč'ɾ:ŋt -'č'ɾ:nen dov. ⟨⟩ *počrneti* |*postati črn, temen*: g'rɔ:zdje je pōč'ɾ:nělò ▪ xɾ'met'u:n je pōč'ɾnò ■ prim. počrneti

počrneti ▶ pōč'ɾ:ŋt -'č'ɾ:nen dov. ⟨⟩ *počrneti* |*narediti kaj črno, temno*: kò'lě:ŋke je pōč'ɾněla ■ prim. počrneti

počutiti ▶ pōč'ü:tět -ěn dov. ⟨⟩ *počutiti se* **1.** |*imeti določeno osebno mnenje o svojem stanju, položaju*: 'sakò 'lě:tò pōč'ü:tět, da sòn s'la:bějě **2.** |*izraža, da osebek glede na okoliščine doživlja stanje, kot ga nakazuje določilo*: 'že:na se 'jaku s'la:bò pōč'ü:tě ▪ pɾ'pe:čě se 'dòbrò pōč'ü:těn ■ počutiti se gl. počutiti

pod ▶ 'pòt 'po:da m ⟨⟩ **1.** *pod, tla* |*lesena obloga na spodnji površini zaprtega prostora, po kateri se hodil*: 'pòt va 'xi:šně 'ka:mbrě ▪ 'pòt pò'ri:bat **2.** *prostor v skednju za mlatenje in za shranjevanje (boljše) krme*: na 'po:dě 'ma 'ma:čka m'la:de ▪ 'pòt na 'ku:lěx *deska, deske, ki se položijo na ogrodje voza* ▪ 'pè:fcě i 'fa:ntě sò pɾ'fa:rě xò'di:lě na 'pòt na nadstropni kor in emporo v cerkvi

pod ▶ pòd, pred nezvenečimi soglasniki pòt predl. ⟨⟩ s tožilnikom *pod* **1.** **1.** |*za izražanje premikanja, usmerjenosti k spodnji strani česa ali dosege takega položaja a*) *ne da bi nastal neposreden dotik*: 'li:stje smò 'dè:valě pòt 'pòt ▪ pòt 'ku:la je 'pau **b**) *tako da nastane neposreden dotik*: pòd 'no:ge smò sě 'dè:lě s'lamò **c**) *tako da ostane zgoraj samo površina*: 'č'u:n je 'šsò pòd 'vòdò: ▪ za'ko:pat pòd 'zeml'ò: **č**) *tako da tisto, kar ostane zgoraj, obdaja, ovija, pokriva*: 'bo:cò je sk'reu pòt 'sü:kn'ò **2.** |*za izražanje premikanja, usmerjenosti v nižji položaj v bližini česa ali dosege takega položaja*: p'ri:šlě smò pòd 'vi:ze:rc **3.** |*za izražanje podreditve, prehoda v odvisnost*: p'ri:šlě sò pòd 'jugòs'la:vějò **4.** *proti* |*za izražanje približevanja časovni meji*: pòd 'nò:č ▪ pòd 'je:sen **II.** *z rodnikom* **1.** |*za izražanje položaja na spodnji strani česa a*) *ne da bi obstajal neposreden dotik*: 'le:žau je pòt x'r'ü:škò **b**) *tako da obstaja neposreden dotik*: x'lě:f je pòt 'xi:šò **c**) *tako da ostane zgoraj samo površina*: 'kɾt 'ri:je pòd 'zeml'ò: ▪ 'ne zna: p'la:vat pòd 'vòdò: **č**) *tako da tisto, kar ostane zgoraj, obdaja, ovija, pokriva*: pò'lě:tě 'pi: pòt 'ku:tròn **2.** |*za izražanje nižjega položaja v bližini česa*: zò'ra:lě smò 'ni:vò pòt 'se:lòn ▪ pòt x'ri:bòn 'iše 'leži: s'ně:k **3.** |*za izražanje razmer, časa, v katerem se kaj dogaja*: 'takò je 'bèlò pòd 'a:ustrijò **4.** |*za izražanje okoliščin, ki spremlja-*

jo dogajanje: zas'pa:la je pòd 'mi:lèn 'ne:bòn ▪ 'se g're: 'pò:dèn' *malo in veliko potrebo opravlja v posteljo* ▪ 'se bē 'rat sp'ra:vò 'pò:tse vse bi rad imel zase, si podredil ▪ ekspr. k'rèx je pòt k'l'ü:čen zaklenjen ▪ ekspr. 'òn je pòt k'l'ü:čen zaprt v ječi

podajati ▶ pò'da:vat -an nedov. ⟨⟩ *podajati* |*s premaknitvijo česa, navadno z iztegom roke, proti komu omogočati, da ta lahko to prime, vzame*: 's'no:pe, 'dè:tel'ò pò'da:vat

podajati se ▶ pò'da:jat se -an se nedov. ⟨⟩ *podajati se* |*spremenjati položaj, obliko pod pritiskom, težo*: pòd'ni:ce na 'ku:lěx se pò'da:jajò ▪ 'ze:ml'a se pò'da:ja *seseda, ugreza zaradi lastne teže*

podaljšati ▶ pò'da:l'šat -an dov. ⟨⟩ *podaljšati* **1.** |*narediti kaj (bolj) dolgo*: x'la:čě, 'ki:k'l'ò pò'da:l'šat **2.** |*narediti, da se kaj nadaljuje od določenega kraja, točke*: 'pɔ:t sò pò'da:l'šalě dò 'xɔ:st ▪ 'lɛtrikò sò pò'da:l'šalě dò d'r'ü:géga 'se:la **3.** |*narediti, da se prvotno določeni datum, do katerega kaj traja, premakne na poznejše*: 'òrla:p pò'da:l'šat ▪ 'pa:šòš pò'da:l'šat ■ gl. iztegniti, nategniti

podariti gl. dati, darovati, razdati, šenkati

podarjati gl. razdajati

podati ▶ 'pò:dat 'pò:da:n dov. ⟨⟩ *podati* |*s premaknitvijo česa, navadno z iztegom roke, proti komu omogočiti, da ta lahko to prime, vzame*: pò'da:la mē je g'ra:bl'e ▪ 'po:dat 'ròkò: *pri pozdravljanju prijete se za roke* ▶ **podati se** 'po:dat se **1.** [**podati se*], *oditi, odpraviti se*: 'ra:nò se je 'po:dau na 'pɔ:t **2.** [**podati se*] |*narediti, da je osebek deležen zlasti določenega stanja*: 'po:dat se v ne'va:rnòst **3.** *podati se, vdati se*: 'po:dat se sòv'ra:ižnèkě **4.** *podati se* |*spremeniti položaj, obliko pod pritiskom, težo*: 'pòt se je 'po:dau

podavati gl. podajati

podaviti ▶ pò'da:vět -ěn dov. ⟨⟩ *podaviti* |*drugega za drugim zadaviti*: 'xò:r 'nan je pò'da:vò 'kò:čkò i 'pi:ščeta

podražgati gl. podžgati

podbel ▶ 'pòdbè:l' pòd'bè:l'a m ⟨⟩ *lapuh* |*rastlina z velikimi srčastimi listi in rumenim cvetom*: 'tan 'ra:ste 'do:stě pòd'bè:l'a

podbijati ▶ pòd'bijat -an nedov. ⟨⟩ *pritiskati na podplate pri hoji v čevljih*: pòs'to:lě me s'ti:skajò i pòd'bijajò

podbiti ▶ 'po:dbit pòd'bi:jen dov. ⟨⟩ *podkovati* |*opremiti s kovinskim delom spodnji del česa*: 'šu:lně 'po:dbit

podboj gl. banger

podbradek ▶ pòdb'ra:dak -tka m ⟨⟩ *podbradek* |*odebeljena kožna guba na delu obraza pod brado*: 'ò:ča 'ma 'več pòdb'ra:dak

podbrecanka ▶ pòdb'rɛ:caŋka -e ž ⟨ ⟩ *vrvica za spodrecanje (krila): pòdb'rɛ:caŋka se mé je zgè'bi:la*

podbrecati se ▶ pòdb'rɛ:cat se -an se dov. ⟨ ⟩ *spodrecati se |delno zviti in podvezati oblačilo v pasu, da se skrajša|: za g'nò:i 'ki:dat sò se pòdb'rɛ:cale*

Podcestar ▶ 'pò:cè:star -ja m ⟨ ⟩ *Podcestar |hišno ime|: pɾ 'pò:cè:starjè na 'vɾxè*

Podcestarjevi ▶ 'pò:cè:starjevè -èx m mn. ⟨ ⟩ *Podcestarjevi |hišno ime|: pɾ 'pò:cè:starjevèx*

podčrtati ▶ pòt'črtat -an dov. ⟨ ⟩ *podčrtati |narediti črto, črte pod čim|: 'ime: je pòt'črtau*

poddesetnik gl. frajtar

podec ▶ 'pòdac -a m ⟨ 1. *prostor pod najvišjim delom ostrejša skednja: na 'pòdacè je ò'ta:va* 2. *podij, oder |zvzišen prostor, navadno iz desk|: 'pòdac pred lòn'ta:rjen, pret š'kòlskò 'ta:bl'ò*

podenovati gl. pojerbati

podeliti ▶ pò'dil'i:t -i:n dov. ⟨ 1. *podeliti |dati komu kaj|: pò'dè:l'ò mé je 'ja:bòka* 2. *[*podeliti], razdeliti: pò'dil'i:t 'ja:bòka 'dècè*

Poden ▶ 'pò:dèn -dna m ⟨ ⟩ *Poden |ime naselja|: 'bèlè smò f 'pò:dnè ■ prim. Podenc, Podenčica, podenski*

Podenc ▶ 'pò:denc -a in 'pò:dènčan -a m ⟨ ⟩ *Podenc |prebivalec naselja Poden| ■ prim. Poden*

Podenčan gl. Podenc

Podenčanka gl. Podenčica

Podenčica ▶ 'pò:dènčèca in 'pò:dènčaŋka -e ž ⟨ ⟩ *Podenka |prebivalka naselja Poden| ■ prim. Poden*

Podenka gl. Podenčica

podenski ▶ 'pò:dènskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *podenski |ki se nanaša na Podence ali na naselje Poden| ■ prim. Poden*

podepati ▶ pò'dɛ:pat -an dov. ⟨ ⟩ *ekspr. s tekom pojesti: pòva'ti:cò sò 'bržò pò'dɛ:palè*

podfara ▶ 'pòt'fàra -e ž ⟨ ⟩ *podružnica |teritorialna enota Katoliške cerkve, ki nima stalnega duhovnika in je podrejena župniji| ☒ *Izraz se je uporabljal za Banjaloko kot nekdanjo podružnico Fare (ur.)**

podflisati se ▶ pòt'fli:sat se -an se dov. ⟨ ⟩ *ekspr. potruditi se pri delu, krepko poprijeti: pɾ ò'ran'è smò se pòt'fli:salè*

podgana gl. štakor

podihnniti ▶ pò'di:xènt -xnen dov. ⟨ ⟩ *poduhati |z vohom zaznati|: 'ga:utrožò je pò'di:xnò*

podij gl. podec

podiliti gl. podeliti

podirati ▶ pò'dɛ:rat -an nedov. ⟨ ⟩ *podirati 1. |s silo delati, da kaj pride iz pokončnega položaja na tla|: d'rè:vje pò'dɛ:rat ▪ 'ke:g'l'è pò'dɛ:rat 2. |odstranjevati z določenega mesta zlasti z razstavljanjem|: g'rèšt pò'dɛ:rat ▶ **podirati se** pò'dɛ:rat se *podirati se |zaradi delovanja zunanjih sil razpadati na dele, kose|: 'zit se pò'dɛ:ra ■ gl. rušiti**

podišati ▶ pò'di:šat -an dov. ⟨ ⟩ *[*podišati], poduhati |z vohom zaznati|: 'žü:pò pò'di:šat*

podišiti gl. podušiti

poditi gl. braniti, jariti, padrati, preteravati

poditi se gl. jagati

podivjati ▶ pò'divjat -an dov. ⟨ ⟩ *podivjati 1. |postati neobdelan, nenegovan|: 'tɾte sò pò'div'ja:le 2. |začeti divje, razposajeno tekati sem in tja|: 'kòn' je pò'div'jau ▪ 'dèca sò pò'div'ja:la 3. |priti v stanje, ko se ne obvladajo negativne lastnosti|: 'ta: 'fant je pò'div'jau 4. |začeti v dejanju kazati svojo jezo, togoto|: pi'ja:ncè sò pò'div'ja:lè ■ gl. obdivjati, obisniti*

podkaditi ▶ pòt'ka:jt -'kadi:n dov. ⟨ ⟩ *podkaditi |z dimom iz lesa določenih grmov odganjati bolezen|: bòu'ni:ka sò pòt'ka:lè*

podkajti gl. podkadi

podkev ▶ 'pòtkò:f in 'pò:tkòf pòt'kò:ve ž ⟨ 1. *podkev |polkrožno ukrivljen kovinski predmet, ki se pribije na kopito ali parkelj|: vò'lò:uškò 'pòtkò:f je 'na:šla 2. *podkvica |kovinska ploščica podkvaste oblike, ki se nabije na čevlji, navadno na sprednji del podplata in na peto|: 'pòtkò:f na 'pe:tè pòs'to:la**

podkopati ▶ pòt'ko:pat -'kò:pl'en dov. ⟨ ⟩ *[*podkopati], izpodkopati: pòt'ko:pat 'zit, da se 'bò: pò'rü:šò*

podkopavati ▶ pòtkò'pa:vat -an nedov. ⟨ ⟩ *[*podkopavati], izpodkopavati: pòtkò'pa:vat 'gɾmje, da se 'bò: pòšè:ši:lò*

podkovati ▶ pòt'ko:vat -'kü:jen dov. ⟨ ⟩ *podkovati 1. |pritrđiti podkev|: kò'bi:lò sò pòtkò'va:lè 2. |opremiti s kovinskim delom spodnji del česa|: pòs'to:le je pòt'ko:vaü ▶ **podkovan** pòtkò'va:n -a -ò *podkovan: pòtkò'va:nè pòs'to:lè ■ gl. podbiti**

podkožen ▶ pòt'kò:žèn -žna -ò prid. ⟨ ⟩ *podkožen |ki je, se nahaja pod kožo|: pòt'kò:žèn t'vò:r*

podkrebļjati ▶ pòtk'rebl'at -an dov. ⟨ ⟩ *[*podkrepļjati] |vreči v koga poleno, krepelce|: 'kòkò:š pòtk'rebl'at ■ prim. podkresati*

podkrepeliti gl. podkrebļjati, podkresati

podkresati ▶ pòtk're:sat -k're:šèn dov. ⟨ ⟩ *ekspr. [*podkrepeliti] |vreči v koga poleno, krepelce| ■ prim. podkrebļjati*

podkrpati ▶ pòt'kɾpat -an dov. ⟨ ⟩ *na podplat pletenega obuvala prišiti krpo: ò'pa:n'ke pòt'kɾpat*

podkupiti gl. podmititi

podkupnina gl. mita

podkuriti ▶ pòt'kü:rt -rèn dov. ⟨ ⟩ *podkuriti |narediti, povzročiti, da nastane ogenj|: f 'pe:cè je pòtkü:rèla*

● *rek 'jü:rè pòt'kü:rè - 'mixa pòt'pi:xa ob sv. Juri-ju (24. aprila) se zemlja že ogreje, ob sv. Mihaelu (29. septembra) pa je že hladno*

podkvica gl. plešek, podkev, železce

- podlagati** ▶ pòd'la:gat -an nedov. ⟨⟩ *podlagati* |*podlagati, dajati pod kaj z določenim namenom*|: 'ka:man pòt 'kulu pòd'la:gat • ekspr. be'sè:de pòd 'vü:xa pòd'la:ga *noče slišati, ubogati* ■ gl. futrati
- podlasica** ▶ pòd'la:sèca -e ž ⟨⟩ *podlasica* |*majhna roparska žival vitkega telesa z rdečkasto rjavo, po trebuhu belkasto dlakol*|: pòd'la:sèca se je v'jè:la
- Podliparski** ▶ *pòd'li:parskè -èx m mn. ⟨⟩ *Podliparski* |*hišno ime*|: pṛ *pòd'li:parskèx
- Podlipni** ▶ *pòd'li:pnè -èx m mn. ⟨⟩ *Podlipni* |*hišno ime*|: pṛ *pòd'li:pnèx
- podloga** gl. futer
- podložek** gl. podložnik¹
- podložen** ▶ pòd'lò:žèn -žna -ò prid. ⟨⟩ *pokoren* |*ki se komu podreja*|: 'sakémè pòd'lò:žèn je 'o:slè pò'dòbèn
- podložiti** ▶ pòd'lò:žèt -lòži:n dov. ⟨⟩ *podložiti* |*položiti, dati pod kaj z določenim namenom*|: 'pu:štèr mè je pòdlòži:la pòt 'xṛbat ▶ **podložen** pòd'lòže:n -lòže:na -ò *podložen*: pòd'lòže:n 'sò:t
- podložnik¹** ▶ pòd'lò:žnèk -a m ⟨⟩ *podložek* |*jajce, ki se položi kokoši v gnezdo, da tam (še) nesel*|: pòd'lò:žnèk se je 're:zbò
- podložnik²** ▶ pòd'lò:žnèk -a m ⟨⟩ *podložnik* **1.** nek. daj |*kdor ima določene obveznosti do zemljiškega gospoda*|: kòs'te:uskè pòd'lò:žnèkè **2.** nek. daj |*pridanik monarhije v odnosu do monarha*|: aùst'ri:jskè pòd'lòžnèkè
- podmazati** ▶ pòd'ma:zat -l'ma:žen dov. ⟨⟩ [**podmazati*], *namazati* |*dati mazivo med drsne ploskve ležajev ali vodil*|: 'ku:la pòd'ma:zat • ekspr. z dè'na:rjen pòd'ma:zat *podkupiti*
- podmesti** ▶ 'pòdme:st pòd'mè:ten dov. ⟨⟩ *podmesti* |*zgoditi jed z zmesjo moke in vode*|: 'pòdme:st 'rè:pò, 'zèl'e ▶ **podmeten** pòd'mete:n -me'te:na -ò *podmeten*: pòdme'te:na ječme'nò:va 'ka:ša
- podmetati** ▶ pòd'mè:tat -an nedov. ⟨⟩ *zgoščati jed z zmesjo moke in vode*
- podmititi** ▶ pòd'mi:tèt -èn dov. ⟨⟩ [**podmititi*], *podkupiti*: pòd'mi:tèt žèpa:na, u'či:tel'a
- podmolkel** ▶ pòd'mukòy -kla -ò prid. ⟨⟩ ekspr. [**podmolkel*], *neodkrit, neiskren*: pòd'mu:kòy fan'ti:čèk
- podmukov** gl. podmolkel
- podnarednik** ▶ 'pòd'na:rednik -a m ⟨⟩ *podnarednik* |*najnižji podoficirski čin ali nosilec čina v stari Jugoslaviji*|: pòd'na:rednik je 'po:stau
- podnašati** ▶ pòd'na:šat -an nedov. ⟨⟩ *prenašati* |*imeti zelo odklonilen odnos do koga*|: pi'ja:nca je 'tešku pòd'na:šat **2.** |*ne kazati na zunaj vznemirjenosti, čustvene napetosti*|: n'e'gò:vò 'je:zò 'tešku pòd'na:šan
- podnesti** ▶ 'pò:dnest pòd'ne:sen dov. ⟨⟩ ekspr. [**prenesti*] **1.** |*imeti zelo odklonilen odnos do koga*|: 'tè:ga člò'vè:ka 'ni: 'mòč 'pò:dnest **2.** *prestati, pretrpeti*: 'tè:st'rašne 'buli: 'ni: 'mò:glà 'pò:dnest
- podnetiti** ▶ pò'nè:tèt -èn dov. ⟨⟩ *podnetiti, zanetiti*: k'rè:s sò pòd'nè:tèlè
- podnica** ▶ pòd'ni:ca -e ž ⟨⟩ **1.** *podnica* |*deska v podu, tleh*|: pòd'ni:ce sò sag'ni:le **2.** *deska v podu voza*: pòd'ni:ca se je v'la:mala **3.** *deska v dnu postelje*: x'ra:stòva pòd'ni:ca
- podoba** gl. videnje; svetniška podoba gl. pild
- podoben¹** ▶ pòd'ò:bèn -bna -ò prid. ⟨⟩ *podoben* |*ki se po nekaterih telesnih, duševnih lastnostih ujema s kom*|: š'či: je pòd'ò:bna ò'čè:tè • ekspr. 'tò: 'ni: ni'čemrè pòd'ò:bnò *izraža nejevoljo* ■ gl. enak, sličen, spodoben
- podoben²** ▶ pòd'òbèn -bna -ò prid. ⟨⟩ • pòd'òbna 'ma:ša maša, *ki se opravlja ob pozni uri, navadno ob desetih*
- podobica** gl. pildek
- podoficir** ▶ 'pòdòfè'cèr -ja m ⟨⟩ *podoficir* |*član poveljniškega vojaškega osebja, za stopnjo nižji od oficirja*|: 'iše 'furt je 'sòmò pòdòfè'cèr
- podojiti** ▶ pò'dò:jt pòd'ò:žen dov. ⟨⟩ *pomolsti* |*iztisniti, odzvati mleko iz vimena*|: k'ra:ve sòn pòd'ò'ji:la
- podolbati** ▶ pòd'ubāt -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**pohrustati*], *pojesti*: k'rèx i 'ja:bòka sò 'val'e pòdu'ba:lè
- podolgem** ▶ pò'du:gèn prist. ⟨⟩ *podolgem* |*vzporedno z daljšo stranjo, osjo predmeta, ki določa, predstavlja tak položaj*|: pò'du:gèn je pre'ža:gau 'daskò: ▶ pò'du:gèn i 'pòprèk
- podolgovat** ▶ pòdugò'va:t -a -ò prid. ⟨⟩ *podolgovat* |*ki ima eno razsežnost razmeroma veliko v primerjavi z drugo, drugima dvema*|: pòdugò'va:ta 'mi:za, kòše'ni:ca ■ gl. dolglast
- podorati** ▶ pòd'ò:rat -jen nedov. ⟨⟩ *podorati* |*z oranjem spraviti pod zemljo*|: g'nò:ž pòd'ò:rat
- podoravati** ▶ pòd'ò'ra:vat -an nedov. ⟨⟩ *podoravati* |*z oranjem spravljati pod zemljo*|: p'leve:u pòd'ò'ra:vat
- podpadati** ▶ pòt'pa:dat -an nedov. ⟨⟩ *spadati* v določeno upravno enoto: pòt'pa:damò pòt pri'fa:rskò 'fa:rò, pòt kò'čè:vske pè'cè:rk
- podpihovati** ▶ pòtpi'xe:vat -'xü:jen nedov. ⟨⟩ *podpihovati* |*spodbujati k dejanjem, navadno slabim, negativnim*|: b'ra:ta, sò'se:da pòtpi'xe:vat
- podpihniti** ▶ pòt'pixènt -xnen dov. ⟨⟩ *podpihniti* |*s pihom povzročiti, da kaj močneje zagori, zažari*|: 'ò:gèn pòt'pi:xnt
- podpihovati** gl. podpihevati
- podpirati** ▶ pòt'pè:rat -an nedov. ⟨⟩ *podpirati* **1.** |*delati, da kdo je, ostane v pokončnem položaju*|: pòt'pè:rat bòu'ni:ka, da ne 'pa:de **2.** |*dajati, postavljati kaj v tak položaj, da se z dotikajočim se de*

lom nekaj teže prenaša na kaj]: g'lavó: pót'pɛ:rat
3. |postavljati oporel: 'vè:je pót'pɛ:rat ▪ stróp
 pót'pɛ:rat **4.** |z dajanjem gmotne pomoči **a)** laj-
 šati komu življenjske razmere]: pót'pɛ:rat 'rè:veže
b) omogočati komu določeno dejavnost]: 'dòk-le je
 štu'dɛ:rau, sò ga s'ta:rèjè pót'pɛ:ralè

podpis ▶ 'po:tpis pót'pi:sa m ⟨ ⟩ *podpis* |ime (in pri-
 imek) določene osebe, napisano navadno lastno-
 ročno na čem]: s'lap 'po:tpis

podpisati ▶ pót'pi:sat -'pi:šen dov. ⟨ ⟩ *podpisati* **1.** |na-
 pisati, navesti svoje ime (in priimek), navadno pod
 svoje besedilo]: 'pi:smò pót'pi:sat **2.** |napisati, na-
 vesti ime (in priimek) koga, navadno kot njegov za-
 stopnik]: pót'pi:sat na'mè:stò 'ma:tere ▶ **podpisan**
 pót'pi:san -a -ò *podpisan*: pót'pi:sanò 'pi:smò

podpisovati gl. podpiševati

podpiševati ▶ pót'pi'šɛ:vət -'šü:jèn nedov. ⟨ ⟩ *podpišo-
 vati* **1.** |navajati svoje ime (in priimek), navadno
 pod svoje besedilo]: 'pi:sèm 'ni:sò pót'pi'šɛ:valè **2.**
 |navajati ime (in priimek) koga, navadno kot nje-
 gov zastopnik]: 'sin je pót'pi'šɛ:vau ò'čɛ:ta

podpitati ▶ pót'pi:tət -an dov. ⟨ ⟩ *spitati* |s pitanjem
 zrediti]: p'ra:sce je pót'pi:tala

podplat ▶ 'po:plat póp'la:ta m ⟨ ⟩ *podplat* **1.** |spodnji
 del stopala]: na póp'la:tè se mè g'nòji ▪ póp'la:tè ga
 s'bi:jò **2.** |spodnji sprednji del obuvala]: póp'la:tè
 na 'šu:lnèx sò 'po:fse z'nü:canè ▪ 'po:plat je p'redrò
 ▪ póp'la:te pò'tampl'at

podplatec ▶ póp'la:tac -p'la:ca m ⟨ ⟩ **1.** |trpotec |zdra-
 vilna travniška rastlina z nizko rastočimi ozki-
 mi ali širokimi listi in drobnimi cveti v socvetju]:
 póp'la:tac sò mè 'dè:lè na 'ra:nò ▪ ta vò:skè, ta
 š'e'rò:kè póp'la:tac **2.** |manjšalnica od podplat **3.**
 |notranji (tanjši) podplat pri usnjenem čevlju

podplesti ▶ 'po:tpl'est pót'pl'ɛ:ten dov. ⟨ ⟩ *podplesti* |s
 pletenjem na novo narediti izrabljen, raztrgan del
 česa pletenega]: kò'lè:njke 'po:tpl'est

podpletati ▶ pót'pl'è:tət -an nedov. ⟨ ⟩ *podpletati* |s ple-
 tenjem na novo delati izrabljen, raztrgan del česa
 pletenega]: ò'bò:ice pót'pl'è:tət

podpora ▶ pót'pò:ra -e ž ⟨ ⟩ *podpora* **1.** |denarni
 prispevek, ki komu olajša življenjske razmere]:
 dób'i:vajò pót'pò:rò òd 'op'čène **2.** |glagolnik od
 podpreti]: pót'rèbèn je pót'pò:re ■ gl. ajmožna, pod-
 pornja, pripomoč

podpornja ▶ pót'pò:rn'a -e ž ⟨ ⟩ [**podpornja*], *opora*,
podpora: pót'pò:rn'a za 'ja:blanò

podpreti ▶ 'pótprèt -en dov. ⟨ ⟩ *podpreti* **1.** |nare-
 diti, da kdo je, ostane v pokončnem položaju]:
 ò'čɛ:ta je 'mò:gò 'pótprèt, da je 'laxkò 'xò:dò **2.**
 |dati, postaviti kaj v tak položaj, da se z doti-
 kajočim se delom nekaj teže prenese na kaj]: z

rò'ka:mè se je pót'pɛ:ra g'lavó: **3.** |postaviti opo-
 rol: 'vè:je 'pótprèt

podprglja ▶ 'pò:tpɛ:gl'a -e ž ⟨ ⟩ *žena starešine na svat-
 bi*

podpričati ▶ pót'pri:čət -an dov. ⟨ ⟩ [**podpričati*] |kot
 priča potrditi]: 'ni: 'tò pót'pri:čət

podramek ▶ pòd'ra:mak -mka m ⟨ ⟩ *količina, ki gre
 pod pazduho*: pòd'ra:mak 'dè:tel'è je p'ɛ'nè:sò

podrasti ▶ 'pòd'ra:st pòd'ra:sten dov. ⟨ ⟩ *zrasti, odra-
 sti*: 'bü:kvèce va 'xò:stax sò 'dòbrò pòd'ra:slè ▪ si-
 'nò:vè sò pòd'ra:slè

podraščati ▶ pòd'ra:šçət -an dov. ⟨ ⟩ *dohitevati v rasti*,
višini: 'dèca 'nas pòd'ra:šçajò

podražati ▶ pòd'ra:žət se -an se in pòd'ra:žət -an dov.
 ⟨ ⟩ *podražiti* |zvišati ceno]: k'rèx (se) je pòd'ra:žau
 ▪ gò'tòvèna (se) je pòd'ra:žala ▪ 'mesu: (se) je
 pòd'ra:žalò

podražati se gl. podražati

podražiti ▶ pòd'ra:žèt -èn dov. ⟨ ⟩ *podražiti* |nekoli-
 ko razjeziti, razdražiti]: za 'špas ga je pòd'ra:žò ▪
 'pasa je pòd'ra:žò ■ gl. podražati

Podreber ▶ 'pòd'rɛ:bèr 'pòd'rèbri ž ⟨ ⟩ *področje na
 pobočju hriba od Colnarjev do Suhora*

Podrebrc ▶ 'pòd'rɛ:bèrc -a m ⟨ ⟩ *Podrebrc* |prebivalec
 področja Podreber| ■ prim. Podreber

Podrebrčica ▶ 'pòd'rɛ:bèrcèca -e ž ⟨ ⟩ *Podrebrčica*
 |prebivalka področja Podreber| ■ prim. Podreber

podrebrski ▶ pòd'rɛ:bèrskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *podrebrski* |ki
 se nanaša na področje Podreber| ■ prim. Podreber

podregoč gl. podrugoč

podrejati se gl. klanjati se

podremati ▶ pòd'rè:mat -m'l'en dov. ⟨ ⟩ *podremati* |za-
 četi dremati, spat]: 'si sò pòd'rè:malè

podrepen ▶ pòd'rɛ:pèn -pna -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** |podrepen
 |ki se nanaša na predel pod repom]: pòd'rɛ:pna
 'mü:xa muha, ki nadleguje živino **2.** |ekspr. [**podre-
 pen*], priliznjen, hinavski: pòd'rɛ:pèn č'lo:vèk

podrepnik ▶ pòd'rɛ:pnèk -a m ⟨ ⟩ slabš. [**podrepnik*]
 |kdor si zaradi koristi ali iz strahu s prilizovanjem
 prizadeva za naklonjenost nadrejenih| ■ gl. podrit-
 nikar

podreti ▶ 'pòdrèt -en dov. ⟨ ⟩ *podreti* **1.** |s silo nare-
 diti, da kaj pride iz pokončnega položaja na tla]:
 'zit 'pòdrèt **2.** |s silo narediti, da zlasti objekti
 razpadejo na dele, kose]: 'po:tres je 'pòdrò 'xi:še

▶ **podreti se** 'pòdrèt se ekspr. *opešati, postarati se*:
 'o:ča se je 'jaku 'pòdrò ▶ **podren** 'pòdren -a -ò *po-
 drt*: 'pòdren 'zit ▪ pòd're:na 'xi:ša ■ gl. zrušiti; po-
 dreti se gl. kvekniti, zrušiti

podrezati ▶ pòd'rè:zat -'rè:žen dov. ⟨ ⟩ *podrezati*, *iz-
 podrezati*: 'lase: pòd'rè:zat

podrezovati gl. podreževati

podreževati ▶ pòdrěẓ̌e:vat -'ẓ̌ü:jen nedov. ⟨⟩ *podre-zovati, izpodreževati*: 'ko:n'en 're:pe pòdrěẓ̌e:vat

podrgniti ▶ pòdrg̣ènt -gnen dov. ⟨⟩ *podrgniti* **1.** |pre-makniti kaj sem in tja po površini in pri tem močno pritiskati nanjo| **2.** odrgniti |z drgnjenjem očistiti, osnažiti|: 'mi:zò pòdrg̣nt **3.** |premikajoč se tesno dotakniti|: 'a:utò se je pòdrg̣nò pò 'zi:dè ■ gl. poglodati

podritnikar ▶ pòd'ri:tnèkar -ja m ⟨⟩ slabš. [**podrep-nik*] |kdor si zaradi koristi ali iz strahu s prilizovanjem prizadeva za naklonjenost nadrejenih|

podrka ▶ 'pò:dṛka -e ž ⟨⟩ *hitenje pri delu, ki se mu ni mogoče izogniti*: na 'daš se je pṛp'ra:vl'alò, pa smò è'mè:lè ve'li:kò 'pòdṛkò

podrobiti ▶ pòd'ro:bèt pòd'ròbi:n dov. ⟨⟩ *podrobiti, nadrobiti*: k'rèx va m'lè:kò pòd'ro:bèt

podrobnost gl. muhica

področje gl. pecirk

podrsati gl. pobrajsniti

podrskniti ▶ pòd'ṛskènt -knèn dov. ⟨⟩ *zdrkniti* **1.** |pri premikanju, delovanju dati kratek, rezek glas|: 'vü:ra na 'zi:dè je pòd'ṛskṇla i za'è:la 'bit **2.** zdrsniti: na 'le:èdè mè je pòd'ṛskṇlò

podrtija ▶ pòd'ṛti:ja -e ž ⟨⟩ *podrtija* |slaba, razpadajoča stavba|: 'kòkò: 'ži:vèjò va 'tè: pòd'ṛti:jè?

podrugoč ▶ pòd'règòč prid. ⟨⟩ *znova, še enkrat*: pòd'règòč smò 'kòmpè:r sa'di:lè

podružnica ▶ pòd'rü:ẓ̌nca -e ž ⟨⟩ *podružnica* |cerkev, ki nima stalnega duhovnika in je podrejena župniji|: 'na:ša 'fa:ra 'ma 'pè:t pòd'rü:ẓ̌nc ■ gl. podfara

podržati ▶ pòd'ṛžat -in dov. ⟨⟩ *podržati* |krajši čas držati|: g'laš je pòd'ṛžau nad 'mi:zò ▪ 'dè:te je 'ma:lò pòd'ṛžal

podržek ▶ 'pò:dṛžak -ška m ⟨⟩ *oklešček, palica*: s 'pò:dṛškòn ga je na'tu:kla

podseči ▶ 'pòtsè:č pòt'sè:čen dov. ⟨⟩ *izpodsekati* |s sekanjem od spodaj poškodovati, uničiti|: 'o:rèx sò pòt'sè:klè

podsekevati ▶ pòtsè'kè:vat -'kü:jen nedov. ⟨⟩ *izpodsekavati* |s sekanjem od spodaj kvariti, uničevati|: x'ra:ste sò pòtsè'kè:valè

Podstenčica ▶ 'pòs'tè:nčèca -e ž ⟨⟩ *Podstenka* |prebivalka naselja Podstene| ■ prim. Podstene

Podstene ▶ 'pòs'tè:ne 'pòstèn ž mn. ⟨⟩ *Podstene* **1.** |ime naselja Podstene pri Kostelu| **2.** |ime naselja na Hrvaškem|: ḥṛ'va:cke 'pòs'tè:ne ■ prim. Podstene, Podstenčica, podstenski

Podsteneč ▶ 'pòste:nc 'pòs'tè:nca m ⟨⟩ *Podsteneč* |prebivalec naselja Podstene| ■ prim. Podstene

podstenski ▶ pòs'tè:nskè -a -ò prid. ⟨⟩ *podstenski* |ki se nanaša na naselje Podstene| ■ prim. Podstene

podstopiti se gl. postopiti se

podstrešje gl. izba

podstriči ▶ 'pò:tstrič pòtst'ri:žen dov. ⟨⟩ *podstriči* |s striženjem od spodaj skrajšati, odstraniti lasel|: 'fa:nta je pòtst'ri:gò

podšprajcati ▶ pòtšp'ra:ɕat -an dov. ⟨⟩ *podpreti z lesenjo oporo*: zì'dò:ve sò pòtšp'ra:ɕalè

podtakniti gl. podvaliti

podtikati gl. podvaljevati

podubati gl. podolbati

podučevati ▶ pòd'vü:è:vat -'čü:jen nedov. ⟨⟩ [**pòdučevati*], *poučevati*: s'vajè 'dècè 'ni:sò 'nič pòd'vü:è:valè

podučiti ▶ pòd'vü:è:t -i:n dov. ⟨⟩ [**pòdučiti*], *poučiti*: 'sina sò 'lipu: pòd'vü:è:lè

poduhati gl. podihniti, podišati

podust gl. podusta

podusta ▶ pòd'vü:sta -e ž ⟨⟩ *podust* |večja sladkovodna riba, ki se drsti v velikih jatah|

podušiti ▶ pòd'ü:šit -i:n dov. ⟨⟩ *podušiti* |drugega za drugim zadušiti|: 'xò:r je pòd'ü:šò 'ra:ce ▪ lè'si:ca je pòdè'si:la 'pi:šèta

podvaliti ▶ pòd'va:l't -l'in dov. ⟨⟩ [**podvaliti*], *podtakniti, pripisati*: 'tò: 'la:š sò mè d'rü:gè pòdva'l'i:lè

podvaljevati ▶ pòdva'l'è:vat -'l'ü:jen nedov. ⟨⟩ *podtikati, pripisovati*: tat'vi:nò sò je pòdva'l'è:valè

podveza gl. podvežna

podvezati ▶ pòd'vè:zat -'vè:žen dov. ⟨⟩ *podvezati* |z vezanjem spodaj pritrčiti|: 'ki:kl'ò sè je pòd'vè:zala

podvezovati gl. podveževati

podveževati ▶ pòdveẓ̌e:vat -'ẓ̌ü:jen nedov. ⟨⟩ *podvezovati* |z vezanjem spodaj pritrjevati|: kò'lè:nke pòdveẓ̌è:vat

podvežna ▶ pòd'vè:žna -e ž ⟨⟩ *podveza* |trak iz blaga ali elastike za pritrjanje nogavic, hlačnic|: ò'bòdve pòd'vè:žne sòn zgè'bi:la

podvčiti ipd. gl. podučiti ipd.

podvihati gl. podviti

podvijati ▶ pòd'vi:jat -an nedov. ⟨⟩ *vihati, zavihovati*: pòd'vi:jat sè rò'ka:ve, x'la:čgce

podviti ▶ 'pò:dvit pòd'vi:jen dov. ⟨⟩ **1.** *zavihati, podvihati*: rò'ka:ve se je pòd'vi:la **2.** *izviniti, zviti*: si: 'nògò: sè je 'pòd'viü

podvoriti ▶ pòd'vò:rt pòd'vòri:n dov. ⟨⟩ *postreči* |primesti hrano, pijačo navadno gostu|: s'ta:rèje je pòd'vò:rò

podvornik ▶ pòd'vò:rnèk -a m ⟨⟩ *strežnik* |kdor strežè|: pòd'vòrnèk va šta'cünè

podvusta gl. podusta

podzidati ▶ pòd'zi:dat -an dov. ⟨⟩ *podzidati* **1.** |narediti zid pod obstoječim zidom ali kakim drugim gradbenim objektom|: 'xi:šò smò pòd'zi:dalè **2.**

|narediti zid zaradi preprečevanja krušenja kame-
nja, drsenja zemlje]: š'ka:rpò sò pòd'zi:dalé

podzidavati gl. podzidevati

podzidevati ▶ pòd'zi'dèvat -'dù:jen nedov. (⟨ *podzida-
vati* |delati zid pod obstoječim zidom ali kakim dru-
gim gradbenim objektom|: x'lè:f smò pòd'zi'dè:valé
'cè:u 'tè:dèn

podžagati ▶ pòd'ža:gat -an dov. (⟨ *podžagati* |še sto-
ječe drevo na spodnjem koncu prežagati|: sm'rè:kò
pòd'ža:gat

podžagevati ▶ pòd'ža'gè:vat -'gü:jen nedov. (⟨ *podža-
govati* |še stoječe drevo na spodnjem koncu žagati|:
'de:beu 'ja:vòr pòd'ža'gü:jemò

podžagovati gl. podžagevati

podžgati ▶ pòd'žgat -en dov. (⟨ *podžgati* |naredi-
ti, povzročiti, da nastane ogenj|: se'rò:va 'd'rva se
'nè:čèjò pòd'žgat

pofaglati ▶ pò'faglat -an dov. (⟨ **1.** *hitro zгоре-
ti*: s'vè:ča je 'več pòfag'la:la **2.** *hitro, hlastno po-
jesti*: 'mesu: sò 'val'e pòfag'la:lè • 'lè:p g'rènt je
pò'faglaŭ *zapravil s pijačo, zapil*

pofaliti ▶ pò'fa:l't -'fal'i:n dov. (⟨ *izostati, manjkati*
iz kakršnega koli vzroka: 'akò 'ma:tè p'r d'r'ž'i:nè
pò'fal'i:, je 'se na'ò:pak

pofarbat ▶ pò'fa:rbat -an dov. (⟨ *pobarvati* |prepo-
jiti, pokriti z barvo|: 'u:kna pò'fa:rbat ▪ kò'lè:ŋke
pò'fa:rbat

pofendati ▶ pò'fendat -an dov. (⟨ *pokvariti* **1.** |naredi-
ti kaj slabše, neuporabno|: 'vü:rò pò'fendat ▪ 'ku:la
je pò'fendaŭ **2.** |povzročiti hujšo okvaro|: 'nògò: sè
je pò'fendaŭ ▪ v'rè:me se je pofen'dalò *pokvarilo,*
postalo deževno, hladno

poflaj sati ▶ pò'flaj'sat -an dov. (⟨ **1.** *ekspr. polizati* |več-
krat s celim jezikom povleči po čem|: k'ra:va je
pò'flaj'sa:la gò'l'i:dò **2.** *ekspr. s čunjo površno pobri-
sati kaj*: 'pòt sòn 'sòmò 'ma:lò pò'flaj'sa:la

pofruštikati ▶ pò'f'rü:štèkat -an dov. (⟨ *pozajtrkova-
ti* |pojesti zajtrk|: 'danas smò 'ra:nò pof'rü:štèkalè

pofuflati ▶ pò'fuflat -an dov. (⟨ *ekspr. hitro in po-
vršno kaj narediti, pojesti*: 'jü:žènò smò 'sòmò
pò'fuf'la:lè i 'te:klè na koše'ni:cò ▪ 'ko:scè sò 'nèkaj
pò'fuf'la:lè, da t'ra:va za t'ri:mè 'ra:stè

pofukati ▶ pò'fu:kat -an dov. (⟨ *vulg. [*pofukati]* |opra-
viti spolno občevanje|

pofukniti ▶ pò'fü:kènt -knen dov. (⟨ *spodrsniti na*
mokrih tleh: f š'kò:lè sò se zasmè'ja:lè, 'za:kaj
je u'či:tel' pò'fü:knò ▪ pò'fü:knòlò mé je, da bè sè
k'ma:lè 'nògò: v'la:maŭ

pofuljati se ▶ pò'ful'at se -an se dov. (⟨ *pripognjen,*
sklonjen priti pod oviro, ovirami nad seboj: pò-
'ful'au se je pòd 'gr'ŋmjen ▪ v belokranjskem ljudskem plesu
pò'ful'at se pòd 'mò:stòn

poftutati ▶ pò'fu:trat -an dov. (⟨ *pokrmiti* |s krmlje-
njem porabiti|: 'lè:tòs 'dot:stè pò'fu:tramò, 'zakaj
'nič ne 'pa:semò

pogača ▶ pò'ga:ča -e ž (⟨ *pogača* |boljši, navadno
maslen kruh|: na'pe:kla je pò'ga:čo

pogačica ▶ pò'ga:čèca -e ž (⟨ **1.** *pogačica* |manjšalni-
ca od pogača|: 'dècè sò na'pe:kle pò'ga:čèc **2.** *pe-
čeno in počeno koruzno zrno* ■ /v kolenu/ gl. šajbica

pogajanje ▶ pò'ga:jan'è -a s (⟨ *pogajanje* |glagolnik
od pogajati se|: pò'ga:jan'è za 'vo:la

pogajati se ▶ pò'ga:jat se -an se nedov. (⟨ *pogajati se*
|skušati doseči soglasje, sporazum glede česa|: za
'ni:vò sò se pò'ga:jalè ■ gl. glihati

pogan ▶ pò'gan -'ga:na m (⟨ *pogan* |nekrščen človek,
nekrščen otrok|

poganjati ▶ pò'ga:n'at -an nedov. (⟨ *poganjati* **1.** |de-
lati, povzročiti, da se kaj giblje, premika|: 'vü:rò
pò'ga:n'at **2.** |delati poganjke|: fi'j'ò:le 'jaku pò-
'ga:n'ajò

poganjek gl. odraselnik

pogarbat ▶ pò'ga:rbat -an dov. (⟨ *politi s kropom,*
da se lahko odstranijo ščetine: p'ra:sce smò
pò'ga:rbalè ▶ **pogarbat se** pò'ga:rbat se *opariti*
se |poškodovati si kožo, tkivo z vročo tekočino, pa-
ro|

pogasiti ▶ pò'ga:sèt -'ga:si:n dov. (⟨ *pogasiti* |one-
mogočiti, preprečiti gorenje|: 'o:gèn na 'xi:šè sò
pò'ga:si:lè

pogaziti ▶ pò'ga:zèt -èn dov. (⟨ *pogaziti, pohoditi, po-
teptati*: 'sò t'ravò: sò pò'ga:zèlè

pogen ▶ 'pogèn -gna m (⟨ *pola papirja*

pogibati ▶ pò'gi:bat -bl'en nedov. (⟨ **1.** [**pogibati*],
poginjati **2.** *trpeti pomanjkanje*: 'več 'du:gò 'takò
pò'gi:bl'emò

pogibiti gl. pogubiti

poginiti ▶ pò'gi:nt -nen dov. (⟨ *propasti* |zaradi dolo-
čenih neugodnih razmer izgubiti za obstajanje nuj-
no potrebne lastnosti|: t'ra:va, še'ni:ca pòt s'nè:gòn
pò'gi:ne ■ gl. crkniti, krepati¹, krepniti

poginjati gl. crkati, krepati², krepavati, pogibati

pogladiti ▶ pòg'la:dèt -èn dov. (⟨ *pogladiti* **1.** |pre-
makniti roko po čem|: 'kò:l'ar pòg'la:dèt **2.** |ljub-
kujoče premakniti roko po čem|: 'ma:tèr pò 'li:cè
pòg'la:dèt

poglar ▶ pògla'va:r -ja m (⟨ *poglar* |kdor je na
čelu kake skupnosti|: pògla'va:r d'r'ža:ve, 'cerkve:

poglarstvo ▶ pògla'va:rstvò -a s (⟨ *poglarstvo*
|položaj, funkcija poglarja|

poglaviten ▶ pògla'vi:tèn -tna -ò prid. (⟨ *poglaviten,*
glaven |ki je po pomembnosti na prvem mestu|: 'òn
'če 'èmèt 'pòsòt pògla'vi:tnò be'sè:dò

pogled ▶ 'po:glet pòg'lè:da m (⟨ *pogled* |dejanje, de-

javnost organa vida]: 'o:na je k'ra:tkéga póg'le:da kratkovidna

pogledati ▶ póg'le:t póg'le:dan dov. ⟨⟩ **1.** *pogledati* [upreti, usmeriti pogled kam]: póg'le:daŋ je 'přtē 'ku:pe ▪ 'nazaj je póg'le:dala **2.** *pogledati* [upreti, usmeriti pogled kam z namenom, da se kaj **a**] *vidi, zazna*: póg'le:dala se je va š'p'e:gò **b**) *ugotovi, spozna*: póg'le:daŋ je, 'alē sò k'ra:ve 'več na 'vřtē **3.** *pogledati* [odpreti oči]: z'bü:dò se je i póg'le:daŋ ò'kò:lē 'se:be **4.** *pogledati* [s pogledom izraziti čustva, razpoloženje]: 'gr̥du ga je póg'le:dala **5.** *pogledati* [izstopiti, biti za krajši čas potisnjen iz svoje okolice]: 'ispòd 'rò:pca sò jē póg'le:dalē 'lasje: ▪ 'ča:ŋ je póg'le:daŋ iz 'daske: **6.** [**pogledati*] [pokazati zanimanje za osebo drugega spola]: 'ra:da póg'le:da pò 'fa:ntēx ▪ 'rat póg'le:da pò dēk'le:tēx **7.** *ekspr. [**pogledati*] [priti v določen, navadno odklonilen odnos z dejstvom, pojavom]*: pò ò'čē:tòvē s'mřtē b'ra:ta 'več ne póg'le:da ▪ 'ra:ki:je 'več ne póg'le:da **8.** *ekspr. [**pogledati*], ugotoviti, spoznati*: 'póg'le:t 'mò:ren, 'kòkò: je s 'še:střò **9.** *pogledati* [izraža **a**] *podkrepitev trditve*: 'póg'le:j, 'kòkò: sē 'kòsò: s'křxau! **b**) *začudenje, presenečenje*: póg'le:ite, 'kòkò: je iz'ra:sò! **c**) *nejevoljo, nezadovoljstvo*: 'póg'le:j, 'kò:va 'še:ma sē! ● *ekspr. 'bü:kvēc 'ni ne póg'le:da se ne učī* ● *ekspr. pò s'vè:tē 'póg'le:t hoditi po svetu, potovati* ■ *gl. evo, pokukati, prikukati*

pogledevati ▶ póg'le:de:vat -'dū:jen nedov. ⟨⟩ *pogledovati* **1.** [večkrat pogledati]: póg'le:de:vaŋ je va v'ra:ta **2.** [večkrat pogledati kam z namenom, da se kaj ugotovi, spozna]: póg'le:de:vaŋ je čez 'ò:knò **3.** [večkrat izraziti s pogledom čustvo, razpoloženje]: 'jednu me je póg'le:de:vala ● *ispòt 'če:la póg'le:de:vat nejevoljno pogledovati; plašno, skrivaj* ■ *gl. ozirati se*

pogledovati *gl. pogledevati*

pogleti *gl. pogledati*

poglihati ▶ póg'li:xat -an dov. ⟨⟩ *poravnati* [narediti ravno površino]: 'vřt póg'li:xat ▶ **poglihati se** póg'li:xat se *ekspr. pobotati se* [s svojim delovanjem, vplivom, doseči, da kdo nima, ne kaže več odklonilnega odnosa do koga]: z 'že:nò sò se 'val'e póg'li:xala

poglobati ▶ póg'lubat -an dov. ⟨⟩ *poglodati* [z glodanjem pojesti]: 'rè:pò smò pòglu'ba:lē ▪ 'za:ic je póg'lubau 'me:rne

poglodati ▶ póg'lo:dat póg'lò:jen dov. ⟨⟩ *postrgati, podrgniti*: 'lo:nc, sk'lè:dò póg'lo:dat ■ *gl. poglobati*

pognati ▶ 'po:gnat pò're:nen dov. ⟨⟩ *pognati* **1.** [narediti, povzročiti, da kaj začne **a**] *gibati se, premikati se*: 'po:gnat 'vò:la **b**) *delati, delovati*: 'pò'renē

'vü:rò! **2.** [narediti, povzročiti, da se kaj začne bolj hitro gibati, premikati]: 'pò'renē 'ko:n'e, da 'bò:dò š'lè f'lè:tnèje! **3.** [narediti poganjke]: d'rè:vje je 'več póg'na:lò **4.** [narediti, povzročiti, da iz česa kaj nastane]: 'se:me, c'vè:tje je póg'na:lò **5.** [*začeti rasti*]: za 'zi:dòn sò póg'na:le kòp'ri:ve ■ *gl. zapadrati, zaterati*

pognojiti ▶ póg'no:it póg'nò:in dov. ⟨⟩ *pognojiti* [dodati zemlji gnoj, gnojilo]: 'sakò 'lè:tò póg'nò:ji:mò kòš'e'ni:ce

pogoditi se ▶ póg'o:it se póg'ò:in se dov. ⟨⟩ *pogoditi se* [doseči soglasje, sporazum glede česa]: za 'vo:la sò se póg'ò:ilè ■ *gl. zglihati*

pogojiti se *gl. pogoditi se*

pogolbati ▶ póg'gò:ibat -an dov. ⟨⟩ *poželjivo pojesti*: klò'ba:se sò 'sòmò pò'gò:ibalē

pogoltati ▶ póg'u:tat -an dov. ⟨⟩ *pogoltati* [hitro, hlastno pojesti ali popiti]: 'mesu: i 'vi:nò sò pò'gù:talē

pogoltniti ▶ póg'gù:tēt -tnen dov. ⟨⟩ *pogoltniti* [z glodanjem zaužiti]: òc'vè:rak je pò'gù:tŋla

pogoreti ▶ 'pògò:rt pò'gò:ri:n dov. ⟨⟩ *pogoreti* **1.** [biti v požaru, ognju uničen]: 'če:la 'va:s je pògò'rè:la **2.** [zgoreti do konca]: 'dřva sò pògò'rè:la

pogorišče ▶ pògò'ri:šče -a s ⟨⟩ *pogorišče* [kar ostane po požaru, ognju]: pògò'ri:šče x'lè:va

pogoršati se ▶ pògò'ršat se -an se dov. ⟨⟩ *poslabšati se* [obrtni se na slabše]: 'bòŋ se je pò'gò:ršala ▪ 'bòŋ'ni:kē se je pò'gò:ršalò

pogost *gl. neprestan*

pogosten *gl. neprestan*

pogostiti ▶ pòg'òsti:t -i:n dov. ⟨⟩ *pogostiti* [postreči gostu z jedmi in pijačami]: pògò'sti:lē sò jēx s pòva'ti:cò i z 'vi:nòn

pogovarjati se ▶ pògò'va:rjat se -an se nedov. ⟨⟩ *novogovarjati se* [izmenjavati mnenja, misli z govornjem] ■ *gl. divaniti, vergljati, žvečiti*

pogovor ▶ pòg'òvòr -a m ⟨⟩ *novogovor* [izmenjavati mnenj, misli]: pòs'lü:šat 'lècke pò'gòvòre ■ *gl. divan²*

pogovoriti se ▶ pògò'vò:rt se -'vori:n se dov. ⟨⟩ *novogovoriti se* [izmenjati mnenja, misli z govornjem]: d'ò k'ra:ja sò se pògòv'ò:ri:lē

pograbiti ▶ pòg'ra:bēt -ēn dov. ⟨⟩ **1.** *pograbiti* [z grabljenjem **a**] *spraviti skupaj*: pòg'ra:bēt 'li:stje, 'sinu: **b**) *očistiti, izravnati*: pòg'ra:bēt kř'ti:ne **2.** *ekspr. [**pograbiti*] [pohlepno si prisvojiti dobrine]*: 'dēna:r je pòg'ra:bēla **3.** *pograbiti* [močno, sunkovito prijeti kaj]: pòg'ra:bò je s'tòŋ i za'ma:xnò **4.** *pograbiti* [z nenadnim, sunkovitim gibom vzeti]: pòg'ra:bò je 'sü:kn'ò i pò'bē:gnò **5.** *ekspr. [**pograbiti*], polastiti se, prevzeti*: 'je:za me je pòg'ra:bēla ● *ekspr. pòg'ra:bēla je p'ri:lèkò i fk'ra:la izrabila, iz-*

koristila • ekspr. va ošta'ri:je sò se pòg'ra:bèlè so se spopadli, stepli

pograspati ▶ pòg'ra:spat -pl'en dov. (⟨) *popraskati* |*krajši čas praskati*|: 'ma:čka je pòg'ra:spala pò v'ra:tèx

pogreb ▶ 'po:grep pòg're:ba m (⟨) *pogreb* **1.** |*obred pokopavanja*|: 'lè:p 'po:grep **2.** |*pogrebni sprevid*|: 've:lèk 'po:grep

pogrebec ▶ pòg're:bac -pca m (⟨) *pogrebec* |*kdor se udeleži pogreba*|: 'bèlò je 'do:stè pòg're:pcef

pogreben ▶ pòg're:bèn -bna -ò prid. (⟨) *pogreben* |*ki se nanaša na pogreb*|: pòg're:bna 'ma:ša

pogrebni ▶ pòg're:bnèk -a m (⟨) *pogrebni* |*kdor opravlja dela v zvezi s pokopavanjem*|: 'bèlè sò 'sami s'ta:rè pòg're:bnèkè

pogrešati ▶ pòg'rè:šat -an nedov. (⟨) *pogrešati* **1.** |*čuti odsotnost, manjkanje koga, česa*|: s'ta:rèje 'jaku pòg'rè:šamò ▪ 'bò:l'e x'ranè: pòg'rè:ša **2.** |*ugotavljati, opaziti odsotnost, manjkanje koga, česa*|: 'sina pòg'rè:šajò 'več t'ri: dni: **█** gl. grešati

pogrešiti ▶ pòg'ri:ši:t -i:n nedov. (⟨) *pogrešiti* **1.** |*narediti napako*|: 'jaku je pòg'rè:šò, ka: se je s 'tò: òže:nò **2.** |*ugotoviti, opaziti odsotnost, manjkanje koga, česa*|: 'tòba:k je pòg'rè:šò ▪ 'se:st'ro je k'ma:lè pògrè:ši:la

pogreti ▶ 'pògrè:t -g'rè:jen dov. (⟨) **1.** *pogreti* |*narediti kaj (spet) toplo*|: 'žü:pò 'pògrè:t **2.** *pogreti* |*povzročiti občutek toplote*|: ra'ki:ja me je pòg'rè:la **3.** ekspr. |**pogretij, vznemiriti, razburiti*|: kri'vi:ca ga je s't'rašnu pòg'rè:la ▶ **pogreti se** 'pògrè:t se *pogreti se* |*nekoliko se ogreti*|: p'p' 'pe:čè sòn se 'kumaj 'pògrèu

pogrevati ▶ pòg're:vat -an nedov. (⟨) *pogrevati* |*večkrat greti*|: m'lè:kò je pòg'rè:vala

pogrezati se ▶ pòg'rè:zat se -an se nedov. (⟨) *pogrezati se* |*pomikati se v navpični smeri navzdol*|: 'ni:va va 'd'ra:gè se pòg'rè:za

pogrezniti se ▶ pòg're:znt se -znen se dov. (⟨) *pogrezniti se* |*premahniti se v navpični smeri navzdol*|: 'ze:ml'a se je pòg're:zpla ▶ **pogreznjen** pòg're:zn'en -a -ò *pogreznjen*: pòg're:zn'ena 'ni:va

pogrinjalo ▶ pògri'n'a:lò -a m (⟨) *pogrinjalo* |*kos tkanine, navažno pravokotne oblike, s katerim se kaj pogrinja, pokriva*|: 'zè:la je pògri'n'a:lò is 'pò:stèl'e **█** prim. koperta, koperdeka

pogrinjati ▶ pòg'ri:n'at -an nedov. (⟨) *pogrinjati* |*dajati, polagati pogrinjalo na kaj*|: 'mi:ze, 'pò:stèl'e pòg'ri:n'at

pogristi ▶ 'po:grist pòg'ri:zen dov. (⟨) *pogristi* |*z grizenjem pojesti*|: 'ja:bòkò, 'kò:rò k'rü:xa 'po:grist

pogršiti gl. pogrešiti

pogniti ▶ 'pògrnt pòg'gnen dov. (⟨) *pogniti* **1.** |*da-*

ti, položiti pogrinjalo na kaj|: 'mi:zò pòg'grntè! **2.** |*s pokrivanjem, zakrivanjem zavarovati pred čim*|: s 'sü:kn'ò 'pòg'grnt 'dè:te ▪ s 'ku:tròn pòg'grnè bòu'ni:ka!

pogrunati ▶ pòg'rü:ntat -an dov. (⟨) |**pogrunati*|, *ugotoviti, spoznati*: 'ni: 'mò:gl'a pòg'rü:ntat, 'dò: je k'ra:de • ekspr. pòg'rü:ntat 'kòga *ugotoviti, kakšen je v resnici*

pogrušati ▶ pòg'rü:štat -an dov. (⟨) *obdati poslopje, stavbo z zidarskim odrom*: š'kò:lò sò pòg'rü:štalè

pogubiti ▶ pòg'ibi:t -i:n dov. (⟨) *pogubiti* **1.** |*druga za drugim izgubiti*|: 'se 'tòkace na 'rò:bačè je pòg'ü:bò **2.** |*povzročiti, da je duša obsojena na večno trpljenje po smrti*|: 'dü:šò pòg'ibi:t

poguglati ▶ pòg'uglat -an dov. (⟨) ekspr. *popiti* (*alkoholno pijačo*): 'se 'vi:nò je 'sa:m pòg'uglau • ekspr. 'cè:u g'rènt je pògug'la:la *zapravila s pijančevanjem*

pogum gl. korajž, korajža

pogumen gl. srčen²

pogutati ipd. gl. pogoltati ipd.

pogutniti gl. pogoltniti

pohabiti ▶ pò'xa:bèt -èn dov. (⟨) *pohabiti* |*povzročiti trajno telesno okvaro*|: x 'vò:jskè sè je pò'xa:bò nògò:

pohabljenec gl. kripelj

pohajkovelec gl. landrovec

pohajkovanje gl. flankiranje, flenkanje

pohajkovati gl. četveriti, flankirati, flenkati, flenkirati, klatiti, plonkati, štrancirati, štrbekati, štrbenkati, štrencati

pohanje ▶ 'pò:xan'e -a s (⟨) **1.** *cvrtje* |*glagolnik od pohati*| **2.** |*na masti ocvrto kvašeno testo*|: 'pò:xan'e smò pòjè:lè

poharačiti ▶ pòxa'ra:čèt -èn dov. (⟨) *vzeti na silo, brez dovoljenja*: sò'sè:dè je 'nè:gdò 'dè:tel'ò pòxa'ra:čò

poharaj ▶ pòxa'ra:i -'ra:ja m (⟨) *piškot* |*ploščato pecivo različne oblike iz nekvašenega testa*|: s'pe:kla je 'k'xkè i 'dòbrè pòxa'ra:je

pohati ▶ 'pò:xat -an nedov. (⟨) |**pohati*|, *cvreti, zlasti panirano živilo*: 'pi:šče 'pò:xat ▪ za 'pü:st 'bò:mò 'pò:xale

pohecati se ▶ pò'xecat se -an se dov. (⟨) |**pohecati se*|, *pošaliti se*: z dèk'le:tè se je 'rat pò'xecau

pohitati gl. pohiteti

pohiteti ▶ pò'xitat -an dov. (⟨) *pohiteti* |*hitro narediti, opraviti kaj*|: z ò'ra:n'en smò pòx'i:talè

pohladiti ▶ pòx'la:it -x'ladi:n dov. (⟨) *pohladiti, ohladiti* **1.** |*narediti kaj hladno, mrzlo*|: 'mò:čnèk, 'ka:šò, 'žü:pò pòx'la:it ▶ **pohladiti se** pòx'la:it se *ohladiti se* **1.** |*postati hladen, mrzel*|: m'lè:kò se je pòx'la'di:lò **2.** |*dobiti občutek hlada*|: va 'sè:ncè smò se pòx'la'di:lè

pohlajti gl. pohladiiti

pohleven ▶ pòx'lè:vèn -vna -ò prid. ⟨⟩ *pohleven* |ki je v odnosu do ljudi nezahteven, poslušen, skromen|: pòx'lè:vèn 'sin ▶ **pohlevno** pòx'lè:vnò prisl. *pohlevno, ponižno*: pòx'lè:vnò p'rò:sè

pohoditi ▶ pò'xò:it -'xò:dèn dov. ⟨⟩ *pohoditi* **1.** |s hojo, stopanjem pritisniti k tlom, navzdol in pri tem poškodovati ali uničiti|: 'dèca sò pòxò'di:la t'ravò: i r'ò:že **2.** |s hojo, stopanjem po kom povzročiti (hude) telesne poškodbe, smrt|: k'ra:va je pòxò'di:la 'za:jca va x'lè:vè ■ gl. pogaziti

pohojiti gl. pohoditi

pohrambati ▶ pòx'rambat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *pojesti*, [**pohrustati*]: 'kòn' je pòx'rabaù 'dè:tel'ò

pohrustati ▶ pòx'rustat -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**pohrustati*], *pojesti* (kaj tršega): 'kò:rò òt k'rü:xa je pòx'rustala ■ kot zbadljivka ■ k'lòbuča:r 'gò:nè 'ža:be pòt kò'sa:r, kè'te:ra je 'tu:sta, pa jò pòx'rusta ■ gl. podolbati, pohrambati

pohrvatiti se ▶ pòx'r'va:tèt se -èn se dov. ⟨⟩ *pohrvatiti se* |začeti se imeti za Hrvata|

pohvaliti ▶ pòx'va:l't -l'èn dov. ⟨⟩ *pohvaliti* |izraziti hvalo, priznanje|: 'dè:lòfce je 'jaku pòx'va:l'ò ▶ **pohvaliti se** pòx'va:l't se *pohvaliti se* |z govorjenjem ali vedenjem izraziti, poudariti svoje pozitivne lastnosti ali ugodno stanje|: pret sò'sè:dè se je p're:več pòx'va:l'èla

poigrati se ▶ pò'igrat se -ig'ra:n se dov. ⟨⟩ *poigrati se* |krajši čas se udeležiti otroške dejavnosti za razvedrilo, zabavo|: pò'igraù se je z 'lòptò

poiskati ▶ pò'iskat pò'i:ščen dov. ⟨⟩ *poiskati* **1.** |hote, načrtno priti do česa skritega, izgubljenega, odsotnega|: pò'i:šče k'lü:č, b'ri:rvécò, te'li:cò! **2.** |biti uspešen v prizadevanju doseči kaj, priti do česa, če osebek tega nima|: pò'iskat 'dè:lò, s'lü:žbò, x'ra:nò

poizvedeti ▶ pòz've:it -z'vèn dov. ⟨⟩ *poizvedeti* |z večkratnim vpraševanjem ugotoviti, odkriti|: pòz've:dò sòn za ene vò'li:čke

poizvedovati gl. šnofati

pojačati ▶ pò'ja:čat -an nedov. ⟨⟩ *pojačati, utrditi, okrepiti*: 'mò:st čes ■'ku:pò sò pò'ja:čalè

pojasniti gl. raztanačiti

pojati se gl. breznati se

pojavit se gl. narediti

pojavljati se gl. nabijati

pojdi gl. ajdi, bale, hajdi, huš

pojedati ▶ pòjè:dat -an nedov. ⟨⟩ ■ rek s'rè:da -'tè:dèn pòjè:da *po sredi se teden že bliža koncu* ▶ **pojedati se** pòjè:dat se ekspr. [**pojedati se*], *vznemirjati se, mučiti se*: za'radè š'čè:re i 'sina se 'ma:tè pòjè:da

pojeduh gl. pojeja

pojeja ▶ pòjè:ja -e ž ⟨⟩ **1.** [**pojeduh*] |kdor (rad) veliko je| **2.** *lakomen človek*

pojemati ▶ pòjè:mat -an nedov. ⟨⟩ *pojemati* |izraža približevanje koncu obstajanja|: 'lü:č pòjè:ma ■ ekspr. s'ta:rè 'o:ča pòjè:ma *hira, umira*

pojenjati ▶ pòjè:n'at -an dov. ⟨⟩ *pojenjati, nehati, ponehati*: s'nè:k je pòjè:m'au *nehalo je snežiti* ■ mřz'li:na je pòjè:m'ala *mraz je popustil*

pojenjevati ▶ pòjè'n'è:vat -n'ü:jen nedov. ⟨⟩ *pojenjevati, ponehavati, nehavati*: 'daš 'več pòjè'n'ü:je

pojerbati ▶ pòjè:rbat -an dov. ⟨⟩ star. *podedovati* |dobiti premoženje po umrlem|: 'lè:p g'rènt je pòjè:rbaù pò ò'čè:tè ▶ **pojerban** pòjè:rban -a -ò *podedovan*: pòjè:rbaù 'xi:ša

pojesti ▶ 'po:jst 'po:jen dov. ⟨⟩ *pojesti* **1.** |končati jed, jedenje|: pòjè:la je i p'rò:šla na 'ni:vò **2.** |spraviti hrano, jed v želodec|: 'se je 'po:jò ■ 'ze:l'e smò pòjè:lè ■ ekspr. 'viši: ga 'bò:dò pòjè:le *zelo je ušiv* ■ gl. omrsiti, podolbati, pogolbati, pohrambati, pomlatiti, pospraviti, scopati

pojutranjem ▶ pòjü:tran'èn prisl. ⟨⟩ [**pojutranjem*], *pojutrišnjem* |drugega dne po današnjem dnevu|: pòjü:tran'èn 'bò:mò k'la:lè

pojutrišnjem gl. pojutranjem

pojužinati ▶ pòjü:žnat -an dov. ⟨⟩ *pokositi* |pojesti kosilo|: 'danas smò 'kasnu pòjü:žnalè

poka ▶ 'pò:ka -e ž ⟨⟩ [**poka*], *razpoka*: na st'ro:pè, v 'zi:dè sò ve'li:ke 'pò:ke

pokaditi gl. izpušiti

pokaditi se ▶ pò'ka:it se -'kadi:n se dov. ⟨⟩ *pokaditi se* |pojavit se, razširiti se v zraku|: za aùtò'bu:sòn se je pòka'di:lò

pokaj ▶ 'pò:kaj prisl. ⟨⟩ [**pokaj*], *zakaj, čemu*: 'ne vè:, 'ni 'za:kaj 'ni 'pò:kaj jò je na'te:pò

pokajti se gl. pokaditi se

pokapati ▶ pò'ka:pat -pl'èn dov. ⟨⟩ *pokapati* |umazati s kapljami|: 'pi:smò je pò'ka:pala s 'ti:ntò i s s'vè:čò ■ gl. pokapljati

pokapljati ▶ pò'kapl'at -an dov. ⟨⟩ *pokapljati, pokapati*

pokarati se ▶ pò'ka:rat se -an se dov. ⟨⟩ *spreti se* |medsebojno izraziti nesoglasje z izjavami, mnenjem drugega glasno, ostro|: s sò'sè:dò se je pò'ka:rala

pokašljevati ▶ pòkaš'l'è:vat -š'l'ü:jen nedov. ⟨⟩ *pokašljevati* |v presledkih (rahlo) kašljati|: s'ta:rè 'o:ča 'več 'du:gò pòkaš'l'ü:je

pokati ▶ 'pòkat -an nedov. ⟨⟩ [**pokati*] **1.** *pakirati* |dajati blago, izdelke v ovoj, škatlo, navadno zaradi zaščite, lažjega prenosa, prevoza|: 'bü:kvéce 'pòkajò **2.** |pripravljati kovček, prtjago|: 'cè:ù 'da:n je 'pòkala ■ kot ukaz 'pòkaj se! *odidi, umakni*

se! ■ prim. pakati; /dajati glasove, streljati/ gl. potati, tofati

pokazati ▶ pò'ka:zat -'ka:žen dov. (⟨) *pokazati* **1.** |*narediti tako, da kdo lahko kaj vidi, pogleda*|: pò'ka:zaù mè je 'pi:smò **2.** |*usmeriti pozornost k čemu, navadno s prstom, roko*|: pò'ka:zala je 'přtè 'kò'čë:vjè **3.** |*usmeriti koga kam z določnim namenom, zahtevo, navadno z roko*|: s'tazò, stède:nc mè je pò'ka:zaù **4.** |*narediti, da postane kaj vidno, opazno*|: ka: se zas'mè:je, pò'ka:že 'zobe: ● 'je:žëk pò'ka:zat pomoliti jezik iz ust, zlasti v znamenje omalovaževanja, nasprotovanja ● ekspr. v'ra:ta 'kómè pò'ka:zat narediti, povzročiti, navadno z ostrimi besedami, grobim ravnanjem, da kdo zapusti določen kraj, prostor ● 'bò:n tè v're: pò'ka:zaù! povzročil ti bom neprijetnosti, težave; prisilil te bom k poslušnosti, ubogljivosti ▶ **pokazati se** pò'ka:zat se pokazati se |s prihodom na določeno mesto, v določen položaj **a**) postati za koga viden, opazen|: 'sò:nce se je pò'ka:zalò **b**) omogočiti komu, da kaj vidi|: va 'nòvëx pòs'to:lèx se pò'ka:žè 'bò:trè! ■ rëc'ni:je 'pi:jen, 'po:le 'kòkò: se 'bò: 'kaj pò'ka:zalò ■ pokazati se gl. prikukati

pokec gl. šmic

pokica ▶ 'pò:këca -e ž (⟨) [**pokica*], *razpokica*: na š'porxetè je 'pu:nò 'pò:këc

pokidati se ▶ pò'ki:dat se -an se dov. (⟨) ekspr. [**pokidati se*], *iztrebiti se*: 'kòkò:š se je pò'ki:dala na p'ra:gè

pokimati ▶ pò'ki:mat -an dov. (⟨) *pokimati* **1.** |z gibom glave navzdol in navgor izraziti soglasje|: 'ma:tè je 'sinè pò'ki:mala **2.** |z gibom glave pozdraviti|: f 'čë:rkvé mè je 'sómò 'nèkaj pò'ki:mau

poklačiti gl. potlačiti

poklifrati ▶ pòk'la:frat -an dov. (⟨) *pritisniti k tlom, navzdol in pri tem poškodovati ali uničiti*: 'vè:tër je pòk'la:frau te'gò:ve

poklapan gl. poklapljen

poklapljen ▶ pòk'la:pl'en -a -ò prid. (⟨) ekspr. [**poklapjan*], *potrt, pobit*: is 'sa:ma je p'rišo pòk'la:pl'en, 'zakaj ni 'nič p'ro:daù

poklati ▶ 'po:klat pò'kò:l'en dov. (⟨) **1.** *poklati* |*drugega za drugim zaklati*|: 'ra:ce i kòkò:šè smò pòk'la:lè **2.** ekspr. [**poklati*] |*pobiti, pomoriti, navadno divje, surovo*|: 'tur'či:nè sò pòk'la:lè krist'ja:ne

poklatiti ▶ pòk'la:tèt -èn dov. (⟨) *poklatiti* |*drugega za drugim sklatiti*|: òrè:xe je 'nèkaj pòk'la:tò ● ekspr. pòk'la:tò se je pò s'vètè odšel je v tujino in pretrgal zveze z domačim krajem

poklekevati ▶ pòkle'kë:vət -'kù:jen nedov. (⟨) *poklekovati* **1.** |*postavljati telo v položaj, ko se upognjena kolena dotikajo tal, podlage*|: 'rò:marjè sò pòklèkë'va:lè **2.** |*upogibati nogo v kolenu v*

znamenje spoštovanja|: př òpax'ji:lè sò 'lidje: pòkle'kë:valè

poklekniti ▶ pòk'lë:kënt -knen dov. (⟨) *poklekniti* **1.** |*postaviti telo v položaj, ko se upognjena kolena dotikajo tal, podlage*|: př 'mi:zè je pòk'lë:knò i 'mo:l'ò **2.** |*upogniti nogo v kolenu v znamenje spoštovanja*|: pòk'lë:kñla je pred lòn'ta:rjen

poklekovati gl. poklekevati

poklepati ▶ pòk'lë:pat -k'lë:pl'en dov. (⟨) *poklepati* |*nekoliko sklepati*|: 'kòsò:, 'šřp pòk'lë:pat

poklestiti ▶ pòk'lè:stèt -èn dov. (⟨) *poklestiti* |s klestnjem odstraniti|: pòk'lè:stèt 'vè:je nat sò'sè:dòvèn 'vřtòn

poklešni gl. potlešnji

poklicati gl. pozvati, zazvati

pokljati gl. pocljati

pokloniti gl. dati, šenkati

poklopiti ▶ pòk'lò:pèt -èn dov. (⟨) **1.** *poklopiti* |*pokriti, zapreti s čim*|: 'kòkò:š pòk'lò:pèt s kò'ša:rjen **2.** *pasti, zvaliti se na koga*: 'daske: sò ga pòk'lò:pèle ■ v'ra:ta sò jò pòk'lò:pèla **3.** *doleteti, prizadeti*: s'mřt, nes'rëča jëx je pòk'lò:pèla

pokmetiti se ▶ pòk'më:tèt se -èn se dov. (⟨) *pokmetiti se* |*prilagoditi se kmečkemu načinu življenja in mišljenja*| ▶ **pokmeten** pòk'më:ten -a -ò *pokmeten*: pòk'më:ten ka'pël'an

pokniti ▶ 'pò:kënt -knen dov. (⟨) **1.** *pokniti* |*narahlo počiti*|: va 'daskè je 'po:kñlò **2.** ekspr. [**počiti*], *udariti*: pò g'la:vè ga je 'po:knò

pokoj ▶ 'po:kój pò'kò:ja m (⟨) *pokoj* **1.** |*stanje brez hrupa, vznemirjenj*|: př 'tè: 'xi:šè 'ni: 'mera 'ni pò'kò:ja **2.** novo |*stanje človeka, ki po končani zah-tevani delovni dobi ni več zaposlen*|: t'ri: 'le:ta je f pò'kò:jè ■ gl. penzija, penzion

pokojni ▶ pòkò:jìnè -a -ò prid. (⟨) *pokojni* |*ki je umrl*|: pò'kò:jìnè 'mò:š ■ pò'kò:jina 'žë:na ■ pò'kò:jinò 'dè:te ■ 'tò: sò 'si 'na:šè pò'kò:jìnè

pokojnina gl. penzija, penzion

pokonci ▶ pò'kò:ncè prisl. (⟨) *pokonci* **1.** |*izraža položaj ali smer pravokotno na gladino mirujoče vode glede na daljšo stran ali os telesa*|: 'dřži: se pò'kò:ncè ■ še'ni:ca je 'iše pò'kò:ncè **2.** |*izraža stoječ položaj, v katerega kdo preide iz ležečega ali sedečega*|: s 'ko:čò je pò'kò:ncè ■ k'ra:vò sp'ra:vèt pò'kò:ncè (po telitvi ali če obnemore) **3.** ekspr. [**pokonci*] |*izraža prehod iz bolnega stanja v zdravo*|: 'bòuni:k je 'več pò'kò:ncè **4.** [**pokonci*] |*izraža budno, nespeče stanje*|: dò 'kada ste 'bèlè pò'kò:ncè ■ 'o:na je 'ra:nò pò'kò:ncè *zgodaj vstane* **5.** ekspr. [**pokonci*] |*izraža vznemirjenost, razburjenost*|: za'radè 'o:gna je 'bèla 'cè:la 'va:s pò'kò:ncè ● p'ra:vè, da ga 'sómò 'čai: 'dřži: pò'kò:ncè ga

ohranja zdravega, živega • gòsp'odi:n'a 'dřži: 'xi:šò pò'ko:ncè vzdržuje družinsko skupnost • 'lasje: mè g'redò pò'ko:ncè občutim grozo • 'dřža:t se, 'xo:it pò'ko:ncè biti ošaben

pokončanje ▶ pòkòn'ča:n'e -a s (⟨) *pokončanje* [glagolnik od *pokončati*]

pokončati ▶ pò'ko:nčat -'kònčan dov. (⟨) *pokončati* [namerno narediti, da kdo več ne živi]: m'la:de 'ma:čke pò'ko:nčat ■ gl. fendati

pokopališče gl. britof, grobje

pokopati ▶ pò'ko:pat -'kò:pl'en dov. (⟨) **1.** *pokopati* [navadno z določenim obredom dati, položiti truplo koga v zemljo in ga pokriti]: 'ma:tër smò pòkò'pa:lè **2.** ekspr. [**pokopati*] [povzročiti, da kdo umre]: pi'ja:ča ga je pòkò'pa:la **3.** *pokopati* [s kopanjem odstraniti, očistiti]: p'leveų pò'ko:pat ▶ **pokopan** pò'kòpa:n -kò'pa:na -ò *pokopan*: 'tù:kaj je pò'kòpa:n 'n'egof 'o:ča ■ gl. zakopati

pokora ▶ pò'kò:ra -e ž (⟨) **1.** *pokora* [kar je določeno kot zadoščenje za kršilca božje ali cerkvene zapovedi]: 'dò:bò sòn 'ma:lò pò'kò:re **2.** [**pokora*] [kdor povzroča neprijetnosti, težave]: 'dèca sò 's'ta:rèjèn ve'l'ika pò'ko:ra

pokoren ▶ pò'kò:rèn -rna -ò prid. (⟨) *pokoren* [ki se podreja oblasti, gospostvu koga]: 'sakèmé pò'kò:rèn je 'o:slè pò'dò:bèn ■ gl. podložen

pokoriti se ▶ pò'kò:rit se -i:n se nedov. (⟨) *pokoriti se* [opravljati, delati pokoro]: 'mè:sac 'da:n se je pò'kò:ri:ų

pokorščina ▶ pò'kò:rščèna -e ž (⟨) *pokorščina* [pri-znavanje oblasti, gospostva koga]: òd 'dèce je zax'tè:vaų pò'kò:rščèno

pokositi¹ ▶ pò'kò:sèt -'kosi:n dov. (⟨) *pokositi 1.* [končati košnjo]: za 'danas smò pòkò'si:lè **2.** [s koso, kosilnico odrezati travo, žito]: pò'ko:sèt je t'rè:ba, na:ı 'bò: t'ra:va 'kò:var 'če ▪ 'dè:ųc sòn pò'kò:sò ▶ **pokošen** pò'koše:n -kò'se:na -ò *pokošen*: 'tò: 'bò: 'iše 'danas 'se pòkò'se:nò • ekspr. 'ma:lò sòn pò 've:žè pòkò'si:la *površno pometla* ■ gl. pomahati, pomlatiti, pošvrkati

pokositi² ▶ pò'kò:sèt -èn dov. (⟨) *pojesti zajtrk*: 'ra:nò smò pò'kò:sèlè i š'lè 'o:rat ■ /pojesti kosilo/ gl. po-južinati

pokoštati ▶ pò'kò:štāt -an dov. (⟨) *pokusiti* [dati v usta ali popiti, jesti majhno količino česa za ugotovitev kakovosti zlasti glede na okus in aromo]: 'žü: pò je pò'kò:štala

pokozlati ▶ pò'kòzlat -an dov. (⟨) [**pokozlati*], *po-bruhati*: 'mi:zò je pòkòz'la:la ▪ pò 'sü:kn'è se je pò'kòzlaų

pokrasti ▶ 'po:krast pòk'ra:den dov. (⟨) *pokrasti* [drugega za drugim ukrasti]: 'sa 'dřva sò 'nan pòk'ra:lè

▶ **pokraden** pòk'ra:den -a -ò *pokraden*: pòk'ra:dena 'rò:ba

pokrepati ▶ pòk'rè:pat -an dov. (⟨) [**pokrepati*] **1.** [drug za drugim poginiti]: t'ri: p'ra:scè sò 'nan pòk'rè:palè **2.** *pomreti*: òd 'la:kòte 'bò:mò pòk'rè:palè

pokrepčati se ▶ pòk'repčāt se -an se dov. (⟨) *pokrepčati se* [najesti in napiti se]: 'kumaj smò se 'ma:lò pòkrep'ča:lè

pokresati ▶ pòk're:sat -k'rè:šen dov. (⟨) ekspr. *površno posekati*: 'tèstò 'grmjè sòn 'ma:lò pòk're:sau

pokriti ▶ 'po:krit pòk'ri:jèn dov. (⟨) *pokriti 1.* [dati, položiti na odprt del ustrezen predmet]: 'lo:nc 'po:krit **2.** [dati, položiti na kaj zlasti zaradi varstva, zaščite]: 'ròže smò pòk'ri:lè ▪ 'dè:te 'po:krit *odeti 3.* [na streho položiti kritino]: st'rè:xò na 'xi:še sò 'več pòk'ri:lè ▶ **pokriti se** 'po:krit se *pokriti se* [dati pokrivalo na glavo]: 'pòkrij se s šķř'l'a:kòn! ■ gl. ogrniti, zagrniti, zarušiti

pokrivalo ▶ pòk'ri:va:lò -a s (⟨) *pokrivalo* [vsak od izdelkov za pokrivanje glave]: 'mòškò, 'žè:nskò, 'dèčje pòk'ri:va:lò

pokrivati ▶ pòk'ri:vat -an nedov. (⟨) *pokrivati 1.* [dajati, polagati na odprt del ustrezen predmet]: 'ša:lce pòk'ri:vat **2.** [dajati, polagati na kaj zlasti zaradi varstva, zaščite]: sò'la:tò, 'ròže pòk'ri:vat **3.** [na streho polagati kritino]: s'kèjdèn smò 'du:gò pòk'ri:valè • 'več ga 'lètò 'da:n pòk'ri:va 'ze:m'l'a je mrtev (in pokopan) ▶ **pokrivati se** pòk'ri:vat se *pokrivati se 1.* [dajati pokrivalo na glavo]: 'ni: se t'rè:ba pòk'ri:vat, 'sò:nce 'sija **2.** [dajati odejo nase]: 'vi: se pò'no:čè p're:več pòk'ri:vašte ■ gl. ogrinjati

pokriviti ▶ pòk'ri:vít -k'rivin dov. (⟨) *obdolžiti* [narediti, imeti koga za krivega česa]: ci'ga:ne sò pòk'ri:vèlè, da sò k'ra:lè kò'kò:šè

pokrižati gl. prekrižiti

pokrkrati ▶ pò'křkrat -an dov. (⟨) ekspr. *zapraviti s pivanjem*: 'cilu p'l'a:čò je pò'křkraų ▶ **pokrkrati se** pò'křkrat se *pokuhati se* [zaradi dolgega kuhanja se skrčiti, upasti]: 'ka:ša se je pòkř'ra:la

pokrmiti gl. pofutrati

pokropiti ▶ pòk'rò:pèt -k'ròpin dov. (⟨) *pokropiti 1.* [z razpršitvijo kapljic blagoslovljene vode po mrliču izkazati mu spoštovanje]: pòk'rò:pèt mřtvaca **2.** [s prošnjo za božjo naklonjenost razpršiti kapljice blagoslovljene vode po kom, čem]: 'xi:šò, 'ni:vò, b'lagu pòk'rò:pèt

pokrov ▶ 'po:kròf pòk'rò:va m (⟨) *pokrov 1.* [zgornji del kake priprave za pokrivanje, zapiranje]: p'e'ra:vřca pres pòk'rò:va **2.** [kar se rabi za pokrivanje, zavarovanje]: 'pò:kròf na 'lo:ncè, na š'ka:t'l'è **3.** [sprednji zgornji del avtomobilske karoserije],

ki pokriva motor ali prtljažni prostor]: 'po:króf na 'a:ýté je z'digné

pokrovček ▶ pòk'ro:čfěč -a m () *pokrovček* |manjšalnica od *pokrov, pokrovec*|

pokrovec ▶ pòk'ro:vac pòk'ro:fca m () *manjši pokrov*

pokrpati ▶ pò'křpat -an dov. () **1.** *pokrpati* |na več mestih zakrpati|: pòs'to:le sòn pò'křpau **2.** ekspr. [**pokrpati*], *popraviti*: st'rě:xò smò 'nėkaj pò'křpalė

pokuhati ▶ pò'kü:xat -an dov. () *pokuhati* |s kuhanjem porabiti|: r'ė:pò i kòmpė:r smò pò'kü:xalė ▶ **pokuhati se** pò'kü:xat se *pokuhati se* |zaradi kuhanja se skrčiti|: 'mesu: se je 'jaku: pò'kü:xalò ■ gl. pokrkrati

pokukati ▶ pò'ku:kat -an dov. () *pokukati* |pogledati, navadno skrivoma, pritajeno|: 'dė:te je pò'ku:kalò za 'vo:glòn

pokupiti ▶ pò'kü:pět -ėn dov. () *pokupiti* |drugega za drugim kupiti|: ma'ti:ke sò pò'kü:pėlė ■ gl. prekupiti

pokuriti ▶ pò'kü:rt -rėn dov. () *pokuriti* |s kurjenjem porabiti|: 'to: 'zi:mò smò pò'kü:rėlė 'sa 'drva ■ gl. popaliti

pokusiti gl. kešati, koštati dov., lazniiti, omrsiti, pokostati

pokvariti ▶ pòk'va:rt -rėn dov. () *pokvariti* |povzročiti, da kdo nima več pozitivnih lastnosti zlasti v moralnem pogledu|: mla'di:nò je pòk'va:rėla (= pòk'va'ri:la) ● v'rė:me se je pòk'va:rėlò (= pòk'va'ri:lò) *postalo je deževno, mrzlo* ■ gl. frderbati, izneveriti se, pofendati, shabiti, streti, šondrati; pokvariti se gl. poščetiniti se, skisati

pokvarjenost gl. grdobija

pokvečiti ▶ pòk've:čėt -ėn dov. () ekspr. [**pokvečiti*], *izmalčiti*: š'křl'a:k pòk've:čėt

pokveka ▶ pòk've:ka -e ž () [**pokveka*], *izmaličen, iznakažen človek*: 'ta: pòk've:ka se 'žė:nė

pol¹ ▶ 'pu: prisl. () *pol* **1.** |izraža enega od obeh delov a) *merske enote*|: 'pu: 'kile o'ri:žja **b)** *časovne enote*|: 'pu: 'vü:re sòn te 'ča:kau **c)** *celote*|: 'pu: li'mò:ne mè 'da:ĵ **2.** |izraža približno polovično a) *mero, količino*|: 'pu: 'vasi: sò o'tpe'l'a:lė f'tabò'ri:šče **b)** *stopnjo*|: 'lė:tòs je še'ni:ce 'pu: 'več kò 'la:nė ▪ aųtò'bu:s je na 'pu: p'ra:zėn ▪ na 'pu: 'ži:f, na 'pu: 'mřtòf ▪ 'pu: 'ti:ce 'pu: 'mi:ša *netopir*

pol² ▶ 'pu: prisl. () *pol* |izraža časovno točko, ki je 30 minut pred navedeno uro|: 'vü:ra je 'pu: de've:tėx

pola ▶ 'po:la -e ž () *pola* |večji kos papirja pravokotne oblike|: t'ri: 'po:le pa'pė:rja je pò'pi:sau

polaganje ▶ pò'la:gan'e -a s () *polaganje* |glagolnik od *polagati*|

polagati ▶ pò'la:gat -an nedov. () *polagati* |dajati živini

(živinsko) *krmo*|: 'vo:lòn, 'ko:n'ėn pò'la:gat ▪ 'sinu: pò'la:gat ■ gl. devati

polagoma ▶ pò'la:gòma prisl. () *polagoma* |izraža, da se za dejanje porabi razmeroma dosti časa|: pò'la:gòma se mè je zd'ra:vje pòp'ra:vėlò ■ gl. sčasoma

polahko ▶ pò'la:xkò prisl. () **1.** [**polahko*], *nalahko, narahlo*: 'xò:dė pò'la:xkò **2.** *počasi* |izraža, da se dejanje opravi z majhno hitrostjo|: pò'la:xkò 'dė:la ▪ pò'la:xkò se òb'ra:ča ▪ pò'la:xkò gò'vòri *potihem*

polaj ▶ 'pò'l'aj pò'l'aja m () *polaj* |zdravilna rastlina z rdečkastimi ali vijoličastimi cveti v socvetjih|

polajšanje ▶ pò'la:išan'e -a s () [**polajšanje*], *olajšanje* |glagolnik od *polajšati*|

polajšati ▶ pò'la:išat -an dov. () [**polajšati*], *olajšati*: bòlė'či:ne, s'křbi pò'la:išat

polakaj ▶ pò'la:ka:ĵ -'ka:ja m () ekspr. *grabežljiv, lakomen človek*

polakomniti se ▶ pò'la:kòmnet se -ėn se dov. () *polakomniti se* |postati lakomen česa|: 'tė:ga dė'na:rja se je pò'la:kòmno

polakšanje ▶ pòlak'sha:n'e -a s () *olajšanje* |glagolnik od *polakšati*|: pò 'vòdė je 'čü:tėla pòlak'sha:n'e

polakšati ▶ pòlak'shat -an dov. () *olajšati* |narediti kaj manj neprijetno, manj hudo|: rėč'ni:ja mè je pòlak'sha:la bòlė'či:ne

polamati ▶ pò'la:mat -an dov. () *polomiti* **1.** |drugega za drugim odломiti, zlomiti|: s'nė:k je pò'la:maų 'vė:je **2.** ekspr. |povzročiti komu zlome, poškodbe|: 'se 'nogė: sė 'bo:n pò'la:maų

polastiti se gl. pograbiti

podan ▶ 'pu:dan -m () *podan, poldne* |trenutek ali krajši čas v sredini dneva|: kò'si:lė sò òd 'jü:tra dò 'pu:dan ▪ 'pu:dan z'vò:ni zvon naznanja, da je ura dvanajst

podanji ▶ pu'da:n'ė -a -e prid. () *opoldanji, opoldanski*: pu'da:n'ė 'sò:nce

Polde ▶ 'po:lde -ta m () *Polde* |moško ime|

pole gl. potlej

poleči ▶ 'po:lėč pò'lė:žen dov. () *poleči* **1.** |priti iz normalnega v poševen, vodoraven položaj|: 'ži:tò je pò'lė:glò **2.** *skotiti, povreči*: k'ra:va je pò'lė:gl'a 'te:le ● ekspr. 'kė: te je pò'lė:glò! *od koga, od kod imaš take (slabe) lastnosti!*? ■ gl. poveršiti

poledica ▶ pò'lė:dėca -e ž () *novopoledica* |tanka ledena obloga, ki se naredi v mrazu na cestišču|: 'danas je s'pė: pò'lė:dėca

poleg ▶ 'po:lėk pò'lė:ga m () *zarod, zalega*: 'ma:čjė 'po:lėk ▪ slabš, kot psovka otroku 'ti: sė en 'po:lėk!

poleg ▶ 'po:lòk prisl. () *poleg, zraven*: 'dė:lòfcen 'da:mò 'mesa, k'rü:xa i 'iše 'kaj 'po:lòk

poleg ▶ 'po:lòk predl. () z roditeljskim *poleg* |za izražanje

- položaja v bližini česa ali premikanja v tak položaj]: 'pol:łok 'me:ne je s'ta:u
- polegina** ▶ pôle'gi:na -e ž (⟨) *poležano žito*: 'ra:išê 'čô pôle'gi:mô 'žet kô pô're:dnêga 'môža: 'êmêt
- polence** gl. drvice
- poleniti se** gl. polenoviti se, zleniti se
- polenoviti se** ▶ pôle'nôvêt se -ên se dov. (⟨) *poleniti se* [postati len]: čez 'zi:mô sô se 'vo:lê pôle'nôvêlê
- poleno** ▶ pôle'nô -a s (⟨) *okrog tri četrt metra dolg kos debla srednje debeline, iz katerega se tešejo trske za podnetenje*: pôle'nô je ôd'ža:gau i pre'ka:lau
 ■ goreče poleno gl. oganca
- polenovka** gl. štokfiš
- polenta** ▶ pa'lê:nta -e ž (⟨) *polenta* [gosta jed iz zdroba, zlasti iz koruznega, in vodel]: 'dôbrô pa'lê:ntô je s'kû:xala
- polepšati** ▶ pôle'pšat -an dov. (⟨) *polepšati* [narediti kaj (bolj) lepo]: 'čep:rôkfô pôle'pšat
- poletati** ▶ pôle'tat -an dov. (⟨) *zleteti iz gnezda*: m'la:dê g'rô:zdê sô š'čê:ra pôle'talê
- poleten** ▶ pôle'tên -tna -ô prid. (⟨) *poleten* **1.** [ki se nanaša na poletje]: pôle'tên 'da:n **2.** [značilen za poletje]: pôle'tna vrôči:na ■ gl. leten, letenski
- poleti** ▶ pôle'tê prisl. (⟨) *poleti* [v poletnem času]: pôle'tê je 'lipu: i 'tuplu
- poletje** gl. leto²
- poležati** ▶ pôle'žat -leži:n dov. (⟨) *poležati* **1.** [nadaljevati z ležanjem po določenem času]: 'ma:lô 'bô:n 'iše pôle'žau **2.** [z ležanjem potlačiti, pomečkati do smrti]: k'ra:va je pôle'žala 'zai:ča, 'pi:šče
- poležavanje** gl. poležkovanje
- poležavati** gl. kravati, poležkovati
- poležkovanje** ▶ pôle'škôvan'e -a s (⟨) ekspr. *poležavanje, brezdelje*
- poležkovati** ▶ pôle'škôvat -an nedov. (⟨) ekspr. [**poležkovati*], *poležavati brez dela*: 'cê:y 'da:n smô pôle'škôvalê
- polh** ▶ 'pu:x -a m (⟨) *polh* [gozdni glodavec s sivim, po trebuhu belim kožuhom in košatim repom]: 'pu:xe 'lo:vêt ■ 'pu:xe 'peč
- polhek** ▶ 'puxak -a m (⟨) *polhek* [manjšalnica od polh]
- polhovka** ▶ 'pu:xôfka -e ž (⟨) novo *polhovka* [kučma, kapa iz polhovih kožic, polhovine]
- polica** ▶ pôle'i:ca -e ž (⟨) **1.** *polica* [vodoravna deska za odlaganje, shranjevanje predmetov, pritrjena na steni ali v omarji]: pôle'i:ca za 'ro:že **2.** *polica* [kar je po obliki temu podobno]: pôle'i:ca pŕ 'o:knê **3.** *čeljust, prečka na grabljah, v katero so zabiti zobje*: pôle'i:ca na g'ra:bl'ax je 'po:čêla **4.** *deska nad opleonom pri vozu za sedenje voznika*: 'dê:nê pôle'i:cô na 'vô:s, da 'bô:n 'laxku: 'seu
- policaj** ▶ pôle'i:ca:j -ca:ja m (⟨) [**policaj*], *policist*
- policija** ▶ pôle'i:ci:ja -e ž (⟨) *policija* **1.** [organ za javno in državno varnost] **2.** [uprava javne varnosti]: š'la je na pôle'i:ci:jô ■ gl. milica
- policijski** ▶ pôle'i:ci:jskê -a -ô prid. (⟨) *policijski* [ki se nanaša na policijo]: pôle'i:ci:jskê 'pas
- policist** gl. miličar, policaj
- polič** ▶ 'po:lêč 'po:lča m (⟨) **1.** nekdam *polič* [prostorninska mera, približno 7,5 decilitra]: 'po:lêč fa'žo:na sôn s'kûxala **2.** nekdam vrču podobna lesena posoda, ki drži približno 1 liter
- polir** gl. palir
- politanka** ▶ pôle'i:ta:ŋka -e ž (⟨) *napolitanka* [pecivo iz oblatov v več plasteh z nadevom]: pôle'i:ta:ŋke va š'ka:tl'ê
- polititi** ▶ 'po:l't pôle'i:jen dov. (⟨) *polititi* [narediti, da pride tekočina na kaj, navadno iz posode]: 'mi:zô sô pôle'i:lê
- politika** ▶ pôle'i:têka -e ž (⟨) **1.** *politika* [urejanje družbenih razmer, odločanje o njih s pomočjo države in njenih organov]: libe'ra:lina pôle'i:têka **2.** ekspr. [**politika*] [ravnanje posameznika z ljudmi, ustrezno okoliščinam]: 'tô: je 'pa:metna pôle'i:têka
- politikant** ▶ pôle'tê'kant -a m (⟨) slabš. [**politikant*] [nenačelen, koristoljuben politik]
- politirati** ▶ pôle'tê:rat -an nedov. (⟨) *politirati* [polirati s polituro]: 'v'ra:ta pôle'tê:rat
- polivati** ▶ pôle'i:vat -an nedov. (⟨) *polivati* [delati, da prihaja tekočina na kaj, navadno iz posode]: 'rô:kê pôle'i:vat
- polivinil** ▶ pôle'ivi'ni:l -a m (⟨) novo *polivinil* [izdelek, zlasti folija iz polivinilklorida]: 'v'rê:čka iz pôle'ivi'ni:la
- polizati** gl. pobuzati, pobuzniti, poflajtsati
- poljak** ▶ 'pô'l'a:k pôle'a:ka m (⟨) *poljski čuvaj*: pas'tê:rjê sô se 'ba:lê pôle'a:ka
- Poljakec** ▶ 'pôle'akac -a m (⟨) *Poljakec* [hišno ime, gošpodar] ■ prim. Poljakovi, Poljakovka, Poljakov
- Poljakov** ▶ 'pôle'a:kôf -kôva -ô prid. (⟨) *Poljakov* [ki se nanaša na Poljakove] ■ prim. Poljakec
- Poljakovi** ▶ 'pôle'a:kôvê -êx m mn. (⟨) *Poljakovi* [hišno ime]: pŕ 'po'l'a:kôvêx ■ prim. Poljakec
- Poljakovka** ▶ 'pôle'a:kôfka -e ž (⟨) *Poljakovka* [gospodinja pri Poljakovih] ■ prim. Poljakec
- poljati se** ▶ 'pôle'at se -an se nedov. (⟨) *loviti se* [otroška igra, pri kateri z izštevalnico določeni udeleženci začne loviti druge]: 'dêca se pôle'a:jô ■ prim. puljati se
- polje** ▶ 'pôle'l'e -a in 'pôle'ê: -a s (⟨) *polje* [zemljišče za gojenje kulturnih, krmnih rastlin]: na 'pôle'l'ê 'ra:ste xŕ'metû:n ■ nôva'sê:uškô 'pôle'ê:
- poljka** ▶ 'po:l'ka -e ž (⟨) **1.** vrsta *jablane* **2.** *hruška* z okusnimi podlogoviti sadovi, primernimi za sušenje, ali njen sad ■ prim. poljko

poljko ▶ 'pɔ:l'kò -a s ⟨ ⟩ vrsta jabolka, sad poljke
poljski¹ ▶ 'pɔ:l'skè -a -ò prid. ⟨ ⟩ poljski |ki se nanaša na polje|: 'pɔ:l'skè 'pɔ:t ▪ 'pɔ:l'skò 'dè:lò ■ poljski čuvaj gl. poljak

poljski² ▶ 'pɔ:l'skè -a -ò prid. ⟨ ⟩ poljski |ki se nanaša na Poljake ali Poljsko|: 'pɔ:l'skè 'jè:zèk

poljubiti gl. kušniti

poljubljati gl. kuševati

polk gl. regiment

polka ▶ 'pɔ:lka -e ž ⟨ ⟩ polka **1.** |hiter ljudski ples v dvočetrtinskem taktu|: 'pɔ:l'kò 'ta:nca**2.** |glasba za ta ples|: 'pɔ:l'kò za'muzèkat

polkno ▶ 'pɔ:lknò -a in 'pɔ:ltnò -a s ⟨ ⟩ [**polkno*], nao-knica, oknica: 'zaprè 'pɔ:lknò ■ gl. poltno

poln ▶ 'pu:n -a -ò prid. ⟨ ⟩ poln **1.** |v katerem je toli-ko česa **a**) kolikor drži|: 'pu:n glaš ▪ 'pu:na 'bo:ca 'vi:na ▪ 'ka:ca je 'pu:na 'zè:l'a **b**) kolikor lahko sprejme|: 'pu:n aùtò'bu:s ▪ 'pu:na 'çè:rkòf 'lidi: **2.** |v katerem je določena stvar v velikem številu, v veliki količini|: 'pu:n št'ròk ▪ 'pu:na gla:va 'viši: ▪ x'rù:ške sò 'lè:tòs 'pu:ne imajo dosti sadov ▪ 'vřt je 'pu:n 'dèce ▪ 'si sò'dò:vè sò 'pu:nè 'mo:šta ▪ 'pu:na 'vù:sta ● ekspr. 'òn 'ma 'pu:ne x'la:če prestrašil se je, izgubil pogum ● 'pu:n 'mè:sac polna luna, ščip |lu-na, ko je vidna vsa njena površina| ● 'èmèt 'pu:ne 'ròkè: v obeh rokah kaj držati ▶ **polno** 'pu:nò prisl. polno, veliko, mnogo: na 'cè:stè je 'pu:nò 'dèce: ▪ va xřme'tù:nè je 'pu:nò 'mo:l'ef

polnik ▶ 'pu:nèk -a m ⟨ ⟩ **1.** korec |posoda z dolgim ro-čajem za zajemanje tekočine|: 'pu:nèk je př'mřznò x 'kòblè ▪ is 'pu:nèka 'pi:jèmò **2.** |taki posodi po-doben del kake naprave|: 'pu:nèkè př m'li:nskèx 'ku:lèx ▪ m'li:nška 'ku:la na 'pu:nèke

polnikac ▶ 'pu:nèkac -a m ⟨ ⟩ **1.** korček |manjšalnica od polnik|: př'ne:sla je t'ri: 'pu:nèkace 'mo:šta **2.** ciklama |rastlina z vijoličasto rdečimi dišečimi cveti, ki raste zlasti po jasah|: na t'rgala je 'pü:šèl'c 'pu:nèkacef ■ prim. soldatek

polniti gl. ladati

polnoč ▶ 'pu:nòč -è ž ⟨ ⟩ polnoč |trenutek ali krajši čas v sredini noči|: dò 'pu:nòčè 'ni:sòn 'za:spau

polnočnica ▶ punòč'ni:ca -e ž ⟨ ⟩ polnočnica |ma-ša opolnoči v noči pred božičem|: 'bèlè smò př punòč'ni:cè

polok gl. poleg prisl., predl.

polomiti gl. polamati, streti

polotiti se ▶ pɔ'lɔ:tèt se -èn se dov. ⟨ ⟩ [**polotiti se*], lotiti se: 'tè:ga 'dè:la se je pɔ'lɔ:tò p're'kasnu

polovica ▶ pòlò'vi:ca -e ž ⟨ ⟩ polovica **1.** |del na dva enaka dela razdeljene celote|: pòlò'vi:ca křva'lji:ce k'rù:xa **2.** |mesto, glede na katero se deli celota na dva enaka dela|: 'bù:kvèce, 'pi:smò

je p're:brau dò pòlòvi:ce **3.** |kar predstavlja del na dva enaka dela razdeljene stvari, zlasti gle-de na določeno izhodišče|: 'kòmpèr s'rè:zat na pòlò'vi:ce ▪ dò'lè'n'a pòlò'vi:ca 'ni:ve ▪ va d'rù:gè pòlò'vi:cè 'lè:ta

Polona ▶ 'pa'lɔ:na -e ž ⟨ ⟩ Polona, Apolonija |žensko ime|

poloviti ▶ pòl'ò:vèt -lò'vi:n dov. ⟨ ⟩ poloviti **1.** |drugega za drugim ujeti|: kò'kò:šè pòl'ò:vèt **2.** |z lovom izte-biti|: 'se 'ra:ke pòl'ò:vèt

polovnik ▶ pò'lòvni:k -lò'v'ni:ka m ⟨ ⟩ nekdanj polov-nik |prostorninska mera za žito približno 15 li-trov|: t'ri: pòlòv'ni:ke xřme'tù:na je př'ne:sò **2.** |le-sena posoda z ročajema ob straneh za to mero|: pò'lòvni:k se je re'sù:šò

položen ▶ pò'lɔ:žèn -žna -ò prid. ⟨ ⟩ položen **1.** |ki se polagoma vzpenja|: pò'lɔ:žna kòšè'ni:ca **2.** |gle-de na določeno ravnino malo nagnjen|: pò'lɔ:žna st'rè:xa

položiti ▶ pò'lò:žèt -lòži:n dov. ⟨ ⟩ položiti **1.** |naredi-ti, da pride kaj **a**) z daljšo, širšo stranjo na podla-gol|: 'dè:te pò'lò:žèt va 'zi:bò **b**) na podlago sploh|: 'dèna:r pò'lò:žèt na 'mi:zò **2.** |dati živini (živinsko) krmo|: b'la:gè je pò'lò:žò

polskniti ▶ 'puskènt -knèn dov. ⟨ ⟩ pljuskniti |v sun-ku se razliti, izteči|: 'vo:da je 'puskŋla is 'kòbla ● dè'tè:tè je m'lè:kò 'puskŋlò iz 'vù:st zaradi prepol-nega želodca je otrok bruhal nekaj vsebine

polst gl. file

poltno gl. polkno

poluskati ▶ pò'lü:skat -an dov. ⟨ ⟩ ekspr. drug za drugim se zgruditi, poginiti zaradi dela, naporov ali po-manjkanja hrane: òd 'žè:je 'bò:mò 'si pò'lü:skalè

polza¹ ▶ 'pu:za -e ž ⟨ ⟩ polza |drog na sprednjem delu voza, po katerem pri zavijanju drsi, se premika so-ra|: 'pu:za se je v'la:mala

polza² ▶ 'pu:za -e ž ⟨ ⟩ nežica, polzača |manjša sladko-vodna riba s šestimi brčicami okrog ust|

polzača gl. polza²

polzeti ▶ 'puzèt -èn nedov. ⟨ ⟩ polzeti |počasi se premi-kati, teči po nagnjeni ali navpični, navadno glad-ki površini|: 'su:za mè 'puzè pò 'li:cè ▪ pò 'šai:bè 'puzèjò 'ka:p'l'e

polzljati ▶ 'puzl'at in 'pujzl'at -an nedov. ⟨ ⟩ drseti, dr-čati: pò b'la:tè, pò 'lè:dè mè 'puzl'a ▶ **polzljati se** 'puzl'at se drsati se |hitro se premikati v čevljih po ledu|: fan'ti:čkè se puzl'a:jò pò 'lè:dè

polž ▶ 'pu:š 'pu:ža m ⟨ ⟩ polž |žival z mehkim telesom, s tipalnicami na glavi, navadno s hišico|: 'pu:š 'lè:ze ▪ pò'ča:sèn kò 'pu:š

polžek ▶ 'pužak -a m ⟨ ⟩ polžek |manjšalnica od polž|

polžev ▶ 'pu:žef -ževa -ò prid. (⟨) *polžev* |*ki se nanaša na polžel*: 'pu:ževa 'xi:šéca

pomagač ▶ pòma'ga:č -a m (⟨) *pomagač* |*kdor komu pomaga*: pòma'ga:č pŕ zi'da:rjéx

pomaganjiti ▶ pòma'ga:n'ŕ -n'én nedov. (⟨) *klicati, vpiti na pomoč*: 'bòjni:k 'cè:lò 'nò:čè pòma'ga:n'è

pomagati ▶ pò'ma:gat -an nedov. (⟨) *pomagati* **1.** |*opravljeti delo, del dela namesto drugega*: pò'ma:gaŭ je 'kòsi:t ▪ pò'ma:gala je 'kù:xat **2.** |*delati, da kdo lažje kam ali odkod pride*: pò'ma:gaŭ mè na 'ku:la! **3.** |*delati, povzročati, da se komu izboljša zdravstveno stanje*: 'dò:xtar mè je 'dò:stè pò'ma:gaŭ ▪ 'tè:mè 'nič ne pò'ma:ga ni x'va:la ni 'pa:l'ca ■ gl. dvoriti, hasniti, hoteti, nucati, ohariti se, pomoči, pripomoči

pomagniti ▶ pò'magènt -gnen dov. (⟨) **1.** *pomigniti* |*narediti gib z delom telesa*: pò'magnt z 'glavo: **2.** *pomežikniti* |*z zaprtjem in odprtjem oči, zlasti enega očesa, izraziti kaj, opozoriti na kaj*: z 'òčmi mè je pò'magnò

pomahati ▶ pò'ma:xat -an dov. (⟨) **1.** *pomahati* |*narediti gibe z roko za izrazitev česa, navadno pozdrava*: ód 'de:leč mè je pò'ma:xaŭ **2.** *eksp. pokositi, navadno površno, nahitro*: stŕ'ni:šéç sòn pò'ma:xaŭ ▪ f'lè:tnò smò jò pò'ma:xalè *hitro smo pokosili*

pomakati ▶ pò'ma:kat -'ma:čen nedov. (⟨) *pomakati* |*dajati kaj v tekočino z namenom, da se ta prime nanj*: k'rèx pò'ma:kat va 'vi:nò ▪ 'peru: pò'ma:kat va 'ti:ntò

pomakniti ▶ pò'makènt -'ma:knèn dov. (⟨) *pomakniti* |*spremeniti čemu položaj, mesto, zlasti v eni smeri*: 'mi:zò pò'maknt k 'o:knè ▶ **pomakniti se** pò'makènt se *pomakniti se* |*umakniti, odmakniti se s prvotnega položaja*: pò'maknò se je na 'ko:nc k'lòpi:

pomalati ▶ pò'ma:lat -an dov. (⟨) [**pomalati*], *pople-skati, poslikati*: v'ra:ta je pò'ma:laŭ ▪ 'ka:mbrò je 'da:ŭ pò'ma:lat

pomalo ▶ pò'ma:lò prisl. (⟨) *pomalo, po malem*: 'o:na 'furt pò'ma:lò šef'tarè ▶ **malo pomalo** 'ma:lò pò'ma:lò *malo po malem*: 'ma:lò pò'ma:lò 'je:ml'èš is 'ža:k'l'a, pa je p'ra:zèn

pomanjkanje ▶ pò'ma:n'kan'è -a s (⟨) *pomanjkanje* |*stanje, za katero je značilna odsotnost zadostne količine materialnih dobrin*: pò'ma:n'kan'è dè'na:rja i g'va:nta

pomanjkljivost gl. falenga

pomanjšati ▶ pò'ma:n'šat -an dov. (⟨) *pomanjšati* |*narediti kaj enakega, vendar manjših razsežnosti*: 'sü:kn'ò pò'ma:n'šat

pomarajnja ipd. gl. pomaranča ipd.

pomaranča ▶ pòma'ra:inča -e ž (⟨) *pomaranča* |*juž-*

no drevo ali grm z oranžnimi užitnimi sadovi ali njegov sad: pòma'ra:inče je is'ta:l'ala 'dècè ▪ pòma'ra:inče sò s'pe: p'rišle so na razpolago v trgovini

pomarančica ▶ pòma'ra:inčèca -e ž (⟨) **1.** *pomarančica* |*manjšalnica od pomaranča* **2.** *zlata parmena* |*jesensko jabolko rumene barve z rdečimi progami, lisami*: 'lè:tòs 'bò:dò pòma'ra:inčèce 'jaku rò'di:le

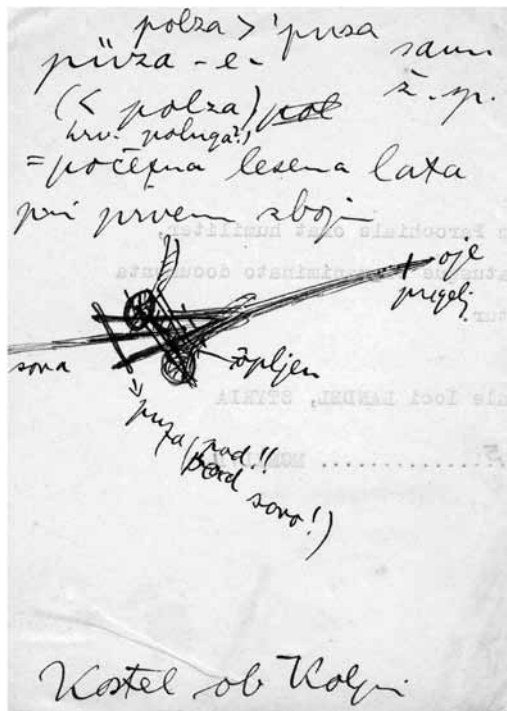
pomazati ▶ pò'ma:zat -'ma:žen dov. (⟨) *pomazati* **1.** |*nanesti tanko plast mastne ali tekoče snovi*: š'tü:cò je pò'ma:zala z 'je:icèn **2.** *umazati*: x'la:čè je pò'ma:zaŭ z b'la:tòn

pomenak gl. pomenek

pomenati se ▶ pò'mè:nat se -an se nedov. (⟨) *pogovarjati se* |*izmenjavati misli, mnenja z govorjenjem*: dò 'pu:nòčè sò se pò'mè:nalè ▪ pò'mè:na se 'sa:ma (s) 'sabo

pomenek ▶ pò'mè:nak -ŕka m (⟨) *pomenek* |*prijazen, lahkoten pogovor*: pò'mè:nak na 'kaj na'vrŕnt ▪ 'ta:inè pò'mè:ŕkè • s 'tè:n èlò'vè:kòn 'ni: nika'kò:vèga pò'mè:ŕka z *njim se ne da nič pogovoriti*

pomeniti se ▶ pò'mè:nt se -nèn se dov. (⟨) *pomeniti se, pogovoriti se*: 'dòbrò smò se pò'mè:nèle

polza

pomeriti¹ ▶ pòm'ert -rèn dov. (⟨) *pomeriti* **1.** |ugotovati, določiti razsežnost telesnih delov za izdelavo oblačila|: g'vant se je 'šò pòm'e:rt **2.** |ugotoviti, ali oblačilo, obutev ustreza, zlasti glede na velikost|: ž'ni:darca mè je d'vakrat pòm'erèla b'luzò ■ gl. polciljati, primeriti

pomeriti² ▶ pòm'erit -in dov. (⟨) *pomiriti* **1.** |s svojim delovanjem, vplivom doseči, da se kdo preneha razburjati, vznemirjati|: 'ma:tè ga je pòm'e:ri:la **2.** |s svojim delovanjem, vplivom doseči, da kdo nima, ne kaže več odklonilnega odnosa do koga|: sò'sè:de je pòm'eriu **3.** |povzročiti stanje brez notranje napetosti, vznemirjenosti|: 'dè:lò me 'na:i'bòl' pòm'eri
▶ **pomeriti se** pòm'erit se pomiriti se **1.** |postati miren, umirjen|: pòd 'nò:č se je b'lagu pòm'e:ri:lò ■ 'dèca sò se pòm'e:ri:la **2.** |postati manj intenziven, manj izrazil|: 'bù:rja se je pòm'e:ri:la ■ 'vo:jska se je pòm'e:ri:la je prenehala

pomerjanje gl. proba

pomerjati gl. primerjati

pomesti¹ ▶ 'po:mest pòm'e:ten dov. (⟨) *pomesti* **1.** |očistiti z metlo, omelom|: pòm'e:la je pò 'vè:ž **2.** |s pometanjem odstraniti|: pòm'e:la je s'metje:, 'pepe:u
● ekspr. 'bù:rja je pòm'e:la s'nè:k s svojim delovanjem odstranila ● ekspr. p'ra:scè sò pòm'e:lè kò'ri:tò so vse do čistega pojedli

pomešati¹ ▶ pòm'è:šat -an dov. (⟨) *pomešati* **1.** |krajši čas mešati|: 'zè'l'e, 're:pò pòm'è:šat **2.** |dati, postaviti skupaj stvari, ki po lastnostih, značilnostih ne spadajo skupaj|: 'na:še kò'kò:šè sò se pòm'è:šale s sò'sè:dòvè:mè

pometanje¹ ▶ pòm'mè:tan'e -a s (⟨) *pometanje* |glagolnik od pometati|

pometati¹ ▶ pòm'mètat -an nedov. (⟨) **1.** *pometati* |čistiti z metlo, omelom|: 'kù:xèn'ò pòm'mè:tat **2.** *pometati* |s pometanjem odstranjevati|: 'li:stje pòm'mè:tat **2.** ekspr. [**pometati*] |pri premikanju, gibanju dotikati se česa|: s 'ki:kl'ò pòm'mè:ta 'pò klèx ● ekspr. pòm'mètat s člò'vè:kòn nespoštljivo ravnati z njim ● ekspr. 'dèca 'ka:šò pòm'mè:tajò otroci radi jedo kašo

pometati² ▶ pòm'mè:tat pòm'e:čen dov. (⟨) *pometati* **1.** |z metanjem spraviti z določenega mesta|: pòm'mè:ta:u je s'nè:k ispret 'xi:še **2.** |s svojim delovanjem spraviti z določenega mesta|: 'vè:tèr je pòm'mè:ta:u 'rò:bače is p'lòta **3.** |drugega za drugim vreči|: 'se 'fa:nte je pòm'mè:ta:u 'na kla

pomežikniti gl. pomigati

pomigalo¹ ▶ pòm'mi:galò -a m (⟨) *kdor pomežikuje*

pomigati¹ ▶ pòm'mi:gat -an dov. (⟨) **1.** *pomigati* |z delom telesa narediti gib sem in tja|: pòm'mi:gat z r'e:pòn, z 'vü:xè **2.** *pomigati* |z gibom izraziti kaj|: pòm'mi:gala mè je, na:i p'ne:se 'vi:na **3.** *pomežikniti a*) *zapreti*

in odpreti oči|: 'ma:čka je pòm'mi:gala z 'òčmi **b**) *z zaprtjem in odprtjem oči, zlasti enega očesa, izraziti kaj, opozoriti na kaj*|: pòm'mi:ga:u mè je z 'òčmi, na:i g'r'e:n

pomigniti¹ ▶ pòm'migènt -gnen dov. (⟨) *pomigniti* **1.** |narediti gib z delom telesa|: pòm'mign't z 'glavò: **2.** |z gibom izraziti kaj|: pòm'mignò je, na:i 'pòvè **3.** |z gibom roke, prsta povabiti, poklicati|: šò'f'e:r mè je pòm'mignò, na:i 'šè:den ■ gl. pomagniti

pomije¹ ▶ pòm'mi:je 'pòm'mij z mn. (⟨) *pomije* |voda od pomivanja posode z ostanki hrane, navadno kot svinjska krma|: pòm'mi:je je iz'l'i:la va 'kòbòu

pomikati se¹ ▶ pòm'mi:kat se -mi:čen se nedov. (⟨) *pomikati se* |spreminjati položaj, mesto, zlasti v eni smeri|: pòč'a:sè sò se pòm'mi:kalè is 'se:la ■ sò:nce se pòm'mi:če 'p'rtè x'ri:bè ■ va k'lò:pè se je zač'e:la pòm'mi:kat na 'lè:vò s't'ra:n

pomirati¹ ▶ pòm'mè:rat -an nedov. (⟨) *pomirati* |drug za drugim umirati|: s'ta:rè 'lidje: 'jaku pòm'mè:rajò

pomiriti gl. pomeriti²

pomisлити¹ ▶ pòm'mi:sél't -sl'èn dov. (⟨) *pomisлити* **1.** |krajši čas biti dejaven v zavesti|: 'ma:lò je pòm'mi:sl'ò i p'ro:šò **2.** |upoštevati, računati|: 'ni: pòm'mi:sl'ò, 'ka:i 'laxkò p'ri:de

pomiti¹ ▶ 'po:mit pòm'mi:jen dov. (⟨) *pomiti* |z vodo ali drugo tekočino očistiti|: sk'lè:dò 'po:mit

pomivanje¹ ▶ pòm'mi:van'e -a s (⟨) *pomivanje* |glagolnik od pomivati|: 'cù:n'a za pòm'mi:van'e

pomivati¹ ▶ pòm'mi:vat -an nedov. (⟨) *pomivati* |z vodo ali drugo tekočino čistiti|: 'ta:l'arje pòm'mi:vat

pomlad gl. naprkleetje, naproletje

pomladiti se¹ ▶ pòm'mla:it se -m'ladi:n se dov. (⟨) *pomladiti se* |dobiti mlad, mladosten videz|: nap'r'k'lè:tè se je pomla'di:la

pomlajti se gl. pomladiti se

pomlatiti¹ ▶ pòm'mla:tèt -èn dov. (⟨) **1.** ekspr. [**pomlatiti*], *pojesti*: pòva'ti:cò sò 'val'e pòm'mla:tèlè **2.** ekspr. *nahitro, površno pokositi*: kò'pi:ne je pòm'mla:tèla ■ kòš'e'ni:cò sò pòm'mla:tèlè

pomleti se¹ ▶ 'po:ml'èt se pòm'mèl'en se dov. (⟨) *z mle-tjem zmanjšati svojo količino*: x'f'metü:n se je 'po:ml'èu ■ š'e'ni:ca se je pòm'm'l'è:la

pomniti gl. merkati

pomoč¹ ▶ 'pòm'ò:č pòm'mò:čè z (⟨) *pomoč* |kar kdo naredi namesto drugega|: p'ro:sò je za 'pòm'ò:č ● d'rü:ge pòm'mò:čè 'ni: mož'nosti, rešitve ■ gl. pripomoč

pomočati gl. pomolčati

pomoči¹ ▶ 'po:mò:č pòm'mò:ren dov. (⟨) *pomoči, pomagati* |opravljati delo, del dela namesto drugega|: 'sò:sèt 'nan je pòm'mò:gò p'f'ò'ra:n'e ● š 'n'i:n sè 'ne bò:š 'do:stè pòm'mò:gò je slab, nesposoben delavec ● 'bòže, pòm'mòzè! *Bog pomagaj!* ▶ **pomoči**

- si** 'po:môč sê *opomoči si*: 'bi:u je 'bôlan, pa sê je 'břzô pò'mô:gó
- pomočiti** ▶ pò'mô:čêt pò'mô:čên dov. ⟨ ⟩ *pomočiti* **1.** [dati kaj v tekočino z namenom, da se ta prime nanj]: 'peru: pò'mô:čêt va 'ti:ntô **2.** (nekoliko) *zmočiti*: p'lo:xêca je pòmô'či:la 'ni:ve
- pomočnica** ▶ pòmôč'ni:ca -e ž ⟨ ⟩ *pomočnica* [žen-ska, ki komu pomaga]: 'o:na je s'la:ba pòmôč'ni:ca
- pomočnik** ▶ pòmôč'ni:k -a m ⟨ ⟩ *pomočnik* [kdor komu pomaga]: 'več mè je 'sin za pòmôč'ni:ka ■ gl. kselj; trgovski pomočnik gl. komi
- pomolčati** ▶ pò'môčat -in dov. ⟨ ⟩ *pomolčati* [krajši čas molčati]: pò'môčau je i s'pe: 'začëu s'vajê 'dê:lô
- pomoliti** ▶ pò'mo:l't -'mô:l'ên dov. ⟨ ⟩ *pomoliti* [krajši čas moliti]: pret k'ri:žen se je s'ta:vô i pò'mo:l'ô
- pomolsti** gl. podojiti
- pomoriti** ▶ pò'mo:rt pò'môri:n dov. ⟨ ⟩ *pomoriti* [povzročiti smrt živali]: 'bôu 'nan je pòmô'ri:la 'se p'ra:sce
- pomračiti se** ▶ pòm'račit se -in se dov. ⟨ ⟩ *pomračiti* [postati mračen, temen]: za'radê 'daža se je pòmra'či:lô ■ pò'zi:mê se 'ra:nô pòm'rači zmrači
- pomreniti se** ▶ pòm'rê:nt se -nên se dov. ⟨ ⟩ *pomreniti se* [pokriti se s prosojnimi oblaki]: 'nebô se je pòm'rê:nêlô
- pomreti** ▶ 'pòm'rêt -en dov. ⟨ ⟩ *pomreti* [drug za drugim umreti]: 'cê:la dŕ'ži:na je pò'm'rla ■ gl. pokrepati
- pomrzni** ▶ pò'mřzênt -znen dov. ⟨ ⟩ *pomrzni* [zmrzniti na površini]: 'ze:ml'a je pò'm'rzŕla
- pomuditi se** gl. poštentati
- ponarediti** ▶ póna're:jt póna'redi:n dov. ⟨ ⟩ *ponarediti* [natančno posneti kaj z namenom goljufanja]: 'do:stê dê'na:rja je póna're:dô
- ponarejati** ▶ póna're:jat -an nedov. ⟨ ⟩ *ponarejati* [natančno posnemati kaj z namenom goljufanja]: 'dê'na:rô sô póna're:jalê
- ponarejti** gl. ponarediti
- ponašanje** ▶ pò'na:šan'e -a s ⟨ ⟩ [**ponašanje*], *vedenje, obnašanje*: 'ta: 'ma 'lipu pò'na:šan'e
- ponašati se** ▶ pò'na:šat se -an se dov. ⟨ ⟩ [**ponašati se*], *vesti se, obnašati se*: 'ne zna: se p'raf pò'na:šat ■ gl. držati se
- ponavadi** ▶ póna'va:dê prisl. ⟨ ⟩ *ponavadi* **1.** [izraža ustaljenost dogajanja zaradi pogostnega pojavljanja]: s'te:l'ô smô póna'va:dê 'žë:lê pô 'vê:lêkê 'ma:šê ■ póna'va:dê g'rë:mô 'ra:nô s'pa:t **2.** [izraža značilnost česa zaradi pogostnega pojavljanja]: nò've:mbrâ je póna'va:dê 'več m'ras ■ gl. večinoma
- ponavljati** ▶ pò'na:vl'at -an nedov. ⟨ ⟩ *ponavljati* [zaradi nezadostnega uspeha obiskovati še enkrat isti razred]: d'rü:ge 'ra:zret je pò'na:vl'ala
- ponedeljek** ▶ pan'dê:l'ak -l'ka m ⟨ ⟩ *ponedeljek* [prvi dan v tednu]: pan'dê:l'ak mè je 'pi:sau, da p'ri:de
- ponehati** gl. pojenjati
- ponehavati** gl. pojenjevati
- ponesnažiti** ▶ pónes'na:žêt -ên dov. ⟨ ⟩ *ponesnažiti* [z iztrebljanjem umazati]: 'mü:xe sô pónes'na:žêle 'ta:l'ar ■ kô'kôšê sô pónes'na:žêle p'rak ▶ **ponesnažiti se** pónes'na:žêt se *iztrebiti se* [izločiti neprebavljene delce hrane skozi črevo]: 'ma:čka se je pónes'na:žêla na k'lô:pê
- ponesrečiti se** ▶ pónes'rë:čêt se -ên se dov. ⟨ ⟩ *ponesrečiti se* [poškodovati se, umreti v nesreči]: va 'šumê se je pónes'rë:čô
- ponesti** ▶ 'po:nest pò'ne:sen dov. ⟨ ⟩ *pomagati nesti*: pò'nesê mè 'kë:sô 'pa:r kò'ra:kôf
- ponev** ▶ 'po:nôf -nve ž ⟨ ⟩ *ponev* [nizka okrogla posoda za pečenje, cvrenje, navadno z dolgim ročajem]: 'je:jca je ôc'vřla na 'ponvê
- poneveriti** ▶ pône've:rt -rên dov. ⟨ ⟩ *poneveriti* [okoristiti se s prisvojitvijo v varstvo zaupanih dobrin, navadno denarja]: ka: je 'bi:u na 'pô:štê, je pône've:rô 'do:stê dê'na:rja
- poniglav** ▶ pò'ni:glaf -glava -ô prid. ⟨ ⟩ *potuhnjen, hinavski*: pò'ni:glaf fan'ti:čêk
- ponikniti** ▶ pò'ni:kênt -knên dov. ⟨ ⟩ *ponikniti* [izginiti pod zemljo, zemeljskim površjem]: 'ta: 'vo:da pò'ni:kne v 'ja:mô ▶ **ponikniti se** pò'ni:kênt se *upasti, sesesti se*: k'rêx se je pŕ 'pë:kê pò'ni:knô
- ponižanje** ▶ pò'ni:žan'e -a s ⟨ ⟩ *ponižanje* **1.** [glagolnik od ponižati] **2.** [stanje ponižanega človeka]: pò'ni:žan'a 'ni: 'mo:glâ p're:nest
- ponižati** ▶ pò'ni:žat -an dov. ⟨ ⟩ *ponižati* [s svojim dejanjem, govorjenjem zmanjšati komu čast, ugled, veljavo]: pò'ni:žala jô je pret b'ra:tê ■ pret sô'sê:dê se je pò'ni:žau priznal podrejenost
- ponižen** ▶ pò'ni:žên -žna -ô prid. ⟨ ⟩ *ponižen* [ki podcenjuje svoj pomen, vrednost]: pò'ni:žna 'ma:tê ■ gl. krotek, pohleven
- ponjava** gl. cerada
- ponočen** ▶ pò'no:čên -čna -ô prid. ⟨ ⟩ *ponočen, nočen*: pò'no:čnê me'tü:lê
- ponoči** ▶ pò'no:čê prisl. ⟨ ⟩ *ponoči* [v času teme od sončnega zahoda do vzhoda]: pò'no:čê 'dê:la, 'be:re
- ponoreti** ▶ pò'no:rt -'nôrin dov. ⟨ ⟩ ekspr. [**ponoretij*] [postati nespameten, nerazsoden]: ô't 'vi:na je pò'no:rô i pre'te:pô sô'sê:da ■ gl. obnoretiti
- ponositi** ▶ pò'no:sêt -en dov. ⟨ ⟩ *začeti nositi za vsak dan*: ta 'bô:l'ê g'vant je pò'no:sô ■ gl. razcapan; prim. zanositi
- ponucati** ▶ pò'nü:cat -an dov. ⟨ ⟩ *porabiti* **1.** [**ponucati*]: 'dô:tô sô k'ma:lê pò'nü:calê **2.** [izraža količino, mero tega, kar je strojni napravi potrebno za

delovanje v določeni enoti: 'a:ʉtò pò'nù:ca 'do:stè ben'ci:na

ponuditi ▶ pò'nù:dèt -èn dov. ⟨⟩ *ponuditi* |*narediti, da kdo lahko kaj a*) *dobi*l: pò'nù:dèlè sò mè x'rù:ške **b**) *kupi, najame*: 'rò:bò pò'nù:dèt ▶ **ponuditi se** pò'nù:dèt se *ponuditi se* |*izraziti pripravljenost za kako dejanje*: pò'nù:dèla se je za 'dè:klò ■ gl. postaviti

ponujanje ▶ pò'nù:jan'e -a s ⟨⟩ *ponujanje* |*glagolnik od ponujati*l

ponujati ▶ pò'nù:jat -an nedov. ⟨⟩ *ponujati* |*delati, da kdo lahko kaj a*) *dobi*l: 'vi:nò sò mè nepres'ta:nò pò'nù:jalè **b**) *kupi, najame*: 'bù:kvèce pò'nù:jajò pò 'xi:šax ▶ **ponujati se** pò'nù:jat se *ponujati se* |*izražati pripravljenost za kako dejanje*: pò'nù:jaj se je za 'ko:sca • 'daš se pò'nù:ja začenja zelo rahlo deževati • rek 'dò: se 'kù:ja, mè se d'rek pò'nù:ja s *kujanjem škoduješ samemu sebi*

ponvica ▶ pò'nù:ca -e ž ⟨⟩ *ponvica* |*manjšalnica od ponov*l

pooblačiti se ▶ pòòb'lačit se -in se dov. ⟨⟩ *pooblačiti se* |*postati oblačen*: 'val'e se je 'grdu pòòb'lač'i:lò ■ gl. naoblačiti se, zapušiti

pooblati gl. poobliti

poobliti ▶ pò'u:bl'èt -èn dov. ⟨⟩ **1.** *poobliti* |*z oblanjem narediti gladko, ravno*: 'ža:gancò je pò'u:bl'ò **2.** |*z oblanjem odstraniti*: 'xrgò je t'rè:ba pò'u:bl'èt

pooljiti ▶ pò'ò:l'èt -èn dov. ⟨⟩ *pooljiti* |*politi z oljem*: sò'la:tò je 'dòbrò pò'ò:l'èla

poorati ▶ pò'ò:rat -jen dov. ⟨⟩ *poorati, zorati*: za x'l'metü:n smò pò'ò'ra:lè

pop¹ ▶ 'pòp 'po:pa m ⟨⟩ *pop* |*pravoslavni duhovnik* • preg. 'külèkò 'pòpòf, 'tülèkò 'bògòf *kolikor glav, toliko misli*

pop² ▶ 'pòp 'po:pa m ⟨⟩ [**pop*], *lepilo*: 'šu:štarskè 'pòp **popadati** ▶ pò'pa:dat -an dov. ⟨⟩ *popadati* |*drug za drugim pasti*: 'bù:kvèce sò pò'pa:dale 'pò klèx ■ gl. pocepati

popaliti ▶ pò'pa:l't -l'èn dov. ⟨⟩ *popaliti* |*s kurjenjem porabiti*: pò'zi:mè smò 'do:stè 'd'f pò'pa:l'èlè

popara ▶ 'pò:para -e ž ⟨⟩ **1.** *rja na žitu, sadju zaradi dežja po vročini*: 'pò:para je s't'pla še'ni:cò **2.** ekspr. *stiska, nesreča*: na člò'vè:ka p'ri:de 'ra:da 'kò:va 'pò:para

popariti ▶ pò'pa:rt -rèn dov. ⟨⟩ **1.** *popariti* |*politi z vrelo tekočino*: s 'k'rò:pòn se je pò'pa:rèla • 'ròkò: sè je pò'pa:rèla **2.** ekspr. [**popariti*], *potreti, pobiti*: 'že:nèna s'm'rt ga je 'jaku pò'pa:rèla ■ **popariti se** gl. obarati se

popast ▶ 'po:past -a -ò prid. ⟨⟩ *lepljiv* |*ki ob dotiku s kako stvarjo ostane na njej*: 'po:pastè ž'ga:ncè

popasti¹ ▶ 'po:past pò'pa:den dov. ⟨⟩ *popasti* **1.** |*močno, sunkovito prijeti*: 'pas ga je 'po:pau za 'nògò:

2. |*izraža nastop stanja, kot ga določa samostalnik*: 'jè:za jò je pò'pa:la

popasti² ▶ 'po:past pò'pa:sen dov. ⟨⟩ *popasti* |*pasoč se pojesti*: b'lagu je pò'pa:slò 'dè:tel'ò ■ gl. izpasti²

popaščiti se ▶ pò'pa:ščèt se -èn se dov. ⟨⟩ *pohiteti* |*hitro iti, oditi, kaj narediti*: pò'pa:ščè se, da te 'ne bò: 'nò:č!

popati ▶ 'po:pat -an dov. ⟨⟩ *lepiti* |*z uporabo lepila pritrjevati kako stvar na drugo*: 'po:pat 'mo:rke

popечи ▶ 'po:peč pò'pe:čen dov. ⟨⟩ *popечи* |*s pečenjem porabiti*: 'sò še'ni:čno gò'tò:vèno sòn pò'pe:kla

popejti ▶ 'pòpèjt pò'pòjden dov. ⟨⟩ *prehoditi neko razdaljo, navadno krajšo*: ka: 'òn 'ma:lò pò'pò:jde, 'o:na 'b'rš va 'grmje • ka: je 'òn pò'či:vaù, smò pò'pò:šlè

poppek ▶ 'po:pak -pka m ⟨⟩ *poppek* |*okrogla brazgotina sredi trebuha, kjer je bila odrezana popkovnica*: 'kila na 'pò:pkè • 'takò sòn 'sit, da se mè 'bò: 'pò:pak rez'vè:zaù ■ **cvetni poppek** gl. bombek

popeljati ▶ pò'pe:l'at pò'pel'an dov. ⟨⟩ *prevoziti neko razdaljo, navadno krajšo*: 'ma:lò je pò'pe:l'au, pa se je s'tavò

popendekelj ▶ pòpèn'dè:kèl' -kl'a m ⟨⟩ *lepenka, karton*: š'ka:t'la is pòpèn'dè:kl'a

poper gl. štupa

popevanje ▶ pò'pè:van'e -a s ⟨⟩ *petje* |*glagolnik od popevati*: pò'pè:van'e se 'de:leč 'čü:je

popovati ▶ pò'pè:vat -an nedov. ⟨⟩ *peti* **1.** |*oblikovati tone, melodije z govornimi organi*: dèk'le:ta pò'pè:vajò, ka: s'te:l'ò 'žan'ejò • f 'č'erkvè sò 'danas 'lipu: pò'pè:valè **2.** |*glasbeno se izražati z glasom*: 'n'egof b'rat 'muzèka i pò'pè:va **3.** |*lukvarjati se, navadno poklicno, s petjem*: pò'pè:va p'f d'ruštvè, na 'pò:dè **4.** |*oglašati se z določeniimi, za posamezno vrsto (ptič, žuželk) značilnimi glasovi*: g'rò:st, š'kr'ja:nčèk, š'či:ŋkòvac pò'pe:va

popevka ▶ pò'pè:fka -e ž ⟨⟩ *pesem* |*vokalna skladba z literarnim delom kot besedilom*: zapò'pe:valè sò t'ri: pò'pè:fke

popikoviti ▶ pò'pi:kòvèt -èn dov. ⟨⟩ *dobiti pike na liste*: òt 'pò:pare je 'lè:tèna pò'pi:kòvèla

popiliti ▶ pò'pi:l't -l'èn dov. ⟨⟩ *popiliti* |*nekoliko opiliti*: k'lü:č pò'pi:l't

popisati ▶ pò'pi:sat -'pi:šen dov. ⟨⟩ *popisati* |*s pisanjem izpolniti*: 'tè:kò sòn 'več pò'pi:sau ▶ **popisan** pò'pi:san -a -ò *počečkan*

popisovati gl. popiševati

popistiti gl. popustiti

popiševanje ▶ pòpi'šè:van'e -a s ⟨⟩ *popisovanje* |*glagolnik od popiševati*: pòpi'šè:van'e b'лага

popiševati ▶ pòpi'šè:vat -šü:jen nedov. ⟨⟩ *popisova-*

ti |ugotavljati število in zbirati osnovne podatke o ljudeh, živini, stvarih|: pòpi'se:vət za 'vòjskò ▪ pòpi'se:vət zvò'nò:ve

popiti ▶ 'po:pit pò'pi:jen dov. (⟨) *popiti* **1.** |s pitjem zaužiti vso tekočino|: 'kafò smò pò'pi:lè **2.** |s pitjem zaužiti sploh|: g're:mò 'kaj 'po:pit **3.** |uporabiti, imeti za pijačo|: pɣ 'tèstè 'xi:šè pò'pi:jejó 'do:stè ra'ki:je **4.** |odstraniti tekočino s predmetom, stvarjo, ki vpija vlagu|: 'pi:vnèk je 'po:piu 'ti:ntò ▪ 'ze:ml'a je pò'pi:la 'vòdò:, 'daš ■ gl. počrepiti, srkniti

popivanje gl. lumpanje

popivati gl. lumpati

popivnati ▶ pò'pi:vnat -an dov. (⟨) *popivnati* |odstraniti odvečno tekočino s pivnikom|: 'pi:smò pò'pi:vnat

poplačati gl. poplatiti

poplašiti se ▶ pòp'lašit se -in se dov. (⟨) *splašiti se* |vznemiriti se in se oddaljiti|: 'ko:n'è sò se pòp'laši:lè i pò'bè:gɣlè

poplaškat ▶ pòp'laškət -a dov. (⟨) *nekoliko preplašiti, prestrašiti*: 'ti:ce pòp'laškət ▪ kò'kò:šè pòp'laškət

poplat ipd. gl. poplat ipd.

poplatiti ▶ pòp'la:tèt -p'latin dov. (⟨) *poplačati* |v celoti plačati, poravnati|: 'se du'gò:ve je pòp'la'ti:la

poplaziti ▶ pòp'la:zèt -èn dov. (⟨) *spodrsniti* |pri premikanju po gladki, spolzki podlagi priti v nevarnost padca|: pò òb'ro:vè je pòp'la:zò i v'la:mau sè 'nògo:

• ekspr. pò 'ri:tè je pòp'la:zò *gospodarsko je propadel*

popleskati gl. pomalati

poplevkati ▶ pòp'lèfkət -an dov. (⟨) *popljuvati* |s pljuvanjem umazati|: 'pò klèx je pòp'lèfkau

popljuvati gl. poplevkati

popločiti ▶ pòp'lò:čèt -èn dov. (⟨) *popločiti* |prekriti, tlakovati s ploščami|: dò'ri:šècè sò pòp'lò:čèlè

popocati ▶ pòp'pò:cat -an dov. (⟨) *popokati* |drug za drugim počiti|: òb'ro:čè na 'so:dè sò pòp'pò:calè

popoditi ▶ pò'pò:dèt -èn dov. (⟨) *popoditi* |narediti, položiti pod|: 'vè:žò smò pò'pò:dèlè

popojutrišnjem gl. prekopjutranjem

popokati gl. popocati

popoldan ▶ pò'pudən - m (⟨) *popoldan, popoldne* |del dneva od poldneva do večera|: 'cè:u pò'pudən je 'pa:dalò

popoldne ▶ pò'pudən prisl. (⟨) *popoldne* |v času od poldneva do večera|: pò'pudən smò 'žè:lè 'je:čmen

popoldanji ▶ pòpu'da:n'è -a -e prid. (⟨) *popoldanji, popoldanski*: pòpu'da:n'a š'kò:la ▪ pòpu'da:n'e 'sò:nce

popoldanski gl. popoldanji; popoldanska malica gl. južina

popoldne gl. popoldan m

popolnoma ▶ pò'pu:nòma prid. (⟨) *popolnoma, docela, natančno*: v'ra:ta pò'pu:nòma 'pa:šèjò, za'pè:ra-jò ■ gl. frej, lavter, zasinsèga

popoprati gl. poštopati

popoten ▶ pò'pò:tèn -tna -ò prid. (⟨) *popoten* |ki se nanaša na pot, popotovanjel|: pò'pò:tèn č'lo:vèk ▪ pò'pò:tna 'pa:l'ca

popotnica gl. brašno

popotnik ▶ pò'pò:tnèk -a m (⟨) *popotnik* |kdor se pre-mika iz kraja v kraj|: pò'pò:tnèk je 'več tr'ü:dèn

popotovati gl. landrati, vandrati

popov ▶ 'po:pòf -pòva -ò prid. (⟨) *popov* |svojični pri-devnik od pop|: 'po:pòva 'žè:na

popovski ▶ pò'pò:uškè -a -ò prid. (⟨) ekspr. *popovski* |ki se nanaša na pope|: pò'pò:uška na'va:da

popraskati gl. pograskati

poprašati ▶ pòp'ra:šət -an dov. (⟨) *poprašati, povprašati*: pòp'ra:šau je za k'ra:vò ▪ pòp'ra:šau je za 'sina

popraševati ▶ pòpra'se:vət -šü:jen nedov. (⟨) *popraševati, povpraševati*: pòpra'se:valè sò za 'ja:bòka ▪ pòpra'se:vala je za òč'eta

poprati gl. štopati

popravek ▶ pòp'ra:vək -p'ra:fka m (⟨) *popravek* **1.** |kar spreminja, popravlja napisano, natipkano| **2.** *popravilo*: pòp'ra:vək 'xi:šè 'do:stè 'kòšta

popravilo ▶ pòpra'vi:lò -a s (⟨) *popravilo* **1.** |kar se uresničuje s popravljanjem|: pòpra'vi:lò st'rè:xe **2.** |glagolnik od popraviti|: pòpra'vi:lò ma'ši:ne ■ gl. popravek

popraviti ▶ pòp'ra:vèt -èn dov. (⟨) *popraviti* **1.** |odpraviti okvaro, poškodbo česa|: pòp'ra:vèt ma'ši:nò **2.**

|narediti kaj (bolj) uporabno, navadno z zadela-vanjem lukenj|: pòp'ra:vèt 'cè:stò, st'rè:xò **3.** |dati ustrežnejšo, primernejšo obliko|: pòp'ra:vèt g'vant

4. |izboljšati |povzročiti, da kaj postane boljše|: pòp'ra:vò se je zd'ra:vje ▪ v'rè:me se je pòp'ra:vèlò

5. |ugotoviti in odpraviti jezikovne, stilistične napake v tekstu|: pòp'ra:vèt na'lò:gò **6.** |narediti, da pride kaj v pravilen, ustrezen položaj|: š'kɣ'l'a:k sè

pòp'ra:vè! ▪ 'pi:nk'èl'c sè je pòp'ra:vò ▶ **popraviti se**

pòp'ra:vèt se *popraviti se* |postati bolj zdrav, krepak|: č'lo:vèk 'alè 'živau se pòp'ra:vè ▪ 'lè:tèna se je pòp'ra:vèla *postala bolj bujna* (zaradi dežja) ■ gl. pokrpati, zakrpati, zravnati

popravljati ▶ pòp'ra:vl'at -an nedov. (⟨) *popravljati* **1.** |odpravljati okvaro, poškodbo česa|: pòp'ra:vl'at 'vü:rò, ma'ši:nò **2.** |delati kaj (bolj) uporabno, navadno z izdelavanjem lukenj|: pòp'ra:vl'at

st'rè:xò **3.** |dajati ustrežnejšo, primernejšo obliko|: pòp'ra:vl'at g'vant **4.** |ugotavljati in odpravljati jezikovne, stilistične napake v tekstu|: na'lò:ge

pòp'ra:vl'at **5.** |delati, da pride kaj v pravilen, ustrezen položaj|: r'ò:bac sè pòp'ra:vl'at ▪ 'lase: sè

pòp'ra:vl'at ▶ **popravljati se** pòp'ra:vl'at se *popravljati se* **1.** |postajati bolj zdrav, krepak|: pra'ši:čèkè

se 'več pòp'ra:vl'ajò ▪ 'lè:tèna se pòp'ra:vl'a *postaja bolj bujna (zaradi dežja)* **2.** *izboljševati se [postajati boljši]: v'rè:me se pòp'ra:vl'a*

poprečen ▶ pòp'rè:čèn -čna -ò prid. ⟨⟩ **1.** *poprečen, prečen, počezen: pòp'rè:čèn t'ra:m ▪ pòp'rè:čna g're:da* • pòp'rè:čna 'ža:ga žaga, s katero se žaga v paru **2.** *povprečen [ki izraža srednjo vrednost dveh ali več istovrstnih količin]: pòp'rè:čne 'cè:ne* **■** **▣** poprečen

poprek ▶ pòp'rèk in pòp'rè:k prist. ⟨⟩ *poprek, počez, povprek: 'kòn' je s'ta:u 'pòp'rek čes 'cè:stò*

poprijemati ▶ pòp'rj'je:mat -an nedov. ⟨⟩ *poprijemati [izmenoma zlasti z rokami prijemati zaradi premikanja]: pòp'rj'je:mat š't'rik, 'pa:l'cò*

poprijeti ▶ pòp'rj'et pòp'r'i:men dov. ⟨⟩ *poprijeti [narediti enega od gibov pri izmeničnem prijemanju zaradi premikanja]: pòp'rj'et d'rò:k, 'ko:u:c, 'pa:l'cò*

poprijeti se pòp'rj'et se *poprijeti se [izraža nastop dejanja, kot ga določa samostalni]: pòp'rj'je:lè se 'bò:mò 'd'f začeli bomo pripravljati drva*

poprškati ▶ pòp'rškat-an dov. ⟨⟩ *poškropiti [razpršiti kapljice tekoče snovi po površini česa]: pòp'rškat s s'li:namè*

popudan ipd. gl. popoldan ipd.

popukati ▶ pòp'pü:kat -'pü:čèn dov. ⟨⟩ *populiti [s puljenjem drugega za drugim odstraniti]: pòp'pü:kat 'me:rne, 'pè:sò, 'rè:pò, s't'ni:sšèe*

popunoma gl. popolnoma

popustiti ▶ pòp'püstít -in dov. ⟨⟩ *popustiti* **1.** *[prenehati imeti kaj napeto, nategnjeno]: 'remènc je pòp'pü:stò za d'vè: lü:kñce ▪ š't'rik pòp'püstít* **2.** *[prenehati opravljati delo, ki kaj povezuje]: k'la:mfe sò pòp'pè:st'i:lè ▪ 'ča:vlè sò pòp'pè:st'i:lè: • ekspr. p'rj' 'cè:nè*

je pòp'pè:st'i:la *znižala je ceno* **■** gl. odjenjati, odmahniti, odpustiti, vložiti se

popustljiv gl. vložen

popuščati ▶ pòp'pü:ščat -an nedov. ⟨⟩ *popuščati* **1.** *[prenehavi imeti kaj napeto, nategnjeno]: 'remènc, š't'rik pòp'pü:ščat* **2.** *[prenehavi opravljati delo, ki kaj povezuje]: 'ča:vlè pòp'pü:ščajò • ekspr. p'rj' 'cè:nè je pòp'pü:ščajù *zniževal je ceno**

popušiti ▶ pòp'pu:šèt -èn dov. ⟨⟩ *pokaditi* **1.** *[kaditi do konca]: ciga'rè:tèl'je pòp'pu:šò* **2.** *[s kajenjem porabiti]: 'sak 'da:n pòp'pu:šè 'e:n 'pakèl'c tò'ba:ka*

por ▶ pòr 'po:ra m ⟨⟩ *por [kulturna rastlina s širokimi podolgovatimi listi ali njeni mesnati deli]: 'žü:pa is 'po:ra*

porabiti ▶ pò'ra:bèt -èn dov. ⟨⟩ *porabiti* **1.** *[narediti, da ni več razpoložljivih materialnih dobrin]: gò'tò:vè:nò, 'ma:st smò pò'ra:bèlè* **2.** *[izraža način poteka, izteka določenega časa]: pò'či:tñce pò'ra:bèjò za ig'ra:n'e* **3.** *[izraža količino, mero tega, kar je strojni napravi potrebno za delovanje v določeni enoti]: 'a:utò pò'ra:bè 'ò:sòn 'litèr ben'ci:na na s'tu: kilò'metròf **■** gl. izmetati, pejti, potrošiti, razpršiti, zasejati*

poracunati ▶ pò'ra:čunat -an dov. ⟨⟩ *poracunati [poravnati, plačati račun]: za pi'ja:čò 'mo:remò 'išè pò'ra:čunat*

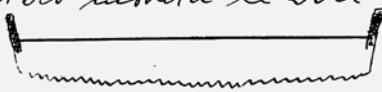
porahljati ▶ pò'raxl'at -an dov. ⟨⟩ *porahljati [krajši čas rahljati]: 'v'rtac je pòrax'l'a:la*

porajkelj gl. rekelj

porajkljati gl. porekljati

porajtati ▶ pò'ra:jtat -an dov. ⟨⟩ *porajtati [zanimati se, meniti se]: za m'rž'li:nò 'nič ne pò'ra:jta*

poraniti se ▶ pò'ra:nèt se -èn se dov. ⟨⟩ **1.** *zgodaj vsta-*

poprečen - čna - o - = *pridev.*
 kar je poprek, počez:
 a) poprečna greda na hiši =
 -greda (tram), ki leži počez;
 b) poprečna žaga = dolga žaga,
 skatero moreta le dva žagati:

 Kotel ob Kalpi

- ti: 'ma:tè se je pò'ra:nèla ▪ 'ko:scè sò se pò'ra:nèlè **2.** *predčasno nastopiti*: 'lè:tòs se je 'zi:ma pò'ra:nèla
- porar** ▶ 'po:rar -ja m (⟨) *prebijalo* |stožčast jeklen klin za delanje lukenj (na podplatih)|: 'po:rar se je v'la:mau
- porasti** ▶ 'po:rast pò'ra:sten dov. (⟨) *porasti* **1.** |nekoliko zrasti|: d'rè:vje je pò'ra:slò ▪ b'ra:da mè je pò'ra:sla **2.** |doseči višjo stopnjo glede na možni razpon|: 'cè:ne sò pò'ra:sle ▶ **poraščen** pò'ra:ščen -a -ò *poraščen*: pò'ra:ščena b'ra:da, 'šuma
- poravnati** ▶ pò'ravnat -an dov. (⟨) *poravnati* |narediti ravno površino|: 'ni:vò pò'ravnat ▶ **poravnati se** pò'ravnat se *poravnati se, pobotati se*: z b'ra:tòn sò se pò'ra:v'na:lè ■ gl. odrajtati, poglihati, splinirati, zglihati
- porcelan** ▶ pòrce'la:n -a m (⟨) *porcelan* |loščena žgana gлина najboljše vrste|: 'pa:l'ca is pòrce'la:na
- porcelanast** ▶ pòrce'la:nast -a -ò prid. (⟨) *porcelanast* |ki je iz porcelana|: pòrce'la:nasta sk'lè:da
- porcija** ▶ 'pò:rcèja -e ž (⟨) **1.** *porcija* |določena, natančno odmerjena količina jedi|: 'e:na 'pò:rcèja mè je pre'ma:lò ▪ d'vè: 'pò:rcèje 'ze:l'a **2.** [**porcija*]. [**menažka*] |vojaška posoda za hrano, navadno iz aluminija|: 'sò:dat 'ne sme z'gibit 'pò:rcèje ■ gl. šala²
- porcijon** ▶ pòrci'jò:n -a m (⟨) [**porcijon*], *porcija* **1.** |določena, natančno odmerjena količina jedi|: va'te: ošta'ri:jè sò ve'l'i:kè pòrci'jò:nè **2.** |količina jedi sploh|: 've:lèk pòrci'jò:n 'mesa:
- pordečiti** ▶ pòr'dè:čèt -èn dov. (⟨) *zardeti* |dobiti rdečkasto barvo zaradi razburjenja, razgretosti|: ód 'jè:ze je 'vas pòr'dè:čo
- pordel** gl. ripeč
- poročati se** ▶ pò'rečkat se -an se dov. (⟨) *spreti se, sporeči se*: za'radè 'meje: sò se pò'reč'ka:lè
- poreden** ▶ pò're:dèn -dna -ò prid. (⟨) *poreden* |ki (rad) povzroča neprijetnosti, nevšečnosti|: pò're:dnò 'dè:te ▪ pò're:dèn 'pas *popadljiv* ▪ pò're:dèn 'pò:t *slaba, težavna pot* ▪ pò're:dna 'ko:šna *zamudna, težavna košnja* ▪ pò're:dna 'zi:ma *huda, ostra zima* ▪ pò're:dnò 'd'rvò *grčasto drevo, ki se težko žaga, cepi* ▪ pò're:dnò v'rè:me *slabo vreme* ● za bò'u'ni:ka je 'zi:ma pò're:dna *neprijetna* ● 'tò: je za člò'vè:ka s'trašnu pò're:dnò *zelo zanič* ● pò're:dèn kò 'pas *zelo poreden* ▶ **poredno** pò're:dnò prisl. ● pò'no:čè mè je pò're:dnò *hudo, slabo mi je*
- poredko** ▶ pò'rè:tkò prid. (⟨) *poredko* |izraža pojavljanje v velikih časovnih presledkih|: pò'rè:tkò se óg'la:sè, 'pi:še ■ gl. poslabo
- porednež** gl. magariac, porednik
- porednica** ▶ pò're'dnca -e ž (⟨) *porednica* |poredna deklca|: 'na:ša je pò're:d'nca
- porednik** ▶ pò're:dnèk -a dov. (⟨) *poreden deček*: 'naš je en pò're:dnèk
- porednik** ▶ pò're:dnèkac -a dov. (⟨) *porednež, nagajivec*
- porekljati** ▶ pò'rekl'at -an dov. (⟨) *povezati z verigo in jo napeti s tanjšim (svežim) deblom*: 'd'rv'a je pre'ma:lò pò'rekl'au
- porezati** ▶ pò'rè:zat -r'è:žen dov. (⟨) *porezati* **1.** |z rezanjem zgornje, končne dele a) odstraniti|: 'rò:že pò'rè:zat ▪ 'me:rne pò'rè:zat *zrele semenske kobule* ▪ 'vè:je pò'rè:zat **b)** *skrajšati*|: nòx'tò:ve pò'rè:zat ▪ k'ravan 'pa:rk'l'e pò'rè:zat **2.** |raniti na več mestih|: z b'ri:tvò se je pò'rè:zau ▶ **porezan** pò'rè:zan -a -ò *porezan*: pò'rè:zanè 'me:r'nè *semensko korenje* ▪ pò'rè:zane 'rò:že
- porhant** ▶ 'pò:rænt -a m (⟨) [**porhant*], *barhant* |debela, na narobni strani kosmata bombažna tkanina|: 'rò:bača is 'pò:rænta
- porhantast** ▶ 'pò:ræntast -a -ò prid. (⟨) [**porhantast*], *barhantast*: 'pò:ræntast 'rò:bac
- porhent** ipd. gl. porhant ipd.
- poribati** ▶ pò'ri:bat -bl'en dov. (⟨) *poribati* |z ribanjem očistiti|: 'pòt pò'ri:bat
- porisati** ▶ pò'ri:sat -šen dov. (⟨) *porisati* |s črtami izpolniti|: pò'ri:sau je 'xa:rtò za 'xa:rtò
- porišče** ▶ pò'ri:šče -a s (⟨) *toporišče* |daljši držaj pri orodju|: pò'ri:šče za sè'kè:rò
- porivati** gl. tiskati
- porjaveti** ▶ pòr'ja:vèt -èn dov. (⟨) *porjaveti* |postati rjav|: pò 'x'p'tè je 'na:'ibòl' pòr'ja:vò ▪ kòš'e'ni:ce sò pòr'ja:vèle
- porjaviti** gl. porjaveti
- porobiti** ▶ pò'rò:bèt -èn dov. (⟨) *eksp. poželjivo pojediti*: 'mesu: ste 'val'e pò'rò:bélè
- poročanje** ▶ pò'rò:čan'e -a s (⟨) *poročanje* |glagolnik od poročati|
- poročati** ▶ pò'rò:čat -an nedov. (⟨) *poročati* |po določenem postopku delati, da postaneta moški in ženska pred družbo, javnostjo priznana kot mož in žena|: ka'pèl'an jèx je pò'rò:čau ■ gl. poročati se gl. ženiti
- poročen** ▶ pò'rò:čèn -čna -ò prid. (⟨) *poročen* |ki se nanaša na poroko|: pò'rò:čnè g'vant ▪ pò'rò:čnè 'p'rstan ● pò'rò:čnè 'li:st *poročni list* |izpisek iz poročne matične knjige|
- poročiti** ▶ pò'rò:čèt pò'rò:či:n dov. (⟨) *poročiti* |po določenem postopku narediti, da postaneta moški in ženska pred družbo, javnostjo priznana kot mož in žena|: ta s'ta:rè 'fa:jmeš'tèr jèx je pò'rò:čo ▶ **poročiti se** pò'rò:čèt se *poročiti se* |postati pred družbo, javnostjo priznan kot mož ali žena koga|: pò'rò:čo se je s sò'sè:dòvò ■ gl. oženiti se

porod ▶ 'po:ròt pò'rò:da m (⟨) *porod* |ločitev ploda od matere na koncu nosečnosti|: è'mè:la je 'težak 'po:ròt

porodati ▶ pò'rò:dat -an dov. (⟨) *star. ugotoviti, kakšen je v resnici*: 'tè:ga èlò'vè:ka je 'tešku pò'rò:dat

poroden ▶ pò'rò:dèn -dna -ò prid. (⟨) *poroden* |ki se nanaša na porod|: pò'rò:dne bòle'èi:ne

porodnica ▶ pò'ròd'ni:ca -e ž (⟨) *porodnica* **1.** |ženska od začetka poroda do šest ali osem tednov po porodu| **2.** |ženska, ki rodi, rojevala|: pŕ pò'ròd'ni:cè je 'ba:bèca

porodnišnica ▶ pò'ròd'ni:šņca -e ž (⟨) *porodnišnica* |bolnica za porodništvo ali porodniški oddelek v bolnici|: òtpe'l'a:lè sò jò va pò'ròd'ni:šņcò

porok gl. garant

poroka ▶ pò'rò:ka -e ž (⟨) *poroka* |obred, s katerim moški in ženska postaneta pred družbo, javnostjo priznana kot mož in žena|: cè'vì:lna i cerk'vè:na pò'rò:ka • z'l'a:ta pò'rò:ka petdesetletnica poroke

poromati ▶ pò'rò:mat -an dov. (⟨) *poromati* |oditi k romarski cerkvi, v sveti kraj|: pò'rò:male sò k "nò:vè "štitè

porositi ▶ pò'rò:sèt pò'ròsin dov. (⟨) *porositi* |z rosenjem zmòčiti, ovlažiti|: ò'ta:vò 'nan je pò'rò'si:lò

poroštvo gl. garancija; dati poroštvo gl. garantirati

porta ▶ 'pò:rta -e ž (⟨) *porta* |okrasni trak, navadno iz močnejše tkanine, za na oblačila|: na x'l'a:čax 'ma z'l'a:tu 'pò:rtò

porumeneti gl. požolteti

porušiti ▶ pò'rü:šèt -èn dov. (⟨) *porušiti* |s silo narediti, da zlasti objekt, objekti razpadejo na dele, kose|: 'zit pò'rü:šèt • 'xi:ša se je pò'rü:šèla • 'o:ča se je 'jaku pò'rü:šò *obnemogel zaradi bolezni, starosti*

posaditi ▶ 'pòsajt pò'sadin dov. (⟨) *posaditi* **1.** |drugega za drugim vsaditi|: pò'sa:dò je 'ja:blance **2.** |s sajenjem narediti, da je, raste kaj na vsej površini|: 'kòmpè:r smò pò'sa'di:lè **3.** |narediti, da kdo kam sede|: 'dè:te je pò'sa'di:la v 'zi:bò

posajti gl. posaditi

posasati gl. posesati

poscanec gl. poceranec

poscanka gl. poceranka

poscati gl. pocurati

posebe ▶ pò'sè:be prid. (⟨) *posebej* |izraža, da dejanje poteka ločeno od drugega glede na prostor, čas ali kvaliteto|: 'ma:tè 'ži:vè pò'sè:be • gòspò'di:n'a sè 'kù:xa pò'sè:be

posebej gl. baška, posebe

poseben ▶ pò'sè:bèn -bna -ò prid. (⟨) • 'tò: je è'lò:vèk pò'sè:bne 'sò:rte *ima lastnosti, značilnosti, po katerih se razlikuje od drugih ljudi* ▶ **posebno** pò'sè:bnò

prisł. *posebno* |izraža visoko stopnjo, mero dejanja, stanja sploh|: pò'sè:bnò 'ra:da 'ma 'pi:vò ■ gl. ekstra

poseči ▶ 'pòsèč pò'sè:čen dov. (⟨) [**poseči*], *posekati*: x'ra:st 'pòsèč • 'dŕva 'pòsèč • 'zè:l'e 'pòsèč ▶ **poseči se** 'pòsèč se *usekati se* |pri sekanju raniti se, poškodovati se|: na 'nògo: se je pò'sè:kò

posedanje gl. sed

posedati se ▶ pò'sè:dat se -an se nedov. (⟨) *posedati se* |zaradi lastne teže postajati nižji, gostejši|: 'ze:m'l'a se pò'sè:da

posedeti ▶ pò'sèdèt pò'sèdin dov. (⟨) *posedeti* |krajši čas sedeti|: x'vičè:r pò'sè'di:mò na klòp'èi:cè pret 'xi:šò

posejati ▶ 'pò:sjat pò'sè:jen dov. (⟨) *posejati* |dati seme v zemljo, da bi vzkliklo|: š'e'ni:cò 'pò:sjat ■ gl. zace-liniti

poseje ▶ pò'sè:je 'pòsèj ž mn. (⟨) *otrobi* |z mletjem odstranjeni ovojni del semena pšenice, rži|: is š'e'ni:čnèx 'pòsèj sò 'p'e:klè k'rèx

posel ▶ 'pò:sòu 'pò:sla m (⟨) *posel* |delo, opravilo|: 'danas 'mamò 'dò:stè 'pò:sla • rek 'ni: 'òsla ni 'pò:sla *nič se ni zgodilo od dogovorjenega*

posesati ▶ pò'sasat -'sašen dov. (⟨) *posesati* **1.** |s sesanjem popiti|: 'te:le je pò'sa:sa:lò **2.** |s sesanjem spraviti iz česal|: 'kŕf pò'sasat iz 'ra:ne

posestvo gl. gospodarstvo, hiša, imenje

posijati ▶ pò'sijat -an dov. (⟨) *posijati* **1.** |začeti sijati, svetiti|: 'sò:nce mè je pò'si'ja:lò na 'pò:stel'ò **2.** |krajši čas sijati|: 'sò:nce je pò'si'ja:lò čez òb'la:ke ■ gl. siniti

posipati ▶ pò'si:pat -pl'en nedov. (⟨) *posipati* |delati kaj prekrito s čim sipkim, drobnim|: 'šù:dèr pò'si:pat pò 'cè:stè • 'cu:kèr pò'si:pat pò pò'va'ti:cè ■ gl. sejati

posiveti ▶ pò'si:vèt -èn dov. (⟨) *posiveti* |postati siv|: 'o:ča je 'jaku pò'si:vò • 'ma:tè je pò'si:vèla

posiviti gl. posiveti

posjati gl. posejati

poskakati ▶ pò's'ka:kak -'s'ka:čen dov. (⟨) *poskakati* |drug za drugim skočiti|: 'dèca sò pò's'ka:kala is 'ku:u • 'ža:be sò pò's'ka:kale x 'vò:dò

poskakevati ▶ pòska'kè:vət -'kù:jen nedov. (⟨) *poskakovati* **1.** |z odzivom se večkrat za hip oddaljiti od podlage|: fan'ti:čkè pòska'kù:jejò pò 'vŕtè **2.** |zaradi sunka, sunkov se večkrat za hip oddaljiti od podlage|: 'ku:la pòska'kù:jejò pò 'pò:tè

poskakovati gl. poskakevati, vritkati se

poskočen gl. bešter

poskočiti ▶ pò's'ko:čèt pò's'kò:čèn dov. (⟨) **1.** *poskočiti* |z odzivom se za hip oddaljiti od podlage|: 'vòu je pò's'ko:čò • k'ra:va je pò'skò'èi:la • òd ve'se:l'a je pò's'ko:čò **2.** *eksprt. [*poskočiti], povečati se, narasti*: 'cè:ne sò pò'skò'èi:le

poskrbeti ▶ pòs'krbèt -in dov. ⟨⟩ *poskrbeti* |z aktivnostjo omogočiti **a**) uresničitev, normalen potek česa|: pòs'krbèt za k'rèx, za 'd'ŕva **b**) zadovoljitev zlasti telesnih potreb koga|: pòs'krbèt za 'dècò, za s'ta:rèje

poskriti ▶ 'po:skrit pòsk'ri:jen dov. ⟨⟩ *poskriti* |druga za drugim skriti|: 'po:skriy je 'rò:dje pret sòu'da:tè ▪ 'ti:ce sò se pòsk'ri:le pò 'vè:jax

poskus gl. proba

poskusiti gl. probati

poskušnja gl. proba

poslabo ▶ pòs'la:bò prisl. ⟨⟩ *poredko* |izraža pojavljanje v velikih časovnih presledkih|: iz "za:greba mè pòs'la:bò 'pi:šèjò

poslabšati se ▶ pòs'la:pšat se -an se dov. ⟨⟩ *poslabšati se* |povzročiti, da kaj postane slabše|: v'rè:mè se je pòs'la:pšalò ▪ 'lidje: sò se pòs'la:pšalè ■ gl. pogoršati se

posladkati gl. pocukrati; posladkati se gl. poslastiti se

poslanec ▶ pòs'la:nc -a m ⟨⟩ do 1974 *poslanec* |član zvezne, republiške skupščine|: iz'vò:l'en je 'bi:y za pòs'la:nc

poslastiti se ▶ pòs'la:stèt se -s'lastin se dov. ⟨⟩ [**posladkati se*] |pojesti, zaužiti kaj sladkega, dobrege sploh| • kot zbadljivka 'ka:j è'mò 'van 'da:tè? – 'e:nò ž'li:cò 'masti, da se 'rit pòs'lasti

poslati ▶ 'po:slat 'po:šl'en dov. ⟨⟩ *poslati* **1.** |narediti, da pride kaj na določen kraj, naslov, navadno z določenim namenom|: 'pak je 'po:slay za 'bo:žèč **2.** |izraziti željo, zahtevo **a**) da kdo odide kam, navadno z določeno nalogo, z določenim naročilom|: 'dècò 'po:slat s'pa:t **b**) da kdo pride h komu|: pòs'la:lè sò ga pò 'dò:xtarja • ekspr. 'te:be bè 'bèlò 'dòbrò 'po:slat pò s'mrt zelo si počasen

poslednji gl. skradnji

poslepiti ▶ pòs'lipit -in dov. ⟨⟩ ekspr. *površno, samo na videz opraviti kako delo*: 'ze:l'e pòs'lipit zabeliti, vendar premalo ▪ 'ni:vò pòs'lipit za silo pognojiti ▪ 'daš je 'pò:l'e pòs'lè:pò za silo namočil

poslikati gl. pomalati

posliniti ▶ pòs'li:nt -nen dov. ⟨⟩ **1.** *posliniti, osliniti*: pòs'li:nt 'mòrk **2.** ekspr. *toliko zmociti, da postane spolzko*: 'daš je pòs'li:nò 'cè:stò ▶ **poslinjen** pòs'li:n'èna -a -ò *moker, spolzek*: pòs'li:n'èna 'cè:sta

poslipiti gl. poslepiti

poslušati ▶ pòs'lù:šat -an nedov. ⟨⟩ *poslušati* **1.** |zavestno, hote s sluhom zaznavati|: f š'kò:lè 'ni: pòs'lù:šay, pa 'ni: z'nau **2.** |s poslušanjem dojemati, zaznavati vsebino česa|: 'ra:dèjò pòs'lù:ša 'sak 'da:n **3.** |pazljivo, napeto čakati na glasov-

ve, zvokel|: dò 'pu:nòčè je pòs'lù:šala, pa se 'ni: 'nišče òg'la:sò **3.** *prisluškovati*: pòd 'ò:knòn je pòs'lù:šay **4.** |upoštevati pri svojem ravnanju, ubogati|: 'dèca me 'nič 'več ne pòs'lù:šajò ▪ ò'čè:ta pòs'lù:šat **5.** |izraža negativno, odklonilno odnoševko do govornega|: 'dò: 'bò: 'tò: pòs'lù:šay! ▪ 'dò: te 'bò: pòs'lù:šay!

poslušen ▶ pòs'lù:šèn -šna -ò prid. ⟨⟩ *poslušen, ubogljiv*: pòs'lù:šèn pas'tè:rčèk ■ gl. krotek

poslušnica ▶ pòs'lù:šŕca -e ž ⟨⟩ *deklica, ki rada poslušna, uboga*

poslušnik ▶ pòs'lù:šnèk -a m ⟨⟩ *deček, ki rad poslušna, uboga*

posmehovati se gl. našpotati se, smejati se, špotati

posmetuh ▶ pòsmè'tù:x -a m ⟨⟩ ekspr. *razsipen, zapravljiv človek*: pòbè'rùx 'na:ide pòsmè'tù:xa

posmrkati ▶ pòs'mrkat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *s slastjo, z užitkom pojesti*: f'rù:štak je 'več pòs'mrkaù

posmuglati ▶ pòs'muglat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *hitro, hlastno pojesti*: sò'la:tò smò 'sómò pòsmug'la:lè ■ prim. posnovati

posnažiti ▶ pòs'na:žèt -èn dov. ⟨⟩ *počistiti, očistiti*: pò 'xi:šè pòs'na:žèt ▪ kòšè'ni:ce pòs'na:žèt *odstraniti kamenje, veje, listje s travnikov* ▪ 'ze:l'e pòs'na:žèt *odstraniti zgornjo, potemnelo plast v kadi s kislim zeljem* ■ prim. počediti

posneti ▶ 'pòsnet pòs'na:men dov. ⟨⟩ **1.** *posneti* |z drsajočim dotikom, gibom odstraniti|: 'vè:je sò pòs'nè:le ò'ta:vò iz 'vòza **2.** *odrgniti* |z drgnjenjem nekoliko poškodovati|: 'pòsneù sè je 'kò:žò na kò'lè:nèx

posnovati ▶ pòs'no:vàt -s'nù:jen dov. ⟨⟩ ekspr. *hitro, hlastno pojesti* ■ prim. posmuglati

posod gl. povsod

posoda ▶ pòs'ò:da -e ž ⟨⟩ *posoda* **1.** |votel predmet za prenašanje, hranjenje česa|: lè'sè:na, lòn'čè:na, spl'e'te:na pòs'ò:da **2.** |več takih predmetov, taki predmeti|: 'ni:mamò pòs'ò:de za 'mòšt ■ gl. kahla, kerbelj

posodica ▶ pòs'ò:dèca -e ž ⟨⟩ *posodica* |manjšalnica od posoda|: pòs'ò:dèca za ma'zi:lò

posoditi ▶ pòs'ò:it pòs'ò:dèn dov. ⟨⟩ *posoditi* |dati komu včasno uporabo z obveznostjo, da se to vrne|: 'vo:la pòs'ò:it ▪ gò'tò:vèno pòs'ò:it ▪ g'rè:n sè te'ža:ka (teža'ki:n'ò) pòs'ò:it *grem si iskat pomoč, ki jo bom pozneje v enaki obliki vrnil*

posodje ▶ pòs'ò:dje -a s ⟨⟩ *posodje* |več posod, posode|: va sk'lè:dnekè je 'pu:nò pòs'ò:dja

posojati gl. posojevati

posojevanje ▶ pòs'ò:jè:van'e -a s ⟨⟩ *glagolnik od posojevati*: 'tè:ga pòs'ò:jè:van'a sòn 'več 'si:ta

posojevati ▶ pòsò'je:vat -'jü:jen nedov. ⟨⟩ [**posojeva-tij*], *posojati*: 'ku:la, 'ža:gò pòsò'je:vat

posojilo ▶ pòsò'ji:lò -a s ⟨⟩ *posojilo* |materialna sredstva, ki jih da upnik dolžniku z obveznostjo kasneje vrnitve|: 'se:stře je 'da:la pòsò'ji:lò ▪ dò'bi:lè sò pòsò'ji:lò ▪ 'vo:inò pòsò'ji:lò za finan-ciranje vojne

posojiti gl. posoditi

posoliti ▶ pò'so:l't -'sò'l'in dov. ⟨⟩ *posoliti* **1.** |potresti s soljo|: 'mesu: pò'so:l't **2.** |dodati jedi sol|: 'žü:pò pò'so:l't

posovražiti ▶ pòsòv'ra:žèt -èn dov. ⟨⟩ *zasovražiti* |za-čutiti veliko nenaklonjenost, odpor do koga, nava-dno združen z željo škodovati mu|: 'že:na je 'mòža: pòsòv'ra:žèla

pospati ▶ 'po:spat 'pòspi:n dov. ⟨⟩ *pospati* |drug za drugim zaspati|: 'dèca sò 'val'e pòs'pa:la

pospraviti ▶ pòsp'ra:vèt -èn dov. ⟨⟩ **1.** *pospraviti* |dati kaj na določeno, pravo mesto|: 'rò:dje pòsp'ra:vèt **2.** *pospraviti* |narediti, da je kaj urejeno, počišče-no|: pò 'xi:šè pòsp'ra:vèt **3.** ekspr. [**pospraviti*], *po-jesti*: pòsp'ra:vò je d'vè: klò'ba:se ▶ **pospravljen** pòsp'ra:vl'en -a -ò *pospravljen*: pòsp'ra:vl'ena 'ka:mbrà ■ gl. scopati, zdravnati

pospravljati ▶ pòsp'ra:vl'at -an nedov. ⟨⟩ *pospravljati* **1.** |dajati kaj na določeno, pravo mesto|: pòs'to:le i kò'lè:nke pòsp'ra:vl'at **2.** |delati, da je kaj urejeno, počiščeno|: pret 'xi:šò pòsp'ra:vl'at

posrati ▶ 'po:srat pò'se:rjen dov. ⟨⟩ vulg. [**posrati*] |z iztrebljanjem umazati|: 'rò:bačò je 'po:srau ▪ 'daš 'nan je 'po:srau vese'li:cò *pokvaril* ■ vulg. 'kè te je pòs'ra:lò? *od koga, od kod imaš take (slabe) lastnosti!*? ▶ **posrati se** 'po:srat se *iztrebiti se*: k'ra:va se je pòs'ra:la na x'lè:vnèn p'ra:gè ■ vulg. 'po:srau se 'bò: nič ne bo naredil

posrebat ▶ pòs'rè:bat -bl'en dov. ⟨⟩ *posrebat* |sreba-joč popiti|: 'žü:pò je pòs'rè:bala

posrebiti ▶ pòs'rebit -in dov. ⟨⟩ *posrebiti* |prekriti s tanko plastjo srebra|: 'přstan pòs'rebit ▶ **posre-bren** pòs'reb'ren -rè:na -ò *posreben*: pòs'reb're:na 'vü:ra

posrečiti se ▶ pòs'rè:čèt se -èn se dov. ⟨⟩ *posrečiti se* |pri nastanku, uresničitvi doseči kakovost, ustrezno lastnost|: k'rèx se mè 'ni: pòs'rè:čò ■ gl. ratati

posredovati gl. potegniti se, vleči

posrkati ▶ pòs'řkat -'sřčen nedov. ⟨⟩ *posrkati* |srkajoč popiti|: m'lè:kò pòs'řkat

post ▶ 'pòst 'po:sta m ⟨⟩ *post* |delna ali popolna ome-jitev uživanja hrane v določenem času, zlasti me-sa|: 'dřžat, 'èmèt 'pòst ▪ šřdeset'da:n'skè 'pòst **2.** |čas te omejitve|: 'po:stnè 'čas ■ 'furt je 'jednak kò

'grga f 'po:stè *zmeraj je enak, kakor je praznik sv. Gregorja (12. marca) vedno v postnem času*

postaja ▶ pòs'ta:ja -e ž ⟨⟩ *postaja* |kraj, prostor, kjer se zaradi vstopanja, izstopanja potnikov ustavlja-javna prevozna sredstva|: aütò'bu:sna pòs'ta:ja ▪ 'ča:kat na že'lè:znèškèx pòs'ta:jax ■ pòs'ta:ja k'ri:ževèga 'pò:ta vsaka od slik križevega pota; *molitev ob taki sliki* ■ orožniška postaja gl. žendar-merija; železniška postaja gl. kolodvor, pajnhof

postajati ▶ pòs'ta:jat -an nedov. ⟨⟩ *postajati* |izraža, da lastnost ali stanje osebk nastopa|: pòs'ta:ja 'mřžlò, v'rò:če ■ gl. ratovati

postan ▶ 'po:stan pòs'ta:na -ò prid. ⟨⟩ *postan* |ki zaradi krajšega ali daljšega stanja, mirovanja izgubi sve-žost, kakovost|: pòs'ta:na 'jèt

postarati se ▶ pòs'ta:rat se -an se dov. ⟨⟩ *postarati se*

1. |postati po videzu starejši|: 'nič se 'ni: pòs'ta:rala **2.** |postati star|: č'lo:vèk se 'břžò pòs'ta:ra ■ gl. ostarniti, podreti

postati¹ ▶ 'po:stat pòs'ta:nèn dov. ⟨⟩ *postati* **1.** |izra-ža, da lastnost ali stanje osebk nastopi|: 've:lèk je 'po:staü ▪ 'lè:pa je pòs'ta:la ▪ pòs'ta:lò jè je s'la:bò ▪ pòs'ta:lò je 'mřžlò, v'rò:če **2.** |izraža dosedo do-ločenega poklica, položaja, funkcije|: 'po:staü je ôf'è'è:r, štu'dent, 'šu:štar ▪ pòs'ta:la je ž'ni:darca ■ gl. ratati

postati² ▶ 'po:stat pòs'tòjin dov. ⟨⟩ *postati* |krajši čas stati|: 'ma:lò pòs'tò:jtè

postava¹ ▶ pòs'ta:va -e ž ⟨⟩ *postava* |človeško telo glede na zunanji videz, zlasti rast, mere|: 'mò:š 'lèpe pòs'ta:ve

postava² ▶ pòs'ta:va -e ž ⟨⟩ [**postava*], *predpis, zakon*: d'ř'ža:vne i cerk'vè:ne pòs'ta:ve ▪ 'po:stna pòs'ta:va

postavač ▶ pòs'ta:va:č -a m ⟨⟩ *postavač, postopač*

postavati ▶ pòs'ta:vət -an nedov. ⟨⟩ *postavati, lenariti*: 'cè:y 'da:n pòs'ta:vamò

postaven gl. fejšt

postaviti ▶ pòs'ta:vèt -èn dov. ⟨⟩ *postaviti* **1.** |narediti, da pride kaj a) kam v pokončnem stanju|: pòs'ta:vèla je g'la:že na 'mi:zò ▪ 'vi:l'e je pòs'ta:vò f 'kò:t **b)** kam z določenim namenom|: 'mejò pòs'ta:vèt **c)** iz ležečega v pokončni položaj|: lò'pa:tò pò'be:rè i jò pòs'ta:vè f 'kò:t **2.** |narediti, da pride kdo v dolo-čeno držo, določen položaj|: 'pas se je pòs'ta:vò na 'za:jd'n'e 'nòge: ▪ sòu'da:tè sò se pòs'ta:vèlè x 'vřstò **3.** *zgraditi, sezidati*: 'xi:šò sè je pòs'ta:vò **4.** |določiti, izbrati koga za določeno delo, funkcijo|: pòs'ta:vèlè sò ga za že'pa:na, za 'cè:starja **5.** *ponuditi, postreči*: vi'čè:rò je pòs'ta:vèla na 'mi:zò ■ ekspr. z'na: pòs'ta:vèt be'sè:dò *zna se izraziti, reči pravo besedo* ■ k'va:s pòs'ta:vèt *dati ga vzhajati* ■

na'rę:dò 'bò:n, k 'oč se (= kò se 'oč) 'lipu: na g'la:vò pòs'ta:vèt naredil bom, pa če je nasprotovanje še tako hudo ▶ **postaviti se** pòs'ta:vèt se **1.** postaviti se |vzbuditi zadovoljstvo, občudovanje zaradi pozitivnih lastnosti, uspehov, ugodnega stanja|: s xara'mò:někò se je pòs'ta:vò **2.** postaviti se |poskusiti doseči za koga kaj pozitivnega, ugodnega|: pòs'ta:vèlè só se za 'vaške pra'vi:ce **3.** izkazati se |pokazati veliko sposobnost, pripravljenost, požrtvovalnost|: va š'kò:lè i pr sòu'da:tèx se je pòs'ta:vò • pòs'ta:vèt se na 'kòga upreti se mu • pòs'ta:vè se va š'kò:lò! pojdi v šolo, študirat!

postavljanje ▶ pòs'ta:vl'an'ę -a s () postavljanje, bahanje

postavljati ▶ pòs'ta:vl'at -an nedov. () postavljati **1.** |delati, da pride kaj a) kam v pokončnem stanju|: g'la:že na 'mi:zò pòs'ta:vl'at b) kam z določenim namenom|: 'meję: só pòs'ta:vl'alè ▪ m'la:j só pòs'ta:vl'alè **2.** |delati, da pride kdo v določeno držo, določen položaj|: 'za:įc se je pòs'ta:vl'au na 'za:įdn'e 'nògę: **3.** graditi, zidati|: 'xi:šò se 'du:gò pòs'ta:vl'a ▶ **postavljati se** pòs'ta:vl'at se postavljati se **1.** |z govorjenjem ali vedenjem izražati zadovoljstvo zaradi svojih pozitivnih lastnosti, uspehov, ugodnega stanja|: pòs'ta:vl'au se je s 'ko:n'ęn, z 'vo:lón **2.** |poskušati doseči za koga kaj pozitivnega, ugodnega|: pòs'ta:vl'ala se je za 'vaje pra'vi:ce • na očę:ta se pòs'ta:vl'a upira se očetu ■ gl. poviševati se; postavljati se gl. napenjati

postelj ▶ 'pò:stel' -e ž () postelja |kos pohištva, namenjen in prirejen za ležanje, spanje|: 'pò:stel' 'nare:įt postlati

postelja ▶ 'pò:stel' -a -e ž () postelja |kos pohištva, namenjen in prirejen za ležanje, spanje|: va 'xi:šè só d'vè: 'pò:stel'e • 'bit na s'mrtnè 'pò:stel'e umirati ■ gl. oder, postelj

posteljen: posteljno pregrinjalo gl. koperdeka, koptera, pogrinjalo

posteljica ▶ 'pò:stel'ca -e ž () posteljica |manjšalnica od postelja|: 'dęcja 'pò:stel'ca ■ gl. odriček

Postene ipd. gl. Podstene ipd.

postiti se ▶ 'pò:stèt se 'pò:stèn se nedov. () postiti se |delno ali popolno omejevati se pri uživanju hrane v določenem času, zlasti mesa|: óp 'pę:tkęx se 'pò:stémò ■ gl. držati

postol ▶ 'pò:stòu pòs'to:la m () čevelj |obuvalo s trdnejšimi podplati, segajoče največ čez gleženj|: pòs'to:lè me s'ti:skajò ▪ b'la:tò se je pr'ę:lò 'pòstuu

postolček ▶ pòs'to:uček -a m () čeveljček |manjšalnica od postol| ☒ Poleg tega izraza je v Kostelu znan tudi izraz pòs'to:lak (ur.).

postolec ▶ pòs'to:uc -a m () čeveljček |manjšalnica od postol|

postopač gl. capin², klempetilo, landrovec, mrtvoloz, postavač, vandrovec

postopačka gl. capinka

postopanje gl. flankiranje, flenkanje

postopati gl. flankirati, flenkati, flenkirati, klempati, landrati, plandovati, plonkati, štepati, štrancirati, štrbekati, štrbenkati, štrencati, vandrati

postopiti se ▶ pòs'tò:pèt se -ën se dov. () [*podstopiti se] **1.** lotiti se, začeti|: d'rü:gò 'lè:tò se 'bò:mò pòs'tò:pèlè 'zi:dat 'xi:šò **2.** upati si, drzniti si|: 'nišče se 'ni: pòs'tò:pò, da bè mè pò'vè:daų res'ni:cò

postoriti ▶ pòs'tò:rt pòs'tò:ri:n dov. () narediti, opraviti|: 'ta: 'tè:dèn smò p'ri:lèčnò pòstò:ri:lè

postpeditorica ▶ pòstpe'di:tòrca -e ž () star. poštna uradnica, ekspeditorica

postrani ▶ pòs'tra:nè prisl. () postrani **1.** |izraža položaj predmeta, ki je od navpične smeri nagnjen|: š'kř'ak 'nò:sè pòs'tra:nè ▪ 'pi:še pòs'tra:nè ▪ 'xi:ša s'tòji pòs'tra:nè **2.** |izraža odmik od vodoravne črte, smeri|: 'nògò: 'ma pòs'tra:nè ▪ 'vü:sta 'ma pòs'tra:nè • eksp. 'mò:š g'le:da 'že:nò pòs'tra:nè neprijazno, sovražno • eksp. 'do:stè je zas'lü:žò pòs'tra:nè s postransko dejavnostjo

postreči gl. podvoriti, pogostiti, postaviti

postreljati gl. postreljati

postreljati ▶ pòst'rè:l'at -an dov. () postreljati |drugega za drugim ustreliti|: ta'tò:ve bè t'rè:ba pòst'rè:l'at

postrgati ▶ pòs'tręgat -s'tręžen dov. () postrgati |s strganjem izprazniti|: pòs'tręgau je 'ta:l'ar, sklè:dò, lo:nc ■ gl. poglodati

postriči ▶ 'pò:strič pòs'tri:žen dov. () postriči **1.** |s škarjami porezati, odrezati|: 'pò:strič 'lase: **2.** |s škarjami porezati, odrezati|: 'pò:strič kre'l'ò:tè

postrv gl. postrva

postrva ▶ pòs'tr'va -e ž () postrv |sladkovodna riba z velikim gobcem in različnimi pegami, ki živi v bistrih vodah|: pòs'tr've je s'pe:kla

postrvica ▶ pòs'tr'vęca -e ž () postrvica |manjšalnica od postrva|

posušiti ▶ pòš'šiti: -i:n dov. () posušiti **1.** |narediti suho|: 'rò:bačò je pòš'š'i:la ▪ 'mesu, x'rü:ške pòš'šiti: ▶ **posušiti se** pòš'šiti: se **1.** posušiti se |postati suh|: t'ra:va se je pòš'š'i:la ▪ 'ò:ręx se je pòš'šü:šò prenehal rasti **2.** eksp. [*posušiti se], zelo shujšati|: 'mò:š se je pòš'šü:šò

posvedočiti ▶ pòsve'do:čët -ën dov. () dokazati |ute-meljiti, podpreti kako trditev z dokazil|: pòsve'do:čò je, da 'ni: 'nič k'ri:f

posveten ▶ pòs'vètèn -tna -ò prid. () posveten |ki ni duhovno, versko usmerjen|: pòs'vètnò ve'se:l'e

posvetiti¹ ▶ pòs'vè:tèt -èn dov. ⟨⟩ *posvetiti* [krajši čas svetiti]: z 'la:mpò mè je pòs'vè:tèla • ekspr. 'bò:n tè v'rè: pòs'vè:tò! *izraža grožnjo* ▶ **posvetiti se** pòs'vè:tèt se ekspr. [**posvetiti se*], *dojeti, spoznati*: na'za:jd'n'e se mè je pòsvè'ti:lò

posvetiti² ▶ pòs've:tèt -s've:tin dov. ⟨⟩ *posvetiti* [z obredom, pri katerem se uporablja krizma, določiti a] *koga za cerkveno službo*: 'ma:šnéke pòs've:tèt **b** *kaj za cerkveno rabo*: 'čè:r'kòf pòs've:tèt

posvojiti ▶ pòs'vòjit -in dov. ⟨⟩ *posvojiti* [vzeti tujega otroka za svojega]: 'dè:te sò pòsvò'ji:lè • ekspr. 'rat sè 'kaj pòs'vòji *ukrade*

pošaliti se ▶ pò'sa:l'èt se -èn se dov. ⟨⟩ *pošaliti se* [krajši čas se šaliti]: 'o:na se 'ra:da pò'sa:l'è ■ gl. pohecati se, pošarkati se, poštrekati se

pošarkati se ▶ pò'sarkat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *pošaliti se* [navadno z besedami izraziti nekoliko neresen odnos do koga]: z dè'k'le:tè se 'rat pò'sarka

pošast ▶ pò'sa:st -è ž ⟨⟩ **1.** *pošast* [kar pooseblja grozljivost, strah]: m'račni:k je p'ra:va pò'sa:st **2.** slabš. [**pošast*] [zloben, hudoben človek]: 'ta: x'la:pac je 'čè:la pò'sa:st ■ kot psovka 'ti: pò'sa:st 'ti:!

poščetiniti se ▶ pòšče'ti:nèt se -èn se dov. ⟨⟩ nav. 3. os., ekspr. *pokvariti se, postati slabši*: v'rè:me se je pòšče'ti:nèlò

poščipati ▶ pòš'či:pat -pl'en dov. ⟨⟩ *poščipati* **1.** [drugega za drugim odščipniti]: sò'la:tò pòš'či:pat ■ gò'mèl'ce pòš'či:pat **2.** *skrajšati, zmanjšati*: pòš'či:pat k'ra:vè 'pa:rk'l'e

poščubiti ▶ pòš'ču:bèt -èn dov. ⟨⟩ ekspr. *oglodati, oglodati* [z glodanjem načeti, poškodovati]: 'mi:šè sò pòš'ču:bèlè 'do:stè 'mè:rnof ■ 'ja:bòka pòš'ču:bèt

pošetati se ▶ pòš'še:tat se -an se dov. ⟨⟩ *nekoliko se sprehoditi*: pò 'xi:šè se je pòš'še:tala

poševno gl. pošikom

pošikniti ▶ pòš'ikènt -knen dov. ⟨⟩ ekspr. *obliti* [pojavit se, razširiti se po telesu, delu telesa, navadno zaradi razburjenja, velikega telesnega napora]: 'pu:t me je pòš'iknò ▶ **pošikniti se** *oditi, držec se malo postrani, sklonjeno*: pòš'iknò se je pòd 'o:knòn

pošiknjen ▶ pòš'ikn'en -a -ò prid. ⟨⟩ *ki se drži malo postrani*: na s'ta:ròst je 'po:staù pòš'ikn'en

pošikom ▶ pòš'ikò:n prisl. ⟨⟩ **1.** *postrani* [izraža položaj predmeta, ki je od navpične smeri nagnjen v desno ali levo stran]: 'd'rvò 'ra:ste pòš'ikò:n ■ 'xò:dè pòš'ikò:n *držec se malo postrani* **2.** *poševno, počez*: s'taza g'rè: pòš'ikò:n čes kòš'e'ni:cò

pošiljati ▶ pòš'il'at -an nedov. ⟨⟩ *pošiljati* **1.** [delati, da pride kaj na določen kraj, naslov, navadno z določenim namenom]: 'dena'r mè je pòš'il'au pò b'ra:tè ■ pòš'il'at pòzd'ra:ve *pozdravljati* **2.** [izraziti željo, zahtevo a] *da kdo odide kam z določeno nalogo,*

z določenim naročilom]: pòš'il'alè sò ga x'ma:l'èn

b) *da kdo pride h komu*]: pòš'il'ala je pò 'dò:xtarja **pošimeriti** ▶ pòš'i'mè:rt -rèn dov. ⟨⟩ **1.** *zadeti, udariti*: 'd'rvò ga je pòš'i'mè:rèlò **2.** *prizadeti, potreti*: 'ta: nes'rè:ča jò je 'po:fse pòš'i'mè:rèla **3.** *izčrpati* [vzeti moč, oslabiti]: 'zi:ma, x'ri:pa 'nas je pòš'i'mè:rèla

pošinuti se ▶ pòš'i:nt se -š'i:nen se dov. ⟨⟩ ekspr. [**pošinuti se*], *nagniti se, upogniti se*: 'ma:tè se je pòš'i:nèla za 'pečjo ▶ **pošinjen** pòš'i:n'en -a -ò *na-gnjen, upognjen*: pòš'i:n'èno 'd'rvò

pošišiti gl. posušiti

poškiliti ▶ pòš'ki:l'èt -èn dov. ⟨⟩ ekspr. [**poškiliti*] [pogledati, navadno skrivoma, pritajeno]: pòš'ki:l'ò je čez 'o:knò

poškodovan gl. ščrbast, škrbast

poškodovati gl. razkopati

poškropiti ▶ pòšk'ro:pèt pòšk'ropin dov. ⟨⟩ *poškropiti* [s škropljenjem zmociti, ovlažiti]: pòšk'ro:pèt sò'la:tò, 'ro:že ■ 'dažak je pòšk'rò:pò *rahlo namočil, zmocil* ■ 'a:ùtò me je pòšk'rò:pò *umazal z blatno vodo* ■ gl. poprškati, pošpricati, pošvrkati

pošondrati ▶ pòš'òndrat -an dov. ⟨⟩ *pokvariti, poškodovati*: 'kòsò: je pòš'òndrau ■ pòs'to:le je pòš'ònd'ra:la ■ 'a:ùtò je pòš'òndrau ▶ **pošondran** pòš'òndran -š'ònd'ra:na -ò *pokvarjen, poškodovan*: pòš'ònd'ra:na 'no:ga

pošpičiti ▶ pòš'pi:čèt -èn dov. ⟨⟩ *ošiliti, priostriti*: 'kò:ùce, 'kò:l'e pòš'pi:čèt ■ 'kòsò: pòš'pi:čèt *malo poklepati*

pošpricati ▶ pòš'p'ri:cat -an dov. ⟨⟩ [**pošpricati*], *poškropiti* **1.** [razpršiti tekočo snov, da se preprečijo bolezni, uničijo škodljivci]: d'rè:vje, 'trte pòš'p'ri:cat **2.** [s škropljenjem zmociti, ovlažiti]: pòš'p'ri:caù ga je s špri'ca:lèkò ■ pòš'p'ri:cat z b'la:tòn *umazati z blatno vodo*

pošta ▶ 'pò:šta -e ž ⟨⟩ *pošta* [poslopje, prostori podjeteja, ki opravlja prenos, posredovanje pisanih sporočil, paketov, denarnih nakazil]: na 'pò:štè smò se sas'ta:lè: ■ 'pi:smò je òd'ne:sla na 'pò:štò • 'pò:štò 'po:slat *sporočilo* • na 'pò:štò 'p'ri:t *brez pravega vzroka, opravka kam priti*

poštar ▶ 'pò:štar -ja m ⟨⟩ **1.** *poštar* [poštni delavec, ki dostavlja poštno pošiljke na dom]: 'pò:štar se mè je za'rè:žau **2.** *poštni uradnik*

poštarica ▶ 'pò:štarca -e ž ⟨⟩ *novi poštarica* [poštna uradnica]

poštemati ▶ pòš'tèmat -an dov. ⟨⟩ *pohvaliti* [izraziti pohvalo, priznanje]: ne'vè:stò je pòš'tè'ma:la ▶ **poštemati se** pòš'tèmat se *pohvaliti se, pobahati se*: z 'majin zd'ra:vjen se ne 'mò:ren pòš'tèmat

pošten ▶ 'pò:šten pòš'te:na -ò prid. ⟨⟩ *pošten* **1.** [ki ravna v skladu z določenimi normami, priznani-

mi načeli]: 'po:šten č'lo:věk ▪ pòš'te:na 'xi:ša **2**. [ki je v skladu z določenimi normami, pravili]: 'dò:bò je pòš'te:nò p'la:čo ▪ pòš'te:nò vra'či:lò **3**. [ki se ne okorišča z oškodovanjem drugega]: pò pòš'te:nèn 'pò:tè je p'ri:šo dò dè'na:rja **4**. [ki se pojavlja v visoki stopnji, v močni obliki]: t'rè:ba bè 'bè'lò pòš'te:nèga 'daža • v 'na:šèn 'se:lè 'ni: 'e:nèga pòš'te:nèga člò've:ka, kè bè 'bi:u 'kaj v'rè:dèn, 'akò se t'refè 'kò:va nes're:ča primernega, pripravnega za kaj ► **pošteno** pòš'te:nò prisl. **1**. *pošteno* [pri-slov od pošten]: s'mè:ròn je pòš'te:nò 'v'rnèla **2**. ekspr. [*pošteno] [izraža visoko stopnjo]: pòš'te:nò se je 'na:piu ▪ ka: sòn 'tò: iz'vè:dò, sòn se pòš'te:nò ò'daxnò ▪ pòš'te:nò se je na'pa:dalò, 'sèj je 'cè:u 'tè:dèn 'daš 'pa:daū • ekspr. pòš'te:nò jèx je 'fa:saū *bil je zelo tepen, ranjen* • pòš'te:na 'mè:ra i 'va:ga v ne'bè:sa pò'ma:ga pri tehtanju, merjenju blaga je potrebna pravičnost

poštenjak ► pòš'te'n'a:k -a m (⟨) *poštenjak* |pošten človek|: n'ègof 'o:ča je 'bi:u pòš'te'n'a:k

poštenje ► pòš'ten'è -a in pòš'te'n'è: -n'a: s (⟨) **1**. *poštenje, poštenost*: na sòd'ni:jè se je pò'ka:zalò n'è'gò:vò pòš'ten'è **2**. [*poštenje], *čast, ugled, dobro ime*: d'rži: se pòš'te:n'a ▪ 'ta: 'ni:ma pòš'te:n'a vede se nepòš'teno

poštenost gl. poštenje

poštentati ► pòš'tentat -an dov. (⟨) *pomuditi se* [izraža krajšo navzočnost koga na določenem mestu]: p'ř so'sè:dè je pòš'tentaū

pošterkati gl. poštirirati

poštirkati ► pòš'tè:rkat -an dov. (⟨) [*poštirkati], *poškrobiti*: p'la:tnò pòš'tè:rkat ► **poštirkan** pòš'tè:rkan -a -ò [*poštirkan], *poškrobljen*: pòš'tè:rkan k'ro:gèl'

poškòkati ► pòš'tò:kat -an dov. (⟨) *s štokovnikom potlačiti moko v vreči*: m'li:narca je pòš'tò:kala 'ža:kèl'

poštovanje ► pòštò'va:n'è -a s (⟨) *spoštovanje* [zelo pozitiven odnos do koga zaradi njegove moralno utemeljene veljave, vrednosti]: dò s'ta:rè:jèx 'mamò pòštò'va:n'è ■ gl. rešpekt

poštovati ► pòš'tò:vat -š'tü:jèn nedov. (⟨) *spoštovati* [imeti, kazati do koga zelo pozitiven odnos zaradi njegove moralno utemeljene veljave, vrednosti]: s'ta:rèje pòš'to:vat ▪ u'č'i:tel'a i kapè'l'a:na pòš'tü:jemò ■ gl. obrajtati, poštovati

poštrajtati se ► pòšt'ra:jtat se -an se dov. (⟨) *spreti se* [medsebojno izraziti nesoglasje z izjavami, mnenjem drugega, navadno glasno, ostro]: s 'se:st'ro se je pòšt'ra:jtau

poštrekati se ► pòšt'rèkat se -an se dov. (⟨) ekspr. pošaliti se [navadno z besedami izraziti nekoliko neresen odnos do koga]: z dèk'le:tè se 'rat pòšt'rèka

poštucati ► pòš'tu:cat -an dov. (⟨) *nekoliko porezati, skrajšati*: 'brke pòš'tu:cat ▪ 'grmjè pòš'tu:cat ▪ p'lò:t pòš'tu:cat

poštupati ► pòš'tü:pat -an dov. (⟨) *popoprati* [dodati jedi poper]: 'žü:pò je 'jaku pòš'tü:pala

pošvedrati ► pòš'vedrat -an dov. (⟨) *pošvedrati* [zaradi neustrezne hoje spremeniti prvotno obliko obuvala]: pòs'to:le je pòš'vedraū ► **pošvedran** pòš'vedran -šved'ra:na -ò *pošvedran*: pòšved'ra:nè 'šulnè ■ gl. zvrniti¹

pošvrkati ► pòš'vřkat -an dov. (⟨) **1**. *poškropiti* [s škropljenjem umazati]: x'la:če sè je pòš'vřkaū **2**. ekspr. *nahitro, površno pokositi*: 'dè:tel'ò je pòš'vřkaū

pot¹ ► 'pò:t -a m (⟨) *pot* **1**. [ozek pas zemljišča, pripravljen za hojo ali voznjo]: b'la:tèn, 'ravan 'pò:t ▪ 'pèjt čes 'pò:t **2**. [razdalja, ki jo je treba preiti do namembnega kraja]: za 'ta: 'pò:t 'ra:bèn 'pè:t 'vü:r ▪ sas'ta:lè smò se na 'pu: 'pò:ta ▪ pò 'pò:tè 'jèst **3**. [izraža število ponovitev, pri njih nakazuje števniki ali izraz količine]: 'p'rvè 'pò:t prvikrat, prvič ▪ 'd'rü:gè 'pò:t drugič ▪ 'sakè 'pò:t je 'dècè p'ř:ne:sla š'tü:cò vsakokrat, vsakič • 'pò:t se v'lè:če dolgo traja • 'ža:ga 'ni:ma 'pò:ta zobje so se zaradi žaganja že stisnili • 'bòžè 'pò:t romarska cerkev • g'řè:mò na 'bòžè 'pò:t na romanje • 'man 'dò:stè 'pòtòf opravkov v različnih uradih, pri različnih ljudeh • 'sa 'd'řva je òt'pe:l'au z 'e:nèn 'pò:tòn hkrati • k'ri:žef 'pò:t upodobitev Kristusove poti na Golgoto ■ [K] V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime 'mej 'pò:tè.

pot² ► 'pu:t -a m (⟨) *pot* [tekočina, ki jo izločajo žleze znojnice]: 'pu:t mè 'te:če pò 'če:lè ▪ 'm'řzòu 'pu:t ■ prim. pot³

pot³ ► 'pò:t -a m (⟨) • k'ř'va:vè 'pò:t krvavi pot [Kristusovo potenje krvavega potu na Oljski gori] ■ /znoj/ gl. pot, švic

potajiti se ► pò'ta:jt se -'tajin se dov. (⟨) *potajiti se* [prenehati izražati, kazati svoje misli, nazore]: pred òčè:tòn se s'mè:ròn pò'taji

potakniti ► pò'takènt -'ta:knen dov. (⟨) *potakniti* [drugega za drugim dati, spraviti v zemljo]: š'čapje pò'takènt ▪ p'řè:sat pò'takènt ► **potakniti se** pò'takènt se vtakniti se **1**. vmešati se: 'kaj se je va 'tò: pò'tak'ŋla! **2**. [vsiljivo ogovoriti koga, približati se komu]: 'kaj sè se 'va:n' pò'taknò!

potamniti gl. potemniti

potampljati gl. potempljati

potaptati gl. poteptati

potec ► 'pò:tac -a m (⟨) **1**. *manjšalnica od pot*: pò 'tè:mè 'pò:tacè sò x'ò'di:la 'dèca **2**. *preča* [ozek pas kože med lasmi, razdeljenimi, počesanimi na dve strani]: na 'pò:tac pòče'sa:na

poteči ▶ 'po:teč pò'te:čen dov. ⟨⟩ *poteči* |*krajši čas te-čil*: 'de:te je pò'te:klò ■ gl. pasati²

potegavščina gl. hec

potegniti ▶ pò'te:gènt -nغن dov. ⟨⟩ *potegniti* **1.** |*s sunkovitim gibom spraviti a*) bliže k sebi|: 'bo:cò je pò'te:gnò k 'se:bè i sè na'tò:čò **b)** iz česa, s česa|: 'ča:u je pò'te:gnò iz 'daske ▪ pò'te:gnt 'kò:žò iz 'za:ica *odreti ga* ▪ pò'te:gnt 'dè:te iz 'o:gna ▪ pò'te:gnt 'dè:nar iz 'že:pa **c)** na drugo mesto, v drug položaj|: 'vo:lè pò'te:gnejò 'vo:s pòt s't'rè:xò ▪ pò'te:gnò je š'křl'ak na 'ò:čè **2.** |*krajši čas vlečil*: za 'ròkò: me je pò'te:gnta ▪ za 'vixu: ga je pò'te:gnò **3.** |*navadno z močnim vdihom zajeti in spraviti a*) vase|: pò'te:gnò je 'di:m is ciga'rè:tl'a **b)** kam sploh|: s 'fè:bròn je pò'te:gnò 'mo:šta is 'sò:da **4.** |*začeti peljati, voziti*: 'vo:lè sò pò'ča:sè pò'te:gntè 'ku:la **5.** |*začeti pihati, vleči*: 'vè:tèr je pò'te:gnò • 'akò 'bò: daš, 'bò:mò še'ni:cò pò'te:gntè 'damux *odpeljali* • ekspr. pò'te:gnò jò je k ze'le:nèmè 'ka:drè *odšel, se mu pridružil* • 'lipu p'la:čò je pò'te:gnta *dobila, prejela* • za 'nò:s pò'te:gnt *prevarati, ukiniti* • za 'vù:xa pò'te:gnt *kaznovati (s potegljaji za uhelj)* • pò'te:gnt z b'ratòn *izraziti strinjaje z njim in podpora* • 'va:ga pò'te:gne d'vè:stu 'ki:l z njo je mogoče *stehati do 200 kilogramov* ▶ **potegniti se** pò'te:gènt se **1.** *potegniti se* |*postati daljši, podaljšati se*: 'dan se je pò'te:gnò **2.** [**potegniti se*], *zrasti*: čez 'lè:tò se je pò'te:gnta **3.** [**potegniti se*], *zavzeti se, posredovati*: za sò'sè:da se je pò'te:gnta ▶ **potegnjen** pò'te:gn'en -a -ò *potegnjen*: pò'te:gn'èna črta

poteka ▶ pò'tè:ka -e ž ⟨⟩ *apoteka, lekarna*

potekar ▶ pò'tè:kar -ja m ⟨⟩ *apotekar, lekarnar*

potekarica ▶ pò'tè:karca -e ž ⟨⟩ *apotekarica, lekarnarica*

potekarski ▶ pò'tè:karskè -a -ò prid. ⟨⟩ *apotekarski, lekarniški, lekarnarski*

potekati gl. pasevati, vršiti se

potelegrafija ▶ pò'telegra'fi:ja -e ž ⟨⟩ *star. fotografija, slika*

potelegrafirati ▶ pò'telegra'fè:rat -an dov. ⟨⟩ *star. fotografirati, slikati*: 'da:la se je pò'telegra'fè:rat

potem gl. pole

potemneti gl. potemniti

potemniti ▶ pò'tamnit -in dov. ⟨⟩ *potemneti* |*postati nekoliko temen*: 'nebò je pòtam'ni:lò

potempljati ▶ pò'tampl'at -an dov. ⟨⟩ *potempljati* |*narediti, obnoviti sprednji, širši del podplata*: pòs'to:le, 'či:zme pò'tampl'at

poten ▶ 'putan 'putna -u prid. ⟨⟩ *poten* |*vlažen od potu*: 'putan 'xřbat ▪ 'putne 'nòge: ■ /k pot¹/ potni list gl. pasoš

potenje gl. švicanje

potent ▶ 'po:tent pò'te:nta m ⟨⟩ *obrtno dovoljenje*: 'dè:la pres pò'te:nta ▪ pres pò'te:nta je tiš'l'a:rò

potepati se ▶ pò'tè:pat se -an se dov. ⟨⟩ *potepati se* |*hoditi okrog brez dela, cilja*: pò'tè:pau se je, na'me:stò da bè šò š'kò:lò ■ gl. brusiti, jagat se, klatiti se, landrati, vandrati

potepinka gl. brezna, capinka, kuja, kuzla

potepati ▶ pò'taptat -an dov. ⟨⟩ *potepati* **1.** |*s teptanjem poškodovati ali uničiti*: k'ra:ve sò pòtap'ta:le xř'metü:n **2.** |*s teptanjem narediti kaj trdo, sprijeti*: s'tazò sò pòtap'ta:lè ▶ **potepan** pò'taptan -tap'ta:na -ò *potepan*: pò'taptan s'nè:k ■ gl. pogaziti

potepuh ▶ pò'tè:pü:x -a m ⟨⟩ [**potepuh*] |*kdor se (rad) potepa* | gl. bitanga, capin², klapata, klata, landrovec, vagabund, vandrovec

poterati ▶ pò'tèrat -an dov. ⟨⟩ [**potirati*], *nagnati, napoditi*: 'pasa je pò'te'ra:la

potesati ▶ pò'te:sat pò'te:šen dov. ⟨⟩ *nekoliko obtesati*: g'redò: 'bò: t'rè:ba 'iše pò'te:sat

potěževati se ▶ pò'tè:žè:vət se -žüjjen se nedov. ⟨⟩ *potegovati se* |*zelo si prizadevati za kaj*: pò'tè:žü:jejó se za pra'vi:ce

potěžkacija ▶ pò'teš'ka:cèja -e ž ⟨⟩ *težava, trpljenje*: z bò'ni:kòn je 'vavèk pò'teš'ka:cèja

potěžkati ▶ pò'te:škat -an dov. ⟨⟩ *potěžkati* |*z dvigom z rokami poskusiti ugotoviti težo*: pò'te:škala je 'ža:kèl', b'ra:nò

potica gl. maslovka

potigliati ▶ pò'ti:glat -an dov. ⟨⟩ *izgladiti* |*narediti kaj gladko, ravno*: 'cè:stò pò'ti:glat ▪ 'lè:s pò'ti:glat ▶ **potiglan** pò'ti:glan -ti:glana -ò • pò'ti:glana g'la:va *gladko počesana*

potiho ▶ pò'ti:xò prisl. ⟨⟩ *potiho* |*izraža, da se dejanje dogaja malo slišno ali neslišno*: pò'ti:xò gò'vòri: ▪ p'rišla je pò'ti:xò

potikati se ▶ pò'ti:kat se -ti:čen se nedov. ⟨⟩ *vtikati se, vmešavati se*: 'ka:ij se pò'ti:čèš v 'tò: s't'var!

potipati ▶ pò'ti:pat -pl'en dov. ⟨⟩ *potipati* **1.** |*dotakniti se česa s prsti, z roko a*) zaradi ugotavljanja lastnosti, značilnosti|: pò'ti:pat 'rò:bò **b)** zaradi ugotavljanja česa sploh|: pò'ti:pl'è, 'ka:ij 'maš v 'že:pè!

potirati ▶ pò'tè:rat -an nedov. ⟨⟩ *izčrpavati, mučiti*: 'bòu ga pò'tè:ra ■ /nagnati, napoditi/ gl. poterati

potiskati gl. tiskati

potišati ▶ pò'ti:šat -an dov. ⟨⟩ **1.** *potišati* |*postati tih, tišji*: va š'kò:lè je pò'ti:šalò **2.** [**potišati*] |*povzročiti, da postane kaj manj intenzivno, manj izrazito*: 'čè:nče sò pò'ti:šale

potiti ▶ 'pòtit -in nedov. ⟨⟩ • kř'va:vè 'pòt: 'pòtit *potiti krvavi pot*

potiti se ▶ 'putit se -in se nedov. (⟨) *potiti se* [izločati pot, znoj]: 'cè:lò 'nò:č se je 'putiũ ■ gl. švicati

potlačiti ▶ pòk'la:čèt -èn dov. (⟨) *potlačiti* **1.** |povzročiti, da kaj zaradi pritiska spremeni prvotno obliko, položaj|: 'sinu:, 'rè:pò, 'zè:l'e pòk'lačèt **2.** |s sunkom, tlačenjem spraviti kam|: 'ma:čkò pòk'la:čèt v 'ža:kèl'

potlej ▶ 'po:le prisl. (⟨) *potlej* **1.** *potem* [izraža, da se dejanje zgodi **a**] po krajšem ali daljšem presledku|: 'alè se 'bò:š 'po:le 'ka:j òg'la:sò? **b**) po predhodnem dejanju|: 'na:i'prèk se na'vü:čè, 'po:le se 'bò:š 'igrau! ■ 'na:i'prèk p'ra:šaj, 'po:le gò'lvòrè! **2.** |izraža vzročno-sklepalno razmerje|: 'cè:ũ 'da:n sòn 'bèla na 'ni:vè, 'kòkò: na:i 'po:le s'kü:xan? **3.** |izraža dejanje, ki sledi predhodnemu **a**] v času|: 'na:i'prèk je pòkò:sò, 'po:le je 'šò pa g'ra:bèt **b**) v kraju|: s'taza g'rè: na'ra:vnòst, 'po:le na 'dè:snò, pa s'pè: na'ra:vnòst **II. 1.** |za izražanje obstajanja česa poleg že povedanega|: 'jè:lè smò 'žü:pò, 'po:le 'mesu: pa sò'la:tò ■ p'f'ne:s'la je k'rü:xa, 'po:le pa 'mesa: i 'vi:na **2.** |za izražanje **a**] vzročno-posledičnega razmerja|: 'tò: tè 'bò:n p'rñe:sò, 'ka:i mè 'bò:š 'po:le 'da:ũ? ■ 'nič ne 'dè:la, 'po:le pa 'pet'l'a: **b**) pogojno-posledičnega razmerja|: 'akò č'te p'r'i:t na 'cuk, 'po:le 'sòmò 'pèite! ■ 'rekèl' 'bò: se v'la:maũ, 'po:le 'bò:mò pa è'mè:lè ■ g'va:nta mè 'ni: stò:rò, 'po:le 'alè 'ni: 'mò:gò 'alè 'ni: 'tò **3.** |za izražanje nasprotja s pričakovanim|: 'takò sòn 'čü:la, 'po:le 'ne vèn

potlešnji ▶ pòk'lè:šnè -a -ò prid. (⟨) *pri tleh rastoč, nizek*: pòk'lè:šnè 'fažò:n

Potočan ▶ 'pòtò'ča:n -a m (⟨) *Potočan* |prebivalec naselij Potok ali Gorenji Potok|

Potočanka ▶ 'pòtò'ča:nka -e ž (⟨) *Potočanka* |prebivalka naselij Potok ali Gorenji Potok|

potoček gl. jarčiček, jarčičkec

potočiti ▶ pò'tò:čèt -'tò:čèn dov. (⟨) *potočiti* |s točenjem porabiti|

potoški gl. potoški

Potoški jarek gl. Potoški jarek

potohniti ▶ pò'tò:xènt -xnen dov. (⟨) *ugasniti, dogoreti*: ž'f'ja:fka k'ma:lè pò'tò:xne

potok ▶ 'pò:tòk pò'tò:ka m (⟨) *potok* |manjša, v strugi tekoča voda|: p'rè'ga:zèlè smò 'pò:tòk ■ gl. jarek

Potok ▶ 'pò:tòk 'pò'tò:ka m (⟨) *Potok* |ime naselja|: p'r 'pò'tò:kè ■ prim. potoški

potolažiti ▶ pò'tò'la:žèt -èn dov. (⟨) *potolažiti* |s svojim delovanjem, vplivom doseči, da kdo preneha biti žalosten, nesrečen, vznemirjen|: 'dè:te je t'rè:ba pò'tò'la:žèt ■ ekspr. 'ni: se 'mò:g'la pò'tò'la:žèt ni nehala jokati, žalovati ■ gl. potroštati

potolči ▶ pò'tu:č -'tu:čèn dov. (⟨) *potolči* **1.** |večkrat slisno udariti|: pò'tu:kò je pò v'ra:tèx **2.** |s tolčenjem,

udarjanjem narediti **a**] da gre kaj globlje v podlago|: pò'tu:č 'ča:vrle ■ pò'tu:č k'li:nce na pòs'to:lè **b**) drugega za drugim zdrobiti, streti|: g'rè:be na 'ni:vè smò pò'tu:klè ■ 'tò:ča je pò'tu:kla x'f'metü:n

pobila ▶ **potolči se** pò'tu:č se *stepiti se*: 'fa:ntè sò se pò'tu:klè

potolkjati ▶ pò'tukl'at -an dov. (⟨) *potolkjati* |narahlo potolči, potrkati|: 'nè:gdò je pò'tukl'au na 'ò:knò

potonika gl. pitolika

potoniti ▶ pò'tò:nt -'tò:nèn dov. (⟨) *potoniti* |izginiti pod (vodno) gladino|: 'se je pò'tò'ni:lò

potop ▶ pò'tòp pò'tò:pa m (⟨) ■ ve'sò:l'nè pò'tòp po Svedem pismu katastrofalne poplave kot božja kazen za človeške grehe

potopiti se ▶ pò'tò:pèt se -'tòpin se dov. (⟨) *potopiti se* |izginiti pod (vodno) gladino|: 'čü:n se je pò'tò:pò

potopljenik ▶ pò'tòpl'e'ni:k -a m (⟨) *utopljenec* |kdor se utopil|: pò'tòpl'e'ni:ka sò 'na:šlè f'ku:pè

potoški ▶ pò'tò:čkè -a -ò prid. (⟨) *potoški* |ki se nanaša na naselji Potok ali Gorenji Potok| ■ prim. Potok

Potoški jarek ▶ 'pò'tò:čkè 'ja:rak -èga -rka m (⟨) *Potoški jarek* |ime potoka|

potovanje ▶ pò'tò'va:nè -a s (⟨) *potovanje* |glagolnik od potovati|: 'du:gò i 'tešku pò'tò'va:nè

potovati ▶ pò'tò:vat -'tùjen nedov. (⟨) *potovati* **1.** |premikati se iz kraja v kraj|: pò'tò:vat 'p'r'tè is'xò:dè **2.** |opravljati določeno daljšo pot|: pò'tò:vaũ je 'cè:ũ 'da:n

potožiti ▶ pò'tò:žèt -èn dov. (⟨) *potožiti* |zaupati komu svoje težave, skrb|: pò'tò:žèla je 'ma:terè

potrdilo ▶ pò't'r'di:lò -a s (⟨) *potrdilo* |listina, s katero se kaj potrjuje|: pò't'r'di:lò, da je p'la:tò 'račü:n, 'da:fke ■ gl. kvitenga

potrditi ▶ pò't'r'dèt -èn dov. (⟨) **1.** *potrditi* |z besedo, kretnjo izraziti, da je kaj prej povedanega ali storjenega v skladu z resničnostjo|: sò'sè:da je pò't'r'dèla n'e'go:ve be'sè:de **2.** *novi potrditi* |ugotoviti, da je kdo sposoben za vojaško službo|: na š'te:lèngè sò ga pò't'r'dèlè **3.** *pričvrstiti, pritrdititi*: 'daskò: je pò't'r'dò z 've:čjèn 'ča:vlòn

potreba ▶ pò't'rè:ba -e ž (⟨) *potreba* |kar povzročijo okoliščine, stanje, ki zahtevajo nastop, uresničitev česa|: 'akò 'bò: pò't'rè:ba, tè 'bò:n pò'sò:dò ■ ve'li:ka pò't'rè:ba velika nujnost, stiska

potreben ▶ pò't'rè:bèn -bna -ò prid. (⟨) *novi potreben* |ki je v stanju, ko mora kaj dobiti glede na pomanjkanje česa, okoliščine|: pò't'rè:bèn je pò't'pò:re, 'nò:vèga g'va:nta, 'bò:l'e x'ra:ne

potrebovati gl. nucati, rabiti

potrebušina gl. vampovina

potrepač ▶ pò'trè'pa:č -a m (⟨) *šiba, bič, jermen, s ka-*

terim se tepe: zas'lü:žěš pòtre'pa:č moral bi biti tepen, kaznovan

potrepati ▶ pòt're:pat -t're:pl'en dov. ⟨⟩ **1.** [**potrepati*], *potrepljati* |večkrat zapovrstjo narahlo in hitro udariti z roko, navadno v znamenje naklonjenosti|: pòt're:pat pò g'la:vě, pò v'ra:tě **2.** ekspr. *natepsti, pretepsti*: pòš'te:nò jò je pòt're:paù pò 'xřptě

potrepljati ▶ pòt'repl'at -an dov. ⟨⟩ *potrepljati* |večkrat zapovrstjo narahlo in hitro udariti z roko, navadno v znamenje naklonjenosti| ■ gl. *potrepati*

potres ▶ 'po:tres pòt're:sa m ⟨⟩ *potres* |premikanje, valovanje zlasti zgornjega dela zemeljske skorje|: 'po:tres je pò'rü:šò 'xi:še

potresati ▶ pòt're:sat -an nedov. ⟨⟩ *potresati* |delati hitre, sunkovite gibe|: 'o:na 'več 'du:gò pòt're:sa z g'lavò:

potresti ▶ pòt're:st -sen dov. ⟨⟩ *potresti* |narediti, da se kaj sunkovito, hitro nekajkrat premakne, navadno sem in tja|: 'ja:blanò je pòt're:sò

potreti gl. *popariti, pošimeriti, površiti*

potrgati ▶ pòt'rgat -an dov. ⟨⟩ *potrgati* |s trganjem drugega za drugim odstraniti **a**) z drevesa, rastline|: g'rò:dje, 'ja:bòka pòt'rgat **b**) *sploh*: 'to:ke pòt'rgat **2.** |s trganjem narediti, da kaj na določenem mestu ali v celoti ne obstaja več|: 'rò:že pòt'rgat **3.** |s trganjem drugega za drugim poškodovati, uničiti|: š't'ra:ngěce pòt'rgat ▪ 'la:k pòt'rgat ▪ 've'la:fke pòt'rgat ▶ **potrgan** pòt'rgan -a -ò *potrgan*: pòt'rgan xř'metü:n ▪ pòt'rganò k'vasje:

potrmuliti se ▶ pòt'r'mü:l'ět se -ën se dov. ⟨⟩ ekspr. *postati užaljen, namrgoditi se*: ka: sò ga š'pò:talě, se je pòt'r'mü:l'ò ▶ **potrmuljen** pòt'r'mü:l'en -a -ò *neodkrit, neiskren*: pòt'r'mü:l'en fan'ti:čėk

potrošiti ▶ pòt'ro:šėt -t'ròšin dov. ⟨⟩ *potrošiti 1.* |narediti, da ni več razpoložljivih materialnih dobrin|: 'dėna:r pòt'ro:šėt ▪ pòt'ro:šėt gò'tò:vėnò, 'ma:st, 'ò:l'e **2.** *porabiti*: 'ta: 'a:ütò pòt'ròši 'ma:lò ben'ci:na • kot krošnjarijeva ponudba njegovega blaga g'ròšėn pòt'ròšėn! ■ gl. *izmetati, pejti, zafloskati; potrošiti se gl. pejti*

potroštati ▶ pòt'ro:štat -an dov. ⟨⟩ star. [**potroštati*], *potolažiti*: 'ni: ga 'mòč pòt'ro:štat

potrpati ▶ pòt'rpap -an dov. ⟨⟩ v *postelji koga dobro pokriti in ogreti*: bòu'ni:ka pòt'rpap ▪ 'dė:te pòt'rpap

potrpeti ▶ pòt'rpět -in dov. ⟨⟩ **1.** *potrpeti* |brez izražanja nejevolje prenesti kaj neprijetnega, neugodnega|: 'ne zna: 'nič pòt'rpět ▪ pòt'rpė:la je z 'mò:žen prenesla je težko sožitje z njim **2.** [**potrpeti*], *počakati* |ne začeti takoj s kakim delom, dejanjem|: 'ma:lò pòt'rpė, 'val'e p'ri:den!

potrpežljiv ▶ pòt'rpěž'l'i:f -pěž'l'i:va -ò prid. ⟨⟩ *potrpežljiv* |ki prenaša kaj neprijetnega, neugodnega brez izražanja nejevolje|: pòt'rpěž'l'i:va 'ma:tě

potrpjenje ▶ pòt'rp'l'ė:n'ė -a s ⟨⟩ *potrpjenje* |priljubljenost vztrajno, brez nejevolje delati zlasti kaj neprijetnega, dolgotrajnega|: 'òn 'ni:ma:š 'n'ò: pòt'rp'l'ė:n'a ni prizanesljiv do nje • šalj. pòt'rp'l'ė:n'ė - 'bòža 'ma:st *potrpežljiv* človek pogosto doživlja neprijetnosti, škodo

potrt gl. *poklapljen, tovrast*

potuči ipd. gl. *potolči* ipd.

potuha ▶ pòt'ü:xa -e ž ⟨⟩ *potuha* |izkazovanje prevelike popustljivosti komu pri napakah, prestopkih|: 'sině 'da:jejó pòt'ü:xò

potuhniti se ▶ pòt'ü:xřt se -xnen se dov. ⟨⟩ *potuhniti* |prenehati izražati, kazati svoje misli, nazore|: pret gòsp'ò:arjen se je pòt'ü:xnò • 'dė:te se je pòt'ü:xřlò se je naredilo, da spi ▶ **potuhnjen** pòt'ü:xn'en -a -ò *potuhnjen, neodkrit, neiskren*: pòt'ü:xn'en č'lò:vek ■ gl. *poniglav*

potukljati gl. *potolkljati*

potuliti se ▶ pòt'ü:l'ět se -ěn se dov. ⟨⟩ ekspr. [**potuliti se*] **1.** *pritajiti se, sključiti se*: 'pas se je pòt'ü:l'ò **2.** |neopazno, skrivaj, brez besed oditi|

poturbati ▶ pòt'u:rbat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *oditi, zbežati*: pòt'u:rbaù jò je

publiti gl. *poobliti*

poučevati gl. *podučevati*

poučiti gl. *podučiti*

pouk gl. *škola*

povabilo ▶ pòva'bi:lò -a s ⟨⟩ *povabilo 1.* |izražena, sporočena želja komu, da kam pride, se udeleži česa zlasti zaradi pogostitve|: p'rišlò je pòva'bi:lò **2.** |glagolnik od povabiti|: pòva'bi:lò na s'va:rbò

povabiti ▶ pòva'bět -ěn dov. ⟨⟩ *povabiti* |izraziti, sporočiti komu željo, da kam pride, se udeleži česa|: pòva'bět na s'va:rbò ■ gl. *pozvati*

povaj gl. *povoj*

povaliti ▶ pòva:l't -'val'i:n dov. ⟨⟩ *povaliti, zavaliti*: 'dė:te je pòva'l'i:la va 'zi:bò

povaljati ▶ pòva:l'at -an dov. ⟨⟩ *povaljati* |z valjanjem potlačiti|: 'ni:vò pòva:l'at ▪ 'divjě p'ra:sce sò pòva:l'alě š'e'ni:cò ▪ 'daš je pòva:l'au 'je:čmen zaradi močnega dežja je ječmen polegel ▶ **povaljati se** pòva:l'at se *povaljati se* |krajši čas se valjati, kotaliti|: 'dėca sò se pòva:l'ala pò t'ravě: ▪ 'pas se je pòva:l'au pò s'ně:gě ▶ **povaljan** pòva:l'an -a -ò *povaljan*: pòva:l'ana 'ni:va

povaljevati se ▶ pòva'l'ė:vat -l'ü:jen nedov. ⟨⟩ ekspr. *valjati se* |biti, nahajati se kje nepospravljeno, neurejeno|: g'vant se pòva'l'ü:je pò k'l'ò:pě ▪ pòs'to:lě se pòva'l'ü:jejó pò 'vė:žě ▪ 'rò:dje se pòva'l'ü:je pò k'na:lě

potatica ▶ pòva'ti:ca -e ž ⟨⟩ *potica* |pecivo iz kvašenega razvaljanega in zvitega testa z različnimi na-

devi]: pòva'ti:ce sò z g'rò:zdjen, z òrè:xè, z 'ro:ščè
 ● rek s pòva'ti:cò 'ne bò: 'šò 'nišce na d'rù:gé s'vè:t
dokler lahko ješ potico, ne boš umrl

Povatica ▶ 'pòva'ti:ca -e ž (⟨ *Povatica* |vzdevek za neko žensko| ■ prim. Povatičnjak

Povatičnjak ▶ 'pòvatič'n'a:k -a m (⟨ *Povatičnjak* |mož ženske z vzdeikom Povatica| ■ prim. Povatica

povečati ▶ pò'vè:čat -an dov. (⟨ *povečati* 1. |narediti večje, obsežnejše|: pò'vè:čat kòše'ni:cò 2. |narediti kaj enakega, vendar večjih razsežnosti|: s'li:kò pò'vè:čat ▶ **povečan** pò'vè:čan -a -ò *povečan*: pò'vè:čana s'li:ka ■ gl. iztegniti, zvečati; povečati se gl. poskočiti, skočiti

povečerjati ▶ pò'vì:čer:rat -an dov. (⟨ *povečerjati* |pjesti večerjo|: 'ra:nò smò pò'vì:čer:ralè ■ gl. odvečerjati

povečini gl. večjidelj

povedati gl. nablengetati se, naklestiti, naklobasati, nakoledvati, napridigati, natrobiti, poveti, reči

povelje ▶ pò'vè:l'e -a s (⟨ *povelje* |kratek ustni ukaz, zlasti v vojski|: na pò'vè:l'e se 'ni: s'ta:vò ■ gl. komanda

poveljevanje gl. komanda

poveljnik gl. komandant

poveljstvo gl. komanda

poveneti ▶ pò'vè:nt -nen dov. (⟨ *poveneti* |drug za drugim oveneti|: 'nagèlcè sò 'brzò pò'vè:nèlè

poveni ▶ pò'vè:ni prisl. (⟨ *zunaj* |izraža prostor, ki ni v območju zaprtega prostora|: s'me:ròn 'iše pò'vè:ni 'kaj 'dè:lamò ■ pò'vè:ni se 'dè:la, 'dòk'le je 'iše v'rè:me ta p'ra:vò

poveseliti se ▶ pò'vè:se:l't se -l'in se dov. (⟨ *poveseliti se* |krajši čas se veseliti|: na s'ta:rò 'lè:tò sò se pò'vè:s'l'i:lè

povesiti se gl. obesiti

povesmo ▶ pò'vè:smò -a s (⟨ *povesmo* |v šop zvito očiščeno predivo za ročno predenje|: 'se pò'vè:smò je sp'rè:la

povest ▶ pò'vè:st -è ž (⟨ *novi povest* |krajše, vsebinsko, izrazno manj zahtevno pripovedno delo, navadno v prozi|: 'rat 'be:ren pò'vè:stè ■ gl. štorija

povestica ▶ pò'vè:stè:ca -e ž (⟨ *novi povestica* |manjšalna od povest|: k'ra:tk'a i v'e'sè:la pò'vè:stè:ca

povešica gl. klapast

poveti ▶ 'pòvet -vèn dov. (⟨ *povedati* 1. |narediti, da kdo kaj izve, se s čim seznanil|: pò'vè:dala je, da 'ma:l'en ne 'me'l'e ■ va t'rgò'vi:nè je pò'vè:daŋ, da aùtò'bu:s ne 'vo:zè 2. |izgovoriti, izreči|: 'bò'ni:k 'pòvè 'sòmò 'iše 'kò:vò be'sè:dò ■ 'ka:ī 'bò:šte 'dòbrèga pò'vè:dalè? ■ 'ni: 'mòč 'pòvet, 'kòkò: smò se smè'ja:lè ● ekspr. v 'o:bras 'pòvet izraziti, navadno ogorčenje, jezo, neposredno povzročitelju

povezati ▶ pò'vè:zat -'vè:žen dov. (⟨ *povezati* 1. |z vezanjem dati skupaj, združiti|: 'lase: pò'vè:zat ■ 'o:vas pò'vè:zat va s'no:pe 2. *obvezati* |namestiti obvezo|: 'prst pò'vè:zat ▶ **povezan** pò'vè:zan -a -ò *povezan*: šè'ni:ca je pò'vè:zana

povezniti ▶ pò'vè:zènt -znen dov. (⟨ *povezniti* 1. |dati, položiti tako, da je odprta stran česa votlega spodaj|: 'kòbòŋ pò'vè:znt 2. |dati, položiti na kaj zlasti zaradi varstva, zaščite|: k'rèx pò'vè:znt s č'p'pün'ò ■ 'kòkò:š pò'vè:znt *dati jo pod koš*

povezovati gl. poveževati

poveževati ▶ pòvè'žè:vət -'žü:jen nedov. (⟨ *povezovati* |z vezanjem dajati skupaj, združevati|: 'bütare pòvè'žè:vət ■ s'no:pe pòvè'žè:vət

povičerati gl. povečerjati

povijanje ▶ pò'vi:jan'e -a s (⟨ *povijanje* |glagolnik od povijati|: 'tò: 'ni: 'dòbrò pò'vi:jan'e

povijati ▶ pò'vi:jat -an nedov. (⟨ *povijati* 1. |delati, da pride podolgovat kos tkanine večkrat okrog česa|: 'nògò: pò'vi:jat 2. |dajati dojenčku plenice okrog telesa od pet do vratu in jih pritrjevati s povojem|: 'dè:te pò'vi:jat ▶ **povijati se** pò'vi:jat se *upogibati se zaradi teže*: x'rü:ške se pò'vi:jajò ■ 'ja:blane se pò'vi:jajò

povišati ▶ pò'vi:šat -an dov. (⟨ *povišati* |narediti, da preide kdo z nižjega službenega mesta na višje|: p'ř sòŋ'da:tèx sò ga pò'vi:šalè ■ gl. zvišati

poviševati se ▶ pò'vi:šè:vət se -'šü:jen se nedov. (⟨ [**poviševati se*], *postavljati se, bahati se*: 'òn se pret 'simè pò'vi:šü:je

poviti ▶ 'po:vit pò'vi:jen dov. (⟨ *poviti* 1. |narediti, da pride podolgovat kos tkanine večkrat okrog česa|: 'nògè: 'po:vit s kò'ma:šnamè 2. |dati dojenčku plenice okrog telesa od pet do vratu in jih pritrjevati s povojem|: 'dè:te je t'rè:ba 'po:vit

povlačiti ▶ pòv'la:čèt -èn dov. (⟨ *pobranati* |prerahljati zemljo z brano| ▶ **povlačen** pòv'la:čèn -a -ò *pobranan*: pòv'la:čena 'ni:va

povnica gl. ponvica

povodec gl. cungelj

povodenj ▶ pò'vò:dèn' -dn'è ž (⟨ *povodenj* |razlitje, razširjenje velike količine vode po kaki površini|: pò'vò:dèn' je šònd'ra:la 'ni:ve i kòše'ni:ce

povodni ▶ pò'vò:dnè -a -ò prid. (⟨ ● pò'vò:dnè 'mò:š po ljudskem verovanju *povodni mož* |moškemu podobno bitje, ki prebiva v vodi|

povohati ▶ pò'vò:hat -an dov. (⟨ *povohati* |krajši čas vohati|: 'pas je pò'vò:xaŋ gòspò'da:rja ■ 'ma:čka 'sakò s't'va:r 'na:i'p'rèk pò'vò:xa

povoj ▶ 'pò:vaj -vaja m (⟨ *nekaj povoj* |podolgovat širši kos tkanine, navadno platnen, za povijanje dojenčka|: 'pò:vaj je òp'ra:la

povoščiti ▶ pò'vɔ:ščet -èn dov. (⟨) *povoščiti* |premazati z voskom|: p'la:tnò pò'vɔ:ščet

povoziti ▶ pò'vo:zèt -'vɔ:zèn dov. (⟨) *povoziti* |zapeljati čez koga in ga poškodovati|: 'ku:la sò ga pòvò'zi:la
▪ 'a:utò ga je pò'vo:zò

povpraševati gl. šnofati

povprečen gl. poprečen

povprek gl. navprek

povračanje ▶ pòv'ra:čan'e -a s (⟨) *povračanje, bruhanje*

povračati ▶ pòv'ra:čat -an nedov. (⟨) *povračati, bruhati*
I gl. spovračati

povračilo ▶ pòvra'či:lò -a s (⟨) *povračilo* |kar se naredi, da komu kot nadomestilo, odškodnina|: 'dat pòš'te:nò pòvra'či:lò

povreči gl. poleči

povreslo ▶ pòv'rè:slò -a s (⟨) *povreslo* |zvit šop bilk, slame za vezanje snopov|: nare'di:la je 'dòbrò pòv'rè:slò

povreti se ▶ 'pòvrèt se -en se dov. (⟨) *povreti* |z vretjem se porabiti|: 'ka:ša se je pòv'rè:la ▪ 'žü:pa se je pòv'rè:la ▪ m'lè:kò se je pòv'rè:lò

povrhu gl. vrhu prisl.

povrniti ▶ pò'vɾ̩t -'vɾ̩nen dov. (⟨) *povrniti* |narediti, dati komu kaj kot nadomestilo, odškodnino|: 'vas 'duk je pò'vɾ̩nò

povrsti ▶ pò'vɾ̩stè prisl. (⟨) **1.** *povrsti* |izraža zapovrstnost, zaporednost|: b'lagu je š'lò pò'vɾ̩stè va x'lè:f
2. ekspr. [**povrsti*] |izraža polnoštevilnost, popolnost|: 'si pò'vɾ̩stè sò zas'pa:lè

površen gl. frfrast

površiti ▶ pò'vɾ̩šèt -èn dov. (⟨) **1.** ekspr. *potlačiti, poleči*: 'daš je pò'vɾ̩šò te'gò:ve **2.** ekspr. *potreti* |povzročiti, da postane kdo nerazpoložen, žalosten|: 'bòu jò je pò'vɾ̩šèla ▪ 'že:nèna s'mɾ̩t ga je pò'vɾ̩šèla ▶ **površšen** pò'vɾ̩šen -a -ò *povaljan, poležen*: pò'vɾ̩šen x'r'metü:n

povrtati ▶ pò'vɾ̩tat -an dov. (⟨) **1.** *povrtati* |z vrtanjem poglobiti, povečati luknjo v čem|: 'ža:gancò je pò'vɾ̩taɥ **2.** ekspr. [**povrtati*, *pobezati, pobrskati*]: pò 'no:sè je pò'vɾ̩tala

povrtnina gl. zelenje

povse ▶ 'po:fse prisl. (⟨) [**povse*], *popolnoma, čisto*: 'ta: č'lò:vèk je 'po:fse 'bedast

povsod ▶ 'pòsòt prisl. (⟨) *povsod* **1.** |izraža, da se dejanje dogaja na vseh mestih, po vseh krajih|: 'pòsòt je 'pa:daɥ 'daš **2.** ekspr. |v vsakem položaju, ob vsaki priložnosti|: 'pòsòt bè 'bi:ɥ 'rat 'pɾ̩vè • ekspr. 'pòsòt ga je 'dòstè *povsod ga lahko srečaš*

povšter ▶ 'pu:štèr -tra m (⟨) [**povšter*], *blazina za pod glavo*: va 'pu:štèr je 'bèla 'vu:na 'alè 'pe:rje

povštertanc ▶ 'pu:štèrtanc -a m (⟨) *povštertanc* |ples,

pri katerem si plesalec izbere soplesalca s poklekom na blazino, ki jo položi predenj|: 'ta:nçalè sò 'pu:štèrtanc

povštrček ▶ 'pu:štèrček -a m (⟨) [**povštrček*] |manjšalnica od povšter|: pòd'lò:žè de'te:tè 'pu:štèrček!

povzdigevanje ▶ pòzdí'ge:van'e -a s (⟨) *povzdigevanje* |del maše, ko duhovnik dvigne posvečeno hostijo in kelih s posvečenim vinom|: pɾ̩ pòzdí'ge:van'e z'vò:ni

povzdigovanje gl. povzdigevanje

pozabiti ▶ pò'za:bèt -èn dov. (⟨) *pozabiti* **1.** |ne imeti aktivno v zavesti|: pò'za:bò sòn 'a:tres ▪ pò'za:bèla je pò'pè:fkò **2.** |zaradi tega priti v položaj, ko določena stvar ostane na prejšnjem mestu|: pò'za:bò je 'bü:kvèce 'du:ma ▪ pò'za:bèla je 'tè:kò va š'kò:lè ▪ pò'za:bò je 'vü:rò na 'mi:zè **3.** |izraža, da osebek dejanja ne uresniči, ker mu potrebnost uresničitve ne pride v zavesti|: pò'za:bò je 'na:vít 'vü:rò ▪ pò'za:bèla sòn 'kü:pèt k'rèx **4.** |prenehati spominjati se česa, misliti na kaj|: pò'kò:ine 'že:ne ne 'mò:re pò'za:bèt ▪ ne pò'za:bè de'la:čke 'xi:še! • ekspr. 'tè:ga tè 'ne bõ:n 'nigdar pò'za:bèla *oprostila, odpustila* ▶ **pozabivši** pò'za'bü:šè *pozabivši*: pò'za'bü:šè sòn d'vakrat sò'l'i:la ▶ **pozabljen** pò'za:bl'en -a -ò *pozabljen*: pò'za:bl'ena sè'kè:ra

pozabljati ▶ pò'za:bl'at -an nedov. (⟨) *pozabljati* **1.** |(večkrat) ne imeti aktivno v zavesti|: pò'za:bl'an za'radè bò'lè:znè **2.** |zaradi tega prihajati v položaj, ko določena stvar ostane na prejšnjem mestu|: 'ta: 'žè:nška 'furt 'naprèj pò'za:bl'a ma'ti:kò na 'ni:vè **3.** |prenehati znati, vedeti kaj|: s'ta:re pò'pè:fkè i na'va:de pò'za:bl'ajò **4.** |prenehati spominjati se česa, misliti na kaj|: pò'za:bl'a na s'vajò 'bòu

pozabljiv ▶ pò'zabl'if -zabl'i:va -ò prid. (⟨) *pozabljiv* |ki (rad) pozablja|: 'dèca sò pòzabl'i:va

pozajtrkovati gl. pofruštikati

pozakoniti ▶ pò'za:kò:nèt -èn dov. (⟨) *novi pozakoniti* |s sklenitvijo zakona dati nezakonskemu otroku pravice zakonskega otroka|: 'dè:te pò'za:kò:nèt ▪ fan'ti:čka sò pò'za:kò:nèlè

pozdrav ▶ pòzd'raf -'ra:va m (⟨) *pozdrav* |beseda, besede, s katerimi se izrazi naklonjenost, spoštovanje, zlasti ob srečanju s kom|: 'po:slat pòzd'ra:ve

pozdraviti ▶ pòzd'ra:vèt -èn dov. (⟨) *pozdraviti* **1.** |z besedami, kretnjo, mimiko izraziti svojo naklonjenost, spoštovanje, zlasti ob srečanju s kom|: s sò'sè:dòn sò se š'lè pòzd'ra:vèt **2.** |sporočiti pozdrav, pozdravel|: pɾ̩'ja:tòu te pòzd'ra:vè I **pozdraviti** se gl. izkolehati, izlečiti se, zaceliti se, zazdraviti se, zravnati se

pozdravljanje ▶ pòzd'ra:vl'an'e -a s (⟨) *pozdravljanje* |glagolnik od pozdravljati|

pozdravljati ▶ pòzd'ra:vl'at -an nedov. ⟨⟩ *pozdravljati* |*sporočati pozdrave*|: 'o:ča te 'lipu: pòzd'ra:vl'a ■ pozdravljati se gl. pozdravljevati se

pozdravljevati se ▶ pòzdrav'l'ē:vat se -l'ü:jen se nedov. ⟨⟩ **1.** *rokovati se* |*dajati komu roko*|: 'ka:ī se 'tülēkò p:zdrav'l'ü:ješte! **2.** *pozdravljati se* |*z besedami, kretjno, mimiko izražati svojo naklonjenost, spoštovanje, zlasti ob srečanju s kom*|

pozebsti ▶ pòzē:pst -zē:ben dov. ⟨⟩ *pozebsti* |*zaradi mraza se poškodovati, uničiti*|: c'vè:tje je pòzē:blò ■ ò'rè:xè sò pòzē:blè ● ekspr. 'sómò pòzē:bò sòn, ka: sòn 'sa:staū 'cò:přncò *srh me je spreletel, ko sem srečal čarovnico* ■ gl. ozebsti

pozeleneti ▶ pòze'lē:nēt -ēn dov. ⟨⟩ *pozeleneti, ozeleteti*: kòše'ni:ce sò pòze'lē:nēle

pozen gl. kasen

pozganjati ▶ pòz'ga:n'at -an nedov. ⟨⟩ *ugibati* |*prizadevati si ugotoviti naključno, po intuiciji, na podlagi nekaterih podatkov*|: 'du:gò je pòz'ga:n'au, 'dò: mē je òt'pe:l'au 'dřva

pozgoniti ▶ pòz'go:nt -z'gò:mēn dov. ⟨⟩ *uganiti* |*ugotoviti naključno, po intuiciji, na podlagi nekaterih podatkov*|: pòz'gònē, va k'èt'è:rē 'ro:kē 'man 'cu:kēr!

pozibati ▶ pòzi:bat -bl'en dov. ⟨⟩ *pozibati* |*krajši čas zibati*|: 'dè:te je pòzi:bau

pozimi ▶ pòzi:mē prisl. ⟨⟩ *pozimi* |*v zimskem času*|: pòzi:mē 'pa:da s'nēk

poziv ▶ 'po:zif pòzi:va m ⟨⟩ novo *poziv* |*list z uradno zahtevo po prisotnosti na določenem mestu, opravljanju vojaških obveznosti*|: 'dò'bi:lè sò pòzi:ve za k sòu'da:tòn ■ gl. cegelec

pozlatiti ▶ pòz'la:tēt -z'lati:n dov. ⟨⟩ *pozlatiti* |*prekriti s tanko plastjo zlata*|: 'vü:rò mē je pòz'la:tò

poznanje ▶ pòz'na:n'ē -a s ⟨⟩ *poznanstvo* |*dejstvo, da kdo koga pozna*|

poznanstvo ▶ pòz'na:nstvò -a s ⟨⟩ *poznanstvo* |*odnos med ljudmi, ki se poznajo*|: pò pòz'na:nstvè sòn 'kü:pò 'dòbrēga 'vo:la

poznan gl. poznati

poznat gl. poznati

poznati ▶ 'po:znat 'pòzna:n nedov. ⟨⟩ *poznati* **1.** |*vedeti za obstajanje, lastnosti, značilnosti koga*|: pòz'na:la je 'cè:lò dř'zi:nò ■ 'pòzna: ga pò g'la:sè, pò kò'ra:kè **2.** |*vedeti (za) kaj, biti seznanjen s čim*|: s'vavē 'se:lò 'dòbrò 'pòzna: ● ne pòz'na:jò ni'be:nēga s'pa:sa vse jemljejo, obravnavajo resno; ne marajo potegavščin ● ne 'pòzna: na 'vü:rò ne zna razbrati časa z ure ● 'dò: ne 'pòzna: s'pa:sè g'la:s, naī 'ne grē: k 'lidje:n x 'va:s! *kdor ne razume šale, naj ne hodi obiskovat ljudi* ▶ **poznati se** 'po:znat se *poznati se* |*biti viden, kazati se*|: ve'se:l'e se mē 'pòzna: na òb'ra:zè ■ 'pòzna: se jè,

da 'ni: s'pa:la ■ 'lè:ta se jè ne pòz'na:jò *videti je mlajša* ▶ **poznan** 'pòzna:n pòz'na:na -ò *poznan, znan* ▶ **poznat** 'pòzna:t pòz'na:ta -ò *poznan, znan*

pozneje gl. kasen

pozobati ▶ pòzo:bat -zò:bl'en dov. ⟨⟩ *pozobati* |*zobajoč pojediti*|: 'ži:tò sò pòzò'ba:le 'ti:ce ● ekspr. 'ta: je 'vè:čjé, pa te 'bò: pò'zo:bau z *lahkoto premagal*

pozovati ▶ 'po:zvat pò'zo:ven dov. ⟨⟩ [**pozovati*] **1.** *poklicati*: 'ma:tè pò'zo:ve 'dècò 'damux ■ pòz'va:lè sò jèx 'žet, 'ko:sèt **2.** *povabiti*: pòz'va:lè sò ga na 'jü:žèno

pozvedeti gl. poizvedeti

pozvejeti gl. poizvedeti

pozvzdati ▶ pòz'vi:zdat -an dov. ⟨⟩ *pozvižgati* **1.** |*oglasiti se z žvižgom*|: pò 'pò:tè je pò'pè:vaū i š'ča:sè pòz'vi:zdaū **2.** |*dati znamenje z žvižgom*|:

paj'da:šè je pòz'vi:zdaū

pozvoniti ▶ pòz'vò:nt -z'vòni:n dov. ⟨⟩ *pozvoniti* **1.** |*z zvonjenjem sporočiti, naznaniti*|: pòz'vò'ni:lò je k 'ma:šè ■ pòz'vò:nò je za òp'xaj'i:lò **2.** |*dati zvonjenju, zvončkljanju podoben glas*|: tele'fò:n je pòz'vò:nò

požagati ▶ pòž'a:gat -an dov. ⟨⟩ *požagati* |*z žaganjem odstraniti*|: 'vè:je na x'rü:škè pòž'a:gat

požegnati ▶ pòž'ē:gnat -an dov. ⟨⟩ [**požegnati*], *blagosloviti*: pòž'ē:gnat 'bü:tarce ■ pòž'ē:gnat 'xi:šò ■ pòž'ē:gnat 'žē:gèn ▶ **požegan** pòž'ē:gnan -a -ò *blagoslovljen*: pòž'ē:gnan z'vò:n

poželenje ▶ pòže'lē:n'ē -a s ⟨⟩ novo *poželenje* |*velika želja po čem*|: pòže'lē:n'ē pò x'ra:mè i pi'ja:čè

poželeti ▶ pòž'el't -'žel'in dov. ⟨⟩ novo *poželeti* |*začutiti, imeti veliko željo po čem*|: 'vi:na sè je pòž'e'l'è:la

poženiti ▶ pòž'e:nt -'žē:nèn dov. ⟨⟩ *poženiti* |*drugega za drugim dati, oddati v zakon*|: si'nò:ve je pòž'e:nò

▶ **poženiti se** pòž'e:nt se *poženiti se* |*držati za drugim se poročiti*|: 'sa 'dèca sò se pòže'ni:la

požerati ipd. gl. požirati ipd.

požeruh ▶ pòže'rü:x -a m ⟨⟩ slabš. [**požeruh*] |*kdor (rad) veliko jé*|: 'tè:mè pòže'rü:xè 'ni: 'nigdar 'do:stè

požeti ▶ 'po:žet pòž'a:n'en dov. ⟨⟩ *požeti* **1.** |*končati žetev*|: 'lè:tòs smò f'lē:tnò pòž'ē:lè **2.** |*s srpom ali strojem odrezati žito, steljo*|: 'jü:trè 'bò:mò pòž'ē:lè s'tē:l'ò ▶ **požet** pòž'ēt -a -ò *požet*: pòž'ē:ta 'ni:va

požgečkati gl. požigljeti

požigljeti ▶ pòž'igl'at -an dov. ⟨⟩ *požgečkati* |*krajši čas žgečkati*|: pò pòp'la:tèx ga je pòž'igl'au

požiralnik ▶ pòže'ra:uněk -a m ⟨⟩ *požiralnik* **1.** |*cevast organ, ki poteka, vodi od žrela do želodca*|: va pòže'ra:unèkè sè mē je s'ta:velò 'ja:bòkò **2.** |*odprtina v kraških tleh, v katero izginja voda*|: pòže'ra:uněk se je za'ma:šò

požiranje ▶ pòž'ē:ran'ē -a s ⟨⟩ *požiranje* |*glagolnik od požirati*|

požirati ▶ pòžę:rat -an in pòžę:rat -an nedov. ⟨⟩ *požirati* **1.** |spravljati iz ust v požiralnik, želodec|: pòžę:ra 'cę:le 'kõ:se **2.** |biti tak, da lahko kaj prehaja skozi|: 'la:kanca ne pòžę:ra • ekspr. póló'vi:có 'besët pòžę:ra jih ne izgovarja ■ gl. goltati

požirek gl. goltljaj

poživeti gl. poživiti

poživiti ▶ pòži:vět -ën dov. ⟨⟩ **1.** *poživiti* |povzročiti, da postane kdo bolj živahen, dejaven|: pi'ja:ča člò'vę:ka pòži:vě **2.** *poživiti* |krajši čas živeti|: 'iše 'nękaj 'lę:t bę 'rat pòži:vó

požnabljati ▶ pòž'nabl'at -an dov. ⟨⟩ slabš. *izčvekati* |nepremišljeno reči, povedati|: 'ka:į sòn ję pò'vę:daų, ję 'val'e pòžnabl'a:la

požokati ▶ pòžõ:kak -an dov. ⟨⟩ *podrezati* |večkrat dregniti|: s 'pa:l'cò ję pòžõ:kala f 'peč, v 'lü:kn'ò

požolteti ▶ pòžũ:tět -ën dov. ⟨⟩ [**požolteti*], *porumeneti*: 'li:stję ję 'več pòžũ:tělò

požoltiti gl. požolteti

požorgati se ▶ pòžõ:rgat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *opraviti malo potrebo*

požrditi ▶ pòžřdět -ën dov. ⟨⟩ **1.** *z žrdjo povezati voz sena, listja, stelje*: 'võ:s ste s'la:bò pòžřdělę **2.** ekspr. *prizadeti* |povzročiti duševno bolečino, trpljenje|: 'ta: s'mřt 'nas ję 'se pòžřdęla

požrešen ▶ pòžrę:šęn -šna -õ prid. ⟨⟩ **1.** *požrešen* |ki rad veliko ję|: pòžrę:šna 'dęca ■ pòžrę:šęn kò 'vuk **2.** |ki čuti, ima veliko željo po jedi|: pòžrę:šęn na 'pi:vó **3.** *lakomen* |ki čuti, ima strastno željo prisvajati si dobrine|: pòžrę:šęn na 'denar ■ pòžrę:šęn na 'zeml'õ ▶ **požrešno** pòžrę:šnò prisl. pòžrę:šnò 'ję:jò

požrešnež gl. guzica

požrešnost ▶ pòžrę:šnòst -ę ž ⟨⟩ *požrešnost* |lastnost požrešnega človeka|: 'põsõt 'ka:že s'vajò pòžrę:šnòst

požreti ▶ 'pòžrět -en dov. ⟨⟩ *požreti* **1.** |z grizenjem uničiti|: x'ro:ščę sò pòžřlę 'kõmpę:r **2.** |biti tak, da lahko kaj prehaja skozi|: 'cę:f ne 'põžre 'võdę: • ekspr. 'viši: jò 'bõ:dò pòžřlę zelo ušiva ję • ekspr. 'sómò 'napręj, 'sęj te ne 'bõ:mò pòžřlę nihčę ti ne bo storil nič neprijetnega, slabega • ekspr. be'sę:dò ję pòžřla ni naredila, kar ję objubila, rekla • ekspr. 'ži:vęga 'põžrět 'kõga biti zelo jezen na koga • ekspr. 'lę:p gręnt ję 'põžrò zapil, zapravlil

požuriti se ▶ pòžũ:rıt se -ën se dov. ⟨⟩ [**požuriti se*], *pohiteti*: pòžũ:rę se, 'zakaj te 'ča:kajò!

požvižgati gl. pozvizdati

Pr Poljanci gl. Pri Poljancu

prag ▶ p'rak p'ra:ga m ⟨⟩ *prag* |navadno dvignjen spodnji del vratne odprtine med podbojema|: p'rak ję pres'ko:čò

prah ▶ p'ra:x p'raxa m ⟨⟩ *prah* **1.** |zelo drobni suhi delci v zraku, na predmetih, stvareh|: p'ra:x na 'mi:žę **2.** *smodnik* |eksplozivna snov v obliki prahu ali zrn, ki ima pri izgorevanju veliko potisno moč|: s p'ra:xón mę'na:jò • ekspr. zd'ro:bět 'kõga va 'šõnčnę p'rax uničiti ga, onemogočiti ga

prahot ▶ p'raxòt pra'xò:tę m ⟨⟩ *prhljaj* |luskasti delčki lasišča|: pra'xò:tę sę ję 'o:prau

praksa ▶ p'raksa -e ž ⟨⟩ *praksa* **1.** |znanje, vedenje, pridobljeno zlasti z delom|: 'ni:ma 'iše 'do:stę p'rakse **2.** |delo v organiziranem delovnem procesu zaradi usposabljanja za samostojno opravljanje poklica|: pòs'la:lę sò ga na p'raksò ■ p'raksò 'majò va 'fabrękę

prakticirati ▶ prakti'cę:rat -an nedov. ⟨⟩ *practicirati* |delati v organiziranem delovnem procesu zaradi usposabljanja za samostojno opravljanje poklica|: 'sin 'iše prakti'cę:ra za s'lõ:sarja

praliska ▶ p'ra:lęska -e ž ⟨⟩ *razpoka, špranja*: va p'ra:lęskò mę ję p'ro:šò 'dinar

pram ▶ p'ra:m -a m ⟨⟩ *pram* |konj rjave barve|: 'kü:pò ję p'ra:ma ■ gl. pramec

pramec ▶ p'ra:mak -mca m ⟨⟩ *pram* |konj rjave barve|: p'ra:mca ję p'ro:daų

pramen gl. štrakelj

pramincelj ▶ pra'mincěl' -cl'a m ⟨⟩ *bombon s poprovo meto*

pranje ▶ p'ra:nę -a s ⟨⟩ *pranje* |glagolnik od prati|: p'ra:nę na 'rò:ke

prase ▶ p'rase: pra'sę:ta m ⟨⟩ [**prase*] **1.** |prašič, navadno majhen|: dętę:tę i pra'sę:tę 'ni: 'mòč 'nič dõ'pòvet **2.** nizko |ničvreden, malovreden človek|

prasec ▶ p'ra:sak -sca m ⟨⟩ [**prasec*] **1.** *prašič*: p'ra:sca 'bõ:mò zak'la:lę ■ divję p'ra:scę sò pre'ri:lę 'ni:vò **2.** nizko |ničvreden, malovreden človek| • ekspr. b'la:tęn kò p'ra:sca zelo blaten

prasica ▶ pra'si:ca -e ž ⟨⟩ **1.** *svinja* |samica prašiča|: pra'si:ca 'ma m'la:dę **2.** nizko [**svinja*] |ničvreden, malovreden človek| **3.** *navadni prašiček* |rak, ki živi po kleteh, drvarnicah in pod lubjem|: põt 'cę:glõn ję 'pu:nò p'rasic **4.** *kroglasta kačica* (*Glomeris*) **5.** *semenski mešiček navadnega podleska* **6.** *kamen v igri prasičanje*

prasičanje ▶ prasi'čan:ę -a s ⟨⟩ *glagolnik od prasičati se*

prasičati se ▶ prasičat se -an se nedov. ⟨⟩ *igrati se pastirsko igro, pri kateri igralci zbijajo prasico v maslo in iz njega: pas'tę:rję sò se prasi'čalę ☒ *Maslo je jamica* (prim. maslo). *Sicer je za to igro znan izraz prasico tętat* (*Matija Žagar, Kostel in Kostelci* (2013), str. 103–104). (Ur.)*

prasičica ▶ pra'si:čęca -e ž ⟨⟩ *mlada samica prašiča*: re'di:mò d'va: pra'si:čkę i 'e:nò pra'si:čęcò

praskati gl. graspati

prasniti gl. črkniti

prašanje ▶ pra'sa:n'è -a s (⟨ vprašanje **1.** |ustno ali pismeno izražena želja, zahteva| **2.** |kar se vpraša|: na 'majè pra'sa:n'è je ót'ki:mau

prašati ▶ pra'sat -an dov. (⟨ [*prašati], vprašati |z ustno ali pismeno izraženo željo, zahtevo obrniti se na koga z namenom **a**) od njega kaj izvedeti|: p'ra:šau je, da 'ka:n g'rè: ▪ 'na:i:prèk p'ra:šaj, 'po:le gò'vòrè! ▪ p'ř sò'sè:dè p'ra:šat **b**) od njega kaj dobiti|: p'ra:šau je za k'ra:vò • 'ma:la 'ma:ša za 'sü:kn'ò p'ra:ša s septembrom se začènja hladno vreme

praščiti ▶ pra'sčèt -èn dov. (⟨ planiti, skočiti: iz 'dè:tel'e je p'ra:ščò 'za:ij

prašek ▶ pra'sšek -ška m (⟨ ekspr. [*prašek] |zelo droben suh delec snovi v zraku, na predmetih, stvarih|: ni p'ra:ška gò'tò:vène 'ni:man prav nič

prašen ▶ p'rašan -šna -u prid. (⟨ prašen |pokrit s prahom|: p'rašan g'vant ▪ p'rašna k'lò:p

prašič gl. prase, prasec, puče, pučik

prašiček ▶ pra'si:čèk -čka m (⟨ prašiček, pujske **1.** |prašičji mladič|: pra'si:čke smò 'kü:pèlè **2.** |mlad samec prašičaj|: re'di:mò d'va: pra'si:čkè i 'e:nò pra'si:čècò ■ gl. prašiček

prašičekc ▶ pra'si:čkac -a m (⟨ prašiček, prašičji mladiček

prašina ▶ pra'shèna -e ž (⟨ prašina |velika količina, množina prahu v ozračju|

prašiti ▶ pra'si:t -i:n nedov. (⟨ prašiti |povzročati, da se razširja prah v zraku|: 'ka:i p'ra'si:š pò 'xi:sè! ▪ pò 'cè:stè se p'ra'si: • pra'si:u je 'p'rtè 'du:mè zelo hitro je hodil, tekel • daš se p'ra'si: v valovih močno dežuje

prašnica: betičasta prašnica gl. pezdec, puhak

prata ▶ p'ra:ta -e ž (⟨ [*prata], pečenka: p'ra:tò 'peč ▪ p'ra:tò 'jèst

pratež gl. tren²

prati ▶ p'rat 'pe:ren nedov. (⟨ **1.** prati |z vodo in pralnimi sredstvi odstranjevati umazanijo s tkanine|: p'ratò:ve, 'rò:bače p'rat **2.** |z vodo odstranjevati umazanijo s česa sploh|: 'ròke: p'rat **3.** ekspr. [*prati] |zelo, močno deževati|: pò 'pò:tè 'nas je 'daš p'ra:u ▶ **prati se** p'rat se prati se: 'ta: 'rò:ba se 'dòbrò 'pe:re

pratica ▶ p'ra:tèca -e ž (⟨ pratica |manjšalnica od prata|: 'bò:š 'zè:u 'ma:lò p'ra:tèce?

pratičen ▶ p'ra:tèčèn -čna -ò prid. (⟨ ki se nanaša na pratico: p'ra:tèčè òc'vè:rké

pratika ▶ p'ra:tèka -e ž (⟨ novo pratika |knjiga, navadno manjšega formata, s koledarskimi podatki, vremenskimi napovedmi in praktičnimi poučnimi sestavki| ■ gl. pratike

pratike ▶ p'ra:tèke -tèk ž mn. (⟨ pratika |knjiga, navadno manjšega formata, s koledarskimi podatki, vremenskimi napovedmi in praktičnimi poučnimi sestavki|

pratikol ▶ prati'kò:l' -a m (⟨ **1.** uradni dopis s sodni-je ali davkarije: prati'kò:l' sò sp'ra:vèlè za š'pè:gò

2. [*protokol], (uradni) zapisnik: 'dat na prati'kò:l' **pratiti** ▶ p'ra:tèt -èn nedov. (⟨ spremljati |hoditi, iti kam s kom, zlasti zaradi družbe, varstva|: p'ra:tèt 'ma:tèr k 'dò:xtarje ▪ p'ra:tèt 'dè:te f š'kò:lò

prav ▶ p'raf prisl. (⟨ prav **1.** |izraža, da je dejanje ali stanje v skladu z določenim pravilom, normo|: p'raf gò'vòri:, 'pi:še **2.** |izraža soglasje, zadovoljstvo|: 'me:nè je p'raf 'takò ▪ 'vi:dè se mè p'raf, da je p'rišò **3.** |izraža položaj ali smer, ki je v skladu z normalno|: 'pilt 'ni: p'raf ó'bè:šen ▪ ne g'rè:šte p'raf • pò'stò:lè sò mè p'raf ustrezajo moji meri • ekspr. p'raf tè je, 'za:kaj se 'bòl' ne 'čuvaš! izraža privoščljivost • 'nèkaj mè 'ni: p'raf zdi se, da se počuti slabo, da je bolan; z nečim ne soglaša, ni zadovoljen • 'vü:ra 'ne grè: p'raf ne kaže pravi čas • ma'si:na p'raf ne 'dè:la ne deluje pravilno; ne teče v redu • 'tò: bè mè p'raf p'rišlò bi mi ustrezalo, koristilo, pomagalo • 'nič p'raf zd'ra:va 'ni: 'vi:t izraža zaskrbljenost • ra'čü:nstvò 'ma p'raf 'dòbrò povprečno oceno v računstvu ima prav dobro • 'dat 'kómè p'raf komu prav dati • 'sü:kn'ò 'òb'p'ut 'na praf na pravo stran • preg. čes 'šè:dòn 'lè:t 'se p'raf p'ri:de vsaka stvar se da kdaj s pridom uporabiti ■ gl. baš, naprav

pravda ▶ p'ra:uða -e ž (⟨ [*pravda], spor, prepir: va 'tè: 'xi:sè je 'vavèk p'ra:uða

pravdanje ▶ p'ra:uðan'e -a s (⟨ [*pravdanje], prepiranje, prerakanje: p'ra:uðan'e za 'ni:vò, za 'pò:t

pravdati se ▶ p'ra:uðat se -an se nedov. (⟨ [*pravdati se] **1.** tožiti se, tožariti se: p'ra:uðat se za 'mejo: **2.** prepirati se, prerekati se: p'ra:uðat se s 'sinòn, ké ne pòs'lü:ša

pravi ▶ p'ra:vè -a -ò prid. (⟨ **1.** pravi |ki ima potrebne, zaželenosti, značilnosti|: 'tò: je p'ra:vè k'lü:č ▪ 'tò: je p'ra:vè 'lo:nc za 'ki:sèlò m'lè:kò **2.** pravi |ki glede na okoliščine omogoča uresničitev določene dejanja, namena|: 'se 'bò:š iz'vè:dò ó p'ra:vèn 'ča:sè ▪ p'ri:mè na p'ra:ven 'ko:ncè! **3.** pravi |ki je v skladu **a**) z resničnostjo, dejstvi|: 'tò: je p'ra:vè 'a:tres **b**) z določenim ciljem, položajem|: 'ta: 'pò:t 'ni: p'ra:vè ▪ 'ta: au'tò'bus je p'ra:vè **c**) z določenimi predstavami, normami|: 'tò: je p'ra:va be'sè:da ▪ 'tò: sò p'ra:vè 'lidje: **4.** pravi |ki je isti z mišljenim, zahtevanim|: 'ni:sè p'ri:nè:sò p'ra:ve 'ža:ge **5.** pravi |ki ima vse bistvene lastnosti, značilnosti|: 'tò: sò 'iše p'ra:vè k'mè:tè **6.** pravi |ki ima bistvene

lastnosti, značilnosti glede na **a**) nastanek, izvor]: p'ra:vè 'čai:ɿ ▪ p'ra:va 'kafa ▪ p'ra:vò 'vi:nò **b**) starše, kraj rojstva ali bivanja]: 'o:na je p'ra:va 'kòs'te:ɿka **c**) krvno sorodnost]: p'ra:vè 'o:ča, b'rat ▪ p'ra:va 'ma:tè, 'se:stra **5.** [*pravij] |izraža normalno telesno, duševno stanje]: 'nič 'kaj p'ra:vè 'ni:sòn nistem zdrav **6.** ekspr. [*pravij] |poudarja pomen samostalnika, na katerega se veže]: 'tò: je p'ra:vè p'ra:toù ▪ 'tò: 'ni: p'ra:va l'u'bè:žèn ▪ 'ni: p'ra:vèga 'lè:ta za 'sadjè: ▪ s'p'ra:vèt 'kòga na p'ra:vè 'pò:t prepričati ga, da pošteno živi ▪ 'ta: tè je p'ra:va 'ti:ca zvita ženska ► **pravi** p'ra:vè -a -ò sam. ● n'e'gò:va 'se:stra 'ni: p'ra:va p'ra:vè ni duševno zdrava

pravica ► p'ra'vi:ca -e ž () pravica **1.** |kar je v skladu s človekovimi, družbenimi predstavami, pravili o (moralnih) vrednotah]: 'tò: 'ni: p'ra'vi:ca, da 'majò 'e:nè 'sèga p're:več, d'rù:gè pa p're'ma:lò **2.** |kar komu dovoljuje, daje možnost biti, imeti, narediti kaj glede na dogovor, pravilo, zakon]: p'ra'vi:cò 'majò pòjè:rba ▪ dómò'vi:n'ska p'ra'vi:ca ▪ vò'li:una p'ra'vi:ca ▪ 'dè:lat pò p'ra'vi:cè **3.** |kar komu pripada glede na dogovor, pravila]: pò'tè:gnt se za s'va:je p'ra'vi:ce **4.** |izraža utemeljenost, upravičenost]: pò p'ra'vi:cè je 'bi:ɿ 'te:pen, 'zaprt **5.** |izraža skladnost z določenim dejstvom, resnico]: pò've:ite pò p'ra'vi:cè! ● 'kai:ɿ je p'rè:k p'ra'vi:ce, 'ni: 'dòbrò kar ni pravično

pravičen ► p'ra'vi:čèn -čna -ò prid. () pravičen |ki ravna v skladu z določenimi normami, priznanimi načeli]: p'ra'vi:čèn 'sòdnik

praviti ► p'ra:vèt -èn nedov. () praviti **1.** |delati, da kdo kaj izve, se s čim seznanja z govorjenjem]: p'ra:vèt nò'vi:ce, š'pa:se **2.** govoriti, pripovedovati: 'ra:da je p'ra:vèla š'tò:rèje **3.** nav. 3. os. |izraža negotovost trditve, kot jo določa dopolnilo]: p'ra:vèjò, da je 'nèkaj z'bo:l'ò **4.** nav. 3. os. |izraža sklicevanje na splošno sprejeto, priznano mišljenje, mnenje]: p'ra:vèjò, da 'pu:šen'è: š'kò:dè **5.** |uvaja določeno spoznanje, pravilo]: sèj p'ra:vèn, da je s'tar č'lo:vèk ena 'rè:va **6.** |izraža dvom, vprašanje]: 'kai:ɿ p'ra:vèš, 'alè se 'bò: 'v'rnò 'damux? ▪ 'ni:, da bè p'ra:vèla ni vredno pripovedovati ekspr. 'tò: 'kómè d'rù:gémè p'ra:vè! tega ti ne verjamem ● ekspr. 'me:nè 'ni: t'rè:ba 'tè:ga p'ra:vèt to mi je že znano ● 'tò: 'sómò 'takò p'ra:vè ne misli resno ● 'pijan je, da 'ma:čkè 'bò:tra p'ra:vè da se ne zaveda, kaj dela ► **praviti se** p'ra:vèt se poudarja visoko stopnjo stanja, pojava, kot ga izraža dopolnilo]: 'ne vè:š, 'kai:ɿ se p'ra:vè 'bit 'la:čan

pravnik ► p'ra'vnuk -a m () pravnik |vnuk sina ali hčere]: 'o:na 'ma 'r'i: p'ra'vnuke

pravnuka ► p'ra'vnu:ka -e ž () pravnikinja |vnukinja sina ali hčere]: 'tò: je 'maja p'ra'vnu:ka

pravo ► p'ra'vo prist. () res |izraža podkrepitev trditve]: p'ra'vo, 'iše 'tò: 'mò:ren 'kù:pèt ▪ 'mara p'ra'vo 'ta: 'čai:ɿ 'kai:ɿ 'ra:bè

pravoslavac gl. vlah

pravoslaven ► p'ra'vòs'la:vèn -vna -ò prid. () pravoslaven |ki se nanaša na pravoslavce ali pravoslavje]: p'ra'vòs'la:vna 'če:rkòf ■ gl. vlaški

pravoslavka gl. vlahinja

pravotén ► p'ra:vòtèn -tna -ò prid. () pravšnji |ki je glede na določene potrebe, zahteve primeren, ustrezen]: 'tè: pòs'to:lè sò 'za:te g'lix p'ra:vòtnè ▪ 'nič p'ra:vòtna 'ni:sòn sem nekaj bolna ▪ p'ra:vòtna p'ra:va p'ra'vna p'ra'vna

pravoveren ► p'ra'vòvè:rèn -rna -ò prid. () pravoveren |ki v celoti priznava sprejete, ustaljene verske dogme, predpise]: p'ra'vòvè:rèn krist'ja:n

pravzaprav ► p'ra'fzap'raf prist. () **1.** pravzaprav |izraža ugotovitev, spoznanje resničnega stanja]: p'ra'fzap'raf je 'òn 'pò:šten č'lo:vèk **2.** pravzaprav |izraža pridržek]: p'ra'fzap'raf 'ni: pò'rè:dna **3.** ekspr. [*pravzaprav] |poudarja ugibanje]: 'kùlèkò je p'ra'fzap'raf 'vù:ra?

prazen ► p'ra:žèn -zna -ò prid. () prazen **1.** |v katerem, na katerem ni ničesar]: p'ra:žèn 'lo:nc ▪ p'ra:žna 'bò:čèca ▪ p'ra:žna 'ka:m'bra ▪ p'ra:žna 'mi:za **2.** |ki je brez česa zanj značilnega]: p'ra:žna 'puška **3.** |ki se mu ne pripisuje vsebinska, izrazna vrednost]: 'tò: sò p'ra:žne be'sè:de ● 'pit na p'ra:žèn že'lò:dac ne da bi prej jedel ● ekspr. 'è'mèt p'ra:žèn 'žep biti brez denarja ● ekspr. 'è'mèt p'ra:žnò g'lavò zelo malo ali nič vedeti ● ekspr. 'sèdèt p'ra:žnè 'mi:žè na kateri ni hrane ne pijače ● p'ra:žna 'vè:ra p'ra'znoverje ● rek p'ra:žnè 'ža:kèl' ni s'tòjji p'ò:kò:ncè brez zadostne hrane človek ni sposoben za delo, se ne počuti dobro ● rek p'ra:žna 'mò:šna - v'ra:k 'ma:rkò brez denarja je težko, neprijetno ■ Gl. vrag (ur.).

prazničen gl. zakmašen

praznik ► p'ra:žnèk -a m () praznik **1.** |dan, posvečen spominu na kak pomemben dogodek, osebo iz cerkvene zgodovine]: 'dù:xòfskè p'ra:žnèk ▪ p'ra:žnèk s'vè:tèga 'pè:tra i 'pa:vla **2.** |dan, ko se navadno ne dela, posvečen kakemu pomembnemu dogodku ali spominu nanj]: d'ž'a:v'nè p'ra:žnèk ▪ 'da:n 'bò:rca

prazniti ► p'ra:žènt -znèn nedov. () prazniti **1.** |delati, da v čem ni več določene stvari, vsebine]: p'ra:žnt 'kište ▪ p'ra:žnt sò'dò:ve **2.** |delati, da kdo odide, zapusti kak kraj, prostor]: 'xi:še se p'ra:žnèjò ● ekspr. p'ra:žnt g'la:že piti, navadno vino

praznovanje ► p'ra'znò'va:n'è -a s () praznovanje |glagolnik od praznovati]: vè'sè:lò p'ra'znò'va:n'è

praznovati ► p'ra'znò:vàt -'nù:jen nedov. () pra-

znovati |proslavljati kak pomemben dogodek ali spomin nanj|: praz'no:vat z'la:tò pò'rò:kò • praz'no:vat ne'dè:l'ò, 'bo:žèč udeležiti se maše in ne opravljati težkih fizičnih del ■ gl. ovršavati, slaviti, sprevajati

praznoveren gl. babjeveren

pražiti gl. frigati, pržiti

prč ▶ 'prč 'prča m (⟨) kozel |kozji samec|: s'mrđi kò 'prč zelo, močno

prčkanje ▶ 'prčkan'e -a s (⟨) brkljanje |glagolnik od prčkati|

prčkarija ▶ pčč'ka'ri:ja -e ž (⟨) ekspr. drobno sadje, droben krompir, redka in majhna trava: 'tò: pčč'ka'ri:jò pò'bè:ramò

prčkati ▶ pčč'kat -an nedov. (⟨) brkljati |dajati si opravka z drobnimi deli|: 'nèkaj 'pčč'ka:mò 'kòlè 'xi:še

prdec ▶ 'pɾdɐc 'pɾca m (⟨) **1.** [*prdec] |glas, ki nastane ob izločitvi plinov iz črevesja| • rek 'dò: òt st'raxa xm're, 'za n'in s 'pɾcè zvò'ni:jò **2.** ekspr. negoden, šibak otrok **3.** ustnik v pastirskem rogu iz lubja: 'pɾdɐc is trš'l'i:kòvène

prdeti ▶ 'pɾdèt -in nedov. (⟨) [*prdeti] |izločati pline iz črevesja|: 'si:tèga o'čè:ta 'dèca pɾ'di:jò otrokom sitèga očeta se dobro godi

prdniti ▶ 'pɾdènt -dnen dov. (⟨) [*prdniti] |izločiti plin iz črevesa|

prdoncelj ▶ pɾ'do:ncèlj -cl'a m (⟨) ekspr. kar je drobno, majhno: 'tè:x pɾ'do:ncèlj'ef'ni: v'rè:dnò pò'bè:rat

prebadati ▶ pre'ba:dat -an nedov. (⟨) zbadati |čuti-ti ostro bolečino|: va k'ri:žècax me je začè:lò pre'ba:dat

prebatriti se ▶ pre'ba:trèt se -èn se dov. (⟨) • 'bòunìk se je pre'ba:trò počuti se bolj zdravega ▪ zas'pa:nc se je pre'ba:trò predramil, postal buden

prebava ▶ pre'ba:va -e ž (⟨) prebava |sposobnost za prebavljanje|: 'ni:ma pre'ba:ve ▪ 'la:ba pre'ba:va

prebaviti ▶ pre'ba:vèt -èn dov. (⟨) prebaviti |spremeniti hrano v prebavnih organih, da jo orhanizem lahko sprejme|: klò'ba:sò je 'tešku pre'ba:vèt

prebavljiv ▶ pre'bav'l'if -bav'l'i:va -ò prid. (⟨) prebavljiv |ki se da prebaviti|: k'rèx je 'laxkò prebav'l'i:va x'ra:na

prebedeti gl. prečuti

prebeliti ▶ pre'bè:l't -l'èn dov. (⟨) prebeliti |ponovno pobeliti|: 'xi:šò pre'bè:l't

prebijati ▶ pre'bi:jat -an nedov. (⟨) prebijati |z udarci delati luknje, odprtine skozi kaj|: 'lè:t pre'bi:jat ▪ 'mòšt pre'bi:ja is 'šò:da teče

prebirati ▶ pre'bè:rat -an nedov. (⟨) prebirati **1.** |večjo količino iste vrste ločevati po kakovosti|: 'ja:bòka, 'kòmpè:r pre'bè:rat ▪ 'fažò:n pre'bè:rat ločevati slabo zrnje, smeti od dobrega zrnja **2.** |odločati

se za kaj drugega, zlasti za drugo opravilo, delo|: s'lu:žbe pre'bè:rat

prebiti ▶ p're:bit -jen dov. (⟨) prebiti |z udarcem, udarci narediti luknjo, odprtino skozi kaj|: že'lè:žèn 'òbrò:č p're:bit ■ gl. izdurati, predurati; /preživetil/ gl. sprevediti

prebivati ▶ pre'bi:vət -an nedov. (⟨) prebivati **1.** |ime-ti kje bivališče, zlasti za daljši čas|: na k'mè:tèx pre'bi:vamò **2.** |živeti, shajati s kom|: š 'n'i:n je 'tešku pre'bi:vət • 'akò 'van 'bò: 'kaj kòm'pè:rja pre'bi:valò, mè ga 'bò:šte pò'sò:dèlè za 'sè:me osta-jalo, preostajalo

preblažen ▶ preb'la:žèn -a -ò prid. (⟨) [*preblažen], zelo srečen

preblizu ▶ preb'li:zè prisl. (⟨) preblizu |preveč blizu|: 'ta: 'xi:ša je preb'li:zè 'cè:ste

prebojec ▶ p're'bò:ic pre'bò:ica m (⟨) jeklen klin za delanje lukenj

preboleti ▶ pre'bò:l't -bulin dov. (⟨) preboleti |prenehati biti deležen boleznil|: p'lü:čnòc je prebò'l'è:la

preboren ▶ pre'bò:rèn -rna -ò prid. (⟨) izbirlčen |ki ima zelo velike zahteve pri izbiri jedi, pijače|: pre'bò:rna 'dèca

prebosti ▶ p're:bost pre'bo:den dov. (⟨) prebosti |navadno s koničastim predmetom narediti luknjo skozi kaj|: z 'vi:l'amè p're:bost ▶ **preboden** pre'bòden -bò'de:na -ò preboden: pre'bòden 'za:kèl'

prebrati ▶ p're:brat pre'be:ren dov. (⟨) **1.** prebrati |z branjem priti do konca besedila|: p'ra:tèke p're:brat **2.** |razpoznati znak, znake za glas, glaso-ve in jih povezati v besedo|: 'tè:ga 'pi:sma ne 'mò:ren p're:brat, 'zakaj 'gɾdu 'pi:še **3.** |večjo količino stvari iste vrste ločiti po kakovosti|: 'kòmpè:r p're:brat ▪ 'ja:bòka p're:brat **4.** |odločiti se za kaj drugega, zlasti za drugo opravilo, delo|: pa sè pre'berè, 'akò tè 'ni: p'raf'l ■ gl. prešteti

prebrati se ▶ p're:brat se pre'be:ren se dov. (⟨) **1.** prebuditi se iz nezavesti, slabosti: čez 'e:nò 'vü:rò se je preb'ra:la **2.** ekspr. spametovati se, postati preudaren: 'bɾš tè k'ma:lè se je p're:brou

prebrestti gl. prerimžati

prebrisan ▶ preb'ri:san -a -ò prid. (⟨) **1.** prebrisan |ki zna z iznajdljivostjo, bistrostjo presenetiti, prevarati|: 'ta: fan'ti:čèk je preb'ri:san **2.** [*prebrisan], bister: preb'ri:sana g'la:va ■ gl. prefrigan

prebrisanec gl. hahar, špekulant

prebrizgati ▶ preb'ri:zgat -an dov. (⟨) ekspr. hitro prehoditi, preteči določeno razdaljo: òt 'fa:re dò 'va:sè je 'val'e preb'ri:zgau

prebroditi gl. pregaziti

prebrzo ▶ pre'bžò prisl. (⟨) prehitro, prekmalu: pre'bžò je p'ro:šò is 'xi:še

preubljati ▶ pre'bulat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *brodeč z rilcem po čem tekočem premešati in pri tem izpuščati zamolke glasove*: p'ra:sce preub'la:jò pò kò'ri:tè i pès'ti:jò x'ra:nò

prebuditi ▶ pre'bidit -in dov. ⟨⟩ *prebuditi* |povzročiti, da postane kdo buden|: pre'bidit 'dè:te ▪ 'ra:nò sòn se prebè'di:la ■ gl. predramiti

prebunkati ▶ pre'buŋkat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *natepsti, pretepti*: sò'sè:dòvèga pas'tè:rja je pre'buŋkau

precediti ▶ pre'cè:it -'cidi:n dov. ⟨⟩ *precediti* |pretočiti skozi cedilo|: m'lè:kò je precè'di:la

precej gl. dober, fajn prisl.

precejati gl. cediti

precejšen gl. dober

precejti gl. precediti

preceno ▶ pre'cè:nò prisl. ⟨⟩ *prepoceni* |preveč pocenil|: 'vo:la je 'da:u pre'cè:nò

precepiti ▶ pre'cè:pèt -èn dov. ⟨⟩ *precepiti* |ponovno cepiti|: x'rü:škò pre'cè:pèt

precurati ▶ pre'cerat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *prepuščati* |puščati, imeti luknjo, luknje|: ž'lè:p je pre'cerau ▪ st'rè:xa je prece'ra:la **2.** *izločati urin*: k'ra:va je k'r'va:vò prece'ra:la • 'ni:va je 'takò 'vò:ska, da bè jò pre'cerau zelo ozka

precvreti ▶ precv'rèt p'recvren dov. ⟨⟩ *precvreti* **1.** |ponovno scvrtiti|: 'ma:st 'bò:n precv'r'la **2.** |(neko)liko) scvrtiti|: ž'bu:lò precv'rèt

preča gl. potec

prečen gl. poprečen

prečitati gl. prešteti

prečka gl. vaga

prečnik ▶ p'rè:čnèk -a m ⟨⟩ *prečnik* |prečno nameščen tram pri strehi, ki spodaj veže dva špirovca|: p'rè:čnèk je 'vas 'sagniu

prečrtati ▶ pre'črtat -an dov. ⟨⟩ *prečrtati* |s črto, črtami čez kaj označiti za opustitev, izločitev|: 'račü:n pre'črtat

prečuditi se ▶ pre'čü:dèt se -èn se dov. ⟨⟩ [**prečuditi se*], *načuditi se*: 'tè: lè'pò:tè se 'ni:smò 'mò:glè pre'čü:dèt

prečuti ▶ p're:čèt pre'čü:jèn dov. ⟨⟩ *prečuti, prebedeti*: 'cè:lò 'nò:č je pre'čü:la p' dè'tè:tè

pred ▶ pred, pred nezvenečimi soglasniki pret predl. ⟨⟩ *pred* **I.** s tožilnikom |za izražanje premikanja, usmerjenosti k sprednji strani česa, ne da bi nastal neposreden dotik, ali dosege takega položaja|: pòs'ta:vèla je 'lo:nc pret 'pe:č ▪ pòs'to:le je 'dèu pret 'po:stel'ò **II.** z orodnikom **1.** |za izražanje položaja na sprednji strani česa, ne da bi obstajal neposreden dotik|: pret 'xi:šò 'ra:stejò s'li:ve ▪ pret 'cerkvò smò se pòmè:nalè **2.** |za izražanje okolja, družbe|: pret sò'sè:dò se pòs'ta:vl'a **3.** |za izražanje pristojnosti,

veljavnosti|: 'pòvet pret p'ri:čamè **4.** |za izražanje časa, trenutka, do katerega dejanje sega ali se urešniči|: pred 'nò:čjo me 'ne bò: 'damux **5.** |za izražanje časa, ki je minil med preteklim dogodkom in časom poročanja|: pred 'lè:tòn sòn ga 'p'ri:čè 'vi:dò **6.** |za izražanje časovnega zaporedja|: va š'kò:lè je 'bi:u 'e:nò 'lè:tò pred 'manò **7.** |za izražanje vira, izvora čustvovanja|: 'že:na se t'rè:se pred 'mò:žen **8.** |za izražanje česa negativnega, čemur se je treba izogibati, česar delovanje, vpliv je treba preprečiti, odvrniti|: pret 'pasòn je 'bè:žau • pred 'lè:tè sòn 'ži:vò x 'mè:stè včasih, nekda j • 'a:utò mè je p'ro:šò pred 'nò:sòn odpeljal, ušel • ekspr. 'zi:ma je pred v'ratè bo kmalu nastopila

predal gl. ladelj, lader

predalček gl. ladeljc

predaleč ▶ pre'de:leč prid. ⟨⟩ *predaleč* |preveč daleč|: pre'de:leč je pò'kò:sò ▪ š'kò:la je pre'de:leč 'òd nas • ekspr. 'val'e pre'de:leč je 'šò preveč je rekel, storil, zahteval

predebel ▶ pre'de:beu -de'bè:la -ò prid. ⟨⟩ *predebel* |preveč debel|: 'tè: 'ko:n'è sò prede'bè:lè za 'vòžnò

predel ▶ p'rè:dòu prè'dè:la m ⟨⟩ [**predel*], *predelek, pregradek*: šk'ri:n'a na 'izbè 'ma t'ri: prè'dè:le ▪ p'rè:dòu je 'več 'pu:n ■ **RI** predel

predelati ▶ pre'dè:lat -an dov. ⟨⟩ *predelati* |narediti iz določene stvari drugo stvar|: g'vant pre'dè:lat ▶ **predelan** pre'dè:lan -a -ò *predelan*: pre'dè:lana 'sü:kn'a ■ gl. prenarediti, preštimate

predelati se ▶ pre'dè:lat se -an se dov. ⟨⟩ *s pretežkim delom si pokvariti zdravje*: va 'šumè je 'sè:kò 'bü:kve i se pre'dè:lau

predeleč gl. predaleč

predeliti ▶ pre'dè:l't -'dè'l'in dov. ⟨⟩ *predeliti* |s kako napravo ločiti prostor|: 'ka:mbrò sò predè'l'i:lè

predelovati gl. prenarejati

preden ▶ p'rè:dèn -dna -ò prid. ⟨⟩ • na p'rè:dnò 'kulu p'rè:dejò na kolovrat

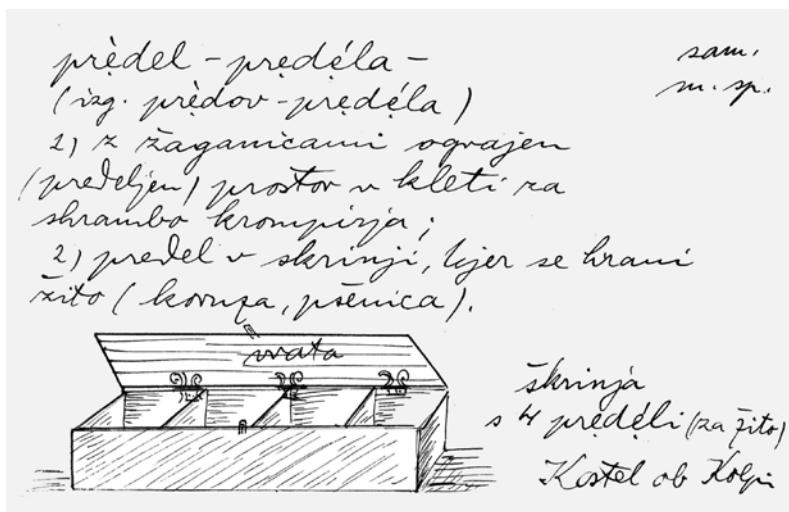
predenica gl. žida

predevanje ▶ pre'dè:van'e -a s ⟨⟩ *predevanje* |glagolnik od predevati|

predevati ▶ pre'dè:vət -an nedov. ⟨⟩ *predevati* |delati, da pride kaj drugam, na drugo mesto|: 'ròke: pre'dè:vət pò 'ku:trè ▶ **predevati se** pre'dè:vət se *premikati se* |spreminjati položaj, lego telesa, navadno počasi, s težavo|: 'bòuni:k se pre'dè:va pò 'po:stel'è

predirati ▶ pre'dè:rat -an dov. ⟨⟩ *predirati* |navadno s koničastim predmetom delati luknje **a**) skozi kaj|: s 'ča:vlòn pre'dè:rat 'daskò: **b**) skozi ovoj, steno česa|: 'bü:lò na 'no:gè pre'dè:rat

predirjati gl. prešibrati

predel

predlagati gl. reči

predlajnski gl. predlanski

predlani ▶ p're:dlanê prisl. ⟨⟩ *predlani, predlanskim*:

p're:dlanê je 'bêla ve'li:ka 'šü:ša ■ gl. predlanskim

predlanski ▶ pred'la:ĩnskê -a -ò prid. ⟨⟩ *predlanski* |ki se nanaša na leto, ki je bilo pred lanskim letom|: pred'la:ĩnskê 'mošt

predanskim ▶ pred'la:ĩnskên prisl. ⟨⟩ *predlanskim* |v letu, ki je bilo pred lanskim letom|: pred'la:ĩnskên je p'rišo òt sòu'da:tòf ■ gl. predlani

prednica ▶ p're:dn̩ca -e ì ⟨⟩ *načelnica Marijine družbe ali pomočnica duhovniku, ki vodi Marijino družbo*: p're:dn̩ca 'ma'ri:jêne d'rü:žbe

predober ▶ pre'dò:bêr pre'dòbra -ò prid. ⟨⟩ *predober* |preveč dober|: 'ma:tê je pre'dòbra z 'dêcò ▶ **predobro** pre'dòbrò *predobro*: pre'dòbrò se më 'gòdi

predolbati ▶ pre'dubat -an dov. ⟨⟩ *predolbsti* |z dolbenjem narediti luknjo skozi kaj|: š'ta:kòr je pre'dubaŋ šk'ri:n'ò

predolbsti gl. predolbati

predolg ▶ pre'duk pre'du:ga -ò prid. ⟨⟩ *predolg* |preveč dolg|: x'la:če sò më pre'du:ge ● slabš. 'ma pre'duk |je:zik je opravljiv, odrezav; veliko govori

predor gl. tunel

predpasnik gl. furtof

predpis gl. postava²

predpredčerašnjim gl. prekpredčerašnjim

predpust ▶ pret'pü:st m ⟨⟩ *predpust* |čas od 6. januarja do pustnega torka|: p'rišo je pret'pü:st

predrag ▶ pred'ra:k pred'ra:ga -ò prid. ⟨⟩ *predrag* |ki stane preveč denarja|: 'mesu: je pred'ra:gò ▶ **predrago** pred'ragu prisl. ⟨⟩ *predrago*: 'tò: sê pred'ragu p'la:tò ▪ 'tò: p'ri:de pred'ragu

predramiti ▶ pred'ra:mêt -ên dov. ⟨⟩ *prebuditi* |povzročiti, da postane kdo buden|: 'že:na ga je pred'ra:mêla

predrdrati ▶ pre'dr̩drat -an dov. ⟨⟩ *ekspr. površno zorati*: 'ni:vò smò 'sòmò predr̩dr'a:lê

predremati ▶ pred'rê:mat -ml'en dov. ⟨⟩ *predremati* |dremaje prebiti, preživetil|: 'cê:lò 'ma:šò je pred'rê:maŋ

predreti ▶ p're:drêt pre'de:ren dov. ⟨⟩ *predreti* |navadno s koničastim predmetom narediti luknjo a) skozi kaj|: 'po:plat je p'redrò b) skozi ovoj, steno česa|: 'bü:lò p're:drêt ▶ **predren** p're:ren pred're:na -ò *predrt*: p're:ren 'žü:l' ■ gl. prešupiti

predrgniti ▶ pre'drg̩nt -gnen dov. ⟨⟩ *predrgniti* |z drgnjenjem narediti luknjo|: x'la:če je pre'drg̩nò

predroban gl. predroben

predroben ▶ pred'ròban pred'ro:bna pred'ròbna prisl. ⟨⟩ *predroban, predroben* |preveč droben|: 'ta 'ja:bòka sò pred'ro:bna za p'ro:dat

predrugačiti ▶ predr̩'ga:čêt -ên dov. ⟨⟩ *predrugačiti* |narediti, da ima kaj drugačne lastnosti, značilnosti|: 've:žò sò predr̩'ga:čêlê ▪ pò s'vê:tê se je 'jaku predr̩'ga:čò spremenil ■ gl. preokreniti se

predsednik ▶ pre'cê:dnêk -a m ⟨⟩ *predsednik* |navadno voljeni najvišji funkcionar organizacije, telesa|: pre'cê:dnêk d'rúštva ▪ pre'cê:dnêk d'r̩'ža:ve

predsinočkanji ▶ pret's'nò:čkan'ê -a -e prid. ⟨⟩ *predsinočnji* |ki je bil predčerašnjim zvečer|: pret's'nò:čkan'ê k'rêx je spl'ê:snòvò

predsinočkanjim ▶ pret's'nò:čkan'ên prid. ⟨⟩ *predsinočnjim* |predčerašnjim zvečer|: pret's'nò:čkan'ên je p'ro:šò iz 'du:me

predsinočnji gl. predsinočkanji

predsinočnjim gl. predsinočkanjim

predubati gl. predolbati

predurati ▶ pre'durat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *prebiti, preživeti*: ta 'gò:rjò 'zi:mò smò predu'ra:lè

predvčerajsnji ▶ preš'čè:ran'è -a -e prid. ⟨⟩ *predvčerajsnji* |*ki se nanaša na drugi dan pred današnjim dnevom*]: preš'čè:ran'a 'jü:žèna je 'bèla 'dòbra

predvčerajsnjim ▶ preš'čè:ran'èn prisl. ⟨⟩ *predvčerajsnjim* |*drugega dne pred današnjim dnevom*]: preš'čè:ran'èn smò dò'bi:lè 'pi:smò

predvečiti gl. prežvečiti

predzadnji ▶ pred'za:jd'n'è -a -e prid. ⟨⟩ *predzadnji* |*ki je neposredno pred zadnjim*]: pred'za:jd'n'a ne'dè:l'a je 'bèla 'lè:pa

predzadnjič ▶ pred'za:jd'n'ič prisl. ⟨⟩ *pri ponavljanju na predzadnjem mestu*: pred'za:jd'n'ič sòn mè 'da:u 'dèna:r

predzadnji ipd. gl. predzadnji ipd.

prefarbati ▶ pre'fa:rbat -an dov. ⟨⟩ *prebarvati* |*pobarvati z drugačno barvo*]: 'o:knò je pre'fa:rbaʉ

prefin ▶ pre'fi:n -a -ò prid. ⟨⟩ *prefin* |*preveč dober, nežen*]: 'ta: 'žè:n'ska je 'zan' pre'fi:na

profit ▶ p're:fit pre'fi:ta m ⟨⟩ *profit, dobiček*: pɾ 'vo:lèx 'ni:sòn 'èmò 'do:stè pre'fi:ta

profitirati ▶ pref'i'tè:rat -an dov. ⟨⟩ [**profitirati*] |*imeti dobiček, korist*]: pɾ 'dɪvèx sòn 'ma:lò pref'i'tè:raʉ

prefliskati ▶ pref'liskat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *pretepsti, navadno s tankim, prožnim predmetom*: 'vo:l'a je pref'liskaʉ

prefloskati ▶ pref'lò:skat -an dov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *natepsti z roko ali ploskim predmetom*: 'ma:tè ga je pref'lò:skala z 'lù:čjò **2.** ekspr. *površno oprati*: p'la:xte sòn 'sòmò pref'lò:skala **3.** ekspr. *prehoditi*

pot po blatu ali dežju: òt 'fa:re je pref'lò:skaʉ ■ prim. preploskati

prefrigan ▶ pref'ri:gan -a -ò prid. ⟨⟩ ekspr. [**prefrigan*], *prebrisan, zviti*: pref'ri:gana 'žè:n'ska

prefuflati ▶ pre'fuflat -an dov. ⟨⟩ *za prašiče zelo hitro in površno pojesti*

prefuljati se ▶ pre'ful'at se -an se dov. ⟨⟩ *splaziti se skozi oviro*: čes p'lò:t se je pre'ful'au

preganiti se ▶ pre'gant se -'ga:nen se dov. ⟨⟩ *premakniti se, zganiti se*: ne pre'ganè se iz 'mè:sta!

preganjanje ▶ pre'ga:n'an'è -a s ⟨⟩ *preganjanje* |*glagolnik od preganjati*]: pɾ 'tè: 'xi:šè je 'večnò pre'ga:n'an'è *prepir, nemir*

preganjati ▶ pre'ga:n'at -an nedov. ⟨⟩ *preganjati* |*zasledovati koga z namenom uničiti ga ali mu onemogočiti delovanje*]: ta'tò:ve pre'ga:n'at ■ b'lagu pre'ga:n'at ■ **preganjati se** pre'ga:n'at se ekspr. [**preganjati se*], *prepirati se*: sò'sè:dè se pre'ga:n'ajò za 'mejò ■ gl. padrati, preteravati

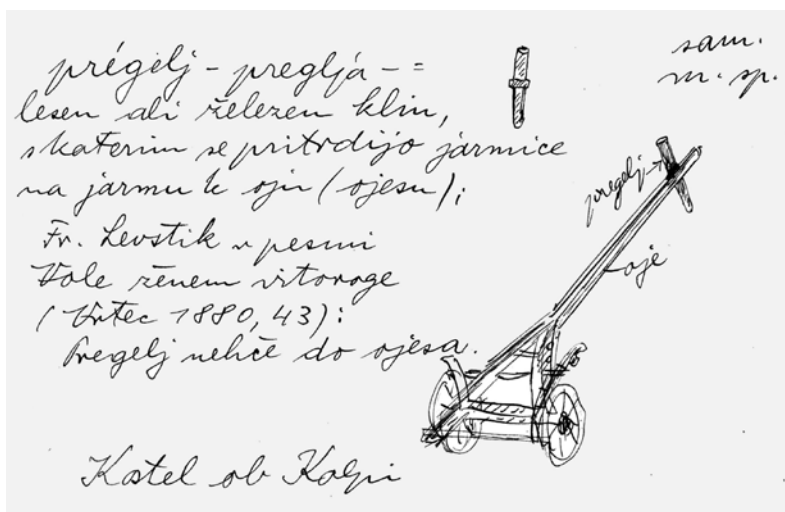
pregaziti ▶ pre'ga:zèt -èn dov. ⟨⟩ *pregaziti* **1.** |*narediti gaz (v sneg)*]: dò 'cè:ste smò 'pò:t pre'ga:zèlè **2.** *prebroditi*: "ku:pò smò 'kumaʉ pre'ga:zèlè ■ gl. prerimžati

pregelj ▶ p're:gèl' -gl'a m ⟨⟩ *pregelj* |*klin, s katerim se pritrdi jarem na oje*]: p're:gèl' se je z'gü:bò ■ ☐ *pregelj*

pregibati se ▶ pre'gi:bat se -bl'en se dov. ⟨⟩ *premikati se, hoditi*: ni'ka:mar se ne pre'gi:bl'è!

pregladek ▶ preg'ladak -g'la:tka -g'latku prid. ⟨⟩ *pregladek* |*preveč gladek*]: 'pò:t je preg'ladak, k'ra:van 'fi:či: ■ gl. gladek

preglasen ▶ preg'la:san -sna preg'lasnu prid. ⟨⟩ *preglasen* |*preveč glasen*]: 'danas sò 'dèca preg'la:sna

pregelj

- **preglasno** preg'lasnu prisl. *preglasno* |preveč glasno|: preg'lasnu pò'pè:vaš
- preglavica** ► preg'la:vèca -e ž () *preglavica* |kar mora kdo narediti, pretrpeti zaradi neugodnih okoliščin, negativnih lastnosti česa|: s te'ža:kè 'man 'samè preg'la:vèce
- pregled** ► p'reglet preg'le:da m () novo *pregled* |glagolnik od *pregledati*|: 'xò:dè na preg'le:dè k 'dò:xtarjè
- pregledati** ► p'reglet preg'le:dan dov. () *pregledati* 1. |z gledanjem navadno kritično ugotoviti ustreznost, pravilnost česa|: na'lò:gò p'reglet 2. |narediti, da se ugotovijo morebitna bolezenska znamenja, povzročitelji boleznij|: 'dò:xtarca jò je preg'le:dala 3. *preiskati* |narediti, da se z iskanjem ugotovi morebitna navzočnost koga, česa|: 'xi:šò sò na'ta:ŋkò preg'le:dalè ■ gl. prerobajtirati, prešnofati, razvideti
- pregledovati** ► preg'le:dè:vat -'dù:jen nedov. () *pregledovati* 1. |z gledanjem navadno kritično ugotavljati ustreznost, pravilnost česa|: ra'čü:ne preg'le:dè:vat 2. |delati, da se ugotovijo morebitna bolezenska znamenja, povzročitelji boleznij|: 'dò:xtar je preg'le:dè:vaù bôù'ni:ke 3. *preiskovati* |delati, da se z iskanjem ugotovi morebitna navzočnost koga, česa|: u'čir:tel' preg'le:dü:je škò'la:ne ■ gl. vizitirati
- pregledovalec** gl. kontrolor
- pregledovati** gl. pregledovati
- pregleti** gl. pregledati
- preglodati** ► preg'lo:dat -g'lò:jen dov. () *preglodati* |z glodanjem narediti luknjo skozi kaj|: 'mi:šè sò preg'lò'da:lè 'kištò
- pregnati** ► p're:gnat pre're:nen dov. () *pregnati* |prisiliti koga, da zapusti določeno kraj, prostor|: ci'ga:ne sò preg'na:lè is 'se:la ● ze'le:na 'ja:bòka sò jò preg'na:la zaradi uživanja zelenih jaboljk je dobila drisko ■ gl. preterati
- pregnesti** gl. premesiti
- pregonstvo** ► pre'go:nstvò -a s () ekspr. *težava, trpljenje*: s pi'ja:ncen je ve'li:kò pre'go:nstvò
- pregoreti** ► pre'go:rt -'gòri:n dov. () *pregoreti* |zaradi gorenja poškodovati se, uničiti se|: p'lex je pre'go:rò ► p'òt je pre'go:rò ► 'ža:rŋca je pregò'rè:la ● 'je:sèx je pre'go:rò izgubil kislino ● g'nòj je pre'go:rò zaradi splenslosti je izgubil sposobnost gnojenja
- pregovarjati** ► pregò'va:rjat -an nedov. () 1. *pregovarjati* |z besedami si prizadevati doseči, da bi kdo spremenil svojo prvotno odločitev|: 'že:na je pregò'va:rjala 'mòža, na:ij 'pisti pi'ja:čò 2. *dajati pripombe, godrnjati*: 'sakè 'jè:dè pregò'va:rja ■ 'o:na 'vavèk pregò'va:rja
- pregovoriti** ► pregò'vo:rt -'vòrin dov. () 1. *pregovoriti* |z besedami doseči, da kdo spremeni svojo prvotno odločitev|: ó'bè:čau je, da p'ri:de, pa sò ga pregò'vò'ri:lè 2. *spregovoriti* |izraziti misli z govorjenjem|: 'tù:kaj 'ni: 'mòč 'ni be'sè:de pregò'vo:rt ■ gl. prekrstiti
- pregrabiti** ► preg'ra:bèt -èn dov. () *pregrabiti* |z grabljami, grabljenjem razdeliti na dva dela|: naj-'vè:čjè 'vřšaj je t'rè:ba preg'ra:bèt
- pregraditi** ► preg'ra:jt -g'radi:n dov. () *pregraditi* |razdeliti prostor s pregrado|: x'lè:f smò pregra'di:lè
- pregrajevati** ► pregra'je:vat -'jü:jen nedov. () *pregrajevati* |s kako napravo ločevati prostor|: 'svi'n'a:ke sò pregra'je:valè
- pregrajti** gl. pregraditi
- pregreha** ► preg'rè:xa -e ž () *pregreha* |kar je kdo storil zlasti moralno slabega, oporečnega|: ód-'va:dò se je 'te: preg'rè:xe
- pregrešen** ► preg'rè:šèn -šna -ò prid. () *pregrešen* |ki se nanaša na pregreho|: preg'rè:šne be'sè:de
- pregrešiti se** ► preg'ri:šit se -i:n se dov. () 1. *pregrešiti se* |narediti kaj zlasti moralno slabega, oporečnega|: m'lat se je 'jaku preg'rè:šò 2. ekspr. [**pregrešiti se*] |narediti kaj, kar ni v skladu s pravilnim|: v 'jè:dè sòn se preg'rè:šila
- pregreti se** ► p'regrèt se preg'rè:jen se dov. () *pregreti se* |segreti se skozi površino, v celoti|: p'ř 'pe:čè smò se pòš'te:nò preg'rè:lè
- pregrinjač** ► pregri'n'a:č -a m () *ože ogrinjalo pravokotne oblike, ki so ga nosila samo dekleta*
- pregrinjača** ► pregri'n'a:ča -e ž () *skoraj do tal segajoče ogrinjalo za stare ženske*
- pregrinjalo** ► pregri'n'a:lò -a s () *pregrinjalo* |kos tkanine pravokotne oblike za pogrinjanje postelje| ■ gl. koperdeka, koperta, pogrinjalo
- pregrinjati** ► preg'ri:n'at -an nedov. () *pregrinjati* |dajati pogrinjalo čez kaj|: 'mi:zò preg'ri:n'at
- pregrišiti se** gl. pregrešiti se
- pregrizniti** ► preg'ri:zènt -znen dov. () *pregrizniti* |s stiskom zob razdeliti na dva dela|: 'takò je 'ja:dan, da bè d'rek preg'ri:znò zelo je jezen, besen
- pregrniti** ► pre'grŋnt -'grŋnen dov. () *pregrniti* |dati pogrinjalo čez kaj|: 'pò:stel'ò 'ni:sè 'iše pre'grnèla ● pre'grŋnèlò me je pre'treslò me je ● 'sòmò pre'grŋnò sòn se samo ostrmel sem
- preguliti** ► pre'gü:l't -l'èn dov. () *preguliti* |z dolgo rabo, uporabo povzročiti, da se površina izrabi|: x'la:če je pre'gü:l'ò ► **preguljen** pre'gü:l'en -a -ò *preguljen*: pre'gü:l'en 'ròka:f
- prehajati** gl. prohajati
- prehiter** gl. prenagel
- prehitro** gl. prebrzo

prehlad ▶ p'rě:xlat prex'la:da m ⟨ ⟩ *prehlad* |vnetje sluznice, navadno na dihalih, z nekoliko povišano temperaturo|: ôt prex'la:da 'ka:šl'ě

prehladiti se ▶ prex'la:jt se -x'ladi:n se dov. ⟨ ⟩ *prehladiti se* |z ohladitvijo povzročiti vnetje sluznice, navadno na dihalih|: na 'v'ě:trě se je prex'la:dô ▶ **prehlajen** prex'lajen -xla'je:na -ô *prehlajen*: 'takô sôn prex'lajen, da 'nič ne 'vô:xan

prehlajti se gl. prehladiti se

prehoditi ▶ pre'xo:jt -'xô:dën dov. ⟨ ⟩ *prehoditi* |hodeč opraviti določeno pot|: "xô:ste pre'xo:jt • ekspr. 'c'ě:u s'v'ě:t je pre'xo:dô *prepotoval* ■ gl. oblesti

prehojti gl. prehoditi

prehopsati ▶ pre'xôpsat -an dov. ⟨ ⟩ ekspr. *preteči, preskakati*: 'se s't'ě:vneke sô pre'xôpsalē

prehraniti ▶ prex'ra:nět -nën dov. ⟨ ⟩ *prehraniti* |s hranjenjem, vzdrževanjem povzročiti, da kdo (še) živi|: 'o:ča je prex'ra:nô v'li:kô dr'ži:nô

prehrkati ▶ pre'xřkat -an dov. ⟨ ⟩ ekspr. *pretepti s pestjo ali z debelejším predmetom*

prehvaliti ▶ prex'va:l't -l'ën dov. ⟨ ⟩ *prehvaliti* |izraziti dovolj, veliko hvale, priznanja|: u'čit:tel'cô ne 'mô:rejô prex'va:l't

preiskati ▶ pre'iskat -i:ščen dov. ⟨ ⟩ *preiskati* **1.** |narediti, da se z iskanjem ugotovi morebitna navzočnost koga, česa|: preis'ka:la je 'sô 'i:zbô **2.** |narediti, da se ugotovijo morebitna bolezenska znamenja, povzročitelji bolezni|: kô'č'ě:vske 'do:xtar ga je pre'iskau ■ gl. pregledati, prešnofati, razvideti

preiskava ▶ preis'ka:va -e ž ⟨ ⟩ novo *preiskava* |glagolnik od preiskati|: preis'ka:va 'křvi i 'vôde:

preiskovati gl. pregledovati, vizitirati

preizkusiti gl. izprobati

preja ▶ p'rě:ja -e ž ⟨ ⟩ *preja* |nit, spredena iz volnenih vlaken|: p'rě:ja se je pre'třgala ■ p'rě:jô 'sü:kat ■ gl. šlingol, šlingon; bombažna preja gl. pamek

preječati ▶ pre'je:čat -'ječi:n dov. ⟨ ⟩ *preječati* |ječeč prebiti, preživeti|: 'c'ě:lô 'nô:č je pre'je:čau na 'pô:stel'ě

prejenjati ▶ pre'je:n'at -an dov. ⟨ ⟩ *prejenjati, nehati, prenehati*: s'në:k je pre'je:n'au

prejesti ▶ p'rějěst -ën dov. ⟨ ⟩ *prejesti* |s kemičnim delovanjem povzročiti, da kaj razpade na več delov|: 'řja je pre'j'ě:la ôb'řô:če na 'ka:cě

prejeti ▶ p'rějět p'rějmen dov. ⟨ ⟩ *prejeti* |postati deležen česa|: p'rějět da'ri:lô ▶ **prejet** - pre'je:ta -ô *prejet*: na:ř 'bô: "bugi pre'je:tô naj *Bog sprejme (molitev)* ■ gl. fasati

prejica gl. pavolica

prejokati ▶ pre'jo:kat -an dov. ⟨ ⟩ *prejokati* |prebiti, preživeti v joku, jokanju|: 'më:sac 'da:n je pre'jo:kala za d'ě:t'ě:tôn

prek ▶ p'rě:k prisl. ⟨ ⟩ *prej* **1.** |izraža, da se dejanje zgodi v krajšem času, hitreje **a)** kot ponavadi|: 'danas smô p'rě:k s'ta:lē **b)** kot drugo dejanje|: p'rišô je p'rě:k kô b'rat **2.** |izraža preteklost dejanja|: p'rě:k sôn 'bi:u zd'raf ■ 'sa:stau sôn ga 'ma:lô p'rě:k **3.** |izraža večjo verjetnost|: p'rě:k bē 'vřřju 'me:nē kô 'te:bē ■ 'maja 'ma:tē se je p'rě:k 'pi:sala "piškur *pred poroko*

prekaditi ▶ pre'ka:jt -'kadin dov. ⟨ ⟩ *prekaditi* |izpostaviti delovanju dima zaradi konzerviranja|: 'mesu: smô preka'di:lē ▶ **prekajen** pre'kajen -ka'je:na -ô *prekajen*: preka'je:na klô'ba:sa

prekajti gl. prekaditi

prekalati ▶ pre'ka:lat -an dov. ⟨ ⟩ *prekalati* |s klanjem razdeliti na dva dela|: 'bû:kvô pre'ka:lat

prekapati ▶ pre'ka:pat -pl'en nedov. ⟨ ⟩ *puščati* |nezaželeno biti tak, da lahko prehaja skozi kaka snov|: s't'rě:xa je pre'ka:pala ■ prim. prekapljati

prekapljati ▶ pre'kapl'at -an nedov. ⟨ ⟩ *puščati* |nezaželeno biti tak, da lahko prehaja skozi kaka snov|: s't'rôp je pre'kapl'au ■ prim. prekapati

prekasan ▶ pre'kasan -sna -u prid. ⟨ ⟩ *prekassen, prepozen*: pre'kasan je 'bi:u za š'kôlô ▶ **prekasno** pre'kasnu prisl. ⟨ ⟩ *prepozno*: pre'kasnu se je dô'mi:sl'ô

prekašljati ▶ pre'ka:šl'at -an dov. ⟨ ⟩ *prekašljati* |kašljajoč prebiti, preživeti|: t'ri: 'mëscje je pre'ka:šl'ala

prekidati ▶ pre'ki:dat -an dov. ⟨ ⟩ *prekidati* |s kidanjem narediti|: dô 'ja:rka je pre'ki:daü 'pô:t **2.** |s kidanjem spraviti kaj na drugo mesto|: s'në:k sô pre'ki:dalē

prekla gl. kol, ščap; prim. kolje

preklačiti gl. pretlačiti

prekladati ▶ prek'la:dat -an nedov. ⟨ ⟩ *prekladati* |z dviganjem delati, da pride kaj drugam, na drugo mesto|: 'kište prek'la:dat ■ bô'u'ni:ka prek'la:dat na 'pô:stel'ě ▶ **prekladati se** prek'la:dat se *prekladati se* |spreminjati položaj, lego telesa v prostoru, navadno počasi, s težavo|: za 'mi:zô se prek'la:dajô

preklečati ▶ prek'lě:čat -k'lěčin dov. ⟨ ⟩ *preklečati* |kleče prebiti, preživeti|: 'c'ě:lô 'vü:rô je prek'lě:čau

preklestiti ▶ prek'l'ě:stët -ën dov. ⟨ ⟩ *preklestiti* |s kleščanjem narediti prehod skozi grmovje|: s'tazô prek'l'ě:stët

preklet gl. vračjenski

prekleti ▶ p'rekl'ět pre'ku:nen dov. ⟨ ⟩ *prekleti* |navadno z grobimi besedami, besednimi zvezami izraziti željo, da bi koga zadelo zlo, nesreča|: sô's'ě:da je p'rekl'ěü ■ 'ma:tër më je p'rekl'ěü ▶ **preklet** p'rekl'ět prek'l'ě:ta -ô **1.** *deležnik od prekleti* **2.** ekspr. [**preklet*] |ki izraža negativen odnos do osebe

ali stvari: prek'l'ę:tę ci'ga:nę ▪ prek'l'ę:ta ra'ki:ja
ga je pोक'pa:la

preklevati gl. prekljuvati

preklicati ▶ prek'li:cat -k'li:čen dov. ⟨⟩ *oklicati, razglasiti*: 'da:u je prek'li:cat, da 'ne bо: pla'ę:va:u za 'si:non

preklinjati ▶ prek'li:n'at -an nedov. ⟨⟩ *preklinjati* |*uporabljati grobe besede, besedne zveze, navadno v afektu*: 'ko:n'ę je prek'li:n'au **2.** |*izražati sovraštvo, odpor, navadno s takimi besedami, besednimi zvezami*: 'si sо ga prek'li:n'alę ▪ 'vојskо sо prek'li:n'alę ■ gl. blazniti

prekljuvati ▶ prek'l'ęvat -an dov. ⟨⟩ *prekljuvati* |*s kljuvanjem narediti luknjo skozi kaj*: 'žu:na je prekl'ęva:la s'te:blо

prekmalu gl. prebrzo

prekobrčevati se ▶ prekоbŕ'ę:vat se -'čü:jen se nedov. ⟨⟩ *prekopicevati se* |*s telesom se obračati okrog prečne osi naprej ali nazaj na podlagi*: fan'ti:čkę sо se prekоbŕ'ę:valę pо t'ravę:

prekobrčiti se ▶ prekоbŕ'ę:čęt se -ęn se nedov. ⟨⟩ *prekopinciti se* |*s telesom se obrniti okrog prečne osi naprej ali nazaj na podlagi*: na 'vŕtę se je prekоbŕ'ęčęla • ekspr. t'ę:mę se je 'jaku prekоbŕ'ęčęlо obrnilo na slabše • v'rę:me se 'bо: prekоbŕ'ęčęlо poslabašalo, spremenilo

prekontrolirati ▶ prekоntrоl'ę:rat -an dov. ⟨⟩ *prekontrolirati* |*ugotoviti dejansko stanje, položaj česa*: 'o:ča 'sakо 'vičęr 'se prekоntrоl'ę:ra

prekopati ▶ prek'o:pat -'ko:p'l'ęn dov. ⟨⟩ **1.** *prekopati* |*zrahljati, delno preobrniti zemljo, zlasti z motiko*: 'vŕt smо prekо'pa:lę **2.** *nekoliko, na debelo obrniti*: 'sinu: prek'o:pat • ekspr. 'sо šk'ri:n'о je prekо'pa:la, pa 'ni: 'nič 'na:šla obrnila stvari v njej

prekopavati ▶ prekо'pa:vat -an nedov. ⟨⟩ *prekopavati* |*zrahljati, delno preobračati zemljo, zlasti z motiko*: 'tŕsje smо prekо'pa:valę

prekopicevati se gl. prekobrčevati se

prekopinciti se gl. prekobrčiti se

prekopneti ▶ prek'o:pęnt -pnen dov. ⟨⟩ *prekopneti* |*na nekaterih krajih skopneti*: na 'prig'ra:ję je s'nę:k 'več prek'o:pno

prekoračiti ▶ prekо'ra:čęt -ęn dov. ⟨⟩ *prekoračiti* |*s korakom priti čez kaj*: 'ja:rak je prekо'ra:čо ▪ prekо'ra:čęt dо'ma:čę p'rak priti domov

prekositi ▶ prek'o:sęt -'kо:sęn dov. ⟨⟩ **1.** *prekositi* |*pokositi čez parcelno mejo*: pót k'la:nčen 'nan je 'sо:set prek'o:sо **2.** *pokositi prvi red v nenačeti travnik*: šerоk 'rę:t je prek'o:sо

prepojutranjem ▶ pŕę:kpојütran'ęn prisl. ⟨⟩ *popojutrišnjem* |*tretjega dne po današnjem dnevu*: p'rę:kpојütran'ęn 'bо:mо 'žę:lę 'o:vas

prekpredvčerajšnjim ▶ p'rę:kpreščęran'ęn prisl. ⟨⟩ *predpredvčerajšnjim* |*tretjega dne pred današnjim dnevom*: p'rę:kpreščęran'ęn sön 'kü:pо b'rü:s

prekpreščeranjim gl. prekpredvčerajšnjim

prekrasti ▶ p're:krast prek'ra:den dov. ⟨⟩ • po ljudskem verovanju 'fažо:n 'nan je 'nę:gdо p're:kra:u, 'zatо s'la:bо 'ra:ste *ker nam je fiziol nekdo že kradel, ne uspeva več*

prekratek ▶ prek'ra:tak -tka -о prid. ⟨⟩ *prekratek* |*preveč kratek*: x'la:čę sо mę prek'ra:tke ▪ 'ta: 'ki:kl'a je prek'ra:tka

prekriti ▶ p're:krit -k'ri:jen dov. ⟨⟩ *prekriti* |*ponovno pokriti*: st'rę:xо p're:krit ▪ s'kęjden smо 'la:nę prek'ri:lę ▶ **prekrit** p're:krit prek'ri:ta -о *prekrit*: prek'ri:ta st'rę:xa

prekrivati ▶ prek'ri:vat -an nedov. ⟨⟩ *prekrivati* |*ponovno pokrivati*: 'čę:rko:f sо 'lę:tas prek'ri:valę

prekrižiti ▶ prek'ri:žęt -ęn dov. ⟨⟩ *prekrižati* |*z gibom roke ali predmeta narediti križ*: 'dę:tę je prek'ri:žęla ▪ d'vakrat sön se prek'ri:žо

prekrstiti ▶ pre'krstęt -ęn dov. ⟨⟩ ekspr. *pregovoriti, prepričati*: 'kuma:j sön ga pre'krstо

prekršek gl. greh

prekuhati ▶ prek'kü:xat -an dov. ⟨⟩ **1.** *prekuhati* |*s kuhanjem očistiti, razkužiti*: p'la:xte je prek'kü:xala **2.** *prekuhati* |*ponovno skuhati*: 'mesu: sön d'vakrat prek'kü:xala **3.** *velikokrat kaj skuhati*: 'külekо 'ča:ja sön prek'kü:xala 'tо: 'zi:mо!

prekupiti ▶ prek'kü:pęt -ęn dov. ⟨⟩ *pokupiti* |*drugega za drugim kupiti*: 'se 'oŕčę je prek'kü:pо

prelagak gl. prelahek

prelagati ▶ pre'la:gat -an dov. ⟨⟩ *prelagati* |*z dviganjem delati, da pride kaj drugam, na drugo mesto*: 'za:gance sо pre'la:galę

prelahek ▶ pre'lagak -'la:xka -'laxku prid. ⟨⟩ *prelahek* |*preveč lahek*: 'ta: s'k'ę:ra je pre'la:xka

prelamati ▶ pre'la:mat -an dov. ⟨⟩ *prelomiti* |*z lomljenjem razdeliti na dva dela*: 'pa:l'cо pre'la:mat ▪ š'tü:cо pre'la:mat ▶ **prelamati se** pre'la:mat se *prelomiti se* |*zaradi sile, pritiska ne biti več (popolnoma) zraščен, skupaj*: 'vę:ja pöd 'n'i:n se je pre'la:mala ▶ **prelaman** pre'la:man -a -о *prelomljen*: pre'la:mana 'pa:l'ca

prelasiti se ▶ pre'la:sęt se -ęn se dov. ⟨⟩ ekspr. [**unesiti se*] |*postati manj intenziven, manj izrazit*: dažę:vje se je pre'la:sělо

prelen ▶ pre'lę:n -a -о prid. ⟨⟩ *prelen* |*preveč len*: pre'lę:n je, da bę 'ra:nо s'ta:ja:u

prelep ▶ pre'lę:p -a pre'lipu prid. ⟨⟩ *prelep* |*preveč lep*: 'ta: 'rо:bača je pre'lę:pa za 'sak 'da:n

prelepiti gl. prelimati

prelesti ▶ pre'lę:st -l'ę:zen dov. ⟨⟩ *prelesti* |*z lezenjem*

pritti z enega konca na drugega: 'ka:ča je pre'lè:zla
'grmjè

preletavati gl. frnkati

preleteti ▶ pre'le:tèt -'leti:n dov. ⟨⟩ **1.** *preleteti* |leteč priti čez kaj|: 'ra:ce sò prele'tè:le "ku:pò ▪ 'ti:ce sò prele'tè:le 'xi:šò **2.** *nepričakovano in na nepravem mestu počiti*: 'ža:ganca je na s'rè:dè prele'tè:la • 'daš je pre'le:tò hitro nehal padati

preležati ▶ pre'le:žat -'leži:n dov. ⟨⟩ *preležati* |leže prebiti, preživeti|: 'ce:u 'da:n sò prele'ža:lè va xrmè'tü:nè

prelimati ▶ pre'li:mat -an dov. ⟨⟩ *prelepiti* |z lepljenjem prekriti|: š'ka:tl'ò je pre'li:mau

preliti ▶ p're:'it pre'l'i:jen dov. ⟨⟩ *preliti* **1.** |z vlivanjem spraviti kaj tekočega v drugo posodo|: 'mòšt smò pre'l'i:lè **2.** *pretopiti*: ta 'vè:čje z'vò:n sò pre'l'i:lè

prelivati ▶ pre'l'i:vat -an nedov. ⟨⟩ *prelivati* |z vlivanjem spravljati kaj tekočega v drugo posodo|: 'žü:pò je pre'l'i:vala

prelomiti ▶ pre'lò:mt -l'ò:mèn dov. ⟨⟩ *prelomiti* |z lomljenjem razdeliti na dva ali več delov|: p'la:jbòs je pre'lò:mò • 'pòst pre'lò:mt ne postiti se ▶ **prelomiti se** pre'lò:mt se *prelomiti se* |zaradi sile, pritiska ne biti več (popolnoma) zračen, skupaj|: 'lò:jt're sò se pre'lò:mi:le • p'lòx se je pre'lò:mò ▶ **prelomljen** pre'lò:ml'en -a -ò *prelomljen*: pre'lò:ml'en 'ko:uç ■ gl. prelamati, vlomiti

preložiti ▶ pre'lò:žèt -l'òži:n dov. ⟨⟩ *preložiti* **1.** |z dviganjem narediti, da pride kaj drugam, na drugo mesto|: 'ja:bòka smò pre'lòži:lè **2.** |narediti, da pride kaj na drugo vozilo, žival z namenom, da se prepelje, prenese|: is 'ču:na smò 'sinu: pre'lòži:lè na 'ku:la • 'bò:k jè je pre'lò:žò olajšal, odvzel (zlo, trpljenje)

preluhtati ▶ pre'lü:xtat -an dov. ⟨⟩ *prezračiti* **1.** |narediti, povzročiti, da se zrak v kakem prostoru zamenja|: 'ka:mbrò pre'lü:xtat **2.** |narediti, da večja količina zraka učinkuje na kaj|: g'vant pre'lü:xtat ▶ **preluhtan** pre'lü:xtan -a -ò *prezračen*: pre'lü:xtan 'ku:tér

preluknjati gl. prešupiti

prema gl. zboj

premahati ▶ pre'ma:xat -an dov. ⟨⟩ ekspr. [*premahati], natepsti: 'ko:n'è je pre'ma:xau

premakati ▶ pre'ma:kat -'ma:čen nedov. ⟨⟩ *puščati* |nezaželeno biti tak, da lahko prehaja skozi kaka snov|: s'ta:ra st'rè:xa pre'ma:če

premakniti ▶ pre'makènt -'ma:knen dov. ⟨⟩ *premakniti* **1.** |narediti, da pride kaj na drugo mesto, v drug položaj|: 'mi:zò smò premak'ni:lè **2.** |spremeniti položaj, mesto s potegom, sunkom|: za'le:tò se je i pre'maknò 'pa:n' **3.** |spremeniti položaj telesa,

dela telesa|: 'lè:ve 'nòge: ne 'mò:re pre'maknt **4.** |narediti, da kaj preneha biti v mirujočem stanju|: 'vo:lè sò 'ku:la 'kumaj premak'ni:lè ■ gl. preganiti se, zganiti se

premalo ▶ pre'ma:lò prisl. ⟨⟩ *premalo* **1.** |izraža količino ali mero, ki je manjša, kot ustreza|: pre'ma:lò sè p'ne:sla ▪ pre'ma:lò s'pi ▪ pre'ma:lò kòn'pè:rja ste nakò'pa:lè **2.** |izraža stopnjo, ki je nižja, kot ustreza|: pre'ma:lò 'pe:čen k'rèx ▪ pre'ma:lò z'rè:la še'ni:ca

premamiti ▶ pre'ma:mèt -èn dov. ⟨⟩ *premamiti* **1.** |s privlačevanjem, vabljenjem povzročiti, da kdo naredi kaj neprimernega, nedovoljenega|: 'dèna:r ga je pre'ma:mò, da je k'rau **2.** |narediti, povzročiti, da kdo naredi kaj prvotno nenameravanega, navadno neprimernega|: z 'lipémè bè'se:damè sò jò pre'ma:mèlè

premancati gl. premencati

premazati ▶ pre'ma:zat -'ma:žen dov. ⟨⟩ *premazati* |z mazanjem prekriti|: 'ku:la pre'ma:zat ▶ **premazan** pre'ma:zan -a -ò *premazan*: pre'ma:zana ma'si:na **premek** ▶ p'rè:mak -mka m ⟨⟩ *prosene pleve*: p'rè:mak smò pòšè'si:lè

premeketati ▶ preme'ke:tat -'ke:čen dov. ⟨⟩ ekspr. [*premikastiti], pretepsti: x'rü:škò je 'dòbrò preme'ke:tau potresel, stresel

premancati ▶ pre'mancat -an dov. ⟨⟩ *dobro zmencati* *perilo*: 'rò:bače i 'nò:tran'e x'la:če je preman'ca:la

premeniti ▶ pre'mè:nt -'minin dov. ⟨⟩ **1.** [*premeniti], menjati, zamenjati: 'sè:me pre'mè:nt ▪ 'dèna:r pre'mè:nt ▪ 'fa:žon smò pre'mè:ni:lè za s'mò:kve **2.** |pomotoma vzeti nepravdo stvar|: 'nè:gdò mè je š'k'p'ak pre'mè:nò

premeriti ▶ pre'mè:rt -rèn dov. ⟨⟩ *premeriti* |ugotoviti, določiti, koliko dogovorjenih enot kaj obsega, vsebuje|: 'ni:vò pre'mè:rt

premesiti ▶ pre'mè:sèt -èn dov. ⟨⟩ *premesiti*, *pregnesti*: 'testu pre'mè:sèt

premestitev ▶ premes'ti:tòf -tve s ⟨⟩ *premestitev* |glagolnik od premestiti|

premestiti ▶ pre'mè:stèt -èn dov. ⟨⟩ *premestiti* **1.** |uradno narediti, da ima kdo drugo delovno mesto, dela v drugem kraju|: u'či:tel'a sò pre'mè:stèlè **2.** |narediti, da pride kaj drugam, na drugo mesto|: pre'mè:stèla ga je k'pe:čè

premešati ▶ pre'mè:šat -an dov. ⟨⟩ *premešati* |z mešanjem narediti, da se delci kake snovi v njej enakomerno porazdelijo|: 'kafò pre'mè:šat

premeščati ▶ pre'mè:ščat -an nedov. ⟨⟩ *premeščati* |uradno delati, da ima kdo drugo delovno mesto, dela v drugem kraju|: sò'u'da:te sò 'dò:stèkrat pre'mè:ščalè

premetati ▶ pre'me:tat -'mę:čen dov. (⟨) *premetati* |z metanjem spraviti kaj drugam, na drugo mesto|: 'sinu: smò preme'ta:lę va 'šü:tò • ekspr. 'vas 'kę:üđer je pre'me:taü prizadevno preiskal, pregledal

premetavati ▶ preme'ta:vät -an nedov. (⟨) *premetavati* |z metanjem spravljati kaj drugam, na drugo mesto|: g'nò:i preme'ta:vät ■ gl. klofotati, robajtirati

premikanje ▶ pre'mi:kan'e -a s (⟨) *premikanje* |glagolnik od premikati|

premikastiti gl. premeketati

premikati ▶ pre'mi:kat -mi:čen nedov. (⟨) *premikati* **1.** |delati, da pride kaj na drugo mesto, v drug položaj|: 'ku:la pre'mi:kat **2.** |spreminjati položaj, mesto s potegom, sunkom|: s'to:le i 'mi:ze pre'mi:kat **3.** |spreminjati položaj telesa, dela telesa|: 'nògę: pre'mi:kat ▶ **premikati se** pre'mi:kat se *premikati se* |spreminjati položaj v prostoru v določeni smeri|: 'ku:la sò se začę:la pre'mi:kat ■ gl. klempati, mamičiti, premikati se gl. pregibati se

premisлити ▶ pre'mi:sěl't -s'l'ęn dov. (⟨) *premisлити* **1.** |usmeriti dejavnost v zavesti v kaj **a**) da bi prišlo do jasnosti, zaključkov|: 'se òčę:tòve be'sę:de je 'iše 'e:ŋkřt pre'mi:s'l'ò **b**) da bi se spoznala primernost, posledica česa|: 'se, 'ka:i na'redi:š, p'rę:k pre'mi:s'l'ę! **2.** |izraža podkrepitev trditve|: pre'mi:s'l'ęte, 'kulėkò sòn pres'ta:la! ▶ **premisлити se** pre'mi:sěl't se *premisлити se* |v mislih spremeniti prvotno odločitev|: je 'rę:kò, da 'bò: 'kü:pò, pa se je pre'mi:s'l'ò ■ gl. preštudirati, staviti

premišljati ▶ pre'mi:šl'ät -an nedov. (⟨) *premišljati*, *premišljevati*

premišljevati ▶ pre'mi:šl'ę:vät -l'ü:jen nedov. (⟨) *premišljevati* **1.** |usmerjati dejavnost v zavesti v kaj **a**) da bi prišlo do jasnosti, zaključkov|: 'ma:térne be'sę:de je 'du:gò pre'mi:šl'ę:vau **b**) da bi se spoznala primernost, posledica česa|: pre'mi:šl'ę:vau je, 'ka:i bę na'rę:dò ■ gl. grunbati, gruntati, konterati, kuntirati, misлити, premišljati, študirati, vagati¹

premlad ▶ prem'la:t -m'la:da -m'ladu prid. (⟨) *premlad* |preveč mlad|: 'o:na je prem'la:da za že'ni:tóf

premladiti se ▶ prem'la:dět se -m'ladi:n se dov. (⟨) [**premladiti se*], *perroditi se*, *penoviti se*: pò bò'lę:znę se je pòča:sę premla'di:la

premlatiti ▶ prem'la:tět -ęn dov. (⟨) ekspr. [**premlatiti*], *natepsti*, *pretepsti*: 'se 'fa:nte je prem'la:tò

premočiti ▶ pre'mo:čęt -'mò:čęn dov. (⟨) *premočiti* |narediti kaj popolnoma mokro, navadno z vodo|: 'daš ga je pre'mo:čò ▶ **premočen** pre'mò:čęn -a -ò *premočen*: pre'mò:čęna 'sü:kn'a

premog gl. kolen

premogovnik gl. kolenverk

premoliti ▶ pre'mo:l't -'mò:l'ęn dov. (⟨) *premoliti* |mo-leč prebiti, preživeti|: 'cę:lò 'nò:č sò premò'l'i:lę

premotati ▶ pre'mo:tat -'mòtan dov. (⟨) *premotati*, *prevititi*: p'rę:jò pre'mo:tat ▶ **premotati se** pre'mo:tat se *premotati se* |priti skozi kaj ovirajočęga|: čęz 'grmje sò se 'tešku premò'ta:lę

premotiti ▶ pre'mò:tět -ęn dov. (⟨) *premotiti* |narediti, povzročiti, da kdo naredi kaj prvotno nenameravanega, neprimernega|: 'lępe: 'fa:rne na 'rò:pce sò jò pre'mò:tęle **2.** |pridobiti si ljubezensko naklonjenost kogal|: 'fant je pre'mò:tò m'ladu 'dękle

premoženje gl. imenje, imetek

premrziti se ▶ prem'ra:zět se -ęn se dov. (⟨) *premrziti se* |občutiti mraz v veliki, preveliki meri|: na 'pa:šę smò se prem'ra:zělę ■ gl. prezebsti

premrzel ▶ pre'mrzòu -zla -ò prid. (⟨) *premrzel* |preveč mrzel|: 'ku:pa je pre'mrzla za 'kò:pan'e

premrzniti ▶ pre'mřzënt -znen dov. (⟨) *premrzniti* **1.** |popolnoma, v celoti zmrzniti|: 'ze:ml'a je pre-'mřzŋla **2.** |od mraza postati otrpel|: 'ròkę: sò mę pre'mřzŋle

prenagel ▶ pre'na:gòu -gla -ò prid. (⟨) *prenagel*, *prehiter* |ki reagira preveč hitro in navadno nepremišljeno|: 'ti: sę pre'na:gòu př 'sakę st'va:rę ■ gl. hicik

premagliti se ▶ pre'na:glět se -ęn se dov. (⟨) *premagliti se* |premalno premišljeno **a**) reči, izreči|: z be'sę:damę se je pre'na:glò **b**) narediti kaj, odločiti se za kaj|: pre'na:glò se je s pò'rò:kò

prenapolnjen gl. zarojban

prenarediti ▶ prena're:jt -redin dov. (⟨) *prenarediti*, *predelati* **1.** |narediti, da ima kaj drugačno obliko, uporabnost|: 'xi:šò sò prena're'di:lę **2.** |narediti iz določene stvari drugo stvar|: òčę:tòvò 'sü:kn'ò sò mę prena're'di:lę va g'va:ntac ▶ **prena'rejen** prena'rejen -rę'jęna -ò *prena'rejen*, *predelan*: prena'rejen g'vant

prena'rejanje ▶ prena're:jan'e -a s (⟨) *prena'rejanje* |glagolnik od prena'rejati|

prena'rejati ▶ prena're:jat -an nedov. (⟨) *prena'rejati*, *predelovati* |delati, da ima kaj drugačno obliko, uporabnost|: 'ki:kl'e prena're:jat

prena'rejti gl. prena'rediti

prenašanje ▶ pre'na:šan'e -a s (⟨) *prenašanje* |glagolnik od prenašati|: pre'na:šan'e kišt • pre'na:šan'e 'buli

prenašati ▶ pre'na:šät -an nedov. (⟨) *prenašati* **1.** |z nošenjem delati, da pride kaj drugam, na drugo mesto|: pre'na:šät 'ža:kl'e • 'dę:te na 'rò:kax pre'na:šät **2.** |biti tak, da nima (večjih) negativnih posledic ob zaznavanju čutnih dražljajev|: mřzli:nò i vroč'i:nò 'tešku pre'na:šan • ekspr. 'čę:nčę pre'na:šät razšir-

jati, razglašati neresnične vesti, izmišljotine ■ gl. podnašati

prenavedati se ▶ prena'vè:dat se -an se nedov. ⟨⟩ sprenevedati se, pačiti se: 'dè:te se 'furt prena'vè:da

prenehati gl. jenjati, prejenjati

prenesti ▶ p're:nest pre'ne:sen dov. ⟨⟩ **1.** prenesti |z nošenjem narediti, da pride kaj drugam, na drugo mesto|: 'ža:kl'e p're:nest na ku:l'a **2.** |biti tak, da nima (večjih) negativnih posledic ob sprejemanju kakega stanja|: bôle'či:mò p're:nest ▪ 'ža:lòst p're:nest • v'rè:me se 'bò: 'mara pre'ne:slò čeprav je oblačno, morda ne bo dežja ■ gl. podnesti

prenizek ▶ pre'ni:zak pre'ni:ska -ò prid. ⟨⟩ prenizek |preveč nizek|: pre'ni:ska v'ra:ta

prenka ▶ p're:ŋka -e ž ⟨⟩ vzpetina, grič: čes p're:ŋkò sò 'vo:lè 'tešku v'lè:lè

prenkica ▶ p're:ŋkèca -e ž ⟨⟩ manjšalnica od prenka

prenočišče ▶ preno'či:šče -a s ⟨⟩ prenočišče |prostor za prenočitev, prenočevanje|: 'ni:smò 'mò:glè 'do:bèt preno'či:šča ■ gl. konak

prenočiti ▶ pre'no:čèt -'nòčin dov. ⟨⟩ prenočiti |prebiti, preživeti noč, navadno speč|: p'ŕ b'ra:te sòn pre'no:čo

prenoviti ▶ pre'no:vèt -'nòvin dov. ⟨⟩ prenoviti |narediti, da kaj dotrajanega, poškodovanega postane tako kot novo|: 'če:rkòf sò preno'vi:lè

preobajti ▶ pre'òbajt -ò'ba:iden dov. ⟨⟩ obhoditi |opraviti kako pot z določenim namenom|: 'se 'ni:ve smò pre'òbašlè 'ja:grè sò 'xò:ste 'zastòŋ' pre'òbašlè pre'iskali, pregledali ▪ z'na:mce smò pre'òba:šlè obiskali

preobilo ▶ pre'ò'bi:lò prisl. ⟨⟩ preobilo |preveč, čez mero|: k'rù:xa i 'mesa: smò è'mè:lè na pre'ò'bi:lò

preobjesti se ▶ pre'òbjest se -jèn se dov. ⟨⟩ preobjesti se |preveč se najesti|: 'te:le se je pre'òbjè:lò • ekspr. 'ta: 'dèca sò se 'več 'sèga pre'òbjè:la ti otroci so zaradi preobilja postali ošabni, izbircni

preoblačiti gl. preoblekevati

preobleči ▶ pre'òblèč -òb'lè:čen dov. ⟨⟩ preobleči |obleči v drugo oblačilo, perilo|: bòu'ni:ka pre'òblèč ▪ 'rò:bačò se pre'òblèč

preoblekevati ▶ pre'òblèkəvat -'kù:jen nedov. ⟨⟩ preoblačiti **1.** |oblačiti v drugo oblačilo, perilo|: 'dè:te pre'òblèkəvat **2.** |prekrivati, obdajati z drugo prevleko|: 'pu:štre pre'òblèkəvat

preobračati ▶ pre'òb'ra:čat -an nedov. ⟨⟩ preobračati, obračati: 'bòu'ni:ka pre'òb'ra:čat ▪ 'cè:lò 'nòč se je pre'òb'ra:čau na 'pò:stel'è

preobrniti ▶ pre'ò'b'ŕŋt -'b'ŕnen dov. ⟨⟩ preobrniti, obrniti: 'me:dvèt je pre'ò'b'ŕnò s'tè:nò ▪ pre'ò'b'ŕnò se je na 'lè:vò s't'ra:n • 'sò 'ka:mbrò sòn pre'ò'b'ŕnèla preiskala, razmetala ▶ **preobrniti se** pre'ò'b'ŕŋt se spremeniti se, spreobrniti se: p'rè:k je 'jaku 'pi:u,

a 'sèda se je pre'ò'b'ŕnò • preg. 'pija:nc se pre'ò'b'ŕne, ka: se v 'ja:mò z'v'ŕne ▶ **preobrnjen** pre'ò'b'ŕn'en -a -ò spreobrnjen: pre'ò'b'ŕn'en 'pajda:š

preobuti se ▶ pre'ò'bèt se -'bù:jen se dov. ⟨⟩ preobuti se |obuti v drugo obuvalo|: 'mòkrə pòs'to:le sòn se pre'ò'bù:la

preobuvati ▶ pre'ò'bù:vat -an nedov. ⟨⟩ preobuvati |obuvati v drugo obuvalo|: s'ta:règa ò'čè:ta pre'ò'bù:vat ▪ me 'mò:ren k 'te:bè, 'zakaĵ se pre'ò'bù:van

preokreniti se ▶ pre'òk'rə:nt se -nen se dov. ⟨⟩ spremeriti se, predrugaciti se: m'la:t č'lo:vèk se 'val'è pre'òk'rə:ne ▪ v'rè:me se je pre'òk'rə:nèlò

preorati ▶ pre'ò:rat -'ò:rjen dov. ⟨⟩ preorati |zrahljati zemljo s plugom|: 'ni:vò smò pre'ò:ra:lè ▶ **preoran** pre'òran -ò'ra:na -ò preoran: pre'ò:ra:na ce'li:na

preoravati ▶ pre'ò:ra:vat -an nedov. ⟨⟩ preoravati |rahljati zemljo s plugom|: kòše'ni:cò je 'tešku pre'ò:ra:vat

preoster gl. preošter

preošter ▶ pre'ò:štèr -'ò:štra -u prid. ⟨⟩ preoster |preveč oster|: 'no:žèč je pre'ò:štèr ▪ 'ma:tè je dò 'dèce pre'ò:štra preveč stroga

preozek ▶ pre'vò:zak -'vò:ska -ò prid. ⟨⟩ preozek |preveč ozek|: 'la:ĵbak mè je 'do:stè pre'vò:zak

prepad ▶ p're:pat pre'pa:da m ⟨⟩ **1.** prepad |kraj z navpično ali skoraj navpično spuščajočo se strmino|: k'ra:va je 'pa:la f p're:pat **2.** ekspr. nikdar sit človek ali žival: 'ta: vòu je p're:pat

prepadati ▶ pre'pa:dat -an nedov. ⟨⟩ [*prepadati], propadati **1.** |zaradi določenih neugodnih razmer izgubljati za obstajanje nujno potrebne lastnosti|: 'xi:ša pre'pa:da **2.** |zaradi določenih neugodnih razmer izgubljati za opravljanje svoje dejavnosti nujno potrebne lastnosti, sposobnosti|: d'ŕ'ža:va, gòsp'ò'da:rstvò pre'pa:da **3.** |izgubljati določene dobre, zaželene lastnosti sploh|: òd bò'lè:znè pre'pa:dajò **4.** |zaradi določenega dejstva izgubljati vrednost, veljavnost|: 'dèna:r pre'pa:da

prepaden ▶ pre'pa:den -a -ò prid. ⟨⟩ zgrožen, prestrašen, zelo začuden: òt s'traxa je 'bèla pre'pa:dèna

prepahati se gl. prepahati se

preparati ▶ pre'pa:rat -an dov. ⟨⟩ preparati |navadno z vzdolžnim rezanjem, trganjem narediti, da kaj ni več celò|: p'la:xtò pre'pa:rat ▶ **preparan** pre'pa:ran -a -ò preparan: pre'pa:rana 'sü:kn'a

prepasati ▶ pre'pa:sat -'pa:šen dov. ⟨⟩ prepasati |prevezati, stisniti s pasom, jermenom, navadno okoli pasu|: pre'pa:sau se je z re'mè:ncen

prepasti ▶ p're:past pre'pa:den dov. ⟨⟩ [*prepasti], propasti: s'ta:ra 'jugòs'la:vèja je pre'pa:la • va špi'ta:lè je jaku p're:pau shujšal, upadel

prepeči ▶ p're:peč pre'pe:čen dov. ⟨ ⟩ *prepeči* **1.** |na-rediti, da je kaj popolnoma pečeno|: kló'ba:se sòn pre'pe:kla **2.** |ponovno speči|: 'mesu: 'bõ: t'rè:ba p're:peč ▶ **prepečen** pre'pečen -pe'če:na -ò pre'pečen: pre'pečen k'rèx

prephati se ▶ pre'paxat se -an se dov. ⟨ ⟩ *ekspr. s težavo se preživeti, prebiti*: 'iše 'ta: 'mè:sac se 'bõ:mò 'nèkakò prepa'xa:lè

prepeljati ▶ pre'pe:l'at -'pel'an dov. ⟨ ⟩ *prepeljati* |z vozilom, prevoznim sredstvom spraviti z enega mesta na drugo|: př'fa:rè sò se prepe'l'a:lè čes "ku:pò

prepeljavati ▶ prepe'l'a:vāt -an nedov. ⟨ ⟩ *prepeljavati* |z vozilom, prevoznim sredstvom spravljati z enega mesta na drugo|: 'dřva sò prepe'l'a:valè čes "ku:pò

• prepe'l'a:vat se pò 'mè:stè sem in tja se voziti

prepenjati ▶ pre'pe:n'at -an nedov. ⟨ ⟩ *prepenjati* |delati, da je kaj drugače, na drugem mestu zapeto, pripeto|: b'lagu je pre'pe:n'au

prepereti ▶ pre'pe:rt -'perin dov. ⟨ ⟩ *prepereti* |razpasti, razkrojiti se zaradi delovanja vlage, mraza, toplote|: 'bũ:kòf 'lè:s pre'peri

preperiti ▶ pre'pe:rèt -èn dov. ⟨ ⟩ *namestiti novo napero, špico, napere, špice v kolo*: d'vè: 'ku:la sòn 'da:u pre'pe:rèt

prepeti ▶ p'repēt p're:pnen dov. ⟨ ⟩ *prepeti* |narediti, da je kaj drugače, na drugem mestu zapeto, pripeto|: k'ra:vècò p'repēt

prepevanje gl. kantanje

prepevati gl. kantati, krožiti

prepìh ▶ p're:pìx pre'pì:xa m ⟨ ⟩ *prepìh* |gibanje, premikanje zraka, ki nastane v prostoru med dvema odprtinama|: 'nekar s'ta:t na pre'pì:xè!

prepihati ▶ pre'pì:xat -'pì:šen dov. ⟨ ⟩ *prepihati* |pihajoč priti skozi kaj|: 'bũ:rja 'nas je pre'pì:xala

prepihniti ▶ pre'pì:xènt -xnén dov. ⟨ ⟩ *prepihati* |s pihanjem priti skozi kaj|: 'vè:tèr ga je pre'pì:xnò • *ekspr. že:na če 'mòža: g'lix pre'pì:xnt uničiti, ugonobiti*

prepiliti ▶ pre'pì:l't -l'èn dov. ⟨ ⟩ *prepiliti* |s piljenjem narediti dva dela|: 'obrõ:č je pre'pì:l'ò

prepir gl. barufa, kar, karanje, punt²

prepirati se gl. gristi, karati se, kefati, pravdati se, preganjati, štrajtati

prepis ▶ p're:pìs pre'pì:sa m ⟨ ⟩ *prepis* |glagolnik od prepisati|: g'redò na p're:pìs *prepisat* posestvo na novega lastnika

prepisati ▶ pre'pì:sat -'pì:šen dov. ⟨ ⟩ *prepisati* **1.** |na novo, bolje napisati|: pre'pì:sat va 'no:vò 'tè:kò **2.** |s pisanjem prenesti s tuje predloge|: iz be'ri:la je pre'pì:sala **3.** |skrivaj, na nedovoljen način si pomagati pri pisanju, reševanju nalog|: òd 'me:ne je pre'pì:saù d'ò'ma:čò na'lõ:gò **4.** |z vpisom v zemljiško knjigo izročiti novemu lastniku|: g'rènt je

pre'pì:saù na š'če:r • 'tè:ga trp'len'a 'ne bè 'si 'pì:scè pre'pì:salè *opisali, napisali* ▶ **prepisan** pre'pì:saù -a -ò *prepisan*: pre'pì:sana na'lõ:gà

prepisovanje gl. prepisevanje

prepisovati gl. prepisovati

prepistiti gl. prepustiti

prepiševanje ▶ prepiš'evan'e -a s ⟨ ⟩ *prepisovanje* |glagolnik od prepisovati|

prepiševati ▶ prepiš'evat -'šũ:jen nedov. ⟨ ⟩ *prepisovati* **1.** |na novo, bolje pisati| **2.** |s pisanjem prenašati s tuje predloge|: prepiš'evat iz ra'čũ:nèce **3.** |skrivaj, na nedovoljen način si pomagati pri pisanju, reševanju nalog|: škò'la:mè sò z'na:lè prepiš'evat

prepiti ▶ p're:pìt pre'pì:jen dov. ⟨ ⟩ *ekspr. [prepiti]* |v pitju doseči veliko, preveliko mero|: 'takò sòn 'žè:jan, da bè 'mõ:rje p're:pìu

preplačati gl. preplatiti

preplahniti ▶ prep'la:xènt -xnén dov. ⟨ ⟩ *preplahniti* |z vodo ali drugo tekočino nahitro očistiti brez drgnjenja|: 'cũ:n'è sòn 'sòmò prep'la:xnla

preplakniti

preplašiti ▶ prep'la:šèt -p'lašìn dov. ⟨ ⟩ *preplašiti* **1.** |z gibi, zvoki povzročiti, narediti, da se žival vznemiri in oddalji|: v'ra:pce prep'la:šèt **2.** |povzročiti, vzbuditi v kom strah, vznemirjenost|: 'dè:te je prep'la:šò ▶ **preplašen** prep'lašen -plaš'e:na -ò **preplašen** **1.** |deležnik od preplašiti| **2.** |ki vsebuje izraza strah, vznemirjenost|: prep'lašen 'o:bras ■ gl. oplasiti, poplašiti

preplati ▶ p're:plat pre'põ:l'en dov. ⟨ ⟩ *preplati* |premešati s sunkovitimi premiki posode, navadno z namenom, da se odstranijo pleve, smeti|: 'je:čmen je prep'la:la

preplatiti ▶ prep'la:tèt -p'latin dov. ⟨ ⟩ *preplačati* |dati za kaj več, kot je vredno|: 'tè:ga 'ni: 'mòč prep'la:tèt to je preveč vredno, predragoceno

preplavati ▶ prep'la:vāt -an dov. ⟨ ⟩ *preplavati* |plavaajoč priti z enega konca česa na drugega|: "ku:pò sò prep'la:valè

preplaziti ▶ prep'la:zèt -èn dov. ⟨ ⟩ *preplaziti* |plazeč se priti z enega konca česa na drugega|: 'dè:te je prep'la:zèlò 'kũ:xèn'ò

preplesti ▶ p're:pl'èst prep'l'e:ten dov. ⟨ ⟩ *preplesti* |rastoč (mrežasto) a) prekriti površino|: 'brš'è:n je p're:pl'èu 'zit **b)** se razširiti v čem|: s'la:k je p're:pl'èu xř'metu:n

prepletati ▶ prep'l'è:tāt -an nedov. ⟨ ⟩ *prepletati* |rastoč (mrežasto) prekrivati površino|: se'rò:bat prep'l'è:ta 'jè:ušò

prepleti ▶ p'repl'èt prep'l'è:ven dov. ⟨ ⟩ *prepleti* |s puljenjem odstraniti plevel|: 'pè:sò smò prep'l'è:le 'en: p'õ:pudan

preploskati ▶ prep'lɔ:skat -an dov. (⟨) **1.** ekspr. *na-
tepsti z roko ali ploskim predmetom*: 'ma:tê ga
je prep'lɔ:skala z 'lû:čjò **2.** ekspr. *površno oprati*:
p'la:xtê sòn 'sómò prep'lɔ:skala **3.** ekspr. *prehoditi
pot po blatu ali dežju*: ôt 'fa:re je prep'lɔ:skaŋ ■
prim. preflorskati

prepoceni gl. preceno

prepočasen ▶ prepò'ča:sen -sna -ò prid. (⟨) *prepoča-*
sen |preveč počasen|: prepò'ča:sen 'ko:sac

prepočasi ▶ prepò'ča:sê prisl. (⟨) *prepočasi* |preveč po-
časí|: prepò'ča:sê 'kɔ:p'l'e

prepoln ▶ pre'pu:n -a -ò prid. (⟨) *prepoln* |preveč poln|:
pre'pu:na 'xi:ša ▪ pre'pu:na 'ka:ca

preporedko ▶ prepò'rê:tkò prisl. (⟨) *preporedko* |pre-
več poredko|: 'sin 'nan prepò'rê:tkò 'pi:še

preporočiti ▶ prepò'ro:čê't -rò'čî:n dov. (⟨) *priporočiti* **1.**
izraziti mnenje, da je kaj koristno, dobro za koga,
kaj|: 'dɔ:xtar mê je prepò'rò:čò 'do:stê 'ča:ja **2.** *izra-*
ziti ugodno mnenje o kom, čem|: 'têstêga ž'ni:darja
sò mê prepò'rò:čî:lê **3.** *izraziti prošnjo, da kdo komu*
kaj naredi, da|: prepò'rò:čò se je pŕ ž'e'pa:nê

preporoka ▶ prepò'rò:ka -e ž (⟨) *priporočilo* |ugo-
dno mnenje o kom, čem|: u'čî:tel' mê je na'pi:sau
prepò'rò:kò

prepotiti se ▶ pre'putit se -in se dov. (⟨) *prepotiti se*
|postati poten, znojen|: ka: sòn se pre'pò:tò, je 'bêlò
'val'e 'bò:l'e

prepotovati ▶ prepò'to:vât -'tû:jên dov. (⟨) *prepoto-*
vati |potujoč priti na več mest kakega področja|:
prepò'to:vaŋ je 'cê:lò K'ra:jnškò

prepoved' ▶ pre'pò:vê't -vê'dê ž (⟨) *prepoved* |kar po-
ve, sporoči, da se kaj ne sme narediti|: pre'pò:vê't
je 'ta: 'mê:sac 'dŕva 'sê:č

prepoved² ▶ pre'pò:vê't -vê'dê ž (⟨) **1.** *pripoved, pripo-*
vedka: 'tɔ: je ena pre'pò:vê't fan'ti:čên i dek'li:čên
2. *glagolnik od pripovedovati*

prepovedati gl. prepoveti

prepoveti ▶ pre'pòvet -ên dov. (⟨) *prepovedati* **1.** |po-
vedati, sporočiti, da se kaj ne sme narediti, delati|:
prepò'vê:dalê sò mê 'toba:k i 'masnu x'ra:nò **2.** |po-
vedati, sporočiti navadno z grožnjo kazni|: 'sò:sê't
'nan je prepò'vê:daŋ 'pa:šò ▪ prepò'vê:daŋ je 'pɔ:t
▪ štu'de:ntòn sò prepò'vê:dalê 'pu:šê't ▪ **prepove-**
dan prepò'vê:dan -a -ò *prepovedan*: prepò'vê:dan
'pɔ:t ▪ prepò'vê:dana 'ja:ga

prepozen gl. prekasen

prepoznati ▶ pre'po:znat -'pòzna:n dov. (⟨) *prepoznati*
1. |ugotoviti, da je kdo isti, kot se misli|: ta'ti:cò je
prepòz'na:la **2.** |pri ponovnem srečanju ugotoviti,
da je kdo isti, kot se misli|: pò de'se:têx 'lê:têx sòn ga
'kumaj pre'po:znaŋ ▪ **prepoznan** pre'pòznan
-pòz'na:na -ò *prepoznan*: prepòz'na:na 'vû:ra

preprati ▶ p're:prat pre'pe:ren dov. (⟨) *preprati* |z vodo
ali drugo tekočino nahitro očistiti brez drgnjenja|:
'fê:rênge p're:prat ▶ **prepran** prep'ra:n -a -ò *pre-*
pran **1.** |deležnik od preprati|: prep'ra:n 'rɔ:p'čêk
2. |ki je zaradi pranja izgubil prvotno kakovost,
lastnost|: prep'ra:n ò'terač

prepreči ▶ p'repreč prep'rê:žen dov. (⟨) *prepreči* |me-
njati, zamenjati vprežno žival|: 'ko:n'e je prep'rê:gò

prepričati ▶ prep'rî:čât -an dov. (⟨) *prepričati* |dose-
či, da ima kdo povedano, mišljeno glede na logiko,
izkustvo upravičeno za resnično, pravilno|: 'tešku
sòn ga prep'rî:čaŋ, da 'ma 'ò:ča p'raf ▶ **prepriča-**
ti se prep'rî:čât se *prepričati se* |spoznati poziti-
ven ali negativen odnos med povedanim, mišlje-
nim in resničnostjo tako, da se o resničnosti, pra-
vilnosti spoznanega ne dvomi|: prep'rî:čala se je ò
n'e'gò:vên pòš'ten'ê ■ gl. prekrstiti

preproga gl. tepih

preprostiti ▶ prep'rò:sê't -p'rɔ:sên dov. (⟨) *preprostiti* |z
vztrajnimi prošnjami doseči, da kdo naredi, je pri-
pravljjen kaj storiti|: 'tešku sòn ga prep'rò:sò, da
mê je pò'sò:dò 'ku:la

preprost gl. ajnfah, enostaven, navaden

prepukati ▶ pre'pü:kat -'pü:čên dov. (⟨) *prepuliti* |s
puljenjem narediti, da rastline rastejo v večjih
medsebojnih presledkih|: 'pê:sò na ze'lê:nêkê je
pre'pü:kala

prepuliti gl. prepukati

prepun gl. prepoln

preпустiti ▶ pre'pistit -in dov. (⟨) *preпустiti* |dopustiti,
da kdo drug uporablja to, kar izraza samostalnik|:
pre'pü:stò mê je 'dɔ:bêr b'rû:s • 'bû:lò, 'žü:l' mê je
prepê's'ti:la predra

prepuščati gl. precurati

preputiti se gl. prepotiti se

preračunati ▶ prera'čü:nat -an dov. (⟨) *preračuna-*
ti |premisлити kaj glede na mogoče posledice,
uresničitev določenega namena|: kê bê 'dòbrò
prera'čü:naŋ, se 'ne bê 'tê:ga 'lɔ:tò ■ prim. preraj-
tati

prerahljati ▶ pre'raxl'at -an dov. (⟨) *prerahljati* **1.** |na-
rediti, povzročiti, da postane kaj rahlo, manj spri-
jeto|: 'zeml'ò pre'raxl'at ▪ c'jò:xò pre'raxl'at lička-
nje v blazini • ekspr. 'kòsti 'kómê pre'raxl'at natepsti
ga ▶ **prerahljan** pre'raxl'an -rax'l'a:na -ò *prera-*
hljan: pre'raxl'an 'pu:šê't

prerajtati se ▶ pre'ra:jtat se -an se dov. (⟨) *premisлити*
kaj glede na mogoče posledice, uresničitev določe-
nega namena: kê bê se p'raf pre'ra:jtaŋ, bê d'rêgač
'ži:vò ▪ 'daŋ se 'ma:lò pre'ra:jtat malo premisli, do-
misli stvar ■ prim. preračunati

preran ▶ pre'ra:n -a -ò prid. (⟨) *preran, prezgodnji,*

prezgoden: pre'ra:na s'mrt ▶ **prerano** pre'ra:nò pri-sl. *prezgodaj*: pre'ra:nò sòn se z'bù:dò

prerasti ▶ pre'ra:st -sen dov. ⟨ ⟩ *prerasti* |z *rastjo presečij*: š'či: je pre'ra:sla 'ma:tèr ▪ 'o:sat je pre'ra:sò 'dè:tel'ò

preredak gl. preredek

preredčiti gl. prerediti, pretrebiti

preredek ▶ pre'rè:dak -rè:tka -ò prid. ⟨ ⟩ *preredek* |preveč redek|: š'e'ni:ca je pre'rè:tka ▪ 'ta: 'ža:ga 'ma pre'rè:tke 'zòbe:

prerediti ▶ pre'rè:dèt -èn dov. ⟨ ⟩ *preredčiti* |z *redčenjem narediti, da rastline rastejo v večjih medsebojnih presledkih*: 'mè:rne pre'rè:dèt ▶ **prerediti se** pre'rè:dèt se *zredčiti se* |postati številčno manjši|: 'lidje: sò se 'jaku pre'rè:dèlè ▶ **prereden** pre'rè:den -a -ò *preredčen*: sm'rè:ke sò g'lix p'raf pre'rè:dene

prerekanje gl. kar m, karanje, vojska

prerekati se gl. karati se, pravdati se, štrajtati

prereven ▶ pre'rè:vèn -vna -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** *prereven* |preveč reven|: 'va:ša 'dèkle je pre'rè:vna za 'n'i:xò 'xi:šò **2.** *preslaboten* |preveč slaboten|: pre'rè:vèn je, da bè 'šo 'd'ra 's'èč

prerezati ▶ pre'rè:zat -rè:žen dov. ⟨ ⟩ *prerezati* **1.** |z *rezanjem narediti dva dela*: š'tù:cò pre'rè:zat **2.** |*narediti rez po čem*: 'pi:smò pre'rè:zat ▪ ži:le sè je pre'rè:zaù *usmrtil se je, poskusil se je usmrtili s prerezom žil* ▶ **prerezan** pre'rè:zan -a -ò *prerezan*: pre'rè:zana b'luzà ▪ pre'rè:zan 'papè:r

prerezovati gl. prerezovati

prereževati ▶ prerè:žè:vàt -an in -'žü:jen nedov. ⟨ ⟩ *prerezovati* |z *rezanjem delati več delov*: vřš'či:ce prerè:žè:vàt

prerimžati ▶ pre'rimžat -an dov. ⟨ ⟩ ekspr. *pregaziti, prebresti*: čes kòše'ni:cò je 'tešku pre'rimžau

prerisati ▶ pre'ri:sat -šen dov. ⟨ ⟩ *prerisati* |*narisati sliko slike*: iz 'bü:kvèc je pre'ri:sala

preriti ▶ p're:rit pre'ri:jen dov. ⟨ ⟩ *preriti* |z *rilcem, gobcem narediti rove, jarke, jame*: 'divjè p'ra:sèc sò pre'ri:lè 'ni:vò

prerivati se gl. fatati se, pehati, tiskati se

prerobajtirati ▶ preròbai'te:rat -an dov. ⟨ ⟩ ekspr. [**pretakniti*], *prizadevno preiskati, pregledati*: 'cè:lò 'xi:šò je prerobaj'te:rala

preroditi se ▶ pre'ro:jt se -'ròdin se dov. ⟨ ⟩ ekspr. *preroditi se* |postati bolj zdrav, se boljše počutiti|: naprk'lè:tè se je 'ma:tè 'sakò 'lè:tò prerò'di:la

prerojiti se gl. preroditi se

prerok ▶ p're:ròk pre'rò:ka m ⟨ ⟩ *prerok* |*kdor vnaprej pripoveduje potek, pojavitev česa*: 'ta: je s'lap vre'me:nškè p're:ròk *slabo napoveduje vreme*

prerokevati ▶ preròkè:vàt -'kù:jen nedov. ⟨ ⟩ **1.** *pre-*

rokovati |*vnaprej pripovedovati potek, pojavitev česa* **2.** ekspr. [**čenčati*] |*pripovedovati neresnične vesti*: 'o:na 'ra:da prerò'kù:je

prerokovati gl. šlogati

preromati ▶ pre'rò:mat -an dov. ⟨ ⟩ *obhoditi romarske kraje, božja pota*: 'se 'cerkve: je pre'rò:mala

prerušiti ▶ pre'rü:šèt -èn dov. ⟨ ⟩ *površno prebranati*: ta 've:čjò 'ni:vò smò 'sómò pre'rü:šèlè

pres ▶ pres predl. ⟨ ⟩ z rodilnikom *brez* |za *izražanje odsotnosti, manjkanja koga ali česa*: òtp'ra:vò sòn ga pres dè'na:rja ▪ 'òn je 'več pres 'lasi: ▪ pres pas'tè:rja b'lagu 'bafka pò 'xò:stax

presad ▶ p'rè:sat pre'sa:da m ⟨ ⟩ *zeljne sadike*: p'rè:sat se 'na:iprèk 'sè:je, 'po:le pa 'sadi na ze'lè:nèkè ▪ 'ki:lòf p'rè:sat *sadike z bolezensko odebeljenimi stebelci*

presaditi ▶ pre'sa:jt -'sadi:n dov. ⟨ ⟩ *presaditi* |*izkopati rastlino in jo drugam vsaditi*: 'rò:že je presa'di:la ▶ **presajen** – presa'je:na -ò *presajen*: presa'je:na s'li:va

presahniti ▶ pre'sa:xènt -xnen dov. ⟨ ⟩ *presahneti* |*navadno za krajši čas postati suh, brez vode*: jar'či:ček je pò'lè:tè pre'saxnò

presajati gl. presajevati

presajevati ▶ presa'je:vàt -'jü:jen nedov. ⟨ ⟩ *presajati* |*izkopavati rastline in jih drugam vsajati*: 'pè:sò presa'je:vàt ▪ x'lò:ice sò presa'je:valè

presajti gl. presaditi

presapiti se ▶ pre'sa:pèt se -èn se dov. ⟨ ⟩ *razumeti, dojeti, domisliti se*: ne 'mò:ren se pre'sa:pèt, 'kòkò: je 'tò: na'rè:dò

preseči ▶ p're:sèč pre'sè:čen dov. ⟨ ⟩ [**preseči*], *presekat*: 'vè:jò p're:sèč

presedati se ▶ pre'sè:dat se -an se nedov. ⟨ ⟩ *presedati se* |*premikati se z enega sedeža na drugega*: 'ka:ĩ se 'tù:lèkò pre'sè:daš!

presedeti ▶ pre'sè:dèt -in dov. ⟨ ⟩ *presedeti* |*sedeč prebiti, preživeti*: ne'dè:l'ò sò presè'dè:lè v ošta'ri:jè

presejati ▶ p're:sjat pre'sè:jen dov. ⟨ ⟩ *presejati* |*narediti, da pride kaj skozi sito*: gò'tò:vèno p're:sjat ▶ **presejan** pres'ja:n -a -ò *presejan*: pres'ja:n 'pè:sak

preseka ▶ p're:sèka -e ĩ ⟨ ⟩ *preseka* |*del gozda s posekanim drevjem v ozkem pasu*: 'dè:lat p're:sèkò

presekati gl. preseči

presekevati ▶ presè'kè:vàt -'kù:jen nedov. ⟨ ⟩ *presekovati* |*s sekanjem delati preseko* | ● ekspr. 'òn 'rat be'sè:de presè'kù:je *jim daje drug, drugačen pomen od tistega, ki ga ima v mislih govoreči*

preseliti se ▶ pre'se:l't se -'sel'in se dov. ⟨ ⟩ *preseliti* |*spremeniti stalno ali začasno bivališče* |:

prese'l'i:la se je f'k'očč:vje • ž'ni:dar se je d'rëgan
pre'se:l'ò • evfem. pre'se:l't se na d'rü:gè s'vè:t *umreti*
presen ▶ p're:sèn p're:sna p're'snu prid. (⟨ **opresen*]
1. nekvašen: p're:sna p'òva'ti:ca **2.** surov, svež:
p're:sna 'rè:pa ▪ p're'snu 'zè:l'e • p're:sna 'ra:na ne-
zaczeljena

presenetiti gl. iznenaditi, zavatiti, zavrniti

presesti se ▶ p're'sest se -s'e:den se. (⟨ *presesti se* |*se-
sti drugam*]: ót 'p'eči se je p're'se:la za 'mi:zò

presijati ▶ p're'sijat -an dov. (⟨ *presijati* |*naredi-
ti sveto, svetlejšè s prehodom skozi*]: s'ò:nce je
presi'ja:lò 'ka:mbrò

presjati gl. presejati

preskakati ▶ p're'ska:kat -s'ka:čen dov. (⟨ *preskakati*
|*s skakanjem prehoditi*]: ód 'd'è:la:ča d'ò 'ba:nòkè
'b'ò:š 'val'e p're'ska:kau ■ gl. prehopsati

preskakevati ▶ p're'ska'kè:v'at -k'ü:j'en nedov. (⟨ *pre-
skakovati* |*s skoki prihajati čez kaj*]: na g'ma:in'è
sò p're'ska'kè:valè s'tèngè

preskočiti ▶ p're'sko:čèt -'k'ò:čen dov. (⟨ *preskočiti* |*s
skokom priti čez kaj*]: 'ja:rak p're'sko:čèt ▪ s'tè:nò
p're'sko:čèt

preskrbeti ▶ p're'skr'bèt -in dov. (⟨ *preskrbeti* |*naredi-
ti, da se kdo sam preživlja, vzdržuje*]: 'tè: s'ta:rèjè
sò s'vajò 'dècò 'dòbrò p're'skr'bè:lè ▶ **preskrbljen**
p're'skr'b'l'en p're'skr'b'l'e:na -ò *preskrbljen*: n'è'g'ò:vè
si'n'ò:vè sò p're'skr'b'l'e:nè ■ gl. nabaviti, pribaviti

preskrbovati gl. nabavljati

preslab ▶ p're'slap p're'sla:ba p're'slabu prid. (⟨ *preslab*
|*preveč slab*]: p're'slap je za 'tešku 'd'è:lò

preslaboten gl. prereven

presladek ▶ p're'sladak p're'sla:tka p're'slatku prid. (⟨
presladek |*preveč sladek*]: p're'sla:tka 'kafa

preslahka gl. prezlahka

preslan ▶ p're'sla:n -a -ò prid. (⟨ *preslan* |*preveč slan*]:
ž'ga:ncè sò p're'sla:nè

preslica ▶ p'rè:zlj'ca -e ž (⟨ *preslica* |*rastlina vla-
žnih tal s členastim votlim stebлом in sivo zelenimi
stranskimi poganjki v isti višini*]: p'r 'ja:r'kè 'ra:ste
ve'li:ka p'rè:zlj'ca

presnet gl. vrajčenski

presnica ▶ p'rè:snjca -e ž (⟨ nek'aj *opresnik* |*kruh iz ne-
kvašenega testa*]: is š'e'ni:čne g'ò't'ò:vène je s'p'e:kla
p'rè:snjcò

presnit se ▶ p're'snit se -nin se dov. (⟨ nav. 3. os. *vnema-
ti se* |*zaradi bolezenskih sprememb postajati vroč,
rdeč, otekel*]: 'k'ò:ža na 'ro:kè se mè p're'sni

presoditi ▶ p're'sò:it -'s'ò:dèn dov. (⟨ *presoditi* |*s po-
drobno raziskavo podatkov, dejstev priti do kake
ugotovitve*]: 'tè:ga pa 'ni:sè 'd'òstè p're'sò:dò

presojati ▶ p're'sò:jat -an nedov. (⟨ **1.** *presojati* |*s po-
drobno raziskavo podatkov, dejstev prihajati do*

kake ugotovitve]: 'ò:na 'se 'pa:metnò p're'sò:ja **2.** ek-
spr. *obrekovati* |*dajati neresnične, zlonamerne izja-
ve, s katerimi se jemlje komu ugled*]: 'lidjè: jò 'jaku
p're'sò:ja:jo

presojti gl. presoditi

presoliti ▶ p're'sò:l't -'s'ò:l'in dov. (⟨ *presoliti* |*preveč
osoliti*]: 'žü:pò je p're'sò:l'i:la

prespati ▶ p're'spat p're'spi:n dov. (⟨ *prespati* |*speč
prebiti, preživeti*]: d'vè: 'n'òči s'm'ò: p're'spa:lè va
s'kèjdn'è

presrčno ▶ p're'sr'čnò prisl. (⟨ **presrčno*, *prisrčno*:
p're'sr'čnò te p'òzd'ra:vl'an

presrečen ▶ p're'sr'è:čèn -čna -ò prid. (⟨ **presrečen*]
|*zelo srečen*]: p're'sr'è:čna ne'vè:sta

prestar ▶ p're'star p're'sta:ra -ò prid. (⟨ *prestar* |*preveč
star*]: za š'k'ò:lò je 'več p're'star

prestati ▶ p're'stat p're'sta:nen dov. (⟨ *prestati* **1.** |*bi-
ti kdaj deležen česa neprijetnega, slabega*]: 'd'ò:stè
s't'raxa i p'ò'ma:n'kan'a smò p're'sta:lè **2.** |*preneha-
ti biti deležen česa neprijetnega, slabega*]: 'b'ò:k
mè 'da:j 's'òmò 'iše 't'ò: p're'stat! **3.** |*ostati živ do
konca trajanja česa*]: 'òn 'ni: p're'stau 'la:gèrja **4.**
|*po prenehanju česa neprijetnega, slabega osta-
ti v stanju, kot ga nakazuje določilo*]: 'lè:tòšn'ò
'zi:mò smò 'dòbrò p're'sta:lè • evfem. 'ò:na je s'vaje
'več p're'sta:la, 'nas pa 'iše 'ča:ka je umrla • p're's
t'ò'ba:ka 'ni: 'm'ò:g'ò p're'stat *vzdržati* • p'r 'tè: 'xi:šè
s'òn 'd'ò:stè p're'sta:la *pretrpela* ■ gl. podnesti

prestava gl. brzina

prestavati ▶ p're'sta:v'at -an nedov. (⟨ *prestajati* |*biti
deležen česa neprijetnega, slabega*]: 'tè: s't'rašnè
'žè:je ne 'm'ò:remò 'več p're'sta:v'at • g'la:va me
'buli:, da 'kumaj p're'sta:van *zelo me boli*

prestaviti ▶ p're'stavèt -èn dov. (⟨ *prestaviti* **1.** |*na-
rediti, da pride kaj drugam, na drugo mesto*]:
p're'sta:vèt 'mi:zò ▪ p're'sta:vèt 'majni:k **2.** |*ura-
dno narediti, da ima kdo drugo delovno mesto,
dela v drugem kraju*]: 'd'ò:xtarja, žen'da:rja sò
p're'sta:vèlè ▶ **prestavljen** p're'sta:vl'en -a -ò *pre-
stavljen*: p're'sta:vl'en ka'p'e'an

prestavljati ▶ p're'sta:vl'at -an nedov. (⟨ *prestavlja-
ti* **1.** |*delati, da pride kaj drugam, na drugo me-
sto*]: s't'ò:le p're'sta:vl'at ▪ 'p'e:č p're'sta:vl'at **2.** |*ura-
dno delati, da ima kdo drugo delovno mesto, de-
la v drugem kraju*]: fi'na:nce i 'cèstarje 'd'ò:stèkrat
p're'sta:vl'ajò

presti ▶ p're'st p'rè:den nedov. (⟨ *presti* **1.** |*z orodjem
ali strojem oblikovati predivo v nit*]: 'ma:ma ta
s'ta:ra 'cè:lò 'zi:mò p'rè:dejò **2.** |*delati pajčevino*:
ò'pa:l'ak p'rè:de m'rè:žò **3.** |*oglašati se z mrmrajo-
čim, brnenju podobnim glasom*]: 'ma:čka p'rè:dè -
»zi:ma je, 'd'rf'ni:«

prestlati ▶ p're:stlat pres'te:l'ën dov. ⟨⟩ *prestlati* |*pre-
hljati in postlati*: 'sak 'da:n pres'te:l'e 'se 'po:stel'e

prestopati ▶ pres'to:pat -an nedov. ⟨⟩ *prestopati* |*med
potovanjem hoditi z enega prevoznega sredstva na
drugo*: na 'grò'supl'è je t'rè:ba pres'to:pat

prestopak gl. greh

prestopen ▶ pres'topèn -pna -ò prid. ⟨⟩ • pres'topnò
'lè:tò leto, ki ima 366 dni

prestopiti ▶ pres'to:pèt -ën dov. ⟨⟩ *prestopiti* |*med po-
tovanjem iti z enega prevoznega sredstva na dru-
go*: v 'za:grebè smò pres'to:pèlè va d'rü:gè 'cuk

prestrašiti ▶ prest'ra:šèt -ën dov. ⟨⟩ *prestrašiti* |*vzbudi-
ti strah*: prest'ra:šèla jèx je ■ gl. oplášiti, poplašiti

prestrašiti se ▶ prest'ra:šèt se -ën se dov. ⟨⟩ *prestra-
šiti se* |*zacetiti strah*: 'pasa se je prest'ra:šò ▶ **pre-
strašen** prest'ra:šen -a -ò *prestrašen*: prest'ra:šena
'dè:k|ca ■ gl. prepaden

prestreči ▶ p'restrèč prest'rè:žen dov. ⟨⟩ *prestreči* |*na-
rediti, da kaj gibajočega, premikajočega se ne na-
daljuje gibanja, premikanja*: p'restrèč èlò'vè:ka na
'cè:stè ▪ prest'rè:zè b'lagu! ▪ 'ta:ta sò prest'rè:glè
zasačili, ujeli • 'ja:bòkò p'restrèč ujeti

prestreliti ▶ prest'rè:l't -l'ën dov. ⟨⟩ *prestreliti* |*s stre-
lom, strelji narediti luknjo, odprtino skozi kaj*:
'vra:ta je prest're:l'ò ▶ **prestreljen** prest'rè:l'en -a
-ò *prestreljen*: prest'rè:l'ena 'ro:ka

prestvariti ▶ prest'va:rt -rèn dov. ⟨⟩ [**prestvariti*],
spremeniti: pi'ja:nca ni'ka:kòr 'ni: 'mòč prest'va:rt

presuh ▶ pre'sü:x -a pre'sixu prid. ⟨⟩ *presuh* |*preveč
suh*: 'sinu: je pre'sixu, da se d'ròbi

presuniti ▶ pre'sü:nt -nen dov. ⟨⟩ *presuniti* |*vzbudi-
ti močen čustveni odziv, zlasti sočutje, žalost*: 'ta:
s'mrt me je st'rašnu pre'sü:nèla

presušiti ▶ pre'sü:šit -i:n dov. ⟨⟩ *presušiti* |*ponovno
posušiti*: g'vant i 'ku:tèr je preš'š'i:la ▶ **presušiti
se** pre'sü:šit se **1.** |*popolnoma, v ce-
loti se posušiti*: va kò'zò:ucè se 'dè:tel'a i s'nò:pje
'naj'lè:pše pre'sü:ši: **2.** |*po površini se posušiti*:
'cè:sta se je k'ma:lè preš'š'i:la

preša ▶ p're:ša -e z ⟨⟩ [**prešaj*] **1.** *stiskalnica*: na'rè:dò
je 'nò:vò p're:šò **2.** |*vsebinska preše*: g'rò:zdja je
'bèlò 'sómò za d'vè: p're:še

prešati gl. prešiti²

preščapniti ▶ preš'čapènt -š'ča:pnen dov. ⟨⟩ *preščip-
niti* |*s ščipanjem narediti dva dela*: s k'lè:šcamè je
preš'čapnò 'ča:u

preščeranj ipd. gl. predvčerajšnji ipd.

preščipniti gl. preščapniti

prešetati se ▶ pre'se:tat se -an se dov. ⟨⟩ *sprehoditi
se* |*opraviti sprehod*: pò 'jü:žèné sò se pre'se:talè

prešibrati ▶ pre'sibrat -an dov. ⟨⟩ *ekspr. preteči, predir-
jati*: na'i:nkrt sò prešib'ra:lè 'pò:l'e

prešica ▶ p're:šèca -e z ⟨⟩ *manjšalnica od preša*

prešipiti gl. prešupiti

prešišiti gl. presušiti

prešiti¹ ▶ p're:šit pre'si:jen dov. ⟨⟩ *prešiti* |*s šivanjem
skozi material združiti več plasti*: pòp'la:te na
ò'pa:n'kèx je pre'si:la ■ **prešita** odeja gl. kovter

prešiti² ▶ p're:šèt -ën dov. ⟨⟩ [**prešati*], *stiskati*:
x'rü:ške p're:šèt ▪ g'rò:zdje p're:šèmò

preška ▶ p're:ška -e z ⟨⟩ *vrsta tepke*: p're:škò smò
ò't're:slè

preški gl. prežarski

prešnofati ▶ preš'nò:fat -an dov. ⟨⟩ *ekspr. preiskati,
pregledati*: 'cè:lò šk'ri:n'ò mè je preš'nò:fala

prešopati ▶ preš'òpat -an dov. ⟨⟩ *ekspr. zelo pretepti*:
x'la:pca je preš'ò:paù

prešoškati ▶ preš'ò:škāt -an dov. ⟨⟩ *ekspr. zelo pretep-
sti*: fan'ti:čka je 'ma:tè preš'ò:škala

prešepati ▶ preš'te:pat -an dov. ⟨⟩ *prešiti* |*narediti
(okrasni) šiv, (okrasne) šive, zlasti s šivalnim stro-
jem*: 'pa:s preš'te:pat

prešeteti ▶ p're:šètèt preš'tè:jen dov. ⟨⟩ **1.** *prešeti* |*s šte-
tjem ugotoviti število česa*: kò'kò:šè je preš'tè:la **2.**
prebrati, prečitati: 'ca:i'tènge je p're:šètù

prešihati ▶ preš'ti:xat -an dov. ⟨⟩ [**prešihati*] |*z lo-
pato prerahljati, obrniti zemljo*: g'redò: na 'vrtè sò
preš'ti:çalè

preštimati ▶ preš'ti:mat -an dov. ⟨⟩ *predelati* |*naredi-
ti, da ima kaj drugačno obliko, uporabnost*: x'lè:f
sò preš'ti:malè

preštudirati ▶ preštu'de:rat -an dov. ⟨⟩ [**preštudi-
rati*], *premisli, razmisliti*: 'òn 'sakò st'va:r 'dòbrò
preštu'de:ra

prešupiti ▶ preš'ipit -in dov. ⟨⟩ *preluknjati* **1.** *pre-
dreti*: 'lo:nc je preš'pi:la **2.** |*z rabo narediti lu-
knjo, luknjico*: pòp'la:te se 'b'žzò pre'sü:pò • **ek-
spr.** 'òn se 'če g'lavò: g'lix preš'ipit *preveč tuhta,
premišljuje*

prešvicati se ▶ preš'vi:cat se -an se dov. ⟨⟩ *pre-
znojiti se* |*postati znojen, poten*: òt 'xò:je sòn se
preš'vi:caù ▶ **prešvican** preš'vi:can -a -ò *prezno-
jen, prepoten*: preš'vi:cana 'sü:kn'a

prešvrkati ▶ preš'vrkat -an dov. ⟨⟩ **1.** *ekspr. hitro preho-
diti*: k 'ma:šè je 'val'e preš'vrkaù **2.** *ekspr. pokositi,
navadno nahitro, površno*: st'g'ni:šècè 'bò:n k'ma:lè
preš'vrkaù **3.** *pretepti, navadno s tankim, pro-
žnim predmetom*: 'ko:n'e je preš'vrkala

pretakati ▶ pre'ta:kat -ta:čen nedov. ⟨⟩ *pretakati* |*s to-
čenjem spravljati kaj tekočega v drugo posodo*:
'mòšt sò pre'ta:kalè

pretakniti ▶ pre'taknt -'ta:knen dov. ⟨⟩ **1.** *pretakniti*
|*z vlečenjem spraviti navadno kaj podolgovatega
skozi kaj*: š'pa:k pre'taknt ▪ vrš'či:cò je pre'taknò

2. ekspr. [**pretakniti*] |*prizadevno preiskati, pregledati*: 'sò 'i:zbò je pretak'ni:la

pretaliti gl. pretopiti

pretaman gl. pretemen

pretanek ▶ pre'tanak pre'ta:ŋka pre'taŋku prid. ⟨*pretanek* |*preveč tanek*[: pre'tanak štil', v'la:k ▪ pre'ta:ŋka vřšči:ca ▪ pre'ta:ŋka 'ža:ganca ▪ pre'taŋku 'ši:lò

preteči ▶ p're:teč pre'te:čen dov. ⟨*preteči* 1. |*v teku priti z enega konca na drugega*: pre'te:kò je 'xò:ste 2. |*v teku prečkati*: 'ma:čka mè je pre'te:kla 'pò:t prekrižala 3. |*v teku prehiteti*: 'se d'rü:ge je pre'te:kò 4. |*časovno se odmakniti*: t'ri: 'lè:ta sò pre'te:kla • 'vü:ra je pre'te:kla za 'pè:t 'mènu:t prehitela ■ gl. prehopsati, prešibrati

pretegevati se ▶ pre'te'ge:vət se -'gü:jen se nedov. ⟨*pretegevati se* |*zelo iztegovati roke, noge in telo*: 'cè:lò 'vü:rò se je prete'ge:vala

pretegniti se ▶ pre'te'gŋt se -gŋen se dov. ⟨*pretegniti se* |*s čezmernim delom se utruditi, poškodovati*: pŋ maš'i'na:n'è se je pre'te:gŋò

pretegovati se gl. pretegevati se

pretekati ▶ pre'tè:kat -'tè:čen nedov. ⟨*prehitevati* |*kazati več, kot je v resnici*: 'na:ša 'vü:ra pre'tè:če

pretekli gl. pasan

pretelj ▶ p'rè:tèl' -t'l'a m ⟨*lata v kozolcu*: p'rè:tèl' se je pre'lo:mò

pretemen ▶ pre'taman -mna -u prid. ⟨*pretemen* |*preveč temen*: pre'tamna 'xi:ša ▪ pre'tamna 'rò:ba

pretentati ▶ pre'tentat -an nedov. ⟨*ekspr. [*pretentati]* 1. *prevarati, ukaniti*: 'iše žen'da:rje je preten'ta:la s 'v'vajn je'zi:kòn 2. *pridobiti*: pre'tentaŋ jò je z 'nò:vèn 'pŋstanòn

pretepati gl. hrkati, jekati, napletati

pretepsti gl. nabiksati, nabrisati, nabubati, nabunkati, nahrebati, nahreskati, nahrkati, najekati, naklestiti, nakresati, namahati, namlatiti, natolči, natreskati, nažajfati, potrepati, prebunkati, premahati, premeketati, premlatiti, prešopati, prešoškati

preterati ▶ pre'terat -an dov. ⟨ 1. *pregnati, spoditi*: b'lagu pre'terat iz 'dè:tel'e 2. *povzročiti drisko*: 'ki:sèlò m'lè:kò me je prete'ra:lò ▪ p're:z'ca je prete'ra:la 'vo:la

preteravanje ▶ prete'ra:vàn'e a s ⟨*glagolnik od preteravati*

preteravati ▶ prete'ra:vət -an nedov. ⟨*poditi, preganjati*: b'lagu prete'ra:vajò pò g'ma:in'è ▪ 'dèca se prete'ra:vajò pò 'vŕtè

pretesen gl. pretesen

pretesen ▶ pre'tesan pre'te:sna pre'tesnu prid. ⟨*pretesen* |*preveč tesen*: pre'tesné pòs'to:lè

pretežek ▶ pre'težak pre'te:ška pre'tešku prid. ⟨*pretežak* |*preveč težak*: 'ti: sè pre'težak za 'no:sèt ▪ 'ta: b'ra:na je pre'te:ška

pretipati ▶ pre'ti:pat -pl'en dov. ⟨*pretipati* |*s tipanjem preiskati*: 'ròkò: mè je pre'ti:paŋ ▪ 'se 'že:pe sòn 'zaston' pre'ti:pala

pretlačiti ▶ prek'la:čèt -èn dov. ⟨*pretlačiti* |*s tlačenjem spraviti skozi kaj*: para'da:js je prek'la:čèla čes 'si:tò ■ gl. zdrozovati

pretočiti ▶ pre'to:čèt -'tò:čèn dov. ⟨*pretočiti* |*s točenjem spraviti kaj tekočega v drugo posodo*: 'mòšt pre'to:čèt va 'bo:ce ▪ 'fažò:n pre'to:čèt čez 'ra:itar • 'čŕvè sò pretò'či:lè 'mi:zò razjedli, preluknjali ■ gl.

pretolči ▶ pre'tu:č -'tu:čen dov. ⟨*pretolči, omlatiti*: 'o:vas smò 'več 'sami pre'tu:klè

pretopiti ▶ pre'to:pèt -'tòpin dov. ⟨ 1. *ponovno stopiti*: 'ma:st pre'to:pèt 2. *pretopiti, pretaliti*: z'vò:n pre'to:pèt ■ gl. preliti

pretrbušiti ▶ pretr'bü:šèt -èn dov. ⟨*ekspr. prehitro, nepremišljeno porabiti, predvsem hrano*: klò'ba:se smò 'več pretr'bü:šèlè

pretrd ▶ pre'tŕt -'tŕda -u prid. ⟨*pretrd* |*preveč trd*: pre'tŕda 'pò:stel'a ▪ pre'tŕdu s'tŕò:če

pretrebiti ▶ pretr'é:bèt -èn dov. ⟨*preredčiti, razredčiti* |*porezati odvečne mladike na sadnem drevju*: 'cè:ŋ 'vŕt smò pretr'é:bèlè

pretrepati ▶ pretr'e:pat -tr'e:pl'en dov. ⟨*stepiti* |*z udarjanjem odstraniti s česa*: 'dèkò, x'la:če pretr'e:pat ▪ p'la:xte pretr'e:pat

pretresati ▶ pretr'è:sat -sen nedov. ⟨*pretresati* |*spravljati kaj sipkega, drobnega v drugo posodo*: pretr'è:sat 'fažò:n, 'ja:bòka, 'je:čmen

pretresti ▶ pretr'è:st -sen dov. ⟨*pretresti* 1. |*spraviti kaj sipkega, drobnega v drugo posodo*: x'rü:ške, s'li:ve pretr'è:st 2. |*vzbuditi močen čustveni odziv, zlasti sočutje, žalost*: 'ta: nò'vi:ca 'nas je pretr'è:sla ▪ 'ma:tèrna s'mŕt jèx je pretr'è:sla

pretrgati ▶ pre'tŕgat -an dov. ⟨*pretrgati* 1. |*s trganjem narediti dva dela*: pre'tŕgat š't'rik ▪ p're:ja se je pre'tŕgala 2. |*s trganjem narediti, da kaj ni več celo*: v're:čka se mè je pre'tŕgala • 'vo:da je pre'tŕgala 'ni:vò ob nalivu je udrla čez njivo ▶ **pretrgati se** pre'tŕgat se ekspr. [**pretrgati se*], *izčrpati se, uničiti se*: pŕ ò'ra:n'è se je pre'tŕgala

pretrpeti ▶ pre'tŕpèt -in dov. ⟨*pretrpeti* |*v trpljenju doseči veliko, preveliko mero*: va 'tè: 'vo:ijské smò 'do:stè pretr'pè:lè ■ gl. podnesti

pretrtrati ▶ pre'tŕtrat -an dov. ⟨*ekspr. plitvo, neenakomerno obdelati zemljo*: 'ni:vò za 'rè:pò smò 'sòmò pretr'tra:lè, 'zakaj je 'bèlò pre'sixu ▶ **pretrtran** pre'tŕtran -a -ò • pre'tŕtran g'no:ŷ v katerem so ostanki listja, vejic že strohneli

pretučí gl. pretolčí

preužitek gl. avfcug

preužitkar gl. avfcugar

prevagati ▶ pre'va:gat -an dov. (⟨) [**prevagati*], *pretehtati* |ponovno stehitati|: 'cu:kèr sòn pre'va:gala

▶ **prevagati se** pre'va:gat se *prevesiti se*, *nagniti se*: 'kɫ'è sò se pre'va:galè i 'pa:lè is 'ku:ɾ

prevagniti se ▶ pre'va:gnt se -gnen se dov. (⟨) *prevrnuti se* |*spremeniti lego*, *položaj česa*|: 'pu:n 'vò:s se je pre'va:gnò • 'da:n se je pre'va:gnò *skrajšal*

prevarancija ▶ preva'ra:ncèja -e ž (⟨) *varanje*, *goljufija*: 'òn 'ži:vè òt 'samè preva'ra:ncèje ■ prim. varancija

prevarant ▶ preva'rant -'ra:nta m (⟨) *prevarant*, *goljuf*: 'òn je òd 'ma:lèga preva'rant ■ gl. štik, varalica

prevarati gl. prevariti

prevariti ▶ pre'va:rt -'varin dov. (⟨) *prevarati* |*povzročiti*, *narediti*, *da kdo ne dobi*, *kar pričakuje*, *kar bi moral dobiti*|: pɾ pra'š:čkèx ga je pre'va:rò ■ gl. pretentati, zrihtati

prevažati ▶ pre'va:žat -an nedov. (⟨) *prevažati* |z vozilom, prevoznim sredstvom spravljati z enega mesta na drugo|: 'ce:gòu pre'va:žajò ■ gl. furati, furmariti, prevoževati

preveč ▶ p're:več prisl. (⟨) *preveč 1.* |izraža količino ali mero, ki je večja, kot ustreza|: p're:več 'duga je na're:dò • p're:več gò'vòri • 'tò: mè je p're:več, 'tò: mè je pre'ma:lò **2.** |izraža stopnjo, ki je višja, kot ustreza|: 'ze:ml'a je p're:več 'mo:kra za ò'ra:n'è **3.** |izraža majhno mero, stopnjo|: na n'e'go:ve be'sè:de 'ni: t'rè:ba p're:več g'let **4.** |izraža nezadostno stopnjo|: 'tò: dè:te 'ni: p're:več 'pa:metnò ■ gl. odveč

prevečkrat ▶ pre'večkrat prisl. (⟨) *prevečkrat* |izraža število ponovitev, ki je večje, kot ustreza|: pre'večkrat se na'pi:je

prevedriti se ▶ pre'vedrit: se -i:n se dov. (⟨) nav. 3. os. ed. *prevedriti se*, *zvedriti se*: k'ma:lè se je preved'ri:lò

prevelik ▶ pre've:lèk -ve'li:ka -ò prid. (⟨) *prevelik* |preveč velik|: pre've:lèk š'kɫ'ak • pre've'li:ka 'ki:kl'a ■ gl. klopaten

prevesiti se gl. prevagati

prevezati ▶ pre've:zat -'vè:žen dov. (⟨) *prevezati 1.* |namestiti, dati vrv, trak okrog česa|: 'vò:s pre've:zat **2.** |(na novo) obvezati|: 'pɾst mè je pre've:zala ▶ **prevezan** pre've:zan -a -ò *prevezan* |(na novo) obvezan|: pre've:zana g'la:va

prevezovati gl. preveževati

preveževati ▶ pre've:žè:vat -'žü:jen nedov. (⟨) *prevezovati* |(na novo) obvezovati|: pre've:žè:vat 'ra:nò

prevideti ▶ pre'vi:dèt -èn dov. (⟨) [**prevideti*], *spoznati*, *dojeti*: na'za:jd'n'è sò pre'vi:dèlè, da 'ni:majò p'raf

previjanje ▶ pre'vi:jan'è -a s (⟨) *previjanje* |glagolnik od previjati|: pre'vi:jan'è dè'tè:ta je pòt'rè:bnò

previjati ▶ pre'vi:jat -an nedov. (⟨) *previjati* |na novo a) povijati|: 'dè:te je pre'vi:jala **b)** *obvezovati*: 'ra:nò pre'vi:jat ▶ **previjati se** pre'vi:jat se *zvijati se* |premikati telo lokasto od namišljene vzdolžne osi|: òd 'buli se pre'vi:ja

previti ▶ p're:vít pre'vi:jen dov. (⟨) *previti* |na novo a) poviti|: 'dè:te p're:vít **b)** *obvezati*: 'nògò: p're:vít ▶ **prevít** p're:vít pre'vi:ta -ò *prevít*: pre'vi:tò 'dè:te ■ gl. premotati

prevlačiti ▶ prev'la:čèt -èn dov. (⟨) *prebranati* |odstraniti plevel, mah z brano|: 'ni:vò smò prev'la:čèlè

prevladati ▶ prev'la:dat -an dov. (⟨) *prevladati* |nastopiti kje v večjem številu, v večji količini kot kaj istovrstnega ali sorodnega|: na 'vɾtè sò prev'la:dale kòp'ri:ve • va 'xò:stax sò prev'la:dale 'bü:kve

prevleči se ▶ prev'lè:č se -v'lè:čen se dov. (⟨) ekspr. [**prevleči se*] |s težavo priti skozi kaj ovirajočega|: čez 'lü:kn'ò se je 'kumaj prev'lè:kla • ekspr. 'nèkakò se je prev'lè:klò prez 'daža ni bilo dežja

prevleka: prevleka za blazino gl. oblekalo

prevlekevanje ▶ prevlè'kè:van'è -a s (⟨) *glagolnik od prevlekevat*

prevlekevat ▶ prevlè'kè:vat -'kü:jen nedov. (⟨) ekspr. [**prevlačevati*], [**vlačiti*]: š'k'ri:n'è prevlè'kè:vat

prevoz gl. transport

prevozak gl. preozek

prevoznik gl. furman

prevoževati ▶ prevò'žè:vat -'žü:jen nedov. (⟨) *prevažati* |z vozilom, prevoznim sredstvom spravljati z enega mesta na drugo|: 'daske: prevò'žè:vat

prevražje ▶ prev'ra:žè prisl. (⟨) *zelo, močno*: prev'ra:žè z'na: 'lagat

prevreči ▶ p're:vɾč pre'vɾžen dov. (⟨) *prevreči 1.* *prevrniti*: 'ku:la je pre'vɾgò **2.** |z določenimi gibi povzročiti, da kdo pade|: pre'vɾgla ga je v 'ja:rak • 'vè:tèr je pre'vɾgò òs'tɾ:vò • pò 'kü:xèn'è mè 'se pre'vɾže *premeče*, *prebrska* • v'rè:me se 'bò: k'ma:lè pre'vɾglò *spremenilo*

prevreti ▶ prev'rèt: p'revren dov. (⟨) *prevreti* |narediti, da kaj krajši čas vre|: m'lè:kò 'bò:n prev'rè:la

prevrniti gl. prevreči; prevrniti se gl. buchniti, prevagniti

prevroč ▶ prev'ro:č -a -e prid. (⟨) *prevroč* |preveč vroč|: 'žü:pa je prev'ro:ča

prevršiti ▶ pre'vɾšèt -èn dov. (⟨) ekspr. *površno obdelati*: š'e'ro:kò 'ni:vò smò 'sòmò pre'vɾšèlè

prevrtati ▶ pre'vɾtat -an dov. (⟨) *prevrtati* |z vrtanjem narediti luknjo, odprtino|: 'ža:gancò pre'vɾtat

prevzdigevat ▶ prevzdí'gè:vat -'gü:jen nedov. (⟨) *dvi-gati*, *vzdigovati*: 'ža:kl'è va 'ma:lnè prevzdí'gè:vat • bòu'ni:ka prevzdí'gü:jejó

prevzdigniti se ▶ prez'dignt se -gnen se dov. (⟨) *pre-*

vzdigniti se |pri dviganju česa težkega se poškodovati|: pɾˈdʁvɛx se je prez'dignó

prevzemati gl. jemati

prevzet gl. napuhniti

prevzeti gl. pograbiti

prevzetnost gl. gospoščina, napuh

prezdigevati se gl. prevzdigevati se

prezdigniti se gl. prevzdigniti se

prezebati ▶ pre'ze:bat -an nedov. ⟨⟩ *prezebati* |večkrat, dalj časa čutiti hud mraz|: na 'pa:šê smó 'do:stêkrat pre'ze:balê

prezebsti ▶ pre'ze:pst -'ze:ben dov. ⟨⟩ *prezebsti, pre-mraziti se*: na 'pa:šê je pre'ze:bô ▶ **prezebel** – pre'ze:bla -ô *prezebel*: pre'ze:blê 'pɾstê

prezger ▶ prez'gɛ:rên -rna m ⟨⟩ *star. kvas* |snov iz kvasovk, navadno za vzhajanje testa|: pò'sò:dê mê 'ma:lô prez'ge:rna

prezgodaj gl. preran

prezgoden gl. preran

prezgodnji gl. preran

prezidati ▶ pre'zi:dat -an dov. ⟨⟩ *prezidati* |z zidanjem narediti, da ima kaj drugačno obliko, uporabnost|: x'lê:f pre'zi:dat ▪ 'ka:mbró pre'zi:dat

prezidavati gl. prezidevati

prezidevati ▶ prezi'de:vát -'dü:jen nedov. ⟨⟩ *prezidevati* |z zidanjem delati, da ima kaj drugačno obliko, uporabnost|: 'u:kna prezi'de:vát ▪ pò 'vòjškê sò 'do:stê prezi'de:valê

prezlahka ▶ preš'la:xka prisl. ⟨⟩ *preveč poceni*: 'tò: se preš'la:xka p'ro:da

prezlica gl. preslica

preznojiti se gl. prešvicati se

preža gl. štant

Preža ▶ 'pre:ža -e ž ⟨⟩ *Preža* |ime naselja|: na 'pɾe:žê je 'ma:lô 'xi:š ■ prim. Prežar, Prežarica, prežarski

Prežan gl. Prežar

Prežanka gl. Prežarica

Prežar ▶ 'pɾe:žar -ja m ⟨⟩ *Prežan* |prebivalec naselja Preža| ■ prim. Preža

Prežarica ▶ 'pɾe:žarca -e ž ⟨⟩ *Prežanka* |prebivalka naselja Preža| ■ prim. Preža

prežarski ▶ pɾe:žarskê -a -ô prid. ⟨⟩ *preški* |ki se nanaša na Prežarje ali na naselje Preža| ■ prim. Preža

prežeti ▶ pɾe:žet pre'ža:n'en dov. ⟨⟩ *požeti čez parcelno mejo*: s'te:l'ò na 'k'le:kê sò 'nan pre'žê:lê

prežgan ▶ –prež'ga:na -ô prid. ⟨⟩ *prežgan* ● prež'ga:na 'žü:pa prežganka |juha iz prepražene, zarumenele moke in vode|

prežganje gl. prežig

prežig ▶ pɾe:žêk pre'zi:ga m ⟨⟩ **1.** *drugič kuhano žganje*: pɾe:žêk s'kü:xat **2.** *prežganje* |prepražena, za-

rumenela moka za zgostitev jedi: s pre'ži:gôn sôn začê'ni:la 'ze:l'ê

prežigati ▶ pre'ži:gat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *žganje drugič prekuhavati* **2.** *pražiti moko na masti*

preživeti ▶ pre'ži:vêt -'živi:n dov. ⟨⟩ *preživeti* **1.** |biti, ostati kje določen čas|: 'zi:mò je pre'ži:vò v 'za:grebê **2.** |živeti dlje kot kdo drug|: 'že:na je pre'ži:vêla 'mòža: ■ gl. izdurati, predurati, sprevoditi

preživiti ▶ pre'ži:vêt -vên dov. ⟨⟩ *preživiti* |dati komu, kar potrebuje za življenje|: dɾ'žì:nò je 'tešku pre'ži:vò na 'maxanên g'rü:ntê

preživljati gl. hraniti, sprevajati; preživljati se gl. pasovati, živiti se

prežokati ▶ pre'žò:kat -an dov. ⟨⟩ *predreti na več mestih*: 'si:tò je pre'žò:kau, da 'ni: 'več za 'ra:bò

prežreti ▶ pɾe:žrêt -en dov. ⟨⟩ *prežreti* |z grizenjem narediti luknjo skozi kaj|: 'mi:šê sò pre'žrêlê 'ža:kêl'

prežvečiti ▶ pred'vê:čêt -ên nedov. ⟨⟩ *prežvekovati*

|ponovno žvečiti hrano, ki se vrača iz vampa in kapice v gobec|: k'ra:ve pred'vê:čêjò

prga ▶ 'pɾga -e ž ⟨⟩ *drobir, zdrobljena snov*: 'sinu: je 'sixu kò 'pɾga suho, da se drobi ● 'rê:vên je kò 'pɾga zelo je reven; ničesar nima

prgišče ▶ pɾ'gi:šče -a s ⟨⟩ *prgišče* |količina česa, ki se lahko naenkrat drži z ukrivljenimi prsti in upognjeno dlanjo|: 'e:nò pɾ'gi:šče ò'rê:xòf

prhati ▶ 'pɾxat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *prhati* |s silo izpuščati (kaj tekočega) iz ust, nosu, da nastajajo kratki, ostri glasovi|: 'kòn 'pɾxa **2.** *puhati* |s sunkovitim izdihavanjem izražati nezadovoljstvo, sovražnost|: m'la:de 'ma:čke 'pɾxajò

prhek ▶ 'pɾxak 'pɾxka -u prid. ⟨⟩ *prhek* |sestavljen iz drobnih, nesprijetih delcev|: 'pɾxak s'nê:k ▪ 'pɾxka gò'tò:vêna ▪ 'pɾxka 'ze:ml'a ▪ 'pɾxku 'ja:bòkò zmehčano, uležano

prhljaj gl. prahot, prhot, prhut

prhot ▶ 'pɾxòt pɾ'xò:tê ž ⟨⟩ *prhljaj* |luskasti delčki la-sišča|

prhut ▶ 'pɾxut pɾ'xu:tê ž ⟨⟩ *prhljaj* |luskasti delčki la-sišča|

prhutati gl. klefetati, klofotati

pri ▶ pɾ predl. ⟨⟩ *pri* **1.** z mestnikom |za izražanje stanja v položaju, ko je kaj v neposredni bližini česa|: 'o:stat pɾ 'pe:čê, 'pɾ nas, pɾ 'mo:stê **2.** |za izražanje kraja, kjer se dogaja dejanje|: sab'ra:lê sò se pɾ 'š'kò:lê **3.** |za izražanje navzočnosti, udejstvovanja kje|: 'dê:la pɾ 'zi'da:rjêx **3.** |za izražanje odnosa do koga, stika s kom|: pɾ sò'sê:dê p'ra:šat ▪ òg'la:sêt se pɾ b'ra:tê **4.** |za izražanje bivanja, obstajanja v določeni skupnosti, zlasti družini, narodu|: pɾ 'xɾ'va:têx je ta'ko:va na'va:da ▪ 'pɾ nas 'ra:nò s'ta:nemò ▪ 'živi pɾ 'te:tê **5.** |za izražanje lastnosti ali stanja osebk|:

l'ostau je pɹ ʒiv'le:n'ë **6.** |za izražanje povezanosti s kom, čim|: pɹ 'xi:šë 'bo: 'iše 'do:stë 'dè:la **7.** |za izražanje udeležbe, dejavnosti pri čem|: pɹ 'ma:šë st'rè:že ▪ pɹ 'dè:lë i pɹ 'jè:dë gò'vòri **8.** |za izražanje dejstva, ki bi moglo ali moralo kaj preprečiti, pa ne prepreči|: pɹ 'tülèkë 'dècë se 'matë 'iše 'dòbrò 'dɹʒi: **9.** |za izražanje časovne točke, v kateri se kaj zgodil|: pɹ t'ri:desetëx 'lè:tëx se je ó'že:nò • 'bit pɹ zd'ra:vjè bitì zdrav • 'bit pɹ dè'na:rjè imeti denar • 'bit pɹ 'me:rè 'drovati • 'vòy pɹ 'se:bë pɹi vpreženi živini levi • 'bit pɹ 'mo:čë močen, krepak • pɹ 'dɹ'vèx smò s'la:bë imamo malo drv • 'bit 'nèkaj pɹ zd'ra:vjè bitì šë kar zdrav

Pri Poljancu ▶ pɹ 'pò'l'a:ncë – m ⟨ ⟩ *Pri Poljancu* |ime naselja Srednji Potok|

pribaviti ▶ pɹ'ba:vët -ën dov. ⟨ ⟩ [**pribaviti*], *preskrbeti*, *priskrbeti*: d'va: 'ža:k'l'e xɹme'tü:na je pɹ'ba:vò

pribavkati ▶ pɹ'ba:fkat -an dov. ⟨ ⟩ *ekspr. pritipati se* |ti-pajoč priti|: ta'ko:va 'tama je 'bèla, da sòn 'kumaj pɹ'ba:fkau dò 'xi:šë

pribežališče ▶ pɹ'bèʒa'li:šče -a s ⟨ ⟩ • pɹ'bèʒa'li:šče g'rè:šnèkòf *Mati Božja kot zavetnica grešnikov*

pribežati ▶ pɹ'bè:žat -'bižin dov. ⟨ ⟩ *pribežati* |bežč priti|: is 'kòčë:vja je pɹ'bè:žau

pribijati ▶ pɹ'bijat -an nedov. ⟨ ⟩ *pribijati* |z žebljem, žebli pritrjavati|: 're:mél'ce pɹ'bijat

pribiti ▶ pɹ'bit pɹ'bijen dov. ⟨ ⟩ *pribiti* |z žebljem, žebli pritrčiti|: 'daskò: je pɹ'beu ■ gl. prijekati

priblengetati ▶ pɹ'bленge:tat -'ge:čen dov. ⟨ ⟩ *ekspr. prizvoniti* |zvoneč priti|: k'ra:ve sò pɹ'bленge'ta:le is 'pa:šë

približati se ▶ pɹ'b'li:žat se -an se dov. ⟨ ⟩ *približati se 1.* |priti bližje čemu v prostoru|: p're:več se je pɹ'b'li:žau 'ja:rké i p're'v'gò 'ku:la **2.** |priti časovno bližje|: 'nò:č se je pɹ'b'li:žala ■ gl. primakniti se

približevati se ▶ pɹ'b'li:žë:vət se -'žü:jën se nedov. ⟨ ⟩ *približevati se 1.* |premikajoč se prihajati bližje čemu v prostoru|: pɹ'b'li:žë:valë sò se š'kò:lë **2.** |prihajati časovno bližje|: 'zi:ma se pɹ'b'li:žü:je

pribrenčati ▶ pɹ'br̩nčat -čïn dov. ⟨ ⟩ *pribrenčati* |brenčëč prileteti|: č'mɹ'l' je pɹ'br̩nčau ▪ 'o:sa je pɹ'br̩nča:la

pribrizgati ▶ pɹ'b'ri:zgat -an dov. ⟨ ⟩ *ekspr. prihiteti, hitro pripeljati*: autò'bus je p're'ra:nò pɹ'b'ri:zgau

pričapljati ▶ pɹ'čapl'at -an dov. ⟨ ⟩ *ekspr. pričapljati* |capljajoč priti|: fan'ti:čëk je pɹ'čapl'au za 'na:më

pričmokati ▶ pɹ'čmò:kāt -an dov. ⟨ ⟩ *ekspr. ob nepravem času, nezaželen priti*: g'lix smò 'jü:žnalë, pa tē pɹ'čmò:ka 'sò:set

pričurljati ▶ pɹ'čür'l'at -an dov. ⟨ ⟩ *pričurljati* |priteči, pripolzeti v tankem curku|: ra'ki:ja je pɹ'čür'l'a:la

pričurniti ▶ pɹ'čür:rënt -rnen dov. ⟨ ⟩ *ekspr. [*pričur-*

niti] |priliti majhno količino tekočine|: m'lë:ka je pɹ'čür:rŋla

pričvreti ▶ pɹ'čvrë:t -en dov. ⟨ ⟩ *ekspr. zelo počasi in v majhnih količinah priteči*: 'kɹf je pɹ'č'vɹla iz g'ri:nte ▪ s'mo:la je pɹ'č'vɹla is x'lò:je

pričvrkniti ▶ pɹ'č'vrkënt -knen dov. ⟨ ⟩ *pričvrkniti* |nekoliko prismoditi|: ž'ga:ncë sò se pɹ'č'vrkŋlë ▶ **pričvrknjen** pɹ'č'vrk'nën -a -ò *pričvrknjen 1.* |deleženik od pričvrkniti|: pɹ'č'vrk'nëna t'ra:va ▪ pɹ'č'vrk'n'ënò 'li:stje **3.** *ekspr. čudaški, neumen*: pɹ'č'vrk'n'ën č'lò:vek

priča ▶ p'ri:ča -e ž ⟨ ⟩ *priča 1.* |oseba, ki na sodišču pove, kar ve o kom, čem|: b'rat më je 'šò za p'ri:čò **2.** |kdor je navzoč ob kakem dogodku z namenom, da potrdi njegovo veljavnost|: p'ri:ča pɹ pò'ro:ké

pričakati ▶ pɹ'ča:kāt -an dov. ⟨ ⟩ *pričakati 1.* |s čakanjem priti do česa, doseči kaj|: 'bo:trò smò 'tešku pɹ'ča:kalë **2.** |ostati na kakem mestu s sovražnim namenom do prihoda kogal|: 'ja:zbaca sòn pɹ'ča:kau i st'rè:l'ò

pričakevanje ▶ pɹ'ča'kë:vān'e -a s ⟨ ⟩ *pričakanje* |glagolnik od pričakevati|

pričakevati ▶ pɹ'ča'kë:vāt -'kü:jën nedov. ⟨ ⟩ *pričakovati* |živeti, računajoč, da kdo, kaj pride|: óčë:ta smò iz 'b'ë:ča 'du:gò pɹ'ča'kë:valë

pričakanje gl. pričakevanje

pričakovati gl. nadejati se, pričakevati

pričati ▶ p'ri:čāt -an nedov. ⟨ ⟩ *pričati* |pripovedovati na sodišču, kar se ve o kom, čem|: p'ri:čalë sò za paj'da:ša

pričeliti ▶ pɹ'čel:lt -l'ën dov. ⟨ ⟩ *pričeliti* |prižagati les pravokotno na vzdolžno os in obsekati, posneti ostri rob hlodal|: 'bü:kòve 'kɹ'l'e je pɹ'čel:l'ò ■ gl. pričeliti

pričenjati ▶ pɹ'čë:n'āt -an nedov. ⟨ ⟩ *pričenjati*, *začënjati*: 'kò:šnò 'več pɹ'čë:n'ajò

pričetek ▶ pɹ'čë:ta:k -tka m ⟨ ⟩ *pričetek*, *začetek*: 'sak pɹ'čë:ta:k je 'težak

pričeti ▶ pɹ'čët 'pɹ'čën dov. ⟨ ⟩ *pričeti*, *začeti*: pɹ'čë:lë sò 'zi:dat 'xi:šò

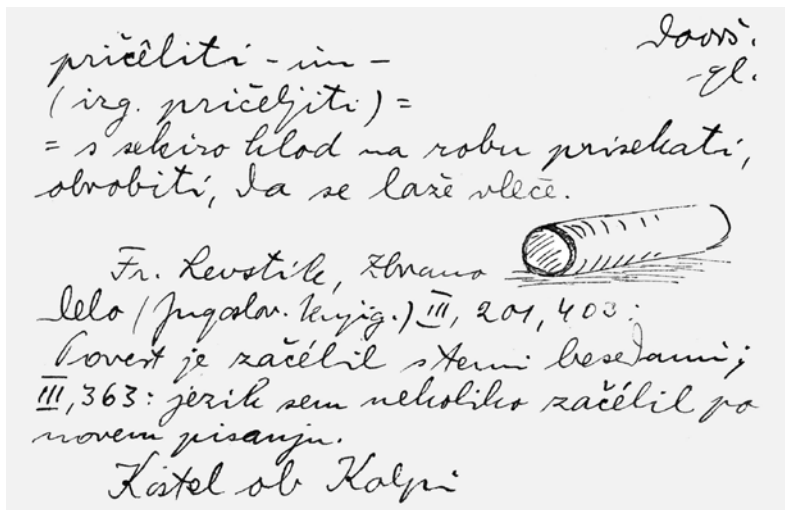
pričuvati ▶ pɹ'čuvat -an dov. ⟨ ⟩ *pričuvati*, *obvarovati*: pòs'to:le pɹ'čuvat ▪ g'vant pɹ'čuvat

pričvrstiti ▶ pɹ'č'vrstët -ën dov. ⟨ ⟩ *pričvrstiti*, *pritrčiti*: 'daskë: je pɹ'č'vrstò ■ gl. potrditi

prida ▶ p'ri:da -- -- prid. ⟨ ⟩ *prida*, *dober*: 'ta: č'lò:vëk 'ni: p'ri:da ▪ 'lè:tëna 'lètòs 'ni: p'ri:da ▶ **prida** pri-sl. *prida*, *dosti*: f 'ko:šnë 'ni:smò p'ri:da zas'lü:žëlë

pridelati ▶ pɹ'dè:lat -an dov. ⟨ ⟩ *pridelati* |přidobiti z gnojenjem rastline, rastlin|: 'rè:pe smò 'do:stë pɹ'dè:lalë

priden ▶ p'ri:den -dna -ò prid. ⟨ ⟩ *novo priden* |ki ne povzroča neprijetnosti, nevšečnosti|: p'ri:dna 'dë:kjca

pričeliliti

pridevek gl. prišverek

pridi gl. bale

pridiga ▶ p'rè:déga -e ž (⟨) **1.** pridiga |govorno podajanje vsebinsko zaokrožene verske snovi|: p'rè:dégò pòs'lù:šat **2.** ekspr. [**pridiga*] |(vsiljivo) dajanje naukov|: o'čè:tòva p'rè:déga p'r' 'dècè 'ni: 'nič pò'ma:gala

pridiganje ▶ p'rè:dégan'e -a s (⟨) pridiganje |glagolnik od pridigati|

pridigar ▶ p'rè:dégar -ja m (⟨) pridigar |duhovnik, ki pridiga|: 'dò:bèr p'rè:dégar

pridigati ▶ p'rè:dégat -an nedov. (⟨) **1.** pridigati |govorno podajati vsebinsko zaokroženo versko snov|: 'naš 'gòspòt g'lasnu p'rè:dégajò **2.** ekspr. [**pridigati*] |(vsiljivo) dajati nauke|: 'že:na mè je 'furt p'rè:dégala

pridišati ▶ p'r'di:šat -dišin dov. (⟨) pridišati |prijetno dišeč se pojaviti|: is 'kù:xèn'e je p'r'di:ša:lò pò 'kafe

pridivjati ▶ p'r'divjat -an dov. (⟨) pridivjati |divjajoč priti|: fan'ti:čkè sò p'rdiv'ja:lè is š'kò:le

pridobaviti ▶ p'r'dò'ba:vèt -èn dov. (⟨) priskrbeti, nabaviti: 'cu:kra i 'sòli je p'r'dò'ba:vèla za 'pu: 'lè:ta

pridobavljati ▶ p'r'dò'ba:vl'at -an nedov. (⟨) priskrbovati, nabavljati: 'ma:tè je p'r'dò'ba:vl'ala sakò'ja:kò 'se:me

pridobiti ▶ p'r'do:bèt -dòbin dov. (⟨) pridobiti **1.** |z delom, prizadevanjem priti do česa|: 'dèna:r p'r'do:bèt **2.** |vzbuditi pozitiven, naklonjen odnos|: pa'i'da:ša je p'r'dò'bò 'za:se ■ gl. pretentati

pridrdrati ▶ p'r'drdrat -an dov. (⟨) pridrdrati |drdrajoč pripeljati|: 'ku:la sò p'r'dr'dra:la

pridrncati ▶ p'r'drncat -an dov. (⟨) pridrncati |v drncu, galopu priteči|: b'lagu je p'r'drncalò is 'pa:še

pridržati ▶ p'r'držat -in dov. (⟨) pridržati, obdržati: ta 'bò:l'e 'mesu: je p'r'držau 'za:se

Prifarčica ▶ 'p'rifa:rčèca -e ž (⟨) Prifarka, *Farčanka |prebivalka naselja Fara| ■ prim. Fara

Prifarec ▶ 'p'rifa:rc -a m (⟨) Prifarec, *Farčan |prebivalec naselja Fara|: p'r' 'fa:rè kamp'e'na:jò: 'si 'p'rifa:rcè sò ma'ga:rcè ■ prim. Fara

Prifarka gl. Prifarčica

prifarski ▶ p'rifa:rskè -a -ò prid. (⟨) prifarski, *farski |ki se nanaša na naselje Fara|: p'rifa:rskè 'gòspòt: ■ prim. Fara

prifleščiti ▶ p'rfl'e:ščèt -èn dov. (⟨) ekspr. udariti, dati klofuto: 'e:nò tè 'bò:n p'rfl'e:ščò ▶ **prifleščen** p'rfl'e:ščen -a -ò • k'pma je p'rfl'e:ščena od dežja potlačena, pritisnjena k tlom

prifloskati ▶ p'rfl'ò:skat -an dov. (⟨) **1.** ekspr. blaten priti od kod: iz 'ni:ve je p'rfl'ò:skau na'ra:vnòst va 'ka:mbrò **2.** ekspr. ob nepravem času in nezazelen priti: pò'no:čè je p'rfl'ò:skala, ka: smò 'več s'pa:lè **3.** ekspr. priti, pritrđiti: ve'li:kò 'k'pò mè je p'rfl'ò:skala na x'la:če • 'rè:mèl'c je p'rfl'ò:skau na 'ròžnik • pla'ka:t sò p'rfl'ò:skalè na 'na:ša v'ra:ta

prifloščiti ▶ p'rfl'ò:ščèt -èn dov. (⟨) ekspr. udariti, dati klofuto

prifrnkni ▶ p'r'frkènt -knen dov. (⟨) [**prifrnkni*], zavihat: 'brke je p'r'frknò ▶ **prifrnknjen** p'r'frkn'en -a -ò ekspr. čudaški, neumen: p'r'frkn'en č'rè:rdnèk

priftošelj ▶ p'rif'to:šèl' -šl'a m (⟨) star. denarnica, listnica: 'nò:f p'rif'to:šèl' je z'gü:bò

priftrigar ▶ p'rif'trò:gar -ja m (⟨) star. pismonoša, poštar

priganjati ▶ p'r'ga:n'at -an nedov. (⟨) priganjati **1.** |zahtevati, poskušati doseči, da kdo hitreje dela|:

gòs'pòdar: je pŕ'g'a:n'au x'la:pce **2.** |*delati, povzročati, da mora biti kdo bolj aktiven*: 'dè:lò 'nas pŕ'g'a:n'a mudi se delati **■** gl. terati

prigaziti ▶ pŕ'g'a:zèt -èn dov. () *prigaziti* |gazeč priti|: pò s'nè:gè sò pŕ'g'a:zèlè **■** gl. pririmžati

priglasiti se ▶ pŕ'g'la:sèt se -g'lasèn se dov. () *priglasiti se, prijaviti se*: pŕ'g'la:sèt se za 'rò:man'e

priglihati se ▶ pŕ'g'li:xat se -an se dov. () star. *vzporediti se, primeriti se s kom*: 'mi: se ne 'mò:remò pŕ'g'li:xat z bò'ga:témè

prignati ▶ pŕ'gnat pŕ're:nen dov. () *prignati* |narediti, povzročiti, da pride navadno žival pod nadzorstvom na določeno mesto|: pŕ'g'na:lè sò is 'pa:še ■ 'vo:la je 'pŕ'g'nau na 'sajman

prignisiti se gl. prignusiti se

prigniti ▶ pŕ'gnit pŕ'g'ni:jén dov. () *pripogniti* |narediti, povzročiti, da pride zgornji konec česa prožnega bližje k tlom|: 'vè:jò 'pŕ'gnit **■** **prigniti se** *pripogniti se* |narediti, da pride glava, zgornji del telesa navzdol, zlasti naprej|: pŕ'g'niù se je, da je 'po:brau ò'rè:xe

prignivati se ▶ pŕ'g'ni:vat se -an se nedov. () *pripogibati se* |delati, da pride glava, zgornji del telesa navzdol, zlasti naprej|: pŕ'g'ni:vajò se, 'kada 'kò:pl'èjò 'kòmpè:r

prignoiti ▶ pŕ'g'no:it -g'nòji:n dov. () *nekoliko dognojiti*: 'vŕt 'bò: t'rè:ba 'iše 'ma:lò pŕ'g'no:it

prignusiti se ▶ pŕ'g'ni:sèt se -g'nisi:n se dov. () *prignusiti se* |vzbuditi v kom skrajn odpor, gnus|: gò'mè:lce sò sè mè pŕ'g'nè'si:le **■** gl. prigrustiti se

prigomajster ▶ prigò'ma:istèr -tra m () star. *župan* |predstojnik občine|: izab'ra:lè sò 'nò:vèga prigò'ma:istra

prigospodariti ▶ pŕ'gòspò'da:rt -rèn dov. () *prigospodariti* |z gospodarjem priti do česa|: pŕ'gòspò'da:rò je 'ni:vò i kòše'ni:cò

prigovarjati ▶ pŕ'gò'va:rjat -an nedov. () *očitati, dajati pripombe, godrnjati*: 'mò:š pŕ'gò'va:rja, da 'žc:na s'la:bò 'kù:xa

prigraditi ▶ pŕ'g'ra:it pŕ'g'radin dov. () *z ograjevanjem dodati, priključiti (zemljišču)*: 'pu: g'ma:j'n'e je pŕ'g'ra:dò x kòše'ni:cè

Prigraja ▶ 'pŕ'g'ra:ja -e ž () *Prigraja* |ledinsko ime|

prigravevina ▶ pŕ'g'ra:jèvèna -e ž () *seno (slabše vrste)* s *Prigraje*

prigreti ▶ pŕ'g'rèt pŕ'g'rè:jén dov. () *prigreti, pripečiti*: 'sò:nce je 'jaku pŕ'g'rè:lò

prigrevati ▶ pŕ'g'rè:vat -an nedov. () *prigrevati, pripekati, greti*: s't'rašnu je pŕ'g'rè:valò, ka: smò kò'si:lè

prigrizniti ▶ pŕ'g'ri:zènt -znen dov. () *prigrizniti* |pojesti kaj malega, zlasti prigrizek|: s'pò:tòma je 'nèkaj pŕ'g'ri:znò **■** gl. zagrizniti

prigrizovati gl. prigrizevati

prigrizevati ▶ pŕ'gri'žè:vat -'žü:jén nedov. () *prigrizovati* |jesti zalogaje česa zraven česa drugega|: 'po:lòk k'rü:xa je pŕ'gri'žè:vala 'ja:bòka

prigmeti ▶ pŕ'g'mèt -in dov. () [**prigrmeti*] |grmeč se pojaviti|: fr'tü:na je òd 'z'di:xòvja ò'pudan pŕ'g'mè:la

prigniti ▶ pŕ'grènt -nèn dov. () *osuti* |obdati rastline z zemljo|: 'ro:žan sòn pŕ'grènela

prigrustiti se ▶ pŕ'g'rústèt se -èn se dov. () *prignusiti se, upreti se*: 'ta: 'jèt se mè je 'več pŕ'g'rústèla

prihajanje ▶ pŕ'xa:jan'e -a s () *prihajanje* |glagolnik od prihajati|: 'kasnu pŕ'xa:jan'e 'mè:ša 'ma:šò moti maševanje

prihajati ▶ pŕ'xa:jat -an nedov. () *prihajati* **1.** |s premikanjem večkrat začeti biti na določenem mestu|: sò'sè:dòve kò'kò:šè pŕ'xa:jajò k 'nan **2.** nav. 3. os. |izraža začenjanje obstajanja, bivanja česa pri kom, kje|: 'zi:ma pŕ'xa:ja • 'ku:pa pŕ'xa:ja narašča zaradi deževja • s'la:bò mè pŕ'xa:ja postaja

prihartati ▶ pŕ'xartat -an dov. () s *kartanjem priti do denarja*: 'ma:lò je pŕ'xartau

priheftati ▶ pŕ'xè:ftat -an dov. () *pritrčiti s hefto*: 'na:ijprèk je 'fu:tèr pŕ'xè:ftala

prihodek ▶ pŕ'xò:dak -tka m () *prihodek, dohodek*: 'majò 'maxane pŕ'xò:tke

prihopsati ▶ pŕ'xòpsat -an dov. () ekspr. *poskakujòč priti, priteči*: is s'kò:le sò pŕ'xòpsalè

prihranček ▶ pŕ'x'ra:nčèk -a m () ekspr. *manjšalnica od prihranek*: 'lè:p pŕ'x'ra:nčèk

prihranek ▶ pŕ'x'ra:nak -ŕjka m () *jesenski prašiček za rejo*: 'kù:pèlè smò t'ri: pŕ'x'ra:njke

prihraniti gl. našparati

prihranec ▶ pŕ'x'ra:njak -a m () ekspr. *manjšalnica od prihranek*: 'dòbrò 've:lèk pŕ'x'ra:njak 'nan je k'repau

prihruniti ▶ pŕ'x'rü:nt -nen dov. () **1.** ekspr. *nenadoma se pojaviti*: 'magla je pŕ'x'rü:nela is 'kupe: **2.** ekspr. *nenadoma, ropotaje priti*: 'dèca sò pŕ'x'rü:nela va 'xi:šò

prijahati gl. prijašiti

prijariti ▶ pŕ'ja:rèt -èn dov. () ekspr. *nepričakovano, predčasno priti*: pre'ra:nò je pŕ'ja:rò is 'pa:še ■ 'kò:scè sò pŕ'ja:rèlè p'rè:k, kò sòn s'kù:xala

prijašiti ▶ pŕ'ja:šèt -èn dov. () *prijahati* |jahajoč priti|: 'lèpèga 'kò:n'a je pŕ'ja:šò

prijatelj gl. prijatelj

prijatelj ▶ pŕ'ja:tòù -tl'a m () *prijatelj* **1.** |kdor je s kom v iskrenem, zaupnem odnosu, temelječem na sorodnosti mišljenja, čustvovanja|: pŕ'ja:tl'a je 'na:ijprek p'ro:sò za 'dèna:r **2.** |kdor ima do koga naklonjen, prijazen odnos|: 'òn 'ma 'ma:lò pŕ'ja:tl'ef **■** gl. komarat

prijateljica ▶ pr'ja:tel'ca -e ž (⟨) *prijateljica* [žen-ska, ki je s kom v iskrenem, zaupnem odnosu, temelječem na sorodnosti mišljenja, čustvovanja]: 'na:īból'a pr'ja:tel'ca jě x'mrļa

prijati gl. goditi, ljubiti, pasati, tekniti

prijaviti ▶ pr'ja:vět -èn dov. (⟨) novo *prijaviti* **1.** [sporočiti pristojnemu organu storilca kaznivega dejanja, prekrška, prestopka]: 'milččarjen pr'ja:vět **2.** [sporočiti glede na predpise a] da kaka oseba prebiva v določenem kraju]: 'dè:te pr'ja:vět ▪ 'merè'ka:nca pr'ja:vět **b)** podatke o čem zaradi začetka opravljanja kake dejavnosti]: 'òbřt pr'ja:vět ▪ 'ra:dijò pr'ja:vět ▶ **prijavljen** pr'ja:v'én -a -ò *prijavljen*: 'ko:tòu za ra'ki:jò 'pa:l't 'man pr'ja:v'én

prijaviti se gl. priglasiti se

prijazen ▶ pr'ja:zèn -zna -ò prid. (⟨) novo *prijazen* [ki ima, kaže do ljudi blag, prijateljski odnos]: pr'ja:z-na 'kū:xa:ra ca ▶ **prijazno** pr'ja:znò prisl. *prijazno*: pr'ja:znò gò'vòri: s 'na:mé ■ gl. lep

priječati ▶ pr'jě:čat -jěči:n dov. (⟨) *priječati* [jěčč priti]: x m'ra:ké je sò'sè:da k 'nan prjěča:la

prijekati ▶ pr'jě:kat -an dov. (⟨) *močno pribiti*: p'lò:t pr'jě:kat

prijemati ▶ pr'jě:mat -an in -l'én nedov. (⟨) *prijemati* **1.** [delati, da je kaj tesno obdano s prsti, dlanjo]: pr'jě:mat se za g'lavò: òd 'buli: **2.** [delati, da je kaj tesno obdano z deli česa]: s k'lè:ščamé pr'jě:mat ž'e'lè:zdò ▶ **prijemati se** pr'jě:mat se *prijemati se* [ob dotiku s kako stvarjo ostajati na njej]: s'mo:la se pr'jě:ma za 'prste ▪ 'ze:ml'a se pr'jě:ma na lò'pa:tò • 'rja se pr'jě:ml'e b'ri:tve se *britev začenja rjaveti*

prijeti ▶ 'prjět pr'i:men dov. (⟨) **1.** *prijeti* [narediti, da je kaj tesno obdano s prsti, dlanjo]: 'dè:te me je pr'jě:lò za 'ròko: ▪ 'prjět za v'ra:t **2.** *prijeti* [s prijemom narediti, da kaj pride h komu]: 'prjējū je 'litró i na'tò:čò 'vi:na **3.** *prijeti* [narediti, da je kaj tesno obdano z deli česa]: s k'lè:ščamé pr'i:mé, da se ne s'pe:češ! **4.** *prijeti* [vzeti vabo]: 'ri:ba je pr'jě:la **5.** ekspr. [**prijeti*] [izraža nastop telesnega, duševnega stanja, kot ga določa samostalni]: 'jě:za me je pr'jě:la ▪ 'křč me je 'prjējū • e'nečkéja 'več ne pr'i:me učinkuje, deluje • 'ka:j ga je pr'jě:lò zakaj tako ravna; zakaj je storil to nepremišljeno dejanje • ekspr. za 'sakò 'dè:lò pr'i:me ga opravi, naredi • 'prjět 'kòga za 'jě:zèk zahtevati, da izrečeno mnenje dokaže ali prekličie • ekspr. za 'vū:xa 'prjět 'kòga kaznovati ga s pòtegljaji za uhelj; kaznovati ga sploh ▶ **prijeti se** 'prjět se *prijeti se* **1.** [položiti prste, roke tesno okrog koga, česa, da se prepreči ločitev]: 'dè:te se je pr'jě:lò 'ma:tere **2.** [podpreti se, opreti se s prijemom česa]: pr'jě:la se je za 'vè:jò **3.** [pojavit se tesno okrog česa]: 'mo:kra 'rò:bača se

pr'i:me za 'xřbat **4.** [ob dotiku s kako stvarjo ostati na njej]: s'mo:la se pr'i:me za 'prste ▪ b'la:tò se je pr'jě:lò 'pòstuū **5.** [začeti rasti, pognati korenine]: 'nagèlcé se 'ra:dé pr'i:mejò ▪ cé'pi:ke sò se pr'jě:le *prirasle* **6.** [prisesati se na podlago]: k'lòšč se je 'prjējū • ekspr. ni'b'e:na be'sè:da se ga ne pr'i:me je ne upòštevā • 'sū:xa 'dřva se 'ra:da pr'i:mejò za-gorijo • 'jě:téka se ga je pr'jě:la *dobil je jetiko* • k'ra:va se je pr'jě:la *obrejlā se je* • ekspr. p'rè:dé:ga se je 'ni: 'nič pr'jě:la *ni si nič zapomnila; je ne upòštevā* • 'sò:nce se ga je pr'jě:lò *ogorel je* • ekspr. pò 'ra:znèkèx se 'bò: 'trè:ba 'prjět 'dè:la *začeti delati*

■ gl. zagrabititi, zavatiiti

prijokati ▶ pr'jò:kat -an dov. (⟨) *prijokati* [jokaje priti]: 'dè:k'ca je pr'jò:kala k 'ma:teré

prikazati se ▶ pr'ka:zat se -'ka:žen se dov. (⟨) *prikazati se* [s prihodom na določeno mesto postati za koga viden, opazen]: iz 'maglē se je pr'ka:zau 'a:utò ▪ 'mè:sac se je pr'ka:zau nat x'ri:bòn ▪ ne pr'ka:žé se mé 'več! *ne pridi več* **2.** [po ljudskem verovanju [pojavit se v čutno zaznavni obliki kljub nematerialni naravi]: st'ra:x se pr'ka:žé ▪ m'račni:k se mé je pr'ka:zau

prikazen ▶ pr'ka:žèn -znè ž (⟨) [po ljudskem verovanju prikazen [bitje nematerialne narave, ki se pojavi v čutno zaznavni obliki]: pr'ka:žèn je 'vi:dò ▪ kot psovka 'ti: pr'ka:žèn 'ti:!

prikazovati se gl. prikaževati se

prikaževati se ▶ pr'ka:ževat se -'žü:jen se nedov. (⟨) *prikazovati se* [s prihajanjem na določeno mesto biti za koga viden, opazen]: 'sò:nce se pr'ka:žü:je ▪ z'vè:zde se pr'ka:žü:jeò

prikegljati ▶ pr'kegl'at -an dov. (⟨) *prikegljati* [s kegljanjem priti do česa]: 'litró 'vi:na je pr'kegl'au

prikeliti ▶ pr'kè:l'èt -èn dov. (⟨) *prilepiti* [z uporabo lepila pritrčiti kako stvar na drugo]: 'mo:rke pr'kè:l'èt na 'pi:smò

prikimati ▶ pr'ki:mat -an dov. (⟨) *prikimati* [z gibi glave navzdol in navzgor izraziti soglasje]: 'o:ča je na'za:jd'n'e pr'ki:maū

priklamfati ▶ pr'k'la:mfat -an dov. (⟨) *s klamfo pritrčiti*: 'křl'e sò pr'k'la:mfalé

priklanjati se ▶ pr'k'la:n'at se -an se nedov. (⟨) **1.** *priklanjati se* [delati gibe z glavo ali z glavo in zgornjim delom telesa naprej, navzdol]: pred gòs'pò:dò sò se pr'k'la:n'alé **2.** ekspr. [**priklanjati se*] [izkazovati komu čast, spoštovanje]: bòga'ta:šen se 'si pr'k'la:n'ajò

priklapati ▶ pr'k'lapat -an dov. (⟨) ekspr. [**priklatiti se*] [potepajoč se, pohajkujoč priti]: 'ta: 'pas je pr'k'lapaū òd 'někòt • slabš. 'kasnu pò'no:čé je pr'k'la:pau 'damux prišel

priklati ▶ 'prklat pr'kò:l'èn dov. (⟨) *zaklati* [ubiti (do-

- mačo*) žival za hrano, navadno z nožem]: p'ra:sa je pṛk'la:la
- priklatiti se** ▶ pṛk'la:tèt se -èn se dov. ⟨⟩ ekspr. [**priklatiti se*] |*potepajoč se, pohajkujoč priti*]: 'me:dvèt se je pṛk'la:tò ■ gl. priklatati
- priklekniti** ▶ pṛk'lē:ként -knén dov. ⟨⟩ *poklekniti na obleko sosednjega klečečega človeka*: mladóžē:n'a je pṛk'lēknó ne'vè:stē 'ki:kl'ò
- prikleniti** ▶ pṛk'le:nt -k'le:nén dov. ⟨⟩ *prikleniti | privezati, pritrditi z verigo*: b'lagu pṛk'le:nt ▶ **prikle-njen** pṛk'lē:n'en -a -ò *prikljenjen*: pṛk'lē:n'en 'pas
- priklestiti** ▶ pṛk'lē:stēt -èn dov. ⟨⟩ ekspr. *nepovabljen, nezaželen priti*: ci'ga:njke sò pṛk'lē:stēle
- priklevati** gl. prikluvati
- priklicati** gl. dozvati, zazvati
- prikluček** ▶ pṛk'l'ü:čēk -čka m ⟨⟩ *ново priključek 1.* |*naprava brez lastnega pogona, ki se priključi na kaj*: pṛk'l'ü:čēk za t'raktór **2.** |*priprava na kaki stvari za priključitev česa*: pṛk'l'ü:čēk za pṛ'kolēcò
- priključiti** ▶ pṛk'l'ü:čēt -èn dov. ⟨⟩ *ново priključiti* |*povezati z omrežjem*: 'lētrikò, 'vodó: sò 'nan pṛk'l'ü:čēlē ■ gl. priklopiti
- priklusiti** ▶ pṛk'l'usēt -èn dov. ⟨⟩ ekspr. *počasi, okorno stopajoč priti*: iz 'òs'rè:tkóf je pṛk'l'usò
- prikluvati** ▶ pṛk'l'èvat -án dov. ⟨⟩ *prikljuvati* |*s kluvanjem priti*: 'pi:sčē je pṛk'l'èva:lò iz 'je:jca
- priklompati** ▶ pṛk'lo:mpat -án dov. ⟨⟩ ekspr. *okorno, zibajoč se priti*: 'vo:le sò pṛk'lo:mpalē is 'pa:še
- prikloniti se** ▶ pṛk'lo:nt se -k'l'ò:nén se dov. ⟨⟩ **1.** *prikloniti se* | *narediti gib z glavo ali z glavo in zgornjim delom telesa naprej, navzdol*: pred uč'i:tel'en se je pṛklò'ni:la **2.** ekspr. [**prikloniti se*] |*izkazati komu čast, spoštovanjē*: 'več òd 'de:lēč se mē je pṛk'lo:nò
- priklopiti** ▶ pṛk'lo:pēt -k'l'ò:pén dov. ⟨⟩ *priklopiti* |*z namestitvijo povezovalne naprave povezati s čim*: pṛk'lo:pēt pṛ'kolēcò, 'vago:n **2.** *priključiti* |*povezati z omrežjem*: pṛk'lo:pēt 'lētrikò ■ gl. prikopčati
- priklopsati** ▶ pṛk'lupsat -án dov. ⟨⟩ ekspr. *v skokih, skokoma priteči*: b'lagu je pres pas'terja pṛk'lupsalò 'damux
- prikobacati** gl. prikobacati se
- prikobacati se** ▶ pṛkò'bacat se -án se dov. ⟨⟩ *prikobacati* |*kobacajoč priti*: fan'ti:čēk se je pṛkò'bacau pred 've:žò
- prikoj** ▶ p'ri:kòj -a m ⟨⟩ • 'tò: 'te:le 'bò: za p'ri:kòj za nadaljnjo rejo
- prikokodakati** ▶ pṛkòkò'da:kāt -án in -'da:čén dov. ⟨⟩ *prikokodakati* |*kokodakajoč priti*: 'kòkò:š je pṛkòkò'da:kala ispòt s'kēj'd'n'a
- prikolica** ▶ pṛ'kolēca -e ž ⟨⟩ *ново prikolica* |*vozilo brez lastnega pogona, ki se pripne, priključi k vlečnemu*
- vozilu, zlasti za prevažanje tovara*: na pṛ'kolēcē je pṛ'pe:l'au 'dṛva
- prikolovratiti** ▶ pṛkòlòv'ra:tēt -èn dov. ⟨⟩ ekspr. [**prikolovratiti*] |*nespretno, opotekaje se priti*: 'pija:n je pṛkòlòv'ra:tò pò'no:čē
- prikopati** ▶ pṛ'ko:pat -'kò:pl'en dov. ⟨⟩ **1.** *s kopianjem urediti konec njive*: 'ni:vò na 'ze'lē:nčacē je t'rè:ba pṛ'ko:pat **2.** ekspr. *dati komu klofuto, udariti ga*: ta'kò:vò tē 'bò:n pṛ'ko:paū, da jó 'bò:š 'mē:rkaū!
- prikopčati** ▶ pṛ'kopčāt -án dov. ⟨⟩ *ново priklopiti* |*z namestitvijo povezovalne naprave povezati s čim*: 'ku:la je pṛ'kopčau na t'raktór
- prikorakati** ▶ pṛkò'ra:kāt -án dov. ⟨⟩ *prikorakati* |*korakajoč priti*: pò 'cè:stē sò pṛkò'ra:kalē žen'da:rjē
- prikovati** ▶ pṛ'ko:vāt -'kūjén dov. ⟨⟩ *prikovati* |*s kovanjem pritrditi*: 'ši:n'ò na 'kulu pṛ'ko:vāt ▶ **prikovan** pṛ'kòvan -kò'va:na -ò *prikovan*: pṛ'kòvan 'òbrò:č
- prikrajek** ▶ pṛk'ra:jāk -k'ra:jāka m ⟨⟩ **1.** *rob travnika ali njive*: pṛk'ra:jāk smò zò'ra:lē **2.** *parcela v odročnem kraju*: 'iše 'ta: pṛk'ra:jāk 'mò:ren pò'ko:sēt
- prikrajšati** gl. prištvacati
- prikrebljati** ▶ pṛk'rebl'at -án dov. ⟨⟩ ekspr. [**prikrevljati*] |*priti s težkimi, nerodnimi koraki* | • sò'sè:da je pṛk'rebl'a:la, ka: smò 'jü:žnalē *nezaželeno prišla*
- prikresati** ▶ pṛk're:sāt pṛk're:šén dov. ⟨⟩ ekspr. [**prikrevasati*] |*priti s počasnimi, težkimi koraki*: 'vas 'mò:kér je pṛk're:sau 'damux
- prikrevljati** gl. prikrebjati
- prikrevasati** gl. prikresati
- prikrikati** ▶ pṛk'ri:kāt -k'r'i:čén dov. ⟨⟩ *privriskati* |*vriskaajoč priti*: 'fa:ntja, s'va:tja sò pṛk'ri:kalē
- prikrpati** ▶ pṛ'krpat -án dov. ⟨⟩ *prikrpiti* |*krpajoč priti*: 'nò:vò 'krpò mē je pṛ'krpala
- prikruliti** ▶ pṛk'rü:lt -l'en dov. ⟨⟩ *kruleč priti*: p'ra:scē sò pṛk'rü:l'élē is svi'n'a:ka
- prikukati** ▶ pṛ'ku:kāt -án dov. ⟨⟩ ekspr. [**prikukati*], *pokazati se, pogledati*: 'sò:nce je pṛ'ku:kalò iz òb'la:kóf • 'mē:sac je pṛ'ku:kau
- prikupiti** ▶ pṛ'kü:pēt -èn dov. ⟨⟩ *prikupiti, dokupiti*: 'lè:tòs 'bò:mò 'laxkò pṛ'kü:pélē 'e:nò kòš'e'ni:cò ■ prikupiti se gl. primititi se
- prikvačiti** ▶ pṛk'va:čēt -èn dov. ⟨⟩ *skupaj zbiti, speti*: 'daske: s 'ča:vlē pṛk'va:čēt
- priлагajati se** gl. vlagati se
- priлагati** ▶ pṛ'la:gāt -án nedov. ⟨⟩ *prilagati* |*dotatno, zraven nalagati*: na 'ku:la smò s'pò:tòma pṛ'la:galē 'vè:je • na 'o:gén je pṛ'la:gala 'ka:lance
- priлагoditi se** gl. vložiti se
- priлагodljiv** gl. vložén
- priplastiti si** ▶ pṛ'plastit se -in se dov. ⟨⟩ *prilastiti si* |*narediti kaj za svoje, zlasti neupravičeno*: pṛ'la:stò sē je 'na:šò 'bü:kvò ■ gl. posvojiti

prileči ▶ pr̩lɛč̩ pr̩lɛ:žen dov. ⟨⟩ ● 'takó je 'béló s'pá:r-nó, da 'čé:ló 'nò:č̩ 'ni:són 'm'og'ó 'pr̩lɛč̩ zaspáti

prileči se ▶ pr̩lɛč̩ se pr̩lɛ:žen se dov. ⟨⟩ nav. 3. os. *prileči se* [povzročiti duševno ali telesno ugodje]: v'ro:ča 'žü:pa se mé je pr̩lɛ:glá

prilegati se gl. pasati, štimiti

prilepiti gl. prikeliti, prilimati

prilesti ▶ pr̩lɛ:st -zén dov. ⟨⟩ **1.** *prilesti* [z lezenjem priti]: 'pu:š̩ je pr̩lɛ:zó na s'ólá:tó **2.** ekspr. [**prilesti*] [počasi, navadno tudi s težavo priti]: 'kumaj smó pr̩lɛ:lé:žlé 'damux

prileten ▶ pr̩lɛ:tén -tna -ó prid. ⟨⟩ *prileten* [ki ima razmeroma precej let]: 'dó:bó je pr̩lɛ:tnó 'žé:nó

prileteti ▶ pr̩lɛ:tét -leti:n dov. ⟨⟩ *prileteti* **1.** [leteč priti]: v'ra:pcé sò pr̩lɛ:té:lé na 'o:knó **2.** [premikajoč se po zraku zlasti zaradi sunka se zadeti v kaj]: 'ka:lanca mé je pr̩lɛ:té:la va g'la:vó

prilichen ▶ p'ri:lɛč̩én -čna -ó prid. ⟨⟩ *srednje velik, dovolj, primerno velik*: p'ri:lɛč̩én 'vo:lak ▶ **prilichno** p'ri:lɛč̩nó prist. *kar dobro, dovolj*: p'ri:lɛč̩nó je namó:či:ló

prilika ▶ p'ri:lɛka -e ž ⟨⟩ *prilika* [kar je posledica okoliščine, okoliščin, ugodnih za uresničitev česa]: p'ri:lɛka je 'bèla, pa sòn 'kü:pèla ● 'recé 'e:nó p'ri:lɛko *povej primerno, pametno ceno* ● 'šó sòn 'sómó na p'ri:lɛkó *približno, po občutku* ● na 'lè:pé p'ri:lɛké 'majó 'xi:šó *na dostopnem, prometnem kraju* ■ gl. pelda

prilimati ▶ pr̩l'i:mat -an dov. ⟨⟩ *prilepiti* [z uporabo lepila pritruditi kako stvar na drugo]: na 'pi:smó je pr̩l'i:mau 'mo:rke

priliti ▶ pr̩l'it pr̩l'i:jen dov. ⟨⟩ *priliti* [z zlivanjem dodati]: m'lé:ka je pr̩l'i:la ž'ga:ncen

prilivati ▶ pr̩l'i:vat -an nedov. ⟨⟩ *prilivati* [z zlivanjem dodajati]: f'ka:có je pr̩l'i:vala 'vódó:

priliznjen ▶ pr̩l'i:zn'en -a -ó prid. ⟨⟩ *priliznjen* [ki se (rad) prilizuje]: pr̩l'i:zn'en č'lo:vék ■ pr̩l'i:zn'ena 'ma:čka ■ gl. podrepen

prilizovati se gl. muhovati se, sliniti se

prilomastiti ▶ pr̩l'ó:ma:stét -én dov. ⟨⟩ *prilomastiti* [silovito, hrupno priti skozi kaj ovirajočega]: 'me:dvét je pr̩l'ó:ma:stó is 'šu:me ● ekspr. pr̩l'ó:ma:stó je x 've:žó *hrupno prišel*

prilopotati ▶ pr̩l'ó:po:tat -'p'ó:čen dov. ⟨⟩ ekspr. *silovito, hrupno priti*

prilotati ▶ pr̩l'ó:lat -an dov. ⟨⟩ *prilotati* [z lotom pritruditi]: ó'bódvé 'ro:če je pr̩l'ó:tau

priložiti ▶ pr̩l'ó:žét -'l'ó:žin dov. ⟨⟩ *priložiti* **1.** [dati, položiti k čemu še kaj]: v 'žá:kél' je pr̩l'ó:žila 'ma:ló kóm'pér:ja **2.** [dati k drugi jedi]: kló'ba:só je pr̩l'ó:žó x k'rú:xé **3.** [dati prispevek k določeni vsoti]: 'pá:r k'ó'va:čéf je pr̩l'ó:žó

priložnost ▶ pr̩l'ó:žnóst -è ž ⟨⟩ *priložnost* [kar je posledica okoliščine, okoliščin, ugodnih za uresničitev česa]: 'akó 'bó: pr̩l'ó:žnóst, 'pémó 'k'ó:čé:vje

prilupiti ▶ pr̩l'ü:pét -én dov. ⟨⟩ ekspr. *dati klobuto, udariti*: ena 'pá:r mé jèx je pr̩l'ü:pó

primahati ▶ pr̩'ma:xat -šen dov. ⟨⟩ ekspr. *primahati* [mahajoč priti]: pò s'tazé je pr̩'ma:xau 'pasté:r z b'la:gón

primajati se ▶ pr̩'maját se -'ma:jen se dov. ⟨⟩ ekspr. *primajati se* [opotekajoče se, okorno priti]: 'pija:nc se je pr̩'majau

primakati ▶ pr̩'ma:kat -'ma:čen nedov. ⟨⟩ *deževati* [pdati iz oblakov v obliki vodnih kapelj]: 'dažak 'lipu: pr̩'ma:če

primakniti ▶ pr̩'maként -'ma:knen dov. ⟨⟩ *primakniti* [spraviti v večjo bližino česa, zraven česa]: 'lò:jt're je pr̩'maknó k p'ló:té ▶ **primakniti se** pr̩'maként se *primakniti se, približati se*: pr̩'maknté se k 'nan!

primamiti ▶ pr̩'ma:mét -én dov. ⟨⟩ *primamiti, privabiti*: 'pasa je pr̩'ma:mèla s kló'ba:só

primanjkevati ▶ pr̩'man'k'evat -'kü:jen nedov. ⟨⟩ *primanjkovati* [ne biti česa v zadostni količini, meri]: tó'ba:ka mé je za'čé:ló pr̩'man'k'evat

primazati ▶ pr̩'ma:zat -'ma:žen dov. ⟨⟩ **1.** *primazati* [dodatno, zraven namazati]: ta 'p'eva 'ku:la je pr̩'ma:zau **2.** ekspr. [**primazati*], *udariti*: 'e:nó jè je pr̩'ma:zala

primeketati ▶ pr̩'me'ke:tat -'k'è:čen dov. ⟨⟩ *primeketati* [meketajoč priti]: 'ko:ze sò pr̩'me'ke:ta:le is 'pa:še

primerék gl. komad

primeren gl. spodoben, štavten

primeriti ▶ pr̩'mɛ:rt -rén dov. ⟨⟩ *primeriti, pomeriti* [ugotoviti, ali oblačilo, obutev ustreza, zlasti glede na velikost]: g'vant pr̩'mɛ:rt ■ p'ós'to:le pr̩'mɛ:rt ● 'laxkó se mé i s'mrt̩ pr̩'mɛ:rè *lahko se zgodi, da umrem*

primerjati ▶ pr̩'mɛ:rjat -an nedov. ⟨⟩ *primerjati, pomerjati* [ugotavljati, ali oblačilo, obutev ustreza, zlasti glede na velikost]: p'ós'to:le pr̩'mɛ:rjat ● 'ka:ɨ pr̩'mɛ:rjašte? *nameravate* ■ primerjati se gl. glihati

primešati ▶ pr̩'mè:šat -an dov. ⟨⟩ *primešati* [mešajoč dodati]: p'ra:scen je pr̩'mè:šala p'ò'sé:je

primigati ▶ pr̩'mi:gat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *primigati* [počasi, okorno priti]: fan'ti:čèk je 'kasnu pr̩'mi:gau is š'kó:le

primikati ▶ pr̩'mi:kat -'mi:čen dov. ⟨⟩ *primikati* [spravljati v večjo bližino česa, zraven česa]: s'to:le pr̩'mi:kat k 'mi:žé ▶ **primikati se** pr̩'mi:kat se *primikati se, bližati se*: pr̩'mi:kaɨ se je k 'zi:dé

primititi se ▶ pr̩'mi:tét se -én se dov. ⟨⟩ *prikupiti se* [narediti, povzročiti, da dobi kdo do koga pozitiven čustveni odnos]: 'žé:nške sò se 'fa:nté pr̩'mi:téle

primočati gl. primolčati

primočiti ▶ pr' mo:čet pr' mo:čen dov. ⟨⟩ narediti kaj mokro, navadno z vodo: 'za:ɪdn'è 'daš je 'nekaj pr' mo:čo

primolčati ▶ pr' mōčat -in dov. ⟨⟩ ostati tiho, ne odgovoriti, kadar preti spor s sogovornikom: 'že:na 'ni: 'možè ni'be:ne pr' mōča:la

primorati gl. primusati

Primorec ▶ 'p'rimōrc 'pri:mō:rcā m ⟨⟩ Primorec [kdor je doma iz Hrvaškega primorja]

Primorka ▶ 'pri:mō:rka -e ž ⟨⟩ Primorka [ženska, ki je doma iz Hrvaškega primorja]: 'pri:mō:rke sō pr' ne:sle s'mo:kve

primorski ▶ pri:mō:rskè -a -ō prid. ⟨⟩ primorski [ki se nanaša na Hrvaško primorje]

primrzniti ▶ pr' mʒzènt -znen dov. ⟨⟩ primrzniti [z zmrzovanjem se pritrđiti na podlago]: 'pu:nèk je pr' mʒznō x 'kōblè ▪ 'o:knō je pr' mʒznō ▶ **primrznjen** pr' mʒzn'en -a -ō primrznjen: pr' mʒzn'enō 'o:knō

primukati ▶ pr' mü:kat -'mü:čen dov. ⟨⟩ primukati [mukajoč priti]: b'lagu je pr' mü:kalō 'damux

primusati ▶ pr' musat -an dov. ⟨⟩ star. prisiliti, primorati: pr' musalè sō ga, da je p'ro:šō iz 'du:mè

prinareden ▶ pr'na'rè:dèn -dna -ō prid. ⟨⟩ pripraven [ki po velikosti, obliki dobro ustreza svojemu namenu]: 'ta: 'ko:sa je pr'na'rè:dna ▪ 'tō: k'la:dèvō je pr'na'rè:dno ▪ pr'na'rè:dno 'ro:dje

prinaredi ▶ pr'na'rè:dè prist. ⟨⟩ blizu, na primernem mestu: 'ta: 'ni:va je 'jaku pr'na'rè:dè, 'u:na pa 'ni:

prinašati ▶ pr'na:šat -an nedov. ⟨⟩ prinašati [z nošenjem spravljati na določeno mesto]: pr'na:šat k'rèx, 'vōdō: 'd'va ■ gl. nesti

prinesti ▶ pr'nest pr'ne:sen dov. ⟨⟩ **1.** prinesti [z nošenjem spraviti na določeno mesto]: pr'ne:sla je 'la:mpō **2.** prinesti [z nošenjem spraviti kaj kam z določenim namenom]: pr'ne:slè sō x 'ma:l'èn **3.** prinesti [z delovanjem povzročiti, da kaj kam pride zlasti po vodi, zraku]: 'vo:da je pr'ne:sla 'ču:n ▪ 'vè:tèr je pr'ne:sō 'li:stje **4.** ekspr. [*prinesti] [povzročiti, da kdo zlasti nepričakovano pride]: 'ka:ɪ te je pr'ne:slō k 'nan? ▪ 'nō:č jō je pr'ne:sla ▪ g'lix 'sèda ga je pr'ne:slō **5.** prinesti [priti h komu z namenom povedati mu kaj]: pōzd'ra:ve òd b'ra:ta je pr'ne:sō **6.** prinesti [povzročiti, da je kdo deležen česa]: 'bōu je pr'ne:sla ▪ 'mikla:vš 'nan je pr'ne:sō ò'rè:xe • ne'vè:sta je 'do:stè pr'ne:sla k 'xi:šè imela je veliko doto • vulg. 'se mè 'mō:rejō 'pr'nest k 'ri:tè zelo mu morajo streči • ekspr. 'na nō:s sō jè pr'ne:slè povedali, kar se ne bi smelo ▶ **prinešen** pr'ne:šen -ne'še:na -ō prinesen • v uganki 'kū:xanō, pe'če:nō, na 'mi:zō pr'ne'še:nō, pa 'ne:če 'pas 'ni 'ma:čka 'jèšt (rešitev: k'li:nèčk òt klō'b:ase) ■ gl. navleči

prinetati ▶ pr'ne:tat -an dov. ⟨⟩ spojiti s kovicami, zakovicami: p'lex pr'ne:tat

priorati ▶ pr'o:rat -'o:rjen dov. ⟨⟩ priorati [dodatno, zraven zorati]: na 'ko:ncè 'ni:ve sō pr'o:ra:lè 'iše 'e:nō b'razdō

priostriti gl. ošpīčiti, pošpīčiti, prišpīčiti

pripadati ▶ pr'pa:dat -an nedov. ⟨⟩ pripadati [biti določen, namenjen komu po določenih pravilih, normah]: 'ta: kōše'ni:ca 'bō: pr'pa:dala 'me:nè ▪ 'p'a:n'è i 'kū:xan'e pr'pa:da 'žè:nskan je njihovo delo ■ gl. gepirati, tukati

pripahati gl. pripehati

pripaliti ▶ pr'pa:l't -l'èn dov. ⟨⟩ **1.** [*pripaliti], zažgati: k'rèx sè pr'pa:l'èla **2.** [*pripaliti], prižgati: ciga'rè:tèl' sè je pr'pa:l'ō **3.** ekspr. [*pripaliti], udariti: 'e:nō mè je pr'pa:l'ō **4.** začeti močno greti, pripekati: 'sō:nce je pr'pa:l'èlō ▶ **pripaljen** pr'pa:l'èn -a -ō [*pripaljen] **1.** prismojen: pr'pa:l'ènō m'lè:kō **2.** ekspr. neumen, omejen: pr'pa:l'èn 'èlō:vèk

pripasati ▶ pr'pa:sat -šen dov. ⟨⟩ pripasati [narediti, da je kaj nameščeno okrog pasu]: 'sa:bl'ō sè je pr'pa:saū

pripasti ▶ 'pr'pasp pr'pa:den dov. ⟨⟩ pripasti [postati last koga]: 'xi:ša je pr'pa:la š'è:re

pripeči ▶ 'pr'peč pr'pe:čen dov. ⟨⟩ **1.**ripeči [začeti (močneje) peči]: òpudanj je 'sō:nce pr'pe:klō **2.** zapeči [s pečenjem narediti, da nastane na površini rjavkasta plast, skorja]: k'rèx se je pr'pe:kō ■ gl. prigreti

pripehati ▶ pr'paxat -an dov. ⟨⟩ pripehati [s pehanjem, suvanjem spraviti kam]: 'ža:k'l'e sō pr'pa'xa:lè k 'zi:dè

pripekati ▶ pr'pekat pr'pe:čen dov. ⟨⟩ pripekati [odajati, dajati zelo močno toploto]: 'sō:nce st'rašnu pr'pe:če ■ gl. prigrevati

pripeljati ▶ pr'pe:l'at -'pel'an dov. ⟨⟩ pripeljati **1.** [z vozilom, prevoznim sredstvom spraviti na določeno mesto]: 'kōmpè:r, 'd'va pr'pe:l'at **2.** [vozeč spraviti na določeno mesto]: 'ku:la je pr'pe:l'au f kō'la:rjō **3.** [kot spremljevalec, vodnik narediti, da kdo kam pride]: 'že:nō, kè mè je p'ro:šla, je pr'pe:l'au 'damux • ekspr. 'e:nō tē 'bō:n pr'pe:l'au! k'lofnil, udaril te bom ■ gl. navleči, priterati

pripenjati ▶ pr'pe:n'at -an nedov. ⟨⟩ pripenjati **1.** [pritrvjati, nameščati z iglo, zaponko]: 'pū:šèl'ce pr'pe:n'at **2.** [pritrvjati, nameščati s kako pripravovo sploh]: k'ra:ve pr'pe:n'at ▪ 'ču:n pr'pe:n'at

pripeti ▶ 'pr'pèt -pnen dov. ⟨⟩ pripeti **1.** [pritrđiti, namestiti z iglo, zaponko]: 'pū:šèl'c mè je pr'pe:la **2.** [pritrđiti, namestiti s kakšno pripravo sploh]: 'pasa 'pr'pèt ▪ 'ču:n 'pr'pèt z ve'rū:gamè

pripetiti se ▶ pr'petit se -in se dov. ⟨⟩ nav. 3. os. pripetiti se [izraža zlasti nepričakovano navzočnost de-

janja, dogodka v stvarnosti]: na 'pò:tè se jèn je p'p'e'ti:la ve'li:ka nes'rè:ča ■ gl. smeriti se

pripetljaj gl. smera

pripisati ▶ p'p'i:sat -'pi:šen dov. ⟨⟩ *pripisati* | *dodatno, zraven napisati*|: pòz'd'ra:ve za 'ma:tér je p'p'i:sala ■ gl. naprtiti, podvaliti

pripisovati gl. podvaljevati, pripiševati

pripustiti gl. pripustiti

pripiševati ▶ p'p'i'sè:vət -'šù:jèn nedov. ⟨⟩ *pripisovati* | *dodatno, zraven pisati*|: òb'rè:stè p'p'i'sè:vət

priplavati ▶ p'p'p'la:vət -an dov. ⟨⟩ *priplavati* |*plavajoč priti*|: pò 'ku:pè je p'p'p'la:vau 've:lèk 'sulc

priplaziti ▶ p'p'p'la:zèt -èn dov. ⟨⟩ *priplaziti se* |*plazeč se priti*|: 'dè:te je p'p'p'la:zèlò f 'kù:xèn'ò ■ 'ka:ča se je p'p'p'la:zèla iz 'lù:kn'è ■ **priplaziti se** gl. priplaziti

priplonkati ▶ p'p'p'lò:nkət -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**pritepsti se*] |*potepajoč se, pohajkujoč priti*|: s'nò:čè je 'kasnu p'p'p'lò:nkala 'damux

priploskati ▶ p'p'p'lò:skət -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**pritepsti se*] |*potepajoč se, pohajkujoč priti*|

pripogibati se gl. prignivati se

pripogniti gl. prigniti

pripomoč ▶ p'p'p'ò:mò:č -è ž ⟨⟩ [**pripomoč*], *pomoč, podpora*: 'ta: 'fant 'nan je 'dòbra p'p'p'ò:mò:č ■ dò'bi:lè sò 'maxanò p'p'p'ò:mò:č *denarni prispevek*

pripomoči ▶ p'p'p'o:mò:č p'p'p'ò:mò:ren dov. ⟨⟩ *pripomoči, pomagati*: s pòsò'ji:lòn 'nan je 'jaku p'p'p'ò:mò:gò ■ p'p' 'ko:šnè 'nan je sò'sè:da 'do:stè p'p'p'ò:mò:gla

pripón ▶ p'ri:pòn p'ri:pò:na m ⟨⟩ *pripón* |*debela vrv za priprego*|: 'ka:ča je 'du:ga kò p'ri:pòn

priporočati ▶ p'p'p'ò:rò:čət -an nedov. ⟨⟩ *priporočati* |*izražati prošnjo, da kdo komu kaj naredi, dá*|: rav'na:tel'è sò ga p'p'p'ò:rò:čalè

priporočilo gl. preporoka

priporočiti ▶ p'p'p'ò:rò:čèt -'ròči:n dov. ⟨⟩ *priporočiti* |*izraziti prošnjo, da kdo komu kaj naredi, dá*|: 'sina je p'p'p'ò:rò:čò 'ma:i'strè ■ gl. preporočiti

priporoka ▶ p'p'p'ò:rò:ka -e ž ⟨⟩ *priporočilo* |*mnenje, da je kaj koristno, dobro za koga*|: n'è'gò:va p'p'p'ò:rò:ka mè je pò'ma:gala

pripoved gl. prepoved²

pripovedačka ▶ p'p'p'òvè'dačka -e ž ⟨⟩ *pripovedka, zgodba*: 'du:ga i 'lè:pa p'p'p'òvè'dačka

pripovedevanje ▶ p'p'p'òvè'dè:vàn'è -a s ⟨⟩ *pripovedevanje* |*glagolnik od pripovedevati*|

pripovedevati ▶ p'p'p'òvè'dè:vət -'dù:jèn nedov. ⟨⟩ *pripovedovati* **1.** |*delati, da kdo kaj izve, se s čim seznanj z govorjenjem*|: 'ka:i 'čò 'furt 'e:nò p'p'p'òvè'dè:vət! **2.** |*z govorjenjem posredovati določeno besedilo*|: 'ma:ma ta s'ta:ra sò 'nan p'p'p'òvè'dè:vàlé sakò'ja:ke š'tò:rèje ■ gl. klatiti, klestiti, klopotati, praviti

pripovedka gl. prepoved², pripovedačka

pripovedovanje gl. pripovedevanje

pripovedovati gl. pripovedevati, razkladati

pripoznati ▶ p'p'p'ò:znat -'pòzna:n dov. ⟨⟩ [**pripoznati*], *priznati*: p'p'p'ò:znau je, da je f'krau ■ p'p'p'ò:znau je 'dè:te za s'vaje

priprava ▶ p'p'p'ra:va -e ž ⟨⟩ *priprava* |*predmet, namenjen za opravljanje določenega dela*|: 'ni:man ni'be:ne p'p'p'ra:ve, da bè jò v 'rò:ke 'zè:u

pripraven gl. nareden

pripraviti ▶ p'p'p'ra:vèt -èn dov. ⟨⟩ *pripraviti* **1.** |*narediti, da pride kaj na določeno mesto za kak namen*|: 'mò:žè g'vant i 'rò:bačò p'p'p'ra:vèt **2.** |*z določenim namenom narediti, da kaj nastane*|: vi'čè:rò p'p'p'ra:vèt ■ 'pò:stel'ò p'p'p'ra:vèt **3.** |*narediti, doseči, da kdo kaj naredi, dela*|: ne 'mò:ren ga p'p'p'ra:vèt k 'dè:lè ● ekspr. p'p'p'ra:vèt 'kòga k 'pa:metè doseči, da bo začel bolj premišljeno, razsodno ravhati

▶ **pripraviti se** p'p'p'ra:vèt se *pripraviti se* |*izraža nastop opravljanja dela, opravila, kot ga določa samostalnik*|: ne 'mò:remò se p'p'p'ra:vèt k 'ò:ra:n'è ■ na 'daš se p'p'p'ra:vl'a začèlò bo deževati ▶ **pripravljén** p'p'p'ra:vl'en -a -ò *pripravljen* **1.** |*deležnik od pripraviti*|: 'bit p'p'p'ra:vl'en za na 'pò:t **2.** |*izraža, da osebek hoče kaj storiti*|: 'mi: smò p'p'p'ra:vl'enè za 'ò:rat ■ gl. napeljati

pripravljati ▶ p'p'p'ra:vl'at -an nedov. ⟨⟩ *pripravljati* **1.** |*delati, da kaj ima vse potrebno, je v primernem stanju za kak namen*|: p'p'p'ra:vl'at 'ku:là za g'nò:i 'vo:žèt **2.** |*z določenim namenom delati, da kaj nastaja*|: 'd'gva p'p'p'ra:vl'at za 'zi:mò **3.** |*z dejavnostjo zavestno delati, da se kaj uresničuje*|: p'p'p'ra:vl'at za s'va:rbò ▶ **pripravljati se** p'p'p'ra:vl'at se *pripravljati se* **1.** |*kazati znake za kako dejanje*|: k'ra:va se p'p'p'ra:vl'a, da 'bò: è'mè:la 'te:le **2.** |*izraža pojavljanje okoliščin za nastop česa*|: k 'dažè se 'več 'du:gò p'p'p'ra:vl'a **3.** |*izraža duševno usmerjenost osebk k uresničitvi kakega dejanja*|: p'p'p'ra:vl'at se k 'jè:dè ■ gl. petiti se

pripreči ▶ p'p'p'rè:č -p'rè:žen dov. ⟨⟩ *pripreči* |*dodatno, zraven vpreči*|: p'p'p'rè:č k'ra:vò k 'vo:lè

pripreti ▶ p'p'p'rèt -en dov. ⟨⟩ *pripreti* **1.** |*ne popolnoma zapreti*|: 'òknò 'p'p'rèt **2.** |*pri zapiranju stisniti med prilegajoča se dela*|: 'ki:kl'ò 'p'p'rèt ▶ **priprt** 'p'p'prt p'p'p'ra -ò *priprt*: p'p'p'ra v'ra:ta

pripriditi ▶ p'p'p'ri:dèt -èn dov. ⟨⟩ [**pripriditi*] |*s pridnostjo pridobiti, prislužiti*|: 'ta: gòs'pòda:r je k 'xi:šè 'do:stè p'p'p'ri:dò

pripustiti ▶ p'p'p'istit -in dov. ⟨⟩ [**pripustiti*], *dopustiti*: p'p'p'ù:stò je, da n'è'gò:va 'dèca 'nič ne 'dè:lajò ● 'te:le p'p'p'istit (x k'ra:ve) *spustiti, dati ga h kravi, da sesa* ● k'ra:va 'du:gò 'nè:čè p'p'p'istit ne dá mleka

pri molži • k'ra:va je 'jaku pɾpēs'ti:la kaže znake skorajšnje telitve • 'bika pɾ'pistit x k'ra:vè pripe-ljati bika h kravi zaradi oploditve

pripuščati ▶ pɾ'pü:ščat -an nedov. ⟨⟩ • 'te:le pɾ'pü:ščat spuščati, dajati ga h kravi, da sesa • k'ra:va 'več 'jaku pɾ'pü:šča kaže znake skorajšnje telitve

prirasti ▶ pɾ'ra:st -sen dov. ⟨⟩ z rastjo postati več-ji po obsegu, količini: 'lèt:òs je 'sèga 'dò:stè pɾ'ra:slò zraslo ▶ **prirasti se** pɾ'ra:st se *prira-sti se* |z rastjo postati povezan, združen s čim|: 'bɾ'sl'e:n se je pɾ'ra:sò na 'jè:ušò ▪ 'nò:xt se je pɾ'ra:sò ▶ **priraščen** pɾ'ra:ščen -a -ò *priraščen*: pɾ'ra:ščen 'jè:žèk

prirediti ▶ pɾ're:it -'redin dov. ⟨⟩ *prirediti* |z rejenjem, krmljenjem priti do česa|: d'va: vò'li:čka mó pɾ're:di:lè

prireja ▶ pɾ'rè:ja -e ž ⟨⟩ *prireja* **1.** |glagolnik od prire-diti|: d'ò'ma:ča pɾ'rè:ja **2.** |kar se priredi v določe-nem času|: pɾ'rè:ja se je 'la:nè p'òvè:čala

prirejti gl. prirediti

prirezati ▶ pɾ'rè:zat -'rè:žen dov. ⟨⟩ *prirezati* |z reza-njem skrajšati|: 'bɾke pɾ'rè:zat

prireзовati gl. prireževati

prireževati ▶ pɾ're:žè:vət -'žü:jen nedov. ⟨⟩ *prireževati* |z rezanjem krajšati|: 'lase: pɾ're:žè:vət

pririmžati ▶ pɾ'rimžat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *prigaziti* |gazeč priti|: čes s'nè:k, t'ravo: je pɾ'rimžau

priročn gl. nareden

prirojen ▶ pɾ'ro:jen -rò'je:na -ò prid. ⟨⟩ *prirojen* |ki ga ima osebek pri rojstvu zlasti kot posebnost|: pɾ'rò'je:nò z'na:man'e

priromati ▶ pɾ'rò:mat -an dov. ⟨⟩ **1.** *priromati* |priti k romarski cerkvi, v sveti kraj|: k 'no:vè 'šti:ftè smò pɾ'rò:malè **2.** ekspr. [**priromati*] |pripotovati, priti|: na'za:jd'n'e je 'damux pɾ'rò:mau

prirušiti ▶ pɾ'rü:šèt -èn dov. ⟨⟩ ekspr. [**usuti se*] **1.** |za-četi gosto, močno padati|: 'daš je pɾ'rü:šò ▪ 'vo:da je pɾ'rü:šèla pò 'pò:tè pridrla **2.** |(hitro) množično priti|: 'dèca sò pɾ'rü:šèla

prisad gl. štrkavec

priseči ▶ 'pɾseč pɾ'se:žen dov. ⟨⟩ *priseči* |na določen način dati zagotovilo o resničnosti v postopku iz-povedanega|: 'pɾseč na sòd'ni:je ■ gl. zakrepiti se

prisega ▶ pɾ'sè:ga -e ž ⟨⟩ *prisega* |na določen način dano zagotovilo o resničnosti v postopku izpove-danega|: k'ri:va pɾ'sè:ga

prisegati ▶ pɾ'sè:gat -an nedov. ⟨⟩ *prisegati* |na dolo-čen način dajati zagotovilo o resničnosti v postop-ku povedanega|: pɾ'sè:gat pret sòd'ni:kòn

priseliti se ▶ pɾ'sè:l't se -'sel'in se dov. ⟨⟩ *priseli-ti se* |priti živeti, prebivati kam|: is 'ka:rlòfca se je pɾ'sè'l'i:la v na:še 'se:lò

prisesti ▶ pɾ'sè:st -'sè:den dov. ⟨⟩ *prisesti* |sesti h ko-mu, ki že sedi|: 'pɾsej je k z'na:nčen ▪ pɾ'sè:dè 'nèkè! *nekam sedi in miruj!*

prisijati ▶ pɾ'sijət -an dov. ⟨⟩ *prisijati* |sijoč se pojavi-ti|: 'sò:nce je s'pè: pɾ'si'ja:lò

prisiliti ▶ pɾ'si:l't -l'èn dov. ⟨⟩ *prisiliti* |s silo, pritiskom narediti, povzročiti, da kdo kaj naredi, dela, česar noče, ne želi|: k p'ò'rò:kè sò jò pɾ'si:l'èlè ▶ **prisiljen** pɾ'si:l'en -a -ò *prisiljen*: pɾ'si:l'en je 'šò k p'ò'rò:kè ■ gl. primusati, pritrucati

prisiniti ▶ pɾ'si:nt -nen dov. ⟨⟩ *prisijati* |sijoč se poja-viti|: 'sò:nce je pɾ'si:nèlò ■ gl. prišiniti

prisipati ▶ pɾ'si:pat -p'l'en dov. ⟨⟩ *prisuti* |dodatno, zraven nasuti|: 'cu:kra, g'ò'tò:vène je pɾ'si:pala

priskakati ▶ pɾ's'ka:kət -s'ka:čen dov. ⟨⟩ *priskakati* |skakajoč priti|: fan'ti:čkac je pɾ's'ka:kau

priskakljati ▶ pɾ's'kakl'at -an dov. ⟨⟩ *priskakljati* |ska-kljajoč priti|: 'dè:k'kja je pɾ'skak'l'a:la

priskočiti ▶ pɾ's'ko:čèt -s'ko:čèn dov. ⟨⟩ • pɾ's'ko:čèt na 'pòmò:č priti pomagati, pomagati

priskrbeti ▶ pɾ's'kɾbèt -in dov. ⟨⟩ *priskrbeti* |biti uspe-šen v prizadevanju priti do česa|: 'o:ča je pɾ's'kɾbò xɾ'metü:n i g'ò'tò:vèno ■ gl. pribaviti, pridobaviti, zadobaviti si, zrihtati

priskrbovati gl. pridobavljati

prislanjati ▶ pɾ's'lan'at -an nedov. ⟨⟩ *prislanjati* |da-jati kaj v tak položaj, da se (z enim delom) doti-ka česa|: 'ko:uce na 'zit pɾ's'lan'at ▶ **prislanjati se** pɾ's'lan'at se ekspr. *prislanjati se* |živeti brez dela na račun drugega|: pɾ' b'ra:tè se pɾ's'lan'a

prisliniti se ▶ pɾ's'li:nt se -nen se dov. ⟨⟩ [**prisliniti se*] |nepovabljen, nezaželen se pridružiti, priti kam|: v ošta'ri:je se je i 'òn pɾ's'li:nò

prisloniti ▶ pɾ's'lo:nt -s'lò:nèn dov. ⟨⟩ *prisloniti* |dati, postaviti kaj v poševen, nagnjen položaj, da se z dotikajočim se delom nekaj teže prenese na kaj|: 'ža:gance pɾ's'lo:nt na p'la:nke • ekspr. 'e:nò tè 'b'ò:n pɾ's'lò:nò! *udaril te bom* ▶ **prislonjen** pɾ's'lo:n'en -a -ò *prislonjen*: pɾ's'lo:n'èna ós'tɾ:va

prisluškovati gl. poslušati

prisluziti ▶ pɾ's'lü:žèt -èn dov. ⟨⟩ *prisluziti* |z delom, služenjem priti do česa|: pɾ's'lü:žèla je k'ra:vècò

prismejati se ▶ pɾ's'mèjat se pɾ's'mè:jen se dov. ⟨⟩ *prismejati se* |smeje se priti|: 'ma:tè se je pɾ'smè'ja:la iz 'vɾta

prismoda gl. bedalo

prismoliti se ▶ pɾ's'mòl'it se -in se dov. ⟨⟩ slabš. [**pri-smoliti se*] |nepovabljen, nezaželen pridružiti se, priti kam|: na s'va:rbò se je pɾ's'mò:l'ò

prismrdeti ▶ pɾ's'mɾdèt -din dov. ⟨⟩ slabš. *nepovabljen, nezaželen pridružiti se, priti kam*: da mè 'več ne pɾ's'mɾdiš va 'xi:šò!

prisoditi gl. naprtiti

prisohati ▶ pɾ'soχat -an dov. ⟨⟩ *prisopihati, prisopsti* |sopihajoč priti|: pò k'la:ncè je pɾ'soχau

prisoliti ▶ pɾ'so:l't -'sòl'in dov. ⟨⟩ *prisoliti* |dodatno, zraven osoliti|: 'fažo:n je t'rè:ba pɾ'so:l't

prisopihati gl. prisohati

prisopiti ▶ pɾ'so:pèt -èn dov. ⟨⟩ *prisopsti* |sopeč priti|
prisopsti gl. prisohati, prisopiti

prisrčno ▶ pri'srčnò prisl. ⟨⟩ *prisrčno* |zelo naklonjeno, z veseljem|: pri'srčnò te pòzd'ra:vl'an ■ gl. presrčno

pristati ▶ 'pɾstat pɾs'ta:nen nedov. ⟨⟩ *pristati* |povzročati ugoden estetski učinek|: 'ta: 'rò:bac tè 'jaku pɾs'ta:ne ▶ **pristati se** 'pɾstat se *pristati, biti primeren*: pòròčè:némè se 'tò: ne pɾs'ta:ne ■ za gòs'pò:da se 'tò: ne pɾs'ta:ne *ne spodobi*

pristaviti ▶ pɾs'ta:vèt -èn dov. ⟨⟩ *pristaviti* **1.** |postaviti zraven česal|: 'lò:it're k x'rù:škè pɾs'ta:vèt **2.** |dati zlasti posodo na določeno mesto z namenom, da se kaj kuha, greje|: 'lo:nc kòm'pè:rja je pɾs'ta:vèla ■ 'fažo:n sòn pɾs'ta:vèla

pristavljati ▶ pɾs'ta:vl'at -an nedov. ⟨⟩ *pristavljati* |dajati zlasti posodo na določeno mesto z namenom, da se kaj kuha, greje|: 'lo:nce pɾs'ta:vl'at na š'po:rxet

pristojbina ▶ gl taksa

pristopiti ▶ pɾs'tò:pèt -èn dov. ⟨⟩ *pristopiti* |postati član česal|: k d'ruštvé pɾs'tò:pèt

pristrešek gl. cinc, ostrešek, sims

prisušiti se ▶ pɾ'si:šit se -i:n se dov. ⟨⟩ *prisušiti se* |zaradi izgube vlage, vode se pritrđiti na podlago|: b'la:tò se je pɾšè:ši:lò na pòs'to:le

prisvetiti ▶ pɾs'vè:tèt -èn dov. ⟨⟩ *prisvetiti* |sveteč se pojaviti|: 'mè:sac je pɾs'vè:tò

prisvojit si ▶ pɾs'vo:it -s'vòjin sè dov. ⟨⟩ *prisvojit si* |narediti kaj za svoje, zlasti neupravičeno|: pɾs'vòjò sè je 'majò sè'kè:rò

prisvojit si gl. prisvojit si

prišč ▶ p'ri:šč -a m ⟨⟩ *prišč, izpuščaj*: p'ri:ščè 'ma na 'licè

priščapniti ▶ pɾš'čapnt -š'ča:pnen dov. ⟨⟩ *priščapniti, priščeniti* |stisniti med prilagajoča se dela|: 'pɾst sè je pɾš'čapnò

priščeniti gl. priščapniti

priščipniti gl. priščapniti

prišepati ▶ pɾ'sè:pat -an dov. ⟨⟩ *prišepati* |šepajoč priti|: is 'šume je pɾ'sè:paù

prišetati se ▶ pɾ'sè:tat se -an se dov. ⟨⟩ *sprehajajoč se priti*: gòs'pò:da se je pɾ'sè:tala pò 'cè:stè

prišibrati ▶ pɾš'ibrat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *hitro priti*: 'ka:ij sè 'takò 'bržò pɾš'ibraù is 'pa:šè? ■ prim. prišikati

prišikati ▶ pɾš'ikat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *hitro priti*: iz 'nò:vèx 'sè:ù je pɾš'ikaù, da 'ni:smò 'ni 'vè:dèlè ■ prim. prišibrati

prišiliti gl. prišpčiti

prišimiti gl. prišumeti

prišiniti ▶ pɾ'si:nt -nen dov. ⟨⟩ **1.** *nenadoma začeti padati, liti*: 'kada pɾ'si:ne 'daš, je pre'kasnu za 'sinu: sp'ra:vl'at **2.** *močno pripeči, prisijati*: 'sò:nce je 'ra:nò pɾ'si:nèlò • ekspr. 'e:nò tè 'bò:n pɾ'si:nèla! *udarila te bom*

prišišiti se gl. prisušiti se

prišiti ▶ 'pɾšit pɾ'si:jen dov. ⟨⟩ *prišiti* |s šivi pritrđiti|: 'tò:ke na 'sü:kn'ò 'pɾšit ■ 'kɾpò na x'la:če 'pɾšit ■ gl. prifloskati

prišparati ▶ pɾš'pa:rat -an dov. ⟨⟩ *prihraniti* **1.** |s tem, da se ne porabi, narediti, da ostane na razpolago|: 'dɾva, 'kòmpè:r, k'rèx pɾš'pa:rat **2.** |narediti, da ostane komu na razpolago sploh|: pòva'ti:ce sòn tè pɾš'pa:ràla ▶ **prišparan** pɾš'pa:ran -a -ò *prihranjen*: pɾš'pa:ran 'dèna:r

prišpčiti ▶ pɾš'pi:čèt -èn dov. ⟨⟩ [**prišpčiti*], *prišiliti, priostriti*: 'ko:uce pɾš'pi:čèt ▶ **prišpčen** pɾš'pi:čen -a -ò *prišljen, priostren*: pɾš'pi:čenè 'ko:ucè

prišteljati ▶ pɾš'te:l'at -an dov. ⟨⟩ *naročiti blago po pošti*: pɾš'te:l'au je š'tof za g'vant iz 'bè:ča

prišteti ▶ 'pɾštèt pɾš'tè:jen dov. ⟨⟩ *prišteti* **1.** |povečati vsoto za določen znesek|: 'pɾštèt st'rò:ške, òb'rè:stè **2.** |narediti računsko operacijo, pri kateri se eno število poveča za drugo|: k 'tè:mè pɾš'tè:ite 'iše s'tu:

prištevat ▶ pɾš'tè:vat -an nedov. ⟨⟩ *prištevat* **1.** |povečevati vsoto za določen znesek|: k 'duğè je pɾš'tè:vau i òb'rè:stè **2.** |delati računsko operacijo, pri kateri se eno število poveča za drugo|: 'furt je t'rè:ba pɾš'tè:vat pò 'desè:t

prištmat ▶ pɾš'ti:mat -an dov. ⟨⟩ *pripraviti* **1.** |narediti, da kaj ima vse potrebno, je v primernem stanju za kak namen|: pɾš'ti:mat 'ku:la, da 'pemò pò 'dɾva **2.** |narediti, da pride kaj na določeno mesto za kak namen|: g'vant pɾš'ti:mat za na 'pò:t ▶ **prištman** pɾš'ti:man -a -ò *pripravljen*: 'dèna:r 'man pɾš'ti:man za f'ra:nke

prištucati ▶ pɾš'tu:cat -an dov. ⟨⟩ *nekoliko prerezati, prikrajšati*: pɾš'tu:cat kò'kò:šè kre'l'ò:tè ■ p'lò:t pɾš'tu:cat • ekspr. 'je:zèk 'kómè pɾš'tu:cat *zmanjšati njegovo odrezavost, pikrost*

prištukati ▶ pɾš'tü:kat -an dov. ⟨⟩ *dati del prvotnemu z namenom, da se ga podaljša*: vɾš'či:cò pɾš'tü:kat ■ pɾš'tü:kat 'vo:ggle na m'rè:žè za 'li:stje

prišumeti ▶ pɾš'sèmèt -š'imín dov. ⟨⟩ *prišumeti* |šumeč priti, začeti padati|: 'daš je pɾš'sèmò is 'x'r'va:ckèga

prišvedrati ▶ pɾš'vedrat -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**prišvedrati*] |priti z nerodnimi, počasnimi koraki|: x'la:pac je pɾš'vedraù x 'vè:žò

prišverek ▶ pɾš've:rak -rka m ⟨⟩ *vzdevek, pridevek* |iz-

raz, ki se daje osebi po kaki značilnosti|: pŕš'v'e:rak
b'ri:t'v'eca vzdevek za rezarja ▪ pŕš'v'e:rak 'k'e:sa
vzdevek za pismonošo

prítajiti se gl. potuliti se

prítakniti se ▶ pŕ'takŋt se -'ta:knen se dov. () ekspir. [**prítakniti se*] |izraža nastop dejanja, kot ga določa sobesedilo|: 'j'è:dè se 'ni: pŕtak'ni:la nič ni jedla ▪ ni'be:nèga 'd'è:la se ne pŕ'ta:kne noče opravljati ■ gl. takniti

príteči ▶ pŕ'teč pŕ'te:čen dov. () **príteči 1.** |tekoč priti|: 'vo:da je pŕ'te:kla pò 'pò:tè **2.** |tekoč se pojaviti|: iz 'ra:ne mè je pŕ'te:kla 'kŕf **3.** |v teku priti|: 'd'è:te je pŕ'te:klò k 'ma:terè

prítegniti ▶ pŕ'te:gènt -gnen dov. () **prítegniti** |s potegom, potegi, narediti a) da je kaj bolj napeto|: pŕ'te:gŋt 'remenc na x'la:čax **b)** da kaj močneje pritiska na kaj|: šraif pŕ'te:gŋt

prítepst se ▶ pŕ'te:ps se -'te:pen se dov. () ekspir. [**prítepst se*] |potepajoč se, pohajkujoč priti|: pò'no:čè se je pŕ'te:pò 'damux ■ gl. priplonkati, priploskati

priterati ▶ pŕ'te:rat -an dov. () ekspir. [**priterati*], *pripeljati, privedi*: žen'darjè sò ga pŕ'te:ra:lè is 'kò'č'e:vja ▪ b'lagu je pŕ'te:rau 'damux *prignal*

príteženga ▶ pŕ'te:žŋga -e i () *težave, delo, skrbi*: z 'd'è:cò i z bòu'ni:kè sò 'vavèk pŕ'te:žŋge

priti ▶ p'ri:t -den dov. () **priti 1.** |premikajoč se v določeno smer začeti biti na določeni točki poti|: ka: smò p'rišlè na 'c'è:stò, je 'zač'èu 'daš **b)** na cilju poti|: f 'kò'č'e:vjè sòn p'rišò va š'te:rèx 'vü:rax ▪ š'či: je p'rišla 'damux **c)** na drugi strani česa|: čes 'ku:pò smò 'tešku p'rišlè **2.** |s premikanjem začeti biti na določenem mestu|: gòspò'dar: je p'rišò is x'l'è:va ▪ p'ri:t k 'no:gan *peš* ▪ p'ri:t k 'ma:š'è udeležiti se maše **3.** |po opravljeni poti začeti biti v prvotnem kraju|: 'o:ča je p'rišò iz 'b'e:ča ▪ 'sin je p'rišò ót sòu'da:tòf **4.** |s prevozom, prenosom začeti biti pri naslovljencu, v naslovnem kraju|: t'vajè 'pi:smò 'ni: p'rišlò **5.** |pri širjenju, napredovanju začeti nahajati se kje, od kod|: 'daš, 'di:m 'ni: p'rišò 'do: nas **6.** nav. 3. os. |izraža začetek obstajanja, bivanja česa pri kom, kje|: 'sužè sò je p'rišle v 'òči ▪ p'rišla je 'j'e:sen ▪ 'kai je 'b'èlò 'd'e:leč, je p'rišlò b'li:zè starost, smrt se je približala **7.** |začeti biti kam uvrščen pri razvrstitvi|: 'l'è:tòs p'ri:de 'bo:žèč na s'r'è:dò **8.** |postati uspešen v prizadevanju, da se lahko s čim razpolaga|: ne 'v'è:mò, 'kòkò: je p'rišò dò g'rü:nta ▪ g'rènt je p'rišò na 'ž'e:nò žena ga je podedovala ▪ 'ku:pa je p'rišla je narasla zaradi dežja ▪ 'l'è:ta p'ri:dejò človek se postara ▪ k 'xi:šè je p'rišla 'no:va gòspò'di:n'a dobili so novo gospodinjno ▪ p'rišla je n'e'gò:va 'za:jd'n'a 'vü:ra umira ● ekspir. p'ri:t k 'pa:metè začeti bolj premišlje-

no, razsodno ravnati ● p'ri:t k 'se:bè zavedeti se; opomoči si; okrepiti se ● gò'vòri:, 'ka:i mè p'ri:de na 'j'e:žèk nič ne pretehta, ne premisli, kar govori ● i on 'b'o: p'rišò na 'majè v enak položaj, kot je moj; ugotovil bo, da je tako, kot sem jaz trdil ● na 'nič p'ri:t ubožati, gospodarsko propasti ● p'ri:t na s'v'èt roditi se ● p'ri:t va nes't'e:čò doživeti nesrečo ● dò be's'è:de p'ri:t dobiti možnost spregovoritii, povedati svoje mnenje ● ekspir. p'ri:t 'kò:mè dò 'ko:nca, na 'ko:nc prepričati ga ● na 'misòu mè je p'rišlò tega sem se spomnil; pomislil sem na to ● ekspir. p'ri:t na 'p'ra:vè 'pò:t začeti živeti pošteno ● ekspir. òp 'pa:met p'ri:t postati nesposoben premišljeno, razsodno ravnati ● ekspir. 'ka:n smò p'rišlè! izraža nezadovoljstvo s stanjem ● ekspir. 'se p'ri:de i p'ŕò:ide izraža pomirjenje s čim, minljivost posvetnega ● p'ri:t 'naprèi napredovati ● 'tò: mè je p'raf p'rišlò mi je koristilo, pomagalo ● v ne'b'e:sa p'ri:t doseči posmrtno osrečujoče stanje zveličanih ● 'akò mè p'ri:de v 'rò:ke, šake če ga dobim, bo kaznovan ● s'la:bò mè je p'rišlò postalo

pritikati se ▶ pŕ'ti:kat se -'ti:čen se nedov. () **pritikati se, dotikati se**: 't'è:ga se ne pŕ'ti:kaj ● ekspir. 'sin se 'ni: pŕ'ti:kau ni'be:nèga 'd'è:la ni hotel ničesar delati

prítipati se gl. pribavkati

pritirati gl. priterati

prítisk ▶ pŕ'tisk -a m () novo *prítisk, tlak*: 'ni:zak, 'visòk pŕ'tisk

prítiskač gl. drukar

prítiskati ▶ pŕ'ti:skat -an nedov. () **1.** *prítiskati* |delati, da na kaj deluje sila|: pŕ'ti:skat 'v'ra:ta, k'lü:kò, 'o:knò ▪ p'la:i'bòs pŕ'ti:skat **2.** *prítiskati* |delati, da je kaj tesno na drugem, ob drugem|: 'ròk'e: pŕ'ti:skat na g'lavò: ▪ k 'z:i:dè ga je pŕ'ti:skaŋ **3.** *prítiskati* |objemajoč delati, da je kaj tesno ob čem|: 'ma:tè pŕ'ti:ska 'd'è:te k 'se:bè **4.** ekspir. [**prítiskati*] |izraža nastop visoke stopnje stanja, kot ga določa samostalnik|: mŕz'li:na pŕ'ti:ska ▪ vrò'či:na pŕ'ti:ska

prítisniti ▶ pŕ'ti:sènt -snen dov. () **1.** *prítisniti* |narediti, da na kaj deluje sila|: na k'lü:kò pŕ'ti:snè! ▪ na d'rü:kar pŕ'ti:snò **2.** *prítisniti* |narediti, da je kaj tesno ob drugem|: pŕ'ti:snò ga je k 'pe:čè, f 'kò:t **3.** *prítisniti* |objemajoč narediti, da je kaj tesno ob čem|: 'fant je pŕ'ti:snò 'dèkle k 'se:bè **4.** ekspir. [**prítisniti*] |izraža nastop visoke stopnje stanja, kot ga določa samostalnik|: mŕz'li:na je pŕ'ti:snòla ▪ vrò'či:na je pŕ'ti:snòla ● ekspir. 'e:nò tè 'b'o:n pŕ'ti:snò udaril te bom

pritočiti ▶ pŕ'to:čèt -'tò:čèn dov. () **pritočiti** |dodatno, zraven natočiti|: pŕ'to:čèt 'mo:šta, ra'ki:je

pritolči ▶ pŕ'tu:č -en dov. () ekspir. *do smrti potolči, ubiti*: g'lix pŕ'tu:kla te 'b'o:n!

pritožba ▶ pr¹to:žba -e ž (⟨) novo pritožba |pismeno izraženo nesoglasje s sodbo, sklepom, odločbo z namenom, da se ta spremeni, razveljavil|: pr¹to:žbò 'nare:it

pritožiti se ▶ pr¹to:žèt se -èn se dov. (⟨) novo pritožiti se |pismeno izraziti nesoglasje s sodbo, sklepom, odločbo z namenom, da se ta spremeni, razveljavil|: pre'kasnu se je pr¹to:žò

pritrđiti ▶ pr¹trđèt -èn dov. (⟨) pritrđiti **1.** |namestiti kaj trdno na določenem mestu, v določenem položaju|: s 'čarvlè pr¹trđèt 'ža:gance **2.** |z besedo, kretnjo izraziti, da se povedanemu, izrečenemu ne nasprotuje|: z g'lavò: mè je pr¹trdò, na:ì g're: ▶ **pritrjen** pr¹trjen -a -ò pritrjen: pr¹trjen 'po:plat ■ gl. pričvrstiti, prifloskati

pritrđati si ▶ pr¹trđat si -an si dov. (⟨) pritrđati si |zavešno porabiti česa manj, kot se potrebuje|: pr¹trđala sè je pr¹je:dè

pritrkavanje gl. kampenanje

pritrkavati gl. kampenati

pritrucati ▶ pr¹tru:cat -an dov. (⟨) star. prisiliti |s silo, pritiskom narediti, povzročiti, da kdo kaj naredi, dela, česar noče, ne želi|: pr¹tru:calè sò ga, da jò je 'ze:u

prituči gl. pritolči

prituliti ▶ pr¹tù:l't -l'èn dov. (⟨) ekspr. prituliti |glasno jokajoč priti|: 'dè:te je pr¹tù:l'èlò k 'ma:terè

priučkati se ▶ pr¹vučkāt se -an se dov. (⟨) prizibati se |zibaje se priti, pripeljati|: 'vò:s se je pr¹vučkau ■ 'ra:ce sò se pr¹vučkale

priučkati se gl. priučkati se

privabiti ■ gl. primamiti

privaditi se ▶ pr¹va:dèt se in pr¹va:it se -'va:dèn se dov. (⟨) privaditi se **1.** |priti v stanje, ko se kaj ne zdi več težavno|: pr¹va:dèla se je 's'pè i 'kosè: **2.** |priti v stanje, ko se kaj ne zdi več nenavadno, nedomače|: pr¹va:dò se je 'mè:stè

privaga ▶ pr¹va:ga -e ž (⟨) [*privaga], dodatek |manjša količina blaga, ki jo trgovec brezplačno doda pri tehtanju|: 'ma:lò pr¹va:ge sòn 'dò:bò

privajti se gl. privaditi se

privaljati gl. privaljati

privaljati ▶ pr¹va:l'at -an dov. (⟨) privaliti |z valjanjem, kotaljenjem spraviti kam|: 'sò:t, 'ka:man, krl' pr¹va:l'at ■ s'tè:na se je pr¹va:l'ala pò 're:brè

privarčevati gl. našparati

privečati ▶ pr¹ve:čāt -'večìn dov. (⟨) kričeč priti: fan'ti:ček je pr¹ve:čau k òč'è:tè

privezati ▶ pr¹ve:zat -'ve:žèn dov. (⟨) privezati **1.** |z vrvjo, trakom, verigo pritrđiti|: 'ki:te pr¹ve:zat ■ 'žrt pr¹ve:zat **2.** |z namestitvijo vrvi, verige narediti, da se kaj ne more oddaljiti z določenega pro-

stora|: 'ču:n pr¹ve:zat ■ za 're:mèl'c se je pr¹ve:zau **3.** |z vezanjem namestiti, pritrđiti na kaj|: 'fù:rtòf pr¹ve:zat ■ s'linak pr¹ve:zat ▶ **privezan** pr¹ve:zan -a -ò privezan: pr¹ve:zanò gò've:dò

privezovati gl. priveževati

priveževati ▶ pr¹ve:žēvat -'žü:jen nedov. (⟨) privezovati **1.** |z vrvjo, s trakom, z verigo pritrjevati|: para'da:js pr¹ve:žēvat **2.** |z vezanjem nameščati, pritrjevati na kaj|: 'pa:nkèl'ce pr¹ve:žēvat

privijati ▶ pr¹vi:jat -an nedov. (⟨) **1.** |privijati |z vrtenjem v določeno smer a) nameščati|: š'ra:ife pr¹vi:jat b) delati, da kaj močnejše pritiska kaj, je trdno nameščeno|: 'ma:tècò pr¹vi:jat **2.** |upogibati |delati, povzročati, da zlasti kaj prožnega dobi polkrožno, krivo obliko|: pr¹trgan'è 'ja:bòk 'vè:je pr¹vi:jat k 'se:bè ■ x'rü:ške sò 'pu:ne, da se 'vè:je pr¹vi:jaò

priviti ▶ pr¹vit pr¹vi:jen dov. (⟨) **1.** |priviti |z vrtenjem v določeno smer a) namestiti|: š'rajf pr¹'ku:lex 'pr¹vit b) narediti, da kaj močnejše pritiska kaj, je trdno nameščeno|: 'pr¹vit 'ma:tècò **2.** ekspr. [*priviti] |prisiliti, pregovoriti koga|: 'pr¹viu ga je, da je p'la:tò 'duk **3.** |zavihati |dati, položiti del ob robu na del pred njim|: rò'ka:ve 'pr¹vit ■ kò'lè:nke pr¹vit ■ 'la:mpò 'pr¹vit narediti, da manj ali bolj sveti ■ gl. zakreniti, zašrajfati

privleči ▶ 'prvlèč pr¹vlè:čen dov. (⟨) **1.** |privleči |z vlečenjem spraviti na določeno mesto|: 'krl'e je pr¹vlè:kò dò 'cè:ste ■ 'ku:la 'prvlèč is kò'la:rnce **2.** ekspr. [*privleči] |s težavo prinesiti, pripeljati|: 'pu:ne 'žak'l'e sò pr¹vlè:klè **3.** ekspr. [*privleči] |prinesiti, pripeljati sploh|: pa:ida:še je s 'sabò pr¹vlè:kò ▶ **privleči se** 'prvlèč se ekspr. |privleči se **1.** |s težavo priti|: is špi'ta:la sòn se 'kuma:ij pr¹vlè:kla **2.** |nepovabljen kam priti|: va naj've:čjen 'dè:lè sò se pr¹vlè:klè k 'nan

privoliti ▶ pr¹vo:l't -'vòl'in dov. (⟨) privoliti |z besedo, kretnjo izraziti, da se uresničitvi česa, kar navadno zadeva osebek, ne nasprotuje|: 'ma:tè je pr¹vò'l'i:la, da se pre'sel'i k š'čè:rè ■ k'ra:va je pr¹vò'l'i:la 'tù:jémè te'lè:tè začela ga je dojiti kot svoje

privoščiti ▶ pr¹vo:š'čèt -èn dov. (⟨) **1.** |privoščiti |občutiti zadovoljstvo nad tem, da kdo kaj ima, je deležen česa dobrega ali slabega, hudega|: 'tè:ga 'ne bè pr¹vo:š'čò 'ni naj've:čjémè sòv'ra:žnèkè ▶ **privoščiti si** pr¹vo:š'čèt sè **2.** [*privoščiti] |narediti, da kdo kaj dobil|: pr¹vo:š'čò sè je š'pe:xa i 'vi:na ■ gl. voščiti

privreti ▶ 'prvrè:t -vren dov. (⟨) ekspr. |privreti |tekoč se pojaviti|: 'vo:da je pr¹vrè:la iz 'zeml'è:

privriskati gl. prikrikati

privržen ▶ pr¹v'žžen -a -ò prid. (⟨) ustrezljiv, uslužen: pr¹v'žžena 'žè:nksa

privzdigovati ▶ pr̥zdi'gē:vat -'gū:jən nedov. ⟨⟩ *privzdigovati* |večkrat privzdigniti|: 'teškē 'kište sō pr̥zdi'gē:valē ■ gl. navzdigovati

privzdigniti ▶ pr̥z'digēnt -gnen dov. ⟨⟩ *privzdigniti* |nekoliko, za krajši čas dvigniti, zlasti na eni strani|: 'sō:t je pr̥z'dignō ■ gl. navzdigniti

privzdigovati gl. brbrati, navzdigovati, privzdigovati

prizadeti ▶ pr̥'zadēt -za'dē:nen dov. ⟨⟩ • 'dēca mē 'do:stē pr̥za'dē:nejō z njimi imam veliko dela, skrbi ■ gl. poklopiti, pošimeriti

prizadevati se ▶ pr̥za'dē:vat se -an se nedov. ⟨⟩ *prizadevati si* |delati, biti aktiven za dosego, uresničitev česa|: pr̥za'dē:va se, da bē se 'ka:j na'vū:čō

prizadevati si gl. pejti, prizadevati se

prizanašati ▶ pr̥za'na:šat -an nedov. ⟨⟩ *prizanašati* |delati, da kdo za prestopke, negativno dejanje ni kaznovan, ni deležen negativnih posledic|: s'ta:rējē 'danas 'dēcē p're:več pr̥za'na:šajō ■ gl. zaslanjati

prizanesti ▶ pr̥'za:nest -za'ne:sen dov. ⟨⟩ *prizanesti* |narediti, da kdo za prestopke, negativno dejanje ni kaznovan, ni deležen negativnih posledic|: 'nič jē 'ni: pr̥za'nē:sō ▶ **prizanešen** pr̥za'ne:šen -ne'še:na -ō *prizanesen*: za'eŋkɾt na:j tē 'bō: pr̥zane'še:nō

prizdigniti gl. privzdigniti

prizdigovati gl. privzdigovati

prizibati se ▶ pr̥'zi:bat se -bl'en se dov. ⟨⟩ *prizibati se* |zibaje se priti|: 'pija:nc se je pr̥'zi:baū pō 'cē:stē ■ gl. priujckati se

prizidati ▶ pr̥'zi:dat -an dov. ⟨⟩ *prizidati* |dodatno, zraven česa sezidati|: 've:žnō 'ka:mbrō sō pr̥'zi:dalē ▶ **prizidan** pr̥'zi:dan -a -ō *prizidan*: pr̥'zi:dana sekreš'ti:ja

priznanje gl. ime

prizvat ▶ pr̥zvat pr̥'zo:ven dov. ⟨⟩ [**prizvati*], *priklicati*: pas'tē:rja 'ni:sōn 'mō:glā 'pr̥zvat

prizvizdati ▶ pr̥z'vi:zdat -an dov. ⟨⟩ *prizvizgati* |žvižgajoč priti|: 'fant je 'sa:m pr̥z'vi:zdaū pō s'tazē ▪ 'ka:man mē je pr̥z'vi:zdaū v g'la:vō žvižgaje *priletel*

prizvoniti gl. priblengetati

prizagati ▶ pr̥'za:gat -an dov. ⟨⟩ *prizagati* |z žaganjem skrajšati|: 're:mēl'ce sō pr̥'za:galē

prizagevati ▶ pr̥za'gē:vat -'gū:jən nedov. ⟨⟩ *prizagevati* |z žaganjem krajšati|: kō'li:čke i 'pa:l'ce je pr̥za'gē:vaū

prizagovati gl. prizagevati

prizeniti ▶ pr̥že:nt -žē:nēn dov. ⟨⟩ *prizeniti* |z ženitvijo, poroko priti do česa|: 'xi:šō i g'rēnt je pr̥že:nō ▶ **prizeniti se** *prizeniti se* |z ženitvijo, poroko priti kam|: ne'vē:sta se je pr̥že'ni:la k 'xi:še ▪ 'zet se je pr̥že:nō k 'xi:še

prizgati ▶ pr̥žgat -en dov. ⟨⟩ **1.** *prizgati* |narediti, da

kaj začne a) goret|: 'o:gēn 'pr̥žgat **b) svetiti|**: 'la:mpō 'pr̥žgat **2.** [**prizgati*], *vklučiti*, *vklopiti*: 'ra:dijō 'pr̥žgat ▶ **prizgan** 'pr̥žga:n pr̥ž'ga:na -ō *prizgan*: pr̥ž'ga:na s'vē:ča ■ gl. napaliti, nažgati, pripaliti

prizigati ▶ pr̥'ži:gat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *prizigati* |delati, da kaj začne a) goret|: jap'lē:ncō pr̥'ži:gat **b) svetiti|**: s'vē:če pr̥'ži:gat **2.** [**prizigati*], *vklučevati*, *vkla-pljati*: tēlē'vi:zōr pr̥'ži:gat ■ gl. nažigati, vežigati

priznica ▶ p'rē:žēnca -e ž ⟨⟩ *priznica* |ograjen pomol iz zidu v cerkvi za govornika|: ō'ki:nčana p'rē:žŋca

prizvižgati gl. prizvizdati

prkatorija ▶ pr̥ka'tō:rēja -e ž ⟨⟩ *eksp. nesposoben, ničvreden človek*: 'tō: je neka'ko:va pr̥ka'tō:rēja

prnja ▶ 'pr̥n'a -e ž ⟨⟩ **1.** *cnjja* |kos izrabljenega blaga|: s'ta:re 'pr̥n'e je s'pa:l'ēla **2.** *slabš. raztrgan, zanemarjen človek*

prnjiti se ▶ 'pr̥n'ēt se -ēn se nedov. ⟨⟩ • 'lē:s se 'pr̥n'ē *zaradi topega orodja se na rezi cefra, trga*

proba ▶ p'rō:ba -e ž ⟨⟩ [**proba*] **1.** *poskus, poskušnja*: 'e:n g'la:žēk za p'rō:bō **2.** *pomerjanje (nedodelanega oblačila)*: š'če:ra sōn 'bēla na p'rō:bē pr̥ž'ni:darcē

probat ▶ p'rō:bat -an dov. ⟨⟩ [**probat*] **1.** *poskusiti*: p'rō:baū je p'r'i:t čez 'o:knō **2.** *drzniti si, dovoliti si*: 'sōmō p'rō:ba,i, 'bō:š jēx 'dō:bō!

procak ▶ p'rō:cak -a m ⟨⟩ *krušnjak* |vojaška torba za čez ramo, v kateri se nosi hrana|: 'pu:n p'rō:cak k'rū:xa je p'r̥'nē:sō

procanja ▶ p'rō:can'ja -e ž ⟨⟩ *iz slame spletena okrogla košara za semenje, visoka do 30 centimetrov in s premerom do 70 centimetrov*

procanjica ▶ p'rō:can'ca -e ž ⟨⟩ *manjšalnica od procanja*

procent ▶ prō'cē:nt -'cē:nta m ⟨⟩ *procent, odstotek*: pō'sō:dō je 'nekaj dē'na:rja na 'dese:t prō'cē:ntōf

procesija ▶ prō'cē:sēja -e ž ⟨⟩ *procesija* |verski sprevod, pri katerem se navadno nosi kak verski predmet, kip|: na 'tē:lōvō 'bō: prō'cē:sēja • 'ma:rkōva prō'cē:sēja za 'daš *procesija* na praznik sv. Marka 25. aprila

proč ▶ p'rōč prisl. ⟨⟩ *proč* **1.** |izraža odmikanje, oddaljevanje od določenega mesta|: p'rō:šō je 'ōd nas p'rōč **2.** |izraža odmaknjenost, oddaljenost od česa|: 'na:ša 'va:s je p'rōč ōt 'cē:ste **3.** |izraža odstranitev, zavrženje|: g'ni:la 'ja:bōka sō pōme'ta:lē p'rōč **4.** |izraža, da je kaj časovno odmaknjeno, minilo|: 'deve:t 'vū:r je p'rōč • 'ma:tē je p'rōč *kmalu bo umrla* • 'dēnar: je p'rōč 'v'žēn je *zapravljen, nekoristno uporabljen*

prod ▶ p'rō:t p'rō:da m ⟨⟩ *prod* |kamenje, ki ga je nanesla, zaoblila voda|: pr̥ 'kō:pan'ē smō le'ža:lē na p'rō:dē

prodaj ▶ p'rò:da:j – m ⟨ ⟩ • 'xi:ša je š'la f p'rò:da:j je bila prodana

prodajalec gl. štacunarjev

prodajalec gl. komi, štacunar

prodajalka gl. štacunarka

prodajati ▶ p'rò:da:vāt -an nedov. ⟨ ⟩ *prodajati* |dajati komu v last tako, da plača dogovorjeno ceno|: p'rò:da:vāt m'lè:kò, x'rù:ške, 'kòmpè:r

prodati ▶ p'rò:dat p'rò:dan dov. ⟨ ⟩ *prodati* |dati komu kaj v last tako, da plača dogovorjeno ceno|: p'rò:dat p'ra:sca, 'te:le ▶ **prodan** p'rò:dan p'rò:da:na -ò *prodan* |deležnik od prodati|: p'rò:da:nò 'sadje:, g'rò:zdje

prodavati gl. prodajati

prodirati gl. bosti se

profesor ▶ p'rò'fèšòr -ja m ⟨ ⟩ *profesor* |kdor poučuje, predava na srednji, višji, visoki šoli in je za to posebej usposobljen|: 'sin je 'po:stau p'rò'fèšòr v 'l'ubl'a:nè

profesorski ▶ p'rò'fèšòrskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *profesorski* |ki se nanaša na profesorje|: p'rò'fèšòrska p'la:ča

profit ▶ p'rò:fit p'rò'fita m ⟨ ⟩ *profit*, *dobiček* ■ gl. *prefit*

profitirati ▶ p'rò'fì'tè:rat -an dov. ⟨ ⟩ [**profitirati*] |imeti dobiček, korist| ■ gl. *prefitirati*

proga ▶ p'rò:ga -e ž ⟨ ⟩ *proga* |ozko, podolgovato mesto, ki ima drugačno barvo ali videz kot ostala površina|: p'rò:ge na 'li:cèx ■ na 'x'p'tè 'ma 'same p'rò:ge modrice ■ gl. maroga, pisa, štreka

progast ▶ p'rò:gast -a -ò prid. ⟨ ⟩ *progast* |ki ima proge|: p'rò:gast š'tòf ■ 'ja:zbac je p'rò:gast ■ pò 'x'p'tè je p'rò:gasta ót 'pa:l'ce ima modrice

prohajati ▶ p'rò'xa:jat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** *prehajati*, *hoditi*: 'tòt p'rò'xa:jajò 'šr̃ne **2.** *odhajati* (iz domačega kraja): mla'di:na 'ra:da p'rò'xa:ja pò s'vè:tè

proji ▶ p'rò:jt p'rò:jden dov. ⟨ ⟩ **1.** *oditi* |izraža, da osebek s hojo, premikanjem naredi, da ni več ali da je na določenem mestu|: p'rò:šò je v 'za:grep ■ 'la:stòvéce sò 'lè:tòs 'ra:nò p'rò:šle odletele **2.** *miniti*, *končati se*: 'bòu je p'rò:šla ■ 'bo:žèč p'rò:jde, 'zi:ma 'dò:jde • p'rò:šlò jè je imela je splav • s'nè:k je p'rò:šò se je stopil • g'rènt je p'rò:šò 'tò: c'ja posestvo je propadlo • k'rèx je p'rò:šò: zmanjkalo ga je, porabili smo ga • z 'dè:lòn smò 'dòbrò p'rò:šlè srečno smo ga opravili ▶ **prošel** p'rò:šò -šla -ò • p'rò:šla 'lè:ta pretekla, minula leta

promet ▶ p'rò'met p'rò'mè:ta m ⟨ ⟩ *promet* |spreminjanje vrednosti blaga, storitev v denar in obratno|: 'ta: óšta'ri:ja 'ma 'do:stè p'rò'mè:ta

prometen ▶ p'rò'mè:tèn -tna -ò prid. ⟨ ⟩ *prometen* |ki se nanaša na promet|: p'rò'mè:tna nes'rè:ča ■ p'rò'mè:tna 'cè:sta cesta, na kateri je veliko prometa

proncati gl. nabijati

propad gl. propast

propadati gl. prepadati

propalica ▶ 'p'ròpalèca -e ž ⟨ ⟩ slabš. [**propalica*] |moralno propadel človek, izprijenec|: s 'tò: p'ròpalècò se 'ni: v'rè:dnò 'ni 'mè:nt

propast ▶ p'ròpast p'rò'pa:stè ž ⟨ ⟩ [**propast*], *propad*, *uničenje*: p'ròpast kme'ti:je, gòspò:darstva, k'ra:ja

propasti gl. falirati, poginiti, prepasti

propeler ▶ p'rò'pèler -ja m ⟨ ⟩ novo *propeler*, *vijak*

prosec ▶ p'rò:sac -sca m ⟨ ⟩ *snubec* |moški, ki zasnubi, snubi|: p'rò:sce 'ča:kamò

prosen ▶ p'rò:šè:n p'rò:šè:na -ò prid. ⟨ ⟩ *prosen* |ki se nanaša na proso|: p'rò:šè:na 'ka:ša ■ p'rò:šè:na s'la:ma

■ gl. žiten; prosene pleve gl. premek

prosilec gl. prošnjik

prosjčiti ipd. gl. petljati ipd.

prositi ▶ p'rò:sèt p'rò:sèn nedov. ⟨ ⟩ *prositi* |izražati komu željo **a**) da kaj da, naredi|: p'rò:sèt k'rù:xa ■ p'rò:sèt za 'pòmò:č ■ p'rò:sèt pò 'xi:šax *beraçiti* **b**) da kdo postane deležen česa|: p'rò:sèt za 'sina ■ p'rò:sèt za óp'ròš'čè:n'e ■ p'rò:sèt za 'daš, z'd'ra:vje *moliti* v ta namen • p'rò:sò jò je zasnužil jo je • v otroški igri p'rò:sèn, p'rò:sèn, / na 'pa:l'cè 'nò:sèn, / 'dò: mè 'bò: 'ka:j 'da:u, / 'bò: p'r̃ 'bò:gè 's'pa:u, / 'dò mè 'ne bò: 'nič 'da:u, / 'bò: f'ca:n'ò d're:ke b'ra:u ■ gl. reči

proso gl. žito

prost ▶ p'rò:st p'rò:sta p'rustu: prid. ⟨ ⟩ **1.** *prost* |ki je brez obveznosti in lahko sam razpolaga s svojim časom|: óp sa'bò:tax sòn 'ma:lò p'rò:st **2.** *prost* |ki ni zaseden, oddan|: p'rò:st 'se:deš **3.** [**prost*], *neolikan*, *prostaški*: 'ta: je jaku p'rò:st č'lo:vèk ▶ **prosto** p'rustu prist. *prostaško*: p'rustu gò'vòri: ▶ **prost** p'rust -a -u *prosti* sam. 'ze:u sè je p'rustu ■ na p'rustu mè je 'da:nò dano mu je na izbiru ■ gl. fraj

prostaci ▶ p'rò:stacè -ef m mn. ⟨ ⟩ *ograja*, *ki loči oltarni prostor od (cerkvene) ladje*: s'ta:lè smò p'rò:stacèx

prostaški gl. prost

prostaško gl. ordiner, prost

prostitutka gl. candra, kurba

prostor gl. mesto, plac

prostorija ▶ p'ròs'tò:rè:ja -e ž ⟨ ⟩ *velik prostor v stavbi*

prostost gl. frajost

prostrancija ▶ p'ròs't'ra:ncè:ja -e ž ⟨ ⟩ *prostranstvo* |prostran, obširen svet, prostor|: 'tò: je ve'l'i:ka p'ròs't'ra:ncè:ja

prostranstvo gl. prostrancija

proščenje ▶ p'ròš'čè:n'e -a s ⟨ ⟩ *proščenje*, *žeganje* |praznovanje godu zavetnika cerkve|: na 'ja:kòl'e je p'ròš'čè:n'e va ■ 'ba:nòkè ■ gl. žeganje

prošel gl. projiti

prošnja ▶ p'rò:šna p'rò:šne: ž ⟨ ⟩ *prošnja* **1.** |želja, iz-

ražena komu, da kaj da, naredi]: enò 'maxanò p'ròšnò: 'man **2.** |*sestavek, namenjen uradnemu organu, da komu kaj da, naredi*: p'ròšnò: 'dè:lat • g'redò f p'ròšnò: snubit

prošnjik ▶ p'ròšni:k pròš'ni:ka m (⟨) [**prošnjik*], *prosiliec*: 'sami pròš'ni:kè p'r'xa:jajò

prot ▶ p'rò:t -a m (⟨) *prot* |*štiri do pet metrov dolga in za palec debela šiba za pletenje plotov*: 'nai'ja:čjè je je'se:nòf p'rò:t

protekcija ▶ prò'tèkčja -e ž (⟨) *protekcija* |*navadno neupravičena prednost, ugodnost*: 'o:na 'ma 'pòsòt prò'tèkčjò

protestant ▶ pròtes'ta:nt -a m (⟨) *protestant* |*pripadnik protestantske vere*: 'pr nas 'ni: pròtes'ta:ntòf

protestantski ▶ pròtes'ta:ntskè -a -ò prid. (⟨) *protestantski* |*ki se nanaša na protestante ali protestantizem*: pròtes'ta:ntska 'če:rkòf

proti ▶ p'rò:tè prisl. (⟨) [**proti*], *naproti, nasproti*: 'ma:tè je š'la 'kò'čjè:vje ò'čjè:tjè p'rò:tè ■ predl. gl. k, pod predl.

protica ▶ prò'ti:ca -e ž (⟨) [**protica*], *šiba, palica*: s prò'ti:cò jèx 'bò:š 'dò:bò

protiviti se ▶ prò'ti:vèt se -èn se nedov. (⟨) *nasprotovati, upirati se*: 'dèca se prò'ti:vèjò s'ta:rèjen

protivna ▶ prò'ti:vna -e ž (⟨) *prenosna klop na štirih nogah brez našlonjala*: prò'ti:vnò pò'ri:bat ■ na prò'ti:vnè sò k'la:lè 'p'ra:sce

protje ▶ p'rò:tje -a s (⟨) *protje* |*več protov, proti*: p'rò:tje za p'lò:t je na'sè:kò • 'daš 'pa:da kò p'rò:tje zelo močno dežuje • 'te:pen 'bò:š kò p'rò:tje zelo boš tepen

protokol gl. pratikol

proviant ▶ pròvi'jant -'ja:nta m (⟨) *proviant* |*hrana, živež sploh, zlasti za kako skupino vojakov*: pròvi'jant sò p'r'ne:slè

prozoren gl. bel

prožen gl. vlačèn, židek

prožiti ▶ p'rò:žèt -èn nedov. (⟨) *prožiti* |*z dotikom, sprostitvijo spravljati v gibanje, premikanje*: 'ka:man'è p'rò:žèt pò 're:brè ■ d'va p'rò:žèt pò 'p'la:zè

prsa ▶ 'p'rsa 'p'rs s mn. (⟨) [**prsa*], *prsi* **1.** |*sprednji del človeškega ali živalskega trupa med vratom in trebuhom*: 'vedrò se je va 'p'rsa **2.** |*prсна votlina (z organi)*: 'ra:n'en je 'bi:u va 'p'rsa ■ 'k'f mè 'te:če is 'p'rs • 'dè:te 'ma p'r' 'p'rsèx doji ga

prsi gl. prsa

prst ▶ 'p'rst -a m (⟨) *prst* **1.** |*vsak od petih gibljivih podaljškov dlani ali stopala*: 'p'rst sè je v'la:mau ■ va 'kòblè je 'iše za d'va: 'p'rsta 'vòde: za višino, enako debelini dveh prstov **2.** |*del rokavice, ki pokriva prst*: 'p'rst na ròka'vi:cè se mè je res'trgau • 'ta: 'ma 'du:ge 'p'rste krade • čes 'p'rste 'kòmè 'pòglet

biti popustljiv, prizanesljiv do njegovih napak, pomanjkljivosti • ekspr. na 'p'rste s'tat 'kòmè onemogočiti, *preprečiti mu njegove slabe namene* ■ /plast tal/ gl. zemlja

prstan ▶ 'p'rstan -a m (⟨) **1.** *prstan* |*okrasni obroček za nošenje na prstu*: z'la:t 'p'rstan **2.** *jajčnik s spolovilom pri svinji*: 'p'rstan p'r' pra'si:cè • g're:mò se na 'p'rstan vrsta otroške igre

prstanček ▶ 'p'rstančèk -a m (⟨) *prstanček* |*manjšalnica od prstan*

prstanec ▶ 'p'rstanc -a m (⟨) *prstanec* |*prst (roke) med sredincem in mezincem*

prstec ▶ 'p'rstac -a m (⟨) • 'ma'ri:jèné 'p'rstacè srčna moč |*zdravilna rastlina z rumenimi cveti* ■ prim. prstek

prstek ▶ 'p'rstak -a m (⟨) *prstek* |*manjšalnica od prst* • 'ma'ri:jèné 'p'rstakè srčna moč |*zdravilna rastlina z rumenimi cveti* ■ prim. prstec

pršeti ▶ 'p'rše:t 'p'rši: nedov. (⟨) *pršeti* |*padati iz oblakov v obliki drobnih, navadno gostih vodnih kapelj*: iz 'maglè 'p'rši:

prškati ▶ 'p'rškāt -an nedov. (⟨) **1.** *prskati, razprševati se*: 'vo:da 'p'rška ■ s'li:ne mè 'p'rškajò iz 'v'üst **2.** v redkih kapljah deževati: 'daš 'p'rška

prškniti ▶ 'p'rškènt -knen dov. (⟨) *začeti deževati v redkih kapljah*: 'ma:lò je 'p'ršk'plò, pa 'nikèr 'nič

pršona ▶ p'r'šò:na -e ž (⟨) [**peršona*] **1.** *vplivna, pomembna oseba* **2.** *postaven, močan človek*

prt ▶ 'p'rt -a m (⟨) *prt* |*tekstilni izdelek za prekrivanje mizel*: 'p'rt z 'rò:žamè je pò'g'nèla na 'mi:zò

prtec ▶ 'p'rtač -a m (⟨) **1.** *papirnat ali platnen prtiček na kotni polički, kamor se navadno postavljajo jaslice*: 'ba:n'skè 'me:žnar je p'r'ne:sò 'lè:p 'p'rtač **2.** *manjši prt, prtič za pokrivanje hrane, nalaganje hrane nanj*

prti ▶ 'p'rtè predl. (⟨) *proti* **1.** z dajalnikom |*za izražanje cilja, h kateremu je usmerjeno premikanje*: 'vè:tèr 'pi:še 'p'rtè 'nan ■ 'b'ü:rja b'ri:je, kò bè 'šò z 'vi:l'amè 'p'rtè 'me:nè **2.** |*za izražanje splošne usmerjenosti*: ò'b'rnè se 'p'rtè 'sò:ncè! ■ 'sèdi s 'x'p'tòn 'p'rtè v'ra:tòn **3.** |*za izražanje premikanja, ki je nasprotno drugemu premikanju*: xò'di:lè smò 'p'rtè 'vè:trè **4.** |*za izražanje bližine, približevanja časovni meji*: 'p'rtè 'da:nè sòn se z'b'ü:dò **5.** v primeri z |*za izražanje primerjave z drugačnim*: da'na:šn'è t'p'le:n'è 'ni: 'nič 'p'rtè drèg'da:n'èmé • 'dè:lò g're: 'p'rtè 'kò:ncè se končuje • 'òn 'ma 'nèka'j 'p'rtè 'me:nè mi nasprotuje, me ne mara • 'p'rtè 'čemè 'tò: g're:? kam to vodi, kaj bo iz tega

prtiček ▶ p'r'ti:čèk -čka m (⟨) *prtiček* |*manjši okrasni izdelek iz blaga, sukanca zlasti za na pohištvo* ■ gl. salvet, taviol

prtljaga ▶ prtl'a:ga -e ž (⟨) prtljaga |kóvčeki, torbe z osebnimi stvarmi za potovanje|: prtl'a:gò 'no:sèt

prugelj ▶ p'rü:égel' -gl'a m (⟨) prenosno tnalo za sekanje koruznice, tesanje: na p'rü:gl'è smò 'sè:klè xřme'tü:nkò za b'lagu ■ prugelj

prusketina ▶ prus'kɛ:tèna -e ž (⟨) veriga na jarmičku, ki se priveže k ojesu: prus'kɛ:tèna se je pre'třgala

prust gl. prost

prvajti se gl. privaditi se

prvesnica gl. prvojsknica

prvi ▶ 'přvè -a -ò štev. (⟨) prvi **1.** |ki v zapovrstju ustreza številu ena|: 'přvè 'da:n ▪ 'přvè 'tè:dèn 'lè:ta ▪ 'o:na je 'přva na 'vřstè **2.** |pred katerim ni bilo ničesar iste vrste|: 'přve 'puške sò 'bèle drè'ga:čeve **3.** |po vrednosti, kvaliteti najboljši|: 'rò:ba 'přve k'lase **4.** |ki šele nastaja, se začinja|: 'přvè k'ra:ic **5.** |ki leži, je spredaj, pred čim|: 'přvè z'bòj ▪ 'přva 'ku:la • 'èmet 'přvò be'sè:dò pomembno vlogo pri odločanju • pòs'lü:ša na 'přvò be'sè:dò takoj uboga • za 'přvò 'si:lò za najmuješe • preg. 'přvè 'mrvě - d'rü:gè 'be:re - t'rè:tjè 'že:re delo dveh je potrebno, da tretji živi

prvič ▶ přvič prisl. (⟨) prvič **1.** |pri ponavljanju na prvem mestu|: přvič sò jèx òk'li:calè **2.** |izraža, da

se povedano prej še ni zgodilo|: 'to: 'jè:sen je 'šò 'přvič f š'kò:lò ■ gl. prvi pot

prvina ▶ př'vi:na -e ž (⟨) • is př'vi:ne sòn 'mi:sl'ò, da se š'pa:sa, 'po:le sòn 'vi:dò, da 'mi:sl'è zap'ra:vò sprva, od začetka

prvojsknica ▶ př'vò:jskèncà -e ž (⟨) prvesnica |žival, ki prvič rodi, povrže|

prvorazreden ▶ př'vòraz're:dèn -dna -ò prid. (⟨) prvorazreden |ki je po kakovosti, pomembnosti na prvem mestu|: 'př'vòraz're:dna gò'tò:vèna

prvoten ▶ př'vo:tèn -tna -ò prid. (⟨) prvoten |ki je bil, obstajal na določenem začetku|: 'př'vo:tna 'fa:ra ba je 'bèla ř'ja:va, a 'sèda smò ze'le:nò pò'fa:rbalè

prvovrsten ▶ př'vò'vřstèn -tna -ò prid. (⟨) prvovrsten |ki je po kakovosti, pomembnosti na prvem mestu|: 'př'vò'vřstna ra'ki:ja ▪ 'př'vò'vřstnò 'vi:nò

przniti se ▶ přzènt se -znen se nedov. (⟨) ekspr. razburjati se |čutiti, izraziti veliko vznemirjenosti|: za 'sakò 'pikècò se 'přzne

pržiti ▶ přžèt -èn nedov. (⟨) pražiti |s segrevanjem delati, da dobi živilo rjavo barvo|: 'jè:čmen, 'kařò 'přžèt

psica gl. kuja, kuzla

psiček gl. pesek²

psoglavac ▶ pasòg'la:vac -g'la:fca m (⟨) **1.** psoglavac |bajeslovno bitje s človeškim telesom in pasjo glavov| **2.** slabš. [*psoglavac] |hudošen, nasilen, svojeglav človek|: kot pretnja porednemu otroku 'ti: pasòg'la:vac 'ti:!

pšenica ▶ še'ni:ca -e ž (⟨) pšenica |kulturna rastlina, katere klas je sestavljen iz večvetnih klaskov, ali njeno seme|: še'ni:cò s'ja:t, 'žet, m'la:tèt, p'rat, ml'èt

pšeničen ▶ še'ni:čèn -čna -ò prid. (⟨) pšeničen |ki se nanaša na pšenico|: še'ni:čnè š't'rü:kl'è ▪ še'ni:čna gò'tò:vèna

pšeničica ▶ še'ni:čèca -e ž (⟨) [*pšeničica] |manjšalnica od pšenica|: 'nèkaj še'ni:čèce smò pòs'ja:lè

ptica ▶ 'ti:ca -e ž (⟨) **1.** ptica |žival, ki ima peruti, kljun in je pokrita s perjem|: 'ti:ce 'lè:tajò i pò'pe:vajò **2.** ekspr. |iznajdljiva, prebrisana ženska|: 'o:na je p'ra:va 'ti:ca

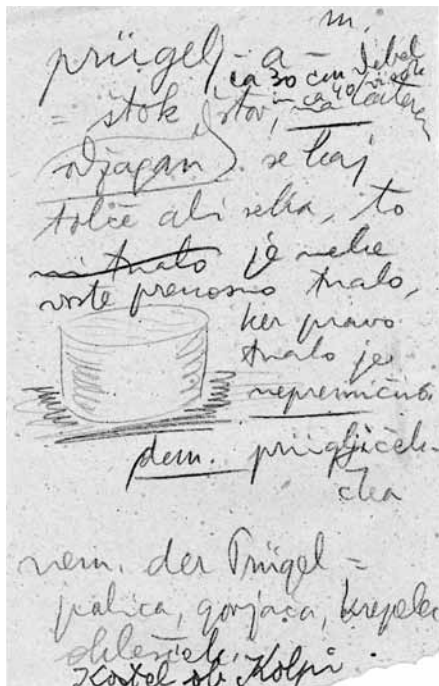
ptičica ▶ 'ti:čèca -e ž (⟨) tičica, ptičica: 'ti:čècò je v'jè:u

ptičji ▶ 'ti:čjè -a -e prid. (⟨) [*tičji], ptičji |ki se nanaša na tičel|: 'ti:čjè g'nè:zdò • 'ti:čjè 'pè:r ptičja svatba na gregorjevo (12. marca) ■ ptičja grašica gl. grašica; ptičji jastreb gl. jastreb

ptičnica gl. funglež

pu gl. pol

Puc ▶ 'pü:c -a m (⟨) Puc |ime naselja|: 'bi:u sòn na 'pü:cè ■ prim. Pučan, Pučanka, Pučki, puški

prugelj

- puca** ▶ 'pu:ca -e ž ⟨ ⟩ *gumb* [predmet za zapenjanje oblačila ali za okras, navadno okrogel]: 'puce 'přšit, z'gibit
- pucati** ▶ 'pu:cat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** čistiti [z drgnjenjem] odstranjovati umazanijo, prah]: pòs'to:le 'pu:cat ■ ž'li:ce i 'vi:l'ce 'pu:cat **2.** ometavati [nanašati fini omet]: 'xi:šò, 'ka:mbrò 'pu:cat ■ prim. rajhati
- pući** ▶ 'pučè medm. ⟨ ⟩ ● klic psu 'pučè ga! *dřži ga!*
- puča** ▶ 'puča -e ž ⟨ ⟩ ljubk. *svinja* [samica prašiča]: pri klicanju 'na:, 'puča, 'na:!
- Pučan** ▶ 'pü:ča:n 'pü:ča:na m ⟨ ⟩ *Pučan* [prebivalec naselja Puč] ■ prim. Puc
- Pučanka** ▶ 'pü:ča:nka -e ž ⟨ ⟩ *Pučanka* [prebivalka naselja Puč] ■ prim. Puc
- puče** ▶ 'puče -ta s ⟨ ⟩ ljubk. *pujs, prašič*: pri klicanju 'na:, 'puče, 'na:!
- puček** ▶ 'pučèk -a m ⟨ ⟩ ljubk. *pujs, prašiček*
- pučika** ▶ 'pučèka -e ž ⟨ ⟩ ljubk. *pujsa, svinja*
- pučki** gl. puški
- Pučki** ▶ 'pü:čkè -èx m mn. ⟨ ⟩ *Pučki* [hišno ime]: př 'pü:čkèx ■ prim. Puc
- puđan** gl. polđan
- puđelj** ▶ 'puđèl' -dl'a m ⟨ ⟩ [*puđelj], *prodajna miza*: na 'puđl'è je le'ža:la 'rò:ba
- puh** ▶ 'pux 'puxa m ⟨ ⟩ *puh* [mehki dlaki podobno (gos-tje) perjel]: 'pux 'dè:vajò va 'pu:štre
- puhalo** ▶ pu'xa:lò -a s ⟨ ⟩ ● ekspr. 'xò:dè kò 'mřtvò pu-'xa:lò počasi, klavrno hodi
- puhati** gl. prhati
- puhek** ▶ 'puxak -a m ⟨ ⟩ *betičasta prašnica* [navadno užitna goba belkaste in rjavkaste barve, brez klobuka] ■ prim. pezdec
- puhel** ▶ 'pü:xòu -xla -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** *puhel* [ki je zaradi motenj v rasti redek, prazen]: 'pü:xla 'rè:pa **2.** [*puhel] [ki ni dovolj gost, trdno sprijet]: 'pü:xla 'ze:ml'a **3.** ekspr. *ki je rahlega zdravja*: 'pü:xla 'dèkle ● 'tò: je ena 'pü:xla 'rè:pa slaboten, boječ človek
- pujec** ▶ 'pujac -a m ⟨ ⟩ [*pobec], *fant, deček*: ka: sòn 'bi:u 'iše 'pujac, sòn k'ra:ve 'pa:sò
- pujssek** gl. pače, paček, prašiček, puček
- pujzljati** gl. polzljati
- pukati** ▶ 'pü:kat 'pü:čen nedov. ⟨ ⟩ *puliti* [z vlečenjem, potegovanjem spravljati kaj iz snovi, v kateri tičij]: 'pè:rje 'pü:kat ■ 'rè:pò, 'mè:rne, 'křmò 'pü:kat
- pukel** ▶ 'pukèl' -kl'a m ⟨ ⟩ [*pukel], *grba*: 'o:na 'ma 've:lèk 'pukèl' ● pò 'pukl'è jèx je 'dò:bò bil je tepen, premagan
- puklast** ▶ 'pukl'ast -a -ò prid. ⟨ ⟩ [*puklast], *grbast* [ki ima grbo]: na 's'ta:ròst je 'po:staü 'pukl'ast ▶ **puklasto** 'pukl'astò prisl.: 'dřži se, 'xò:dè 'pukl'astò ■ gl. grbast
- puljati** ▶ 'pul'at -an nedov. ⟨ ⟩ [*plajhati] [sunkovito se premikati v nepolni posodi] ■ prim. plati, plojsati
- puljati se** ▶ 'pul'at se -an se nedov. ⟨ ⟩ *loviti se* [otroška igra, pri kateri z izštevalnico določeni udeleženci začne loviti druge]: 'dèca se pul'a:jo ■ prim. poljati se
- pulover** gl. majica
- pult** ▶ 'pult -a m ⟨ ⟩ *pult* [mizi podobna priprava med prodajalcem in kupcem, na katero se daje blago]: na 'pultè je pò:za:bò mòš'ni:co
- pumpa** ▶ 'pu:mpa -e ž ⟨ ⟩ črpalka **1.** [priprava za sesanje ali potiskanje tekočin, plinov]: 'pu:mpa na š'tè:rnè **2.** (bencinska) črpalka [stavba s črpalnimi napravami za oskrbovanje z gorivi in mazi-vij]: 'dè:la na 'pu:mpe **3.** zračna tlačilka (za kolo): 'pu:mpa za be'cikèl'
- pumpati** ▶ 'pu:mpat -an nedov. ⟨ ⟩ [*pumpati] **1.** črpati [s črpalno sesati, dobiti tekočino]: 'vòdò: 'pu:mpat **2.** [polniti z (zračno) tlačilko]: be'cikèl' 'pu:mpat
- pun** ipd. gl. poln ipd.
- punčka** gl. beba, bebica
- pungrad** ▶ 'pu:ngrat -rada m ⟨ ⟩ *lepo urejen vrt, sadovnjak*: na 'pu:ngradè 'ra:stèjò č'rè:šne
- punjcati** ▶ 'pun'cat -an nedov. ⟨ ⟩ *ujčkati* [s premikanjem lastnega telesa gugati koga z namenom pokazati mu posebno naklonjenost] [Otroka ujčkajo na nogi ob ponavljanju 'pun'ca – 'lun'ca!]
- punkelj** ▶ 'pü:nkèl' -kl'a m ⟨ ⟩ [*punkelj], *cula, sveženj*: na 'xřptè 'nò:sè 'pü:nkèl'
- punkt** ▶ 'puŋkt -a m ⟨ ⟩ ● oštar'i:ja, mes'ni:ca je na 'dòbrèn 'puŋktè na primernem kraju
- punoč** ipd. gl. polnoč ipd.
- punt¹** ▶ 'pü:nt -a m ⟨ ⟩ *upor* [dejavnost, s katero se kdo upre, upira]: 'pü:nt je 'na:staü ■ gl. buna
- punt²** ▶ 'pent 'pe:nta m ⟨ ⟩ *zdraha, prepir, zmešnjava*: 'o:na 'pòsòt 'dè:la 'pent
- puntanje** ▶ 'pü:ntan'e -a s ⟨ ⟩ *puntanje* [glagolnik od puntati]
- puntar** ▶ 'pü:ntar -ja m ⟨ ⟩ *upornik, nepokoren človek*
- puntati** ▶ 'pü:ntat -an nedov. ⟨ ⟩ *puntati, hujskati* ▶ **puntati se** 'pü:ntat se *upirati se* [z dejanji izražati voljo ne pustiti se obvladati] ● ekspr. v'rè:me se 'pü:nta obrača na slabše ■ gl. buniti se
- pupati** ▶ 'pupat -an nedov. ⟨ ⟩ otr. *piti* [dajati tekočino v usta in požirati]: 'ma:lò 'pupaï!
- pura** ▶ 'pura -e ž ⟨ ⟩ *pura* [samica velike domače ptice z dolgim vratom in golo glavjo]: 'purò smò zak'la:lè
- puran** ▶ 'pura:n pu'ra:na m ⟨ ⟩ *puran* [samec velike domače ptice z dolgim vratom in golo glavjo]: pu'ra:na 'šò:pat ■ 'rđèč kò 'pura:n zelo; zelo jezen, razburjen
- puranov** ▶ pu'ra:nòf -nòva -ò prid. ⟨ ⟩ *puranov* [ki se

nanaša na purane] • pu'ra:nóf 'nò:s repati ščir |okrasna rastlina z rdečimi, dolgo trajajočimi cvetovi| ■ puranon smrkelj gl. žmurgelj

purica ▶ 'purěca -e ž (⟨) purica |manjšalnica od pura|: 'purěcò je ód'ne:sò 'ja:strep

purš ▶ 'pu:rš -a m (⟨) v stari Avstriji purš |vojak, dodeljen oficirju za pomoč na domu|: ma'jor:je je 'bi:u za 'pu:rša

puskati ▶ 'puskat -an nedov. (⟨) plati, pljuskati: 'puskat 'vòdò: is kò'ri:ta

pust ▶ 'pü:st -a m (⟨) pust |dnevi pred pustnim torkom in ta dan sam|: pret 'pü:stòn se 'že:nějò

pust ▶ 'pü:st -a 'pistu prid. (⟨) pust 1. |ki povzroča duševno stanje neugodja zaradi bledosti, neizrazitosti|: 'pistu v'rě:me 2. |ki nima, ne vsebuje (dosti) maščobe, sokov|: 'pü:st k'rěx neokusen ▪ 'pü:sta t'ra:va ▪ 'pistu 'mesu: ▶ **pusto** 'pistu prisl. **pusto** • 'pistu mē je pò 'vü:stěx neprijetno mi je v ustih ■ gl. mrhov, testen, zamokel

pustara ▶ pus'tara -e ž (⟨) pustota |pust, neobdelan svet|: 'tü:kaj je 'bēla 'vavěk pus'tara

pustiti ▶ 'pü:stít -in dov. (⟨) pustiti 1. |ne narediti določene dejanja, katerega predmet je kdo ali kaj|: 'pü:stò je s'ě'k'è'rò na k'na:lě 2. |ne narediti določene dejanja a) da se lahko uresničuje dejanje, kot ga izraža dopolnilo|: 'bradò: sē je 'pü:stò 'ra:st b) da kdo neha delati, biti v stanju, kot ga izraža dopolnilo|: 'pü:stě 'd'è:te, na:j se 'igra! ▪ 'o:ča ga 'ni: 'pü:stò f 'š'ko:lò 3. |nezavedno ne narediti določene dejanja, zaradi česar osebek nima, ne more uporabiti, kar izraža dopolnilo|: ma'rě:lò sòn pēs'ti:la f 'č'ę:rkvė 4. |z določenim namenom narediti, da je, ostane kaj kje|: 'pi:smò 'za:n' je pēs'ti:la 5. |narediti, da ostane kdo ali kaj na mestu, kjer je bil pred tem tudi osebek|: 'pü:stít 'd'è:te 'samu 'duma 6. |narediti, povzročiti, da kje je, ostane, kar izraža dopolnilo|: 'bòu člò'v'è:kē s'mě:ròn 'nėkaj 'pü:stí 7. zapustiti: 'ž'e:na ga je pēs'ti:la 8. |nehati biti v dejavnem odnosu s tem, kar izraža dopolnilo|: 'd'è:lò na 'c'è:stě je 'pü:stò • 'sin 'vas 'pü:stí pòz'd'ra:vět vas pozdravlja • ekspr. iz 'mi:sl'ě 'pü:stít pozabiti

pustni ▶ 'pü:stnē -a -ò prid. (⟨) • 'pü:stna ne'd'è:l'a püstna nedelja |nedelja pred pustom|

pustnik ▶ 'pēs'nik pēs'ni:ka m (⟨) pustna šema, maškara: d'ek'l'ę:ta i 'fa:ntě sò š'l'ě f pēs'ni:ke

pustota gl. pustara

pušač ▶ 'pušač pu'ša:ča m (⟨) kadilec |kdor (redno) kadi zaradi užitka, iz navade|: 'ón je st'rašan 'pušač

puščati ▶ 'pü:ščat -an nedov. (⟨) puščati 1. |ne delati določene dejanja, katerega predmet je kdo ali kaj|: v'ra:ta 'pü:ščat ót'p'rta 2. |z določenim namenom

delati, da je, ostaja kaj kje|: k'lü:č smò 'pü:ščalē na 'o:knē ▪ x'ra:nò 'pü:ščajò v 'rò:l'ě 3. |delati, da ostaja kdo ali kaj na mestu, kjer je bil pred tem tudi osebek|: 'd'èce 'ne směš 'pü:ščat 'samę f 'xi:šē 4. |nezaželeno biti tak, da lahko prehaja skozi kaka snov|: 'sòt 'pü:šča ▪ st'r'ě:xa 'pü:šča 5. |dovoljevati dejanje, kot ga nakazuje dopolnilo|: 'pü:ščat 'sina v óšta'ri:jò ▪ 'd'écò 'pü:ščat pò 'se:l'ē ■ gl. prekapati, premakati, prekapljati

puščava ▶ piš'čava -e ž (⟨) 1. ekspr. [*puščava] |pust, nerodoviten svet|: na 't'è: piš'čav'ė 'ne bò: 'nič 'ra:slò 2. ekspr. neizdatna hrana: pò 't'è: piš'čav'ė je č'lò:věk k'ma:l'ē 'la:čan

puščavnik ▶ puš'čav'něk -a m (⟨) puščavnik |kdor živi iz verskih nagibov v samoti, proč od drugih ljudi|

pušelj ▶ 'pü:š'ěl' -š'l'a m (⟨) šop |skupek daljših, tanjših istovrstnih stvari, navadno manjši|: 'pü:š'ěl' 'd'è:tel'ę, 's'ěna

pušeljc ▶ 'pü:š'ěl'c -a m (⟨) šopek |manjšalnica od pušelj|: 'pü:š'ěl'c 's'ěna sòn 'v'ę:la te'l'ę:tē

pušeljček ▶ 'pü:š'ěl'č'ěk -a m (⟨) šopek, navadno manjši: 'pü:š'ěl'č'ěk 'ja:gòt

pušenje ▶ puš'e'n'ę: -a: s (⟨) kajenje |glagolnik od pušiti|: puš'e'n'ę: š'kò:dē

pušica gl. igelnica, škrabljica

pušiti ▶ 'pu:š'ēt -ën nedov. (⟨) [*pušiti], kaditi: 'tòba:k 'pu:š'ēt ▪ 'fa:ifò 'pu:š'ēt

puška ▶ 'puška -e ž (⟨) puška |ročno strelno orožje z dolgo cevjo in kopitom|: 'puškò sp'rò:žēt

puskati ▶ 'puskat -an nedov. (⟨) ekspr. poditi stran, odganjati: k'ra:ve je 'puška:iz 'ni:ve

puški ▶ 'pü:č'kē -a -ò prid. (⟨) *puški |ki se nanaša na naselje Puc| ■ prim. Puc

puškica ▶ 'pušk'ěca -e ž (⟨) 1. puškica |manjšalnica od puška| 2. igrača, ki predstavlja revolver 3. železna varovalna cev v pestu, skozi katero gre os

pušpan gl. fušpan

pušter gl. povšter

puštertanc gl. povštertanc

puštoba ▶ 'pu:štòba -e ž (⟨) star. črka |znak za glas|: ve'l'i:ke 'pu:štòbe

put ipd. gl. pot² ipd.

puter ▶ 'pu:t'ēr -tra m (⟨) [*puter], surovo maslo

putren ▶ put'r'ę:n -a -ò prid. (⟨) maslen |ki se nanaša na puter|: put'r'ę:ne š'tü:ce je za bòt'ri:n'ò 'bò:tra p'ę'ne:sla 'ma:ter'ē ('v'ę:čjò) i 'd'éc'ē ('ma:n'ę)

puzeti gl. polzeti

puzrovina ▶ 'pu:zròv'ěna -e ž (⟨) sveže meso najslabše vrste

puž ipd. gl. polž ipd.

R

- raba** ▶ 'ra:ba -e ž ⟨ ⟩ ● ekspr. 'ta č'lo:vék 'ni: za ni'be:nò
'ra:bò *nobene stvari ne naredi uspešno*
- rabelj** ▶ 'ra:bél' -bl'a m ⟨ ⟩ *rabelj* |kdor (poklicno) izvršuje smrtno kazen|: 'ra:bél' ga je ó'bè:sò
- rabit** ▶ 'ra:bét -én nedov. ⟨ ⟩ **1.** *rabiti* |biti koristen|: 'daš je 'ra:bò 'zeml'è: ▪ 'tè: 'ro:že 'ra:bèjò za 'tò: 'bòu *po-magajo* **2.** [**rabiti*], *potrebovati*: 'ra:bèn dé'na:rja ▪ 'ra:bèn 'bòl'ò x'ra:nò ▪ 'ra:bèn 'no:vè š'ka:rje ▪ 'tè:ga ne 'ra:bèn ▪ ne 'ra:bèn 'van 'nič p'ra:vèt *ni mi treba nič pripovedovati* ● 'ka:ì 'ra:bè gò'vo:rt, na'za:ìdn'e 'mò:rèn 'sa:ma 'nare:ìt *naj kar govori, nazadnje moram pa sama narediti* ● s'nò:čè 'ni:sòn 'ra:bèla 'kù:xa:t vi'čè:re *mi ni bilo treba kuhati večerje* ● 'daš bè st'rašnu 'ra:bò *bi bil zelo potreben*
▶ **rabljen** 'ra:bl'en -a -ò *rabljen*: 'ra:bl'ena 'ko:sa ■ gl. *nucati*
- rabuka** ▶ 'ra'buka -e ž ⟨ ⟩ [**rabuka*] |glasen, bučen *pepir, pretep*|: va óšta'ri:jè je nas'ta:la 'ra'buka
- raca** ▶ 'ra:ca -e ž ⟨ ⟩ *raca* |srednje velika domača ali divja ptica s plosčatim kljunom in krajšim vratom|: 'ra:ce i 'gò:ske 'ga:gajò ▪ 'divje 'ra:ce le'ti:jò 'nat 'ku:pò ▪ 'zi:bl'e se kò 'ra:ca
- racman** ▶ 'ra:cman -a m ⟨ ⟩ *racman* |račji samec|: 'ra:cman 'vo:dè 'ra:ce
- Račan** ▶ 'ra:čan 'ra:ča:na m ⟨ ⟩ *Račan* |prebivalec naselja Rake| ■ prim. Rake
- Račanka** ▶ 'ra:ča:ŋka -e ž ⟨ ⟩ *Račanka* |prebivalka naselja Rake| ■ gl. Račanovka; prim. Rake
- Račanov** ▶ 'ra:ča:nòf -nòva -ò prid. ⟨ ⟩ *Račanov* |ki se nanaša na Račanove|: 'japa 'ra:ča:nof
- Račanovi** ▶ 'ra:ča:nòvè -èx m mn. ⟨ ⟩ *Račanovi* |hišno ime|: pr 'ra:ča:nòvèx ■ prim. Rake
- Račanovka** ▶ 'ra:ča:nofka -e ž ⟨ ⟩ *Račanka* |prebivalka naselja Rake| ■ prim. Rake
- račica** ▶ 'ra:čèca -e ž ⟨ ⟩ *račica, račka* |manjšalnica od *raca*|: 'ra:čèce p'la:vajò
- račji** ▶ 'ra:čjè -a -e prid. ⟨ ⟩ *račji* |ki se nanaša na *race*|: 'ra:čja 'je:ìca
- račka** gl. *račica*
- raški** gl. *raški*
- Rački** ▶ 'ra:čkè -èga m ⟨ ⟩ *Rački* |priimek| ■ prim. Rake
- Rački potok** ▶ 'ra:čkè 'po:tòk -èga pò'tò:ka m ⟨ ⟩ *Rački potok* |ime potoka|
- Rački Potok** ▶ 'ra:čkè 'po:tòk -èga pò'tò:ka m ⟨ ⟩ *Rački Potok* |ime zaselka v naselju Kuželj|: v 'ra:čkèn 'pò'tò:kè
- Račkovka** ▶ 'ra:čkòfka -e ž ⟨ ⟩ *žena Račkega*: s'la:vèrčka 'ra:čkòfka ■ prim. Rake
- račun** ▶ 'ra:čün račü:na m ⟨ ⟩ **1.** *račun* |skupek med seboj povezanih števil, znakov, s katerimi se po določenem postopku ugotavlja novo število|: za na'lò:gò smò è'mèlè 'pè:t račü:nòf **2.** *račun* |pismo sporočilo dolžnega zneska za kupljeno blago ali naročeno storitev|: ž'ni:darca je pòs'la:la 'ra:čün **3.** *račun* |tak dolžni znesek|: 'tò: je pre've:lèk 'ra:čün **4.** [**račun*] |dati, vzeti del plačila vnaprej|: na 'ra:čün:m è je 'da:u d'vè:stu dina:rjef ▪ na 'ra:čün:m je 'ze:la s'tu: 'jü:rjef ● pò 'na:šèn račü:nè bè 'iše 'pa:r 'lè:t 'laxkò 'ži:vò *po naši sodbi, predvidevanju* ● preg. 'sak š'tacü:n 'ma s'vò:ì 'ra:čün *kolikor glav, toliko misli*
- računalo** ▶ račü'na:lò -a s ⟨ ⟩ *računalo* |priprava s kroglicami kot pripomoček za računanje|: račü'na:jò na račü'na:lò
- računati** ▶ račü:nat -an nedov. ⟨ ⟩ *računati* **1.** |opravljati računске operacije|: 'več 'dòbrò račü:na **2.** |napisati, povedati dolžni znesek za kaj|: 'šu:štar mè je 'do:stè račü:na:u **3.** |na osnovi določenih dejstev, domnev imeti, kar izraža dopolnilo, za uresničljivo, verjetno|: račü:na:u sòn, da 'bò:n p'rišò v 'e:nè 'vü:rè ● 'tè:ga 'vo:la račü'na:mò p'ro:dat *nameravamo* ● p'ra:sca račü'na:mò dò d'vè:stu 'kil ocenjujemo, da ima ● 'jest sòn 'na: vas račü:na:u pričakoval sem vašo pomoč, sodelovanje ● 'takò 'mi: račü'namò *sklepamo, domnevamo* ■ gl. *rajtati*
- računica** ▶ račü'nèca -e ž ⟨ ⟩ nekdam *računica* |učbenik za učenje matematike v nižjih razredih osnovne šole|: račü'nèca za t're:tjè 'ra:zret
- računstvo** ▶ račü:nstvò -a s ⟨ ⟩ *računstvo* |nauk o računanju s števili|: v račü:nstvè je s'lap ▪ 'tè:ka za račü:nstvò
- rad** ▶ 'rat 'ra:da -ò prid. ⟨ ⟩ *rad* **1.** |izraža pripravljenost koga opravljati kako dejanje z veseljem, zadovoljstvom|: 'rat 'dè:la **2.** |izraža voljo, željo oseba, kot jo določa sobesedilo|: 'ra:da bè se óže'ni:la **3.** |imeti nagnjenje, veselje do česa|: 'dèca 'majò

'ra:da ig'ra:če **4.** [izraža **a**] *nagnjenje k določene-mu ravnanju, dogajanju*: 'òn se 'rat 'xarta ▪ 'ra:dò ga 'zè:be **b**] *pogostnost dejanja*: va vrò'či:nè se m'lè:kò 'radò pòk'va:rè **5.** [izraža, da se de-janje opravlja z lahkoto, brez težav]: 'bù:kòva 'dřva 'ra:da gò'r'i:jo • 'ma:tèr i ò'čè:ta 'mamò 'ra:dè ljubi-mo • 'ra:de 'vò:l'e 'kaĭ na're:it z veseljem, prostovoljno • s't'ra:šnu 'ra:da 'dòbi:n t'vaje 'pi:smò zelo sem vesela tvojega pisma • na s't'a:ra 'lè:ta č'lo:vèk 'rat 'kaĭ pò'za:bè postane pozabljiv • 'sa:ma 'ra:da sòn jè 'vò:dò nò'si:la sama od sebe, prostovoljno
 I prim. rajši

radič ▶ radič ra'di:ča m (⟨) *regrat do cvetenja* • radič 'rit 'ka:že ima cvet šele nakazan, je dober za solato
 I prim. mleček, žolt

radio ▶ ra:dijò -a m (⟨) novo radio |radijski sprejemnik|: pòs'lü:šalè smò 'ra:dijò

radirati ▶ radè:rat -an nedov. (⟨) *radirati* |navadno z radirko brisati, odstranjevati napisano, narisano|: p're:več ra'dè:raš

radirka ▶ ra'dè:rka -e ž (⟨) *radirka* |manjši izdelek, navadno iz gume, za brisanje, odstranjevanje napisanega, narisane|

radodaren ▶ radò'da:rèn -rna -ò prid. (⟨) *radodaren* |ki rad daruje, da|: 'n'i:xa 'te:ta je radò'da:rna

radodarnost ▶ radò'da:rnòst -è ž (⟨) *radodarnost* |lastnost radodarnega človeka|: pòz'na:jò ga pò radò'da:rnòstè

radost ▶ 'radòst ra'dò:stè ž (⟨) *ljubezen* |močno čustvo naklonjenosti do osebe drugega spola|: 'kaĭ je 'to: z ena 'radòst! ▪ 'maj 'n'i:mè je 'bèla ve'li:ka 'radòst

radovanje ▶ radò'va:n'e -a s (⟨) *radovanje* |glagolnik od radovati se|: v ljudski pesmi 'o'nèd'va: sò 'lù:šnè / za pa'ra:dò i za radò'va:n'e

radovati se ▶ ra'do:vət se -'dju:jen se nedov. (⟨) *radovati se, veseliti se*: ka: sò kò'si:lè i 'žè:lè, sò se radò'va:lè

radoveden ▶ radò'vè:dèn -dna -ò prid. (⟨) *radoveden* |ki bi rad vedel, izvedel stvari, ki mu jih ni nujno potrebno vedeti|: 'žè:na je s't'ra:šnu radò'vè:dna

radovednost ▶ radò'vè:dnòst -è ž (⟨) *radovednost 1.* |lastnost, značilnost radovednega človeka| **2.** |željva vedeti, izvedeti stvari, ki jih ni nujno potrebno vedeti|: p'rišla je is 'samè radò'vè:dnòstè

raglja gl. klepetec, regetec

ragoment gl. regiment

rahel ▶ 'ra:xòu -xla -ò prid. (⟨) *rahel 1.* |ki ni trdno spri-jet, gost|: 'ra:xòu k'rèx ▪ 'ra:xla 'ze:ml'a **2.** |ki se ne pojavlja v izraziti obliki|: 'ra:xlò zd'ra:vje **3.** |ki dosega nizko stopnjo glede na učinek, posledico|: 'ra:xòu 'daš **4.** |ki daje videz šibkosti, neopornosti|: 'ra:xòu č'lo:vèk

rahljati ▶ 'raxl'at -an nedov. (⟨) *rahljati* |delati, da kaj ni

več trdno sprijeto, gosto|: 'zeml'ò: 'raxl'at ▪ 'pu:šter 'raxl'at ▪ 'pò:stel'ò 'raxl'at

raj ▶ 'raj 'ra:ja m (⟨) *raj 1.* |kraj, kjer prebivajo Bog, zveličani|: v 'raj bè 'sak 'rat p'rišò **2.** |kraj na zemlji, kjer sta živela Adam in Eva|: 'lipu: je kò v 'ra:jè • 'pèjdè s'vètlè raj! *pojdi, pojdi, ni vredno govoriti* I /primernik od rad/ gl. rajši

rajf ▶ 'rajf 'ra:ifa m (⟨) *rob 1.* |skrajni zunanji del česa|: pò 'ra:ifè je 'vo:zò ▪ 'rajf 'mi:ze ▪ na 'ra:ifè 'sèdèt **2.** |skrajni zgornji del ob odprtini|: g'laš se je na 'ra:ifè 're:zbò **3.** |kar nastane na zunanji strani ob stiku dveh ploskev|: 'vedrò je pò 'ra:ifè ▪ 'ce:gòu 'ma óptu'čè:ne 'ra:ifè **4.** |temu podobna vzboklina, vzboklinica|: s'tè:na 'ma 'òštre 'ra:ifè **5.** |mesto, kjer se spremeni nagib nagnjenega sveta|: na 'ra:ifè 'ra:ste x'rü:ška

rajfnik ▶ 'ra:ifnèk -a m (⟨) *dimnik* |kanal za odvajanje dima|: 'ra:ifnèk se je 'pòdrò ▪ iz 'ra:ifnèka g're: 'di:m

rajfnikerar ▶ rajfni'ke:rar -ja m (⟨) *dimnikar* |kdor poklicno čisti, ometa dimnike|: 'čřŋ kò rajfni'ke:rar

rajhati ▶ 'ra:ixat -an nedov. (⟨) *ometavati* |nanašati gro-bi omet|: 've:žò 'ra:ixajò I prim. pucati

rajkelj gl. rekelj

rajnčki gl. rajnški

rajnški ▶ 'ra:ijnèkè -èga m (⟨) nekaj zlatnik, srebrnik

rajs ▶ 'rajs -a m (⟨) *zavora pri vozu*: 'rajs se je v'la:mau

rajsati ▶ 'ra:jsat -an nedov. (⟨) *zavirati z rajsom*: pò k'la:ncè je 'bèlò t'rè:ba 'ra:jsat ▶ **rajsati se** 'ra:jsat se tiščati se česa, ko se to premika: 'vè:je se 'ra:jsajò pò 'ku:lèx

Rajše gl. Rajšole

rajši ▶ 'ra:jšè in 'raj prist. (⟨) *rajši 1.* |primernik od rad|: 'ra:jšè 'vi:dèn, da ga 'ni: 'damux ▪ naj'ra:jšè 'be:ren k'ra:tkè š'to:rèje **2.** |izraža željo po nasprotnem|: 'pü:stè 'ra:dijò, 'ra:jšè 'pèjdè š'pa:t I gl. mar; prim. rad

Rajšole ▶ 'ra:jšòle -šòl ž m. (⟨) *Rajše* |ime naselja|

rajtar ▶ 'ra:itar -ja m (⟨) *reta* |veliko rešeto z redko mrežò|: 'fažò:n pre'to:čèt čez 'ra:itar ▪ z 'ra:itarjen 'či:stè:mò š'e'ni:cò

rajtati ▶ 'rajtat -an nedov. (⟨) *čistiti žito z značilnim gibanjem rajtarja*: 'že:čmen, š'e'ni:cò raj'ta:mò **2.** ekspr. *sunkovito zibati otroka v zibelki*: raj'ta:la sòn, 'dòkler 'ni: 'dè:te zas'pa:lò **3.** ekspr. *zibaje se hoditi*: 'ra:ce raj'ta:jò 'damux

rajtati² ▶ 'rajtat -an nedov. (⟨) [*rajtati], računati: pra'si:čka 'ra:itamò, da 'bò: 'è:mò s'tu: 'kil ocenju-jemo; *mislimo, da bo imel*

rajtenga ▶ 'ra:itèŋga -e ž (⟨) star. *prikaz pokojnikovega življenja pred Bogom ob smrti*: 'ta: 'bò: 'è:mò 'laxku: 'ra:itŋgó pred "bò:gòn ▪ 'to: sò 'teškè 'ra:itŋge hu-de, zapletene zadeve ▪ pò tè 'ra:itŋgè 'ne bò: 'òn 'nigdar 'xi:še 'è:mò na ta način; če bo tako delal

rajthozne ▶ rajt'xɔ:zne -zèn ž mn. ⟨ ⟩ **1.** *jahalne hlače*
2. *jahalnim hlačam podobne hlače*: en 'čas sò 'bèle
rajt'xɔ:zne va 'mɔ:dé

rajtica ▶ 'rajtécə -e ž ⟨ ⟩ ekspr. *majhna, drobna ženska*:
'e:nò 'rajtécò je 'zɛ:ɥ

rajtiniti ▶ raj'ti:nèt -èn nedov. ⟨ ⟩ ekspr. *zibati do nave-*
ličanosti: 'cè:lò 'nò:č raj'ti:nen, pa 'nɛ:čɛ 'za:spat

rak¹ ▶ 'rak 'ra:ka m ⟨ ⟩ *rak* |*morska ali sladkovodna*
žival z oklepom in kleščami, ki plava nazaj: 'ra:ke
'lo:vèt ▪ 'ra:ke 'kū:ɣat ▪ 'rɛdč kò 'rak zelo rdeč • kò
bè 'ra:ka x 'vò:dò 'vrgò stvar se je nenadoma proti
pričakovanju ugodno izšla

rak² ▶ 'rak 'ra:ka m ⟨ ⟩ *rak 1.* |*bolezen, pri kateri se*
izrojene celice nezadržno množijo, pri čemer na-
stajajo maligne bule, razjede: na p'lū:čèx 'ma
'ra:ka **2.** |*rastlinska bolezen, pri kateri nastajajo*
na obolelih mestih bule, razjede: 'rak na 'ja:blané,
na x'rū:škè

Rake ▶ 'ra:ke 'ra:k ž mn. ⟨ ⟩ *Rake* |*ime naselja*: g'rɛ:
na 'ra:ke ▪ na 'ra:kax ■ prim. Račan, Račanka, raški

rakec ▶ 'rakac -a m ⟨ ⟩ *rakec* |*manjšalnica od rak /ži-*
val/: m'la:dè 'rakacé

rakija ▶ ra'ki:ja -e ž ⟨ ⟩ [**rakija*], *žganje*: ra'ki:je se
je 'na:piɥ ▪ ra'ki:jò 'pa:l'émò ▪ 'bri:nòva, s'li:vòva
ra'ki:ja

rakinski ▶ ra'ki:nškè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *ki se nanaša na ra-*
kijo: ra'ki:nškè g'la:žèk šilce

rakov ▶ 'ra:kóf -kòva -ò prid. ⟨ ⟩ *rakov* |*ki se nanaša na*
rak¹: 'ra:kòve 'brke

ralica¹ ▶ 'ral'èca -e ž ⟨ ⟩ **1.** *snežni plug* |*naprava za od-*
stranjevanje snega **2.** *plug na lokomotivi*

ralica² ▶ 'ral'èca -e ž ⟨ ⟩ *ribiška mreža za lov na lipane*
ralo gl. drevo

rama ▶ 'ra:ma -e in 'rame ž ⟨ ⟩ *rama 1.* |*stranski zgor-*
nji del trupa nad prsnim košem, kjer se začne ro-
ka: 'paɥ je na 'ra:mò ▪ 'trɛpl'at pò 'ra:mé ▪ pri izražá-
niju nevednosti, nezanimanja, dvoma z 'ra:mò je skò'mi:gnò **2.**
|*del oblačila, ki pokriva ta del trupa*: ž'ni:dar je
pòd'lò:žò 'ra:me z 'vartò

ran ▶ 'ra:n -a -ò prid. ⟨ ⟩ [**ran*] **1.** *zgodnji jutranji*:
'ra:na 'ma:ša maša, ki se opravlja zgodaj zjutraj,
navadno ob šesti uri **2.** *zgoden, zgodnji*: 'ra:nè
'kòmpè:r ▪ 'ra:nò 'sadje:

rana ▶ 'ra:na -e ž ⟨ ⟩ *rana* |*kar nastane na mestu,*
kjer se tkivo pretrga: 'ra:na ga 'buli: ▪ 'ra:na se
je za'cél'èla ▪ 'ra:na na 'xɣptè ▪ 'ra:na na p'lū:čèx
kaverna ▪ 'rana na že'lo:cé razjeda • za 'pɛ:t 'ra:n
'bòžèx: ali za 'pɛ:t 'ra:n 'boga! izraža strah, začu-
denje

ranica ▶ 'ra:néca -e ž ⟨ ⟩ *ranica* |*manjšalnica od rana*:
'ra:néca na 'pɣstè

raniti ▶ 'ra:nèt -èn *raniti 1.* |*povzročiti rano, rane*:

z nò'zi:čen ga je 'ra:nò ▪ va 'ba:ngér se je 'ra:nèla
'ra:n'en -a -ò *ranjen*: 'ra:n'ena 'ro:ka

ranjenec ▶ 'ra:n'enc -a m ⟨ ⟩ *ranjenec* |*kdor je ranjen*:
è'mè:lè sò 'dò:stè 'ra:n'encef

Rapin ▶ 'ra:pi:n 'ra:pi:na m ⟨ ⟩ • 'rɛdč kò 'ra:pi:n ze-
lo rdeč ☒ Jože Gregorič je tu v oklepaju dopisal
Arabec (*ur.*).

raskav gl. grampast, grampav

rast ▶ 'ra:st -è in 'rasti: ž ⟨ ⟩ *rast 1.* |*glagolnik od rasti*:
'dòbra 'ra:st **2.** |*telo glede na velikost, višino, dose-*
ženo z naravnim, življenjskim razvojem: č'lo:vèk
ve'li:ke 'rasti visok **3.** |*prirastek na drevesnem de-*
blu med dvema letnicama: x'lo:ja 'ma ve'li:kò 'ra:st

rasteč ▶ 'rasteč - — sam. ⟨ ⟩ • 'bū:kve je p'ro:daɥ na
'rasteč na panju |*ko še niso bile posekane*

rasti ▶ 'ra:st -sen nedov. ⟨ ⟩ *rasti 1.* |*postajati večji, viš-*
ji zaradi naravnega, življenjskega razvoja: 'dèca
f'le:tnò 'ra:stèjò **2.** |*nastajati, kazati se zaradi ta-*
kega razvoja: 'b'ɣke mè 'več 'ra:stèjò ▪ 'pi:šèetòn
'ra:ste 'pɛ:rje **3.** |*biti kje, nahajati se v stanju, zna-*
čilnem za živo rastlino: 'tū:kaj 'ra:stèjò 'kū:pn'akè
4. |*postajati večji po obsegu*: 'vamp mè 'ra:ste **5.**
|*dosegati višjo stopnjo glede na možni razpon*:
'cè:ne 'ra:stèjò ■ gl. kojiti, vargati

rastlina ▶ rast'li:na -e ž ⟨ ⟩ *rastlina* |*organizem, na-*
vadno z listi, cveti in koreninami: zdra'vi:lnè
rast'line ■ gl. zahirek

rastlinje: debelo rastlinje gl. hrbudje, hrbudovina

raški ▶ 'ra:čkè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *raški* |*ki se nanaša na na-*
selje Rake ■ prim. Rake

rašpa ▶ 'ra:špa -e ž ⟨ ⟩ *rašpa* |*orodje z drobnimi zobci*
po površini za obdelovanje nekovinskih predme-
tov: 'ra:špa za pòp'la:te ▪ 'ra:špa za 'lè:s

rašpati ▶ 'ra:špat -an nedov. ⟨ ⟩ *rašpati* |*z rašpo obde-*
lovati

rašтво ▶ 'ra:štvò -a s ⟨ ⟩ nekaj zdravilo • gò'tò:vène
'ni:man 'ni za 'ra:štvò prav nič ☒ Nekoč so zdravi-
lu rekli vrašтво.

ratati ▶ 'ra:tat -an dov. ⟨ ⟩ [**ratati*] **1.** *postati*: 'la:čan
sòn 'ra:taɥ ▪ 'žɛ:jan, t'rū:dèn je 'ra:taɥ **2.** *nasta-*
ti, razviti se: 'lipu v'rè:me je 'ra:talò ▪ 'ra:tal je
ve'li:ka i 'le:pa **3.** *posrečiti se, uspeti*: 'danas mè
k'rèx 'ni: 'ra:taɥ

ratovati ▶ ra'to:vət -'tū:jen nedov. ⟨ ⟩ *postajati* |*izra-*
ža, da lastnost ali stanje osebk nastopa: 'mɣzlò
ra'tū:je ▪ 'pametèn ra'tū:je

ravan ▶ 'ra:van -vnè ž ⟨ ⟩ *ravan, ravnina*: 'lè:pa
'ra:van ■ prid. gl. raven ☒ *V rabi sta ledinski ime-*
ni 'nòva'sɛ:ɥska 'ra:van in (*na vprašanje »kje«*) na
'cò:narskè 'ra:vnè.

ravbar ▶ 'ra:ɥbar -ja m ⟨ ⟩ [**ravbar*], *ropar, razbojnik*:
'ra:ɥbarjè sò 'jèx na'pa:dalè

ravbati ▶ 'ra:ɥbat -an nedov. ⟨⟩ *ropati* |nasilno jemati materialne dobrine|: na 'pa:rgè sò š'ča:sè 'ra:ɥbalè 'kòs'te:ɥce

raven ▶ 'ravan 'ra:vna 'ravnu prid. ⟨⟩ *raven 1.* |ki se ne odklanja, ne izstopa iz osnovne smeri|: 'ravan 'pò:t ▪ 'ra:vna 'cè:sta **2.** |ki je tak zaradi svojega namena|: 'ra:vna d'lè:ta ▪ 'ra:vna 'ža:ga **3.** |ki ima naravno, pravilno obliko|: sm'rè:ka je 'ra:vna ▪ 'ravan kò s'vè:ča

Ravna njiva ▶ 'ra:vna 'ni:va -e -e z ⟨⟩ *Ravna njiva* |ledinsko ime|

ravnatelj ▶ rav'na:tel' -a m ⟨⟩ *novi ravnatelj* |kdor vodi šolo, zavod ali ustanovo|: rav'na:tel' kòč'ɥ:vske gim'na:zèje ■ gl. upravitelj

ravnateljica ▶ rav'na:tel'ca -e z ⟨⟩ *ravnateljica* |ženska, ki vodi šolo, zavod ali ustanovo|

ravnati ▶ 'ravnat -an nedov. ⟨⟩ *ravnati 1.* |delati ravnati|: s'ta:re 'ča:vle 'ravnat ▪ 'vɥt 'ravnat obdelovati ▪ 'cè:stò 'ravnat popravljati, vzdrževati ▪ g'ròp 'ravnat urejati ▪ bòu'ni:ka 'ravnat streči mu ■ gl. glihati

ravnica ▶ rav'ni:ca -e z ⟨⟩ *ravnica* |manjši raven svet| ■ **█** *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime na 'rav'ni:cè.*

ravnica ▶ rav'ni:cèca -e z ⟨⟩ *ravnica* |manjšalnica od ravnica|

ravnilo gl. lenir

ravnina ▶ rav'ni:na -e z ⟨⟩ *ravnina* |večji raven svet|: kò'si:lè smò pò 'samèx rav'ni:nax ■ gl. ravan

ravnica gl. ravnica

ravno gl. baš, glih

raza gl. risa

razajti se ▶ re'za:jt se re'za:jden se dov. ⟨⟩ *raziti se* |oditi na več strani|: pò pòg'rè:bè sò se re'za:šlè

razbatriti se ▶ rez'ba:trèt se -èn se dov. ⟨⟩ **1.** *dokončno se prebuditi zaradi gibanja*: čez 'e:nò 'vü:rò se je rez'ba:trò **2.** *zbuditi se iz nezavesti*: x'vič'ɥ:r se je 'kumaj rez'ba:trèla

razbeliti ▶ rez'bè:l't -l'èn dov. ⟨⟩ *razbeliti* |močno se-greti|: p'ɥ:č je rez'bè:l'ò ▪ k'lè:šče je rez'bè:l'èla ▪ ekspr. na 'sò:ncè sòn se 'vas rez'bè:l'ò ▶ **razbeljen** rez'bè:l'èn -a -ò *razbeljen*: raz'bè:l'èn 'ka:man ▪ òd 'dè:la rez'bè:l'èna ■ gl. razpaliti

razbezljati se ▶ rez'ba:jl'at se -an se dov. ⟨⟩ *razbezljati se* |bezljajoč oditi na več strani|: b'lagu se je rez'ba:jl'a:lò pò 's'te:vnèkèx

razbežati se ▶ rez'bè:žat se -'bižin se dov. ⟨⟩ *razbežati se* |zbežati na več strani|: 'dèca sò se rez'bè:ž'a:la pò 'se:lè ■ gl. razleteti se

razbidrati se ▶ rez'bidrat se -an se dov. ⟨⟩ *zvedriti se* |postati veder, brezoblačen|: v'rè:me se je rezbid'ra:lò

razbijanje ▶ rez'bi:jan'è -a s ⟨⟩ *razbijanje* |glagolnik od razbijati|: rez'bi:jan'è pò 'ò:knè

razbijati ▶ rez'bijat -an nedov. ⟨⟩ *razbijati 1.* |z udarcem, udarci delati iz česa majhne, drobne dele|: 'ka:man'è rez'bijat ▪ 'ša:ibe rez'bijat ▪ pa'n'ò:ve rez'bijat klati panje na štiri kose **2.** |udarjati z nogo, z roko ob kaj|: rez'bijat pò v'ra:tèx

razbiti gl. raztofati, raztreskati, sezidati

razbobnati ▶ rez'bò:bnat -an dov. ⟨⟩ slabš. [**razbobnati*] |na več krajih povedati, razglasiti|: rez'bò:bnala je pò 'cè:lè 'fa:rè

razbojnik ▶ rez'bò:inèk -a m ⟨⟩ **1.** *razbojnik* |kdor napada, ropa in ubija ljudi|: d'règda je 'bè:lò sakò'ja:kèx rez'bò:inèkòf **2.** ekspr. [**razbojnik*] |ne-ugnan, razposajen človek, zlasti otrok|: f 'p'e:tèn raz'rè:dè sò p'ra:vè rez'bò:inèkè ■ gl. bandit, hajduk, hajdučina, mrtvoloz, ravbar

razboleti se ▶ rez'bo:l't se -'bul'in se dov. ⟨⟩ *razboleti se* |postati (zelo) boleč|: 'ra:na se mè je pò'no:čè rezbò'l'è:la

razbonkati se ▶ rez'bò:nkat se -an se dov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *razširiti se v trebuh zaradi preobilnega uživanja hrane*: p're:več se je rez'bò:nkala **2.** ekspr. *bujno se razrasti*: d'rè:vje na 'vɥtè se je rez'bò:nkalò ■ prim. razbubati se

razbrati ▶ re'zabrat -'be:ren dov. ⟨⟩ *razbrati 1.* |razpoznati znak, znake za glas, glasove in jih povezati v besedo|: ne m'ò:ren re'zabrat, 'zakaj ne 'vi:dèn 'dòbrò **2.** |ugotoviti, spoznati kaj|: rezab'ra:la je, da jè 'nè:čè 'pòvet ▶ **razbrati se** re'zabrat se *spoznati se, znajti se*: 'ni:sòn se m'ò:gò 'val'e re'zabrat

razbrbrati ▶ rez'bɥbrat -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**razbrbrati*] |na več krajih nepremišljeno reči, povedati|: 'val'e je rez'bɥbrau pò 'se:lè

razbrcati ▶ rez'bɥcat -an dov. ⟨⟩ *razbrcati* |z brca-njem narediti, da kaj ni več skupaj, urejeno|: 'dèkò rez'bɥcat ▶ **razbrcati se** rez'bɥcat se ekspr. [**razbrcati se*] |razodeti se, razkriti se|: 'dè:te se je rez'bɥcalò

razbubati se ▶ rez'bubat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *bujno se razrasti*: pò 'dažè se je 'lè:tèna rez'bubala ■ prim. razbonkati se

razburiti gl. pogreti

razburjati gl. giftati

razburkati ▶ rez'burkat -an dov. ⟨⟩ *razburkati* |narediti razgibano, valovito|: 'vè:tèr je rez'burkau 'vòdò: ▶ **razburkan** rez'burkan -a -ò *razburkan*: rez'burkana 'ku:pa

razcapan ▶ res'capan resca'pa:na -ò prid. ⟨⟩ [**razcapan*], *raztrgan, ponošen*: resca'pa:na 'sü:kn'a

razcefrati ▶ res'cifrat -an dov. ⟨⟩ *razcefrati* |raztrgati na koščke, nitke|: 'rò:bac res'cifrat ▶ **razcefran**

- res'cifran rescif'ra:na -ò *razcefran*: res'cifran 'ža:kèl' ■ gl. razdrapati
- razcepati** ▶ res'cè:pat -an dov. (⟨) *razcepati* |*po dolgem razsekati, razklati*: 'dřva je res'cè:paų
- razcepiti** gl. razcepati, razšibrati
- razcesati** ▶ res'cè:sat -an dov. (⟨) ekspr. *raztrgati, večkrat pretrgati*: 'pas mè je sò 'ki:kl'ò res'cè:saų
- razcesniti** ▶ res'cè:sènt -snen dov. (⟨) ekspr. [**razčesnitij*], *razklati, raztrgati*: 'dřvò res'cè:snt ▪ 'třn'e mè je res'cè:sųlò 'rò:bačò
- razcimperati** ▶ rescim'perat -an dov. (⟨) ekspr. *razdejati, raztrgati*: st'rè:la je rescimpe'ra:la x'lò:jò
▶ **razcimperan** rescim'peran -pe'ra:na -ò *raztrgan*: rescim'peran g'vant ▪ rescimpe'ra:ne 'ma:šne 'bù:kvèce
- razčeperiti se** ▶ rešče'pe:řt se -èn se dov. (⟨) **1.** *razčeperiti se* |*dobiti pokončno, štrleče perjel*: 'kò:čka se je rešče'pe:rèla **2.** ekspr. [**razčeperiti se*] |*oblastno, prevzetno se postaviti, namestiti*:| na k'lò:pè se je rešče'pe:rèla, da 'ni: 'mogò 'nišče b'li:zè **2.** ekspr. [**razčeperiti se*] |*postati oblasten, prevzetan*:| na ve'li:kèn g'rü:ntè se je rešče'pe:rò
- razčesati** ▶ rešče:sat -'čè:šen dov. (⟨) *razčesati* **1.** |*s česanjem narediti, da kaj ni več sprijeto, razmršeno*:| z glav'ni:kòn rešče:sat 'lase: **2.** |*s česanjem narediti, da kaj ne obstaja več*:| 'ki:te sè je rešče'sa:la
▶ **razčesan** rešče'sa:n -a -ò *razčesan*: rešče'sa:na g'la:va
- razčesniti** gl. razcesniti
- razčuti se** ▶ 'reščèt se reš'čü:jen se dov. (⟨) *ostati buden, težko zaspati zaradi predolgega bedenja*
- razdajati** ▶ rez'da:jat -an nedov. (⟨) *razdajati, podarjati*: fa'žò:na 'ni: t'rè:ba 'več rez'da:jat
- razdati** ▶ rezdat -an dov. (⟨) *razdati, podariti*: 'dèna'r je rez'da:la 'dècè, 'sa:ma je pa 'la:čna
- razdejati** gl. razcimperati
- razdeliti** ▶ rez'dè:l't -'dèl'i:n dov. (⟨) *razdeliti* |*od večje količine dati po delih*:| 'ja:bòka je rez'dè:l'ò ▪ 'xa:řte př xa'řta:n'è rez'dè:l't ■ gl. iztalati, podeliti, raztalati
- razdirati** gl. izpletati
- razdišati se** ▶ rez'di:šat se -'dišin se dov. (⟨) *razdišati se* |*prenehati dišati*:| k'rèx se je rez'di:šau
- razdivjati se** ▶ rez'divjat se -an se dov. (⟨) *razdivjati se* |*postati divji, razposajen*:| 'dèca sò se rezdiv'ja:la ▪ b'lagu se je na 'pa:šè rezdiv'ja:lò
- razdrapati** ▶ rezd'ra:pat -an dov. (⟨) **1.** *raztrgati, razcefrati*: rezd'ra:pat x'la:če s 'třn'en **2.** ekspr. [**razdrapati*], *poškodovati, uničiti*: 'vo:da je rezd'ra:pala 'cè:stò ▶ **razdrapan** rezd'ra:pan -a -ò *raztrgan, razcefran*: 'no:sè rezd'ra:pan š'křl'ak ▪ rezd'ra:pane x'la:če je př'nè:sò 'damux
- razdražiti** ▶ rezd'ra:žèt -èn dov. (⟨) *razdražiti* |*spraviti v razburjenost, jezlo*:| sò'sè:da je 'jaku rezd'ra:žò
▪ 'òšè: rezd'ra:žèt ▶ **razdražen** rezd'ra:žen -a -ò *razdražen*: rezd'ra:žene ž'bè:le sò ga ò'pi:kale
- razdreti** gl. izplesti
- razdrmati** ▶ rez'dřmat -an dov. (⟨) **1.** ekspr. *razmršiti* |*narediti kaj neurejeno, neporavnano, zlasti lasel*:| 'lase: rez'dřmat **2.** ekspr. *raztrgati* |*s trganjem narediti, da kaj ni več celò*:| 'třn'e jè je rez'dřmalò 'fù:řtòf
- razdrobiti** ▶ rezd'ro:bèt -d'ròbi:n dov. (⟨) *razdrobiti* |*narediti iz česa majhne, drobne dele*:| g'rè:be na 'ni:vè rezd'ro:bèt ▶ **razdrobljen** rezd'ròbl'en -dròbl'è:na -ò *razdrobljen*: rezd'ròbl'en k'rèx ■ gl. razmrsviti, raztreskati, razšibrati
- razdrščiti** ▶ rez'dřščèt -èn dov. (⟨) ekspr. *zmečkati, zmastiti, streti*: 'ja:gòdò, stè'ni:cò, 'žu:xarja, ò'pa:l'ka rez'dřščèt ▪ 'je:čce se mè je v 'ro:kax rez'dřščèlò
- razen** gl. stran predl., van vez.
- razfrčkati** ▶ res'fřčkat -an dov. (⟨) **1.** ekspr. [**razfrčkati*] |*zapraviti, razmetati (denar)*:| 'vas 'dèna:r je res'fřčkala **2.** *neenakomerno, površno raztresti seno, travo po travniku*:| re'dò:ve sò 'sómò res'fřčkalè
- razganjač** ▶ rezga'n'a:č -a m (⟨) ekspr. *pijāča, jed, s katero se postrže na koncu obeda*:| 'sa: je p'rišò rezga'n'a:č na 'mi:zò črna kava
- razganjati** ▶ rez'ga:n'at -an nedov. (⟨) **1.** *razganjati* |*delati, povzročati, navadno z ostrimi besedami, grobim ravnanjem, da več oseb, živali ni več skupaj, na enem mestu*:| b'lagu rez'ga:n'at **2.** *napenjati* |*povzročati, da se tvorijo v prebavilih plini v veliki meri*:| č'rè:šne me rez'ga:n'ajò ▪ 'dè:tel'a rez'ga:n'a k'ra:vò **3.** ekspr. [**razganjati*] |*izraža visoko stopnjo stanja, kot ga določa osebek*:| 'jè:za ga rez'ga:n'a ▪ òxò'li:ja jò rez'ga:n'a
- razgaziti** ▶ rez'ga:zèt -èn dov. (⟨) **1.** *razgaziti* |*narediti gaz (v sneg)*:| s'nè:k pret 'xi:šò sò rez'ga:zèlè **2.** *s hojo, gaženjem narediti blato*:| b'lagu je rez'ga:zèlò 'pò:t
- razgibati se** ▶ rez'gi:bat se -bl'en se dov. (⟨) *razgibati se* |*z gibanjem, premikanjem narediti kaj bolj gibljivo, bolj prožno*:| pò 'jü:žènè smò se 'ma:lò rez'gi:balè
- razglabljati** gl. grunbati, gruntati, kontirati, kuntirati
- razglas** ▶ rezg'las -g'la:sa m (⟨) *razglas* **1.** |*uradno sporočilo javnosti*:| rezg'las sò preb'ra:lè pret 'cerkvò **2.** |*list s takim sporočilom*:| òp'či:nškè s'lü:ga je př'nè:sò s 'sabò rezg'las
- razglasiti** ▶ rezg'la:sèt -g'lasèn dov. (⟨) *razglasiti* **1.** |*uradno sporočiti javnosti, da ima kdo določen položaj, naziv*:| rezgla'si:lè sò ga za b'la:ženèga,

za svet'ni:ka **2.** |uradno priznati določeno dejstvo, ugotovitev|: rezgla'si:lê sô ga za 'm'rtvéga da je pravno mrtev **3.** nekaj |javno prebrati, navadno mestne, občinske uredbe|: rezgla'si:lê sô, da 'bo: š'te:léng'a

razglašati gl. raznašati

razgled ▶ rezg'let -g'lê:da m (⟨) *razgled* |kar je predmet zaznavanja z razgledovanjem, gledanjem|: 'tû:kaj 'ni: nika'ko:vêga rezg'lê:da

razgledati se ▶ rezg'lê:dat se -an se dov. (⟨) *razgledati* |pogledati na vse strani z namenom, da se kaj vidi, ugotovi|: is x'ri:ba smô se rezg'lê:dalê

razgledovati ▶ rezg'lê:dê:vât -'dû:jen nedov. (⟨) [**razgledovati*], *ogledovati, pregledovati*: rezg'lê:dê:vât pô 'xi:šê, pô x'lê:vê, pô 'ni:vax

razglednica gl. hartica

razgnati ▶ rez'zagnat rez're:nen dov. (⟨) **1.** *razgnati* |narediti, povzročiti, navadno z ostrimi besedami, grobim ravnanjem, da več oseb, živali ni več skupaj, na enem mestu|: 'dêcô, b'lagu sô rezag'na:lê **2.** ekspr. [**razgnati*] |narediti, da česa ni več|: 'bû:rja je rezag'na:la 'maglô, ôb'la:ke **3.** *razgnati* |s pritiskom od znotraj povzročiti, da kaj poč, razpade|: 'môšt je z'm'ržnô i re'za:gnau 'so:t ■ gl. razterati

razgoditi ▶ rez'go:it -'gôdin dov. (⟨) *ne ustreči*: d'rû:gê:mê v'go:it, 'se:bê rez'go:it

razgoreti se ▶ rez'go:rt se -'gôrin se dov. (⟨) *razgoreti se* |začeti močnejše goret|: 'o:gên se je na'za:jd'nê rez'go:rô

razgrabiti ▶ rezg'ra:bêt -ên dov. (⟨) **1.** *razgrabiti* |z grabljenjem spraviti narazen|: 'sinu: rezg'ra:bêt **2.** ekspr. [**razgrabiti*] |pohlepno si prisvojiti dobrine|: pô ôčê:tôvê s'm'rtê sô si'nô:vê rezg'ra:bêlê i'ma:nê

razgrajati ▶ rezg'ra:it -g'radin dov. (⟨) *delno odstraniti plot*: 'v'rt sô rezgra'di:lê ■ 'zaslônc rezg'ra:it

razgrajanje gl. cviketanj

razgrajati gl. cviketati

razgreti se ▶ 'rezgrêr se rezg'rê:jen se dov. (⟨) *razgreti se* |postati zelo topel|: 'pe:č se je rezg'rê:la

razgrinjati ▶ rezg'ri:n'at -an nedov. (⟨) *razgrinjati* |delati, da pride kaj v položaj, ko ima veliko, največjo površino|: p'la:xte rezg'ri:n'at ■ kô'pe:rtô rezg'ri:n'at ▶ **razgrinjati se** rezg'ri:n'at se *pojavljati se kje nestrnjeno*: v ljudski pesmi Marija in brodnik pred 'n'ô: se je rezg'ri:n'alô ('jezêrce), / za 'n'ô: se je zag'ri:n'alô

razgristi ▶ rezg'ri:st -zen dov. (⟨) *razgristi* |z grizenjem razdeliti na več delov|: 'pas je rezg'ri:zô pôs'to:le

razgubiti se ▶ rez'gibi:it se -i:n se dov. (⟨) *razgubiti se* **1.** |raziti se, navadno neopazno|: pô 'ma:šê sô se 'val'e rezgê'bi:lê **2.** |prenehati biti, obstajati|: ôb'la:kê sô se pô'pudan 'nekan rezgê'bi:lê

razhajati se ▶ res'xa:jat se -an se nedov. (⟨) *razhajati se* |odhajati na več strani|: is 'sajma sô se pôč'a:sê res'xa:jalê

razhladiti se ▶ resx'la:it se -x'ladi:n se dov. (⟨) *ohladiti se* |postati hladen, mrzel|: m'lê:kô se 'bo: resx'la'di:lô

razhoditi se ▶ res'xo:it se -'xô:dên se dov. (⟨) *razhoditi se* |s hojo, hojenjem se razgibat|: dô š'kô:le se je res'xo:dô

razhrebati ▶ resx'rê:bat -an dov. (⟨) [**razhrebati*] |povzročiti, da kaj razpoka, se poškoduje|: sk'lê:dô resx'rê:bat ▶ **razhreban** resx'rê:ban -a -ô *razpokan, poškodovan*: resx'rê:ban 'lo:nc

raziti se gl. razajiti se, raztepti se

razjaditi ▶ rez'ja:it -'jadin dov. (⟨) [**razjaditi*], *razjeziti, razsrditi*: ôčê:ta je rez'ja:dô ▶ **razjaditi se** rez'ja:it se **1.** *razjeziti se, razsrditi se*: 'o:na se je 'val'e rezja'di:la **2.** *postati užaljen*: 'sô:sêr se je rez'ja:dô i p'ro:šô

razjasati ▶ rez'ja:sat -an dov. (⟨) ekspr. *na stežaj odpreti vrata, okno*: 'xi:šô je rez'ja:sala ▶ **razjasan** rez'ja:san -a -ô *na stežaj odprto*: 'se je rez'ja:sanô

razjasniti ▶ rez'ja:sênt -snên dov. (⟨) *razjasniti* |narediti, da postane komu kaj (bolj) jasno, razumljivo|: 'du:gô mê 'ni:sô rez'ja:sêlê, 'dô: je k'ri:f ▶ **razjasniti se** rez'ja:sênt se *razjasniti se* |postati jasen, brez oblakov, megle|: 'nebô se je rez'ja:sêlô

razjedati ▶ rez'jê:dat -an nedov. (⟨) *razjedati* |s kemičnim delovanjem povzročiti, da je kaj poškodovano|: 'rja rez'jê:da že'lê:zdô

razjesti ▶ rez'jê:st 'rezjên dov. (⟨) *razjesti* |s kemičnim delovanjem povzročiti, da je kaj poškodovano|: 'rja je rez'jê:la ôb'rôčê

razjeziti gl. razjaditi; razjeziti se gl. izjaditi se

razjokati se ▶ rez'jô:kat se -an se dov. (⟨) *razjokati* |izraziti veliko čustveno prizadetost, zlasti žalost, ali telesno bolečino s solzami ali glasovi|: ôd 'za:lôstê se je rez'jô:kau

razkaditi se ▶ res'ka:it se res'kadin se dov. (⟨) *razkaditi se* |prenehati biti, obstajati|: 'di:m se je res'ka:dô ■ 'maglê sô se reska'di:le

razkalati ▶ res'ka:lat -an dov. (⟨) *razkalati* |s sekiro ali zagozdo (po dolgem) dati kaj na dva ali več delov|: 'sa 'd'ŕva je res'ka:laŭ

razkampenati ▶ reskam'pênat -an dov. (⟨) ekspr. *razširiti, raznesti novico*: da se 'žê:nêjô, sô 'žê:nske 'več reskampê'na:le

razkapati se ▶ res'ka:pat se -p'lên se dov. (⟨) ekspr. [**razkapati se*] |v presledkih drug za drugim oditi|: 'lidje: sô se res'ka:palê is 'cerkvê:

razkazati ▶ res'ka:zat -'ka:žen dov. (⟨) *razkazati* |pokazati po delih|: 'xi:šô res'ka:zat ■ pô:l'e res'ka:zat

razkazovati gl. razkažeovati

razkažeovati ▶ reska'žɛ:vət -'žü:jɛn nedov. ⟨⟩ *razkazovati* **1.** |*drugega za drugim kazati*|: tʃ'gò:vac je reska'žɛ:vau 'rɔ:bò **2.** |*kazati po delih*|: 'xi:šò, 'vɛ:žò, 'ka:mbrò reska'žɛ:vət

razkidati ▶ res'ki:dat -an dov. ⟨⟩ *skidati* |*odstraniti a)* *gnoj, blato*|: 'jü:trè 'bò:mò res'ki:da:lè g'nò:ɨ **b) *sneg*|: s'nèk je res'ki:daɯ**

razkladati ▶ resk'la:dat -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**razkladati*], *govoriti, pripovedovati*: resk'la:dala je s'vavɛ te'ž:a:ve

razklati gl. razkalati, skalati; razklati se gl. zakalati se

razkleniti ▶ resk'le:nt -k'lɛ:nɛn dov. ⟨⟩ *razpreči* |*odpeti vprežno žival*|: 'vo:lè je resk'le:nò

razklepati ▶ resk'lè:pat -an nedov. ⟨⟩ *razpregati* |*odpenjati vprežno žival*|: b'lagu sò resk'lè:palè

razkljuvati ▶ resk'lèvat -an dov. ⟨⟩ *razkljuvati* |*s kjuvanjem zelo poškodovati, uničiti*|: g'rò:zdè sò resklè'va:lè č'rè:šnè ▶ **razkljuvan** resk'lèvan -klè'va:na -ò *razkljuvan*: resklè'va:na 'pè:sa

razklopotati se ▶ resklò'pò:tət se resklò'pò:čɛn se dov. ⟨⟩ ekspr. [**razklopotati se*], *razmajati se zaradi presušitve*: 'ku:la sò se resklòp'ò'ta:la

razkomandirati ▶ reskòman'dɛ:rat -an dov. ⟨⟩ *razmetati* |*spraviti v nered*|: 'dèca sò 'se reskòman'dɛ:ràla pò 'xi:šè

razkopati ▶ resk'ò:pat -'kò:pl'ɛn dov. ⟨⟩ **1.** *razkopati* |*s kopanjem narediti, da kaj ni več skupaj, na kupu*|: g'nò:ɨ res'kò:pat ▪ 'sinu: res'kò:pat **2.** ekspr. [**razkopati*], *poškodovati, uničiti*: mra'vi:šče sò reskò'pa:lè ▪ 'ti:čje g'nè:zdò res'kò:pat ▪ 'daš je res'kò:paɯ 'pò:t **3.** ekspr. [**razkopati*] |*spraviti v nered*|: 'pò:stèl'ò res'kò:pat: ● kò'lè:nkò res'kò:pat *razdreti* ● 'daš se je res'kò:paɯ *oblaki so se razkrojili in ni bilo dežja* ● ž'e:ni:tòf se je reskò'pa:la *ni prišlo do ženitve*

razkopavati ▶ reskò'pa:vət -an nedov. ⟨⟩ **1.** *razkopavati* |*s kopanjem delati, da kaj ni več skupaj, na kupu*|: g'nò:ɨ reskò'pa:vət **2.** *razkopavati* |*delati, da kaj ni več skupaj, na kupu sploh*|: kò'kò:še reskò'pa:vajò g'nò:ɨ **3.** *razkopavati* |*s kopanjem delati, da je kaj poškodovano, uničeno*|: 'cè:stò reskò'pa:vət **4.** ekspr. [**razkopavati*] |*spravljati v nered*|: pò 'kò:smè reskò'pa:vət ● 'i'ma:n'è reskò'pa:vət *pretirano, nepremišljeno porabljati, zapravljati*

razkoračiti se ▶ reskò'ra:čɛt se -ɛn se dov. ⟨⟩ *razkoračiti se* |*široko razmakniti noge*|: v aùtò'bu:sè se je reskò'ra:čò, da 'ne: bè 'paɯ

razkosati gl. raztrančirati

razkosavati gl. blekariti

razkošje gl. luksus

razkrečiti se ▶ resk're:čɛt se -ɛn se dov. ⟨⟩ *zelo široko razmakniti noge*: na 'lɛ:dè se je se resk're:čò i 'paɯ

razkreniti ▶ resk'rɛ:nt -nɛn dov. ⟨⟩ **1.** *podreti drevo, a ga ne izruvat*: 'vè:tér je resk'rɛ:nò x'lò:je **2.** [**razkreniti*], *odpreti, razpreti*: 'vü:sta resk'rɛ:nt

razkriti ▶ 'reskrit resk'ri:ɛn dov. ⟨⟩ *razkriti* **1.** |*odstraniti s česa, kar je položeno nanj zlasti zaradi varstva, zaščite*|: g'lavò: 'reskrit ▪ 'dè:te se je va s'pa:n'è resk'ri:lò *odstranilo odejo s sebe* **2.** |*s strehe odstraniti kritino*|: 'xi:šò 'reskrit

razkrivati ▶ resk'ri:vət -an nedov. ⟨⟩ *razkrivati* |*odstranjevati s česa, kar je položeno nanj zlasti zaradi varstva, zaščite*|: bòu'ni:ka resk'ri:vət ▪ 'dè:tè se pò'nò:čè resk'ri:va *odstranjuje odejo s sebe* **2.** |*s strehe odstranjevati kritino*|: st'rè:xò resk'ri:vət

razkrižje ▶ resk'ri:žje -a s ⟨⟩ *razkrižje, razpotje, križišče*: na resk'ri:žje je 'za:viɯ na 'dɛ:snò

Razkrižje ▶ 'resk'ri:žje -a s ⟨⟩ *Razkrižje* **1.** |*ledinsko ime*|: na 'resk'ri:žje **2.** |*ime zaselka v naselju Dolenja Žaga*|

razkrkan ▶ res'k'rkən -a -ò prid. ⟨⟩ ekspr. *zelo raztrgan*: 'vas je res'k'rkən

razkrojiti se gl. razvaliti se

razkropiti se ▶ resk'ro:pèt se resk'ròpin se dov. ⟨⟩ *razkropiti se* |*ne biti več skupaj, na enem mestu*|: kò'kò:šè sò se resk'rò'pì:le pò 'ni:vax ▪ b'lagu se je resk'rò'pì:lò pò 're:brè ■ gl. raztepsti se

razkrsmati ▶ res'k'ksmat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *razmršiti* |*narediti kaj neurejeno, neporavnano, zlasti la-se*| ▶ **razkrzman** res'k'ksman -a -ò *razmršen*: res'k'ksmana b'ra:da

razkuhati se ▶ res'kü:xat se -an se dov. ⟨⟩ *razkuhati se* |*zaradi predolgega kuhanja razpasti, se preveč zmečati*|: 'kòmp'è:r se je res'kü:xau ▶ **razkuhan** res'kü:xan -a -ò *razkuhan*: res'kü:xan 'fažɔ:n ■ gl. razkvakati se, razprhniti se

razkuštrati ▶ res'kü:štrat -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**razkuštrati*], *razmršiti*: res'kü:štrat 'lasi: ▶ **razkuštran** res'kü:štran -a -ò [**razkuštran*], *razmršen*: res'kü:štrana g'la:va

razkvakati se ▶ resk'vakat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *razkuhati se* |*zaradi predolgega kuhanja razpasti, se preveč zmečati*|: št'rü:kl'è sò se reskva'ka:lè ▶ **razkvakan** resk'vakan -kva'ka:na -ò *zaradi predolgega kuhanja preveč mehke, lepljive*: reskva'ka:mè ž'ga:ncè

razkvečiti se ▶ resk've:čɛt -čɛn se dov. ⟨⟩ ekspr. *zaradi rabe izgubiti obliko* ▶ **razkvečen** resk've:čɛn -a -ò *ki je zaradi rabe izgubil obliko*: resk've:čɛn 'pò:stòɯ

razlagati ▶ rez'la:gat -an nedov. ⟨⟩ *razlagati* **1.** |*dati, spravljati kaj s kakega vozila, živali*|: 'dʒva

rez'la:gat **2.** |delati, povzročati, da se dojame, spozna pomen, vsebina česa|: paragr'afe rez'la:gat

razlamati ▶ rez'la:mat -an dov. (⟨ razlomiti |z lomljenjem razdeliti na več delov|: k'rèx rez'la:mat ▶ **razlaman** rez'la:man -a -ò razlomljen: rez'la:mana št'ü:ca

razlesti se ▶ 'rezlèst se rez'lè:zen se dov. (⟨ razlesti se |z lezenjem priti na večjo površino, na več mest|: stè'ni:ce sò se rez'lè:zle pò 'xi:šè

razleteti se ▶ rez'lè:tèt se -'letin se dov. (⟨ **1.** razleteti se |odleteti na več strani|: v'ra:ne sò se rezlè'tè:le **2.** [*razleteti se], razbežati se: 'dèca sò se rezlè'tè:la pò 'se:lè **3.** razleteti se |hitro, sunkovito razpasti na dele, kose|: 'ka:man se je rez'le:tò: ▪ k 'òč se rez'le:tèt, 'nič ne pò'ma:ga četudi se razpočiš, nič ne pomaga

različn ▶ raz'li:čèn -čna -ò prid. (⟨ različen **1.** |ki se po lastnostih, značilnostih razlikuje a) med seboj|: raz'li:čne 'rò:že je nab'ra:la **b)** pri dveh ali več osebah, stvaréh|: raz'li:čne s'ta:ròstè

razlika ▶ raz'li:ka -e ž (⟨ razlika |kar kaže na neenakost med primerjanimi stvarmi|: mej' b'ratè je ve'li:ka raz'li:ka

razliti ▶ 're:zl'it rez'li:jen dov. (⟨ razliti |nehote spraviti kaj tekočega iz posode na večjo površino|: m'lè:kò, 'òl'e 're:zl'it ▶ **razliti se** 're:zl'it se razliti se |tekoč čez rob se pojaviti na razmeroma veliki površini|: "ku:pa se je rez'li:la pò 'ni:vax • 'uku: se mè je rez'li:lò tekoča vsebina je iztekla iz njega ▶ **razlit** 'rezl'it rez'l'ita -ò razlit: 'rezl'it 'mòšt

razlivati ▶ rez'l'i:vat -an nedov. (⟨ razlivati |nehote spravljati kaj tekočega iz posode na večjo površino|: g'le:j, da 'ne bò:š rez'li:vala 'vòdè! ▶ **razlivati se** rez'l'i:vat se razlivati se |tekoč čez rob se pojavljati na razmeroma veliki površini|: "ku:pa se rez'li:va pŕ 'de'lü:šè

razložek ▶ rez'lò:čèk -čka m (⟨ razložek |kar kaže na neenakost med primerjanimi stvarmi|: mej' 'lidmi: je rez'lò:čèk

razložiti ▶ rez'lò:čèt -èn dov. (⟨ **1.** razložiti |videti, slišati kaj kot posameznost|: d'rè:vja 'ni: 'mòč rez'lò:čèt **2.** [*razložiti], ločiti |narediti, da kaj ni več skupaj s čim drugim|: 'kuma:j sò jèx rez'lò:čèlè ▶ **razločen** rez'lò:čèn -čna -ò razločen |ki se dobro vidi ali sliši|: rez'lò:čna be'sè:da ▪ rez'lò:čna pi'sa:va ▶ **razložno** rez'lò:čnò prisl. razložno: rez'lò:čnò gò'vo:rt

razlomiti ▶ rez'lo:mt -'lò:mèn dov. (⟨ razlomiti |z lomljenjem razdeliti na več delov|: k'rèx rez'lo:mt ■ gl. razlamati

razložiti ▶ rez'lò:žèt -'lòži:n dov. (⟨ razložiti **1.** |dati, spraviti kaj s kakega vozila|: 'kŕl'e rez'lò:žèt **2.**

|narediti, da postane komu kaj jasno, razumljivo|: za'pò:vèdè rez'lò:žèt ■ gl. raztanačiti

razmajati se ▶ rez'majat se -'ma:jen se dov. (⟨ razmajati se |ne biti več trden, stabilen|: k'li:ncè na g'ra:bl'ax sò se rezma'ja:lè • ekspr. pò 'pò:tè smò se rezma'ja:lè razgibali se (s hojo)

razmakniti ▶ rez'maknŕt -'ma:knèn dov. (⟨ razmakniti |spraviti kaj v večjo medsebojno oddaljenost|: va š'kò:lè sò rezmak'ni:lè k'lòpi: ▶ **razmaknjen** rez'ma:kn'èn -a -ò razmaknjen: rez'ma:kn'ène 'mi:ze

razmazati ▶ rez'ma:zat -'ma:žen dov. (⟨ razmazati **1.** |narediti, da se mastna ali tekoča snov porazdeli po površini|: 'ò:l'e rez'ma:zat pò 'pŕtè **2.** |narediti, povzročiti, da se kaj razširi, razleze po površini|: rez'ma:zaŕ je 'ti:nò pò 'tè:kè

razmazovati gl. razmaževati

razmaževati ▶ rezma'žè:vət -'žü:jen nedov. (⟨ razmazovati |delati, da se mastna ali tekoča snov porazdeli po površini|: š'mè:r rezma'žè:vət

razmera ▶ rez'mè:ra -e ž (⟨ nav. mn. razmera |kar je opredeljeno z določenimi dejstvi, odnosi, ki vplivajo na življenje, dejavnost koga|: 'ži:vèlè smò va 'teškèx rez'mè:rax

razmeriti ▶ rez'mè:rt -rèn dov. (⟨ razmeriti |z merjenjem razdeliti|: rez'mè:rèlè sò kòšè'ni:ce i 'xò:ste

razmesariti ▶ rezme'sa:rt -rèn dov. (⟨ ekspr. [*razmesariti] |povzročiti komu hude rane, poškodbe, navadno z rezilom, konico|: pŕ maš'i'na:m'è je je 'ròkò: rezme'sa:rèlò

razmestiti ▶ rez'mè:stèt -èn dov. (⟨ razmestiti |narediti, da pride kaj na več mest|: 'gò:ste, škò'la:ne rez'mè:stèt ▪ s'to:le 'kòlè 'mi:ze rez'mè:stèt

razmešati ▶ rez'mè:šət -an dov. (⟨ razmešati |z mešanjem narediti, da se kaka snov enakomerno porazdeli v drugij|: 'cu:kér va 'kafè, va 'ča:jè rez'mè:šət

razmetati ▶ rez'mè:tət -'mè:čèn dov. (⟨ razmetati **1.** |z metanjem narediti, da pride kaj na večjo površino, na več mest|: g'nò:j, 'pè:sak rez'mè:tət **2.** |spraviti v nered|: 'bü:kvèce rez'mè:tət pò 'mi:žè ▶ **razmetan** rez'mè:tan -me'ta:na -ò razmetan: 'se je rezme'ta:nò ■ gl. iztresti, zafrčkat, razkomadirati, razvršiti

razmetati ▶ rez'mè:tət -an nedov. (⟨ pri oranju obračati brazde proti robovoma njive: 'lè:tòs 'bò:mò v 'dra:gè rez'mè:talè

razmetati se ▶ rez'mè:tət se -'mè:čèn se dov. (⟨ pognati klase: 'ò:vas, 'je:čmen, šè'ni:ca, xŕ'metü:n se je rezme:taŕ

razmetavati ▶ rezme'ta:vat -an nedov. (⟨ razmetavati **1.** |z metanjem delati, da pride kaj na večjo površino, na več mest|: 'lò:vŕce rezme'ta:vat ▪ g'nò:j

rezme'ta:vət **2.** |spravljati v nered|: pò 'və:žè rezme'ta:vət ▪ g'vant rezme'ta:vət • ekspr. 'dènar rezme'ta:vət pretirano, nepremišljeno ga porabljati ■ gl. iztresetati

razmigati se ▶ rez'mi:gati se -an se dov. (⟨) ekspr. [**razmigati se*], *razgibati se*: pò'ča:sè smò se rez'mi:galè

razmisliiti ▶ rez'mi:słt -sl'èn dov. (⟨) *razmisliti* |usmeriti dejavnost v zavesti v kaj, da bi se spoznala primernost, posledice česa|: se je 'dòbrò rez'mi:sl'ò, 'po:le je pa 'kù:pò ▶ **razmišljen** rez'mi:sl'en -a -ò *razmišljen* |ki z mislimi ne spremlja dogajanja okrog sebe|: rez'mi:sl'enò 'dè:te ■ gl. preštudirati

razmišljati ▶ rez'mi:sl'at -an nedov. (⟨) *razmišljati* |usmerjati dejavnost v zavesti v kaj, da bi se spoznala primernost, posledice česa|: 'du:gò je rez'mi:sl'ala, 'po:le je ódgòvò'ri:la va 'pi:smé ■ gl. misliti, študirati

razmliniti ▶ rezm'li:nt -nèn dov. (⟨) *zmečkati, stretiti*: kò'sè:ncò, 'č'vva rezm'li:nt ▪ 'ja:gòde, 'č'rè:šne rezm'li:nt

razmnožiti se ▶ rezm'no:žèt se -m'nòžin se dov. (⟨) *razmnožiti se* |postati številnejši z nastankom novih organizmov iz že obstoječih|: 'mi:šè sò se st'rašnu rezm'nòž'i:lè ■ gl. zakotiti se

razmočiti ▶ rez'mo:čèt -'mò:čèn dov. (⟨) *razmočiti* |narediti kaj zelo mokro, mehko, navadno z vodo|: k'rèx va m'lè:ké, va 'kafè rez'mo:čèt ▪ pòs'to:lè sò se mè rezm'ò'či:lè

razmotati ▶ rez'mo:tat -'mòtan dov. (⟨) *razmotati* **1.** |narediti, da kaj preneha biti nepravilno prepleteno, zvito|: 'ko:nce rez'mo:tat ▪ š'pa:k rez'mo:tat **2.** *odviti* |narediti, da kaj preneha biti a) zavito|: 'bù:kvéce rez'mo:tat ▪ 'pak rez'mo:tat **b)** *ovito*: rez'mo:tat 'ròkò:, prst

razmotavati ▶ rezm'ò'ta:vət -an nedov. (⟨) *razmotavati* **1.** |delati, da kaj preneha biti nepravilno prepleteno, zvito|: p'rè:jò rezm'ò'ta:vət **2.** *odvijati* |delati, da kaj preneha biti a) zavito|: 'tè:ke rezm'ò'ta:vət **b)** *ovito*: 'nògò: rezm'ò'ta:vət ▪ b'òl'ni:ka rezm'ò'ta:vət

razmozgati ▶ rez'mò:zgat -an dov. (⟨) ekspr. *s hojo narediti, da se razmočena zemlja spremeni v blato*: 'dèca sò rez'mò:zgala d'ò'ri:šče

razmršen gl. kuštrast

razmršiti gl. razdrmati, razkrsmati, razkuštrati, skuštrati

razmrviti ▶ rez'mřvèt -èn dov. (⟨) *razmrviti, razdrobiti*: k'rèx rez'mřvèt ▪ 'zeml'ò: rez'mřvèt

raznašati ▶ rez'na:šat -an nedov. (⟨) *raznašati* **1.** |z nošenjem, prenašanjem delati, da pride kaj na več mest|: m'lè:kò rez'na:šat ▪ b'la:tò rez'na:šat pò

'və:žè ▪ 'vè:tèr rez'na:ša 'li:stje **2.** *razširjati, razglašati*: n'ò'vi:ce, 'čè:nče rez'na:šat

raznesti ▶ 're:znest rez'ne:sen dov. (⟨) *raznesti* **1.** |z nošenjem, prenašanjem narediti, da pride kaj na več mest|: va'bi:la za sas'ta:nak 're:znest **2.** *razširiti, razglasiti*: n'ò'vi:ce 're:znest pò 'se:lè **3.** |s pritiskom od znotraj povzročiti, da kaj počí, razpade|: š'la:uř př b'è'ci:kl'è je rez'ne:slò

razobesiti gl. razvesiti

razodeti ▶ rez'ò'dè:nt -nen dov. (⟨) *razodeti* |odstraniti zlasti odejo z ležeče osebe|: 'dè:te je rez'ò'dè:la ▪ 'b'òuni:k se je př 'no:gax rez'ò'dè:u

razodevati ▶ rez'ò'dè:vət -an nedov. (⟨) *razodevati* |odstranjevati zlasti odejo z ležeče osebe|: b'ra:ta je rez'ò'dè:vaũ ▪ va s'pa:n'è se je rez'ò'dè:vaũ

razoglav ▶ re'zò:glař -zòg'la:va -ò prid. (⟨) *razoglav* |ki je brez pokrivala|: p'ò'lè:tè sò x'ò'di:lè rez'òg'la:vè

razpahati gl. razpehati

razpahniti ▶ res'paxènt -'pa:xnen dov. (⟨) *raztegniti* |z vlečenjem, nategovanjem povzročiti, da doseže kaj večjo, največjo površino|: 'sü:kn'ò je res'paxnò ▪ pòs'to:le je respax'ni:la

razpaliti ▶ res'pa:l't -l'èn dov. (⟨) ekspr. [**razpaliti*], *zelo razburiti, razjeziti*: res'pa:l't ó'čè:ta ▪ nat 'sinòn se je res'pa:l'èla ▶ **razpaljen** res'pa:l'en -a -ò ekspr. [**razpaljen*] **1.** *zelo razburjen, jezen*: 'bi:u je 'takò res'pa:l'en, da jò je 'vedrò pò g'la:vè **2.** *razbeljen, močno razgret*: res'pa:l'ena 'li:ca

razparati ▶ res'pa:rat -an dov. (⟨) *razparati* |s prerezovanjem, pretrgovanjem niti narediti, da posamezni deli tkanine, oblačila ne tvorijo več celote|: 'rò:bac je res'pa:rala ▶ **razparati se** res'pa:rat se *razparati se* |priti v stanje, ko šív (na nekaterih mestih) ne drži več|: 'rò:bača se mè je res'pa:rala

razpasti se **1** ▶ 're:spast se res'pa:den se dov. (⟨) *razpasti* |preiti v dele, kose|: 'kulu se je reše'ši:lò i se res'pa:lò ■ gl. razvaliti se

razpasti se **2** ▶ 're:spast se res'pa:sen se dov. (⟨) ekspr. [**razpasti se*], *razširiti se*: p'levè:u se je res'pa:sò pò 'ni:vè ▪ x'ro:šče sò se res'pa:slè pò kòm'pè:rjè

razpečatiti ▶ respe'ča:tèt -èn dov. (⟨) *razpečatiti* |narediti, da kaj preneha biti zapečateno|: 'pi:smò respe'ča:tèt

razpehati ▶ res'paxat -an dov. (⟨) [**razpehati*], *razriniti*: s'nè:k sò z 'ral'ècò respa'xa:lè

razpeljati ▶ res'pe:l'at -'pel'an dov. (⟨) *razpeljati* **1.** *razvoziti* |z vožnjo spraviti na več mest|: g'n'òj pò 'ni:vè res'pe:l'at **2.** |z vlečenjem spraviti navadno kaj dolgega, podolgovatega na več mest|: 'třtò res'pe:l'at *privezati mladike v različne smeri* • 'ža:gò res'pe:l'at *razperiti* |upogniti zobe pri žagi na eno in drugo stran| ▶ **razpeljan** res'pel'an

-pe'l'a:na -ò *razpeljan*: res'pe'l'a:na 'l'a:ga ▪ res'pe'l'a:na 't'ɾta

razpenjati ▶ res'pe:n'at -an nedov. ⟨⟩ *razpenjati* **1.** |delati, da kaj pride v položaj, ko ima veliko, največjo površino zaradi opravljanja svoje funkcije|: ma're:lò res'pe:n'at ▪ m'rè:žò (za 'ri:be 'lo:vèt) res'pe:n'at **2.** |delati, da kaj ni več zapeto, speto|: 'rò:bačò res'pe:n'at

razpeti ▶ re'zapèt -pnen in 'respèt -pnen dov. ⟨⟩ *razpeti* **1.** |narediti, da kaj pride v položaj, ko ima veliko, največjo površino zaradi opravljanja svoje funkcije|: ma're:lò 'respèt ▪ p'la:xtò re'zapèt na v'š'č'i:cè ▪ (ci'ga:nskè) 'ša'tòr re'zapèt **2.** |narediti, da kaj ni več zapeto, speto|: 'rò:bačò 'respèt ■ gl. razponiti

razpihati ▶ res'pi:xat -'pi:šen dov. ⟨⟩ *razpihati* **1.** |s pihanjem povzročiti, da kaj močnejše zagori, zažari|: ž'j'a:fkò res'pi:xat **2.** |s pihanjem povzročiti, da kaj ni več skupaj, na enem mestu|: 'bü:rja je res'pi:xala 'li:stje, ób'la:ke

razpihniti ▶ res'pi:xènt -xnén dov. ⟨⟩ *razpihniti* **1.** |s pihom povzročiti, da kaj močnejše zagori, zažari|: ž'j'a:fkò res'pi:xènt **2.** |s pihom povzročiti, da kaj ni več skupaj, na enem mestu|: 'vè:tèr je res'pi:xnò p'lè:ve

razpistiti se gl. razpustiti se

razpleskati ▶ resp'lè:skat -an dov. ⟨⟩ **1.** na tanko raztolči kovino, pločevino: p'lex resp'lè:skat **2.** slabš. razširiti govorice, obrekovanje: 'tò: je 'o:na resp'lè:skala pò 'se:lè • ekspr. 'vas 'dèna:r je resp'lè:skaŋ po nepotrebnem zapravlil, porabil

razpleskniti se ▶ resp'lè:skŋt se -knén se dov. ⟨⟩ **1.** zaradi udarca, padca sploščiti se: 'me:xka x'rù:ška je 'pa:la 'na kla i se resp'lè:skŋla **2.** ekspr. slišno, plosko pasti, navadno naprej, na obraz: na 'lè:dè se je resp'lè:sknò

razplesti ▶ 're:sp'l'est resp'l'e:ten dov. ⟨⟩ *razplesti* |narediti, da kaj ni več spleteno|: 'ki:te 're:sp'l'est ▶ **razpletén** resp'l'eten -pl'e'te:na -ò *razpletén*: resp'l'e'te:nè 'lasje; ■ gl. isplesti, rešiti

razpleščiti se ▶ resp'lè:ščèt se -èn se dov. ⟨⟩ **1.** zaradi udarca, padca sploščiti se **2.** ekspr. slišno, plosko pasti

razpletati ▶ resp'l'è:tat -an nedov. ⟨⟩ *razpletati* |delati, da kaj ni več spleteno|: 'ki:te resp'l'è:tat ▪ š'pa:k resp'l'è:tat ■ gl. izpletati

razpljuskati ▶ resp'l'uskat -an dov. ⟨⟩ *razpljuskati* |s pljuskanjem razliti|: is 'kobra je resp'l'uskaŋ 'vòdò: ■ gl. razpuskati

razploskati ▶ resp'lò:skat -an dov. ⟨⟩ **1.** ekspr. po malem, nenačrtno razdeliti kaj, navadno jed, zato ni pravega učinka: 'ka:šò sòn resp'lò:skala ▪ 'jèt se resp'lò:ska, 'zakaj 'ni:smò 'si s'kù:paj 'jè:lè **2.** eks-

pr. *negospodarno porabiti*: 'sò še'ni:cò, 'kòmpè:r je resp'lò:skala

razpocati ▶ res'pò:cat -an dov. ⟨⟩ *razpokati* |dobiti razpoke, špranje|: p'lo:xè sò res'pò:calè ▪ x'ra:stòve 'dò:ge sò res'pò:cale ▶ **razpocán** res'pò:can -a -ò *razpokán*: res'pò:can 'pa:n' ▪ res'pò:cana 'ze:ml'a

razpočiti se ▶ res'pò:čèt se -èn se dov. ⟨⟩ *razpočiti se* |zaradi sile, pritiska preiti v dele, kose|: 'ša:iba se je res'pò:čèla ▪ 'bü:ča se je res'pò:čèla

razpoka gl. poka, praliska

razpokati gl. razpocati, spocati

razpokica gl. pokica

razpolagati ▶ resp'ò'la:gat -an nedov. ⟨⟩ *novó razpolagati* |imeti možnost uporabljati ali izkoriščati kaj|: 'po:staŋ je gòs'poda:r pa 'laxkò resp'ò'la:ga z g'rù:ntòn

razpoloviti ▶ resp'ò'lo:vèt -'lòvin dov. ⟨⟩ *razpoloviti* |razdeliti na dva enaka dela|: 'ja:bòkò je resp'ò'lo:vò ▪ k'rèx je resp'ò'lo'vi:la

razpoložen ▶ resp'ò'lòžen -lòže:na -ò prid. ⟨⟩ *novó razpoložen* **1.** |ki je v takem duševnem stanju, kot ga nakazuje določilo|: s'la:bò je resp'ò'ložen **2.** |v danem času pripravljen, sposoben za kaj|: 'danas 'dèca 'ni:sò resp'ò'lòže:na za ig'ra:n'è

razponiti ▶ res'pò:nt -'pò:nèn dov. ⟨⟩ *razpeti* |narediti, da kaj ni več zapeto, speto|: 'sü:kn'ò res'pò:nt ▶ **razponjen** res'pò:n'en -a -ò *razpet*: res'pò:n'ene x'la:če **razporočiti se** ▶ resp'ò'ro:čèt se -'ròči:n se dov. ⟨⟩ [*razporočiti se], razvezati se, ločiti se: k'ma:lè pò po'ro:kè sò se resp'ò'ro:čè:lè

razporoka ▶ resp'ò'rò:ka -e ž ⟨⟩ [*razporoka], razveza, ločitev

razposajen gl. zmamiti, zmanski

razposajenec gl. magariac

razposlati ▶ res'pò:slat -'pò:š'len dov. ⟨⟩ *razposlati* |poslati na več krajev, naslovov|: 'pi:sma sò resp'ò's'la:lè na 'se k'ra:je

razpostaviti ▶ resp'ò's'tavèt -èn dov. ⟨⟩ *razpostaviti* |narediti, da pride kaj na več mest|: 'ta:l'arje je pò 'mi:zè resp'ò's'ta:vèla ▶ **razpostavljen** resp'ò's'ta:vl'en -a -ò *razpostavljen*: resp'ò's'ta:vl'enè 'ko:učè

razpošiljati ▶ resp'ò'š'il'at -an nedov. ⟨⟩ *razpošiljati* |pošiljati na več krajev, naslovov|: 'pake resp'ò'š'il'at

razpotje gl. razkrižje

razprava ▶ razp'ra:va -e ž ⟨⟩ *novó razprava* |upravni ali sodni postopek, pri katerem se razčiščujejo zadeve v navzočnosti strank|

razpraviti ▶ res'p'ra:vèt -èn dov. ⟨⟩ *zaklano žival razrezati na kose*: p'ra:sca je res'p'ra:vò ▶ **razpraviti se** res'p'ra:vèt se [*razpraviti se], sleči se: 'val'e se je res'p'ra:vò i 'lè:gò

razpravljati ▶ resp'ra:vl'at -an nedov. ⟨⟩ **1.** *zaklano žival razrezovati na kose:* p'ra:sca resp'ra:vl'at **2.** *razžagovati, cepiti:* d'řva resp'ra:vl'at

razpreči gl. razkleniti

razpregati gl. razklepati

razprhniti se ▶ res'přxn't se -xnen se dov. ⟨⟩ *razkuhati se* [zaradi predolgega kuhanja razpasti, se preveč razmehčati]: 'kõmpë:r se je res'přxnò ▪ 'ja:bõka sò se res'přxn'la ▶ **razprhnjen** res'přxn'en -a -ò *razkuhan:* res'přxn'en 'kõmpë:r, res'přxn'enê ž'ga:ncê rahli

razprodajati ▶ resprõ'da:vat -an nedov. ⟨⟩ *razprodajati* **1.** [prodajati po delih]: g'rënt resprõ'da:vat **2.** [prodajati določeno količino blaga po znižanih cenah]: 'rõ:bačë sò resprõ'da:valë

razprodati ▶ resp'ro:dat -p'rõdan dov. ⟨⟩ *razprodati* **1.** [prodati po delih]: 'hõ:stë resp'ro:dat **2.** [prodati celotno zalogo]: õ'rë:xe smò resp'ro:dalë

razprodavati gl. razprodajati

razprostranjen ▶ resprõst'ra:n'en -a -ò prid. ⟨⟩ *razprostranjen* [ki je, se nahaja na razmeroma veliki površini]: resprost'ra:n'ene kõšë'ni:ce

razpršiti ▶ res'přšët -ën dov. ⟨⟩ *ekspr. zapraviti, porabiti:* 'dõ:tò je 'več res'přšëla • 'dëca sò se res'přšëla *otroci so se hitro razšli v več smeri*

razprtati se ▶ res'přtat se -an se dov. ⟨⟩ *dati, odložiti s hrbtna:* res'přtau se je, 'zakaj sò ga õ'přte 'žü:l'ële

razprtija ▶ respř'ti:ja -e i ⟨⟩ *razprtija* [stanje nenormalnih medsebojnih odnosov zaradi izražanja nesoglasja, nasprotovanja]

razpuriti se ▶ res'pu:rët se -ën se dov. ⟨⟩ *ekspr. močno se razjeziti*

razpuskati ▶ res'puskat -an dov. ⟨⟩ *razplati, razpljuska* [s pljuskanjem razliti]: p'ra:scë sò respus'ka:lë x'ra:nò is kõ'r'i:ta

razpustiti se ▶ res'pistit se -in se dov. ⟨⟩ [**razpustiti se*], *razpreti se, odpreti se:* 'rõ:žë sò se respës'ti:lë ▶ **razpuščen** res'piščen -pišče:na -ò [**razpuščen*], *razprt, odprt:* respišče'ne 'rõ:žë ■ gl. izplesti

razpuščati gl. izpletati

razpuščati se ▶ res'pü:ščat se -an se nedov. ⟨⟩ [**razpuščati se*], *razpirati se, odpirati se:* 'ma:čëxe se res'pü:ščajò

razrahljati ▶ rez'raxl'at -an dov. ⟨⟩ *razrahljati* [narediti, da kaj ni več trdno sprijeto, gosto]: 'zeml'õ: rez'raxl'at ▶ **razrahljan** rezrax'l'an -a -ò *razrahljan:* rezrax'l'a:na 'põ:stel'a

razrasti se ▶ 're:rast se rez'ra:sten se dov. ⟨⟩ *razrasti se* **1.** [narediti več poganjkov, vej]: d'rë:vje se je rez'ra:slò ▪ 'ja:blane sò se rez'ra:sle **2.** [rastoč priti na večjo površino]: 'třta se je rez'ra:sla pò

'zi:dë ▶ **razraščen** rez'ra:ščen -a -ò *razraščen:* rez'ra:ščen 'fažõ:n ■ gl. zakotiti se

razraščati se ▶ rez'ra:ščat se -an se nedov. ⟨⟩ *razraščati se* **1.** [delati poganjke, veje]: x'rü:ška na 'me:jë se rez'ra:šča **2.** [rastoč prihajati na večjo površino]: p'leve:ü se rez'ra:šča pò 'ni:vë

razred ▶ 'ra:zret raz'rë:da m ⟨⟩ **razred** **1.** [stopnja, organizacijska enota izobraževanja v osnovnih in srednjih šolah]: 'xõ:dë va 'přvë 'ra:zret **2.** [skupnost učencev, ki imajo navadno pouk hkrati v istem prostoru]: d'rü:gë 'ra:zret 'danas 'ni:ma š'kõ:le **3.** [prostor, v katerem je ta skupnost]: š'kõlskë 'ra:zret ■ gl. klas, klasa

razredčiti gl. pretrebiti

razredevati ▶ rezrë'je:vat -'jü:jën nedov. ⟨⟩ *redčiti* [delati (bolj) redko]: sm'rë:ke, x'lõ:jke rezrë'je:vat

razrediti ▶ rez'rë:dët -ën dov. ⟨⟩ [**razrediti*], *razredčiti:* xř'metü:n, 'pë:sò rez'rë:dët

razrešiti ▶ rez'rë:šët -ën dov. ⟨⟩ *razvezati, razvozlati:* 'võ:zõü rez'rë:šët • kõ'no:pac rez'rë:šët ■ gl. ledikati

razrezati ▶ rez'rë:zat -'rë:žen dov. ⟨⟩ *razrezati* [z rezanjem narediti kose, dele]: š'tü:cõ rez'rë:zat ▶ **razrezan** rez'rë:zan -a -ò *razrezan:* rez'rë:zan x'lë:bac

razrezljati ▶ rez'rëzl'at -an dov. ⟨⟩ *razrezljati* [z rezanjem narediti drobne koščke, dele]: 'papë:r rez'rëzl'at

razrezovati gl. razreževati

razreževati ▶ rezrë'žë:vat -'žü:jën nedov. ⟨⟩ *razrezovati* [z rezanjem delati kose, dele]: p'la:tñõ rezrë'žë:vat • 'bü:kvëce rezrë'žë:vat

razriniti gl. razpehati

razrinkati ▶ rez'ri:ŋkat -an dov. ⟨⟩ *pobrati rinke z odprtine v grelni plošči štedilnika, železne peči:* rez'ri:ŋkaj š'põ:rxtet, da 'bõ: přë:k zav'rë:lò!

razriti ▶ 're:zrit rez'ri:jën dov. ⟨⟩ *razriti* [narediti rove, jarke, jame z rilcem, gobcem]: 'křt je 're:zriü kõšë'ni:cõ ▪ 'divjë p'ra:scë sò rez'ri:lë 'ni:võ kõm'pë:rja ▶ **razrit** 're:zrit rez'ri:ta -ò *razrit:* 're:zrit 'vřt

razrušiti ▶ rez'rü:šët -ën dov. ⟨⟩ *razrušiti* [s silo narediti, da zlasti objekt, objekti razpadejo na dele, kose]: 'zit rez'rü:šët ▶ **razrušen** rez'rü:šën -a -ò *razrušen:* rez'rü:šën 'třškë g'ra:t

razsaditi se ▶ re'sa:řt se -'sadin se dov. ⟨⟩ *razsaditi se, sneti se:* ma'ti:ka, se'kë:ra se je resa'di:la

razseči ▶ 'resëč res'ë:čën dov. ⟨⟩ *razsekati* [s sekanjem narediti kose, dele]: 'mesu: 'resëč

razsedlati ▶ re'sedlat -an dov. ⟨⟩ *razsedlati* [sneti, odstraniti sedlo]: 'ko:n'a re'sedlat ▶ **razsedlan** re'sedlan -sed'l'a:na -ò *razsedlan:* re'sedlan 'kõn'

razsekati gl. razseči

razsekati gl. razseči, raztrančirati, scepati

razsekljati ▶ re'sèkl'at -an dov. ⟨⟩ *razsekljati* |s sekljanjem narediti kose, dele|: 'za:ica re'sèkl'at
▶ **razsekljan** re'sèkl'an -sek'l'a:na -ò *razsekljan*: resek'l'a:nò 'mesu:

razsekovati gl. cepati¹

razsipen gl. frbežen

razsoditi ▶ 'resojt re'so:dèn dov. ⟨⟩ *razsoditi* |izreči svoje navadno dokončno, odločilno mnenje o določeni stvari|: 'o:ča je re'so:dò, da 'tò: 'ne bò: 'dò:bèr 'šeft

razsojti gl. razsoditi

razsol ▶ 're:sòu re'so:la m ⟨⟩ *razsol* |zmes (kuhinske) soli, začimb in drugih dodatkov, s katero se prepoji meso zlasti pred prekajevanjem|: k'ra:čò sòn 'zè:la iz re'so:la i s'kü:xala

razsrditi gl. razjaditi

razstava ▶ ras'ta:va -e ž ⟨⟩ *razstava* |priređitev, na kateri je kaj dano, postavljeno na ogled|: š'kòlska ras'ta:va ▪ ras'ta:va 'ročnèx 'dè:u

razstaviti ▶ res'ta:vèt -èn dov. ⟨⟩ *razstaviti* |dati kaj na sestavne dele|: 'ku:la, 'vü:rò res'ta:vèt ▪ pri prašiču res'ta:vèt g'lü:xò 'kò:st òt k'ri:ve 'kò:sti: ločiti stegenico od kolčnice

razstavka gl. razstova

razstavljati ▶ res'ta:vl'at -an nedov. ⟨⟩ *razstavljati* |dati kaj na sestavne dele|: 'vü:rò res'ta:vl'at ▪ 'ku:la res'ta:vl'at

razstova ▶ 'ra:stòva -e ž ⟨⟩ [**razstavka*], skupina navadno štirih pokonci postavljenih snopov: š'e:ni:cò smò slò'ži:lè va 'ra:stòve

razstreliti ▶ rest'rè:l't -l'èn dov. ⟨⟩ *razstreliti* |z razstrelivom povzročiti, da se kaj razleti, uniči|: s'tèno: rest'rè:l't

razstreljevati ▶ restrè'l'è:vat -l'ü:jen nedov. ⟨⟩ *razstreljevati* |z razstrelivom povzročati, da se kaj razleti, uniči|: 'zit restrè'l'è:vat

razsušiti se ▶ re'siši:t se -i:n se dov. ⟨⟩ *razsušiti se* |postati tako suh, da med sestavnimi deli nastanejo razpoke|: 'so:t se je re'sü:šò ▪ 'ka:ca se je rešè'si:la
▶ **razsušen** re'sišen -š'i'še:na -ò *razsušen*: re'sišen 'kòbòu

razsvetliti ▶ res'vetl'it -l'in dov. ⟨⟩ *razsvetliti* **1.** |narediti, povzročiti, da postane kaj svetlo, vidno|: 'çè:rkòf res'vetl'it **2.** |povzročiti, da kdo kaj (jasno) spozna, se prav odloči|: 'sa:m 's've:tè 'dü:x jò je res've:tl'ò ▶ **razsvetljen** res'vetl'en resvètl'e:na -ò *razsvetljen*: resvètl'e:na 'xi:ša

razsvetljenje ▶ resvètl'è:n'e -a s ⟨⟩ *razsvetljenje* |jasno, navadno nenadno spoznanje, ki omogoča človeku pravilno odločitev, ravnanje|

razšibrati ▶ re'sibrat -an dov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *razcepiti na pretirano drobne kose, trske*: 'sa 'd'ra va je re'sibrau

2. *razdrobiti |narediti iz česa majhne, drobne dele|: 'ša:jbò, š'pe:gò je rešib'ra:la*

razširiti ▶ re'sè:rèt -èn dov. ⟨⟩ *razširiti* **1.** |narediti kaj (bolj) široko|: 'pò:t re'sè:rèt **2.** |narediti, da pride kaj na večjo površino|: 'se:lò se je re'sè:rèlò ▶ **razširiti se** re'sè:rèt se *razširiti se* **1.** |pojavi se, nastopiti **a**) na razmeroma veliki površini|: 'ò:gèn se je re'sè:rò pò 'grmjè **b**) pri večjem številu osebkov|: 'bòu se je re'sè:rèla pò 'na:šè ò'kòlècè ■ gl. razpasti se²

razširjati gl. raznašati

raztalati ▶ res'ta:l'at -an dov. ⟨⟩ *razdeliti* **1.** |iz celote narediti dele glede na prostor, površino|: 'zeml'ò: res'ta:l'at **2.** *razdati* |od večje količine dati po delih|: pòva'ti:cò, pò'ga:čò res'ta:l'at

raztanačiti ▶ resta'na:čèt -èn dov. ⟨⟩ [**raztolmačiti*], *razložiti, pojasniti*: 'òn mè je resta'na:čò, 'dò: je 'na:jevè k'ri:f

raztegniti ▶ res'tè:gènt -gnen dov. ⟨⟩ *raztegniti* |z vlečenjem, uporabo povzročiti, da doseže kaj večjo dolžino, površino|: 'sü:kn'ò, x'la:čè res'tè:gnt • ekspr. xara'mò:nèkò res'tè:gnt zaigrati nanjo ▶ **raztegniti se** res'tè:gènt se *raztegniti se* |postati večji po dolžini, širini|: 'rò:ba se je res'tè:gèna • 'ne da:n tè, k 'òč se res'tè:gnt nikakor ti ne dam ▶ **raztegnjen** res'tè:gn'en -a -ò *raztegnjen*: res'tè:gn'en 'po:stòu ▪ res'tè:gn'ena 'çi:žma ■ gl. razpahniti

raztegovati gl. raztezati, razteževati

raztehtati gl. razvagati

raztepsti ▶ 're:stepst res'te:pen dov. ⟨⟩ **1.** *raztepsti* |z udarci, udarjanjem narediti, da kaj ni več v prvotnem stanju, v prvotni obliki|: 'je:jca 're:stepst **2.** ekspr. *zapraviti* |z nepremišljenim ravnanjem narediti, da ni več razpoložljive materialne dobrine|: 'dò:tò je k'ma:lè res'te:pla ▶ **raztepsti se** 're:stepst se [**raztepsti se*], *raziti se, razkropiti se*: d'g'ži:na se je res'te:pla pò s'vè:tè

razterati ▶ res'terat -an dov. ⟨⟩ **1.** *razgnati* |narediti, povzročiti, navadno z ostrimi besedami, grobim ravnanjem, da več oseb, živali ni več skupaj, na enem mestu|: b'lagu res'terat ▪ žen'da:rjè sò reste'ra:lè 'fa:nte **2.** ekspr. [**razgnati*] |narediti, da česa ni več|: 'vè:tèr je res'terau òb'la:ke

raztezati ▶ res'tè:zat -an nedov. ⟨⟩ *raztezati, raztegovati*: 'lastèkò res'tè:zat ▶ **raztezati se** res'tè:zat se ekspr. [**šopiriti se*] |delati se pomembnejšega od drugih| ■ prim. iztezati

razteževati ▶ reste'žè:vat -l'zü:jen nedov. ⟨⟩ *raztegovati* |z vlečenjem povzročati, da doseže kaj večjo dolžino, površino|: m'rè:žò reste'žè:vat ▶ **razteževati se** reste'žè:vat se ekspr. [**šopiriti se*] |delati se pomembnejšega od drugih| ■ prim. izteževati se

raztočiti ▶ res'to:čet -'to:čēn dov. ⟨⟩ *raztočiti* |s točenjem, pretakanjem razdeliti|: 'mōšt res'to:čet ▪ ra'ki:jō smō rest'o'či:lē s točenjem porabili

raztofati ▶ res'to:fat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *razbiti* |narediti, povzročiti, da kaj zaradi udarca, padca razpade na majhne, drobne dele|: 'bo:cō, g'laš je res'to:fala

raztolči ▶ 're:stuč res'tu:čēn dov. ⟨⟩ *raztolči* |s točenjem, udarjanjem narediti majhne, drobne dele|: 'ka:man'e je res'tu:kō ▶ **raztolčen** res'tučen -tu'čē:na -ō *raztolčen*: res'tučen 'šu:dēr

raztolmačiti gl. raztanačiti

raztopiti ▶ res'to:pēt -'tōpin dov. ⟨⟩ *raztopiti* **1.** |narediti, povzročiti, da trdna snov v tekočini preide v zelo majhne delce|: 'sōu res'to:pēt ▪ 'cu:kēr va 'kafe res'to:pēt **2.** |narediti, povzročiti, da trdna snov zaradi toplote preide v tekoče stanje|: 'lēt, 'ma:st res'to:pēt ▪ 's'vi:nc res'to:pēt ▶ **raztopljen** res'tōpl'en -tōpl'e:na -ō *raztopljen*: restop'l'e:nō 'ma:slo

raztožiti se ▶ res'tu:žēt se -ēn se dov. ⟨⟩ *raztožiti se, razžalostiti se*: pŕ b'ra:tōvē s'mŕtē se je res'tu:žō i 'jō:kau

raztrančirati ▶ restran'čē:rat -an dov. ⟨⟩ [**raztrančirati*], *razkosati, razsekati*: p'ra:sca, 'te:le restran'čē:rat

raztresati ▶ rest'rē:sat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *raztresati* |delati, da kaj sipkega, drobnega ni več skupaj|: 'fažo:n, xŕ'metü:n rest'rē:sat **2.** *trositi* |delati, da kaj drobnega pride na večjo površino, na več mest|: re'dō:ve rest'rē:sat ▪ 'lō:vēnce, ōs'tŕ:ve rest'rē:sat

raztreskati ▶ rest'rē:skat -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**raztreskati*], *razbiti, razdrobiti*: 'lo:nc, sk'lē:dō, s'to:le rest'rē:skat

raztrešiti ▶ 'restrešt rest're:sen dov. ⟨⟩ **1.** *raztrešiti* |narediti, da kaj sipkega, drobnega ni več skupaj|: šē'n:i:cō, 'o:vas 'restrešt **2.** *raztrositi* |delati, da kaj drobnega pride na večjo površino, na več mest|: re'dō:ve 'restrešt ▪ ōs'tŕ:ve, 'lō:vēnce 'restrešt ■ gl. iztresti

raztrgati ▶ res'tŕgat -an dov. ⟨⟩ *raztrgati* **1.** |s trganjem narediti, da kaj ni več celo|: x'l'a:če, 'rō:bačō res'tŕgat **2.** |s trganjem poškodovati, uničiti|: 'bū:k-vece res'tŕgat ▪ 'tē:kō res'tŕgat **3.** |z rabo, uporabo narediti, da kaj ni več celo|: pōs'to:le, pōp'la:te res'tŕgat • ekspr. res'tŕgat se pŕ 'dē:lē *delati preko svojih moči* ▶ **raztrgan** res'tŕgan -a -ō *raztrgan*: res'tŕgan 'rō:bac ▪ res'tŕgana 'ki:k'l'a ■ gl. izparati, razcapan, razcesniti, razcimperati, razdrapati, razkrkan, razvreskati

raztrobiti ▶ rest'ro:bēt -ēn dov. ⟨⟩ slabš. [**raztrobiti*] |na več krajih reči, povedati|: no'vi:ce rest'ro:bet

raztrošiti ▶ rest'ro:sēt -ēn dov. ⟨⟩ *raztrošiti* |narediti, da kaj drobnega pride na večjo površino, na več

mest|: g'nō:i rest'ro:sēt ▶ **raztrošen** rest'ro:šen -a -ō *raztrošen*: rest'ro:šen g'nō:i ■ gl. iztresti, raztresti, razvršiti

razumen ▶ ra'zumēn -mna -ō prid. ⟨⟩ *razumen* |ki ima veliko razuma|: ra'zumēn 'mo:š ▪ ra'zumna 'dēca

razumeti gl. presapiti se, zastopiti

razumevanje gl. zastopnost

razuzdati se ▶ rez'vēzdat se -an se dov. ⟨⟩ *razuzdati se* |postati razuzdan| ▶ **razuzdan** rez'vēzdan -vēz'da:na -ō *razuzdan* |ki se v želji po zadovoljevanju spolne ljubezni, sle ne obvladuje, ne zadržuje|: rez'vēzdan fant ▪ 'sin je rez'vēzdan

razvaditi ▶ rez'va:iŕ -den dov. ⟨⟩ *razvaditi* |s pretirano nego, popustljivostjo povzročiti, da postane kdo zelo zahteven, izbirčen|: 'dē:te rez'va:iŕ ■ prim. izpačiti

razvagati ▶ rez'va:gat -an dov. ⟨⟩ *razvagati* |s tehtanjem razdeliti|: 'mesu: rez'va:gat

razvaliti se ▶ rez'va:l't se -'val'i:n se dov. ⟨⟩ *razpasti, razkrojiti se*: 'ka:man se je rez'va:l'ō

razvaljati ▶ rez'va:l'at -an dov. ⟨⟩ *razvaljati* |z valjanjem narediti tanko, tanjš|: 'testu rez'va:l'at ■ gl. izvaljati

razvampati se ▶ rez'vampat se -an se dov. ⟨⟩ **1.** *dobiti večji trebuh*: k'ra:va pō te'lē:tē se je rezvam'pa:la **2.** slabš. *zelo se zrediti, zlasti v trebuh*: 'bē:rt se je rez'vampau

razvažati ▶ rez'va:žat -an dov. ⟨⟩ *razvažati* |z vožnjo spravljati na več mest|: k'rēx, 'pi:vō, 'pē:sak rez'va:žajō

razvedeti se ▶ rez'vē:iŕ se 'rezvēn se dov. ⟨⟩ *razvedeti se* |postati znan, javen|: pō 'va:sē se je rez'vē:dēlō, da je p'rišō iz 'me:rēke

razveljaviti ▶ rezve'l'a:vēt -ēn dov. ⟨⟩ *razveljaviti* |razglasiti za neveljavno|: rezve'l'a:vēt testa'ment

razveseliti ▶ rezve'se:l't -'sel'ēn dov. ⟨⟩ *razveseliti* |narediti, povzročiti, da postane kdo vesel|: s'ta:rēje je rezvese'l'i:la ▶ **razveseliti se** rezve'se:l't se *razveseliti se* |postati vesel|: rezve'se:l'ō se je 'nō:vēga g'va:nta ■ gl. zveseliti se

razvesiti ▶ rez'vē:sēt -ēn dov. ⟨⟩ *razvesiti, razobesiti, obesiti*: 'fē:rēnge, p'la:xte rez'vē:sēt pō š'pa:gē

razveza gl. razporoka

razvezati ▶ rez'vē:zat -'vē:žen dov. ⟨⟩ *razvezati* |narediti, da kaj preneha biti povezano, zvezano|: 'pak rez'vē:zat ■ gl. rešiti, razrešiti; razvezati se gl. ločiti se, razporočiti se

razvezniti se ▶ rez'vē:zēnt -znen dov. ⟨⟩ *razvezniti se* |spremeniti navadni, naravni položaj, zlasti glede na širino|: 'lo:nc se je rez'vē:znō ▪ sk'lē:da se je rez'vē:zŕla • ekspr. zdebe'l'i:la se je, da 'če se rez'vē:zŕt pretirano se je zredila

razvezovati gl. razveževati

razveževati ▶ rezve'ževat -l'žü:jen nedov. (⟨) *razvezovati* |delati, da kaj preneha biti **a**) zavezano| pös'to:le rezve'ževat **b**) povezano, zvezano| m'rè:že rezve'ževat

razvideti ▶ rez'vi:dèt -èn dov. (⟨) **1.** razvideti, ugotoviti, spoznati: rez'vi:dò je, da 'ma 'že:na p'raf **2.** preiskati, pregledati: 'ka:mbrò je rez'vi:dò ▶ **razvideti se** rez'vi:dèt se zdiniti se: 'ra:mò se je rez'vi:dèlò

razvijati ▶ rez'vi:jat -an nedov. (⟨) *razvijati* |delati, da kaj preneha biti **a**) zavito|: 'pak rez'vi:jat **b**) navito|: p'rejò rez'vi:jat **c**) zvito|: 'famò rez'vi:jat **■** razvijati se gl. kojiti

razviti ▶ 're:zvít rez'vi:jen dov. (⟨) *razviti* |narediti, da kaj preneha biti **a**) zavito: k'rèx 're:zvít ▪ 'bü:kvéce 're:zvít **b**) navito|: 'ko:nce 're:zvít **c**) zvito|: v'la:k 're:zvít **■** gl. ratati

razvleči ▶ 'rezvlèč rezv'lè:čen dov. (⟨) **1.** razvleči |z vlečenjem povzročiti, da doseže kaj večjo površino|: testu 'rezvlèč **2.** razvleči |narediti, da kaj ni več skupaj, na enem mestu|: 'vè:je 'rezvlèč **3.** ekspr. [*razvlečij] |spraviti v nered|: 'dèca sò mè rezv'lè:kla 'ro:dje ▶ **razvleči se** 'rezvlèč se prenehati biti, obstajati: 'maglè sò se rezv'lè:kle

razvoziti gl. razpeljati

razvozlati ▶ rez'vòzlat -an dov. (⟨) *razvozlati* |odstraniti vozle, vozle|: v'řš'čičò rez'vozlat **■** gl. ledikati, razrešiti

razvreskati ▶ rezv'rè:skat -an dov. (⟨) ekspr. zelo raztrgati: na 'pa:šè je x'la:če rezv'rè:skau ▪ kot zbadljivka 'e:nò žličò 'pè:ska, da se 'van 'rit rezv'rè:ska ▶ **razvreskan** rezv'rè:skan -a -ò ekspr. zelo raztrgan: rezv'rè:skane x'la:če ▪ rezv'rè:skane 'bü:kvéce

razvrstiti ▶ rez'vrš'tèt -èn dov. (⟨) *razvrstiti* |narediti, da pride kaj kam tako, da tvori vrsto, vrste|: škò'la:ne rez'vrš'tèt

razvrščati ▶ rez'vrš'čat -an nedov. (⟨) *razvrščati* |delati, da pride kaj kam tako, da tvori vrsto, vrste|: sòu'da:te rez'vrš'čat

razvršiti ▶ rez'vrš'èt -èn dov. (⟨) ekspr. razmetati, raztrositi: re'dò:ve je 'sòmò rez'vrš'èla ▶ **razvršen** rez'vrš'en -a -ò razmetan: pò 'xi:šè je 'se rez'vrš'enò

razžagati ▶ re'ž'a:gat -an dov. (⟨) *razžagati* |z žaganjem narediti kose, dele|: b'la:n'è re'ž'a:gat **■** gl. razpraviti, zrezati

razžagevati ▶ reža'ge:vát -an in -l'gü:jen nedov. (⟨) *razžagevati* |z žaganjem delati kose, dele|: š've:l'arje reža'ge:vát **■** gl. razpravljati

razžaliti ▶ re'ž'a:l't -l'èn dov. (⟨) *razžaliti* |z nevljudnim, nespoštljivim dejanjem, govorjenjem povzročiti čustveno prizadetost|: óč'è:ta je re'ž'a:l'ò

razžariti ▶ re'ž'a:rèt -èn dov. (⟨) *razžariti* |s segreva-

njem povzročiti, da kaj začne žareti|: 'pè:glajžèn re'ž'a:rèt ▪ 'pè:č re'ž'a:rèt ▶ **razžarjen** re'ž'a:rjen -a -ò razžarjen: re'ž'a:rjen š'pò:rjet

razživeti se ▶ re'ži:vèt se -èn se dov. (⟨) *razživeti se* |postati (bolj) živahen, dejaven|: p'ř 'vi:nè sò se re'ži:vèlè

ražen gl. raženj

raženj ▶ 'ra:ižèn -žna in 'ra:ižèn ž'n'a m (⟨) *raženj* |priprava s palico, na katero se natakne žival, za pečenje navadno nad žerjavico|: kòz'li:čka sò s'pè:klè na 'ra:ižnè ▪ 'pèč na 'ra:ižn'è

rdeč ▶ 'r'dèč 'r'dè:ča -e prid. (⟨) *rdeč 1.* |ki je take barve kot kri ali (zrele) jagode|: 'r'dèč 'rò:bac ▪ 'r'dè:ča b'luzà **2.** |ki je rdečkaste barve|: 'r'dè:ča 'lica ▪ 'r'dè:ča 'ja:bòka ▪ 'r'dè:če 'uku: ▪ 'r'dè:če 'vi:nò ▪ 'r'dèč kò 'kù:xan 'rak zelo ▪ 'r'dèč kò 'rapi:n zelo **rdeč 3.** |ki ima plodove ali gomolje rdečkaste barve|: 'r'dè:ča 'pè:sa ▪ 'r'dè:č k'ri:š mednarodna humanitarna organizacija ▪ 'r'dè:če mra'vi:nècè mravlje rdeče barve • v novoletni kolednici "bò:k 'da:j s'rè:čò za k'ra:vò 'r'dè:čò! **■** rdeči dren gl. les

rdečka gl. dečka

rdečkast ▶ 'r'dèčkast -a -ò prid. (⟨) *rdečkast* |ki ni polnoma rdeč|: 'r'dèčkastò 'ja:bòkò

rdija ▶ 'r'dija -e ž (⟨) ekspr. mežast, malovreden, slaboten človek

reber ▶ 'rè:bèr -brè in 'rebri: ž (⟨) *reber* |nagnjen svet, strmina|: v 'rè:brè smò 'pa:slè

Reber ▶ 'rè:bèr -brè in 'rebri: ž (⟨) *Reber* |ime hriba na Hrvaškem|: x'ř'va:čka 'rè:bèr **■** **☒** Reber je tudi zaselek Dolenje Žage (Matija Žagar, *Kostel in Kostelci* (2013), str. 35) (ur.).

Rebrca ▶ 'reb'řca -e ž (⟨) *Rebrca* |ledinsko ime|: 'reb'řcò sòn pò'kò:sò

rebrce ▶ 'reb'řce -a s (⟨) *rebrce* |manjšalnica od rebro|: 'sü:xa 'reb'řca

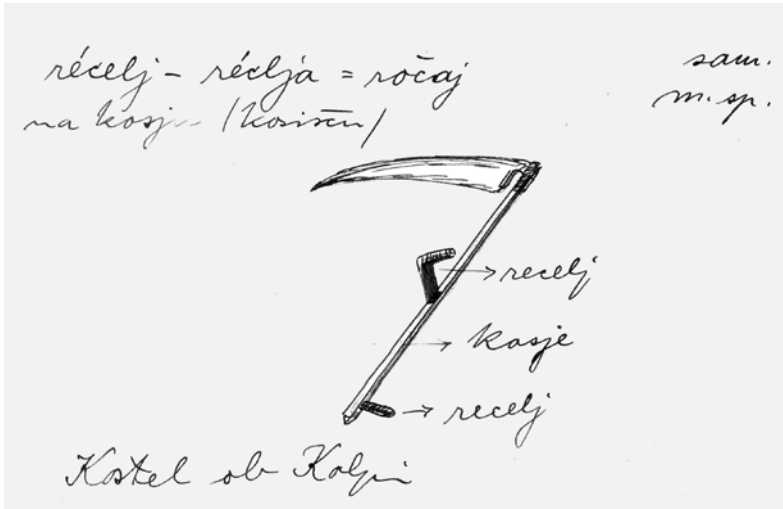
rebrn ▶ 'rè:b'řn -b'řna -ò prid. (⟨) *rebrn* |ki se nanaša na rebro|: 'rè:b'řna m'rè:na

rebro ▶ 'rebru -a s (⟨) *rebro 1.* |vsaka od parnih kosti, ki oklepajo prsno votlino|: 'rebru se mè je v'la:malò ▪ 'rè:bra me bò'li:jò **2.** |ta del telesa za kuhanje in pečenje|: s'vi:n'ska 'rè:bra **3.** |vsak od podolgovatih, v sorazmerno majhnih presledkih sledečih si delov ogradja česaj|: 'rè:bra p'ř 'ca:i'n'è ▪ 'rè:bra iz 'lè:skòvène **4.** |vsaka od podolgovatih, v sorazmerno majhnih presledkih sledečih si vzbočin na površini česaj|: 'cè:sta 'ka:že 'rè:bra

recelj ▶ 'rè:cèl' -c'l'a m (⟨) *držaj, ročaj na kosišču*: 'rè:cèl' se je ód'la:mau **■** **☒** recelj

recepis ▶ recè'pis -'pi:sa m (⟨) *recepis* |potrdilo o prejemu pošiljke|: recè'pis pòt'pi:sat

recept ▶ re'çèpt -a m (⟨) *recept 1.* |zdravnikovo na-

rečelj

ročilo, navodilo lekarni, naj naslovníku da, izdelala določeno zdravilo, zdravstveni pripomoček|: na re'čept sôn 'dó:bô rěc'ni:je **2.** |navodilo s podatki o vrsti, količini živil in postopku za pripravo določene jedi, pijače|: re'čept za 'pi:tô iz 'ja:bók

rečnja ▶ rěc'ni:ja -e ž () zdravilo |snov, ki v določeni količini in na določen način preprečuje, zdravi bolezen|: 'tə: rěc'ni:je 'je:ml'en 'sak 'da:n

reč ▶ 'rě:č 'reči: ž () reč **1.** |kar je, obstaja ali se misli, da je, obstaja, in se pojmuje kot enota|: 'tə: je 'dôbra 'rě:č **2.** misel, izražena z besedami: 'rě:č na 'rě:č beseda za besedo, pa se kaj izve

rečan ▶ 'rěča:n rě'ča:na m () rečan |avtobus, ki vozi iz Ljubljane na Reko (na Hrvaškem)|

Rečan ▶ 'rěča:n rě'ča:na m () Rečan **1.** |prebivalec mesta Reka (na Hrvaškem)| **2.** |prebivalec naselja Kočevska Reka|

Rečanka ▶ 'rěča:nka -e ž () Rečanka **1.** |prebivalka mesta Reka (na Hrvaškem)| **2.** |prebivalka naselja Kočevska Reka|

reči ▶ 'reč 're:čen dov. () reči **1.** |izoblikovati glasove, besede z govornimi organi|: 'tə:ga 'ni:sôn 're:kla **2.** povedati: 'vén, a 'ne směn 'reč **3.** |izraziti z govorjenjem|: 'ka:ij tē je 'rě:kô? **4.** zatrđiti, izjaviti: 'ne bə:š 'rě:kô, da je 'la'ga:la! **4.** predlagati, svetovati: pös'lü:šaj, 'tə: tē 're:čen! **5.** vprašati, prositi: 'rě:kô je za k'rěx **6.** |uporabiti za koga ali kaj **a**) ime, kot ga izraža dopolnilo|: k'ra:vē smô 're:klē 'siva, 'vo:lē pa 'sive **b**) naziv, poimenovanje, kot ga izraža dopolnilo|: 're:kla mē je 'ta:t, 'pija:nc **c**) izraz, kot ga nakazuje dopolnilo|: »tr-potcu« 're:čemô f 'kös'te:lē pöp'la:tac **7.** misliti, meniti: 'takô sô d'rěda 're:klē • 'ka:ij bə:dô 'lidje:

're:klē? **8.** |imeti določen odnos do česa|: 'ne vèn, 'ka:ij bē k 'tē:mē 'rě:kô • ekspr. 'ni: 'rě:kô 'ni 'čřne 'ni 'bē:le molčal je; ni povedal svojega mnenja • ekspr. 'du:ma mē 'nič ne 're:čejô ga ne oštejejo, se nanj ne jezijo • ekspr. na:ij 're:če, 'kar 'če, se 'bə:narē'di:lô ne glede na njegove besede, mnenje se bo zgodilo ▶ **reči se** 'reč se reči se |za poimenovanje česa uporabljati kako besedo, ime|: pō dō'ma:če se 're:če př 'z'do:lan'èx ▶ **rekoč** re'kə:č mej 'na:mē re'kə:č med nami povedano |gl. nablengetati se, naklestiti, naklobasati, napridigati, natrobiti

red ▶ 'rě:t 'reda m () **1.** red |stanje, ko je (vsaka) stvar na mestu, v položaju, kot mora biti, kot je koristno|: 'rě:t př 'xi:šē • g'vant v 'rě:t sp'ra:vēt **2.** red |kar je določeno s predpisi, pravili, ki določajo, kakšno ravnanje, stanje je pravilno, obvezno|: š'kəlskē 'rě:t **3.** red |kar je določeno s ponavljanjem dejstev, opravil v enakem vrstnem redu ob istem času v določeni časovni enoti|: 'bōuni:k 'mō:re 'ēmēt 'rě:t **4.** red |kar je določeno s sledenjem oseb, stvari, dejstev v času ali prostoru|: 'dřšte se 'rě:da! **5.** vozni red |kar vnaprej in za daljše časovno obdobje določa čas prihoda, odhoda (javnih) prometnih sredstev|: aüt'bu:s se ne 'dřži: 'və:znēga 'rě:da **6.** [*red], vrsta: 'ča:kaj 're:da! **7.** red |ovrednotenje znanja, vedenja v šoli|: 'dôbre 'rě:de je př'ne:sla 'damux **8.** red ž |pokošena trava v vrsti, kakršna nastaja ob košenju|: 'rě:t, rē'dō:ve res'tř:sat **9.** red |pas trave v širini zamaha kose|: 'tera, 're:nē, 'je:ml'e 'šerök 'rě:t • 'tə: je v 'rě:dē 'lō:věk ima določene dobre lastnosti, značilnosti v precejšnji meri • sē'kē:ra, 'ža:ga je v 'rě:de je v takem stanju, kot

se pričakuje, kot mora biti • 'se je v 're:dè 'kù:pò i p'f'nè:sò opravil tako, kot se pričakuje, mora biti

red ž gl. red m

redčiti gl. rediti², razredevati

redak ▶ 're:dak -tka -ò prid. (⟨) *redak* **1.** |ki je bolj v tekočem kot v trdnem stanju|: 're:dak 'mò:čnèk ▪ 'rè:tka 'ka:ša **2.** |razvrščen v velikih medsebojnih presledkih|: 'rè:tkò d'rè:vje ▪ 'rè:tke 'vè:je ▪ 'rè:tka t'ra:va **3.** |ki sestoji iz enot, razvrščenih v velikih medsebojnih presledkih|: 'rè:dak g'lavni:k **4.** |skozi katerega se lahko vidi|: 'rè:tka ma'rè:la ▪ 'rè:tkò p'la:tnò • 'rè:dak 'lè:s les z redkimi, širokimi letnicami • 'rè:dak č'lo:vèk človek rahlega zdravja, do vzeten za boleznj ▶ **redko** 'rè:tkò prisl. *redko*: 'rè:tkò 'pi:še ▪ 'rè:tkò p'ri:de 'damux

reden gl. redovit

redilen ▶ 're:di:-vna -ò prid. (⟨) *redilen* |ki redi, debel|: 're:di:vna x'ra:na ■ gl. pitoven

reditelj ▶ 're:di:tel' -a m (⟨) novo *reditelj* |učenc, ki skrbi za red, čistočo v razredu|: 'ta: 'tè:dèn je 'òn re:di:tel'

rediteljica ▶ 're:di:tel'ca -e ž (⟨) novo *rediteljica* |učenka, ki skrbi za red, čistočo v razredu|: 'ti: sè 's'la:ba re:di:tel'ca

rediti ▶ 'redit -in nedov. (⟨) *rediti* |načrtno se ukvarjati z živalmi, zlasti v gospodarske namene|: 'za:žce 'redit ▪ p'ra:sce re:di:jò ■ gl. držati, kojiti

rediti² ▶ 'rè:dèt -èn nedov. (⟨) *redčiti* |delati (bolj) redko|: x'f'metün 'rè:dèt ▪ d'rè:vje 'rè:dèt ▶ **rediti se** 'rè:dèt se *redčiti se* |postajati številčno manjši|: s'ta:rè 'lidje: se 'jaku 'rè:dèjò

rediven gl. redilen

redkev ▶ 'ro:tkòf 'ròtkvè ž (⟨) *redkev* |kulturna rastlina z velikimi listi ali njen omesneli podzemeljski del črne barve in ostrega okusa|: 'ro:tkòf s'ja:t ▪ 'ro:tkòf na'ri:bat

redkoba ▶ rèt'ko:ba -e ž (⟨) *redka*, neizdatna jed: pò 'tè: rèt'ko:bè je č'lo:vèk k'ma:lè 'la:čan

redoljuben gl. redovit

redovit ▶ redò'vi:t -a -ò nedov. (⟨) [**redovit*] **1.** *redoljuben*, *reden*: redò'vi:t gòs'pòda:r **2.** *reden*, *stalen*: redò'vi:t 'daš ▪ redò'vi:ta 'magla ▶ **redovito** redò'vi:tò prisl. (⟨) *redno*: redò'vi:tò 'nan 'pi:šejò

redovnica gl. nuna

regetati ▶ re'ge:tat -'getan in -'ge:čen nedov. (⟨) *raglja*ti |povzročati enakomerno se ponavljajoče rezke glasove, navadno z ragljo|: fan'ti:čkè rege'ta:jò

regetec ▶ re'ge:tac -'ge:ca m (⟨) *raglja* |lesena priprava za proizvajanje enakomerno se ponavljajočih rezkih glasov|: z re'ge:cen re'ge:čejò

regiment ▶ ragò'ment -'me:nta m (⟨) [**regiment*], *polk*: 'bi:u je p'f sedò'na:istèn regò'me:ntè

regniti ▶ rë:gènt -gnen dov. (⟨) *ekspr. zastokati* |dati sla-

boten, zategel glas, zlasti zaradi telesne bolečine|: 'ba:ba 're:gne, 'kada p'levè:u pò'te:gne

regrot gl. rekrut

reka gl. voda

rekelj ▶ 'rekèl' -kl'a m (⟨) [**rajkelj*], [**porajkelj*] |tanjšè (sveže) deblo za napenjanje verige, vrvi, s katero je povezan z drvni naložen voz|: 'rekèl' se je v'la:mau ■ prim. navor

rekomandiran ▶ rekoman'de:ran -a -ò prid. (⟨) • rekoman'de:ranò 'pi:smo priporočeno pismo

rekrut ▶ 'regròt reg'rò:ta m (⟨) *rekrut*, *nabornik*, *vojaški novinec*: reg'rò:tè pò'pè:vajò

rematizen gl. revmatizem

remelj gl. remeljč

remeljč ▶ 'rë:mèl'c -a m (⟨) [**remelj*], (*lesena*) *letev*: 'kò:s rë:mèl'ca je ódlò'mi:la ■ ■ rožnik

remeljček ▶ 'rë:mèl'ček -a m (⟨) *letvica* |manjšalnica od remeljč|: 'rë:mèl'čke na'ža:gat

remenec ▶ 'remènc re'mè:nca m (⟨) **1.** *jermen* |usnjen trak z zaponko|: pre'pa:sau se je z re'mè:ncen **2.** *jermen* |trak iz usnja ali iz močnega materiala s sklenjenima koncema, ki prenaša vrtenje|: 'remènc na 'ža:ge • p'f ó'ra:n'è je 'ò:stau en 'remènc ozek pas nezoranega • *ekspr.* na 'tè:n re'mè:ncè 'ne bò:š 'dò:stè na'kò:sò na tem ozkem travniku, njivi ■ prim. škric ■ Po nekaterih krajih v Kostelu se danes govori reminc (*ur.*)

remenček ▶ re'mè:nček -a m (⟨) *jermenček* |manjšalnica od remenec|: pòs'to:lè na re'mè:nčke

remenica ▶ reme'nica -e ž (⟨) *jermenica* |kolo na gredu, po katerem teče jermen|

rencati ▶ 'rɛ̃ncat -an nedov. (⟨) *oglašati se ob zaprtem gobcu z nizkimi, zamolklimi glasovi*: 'vòu 'rɛ̃nca

renčati ▶ 'rɛ̃ncat -in nedov. (⟨) *renčati* |oglašati se z zamolklim, grozečim glasom|: 'kù:zla 'rɛ̃či

rengel ▶ 'rɛ̃ngèl' -gl'a m (⟨) novo [**rentgen*], *rentgenski pregled*: g'rè:n na 'rɛ̃ngèl' ■ prim. *rengen*

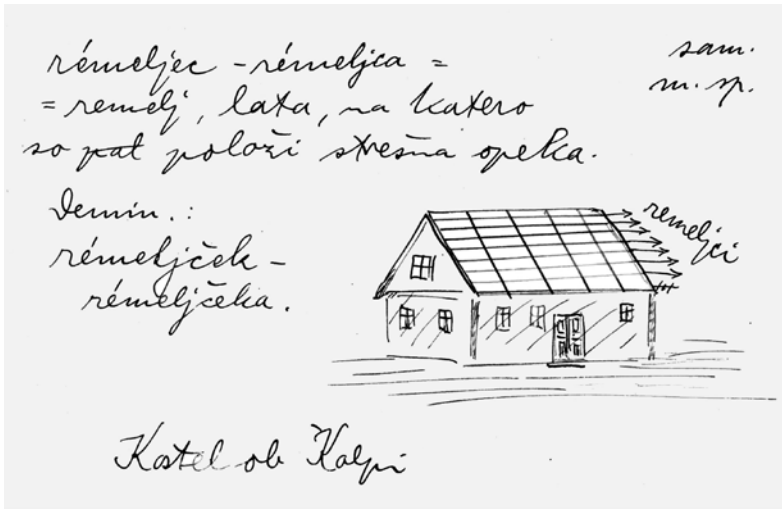
rengen ▶ 'rɛ̃ngèn -a m (⟨) novo [**rentgen*], *rentgenski pregled* ■ prim. *rengel*

renja ▶ 'rɛ̃:n'a -e ž (⟨) *kozica* |okrogla nizka posoda za kuhanje, dušenje, praženje, največkrat za peko kruha in potice|: 'rɛ̃:n'a se je ó'p'tu:kla

renjica ▶ 'rɛ̃:n'ca -e ž (⟨) *majhna kozica za topljenje masti, masla za zabelo*: 'ma:slò v 'rɛ̃:n'cè

rentgen gl. rengel, rengen

rep ▶ 'rɛ̃:p -a m (⟨) *rep* **1.** |gibljev, različno oblikovan podaljšek zadnjega dela trupa nekaterih živali|: 'vòu ga je 'vedrò z 'rɛ̃:pòn **2.** |dlaka, perje, ki ta podaljšek prekriva|: 'pe:tex 'ma 'lè:p 'rɛ̃:p ▪ 'ti:ce 'majò re'pò:ve **3.** |repu podoben del česa po mestu|: 'rɛ̃:p eròp'la:na • lè'si:čjè ali 'vu:čjè 'rɛ̃:p lisičjak |rastlina s plazečim se stebлом, ki je gosto poraslo z iglicam podobnimi listi in se uporablja

remeljč

za pometanje krušne peči, ometanje dimnika) • ekspr. st'i:snó je 're:p meĵ 'nó:ge ustrašil se je • 'maš 'je:zék kó k'rava 're:p si obrekljiv; veliko, navadno nepremišljeno govoriš

repa ▶ 'rè:pa -e ž ⟨ ⟩ repa |kulturna rastlina z velikimi listi ali njen omeseneli podzemeljski del|: 'rè:pó 'pü:kát • 'rè:pó 'ri:bat • f'ri:ška 'rè:pa sladka repa • 'ki:sèló 'rè:pó 'kü:xat • ekspr. g'ni:la 're:pa mehkužen človek • 'ja:kól'ska 'rè:pa repa, ki se seje konec meseca julija • kot zmerljivka 'ti: sé 'ki:sèla 'rè:pa cmerav otrok • magda'le:nška 'rè:pa repa, ki se seje okoli 22. julija • 'pü:xla 'rè:pa slaboten, nerazpoložen človek

repat: repati ščir gl. nos, puranov

repatica ▶ repa'ti:ca -e ž ⟨ ⟩ repatica |plinasto nebesno telo s svetlim jedrom in repu podobnim podaljškóm|: repa'ti:ca se pò'nó:čé 'vi:dé

repek ▶ 're:pák -a m ⟨ ⟩ repek |manjšalnica od rep|: 'mi:šjé 're:pák

repen ▶ 'rè:pén -pna -ó prid. ⟨ ⟩ repen |ki se nanaša na repo|: 'rè:pna 'ci:ma

repete ▶ 'repete medm. ⟨ ⟩ repete, še (enkrat) |izraža zahtevo po ponovitvi|: 'repete 'gula:š!

repica ▶ 'rè:péca -e ž ⟨ ⟩ repica |manjšalnica od repa|

repnica ▶ 'rè:pŋca -e ž ⟨ ⟩ **1.** repnica |voda, v kateri se je kisala ali kuhala repa|: 'rè:pŋcó je ód'l'i:la **2.** čížek |manjša gozdna ptica pevka rumeno zelene barve|: 'rè:pŋce só pò'lè:tales

repnik ▶ 'rè:pŋék -a m ⟨ ⟩ repnik |njiva, na kateri raste repa|: 'rè:pŋék smó preó'ra:lé

republika ▶ re'pu:bléka -e ž ⟨ ⟩ novo republika |država, v kateri je na čelu za določeno dobo izvoljeni predsednik|: re'pu:bléka 'jugos'la:véja

repuh: navadni repuh gl. lapuh

res ▶ 'rè:s prisl. ⟨ ⟩ **1.** res |izraža, da je kaj v skladu z resničnostjo|: 'tò: je 'rè:s • 'tò: 'ni: 'rè:s **2.** ekspr. [*res] |izraža podkrepitev trditve|: 'rè:s 'lipu: pò'pè:va • 'na:šé 'rè:s p'ri:dejó 'do:stékrať 'damux **3.** ekspr. [*res] |izraža začudenje, presenečenje|: 'rè:s je p'ri:šla? • je 'rè:s 'tò: na'rè:dó?

res... gl. raz...

resa gl. bongelj, bongeljč, confelj

resajti se gl. rzasaditi se

reseči gl. razseči

resen ▶ 'rè:sén -sna -ó prid. ⟨ ⟩ resen **1.** |ki se ne šali, smeje|: 'rè:sén 'o:ča **2.** |ki pri svojem ravnanju, odločanju upošteva samo pomembne stvari|

reshljati se gl. razhladiti se

reshojti se gl. razhoditi se

resje ▶ 'risjé: -a s ⟨ ⟩ resje |grmičasta rastlina z igličastimi listi in navadno rdečimi cvetji|: 'risjé: kó'si:mó za 'na:stijú

Resje ▶ 'risjé: -a s ⟨ ⟩ Resje |ledinsko ime|: na 'risjé

reskajti se gl. razkaditi se

resklevati gl. razključvati

resnica ▶ res'ni:ca -e ž ⟨ ⟩ resnica **1.** |kar je v skladu s tem, kar je, obstaja|: 'tò: je p'ra:va res'ni:ca! **2.** |kar je v skladu, se ujema z določenimi dejstvi|: gó'vo:rt res'ni:có ■ gl. istina

resničen ▶ res'ni:čén -čna -ó prid. ⟨ ⟩ resničen |ki je, se godi in ni rezultat izmišljanja, domišljije|: 'tò: je res'ni:čna š'to:réja

resno gl. zapravo

restavracija ▶ restav'ra:céja -e ž ⟨ ⟩ novo restavracija |gostinski obrat, v katerem se pripravlja in servira hrana|: 'jü:žnalé smó v restav'ra:céjé

restučji gl. raztolči

rešetati ▶ re'sé:tat -šetan nedov. ⟨ ⟩ rešetati |odstranje-

vati pleva, smeti s sunkovitim premikanjem rešeta]:
še'ni:cò smò reše'ta:lè

rešeto ▶ reše:tò -a s ⟨ ⟩ rešeto |priprava iz lesenega okroglega ogrodja z mrežo, zlasti za čiščenje žita, zrnja]: 'kù:pèla je 'reše:tò

reševati ▶ reše:vati -'šü:jen nedov. ⟨ ⟩ reševati |delati, da kdo preneha biti na življenjsko nevarnem kraju]: is 'ku:pè sò jèx reše'va:lè

rešilec ▶ reši:uc -a m ⟨ ⟩ novo [*rešilec], rešilni avtomobil: z reši:ucen sò jò ótpe'l'a:lè va š'pita:u

rešilen ▶ reši:lèn -lna -ò prid. ⟨ ⟩ novo rešilen |ki se nanaša na rešitev]: reši:lnè 'a:u:tò

rešiti se gl. razsušiti se

rešitev ▶ reši:tòf -tve ž ⟨ ⟩ rešitev |glagolnik od rešiti]: reši:tòf je p'rišla pre'kasnu

rešiti ▶ re:šè:t -èn dov. ⟨ ⟩ **1.** rešiti |narediti, da kdo, ki je v življenjski nevarnosti, ostane živ]: 'dè:te je ós'ta:lò, 'ma:tere pa 'ni:sò 'mòglè 're:šèt **2.** rešiti |narediti, da kdo preneha biti na življenjsko nevarnem kraju]: b'lagu 're:šèt is x'lè:va **3.** rešiti |narediti, da kdo preneha biti v neprijetnem, nezaželenem položaju]: iz 're:šta ga je 're:šo **4.** rešiti |narediti, da kdo preneha biti deležen kakega neprijetnega, nezaželenega stanja]: 'bò:k jò je 're:šo t'p'lèn'a **5.** ekspr. [*rešiti] |narediti, da kdo preneha imeti v svoji okolici neprijetno, nezaželeno osebo]: 're:šte me 'tè:ga pi'ja:nca! **6.** razplesti, razvezati: 're:šèt zapl'e'te:ne ve'rü:ge, kò:no:pac • k'ra:va se je s're:čno 're:šèla je povrgla • ob koledovanju otrok na tepežni dan 're:šte se, 're:šte, zd'ra:vè, ve'sè:lè, da bè se i k 'lè:tè! odkupite se! ▶ **rešen** 're:šen -a -ò rešen: 're:šen s'mrtè ■ gl. osloboditi

reškec ▶ reškac -a m ⟨ ⟩ **1.** ropotuljica |igrača, ki pri tresenju ropota, rožlja] **2.** mn. kraguljčki |zvončki pri konjski vpregi] ■ reškec

reškica ▶ 'reškèca -e ž ⟨ ⟩ ropotuljica |igrača, ki pri tresenju ropota, rožlja]: 'dè:te se 'igra z 'reškècò ■ prim. reškac

reškljati ▶ 'rešk'l'at -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** pozvanjati s kraguljčki: 'kon'è rešk'l'a:jò z 'reškacè **2.** pri premikanju v čem dajati rahle, kratke glasove: 'fažo:n, g'rax, 'mak 'rešk'l'a

rešpekt ▶ reš'pèkt -a m ⟨ ⟩ [*rešpekt], spoštovanje: 'ni:ma nika'kò:vèga reš'pèkta pred óč'e:tòn

rešt ▶ rešt 're:šta m ⟨ ⟩ [*arest], zapor: za'mòčau je, da je 'bi:u v 're:štè ■ 'sédèt v 're:štè

rešta ▶ 're:šta -e ž ⟨ ⟩ niz plodov, sadežev na žici, vrvi(ci): 're:šta 'če:sna, ž'bü:le • x'rü:ška je 'pu:na kò 're:šta zelo polna

reštant ▶ reš'ta:nt -a m ⟨ ⟩ [*arestant], zapornik

reva ▶ 'rè:va -e ž ⟨ ⟩ **1.** reva, revež, siromak **2.** ekspr. [*reva] |neodločen, bojzljiv človek]: 'ta: 'mò:š je ena 'rè:va **3.** ekspr. [*reva] |sočutja, pomilovanja vreden človek]: 'rè:va g'ra:ŋka velik re-

vež **4.** ekspr. slaboten, bolehen, šibek človek ■ gl. revnikec

revček ▶ 'rè:fčèk -a m ⟨ ⟩ ekspr. revček **1.** |manjšalnica od revež] **2.** |sočutja, pomilovanja vreden človek] ■ gl. revnikec

revčina gl. revščina

reven ▶ 'rè:vèn -vna -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** reven |ki ima malo materialnih dobrin]: 'rè:vna 'xi:ša, d'ž'i:na ■ 'rè:vnò živ'lè:n'è **2.** reven |po vrednosti, količini zelo majhen]: 'rè:vèn x'f'metün ■ 'rè:vna 'tra:va **3.** reven, nerazkošen, skromen: 'rè:vèn g'vant ■ 'rè:vna 'čè:rkòf **3.** ekspr. [*reven] |vreden sočutja, pomilovanja]: 'rè:vnò 'dè:tace **4.** ekspr. [*reven], slaboten, onemogel: 'sak 'da:n je 'bòl' 'rè:vèn ■ 'rè:vnò 's'ŕcè bolno • ekspr. 'rè:vnò v'rè:me hladno, deževno vreme ■ gl. bogi

revež ▶ 'rè:veš -veža m ⟨ ⟩ **1.** revež |človek, ki ima malo materialnih dobrin] **2.** ekspr. [*revež] |sočutja, pomilovanja vreden človek] ■ gl. reva

revmatizem ▶ rema'ti:zèn -zma in ròm'a'ti:zèn -zma m ⟨ ⟩ revmatizem |bolezen zlasti gibalnega sistema zaradi vnetja, degeneracije, presnovnih motenj]: rema'ti:zèn ga je sk'lü:čò

revnikec ▶ 'rè:vnèkac -a m ⟨ ⟩ ekspr. [*reva], [*revček] |sočutja, pomilovanja vreden človek

revo ▶ 'rè:vò prisl. ⟨ ⟩ izraža zanikanje: {A} 'alè je 'sin p'rišò? {B} je 'rè:vò!

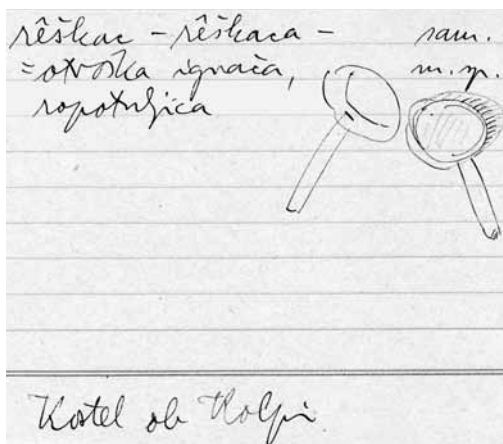
revolver gl. levojvar

revščina ▶ 'rè:fčèna -e ž ⟨ ⟩ revščina |stanje, za katero je značilno veliko pomanjkanje materialnih dobrin]: p'ŕ 'xi:še je 'bèla 're:fčèna ■ gl. nevolja, siromaščija

rez... gl. raz...

Reza ▶ 're:za -e ž ⟨ ⟩ Terezija |žensko ime]

reza... gl. raz...

reškec

rezalo ▶ rě'za:lò -a s ⟨⟩ rezalo |priprava za rezanje|: pɾ'nesè mè 'k:vò:pò rě'za:lò!

rezanec gl. mudelj

rezanica ▶ rě:zanca -e ž ⟨⟩ rezanica |zrezana slama, seno|: rě:zancò pò'la:gajò ■ gl. rezanje

rezanje ▶ rě:zan'e -a s ⟨⟩ **1.** rezanje |glagolnik od rezati|: š'ka:rje za rě:zanje p'le:xa **2.** rezanica |zrezana slama, seno|: rě:zan'e 'fu:trat

rezar ▶ rě:zar rě'za:rja m ⟨⟩ rezar |kdor se ukvarja s skapljanjem živali|

rezati ▶ rě:zat rě:žen nedov. ⟨⟩ **1.** rezati |s pritiskanjem, potegovanjem z ostrim predmetom, rezilom delati kose, dele|: k'rěx rě:zat ▪ 'papè:r rě:zat ▪ 'ta: 'ko:sa s'la:bò rě:že ▪ 'd'ɟva rě:zat žagati **2.** rezati, skapljati: pra'si:čke rě:zat ▪ 'vo:ɟka rě:zat **3.** ekspr. [*rezati] |boleče se zajedati v kaj, pritiskati ob kaj|: ò'pɾte me rě:žejò • ekspr. 'ču:n jò rě:žes? kam hitiš • ekspr. muz'è:ka:ntè jò 'dòbrò rě:žejò igrajo, godejo • 'vo:da ga rě:že ima bolečine pri izločanju vode ▶ **rezan** rě:zan -a -ò rezan: 'xò:dè, kò da je rě:zan ■ gl. krlajsati, trančirati

rezbajzljati se gl. razbezljati se

rezek ▶ rězak rě:ska -ò prid. ⟨⟩ rezek |ki je prijetno ostrega, nekoliko pekočega okusa|: rězak mošt ▪ rě:skò 'vi:nò

rezem gl. rezek

rezerva ▶ rě'ze:rva -e ž ⟨⟩ rezerva |kar se hrani za posebne namene, potrebe|: 'maš 'kaj rě'ze:rve?

rezervar gl. rezervoar

rezervirati ▶ rezer'vè:rat -an nedov. ⟨⟩ rezervirati |zagotoviti možnost, pravico, da se kaj navadno v določenem času uporablja|: 'xa:rte za 'cuk je rezer'vè:rala

rezervoar ▶ rezer'va:r -ja m ⟨⟩ rezervoar |zbiralnik, hranilnik (za vodo)|: rezer'va:r za 'vòdò va 'nò:vèx 'sè:lèx

rezevnik gl. rezilnik

rezgetanje ▶ rezge'ta:n'e -a s ⟨⟩ rezgetanje |glagolnik od rezgetati|: rezge'ta:n'e kò'bi:le

rezgetati ▶ rez'ge:tat -'ge:čen nedov. ⟨⟩ rezgetati |oglašati se z visokimi, tresočimi se glasovi|: 'kón' rez'ge:če

rezgibiti se gl. razgubiti se

rezgojti gl. razgoditi

rezgrajti gl. razgraditi

Rezika ▶ rě:zèka -e ž ⟨⟩ Rezika |žensko ime|

rezikirati gl. riskirati

rezilce gl. klinica

rezilen: rezilni stol gl. kuja, kuzla

rezilnik ▶ rě'zè:ɟnèk -a m ⟨⟩ rezilnik |orodje z rezilom in dvema ročajema za obdelovanje lesa|: z rě'zè:ɟnèkòn je òb'rè:zaɟ š'til' ■ **R** rezilnik

rezilo gl. klina

rezina ipd. gl. šnita ipd.

rezljanje ▶ rěz'l'a:n'e -a s ⟨⟩ rezljanje |glagolnik od rezljati|

rezljati ▶ rěz'l'at -an nedov. ⟨⟩ **1.** z rezanjem delati drobne koščke, dele: 'mesu: rěz'l'at ▪ 'papè:r rěz'l'at **2.** rezljati |z rezilom delati, oblikovati|: 'ròmak za 'ro:že je rěz'l'au

rezodenti gl. razodeti

režati ▶ rě:žat rě:žin nedov. ⟨⟩ **1.** režati |imeti režo, reže|: reši'she:na v'ra:ta rě'ži:jò **2.** režati |biti ozko odprt|: z'rè:lè ò'rè:xè rě'ži:jò zelene lupine se odpirajo ▪ s'li:ve rě'ži:jò so razpokane **3.** režati |kazaje zobe oglašati se z zamolklim, grozečim glasom|: 'pas je rě:žau 'va:me **4.** slabš. [*režati] |odsekano, zadirčno govoriti s kom|: 'cè:ɟ 'da:n rě'ži na člò'vè:ka ▶ **režati se** rě:žat se ekspr. [*režati se] |s široko odprtimi usti se zelo glasno smejati|: dèk'lè:ta sò se rě'ža:la ▪ 'kaj se rě'žiš

reženj ▶ rižèn -žna m ⟨⟩ nav.mn. krhelj |posušen podolgovat kos sadja, navadno jabolka|: 'rižne je s'kù:xala

režinje ▶ rě'ži:n'e -a s ⟨⟩ fižolove luščine: 'vo:lón sòn 'v'gò 'ma:lò rě'ži:n'a

riba ▶ ri:ba -e ž ⟨⟩ riba |vodna žival, ki diha s škrgami in se premika s plavutmi|: ve'li:kò ri:bò je v'jè:ɟ ▪ ri:be 'peč • 'mòči kò ri:ba nič ne govori, pove • zd'raf kò ri:ba zelo zdrav

ribanje ▶ ri:ban'e -a s ⟨⟩ ribanje |glagolnik od ribati|: ri:ban'e 'zè:l'a ri:ban'e 'po:da, 'kefa za ri:ban'e

rezilnik

ribati ▶ 'ri:bat 'ri:bl'ən nedov. ⟨⟩ *ribati* **1.** |s premikanjem po ribežnu delati iz živila majhne kose, dele|: 'zɛ:l'e, 'rɛ:pò, x'ren 'ri:bat **2.** |čistiti z drnjenjem s trdo krtačo po površini, navadno mokri|: 'pòt 'ri:bat ▪ 'kù:xén'ò 'ri:bat

ribez gl. ribezelj

ribezelj ▶ 'ri:bezèl' -zl'a m ⟨⟩ *ribezelj, ribez:* 'ri:bezèl' ò'bè:rat

ribežen ▶ 'ri:bežèn -žna m ⟨⟩ **1.** *ribežen* |priprava z ravnimi, polkrožnimi rezili ali ostrimi izboklinami|: 'ri:bežèn za 'rɛ:pò, 'zɛ:l'e ▪ 'ri:bežèn za x'ren **2.** *perilnik* |priprava iz uokvirjene valovite pločevine za pranje perila|: p'rat na 'ri:bežèn

ribica ▶ 'ri:béca -e ž ⟨⟩ **1.** *ribica* |manjšalnica od *riba*|: pò 'ku:pè p'la:vajò 'ri:béce ▪ 'ja:rak je 'pu:n 'ri:béc **2.** *meča* |zadnji, mišičasti del goleni|: 'lè:va 'ri:béca me 'buli: ▪ 'ri:béce só mè za'te:kle

ribič ▶ 'ri:bèč -a m ⟨⟩ *ribič* |kdor se ukvarja z ribolovom|: òn je za 'ri:béča

ribičica ▶ 'ri:bèčéca -e ž ⟨⟩ *ribica* |manjšalnica od *riba*|: 'pa:r 'ri:bèčéc je p'ne:sò

ribji ▶ 'ri:bjè -a -e prid. ⟨⟩ *ribji* |ki se nanaša na *ribe*|: 'ri:bja 'kò:st ▪ 'ri:bje 'ò:l'e *olje iz svežih jeter ribe trske* • 'ri:bjè 'mèxü:r *ribji mehur* |organ, s katerim riba uravnava dviganje ali spuščanje v vodi|

ribnjak ▶ 'ribn'ak -a m ⟨⟩ [**ribnjak*], *ribnik*: v 'ribn'ak je 'pa:la

ribolov ▶ ribò'lòf -lòva m ⟨⟩ novo *ribolov* |lovljenje *rib*|: 'tü:kaj je ribò'lòf prepòvè:dan

rif ▶ rif -a m ⟨⟩ *stara dolžinska mera za platno, malo manjša od metra*: d'va: 'rifa p'la:tna je 'kü:pèla

rifelj ▶ 'rifèl' -fl'a m ⟨⟩ *glavniku podobna priprava za smukanje glavice lanu* ■ *rifelj*

rifljač ▶ 'rifl'ač rifl'ača m ⟨⟩ *kdor smuka glavice lanu z rifljem*

rifljačica ▶ rifl'ačiča -e ž ⟨⟩ *ženska, ki smuka glavice lanu z rifljem*

rifljanje ▶ rifl'an'è -a s ⟨⟩ *glagolnik od rifljati*

rifljati ▶ 'rifl'at -an nedov. ⟨⟩ *smukati glavice lanu z rifljem*

riganje ▶ 'ri:gan'è -a s ⟨⟩ *riganje* |glagolnik od *rigati*|: òs'lò:uskò 'ri:gan'è

rigati ▶ 'ri:gat -an nedov. ⟨⟩ *rigati* |oglašati se z glasom i-a|: 'ò:sòu 'ri:ga

rigelj ▶ 'rigèl' -gl'a m ⟨⟩ [**rigelj*], *zapah*: za'pɛ:rat z 'rigl'èn

Rigelj ▶ "rigèl' -gl'a m ⟨⟩ *Rigelj* |ledinsko ime|: v "rigl'è 'ra:ste st'ɛ:l'a

rigeljček ▶ 'rigèl'čèk -a m ⟨⟩ *manjšalnica od rigelj*: 'rigèl'čèk na v'ra:tèx

rihta ▶ 'ri:xta -e ž ⟨⟩ *rihta* |ena ali več jedi, zlasti kuhanih, ki tvorijo samostojen del v okviru enega obroka|: t'ri: 'ri:xte smò pò'jè:lè

rihtar ▶ 'ri:xtar -ja m ⟨⟩ • g're:mò se, č'mò se na 'ri:xtarja *rihtarja biti* |družabna igra, pri kateri eden od igralcev ugiba, kdo ga je udaril po nastavljeni zadnjici|

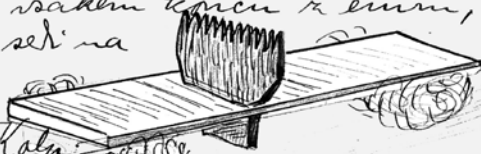
rihtati ▶ 'ri:xtat -an nedov. ⟨⟩ [**rihtati*], *urejati*: 'xi:šò 'ri:xtamò • 'že:na 'ri:xta 'mòža: mu ukazuje • 'dècò 'dòbrò 'ri:xtajò učijo ▶ **rihtati se** 'ri:xtat se *lepo se oblačiti, briti, česati*: 'ò:na se 'jaku 'ri:xta

rijec ▶ 'rijac -a m ⟨⟩ *vol rjave barve*: sò'sè:dòf 'rijac je 'nèkaj z'bo:l'ò • g're: kò 'rijac *ponosno, mogočno stopa*

rilček ▶ 'ri:učèk -a m ⟨⟩ *rilček* |manjšalnica od *rilec*|

rilec ▶ 'ri:uč -a m ⟨⟩ *rilec* **1.** |podaljšani, zoženi prednji del glave z ustno odprtino pri nekaterih sesalcih|: 'kɽt i 'jɛ:š 'majò 'ri:uč ▪ s'vi:n'skè 'ri:uč **2.** |v

rifelj -riflja = naprava
za rifljanje = smukanje
lanenih glavice. V raganico je vdelan
lesen greben, kateri navzgor obrnjen
glavniki; skopi robe grebena se vleče
pest lanu, da se glavice odtrgajo.
Rifelj se postloži z lanom ali z dreva
stolcema, na vsakem koncu z enim,
da se lahko sedi na
njem.

Kotel ob Kolpi

rifelj

- dolg mišičnat organ zrasla nos in zgornja ustna pri slonu|: ele'fant 'ma 'duk 'ri:ɥc
- rimžati** ▶ 'rimžat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *gaziti* |hoditi po čem mehkem, udirajočem se|: 'kumaj sòn 'rimžau pò s'nè:gè
- rinčica** ▶ 'ri:nčëca -e ž ⟨⟩ *obroček na luknjici za vezalke*: 'ri:nčëca na pòs'to:lè
- ringati** ▶ 'ringat -an nedov. ⟨⟩ *zvoniti* |dajati zveneče, brneče glasove kot signal|: 'vekarca, vü:ra 'ringa
- ringelj** ▶ 'ri:ngëlj -gl' a m ⟨⟩ *uhan* |okrasni predmet za nošenje na ušesnih mečicah|: 'nò:sè 'z'latè 'ri:ngël'e
- ringeljček** ▶ 'ri:ngël'ček -a m ⟨⟩ *uhanček* |manjšalnica od ringelj|
- ringelšpil** ▶ 'ri:ngèšpil' -a m ⟨⟩ [**ringelšpil*], *vrtiljak*: 'vo:zèt se na 'ringèšpil'è
- ringešpil** gl. ringelšpil
- riniti** gl. bosti se; riniti se gl. tiskati
- rinka** ▶ 'ri:ŋka -e ž ⟨⟩ *obroč 1.* |vsak od kolobarjev, ki pokrivajo odprtino v grelni plošči štedilnika, železne pečil|: 'ri:ŋka je 'pò:čëla **2.** *krajni, končni člen verige*: za 'ri:ŋkò 'zapnè ve'rü:ge!
- rinkica** ▶ 'ri:ŋkëca -e ž ⟨⟩ *manjšalnica od rinka*: 'ri:ŋkëca je 'pa:la va š'pò:rxt
- ripeč** ▶ 'ripeč 'ri'peč'a -e prid. ⟨⟩ *pordel, zaripel* 'ripeč' od 'bür:je, vroč:ine
- ripiti se** ▶ 'ripit se -in se nedov. ⟨⟩ **1.** *rdeti* |postajati rdeč| **2.** *zoreti* |postajati zrel|: 'kada se 'z'lačne 'je:čmen 'ripit, 'ònda 'dè:nejò 'mòškè š'k'l'a:ke pòs'tra:mè ■ Tako so delali v znamenje upanja, da bo kmalu nova moka.
- ris** ▶ 'ris -a m ⟨⟩ *ris, črta*
- risa** ▶ 'risa -e ž ⟨⟩ *zareza, raza*: 'risa na 'mi:zè, k'lò:pè
- risanje** ▶ 'ri:san'è -a s ⟨⟩ *risanje 1.* |glagolnik od risati| **2.** *nekdaj učni predmet, pri katerem se poučujejo osnove risanja, slikanja in oblikovanja*: 'danas 'mamò 'ri:san'è
- risanka** ▶ 'ri:san'ka -e ž ⟨⟩ *risanka* |zvezek za risanje|
- risati** ▶ 'ri:sat 'ri:šen nedov. ⟨⟩ *risati* |s črtami upodobljati|: 'xi:šò 'ri:sat s 'p'la:jòbòsòn 'ri:sat
- risje** gl. resje
- riskirati** ▶ 'rezi'kè:rat -an nedov. ⟨⟩ [**riskirati*], *tvegati*: 'nič ne rezi'kè:ra
- rit** ▶ 'rit 'ri:tè ž ⟨⟩ [**rit*], *zadnjica*: 'rit 'ka:zat ■ 'furt sò s'kèp kò 'rit pa x'la:če • ekspr. 'e:n st'rax je 'òtpau' od 'ri:tè *minil* • ekspr. 'se mè je 't'rè:ba 'p'gnest k 'ri:tè *zelo mu je treba streči* • vulg. 'kómè v 'rit 'lè:st *izkazovati komu pretirano vdanost, prijaznost z namenom pridobiti si naklonjenost* • vulg. 'kòga v 'rit 'pò:slat *grobo ga zavrniti, navadno z besedami* • vulg. 'pèjdè v 'rit| *izraža veliko omalovaževanje* • vulg. v 'rit me 'pi:šè| *izraža veliko omalovaževanje, brezbriznost* • vulg. v 'rit se zav'lè:cè| *izraža neje-*
- voljo, nestrpno odklanjanje, zavračanje* • rek 'sa:n'a – 'pu:na 'rit 's'pa:n'a *sanja, kdor mnogo spi*
- ritanje** ▶ 'ri:tan'è -a s ⟨⟩ *ritanje* |glagolnik od ritati|
- ritati** ▶ 'ri:tat -an nedov. ⟨⟩ *ritati* |suvati z zadnjima nogama nazaj|: 'kòn' 'rita
- ritenski** ▶ 'ri:tènskè -a -ò prid. ⟨⟩ [**ritenski*], *zadenjski* |s hrbtom obrnjen v smeri gibanja|: 'ri:tènska 'xò:ja ▶ **ritensko** 'ri:tènskò [**ritensko*], *zadenjsko*: 'ri:tènskò 'vo:zèt
- riti** ▶ 'rit 'ri:jen nedov. ⟨⟩ *riti* |delati rove, jarke, jame z rilcem, gobcem|: p'ra:scè 'ri:jejó pò 'v'rtè ■ k'rt 'ri:je **2.** *ekspr. [**riti*] |se težavo premikati se skozi kaj ozkega, ovirajočega|: pò s'nè:gè sò 'ri:lè*
- ritka** gl. ritkica, štopnica
- ritkica** ▶ 'ritkëca -e ž ⟨⟩ *ritka* |manjšalnica od riti|
- ritnica** ▶ 'ri:tënca -e ž ⟨⟩ *ritnik* |končni del črevesa|
- ritnik** gl. ritnica
- ritniti** ▶ 'ri:tènt -tnen dov. ⟨⟩ *ritniti* |suniti z zadnjima nogama nazaj|: k'ra:va jò je 'ri:t'ŋla, ka: je dól'ji:la
- rižen** gl. reženj
- rižinje** gl. režinjè
- rižota** ▶ ri'žò:ta -e ž ⟨⟩ *novi rižota* |jed iz dušenih kosov mesa, riža in začimb|: ri'žò:tò smò 'j'lè:lè
- rja** ▶ 'rja -e ž ⟨⟩ *rja 1.* |rjavkasta prevleka na železnih predmetih, ki nastane zlasti zaradi delovanja vlage, zraka|: 'rja se je nab'ra:la na òb'ro:čëx **2.** |glinična bolezen, ki se kaže v obliki temnih peg na rastlinah, sadežih|: 'rja je s't'ŋla 'kòmpè:r
- rjav** ▶ 'rjaf 'rja:va -ò prid. ⟨⟩ *rjav* |ki je take barve kot čokolada ali kostanj|: 'rjaf š'k'l'ak ■ 'rja:vè pòs'to:lè ■ rjavi hrošč gl. keber
- rjaveti** ▶ 'rja:vèt 'rjavin nedov. ⟨⟩ *rjaveti* |postajati rjav|: 'li:stje 'rjavi
- rjavina** ▶ 'rja'vi:na -e ž ⟨⟩ *rjavina 1.* |kar je rjavo|: na 'i:zbè je 'sa:ma rja'vi:na zarjavelo železo **2.** |hudo motna, blatna voda|
- rjaviti** gl. rjaveti
- rjavkast** ▶ 'rjafkast -a -ò prid. ⟨⟩ *rjavkast* |ki ni popolnoma rjav|: 'rjafkast g'vant ■ 'rjafkastò 'te:le
- rjojenje** gl. ruljenje
- rman** gl. kačjak
- rncati** gl. rencati
- rnčati** gl. rencati
- rob** ¹ ▶ 'rò:p 'rò:ba m ⟨⟩ *rob* |skrajni zgornji del obodprtini|: 'vòdò: je na'l'i:la dò 'rò:ba 'lò:nca ■ gl. rajf
- rob** ² ▶ 'rò:p 'rò:ba m ⟨⟩ [**rob*], *suženj*: 'dè:la kò 'rò:p
- roba** ▶ 'rò:ba -e ž ⟨⟩ [**roba*], *blago 1.* |izdelek ali pridelek, namenjen tržiču|: 'rò:ba d'rü:ge k'lase ■ p'la:čane 'rò:be ne 'je:ml'ejò 'nazaj **2.** |izdelek, pridelek sploh|: 'rò:bò is 'tò:rbe je iz'la:ga **3.** |predmeti, stvari|: nak'ra:dëna 'rò:ba • ekspr. 'n'è:jè 'mò:š je 'lè:nòva 'rò:ba je len • 'sü:xa 'rò:ba *leseni izdelki domače obrti*

robača ▶ 'rɔ:bača -e ž ⟨⟩ *srajca* |moško oblačilo za k hlačam|: 'rɔ:bačo s'pɛ:glat ▪ 'na:ɫlɔn 'rɔ:bača

robajtati ▶ rɔ'ba:ɫat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *delati, motoviliti*: 'ta: č'lovɛk 'nigdar ne me'rü:je, 'vavɛk 'nɛkaj rɔ'ba:ɫta

robajtirati ▶ rɔ'ba:ɫtat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *premetavati, stikati*: 'mɔ:š pɔ š'pa:izɛ 'furt 'nɛkaj rɔbaj'tɛ:ra

robat gl. zarobiti

robček ▶ 'rɔ:pčɛk -a m ⟨⟩ *robec* |manjši kos blaga kvadratne oblike zlasti za brisanje nosu|

robec ▶ 'rɔ:bac -pca m ⟨⟩ *ruta* |žensko pokrivalo, navadno kvadratne oblike|: 'nɔ:f 'rɔ:bac 'ma na g'la:vɛ ■ gl. robček

robida gl. kopina

robidnica gl. kopina

robidovje gl. kopinje

robinija gl. agac

robiti ▶ 'rɔ:bɛt -ɛn nedov. ⟨⟩ ekspr. *poželjivo in obilno jesti*: k'rü:xa 'nɛ:če, 'mesu: i pɔva'ti:cɔ bɛ pa 'rɔ:bɛla

robkalnik gl. ružec

roč gl. roča, ročaj

ročā ▶ 'rɔ:ča -e ž ⟨⟩ *ročaj, roč*: 'lo:nc, 'rɛ:n'a 'ma 'rɔ:čo ■ R roča

ročaj ▶ 'rɔčaj rɔ'ča:ja m ⟨⟩ *držaj, držalo* |del orodja, priprave, stroja, namenjen za držanje z rokami|: 'rɔčaj pɫ 'sɫpɛ, 'pi:lɛ, 'ža:gɛ ■ gl. roča

ročēn ▶ 'rɔčɛn -čna -ò prid. ⟨⟩ *róčen* |ki se nanaša na roko|: 'rɔčno 'dɛ:lɔ ▪ 'žɛ:nska 'rɔčna 'dɛ:la rɔčno izdelane vezenine ali pletenine

ročica ▶ rɔ'či:ca -e ž ⟨⟩ *ročica* |vsak od štirih količev,

róča - e - = ročaj;

ročā ima lonce,
kotel za kuhanje
nganja, ponev itd.

Fr. Kerstili, Zbrana
Selo (Jugosl. knjig.) III, 197:
stol z ročama; idem V, 219, 379: rɔča - e -

Kotel ob Kolpi Gregoričfožē

ročā

ročica - e -

a) delnim. at roka,
b) del voza

Kotel ob Kolpi

ročica

ki se vtaknejo v opleni, za oporo ob straneh voza]: 'za:jd'n'a r'oč'i:ca na 'ku:l'èx se je v'la:mala ■ gl. roka
 [R] ročica, roka

rod ▶ 'rò:t 'rò:da m (⟨) **rod 1.** [skupnost ljudi, potomcev istega prednika]: 'tò: je 'se 'naš 'rò:t ■ 'o:na 'ma 'do:stè 'rò:da sorodnikov **2.** [značilnost glede na prednike s socialnega stališča]: ne'vè:sta je b'ò'ga:t'èga 'rò:da ● 'òn mè je v 'ro:d'è v sorodu ● 'je:t'èka je va 'n'i:xèn 'ro:d'è se prenaša iz rod v rod ● 'tò: je v 'ro:d'è, da s'la:b'ò 'vi:d'èj'ò pri njihovih potomcih se slabovidnost pogosto pojavlja

rod ▶ 'rò:t 'rò:da -ò prid. (⟨) **rodoviten** [ki dobro obrodi]: 'l'è:tas je g'rax s't'ra:šnu 'rò:t ■ š'e'ni:ca je 'rò:da

rodbina ▶ r'òd'bi:na -e ž (⟨) **rodbina** [skupina ljudi, ki jih vežejo sorodstvene vezi]: 'ta: r'òd'bi:na s'k'èp 'd'ž'i: ■ gl. rodovina

rojitev gl. rojenje

roditi ▶ 'ro:it 'rò:di:n dov. in nedov. (⟨) **roditi 1.** [spraviti iz rodil otroka]: r'òd'i:la je 'd'è:k'lc'ò **2.** [dati sadeže, plodove]: 'ta: x'r'ü:ška 'sak'ò 'l'è:t'ò 'rò:di: ▶ **roditi se** 'ro:it se **roditi se** [začeti živeti ob prihodu iz rodil]: 'òn se je 'la:n'è 'rò:d'ò ● "b'ò:k mè se 'da:i 'ro:it, pa ne 'ko:it naj se rodim, pa naj ne živim (pre)dolgo ■ gl. dati, leči; roditi se gl. leči²

roditi² ▶ 'rò:d'èt -èn dov. (⟨) **ne biti za rabo, nič ne znati**: 'ta: 'd'ò:x'tar 'nič ne 'rò:d'è ■ 'naš x'la:pac 'nič ne 'rò:d'è ■ 'pra:vémò mè, pa 'nič ne 'rò:d'è ne razume

rodjak ipd. gl. rojak ipd.

rodje gl. orodje

rodkov gl. redkev

rodovina ▶ r'òd'ò'vi:na -e ž (⟨) **rodovina, rodbina**: 'òn je is 't'rdne r'òd'ò'vi:ne ■ 'o:na je iz 'b'ò'uņe r'òd'ò'vi:ne

rodovit ▶ r'òd'ò'vit -a -ò prid. (⟨) ● r'òd'ò'vit'ò 'l'è:t'ò leto, v katerem vse dobro obrodi

rodoviten gl. rod prid.

rog ▶ 'rò:k 'rò:ga m (⟨) **rog** [roževinast ali koščen izrastek na glavi nekaterih živali]: k'ra:vj'è r'ò'g'ò:v'è ■ p'òs't'ò:l'è s'ò 't'rdi k'ò 'rò:k zelo trdi, neprožni ■ 'tama je k'ò v 'ro:g'è zelo temno je **2.** buška [oteklina, navadno od udarca]: 'rò:k na 'če:l'è, na g'la:v'è **3.** polževa tipalnica: 'pu:š 'ka:že r'ò'g'ò:v'è ■ 'pu:š je sk'reu r'ò'g'ò:v'è ● 'd'ò:b'ò je ód 'mule 'rò:k nič ni dobil

rogac gl. jelen

rogančiti ▶ r'ò'ga:m'č'èt -èn nedov. (⟨) **trkati z rogovi ob jasli**: b'lagu va x'l'è:v'è r'ò'ga:m'č'è

rogati se gl. našpotati se, špotati

rogec ▶ 'rò'gac -a m (⟨) **rožič, rožiček** [manjšalnica od rogl]: 'vo:uk'è 'ra:st'èj'ò 'rò'gac'è

rogelj ▶ 'ro:g'èl' -gl' 'a m (⟨) **1. rogelj** [vsak od delov vil ali vilam podobne priprave]: 'vi:l'è s 't're:j'm'è 'ro:g'l'è ■ 'vi:l'èc'è 'maj'ò 'ro:g'l'è ■ ós't'r'va 'ma š'p'icaste 'ro:g'l'è **2.** vrstica na vsakem od vogalov mreže za seno: 'ro:g'èl' na m'r'è:ž'è se je ó't'g'au ■ [R] rogelj

rogelji ▶ 'rò'g'èl'c'è -ef m mn. (⟨) **priprava iz obeljene-ga stebelca smrekice s kratko odrezanimi vejicami za mečkanje krompirja in za mešanje krompirjevih žgancev**: 'no:v'è 'rò'g'èl'c'è je na're:d'ò ■ [R] rogelji

rogljast ▶ 'rò:g'l'ast -a -ò prid. (⟨) **1. rogovilast** [ki ima rogovilo, rogovile]: 'rò:g'l'asta 'd'v'a **2.** ekspr. [*/ro-govilast], neroden, okoren: 'rò:g'l'ast 'fant **3.** ekspr. **robot, neotesan, neprilagodljiv**: z 'rò:g'l'ast'èn č'l'ò'v'è:k'òn je 'tešku ● 'rò:g'l'ast g'vant iz trdega, raševinastega blaga

rogljati ▶ 'rò'g'l'at -an nedov. (⟨) **ropotati 1.** [dajati močne, kratke glasove a] pri delovanju]: ma'š'i:na 'rò'g'l'a **b)** **zlasti pri udarjanju, zadevanju ob kaj**: 'ku:la r'ò'g'l'a'j'ò p'ò 'ka:man'è ■ 'n'è:gd'ò 'rò'g'l'a na (= p'ò) v'ra:t'èx udarja, tolče **2. rožljati** [povzročati močne, kratke glasove]: b'lagu 'rò'g'l'a va x'l'è:v'è

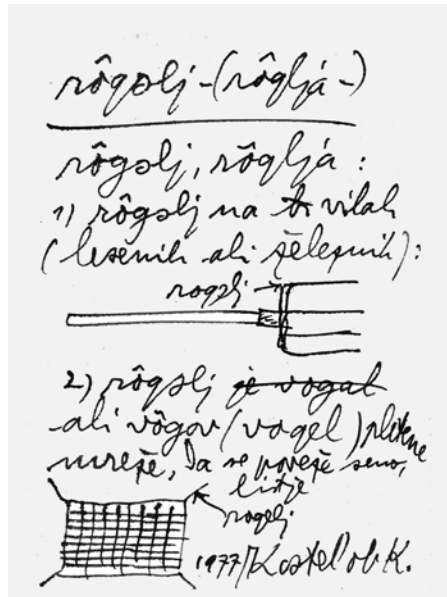
rogljč gl. kifelj

rogovila gl. soha

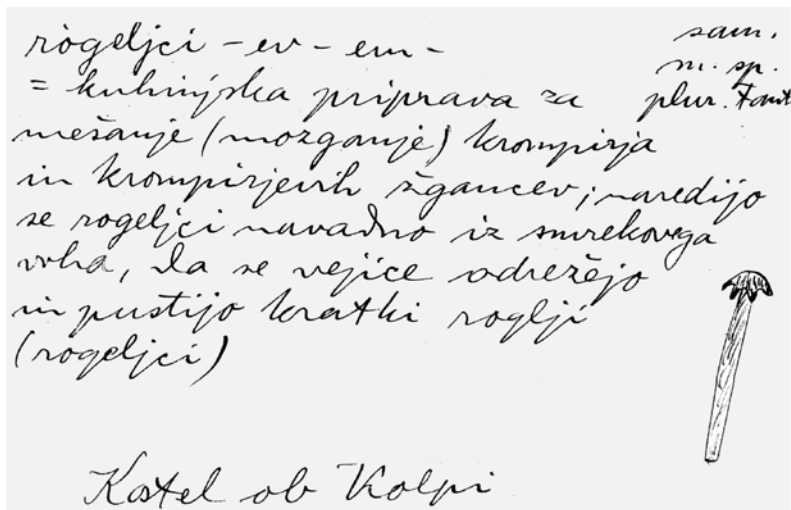
rogovilast gl. rogljast

roj ▶ 'rò:i 'rò:ja m (⟨) **roj 1.** [skupina čebel, ki z matico zapusti panj]: 've:l'èk 'rò:i mè je p'ro:š'ò **2.** [večja skupina letecih živali iste vrste, zlasti žuželk]: 'rò:i mè'š'i:c, 'm'ü:x

rojak ▶ 'ròd'ja:k r'òd'ja:ka m (⟨) **1. sorodnik** [človek v razmerju do človeka, iz katerega izhaja ali s katerim ima skupnega prednika]: 'ròd'ja:k p'ò 'ma:ter'è **2. rojak** [kdor je po izvoru v razmerju do drugega iz istega kraja, pokrajine, države]: va "b'è:č'è sm'ò sas'ta:l'è 'več r'òd'ja:k'òf is "k'òs't'e:la

rogelj

rogeljci

rojakinja ▶ rōd'ja:kèn'a -e ž ⟨ ⟩ **1.** sorodnica |ženska v razmerju do človeka, iz katerega izhaja ali s katerim ima skupnega prednika|: rōd'ja'kèn'a pō òčē:tē **2.** rojakinja |ženska, ki je po izvoru v razmerju do drugega iz istega kraja, pokrajine, države|: rōd'ja:kèn'a iz 'na:še 'fa:re

rojenje ▶ rō'je:n'ē -a s ⟨ ⟩ rojstvo, roditev: s'rē:čnō rō'je:n'ē

rojiti ▶ 'rōj:it in 'rōji:t 'rōji:n nedov. ⟨ ⟩ • ž'bē:le rō'ji:jō z matico zapuščajo panj, zbirajoč se okrog nje v skupino • ekspr. 'ka:i tē 'rōji: pō g'la:vē? o čem pre-mišljuješ, na kaj misliš?

rojsten ▶ 'rōjstēn -tna -ō prid. ⟨ ⟩ rojsten |ki se nanaša na rojstvo|: 'rōjstnē 'da:n • 'rōjstnē 'li:st rojstni list |izpisek iz rojstne matične knjige|

rojstvo ▶ 'rōjstvō -a s ⟨ ⟩ novo rojstvo |prihod iz rodil|
 I gl. rojenje

rojti gl. roditi¹

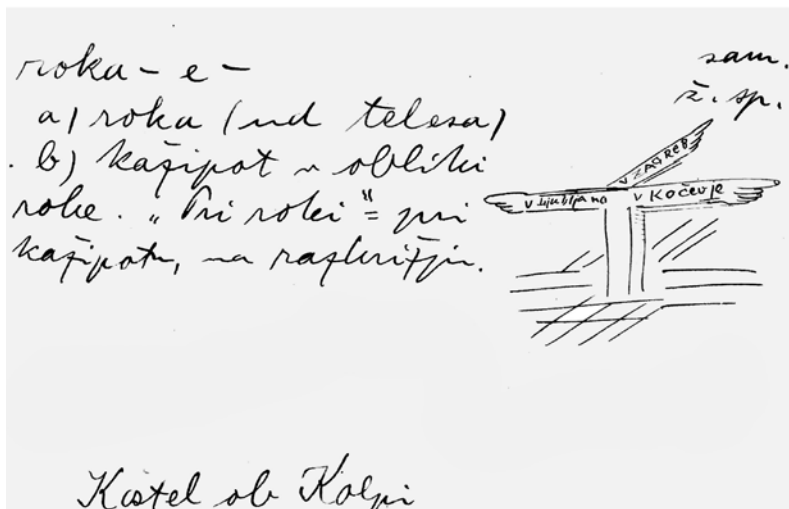
Rok ▶ 'rōk 'ro:ka m ⟨ ⟩ Rok **1.** |moško ime| **2.** |ime svetnika|: s've:tē 'rōk (16. avgusta)

roka ▶ 'ro:ka 'rōkē: in 'rō:kē ž ⟨ ⟩ **1.** roka |okončina človeka, ki se uporablja za prijemanje, delo|: 'lē:va 'ro:ka • 'p'rjēt z 'go:lēmē rō'ka:mē **2.** roka |del te okončine od zapetja do konca prstov|: 'rōkē: 'd'rža:t v 'zē:pē • pri pozdravu 'dat 'kōmē 'rōkō: • 'ma:tē 'pē'l'a: 'dē:te za 'rōkō: • 'zē:be me v (= na) 'rōkē: **3.** roka |notranja stran tega dela|: 't'rđē 'rōkē: • 'ma 'pa:l'cō v 'ro:kax **4.** roka |ta okončina glede na dejanje, delo, ki ga opravlja|: 'dēna:r mē 'ne grē iz 'ru:k skop je • 'dē:lō mē g'rē: òd 'ru:k hitro dela **5.** roka |ta okončina glede na način opravljanja dejanja|: 'ma se'gū:rnō 'rōkō: **6.** roka |izraža, da se delo opravlja z rokami ali z določenim orodjem, ki se drži v rokah, ne pa s strojem|: na 'rōkē: 'ši:vat

7. ročica |krajši poševni tram, navadno v ostrešju, ki, uprt v pokončni tram, podpira vodoravnega|: 'ro:ka p'r s'tupē **8.** ročica |podolgovat, na enem koncu pritrjen del priprave, stroja, s katerim se sproži, uravnava delovanje te priprave, stroja|: 'ro:ka na ma'ši:nē se je òtš'ra:ifala **9.** prečka, ki drži stranice preše: 'ro:ka se je pre'ka:lala • 'o:dbit 'rōkō: na p'rē:šē **10.** kažipot v obliki roke z izproženim kazalcem: p'r 'ro:kē je 'vō:s pre'vrğō • g'rēnt 'dat iz 'ru:k grunt, posestvo prepustiti, izročiti nasledniku • 'ta: 'ni:va 'nan je na 'rōkē:, p'r 'ro:kax blizu, na primernem kraju • 'bit sē na 'rōkē: poma-gati drug drugemu; biti v prijateljskih, dobrih odnosih • 'pējt 'kōmē na 'rōkō:, na 'rōkē: delati zanj tako, kot želi; pomagati mu • 'zē:nt se na 'rōkē: imeti za zakon, družino le sposobnost za delo • 'ta: kōšē'ni:ca je s't'rašnu òd 'ru:k daleč, na neprimer-nem kraju • ekspr. v 'rōkē: 'kōga 'zē:t ostro opomni-ti, ošteti ga • ekspr. 'ši:bō 'bō:n 'zē:la v 'rōkē: nate-pla, pretepla te bom • ekspr. 'cē:u 'da:n 'man ma'ti:kō v 'ro:kax ves dan kopljem, okopavam • 'tō: je va 'bōžēx 'ro:kax neznano, nejasno • 'bit 'dōbrēx 'ru:k biti darežljiv, radodaren • ekspr. 'ēmēt 'pu:ne 'rōkē: 'dē:la biti zelo zaposlen • ekspr. 'nare:jt na s'vajō 'rōkō: brez upoštevavanja soglasja, vednosti, mnenja drugih • p'ra:znēkē sō več v 'ro:kax blizu I òd rok gl. naruk R roka

rokav ▶ 'rōka:f rō'ka:va m ⟨ ⟩ rokav |del oblačila, ki obdaja posamezno roko|: ò'gū:l't 'rōka:f na lax'ti:čē • 'p'rvit rō:ka:ve • pre'du:gē, prek'ra:tkē rō'ka:vē • res'trganē rō'ka:vē • s'nē:k 'pa:da kō iz rō'ka:va zelo močno sneži

rokavci ▶ rō'ka:fcē -ef m mn. ⟨ ⟩ rokavci |platnena ženska bluzna z rokavi|: rō'ka:fcē mē je sa'ši:la

roka

rokavček ▶ rō'ka:fčēk -a m ⟨ ⟩ *rokavček* |manjšalnica od roka|: fan'ti:čēk sē je res'trgau rō'ka:fčēke

rokavica ▶ rōka'vi:ca -e ž ⟨ ⟩ nav. mn. *rokavica* |oblačilo za na roko|: 'dē:sna rōka'vi:ca ▪ rōka'vi:ce pl'est ▪ rōka'vi:ce na'takŋt

rokavičica ▶ rōka'vi:čēca -e ž ⟨ ⟩ *rokavičica* |manjšalnica od rokavica|

rokavičica gl. rokavičica

rokica ▶ 'rōkēca -e ž ⟨ ⟩ *rokica* |manjšalnica od roka|: 'rōkēca ga 'buli: • preg. b'la:žēno je 'pu:nō 'rōkēc *delavnih rok, delavcev*, a prek'l'ē:tō je 'pu:nō 'guzēc *jedcev, porabnikov*

rokovati se gl. pozdravljevati se

rokovnik gl. muŋ

rokovo ▶ 'rō:kōvō -a s ⟨ ⟩ *praznik sv. Roka 16. avgusta*: na 'rō:kōvō sō se ōže'ni:lē

rol ▶ 'rō:l' -a m ⟨ ⟩ **1.** *pločevinasta dimna cev*: 'rō:l' s'na:žēt ▪ 'rō:l'ē nas'ta:vēt **2.** *pečica* |prostor z vratci za pečenje, zlasti kot del štedilnika|: 'jü:žēna te 'ča:ka v 'rō:l'ē

rom ▶ 'rōm 'rō:ma m ⟨ ⟩ **1.** *okvir* |priprava iz lesa ali drugega materiala, ki obdaja sliko ali druge predmete|: pō'rōčnō s'li:kō sō 'dē:lē v 'rōm **2.** *okenski okvir*: 'xi:šne 'rō:me sō pō'fa:rbalē

Rom gl. Cigan

romanje ▶ 'rō:man'ē -a s ⟨ ⟩ *romanje* |glagolnik od romanji|: 'rō:man'ē k 'nō:vē 's'tiftē

romar ▶ 'rō:mar -ja m ⟨ ⟩ *romar* |verniki, ki gre k romarski cerkvi, v sveti kraj|: 'rō:marjē sō se 'vŋgēlē

romarica ▶ 'rō:marca -e ž ⟨ ⟩ *romarica* |vernica, ki gre k romarski cerkvi, v sveti kraj|: 'rō:marce sō 'cē:lō 'nō:čō pō'pē:vale

romarski ▶ 'rō:marškē -a -ō prid. ⟨ ⟩ *romarski* |ki se nanaša na romarje ali romanje|: 'rō:marska 'cē:rkōf

cerkev, v katero hodijo zlasti verniki iz oddaljenih krajev

romati ▶ 'rō:mat -an dov. ⟨ ⟩ **1.** *romati* |iti k romarski cerkvi, v sveti kraj|: 'rō:mat na 'b'rē:zje **2.** *eksp. potovati, hoditi*: n'ē'gō:vō 'pi:smō je 'du:gō 'rō:malō

romatizen gl. revmatizem

romek ▶ 'rōmak -a m ⟨ ⟩ **1.** *okvirček* |manjšalnica od rom| **2.** *opora za rože v lončku*: na 'pa:šē je na'rē:dō 'rōmak za 'rō:že **■** prim. romiček

romiček ▶ rō'mi:čēk -čka m ⟨ ⟩ **1.** *okvirček* |manjšalnica od rom| **2.** *opora za rože v lončku* **■** prim. romek

rompa ▶ 'rō:mpa -e ž ⟨ ⟩ *eksp. 1. debel, obilen človek 2. ženska pred porodom 3. predebela žival*: 'ta: 'rō:mpa se 'kumaj ōb'ra:ča

rompast ▶ 'rō:mpast -a -ō prid. ⟨ ⟩ *eksp. neroden, robusten*: 'rō:mpaste 'či:žme

rompati ▶ 'rō:mpat -an nedov. ⟨ ⟩ *eksp. povzročati hrup, nemir s hojo, premikanjem*: na 'i:zbē 'nē:gdō 'rō:mpa

rop ▶ 'rō:p -a m ⟨ ⟩ • 'bōžē 'rō:p *božji rop* |prejem, prejemanje obhajila v smrtnem grehu|

ropar gl. hajduk, hajdučina, ravbar

ropati gl. ravbati

ropot gl. ropotanj

ropotalo gl. klepetac

ropotanj ▶ rōpō'ta:n' -a m ⟨ ⟩ *ropot* |glagolnik od ropotati|: rōpō'ta:n' va 'kū:xēn'ē

ropotati ▶ rōpō'tat rōpō'čēn nedov. ⟨ ⟩ *novi ropotati* |dajati močne, kratke glasove **a**) pri delovanju|: ma'ši:na rōpō'čē **b**) *zlasti pri udarjanju, zadevanju ob kajl*: s 's'to:lē rōpō'čējō **■** gl. tropotati

ropotija ▶ rōpō'ti:ja -e ž ⟨ ⟩ *eksp. ropotija* |nekoristne, odvečne stvari|: 'tō: rōpō'ti:jō 'bō t'rē:ba s'cē:pat

ropotuljica gl. reškec, rešnica

rosa ▶ 'ro:sa 'rose: ž (<) **rosa 1.** |*drobne vodne kaplje, vlaga, ki se naredi ponoči zaradi ohladitve zraka, zlasti na rastlinah*|: 'ro:sa se je 'več pošéš'i:la **2.** |*drobne vodne kaplje, vlaga na čem sploh*|: 'ro:sa na 'ša:jbax

rose ▶ 'røse -ta m (<) *vol temnosive barve*

rosen ▶ 'røsa:n 'ro:sna 'røsnu prid. (<) *rosen* |*ki se nanaša na roslo*|: 'rosna t'ra:va ▪ 'røsnø o'ča:lè

rosica ▶ rø'si:ca -e in 'ro:sèca -e ž (<) *rosica* |*manjšalnica od rosa*|

rositi ▶ 'røsit -in nedov. (<) *rositi* |*padati iz oblakov v obliki drobnih vodnih kapelj*|: pø'pudan je rø'si:lø
▶ **rositi se** rø'sit se *rositi se* |*postajati pokrit z drobnimi vodnimi kapljami*|: 'ša:jbø se rø'si:jø ▪ 'če:lø se mè 'røsi **gl.** rosljati

rosljati ▶ 'røsl'at -an nedov. (<) *rosljati, rositi*: 'cè:u 'da:n je røsl'a:lø, pa 'ni: 'nič namò'či:lø

rosulja ▶ rø'sü:l'a -e ž (<) *vrsta visoke trave*

Rotija ▶ 'rø'ti:ja -e ž (<) *Rotija, Doroteja* |*žensko ime*|
rovača ▶ rø'va:ča -e ž (<) **1.** *snop lanu*: 'pø:t 'røvač 'lana sòn napü:kala **2.** *krepko raščena, čokata ženska*

rovaš ▶ 'røvaš rø'va:ša m (<) • *ekspr.* na 'rø:vaš je 'pi:u na račun

rovnica ▶ rø:vñca -e ž (<) *rovnica* |*orodje s ploskim, spodaj ravnim rezilom za kopanje*|: 'rø:vñcø na'sa:jt

rozast ▶ 'ro:zast -a -ø prid. (<) [**rozast*], *bledo rdeč, rožnat*: 'ro:zasta 'ga:utroža

rozine gl. grozdje

roža ▶ 'røža -e ž (<) **1.** *roža, cvetlica*: 'rø:že 'tøgat ▪ 'pø've 'rø:žø ▪ 'pü:šel'c 'rø:š ▪ 'lè:pa je kò 'rø:ža ▪ le'de:ne 'rø:že *cveticam podobne tvorbe iz le-*

du na šipah 2. roža |*rastlina, ki se goji za okras*|: røžma'ri:n i 'rø:žøŋk'raut sò 'lèpø 'rø:žø **3.** *roža, greben* |*rdeč nazobčan kožni izrastek na vrhu petelinove glave*|: pe'te:xè sò sè o'čø:falè 'rø:žø **4.** *kar je, se naredi vrh česa*: 'rø:ža pø'ž'a:kl'è *vrh zavezane vreče* ▪ 'rø:ža se je pø'ka:zala na gø'rø:čè st'rè:xè *plamen, ki je švignil iz goreče strehe* ▪ 'rø:žø na 'zi:dè sò 'r'de:čø 'fa:rbe *obrobni ornament na zidu* • i'va:n'ska 'rø:ža *ivanjščica* |*travniška rastlina z belimi in rumenimi cveti v koških*| • 'ka:ptø(u)ska 'rø:ža *arnika* |*zdravilna gorska rastlina*| • š'pa:rat je t'rè:ba pø' 'rø:žø, ne pø' š'tü:lè *varčevati je treba začeti, ko je stvari še dovolj* **gl.** roža

Roža ▶ 'røža -e ž (<) *Roža* |*ime krave*|: 'rø:ža 'bø: è'mè:la d'rü:gø 'te:lø

rožast ▶ 'røžast -a -ø prid. (<) *rožast* |*ki ima v vzorcu cvete, rožel*|: 'røžast 'fü:rtøf ▪ 'røžasta b'luzø

rožec ▶ 'røžac -šca m (<) **1.** *cevasta priprava iz roga, pločevine za nadevanje klobas 2. cevasta priprava, lijak za pretakanje tekočine v sod, odtok mošta pri preši 3. (lesen) držaj pri orodju* **gl.** rožec, kosir

rožec² ▶ 'røžac -šca m (<) **rožič 1.** |*sad rožičevca*|: pøva'ti:ca iz 'ro:šcèf, z 'ro:šcè **2.** |*zaradi rožičavosti spremenjen slivov sadež*|

rožen gl. orožen

rožen ▶ 'røžøn røžø:na -ø prid. (<) *rožøn, roževinast* |**rožni venec** gl. čenaške

roženkranc ▶ 'røžøŋkranc -a m (<) *rožni venec* |*molitev iz zdravamarij, očenašev in razmišljanja o dogodkih iz Kristusovega življenja*|: 'røžøŋkranc 'bø:mø mø'l'i:lè

roženkravt ▶ 'røžøŋkraut -a m (<) *roženkravt* |*lončna*

rosa -e - sam. fem.

a) &) røða, cvetlica; b) ime krave;
 b) petelin in koba imata røžø = preben;
 1. zvezana mreža ima røžø,
 prijeto mrežo za røžø. Pregovor:
 "Spirati je treba pri røži, ne
 štuli (štüli) = v facethu, ne
 na kocu!" štüla -

č | ogenj ima røžø = vroče, žareč
 plamen: pri požaru se je na štüli
 pokazala røža (dugod: "petelin [ogjen] se
 hotel ob kòpi. se ukazal.).

rastlina z dišečimi dlakavimi listi in drobnimi vijoličastimi cvetji: pòsa'di:la je 'rò:žen'kraut

roževinast gl. rožen

rožica ▶ 'rò:žéca -e ž (⟨) rožica |manjšalnica od roža|: 'trgat 'rò:žéce ▪ 'dèkle je kò 'rò:žéca rdečelična, lepa

rožič: /rog/ gl. rogec; /sad, bolezen/ gl. rožec²

rožiček ▶ rò'ži:čèk -čka m (⟨) rožiček |manjšalnica od rog|: te'lè:tè 'ra:stéjò rò'ži:čèk ■ gl. rogac

rožje gl. orožje

rožljati gl. rog'ljati

rožmarin ▶ rožma'ri:n -a m (⟨) rožmarin |sredozemska grmičasta rastlina z ozkimi močno dišečimi listi in drobnimi modrikastimi cvetji|: rožma'ri:n i 'rò:žen'kraut

rožnat gl. rozast

rožnik ▶ 'ròžni:k ròž'ni:ka m (⟨) škarnik |tram ostréšja, ki sega od slemena do kapa|: ròž'ni:ke je óp'te:sau ■ rožnik, remeljc

rt ▶ 'rt -a m (⟨) griček, zemeljska izboklina: 'rt smò pòkò'si:lè ■ prim. rtič

Rt ▶ 'rt -a m (⟨) Rt |ledinsko ime|: na 'rtè

rtič ▶ 'rtič r'ti:ča m (⟨) griček, zemeljska izboklina ■ prim. rt

Rtič ▶ 'rtič r'ti:ča m (⟨) Rtič |ledinsko ime|: v 'rtičè smò 'pa:slè

rtiček ▶ r'ti:čèk -čka m (⟨) manjšalnica od rt ali rtič

rubež ▶ 'rù:beš -beža m (⟨) rubežnik |uradna oseba, ki opravi rubež|: 'rù:beš je p'rišò f'se:lò

rubežnik gl. rubež

rubiti ▶ 'rù:bèt -èn nedov. (⟨) rubiti |odvzeti dolžnikove premičnine in z njihovo prodajo poplačati njegov dolg|

ručati ▶ 'ru:čat -an nedov. (⟨) zajtrkovati |jesti zajtrk|: 'ru:čalè smò 'kafò pa ž'ga:nce

ručik ▶ 'ru:čèk -čka m (⟨) zajtrk |obrok hrane, ki se je zjutraj|: 'ko:scen je p'ri'ne:sla 'ru:čèk

ruda ▶ 'rù:da -e ž (⟨) 1. ruda |zmes snovi, iz katere se pridobivajo zlasti kovine|: 'rù:dò 'kò:p'l'ejò 2. oje pri vozu: 'rù:da se je v'la:mala

rudar gl. knap

rudarski gl. knapovski

Rude ▶ 'rude -ta m (⟨) Rude, Rudolf |moško ime|

rudina ▶ 'rù:dèna -e ž (⟨) trda in pusta trava

ruj gl. rujevina

rujevina ▶ 'rù:jevèna -e ž (⟨) ruj |grm z majhnimi cvetji v latih in listi, ki jeseni pordečijo|: 'rù:jevène je na'trgau

ruliti ▶ 'rù:l't -l'èn nedov. (⟨) ruliti, tuliti, rjoveti: 'vòu, 'me:dvèt, 'bik 'rù:l'è ▪ ma'ši:na 'rù:l'è

ruljenje ▶ 'rù:l'en'e -a s (⟨) ruljenje, tuljenje, rjovenje

rum ▶ 'rum -a m (⟨) rum |alkoholna pijača, ki se pridobiva iz sladkornega trsa ali iz alkohola z dodatkom arome|: 'na:piu se je 'ruma ▪ 'ča:j z 'rumòn

ruma ▶ 'ruma -e ž (⟨) krava rumenkaste barve

rumè ▶ 'rume -ta m (⟨) vol rumenkaste barve

rumeneti gl. žolteti

rumenjak: jajčni rumenjak gl. žoltak

rupa ▶ 'rù:pa -e ž (⟨) rupa |odprtina v kraških tleh, navadno manjša|: pò 'vòdò: je 'šò v 'rù:pò

Rupe ▶ 'rupe -ta m (⟨) Rupe |priimek|: s'tè:vèččkè 'rupe

Rupečka ▶ 'rù:pèčka -e ž (⟨) Rupečka |gosposdinja pri Rupečkih ali Rupetovih|

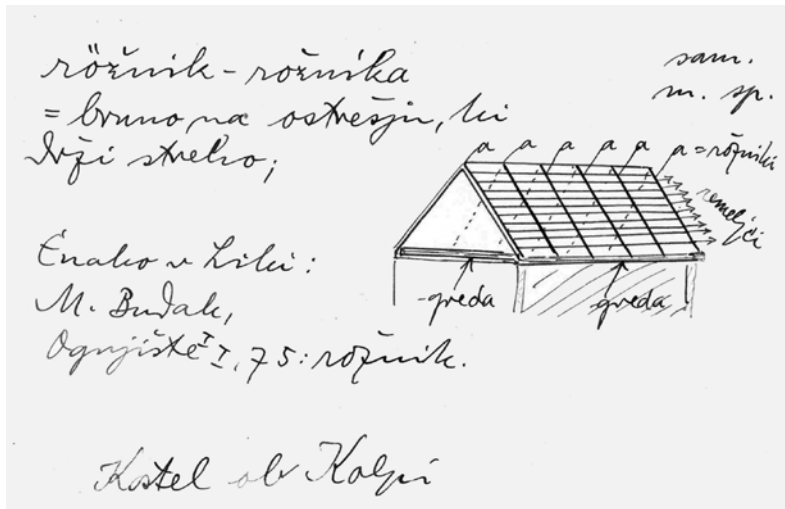
Rupečki ▶ 'rù:pèčkè -èga m (⟨) Rupečki |gosposdar|

Rupečki ▶ 'rù:pèčkè -èx m mn. (⟨) Rupečki |hišno ime|: p'ri 'rù:pèčkèx

rôžac - rôčca - umj. rôčci sam.
 a) rôžič (sad, za goščico: rôžičeva mas.
 potica = povatica z rôžici)
 b) kos roga, s katerim ob kolinalah
 polnijo čreva za klobase: čreva se
 nategne na rôžac;
 c) tulec (lesen) pri lakanju (la-
 hornici), slopi katerega tēcē mōst
 v sad; nelic morda rôžen?
 ē) enak tulec pri pneni (stikal-
 nici), slopi katerega tēcē mōst
 iz pnen v šraf (kobil).
 Kotel ob šalpi.

rožec

rožnik

Rupetov ▶ 'ru'pɛ:tɔf -tɔva -ò prid. ⟨⟩ *Rupetov* |ki se nanaša na Rupeta ali Rupetove|

Rupetovi ▶ 'ru'pɛ:tɔvɛ -ɛx m mn. ⟨⟩ *Rupetovi* |hišno ime|; pŕ 'ru'pɛ:tɔvɛx

Rus ▶ 'rus 'rusa m ⟨⟩ *Rus* |pripadnik ruskega naroda|

rusast ▶ 'ru:sast -a -ò prid. ⟨⟩ *umazan od blata, prahu, saj*: 'ru:sasta 'li:ca

ruska ▶ 'ruska -e ž ⟨⟩ *temnosiva krava*

ruski ▶ 'ruskɛ -a -ò prid. ⟨⟩ *ruski* |ki se nanaša na Ruse ali Rusijo|: 'ruskɛ sɔu'da:tɛ

ruša gl. važa

rušiti ▶ 'rù:šɛt -ɛn nedov. ⟨⟩ **1.** *rušiti, podirati*: s'tarò 'xi:šò 'rù:šɛjò **2.** *usipati se* |v velikih količinah pada-ti|: 'sadjɛ: 'rù:šɛ iz d'rɛ:vja ▪ še'ni:ca 'rù:šɛ va 'ža:kèl' ▪ 'daš 'rù:šɛ gosto, močno pada ▪ vo:da 'rù:šɛ pó 'pɔ:tɛ dere **3.** *ekspri. usipati se* |(hitro) množično prihajati|: 'lidjɛ: 'rù:šɛjò is 'cerkvɛ: ▶ **rušiti se** 'rù:šɛt se rušiti

se |zaradi delovanja zunanjih sil razpadati na dele, kose|: 'tŕškɛ g'ra:t se 'rù:šɛ • **ekspri.** 'rù:šɛt se pó 're:brɛ s težavo hoditi, mučiti se pri hoji

ruta gl. robec

ružec ▶ 'rù:žac -a m ⟨⟩ *robkalnik, luščilnik* |priprava za ročno luščenje koruze|: z 'rùžacen 'rù:žɛjò xŕ'metu:n

ruženje ▶ 'rù:žɛn'e -a s ⟨⟩ *luščenje* |glagolnik od ružiti|: 'rù:žɛn'e xŕ'mɛ'tù:na

ružiti ▶ 'rù:žɛt -ɛn nedov. ⟨⟩ *luščiti* **1.** |spravljati zrna iz luščine|: 'fažɔ:n, g'rax 'rù:žɛn za 'jü:žɛnò **2.** |odstranjevati zrna s storža|: xŕ'metu:n 'rù:žɛt

rž ▶ 'ŕš 'ŕži ž ⟨⟩ *rž* |kulturna rastlina z dolgim stebлом in z dolgim klasom ali njeno seme|: 'pŕ nas 'ni:smò s'ja:lɛ 'ŕži

ržen ▶ 'ŕžɛ:n 'ŕžɛ:na -ò prid. ⟨⟩ *ržen* |ki se nanaša na rž|: 'ŕžɛ:n k'rɛx ▪ 'ŕžɛ:na s'la:ma

S

sa ▶ 'sa: prisl. ⟨⟩ *sedaj, zdaj* **1.** |izraža, da se dejanje zgodi v tem času, v tem trenutku|: 'sa: sòn p'rišò ▪ 'sa: sè 'si:ta ▪ 'sa: je 'zi:ma ▪ 'sa: je 's'la:bò za 's'ta:re 'lidi: **2.** |izraža, da se dejanje godi v sedanjem, današnjem času|: 'sa: 'pi:še 'pismò ▪ 'sa: je na 'pò:štè ▪ 'sa: je 'za:jd'n'a p'ri:lèka **3.** |izraža, da se bo dejanje godilo v prihodnosti|: 'sa: 'peš k sòu'da:tòn **4.** |izraža istočasnost dejanja|: pò'vè:daù je, 'kè: 'sa: 'ži:vè **5.** |za izražanje opozoritve na prehod k drugi misli|: 'ni: ga 'iše 'damux, 'sa: 'alè 'ni: 'go:tòf 'alè pa je 'kaì d'rü:gèga **6.** |za izražanje, da se dejanje odvisnega stavka zgodi pred dejanjem v nadrednem stavku|: 'sa: ka: smò pòkò'si:lè, 'bò:mò 'ma:lò pò'či:nèlè **7.** *takoj, vsak čas*: 'sa: 'na bò: p'f'nè:sò 'mò:šta i ra'ki:je ▪ 'sa: 'na bò: pet'rò:vò *kar naenkrat* ■ **zaim.** gl. ves

sa... gl. se...

sabirati gl. zbirati

sablja ▶ 'sa:bl'a -e ž ⟨⟩ *sablja* |orožje z držajem in dolgim, nekoliko zakrivljenim rezilom za sekanje, vbadanje|: p'rtjet 'sa:bl'ò ▪ 'vedrt s 'sa:bl'ò

sabljica ▶ 'sa:bl'ca -e ž ⟨⟩ *sabljica* |manjšalnica od sablja|

sabonj ▶ 'sabòn' prisl. ⟨⟩ *menda* |izraža domnevo|: 'danas jèx 'sabòn 'ne bò:

sabonjda ▶ sa'bòn'da prisl. ⟨⟩ *menda* |izraža domnevo|: sa'bòn'da sò 'o:vas 'več pòs'ja:lè

sabota gl. sobota

sabrati gl. zbrati

sad ▶ 'sa:t 'sa:da m ⟨⟩ *sad* |užitni del rastline, ki sestoji iz semena in osemenja|: 'ja:bòkò je 'dò:bèr 'sa:t

sada gl. sedaj

sadašnji ▶ sa'da:šn'è -a -e prid. ⟨⟩ *sedanji* |ki je v sedanjosti|

sadika ▶ sa'di:ka -e ž ⟨⟩ *sadika* |mlada, iz semena ali rastlinskega dela vzgojena rastlina za vsaditev na stalno mesto|: ròžma'r'i:nòve sa'di:ke

saditi ▶ 'sadi't in 'sa:it 'sadin nedov. ⟨⟩ *saditi* **1.** |dajati sadike, seme v zemljo, kjer bodo rastle|: 'fažò:n, x'f'metü:n 'sa:it ▪ 'kòmpè:r 'sadi't ▪ p'rè:sat 'sadi't ▪ lès'ni:ke, sm'rè:ke 'sadi't

sadje ▶ 'sadjè: -a s ⟨⟩ *sadje* |več sadov, sadov|: 'sadjè: òt'pa:da ▪ 'sadjè: 'šišit ▪ 'sadjè: z're:ja

saganjati gl. seganjati

sagnati gl. segnati

sagniti gl. segniti

sagreti gl. segreti

saharin ▶ saxa'ri:n -a m ⟨⟩ *saharin* |umetna sladka snov, slajša od sladkorja|: 'kafa s saxa'ri:nòn

sahniti gl. usahniti

saj ▶ 'sèj in sèj vez.⟨⟩ *saj* **1.** |za utemeljevanje, pojasnjevanje prej povedanega|: 'pòznan ga, 'sèj smò s'kèp š'kò:lò xò'di:lè **2.** |za izražanje dejstva, da je vsebina vezniškega stavka vzrok dogajanja v predhodnem stavku|: 'la:čan sòn, sèj 'ni:sòn 'danas 'iše 'nič 'jèù **3.** |za izražanje nasprotja s prej povedanim|: {A} p'f'nesè 'd'f! {B} 'sèj sòn jèx 'več p'f'nè:sò **4.** |izraža podkrepitev trditve|: 'sèj sòn 'vè:dò, da 'ne bò: 'nič na'rè:dò ▪ 'te:ta, 'òtprte, 'sèj smò 'sómò d'va: **5.** |izraža spodbudo|: 'nò, sèj g'rè:!**6.** |izraža samoumevnost|: pòš'te:nò se je na'pa:dalò, 'sèj je 'cè:ù 'tè:dèn 'daš 'pa:daù **7.** |izraža ugotovitev, spoznanje resničnega stanja|: 'v'ñèla se je k 'mòžè, sèj 'ni: 'mò:gla d'règač **8.** |izraža zadržano sprejemanje česa|: sèj 'ni: t'rè:ba • sèj 'ni: v'rè:dno p'ra:vèt ni treba, ni vredno praviti ■ gl. i prisl., ka, zakaj

saje ▶ 'sa:je 'sa:i ž mn. ⟨⟩ *saje* |črn prah, ki nastane pri gorenju ob premajhni količini kisika|: 'sa:je sò se nab'ra:le v 'ra:i'f'nèkè ■ gl. istege

sajevec ▶ 'sa:jevəc -jefca m ⟨⟩ *vnetje vimena*

sajman gl. sejmen

sajti gl. saditi

sak ▶ 'sak 'saka m ⟨⟩ *sak* |ročna priprava z mrežo v obliki vreče, pritrjena na palici, za lovljenje rib, rakov|: s 'sakòn 'lo:vèt 'ri:be ■ **zaim.** gl. vsak

sakdanji gl. vsakdanji

sakipot gl. vsakipot

sakrabolski ▶ sakra'bol'skè -a -ò prid. ⟨⟩ *ekspr.* [**sakra'bol'ski*] |ki izraža nekoliko negativen odnos do osebe, stvari|: sakra'bol'ska 'dèca ▶ **sakrabolsko** sakra'bol'skò prisl. [**sakra'bol'sko*], *zelo, močno*: sakra'bol'skò jèx 'bò:š 'dò:bò

sakrabolt ▶ sakra'bol't medm. ⟨⟩ [**sakrabolt*] |izraža podkrepitev trditve|: sakra'bol't, 'alè 'bò:š 'pü:stò! ▪ sakra'bol't na'za:ž ▪ sakra'bol't i 'na:jn

sakraljudski ▶ sakra'l'ucké -a -ò prid. ⟨⟩ ekspr. [ki izraža nekoliko negativen odnos do osebe, stvari]

sakramenski ▶ sakra'mę:nské -a -ò prid. ⟨⟩ ekspr. [*sakramenski] [ki izraža negativen odnos do osebe, stvari]: sakra'mę:nské k'ra:ve me nape'l'a:vajó • kot psovka sakra'mę:nské š'mrkóvac! ▶ **sakramensko** sakra'me:nskó prist. [*sakramensko], zelo, močno: sakra'mę:nskó 'nas je 'zę:bló

sakramentirati ▶ sakramen'tę:rat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. [*sakramentirati] [preklinjati, navadno z besedo sakrament]

salabolski ▶ sala'bol'ské -a -ò prid. ⟨⟩ ekspr. [*salabolski] [ki izraža nekoliko negativen odnos do osebe, stvari]: sala'bol'ské 'ma:čke k'ra:dejó ▶ **salabolsko** sala'bol'skó prist. [*salabolsko], zelo: sala'bol'skó 'nan je v'ročęe

salabolt ▶ sala'bol't medm. ⟨⟩ [*salabolt] [izraža podkrepitev trditve]: sala'bol't, 'děca, 'damux! ▪ sala'bol't na'za:ij!

salama ▶ sa'la:ma -e ž ⟨⟩ novo.salama [podolgovat, valjast izdelek z nadevom iz sesekljanega mesa, slanine, začimb]: sa'la:me je na'rę:zala 'pu:n 'ta:l'ar

salamenski ▶ sala'mę:nské -a -ò prid. ⟨⟩ ekspr. [*salamenski] **1.** [ki izraža nekoliko negativen odnos do osebe, stvari]: sala'mę:nské 'tatje: **2.** [ki se pojavlja v zelo visoki stopnji in z veliko intenzivnostjo]: va'tę: sala'mę:nské 'bü:rjé 'ni: 'móč 'ni 'di:xat ▶ **salamensko** sala'mę:nskó prist. [*salamensko], zelo: sala'mę:nskó f'lę:tnó jó je 'po:brau

salament ▶ sala'męnt medm. ⟨⟩ [*salament] [izraža podkrepitev trditve]: sala'męnt, 'bo:š ga 'pü:stó!

Salamon gl. Salomon

saló ▶ sa:ló -a s ⟨⟩ saló [maščobno tkivo pri prašičih, zlasti okoli ledvic]: sa:ló rez'rę:zat, res'to:pět

Salomon ▶ 'sala'mo:n -a m ⟨⟩ Salomon [izraelski kralj] • 'mu:dér je kó 'sala'mo:n zelo je moder

salutirati ▶ seló'tę:rat -an nedov. ⟨⟩ salutirati [pozdraviti z dvigom desne roke ob sence glave ali predse]: óf'ęčę:rjé seló'tę:rat

salvet ▶ sal'vę:t -a m ⟨⟩ **1.** kuhinjska krpa, brisalka: sal'vę:te je óp'ra:la **2.** prticek, servieta: ób'ri:sat se s sal'vę:tón

sam ▶ 'sa:m -a 'samu zaim. ⟨⟩ sam **1.** [izraža, da je kdo brez stikov, povezave ali ni skupaj z drugimi]: 'sa:ma je ós'ta:la va 'xi:šé **2.** [izraža, da kdo dela, je brez pomoči, sodelovanja drugih]: 'sa:m 'zi:da 'xi:šó **3.** [izraža, da se kaj zgodi brez zunanje spodbude, vpliva]: pöva'ti:ca se je frej 'sa:ma restó'pi:la x 'vü:stęx • 'vü:š 'sa:ma ót 'se:be p'ri:de **4.** [izraža osebni zaimek]: 'sa:m ne 'pu:šę, pa ne 't'p'i 'ni pu'ša:čęf **5.** [poudarja osebo, na katero se nanaša]: 'o:na sę je 'sa:ma k'ri:va **6.** [poudarja odnos do

osebka]: 'pija:n 'sa:m s 'sabó gó'vöri: • 'to: 'dę:te je 'jaku 'samu s'vaje čüdaško, posebno, svojeglavo • 'sa:ma ót 'se:be je p'rne:sla brez prošnje ali nago-varjanja drugih • 'to: 'ni: 'samu 'se:be to ni brez vpliva zle sile • 'sam 'za:se 'dę:la kar naredi, obdrži zase • 'sa:ma 'ra:da sön je 'vó:dó nó'si:la sama od sebe, prostovoljno

sam² ▶ 'sa:m -a 'samu zaim. ⟨⟩ sam **1.** [izraža omejenost na navedeno]: 'bi:ų je f 'sa:mé 'ro:bačę **2.** [izraža, da je kaj brez primesi, dodatkov]: 'pi:la je 'samu m'lę:kó **3.** [poudarja pomen besede, na katero se veže]: na 'igrę je 'bęla 'sa:ma mla'di:na • pö'zi:mę je 'sa:ma 'nó:čę je malo dneva **4.** [izraža izjemnost, nepričakovanost česa]: 'sa:m škóf je p'rišó k 'fa:rę **5.** [izraža veliko zadovoljstvo ob dejanju, stanju]: 'sa:m 'bó:k, da sę p'rišó • 'sa:m 'bó:k te je p'rne:só ▪ 'sa:m 'bó:k, da je 'iše 'takó • ekspr. 'sa:ma 'kó:st i 'kó:ža ga je zelo je suh ■ gl. zgoljan

samček ▶ 'sa:mčęk -a m ⟨⟩ samček [manjšalnica od samec]

samec ▶ 'sa:mac -mca m ⟨⟩ samec, navadno ptičji

samica ▶ sa'mi:ca -e ž ⟨⟩ samica, navadno ptičja

samičica ▶ sa'mi:čęca -e ž ⟨⟩ samičica [manjšalnica od samica]

samleti gl. semleti

samo ▶ 'sómó prist. ⟨⟩ **1.** samo **1.** [izraža omejenost na navedeno]: 'ma 'sómó 'e:nęga 'sina ▪ 'sómó 'danas 'laxkó p'ri:dešęe **2.** samo [izraža popolno omejenost na navedeno dejanje]: 'sómó 'le:žau bé pa 'jęu **3.** [izraža spodbudo, poziv]: 'sómó ne 'jó:kaj! ▪ 'sómó 'nó:te le dajte! **4.** [izraža grožnjo, svarilo]: 'sómó g'lę:ij! ▪ 'sómó p'ro:baįęe! **5.** samo [poudarja pogojenost]: 'bo:mó 'kü:pélé, 'sómó 'akó 'ni: pred'ragu **6.** samo [izraža zadovoljnost, začudenje, zaskrbljenost, ukaz, željo]: 'sómó da ste zd'ra:vę • 'sómó da se mę 'kaj ne na'redi! ▪ 'sómó da 'bo:š na'rę:dó! **7.** [izraža pogoj za dejanje v glavnem stavku]: 'sómó da 'zi:ma p'ro:įde, pa 'bo: 'se d'ręgač **II.** v vezniški rabi **1.** [za izražanje nasprotja s prej povedanim]: 'vi:dęn 'iše 'nękaj, 'sómó 'čü:jen s'la:bó **2.** [za izražanje izvemanja]: 'to: 'si 'vęjó, 'sómó 'matę ne **3.** [za omejevanje prej povedanega]: d'į'zi:na ga 'nič ne b'ri:ga, 'sómó da je 'n'e:mę p'raf **4.** [za širjenje, stopnjevanje prej povedanega]: 'ni: 'sómó 'grt, je i p'ore:dęn • 'ta: 'xa:rtęca je 'jaku 'lę:pa, 'kę: sę jó 'sómó 'zę:ų? le kje si jo dobil, vzel? • 'sómó 'takó sön rę:kó brez določene-ga vzroka, namena • 'to: 'ni: 'sómó 'takó to ni kar tako: • 'to: 'ne grę 'sómó 'takó to ne gre kar tako • en 'čas je 'dę:lau, 'sómó 'kaj se je nave'l'i:čau i p'ro:šó nenadoma, kar naenkrat ■ gl. zgolj

samoča ▶ sa'mo:ča -e ž ⟨⟩ [*samoča], samota **1.** [sta-

nje, ko je kdo sam, brez stikov, povezave z drugimi: 'sa'mo:čò 'tešku pre'na:šan **2.** |oddaljen, odmaknjen kraj, predel|: 'ce:rkòf je na sa'mo:čè

samoglav ▶ samòg'laf -g'la:va -ò prid. ⟨⟩ [**samoglav*], *svojejav, trmast*: samòg'la:vò 'dè:te

samoglavец ▶ samòg'la:vac -g'la:fca m ⟨⟩ [**samoglavec*] |*svojejav, trmast človek*|

samokolnica gl. karjola

samopašen ▶ samò'pa:šen -šna -ò prid. ⟨⟩ *samopašen, sebičen*

samorasel gl. samorasoven

samorasoven ▶ samò'ra:sòvèn -vna -ò prid. ⟨⟩ *samorasel* |*ki (z)raste, ne da bi ga posejal, posadil človek*|: samò'ra:sòvèn 'kòmpè:r

samorodnica gl. direktor²

samostan gl. klošter

samostanski gl. kloštrski

samota gl. samoča

samski ▶ 'sa:mskè -a -ò prid. ⟨⟩ *samski* |*ki ni poročen*|

• 'sa:mskè 'li:st *samski list* |*potrdilo pri cerkveni poroki, da oseba, ki se želi poročiti, ni poročena*|

• 'sa:mskè s'ta:n je zapè'sti:la poročila se je ■ gl. ledik

Samson ▶ 'samsòn -a m ⟨⟩ • 'ja:k je kò 'samsòn zelo je močan ■ prim. Silijon **K** *Primerjava se nanaša na svetopisemskega Samsona (ur.)*

sana ▶ 'sana -e ž ⟨⟩ *sanica* |*vsaka od drsnih ploskev sani, sank*|: 'sanò je is'te:sau ■ **R** *sana*

sandal ▶ san'da:l -a m ⟨⟩ *sandal, sandala*: pò'lè:tè 'nò:sémò san'da:le

sandala gl. sandal

sane ▶ 'sane: 'san ž ⟨⟩ nav. mn. *sani* |*vozilo navadno z dvema ozkima drsnima ploskvama za premikanje,*

prevažanje po snegu|: 'sanè: le'ti:jò pò k'la:ncè ▪ pɹ'pe:l'au se je na 'sanax ■ prim. vlačice

sanenec gl. saninec

sani gl. sane, sanice

sanica gl. krivanda, sana

sanice ▶ 'sanèce 'sanèc ž ⟨⟩ mn. *sanke, sani*

saninec ▶ sa'nè:nc -a m ⟨⟩ *saninec* |*sneg, primeren, ugoden za sankanje*|: 'danas je 'dò:bèr sa'nè:nc

sanja ▶ 'sa:n'a -e ž ⟨⟩ nav. mn. *sanje* |*podobe, predstave, ki se pojavljajo v spanju, zlasti manj trdnem*|: 'lèpè 'sa:n'e sòn è'mè:la • rek 'sa:n'a - 'pu:na 'rit s'pa:n'a *sanja, kdor mnogo spi*

sanjariti gl. fantazirati

sanjati ▶ 'san'at -an nedov. ⟨⟩ *sanjati* |*imeti, doživljati sanje*|: kot zbadljivka 'ka:i se tè je sa'n'a:lò? - da sò 'mi:šè s'lamò 'sè:klè i 'te:bè v 'rit v'lè:klè ■ gl. fantazirati

sanjski ▶ 'sa:n'skè -a -ò prid. ⟨⟩ *sanjski* |*ki se nanaša na sanje*| • 'sa:n'skè 'bü:kve [**sanjske bukve*] |*knjiga, ki razlaga pomen sanj*|

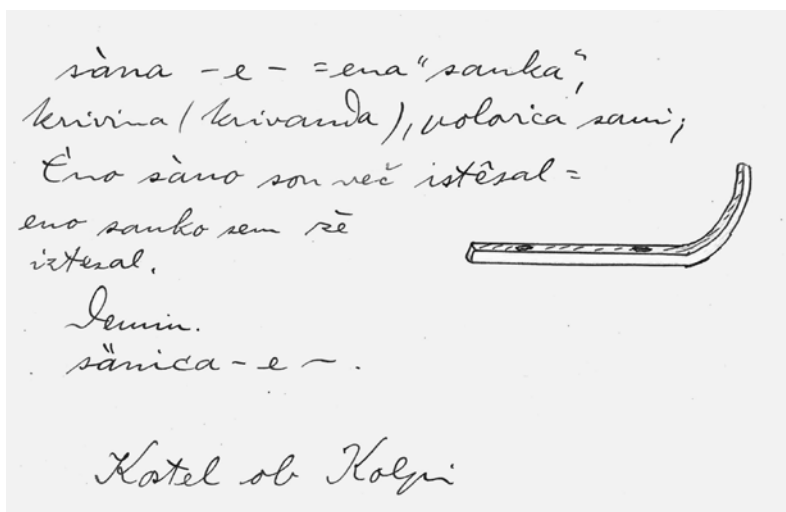
sanke gl. sane, sanice

sapa ▶ 'sa:pa 'sapè: ž ⟨⟩ **1.** *sapa* |*dihanje, dih*|: 'sapè: mè nes'ta:je ▪ 'sa:pò mè je za'pɹlò **2.** *sapa* |*veter, zlasti šibkejši*|: 'mɹzla 'sa:pa v'lè:če **3.** *pomožni gumb pri harmoniki za uravnavanje zraka v mehu*: 'sa:pò pɹ'ti:snè! • mè je 'sa:pè tèr mè je pri moji veri |*izraža podkrepitev trditve*|

sapica ▶ 'sa:pèca -e ž ⟨⟩ *sapica* |*manjšalnica od sapa*|: 'saka 'sa:pèca mè š'kò:dè

Sapničan ▶ 'sa:pɹčan -a m ⟨⟩ *Sapničan* |*prebivalec naselja Sapnik*| ■ prim. Sapnik

Sapničanka ▶ 'sa:pɹčaŋka -e ž ⟨⟩ *Sapničanka* |*prebivalka naselja Sapnik*| ■ prim. Sapnik

sana

sapnički gl. sapniški

Sapnik ▶ 'sa:pnèk -a m ⟨⟩ *Sapnik* |ime naselja|: f 'sa:pnèkè se je 'rò:dò 'naš 'o:ča ■ prim. Sapničan, Sapničanka, sapniški

sapniški ▶ 'sa:pnèčkè -a -ò prid. ⟨⟩ *sapniški* |ki se nanaša na naselje Sapnik|: 'mixa 'sa:pnèčkè ■ prim. Sapnik

saprabolski ▶ sapra'bo:l'skè -a -ò prid. ⟨⟩ ekspr. [**saprabolski*] |ki izraža nekoliko negativen odnos do osebe, stvari|: sapra'bo:l'skè pas'tè:rjè

saprabolt ▶ sapra'bo:l't medm. ⟨⟩ [**saprabolt*] |izraža podkrepitev trditve|: sapra'bo:l't, 'bo:š pòs'lü:šau 'alè ne!

saprament ▶ sapra'mè:nt medm. ⟨⟩ [**saprament*] |izraža podkrepitev trditve|: sapra'mè:nt je v'rò:če! ■ sapra'mè:nt na'za:i ■ sapra'mè:nt na'za:i, 'maš 'kaj tò:'ba:ka?

sardina ▶ sar'di:na -e ž ⟨⟩ *sardina* |sardela, konzervirana v olju|: t'ri: š'ka:t'l'e sar'di:n je 'kü:pò

sarma ▶ 'sa:rma -e ž ⟨⟩ *sarma* |jed iz mletega mesa z rižem in začimbami, zavitega zlasti v liste navadno kislega zelja|

sasati gl. sesati

sasipati se gl. sesipati se

sastati se ipd. gl. sestati se ipd.

sat ▶ 'sa:t -a m ⟨⟩ *sat* |skupek voščenih celic, v katere odlagajo čebele med, cvetni prah, zalego|: 'pü:n 'sat 'meda je pr'ne:sla

satan ▶ 'satan -a m ⟨⟩ ● pò'rè:dèn kò 'satan zelo je poreden

satina ▶ sa'ti:na -e ž ⟨⟩ *satovje čmrljev*

satje ▶ 'satje: -a s ⟨⟩ *satje* |več satov, sati|

satleti gl. stleti

satovje ▶ satòv'je: -a s ⟨⟩ *satovje* |več satov, sati|

scagati ▶ s'ca:gat -an dov. ⟨⟩ [**scagati*], *obupati*: 'zato ne bè s'mè:la s'ca:gat ▶ **scagan** s'ca:gan -a -ò [**scagan*], *obupan*: s'ca:ganò 'dèkle

scela gl. izcela

scepati ▶ s'cè:pat -an dov. ⟨⟩ *razsekati* |s sekanjem narediti kose, dele|: 'ši:bje na k'na:lè s'cè:pat ■ 'tò: ròp'ò'ti:jò 'bò: t'rè:ba s'cè:pat

scmariti ▶ sc'ma:rt -rèn dov. ⟨⟩ slabš. [**scmariti*], *speči*, *skuhati*: 'nèkaj je sc'ma:rèla za 'jü:žèno

scmokati ▶ sc'mò:kat -an dov. ⟨⟩ slabš. *pripraviti*, *skuhati* slabo, neokusno, na pogled neprijetno jed

scopati ▶ s'cò:pat -an dov. ⟨⟩ ekspr. [**pospraviti*], *pojesti*: 'ce:lega p'ra:sca sò 'bome 'bžzò s'cò:palè

screti gl. scvreti

scvreti ▶ sc'rè:t scv'ren dov. ⟨⟩ *scvreti* |stopiti maščobol|: 'sa:lò je sc'vřla

scvrkniti se ▶ sc'vřkènt se -knen se dov. ⟨⟩ *scvrkniti se* |skrčiti se, zgrbančiti se zlasti zaradi ognja, vročine|: 'li:stje se je sc'vřkñlò ód vrò:či:ne, 'šü:še

ščajmati se ▶ š'ča:i:mat se -an se dov. ⟨⟩ [**ščajmati se*], *doumeti* |popolnoma, do konca razumeti, spoznati|: 'du:gò se 'ni: š'ča:i:mau ■ 'ni:sòn se 'val'e š'ča:i:mala

ščasi gl. včasi

ščasoma ▶ š'ča:sòma prisl. ⟨⟩ *ščasoma*, *polagoma*, *počasni*: š'ča:sòma se je pr'va:dò 'xi:še i 'dè:lè

ščinkljati ▶ š'čìnk'l'at -an dov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *na drobno zrezati, sesekljati*: 'kò:mp'è:r sè p're:več š'čìnk'l'a:la **2.** ekspr. *slabo urezati, pokvariti blago*: ž'ni:dar je 'vas š'tòf š'čìnk'l'au

ščinžati ▶ š'čìnzat -an in iš'čìnzat -an dov. ⟨⟩ ekspr. **1.** *izčrpati, oslabil*: pò'ma:n'kan'e ga je iš'čìnzalò ▶ **ščinžati se** š'čìnzat se in iš'čìnzat se ekspr. *izčrpati se, oslabeti*: pò s'vè:tè i pr' 'dè:lè se je š'čìnzau ▶ **ščinžan** š'čìnzhan in iš'čìnzhan -a -ò *izčrpan, oslabil*: č'lo:vèk je 'vas iš'čìnzhan

ščokati ▶ š'čò:kat -an dov. ⟨⟩ *sesekati, sesekljati*: za p'ra:sce š'čò:kat

ščokljati ▶ š'čòk'l'at -an dov. ⟨⟩ *zelo na drobno sesekati, sesekljati*: 'mi:šè sò s'lamò š'čò:kl'alè zgrizle

se ▶ – se zaim., 'se:be, (k) 'se:bè, 'se:be, (pret, s) pr' 'se:bè, 'sabo, naslonski rod., tož. se, daj. sè ⟨⟩ *se* **1.** |izraža predmet ali določilo glagolskega dejanja, kadar sta identična z osebkom dejanja|: sa'zi:dalè sò sè 'xi:šò, x'lè:f ■ z b'ri:tvècò se je v'rè:zau ■ 'ma:tèr je 'zè:la k 'se:bè ■ pret 'sabo je 'go:nò 'vo:la ■ pò'za:bèla je 'zè:t ma'rè:lò (s) 'sabo ■ za 'sabo sò v'lè:klè vèje ■ 'na:se je nav'lè:kò oblekel se je ■ 'pò:tse je pòg'ra:bò ■ 'se bè 'rat sp'ra:vò 'va:se poje-del **2.** |poudarja a) odnos do osebkaj|: 'sam 'se:bè se s'mi:l'è ■ pò'mè:na se 'sa:ma (s) 'sabo **b)** *da se kaj (z)godi brez zunanje spodbude, vpliva*: 'sa:m òt 'se:be mè je pr'ne:sò **3.** |izraža obojestransko, vzajemno dejavnost osebkov|: fan'ti:čkè se 'tu:čèjò ● 'ne da: k 'se:bè nedostopen, nedovzeten je ● p'ri:t k 'se:bè opomoči si ● 'dřzi:, 'da: 'na:se ima ugodno mnenje o sebi ● 'dřzi: se 'bòl 'sa:m 'za:se je ne-družaben ● d'rü:gèga 'so:it pò 'se:bè izraža merilo, vzor pri posnemanju; enačiti drugega s seboj ● pòt 'sabo 'ma t'ri: 'dè:lòfce vodi tri delavce ● rek 'sak s'vè:taç k 'se:bè ròke: òb'ra:ča vsak skrbi najprej zase ● rek 'sak je 'se:be v'rè:dèn zasluži spoštovanje ▶ **si** sè si |za izražanje osebnè, čustvene udeležbe pri dejanju|: 'tè:ga sè ne 'mo:rèš 'mi:sèlt, van da 'sa:m 'vi:dèš ■ 'dò: bè sè 'mi:sl'ò, da je ta'kò:va!

se ▶ 'se prisl. ⟨⟩ **1.** vse |izraža visoko stopnjo|: pò'lè:tè je 'se d'règaç kò pò'zi:mè **2.** celò |stopnjuje povedano z dodatno močnejšo ali nepričakovano trditvijo|: 'se pò d'vakrat na 'mè:sac **3.** ekspr. vse |poudarja pomen besede sploh|: 'se 'živu je mra'vi:ncef zelo veliko

sebičen gl. samopašen

seč gl. celina²

seči ▶ 'sè:č -en nedov. (⟨) **1.** [*sečij], *sekati* |z udarjanjem z ostrim predmetom **a**) delati kose, dele|: xřme'tü:nkò 'sè:č z b'ra:ıdl'ò **b**) delati, da kaj pride iz pokončnega položaja na tla|: 'dřva 'sè:čemò ▪ xř'metü:n, 'ze:l'è 'sè:č **2.** gristi na koščke: 'mi:šè s'la:mò: 'sè:čejo ▪ kotzbadljivka sa'n'a:lò se më je, da sò 'mi:šè s'lamò: 'sè:klè i 'te:bè v 'rit v'lè:klè ▶ **seči se** 'sè:č se se *seki se* |trgati se po pregibih|: g'vant se 'sè:če

sečka ▶ 'sèčka -e ž (⟨) *slamoreznica* |stroj za rezanje slame, sena|

sečkati ▶ 'sèčkat -an nedov. (⟨) *rezati slamo, seno na sečko*

sed ▶ 'sèt 'sèda m (⟨) *sedenje, posedanje*: ot 'sèda 'ne bò: 'nič př 'xi:še!

sedaj gl. sedaj

sedaj ▶ 'sèda in 'sada prisl. (⟨) *sedaj, zdaj* |izraža, da se dejanje zgodi v tem času, v tem trenutku|: 'sèda sòn p'rišò **2.** |izraža, da se dejanje godi v sedanjem, današnjem času|: 'sèda je s'la:bò v're:me **3.** |izraža, da se bo dejanje godilo v prihodnosti|: 'sèda g're: (= 'pe) va 'pe:tè 'ra:zret **4.** |izraža istočasnost dejanja|: pò'vè:dauj je, 'kè: 'sèda 'dè:la **5.** |za izražanje opozoritve na prehod k drugi misli|: za 'danas smò kòn'ča:lè, 'sada z'bò:gògn! **6.** |za izražanje, da se dejanje odvisnega stavka zgodi pred dejanjem v nadrednem stavku|: 'sèda, 'ka 'vè:mò, 'kòkò: je, 'bò:mò p'rišlè pò'ma:gat • 'sèda 'na bò: 'tù:kaj takoj, vsak čas bo tukaj • 'sèda 'alè 'nigdar zdaj je edina, zadnja priložnost, da se to stori ■ gl. danes, dandanes, sa, sedaj

sedalo ▶ 'sè:dalò -a s (⟨) **1.** *sedalo, sedež* |mesto, prostor za sedenje|: 'tù:kaj je 'iše 'e:nò 'sè:dalò **2.** *prostor, kjer spijo kokoši*

sedanji gl. sadašnji

sedati ▶ 'sè:dat -an nedov. (⟨) *sedati* **1.** |nameščati se, spravljati se v tak položaj, da je teža telesa pretežno na zadnjici|: 'sè:dat va 'sè:ncò, na k'lò:p ▪ 'ma:čka 'sè:da na 'o:knò **2.** |nameščati se, spravljati se v mirujoč položaj, dotikaje se podlage z nogami, s spodnjim delom telesa|: v'ra:ne 'sè:dajò na x'ra:st

sedlace ▶ 'sedlace -a s (⟨) *sedelce* |manjšalnica od sedlo|: v novoletni kolednici na 'kòn'akè je 'sedlace, na 'sedlacè je 'fantak, na 'fantakè je 'ka:pèca, na 'ka:pècè je 'ro:žèca

sedem ▶ 'sè:dòn -èx štev. (⟨) *sedem* |izraža število ali številko sedem [7]|: 'šè:st i 'e:na je 'sè:dòn ▪ 'vü:ra je 'sè:dòn ▪ òp 'sè:dmèx p'ri:demò k 'van ▪ 'sè:dòn b'ra:tòf ▪ 'sè:dòn 'ta:užènt k'řon

sedemdeset ▶ 'sedòndesèt -èx štev. (⟨) *sedemdeset* |izraža število ali številko sedemdeset [70]|: pret 'sedòndesètmè 'lè:tè se je rò'di:la ▪ 'ni:va je 'du:ga 'sedòndesèt 'metròf

sedemdeseti ▶ sedònde'sè:tè -a -ò štev. (⟨) *sedemdeseti* |ki v zapovrstju ustreza številu sedemdeset|: sedònde'sè:tè 'rojstnè 'da:n

sedemdesetletnica ▶ sedòdesè'lè:ténca -e ž (⟨) *sedemdesetletnica* **1.** |sedemdeseta obletnica| **2.** |sedemdeset let stara ženska|

sedemdesetletnik ▶ 'sedòndesèt'lè:tènk -a m (⟨) *sedemdesetletnik* |sedemdeset let star moški|

sedemkrat ▶ 'sè:dòŋkrat prisl. (⟨) *sedemkrat* |izraža sedem ponovitev|: 'sè:dòŋkrat je 'bi:u òpe'rè:ran

sedemnajst ▶ 'sedònajst -èx štev. (⟨) *sedemnajst* |izraža število ali številko sedemnajst [17]|: 'sin je s'tar 'sedònajst 'lèt

sedemnajsti ▶ sedò'na:istè -a -ò štev. (⟨) *sedemnajsti* |ki v zapovrstju ustreza številu sedemnajst|: sedò'na:istè kilo'meter

sedemsto ▶ 'sè:dònstu -- štev. (⟨) *sedemsto* |izraža število ali številko sedemsto [700]|: 'sè:dònstu 'lèt s'ta:ra 'li:pa

sedenje gl. sed

sedeti ▶ 'sèdèt 'sidin nedov. (⟨) *sedeti* **1.** |biti v takem položaju, da je teža telesa pretežno na zadnjici|: 'sèdè:lè smò pòt x'řü:škò ▪ 'sèdè:lè sò 'kòlè 'mi:ze ▪ 'sèdèt na 's'to:lè, na k'lò:pè 'alè 'na klèx ▪ 'sèdèt př 'mè:rè **2.** |biti v mirujočem položaju, dotikaje se podlage z nogami, s spodnjim delom telesa|: 'šò:ja 'sidi na p'lò:tè ▪ 'kò:čka 'sidi na g'nè:zdè **3.** |imeti sedež, (stalno) mesto|: 'o:ča 'sidi př 'o:knè, 'ma:tè pa na 'vo:glè 'mi:ze ▪ 'sidi va 'za:ıdn'è k'lò:pè **4.** |izraža **a**) da osebek dela to, kar nakazuje določilo|: 'sidi pres 'dè:la **b**) navzočnost v kakem prostoru|: 'cè:u 'da:n 'sidi va ošta'ri:jè • 'sèdèt v 're:štè biti v zaporu ■ gl. čičati

sedež ▶ 'sè:deš -deža m (⟨) *stalni prostor za sedenje v cerkvi*: 'sè:deže p'řò'da:vajò ■ gl. sedalo

sedlace gl. sedelce

sedlar gl. zotlar

sedlati ▶ 'sedlat -an nedov. (⟨) *sedlati* |nadevati, nameščati sedlo|: 'ko:n'a 'sedlat

sedlo ▶ 'sè:dlò -a s (⟨) *sedlo* |priprava za sedenje, prenašanje, ki se namesti živali na hrbet| • vulg. 'pa:še më kò pra'si:cè 'sè:dlò nič se mu ne poda

sedmi ▶ 'sè:dmè -a -ò štev. (⟨) *sedmi* |ki v zapovrstju ustreza številu sedem|: 'sè:dmè 'da:n ▪ 'sè:dma 'zi:ma

sedmič ▶ 'sè:dmič prisl. (⟨) *sedmič* |pri ponavljanju ali zapovrstju na sedmem mestu|: 'kumaı 'sè:dmič je pòt'refò

sedmina ▶ sed'mi:na -e ž ⟨⟩ *sedmina* |del na sedem enakih delov razdeljene celote|: 'sak 'dōbi 'e:nō sed'mi:nō š'tū:ce

sedon ipd. gl. sedem ipd.

sedonajst ipd. gl. sedemnajst ipd.

sedonstu gl. sedemsto

segamogočen gl. vsegamogočen

seganjati ▶ sa'ga:n'at -an nedov. ⟨⟩ **1.** *seganjati* |delati, povzročati, da pride navadno žival pod nadzorstvom na določeno mesto|: b'lagu sa'ga:n'at **2.** ekspr. *kopičiti premoženje*: 'do:stè je sa'ga:n'au, a 'seglīx je xm'rō

segaveden gl. vsegaveden

seglih gl. vseglīh

segnati ▶ 'sagnat sa're:nen in z're:nen dov. ⟨⟩ **1.** *segnati* |narediti, povzročiti, da pride navadno žival pod nadzorstvom na določeno mesto|: k'ra:ve je sag'na:la na 'vrt ▪ kō'kō:šè 'ni: 'mōč s'kēp 'sagnat **2.** ekspr. *nakopičiti premoženje*: 'mu:čēla se je, a 'ni: 'nič sag'na:la ▶ **segnan** 'sagnan sag'na:na -ō *segnan*: b'lagu je sag'na:nō va x'lē:f ■ gl. izjariti, zjariti

segniti ▶ 'sagnit sag'ni:jen dov. ⟨⟩ *segniti, zgniti*: 'kōmpē:r je 'sagnīy 'ja:bōka sō sag'ni:la

segreti ▶ 'sagrēt sag'rē:jen dov. ⟨⟩ *segreti* |narediti kaj toplo, vročel|: 'vōdō: 'sagrēt ▪ rōke: sōn sē 'sagrō v 'že:pē ▶ **sagreti se** 'sagrēt se *segreti se* |postati tople, vročl|: 'vi:nō se je p're:več sag'rē:lō

seguren ipd. gl. siguran ipd.

sej gl. saj, vsaj

seja ▶ 'sē:ja -e ž ⟨⟩ *novo seja* |srečanje določene skupine ljudi, na katerem se o čem razpravlja, dogovarja, sklepa|: ōp'či:nška 'sē:ja

sejalnica gl. sejanka

sejanka ▶ s'ja:ŋka -e ž ⟨⟩ *sejalnica* |okrogla ali podolgovata košara za seme pri sejanju|: va s'ja:ŋkē je p'ne:sla š'e'ni:cō

sejati ▶ s'ja:t 'sē:jen nedov. ⟨⟩ **1.** *sejati* |dajati seme v zemljo, da bi vzkliklo|: s'ja:t 'o:vas, 'je:čmen, 'ži:tō **2.** *sejati* |delati, da pride kaj skozi sito, mrežo|: gō'tō:vēnō s'ja:t ▪ 'pēsak s'ja:t **3.** *posipati* |delati, da je kaj prekrita s čim sipkim, drobnim|: 'pepe:u s'ja:t pō t'ra:vē: ▪ panta'ka:n sē:jēmō pō kōm'per:rjē za'radē x'ro:šēčef

sejem gl. sejmen

sejmen ▶ 'sajman -a in 'sajma m ⟨⟩ *sejem* |privreditev na določenem mestu in ob določenem času, na kateri se prodaja in kupuje raznovrstno blago|: na 'ja:kōl'e je 'sajman v 'ba:nōkē, na 'vē:lēke 'ma:še pa p' 'fa:rē ▪ na 'sajmē f 'kō'čē:vjē sōn p'ro:daū 'vo:la ▪ fan'ti:čēk se je z'gū:bō na 'sajmē na sej-mišču

sejveda gl. seveda

sekač ▶ 'sēkač sē'ka:ča m ⟨⟩ *sekač* |kdor seka, podira drevesa|: sē'ka:čē sō 'dōbrō p'la:čanē

sekalo ▶ sē'ka:lō -a s ⟨⟩ *sekalo* |priprava ali orodje za sekanje|: p'nesē mē 'kō:vō sē'ka:lō!

sekati gl. cepati¹, čakati, seči, trančirati

sekavce ▶ sē'ka:fce -a s ⟨⟩ *priprava za sekljanje kuhane svinjske hrane*: s sē'ka:fcen smō 'čō:kalē p'ra:scen ■ prim. čakavce

Sekave ▶ 'sē'ka:ve 'sēkaf ž mn. ⟨⟩ *Sekave* |ledinsko ime|: va 'sē'ka:vax smō 'sē:klē 'd'vva i 'li:stje g'ra:bēlē

sekira ▶ sē'kē:ra -e ž ⟨⟩ *sekira* |orodje za sekanje iz držaja in na njem nasajenega rezila|: s sē'kē:rō k'lē:stēt 'vē:je ▪ sē'kē:rō nab'rū:sēt, na'sa:jt

sekirčica ▶ sē'kē:rčēca -e ž ⟨⟩ *sekirica* |manjšalnica od sekira|

sekirica ▶ sē'kē:rca -e ž ⟨⟩ *sekirica* |manjšalnica od sekira| ■ gl. sekirčica

sekljanje ▶ sēk'l'a:n'e -a s ⟨⟩ *sekljanje* |glagolnik od sekljati|

sekljati ▶ 'sēkl'at -an nedov. ⟨⟩ *sekljati* |s hitrim udarjanjem z ostrim predmetom, navadno nožem, delati (zelo) majhne, drobne dele|: 'ši:bje 'sēkl'at ▪ 'mesu: za klō'ba:se 'sēkl'at ■ gl. cepljati, čakati, čakljati

sekreštija ▶ sekreš'ti:ja -e ž ⟨⟩ *zakristija* |prostor, navadno ob oltarnem delu cerkve, za shranjevanje pri obredih potrebnih oblačil, predmetov|: 'mōškē sō 'bēlē mej 'ma:šō f sekreš'ti:jē

sekret ▶ 'sekret sek'rē:ta m ⟨⟩ vulg. [*sekret], stranišče: 'sekret pō'ri:bat ● ekspr. 'ba:bjē 'sekret zanikrna, zoprna ženka ● 'tō: je en 'sekret človek, ki se prostaško izraža ■ ☒ *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime p' 'sek'rē:tē (smō 'pa:slē).*

sekretovina ▶ sek'rē:tōvēna -e ž ⟨⟩ *straniščni gnoj*: sek'rē:tōvēnō smō spe'l'a:lē na ze'lē:nēk

sekunda ▶ se'kunda -e ž ⟨⟩ *sekunda* |enota za merjenje časa, šesdeseti del minute|: 'ta: 'vū:ra 'ka:že i se'kunde ▪ pō'ča:kē 'e:nō se'kundō! *trenutek, hip* ● ekspr. 'ni se'kunde 'ni: p' me'p'rē prav nič

selace gl. selce

selbina ▶ 'se:lbēna -e ž ⟨⟩ ● 'na:še sō š'lē va 'se:lbenō so se preselili

selce ▶ 'se:lace -a s ⟨⟩ *vasica* |manjšalnica od selo|: 'tō: 'se:lace je 'več 'e:ŋkrt pōgō'rē:lō

seli gl. vselej

seliti ▶ 'se:l't 'sel'in nedov. ⟨⟩ *seliti* |povzročati, da kdo spremeni stalno ali začasno bivališče|: ž'bē:le sō se'l'i:lē na 'pa:šō ▶ **seliti se** 'se:l't se *seliti se* |spreminjati stalno ali začasno bivališče|: u'či:tel'ē se s'kōrō 'sakō 'lētō 'se:l'ējō

Seljan¹ ▶ 'se:l'an 'se:l'a:na m ⟨⟩ *Seljan* |prebivalec naselja Selo pri Kostelu| ■ prim. Selo

Seljan² ▶ 'se:l'an 'se:l'a:na m ⟨⟩ *Seljan* |priimek|: vř-'xò:skè 'se:l'an

Seljanka¹ ▶ se:l'a:nka -e ž ⟨⟩ *Seljanka* |prebivalka naselja Selo pri Kostelu| ■ prim. Selo

Seljanka² ▶ se:l'a:nka -e ž ⟨⟩ *Seljanova žena*: po'to:čka 'se:l'a:nka

selo ▶ 'se:lò -a s ⟨⟩ [**selo*], vas: žé'vi:mò va 'se:lè

Selo ▶ 'se:lò -a s ⟨⟩ *Selo pri Kostelu* |ime naselja|: na 'se:lè 'man paj'da:ša ■ prim. Seljan, Seljanka, selski

selotirati gl. salutirati

selski¹ ▶ 'se:řuskè -a -ò prid. ⟨⟩ [**selski*], vaški: 'se:řuska 'dèca sò p'la:šna

selski² ▶ 'se:řuskè -a -ò prid. ⟨⟩ *selski* |ki se nanaša na Seljane ali na naselje Selo pri Kostelu| ■ prim. Selo

sem ▶ 'sòn prisl. ⟨⟩ *sem* **1.** |izraža premikanje ali usmerjenost h govorečemu|: 'bale 'sòn va 'sè:ncò! **2.** |izraža zahtevo po izročitvi govorečemu|: 'tò: 'da:ī 'sòn! **2.** |izraža premikanje v različne smeri|: 'sòn pa c'ja, pa 'da:n p'ro:je ■ gl. le-sem

seme ▶ 'sè:me -na s ⟨⟩ *seme* **1.** |del rastline, ki nastane po oploditvi iz cveta in se uporablja za razmnoževanje| **2.** |več takih delov, taki deli|: 'sè:me smò pòšè:ši:le ■ 'rè:pnò 'sè:mè ■ 'pè:snò 'sè:me ● 'ta: 'fažo:n 'bò: za 'sè:me za setev, razmnoževanje ● 'ni 'sè:mena 'ni:smò p'rdè:la:le niti toliko, kolikor je bilo vsejano, kolikor je treba za setev

semenec ▶ 'sè:menc -a m ⟨⟩ za setev določeno seme, zlasti pri koruzi in krompirju: xř'metü:n 'sè:menc ■ 'kòmpè:r 'sè:menc

semenišče ▶ seme'ni:šče -a s ⟨⟩ novo semenišče |zavoda za slušateljke bogoslovja|: 'sin je va seme'ni:ščè ■ gl. lemenat

semeniščnik gl. lemenatar

semeniški ▶ seme'ni:škè -a -ò prid. ⟨⟩ novo semeniški |ki se nanaša na semenišnike ali semenišče|: seme'ni:škò živ'le:n'è

semenski ▶ 'sè:menskè -a -ò prid. ⟨⟩ *semenski* |ki se nanaša na seme|: 'sè:menskè 'kòmpè:r ■ sè:menska šè'ni:ca

semle gl. sem, le-sem

semleti ▶ 'sam'l'èt sa'me:l'en dov. ⟨⟩ *zmlati* **1.** |z napravo zdrobiti žito|: z'mè:sò 'sam'l'èt **2.** |s pripravo, napravo drobiti kako drugo snov sploh|: 'kafo 'sam'l'èt ■ š'tü:pò 'sam'l'èt **3.** novo |z napravo razkosati sadje|: x'rü:ške 'sam'l'èt ▶ **semljen** 'sam'l'èn sam'l'e:na -ò *zmlat*: 'sam'l'e:na 'kafa

senca ▶ 'sè:nca -e ž ⟨⟩ *senca* **1.** |razmeroma temna ploskev za osvetljenim, neprosojnim telesom|: 'du:ga 'sè:nca **2.** |del, predel, kamor svetloba prihaja samo posredno|: šè'di:mò f 'sè:ncè ■ 'danas je

i f 'sè:ncè v'ro:če ■ 'sè:nca za 'xi:šò ● 'xò:dè, v'lè:če se kò 'sè:nca počasi, brezvoljno

senca ▶ 'sè:ncè -a s ⟨⟩ *senca* |del obraza ob strani čela|: na 'lè:vèn 'sè:ncè me 'buli: ■ 'vedřt se na 'sè:nce

senčati se ▶ 'sè:čat se -an se nedov. ⟨⟩ *senčiti se* |biti, nahajati se v sencil|: pò 'jü:žèné smò se 'ma:lò 'se:nčalè

senčica ▶ 'sè:nčèca -e ž ⟨⟩ *senčica* |manjšalnica od senca|: 'le:žau je va 'sè:nčècè

senčiti se gl. senčati se

sendvič ▶ 'sendvič -a m ⟨⟩ novo *sendvič* |rezini kruha, navadno namazani, med katerima so mesni izdelki, sir|: po'jò je t'ri: 'sendviče

senen: senena kopica gl. lovnica

seno ▶ 'sinu: 'sè:na s ⟨⟩ *seno* |(posušena) trava prve košnje|: 'sinu: g'ra:bèt, na'la:gat, òb'ra:čat ■ s'pat na 'sè:nè: ■ 'za:rit se va 'sinu: ■ 'e:n 'vò:s 'sè:na ■ 'vi:l'e za 'sinu: ■ ☒ V Kostelu je to navadno edina košnja, razen v bližini hiš.

senoski gl. senovski

Senovčica ▶ 'se'nòfčèca -e ž ⟨⟩ *Senovka*, **Jesenovovr(t)čanka* |prebivalka naselja Jesenov Vrt| ■ prim. Senovrt

Senovec ▶ 'se'nò:vac -'nò:fca m ⟨⟩ *Senovec*, **Jesenovovr(t)čan* |prebivalec naselja Jesenov Vrt| ■ prim. Senovrt

Senovka ▶ 'se'nò:fka -e ž ⟨⟩ *Senovka*, **Jesenovovr(t)čanka* |prebivalka naselja Jesenov Vrt| ■ prim. Senovrt

Senovrt ▶ 'se:novřt -a m ⟨⟩ *Jesenov Vrt* |ime naselja|: na 'se:novřtè ■ prim. Senovec, Senovka, Senovčica, senovski

senovski ▶ se'nò:skè -a -ò in se'nò:fskè -a -ò prid. ⟨⟩ *senovski*, **Jesenovovrski* |ki se nanaša na Senovce ali na naselje Jesenov Vrt| ■ prim. Senovrt

seplotje ▶ sèp'lò:tje -a s ⟨⟩ *prostor med dvema plotovoma*: b'lagu g're: pò sèp'lò:tjè

september ▶ sep'te:mbèr -bra m ⟨⟩ *september* |deveti mesec v letu|: sep'te:mbrá smò 'kòmpè:r kò'pa:lè ■ rò'di:la se je de'se:tèga sep'te:mbrá

serežan ▶ 'serežan serež'a:na m ⟨⟩ star. **1.** *graničar* |vojak, ki straži, nadzoruje državno mejo| **2.** *močan, postaven moški*

serka ▶ 'sè:rka -e ž ⟨⟩ *krava sivkaste barve*: 'sè:rka je zbajz'l'a:la

serko ▶ 'sè:rkò -ta m ⟨⟩ *vol ali konj sivkaste barve*: 'sè:rkò ga je 'břcnò

serobat gl. srobot

seromah ipd. gl. siromak ipd.

serota ipd. gl. sirota ipd.

serov gl. surov

servieta gl. salvet

sesanje ▶ sa'sa:n'e -a s ⟨⟩ *sesanje* |glagolnik od *sesati*|
sesati ▶ 'sasat -en nedov. ⟨⟩ *sesati* |z vlečenjem zraka vase spravljati mleko iz mlečne žleze v usta in ga požirati|: 'dè:te, 'te:le 'sase ■ gl. cicati

sesec ▶ 'sasac -sca m ⟨⟩ **1.** *sesec* |vzbočina na trebuhu samice, iz katere mladič sesa mleko|: ko:za 'ma ve'li:ke 'sasce **2.** *dojka* |vzbočina na ženskem oprsju z mlečnimi žlezami|: 'na:šlè sò jè 'ra:ka na 'lè:vèn 'sasè

sesечи se ▶ 'sasèč se sa'sè:čen se dov. ⟨⟩ *sesiriti se* |zaradi delovanja (mlečnih) bakterij postati kašast, zdrizast|: m'lè:kò, 'kafa se sa'sè:če

sesek gl. cice, cicek, sesec

sesekati gl. sčokati

sesekljati ▶ sa'sèkl'at -an dov. ⟨⟩ *sesekljati* |z ostrim predmetom, navadno nožem, narediti (zelo) majhne, drobne dele|: 'ši:bje sa'sèkl'at ▪ peter'sil', ž'bü:lò sa'sèkl'at ■ gl. sčokati

sesesti se gl. ponikniti

sesipati se ▶ sa'si:pat se -pl'en se nedov. ⟨⟩ *sesipati se* |razpadati v kaj sipkega, drobnega|: 'çe:gòu se sa'si:pl'e

sesiriti se gl. sesечи se, stati se

sestajati se ▶ sas'ta:jat se -an se nedov. ⟨⟩ **1.** *sestajati se* |večkrat prihajati skupaj s kom, navadno z določenim namenom|: skri'vò:č se sas'ta:jajò **2.** *srečevati se* |gibajoč se prihajati mimo koga, skupaj s kom|: 'danas se 'furt 'naprèj sas'ta:jamò

sestanek ▶ sas'ta:nak -'ta:nka m ⟨⟩ novo *sestanek* |srečanje določene skupine ljudi, navadno večje, na katerem se o čem razpravlja, dogovarja, sklepa|: 'sak 'tè:dèn 'mamò sas'ta:nak

sestati ▶ sa:stat sas'ta:nen dov. ⟨⟩ *srečati* |gibajoč, premikajoč se priti mimo koga, skupaj s kom|: 'sa:staù je z'na:nca ▶ **sestati se** *sestati se* |priti skupaj s kom, navadno z določenim namenom|: na 'sajmè smò se sas'ta:lè s pa'i'da:šè

sestaviti ▶ sas'ta:vèt -èn dov. ⟨⟩ *sestaviti* |narediti, da deli, kosi tvorijo celoto|: 'ku:la sas'ta:vèt ▪ 'vü:rò sas'ta:vèt

sestavljati ▶ sas'ta:vl'at -an nedov. ⟨⟩ *sestavljati* |delati, da deli, kosi tvorijo celoto|: 'ku:la sas'ta:vl'at

sesti ▶ 'sest 'še:den dov. ⟨⟩ *sesti* **1.** |namestiti se, spraviti se v tak položaj, da je teža telesa pretežno na zadnjici|: k 'mi:zè 'sest ▪ na s'tòu je 'še:la ▪ 'po:lòk sò 'še:lè **2.** |namestiti se, spraviti se v mirujoč položaj, dotikaje se podlage z nogami, s spodnjim delom telesa|: 'mü:xa je 'še:la na 'ta:'ar ▪ v'ra:bac je 'seu na 'vè:jò ▶ **sesti se** *sest se* *sesesti se* |zaradi lastne teže postati nižji, gostejši|: 'ze:ml'a na g'ro:bè se je 'še:la ■ gl. kvocniti

sestra ▶ 'se:stra 'sestrè ž ⟨⟩ *sestra* **1.** |ženska v od-

nosu do drugih otrok svojih staršev|: 'se:stra mè je x'm'rla **2.** novo |zdravstvena delavka s srednješolsko ali višješolsko izobrazbo|: 'se:stra mè je 'da:la e'nèkcèjò

sestrica ▶ 'se:st'ra -e ž ⟨⟩ *sestrica* |manjšalnica od *sestra*|: 'se:st'ra je z'bòl'l'è:la

sestrična ▶ sest'ri:čna -e ž ⟨⟩ *sestrična* |hči strica ali tete|

sestrin ▶ 'se:st'rn -t'rna -ò prid. ⟨⟩ *sestrin* |svojljni pridevnik od *sestra*|: 'se:st'rna 'dèca

sešiti ▶ 'sa:šit sa'ši:jen dov. ⟨⟩ *sešiti* **1.** |s šivanjem sestaviti|: 'ki:kl'ò je s'p'e: sa'ši:la **2.** |s šivanjem narediti|: g'vant je 'sa:šiu ▶ **sašit** 'sašit sa'ši:ta -ò *sešit*: sa'ši:ta 'rò:bača

sešteti ▶ 'sa:štèt saš'tè:jen dov. ⟨⟩ *sešteti* |dobiti določeno vsoto z dodajanjem posameznih zneskov|: st'rò:ške 'sa:štèt

seštihati ▶ saš'ti:hat -an dov. ⟨⟩ z lopato prerahljati, obrniti zemljo: gre'di:ce smò saš'ti:halè

setev ▶ 'še:tòf 'setvè ž ⟨⟩ *setev* |delo, dejavnost, povezana z dajanjem semena v zemljo, da bi vzklilo|: za 'še:tòf je več pre'kasnu

sevati ▶ 'sè:vət -an nedov. ⟨⟩ *sevati, svetiti, oddajati toploto*: 'o:gèn 'sè:va

seveda ▶ se'i'vè:da prid. ⟨⟩ *seveda* **1.** |izraža samoumevnost trditve|: se'i'vè:da je 'takò 're:kò **2.** |izraža pritrjevanje|: ste 'tò: 'čü:lè? se'i'vè:da smò ■ gl. ajmemeni, baš, kakopa, kakoteda, vre

sever ▶ 'sè:vèr 'sè:vra m ⟨⟩ *sever* **1.** |položaj na nebu ali zemlji proti položaju zvezde severnice|: 'ti:ce le'ti:jò p'rtè 'sè:vrè **2.** |hladen veter, ki piha s severa|: 'sè:vèr 'b'ri:je

sezidati ▶ sa'zi:dat -an dov. ⟨⟩ **1.** *sezidati* |narediti z gradbenim materialom, zlasti z zidakij|: 'xi:šò sò sa'zi:dalè **2.** *razbiti* |narediti, povzročiti, da kaj zaradi udarca, padca razpade na majhne, drobne dele|: sk'lè:dò je sa'zi:dala ■ gl. postaviti

seznaniti se gl. spoznati

sezoreti ▶ saz'rèt saz'rè:jen dov. ⟨⟩ *dozoreti* |z rastjo, zorenjem priti do zrelosti|: č'rè:šne sò saz'rè:le ▪ 'ja:bòka 'bò:dò 'lipu: saz'rè:la ▪ x'f'metü:n je 'kasnu 'sazrò

sezuti ipd. gl. izsezuti ipd.

sežagati ▶ sa'ža:gat -an dov. ⟨⟩ *sežagati* |z žaganjem razdeliti na dele|: 'd'vra smò sa'ža:galè ▪ 're:mél'ce sa'ža:gat

sežgati gl. spaliti

sfaliti ▶ s'fa:l't s'fal'i:n dov. ⟨⟩ *zmanjkati* |nehati biti na razpolago|: k'r'me 'nan je sfa'l'i:lò

sflaskati ▶ sf'laskat -an dov. ⟨⟩ ekspr. na debelo, površno zrezati, sesekati, sežagati: pa'h'ò:ve sò sflas'ka:lè ▪ 'ža:gance je 'sòmò sf'laskau ▪ 'mesu: je sflas'ka:la

- 'ni:vò nad 'la:scen smò 'nékaĵ sflas'ka:lè površno zoralí
- sfloskati** ▶ s'f'lo:skat -an dov. ⟨⟩ zaplahutati |večkrat hitro, slišno zamahniti s perutmi|: p'ri:de 'gò:ska – pa s'f'lo:ska
- sforati** ▶ s'fò:rat -an dov. ⟨⟩ ekspr. nagnati, zapoditi: is 'xi:še sò jò s'fò:ralè ■ prim. izforati
- sformirati** ▶ sfòr'me:rat -an dov. ⟨⟩ ekspr. izoblikovati |dati obrtniškem izdelku ustrezno obliko|: 'ta:ž'ni:dar g'vant 'dòbrò sfòr'me:ra sešije
- sfrfrati** ▶ s'f'frat -an dov. ⟨⟩ ekspr. [*sfrfrati] |hitro, površno kaj narediti|: 'ni:vò sò 'sómò s'f'f'ra:lè površno zoralí, poželi
- sfríškati** ▶ s'f'ríškāt -an dov. ⟨⟩ osvežiti |povzročiti, da se kdo duševno in telesno bolje počuti|: z 'mo:štòn smò se 'ma:lò s'f'ríšk'ka:lè
- sfrkniti se** ▶ s'f'rkni:t se -knen se dov. ⟨⟩ ekspr. [*sfrkniti se], zviti se, skodrati se: 'li:stje se je ód vròči:ne s'f'rkni:lò
- sfrljati** ▶ s'f'rl'èt -i:n dov. ⟨⟩ ekspr. hitro zgoreti: 'ši:bje 'val'e s'f'rl'i:
- sfrtuniti se** ▶ s'f'r'tu:nt se -èn se dov. ⟨⟩ • star. pò'pudan se je s'f'r'tu:nèlò nastala je nevihta
- sfuliti se** ▶ s'f'ù:l't se s'f'ù:l'èn se dov. ⟨⟩ ekspr. sključiti se, zgrbiti se: na s'tara 'lè:ta se č'lo:vèk 'vas s'f'ù:l'è
- shabiti** ▶ s'xa:bèt s'xabin dov. ⟨⟩ pokvariti, poškodovati: ž'ni:dar mè je s'xa:bò 'sü:kn'ò ▪ 'ze:l'e se je sxa'bi:lò
- shajati** ▶ s'xa:ĵat -an in is'xa:ĵat nedov. ⟨⟩ shajati 1. |biti v takih medsebojnih odnosih, ki zagotavljajo normalno bivanje, sožitje|: 'ma:tè 'dòbrò s'xa:ĵa z ne'vè:stò ▪ s 'tè:n č'lo:vè:kòn 'ni: 'mòč s'xa:ĵat 2. |imeti materialne možnosti za obstoj, delovanje|: s 'tò: p'la:čò ne 'mò:ren s'xa:ĵat **shajati se** s'xa:ĵat se shajati se |večkrat biti, prihajati skupaj s kom, navadno z določenim namenom|: s'xa:ĵajò se va óš'ta'ri:jè ■ gl. pasevati, prebivati
- shladiti** gl. izhladiti; shladiti se gl. izhladiti, zahladiti
- shod** ▶ s'xòt s'xo:da m ⟨⟩ shod |javna prireditev, na kateri se ljudje zberejo, sestanejo z določenim namenom|: s'xòt 'ma'ri:jène d'ru:žbe ▪ pò'li:tèčèn s'xòt
- shoditi** gl. izhoditi
- shramba** gl. sprava
- shujšati** gl. posušiti, zmrhoviti
- sifon** ▶ si'fo:n -a m ⟨⟩ sifon, sodavica |šumeča pijača iz vode, pod pritiskom pomešana z ogljikovim dioksidom|: 'pi:je si'fo:n
- siguren** ▶ se'gü:rèn -rna -ò prid. ⟨⟩ [*siguren], zanesljiv 1. |na katera se da zanesiti|: 'tò: je se'gü:rèn č'lo:vèk se'gü:rna 'ro:ka 2. varen |ki omogoča stanje, položaj, da ne grozi nevarnost, kaj neprijetne
- ga|: 'ta: 'cè:sta 'ni: se'gü:rna ▶ **sigurno** se'gü:rno prisl. [*sigurnoj], gotovo: se'gü:rno 'bò:n p'rišò
- sigurnost** ▶ se'gü:rnòst -è ĵ ⟨⟩ [*sigurnost], varnost, zanesljivost: 'tù:kaj 'ni:maš ni'be:ne se'gü:rnòstè
- sihje** gl. suhje
- siho** ipd. gl. suho ipd.
- Sihor** ipd. gl. Suhor ipd.
- sijati** ▶ 'sijat -an nedov. ⟨⟩ sijati 1. |oddajati svetlobo in biti viden|: 'sò:nce 'sija 2. |oddajajoč svetlobo prihajati kam|: 'sò:nce mè je si'ja:lò g'lix na g'la:vò
- siknjen** gl. suknen
- sila** ▶ 'si:la -e ĵ ⟨⟩ sila 1. |kar je povzročeno z delovanjem osebka na koga ali kaj z namenom premagati nasprotovanje, ovire|: s 'si:lò 'kaĵ 'nare:ĵ 2. |telesna ali duševna sposobnost za premagovanje vztrajanja koga ali česa v določenem stanju, položaju|: 'napeĵ je 'se: 'si:le 3. |zelo neugodno, težko stanje, ki zahteva nujno posredovanje, pomoč|: 'akò 'bò: 'si:la, pò'zòvète 'dò:xtarja ▪ dò ve'li:ke 'si:le 'ne bò:n p'ro:sò 4. izraža stopnjo ali mero, ki zadostuje, čeprav s težavami, za uresničitev dejanja, stanja: za 'silò 'be:re i 'pi:še 'd'f' mamò za 'p'rvò 'si:lò • 'ni: tè nika'ko:ve 'si:le ni ti (preveč) hudo, težko • 'si:la je 'bèlò 'na:ròda zelo veliko ljudi je bilo • 'si:la 'boža velika sila, moč
- silen** ▶ 'si:vèn -vna -ò prid. ⟨⟩ 1. nujen, neodločljiv: 'si:vnò 'dè:lò 2. nasilen |ki v odnosu do koga uporablja silo, pritisk za uresničevanje svoje volje, zahteve|: 'si:vèn u'či:tel' ▪ 'si:vna 'ma:tè
- Silijon** ▶ 'sili'jòn -a m ⟨⟩ • tak'ò:va p'le:ča 'ma kò 'sili'jò:n ima široka pleča ■ prim. Samson ☞ Silijon je v Kostelu sinonim za svetopisemskega Samsona (ur.).
- siliti** ▶ 'si:l't -l'èn nedov. ⟨⟩ siliti 1. |s silo, pritiskom delati, povzročati, da kdo kaj naredi, dela, česar noče, ne želi|: 'si:l'èjò ga 'jèst, 'pit ▪ 'si:l'èjò, na:ĵ pò'pè:va ▪ 'òn se 'si:l'è s težavo dela 2. |prizadevati si kljub oviram, odporu iti, priti kam|: b'lagu 'si:l'è va 'dè:tel'ò ▪ 'dè:te 'si:l'è f s'kò:lò 3. |zelo vsiljivo si prizadevati pridobiti si ljubezensko naklonjenost koga|: 'fant 'si:l'è za dèk'le:tòn • ekspr. 'vo:da 'si:l'è va 'xi:šò vdira; grozi, da jo bo poplavila ▶ **siliti se** 'si:l't se muditi se |imeti na razpolago malo časa, da se kam pride ali kaj opravi|: 'si:l'è se mè na 'dè:lò ▪ 'nič se tè ne 'si:l'è 'damux ■ gl. nalepati, siliti, trucati
- siloma** ▶ 'si:lòma prisl. ⟨⟩ siloma, nasilno, proti volji: 'si:lòma sò jò óže'ni:lè
- silovit** gl. strašanski
- simo** ▶ 'simò prisl. ⟨⟩ • klic živini 'simò, 'lise! na levo • 'simò i 'tamò, pa 'da:n p'ro:ĵde izraža trošenje časa z malo učinkovitim delom

sims ▶ 'sims 'simsa m (⟨) *napišč, pristrešek | del strehe, ki sega čez zunanjo steno stavbe|*: nare'di:lê sô 'šerôk 'sims ■ prim. cinc

sin ▶ 'sin 'sina m, mn. si'nô:vê (⟨) *sin | moški v odnosu do svojih staršev|*: 'ta: 'sin je 'na:im'la:jê ▪ 'ma:tê 'ma t'ri: si'nô:ve ● preg. 'ko:f 'lo:ča, ta'ko:f 'sin ■ gl. mali

sinek ▶ 'sinak -a m (⟨) *sinek | manjšalnica od sin|*: 'sinak 'nan je xm'rô ▪ 'lê:pê 'mô:ï 'sinak!

sinica gl. majžica

siniti ▶ 'si:nt -nen dov. (⟨) *siniti, posijati*: 'sô:nce je 'si:nêlô izza ôb'la:kôf

sinko ▶ 'siŋkô -ta m (⟨) ljubk. *sinko, sin*: 'tô: je 'naš 'siŋkô

sinoči ▶ s'nô:čê prist. (⟨) *sinoči, snoči | včeraj zvečer|*: s'nô:čê s'mô 'jê:lê 'kômpê:r va ôb'li:cax

sinočkanji ▶ s'nô:čkan'ê -a -e prid. (⟨) *sinočnji, snočnji | ki je bil včeraj zvečer ali včeraj ponočij|*: 'tô: sô s'nô:čkan'ê ž'ga:ncê

sinočnji gl. sinočkanji

sinov ▶ 'sinôf -nôva -ô prid. (⟨) *sinov | ki se nanaša na sina|*: 'sinôvô 'dê:te ■ gl. sinovljev

sinovljev ▶ si'nô:v'l'êf -l'eva -ô prid. (⟨) *sinov | ki se nanaša na sina|*: si'nô:v'l'eva 'xi:ša

sinu gl. seno

sipati ▶ 'si:pat -pl'en nedov. (⟨) *sipati* **1.** |*spravljati kam kaj sipkega, drobnega|*: 'pê:sak 'si:pat va t'rû:go ▪ 'cu:kêr 'si:pat va 'kafô **2.** *posipati*: panta'ka:n 'si:pat pô kôm'pê:rjê ● ekspr. s'nê:k 'si:pl'ê gôsto in na drobno pada

sipek ▶ 'sipak -pka -u prid. (⟨) *sipek | ki sestoji iz zelo drobnih, majhnih, med seboj nesprijetih delcev|*: 'sipak s'nê:k ▪ 'sipka 'ze:ml'a

sir ▶ 'sê:r -a m (⟨) novo *sir | živilski izdelek, ki se dobi z izločitvijo trdne snovi iz mleka in odstranitvijo odvečne vode|*: 'ô:r'fčê, k'ra:vjê 'sê:r ▪ š'ni:ta 'sê:ra

sirček ▶ 'sê:rčêk -a m (⟨) *skuta | mehka snov, ki ostane po odstranitvi sirotke iz kislega mleka|*: k'ra:vjê 'sê:rčêk ■ ☒ *Sirček se je uporabljal kot nadev za potico (ur.)*.

sirečka ▶ 'sê:rečka -e ž (⟨) *sirotka | rumeno zelenkasta tekočina, ki ostane po izločitvi sirnine iz mleka|*: 'sê:rečkô smô da'va:lê 'pra:scen

sirak ▶ 'sêrak -a m (⟨) *sirak | koruzi podobna kulturna rastlina z latastim socvetjem in drobnimi semeni ali njeno seme|*: 'sêrak s'jât ▪ 'me:tla is 'sêraka

siriti ▶ 'sê:rt -rên nedov. (⟨) *kisati* ● m'lê:kô sôn 'dê:la 'sê:rt postavila na toplo, da se skisa ▶ **siriti se** 'sê:rt se postajati kašast, zdrizast: m'lê:čna 'kafa se je 'sê:rêla

sirkov ▶ 'sêrkôf -kôva -ô prid. (⟨) *sirkov | ki se nanaša na sireki|*: 'sêrkôva 'kefa ▪ 'sêrkôva 'me:tla

siromak ▶ se'rômax serô'ma:xa m (⟨) **1.** *siromak | si-*

romašen človek|: serô'ma:xê je t're:ba pô'ma:gat

2. ekspr. [**siromak*] |*sočutja, pomilovanja vreden človek|*: ž'e:na je p'ro:šla ô't 'tê:ga serô'ma:xa ▪ serô'ma:xê ne 'bo:dô 'nigdar pre'pa:lê ■ gl. reva

siromaščija ▶ serô'maš'či:ja -e ž (⟨) **1.** *siromaštvo, revščina*: p'r 'tê: 'xi:šê je ve'li:ka serô'maš'či:ja **2.** ekspr. *siromašni, pomilovanja vredni ljudje*: na 'ko:ncê 'se:la je 'sa:ma serô'maš'či:ja

siromašen ▶ serô'ma:šên -šna -ô prid. (⟨) *siromašen* **1.** |*ki ima malo materialnih dobrin|*: serô'ma:šnê s'ta:rêjê **2.** *skromen, nerazkošen*: serô'ma:šên g'vant ■ gl. reven, siromaški

siromaški ▶ serô'ma:škê -a -ô prid. (⟨) [**siromaški*], *siromašen*: serô'ma:škô ž'iv'lê:n'ê

siromaštvo gl. siromaščija

sirota ▶ se'rô:ta -e ž (⟨) ekspr. *sirota | sočutja, pomilovanja vreden človek|*: se'rô:ta g'ra:ŋka velika sirota ● rek da 'ni: 'serôt, 'ne: bê 'sô:nce si'ja:lô

sirotica ▶ se'rô:têca -e ž (⟨) *sirotica | manjšalnica od sirota|*

sirotka gl. sirečka

sirov ▶ 'sê:rôf -rôva -ô prid. (⟨) *sirov | narejen s sirčk-om|*: 'sê:rôva pôva'ti:ca

sivetski gl. vsesivetski

sit ▶ 'sit 'si:ta -ô prid. (⟨) **1.** *sit | ki je zadovoljil svojo potrebo, željo po hrani, jedi|*: b'lagu je 'si:tô ▪ 'dê:ca sô 'si:ta ▪ 'sit kô 'ba:is zelo sit **2.** ekspr. [**sit*] |*ki mu je kaj odveč, nezaželeno a)* zaradi prevelike količine, stopnje|: 'si:tê smô 'kôšnê:, 'zi:me, m'rz'li:ne **b)** zaradi kake neprijetnosti sploh|: pi'ja:nca sôn 'si:ta dô 'g'rla

sitce ▶ 'si:ce -a s (⟨) *cedilo za mleko, čaj*: m'lê:kô sôn precê'di:la na 'si:ce ■ gl. sitece

sitece ▶ 'sitace -a s (⟨) *sitce | manjšalnica od sito|*

siten ▶ 'si:tên -tna -ô prid. (⟨) *siten | ki z majhnimi, vztrajnimi zahtevami povzroča komu neprijetnosti, slabo voljo|*: 'si:tnê pi'ja:ncê

sito ▶ 'si:tô -a s (⟨) *sito | priprava iz ogrodja z gosto mrežo, zlasti za sejanje moke|*: 'si:tô za gô'tô:vênô ▪ 'rê:tkô 'si'tô

sitost ▶ 'si:tôst -e ž (⟨) *sitost | stanje sitega človeka|*: ô't 'si:tôstê ne 'mô:re s'pat, 'dê:lat

sitoven ▶ 'si:tôvên -vna -ô prid. (⟨) *izdaten, nasiten | ki že v manjši količini nasiti|*: zač'i'n'ê:mê ž'ga:ncê sô 'jaku 'si:tôvnê

siv ▶ 'si:f 'si:va -ô prid. (⟨) *siv* **1.** |*ki je take barve kot pepel|*: 'si:vê ôb'la:kê ▪ 'si:f š'k'p'l'ak ▪ 'si:va 'magla **2.** |*ki ima lase take barve|*: 'si:va 'žê:nska

siva ▶ 'si:va -e ž (⟨) *siva, sivka | krava sive barve|*

sive ▶ 'si:ve -ta m (⟨) *sivec | vol sive barve|*

sivec ▶ 'si:va -a m (⟨) *sivec | vol sive barve|* ■ gl. sive

siven gl. silen

siveti ▶ 'si:vèt -èn nedov. (⟨) *siveti* |postajati siv|: 'ra:nò je 'začëu 'si:vèt

sivi ▶ 'si:vè -èga m (⟨) *sivec* |vol sive barve|

siviti gl. siveti

sivka gl. siva

sivkast ▶ 'sifkast -a -ò prid. (⟨) *sivkast* |ki ni popolnoma siv|: 'sifkast 'za:ic

sjati gl. sejati

skakanj ▶ ska'ka:n' -a s (⟨) ekspr. *hrup pri skakanja*: 'dèca 'dè:lajò pò 'xi:šè st'rašan ska'ka:n'

skakanje ▶ ska'ka:n'e -a s (⟨) *skakanje* **1.** |glagolnik od skakati| **2.** *naglica pri delu*: o'ra:n'e je ig'ra:n'e - sprav'l'a:n'e je ska'ka:n'e

skakati ▶ s'ka:kat s'ka:čen nedov. (⟨) **1.** *skakati* |z odrivi, zlasti z nogami, se oddaljovati od podlage|: 'srne s'ka:čëjò ▪ 'ti:ce s'ka:čëjò pò d'rè:vjè ▪ 'dèca s'ka:čëjò čes p'lòt **2.** *skakati* |z odrivi se premikati|: s'ka:kat pò 'e:nè 'no:gè **3.** ekspr. [**skakati*] |razposajeno, živahno tekati, navadno ob igri|: fan'ti:čkè s'ka:čëjò pò 'v'rtè **4.** *poskakovati* |zaradi sunka, sunkov se večkrat za hip oddaljiti od podlage|: 'ža:ga s'ka:če pò 'xrgè **5.** ekspr. [**skakati*] |hitro, naenkrat v visoki stopnji se spreminjati, naraščati in upadati|: 'cè:ne s'ka:čëjò

skakljanje ▶ skak'l'a:n'e -a s (⟨) *skakljanje* |glagolnik od skakljati|

skakljati ▶ s'kakl'at -an nedov. (⟨) *skakljati* |lahkotno, z majhnimi skoki se premikati|: 'ti:čëce skak'l'a:jò pò d'o'ri:ščè

skakoma gl. skokoma

skalati ▶ s'ka:lat -an dov. (⟨) *razklati* |s sekiro ali zagozdo (po dolgem) dati kaj na dva ali več delov|: x'ra:st smò s'ka:lalè ▶ **skalan** s'ka:lan -a -ò razklan: s'ka:lane b'l'a:n'e

skalica gl. stenica¹

skaliti¹ ▶ s'ka:l't -l'in dov. (⟨) *skaliti, vzkaliti, vzkli-ti*: še'n'i:ca je 'lipu: skal'i'i:la ▪ 'fažo:n je s'ka:l'ò ▪ 'sè:me je skal'i:lò

skaliti² ▶ s'kal'it -in dov. (⟨) *skaliti* |narediti kaj kalno, motno|: 'vòdò: je skal'i'i:la ▶ **skaliti se** s'kal'it se *skaliti se* |izgubiti bistrost, čistost|: 'mòšt se je s'kal'iu

skalniti se ▶ s'kaun'it se -in se dov. (⟨) *skaliti se* |izgubiti bistrost, čistost|: 'ku:pa se je skaun'i:la

skaluziti se ▶ ska'lü:žèt se -èn se dov. (⟨) *valjaje po ka-luži umazati se*: p'ra:scè sò se ska'lü:žèlè

skambati se ▶ s'kambat se -an se dov. (⟨) **1.** *sključiti se* |dobiti ukrivljen hrbet|: na s'ta:ròst se s'kamba č'lo:vèk, 'živa2. *skriviti se* |dobiti nenaravno, nepravilno obliko|: d'rfvò se je s'kambalò

skapljati gl. rezati

skedenj ▶ skèj'dèn' -dn'a m (⟨) *skedenj* |gospodarsko

poslopje z delovnim prostorom zlasti za mlatenje in s prostorom za shranjevanje sena, slame|: va s'kèjdn'è m'la:tèjò 'fažo:n

skednjen ▶ skèj'd'n'è:n -a -ò prid. (⟨) *skedenjski* |ki se nanaša na skedenj|: skèj'd'n'è:na v'ra:ta

skefati ▶ s'kefat -an dov. (⟨) **1.** *skrtačiti* |očistiti, zgladiti s krtačo|: g'vant, š'krl'ak s'kefat ▪ pòs'to:le s'kefat ▶ **skefati se** s'kefat se ekspr. *spreti se, spore-či se*: sòs'è:dè sò se ske'fa:lè

skjejenj ipd. gl. skedenj ipd.

skela ▶ s'ke:la -e ž (⟨) *splav iz desk*: na s'ke:lè sò se prepe'l'a:lè čes 'ku:pò

skeliti ▶ s'kè:l'èt -èn dov. (⟨) *zvariti* |spojiti kovinske dele s segrevanjem ali pritiskom|: 'šin'ò je s'kè:l'ò

skep gl. skup

skeповati gl. skupovati

skidati gl. izkidati, razkidati

skija ▶ s'ki:ja -e ž (⟨) nav. mn. *smučka* |dolga, ozka, tanka, spredaj zakrivljena priprava za drsenje, skakanje po snegu, ki se pritrudi na čevlje|

skijati se ▶ s'ki:jat se -an se nedov. (⟨) *smučati se* |voziti se s smučmi|

skiliti ▶ s'ki:l'èt -èn dov. (⟨) ekspr. *s težavo kaj narediti*: 'kumaj smò 'to: s'ki:l'èlè

skipeti ▶ s'kèpèt -in dov. (⟨) *skipeti* |zaradi močnega gretja razliti se čez rob posode|: m'lè:kò je skèp'è:lò

skisati ▶ s'ki:sat -an dov. (⟨) *skisati se* |postati kisel|: 'jè:sèx je s'ki:sau ▪ 'rè:pa je s'ki:sala ▪ 'zè:l'e je 'več s'ki:salò ▶ **skisati se** s'ki:sat se *skisati se, pokvariti se*: 'vi:nò se je s'ki:salò

skitati se ▶ s'ki:tit se -an se dov. (⟨) [**skitati se*], *potepati se, potikati se*: c'è:u 'da:n sò se s'ki:talè pò 'se:lè

skladišče gl. magacin, prava

skladiščnik gl. magaciner

skladovnica gl. zlaganica

sklamfati ▶ sk'l'a:mfat -an dov. (⟨) [**sklamfati*] |speti s klamfo, klamfamij|: tra'mò:ve smò sk'l'a:mfalè

sklanjati ▶ sk'l'a:n'at -an nedov. (⟨) *sklanjati* **1.** |premi-kati zgornji del česa navzdol, proti tlom|: g'lavò: je sk'l'a:n'ala ▶ **sklanjati se** sk'l'a:n'at se *sklanjati se* |premikati glavo, zgornji del telesa navzdol, zlasti naprej|: sk'l'a:n'ala se je nad 'dè:te ■ *sklanjati se* gl. nagnivati se

skleca gl. skledica

skleda ▶ sk'lè:da -e ž (⟨) *skleda* **1.** |večja, navadno okrogla posoda za pripravljanje, serviranje hrane|: sk'lè:dò je 're:zbò ▪ lòn'è:na sk'lè:da **2.** |večja emajlirana posoda za prestrazanje krvi pri klanju, za postavljanje kvasa za večjo peko, za pranje solate|: sk'lè:dò 'po:mit **3.** |vsebinska skleda|: d'vè: sk'lè:de ž'ga:ncef je s'kü:xala

skledica ▶ sk'lě:ca -e ž ⟨ ⟩ *skledica* |manjšalnica od *skleda*|: 'děca sò 'jě:la is sk'lě:ce

sklednik ▶ sk'lě:dněk -a m ⟨ ⟩ *sklednik* |kos pohištva zlasti v kmečki hiši za shranjevanje *skled*|: sk'lě:dněk je s'ta:u pr v'ra:těx

skleniti ▶ sk'lě:nt sk'lě:nen dov. ⟨ ⟩ *skleniti* |dati končna dela rok skupaj, da s telesom tvorita krožno, nepretrgano obliko|: 'ròkə: sk'lě:nt ▪ 'ròkə: sk'lě:nt za mò'l'i:tòf dati jih v položaj, da se dlani in prsti dotikajo ali prepletajo • ekspr. sk'lě:nt živ'le:n'e umreti

sklep ▶ sk'lěp sk'lě:pa m ⟨ ⟩ *sklep* **1.** |gibljiv stik dveh ali več kosti|: va sk'lě:pě mè 'pò:ca **2.** |kar se sklepe, določi po premisleku|: 'dò:běr sk'lěp ▪ 'třděn sk'lěp končna misel, odločitev spokornega razmišljanja ▪ 'třděn sk'lěp je na'rě:dò, da 'ne bò: več 'p'i:u

sklepati ▶ sk'lě:pat -an nedov. ⟨ ⟩ *sklepati* |dajati, imeti končna dela rok skupaj, da s telesom tvorita krožno, nepretrgano obliko|: 'ròkə: sk'lě:pat na 'xřptě ▪ 'ròkə: sk'lě:pat za mò'l'i:tòf imeti roke v položaju, da se dlani in prsti dotikajo ali prepletajo

sklepnik ▶ sk'lě:pněk -a m ⟨ ⟩ **1.** *sklepni člen pri verigi* **2.** *železen klin, ki veže oje s škaricem in zadnjo premo s soro* | /vez pri cepcu/ gl. osrednja

sklestiti ▶ sk'lě:stět -ěn dov. ⟨ ⟩ *na koške zgristi*: 'mi:šě sò sk'lě:stělě xř'metü:n, s'lamò:

sključiti ▶ sk'lü:čět -ěn dov. ⟨ ⟩ *sključiti* |povzročiti, da dobi hrbet ukrivljeno obliko|: s'ta:ròst ga je sk'lü:čěla ▶ **sključiti se** sk'lü:čět se *skriviti se* |dobiti nenaravno, nepravilno obliko|: 'přstě na 'rò:kax sò se mè sk'lü:čělě ▶ **sključen** sk'lü:čěn -a -ò *sključen*: sk'lü:čena 'no:ga ▶ **sključeno** sk'lü:čěno prisl. *sključeno, ukrivljeno*: sk'lü:čěno se 'dřži: | gl. pošiniti se, potuliti se, sfuliti se, skambati se, skrebljati se

sklobasati ▶ sklò'basat -an dov. ⟨ ⟩ ekspr. *z udarci z bičem, palico povzročiti modrikaste otekline*: k'ra:vò je sklò'basau ▶ **sklobasan** sklò'basan -ba'sa:na -ò *otekel, marogast*: gò'vè:dò je pò 'xřptě 'jaku sklòba'sa:nò

sklofotati ▶ sklò'fo:tat sklò'fò:čěn dov. ⟨ ⟩ *splahutati* |hitro, slišno zamahniti s perutmi|: 'pe:tex je sklò'fo:tau i k'repau

sklopniti ▶ sk'lo:pěnt -pnen dov. ⟨ ⟩ **1.** *zapreti* |narediti, da pride kaj v položaj, značilen po uporabljajnjul|: 'bü:kvěce je sk'lo:pñla ▪ ma'rě:lò je sk'lo:pno **2.** *zapreti oči, zaspati, zadremati*: 'uči: sk'lo:pñt • evfem. 'ajta s'ta:rě sò sk'lo:pñlě 'uči: umrli

skoba gl. klamfa

skobacati se ▶ skò'bacat se -an se dov. ⟨ ⟩ *skobacati se* **1.** |kobacajoč vstati|: na 'nò:ge se je pò'ča:sě

skò'bacau **2.** *zvaliti se, strkljati se*: pò 're:brě se je skòba'ca:la k'ra:va

skobec gl. jastreb

skobeljnik gl. obelponk

skobljati gl. oblitit²

skobljič gl. oblič

skočiti ▶ s'ko:čět s'kò:čěn dov. ⟨ ⟩ **1.** *skočiti* |z odzivom, zlasti z nogami, se oddaljiti od podlage|: s'ko:čò je na 'ku:la ▪ 'ma:čka je skò'či:la čez 'o:knò **2.** *skočiti* |s takim odzivom opraviti določeno pot po zrakul|: s'ko:čò je čez 'ja:rak **3.** *skočiti* |z odzivom se hitro pojaviti|: 'pas je s'ko:čò p'rě:dme **4.** *skočiti* |z odzivom zelo hitro vstati|: pò'ko:ncě je s'ko:čò is 'pò:stel'e **5.** *skočiti* |z odzivom, z določenim namenom se premakniti v položaj, kot ga izraža določilo|: 'pas je s'ko:čò 'va:n' **6.** ekspr. [*skočiti] |za kratek čas hitro se oddaljiti, oditi kam z namenom, kot ga izraža določilo|: f š'tacün je skò'či:la ▪ pò'ča:kě, 'sòmò pò ciga'rě:tl'e s'kò:čěn • ekspr. 'cě:ne sò skò'či:le se povečale, narasle • na 'nòge s'ko:čět ujeti se na noge • f "ku:pò, x 'vò:dò je s'ko:čò uto-pil se je | gl. praščiti

skodelica gl. šalica

skodla gl. šintra

skodrati gl. skravžati; skodrati se gl. sfrkniti se

skok ▶ s'kòk s'kò:ka m ⟨ ⟩ *skok* |glagolnik od skočiti| • 'ni:věcò smò na s'kòk zò'ra:lě zelo hitro

skokalo gl. stokalo

skokati gl. stokati

skokica ▶ s'kòkěca -e ž ⟨ ⟩ ekspr. *bolha* |majhen zajedavec z daljšimi zadnjimi nogami|: 'pe:tl'ar je př'ne:sò s'kòkěce

skokoma ▶ ska'kò:ma prisl. ⟨ ⟩ star. [*skakoma], *skokoma, zelo hitro, naglo*: ska'kò:ma smò pòg'ra:bělě 'sinu:, da 'nas 'ni: 'daš v'u:u

skomigniti ▶ skò'migěnt -gnen dov. ⟨ ⟩ *skomigniti* |z gibom ramen navzgor in navzdol izraziti nevednost, nezanimanje, dvom|: z 'ra:mò je skò'mi:gnò

skomina ▶ skò'mi:na -e ž ⟨ ⟩ nav. mn. **1.** *skomina* |kratkotrajen neprijeten občutek vzdraženosti, rahlega skelenja v zobeh ob zaužitju kake jedi, zlasti zelo kisle, trpkel|: pò 'ki:sělěx 'ja:bòkěx, pò g'rò:zdjě 'man skò'mi:ne **2.** ekspr. [*skomina] |zelo velika želja po čem|: 'o:na 'ma skò'mi:ne pò 'nò:věn g'va:n-tě, pò nò'vi:cax

skomukati ▶ skò'mu:kat -'mu:čěn nedov. ⟨ ⟩ ekspr. *prikrito omenjati, pripovedovati kaj*: 'lidje: sò skò-'mu:kalě, da je ě'mě:la 'pa:ñkřta • ekspr. skò'mu:kau je, da 'tešku 'ži:vějò posredno je namigoval, da bi rad podporo, posojilo

skončati ▶ s'ko:nčat s'kò'nčěn dov. ⟨ ⟩ *skončati, končati*: ò'ra:n'e smò 'več skò'nč'a:lě

skop ▶ s'kɔ:p -a -ò prid. ⟨⟩ *skop* |ki nerad ali sploh ne daje, porablja, zlasti denar|: s'kɔ:p je, da 'ne: bē 'da:u v'ra:ge 'bata, da se x'bi:je

skopati¹ ▶ s'kɔ:pat -pl'en dov. ⟨⟩ *skopati* |v vodi odstraniti umazanijo s telesa|: 'dē:te je s'kɔ:pala ▪ s'kɔ:pale sò se 'sak 'mē:sac

skopati² ▶ s'kɔ:pat s'kɔ:pl'en dov. ⟨⟩ *izkopati* **1.** |s kopianjem spraviti iz česa, navadno iz zemlje|: 'kòmpē:r, 'mē:rne smò skò'pa:lē **2.** |s kopianjem narediti|: na 'lò:ge smò ('ni:vò) skò'pa:lē

skopčati ▶ s'kɔpčat -an dov. ⟨⟩ [**skopčati*], *zvezati, speti*: ve'rū:ge smò s'kɔpčalē

skopneti ▶ s'kɔ:pēnt -pnen dov. ⟨⟩ nav. 3. os. *skopneti* **1.** |z manjšanjem količine prenehati biti, obstajati|: s'nē:k je s'kɔ:pnò • ekspr. òt s'k'ṛbi, s't'raxa 'če g'lix s'kɔ:pnt zaradi velikih skrbi, strahu je postal ne-močen, brezčuten, kot mrtev

skopuh gl. poberuh, skrčenec, stisnjenec

skoraj gl. skoro

skorajžiti se ▶ skò'ra:jžēt se -ēn se dov. ⟨⟩ [**skorajžiti se*], *opogumiti se*: skò'ra:jžò se je i 'začēu 'zi:dat 'xi:šò

skoriti se ▶ s'kò:rēt se -ēn se dov. ⟨⟩ *postati trd, trši, zlasti na površini*: 'k'ṛf na 'ra:nē se je s'kò:rēla ▪ 'mo:kra p'la:xta se je s'kò:rēla ▪ z'm'ṛzn'ena 'ze:ml'a se s'kò:rē ▪ 'mukri pò'stò:lē se s'kò:rējò, ka: se pòšē'si:jò

skorja gl. kora

skorjica gl. korica, korčica

skoro ▶ s'kòrò prisl. ⟨⟩ *skoraj* **1.** |izraža precejšnje približevanje določeni polni meri|: s'kòrò 'dese:t 'lēt se pòz'na:mò ▪ s'kòrò 'sak 'tē:dēn mē 'pi:še **2.** |izraža precejšnje približevanje polni stopnji povedanega|: 'če:rkòf je 'bēla p'ṛ zòr'ni:cax s'kòrò p'ra:zna **3.** |izraža, da je (bilo) dejanje blizu uresničenja|: s'kòrò bē se 'bi:u x'beu

skotiti gl. poleči

skovati ▶ s'kɔ:vət s'kū:jēn dov. ⟨⟩ *skovati* |s kovanjem narediti, izoblikovati|: k'la:mfò s'kɔ:vət ▪ ve'rū:ge s'kɔ:vət

skozi gl. skozi

skozi ▶ s'kò:zē in s'kò:s prisl. ⟨⟩ **1.** *skozi* |izraža premikanje ali usmerjenost z ene strani na drugo glede na širino, globino|: 'daska je s'kò:zē pre'v'rtana **2.** [**skozi*], *nenahno, ves čas*: s'kò:s je s'la s 'manò ▪ s'kò:zē 'sò:mò gò'vòri: ▪ je'lē:mē p'ri:dejò s'kò:s dò 'xi:š prav do hiš ■ gl. skroz

skradnji ▶ sk'ra:jdn'ē -a -e prid. ⟨⟩ star., v molitvi zdravamarije *poslednji, zadnji*: p'rò:sē 'za: nas g'rē:šneke 'sa i na 'na:šò sk'ra:jdn'ò 'vū:rò ■ *V rabi je ledinsko ime* 'sk'ra:jdn'ē s'tē:unēk.

skrajšati ▶ sk'ra:jšat -an nedov. ⟨⟩ *skrajšati* |nare-

diti kaj (bolj) kratko|: 'ki:kl'ò sk'ra:jšat ▪ k'lò:p sk'ra:jšat ▶ **skrajšan** sk'ra:jšan -a -ò *skrajšan* ■ gl. poščipati, poštucati

skravžati ▶ sk'ra:užat -an dov. ⟨⟩ *skodrati* |narediti, izoblikovati komu kodre|: 'lase: jē je sk'ra:užala ▪ 'lase: sē je sk'ra:užau ▶ **skravžan** sk'ra:užan -a -ò *skodran*: sk'ra:užanē 'lasje:

skrb ▶ s'k'ṛp s'k'ṛbē ž, mn. s'k'ṛbi ⟨⟩ *skrb* **1.** |občutek nemira, tesnobe zaradi neprijetnega, težkega položaja ali strahu pred njim|: s'k'ṛp za 'dēcò, za zd'ra:vje ▪ s'k'ṛbi ga 'mu:čējò **2.** |stanje, ki je posledica tega občutka|: òt s'k'ṛbi je pò'si:vò **3.** |kar povzroča tako stanje|: 'pu:nò g'lavò: 'man s'k'ṛbi ▪ 'o:nē 'ži:vējò pres s'k'ṛbi • {A} 'bò:š mē pò'sò:dò? {B} pres s'k'ṛbē, 'bò:n! poudarja trditev ■ gl. briga; skrbi gl. priteženga

skrben ▶ s'k'ṛban -bna -u prid. ⟨⟩ *skrben* |ki s svojo aktivnostjo, prizadevanjem omogoča v zelo visoki stopnji **a)** uresničitev, potek česa|: s'k'ṛban gò'spòda:r ▪ s'k'ṛbna gò'spò'di:n'a **b)** zadovoljitev zlasti telesnih potreb|: s'k'ṛbna 'ma:tē ▶ **skrbno** s'k'ṛbnu *skrbno*: s'k'ṛbnu 'dē:lajò

skrbeti ▶ s'k'ṛbēt -in nedov. ⟨⟩ *skrbeti* **1.** *brezoseb. |čutiti nemir, tesnobo zaradi neprijetnega, težkega položaja ali strahu pred njim|*: s'ta:rēje s'k'ṛbi najm'la:jē 'sin |povzročati občutek nemira, tesnobe zaradi neprijetnega, težkega položaja ali strahu pred njim|: s'k'ṛbi me, 'kòkò: 'bò:n p're:stau òpe'ra:cējò ▪ 'dēca me sk'ṛ'bi:jò **3.** |z aktivnostjo, prizadevanjem omogočati **a)** uresničitev, normalen potek česa|: 'dē'lača:nē 'jakò sk'ṛ'bi:jò za 'pò:t, za 'xi:še **b)** zadovoljitev zlasti telesnih potreb|: 'o:na 'jaku s'k'ṛbi za b'lagu i za 'pasa ■ gl. brigati se, kumrati se

skrčenec ▶ s'k'ṛčēnc -a m ⟨⟩ ekspr. *skopuh* |skop človek|: 'tò: je en ve:lēk s'k'ṛčēnc

skrčiti ▶ s'k'ṛčēt -ēn dov. ⟨⟩ *skrčiti* |spraviti v položaj, ko sosednji deli med seboj tvorijo kot|: 'ròkò, 'nògò: s'k'ṛčēt ▶ **skrčiti se** s'k'ṛčēt se *skrčiti se* **1.** |narediti, da zavzema telo čim manjšo dolžino, čim manjši obseg|: òd 'buli: se je s'k'ṛčò **2.** |postati manjši **a)** po obsegu|: p'ṛ p'ra:n'ē se je p'la:tnò s'k'ṛčēlò **b)** po dolžini|: 'da:n se je s'k'ṛčò • pò'zi:mē se je m'lē:kò 'jaku s'k'ṛčēlò *krave so dajale veliko manj mleka* ▪ **skrčen** s'k'ṛčēnc -a -ò *skrčen*: s'k'ṛčēnc je 'le:žau na k'lò:pē • ekspr. p're:več je s'k'ṛčēnc, da bē tē 'kaj 'da:u *skop*

skrebļjati se ▶ sk'rebl'at se -an se dov. ⟨⟩ *sključiti se, upogniti se*: òt s'ta:ròstē se je 'sa skreb'l'a:la

skregljati ▶ sk'regl'at -an dov. ⟨⟩ *skotaliti* |s kotaljenjem spraviti s česa, kam|: 'ka:man, k'rū:gl'ò sk'regl'at ▪ p'la:ībòs se mē je sk'regl'au pòd ò'ma:rò ▪ s'tē:na se je skreg'l'a:la pò 're:brē

skremžiti ▶ sk're:mžèt -èn dov. ⟨⟩ *skremžiti* |narediti gube, poteze kot pri joku|: 'val'e je 'o:bras sk're:mžèla

skrepeneti ▶ sk'repènt sk're'pe:nèn dov. ⟨⟩ *skrepeneti*, *otrđeti*, *otrpniti*: òđ mrz'li:ne sòn s'kòrò sk're'pe:nèla

skresati ▶ sk're:sat sk're:šèn dov. ⟨⟩ *skresati* |s tolčejem z nogo ob svojo drugo nogo ali podlago obrabiti, poškodovati|: x'la:če 'bò:š sk're:sau ▪ 'pete: na pòs'to:lèx je sk're'sa:la

skrhati ▶ s'křxat -an dov. ⟨⟩ *skrhati* |narediti, povzročiti, da rezilo izgubi ostrino|: 'no:žèč, 'šřp, sè'kè:rò s'křxat ▪ š'ka:rje sò se s'křxale ▶ **skrhan** s'křxan -a -ò *skrhan*: s'křxan 'šřp ▪ s'křxana 'ko:sa ■ gl. stopiti²; skrhan gl. top, tufast, zaguliti

skrilavec gl. gnilec

skrinja ▶ š'k'ri:n'a -e ž ⟨⟩ *skrinja* **1.** |zaboj s pokrovom, navadno lepo izdelan, za shranjevanje obleke, perila|: ne'vè:sta je è'mè:la 'ja:vròvò š'k'ri:n'ò **2.** |temu podobna priprava za shranjevanje pridelkov|: š'k'ri:na na 'li:zbè za še'ni:cò, xř'metü:n, 'rižne

skrinjica ▶ š'k'ri:n'ca -e ž ⟨⟩ *skrinjica* |manjšalnica od skrinja|: š'k'ri:n'ca za s'ta:re ča:rvle i k'lè:šče

skriti ▶ sk'rit sk'ri:jen dov. ⟨⟩ *skriti* |dati kaj na tako mesto, da se ne opazi, ne vidi|: 'ma:čka je sk'ri:la m'la:de ▪ š'křl'ak sò mè sk'ri:lè ▶ **skriti se** sk'rit se *skriti se* |narediti se neopaznega, nevidnega|: 'dè:te se je sk'ri:lò 'ma:terè ▪ lè'si:ca se je sk'ri:la va s'te:l'è ▪ 'sò:nce se je sk'ri:lò za òb'la:ke ● 'sin se 'laxkò sk'ri:je pred òč:etòn òče v vsem prekaša sina ● 'sò:nce se je 'več sk'ri:lò je že zašlo ● 'kù:pl'ena ra'ki:ja na:je se sk'ri:je pred 'dò'ma:čo domače žganje je veliko boljše ▶ **skrit** sk'rit sk'ri:ta -ò *skrit*: sk'ri:tò 'se:lò med drevjem skrita vas ■ gl. zakriti

skrivaj gl. skrivoč

skrivandati ▶ skri'vandat -an dov. ⟨⟩ *ukriviti se* |dati čemu nenaravno, nepravilno obliko|: 'nòge: sò se mè skrivan'da:le ▶ **skrivandan** skri'vandán -van'da:na -ò *ukrivljen*: skrivan'da:na 'vè:ja

skrivati ▶ sk'ri:vat -an nedov. ⟨⟩ *skrivati* **1.** |dajati, imeti kaj na takem mestu, da se ne opazi, ne vidi|: 'dèna:r, g'vant sò sk'ri:valè ▪ mej 'vòjskò sò sk'ri:valè še'ni:cò, 'kòmpè:r **2.** |delati, da kdo česa ne more izvedeti, odkriti|: 'lidje: sk'ri:vajò sra'mo:tò ▶ **skrivati se** sk'ri:vat se *skrivati se* **1.** |delati se neopaznega, nevidnega|: sk'ri:vaù se je pred žen'da:rjè **2.** |biti, nahajati se|: 'mi:šè se sk'ri:vajò pòt 'pò:dòn ● ekspr. gòs'pò:da se sk'ri:va pret 'sò:nčen se ne izpostavlja delovanju sončnih žarkov ■ gl. zakrivati

skriven gl. tajen

skriviti se gl. skambati se, sključiti se

skrivoč ▶ skri'vò:č prisl. ⟨⟩ *skrivoma*, *skrivaj*, *naskrivaj*: na skri'vò:č sò zak'la:lè 'te:le ▪ na skri'vò:č je p'ro:šò ▪ pò skri'vò:č sò se dò'mè:nèlè

skrivoma ▶ skri'vò:ma prisl. ⟨⟩ *skrivoma*, *skrivaj*, *naskrivaj*: skri'vò:ma je p'ro:šò iz 'du:mè ■ gl. skrivoč

skrkniti ▶ s'křkènt -knen dov. ⟨⟩ *skrkniti* |postati trden, želatinast|: 'je:ice s'křkne, ka: se 'kù:xa

skromen gl. reven, siromašen

skrotičiti se ▶ skrò'ti:čèt se -èn se dov. ⟨⟩ *skrotovičiti se* |zaradi premočnega, nepravilnega vitja dobiti vozlov podobne tvorbe|: p're:ja se je skrò'ti:čèla

skrotovičiti se gl. skrotičiti se

skroz ▶ sk'rò:s in sk'rò:žè prisl. ⟨⟩ **1.** *skozi* |izraža premikanje ali usmerjenost z ene strani na drugo glede na širino, globino| **2.** [*skozi], *nenehno*, *ves čas*

skrozi gl. skroz

skrpati ▶ s'křpat -an dov. ⟨⟩ *skrpati*, *zakrpati*: s'křpat 'za:kèl, x'la:čņcò

skrtačiti gl. izkefati, skefati

skubsti ▶ s'kù:pst -ben nedov. ⟨⟩ **1.** *skubsti* |odstranjevati perje|: kò'kò:šè s'kù:bemò **2.** ekspr. [*skubsti] |povzročati, da kdo troši, izdaja veliko denarja|: př tğo'vi:nè jèx s'kù:be ● 'vu:nò s'kù:pst oprano volno s prsti raztegovati, rahljati za predenje ● s'kù:be me cuka me pri striženju s slabimi škarjami ali strojčkom ▶ **skubsti se** s'kù:pst se *skubsti se* |izgubljeni perje|: pò'lè:tè se kò'kò:šè i gò:ske s'ku:bejò

skuhati ▶ s'kù:xat -an dov. ⟨⟩ *skuhati* **1.** |narediti, da postane hrana v vreli vodi (bolj) užitna|: 'kòmpè:r, 'fažò:n, 'mesu: s'kù:xat **2.** |dati kaj v vrelo vodo zaradi čiščenja, pranja|: 'veš s'kù:xat **3.** |pripraviti hrano, obrok hrane|: vi'čè:rò s'kù:xat ▪ p'ra:scen s'kù:xat **4.** |pridobiti kaj z delovanjem toplotè|: 'pekmes s'kù:xamò, ra'ki:jò pa 'pa:l'è:mò ● ekspr. 'tò: mè je sòv'ra:ižnèk s'kù:xau te neprijetnosti, teža-ve mi je povzročil sovražnik ▶ **skuhati se** s'kù:xat se ekspr. [*skuhati se] |zaradi zadrževanja v vročini priti v neugodno, slabo telesno stanje|: f 'tè:n autò'bu:sè se 'bò:mò s'kù:xalè ■ gl. scmariti, zavreti

skuhljaj ▶ s'kù:xl'aj -l'aja m ⟨⟩ *količina hrane, ki se skuha naenkrat za večjo družino*: en s'kù:xl'aj 'rè:pe mè pò'sò:dè! ■ ☑ *Družina je do druge svetovne vojne štela povprečno 7–8 članov.*

skuhljati ▶ s'kùxl'at -an dov. ⟨⟩ ekspr. *kaj malega skuhati*: prež'ga:nò 'žü:pò 'mò:ren s'kùxl'at

skujati se ▶ s'kù:jat se -an se dov. ⟨⟩ *skujati se* |pokazati jezo, nejevoljo, navadno z vztrajnim molkom|: sò'sè:da se je s'kù:jala, 'ni: je več va 'na:šò 'xi:šò ▪ {A} 'za:kaj 'ne gre: k 'mi:žè? {B} s'kù:jau se je! ● 'ti:ce sò se s'kù:jale zapustile so gnezdo z jajci

skuntirati ▶ skun'te:rat -an dov. ⟨⟩ *domisliti se, do-
gnati*: ne 'mo:ren skun'te:rat, 'kòkò: bè nap'ra:vò
'kòsje:, p're:šo

skup ▶ s'kèp prisl. ⟨⟩ [**skup*], *skupaj* **1.** |izraža med-
sebojno združenost ali združevanje|: 'dřva s'kèp
s'lo:žet ▪ s'kèp sòn ist're:sla 'ka:šo i 'fa:žon **2.** |izra-
ža izčrpnost, celoto navedene količine|: 'se s'kèp je
'dè:la v 'ža:kèl' **3.** |izraža družbo, stike, povezavo z
drugimi|: s'pè: sò s'kèp! ▪ s'kèp sò p'rišlè is š'kò:le
hkrati, istočasno • př "fa:rè s'kèp z'vòni: zvoní čet-
rt ure pred začetkom maše

skupa gl. skupaj

skupaj ▶ s'kù:pa:j in s'kù:pa prisl. ⟨⟩ *skupaj* **1.** |izraža
medsebojno združenost ali združevanje|: 'xi:še f
'se:lè stòj'jò p're:več s'kù:pa:j ▪ va š'kò:lè sè'di:mò
s'kù:pa:j **2.** |izraža izčrpnost, celoto navedene koli-
čine|: 'si s'kù:pa:j 'ni:sò 'niè v'rè:dnè ▪ 'dò:bèr 'da:n
'sin s'kù:pa:j! ▪ z'bo:gòn 'sin s'kù:pa! ■ gl. skep

skupek gl. grona

skupina gl. tropa

skupovati ▶ skè'po:vat -'pü:jen nedov. ⟨⟩ [**skupovati*],
odkupovati, nakupovati: 'je:ja skè'po:vat

skupovina ▶ skèp'ò:vi:na -e ž ⟨⟩ *skupen vaški pašnik*:
'lè:tas 'bò:dò è'mè:lè "st'ričevè s'tè:l'ò na skè-
p'ò'vi:nè • na skèp'ò'vi:nè je i 'ò:sòu ('pas) k'repaù
skupna lastnina se ne obnese

skuriti ▶ s'kù:rt -rèn dov. ⟨⟩ *skuriti* **1.** |porabiti za kur-
jenje, ogrevanje|: 'treske smò s'kù:rèlè **2.** |v ognju
uničiti|: 'bù:kvéce je s'kù:rèla ■ gl. spaliti

skušnjava ▶ skùš'n'a:va -e ž ⟨⟩ *skušnjava* **1.** |velika
želja storiti navadno kaj neprimerne, nedovolje-
nega| **2.** |priložnost storiti kaj neprimerne, ne-
dovoljenega|

skuštrati ▶ s'kù:štrat -an dov. ⟨⟩ *skuštrati, razmršiti*:
s'kù:štrat 'lasi: 'kómè ▶ **skuštran** s'kù:štran -a -ò
skuštran, razmršen: s'kù:štranè 'lasje:

slab ▶ s'lap s'la:ba s'labu prid. ⟨⟩ *slab* **1.** |ki ima ne-
gativne lastnosti, zlasti v moralnem pogledu|: s'lap
č'lo:vèk ▪ pò s'la:bèx 'pò:tèx 'xo:it ▪ 'za:šo je va
s'la:bò kòmpa'ni:jò **2.** |ki ima negativne lastnosti
v odnosu do ljudi|: s'la:ba s'òsè:da **3.** |ki zaželenè
lastnosti, kakovosti nima v zadostni meri|: s'la:ba
'dřva, 'ku:la ▪ s'la:bè pò'st'ò:lè s'la:ba 'rò:ba ▪ s'la:ba
'jü:žèna brez okusa; v majhni količini, premalo iz-
datna ▪ s'la:ba st'rè:xa *ki pušča* ▪ s'la:bè 'ži:fcè ob-
čùtljivi, razdražljivi ▪ s'labu 'sřeç bolno ▪ s'labu
v're:me deževno, mrzlo **4.** |ki dolžnosti ali delovnih
zahtev ne izpolnjuje v zadostni meri|: s'lab 'dò:xtar
▪ s'lap koman'da:nt ▪ èmèt s'la:be 'uči: *slabo videti*
5. |ki glede na možni razpon ne dosega zadovo-
ljive stopnje|: 'bit s'la:bèga zd'ra:vja **5.** |po količi-
ni, vrednosti majhen|: s'lap 'rè:t je 'dò:bò f š'kò:lè

▪ s'la:ba 'lè:tèna ▪ s'la:ba p'la:ča **6.** |ki prinaša ne-
prijetnosti, težave|: s'la:be nò'vi:ce ▪ s'la:ba 'lè:ta **7.**
|ki ne prinaša gmotnih koristí|: s'lap 'šeft ▪ s'la:ba
s'lü:žba **8.** |ki glede na kak kriterij, normo, zahtevo
ne ustreza, ne zadovoljuje|: s'lap je v ra'čü:nstvè **9.**
|ki ne dosega točne mere|: dò "ba:nòke je s'la:bò
'vü:rò 'xòda **10.** |ki je brez moči, onemogel, zlasti
zaradi bolezní|: pò p'lü:čü:cè je 'bi:u 'du:gò s'lap **11.**
|ki glede na intenzivnost ne zadošča, ne ustreza|:
s'lap 'ò:gèn ▪ s'la:ba 'lü:č ▪ s'la:ba 'lètrika **12.** *ne-
zanesljiv, nepožrtvoalen* **13.** |ki ima določene po-
zitivne lastnosti v precejšnji meri|: 'tò: 'ni: s'la:ba
'žè:nška ▪ 'tò: 'ni: s'labu 'vi:nò • 'bit na 'dobrèn,
s'la:bèn g'la:sè imeti, uživati med ljudmi znano
pozitivno, negativno mnenje • ekspir. 'èmèt s'la:bò
g'lavò: težko se učiti • 'ò:na 'ma s'la:bò 'křf je sla-
bokrvna • 'bit s'la:be 'vo:l'è nezadovoljen, žalosten
▶ **slabo** s'la:bò in s'labu *slabo* **1.** |prislov od slab|:
s'la:bò 'čü:je, 'vi:dè ▪ b'la:flka s'la:bò s'vè:tè **2.** |iz-
raža nezadostnost dejanja|: s'labu 'pi:še ▪ s'labu
se 'viči ▪ 'ni:va je s'la:bò nagn'ò:je:na ▪ š'e'ni:ca je
s'labu r'ò'di:la **3.** |izraža nezadovoljivost razmer,
okolíščin|: s'labu 'ži:vè mò ▪ 'lè:tèna s'la:bò 'ka:že
▪ pò s'labu smò zd'ra:vè *slabega zdravja smo* **4.**
|izraža nezadovoljivost psihičnega, zdravstvene-
ga ali gmotnega stanja|: v aùt'ò'bu:sè mè je 'ra:dò
s'labu ▪ pò pi'ja:čè jè je s'labu • ekspir. s'la:bu 'ka:že
položaj je tak, da ni pričakovati ugodnih rešitev ■
gl. loš; prim. slabiji

slabacen gl. slabcen

slabcen ▶ s'labacèn -cna -ò prid. ⟨⟩ *slaboten* |ki po
splošni telesni razvitosti ne dosega navadne sto-
pnje|: s'labacèn fan'ti:čèk ▪ s'labacna 'dè:k'ca ▪
s'labacèn x'p'metü:n

slabiji ▶ s'la:bèjè -a -e prid. ⟨⟩ *slabši* **1.** |primernik od
slab|: 'sakò 'lè:tò sòn s'la:bèjè ▪ 'nò:va k'ra:va je
s'la:bèja òt s'ta:re **2.** |ki je nižje, manj kakovostne
vrste|: 'ta: k'rèx je is s'la:bèje g'ò'tò:vène ▶ **slabi-
je** s'la:bèje prisl. *slabše*: x'vičè:r mè je 'iše s'la:bèje
kò x'vü:tra ▪ 'külèkò je 'gřje v'rè:me, 'več mè je
s'la:bèje se počuti še bolj bolnega ■ prim. slab

slabina ▶ s'la:bi:na -e ž ⟨⟩ *slabina, slabost* |neugoden
občutek telesne nemoči|: s'la:bi:na jò je ò'bašla

slabo gl. slab

slabost ▶ s'labòst s'la'bòstè ž ⟨⟩ *slabost* |neugoden
občutek telesne nemoči|: s'labòst me je př'je:la ■
gl. slabina

slaboten gl. črevoboln, kerov, reven, slabcen, švoh
slabšati se ▶ s'la:pšat se -an se nedov. ⟨⟩ *slabšati se*
|postajati slabši|: zd'ra:vje se mè s'la:pša ■ gl. kum-
rati se

slabši gl. gorji, slabiji

slačenje gl. izslekevanje

slačiti gl. izslekevati

sladak gl. sladek

sladek ▶ s'ladak s'la:tka s'latku prid. (⟨) **1.** *sladek, sladak* |*ki je prijetnega okusa kot sladkor, med*: s'ladak 'ča:ɹ̩ ▪ s'la:tka 'kafa ▪ s'latku 'ja:bòkò, g'rɔ:-zdje ▪ s'ladak 'mòšt *jabolčnik pred vrenjem* **2.** ekspr. [**sladek, *sladak*] |*zelo, pretirano prijazen*: t'ɹ̩gò:fka je s'la:tka, 'sòmò dà bè 'več prò'da:la ● s'la:tkè 'kòrɛ:n *sladka koreninica* |*praprot z užitno plazečo se koreniko sladkega okusa* ▶ **sladko** s'latku prisl. *sladko*: s'latku gò'vòri: ▪ ekspr. s'latku se s'mè:je *zelo zadovoljno*

sladiti gl. cukrati

sladkarija ▶ s'latka'ri:ja -e ž (⟨) *sladkarija* |*jed, izdelek iz sladkorja in dodatkov*: 'sòmò s'latka'ri:je bè zò'ba:la ▪ za 'lèvòzòm smò dò'bi:lè s'latka'ri:je

sladkoba ▶ s'lat'ko:ba -e ž (⟨) *sladkoba* |*lastnost, značilnost sladkega*: 'tɛ: x'rù:ške 'majò 'ma:lò s'lat'ko:be

sladkor gl. cukrer

sladkorček gl. cukrer, cukrček

sladkorna ▶ s'lat'kò:rna -e ž (⟨) novo *sladkorna* |*sladkorna bolezen*: 'òn 'ma s'lat'kò:rno ▪ rec'ni:je za s'lat'kò:rno

sladole ▶ s'ladò'lè:t -lè:da m (⟨) novo *sladole* |*zmrzljena sladčica iz mleka, jajc, sadja in dodatkov*: 'buzat s'ladò'lè:t

slagati ipd. gl. zlagati ipd.

slak ▶ s'la:k -a in s'laka: m (⟨) *slak* |*rastlina z dolgim, poleglim ali ovijajočim se stebлом in velikimi zvončastimi cvetili*: va kòm'pè:rjè je 'do:stè s'laka:

slama ▶ s'la:ma s'lamè:ž (⟨) *slama* |*posušena stebła in listi omlatenega žita*: prò'sè:na, š'e'ni:čna s'la:ma ▪ s'lamo: 'rè:zat ▪ na 'xɹ̩ptè 'maš s'lamo: *slamnato bilko* ▪ 'te:pen kò s'la:ma *zelo tepen*

slamati ▶ s'la:mat -an dov. (⟨) *zломiti* |*s silo, pritiskom narediti iz česa trdega nepravilne dele*: 'ši:bje smò s'la:malè ▶ **slaman** s'la:man -a -ò *zlomljen* ● ekspr. òt 'kòšņè sòn 'vas s'la:man *zelo utrujen, izčrpan*

slamen ▶ s'lamè:n s'lamè:na -ò prid. (⟨) *slamen, slamnati* |*ki se nanaša na slamo*: s'lamè:n š'kɹ̩'ak ▪ s'lamè:na s't'rè:xa ▪ s'lamè:na strá:ši:lò

slamica ▶ s'lamè:ca -e ž (⟨) *slamica* **1.** |*posušeno steblo žita ali trave*: 'zemè mè s'lamè:cò iz 'lasi: **2.** ekspr. |*manjšalnica od slama*: 'dè:te je s'pa:lò na s'lamè:cè

slamnat gl. slamen

slamnjača gl. cjoha

slamoreznica gl. sečka

slan ▶ s'la:n -a prid. (⟨) *slan* **1.** |*ki ima okus po soli*: 'mò:rška 'vo:da je s'la:na **2.** |*ki mu je dodana sol*:

s'la:n š'pex ▪ s'lanu 'zè:l'e ● s'la:n kò 'sòč *zelo, preveč slan* ● ekspr. 'vi:nò va 'bo:caj je s'lanu (*zelo*) *drago*

slana gl. mraz

slanina gl. špeh

slap ▶ s'la:p -a m (⟨) *slap* |*večja količina vode, ki v loku pada z višjega mesta na nižje zaradi navpičnega, strmega zemljišča*: 'ti:šènpòl'ské s'la:p

slast ▶ s'la:st s'lasti ž (⟨) [**slast*], *prijeten okus*: 'ta:jè:t 'ni:ma s'lasti

slava ▶ s'la:va -e ž (⟨) *slava* |*splošno priznanje velike vrednosti, veljave*: 'òn 'nič 'ne da: na s'la:vò ▪ š'kò:le sò mè pɹ̩'ne:sle s'la:vò ■ gl. dika

Slava ▶ 's'lava -e ž (⟨) *Slava* |*žensko ime*

Slavčan ▶ 's'la:fčan -a m (⟨) *Slavčan*, **Slavskolažan* |*prebivalec naselja Slavski Laz* ■ prim. Slaverč Laz

Slavčanka ▶ 's'la:fčan̩ka -e ž (⟨) *Slavčanka*, **Slavskolažanka* |*prebivalka naselja Slavski Laz* ■ prim. Slaverč Laz

slavček gl. slavec

Slavči Laz ▶ 's'la:fčè 'las -èga 'la:za m (⟨) *Slavski Laz* |*ime naselja*: 'bèlè smò 's'la:fčèn 'la:zè ■ prim. Slavčan, Slavčanka, slaverčki

Slave ▶ 's'lave -ta m (⟨) *Slave* |*moško ime*

slavec ▶ s'la:vac s'la:fca m (⟨) *slavec, slavček* ● pò:pè:va kò s'la:vac *zelo lepo*

slaven ▶ s'la:vèn -vna -ò prid. (⟨) *slaven* |*ki se mu splošno priznava velika vrednost, veljava*: s'la:vèn č'lo:vèk, muzè'ka:nt

Slaverč Laz ▶ 's'la:vèrč 'las 's'la:vèrč 'la:za m (⟨) *Slavski Laz* |*ime naselja*: g'rɛ:mò 's'la:vèrč 'las ■ prim. Slavčan, Slavčanka, slaverčki

slaverčki ▶ s'la:vèrčkè -a -ò prid. (⟨) *slaverčki*, **slavskolaški* |*ki se nanaša na naselje Slavski Laz* ● s'la:vèrčka ne'dè:l'a *proščjenje, žeganje v Slavskem Lazu* ■ prim. Slaverč Laz

Slavica ▶ 's'lavèca -e ž (⟨) *Slavica* |*žensko ime, navažno manjšalnica od Slava*

Slavin ▶ 's'lavèn -a -ò prid. (⟨) *Slavin* |*svojilni pridevnik od Slava*: 's'lavèn 'mò:š

slaviti ▶ s'lavit -in nedov. (⟨) **1.** *slaviti* |*izraziti splošno priznanje velike vrednosti, veljave*: pi'sa:tel'e s'la'vi:jò **2.** *praznovati* |*proslavljati kak pomemben dogodek ali spomin nanj*: pedesètlè:tèncò pò'rɔ:ke s'la'vi:jò

Slavko ▶ 's'la'fkò -ta m (⟨) *Slavko* |*moško ime*

Slavkotov ▶ 's'la'fkòtòf -tòva -ò prid. (⟨) [**Slavkotov*], *Slavkov* |*svojilni pridevnik od Slavko*: 's'la'fkòtòva 'dèca

slavnost ▶ s'la:vnošt -è ž (⟨) *slavnost* |*prireditve, navadno z veliko udeleženci, posvečena pomembnemu dogodku, osebi ali spominu nanju*: s'la:vnošt 'no:ve 'ma:še

slavolok ▶ slavo'lɔ:k -a m ⟨⟩ *slavolok* |dva manjša mlaja, ki ju prečno povezuje navadno napis, postavljena v čast prihoda koga|: slavo'lɔ:k ne'vè:stè i mladòžè:n'è

Slavski Laz gl. Slavči Laz, Slaverč Laz

slavskolaški gl. slaverčki

sleči ▶ s'lè:č s'lè:žen dov. ⟨⟩ *obležati zaradi bolezni, izčrpanosti*: 'ma:tè i 'o:ča sò s'lè:glè ■ /oblačilo/ gl. izsleči, razpraviti

sled ▶ s'lè:t s'lè:da m ⟨⟩ *sled* |kar ostane zlasti na podlagi in kaže, da je tam kaj bilo, se premikalo|: slè'dò:vè òt 'ku:ɥ ■ slè'dò:vè òt sɾŋ, 'za:ɥef ● 'ni s'lè:da 'ni 'tera 'ni: 'za n'in nobenega sledu ni za njim

slediti ▶ s'lidit -in nedov. ⟨⟩ *slediti* |iti za kom po sledi|: 'pas s'lidi 'za:ɥca

sleme ▶ s'lè:me -na s ⟨⟩ **1.** *sleme* |najvišji rob strehe, kjer se stikata strešni ploskvi|: 'ce:ɣòɥ na s'lè:menè **2.** *tram tik pod slemenom*: s'lè:me 'bɔ: t'rè:ba pre-'mè:nt ■ x'lɔ:ja za s'lè:me ■ gl. straža²

slemeda ▶ s'lemeda in s'lemedè prid. ⟨⟩ *zelo rad*: s'lemeda bè tè 'tɔ: na'rè:dò, a ne 'mɔren ■ rek 'ɔj 'ma'rička, 'òc mòž'a:?' - 'bɔme, 'ma:mca, s'lemeda!

slemedi gl. slemeda

slemenjak gl. kapa, stražnik

slep ▶ s'lè:p -a m ⟨⟩ ● 'kù:rjè s'lè:p c'vate črni teloh |rastlina z dlanasto deljenimi listi, črno koreniko in velikimi belimi cveti|

slep ▶ s'lè:p -a s'lipu prid. ⟨⟩ *slep* |ki ni sposoben zaznavati svetlobe, barv|: na 'e:nò 'uku: je s'lè:p ■ òd 'rojstva je s'lè:pa ● s'lè:pa ne'vɔ:l'a je, da se 'tɔ: pɔp'ra:vè nujno potrebno; skrajni čas ■ gl. čorov

slepar gl. ganar

slepec ▶ s'lè:pac -pca m ⟨⟩ *slepec* |slep človek| ■ /plazilec/ gl. slepič

slepič ▶ s'lipič sli'pi:ča m ⟨⟩ **1.** *slepec* |kači podoben kuščar brez nog in z majhnimi očmi|: 'pɛ:t sli'pi:čef sòn 'vi:dò **2.** *slepič* |črvasti podaljšek slepega črevesa|: òpe'rè:ran na sli'pi:čè

slepiti ▶ s'lipit -i:n nedov. ⟨⟩ *slepiti* |s svojo svetlobo povzročati, da kdo (skoraj) ne vidi|: 'sò:nce s'lipi: (me s'lipi:) v 'ò:čè

slepota ▶ slè'po:ta -e ž ⟨⟩ *slepota* |lastnost, stanje slepega|: slè'po:ta je ve'li:ka nes'rè:ča ● 'kù:rja slè'po:ta kurja slepota |zmanjšana sposobnost za videnje v mraku|

sleti ▶ s'lè:t s'lè:din nedov. ⟨⟩ *slediti* |opazati, videti sledi|: 'divje p'ra:sce je s'lè:t pò 'vrtè po vrtu je videti sledi divjih prašičev

slezar gl. malar

slezetek gl. slizetek

slezeti gl. slizeti

sličén ▶ s'li:čén -čna -ò prid. ⟨⟩ [**sličén*], *podoben*: s'li:čnè 'vo:lè

slika ▶ s'li:ka -e ž ⟨⟩ *novi slika* |upodobitev česa, zlasti v knjigi, časopisu|: f kò'lè:ndrè sò 'lepe: s'li:ke ■ gl. potelegrafija

slikanje ▶ s'li:kan'è -a ž ⟨⟩ *slikanje, fotografiranje* ■ gl. malanje

slikati ▶ s'li:kat -an nedov. ⟨⟩ *novi slikati* |delati, da rentgenski žarki po presvetlitvi telesnih delov, organov potemnjijo film|: p'lü:ča sò mè s'li:kalè ▶ **slikati se** s'li:kat se *slikati se, fotografirati se*: va š'kò:lè smò se s'li:kalè ■ gl. malati, potelegrafirati

slina ▶ s'li:na -e ž ⟨⟩ *slina* |prozorna, nekoliko sluzasta tekočina, ki jo izločajo slinavke|: s'li:ne mè 'přškajò iz 'vü:st ■ s'li:ne 'gu:tat ● ekspr. s'li:ne se mè cè'di:jò pò b'ɔga:stvé zelo si želi bogastva

slinast gl. slinav

slinav ▶ s'li:nòf -nòva -ò prid. ⟨⟩ *slinav 1.* |ki se slini|: s'li:nòvò 'dè:te **2.** *slinast* |moker od sline|: s'li:nòf 'pas ■ s'li:nòva je 'kòlè 'vü:st

slinavec ▶ s'li:nòvac -nòfca m ⟨⟩ slabš. [**slinež*] |pretirano prijazen, priliznjen človek|: 'tɔ: je en s'li:nòvac ■ s 'tè:n s'li:nòfčen 'ni: v're:dnò 'gòvo:rt

slinček gl. slinek

slinek ▶ s'linak -a m ⟨⟩ *slinček* |kos blaga, ki se daje otrokom pod brado za zaščito oblačila|: s'linak je òp'ra:la

slinež gl. slinavec

sliniti ▶ s'li:nt -nèn nedov. ⟨⟩ *sliniti* |močiti s slino|: 'přste sè s'li:nt ▶ **sliniti se** s'li:nt se **1.** *sliniti se* |izločati slino iz ust, gobca|: 'dè:te se s'li:nè ■ 'vo:lak se s'li:nè **2.** slabš. [**sliniti se*], *dobrikati se, prilizovati se*: 'kòlè sò'sè:de se 'več 'du:gò s'li:nè

slinov gl. slinav

slinovec gl. slinavec

slipič ipd. gl. slepič ipd.

slišati ▶ s'li:šèt -èn dov. ⟨⟩ ● 'ta: 'kɔ:šček 'me:nè s'li:šè mi pripada, bo (je) moj ■ gl. čuti¹

slišiti gl. slišati

sliva ▶ s'li:va -e ž ⟨⟩ *sliva* |sadno drevo ali njegov modri jajčasti koščičasti sad|: s'li:vò zme'ke:tat ■ s'li:ve se šèšijò na 'lè:sé ● ta 'bè:le s'li:ve vrsta renklode, ringloja z rumenimi sadovi

slivica ▶ s'li:vèca -e ž ⟨⟩ *slivica* |manjšalnica od sliva|: 'lètòs sò s'li:vèce d'ròbne:

slivov ▶ s'li:vòf -vòva -ò prid. ⟨⟩ *slivov* |ki se nanaša na slivo|: s'li:vòvè 'ko:ɥcè ■ s'li:vòf 'pekmes je s'kü:xala

slivovica ▶ s'li:vòvèca -e ž ⟨⟩ [**slivovica*], *slivovka* |žganje iz sliv|: s'li:vòvècò 'pa:l'èjò ■ gl. slivovka

slivovka ▶ s'li:vòfka -e ž ⟨⟩ *novi slivovka* |žganje iz sliv|: g'la:žèk s'li:vòfke

slizek ▶ s'li:zak -ska -ò prid. ⟨ ⟩ *spolzek, drsen*: 'pò:t je s'li:zak ▪ s'te:ŋge sò s'li:ske

slizetek ▶ sli'ze:tak -tka m ⟨ ⟩ *zelo šibek izvir počasi tekoče vode* ■ **█** *Za take izvire pri Slavskem Lazu je v rabi ime 'sli'ze:tkè.*

slizeti ▶ s'lizit -in nedov. ⟨ ⟩ *cediti se, mezeti |zelo počasi in v majhnih količinah teči*: 'vo:da s'lizi ▪ 'mòšt s'lizi pò 'so:dè

sliziti gl. slizeti

sloboda ▶ s'lòbòda -e ž ⟨ ⟩ *svoboda |stanje, ko človek lahko izbira, se odloča po lastni volji*: s'lòbòdò 'maš, da se ó'že:něš 'alé 'ne

sloboden ▶ s'lòbòdan -dna -ò prid. ⟨ ⟩ *svoboden |ki lahko izbira, se odloča po lastni volji*: s'lòbòdan kò 'ti:ca na 'vè:je ▶ **slobodno** s'lòbòdnò prisl. *svobodno* • s'lòbòdnò tē je lahko izbiraš • 'tò: s'lòbòdnò 're:čēš brez pridržkov lahko rečeš

slog ▶ s'lòk s'lò:ga m ⟨ ⟩ *ogon |del njive med dvema razoroma*: pò s'lò:gè 'lè:tèna 'na:jbòl' 'ra:ste

sloga ▶ s'lò:ga -e ž ⟨ ⟩ *sloga |stanje brez preprirov, nasprotovanj med ljudmi*: preg. s'lò:ga 'ja:čè, nes'lò:ga k'la:čè ■ gl. zastopnost

sloka gl. šnef

slokniti se ▶ s'lò:kn̩t se -knen se dov. ⟨ ⟩ *postati slok, suh, shujšan* ▶ **sloknjen** s'lò:kn'en -a -ò **1.** *slok, suh, shujšan*: s'lò:kn'en 'fant **2.** *ki ima kriv, upognjen hrbet*: s'lò:kn'ena k'ra:va

Slovenec ▶ 'slò'vè:nc -a m ⟨ ⟩ *Slovenec |pripadnik slovenskega naroda*: 'kòs'te:uèc smò 'slò'vè:ncè ■ prim. Slovenija

Slovenija ▶ 'slò'vè:nèja -e ž ⟨ ⟩ *Slovenija |ime države*: 'slò'vè:nèja je 'na:ša dómò'vi:na ■ prim. Slovenec, Slovenka, slovenski

Slovenka ▶ 'slò'vè:nka -e ž ⟨ ⟩ *Slovenka |pripadnica slovenskega naroda* ■ prim. Slovenija

slovenski ▶ slò'vè:nskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *slovenski |ki se nanaša na Slovence ali Slovenijo* ▶ **slovensko** slò'vè:nskò prisl. *slovensko*: gò'vòri: p'raf pò slò'vè:nskò ■ prim. Slovenija

slovo ▶ slò'vò: -a s ⟨ ⟩ *slovo |ločitev, odhod*: za slò'vò: sò mè zapò'pè:valé

složen ▶ s'lò:žèn -žna -ò prid. ⟨ ⟩ *složen |katerega člani se ne pripravajo, si ne nasprotujejo*: s'lò:žnè paj-'da:šè ▪ s'lò:žna d'f'za:va ▶ **složno** s'lò:žnò prisl. *složno*: s'lò:žnò 'ži:vèjò

složiti gl. zložiti

složnost ▶ s'lò:žnòst -e ž ⟨ ⟩ *složnost |lastnost, značilnost složnega*: p'f' t'è: 'xi:šè je ve'li:ka s'lò:žnòst

slučaj ▶ s'lùčaj slùč'aja m ⟨ ⟩ *slučaj |kar povezuje, povzroča sovpad nepričakovanih, med seboj vzročno nepovezanih dejanj, dejstev*: p'ri:de 'kò:f s'lùčaj

slučajen ▶ slùč'ajen -č'a:ina -ò prid. ⟨ ⟩ *slučajen |ki je posledica povezave, sovpada nepričakovanih, med seboj vzročno nepovezanih dejanj, dejstev*: 'ta: pò'rò:ka 'ni: slù:č'a:ina ▶ **slučajno** slùč'aj:nò prisl. *slučajno*: slùč'aj:nò smò se sas'ta:lè

sluga ▶ s'lù:ga -e m ⟨ ⟩ **1.** *sluga |kdor v kaki ustanovi, podjetju opravlja pomožna dela*: óp'či:nskè s'lù:ga je p'f'nè:sò s 'sabò rezg'las **2.** slabš. [**sluga*] *kdor je pretirano ubogljiv, ustrezljiv*: 'vè:rèn s'lù:ga - 'ò:slòf b'rat!

sluzast ▶ s'lù:zast -a prid. ⟨ ⟩ **1.** *sluzast |pokrit s sluzom*: s'lù:zasta 'ža:ba **2.** *spolzek |ki zaradi gladkosti, vlažnosti povzroča pri premikanju nevarnost padca*: s'lù:zasta b'f

služba ▶ s'lù:žba -e ž ⟨ ⟩ *novi služba* **1.** *delo na podlagi delovnega razmerja*: 'la:xka, 'lè:pa s'lù:žba ▪ 'ni:ma s'lù:žbe ▪ is s'lù:žbe sò ga 'v'rglè **2.** *opravljanje takega dela*: 'sakò sa'bò:tò 'ma s'lù:žbò ▪ 'nočna s'lù:žba

službica ▶ s'lù:žbèca -e ž ⟨ ⟩ ekspr. [**službica*] *manjšalnica od služba*: va 'tè: s'lù:žbècè ne zas'lù:žè 'do:stè

služiti ▶ s'lù:žèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *služiti* **1.** nekdaž *|biti stalno najet za opravljanje določenih del*: s'lù:žè p'f k'mè:tè za pas'tè:rja ▪ s'lù:žèt za 'dèna:r ▪ s'lù:žèt p'f 'dò:xtarjè **2.** *opravljati določen čas trajajočo obvezno dejavnost v vojski*: s'lù:žèt p'f sò'u'da:tèx **3.** *|biti uporaben, koristen*: 'nòge: mè več ne s'lù:žèjò • kot ukaz psu s'lù:žè! s'lù:žè! *prosi!*

smakati ▶ s'makat - nedov. ⟨ ⟩ • s'makalò te t'f te s'makalò! *izgini!, izgubi se!* • s'makalò ga! *naj ga vrag vzame!*

smeh ▶ s'mè:x s'mèxa: m ⟨ ⟩ *smeh* **1.** *|izražanje zlasti veselja, sreče z izrazom na obrazu, navadno z raztegnjenimi ustnicami, in glasovi* **2.** *|glasovi, ki nastanejo pri tem*: pòd 'ò:knòn je 'bèlò 'čèt s'mè:x ■ gl. hrepetanj

smehljaj ▶ s'mèxl'aǐ smèxl'a:ja m ⟨ ⟩ *smehljaj |manj poudarjen izraz na obrazu, navadno raztegnjene ustnice, ki kaže zlasti veselje, srečo*: 'dèčjè s'mèxl'aǐ

smehljanje ▶ smèxl'a:n'è -a s ⟨ ⟩ *smehljanje |glagolnik od smehljati se*

smehljati se ▶ s'mèxl'at se -an se nedov. ⟨ ⟩ *smehljati se |z manj poudarjenim izrazom na obrazu, navadno z raztegnjenimi ustnicami, kazati zlasti veselje, srečo*: 'takò ve'sè:lò se s'mèxl'a

smejati se ▶ s'mèjat se s'mèjen se nedov. ⟨ ⟩ **1.** *smejati se |z izrazom na obrazu, navadno z raztegnjenimi ustnicami, in glasovi kazati zlasti veselje, srečo*: 'dèca se s'mè:jejò i s'ka:čejò ▪ š'pa:sòn se s'mèjat ▪ 'na glas, ve'sè:lò, ót 'srca se s'mèjat **2.** ekspr. [**sme-*

jati se, *posmehovati se*: za 'xɾptɔn se je s'mě:jejó
 ● ekspr. kómpěr: se s'mě:je *pri kuhanju ali pečenju se je razpočil* ● s'mě:je se kò 'pe:čen 'za:ic močno, na široko se smeje ■ gl. hrepetati se

smer ▶ s'mě:r -ě ž (<) *smer* |kar določa gibanje proti določenemu kraju, točki|: f kě'te:rò s'mě:r na:j g'rě:n? ▪ 'šò je f s'mě:rě 'pɾtě 'kò'čę:vjě ■ gl. linija

smera ▶ s'mě:ra -e ž (<) *pripetljaj, neprijeten dogodek*: na 'pò:tě 'ra:da p'ri:de 'kò:va s'mě:ra

smeriti se ▶ s'mě:rt se -èn se dov. (<) nav. 3. os. *pripetiti se* |izraža zlasti nepričakovano navzočnost dejanja, dogodka v stvarnosti|: s'mě:rěló se mé je, da sòn 'paų z be'cikl'én

smernik gl. konfin

smesti ▶ s'mě:st s'mě:ten dov. (<) ekspr. *snesti, pojesti*: 'ma:čka je s'mě:la 'mi:ša ● ekspr. s'mě:lò ga je umrl je

smešen ▶ s'mě:šěn -šna -ò prid. (<) *smešen* |ki vzbuja smeh|: s'mě:šěn č'lo:věk ▶ **smešno** s'mě:šnò prisl.: s'mě:šnò gò'vòri:, se 'nò:sě ■ gl. hecen, špasen

smešnica ▶ s'mě:šņca -e ž (<) *smešnica* |kratka, smešna zgodbica|: s'mě:šņce p'ra:vět

smetana gl. vrhnja

smetati ▶ s'mě:tat -an nedov. (<) *pri oranju, ki se začne po sredi njive, obračati brazde navznoter*: pòt 'k'la:ncem 'bò:mò 'lě:tas s'mě:talě ■ prim. razmetati

smetan ▶ s'mě:ta:n s'mě:tna s'metnu prid. (<) *smeten, nasmeten*: še'ni:ca je 'jaku s'mě:tna

smeti ▶ s'mě:t s'mě:n nedov. (<) *smeti* **1.** |izraža dovoljenje, soglasje|: 'tò: s'mě:š 'pò:įst **2.** |izraža prepoved|: 'tě:ga 'ne smě:š 'reč! ▪ 'ni s'mě:la 'kū:pět tò'ba:ka **3.** |izraža nedovoljenost, neprimernost česa zaradi neprijetnih posledic|: dē'tę:ta ne s'mě:šte 'pistit 'samęga ▪ 'ilòvéca 'ne smě: 'bit pre'mo:kra za ó'ra:n'ě

smetilnica ▶ smě'ti:věna -e ž (<) *smetišnica* |pripirava, na katero se pri pometanju dajejo smeti|

smetišnica gl. smetilnica

smetiti ▶ s'mě:tit -in nedov. (<) *smetiti* |delati kaj smetno|: 'ka:į s'mě:tiš pò 'vę:žě!

smetje ▶ s'mě:tję: -a s (<) **1.** *smetje* |več smeti, smeti|: 'kòlě 'xi:še je 'pu:nò smětja: **2.** slabš. *slab, ničvreden človek*: 'tò: je p'ra:vò smětje:

smetljaj ▶ s'mě'l'aj s'metl'a:ja m (<) *туру podobno gnojno vnetje*: s'metl'aj se mé je na'rę:dò na 'no:gě ■ prim. šmetljaj

smicati se ▶ s'mi:cat se -an se nedov. (<) ekspr. *smukati se* |hodeč, premikajoč se sem in tja se narahlo drgniti ob kaj|: 'ma:čka se s'mi:ca 'kòlě gòspò'di:n'ě ▪ 'dě:te se s'mi:ca 'kòlě ó'čę:ta

smila ▶ s'mila -ę: ž (<) **1.** *usmiljenje* |čustvena prizadetost, žalost ob nesreči, trpljenju koga, ki se kaže v dobrohotnem, prizanesljivem odnosu do priza-

detega|: 'ni:ma ni'be:ne s'milę: **2.** ekspr. *neodločen, počasen človek*

smiliti se ▶ s'mi:l't se s'mi:l'ěn se nedov. (<) *smiliti se* |čutiti čustveno prizadetost, žalost ob nesreči, trpljenju koga|: 'me:ně se i 'živau s'mi:l'ě ▪ 'jò:ka, da bē se 'ka:maně s'mi:l'ěla zelo joka ■ prim. usmiliti se

smiljen gl. usmiljen

smodišče gl. pališče

smoditi gl. cmariti, paliti

smogor ▶ s'mògò:r smògò:rja m (<) *zelo trda grča, zlasti pri smreki, jelki*: na smògò:rjě se mé je sě'kě:ra šònd'ra:la

smokva ▶ s'mo:kva -e ž (<) *smokva, figa, navadno suha*: 'fažò:n smò s 'p'ri'mò:rkamě 'mę:n'alě za s'mo:kve ■ gl. figa

smokvica ▶ s'mo:kvěca -e ž (<) *smokvica* |manjšalnica od smokva|: z'rě:le s'mo:kvěce

smola ▶ s'mo:la s'mòlě ž (<) *smola* **1.** |lepljiv, rumenkastorjav izcedek iz nekaterih dreves, zlasti iglavcev|: sm'rě:kòva s'mo:la **2.** |snov, pridobljena s kuhanjem tega izcedka|: 'kū:pět s'mòlò: ▪ 'šu:štarska s'mo:la mazilo iz smole, kolofonije za smoljenje drete ▪ 'ma:zat d'rě:tò s s'mòlò:

smolast ▶ s'mo:last -a -ò prid. (<) *smolnat, lepljiv*: s'mo:lastě 'pɾstě

smolnat gl. smolast

smotati gl. zmotati

smrad ▶ sm'ra:t sm'rada m (<) *smrad* |neprijeten vonj|: òt 'xò:ra je 'šò st'rašan sm'ra:t ■ gl. smrdelika

smraditi ▶ sm'radit -in nedov. (<) *smraditi* |povzročati, da se kje razširja, obstaja smrad|: òd'nesě 'ta: č'rě:va, da 'ne bò: smra'di:lò

smrčanka ▶ s'mɾčaņka -e ž (<) *detelja, puščena za seme*: s'mɾčaņkò pò'ko:sět ▪ 'tò: smò pēs'ti:lě za s'mɾčaņkò to deteljo smo pustili za seme

smrcati ▶ s'mɾcat -an nedov. (<) **1.** *smukati* |s potegi z oprijemajočo roko po čem trgati|: 'dě:tel'ò s'mɾcat glavice detelje za seme **2.** ekspr. [**smukati*], *hitro hoditi, tekati kod*: 'mi:šě sò s'mɾcalě pò x'lě:vě

smrčanje ▶ smɾš'ča:n'ě -a s (<) *smrčanje* |glagolnik od smrčati| ■ gl. drmohanje

smrčati ▶ s'mɾšat -in nedov. (<) *smrčati* |pri dihanju v spanju dajati hrkajoče, piskajoče glasove|: 'mò:į 'mò:š st'rašnu s'mɾšči ■ gl. drmohati, hrkati

smrček ▶ s'mɾčěk s'mɾčeka m (<) *storž pri iglavcih, ki vsebuje seme*: 'ta: sm'rě:ka je 'pu:na s'mɾčkòf ■ prim. klasiček

smrdelika ▶ smɾde'li:ka -e ž (<) *smrad* |neprijeten vonj|: va x'lě:vě je 'več st'rašna smɾde'li:ka

smrdeti ▶ s'mɾdět -in nedov. (<) **1.** *smrdeti* |oddajati, dajati neprijeten vonj|: s'mɾdi kò 'pɾč **2.** ekspr.

[*smrdeti] |imeti, čutiti odpor do česa|: 'dè:lò tè s'mřdi!

smrdljiv ▶ s'mřdl'if smřd'l'i:va -ò prid. ⟨⟩ *smrdljiv* |ki smrdi|: smřd'l'i:va 'vo:da

smrdljivec ▶ smřd'l'i:vac -d'l'i:fca m ⟨⟩ ekspir. [*smrdljivec] |kdor smrdi|

smrečica gl. smrekica

smrečje ▶ sm'rè:čje -a s ⟨⟩ *smrečje* |smrekov gozd|: sk'rit se va sm'rè:čje

smreka ▶ sm'rè:ka -e ž ⟨⟩ *smreka* |iglasto drevo s temno zelenimi koničastimi iglicami, visečimi storži in rdečkasto rjavo razpokano skorjo|: sm'rè:ke 'dòbrò 'ra:stejò

smrekica ▶ sm'rè:kèca -e ž ⟨⟩ *smrekica, smrečica*

smrekov ▶ sm'rè:kòf -kòva -ò prid. ⟨⟩ *smrekov* |ki se nanaša na smreko|: sm'rè:kòf 'pa:n' ▪ sm'rè:kòva s'mo:la ■ prim. jelov

smrekovina ▶ sm'rè:kòvéna -e ž ⟨⟩ **1.** *smrekovina* |smrekov les|: 'u:kna is sm'rè:kòvéna **2.** *smrekove vejice za steljo*: nak'lè:stèt sm'rè:kòvéna za 'na:stiju

smrkati ▶ s'mřkat -an dov. ⟨⟩ ekspir. *s slastjo, z užitkom jesti*: m'lè:kò pa ž'ga:nce s'mřkajò ■ gl. šmrkati

smrkav ipd. gl. šmrkav ipd.

smrkavka gl. šmrkavčica, šmrkavka

smrkelj gl. šmrkelj; puranov smrkelj gl. žmurgelj

smrkñiti ▶ s'mřkñt -knen dov. ⟨⟩ **1.** [*smukñiti] |hitro iti, steči kam|: 'miš je s'mřknò v 'lù:kn'ò **2.** *zdrsniti* |drseč se spustiti, pasti|: s'nè:k je s'mřknò is s't'rè:xe ▪ 'no:ga je s'mřkn'la va 'po:stòu

smrščati ipd. gl. smřčati ipd.

smrt ▶ s'mřt -è ž ⟨⟩ **smrt** **1.** |prenehanje življenja, življenjskih procesov|: 'la:xka s'mřt ▪ dò s'mřtè ga je pò'vo:zò **2.** |konec življenja|: dò s'mřtè 'bò:mò 'ži:vèlè, kò č'mò 'samè s'l'i:ne 'gu:tat ▪ 'se 'nas 'ča:ka s'mřt vsi bomo umrli **3.** |dejstvo, da kdo umre|: 'ma:terna s'mřt ga je pò'tr'la **4.** |okostnjak s koso, ki pooseblja to dejstvo|: 'be:la s'mřt ▪ v otroški igri sé 'bi:u na 'vřt - sé 'vi:dò s'mřt - sé se je 'ka'j 'ba:u? • s'mřt ga je 'rè:šèla po hudem trpljenju je umrl • dò s'mřtè je t'rù:dèn zelo, močno • na s'mřt je zbol'è:la smrtno nevarno • ekspir. 'te:be bè t'rè:ba 'po:slat pò s'mřt zelo si počasen • preg. 'du:ga 'bòu, gòt'va va s'mřt

smrten ▶ s'mřtèn -tna -ò prid. ⟨⟩ **1.** *smrten* |ki se nanaša na smrt|: s'mřtna 'vù:ra **2.** ekspir. [*smrten] |ki se pojavlja v visoki stopnji, v močni obliki|: s'mřtna g'ro:za me je ó'bašla • s'mřtèn g'rè:x kršitev božje postave v veliki stvari z jasnim spoznanjem in popolnim privoljenjem • s'mřtèn sòv'ra:žñèk zelo velik • 'bit na s'mřtnè 'pò:stel'è umirati

smučanje ▶ s'mu:čan'e -a s ⟨⟩ *smučanje* |glagolnik od smučati se|

smučati se ▶ s'mu:čat se -an se nedov. ⟨⟩ novo *smučati se* |voziti se s smučmi| ■ gl. skijati se

smučka ▶ s'mu:čka -e ž ⟨⟩ novo *smučka* |dolga, ozka, tanka, spredaj zakrivljena priprava za drsenje, skakanje po snegu, ki se pritrđi na čevlje| ■ gl. skija

smugla ▶ s'mugla -e ž ⟨⟩ ekspir. *človek, ki ima veliko željo po jedi in hitro je*: 'tò: je ena s'mugla

smuglati ▶ s'muglat -an nedov. ⟨⟩ ekspir. *hitro, pohlepno jesti*: 'sòmò 'mesu: bè smug'la:lè!

smukati gl. smučati; smukati se gl. smicati se

smuke ▶ s'mù:ke s'mù:k ž mn. ⟨⟩ *dolge sani v velikosti voza za vožnjo sena, gnoja, drv*:

smukñiti ▶ s'mù:kñt -knen dov. ⟨⟩ *smukñiti* |hitro iti, steči kam| ■ gl. smrkñiti

smuta ▶ s'muta -e ž ⟨⟩ ekspir. *zmedena, čudaška, neumna ženska*: 'o:na je ena s'muta

smutiti se ▶ s'mutèt se -èn se dov. ⟨⟩ ekspir. [*zmešati se] |postati duševno bolan|: 'ka:ij se mè je s'mutèlò, da je 'šò p'ro:dat 'xi:šò!

snaga ▶ s'na:ga -e ž ⟨⟩ *snaga, čistoča*

snaha ▶ s'na:xa -e ž ⟨⟩ *snaha* |sinova žena v odnosu do njegovih staršev|: 'na:ša s'na:xa je 'dobra ■ gl. nevesta

snahica gl. nevestica

snažen ▶ s'na:žèn -žna -ò prid. ⟨⟩ *snažen* |ki je brez umazanije, prahu|

snažiti ▶ s'na:žèt -èn nedov. ⟨⟩ **1.** *snažiti* |odstranjevati umazanijo, prah|: pòs'to:le s'na:žèt **2.** *odstranjevati odvečno iz česa*: 'ra:ifñèk s'na:žèt *odstranjevati saje iz dimnika* ▪ kòše'ni:ce s'na:žèt *trebiti* ▪ 'ki:sèlò 'zè:l'e s'na:žèt *odstranjevati vrhnjo, neužitno plast kislega zelja in oprati pokrov* • 'ža:bècò s'na:žèt *čistiti živali, ki jo napenja in je zaprta, danko z roko*

sneg ▶ s'nè:k s'nègam, mn. sne'gò:vè ⟨⟩ **sneg** **1.** |padavine v obliki snežink|: s'nè:k 'pa:da ▪ 'bù:ri:nò:sè s'nè:k **2.** |te padavine kot bela snov na podlagi, zemlji|: s'nè:k 'kòpni: ▪ 've:lèk, z'mřzn'en s'nè:k ■ gl. zapadnik

sneti gl. izsaditi; sneti se gl. izkužiti, izleviti, okužiti, oleviti se, rzasaditi se

snetiti ▶ s'nè:tèt -èn dov. ⟨⟩ *zakuriti* |narediti, povzročiti kje ogenj zaradi gretja, segrevanja česa|: 'pe:č sòn s'nè:tèla

snežiček ▶ snež'i:ček -čka m ⟨⟩ *snežiček* |manjšalnica od sneg|: š'če:ra je 'za:pa' 'ta snež'i:ček ■ gl. snežiček

snežiček ▶ snež'i:čkac -a m ⟨⟩ *snežiček* |manjšalnica od sneg|

snežnica ▶ snež'ni:ca -e ž ⟨⟩ *snežnica* |voda, ki nastane pri taljenju snega|: 'pi:va je 'mřzla kò snež'ni:ca

snoči gl. sinoči

snočnji gl. sinočkanji

snop ▶ s'nòp s'no:pa m ⟨⟩ *snop* |večji šop povezanega

požetega žita, slamel: 'o:vas po'vę:zat va s'no:pe ▪ 'te:pen kó s'nóp zelo tepen

snopak ▶ s'nópak -a m (⟨) *snopak* |manjšalnica od *snop*: 'někaj s'nópakóf je na'že:la

snopje ▶ s'nopje -a s mn. (⟨) *snopje* |več *snopov*, *snopj*: s'nopje smó prpe'l'a:lě

snovati ▶ s'no:vat s'nóva:n nedov. (⟨) ekspr. *hitro, pohlepno jesti*: pova'ti:có bē snó'va:la, a 'ze:l'e te 'bó:de!

snuhec gl. prosec

soba ▶ 'so:ba -e ž (⟨) novo *soba* |*prostor, namenjen zlasti za bivanje, zadrževanje ljudi kot del hiše, stavbe*: 'na:ša 'xi:ša 'ma 'pę:t 'so:p

sobica ▶ 'so:běca -e ž (⟨) novo *sobica* |manjšalnica od *soba*]

soboslikar gl. beljač, malar

sobota ▶ sa'bó:ta -e ž (⟨) *sobota* |šesti dan v tednu]: óp sa'bó:tax ispla'čü:jejó 'dělófće • 'vę:lěka sa'bó:ta velika *sobota* |*zadnja sobota pred veliko nočjo*]

socializem ▶ sočęja'l'i:zēm -zma m (⟨) novo *socializem* |*gospodarsko-družbena ureditev, v kateri so proizvajalna sredstva v družbeni lasti*]

soč ▶ 'soč - (⟨) • žu:pa je s'l'a:na kó 'soč zelo, preveč slana

sočutje ▶ so'čü:tje -a s (⟨) novo *sočutje* |čustvena prizadetost, žalost ob nesreči, trpljenju koga]: is so'čü:tja mē s'trě:že

sod ▶ 'so:t 'so:da m, mn. sódó:vě (⟨) *sod 1.* |*velika valjasta, navadno trebušasta posoda z dnom na obeh koncih*]: 'so:t 'dři: s'tu: 'litēr ▪ 'pi:pa na 'so:dě 'pü:šča **2.** |*vsebina sode*]: ta 'ma:lě 'so:t smó 'več po'pi:lě ■ gl. lajt

sod ▶ 'su:t 'su:da m (⟨) *sodišče, sodnija*: g'rę:n na 'su:t ▪ prpe'l'a:lě só jó na 'su:t

soda ▶ 'so:da -e ž (⟨) *soda* |*kristalna ali prašnata snov, ki se uporablja za mehčanje vode, kot čistilno sredstvo*]

sodat ipd. gl. soldat ipd.

sodba ▶ 'so:dba -e ž (⟨) *sodba* |*odločitev sodišča o obravnavani sporni, kazenski zadevi na koncu sodnega postopka*: pó 'so:dbě só ga za'prlě

sodček gl. baruc, lajtiček, sodiček, sodičkec

sodeželan gl. lancman

sodček ▶ sódü:čěk -čka m (⟨) *sodček* |manjšalnica od *sod*': sódü:čěk smó zažvę'l'a:lě

sodičkec ▶ sódü:čěkac -a m (⟨) *sodček* |manjšalnica od *sod*']

sodišče ▶ sódü:šče -a s (⟨) *sodišče 1.* |*organ, ki ima pravico soditi in odločiti o pravnih zadevah*]: sódü:šče ga je óp'só:děló **2.** |*poslopje tega organa* ■ gl. sodnija, sod²

soditi ▶ 'so:dět -ěn in 'so:it -děn nedov. (⟨) **1.** *soditi* |*odločiti o sporni, kazenski zadevi s sodbo*]: 'so:dět

pó pra'vi:cě **2.** *opravljati, obrekovati*: 'o:na 'so:dě 'sakęga čló'vę:ka

sodnija ▶ sód'ni:ja -e ž (⟨) *sodnija, sodišče*: sas'ta:lě só se na sód'ni:jě ■ gl. sod²

sodnik ▶ 'sódnik sód'ni:ka m (⟨) *sodnik* |*kdor ima pravico soditi in odločiti o drugih pravnih zadevah*]: 'sódnik ga je óp'só:dó ▪ novo 'sódnik za pre'křiške ■ gl. sudec

sodnji ▶ 'so:dn'ě -a -e prid. (⟨) • 'so:dn'ě 'da:n dan ve-soljne *sodbe*

sodra gl. solec

soglašati gl. zlagati¹

soha ▶ 'soha -e ž (⟨) *rogovila* |*v dva ali več krakov razraslo drevo ali veja, ki se uporablja za podpiranje debel in vej*]: x'ra:stóva 'soxa ■ R soha

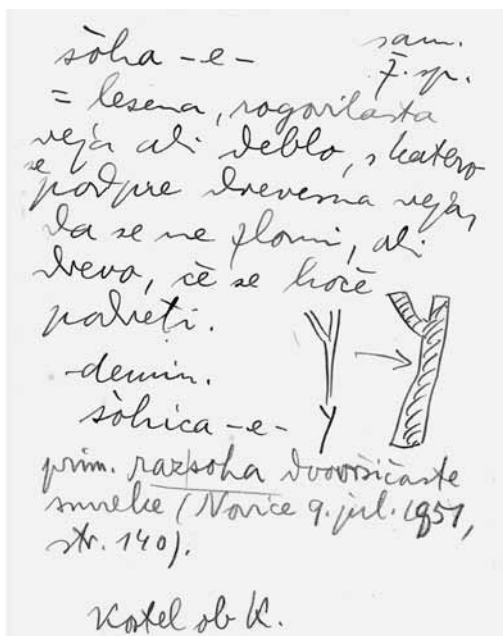
sohati ▶ 'soxat -an nedov. (⟨) *sopihati* |*močno, sunkovito, glasno dihati*]: 'vóu 'soxa, 'akó 'tešku 'pel'a 'ku:la

sohica ▶ 'soxěca -e ž (⟨) *manjšalnica od soha* ■ R soha

soimenjak ▶ sojme'n'a:k -a m (⟨) *soimenjak* |*kdor ima skupaj s kom isto ime*]: 'tó je 'mó:ı sojme'n'a:k ■ gl. imenjaka

sojen ▶ 'so:jen -a -ó prid. (⟨) *sojen, usojen, določen*: 'tó je čló'vę:kě 'so:jenó

sojenica ▶ sojē'ni:ca -e ž (⟨) *sojenica* |*mitološko bitje, ki otroku ob rojstvu napoveduje usodo*]: d'ręda só vř'ję:lě va sojē'ni:ce

sojti gl. soditi

sok ▶ 'sɔ:k -a m, mn. sɔ'kò:vè () **sok 1.** |tekočina v rastlinah, ki omogoča rast, razvoj|: 'ja:vòr'ma'do:stè'sɔ'ka **2.** |tekočina, ki se pojavi pod lubjem v času rasti|: 'vr̩ba'ma naprk'lè:tè'do:stè'sɔ'ka **3.** |tekoča sestavina sadeža|: 'sɔ:k iz li'mò:ne, is pòma'ra:ĩnče **4.** novo |brezalkoholna pijača, narejena iz te sestavine|: 'dèca na:ĩ'pi:jejó sò'kò:vè

sokol ▶ 'sɔkɔl -a m () **1.** sokol |ptica ujeta v ukrivljenim kljunom in dolgimi, ozkimi perutmi| **2.** ekspr. bister, živahen konj

sokrvice ▶ 'sɔkr̩vèca -e ž () sokrvice |prozorna tekočina, ki se pojavi na odrgnjenem mestu telesa|: iz gr̩:nte mè je pr̩'tè:kò g'nò:ĩ i 'sɔkr̩vèca

sol ▶ sòu 'suli: ž () **sol 1.** |bela kristalna snov, ki se uporablja za izboljšanje okusa, konzerviranje hrane|: 'kù:pèt'suli: ▪ peš'è:ca'suli: ▪ sòu za b'lagu s katero se dopolnjuje krmljenje

solata ▶ sò'la:ta -e ž () solata **1.** |vrtna rastlina z listi, ki se sveži pripravljajo za jed, ali listi te rastline|: sò'latò'na:brat, 'o:prat ▪ 'e:na g'la:va sò'la:te **2.** |hladna jed iz delov rastlin ali mesa, jajc, pripravljena s kisom, oljem|: 'fažɔ:n na sò'la:tò fìžol v solati ▪ 'kòmpè:r na sò'la:tò krompirjeva solata ▪ 'mesu na sò'la:tò govedina v solati ▪ sò'la:ta gr̩:va c'vèt:poganja steblo s cveti

solatica ▶ sò'la:tèca -e ž () ekspr. [*solatica] |manjšalnica od solata|

sold ▶ 'sɔ:lt 'sɔ:lɔda m () sold |nekdanji avstrijski novic za dva vinarja|: 'pu:'sɔ:lɔda vinar • 'tɔ:'ni:v'rè:dno'ni'pu:'sɔ:lɔda zelo malo, nič ni vredno

soldačija ▶ sòu'da:čija -e in sòda:čija -e ž () vojaščina |opravljanje določen čas trajajoče obvezne dejavnosti v vojski|: f'ra:jalè sò ga sòda:čije ▪ sòda:čijò je óts'lù:žò

soldaščina ▶ sòu'da:ščèna -e in sò'da:ščèna -e ž () [*soldaščina], vojaščina: 'bi:ũ je f'ra:jan sò'da:ščène ▪ sò'da:ščèno sòn óts'lù:žò

soldaški ▶ sòu'da:čkè -a -ò in sòu'da:škè -a -ò prid. () [*soldaški], vojaški: sòu'da:čkè'bò:bèn, g'vant ▪ sòu'da:ška b'luzà, pe'le'ri:na

soldat ▶ 'sòu'dat sòu'da:ta in 'sòdat sò'da:ta m () [*soldat], vojak: š'lè sò k sò'da:tòn ▪ b'rat je pr̩ sòu'da:tèx ▪ aùs'tri:jskè'sòu'dat ▪ na'cèstè je 'pu:nò sò'da:tòf

soldatek ▶ sòu'da:ta:k -tka in sò'da:ta:k -tka m () ciklama |rastlina z vijoličasto rdečimi dišečimi cveti, ki raste zlasti po jasnah|: sòu'da:tkè'lipu: di'šijò ■ prim. polnikec

soldek ▶ 'sɔ:ldak -a m () ekspr. [*soldek] |manjšalnica od sold|

solec ▶ 'sɔ:ũc -a m () sodra |padavine v obliki drobnejših ledenih zrn|: 'sɔ:ũc'pa:da

soliti ▶ 'so:l't 'sul'in nedov. () soliti **1.** |delati slano|: 'so:l't'fažɔ:n, 'žù:pò **2.** |posipati, natirati s soljo, navadno zaradi konzerviranja|: 'mesu:'so:l't • ekspr. 'pa:met je sò'l'i:jò vsiljujejo svoje vedenje, znanje

solnica ▶ sòu'ni:ca -e ž () solnica |manjša posoda za sol|: sòu'ni:ca je 'vi:sèla na sk'lè:dnèkè

solza ▶ 'suza -e ž () solza |kapljica slane, prozorne tekočine, ki se izloča v očesni votlini v večji količini zlasti a) ob veliki čustveni prizadetosti, žalosti, telesni bolečini|: dè'tè:tè'ka:pl'èjó'suze: ▪ 'suze sè b'ri:še ▪ de'bè:le'suze: sò mè'te:kle pò'li:cè **b)** ob draženju očesa|: pr̩'ri:ban'è x're:na je 'te:čèjó'suze:

solzen ▶ 'suzan -zna -ò prid. () solzen |ki se nanaša na suzo|: 'suznè'uçi: • 'suzna dò'li:na solzna dolina |trpljenje na svetu|

solzica ▶ 'suzèca -e ž () solzica |manjšalnica od solza| • ma'ri:jène'suzèce marijine solzice, marijini laski, marijina trava, strok. migalica ■ prim. žitce

solziti se ▶ 'suzit se -in se nedov. () solziti se |izločati solze|: 'lè:vò'uku: se mè'suzi ▪ ót'ka:š'l'a se'suzit

somo gl. samo

son gl. biti², sem

sonce ▶ 'sò:nce -a s () sonce **1.** |nebesno telo, od katerega prihaja dnevna svetloba in toplota na zemljo|: 'sò:nce je si'ja:lò ▪ 'sò:nce iza'xa:ja, g'rè:'du:lè ▪ 'rɔ:ža se ób'ra:ča za 'sò:nčen ▪ v'rɔ:čè'sò:nce ▪ 'danas je 'bèlò'sò:nce sončno ▪ s'tat pret'sò:nčen vstati pred sončnim vzhodom **2.** |svetloba, žarki, prihajajoči neposredno od tega nebesnega telesa|: 'sò:nce s'vètè:čez'o:knò **3.** |toplota, prihajajoča neposredno od tega nebesnega telesa|: 'sò:nce me'pa:l'è ▪ 'ka:ča se g'rè:je na'sò:nce ▪ na'sò:nce 'šišit'sinu: ▪ 'xo:ĩt na'sò:nce, pò'sò:nce **4.** |svetloba in toplota, prihajajoča neposredno od tega nebesnega telesa|: 'bè:žat, x'mi:kat se pret'sò:nčen ▪ je'sè:nskò'sò:nce • 'sò:nce se ga je pr̩'je:lò ogorel je • ekspr. i'me:nè'bɔ:'iše'sò:nce si'ja:lò tudi jaz bom še srečen • ekspr. 'vedrò ga'bɔ:n, da'bɔ:'sò:nce 'vi:dò močno ga bom udaril po glavi

sončace gl. sončece

sončati se gl. sončiti se

sončace ▶ 'sò:nčace -a s () ekspr. [*sončace] |manjšalnica od sonce|: 'sò:nčace je pòsi'ja:lò

sončen ▶ 'sɔ:nčèn -čna -ò prid. () sončen |ki se nanaša na sonce|: 'sɔ:nčèn'da:n ▪ 'sɔ:nčna 'vù:ra sončna ura |ura, ki kaže čas s senco palice, nameščene pravokotno na številčnico| • ekspr. na'sɔ:nčèn'p'ra:x te'bɔ:n zd'rò:bò zelo te bom pretepel

sončenje ▶ 'sɔ:nčèn'e -a s () sončenje |glagolnik od sončati se|

sončiti se ▶ 'sò:nčat se -an se nedov. () sončiti se |izpov-

stavljati telo, del telesa delovanju sončnih žarkov]: mar'ti:nčëk se 'sɔ:nča na 'ka:man'è ▪ novo 'xɔ:djèjò se 'sɔ:nčat na 'mò:rje

Sopača ▶ 'sɔ'pa:ča -e ž (⟨) *Sopača* |ime zaselka v naselju Sapnik|

sopara ▶ sɔ'pa:ra -e ž (⟨) *sopara* |topel zrak, poln vidnih hlapov]: 'kù:xèn'a je 'pu:na sɔ'pa:re ■ gl. soparca

soparen ▶ sɔ'pa:rèn -rna -ò prid. (⟨) *soparen* |ki ima razmeroma visoko temperaturo in vlažnost]: 'da:n je 'jaku sɔ'pa:rèn

soparica ▶ sɔ'pa:ra -e ž (⟨) *sopara* |v plinasto stanje spremenjena tekočina pri vrelišču]: na sɔ'pa:rcè 'kù:xat ■ gl. soparnina, sparina

soparnina ▶ sɔ'pa:rni:na -e ž (⟨) *soparica* |vroče, meglíčato ozračje|

sopihati gl. sohati, sopinati

sopinati ▶ sɔ'pinat -an nedov. (⟨) star. *sopihati* |močno, sunkovito, glasno dihati]: pò 'kla:nce je sɔ'pinau 'sò:sèt *sopihajòč šel*

sopsti ▶ 'so:pst 'so:pen nedov. (⟨) *sopsti* |težko, glasno dihati]: 'so:pla je, ka: je pɽ'ne:sla m'rè:žò ò'ta:ve na g'la:vè

sora gl. svora

sorodnica gl. rojakinja

sorodnik gl. rojak

sorta ▶ 'sɔ:rta -e ž (⟨) *sorta* |izraža, da je kdo tak, kot določa prilastek]: 'lidje: sò sakò'ja:ke 'sɔ:rte ▪ š'či: je g'lix ta'kɔ:ve 'sɔ:rte kò 'o:ča *prav taka kot oče* ▪ 'ja:blana 'dòbre 'sɔ:rte • 'ži:vémò 'sake 'sɔ:rte *kakor nanese, dobro in slabo*

sosed ▶ 'sò:sèt sò'sè:da m, mn. sò'sè:djè (⟨) *sosed* |kdor živi, prebiva blizu koga]: 'dɔ:bèr 'sò:sèt ▪ 'ka:rajò se s sò'sè:djè ■ gl. mejaš

soseda ▶ sò'sè:da -e ž (⟨) *soseda* |ženska, ki živi, prebiva blizu koga]: 'no:va sò'sè:da 'ni: p'ri:da

sosedov ▶ sò'sè:dòf -dòva -ò prid. (⟨) *sosedov* |ki se nanaša na soseda]: sò'sè:dòva 'xi:ša je zgò'rè:la

soseščina gl. okoliš

soteska gl. tesnoba

sova ▶ 'so:va -e ž (⟨) *sova* |večja roparska nočna ptica z mehkim perjem, okroglo glavo in velikimi očmi]: 'so:va čò'vè:ka ▪ 'sò:ve le'ti:jò pò'ti:xò

sovica ▶ 'so:vèca -e ž (⟨) *sovica* |manjšalnica od sova]: m'la:da 'so:vèca

sovrašтво ▶ sòv'ra:štvo -a s (⟨) *sovrašтво* |močno čustvo nenaklonjenosti, odpora do koga, navadno združeno z željo škodovati mu]: maĭ 'na:mè je s'ta:rò sòv'ra:štvo

sovražiti ▶ sòv'ra:žèt -èn nedov. (⟨) *sovražiti* |čutiti veliko nenaklonjenost, odpor do koga, navadno združen z željo škodovati mu]: b'ra:ta je sòv'ra:žèla ■ gl. črtiti

sovražnica ▶ sòv'ra:ižnca -e ž (⟨) *sovražnica* |ženski, ki ima, kaže do koga zelo nenaklonjen čustveni odnos, navadno združen z željo škodovati mu]: sò'sè:de sò več 'du:gò sòv'ra:ižnce

sovražnik ▶ sòv'ra:ižnèk -a m (⟨) *sovražnik* |kdor ima, kaže do koga zelo nenaklonjen čustveni odnos, navadno združen z željo škodovati mu]: b'ra:tè sò, pa sò sè sòv'ra:ižnèkè

sožalje ▶ sò'ža:l'è -a s (⟨) *sožalje* |izraz sočutja komu ob smrti njemu bližnjega človeka]: iz'rè:kò mè je sò'ža:l'è

spackati gl. speckati

spadati ▶ s'pa:dat -an nedov. (⟨) *spadati* 1. |biti sestavni del česa a) glede na svoje značilnosti]: 'ta: 'u:kna s'pa:dajò k 'xi:šè b) *sploh*]: 'na:še 'se:lò s'pa:da pòt kòčè:vskò 'òpčèno ▪ 'vɽt s'pa:da k 'xi:šè 2. |imeti kje ustrezno, sebi primerno mesto]: 'ma:čka ne s'pa:da na 'ò:dèr ▪ 'dèca s'pa:dajò k 'ma:terè

spadati se ▶ s'pa:dat se -an se nedov. (⟨) *spodobiti se* |biti v skladu z moralnimi, družabnimi pravili]: s'pa:da se, da 'ò'lovèk 'dè:la, 'ne pa da 'pet'l'a

spahati gl. spehati

spahovati se gl. brekati se

spajdašiti se ▶ spaĭ'da:šèt se -èn se dov. (⟨) *spoprijateljiti se, začeti se družiti*: 'dèca sò se 'val'e spaĭ'da:šèla

spaliti ▶ s'pa:l't -l'èn dov. (⟨) 1. [**spaliti*], *sežgati, skuriti*: p'leve:u na 'ni:vè smò s'pa:l'èlè ▪ s'ta:re 'pɽn'è je s'pa:l'èla 2. *skuhati* |pridobiti kaj z delovanjem toplote]: ra'ki:jò s'pa:l't ▶ **spaljen** s'pa:l'èn -a -ò *skuhan*: b'ri:nòva ra'ki:ja je 'več s'pa:l'èna

spametovati se ▶ spame'to:vat se -tù:jen se dov. (⟨) *spametovati se* |postati bolj pameten, preudaren]: pòč'a:sè se je spame'to'va:la

spanec ▶ s'pa:nc -a m (⟨) *spanec, spanje*: 'òn'ma 'trdèn s'pa:nc • rek s'pa:nc je 'več v'rè:dèn kò ž'ga:nc *spanje je koristnejše kot jed*

spanje ▶ s'pa:n'è -a in s'pan'è: -a s (⟨) *spanje* |stanje telesnega in duševnega počitka s popolnim ali delnim zmanjšanjem zavesti]: 'dè:te 'ra:bè 'do:stè s'pa:n'a ▪ 'o:na gò'vòri: va s'pa:n'è • rek 'sa:n'a - 'pu:na 'rit s'pa:n'a *sanja, kdor mnogo spi* ■ gl. dr-mohanje, spanec

spankrtiniti se ▶ spaŋkɽ'ti:nèt se -èn se dov. (⟨) *dobiti nezakonskega otroka*: 'dèkle se je spaŋkɽ'ti:nèlo

sparati gl. izplesti

sparina ▶ spa'ri:na -e ž (⟨) *soparica* |razmeroma visoka temperatura in vlažnost ozračja]: 'danas je spa'ri:na 'ra:nò pɽ'ti:spla • òt spa'ri:ne sòn 'vas 'mò:kèr

spariti ▶ s'pa:rt -rèn dov. (⟨) *segreti les nad plamenom, da se raje krivi in lahko plete*: jar'mi:cò s'pa:rt na 'o:gnè ▶ **spariti se** s'pa:rt se *spariti se* |zače-

ti gniti zaradi vlage in toplotel]: 'kɾma v 'lɔ:vɯcax se je s'pa:rɛla ▶ **sparjen** s'pa:rjɛn -a -ò *sparjen*: s'pa:rjɛna 'dɛ:tel'a

spariti² ▶ s'pa:rt -rɛn dov. ⟨⟩ *spariti* |*narediti, da kaj sestavlja par*]: vò'li:čkɛ je 'dòbrò s'pa:rò

spati ▶ s'pat s'pi:n nedov. ⟨⟩ *spati* **1.** |*biti v stanju telesnega in duševnega počitka s popolnim ali delnim zmanjšanjem zavesti*]: pre'ma:lò smò s'pa:lè ▪ 'mernu s'pat **2.** |*biti navadno v ležečem položaju zaradi takega počitka*]: 'ma:tɛ je 'dè:la 'dècò s'pa:t **3.** |*imeti kje ležišče, prostor za tak počitek*]: 'dèca sò s'pa:la f 'xi:šɛ, a s'ta:rjèjɛ f 'ka:mbrè ▪ pò'lè:tè smò s'pa:lè f s'kèjdn'è ■ gl. drmohati

spazduha ▶ s'pa:zdɛxa -e ž ⟨⟩ *pazduha* |*vbočeno mesto pod ramenskim sklepom*]: 'pòti:n se pòt s'pa:zdɛxò ■ prim. pazduha

spe ▶ s'pɛ: prisl. ⟨⟩ *spet* |*izraža, da kaj nastopi, se zgodi še enkrat po čem drugem iste vrste*]: s'pɛ: se je zla'ga:la ■ prim. speki

speckati ▶ s'pɛckat -an dov. ⟨⟩ *ekspr. spackati* |*površno kaj skuhati, pripraviti*]: za 'jü:žɛnò sòn 'nèkaj spɛ'ka:la

speči ▶ s'pɛč s'pɛ:čɛn dov. ⟨⟩ *speči* **1.** |*narediti hrano (bolj) užitno z delovanjem vročega zraka, vroče maščobe*]: k'rɛx je s'pɛ:kla ▪ pɛ'tɛ:xa sò s'pɛ:klè f 'pɛ:čɛ **2.** |*povzročiti občutek bolečine a)* zaradi prevelike toplotel]: na žɾ'ja:fkò se je s'pɛ:kò **b)** zaradi stika z določenimi snovmi]: na kòp'tri:vò se je s'pɛ:kla ■ gl. napeči, scmariti

speglati ▶ s'pɛ:glat -an dov. ⟨⟩ *zlikati* |*s potegovanjem vročega likalnika po tkanini zgladiti*]: 'ro:bac, 'fü:rtòf s'pɛ:glat

spehati ▶ s'paxat -an dov. ⟨⟩ *spehati* |*s pehanjem, suvanjem spraviti kam*]: s'nè:k sò spa'xa:lè na 'na:šò st'ra:n ▶ **spehati se** s'paxat se *ekspr. zriniti se* |*zaradi množice s težavo priti kam*]: 'kumaj sòn se s'paxav u aütò'bu:s

speki ▶ s'pɛ:kè prisl. ⟨⟩ *spet* |*izraža, da kaj nastopi, se zgodi še enkrat po čem drugem iste vrste*]: s'pɛ:kè se je 'na:piu ■ prim. spe

speklenina ▶ spɛkle'ni:na -e ž ⟨⟩ *suh, vroč zrak*: na spɛkle'ni:nè ne 'mò:rɛmò 'dè:lat

speljati ▶ s'pɛ:l'at s'pel'an dov. ⟨⟩ **1.** *speljati* |*narediti, povzročiti, da se vozilo začne premikati*]: 'ko:n'è sò 'kumaj spɛ'l'a:lè **2.** *zvoziti* |*z vožnjo spraviti kam*]: g'nò:ij smò spɛ'l'a:lè na 'ni:vò ▪ 'dɾva smò spɛ'l'a:lè is 'xò:st ▶ **speljan** s'pel'an spɛ'l'a:na -ò *zvožen*: 'dɾva sò 'več spɛ'l'a:na

spencati se ▶ s'pɛncat se -an se dov. ⟨⟩ *zavozlati se, zamotati se*: p'rɛjja se je spɛn'ca:la

speniti se ▶ s'pɛ:nt se -nèn se dov. ⟨⟩ *speniti se* |*postati penast*]: 'ku:pa se je s'pɛ:nèla ▪ 'ma:slò se s'pɛ:nè

spenjati ▶ s'pɛ:n'at -an nedov. ⟨⟩ *spenjati* |*s kakim predmetom, pripravo delati, da je kaj skupaj, združeno*]: 'rò:bačò sòn s'pɛ:n'ala ▪ ve'rü:ge je s'pɛ:n'au

spet gl. spe, speki

speti ▶ s'pɛ:t s'p'nɛn dov. ⟨⟩ *speti* |*s kakim predmetom, pripravo narediti, da je kaj skupaj, združeno*]: 'ža:kèl' sòn 'sòmò s'pɛ:la ▪ pò'ča:kè, da s'p'nɛn ve'rü:ge ■ gl. prikvačiti, skopčati

spihati ▶ s'pi:xat s'pi:šɛn dov. ⟨⟩ *spihati* |*s pihanjem odstraniti*]: 'bü:rja je s'pi:xala s'nè:k pred 'vɛ:žò

spisati ▶ s'pi:sat s'pi:šɛn dov. ⟨⟩ [**spisati*], *napisati*: 'pi:smò, na'lò:gò s'pi:sat

spisovati gl. spisovati

spistiti gl. spustiti

spiševati ▶ spišɛ:vat -šü:jɛn nedov. ⟨⟩ [**spisovati*] |*pisati, sestavljati besedilo*]: 'pi:smò, račü:ne spišɛ:vat

spitati ▶ s'pi:tat -an dov. ⟨⟩ *spitati* |*s pitanjem zrediti*]: p'ra:sce je 'dòbrò s'pi:tala ■ gl. izpitati, napitati, podpitati

spiti gl. počrepiti, srkniti

splahniti ▶ spl'a:xɛnt -xnen dov. ⟨⟩ *izplakniti* |*z vodo ali drugo tekočino (dokončno) očistiti*] ■ prim. isplahniti

splahutati gl. sklofotati

splanirati ▶ spl'a'nɛ:rat -an dov. ⟨⟩ *splanirati, izravnati, poravnati*: 'vɾtac je spl'a'nɛ:rau ▶ **splaniran** spl'a'nɛ:ran -a -ò prid. ⟨⟩ *splaniran, zravnán, poravnán*: spl'a'nè:rana gre'di:ca

splašiti ▶ spl'ašit -in dov. ⟨⟩ *splašiti* |*prestrašiti, vzbuditi v kom strah, vznemirjenost*]: 'dècò je spl'a:šò ▶ **splašiti se** spl'ašit se *splašiti se* |*zaradi gibov, zvokov se vznemiriti in (hitro) oddaljiti*]: 'ko:n'è sò se mè spl'a:šì:è ■ gl. oplašati, splaškati, splašiti se gl. poplašiti se

splaškati ▶ spl'aškət -an dov. ⟨⟩ *splašiti* |*z gibi, zvoki povzročiti, narediti, da se žival vznemiri in oddalji*]: kò'kò:šɛ je spl'aškau

splav ▶ spl'a:f spl'a:va m ⟨⟩ *novi splav* |*prekinitve nosečnosti*]: è'mè:la je spl'a:f ▪ nare'di:la je spl'a:f

splavno ▶ spl'a:vnò prisl. ⟨⟩ • 'zɛ:l'ɛ je na spl'a:vnò s'kü:xala z *veliko vode in malo maščobe*

splaziti ▶ spl'a:zèt -èn dov. ⟨⟩ *splezati* |*plezaje priti*]: na x'rü:škò je spl'a:zɛla

splesneti gl. splesnoviti

splesnoviti ▶ spl'è:snòvèt -èn dov. ⟨⟩ *splesneti* |*postati plesniv*]: k'rɛx je spl'è:snòvò ▪ pò'ga:ča je spl'è:snòvèla

splesti ▶ spl'ɛst spl'ɛ:ten dov. ⟨⟩ *splesti* **1.** |*narediti tekstilni izdelek s pletilkami, pletilnim strojem*]: kò'lè:nke spl'ɛst **2.** |*narediti, izdelati kaj z naméšanjem dveh ali več podolgovatih upogljivih*

stvari izmenoma drugo čez drugo]: 'lipu 'ca:n'ò je sp'l'eũ ▪ 'ki:tò sp'l'est ▪ m'rèžò je sp'l'e:la

spletanje ▶ sp'l'è:tan'e -a s (⟨) *spletanje* [glagolnik od *spletati*]

spletati ▶ sp'l'è:tat -an nedov. (⟨) *spletati* [delati, izdelovati kaj z nameščanjem dveh ali več podolgovatih upogljivih stvari izmenoma drugo čez drugo]: 'ki:te sp'l'è:tat ▪ 'lase: sè je sp'l'è:tala

spletnjak ▶ sp'letn'ak splet'n'a:ka m (⟨) nekđaj *trak, ki so ga ženske vpletale v kite in si jih z njim pritrđile v svitek*: sp'letn'ak sòn zgè'bi:la

splezati gl. splaziti

sploh gl. bah

sploskati ▶ sp'l'ò:skat -an dov. (⟨) *sploščiti* [narediti kaj *plosko, ploščato*]: š'ka:tl'ò sp'l'ò:skat

sploščiti gl. sploskati

spokati ▶ s'p'ò:cat -an dov. (⟨) *razpokati* [dobiti *razpoke, špranje*]: 'ze:ml'a je ót 'šü:še s'p'ò:cala ▶ **spocan** s'p'ò:can -a -ò *razpokan*: ód mrz'li:ne 'man s'p'ò:cane 'ròkə: ▪ s'p'ò:canè 'přstè

spočeti ▶ s'p'òčət -čnen dov. (⟨) *spočeti* [priti v stanje, da začne v telesu nastajati nov organizem]: 'dè:tè je sp'òčə:la s'p'òčət sp'òčə:ta -ò; sp'òčə:tò 'dè:tace

spočetje ▶ sp'òčə:tje -a s (⟨) *spočetje* [glagolnik od *spočeti*]

spodaj gl. dola, doli, odozdol, zdolaj

spoditi gl. izpadrati, preterati, spokati

spodjedati ▶ spòd'jè:dat -an nedov. (⟨) *izpodjedati, spodjedati* **1.** [z *jedenjem, grizenjem od spodaj delati škodo, uničevati*]: m'ra:mòrjè spòd'jè:dajò xř'metü:n **2.** [s *trajnim, močnim tokom od spodaj odstranjevati*]: 'vo:da spòd'jè:da 'zem'l'ò: • ekspr. 'sò:sèt spòd'jè:da s'ò'sè:da s *prikritim, zahrbtnim delovanjem mu povzroča škodo*

spodleteti ▶ spòd'le:tèt -'leti:n dov. (⟨) *spodleteti* **1.** [spremeniti smer premikanja ob dotiku s čim trdim, gladkim]: sè'kè:ra spòd'leti: na sm'ò'gò:rjè ▪ 'no:žèč je spòd'le:tò na 'ko:stè **2.** *spodrsniti, zdrsniti*: na 'le:dè jè je spòd'le:tè:lò **3.** [ne dati pričakovane uspeha, rezultata]: př k'ra:vax mè je spòd'le:tè:lò

spodnji gl. dolanji, dolenji, notranji, zdolanji, z dolenji

spodnjica gl. notranjka

spodoba ▶ spòd'ò:ba -e ž (⟨) *lep izraz, lepa podoba*: 'tò: 'ni:ma ni'be:ne spòd'ò:be nima nobene lepote

spodoben ▶ spòd'ò:bèn -bna -ò prid. (⟨) **1.** *spodoben* [ki se vede v skladu z moralnimi, družabnimi pravili]: n'e'gò:va 'že:na je 'jaku spòd'ò:bna **2.** *primeren, ustrezen*: ón 'ni: spòd'ò:bèn za ta'kò:vò 'dè:lò **3.** *podoben* [ki se po nekaterih telesnih, duševnih lastnostih ujema s kom]: 'sin je 'jaku spòd'ò:bèn

'ma:terè • ekspr. 'tò: 'ni: ni'be:ne st'va:rè spòd'ò:bnò izraža nejevoljo

spodobiti se ▶ spòd'ò:bèt se -èn se nedov. (⟨) *spodobiti se* [biti v skladu z moralnimi, družbenimi pravili]: 'tò: se 'za:te ne spòd'ò:bè ■ gl. *gepirati, spadati se, šikati se*

spodrecati se gl. podbrecati se

spodreti ▶ s'p'òdrèt -en dov. (⟨) *izpodrniti* [s silo, z vijačo spraviti koga z določenega mesta, položaja in ga sam zasesti]: naj've:čjèga paj'da:ša je s'p'òdrò

spodrsavati gl. drskati

spodrsniti gl. pofukniti, poplaziti, spodleteti

spogledati se ▶ s'p'òglèt se spòg'le:dan se dov. (⟨) *spogledati se* [pogledati drug drugega, navadno z določenim namenom]: ka: sò se sas'ta:le, sò se 'sòmò spòg'le:dale

spogledevati se ▶ spòg'le:də:vət se -'dū:jən se nedov. (⟨) *spogledovati se* [večkrat pogledati drug drugega, navadno z določenim namenom]: 'ma:tè i š'či: sò se spòg'le:də:vale

spogledovati se gl. spogledevati se

spogletati se gl. spogledati se

spokati ▶ s'p'òkat -an dov. (⟨) [**spokati*] **1.** [pripraviti *kovček, prtljago*]: na 'bržò je s'p'òkau i 'pro:šò **2.** *nagnati, spoditi*: s'p'òkalè sò jèx is 'xi:še

spokoriti se ▶ sp'ò'kò:rt se sp'ò'kòrin se dov. (⟨) *spokoriti se* [postati boljši z delanjem pokore]: za s'vaje g'rè:xe se je 'dòstè sp'ò'kò:rò

spol ▶ s'p'òl s'p'o:la m (⟨) *spol* [značilnosti, po katerih se bitja delijo na moška in ženska]: 'dè:te 'mòškèga s'p'o:la

spola ▶ s'p'ò:la -e ž (⟨) *spolovina* [izraža delitev pridelka na pol med lastnikom zemlje in zakupnikom]: na s'p'ò:lò 'dè:lat ▪ na s'p'ò:lò je 'da:ũ k'ra:vò čez 'zi:mò tisti, ki kravo hrani, ima od nje mleko

spolagati ▶ sp'ò'la:gat -ana dov. (⟨) *porabiti* (živinsko) *krmo z dajanjem živini po delih*: 'več ò 'jò:žefòvèn smò sò 'křmò sp'ò'la:galè

spolen: spolno občevati gl. kurati se

spoljiti ▶ s'p'òl'it -in dov. (⟨) *hitro zgorjeti*: 'papè:r s'p'òl'i ▪ s'la:ma je sp'ò'l'è:la ▪ š'i:bje je sp'ò'l'è:lò

spoloven ▶ sp'ò'l'ò:vèn -vna -ò prid. (⟨) • sp'ò'l'ò:vnè ž'ga:ncè iz *pol krompirja, pol moke*

spolovilo: žensko spolovilo gl. curica, pička, pizda

spolovina gl. spola

spoložiti ▶ sp'ò'l'ò:žèt -'lòži:n dov. (⟨) *porabiti* (živinsko) *krmo z dajanjem živini po delih*: sò 'ò:tavò i 'dè:tel'ò smò sp'ò'l'ò:žilè

spolzek gl. fičen, slizek, sluzast

spomesti se ▶ s'p'òmèst se sp'ò'mə:ten se dov. (⟨) *zmešti se, zmotiti se*: sp'ò'mə:la sòn se i 'p'ro:šla f'kə:v-dèr

spominčica gl. šmarnica

spominjati se ▶ spò'mi:n'at se -an se nedov. ⟨⟩ *spominjati se* |imeti v zavesti kako predstavo, misel, podatek o preteklosti|: pò'kò:inèga òčè:ta se 'do:stèkrat spò'mi:n'amò ■ gl. merkati

spomladanski gl. naprkleten

spomladi gl. naprklesti

spomniti se ▶ s'pò:mnt se -nèn se dov. ⟨⟩ *spomniti se* |z mislimi se pomuditi, ustaviti pri čem|: s'pò:mnò se je b'ra:ta, na b'ra:ta ■ gl. domisliti se, dosvetiti se, zmisлити se, zrajtati

spona ▶ s'pò:na -e ž ⟨⟩ *spona* |priprava za spenjanje| ■   spona

sponašati ▶ spò'na:šat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *sponašati, očitati*: spò'na:ša mè s'vaje dób'rò:te **2.** *oponašati* |ravnati, govoriti tako, kot ravna, govori kdo drug|: spò'na:šajò n'e'go:ve be'sè:de

sponica ▶ s'pò:nca -e ž ⟨⟩ *sponka* |navadno manjša priprava za spenjanje|: na'bo:la se je na s'pò:ncò ■   sponica, dedec

sponka gl. sponca; lasna sponka gl. hrnodelj

spopadati se ▶ spò'pa:dat se -an se nedov. ⟨⟩ *spopadati se* |uporabljati silo drug proti drugemu z namenom obvladovati, onesposabljati koga|: pe'te:xè, 'vo:lè sò se spò'pa:dalè

spopasti se ▶ s'pò:past se spò'pa:den se dov. ⟨⟩ *spopasti se* |uporabiti silo drug proti drugemu z namenom obvladati, onesposobiti koga|: 'pas i 'ma:ček sò se spò'pa:lè ■ gl. zgrabiti

spopati ▶ s'pò:pat -an dov. ⟨⟩ *zlepiti* |z uporabo lepila povzročiti, da se kaj sprime|: 'papè:r s'pò:pat ■ pòp'la:te s'pò:pat

spopikevati se ▶ spò'pi'ke:vat se -'kù:jen se nedov. ⟨⟩

spotikati se |pri hoji, teku z nogo zadevati ob kaj|: 'vòu se je spò'pi'ke:vaù va 'ka:man'è

spopikniti se ▶ spò'pi:kènt se -knen se dov. ⟨⟩ *spotakniti se* |pri hoji, teku z nogo zadeti ob kaj|: na rav'ni:cè se je 'kòn' spò'pi:knò

spoprijateljiti se gl. spajdašiti se

spoprijeti se ▶ spò'prijèt se spòp'ri:men se dov. ⟨⟩ *spoprijeti se, spopasti se* ■ gl. sprijeti se, zgrabiti

spor ▶ s'pòr s'pò:ra m ⟨⟩ *spor* |stanje, ko se kdo s kom spre|: mej' sò'sè:dè je 'na:stau s'pòr

sporazum ▶ spòra'zum -a m ⟨⟩ *sporazum* |dejstvo, da se z dogovarjanjem pride do medsebojnega razumevanja, sodelovanja|: na'za:jd'n'e je p'rišlò dò spòra'zuma

sporazumeti se ▶ spòra'zumèt se -èn se dov. ⟨⟩ *sporazumeti se* |z dogovarjanjem priti do medsebojnega razumevanja, sodelovanja|: spòra'zumèlè smò se za p'ra:vò 'cè:nò

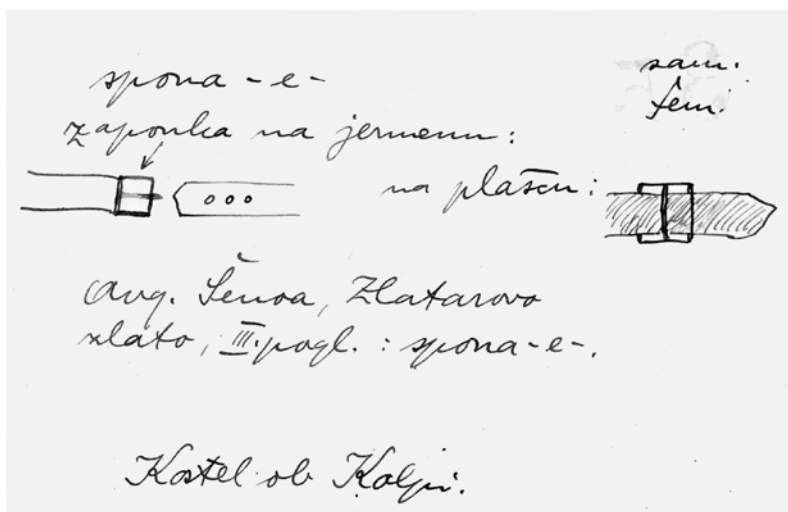
sporeči se ▶ s'pòreč se spò're:čen se dov. ⟨⟩ *sporeči se, spreti se* |z besedami, navadno ostrimi, izraziti medsebojno nesoglasje, nasprotovanje|: b'ra:tè sò se spò're:klè ■ gl. porečkati se, skefati

sporočati ▶ spò'rò:čat -an nedov. ⟨⟩ *sporočati* |delati, da kdo kaj izve, se s čim seznanil|: ve'se:le nò'vi:ce spò'rò:čat

sporočilo ▶ spòrò'či:lò -a s ⟨⟩ *sporočilo* |kar se o določeni stvari sporočil|: p'rišlò je 'ža:lòstnò spòrò'či:lò ■ gl. glas

sporočiti ▶ spò'rò:čèt spò'rò'či:n dov. ⟨⟩ *sporočiti* |narediti, da kdo kaj izve, se s čim seznanil|: spòrò'či:lè sò, da p'ri:dejò za 'nò:vò 'lè:tò

sposoben ▶ spò'sò'bèn -bna -ò prid. ⟨⟩ *sposoben* **1.** |ki ima lastnosti, značilnosti, potrebne za dobro opr-

spona

vljanje kake dejavnosti]: spò'sò:bèn za 'kòšnò **2.** |ki si lahko hitro, brez večjega napora pridobi potrebno znanje, spretnost za dobro opravljanje kake dejavnosti| ■ gl. vreden

spoštovati ipd. gl. poštvovati ipd.

spotakniti se gl. spopikniti se

spotikati se gl. spopikevati se, zapikevati se

spotiti se ▶ s'putit se -in se dov. (⟨) *spotiti se* |postati poten, znojen|: pŕ maši'na:n'è smò se spò'ti:lè

spotoma ▶ s'pò:tòma prisl. (⟨) *spotoma* |izraža, da kdo kaj opravi medtem, ko kam gre|: s'pò:tòma je òd'nè:sò 'pi:smò na 'pò:štò ■ gl. gredoč, zajedno

spoved ▶ s'pò:vèt -vèdè ž (⟨) *spoved* |obred v Katoški cerkvi, pri katerem vernik pove svoje grehe duhovniku in jih obžaluje z namenom dobiti odvezo|: 'bèla je pŕ s'pò:vèdè ▪ s'pò:vèt za 'bo:žèč

spovedati ▶ s'pòvet -èn dov. (⟨) **1.** *spovedati* |poslušati grehe vernika, mu naložiti pokoro in dati odvezo|: 'gòspòt sò spò'vè:dalè bòu'ni:ka **2.** ekspr. [**spovedati*], ošteti, ozmerjati: 'mòža: je pòš'te:nò spò'vè:dala ▶ **spovedati se** s'pòvet se *spovedati se* |povedati duhovniku svoje grehe in jih obžalovati z namenom dobiti odvezo| ▶ **spovedan** spò'vè:dan -a -ò *spovedan*: spò'vè:dan je 'mèrnu xm'rò

spovedevati ▶ spòvè'dè:vàt -'dù:jen nedov. (⟨) *spovedovati* |poslušati grehe vernika, mu nalagati pokoro in dajati odvezo|: t'ri: 'vù:re sò spòvè'dè:valè ▶ **spovedevati se** spòvè'dè:vàt se *spovedovati se* |pripovedovati duhovniku svoje grehe in jih obžalovati z namenom dobiti odvezo|: 'ta: se pa 'du:gò spòvè'dù:je

spovednica ▶ spòved'ni:ca -e ž (⟨) *spovednica* |omari

podoben pregrajen prostor za spovednika in spovedanca|: f'cè:rkvè je 'no:va spòved'ni:ca

spovednik ▶ spòved'ni:k -a m (⟨) *spovednik* |duhovnik, ki spoveduje|: 'ta: 'pa:tèr je 'dò:bèr spòved'ni:k

spovedovanje ▶ spòvèdò'va:n'è -a s (⟨) *spovedovanje* |glagolnik od spovedovati|: spòvèdò'va:n'è je 'du:gò tŕ'pè:lò

spovedovati gl. spovedevati

spovračati se ▶ spòv'ra:čàt se -an se nedov. (⟨) [**spovračati se*], *povračati se*: 'ta: 'bòu se 'ra:da spòv'ra:ča

spovrniti se ▶ s'pòvŕnt se spò'vŕnen se dov. (⟨) • pò pet'ŕò:vèn se 'da:n spò'vŕne po 29. juniju se začne krajšati

spozabiti se ▶ spò'za:bèt se -èn se dov. (⟨) *spozabiti se* |ne narediti v skladu z določenimi normami, moralnimi načeli|: spò'za:bò se je i 'vedrò òčè:ta

spoznanje ▶ spòz'na:n'è -a s (⟨) *spoznanje* **1.** |glagolnik od spoznati|: **2.** |kar kdo v zvezi s kom, čim spozna|: pò'ča:sè je p'rišla dò spòz'na:n'a, da je 'mò:š 'la:že • ekspr. za spòz'na:n'è mè je òd'lè:glò malo, zelo malo

spoznati ▶ s'pò:znat s'pòzna:n dov. (⟨) *spoznati* **1.** |prijeti do poznavanja pravih, resničnih lastnosti koga, česa na osnovi dejstev, izkušenj|: 'val'e sòn ga s'pò:znau ▪ 'brzò sò se spòz'na:lè **2.** |ugotoviti, da je kdo isti, kot se misli|: f 'tamè ga 'ni:sòn 'mò:gò s'pò:znat ▶ **spoznati se** s'pò:znat se **1.** *spoznati se, znajti se, orientirati se*: va "xò:stax se 'ni:sòn 'val'e s'pò:znau **2.** *seznaniti se* |postati komu znan|: na 'sajmè f "kòčè:vjè smò se spòz'na:lè ■ gl. pogledati, posvetiti¹, prevideti, razbrati, razvideti, sprevideti, zgruntati

spònca -e - (glagol: spnem, fem. = fapònka -e - speti)

glej: dèdac - dèdaca.

ang. Spona, lat. plato III. pozl:
spona -e -

Kortel. ob Kolpi

sprava ▶ sp'ra:va -e ž (⟨) [*sprava], shramba, skladišče: p'x'i:šë 'ni:mamó ni'be:ne sp'ra:ve

spraviti ▶ sp'ra:vët -ën dov. (⟨) spraviti **1.** |navadno s prizadevanjem narediti, doseči, da kdo ali kaj **a**) gre, pride kam z določenim namenom|: sp'ra:vët 'dëçó s'pa:t ▪ bôu'ni:ka sp'ra:vët š'pitaŋ **b**) pride iz kakega položaja, v kak položaj|: k'ra:vó sp'ra:vët pò'ko:ncë doseči, da po telitvi ali če obnemo-re, spet vstane **c**) pride iz kakega stanja, v kako stanje|: g'vant v 'rë:t sp'ra:vët ▪ sp'ra:vët 'kôga va nes'rë:çó onesrečiti ga **č**) pride s kakega družbeno določenega položaja, v kak družbeno določen položaj|: b'ra:ta je sp'ra:vó va s'lü:žbó **2.** |narediti, da kaj pride s polja na določeno mesto|: 'sinu:, 'kômpë:r, x'i'metü:n smó sp'ra:vëlë **3.** |dati kaj nazaj na določeno mesto|: sp'ra:vë s'ë'kë:rò, s'vë:dër! **4.** |dati kaj kam z namenom, da se tam lahko spet dobi, vzame|: 'dëna:r, g'vant sp'ra:vët ▪ prati'kò:l' sò sp'ra:vëlë za š'pë:gó ● ekspr. iz 'n'e:ga 'nič ne sp'ra:vëš ne pripraviš ga do tega, da bi kaj povedal ● evfem. sp'ra:vët 'kôga is s'vëta: povzročiti njegovo smrt, umoriti ga ● ekspr. 'dëçó sp'ra:vët x k'rü:xë doseči, da imajo delo, zaposlitev ● sp'ra:vët 'kôga na p'ra:vë 'pò:t prepričati ga, da pošteno živi ● ekspr. sp'ra:vët 'kôga na s'vët roditi ga ● evfem. na d'rü:gë s'vët sp'ra:vët 'kôga povzročiti njegovo smrt, umoriti ga ● ekspr. vi: me 'bò:šte sp'ra:vëlë f g'röp! povzročili mojo smrt ● 'se bë 'rat sp'ra:vó 'va:se pojedel ▶ **spraviti se** sp'ra:vët se **1.** spraviti se, pobotati se: 'sa se je sp'ra:vó s sò'së:dón **2.** [*spraviti se], iti (stran), oditi: sp'ra:vëte se 'ò:d nas! ▪ sp'ra:vët se 'ispòt 'nò:k ● sp'ra:vët se na 'kôga napasti ga ● g'rò:zdë sò se sp'ra:vëlë nad g'rò:zdje ga začeli jesti ● sp'ra:vët se z "bò:gón prejeti zakramente ▶ **spravljen** sp'ra:vl'en -a -ò spravljen: sp'ra:vl'en 'dëna:r ▪ z "bò:gón sp'ra:vl'ena je x'm'pla **■** gl. zložiti

spravljati ▶ sp'ra:vl'at -an nedov. (⟨) spravljati **1.** |navadno s prizadevanjem delati, da kdo ali kaj **a**) gre, pride kam z določenim namenom|: sp'ra:vl'an ga k 'dò:xtarjë ▪ sp'ra:vl'amó jò k 'ma:šë, s'pa:t **b**) pride iz kakega stanja, v kako stanje|: g'vant v 'rë:t sp'ra:vl'at **2.** |delati, da pride kaj s polja na določeno mesto|: x'i'metü:n, 'sinu: sp'ra:vl'at **3.** |dajati kaj kam z namenom, da se tam spet lahko dobi, vzame|: 'dëna:r sp'ra:vl'a va šk'ri:n'ò ▶ **spravljati se** sp'ra:vl'at se [*spravljati se] **1.** |delati, da se prihaja v položaj **a**) ko se (lahko) gre, odide kam|: sp'ra:vl'amó se na 'pò:t **b**) ko se (lahko) začne opravljati kako delo|: sp'ra:vl'amó se f 'kò:šnò ▪ sp'ra:vl'amó se nat p'ra:sca pripravljamo se h klanju

spražiti gl. spržiti

spredaj gl. odnaprej

spregledati ▶ sp'reglet spreg'lë:dan dov. (⟨) spregledati |hote ne videti, ne opaziti česa slabega, nedovoljenega|: ta't'vi:nó smó tè spreg'lë:dalë ● pò'ča:së sòn spreg'lë:daŋ se privadil temi in videl

spregleti gl. spregledati

spregovoriti gl. pregovoriti

sprehajati se gl. šetati se, špancierati

sprehoditi se gl. prešetati se

sprejemati ▶ spre'jë:mat -an nedov. (⟨) sprejemati |delati, da kdo (lahko) pride k osebkú, navadno za krajši čas in z določenim namenom|: 'gò:ste spre'jë:mat **■** gl. jemati

sprejeti ▶ sp'rejet sp're:imen dov. (⟨) sprejeti **1.** |narediti, da kdo (lahko) pride k osebkú, navadno za krajši čas in z določenim namenom|: b'ra:ta, paj'da:ša, 'gò:ste sp'rejet **2.** |narediti, da kdo, kaj kam pride, se kje vključi z določenim namenom|: va d'ruštvo sò ga spre'jëlë ● ne'vë:stò sp'rejet na novem domu ji postreči s kuhano kisló repo ▶ **sprejet** sp'rejet spre'jë:ta -ò sprejet: mò'l'i:tòf je spre'jë:ta **■** gl. vzeti

spreleteti ▶ spre'le:tët spre'leti:n dov. (⟨) spreleteti |hitro, za kratek čas se pojaviti po telesu, delu telesa, navadno zaradi slabega telesnega počutja, vznemirjenja|: vròči:na ga je sprele'të:la ▪ 'zo:na me je sprele'të:la

sprememba ▶ spre'më:mba -e ž (⟨) sprememba |gla-golnik od spremeniti|: spre'më:mba vrë'më:na

spremeniti gl. prestvariti

spremeniti se ▶ spre'më:nt se -'minin se dov. (⟨) spre-meniti se |postati duhovno, notranje drugačen| ▶ **spremenjen** spre'mën'en -me'n'e:na -ò spre-menjen: spre'mën'en č'lò:vëk **■** gl. preobrniti, preokreniti se

spremenljiv gl. nestanoviten

spreminjast ▶ spre'mi:n'ast -a -ò prid. (⟨) spreminjast |ki se kaže v različnih barvah, barvnih odtenkih|: 'ti:ca 'ma spre'mi:n'astó 'pë:rje

spreminjati ▶ spre'mi:n'at -an nedov. (⟨) spreminjati **1.** |delati, da kaj ni več tako, kot je bilo|: 'li:stje spre'mi:n'a 'fa:rbò rumeni **2.** |delati, da kaj ni več isto, kot je bilo|: i'më:na spre'mi:n'at ● 'fa:rbë spre'mi:n'at bledeti in zardevati hkrati

spremiti gl. odprati

sprenevedati se gl. prenavedati se

spreobrniti ▶ spre'òbr̃nt -ò'br̃:nen dov. (⟨) spreobrniti **1.** povzročiti, da kdo spremeni svoje ravnanje, življenje in postane boljši|: člò'vë:ka je 'tešku spre'òbr̃nt **2.** |povzročiti, da kdo sprejme drugo veroizpoved, zlasti katoliško|: misë'jò:nar je spre'òbr̃nó 'dò:stë pò'ga:nóf ● preg. 'pija:nc se spre'òbr̃ne, ka: se v 'ja:mó

z'vrne kdor je vdan pijači, se tega do smrti ne more znebiti ■ gl. okreniti se, preobrniti

spresti ▶ sp'rɛ:st -den dov. ⟨⟩ *spresti |z orodjem ali strojem izoblikovati predivo v nit|*: 'vu:nò je sp'rɛ:la

sprešati gl. sprešiti

sprešiti ▶ sp'rɛ:šɛt -èn dov. ⟨⟩ [**sprešati*], *stisniti*: 'sadje:, g'rɔ:zdje smò sp'rɛ:šɛlè

spreten ▶ sp'rɛ:tɛn -tna -ò prid. ⟨⟩ *spreten |sposoben opraviti delo, nalogo z lahkoto, brez sodrsljajev|*: sp'rɛ:tɛn p'r 'dè:lè, p'r 'ko:šnè

spreti se ▶ sp'rɛ:t se sp'ren se dov. ⟨⟩ *spreti se |med-sebojno izraziti nesoglasje z izjavami, mnenjem drugega, navadno glasno, ostro|*: va oš'ta'ri:jè sò se 'grđu s'p'rèlè ■ gl. pokarati se, porečkati se, poštrajtati se, skefati, sporeči se

sprevajati ▶ spre'va:jat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *spremljati |hoditi, iti kam s kom, zlasti zaradi družbe, varstva|*: dò 'čè:stè ga je spre'va:jala ■ s'vate spre'va:jat *spremljati z godbo* **2.** *preživljati, praznovati*: d'règda smò vè'za:nske p'ra:znèke d'règač spre'va:jalè

sprevedriti se ▶ spre'vedrit se -in se dov. ⟨⟩ *sprevedriti se, zvedriti se*: brezoseb. spreved'ri:lò se je

sprevideti ▶ spre'vi:dèt -èn dov. ⟨⟩ *sprevideti, spoznati, dojeti*: pò'ča:sè je spre'vi:dò, da ne 'dè:la p'raf

sprevod ▶ sp're:vòt spre'vò:da m ⟨⟩ star. *pogrebni sprevod, pogreb*: 'bi:u je 've:lèk sp're:vòt

sprevodnik gl. kondokter

sprevoditi ▶ spre'vo:jt spre'vò:den dov. ⟨⟩ **1.** *spremiti |iti kam s kom, zlasti zaradi družbe, varstva|*: 'matè ga je spre'vò:di:la dò 'kò'čɛ:vja **2.** *prebiti, preživeti*: 'zi:mò smò s're:čnò spre'vò:di:lè ■ 'vèzòm smò 'lipu: spre'vò:di:lè *praznovali*

sprevojt gl. sprevoditi

sprijemati se ▶ sp'rjɛ:mat se sp'rjɛ:ml'ɛn se nedov. ⟨⟩ *sprijemati se |zaradi lepljivosti pritrjevati se drug k drugemu|*: 'mòkri 'p'rjstè se mè sp'rjɛ:majò

sprijeti se ▶ s'p'rjɛt se sp'ri:men se dov. ⟨⟩ **1.** *sprijeti se |zaradi lepljivosti pritrjeti se drug k drugemu|*: 'xar:te sò se sp'rjɛ:le **2.** *spoprijeti se, spopasti se*: 'fantè sò se sp'rjɛ:lè

sprostiti se gl. iztegniti se

sproten ▶ sp'rò:tɛn -tna -ò prid. ⟨⟩ ● rek sp'rò:tnò živ'le:nè i (= pa) 'dù:šnò zveličɛ:nè *skrbi, da boš imel sredstev za sproti in dosegel zveličanje*

sproti ▶ sp'rò:tè prisl. ⟨⟩ *sproti* **1.** *|izraža, da se dejanje zgodi brez odlašanja, v kratkem času|*: p'la:čò sp'rò:tè za'pi:je **2.** *|izraža količino, mero, ki je potrebna, nujna|*: za sp'rò:tè 'mamò gò'tɔ:vène

spročilec gl. petešiček

spročiti ▶ sp'rò:žɛt -èn dov. ⟨⟩ *spročiti* **1.** *|z dotikom, sprostitvijo spraviti a) v delovanje|*: sp'rò:žɛt 'puškò ■ 'pa:st se je sp'rò:žɛla **b) v gibanje, premi-**

kanje|: 'krl'e sò sp'rò:žɛlè pò 're:brè ■ 'ka:man je sp'rò:žɛla pò 'k'la:ncè ▶ **spročzen** sp'rò:žɛn -a -ò *spročzen*: sp'rò:žɛn 'ka:man je p'r'le:tò va 'xi:šò

sprva gl. prвина

spržiti ▶ s'p'ržɛt -èn dov. ⟨⟩ *spražiti |s segrevanjem narediti, da dobi živilo rjavo barvo|*: 'kafò, 'je:čmen je s'p'ržɛla

spucati ▶ s'pu:cat -an dov. ⟨⟩ *očistiti |odstraniti umazanijo|*: s š'mè:rgl'ɛn je s'pu:cala š'po:rɛt

spuntati ▶ s'pü:ntat -an dov. ⟨⟩ *spuntati |spodbuditi k upor|*: 'dècò je s'pü:ntau 'p'rɛtè 'ma:terè ▶ **spuntati se** s'pü:ntat se upreti se |z besedami, ravnanjem izraziti voljo ne ubogati koga|: 'dè:lòfçè sò se s'pü:ntalè ● v'rè:me se je s'pü:ntalò *poslabšalo*

spustiti ▶ s'pistit -in dov. ⟨⟩ *spustiti* **1.** *izpustiti |prenehati imeti kaj z rokami oprijeto|*: k'rèx je s'pü:stò iz 'ru:k ■ 'sɾp je spès'ti:la iz 'ròkɛ: **2.** *|narediti, da kdo lahko kam pride, gre|*: b'lagu je s'pü:stò is x'lè:va ■ 'ma:čkò je spès'ti:la va 'xi:šò **3.** *|narediti, da pride kaj na določeno (nižje) mesto|*: šk'rütò sò spès'ti:lè va g'ròp **4.** *izpustiti |prenehati ohranjati koga na določenem mestu|*: iz 're:šta sò ga spès'ti:lè ● 'e:nò 'xar:tò va 'bü:kvècax je spès'ti:la *enega lista ni prebrala* ▶ **spustiti se** s'pistit se *spustiti se* **1.** *|premakniti se z višjega mesta, položaja na nižjega|*: pò s'te:blè se je s'pü:stò 'na kla **2.** *|pojavit se, nastopiti na površini|*: 'magla se je spès'ti:la na 'sè:lò ● s'pü:stò se je f'be:k zbežal je ■ prim. izpustiti

spuščati ▶ s'pü:šcat -an nedov. ⟨⟩ *spuščati* **1.** *|delati, da pride kaj z višjega mesta, položaja na nižjega|*: 'dɾva sò s'pü:šçalè pò 're:brè **2.** *|delati, da pride kaj na določeno (nižje) mesto|*: šk'rütò s'pü:šcat va g'ròp **3.** *|delati, da kdo lahko kam pride, gre|*: s'pü:šcat b'lagu na 'pa:šò ■ s'pü:šcat 'dècò is š'kò:le ▶ **spuščati se** s'pü:šcat se *spuščati se* **1.** *|premikati se z višjega mesta, položaja na nižjega|*: s'pü:šcat se pò 'lò:itrax, pò št'rikè, pò s'te:blè **2.** *|premikajoč se po zraku prihajati na določeno (nižje) mesto|*: v'ra:me se s'pü:ščajò na 'ni:ve **3.** *|pojavljati se, nastopati na površini|*: 'sè:nca se s'pü:šca pò 're:brè **4.** *|izraža nastopanje stanja, kot ga določa samostalnik|*: m'ra:k se s'pü:šca ■ 'nò:č se s'pü:šca *noči se*

spuŕiti se gl. spotiti se

srab ▶ s'ra:p s'raba m ⟨⟩ *srab, garje*: za s'ra:p sò 'ra:bèlè 'vòdò:, ké se je 'va: n'è 'kù:xala 'kò:ra òd ò'rè:ška **srabljiv** ▶ s'rabl'if s'rabl'i:va -ò prid. ⟨⟩ *garjav |ki ima garje|*: s'rabl'if 'pas ■ 'dèca sò s'rabl'i:va

Srabotnik ipd. gl. Srobotnik ipd.

sraçji ▶ s'ra:çjè -a -e prid. ⟨⟩ *sraçji |ki se nanaša na sraçke|*: s'ra:çje g'nè:zdò

sračka ▶ s'raçka -e ž ⟨⟩ ekspr. [**sračka*], *driska*: 'man s'raçkò

sraga ▶ s'ra:ga -e ž ⟨ ⟩ **1.** *sraga* [(drobna) kaplja potu]: b'ri:sat sê s'ra:ge na 'če:lê **2.** *cinik* [krog, lisa maščobe na vodi]: s'ra:ge p'la:vajô na 'žü:pê

sraka ▶ s'ra:ka -e ž ⟨ ⟩ *sraka* [ptica s črnim in belim perjem in dolgim repom]: s'ra:ka 'ma m'la:de ▪ s'ra:ke ve'či:jô

srakoper gl. grahojedka

sram ▶ s'ra:m s'rama m ⟨ ⟩ *sram* [neprijeten, neugoden občutek, ki nastane iz zavesti o neprimernosti, nečastnosti lastnega ravnanja, stanja]: 'ni:ma nika'kô:vêga s'rama ▪ s'ra:m me je • ekspr. s'ra:m te 'bô:dê! *izraža ogorčenje, grajo* • ekspr. da ga 'ni: s'ra:m! *izraža začudenje, ogorčenje* ■ gl. jad

sramežljiv ▶ sra'mež'l'if -mež'l'i:va -ô prid. ⟨ ⟩ *sramežljiv* [ki v svojem vedenju, ravnanju kaže zadržanost sram]: sra'mež'l'i:va 'žê:n'ska ▶ **sramežljivo** sra'mež'l'i:vô prisl.: sra'mež'l'i:vô gl'ê:da

sramežljivost ▶ sra'mež'l'i:vôst -ê ž ⟨ ⟩ *sramežljivost* [lastnost sramežljivega človeka]: 'žê:n'ska sra'mež'l'i:vôst

sramota ▶ sra'mo:ta -e in sramô'tê: ž ⟨ ⟩ **1.** *sramota* [stanje, ko je ugled, veljava koga zmanjšana]: 'sin 'dê:la s'ta:rêjen sra'mo:to **2.** *sram* [neprijeten, neugoden občutek, ki nastane iz zavesti o neprimernosti, nečastnosti lastnega ravnanja, stanja]: 'danas 'ni:majô 'lidje: ni'be:ne sra'mo:te • sra'mo:ta, 'ka:i je nare'di:la! *izraža ogorčenje, zgražanje* ■ gl. jad

sramovati se ▶ sra'mo:vat se -'mü:jen se nedov. ⟨ ⟩ *sramovati se* [čutiti sram]: 'ôn se 'nič ne sra'mü:je ■ gl. šonati se

sranje ▶ s'ran'ê: -a s ⟨ ⟩ [*sranje] [glagolnik od sra-ti] • preg. 'dêčje s'ran'ê: i s'ta:re 'ba:be 'ta:nčan'ê ne 't'p'i 'du:gô

sрати ▶ s'rat 'sê:rjen nedov. ⟨ ⟩ [*sрати], *iztrebljati se*: 'mu:xe 'sê:rjêjô • vulg. na g'la:vô 'kômê s'rat samo-voljno, brezobzirno ravnati z njim • ô'p'rčen s'rat *opravlja težko delo*

Srb ▶ 's'rp 's'rba m ⟨ ⟩ *Srb* [pripadnik srbskega naroda] ■ prim. Srbija

srbeti ▶ 's'rbê't -in nedov. ⟨ ⟩ *srbeti* [povzročati neprijeten občutek, zlasti na koži, ki sili k praskanju]: brezoseb. pô ži'vo:tê me 's'rbi • ekspr. 'je:zêk jô 's'rbi čüti veliko željo, da bi kaj rekla, povedala

srež ▶ 's'rbeš 's'rbeža m ⟨ ⟩ *srebenje* [neprijeten občutek, zlasti na koži, ki sili k praskanju]: 'mu:čê me 'ta: vêkô'večnê 's'rbeš

Srbija ▶ 's'r'bê:ja -e ž ⟨ ⟩ *Srbija* [ime jugoslovanske republike] ■ prim. Srb, Srbinja, srbski

Srbinja ▶ 's'rpk'n'a -e ž ⟨ ⟩ *Srbinja* [pripadnica srbskega naroda] ■ prim. Srbija

srborit ▶ s'rbô'ri:t -a -ô prid. ⟨ ⟩ ekspr. [*srborit] [ki se hitro razjezi, stepe]: s'rbô'ri:t 'fant

srbski ▶ 's'rp'skê -a -ô prid. ⟨ ⟩ *srbski* [ki se nanaša na Srbe ali Srbijo] ■ prim. Srbija

srce ▶ 's'rcê -a s ⟨ ⟩ **1.** *srce* [votel mišičast organ v prsni votlini, ki poganja kri po žilah]: 'ma zd'ra:vô 's'rcê ▪ 's'rcê mê 'tu:čê ô't s't'raxa ▪ ôpe're:ran na 's'rcê **2.** *srce, srčika* [srednji, najmlajši listi solate, zelja]: 's'rcê ô't sô'la:te je 'na:'l'bô:l'ê **3.** *srčika* [notranji, srednji del stebela, debla]: 'ta: x'ra:st 'ma zd'ra:vô 's'rcê **4.** *srce* [igralna karta z enim ali več znaki v obliki srca]: pô'te:gnô je 's'rcê • 'ôn 'ma 's'rcê za 'dê:lô *rad dela* • 'o:na 'ma 's'rcê za 'dêcô *ima rada otroke* • ekspr. 'ni:ma 's'rca je brezsrčen, neusmiljen • ô't 's'rca 'gôvo:rt biti odkritosrčen • 'tô: mê g're: k 's'rcê me prizadene • 'ze:t sê k 's'rcê *preveč se žalostiti, vznemirjati zaradi česa* • ekspr. 'no:žêč 'pax'rt va 's'rcê zelo prizadeti koga • ekspr. 'nêka:j mê 'leži na 's'rcê nekaj ga teži; nekaj (že dolgo) želi povedati • 'tô: mê 'ni: p' 's'rcê mi ne ugaja, mi ni všeč • 'bit 'dôbrêga 's'rca biti usmiljen, dobrohoten

srčece ▶ 's'rcêce -a s ⟨ ⟩ *srčece* [manjšalnica od srce]

srčen ▶ 's'rcê'n -čna -ô prid. ⟨ ⟩ *srčen* [ki se nanaša na srce]: 's'rcêna 'žü:la, 'k'rf ▶ **srčno** 's'rcê'nô prisl. *srčno* **1.** *prísrčno*: 's'rcê'nô te pôzd'ra:vl'amô **2.** ekspr. [izraža veliko stopnjo, intenzivnost čustvene prizadetosti]: 's'rcê'nô te 'man 'rat

srčen ▶ 's'rcê'n -čna -ô prid. ⟨ ⟩ *srčen, pogumen, odločen*: 's'rcêna 'ma:tê, 'žê:na

srd gl. jad

srdica gl. sredica

srdit ▶ 's'rdit s'rdi:ta -ô prid. ⟨ ⟩ ekspr. [*srdit] [ki se pojavlja v visoki stopnji, z veliko intenzivnostjo]: s'rdi:tô 'ka:ran'ê met sô'sê:dê ▶ **srdito** s'rdi:tô prisl. *srdito*: s'rdi:tô gô'vôri, g'lê:da

srditi se ▶ 's'rditi se -in se nedov. ⟨ ⟩ *srditi se* [čutiti, izražati veliko jezo]: u'či:tel' se 's'rđi

srebanje ▶ s'rê:ban'ê -a s ⟨ ⟩ *srebanje* [glagolnik od srebat] ■ gl. čmrkanje

srebat ▶ s'rê:bat -bl'en nedov. ⟨ ⟩ *srebat* [spravljati v usta kaj tekočega in požirati ob hkratnem vlečenju zraka vase, pri čemer nastajajo šumeči glasovi]: s'rê:bat 'žü:pô ▪ s'rê:bl'ê m'lê:kô ■ gl. čmrkati, črepi

srebiti ▶ s'reb'rit -in nedov. ⟨ ⟩ *srebiti* [prekrivati s tanko plastjo srebra]: ve'rü:žêce s'reb'rit

srebrn ▶ s'rebr'n s're'b'r:na -ô prid. ⟨ ⟩ *srebrn* **1.** [ki je iz srebra]: s'rebr'n 'dêna:r ▪ s're'b'r:na 'vü:ra ▪ 'dô:bô je s're'b'r:nô meg'da:lêjô *vojaško odlikovanje* **2.** [take barve kot srebro]: s'rebr'n 'papê:r ▪ s're'b'r:na 'fa:rb'a • s're'b'r:na 'ma:ša *srebrna maša* [ob petindvajsetletnici mašništva] • s're'b'r:na pô'ro:ka *petindvajseta obletnica poroke*

srebrnik gl. forint

srebrnina ▶ srebr̩'ni:na -e ž ⟨ ⟩ *srebrnina* [izdelki iz srebra]: p'ro:dat srebr̩'ni:nō

srebrnkast ▶ sre'br̩ŋkast -a -ō prid. ⟨ ⟩ *srebrnkast* [ki ni popolnoma srebrn]: sre'br̩ŋkast 'rō:bac

srebro ▶ s'rebru -a s ⟨ ⟩ *srebro* [težka žlahtna kovina bele barve, ki dobro prevaja toploto in elektriko]: ž'li:ca is s'rebra • 'ži:vō s'rebru je va tōplō'me:rē tekoča žlahtna kovina srebrno bele barve

sreča ▶ s'rē:ča -e ž ⟨ ⟩ *sreča* **1.** [razmeroma trajno stanje velikega duševnega ugodja]: pō n'ēn je p'rišla s'rē:ča k 'xi:šē **2.** [veliko zadovoljstvo, veselje]: 'suze: mē 'te:čejō ōt s'rē:če **3.** [kar povzroča veliko duševno ugodje]: 'dōbra 'ma:tē je s'rē:ča za 'dēcō **4.** [naključje, okoliščine, ki vplivajo na ugoden izid, potek česa]: 'ō:na 'ni:ma s'rē:če • 'ma 've:čjō s'rē:čo kō 'pa:met • 'se je š'lō pō s'rē:če se je dobro izšlo • k s'rē:če mē 'ni: 'na:šō 'du:ma vesel sem, da me ni bilo doma • t'vaja s'rē:ča! izraža olajšanje, pomiritev • 'ōn 'ma 'pa:šjō s'rē:čo glede na neprijetne, neugodne okoliščine zelo veliko, nepričakovano • kot ogovor, pozdrav pri delu na polju, z živino {A} 'bō:k 'daj s'rē:čo! {B} 'bō:k 'daj, 'bō:k!

srečati gl. nameriti

srečen ▶ s'rē:čēn -čna -ō prid. ⟨ ⟩ *srečen* **1.** [ki je v razmeroma trajnem stanju velikega duševnega ugodja]: s'rē:čēn č'lo:vēk • s'rē:čna d'r̩'zi:na **2.** [ki uspešno, ugodno poteka, se konča]: za'že:l'ō mē je s'rē:čnō 'vōžnō • kot vljudnostna fraza s'rē:čēn 'pō:t ▶ **srečno** s'rē:čnō prisl. *srečno*: s'rē:čnō se je 'v'jnō is "kō'čē:vja

srečevati se gl. sastajati se

srečka ▶ s'rēčka -e ž ⟨ ⟩ *srečka* [listek s številko, ki daje pravico sodelovati v loterijskem žrebanju]: n'e'gō:va s'rečka je dō'bi:la

sreda ▶ s'rē:da -e in s'rēde: ž ⟨ ⟩ *sreda* **1.** [mesto, točka, ki je enako oddaljena od dveh ali več mejnih točk]: čes s'rē:dō ga je pōvō'zi:lō • na s'rē:dē 'ni:ve je 've:lēk 'ka:man **2.** [del, predel ob tem mestu, ob tej točki]: čes s'rē:dō me 'buli: tik pod prsnim košem **3.** [kar je približno enako oddaljeno od izhodišča, začetka in konca glede na čas]: dō s'rē:de 'mē:sca 'bō:mō 'se zō'ra:lē **4.** [tretji dan v tednu]: s'rē:dō 'bō: 'sajman • rek s'rē:da – 'tē:dēn pō'jē:da po sredi se teden že bliža koncu

sredi ▶ s'rē:dē predl. ⟨ ⟩ z rodilnikom *sredi* **1.** [za izražanje stanja v položaju s približno enako oddaljenostjo od dveh ali več mejnih točk]: s'rē:dē 'pō:ta smō pō'či:valē **2.** [za izražanje dogajanja (približno) na polovici časovnega obdobja]: s'rē:dē 'nōči: me je z'bū:dō **3.** [za izražanje okoliščin, ki spremljajo dogajanje]: s'rē:dē 'dē:la sō me z'va:lē 'damux

sredica ▶ s'r̩'di:ca -e ž ⟨ ⟩ *sredica* [notranji mehki ali

mehkejši del kruha, peciva]: 'me:xka i s'la:tka s'r̩'di:ca

sredina ▶ sr̩'di:na -e ž ⟨ ⟩ *sredina* **1.** [mesto, točka, ki je enako oddaljena od dveh ali več mejnih točk]: 'xō:dē pō sr̩'di:nē 'cē:ste **2.** [del, predel ob tem mestu, ob tej točki]: is'trgau je 'xa:rtō is sr̩'di:ne 'tē:ke, 'bū:kvēc

sredinec ▶ sr̩'di:nc -a m ⟨ ⟩ *sredinec* [srednji prst na roki]: sr̩'di:nc mē je p'f maši'na:nē ō'trgalō

srednji ▶ s'rē:dn'ē -a -e prid. ⟨ ⟩ *srednji* **1.** [ki je v sredi, v sredini]: s'rē:dn'ē 'dē:uc srednja parcela (navadno v gozdu) • s'rē:dn'ē 'ō:knō **2.** [ki je glede na možni razpon med spodnjo in zgornjo mejo]: zē'di:nēlē sō se za s'rē:dn'ō 'cē:nō **3.** novo [izobraževanje (v šoli), ki daje srednjo izobrazbo]: na'rē:dō je s'rē:dn'ō š'kō:lō **4.** [ki je med starejšim in mlajšim]: s'rē:dn'ē b'rat • s'rē:dn'a 'se:stra • s'rē:dn'ē k'met kmet, ki ima navadno od 5 do 10 ha zemlje • s'rē:dn'a 'lē:ta leta med 30. in 50. letom ▶ **srednje** s'rē:dn'ē prisl. *srednje*: s'rē:dn'ē 've:lēk 'mō:š • s'rē:dn'ē v'šo:ka k'ra:va

Srednji Potok gl. Pri Poljancu

sredozimci ▶ sr̩'dō'zi:mcē -ef m mn. ⟨ ⟩ *čas od 17. do 25. januarja, ko so na koledarju Anton, Boštjan, Neža, Vincenc, Pavel*

sredposten ▶ sr̩t'po:stēn -tna -ō prid. ⟨ ⟩ • sr̩t'po:stna ned'ē:l'a sredpostna nedelja [četrtá nedelja v postu]

srezati ipd. gl. zrezati ipd.

srkati ▶ 's'rkat 's'rčen nedov. ⟨ ⟩ *srkati* [spravljati v usta kaj tekočega in požirati ob hkratnem vlečenju zraka vase, pri čemer nastajajo sikajoči glasovi]: m'lē:kō 's'rkat • 'kafō je 's'rkala pila v majhnih požirkih

srkniti ▶ 's'rknēt -knēn dov. ⟨ ⟩ ekspr. [*srkniti], popiti, spiti: 's'rknē 'ma:lō ra'ki:je!

srna ▶ 's'rna -e ž ⟨ ⟩ **1.** srna [hitra gozdna žival, kate-re samec ima manjše razvejane rogove]: 's'rne se 'pa:sejō • 's'rñō je st'rē:l'ō s'rñjo samico **2.** krava rjavkaste barve: 's'rñō i 'liskō je na'pa:sō

srnica ▶ 's'rñēca -e ž ⟨ ⟩ *srnica* [manjšalnica od srna]: m'la:da 's'rñēca

srnjak ▶ 's'rñ'ak s'r̩'n'a:ka m ⟨ ⟩ *srnjak* [srnji samec]: s'r̩'n'a:ka je st'rē:l'ō

srobot ▶ se'rō:bat -a m ⟨ ⟩ *srobot* [rastlina s plazečim se stebлом in belimi cvetj]: na'rē:zat se'rō:bat za 'kōšarō

Srobotničar ▶ 'srabōt'ni:čar -ja m ⟨ ⟩ *Srobotničar, Srobotnikar [prebivalec naselja Srobotnik ob Kolpi] prim. Srobotnik

srobotnički gl. srobotniški

Srobotnik ▶ 'sra'bōtnik 'srabōt'ni:ka m ⟨ ⟩ *Srobotnik* ob Kolpi [ime naselja] prim. Srobotničar, Srobotnikarica, srobotniški

Srobotnikarica ▶ [♂]srabót'ni:karca -e ž ⟨ ⟩ *Srobotničanka, Srobotnikarica |prebivalka naselja Srobotnik ob Kolpi| ■ prim. Srobotnik

srobotniški ▶ srabót'ni:čkê -a -ò prid. ⟨ ⟩ *srobotniški, srobotnički |ki se nanaša na naselje Srobotnik ob Kolpi|: srabót'ni:čka [♂]mica ■ prim. Srobotnik

srp ▶ 'sɾp -a m ⟨ ⟩ srp |orodje z zaokroženim rezilom in lesenim držajem za žetev|: 'žet s 'sɾpón • 'kɔ:t g're: 'la:t, 'tɔ:t g're: 'sɾp proso se žanje na višini okoli 25 centimetrov, kjer se začne lat ■ lunin, mesečev srp gl. srpak

srpek ▶ 'sɾpak -a m ⟨ ⟩ srpek |manjšalnica od srp| • 'mê:šçef 'sɾpak mesečev, lunin srp |oblika lune, ki se vidi ožja kot prvi ali zadnji krajec|

srpič ▶ 'sɾpič sɾ'pi:ča m ⟨ ⟩ pralica |manjšemu srpu podobno orodje za odstranjevanje plevela| ■ **R** srpič

sršen ▶ s'tɾšɛn stɾ'šɛ:na m ⟨ ⟩ sršen |velika, čebeli podobna žuželka z rjavo rdečimi progami po glavi in oprsju|: g'nê:zdò stɾ'šɛ:nòf

sršenov ▶ stɾ'šɛ:nòf -nòva -ò prid. ⟨ ⟩ sršenov |ki se nanaša na sršene|: stɾ'šɛ:nòf'pik 'jaku 'buli

stablu gl. steblo

stadlati ▶ s'ta:dlat -an dov. ⟨ ⟩ namerno neupravičeno skritizirati, negativno oceniti koga ali kaj: 'na:ilèpšò k'ra:vò mè je s'ta:dlaɥ

staja ▶ s'ta:ja -e ž ⟨ ⟩ staja |prostor na pašniku, kjer se zbira živina, preden jo ženejo s pašel|: b'lagu je 'več na s'ta:jê

stajati gl. vstajati

stajica ▶ s'ta:jèca -e ž ⟨ ⟩ stajica |manjšalnica od staja| ■ gl. stolica

staklu gl. steklo

stakniti gl. iztakniti, nagaziti

stalaža gl. stelaža

stalen ▶ s'ta:lèn -lna -ò prid. ⟨ ⟩ stalen **1.** |ki je, obstaja, se pojavlja neomejeno dolgo obdobje|: s'ta:lna s'lü:žba **2.** |ki traja brez prekinitve, prekinitve|: s'ta:lna bòlè'çi:na • s'ta:lna p'la:ča plača, ki jo prejema oseba s stalno zaposlitvijo ■ gl. redovit, stanoviten

stamniti se gl. stemniti se

stan ▶ s'ta:m s'tana m ⟨ ⟩ **1.** stan |stanje posameznika glede na sklenitev zakonske zveze|: 'lɛ:dék s'ta:n **2.** stan |družbeni sloj|: k'mɛ:čkê s'ta:n • 'nɔ:sê se pò s'vajin s'ta:nê **3.** del oblačila, ki pokriva zgornji del telesa: 'sü:kn'a mè je f s'ta:nê pre'te:sna čez pleča, hrbet • 'tê:ga 'ni:sòn f s'ta:nê 'nare:it nisem sposoben • 'žè:na je va d'rü:gèn s'ta:nê nõ-seča

stanje¹ ▶ s'ta:n'è -a s ⟨ ⟩ stanje |kar je v kakem času določeno z dejstvi, nanašajočimi se na kvaliteto, uporabnost, sposobnost obstajanja česa|: 'çɛ:rkòf je va s'la:bèn s'ta:n'è

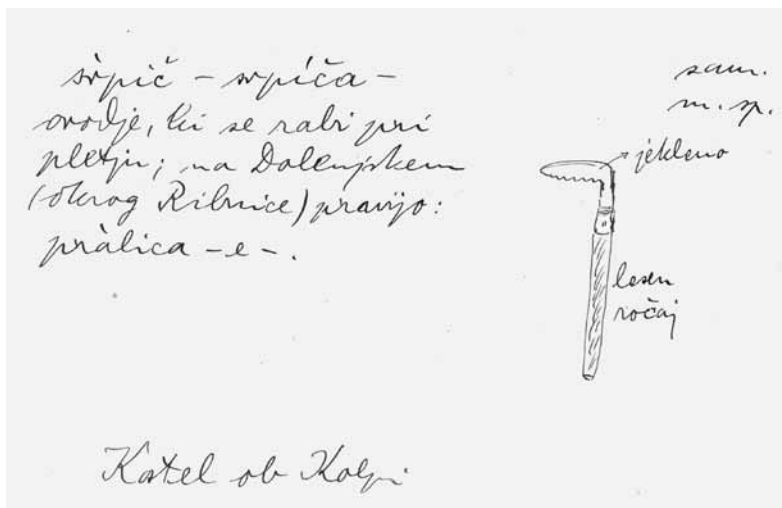
stanje² ▶ s'tan'ɛ: -a s ⟨ ⟩ hiša z gospodarskim poslopjem: 'ta gòs'poda:r 'ma 'dòbrò s'tan'ɛ:

stanje³ ▶ s'ta:n'è -a s ⟨ ⟩ stanje |glagolnik od stati|: òt 'du:gèga s'ta:n'a me bò'li:jò nõgɛ

stanoga gl. stonoga

stanovanje ▶ stanò'va:n'è -a s ⟨ ⟩ novo stanovanje **1.** |prostor, prostori za bivanje, povezani v funkcionalno celoto|: stanò'va:n'è je 'kü:pò, pre'mê:nò **2.** dom, bivališče: 'zɛ:lê sò jò na stanò'va:n'è ■ gl. kvartir

stanovati ▶ sta'no:vat -'nü:jèn nedov. ⟨ ⟩ novo stanovati |imeti kje stanovanje, bivališče navadno daljši čas|: sta'no:vau je pɾ b'ra:tê

srpič

stanoviten ▶ stanò'vi:tèn -tna -ò prid. ⟨⟩ *stanoviten* **1.** |*ki dalj časa vztraja, ostaja pri svojih odločitvah, navadah, nazorih*|: stanò'vi:tèn č'lo:vèk **2.** [**stanoviten*], *nespremenljiv, stalen*: v'rè:me je stanò'vi:tno

staptati gl. steptati

star ▶ s'tar s'ta:ra -ò prid. ⟨⟩ *star* **1.** |*ki je v zadnjem obdobju rasti*|: s'ta:ra sò'la:ta, t'ra:va **2.** |*ki nima več potrebne, ustrezne kakovosti za uživanje*|: s'tar k'rèx, 'fažò:n, 'kòmpè:r **3.** |*ki že ima vse ustrezne značilne lastnosti*|: s'tar g'nò:ī ▪ s'ta:ra ra'ki:ja ▪ s'ta:rò 'vi:nò **4.** |*ki ima razmeroma veliko let*|: 'zè:ū je s'ta:rò 'dèkle ▪ s'ta:ra 'ku:la **5.** |*izraža število časovnih enot, preteklih od rojstva koga ali od nastanka česa*|: s'tar je d'va:īset 'lèt **6.** |*ki obstaja že dolgo časa*|: s'ta:re na'va:de **7.** |*ki je po času nastanka (zelo) oddaljen od sedanjosti*|: s'ta:re š'tò:rèje, pòpè:fke **8.** |*ki je dalj časa v uporabi*|: s'ta:rè s'to:lè ▪ s'tar aytò'mò'bi:l **9.** |*ki je to, kar je, postal že pred daljšim časom*|: s'tar p'r'ja:tòū ▪ s'ta:ra pa'jda'si:ca **10.** |*ki je obstajal, bil narejen pred drugim iste vrste*|: s'tar 'dinar ▪ s'ta:ra 'cè:sta ▪ s'ta:re 'cè:ne ne ve'l'a:jò 'več ▪ s'ta:ra 'jugòs'la:vèja • s'ta:rè 'ča:sè *nekoč* • s'tar 'mè:sac, s'ta:rè 'mè:sac *zadnji krajec* • s'ta:règa 'mè:sca je 'bò:l'e s'ja:t kò m'la:dèga *ob zadnjem kraju* • s'ta:rò 'le:tò *31. december* • na s'ta:ra 'lè:ta na *starost* ▶ **stari** s'tarè -a -ò sam. *stari*: ta s'ta:rè *stari oče* |*oče očeta ali matere*| ▪ ta s'ta:ra *stara mati* |*mati očeta ali matere*| ▪ pò s'ta:rèn *po nekdanjem načinu* ■ prim. *stariji* prid. ☞ *V rabi je ledinsko ime* 's'ta:rè 'kò:t.

staritati se ▶ s'ta:rat se -an se nedov. ⟨⟩ *staritati se* **1.** |*postajati po videzu starejši*|: 'žè:na se 'na:glò s'ta:ra **2.** |*postajati star*|: 'si se s'ta:ramò

starček ▶ s'ta:rčèk -a m ⟨⟩ *ekspr.* [**starček*] |*star moški*|

Starčkovi ▶ 's'ta:rčèkòvè -èx m mn. ⟨⟩ *Starčkovi* |*hišno ime*|: p'r 's'ta:rčèkòvèx

starešina ▶ starò'si:na -e m ⟨⟩ *starešina* |*ženinova poročna pričal*|: starò'si:na je gò'vò:rò ▪ starò'si:na i 'pò:tp'rgl'a ■ ☞ *Starešina nosi pri šranganju največ stroškov (ur).*

Stari Laz ▶ 's'ta:rè 'las 's'ta:règa 'la:za m ⟨⟩ *Stari Laz* |*ime zaselka v naselju Podstene*|

starica ▶ s'tarèca -e ī ⟨⟩ *starica, starka*: p'r 'xi:šè 'majò s'tarècò

stariji ▶ s'ta:rèjè -èx m mn. ⟨⟩ *stariši* |*moški in ženska v odnosu do svojega otroka*|: 'ò:na 'ma 'dòbre s'ta:rèje ▪ s'ta:rèje je t'rè:ba pòs'lü:šat ■ prim. *star*

stariji ▶ s'ta:rèjè -a -e prid. ⟨⟩ *starejši* **1.** |*primernik od star*|: b'rat je s'ta:rèjè òd 'me:ne **2.** |*ki ima razmeroma veliko let*|: s'ta:rèjè u'čit:el'

starikav ▶ sta'ri:kòf -kòva -ò prid. ⟨⟩ *starikav* |*po videzu že star*|: sta'ri:kòf 'ò:bras

starikov gl. starikav

starina ▶ sta'ri:na -e m ⟨⟩ [**starina*] **1.** |*stari ljudje*|: v 'na:šèn 'se:lè je 'sa:ma sta'ri:na **2.** *ed.* |*vino, mošt pridelano v prejšnjem letu, prejšnjih letih*|: f 'kè:vdrè je 'iše 'nèkaj sta'ri:ne **3.** |*stara, dolgo časa nepokošena trava*|: na 'tè:n 'v'rtè je 'sa:ma sta'ri:na ▪ pò sta'ri:nè 'ni: m'lè:ka ▪ sta'ri:nò 'bò: t'rè:ba 'pòsèč *staro drevje v gozdu, na vrtu*

starinski ▶ sta'ri:nskè -a -ò prid. ⟨⟩ *starinski, nemoderen, nesodoben*: sta'ri:nska b'luzà, šk'ri:n'a ▶ **starinsko** sta'ri:nškò prisl. *starinsko*: pò sta'ri:nškò 'gòvo:rt

starka ▶ s'ta:rka -e ī ⟨⟩ [**starka*] |*ptičja samica*|: s'ta:rka 'pi:ta m'la:de

starodaven ▶ starò'da:vèn -vna -ò prid. ⟨⟩ *starodaven* |*časovno zelo odmaknjen (v preteklosti)*|: starò'da:v nè 'ča:sè

starokopiten ▶ staròkò'pi:tèn -tna -ò prid. ⟨⟩ *starokopiten* **1.** |*ki se v vsem drži ustaljenih navad iz prejšnjih časov*| **2.** |*ki ima nesodobne, zastarele nazore*|: 'na:šè s'ta:rèjè sò 'več 'jaku staròkò'pi:t nè

starost ▶ s'ta:ròst -è ī ⟨⟩ *starost* **1.** |*doba v človeškem življenju od zrelih let do smrti*|: s'ta:ròst je 'grda **2.** |*ta doba pri posameznem človeku*|: na s'ta:ròst je š'la 'ma:tè k 'sinè

starošina gl. starešina

staroverski ▶ starò'vè:rskè -a -ò prid. ⟨⟩ [**staroverski*], *nemoderen, nesodoben*: starò'vè:rskè sò'sè:djè

starši gl. stariji m mn.

stati¹ ▶ s'ta:t s'tòjīn nedov. ⟨⟩ *stati* **1.** |*biti v pokončnem položaju, navadno tako, da je vsa teža na nogah*|: 'dè:te 'več 'samu s'tòjī ▪ f 'cè:rkvè smò s'ta:lè **2.** |*biti kje v takem položaju*|: 'du:gò je s'ta:la va 'vrstè **3.** |*biti nameščen na podlagi s krajšo, ožjo stranjo*|: sm'rè:ke stòjī:jò va 'dè:uèc **4.** |*biti nameščen tako, kot nakazuje določilo*|: s'tòu s'tòjī pòst'ra:nè je nagnjen **5.** *biti, obstajati*: zì'dò:vè òt s'ta:re 'xi:šè 'iše 'danas stòjī:jò **6.** |*biti v stanju, ko kaj ne dela, ne deluje*|: 'ma:l'ènce stòjī:jò ▪ 'vü:ra s'tòjī **7.** |*izraža, da nedokončano dejanje ne poteka*|: 'ko:šna s'tòjī **8.** |*biti dolgo uporaben, užiten*|: 'ta: 'ja:bòka 'du:gò stòjī:jò • 'takò je, 'ka:ī s'vè:t s'tòjī od *nekdanj* **9.** |*biti v mirujočem stanju po prenehanju ali pred začetkom gibanja, premikanja*|: 'cuk s'tòjī • 'dò:bèr s'ta:t za 'kòga *biti porok za koga* • na 'lù:čè 'kómè s'ta:t *prestrezati komu svetlobo* • 'lasje: mè stòjī:jò pò'kò:ncè *lasje se mi ježijo*

stati² ▶ s'tat s'ta:nèn dov. ⟨⟩ **1.** *stopiti* |*dati, položiti nogo na kaj, kam zlasti pri hoji*|: na 'ka:čò je s'taū ▪ kò'bi:la mè je s'ta:la na 'nògò: ▪ na 'lè:vò 'nògò: ne

'møren s'tat kò na 'uku: *nikakor ne morem stopiti* • ekspr. s'tat 'kómè na 'je:zèk *prisiliti ga, da molči, da preneha negativno govoriti o čem* **2.** *vstati* |*spraviti se v pokončen položaj po spanju, počitku*: 'danas sòn 'kasnu s'taŋ ■ /veljati/ gl. koštati²

stati se ▶ s'tat se s'ta:nen se dov. ⟨⟩ *strditi se, sesiriti se*: s'tane se m'lè:kò, kʁf, 'žu:ca ▶ **stanjen** s'ta:n'en -a -ò *strjen, sesirjen*: s'ta:n'ena 'kʁf ▪ s'ta:n'enò m'lè:kò

statve ▶ s'ta:tòve -tòf ž mn ⟨⟩ *statve* |*stroj ali priprava za tkanje*|

stava gl. vadjlja

stavica ▶ s'ta:vèca -e ž ⟨⟩ **1.** *vretence v hrbtnici* **2.** *vsak od kostnih sklepov razen gležnja*: va s'ta:vècax me 'buli: **3.** *kolence* |*odebeljeni del votlega stebila, iz katerega poganjajo listi*: še'ni:ca 'ma 'le:tas de'bè:le s'ta:vèce

staviti gl. ustaviti; /skleniti stavo/ gl. vadjljati, zavadjljati se

stavka gl. štrajk

stavkati gl. štrajkati

stavljati gl. ustavlјjati

staza ipd. gl. steza ipd.

stebelce ▶ s'teblace -a s ⟨⟩ *stebelce* |*manjšalnica od steblo*| ■ gl. brkavka

stebelca gl. stebelce

steblo ▶ s'te:blò -a in s'tablu -a s ⟨⟩ *steblo, deblo*: 'bù:kva 'ma g'latku s'te:blò ▪ xʁ'metù:n, 'ze:l'e 'ma s'te:blò ▪ 'žu:na 'tu:če s k'lù:nen pò s'te:blè ■ gl. cima

stebriček gl. stupac

steči ▶ s'teč s'te:čen dov. ⟨⟩ *ново steči* |*dobiti steklino*: 'pas je s'te:kò

stegance gl. stegence

stegence ▶ s'te:gance -a s ⟨⟩ *stegence* |*manjšalnica od stegno*|

stegno ▶ s'te:gnò -a s ⟨⟩ *stegno* |*noga nad kolenom*: 'no:ga f s'te:gnè mè je za'te:kla ▪ 'kù:rje s'te:gnò

steklar gl. glažar

steklarna gl. glažuta

steklen gl. glaževnat

steklenica gl. boca, dupljak

steklenička gl. bočica

steklina ▶ stek'li:na -e ž ⟨⟩ *ново steklina* |*nalezljiva virusna bolezen živali in ljudi, pri kateri nastopi besnenje in ohromitev*|

steklo ▶ s'taklu -a s ⟨⟩ *steklo* |*trda, krhka, navadno prozorna snov, ki se dobi s taljenjem kremenca, sode in dodatkov* • 'le:t je g'ladak kò s'taklu zelo gla-dek

steklovina gl. glaževina

stelaža ▶ sta'la:ža -e ž ⟨⟩ [**stelaža*] |*več polic, pritrjenih na dve stranski deski*: 'rò:že sò na sta'la:žè

stelja ▶ s'te:l'a -e ž ⟨⟩ *orlova praprot*: s'te:l'ò 'ž'a:n'emò 'alè kò'si:mò ▪ 'li:ne ma'šijò s s'te:l'ò • 'divja s'te:l'a *prava glistovnica* |*praprot s pernatimi listi in velikimi okroglimi trosišči*| ■ /za domače živali/ gl. nastil, štraja

steljnica ▶ s'te:vèca -e ž ⟨⟩ *steljnica, steljnik, stelnjak* |*prostor, stavba za steljo*|

steljnik ▶ s'te:vnèk -a m ⟨⟩ *steljnik* |*prostor, kjer raste praprot, slaba trava*: na s'te:vnèkè smò 'pa:slè b'lagu ▪ 'se s'te:vnèke sò pre'xopsalè ■ gl. steljnica
 ☑ *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime* va 's'te:vnèkèx (je z'gü:bò k'ra:ve).

steljnjak gl. steljnica

Stelničan ▶ 's'te:vènčan -a m ⟨⟩ *Stelničan* |*prebivalec naselja Stelnik*| ■ prim. Stelnik

Stelničanka ▶ 's'tevèčanka -e ž ⟨⟩ *Stelničanka, Stelničica* |*prebivalka naselja Stelnik*| ■ prim. Stelnik

Stelničica ▶ 's'te:vènčica -e ž ⟨⟩ *Stelničica, Stelničanka* |*prebivalka naselja Stelnik*| ■ prim. Stelnik

Stelnik ▶ 's'te:vnèk -a m ⟨⟩ *Stelnik* |*ime naselja*: na 's'te:vnèkè sò d'vè: 'xi:še ■ prim. Stelničan, Stelničica, stelniški

stelniški ▶ s'te:vènčkè -a -ò prid. ⟨⟩ *stelnički, *stelniški* |*ki se nanaša na naselje Stelnik*: s'te:vènčka 'mina ■ prim. Stelnik

stemniti se ▶ s'tamnit se -in se dov. ⟨⟩ *stemniti se* |*postati temen*: 'na:glò se je stam'ni:lò

stena ▶ s'tè:na -e in s'tè:ne: ž ⟨⟩ **1.** *skala* |*trdno sprijeta kamnita gmota*: na s'rè:dè 'ni:ve je s'tè:na ▪ s'nè:k je 'tʁt kò s'tè:na **2.** *stena* |*skoraj navpično skalnato pobočje*: pòd 'ò:r'lèkòn sò 'vi:so:ke s'tè:ne ■ ☑ *V rabi so (na vprašanje »kje«) ledinska imena* va 's'tè:nè, nat 's'tè:ne, nat 's'tè:nò in pòt 's'tè:nò.

stenica¹ ▶ stè'ni:ca -e ž ⟨⟩ *skalica* |*manjšalnica od stena*| ■ ☑ *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime* pʁ 'stè'ni:cè.

stenica² ▶ stè'ni:ca -e ž ⟨⟩ *stenica* |*zajedavec na človeku, ki se zadržuje v posteljini, pohištvu*: stè'ni:cè smʁ'di:jò i ž'rejò člò'vè:ka

Stenica ▶ 'stè'ni:ca -e ž ⟨⟩ *Stenica* |*ime zaselka na hrvaški strani nasproti Žage*: 'xi:ša na 'stè'ni:cè ■ prim. steniški

stenički gl. steniški

steniški ▶ stè'ni:čkè -a -ò prid. ⟨⟩ *steniški* |*ki se nanaša na zaselek Stenica*: stè'ni:čka 'xi:ša ■ prim. Stenica

stenvati ▶ s'te:vnat -an nedov. ⟨⟩ *tlačiti komu pezditi za vrat, za srajco*: dèk'lè:ta, kè sò 'tʁle 'la:n, sò ga s'te:nvale

stepsti gl. pretrepati

stepsti se ▶ s'tepst se s'te:pen se dov. ⟨⟩ *stepsti se* |*dati udarce drug drugemu*: 'fa:ntè sò se s'te:plè va ošta'ri:jè

steptati ▶ s'taptat -an dov. ⟨⟩ *steptati* |s teptanjem narediti kaj trdo, sprijeto|: s'taptat s'nè:k, 'zempl'ò:

sterati ▶ s'terat -an dov. ⟨⟩ *nagnati, pognati (žival) na določeno mesto*: b'lagu s'terat va x'lè:f

stesati gl. iztesati

stevnik ipd. gl. steljnik ipd.

Stevnik ipd. gl. Stelnik ipd.

steza ▶ s'taza -e ž ⟨⟩ *steza* |zelo ozka, preprosta pot za pešce|: pò s'tazè je p'rišla 'sr̕na

stezica ▶ s'tazèca -e ž ⟨⟩ *stezica* |manjšalica od steza|

stidenec ipd. gl. studenec ipd.

stikalo gl. šalter

stikati gl. iztikati, kramariti, mežnariti, robajtirati

stikati se gl. držati

stikljiv gl. iztakljiv

stiska gl. nevolja, popara

stiskač gl. čifut, jud, poberuh, skrčenec, stisnjeneč

stiskalnica gl. preša

stiskaški gl. čifutski

stiskati ▶ s'ti:skat -an nedov. ⟨⟩ *stiskati* **1.** |trdno držeč, oprijemajoč z roko, rokami delati, da na kaj deluje sila|: za 'ròkò: me je s'ti:skau **2.** |obdajajoč s čim narediti, da na kaj deluje sila iz več smeri|: s k'lè:ščamè s'ti:skat **3.** |s prijemom, objemajoč spravljati kaj v tesen dotik|: 'ma:tè s'ti:ska 'dè:te k 'se:bè ▪ 'dè:te se s'ti:ska k 'ma:terè **4.** |trdno držeč imeti kje|: 'dèna'r s'ti:ska v 'ro:kax • pòs'to:lè me s'ti:skajò tiščijo • ekspr. 'ma:tè s'ti:ska 'dèna:r zelo varčuje, skopari • s'ti:ska 'ža:gò p' 'ža:gan'è zaradi premalo upognjenih zob pri žagi na eno in drugo stran je ovirano žaganje ■ gl. prešiti²

stisniti ▶ s'ti:sènt -snen dov. ⟨⟩ *stisniti* **1.** |trdno držeč, oprijemajoč z roko, rokami narediti, da na kaj deluje sila|: s'ti:snt 'ròkò: **2.** |obdajajoč s čim narediti, da na kaj deluje sila iz več smeri|: s'ti:snt s k'lè:ščamè **3.** |s prijemom, objemajoč spraviti kaj v tesen dotik|: 'dè:te je s'ti:snò k 'se:bè ▪ s'ti:sp̕la ga je objela **4.** |narediti, da je kaj tesno skupaj|: 'zòbe: s'ti:snt **5.** |narediti, da je med stvarmi, deli stvari manjši presledek, da ni presledka|: s'ti:snte se 'ma:lò, da 'bo: 'več 'mè:sta za d'rü:ge! ▪ s'nè:k se je s'ti:snò sesedel **6.** |s stiskom, pritiskom poškodovati|: x'lò:ja ga je s'ti:sp̕la ▪ 'kpl'è sò jò s'ti:sp̕lè **7.** |z delovanjem sile na vso površino narediti, da kaj dobi določeno obliko|: s'nè:k s'ti:snt va g're:bò • 'pesti s'ti:snt pripraviti se na udarec • ekspr. s'ti:snò je 're:p mej 'nò:ge i p'ro:šò umaknil se je, zbežal je; vdal se je, odnehal je • ekspr. 'zòbe: s'ti:snt obvladati se, potrpeti • s'ti:snt v 'rò:kò, v 'rò:ke naskrivaj potisniti, dati kaj v roko • s'ti:snt i 'p'rdnt 'ni: 'moč zadržati in izločiti plinov iz čre-

vesja hkrati ni mogoče; denarja, blaga ni mogoče hkrati obdržati in porabiti, podariti ▶ **stisnjen** s'ti:sn'en -a -ò ekspr. [*stisnjen] |pretirano varčen, skop| ■ gl. sprešati

stisnjeneč ▶ s'ti:sn'enc -a m ⟨⟩ slabš. [*stisnjeneč] |pretirano varčen, skop človek|

stisnuguza ▶ stisnò'guza -e m ⟨⟩ ekspr. skop človek

stišati se ▶ s'ti:šat se -an se dov. ⟨⟩ *stišati se* |postati tih, tišjil|: 'vè:tèr se je s'ti:šau • ekspr. 'dèca sò se s'ti:šala pomirila, umirila

stleti ▶ 'sat'l'èt sat'l'è:jen dov. ⟨⟩ *stleti* |tleč zgoreti|: 'd'ra sò sat'l'è:la

sto ▶ s'tu: – števil. ⟨⟩ *sto* **1.** |izraža število sto [100]|: s'tèt dò s'tu: ▪ pret s'tu: 'lè:tè je 'bèla ve'l'i:ka 'la:kòta **2.** neskl. |izraža število 100|: 'pè:tkrat s'tu: je 'pè:tstu • s'tu: 'lèt ga 'ni:sòn 'vi:dò zelo dolgo • 'pa:dalò je kò s'tu: i 'pè:t zelo močno je padalo /deževalo/

stog ▶ s'tò:k s'to:ga m, mn. stò'gò:vè ⟨⟩ *stog* |visoka stožčasta kopa, kopica sena, stelje|: s'tò:k s'tè:l'e je z'go:rò

stoj gl. boha, eha

stojnica gl. štant

stokalo ▶ s'kò:kalò -a s ⟨⟩ ekspr. [*stokavec] |kdor (rad) stoka|: 'òn je enò s'kò:kalò, 'nigdar 'ni: zadò'vò:l'èn

stokati ▶ s'kò:kat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. [*stokati] **1.** tožiti, tarnati: za 'sakò s't'va:r s'kò:ka **2.** |nerazločno, zatikajoče se govoriti|: 'ka:ī s'kò:kaš, 'na glas 'pòvèj!

stokavec gl. stokalo

stokrat ▶ s'tukrat prisl. ⟨⟩ ekspr. [*stokrat], velikokrat, mnogokrat: s'tukrat sòn tè več 're:kò, pò'vè:daū

stol ▶ s'tòū s'to:la m, mn. s'to:lè in stò'lò:vè ⟨⟩ *stol* **1.** |kos pohišta, navadno z naslonjalom, namenjen za sedenje ene osebe|: na s'to:lè s'è'di:mò ▪ 'paū je is s'to:la **2.** nekadaj |plačan sedež na (cerkveni) klopi|: f 'çè:rkvè 'ma s'vò:j s'tòū ▪ stòū je izlècè'tè:r̕ala • stòū za 'ža:gan'è d'f̕ koza |lesena priprava, navadno s štirimi nogami, na kateri se žaga, teše, oblikuje| ■ terilni stol gl. dora, kuja, kuzla

stolak ▶ s'tòlak -a m ⟨⟩ *majhen štirinožni stol, na katerem se sedi pri molži*

stolček ▶ s'to:uček -a m ⟨⟩ *pručka |stolček za pod noge|*

stolči ▶ s'tu:č -en dov. ⟨⟩ *stolči* **1.** |s tolčenjem narediti iz česa majhne, drobne dele|: 'ka:man'è s'tu:č **2.** |s tolčenjem odstraniti lupino|: ò'rè:xe, 'lè:šnéke s'tu:č **3.** pobiti |povzročiti škodo na kulturnih rastlinah|: 'tò:ča je s'tu:kla še'ni:cò, 'ži:tò ▪ 'lè:tòs je 'se s'tu:klò ▶ **stučen** s'tučen stuče:na -ò stolčen: stuče:nè ò'rè:xe ▪ òt 'tò:če je 'se s'tučenò ▪ 'bi:ū je 'jaku s'tučen pretepen ■ gl. zatepti

stolec ▶ s'to:uç -a m ⟨⟩ *zdevalni stol |stolu podobna*

priprava, na kateri se stoji pri dajanju, zlaganju česa v kozolec|

stoleten ▶ stu'lè:tèn -tna -ò prid. (⟨) *stoleten* |star sto let|: stu'lè:tèn x'ra:st

stoletnica ▶ stu'lè:tència -e ž (⟨) *stoletnica* **1.** |stota obletnica|: óp'xa:jalè sò stu'le:tencò **2.** |sto let stara ženska|: 'e:nò stu'lè:tencò sòn 'po:znaų

stoletnik ▶ s'tu'lè:tnèk -a m (⟨) *stoletnik* |sto let star moški|: s'tu'lè:tnèk je 'ži:vò pr 'grgl'è

stolica ▶ s'tòlèca -e ž (⟨) *stajica* |priprava v obliki nizke mizice z okroglo odprtino na sredi, kamor so postavljali otroka, preden je shodil|

stolp ▶ s'tup -a m (⟨) *steber* |podolgovat, pokončen, navadno večji gradbeni element, ki kaj nosi|: s'tup ób'lo:žèt s 'ka:man'en ▪ s'tup pr kò'zò:učè, s'kèjdn'è ■ gl. turen

stolpec ▶ s'tupac -pca m (⟨) *stebriček* |manjšalnica od stolp|

stolpiček ▶ stu'pi:čèk -čka m (⟨) *stebriček* |manjšalnica od stolp|: stu'pi:čèk na s'kèjdn'è, pr p're:šè

stonoga ▶ sta'nò:ga -e ž (⟨) *stonoga* |kopenski členonožec s podolgovatim, členastim telesom|

stopa ▶ s'tò:pa -e ž (⟨) nav. mn. *stopa* |lesena priprava, v kateri se s tolčenjem odstranjuje trši ovoj žitnih zrn|: pr 'lù:kefcè sò è'mè:lè va 'ma:l'èncè s'tò:pe

stopati ▶ s'tò:pat -an nedov. (⟨) *stopati* |s tolčenjem odstranjevati trši ovoj žitnih zrn|: 'je:čmen, 'ži'tò s'tò:pat za 'ka:šò ■ /delati korake/ gl. capati, klempati, kljusiti, korakati

stopica ▶ s'tò:pèca -e ž (⟨) *ročna stopa*: 'ži:tò 'dèt va s'tò:pècò ▪ 'noge: sò mè za'te:kle kò s'tò:pèce *noge so mi zelo zateleke*

stopicati gl. štepati

stopinja ▶ stò'pi:n'a -e ž (⟨) *stopinja* **1.** |odtis, sled noge na podlagi|: va s'nè:gè sò ve'li:ke stò'pi:n'è **2.** |dotik noge na podlago pri hoji|: 'de:lat stò'pi:n'è **3.** novo |enota za merjenje temperature|: 'pè:t stò'pi:n' m'ž'li:ne ■ gl. štablja

stopiti¹ ▶ s'tò:pèt -èn dov. (⟨) *stopiti* |izraža začetek stanja, kot ga določa samostalnik|: s'tò:pèt v 'za:kòn poročiti se ■ prim. stati²

stopiti² ▶ s'tupèt -èn dov. (⟨) *otopiti, skrhati* |narediti topo, manj ostro|: s'tupèt 'no:žèč, 'kòsò:, sè'kè:rò ▪ 'no:žèč sè mè s'tupèla ▪ š'kar:je sò se s'tupèle

stopnica ipd. gl. štinga ipd.

storiti ▶ s'to:rt s'tòrin dov. (⟨) *storiti, narediti* |z aktivnostjo doseči uresničitev kakega opravila, dela|: 'danas smò 'do:stè stò'ri:lè • g'vant s'to:rt sešiti obleko ▶ **storjen** s'tòrjen stò'r'je:na -ò konfekcijsko izdelan: s'tòrjen g'vant

storž gl. babica, klas¹, klasinec, klippan, obtrganec, smrček

storžek gl. klasiček

stot gl. cent

stotina ▶ s'tòtèna -e ž (⟨) *sto denarnih enot*: 'bò:š 'e:nò s'tòtèno 'do:daų

stotinarka ▶ stòt'è:na:rka -e ž (⟨) *bankovec stare Avstrije za sto goldinarjev*

stotnik gl. havptman

stradati ▶ s't'ra:dat -an nedov. (⟨) *stradati* |živeti v pomanjkanju hrane| • 'ze:ml'a s't'ra:da 'daža zemlji primanjkuje dežja • 'dò: je'zi:ka š'pa:ra, k'rù:xa s't'ra:da kdor si ne upa, ne zna kaj vprašati, prositi, ima škodo, ne doseže tistega, za kar se poteguje ■ gl. gladovati

strah ▶ s't'ra:x s't'raxa m, mn. s't'ra:xò:vè (⟨) *strah* |neprijetno stanje vznemirjenosti zaradi neposredne ogroženosti, (domnevno) sovražnih, nevarnih okoliščin|: p'ò'no:čè jò je s't'ra:x ▪ 'ni:ma s't'raxa • òt 'samèga s't'raxa se t're:se • 'bit 'kómè (f) s't'ra:xè biti mu iz strahu pokoren, poslušen • s't'ra:x i g'ro:za, 'külèkò 'dècè je p'òm'rlò izraža zgražanje, ogorčenje • rek 'dò: òt s't'raxa xm're, 'za n'in s 'p'rcè zv'ò'ni:jò ■ gl. bavkec

strahoča ▶ s't'ra:xò:ča -e ž (⟨) ekspr. *strahota* |izraža zgražanje, ogorčenje|: 'takò me 'buli:z, da je p'ra:va s't'ra:xò:ča

strahoča ▶ s't'ra:xò:ča prisl. (⟨) ekspr. *zelo* **1.** *obilno, obilo*: s'li:ve sò s't'ra:xò:ča rò'di:lè **2.** *močno*: s't'ra:xò:ča mè je 'zò:p 'bo:l'ò ■ prim. strahoče

strahoče ▶ straxò'čè: prisl. (⟨) *star. zelo, močno*: straxò'čè: mè je 'zò:p 'bo:l'ò ■ prim. strahoča prisl.

strahoma ▶ s't'ra:xò:ma prisl. (⟨) *strahoma* |izraža, da se pri dejanju čuti strah|: s't'ra:xò:ma je p'rišla f 'xi:šò, za 'mi:zò

strahopazdljiv gl. strahopezdljiv

strahopetec gl. kukavica

strahopeten ▶ s't'ra:xò:pè:tèn -tna -ò prid. (⟨) *strahopeten* |ki mu manjka poguma, odločnosti|: s't'ra:xò:pè:tèn 'fant ■ gl. strahopezdljiv

strahopezdljiv ▶ s't'ra:xò'pazd'l'if -pazd'l'i:va -ò prid. (⟨) vulg. [*strahopezdljiv], *strahopeten, bojazljiv*

strahota ▶ s't'ra:xò:ta -e ž (⟨) *strahota* |izraža zgražanje, ogorčenje|: s't'ra:xò:ta, 'ka:i se 'danas 'gòdi: pò s'v'è:té! ■ gl. strahoča ž

strahovati ▶ s't'ra:xò:vat -'xù:jen nedov. (⟨) *strahovati* |z grožnjami, s silo dosehati, da se kdo boji kršiti navade, moralne norme|: s'ta:rèjè sò 'dècò s't'ra:xò'va:lè

strahovit ▶ s't'ra:xò'vi:t -a -ò prid. (⟨) ekspr. [*strahovit] |ki se pojavlja v zelo visoki stopnji, v močni obliki|: s't'ra:xò'vi:t 'daš ▪ s't'ra:xò'vi:ta 'tò:ča ▶ **strahovito** s't'ra:xò'vi:tò prisl., ekspr. [*strahovito], *zelo, močno*: s't'ra:xò'vi:tò me je 'zè:blò ▪ s't'ra:xò'vi:tò je sm'è:dè:lò

stran ▶ st'ran st'rani: ž (⟨) *stran* **1.** |vsak od obeh delov z umišljeno črto, ravnino razdeljenega predmeta, prostora|: l'è:va st'ra:n 'cè:ste ▪ d'è:sna st'ra:n 'p'o:ta **2.** |vsak od obeh delov vzdolžno, somerno razdeljenega telesa|: 'ra:n'èn je 'bi:u na 'd'è:snè st'ra:nè **3.** |vsaka od obeh površin, ki omejuje telo, predmet v smeri, prečni na njegovo gibanje, usmerjenost|: l'è:žat na l'è:vè st'ra:nè **4.** |vsaka od površin, ki ne omejuje telesa, predmeta v vodoravni smeri|: 'zai:dn'a st'ra:n sk'èjdn'a **5.** |ploskev vsakega od listov (v tiskanem, rokopisnem delu)|: t'o: 'pi:še na 'pe:tè st'ra:nè va 'bü:kvècax **6.** |izraža položaj, lego česa glede na določeno smer, usmerjenost česa drugega|: na obòd've:jèx st'ranax 'cè:ste 'ra:ste d'rè:vje **7.** |izraža smer lege izhodišča, ki je glede na določeno smer česa taka, kot jo izraža prilastek|: 'vo:la je óg'lè:daù ót 'six st'rani: ▪ na k'è'tè:rò st'ra:n g'rè:š? **8.** |poudarja dvojnost ali različnost nasprotja|: pò 'e:nè st'ra:nè 'mašte p'raf **9.** |izraža sorodstveno razmerje glede na merilo, kot ga določa prilastek|: Ž'lax:ta pò óčè:tòvè st'ra:nè • ekspr. ót st'rani: sòn iz've:dèla pòsredno, indirektno • óžè:nò se je na x'f'va:ckò st'ra:n na Hrváško • pòz'dra:vè ga i ód 'majè st'rani: izroči mu tudi moj pozdrav • evfem. 'pèj:t na st'ra:n iti na malo ali veliko potrebo

stran ▶ st'ran predl. (⟨) z roditeljskim razen |za izražanje omejenosti na določeno, navedeno|: 'ni:man d'rü:gèga člò'vè:ka st'ran 'te:be

stranec ▶ st'ra:nac -nca m (⟨) [*stranec], tujec: en st'ra:nac je p'rišò k 'nan

stranica ▶ stra'ni:ca -e ž (⟨) *stranica* **1.** |stranska deska navadno postelje|: s'è:d'è:la je na stra'ni:cè **2.** |stranska deska gnojnega voza|: stra'ni:ca se je prelò'mi:la

stranišče ▶ stra'ni:šče -a s (⟨) novo stranišče |prostor za opravljanje potrebe| ■ gl. gank, sekret

stranka ▶ st'ra:nka -e ž (⟨) *stranka* **1.** |organizirana skupina ljudi, ki se zavzema za uresničenje svojega političnega programa|: kleri'ka:lina st'ra:nka **2.** |vsaka od oseb, ki s svojimi zahtevami nastopajo pred organom, ki vodi postopek|: st'ra:nke sò se pò'ka:rale na sòd'ni:jè

stranski ▶ st'ranskè -a -ò prid. (⟨) **1.** *stranski* |ki je na strani, ob strani|: pò st'ranskèn 'p'o:tè je p'rišla **2.** *tuj, nedomač*: st'ranskèga člò'vè:ka sòn 'sa:staù

strapovit ▶ strapò'vi:t -a -ò prid. (⟨) *strupen* |ki vsebuje organizmu zelo škodljive ali smrtne sestavine|: strapò'vi:ta 'ro:sa strapò'vi:t 'pas stekel pes

strašanski ▶ stra'ša:nskè -a -ò prid. (⟨) ekspr. [*strašanski] **1.** |zelo velik, visok|: stra'ša:nskè s'nè:k **2.** *močen, silovit*: stra'ša:nskè 'daš ▪ stra'ša:nskè 'j'o:k ▪ stra'ša:nskò gr'mè:n'e ▶ **strašansko** stra'ša:nskò

prisl. [*strašansko], močno, zelo: stra'ša:nskò sòn 'la:čan, t'rü:dèn

strašen ▶ st'rašan -šna -u prid. (⟨) **1.** *strašen* |ki ima strah vzbujajoče lastnosti|: st'ra:šna 'ka:ča **2.** *strašen* |ki prinaša veliko trpljenje, hude težave|: l'è:tas je 'e:nò st'rašnu 'lè:tò **3.** ekspr. [*strašen] *močen, silovit*: st'rašan 'daš, 'vè:tèr ▪ st'rašna 'bü:rja ▪ st'rašan s'nè:k zelo velik, visok **4.** ekspr. [*strašen] |ki s svojim vedenjem, ravnanjem povzroča odpor, nenaklonjenost|: t'o: sò ena st'rašna 'dèca ▪ 'p'o:staù je st'rašan nemogoč **5.** ekspr. [*strašen] |ki se pojavlja v zelo visoki stopnji, v močni obliki|: st'rašan g'la:t ▪ 'danas je st'rašna m'ž'li:na ▪ 'tè: st'rašne 'žè:je ne 'm'o:remò 'vèč pres'ta:vat **6.** ekspr. [*strašen] |zelo vnet, navdušen|: 'òn je st'rašan 'pušac **7.** ekspr. [*strašen] |zelo slab, ne-kvaliteten|: st'rašan 'p'o:t ▪ st'rašna x'ra:na ▪ st'rašnu v'rè:me zelo neugodno **8.** [*strašen] |zelo grd, neprikupen|: 'ta: 'ma pa st'raša:n g'la:s ▪ st'rašnu 'dè:lò zelo neprijetno, težko, mučno • 'zit 'ma st'rašnu debe'l'i:nò je zelo debel • l'è:tòs je st'rašnix 'kè:bròf dosti hroščev • za p'ra:znèke je st'rašnèga pi'sa:n'a zelo veliko ▶ **strašno** prisl. [*strašno] **1.** |prislov od strašen|: st'rašnu 'g'rmi: i 'pa:da ▪ st'rašnu 'lè:p ▪ st'rašnu pò'rè:dèn **2.** |izraža veliko težavnost, mučnost česa|: v 're:štè je 'bèlò st'rašnu

strašilo ▶ stra'ši:lò -a s (⟨) *strašilo* |priprava, ki predstavlja navadno človeka, za strašenje, odganjanje ptic, zajcev, srn na polju|: stra'ši:lò na 'ni:vè

strašiti ▶ st'rašit -in nedov. (⟨) *strašiti* |pojavi se v taki obliki, da vzbuja strah, grozo|: brezoseb. p'f 'ga:ugax st'raši ■ gl. plašiti; strašiti se gl. ustrašiti se

straža¹ ▶ st'ra:ža -e ž (⟨) *straža* |oseba, skupina oseb, ki koga, kaj varuje, brani, nadzoruje|: sòù'da:ška st'ra:ža ▪ st'ra:ža na 'me:jè • nekđaj fi'na:ncarska st'ra:ža skupina oboroženih uradnikov, ki nadzoruje prehod čez mejo ■ gl. vahta

straža² ▶ st'ra:ža -e ž (⟨) *sleme* |najvišji rob strehe, kjer se stikata strešni ploskvi|: na st'ra:žè 'sidi 'so:va

stražar ▶ stra'žar -ja m (⟨) novo *stražar* |kdor (poklicno) koga, kaj straži|: stra'žar pret ka'sa:rnò ■ gl. vahtar

stražiti ▶ st'ra:žèt -èn nedov. (⟨) *stražiti* |prizadevati si, skrbeti za varnost, obrambo, nadzor koga, česa|: 'mejo: st'ra:žèt ▪ ta'tòvè st'ra:žèt ■ gl. vahtati

stražmojster gl. vahmajster

stražnik ▶ st'ra:žnèk -a m (⟨) *slemenjak* |žlebasta strešna opeka za pokrivanje slemen|

strditi se ▶ s't'rdèt se -èn se dov. (⟨) *strditi se* |preiti

iz tekočega stanja v trdno]: 'žu:ca se je s'tr̥dēla ■ gl. stati se, zlojeniti se

streči ▶ s'tr̥:č s'tr̥:žen nedov. ⟨⟩ *streči* **1.** |*prinašati hrano, pijačo navadno gostu*|: s'tr̥:že va oš'ta'ri:jē *dela kot natakār, natakārīca* **2.** |*opravljati dela za zadovoljevanje telesnih potreb zlasti bolnega, onemoglega*|: s'ta:rēmē člō've:kē s'tr̥:č ▪ o'čē:tē, 'ma:terē s'tr̥:žejō **3.** |*delati za potešitev, zadovoljitev potreb, želja koga*|: 'danas 'dēcē p're:več s'tr̥:žejō **4.** *prestrezati* |*delati, da se kaj tekočega, premikajočega se kje zbira*|: s'tr̥:č 'vōdō: ▪ s'tr̥:č 'křf, ka: 'kō:l'ejō p'ra:sce ● s'tr̥:gō je př 'ma:šē *ministriral* ● 'sōmō s'tr̥:zē, 'ne bō:š 'nič 'dō:bō| *nič ne pričakuj, ne boš nič dobil* ● gōs'pō:da s'tr̥:že na be'sē:dō kō p'ra'sīca na 'gōrak d'rek *prestreza, lovi besede* ■ gl. dvoriti, pidenati, traktirati

streha ▶ s'tr̥:xa -e ž ⟨⟩ *streha* **1.** |*del, ki pokriva in ščiti stavbo pred padavinami*|: s'tr̥:xa je pōk'ri:ta s 'ce:głōn ▪ s'třma s'tr̥:xa **2.** |*kar ščiti pred padavinami sploh*|: 'ku:lā za'pe:l'at pōt s'tr̥:xō **3.** |*zgornji del vozila*|: 'a:řtō se je p're'vřgō na s'tr̥:xō

strel gl. šus

strela ▶ s'tr̥:lā -e ž ⟨⟩ *strela* |*močna trenutna svetloba v obliki cikcaka, ki nastane pri razelektrenju ozračja, ali njen učinek*|: s'tr̥:lā je 'vedřla va 'xi:šō ▪ s'tr̥:lā ga je x'bi:lā ▪ g'rē: kō s'tr̥:lā *zelo hitro* ▪ p'rišla je kō s'tr̥:lā iz 'ja:s'nēga *popolnoma nepričakovano*

streliti gl. ustreliti

strelivo gl. municija

streljanje ▶ s'tr̥:l'ān'e -a s ⟨⟩ *streljanje* |*glagolnik od streljati*|: va "xō:stax se je čü:lō s'tr̥:l'ān'e

streljati ▶ s'tr̥:l'at -an nedov. ⟨⟩ *streljati* **1.** |*s sprožanjem orožja povzročati, da izstrelek zleti iz njega*|: na 'vojskē s'tr̥:l'ājō ▪ s ka'nō:nōn, 'puškō s'tr̥:l'at ▪ za'čē:lē sō s'tr̥:l'at **2.** |*ubijati s strelnim orožjem*|: s'tr̥:l'at 'za:jce, med'vē:de ■ gl. tofati

strelovod ▶ str̥lō'vōt str̥lō'vō:da m ⟨⟩ *novi strelovod* |*ozemljena kovinska priprava navadno na strehi za varovanje pred delovanjem strele*|: 'ce:rkōf i š'kō:lā 'majō str̥lō'vōt

stremena ▶ stre'mē:na stre'mē:n s mn. ⟨⟩ *star. nogavica, navadno dokolenka*: 'lē:va stre'mē:na 'mašte res'třgana

strepati gl. iztrepati

strepetati ▶ stre'pe:tat stre'pe:čen dov. ⟨⟩ *strepetati, vztrepetati, stresti se*: ōt s'traxa je strepe'ta:lā ▪ 'kōkōš je strepe'ta:lā i k'repala

stresati ▶ s'tr̥:sat -an nedov. ⟨⟩ *stresati* **1.** |*delati, povzročati, da se kaj sunkovito, hitro premika, navadno sem in tja*|: za 'ra:mō ga je s'tr̥:salā **2.** |*delati*

hitre, sunkovite gibe|: z g'lavō: s'tr̥:sat ■ gl. druka-ti², trepati

stresti ▶ s'tr̥:st -sen dov. ⟨⟩ *stresti* **1.** |*narediti, povzročiti, da se kaj sunkovito, hitro premakne, navadno sem in tja*|: za 'rōkō: s'tr̥:st ▪ ōd ve'se:l'a se je s'tr̥:sō **2.** |*s tresenjem narediti, da na čem ni več določene stvari*|: 'ja:blanō s'tr̥:st ■ gl. iztresti; stresti se gl. strepetati

strešica ▶ s'tr̥:šēca -e ž ⟨⟩ *strešica* |*manjšalnica od streha*|: s'tr̥:šēca nad v'ra:tē

streti ▶ s'tr̥:t s'tren dov. ⟨⟩ *streti* **1.** *polomiti, pokvariti*: b'ra:nō sō 'nan s'třlē ▪ 'kulu se je s'třlō **2.** |*s silo, pritiskom uničiti, usmrtiti*|: stē'ni:cō je s'třla ● 'ja:bōka, x'rū:ške s'tr̥:t *zmečkati jih za mošt* ■ gl. razdržčiti, razmliniti

strezniti se gl. iztрезniti se, strezovati se

strezovati se ▶ s'tr̥:zōvat se -an se dov. ⟨⟩ *strezovati se* |*postati trezen*|: ka: se je p're:spaū, se je i s'tr̥:zōvaū

strežnica gl. pidentarica

strežnik ▶ s'tr̥:žnēk -a m ⟨⟩ *strežnik, ministrant* |*kdor streže duhovniku pri obredih*| ■ gl. mežnarček, pidentar, podvornik

strgati ▶ s'třgat -an nedov. ⟨⟩ *strgati* **1.** |*potegujoč z rezilom, ostrim predmetom odstranjovati*|: z ž'li:cō s'třgat 'lo:nc ▪ s'třgat 'lū:ske ōd 'ri:be **2.** |*s strganjem odstranjovati lupino*|: m'lat 'kōmpē:r s'třgat ▪ 'mē:rne s'třgat ■ gl. izkleniti

strgavka ▶ str̥ga:fka -e ž ⟨⟩ *strigalica* |*rvava žuželka s kleščami na koncu zadka*|: str̥ga:fkō s'tr̥:t

strhleniti ▶ str̥h'le:nēt -ēn dov. ⟨⟩ *strohneti* |*razpasti, razkrojiti se zlasti zaradi delovanja vlage*|: 'pa:n' je str̥h'le:nō

střic ▶ s'tři:c -a m ⟨⟩ *střic* **1.** |*očetov brat*|: 'sa:penčkē s'tři:c **2.** |*starejši znan možki*|: 'kō'va:čēf s'tři:c ■ gl. ujec

střiček gl. uječek

střičev ▶ s'tři:čēf -čēva -ō prid. ⟨⟩ *střičev* |*ki se nanaša na strica*|: s'tři:čēf vrt ■ gl. uječev

Střičevi ▶ 'stři:čēvē -ēx m mn. ⟨⟩ *Střičevi* |*hišno ime*|: př 'stři:čēvēx

střiči ▶ s'tři:č s'tři:žen dov. ⟨⟩ *střiči* |*krajšati, odstranjovati lase, volno*|: fri'ze:r ga je s'tři:gō ▪ 'ōfce: s'tři:č

střičkov gl. uječkov

strigalica gl. strgavka

strina ▶ s'tři:na -e ž ⟨⟩ **1.** |*střičeva žena*| **2.** |*starejša, poročena žena*|

strinin ▶ s'tři:nēn -a -ō prid. ⟨⟩ *ki se nanaša na strino*: s'tři:nēna 'xi:ša

Strinini ▶ 'stři:nēnē -ēx m mn. ⟨⟩ *Strinini* |*hišno ime*|: př 'stři:nēnēx

strinjati se gl. zlagati¹

strm ▶ s'třm s'třma -u prid. ⟨⟩ *strm 1.* |*ki se na kratki razdalji hitro vzpenja*|: s'třm k'la:nc ▪ s'třma 'r'e:bër, k'òš'e'ni:ca **2.** |*ki je na določeno ravnino zelo nagnjen*|: s'třma s'trè:xa ■ gl. kvrhu prid.

strmina ▶ s'tř'mi:na -e ž ⟨⟩ *strmina* |*svet, ki se na kratki razdalji hitro vzpenja*|: pò s'tř'mi:nè je 'tešku 'k'òsi:t ■ gl. obrov

strminica gl. obrovček

strmoglaviti ▶ s'třm'òg'la:vèt -èn dov. ⟨⟩ *strmoglaviti* |*pasti, navadno navpično in z velike višine*|: is x'ra:sta je s'třm'òg'la:vò 'na kla

strnad: rumeni strnad gl. žoltkica

strnišče ▶ s'tř'ni:šče -a s ⟨⟩ *strnišče* |*po žetvi preostali del žitnih stebel*|: s'tř'ni:šče p'ò'k'o:sèt, p'òg'ra:bèt

strnjevati se gl. zagrinjati

stročje ▶ s'tř'òčje -a s ⟨⟩ *stročje, stročji fižol*: s'tř'òčje 'k'ù:xat ▪ s'tř'òčje sm'ò 'j'e:lè ▪ fa'ž'ò:n'òvò s'tř'òčje

strog ▶ s'tř'ò:k s'tř'ò:ga -ò prid. ⟨⟩ *strog 1.* |*ki zahteva, pričakuje dosleden red, disciplino*|: s'tř'ò:k 'ò'ò'a ▪ s'tř'ò:ga 'ma:tè • na pepeu'ni:c'ò i na 'v'e:lèkè 'p'e:tak je s'tř'ò:gè p'òst *post*, pri katerem se ne sme uživati mesa in se sme le enkrat na dan do sitega najesti ▶ **strogo** s'tř'ò:g'ò *strogo*: s'tř'ò:g'ò je prep'ò'vè:danò

strohneti ▶ s'tř'ò:xènt -xnén dov. ⟨⟩ *strohneti* |*razpasti, razkrojiti se zlasti zaradi delovanja vlage*|: 'dřva s'tř'ò:xn'èj'ò ▪ xř'metü:n je s'tř'ò:xn'ò ▶ **strohnjen** s'tř'ò:xn'en -a -ò *strohnjen*: s'tř'ò:xn'en 'fa'ž'ò:n ▪ s'mřdi pò s'tř'ò:xn'enèn ■ gl. strhleniti

strohniti gl. strohneti

stroj: šivalni stroj gl. mašina

strojen gl. mašinski

strojevodja gl. mašinfurar

strojiti ▶ s'tř'òjít -in nedov. ⟨⟩ *strojiti* |*obdelovati surovo živalsko kožo s strojili*|: 'za:ž'èje, 'ò'f'èe 'k'ò:žè s'tř'òj'i:j'ò ■ /obdelati kožo/ gl. ustrojiti

strojnica gl. mitraljez

strojnik gl. mašinst

strok gl. štrok

strokec gl. štrokec

strop ▶ s'tř'òp s'tř'ò:pa m ⟨⟩ *strop* |*vsak od delov stavbe, ki omejuje, zapira prostor, prostore od zgoraj*|: pòt s'tř'ò:p'òn je 'la:m'pa ■ gl. štuk

strošek ▶ s'tř'ò:šèk -ška m ⟨⟩ *strošek* |*v denarju izražena poraba, raba česa*|: z 'dèc'ò je 'sa:m s'tř'ò:šèk ▪ z 'a:řt'òn s'ò v'e'li:kè s'tř'ò:šèk

stršen ipd. gl. sršen ipd.

struna ▶ s'tř'ü:na -e ž ⟨⟩ *struna* |*kovinska ali iz čreves zvita nit pri nekaterih glasbilih*|: s'tř'ü:na se je pre'tř'gala ▪ 'napèť k'ò s'tř'ü:na *močno napet*

strup ▶ s'tř'ü:p -a m ⟨⟩ *strup* |*snov, ki je zaradi (kemičnih) sestavin organizmu zelo škodljiva ali smrtna*|:

'k'ù:pèt s'tř'ü:p za š'ta:k'òrje, lè'si:ce ▪ 'ò:sa i s'tř'š'en 'maj'ò s'tř'ü:p ■ gl. gift, otrov

strupen ▶ s'tř'ü:p'è:n -a -ò prid. ⟨⟩ *strupen* |*ki vsebuje organizmu zelo škodljive ali smrtne sestavine*|: s'tř'ü:p'è:ne 'g'ò:be ▪ s'tř'ü:p'è:na 'ka:ča ▪ s'tř'ü:p'è:na 'r'ò:ž'a ■ gl. strapovit

stružiti gl. draksljati

stružnica gl. drakselj

Stružnica ▶ 'st'ř'ü:žè:na -e ž ⟨⟩ *Stružnica* |*ime nase-lja*|: g'r'e:n na 'st'ř'ü:žènc'ò ■ prim. Stružničan, Stružničanka, stružniški

Stružničan ▶ 'st'ř'ü:žènc'an -a m ⟨⟩ *Stružničan* |*prebivalec naselja Stružnica*| ■ prim. Stružnica

Stružničanka ▶ 'st'ř'ü:žènc'anka -e ž ⟨⟩ *Stružničanka* |*prebivalka naselja Stružnica*| ■ prim. Stružnica

stružnički gl. stružniški

stružniški ▶ s'tř'ü:žènc'èkè -a -ò prid. ⟨⟩ *stružniški* |*ki se nanaša na Stružničane ali na naselje Stružnica*|

stržek gl. palček¹

stržen ▶ s'tř'ž'en s'tř'ž'è:na m ⟨⟩ *stržen 1.* |*notranji, osrednji del (bezgovega) stebela, debla*|: s 'paxak'òn is'paxat s'tř'ž'en **2.** |*iz odmrlega tkiva sestavljen osrednji, trdnejši del tvorja*|: s't'i:sènt, isk'lèvat s'tř'ž'en

stu ipd. gl. sto ipd.

stuči gl. stolči

Studenčar ▶ 'st'è'de:nčar -ja m ⟨⟩ *Studenčar* |*gospodar pri Studenških*|

studenček gl. jarčiček, jarčičkec

Studenčica ▶ 'st'è'den'či:ca -e ž ⟨⟩ *Studenčica* |*gospodinja pri Studenških*|

Studenčki ▶ 'st'è'de:nčkè -èx m mn. ⟨⟩ *Studenčki* |*hišno ime*|: př' 'st'è'de:nčkèx

studenec ▶ s't'è'denc st'è'de:nca m ⟨⟩ *studenec* |*manjši izvir vode*|: př' 'n'e:s'ò je 'v'òdè: is st'è'de:nca • rek s'v'e:tè 'l'ovrenc - 'saka 'v'o:da s't'è'denc

Studenec ▶ 's't'è'denc 'st'è'de:nca m ⟨⟩ *Studenec* |*ledinsko ime*|: na 'st'è'de:ncè

stup ipd. gl. stolp ipd.

stupaški ▶ s'tupačkè -a -ò prid. ⟨⟩ • iz 'mal'na je př' 'n'e:s'ò s'tupačk'ò v'r'è:če *polno, veliko vrečo*

stupiti gl. stopiti²

stvar ▶ s't'va:r s't'vari ž ⟨⟩ *stvar 1.* |*kar je samo snovno in se pojmuje kot enota in ni potrebno, mogoče natančneje poimenovati*|: 'do:stè s't'vari s'ò p'òk'ra:lè ▪ sak'ò'ja:ke s't'vari k'è'p'ü:je i p'ò'd'a:va **2.** |*kar je, se dogaja in ni potrebno, mogoče natančneje poimenovati*|: 'sak'ò s't'var 'vi:dè ▪ ni'be:ne s't'vari ne 'pisti na 'm'e:rè **3.** |*kar je tako in je predmet mišljenja, čustvovanja*|: d'ř'ü:ge s't'vari mè g're'd'ò p'ò g'la:vè **4.** |*izraža popolno omejitev zanimanja, prizadetosti v zvezi s povedanim na osebo, ki jo določa prilastek*|: 't'ò: je n'e'g'ò:va, 'na:ša s't'var • 't'ò:

je 'ža:löstna, 'te:ška st'va:r to je žalostno, težko, zaskrbnjujoče • 'žę:nske st'vari (mesečno) perilo, menstruacija

stvarca ▶ st'va:rcā -e ž ⟨ ⟩ stvarca |manjšalnica od stvar|: za 'sakò st'va:rcò se 'jadi

stvariti ipd. gl. ustvariti ipd.

stvarjenje ▶ stvar'je:m'e -a s ⟨ ⟩ stvarjenje, stvarstvo: 'bòže star'je:m'e

Stvarnik ▶ 'st'va:rněk -a m ⟨ ⟩ Stvarnik |Bog, božansko bitje glede na stvarjenje|: 'st'va:rněk s'vęta:, 'nebe:s i 'zeml'ę:

stvarstvo gl. stvarjenje

stvor ▶ st'vòr st'vo:ra m ⟨ ⟩ slabš. [*/stvor| |bitje, ki zaradi svojih lastnosti vzbuja strah, odpor|: 'ka:ī je 'tò: z en st'vòr? kakšen človek je to?

sudavek ▶ 'sudavěk -a m ⟨ ⟩ • ekspr. dò 'su:da'vę:ka 'bò:n 'dę:lala za 'd'rü:ge do sodnega dne; vedno bom delala za druge • ekspr. òt 'su:davę:ka je več 'takò [*/od pamtíveka|, od zdavnaj, zelo dolgo

sudec ▶ 'su:dac 'su:ca m ⟨ ⟩ sodnik |kdor ima pravico soditi in odločati o drugih pravnih zadevah|

Sudec ▶ 'su:dac 'su:ca m ⟨ ⟩ Sudec, Sudac |hišno ime|: pŕ 'su:cę

suh ▶ 'sü:x -a 'sixu prid. ⟨ ⟩ **suh 1.** |ki ni polit ali prepojen z vodo ali drugo tekočino|: 'sü:x g'vant ▪ 'sixi pòs'to:lę ▪ 'sü:xa 'dŕva ▪ 'sixu 'sinu: **2.** |ki je brez vode|: 'ja:rak je 'sü:x **3.** |ki ima malo vlage, mokrotel|: 'sü:x s'nę:k ▪ 'sü:xa 'ze:ml'a **4.** |ki nima, ne vsebuje vlage, mokrotel|: 'sü:xa 'vü:sta **5.** |v katerem so zaradi izgube vlage, vode prenehali življenjski procesi|: 'sü:x 'ò:ręx ▪ 'sixu 'li:stje **6.** |iz katerega je odstranjena vlaga, voda zaradi konzerviranja|: 'sixi 'rižnę ▪ 'sixę x'rü:ške, s'li:ve **7.** |ki je bil izpostavljen delovanju vročega dima zaradi konzerviranja|: 'sixu 'mesu: ▪ 'sixę klò'ba:se **8.** |v katerem ni (veliko) padavin|: 'sixu 'lę:tò ▪ 'sixu v'rę:me **9.** |ki ima na telesu razmeroma malo tolišče, mesa|: 'sü:x č'lo:věk ▪ 'sü:xa 'živau • 'sü:xa 'rò:ba leseni izdelki domače obrti • 'sü:xa 'rò:ža cvetlica z nevenljivimi cveti, socvetji • 'sü:x kò š'tü:pa zelo suh ■ gl. kumrn

suhje ▶ 'sixję -a s ⟨ ⟩ suhljad, dračje |suh, odpadlo vejevje|: nab'ra:lę smò 'sixja ■ prim. sušje

suhljad gl. suhje, sušje

suhljast ▶ 'süxl'ast süxl'asta -ò prid. ⟨ ⟩ suhljat |nekoliko suh|: süxl'a:stęga òb'ra:za je

suhljat gl. suhljast

suhoba ▶ si'xò:ba -e ž ⟨ ⟩ kar je zelo ali preveč suho: 'dò: tę 'bò: 'tò: si'xò:bò jęü? kdo bo jedel ta suhi kruh

Suhor ▶ 'si:xòr 'si'xò:ra m ⟨ ⟩ Suhor |ime naselja|: f 'si'xò:rę is 'si'xò:ra ■ prim. Suhorec, Suhorčica, suhorski

Suhorčica ▶ 'si'xò:rčęca -e ž ⟨ ⟩ Suhorka, Suhorčica |prebivalka naselja Suhor| ■ prim. Suhor

Suhorec ▶ 'si'xòrc 'si'xò:rcā m ⟨ ⟩ Suhorec |prebivalec naselja Suhor| ■ prim. Suhor

suhorski ▶ si'xò:rskę -a -ò prid. ⟨ ⟩ suhorski |ki se naša na Suhorce ali na naselje Suhor| ■ prim. Suhor

sukanec ▶ 'sü:kanc -a m ⟨ ⟩ gostljata jed iz pšenične moke in vode: 'sü:kanc je s'kü:xala ■ /nit/ gl. hefta, konec²

sukati ▶ 'sü:kat 'sü:čęn nedov. ⟨ ⟩ sukati |vzdolžno viti kaj drugo okoli drugega, da nastane ena nit, en pramen|: p'ręjò 'sü:kat

suknen ▶ sik'n'ęn -a -ò prid. ⟨ ⟩ suknen |ki je iz sukna|: sik'n'ęnę pòs'to:lę

suknja ▶ 'sü:kn'a -e ž ⟨ ⟩ suknjič |moško vrhnje oblaci, ki pokriva zgornji del telesa in se spredaj zapenja|: va 'sü:kn'ę smò xò'di:lę k 'ma:šę

suknjica ▶ 'sü:kęnca -e ž ⟨ ⟩ suknjica |manjšalnica od suknja|: 'fantakę je 'sü:kęnca več pre'maxana • 'bòža 'sü:kęnca pajkova vrečica v mahu

suknjič gl. suknja

sulec ▶ 'sulc 'sulca m ⟨ ⟩ sulec |velika sladkovodna roparska riba z velikim gobcem in črnimi pegami|

sultan ▶ 'sultan -a m ⟨ ⟩ sultan **1.** |turški vladar| **2.** |večji pes|: 'sultan ga je g'ri:znò

sum ▶ 'sum 'suma m ⟨ ⟩ sum |na nepotrjenem dokazu temelječa misel, da je kdo v določeni zvezi s slabim, nedovoljenim dejanjem|: 'na:n' je 'paü 'sum, da je k'rau

sumiti ▶ 'sumët -ęn nedov. ⟨ ⟩ sumiti |brez (potrjene-ga) dokaza misliti, da je kdo lahko v določeni zvezi s kakim slabim, nedovoljenim dejanjem|: 'sumęjò ga, da je s'vajò 'xi:šò 'sa:m za'pa:l'ò

sumljiv ▶ 'sum'if sum'l'i:va -ò prid. ⟨ ⟩ sumljiv |ki vzbuja sum|: v'ję:lę sò sum'l'i:vęga člò'vę:ka ▶ **sumljivo** sum'l'i:vò prisl. sumljivo: 'tò: se mę 'vi:dę sum'l'i:vò

suniti ▶ 'sü:nt -ęn nedov. ⟨ ⟩ ekspr. pojaviti se nenadoma, v veliki količini: 'kŕf mę je 'sü:nęla iz 'vü:st začęla silovito teči ▪ šę'ni:ca je 'sü:nęla iz 'ža:kl'a se je vsula ▪ 'dęca sò 'sü:nęla is š'kò:le otroci so planili iz šole ■ gl. drukniti, durniti, štokniti, trškniti, turniti, žokniti

surka ▶ 'surka -e ž ⟨ ⟩ **1.** vrsta nekdanje ženske bluze **2.** temnosiva krava

surov ▶ 'seròf se'rò:va -ò prid. ⟨ ⟩ surov |ki ni (popolnoma) kuhan, pečen|: 'seròf 'kòmpę:r ▪ serò:va 'rę:pa ▪ 'ka:ī 'bò:n se'rò:vò jęü! • se'rò:va 'dŕva ne gò'ri:jò sveža, komaj posekana ■ gl. presen; /divji/ gl. živinski

suša ▶ 'šü:ša -e ž ⟨ ⟩ suša |stanje zelo majhne vlage v zemlji zaradi dolgotrajnega pomanjkanja pada-

vin]: 'šu:ša je š'ko:děla xřme'tü:ně i ô'ta:vě• preg. 'šü:ša 'ze:me 'e:n 'kõ:s k'rü:xa, 'mõ:ča pa d'va: mo-ča pridělku škoduje bolj kot suša

Sušak ▶ 'sušak 'suša:ka m () *Sušak* |mesto v hrvaškem Primorju|: na 'suša:kě

sušar ▶ 'šiša:r ši'šar:ja m () star. kdor suši lan ob trenju

sušilo ▶ šě'ši:ló -a s () *prostor za sušenje mesa, klobas in slanine* • 'danas je s'la:bó šě'ši:ló se seno slabo suši

sušiti ▶ 'šiši:t -i:n nedov. () *sušiti* |delati kaj suho|: 'la:n 'šiši:t • 'sinu:, ô'ta:vó 'šišit ▶ **sušiti se** 'šiši:t se sušiti se |postajati suh|: 'sü:kn'a se 'šiši: na 'pe:čě • d'rě:vje se 'šiši: *odmira* • ekspr. sô'sě:da se 'šiši: *zelo hujša*

sušje ▶ 'šišjě -a s () *suhljad, dračje* |suho, odpadlo vejevje| ■ prim. suhje

suvat gl. drukati², žokati; suvati se gl. trškati

suza ipd. gl. solza ipd.

suženj ▶ 'sü:žěn -žna m () *suženj* |brezpraven, nesvoboden človek, ki je v lasti svojega gospodarja|: 'sü:žně sô 'bělě va 'me:rěkě • 'dě:la kô 'sü:žěn *zelo gara* ■ gl. rob²

svaja gl. svoj

svak ▶ s'va:k -a m () *svak* |sestrin mož|: 'bi:lparskě s'va:k je 'bi:u 'pi:ntar

svakinja ▶ s'va:kěn'a -e ž () *svakinja* |bratova žena|: s'va:kěn'a je p'rě:dlaně x'mřla ■ gl. zuva

svara gl. svora

svarba ▶ s'va:rba -e ž () *svatba* |praznovanje ob poroki|: 'bělě smó na s'va:rbě • i'va:n'ska s'va:rba nek-daj ljudski običaj, ko so dekleta kresnice pripravile pojedino z darovi, ki so jih nabrale ob kresovanju, in nanjo povabile tudi fante ■ gl. pir

svarbat ▶ s'varbat -an nedov. () *svatovati 1*. |udeleževati se praznovanja ob poroki| **2**. |prirejati gostijo ob poroki|: 'mi: ne 'bõ:mó 'nič s'va:rbalě ■ prim. pirovati

svat ▶ s'va:t -a m, mn. s'va:tja () *svat* |kdor se udeleži praznovanja ob poroki|: v ljudski pesmi o mladi Zori s'va:tja sô se fp'i'ja:nělě (fp'i'ja:něla), / na'tõ: sô se spõ'za:bělě (spõ'za:běla) ■ gl. pirnik ☒ *Hrvaški vpliv se kaže v ponazarjalnem primeru, ki ga je tu pripisal Jože Gregorič*: 'kada 'maja s'va:tja p'ri:de (ur.).

svatba gl. pir, svarba

svatoščina ▶ s'va:tõšćěna -e ž () *obdarovanje neveste na svatbi, pri čemer godec zaigra posebno melodijo*: s'va:tõšćěno 'muzėkat

svatovanje gl. pirovanje

svatovati gl. pirovati, svarbat

sveča ▶ s'vė:čā -e ž () **1**. *sveča* |svetilo iz voska ali vosku podobne snovi s stenjem v sred|: s'vė:čõ

'vėžgat • s'vė:čõ 'ga:sěnt • f'čė:rkvė gõ'ri:jõ s'vė:čė
▪ 'ravan kô s'vė:čā **2**. |kar je po obliki temu podobno|: le'dě:ne s'vė:čė 'vi:sějõ ô't s't'rė:xe • 'dřžar:t 'kómě s'vė:čõ *biti s prižgano svečo ob njem, ko umira*

svečica ▶ s'vė:čėca -e ž () **1**. *svečica* |manjšalnica od sveča|: s'vė:čėcõ 'vėžgat **2**. *vžgalica* |kratka paličica z vnetljivo glavico, ki se pri drgnjenju ob hrpavo površino vžge|: 'kü:põ je š'ka:tělcõ s'vė:čėc

svečnica ▶ s'vė:čėcēna -e ž () *svečnica* |praznik Jezusovega darovanja 2. februarja|: na s'vė:čėcēnõ sô 'žė:gnałě s'vė:čė

svečnik ▶ s'vė:čėnėk -a m () *železna priprava za parjenje dog pri nameščanju obročev na sode* ■ |držalo za sveče| gl. lajhter

sveder ▶ s'vė:děr -dra m () *sveder* |orodje z navojji za delanje lukenj, vrtin|: s'vė:děr nab'rü:sět, pre'la:mat • 'vřtat s s'vė:drõn ■ gl. cokovnik, čavnik

svedrček ▶ s'vė:dřčėk -čka m () *svedrček* |manjšalnica od sveder| ■ gl. svedriček

svedriček ▶ svėd'ri:čėk -čka m () *svedrček* |manjšalnica od sveder|

svet ▶ s'vė:t s'vėta: m () *svet 1*. |zemlja z vsem, kar obstaja na njej|: s'vė:t je 've:lėk i 'lėp **2**. |tuje, daljne dežele, države|: 'do:stě s'vėta: je ô'bašõ • põ s'vė:tě je p'ro:šla • põ s'vė:tě se je z'gü:bõ **2**. |del zemeljske površine glede na oblikovanost, poraslost, urejenost|: 'mõ:kěr, 'sü:x s'vė:t **3**. |tak del glede na lastništvo|: na 'na:šěn s'vė:tě 'pa:sějõ **4**. |skupina ljudi, ki jih družijo enaki, podobni interesi, enak spol, enaka starost družbena pripadnost|: m'la:dě s'vė:t s'ta:rěn 'nič ne vř'ja:me • v ôšta'ri:jě je 'bi:u 'sa:m k'mė:čkě s'vė:t • ôkõ'pa:van'ě je za 'žė:nskě s'vė:t, 'ko:šna pa za 'mõškě s'vė:t **5**. |skupnost ljudi, ljudje, javnost|: maj s'vė:tõn 'ni: 'laxkõ 'ži:vět • 'ma:lõ s'vėta: je p'rišlõ na 'sajman ljudi • ta: s'vė:t – 'u:n s'vė:t *tostranstvo* |zemeljska stvarnost| – *onstranstvo* |kraj, prostor zunaj zemeljske stvarnosti| • maj s'vė:tõn je 'dõbrõ zas'lü:žõ *ko je bil po svetu; ko je delal v tujini* • ekspr. 'bit ôdrě:zan ô't s'vėta: *imeti onemogočen dostop do drugih področij, krajev, ne moči vzdrževati zvez z njim* • ekspr. p'rit na s'vė:t *roditi se* • ekspr. 'sina je sp'ra:võ na s'vė:t *postal mu je oče* • ekspr. 'tė:ga 'ne da:n za 'cė:u s'vė:t *sploh ne, pod nobenim pogojem* • ekspr. 'tė:ga 'ne da:n za 'se na s'vė:tě *nikakor ne* • evfem. sp'ra:vět 'kõga na d'rü:gě s'vė:t *povzročiti njegovo smrt, umoriti ga* • 'kumaj na s'vė:tě sõn z'dignõ *le z največjo težavo* • ekspr. 'se na 'svė:tě smõ p'rõ:balě, pa 'ni: 'nič põ'ma:galõ *prav vse smo poskusili* • ekspr. na 'ko:nc s'vėta: bē š'la 'za n'in *zelo ga ima rada* • ekspr. 'ko:stėj je na 'ko:ncě s'vėta: *zelo daleč, oddaljen*

svet ▶ s'vɛ:t -a -ò in s'vetu prid. ⟨⟩ **svet 1.** |zaradi popolnosti vreden češčenja|: s'vɛ:tɛ "jo:žef ▪ s'vɛ:ta dɫ'ži:na **2.** |ki je v zvezi z Bogom, svetniki, verski mi obredi|: s'vɛ:tò 'lè:tò navadno vsako petindvajseto leto, namenjeno verski prenovi, poglobitvi ▪ s'vɛ:tò 'o:l'ɛ blagoslovljeno olivno olje, ki se uporablja za maziljenje, zlasti bolnikov ▪ b'ra:lè smò s'vɛ:tò 'pi:smò temeljno knjigo krščanske vere in delno židovske vere **2.** |ki v najvišji meri obvladuje negativna nagnjenja in si prizadeva delati dobro|: s'vɛ:t mɔ:š ▪ s'vɛ:ta 'žɛ:na • ekspr. s'vɛ:t mɛ:r zelo velik mir • z'digné 'pete:, 'ni:sò s'vɛ:tɛ! posnemanje plesnega ritma • s'vɛ:tɛ t'ri: k'ra:l'è sveti trije kralji |trije modreci, ki so se prišli poklonit novorojenemu Kristusu; praznik v spomin na ta dogodek 6. januarja|

svetal gl. svetel

svetalò ▶ svɛ'ta:lò -a s ⟨⟩ **svetilka** |priprava, ki prižgana oddaja svetlobo|: 'maš 'kɔ:vò svɛ'ta:lò pɾ 'xi:šɛ? ▪ pɾ'nesé svɛ'ta:lò

svetec ▶ s'vɛ:tac s'vɛ:ca m ⟨⟩ [*svetec], svetnik |kdor je razglašen za svetega| • 'si s'vɛ:cé vsi sveti |praznik 1. novembra| • rek 'sak s'vɛ:tac k 'se:bè 'ròkɛ: òb'ra:ča vsak skrbi najprej zase • rek 'sak s'vɛ:tac va p'ra:tékè 'ma 'ròkɛ:, 'sòmò ne'dè:l'a jɛx 'ni:ma ob nedeljah se ne dela • preg. 'kòmè "bò:k, 'tè:mè i 'si s'vɛ:cé komur je naklonjen in mu pomaga Bog, temu pomagajo tudi vsi svetniki

svetel ▶ s'vɛ:taʉ svɛ'tla s'vitlu prid. ⟨⟩ **svetel 1.** |ki oddaja močno svetlobo, ima močen sijaj|: s'vitlu 'sò:nce **2.** |v katerem je veliko svetlobe|: s'vɛ:taʉ 'da:n ▪ s'vɛ:tla 'kù:xén'a ▪ s'vɛ:tla 'nòč • pɾ 'tè: 'xi:šɛ 'ni:man s'vɛ:tɛ 'vù:re se slabo počutim, mi ni prijetno ▶ **svetlo** s'vitlu prisl. svetlo • s'vitlu g'ɫɛ:da presenečeno, začudeno

svetilka gl. filar, svetalo; svetilka na petrolej gl. lamp

svetinjica ▶ svɛ'ti:nca -e ž ⟨⟩ **svetinjica** |manjša kovinska ploščica z reliefno podobo svete osebe ali s krščanskim simbolom|: na v'ra:tè 'nɔ:sé sve'ti:nçò

svetiti ▶ s'vɛ:tét -èn in s'vítit -in nedov. ⟨⟩ **svetiti 1.** |oddajati, dajati svetlobo|: 'la:mpa s'la:bò s'vɛ:té ▪ 'mè:sac s'vɛ:té **2.** |z virom svetlobe omogočati, da kdo vidi|: pò 'pɔ:tɛ je 'bèlò t'rè:ba s'vɛ:tét s 'fa:glò **3.** |usmerjati kam vir svetlobe|: 'sò:nce mè je s'vɛ:télò v 'uči: **4.** |uporabljati kaj kot vir svetlobe|: z li'tɛ:rnò je s'vɛ:tò pò x'lè:vè ▶ **svetiti se** s'vɛ:tét se in s'vítit se **svetiti se** |odbijati svetlobo|: 'a:utò se s'viti ▪ pòs'tò:lè se s'viti:jò ▪ ž'li:ca se s'viti

svetloba ▶ svɛ't'lo:ba -e ž ⟨⟩ **svetloba** |kar omogoča, da so predmeti vidni|: 'sɔnčna svɛ't'lo:ba ■ gl. luč, sevati, triščati

svetnica ▶ svɛ't'ni:ca -e ž ⟨⟩ **svetnica** |ženska, razglašena za sveto|: s'vɛ:ta "ne:ža ▪ s'vɛ:ta "ana • dɾži: se kò svɛ't'ni:ca kaže lažno pobožnost

svetnik ▶ s'vɛ:tnik svɛ't'ni:ka m ⟨⟩ **svetnik** |kdor je razglašen za svetega|: rezgla'si:lè sò ga za svɛ't'ni:ka ■ gl. svetec

svetovati ▶ svɛ'to:vət -tù:jən nedov. ⟨⟩ **svetovati** |izražati svoje mnenje o tem, kako naj kdo, zlasti v neprijetnem, neugodnem položaju, ravna, dela|: sò'sè:dé je svɛ'to:vau, na:ɟ g'rɛ: 'o:rat ■ gl. reči

svež gl. bister, frišek, presen

sveženj gl. punkelj

svijati gl. zvijati

svila ▶ s'vi:la -e ž ⟨⟩ **svila** |mehka, fina, lesketajoča se tkanina iz kokonskih vlaken|: b'luzà is s'vi:le ▪ 'mekak kò s'vi:la

svilen ▶ s'vilɛn s'vilɛ:na -ò prid. ⟨⟩ **svilen** |ki je iz svile|: s'vilɛn 'rɔ:bac ▪ s'vilɛ:na 'ki:kl'a

sviloprejka ▶ s'vilɔp'rɛ:jka -e ž ⟨⟩ **sviloprejka** |nočni metulj, katerega gosenica izloča svilene niti, iz katerih naredi zapredek|

svinčen ▶ s'vinčɛn s'vinčɛ:na -ò prid. ⟨⟩ **svinčen** |ki je iz svinca|: s'vinčɛn p'rstan ▪ s'vinčɛ:na k'rù:g'l'a

svinčnica gl. plajba

svinec ▶ s'vi:nc -a m ⟨⟩ **svinec** |mehka, lahko taljiva težka kovina mndrikasto sive barve|: s'vi:nc v'li:vət

svinja ▶ s'vi:n'a -e ž ⟨⟩ **svinja** |nizko ničvreden, malovreden človek ■ /žival| gl. pača, pačica, prasica, puča, pučika

svinjak ▶ s'vin'ak s'vin'a:ka m ⟨⟩ **svinjak** |hlev za svinje|: 'nɔ:f s'vin'ak smò nare'di:lè ■ prim. hlevce, svinjski

svinjakec ▶ svin'jakac -a m ⟨⟩ **majhen svinjak, hlev za svinje**

svinjarija ▶ svin'a'ri:ja -e ž ⟨⟩ **slabš. [*svinjarija] 1.** umazanija: pòs'na:žè 'tɔ: svin'a'ri:jò! **2.** |grdo, neprimerno dejanje ali ravnanje|: 'òn pòčɛ:n'a ve'li:ke svin'a'ri:je **3.** |izraža negativen odnos do povedanega|: 'tɔ je nare'di:la? svin'a'ri:ja!

svinjina ▶ s'vi'n'i:na -e ž ⟨⟩ **svinjina** |svinjsko meso| **svinjski** ▶ s'vi:n'ské -a -ò prid. ⟨⟩ **svinjski** |ki se nanaša na svinje, prašiče|: s'vi:n'ské x'lè:vac ▪ s'vi:n'ské 'pa:rkèl' ▪ s'vi:n'ska x'ra:na ▪ s'vi:n'ska 'ma:st • s'vi:n'ska 'ja:blana vrsta jablane • s'vi:n'ska 'kù:xén'a svinjska kuhinja |manjši prostor ob svinjaku, v katerem se pripravlja hrana za prašiče|

svišč: jesenski svišč gl. noč

svit m gl. vid; prid. gl. zvit

svitek ▶ s'vi:tak -tka m ⟨⟩ **1.** **svitek** |kar je zvito v obliki valja|: s'vi:tak pa'pɛ:rja **2.** **svitek** |kar je zvito sploh| **3.** **svitek** |obročasta blazinica, napolnjena s ple-

svitale - svitha -
 = svitek; kolač
 blazinica,
 ki se podloži, kadar
 na glavi nesete kosaro ali druga
 trdo stvar.

sam.
 m. p.

Kotel ob Kalju

svitek

vami, drobirjem ali krpami, za lažje prenašanje bremen na glavi]: 'no:f s'vi:tak je 'kū:pēla ▪ 'vódó: f 'kóblé só 'žē:nske nó'si:le s s'vi:tkón na g'la:vé • 'ka:čjé s'vi:tak kača, zvita v svitek; železna kačica |svetlikajoča se temno rjava kačica, ki živi zlasti na vlažnih tleh| ■ [R] svitek

sviti gl. zviti

svititi gl. svetiti

svoboda gl. frajnost, sloboda

svoboden gl. fraj, sloboden

svoj ▶ s'vó:j s'vaja -e zaim. () **1.** svoj |izraža svojino osebkaj: 'več je va s'vajé 'xi:šé ▪ za s'vajé g'rè:xe se je 'dósté sp'kò:ró **2.** svoj |izraža razmerje med osebkom in okolico: s'vajé 'se:ló 'dóbró 'pózna ▪ 'sak b'ra:né s'vajé pra'vi:ce i 'čuva s'vajó 'zeml'ó **3.** svoj |izraža sorodstveno, družbeno razmerje do osebkaj: s'vajó 'ma:tér je 'zē:la k 'se:bé ▪ pr'po:zna je 'dē:te za s'vajé • 'bü:kva 'ma s'vajéx 'pē:t ku'bi:kóf v

bukvi je okoli, približno pet kubičnih metrov lesa • 'o:né 'majó s'vajé pò'mē:ŋke zaupne, ki se tičejo samo njih • 'sak je 'sa:m s'vó:j gòs'póda:r neodvisen, samostojen • 'tò: 'dē:te je 'jaku 'samu s'vajé čudaško, posebno • ni'kò:gra s'vajéx 'ni:ma 'več članov družine, svojcev • 'de:la pò s'vajé 'g'la:vé ne oziraje se na mnenje, nasvete drugih ▶ **svoje** s'vajé prisl. svoje: da'na:šn'a mlá'di:na 'mi:sl'è pò s'vajé ▶ **svoj** s'vó:j s'vaja -e sam. svoj • 'sak s'vajé 'na:jból 'vé: vsak najbolj čuti lastne bolečine, skrbi • ekspr. 'ón 'sómó s'vajé 'gò:né vztraja pri tem, kar je rekel • evfem. 'o:na je s'vajé 'več pres'ta:la, 'nas pa 'iše 'ča:ka je umrla

svojat gl. багажа

svojejav gl. murgast, samoglav

svora ▶ s'vara -e ž () svora, sora |močnejši drog, ki povezuje sprednji in zadnji del voza|

svreči gl. zvreči

Š

- šafan** ▶ 'ša:fan -a -ò prid. ⟨⟩ • 'ni:man 'ša:fane st'vari
prav ničesar nimam
- šajba** ▶ 'ša:i̯ba -e ž ⟨⟩ šipa |kos navadno ravnega
stekla za zapiranje kake odprtine|: 'ša:i̯ba se je
rez'bi:la ▪ 'ša:i̯be 'o:prat
- Šajba** ▶ 'ša:i̯ba -e ž ⟨⟩ Šajba |ledinsko ime|: va 'ša:i̯bē
'pa:da 'daš
- šajbica** ▶ 'ša:i̯bēca -e ž ⟨⟩ **1.** šipica |manjšalnica od
šajba|: 'ša:i̯bēca mē je 'po:čēla steklo na žepni uri
2. varovalna ploščica na osi kolesa pri vozu **3.** po-
gačica |ploščata kost v kolenu|
- šajn** ▶ 'ša:i̯n -a m ⟨⟩ šen |nalezljivo vnetje kože, ki ga
povzročajo streptokoki|: na 'li:cē se mē je na'rē:dō
'ša:i̯n
- šaka** ▶ 'šaka -e ž ⟨⟩ [*šaka], pest **1.** |roka s tako skr-
čenimi prsti, da se dotikajo upognjene dlani| **2.**
|količina česa, ki se lahko naenkrat zagrabi, drži
s skrčenimi prsti in upognjeno dlanjjo|: 'e:nō 'šakō
'lē:šnēkōf je 'na:brau • va n'e'gō:ve 'šake 'ne: bē 'rat
p'rišō bil deležen težav, tepeža od njega • 'akō mē
p'ri:de v 'šake če ga dobim, bo kaznovan
- šal** ▶ 'ša:l' -a m ⟨⟩ šal |daljši kos blaga ali pletenine, ki
se nosi zlasti okrog vratu|: 'ša:l' se je za'vi:la 'kōlē
v'rata
- šala** ▶ 'ša:la -e ž ⟨⟩ šala |kratka, šaljiva zgodbica|: 'ōn
z'na: sakō'ja:ke 'ša:le p'ra:vēt • v'ra:k 'ša:lō 'je:ml'e
stvar postaja resna
- šala**² ▶ 'ša:la -e ž ⟨⟩ [*menažka], [*porcija] |vojaška
posoda za hrano, navadno iz aluminija|: 'ša:lō je
p'ri'nē:sō ōt sōu'da:tōf ■ gl. hec
- šalica** ▶ 'ša:l'ca -e ž ⟨⟩ [*šalica], skodelica: 'ša:l'cō
m'lē:ka 'po:pit
- šaliti se** gl. hecati se, šarkati se, štrekati se
- šaljiv** ▶ 'ša'l'if 'ša:l'i:va -ò prid. ⟨⟩ šaljiv **1.** |ki se (rad)
šali|: 'ša:l'i:va 'žē:n'ska **2.** |ki vsebuje, izraža nere-
snost, smešnost, zabavnost|: 'ša:l'i:va po'pe:fka ▪
'ša:l'i:ve be'se:de ■ gl. hecen
- šalotka** ▶ 'ša'lōtka -e ž ⟨⟩ šalotka |čebuli podobna za-
čimbnna rastlina s podzemljskim delom iz več če-
bulic|: 'ša'lōtkō je pōsa'di:la
- šalter** ▶ 'ša:l'ter -ja m ⟨⟩ stikalo |priprava za vklju-
čevanje ali izključevanje električnega toka|: 'nō:f
'ša:l'ter je na'rē:dō ▪ 'ša:l'tēr je 'šōndrau
- šampanjec** ▶ šam'pa:n'c -a m ⟨⟩ šampanjec |penēče
(se) vino|: šam'pa:n'ca se je 'na:piu
- šandabanda** ▶ 'šanda'banda -ž ⟨⟩ ekspr. govoričenje,
besedičenje |vsebinsko prazno govorjenje|: 'tō: 'se
je ena 'šanda'banda
- šapa** ▶ 'šapa -e ž ⟨⟩ **1.** šapa |spodnji del noge, nava-
dno sprednje, zlasti pri zvereh|: med'vē:dōva 'šapa
2. slabš. [*šapa] |roka, zlasti velika|: v n'e'gō:ve
'šape 'ni: 'dōbrō p'ri:t ■ gl. taca
- šapica** gl. tačica
- šaran** ▶ 'ša:ran -a -ò prid. ⟨⟩ pisan, raznobarven:
'ša:ran g'vant, 'rō:bac ▪ 'ša:rana k'ra:va ■ prim. ša-
rast
- šarast** ▶ 'ša:rast -a -ò prid. ⟨⟩ pisan, raznobarven:
'ša:rasta 'ka:ča ■ prim. šaran
- šarcati** ▶ 'ša:rcat -an nedov. ⟨⟩ **1.** ceniti |določiti de-
narno vrednost|: 'xi:šō 'ša:rcajō na s'tu: mili'jō:nōf
2. ocenjevati |ustvarjati, izraziti mnenje, sodbo o
čem, zlasti glede na kakovost|: ne'vē:stō 'ša:rcajō,
'kōkō: je ōblē:ce:na
- šarkati se** ▶ 'šarkat se -an se nedov. ⟨⟩ ekspr. šaliti se |na-
vadno z besedami izraziti nekoliko neresen odnos
do koga|: z dēk'lē:tē se 'šarkat
- šarkelj** gl. kuglov
- šaš** ▶ 'ša:š -a m ⟨⟩ ostra trava, ki raste v šopih na vla-
žnih tleh: s 'samim 'ša:šen 'fu:tra b'lagu
- šator** ▶ 'ša:tōr -ja m ⟨⟩ šotor |hiši podobna zložljiva
priprava za začasno prebivanje, prenočevanje,
navadno iz nepremočljivega platna|: ci'ga:nē s'pi:jō
pōt 'ša:tōrjen
- šavle** ▶ 'šavle -ta m ⟨⟩ ekspr. nezanesljiv, postopaški
človek: 'tē:mē 'šavletē ne 'mo:reš 'nič 'vrjet ■ prim.
šavre, šavrljuga
- šavramavra** ▶ 'šavra'mavra -ž ⟨⟩ neresen, nezane-
sljiv človek, ki veliko govori, obrekuje: 'ōn je ena
'šavra'mavra
- šavranje** ▶ šav'ra:n'e -a s ⟨⟩ glagolnik od šavrati
- šavrati** ▶ 'šavrat -an nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. opotekajoče se,
nerodno hoditi: 'pija:nc 'šavra pō 'cē:stē **2.** ekspr.
hodeč delati kaj brez pravega rezultata: pō 'ni:vē
'sōmō 'šavra, na'mē:stō da bē 'o:rau
- šavre** ▶ 'šavre -ta m ⟨⟩ ekspr. nezanesljiv, postopaški
človek ■ prim. šavle, šavrljuga

šavrljuga ▶ šavrl'uga -e m ⟨⟩ ekspr. *nezanesljiv, postopaski človek* ■ prim. šavle, šavre

šč ▶ 'šč medm. ⟨⟩ klic mački *šč* |beži, pojdi|: 'ma:čka, g'reš 'du:lé, 'šč!

ščajmati se ▶ sčajmati se

ščap ▶ 'šča:p ščapa m ⟨⟩ **1.** *fižolovka, prekla* |tanjši kol, okoli katerega se ovija fižol|: s 'šča:pón je 'vedró 'vo:la **2.** *daljši, tanjši kol za klatenje sadja*: s'li:ve k'la:tét s 'šča:pón ■ prim. kol

ščapek ▶ 'ščapak -a m ⟨⟩ *manjšalnica od ščap*

ščapica ▶ 'šča'pi:ca -e ž ⟨⟩ *drobna, za prst debela paličica*: va 'kókò:š je 'vrgla 'šča'pi:cò ■ prim. ščapček

ščapiček ▶ 'šča'pi:ček -čka m ⟨⟩ *drobna, za prst debela paličica* ■ prim. ščapica

ščapje ▶ 'ščapje -a s mn. ⟨⟩ *tanjši koli*: ščapja je na'sé:kò ■ prim. kolje

ščapniti ▶ 'ščapént 'šča:pnen dov. ⟨⟩ **1.** *uščipniti* |s stiskom manjše površine kože s konci (prvih treh) prstov povzročiti bolečino|: za 'rò:kò ga je ščapnò **2.** *uščipniti* |stisniti med prilegajoča se dela|: k'lé:šče sò ga ščapénle **3.** ekspr. *odščipniti, izpuliti kaj na njivi, gredici, da se niti ne opazi*: 'tè pa 'tan 'šča:pnen 'kò:vò sò'la:tò 'alè 'me:rén • pò'lè:tè se 'da: 'laš 'kaj 'ščapént priti do kakšnega (majhnega) zaslůžka

ščasi gl. včasi

ščasoma gl. sčasoma

ščapec ▶ 'ščapac -pca m ⟨⟩ *ščepce* |količina česa, ki se lahko naenkrat zagradi, drži s konicami prvih treh prstov|: ščapac 'suli ■ ščapac tò'ba:ka

ščera gl. včeraj

ščeranji gl. včerajšnji

ščerkica gl. hčerkica

ščet ▶ 'ščet -ž ⟨⟩ • p'leve:u je 'gò:st kò 'ščet zelo • še'ni:ca je 'i'zašla 'gò:sta kò 'ščet zelo K *Nekoč se je ščet reklo krtači* (Maks Pleteršnik, *Slovensko-nemški slovar* (1894–1895), in *Slovar slovenskega knjižnega jezika* (1970–1991) (ur.).

ščetina ▶ 'ščé'ti:na -e ž ⟨⟩ *ščetina* |trša dlaka, zlasti pri prašiču|: s'vi:n'ske šče'ti:ne ■ šče'ti:ne 'pü:kat

ščetka: zobna ščetka gl. kefica

ščí gl. hči

ščinkavec ▶ 'šči:ŋkòvac -kòfca m ⟨⟩ *ščinkavec* |manjša ptica pevka, katere samec je po prsih rdeče rjav|: 'šči:ŋkòfcé sò pò'lè:talé

ščinkljati gl. sčinkljati

ščinžati gl. sčinjati

ščip gl. mesec

ščipalka gl. kljukica

ščipati ▶ 'šči:pat -pl'én nedov. ⟨⟩ *ščipati* **1.** |s stiskanjem manjše površine kože s konci (prvih treh) prstov povzročati bolečino|: 'dèca se 'ra:da 'šči:pl'ejò **2.** |s stiskanjem s konci (prvih treh) prstov, s kako ostro pripravo **a**) *krajšati, zmanjševati*|: 'šči:pat 'ča:vle ■ s k'lé:ščamé sò 'k'ra:van 'šči:palé 'pa:rk'l'e **b**) *odstranjevati*: 'šči:pat s'la:be 'bò:mbake

ščipica ▶ 'ščipéca -e ž ⟨⟩ *palica z okroglim luknjastim ploščkom na koncu kot sestavni del žlajkarja – pije* ■ R ščipica

ščir: repati ščir gl. nos, puranov

ščitek gl. šiljak

ščititi gl. zaklanjati

ščokati gl. sčokati

ščrbast ▶ 'ščr'bast -a -ò prid. ⟨⟩ *ščrbast* **1.** |ki je brez zoba, zob| **2.** *poškodovan, oškrbljen*

ščipica - e - (<? šcip - polna luna) ^{zan.} _{š. sp.}

= na leseni palici nasajena, okrogla ploščica (preluknjana), s katero se mete (kisló) mleko v žlajkarju (pizini).

Fr. Levstik, Zbr. delo (jugosl. knjiž.) III, 101: šcipa - e - = škripec, meteno (okroglo!)

Kotel ob Kolpi

ščipica

ščrbina ▶ ščr̥'bi:n'a -e ž (⟨) škrbina |zelo poškodovan, okrušen zob, navadno ostrih robov|

ščubiti ▶ ščū:bēt -èn nedov. (⟨) ekspr. glodati |z zobmi odlamljati v majhnih kosih|: 'za:īcē ščū:bējō d'rē:vje ▪ 'dē:te ščū:bē 'ja:bōkō

ščuka ▶ ščū:ka -e ž (⟨) ščuka |sladkovodna roparska riba z velikim, račjemu kljunu podobnim gobcem|

ščurek gl. žohar

še ▶ 'iše prisl. (⟨) še **1.** |izraža nadaljevanje trajanja, obstajanja česa|: zi'dō:vēt ōt s'tare 'xi:še 'iše 'danas stō'ji:jō ▪ 'se:stra je 'iše 'bo:ūna **2.** |izraža a) da se (pričakovano) dejanje ali stanje do trenutka govorjenja ne uresniči|: 'ni: ga 'iše 'damux ▪ 'vōū 'iše 'ni:ma i'mē:na ▪ 'danas 'ni:sōn 'iše 'nič 'jēū **b)** omejitve stanja, trditve do trenutka govorjenja|: 'iše 'ni: pre'kasnu ▪ 'gripe 'iše 'g'lix 'ni:, a 'laxkō p'ri:de **c)** omejitev dejanja na stanje v preteklosti|: ka: sōn 'bi:ū 'iše 'pujac, sōn k'ra:ve 'pa:sō **3.** |izraža ponovitev dejanja ali stanja|: 'danas se 'bō:mō 'iše 'eŋkrt sas'ta:lē **4.** |izraža dopustitev dejanja ali stanja|: na'za:īdn'e 'bō:š 'iše x 'vō:dō 'paū **5.** |poudarja a) uresničljivost dejanja|: 'o:na je s'vaje 'vēč pres'ta:la, 'nas pa 'iše 'ča:ka **b)** zadovoljivost stanja|: 'vi:dēn 'iše 'nēkaj, 'sōmō 'čū:jēn s'la:bō **6.** |izraža dodajanje|: 'iše 'dēsēt 'ka:p 'ra:bēmō ▪ 'kūlēkō 'iše 'fal'i:?' **7.** |poudarja, da je navedena količina preostanek od večje količine|: ōt xil'a'da:rke mē je ōs'ta:lō 'iše s'tu: di'nar:jev **8.** |izraža, da kaj ni omejeno na navedeno|: 'tō: je 'iše za zd'ra:vēga pre'tešku ▪ 'bōūnik 'iše z 'rōkō: ne 'ga:ne **9.** |krepi zanikanje s poudarjenim izključevanjem|: 'iše za k'rēx 'ni:mamō dē'nar:ja **10.** |izraža presenetljivost česa|: ō'pudān je 'bēla 'iše zd'ra:va, pō 'jū:žēnē pa je zbō'l'ē:la **11.** |poudarja navedeni čas z izključevanjem poznejšega|: 'tō: 'bō: 'iše 'danas 'se pōkō'se:nō **12.** |izraža nedoseženost kake mere, količine|: 'iše d'va:īset 'lēt 'ni:ma **13.** |poudarja pomen besede, na katero se nanaša|: 'iše 'rat 'bō:š 'jēū, 'sōmō kō 'bō:š 'kaj 'ēmō! ● ekspr. 'zemē jō, 'iše 'bō:k, da te 'če! bōdi zadovoljen, da te hoče vzeti ● ekspr. 'a:ūtō 'ma, pa 'iše 'kō:f! zelo lep, velik ● ekspr. 'kē: je 'iše 'zi:ma! zima je še daleč ● ekspr. 'sōmō 'iše 'e:ŋkrt mē 'tō: na'rēdē! izraža grožnjo, svarilo ● ekspr. 'se bē 'iše 'bēlō, da 'ni: 'o:ča z'bo:lō 'iše zadovoljivo, znosno stanje ● na 'pō:t mō:reš, da je 'iše 'grje pa naj bo še tako grdo; čeprav bi bilo še grše

šefrka ▶ 'šē:f̥rka -e ž (⟨) zajemalka |priprava iz vbočenege dela in daljšega ročaja za zajemanje, premeščanje jedi|: 'šē:f̥rka za 'žū:pō

šeft ▶ 'šēft -a m (⟨) kupčevanje, kupčija, trgovanje: na 'sajmē 'ni: 'bēlō 'do:stē 'lidi: 'ni 'šefta

šeftariti ▶ šēf'ta:rēt -èn nedov. (⟨) kupčevati, trgovati: 'o:na 'furt pō'ma:lō šēf'ta:rē

šega ▶ 'šē:ga -e ž (⟨) šega, navada: d'rēgda sō 'bēle d'rū:ge 'šē:ge

šegati se ▶ 'šē:gat se -an se nedov. (⟨) biti v zadregi pred kom: 'šē:gat se gōs'pō:de, u'či:tel'a, 'lēčkēx 'lidi: ■ prim. šonati se, šonirati se

šekast ▶ 'šēkast -ō -ō prid. (⟨) šekast, lisast, marogast: 'šēkastō gō'vē:dō

šeje gl. kuma prisl.

šema ▶ 'šē:ma -e ž (⟨) slabš. [*šema] |nespameten, neumen človek|: 'pōglēj, 'kō:va 'šē:ma sē! ■ pustna šema gl. maškara

šemast ▶ 'šē:mast -a -ō (⟨) slabš. [*šemast], nespameten, neumen

šemec ▶ 'šē:mac -mca (⟨) slabš. nespameten, neumen človek: 'bē:žē, 'bē:žē, 'šē:mac!

šen gl. šajn

šenica ipd. gl. pšenica ipd.

šenk ▶ 'šē:ŋk -a m (⟨) [*šenk], dar, darilo ■ prim. šenkenga

šenkati ▶ 'šē:ŋkat -an dov. (⟨) [*šenkati], podariti, pokloniti: 'bū:kvēce mē je 'šē:ŋkala

šenkenga ▶ 'šē:ŋkēnga -e ž (⟨) dar, darilo: za 'šē:ŋkēngō je dō'bi:la 'nō:f 'rō:bac ■ prim. šenk

šent ▶ 'šē:nt -a m (⟨) evrem. [*šent], hudič

šenti ▶ 'šē:ntē -- -- prid. (⟨) vražji, presnet: 'šē:ntē 'pē:ra! 'jest sōn jō is'lē:kō, pa se je s'pē: ōb'lē:kla! ■ prim. pira ☒ Ponekod v Kostelu se še danes uporabljata blagi kletvici šenta pari in ti pari (ur.).

šepast ▶ 'šē:past -a -ō prid. (⟨) šepast, šepav |ki zaradi krajše ali bolne noge nenormalno hodi|: 'šē:past 'pas ▪ 'šē:pasta k'ra:va

šepati ▶ 'šē:pat -an in -l'en nedov. (⟨) šepati |nenormalno hoditi zaradi krajše ali bolne noge|: 'ma:tē i 'o:ča 'šē:pl'ejō

šepav gl. šepast

šeriti ipd. gl. širiti ipd.

šesnajt ipd. gl. šestnajst ipd.

šest ▶ 'šē:st -ēx štev. (⟨) šest |izraža število šest [6]|: ōt'pē:l'au se je ōp 'šē:stē 'vū:rē ▪ 'tan 'majō 'šē:st 'dēce ● 'ni: 'rē:kō 'ni 'pēt 'ni 'šē:st, 'sōmō p'ro:šō je brez besed je odšel

šestdeset ▶ 'šēzdesēt -ēx štev. (⟨) šestdeset |izraža število ali številko šestdeset [60]|: 'šēzdesēt 'ōvac je p'ro:daū

šestdeseti ▶ 'šēzdesēt -a -ō štev. (⟨) šestdeseti |ki v zapovrstju ustreza številu šestdeset|: 'šēzdesētē 'da:n je ōzd'ra:vō

šesti ▶ 'šē:stē -a -ō štev. (⟨) šesti |ki v zapovrstju ustreza številu šest|: 'ju:mē je 'šē:stē 'mē:sac

šestilo gl. cirkelj

šestina ▶ šes'ti:na -e ž ⟨⟩ *šestina* |del na šest ena-kih delov razdeljene celote|: 'sakó 'dè:te je dǒ'bi:lǒ 'e:nǒ šes'ti:nǒ g'rū:nta

šestnajst ▶ šes'na:st -êx štev. ⟨⟩ *šestnajst* |izraža število ali številko šestnajst [16]|

šestnajsti ▶ šes'na:stjê -a -ǒ štev. ⟨⟩ *šestnajsti* |ki v zapovrstju ustreza številu šestnajst|: šes'na:stjê 'tè:dèn je p'ro:šǒ

šeststo ▶ šes:stu -- štev. ⟨⟩ *šeststo* |izraža število ali številko šeststo [600]|: 'šes:stu sǒ'da:tǒf je 'pa:lǒ

šeststokrat ▶ šes:stokrat prisl. ⟨⟩ *šeststokrat* |izraža šeststo ponovitev|

šestu ipd. gl. šeststo ipd.

šetati se ▶ šê:tat se -an se nedov. ⟨⟩ [**šetati*], *sprehajati se*: pǒ 'vřtê se šê:tajǒ ▪ gǒs'pǒda pǒ 'mè:stêx se šê:ta

šezdeset ipd. gl. šestdeset ipd.

šiba ▶ š'i:ba -e ž ⟨⟩ *šiba* **1.** |daljši, tanjši upogljiv poganjek lesnate rastline navadno iz korenin|: 'lè:ska 'ma 'du:ge i 'ra:vne š'i:be **2.** |tak poganjek, ločen od rastline|: s 'š'i:bǒ je 'bi:u 'te:pen ■ gl. kolčiček, protica

šibati ▶ š'i:bat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. [**šibati*], *hiteti, drveti*: ǒb'la:kê š'i:bajǒ pǒ 'vè:trê

šibica ▶ š'i:bêca -e ž ⟨⟩ **1.** *šibica* |manjšalnica od šiba|: 'vřbǒvêx š'i:bêc je na're:zaú **2.** [**šibica*], *vžigalica*: 'š'i:bêce 'kū:pêť ▪ př'pa:l't s 'š'i:bêcǒ • 'š'i:bêca, kê 'ra:ste x 'vo:dê vrsta močvirne trave

šibiti se gl. žitkati se

šibje ▶ š'i:bje -a s ⟨⟩ *šibje* |šibe, tanjše veje|: 'š'i:bje 'cê:pat za pǒt 'ko:tǒu

šibra ▶ š'i:bra -e ž ⟨⟩ [**šibra*], *drobec, kos*: 'š'i:bra je ǒd'le'tè:la ǒt 'ka:lance ▪ g'laš se je rez'le:tǒ na 'š'i:bre ■ gl. šprih

šibrati ▶ š'i:brat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *zelo hitro se premikati, drveti*: 'dêca šib'ra:jǒ is š'kǒ:le ▪ aúťǒ'bu:s je 'š'ibrau 'mi:mǒ 'več pred 'e:nǒ 'vū:rǒ

šif ▶ š'if 'š'ifa m ⟨⟩ *ladja* |veliko vodno vozilo|

šiht ▶ š'ixt 'š'ixta m ⟨⟩ [**šihť*] **1.** |izmena, zlasti v rudniku, tovarni|: 'dê:lajǒ na 'r'i: 'š'ixte **2.** |služba, delo, zlasti v rudniku, tovarni|: pǒ 'š'ixtê 'dê:lan pa 'du:ma

šikara ▶ š'ikara -e ž ⟨⟩ *svet, porasel z gostim, nizkim grmovjem*: b'lagu smǒ 'furt zav'ra:çalê ǒt 'š'ikare ■ prim. šikarje

šikarje ▶ š'ikarje -a s ⟨⟩ *svet, porasel z gostim, nizkim grmovjem* ■ prim. šikara

šikati ▶ š'ikat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *hitro, z lahkoto hoditi*: 'da:vê je 'š'ikala pǒ 'cê:stê

šikati se ▶ š'ikat se -an se nedov. ⟨⟩ [**šikati se*], *spodobiti se, biti primeren*: 'to: sǒ 'lidjê:, kǒ se 'š'i:ka pǒšteni, neoporečni • rek 'př nas se 'takǒ 'š'i:ka, da 'bǒ:têr 'bǒ:trǒ 'vi:ka

šikniti ▶ š'ikênt -knen dov. ⟨⟩ **1.** ekspr. [**zabrisati*], *vreči, zagnati*: 'sū:knǒ je 'š'iknǒ na 'ku:la ▪ š'kř'l'ak je 'š'iknǒ na k'lǒ:p ▪ sǒ'se:dǒvêga fan'ti:čka je 'š'iknǒ va 'zit **2.** ekspr. *udariti*: 'š'ikênla ga je s 'pa:l'cǒ pǒ 'xřptê

šilbohtati ▶ š'il'ǒbǒxtat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *povzročati hrup, nemir s hojo, premikanjem*: 'nê:gdǒ š'il'ǒbǒxta pǒ 'vê:žê

šilce gl. čokan

šiliti gl. špičiti

šiljek ▶ š'il'ak š'il'ka m ⟨⟩ *ščitêk* |trd, navzven upognjen del pokrivala, ki ščiti čelo, oči|: 'š'il'ak na 'ka:pê

šilkrota ▶ š'il'k'ro:ta -e ž ⟨⟩ *želva* |plazilec s hrbtnim in trebušnim oklepom|: š'il'k'ro:tê 'nič ne š'kǒ:dê, 'akǒ gredǒ i 'ku:la 'čê:žnǒ

šilo ▶ š'i:lǒ -a s ⟨⟩ *šilo* |orodje iz dolge, tanke konice in ročaja za delanje lukenj pri šivanju česa tršega, debelejšega|: s 'š'i:lǒn je pre'ba:dala 'vū:san'ê

šimelj ▶ š'imêl' -m'l'a m ⟨⟩ *šimelj* |konj belkaste barve|: 'š'imêl' 'dǒbrǒ 'vǒ:žê

šimeti ipd. gl. šumeti ipd.

šiniti ▶ š'i:nt -nen dov. ⟨⟩ *šiniti* |nenadoma, zelo hitro iti, steči|: 'nêkaj je 'š'i:nêlǒ 'mimǒ 'xi:še

šinja ▶ š'i:n'a -e ž ⟨⟩ **1.** *obroč* |ozka (železna) ploščata priprava v obliki kroga, s katero se obdajajo kole-sa|: š'i:n'a na 'ku:lê je 'pǒ:čêla **2.** *železniška tirnica*: 'š'in'a je zazvǒ'ni:la

šintar ▶ š'i:ntar -ja m ⟨⟩ [**šintar*] **1.** *konjač, konjederec* |kdor se (poklicno) ukvarja z odstranjevanjem živalskih trupel in potepuških živali|: 'š'i:ntar je st'rê:lǒ 'pasa **2.** *nizko kdor brezobzirno, grobo dela, ravna*: ta 'nǒ:vê 'dǒ:xtar je p'ra:vê 'š'i:ntar

šintarica ▶ š'i:ntarca -e ž ⟨⟩ *konjederčeva žena*

šintrā ▶ š'i:ntra -e ž ⟨⟩ *škodla* |kalana deščica za pokrivanje streh|: je'lǒ:ve š'i:ntrê

šipa gl. šajba

šipica gl. šajbica

šipiti ipd. gl. šupiti ipd.

šipljina gl. šupljina

širina ▶ šê'ri:na -e ž ⟨⟩ *širina* |razsežnost, prečna na dolžino ali višino ploskve|: z mē:rt šê'ri:mǒ 'cê:ste

širiti ▶ šê'rêť -ên nedov. ⟨⟩ *širiti* |delati kaj bolj široko|: b'luzǒ šê'rêť ▪ 'pǒ:t šê'rêť ▶ **širiti se** šê'rêť se -ên se ekspr. **1.** *ponašati se, postavljati se*: pret 'cê:lên 'se:lǒn se šê'rêť **2.** *razmetavati* |pretirano, nepremišljeno porablјati dobrine|: z dē'na:rjen šê'rêť • rek 'akǒ ne 'šê:rêš, 'ni ne 'pêrūi! čê nisi pripravljen trošiti, ne prirejaj gostije ■ širiti se gl. klatiti

širji gl. širok

širok ▶ šê'rok šê'ro:ka -ǒ prid., primernik šê'rjê -a -e ⟨⟩ širok **1.** |ki ima med najbližjima koncema glede

na dolžino razmeroma veliko razsežnost]: 'šerök 'ja:rak ▪ 'še'ro:ka k'l'õ:p **2.** |ki ima razmeroma velik obseg]: 'še'ro:ka p'l'õ:ča **3.** |ki ohlapno stoji na telesu]: 'še'ro:ke x'la:če ▪ 'še'ro:ka 'rõ:bača **4.** |ki izraža razsežnost med najbližjima koncema]: d'va: 'p'rsta 'šerök 'pa:ŋk'el'c • ne'v'e:sta je 'več 'še'ro:ka noseča • ekspr. 'bit 'šë:rjê kô da:l'ê zelo debel ▶ **široko** 'še'ro:kô prisl. široko: 'še'ro:kô 'xõ:dé

širo ▶ 'šë:rôm prisl. () širo, (na) široko: 'u:kna, v'ra:ta sô 'šë:rôm ô't'p'rta na stežaj ▪ pös'to:lê mê g'ređõ 'šë:rôm razpadajo • v'ra:ta sô p'ro:šla 'šë:rôm so se razsušila, da so nastale špranje • 'šë:rôm sô š'lê razšla, ločila sta se

šišar gl. sušar

Šišar ▶ 'šiša:r 'šiša:rja m () Šišar |hišno ime]: p'r 'šiša:rjê

šišilo gl. sušilo

šišiti gl. sušiti

šišje gl. sušje

šiška ▶ 'šiška -e ž () ekspr. drobno sadje ali krompir: 'lê:tôs smô nakô'pa:lê 'samê 'šiške

šiv gl. šof

šivalen: šivalni stroj gl. mašina

šivanje ▶ šiv'a:n'ê -a s () šivanje **1.** |glagolnik od šivati]: 'ko:nc za šiv'a:n'ê **2.** |kar se šiva, je sešito]: ž'ni:dar 'ma 'do:stê šiv'a:n'a

šivanka gl. igla

šivati ▶ 'ši:vat -an nedov. () šivati **1.** |z uporabo šivanke in niti združevati dele blaga, usnjaj]: 'ši:vat z 'bê:lên 'ko:ncen **2.** |s šivanjem izdelovati]: g'vant 'ši:vat **3.** |ukvarjati se, navadno poklicno, s šivanjem]: 'õn več 'du:gõ 'ši:va 'õ:na 'ši:va na 'du:mê • 'ši:vat s 'ko:ncen d'vê: gi'be: z dvojno nitjo

šivilja gl. žnidarica

škaf ▶ 'škaf -a m () čeber |večja, navadno hrastova posoda z dvema ušesoma]: va 'škafê smô 'čõ:kâlê p'ra:scen ■ gl. kobel

škafček gl. kobliček

škarič ▶ 'škarič -a m () škarje |podolgovata kosa lesa, pritrjena v obliki črke V na zadnji konec ojesa, s konci krakov pa na sprednji del voza]: na 'škaričê je sêd'ê:la

škarje ▶ 'ška:rje -ri ž mn. () **1.** škarje |orodje za rezanje iz dveh rezil, ki se ob pritisku na ročaja odpirata v obliki črke V]: 'pap'ê:r 'rê:zat s 'ška:rjamê ▪ 'ška:rje za obrêž'ê:van'ê d'rê:vja ▪ 'ška:rje za p'lex 'rê:zat **2.** klešče za kodranje las: d'ek'l'ë:ta sô sê s 'ška:rjamê b'rê:male 'lase: ■ gl. škarič

škarnik gl. rožnik

škarpa ▶ 'ška:rpa -e ž () škarpa |zid med dvema višinama zemljišča za preprečevanje usipanja, drsenja zemlje]: 'ška:rpa pöd b'ri:tõfõn se je pöd'gla

škart ▶ 'škart 'škarta m () [*škart], izmeček |slabi, ne-kvalitetni izdelki]: 'sa:m 'škart je 'kü:pêla

škatla ▶ 'ška:t'l'a -e ž () škatla **1.** |posoda kvadraste, valjaste oblike, navadno s pokrovom, iz kartona, pločevine za shranjevanje, embalažo]: 'ška:t'l'a za pöxa'ra:ž **2.** |vsebinska škatel]: 'e:nõ 'ška:t'l'õ ò'rê:xõf sô pöj'ê:lê

škatlica ▶ 'ška:t'el'ca -e ž () škatlica |manjšalnica od škatla]: 'ška:t'el'ca 'ši:bêc ▪ 'ška:t'el'ca 'cu:kra

škilast ▶ 'škil'ast -a -õ prid. () škilast |ki škili]: 'tõ: 'dê:tê je pa 'škil'astõ

škiliti ▶ 'škil'ët -ën nedov. () škiliti |nepravilno obracati zrklo glede na smer gledanja]: na 'lê:võ 'uku: 'škil'ê • ekspr. 'sõmõ na 'lêckõ 'škil'ê od strani, skrivoma gleda z željo, da bi si to pridobil

šklebet ▶ 'šk'lebet 'šk'le'bê:tê ž () **1.** ekspr. stara, razglašena harmonika: na 'tõ: 'šk'lebet 'ni: 'mõc' 'muzekat **2.** slabš. staro. obrabljeno orodje: 'ta: 'šk'lebet 'nič ne 'rê:že **3.** ekspr. zgaran človek ali žival

šklebetati ▶ 'šk'le'be:tat 'šk'le'bê:čen nedov. () **1.** šklebetati, šklepetati |dajati kratke, odsekane glasove ob udarjanju enega dela ob drugega a) zaradi slabega prileganja, slabe pritrjenosti]: 'šai:be 'šk'le'bê:čejõ **b)** zaradi drgetanja] **2.** ekspr. igrati na razglašeno harmoniko

šklemfa ▶ 'šk'lê:mfa -e ž () **1.** slabš. [*šklemfa] |stara, obrabljeno orodje]: s 'tõ: 'šk'lê:mfõ 'ni: 'mõc' 'rê:zat ▪ 'tõ: je 'šk'lê:mfa, 'ne pa sê'k'ê:ra **2.** ekspr. stara, onemogla žival, zlasti govedo: 'ta: 'šk'lê:mfa 'ne bõ: 'več b'rê:ja **3.** ekspr. zgaran, onemogel človek: na s'ta:rõst je č'lõ:vêk ena 're:vna 'šk'lê:mfa

šklepetati ▶ 'šk'le'pe:tat 'šk'le'pê:čen nedov. () **1.** šklepetati, šklebetati |dajati kratke, odsekane glasove ob udarjanju enega dela ob drugega a) zaradi slabega prileganja, slabe pritrjenosti]: 'ku:la 'šk'le'pê:čejõ põ 'ka:man'ê se šklepetaje premikajo **b)** zaradi drgetanja]: z 'zõbmi: 'šk'le'pê:če òd m'rž'li:ne **2.** ekspr. igrati na razglašeno harmoniko • ekspr. 'že:nske 'c'ê:u 'da:n 'šk'le'pê:čejõ klepetajo, čenčajo ■ gl. šklebetati, škrebetati

škloca ▶ 'šk'lõ:ca -e ž () **1.** ekspr. velik gumb: 'šk'lõ:ce na 'zi:mskê 'sü:kn'ê **2.** slabš. staro, obrabljeno orodje **3.** ekspr. stara, onemogla žival, zlasti govedo **4.** ekspr. zgaran, onemogel človek ■ prim. šklemf

šklocati ▶ 'šk'lõ:cat -an nedov. () ekspr. [*šklocati] |dajati kratke, odsekane glasove pri premiku, sprožitvi]: s 'puškõ 'šk'lõ:ca ▪ 'kõsti: na 'p'rstêx mê 'šk'lõ:cajõ

šklocniti ▶ 'šk'lõ:c'ent -cnen nedov. () ekspr. [*šklocniti] |dati kratek, odsekan glas pri premiku, sprožitvi]: k'lü:ka na v'ra:têx 'šk'lõ:cne ▪ 'pa:st je 'šk'lõ:cênla

škoda ▶ 'škõ:da -e ž () **1.** škoda |kar nastane kot posledica zmanjšanja količine, kakovosti, vrednosti

kake dobrine]: 't'o:ča je nare'di:la š'k'q:dó pò 'ni:vax
▪ 'ón 'nan je na're:dó 'do:sté š'k'q:de ▪ 'ta: 'živaú je pŕ
'xi:šé 'sómò za š'k'q:dó **2.** ekspr. [**škoda*] [izraža **a**]
da kaj po vrednosti presega določen namen]: 'tè:ga
g'va:nta je š'k'q:da za 'sak 'da:n ▪ š'k'q:da de'na:rja
za ig'ra:če **b**) obžalovanje]: š'k'q:da, da ga 'ni: s
'na:mè! ■ gl. kvar

škoditi ▶ š'k'q:dét -èn nedov. (⟨) **1.** škoditi |povzročati, delati, da je kdo deležen česa telesno, zdravstveno slabega, neugodnega]: 'tòba:k i ra'ki:ja mè š'k'q:dé
▪ ve'li:ka vròči:na mè š'k'q:dé **2.** ekspr. [**škoditi*] [izraža **a**] spodbudo, poziv]: 'ne: bè tè š'k'q:délò, 'akò
bè 'kaj 'dè:laú **b**) zadržano privolitev]: 'je:itel' 'ne:
bè š'k'q:délò **c**) primernost, koristnost česa]: 'ne: bè
jè š'k'q:délò, da 'ma:lò 'man' g'ò'vòri:

škof ▶ š'k'q:f š'k'q:fa m (⟨) škof |predstojnik škofije]: š'k'q:f
je 'f'e:rmaú • 'iše 'ma:čka š'k'q:fa g'le:da če lahko
mačka škofa gleda, smem tudi jaz tebe ■ gl. biškop

škofija ▶ š'k'q'fi:ja -e z (⟨) škofija **1.** |samostojna upravna enota Katoliške cerkve]: 'u'bl'a:n'ska š'k'q'fi:ja **2.**
|poslopje, kjer je sedež te upravne enote]: 'pi:saú je
na š'k'q'fi:jò ■ |pri perutnini/ gl. biškop

škofov ▶ š'k'q:f'qf š'k'q'f'q:va -ò prid. (⟨) škofov |ki se nanaša na škofa]: š'k'q'f'q:va 'ka:pa

škola ▶ š'k'q:la -e z (⟨) **1.** šola |vzgojno-izobraževalna ustanova, ki omogoča učencem organizirano, sistematično pridobivanje znanja, spretnosti]: (f) š'k'q:lò 'x'o:it **2.** šola |vzgojno-izobraževalni proces v tej ustanovi]: d'règda sò 'ma:lò x'ò'di:lé (f) š'k'q:lò
▪ š'k'q:lò smò k'ón'ča:lé **3.** šola |poslopje te ustanove]: š'k'q:lò sò p'ò'bè:l'èlè ▪ s'ka:k'at pò š'k'q:lé
4. [**šola*], pouk: š'k'q:la se je za'čè:la ò 'ò:smèx
▪ š'k'q:la se je k'ón'ča:la ò pet'r'ò:vèn (29. junija)
▪ 'danas 'ni:mamò š'k'q:le • nek'đaj 'l'ucka š'k'q:la
osnovna šola • ekspr. 'saka š'k'q:la 'nèkaj 'kòšta za izkušnje, ki si jih kdo pridobi ob neuspehu, je treba nekaj pretrpeti, žrtvovati

šolan ▶ š'k'q:la:n š'k'q:la:na m (⟨) šolar |učenec osnovne šole]: š'k'q:la:nè 't'gajò 'ja:bòka

školanka ▶ š'k'q:la:nka -e z (⟨) šolarka |učenka osnovne šole]: š'k'q:la:nke p'ò'pè:vajò

školati ▶ š'k'q:lat -an nedov. (⟨) šolati |omogočati komu, da (si) načrtno pridobiva znanje, spretnosti]: d'va: 'sina š'k'q:lajò ▶ **školati se** š'k'q:lat se š'q:lati se |načrtno (si) pridobivati znanje, spretnosti za opravljanje določenega poklica]: š'k'q:laú se je v
'za:grebè ▶ **šolan** š'k'q:lan -a -ò šolan: 'danas sò 'več i dèk'le:ta š'k'q:lana

školjka ▶ š'k'q:l'ka -e z (⟨) školjka |morska ali sladkovodna žival z mehkim telesom, pokritim z dvema, navadno plitvo izbočenima lupinama]: š'k'q:l'ke sò va 'ku:pè

školski ▶ š'k'q'q'skè -a -ò prid. (⟨) šolski |ki se nanaša na šolo]: š'k'q'q'skè k'l'òpi: ▪ š'k'q'q'ska 'ta:bl'a ▪ š'k'q'q'ska na'l'òga
v šoli ob nadzorstvu, prisotnosti učitelja pisana naloga za dokaz, preveritev določenega znanja

škopa ▶ š'k'q:pa -e z (⟨) škopa |snop urejene slame za pokrivanje streh]: š'k'q:pe več 'du:g'ò f 'k'òs'te:lè ne 'dè:lajò

škorec ▶ š'k'q:rc -a m (⟨) škorec |ptica selivka temne barve s svetlimi pegami in dolgim, ostrim kljunom]: š'k'q:rcè 'majò 'ra:dè baz'g'ò:ve 'ja:g'òde

škorenj gl. čizma

škorenjček gl. čizmica

škorpiljon ▶ š'k'ra'p'j'q:n -a m (⟨) škorpiljon |žival s strupnico in navzgor obrnjenim želom na koncu dolgega členastega zadka]: 'je:zèk 'ma 'q:štèr kò š'k'ra'p'j'q:n zelo je piker

škrabljica ▶ š'k'ra:bèl'ca -e z (⟨) pušica |vrečica ali skrinjca za zbiranje denarja v cerkvi]: va š'k'ra:bèl'cò p'ò'bè:rat

škrapa ▶ š'k'rapa -e z (⟨) kotanja, jama: va š'k'ra:pè sè je v'la:maú 'n'ògò

škrapast ▶ š'k'rapast -a -ò prid. (⟨) kotanjast, jamast: š'k'rapasta 'cè:sta

škrapijon gl. škorpiljon

škrat gl. šratelj

škratelj gl. šratelj

škrbast ▶ š'k'q'bast -a -ò prid. (⟨) škrbast **1.** |ki je brez zoba, zob]: š'k'q'bastò 'dè:te **2.** poškodovan, oškrbljen: š'k'q'basta sk'lè:da ■ gl. ščrbast

škrbina ▶ š'k'q'bi:n'a -e z (⟨) škrbina |zelo poškodovan, okrušen zob, navadno ostrih robov]: 'same š'k'q'bi:n'e 'man va 'v'ü:stèx ■ prim. ščrbinja

škrbiti ▶ š'k'q'bet -en nedov. (⟨) ekspr. izpuščati pri plesu, ne vabiti na ples: d'r'ü:gèč 'b'q:mò pa 'mi: dèk'le:ta š'k'q'bèlè

škrebet ▶ š'k'rebèš š'kre'bè:tè z (⟨) **1.** ekspr. stara, razglašena harmonika **2.** slabš. staro, obrabljeno orodje **3.** ekspr. zgaran človek ali žival: 'ta: š'k'rebèš 'več 'tešku 'x'q:dè

škrebetati ▶ š'kre'bè:tat š'kre'bè:čen nedov. (⟨) **1.** šklepetati |dajati kratke, odsekane glasove ob udarjanju enega dela ob drugega **a**) zaradi slabega prilaganja, slabe pritrjenosti]: 'ša:ibe š'kre'bè:čejò **b**) zaradi drgetanja] **2.** ekspr. igrati na razglašeno harmoniko: 'dèca na s'ta:rò xara'm'q:nèkò 'nèkaj š'kre'bè:čejò

škriga ▶ š'k'q'ga -e z (⟨) škriga |parni organ pri večini vodnih živali, ki omogoča dihanje]: p'òs't'q:vò je v'je:ú za š'k'q'ge

škríc ▶ š'k'ric -a m (⟨) **1.** škríc |vsak od obeh močno podaljšanih delov na hrbtni strani frakal]: 'sü:kn'a na š'k'rice ▪ 'la:st'òvéca 'ma 'rè:p na š'k'rice **2.** ozek,

dolg travnik ali travnati pas med njivama ■ prim. remenec

škrinja ipd. gl. skrinja ipd.

škripanje ▶ šk'ri:pan'e -a s ⟨ ⟩ škripanje |glagolnik od škipati|: p'no:čë se je 'čü:lò neka'k'ò:vò šk'ri:pan'e na 'i:zbë

škipati ▶ šk'ri:pat -pl'en nedov. ⟨ ⟩ škipati |zaradi trenja, drgnjenja dati kratke visoke glasove|: v'ra:ta šk'ri:pl'ejò ▪ p'òs'to:lè šk'ri:pl'ejò ▪ s'nè:k šk'ri:pl'e p'òd n'ò'ga:mé ● ekspr. 'ku:la šk'ri:pl'ejò p'ò 'cè:stè škipajoč se premikajo ● ekspr. òd 'jè:ze šk'ri:pl'e z 'z'òbmi: zelo je jezen

škipac ▶ šk'ri:pac -pca m ⟨ ⟩ škipac |priprava iz vrtljivega koluta in vrvi za dviganje bremen|: s šk'ri:pcen sò v'lè:klè m'rè:že ò'ta:ve na 'p'òt

škrivan ▶ šk'rivan škri'va:na m ⟨ ⟩ delovodja, ki je sprejema in meril les v lesnem podjetju

škrjanec ▶ škr'ja:nc -a m ⟨ ⟩ škrjanec |ptica pevka prsteno rjave barve navadno s čopom na glavi|: škr'ja:ncè 'lipu: p'ò'pe:vajò

škrjačiček ▶ škr'ja'čiček -čeka m ⟨ ⟩ klobuček |manjšalnica od škrjak|

škrjak ▶ škr'jak škr'ja:ka m ⟨ ⟩ klobuk |navadno trše pokrivalo s krajevci in stulo|: 'n'ò:f škr'jak se je 'k'ü:pò ▪ škr'jak 'po:krit 'kme'ti:ca je r'ò'je:na za ma'ti:kò, 'ne za škr'jak

škrjakac ▶ škr'jakac -a m ⟨ ⟩ klobuček |manjšalnica od škrjak|

škrnicelj ▶ škr'nicèl' -cl'a m ⟨ ⟩ [*škrnicelj], (papirnata) vrečka: 'cu:kra je 'dè:la f škr'nicèl' ▪ 'z'è:t 'ka:j is škr'nicèl'a ■ gl. štramicelj

škrniceljček ▶ škr'nicèl'čèk -čeka m ⟨ ⟩ [*škrniceljček], (papirnata) vrečica: škr'nicèl'čèk 'cu:kra ■ gl. štramiceljček

škrób gl. šterka

škróbati se ▶ šk'rò:bat se -an se nedov. ⟨ ⟩ igrati se otroško igro, pri kateri je treba spraviti gumbe v jamico ali v zarisan krog: f' "t'gè smò se fan'ti:čèkè šk'rò:balè pret š'k'ò:lò ■ Namesto gumbov so bili dobri tudi ploščati kamenčki, starejši pa so uporabljali kovance; in ravni podlagi so jih metali od črte do črte (Matija Žagar, Kostel in Kostelci (2013), str. 104) (ur.).

škróbiti gl. šterkati

škropec ▶ šk'ro:pac -pca m ⟨ ⟩ škropec |dež, ki pada v redkih, debelih kapljah|: šk'ro:pac 'nan je z'mò:čò 'k'f'mò

škropiti ▶ šk'ròpit -in nedov. ⟨ ⟩ škropiti **1.** |s kapljicami, curki tekočine močiti, vlažiti|: p'la:xe za 'p'è:glan'e šk'ròpit **2.** |razprševati po čem tekočo snov, da se preprečijo bolezn, uničijo škodljivci|: 't'rtè škr'ò'pi:jò z 'galècò **3.** |v redkih kapljah

deževati|: s'p'è: je za'č'è:lò šk'ròpit ■ gl. špricati, švrkati

škrťati ▶ šk'rtat -an nedov. ⟨ ⟩ škrťati **1.** |ob premikanju dajati kratke, rezke glasove|: k'l'ü:č šk'rt'a ▪ š'ka:rje šk'rtajò **2.** |povzročati s čim take glasove|: 'peru: šk'rt'a p'ò pa'p'è:rjè ▪ z 'z'òbmi: šk'rtat

škrťniti ▶ šk'rtént -tnen dov. ⟨ ⟩ škrťniti |ob premanjšanju dati kratek, rezek glas|: 'p'è:sak šk'rtne p'òt p'òs'to:lòn

škruta ▶ šk'rü:ta -e ž ⟨ ⟩ krsta |priprava, navadno iz desk, v katero se položi mrlič|: 'm'rtvaca sò 'dè:lè f šk'rü:tò

škrublja ▶ š'kubl'a -e ž ⟨ ⟩ neroden, okoren, neuglajen človek: 'ti: sè ena š'kubl'a

škulja ▶ š'kul'a -e ž ⟨ ⟩ luknja, jama |v zemljo narejena vdolbina|: 'pa:la je va š'kul'ò

škvadra ▶ šk'va:dra -e ž ⟨ ⟩ tesarski kotomer: s šk'va:drò je p'ò'merò

škvart ▶ šk'vart -a m ⟨ ⟩ vrsta, pasma, sorta: 'ta: k'ra:va je 'd'òbrèga šk'varta

škvorc ▶ šk'vo:rc -a m ⟨ ⟩ krajnik |deska z eno ravno in drugo izbočeno ploskvijo|: is šk'vo:rcef smò nare'di:lè p'l'ò:t

šlagirati ▶ šla'g'e:rat -an dov. ⟨ ⟩ ● šla'g'e:ralò ga je kap ga je zadela ▶ šlagiran šla'g'e:ran -a -ò od kapi zadet

šlajer ▶ š'la:jer -ja m ⟨ ⟩ pajčolan |zelo tanka, redka tkanina|: ne'v'è:sta je e'm'è:la 'duk š'la:jer

šlajs ▶ š'lajs š'la:jsa m ⟨ ⟩ zavora z navoji in ročico pri vozu ■ prim. vinta

šlajsati ▶ š'la:jsat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** vleči deblo po tleh in ga usmerjati s cepinom: is "x'ò:st sò š'la:jsalè 'b'ü:kòve 'kr'p'e **2.** pri (kokošjem) perju ločevati mehki del od roženega: p'ò'zi:mé smò 'p'è:rje š'la:jsalè

šlapa ▶ š'lapa -e ž ⟨ ⟩ copata, ki ima tudi zadnji zgornji del ● 'ti: sè p'ra:va š'lapa v vsem se podrejaš drugim

šlavf ▶ š'la:uf -a m ⟨ ⟩ [*šlavf] **1.** gumijasta cev |podolgovat, votel valjast predmet|: s š'la:uf'òn je p'ò't'è:gnò 'mo:šta is 's'ò:da **2.** zračnica za kolo: š'la:uf na be'cikl'è mé je p're'd'f'lò

šles ▶ š'lè:s -a m ⟨ ⟩ zapiralo, pokrovček na osi kolesa pri vozu, da ne izteka kolomaz: š'lè:s na 'p'rvèn 'ku:lè se je z'g'ü:bò ■ prim. šteselj

šleva ▶ š'lè:va -e ž ⟨ ⟩ slabš. [*šleva] |nedoločn, bojazljiv človek|: 'n'e:jè 'm'ò:š je ena š'lè:va

šlifar ▶ š'li:far -ja m ⟨ ⟩ prevleka za prešito odejo: š'li:far je ò'p'ra:la

šlinganje ▶ š'li:ngan'e -a s ⟨ ⟩ vezenje **1.** |glagolnik od šlingati| **2.** |izvezene čipke, navadno na spodnjem perilu|: š'li:ngan'e na r'ò'ka:fcèx

- šlingati** ▶ š'li:ŋgat -an nedov. ⟨⟩ *vesti* |delati okras na tkanino z uporabo šivanke in niti|: 'rɔ:bačò je š'li:ŋgala ▶ **šlingan** š'li:ŋgan -a -ò *vezeti*: š'li:ŋgana 'nɔ:tran'ka
- šlingol** ▶ š'liŋ'gɔ:l -a m ⟨⟩ *preja* |sukanec za vezenje, obrobljanje|: 'kù:pèla je š'liŋ'gɔ:l ▶ š'li:ŋgat s š'liŋ'gɔ:lɔn ■ prim. šlingon
- šlingon** ▶ š'liŋ'gɔ:n -a m ⟨⟩ *preja* |sukanec za vezenje, obrobljanje| ■ prim. šlingol
- šljekanje** ▶ š'l'è:kan'è -a s ⟨⟩ *šešljanje* |glagolnik od šljekati|
- šljekati** ▶ š'l'è:kat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *izgovarjati glas š namesto s*: 'dè:te š'l'è:ka **2.** *nerazločno, zatikajoče se govoriti*: 'pija:nc š'l'è:ka **3.** *slabš. nespametno, nepremišljeno govoriti*: 'nèkaj je š'l'è:kala
- šljutiti** ▶ š'l'u:tét -èn nedov. ⟨⟩ **1.** *eksp. počasi, težko hoditi*: 'bòuni:k š'l'u:tét 'kólè 'xi:še **2.** *eksp. tavati* |hoditi brez cilja|: 'cè:u 'da:n š'l'u:tét pò 'se:lè
- šlogati** ▶ š'lɔ:gat -an nedov. ⟨⟩ [**šlogati*], *vedeževati, prerokovati (iz kart)*: ci'ga:ŋka mè je 'xa:rte š'lɔ:gala
- šlopastiti** ▶ šlò'pa:stét -èn nedov. ⟨⟩ *eksp. hrupno se gibati*: b'lagu va x'lè:vè šlò'pa:stè
- šlosar** ▶ š'lɔ:sar -ja m ⟨⟩ *ključavničar* |kdor se poklicno ukvarja z izdelovanjem in popraviljanjem manjših kovinskih predmetov, zlasti ključev, ključavnic|: iz'vü:čò se je za š'lɔ:sarja
- šmaren** gl. maša
- šmarnica** ▶ š'ma:rèncà -e ž ⟨⟩ **1.** *spominčica* |dlakava ali gola rastlina z navadno modrimi cveti v socvetjih|: na 'vřtè 'ra:stejò š'ma:rèncè **2.** *mn. šmarnice* |pobožnost v čast Mariji meseca maja|: gr'è:mò k š'ma:rèncan ■ gl. mijolčica
- šmekati** ▶ š'mè:kat -an nedov. ⟨⟩ *tekniti, ugajati*: 'ta: 'jè:t mè ne š'mè:ka
- šmekniti** ▶ š'mè:ként -knen dov. ⟨⟩ **1.** *eksp. pasti po tleh*: na 'cè:stò je š'mè:kèna is 'ku:u **2.** *vreči, zagnati*: 'ma:čè je š'mè:knò x 'vò:dò
- šment** gl. nastopek
- šmetljaj** ▶ š'metl'aj šmetl'a:ja m ⟨⟩ *туру podobno gnojno vnetje* ■ prim. smetljaj
- šmic** ▶ š'mic š'mi:ca m ⟨⟩ *pokec* |končni del biča iz vlaken lanu, konople, ki omogoča pokanje| ☞ V Kostelu je šmic samo tenka vrvica na biču.
- šmir** ▶ š'mè:r -a m ⟨⟩ [**šmir*], *kolomaz*: 'ku:la na'ma:zat s š'mè:ròn
- šmirgelj** ▶ š'mè:rgèl' -g'l'a m ⟨⟩ *smirkov papir* |zelo trden papir, na eni strani posut z zrnici smirka za brušenje kovinskih delov|: s š'mè:rgl'en je s'pu:cala š'po:rxet
- šmrkati** ▶ š'mřkat -an nedov. ⟨⟩ *smrkati* |glasno potegovati sluz, zrak v nos|: f 'cè:rkvè je š'mřkala
- šmrkav** ▶ š'mřkòf -kòva -ò prid. ⟨⟩ *smrkav* |ki ima smrkelj (v nosu)|: š'mřkòf fan'ti:čèk
- šmrkavčica** ▶ š'mřkòfčèca -e ž ⟨⟩ *slabš. [**šmrkavka*], [**šmrklja*]*
- šmrkavec** ▶ š'mřkòvac -kòfca m ⟨⟩ *slabš. [**šmrkavec*]* |razposajen, objesten nedorasel fant|: š'mřkòvac 'ni:ma 'nič za gò'vo:rt ■ kat zmerljivka v'ra:ižè š'mřkòvac!
- šmrkavka** ▶ š'mřkòfka -e ž ⟨⟩ [**šmrkavka*], [**šmrklja*]: š'mřkòfka na:ī se pò'be:re 'damux!
- šmrkelj** ▶ š'mřkèl' -kl'a m ⟨⟩ *smrkelj* |sluzast izcedek, ki se izloča skozi nos|: òb'ri:šè se š'mřkèl'!
- šmrkevati** ▶ šmř'kè:vat -an nedov. ⟨⟩ *usekovati* |odstranjevati sluz iz nosu|: 'ma:tè je šmř'kè:vala fan'ti:čka ▶ **šmrkevati se** šmř'kè:vat se *usekovati se* |s pihanjem zraka skozi nos odstranjevati iz njega sluz|: 'cè:u 'pò:t se je šmř'kè:vala
- šmrkniti** ▶ š'mřkènt -knen dov. ⟨⟩ *usekniti* |odstraniti sluz iz nosu| ▶ **šmrkniti se** š'mřkènt se *usekniti se* |s pihanjem zraka skozi nos odstraniti iz njega sluz|
- šmrkov** ipd. gl. šmrkav ipd.
- šnapa** ▶ š'napa -e ž ⟨⟩ *kokoš, ki ima noge do krempljev porasle s perjem*: š'napa je iz'ne:sla 'je:īce ■ prim. knjapa
- šnapast** ▶ š'napast -a -ò prid. ⟨⟩ za perutnino od kolen navzdol porasel s perjem: š'napasta 'kòkò:š
- šnapati** ▶ š'napat -an nedov. ⟨⟩ *eksp. hoditi po mokrem, v mokrem obuvalu*: 'deca šna'pa:jò pò b'la:te
- šnef** ▶ š'nef š'ne:fa m ⟨⟩ *sloka* |ptica vlažnih gozdov z dolgim kljunom|: š'nef se je v'jè:u na št'rik
- šnelcug** ▶ š'ne:lucug -cuga m ⟨⟩ *brzovlak* |potniški vlak s pospešeno hitrostjo in s postanki samo na važnejših postajah|: s š'ne:lucugòn se je p'p'e:l'au
- šnita** ▶ š'ni:ta -e ž ⟨⟩ [**šnita*], *rezina*: ve'l'i:ka š'ni:ta k'rü:xa
- šnitica** ▶ š'ni:tèca -e ž ⟨⟩ *rezinica* |manjšalnica od šnita|: š'ni:tèca pò'ga:čè
- šnodelj** ▶ š'no:dèl' -dl'a m ⟨⟩ *zaponka* (na jermenu): š'no:dèl' na re'mè:ncè se mè je ò'třgau
- šnofalo** ▶ š'noř:falò -a s ⟨⟩ *eksp. [**vohljač*]* |kdor si s prikritim poizvedovanjem, iskanjem prizadeva priti do podatkov o delovanju, življenju koga|: 'ta: č'lò:vèk je 'e:nò š'noř:falò
- šnofanec** ▶ š'noř:fanc -a m ⟨⟩ *njuhanec* |tobak za njuhanje|: š'noř:fanca je 'kù:pò
- šnofati** ▶ š'noř:fát -an nedov. ⟨⟩ **1.** *njuhati* |vleči vase kaj skozi nos, zlasti tobak|: n'e'gò:va 'že:na 'tòba:k š'noř:fa **2.** *eksp. [**šnofati*], vohuniti, poizvedovati, povpraševati*: 'furt 'nèkaj š'noř:fa za 'na:mè!
- šoder** ▶ 'šu:der -dra m ⟨⟩ [**šoder*], *gramoz* |drobno kamenje za nasipanje, betoniranje|: 'e:nò 't'rü:gò 'šu:dra je p'p'e:l'au

šof ▶ šof 'šo:fa m ⟨⟩ šiv | mesto, kjer so sešiti deli združenj: 'sü:kn'a më je 'p'o:čëla pò 'šo:fë

šofer ▶ šo'fe:r -ja m ⟨⟩ novo šofer, voznik: 'òn je 'd'o:bër šo'fe:r

šoferski ▶ šo'fe:rskë -a -ó prid. ⟨⟩ novo šoferski, vozniški: na're:dò je šo'fe:rskë 'ispit

šofiranje ▶ šo'fe:ran'e -a s ⟨⟩ novo šofiranje, vožnja

šofirati ▶ šo'fe:rat -an nedov. ⟨⟩ novo šofirati, voziti: 'o:na z'na: 'dòbrò šo'fe:rat

šoja ▶ šo'ja -e ž ⟨⟩ šoja | gozdna ptica z močnim kljunom in modrimi in črnimi črtastimi peresci na kriilih: 'šo:je 'z'o:bl'ëjò xɾ'metü:n

šojmešter ▶ šo'jmeštër -tra m ⟨⟩ star. [*šolmošter], učitelj: 'òn je 'bi:ü 'naš šo'jmeštër

šojmeštrica ▶ šo'jmeštrëca -e ž ⟨⟩ star. [*šolmoštrica], učiteljica: s'ta:ra šo'jmeštrëca

šojnik ▶ šó:jínëk -a m ⟨⟩ past iz šibja za lov šoj ■ **R** šojnik

šola gl. škola

šolar ipd. gl. školan ipd.

šolati gl. školati

šolen gl. šulen

šolmošter ipd. gl. šojmešter ipd.

šolski gl. školski

šonati se ▶ šo:nat se -an se nedov. ⟨⟩ biti v zadregi, sramovati se: pret uč'i:tel'en se 'šo:na 'pövet ■ prim. šegati, šonirati se

šondrati ▶ šóndrat -an dov. ⟨⟩ pokvariti | narediti kaj slabše, neuporabno: 'vü:rò je 'šóndrau ■ 'rò:dje se më je šónd'ra:lò • pr 'dè:lè (z 'dè:lón) se je šónd'ra:la si pokvarila zdravje • 'bòjin se, da se 'bò: šóndrau naredil samomor

šondravati ▶ šónd'ra:vät -an nedov. ⟨⟩ kvariti | dela-

ti kaj slabše, neuporabno: 'dëca 'rë:žëjò i šónd'ra:vajò 'papë:r ■ š'tof ('rò:bò), 'vü:san'e šónd'ra:vät ■ t'ra:vò: šónd'ra:vät slabo kositi

šonirati se ▶ šo'në:rat se -an se nedov. ⟨⟩ biti v zadregi, sramovati se: pred d'ò:ma:čëmë bë se 'të:ga šo'në:rala ■ prim. šegati, šonati se

šop gl. pušelj

šopati ▶ šo:pat -an nedov. ⟨⟩ 1. ekspr. močno padati: 'daš 'šo:pa 2. ekspr. tepsti, biti: s 'ši:bò ga je 'šo:pala

3. [*šopati] | hraniti, krmiti s potiskanjem hrane v kljun: 'gò:skò, pu'ra:na 'šo:pat ▶ **šopati se** 'šo:pat se naglo, pohlepno jesti: s p'òva'ti:cò se je 'šo:pala

šopek gl. pušeljc, pušeljček

šopiti ▶ šo:pët -ën dov. ⟨⟩ 1. ekspr. nenadoma, hitro skočiti: 'ma:čka je 'šo:pëla is st'rë:xë 2. ekspr. udariti koga: s 'pa:l'cò ga je 'šo:pëla

šopniti ▶ šo:pënt -pnen dov. ⟨⟩ ekspr. nenadoma, hitro skočiti

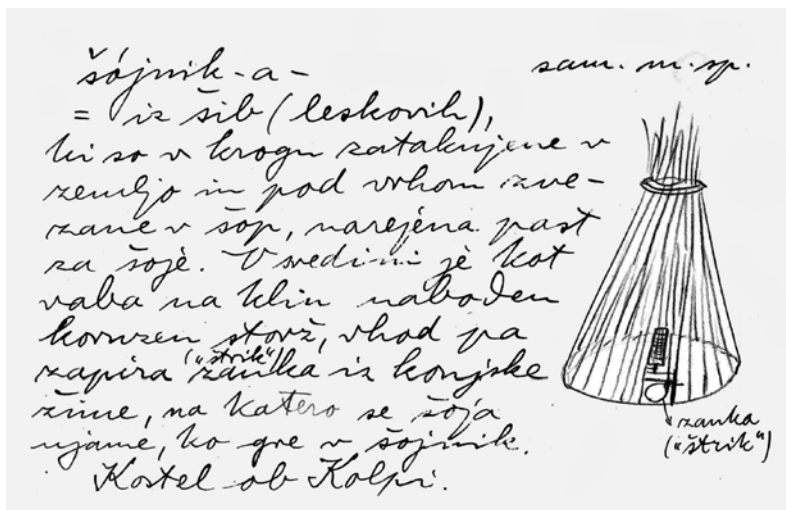
šoškati ▶ šo:škät -an nedov. ⟨⟩ 1. ekspr. z enakomernim udarjanjem povzročati votle glasove: 'daš je 'šo:škau pò st'rë:xë 2. ekspr. s tankim prožnim predmetom udarjati, tepsti tako, da se slišijo poki: pò 'ko:n'ëx je 'šo:škau s kɾ'ba'čën

šoškniti ▶ šo:škënt -knen dov. ⟨⟩ ekspr. nepričakovano pasti: 'šo:škno je iz 'lò:jtër

šošnalo ▶ šo:šnalò -a s ⟨⟩ 1. nosljavec, hohnjavec 2. neroden, boječ človek: 'zë:la je 'tò: šo:šnalò ■ prim. hohnalo

šošnati ▶ šo:šnat -an nedov. ⟨⟩ 1. nosljati, hohnjati | govoriti tako, da uhaja zrak tudi skozi nosno votlino | 2. zaradi zadrege, bojazni nerazločno govoriti: 'nëkaj je šo:šnala ■ prim. hohnati

šotiš ▶ šotiš -a m ⟨⟩ šotiš 1. | ljudski ples v dvočet-

šojnik

tinskem taktu, pri katerem se udarja z nogami ob tla in ploska: 'šotiš 'ta:ncajò **2.** |skladba za ta ples|: 'šotiš je za'muzekau

šotor gl. šator

špag ▶ š'pak š'paga: m () *dolga, močna vrv*: m'rè:že na 'ku:lèx smò pò'vè:zalè s š'pa:gòn ▪ špa'gò:ve òtp'l'è:tat

špagovica ▶ š'pa:gòvèca -e ž () *vrstica, trak*: pòd-b'rè:cat se s š'pa:gòvècò

špancier ▶ š'pàncè:r špan'cè:rja m () [**špancier*], *sprehod*: 'sak 'da:n grè: na š'pàncè:r

špancierati ▶ špan'cè:rat -an nedov. () [**špancierati*], *sprehajati se*: pò 'mè:stèx špan'cè:rjò ▪ 'cè:u 'da:n bè 'sòmò špan'cè:ralè *pohajkovali* ▶ **špancierati se** špan'cè:rat se *sprehajati se*: pò g'ra:dè se je špan'cè:rala

šparanje ▶ š'pa:ran'è -a s () [**šparanje*], *varčevanje*

šparati ▶ š'pa:rat -an nedov. () [**šparati*], *varčevati*: 'dèna:r smò 'jaku š'pa:ralè • 'dò je'zi:ka š'pa:ra, k'rü:xa st'ra:da *kdor si ne upa, ne zna kaj vprašati, prositi, ima škodo, ne doseže tistega, za kar se poteguje* ▶ **šparati se** š'pa:rat se [**šparati se*] |izogibati se delu|

šparkasa ▶ š'par'kasa -e ž () *star. hranilnica* |ustanova, ki omogoča varčevanje ter shranjevanje denarja in vrednostnih papirjev|: 'dèna:r 'nò:sèjò va š'pa:r'kasò

šparkasen ▶ š'par:'kasèn -sna -ò prid. () *hranilen* |ki se nanaša na delovanje hranilnice|: š'par'kasne 'bü:kvèce *hranilna knjižica* |knjižica, v katero se vpisujejo varčevalčeve vloge, dvigi in obresti|

šparmajster ▶ š'parma:istèr -tra m () **1.** *varčen človek* **2.** *pretirano varčen, skop človek*

šparoven ▶ š'pa:ròvèn -vna -ò prid. () *varčen* |ki si prizadeva porabiti čim manj denarja, dobrin|: pr 'tè: 'xi:šè sò 'si š'pa:ròvè

špas ▶ š'pas š'pa:sa m () *šala, potegavščina*: p'ra:vèt š'pa:se ▪ š'pa:sòn se s'mèjat • ne pòz'na:jò ni'be:nèga š'pa:sa *vse jemljejo, obravnavajo resno* • 'dò: 'ne zna: š'pa:sè g'la:s, na:j 'ne grè k 'lidje:n 'vas! *kdor ne razume šale, naj ne hodi obiskovat ljudi*

špatiati se ▶ š'pa:sat se -an se nedov. () [*šaliti se*] |delati, pripovedovati šale|: 'òn se 'ne zna: š'pa:sat

špasen ▶ š'pa:sèn -sna -ò prid. () **1.** [**špasen*], *smešen*: š'pa:sèn g'vant **2.** *čudaški, brez razumevanja*: 'ta: č'lò:vèk je 'ma:lò š'pa:sèn ▪ 'nekar 'bit š'pa:sna! ▶ **špasno** š'pa:snò prisl. *smešno*: 'tò: se š'pa:snò 'čü:je ▪ 'o:na š'pa:snò gò'vòri:

špega ▶ š'pè:ga -e ž () *ogledalo* |predmet, navadno iz steklene podlage, na katero je nanesena glad-

ka, svetlobo odbijajoča kovinska plast|: š'pè:ga se je rez'bi:la

špegati ▶ š'pè:gat -an nedov. () [**špegati*], *kukati* |gledati, navadno skrivoma, pritajeno|: 'o:na 'furt š'pè:ga za 'mo:žen

špegica ▶ š'pè:gèca -e ž () *ogledalce* |manjšalnica od špega|: na 'sa'imè je 'kù:pèla š'pè:gècò

špeh ▶ š'pex š'pè:xa m () [**špeh*], *slanina*: p'ra:sac je 'èmò š'tè:rè 'prste 'de:beu š'pex

špehek ▶ š'pèxak -a m () [**špehek*] |manjšalnica od špeh|: en 'prst 'de:beu š'pèxak

špehovka ▶ špè:xò:fka -e ž () *vrsta hruške tepke*: špè:xò:fkò smò òt'rè:slè

špekolant gl. špekulant

špekolirati gl. špekulirati

špekulant ▶ špekò'lant -a m () *špekulant, prebrisanec*: 'òn je 'na:jvèčjè špekò'lant v 'na:sèn 'se:lè

špekulirati ▶ špekò'lè:rat -an nedov. () *špekulirati* |preračunljivo ravnati v upanju na dobiček, uspeh|: 'furt špekò'lè:ra, 'kè: 'bò: 'kaj zag'ra:bò

špenglar ▶ š'pè:ngl'ar in š'pi:ngl'ar -ja m () *klepar* |kdor z udarci kladiva oblikuje, obdeluje pločevino|: f 'kòčè:vjè se je iz'vü:čò za š'pè:ngl'arja

špenglarija ▶ špèngl'a'rija in špiŋgl'a'rija -e ž () *kleparstvo* |obrta za oblikovanje, obdelovanje pločevine|: špèngl'a'rija mè 'dostè 'ne:se

špica ▶ š'pi:ca -e ž () **1.** *špica* |vsak od podolgovatih, tankih kovinskih, lesenih delov, ki veže pesto s platiščem|: jese'nò:ve š'pi:ce sò 'na:i'bòl'e **2.** [**špica*], *konica* |zelo zožen, priostren končni del česa|: š'pi:ca pr nò'žičè se je v'la:mala ▪ š'pi:ca na 'ko:sè ▪ š'pi:ca se mè je za'dfla v 'rò:kò *priostrena trska* **3.** [**špica*], *konica* |končni, ožji del česa sploh|: š'pi:ca na pò'stò:lè **4.** *pletilka, pletilna igla*: š'pi:ce sò mè zar'ja:vèle **5.** *nav. mn. čipka* |luknjičast okrasni izdelek iz sukanca|: š'pi:ce na rò'ka:fcèx ■ gl. kolčiček

špičast ▶ š'pičast -a -ò prid. () [**špičast*] **1.** *koničast*: š'pičast 'ka:man ▪ 'kòn' 'ma š'pičasta 'vü:xa ▪ š'pičast 'o:bras *suhljat, ostrih potez* ▪ š'pičasta t'ra:va *suličasta* **2.** *ekspr. izbirčen* |ki ima zelo velike zahteve pri izbiri jedi, pijače|: š'pičast pr 'jè:dè • *ekspr. 'è:mét š'pičast 'je:zèk biti odrezav, piker*

špičiti ▶ š'pi:čèt -èn nedov. () [**špičiti*], *šiliti, ostriti*: š'pi:čèt 'ko:uče, p'la:jbòs

Špičunek ▶ š'pèčü:nak -ŋka m () *Špičunek, Pičunek* |vzpetina nad naseljem Briga| ■ gl. Pičunek

špion ▶ špijò:n špi'jò:na in špiju:n špi'ju:na m () *špion, vohun*: 'ni:mškè špi'jò:nè

špionirati ▶ špijò'nè:rat -an nedov. () [**špionirati*], *vohuniti, oprezovati*: za 'sakèn člò'vè:kòn špijò'nè:ra

špijonka ▶ špi'jo:nka -e ž ⟨ ⟩ *špijonka, vohunka*: i že:nske sò špi'jo:njke

špijun gl. špijon

špila gl. klinček

špilati ▶ š'pil'at -an nedov. ⟨ ⟩ [**špilati*], *igrati* **1.** |povzročati glasbo z glasbilom|: š'pil'at na xara-'mò:nèkò **2.** |biti dejaven v določeni družabni igri|: š'pil'at (na) 'xa:рте ▶ **špilati se** š'pil'at se *igrati se* |neresno se ukvarjati s čim|: s 'puškò se 'ni: za š'pil'at • 'òn bè 'rat gòs'pò:da š'pil'au *udobno živel in nič (fizično) delat*

špinglar ipd. gl. špenglar ipd.

špirit ▶ š'pirit -a m ⟨ ⟩ *špirit* |alkohol, ki nastaja pri vrenju grozdnega in sadnega sladkorja v alkoholnih pijačah|: 'tù:kaj 'diši: pò š'piritè

špital ▶ š'pitaʷ špi'ta:la m ⟨ ⟩ star. [**špital*], *bólnica, bolnišnica*: 'òč'eta sò 'òtpe'l'a:lè f š'pitaʷ ▪ is špi'ta:la se je 'vrnò zd'raf

špiža ▶ š'pi:ža -e ž ⟨ ⟩ star. *jed, hrana*: ne'bè:ška š'pi:ža i 'vi:ža

špokelj ▶ š'pòkèl' -kl'a m ⟨ ⟩ *zidarska lopatica* |orodje v obliki kovinske ploščice z držajem, zlasti za nanašanje barve, kita|

šporhet ▶ š'po:rɛt -a m ⟨ ⟩ *štedilnik* |naprava z železno ploščo za kuhanje in ogrevanje|: na š'po:rɛtè 'kù:xamò

šporna ▶ š'pò:rna -e ž ⟨ ⟩ *ostroga* |priprava na jahalnih škornjih za spodbadanje konja|: na 'či:žmax sò nò'si:lè š'pò:rne

špot ▶ š'pòt š'pò:ta m ⟨ ⟩ *sram, sramota, sramotenje*: 'ba:la se je š'pò:ta i 'òs'ta:la 'du:ma ▪ člò'vè:ka je š'pòt • rek š'pòt 'pa:de v 'na:d'rje *sramotilec je navadno sam osramočen* • rek š'pòt 'sa:kémè va 'na:d'rje 'pa:de *zmerjanje, posmeh(ovanje) se kmalu povrne*

špotanje ▶ š'pò:tan'e -a s ⟨ ⟩ *oštevanje, zmerjanje*

špotati ▶ š'pò:tat -an nedov. ⟨ ⟩ *oštevati, zmerjati*: 'ma:tè š'pò:ta š'č'ɛ:r, kè ne pòs'lù:ša ▪ sò'sè:dò je š'pò:tala ▶ **špotati se** š'pò:tat se *posmehovati se, rogati se*: b'rat se b'ra:tè š'pò:ta • rek 'ko:tòu se 'lo:ncè š'pò:ta

špotljiv ▶ š'pòt'l'if špòt'l'i:va -ò prid. ⟨ ⟩ *obrekljiv, posmehljiv*: 'ta: 'žè:nska je 'jaku špòt'l'i:va

špotljivec ▶ špòt'l'i:vac -l'i:fca m ⟨ ⟩ *obrekljiv, posmehljiv človek*

špotljivka ▶ špòt'l'i:fka -e ž ⟨ ⟩ **1.** *obrekljiva, posmehljiva ženska* **2.** *zbadljiva, obrekljiva beseda*: n'e'gò:va špòt'l'i:fka me je zabò'l'è:la

špraha ▶ š'pra:xa -e ž ⟨ ⟩ *govorica* |jezik v govornjeni obliki|: k'ra:n'ska š'pra:xa *slovenski govori severno od Morave*

šprajc ▶ š'pra:jc -a m ⟨ ⟩ *opornik* |podolgovat gradbe-

ni element, ki kaj podpira: na s'tupè sò 'bèlè d'va: š'pra:jcè

Šprajcar ▶ 'š'pra:jcar -ja m ⟨ ⟩ *Šprajcar* |hišno ime|: p'ř 'š'pra:jcarjè

Šprajcarski ▶ 'š'pra:jcarskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *Šprajcarski* |ki se nanaša na hišno ime Šprajcar|: 'š'pra:jcarskè 'v'rt **■** prim. Šprajcar

špranja ▶ š'pra:n'a -e ž ⟨ ⟩ *špranja* |dolga, ozka odprtina v trdni snovi|: š'pra:n'a va 'pòč'enè 'ža:gancè **■** gl. praliska

špranjica ▶ š'pra:n'èca -e ž ⟨ ⟩ *špranjica* |manjšalnica od špranja|: 'bù:rja 'pi:xa čes 'sakò š'pra:n'ècò

špricalika ▶ š'pri'ca:lèka -e ž ⟨ ⟩ *doma narejena otroška igrača iz bezgove veje, stebela za brizganje vode*: pòš'pri:caʷ ga je s š'pri'ca:lèkò **☒** *Tudi bazakova šprica* (Matija Žagar, Kostel in Kostelci (2013), str. 110) (ur.).

špricanje ▶ š'pri:can'e -a s ⟨ ⟩ [**špricanje*] |glagolnik od špricati|

špricar ▶ š'pri:car -ja m ⟨ ⟩ [**špricar*], *brizganec*: na'rò:čò sè je š'pri:car

špricati ▶ š'pri:cat -an nedov. ⟨ ⟩ [**špricati*] **1.** *brizgati*: b'la:tò š'pri:ca 'òd 'a:ta **2.** *škropiti* |razprševati po čem tekočo snov, da se preprečijo bolezni, uničijo škodljivci|: d'rè:va je, 't'rsje š'pri:cat ▪ x'ro:šče na kòm'pè:rjè š'pri:cat

špricniti ▶ š'pri:cènt -cnen dov. ⟨ ⟩ [**špricniti*], *brizgniti*: 'k'řf je š'pri:cènta is 'p'řsta ▪ m'lè:kò je š'pri:cèntlò iz 'lo:nca

šprih ▶ š'p'rix -a m ⟨ ⟩ **1.** *šibra* |svinčena kroglica ali nasekan drobec za polnjenje nabojev|: š'p'rix is 'puške ga je 'ra:nò **2.** *pri doma narejenih otroških pištolah iz bezgovine vsak nadomestek za šibre* **■** **☒** *Taki nadomestki so bili npr. brinove jagode, korenje, krompir itd.*

špulica ▶ š'pul'ca -e ž ⟨ ⟩ *motek, tuljavica, vretence*: š'pul'ca 'bè:lèga 'ko:nca

šrajanje ▶ š'ra:jan'e -a s ⟨ ⟩ *kričanje, vpitje* |glagolnik od šrajati|

šrajati ▶ š'ra:jat -en nedov. ⟨ ⟩ *kričati, vpiti*: š'ra:jala je na pas'tè:rje ▪ na 'ja:streba š'ra:jejó z močnim vpi-tjem ga hočèjo prestrašiti, odpoditi

šrajf ▶ š'ra:jf š'ra:jfa m ⟨ ⟩ *vijak* |del stiskalnice z navojji, s katerim se ustvarja pritisk na podlago|: p'řè:ša na š'ra:jf

šrajfati ▶ š'ra:jfat -an nedov. ⟨ ⟩ *odvijati in privijati vijke* • st'rašnò me je š'ra:jfalò pò č'rè:vèx *zvijalo po trebuhu*

šrajfek ▶ š'ra:jfak -a m ⟨ ⟩ *vijaček* |manjšalnica od šrajf|

šranga ▶ š'ra:nga -e ž ⟨ ⟩ **1.** *debelejši drog, s katerim se zapre pot v plotu, ob vrtu*, njivi **2.** *šranga*

|pregrada poti z namenom, da ženin plača vaškim fantom odkupnino za nevesto, balo|: nare'di:lě sò š'ra:ngò

šranganje ▶ š'ra:ngan'e -a s ⟨ ⟩ šranganje |glagolnik od šrangati|

šrangati ▶ š'ra:ngat -an dov. in nedov. ⟨ ⟩ **1.** z debelejšim drogom zapreti pot v plotu, ob vrtu, njivi **2.** šrangati |pregraditi pot ženinu z namenom, da ženin plača vaškim fantom odkupnino za nevesto, balo|: d'rěgda sò š'ra:ngalě

šrapun ▶ š'rapün šra'pü:na m ⟨ ⟩ nemir, hrup: na'rě:đò je š'rapün

šratelj ▶ š'ra:těl' -t'l'a m ⟨ ⟩ **1.** [*škratelj], skrat **2.** hudobec, vrag: da bē te š'ra:těl' 'zē:u!

šribar ▶ š'ri:bar -ja m ⟨ ⟩ star. [*šribar], pisar: na'g'ra:đě sò e'mě:lě š'ri:barja

šrifta ▶ š'rifta -e ž ⟨ ⟩ star. pisava |način pisanja znakov za pismo sporazumevanje pri posamezniku|: 'ěma 'lipu š'rifto

šronf ▶ š'rónf š'ro:nfa m ⟨ ⟩ brazgotina |zarastlina, sled na koži po zaceljeni rani|: š'rónf mē je 'o:staū na 'če:lě

šronfast ▶ š'rónfast -a -ò prid. ⟨ ⟩ brazgotinast |ki ima brazgotine|: pò g'la:vě je 'vas š'rónfast

šronfek ▶ š'rónfak -a m ⟨ ⟩ brazgotinica |manjšalnica od šronf|: š'rónfak na 'pr̥stě se 'ma:lò 'pòzna

šrot ▶ š'rò:t -a m ⟨ ⟩ [*šrot] |grobno zmleto zrnje, zlasti koruze|: š'rò:t za kò'kò:šě

šrotati ▶ š'rò:tat -an nedov. ⟨ ⟩ grobo mleti zrnje, zlasti koruze: x̣t'metün š'rò:tat

šš ▶ š: medm. ⟨ ⟩ klic perutnini beži, pojdi!

št ▶ š't in 's:t medm. ⟨ ⟩ št |izraža opozorilo, naj bo kdo tiho, naj molči|: š't, 'dē:te s'pi:!

štablja ▶ š'ta:bl'a -e ž ⟨ ⟩ stopinja |odtis, sled noge na podlagi|: va b'la:tě, š'ně:gě se pòz'na:jò š'ta:bl'e

štacija ▶ š'ta:cěja -e ž ⟨ ⟩ **1.** star. železniška postaja: na š'ta:cějē ga je 'ča:kala **2.** star. postaja križevega pota |vsaka od slik križevega pota|: k'rižef 'pò:t 'ma š'tr̥najst š'ta:cěj ■ prim. štacijon

štacijon ▶ š'taci'jò:n -a m ⟨ ⟩ **1.** star. železniška postaja **2.** star. postaja križevega pota |vsaka od slik križevega pota| ■ prim. štacija

štacün ▶ š'tacün š'ta:cü:na m ⟨ ⟩ [*štacuna] **1.** trgovina: g'rě:n f š'tacün **2.** |razporek (pri hlačah)|: 'zaprě š'tacün! ● rek 'sak š'tacün 'ma s'vò:j 'račün ravnati se je treba po krajevnihih navadah

štacunar ▶ š'tacü'nar -ja m ⟨ ⟩ star. trgovec, prodajalec
štacunarjev ▶ š'tacü'na:rjef -jeva -ò prid. ⟨ ⟩ trgovec, prodajalčev

Štacunarjev ▶ *š'tacü'na:rjef -jeva -ò prid. ⟨ ⟩ Štacunarjev |ki se nanaša na Štacunarjeve|: *š'tacü'na:rjef 'd'rago

Štacunarjevi ▶ *š'tacü'na:rjevě -ěx m mn. ⟨ ⟩ Štacunarjevi |hišno ime|: p̣r̥ *š'tacü'na:rjevěx

štacunarka ▶ š'tacu'na:rka -e ž ⟨ ⟩ star. **1.** trgovka, prodajalka **2.** trgovčeva žena

Štajer ▶ *š'ta:jer -ja m ⟨ ⟩ Štajer |ime naselja|: na *š'ta:jerjē smò kò'si:lě ■ prim. Štajerec, Štajerka, štajerski

Štajerec ▶ *š'ta:jer -a m ⟨ ⟩ Štajerec **1.** |prebivalec naselja Štajer| **2.** |prebivalec pokrajine Štajerska| ■ prim. Štajer

štajerka ▶ *š'ta:jerka -e ž ⟨ ⟩ jablana z debelimi, zelo okusnimi, obstojnimi sadovi ■ prim. štajerko

Štajerka ▶ *š'ta:jerka -e ž ⟨ ⟩ Štajerka **1.** |prebivalka naselja Štajer| **2.** |prebivalka pokrajine Štajerska| ■ prim. Štajer

štajerko ▶ š'ta:jerkò -a s ⟨ ⟩ debelo, rahlo ploščato trajno zimsko jabolko svetlo rjavkaste barve z drobnimi progami, sad štajerke: š'ta:jerka sò 'dòbra za 'šišit i za 'rižne ■ prim. Štajerka

štajerski ▶ š'ta:jerškě -a -ò prid. ⟨ ⟩ štajerski **1.** |ki se nanaša na naselje Štajer| **2.** |ki se nanaša na pokrajino Štajerska| ● š'ta:jerškě g'vant dirndl |ženska obleka, podobna vzhodnoalpski nemški noši| ■ prim. Štajer

štajvagrle ▶ š'ta'jva:gřle -ta m ⟨ ⟩ zapravljiček |lahhek, odprt voz z vzmetmi, navadno za dve osebi|

štakor ▶ š'ta:kòr -ja m ⟨ ⟩ podgana |večji, škodljiv glodavec z zelo dolгим repom|: š'ta:kòrjē sò pòžřlě ò'rě:xe

štala ▶ š'ta:la -e ž ⟨ ⟩ [*štala], hlev, zlasti za konje: 'faròška š'ta:la

štalica ▶ š'ta:l'ca -e ž ⟨ ⟩ [*štalica], hlevček v (božičnih) jaslicah

štanga ▶ š'ta:nga -e ž ⟨ ⟩ [*štanga], železna palica, drog: s š'ta:ngò smò 'dē:lalě 'lū:kn'ē v 'zē:ml'ò za oš'tr've

štangica ▶ š'ta:ngěca -e ž ⟨ ⟩ pletilka, pletilna igla

štant ▶ š'tant š'ta:nta m ⟨ ⟩ **1.** [*štant], stojnica: na š'ta:ntě sē je 'kū:pēla 'rò:bac **2.** okno |del kozolca med dvema stebroma|: 'kòzòuc 'ma 'tri: š'ta:nte **3.** čakališče, preža |prostor, kjer lovec čaka divjad|: st'rē:l'at is š'ta:nta ● 'dat, 'ze:t va š'tant dati, vzeti stanovanje v najem

štantovina ▶ š'tant'vi:na -e ž ⟨ ⟩ najemnina |plačilo začasno uporabo stanovanja|: p'la:čau sòn š'tant'vi:nò

štapati ▶ š'taptat -an nedov. ⟨ ⟩ hrupno, nemirno se prestopati |prenašati težo telesa z ene noge na drugo|: b'lagu š'tapta, 'akò sò 'mü:xe ■ 'bo:una k'ra:va š'tapta

štapov ▶ š'ta:tòf -tòva m ⟨ ⟩ napaka, hiba: 'kò:f š'ta:tòf 'ma 'ta: 'kòn'? ■ 'ni:ma ni'be:něga š'ta:tòva

štavten ▶ š'ta:utěn -tna -ò prid. ⟨ ⟩ dostojen, primeren

- **štavtno** š'ta:utnò prisl., primernik š'ta:utnéje *dostojno, primerno*: za k 'ma:še se š'ta:utnéje ób'lè:cé!
Štefan ► š'te:fan -a m () **Štefan 1.** |moško ime| **2.** |ime svetnika|: pr̩ s'v'e:tèn š'te:fanè je 'naš b'ri:tòf pri cerkvi sv. Štefana
štefanje ► š'te:fan'è -a s () *praznik sv. Štefana 26. decembra*: na š'te:fan'è je p'ro:šò iz 'du:mè
štekelj ► š'te:kél' -kl'a m () [**štekelj*], *tečaj (pri vratih, oknih)*: v'ra:ta sò na'ta:kn'èna na š'te:k'l'èx ■ prim. štrekelj
štekljati ► š'tekl'at -an nedov. () *štekljati |odstranjevati osine pri resastem žitju|*: š'tekl'a se 'je:čmen 'alè ječ'mè:nka
štelenga ► š'te:lènga -e ž () *nabor |uradni postopek za ugotovitev sposobnosti vojaških obveznikov za vojaško službo|*: iz'v'rglè sò ga na š'te:lèngè ■ na š'te:lèngè je 'o:sta:je bil potrjen za vojaka ■ gl. vizita
štemajzen ► š'tèm'a:ižèn -zna m () *jekleno kamnoseško dleto*
štemanje ► š'tè'ma:n'è -a s () *hvaljenje, bahanje*: 'tè:ga š'tè'ma:n'a sòn več 'sita
štemati¹ ► š'te:mat -an nedov. () *dolbsti, klesati z železnim dletom*: š'te:nge je š'te:mau
štemati² ► š'témat -an dov. () *hvaliti |izražati hvalo, priznanje|*: ne'v'è:stò 'jaku š'tè'ma:jò ► **štemati se** š'témat se *hvaliti se, bahati se*: gòs'pòda:r se š'téma s 'svajimé 'vo:lè
štempelj ► š'te:mpél' -pl'a m () **1.** [**štempelj*], *žig, pečat*: š'te:mpél' pr̩'ti:sént **2.** *star. kolek |nazobčan listek z nominalno vrednostjo, ki se lepi na dokumente, vlogel|*: š'te:mpél' za d'va:išet 'dinarjef
štempihar ► š'tem'pi:xa:r -ja m () *star. [**štempihar*] |zelo močen človek|*: 'to: je p'ra:vè š'tem'pi:xa:r
štempljati ► š'templ'at -an nedov. () [**štempljati*], *žigosati*: 'mo:rke š'templ'at ■ 'dèna:r š'templ'at ■ b'ü:kve, x'ra:ste š'templ'at
štenga ► š'te:nge -e ž () [**štenga*], *stopnica*: na š'te:nge je 'pa:la ■ š'te:nge mè je na'rè:dò (na g'la:vè) *stopničasto ga je ostrigel*
štengica ► š'te:ngeca -e ž () [**štengica*], *stopnička*
štentati ► š'tentat -an nedov. () *mučiti |s svojo prisotnostjo, početjem ovirati koga pri njegovem delu|*: ne š'tentaj me! ■ 'dèca me š'ten'ta:jò ■ *ljudska pesem na svatbi* 'da:ite, 'da:ite, ne š'ten'ta:ite! *ne obotvljajte se, ne odlašajte*
štepanje ► š'te:pan'è -a s () *glagolnik od štepati*
štepati ► š'te:pat -an nedov. () **1.** [**štepati*] |šivati s šivalnim strojem| **2.** *postopati, stopicati*: 'nèkaj š'te:pamò 'kòlè 'xi:še
šterenca ► š'te:rèncà -e ž () *vodnjaček |manjšalnica od šterna|*: va š'te:rèncò sò 'dèca xò'di:la pò 'vò:dò
- šterka** gl. štirka
šterkati gl. štirirati
šterna ► š'te:rna -e ž () [**šterna*], *vodnjak*: pr̩ 'xi:šè je š'te:rna
šteselj ► š'te:sél' -sl'a m () *zapiralo, pokrovček na osi kolesa pri vozu, da ne izteka kolomaz*: š'te:sél' na'takènt ■ š'te:sél' se je z'g'ü:bò ■ prim. šles
šteti ► š'tèt š'tè:jen nedov. () *šteti 1.* |imenovati števila po vrstij|: š'tèt dò t'ri:deset **2.** |ugotavljati število česa|: 'dèna:r š'tèt **3.** |upoštevati pri štetju, številu česa|: 'akò ne š'tè:jemò te'le:ta, 'mamò 'p'et g'la:f žè'vi:ne **4.** |z ocenitvijo vrednosti, značilnosti uvrščati|: š'tè:jejó ga za paj'da:ša ■ š'tè:je se za ž'la:x'tò
 ● š'tèt se je 'val'e navèči:la brati, čitati
števcevec ► š'te:vc -a m () *novi števcevec |priprava za merjenje porabe električnega toka na osnovi štetja klovatov|*
številka ► š'tè'vi:l'ka -e ž () *številka 1.* |znak za številko|: š'tè'vi:l'ka 'o:sòn **2.** |tak znak, več takih znakov a) za razločevanje istovrstnih stvari po velikosti|: š'k'l'ak 'man š'tè'vi:l'kò 'pe:deset b) za razločevanje istovrstnih stvari sploh|: 'xi:šna š'tè'vi:l'ka ■ "dèlač 'ma 'p'et š'tè'vi:l'k ■ š'tè'vi:l'ka 'dè:uca š'tevilka parcele v katastrski mapi ■ 'pò:štna š'tè'vi:l'ka š'tevilka posamezne pošte, s katero je določen njen geografski položaj ■ tele'fo:nka š'tè'vi:l'ka klicna številka |znak iz več števil, na podlagi katerega se dobi zaželen telefon ali telegrafski zveza| ■ gl. numara
število ► š'tè'vi:lò -a s () *število |kar izraža, koliko enot kaj obsega|*: 'maxanò, ve'li:kò š'tè'vi:lò, š'tè'vi:lò ■ *eksp.* 'òn je pr̩ 'dè:lè 'sòmò za š'tè'vi:lò ni nobene koristi od njega
štifletina ► š'tif'lè:tèna -e ž () *čevljev brez vezalk, z vstavljen elastično za lažje obuvanje*: š'tif'lè:tène je na'ma:zau
štigeljc ► š'tigèl'c -a m () *lišček |manjša ptica pevka z zelo pisanim perjem|*: š'tigèl'cè 'lipu: pò'pè:vajò
štih ► š'tix š'ti:xa m () [**štih*], *vbod a) pri šivanju, vezenju b) z nožem*: t'ri: š'ti:xe je 'dò'bò v 'ra:mò
štihati ► š'ti:xat -an nedov. () **1.** [**štihati*] |z lopato rezati in obračati zemljo|: 'ra:nò smò začè:lè š'ti:xat **2.** *pri kartanju prevzeti karte, dobiti z močnejšo karto*: 'dò: je š'ti:xau?
štihniti ► š'ti:xènt -xnèn dov. () *zabosti, vbosti z nožem*: va 'x'rbat ga je š'ti:xnò
štikanje ► š'tikan'è -a s () [**štikanje*], *vezenje 1.* |glagolnik od vesti vezem| **2.** |kar se veze, je izvezeno|
štikati ► š'tikat -an nedov. () [**štikati*], *vesti*: 'pr̩ š'tikat
štilj ► š'til' -a m () *držaj |del orodja, priprave, stroja, namenjen za držanje z rokami|*: š'til' na 'matikè se je v'la:mau ■ š'til' pr̩ sè'kè:rè

štiljek ▶ š'til'ak -a m ⟨⟩ *manjšalnica od štilj*

Štiljek ▶ *š'til'ak -a m ⟨⟩ *vzdevek za velikega in suhega moškega*

štima ▶ š'ti:ma -e ž ⟨⟩ [**štima*], *glas*: 'ta: xara'mo:néka 'ni:ma p'ra:ve š'ti:me

štimati ▶ š'ti:mat -an nedov. ⟨⟩ [**štimati*] **1.** *prilegati se |biti ustrezen glede na velikost, obliko*: 'ša:ɣba š'ti:ma va 'ròm ▪ 'tɛ: d'vè: 'mi:ze š'ti:majò s'kèp *sta po dimnezijah enaki* **2.** *|izraža pritrjevanje, pozitivno oceno stanja*: {A} 'ɛvò tɛ, 'ka:ɣ sòn 'dužan! {B} š'ti:ma!

štingelj ▶ š'ti:ngél' -g'l'a m ⟨⟩ *pecelj |del sadu, lista, s katerim je ta pritrjen na rastlino*: 'è:rè:šne 'majò 'du:ge š'ti:ngl'e

štiri ▶ š'tè:rè -è -è štev. ⟨⟩ *štiri, štirje* **1.** *|izraža število štiri [4]*: 'pɛ:krat š'tè:rè je d'va:ɣset ▪ 'vü:ra je š'tè:rè ▪ ob š'te:rèx smò 'sta:lè ▪ š'tè:rè 'ta:užènt ▪ čes š'tè:rè 'lè:ta 'bò: p'rišla **2.** *neskl. |izraža številkost štiri*: v nazna'ni:lè 'ma 'samè š'tè:rè: ● pò 'six š'te:rèx je 'lè:zò *tako, da je bilo telo hkrati na rokah in nogah, kolenih* ● b'ɕca, b'ra:nè se s 'simè š'tè:rmè *zelo, močno*

štirideset ▶ š'tɕdesèt -èx štev. ⟨⟩ *štirideset |izraža število ali številko štirideset [40]*: s'ta:ra je š'tɕdesèt 'lèt ● š'tɕdesèt mu'če:ncef ali š'tɕdesèt mu'če'ni:kòf *praznik 10. marca*

štiridesetdanski ▶ š'tɕdesèt'da:nskè -a -ò prid. ⟨⟩ *štiridesetdanski, štiridesetdnevni* ● š'tɕdesèt'da:nskè pòst *štiridesetdnevni post |čas štiridesetih dni pred veliko nočjo*

štirideseti ▶ š'tɕdesètè -a -ò štev. ⟨⟩ *štirideseti |ki v zapovrstju ustreza številu štirideset*: na 'vɕste sòn 'bi:u š'tɕdesètè

štiriindvajset ▶ š'tè:rèid'va:ɣset -èx štev. ⟨⟩ *štiriindvajset |izraža število ali številko štiriindvajset [24]*: v'jɛ:lè sò š'tè:rèid'va:ɣset 'ri:p

štiriindvajseti ▶ š'tè:rèid'va:ɣsetè -a -ò štev. ⟨⟩ *štiriindvajseti |ki v zapovrstju ustreza številu štiriindvajset*: š'tè:rèid'va:ɣsetèga 'ma:ja

štiriindvajset ipd. gl. štiriindvajset ipd.

štirinajst ▶ š'tɕnajst -èx štev. ⟨⟩ *štirinajst |izraža število ali številko štirinajst [14]*: 'lè:ta š'tɕnajst se je za'čɛ:la 'pɕva 'vo:ɣska

štirinajsti ▶ š'tɕ'na:ɣstè -a -ò štev. ⟨⟩ *štirinajsti |ki v zapovrstju ustreza številu štirinajst*: š'tɕ'na:ɣstèga ap'ri:l'a se je 'rò:dò

štirinajstleten ▶ š'tɕnajst'lè:tèn -tna -ò prid. ⟨⟩ *štirinajstleten |star štirinajst let*: š'tɕnajst'lè:tna 'dè:kɕca

štirinajststo ▶ š'tɕnajstu: -- štev. ⟨⟩ *štirinajststo |izraža število ali številko tisoč štiristo [1400]*: š'tɕnajstu: 'dinarjef je 'dò:bò za 'vo:la

štiriperesen ▶ š'tèrèpe're:sèn -a -ò prid. ⟨⟩ *štiriperesen |ki ima liste, sestavljene iz štirih lističev*: š'tèrèpe're:sna 'dè:tel'a

štirirazreden ▶ š'tèrèraz're:dèn -dna -ò prid. ⟨⟩ *štirirazreden |ki ima štiri razrede, oddelke*: x 'va:sè je 'bèla š'tèrèraz're:dna š'kò:la

štiristo ▶ š'tèrèstu -- štev. ⟨⟩ *štiristo |izraža število ali številko štiristo [400]*: š'tèrèstu: 'lèt s'ta:ra 'li:pa

štiristu gl. štiristo

štirje gl. štiri

štirka ▶ š'tɛ:rka -e ž ⟨⟩ *škrob |moki podobna bela snov iz krompirja, žita kot sredstvo za doseganje večje trdote tkanine*: š'tɛ:rkò je z'mè:šala z 'vòdò:

štirkiati ▶ š'tɛ:rkət -an nedov. ⟨⟩ [**štirkiati*], *škrobiti*: k'ro:gl'e š'tɛ:rkət

štiroji ▶ š'tè'rò:jè -a -e štev. ⟨⟩ *četver |ki je štirih vrst*: š'tè'rò:jè 'kò:scè kò'si:jo ▪ š'tè'rò:je b'lagu sò pɕg'na:lè ▪ š'tè'rò:ja 'dèca sò pɕ 'xi:šè

štof ▶ š'tɔf -a m ⟨⟩ [**štof*] *debelejša volnena tkanina*: 'kù:pèla je p'la:f š'tɔf ▪ x'la:èe is š'tɔfa

štofast ▶ š'tɔfast -a -ò prid. ⟨⟩ [**štofast*] *|ki je iz debelejšje volnene tkanine*: š'tɔfast 'la:ibak ▪ š'tɔfasta 'sü:kn'a

štokati ▶ š'tò:kət -an nedov. ⟨⟩ **1.** *s štokovnikom tlačiti moko v vreči*: gò'tò:vèno š'tò:kət **2.** *ekspr. opravljati drobna, manj pomembna dela*: 'nèkaɣ š'tò:kamò 'kòlè 'xi:šè

štokfiš ▶ š'tòkfiš -a m ⟨⟩ *polenovka |posušena riba trska*: f'pɛ:tak smò 'jè:lè š'tòkfiš ▪ 'sü:x kò š'tòkfiš

štokniti ▶ š'tò:kènt -knèn dov. ⟨⟩ [**štokniti*], *dregniti, suniti*: 'vòu ga je š'tò:knò z 'rò:gòn

štokovnik ▶ š'tò:kòvnik -a m ⟨⟩ *debelejša, na koncu pravokotno odžagana palica, s katero se tlači moka v vreči*: s š'tò:kòvnikòn je pòš'tò:kala 'ža:kèl'

štokrle ▶ š'tòkɕlè -a m ⟨⟩ *stol brez naslonjala*: sè'dè:la je na š'tòkɕlè

štor gl. panj

štorija ▶ š'tò:rèja -e ž ⟨⟩ [**štorija*], *zgodba, povest*: š'tò:rèje p'ra:vèt ▪ 'to: je p're:du:ga š'tò:rèja o tem bi bilo treba še veliko več povedati

štoklja ▶ š'tò:rkɕa -e ž ⟨⟩ *štoklja |velika močvirska ptica selivka z belim perjem po telesu, črni mi perutmi in dolgimi golimi nogami*: š'tò:rkɕa je le'tè:la čes 'ku:pò

štos ▶ š'tò:s -a m ⟨⟩ *velik oblič, skobljč za poravnavanje dog*: s š'tò:sòn je p'ò'u:bl'ò 'dò:ge

štosati ▶ š'tò:sət -an nedov. ⟨⟩ *z velikim obličem, skobljčem ravnati dogo, desko*: š'čɛ:ra p'òpudan sòn š'tò:sau 'dò:ge, 'ža:gance

štoviljiti ▶ š'tò'vi:l'èt -èn nedov. ⟨⟩ *ekspr. lagodno opravljati manj pomembna dela*: 'nèkaɣ š'tò'vi:l'émò pò 'vɕtè

štrafati ▶ š't'ra:fat -an dov. ⟨⟩ *kaznovati* |*dati, določiti komu kazen*|: 'ta:ta sò š't'ra:fa'lè ▶ **štrafan** š't'ra:fan -a -ò *kaznovan*: 'bi:u je š't'ra:fan

štrafenga ▶ š't'ra:fèngga -e z ⟨⟩ *kazen* |*kar je določeno za kršilca kakih norm, zahtev*|: 'tò: je 've:lika š't'ra:fèngga, t'ri: 'lè:ta! ▪ 'bòža š't'ra:fèngga *naravne nesreče, razlagane kot posledica negativnega ravnanja, dejanja*

štraja ▶ š't'ra:ja -e z ⟨⟩ *stelja iz grobe trave*: š't'ra:jò 'kòsit za 'na:stij

štrajfast ▶ š't'ra:ifast -a -ò prid. ⟨⟩ *kričeče pisan*: š't'ra:ifast 'fù:rtòf

štrajk ▶ š't'ra:ik -a m ⟨⟩ [**štrajk*], *stavka*: na 'kòln-'ve:rkè je 'bi:u š't'ra:ik

štrajkati ▶ š't'ra:ikat -an nedov. ⟨⟩ [**štrajkati*], *stavkati*: 'dè:lòfcè sò š't'ra:ikalè

štrajtati ▶ š't'ra:itat -an nedov. ⟨⟩ *pri kamenčkanju loviti s tal pobrane in v zrak vržene kamenčke na hrbtno stran roke* ▶ **štrajtati se** š't'ra:itat se *prepirati se, prerehati se*: na 'pa:sè smò se š't'ra:italè ■ prim. *peskati*

štrakelj ▶ š't'ra:kèl' -kl'a m ⟨⟩ *pramen* |*daljši, tanjši skupek las*|: pòp'ra:vl'at sè š't'ra:kèl' pòd 'rò:bac

štramicar ▶ š'tra'micar š'trami'ca:rja m ⟨⟩ *kamnosek* |*kdor se poklicno ukvarja z obdelovanjem, oblikovanjem kamna*|: š'ta:ucarskè š'tra'micar je na'rè:dò 'ka:man za t'rè:t

štramicati ▶ š'tra'micat -an nedov. ⟨⟩ *obdelovati kamen (z dletom)*

štramicelj ▶ š'tra'micèl' -cl'a m ⟨⟩ [**škrnicelj*], (*papirnata*) *vrečka*

štramiceljček ▶ š'tra'micèl'čèk -čka m ⟨⟩ [**škrniceljček*], (*papirnata*) *vrečica*

štrancirati ▶ š'tran'ce:rat -an nedov. ⟨⟩ *ekspr. pohajkovati, postopati* ■ prim. š'trencati

štranga ▶ š't'ra:nga -e z ⟨⟩ [**štranga*], *zaprežnica* |*vrvi, navadno pri konjski opremi, za vpreženje živali k vozlu*|: š't'ra:nge p' 'ko:n'è 'zapèť

štrangica ▶ š't'ra:ngèca -e z ⟨⟩ *manjšalnica od štranga*: š't'ra:ngèca se je pre't'rgala

štrapac ▶ š'tra'pac -a m ⟨⟩ [**štrapac*], *velik napor, zlasti fizičen*: òd preve'li:kèga š'tra'paca je z'bò:l'ò

štrapacirati ▶ š'trapa'ce:rat -an nedov. ⟨⟩ *imeti pretirane zahteve do koga, pretiran nadzor nad kom*: 'dècò p're:več š'trapa'ce:rajò

štrbekati ▶ š't'rbè:kat -an nedov. ⟨⟩ *ekspr. pohajkovati, postopati* ■ prim. š'trbenkati

štrbenkati ▶ š't'rbè:ŋkat -an nedov. ⟨⟩ *ekspr. pohajkovati, postopati* ■ prim. š'trbekati

štrbonkati ▶ š't'rbò:ŋkat -an in š't'rbu:ŋkat -an nedov. ⟨⟩ *ekspr. 1. slišno stopati v vodi*: fan'ti:čkè š't'rbò:ŋkajò

pò 'ja:rkè **2.** *trdo, glasno stopati*: pò š'te:ŋgax je š't'rbò:ŋkala

štrbunkati gl. ⟨⟩ š'trbonkati

štrbunkniti ▶ š't'rbuŋkènt -knen dov. ⟨⟩ *ekspr. [**štrbunkniti*] |slišno pasti (v vodo)*|: 'ka:man je š't'rbuŋknò x 'vò:dò ▪ is 'è:u:na je š't'rbuŋkèna f 'ku:pò *skočila*

štrcelj ▶ š't'rcèl' -cl'a m ⟨⟩ *štrcelj* |*po rezanju, sekanju preostali del navadno tanjšega debla, stebila, veje*|: š't'rcèl'è sò òs'ta:lè pò x'fme'tü:nè ■ gl. *tufec*

štrdeset ipd. gl. š'tirideset ipd.

štreka ▶ š't'reka -e z ⟨⟩ *proga* |*načrtno speljana pot s tirnicami za promet s tirničnimi vozili*|: 'cuk je s'ta:u na š't'rekè ▪ 'cuk 'vo:zè pò š't'rekè

štrekati se ▶ š't'rekat se -an se nedov. ⟨⟩ *ekspr. šaliti se* |*navadno z besedami izražati nekoliko neresen odnos do koga*|: 'fa:ntè sò se 'ra:dè š't'rekalè

štrekelj ▶ š't're:kèl' -kl'a m ⟨⟩ *tečaj (pri vratih, oknih)*: v'ra:ta sò na'ta:kn'èna na š't're:kl'èx ■ prim. š'tekelj

štrenja ▶ š't're:n'a -e z ⟨⟩ [**štrenja*] |*preja, zvita v več enako dolgih navojev*|: š't're:n'ò òd'mo:tat • *ekspr. 'daš 'pa:da v š't're:n'ax v curkih lije* • ž'ga:ncè v'rejò kò š't're:n'e *močno vrejo*

štrencati ▶ š't're:ncat -an nedov. ⟨⟩ *ekspr. pohajkovati, postopati* ■ prim. š'trancirati

štrenica ▶ š't're:n'ca -e z ⟨⟩ [**štrenica*] |*manjšalnica od štrenja*|: š't're:n'ca s'vi:le

štrenja ipd. gl. š'trenja ipd.

štrigelj ▶ š't'rigèl' -gl'a m ⟨⟩ *čohalo* |*krtači podobna kovinska priprava za čiščenje živine*|: b'lagu s š't'ri:gl'en òd'rgènt

štrigljati ▶ š't'rigl'at -an nedov. ⟨⟩ *čohati* |*s štrigljem čistiiti, gladiti*|: b'lagu, 'ko:n'è š't'rigl'at

štrih ▶ š't'rix š't'ri:xa m ⟨⟩ *črta, nepretregana vrsta točk* pò š't'ri:xè 'rè:zat, 'ža:gat

štrihati ▶ š't'ri:zat -an nedov. ⟨⟩ [**štrihati*], *barvati, pleskati*: v'ra:ta, 'u:ka š't'ri:zat

štrik ▶ š't'rik š't'rika m ⟨⟩ **1.** [**štrik*], *vrvi*: 'vò:s 'sèna pò've:zat s š't'rikòñ **2.** *zanka za ptiče iz konjske žime*: na š't'rik se je v'je:la 'šò:ja **3.** *ekspr. brezvesten, surov človek, prevarant*: s 'tè:n š't'rikòñ 'ni: 'dòbrò 'èmèt 'po:sla

štrkati ▶ š't'rkat -an nedov. ⟨⟩ *štrkati* |*slišno brizgati*|: m'lè:kò š't'rkà is 'sasca ▪ 'vo:da š't'rkà is 'so:da

štrkavec ▶ š't'rk'a:vac -'ka:fca m ⟨⟩ *ognojtev, prisad*: š't'rk'a:vac na 'no:gè

štrkniti ▶ š't'rkènt -knen dov. ⟨⟩ *štrkniti* |*slišno brizgniti*|: 'soq'rvèca, m'lè:kò š't'rkne • 'daš je š't'rkno malo je zmocilo

štrleti ▶ š't'rl'èt -in nedov. ⟨⟩ *štrleti 1. |segati bolj daleč od sosednje stvari*|: 'vè:je š't'rl'i:jò iz 'vò:za **2.** |*segati nad okolico*|: 'ka:man'e š't'rl'i is 'ku:pe

štrnajst ipd. gl. š'tirinajst ipd.

štrof ▶ š'tr'óf š't'r'o:fa m ⟨⟩ *kazen, zlasti denarna*: š't'r'óf p'la:tèt

štrofati ▶ š't'r'ó:fat -an nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *suvati, napadati z rogovi*: 'ta: 'v'óy 'rat š't'r'ó:fa **2.** brezoseb. *imeti sunkovite bolečine*: va 'v'ü:xèx me š't'r'ó:fa

štrofniti ▶ š't'r'ó:fěnt -fnen dov. ⟨⟩ ekspr. *suniti, napasti z rogovi*: k'ra:va ga je š't'r'ó:fěnla z 'rò:g'ón

štrok ▶ š't'r'ók š't'r'o:ka m ⟨⟩ *strok* **1.** |*podolgovat plod z več semeni, obdanimi z luščino*: š't'r'ók fa'ž'o:na, g'ra:xa **2.** |*vsak od delov česnove glavice*: š't'r'ók 'č'e:sna

štrokac ▶ š't'r'ókac -a m ⟨⟩ *strokac* |*manjšalnica od strok*|

štruca ipd. gl. štuca ipd.

štrudelj ▶ š't'r'u:děl' -dl'a m ⟨⟩ [**štrudelj*], *zavitek*: 'ja:b'óčnè š't'r'uděl'

štrukelj ▶ š't'r'ü:kěl' -kl'a m ⟨⟩ nav. mn. *štrukelj* |*kuhana jed, zlasti iz vlečenega testa z nadevom*: š'e'ni:čnè š't'r'ükl'è ▪ 'dè:te je de'be:lò kò š't'r'ü:kěl' • x'p'me'tü:nòvé š't'r'ü:kl'è *kuhani koruzni cmoki z vmešano slanino*

štuca ▶ š'tü:ca -e ž ⟨⟩ *štruca* **1.** |*podolgovato oblikovan kruh*: š'tü:ca k'r'ü:xa **2.** |*kar je temu podobno*: š'tü:ca 'cu:kra

štucati ▶ š'tu:cat -an nedov. ⟨⟩ *obrezovati, krajšati*: 'grmje š'tu:cat ▪ p'l'ó:t š'tu:cat

štucman ▶ š'tu:cman m ⟨⟩ ekspr. [**naivnež*] |*naiven človek*: 'ón je p'ra:vè š'tu:cman ■ prim. študelj

štučica ▶ š'tü:čéca -e ž ⟨⟩ *štručica, štručka* |*manjšalnica od štuca*|

študelj ▶ š'tudél' -dl'a m ⟨⟩ ekspr. [**naivnež*] |*naiven človek*: 'n'e:je 'm'ó:š je en š'tudél' ■ prim. štucman

študent ▶ štu'dent -a m ⟨⟩ **1.** *študent* |*kdor si pridobiva izobrazbo na višji ali visoki šoli*: 'séda je 'p'ósot 'd'o:stè štu'de:ntóf **2.** star. [**študent*], *dijak* |*učenic srednje šole*: štu'dent f 'k'óč'è:vjè

študija ▶ š'tu:déja -e ž ⟨⟩ *problem* |*kar zaradi določenega dejstva povzroča komu skrbi, težave*: 'sin se je z'gü:bò pò s'v'è:tè – t'ò: sò 'teške š'tu:déje!

študirati ▶ štu'de:rat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *študirati, šolati se* |*pridobivati si izobrazbo na srednji, višji ali visoki šoli*: štu'de:rauj je f 'k'óč'è:vjè i v 'za:grebè **2.** *študirati, šolati* |*omogočati komu, da si pridobiva izobrazbo na srednji, višji ali visoki šoli*: 'o:ča štu'de:ra si'n'ò:ve **3.** [**študirati*], *premišljevanje, razmišljati*: 'o:na p're:več štu'de:ra ▪ 'cè:lò 'n'óč je štu'de:rauj, 'ka:ij bé na're:d'ò ▪ 'ka:ij štu'de:raš? ▶ **študirán** štu'de:ran -a -ò *izobražen, šolan*

štuk ▶ š'tuk š'tuka m ⟨⟩ **1.** [**štuk*], *nadstropje*: 'xi:ša 'ma d'va: š'tuka **2.** *strop* |*vsak od delov stavbe, ki omejuje, zapira prostor, prostore od zgoraj*: na'bi:t t'rs'ti:kóna š'tuk ▪ š'tuk je 'o:tpau *omet*

štukati¹ ▶ š'tü:kat -an nedov. ⟨⟩ *delati, da je kaj dalje z dodajanjem novega dela*: 'daskò: š'tü:kat ▪ 'ki:kl'ò, 'r'óka:f š'tü:kat ▪ v'fš'č'i:cò š'tü:kat

štukati² ▶ š'tü:kat -an nedov. ⟨⟩ *pomikati zadenjsko, nazaj*: š'tü:kaj 'vo:la! ▶ **štukati se** š'tü:kat se ekspr. *zadrževati se, obvladovati se pri svojih dejanjih, svojem ravnanju*: š'tü:kaj se!

štukniti¹ ▶ š'tü:kěnt -knen dov. ⟨⟩ *narediti, da je kaj daljše z dodajanjem novega dela*: š't'rik š'tü:kěnt

štukniti² ▶ š'tü:kěnt -knen dov. ⟨⟩ *pomakniti (se) zadenjsko, nazaj*: b'lagu š'tü:kěnt ▪ š'tü:knè 'rumò! ▪ š'tü:knè š'tu:se, 'roše! *nazaj, štuse, rose* ▶ **štukniti se** š'tü:kěnt se ekspr. *popustiti* |*prenehati ohranjati svojo voljo, svoje stališče*: 'sak se na:ij 'ma:lò š'tü:kne

štula ▶ š'tü:la -e ž ⟨⟩ **1.** *štula* |*izbočeni del klobuka*: š'tü:la na šk'p'l'a:kè se je z'nü:cala **2.** *vogal (napolnjene) vreče*: na š'tü:lè je 'ža:kěl' res't'rgan • š'pa:rat je 'r'è:ba p'f 'r'óž'è, ne p'f š'tü:lè *varčevati je treba začeti, ko je stvari še dovolj*

štuliti se ▶ š'tü:l't se -l'ěn se nedov. ⟨⟩ ekspr. [**štuliti se*] |*nepovabljen, nezaželen se pridruževati, prihajati kam*: š'tü:l'è se, 'kè: ga 'ni: 'r'è:ba

štupa ▶ š'tü:pa -e ž ⟨⟩ *poper* |*posušeno seme ali plodovi poprova, ki se uporabljajo kot začimba*: š'tü:pò ml'èt • 'tòba:k je 'sü:x kò š'tü:pa *suh, da se drobi* • 'li:stje je 'sixu kò š'tü:pa *zelo suho*

štupati ▶ š'tü:pat -an nedov. ⟨⟩ *poprati* |*dodajati jedi poper*: 'žü:pò š'tü:pat ▪ 'k'ómp'è:r na sò'la:tò š'tü:pat

štupnica ▶ š'tü:pěncā -e ž ⟨⟩ ekspr. [**ritka*], *zadnjica* |*spodnji zadnji del človeškega trupa*|

šubica ▶ š'ubéca -e ž ⟨⟩ slabš. *usta, ustnice*: pò š'ubécè jò je 'd'ò:bò

šuder gl. šoder

šukast ▶ š'ukast -a -ò prid. ⟨⟩ ekspr. *nespameten, neu-* *men*: š'ukastò 'dè:te ▪ š'ukasta k'ra:va

šukati ▶ š'ukat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *metati kam večjo količino česa*: k'ò:k'ó:šan x'f'metü:n š'ukat ▪ š'e'ni:cò š'ukat *gosto sejati* • s'v'et'è 'l'uka (s) s'nè:g'ón š'uka o svetem Luki (18. oktobra) *lahko že močno sneži*

šukniti ▶ š'ukěnt -knen dov. ⟨⟩ ekspr. *vreči kam večjo količino česa*: z l'ò'pa:tò š'ukěnt 'p'è:ska ▪ k'ò:k'ó:šan š'ukěnt š'e'ni:ce • ekspr. š'uknò ga je pò g'la:vè *udaril*

šuknjen ▶ š'ukn'ěn -a -ò prid. ⟨⟩ *nespameten, neu-* *men* ■ prim. šukast

šulen ▶ š'u:lěn -lna m ⟨⟩ [**šolen*], *nizki čevlji*: na'r'ò:čò sè je 'no:r've š'u:lne

šuma ▶ š'uma -e ž ⟨⟩ *gozd* |*z drevjem strnjeno porasel svet*: 'bü:k'óva š'uma ▪ 'p'èj't va š'umò *iti na*

dela v gozd ▪ 'dè:lat f 'šumè *podirati drevje* ■ prim. hoste

šumar ▶ 'šuma:r šu'ma:rja m () **1.** *gozdar* |gozdni delavec|: šu'ma:rjè sò š'lè na "hř'va:ckò **2.** *strokovnjak za gozdarstvo*

šumenje ▶ šè'mɛ:n'è -a s () *šumenje* |glagolnik od šimiti|

šumeti ▶ 'šémèt 'šimin nedov. () *šumeti* **1.** |dajati neizrazite, nezveneče, med seboj pomešane glasove|: 'vo:da 'šimi ▪ 'jè:s 'šimi ▪ v "la:scè je šè'mè:lò **2.** v zvezi s čebela, muha |s premikanjem telesa, kril povzročati šumenju podobne glasove|: 'mü:xe šè'mi:jò va x'lè:vè ▪ ž'bè:le šè'mi:jò va 'pa:n'è **3.** |imeti neprijeten, šumenju podoben občutek v glavi, ušesih zaradi motenj v delovanju organizma|: pò g'la:vè mè 'šimi ■ gl. švapoljiti

šumljati ▶ 'šiml'at -an nedov. () *šumljati* |narahlo šumeti|: pò 'li:stjè je šiml'a:lò

šunka ▶ 'šunka -e ž () *šunka, gnjat*: 'šunškò 'kù:xa:t, 'rè:zat, jèst

šuntati ▶ 'šun:ntat -an nedov. () [*šuntati], *hujskati*: paj'da:šè sò ga 'šun:talè

šup ▶ 'šü:p -a 'šipu prid. () [*šupelj], *votel* |ki ima v sebi prazen, ne s trdno ali tekočo snovjo izpolnjen prostor|: 'šü:p 'or:èx ▪ 'šü:p 'zɔ:p ▪ 'šü:pa x'rü:ška ▪ 'šipu 'dřvò ● ekspr. p'lěfknt is 'šipiga žè'lè:zda ustreliti iz puške

šupiti ▶ 'šipit -in nedov. () *luknjati* |delati luknje, luknjice|: 'daskò, 'ka:man 'šipit ● ekspr. g'lavò: sè 'šipit *razmišljati z veliko energijo in zbranostjo (zaradi učenja, skrbi)*

šupiti ▶ 'šupèt -èn dov. () ekspr. *udariti* |sunkovito dotakniti se koga, navadno z namenom prizadeti bolečino|: 'šupèla ga je s 'pa:l'cò ■ prim. šupniti?

šupljina ▶ šèp'l'i:na -e ž () [*šupljina], *votlina*: va šèp'l'i:nè sò 'òšè: ▪ is šèp'l'i:ne je př'lè:zla lè'si:ca

šupniti ▶ 'šupènt -pnen dov. () ekspr. *pasti* |zaradi nenadne izgube ravnotežja, opore priti iz pokončne-ga položaja na tla zlasti v ležeči položaj|: 'šupnò je pò š'te:ngax

šupniti ▶ 'šupènt -pnen dov. () ekspr. *udariti* |sunkovito dotakniti se koga, navadno z namenom prizadeti bolečino| ■ prim. šupiti

šus ▶ 'šus 'šusa m () **1.** [*šus], *strel* |izstrelitev krogla, naboja|: s 'přvèn 'šusòn je 'pòdrò sř'n'a:ka **2.** ekspr. [*muha] |kar vsebuje, izraža pretirano zahtevnost ali samovoljnost, trmo|: 'ta: è'lò:vèk 'ma s'vò:ž 'šus ▪ 'šus ga je 'přjèu postal je muhast

šusast ▶ 'šusast -a -ò prid. () *ki ima pretirane, samovoljne zahteve, želje*: b'rat 'ma 'šusastò 'žè:nò

šuša gl. suša

šuštar ▶ 'šu:štar -ja m () **1.** [*šuštar], *čevljar*: 'da:lè

sò ga 'vičit za 'šu:štarja **2.** *rastlinska stenica* |žuzelka, ki sesa sokove na rastlinskih poganjkih in plodovih|

šuštarica ▶ 'šu:štarca -e ž () *čevljarjeva žena*

šuštarija ▶ 'šušta'r'i:ja -e ž () *čevljarstvo* |obrt za izdelovanje ali popravljanje obutve|

šuštarjev ▶ 'šu:štarjef -jeva -ò prid. () *čevljarjev* |ki se nanaša na šuštarjel|: 'šu:štarjeva 'xi:ša

Šuštarjevi ▶ "šü:štarjevè -èx m mn. () *Šuštarjevi* |hišno ime|: př "šü:štarjevèx

šuštarski ▶ šü:šarskè -a -ò prid. () *čevljarski* |ki se nanaša na šuštarjel|: 'šu:šarskè 'no:žèč, s'tòu ▪ 'šu:šarskè k'l'i:ncè ▪ 'šu:šarskò kò'pitò *čevljarsko kopito* |spodnjemu delu noge podobna, navadno lesena priprava za izdelovanje, oblikovanje obuvaj|

šuta ▶ 'šü:ta -e ž () *del skednja, kjer se spravlja seno ali slama*: ò'bòdvè 'šü:te sò 'pu:ne 'sèna

švagniti ▶ š'vagènt -gnen dov. () *švigniti* |nenadoma za kratek čas se pojaviti, prikazati kjel|: 'ò:gèn je š'vagnò is š'pò:rxeta

švanjek ▶ š'van'ak -n'ka m () *ponošena copata, čevljev* ● žè:nèla se 'tu:ga i ne'vo:l'a, na 'pè:r je 'šò š'van'ak i ò'pa:n'ak na siromakovi svatbi so se zbrali vsi revni ljudje

švapoljiti ▶ šva'pòl'it -in nedov. () ekspr. [*šumeti] |zgovorjenjem, premikanjem navadno več osebkov povzročati šumenju podobne glasove|: na 'sajmé, na s'va:rbè sò švapò'l'i:lè

švarka ▶ š'va:rka -e ž () **1.** ekspr. *star, ponošen čevljev* **2.** ekspr. *stara, zgarana, nadležna ženska* ■ prim. švarkelj

švarkati ▶ š'varkat -an nedov. () **1.** ekspr. *hoditi v starih, ponošenih čevljih* **2.** ekspr. *opletati z nogami pri hoji*: k'ra:ve švar'ka:žò

švarkelj ▶ š'va:rkèl' -kl'a m () *star, ponošen čevljev* ■ prim. švarka

švedra ▶ š'vè:dra -e ž () slabš. *stara, zgarana, nadležna ženska* ■ prim. švarka

švedrast ▶ š'vè:drast -a -ò prid. () ekspr. [*švedrast], |ki ima krive noge in zato nerodno, majavo hodil|: š'vè:drast è'lò:vèk ▪ š'vè:draste 'nòge: krive

švedrati ▶ š'vedrat -an nedov. () ekspr. [*švedrati] |hoditi z nerodnimi, okornimi koraki|: pò 'cè:stè je š'vedrau 'pija:nc

šveler ▶ š'vè:l'ar -ja m () *železniški prag* |podolgovat, štirikoten nosilni element iz betona, lesa, železa za pritrdjevanje tirnic|: š'vè:l'arje 'te:sat

šverc ▶ š'vè:rc -a m () [*šverc], *tihotapljenje, tihotapstvo*: ž'i:vè òt 'samèga š'vè:rca

švercanje ▶ š'vè:rcan'è -a s () [*švercanje], *tihotapljenje*

švercarija ▶ š'verca'ri:ja -e ž ⟨⟩ [**švercarija*], *tihotapljenje, tihotapstvo* ■ prim. šverc

švercati ▶ š'vɛ:rcat -an nedov. ⟨⟩ [**švercati*], *tihotapiti*: 'ko:n'ɛ sò š'vɛ:calɛ ▶ **švercan** š'vɛ:rcan -a -ò [**švercan*], *tihotapljen*: š'vɛ:rcana 'rɔ:ba

švic ▶ š'vic -a m ⟨⟩ [**švic*], *pot, znoj*: pò 'čɛ:lɛ i pò 'xɾptɛ mè 'tɛ:čɛ š'vic

švicanje ▶ š'vi:can'ɛ -a s ⟨⟩ [**švicanje*], *potenje, znojenje*

švicati ▶ š'vi:cat -an nedov. ⟨⟩ [**švicati*] **1.** *potiti se, znojiti se*: f 'ko:šnɛ smò š'vi:calɛ **2.** |*teško delati, mučiti se s težkim delom*|: na 'kɔln've:rkɛ smò š'vi:calɛ

švigati ▶ š'vi:gat -an nedov. ⟨⟩ *švigati* **1.** |*zelo hitro voziti*|: aʉtòmò'bi:l'ɛ š'vi:gajò pò 'cɛ:stɛ **2.** |*nenadoma, za kratek čas se pojavljati, prikazovati kje*|: 'o:gɛn je š'vi:gau̯ is st'rɛ:xe ■ gl. švrkati

švigniti gl. frkniti, švagniti

švikati ▶ š'vikat -an nedov. ⟨⟩ *švrkati* |*udarjati navadno s tankim, prožnim predmetom*|: pò 'vo:lɛx je š'vikala

švikniti ▶ š'vikɛnt -knen dov. ⟨⟩ *švrkniti* |*udariti, navadno s tankim, prožnim predmetom*|: 'ko:n'a je š'viknò

švistniti gl. zašvikniti

švoh ▶ š'vɔx -- -- prid. ⟨⟩ **1.** *slab, slaboten, neustrezen*

2. *star. bolan, jetičen*: na 'pɾsɛx š'vɔx

švrkati ▶ š'vɾkat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *švrkati* |*udarjati, navadno s tankim, prožnim predmetom*|: s 'ši:bò ga je š'vɾkala **2.** *škrpiti* |*v redkih kapljah deževati*|: 'daš je š'vɾkaʉ **3.** *ekspr. [švrkati], tekati, švigati*: pò 'cɛ:stɛ sò 'dɛca š'vɾkala **4.** *škrpiti* |*v kapljicah, curkih hitro razprševati se*|: 'ma:st je š'vɾkala

švrkniti ▶ š'vɾkɛnt -knen dov. ⟨⟩ **1.** *švrkniti* |*udariti, navadno s tankim, prožnim predmetom*|: 'vo:la je š'vɾknò s kɾ'ba:čɛn **2.** *krajši čas rahlo padati, rositi*: 'dažak je 'ma:lò š'vɾknò **3.** *ekspr. posejati v majhni količini*: meɨ 'rɛ:pò sòn š'vɾkɛnla 'ma:lò sò'la:te **4.** *ekspr. mahnniti, zamahnniti*: s 'kòsɔ: 'bɔ:n 'pa:rkrat š'vɾknò, pa 'bɔ: pòkò'sɛ:nò ● 'ma:st mè je š'vɾkɛnla na 'rò:kò v *kapljicah priletela*

T

- ta** ▶ 'ta: 'ta: 'tɔ: zaim. ⟨⟩ **ta I.** rabljeno kot pridevnik **1.** |izraža, da je oseba ali stvar, na katero se usmerja pozornost koga v (neposredni) bližini govorečega|: 'ta: 'võu je 'naš, 'u:n je pa sò'sè:dòf ▪ 'ta: 'pas pa g'ri:ze **2.** |izraža, da kaj poteka, obstaja v času govorjenja o njem|: 'tɔ: 'zimɔ: 'iše 'ni:sòn 'bèla is 'xi:še ▪ 'ta: 'tè:dèn sòn več 'bi:u f 'kòlčè:vje **3.** |izraža, da je kaj glede na drugo najbližje času govorjenja|: 'ta: 'tè:dèn, kè p'ri:de, 'bɔ:mò s'tè:l'ò 'žè:lè **4.** |izraža, da se o osebi ali stvari pravkar pripoveduje|: 'ta: 'kʁma 'ne bɔ: dós'pè:vala dò 'jü:rjeva ▪ s 'tèn: čló'vè:kòn 'ni:sòn 'iše gò'vò:rò **5.** |poudarja pomen besede, na katero se veže|: 'ta: l'ump je 'sèga k'ri:f ▪ 'ta: 'pija:nc se je s'pè: 'na:piu **6.** |izraža poljubnost oseb ali stvari|: pʁ 'ma:šè sas'ta:neš 'tè:ga 'alè 'u:nèga čló'vè:ka ▪ na 'tèn i 'u:nèn s'vè:tè **II.** rabljeno kot samostalnik **A) 1.** |izraža osebo ali stvar, na katero se usmerja pozornost koga, ki je v (neposredni) bližini govorečega|: 'ta: je 'dò:bèr, 'alè je pred'ra:k ▪ 'kòkò: je 'tɔ: 'lipu: **2.** |izraža osebo ali stvar, o kateri se pravkar pripoveduje|: 'ta: 'iše pò'da:nè d'rè:ml'e ▪ 'ta: 'ma d'vè: 'dèce ▪ 'tɔ: 'me:ne ne b'ri:ga **B) 1.** |izraža navadno še ne prepoznano stvar v bližini govorečega, na katero se navadno usmerja pozornost koga|: 'tɔ: je 'na:i'vèčè 'võu, kè sòn ga 'vi:dò **2.** |izraža pravkar povedano|: 'tɔ: tè 'laxku: š'kɔ:dè ▪ 'kòkò: se 'vü:paš 'tɔ: 'reč!
- ta** ▶ ta določni člen ⟨⟩ [**ta*] **1.** |za poudarjanje določne oblike pridevnika|: ta 'bè:la s'li:va ▪ ta 'čʁna, ta r'ja:va x'rü:ška ▪ ta m'la:ja š'či: najmlajša ▪ ta s'ta:rèjè 'sin je p'ro:šò iz 'du:me najstarejši **2.** |za poudarjanje samostalniške rabe pridevnika|: ta s'ta:ra, ta s'ta:rè starši poročenega sina ali hčere, ki živi doma z družino
- ta** ▶ 'ta medm. ⟨⟩ klicpsu ta |pridi sem|: 'mè:dɔ, 'ta!
- tabernakelj** ▶ tabèr'na:kèl' -kl'a m ⟨⟩ tabernakelj |omarica, navadno na oltarju, v kateri so shranjene posvečene hostije|: 'òtprèt, 'zaprèt tabèr'na:kèl'
- tabla** ▶ 'ta:bl'a -e ž ⟨⟩ **tabla 1.** |plošča, na kateri je kaj napisano, označeno|: na trgò'vi:nò sò pʁ'bi:lè 'ta:bl'ò ▪ dè'la:čkò 'ta:bl'ò sò pre'fa:rbalè **2.** |navadno temna plošča, na katero se piše s kredo|: 'ta:bl'ò zb'ri:sat ▪ š'kòlska 'ta:bl'a
- tableta** ▶ tab'lèta -e ž ⟨⟩ novo tableta |zdravilo navadno v obliki okrogle ploščice|: 'sak 'da:n 'je:ml'en pò 'e:nò tab'lètò
- tablica** ▶ 'ta:bèl'ca -e ž ⟨⟩ **tablica 1.** |manjšalnica od tabla| **2.** nekđaj |uokvirjena manjša plošča, na katero se piše s kamenčkom, kredo|: 'ta:bèl'ca se mè je rez'bi:la • novo 'ta:bèl'ca za 'a:utò registrska tablica
- taborec** ▶ tabòrc tab'ò:rcà m ⟨⟩ majhna posoda iz lubja, v katero so nabirali jagode in jo po uporabi zavrgli ■ prim. tobovec
- taborišče** ▶ tabò'ri:šče -a s ⟨⟩ novo taborišče |skupeki stavb, naprav za prisilno bivanje večjega števila ljudi|: x'mʁla je f tabò'ri:ščè na 'ra:bè ■ gl. lager
- taca** ▶ 'ta:ca -e ž ⟨⟩ **1.** taca, šapa |spodnji del noge nekaterih sesalcev|: lè'si:ca se je v'jè:la za 'ta:cò **2.** slabš. [**taca*] |roka, zlasti velika|: s 'ta:cò ga je 'vedrò • 'ta:ca se mè je zgè'bi:la železno čevlarsko orodje z izoblikovanim stopalom na koncu za obdelovanje čevljev
- tačica** ▶ 'ta:čèca -e ž ⟨⟩ tačica, šapica: 'mačèca 'ma 'ta:čèce
- tadel** ▶ 'ta:dòu 'ta:dla m ⟨⟩ napaka |lastnost, značilnost, ki ni v skladu z normalnim, zdravim stanjem, delovanjem organizma|: 'ta:dòu 'ma, da je kratkò'vi:dèn
- tadlati** ▶ 'ta:dlat -an nedov. ⟨⟩ namerno neupravičeno kritizirati, negativno ocenjevati koga ali kaj: ne'vè:stò je 'ta:dla
- taht** ▶ 'ta:xt -a m ⟨⟩ stenj |trak ali vrstica iz bombaža, ki napojen z gorljivo snovjo počasi gori in oddaja svetlobo|: 'ta:xt na 'la:mpè òd'rè:zat
- tajati se** gl. taliti se
- tajen** ▶ 'ta:jèn 'ta:jna -ò prid. ⟨⟩ **tajen 1.** |za katerega javnost, oblast ne ve|: 'ta:jnè pò'mè:nkè ▪ 'ta:jnò d'ruštvo **2.** skriven |ki je tak, da se ne opazi, ne vidi|: na 'tʁškèn g'ra:dè sò 'na:šlè 'ta:jna v'ra:ta
- tajiti** ▶ 'tajit -in nedov. ⟨⟩ tajiti **1.** |z besedo, kretnjo izražati, da osebek ni storilec tega, česar je obdolžen|: 'tajiü je, da je k'raü **2.** |zatrjevati, da kako dejstvo, ki se pripisuje osebk, ne obstaja|: 'tajiü je, da je 'bi:u v 're:štè
- tajka** ▶ 'ta:i:ka -e ž ⟨⟩ guba na ženski obleki, narejena namenoma: 'ta:i:ke na 'ki:kl'è

tajnik ▶ 'ta:ɲnək -a m ⟨⟩ *tajnik* |kdor opravlja administrativne, organizacijske, tehnične posle|: òp'či:nskè 'ta:ɲnək

tak ▶ gl takov

taki ▶ 'taki -ta m ⟨⟩ *ime psa jazbečarja*: 'taki, ta, ta, ta!

takniti ▶ 'taként 'ta:knen dov. ⟨⟩ ekspr. [**dotakniti se*] |izraža, da dejanje, ki izhaja iz osebk, še ni nastopilo|: sè'kè:re 'ni: 'ni 'taknò ▪ 'mrzle 'vòde: 'ne smè:n 'ni: 'taként ▶ **takniti se** 'taként se ekspr. [**pritakniti se*] |izraža nastop dejanja, kot ga določa sobesedilo|: ni: se 'taknò 'dè:la ▪ 'ni 'taknò se ga 'ni:són *niti rahlo ga nisem udaril, sunil*

tako ▶ 'takò prisl. ⟨⟩ *tako* **1.** |izraža način dejanja, poteška česa, znan iz predhodnega besedila, okoliščin|: 'vi:dèšte, da je 'takò 'bò:l'e **2.** |izraža skladnost dejanja, stopnje lastnosti s tem, kar izraža navadno odvisni stavek|: 'ni:són 'mi:sl'ò, da sè 'takò ne'ù:mèn **3.** |izraža mero ali stopnjo česa, kot jo določa navadno odvisni stavek|: 'takò je prex'lajen, da x'rešči ▪ 'to'ča je 'takò s'tu:kla 'ni:vò, da 'ni: 'batva 'ni: ós'ta:lò ▪ zav'riskn'èno m'lè:kò 'ni: 'takò 'dòbrò **4.** |izraža enakost načina dejanja, stopnje lastnosti s primerjanim|: š'či: k'ra:de g'lix 'takò kò 'ma:tè **5.** |izraža enakost načina dejanja z načinom v prejšnjem stavku|: 'bò:k 'ne daj, da bè 'takò p'rišlò! **6.** |izraža veliko mero ali stopnjo tega, kar izraža glagol, pridevnik ali prislov|: ne d'ržè se 'takò d'r'vè:nò! ▪ 'nekar 'takò 'jaku 'cükat ▪ 'kè: 'xò:dèš 'takò 'du:gò **7.** |poudarja dejstvo, ki brez nadaljnjih podatkov utemeljuje sklep|: is 'tè:ga 'takò i 'takò 'ne bò: 'nič **8.** |poudarja pomen besede, na katero se veže|: 'takò m'la:t, pa več k'ra:de ▪ 'takò sè ga 'x'va:l'ò, 'na:, 'sa: pa 'maš! **9.** |izraža vsebino, ki je znana, a se noče, ne more imenovati|: 'takò sòn 'čü:la ▪ 'òn je v're: 'takò 'rè:kò • 'ži:vè 'kòkò: 'takò kakor pride, kakor more • 'tò: 'ni: 'sòmò 'takò brez določenega vzroka, namena; ni enostavno, preprosto

takoj gl. gredoč, lizda, valje

takov ▶ ta'kò:f -'kò:va -ò zaim. ⟨⟩ [**takov*], *tak, takšen*: 'ni:són 'mi:sl'ò, da je ta'kò:f l'ump ▪ 'sin je ta'kò:f kò 'o'ča ▪ 'ta: 'xi:ša je ta'kò:va kò 'na:ša ▪ ta'kò:f g'vant ▪ ta'kò:vò v'rè:me

takrat gl. onda

taksa ▶ 'taksa -e ž ⟨⟩ *novi taksa, pristojbina*: 'taksa ót 'pasa ▪ 'taksa ót 'ko:tla *od žganjekuhe*

takšen ▶ gl takov

talar ▶ 'ta:l'a:r -ja m ⟨⟩ *novi talar* |dolgo, črno vrhnje oblačilo duhovnikov|

talati ▶ 'ta:l'at -an nedov. ⟨⟩ *dajati, deliti*: 'ma:tè 'ta:l'a k'rèx d'r'ži:mè

talent ▶ 'talent -a m ⟨⟩ *talent, dar* |velika prirojena sposobnost za določeno umsko ali fizično dejavnost|: 'ma 'talent za je'zi:ke • 'ni:ma 'talenta *nima pameti*

talentiran ▶ talen'tè:ran -a -ò prid. ⟨⟩ *talentiran* |posebno nadarjen za kaj|: talen'tè:ran za ra'čü:nstvò

taler ▶ 'ta:l'ar -ja m ⟨⟩ *krožnik 1.* |nekoliko poglobljena, navadno okrogla posoda za serviranje hrane|: 'ta:l'ar se je 're:zbò **2.** |vsebinska krožnika|: d'va: 'ta:l'arja 'žü:pe je 'po:jò **3.** |okroglemu pladnju podoban lesen krožnik|: na 'ta:l'arjè 'ni: 'meje:

talerček ▶ 'ta:l'arčèk -a m ⟨⟩ *krožniček* |manjšalnica od taler|

Talijan ipd. gl. Italijan ipd.

taliti se ▶ 'tal'it se -in se nedov. ⟨⟩ *taliti se, tajati se* |prehajati v vodo|: 'lèt, s'nè:k se 'tal'i

talj ▶ 'ta:l' -a m ⟨⟩ *star. del 1.* |kar nastane z delitvijo celote|: en 'ta:l' x'lè:pca **2.** *delež*: 'dèca sò dò'bi:la 'sakò s'vò:j 'ta:l' • za 'mò:ij 'ta:l' je 'seglix *kar se mene tiče* • p'r 'majin 'ta:l'è *po moji misli, po mojem mnenju* • p'r nas smò 'vè:čjè 'ta:l' k'mè:tè *večji del, večinoma*

tam ▶ 'tan prisl. ⟨⟩ *tam* **1.** |izraža viden, od govorečega razmeroma oddaljen kraj, prostor nahajanja, dogajanja česa, na katerega se usmerja pozornost koga|: 'tù:kaj 'pa:da 'daš, 'tan pa 'sò:nce 'sija **2.** |izraža iz sobesedila znan kraj, prostor nahajanja, dogajanja česa, na katerem se govoreči ne nahaja|: 'šò je k 'pò'tò:ké i 'tan 'o:stau čez 'nò:č **3.** |izraža enega od več nedoločenih krajev|: 'tè pa 'tan 'kaj š'ča:pnen **4.** |izraža ponavljanje v nedoločenih časovnih presledkih|: 'tè pa 'tan mè 'kaj 'po:š'l'e ■ gl. ondi, ondukaj, tistod; od tam gl. odondi, odondod; tu in tam gl. ke god

tamaš gl. tema

tamboraš gl. tamburaš

tamborica gl. tamburica

tamburaš ▶ tambò'ra:š -a m ⟨⟩ *tamburaš* |kdor igra (na) tamburico|

tamburica ▶ 'tambò'reca -e ž ⟨⟩ *tamburica* |ljudsko glasbilo, navadno na štiri strune, na katero se igra s trzalico|

tamniti se gl. temniti se

tampast ▶ 'tampast -a -ò prid. ⟨⟩ ekspr. *zaradi teže neroden, počasen pri gibanju, delu*: 'ta: 'zidar je 'tampast ▪ 'tampast kò k'la:dèvò ■ prim. trampast

tampati ▶ 'tampat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *zaradi teže nerodno, počasni se gibati, delati*: 'tri: d'ni: je 'nèkaj 'tampaq 'kòlè 'peči

tampe ▶ 'tampe -ta m ⟨⟩ ekspr. *neroden, počasen človek*: 'tò: je p'ra:vè 'tampe ■ prim. trampe

tampljanje gl. templjanje

tampljati gl. templjati

tanc ▶ 'ta:nc -a m ⟨⟩ *ples |družabna prireditve, na kateri se pleše|*: g'ṛe:mò na 'ta:nc ▪ v ošta'ri:jè 'bò:d'rè:vè 'ta:nc

tancanje ▶ 'ta:ncan'è -a s ⟨⟩ *ples, plesanje*

tancati ▶ 'ta:ncat -an nedov. ⟨⟩ *plesati |gibati se, premikati se v (predpisanem) ritmu, navadno ob glasbi|*: v ošta'ri:jè sò 'ta:ncalè ▪ 'ta:nca kò 'me:dvèt

tančica ▶ tan'či:ca -e ž ⟨⟩ *najfinejša otrta lanena vlakna*: tan'či:cò je p'ṛe:la

tančina ▶ tan'či:na -e ž ⟨⟩ **1.** *kar je preveč tanko, ozko*: pò 'tè tan'či:nè je ne'va:rnò 'xo:it **2.** *tankost |lastnost, značilnost tankega|*: za'radè tan'či:ne se je 'ža:kèl' res'tṛgau

tanek ▶ 'tanak 'ta:ŋka 'taŋku prid. ⟨⟩ *tanek 1.* |*ki ima med najbližjima nasprotnima ploskvama razmeroma majhno razsežnost*: 'tanak 'papè:r ▪ 'ta:ŋka 'daska ▪ 'taŋku že'lè:zdò **2.** |*ki ima glede na dolžino razmeroma majhen obseg, premer*: 'tanak š'ča:p ▪ 'ta:ŋka xṛme'tü:ŋka ▪ 'ta:ŋka vṛš'či:ca ● ekspr. 'tanak g'la:s (*tonsko*) visok ● ekspr. 'ta: č'lo:vèk je 'tanak za 'jèst izbircèn ● èmèt 'tanak 'nò:s imeti dober voh ● ekspr. èmèt 'taŋku č'rivu biti izbircèn pri jedi, pijači ▶ **tanki** 'ta:ŋkè -a -ò sam. *tanki* ● va 'ta:ŋkèn me 'buli: v pasu ■ gl. židek

tangica ▶ tan'gèca -e ž ⟨⟩ *srednji zvon v zvoniku*

tankost gl. tančina

tapecirati ▶ tape'čè:rat -an nedov. ⟨⟩ *tapecirati, blaziniti |oblagati z mehko podlogo|*: s'to:le tape'čè:rat

tapljati ▶ 'tapl'at -an nedov. ⟨⟩ *tapljati, trepljati*: 'tapl'au ga je pò 'ra:mè

tapol ipd. gl. topol ipd.

taptati ▶ 'taptat -an nedov. ⟨⟩ *teptati |s hojo, udarci nog delati kaj trdo, sprijeto|*: 'taptat s'nè:k, 'zem-l'ò:

tarifa ▶ ta'ri:fa -e ž ⟨⟩ *tarifa |cena, določena v seznamu storitev|*

tarnati gl. cagati, caglati, jevčati, klagovati, tovrati, tugovati, zdihevati

tast ▶ 'ta:st -a m ⟨⟩ *tast |ženin ali možev oče|*: mò:ij 'ta:st

tašča ▶ 'ta:šča -e ž ⟨⟩ *tašča |ženina ali moževa mati|*: n'è'gò:va 'ta:šča

tašče ▶ 'tašče -s ⟨⟩ ● na 'tašče ne 'pi:j ra'ki:je! na tešče |v stanju, ko tega dne še nisi jedel|

tat ▶ 'ta:t -a m, mn. 'tatje: ⟨⟩ *tat |kdor krade|*: 'tatje: sò 'nan pòk'ra:lè kò'kò:šè ■ gl. kradljivec

Tatani ▶ 'ta:tanè -èx m mn. ⟨⟩ *Tatani |hišno ime|*: pṛ 'ta:tanèx ■ Ime je nastalo iz ta tan 'ta tam'. ■ prim. Untani

tatica ▶ ta'ti:ca -e ž ⟨⟩ *tatica |ženska, ki krade|* ■ gl. kradljivka

tatinski ▶ ta'ti:nskè -a -ò prid. ⟨⟩ *tatinski |ki krade|*: ta'ti:nskè x'la:pac

tatvina ▶ tat'vi:na -e ž ⟨⟩ *tatvina |odvzem česa s prisvojitvenim namenom na skrivaj in brez dovoljenja in vednosti lastnika|*: tat'vi:nò sò 'n'e:mè na'pṛtèlè ▪ na'vṛžen na tat'vi:nò krajo

tavati ▶ 'ta:vat -an nedov. ⟨⟩ *tavati, bloditi*: pò 'k'ra:icè je 'ta:vau ■ gl. bavkati, benaviti

taviol ▶ tavi'jò:l -a m ⟨⟩ *prtiček |manjši okrasni izdelek iz blaga, sukanca zlasti za na pohištvo|*: 'kù:pèla je 'pṛt i 'šè:st tavi'jò:lòf

tavlih ▶ 'ta:ulix -- -- prid. ⟨⟩ *sposoben, potrjen za služenje vojaškega roka*: 'si 'fa:ntè sò 'belè 'ta:ulix ■ prim. untavlih

tavžent ▶ 'ta:užènt -- štev. ⟨⟩ [**tavžent*] **1.** *tisoč |izraza tisoč enot|*: na f'rontè jèx je 'pa:lò 'ta:užènt ▪ 'en 'ta:užènt de've:sttu 'šè:st i š'tṛdeset 1946 **2.** ekspr. [**tisoč*] |*nedoločena večja količina*|: 'ze:ml'a je s'ta:ra 'ta:užènt i 'ta:užènt 'lè:t **3.** *tisočak |vrednost tisoč denarnih enot|*: 'me:n'ala je š'tè:rè 'ta:užènt ▪ čez 'mejò: se 'laxkò 'ne:se t'ri: 'ta:užènt

tavžentar ▶ 'ta:užèntar -ja m ⟨⟩ *bogataš |zelo bogat človek|*

tavžentarka ▶ 'ta:užèntarka -e ž ⟨⟩ *tisočak |bankovec v vrednosti tisoč dinarjev|*: ot 'ta:užèntarke mè 'ni: 'do:stè òs'ta:lò

tavžentkrat ▶ 'ta:užèntkrat prisl. ⟨⟩ ekspr. *velikokrat, mnogokrat*: 'ta:užèntkrat sòn te p'ro:sò

tavžentroža ▶ 'ta:užènt'ro:ža -e ž ⟨⟩ *tavžentroža 1.* |*zdravilna rastlina z drobnimi rožnatimi cveti|*: 'tṛgat 'ta:užènt'ro:že **2.** |*posušeni deli te rastline|*: 'ta:užènt'ro:že 'pi:jen

Tazdoli ▶ 'ta:zdòlè -èx m mn. ⟨⟩ *Tazdoli |hišno ime|*: pṛ 'ta:zdòlèx ■ Ime izhaja od izraza ta zdola 'tam spodaj' (ur.).

te ▶ 'tè: -ja m ⟨⟩ star. čaj |*pijaca iz posušenih cvetov, listov, plodov ali nekaterih rastlin|*: zav'rè:la je 'tè: ▪ 'tè: smò 'pi:le

tečaj gl. pant

teči ▶ 'teč 'te:čen dov. ⟨⟩ *teči 1.* |*premikati se z neprenehnim gibanjem svojih delov, ki nimajo svoje oblike|*: pòd 'lè:dòn 'te:če 'vo:da ▪ iz m'lè:čka 'te:če m'lè:kò ▪ pṛ 'ri:ban'è x're:na je 'te:čèjò 'suze: ▪ g'nò:ij mè 'te:če iz 'vü:xa **2.** |*premikati se s hitrejšimi koraki tako, da sta v določenem trenutku obe nogi odmaknjeni od podlage|*: 'dè:te je 'te:klò k 'ma:terè ▪ 'vo:lè 'te:čèjò v t'rop i kò'lop zelo hitro **3.** |*trajati v neprenehnem sledenju svojih časovnih enot|*: 'čas 'bṛzò 'te:če ▪ de'se:ta 'vü:ra 'te:če ura je med deveto in deseto dopoldne ali zvečer ● 'ka:ca 'te:če na vi'tò:rè pušča ■ gl. brizgati, klupsati, pejti, tekati, vritkati se

- teden** ▶ t'è:dèn -dna m ⟨⟩ *teden* **1.** |čas sedmih dni od ponedeljka do nedelje|: 'ta: t'è:dèn 'b'o:n 'du:ma **2.** |čas sedmih dni|: čes t'ri: t'è:dne je 'pi:saŋ **3.** |ta čas za označevanje starosti koga ali česa|: 'te:le je s'ta:rò 'p'e:t t'è:dnòf • c'vètnè t'è:dèn *teden pred cvetno nedeljo* • k'va:tèrnè t'è:dèn *vsak od štirih tednov z določenimi postnimi dnevi, porazdeljenimi na celotno (cerkveno) leto* • 'vè:lèké t'è:dèn *teden pred veliko nočjo*
- teg** ▶ t'è:k 'tega m, mn. te'gò:vè ⟨⟩ *žito* |kulturne rastline s klasi, lati ali njihovo semel|: t'è:k s'ja:t ▪ za t'è:k 'o:rat
- tehan** ▶ t'è:xant -a m ⟨⟩ *star. dekan* |predstojnik dekanije|
- tehtanje** gl. vaganje
- tehtati** gl. vagati¹
- tehnica** gl. vaga
- tek** ▶ t'è:k -a m ⟨⟩ *ново tek, apetit*: 'ni:man t'è:ka ▪ s t'è:kò:n 'jèst ▪ kot voščilo pri jedi 'dò:bèr t'è:k! ■ gl. petit
- teka** ▶ t'è:ka -e ž ⟨⟩ *zvezek* |skupek trdno sešitih, spetih nepotiskanih listov v platnicah iz papirja ali kartonal|: t'è:ka za ra'čü:nstvò
- tekati** ▶ t'è:kat t'è:čen *nedov. ⟨⟩ teči* |premikati se s hitrejšimi koraki tako, da sta v določenem trenutku obe nogi odmaknjeni od podlage|: 'kò:lè 'xi:še t'è:čen ▪ za b'la:gòn t'è:čemò ■ gl. frnkati, smrcati, švrkati
- tekljati** ▶ t'èk'l'at -an *nedov. ⟨⟩ ekspr. [*tekljati]* |tekati z majhnimi, kratkimi koraki|: 'pasak je t'èk'l'au za 'manò ▪ 'dè:te je t'èk'l'a:lò za o'čè:ton
- tekniti** ▶ t'è:kènt -knen *nedov. in dov. ⟨⟩ tekniti, prijati, dobro deti*: 'tò: mè ne t'è:kne ■ gl. šmekati
- tekočina** ▶ t'èkò'či:na -e ž ⟨⟩ *tekočina* |snov, ki nima sama svoje oblike, ima pa gladino|: 'bò:ni:k 'ra:bè 'dò:stè t'èkò'či:ne
- tekot** gl. tekut
- tekut** ▶ t'èkòt t'èkò:tè ž ⟨⟩ *tekut* |droben zajedavec, ki živi na pticah in sesalcih|: kò'kò:šè 'majò 'pu:nò t'èkò:tè
- telako** ▶ t'è:lakò -a s ⟨⟩ *telček* |manjšalnica od tele|
- telčnik** gl. telečnik
- tele** ▶ t'è:le t'è:l'è:ta s, mn. t'è:u:ca ⟨⟩ **1.** *tele* |goveji mladč|: k'ra:va je è'mè:la t'è:le ▪ g'lè:da kò t'è:le *neumno* **2.** [*tele] |nespameten, neumen človek, zlasti zaradi mladosti, neizkušenosti|: 'ni:sòn t'è:le, da bè 'tò: na'rè:dò
- teleben** gl. škulblja, telenbak, telenban, telenbilo
- telebity** ▶ t'è:l'è:bèt -èn *dov. ⟨⟩ [*telebity], [*telebnity]* |plosko, scela pastil|: t'è:l'è:bò je na 'cè:stò
- telebnity** gl. telebity, žužknity
- telečevina** ▶ t'è:l'è:čèvèna -e ž ⟨⟩ *teletina* |telečje meso|: 'e:nò 'kilò t'è:l'è:čèvène je 'kù:pèla
- telečnik** ▶ t'è:l'è:čnèk -a in t'è:u:čnèk -a m ⟨⟩ *telečja posteljica* |organ, ki povezuje kravji plod z njegovo materjo|: t'è:l'è:čnèk je 'bi:u v 'r'è:dè
- telefon** ▶ t'è:l'è:fò:n -a m ⟨⟩ *ново telefon* **1.** *napeljava za prenašanje govora z električnim tokom ali elektromagnetnimi valovi na daljavo*: f t'è:n 's'e:lè 'ni:majò t'è:l'è:fò:na **2.** |električna naprava za prenašanje govora|: 'naš t'è:l'è:fò:n ne 'dè:la
- telefonirati** ▶ t'è:l'è:fò:n'è:rat -an *dov. in nedov. ⟨⟩ novo telefonirati* |sporočiti po telefonu|: t'è:l'è:fò:n'è:rau je 'damux ▪ 'pu: 'vü:re je t'è:l'è:fò:n'è:rala
- telegraf** ▶ t'è:l'è'raf -a m ⟨⟩ **1.** *telegraf, brzojav* **2.** *star. telegram, brzojavka*: spò'rò:čò je pò t'è:l'è'rafè
- telegrafirati** ▶ t'è:l'è'ra'f'è:rat -an *dov. in nedov. ⟨⟩ telegrafirati, brzojaviti*: iz 'b'è:ča je t'è:l'è'ra'f'è:rau
- telegrafist** ▶ t'è:l'è'ra'fi:st -a m ⟨⟩ *telegrafist* |kdor se ukvarja s sprejemanjem in oddajanjem sporočil po telegrafu|: p'f sò'u'da:tèx je 'bi:u t'è:l'è'ra'fi:st
- telegrafski** ▶ t'è:l'è'ra'fskè -a -ò *prid. ⟨⟩ telegrafski, brzojaven*: t'è:l'è'ra'fske š'ta:nge
- telegrafštanga** ▶ t'è:l'è'ra'fš'ta:nge -e ž ⟨⟩ *lesen telegrafski drog*
- telegram** ▶ t'è:l'è'ram -a m ⟨⟩ *ново telegram, brzojavka*: pismò'noša je p'f'n'è:sò t'è:l'è'ram
- telenbak** ▶ t'è:l'è'n'ba:k -a m ⟨⟩ *slabš. [*teleben]* |omejen, neumen človek, zlasti mlad|: 'nekar 'bit ta'kò:f t'è:l'è'n'ba:k! ■ *prim. telenban, telenbilo*
- telenban** ▶ t'è:l'è'n'ba:n -a m ⟨⟩ *slabš. [*teleben]* |omejen, neumen človek, zlasti mlad| ■ *prim. telenbak, telenbilo*
- telenbilo** ▶ t'è:l'è'n'bi:lò -a s ⟨⟩ *slabš. [*teleben]* |omejen, neumen človek, zlasti mlad| ■ *prim. telenbak, telenban*
- teletina** gl. telečevina
- televizija** ▶ t'è:l'è'vi:zi:ja -e ž ⟨⟩ *ново televizija* |prenašanje slik negibnih ali gibajočih se bitij, stvari skupaj z zvokom po radijskih valovih na daljavo|: g'let t'è:l'è'vi:zi:jò *katero od televizijskih oddaj*
- televizor** ▶ t'è:l'è'vi:zòr -ja m ⟨⟩ *ново 1. televizor, televizijski sprejemnik*: 'kù:pèt t'è:l'è'vi:zòr **2. televizijski spored, televizijska oddaja**: g'let t'è'l'è'vi:zòr
- telica** ▶ t'è'l'i:ca -e ž ⟨⟩ *telica* |goveja samica od prvega leta starosti do prve telitve|: t'è'l'i:cò smò p'ò'da:lè
- telček** gl. telako
- teljavica** gl. tuljavica
- telo** ▶ t'èlu -a s ⟨⟩ *telo* |snovni del človeškega ali živalskega bitja| ■ gl. život
- teloh**: črni teloh gl. kurji slep
- telovadba** ▶ t'èlò'va:dba -e ž ⟨⟩ *ново telovadba* |telesne vaje za razvijanje, ohranjanje telesnih sposobnosti in zmogljivosti|: 'sak t'è:dèn d'vakrat smò è'mè:lè t'èlò'va:dbò

telovaditi ▶ teló'va:dét -én nedov. ⟨⟩ novo *telovaditi* |opravlja*ti telesne vaje za razvijanje, ohranjanje telesnih sposobnosti in zmogljivosti*|: 'sak 'da:n 'ma:ló teló'va:dén

telovadnica ▶ teló'va:dénca -e ž ⟨⟩ novo *telovadnica* |zapr*t prostor za telovadbo*|: pò'zi:mé smó teló'va:délé va teló'va:déncé

telovica ▶ 'tè:lóvèca -e ž ⟨⟩ *ivanjščica* |travniška rastlina z belimi in rumenimi cveti v koških| ■ prim. pekel

telovnik gl. lajbak

telovo ▶ 'tè:lóvó -a s ⟨⟩ *telovo, sveto rešnje telo* |praznik na drugi četrtak po binkoštih|: na 'tè:lóvó 'bò: prò'cè:séja

telovski ▶ 'tè:lóvské -a -ó prid. ⟨⟩ *telovski* |ki se nanaša na telovo|: 'tè:lóvské 'tè:dén

tema ▶ 'tama 'tame: ž ⟨⟩ *tema* **1.** |stanje ozračja, ko je odsotna svetloba|: pò'no:čé je 'tama ● ekspr. 'tama se mé 'dè:la pred 'učmi zaradi slabosti, razburjenja se mi zdi, da nič ne vidim ● ekspr. 'trda 'tama popolna ● 'tama je kò v 'ro:gé popolnoma nič se ne vidi

teme ▶ 'tè:me -na s ⟨⟩ *teme* |zgornji, obli del glave med čelom, sencí in tilnikom|: 'vedró ga je pò 'tè:mené

temelj gl. fadoment

temen ▶ 'taman -mna -u prid. ⟨⟩ *temen* **1.** |ki ne odaja svetlobe, podoben črnemu|: 'tamni ób'la:ké ■ 'taman š'po:r'xet **2.** |v katerem je malo ali nič svetlobe|: 'taman 'k'è:udér ■ 'tamna 'v'è:ža ▶ **temno** 'tamnu prisl. *temno*: 'veni je st'rašnu 'tamnu

temniti se ▶ 'tamnit se -in se nedov. ⟨⟩ *temniti se* |postajati (bolj) temen|: 'nebó se 'tamni

tempelj ▶ 'te:mpél' -pl'a m ⟨⟩ ● 'te:mpél' v 'je'ruzalemé *jeruzalemski tempelj*

templjanec gl. templjavec

templjanje ▶ tamp'l'a:n'è -a s ⟨⟩ *templjanje* |glagolnik od templjati|

templjati ▶ 'tamp'l'at -an nedov. ⟨⟩ *templjati* |delati, obnavljati sprednji, širši del podplata|: pòs'to:le 'tamp'l'at

templjavec ▶ tamp'l'a:vac -l'a:fca m ⟨⟩ *templjavec* |kos usnja, s katerim se obnovi ali utrdi sprednji, širši del podplata|: tamp'l'a:vac 'p'rbít ■ tamp'l'a:fce 'k'ù:pét

tenek gl. tanek

tenfati ▶ 'tè:nfat -an nedov. ⟨⟩ *dušiti* |kuhati v pokriti posodi v majhni količini vode in maščobe|: 'mesu: 'tè:nfat

tentati ▶ 'tentat -an nedov. ⟨⟩ [**tentati*] |pregovarjati, pridobivati koga za kaj navadno slabega|: 'takó 'du:gó me je 'tentaù, da sòn 'šó š 'n'i:n v óšta'ri:jó

tepeček gl. tuce

tepenica ▶ tepe'ni:ca -e ž ⟨⟩ *tepež* |kaznovanje z udarci|: 'pre:več tepe'ni:ce za 'dècò 'ni: 'dòbrò

tepež gl. tepenica

tepežkanje ▶ te'p'e:škan'è -as ⟨⟩ *tepežkanje* **1.** |glagolnik od tepežkati|: s'rè:dò 'bò: te'p'e:škan'è **2.** *obhod tepežkarjev*: 'vas 'mò:kér je p'rišò is te'p'e:škan'a

tepežkar ▶ te'p'e:škar -ja m ⟨⟩ *tepežkar* |kdor tepežka|

tepežkati ▶ te'p'e:škat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *tepežkati* |28. decembra s šibo rahlo tepsti odrasle z namenom dobiti kak dar| **2.** ekspr. *tolči, udarjati*: 'daš 'nan te'p'e:ška pò g'lavax ■ ■ Na tepežni dan so zlasti otroci hodili od hiše do hiše ter z udarci s šibo odraslim voščili zdravje in srečo.

tepih ▶ 'tèpix -a m ⟨⟩ [**tepih*], *preproga*: 'tèpix k'lò:fajò ■ 'k'ù:pét 'no:f 'tèpix ■ 'pi:san 'tèpix

teptsti ▶ 'tèpst 'te:pen nedov. ⟨⟩ *teptsti* |dajati komu udarce|: 'ko:n'a 'tèpst ■ 'dè:te 'tèpst ● ekspr. vèt'rò:vè se 'te:pejò se v sunkih mešajo ▶ **tepen** 'te:pen te'pe:na -ò *tepen*: 'te:pen kò s'nop zelo ■ 'ne sméš 'te:pen 'jò:k'at ne sméš izraziti svoje bolečine ■ gl. fliskati, hrkati, klefati, klofati, napletati, opletati, šopati; tepsti se gl. čofati

teptati gl. taptati

ter ▶ 'ter -a m ⟨⟩ ● 'ni s'lèda 'ni 'tera 'ni: 'za n'in *nobnega sledu ni za njim*

ter ▶ t'ř vez. ⟨⟩ *kaj, zakaj* ● 'ka:ij t'è je t'ř t'è je? *kaj ti je pravzaprav, zakaj si slabe volje?*

teranje ▶ te'ra:n'è -a s ⟨⟩ *glagolnik od terati*

terasa ▶ te'ra:sa -e ž ⟨⟩ novo *terasa* **1.** |tlakovan prostor na delu zgradbe ali ob njej **2.** |ravna, tlakovana streha|: na te'ra:sé š'è:š'i:jó 'v'èš

terati ▶ 'terat -an nedov. ⟨⟩ **1.** [**tirati*], *gnati*: 'vo:da 'tera m'li:nskò 'kulu ■ 'b'ü:rja 'tera ób'la:ke ■ p'ra:sce je 'teraù pò 'c'è:sté **2.** *priganjati* |delati, povzročati, da mora biti kdo bolj aktiven|: 'o:ča d'ř'ži:nò 'c'è:ù 'da:n 'tera **3.** *delati kaj v dosegu rok* (z orodjem ali brez njega): 'ko:sac 'tera 'š'eròk 'r'è:t ■ ž'a'n'i:ce te'ra:jò 've:lèk 'za:jem ■ pleva'či:ce te'ra:jò 'za:jem ● 'o:na s'vaje 'tera kar naprej govori, ponavlja ● 'tera me žene me na potrebo ● 'liska se 'tera kaže nagnjenje za parjenje ■ prim. goniti

terenec ▶ te'r'è:nc -a m ⟨⟩ med narodnoosvobodilnim bojem in prva leta po 1945 *terenec* |družbenopolitični delavec na terenu|: 'òn je 'bi:ù te'r'è:nc

teretnjak ▶ terè't'n'a:k -a m ⟨⟩ *tovornjak, kamion*: z ve'l'i:kèn terè't'n'a:kòn je p'p'pe:l'au 'd'řva

Terezija gl. Reza

terica ▶ te'ri:ca -e ž ⟨⟩ *terica* |ženska, ki tre lan|: te'ri:ce sò se sa'b'è:rale

terilen: terilni stol gl. dora

terjati ▶ 'tè:rjat -an nedov. ⟨ ⟩ *terjati* |zahtevati, da kdo poravnaj neizpolnjene obveznosti, navadno denarni dolg|: 'večkrat ga je 'tè:rjala za 'dè:na:r

termin gl. termin

termin ▶ 'tè:rmen -a m ⟨ ⟩ *termin* |čas, datum, določen ali dogovorjen za kaj|: pò 'tè:rmenè 'jèst ▪ k'ra:va je è'mè:la 'te:lè ò 'tè:rmenè

termofor ▶ termò'fò:r -ja m ⟨ ⟩ *termofor* |blazini podobna grelna priprava, ki se napolni s toplo vodo|: k 'no:gan sè je 'dèu termò'fò:r

terpentin gl. trepetin

tesanje ▶ te'sa:n'è -a s ⟨ ⟩ *tesanje* |glagolnik od tesati|: te'sa:n'è je 'tešku 'dè:lò

tesar gl. cimerman

tesarstvo gl. cimermanija

tesati ▶ 'te:sat 'tè:šen nedov. ⟨ ⟩ *tesati* |s sekiri obdelovati les v smeri vlakn|: š've:l'arje 'te:sat ▪ 'lū:č 'te:sat trske za podžiganje ognja

tesen ▶ 'tesan 'te:sna 'tesnu prid. ⟨ ⟩ *tesen* |ki se zelo prilega telesu ali čemu sploh|: 'lastèka mè je 'te:sna

teslo ▶ 'te:slò -a s ⟨ ⟩ **1.** *sekiri podobno tesarsko orodje za dolbenje lesa*: 'te:slò nab'rū:sèt ▪ s 'te:slòn iz'dubat **2.** *slabš. omejen, neumen človek*: 'zabit kò 'te:slò |kot psovka 'ti: sè enò 'te:slò ■ **R** teslo

tesnoba ▶ tes'no:ba -e ž ⟨ ⟩ **1.** *ožina, soteska* **2.** *tesen prostor* **3.** *tesnoba* |občutek negotovosti, strahu|: va 'p'rsèx mè je neka'kò:va tes'no:ba

testament ▶ testa'ment -a in testa'ment -a m ⟨ ⟩ *testament, oporoka*: testa'ment 'dè:lat, rezve'l'a:vèt

testen ▶ 'testèn tes'tè:na -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** *premalo pečen ali kuhan*: 'testèn k'rèx ▪ tes'tè:nè ž'ga:ncè **2.** *ekspr. neroden, plašen, neiznajdljiv*: 'testèn 'fant **3.** *neprijeten, pust*: tes'tè:nò v'rè:me ▶ **te-**

steno tes'tè:nò prisl. ● 'o:gèn 'gòri tes'tè:nò *slabo* ● 'ka:i se 'takò tes'tè:nò 'd'rži:s? kaj si tako plašen, zavrt

testenec ▶ 'testènc tes'tè:nca m ⟨ ⟩ **1.** *ekspr. neroden, plašen, neiznajdljiv človek*: 'ka:i 'bò: ta 'testènc na're:dò! **2.** *ekspr. topa, počasna žival*

testenka ▶ tes'tè:ŋka -e ž ⟨ ⟩ *ekspr. nerodna, plašna, neiznajdljiva ženska*

testo ▶ 'testu -a s ⟨ ⟩ *testo* |z gnetenjem, mešanjem obdelana zmes iz moke, tekočine in dodatkov, ki se uporablja za pripravo kruha, peciva|: 'testu s'xa:ja ▪ 'testu pre'mè:sèt, rez'va:l'at, 'rezvleč

teštament gl. testament

teta ▶ 'te:ta -e ž ⟨ ⟩ *teta* **1.** |materina sestra|: 'te:ta 'sa:pènc̣ka **2.** |starejša znana (poročena) ženska|: 'çò:narska 'te:ta ■ gl. ujna; prim. ujec

tetin ▶ 'te:tèn -a -ò prid. ⟨ ⟩ *tetin* |ki se nanaša na teto|: 'te:tène 'bū:kvèce ■ gl. ujnin

Tetini ▶ 'tè:tèné -èx m mn. ⟨ ⟩ *Tetini* |hišno ime|: p'ř 'tè:tènéx

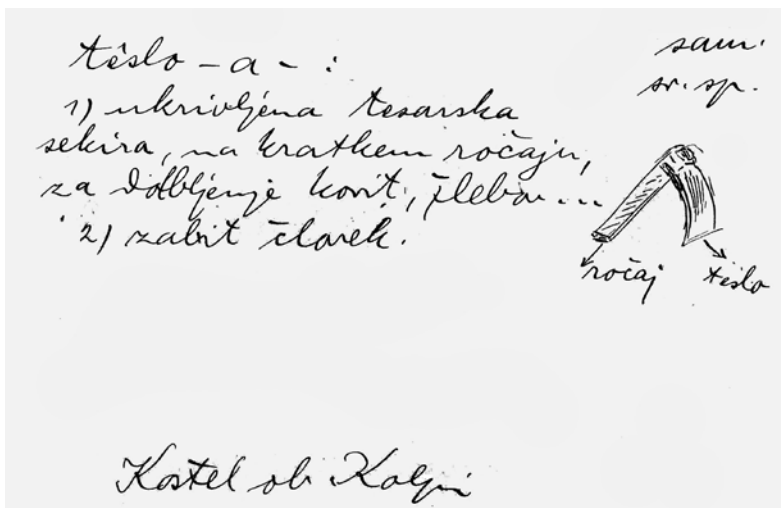
tevc̣nik gl. telečnik

tež gl. težji

teža ▶ 'te:ža -e ž ⟨ ⟩ *teža* |velikost sile, s katero telo pritiska na podlago|: za 'r'i: 'tè:dne 'ma 'te:le 'dòbrò 'tè:žò ▪ z'gèbit na 'te:žè shujšati ● 'tò: 'ni: 'nikakòva 'tè:ža je lahko, ni težko ● 'ži:ve 'tè:že 'ma s'tu: 'kil teža žive živali je sto kilogramov ■ gl. težina

težak ▶ 'težak te'ža:ka m ⟨ ⟩ *težak* |delavec, ki navedno priložnostno opravlja težka, nekvalificirana dela|: te'ža:kè 'dè:lajò 'cè:stò ■ prid. gl. težek

težakinja ▶ teža'ki:n'a -e ž ⟨ ⟩ *težakinja, dninarica* |najeta kmečka delavka, plačana na dan|: teža'ki:n'è pò'pè:vajò

teslo

težava ▶ teža:va -e ž ⟨ ⟩ *težava* **1.** |neugoden telesni ali duševni občutek zaradi nepravilnega delovanja organizma|: teža:va mè je slabo mi je v želodcu **2.** |kar povzroča, da je komu življenje bolj težko|: 'sin 'dè:la teža:ve óččè:tè ▪ naš'tè:vala je s'vavè k'ri:že i teža:ve **3.** |položaj, v katerem je kdo deležen česa neugodnega|: ve'li:ke teža:ve sò p'rišle 'na:me ▪ teža:ve na 'pò:tè **4.** |kar komu kaj otežuje zlasti zaradi nezadostne izurjenosti, sposobnosti|: teža:ve pr štùdè:ran'e, na 'pò:tè **5.** |izraža opravljanje česa s trudom, naporom|: z ve'li:kò teža:vò sòn p'ri'nè:sò 'ža:kèl' ● z 'lidmi: sò 'vavèk teža:ve z ljudmi je težko živeti v miru **■** gl. konfuzija, nepri-lik, potežkacija, pregonstvo, težkoča; težave gl. priteženga

težaven ▶ teža:vèn -vna -ò prid. ⟨ ⟩ *težaven* **1.** |za katerega je potreben velik trud, spretnost, sposobnost|: teža:vna 'ko:šna ▪ teža:vnò d'ran'e **2.** |poln težav, neprijetnosti, trpljenja|: teža:vnò živ'le:n'e ▶ **težavno** teža:vnò prisl. ● teža:vnò mè je slabo mi je v želodcu

težek ▶ 'težak 'te:ška 'tešku prid. ⟨ ⟩ *težek* **1.** |ki ima razmeroma veliko težo|: na'la:gat 'teške: 'k'p'è ▪ 'te:ška 'bütara **2.** |izraža težo, ki se ugotavlja s tehtanjem|: 'te:le je 'tešku 'šezdeset 'kiu **3.** |za katerega je potreben velik trud, spretnost, sposobnost|: na koln've:rkè je 'tešku 'dè:lò **4.** |ki prinaša dosti težav, neprijetnosti|: 'tešku živ'le:n'e **5.** |težko prebavljiv|: 'te:ška x'ra:na ▪ 'tešku 'mesu: ● ekspr. 'težak k'ri:š velika skrb, odgovornost ● 'teške: 'ra:itènge hude, zapletene zadeve ● 'te:ška 'ze:ml'a težka zemlja |z več glinenimi primesmi in manj peska in organskih snovi| ▶ **težko** 'tešku prisl. **težko** **1.** |izraža, da se kaj opravlja s trudom, naporom|: 'tešku 'dè:la ▪ 'tešku 'xò:dè, 'nò:sè **2.** |izraža, da je kaj povezano z velikim prizadevanjem|: 'tešku ga je 'na:šò **3.** |izraža, da je malo možnosti, verjetnosti za uresničitev česa|: s 'tè:n dè'na:rjen 'bò:š 'tešku 'kaj 'ku:pèla ▪ 'tešku 'bò: 'tülèkò iz'ra:s'lò **4.** |izraža neprijetnost česa|: 'tò: 'tešku 'pòvèn ▪ 'tešku p'rò:sèn **5.** |izraža, da se kaj dela z odporom|: 'tešku jò pòs'lü:šan **6.** |izraža neugodnost razmer, stanja|: d'règda je 'bèlò 'tešku na s'vè:tè ▪ 'tešku 'ži:vè trpi pomankanje ● mej 'vojskò je 'bèlò 'tešku za 'sòu i za 'cu:kér ju ni bilo dovolj na razpolago **■** gl. klompast, knjapast

težina ▶ teži:na -e ž ⟨ ⟩ *težina*, *teža*: teži:na 'ka:man'a, že'lè:zda

težji ▶ 'te:žjè -a -e prid. ⟨ ⟩ *težji* |primernik od težak|: 'ka:man je 'te:žjè kò 'd'rvò ▶ **težje** 'te:žje in 'teš prisl. *težje*: 'lè:tas 'teš 'kaj 'kù:pèš kò 'la:nè

težkati ▶ 'te:škät -an nedov. ⟨ ⟩ *težkati* |z dvigi z rokami poskušati ugotoviti težo|: 'bü:če, 'ja:bòka 'te:škät

težkoča ▶ teš'ko:ča -e ž ⟨ ⟩ *težkoča*, *težava*: pres teš'ko:če 'ni: ni'be:nò 'dè:lò

ti ▶ 'ti: 'te:be zaim., 'te:bè, 'te:bè, 'te:be, (pr) 'te:bè, (s) 'tabò, naslonsko rod., tož. te, daj. tè ⟨ ⟩ *ti* **1.** |izraža (bližnjo) osebo, ki jo govoreči ogovarja|: 'akò 'peš 'ti: f 'kò'čè:vje, 'pen i 'est ▪ 'ti: i 'o:na ▪ 'ti: i 'òn ste 'bèlè s'kèp pr sòu'da:tèx ▪ 'laxkò 'te:bè, kè se zd'raf ▪ 'te:be 'ni: 'nigdar 'du:ma ▪ òt 'te:be se je na'vü:čò ▪ p'ri 'te:bè 'bò:m s'pa:u ▪ s 'tabò g'rè:mò ▪ 'ni:sòn tè 'mò:gò 'dat **2.** |izraža nepoudarjeno svojino, pripadnost|: 'te:ta tè je x'm'p'la **3.** |poudarja pomen samostalnika, na katerega se veže|: 'ti: ničkò'ri:stèl ▪ 'ti: k'repòta| ▪ 'ti: 'm'p'xa| ● ekspr. 'tò: tè je 'rò:ba! to je (zelo) dobro, izvrstno blago ● 'tè:ga 'ti: 'ne bò:š 'vè:dò domnevam, da tega ti ne veš, ne moreš vedeti ● ekspr. pa tè p'ri:de nes'rè:ča izraža osebno prizadetost

tica gl. ptica

tič ▶ 'tič -a m ⟨ ⟩ *zatič*, ki drži kambo v jarmu: 'tič se je pre'la:mau

Tiče ▶ 'tiče -ta m ⟨ ⟩ *Tiče* |moško ime, manjšalnica od Matija|

Tiček ▶ 'tiček -a m ⟨ ⟩ *Tiček* |moško ime, manjšalnica od Tiče|

Tičetov ▶ 'tičétòf -tòva -ò prid. ⟨ ⟩ *Tičetov* |svojljni pridevnik od Tiče|

tičica gl. ptičica

tičji gl. ptičji

tifus ▶ 'ti:fus -a m ⟨ ⟩ *tifus* |bolezen z visoko vročino in prebavnimi motnjami, pri kateri nastanejo razjede na črevesju|: òt 'ti:fusa je x'm'rò

tiger ▶ 'tigèr -gra m ⟨ ⟩ *tiger* |velika rumenkasto ali rdečkasto rjava zver s črnimi progami|

tigrast ▶ 'tigrast -a -ò prid. ⟨ ⟩ *tigrast* |ki ima podobne proge kot tiger|: 'tigrasta 'ma:čka

tih ▶ 'ti:x -a -ò prid. ⟨ ⟩ *tih* **1.** |ki je malo slišen ali neslišen|: 'ti:xò pò'pè:van'e **2.** |ki s svojim delovanjem povzroča malo hrupa, ropota|: 'ti:x 'a:utò **3.** |ki s svojim vedenjem, ravnanjem ne povzroča hrupa|: 'ti:xò 'dè:te **4.** |ki se zadržano vede, malo govori|: 'ti:x č'lo:vèk **5.** |ki je brez hrupa, ropota|: 'ti:xa 'xi:ša ● 'ti:xè 'tèdèn tihi teden |predzadnji teden pred veliko nočjo| ● 'ti:xa ne'dè:l'a tiha nedelja |predzadnja nedelja pred veliko nočjo| ● ekspr. 'ti:xa 'vo:da na zunaj tih, miren človek je zmožen storiti kaj nepričakovanega ▶ **tihò** 'ti:xò prisl. *tihò*: 'ti:xò 'jò:kat, 'xò:it, s'mèjat se ▪ 'ti:xò 'bò:dè, 'bò:ite! ne ugovarjaj, ugovarjajte ▪ 'bit 'kò:mè 'ti:xò ne odgovarjati mu; biti komu podložen ▪ pò 'ti:xò 'govo:rt **■** gl. zamokel

tihotapati gl. švercati

tihotapljenje gl. švercanje, švercaranje, švercarija

tihotapstvo gl. šverc, švercarija

Tija ▶ ^{ti}tija -jeta m ⟨⟩ *Tija, Matija* |moško ime|: ^{ti}tija s'la:vèrčkè

Tijčev ▶ ^{ti}tijačef -čeva -ò prid. ⟨⟩ *Tijčev* |svojljni pri-devnik od *Tijec*|

Tijec ▶ ^{ti}tijac -a m ⟨⟩ *Tijec, Matijec* |moško ime|: ^{ti}tijac p'ò'l'a:nčef

Tijetov ▶ ^{ti}tijetòf -tòva -ò prid. ⟨⟩ *Tijetov* |svojljni pri-devnik od *Tija*|

tik gl. tikoma

tikati ▶ ^{ti}tik:at -an in ^{ti}t:ičen nedov. ⟨⟩ *tikati* |uporabljati v govoru s kom obliko druge osebe ednine|: óčč:ta ^{ti}tik:at ▪ z 'ma:tèrjò se ^{ti}tik:ajò

tikati se ▶ ^{ti}tik:at se -an se in ^{ti}t:ičen se nedov. ⟨⟩ *dotikati se* |biti tako blizu česa, da pride do dotika, stika|: 'bò:ni:k se 'ne smè ^{ti}tik:at 'nič 'mřzlèga ■ gl. brigati se

tikoma ▶ ^{ti}tikòma prid. ⟨⟩ [^{ti}tikoma], *tik*: 'mi:za je ^{ti}tikòma př 'zi:dè

tilnik gl. zatilek

Tine ▶ ^{ti}tine -ta m ⟨⟩ *Tine, Martin, Valentin* |moško ime|

Tinetov ▶ ^{ti}tinetòf -tòva -ò prid. ⟨⟩ *Tinetov* |ki se nanaša na *Tineta*|

tinta ▶ ^{ti}ti:nta -e ž ⟨⟩ [^{ti}tinta], *črnilo*: va š'kò:lè 'pi:šémò s ^{ti}ti:ntò

tinten ▶ ^{ti}ti:ntèn -tna -ò prid. ⟨⟩ [^{ti}tinten], *črnilen*: ^{ti}ti:ntèn p'la:jbòs *tintni svičnik* |z vložkom, ki vsebuje vodotopno barvilo vijolične barve|

tintnik ▶ ^{ti}ti:ntnèk -a m ⟨⟩ novo [^{ti}tintnik], *črnilnik*: ^{ti}ti:ntnèk se je 're:zbò

tintovina ▶ ^{ti}ti:ntòvéna -e ž ⟨⟩ *kalina, liguster* |grm s suličastimi listi, belimi cveti v socvetjih in črni-mi jagodami|: 'ja:gòde ót ^{ti}ti:ntòvéne smò 'kù:çalè za ^{ti}ti:ntò

tipalka gl. brka

tipanje ▶ ^{ti}ti:pan'e -a s ⟨⟩ *tipanje* |glagolnik od *tipati*|

tipati ▶ ^{ti}ti:pat -pl'en nedov. ⟨⟩ *tipati* **1.** |zaznavati s tipom|: ^{ti}ti:pat s 'přstè, z 'ròkò:, 'nògò: **2.** |dotikati se česa s prsti, z roko **a**) zaradi ugotavljanja lastnosti, značilnosti|: 'rò:bò ^{ti}ti:pat ▪ 'vü:šan'e ^{ti}ti:pat **b**) zaradi ugotavljanja česa sploh|: ^{ti}ti:pat se pò g'la:vè, pò 'rò:kax **3.** |ljubkovalno prijematì koga, navadno žensko| **4.** |s tipanjem iskati|: f 'tamè ^{ti}tipat pò 'mi:zè ▪ ^{ti}ti:pat pò 'že:pèx ● ekspr. 'cè:u 'da:n 'nèkaj ^{ti}ti:pl'emò *počasì delamo*

tipè ▶ ^{ti}ti:pe -ta m ⟨⟩ ekspr. *počasen, neroden človek*: ^{ti}ti:sè en 'ti:pe ■ prim. *tipè*

tipkanje ▶ ^{ti}ti:pkan'e -a s ⟨⟩ novo *tipkanje* |glagolnik od *tipkati*|

tipkati ▶ ^{ti}ti:pkat -an ž ⟨⟩ novo *tipkati* |pisati na pisalni stroji|: va s'lü:žbè ^{ti}ti:пка

tir gl. glajz; železniški tir gl. glajz

tirati gl. terati

tisa ▶ ^{ti}ti:sa -e ž ⟨⟩ *tisa* |strupeno iglasto drevo ali grm z rdeče rjavim lubjem|: ^{ti}ti:sè 'ra:stèjò na ^{ti}ža:gè př ^{ti}ku:pè

tiskati ▶ ^{ti}tiskat -an nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. *počasì delati*: dò ^{ti}pu:dan smò 'nèkaj ^{ti}ti:s'ka:lè **2.** *potiskati, porivati*: 'ka:ij mè ^{ti}tiskaš x 'vü:sta, 'akò ne 'mò:re jèst! ▶ **ti-skati se** ^{ti}tiskat se *riniti se, prerivati se*: 'ka:ij se ^{ti}tiskaš va k'lò:p, ka: je več 'pu:na! ■ /prenašati na papir/ gl. drukati¹

tiske ▶ ^{ti}tiske -ta m ⟨⟩ ekspr. *počasen, neroden človek* ■ prim. *tipè*

tisoč ▶ ^{ti}ti:sòč -- štev. ⟨⟩ novo *tisoč* |izraža tisoč enot|: 'en ^{ti}ti:sòč de'vè:sttu š'třdeset i 'še:st ■ gl. hiljada, tavžent

tisočak gl. hiljadarka, tavžent, tavžentarka

tisočkrat ▶ ^{ti}ti:sòčkrat prisl. ⟨⟩ **1.** *izraža tisoč ponovitev* | **2.** ekspr. *velikokrat, mnogokrat* ■ prim. *tavžentkrat*

tisov ▶ ^{ti}ti:sòf -sòva -ò prid. ⟨⟩ *tisov* |ki se nanaša na *tiso*|: ^{ti}ti:sòf 'lè:s, š'til'

tisti ▶ ^{ti}tèstè -a -ò zaim. ⟨⟩ *tisti* **1.** *izraža, da je oseba ali stvar, na katero se usmerja pozornost koga, od govorečega razmeroma oddaljena*: 'tèsta 'ja:blana je k'rè:bl'asta ▪ př'nèsè mè 'tèste 'vi:'cè! **2.** *izraža, da se je o osebi ali stvari že prej pripovedovalo*: 'tèstèga ž'ni:darja sò mè prepòrò:či:lè ▪ na 'tèstèn k'ra:ječè 'nič ne 'ra:ste ▪ 'tèstò 'gřmje sòn 'ma:lò pòk're:sau

tistod ▶ ^{ti}tèstòt prisl. ⟨⟩ *tam*, [^{ti}ondij]: 'tèstòt je xò'di:la ▪ ót 'tèstòt je pò'bè:gnò ▪ dò 'tèstòt je 'na:še

Tišenpolj ▶ ^{ti}ti:šènpòl' -a m ⟨⟩ *Tišenpolj* |ime nase-lja|: na ^{ti}ti:šènpòl'è ■ prim. *Tišenpoljec, Tišenpolj-ka, tišenpoljski*

Tišenpoljčica ▶ ^{ti}ti:šènpòl'čèca -e ž ⟨⟩ **Tišenpoljka* |prebivalka naselja *Tišenpolj*| ■ prim. *Tišenpolj*

Tišenpoljec ▶ ^{ti}ti:šènpòl'c -a m ⟨⟩ *Tišenpoljec* |prebi-valec naselja *Tišenpolj*| ■ prim. *Tišenpolj*

Tišenpoljka gl. *Tišenpoljčica*

tišenpoljski ▶ ^{ti}ti:šènpòl'skè -a -ò prid. ⟨⟩ *tišenpolj-ski* |ki se nanaša na *Tišenpolj*|: ^{ti}ti:šènpòl'ske 'ni:ve

tišina ▶ ^{ti}ti:šina -e ž ⟨⟩ *tišina* **1.** |stanje brez glasov, šumov|: pò'no:čè je ^{ti}ti:šina ▪ f 'k'ra:ječè je 'bèla ^{ti}ti:šina **2.** |stanje brez hrupa, govorenja|: f 'cè:rkvè je 'bèla ve'l'i:ka ^{ti}ti:šina

tišlar ▶ ^{ti}ti:šl'ar -ja m ⟨⟩ *mizar* |kdor se poklicno ukvarja z izdelovanjem lesenih izdelkov, zlasti pohištva|: ^{ti}ti:šl'ar je na'rè:dò s'tò:le

Tišlar ▶ ^{ti}ti:šl'ar -ja m ⟨⟩ *Tišlar* |hišno ime|: př ^{ti}ti:šl'arjè

Tišlarica ▶ ^{ti}ti:šl'arca -e ž ⟨⟩ *Tišlarica* |gospodinja pri *Tišlarju*|: nòva'sè:uška ^{ti}ti:šl'arca

tišlarija ▶ tišl'a:ri:ja -e ž (⟨) mizarska delavnica za izdelovanje lesenih izdelkov: 'n'egof 'o:ča je 'ëmò tišl'a:ri:jò se je ukvarjal z mizarsko dejavnostjo

tišlariti ▶ tišl'a:rèt -èn nedov. (⟨) mizariti |ukvarjati se z izdelovanjem lesenih izdelkov, zlasti pohištvaj|: 'la:nè je 'začëu tišl'a:rèt

Tišlarjev ▶ 'ti:šl'arjef -jeva -ò prid. (⟨) *Tišlarjev* |ki se nanaša na hišno ime Tišlar|: 'ti:šl'arjef 'vrt

tišlarski ▶ 'ti:šl'arskè -a -ò prid. (⟨) mizarski |ki se nanaša na tišlarje ali tišlarijo|: ti:šl'arskè p'la:jbòs mizarski svinčnik |ploščat, z debelejšim vložkom| ▪ 'ti:šl'arska 'ža:ga mizarska žaga |ročna žaga z vrvi-co, napeto z zatikalom|

tja ▶ c'ja prisl. (⟨) *tja* **1.** |izraža viden, od govorečega razmeroma oddaljen kraj, prostor kot cilj premikanja, dejanja, na katerega se usmerja pozornost koga|: c'ja sò p'ro:šle ▪ 'dè:nè se'kè:rò c'ja! **2.** |izraža, da se kaj premika od izhodišča do določene točke, kraja in nazaj|: xò'di:la je 'sòn pa c'ja • c'ja je 'vrgò sk'lè:dò zavrgel jo je • 'tòf: 'ni: za d'rü:gò van za c'ja 'vřč je dotrajano, neuporabno • 'tò: c'ja je p'ro:šlò kar tako je minilo (predvsem premoženje, denar) gl. tjakaj, ondukaj

tjakaj ▶ c'ja:kaj prisl. (⟨) [*tjakaj], *tja, tjale*: c'ja:kaj p'nesè!

tjale gl. tjakaj

tjavendan gl. barle

Tkalčevi ▶ 'tka:učevè -èx m.mn. (⟨) *Tkalčevi, Tkavčevi* |hišno ime|: p' 'tka:učevèx

tkati ▶ t'kat t'ken nedov. (⟨) *tkati* |delati tekstilne izdelke s križanjem, prepletanjem osnovnih niti in votka|: p'la:tnò t'kat

Tkavčevi gl. Tkalčevi

tla ▶ t'la 'ta:u s.mn. (⟨) *tla* |podlaga, po kateri hodimo|: t'la sò ódmeš'è:ala se otajala, odmrznila ▪ is 'ta:u je s'ta:la vstala je • ót 'ta:u se je z'dignò ▪ 'ba tla g'let ▪ 'ba tla, 'va tla 'vřč vreči ob tla (pri pretepu) ▪ 'na kla je 'pau ▪ 'na klèx je 'le:žau ▪ 'pò klèx sò 'lè:zlè mra'vi:ncè

tlačiti ▶ k'la:čèt -èn nedov. (⟨) *tlačiti* **1.** |povzročati, da kaj zaradi pritiska zavzema manjši prostor|: 'sinu: k'la:čèt ▪ 'zè:l'e k'la:čèt **2.** |s silo dajati, spravljati kaj v kaj, navadno brez reda|: 'rò:bačò k'la:čèt za 'päs ▪ 'tòba:k k'la:čèt va 'fa:ifò • preg. s'lò:ga 'ja:čè, nes'lò:ga k'la:čè • preg. 'do: je 'ja:čjè, 'ta: k'la:čè

tlak gl. pritisk

tlaka ▶ k'la:ka -e ž (⟨) nekđaj občinska tlaka |obvezno, neplačano delo, zlasti pri delanju, popravljanju poti, cest|: b'rat je 'šo na k'la:kò

tleti ▶ t'l'èt t'l'i:n nedov. (⟨) *tleti* |goreti počasi in brez plamenaj|: 'ža:gan'è t'l'i:

tnalo ▶ k'na:lò -a s (⟨) *tnalo* **1.** |nerazsekan večji kos debela, na katerem se sekajo, cepijo drva|: na k'na:lè smò 'ka:lalè 'dřva **2.** |prostor za sekanje, cepljenje drv|: na k'na:lè smò 'ža:galè b'la:n'è

tnalovina ▶ k'na:lòvèna -e ž (⟨) *tnalovina* |z zemljo pomešani lesni odpadki, nastali ob sekanju, cepljenju drv na tnalaj|: k'na:lòvèno je ót'pe:l'au na 'ni:vò

tobak ▶ 'tòba:k tò'ba:ka m (⟨) *tobak* **1.** |enoletna kulturna rastlina z velikimi listi, ki vsebujejo nikotin, ali njeni listi|: 'tòba:k s'j'at ▪ 'tòba:k c'vate **2.** |posušeni listi te rastline, pripravljeni za kajenje, njuhanje, žvečenje|: 'tòba:k 'pu:šèt

tobovec ▶ 'tòbòuc tò'bò:uca m (⟨) *majhna, priložnostno narejena posoda iz lubja za nabiranje jagod, ki se po uporabi zavrže*: 'tòbòuc 'ja:gòt je nab'ra:la ■ prim. taborec ☒ *Ponekod se uporablja tudi oblika toboc (Matija Žagar, Kostel in Kostelci (2013), str. 125) (ur.)*

tobože ▶ tò'bòže prisl. (⟨) čes |za uvajanje subjektivno podanega govora ali misli|: pòs'la:lè sò mè g'la:s, na:ì tò'bòže p'ri:den na s'va:rbò

toča ▶ 'tò:ča -e ž (⟨) *toča* |padavine v obliki večjih ledenih zrn|: 'tò:ča je 'pa:dala ▪ x'rü:ške 'pa:dajò kò 'tò:ča v veliki količini

točiti ▶ 'tò:čèt 'tò:čèn nedov. (⟨) **1.** *točiti* |spravljati kam kaj tekočega, zlasti pijačo|: 'mòšt, 'vi:nò 'tò:čèt **2.** čistiti skozi veliko rešeto: 'fažò:n, še'ni:cò 'tò:čèt

točno gl. glih prisl.

tod ▶ 'tò:t prisl. (⟨) *tod* |izraža kraj, prostor v bližini govorečega, po katerem poteka dejanje|: 'tò:t g're: 'me:ja ▪ 'tò:t smò 'pa:slè • ò 'tò:t 'nesè c'ja! ■ prim. do tod, od tod

toda gl. a vez., ali, pa

todanji ▶ 'tò:dan'è -a -e prid. (⟨) *prejšnji, od prej*: 'tò:dan'è k'rèx kruh, ki je ostal od malice in se porabi pri večerji

todi ▶ 'tò:dè prisl. (⟨) *malo prej* |izraža majhno časovno odmaknjenost (v preteklosti)|: 'tò:dè mè je pò'vè:dala ▪ 'tò:dè sòn ga 'vi:dò

tofati ▶ 'tò:fát -an nedov. (⟨) **1.** ekspr. *pokati* |s tankim, prožnim predmetom zamahovati po zraku tako, da se slišijo pokil|: s k'r'ba:čèn 'tò:fát **2.** ekspr. [*pokati], *streljati*: s 'puškò 'tò:fát **3.** ekspr. *tolči, udarjati*: pò 'vo:lèx je 'tò:faų

tofiniti ▶ 'to:fènt -fnen dov. (⟨) **1.** ekspr. [*počiti], *ustreliti*: 'sřnò je 'to:fnò **2.** *udariti tako, da se sliši pok*: pò g'la:vè ga je 'to:fnò

tog gl. drven

togo gl. izcela

tokl ▶ 'tòk 'to:ka m (⟨) *gumb* |predmet za zapenjanje oblačila ali za okras, navadno okrogel|: 'tòk se mè je ó'třgau

tok² ▶ 'tɔ:k -a m ⟨⟩ novo tok, električni tok: 'danas 'ni: 'tɔ:ka ▪ 'tɔ:k dɔ'bi:vamò is 'kò'čɛ:vja

tokec ▶ 'tɔ:kac -a m ⟨⟩ gumbek |manjšalnica od tok'|

tolar ▶ 'tɔ:l'ar -ja m ⟨⟩ dolar |denarna enota ZDA, Kanade in nekaterih drugih držav|: iz 'me:rèke je 'po:slau s'tu: 'tɔ:l'arjef

tolažba ▶ to'la:žba -e ž ⟨⟩ tolažba **1.** |glagolnik od tolažiti|: **2.** |kar tolaži, potolaži|: 'vi:nò je s'la:ba to'la:žba ■ gl. trošt

tolažiti ▶ to'la:žét -én nedov. ⟨⟩ tolažiti |delovati, vplivati na koga tako, da bi bil manj žalosten, nesrečen, vznemirjen|: b'ra:ta, 'ma:tér to'la:žét ■ gl. troštati

tolažnica gl. troštarica

tolčaj ▶ 'tučaj tu'ča:ja m ⟨⟩ **1.** tečaj pri zibelki **2.** snop lanu, ki je pripravljen za trenje ■ **R** tolčaj

tolčevnica ▶ tu'čɛ:vénca -e ž ⟨⟩ **1.** kiju podobno orodje, ki se uporablja pri mlatenju žita, fižola ali pranju perila **2.** ekspr. nerodna, neumna, omejena ženska ■ **R** tolčevnica

tolčevnik ▶ tu'čɛ:vněk -a m ⟨⟩ ekspr. neroden, neumen, omejen človek

tolči ▶ 'tu:č 'tu:čén nedov. ⟨⟩ tolči **1.** |slišno, navadno močnejše udarjati|: 'tu:kò je pò v'ra:tèx ▪ 'tu:čɛ ga pò 'xřpté ▪ 'žu:na 'tu:čɛ s k'lü:non pò s'te:blé **2.** |s slišnim, navadno močnejšim udarjanjem a) delati iz česa majhne, drobne dele|: z ma'čɔ:lò 'tu:čɛjò 'ka:man'e b) odstranjovati lupino|: 'lè:šnèke, ó'rè:xe 'tu:č **3.** |močno udarjati z namenom povzročiti bolečino|: 'za:kaj 'tu:čɛ 'ko:n'a? ▪ fan'ti:čké se 'tu:čɛjò ● ekspr. 'srčɛ mè 'tu:čɛ òt s't'raxa močno bije, utripa ● 'lècka v'ra:ta ga 'tu:čɛjò pò 'pe:tax nima svojega doma, berači ■ gl. bunkati, hrebati, lopati, mlatiti, tofati

toliko ▶ 'tülèkò prid. ⟨⟩ toliko **1.** |izraža sorazmernost količine, mere, kot jo določa sobesedilo|: 'külèkò 'mɔ:rèš, 'tülèkò mè 'da:ij! ▪ 'tešku 'bɔ: 'tülèkò iz'ra:slò **2.** |izraža neznano ali namenoma neimenovano količino ali mero|: 'rač:un z'na:ša 'tülèkò i 'tülèkò **3.** |izraža veliko količino ali mero|: 'tülèkò sòn tè 'da:u ▪ 'ka:ij se 'tülèkò o'bè:raš! **4.** |izraža, da je bilo dejanje blizu uresničitve|: 'tülèkò da ga 'ni: pòvò:zilò

tolkač gl. tolčevnica

tolkalo ▶ tu'ka:lò -a s ⟨⟩ priprava za tolčenje, zabijanje: 'maš 'kɔ:vò tu'ka:lò př 'ro:kax?

tolkati ▶ 'tukat -an nedov. in dov. ⟨⟩ pripadati |biti last koga|: 'tɔ: je 'vas tu'ka:lò to je vaše, vam pripada ▪ 'akò mè 'bɔ: 'kaj tu'ka:lò čɛ mi bo kaj pripadlo

tolmun gl. vir

tolovaj ▶ tól'vaji -'va:ja m ⟨⟩ novo tolovaj, razbojnik

tolst ▶ 'tu:st -a -ò prid. ⟨⟩ tolst, debel: 'tu:st p'ra:sac ▪ 'tu:sta 'kòkò:š

Toma ▶ 'tɔ:ma -e m ⟨⟩ Tomaž |ime svetnika|: s'vɛ:té 'tɔ:ma (21. decembra), / 'sɛ:dé 'sak 'mɔ:š 'dɔ:ma, / ne 'xòdè 'da:l'e, / kò se d'rek z'va:l'a! pozimi se d'ži doma!

Tomaž gl. Toma, Tomo

tombola ▶ 'tɔmbola -e ž ⟨⟩ novo tombola |igra na srečo, pri kateri o dobitkih odloča izžrebanje števil|

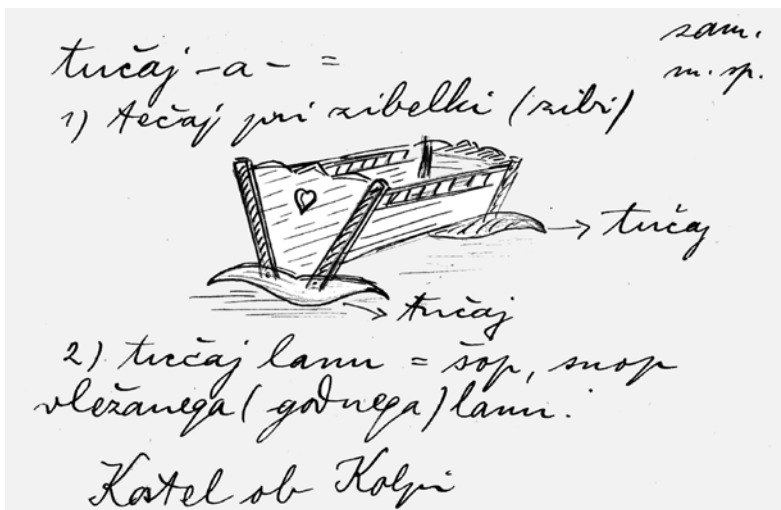
Tomo ▶ 'tɔ:mò -a m ⟨⟩ Tomo, Tomaž |moško ime|

Tonče ▶ 'tɔnčɛ -ta m ⟨⟩ Tonče, Anton |moško ime|

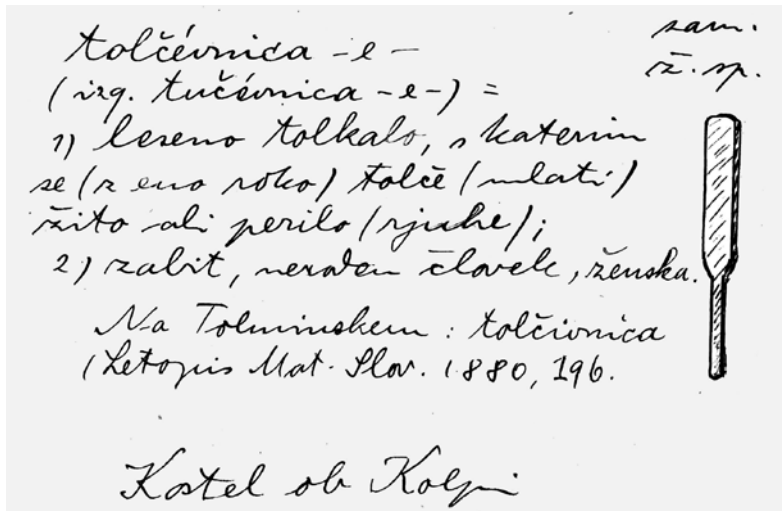
Tonček ▶ 'tɔ:nčɛk -a m ⟨⟩ Tonček |moško ime, manjšalnica od Tone, Anton|

Tončekov gl. Tončkov

Tončetov ▶ 'tɔnčétɔf -tòva -ò prid. ⟨⟩ Tončetov |svojilni pridevnik od Tonče|

tolčaj

tolčevnica

Tončkov ▶ 'tɔ:nčəkɔf -kɔva -ɔ prid. ⟨⟩ *Tončkov* |svo-
jilni pridevnik od *Tonček*|

Tone ▶ 'tɔ:ne -ta m ⟨⟩ *Tone, Anton* |moško ime|

Tonetov ▶ 'tɔ:netɔf -tɔva -ɔ prid. ⟨⟩ |svojljni pridev-
nik od *Tone*|

top ▶ 'tɔp -a m ⟨⟩ • s'pi: kɔ 'tɔp zelo trdno ■ gl. kanon;
prid. gl. topast

topast ▶ 'tɔpast -a -ɔ prid. ⟨⟩ [*topast], *top, manj*
oster: 'tɔpast 'no:žč ▪ 'tɔpasta sɛ'kɛ:ra ▪ 'tɔpaste
š'ka:rje

topel ▶ 'tɔpau 'to:pla 'tuplu prid. ⟨⟩ *topel 1.* |ki ima
zmerno visoko temperaturo|: 'to:pla 'xi:ša **2.** |ki
vzbuja, povzroča občutek toplote|: 'to:pla 'pɔ:stel'a
▪ 'vɛ:varca 'ma 'tuplu g'nɛ:zdɔ **3.** |ki varuje, štiti
pred mrazom|: 'tɔpau g'vant ▪ 'tɔpli pɔs'to:lɛ ▶ **to-
plo** 'tuplu prisl. *toplo*: 'danas je 'jaku 'tuplu ▶ **topli**
- 'to:pla 'tuplu sam.: 'mɔ:š je 'o:stau 'du:ma, da 'bɔ:
'sej čez 'zi:mɔ na 'tuplin ■ gl. gorek

topiti ▶ 'tɔpit -in nedov. ⟨⟩ *topiti* |delati, povzročati, da
trdna snov zaradi toplote preide v tekoče stanje|:
'ma:st, 'ma:slɔ 'tɔpit ▪ s'vi:nc 'tɔpit taliti ▶ **topiti**
se 'tɔpit se *topiti se* |prehajati v vodo|: s'nɛ:k se
'tɔpi

Topli jarek ▶ 'to:plɛ 'ja:rak -ɛga -rka m ⟨⟩ *Topli jarek*
|ime potoka|

Topli potok ▶ 'to:plɛ 'pɔ:tɔk -ɛga pɔ'tɔ:ka m ⟨⟩ *Topli*
potok |ime potoka|

toplice ▶ tɔp'li:ce 'tɔplic z mn. ⟨⟩ novo *toplice* |zdravi-
lišče z vodo toplega izvira, vrečca|: 'dɔ:xtar ga je
'pɔ:slau va tɔp'li:ce

toplina ▶ tɔp'li:na -e ž ⟨⟩ [*toplina], *toplota*: tɔp'li:na
je 'dobra za bɔu'ni:ka

toplomer ▶ tɔplɔ'mɛ:r -ja m ⟨⟩ *toplomer* |priprava

za merjenje temperature|: va tɔplɔ'mɛ:re je 'ži:vɔ
s'rebru

toplota ▶ tɔp'lo:ta -e ž ⟨⟩ *toplota 1.* |zmerno viso-
ka temperatura|: tɔp'lo:ta se pɔ'zi:mɛ p'le:že **2.**
|lastnost, značilnost toplega|: 'sɔ:nɛna tɔp'lo:ta je
'dobra ■ gl. toplina

topničar gl. artilerist

topništvo gl. artilerija

topol ▶ 'tapɔu ta'pɔ:la m ⟨⟩ *topol* |visoko listnato dre-
vo s cveti v mačicah in semeni s šopom dolgih dila-
čic|: ta'pɔ:lɛ 'ra:stɛjɔ za 'ku'pɔ:

topolovina ▶ ta'pɔ:lɔvɛna -e ž ⟨⟩ *topolovina* |to-
polov les|: ta'pɔ:lɔvɛna je 'dobra za 'ko:sme, za
ču'nɔ:ve

toporišče gl. porišče

torba gl. kesa

torek ▶ 'to:rak -rka m ⟨⟩ *torek* |drugi dan v tednu|:
'danas je 'to:rak ▪ 'pü:stnɛ 'to:rak *torek* v šestem te-
dnu pred prvo pomladansko polno luno

torta ▶ 'tɔ:rta -e ž ⟨⟩ novo *torta* |pecivo okrogle oblike,
navadno iz več plasti biskvitnega testa, med kate-
rimi je nadevl|: 'tɔ:rtɔ je s'pe:kla ▪ 'tɔ:rtɔ rez'rɛ:zat
▪ d'va: 'kɔ:ščɛka 'tɔ:rtɛ je 'pɔ:jɔ

tostran ▶ 'tɔ:stɔran predl. ⟨⟩ *tostran* |za izražanje polo-
žaja na tej strani česa ali premikanja v tak polo-
žaj|: 'tɔ:stɔran 'kupe: 'ra:stɛjɔ 'v'ɛbe

totenkambra ▶ 'tɔtɛŋ'ka:mbrɔ -e ž ⟨⟩ *mrtvašnica*
|stavba, prostor za mrliča do pokopa|: 'mɔ:tvac je
'le:žau va 'tɔtɛŋ'ka:mbrɛ

tovariš ▶ tɔ'va:rɛš -a m ⟨⟩ novo *tovariš, učitelj*: p'rišɔ
je 'nɔ:f tɔ'va:rɛš ■ gl. komarat, pajdaš ☒ *Do šolske-*
ga leta 1990/91 so učitelje in učiteljice ogovarjali s
tovariš, tovarišica (ur.)

tovarišica ▶ tovarě:ši:ca -e ž ⟨⟩ novo *tovarišica*, učiteljica: 'la:jnska tovarě:ši:ca ■ gl. pajdašica

tovarna gl. fabrika

tovarnar gl. fabrikant

tovarniški gl. fabriški

tovor ▶ 'to:vór t'ò:vóra m ⟨⟩ *tovor* |kar nese človek ali žival na hrbtu|: 'težak 'to:vór ▪ 'to: je za 'žę:nskó pre'težak 'to:vór ■ gl. breme

tovornjak ▶ tovor'n'a:k -a m ⟨⟩ novo *tovornjak* |večji avtomobil za prevoz tovorov|: tovor'n'a:k se je pre'vrgó ■ gl. teretnjak

tovrast ▶ 'to:vrast -a -ó prid. ⟨⟩ ekspr. *pobit, potrt*: 'to:vrast 'o:ča

tovrati ▶ 'to:vrat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *tarnati, tožiti*: 'o:na 'vavék 'to:vra

tovre ▶ 'tovre -ta m ⟨⟩ ekspr. *kdor preveč tarna, toži*

tožariti ▶ t'òž'a:rět -ën nedov. ⟨⟩ ekspr. [**tožariti*] |večkrat, pogosto tožiti|: 'dęca 'ra:da t'òž'a:rējó 'e:dën d'rü:gęga ▶ **tožariti se** t'òž'a:rět se [**tožariti se*] |večkrat, pogosto se tožiti|: 'on se t'òž'a:rě s 'simě s'ò'sě:dě ■ gl. pravdati se

tožarjenje ▶ t'òž'a:rjen'ę -a s ⟨⟩ *tožarjenje* |glagolnik od tožariti|: 'o:na ne 'm'ore 'ži:vět pres t'òž'a:rjen'a

tožba ▶ 'to:žba -e ž ⟨⟩ *tožba* **1.** |zahteva za rešitev pravnega spora na sodišču|: v'lo:žět 'to:žbó na s'òd'ni:jě **2.** |besedilo s tako zahtev|: na'pi:sat 'to:žbó **3.** |reševanje spora na sodišču|: 'to:žbó je z'gü:bó

tožiti ▶ 'to:žět -ën nedov. ⟨⟩ *tožiti* |zahtevati rešitev pravnega spora s kom na sodišču|: b'ra:ta 'to:žě ▶ **tožiti se** 'to:žět se *tožiti se* **1.** |reševati spor na sodišču kot toženec ali tožnik|: 'to:žět se s 'k'og'ón ▪ 'to:žějó se za'radě 'p'ò:ta, 'ni:ve **2.** |čutiti močno željo po ponovnem bivanju kje, v bližini koga|: 'to:žě se mē p'ò 'du:mě, p'ò paj'da:sěx • 'to:žě se mē 'd'ę:lat ne ljubi se mu delati ■ gl. cagati, caglati, klagovati, knefčati, pravdati se, tovrati, zdihevati

tra ▶ t'ra prisl. ⟨⟩ star. *treba* • 'ka:i tē je 'beló 'to: t'ra? *zakaj si to naredil; nespameten si bil, da si to naredil*

trafika ▶ t'rafěka -e ž ⟨⟩ *trafika* |prodajalna tobačnih izdelkov, časopisov|: ciga'rę:t'ļ'e je 'k'ü:pó f t'rafěkē

trafikan ▶ t'rafě'kant -'ka:nta m ⟨⟩ *trafikan* |lastnik trafike ali prodajalec v njej|

trafikantka ▶ t'rafě'ka:ntka -e ž ⟨⟩ *trafikantka* |lastnica trafike ali prodajalka v njej|

trage ▶ t'ra:ge t'ra:k ž mn. ⟨⟩ *nosilo, nosila* **1.** |priprava za nošenje, prenašanje bolnikov, ranjencev|: va š'pitaų s'ó ga ód'ne:slē na t'ra:gax **2.** |priprava za nošenje, prenašanje tovara sploh|: p'ra:sca s'ó 'd'ę:lē na t'ra:ge ▪ 'ka:man'ę sm'ó no'si:lē na t'ra:gax ▪ t'ra:ge za 'm'rtvaca

trahtar ▶ t'ra:xtar -ja m ⟨⟩ *lijak* |priprava za zlivanje

tekočine v posodo skozi majhno odprtino: t'ra:xtar za m'lě:kó

trajati gl. derati, držati, durati

trak ▶ t'ra:k -a m, mn. tra'k'ó:vě ⟨⟩ *trak* |dolg, ozek in tanek kos blaga, gume, kovine|: p'řšit tra'k'ó:ve na 'n'otran'ę x'la:čę ▪ novo t'ra:k za iz'òlę:ran'ę izolirni *trak* ■ gl. pankeljc, špagovica

trakec gl. pankeljc

traktirati ▶ trak'tę:rat -an nedov. ⟨⟩ [**traktirati*], *gostiti, streči*: b'òu'ni:ka 'jaku trak'tę:rājó

traktor ▶ t'raktór -ja m ⟨⟩ novo *traktor* |motorno vozilo za vleko, delo, zlasti v kmetijstvu|: s t'raktórjen 'o:rjējó

traktorist ▶ trakt'ò:ri:st -a m ⟨⟩ novo *traktorist* |voznik traktorja|

trakulja ▶ tra'ku:l'a -e ž ⟨⟩ *trakulja* |členast zajedavec, ki odrasel živi v črevesu človeka ali živali|: 'do:bět tra'ku:l'ò ót s'vi:n'skęga 'mesa

tram ▶ t'ra:m -a m, mn. tra'm'ò:vě ⟨⟩ *tram* |štirikotno obtesano ali obžagano deblo, zlasti v gradbenih konstrukcijah|: tra'm'ò:ve 'te:sat ▪ sm'rě:k'òvė tra'm'ò:vě ■ gl. greda, kara

tramiček ▶ tra'mi:čėk -čka m ⟨⟩ *tramiček* |manjšalnica od tram|: tra'mi:čėk pre'ž'a:gat

trampast ▶ t'rampast -a -ó prid. ⟨⟩ ekspr. *zaradi teže neroden, počasen pri gibanju, delu* ■ prim. *tampast*

trampe ▶ t'rampe -ta m ⟨⟩ ekspr. *neroden, počasen človek*: 'to: je en t'rampe ■ prim. *tampe*

tramvaj ▶ t'ramvaj tram'va:ja m ⟨⟩ *tramvaj* **1.** |električna cestna železnica|: v 'za:grebē tramvaj 'iše 'v'q:žě **2.** |vozilo ali skupina med seboj spetih vozil take železnice|: 'vo:žět se s tram'va:jen

trančirati ▶ trančę:rat -an nedov. ⟨⟩ [**trančirati*], *rezati, sekati*: p'ra:sca trančę:rat

transformator ▶ transf'or'ma:tór -ja m ⟨⟩ novo *transformator* |transformatorska postaja|: p'òs'ta:vělě s'ó transf'or'ma:tór

transport ▶ t'ransp'ort trans'p'ò:rta m ⟨⟩ *transport, prevoz*: 'c'ę:stnē t'ransp'ort

transportirati ▶ transp'or'tę:rat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. *znebiti se koga, odpraviti ga iz družbe*: pi'ja:nca je transp'or'tę:rau iz óšta:rjje

tranzistor ▶ tran'zi:stór -ja m ⟨⟩ *tranzistor* |prenosni radijski sprejemnik s tranzistorji|: tran'zi:stór se 'd'òbró 'čü:je

trapa gl. bena

trapati gl. benaviti

trava ▶ t'ra:va t'ra:vę ž ⟨⟩ *trava* **1.** |rastlina z dolgimi ozkimi listi in kolenčastim stebлом brez izrazitih cvetov|: t'ra:vq: 'k'ò:si:t ▪ 'go:sta t'ra:va **2.** |travnata površina|: p'ò t'ra:vę: 'x'q:dějó, se 'va:l'ajó ▪ 'lēt:tas

sò 'lêpe t'rave: • 'bêlò jêx je kò 'li:stja i t'rave: zelo veliko ■ gl. friškoba

travica ▶ t'ravêca -e ž () *travica* |manjšalnica od trava|

travnik gl. livada

travulja ▶ tra'vü:l'a -e ž () [**travulja*] |trava, ki raste kot plevel med žitom|: tra'vü:l'ò 'pü:kat

trbuh ▶ t'rbüx t'rbü:xa m () *mehki osat* |rastlina, ki zraste do 80 centimetrov visoko in ima rumenkaste cvete in ki so jo spomladi nabirali za prašiče|: nab'ra:la je 'e:nò 'ca:in'ò t'rbü:xa ■ Poleg mehkega osata (*Cirsium oleraceum*) so Kostelci nabirali tudi brezovico, za katero je Jože Gregorič navedel sinonim škrbinka (prim. brezovica) (ur.).

trd ▶ t'rt t'rd'a -u prid. () *trd* **1.** |ki se pod pritiskom ne udere, vda (rad)|: t'rd'a 'ze:ml'a ▪ pòs'to:lè sò 'trdi kò 'rò:k zelo trdi, neprožni **2.** |ki se ne da (rad) rezati, gristi|: t'rdò 'kò:rò je zg'ri:zò ▪ 'ta: 'fažõ:n 'ma 'trde ž'nõ:re **3.** |ki daje pri dotiku, prijemu občutek neugodja|: t'rdë 'ròke: **4.** |ki se pojavlja v visoki stopnji, v močni obliki|: 'veni je t'rd'a 'tama popolna • ekspr. 'ma t'rd'u g'lavò: se težko uči

trden ▶ t'rd'en -dna -u prid. () *trden* **1.** |ki (dobro) vzdrži pritisk, delovanje zunanjih sil|: t'rdën 'mò:st ▪ 'le:rxòf'lè:s je t'rdën **2.** |sposoben prenašati duševne napore|: 'o:na je t'rdne na'ra:ve **3.** |ki ne vsebuje nobenega dvoma, pomisleka glede uresničitve, izpolnitve|: t'rdën sk'lep je na're:dò, da 'ne bõ: 'več 'pi:ü **3.** |ki se pojavlja v visoki stopnji, v močni obliki|: 'òn 'ma t'rdën s'pa:nc ▪ t'rdna 'vo:l'a ▪ n'e'gõ:va zv'èsto:ba je t'rdna • dò t'rdne 'nõči: 'dè:lat do popolne teme • 'òn je is t'rdne ròdò'vi:ne zdrave, premožne, ki ima že dolgo preteklost

trdika ▶ t'rdi:ka -e ž () *jablana s trdimi sadovi*: t'rdi:ka 'jaku c'vate ■ gl. trdiko

trdiko ▶ t'rdi:kò -a s () *trdika* |jabolko s trdim, čvrstim mesom, sad trdike|: t'rdi:ka sò 'ki:sèla ■ prim. trdika

trdljast ▶ t'rdl'ast -a -ò prid. () **1.** *premalo kuhan, še nekoliko trd*: t'rdl'ast 'kòmpè:r, 'fažõ:n **2.** *zelo trd*: t'rdl'asta x'rü:ška ▪ t'rdl'astò 'ja:bòkò

trdnjava gl. festenga

trdoba ▶ t'rdò:ba -e ž () **1.** *trda zemlja*: t'è: t'rdò:be 'ni: 'mòè 'or:at **2.** *premalo kuhana jed*: t'è: t'rdò:be 'ni: 'mòè 'jèst

treba ▶ t'rè:ba prisl. () *treba* **1.** |izraža, da opustitev dejanja povzroči nezaželene, neprijetne posledice|: pò'ko:sèt je t'rè:ba ▪ 'zaslõnc 'bõ: t'rè:ba 'zagraj̃t **2.** |izraža, da se dejanju, stanju ni mogoče izogniti|: 'sòmò 'ča:kat pa 'ča:kat je t'rè:ba **3.** |izraža omiljeno zahtevo|: 'furt je t'rè:ba pš'tè:vat pò 'desè:t **4.** |izraža omiljeno prepoved, odsvetovanje|: 'ni:

t'rè:ba k'ra:f isk'lè:pat **5.** |izraža okoliščine, stanje, ki zahteva nastop, uresničitev česa|: t'rè:ba bè 'bêlò pòš'te:nèga 'daža • ekspr. ta'kõ:vèga je t'rè:ba 'iskat z 'lü:čjò je zelo dober, izreden ■ gl. tra

trebiti ▶ t'rè:bèt -èn nedov. () *trebiti* |odstranjevati odvečno iz česa|: sò'la:tò, st'ro:če, 'ze:l'e t'rè:bèt ▪ x'rü:ške se t'rè:bèjò odmetavajo nezrele plodove

trebuh gl. trebušina, vamp

trebušina ▶ t'rbüšèna -e ž () *ekspr. velik trebuh*: s 'tõ: t'rbüšèno 'tešku 'dè:la

trefiti ▶ t'refèt -èn dov. () **1.** *s strelnim orožjem zadeti cilj*: s'f'n'a:ka je t'refò va p'lè:če **2.** *naleteti na* |nehote, navadno nepričakovano priti do česa, najti kaj|: t'refèlè smò 'lè:p 'da:n ▪ t'refò sòn 'dòbrò 'kòsò, 'dõ:bèr b'rü:s • ekspr. 'ži:vèmé člò'vè:kè se 'se t'refè dokler je človek živ, lahko doživi zelo različne stvari

tren¹ ▶ t're:n -a m () *tren* |hiter gib, premik|: t're:n 'òka

tren² ▶ t're:n -a m () *nekdaj tren, pratež* |pomožna vojaška enota, ki oskrbuje operativne enote s sredstvi za življenje in za boj|: t're:n 'võzè ka'nõ:ne ▪ sò'ü'da:škè t're:n

treniti ▶ t're:nèt -nen dov. () *treniti* |hitro zapreti in odpreti oči|: t're:nèt z 'ò:kòn ■ gl. trepniti

trenje ▶ t'ren'è -a s () **1.** *trenje* |glagolnik od tretji trem|: t'ren'è 'ja:bòk **2.** *strto, zmeleto sadje*: t'ren'è smò sp're:šèlè

trepati ▶ t're:pat -pl'en nedov. () **1.** *zamahovati, stresati*: 'pas, 'võu t're:pl'e z 'vü:xè **2.** *otepati, otresati kaj s česa*: ròsõ: t're:pat ▪ s'nè:k t're:pat is 'pòstuü, iz d'rè:vja

trepet ▶ t're'pet -'pe:ta m () *trepet* |glagolnik od trepetati|: st'ra:x i t're'pet òd pòt're:sa velik strah

trepetati ▶ t're'pe:at -'pe:čen nedov. () *trepetati* **1.** |tresti se od vznemirjenja ali mraza|: 'dè:te t're'pe:če òd m'z'li:ne **2.** *ekspr. |biti v skrbeh za koga ali za kaj|*: t're'pe:čejo za ò'čè:ta **3.** *ekspr. |čutiti strah pred kom ali čim|*: ne t're'pečè pres pòt'rè:be pred u'či:tel'en!

trepetin ▶ t're'peti:n -a m () *terpentin, terpentino-vo olje*: šaljivka s'ta:rè 'ba:bè t're'peti:na - m'la:dè ▪ 'mickè 'litrò 'vi:na!

trepetlika ▶ t're'pet'li:ka -e ž () *trepetlika* |drevno z dolgopecljati, skoraj okroglimi listi|: pò s'tè:ünèkèx 'ra:stèjò t're'pet'li:ke ▪ t're:se se kò t're'pet'li:ka zelo se trese

trepljanje ▶ t'repl'a:n'è -a s () *trepljanje* |glagolnik od trepljati|

trepljati ▶ t'repl'at -an nedov. () *trepljati* |narahlo in hitro udarjati z roko, navadno v znamenje naklonjenosti|: t'repl'at pò 'ra:mè ▪ t'repl'at 'vo:la ■ gl. tapljati

trepniti ▶ t're:pènt -pnen dov. ⟨⟩ *trepniti, treniti* **1.** |*hitro zapreti in odpreti oči*|: 'ni: t're:pnò 'ni z 'ukòn niti trenil **2.** |*rahlo, komaj zaznavno zamahnuti s perutmi*|: 'kòkò:š t're:pne s kre'l'ò:tmè

treska ▶ t'reska -e z ⟨⟩ *trska* |*odsekan, odlomljen tanek, podolgovat kos lesa*|: t'resak 'na:brat ▪ s'nè:tèt s t'res'ka:mè

treskanje ▶ t're:skan'e -a s ⟨⟩ *treskanje* |*glagolnik od treskati*|: p'ò'no:čè se je 'čü:lò t're:skan'e

treskati ▶ t're:skat -an nedov. ⟨⟩ *brezoseb. treskati* |*povzročati močne poke ob razelektrivni ozračja*|: t're:skalò je i 'to:ča je 'pa:dala ■ gl. hreskati

tresljanje ▶ t'res'l'a:m'e -a s ⟨⟩ *tresljanje* |*glagolnik od tresljati*|

tresljati ▶ t'res'l'at -an nedov. ⟨⟩ *rahlo tresti*: 'a:ütò t'res'l'a ▪ 'mi:za se t'res'l'a

tresti ▶ t're:st -sen nedov. ⟨⟩ *tresti* **1.** |*delati, povzročati, da se kaj sunkovito, hitro premika, navadno sem in tja*|: 'bü:rja t're:se d'rè:ve je ▪ t're:st čl'ò'vè:ka za 'ramè: ▪ t're:st z g'lavò: **2.** |*povzročati hitre, ponavljajoče se sunkel*|: 'ku:la t're:sejò pò 'ka:man'è **3.** |*izraža stanje, kot ga določa samostalnik*|: mřz'li:na me t're:se **4.** |*s tresenjem česa odstranjevati*|: 'ja:bòka, x'rü:ške t're:semò ▶ **tresti se** t're:st se **1.** *tresti se* |*sunkovito, hitro se premikati, navadno sem in tja*|: 'xi:ša se t're:se ▪ 'ze:ml'a se t're:se **2.** *tresti se* |*nehotno, hitro se premikati, navadno sem in tja*|: 'ròke: se mè t're:sejò ▪ òd 'jè:ze se t're:se **3.** *ekspr. [*tresti se] |biti v skrbeh za koga ali kaj*|: 'ma:tè se t're:se za 'dècò ▪ t're:se se za 'sak 'dinar **4.** *ekspr. [*tresti se] |čutiti strah pred kom ali čim*|: t're:se se pred 'mò:žen ▪ *ekspr. x'la:če se mè t're:sejò boji se, strah ga je* ▪ òt s'mè:xa se t're:st zelo se smeja ▪ t're:se se kò t'repet'li:ka zelo se t'rese ■ gl. drukati²

treshčica ▶ t'reš'či:ca -e z ⟨⟩ *treshčica* |*manjšalnica od treska*|: nab'ra:la je na'rò:čaj t'reš'čic

treshčiti gl. hreskniti, hreščiti, hroščiti

treti ▶ t'rè:t t'ren nedov. ⟨⟩ *treti* **1.** |*s silo, pritiskom delati, da kaj ni več celotno*|: s'li:ve t'rè:t ▪ 'ja:bòka, x'rü:ške t'rè:t **2.** *odstranjevati olesenelo steblo od ličja (pri lanu, konoplji)*: 'la:n t'remò ■ gl. mencati

tretji ▶ t're:tjè -a -e štev. ⟨⟩ *tretji* |*ki v zapovrstju ustreza številu tri*|: 'tò: je t're:tjè 'sin ▪ t're:tje 'lé:tò 'xò:dè f š'kò:lò

tretjič ▶ t're:tjič prisl. ⟨⟩ *tretjič* |*pri ponavljanju na tretjem mestu*|: t're:tjič sòn ga 'kumaj 'do:zvau ▪ t're:tjič se mè je zla'ga:la

tretjina ▶ t'ret'ji:na -e z ⟨⟩ *tretjina* |*del na tri enake dele razdeljene celote*|: t'ret'ji:nò p'la:če je 'val'e 'za:piu

trezen gl. trezov

trezov ▶ t'rè:zòf -zòva -ò prid. ⟨⟩ *trezen* |*ki ni pod vplivom alkoholne pijače*|: ò'pudan 'ni: 'bi:u 'več t'rè:zòf

Trg ▶ 'třk 'třga m ⟨⟩ *Trg* |*ljudsko ime za naselje Kostel*|: f 'třgè je 'bèla š'kò:la ■ prim. Tržan, Tržanka, trški

trgalka ▶ tř'ga:lka -e z ⟨⟩ *obiralnik, obirač* |*priprava za obiranje sadja*|

trganje ▶ třgan'e -a s ⟨⟩ *trganje* **1.** |*glagolnik od trgati*|: třgan'e 'ja:bòk **2.** |*sunkovite bolečine*|: třgan'e pò 'ro:kax

trgatev ▶ tř'ga:tòf -tve z ⟨⟩ *trgatev* |*trganje grozdja*|

trgati ▶ třgat -an nedov. ⟨⟩ *trgati* **1.** |*s sunkovitimi potegi, vlečenjem delati iz česa dva ali več delov*|: 'ca:itènge, 'bü:kvèce třgat **2.** |*z rabo, uporabo delati, da kaj ni več celotno*|: pòp'la:te třgat **3.** |*s sunkovitimi potegi spravljati z drevesa, rastline*|: c'vè:tje třgat ▪ 'fažo:n, 'ja:bòka třgat **4.** |*s sunkovitimi potegi, vlečenjem ločevati od večje količine*|: 'pas třga 'mesu: **4.** *odtegovati |zmanjševati izplačilo za določen znesek*|: òt p'la:če třgat **5.** |*imeti sunkovite bolečine*|: třga me pò 'no:gax, f kò'lè:nèx ▪ 'zò:p třgat izdirati, puliti ▶ **trgati se** třgat se *ekspr. [*trgati se] |prizadevati si za kaj, potegovati se za kaj*|: třgat se za s'lü:žbò ▪ *ekspr. 'fa:ntè se třgajò za 'tò: 'dèkle zelo si prizadevajo za njeno naklonjenost* ■ gl. brati; trgati se gl. cefrati, drapati, krsmati, pav-sati se

trgovanje gl. šeft

trgovati ▶ tř'go:vət -'gü:jen nedov. ⟨⟩ *trgovati* |*kupovati in prodajati*|: tř'go:vət s 'sadjen ■ gl. šeftariti

trgovčev gl. štacunarjev

trgovčica ▶ tř'gò:fčèca -e z ⟨⟩ *ženska, ki je nosila prodajat domače pridelke v Kočevje, Delnice ali Brod Moravice*: tř'gò:fčèce sò nò'si:le 'teške kò'sa:rje

trgovec ▶ tř'gò:vac -'gò:fca m ⟨⟩ *trgovec* |*kdor trguje in je lastnik trgovine*|: tř'gò:fčè sò 'bèlé př 'fa:rè, va 'no:vèx 'šè:lèx i f 'ba:nòkè ■ gl. štacunar

trgovina ▶ tř'gò'vi:na -e z ⟨⟩ *trgovina* **1.** |*gospodarska dejavnost, ki se ukvarja s kupovanjem in prodajanjem*|: tř'gò'vi:na z 'lè:sòn, z 'vi:nòn **2.** |*prostor, v katerem se kupuje in prodaja*|: pò'bè:l'ò je tř'gò'vi:nò ■ gl. štacun

trgovka ▶ tř'gò:fka -e z ⟨⟩ **1.** *trgovka* |*ženska, ki trguje in je lastnica trgovine*|: f 'ko:steu je p'rišla 'no:va tř'gò:fka **2.** *ženska, ki kupuje in prodaja domače pridelke od hiše do hiše*: tř'gò:fka z 'je:icè **3.** *trgovčeva žena* ■ gl. štacunarka

trgovski ▶ tř'gò:fskè -a -ò prid. ⟨⟩ *trgovski* |*ki se nanaša na trgovce, trgovanje ali trgovino*|: tř'gò:fška 'rò:ba ■ *trgovski pomočnik* gl. komi

trhlen ▶ tʁx'lɛ:n tʁx'lɛ:na -ò prid. ⟨⟩ *trhel* |ki razpada, se razkrajza zlasti zaradi delovanja vlage|: tʁx'lɛ:na x'rü:ška ▪ tʁx'lɛ:na 'dʁva

trhleneti ▶ tʁx'lɛ:nt -nĕn nedov. ⟨⟩ *trhneti* |razkrajzati se, razpadati zlasti zaradi delovanja vlage|: 'põt je 'začëu tʁx'lɛ:nt

tri ▶ t'ri: štev. ⟨⟩ *trije* |izraža število tri [3]|: t'ri: mla'ti:čë ▪ t'ri: 'vü:re 'xòda ▪ p'ne:sla je t'ri: kʁ'va:ice ▪ 'zë:lë smò t'ri: 'va:je s'këp • s've:të t'ri: k'ra:l'f'ë sveti *trije kralji* |trije modreci, ki so se prišli poklonit novorojenemu Kristusu; praznik v spomin na ta dogodek 6. januarja|

trideset ▶ t'ri:deset štev. ⟨⟩ *trideset* |izraža število trideset [30]|: 'pɛ:tkrat 'šë:st je t'ri:deset ▪ s'tar je t'ri:deset 'lët ▪ 'ba:nòka t'ri:deset (*hišna številka*) 30

trideseti ▶ t'ri:desetë -a -ò štev. ⟨⟩ *trideseti* |ki v zapovrstju ustreza številu trideset|: t'ri:desetëga òk'tò:bra

tridesetkrat ▶ t'ri:desetkrat prisl. ⟨⟩ *tridesetkrat* |izraža trideset ponovitev|: t'ri:desetkrat ga 'ni: 'bëlò f š'kò:lò

trikrat ▶ t'rikrat prisl. ⟨⟩ *trikrat* |izraža tri ponovitve|: t'rikrat smò s'ja:lë xʁ'metü:n • òk'li:cat 'e:ŋkʁt za t'rikrat *prebrati* v cerkvi *obvestilo* o nameravani poroki koga eno nedeljo namesto tri

trinajskrat gl. trinajstkrat

trinajst ▶ t'rinajst -ëx štev. ⟨⟩ *trinajst* |izraža število trinajst [13]|: òt t'rinajst pas'tè:rjev sò d'va: s'ta:rë

trinajsti ▶ t'rina:jstë -a -ò štev. ⟨⟩ *trinajsti* |ki v zapovrstju ustreza številu trinajst|: t'rina:jstëga 'ma:ra ▪ t'rina:jsta s't'ra:n

trinajstkrat ▶ t'rina:jskrat prisl. ⟨⟩ *trinajstkrat* |izraža trinajst ponovitev|: t'rina:jskrat je 'vʁgò 'ka:man čës 'ku:pò

tringelt ▶ t'ringelt -a m ⟨⟩ *napitmina* |manjša vsota denarja, ki se doda plačilu za storjeno storitev|: 'kɛ:lɛnarcë sòn 'da:u t'ringelt

tristo ▶ t'ri:stu -- štev. ⟨⟩ *tristo* |izraža število ali številko tristo [300]|: 'a:tòbus 'kòšta t'ri:stu di-'na:rjef

tristu gl. tristo

triščati ▶ t'rišcat -in nedov. ⟨⟩ *močno svetiti, greti*: 'ju:lëja 'sò:nce t'rišči

trkati: trkati s kozarci gl. pinkati

trkljati se gl. klobasati se, kobacati se

trkniti ▶ tʁkĕnt -knen dov. ⟨⟩ *trkniti* |narediti, da kaj pride v sunkovit dotik s čim|: z 'bo:cò je tʁknò va 'mi:zò

trlica ▶ tʁlɛca -e ž ⟨⟩ *trlica* |lesena priprava za trenje lanu|: t're:t s tʁlɛcò

trljunkati ▶ tʁ'l'ũŋkat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *igrati na glasbilo vesele melodije*: na s'va:rbë sò muzë'ka:ntë

tʁ'l'ũŋkalë **2.** *žvižgati* |oglašati se z visokimi, ostrimi glasovi|: g'rò:st tʁ'l'ũŋka na x'lò:žë

trma ▶ tʁma -e ž ⟨⟩ **1.** *trma* |nepopustljivo vztrajanje pri kakem stališču, ravnanju, mnenju kljub dokazom o neustreznosti takega stališča, ravnanja, mnenja|: s tʁmò 'ne bo:š 'nič dò:šë:gò **2.** ekspr. *trma* |trmast človek|: enò tʁmò 'ma za 'žë:nò

trmast ▶ tʁmast -a -ò prid. ⟨⟩ *trmast* |ki nepopustljivo vztraja pri kakem stališču, ravnanju, mnenju kljub dokazom o neustreznosti takega stališča, ravnanja, mnenja|: tʁmast 'pastè:r ▪ tʁmasta 'žë:naska **2.** |ki kljub prigovarjanju noče storiti česa|: tʁmast fan'ti:čëk ■ gl. samoglav

trn ▶ tʁŋ tʁna m ⟨⟩ **1.** *trn* |koničast izrastek pri lesnatih rastlinah|: tʁŋ 'kòmë is'takĕnt **2.** *trnje* |trnovi grmi, trnove veje|: na tʁŋ se je na'bo:la ▪ ekspr. v 're:brë je 'sa:m tʁŋ • 'bit 'kòmë tʁŋ f 'pë:të nasprotovati mu, ne marati ga • ekspr. 'bit na tʁŋnë biti vznemirjen, nestrpen • rek tʁŋ se š'pi:čë izza m'la:dòstë človek se vzgaja in oblikuje od mladih nog • 'jü:dò(f)skë tʁŋ čëšmin |trnat grm z rumenimi cveti v grozdih ali njegove živo rdeče jagode| ■ črni trn gl. kreha, krehovica, trnovica

trnek ▶ tʁnak -a m ⟨⟩ **1.** *trnček* |manjšalnica od trn|: 'ga:utrožja 'ma tʁnake **2.** *trnek* |kaveljček z ostjo za lovljenje rib, ki se priveže na vrvico|: 'ri:ba je pʁ'jë:la tʁnak ▪ s tʁnakòn 'ri:be 'lo:vët

trnje ▶ tʁŋ'e -a s ⟨⟩ *trnje* |trnovi grmi, trnove veje|: tʁŋ'e se je rez'ra:slò • 'bit na tʁŋ'ë biti vznemirjen, nestrpen

trnjev ▶ tʁŋ'ef -n'eva -ò prid. ⟨⟩ *trnov* |ki ima trne| • tʁŋ'eva k'ro:na iz trnja spleten venec, ki so ga položili Kristusu na glavo

trnov ▶ tʁŋòf -nòva -ò prid. ⟨⟩ *trnov* |ki ima trne|: tʁŋòva s'li:va **2.** |ki je iz trnja|: tʁŋòf p'lò:t • tʁŋòva k'ro:na iz trnja spleten venec, ki so ga položili Kristusu na glavo ■ gl. trnjev

trnovica ▶ tʁŋòvëca -e ž ⟨⟩ *črni trn* |trnat grm z belimi cveti in koščičastimi plodovi|: v 're:brë je 'do:stë tʁŋòvëce ■ gl. kreha, krehovica

trobast ▶ tʁbast -a -ò prid. ⟨⟩ **1.** *trobast* |ki ima naprej štrleče ustnice|: tʁbast 'pas **2.** ekspr. *neroden, okoren*: tʁbast 'fant ▪ tʁbastò 'dëkle

trobelika ▶ tròb'li:ka -e ž ⟨⟩ *trobelika* |strupena rastlina z debelo koreniko, trojnatimi listi in belimi cveti|

trobenta ▶ tròb'nta -e ž ⟨⟩ *trobenta* **1.** |glasbilo z višje ležečim tonskim obsegom v obliki spredaj razširjene kovinske cevi|: 'muzëkau je na trò'bë:ntò ▪ pismò'noša je t'ro:bò na trò'bë:ntò **2.** |rogu podobno pihalo iz lubja|: pas'tè:rjë sò 'dë:lalë trò'bë:nte

trobentica gl. fekec

trobilo ▶ t'rɔbɛlò -a s ⟨ ⟩ slabš. *kdor kar naprej govori kaj nespametnega*: 'ti: sɛ enò t'rɔbɛlò

trobiti ▶ t'rɔ:bèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *trobiti* **1.** |igrati na trobilo|: t'rɔbèt na 'ro:k, na t'rɔbɛ:ntò **2.** |dajati zvočne signale s trobilom|: pismò'nòša t'rɔ:bè na t'rɔbɛ:ntò **3.** |dajati zvočne signale s hupo|: šò'fɛ:r t'rɔ:bè • slabš. 'ka:i mè 'tùlèkò t'rɔ:bèš! *kar naprej govoriš, ponavljaš* ■ gl. tuliti

trobovina ▶ trò'bɔ:ntòvèna -e z ⟨ ⟩ *dobrovita* |grm z belimi ali rdečkastimi cveti v ploščatih kobilih|: trò'bɔ:ntòvèna se 'ra:da s'vija

trogar ▶ t'rò:gar -ja m ⟨ ⟩ *del voza v obliki okrog meter dolgega lesenega štirioglatega nosilca, na katerega je pritrjena zavora*: t'rò:gar se je pre'la:mau

troha ▶ t'rò:xa -e z ⟨ ⟩ **1.** ekspr. [**troha*] |zelo majhna količina|: 'ni:man 'ni t'rò:xe 'masti **2.** ekspr. [**troha*], malo, nekoliko: po'je:la je t'rò:xò k'rù:xa **3.** malo vredna, malo pomembna stvar: 'tɔ: 'dè:te 'jɔ:ka za 'sakò t'rò:xò • t'rò:xa mè je 'pa:la v 'uku: smet, drobec ■ gl. trunka

trohica ▶ t'rò:xèca -e z ⟨ ⟩ *trohica* |manjšalnica od troha|: va 'vi:nè p'la:va 'e:na t'rò:xèca • ekspr. za 'sakò t'rò:xècò š'ra:je za vsako malenkost • ekspr. ne 'mɔ:ren tè 'dat 'ni t'rò:xèce, 'zakaj 'ni:man prav nič ti ne morem dati

trohneti ▶ t'rò:xènt -xnen nedov. ⟨ ⟩ *trohneti* |razkrajati se, razpadati zlasti zaradi delovanja vlage|: s'tupè pɾ s'kèjdn'è t'rò:xnejò ■ gl. trhleneti

troj gl. troji

trojčki ▶ t'rò:čkè -of m mn. ⟨ ⟩ *trije pri enem porodu rojeni otroci*: t'rò:čkè sò pòm'plè

troji ▶ t'rò:jè -a -e stv. ⟨ ⟩ *troj* **1.** |ki je treh vrst|: t'rò:ja 'dèca **2.** pri množinskih samostalnikih |izraža število tri|: t'rò:je x'la:če

trojica ▶ trò'ji:ca -e z ⟨ ⟩ *trojica* • 'sveta trojica |Oče, Sin in Sveti Duh kot tri božje osebe, ki so en sam Bog|

tromba ▶ t'rò:m̩ba -e z ⟨ ⟩ *cementna odtočna cev*: pòd 'mò:stòn je t'rò:m̩ba

trompati ▶ t'rò:m̩pat -an nedov. ⟨ ⟩ ekspr. *ropotaje hoditi, da odmeva*: pò 'i:zbè 'nè:gdò t'rò:m̩pa

trop ▶ t'rò:p -a m ⟨ ⟩ • 'vo:lè 'te:čejò v t'ròp i kò'lòp zelo hitro ■ gl. tropa

tropa ▶ t'rò:pa -e z ⟨ ⟩ *tropa, trop, skupina*: t'rò:pa 'lidi: ▪ t'rò:pa k'ra:f, 'sɾɿ

tropina ▶ trò'pi:na -e z ⟨ ⟩ nav. mn. *tropina* |kar ostane po iztisu iz tekočine iz sadja|: is t'ròpin smò 'dè:lalè 'jè:sèx ■ tropine gl. žonta

tropotanj ▶ tròpò'ta:n' -a m ⟨ ⟩ *ropot, hrušč, trušč*: 'dèca 'dè:lajò tròpò'ta:n'

tropotati ▶ trò'pɔ:tat -'pɔ:čɛn nedov. ⟨ ⟩ **1.** *ropotati* |povzročati močne, kratke glasove|: s 'cɔ:k'l'è

t'rò'pɔ:čɛ pò 'vɛ:žè **2.** ekspr. *pri premikanju močno ropotati*: 'ku:la t'rò'pɔ:čejò pò 'pɔ:tè

tropovica ▶ t'rò'pòvèca -e z ⟨ ⟩ *žganje iz tropin*

trositi ▶ t'rò:sèt -èn nedov. ⟨ ⟩ *trositi* |delati, da kaj drobnega pride na večjo površino, na več mest|: g'nò:j t'rò:sèt pò kòše'ni:cè, 'ni:vè ▪ g'rò:zdje za pòva'ti:cò t'rò:sèt pò 'testè ▶ **trositi se** t'rò:sèt se zaradi prezrelosti izpadati iz latja, klasja: še'ni:ca, 'ži:tò se t'rò:sè ■ gl. iztresati, raztresati

trošiti ▶ t'ròšit -in nedov. ⟨ ⟩ *trošiti* |delati, da je vedno manj razpoložljivih materialnih dobrin|: 'dèna:r t'ròšit • 'ta: 'a:ɾtò t'ròši 'ma:lò ben'ci:na porabi malo bencina

trošt ▶ t'rò:št -a m ⟨ ⟩ [**trošt*], tolažba, uteha: 'lè:pa be'sè:da mè je 'na:i'večjè t'rò:št

troštanje ▶ t'rò:štan'e -a s ⟨ ⟩ *glagolnik od troštati*: ni'be:nò t'rò:štan'e mè 'nič ne pò'ma:ga

troštar ▶ t'rò:štar -ja m ⟨ ⟩ *tolažnik* |kdor tolažil|: t'rò:štar 's'vɛ:tè 'dù:x

troštarica ▶ t'rò:štarca -e z ⟨ ⟩ *tolažnica* |ženska, ki tolažil|: 'ma'ri:ja 't'rò:štarca

troštati ▶ t'rò:štat -an nedov. ⟨ ⟩ [**troštati*], tolažiti |delovati, vplivati na koga tako, da bi bil manj žalosten, nesrečen, vznemirjen|: 'ma:tè t'rò:šta 'dè:te ▶ **troštati se** t'rò:štat se [**troštati se*], upati, pričakovati: 'tè:ga se 'ni:smò t'rò:štalè

trot ▶ t'rò:t -a m ⟨ ⟩ *trot* |čebelji samec|

trpati ▶ t'ɾpat -an nedov. ⟨ ⟩ ekspr. [**trpati*] |s silo, tlačanjem spravljati kaml|: t'ɾpat 'vu:nò, 'kɾpe va 'ža:kèl'

trpeti ▶ t'ɾpèt -in nedov. ⟨ ⟩ *trpeti* **1.** |čutiti hude telesne ali duševne bolečine, neugodje|: t'ɾ'pi:mò 'bòy ▪ t'ɾpèt pò ne'du:žnèn **2.** |biti deležen kakega negativnega, neugodnega telesnega, gmetnega stanja|: t'ɾpèt 'la:kòtò, 'žɛ:jò, 'rè:fčénò **3.** |imeti zelo odklonilen odnos do koga|: pi'ja:nca ne 'tɾpin • ni'be:na st'va:r 'vavèk ne 'tɾpi traja ■ gl. vicati se

trpežen ▶ t'ɾ'pɛ:žèn -žna -ò prid. ⟨ ⟩ *trpežen* |ki kljub uporabi, obdelovanju dalj časa ne spremeni svojih bistvenih lastnosti, značilnosti|: t'ɾ'pɛ:žèn g'vant ▪ t'ɾ'pɛ:žna 'rɔ:ba

trpinčiti gl. gnjaviti

trpko gl. grenek

trpljenje ▶ tɾp'lɛ:n'e -a s ⟨ ⟩ *trpljenje* **1.** |glagolnik od trpeti|: 'tè:ga tɾp'lɛ'n'a 'ne bè 'si 'pi:scè pre'pi:salè **2.** |stanje koga, ki trpi|: tɾp'lɛ:n'e 'mernu pre'na:ša **3.** |kar povzroča, da kdo trpi|: s 'tɔ: ma'ši:nò je ve'li:kò tɾp'lɛ:n'e ▪ s 'tè:n 'dè:lòn je ve'li:kò tɾp'lɛ:n'e • pɾ 'tè: 'xi:šè je 'samu tɾp'lɛ:n'e veliko trpijo, se mučijo ■ gl. potežkacija, pregonstvo

trpljika ▶ tɾp'l'i:ka -e z ⟨ ⟩ *vrsta jablane*

trpljiko ▶ tɾp'l'i:kò -a s ⟨ ⟩ *sad trpljike*

trpotec gl. poplatec

trse ▶ 'tr̩sje -a s ⟨ ⟩ *vinograd, vinske trte*: 'lè:tòs sò 'tr̩sja 'lè:pa lepo kažejo

Trsje ▶ 'tr̩sje -a s ⟨ ⟩ *Trsje |ime nekdanjega zaselka nad Gorenjo Žagol*: f 'tr̩sje je 'se:stra

trska gl. treska

trstika ▶ tr̩s'ti:ka -e ž ⟨ ⟩ *trstika* **1.** |močvirska ali vodna rastlina z visokim, tankim, votlim stebлом| **2.** |odrezano, odlomljeno steblo te rastline, ki se je uporabljala kot obloga za lesene stene, stropel: tr̩s'ti:kò 'p̩rbit, ó:me:tat

tršat gl. krcljast, tušljast

trščica gl. treščica

trškati ▶ 'tr̩škat -an nedov. ⟨ ⟩ *ekspr. naglo, pohlepno jesti*: pòva'ti:cò 'tr̩škajò 'va:se ▶ **trškati se** 'tr̩škat se *dregati se, suvati se (z glavo, rogovil)*: 'vo:lè se 'tr̩škajò

trški ▶ 'tr̩škè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *trški |ki se nanaša na naselje Trg*: 'tr̩ška š'kò:la ■ prim. Trg

trškniti ▶ 'tr̩škènt -knen dov. ⟨ ⟩ *dregniti, suniti (z glavo, rogovil)*: k'ra:va ga je 'tr̩škè:na ▶ **trškniti se** 'tr̩škènt se *butniti se, udariti se*: f g'la:vò se je 'tr̩škno

tršljika ▶ tr̩š'l'i:ka -e ž ⟨ ⟩ *krhlika |grm s celorobimi listi in črnimi plodovi*: piš'ča:ŷka is tr̩š'l'i:ke

tršljikov ▶ tr̩š'l'i:kòf -kòva -ò prid. ⟨ ⟩ *ki se nanaša na tršljiko*: tr̩š'l'i:kòf š'ča:p za 'fažo:n ■ tr̩š'l'i:kòva 'pa:l'ca

tršljikovina ▶ tr̩š'l'i:kòvèna -e ž ⟨ ⟩ *tršljikov les*: tr̩š'l'i:kòvèna 'val'e sag'nije

trta ▶ 'tr̩ta -e ž ⟨ ⟩ *trta* **1.** |kulturna rastlina, ki se goji zaradi grozdja, vina|: 'tr̩ta več ód'ga:n'a ■ 'tr̩te š'p'ri:cat **2.** |vez iz prožne šibe, veje, ki se uporablja za vezanje, pletenje|: 'bütarò s'vež:at s 'tr̩tò ■ samorodna trta gl. direktor²

trtica¹ ▶ 'tr̩tèca -e ž ⟨ ⟩ *trtica |kost iz zraslih vretenc na spodnjem koncu človeške hrbtenice*: na 'tr̩tècò sòn se 'po:biu

trtnica ▶ 'tr̩tè:ca -e ž ⟨ ⟩ **1.** *prožna šiba, veja, ki se uporablja za vezanje, pletenje* **2.** *steblo buče*: 'bü:čna 'tr̩tè:ca

trtica² ▶ 'tr̩tèca -e ž ⟨ ⟩ *trtica |manjšalnica od trta*

trtra ▶ 'tr̩tra -e ž ⟨ ⟩ *ekspr. [*drdra]* **1.** |*kdor hitro in veliko govori*| **2.** |*kdor hitro in površno dela*|: 'ti: sè ena 'tr̩tra

trtrati ▶ 'tr̩trat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** *ekspr. [*drdrati]* |*hitro in veliko govoriti*| **2.** *ekspr. hitro in površno delati*

trucati ▶ t'rucat -an nedov. ⟨ ⟩ *star. siliti |s silo, pritiskom delati, povzročati, da kdo kaj dela, naredi, česar noče, ne želi*: x'la:pca t'rucat, da 'dè:la

trud ▶ t'rù:t t'rù:da m ⟨ ⟩ *trud |velika telesna, duševna aktivnost za dosego, uresničitev kakega cilja*: na kme'ti:jè 'ni: 'nič pres t'rù:da

truden ▶ t'rù:dèn -dna -ò prid. ⟨ ⟩ *truden |ki zaradi*

zmanjšanja telesnih, duševnih sil ni zmožen opravljati kakega dela: 'o:ča je p'rišò t'rù:dèn iz 'ni:ve

truditi se gl. kiliti se, koporiti, kumrati se, mučiti, pejti

truga ▶ t'rù:ga -e ž ⟨ ⟩ *zgoraj odprta, zaboju podobna priprava na kmečkem vozu za prevoz drobnega, sipkega materiala*: p̩'pe:l'at 'e:nò t'rù:gò 'pè:ska, 'ka:man'a

trugica ▶ t'rù:gèca -e ž ⟨ ⟩ **1.** *manjšalnica od truga* **2.** *zgoraj zaprta, zaboju podobna priprava na kmečkem vozu za prevažanje gnojnice*: t'rù:gèca za gnò'i:ni:cò

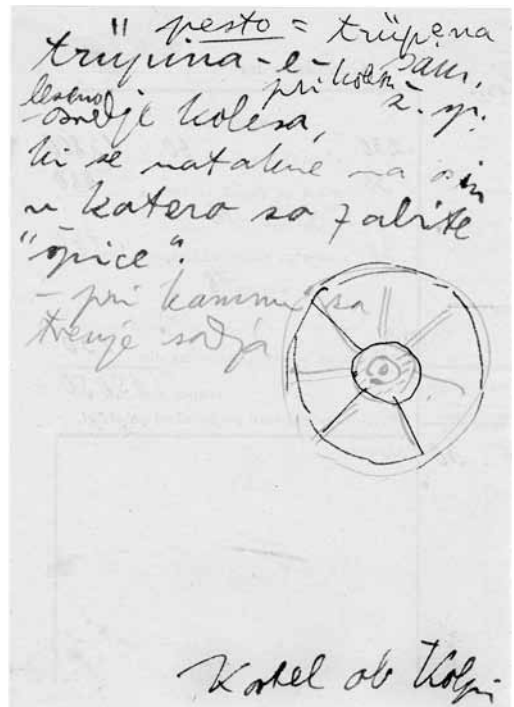
trumpet ▶ t'rumpèt -a m ⟨ ⟩ *basovska trobenta |trobilo z nižje ležečim tonskim obsegom*: 'muzèkat na t'rumpèt

trunka ▶ t'ruŋka -e ž ⟨ ⟩ *troha |majhna količina česa*: 'ni t'ruŋke k'rù:xa 'ni:sòn pò'jè:la

trupec ▶ t'rupac -pca m ⟨ ⟩ *nerazsekan kos debla v velikosti polena*: x'ra:stòf t'rupac

trupina ▶ t'rupèna -e ž ⟨ ⟩ **1.** *pesto (pri kolesu)*: t'rupèna je 'pò:čèla **2.** *pesto pri kamnu za trenje sadja* ■ trupina

trušč gl. halabuka

trupina

Tržan ▶ ¹tʃʒan ²tʃʒa:na m ⟨⟩ *Tržan* |prebivalec nase-lja Trg| ■ prim. Trg

Tržanka ▶ ¹tʃʒa:ŋka -e ž ⟨⟩ *Tržanka* |prebivalka nase-lja Trg| ■ prim. Trg

tržiti ▶ ¹tʃžēt -ën nedov. ⟨⟩ • ¹tʃžela je s'tu: 'dinarjef postavila je ceno sto dinarjev

tu ▶ ¹tè prisl. ⟨⟩ *tu* |izraža kraj, prostor v bližini govorečega ali na njem, na katerega se usmerja pozornost koga, navadno z gibom, kazanjem|: 'sɛ:dè 'tè ▪ 'tè za 'mi:zò je sè'dè:la ▪ 'ta: š'krl'ak 'tè je 'mò:i • 'tè pa 'tan se je 'na:piu v nedoločnih časovnih presledkih ■ *tu in tam* gl. ke god

tuba ▶ ¹tu:ba -e ž ⟨⟩ novo *tuba* |cevasta posoda za mazave snovi, ki se iztiskajo|: 'tu:ba za ma'zi:lò

tuberkuloza gl. jetika

tubica ▶ ¹tu:bèca -e ž ⟨⟩ novo *tubica* |manjšalnica od tuba|

tuce ▶ ¹tu:ce -ta m ⟨⟩ ekspr. *tepček, neroda*: 'òn je en 'tu:ce

tucibat ▶ ¹tu:cèbat -a m ⟨⟩ • slabš. 'zabit se kò 'tu:cèbat zelo si omejen, neumen

tuči ipd. gl. tolči ipd.

tudi ▶ ¹tüde prisl. ⟨⟩ *tudi* |izraža razširitev veljavnosti trditve na istovrstni stavčni člen ali dodajanje, navezovanje|: p'rišo je 'tüdè s't'ri:c is ¹t'rsja ■ gl. i prisl.

tufast ▶ ¹tufast -a -ò prid. ⟨⟩ *top, skrhan*: 'tufast 'srpič ▪ 'tufasta sè'kè:ra ▪ 'tufastò 'ši:lò

tufec ▶ ¹tufac -fca m ⟨⟩ **1.** *štrcelj* |zakrneli ud ali po odstranitvi dela uda preostali del|: òd 'ròga mè je 'o:stau 'sómò 'tufac ▪ na 'lè:vè 'ròki: 'ma 'tufac **2.** *odlomljen kos lesa, orodja*: 'tufac na b'ri:tvè, na no'ži:čè

tuga ▶ ¹tu:ga -e ž ⟨⟩ star. [¹tuga], *žalost, bolečina*: 'tò: 'dè:tè je 'maja 'tu:ga • òd ve'li:ke 'tu:ge je zbò'l'è:la • v ljudski pesmi 'žè:nèla se 'tu:ga i ne'vò:l'a poročila sta se dva velika reveža

tugovati ▶ ¹tu'go:vət -'gu:jen nedov. ⟨⟩ star. *tugovati, žalovati, tožiti*: za 'ma:térjò 'jaku tu'gu:jejò

tuhna ▶ ¹tuxna -e ž ⟨⟩ [¹tuhna], *pernica*: pòk'ri:la se je s 'tuxnò

tuhtati gl. kontirati, kuntirati

tuj gl. tuji

tujec gl. stranec

tujj ▶ ¹tüjè -a -e prid. ⟨⟩ **tuj 1.** |ki je last drugega, ne osebkaj|: 'tüjè 'dèna:r **2.** |ki družbeno, organizacijsko pripada drugemu, ne osebkaj|: za p'ra:znèke spòvè'dü:je 'tüjè 'gòspò:t **3.** |ki z osebkom ni v sorodstvu|: p'g 'tüjèx 'lidè:x **4.** |v katerem osebek ne živi, nima doma|: 'tüjè 'k'rajè ▪ 'tü:ja 'mè:sta **5.** |ki se nanaša na drugo državo, ne državo, katere prebivalec je osebek|: 'tü:ja 'rò:ba ▪ 'tü:je 'ca:itènge ■ gl. ljudski prid.

tuka ▶ ¹tuka -e ž ⟨⟩ ekspr. *neumna, omejena ženska*: 'ti: sè ena 'tuka ■ prim. turla

tukaj ▶ ¹tü:kaj prisl. ⟨⟩ *tukaj* |izraža kraj, prostor v bližini govorečega ali na njem, na katerega se usmerja pozornost koga, navadno z gibom, kazanjem|: 'tü:kaj smò 'du:ma ▪ 'tü:kaj pò'či:va 'na:ša 'dòbra 'ma:tè ■ gl. letukaj

tukajle gl. letukaj

tukey ▶ ¹tukac -kca m ⟨⟩ ekspr. *neumen, omejen, neuglajen človek*: 'òn je en 'tukac

tule gl. letu

tulec /za igle/ gl. igelnica

tuliko gl. toliko

tulipan ▶ ¹tulèpan -a m ⟨⟩ novo *tulipan* |okrasna rastlina s pokončnim čašastim cvetom in črtalastimi listi|: f'dè:čè 'tulèpanè

tuliti ▶ ¹tü:l't -ën nedov. ⟨⟩ **1.** *trobiti* |dajati zvočne signale s trobilom|: pas'tè:rjè 'tü:l'èjò **2.** *trobiti* |dajati signale s hupo|: autò'bu:s 'tü:l'è **3.** ekspr. [¹tuliti] |glasno, zateglo jokati|: 'dè:te 'tü:l'è **4.** ekspr. [¹tuliti] |nastopati, pojavljati se z veliko silo, intenzivnostjo|: 'bü:rja 'tü:l'è ■ gl. furlati

tuljavica ▶ ¹tè'l'a:vèca -e ž ⟨⟩ **1.** *tuljavica* |manjši cevast prostor, skozi katerega kaj prehaja|: tè'l'a:vèca p'g 'ku:lè del pesta **2.** *skledičasta kost v sklepu*: va tè'l'a:vècè me 'buli: 'no:ga ■ gl. špulica

tuljenje gl. ruljenje

tumhajt ▶ ¹tumxajt -è ž ⟨⟩ star. *norčija, neumnost*: 'tumxajte z'ga:n'at

tunel ▶ ¹tunel' tu'nè:l'a m ⟨⟩ [¹tunel], *predor* |cevast prostor pod zemljo, urejen za železniški, cestni promet|: f tu'nè:l'è sò se zale'tè:lè

tupast gl. topast

tuplu gl. topel

Turčin ▶ ¹turči:n ²turči:na m ⟨⟩ *Turek* |pripadnik turškega naroda| • 'pu:šè kò ¹turči:n zelo kadi

Turek gl. Turčin

turen ▶ ¹tü:rèn -rna m ⟨⟩ [¹turen], *cerkveni stolp, zvonik*: 'tü:rèn na 'çè:rkvè pòk'ri:vajò ▪ 'vü:ra na 'tü:rè ▪ g'rajskè 'tü:rèn se je pò'rü:šò stolp

turenček ▶ ¹tü:rènčèk -a m ⟨⟩ [¹turenček] |manjšalnica od turen|

turla ▶ ¹turla -e ž ⟨⟩ ekspr. *neumna, omejena ženska* ■ prim. tuka

turle ▶ ¹turle -ta m ⟨⟩ ekspr. *neumen, omejen moški* ■ prim. tukey

turlulu ▶ ¹turlulu -- s ⟨⟩ ekspr. *čudaški, neumen človek*: 'òn je neka'kò:vò 'turlulu ■ prim. turla, turle

turnati se ▶ ¹türnat se -an se nedov. ⟨⟩ ekspr., za oblake *kopičiti se, zbirati se*: òb'la:kè se 'türnajò ▪ 'nèkaj se 'türna, 'bò: 'daš!

turniti ▶ 'turènt -rnen dov. ⟨⟩ *suniti, dregniti*: 'vòu ga je 'turnò z 'rò:gòn ▪ z 'ròkò: jò je 'turnèla

turov ▶ 'tù:ròf -ròva -ò prid. ⟨⟩ *žalosten, pobit*: 'tù:ròf č'lo:vèk ▪ 'tù:ròvò gò'vè:dò • 'tù:ròvò v'rè:me *oblačno, turobno* ▶ **turovo** 'tù:ròvò *žalostno*: 'tur:ròvò se 'dřžat

turski ▶ 'turskè -a -ò prid. ⟨⟩ • 'turska 'kòkò:š *kokoš manjše, drobnejše pasme od domače kokoši*

turški ▶ 'turškè -a -ò prid. ⟨⟩ *turški* |*ki se nanaša na Turke ali Turčijo*: 'turškè 'sultan ▪ 'turška 'sa:bl'a *sablja z zelo zakrivljenim rezilom* ▪ 'turška 'vè:ra *muslimanska vera, islam* ■ turški nagelj gl. nagelc

tust gl. tolst

tušelj ▶ 'tù:šèl' -šl'a m ⟨⟩ **1.** *tršat, vejnat grm, drevo*
2. *ekspr. čakot človek*

tuškati se ▶ 'tuškát se -an se nedov. ⟨⟩ *trkati se* |*napadati se z glavo, rogovij*: 'dèca se 'tuškajò ▪ 'vo:lè, 'ko:zlè se 'tuškajò

tuškniti se ▶ 'tuškènt se -knen se in 'tušènt se -šnen se dov. ⟨⟩ *udariti se s čelnim delom glave*: s 'čè:lòn sòn se 'tušknò

tušljast ▶ 'tù:šl'ast -a -ò prid. ⟨⟩ **1.** *tršat, vejnat*: 'tù:šl'asta 'lè:ska **2.** *ekspr. čakot* |*majhen, a krepko razvit*: 'tù:šl'ast 'mò:š

tušniti se gl. tuškniti se

tutaj ▶ 'tutaj medm. ⟨⟩ • za uspavanje otroka 'tutaj - 'ninaj!

tužen ▶ 'tu:žèn -žna -ò prid. ⟨⟩ [**tužen*], *žalosten, otožen*: 'tu:žèn 'sin ▪ 'tu:žna pò'pè:fka **tužno** 'tu:žnò *prisl. [**tužno*], žalostno, otožno*: 'tu:žnò se 'dřži:

tvaja gl. tvoj

tvegaj gl. vagati¹

tveganje gl. vaganje

tvegati gl. riskirati

tvoj ▶ t'vò:ĵ t'vaja -ę zaim. ⟨⟩ *tvoj* **1.** |*izraža svojino ogovorjenega, gledano s stališča govorečega*: t'vajè 'ku:n'è sò 'jaki ▪ t'vaja 'xi:ša je na s're:dè 'se:la ▪ t'vajè 'sřcè je 'iše 'dòbrò **2.** |*izraža splošno pripadnost ogovorjenemu*: t'vaja 'je:za je 'sega k'ri:va ▪ 'bi:u sòn t'vajèš 'lèt, ka: sòn 'šò k sòu'da:tòn *toliko star kot ti* **3.** |*izraža razmerje med ogovorjenim iz okolico*: t'vaja be'sè:da 'do:stè za'le:že **4.** |*izraža sorodstveno, družbeno razmerje do ogovorjenega*: t'vò:ĵ 'sin štu'dè:ra ▪ kot pozdrav na koncu pisma te pozd'ra:vl'a t'vò:ĵ 'o:ča **5.** |*izraža izhajanje od ogovorjenega*: t'vò:ĵ 'pak smò dò'bi:lè g'lix p'raf ▪ t'vajè 'pi:smò **6.** |*izraža (stalno) povezanost z ogovorjenim*: t'vajga 'cuga 'danas 'ni: ▪ t'vaja 'cè:sta je s'la:ba **7.** |*izraža čustven, navadno negativen odnos do ogovorjenega*: 'ti: pa t'vajè paj'da:šè! ▪ 'ti: pa t'vajè 'bù:kvèce! • 'jest bè na t'vajèn 'mè:stè d'règač na'rè:dò *če bi se mi zgodilo, kar se je tebi, bi naredil drugače* ▶ **tvoje** t'vajè *prisl. tvoje*: nai 'bo: na t'vajè upoštevali bo-mo tvoj nasvet, predlog ▶ **tvoje** t'vajè *sam. tvoje*: př 'xi:šè 'ni: 'nič t'vajèga ni tvoje lastnine ▪ prišlò je na t'vajè *kakor si ti rekel, napovedal*

tvor ▶ t'vò:r t'vòra m, mn. tvò'rò:vè ⟨⟩ *tvor* |*gnojno vnetje lasnega mešička in okolice*: t'vò:r se mè je na'rè:dò na v'ra:tè ▪ tvò'rò:vè na 'xřptè

U

u ▶ 'u medm. ⟨⟩ *u* |izraža začudenje, presenečenje|: 'u, 'kɔ:f s'nè:k! ▪ 'u, 'kɔ:va 'vo:da!

ubelponk gl. obelponk

ubijalika ▶ xbi'ja:léka -e ž ⟨⟩ *slaba, nerodovitna in težko dostopna zemlja*: v 'òs'rè:tkèx je 'sa:ma xbi'ja:léka

ubijanje ▶ x'bi:jan'è -a s ⟨⟩ **1.** *ubijanje* |glagolnik od *ubijati*|: x'bi:jan'è 'za:žef **2.** ekspr. [**ubijanje*] |naporno, težko delo|: 'ta: 'ko:šna je 'samu x'bi:jan'è

ubijati ▶ x'bijat -an nedov. ⟨⟩ *ubijati* |z udarci, s silo povzročati smrt **a**) človeka|: x 'vo:jské je k'rau i x'bijau **b**) živali|: 'gada x'bi:jat ▶ **ubijati** se ekspr. [**ubijati se*] |s kakim dejanjem, predmetom delati, povzročati, da se izgublja telesna, življenjska moč|: z 'dè:lón se x'bijamó

ubiti ▶ x'bit x'bi:jen dov. ⟨⟩ *ubiti* **1.** |z udarcem, s silo povzročiti smrt **a**) človeka|: 'ra:u-barjè sò ga x'bi:lè **b**) živali|: 'za:ja x'bit ▪ v pripovedki za ponazoritev nemogočega dejanja 'gòsp:t sò ve'l'è:lè 'ra:cò x'bit, pa 'živu 'damux 'p'nest **2.** |s silo svojega gibanja, padca povzročiti smrt koga|: 'bü:kva ga je x'bi:la **3.** |s silo, z delovanjem sploh povzročiti smrt|: st'rè:la jò je x'bi:la **4.** |izraža podkrepitev **a**) trditve|: na:ī me st'rè:la x'bi:je, 'akò sòn 'tò: 'rè:kò! **b**) zanikanja|: 'tè:ga ne 'mò:ren 'nare:it, kò se 'val'è x'bi:jen • ekspr. 'akò 'o:ča iz'vè:, me 'bò: x'beu (= x'biu = x'bou) zelo pretepel, kaznoval • ekspr. x'bit d'vè: 'mü:xe na 'e:n 'ma:x z enim dejanjem hkrati opraviti dve stvari ▶ **ubiti se** x'bit se *ubiti se* |zaradi padca, udarca ob kaj umreti|: 'pa:la je na 'ka:man i se x'bi:la

ublanje gl. oblanje

ublič gl. oblič

ubliti gl. obliti²

ubog ▶ 'bò:gè -a -ò prid. ⟨⟩ *ubog* **1.** |usmiljenja, pomilovanja vreden|: 'bò:gè č'lo:vèk, 'ka:ī pres'tòji na 'tè:n s'vè:tè! **2.** *reven, siromašen*: 'bò:gè k'met

ubogati gl. čuti¹

ucagati ▶ f'ca:gat -an dov. ⟨⟩ *obupati* |priti v stanje, v katerem osebek ne vidi možnosti za rešitev iz težkega položaja|: 'o:na 'val'e f'ca:ga

uceniti ▶ f'cè:nt -nèn dov. ⟨⟩ *določiti ceno*: 'vo:la je f'cè:nò s'tu: 'jü:rjef

učen gl. kunšten, vičen

učenec gl. školan, študent, zaprtija

učenje ▶ 'vičn'a -e s ⟨⟩ *učenje* |glagolnik od *učiti*|: s'lap je za 'vičn'ò

učenka gl. školanka

učitelj ▶ u'či:tel' -a m ⟨⟩ *učitelj* |kdor uči, poučuje na osnovni šoli in je za to posebej usposobljen|: m'la:t u'či:tel' ■ gl. šojmešter, tovariš

učiteljev ▶ u'či:tel'ef -l'eva -ò prid. ⟨⟩ *učiteljev* |ki se nanaša na učitelja|: u'či:tel'eva d'ž:na

učiteljica ▶ u'či:tel'ca -e ž ⟨⟩ *učiteljica* |ženska, ki uči, poučuje na osnovni šoli|: f 't'rgè je 'bèla u'či:tel'ca ■ gl. šojmeštrica, tovarišica

učiti ▶ 'vičit -in nedov. ⟨⟩ *učiti* **1.** |s posredovanjem znanja usposabljati za opravljanje določenega dela, dejavnosti|: 'dècò 'vičit 'pi:sat, b'rat, ra'čunat ▪ 'vičit 'vo:la 'vozèt **2.** |s ponavljanjem, popravljanjem si prizadevati, da bi kdo kaj znal, si zapomnil|: 'viči ga pi'san'a **3.** |poklicno se ukvarjati s podajanjem učne snovi v šoli|: 'vičit telò'va:dbò **3.** |s spodbujanjem, opozarjanjem povzročati, da kdo pridobi določeno pozitivno lastnost|: ve'či:lè sò ga pòš'ten'a • 'da:lè sò ga 'vičit za 'šu:štarja poslali so ga usposabljati se za čevljarja ▶ **učiti se** 'vičit se *učiti se* **1.** |s sprejemanjem znanja se usposabljati za opravljanje določenega dela, dejavnosti|: 'viči se iz 'bü:kvèc, is 'tè:ke **2.** |s spoznavanjem, ponavljanjem si pridobivati znanje, spretnost|: 'viči se 'muzèkat, pò'pè:vat **3.** |prizadevati si znati, zapomniti kaj|: 'e:nò 'vü:rò se je 'vičiu zgòd'vi:nò ▪ 'dò: se 'ne bò: 'vičiu, 'ne bò: 'ni: z'nau **4.** |biti glede na šolske ocene prvi sprejemanju, pridovivanju znanja uspešen, kot izraža določilo|: s'la:bò, 'dòbrò se 'viči **5.** |usposabljati se za kak poklic, kako obrt|: 'vičit se za kò'va:ča, za ž'nidarcò • č'lo:vèk se 'viči: dò ma'ti:ke do groba, do smrti

udarec gl. žlak

udariti ▶ 'vedt' 'vedren dov. ⟨⟩ **1.** *udariti* |sunkovito dotakniti se koga, navadno z namenom prizadevati bolečino|: 'vedrò ga je pò g'la:vè ▪ s 'pa:l'cò, z 'rò:kò: s k'ba:čen jò je 'vedgla **2.** *udariti* |zaradi visoke napetosti ob razelektivni ozračja preskočiti s telesa na telo in povzročiti močen pok|: st'rè:la

je 'vedr̩la va 'xi:šò **3.** *vdreti |deroč priti v kaj, pre-magujoč ovire|*: 'vo:da je 'vedr̩la f 'kɛ:ud̩r̩r • ekspr. 'vedrò je čez 'ni:ve, čes kòše'ni:ce *odločno, hitro odšel* • pò 'mi:zè 'vedr̩t *odločno, ostro nastopiti, zahtevati* • ka: smò p'rišlè na 'cè:stò, 'vedre 'daš! *se je ulilo* • ekspr. 'kɛf je 'vedr̩la čez 'rò:bac *je pre-močila ruto* • ekspr. ka: sòn jè 'da:u 'ròkò:, je 'vedr̩la v 'jò:k *je zajokala* ► **udariti se** 'vedr̩t se *udariti se |povzročiti si bolečino z udarcem|*: 'vedrò se je va 'zit • 'alè sòn 'bi:u ne'u:mèn! *se je 'vedrò pò g'la:vè z udarcem z roko po čelu izraziti razočaranje nad svojim dejanjem, ravnanjem* ► **udarjen** 'vedren -a -ò **1.** *udarjen |deležnik od udariti|*: 'pr̩ste 'ma 'vedrene **2.** ekspr. [*udarjen], čudaški, neumen: 'ma:lò je 'vedren ■ gl. bufniti, fliskniti, hrkniti, mahnuti, ohladiti, opiliti, oplesti, otrniti, plonkniti, počiti, prilupiti, pripaliti, šupiti, šupniti²; udariti se gl. trškniti

udarjati gl. bunkati, fliskati, hrebati, lopati, mlaiti, opletati, plonkati, prifleščiti, prifloščiti, tofati
udirati se ► v'dɛ:rat se -an se nedov. () *udirati se |pod pritiskom, težo pomikati se v navpični smeri navzdol|*: s'nè:k se v'dɛ:ra pòd nò'ga:mè

udoben gl. komot

udreti se gl. vdreti se

ugajati gl. dopasti se, šmekati

uganjati gl. vdreti

uganka ► u'ga:ŋka -e ž () *novó uganka |kratko besedilo za razvedrilo, zabavo, ki duhovito opisuje stvar, ki jo je treba uganiti|*: u'ga:ŋkò pòz'go:nt

ugasniti gl. gasniti, potohniti

ugaševati gl. gaševati

ugibati gl. pozganjati

ugled gl. ime, kredit, poštenje

ugleden gl. nobel

ugoditi ► v'go:it in v'go:dèt v'gòdin dov. () *ugoditi |narediti, povzročiti, da je kdo zadovoljen|*: z ni'čɛ:mròn mè ne 'mɔ:ren v'go:it

ugonobiti ► v'gò'no:bèt v'gò'nòbin dov. () *ugonobiti, uničiti*: 'tɔ: 'dè:lò 'čɛ 'nas g'lix v'gò'no:bèt

ugotoviti gl. razvideti, zašnofati, zgruntati

ugrizniti gl. grizniti

uh ► 'ux medm. () **uh 1.** *izraža zoprnost, gnus|*: 'ux, 'kòkò: je 'masnu! **2.** *izraža podkrepitev trditve|*: 'ux, 'kòkò: me 'zɛ:be!

uhan ipd. gl. ringelj ipd.

uhece ► 'vüxace -a s () *ušesce |manjšalnica od uho|*: 'te:le 'ma 'vüxace

uho ► 'vixu: 'vü:xa s () *uho 1.* *čutilo za sluh in ravnotežje|*: 'vixu: me 'buli: ■ 'vü:xa sè za'ma:šèt ■ pò'tɛ:gènt sè 'ka:pò čez 'vü:xa **2.** *[to čutilo glede na svojo sposobnost|*: na 'lè:vò 'vixu: ne 'čü:jen ■ va 'vü:xèx mè 'šimi *ima neprijeten, šumenju po-*

doben občutek v njih zaradi motenj v delovanju organizma ■ z'vò:ni, 'pi:šče mè va 'vü:xèx *imam občutek nepretrganega visokega tona* **3.** *[zunanji del tega čutila|*: za 'vü:xa ga je pò'tɛ:gnò **4.** *[temu podoben del česa|*: s'è:kè:ra, 'igra 'ma 'vixu: ■ 'vixu: pɛ pòs'tò:lè *jezik pri čevlju* ■ 'vü:xa pɛ 'ujè škarje *pri ojesu* • ekspr. 'tɔ: mè g're: čez 'vü:xa *neprijetno deluje name* • ekspr. be'sè:de pòd'la:gat pòd 'vü:xa *preslišati naročilo, ne hoteti slišati naročila* • ekspr. 'òtprè 'vü:xa! *poslušaj, prisluhni* • na 'tɔ: 'vixu: ne 'čü:je *ta stvar ga ne zanima, noče ničesar slišati o njej*

uiti ► 'vü:it 'vü:iden dov. () *uiti |kljub nasprotovanju naskrivaj, neopazno iti, oditi|*: òt sòu'da:tòf je 'vèšò ■ 'vòu jè je 'vèšò ■ 'zɛ:na mè je 'vèšla *ga je zapustila* • ekspr. s'mè:x mè je 'vèšò *zasmejal se je v neprimernem trenutku* • ekspr. 'vèšlò mè je *nehote sem preveč povedal*

ujckanje ► 'vüjckan'e -a s () *ujckanje, guganje*

ujckati ► 'vüjckat -an nedov. () *ujckati |s premikanjem lastnega telesa gugati koga z namenom pokazati mu posebno naklonjenost|*: 'dè:te 'vüjckat ► **ujckati se** 'vüjckat se *gugati se pri hoji, vožnji*: 'pija:nc se 'vüjcka ■ vò:s se 'vüjcka

ujček ► 'vü:čèk -a m () *ljubk. [*ujček], striček |materin brat|*

ujčev ► 'vü:čɛf -čeva -ò prid. () *[*ujčev], stričev*: 'vü:čɛva 'xi:ša

ujckanje gl. ujckanje

ujckati gl. punjcati, ujckati

ujckov ► 'vü:čèkòf -kòva -ò prid. () *ljubk. [*ujckov], stričkov*

uje gl. oje

ujec ► 'vü:jac -jca in 'vü:ca m () *[*ujec], stric |materin brat|*: 'cɔ:narskè 'vü:jac

ujedati ► v'jè:dat -an nedov. () *[*ujedati], pikati*: 'buxa me v'jè:da • 'mo:l'è ga v 'ri:tè v'jè:dajò *nemiren je* • (va) 'va:mpè me v'jè:da *imam krčevite bolečine v trebuhu*

ujedavica ► vjè:da:vèca -e ž () *krčevite bolečine v trebuhu*

ujemati se gl. zlagati¹

ujesti ► v'jèst v'jè:n dov. () *[*ujesti], počiti*: 'ka:ča me je v'jè:la ■ 'mü:xa, 'buxa jò je v'jè:la

ujeti ► v'jè:t v'ja:men dov. () **1.** *ujeti |prijeti, zgrabit kaj, kar se približuje|*: 'ja:bòkò, 'lòptò v'jè:t **2.** *ujeti |prijeti, zgrabiti kaj, kar se premika, giblje|*: 'ču:n v'jè:t ■ 'mü:xò v'jè:t ■ z 'gɔ:pɛcn v'jè:t k'rèx ■ za 'ròka:f, za 'ki:tò, za g'rivò v'jè:t **3.** *ujeti |z iskanjem, zasledovanjem priti do živali z določenim namenom|*: na 'pa:st v'jè:t š'ta:kòrja ■ na š'trik v'jè:t š'ne:fa **4.** *ujeti |z iskanjem, zasledovanjem priti do koga in mu odvzeti svobodo|*: 'pòl'a:k ga je v'jè:u

na 'pa:šë **5.** *ujeti* |dobiti koga pri opravljanju dejanja, ki ga želi prikriti|: š'vë:rcarja v'jët ▪ 'ta:ta v'jët na 'ni:vë **6.** *ujeti* |biti uspešen v prizadevanju dohieteti koga, ki se oddaljuje|: 'a:utò 'val'e v'ja:me 'fò:rmana **7.** *ujeti* |biti uspešen v prizadevanju ne zamuditi prometnega sredstva|: aütò'bu:s je v'jë:la **8.** [**ujeti*] |biti uspešen v prizadevanju pridobiti koga za moža, fantaj|: 'fa:nta je v'jë:la ▪ v'jë:la ga je, da jò je 'mò:gò 'zë:t **9.** ekspr. |s svojim nastopom, pojavitvijo povzročiti, da pride kdo v položaj, ki se mu s hitenjem želi izogniti|: 'daš 'nas je v'jë:u ▪ 'nò:č 'nas je v'jë:la • 'të pa 'tan v'ja:me 'kò:f' dinar zasluži • ekspr. v'jë:la je 'na:xòt postala je nahodna • ekspr. 'za:ja v'jët pasti na spolzkih tleh in si umazati obleko na zadnjici • v'jë:lë sò jò na 'la:žë ugotovili so, da se je zlagala • star. 'sü:kn'ò v'jët zožiti, skrajšati jo ▶ **ujeti se** v'jët se *ujeti se* **1.** |leteč, hitro se premikajoč prijti se za kaj in se obdržati|: k'li:nc na 'lò:itrax se më je v'la:mau, pa se je s'rë:čnò v'jë:u za 'vë:jò **2.** |ob izgubi ravnotežja prijati, zgrabiti kaj zaradi opore|: v'jë:la se je za š'pò:rxt **3.** |priti v položaj, ko je zaradi kake priprave, snovi onemogočeno svobodno gibanje|: š'ta:kòr se je v'jë:u na 'pa:st ▪ 'ri:ba se je v'jë:la na 't'nak • ekspr. v'jë:la se je na obeč'an'e prišla je v nelagoden položaj, ker je verjela obljubi ▶ **ujet** v'jët -a -ò *ujet*: v'jët je 'bi:u va "rusëjë **■** gl. zavriniti

ujetnik ▶ v'jët:tnëk -a m () *ujetnik* |človek, ki mu je odvzeta svoboda gibanja|: 'vojnë v'jë:tnëk

ujetništvo ▶ v'jë:tnëšt'vò -a s () *ujetništvo* |stanje koga, ki postane, je ujetnik|: 'kasnu se je 'v'rnò iz v'jë:tnëštva

ujna ▶ 'vü:na -e ž () [**ujna*], teta, ujčeva žena: 'çò:narska 'vü:na

ujnin ▶ 'vü:nën -a -ò prid. () *ujnin*, tetin |ki se nanaša na vuno|: 'vü:nën 'v'rt

ukanje gl. krikanje

ukati gl. krikati

ukazati gl. veljeti

ukazovati gl. komandirati

uklanjati se gl. klanjati se

ukovnik gl. okevnik

ukrasti ▶ fk'rast fk'ra:den dov. () *ukrasti* |vzeti kaj s prisvojitvenim namenom na skrivaj in brez dovoljenja in vednosti lastnika|: fk'ra:la je 'rò:bac ▪ fk'rau je 'kòkò:š, 'ku:la ▶ **ukraden** fk'ra:den -a -ò prid. () *ukraden*: fk'ra:den š'k'g'ak ▪ fk'ra:denë pòs'to:lë ▪ fk'ra:dena 'vü:ra **■** gl. počefuliti, posvojiti

ukriviti ▶ skrivandati, zviti; ukriviti se gl. izbečiti se, vlekniti se

ukrotiti ▶ fk'ro:tët fk'ròtin dov. () *ukrotiti* |s svojim ravnanjem doseči, da se žival vede mirno, ubogljivo|: 'ko:n'a fk'rò:tët ▪ 'dëcò fk'rò:tët

uku gl. oko

ukvarjati se gl. baviti se, pečati se

ulekniti se ▶ v'le:kënt se -knen se dov. () *ulekniti se* **1.** |ukriviti se, upogniti se navznoter v ledvenem delu|: 'ma:čka se v'le:kne i z'lë:ze čes 'sakò 'lü:kn'ò **2.** |dobiti navzdol, navznoter rahlo ukripljeno obliko|: 'daska se v'le:kne ▶ **uleknjen** v'le:kn'en -a -ò *uleknjen*: v'le:kn'ena k'ra:va z uleknjenim hrbtom

uležati se ▶ v'le:žat se v'ležin se dov. () *uležati se* |z ležanjem, neuporabo doseči potrebno, ustrezno kakovost|: x'rü:ške, 'ja:bòka se vlež'i:jò ▪ mòšt, 'vi:nò, ra'ki:ja se v'leži ▪ 'la:n se je v'le:žau

ulica ▶ 'ulëca -e ž () novo *ulica* |načrtno speljana pot, zlasti za promet z vozili, znotraj kakega naselja, navadno s pločnikom ob straneh|: 'prešë:rnòva 'ulëca v 'l'ub'l'a:në

ulivati ▶ v'li:vat -an nedov. () *ulivati*, vlivati |izdelovati z vlivanjem staljene kovine, snovi v v formel|: s'vi:nc v'li:vat

ulj ▶ 'vü:l' -a m () [**ulj*], (čebelj) panj: 'nò:f 'vü:l' je na'rë:dò

Ulj ▶ "vü:l' -a m () *Ulj* |hišno ime v zaselku Vizerc v vasi Vrh|: v'izë:rskë "vü:l' **■** **■** Ta hiša je ena od štirih v zaselku Vizerc (ur.).

umakniti ▶ x'makënt x'ma:knen dov. () *umakniti* |narediti, da pride kaj z določenega mesta, položaja, da ni več v napoto|: x'ma:knë 'të: cè'pè:lë ▶ **umakniti se** x'makënt se *umakniti se* |premakniti se, oditi z določenega mesta, položaja, da se kdo lahko neovirano premika|: x'maknò se je 'bòl' 'nazaj ▪ ni'ka:mar se 'ni:sòn 'mò:gò x'makënt • ekspr. 'ni za d'la:kò se ne x'ma:kne prav nič **■** gl. forati, pobrati se

umazan gl. blaten, flekast, nesnažen, nestuden

umazanija gl. drek, nesnaga, svinjarija

umazanka gl. floska

umazati gl. oblatiti, onesnažiti, osvinjati, ovaljati, pomazati; umazati se gl. namazati

umeten ▶ u'më:tën -tna -ò prid. () • u'më:tnë g'nò:j gnojilo, pridobljeno z industrijsko predelavo surovin

umeti ▶ 'omë:t' ò'më:jen dov. () star. [**umeti*] |razumeti se na kaj, spoznati se na kaj|: 'òn 'të:ga 'dë:la ne ò'më:je

umetnost gl. kunšt

umikati ▶ x'mi:kät x'mi:čën nedov. () *umikati* **1.** |delati, da pride kaj z določenega mesta, položaja, da ni več v napoto|: 'ka:man'e x'mi:kät is 'cè:ste **2.** |delati, da kdo zapusti kak kraj, prostor, da ne bi bil deležen česa neprijetnega, hudega|: x'mi:kät se pret 'sò:ncen ▶ **umikati se** x'mi:kät se *umikati se* |premakniti se, odhajati z določenega mesta, polo-

žaja, da se kdo lahko neovirano premika]: s'me:ròn se x'mi:ka d'rù:gèn ▪ 'dèca, x'mi:kajte se s'ta:rèjèn 'lidje:n!

umirati gl. crkati, krepati², mreti, postelja

umiriti se ▶ x'me:rt se in x'merit se x'merin se dov. ⟨⟩ *umiriti se* **1.** |*prenehati se gibati, premikati*|: 'ku:pa se je xme'ri:la *prenehala naraščati* **2.** |*postati miren*|: 'dè:te se je xme'ri:lò i zas'pa:lò **3.** |*postati manj intenziven, manj izrazil*|: ròpò'ta:n' se je x'me:rò

umiti ▶ x'mit x'mi:jen nedov. ⟨⟩ *umiti* |*očistiti telo, del telesa navadno z vodo in milom*|: 'o:bras x'mit ▪ 'dè:te x'mit ▪ bòu'ni:ka je x'mi:la ▪ x'miù (= x'mèù) se je

umivalnik gl. lavor

umivanje ▶ x'mi:van'e -a s ⟨⟩ *umivanje* |*glagolnik od umivati*|: 'lavo:r za x'mi:van'e

umivati ▶ x'mi:vat -an nedov. ⟨⟩ *umivati* |*čistiti telo, del telesa navadno z vodo in milom*|: bòu'ni:ka x'mi:vat ▪ x'mi:vat se z 'ža:ùfò ▪ 'ma:čka se x'mi:va
• 'ro:ka 'ròkò: x'mi:va *človek vrača zlasti v neprijetnem, nedovoljenem položaju dobljeno pomoč s podobno pomočjo*

umolkniti ▶ x'mu:kènt -knen dov. ⟨⟩ *umolkniti* |*prenehati govoriti, navadno za krajši čas*|: pred òčè:ton je 'val'e x'mu:knò

umoriti se ▶ x'mò:rt se x'mò:rin se dov. ⟨⟩ *utruditi se* |*zaradi dalj časa trajajoče telesne, duševne dejavnosti priti v stanje zmanjšanja telesnih, duševnih sil, zmožnosti za opravljanje česal*|: pṛ maši'na:n'è smò se xmò'ri:lè

umreti ▶ xm'rè:t x'mrjen dov. ⟨⟩ *umreti* |*prenehati živeti*|: č'lo:vèk se 'ròdi: i x'mrje ▪ 'se:stra mè je x'mrļa ▪ òt 'kapi, 'kòlere je x'mrò **■** gl. crkniti, dokončati, izdahniti, krepati¹, krepniti, odapeti, zdihniti

un gl. oni

una gl. ujna

undan gl. ondan

unesti se gl. prelasiti se

uničenje gl. propast

uničevati gl. moriti

uničiti ▶ ò'ni:cè't -èn in u'ništèt -èn dov. ⟨⟩ *uničiti* **■** gl. fendati, pobrati, razkopati, ugonobiti, uništiti, upropastiti; uničiti se gl. pejti, pretrgati

uniforma ▶ unè'fò:rma -e ž ⟨⟩ novo *uniforma* |*oblačilo, enotno oblikovano za vse pripadnike določene vojske, društva, poklica*|: sòu:da:ška unè'fò:rma ▪ òfè'cè:rska unè'fò:rma **■** gl. mandora

uništiti gl. uničiti

univerza ▶ unè've:rza -e ž ⟨⟩ novo *univerza* **1.** |*najvišja vzgojno-izobraževalna in učno-znanstvena ustanova*|: 'xò:dè na unè've:rzò ▪ pṛ'fèsòr je na unè've:rzè **2.** |*poslopje te ustanove*|: p'lac pred unè've:rzò

unkaj gl. onkaj

unkej gl. onkaj

unkraj gl. onkraj

unkrej gl. onkraj

uno gl. ono

Untan ▶ 'u:ntan -a -ò prid. ⟨⟩ *Untan* |*ki se nanaša na Untane*|: 'u:ntan 'ma:iti:n ▪ 'u:ntana 'mina

Untani ▶ 'u:ntanè -èx m mn. ⟨⟩ *Untani* |*hišno ime*|: pṛ 'u:ntanèx **■** *Gre za ime hiše, ki stoji ob robu vasi.*

■ prim. Tatani

untavlih ▶ un'ta:ùlix --- prid. ⟨⟩ *nesposoben, nepotujen za služenje vojaškega roka*: iz 'd'rè:na sò 'bèlè d'va: un'ta:ùlix **■** prim. untavlih

upadek ▶ vè'pa:dak -tka m ⟨⟩ *upadek, izguba*: pṛ 'tè:n xṛme'tü:nè g're: 'do:stè va vè'pa:dak se *izgubi*; se *koristno ne porabi*

upanje ▶ 'upan'e -a s ⟨⟩ novo *upanje* |*duševno stanje, ko se vidi možnost za rešitev iz težkega položaja*|: 'ni:ma 'upan'a, da bè k'ma:lè òzd'ra:vò nič več ne *upa*

upasti gl. ponikniti

upati ▶ 'vü:pat dov. ⟨⟩ novo *upati, nadejati se*: 'u:palè smò, da 'bò:dò 'ma:tè òzd'ra:vèlè ▶ **upati se** 'vü:pat se *upati si* |*biti dovolj pogumen za kako dejanje*|: 'ni: se 'vü:pala 'nič reč ▪ 'ni: se 'vü:pau 'pejt na 'ò:dèr **■** gl. nadejati se; upati si gl. postopiti se

upiliti gl. opiliti

upirati se ▶ x'pè:rat se -an se dov. ⟨⟩ *upirati se* **1.** |*biti v takem položaju, da se močno pritiska na kaj*|: x'pè:rat se va 'ku:la, da se ne pṛe'vržèjò **2.** |*z besedami, ravnanjem izražati voljo a*) ne ubogati koga|: 'sin se x'pè:ra òčè:tè ▪ 'kòn' se x'pè:ra 'fò:rmanè **b**) ne prenašati, narediti, izpolniti česal|: 'lidje: se x'pè:ràjò 'da:fkòn **3.** nav. 3. os. |*vzbujati občutek zoprnosti pri uživanju*|: 'rè:pa i 'zè:l'e se tèt x'pè:ra **4.** |*neovirano, močno sijati*|: 'sò:nce se je x'pṛlò v 'ò:knò, va 'xṛbat **■** gl. buniti se, protiviti se, puntati se

uplahniti ▶ òp'la:xènt -xnen dov. ⟨⟩ *uplahniti* |*postati po obsegu manjši*|: za'te:kla 'no:ga mè je čez 'nò:č òp'la:xṛla ▪ 'bü:la òp'la:xne

upogibati gl. vegibati; upogibati se gl. žitkati se

upogljiv gl. vlačèn

upogniti gl. vegniti

upokojenec ipd. gl. penzionist ipd.

upokojitev gl. penzija, penzion

upor gl. buna

upravitelj ▶ òpra'vi:tel' -a m ⟨⟩ novo *upravitelj, ravnatelj*: 'šòlskè òpra'vi:tel'

upravnik ▶ òp'ra:vnèk -a m ⟨⟩ novo *upravnik* |*kdor kaj upravlja*|: òp'ra:vnèk 'dò:ma

upreti se ▶ xp'rèt se xp'ren se dov. ⟨⟩ *upreti se* **1.** |*namestiti se z delom telesa tako, da je pri delo-*

vanju *kake sile mogoče ostati na določenem mestu, v določenem položaju*: pŕ 'ko:šné se 'ni:són 'émò 'kan xp'rè: 2. |*postaviti se v tak položaj, da se močno pritiska na kaj*: va v'ra:ta se je x'pŕla 3. nav. 3. os. |*povzročiti stanje, ko kdo česa ne more, ne želi več uživati*: m'lè:kò se mè je x'pŕlò 4. |*neovirano, močno posijati*: 'sò:nce se mè je x'pŕlò g'lix va 'xŕbat ■ gl. pobuniti se, prigrustiti se, spuntati se

upropastiti ▶ fprò'pa:stet -en dov. () *upropastiti, uničiti*: s pi'ja:čò je fprò'pa:stò 'se:be i g'rènt

ura ▶ 'vü:ra -e ž () *ura* 1. |*enota za merjenje časa, šestdeset minut*: 'e:nò 'vü:rò smò 'ča:kalè ■ dò 'kòčē:vja je 'dòbre s'tè:rè 'vü:re 'xòda 2. |*ta enota glede na oddaljenost od določenega časa, navadno od polnoči ali poldneva*: de'se:ta 'vü:ra 'te:če 3. |*začetek te enote, določen glede na oddaljenost od določenega časa, navadno od polnoči ali poldneva*: pret 'še:stò 'vü:rò 'ni: 'trè:ba s'ta:jat 4. |*časovna enota pouka, navadno petinštirideset minut*: na 'tè:dèn 'majò 'tri: 'vü:re ra'čü:nstvò 5. |*omejeno trajanje, približno določeno glede na časovno enoto šestdesetih minut*: pò'no:čè sò 'vü:re s'trašnu 'du:ge 6. |*čas, določen z oddaljenostjo od določenega trenutka dneva, navadno od polnoči*: 'vü:ra je 'pēt, 'pu: a'na:jstèx 7. |*naprava za merjenje časa, ki kaže čas navadno na številčnicil*: 'ta: 'vü:ra pre'tè:če ■ 'vü:rò 'na:vít, póp'ra:vèt, s'ta:vèt ■ z'la:ta 'vü:ra ■ cerk'vè:na 'vü:ra ■ 'sò:nčna 'vü:ra ki kaže čas s senco palice, nameščene pravokotno na številčnico ● ekspr. 'vü:rò 'na:vít 'kómè kaznovati ga s potegljaji za uhelj, z zavijanjem uhlja ● 'dè:te več 'pozna na 'vü:rò zna razbrati čas z ure ● p'ri:ti ób 'vü:rè priti točno, po dogovoru ● ekspr. de'bē:lò 'vü:rò smò kò'si:lè več kot uro ● ekspr. s'la:bò 'vü:rò smò se vò'zi:lè malo manj kot eno uro ● 'na:ša, 'maja 'vü:ra naša, moja priložnost ● ekspr. 'za:jd'n'a 'vü:ra čas smrti, ● g're: kò 'vü:ra nič se ne ustavi (pri delu)

uračunati se ▶ vra'čü:nat se -an se dov. () *uračunati se [računajoč na kaj se zmotiti]*: pŕ 'vo:lè sòn se vra'čü:nau

urad gl. kancelija

uradnica ▶ u'ra:dnèca -e ž () *novi uradnica* |*v javni, državni službi zaposlena ženska, ki opravlja uradne, zlasti pisarniške posle*: u'ra:dnèca na 'pò:štè, va kanc'li:jè

uradnik ▶ u'ra:dnèk -a m () *novi uradnik* |*kdor je zaposlen v javni, državni službi in opravlja uradne, zlasti pisarniške posle*: u'ra:dnèk na sòd'ni:jè

urar gl. urmohar

urarka gl. urmoharica, urmoharka

urasti ▶ v'ra:st -sten dov. () *urasti* |*z rastjo postati za mere česa prevelik*: 'tè:mè g'va:ntè je 'več v'ra:sò, v'ra:sla

uravnati gl. napeljati

Urban ipd. gl. Vrban ipd.

urediti ▶ v're:it v'redin dov. () *urediti* 1. |*pospraviti, spraviti v red*: 'xi:šò, 'ka:mbrò v're:it ■ 'mi:zò v're:it 2. | *narediti, da pride kaj v stanje a*) ki ustrezno za lepoto, higijenskim zahtevam, željam: g'vant v're:it ■ grò'bò:ve v're:it b) kot se želi, mora biti: 'ni:vò, 'vŕt v're:it ● 'decò, b'lagu v're:it oskrbeti z vsem potrebnim ■ gl. urihitati

uren gl. fleten

uresničiti se gl. obistiniti se

urezati ▶ v'rè:zat v'rè:žen dov. () *urezati* 1. |*pri rezanju raniti, poškodovati*: z nò'ži:čen se je v'rè:zala ■ gli'bo:kò, dò 'kŕvi:, dò 'kosti: se je v'rè:zau 2. |*z rezanjem izoblikovati kaj, navadno po kroju*: g'vant, pòs'to:le v'rè:zat ▶ **urezati se** v'rè:zat se ekspr. ušteti se |*napačno predvideti*: pŕ 'vo:lèx sòn se v'rè:zau jih prepoceni prodal

urica ▶ 'vü:rca -e ž () *urica* |*manjšalnica od ura*: 'vü:rca na 'ro:kè

určica ▶ 'vü:rčeca -e ž () *urica* |*manjšalnica od ura, urica*: z'la:ta 'vü:rčeca

urihtati ▶ v'ri:xtat -an dov. () *urediti, izboljšati*: x'lè:f sòn v'ri:xtau ▶ **urihtati se** v'ri:xtat se izboljšati se, obrniti se na bolje: v'rè:me se je v'ri:xtalo

urin gl. celina²

urlavb gl. orlab

urmohar ▶ 'vü:rmòxar -ja m () *urar* |*kdor se poklicno ukvarja s popravilanjem, izdelovanjem ur*: za 'vü:rmòxarja se 'viči

urmoharica ▶ 'vü:rmòxarca -e ž () *urarka* 1. |*ženska, ki se poklicno ukvarja s popravilanjem, izdelovanjem ur* 2. |*urarjeva žena*

urmoharka ▶ 'vü:rmòxarka -e ž () *urarka* 1. |*ženska, ki se poklicno ukvarja s popravilanjem, izdelovanjem ur* 2. |*urarjeva žena*

uročiti ▶ ve'ŕo:čèt -èn dov. () po ljudskem verovanju *uročiti* |*navadno z besedo, pogledom povzročiti, da kdo izgubi kako dobro, naravno lastnost, sposobnost*: p'ra:sce ve'ŕo:čèt, da nē:čejò ž'rèt ▶ **uročen** ve'ŕo:čen -a -ò *uročen*: ve'ŕo:čenò 'te:le

urok gl. uroka

uroka ▶ ve'ŕo:ka -e ž, mn. ve'ŕo:kè m () po ljudskem verovanju *urok* |*kar koga uroči, zlasti beseda, pogled*: ód ve'ŕo:ke je pra'si:ček k'repu

Urša ▶ 'o:rša -e ž () *star. Urša* |*žensko ime* | gl. Uša, Ušika

Uršika gl. Ušika

Uršini ▶ 'o:ršèné -èx m mn. () *Uršini, Oršini* |*hišno ime*: pŕ 'o:ršènéx

Urškin gl. Ušikin

urtikarija gl. nažig

usahnuti ▶ 'saxənt 'sa:xnən dov. ⟨⟩ *usahnuti* [zaradi suše prenehati rasti, odmreti]: s'li:ve, 'ja:blane sò 'saxənlə ■ prim. osahniti

usekniti gl. šmrkniti

usekovati gl. šmrkevati

usipati se gl. rušiti

uskok gl. vlah

Uskok gl. Vlah

uskokinja gl. Vlahinja

Uskokinja gl. Vlahinja

uskoški gl. vlaški

uslišati ▶ ɔs'li:šət -an dov. ⟨⟩ *uslišati* [narediti, da kdo dobi, doseže, kar prosi, želi]: 'bò:k jò je ɔs'li:šau ■ 'ma:tè je ɔs'li:šala 'dè:te

usločen gl. kambast

uslužen gl. privržen

usmeriti gl. navrniti

usmiliti se ▶ s'mi:l't se s'mi:l'èn se dov. ⟨⟩ *usmiliti se* **1.** [pokazati do koga dobrohoten, prizanesljiv odnos]: 'bò:k se s'mi:l'è (čes) s'ta:règa člò'vè:ka! **2.** v zvezi bog se usmili [izraža a) sočutje, pomilovanje]: s'trašna 'rè:fčèna, 'bò:k se s'mi:l'è! **b)** nejevoljo, nestrpnost]: 'kò:vò b'la:tò, 'bò:k se s'mi:l'è! **c)** strah, vznemirjenost]: 'bò:k se s'mi:l'è, 'kaj 'iše 'bò:! • 'tò: je nare'je:nò, da se 'bò:k s'mi:l'è zelo slabo ■ prim. smiliti se

usmiljen ▶ s'mi:l'èn -a -ò prid. ⟨⟩ *usmiljen* **1.** [izraža začudenje]: s'nè:k 'pada, s'mi:l'ènè 'bò:k, 'sèj ga 'bò: na'me:lò za d'va: 'metra! **2.** [izraža strah, vznemirjenost]: 'paʊ je, s'mi:l'ena 'ma:tè!

usmiljenje gl. smila

usnje ▶ 'vü:šan'e -a s ⟨⟩ *usnje* [živalska koža, strojena brez dlake]: gò'vè:je, s'vi:n'skò 'vü:šan'e ■ gl. koža

usojen gl. odrejtí, sojen

uspjeti gl. ratati

usta ▶ 'vü:sta 'vü:st s mn. ⟨⟩ *usta* **1.** [odprtina na spodnjem delu obraza za sprejemanje hrane in za govorjenje]: ɔt'pè:rat 'vü:sta ■ 'nest x 'vü:sta ■ ɔb'ri:sat sè 'vü:sta ■ 'vedʔt pò 'vü:stèx **2.** *ustnice*: ʔ'de:ča 'vü:sta **3.** [volina za to odprtino]: 'pu:na 'vü:sta ž'ga:ncef ■ iz 'vü:st mè s'mrđi • ekspr. 'vü:sta 'ɔtprèt spregovoriti 'vü:sta 'kómè za'ma:šèt z učinkovitim dejanjem, izjavo doseči, da kdo preneha kritizirati, opravljati • ekspr. be'sè:dò iz 'vü:st zè:t reči to, kar je hotel reči nekdo drug • za 'e:na 'vü:sta k'rü:xa mè 'da:ʔ za en grizljaj ■ gl. gubica', šubica

ustanoviti se ▶ ɔsta'nò:vèt se -l'nòvèn se dov. ⟨⟩ **1.** [*ustanoviti se], ustaliti se, umiriti se: 'du:gò se 'ni: 'mò:glà ɔsta'nò:vèt **2.** [*ustanoviti se] [(za

stalno) se naseliti]: ɔstanò'vi:lè sò se na 'ko:ncè 'se:la ▶ **ustanovljen** ɔsta'nòvl'en -nòv'l'e:na -ò • ɔstanòv'l'e:nò 'vi:nò uležano, dozorelo vino

ustaš gl. ustaša

ustaša ▶ 'ustaša -e m ⟨⟩ novo ustaš [pripadnik hrvaške organizacije, ki je aprila 1941 prevzela oblast v Neodvisni državi Hrvatski]: mej 'vòjskò je 'bi:ʊ 'ustaša

ustaviti ▶ s'ta:vèt -èn dov. ⟨⟩ *ustaviti* **1.** [narediti, povzročiti, da se kaj preneha gibati, premikati]: 'ko:n'a s'ta:vèt **2.** [narediti, povzročiti, da kaj preneha tečij]: 'kʁf s'ta:vèt ■ 'vòdò: s'ta:vèt **3.** [narediti, povzročiti, da kaj preneha delati, delovati]: ma'tɔ:r, 'vü:rò s'ta:vèt ▶ **ustaviti se** s'ta:vèt se *ustaviti se* **1.** [prenehati se gibati, premikati]: 'a:ʔtò se je s'ta:vò ■ 'cuk se je s'ta:vò v 'ri:bèncè **2.** [prenehati tečij]: 'kʁf se mè je 'val'e s'ta:vèla **3.** [prenehati delati, delovati]: ma'tɔ:r se je s'ta:vò ■ 'vü:ra se je s'ta:vèla **4.** [prenehati potekati, se razvijati]: 'dè:lò se je s'ta:vèlò **5.** [prekiniti pot in se določen čas zadržati kje]: s'ta:vèla se je pʁ b'ra:tè, pʁ 'ma:terè, v ɔšta'ri:jè **6.** premisliti se [spremeniti prvotno odločitev]: 'mi:sl'ò sòn 'pèj't 'kòs:it, pa sòn se s'ta:vò ■ 'mi:sl'èla je 'pèj't (f) 'kòč'e:vje, pa se je s'ta:vèla • 'cè:ʊ 'dan se ne s'ta:vè mò ves dan delamo brez premora • 'daš, s'nè:k se je s'ta:vò prenehal padati ■ gl. zapreti

ustavljati ▶ s'ta:vl'at -an nedov. ⟨⟩ *ustavljati* **1.** [delati, povzročati, da se kaj preneha gibati, premikati]: s'ta:vl'at aʔtò'bu:s, bè'cikèl' **2.** [delati, povzročati, da kaj preneha tečij]: 'ra:n'èncè 'kʁf s'ta:vl'at ■ 'vòdò: s'ta:vl'at **3.** [delati, povzročati, da kaj preneha delati, delovati]: ma'š:i:nò s'ta:vl'at ▶ **ustavljati se** s'ta:vl'at se *ustavljati se* **1.** [prenehavati se gibati, premikati]: 'ku:la sò se s'ta:vl'ala pòt k'la:ncen **2.** [prenehavati tečij]: 'kʁf se mè je s'ta:vl'ala pòč'a:sè **3.** [prekinjati pot in se določen čas zadrževati kje]: na 'pò:tè is 'kòč'e:vja smò se s'ta:vl'alè v 'òm'ra:vè pʁ 'ce'ti:nskèn ■ gl. zapirati

usteca ▶ 'vü:staca -stac ž ⟨⟩ *usteca* [manjšalnica od usta]: 'dè:te 'ma 'vü:staca

ustnica gl. šubica, usnica, žnabelj

ustnik gl. cigarnica

ustrašiti se ▶ s'ta:rašèt se -èn se dov. ⟨⟩ *ustrašiti se* [začutiti strah]: takò sòn se s'ta:rašèla, da se mè 'nòge: t're:sejò ■ gl. obisniti

ustreliti ▶ s'trè:l't -l'èn dov. ⟨⟩ *ustreliti* **1.** [z izprožitvijo orožja povzročiti, da izstrelek zleti iz njegaj]: s'trè:l't s ka'nò:nòn, 'puškò **2.** [ubiti s strelnim orožjem]: 'za:ʔca je s'trè:l'ò **3.** [s strelom zadeti, raniti]: va 'xʁbat, v 'nògò: ga je s'trè:l'èla ▶ **ustreljen** s'trè:l'èn -a -ò *ustreljen*: na 'pò:tè je le'ža:la s'trè:l'ena le'si:ca

ustrezati gl. odgovarjati

ustrezen gl. spodoben

ustrežljiv gl. privržen, vložen

ustrojiti ▶ st'rójít -in dov. ⟨⟩ *ustrojiti |obdelati surovo živalsko kožo s strojili|*: te'l'e:čjò 'kò:žò je 'val'e st'rójju ▶ **ustrojen** st'rójen strò'je:na -ò *ustrojen*: strò'je:na s'vi:n'ska 'kò:žà

ustvariti ▶ st'va:rt -rèn dov. ⟨⟩ *ustvariti* **1.** |s svojo dejavnostjo narediti, da kaj nastane|: "bò:k je st'va:rò s'vè:t **2.** *narediti, izdelati*: 'xi:šò je 'dòbrò st'va:rò ▪ s'è:k'è:rò je 'lipu: st'va:rò ▶ **ustvarjen** st'va:r:jen -a -ò *narejen, izdelan*: 'tò: 'ni p'raf st'va:r:jenò **■** gl. složiti

ustvarjati ▶ st'va:rjät -an nedov. ⟨⟩ *ustvarjati* **1.** |s svojo dejavnostjo delati, da kaj nastane|: "bò:k je s'vè:t st'va:rjaj 'šè:st 'da:n **2.** *delati, izdelovati*: 'ta: ž'ni:darca 'dòbrò st'va:rja 'rò:bače

usušiti se ▶ f'šiši:t se -i:n se dov. ⟨⟩ *usušiti se |zmanjšati svojo prostornino zaradi izgube vode, vlage|*: ò'ta:va se 'jaku f'šiši:

usuti se gl. prurušiti

uš ▶ 'vü:š 'viši: ž ⟨⟩ *uš |majhen zajedavec z zelo sploščenim telesom in brez kril, ki živi na sesalcih in ptičih|*: 'vü:š g'ri:ze ▪ 'viši: 'dò:bèt ▪ 'viši: x'bijat, 'čè:sat ▪ 'sit kò 'vü:š • 'viši: 'pa:st imeti uši • 'vü:š 'sa:ma p'ri:de kaj slabega pride, četudi ne želimo **■** gl. lazica

Uša ▶ "uša -e ž ⟨⟩ *Urša |žensko ime|* • 'bè:šte, 'pi:sana "uša g're: **■** *S pisano Ušo so strašili otroke.*

ušesce gl. uhece

Ušika ▶ "ušèka -e ž ⟨⟩ *Uršika, Urša |žensko ime|*

Ušikin ▶ "ušèkèn -a -ò prid. ⟨⟩ *Urškin |ki se nanaša na Ušiko|*: "ušèkèna 'dè:k'čca

ušiv ▶ 'vèšif vèši:va -ò prid. ⟨⟩ *ušiv |ki ima uši|*: pra'š'i:čkè sò vèši:vè

ušivec ▶ vèši:vac -ši:fa m ⟨⟩ **1.** *ušivec |kdor ima uši|*: 'tè:ga vèši:fa se bò'ji:mò **2.** *jesenski podlesek ali njegovi zeleni listi in semenski mešički* **■** prim. prasica

ušivka ▶ vèši:fka -e ž ⟨⟩ *ušivka |ženska, ki ima uši|*: ne 'xòdè s 'tò: vèši:fkò!

ušnica ▶ 'vu:šèncà -e ž ⟨⟩ *ustnica |vsak od dveh mesnatih robov ustne odprtine pri človeku|*: 'vü:šènce sò mè s'pò:cale ▪ 'vü:šènce sè z'mo:čèt ▪ 'r'dè:če, pò'fa:r:bane 'vü:šènce

ušteti se gl. uredzati

utajiti ▶ f'ta:jt f'tajin dov. ⟨⟩ *utajiti |narediti, da kdo česa ne more izvedeti, odkriti|*: 'dèna:r je f'ta:jò

utapljati ▶ f'ta:pl'at -an nedov. ⟨⟩ *utapljati |usmrčevati s potopitvijo pod (vodno) gladino, da v pljuča vdre voda|*: 'ma:čke f'ta:pl'at ▪ 'je:tnèke f'ta:pl'at ▶ **utapljati se** f'ta:pl'at se *utapljati se |nehote prihajati pod (vodno) gladino in se dušiti zaradi vdiranja vode v pljuča|*: f'ta:pl'ala se je, a 'nišče jè 'ni: p'rišo na 'pómò:č

utegniti gl. znati

uteha gl. trošt

utihnniti ▶ f'ti:xènt -xnen dov. ⟨⟩ *utihnniti |prenehati oddajati glasove, šume|*: 'dèca sò f'ti:xèna ▪ 'vè:tèr je f'ti:xnò *prenehal pihati*

utoniti ▶ f'to:nt f'tò:nèn dov. ⟨⟩ *utoniti |nehote priti pod (vodno) gladino in se zadušiti zaradi vdora vode v pljuča|*: f'"ku:pè je ftò'ni:la **■** gl. utopiti

utopiti ▶ f'to:pèt f'tòpin dov. ⟨⟩ *utopiti |usmrtiti s potopitvijo pod (vodno) gladino, da v pljuča vdre voda|*: 'ma:čke je f'tò:pò ▶ **utopiti se** f'to:pèt se *utopiti se, utoniti*: ftò'pi:la se je v 'ja:rké, f'š'tè:rnè

utopljenec gl. potopljenik

utor ▶ 'vi:tor vi'tò:ra m ⟨⟩ *utor |ozek žleb v deski ali strojnem delu|*: 'dè:lat 'vi:tor na 'kòblè, na 'sò:dè ▪ 'ka:ca 'te:če na vi'tò:rè

utornik ▶ vi'tò:rnèk -a m ⟨⟩ *utornik |oblič, skobljč za vrezovanje utovorov|*: vi'tò:tnèk za sò'dò:ve

utrdba gl. festenga

utrditi gl. ojačati, pojačati, potrditi

utrgati se ▶ f'trgat se -an se dov. ⟨⟩ *utrgati se |zaradi sunkovitega potega ne biti več cel, skupaj|*: 'ni:t se mè je f'trgala ▪ v'erü:ge sò se f'trgale • ekspr. ž'ga:ncè sò se f'trgalè *zmanjkalo je moke za žgance* • m'lè:kò se je f'trgalò *zaradi brejosti krave nima-jo več mleka*

utrjevati gl. jačati

utruditi se gl. umoriti se

uvažati ▶ u'va:žat -an nedov. ⟨⟩ *kupovati blago v drugi državi|*: s'vi:lò u'va:žamò

uvel gl. vel, zveneti

uvoz ▶ u'vòs u'vò:za m ⟨⟩ *novi uvoz |kupovanje blaga v drugi državi|*: u'vòs 'nafte ▪ u'vòs 'vi:na ▪ 'tò: je u'vòs is "francèje, iz "ni:mčèje

uzda ▶ 'vü:zda -e ž ⟨⟩ *uzda |priprava iz brzde in jermenov, ki se da konju na glavo, da se lahko vodi|*: 'dř'za:t 'ko:m'a za 'vü:zdò

uzdica ▶ 'vü:zdèca -e ž ⟨⟩ *uzdica |manjšalnica od uzda|*

užigati gl. ožigati

užikati se ▶ v'ži:kät se -an se nedov. ⟨⟩ *utrjevati se z delom, pridobivati kondicijo* ▶ **vžikan** v'ži:kan -a -ò • naprk'letè 'ni:smò 'nič v'ži:kanè *utrjeni, nimamo kondicije*

užiti ▶ v'žit v'ži:jen dov. ⟨⟩ *užiti |biti deležen česa|*: na 'tèn s'vè:tè 'ni: v'ži:la 'nič 'dòbrèga

uživati ▶ v'ži:vat -an nedov. ⟨⟩ *uživati* **1.** |biti deležen česa, zlasti ugodnega, zaželenega|: v'ži:vat dób'rò:te p' 'xi:šè **2.** |živeti tako, da se doživlja telesno, duševno ugodje|: v'ži:vat m'ladò:st, zd'ra:ve **■** gl. godnjati se / jesti / gl. hraniti, mrsiti

V

v ▶ v in va in f in x, v nekaterih primerih se tudi izpušča, predl. ⟨⟩ v
1. s tožilnikom **1.** |za izražanje usmerjenosti navznoter|: va 'xi:šò sò p'rišlè 'e:dèn pò 'e:dèn ▪ iz 'veže: je kò'ra:čò f 'xi:šò ▪ 'bù:rja 'no:sè s'nè:k x 'vè:žò ▪ za'ga:zò je x 'vò:dò, v b'l'a:tò, va s'nè:k ▪ g'rè:mò "xò:ste, "ba:nòkò, "kò'čè:vje ▪ 'sak 'tè:dèn g'rè:mò x 'ma:l'èn **2.** |za izražanje določenega časa|: ne'dè:l'ò p'ri:den **3.** |za izražanje načina dejanja|: sòu'da:tè sò se pòs'ta:vèlè x 'vřstò **II.** z mestnikom **1.** |za izražanje mesta znotraj česa|: va 'ca:itèngax, f 'ca:itèngax 'pi:še ▪ v 'ja:mé ▪ (v) "nò:vèx 'se:lèx je 'bi:u ž'ni:dar ▪ 'za:kaj pa x'lè:vè 'lù:č 'gòri:?' ▪ 'bèla sòn "l'ub'l'anè, "za:grebè ▪ 'ta: 'tè:dèn sòn več 'bi:u f "kò'čè:vje ▪ 'dèca sò s'pa:la f 'xi:šè, a s'ta:rèjè f 'ka:mbrè ▪ pòva'ti:ca se je f'rej 'sa:ma restò'pi:la x 'vü:stèx **2.** |za izražanje določenega časa|: v 'jè:senè mra'zò:vè 'pa:dajò **3.** |za izražanje okoliščin dejanja|: na 'pò:t sò š'lè x m'ra:kè

vaba gl. vada

vabilo ▶ va'bi:lò -a s ⟨⟩ *vabilo* **1.** |izražena, sporočena želja komu, da kam pride, se udeleži česa|: pòs'la:la mè je va'bi:lò v 'go:stje, na s'va:rbò ▪ va'bi:lò na 'sè:žò, na sas'ta:nak **2.** |list s sporočilom o taki želji|: va'bi:lò se je zgè'bi:lò

vabiti ▶ 'va:bèt -èn nedov. ⟨⟩ *vabiti* |izražati, sporočati komu željo, da kam pride, se udeleži česa|: 'va:bèt 'kòga na 'jü:žè:nò, na 'ba:l'

vada ▶ 'va:da -e ž ⟨⟩ *vaba* |kar se uporablja za privabljanje živali z namenom, da se jih ujame|: lè'si:cè je na's'ta:vò 'va:dò ▪ 'ri:ba se je v'je:la na 'va:dò na 'třnakè

vadelj ▶ 'va:dèl' -dl'a m ⟨⟩ *veha* |nedozorela zeljna glava|: 'lè:tòs je 'pu:nò 'va:dl'ef

vaditi ▶ 'va:dèt -èn nedov. ⟨⟩ *vaditi* |s sistematičnim učenjem, ponavljanjem usposablja se za kaj, izpopolnjevati se v čem|: sòu'da:tè 'va:dèjò 'cè:u 'mè:sac ▪ cerk'vè:nè 'pè:fcè 'va:dèjò 'sak 'tè:dèn

vadlja ▶ 'va:dl'a -e ž ⟨⟩ *stava* |dogovor, da tisti, čigar trditev ni pravilna, da določeno stvar, plača določeni znesek|: za 'va:dl'ò! staviva!

vadljanje ▶ 'vadl'a:n'è -a s ⟨⟩ *stava* |glagolnik od vadljati|

vadljati ▶ 'vadl'at -an nedov. ⟨⟩ *staviti* |dogovoriti se

s kom, da tisti, čigar trditev ni pravilna, da določeno stvar, plača določeni znesek|: vad'l'a:lè sò za 'ko:n'a

vadnica ▶ 'va:dèncà -e ž ⟨⟩ *vadnica* |učbenik z vajami zlasti za osnovno šolo|: 'kù:pèla je ra'čü:nècò i 'va:dèncò ▪ 'ni:mška 'va:dèncà

vaga ▶ 'va:ga -e ž ⟨⟩ **1.** [**vaga*], *tehnica*: 'va:ga 'tòčnò 'ka:že ▪ 'ja:bòka 'dèt na 'va:gò **2.** (*velika*) *prečka* |močan okovan prečni drog pri vozu na sprednji premi, na katerega se pripneta vagirja|: 'va:ga př 'ku:lèx je 'pò:čèla

vagabund ▶ vaga'bunt -bunda m ⟨⟩ *potepuh, klatež*: ože'ni:la se je z nèka'kò:vèn vaga'bundòn

vagača ▶ 'vagača -e ž ⟨⟩ *orodje za klanje skodel*: 'vagačò je nab'rü:sò

vagan ▶ 'vagan va'ga:na m ⟨⟩ nekdam *vagan* |prostorninska mera za žito, približno 6l litrov|: 'desè:t va'ga:nòf š'e'ni:ce sò př'dè:lalè

vaganica ▶ vaga'ni:ca -e ž ⟨⟩ nekdam *prostorninska mera za žito, približno 30 litrov*: x 'ma:l'èn je 'ne:sla vaga'ni:cò ječ'mè:na

vaganje ▶ 'va:gan'è -a s ⟨⟩ **1.** *tehtanje* |glagolnik od vagati|: 'tù:kaj je 'sakò 'va:gan'è 'o:dveč **2.** *tveganje*: ž'e'ni:tòf je 'va:gan'è

vagati ▶ 'vagat -an nedov. ⟨⟩ *tehtati* **1.** |ugotavljati, določati težo s tehtnicov|: š'pex sò 'va:galè **2.** |imeti določeno težo|: 'te:le je 'va:galò 'šezdeset 'kiu **2.** *premišljevati, odločati se*: 'več 'du:gò 'va:ga, 'alè bè se o'že:nò 'alè 'ne ▶ **vagan** 'va:gan -a -ò *tvegan*: 'tò: je 'va:gana st'va:r

vagati² ▶ 'vagat -an nedov. ⟨⟩ *klati skodle z vagačo*: 'cèu 'da:n je 'vagaü

vagir ▶ 'vagrè va'gè:rja m ⟨⟩ *mala prečka* |kratek drog pri vozu, plugu, na katerega se pripneta vprežni vrvi|: 'vagrè se je v'la:maü

vagon ▶ 'vago:n va'gò:na m ⟨⟩ *vagon* |vozilo, navadno brez lastnega pogona, za prevažanje potnikov, tovora po tirnicah|: 'vagon sò naló'ži:lè ▪ va'gò:nè sò izg'la:žjalè

vagonček ▶ va'gò:nčèk -a m ⟨⟩ *vagonček* **1.** |manjšalnica od vagon| **2.** |ozkotirni voziček za prevažanje tovora, navadno premoga|: 'na'lò:žè't va'gò:nčèk

vahmajster ▶ 'vaxmajstèr -stra m ⟨⟩ *stražmojster*

[nosilec podoficirskega čina v organu za javno ali državno varnost v stari Avstriji]: 'n'e:je b'rat je 'bi:u 'vaxmajstér

vahta ▶ 'va:xta -e ž ⟨ ⟩ **straža 1.** [oseba, skupina oseb, ki koga, kaj varuje, brani, nadzoruje]: 'va:xta ga je v'je:la **2.** [dejavnost, ki se ukvarja z varovanjem, branjenjem, nadzorovanjem koga, česa]: s'ta:lè sò na 'va:xtè

vahtar ▶ 'va:xtar -ja m ⟨ ⟩ **stražar, čuvaj**: 'du:gò je 'bi:u za 'va:xtarja na 'ža:gè

vahtati ▶ 'va:xtat -an nedov. ⟨ ⟩ **stražiti** [prizadevati si, skrbeti za varnost, obrambo, nadzor koga, česa]: f ka'sa:rnè 'nò:č i 'da:n 'va:xtajò

vaja ▶ 'va:ja -e ž ⟨ ⟩ **1.** vaja [pismeni izdelek, narejen za ponavljanje, utrjevanje učne snovi]: do'ma:ča 'va:ja **2.** lekcija [v učbeniku]: 'ze:lè smò t'ri: 'va:je s'kèp • ò'rò:žne 'va:je vojaške vaje

Vajbljen ipd. gl. Ajbljen ipd.

vajen ▶ 'va:jen -a -ò prid. ⟨ ⟩ **vajen 1.** [ki zaradi ponavljanja, pogostosti zna, je sposoben a) kako delo, dejanje opraviti brez težav]: 'va:jena 'kù:xa:n'è, 'kò:šnè ▪ 'ni:sòn 'va:jen ra'ki:je 'pit **b)** sprejemati koga, imeti stik s kom brez nenavadnih, nezaželenih reakcij]: 'ni: 'va:jena 'lidi: **2.** [ki je zaradi ponavljanja, pogostosti kakega stanja, okolja sposoben to stanje prenašati brez večjih težav]: mla'di:na 'ni: 'va:jena mrz'li:ne ▪ 'me:sta 'ni:smò 'va:jenè

vajet gl. cungelj

val ▶ 'va:u 'va:la m, mn. va'lò:vè ⟨ ⟩ **1.** val [izbočeni in vbočeni del vode, vodne gladine, nastal zaradi premika vode navzgor in navzdol] **2.** valjar za drobljenje kep na njivi ■ **R** val

valček gl. valjar

Valentin gl. Tine

valiti ▶ 'val'it -in nedov. ⟨ ⟩ **valiti** [s toploto, navadno lastnega telesa, dosežati, da se v jajcih, jajčecih razvijejo mladiči]: 'ko:čka 'val'i ▶ **valiti se** 'val'it se **valiti se** [začenjati živeti ob prihodu iz jajca, jajčeca]: 'pi:ščeta, 'ra:ce se va'l'i:jò

valiti se gl. klobasati se, kobacati se

valjar ▶ 'va:l'ar -ja m ⟨ ⟩ **valjar** za drobljenje kep na njivi ■ gl. val **R** val

valjati ▶ 'va:l'at -an nedov. ⟨ ⟩ **valjati 1.** [s premikanjem valja, valjarja po podlagi delati kaj tanko, tanjšel]: 'testu 'va:l'at **2.** [premikati kaj po podlagi, navadno sem in tja, tako, da se vrtili okoli svoje vzdolžne osi]: 'va:l'at 'ka:man pò k'la:ncè ▪ k'rèx pò 'vü:stèx 'va:l'at ▶ **valjati se** 'va:l'at se **valjati se** [premikati se po podlagi, navadno sem in tja, tako, da se vrtili okoli svoje vzdolžne osi]: p'ra:scè se 'va:l'ajò pò b'la:tè ▪ 'va:l'at se òt s'mèxa:, ot 'buli:

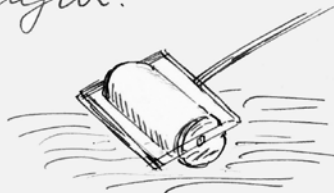
valjar ▶ 'va:l'car -ja m ⟨ ⟩ **valček** [ples v tričetrtinskem taktu]: 'ta:nca:lè sò 'va:l'carje i 'pol'ke

valjček gl. valjek

valjda ▶ 'val'da prisl. ⟨ ⟩ **menda** [izraža domnevo]: 'val'da 'bò: p'rišò 'iše 'danas ▪ 'val'da je 'kù:pò 'vo:laka

valje ▶ 'val'e prisl. ⟨ ⟩ **1.** **takoj** [izraža, da se dejanje zgodi brez odlašanja]: 'val'e p'ri:dé! ▪ 'val'e je 'začèu s'nè:k 'pa:dat **2.** **kmalu** [izraža, da se dejanje zgodi v zelo kratkem času]: 'val'e se nave'li:ča 'dè:la **3.** **celo** [stopnjuje povedano]: 'val'e c'ja je p'ro:šò **4.** **kar** [izraža rahlo omejitvev]: 'val'e p're:več je 're:kla ▪ 'val'e p're:več ga je 'vedrò • **tè:ga tè 'ne dan, 'akò 'val'e k'repaš tega ti ne dam, pa čeprav takoj pogineš; tega ti nikakor ne dam** • **ekspr.** 'val'e p're'de:leč je 'šò p'reveč je rekel, storil, zahteval

vál, gen. vála =
(izq. vála) = 1) val (na vodi), val netra;
2) valjar za valjanje (drobljenje)
kep na razorani njivi.

Kotel ob Kolpi.

valjek ▶ 'val'ak -a m ⟨⟩ **1.** valjar |navadno lesena priprava v obliki valja z dvema ročajema za valjanje testa|: 'mü:dl'e 'va:l'at z 'val'akón **2.** novo valjček |priprava v obliki manjšega valja za nanašanje barve, vzorca na steno|: z 'val'akón je na'rē:dó 'rō:že pō 'zi:dě ■ **R** valjek

vamp ▶ 'vamp 'va:mpa m ⟨⟩ **vamp 1.** |trebuh živali ali človeka|: 'va:mpě me 'buli: **2.** mn. |jed iz majhnih kosov govejega želodca|: d'vō:je 'vampe je na'rō:čō dve porciji te jedi

vampek ▶ 'vampak -a m ⟨⟩ **1.** manjšalnica od vamp **2.** ovčji želodec, napolnjen z nadevom, kuhan in pečen: za nadō'jū:žnēk smō 'jē:lē 'vampak

vampovina ▶ 'va:mpōvēna -e ž ⟨⟩ potrebušina |meso s trebuha živali, zlasti goveda in prašiča|: 'samu 'va:mpōvēnō je s'kū:xala

van ▶ 'va:n -i ž ⟨⟩ • na "bōžō 'va:n je 'tō: nare'di:la Bogu na ljubo • na 'tō: 'va:n 'dē:la na ta račun

van ▶ van vez. ⟨⟩ **1.** kakor, razen |za izražanje omejenosti na določeno, navedeno|: 'ni:mamō d'rū:gēga van 'tō: 'rē:fčēnō ▪ za ni'kō:gra 'ni: p'ra:šau van 'za:te ▪ 'tē:ga sē ne 'mo:reš 'mi:sēlt, van da 'sa:m 'vi:děš **2.** ampak |za uvajanje nove trditve namesto prej zanikane|: ne 'i:ščen 'te:be van o'čē:ta

vandrati ▶ 'va:ndrat -an nedov. ⟨⟩ popotovati, potepati se: t'ri 'lē:ta je 'va:ndrau pō s'vē:tē ■ prim. landrati

vandrovac ▶ 'va:ndrōvac -rōfca m ⟨⟩ popotnik, potepuh ■ prim. landrovec

vangelij ipd. gl. evangelij ipd.

vanjski ▶ 'van'skē -a -ō prid. ⟨⟩ zunanji |ki pri kaki stvari neposredno meji na okolje|: 'van'skō 'o:knō ▪ 'van'ska v'ra:ta

varalica ▶ 'varalēca -e ž ⟨⟩ [*varalica], prevarant, goljuf

varancija ▶ va'ra:ncēja -e ž ⟨⟩ varanje, goljufija: 'ōn 'ži:vē ōt 'samē va'ra:ncēja ■ prim. prevarancija

varanje gl. varancija

varati ▶ 'varat -an nedov. ⟨⟩ **varati 1.** |z določenim namenom koga zavajati v zmoti|: 'varau je sō'sē:da **2.** |biti nezvest v zakonu|: 'mōža: je 'du:gō va'ra:la ▶ **varati se** 'varat se varati se, motiti se |biti v zmoti|: p'j 'tē:n člō'vē:kē sōn se 'varau

varčevati gl. šparati

varen gl. siguren

vargati ▶ 'vargat -an nedov. ⟨⟩ ekspr. **1.** močno vreti: v 'lo:ncē 'varga ▪ 'ž'ga:ncē var'ga:jō **2.** bujno rasti: pō 'daže 'lē:tēna na 'ni:vax 'varga

varovanje ▶ 'va:rvan'e -a s ⟨⟩ bedenje pri mrliču: na 'va:rvan'ē smō mō'l'i:lē

varovati ▶ 'va:rvat -an nedov. ⟨⟩ bedeti pri mrliču: g'rē:mō 'va:rvat ▪ 'va:rvalē smō 'pu:ne t'ri: 'da:ne ■ gl. merkati, zaklanjati

varuh ▶ 'va:rēx -a m ⟨⟩ varuh |kdor kaj varuje|: ōs'ta:la je za 'va:rēxa p'j 'xi:šē ▪ 'a:ngēl' 'va:rēx ■ gl. gerof

vas ▶ 'va:s -ē in 'vasi: ž ⟨⟩ vas |navadno manjše naselje, katerega prebivalci se ukvarjajo večinoma s kmetijstvom|: 'na:ša 'va:s je 'maxana ▪ dō'ma:ča 'va:s ▪ 'rōjstna 'va:s ▪ 'tō: se je rez'vē:dēlō pō 'va:sē med prebivalci vasi ■ gl. selo; zaim. gl. ves

Vas ▶ "va:s -ē in "vasi: ž ⟨⟩ Vas |ime naselja| ■ prim. Vašan, Vašanka, vaški²

vasica ▶ va'si:ca -e ž ⟨⟩ vasica |manjšalnica od vas|: 'tēsta va'si:ca ■ gl. selce

vaš ▶ 'vaš 'va:ša -e zaim. ⟨⟩ vaš **1.** |izraža svojino sku-

väljake - väljaka =
valjar za valjanje testa
(protice, rezancev).

sam.
m. sp.

Kotel ob Kolpi

pine oseb ali osebe, ki jo ogovarjamo z vi: 'tq: 'ni: 'va:ša g'li:xa **2**. |izraža sorodstveno, družbeno razmerje do te skupine ali te osebe|: 'vaš 'mixac je 'na:šega 'jo:žeka z b'ri:tvò ▪ 'va:ša 'děca sò 'gò:rja òd 'na:še ▪ 'va:ša 'děkle je pre'rè:vna za 'n'i:xò 'xi:šò
▶ **vaše** 'va:še prisl. vaše: pa naj 'bq: na 'va:še! ▶ **vaš** 'vaš 'va:ša -e sam. vaš: 'va:ša pa 'na:šémè pi'sa:rè

vašan gl. vaščan

Vašan ▶ 'vaša:n 'va'ša:na in 'vašča:n 'vašča:na m (⟨
Vašan, *Vaščan |prebivalec naselja Vas| ● kot zbadljivka 'va'ša:nè pòce'ra:nè ■ prim. Vas

vašanka gl. vaščanka

Vašanka ▶ 'va'ša:nka -e in 'vašča:nka -e ž (⟨) *Vaščanka |prebivalka naselja Vas| ■ prim. Vas

vaščan ▶ 'vaša:n va'ša:na in 'vašča:n vašča:na m (⟨
vaščan |prebivalec vasi|: na sas'ta:nak sò p'rišlè 'si va'ša:nè

Vaščan gl. Vaščan

vaščanka ▶ va'ša:nka -e in vašča:nka -e ž (⟨) vaščanka |prebivalka vasi|

Vaščanka gl. Vaščanka

vaški¹ ▶ 'vaškè -a -ò prid. (⟨) vaški |ki se nanaša na vas|: 'vaškè č'rè:dnèk ■ gl. selski¹

vaški² ▶ 'vaškè -a -ò prid. (⟨) vaški |ki se nanaša na naselje Vas|: 'vaška š'kò:la ▪ 'vaškè 'ja:rak

vata ▶ 'va:ta -e ž (⟨) vata |rahel skupek bombažnih vlaken, ki so a) očiščena|: z 'va:tò je s'ta:vò 'křf b) neočiščena|: ž'ni:dar je pòd'lò:žò 'ra:me z 'va:tò

vatirati ▶ va'te:rat -an dov. in nedov. (⟨) vatirati |podložiti z vato, vatelinom|: va'te:rat 'ra:mò i 'xřbat

vavek ▶ 'vavèk prisl. (⟨) vedno |izraža, da kaj obstaja, se dogaja brez prenehanja|: 'vavèk je 'bèlò 'tešku na s'vè:tè

važa ▶ 'va:ža -e ž (⟨) ruša |kos vrhnje plasti zemlje z rastlinjem, zlasti s travo|: 'va:že smò kò'pa:lè př 'ja:rkè

vbosti gl. štihniti

vcagati gl. ucagati

vceniti gl. uceniti

včasì ▶ š'ča:sè prisl. (⟨) včasih |izraža ponavljanje v nedoločenih časovnih presledkih|: š'ča:sè je 'sò:nce, š'ča:sè pa 'daš 'pa:da

včasih gl. katerikrat, včasì, vre

včeraj ▶ š'čè:ra prisl. (⟨) včeraj |prvega dne pred današnjim dnevom|: š'čè:ra je 'bèla 'iše zd'ra:va, 'danas je pa 'bo:una

včerajšnji ▶ š'čè:ran'è -a -e prid. (⟨) včerajšnji |ki se nanaša na dan pred današnjim dnevom|: š'čè:ran'è k'rèx ▪ š'čè:ran'è m'lè:kò

včlaniti se gl. zapisati

včlanjevati gl. zapiševati

vdan gl. veren²

vdati se gl. podati se

vdovec ▶ 'do:vac 'do:fca m (⟨) vdovec |mož, čigar žena je umrla in se ponovno ne poročil|: dò s'mřtè je 'o:stau 'do:vac ▪ 'do:fca je 'ze:la

vdovica ▶ dò'vi:ca -e ž (⟨) vdova |žena, katere mož je umrl in se ponovno ne poročil|: 'pè:t 'lèt je 'več dò'vi:ca

vdreti se ▶ vd'rèt se vd'ren se dov. (⟨) udreti se **1**. |pod pritiskom, težo pomakniti se v navpični smeri navzdol|: 'ze:ml'a se je vd'rļa **2**. |zaradi dotrajanosti, poškodovanosti spremeniti položaj v smeri navpično navzdol|: st'ròp se je vd'rò **3**. |spremeniti obliko v smeri v notranjost|: 'li:ca sò se jè vd'rļa ▪ 'uči: sò se mè vd'rļe

ve... gl. u...

več¹ ▶ 'več prisl. (⟨) več **1**. |izraža večjo količino ali mero|: př 'tè:n 'dè:lè 'nas 'mò:re 'bit 'več ▪ cļa 'dè:nè, 'ké: je 'več 'mè:sta! ▪ ž'ga:ncè sò 'več v'rè:dnè kò 'ta: p'leskè:nc **2**. |izraža nedoločeno večje število, količino, mero|: 'bò:ni:k je 'zajèj 'sòmò 'e:nò ž'li:cò, 'več 'ni: 'mò:gò **3**. |izraža sorazmernost dejanja v nadrednem in odvisnem stavku|: 'več 'ma, 'več 'če 'è:mèt **4**. |izraža prenehanje dejanja ali stanja|: bòlè:či:ne 'ni: 'več òp'čü:tèla ▪ e'nekcèja 'več ne p'ri:me ▪ ne 'mò:re 'več 'xo:it ▪ ne bq:mò 'več 'du:gò na s'vè:tè ▪ ò'pudan 'ni: 'bi:řj 'več 't'rè:zòf ▪ 'si:tò je pre'žq:kau, da 'ni: 'več za 'ra:bò ▪ fa'žq:na 'ni: 't'rè:ba 'več rez'da:jat ▪ 'ta: š'k'lè:mfa 'ne bq: 'več b'rè:ja ta krava je prestara, da bi še lahko imela teleta ● naj se mè 'več ne př'ka:žel! nočem, ne dovolim, da še pride ● rek 'več 'la:že, kò 'da:xne i 'pa:xne zelo laže

več² ▶ 'več in več prisl. (⟨) že **1**. |izraža, da je čas, v katerem dejanje nastopi, zgodnejši, kot se pričakuje|: 'takò m'la:t, pa več k'ra:de ▪ s'li:ve se več pla'vi:jò **2**. |izraža nastop, obstajanje dejanja, stanja do navedenega časa ali v njem|: ka: sòn p'rišò 'damux, je 'bèla več 'třda 'tama ▪ več je p'ro:šò! ▪ 'zi:ma je več b'li:zè ▪ k 'dažè se 'več 'du:gò ppp'ra:vl'a ▪ 'fant je za š'kò:lò 'več preštar **3**. |izraža, da je količina, mera, dosežena do časa govorjenja ali določene časa, večja od pričakovane|: na'rò:čò je več d'rü:gò 'litro 'vi:na **4**. |za izražanje ali poudarjanje poljubnosti|: 'danas sò več i dèk'lè:ta š'kò:la na ● 'o:na je s'vaje več preš'ta:la umrla je ● 'več mè je 'za:jd'n'a 'do:ba xm'rè:t zadnji čas je že, da umrem

večanj ▶ več'a:n' -a m (⟨) **1**. kričanje, vpitje: is 'xi:še smò 'čü:lè več'a:n' **2**. (glasen) jok

večanje ▶ več'a:n'è -a s (⟨) **1**. kričanje, vpitje: is 'xi:še smò 'čü:lè več'a:n'è **2**. (glasen) jok: 'dèčje več'a:n'è

večati ▶ 'vè:čat 'veči:n nedov. (⟨) **1**. kričati, vpiti: ne 'vè:čte 'tülèkò! ▪ 'veči: kò papa'ga:i **2**. (glasno) jokati: 'kaj 'veči:s'?

večen ▶ 'vɛčɛn -čna -ò prid. ⟨⟩ *večen* [ki obstaja brez začetka in brez konca]: 'vɛčnɛ ■ 'bò:k ■ ■ 'bò:k je 'vɛčɛn ■ gl. vekovečen

večen ▶ 'vičɛn vi'čɛ:na -ò prid. ⟨⟩ *učen, izobražen*: iz 'mɛ:sta je p'rišò 'vičɛn

večer ▶ 'vičɛ:r -è ž ⟨⟩ *večer* [del dneva ob sončnem zahodu]: 'sakò 'vičɛ:r g'rɛ: f 'ki:nò

večerja ▶ vi'čɛ:ra -e ž ⟨⟩ *večerja* **1.** [obrok hrane, ki se je zvečer]: vi'čɛ:rò s'kù:xa**2.** [uživanje tega obroka]: 'za:spaɥ je prez vi'čɛ:re ■ 'dè:lat dò vi'čɛ:re

večerjati ▶ vi'čɛ:rat -an nedov. ⟨⟩ *večerjati* [jesti večerjo]: pò'lè:tɛ 'kasnu vi'čɛ:ramò ■ p're:več je vi'čɛ:rala

večernice ▶ vi'čɛ:rɛncɛ -rɛnc ž mn. ⟨⟩ *večernice* [nedeljsko popoldansko cerkveno opravilo]: p'rišlɛ sò òd vi'čɛ:rɛnc ■ pò'zi:mɛ 'ni:smò xò'di:lɛ k vi'čɛ:rɛncan

večidel gl. večjidelj

večina ▶ ve'či:na -e ž ⟨⟩ *večina* [večji del kake skupnosti, celote]

večinoma ▶ ve'či:nòma prisl. ⟨⟩ *večinoma* **1.** [v (veliki) večini]: za p'ra:znɛke p'ri:dejò ve'či:nòma 'damux **2.** *navadno, ponavadi*: òp sa'bò:tax ve'či:nòma 'ni:smò kò'si:lɛ ■ gl. večjidelj

večji ▶ 'vɛ:čjɛ -a -e prid. ⟨⟩ *večji* **1.** [primernik od velik]: 'dɛcɛ je p'ne:sla 'ma:nɛ š'tu:ce i 'ma:terɛ 'vɛ:čjò ■ 'da:j mè 'vɛ:čjɛ ò'vi:tak ■ 'ma:lò 'vɛ:čjɛ je òd b'ra:ta ■ 'kòlɛ 'ja:kòl'a je nai'vɛ:čja vrò'ci:na **2.** [ki glede na kako svojo lastnost, značilnost dosega stopnjo precej nad zgornjo mejo]: 'daskò: je pò'trdò z 'vɛ:čjɛn 'ča:vlòn ■ ta 'vɛ:čjɛ z'vò:n je zaz'vò:nò ■ p'ɥ nas smò 'vɛ:čjɛ 'ta:l' k'mɛ:tɛ ve'činoma, po večini ■ 'me:nɛ je 'dè:lò nai'vɛ:čje ve'sel'e zelo rad delam ■ va nai'vɛ:čjɛn 'dè:lɛ sò se p'rv'lè:klɛ k 'nan v času košnje in žetve ■ prim. velik

večjidelj ▶ 'vɛ:čjɛdɛl' prisl. ⟨⟩ *večidel, večinoma, povečini*: 'vɛ:čjɛdɛl' je 'bo:ɥna ■ 'sɛda 'lidjɛ: 'vɛ:čjɛdɛl' 'xò:dɛjò f (= va) s'lù:žbò

večkrat ▶ 'vɛčkrat prisl. ⟨⟩ *večkrat* **1.** [izraža več ponovitev]: 'vɛčkrat ga je 'tɛ:rjala za 'dɛna:r **2.** [izraža, da se kaj zgodi, ponovi ob več priložnostih]: 'tò: je 'več 'vɛčkrat na'rɛ:dò ■ gl. dostikrat

vedenje gl. obnašanje, ponašanje

vedeti ▶ 'vɛ:t 'vɛ:n nedov. ⟨⟩ *vedeti* [imeti kaj v zavesti na osnovi zaznav, obveščenosti]: 'tò: več iz'da:vna 'vɛ:n ■ 'vɛ:n, a 'ne smɛn'reč ■ 'ne vɛ: 'ni 'za:kaj 'ni 'po:kaj jò je na'tɛ:pò ■ 'ne vɛ:n, òt 'kòga dò'bi:va 'dɛna:r ■ p'ro:šò je 'ne vɛ:n 'ka:n ■ 'mɛ:stnɛ 'lidjɛ: 'tɛ:ga ne 'vɛ:jò

vedež ▶ 'vɛ:deš -deža m ⟨⟩ *vedež* [kdor na osnovi kakih znakov ve nezname, prihodnje stvari]: is 'kòs'te:la sò xò'di:lɛ na 'xɥ'va:čkò k 'vɛ:dežɛ ■ rek kɛ bɛ 'bi:ɥ 'vɛ:deš, 'ne bɛ 'bi:ɥ 'rɛ:veš

vedeževati gl. šlogati

vedno gl. furt, vavek

vedrti gl. udariti

veganjati ▶ vɛ'ga:n'at -an nedov. ⟨⟩ *seganjati, zganjati*: 'sa:ma ne 'mò:ren b'laga vɛ'ga:n'at

vegast ▶ 'vɛ:gast -a -ò prid. ⟨⟩ *vegast* **1.** [ki je nepravilno, nezaželeno neraven, zvit]: 'vɛ:gast 'zit ■ 'vɛ:gasta st'rɛxa **2.** [ki zaradi nepravilne, nezaželene neravnosti ne stoji trdno]: 'vɛ:gast s'tòu ■ 'vɛ:gasta sk'lɛ:da

vegibati ▶ vɛ'gi:bat -bl'en dov. ⟨⟩ *upogibati* **1.** [delati, povzročati, da zlasti kaj prožnega dobi polkrožno, krivo obliko]: 'ši:bò, 'vɛ:jò vɛ'gi:bat **2.** [spravljati v položaj, ko sosednji deli med seboj tvorijo kot]: kò'lɛ:nò vɛ'gi:bat ■ gl. privijati

vegnati ▶ 'vɛgnat v're:nen dov. ⟨⟩ *spraviti, zgnati živino v hlev*: b'lagu smò 'kumaj vɛ'gna:lɛ

vegniti ▶ 'vɛgnit -ni:jen dov. ⟨⟩ *upogniti* **1.** [narediti, povzročiti, da zlasti kaj prožnega dobi polkrožno, krivo obliko]: 'pa:l'cò 'vɛgnit ■ 'štil' 'vɛgnit ■ k'ra:vɛ se je 'xɥbat 'vɛgniɥ ukrivil navzdol **2.** [spraviti v položaj, ko so sosednji deli med seboj tvorijo kot]: kò'lɛ:na ne 'mò:ren 'vɛgnit ▶ **vegniti se** 'vɛgnit se narediti komu uslugo, ustreči mu: sò'sɛ:dɛ se je 'vɛgniɥ ▶ **vegnit** 'vɛgnit vɛ'g'ni:ta -ò *upognjen*: vɛ'g'ni:ta v'ra:ta ■ gl. pošiniti se, sključiti se

vegnivati ▶ vɛ'g'ni:vət -an nedov. ⟨⟩ *upogibati* [delati, povzročiti, da zlasti kaj prožnega dobi polkrožno, krivo obliko]: žɛ'lɛ:zdò, òb'ro:čɛ vɛ'g'ni:vət ■ p'lex se vɛ'g'ni:va ■ ža:ganca se je vɛ'g'ni:vala ■ č'lò:vɛk se 'mò:re vɛ'g'ni:vət 'e:dɛn d'rù:gɛmɛ uklanjati se, podrejati se

veha gl. vadelj

vehad ▶ 'vɛ:xa:t vɛ'xa:dɛ ž ⟨⟩ *zelje, ki ne naredi glave*: 'tò: 'vɛ:xa:t 'bò:n pòb'ra:la za p'ra:sce ■ prim. vadelj, vihtje

veja ▶ 'vɛ:ja -e ž ⟨⟩ *veja* [oleseneli stranski poganjek lesnatih rastlin]: 'vɛ:je se 'la:majò pòt s'nɛ:gòn ■ 'vɛ:jò 'òtseč ■ 'vɛ:jò p'rvit ■ 'ti:ca 'sidi na 'vɛ:jɛ ■ 'vɛ:varca s'ka:čɛ pò 'vɛ:jax ■ sm'rɛ:kòva 'vɛ:ja ■ dɛ'bɛ:le 'vɛ:je

vejalnik gl. vejanica

vejanica ▶ 'vɛ:janca -e ž ⟨⟩ **1.** *velnica* [lesena, lopati podobna priprava za vejanje]: 'vɛ:janca za šɛ'ni:cò, za 'fažò:n **2.** *vejalnik* [stroj ali naprava za odstranjevanje plev in primesi pri žitu]: 'ta: 'vɛ:janca p're:več rò'pò:čɛ

vejanje ▶ 'vɛ:jan'ɛ -a s ⟨⟩ *vejanje* [glagolnik od vejati]: p'ɥ 'vɛ:jan'ɛ se č'lò:vɛk zap'raši

vejati ▶ 'vɛ:jat -an nedov. ⟨⟩ *vejati* [odstranjovati pleve in primesi iz žita]: 'vɛ:jat 'je:čmen, 'fažò:n

vejica ▶ 'vè:jica -e ž (⟨) *vejica* |manjšalnica od veja| gl. vejka, vejkica

vejka ▶ 'vè:jka -e ž (⟨) *vejica* |manjšalnica od veja|

vejnika ▶ 'vè:jkèca -e ž (⟨) *vejica* |manjšalnica od veja|

vejnat gl. tušljast

vejnik gl. kosir

vejti gl. vedeti

vekarica ▶ 'vekarca -e ž (⟨) *budilka* |ura, ki zvoní ob določenem času|: 'vekarcò 'na:vít ▪ 'vekarca 'ne grè p'raf

vekomaj ▶ 'vè:kòmaj prisl. (⟨) *vekomaj* |izraža, da obstaja kako dejanje, stanje brez začetka in brez konca|

vekovečen ▶ vèkò'večèn -čna -ò prid. (⟨) ekspr. *večen* |ki se večkrat pojavlja in je neprijeten, zoprn|: 'mu:čè me 'ta: vèkò'večèné 'sr̥beš • "bò:k je vèkò'večèné *Bog obstaja izven časa in je v vseh časih isti* ▶ **vekovечно** vèkò'večèno prisl. *večno*: 'bò:š vèkò'večèno nape'l'a:vò?

vel ▶ 'vè:ɥ 'vè:la -ò prid. (⟨) *vel, uvel* |ki je zaradi pomikanja vode, sokov, izgubil trdnost, napetost, gladkost|: 'vè:ɥ mak ▪ 'vè:la t'ra:va ▪ 'vè:le 'ro:že

velavka ▶ vè'l'a:fka -e ž (⟨) *vezalka za čevlje*: vè'l'a:fke sò se pò'trgale

velb ▶ 'vè:l'p 'vè:l'ba m (⟨) (*zidan*) *obok* |izbočena nosilna konstrukcija nad prostorom, odprtino v zidu|: 'vè:l'p na 'tʃškèn g'ra:dè se je pò'rù:šò ▪ pʃ sò'sè:dè sò sp'ra:vl'alé 'ku:la pòd 'vè:l'bòn ■ gl. bolta, volta

velbati ▶ 'vè:l'bat -an dov. (⟨) *obokati* |narediti čemu obok(e)|: š'ta:lò sò 'vè:l'balé ▶ **velban** 'vè:l'ban -a -ò *obokan*: 'vè:l'ban 'kè:ɥdèr

veleti ▶ 'vè:l't -in dov. (⟨) *veleti, ukazati*: gòspò'di:n'a je vè'l'è:la, na:i pò'ča:kajò • v pripovedki za ponazoritev nemogočega dejanja 'gòspò:t sò vè'l'è:lè 'ra:cò x'bit, pa 'živu 'damux 'pʃnest

velik ▶ 'vè:lèk vè'li:ka -ò, v stalnih zvezah 'vè:lèkè -a -ò prid. (⟨) *velik* **1**. |ki dosega visoko stopnjo **a**) *glede na razsežnost*: 'vè:lèk g'ròp kòm'pè:rja ▪ 'vè:lèk k'ra:jc k'rù:xa ▪ na 'li:cè 'ma 'vè:lèk 'lišajj ▪ s'vèt je 'vè:lèk i 'lè:p ▪ 'vè:lèk kò 'go:ra zelo **velik** **b**) *glede na merljivo količino*: 'vè:lèk 'duk mè je òt'pù:stò **c**) *glede na svojo glavno, bistveno značilnost*: 'òn je 'vè:lèk komèdè'ja:ntar ▪ 'fant je 'vè:lèk krad'l'i:vac **č**) *glede na intenzivnost, učinek*: 'vè:lèk 'o:gèn **d**) *glede na pomembnost*: 'tò: je 'vè:lèk 'fa:l'ar ▪ vè'li:ka tat'vima • vè'li:ka 'ko:pa šestdeset parov snopov žita ali parov lešnikov, orehov • 'vè:lèka 'ma:ša *veliki šmaren* |praznik Marijinega vnebovzetja 15. avgusta| • 'vè:lèka sa'bò:ta *velika sobota* |zadnja sobota pred veliko nočjo| • vè'li:ka č'rè:va *debelo črevo* • 'vè:lèkè 'lapù:x *navadni repuh* |rastlina z nazobčanimi listi in belimi ali rdečkastimi

cveti v koških| • ta 'vè:lèkè z'vo:nčèk *pomladanski veliki zvonček* ■ gl. golajfast; *velika noč* gl. vuzem, *veliki šmaren* gl. maša ■ prim. večji

velikan ▶ vè'l'i'ka:n -a m novo *velikan* |nenavadno velik in močen človek|: za 'mòža: 'ma p'ra:vèga vè'l'i'ka:na

velikanski ▶ vè'l'i'ka:nskè -a -ò prid. (⟨) novo *velikanski* |zelo velik|: vè'l'i'ka:nskè 'jelen se je 'pa:sò na 'ni:vè

velikaš ▶ vè'l'i'ka:š -a m (⟨) ekspr. *velikaš* |zelo bogat in vpliven človek|: 'danas 'ni: 'več vè'l'i'ka:šef

veliko gl. ljudski, naobilo

velikokrat gl. desetkrat, dostikrat, stokrat, tavžentkrat, tisočkrat

velikonočen gl. vuzemski

velikost ▶ vè'l'i'kò:st ž (⟨) *velikost* |lastnost, značilnost| *koga ali česa glede na stopnjo razsežnosti*|

veljaj ▶ 'vè'l'aj vè'l'a:ja m (⟨) • ekspr. pò 'six vè'l'a:jèx ga je 'dòstè pòvsod ga je dosti

veljati ▶ 'vè:l'at 'vè'l'an nedov. (⟨) **1**. *veljati* |zaradi določenega dejstva, lastnosti zagotavljati naslovniku, uporabniku kako pravico|: 'xa:rta za 'cuk 'vè'l'a dò "l'ub'l'ane **2**. [**veljati*], *stati, imeti ceno*: k'ra:va je vè'li:kò vè'l'a:la ■ gl. koštati²

veljeti gl. veleti

velnica gl. vejanica

ven ▶ 'vèn prisl. (⟨) *ven* |izraža premikanje ali usmerjenost iz zaprtega prostora|: 'pèj̯t 'vèn is 'xi:še ■ gl. onkaj, vunej

venčati ▶ 'vè:nčat -an nedov. in dov. (⟨) *krasiti z vencem, rožami*: 'çè:r'kòf, ka'pè:l'cò 'vè:nčajò

venda ▶ 'vè:nda prisl. (⟨) *menda* |izraža domnevo|: 'tè:ga 'vè:nda 'ne vèš ▪ 'tò: ste 'vè:nda 'več 'čü:lè

vendar gl. a vez, pa, vender

vender ▶ 'vèndèr prisl. (⟨) *vendar* |izraža nasprotje s prejšnjimi|

venec ▶ 'vinaç -a m (⟨) star. *venec* |poročni venec, spleten iz žitnega klasja, maka in plavic ter povezan s trakom|: è'mè:la je 'lè:p 'vinaç ▪ 'vinaç s'pl'est ■ gl. krancelj; rožni venec gl. čenaške, roženkranc

veni ▶ 'vèni prisl. (⟨) *zunaj* |izraža prostor, ki ni v območju zaprtega prostora|: 'vèni je 'mʃzlo ▪ 'vèni te 'ča:ka pa'da:šica ▪ pò'nozè mè je 'vèni st'ra:x

veniti ▶ 'vè:nt -en nedov. (⟨) *veniti* |postajati vel|: 'ro:že 'vè:nejò ▪ xʃ'mè'tü:n 'vè:ne

vepadak gl. upadek

vera¹ ▶ 'vè:ra -e ž (⟨) *vera* **1**. |sistem naukov, norm, vrednot in dejanj, obredov, v katerih se kaže zavest o obstoju Boga, nadnaravnih sil|: òt'pa:lè sò òd 'na:še 'vè:re ▪ 'mi: smò ka'tò:lèške 'vè:re ▪ 'turška 'vè:ra **2**. |s tradicijo prenašano mnenje o obstoju česa skrivnostnega, skrivnostni moči česa|: p'ra:zna 'vè:ra • apòs'tò:l'ska 'vè:ra *molitev, ki*

obsega dvanajst temeljnih členov katoliške veroizpovedi • za pripadnike določene krščanske veroizpovedi k'ri:va 'vɛ:ra kriva vera |vera, ki je zaradi nepriznavanja kake dogme druga, drugačna|

vera² ▶ 'vera -e ž () • danas sòn kò k'repana 'vera popolnoma neuspešen, neuporaben • ekspr. 'lɛ:na 'vera lenuh • ekspr. 'pa:isja 'vera izraža podkrepitev povedanega • ekspr. zas'pa:na 'vera zaspane

veren¹ ▶ 'vɛ:rèn -rna -ò prid. () veren |ki ima vero, versko prepričanje|: 'vɛ:rèné s'tarjèjè

veren² ▶ 'vɛ:rèn -rna -ò prid. () zvest, vdan: 'vɛ:rna 'ž:na

vergelj ▶ 'vɛ:rgèl' -gl'a m () **1.** lajna |glasbilo v obliki zabožka z ročico, s katero se poganja mehanizem za proizvajanje melodije|: 'pɛ:tl'ar je 'no:sò 'vɛ:rgèl' **2.** ekspr. [*klepetulja|kdor (rad) veliko govori, pove kaj zaupnega|: na:ša sò'sè:da je p'ra:vè 'vɛ:rgèl' • t'è:mè 'vɛ:rgl'è 'ni: nič za 'pòvet

vergljati ▶ 'vɛrgl'at -an nedov. () **1.** lajnati |igrati na lajno|: ne 'jɛ:n'a 'vɛrgl'at **2.** ekspr. govoriti, pogovarjati se: 'e:nò 'vü:ro sò na 'c'è:stè vɛrgl'a:le

veriga ▶ ve'rü:ga -e ž, rod.mn. 'verük () veriga |kovinska priprava iz več med seboj sklenjenih zlasti obročkastih elementov za privezovanje, povezovanje|: ve'rü:ge žvenke'tajò • z ve'rü:gamè p'f'vɛ:zat • b'lagu p'f'p'e:n'at z ve'rü:gamè ■ gl. ketina, lanci, lančica

veržica ▶ ve'rü:žeca -e ž () nav.mn. veržica **1.** |manjšalnica od veriga|: 'pas je p'f'vɛ:zan na ve'rü:žècax **2.** |okrasni predmet iz sklenjenih členastih elementov za okrog vratul|: z'latè ve'rü:žèce • k'ri:žac na ve'rü:žècax ■ gl. ketnica, lančica

verjeti ▶ 'vrjet vr'ja:men nedov. in dov. () verjeti **1.** |biti prepričan, da je povedano, navedeno v skladu z resnico|: o:na 'se vr'ja:me **2.** |biti prepričan o kom, da govori resnico|: t'è:mè 'šavletè ne 'mo:reš 'nič 'vrjet • m'la:dè s'vè:t s'ta:rèn 'nič ne vr'ja:me • rek 'si:ta 'ra:na 'la:čnè ne vr'ja:me

verkljati se ▶ 'verkl'at se -an se nedov. () • ekspr. 'kaj se tè 'verkl'a? zakaj delaš, govoriš tako neumno

vermut gl. bermet

veročiti gl. uročiti

veroka gl. uroka

Verona ▶ 've'ro:na -e ž () Verona |žensko ime|: 'cò:narska 've'ro:na

Veronini ▶ 've'ro:nènè -èx m mn. () Veronini |hišno ime|: p'f' 've'ro:nènèx

verouk ▶ verò'u:k -a m () novo verouk |pouk o verskih resnicah, namenjen zlasti šolski mladini|: verò'u:k smò è'me:lè òp s'rè:dax

verovati ▶ 'vɛ:rvat -rjen nedov. () verovati |imeti zvesto o obstoju boga, nadnaravnih sil|: 'vɛ:rvat v 'bòga

verski gl. pobožen

verštat ▶ 've:rštat -a m () delavnica |prostor, v katerem se kaj izdeluje ali popravlja: 'ti:šl'ar, 'šu:štar 'dè:la x 've:rštatè • 've:rštat 'po:mest • 've:rštat zak'le:nt • 'pɛjt iz 've:rštata

veruga gl. veriga

veružica gl. verižica

ves ▶ 'vas 'sa 'se zaim. () ves **I.** rabljeno kot pridevnik **1.** ed. |ki zajema polno a) količino, mero česa omejenega|: 'vas sòn 'mò:kèr • 'se m'lè:kò je is'kèpè:lò **b)** vsoto sestavnih delov, enot česa|: 'sa 'xi:ša je za'rò:žbana, da 'ni:ma č'lò:vèk 'kan 'sèst **2.** mn. |izraža, da se iz določene skupine, množice ne izvzema a) nobeno bitje|: na sas'ta:nak sò p'rišlè 'si va'ša:nè • 'si 'na:šè vrš'ti:nkè sò 'več pò'm'rlè • 'naš 'vòu je 'jačjè òt 'six d'rü:gèx • òn se t'ò:žarè s 'simè sò'sè:dè **b)** nobena stvar|: 'se x'rü:ške sò 'več is'ka:pale • 'asa 'jɛ:m'l'e 'se 'xa:rte • 'i:skre le'tijò na 'se s't'rani: • ž'ni:dar 'ni: 'vrnò 'six 'k'rp **II.** rabljeno kot samostalnik **1.** ed., s. |vse stvari, vsa dejanja|: 'se sò ga ispra:šalè • 'se 'bòš iz'vè:dò ò p'ra:vèn 'ča:sè • pò'lè:tè je 'se d'règač kò pò'zi:mè • 'se je 'bè:lò òd 'i:n'a • 'se se je 'dòbrò i'žalò **2.** mn. |vsi člani, elementi določene skupine, množice|: 'si sò š'lè 'damux • 'si sò jed'na:kè • òn se pret 'simè pò'vi:šü:je **III.** rabljeno kot prislov |izraža polno količino, mero česa prej povedanega|: 'žɛ:l'e smò 'se pò'jè:lè • 'si s'vɛ:cè vsi svetniki |praznik vseh svetnikov 1. novembra| • b'f'ca s 'simè š'te:rmè zelo, močno • 'pa:dalò je, da je 'se od'lè:talò zelo je padalo • òt 'six 'ko:ncef i k'ra:jef od vsepovsod ■ gl. čihern

vesel ▶ 'vesèu ve'sè:la -ò prid. () vesel **1.** |ki je v stanju veselja|: ve'sè:la 'dèca • ve'sè:lè fan'ti:čkè **2.** |ki je večkrat, rad v stanju veselja|: t'ò: je 'vesèu č'lò:vèk **3.** |ki izraža, kaže veselje|: 'mò:š ve'sè:lèga òb'ra:za **3.** |ki občuti veselje, zadovoljstvo ob čem|: 'pi:sma sòn 'bi:u 'vesèu • pòt'pò:re je 'bèla ve'sè:la • vesèu sòn, da smò se s'pɛ: sas'ta:lè • ve'sè:la je, da se 'bò: òžè'ni:la **4.** |ki povzroča veselje, zadovoljstvo|: ve'sè:la nò'vi:ca **5.** |ki je zabavne, lahkotne vsebine|: ve'sè:la pò'pè:fka • ve'sè:la š'tò:rèja ▶ **veselo** ve'sè:lò prisl. veselo: ve'sè:lò s'ka:čèjò • ve'sè:lò pò'pè:vat, k'ri:kat, k'vi:zdat ■ gl. lušen

veselica ▶ vesè'l:ica -e ž () novo veselica |zabavna prirediteljska plesna, pri kateri se toči pijača|: š'lè smò na vesè'l:icò ■ gl. bal, zabava

veseliti ▶ ve'sè:l't -sel'in nedov. () veseliti **1.** |izraža pozitiven čustveni odnos do česa|: ve'sel'i 'nas, da smò pre'živèlè 'vòjskò • òt 's'ra ga ve'sel'i, da je š'č'i: p'rišla 'damux **2.** |vzbujati pozitiven odnos, zaradi katerega se zdi kaj, ukvarjanje s čim prijetno, zaželeno|: 'dè:lò ga 'več ne ve'sel'i ▶ **veseliti**

se ve'se:l't se *veseliti se* **1.** |*biti v stanju veselja*|: ó 'pü:sté se 'lidjé: ve'se'l'i:jó **2.** |*biti v stanju prijetnega pričakovanja česa*|: ve'se'l'i:mó se p'ra:znékôf

veseljačenje gl. lumpanje

veseljačiti gl. bandati, lumpati

veseljak ▶ ve'se'l'a:k -a m ⟨⟩ *veseljak* |(po naravi) *vesel dobrovoljen človek*|: 'cè:ló živ'le:n'è je 'bi:u ve'se'l'a:k

veselje ▶ ve'se:l'è -a in ve'se'l'è: -a s ⟨⟩ *veselje* **1.** |*stanje prijetne vznemirjenosti, ki se izraža v smehu, petju, živahnosti*|: pò 'vójské je 'bèlò 'do:sté ve'se:l'a **2.** |*prijetno duševno stanje, ki se izraža v vedenju, odnosu do življenja*|: ve'se'l'è se mè 'pózna na ób'ra:žé **3.** |*kar ima kdo rad, mu je prijetno*|: 'me:nè je 'dè:lò 'nai'vè:če je ve'se:l'è **4.** |*pozitiven odnos, zaradi katerega se zdi kaj, ukvarjanje s čim prijetno, zaželeno*|: ve'se:l'è dò p'ja:če, dò b'ra:n'a

vest ▶ 've:st 'vesti z ⟨⟩ *vest* |*občutek, zavest o moralni vrednosti lastnega ravnanja, mišljenja, ki vzbuja občutek moralne odgovornosti*|: 've:st mè 'ne da: 'mera • ispraš'e:va:n'è 'vesti *premišljevanje svojih dejanj, besed, misli, čustev s stališča vesti*

vesti gl. šlingati, štikati; vesti se gl. obnašati se, ponášati se

veš ▶ 'veš -a m ⟨⟩ *perilo* |*oblačila in predmeti za gospodinjstvo, narejeni iz pralnega blaga*|: 'veš je namó'či:la, óp'ra:la, ó'bè:séla

vešča ▶ 'vè:šča -e ž ⟨⟩ *eksp. neubogljiv, neukrotljiv človek ali žival*: kot zmerljivka: 'ti: 'vè:šča 'ti:! ▪ 'ti: 'vè:šča 'grda! ■ gl. coprnica

veter ▶ 'vè:tèr -tra m ⟨⟩ *veter* |*premikajoči, gibajoči se zrak*|: 'vè:tèr 'bi:ci:, 'pi:še, v'l'è:če ▪ 'mɹzòu 'vè:ter ▪ 'vè:tèr je ó'dókriu st'rè:xò ▪ na 'vè:trè se je prex'la:dó ▪ xó'di:lé smó 'prté 'vè:tré ▪ ób'la:ké 'ši:bajó pò 'vè:tré ▪ vèt'ró:vé só se z'bu:nélè

veterinar gl. živinar

vetiska ▶ vè'ti:ska -e ž ⟨⟩ *podkožni ognjok*: vè'ti:ska se je pre'dɹ:la

vetrček ▶ 'vè:trčèk -čka m ⟨⟩ *vetrček* |*manjšalnica od veter*|: 'vè:trčèk 'budra

vetrn ▶ 'vè:trɲ -trɲa -ó prid. ⟨⟩ *vetrn, vetroven*: 'vè:trɲó v'rè:me ▪ 'danas je 'vè:trɲó

vetroven ▶ vèt'ró:vèn -vna -ó prid. ⟨⟩ *vetroven* |*ki se nanaša na pihanje vetra*|: vèt'ró:vnó je na "žabjaké ■ gl. buren, vetrn

vevarca gl. veverica

veverica ▶ 'vè:varca -e ž ⟨⟩ *veverica* |*gozdni glodavec temno rjave barve s košatim repom, ki živi na drevju*|: 'vè:varce 'xɔ:déjò na ó'rè:xe ▪ s'ka:če kó 'vè:varca zelo je okreten, spreten

vez ▶ 've:s 'vezi z ⟨⟩ *vez* |*priprava za vezanje*|: 'vezi só pópèš'ti:le

vezalka gl. velavka

vezanski gl. vuzemski

vezati ▶ 'vè:zat 'vè:žen nedov. ⟨⟩ *vezati* |*z namestitvijo vrvi, traku, verige okrog česa delati, da to je, ostane skupaj*|: v'la:k za 'lo:nce 'vè:zat

vezem gl. vuzem

vezenje gl. štikanje

vezon gl. vuzem

veža ▶ 'vè:ža -e in 'vežè: ž ⟨⟩ *veža* |*prehoden prostor v poslopju za vhodnimi vrati*|: pól'è:té smó 'kù:xalé x 'vè:žé ▪ s'ko:čó je iz 'vežè:

vežen ▶ 'vè:žèn -žna -ó prid. ⟨⟩ *vežen* |*ki se nanaša na vežo*|: 'vè:žna v'ra:ta ▪ 'vè:žèn p'rak ▪ 'vè:žna 'ka:mbrá soba z rhodom iz veže, tudi za stanovanja užitkarjev

vežgati gl. vžgati

vežica ▶ 'vè:žéca -e in vè'ži:ca -e ž ⟨⟩ *vežica* |*manjšalnica od veža*|: vè'ži:có smó pób'bè:l'èlè

vežigati gl. vžigati

vgoditi gl. ugoditi

vgojti gl. ugoditi

vgonobiti gl. ugonobiti

vi ▶ 'vi: 'vi: 'vi: *zaim.*, 'vas, 'van, 'vas, ('pɹ) vas, (s) 'vami ⟨⟩ *vi* **1.** |*izraža skupino oseb, ki jih govoréči ogovarja*|: 'vi: 'mašte 'dóbrò 'zeml'ò: ▪ 'e:ɲkɹt 'bɔ:šte i 'vi: na 'vɹsté ▪ 'e:dén 'ód vas nai: 'g're: póm'a:gat ▪ 'ka:i: é'mò 'van 'da:té ▪ je 'pɹ vas 'ka:j s'néga? **2.** |*izraža osebo, ki jo govoréči ogovarja v množini, jo vika*|: 'vi: se póm'no:čé p're:več pók'ri:vašte ▪ 'za:ka:j 'vas 'ni: 'nič k 'nan? ▪ 'š'la bé k 'van va s'lü:žbò

vicati se ▶ 'vi:cat se -an se nedov. ⟨⟩ **1.** *trpeti v vicah*: 'du:še se 'vi:cajó **2.** *eksp. mučiti se, trpeti*: 'cè:ló živ'le:n'è se 'sómò 'vi:camó

vice ▶ 'vi:ce 'vi:c ž mn. ⟨⟩ *vice* |*kraj, kjer omejen čas trpijo duše še ne zveličanih*|: 'mɔ:l'émó za 'du:še x 'vi:cax ■ *prim. pekel*

vičer gl. večer

vičera gl. večerja

vičerati gl. večerjati

vičiti se gl. učiti se

vid ▶ 'vit 'vi:da m ⟨⟩ **1.** *vid* |*čut za zaznavanje svetlobnih dražljajev*|: 'vit mè 'pè:ša ▪ 'vit z'gibit *oslepeti* **2.** *dan, svit*: p'rit dò 'vi:da • ód 'vi:da dò 'vi:da *od zore do mraka, ves dan* • 'vit mè 'je:ml'è *blešči se mi*

Vid ▶ 'vit 'vi:da m ⟨⟩ *Vid 1.* |*moško ime*| **2.** |*ime sve-tnika*| • ó s'vè:tén 'vi:dé se 'nó:č i 'da:n 'vi:dé *je noč najkrajša* • rek s'vè:té 'vit č'rè:šén 'sit, 'du:lé g'lavò:, 'gò:rè 'rit

vidalica ▶ 'vi:daléca -e ž ⟨⟩ *okno, odprtina na strehi*: z'lè:žó je čez 'vi:dalécó

vidalo ▶ 'vi:dalò -a s ⟨⟩ *kraj, prostor, kjer je svetlo, se dobro vidi*: p'ri:t na 'vi:dalò

Videm ▶ 'vi:dèm -dma m ⟨⟩ *Videm* [ledinsko ime]: na 'vi:dmè kò'si:jò

videnje ▶ 'vi:den'è -a s ⟨⟩ **1.** *videnje* [glagolnik od *videti*] **2.** *zunanja podoba, videz*: 'po:znat člò'vè:ka pò 'vi:den'è

videti ▶ 'vi:dèt -èn in 'vi:t -dèn nedov. in dov. ⟨⟩ *videti* **1.** [z *vidom* *zaznavati*]: pò'no:čè se s'la:bò 'vi:dè ▪ 'tù:kaj je 'ku:pò 'vi:t ▪ 'dòbrò 'vi:dèt ▪ 'tù:rèn se 'vi:dè òd 'de:leč **2.** dov. [seznaniiti se s čim z *gledanjem*]: 'igre 'ni:sòn 'iše 'vi:dò ▪ 'te: 'bù:kvèce sòn 'več 'vi:dèla **3.** dov. [spoznati, ugotoviti z *gledanjem*]: ka: sòn 'vi:dò, da je pred'ragu, sòn 'pü:stò ▪ kot opozorilo 'bò:š v're: 'vi:dò, 'kaj 'bò: is 'tè:ga! **4.** [zaznavati, da kaj je, obstaja]: 'vi:dò sòn ve'li:kò 'rè:fčèno **5.** [iz znakov, znamenj ugotavljati, predvidevati kaj]: na 'cè:stè se 'vi:dè, da je 'jaku 'pa:dalò ▪ 'o:ča je 'vi:dò, da 'bò: 'le:tas s'la:ba 'lètèna **6.** dov. [priti skupaj s kom]: k'ma:lè se 'bò:mò s'p'e: 'vi:dèlè **7.** [izraža navzočnost v prostoru in času]: 'rè:tkò jèx 'vi:dèn p'f 'ma:šè **8.** [izraža mogočo lastnost, stanje osebk, kot ga izraža povedkovo določilo]: 'xi:ša je 'vi:t s'la:ba ▪ 'vi:dèt je 'pija:n **9.** [izraža voljo, željo osebk, kot jo določa sobesedilo]: ne 'vi:dèn 'ra:da, da 'òn 'xò:dè k 'nan ▪ 'ra:jšè 'vi:dèn, da ó's'ta:nešte 'čez nòč 'du:ma **10.** [izraža a) opozorilo na to, kar se zazna z očmi]: 'vi:dèš, 'kaj 'dè:la! **b)** opozorilo na ugotovitev, spoznanje]: 'vi:dèšte, da je 'takò 'bò:l'e **c)** nejevoljo, nezadovoljstvo]: 'vi:dèš, 'kò:f je! **č)** podkrepitev trditve]: 'ta: 'bò: 'iše 'de:leč p'rišo, 'bò:šte 'vi:dèlè **d)** začudenje, presenečenje]: kè bè ga 'vi:dò, 'kòkò: je gò'vo:rò! **e)** spodbudo]: 'vi:dèš, da 'bò: 'šlò ▪ g'le:j, da te 'kè:dò ne 'vi:dè! *ne bi bilo dobro, da bi kdo izvedel, kaj si naredil* • 'o:na 'vi:dè 'sòmò 'se:be i s'vajò 'dècò *skrbi le za koristi, ugodnosti sebe in svojih otrok* • 'sòmò d'rü:gega 'vi:dè, 'se:be pa 'ne opazi samo napake drugih, lastnih pa ne • 'tè:ga s'vèt 'iše 'ni: 'vi:dò *izraža veliko občudovanje, zgražanje* • 'takò te 'bò:n ò'pa:l'ò, da 'bò:š z've:zde 'vi:dò *zelo te bom udaril* • 'me:ne 'tan 'ne bò:šte 'več 'vi:dèlè *ne pojdem več tja, v to družbo* • ne 'mò:re ga 'vi:t s 'ko:ncen 'òka *zelo mu je zopr, zelo ga sovraži* • sòmò 'ča:kaj, 'bò:š me 'vi:dò *zaman me čakaš, ne bo me; povzročil ti bom kaj zelo neprijetnega* ▶ **videti se** 'vi:dèt se *videti se* [izraža položaj osebk glede na možnost njegove zaznave z vidom]: 'ò:d nas se 'vi:dè na 'h'f'va:ckò, na 'z'di:xòvje • 'me:nè se 'vi:dè *zdi se mi* • 'lipu: se mè 'vi:dè *dobro se mi zdi, ugaja mi* • 'vi:dè se jè na ob'ra:zè *pozna se ji na obrazu*

videz gl. izgled, videnje

vidiš gl. viš

vidno gl. vidoma

vidoma ▶ 'vi:dòma prisl. ⟨⟩ *vidoma, vidno*: 'dèca 'vi:dòma 'ra:stejò

vidovo ▶ 'vi:dòvò -a s ⟨⟩ *praznik sv. Vida 15. junija*: na 'vi:dòvò je 'bi:u d'règda 'sajman

vidra ▶ 'vidra -e ž ⟨⟩ *vidra* |ob vodah živeča roparska žival vitkega telesa in kratkih nog|: 'vidre 'lo:vèt

vidva ▶ 'vidva 'vidvè – zaim., 'vas d've:jèx, 'van d've:jèn, 'vas d've, (p'f) 'vas d've:jèx, (s) 'vami d've:jèmè(⟨) *vidva* [izraža dvojico oseb, ki ju govoreči ogovarja]: 'vas d've:jèx 'ni: 'bèlò ▪ 'van d've:jèn 'ne bò:n 'nič 'da

vihar ▶ 'vixar vi'xa:rja m ⟨⟩ *vihar* |močen veter, navažno ob neurju| ■ gl. frtuna

vihati gl. podvijati

vihlje ▶ 'vixtje: -a s ⟨⟩ *zelve, ki ne naredi glave* ■ prim. vadelj, vehad

vihu gl. uho

vijaček gl. šrajfek

vijak gl. propeler, šrajf

viječ ▶ 'vijèč vi'jè:ča -e prid. ⟨⟩ *ki se (rad) vije, zvije*: 'vijè:č se'rò:bat ▪ vi'jè:ča 'ši:ba

vijolica gl. mačehica

vijugati gl. krivandati

vikanje ▶ 'vi:kan'è -a s ⟨⟩ *vikanje* [glagolnik od *vikati*]: 'dèca ne pòz'na:jò 'vi:kan'a

vikati ▶ 'vi:kat -an nedov. ⟨⟩ *vikati* [uporabljati v govoru s kom obliko druge osebe množine moškega spola]: d'règda smò s'ta:rèje 'si 'vi:kalè ▪ u'či:tel'a i u'či:tel'òò smò 'vi:kalè ■ rek p'f nas se 'takò 'ši:ka, da 'bò:tèr 'bò:trò 'vi:ka

vikend ▶ 'vikent -nda m ⟨⟩ *novi vikend* [počitniška hišica]: p'f 'ku:pè je 'več 'do:stè 'vikendòf

vila ▶ 'vi:la -e ž ⟨⟩ *vila* [razkošneje grajena hiša z vrto]: na'rè:dò sè jè 'xi:šò kò 'e:nò 'vi:lò

vila² ▶ 2 'vi:la -e ž ⟨⟩ *bajest. vila* |lepi, mladi ženski podobno bitje, ki živi v gozdu ali v vodi|: 'vi:la ga je za'čò:prala ▪ g'rè: kò 'vi:la

vile ▶ 'vi:l'e 'vi:u ž mn. ⟨⟩ *vile* |orodje z roglji in dolgim držajem za zajemanje, premetavanje trave, gnoja|: g'nò:ine 'vi:l'e ▪ 'vi:l'e za 'sinu: ▪ že'lè:zne 'vi:l'e ▪ na 'vi:l'e se je na'bo:la

vilice ▶ 'vi:l'ce 'vi:l'c ž mn. ⟨⟩ **1.** *vilice* [priprava iz rogljev in ročaja za nabadanje kosov hranel]: 'jèst z 'vi:l'camè ▪ 'na:bost na 'vi:l'ce **2.** *ekspr. manjšalnica od vile*: p'f'nesè mè 'tèste 'vi:l'ce!

vime ▶ 'vi:ime -na s ⟨⟩ *vime* [mlečna žleza v dimljah samic nekaterih kopitarjev, zlasti prežvekovalcev]: k'ra:vje 'vi:ime ▪ 'kò:zje 'vi:ime ▪ 'o:prat 'vi:ime

Vimol ▶ 'vi:mòu 'vi'mò:la m ⟨⟩ *Vimolj* [ime naselja]: 'bi:u sòn x 'vi'mò:lè ■ prim. Vimolec, Vimolčica, vimolski

Vimolčica ▶ 'vi'mo:učēca -e ž (⟨) *Vimoljka* |prebivalka naselja Vimolj| ■ prim. Vimol

Vimolec ▶ 'vi'mo:uč -a m (⟨) *Vimoljec* |prebivalec naselja Vimolj| ■ prim. Vimol

Vimolj ipd. gl. Vimol ipd.

Vimoljka gl. Vimolčica

vimolski ▶ vi'mo:uskē -a -ò prid. (⟨) *vimoljski* |ki se nanaša na naselje Vimolj|: vi'mo:uskē 'ja:rak ■ vi'mo:uske 'xo:ste ■ prim. Vimol

vinar gl. heler

vinast ▶ 'vinast -a -ò prid. (⟨) *ki je vinske, temnomodre ali rdečemodre barve*: 'vinast 'ro:bac ■ 'vinasta b'luzā

vince¹ ▶ 'vi:nce -a s (⟨) ekspr. *vince* |manjšalnica od vino|: s'latku 'vi:nce

vince² ▶ 'vi:nce -a s (⟨) *pljučnik* |gozdna ali travniška dlakava rastlina z rdečimi, vijoličastimi cveti v so-cvetju|: č'mpl'è 'ra:de 'xo:dějō na 'vi:nce

vinčance ▶ 'vi:nčance -čanc ž mn. (⟨) *tram nad strešnim kapom, na katerem ležijo prečniki*: 'vi:nčance smō ópte'sa:lē ■ na 'vi:nčancax le'zi:žjō p'rē:čnēkē

vinčece ▶ 'vi:nčace -a s (⟨) ekspr. [**vinčece*] |manjšalnica od vince, vino|: r'dē:če 'vi:nčace ■ 'tē:ga 'bo:gēga 'vi:nčaca mē ne 'vō:ščēš ne privoščiš mi vina; ne pustiš mi piti vina

vinjen gl. vnanji

vinkeľj ▶ 'vi:nkēl' -kl'a m (⟨) *kotnik* |priprava, podobna črki L, za določanje pravih kotov|: z 'vi:nkl'en je z'mē:rō 'kulu ■ prim. škvadra

vino ▶ 'vi:nō -a m (⟨) *vino* |alkoholna pijača iz soka grozdja po alkoholnem vrenju|: 'bo:cō 'vi:na je p'r'ne:sla ■ 'bē:lō 'vi:nō ■ dō'lē:n'skō 'vi:nō ● 'ma:šnō 'vi:nō *ki se uporablja pri maši*

vinograd ▶ vi'nō:grat -rada m (⟨) **1.** |zemljišče, na katerem je posajena vinska trta|: pre'ko:pat, pōg'no:it vi'nō:grat ■ 'trgat x vi'nō:gradē **2.** |trte, ki rastejo na takem zemljišču|: vi'nō:grat ó'ko:pat, 'pōsēč ■ gl. gora, gorica, trsje ☒ *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime (x) 'vi'nō:gradē, (na vprašanje »od kod«) iz 'vi'nō:grada.*

vinski ▶ 'vi:nskē -a -ò prid. (⟨) *vinski* |ki se nanaša na vino|: 'vi:nskē 'so:t ■ 'vi:nskē 'jēs:sēx ■ 'vi:nške gō'ri:ce, gō're: *vinograd* ● rek 'vi:nška 'trta 'ni:ma 'grla, da bē 'sa:ma 'vi:nce žrļa

vinta ▶ 'vi:nta -e ž (⟨) **1.** *vitel* |naprava, na katero se navija vrv, žica pri dviganju, vlačenjju|: z 'vi:ntō zd'i'gū:jejō i na'la:gajō 'kŕ'lē **2.** *dvigalka* |prenosna naprava z ročico, ki z vrtenjem omogoča dviganje, premikanje težjih bremen|: z 'vi:ntō zd'i'gū:jejō t'rü:gō s 'šu:drōn **3.** *zavora z navoji in ročico pri vozu*: 'vi:nta je pōpēs'ti:la ■ prim. šlajs

vintati ▶ 'vi:ntat -an nedov. (⟨) **1.** *vrzeti ročico dvigal-*

ke 2. zavirati voz z vrtenjem ročice zavore: 'bōl' 'vi:ntaj!

violina gl. gosli

vir ▶ 'vè:r -a m (⟨) *globok tolmun ob robu struge*: 'vaškē 'vè:r ■ b'rs'ni:čkē 'vè:r ■ 'ma:vŕčkē 'vè:r ■ p'r'i'fa:rskē 'vè:r ■ 'sa:pēnčkē 'vè:r ■ 's'la:varčkē 'vè:r ■ 'ža:garskē 'vè:r ■ ☒ *V Kostelu ima vsaka vas ob Kolpi svoj vir.*

viržinka ▶ vr'ž'i:nka -e ž (⟨) *viržinka* |tanjša, daljša cigara s slamico, ki se pred kajenjem izvleče|

visec gl. klapast

viseti ▶ 'vi:sēt -èn nedov. (⟨) *viseti 1.* |biti oprt, pritrjen na kaj ob zgornjem delu ali nad seboj brez opore na tleh, spodaj|: 'la:mpa 'vi:sē na st'ro:pē ■ 'ža:ga 'vi:sē na k'lü:kē ■ g'vant 'vi:sē f 'ko:smē ■ 'ma:čka 'vi:sē na 'vè:jē **2.** |biti v položaju, ko ima okrog vratu z lastno težo zadržnjeno zanko vrvi|: 'vi:sō je na št'rikē **3.** |segati, razprostirati se v smeri navzdol od izhodišča|: 'lasjē: mē 'vi:sējō dō 'rame: ■ 'je:zēk mē 'vi:sē iz 'gō:pca ■ s'vè:če 'vi:sējō ót st'rē:xe ■ st'ro:čje 'vi:sē na šč'a:pē ■ se'rō:bat 'vi:sē ód 'jē:uše ■ 'vi:sēt čez 'o:knō *sklanjati se* ■ ekspr. ób'la:kē 'vi:sējō *prapravlja se k dežju 4.* |segati kam čez rob podlage, opore|: 'ku:tēr 'vi:sē iz 'o:dra ■ čē:gōū 'vi:sē čez ž'lē:p **5.** |biti nagnjen|: 'ni:va, košē'ni:ca 'vi:sē ● ekspr. 'su:kn'a 'vi:sē 'na n'en zelo je suh ● v'rē:me 'vi:sē *nadaljuje se oblačno vreme*

vislice gl. gavge

visočina ▶ viso'či:na -e ž (⟨) *velika višina*: st'ra:x pret viso'či:nō

visok ▶ 'visok vi'so:ka -ò prid., primernik 'vi:šjē (⟨) *visok 1.* |ki ima v navpični smeri navzgor razmeroma veliko razsežnost|: pōd 'o:rlēkōn sō vi'so:ke st'ē:ne ■ iz vi'so:kēga snēga je iz'trimžau ■ s'rē:dn'ē vi'so:ka t'ra:va ■ 'no:sē vi'so:ke 'pete **2.** |ki je glede na možni razpon zelo oddaljen od spodnje, izhodiščne meje|: 'visok pŕ'tisk **3.** |ki je glede na razvrstitev po položaju, pomembnosti, odgovornosti na zelo pomembnem mestu|: 'to: je vi'so:ka ó'sē:ba ▶ **visoko** vi'so:kō prisl. *visoko*: 'vŕt sō vi'so:kō ób'zi:dalē ■ visoki fižol gl. koljak

viš ▶ 'viš medm. (⟨) *vidiš, glej*: 'viš jo! ■ 'viž ga, 'več je 'tū:kaj!

višina ▶ vēš'i:na -e ž (⟨) *višina* |razsežnost v navpični smeri navzgor| ■ gl. visočina

vitamin ▶ vita'mi:n -a m (⟨) *novi vitamin* |organska snov, potrebna za rast in pravilno delovanje organizma|: 'jēst, 'kū:pēt vita'mi:ne

vitel gl. vinta

viti ▶ 'vit 'vi:jen nedov. (⟨) ekspr. *močno cviliti*: p'ra:scē 'vi:jejō

vitor ipd. gl. utor ipd.

vitra ▶ 'vitra -e ž (⟨) *vitra* |*tanek trak lesa*|: z 'lè:skòvémè 'vitramè se p'l'e:tejò 'ca:in'e

vitrih ▶ 'vitřx -a m (⟨) *vitrih* |*zasilni ključ za odpiranje navadnih ključavnic*|: z 'vitřxòn je 'òtprò v'ra:ta

Vizerc ▶ 'vižer: 'vižer:ca m (⟨) *Vizerc* |*ime dela naselja Vrh pri Fari*|: iz 'vižer:ca ▪ (x) 'vižer:reè sòn 'bi:u | prim. Vizerčan, Vizerčanka, vizerski

Vizerčan ▶ 'vižer:čan -a m (⟨) *Vizerčan* |*prebivalec dela naselja Vrh pri Fari*| | prim. Vizerc

Vizerčanka ▶ 'vižer:čanjka -e ž (⟨) *Vizerčanka* |*prebivalka dela naselja Vrh pri Fari*| | prim. Vizerc

vizerski ▶ 'vižer:rskè -a -ò prid. (⟨) *vizerski* |*ki se nanaša na Vizerčane ali na Vizerc*| | prim. Vizerc

vizita ▶ 'vi:zita -e ž (⟨) *novi vojaški nabor*: na 'vi:zitò sò š'lè

vizitirati ▶ 'vizi'te:rat -an nedov. in dov. (⟨) **1.** *uradno pregledovati, preiskovati*: na 'me:jè sò jèx 'vizi'te:ralè **2.** *uradno ugotavljati sposobnost vojaških obveznikov za vojaško službo*: 'dò:xtar ga je 'vizi'te:rau

viža ▶ 'vi:ža -e ž (⟨) *napev, melodija*: ne'be:ška š'pi:ža i 'vi:ža

vjedati gl. ujedati

vjesti gl. ujesti

vjeti ipd. gl. ujeti ipd.

vklopjati gl. prižigati

vkleniti ▶ fk'le:nt fk'le:nen dov. (⟨) **1.** *vkleniti* |*dati komu na roke, noge lisice, verigo za onemogočenje svobodnega gibanja*|: žen'da:rjè sò ga fkle'ni:lè **2.** *nadeti, natakniti vprežni živali jarem*: k'ra:ve fk'le:nt ▶ **vklenjen** fk'le:n'en -a -ò *vklenjen*: fk'le:n'enè 'vo:lè

vklepati ▶ fk'le:pat -pl'en nedov. (⟨) **1.** *vklepati* |*dajati komu na roke, noge lisice, verigo za onemogočenje svobodnega gibanja*|: ta'tò:ve fk'le:pajò ▪ v'je:tneke sò fk'le:palè **2.** *nadevati, natikati vprežni živali jarem*: 'vo:lè fk'le:pat

vključevati gl. prižigati

vključiti gl. prižgati

vklopiti gl. prižgati

vkraati gl. ukrasti

vlačan ▶ v'lačan -čna -u prid. (⟨) **1.** *prožen, upogljiv*: v'lačna 'daska **2.** *voljen* |*ki se zaradi mehкости da upogibati, gnesti*|: v'lačan k'rèx ki se pri ugrizu *takoj odlomi od kosa in se pri tem ne drobi*

vlačenje ▶ v'lač'en'e -a s (⟨) *brananje* |*glagolnik od vlačiti*|: na 'tè: 'ni:vè je v'lač'en'e 'vavèk 'tešku

vlačice ▶ v'lač'i:ce v'lač'ic ž mn. (⟨) *kratke sani za vlačenje hlodov*: v'lač'i:ce sò se v'lač:male

vlačiček ▶ v'lač'i:ček -čka m (⟨) *žička* |*manjšalnica od vlak*|: v'lač'i:ček za 'rò:že

vlačiti ▶ v'lač:čet -èn nedov. (⟨) *branati* |*rahljati zemljo z*

brano|: zò'ra:nò 'ni:vò v'lač:čejò | **vlačiti** se gl. *candrat* se, *kurbati* se

vlačuga ▶ v'lačü:ga -e ž (⟨) **1.** *več skupaj zvezanih vej, na katerih se z vlečenjem spravljata seno, listje v dolino* **2.** *kopica sena, ki jo privlečejo s travnika*: pret s'kèjdn'en sò t'ri: v'lačü:ge 'sèna za 'restřest | /žen-ska/ gl. *brezna, candra, kuja, kurba, kuzla*

vlačugar gl. kurbir

vlačugarstvo gl. kurbarija

vlačugati se gl. *candrat* se, *kurbati* se

vlada ▶ v'la:da -e ž (⟨) *vlada* |*organ, ki ima vrhovno izvršilno oblast v državi*|: 'ta: v'la:da je 'du:gò v'la:dala

vladati ▶ v'la:dat -an nedov. (⟨) *vladati* |*odločati, ukazovati v organizirani družbeni skupnosti, zlasti v državi*|: 'ta: v'la:da je 'du:gò v'la:dala

vлага gl. *fajht, fajhtnina, fajhtnoba, mokrota*

vlagati se ▶ v'la:gat se -an se nedov. (⟨) **1.** *prilagajati se komu*: č'lò:vèk se 'mò:re č'lò'vè:kè v'la:gat **2.** *pretirano vdano opravljati določeno delo, nalogo za koga*: v'la:gat se sò'sè:dè i paj'da:šè

vlah ▶ v'lax v'la:xa m (⟨) *pravoslavac, uskok*

Vlah ▶ 'v'lah 'v'la:xa m (⟨) *Vlah* **1.** |*hišno ime*|: př 'v'la:xè **2.** *Uskok* |*begunec pred Turki*|

vlahinja ▶ v'la:xèn'a -e ž (⟨) *pravoslavka, uskokinja*

Vlahinja ▶ 'v'la:xèn'a -e ž (⟨) *Uskokinja* |*begunka pred Turki*|

v'vlak ▶ v'la:k v'laka: m (⟨) *žica* |*dolg, tanek kovinski izdelek, navadno okroglega prereza*|: v'la:k za 'lo:nce 've:zat ▪ v'la:k je zar'ja:vò | /vozilo/ gl. *ajzenpon, cug; ekspresni vlak* gl. *ekspres*

v'laka ▶ v'la:ka -e ž (⟨) *vlaka* |*žlebasta vdolbina v tleh za spravljanje lesa do gozdne ceste, skladišča*|: v'la:ka za 'kř'le ▪ na v'la:kè je b'la:tò

v'lakac ▶ v'lakac -a m (⟨) *žička* |*manjšalnica od vlak*|

v'lamati ▶ v'la:mat -an dov. (⟨) *zломiti* |*poškodovati kaj tako, da se na enem ali več mestih prelomi*|: 'kòsje: je v'la:mau ▪ k'li:nc na 'lò:itřax se je v'la:mau ▪ 'vè:ja se je v'la:mala ▪ xpř'te:ncò sè je v'la:mau ▶ **v'laman** v'la:man -a -ò *zломljen*: v'la:mane g'ra:bl'e

v'laški ▶ v'la:škè -a -ò prid. (⟨) *pravoslaven, uskoški*: v'la:škè 'pòp

v'lažen gl. *fajhten*

v'lažiti gl. *fajhtati*

v'leči ▶ v'lè:č v'lè:č en nedov. (⟨) **1.** *vleči* |*s silo, usmerjeno proti sebi, povzročati premikanje česa za seboj, k sebi*|: 'ko:n'è v'lè:čejò 'ku:la ▪ 'vòdò: v'lè:če is š'te:rne **2.** *vleči* |*s silo, usmerjeno proti sebi, premikati kaj tako, da se stalno dotika podlage*|: 'bütarò je v'lè:kò 'damux **3.** *vleči* |*spravljati kaj iz česa, s česa, navadno s silo*|: 'pas v'lè:če 'ku:tèr iz

l'ò:dra **4.** vleči |z delovanjem sil v nasprotnih smerah povzročati, da kaj doseže večjo, največjo površino|: 'testu v'lè:č **5.** ekspr. [**vleči*] |s težavo nositi|: 'pu:n 'ža:kél' v'lè:če iz 'ma:l'na **6.** ekspr. [**vleči*], nositi |izraža, da je pri osebkju kaj, s čimer razpolaga|: 'ka:ǰ 'se sò v'lè:klè na 'ni:vò! **7.** vleči |navadno z močnimi vdihmi zajemati in spravljati vase|: 'di:m v'lè:če 'va:se ▪ 'fa:ǰfò v'lè:če dim iz pipe **8.** nav. 3. os. vleči, pihati |gibati, premikati se z enega področja na drugo zaradi razlik v zračnem tlaku, temperaturi|: 'bū:rja, 'vè:tèr v'lè:če **9.** vleči |odvajati dim|: 'ra:ǰfñèk ne v'lè:če **10.** vleči |spravljati koga kam, navadno brez njegove privolitve|: v'lè:kla je 'mòža: iz ošta'rije ▪ p'ra:sece v'lè:č vleči prašiče iz svinjaka za zakol **11.** [**vleči*] |imeti zelo majhno mero lastnosti, ki jo izraža dopolnilo|: v'lè:če na 'si:vò **12.** [**vleči*] |strinjati se s kom in ga podpirati pri delovanju|: v'lè:č s 'ko:gòn ▪ 'ona 'vavèk v'lè:če s s'vajin 'mò:žen • ve'li:kò p'la:čo v'lè:če dobiva, prejema ► **vleči se** v'lè:č se **1.** vleči se |zaradi gostosti, lepljivosti pri vlišanju, raztegovanju oblikovati se v nitasto, trakasto plast|: 'mè:t, š'mè:r se v'lè:če 2 vleči se |premikati se, stalno dotikaje se podlage|: 'ki:ki'l'a se v'lè:če 'za n'ò **3.** ekspr. [**vleči se*] |s težavo hoditi|: pò 're:brè se 'kumaj v'lè:čen za b'la:gòn **4.** ekspr. [**vleči se*], zavzemati se, posredovati: 'òn se v'lè:če za sò'sè:da • v'lè:če se kò 'magla počasi, leno hodi • š'tè:rè 'ròkè: se za 'e:nò 'rit v'lè:če:ǰ oče (mati) tepe sina (hčer) po riti, sin (hči) pa se z rokami brani

vlekniti se gl. ulekniti se

vlepiri gl. vperiti

vležati se gl. uležati se

vliivati gl. ulivati

vlijudno gl. lep

vlomiti ► v'lò:mt v'lò:mèn dov. () zlomiti |poškodovati kaj tako, da se na enem ali več mestih prelomi|: 'daska se je vlò'mi:la

vlomiti se ► v'lò:mt se v'lò:mèn se dov. () prelomiti se, zlomiti se: š'til' se je v'lò:mò ▪ pò'd'ni:ca se je vlò'mi:la

vložen ► v'lò:žèn -žna -ò prid. () **1.** prilagodljiv, popustljiv: v'lò:žèn č'lo:vèk, 'paǰda:š **2.** ustrezljiv |ki rad ustreže|: v'lò:žèn 'sò:sèt

vložiti se ► v'lò:žèt se v'lòžin se dov. () **1.** prilagoditi se, popustiti komu: b'rat se je v'lòžò b'ra:tè **2.** ugoditi komu, narediti komu uslugo: 'òn se v'lòži 'sakè:mè

vmes ► v'mè:s prisl. () vmes |izraža položaj med dve-ma ali več točkami| • 'nèkaj je p'rišlò v'mè:s, pa jò je 'pù:stò nekaj nepričakovanega se je zgodilo in jo je pustil

vmešati se gl. vtakniti

vmešavati se gl. potikati se, vtikati

vnanji ► v'in'čən v'in'č:na -ò prid. () vnanji, zunanji: v'in'č:nò 'ò:knò ▪ v'in'č:ne x'la:če

vnebohod gl. križevó

vnemati se gl. presniti se

vneti se gl. zacvreti

vnuk ► v'nu:k -a m () vnuk |sin sina ali hčere|: ta s'ta:ra 'ma:tè 'ma 'ra:da s'vaje v'nu:ke

vnuka ► v'nu:ka -e ž () vnujinja |hči sina ali hčere|: v'nu:ka je x'm'p'la

vnukinja gl. vnuka

vo... gl. o...

voda ► 'vo:da 'vòdè: ž () voda **1.** |naravna prozorna tekočina brez barve, vonja in okusa|: 'vo:da 'ka:pl'e, z'm'fzne ▪ 'bi:stra, zd'ra:va 'vo:da ▪ v'rè:la 'vo:da **2.** |ta tekočina, ki se uporablja v industriji, gospodinjstvu|: 'vo:da 'gò:nè m'li:nškò 'kulu ▪ za'je:mat 'vòdò: is 'kòbla ▪ g'rè:n na kò'ri:tò pò 'vòdò: ▪ žè:gnana 'vo:da **3.** |ta tekočina kot reka, jezero, morje|: 'vo:da 'v'v'ra iz 'zeml'č: ▪ s'kè:la p'la:va pò 'vòdè ▪ č'u:n je 'šò pòd 'vòdò: se je potopil ▪ za'nè:slò ga je is 'cè:ste x 'vòdò: ▪ 'ku:pa je ve'li:ka 'vo:da reka • b'rè:zòva 'vo:da sok breze • 'ki:sèla 'vo:da mineralna voda, slatina • 'vo:da se mè za'pè:ra imam težave z odvajanjem seča • ekspr. 'ti:xa 'vo:da na zunaj tih, miren človek, ki je zmožen storiti kaj nepričakovanega • rek 'bò:l' je 'bit 'tan, 'kè: je 'dòbra 'vo:da, kò 'tan, kè: je 'dòbèr k'rèx

voden ► 'vòdè:n vòdè:na -ò prid. () voden |ki je zaradi izgube bistvenih lastnosti, značilnosti manj kvaliteten, nekvaliteten|: vòdè:nò m'lè:kò • vòdè:na t'ra:va mlada, sočna

vodenica ► vòdè'ni:ca -e ž () vodenica |bolezensko nabiranje tekočine v tkivih ali telesnih votlinah|

vodica ► vòd'i:ca -e in 'vòdè:ca -e ž () vodica |manjšalnica od voda|

voditi ► 'vò:ǰit 'vò:dèn nedov. () voditi |iti v premikajoči se skupini pred drugimi|: 'ra:cman 'vò:dè 'ra:ce

■ gl. pejti

vodnjaček gl. šternica

vodnjak gl. šterna

vodovod ► vòdò'vòt -'vòda m () vodovod |naprava za dovajanje vode|: vòdò'vòt nape'l'a:vat

vogal gl. vogel

vogalček gl. vogliček

vogalje gl. oglje

vogel ► 'vo:gòu 'vo:gla m () vogel, vogal, ogel **1.** |del predmeta, kjer se stikata dva ali več njegovih robov, ploskev|: na 'vo:glè 'xi:še ▪ m'rè:ža 'ma š'tè:rè 'vo:gle **2.** |vsaka od štirih vrvic za povezovanje

mreže za seno ali listje: 'e:n 'vo:gôu na m'rè:žè se je ô'tr̥gaũ • 'vo:gôu k'rũ:xa *krajec kruha* ■ gl. štula; /kos nedogorelega lesa/ gl. ogel

Voglar ▶ 'vo:glar -ja m ⟨ ⟩ *Voglar* [hišno ime]: p̥r̥ 'vo:glarjè ☒ *Hiša na koncu vasi*.

vogliček ▶ vòg'li:čèk -čka m ⟨ ⟩ *vogalček* [manjšalnica od vogel]

voh ▶ 'vò:x -a m ⟨ ⟩ *voh* [čut za zaznavanje vonja]: 'pas 'ma 'dò:bèr 'vò:x

vohati ▶ 'vò:xat -an nedov. ⟨ ⟩ *vohati* **1.** [z vohom zaznavati]: 'ma:čka 'vò:xa 'mi:ša **2.** [biti sposoben zaznavati vonj]: 'takò sòn prex'lajen, da 'nič ne 'vò:xan

vohljač gl. šnofalo

vohun gl. špijon

vohuniti gl. šnofati, špijonirati

vohunka gl. špijonka

vojak gl. soldat

vojaščina gl. soldaščina, soldačija

vojaški gl. soldaški

vojašnica gl. kasarna

vojna gl. vojska

vojni ▶ 'vòjnè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *vojni* [ki se nanaša na vojno]: 'vòjnè be'gu:ncè ▪ 'vòjnè v'je:tnèk

vojska ▶ 'vò:jska 'vòjskè: ž ⟨ ⟩ *vojska* **1.** [pripadniki oboroženih sil]: 'vò:jska je š'la pò 'cè:stè **2.** *vojna* [vojaški spopad, navadno med državami]: d'vè: sve'tò:vne 'vòjskè: smò pres'ta:lè ▪ na 'vò:jskè je 'paũ v *vojni* • ekspr. 'kũ:rja 'vò:jska *nemir, direndaj, prerekanje*

vojskovanje ▶ vòjskò'va:n'è -a s ⟨ ⟩ *vojskovanje* [glagolnik od vojskovati se]

vojskovati se ▶ vòjs'ko:vət se -s'kũ:jen se nedov. ⟨ ⟩ *vojskovati se* **1.** [udeleževati se oboroženega spopada, boja]: za ce'sa:rja sò se vòjskò'va:lè **2.** ekspr. [zelo si prizadevati za kaj]: 'sak se vòjs'kũ:je za s'vajè pra'vice

vojt gl. voditi

vol ▶ 'vòũ 'vò:la m ⟨ ⟩ *vol* **1.** [skopljen samec goveda]: 'vò:la je 'kũ:pò, p'ro:daũ ▪ 'vo:žèt z 'vò:lè ▪ 'vò:lè se 'žò:kajò **2.** ekspr. [vuk] [neumen, nedomiseln človek]: 'ti: se èn 'vòũ! ■ gl. beli, belin, bivol, bušak, čade, črni, dime, jelen, lisan, lise, peran, plave, plavi, rijec, rose, rume, serko

volan ▶ vò'la:n -a m ⟨ ⟩ novo *volan* [krmilo, zlasti pri motornem vozilu]: vò'la:n se je v'la:maũ ■ gl. gnaner, nabranec

volar ▶ 'vòlar vò'larja m ⟨ ⟩ *volar* [kdor se poklicno ukvarja z oskrbovanjem volov, vožnjo z volji]: 'vòlar 'pòzna 'vò:lè

volčica ▶ vu'či:ca -e ž ⟨ ⟩ *volčica, volkulja*: 'vi:dò je vu'či:cò z m'la:dèmé

volčji ▶ 'vu:čjè -a -è prid. ⟨ ⟩ *volčji* [ki se nanaša na vol-

kove]: 'vu:čjè 'ko:žèx ▪ 'vu:čjè 'rè:p • 'vu:čjè 'rè:p *lisičjak* [rastlina s plazečim se stebлом, ki je gosto poraslo z iglicam podobnimi listi in se uporablja za pometanje krušne peči, ometanje dimnika]

volek ▶ 'vò:lak 'vò:ũka m ⟨ ⟩ **1.** *volek, voliček*: 'vò:ũke je p'ro:daũ **2.** ekspr. *nepameten človek* • 'bòžè 'vò:lak je ô'd'le:tò *pikapolonica* [hrošč s (sedmimi) črnimi pikami na rdečih sprednjih krilih]

volhek ▶ 'vuxak -xka -u prid. ⟨ ⟩ *mehek zaradi vlažnosti*: 'vuxka t'ra:va ▪ 'vuxka s'la:ma ▪ 'vuxku 'sinu:

voliček ▶ vò'li:čèk -čka m ⟨ ⟩ *voliček* [manjšalnica od vol]: vò'li:čèk 'mũ:če ■ gl. volek, voliček

voličekec ▶ vò'li:čèkak -a m ⟨ ⟩ *voliček* [manjšalnica od vol]: 'naš vò'li:čèkak 'več 'vò:žè

voliti ▶ 'vò:l't 'vò:l'èn nedov. in dov. ⟨ ⟩ *voliti* [organizirano izražati svojo odločitev o kandidatu za določeno funkcijo, nalogo]: 'vò:l't že'pa:na, pos'la:nca

volitve ▶ vò'l'i:tve -tòf ž mn. ⟨ ⟩ *volitve* [organizirano izražanje svoje odločitve o kandidatu za določeno funkcijo, nalogo]: 'danas sò vò'l'i:tve ▪ g'rè:mò na vò'l'i:tve

volja ▶ 'vò:l'a -e ž ⟨ ⟩ *volja* **1.** [sposobnost hotenja]: 'èmé't 'vò:l'ò ▪ 't̥rdna 'vò:l'a **2.** [kar kdo hoče, da se uresniči]: 'tò: je "bòža 'vò:l'a ▪ 'ò:nèdva sò 'è:ne 'vò:l'e ▪ na're:it d'rũ:gèmé pò 'vò:l'è **3.** [razpoloženje, čustveno stanje]: 'bit 'dòbre, s'la:be 'vò:l'e • 'tò: d'rage, 'rade 'vò:l'e na're:in z *veseljem, pristo-voljno*

voljan gl. voljen¹

voljen¹ ▶ vò'l'a:n 'vò:l'na 'vul'nu prid. ⟨ ⟩ *voljan, voljen* **1.** [ki se zaradi mehкости da upogibati, pregibati]: 'vò'l'a:n k'rèx ▪ 'vò:l'na 'k̥r̥ma **2.** [ki daje pri dotiku, prijemu občutek ugodja]: 'vul'nu p'la:tnò ▪ 'vul'nu 'vũ:sa'nè ■ /ki se da upogibati/ gl. vlačèn

voljen² ▶ 'vò:l'èn -l'na -ò prid. ⟨ ⟩ • pò 'sin 'vò:l'nèn s'vè:tè *povsod*

volk ▶ 'vuk -a: m, mn. 'vucje: in 'vu:kè: ⟨ ⟩ *volk* [psu podobna zver z rumenkasto ali rjavkasto sivim kožuhom]: pas'tè:rjè se bòjji:ò 'vuka: • 'jè: kò 'vuk *hlastno; z velikim tekom* • pòž'rè:šèn kò 'vuk *zelo*

volkec ▶ 'vukac -a m ⟨ ⟩ *volkec* [manjšalnica od volk]

volkulja gl. volčica

volna ▶ 'vu:na -e in 'vunè: ž ⟨ ⟩ *volna* **1.** [dlaka ovc in nekaterih drugih živali]: 'vu:nò k̥t'a:čèt, p'rat **2.** [niti iz teh dlak]: 'vu:nò p'rest

volnen ▶ 'vunè:n vu'nè:na -ò prid. ⟨ ⟩ *volnen* [ki je iz volne]: vu'nè:ne kò'lè:ŋke

volovski ▶ vò'lò:ũskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ *volovski* [ki se nanaša na vole]: vò'lò:ũska g'la:va • vò'lò:ũskè 'je:žèk *jelenov jezik* [praprot s celorobimi, do pol metra dolgimi listi]

volta ▶ 'vò:l'ta -e ž ⟨ ⟩ *obok, lok, arkada* ☒ *Jože Gre-*

gorič opozarja na italijanski izvor te besede, ker so zidali italijanski zidarji (ur.). ■ gl. bolta, velb

voluhar gl. krtica

vonj gl. duh²

vosek ▶ 'vɔ:sak -ska m (⟨) vosek |lahko gnetljiva, rumena snov, ki jo za delanje celic izločajo čebele|

voščen ▶ 'vɔšče:n vɔš'čē:na -ó prid. (⟨) voščen |ki se nanaša na vosek|: vɔš'čē:na s'vè:ča

voščiti ▶ 'vɔ:ščēt -ēn dov. in nedov. (⟨) **1.** voščiti |izraziti komu dobre želje ob prazniku|: 'vɔ:ščēt za 'gɔ:t, za 'rɔjstnē 'da:n **2.** voščiti |izraziti komu željo, navadno z določeno frazo, da bi bil deležen česa dobrega|: 'vɔ:ščēt za 'bo:žēč, za 'nɔ:vò 'lè:tò **3.** privoščiti |občutiti zadovoljstvo nad tem, da kdo kaj ima, je deležen česa dobrega ali slabega, hudega|: sò'sè:da mè 'tè:ga ne 'vɔ:ščē ■ gl. brati

votel gl. šup

votlina gl. duplja, šupljina

voz ▶ 'vò:s 'vò:za m, mn. vò'zò:vè (⟨) voz |vozilo s štirimi kolesi, ki ga vleče vprežna žival|: 'pu:n 'vò:s se je pre'va:gnò ▪ 'vò:s 'sèna pò'vè:zat s št'rikòn ▪ na'ki:dat g'nòja: na 'vò:s ▪ 'dřva sò iz'la:galè iz 'vò:za ▪ en 'vò:s 'dřf ▪ z 'vò:zòn je òp'la:zò 'a:utò ■ gl. kula

vozak gl. ozek

vozarstvo gl. kerija

voziček gl. kolčeca

voziti ▶ 'vo:zēt 'vɔ:zēn nedov. (⟨) voziti **1.** |voditi, usmerjati avtomobil, vozilo|: za'radè s'nèga ne 'mɔ:ren 'vo:zēt **2.** |upravljač vozila premikati se|: 'vɔ:zē s'tu: kilò'metròf na 'vü:rò **3.** |s prevoznim sredstvom spravljati kam|: t're:n 'vɔ:zē ka'nɔ:ne ▪ g'nò:i 'vo:zēt **4.** |opravljati določeno pot|: v 'za:grebè t'ramvaj 'iše 'vɔ:zē **5.** |uporabljati za vprego|: vozēt z 'vo:lè ▶ **voziti se** 'vo:zēt se voziti se |premikati se s prevoznim sredstvom|: 'vo:zēt se na riŋgēšpil'è ▪ 'vo:zēt se s tram'va:jen ● preg. 'bò:l'è se je pò ci'ga:nskò 'vo:zēt kò pò gòs'pò:ckò 'xò:it bolje se je slabo peljati kot dobro hoditi ■ gl. furati, furmariti, izpeljavati, šofirati

vozlati se gl. krotičati se, pencati se

voznik ▶ 'vòznik vòz'ni:ka m (⟨) kolovoz |ozka, preprosta pot za vprežna vozila|: 'vòznik je b'la:tèn ■ V rabi je (na vprašanje »kjes«) ledinsko ime na 'vòz'ni:kè. ■ /človek/ gl. šofer, furman

vozniški gl. šoferski

vozovnica gl. harta

vožiti ipd. gl. Ožiti ipd.

vožji gl. ožji

vožnja ▶ 'vo:žna 'vòžnē: i (⟨) vožnja |glagolnik od voziti|: 'na:gla 'vo:žna ▪ 'tè: 'kò:n'è sò prede'bè:lè za 'vòžnɔ ■ gl. šofiranje

vperiti ▶ f'pɛ:rt -rèn dov. (⟨) vlepiti, vpeti: šče'ti:nò f'pɛ:rt (va d'rè:tò) ▪ d'rè:tò f'pɛ:rt vdeti ščetino v konec drete ● ekspr. 'ka:i sè sè 'tɔ: f'pɛ:rla v g'la:vò! zakaj si za to tako trdno odločena? ■ Dokler čevljarji niso imeli šivank, so si pomagali s trdimi prašičjimi ščetinami, ki so jih vdělali v konec drete (ur.).

vpeti gl. vperiti

vpijati gl. piti

vpisati se gl. zapisati

vpisovati gl. zapiševati

vpiti gl. holovanjiti, larmati, šrajati, večati

vpitje gl. halabuka, holovanj, larma, larmanje

vprašanje gl. prašanje

vprašati gl. prašati, reči

vpreči ▶ fp'rē:č fp'rē:žen dov. (⟨) vpreči |pripeti vprežno žival z vprežno opremo k vozlu|: 'vo:lè, k'ra:ve fp'rē:č ■ gl. vkleniti

vpregati gl. vklepati

vprek ▶ fp'rè:k prist. (⟨) preko, čez: p'ro:šò je fp'rè:k "kupe: ▪ dalè bè me 'ti: 'pe:l'au fp'rè:k? ● p'ro:šò je fp'rè:k ilegalno je pobegnil v tujino

vprek ▶ 'xp'rèk prist. (⟨) čez, preko: 'xp'rèk "kupe:

vrabec ▶ v'ra:bac v'ra:pca m (⟨) vrabec |manjša ptica s sivim in rjavim hrbtom in umazano belim trebuhom, živeča v bližini človekovih bivališč ali na poljih|: v'ra:bac je 'seu na 'vè:jò

vračati ▶ v'ra:čat -an nedov. (⟨) vračati |spet prihajati na izhodiščno mesto|: sòu'da:tè se v'ra:čajò f ka'sa:rnò

vraček ▶ v'ra:čèk -èka m (⟨) vračilo **1.** |kar se komu vrne, zlasti z delom|: za v'ra:čèk 'dè:lan **2.** |glagolnik od vračati ali vrniti|: za v'ra:čèk p'ri:den 'kòsi:t

vračilo ▶ vra'či:lò -a s (⟨) vračilo **1.** |kar se komu vrne|: pòš'te:nò vra'či:lò **2.** |glagolnik od vračati ali vrniti|: za vra'či:lò p'ri:den 'žet, 'kòsi:t ■ gl. vraček

vračunati se gl. uračunati se

vrag ▶ v'ra:k v'ra:ga m, mn. vra'gò:vè, star. v'ra:ižè (⟨)

1. hudič |duhovno bitje|: v'ra:k ga je nape'l'a:vaυ ▪ kot kletvica: o 'ti: v'ra:k 'ti:! ▪ t'ri:stu v'ragòf! **2.** ekspr. [*vrag] |zloben, hudoben človek|: 'ta: v'ra:k 'ne da: 'nigdar 'mera **3.** [*vrag] |izraža negativen odnos do osebe ali stvari, ki jo določa navadno pri-lastek|: 'kèga v'ra:ga 'tù:kaj 'i:ščeš? **4.** ekspr. [*vrag] |neprijetnosti, težave|: 'bò:š 'vi:dò v'ra:ga! **5.** ekspr. [*vrag] |izraža a) podkrepitev trditve|: v'ra:k me 'zè:u, akò 'la:žen b) jezo, nejevoljo nad kom|: v'ra:k te 'tu:cé! ▪ v'ra:k te 'zemè! ● 'se 'bɔ: v'ra:k 'zè:u, 'bɔ: š'lò k v'ra:gè vse bo propadlo ● v'ra:k 'ša:lò 'je:m'l'e stvar postaja resna ● 'lej 'ti: v'ra:ga! izraža začudenje, presenečenje ● 'òdè k v'ra:gè! izraža jezno odklonitev prisotnosti koga, zveze s čim

- v'ra:k [■]ma:rkò! *izraža podkrepitev trditve* • rek p'ra:zna 'mo:šna – v'ra:k [■]ma:rkò *brez denarja je težko, neprijetno* ☒ *Izraz vrag Marko je bil znan po krajih, ki so jih nekoč okupirali Benečani. Ti so uvedli denar, na katerem je bil upodobljen sv. Marko. Za domačine je bil ta denar ničvreden. Slabšalna zveza se je z denarja prenesla na slabe in hudobne ljudi in zato v teh krajih nobenemu otroku niso dali imena Marko. (Josip Gržinič iz Klane na Hrvaškem, <http://www.klana.net/pjesmice/markoifrane.htm>, dostop 20. 8. 2013) (Ur.)* ■ gl. nespodoba ☒ *Ponekod v Kostelu se namesto kletvice vrag uporablja blaga kletvica vrambac (ur.).*
- vragati** ▶ v'ra:gat -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** ekspr. *preklinjati z besedo vrag* **2.** *mahedrati, opletati*: x'la:če mé v'ra'ga:jo
- vragec** ▶ v'ragac -a m ⟨ ⟩ *vragec* |manjšalnica od vrag|: pò're:dèn je kò v'ragac • g're:mò se na v'ragaca otroška igra, pri kateri se dva primeta za roke, tretji pa se obesi čeznje; poskušata ga spraviti v smeh: *če se zasmije, je angel, če ne, pa vragec*
- vragodušnik** ▶ vragò'dü:šnèk -a m ⟨ ⟩ ekspr. *hudobnež* |hudoben človek|
- vrajčenski** ▶ v'ra:ičènskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ ekspr. *vražji, presnet, preklet*: v'ra:ičènska 'ba:ba! ▶ **vrajčensko** v'ra:ičènskò prisl. *zelo, močno*: v'ra:ičènskò 'zè:be
- vražji** gl. vražji
- vran** gl. kavran
- vrana** ▶ v'ra:na -e ž ⟨ ⟩ *vrana* |večja ptica črne ali črno sive barve s spredaj nekoliko ukrivljenim kljunom|: v'ra:nò je st'rè:lò ▪ v'ra:ne le'ti:jò čes 'ku:pò
- vranica**¹ ▶ v'ra:nèca -e ž ⟨ ⟩ *vranica* |organ v levem zgornjem delu trebušne votline med želodcem in rebri, v katerem se razkrajajo rdeče krvne celice in nastajajo bele|: v'ra:nèca mé je 'pò:čèla ■ gl. žigarica
- vranica**² ▶ v'ra:nèca -e ž ⟨ ⟩ *vranica* |manjšalnica od vrana|: v'ra:nèca je 'pa:la iz g'nè:zda
- vraști** gl. urasti
- vraști se** ▶ v'ra:st se -sten v'ra:sten se dov. ⟨ ⟩ *vraști se* **1.** |*rastoč priti, prodreti v kaj*|: x'lò:i'ka se je v'ra:sla va 'zit **2.** |*rastoč priti, prodreti v podlago, okolje in se povezati*|: cè'pi:ke na 'ja:blancè sò se p'f'jè:le i v'ra:slè
- vraščati se** ▶ v'ra:ščat se -an se nedov. ⟨ ⟩ *vraščati se* **1.** |*rastoč prihajati, prodirati v kaj*|: 'b'šl'e:n se v'ra:šča va 'zit i ga rez'ga:n'a **2.** |*rastoč prihajati, prodirati v podlago, okolje in se povezati*|: cè'pi:ke se 'dòbrò v'ra:ščajò
- vrat** ▶ v'ra:t v'rata m, mn. v'ra'tò:vè ⟨ ⟩ *vrat* |del telesa, ki povezuje glavo s trupom|: 'gò:ska je is'tè:gèlna

v'ra:t ▪ 'prjet, s'ti:sènt za v'ra:t ▪ kò'kò:šè v'ra:t pre'rè:zat prerezati žile na sprednjem, spodnjem delu tega dela telesa • v ljudskem napevu 'tata-'rata / 'kòlè v'rata ■ gl. vrtiček

- vrata** ▶ v'ra:ta v'rat ž ⟨ ⟩ *vrata* **1.** |*odprtina v zidu, steni, ki omogoča dostop v notranjost česaj*|: v'ra:ta na 'i:zbò ▪ v'ra:ta na 'kòzòuc ▪ 'kü:xè'n'ska v'ra:ta ▪ cerk've:na v'ra:ta ▪ ne'bè:ška, pak'lè:nska v'ra:ta **2.** |*naprava z gibljivo pritrjeno ploščo za zapiranje take odprtine*|: v'ra:ta 'ko:v'at ▪ z'vo:nc na v'ra:tèx ▪ me'j v'ra:tè se je ó'b'rnò i p'ro:šò na pragu **3.** |*gibljivo pritrjena plošča take naprave*|: v'ra:ta c'vi:lèjò ▪ 'zapré v'ra:ta! ▪ v'ra:ta na 'ko:smè ▪ p'ra:scè d'rü:čèjò na v'ra:ta na pokrov na svinjskem koritu • ekspr. v'ra:ta 'kómè pò'ka:zat zapoditi ga iz hiše • 'lècka v'ra:ta te 'bò:dò pò 'pe:tax 'tu:kla beračil boš ■ gl. zaslonec
- vratariti** ▶ v'ra'ta:rèt -èn nedov. ⟨ ⟩ ekspr. *pogosto, navadno brez potrebe odpirati in zapirati vrata, hoditi skozi vrata*: 'ka:i 'tülèkò v'ra'ta:rèšte!
- vratca** ▶ v'ra:ca v'ra:c smn. ⟨ ⟩ *vratca* |manjšalnica od vrata|: v'ra:ca na š'po:r'xetè ▪ v'ra:ca na 'ra:i'f'nèkè ▪ v'ra:ca na tabè'n'a:k'l'è ▪ v'ra:ca na 'so:dè odprti-na na sodu, ki se zapira z delom doge; les doge, ki zapira to odprtino
- vratek** gl. vrtiček
- vrtiček** ▶ v'ra'ti:čèk -čka m ⟨ ⟩ **1.** *vratek* |manjšalnica od vrat| **2.** *vrat, grlo* |ožji del predmeta, navadno steklenice|: v'ra'ti:čèk se je ód'lo:mò na 'litre
- vratina** ▶ v'ra'ti:na -e ž ⟨ ⟩ *vratina, vratovina*: v'ra'ti:na 'vi:sè 'vo:lè
- vratolomija** ▶ v'ratò'lòmèja -e ž ⟨ ⟩ ekspr. *pretirano drzen, nepremišljen človek*: 'ni: 'čü:dnò, akò se je 'ta: v'ratò'lòmèja pre'v'gòk
- vratovina** gl. vratina
- vraževeren** gl. babjeveren
- vražiček** ▶ v'ra'zi:čèk -čka m ⟨ ⟩ *vražiček, hudiček*: 'č'ŕŕ je kò v'ra'zi:čèk
- vražji** ▶ v'ra:ižè -a -e prid. ⟨ ⟩ ekspr. *vražji* **1.** |*do katerega ima osebek negativen odnos*|: kot kletvica v'ra:ižè 'gò:vnò! ▪ kot zmerljivka: v'ra:iža 'ba:ba! ▪ v'ra:iža 'guzèca! ▪ v'ra:ižè 'lopòf! **2.** |*ki prinaša veliko trpljenje, velike težave*|: 'lè:tas je v'ra:iža 'ko:šna **3.** |*ki se pojavlja v zelo visoki stopnji in z veliko intenzivnostjo*|: 'tò: je ena v'ra:iža 'žèja ▪ v'ra:iža 'tama • v'ra:iža 'sò:rta z dosti slabih lastnosti ▶ **vražje** v'ra:ižè prisl. *vražje*: v'ra:ižè z'na: 'lagat ■ gl. v'ra:čenski, vražji
- vrb**a ▶ v'ŕba -e ž ⟨ ⟩ *vrb*a |drevo ali grm z dolgimi, šibastimi vejami in ozkimi, podolgovatimi listi|: za 'kupo 'ra:stejò 'v'ŕbe
- vrb**an ▶ v'ŕban v'ŕba:na m ⟨ ⟩ **1.** *smola, ki se ob suhi*

košnji nabira na kosti: 'vr̩ban sòn 'o:prau̩ v 'ja:rké
2. ekspr. *omejen moški*: 'ti: sè en 'vr̩ban

Vrban ▶ 'vr̩ban 'vr̩'ba:na m ⟨ ⟩ *Urban* |moško ime|

vrbanje ▶ vr̩'ba:n'e -a s ⟨ ⟩ *urbanovo* |praznik sv. Urbana 25. maja|: preg. 'akò je na vr̩'ba:n'e 'daš, 'po:le je 'rat 'cè:lò 'kòšno

vrbov ▶ vr̩'bòf -bòva -ò prid. ⟨ ⟩ *vrbov* |ki se nanaša na vrbo|: vr̩'bòve 'šibe za kò'sa:rje ▪ na vr̩'bòve 'šibe ò'bè:šat 'mesu: ▪ 'vr̩bòva 'd̩rva sò s'la:ba, s'la:bò gò'rjijò i s'la:bò g'rè:jejó

vrbovina ▶ vr̩'bòvéna -e z ⟨ ⟩ *vrbovina* |vrbov les|: 'vr̩bòvéna je 'me:xka za 'rè:zat

vrbovje ▶ vr̩'bòv'jè: -a: s ⟨ ⟩ *vrbovje* |vrbovo grmovje, drevje|: pòd vr̩'bòv'jen 'ra:ste 'lapüh ▪ z vr̩'bòv'jen pl'e:tejó plò'tò:ve iz *vrbovega šibja*

vrček gl. krigelj

vre ▶ vr̩:è: prist. ⟨ ⟩ **1.** *že, seveda, kajpada*: 'bò: vr̩:è: na'rè:dò **2.** *najbrž, verjetno*: 'ljò:žeka vr̩:è: 'ne bò: 'damux dò 'pra:znèkòf ▪ 'òn je vr̩:è: 'takò 'rè:kò, 'o:na pa 'ni: 'p'raf 'čü:la **3.** *nekoč, včasih*: sòn 'več vr̩:è: 'čü:la ▪ vr̩:è: sò 'pra:vèlè **4.** *že* |poudarja grožnjo|: 'bò:š vr̩:è: 'vi:dò, 'kaj 'bò: is 'tè:ga! ▪ 'bò:n tè vr̩:è: 'da:u! *kaznoval te bom; tepen boš* ▪ 'bò:n tè vr̩:è: pò'ka:za! *povzročil ti bom neprijetnosti, težave; prisilil te bom k poslušnosti, ubogljivosti*

■ bome vre gl. bome

vreča gl. vreče, žakelj

vreče ▶ vr̩:è:če -a s ⟨ ⟩ *velika vreča, navadno sto kilogramov*: vr̩:è:če 'nularce je 'kü:pèla ● iz 'mal'na je p'r'ne:sò s'tupačkò vr̩:è:če *polno, veliko vrečo*

vrečevina gl. žakljevina

vreči ▶ vr̩:č 'vr̩:žen dov. ⟨ ⟩ *vreči* **1.** |s silo, navadno ročno, povzročiti, da preide kaj po zraku na drugo mesto|: 'ka:man 'vr̩:č x 'vò:dò ▪ 'vr̩:č 't̩gnak ▪ 'pi:smò je 'vr̩:gò f 'kasèl' **2.** |s silo spraviti koga na tla, v ležeči položaj|: 'bü:rja ga je 'vr̩:gla 'na kla ▪ s'mo:tau ga je i 'vr̩:gò 'ba tla **3.** ekspr. |s silo spraviti koga od kod|: 'vr̩:č iz òšta'rjije ▪ 'vr̩:č is kva'tè:rja **4.** |dati živini krmlo|: 'vo:lòn sòn 'vr̩:gò 'ma:lò rè'ži:n'a ● ekspr. 'vr̩:č is 'pò:stel'e *zahtevati, povzročiti, da mora kdo vstati* ● ekspr. 'vr̩:č is 'slü:žbe *odpustiti koga, odgovedati mu delovno razmerje* ● ekspr. 'vr̩:gò je 'uči: 'na: n'ò: *vzбудila je njegovo zanimanje* ● ekspr. 'vr̩:č 'sü:kn'ò 'na:se *hitro se obleči suktno* ● 'vr̩:glè sò ga na is'pi:tè *negativno so ga ocenili* ● 'vr̩:glò ga je *dobil je napad božjasti* ▶ **vreči se** 'vr̩:č se v zvezi s **po, va** *imeti lastnosti koga (od sorodnikov)*: 'vr̩:č se va 'kòga, pò kòm ▪ š'či: se je 'vr̩:gla va ò'čè:ta ▪ 'sin se je 'vr̩:gò pò 'ma:terè ■ gl. driskniti, šmekniti, zabrisati, zalučati, zapiliti, zariniti, zašinititi, zaškniti

vrečica gl. žakeljček, žakelj

vrečka ▶ vr̩:čeka -e z ⟨ ⟩ *novi plastična vrečka za pre-*

našanje, shranjevanje živil in manjših predmetov: vr̩:čeka se mè je pre'trgala ■ /iz papirja, tkanine/ gl. škrnicelj, štramicelj, žakelj, žakeljček

vred ▶ vr̩:è:t prist. ⟨ ⟩ *vred* |izraža udeleženosť s še kom ali čim pri kakem dejanju, stanju|: s 'na:mè vr̩:è:t 'bò:š 'dè:la:u ▪ s 'manò vr̩:è:t 'bò:šte x'm'plè

vreden ▶ vr̩:è:dèn -dna -ò prid. ⟨ ⟩ **1.** *vreden* |izraža značilnost česa glede na a) količino denarja, ki se dobi zanj|: 'tò: 'ni: 'bòkvè'ka:ij vr̩:è:dnò *ni veliko vredno* ▪ ekspr. 'lipiga dè'narja je vr̩:è:dèn *precejšnjega b) zadovoljevanje določenih potreb*: ž'ga:ncè sò 'več vr̩:è:dnè kò 'ta: p'leskènc ▪ 'ni:man tè 'kaj vr̩:è:dnèga 'pi:sat *pomembnega, zanimivega* **2.** *vreden* |ki ima veliko dobrih, pozitivnih lastnosti|: 'si s'kü:paj 'ni:sò 'nič vr̩:è:dnè ▪ v 'na:šèn 'se:lè 'ni: 'e:nèga pòš'te:nèga člò've:ka, kè bè 'bi:u 'kaj vr̩:è:dèn, da se t'refè **3.** *zdrav, sposoben za delo*: 'ni:sòn vr̩:è:dna ▪ 'naš je 'do:stè 'man' vr̩:è:dèn òd 'la:nè ▪ 'ni:be:dèn p'r 'xi:šè 'ni: vr̩:è:dèn za 'dè:lò ● 'e:n 'sa:m 'č'lo:vèk 'ni p'r 'dè:lè 'nič vr̩:è:dèn *ne zmore narediti dovolj, veliko* ● ekspr. 'ni 'pò:čè:nèga g'rò:ša 'ni: vr̩:è:dèn *zelo malo, nič ni vreden* ● 'kaj je gòspò'di:n'a vr̩:è:dna! *(dobra) gospodinja veliko pomeni* ● preg. 'dò: z 'ma:lèn 'ni: zadò'vò:l'èn, ve'l'i:kèga 'ni: vr̩:è:dèn ● rek 'dò: 'ni: vr̩:è:dèn, da pre'ne:se z'lò, 'ni: vr̩:è:dèn, da dò'ča:ka 'dòbrò ● rek 'več je vr̩:è:dnò 'e:nò 'lè:tò kò s'tu 'zi:m ▶ **vredno** vr̩:è:dnò prist. *vredno* **1.** |prislov od vreden| **2.** |izraža upravičenost, primernost|: 'tè:x p'r'do:nc'l'ef 'ni: vr̩:è:dnò pò'bè:rat ▪ š 'n'i:n se 'ni vr̩:è:dnò ni 'mè:nt ▪ sèj 'ni: vr̩:è:dnò 'pra:vèt ▪ na d'rü:ge se 'ni: vr̩:è:dnò za'na:šat

vrednost ▶ vr̩:è:dnòst -è z ⟨ ⟩ *vrednost* |značilnost česa glede na količino denarja, ki se dobi zanj|: 'dinar 'ni:ma 'več s'ta:re vr̩:è:dnòstè

vrejtj gl. urediti

vrel ▶ vr̩:rèu vr̩:è:la -ò prid. ⟨ ⟩ *vrel* **1.** |ki vre|: vr̩:è:la 'vo:da **2.** ekspr. [*vrel] |zelo vroč|: vr̩:è:la 'jèt ▪ vr̩:è:lò 'čè:lò ▪ kòmpè:r je vr̩:rèu kò 'o:gèn

vrelec ▶ vr̩:rè:uc -a m ⟨ ⟩ *vrtnec, ki nastaja pri vretju tekočin*: 'zè:l'a iz vr̩:rè:uca 'ni: mòč 'jèst

vreloba ▶ vr̩:rè:ba -e z ⟨ ⟩ *zelo vroča jed*: 'dò: 'bò: ta'kò:vò vr̩:rè:ba 'l'èu!

vreme ▶ vr̩:rè:me vr̩:rè:me na s ⟨ ⟩ *vreme* |stanje ozračja glede na temperaturo, vlago, oblačnost|: 'šònčnò, òb'la:čnò, da'žè:vnò vr̩:rè:me ▪ g'rdu vr̩:rè:me *deževno, oblačno* ▪ sakò'ja:kò vr̩:rè:me *nestanovitno* ▪ 'danas 'ne bò: vr̩:rè:mè:na *ne bo lepega vremena* ▪ 'več 'du:gò 'ni: 'pra:vèga vr̩:rè:mè:na *ni ustreznega (lepega) vremena* ▪ vr̩:rè:me se ne 'mò:re 'nare:jt *nikakor se ne ustali, izboljša* ● vr̩:rè:me se je s'pü:ntalò *poslabšalo* ● ekspr. 'gni:lò vr̩:rè:me *oblačno, vlažno, deževno*

vreščanje ▶ v'reš'ča:n'è -a s ⟨ ⟩ v'reščanje |glagolnik od v'reščati|

vreščati ▶ v're:ščat v'reš'čin nedov. ⟨ ⟩ ekspr. v'reščati |grobno, glasno oštevatil: 'cè:ɥ 'da:m v'reš'či na 'dècò i na 'mòža ■ gl. knefčati

vretenca gl. špulica

vreteno ▶ vɽ'te:nò -a s ⟨ ⟩ v'reteno |priprava v obliki na koncih zožene palice, na katero se pri predenju navija prejal: vɽ'te:nò je 'več 'pu:nò

vreti ▶ v'rè:t v'ren nedov. ⟨ ⟩ vreti **1.** |gibati se, vrte-ti se zaradi dviganja mehurčkov pare, nastalih ob močnem segrevanju tekočine: k'ròp v're ■ 'vo:da, m'lè:kò v're **2.** |kuhati se v tekočini, ki vre[: št'rü:kl'è, ž'ga:ncè v'rejò **3.** |spreminjati se zaradi delovanja encimov[: 'mošt v're ■ 'vi:nò v're ■ gl. vargati

vrezati gl. urezati

vrh ▶ 'vɽx -a m, mn. vɽ'xò:vè ⟨ ⟩ vrh **1.** |zgornji, navadno zoženi del gore, vzpetine[: 'vɽx x'ri:ba **2.** |vsak od delov z vejami, v katere se drevo, rastlina razrašča v smeri navzgor[: 'vɽx rôžma'ri:na ■ gl. vrhunc, vršek, vršiček

Vrh ▶ 'vɽx -a m ⟨ ⟩ Vrh pri Fari |ime naselja: na 'vɽxè smò maš'i:na:lè ■ prim. Vrhovec, Vrhovka, Vrhovčica, vrhovski

vrhi gl. vrhu

vrhnja ▶ 'vɽxn'a -e ž ⟨ ⟩ smetana |gostejši masten sloj, ki se nabira na površini mleka[: 'vɽxn'ò je pòb'ra:la z ž'li:cò

vrhoski gl. vrhovski

Vrhovčica ▶ 'vɽ'xò:fčèca -e in 'vɽ'xò:fka -e ž ⟨ ⟩ Vrhovka |prebivalka naselja Vrh pri Fari ■ prim. Vrh

Vrhovec ▶ 'vɽ'xò:vac -'xò:fca m ⟨ ⟩ Vrhovec |prebivalec naselja Vrh pri Fari ■ prim. Vrh

Vrhovka gl. Vrhovčica

vrhovski ▶ vɽ'xò:skè -a -ò in vɽ'xò:fskè -a -ò prid. ⟨ ⟩ vrhovski |ki se nanaša na naselje Vrh pri Fari[: vɽ'xò:skè 'sel'an ■ prim. Vrh

vrhu ▶ 'vɽxè prisl. ⟨ ⟩ povrhu **1.** |izraža stanje na zgornji strani česa ali premikanje v tak položaj[: 'vɽxè 'rò:bače sòn òb'lè:kò 'sü:kn'ò **2.** |izraža dodajanje, stopnjevanje[: 'vɽxè 'sèga jò je na'tè:pò

vrhu ▶ 'vɽxè predl. ⟨ ⟩ z rodilnikom vrhu |za izražanje mesta, položaja na vrhu česa[: 'vɽxè 'ža:kl'èf smò zme'ta:lè xɽme'tü:ŋkò ■ ekspr. k'ri:žè g'ređò 'e:dèn 'vɽxè d'rü:gèga težave se stopnjujejo ■ 'o:na 'ma z bòu'ni:kòn k'ri:š 'vɽxè k'ri:ža ima velike težave

vrhunec ▶ 'vɽxünc vɽ'xü:nca m ⟨ ⟩ vrh |najvišja točka, najvišji del česa[: na vɽ'xü:ncè kòše'ni:ce

vriniti ▶ v'ri:nt -nen dov. ⟨ ⟩ vriniti |doseči, da kdo proti volji drugih, nepravilno kam pride[: v'ri:nèlè sò ga va s'lü:žbò ■ v'ri:nèla se je va 'prvò 'vɽstò

vrisk ▶ v'risk -a m ⟨ ⟩ ■ 'mošt je 'ki:sou kò v'risk ze-lo kisel

vriskanje gl. krikanje

vriskati gl. krikati

vriskati se ▶ v'ritkat se -an se nedov. ⟨ ⟩ ekspr., za živino teči, poskakovati in pri tem suvati z zadnjima nogama nazaj: b'lagu se v'ritka

vritnjak ▶ v'ritn'ak vrit'n'a:ka m ⟨ ⟩ brca v zadnjico: ka: sòn se 'vičüj za kò'va:ča, sòn dò'bi:vau vrit'n'a:ke

vrjeti gl. verjeti

vrniti ▶ 'vɽɽt 'vɽnen dov. ⟨ ⟩ vrniti **1.** |dati komu kaj, kar je bilo od njega dobljeno ali mu je bilo odvzeto, spet v last[: 'ža:gò 'vɽɽt ■ 'bü:kvèce 'vɽɽt ■ 'duk je 'vɽnò **2.** |narediti, povzročiti, da pride kdo na mesto, odkoder je prišel[: k'ra:vò je 'vɽnèla ■ 'lise, 'vɽnè! zapoved volu, naj se obrne ▶ **vrniti se** 'vɽɽt se vrniti se |spet priti na izhodiščno mesto[: 'sin se je 'vɽnò k òčè:tè, 'damux

vroč ▶ v'ɽòč -a -e prid. ⟨ ⟩ vroč **1.** |ki ima razmeroma visoko temperaturo[: v'ɽòč 'ko:stan' ■ v'ɽòča 'kafa ■ v'ɽòče m'lè:kò ■ v'ɽòč 'da:m **2.** |ki vzbuja, povzroča občutek vročine[: òpu'da:n'è 'sò:nce je v'ɽòče **3.** |ki ima višjo telesno temperaturo, kot je navadno[: v'ɽòče 'če:lò ▶ **vročje** v'ɽòče vroče |prislov od vroč[: 'ò:dveč je v'ɽòče ■ 'danas je i f 'sè:ncè v'ɽòče ■ 'ka:j tè je v'ɽòče?

vročina ▶ vròči:na -e ž ⟨ ⟩ vročina **1.** |visoka temperatura v ozračju, prostoru, ki jo povzroča sonce ali kak drug vir toplote[: 'kòlè 'ja:kòl'a je naj've:čja vròči:na ■ mɽz'li:nò i vròči:nò |tešku pre'na:šan **2.** |velika toplota, vroč zrak[: vròči:na g're: f 'xi:šò **3.** |občutek velike toplote zaradi večjega dotoka krvi v žile[: vròči:na ga je sprele'tè:la **4.** |(telesna) temperatura nad 37 °C[: d'va:ɥ d'ni: je è'mè:la vròči:nò

vrsta ▶ 'vɽsta -e ž ⟨ ⟩ vrsta **1.** |kar tvori več oseb, stvari, razvrščenih druga poleg druge ali druga za drugo v eni smeri[: 'xi:šè sò pò 'vɽstè ■ va 'vɽstò se pòs'ta:vète! **2.** |kar v okviru kake celote tvori jo posamezne stvari z določeno skupno lastnostjo[: k'rèx 'tè: 'vɽstè **3.** |izraža mesto, položaj v zaporedju, na katerem je kdo ali kaj, ko more ali mora uresničiti, pretrpeti določeno dejanje ali stanje[: na 'vɽstò je p'rišò ■ 'vɽsta je p'rišla 'na:n' **4.** |stopnja kakovosti[: 'rò:ba 'prve vɽstè ■ pò 'vɽstè 'pejt iti povrsti, držati se zaporedja ■ gl. črta, klas, klasa, red, škvar

vrstinek ▶ vɽs'ti:nak -ŋka m ⟨ ⟩ vrstnik |moški v razmerju do druge osebe, ki je približno enake starosti[: 'ta: 'ni: t'vò:ɥ vɽs'ti:nak ■ 'si 'na:šè vɽs'ti:ŋkè sò 'več pò'mɽlè

vrstiti se ▶ 'vřtstit se -in se nedov. ⟨⟩ *vrstiti se* [prihajati drug za drugim kam]: va šta'cü:né sò se vřs'ti:lé 'samé z'na:ncé ■ gl. črediti se

vrstnik gl. vrstinec

vrša ▶ 'vřša -e ž ⟨⟩ *vrša* [iz vrbovih vej ali žice pletena košu podobna priprava za lovljenje rib, rakov]: 'vřša se je res'třgala

vršaj ▶ 'vřšaj 'vřša:ja m ⟨⟩ *zgrabek* [pokošena trava, zgrabljena na manjšo površino]: 'vřšaj 'òbřnt

vrščati ▶ 'vřščat -in nedov. ⟨⟩ *hitro odletavati*: 'i:skre vřš'či:jò ispòt kò'pi:ta

vrščica ▶ vřš'či:ca -e ž ⟨⟩ *vrstica* [kratka in tanka vrva]: 'za:kél' z vřš'či:cò s'vę:zat ■ kò'kò:šan 'nògę: s'vę:zat z vřš'či:camé

vršek ▶ 'vřšék -ška m ⟨⟩ *vrh, zlasti drevesa*: 'vřšék x'lò:je se je ód'la:mau ■ x'rü:ška 'ma't'ri: 'vřške ● rek 'ón 'mi:s'l'é, da 'mò:re 'sa:kémé d're:ké 'vřšék ó'třgat da mora vedno uveljaviti svoje mnenje

vršica ▶ 'vřšęca -e ž ⟨⟩ *zamrznjena skorja na snegu*: 'vřšęca se mé v'dę:ra pòd nò'ga:mé ■ 'danas 'nas je 'vřšęca dř'za:la

vršiček ▶ vr's'i:ček -čka m ⟨⟩ **1.** *manjšalnica od vrh ali vršek*: na vr's'i:čké smò po'či:valé **2.** *vršiček* [zgornji del rastline, drevesa, kjer ta raste v višini]: vr's'i:ček rožma'ri:na ■ gl. vrh

vršiti ▶ 'vřšët -ën nedov. ⟨⟩ **1.** *vršiti* [ločevati zrna od latov, klasov s stopanjem po njih]: 'je:čmen 'vřšęjò **2.** *ekspr. hoditi, tekati po travniku ali njivi brez pravega namena, cilja*: 'děca sò 'vřšęla pò 'dę:tel'ė ■ k'ra:ve se 'nę:čęjò 'pa:st, 'sòmò 'nėkaj 'vřšęjò pò 'vřtė **3.** *ekspr. površno delati*: 'de:lòfcé 'sòmò 'vřšęjò

vršiti se ▶ 'vřšët se -ën se nedov. ⟨⟩ *potekati, dogajati se*: 'ma:še se 'vřšęjò dò'pudan i pò'pudan ● 'ka:i se 'př vas 'vřšę? *kaj delate, počnete?*

vrť ▶ 'vřt -a m ⟨⟩ *vrť* [zemljišče, navadno blizu hiše, na katerem raste trava, sadno drevje]: 'vřt smò pòkò'si:lé ■ na 'vřtė smò 'pa:slé ■ na 'ko:ncé 'vřta je ze'lę:nčac ■ **K** *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime x "vřtė, pòd "vřtòn.*

vrťanje ▶ 'vřtan'ė -a s ⟨⟩ *vrťanje* [glagolnik od vrťati]

vrťati ▶ 'vřtat -an nedov. ⟨⟩ *vrťati* [delati luknjo v kaj z orodjem, ki se pri delu vrťi]: 'vřtat 'lũ:kn'ė za k'l'i:nce na 'lò:jřtax ■ novo 'vřtat za 'lęktrėkò ■ 'zò:p 'vřtat ■ z b'ri:tvėcò je 'vřtau 'mi:zò dolbel vanjo luknjo

vrťec ▶ 'vřtac -a in 'vřca m ⟨⟩ *vrťec, vrťiček* **1.** [manjšalnica od vrťi]: 'vřtac sòn pò'kò:sò **2.** [ograjeno zemljišče za zelenjavo in rožel]: 'vřtac 'o:p'l'ět, pre'ko:pat, 'zagrajt ■ x 'vřtacé 'ra:ste ž'bũ:la, 'čę:sën, sò'la:ta i r'ò:že ■ **K** *V rabi je (na vprašanje »kje«) ledinsko ime x "vřcė.*

vrťeti ▶ 'vřtět -in nedov. ⟨⟩ *vrťeti* **1.** [delati, da se kaj

*giblje okoli svoje osi]: 'kulu 'vřtět **2.** [delati, da se kaj giblje po sklenjenem krogu ali elipsi]: 'ka:man 'vřtět na vřš'či:cé ▶ **vrťeti se** 'vřtět se *vrťeti se* **1.** [gibati se okoli svoje osi]: 'přva 'ku:la se ne vř'ti:jò **2.** [gibati se po črti, podobni krogu ali elipsi]: 'děca se ig'ra:jò i vř'ti:jò pret š'kò:lò **3.** [imeti občutek vrtenja samega sebe ali predmetov v okolici]: v g'la:vé se mé 'vřti ● 'n'ė:mé se 'vřti v g'la:vé *neumen je* ■ gl. vintati*

vrťiček ▶ vř'ti:ček -čka m ⟨⟩ *vrťiček* [manjšalnica od vrťi] ■ gl. vrťec, vrťiček

vrťiček ▶ vř'ti:čkac -a m ⟨⟩ *vrťiček* [manjšalnica od vrťi]

vrťiljak gl. ringelšpil

vrťinec gl. zavřtek

vrťnar ▶ 'vřtna:r vř'tna:rja m ⟨⟩ *vrťnar* [kdor se (poklicno)ukvarja z vrťnarstvom]: sò'la:tò smò 'kũ:pėlė přvř'tna:rjė

vrťnarica ▶ vř'tna'ri:ca -e ž ⟨⟩ **1.** *vrťnarica* [ženska, ki se ukvarja z vrťnarstvom] **2.** *vrťnarjeva žena*

vrťnica gl. gavtroža

vrťoglav ▶ vř'tòglaf -tòg'la:va -ò prid. ⟨⟩ **1.** *ki se slabo počuti, ni gotov samega sebe*: 'danas sòn 'jaku vř'tòglaf **2.** *ekspr. nekoliko zmeden, nerazsoden* ■ gl. vrťomeljast

vrťoglavec ▶ vř'tòg'la:vac -g'la:fca m ⟨⟩ *nekoliko zmeden, nerazsoden človek*

vrťomeljast ▶ vř'tò'mę:l'ast -a -ò prid. ⟨⟩ *vrťoglav* **1.** [ki ima po vrťenju, zaradi višine, slabega telesnega stanja občutek, da se vrťi sam ali da se vrťijo predmeti okoli njega] **2.** *nepremišljen, zmeden, nerazsoden*

vrv gl. konopec, špag, štrik; jeklena vrv gl. zajla

vrvenje ▶ vř'vę:n'ė -a s ⟨⟩ *vrvenje* [glagolnik od vrveti]

vrveti ▶ 'vřvėt -in nedov. ⟨⟩ *vrveti* [živahno se premikati v velikem številu]: 'lidje: vř'vi:jò ód 'ma:še ■ 'děca vř'vi:jò 'kòlė š'ta:ntòf

vrvica gl. špagovica, vrščica; zažigalna vrvica gl. korda

vrvrati ▶ 'vřvrat -an nedov. ⟨⟩ **1.** *vrvrati* [dajati glasove kot voda pri vřtju]: 'žũ:pa 'vřvra v 'lò:ncé **2.** *vrvrati* [dajajoč take glasove premikati se, tečĩ]: 'vo:da 'vřvra iz 'z'em'l'ę: **2.** *ekspr. hitro rasti*: xř'metũ:n 'vřvra

vrzel ▶ 'vřzėu vř'zė:lé ž ⟨⟩ *vrzel* [luknja v plotu]: b'lagu 'xò:dé čęz 'vřzėu na 'dė'tel'ò

vržinka gl. viržinka

vsaj ▶ 'sej prisl. ⟨⟩ *vsaj* **1.** [izraža omejevanje na najmanjšo količino ali mero]: 'mò:š je 'o:staũ 'du:ma, da 'bò: 'sej čęz 'zi:mò na 'tuplin **2.** [izraža omejevanje na določen stavčni člen]: da bė 'sej 'ispit na r'ę:dò! ■ da bė 'sej 'kò:vò s'lũ:žbò 'dò:bò! ■ gl. bare, barem, makar, manko

vsak ▶ 'sak 'saka -ò zaim. ⟨⟩ **vsak I.** rabljeno kot pridevnik **1.** |izraža, da v določeni vrsti bitij, stvari ali pojavov ni bitja, stvari ali pojava, za katerega kaj ne velja|: 'saka 'ti:ca pòp'è:va ▪ 'sake 'bü:kvece pre'be:re ▪ za 'sakèn člò'vè:kòn špijò'ne:ra **2.** |izraža, da v določeni vrsti časovnih enot, ki si redno sledijo, ni enote, v kateri se kaj ne godi, zgodi|: 'sak d'rü:gè 'da:n se b'ri:jen ▪ b'lagu 'sakò 'jü:trò iz'ga:n'amò na 'pa:šo ▪ 'sakò 'vičè:r g'rè: f 'ki:nò ▪ 'sakò 'lè:tò sòn s'la:bèjè **3.** |izraža poljubnost česa brez izjeme|: 'sakò p'ri:lèkò je iskò'ri:stò **II.** rabljeno kot samostalnik |izraža vsakega posameznika iz skupine oseb|: 'sak ga 'pòzna ▪ 'sak jè v'r'ja:me ▪ 'sak òdgò'va:rja za s'vaje 'dè:lò ▪ 'saka mè pò'ma:ga • 'saka 'sa:pèca mè š'kò:dè zelo je občutljiv • 'ma 'ròkè: za 'sakò 'dè:lò je spreten pri vsakem delu • 'saka 'dü:ša 'rajja 'žel'í vsak želi biti srečen

vsakdanji ▶ sak'da:n'è -a -e prid. ⟨⟩ **vsakdanji** |ki se zaradi pogostnosti pojavljanja ne razlikuje od stvari svoje vrste|: sak'da:n'è g'vant

vsakipot ▶ sakè'pò:t prisl. ⟨⟩ **vsakokrat** |izraža, da se dejanje ponovi v vsakem (nadaljnem) primeru, ob vsaki priložnosti|: 'sakè'pò:t me pòzd'ra:vè ▪ 'sakè'pò:t je 'dècè p'r'ne:sla š'tü:cò

vsakojak ▶ sakò'ja:k -a -ò prid. ⟨⟩ **1.** ves mogoči, najrazličnejši: sakò'ja:kò 'sadje: ▪ sakò'ja:kè 'lidje: **2.** ki je različne kakovosti: 'lè:tòs je 'kòmpè:r sakò'ja:k ▪ sakò'ja:kò v'rè:me • 'ži:vè se sakò'ja:kò živi se zdaj bolje, zdaj slabše

vsakokrat gl. vsakipot

vseeno gl. vsegljih

vsegamogočen ▶ sègamò'gò:čèn -čna -ò prid. ⟨⟩ **vsemogočen** |ki vse more, zmore|: 'sòmò 'bò:k je sègamò'gò:čèn

vsegaveden ▶ sèga'vè:dèn -dna -ò prid. ⟨⟩ **vseveden** |ki vse ve|: ni'be:dèn č'lò:vèk 'ni: sèga'vè:dèn

vsegljih ▶ 'seglix prisl. ⟨⟩ **vseeno 1.** |izraža nasprotje s prej povedanim|: 'seglix je p'rišò ▪ 'seglix se 'dòbrò 'viči ▪ 'seglix jò je 'ze:u i 'akò 'ni: bò'ga:ta **2.** |izraža, da kaj koga ne vznemirja, ne prizadeva|: 'me:nè je 'seglix

vselej ▶ 'selè prisl. ⟨⟩ **vselej** |izraža pojavitev, ponovitev ob vsakem primeru, vsaki priložnosti|: 'selè, 'kada p'ri:den 'damux, je 'daš 'alè s'nè:k

vsemogočen gl. vsegamogočen

vsesvetski ▶ sis'vè:čkè -a -ò prid. ⟨⟩ **vsesvetski** |ki se nanaša na vse svete|: sis'vè:čkè 'pòst ▪ sis'vè:čke pòči:tņce

vseveden gl. vsegaveden

vsiliti gl. zaribati

vsrkavati gl. piti

vstajati ▶ s'ta:jat -an nedov. ⟨⟩ **vstajati 1.** |spravljati

se iz ležečega ali sedečega položaja v pokončnega|: 'ni: 'mò:gò 'več s'ta:jat òd 'mi:ze **2.** |spravljati se v pokončen položaj po spanju, počitku|: pò'lè:tè 'ra:nò s'ta:jamò **II** gl. vzdigevati

vsitati gl. izklofotati, izkobacati se, pobrati, poraniti se, stati¹, vzdigniti

vsuti gl. zasipati

všišiti se gl. usušiti se

vštric ▶ fš'tric prisl. ⟨⟩ **vštric** |izraža položaj na desni ali levi v neposredni bližini|: 'xor:dò je fš'tric 'kò:n'a ▪ 'xò'di:la je fš'tric 'me:ne ▪ fš'tric 'fa:re se 'nan je 'ču:n pre'v'gò

vtajiti gl. utajiti

vtakniti ▶ f'takènt f'ta:knen dov. ⟨⟩ **vtakniti** |dati kaj v odprtino, notranjost česa razmeroma ozkega|: f'takènt 'kò:nc va 'ig'lò f'takènt 'ka:mbò v 'ja:ròm ▪ f'takènt 'prst va š'pra:n'ò, maj 'ku:la ▶ **vtakniti se** f'takènt se **vtakniti se**, **vmešati se**: f'ta:kne se va 'sakò s't'va:r **II** gl. potakniti

vtapljati gl. utapljati

vtihiniti gl. utihiniti

vtikati ▶ f'ti:kat f'ti:čen nedov. ⟨⟩ **vtikati** |dajati kaj v odprtino, notranjost česa razmeroma ozkega|: f'ti:kat 'prst va 'nòs • 'nòs f'ti:kat va 'ka:i vmešavati se v stvari, ki se te ne tičejo ▶ **vtikati se** f'ti:kat se **vtikati se**, **vmešavati se**: 'ka:i se f'ti:češ va 'sakò s't'va:r! **II** gl. potikati se

vtoniti gl. utoniti

vtopiti gl. utopiti

vtrgati se gl. utrgati se

vu... gl. u..., vol...

vučica gl. volčica

vučji gl. volčji

vuhace gl. uhece

vujti gl. uiti

vuk gl. volk

vukac gl. volkec

vunej gl. zunaj

vura gl. ura

vrčica gl. uričica

vrurica gl. urica

vusanje gl. usnje

vusta gl. usta

vustaca gl. usteca

vuš gl. uš

vutra gl. zjutraj

vuzamski gl. vuzemski

vuzda ipd. gl. uzda ipd.

vuzem ▶ 'vèzòm in 'vèzem -zma m ⟨⟩ **velika noč** |praznik Kristusovega vstajenja|: na 'vèzòm smò 'jè:lè že'lò:dac i 'lèk

vuzemski ▶ vè'za:n'skè -a -ò prid. ⟨⟩ **velikonočen** |ki

se nanaša na veliko noč]: v'è:za:nskè pan'dè:l'ak ▪ v'è:za:nskè p'ra:znèk

vzdevek gl. prišverek

vzdigevati ▶ zdi'gè:vat -'gü:jen nedov. (⟨) vzdigovati

1. [premakniti z nižjega mesta, položaja na višjega]: 'ža:kl'è sò zdi'gè:valè ▪ 'ka:man'e 'tešku zdi'gü:jen

2. dvigati [delati, da kaj pride iz ležečega ali sedečega položaja]: bòu'ni:ka zdi'gè:vat ▶ **vzdigevati se** zdi'gè:vat se **1.** vzdigovati se [premakniti se navzgor, kvišku]: 'magla se zdi'gü:je **2.** vstajati: 'fa:ntè sò se zdi'gè:valè i òt'xa:jalè **3.** [čutiti slabost, pri kateri se vsebina želodca pomika navzgor]: 'ra:dò se mè zdi'gü:je

vzdigniti ▶ z'digènt -gnen dov. (⟨) vzdigniti **1.** [pre-

makniti z nižjega mesta, položaja na višjega]: 'křl' z'digènt na 'ku:la ▪ p'ra:sca z'digènt na prò:ti:vnò, 'kada 'kò:l'èjò ▪ 'po:kròf na 'a:utè je z'dignò ▪ z'digènt 'ròkò: **2.** [narediti kaj višje]: z'digènt 'cè:stò ▪ z'digènta se je na 'pršte **3.** dvigniti [narediti, da kaj pride iz ležečega ali sedečega položaja]: bòu'ni:ka z'digènt ▪ še'ni:ca se 'nečè z'digènt • ekspr. z'dignò je 'pete: odšel je • b'lagu z'digènt ležečo živino pripraviti, da vstane in gre na pašo • 'ka:man je z'dignò kò 'nič z lahkoto • z'digné 'pete:, 'ni:sò s'vete:! posnemanje plesnega ritma ▶ **vzdigniti se** z'digènt se **1.** vzdigniti se [premakniti se navzgor, kvišku]: 'magla se je z'digènta **2.** vstati [spraviti se iz ležečega ali sedečega položaja v pokončnega]: z'dignò se je i p'ro:šò • òt 'ta:u se je z'dignò **3.** vzdigniti se [začutiti slabost, pri kateri se vsebina želodca pomika navzgor]: 'ra:dò se mè z'digne ■ gl. pobrati

vzdigovati gl. prevzdigevati, vzdigevati; vzdigovati se gl. gaziti

vzdihevati ▶ zdi'xè:vat -'xü:jen in zdi'xo:vat -'xü:jen

nedov. (⟨) vzdihovati **1.** [s slišnimi globokimi vdih in izdih izražati žalost, hrepenenje, olajšanje]: 'cè:lò 'nò:č je zdxìò'va:la **2.** tožiti, tarnati: 'kada jò 'vi:dèn, 'ònda 'sòmò zdi'xü:je

vzdihniti gl. zdihniti

vzdihovati gl. vzdihevati

vzdržati gl. derati, izmagati, obstati, zdržati

vzdrževati gl. hraniti, zdrževati

vzeti ▶ zè:t 'ze:men in 'za:imen dov. (⟨) vzeti **1.** [narediti, da preide kaj k osebkuzlasti s prijemom z roko]: zè:la je 'pi:s mò is 'kasèl'na ▪ zè:t 'kaĭ is škr'nič'l'a

2. [narediti, da je kdo, kaj kje skupaj z osebkom, pri osebkuz]: 'pasa je zè:u 'sabò na 'pò:t ▪ 'ma:tèr je zè:la k 'se:bè naredila, da živi pri njej **3.** prevzeti, dvigniti: 'mesu je zè:la va mes'ni:cè **4.** [narediti, da pride kaj k osebkuz navadno v posest a] kar je na

razpolago]: 'bò:mò 'zè:lè, 'akò 'ni: pred'ragu kupili **b)** kar se ne da]: m'li:nar je zè:u ve'li:kò 'me:rcò **5.** [narediti, da kdo česa nima več proti svoji volji]: 'vü:rò mè je zè:u ▪ 'dèna:r sò mè zè:lè **6.** [narediti, povzročiti, da ima kdo, kaj česa manj ali nima več]: 'cè:sta 'nan je zè:la kòšè'ni:cò **7.** [povzročiti, narediti, da je česa manj ali ni več]: m'ras je zè:u o'rè:xe uničil pridelek orehov **8.** sprejeti [narediti, da kdo, kaj kam pride, se kje vključi z določnim namenom]: zè:t va (= f) s'lü:žbò **9.** [narediti, da pride kdo z osebkom v kak odnos]: fan'ti:čka sò zè:lè za s'vajèga posvojili so ga **10.** [poročiti se s kom]: 'tone je zè:u 'nežèkò, 'mina pa je zè:la 'jòxana ▪ zè:t za 'žè:nò **11.** [narediti, da pride kaj z določenega mesta]: 'o:ča je zè:u trò'pi:ne is p'rè:še **12.** [oskrbeti se s čim iz kakega vira]: zè:t 'dèna:r iz 'ba:nke **13.** [narediti, da pride kaj v telo]: rèc'ni:je zè:t • be'sè:dò 'nazaj zè:t preklicati obljubo, sklep, izjavo • ekspr. 'tan 'ni: 'kaĭ zè:t tam so zelo revni • ekspr. òt 'samèga 'dè:la 'bò: zè:u 'ko:nc bo umrl, se uničil • k'ra:vò 'naspou (= nas'pò:lè) zè:t tujo kravo vzeti v rejo čez zimo in za to dobiti mleko, spomladi pa jo vrniti lastniku • 'kòga zè:t na 'mü:xò imeti ga za predmet napadov, obtožb, šal, zanimanja • na 'račü:n je zè:la s'tu: 'ljü:rjef vna-prej je vzela • 'kaĭ za 'dòbrò zè:t ne pripisovati slabega namena ravnanju, dejanjem ljudi, čeprav so za prizadetega neugodna

vzgjajati gl. kojiti

vzgojiti gl. izkojiti

vzhajati ▶ s'xa:jat -an nedov. (⟨) vzhajati, naraščati: 'testu s'xa:ja ■ gl. izhajati

vzhod gl. izhod

vzidati ▶ v'zi:dat -an dov. (⟨) vzidati [z zidanjem trdno vstaviti kaj v zid]: p'lò:čò v'zi:dat

vziti gl. izajti

vzkaliti gl. izajti, skaliti

vzkliti gl. izajti, skaliti

vzmet gl. feder

vznemiriti gl. pogreti

vznemirjati se gl. gristi, pojedati

vzorec gl. muštra

vzpetina gl. grincelj, prenka

vzrediti gl. izkojiti

vzrepati gl. kojiti

vztrepetati gl. strepetati

vžgati ▶ 'vèžgat -en dov. (⟨) [*vžgati], prižgati [narediti, da kaj začne a) goreti]: s'vè:čècò, s'vè:čò 'vèžgat **b)** svetiti]: 'la:mpò 'vèžgat ▪ 'letrikò 'vèžgat ▶ **vžgati se** 'vèžgat se **1.** vžgati se [začeti goreti]: 'xi:ša se je vèž'ga:la **2.** vžgati se [zaradi bioloških, fizikal-

nih, kemičnih vzrokov segreti se in začeti goreti]:
 'sinu: na 'kū:pě se je vēž'ga:ló **3.** *ekspr. dobiti poviša-*
no temperaturo: č'lo:věk 'alé 'živaŋ se 'vēžge • v ljud-
ski pesmi 'vēžgè 'nan, 'ma'ri:ja, ne'bě:škò 'lū:č izprosi
nam zveličanje

vžigalica gl. svečica, šibica

vžigalnik gl. kresilo

vžigati ▶ vē'ži:gat -an *nedov. ⟨⟩ prižigati |delati, da*
kaj začne a) goreti]: s'vē:čécò vē'ži:gat b) svetiti]:
 'la:mpò vē'ži:gat

vžikati se gl. užikati se

vživati gl. uživati

Z

z ▶ Z, pred nezvenečimi soglasniki ter v zvezi z osebnim zaimkom za 1. in 2. os. S, v zvezi z osebnim zaimkom za 3. os. Š predl. ⟨⟩ z orodnikom z **1.** |za izražanje sredstva, orodja, pripomočka, s katerim se dejanje opravlja|: s 'kòso: 'kòsi:t ▪ z g'ra:bl'amé g'ra:bét ▪ z 'vòdò: ga je pò'l'i:la ▪ s k'ra:vamé, z 'vo:lé smò ò'ra:lé **2.** |za izražanje razmerja med mestom in predmetom dejanja|: s x'ɾme'tù:ŋkò smò na'pu:nélé 'kòzò:ɥc ▪ z 'rè:pò smò pòs'ja:lé 'ni:vò **3.** |za izražanje druženja, spremstva|: z ò'čè:tón je 'šò 'kòsi:t ▪ s 'ta:tón je 'bi:ɥ 'zapɾt ▪ s 'na:mé 'bò:šte 'jü:žnalé ▪ š 'n'in je š'la 'damux ▪ s sò'la:tò smò 'jè:lé 'faž:n **4.** |za izražanje časa, v katerem se dejanje začne ali poteka|: z 'nòčjò smò 'jè:n'alé 'dè:lat ▪ z 'zi:mò p'ri:de mɾ'zli:na **5.** |za izražanje načina poteka dejanja|: z ve'se:l'en 'dè:lat, 'vičit se ▪ z 'jè:zò ga je 'vedrò ▪ z 'ža:lòstjò g'let, pòs'lü:šat • p'ro:daɥ je 'e:nò z d'rügèn dobro in slabo blago • òn 'ni:ma š 'n'ò: pòtɾp'l'è:n'a ni prizanesljiv do nje **1** gl. iz; z en gl. za

za ▶ za, v zvezi z en z predl. ⟨⟩ za **1.** s tožilnikom **1.** |za izražanje premikanja, usmerjenosti k drugi, zadnji strani česa, ne da bi nastal neposreden dotik, ali dosege takega položaja|: sk'ri:vau se je za b'ra:ta **2.** |za izražanje položaja na notranji strani česa|: za š'kɫ'l'a:kòn 'ma 'peru: ▪ za 'pa:s se je f'taknò 'no:žèč **3.** |za izražanje predmeta **a**) na katerega se nanaša dejanje|: v'lè:kò jò je za 'ki:te ▪ 'pɾjeɥ se je za 'ko:ɥc **b**) ki je cilj dejanja|: 'xartat za 'dèna:r ▪ 'dè:lat za x'ra:nò i za g'vant **4.** |za izražanje namena|: 'kòmpè:r za 'sè:me ▪ g'vant za k 'ma:šé ▪ 'pa:st za 'pu:xe ▪ 'o:rat za 'o:vas orati, da bi posejali oves ▪ za ž'ni:darcò se je š'la 'vičit **5.** |za izražanje količine česa|: za 'e:n 'pe:iden' je prek'ra:tkò ▪ za 'e:nò 'kilò je pre'ma:lò za s'tu: 'dinarjef k'rü:xa ▪ pò'sò:dé mè za 'lè:tò 'da:n **6.** |za izražanje cilja, kateremu je namenjeno dejanje|: rèc'ni:je za ò'čè:ta 'pɾnest ▪ 'kü:xat x'ra:nò za p'ra:scè ▪ ispra'sü:je za k'ra:vò išče kravo za nakup ▪ za 'se 'ni: 'nikèr 'dòbrò **7.** |za izražanje zamenjave|: 'pri'mò:rke sò 'mè:n'alé s'mo:kve za 'faž:n **8.** |za izražanje vrednosti česa|: 'mork za d'va:iset 'dinarjef **9.** |za izražanje vzroka, zaradi katerega se kaj dogaja|: t're:se se za 'dèna:r **10.** |za izražanje podkrepite

trditve|: za 'pè:t 'ra:n 'bòžèx **11.** z orodnikom **1.** |za izražanje položaja na drugi, zadnji strani česa, ne da bi obstajal neposreden dotik|: sk'ri:vau se je za b'ra:tòn ▪ s'ta:la je za 'vo:glòn **2.** |za izražanje usmerjenosti duševne dejavnosti k predmetu, ki je vir, izhodišče čustvovanja|: 'jò:ka za 'mò:žen ▪ 'tò:žè se mè za pai'da:šen • 'danas 'ni: za 'li:stje danes ni primerno za grabljenje listja • 'danas je za g'ra:bét, 'šišit je primerno za grabljenje listja, sušenje sena **111.** • 'ne vè:n, 'ka:ɥ z en č'lovèk je p'rišò [*kaj za en], kdo, kateri

zaarati gl. zakapariti

zabadati ▶ za'ba:dat -an nedov. ⟨⟩ zabadati |s sunki, potiskanjem delati **a**) da koničasti del predmeta pride v kaj|: 'ši:lò je za'ba:daɥ va 'vü:san'e ▪ 'igló za'ba:dat va p'la:xtò **b**) da kaj s koničastim delom pride v kaj in tam ostane|: kò'li:čke za'ba:dat v 'zè:ml'ò

zabadava ▶ za'badava prisl. ⟨⟩ zaman, zastoj

zabangati ▶ za'ba:ngat -an dov. ⟨⟩ slovesno zavzoniti: pɾ 'fa:rè je za'ba:ngalò

zabarikadirati ▶ zabarika'dè:rat -an dov. ⟨⟩ založiti |položiti, dati kaj kam tako, da se ne ve, kje je|: b'ra:nò smò zabarika'dè:ralé ▶ **zabarikadiran** zabarika'dè:ran -a -ò založen: na 'i:zbè je 'kulu zabarika'dè:ranò

zabava ▶ za'ba:va -e ž ⟨⟩ novo zabava, veselica: š'lè sò na za'ba:vò

zabavati se ▶ za'ba:vət se -an se nedov. ⟨⟩ novo zabavati se, veseliti se (ob jedi, pijači, godbi in pogovoru): v ne'dè:l'ò smò se 'dòbrò za'ba:valé

zabaven gl. društven, lušen

zabavljati se ▶ za'ba:vl'at se -an se nedov. ⟨⟩ pečati se, ukvarjati se s čim: z 'dè:lòn se 'nèkaj za'ba:vl'amò

zabazgati ▶ za'bazgat -an dov. ⟨⟩ ekspr. zabosti, zadreti: 'no:žèč za'bazgat ▶ **zabazgati se** za'bazgat se zadreti se |zaradi sile, ostrine priti v kaj in tam ostati|: š'pi:ca se mè je zabaz'ga:la za 'nò:xt

zabeliti: /z oljem/ gl. oboljiti, začiniti

zabetonirati ▶ zabetò'ne:rat -an dov. ⟨⟩ novo zabetonirati |narediti stene, ila česa z betonom|: 'ja:mò zabetò'ne:rat **1** gl. zacementirati

zabičati ipd. gl. zabučati ipd.

zabijati ▶ za'bi:jat -an nedov. ⟨⟩ *zabijati* **1.** |z udarci delati, da kaj s koničastim delom pride v kaj in tam ostane|: 'ča:vle za'bi:jat va 'pót **2.** |z udarci spravljati kak predmet v kako odprtino, da se ta zapre, zadelaj|: 'sot: za'bi:jat ■ gl. jekati

zabingljati ▶ za'bingl'at -an dov. ⟨⟩ **1.** *zabingljati* |viseč na čem se zazibat|: ód 'vè:tra só x'la:če na št'riké zabingl'a:le **2.** *zazvoniti, zazvončkljati*: st'rè:žnèk je za'bingl'au

zabiti ▶ 'za:bit za'bi:jen dov. ⟨⟩ *zabiti* **1.** |z udarci narediti, da kaj s koničastim delom pride v kaj in tam ostane|: 'ča:u 'za:bit va 'ža:gancó • za'gó:zdó 'za:bit **2.** |z udarci spraviti kak predmet v kako odprtino, da se ta zapre, zadelaj|: 'sot: 'za:bit ▶ **zabit** 'zabit za'bi:ta -ó **1.** *zabit* |deležnik od zabiti|: 'ko:uéc só za'bi:té v 'zè:ml'ó **2.** slabš. [*zabit], omejen, neumen: 'zabit č'lo:vèk ■ gl. zarukan

zablatiti ▶ zab'la:tét -èn dov. ⟨⟩ *zablatiti* |zamazati z blatom|: x'la:če sé je dó kól'è:na za'la:tó

zablengetati ▶ zablén'ge:tat -'gè:čen dov. ⟨⟩ ekspr. *zablengetati* |neubrano zvoniti: zvo'nóvè só zablénge'ta:lè

zableščati se ▶ zab'liščat se -in se dov. ⟨⟩ *zableščati se* **1.** |odbiti iskrečo se svetlobo| **2.** |zaradi močne svetlobe biti oviran pri gledanju|: na s'nè:gè se mé je zablíš'ča:ló

zabliskati se ▶ zabl'iskat se -an se dov. ⟨⟩ *zabliskati se* |oddati močno trenutno svetlobo pri razelektrenju ozračja|: nad 'sk'ra:dón se je zablisk'a:ló

zabliskniti se ▶ zabl'isként se -kne se dov. ⟨⟩ nav. 3. os. ed. *zabliskniti se, zablisniti se*

zablisniti se gl. zabliskniti se

zabliščati se gl. zableščati se

zabogateti ▶ zabó'ga:tét -èn dov. ⟨⟩ *obogateti* |postati bogat|: mej 'vójskó je zabó'ga:tó

zaboj gl. kišta

zabojček gl. kištica

zaboleti ▶ za'bo:l't -'buli:n dov. ⟨⟩ nav. 3. os. *zaboleti* |zачititi kratkotrajno bolečino|: va k'ri:žècax mé je zabó'l'è:ló • p'ř 's'rcè mé je zabó'l'è:ló

zabonec ▶ zabónc za'bó:nca m ⟨⟩ nekaj dolgo žensko vrhnje oblačilo brez rokavov, tkano iz bele volne, obšito z zeleno, modro ali vijoličasto vrstico: 'zabónc je ob'lè:kla ■ *Ta brezrokavni plašč je segal do meč in je bil del nekdanje ženske noše v Kostelu.*

zabongati ▶ za'bó:ngat -an dov. ⟨⟩ *slovesno zazvoniti*: p'ř 'fa:rè je za'bó:ngaló

zabosti ▶ 'zabóst za'bo:den dov. ⟨⟩ *zabosti* |s sunkom, potiskanjem narediti, da koničasti del predmeta pride v kaj|: 'igló mé je za'bo:la v 'rò:kó ▶ **zabosti se** 'zabóst se *zabosti se* |s koničastim delom prodreti v kaj in tam ostati|: 't'ř se mé je 'za'bó v 'nógó: ■ gl. stihniti, zabazgati, zapiliti, zariniti

zabranati gl. zavlačiti

zabrenkniti gl. zabrenkniti

zabremzati ▶ zab're:mzat -an dov. ⟨⟩ *novó zavreti* |z zavoro povzročiti, da se vozilo, kolo premika počasnije ali da se ustavi|: 'mošet zab're:mzat

zabrenčati ▶ za'b'řnčat -in dov. ⟨⟩ *zabrenčati* |dati živalskemu brenčanju podoben glas|: 'ka:man je ód'le:tó i za'b'řnčau • x 'vè:žè je 'nèkaj zab'řnč'a:ló

zabrenkniti ▶ zab're:řként -knen dov. ⟨⟩ *zabrenkniti, oteči*: 'lè:va 'ro:ka mé je zab're:řkèna

zabrisati ▶ zab'ri:sat -b'ri:šen dov. ⟨⟩ **1.** *zabrisati* |narediti, da je kaj manj vidno, opazno|: s'lét za 'sabó zab'ri:sat **2.** ekspr. *vreči, zagnati*: 'ka:man mé je zab'ri:sař v 'nó:gó

zabrnčati gl. zabrenčati

zabrtviti ▶ za'b'řtvét -èn dov. ⟨⟩ *star. zapreti sod z zamaskom ali z vratci*: ta 'vè:čjè 'sot: smó za'b'řtvélè ■ prim. zabiti

zabubiti se ▶ za'bu:bèt se -èn se dov. ⟨⟩ *zabubiti se* |spremeniti se v bubo|: kó'sè:nca se je za'bu:bèla

zabučati ▶ za'bič'a:t -i:n dov. ⟨⟩ *zabučati* |dati močne, zamolke glasove|: v 're:brè je zabič'a:ló

zabuhel gl. zabuhniti

zabuhniti ▶ za'bü:xént -xnén dov. ⟨⟩ *zabuhniti* |postati po obsegu večji navadno zaradi bolezenskega nabiranja, pritiska tekočine|: ód 'zóba: mé je 'li:ce za'bü:xénló ▶ **zabuhnjen** za'bü:xn'en -a -ó *zabuhnjen, zabuhel*

zabulati ▶ za'bulat -an dov. ⟨⟩ *z žigom zaznamovati drevo za sečnjo*: za'bulau je t'ri: 'metre 'dř ▶ **zabulan** za'bulan -a -ó *zaznamovan z žigom*: za'bulane 'bü:kve smó pò'sè:klè

zabuniti se ▶ za'bu:nèt se -èn se dov. ⟨⟩ **1.** *zbežati se, zмести se*: mej 'vójskó só se 'lidje: za'bu:nélè **2.** *zmotiti se |narediti napako pri kakem delu, navadno duševnem|*: p'ř račü'na:n'è sòn se za'bu:nó

zacajhnati ▶ za'ca:iřnat -an dov. ⟨⟩ *zaznamovati |narediti znamenje, znamenja, da se kaj opazi, prepoznaj|*: va p'ra:tèkax za'ca:iřnat 'póst, p'ra:znèk

zaceliniti ▶ zace'li:nt -nèn dov. ⟨⟩ *posejati (njivo) z deteljo in travo*: še'řo:kó 'ni:vó smó zace'li:nélè

zaceliti se ▶ za'cè:l't se -èn se dov. ⟨⟩ *zaceliti se, pozdraviti se*: 'noga se mé je za'cè:l'èla ■ gl. zazdraviti se

zacementirati ▶ zacimen'te:rat -an dov. ⟨⟩ *zacementirati, zabetonirati*: 'vo:góu 'xi:še só zacimen'te:ralè ▶ **zacementiran** zacimen'te:ran -a -ó *zacementiran, zabetoniran*

zacesniti se ▶ za'cè:sént se -snen se dov. ⟨⟩ *zacesniti se* |zatrgati se na mestu, kjer je priraščeno|: 'nó:xt se mé je za'cè:snó dó 'křvi: • 'vè:ja se je za'cè:sénla pò s'te:blè

zacimentirati gl. zacementirati

zacingljati ▶ za'ciŋg'l'a:t -a:n dov. ⟨⟩ *zacingljati |dati visoke, zveneče glasove|* ■ gl. zacinkljati

zaciniti ▶ za'ci:nt -nèn dov. ⟨⟩ *zaciniti |zadelati, zaliti s kositrom|*: 'lo:nc, sk'lè:dò za'ci:nt

zacinkljati ▶ za'ciŋkl'a:t -an dov. ⟨⟩ *zacingljati |dati visoke, zveneče glasove|*

zacitrati ▶ za'ci:trat -an dov. ⟨⟩ *zaigrati na citre*

zacamkljati ▶ zac'mekl'a:t -an dov. ⟨⟩ *pri hranjenju z naglim, lahkotnim odmikom jezika od neba dati nezveneč glas*: pra'si:čkè sò 'val'e zacmek'l'a:lè

zacamokati ▶ zac'mo:k'at -an dov. ⟨⟩ **1.** *zadelati (luknjo) z blatom*: 'òšè: zac'mo:k'at **2.** ekspr. *neenakomerno ometati |nanesti malto na zid, strop|*: ta s'ta:ra 'ma:tè sò st'ròp zac'mo:k'alè ■ prim. zažbukati

zacoprati ▶ za'c'o:prat -an dov. ⟨⟩ [**zacoprati|*], *začarati*: 'c'o:p'p'ŋca ga je za'c'o:prala ▶ **zacopran** za'c'o:pran -a -ò *začaran*: 't'o: mè je za'c'o:pranò

zaccviliti ▶ zac'vi:l'it -l'èn dov. ⟨⟩ *zaccviliti |oglasiti se z zelo visokim glasom|*: 'pas je zac'vi:l'ò ▪ š'ta:kòr je zac'vi:l'ò ▪ p'ra:scè sò zac'vi:l'èlè ▪ 'ku:la sò zac'vi:l'èla

zaccvrčati ▶ zac'v'č'at -in dov. ⟨⟩ *zaccvrčati |dati cvrčanju podobne glasove|*: 'ma:st je zacv'č'a:la ▪ d'ŋva sò zacv'č'a:la ■ gl. začvrjljeti

zaccvreni ▶ 'zacvrè:t -en dov. ⟨⟩ *vneti se zaradi prehlada*: òd 'vè:tra sò mè 'uči: zac'v'p'le ▶ **zaccvren** 'zacvren zacv're:na -ò *vnet, otekel*: zacv're:ne 'uči:

zaccamati ▶ za'ča:mat -an dov. ⟨⟩ ekspr. *zadremati, rahlo zaspati*: 'ma:lò sòn za'ča:malà

zaccarati gl. zacoprati

zaccenjati ▶ za'čè:n'at -an nedov. ⟨⟩ *zaccenjati |v presledkih, še ne v celoti opravljati kako delo, dejavnost|*: za'čè:n'alè sò 'o:rat ■ gl. pričenjati

zaccèpiti ▶ za'čè:pèt -èn dov. ⟨⟩ *zaccèpiti |zamašiti s čepom|*: 'bo:cò, 's'o:t za'čè:pèt

zaccesniti se gl. zacesniti se

zaccetek gl. kraj, početek, pričetek

zacceti ▶ 'zacè:t 'za:čè:n dov. ⟨⟩ *zacceti* **1.** [*izraža začetek opravljanja kakega dela, kake dejavnosti|*: za'čè:lè smò v'la:čè:t **2.** [*narediti prvo dejanje, prva dejanja v zvezi s kakim delom, kako dejavnostjo|*: 'ne vèn, 'ka:ĭ bè 'zacè:ž **3.** [*delati, početi*: 'ka:ĭ 'za:čè:šte? ■ gl. početi², postopiti se, pričeti

zaccimba ▶ za'či:m'ba -e ĭ ⟨⟩ *zaccimba |snov, ki daje hrani prijeten, navadno ostrejši okus|*: 'na:ĭbòl'a za'či:m'ba je s'vi:n'ska 'mast

zacciniti ▶ 'zacìnt za'či:nèn dov. ⟨⟩ *zabeliti |dodati jedi (razgreto) maščobo|*: 'rè:pò 'zacìnt ▪ sò'la:tò je zacè'n'i:la s š'pè:xòn ▶ **zaccinjen** za'či:n'en -č'i'n'e:na -ò *zabeljen*: zacì'n'e:nè ž'ga:ncè

zaccinjati ▶ za'či:n'at -an nedov. ⟨⟩ *beliti |dodajati je-*

di (razgreto) maščobo|: 'kòmpè:r za'či:n'at ▪ òp 'pè:tkèx smò za'či:n'alè z 'ma:slòn

zaccuditi se ▶ za'čü:dèt se -èn se dov. ⟨⟩ *zaccuditi se |zaccütiti in izraziti zaccudenje, presenečenje|*: ka: sòn ga 'vi:dò, sòn se 'sòmò za'čü:dò

zaccütiti ▶ za'čü:tèt -èn dov. ⟨⟩ *zaccütiti |s cüttili zaznati|*: 't'ŋ v 'no:gè sòn za'čü:tèla ▪ 'pas je za'čü:tò gòspò'da:rja ■ gl. zavohati

zaccvrjljeti ▶ zac'v'j'l'èt -l'i:n dov. ⟨⟩ ekspr. *zaccvrčati |dati cvrčanju podobne glasove|*: 'ma:slò je zacv'j'l'è:lò

zaccahniti ▶ za'daxènt -da:x'nèn dov. ⟨⟩ **1.** *zaccušiti |z dušenjem usmrtili|*: na'dü:xa ga 'čè za'daxènt ▪ za'daxènt mè 'čè **2.** *zaccušiti se |umreti zaradi onemogočenega dihanja|*: za'daxnò je òt 'pèči ▪ 'tü:kaj bè č'lo:vèk k'ma:lè za'daxnò ■ gl. zatohniti

zaccadj gl. odozad

zaccaviti ▶ za'da:vèt -èn dov. ⟨⟩ *zaccaviti |umoriti s stiskanjem grla|*: 'žè:nò je za'da:vò ▶ **zaccaviti se** za'da:vèt se *zaccaviti se |umreti zaradi zaccušitve s predmetom, ki obtiči v grlu|*: 'vo:lak se je za'da:vò z 'ja:bòkòn ▪ za'da:vèla se je s 'kòstjò ▶ **zaccavljén** za'da:vl'en -a -ò *zaccavljen*: za'da:vl'ena 'ma:čka ■ *zaccaviti se* gl. zaguniti se, zaccušiti se

zaccdelati gl. zaccmokati, zaccapažiti

zaccdeti ▶ 'za:dèt za'dè:nèn dov. ⟨⟩ *zaccdeti |premikajoč se priti v sunkoviti dotik s čim|*: z lax'ti:čèn ga je 'za:dò va g'lar:vò ▶ **zaccdeti se** 'za:dèt se *trčiti |udariti z vozečim vozilom, navadno ob drugo vozeče vozilo|*: aùtòmòbi:l'è sò se za'dè:lè

zaccdihati se gl. zasohati se

zaccdišati ▶ za'di:š'at -diš'in dov. ⟨⟩ *zaccdišati* **1.** [*dati, povzročiti prijeten vonj|*: pòva'ti:ca je zaccdiš'a:la ▪ pò 'kü:xèn'è je zaccdiš'a:lò ▪ zaccdiš'a:lò je pò g'nojè **2.** [*vzbuditi željo, zamikati|*: žü:pa mè je zaccdiš'a:la

zaccdišiti gl. zaccušiti

zaccdnji ▶ 'za:jd'n'è -a -e prid. ⟨⟩ *zaccdnji* **1.** [*ki leži, je zaccdaj, za čim|*: 'za:jd'n'a 'ku:la **2.** [*ki izraža (pre)ostanek količine, množine česa|*: prò'da:la je 'za:jd'n'ò k'ra:vècò **3.** [*za katerim glede na kako razvrstitev ni nikogar več|*: s'mè:ròn je 'bi:ŋ 'za:jd'n'è v raz'rè:dè **4.** [*ki je po pomembnosti na najnižji stopnji|*: g'vant je n'è'g'o:va 'za:jd'n'a b'ri:ga **5.** [*ki je najbližje času govorjenja ali sovpada z njim|*: 'za:jd'n'e 'ča:se za'xa:ja v òšta'ri:jo ▪ 'za:jd'n'è k'ra:ĭc zaccdnji krajec |luna, ko je viden njen levi del površine| ▶ **zaccdnji** 'za:jd'n'è -a -e sam. *zaccdnji* ▪ 'ma:tè g'rè: 'p'rtè 'za:jd'n'èmè bliža se koncu življenja, umira ▪ ra'ki:ja g'rè: 'p'rtè 'za:jd'n'èmè jo zmanjkujè ■ gl. skradnji

zaccdnjica gl. rit, štopnica

zaccdnjič ▶ 'za:jd'n'ič prisl. ⟨⟩ *zaccdnjič* **1.** [*pri ponavljanju na zaccdnjem mestu|*: 'za:jd'n'ič tè 're:čèn **2.** [*izraža,*

da čemu časovno malo odmaknjenemu (v preteklosti) ne sledi nič iste vrste]: 'za:jd'n'ič te 'ni: 'bèlò na 'dè:lò ■ gl. kadato, zadnjikrat

zadnjikrat ▶ 'za:jd'n'èkrat prisl. () *zadnjikrat, zadnjič*
zadobaviti si ▶ zadò'ba:vèt sè -èn sè dov. () *nabaviti, priskrbeti si*: 'dɾf smò sè zadò'ba:vèlè za 'cè:lò 'zi:mò ▪ 'kumaj sòn sè 'tè:ga 'sè:mena zadò'ba:vèla
 ● ekspir. 'lipiga v'ra:pca (= v'ra:ga) sè je zadò'ba:vò prišel je v zelo neugoden položaj

zadobiti ▶ za'do:bèt -'dòbin dov. () [**zadobiti*], *dobiti* |postati deležen zlasti kake duhovne dobrine|: 'bò:k tè 'da:ī òt s'v'è:te 'ma:še 'dè:uɕ za'do:bèt

zadolžiti se ▶ za'du:žèt se -'dužin se dov. () *zadolžiti se* |postati komu dolžen določeno vsoto denarja|: pɾ štaɕü'na:rjè se je za'du:žò

zadostovati gl. dospjevati

zadovoljen ▶ zadò'vò:l'èn -l'na -ò prid. () *zadovoljen 1.* |ki se duševno ugodno počuti|: zadò'vò:l'èn č'lo:vèk ▪ je 'ò:na zadò'vò:l'na? ▪ 'nigdar 'ni: zadò'vò:l'èn **2.** |ki ima pozitiven, odobravajoč odnos do koga, česa|: zadò'vò:l'èn je s x'ra:nò, s s'lü:žbò ● preg. 'dò: z 'ma:lèn 'ni: zadò'vò:l'èn, ve'li:kèga 'ni: v'rè:dèn ■ gl. kontent

zadovoljstvo ▶ zadò'vò:l'stvò -a s () *zadovoljstvo* |stanje zadovoljnega človeka|: zadò'vò:l'stvò se jè 'vi:dè na òb'ra:zè

zadremati ▶ zad'rè:mat -ml'èn dov. () *zadremati* |prijeti v stanje med budnostjo in spanjem|: pò 'jü:žèné sòn 'ma:lò zad'rè:ma:ū ■ gl. začamati, zažmati

zadreti gl. zabazgati, zariniti, zaškaljiti

zadrgniti ▶ za'drgènt -gnen dov. () *zadrgniti* |s potegovanjem, vlečenjem trdno namestiti|: š'trik za'drgènt

zadrhovati ▶ zadɾ'ɦo:xat -an dov. () ekspir. [**zadrhovati*], *zaspati, zasmrčati*: za 'pèčjo je zadɾ'ɦo:xala

zadržati ▶ za'dɾžat -in dov. () *zadržati 1.* |s prijemom ohraniti v določenem položaju, na določenem mestu|: za'dɾžau ga je, da 'ni: 'pa:ū **2.** |narediti, da kdo za krajši čas ostane na določenem mestu|: zadɾ'žalè sò ga na 'jü:žèné ▶ **zadržati se** za'dɾžat se *zadržati se* |ostati daljši čas kje|: 'du:gò sò se zadɾ'žalè va òšta'ri:jè ■ gl. zaštentati

zadrževati ▶ zadɾ'žè:vət -'žü:jèn nedov. () *zadrževati 1.* |delati, da kaj gibajočega, premikajočega se ne nadaljuje gibanja|: p'lò:t je zadɾ'žè:vau p'la:s **2.** |delati, da kdo za krajši čas ostane na določenem mestu|: zadɾ'žè:valè sò ga na 'sa:jmé ▶ **zadrževati se** zadɾ'žè:vət se *zadrževati se* |ostajati daljši čas kje|: zadɾ'žè:vau se je f'cè:rkvé ■ gl. opletati

zadudlati ▶ za'dudlat -an dov. () *votlo zagrmeti, zabobneti*: nat 'sk'ra:dòn je zadud'la:lò, 'daš 'bò:

zadušiti ▶ za'dišit -in dov. () *zadušiti* |z dušenjem

usmrtili|: 'ka:šèl' 'če me g'lìx za'dišit ▶ **zadušiti se** za'dišit se *zadušiti se* |zaradi dušenja umreti|: òt 'ka:šl'a se je zadè'ši:la ▪ v 'di:mè sò se zadè'ši:lè ■ gl. zadahiniti, zalipiti, zalopiti; zadušiti se gl. zadahiniti, zagušiti se

zaenkrat ▶ za'ènkɾt prisl. () [**zaenkrat*], *za zdaj, za ta trenutek*: za'ènkɾt na:ī tè 'bò: pɾzane'še:nò

zafrajštrati ▶ zafl'a:īštrat -an dov. () ekspir. *pokrpiti, popraviti tlak, omet*: pret 'cèrkvò sò zafl'a:īštralè

zafloskati ▶ zafl'o:skat -an dov. () ekspir. **1.** *zamazati, zapackati*: x'la:če je dò kò'lè:ma zafl'o:ska:ū **2.** *zapraviti, potrošiti*: 'vas 'dèna:r je zafl'o:skala **3.** *zapatiti, zasnežiti v večji količini*: 'čez nòč je s'nè:k zafl'o:ska:ū **4.** *grobno pokriti z ometom, blatom*: 'zit je 'nèka:ī zafl'o:ska:ū ▪ 'lü:kn'ò je zafl'o:skala z 'il'òvècò

zafřčkati ▶ za'fřčkat -an dov. () ekspir. [**zafřčkati*], *zapraviti, razmetati (denar)*: 'lè:p g'rènt je za'fřčka:ū s pi'ja:čò

zafřigljati ▶ za'fřiglat -an dov. () *zamazati, zapackati (z iztrebki)* ▶ **zafřigljan** za'fřiglan -a -ò *zamazan, zapackan* ● pastirska zbadljivka za zaspance na veliki petek kap'i:ta:n, kap'i:ta:n, / s'k'ürjèn d're:kòn za'fřigla:n

zafřkniti ▶ za'fřkènt -knen dov. () [**zafřkniti*], *zavihati*: k'ro:gèl', x'la:če, rò'ka:ve, kò'lè:nje za'fřkènt

zagambati se ▶ za'gambat se -an se dov. () ekspir. *obleči se v dolgo, nepraktično oblačilo* ▶ **zagamban** za'gamban -a -ò *deležnik od zagambati se*: za'gamban v òčè:tòvò 'sü:kn'ò

zagaziti ▶ za'ga:zèt -èn dov. () *zagaziti* |iti, stopiti v kaj mehkega, udirajočega se|: za'ga:zò je x'vò:dò, v b'la:tò, va s'nè:k ● ekspir. za'ga:zèlè sò va ve'li:kò nes'rè:čò doživeli so veliko nesrečo

zagiftati ▶ za'giftat -an dov. () *zastrupiti 1.* |povzročiti, da v organizem pride strup|: z 'gò:bamè se je za'gi:ftau **2.** |usmrtili tako, da v organizem pride strup|: š'ta:kòrje za'giftat ▶ **zagiftati se** za'giftat se *zastrupiti se* |narediti samomor z zaužitjem strupa|: òd 'ža:lòstè se je za'giftala

zagladiti gl. zarajhati

zagledati ▶ zaglet zag'le:dan dov. () *zagledati* |z gledanjem zaznati|: zag'le:da:ū sòn 'ka:čò ▶ **zagledati se** zag'le:da:ū se je va sò'sè:dò ● 'kam sè se zag'le:dala? kam gledaš, na kaj misliš, da ne poslušas?

zagleti gl. zagledati

zagnati gl. šmekniti, zabrisati, zapiliti, zariniti

zagnojiti se ▶ zag'no:īt se -g'nòjin se dov. () nav. 3. os. *zagnojiti se* |postati gnojen|: 'ra:na se je zag'nòjji:la
 ■ prim. ognojiti se

zagodrnjati gl. zamrmrati

zagoreti ▶ za'gò:rt -'gòrin dov. () *zagoreti 1.* |zače-

ti goreti] va š'po:rxetè mè 'ni: t'lò 'val'e za'gor:t
▪ 'xi:ša je zagò:rè:la **2.** |dobiti rjavo barvo kože|:
pò:lè:tè 'lidje: zagò'ri:jò ► **zagorjen** za'górjen
-gòr'je:na -ò zagorel: zagòr'je:nò 'dè:te

zagospodariti ► zagòspò'da:rt -rèn dov. (◊) *zagospo-*
dariti |postati gospodar|: 'že:na je zagòspò'da:rè:la
př 'xi:šè

zagotovo gl. beseda

zagotovo gl. zagvišno

zagovarjati ► zagò'va:rjat -an nedov. (◊) *zagovarjati*
|odvzeti, zmanjševati krivdo|: ma:tè 'sina 'furt
zagò'va:rja ▪ 'dòbrò se je zagò'va:rjala pret 'mò:žen

zagovoriti se ► zagò'vo:rt se -'vòrin se dov. (◊) *zago-*
voriti se |nehote povedati, kar se ne namerava|:
pret sòd'ni:kòn se je zagò'vò:rò

zagozda ► za'gò:zda -e ž (◊) *zagozda* |proti enemu
koncu zasužujoč se kos kovine, lesa za cepljenje, tr-
dno namešcanje česa|: za'gò:zda za sè'kè:rò, za
ma'ti:kò, za 'kòsò: ▪ z za'gò:zdò 'ka:lat 'bù:kve na
b'la:n'e

zagozdica ► za'gòzdèca -e ž (◊) *zagozdica* |manjšal-
nica od zagozda|

zagozditi ► za'go:zdèt -'gòzdin dov. (◊) *zagozditi* |z za-
bitjem zagozde, zagozd narediti, da je kaj trdno
nameščeno|: sè'kè:rò, ma'ti:kò, k'ramp za'go:zdèt
► **zagozditi se** za'go:zdèt se *zagozditi se* |priti v
kaj ozkega, ovirajočega in tam ostati, se ne premi-
kat|: x'lò:ja se je za'go:zdèla mej 'vrške

zagrabiti ► zag'ra:bèt -èn dov. (◊) **1.** *zagrabiti* |moč-
no, sunkovito prijeti kaj|: z 'ròkò: je zag'ra:bèla
za kòp'ri:ve ▪ t'rn'e me je zag'ra:bèlò za 'sü:kn'ò ▪
za v'rat jò je zag'ra:bò **2.** *zagrabiti* |z nenadnim,
sunkovitim gibom vzeti|: zag'ra:bè, 'kaj 'na:iveč
'mò:reš! **3.** ekspr. [**zagrabiti*], *prijeti, zgrabiti*: žen-
darjè sò ga zag'ra:bèlè **4.** *dobiti, pridobiti si*:
na'e:ŋkřt bè 'rat' se zag'ra:bò • brezoseb. pò'no:čè me
je zag'ra:bèlò př 'sřèc začutil sem ostro bolečino
► **zagrabiti se** zag'ra:bèt se ekspr. *spopasti se, spo-*
prijeti se: zag'ra:bèlè sò se

zagraditi ► zag'ra:jt in 'zagrajt zag'radin dov. (◊) *zagra-*
diti |obdati z ograjo|: 'ni:vò, kòš'e'ni:cò zag'ra:jt •
p'lò:t zag'ra:jt narediti plot ■ *zagraditi* s trnjem gl.
zatriniti

zagrajti gl. zagradiť

zagrančati ► zag'rančat -an dov. (◊) nav. 3. os. *zagre-*
niti |dobiti nekoliko grenek okus|: gò'tò:vèna je
zagranč'a:la ▪ mlè:kò je zagranč'a:lò, 'bò:mò ga
'vřglè p'ra:scen

zagreniti gl. zagrancati

zagrešiti ► zag'rè:šit -in in zag'rè:ši:t -i:n dov. (◊) *zagre-*
šiti |narediti kaj slabega, nepravilnega|: zag'rè:šò
sòn př pi'ja:čè, př 'jè:dè

zagrgrati ► za'gřgrat -an dov. (◊) *zagrgrati* **1.** |da-
ti kratke, pretrgane glasove iz grla|: v 'gřlè mè je
'nèkaj zagř'ra:lò **2.** |dati glasove kot voda pri vre-
tju|: v 'la:kancè, va t'ra:xtarjè je zagř'ra:lò

zagrinjati ► zag'ri:n'at -an dov. (◊) *zagrinjati* |zakri-
vati kako stvar a) z namešcanjem tkanine, papirja
čez njo, pred njo|: 'u:kna zag'ri:n'at s 'fè:rèngamè
b) z namešcanjem kake snovi po njej, čez njo|:
'kòmpè:r, 'ja:mèce, g'ròp zag'ri:n'at ► **zagrinjati**
se zag'ri:n'at se *strnjevat* se, *zapirati se*: v ljudski pesmi
Marija in brodnik pred 'n'ò: se je rezg'ri:n'alò (jezèrce), /
za 'n'ò: se je zag'ri:n'alò

zagrizniti ► zag'ri:zènt -znen dov. (◊) **1.** *zagrizni-*
ti |zasaditi zobe v kaj|: zag'ri:zènt 'ja:bòkò, k'rèx
2. *prigrizniti* |pojesti kaj malega, zlasti prigrizek|:
zag'ri:znè 'ma:lò pòva'ti:ce, š't'ri:kl'a!

zagrljaviti ► zagř'l'a:vèt -èn dov. (◊) ekspr. *zaostati v ra-*
zvoju: 'dèca sò mej 'vòjskò zagř'l'a:vèla ▪ p'ra:sac
je zagř'l'a:vò ► **zagrljavljen** zagř'l'a:vl'en -a -ò *za-*
ostal v razvoju: zagř'l'a:vl'enò gò'vè:dò

zagrmeti ► za'gřmèt -in dov. (◊) nav. 3. os. ed. *zagrmeti*
|dati zelo slisne glasove ob bliskanju|: ena'par:krat
je zagř'mè:lò, pa 'niker 'nič ▪ ka: je zagř'mè:lò, je
za'čè:la 'pa:dat 'tò:ča ■ gl. zadudlati

zagrniti ► zagřnt in za'gřnt za'gřnen dov. (◊) *zagrniti*
1. |zakriti kako stvar z namestitvijo tkanine, pa-
pirja čez njo, pred njo|: za'gřnè 'ò:knò! **2.** |pokriti
z zemljo|: za'gřnèlè smò 'ja:mò, g'ròp ► **zagrnjen**
za'gřn'en -a -ò *zagrnjen, pokrit*: 'ja:ma z 'rè:pò je
'več za'gřn'èna

zagroziti ► zag'ro:zèt -èn in zag'ro:zèt se -èn se in
zag'ròz:it se -i:n se in zag'ròz:it -i:n dov. (◊) *zagro-*
ziti **1.** |obljubiti, napovedati komu kaj neprijetne-
ga, hudega|: sò'sè:dè, pas'tè:rjè je zag'rò:zò, da ga
'bò: na'tè:pò **2.** |zastrašujoče zamahniti s čim|: s
'pa:l'cò, s 'přstòn se mè je zag'rò:zi:la ■ *zagroziti*
se gl. zagroziti

zaguliti ► za'gü:l't -l'èn dov. (◊) *zaradi nespretnè-*
ga ravnanja z orodjem poškodovati, skrhati re-
zilo: sè'kè:rò, b'ra:jd'l'ò je za'gü:l'ò ▪ 'ko:sa se mè
je za'gü:l'èla ► **zaguljen** za'gü:l'en -a -ò *skrhan*:
za'gü:l'en 'no:žèč ▪ za'gü:l'ene š'kar:je

zaguniti se ► za'gu:nt se -nèn se dov. (◊) **1.** *zatakni-*
ti se, ustaviti se v grlu **2.** *zadaviti se* |umreti zaradi
zadušitve s predmetom, ki obtiči v grlu|: 'te:le se
je za'gu:nèlò z ò'ta:vò **3.** *zamašiti se* |postati ne-
prehoden, nepretočen zaradi nabiranja, kopiče-
nja kake snovi, predmetov na določenem mestu|:
'ja:rak se je za'gu:nò s s'metjen

zagušiti se ► za'gu:šèt se -èn se dov. (◊) *zadaviti se, za-*
dušiti se: 'vo:lak se je za'gu:šò z 'dè:tel'ò

zagvišati se ► zag'vi:šat se -an se dov. (◊) **1.** *zagoto-*

viti si kako materialno dobro: pŕ štacü'narjê se je zag'vi:šala za 'cu:kêr **2.** preveriti varnost česa: zag'vi:šau se je, 'alê 'ža:ganca 'dŕži:

zagvišno ▶ zag'vi:šnô prisl. (⟨) *zagotovo, (prav) gotovo*: g'le:i, da zag'vi:šnô p'ri:deš!

zahajati ▶ za'xa:jat -an nedov. (⟨) **1.** *zahajati* |*spuščati se za obzorje, pod obzorje*|: 'sò:nce, 'mè:sac za'xa:ja **2.** *zahajati* |(večkrat) *hoditi*|: 'za:jd'n'ê 'ča:se za'xa:ja va ošta'ri:jô **3.** *postrani, neravno rezati*: 'ža:ga za'xa:ja

zahartati ▶ za'xartat -an dov. (⟨) *zakartati* |*s kartanjem zapraviti*|: 'vas zas'lü:žêk je za'xartaŭ

zahirati gl. zahiriti

zahirek ▶ za'xê:rak -rka m (⟨) v razvoju *zaostal človek, žival ali rastlina*: 'ka:i sê 'kü:pô 'ta: za'xê:rak!

zahiriti ▶ za'xê:rêt -ên dov. (⟨) *zahirati* |*zaostati v rasti, telesnem razvoju*|: pra'si:čkê sô 'lê:tas za'xê:rêlê

zahladiti ▶ zax'la:jt -x'ladi:n dov. (⟨) *zahladiti, shladiti se, postati hladno*: pŕtê vi'čê:rê je 'kumaĭ 'ma:lô zax'la'di:lô

zahljati gl. zahladiti

zahreskniti ▶ zax're:skênt -knên dov. (⟨) *dati oster, rezek glas (navadno ob zlomu, padcu)*: 'vê:ja pôd 'n'i:n je zax're:skênla

zahreščati ▶ zax'rê:šcat -x'reščin dov. (⟨) *zahreščati* |*dati kratke, rezke glasove*|: na 'i:zbê je 'nêkaj zaxreš'ča:lô

zahtevati ▶ zax'tê:vât -an nedov. in dov. (⟨) *zahtevati* |*izražati odločno hotenje, da osebek kaj dobi*|: ôd b'ra:ta je zax'tê:vala s'vâjô 'dô:tô

zahvaliti se ▶ zax'va:l't se -ên se dov. (⟨) *zahvaliti se* |*izraziti hvaležnost*|: zax'va:l'ô se je za 'pômôč

zaigrati gl. zacitrati, zarezati, zaškrobati, zašpilati, zatrljunktati, zavergljati

zaiti gl. zajti

zajahati gl. zajašiti

zajamčiti gl. garantirati

zajašiti ▶ za'ja:šêt -ên dov. (⟨) *zajahati* **1.** |*sesti na žival tako, da je vsaka noga na drugi strani*|: 'ko:n'a za'ja:šêt **2.** *ekspr.* |*sesti tako na kaj sploh*|: 'gŕm je za'ja:šô **3.** |*divigniti sprednji del telesa na drugo žival kot pri paritvi*|: 'vôŭ je za'ja:šô k'ra:vô • *ekspr.* nes'rê:ča me je za'ja:šêla doletela

zajatiti se ▶ za'ja:têt se -ên se dov. (⟨) *ekspr.* *zamašiti se* |*postati neprehoden, nepretočen zaradi nabiranja, kopičenja kake snovi, predmetov na določenem mestu*|: ja:rak se je za'ja:tô

zajček ▶ 'za:ičêk -a m (⟨) *zajček* |*manjšalnica od zajec*|

zajčji ▶ 'za:ičjê -a -e prid. (⟨) *zajčji* |*ki se nanaša na zajec*|: 'za:ičja 'kô:ža • 'za:ičjê g'nô:i • na 'za:ičjên g'nô:jê s'la:bô 'ra:ste tam, *kjer gnojijo samo divji zajci s svojimi iztrebki* • 'za:ičja 'dê:tel'ca *zajčja*

deteljica |*detelji podobna rastlina z belimi zvezdastimi cveti, ki raste po senčnatih gozdovih* | gl. *deteljica, zeljce*

zajdnji ipd. gl. zadnji ipd.

zajec ▶ 'za:ĭc -a m (⟨) **1.** *zajec* |*glodavec z velikimi uhlji in dolgimi zadnjimi nogami*|: 'divjê 'za:ĭc • 'dômač 'za:ĭc • 'za:ĭca je s't'rê:l'ô • re'di:jô 'za:ĭce **2.** *simetrično mišičevje na svinjskem hrbtu*: 'za:ĭca je iz'rê:zaŭ • *ekspr.* 'za:ĭca v'jê:t *pasti na spolzkih tleh in si umazati obleko na zadnjici* | /priprava/ gl. *hlapec*

zajedati ▶ za'jê:dat -an nedov. (⟨) **1.** za živali *zajedati* |*jesti hrano, namenjeno drugi živali*|: 'vôŭ za'jê:da 'te:le **2.** *zajedati* |*živeti od dela drugega, na škodo drugega*|: pŕ 'istê 'xi:šê b'rat za'jê:da b'ra:ta **3.** *zajedati se* |*s trajnim, močnim tokom prodirati v kaj*|: 'ku:pa, ja:rak za'jê:da kôš'e:ni:cô | **zajedati se gl. zajedati**

zajedno ▶ za'jednô prisl. (⟨) **1.** *spotoma* |*izraža, da kdo kaj opravi medtem, ko kam gre*|: za'jednô ka: 'peš is š'kô:le, 'kü:pê k'r'ü:xa **2.** *neprenehoma, neprestano*: 'furt za'jednô me š'pô:ta

zajem ▶ za'jê:m za'jê:ma m (⟨) *del njive, ki ga ženska pri pletvi, okopavanju, žetvi obdela z enega mesta*: 'ta: za'jê:m 'bô:mô 'iše izag'n'a:le • ža'n'i:ce 'gô:nêjô, 'je:ml'êjô, te'ra:jô 've:lêk 'za:jem

zajemalka gl. šefrka

zajemati ▶ za'jê:mat -an nedov. (⟨) **1.** *zajemati* |*s potisnjenjem posode, priprave v kaj tekočega, sipkega to jemati iz tega, v čemer je*|: za'jê:mat 'vô:dô: is 'kôbla, is š'te:rne • ml'adi:na je f'lê:tnô za'jê:mala jedla **2.** *delati na njivi, travniku po delih, kolikor se lahko obdela z enega mesta*: dèk'lê:ta sô za'jê:mala š'e'ro:kô • 'ko:sac je za'jê:maŭ 'vô:skô

zajesti ▶ 'za:ĭst 'zajê:n dov. (⟨) **1.** za živali *zajesti* |*pojesti hrano, namenjeno drugi živali*|: p'ra:sac je 'za:jô pra'si:cô **2.** *zajesti se* |*s trajnim, močnim tokom prodreti v kaj*|: ja:rak je 'zajêŭ 'vŕt | **zajesti se gl. zajesti**

zajeti ▶ zajet 'za:iĭmen dov. (⟨) *zajeti* |*s potisnjenjem posode, priprave v kaj tekočega, sipkega to jemati iz tega, v čemer je*|: ra'ki:jô 'zajet • 'bôŭni:k je 'zajêŭ 'sômô 'e:nô ž'li:cô, več 'ni: 'mô:gô *pojedel* • rek 'dô: 'na:iĭme, 'ta: (i) 'za:iĭme *kdor najame delavca, hoče, da dobro dela*

zajka ▶ 'za:ĭka -e ž (⟨) *zajka, zajklja*: 'za:ĭka 'ma m'la:de

zajklja gl. zajka

zajla ▶ 'za:ĭla -e ž (⟨) [**zajla*], *jeklena vrvc*: 'za:ĭla na 'môpedê *potezna žica*

zajokati ▶ za'jô:kat -an dov. (⟨) *zajokati* |*izraziti veliko čustveno prizadetost, zlasti žalost, ali telesno bolečino s solzami in glasovl*|: 'dê:te je za'jô:kalô | gl. *zatuliti, zavečati*

zajti ▶ 'za:jt̚ 'za:jden dov. ⟨⟩ **zaiti** **1.** |spustiti se za obzorje, pod obzorje|: 'sò:nce je 'zašlò **2.** |iti, premakniti se narobe, v napačno smer|: va 'xò:stax je 'zašla **3.** |nehote, nenameravano priti kam|: 'za:šò je va s'la:bò kòmpa'ni:jò • za 'nò:hte mè je 'zašlò *zanoihtalo se mi je*

zajtrk gl. frušték, kosilo, ručik

zajtrkovati gl. fruštíkati, kositi, ručati

zajutra ▶ za'jü:tra prisl. ⟨⟩ *jutri zjutraj*: za'jü:tra p'ri:dè, 'pémò 'kòčč:vje

zakaditi ▶ za'ka:jt̚ -kadin dov. ⟨⟩ **1.** *zakaditi* |s kajenjem povzročiti, da zrak v kakem prostoru ni čist|: 'xi:šò sò zaka'di:lè s 'pu:šen'en **2.** ekspr. [*zakaditi] |z veliko silo vreči, zagnati|: zaka'di:la je 'dèna:r na 'mi:zò ▪ za'ka:dò ga je va s'nè:k ▪ za'ka:dò mè je 'ka:lancò v g'la:vò ▶ **zakaditi se** za'ka:jt̚ se ekspr. [*zakaditi se], *silovito napasti*: zaka'di:la se je 'va:n'ò ■ gl. zapušiti

zakaj ▶ 'za:kaj prisl. ⟨⟩ *zakaj* |vprašuje po vzroku|: 'za:kaj 'ni:sè p'rišò? ▪ 'za:kaj 'tu:če 'ko:n'a? ▪ 'za:kaj st'rè:'ajò? ■ gl. kako prisl., pokaj

zakaj ▶ 'zakaj vez. ⟨⟩ v vzročnem priredju *zakaj, kajti, saj*: 'ni:sòn 'kü:pò, 'zakaj 'ni:sòn 'èmò dè'na:rja p' se:bè ▪ 'ni:sòn š'la 'kòčč:vje, 'zakaj sòn zas'pa:la ▪ za 'božèč 'bo: p'rišò 'damux, 'zakaj 'sakò 'lè:tò p'ri:de

zakajti gl. zakaditi

zakalati se ▶ za'ka:lat se -an se dov. ⟨⟩ **1.** *razklati se, počiti v več kosov*: pò'ri:šče na sè'kè:rè se mè je za'ka:lalò **2.** *počiti v nezaželeni smeri*: 'za:ganca se je za'ka:lala ▶ **zakalan** za'ka:lan -a -ò *razklan, počen*: za'ka:lana 'daska

zakampenati ▶ zakam'pènat -an dov. ⟨⟩ *začeti pritrkavati, slovesno zazvoniti*: p'ř 'fa:rè je zakam'pè:na:lò

zakantati ▶ za'kantat -an dov. ⟨⟩ *zapeti* |izoblikovati tone, melodije z govorilnimi organi|: pas'tè:rjè sò zakan'ta:lè ▪ v ljudski pesmi s'vè:ta 'kata'ri:na 'ra:nò s'ta:la / i sè 'lipu: zakan'ta:la

zakapariti ▶ zaka'pa:rèt -èn dov. ⟨⟩ *zaarati*: 'vo:la je zaka'pa:rò

zakapati ▶ za'ka:pat -pl'èn dov. ⟨⟩ *zakapati* |s kapanjem zadelati|: 'sò:t sòn za'ka:pau, da 'ne bo: 'pü:ščaü ▶ **zakapan** za'ka:pan -a -ò *zakapan*: za'ka:pan š'kaf

zakapljevati ▶ zakap'l'è:vat -l'ü:jèn nedov. ⟨⟩ *zamakati*: na 'cè:rkvè zakap'l'ü:je

zakartati gl. zahartati

zakasniti ▶ za'ka:sènt -snèn dov. ⟨⟩ [*zakasniti], *zamuditi* **1.** |zaradi prepoznega prihoda kam ne udeležiti se začetka česa|: 'ma:šò je za'ka:snò ▪ 'dèca sò zakas'ni:la š'kò:lò **2.** |zaradi prepoznega pri-

hoda kam ne dobiti več česa kje: aütò'bu:s sòn zakas'ni:la

zakašljati ▶ za'ka:šl'at -en dov. ⟨⟩ *zakašljati* |sunkovito, glasno izdihniti zrak zaradi dražljajev v grlu, sapniku|: za'ka:šl'au je, 'zakaj se mè je zale'tè:lò

zaketiti ▶ za'kè:l'èt in za'kè:l't -'kè:l'èn dov. ⟨⟩ *zalepiti* **1.** |z lepilom, lepljivo snovjo narediti, da je kaj spet celo, v enem kosu|: za'kè:l't 'mi:zò **2.** |z uporabo lepila zapreti|: v'ra:ta za'kè:l't ▶ **zakelen** za'kè:l'èn -a -ò *zalepljen*: za'kè:l'ena 'mi:za

zakidati ▶ za'ki:dat -an dov. ⟨⟩ *zakidati* **1.** *zametati a) z gnojem, blatom*: 'li:nò na 'zi:dè va x'lè:vè za'ki:damò **b) s snegom**: v'ra:ta sò za'ki:dalè s s'nè:gòn **2.** ekspr. *zamesti* |pasti v veliki količini|: s'nè:k je več d'vakrat za'ki:daü ▶ **zakidan** za'ki:dan -a -ò *zakidan*: za'ki:dana 'cè:sta zametena

zakitati ▶ za'ki:tat -an dov. ⟨⟩ *zakitati* **1.** |izravnati površino s kitom|: šp'ra:n'ò za'ki:tat **2.** |zadelati, pritrditi s kitom šipe v okvire|: ša:jbò za'ki:tat ▶ **zakitan** za'ki:tan -a -ò *zakitan*: za'ki:tanò 'o:knò

zaklačiti gl. zatlačiti

zakladati ▶ zak'l:dat -an nedov. ⟨⟩ *zalagati* |podpirati koga z denarjem|: 'dòk:le je 'mò:gò, je zak'la:daü 'sina

zaklanjati ▶ zak'la:n'at -an nedov. ⟨⟩ *ščititi, varovati*: 'ma:tè š'čè:r p're:več zak'la:n'a

zaklati ▶ 'za:klat za'kò:l'èn dov. ⟨⟩ *zaklati* **1.** |ubiti (domačo) žival za hrano, navadno z nožem|: p'ra:sca smò zak'la:lè **2.** ekspr. |ubiti, umoriti, navadno z nožem|: sò'sè:da je 'za:klaü ▶ **zaklan** 'zaklan zak'la:na -ò *zaklan*: zak'la:nò 'te:le ■ gl. priklati

zakleniti ▶ zak'le:nt -k'lè:nen dov. ⟨⟩ *zakleniti* |dati mehanizem ključavnice v tak položaj a) da se kaj ne da odpreti|: v'ra:ta zak'le:nt **b)** novo da kaj ne more več delovati|: p'è'cikl' zak'le:nt vò'la:n zak'le:nt **c)** da s tem notranjost česa ni dostopna|: š'k'ri:n'ò je zakle'ni:la ▶ **zakljenjen** zak'lè:n'en -a -ò *zakljenjen*: zak'lè:n'ena 'ka:mbrà

zaklepati ▶ zak'lè:pat -pl'èn nedov. ⟨⟩ *zaklepati* |dati mehanizem ključavnice v tak položaj a) da se kaj ne da odpreti|: v'ra:ta zak'lè:pat **b)** novo da kaj ne more več delovati|: vò'la:n zak'lè:pat ▪ 'mò:pè't zak'lè:pat **c)** da s tem notranjost česa ni dostopna|: 'ko:sèm zak'lè:pat **č)** da se komu onemogoči dostop do česa|: k'rèx zak'lè:pat

zakleti ▶ 'zakl'èt za'ku:nen dov. ⟨⟩ *zakleti* |uporabiti grobe besede, besedne zveze, navadno v afektu|: ka: je 'pija:n, 'rat za'ku:ne ▪ pò'ti:xò je zak'l'è:la ▶ **zaklet** 'zakl'èt -a -o: 'zakl'èt g'ra:t s *kletvijo* začaran, uročen ■ zakleti st gl. zakrepati se

zakmašen ▶ zak'ma:šèn -šna -ò prid. ⟨⟩ *prazničen, boljši*: zak'ma:šèn g'vant ▪ zak'ma:šna b'luzà ▪ zak'ma:šnè pòs'to:lè

zakon ▶ 'za:kón za'kò:na m (⟨) *zakon* [z zakonom urejena življenjska zveza moškega in ženske]: v za'kò:nè se 'dòbrò zas'tò:pèjò ▪ s'tò:pèt v 'za:kón poročiti se ▪ 'zè:t v 'za:kón ▪ v za'kò:nè s 'tè:n òl'òvè:kón 'ni: è'mè:la s'rè:če ■ /predpis/ gl. postava²

zakopati ▶ za'ko:pat -'kò:pl'en dov. (⟨) *zakopati* **1.** [dati, položiti v izkopano vdolbino, jamo in zasuti]: pa'sa:nè 'tè:dèn sò zakò'pa:lè dè'la:čkèga "bo:ja pokopali **2.** [dati, položiti kaj v izkopano vdolbino, jamo in zasuti, da se skrije, prikrije]: dèna:r je za'ko:paù ▪ 'kò:st je zakò'pa:la ▶ **zakopati se** za'ko:pat se [z gibi, podobnimi kovanju, priti v položaj, v katerem je kdo zakrit]: za'ko:pat se f'cù:n'è, v 'li:stje, va 'sinu: ▶ **zakopan** za'kòpan -kò'pa:na -ò *zakopan*: zakò'pa:ne dè'na:rje sò 'na:šlè

zakotiti se ▶ za'kò:tè se -'kòtin se dov. (⟨) **1.** *razmnožiti se, namnožiti se*: 'mi:šè, 'žu:xarjè sò se zakò'ti:lè **2.** *razrasti se [rastoč priti na večjo površino]*: p'le:ve:ù se je pò 'ni:ve za'kò:tò ▪ 'tra:va se je zakò'ti:la ▪ grab'ri:čkè sò se zakò'ti:lè

zakovati ▶ za'ko:vàt -'kù:jen dov. (⟨) *zakovati* **1.** [s kovanjem narediti, da je kaj trdno spojeno, zaprto]: šk'ri:n'ò za'ko:vàt ▪ 'kè:ùdèr za'ko:vàt **2.** [z zabitjem žeblja v živi del kopita napačno podkovati]: kò'bi:lò je za'ko:vau ▶ **zakovan** za'kòvan -kò'va:na -ò *zakovan*: ekspr. zakò'va:nò 'o:knò zamrznjeno

zakovica gl. nitka

zakovičiti gl. zanitati

zakrakati ▶ zak'ra:kat -an dov. (⟨) *zakrakati* [oglasiti se z glasom kral]: v'ra:ne sò zak'ra:kale

zakreniti ▶ zak'rè:nt -nen dov. (⟨) *trdno priviti*: 'pi:pò na 'šò:dè zak'rè:nt • ekspr. v'ra:t 'kòmè zak'rè:nt ubiti, uničiti, premagati ga • ekspr. 'je:ze'k 'kòmè zak'rè:nt doseči, da preneha kritizirati, opravljati • 'daš se ne 'mò:re 'nare:jt, kò bè 'pi:pò zak'rè:nò nikakor noče deževati ▶ **zakrenjen** zak'rè:n'en -a -ò *trdno privit*: zak'rè:n'èna 'pi:pa

zakrepati se ▶ zak'repat se -an se dov. (⟨) *priseči, zakleti se z besedama naj krepam*: zak'repaù se je, da je pò'vè:daù pò pra'vi:cè

zakričati gl. zalarmati, zašrajati, zavečati, zavekniti

zakristija gl. sekreštija

zakriti ▶ 'zakrit zak'ri:jen dov. (⟨) *zakriti* **1.** [s svojim neprozornim telesom narediti, povzročiti, da postane kaj, kar je glede na mesto gledanja za njim, nevidno]: 'òbla:k je 'zakriù 'mè:sac ▪ 'uči: sè je zak'ri:la z 'ròkò: **2.** [narediti, povzročiti, da je kaj nevidno, slabo vidno]: 'magla je zak'ri:la 'v'x x'ri:ba **3.** [narediti, da kdo česa ne more opaziti]: s'vajè 'ré:fčène 'ni: 'mò:гла 'zakrit ▶ **zakriti se** 'zakrit se *skriti se [narediti, se neopaznega, nevidnega]*: pred 'milèčarjen se je 'zakriù

zakrivati ▶ zak'ri:vàt -an nedov. (⟨) *zakrivati* **1.** [s svojim neprozornim telesom delati, povzročati, da postane kaj, kar je glede na mesto gledanja za njim, nevidno]: 'òbla:kè zak'ri:vajò 'sònce **2.** [delati, povzročati, da je kaj nevidno, slabo vidno]: 'magla je zak'ri:vala x'ri:be **3.** [delati, da kdo česa ne more opaziti]: 'jè:zò, 'ža:lòst zak'ri:vàt ▶ **zakrivati se** zak'ri:vàt se *skrivati se [delati se neopaznega, nevidnega]*: za 'grmje se je zak'ri:vala

zakriviti ▶ zak'ri:vèt -k'ri:vi:n dov. (⟨) *zakriviti* [s svojim ravnanjem povzročiti kaj slabega, neprijetnega, nezaželenega]: nes'rè:čò, z'lò je zak'ri:vò

zakrkniti ▶ za'k'rkènt -knen dov. (⟨) *zakrkniti* **1.** [postati trden, želatinast]: 'je:jece za'k'rkne **2.** [zaradi krajšega delovanja vrele, zelo vroče tekočine postati v zunanji plasti trši, v notranjosti pa ostati mehki]: 'mesu: za'k'rkne ▶ **zakrknjen** za'k'rk'n'en -a -ò *zakrknjen*: ekspr. za'k'rk'n'en è'lo:vèk ki vztraja pri čem, navadno slabem, nezaželenem

zakrožiti ▶ zak'rò:žèt -èn dov. (⟨) ekspr. *zapesti* [izraziti določeno besedilo s petjem]: è'mò 'è:nò zak'rò:žèt!

zakrpati ▶ za'k'rpàt -an dov. (⟨) *zakrpati* **1.** [s krpo prekriti, nadomestiti raztrgani, izrabljeni del česal]: 'sü:kn'ò, 'rò:bačò za'k'rpàt **2.** *popraviti [zadelati luknje]*: 'lo:nc za'k'rpàt • ekspr. s'nè:k je za'k'rpau na debelo zapadel ■ gl. skrpati

zakruliti ▶ zak'rù:l'èt -èn dov. (⟨) *zakruliti* [oglasiti se z zamolklim, hreščècim, pretrganim glasom]: p'ra:scè sò zak'rù:l'èlè ▪ pò è'rè:vèx mè je zak'rù:l'èlò

zakuhati ▶ za'kù:xat -an dov. (⟨) *zakuhati* [dati kako živilo v vrelo tekočino, da se v njej skuha in nastane jed]: 'mü:dl'è za'kù:xat ▪ 'ò'ri:žje za'kù:xat

zakukati ▶ za'ku:kàt -an dov. (⟨) *zakukati* [oglasiti se z glasom kuku]: 'ku:kavèca je 'ra:nò za'ku:kala

zakuriti ▶ za'kù:rt -rèn dov. (⟨) *zakuriti* [narediti, povzročiti, da nastane ogenj]: va š'po:rxetè sòn za'kù:rèla ▪ k'rè:s za'kù:rt ▶ **zakurjen** za'kù:rjen -a -ò *zakurjen*: za'kù:rjena 'pe:č ■ gl. snetiti, zanetiti

zakvačiti ▶ zak'va:čèt -èn dov. (⟨) *zakvačiti* [s kavljem zapeti]: ve'rù:ge zak'va:čèt ▪ kò'pi:na ga je zak'va:čèla • ekspr. zak'va:čèlò ga je *zadela* ga je *nesreča*

zakvocati ▶ zak'vò:cat -an dov. (⟨) ekspr., za sneg na debelo zapasti, zamesti: pò'no:čè je s'nè:k zak'vò:caù

zalogati ▶ za'la:gat -an nedov. (⟨) *zalogati* [podpirati koga z denarjem]: 'o:ča ga je za'la:gau dò s'm'rtè ■ gl. zakladati

zalajati ▶ za'la:ja:t -en dov. (⟨) *zalajati* [oglasiti se s kratkim, odsekanim glasom]: 'pas je za'la:jaù

zalarmati ▶ za'larmat -an dov. (⟨) *zavpiti, zakričati*: za'larmau je na 'dècò ▪ zalar'ma:la je na k'ra:vò

zaleči ▶ za'leč se za'ležen dov. ⟨ ⟩ *zaleči* |imeti dovolj velik, dober, zaželen učinek|: ni'be:na be'sè:da nič ne za'le:že ▪ ta: x'ra:na 'dostè ne za'le:že

zaleči se ▶ za'leč se za'ležen se in 'zavleč se zav'le:žen se dov. ⟨ ⟩ *zaleči se, zaploditi se, zarediti se*: 'viši: sò se za'le:gle ▪ ka:če sò se za'le:gle

zalega ▶ za'le:ga -e i ⟨ ⟩ *zalega 1.* |zaležena jajčeca ali iz njih izležene ličinke, bube, mlade živali|: za'le:ga pɾ ž'bè:lax ▪ 'mü:šja za'le:ga **2.** |mladiči, zlasti manjših, nezaželenih živali|: 'ma:čja za'le:ga ▪ 'gadja za'le:ga

zalepek ▶ za'lè:pak -pka m ⟨ ⟩ *zakrnel žitni klas*: 'lètòs sò 'sami za'lè:pkè

zalepiti gl. zakeliti, zalimati

zaletati se ▶ za'lè:tat se -an se nedov. ⟨ ⟩ *zaletati se 1.* *zaletavati se* |hitro se premikajoč zadevati v kaj|: za'lè:tauj se je va p'lò:t **2.** |neenakomerno hitro, sunkovito hoditi|: 'pija:nc se pò 'cè:stè za'lè:ta gl. zaletavati se

zaletavati se ▶ zale'ta:vat se -an se nedov. ⟨ ⟩ *zaletavati se 1.* |hitro se premikajoč zadevati v kaj|: zale'ta:vauj se je va p'lò:t **2.** |neenakomerno hitro, sunkovito hoditi|: 'pija:nc se pò 'cè:stè zale'ta:va gl. zaletati se

zaleteti se ▶ za'le:tèt se -'let:i:n se dov. ⟨ ⟩ *zaleteti se 1.* |hitro se premikajoč priti v sunkovit dotik s čim|: zale'tè:lè sò se va 'zit ▪ zale'tè:la se je va 'mi:zò **2.** |hitro se premikajoč usmeriti se kam|: 'vòuj se je 'va:n'ò za'le:tò **3.** |priti kot tujek v grlo, sapnik in sprožiti kašelj|: 'kòmpè:r se mè je za'le:tò

zalezovati gl. zalezovati

zalezati ▶ za'le:žat -'leži:n dov. ⟨ ⟩ *zaradi dolgega ležanja zamuditi*: 'jü:žè:nò je za'le:žau ▪ 'ma:šò je zale'ža:la

zalezovati ▶ zale'žè:vət -'zü:jen nedov. ⟨ ⟩ *zalezovati* |prizadevati si priti skrivoma, pritajeno z določenim namenom dovolj blizu koga|: zale'žè:vət sɾ'n'a:ka ▪ člò'vè:ka zalè'zü:jejó

zalimati ▶ za'li:mat -an dov. ⟨ ⟩ *zalepiti* |z uporabo lepila zapreti|: 'pi:smò za'li:mat ▪ 'pak za'li:mat

zalipiti ▶ za'lipit -in dov. ⟨ ⟩ *eksp. zadušiti* |z dušenjem usmrtili|: 'ka:šèl', 'di:m 'če me g'lix za'lipit

zaliti ▶ za'l'i: za'l'i:jen dov. ⟨ ⟩ **1.** *zaliti* |z zlivanjem, škropljenjem tekočine dati rastlinam vlagu|: 'rò:žè 'za:l't ▪ sò'la:tò 'za:l't **2.** *doliti vodo kuhajoči se jedi*: st'rò:čje 'zal'ij! **3.** *zaliti* |tekoč pokriti, zakriti|: 'ku:pa je za'l'i:la 'ni:ve • *eksp.* 'suzè: sò ga za'l'i:le začel je močno jokati

zalivanje ▶ za'l'i:van'e -a s ⟨ ⟩ *zalivanje*

zalivati ▶ za'l'i:vət -an nedov. ⟨ ⟩ **1.** *zalivati* |z zlivanjem, škropljenjem tekočine dajati rastlinam vlagu|: 'pè:sò, p'rè:sat za'l'i:vət **2.** *dolivati vodo ku-*

hajoči se jedi: ne pò:za:bè za'l'i:vət 'rè:pò! **3.** *zalivati* |tekoč pokrivati, zakrivati|: 'ja:rak je za'l'i:vauj koše'ni:ce • *eksp.* 'suzè: sò jó za'l'i:vale močno je jokala

zaljubiti se ¹ ▶ za'l'ü:bèt se -èn se dov. ⟨ ⟩ *zaljubiti se* |priti v stanje takega ljubezenskega odnosa do koga, ko čustvo prevladuje nad razumom|: za'l'ü:bò se je va sò'sè:dò ■ gl. zagledati, zatelebat se, zavervovati se

zaljubiti se ² ▶ za'l'ü:bèt se -èn se dov. ⟨ ⟩ *zaobljubiti se* |narediti zaobljubo|: za'l'ü:bò sòn se na 'b'rè:zje ▪ 'sina je za'l'ü:bèla k s'vè:tè 'lè'ci:jè, k s'vè:témè 'ro:kè

zaloga ▶ za'lò:ga -e i ⟨ ⟩ *zaloga* |določena količina česa, ki se hrani, da je na razpolago za uporabo v daljšem časovnem obdobju|: za'lò:ga kòm'pè:rja, 'vi:na, 'kɾme

zalogaj ▶ zalò'gaj -'ga:ja m ⟨ ⟩ *zalogaj* |količina hrane, ki se da naenkrat v usta|: zalò'gaj k'rü:xa, pòva'ti:ce, 'mesa

zalomiti se ▶ za'lo:mt se -'lò:mèn se dov. ⟨ ⟩ *zalomiti se* |zломiti se tako, da sega poškodba v notranjost česa|: 'nò:xt se mè je za'lo:mò

zalopiti ▶ za'lo:pèt -èn dov. ⟨ ⟩ *eksp. zadušiti* |z dušenjem usmrtili|: 'ka:šèl', 'di:m 'če me g'lix za'lo:pèt

zalotati ▶ za'lò:tət -an dov. ⟨ ⟩ *zalotati*: 'ko:tòuj, 'lo:nc za'lò:tət

zalotiti ▶ za'lò:tèt -èn dov. ⟨ ⟩ *zalotiti* |dobiti koga pri nedovoljenem dejanju|: za'lò:tò ga je na x'rü:škè, va 'vi'nò:gradè ▪ za'lò:tèlè sò jèx s'kü:paj ■ gl. zasačiti

založiti ▶ za'lo:žèt -'lòži:n dov. ⟨ ⟩ *založiti 1.* |s polaganjem česa zakriti, obdati kaj| **2.** |s polaganjem česa narediti kaj neprehodno, nedostopno|: s 'ši:bjèn za'lo:žèt **3.** |položiti, dati kaj kam tako, da se ne ve, kje je|: 'bü:kvèce, 'pi:smò, sè'kè:rò za'lo:žèt ▶ **založiti se** za'lo:žèt se narediti si zalogo: s 'kafò, s 'cu:kròn, z 'òri:žjen se za'lo:žèt ■ gl. zabarikadirati, zašancati

zalučati ▶ za'lü:čət -an dov. ⟨ ⟩ *zalučati, vreči*: 'ka:man mè je za'lü:čau

zalumpati ▶ za'l'umpat -an dov. ⟨ ⟩ *zaveseljačiti, zapiti*: 'sò p'la:čò je za'l'umpau

zalupan ▶ za'lupan -a -ò prid. ⟨ ⟩ *eksp. 1. omejen, neumen*: za'lupan 'pastè:r **2. nespameten**: za'lupana b'rè:zna

zamaglit se gl. zamegliti se

zamahniti ▶ za'ma:xènt -xnen dov. ⟨ ⟩ *zamahniti* |narediti gib, navadno z roko|: za'ma:xnò je z 'ròkò:, s 'pa:l'cò, s sè'kè:rò ■ gl. švrkniti

zamahovati gl. trepati

zamajati ▶ za'majat -'ma:jen dov. ⟨ ⟩ *zamajati* |povzro-

čiti, da se kaj z enim delom pritrjenega premakne sem in tja]: x'lɔj'ò, 'vè:jò je za'majaju ► **zamajati se** za'majat se *zamajati se* |premakniti se sem in tja|: 'xi:ša, s'tè:na se je zama'ja:la ■ gl. zmajati

zamakati ► za'ma:kat -'ma:čen nedov. (⟨) **1.** *zamakati* |nezaželeno biti tak, da lahko prehaja skozi vodo|: 'zit va 'kū:xèn'è za'ma:če **2.** (*razsušeno*) *leseno posodo napolnjevati z vodo, da se les napne*: š'kaf, 'sɔ:t za'ma:kat ■ gl. zakapljevati

zamakniti se ► za'makñt se -'ma:knen se dov. (⟨) *zamakniti se* **1.** |premikajoč se priti za kaj|: za'maknò se je za 'vo:gòu, za 'grm, za 'v'ra:ta **2.** |nepremično, odsotno se zagledati, zastrteti v kaj|: 'ka:n sè se za'maknò? **3.** |duševno se tako intenzivno usmeriti v kaj, da se ostalih stvari ne zaznava| ► **zamaknjen** za'ma:kn'en -a -ò *zamaknjen*: za'ma:kn'ena svet'ni:ca

zaman ► za'man prisl. (⟨) *zaman* |izraža neuspešnost dejanja glede na dosego cilja|: za'man ga p'ro:sèn ■ gl. badava, zabadava, zastonj

zamastiti ► za'ma:stèt -'mastin dov. (⟨) *zamastiti* |zamazati z mastjo, maščobo|: 'su:kn'ò sè je za'ma:stò

zamašek ► za'ma:šèk -ška m (⟨) *zamašek* |okrogel, navadno na zgornjem koncu nekoliko širši predmet za mašenje odprtín, posod|: za'ma:šèk je p'ro:šò va 'sɔ:t, va 'bo:cò ■ gl. čep

zamaševati ► zamaš'è:vət -'šü:jen nedov. (⟨) *zamaševati, mašiti*: 'bo:ce zamaš'è:vət *zapirati z zamaškom* ► **zamaševati se** zamaš'è:vət se *mašiti se* |postajati neprehoden, nepretočen zaradi nabiranja, kopičenja kake snovi, predmetov na določenem mestu|: 'ja:rak se zamaš'ü:je

zamašiti ► za'ma:šèt -'mašin dov. (⟨) *zamašiti* |dati kako snov, predmet v odprtino, da se zapre|: 'barüc za'ma:šèt ▪ 'li:nò s s'tè:l'ò za'ma:šèt ► **zamašiti se** za'ma:šèt se *zamašiti se* |postati neprehoden, nepretočen zaradi nabiranja, kopičenja kake snovi, predmetov na določenem mestu|: 'ja:rak se je za'ma:šò ■ gl. zaguniti se, zajatiti se, zapaštati se, zapeštati se, zaštopati, zataptati, zatuliti se

zamaškec ► za'ma:škac -a m (⟨) *manjšalnica od zamašek*

zamavkati ► za'ma:fkət -'ma:fčen dov. (⟨) **1.** *zamajavkati* |oglasiti se z glasovno mijav|: 'ma:čka je za'ma:fkala **2.** ekspr. *nerazložno reči, povedati*: 'nèkaj je za'ma:fkau

zamazan gl. blaten

zamazati ► za'ma:zat -'ma:žen dov. (⟨) *zamazati* |z mazanjem zadelati, zapolniti|: 'lū:kn'ò za'ma:zat z 'il'òvècò, z 'mo:rtòn ■ gl. ovaljati, zafloskati, zafri-gljati, zasmoliti; zamazati se gl. namazati

zamazovati gl. zamaževati

zamaževati ► zamaž'è:vət -'žü:jen nedov. (⟨) *zamazo-*

vati |z mazanjem zadelovati, zapolnjevati|: 'ka:cò, 'sɔ:t zamaž'è:vət s s'mòlò

zamegliti se ► za'magl'èt se -èn se dov. (⟨) **1.** *zamegliti se* |postati meglen|: 'go:ra se je zamag'l'i:la **2.** *dobiti vrtoglavo*: 'sòmò 'ka:j se mè je zamag'l'i:lò ► **zamegljen** za'magl'en -mag'l'e:na -ò *zamegljen*: zamag'l'e:na 'rè:bèr ■ gl. zapušiti

zamenjati ► za'mè:n'at -an dov. (⟨) *zamenjati* |dati komu kaj za kaj drugega, drugačnega|: za'mè:n'at k'rèx za ciga'rè:t'l'e ■ gl. premeniti

zamenjava ► zame'n'a:va -e ž (⟨) *zamenjava* |glagolnik od zamenjati| ■ gl. mena¹

zamera ► za'mè:ra -e ž (⟨) *zamera* |(trajnejši) negativen, odklonilen odnos do koga zaradi njegovega neprimernega, žaljivega ravnanja|: s sò'sè:dè smò p'rišlè v za'mè:rò

zameriti ► zamèrt za'mè:rèn dov. (⟨) *zameriti* |vzpostaviti do koga negativen, odklonilen odnos zaradi njegovega neprimernega, žaljivega ravnanja|: ne za'mè:rè na s'la:bè pi'sa:vè, 'zakaj mè se 'več 'ròke: t'rè:sejò

zamerkati ► za'mè:rkat -an dov. (⟨) *opaziti* |z gledanjem zaznati|: 'ka:čò sòn za'mè:rkala ► **zamerka-ti si** za'mè:rkat sè *zapomniti si*: 'tè:ga člò've:ka sè 'bò:n za'mè:rkaų

zamerljiv ► za'mer'l'if -mer'l'i:va -ò prid. (⟨) *zamerljiv* |ki (rad) zameri|: zamer'l'i:va 'se:stra ■ gl. murgast

zamesiti ► za'mè:sèt -èn dov. (⟨) *zamesiti* |pripraviti testo|: k'rèx za'mè:sèt

zamesti ► 'za:mè:st za'mè:ten dov. (⟨) *zamesti* |s snegom, padlim v veliki količini, narediti, da kaj ni dostopno, prehodno|: 'xi:šò, 'pɔ:t 'nan je za'mè:lò
▪ v osebni rabi s'nè:k je 'za:mèy'cè:stò, 'v'ra:ta, 'ò:knò ■ gl. zakidati, zakvocati

zamešati ► za'mè:šat -an dov. (⟨) *pomotoma kaj zamenjati*: ma'rè:lò, š'kpl'ak za'mè:šat

zamet ► 'za:met za'mè:ta m (⟨) *zamet* |debelejša plast zlasti snega, ki ga namete, nanese veter|: na 'cè:stè sò ve'li:kè za'mè:tè

zametati¹ ► za'mè:tat -'mè:čen dov. (⟨) *zametati* |z metanjem česa narediti kaj nedostopno|: ne 'mɔ:remò dò ò'ta:ve, kè smò jò zame'ta:lè ► **zametán** – zame'ta:na -ò *zametán*: 'sü:xa 'dřva sò zame'ta:na ■ gl. zakidati

zametati² ► za'mè:tat -'mè:čen nedov. (⟨) **1.** *zaradi neustreznih lastnosti, neuporabnosti metati proč*: 'dòbre st'vari (pòs'to:le, 'rɔ:bače) za'mè:čèjò **2.** *zapo-stavljati, zaničevati*: s'ta:règa člò've:ka za'mè:tat

zami-gljati ► za'migl'at -an dov. (⟨) *zami-gljati* **1.** |večkrat se hitro, lahkočno premakniti sem in tja|: 'nèkaj mè je zamig'l'a:lò pred 'òčmi **2.** ekspr. |začeti migljati|: z'vè:zda je zamig'l'a:la

zamijavkati gl. zamavkati

zamisliti se ▶ za'mi:sél't se -s'l'én se dov. ⟨⟩ *zamisliti se*: 'ka:n sè se za'mi:sl'ò? ▶ **zamišljen** za'mi:šl'én -a -ò *zamišljen*: za'mi:šl'én 'm'o:š

zamižati gl. zažmati

zamočati ▶ za'mòčət -in dov. ⟨⟩ *zamočati* |namenoma ne povedati česa|: za'mòčəu je, da je 'bi:u v 're:štè ▪ *zamočala* je, da 'ni: zd'ra:va

zamočiti ▶ za'mo:čət -'m'o:čén dov. ⟨⟩ *zamočiti* |z namakanjem, polivanjem z vodo narediti, da je kaj prepojeno z njo|: 'ka:cò, 's'ò:t za'mo:čət

zamokel ▶ za'mò:kòu -kla -ò prid. ⟨⟩ **1.** [**zamokel*] |prepojen z vlago, vodo|: za'mò:kla 'd'fva ne gò'ri:jò 'ra:da **2.** ekspr. *pust, tih, klavrn*: za'mò:kòu č'lo:vèk

zamočati gl. zamočati

zamorec ▶ 'zamòrc za'mò:rca m ⟨⟩ *črnc* |človek črne rase|: 'č'ŋ kò 'zamòrc

zamoriti ▶ za'mo:rt -'mòrin dov. ⟨⟩ ekspr. *zamoriti* |povzročiti, da kaj ne raste več, se ne razvija več|: 'kòmpè:r je za'mò:rò 'faž'ò:n, da ne 'm'o:re 'ven

zamorka ▶ za'mò:rka -e ž ⟨⟩ *črnka* |ženska črne rase|

zamortati ▶ za'mòrtat -an dov. ⟨⟩ *ometati* |zadelati z ometom|: st'ròp za'mòrtat

zamotati ▶ za'mo:tat -'mòtan dov. ⟨⟩ *zamotati, zaviti*: va 'papè:r 'kaĭ za'mo:tat ▶ **zamotati se** za'mo:tat se *zamotati se, zaplesti se*: va 'trn'e se je zamò'ta:la ▶ **zamotan** za'mòtan -mò'ta:na -ò *zamotan, zavit*: zamò'ta:nò 'dè:te ■ gl. zapencati

zamotavati se gl. pencati se

zamotiti se ▶ za'mò:tèt se -én se dov. ⟨⟩ *zamotiti* |narediti, povzročiti, da kdo ne opazi česa, ne misli na kaj določnega|: z 'dè:lòn se za'mò:tèt ■ gl. zmotiti se

zamrežiti ▶ zam'rè:žèt -én dov. ⟨⟩ *zamrežiti* **1.** |opremiti z mrežo|: 'o:knò zam'rè:žèt **2.** |obdati, ograditi z mrežo|: 'ni:vò zam'rè:žèt

zamrmati ▶ za'm'rmrat -an dov. ⟨⟩ **1.** *zamrmati* |nerazločno, tiho reči, povedati|: 'ni:sòn zas'stò:pò, 'kaĭ je zam'rm'ra:la **2.** *zagodrnjati* |izraziti nejevoljo, nesoglasje|: za'm'rmrau je nad 'jü:žèno

zamrčiti ▶ za'm'ržèt -én dov. ⟨⟩ *zamrčiti, (zelo) zasovražiti*: 'že:nò je za'm'ržò

zamrzniti ▶ za'm'ržènt -znen dov. ⟨⟩ *zamrzniti* |prekriti se z ledom|: 'š'tè:rna je za'm'ržènla ▪ 'ku:pa je za'm'ržènla

zamuditi gl. zakasniti, zaštentati

zamukati ▶ za'mü:kat -'mü:čén dov. ⟨⟩ *zamukati* |oglasiti se z glasom mu|: 'te:le je za'mü:kalò

zamuzikati ▶ za'muzèkat -an dov. ⟨⟩ *zaigrati na glasbilo*: 'pòlkò za'muzèkat

zanašati ▶ za'na:šət -an nedov. ⟨⟩ **1.** *zasipati* (z zemljo, peskom): 'vo:da za'na:ša 'ja:rak **2.** *zanašati* |pov-

zročati, da se kaj oddalji od prave smeri, začrtane poti|: na ò'vi:ŋkè ga je za'na:šalò ▶ **zanašati se** za'na:šət se *zanašati se* |biti prepričan, da kdo dela, ravna tako, kakor je najbolje, primerno, zažele-

no|: na d'rü:ge se 'ni: v'rè:dnò za'na:šət
zanemariti ▶ zane'ma:rt -rèn dov. ⟨⟩ *zanemariti* |s premajhno skrbjo za kaj povzročiti, da to ni urejeno, negovano|: 'tò: 'ni:vò smò zane'ma:rélè
▶ **zanemarjen** zane'ma:rjen -a -ò *zanemarjen*: zane'ma:rjen ze'lè:nèk

zanemariti se gl. zapustiti

zanemarjati se gl. zapuščati se

zanesljiv gl. faj n prid., siguren

zanesljivost gl. sigurnost

zanesti ▶ 'za:nest za'ne:sen dov. ⟨⟩ **1.** *zasuti* (z zemljo, peskom): 'vo:da je za'ne:sla koše'ni:cò **2.** *zanesti* |povzročiti, da se kaj oddalji od prave smeri, začrtane poti|: za'ne:slò ga je is 'cè:ste x 'vò:dò ▶ **zanesti se** 'za:nest se *zanesti se* |biti prepričan, da kdo dela, ravna tako, kakor je najbolje, primerno, zaželeno|: na 'dècò se 'ni: 'mòč 'za:nest

zanetiti ▶ za'nè:tèt -én dov. ⟨⟩ *zanetiti, zakuriti*: za'nè:tèt va 'š'pò:rçetè ■ gl. podnetiti

zanič ▶ 'zanič -- -- prid. ⟨⟩ *zanič* |zelo slab|: 'tò: 'rò:dje je 'zanič ▪ 'ta: p'la:ĭbòs 'ni: 'zanič ▪ na s'taròst je č'lo:vèk 'zanič ▪ 'òn 'ni: 'zanič za 'dè:lò je slab delavec; ne more delati ● ekspr. 'ti: sè 'zanič nesposoben

zaničevati gl. zametati²

zanikrnež gl. krepanec

zanimati ▶ za'ni:mat -an nedov. ⟨⟩ *zanimati* |vzbujati pri kom hotenje, željo spoznati kaj, ukvarjati se s čim|: 'muzèka me za'ni:ma ▶ **zanimati se** za'ni:mat se *zanimati se* |imeti, kazati hotenje, željo spoznati kaj, ukvarjati se s čim|: za 'š'pò:rt se ne za'ni:man ■ gl. marati

zanitati ▶ za'ni:tət -an dov. ⟨⟩ *zakovičiti* |povezati s kovicami|

zanka ▶ 'za:ŋka -e ž ⟨⟩ *zanka* **1.** *petlja* |osnovna prvina pri pletenju, kvačkanju|: 'za:ŋke na kò'lè:ŋkè ▪ pò'bè:rat 'za:ŋke **2.** *pentlja* |trak, zavezan v okrasni vozeli z dvema zankama|: na 'za:ŋkò za've:zat 'po:stòu, 't'ra:k ■ gl. kamba

zаноhtica ▶ za'nò:xtèca -e ž ⟨⟩ *zаноhtica* |gnojno vnetje za nohtom in ob njem|: za'nò:xtèca se mè je prepè's'ti:la

zаноhtnica gl. zаноhtica

zanositi ▶ za'no:sèt -'nò:sèn dov. ⟨⟩ **1.** *zanositi* |priti v stanje, da začne v telesu nastajati nov organizem|: 'že:na je 's'pè: zano'si:la **2.** [**zanositi*] |z nošenjem, oblačenjem obrabiti, izrabiti|: x'la:če, 'sü:kn'ò za'no:sèt

zaobljen gl. obel

zaobljubiti se gl. zaljubiti se²

zaokrožiti ▶ zaók'ro:žét -èn dov. ⟨⟩ *obdelati, pokositi določeno ploskev*: 'ni:vò zaók'ro:žét ▪ kòše'ni:cò zaók'ro:žét

zaostajati ▶ zaòs'ta:ja't -an nedov. ⟨⟩ *zaostajati* **1.** |zaradi počasnejšega gibanja ostajati za določeno razdaljo za kom|: fan'ti:ček na 'pò:tè zaòs'ta:ja **2.** |ostajati v čem za drugimi glede na povprečno, pričakovano stopnjo|: xr'metù:n 'jaku zaòs'ta:ja ▪ 'dè:k'čca va š'kò:lè zaòs'ta:ja • 'vü:ra zaòs'ta:ja *kaže manj, kot je v resnici*

zaostati ▶ za'o:stat -òs'ta:nen dov. ⟨⟩ *zaostati* **1.** |zaradi počasnejšega gibanja ostati za določeno razdaljo za kom|: 'o:ča je za'o:sta:u za 'si:nòn na 'cè:stè **2.** |ostati v čem za drugimi glede na povprečno, pričakovano stopnjo|: š'e'ni:ca je za š't'rñajst 'da:n zaòs'ta:la ▪ zaòs'ta:la je va š'kò:lè • 'vü:ra je zaòs'ta:la *kaže manj, kot je v resnici*

zapackati gl. zafloskati

zapadnik ▶ za'pa:dnek -a m ⟨⟩ *droben, suh sneg, ki ga navadno veliko zapade*: 'lè:tòs 'iše 'ni: 'bèlò p'ra:vèga za'pa:dnekà

zapadrati ▶ za'padrat -an dov. ⟨⟩ **1.** *zapoditi, pognati*: b'lagu za'padrat na 'pa:šò, v 'rè:rèbèr, v 'òs'rè:tke **2.** ekspr. [**zapoditi*], *zasaditi*: 'no:žèč mè je za'padrau v 'rè:bra

zaph gl. narba, rigelj

zaphniti gl. zarigljati

zapakirati gl. zapokati

zapatiti ▶ za'pa:l't -l'èn dov. ⟨⟩ *zažgati |narediti, povzročiti, da kaj zagori|*: 'sumjèò ga, da je s'vájò 'xi:šò sa:m za'pa:l'ò ▪ z 'ò:q'gancò je za'pa:l'ò 'g'rm

zapatiti ▶ za'pa:rt -rèn dov. ⟨⟩ *zapatiti |razkužiti s parol|*: 'ka:cò, 'kòbòu za'pa:rt ▶ **zaparjen**: za'pa:rjen 'sò:t -a -ò *zaparjen*: za'pa:rjen 'sò:t

zapasti ▶ 'za:past za'pa:den dov. ⟨⟩ *zapasti |padajoč prekriti zemeljsko površino|*: s'nè:k je 'za:pa:u ■ gl. zakvocati

zapašati se ▶ za'pašat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr. *zapašati se*: 'cè:f se je zapaš'ta:la ▪ č'rè:va sò se mè zapaš'ta:la *ustavila se mu je prebava* ▪ 'vo:lè se je zapaš'ta:lò, da ne 'mo:re pred'vè:čèt ▶ **zapaštan**: za'paštan zapaš'ta:na -ò *zamašen*: zapaš'ta:na 'ce:f

zapažiti ▶ za'pa:žèt -èn dov. ⟨⟩ *zapažiti, zadelati*: s'kèjdèn smò za'pa:žèlè ▶ **zapažen**: za'pa:žen -a -ò *zapažen*: za'pa:žen x'lè:vac

zapečatiti ▶ zapeč'a:tèt -èn dov. ⟨⟩ *zapečatiti |dati, pritiskati pečat, zlasti za dokaz nedotaknjenosti zapore|*: 'pak je zapeč'a:tèla ▶ **zapečaten**: zapeč'a:ten -a -ò *zapečaten*: zapeč'a:tenò 'pi:smò

zapeči ▶ 'za:peč za'pe:čen dov. ⟨⟩ *zapeči* **1.** |povzro-

čiti občutek bolečine zaradi zelo velike toplote|: ót š'pò:r'xeta me je za'pe:klò **2.** |povzročiti občutek, podoben bolečini ob dotiku zelo vročih stvari|: p'ř 'š'rcè me je za'pe:klò • na 'so:ncè me je za'pe:klò *zelo sem porjavel* ■ gl. pripeči

zapeljati ▶ za'pel'at -'pel'an dov. ⟨⟩ *zasuti kaj z navoženim materialom*: 'ja:mò smò zape'l'a:lè s 'ka:man'en, s 'pè:skòn, z 'zèml'ò ▶ **zapeljan**: za'pel'an -pe'l'a:na -ò *zasut*: g'ra:ba je zape'l'a:na ■ gl. zašijati; /zavesti/ gl. zmamiti

zapeljavati ▶ zape'l'a:vat -an nedov. ⟨⟩ *zasipati kaj z navoženim materialom*: 'pò:t, 'cè:stò zape'l'a:vat

zapencati ▶ za'pencat -an dov. ⟨⟩ *zavozlati, zamotati*: 'ko:nc, p'rè:jò za'pencat ▪ m'rè:žò za 'li:stje za'pencat ▶ **zapencati se**: za'pencat se *zavozlati se, zamotati se*: p'rè:ja se mè je zape'nca:la ▪ 'lasje: sò se jè zape'nca:lè ▶ **zapencan**: za'pencan -pen'ca:na -ò *zavozlan, zamotan*: zape'nca:na v'řš'či:ca

zapenjati gl. zaspanjat

zapenjati se ▶ za'pe:n'at se -an se nedov. ⟨⟩ *zaradi nepravilnega položaja ovirati pravilno gibanje, delovanje česa*: 'zò:p na 'ž'a:gè se za'pe:n'a

zaperati gl. zapirati

zapestje ▶ za'pe:stje -a s ⟨⟩ *zapestje*: 'ro:ka v za'pe:stjè mè 'buli: ▪ za'pe:stje sè je v'la:mala

zapeštatiti se gl. zapaštatiti se

zapeti ▶ 'zapèt 'za:pnen dov. ⟨⟩ *zapeti |dati kaj v tak položaj, da kaj povezuje ali pritrjuje k čemu|*: ve'rü:ge 'zapèt ▶ **zapeti se**: 'zapèt se *zapeti se |priti z delom na razmeroma oster, koničasti predmet|*: 'zapèy sòn se na 't'rñè, na k'l'ük:è ▪ za'pè:la se je na 'ča:vlè, na š't'rcl'è ■ gl. zasponiti; /zapojem/ gl. zakantati, zakrožiti, zapopevati

zapičiti gl. zapikniti; zapičiti se gl. zariniti

zapihati ▶ za'pi:xat -'pi:šen dov. ⟨⟩ *zapihati* **1.** |začeti pihati|: 'bü:rja je za'pi:xala **2.** |s pihanjem izraziti navadno strah, občutek ogroženosti|: 'ma:čka je za'pi:xala na 'pasa

zapikevati se ▶ zapi'ke:vat se -'kü:jen se nedov. ⟨⟩ *spotikati se |pri hoji, teku z nogo zadevati ob kaj|*: 'no:ga se mè zapi'kü:je f 'ka:man'è

zapikniti ▶ za'pi:kènt -knen dov. ⟨⟩ *zapičiti, zasaditi*: sè'kè:rcò za'pi:kènt f k'na:lò ▪ š'ta:ngò za'pi:kènt v 'zè:ml'ò ▪ 'igló za'pi:kènt va 'p'rt ▪ 'ma:čka je za'pi:kèntla g'ra:mp'l'e f 'kò:žò

zapiliti ▶ za'pi:l't -l'èn dov. ⟨⟩ ekspr. **1.** *vreči, zagnati*: 'ka:man mè je za'pi:l'ò v g'la:vò **2.** *zabosti, zasaditi*: 'no:žèč mè je za'pi:l'èla va 'x'řbat

zapirati ▶ za'pè:rat -an dov. ⟨⟩ *zapirati* **1.** |dajati kaj v tak položaj **a**) da ni mogoč prehod, vstop ali izstop|: v'ra:ta za'pè:raj! ▪ 'u:kna za'pè:rat **b**) da po-

staja notranjost nedostopna]: šk'ri:n'ò za'pè:rat ▪ 'ko:sèm za'pè:rat **2.** |delati, da pride kaj v položaj, značilen po uporabljanju]: ne za'pè:rajte 'bū:kvèc! **3.** |dajati del priprave v tak položaj, da se onemogoči izhod česa]: za'pè:rat 'vòdò: na 'ma:l'nè, na 'za:gè **4.** |delati kaj neprehodno]: 'pò:t za'pè:rat **5.** |delati, povzročati, da kdo nima več prostosti]: v 'la:gèrjè sò jèx za'pè:ralè **6.** |prenehavati delati, poslovati]: 'pò:štò za'pè:rajò òp 'šè:stèx • 'ku:la za'pè:rat zavirati, ustavlja **▶ zapirati se** za'pè:rat se **zapirati se** • 'vo:da se mè za'pè:ra imam težave z odvajanjem seča **■** gl. zagrinjati

zapisati ▶ za'pi:sat -'pi:šen dov. (⟨) *zapisati* **1.** |s pisanjem dati čemu tako obliko, da se lahko ohrani]: pò'pè:fkò za'pi:sat ▪ 'račū:n za'pi:sat **2.** |v oporoki določiti koga za dediča]: 'xi:šò je za'pi:sau 'sinè **▶ zapisati se** za'pi:sat se *vpisati se*, *včlaniti se*: za'pi:sat se va d'ruštvo **▶ zapisan** za'pi:san -a -ò *zapisan*: 'ka:ij je za'pi:sanò, je za'pi:sanò • pŕ 'me:nè je 'dòbrò za'pi:san o njem imam ugodno mnenje

zapiskati ▶ za'pi:skat -'pi:ščen dov. (⟨) *zapiskati* |zagrati na piščal]: na piš'ča:ukò je za'pi:skau

zapisovati gl. zapiševati

zapistiti gl. zapustiti

zapiševati ▶ zapiš'e:vat -'šū:jen nedov. (⟨) **1.** *zapisovati* |s pisanjem dajati čemu tako obliko, da se lahko ohrani]: zapišū:jen se 'se, 'ka:ij zas'lū:žèn i pòt'ròšin **2.** *vpisovati, včlanjevati*: va d'ruštvo 'več zapišū:jejò

zapiti ▶ 'za:pit za'pi:jen dov. (⟨) *zapiti* |s pitjem alkoholne pijače napraviti]: g'rènt je 'za:piū **■** gl. zalumpati

zaplahutati gl. sfluskati

zaplata gl. flek, flika, županec

zaplavati ▶ zap'la:vat -an dov. (⟨) *zaplavati* |začeti plavati]: zap'la:vala je pò ▪ 'ku:pè

zapleniti ▶ zap'lè:nt -nèn dov. (⟨) *novi zapleniti* |uradno odvzeti kaj]: na 'me:jè sò jè zap'lè:nèlè 'kafo i ò'ri:žje

zaplesati gl. zavrteti

zaplesneti gl. zaplesnoveti

zaplesnoveti ▶ zap'lè:snòvét -èn dov. (⟨) *zaplesneti* |prekriti se s plesnijo]: k'rèx 'nan je zap'lè:snòvò ▪ g'vant va šk'ri:n'è je zap'lè:snòvò

zaplesti ▶ 'za:pl'est zap'l'e:ten dov. (⟨) *zaplesti* |s pletenjem zadelati, zakrpati]: p'lò:t 'za:pl'est ▪ 'ca:n'ò je zap'l'e:la **▶ zaplesti se** 'za:pl'est se *zaplesti se* |priti v kaj prepletenega, ovirajočega]: k'ra:va se je zap'l'e:la f 'tŕn'e **■** gl. zapencati; zaplesti se gl. zamotati

zapletati ▶ zap'l'è:tat -an nedov. (⟨) *zapletati* |s pletenjem zadelovati, krpati]: p'lò:t zap'l'è:tat **▶ za-**

pletati se zap'l'è:tat se *zapletati se* **1.** |postajati nepravilno, neurejeno prepleten, zviti]: š'pa:k se zap'l'è:ta **2.** |prihajati v kaj prepletenega, ovirajočega]: b'lagu se zap'l'e:ta f 'tŕn'e • 'je:zèk se jè zap'l'è:ta *ne izgovarja, govori gladko* • ekspr. òt sla'bi:ne, òt pi'ja:nòstè se mè 'nòge: zap'l'è:tajò *opotekaje se hodi*

zapleveliti se ▶ zapl'e'vè:l't se -èn se dov. (⟨) *zapleveliti se* |zarasti, prekriti se s plevelom]: 'ni:va se je 'pof:se zapl'e'vè:l'èla

zaploditi se gl. zaleči se

zaploskati ▶ zap'lò:skat -an dov. (⟨) *zaploskati* |večkrat udariti z dlanjo ob dlanj]: 'dèca sò zap'lò:skala i p'ro:šla

zapoditi gl. izforati, izjariti, izpuškati, sforati, zapadati

zapokati ▶ za'pòkat -an dov. (⟨) *zapokirati* |dati blago, izdelke v ovoj, škatlo, navadno zaradi zaščite, lažjega prenosa, prevoza]: 'ja:bòka smò za'pòkalè

zapolniti gl. zarušiti

zapomaganjiti ▶ zapòma'ga:n't -'ga:nèn dov. (⟨) *poklicati na pomoč*: zapòma'ga:n'ò je i se pre'v'gò

zapomniti si gl. zamerhati

zaponka gl. šnodelj

zapopevati ▶ zapò'pè:vat -an dov. (⟨) *zapeti, začeti peti*: 'pe:tex je zapò'pè:vaū ▪ 'fa:ntè sò zapò'pè:valè ▪ za slò'vò: sò mè zapò'pè:valè

zapor ▶ 'za:pòr za'pò:ra m (⟨) *zapor* |prostor za osebe, ki jim je odvzeta prostost]: 'du:gò je 'bi:ū v za'pò:rè **■** gl. luknja, rešt

zaporedoma ▶ zapò're:dòma prisl. (⟨) *zaporedoma* |izraža, da si časovne enote, ponovitve, stvari neposredno sledijo]: t'rikrat zapò're:dòma se je 'na:piū

zapornik gl. reštant

zapostavljati ▶ zapòs'ta:vl'at -an nedov. (⟨) *zapostavljati* |priznavati komu manjše pravice ali ugodnosti v primeri z drugimi]: s'vaje s'ta:rèje zapòs'ta:vl'a **■** gl. ločiti, zametati²

zapoved ▶ za'pò:vèt -vedè ž (⟨) *zapoved* |kar pove, sporoči, da se kaj mora narediti, delati]: ò'čè:tòva za'pò:vèt ▪ 'bòže za'pò:vèdè

zapovedati ▶ za'pòvet -èn dov. (⟨) *zapovedati* |povedati, sporočiti, da se kaj mora narediti, delati]: 'ò:ča za'pòvè'dècè ▪ 'ma:tè za'pòvè š'čè:rè **▶ zapovedan** zapòv'è:dan -a -ò *zapovedan*: zapòv'è:dan p'ra:znèk *cerkveni praznik, ki se praznuje kot nedelja*

zapovedevati ▶ zapòvè'dè:vat -'dū:jen dov. (⟨) *zapovedovati* |praviti, sporočiti, da se kaj mora narediti, delati]: u'čit:tel' zapòvè'dū:je škò'la:nòn, na:ij se vè'čijò

zapovedovati gl. zapovedevati

zaprášiti se ▶ zap'ra:šét se -p'ra:ši:n se dov. ⟨⟩ **1.** *zaprášiti se* |postati umazan od prahu|: př maši'na:n'ě smò se zapra'si:lè **2.** ekspr. [**zaprášiti se*], silovito napasti: 'vòu se je zap'ra:šò 'va:n'

zapрати ▶ 'za:prat za'pe:ren dov. ⟨⟩ *zapрати* |z neustreznim, slabim pranjem poškodovati|: p'la:xtè je zap'ra:la ▶ **zapran** 'zapran zap'ra:na -ò *zapran*: zap'ra:na 'rò:bača

zapravdati ▶ zap'ra:uđat -an dov. ⟨⟩ *s pravdami, tožbami zapraviti*: 'cè:u g'rènt je zap'ra:uđau

zapraviti ▶ zap'ra:vět -èn dov. ⟨⟩ *zapraviti* |z nepremišljenim ravnanjem, gospodarjenjem kaj izgubiti|: 'dèna:r, 'vo:la, 'ko:n'a je zap'ra:vò ■ gl. razpršiti, raztepsti, zafloskati, zafrčkati, zasejati, zaškrobat

zapravljanje gl. iztresanje

zapravlјati ▶ zap'ra:vl'at -an nedov. ⟨⟩ *zapravlјati* |z nepremišljenim ravnanjem, gospodarjenjem kaj izgubljati|: zas'lù:žèk, g'rènt zap'ra:vl'at

zapravlјivček gl. štajvagrlè

zapravo ▶ zap'ra:vò prisl. ⟨⟩ *resno, zares*: 'alè zap'ra:vò 'mi:sl'èš? ▪ 's'nè:k 'ni: 'iše zap'ra:vò 'za:paу

zapreči ▶ 'zapreč zap're:žen dov. ⟨⟩ *zapreči* |pripeti vprežno žival z vprežno opremo k vozu|: 'vo:la, k'ra:vò smò zap're:glè ▶ **zaprežen** zap're:žen -a -ò *zaprežen*: zap're:ženè 'vo:lè

zapresti se ▶ 'zaprest se zap're:den se dov. ⟨⟩ *zapresti se* |zabubiti se|: kò'sè:nce sò se 'več zap're:le

zapreti ▶ 'zaprèt in 'zapr't 'zapren dov. ⟨⟩ **1.** *zapreti* |dati kaj v tak položaj a) da ni mogoč prehod, vstop ali izstop|: v'ra:ta, 'u:kna 'zapr't b) da postane notranjost nedostopna|: šk'r'in'ò, 'kò:sèm 'zaprè! **2.** *zapreti* |narediti, da pride kaj v položaj, značilen po uporabljaju|: 'nekar 'zapr't 'bù:kvèc! **3.** *zapreti* |dati del priprave v tak položaj, da se onemogoči izhod česal|: 'zapr't 'vòdò: na 'ma:l'nè, na 'ža:gè **4.** *zapreti* |narediti kaj neprehodno|: 'pò:t 'zapr't **5.** *zapreti* |narediti, povzročiti, da kdo nima več prostosti|: 'zaprèt v 'rešt **6.** *zapreti* |prenehati delati, poslovati|: š'tacùn sò 'več za'prlè **7.** *zavreti, ustaviti*: 'ku:la 'zapr't ▶ **zaprt** 'zaprt -a -ò *zaprt* **1.** |deležnik od zapreti|: pò pra'vi:cè je 'bi:у 'zapr't **2.** |ki se nenormalno redko, težavno iztreblja|: ta'kò:va 'bòu ga je na'pa:la, da je 'bi:у s'mè:rònce 'zapr't ■ gl. zabrtviti, zatrditi

zapretiti gl. nagroziti

zaprtija ▶ zapr'ti:ja -e ž ⟨⟩ ekspr. *učenec, ki je bil po puku za kazen nekaj časa zadržan v šoli*: zapr'ti:ja g're:!

zapustiti ▶ za'pistit -in dov. ⟨⟩ *zapustiti* **1.** |izraža, da osebek naredi, da ne prebiva, živi več kjel|: 'kò:steу je zapès'ti:la **2.** |narediti, da preneha določeno razmerje s kom|: 'že:nò je za'pù:stò **3.**

|narediti, da kdo kaj dobi kot dediščino|: g'rènt je 'me:nè za'pù:stò ▪ 'bù:kvèce je zapès'ti:la š'čè:rè **4.** |prenehati skrbeti za kaj, vzdrževati kaj|: 'xi:šò je zapès'ti:la ▪ 'ni:vò sò zapès'ti:lè je ne obdelujejo več ▪ 'o:gèn smò zapès'ti:lè *prenehali smo nakladati nanj* ▶ **zapustiti se** za'pistit se *zapustiti se, zamenariti se*: se:stra se je na s'ta:ra 'lè:ta zapès'ti:la ▶ **zapuščen** za'piščen zapiš'čè:na -ò *zapuščen*: zapiš'čè:ne kòšè'ni:cè ▪ zapiš'čè:na 'ma:tè za kate-ro ne skrbi nobeden izmed otrok ■ gl. pustiti

zapuščati ▶ za'pù:šcat -an nedov. ⟨⟩ *zapuščati* **1.** |prenehavati prebivati, živeti kjel|: g'rù:n'te za'pù:ščajò **2.** |delati, da preneha določeno razmerje s kom|: 'že:na za'pù:šča 'mòža: i 'dècò **3.** |prenehavati skrbeti za koga, pomagati komu|: 'danas 'dèca za'pù:ščajò s'ta:rèje ▶ **zapuščati se** za'pù:šcat se *zapuščati se, zanemarjati se*: 'že:na se je 'furt 'bòl' za'pù:ščala

zapušiti ▶ za'pu:šét -èn dov. ⟨⟩ *zakaditi* **1.** |začeti kaditi|: č'mò 'e:nò za'pu:šét! **2.** |povzročiti, da se naredi, razširi dim|: za'pu:šélè sò, da jèx ž'be:le 'ne bè 'pi:kale ▶ **zapušiti se** za'pu:šét se ekspr. *pooblačiti se, zamegliti se*: 'nèbò se je za'pu:šélò

zapuški gl. žapoški

Zapuščan ipd. gl. Žapožčan ipd.

Zapuže gl. Žapože

zaračunati ▶ zara'čunat -an dov. ⟨⟩ *zaračunati* |napisati, povedati dolžni znesek za kaj|: 'vo:la je zara'čunau 'e:n mili'jò:n

zarad gl. zaradi

zaradi ▶ za'radè in 'zarat predl. ⟨⟩ *zaradi* |za izražanje vzroka|: za'radè 'meglè se je z'gù:bò ▪ 'zarat s'nèga smò zakas'ni:lè š'kò:lò ■ gl. zbog, zboga

zarajhati ▶ za'ra:ixat -an dov. ⟨⟩ *zagladiti, izglediti (omet)*: zit f 'kù:xèn'è je za'ra:ixau ▶ **zarajhan** za'ra:ixan -a -ò *zaglajen, zglajen*: za'ra:ixan 'zit

zarasti ▶ za'ra:st -sten dov. ⟨⟩ *zarasti* |rastoč prekriti, zapolniti|: 'ni:vò je za'ra:sò p'levè:у ▪ 'grmjè je za'ra:slò 'pò:t ▶ **zaraščen** za'ra:ščen -a -ò *zaraščen*: za'ra:ščenè s'te:уnèkè ■ gl. zašimeriti

zaraščen gl. zašimeriti

zaravnati ▶ za'ravnat -an dov. ⟨⟩ *narediti ravno, zlasti na koncu*: 'ni:vò sòn zarav'na:la ▶ **zaravnan** za'ravnan -rav'na:na -ò *zravnan, poravnan*: za'ravnan ze'le:nèk

zardeti gl. pordeciti

zarebrnica gl. zarebrnik

zarebrnik ▶ za're:brnèk -a m ⟨⟩ *svinjska zarebrnica*: òc'vè:rkè òd za're:brnèka

zareči se ▶ 'za:reč se za're:čen se dov. ⟨⟩ *zareči se* |nehote reči, kar se ne namerava|: pret sòd'ni:kòn se je za're:kla

zaređiti se gl. naleči se, zaleči se, zarejti se

zaregniti ▶ za're:gént -gnen dov. (⟨) ekspr. *zastokati* |*dati slaboten, zategel glas, zlasti zaradi telesne bolečine*: 'ba:ba za're:gne, 'kada p'leve:u p'ot'e:gne

zarejti se ▶ za're:jt se -'redin se dov. (⟨) *zaređiti se* |*začeti živeti kje zlasti v velikem številu*: 'mi:šë, š'ta:kòrjè sò se zare'di:lë

zares gl. zapravo

zarez ▶ za'rè:za -e ì (⟨) *zareza* |*ozka, podolgovata odprtina, vdolbina, nastala s potegom, pritiskom z ostrim predmetom*:| za'rè:za na k'l'ò:pè, na 'mi:zè
! gl. risa

zarežati ▶ za'rè:zat -'rè:žen dov. (⟨) **1.** *zarežati* |*s potegom, potegi z ostrim predmetom narediti ozko, podolgovato odprtino, vdolbino v kajl*: k'rèx za'rè:zat z n'ò:žì:čen **2.** ekspr. *zaigrati* (*na glasbilo*): za'rè:žë 'e:nò na xara'mò:nékò, na 'ò:r'lèce!

zareznik gl. kikkinda

zarežovati gl. zareževati

zarežati ▶ za'rè:žat -'rè:žin dov. (⟨) **1.** *odpreti se v obliki reže, špranje*: 'ra:na je zare'ž'a:la **2.** slabš. *odsekano, zadirčno spregovoriti s kom*: 'sin je za'rè:žau nad ò'čë:tòn ▶ **zarežati se** za'rè:žat se ekspr. *zarežati se* |*s široko odprtimi usti se zelo glasno zasmejati*: 'p'ò:štar se mè je za'rè:žau

zareževati ▶ zare'žë:vat -'žü:jen nedov. (⟨) *zarežovati* |*s potegom, potegi z ostrim predmetom delati ozke, podolgovate odprtine, vdolbine v kajl*: x'l'ò:je zare'žë:vat

zaribati ▶ za'ri:bat -bl'en dov. (⟨) ekspr. *vsiliti* |*s prizadevanjem doseči pri kom a*) *da pristane na kako razmerje s kom*: š'čë:r sò mè 'nèkakò za'ri:balè **b**) *da kaj vzame, sprejme*: 't'ò: k'ra:vò sòn mè 'kumaj za'ri:baü

zarigljati ▶ za'rigl'at -an dov. (⟨) *zapahnuti* |*dati zapah v tak položaj, da se kaj ne da odpreti*: v'ra:ta za'rigl'at

zariniti ▶ za'ri:nt -nen dov. (⟨) **1.** *zariniti, zabosti*: 'no:žëč mè je za'ri:nèla v 'nògò: **2.** ekspr. *vreči, zagnati*: 'ka:man je za'ri:nò f 'ša:jbò ▶ **zariniti se** za'ri:nt se *zapičiti se, zadreti se*: š'pi:ca se mè je za'ri:nèla v 'rò:kò

zaripel gl. ripeč

zarisati ▶ za'ri:sat -šen dov. (⟨) *zarisati* |*narediti vrez, razo z ostrim predmetom*: s 'ča:vlòn je za'ri:sau pò 'mi:zè

zariti se ▶ 'zarit se za'ri:jen se dov. (⟨) *zariti se* |*spraviti se v kako snov, kaj tesno obdajajočega*: 'zariü se je va s'lamò ▪ za'ri:la se je va 'cü:n'e

zarjaveti ▶ zar'ja:vèt -'javin dov. (⟨) *zarjaveti* |*postati rjav, rjastl*: p'lex je zar'ja:vò ▪ š'p'ò:rjet je zar'ja:vò ▪ b'ri:tva je zar'ja:vèla

zarjaviti gl. zarjaveti

zarjoveti gl. zaruliti

zarobiti ▶ za'rò:bèt -èn dov. (⟨) *zarobiti* |*narediti rob čemu*: g'vant, 'r'ò:pčëk za'rò:bèt ▪ k'ò'lè:ŋkò za'rò:bèt *zaplesti* **2.** slabš. [**zarobiti*] |*ostro reči, odgovoriti*: u'čì:tel'cè je za'rò:bò ▶ **zarobljen** za'rò:bl'en -a -ò **1.** *zarobljen* |*deležnik od zarobiti*: za'rò:bl'en 'r'ò:bac ▪ za'rò:bl'ena 'ki:kl'a **2.** slabš. [**zarobljen*] *neuglajen, robot*: za'rò:bl'en 's'ò:sèt **3.** slabš. *omejen, neumen*

zarod ▶ 'za:ròt -ròda m (⟨) *zarod* |*živalski potomci, mladiči*: 'ma:čjè 'za:ròt

zarogljati ▶ za'rògl'at -an dov. (⟨) *zaropotati* **1.** |*dati močne, kratke glasove a*) *pri delovanju*: ma'šì:na je zarògl'a:la **b**) *zlasti pri udarjanju, zadevanju ob kajl*: 'ku:la sò zarògl'a:la pò 'ka:man'è ▪ 'vo:lè sò zarògl'a:lè va x'lè:vè ▪ na 'i:zbè je 'nèkaj zarògl'a:lò **2.** |*povzročiti močne, kratke glasove*: 'nè:gdò je zarògl'a:ü pò v'ra:tèx *udaril, potolkel*

zarojban ▶ za'rò:jbán -a -ò prid. (⟨) ekspr. *s predmeti prenapolnjen*: 'sa 'xi:ša je za'rò:jbana, da 'ni:ma č'lo:vèk 'kan 'sèst

zaropotati gl. zarogljati

zarubiti ▶ za'rü:bet -en dov. (⟨) *zarubiti*: 'ko:n'a sò mè za'rü:belè

zarukan ▶ za'rukan -a -ò prid. (⟨) ekspr. *zabit, neumen*: za'rukan 'fant

zaruliti ▶ za'rü:l'it -l'en dov. (⟨) ekspr. *zatuliti, zarjoveti*: 'bik je za'rü:l'ò ▪ ma'šì:na je za'rü:l'èla

zarumeneti gl. zažolteti

zarušiti ▶ za'rü:šët -èn dov. (⟨) *zasuti, zapolniti s čim*: 'ja:mò smò za'rü:šëlè s 'ka:man'en ▪ 'ze:ml'a ga je za'rü:šëla ▶ **zarušen** za'rü:šen -a -ò *zasut, zapolnjen s čim*: za'rü:šëna g'ra:ba

zasačiti ▶ za'sa:čët -èn dov. (⟨) *zasačiti, zalotiti* |*dobiti koga pri nedovoljenem dejanju*: za'sa:čëlè smò ga na 'na:šë x'rü:škè **!** gl. zavatiti

zasaditi ▶ za'sa:jt -'sadin dov. (⟨) *zasaditi* **1.** |*s sajenjem narediti, da kaka površina ni prazna*: d'rè:vje za'sa:jt -'r'ò:že za'sa:jt **2.** |*narediti, da kaj z ostrim, konicastim delom pride v kajl*: sè'kè:rò je za'sa:dò f 'pa:n' **!** gl. zapadрати, zapikniti, zapiliti

zasajti gl. zasaditi

zaseči ▶ 'zasèč za'sè:čen dov. (⟨) *zasekati* |*z zasekom (spodaj) določiti deblu smer padca*: x'ra:st sòn 'več za'sè:kò ▪ 'na:iprek je t'rè:ba 'd'rvò 'zasèč ▶ **zasečen** za'sèče:n -sè'čë:na -ò *zasekan*: za'sèče:n 'ja:vòr

zasedeti se ▶ za'sèdèt se -in se dov. (⟨) *zasedeti se* |*sedèč se zdržati kje predolgo*: va oš'ta'ri:je smò se zasèdè:lè

zasejati ▶ 'za:sjat za'sě:jen dov. ⟨⟩ **1.** zasejati |s sejanjem narediti, da kaka površina ni prazna|: 'ni:vò smò zas'ja:lě z ječ'mě:nòn **2.** ekspr. zapraviti: 'vas zas'lü:žék je 'za:sjau pò ošta'ri:jax **3.** ekspr. izgubiti: 'dè:te je k'lü:če zas'ja:lò ▶ **zasejati se** 'za:sjat se zasejati se |priti kot seme v zemljo in začeti rasti|

zasekati gl. zaseči

zasekavati gl. zasekevati

zasekevati ▶ zasě'kě:vət -'kü:jen nedov. ⟨⟩ zasekavati |z zaseki (spodaj) določiti deblo smer padca|: x'lò:je smò v 're:brě zasě'kě:valě

zasenčiti ▶ za'sě:nčēt -ēn dov. ⟨⟩ zasenčiti **1.** |narediti, da je kaj v senci|: z 'ròkò: za'sě:nčēt 'uči: **2.** |dati, narediti senco|: d'rě:vje je za'sě:nčělò 'ni:vò

zasesti ▶ za'sě:st -'sě:den dov. ⟨⟩ zasesti |s sedenjem narediti, da kaj ni na razpolago za koga drugega|: s'tòu f'čě:rkvě sò mè 'žě:nške za'sě:le ▶ **zaseden** za'sě:den -a -ò: 'těstě p'lac je 'več za'sě:den

zasevalnik ▶ zasě'va:uněk -a m ⟨⟩ lesen zapah pri vratih: g'lix ta'kò:f sě kò zasě'va:uněk trd, neupogljiv si

zasijati ▶ za'sijat -an dov. ⟨⟩ zasijati |začeti sijati|: 'sò:nce je zasijalò

zasinsega ▶ zasin'sěga prisl. ⟨⟩ **1.** popolnoma |izraža odsotnost kakršne koli omejitve, zlasti v moralnem ali finančnem pogledu|: zasin'sěga je p're:paų **2.** dokončno, za vedno: za sin 'sěga je p'ro:šla òt 'xi:še, je p'ro:šo òd 'že:ne

zasipati ▶ za'si:pat -pl'ēn dov. ⟨⟩ vsuti: 'ma:l'ēn je za'si:paų žito je nasul, vsul v grad ▪ ž'ga:nce je za'si:pala vsula je moko za žgance v vrelo vodo ■ gl. zanašati

zasjati gl. zasejati

zaskočiti se ▶ zas'ko:čēt se -s'kò:čēn se dov. ⟨⟩ zaskočiti se |pri premiku se nepravilno zatakni za kak drug del in v tem položaju ostati|: klü'ča:vēnca se je zaskó'či:la ▶ **zaskočiti** zas'ko:čēt ekspr. doživeti kaj neprijetnega: f'kó'čě:vjě je 'tò: zas'ko:čo

zaskokati ipd. gl. zastokati ipd.

zaskrbeti ▶ zas'křbēt -in dov. ⟨⟩ zaskrbeti |začutiti nemir, tesnobo zaradi neprijetnega, težkega položaja ali strahu pred njim|: 'dè:te me je zaskř'bě:lò

zaslanjati ▶ zas'la:n'at -an nedov. ⟨⟩ prizanašati |imeti razumevajoč, strpen odnos do koga|: bòu'ni:ka zas'la:n'amò ▪ 'sin je rez'vėzdan, 'zakaj ga je 'ma:tě zas'la:n'ala mu dajala potuho

zaslonec ▶ 'zaslɔnc zas'lò:nca m ⟨⟩ improvizirana vrata v plotu, ob poteh: 'zaslɔnc 'bò: t'rě:ba 'zagrajt ■ zaslonec

zasluga ▶ zas'lü:ga -e ž ⟨⟩ **1.** nav. mn. zasluga |s čimer kdo pripomore, prispeva h kakemu pomembnemu, vrednemu dejanju|: 'žėpan 'ma zas'lü:ge za 'nò:vò 'čě:stò **2.** star. zaslužek, dobiček (v denarju): k'met 'ma 'ma:lò zas'lü:ge

zaslutiti gl. zavohati

zaslužek ▶ zas'lü:žék -ška m ⟨⟩ zaslužek **1.** |kar se zasluži z opravljanjem kakega dela, službe: 'vas zas'lü:žék je za'xartaų **2.** kar se zasluži kot dobiček|: pò 'mė:stėx je 'dò:běr zas'lü:žék **3.** |pridobivanje zlasti denarja z opravljanjem kakega dela, službe|: 'lagak zas'lü:žék **4.** |možnost za tako pridobivanje|: òd'jě:da mė zas'lü:žék ▪ š'la je pò zas'lü:škě ■ gl. zasluga

zaslužiti ▶ zas'lü:žēt -ēn dov. ⟨⟩ zaslužiti **1.** |dobiti kaj, navadno denar, za opravljeno delo, službo|: f'kò:šnė smò p'ri:lěčnò zas'lü:žělė ▪ va 'tė: s'lü:žbėcė

zaslonec - zaslónca -
= lesa, prehod v plotu
(ali ~ živ. meji), ki je zagrajen
s svangami (premakljinami);

sam.
m. pr.

Kotel ob Kalzi

ne zas'lü:žë 'do:stë **2.** |imeti dobiček pri dejavnosti, kot jo izraža določilo|: s 'kë:rëjò se 'dòbrò zas'lü:žë **3.** |zaradi določenih dejanj, lastnosti biti upravičen dobiti kaj, biti deležen česa|: 'të:ga 'o:na ni'ka:kòr'ni: zas'lü:žëla • ekspr. zas'lü:žëš pòtre'pa:č moral bi biti tepen, kaznovan

zasmejati se ▶ zas'mëjat se -s'më:jen se dov. (⟨) *zasmejati se* |z izrazom na obrazu, navadno z raztegnjenimi ustnicami, in glasovi pokazati zlasti veselje, srečo|: 'na glas se je zas'më'ja:la ▪ f š'kò:lë sò se zas'më'ja:lë, 'za:kaj je u'či:tel' pò'fü:knò • ekspr. zas'mëjau se je kò 'pe:čen 'za:jc široko, na vsa usta

zasmetiti ▶ zas'më:tët -s'metin dov. (⟨) *zasmetiti* |narediti kaj smetno|: 'dëca sò 'xi:šò zas'më'ti:la ▶ **zasmeten** zas'meten -s'më'te:na -ò *zasmeten*: zas'më'te:na 'vë:žä

zasmiliti se ▶ zas'mi:l't se -ën se dov. (⟨) *zasmiliti se* |začutiti čustveno prizadetost, žalost ob nesreči, trpljenju koga|: 'rë:veš se më je zas'mi:l'ò ▪ 'rë:va se jë je zas'mi:l'ëla

zasmoliti ▶ zas'mòl'it -in dov. (⟨) *zasmoliti* **1.** |premazati, prepojiti s smolo|: 'ka:cò, 'sò:t zas'mòl'it **2.** |zamazati, umazati s smolo|: 'p'rste sòn se zas'mò:l'ò

zasmraditi ▶ zasm'rã:jt -sm'rãdin dov. (⟨) *zasmraditi* |povzročiti, da se kje razširi, začne obstajati smrad|: s 'fa:jfò je zasm'rã:dò 'xi:šò ▶ **zasmrajen** zasm'rãjen -sm'rãje:na -ò *zasmrajen*: zasm'rãjen x'lë:f ▪ zasm'rãje:na 'ka:mbrä

zasmrajti gl. zasmraditi

zasmrčati ▶ zas'mrčãt -in dov. (⟨) *zasmrčati* |začeti smrčati|: 'val'e ka: je 'za:spau, je zas'mrčãu ■ gl. zadržmohati

zasmrdeti ▶ zas'mrđet -in dov. (⟨) *zasmrdeti* |začeti smrđeti|: 'pas je zas'mrđò, ka: se je z'mo:čò ▪ 'mesu: je zasmr'dë:lò ▪ klò'ba:se sò zasmr'dë:le

zasohati se ▶ za'sòxat se -an se dov. (⟨) *zasopsti se, zadihati se*: pò k'la:ncë sò se 'vo:lë zasò'xa:lë

zasoliti ▶ za'so:l't -'sò:l'in dov. (⟨) **1.** ekspr. *ostro odgovoriti, reči*: sò'së:dë je za'sò:l'ò **2.** ekspr. [**zasoliti*] |zelo visoko zaračunati|: vò'li:čka 'nan je za'sò:l'ò

zasopeti se ▶ za'so:pët se -ën se dov. (⟨) *zasopsti se* |priti v stanje, ko se težko, globoko diha, zlasti zaradi premagovanja napora|:

zasopsti se gl. zasohati se, zasopeti se

zasovražiti gl. posovražiti, zamrziti

zaspan gl. zažman

zaspane gl. zažmanec

zaspanec ▶ zas'pa:nc -a m (⟨) **1.** *zaspanec* |kdor (rad) veliko spi|: p'r 'të: 'xi:šë sò 'sami zas'pa:ncë **2.** *šipkova šiška*: 'akò 'dë:neš zas'pa:nc pòd g'la:vò, 'bò:š 'cë:lò 'nò:č 'dòbrò s'pa:u

zaspanjati ▶ zas'pa:n'at -an nedov. (⟨) *zapanjati* z *gumbom*: 'rò:bačò, x'la:če zas'pa:n'at

zaspanka gl. zažmanka

zaspati ▶ 'za:spat 'zaspi:n dov. (⟨) *zaspati* **1.** |priti v stanje telesnega in duševnega počitka s popolnim ali delnim zmanjšanjem zavesti|: p'r 'mi:zë je zas'pa:la **2.** |zaradi predolgega spanja zamuditi|: au'tò'bu:s je zas'pa:la ▪ 'ma:šò sòn 'za:spau **3.** |postati manj občutljiv, mravljinčast zaradi dalj časa trajajočega pritiska|: 'rò:ka, 'no:ga më je zas'pa:la • ekspr. 'rò:žë sò 'več zas'pa:le zaprle cvetne liste čez noč • ekspr. 'tò: të 'ne bò: zas'pa:lò tega ti ne pozabim ▶ **zaspan** 'zaspan zas'pa:na -ò *zaspan*: 'zaspan fan'ti:čëk ■ gl. začamati, zadržmohati, zažmati

zasponiti ▶ zas'po:nt -s'pò:nën dov. (⟨) *zapeti* z *gumbom*: 'sü:kn'ò zas'po:nt

zasrbeti ▶ za'sr'bët -in dov. (⟨) *zasrbeti* |povzročiti neprijeten občutek, zlasti na koži, ki sili k praskanju|: 'x'rbat me je za'sr'bò ▪ pòp'la:të sò me zasr'bë:lë ▪ 'liša:j na g'la:vë me š'ča:së za'sr'bi

zastati ▶ 'za:stat -s'ta:nën dov. (⟨) *zastati* |ostati ob pričakanem, normalnem času neopravljeni|: 'ko:šna 'nan je zas'ta:la ▪ 'ò'ra:në 'nan je zas'ta:lò

zastava gl. fana

zastavica gl. fanica

zastokati ▶ zas'kò:kat -an dov. (⟨) *zastokati* |dati slaboten, zategel glas, zlasti zaradi telesne bolečine|: 'pau je i zas'kò:kau ■ gl. regniti, zaregniti, zastokniti

zastokniti ▶ zas'kò:kënt -knën dov. (⟨) *zastokati* |dati slaboten, zategel glas, zlasti zaradi telesne bolečine|: ka: je z'dignò 'ka:man, je zas'kò:knò

zastonj ▶ 'zastòn' prisl. (⟨) **1.** *zastonj* |brez plačila, brezplačno|: s'kòrò 'zastòn' smò 'dë:lalë **2.** *brezuspješno, zaman*: 'zastòn' ga je prò'si:la za 'pòmòč ▪ 'zastòn' gò'vòri:š, ka: ne 'čü:je ■ gl. badava, muhte, zabadava

zastopiti ▶ zas'tò:pët -ën dov. (⟨) *razumeti* **1.** |ugotoviti vsebino, smisel|: 'nò:vëga u'či:tel'a 'dëca ne zas'tò:pëjò **2.** |akustično zaznati tako, da se lahko ugotovi vsebina, smisel|: pre'ti:xò je gò'vò:rò, pa ga 'ni:smò s'kòrò 'nič zas'tò:pëlë **3.** |izraža podkrepitev ukaza|: 'bržò p'r'i:dë, së zas'tò:pò! ▪ p'r'nesë 'd'gva, zas'tò:pëš! ▶ **zastopiti se** zas'tò:pët se *razumeti se* |živeti skladno, v slogil|: z 'žë:nò se ne zas'tò:pë ▪ s s'ta:rëjë se ne zas'tò:pëjò

zastopnost ▶ zas'tò:pnòst -ë ž (⟨) *razumevanje, slo-ga*: p'r 'të: d'r'ži:në 'ni: zas'tò:pnòstë

zastoriti ▶ zas'tò:rt -s'tòr'in dov. (⟨) *s čaranjem komu škodovati, narediti kaj neprijetnega*: 'tò: më je zas'tò'ri:la ▶ **zastorjen** zas'tòrjen zas'tòr'je:na -ò *zavdan, uročen*: 'tò: më je zas'tòr'je:nò

zastrašiti ▶ zast'ra:šët -ën dov. ⟨⟩ *zastrašiti* |z vzbuditvijo strahu narediti, povzročiti, da se koga odvrne od kakega dejanja, dela| pas'tè:rje je zast'ra:šo ▶ **zastrašen** zast'ra:šen -a -ò *zastrašen*: zast'ra:šenò 'dè:te

zastražiti ▶ zast'ra:žët -ën dov. ⟨⟩ *zastražiti* |postaviti stražo| 'ni:vò je zast'ra:žò

zastрупitev gl. otrovanje

zastрупiti ▶ zast'rü:pët -ën dov. ⟨⟩ *zastрупiti* 1. |povzročiti, da v organizem pride strup|: zast'rü:pët se z 'gò:bamè 2. |usmrtiti tako, da v organizem pride strup|: 'živaù zast'rü:pët 3. |narediti, povzročiti, da postane kaj strupeno|: 'vò:dò zast'rü:pët ■ gl. otrovati, zagiftati

zasuniti ▶ zas'ü:nt -nèn dov. ⟨⟩ *zasuniti* |zapreti z zapahom|: v'ra:ta je zas'ü:nèla

zasušiti se ▶ zaš'šì:t se -i:m se dov. ⟨⟩ *zasušiti se* |postati trd, težaven za iztrebljanje|: b'la:tò va č'rè:vèx se mè je zaš'šì:lò • č'rè:va sò se mè zaš'šì:la *ne normalno redko, težavno se iztrebljam*

zasuti gl. zanesti, zarušiti

zasvetiti se ▶ zas'vèt:tèt se -ën se dov. ⟨⟩ *zasvetiti se* |odbiti svetlobo|: k'rò:ne sò se zasv'è:ti:le

zašancati ▶ zaš'a:ncat -an dov. ⟨⟩ *star. založiti z navlako*: 'kòlè 'xi:še je 'se zaš'a:ncau ▶ **zašancan** zaš'a:ncan -a -ò *založen z navlako*: zaš'a:ncanò k'na:lò, dò'ri:šče

zaščiliti gl. obraniti

zašijati ▶ zaš'ijat -an dov. ⟨⟩ *zaviti, zapeljati s prave poti*: 'ku:la sò zaš'ija:la v 'ja:rak ▪ 'a:utò je zaš'ijau v g'ra:bò ☒ *Jože Gregorič ima v gradivu tudi zglead zadnja kula so mi zašijala, pa se mi je prevrglo (ur.)*

zašikniti ▶ zaš'ikènt -knèn dov. ⟨⟩ *ekspr. silovito vreči*: zaš'iknò ga je va p'lò:t ■ *prim. zašiniti*

zašimeriti ▶ zaš'i'mè:rt -rèn dov. ⟨⟩ *ekspr. založiti kaj z dračjem, trnjem*: kòše'ni:cò zaš'i'mè:rt ▶ **zašimerjen** zaš'i'mè:rjen -a -ò *zaraščen, težko dostopen*: zaš'i'mè:rjen 'vrt

zašiniti ▶ zaš'i:nt -nen dov. ⟨⟩ *ekspr. silovito vreči*: 'akò 'ne boš 'ti:xò, tè 'bò:n 'ka:lancò f g'lavò: zaš'i:nò ■ *prim. zašikniti*

zašišiti se gl. zasušiti se

zaškaljiti ▶ zaš'ka:l't -l'ën dov. ⟨⟩ *zadreti |s sunkom narediti, da kaj ostrega, koničastega pride v kaj in tam ostane|*: š'pì:cò sé je zaš'ka:l'ò v 'rò:kò • *ekspr. 'mò:š je 'že:nè zaš'ka:l'ò jo užalil, prizadel*

zašklepetati ▶ zaš'kle'petat -l'pè:čen dov. ⟨⟩ *zašklepetati* |dati kratke, odsekane glasove ob udarjanju enega dela ob drugega zaradi drgetanja|: ód mrz'li:ne je zaš'klepe'ta:la z 'zòbmi:

zaškripati ▶ zašk'ri:pat -pl'en dov. ⟨⟩ *zaškripati* |za-

radi trenja, drgnjenja dati kratke, visoke glasove|: 'vè:žna v'ra:ta sò zašk'ri:pala

zaškrobati ▶ zašk'rò:bat -an dov. ⟨⟩ *pri igri z gumbi zapraviti, zaigrati*: 'se 'to:ke je zašk'rò:bau

zaškrtati ▶ zaš'krtat -an dov. ⟨⟩ *zaškrtati* |ob premiku dati kratke, rezke glasove|: d'rìvù: je zaš'krtalò pò 'ka:manè ▪ zaš'krtau je z 'zòbmi:

zašnofati ▶ zaš'nò:fat -an dov. ⟨⟩ 1. *zavohati* |z vohom zaznati|: zaš'nò:faù je, da se klò'ba:se 'pe:čejò 2. *ekspr. odkriti, ugotoviti*: 'ta: č'lò:vèk 'se zaš'nò:fa

zašpilati ▶ zaš'pil'at -an dov. ⟨⟩ *zaigrati* 1. |povzročiti glasbo z glasbilom|: na 'òr'lèce, na xara'mò:nèkò zaš'pil'at 2. |z igranjem, igro zapraviti|: 'do:stè je zaš'pil'au

zašrajati ▶ zaš'ra:jat -en dov. ⟨⟩ *zakričati, zavpiti*: 'dòkle ne zaš'ra:jen, ne č'ü:je ▪ zaš'ra:jaù je na 'vo:le

zašrajfati ▶ zaš'ra:ifaf -an dov. ⟨⟩ *priviti* |z vrtenjem dati del priprave v tak položaj, da kaj nima več (popolnoma) proste poti|: 'pi:pò na 'sò:dè sé p're:več zaš'ra:ifau

zašrangati ▶ zaš'ra:ngat -an dov. ⟨⟩ 1. *z ranto zapreti pot* 2. *ograditi kaj z rantami*: 'ni:vò smò zaš'ra:ngalè 3. *pregraditi pot ženinu z namenom, da plača vaškim fantom odkupnino za nevesto, balo*: 'fa:ntè sò zaš'ra:ngalè i mladòž'è:n'a je 'mò:gò p'la:tèt

zaštapati ▶ zaš'taptat -an dov. ⟨⟩ *hrupno, nemirno se prestopiti*: 'kòn' je zaš'taptaù ▪ k'ra:va je zaš'tap'ta:la

zaštenati ▶ zaš'tentat -an dov. ⟨⟩ *zadržati, navadno s pogovorom*: 'se:stra me je pret 'čerkvò zašten'ta:la ▶ **zaštenati se** zaš'tentat se *zamuditi se, zadržati se kje*: v óšta'ri:jè smò se zašten'ta:lè

zaštopati ▶ zaš'topat -an dov. ⟨⟩ *zašiti s samo nitjo, brez krpe*: kò'lè:nkò, ó'bò:jce zaš'topat ▶ **zaštopati se** zaš'topat se *zamašiti se*: 'lù:kn'a se je zaš'tòpala

zašvasati ▶ zaš'va:sat -an dov. ⟨⟩ *spojiti kovinske dele s spajko*: sé'l'kè:rò je 'ne:ž sò zaš'va:sat

zašvikniti ▶ zaš'vikènt -knèn dov. ⟨⟩ *švistniti* 1. |hitro se premakniti po zraku in pri tem dati oster, sikajoč glas|: 'krč'ba je zaš'viknò ▪ 'ko:sa je zaš'vikènla 2. |s tankim predmetom zamahniti po zraku, da se sliši oster, sikajoč glas|: 'pastèr je zaš'viknò s 'šì:bò

zatajiti ▶ za'ta:jt -'tajin dov. ⟨⟩ *zatajiti* 1. |zatrditi, da kdo ni v določenem razmerju z osebkom|: 'pe:ter je za'ta:jò 'l'je:zòsa 2. *ekspr. |v določenem času, trenutku ne opraviti svoje funkcije, kot se želi, pričakujel|*: 'puška je zata'ji:la • *ekspr. dō'ma:čò 'xi:šò je zata'ji:la ni ravnala v skladu z načeli, običaji domače hiše*

zataktniti ▶ za'takənt -'ta:knen dov. ⟨ ⟩ *zataktniti* |s sunkom, potiskom narediti, da kaj s svojim koničastim, ožjim delom pride v kaj in tam ostane|: 'vè:ʒjke, 'kq:l'è za 'fažq:n za'ti:kat • 'je:žèk se mè za'ti:če ne izgovarja, ne govori gladko

zatilek ▶ za'ti:ʔk -a m ⟨ ⟩ *tilnik* |zadnji del vratu|: 'vedrò ga je pò za'ti:ʔkè

zatiske ▶ za'ti:skət -an nedov. ⟨ ⟩ *zatiske* |s pritiskanjem česa, stiskanjem delati kako odprtino v čem neprehodno|: za'ti:skət sè 'vü:xa, 'òči

zatisniti ▶ za'ti:sənt -snen dov. ⟨ ⟩ *zatisniti* |s pritisnjenjem česa, stisnjenjem narediti kako odprtino v čem neprehodno|: 'vü:xa sè za'ti:sənt • 'òči za'ti:sənt zamižati

zatisje ▶ za'ti:šje -a s ⟨ ⟩ *zatisje* **1.** |stanje, ko navedno za krajši čas preneha hrup, hitro premikanje česa|: pò za'ti:šjè smò š'lè 'li:stje g'ra:bèt **2.** |kraj, prostor, zavarovan pred vetrom|: f'kq:tjè je 'vavèk za'ti:šje

zatlačiti ▶ zak'l'a:čət -èn dov. ⟨ ⟩ *zatlačiti* **1.** |s tlačanjem spraviti kaj za kaj|: 'rò:bačò zak'l'a:čət za 'pa:s • p'la:xtò zak'l'a:čət pòt c'jò:xò **2.** |s tlačanjem spraviti kaj kam sploh|: 'sinu: zak'l'a:čət pòt st'rè:xò • s'lamq zak'l'a:čət pòd 'ja:slè ▶ **zatlačen** zak'l'a:čən -a -ò *zatlačen*: zak'l'a:čəna ò'ta:va

zato ▶ 'zatq prisl. ⟨ ⟩ *zato* |za izražanje vzročno-sklepalnega razmerja|: 'daš je 'pa:daū i 'zatq 'ni:smò ò'ra:lè • 'laxku: se 'viči, 'zatq sò ga 'da:lè štu'dè:rat

zatohel gl. *zatojban*

zatohniti ▶ za'tq:xənt -xnen dov. ⟨ ⟩ *zatohniti*, *zadah-niti* |dobiti zadah|: g'vant f'ko:smè za'tq:xne ▶ **zatohnjen** za'tq:xn'ən -a -ò *zadahnen*: za'tq:xn'əna p'la:xta

zatojban ▶ za'tq:ʔban -a -ò prid. ⟨ ⟩ *zatohel* |ki zaradi neprezračenosti, tople vlažnosti neprijetno učinkuje|: za'tq:ʔban 'kè:ʔdèr • za'tq:ʔbana 'xi:ša

zatožiti ▶ za'tq:žət -èn dov. ⟨ ⟩ *zatožiti* |sporočiti komu, da je kdo storil kaj nedovoljenega, negativnega|: pas'tè:rja, x'la:pca je za'tq:žèla gòspò'da:rjè

zatrđiti ▶ za'trđət -èn dov. ⟨ ⟩ *tesno zapreti* (pred mrazom, tatovi): v'ra:ta za'trđət • 'o:knò za'trđət ■ /izjaviti/ gl. reči

zatrepetati ▶ zatre'pe:tat -'pè:čən dov. ⟨ ⟩ *zatrepetati* |stresti se od vznemirjenja, strahu ali mrazu|: òd mřz'li:ne je zatrepe'ta:la • pred 'ka:čò je zatre'pe:taū

zatrepi ▶ 'zatrèt -en dov. ⟨ ⟩ *zatrepi* |narediti, povzročiti, da kaj škodljivega na določenem mestu ali v celoti neha obstajati|: š'ta:kòrje 'zatrèt • p'leve:ū na 'ni:vè 'zatrèt

zatrgati se ▶ za'trğat se -an se dov. ⟨ ⟩ *zatrgati se* |raztrgati se tako, da poškodba sega v notranjost če-

zataktniti ▶ za'takənt -'ta:knen dov. ⟨ ⟩ *zataktniti* |s sunkom, potiskom narediti, da kaj s svojim koničastim, ožjim delom pride v kaj in tam ostane|: 'vè:ʒjke, 'kq:l'è za 'fažq:n za'ti:kat • 'je:žèk se mè za'ti:če ne izgovarja, ne govori gladko

zatilek ▶ za'ti:ʔk -a m ⟨ ⟩ *tilnik* |zadnji del vratu|: 'vedrò ga je pò za'ti:ʔkè

zatiske ▶ za'ti:skət -an nedov. ⟨ ⟩ *zatiske* |s pritiskanjem česa, stiskanjem delati kako odprtino v čem neprehodno|: za'ti:skət sè 'vü:xa, 'òči

zatisniti ▶ za'ti:sənt -snen dov. ⟨ ⟩ *zatisniti* |s pritisnjenjem česa, stisnjenjem narediti kako odprtino v čem neprehodno|: 'vü:xa sè za'ti:sənt • 'òči za'ti:sənt zamižati

zatisje ▶ za'ti:šje -a s ⟨ ⟩ *zatisje* **1.** |stanje, ko navedno za krajši čas preneha hrup, hitro premikanje česa|: pò za'ti:šjè smò š'lè 'li:stje g'ra:bèt **2.** |kraj, prostor, zavarovan pred vetrom|: f'kq:tjè je 'vavèk za'ti:šje

zatlačiti ▶ zak'l'a:čət -èn dov. ⟨ ⟩ *zatlačiti* **1.** |s tlačanjem spraviti kaj za kaj|: 'rò:bačò zak'l'a:čət za 'pa:s • p'la:xtò zak'l'a:čət pòt c'jò:xò **2.** |s tlačanjem spraviti kaj kam sploh|: 'sinu: zak'l'a:čət pòt st'rè:xò • s'lamq zak'l'a:čət pòd 'ja:slè ▶ **zatlačen** zak'l'a:čən -a -ò *zatlačen*: zak'l'a:čəna ò'ta:va

zato ▶ 'zatq prisl. ⟨ ⟩ *zato* |za izražanje vzročno-sklepalnega razmerja|: 'daš je 'pa:daū i 'zatq 'ni:smò ò'ra:lè • 'laxku: se 'viči, 'zatq sò ga 'da:lè štu'dè:rat

zatohel gl. *zatojban*

zatohniti ▶ za'tq:xənt -xnen dov. ⟨ ⟩ *zatohniti*, *zadah-niti* |dobiti zadah|: g'vant f'ko:smè za'tq:xne ▶ **zatohnjen** za'tq:xn'ən -a -ò *zadahnen*: za'tq:xn'əna p'la:xta

zatojban ▶ za'tq:ʔban -a -ò prid. ⟨ ⟩ *zatohel* |ki zaradi neprezračenosti, tople vlažnosti neprijetno učinkuje|: za'tq:ʔban 'kè:ʔdèr • za'tq:ʔbana 'xi:ša

zatožiti ▶ za'tq:žət -èn dov. ⟨ ⟩ *zatožiti* |sporočiti komu, da je kdo storil kaj nedovoljenega, negativnega|: pas'tè:rja, x'la:pca je za'tq:žèla gòspò'da:rjè

zatrđiti ▶ za'trđət -èn dov. ⟨ ⟩ *tesno zapreti* (pred mrazom, tatovi): v'ra:ta za'trđət • 'o:knò za'trđət ■ /izjaviti/ gl. reči

zatrepetati ▶ zatre'pe:tat -'pè:čən dov. ⟨ ⟩ *zatrepetati* |stresti se od vznemirjenja, strahu ali mrazu|: òd mřz'li:ne je zatrepe'ta:la • pred 'ka:čò je zatre'pe:taū

zatrepi ▶ 'zatrèt -en dov. ⟨ ⟩ *zatrepi* |narediti, povzročiti, da kaj škodljivega na določenem mestu ali v celoti neha obstajati|: š'ta:kòrje 'zatrèt • p'leve:ū na 'ni:vè 'zatrèt

zatrgati se ▶ za'trğat se -an se dov. ⟨ ⟩ *zatrgati se* |raztrgati se tako, da poškodba sega v notranjost če-

zataktniti ▶ za'takənt -'ta:knen dov. ⟨ ⟩ *zataktniti* |s sunkom, potiskom narediti, da kaj s svojim koničastim, ožjim delom pride v kaj in tam ostane|: 'vè:ʒjke, 'kq:l'è za 'fažq:n za'ti:kat • 'je:žèk se mè za'ti:če ne izgovarja, ne govori gladko

zatilek ▶ za'ti:ʔk -a m ⟨ ⟩ *tilnik* |zadnji del vratu|: 'vedrò ga je pò za'ti:ʔkè

zatiske ▶ za'ti:skət -an nedov. ⟨ ⟩ *zatiske* |s pritiskanjem česa, stiskanjem delati kako odprtino v čem neprehodno|: za'ti:skət sè 'vü:xa, 'òči

sa|: p'la:xta se je za'trgala ▪ kó:ža na 'prstě se mē je za'trgala

zatrjunktati ▶ zatŕ'l'ũŋkat -an dov. ⟨⟩ **1.** *zaigrati na glasbilo veselo melodijo*: na xara'mo:někò, na k'lanět je zatŕ'l'ũŋkaũ **2.** *zažvižgati |oglasiti se z visokimi, ostrimi glasovi|*: g'rò:st je zatŕ'l'ũŋkaũ na x'lò:jě

zatrnutí ▶ za'tŕnět -ěn dov. ⟨⟩ *zagraditi s trnjem*: s'tazò smò za'tŕnělē ▪ 'ni:vò je za'tŕněla

zatrobiti gl. zatuliti

zatuliti ▶ za'tù:l't -l'ěn dov. ⟨⟩ **1.** *zatuliti |oglasiti se z močnim, zateglim, temnim glasom|*: 'vòu je za'tù:l'ò ▪ òd 'jě:ze je za'tù:l'ěla **2.** *zatrobiti |dati zvočne signale a) s trobilom|*: č'rè:dněk je za'tù:l'ò na 'rò:k **b) s hupo|**: 'a:ũtò je za'tù:l'ò **3.** *ekspr. [*zatuliti] |glasno, zateglo zajokati|*: fan'ti:ček je pŕ 'dò:xtarjě za'tù:l'ò ■ gl. zaruliti

zatuliti se ▶ za'tù:l't se -ěn se dov. ⟨⟩ *zamašiti se |postati neprehoden, nepretočen zaradi nabiranja, kopičenja kake snovi, predmetov na določnem mestu|*: 'vü:xa sò se mē za'tù:l'ěla ▪ 'nò:s se mē je za'tù:l'ò ▶ **zatuljen** za'tù:l'ěn -a -ò *zamašen*: za'tù:l'ena 'vü:xa

zaupati ▶ za'u:pat -an dov. ⟨⟩ *zaupati |biti prepričan o sposobnosti, voljnosti koga narediti, kar se pričakuje|*: va "bòga za:'u:pat

zaušnjak ▶ za'vüš'n'ak -vüš'n'a:ka m ⟨⟩ *meso za ušesi prašiča*: za'vüš'n'ak iz'rè:zat, s'peč

zavadljati se ▶ za'vadl'at se -an se dov. ⟨⟩ *staviti |dogovoriti se s kom, da tisti, čigar trditve ni pravilna, da določeno stvar, plača določeni znesek|*: č'mò se za'vadl'at ▪ zavadl'a:lē sò se

zavagniti ▶ za'va:gěnt -gnen dov. ⟨⟩ *potegniti, vreči koga na tla zaradi svoje teže*: 'ža:kěl' te 'bò: za'va:gnò

zavaliti ▶ za'va:l't -'val'i:n dov. ⟨⟩ *zavaliti |z valjenjem spraviti kam|*: 'ka:man je za'va:l'ò na 'pò:t ▶ **zavaliti se** za'va:l't se *ekspr. zavaliti se |nerodno, stežka leči, sestiti|*: za'va:l't se na 'pò:stel'ò ▪ zava'l'i:la se je v g'ra:bò *prevrnila, padla* ■ gl. povaliti, zvaljati

zavaljati ▶ za'va:l'at -an dov. ⟨⟩ *z valjanjem pomečkati, umazati*: š'kŕl'ak, g'vant, ò'bü:čò za'va:l'at ▶ **zavaljati se** za'va:l'at se *z valjanjem se zamazati*: 'pu:štěr se je za'va:l'au

zavarovati gl. obraniti

zavatiti ▶ za'vatět -ěn dov. ⟨⟩ *ekspr. 1. zgrabiti, prijeti*: za'vatò ga je za 'kò:l'ar **2. zasačiti, ujeti pri kakem dejanju**: na 'ni:vě, na č'rě:šně ga je za'vatěla ▪ zavatělē sò ga, ka je kò:kò:šě kraũ **3. dobiti, presenetiti**: 'daš 'nas je za'vatò na 'pò:tě

zavečati ▶ za've:čat -'večin dov. ⟨⟩ **1.** *zakričati, zavpiti 2. (glasno) zajokati*: 'dē:te je zave'ča:lò òt s't'axa

zavedati se ▶ za've:dat se -an se dov. ⟨⟩ *zavedati se |imeti v zavesti vedenje o obstajanju koga ali česa|*: ne'va:rnòstě se 'ni: za've:daũ, 'zato je 'paũ

zavekniti ▶ za've:kěnt -knen dov. ⟨⟩ *ekspr. zakričati, zavpiti |dati neartikuliran močen, rezek glas|*: za've:knòje nat 'kò:n'ěn, na 'že:nò

zavergljati ▶ za'vergl'at -an dov. ⟨⟩ *zaigrati na lajno*: 'pě:tl'ar je pret 'xi:šò za'vergl'au

zaverkljati se ▶ za'verkl'at se -an se in za'vrkl'at se -an se dov. ⟨⟩ *ekspr. izgubiti razsodnost, preudarnost*: zaverk'l'a:lò se je jě 'je ▪ 'ne vèn, 'ka:i se mē je zaverk'l'a:lò *kaj je povzročilo, da dela, govori tako neumno*

zaverovati se ▶ za've:r'vat se -an se dov. ⟨⟩ *[*zaverovati se], zaljubiti se*: 'fant se je za've:r'vaũ va 'děkle ▶ **zaverovan** za've:r'van -a -ò *zaljubljen*

zavesa gl. firenga

zaveseljčiti gl. zalumpati

zavesti: /zapeljati/ gl. zmamiti

zavetje ▶ za've:tjē -a s ⟨⟩ *zavetje |kraj, prostor, kjer je kdo zavarovan, zaščiten pred čim|*: v za've:tjē smò pò'či:valē

zavetnica gl. patrona

zavetnik gl. patron

zavezati ▶ za've:zat 'vė:žen dov. ⟨⟩ *zavezati 1. |z vrvido, trakom narediti voz, da se kaj zapre, stisne|*: za've:zat 'pò:stòũ **2. |narediti voz, da ostane kaj na določenem mestu, v določenem položaju|: za've:zat 't'ra:k ▪ na 'za:ŋkò za've:zat**

zavezniti ▶ za've:zěnt -znen dov. ⟨⟩ **1.** *zavezati |s svojim obsegom, razsežnostjo porabiti del razpoložljivega prostora|*: 'ò:rěx je za've:znò 'dò:stē 'vrta **2.** *v zvezi s sneg na debelo zapasti*: s'ně:k je za've:znò

zavezovati gl. zaveževati

zaveževati ▶ zave'žė:vət -'žü:jen nedov. ⟨⟩ *zavezovati*

zavihati gl. podviti, priviti, zafrkniti

zavihovati gl. podvijati

zavijati ▶ za'vi:jat -an dov. ⟨⟩ *zavijati 1. |spreminjati smer svojega gibanja, poteka|*: 'cě:sta za'vi:ja na 'dē:snò **2. |s spreminjanjem svojega gibanja iti, se premikati kam|: 'ku:la, s 'ku:lē za'vi:jajò na 'lě:vò **3. |zaradi zakritja, zaščite dajati kaj v kaj ploščatega, upogljivega tako, da je s tem obdano|: k'rěx, kl'ò'ba:se za'vi:jat **4. |zaradi zaščite, zakritja tesno kaj obdajati s čim ploščatim, upogljivim|: 'ra:nò za'vi:jat • *ekspr. 'bü:rja za'vi:ja 'kolě'vo:glòf daje zavijanju podobne glasove|*: ■ gl. ogrinjati, omotavati, zamotavati******

zavirati ▶ za've:rat -an nedov. ⟨⟩ *zavirati 1. začenjati vreti*: 'vo:da za've:ra ▪ v ljudski pesmi kò'rė:nčėk 'začne za've:ratē, / "anzel' m'l'at pa x'mē:ratē **2. začjenja**

- ti alkoholno vreti: 'môšt 'več za've:ra ■ gl. vintati, zapirati
- zavišiviti** ▶ zavě'si:vět -ën dov. ⟨⟩ *dobiti (veliko) uši*: b'lagu je zavě'si:vělo ▪ mej 'vój'skó smó 'si zavě'si:věle
- zavitek** ▶ za'vi:tak -tka m ⟨⟩ v svitek zvite ženske kite: s xř'no:dl'è sè je s'pę:la za'vi:tak
- zaviti** ▶ 'za:vít za'vi:jén dov. ⟨⟩ **1.** zaviti |zaradi zaščite, zakritja dati kaj v kaj ploščatega, upogljivega tako, da je s tem obdano|: 'dē:te 'za:vít va 'cū:n'ò ▪ k'rex 'za:vít va 'papēr **2.** zaviti |spremeniti smer svojega gibanja|: za'vi:la je na 'lě:vó, 'po:le pa na 'dę:snó **3.** ekspr. [*zaviti] |spremeniti smer svojega gibanja z namenom priti vmes kam drugam|: 'zavių je va oštar'ijó • ekspr. 'ra:t tē 'bõ:n za'vi:la! izraža grožnjo ▶ **zavit** 'zavit za'vi:ta -ò zavít: poma'ra:inče sò za'vi:te ■ gl. ogrniti, omotati, zamotati
- zavlačevati** gl. otezati
- zavlačiti** ▶ zav'la:čēt -ën dov. ⟨⟩ *zabranati |z brananjem zakriti|*: 'ni:vó smó zav'la:čēle ■ prim. povlačiti
- zavleči** ▶ 'zavlěč zav'lě:čen dov. ⟨⟩ *zavleči |z vlečenjem spraviti kaj kam|*: 'ku:la smó zav'lě:klē pót st'rě:xó ▶ **zavleči se** 'zavlěč se **1.** *zavleči se |trajati dalj časa, kot se predvideva, pričakuje|*: 'zi:ma se je zav'lě:kla **2.** ekspr. [*zavleči se] |iti, namestiti se kam in tam dalj časa vztrajati|: 'ma:čka se je zav'lě:kla 'na pę:č • vulg. v 'rit se zav'lě:cē! izraža nejevoljo, nestrpno odklanjanje, zavračanje ■ gl. otegniti se; zavleči se gl. zaleči se
- zavohati** ▶ za'võ:xat -an dov. ⟨⟩ **1.** zavohati |z vohom zaznati|: 'ma:ček je 'val'e za'võ:xau 'mi:ša **2.** ekspr. [*zavohati], začutiiti, zasluiti: za'võ:xalē sò ne'va:rnóst, 'kõri:st ■ gl. zašnofati
- zavoj** ▶ 'za:võj za'võ:ja m ⟨⟩ zavoj, ovinek: na za'võ:jē je pre'vrgó 'võ:s ■ gl. klobasa
- zavora** gl. vinta
- zavoziti** ▶ za'vo:zēt -'võ:zēn dov. ⟨⟩ zavoziti |porabiti, zapraviti z voznjo|: 'do:stē smó zavõ:zi:lē, 'zakaj 'benci:n je d'ra:k
- zavozlati** ▶ za'võzlat -an dov. ⟨⟩ zavozlati |zavezati z vozlom|: vřš'čicó je zavõz'la:la ▶ **zavozlati se** za'võzlat se zavozlati se |nepravilno, neurejeno se preplesti, zviti, da nastane vozle, vozli|: vē'la:fke sò mē se zavõz'la:le ■ gl. spencati se, zapencati
- zavpiti** gl. odkavsniti, zalarmati, zašrajati, zavečati, zavekniti
- zavračati** ▶ zav'ra:čāt -an nedov. ⟨⟩ **1.** zavračati |delati, da žival ne pride, kamor se ne želi, ali se od tam oddaljil|: b'lagu zav'ra:čāt **2.** odvrāčati koga od slabih, neprimernih dejanj: 'že:na zav'ra:ča 'mõža, da ne 'pi:je p're:več
- zavragniti** ▶ zav'ragēnt -gnen dov. ⟨⟩ *zakleti z besedo vrag*
- zavreči** ▶ 'zavřč za'vřčen dov. ⟨⟩ zavreči |izločiti iz rabe, odstraniti|: s'ta:ró 'ža:gó, s'kē:ró smó za'vřglē
- zavreti** ▶ 'zavrēt -vren dov. ⟨⟩ zavreti **1.** |začeti vreti|: 'žü:pa je zav'rē:la ▪ 'kõ:tõų je 'zavró voda v kotlu **2.** skuhati: 'ča:ja mē je zav'rē:la **3.** |začeti alkoholno vreti|: 'mōšt, 'vi:nó 'zavre • ekspr. 'křf mē je zav'rē:la zelo sem se razburil ■ /ustaviti z zavoro/ gl. zabremzati, zapreti
- zavriskniti** ▶ zav'riskēnt -knen dov. ⟨⟩ samo za kislomleko postati preveč kisel: m'lē:kó je zav'riskēnló ▶ **zavrisknjen** zav'risk'n'en -a -ò preveč skisan: zav'risk'n'ēnó m'lē:kó 'ni: 'takó 'dõbró
- zavrkljati se** gl. zaverkljati se
- zavrniti** ▶ 'zavřnt -'vřnen dov. ⟨⟩ **1.** zavrniti |odvrniti živino od neželene smeri in jo usmeriti v želeno smer|: 'vo:la 'zavřnt **2.** ujeti, presenetiti: 'nõ:č me je za'vřnēla na 'põ:tē **3.** naleteti na kaj ugodnega pri kupčiji: 'tõ: 'rõ:bó sön za'vřnēla 'več na 'kõ:ncē 'saĵma
- završiti** ▶ za'vřšēt -ën dov. ⟨⟩ dokončati izdelek: kó'lē:nkó, p'lót, 'ca:n'ò, rókav'i:có za'vřšēt
- zavrtati** ▶ za'vřtat -an dov. ⟨⟩ zavrtati |narediti s sve-drom na deblu odprtino za izcejanje spomladanskega soka|: b'rē:zò za'vřtat
- zavrtek** ▶ 'zavřtak -tka m ⟨⟩ vrtinec v globljih mestih reke Kolpe: šla 'bõ:n v 'za:vřtak! skočila bom v vodo! ■ prim. vir
- zavrteti** ▶ za'vřtēt -in dov. ⟨⟩ zavrteti |narediti, da se kaj giblje okoli svoje osi|: 'kulu za'vřtēt ▪ 'ka:man na 'ka:rgē za'vřtēt ▶ **zavrteti se** za'vřtēt se ekspr. zavrteti se **1.** začeti opravljati svoje delo premikajoč se, hodeč sem in tja: 'že:na se je zavřtē:la pò 'xi:šē, pò 'kū:xēn'ē i 'val'e je 'bēla 'jü:žēna na 'mi:zē **2.** |dobiti občutek vrtenja samega sebe ali predmetov v okolici|: zavřtē:ló se mē je v g'la:vē **3.** zaplesati: mla'di:na se je zavřtē:la pò 'xi:šē • ekspr. zavřtē:ló se mē je v g'la:vē pa se je st'rē:ló postal je zmeden, nerazsoden
- Zavrtki** ▶ 'za:vřtkē -õf m mn. ⟨⟩ Zavrtki **1.** |ledinsko ime| **2.** |ime za velik vrtinec v reki Kolpi pri Slavskem Lazlu|: v 'za:vřtkēx je f'tó:nó
- zavušnjak** gl. zaušnjak
- zavzemati se** gl. vleči
- zavzeti** gl. zavezniti
- zazdraviti se** ▶ zaz'dra:vēt se -ën se dov. ⟨⟩ *zacheliti se, pozdraviti se*: 'ra:na se je 'več zaz'dra:vēla
- zazebsti** ▶ za'zē:pst -'zē:ben dov. ⟨⟩ nav. 3. os. ed. zazebsti |začutiiti mraz|: na 'cē:stē me je za'zē:bló • ekspr. 'val'e př šřcē me je za'zē:bló začutil sem potrtost, žalost

zazibati ▶ za'zi:bat -bl'én dov. ⟨⟩ *zazibati* |s premikanjem zibelke na eno in drugo stran spraviti v spanjel|: 'dè:te je za'zi:bala ▶ **zazibati se** za'zi:bat se zazibati se |enakomerno se premakniti sem in tja ali navzgor in navzdol okrog svoje osi|: 'xi:ša se je za'zi:bala ▪ x'lo:je sò se za'zi:bale ▪ 'kula se za'zi:bl'èjò na òb'rò:vè ▪ 'ču:n na 'ku:pè se je za'zi:baù

zazidati ▶ za'zi:dat -an dov. ⟨⟩ *zazidati* |z zidanjem narediti, da kak prostor v čem preneha obstajati|: 'li:nò na 'kè:ùdrè smò za'zi:dalè ▪ v'ra:ta na x'lè:vè je za'zi:daù

zazidavati gl. zazidevati

zazidevati ▶ za'zi:dè:vat -'dù:jen nedov. ⟨⟩ *zazidavati* |z zidanjem delati, da kak prostor v čem preneha obstajati|: 'lù:kn'ò v 'zi:dè za'zi:dè:vat

zazijati ▶ za'zijat -an dov. ⟨⟩ *zazijati* **1.** |široko odpreti usta|: p'ž z'dè:xan'è je za'zijau ▪ p'ž zò'ba:rjè 'mò:reš 'jaku za'zijat **2.** |razmeroma široko se odpreti|: 'ra:na je za'zi:ja:la ▪ 'ze:ml'a je za'zi:ja:la v zemlji je nastala razpoka ▪ ò'rè:xè sò za'zi:ja:lè od zrelosti se je njihova zunanja lupina razpočila ▪ s'li:ve pò 'dažè za'zi:ja:jò se zaradi dežja razpočijo

zaznamovati ▶ za'za:nòvat -zna'mü:jen dov. ⟨⟩ *zaznamovati* |narediti znamenje, znamenja, da se kaj opazi, prepozna|: pra'si:čke sò za'za:nòvalè s p'la:jbòson ▪ 'k'f'e je za'za:nòvau s s'kè:rò ■ gl. zacajhnati; prim. zažnorati

zazvati ▶ 'za:zvát za'zo:ven dov. ⟨⟩ *poklicati, priklificati*: pas'tè:rja 'za:zvát ▪ 'ko:sce, 'žè:ùkèn'e 'ni:sòn 'mò:gl'a 'za:zvát

zazvizdati ▶ za'zvi:zdat -an dov. ⟨⟩ **1.** *zažvižgati* |z žvižganjem dati znamenje|: 'ja:gèr je za'zvi:zdaù 'pasè **2.** *zažvižgati* |dati visoke, ostre glasove|: ma'si:na je za'zvi:zdala **3.** ekspr. [**zažvižgati*] |dati žvižganju podobne glasove|: 'ka:man mè je za'zvi:zdaù 'mimò g'lavè: ▪ k'rü:gl'a je za'zvi:zdala

zazvončkljati gl. zabingljati

zazvoniti ▶ za'zvo:nt -z'vòni:n dov. ⟨⟩ **1.** *zazvoniti* |dati močne, zveneče glasove pri udarjanju kemblja ob rob zvonca|: ta 'vè:čjè z'vò:n je za'zvo:nò **2.** *zazvoniti* |z zvonjenjem naznaniti kaj|: 'me:žnar je za'zvo:nò **3.** ekspr. [**zazvoniti*] |dati zvonjenju podoben glas|: g'la:žè sò zazvò'ni:lè ▪ 'šin'a je zazvò'ni:la ▪ 'ko:sa, ma'ti:ka je zazvò'ni:la ■ gl. zabangati, zabingljati, zabongati, zakampenati

zažagati ▶ za'ža:gat -an dov. ⟨⟩ *zažagati* |z žago nekoliko zarezati za zaznamovanje dolžine odrezkov|: za'ža:galè smò b'la:n'ò

zažagevati ▶ za'ža:gè:vat -'gü:jen nedov. ⟨⟩ *zažagovati* |z žago zarezovati za zaznamovanje dolžine odrezkov|: 'za:gance za'ža:gè:vat

zažagovati gl. zažagevati

zažantoviti ▶ za'ža:ntòvét -èn dov. ⟨⟩ *postati žaltav, grenek*: š'pex je za'ža:ntòvò ▪ 'ma:st je za'ža:n-tòvèla

zažbukati ▶ zaž'bukat -an dov. ⟨⟩ *zadelati (luknjo) z ometom ali blatom*: 'òše: smò zaž'bukalè ■ prim. zacmokati

zaželeli ▶ za'žè:l't -'žel'in dov. ⟨⟩ *zaželeli* |izraziti komu željo, da bi bil deležen česa pozitivnega| ▶ **zaželeli si** za'žè:l't sè *zaželeli si* |začutiti željo po čem|: 'bòyni:k sè je za'žè:l'ò 'vi:na

zažgati gl. pripaliti, zapaliti

zažmanec ▶ zaž'ma:nc -a m ⟨⟩ **1.** *nerazvit klas, kate-rega zgornji del ostane v ovojnih listih*: zaž'ma:nce smò 'v'glè kò'kò:šan **2.** ekspr. *zaspane* |kdor (rad) veliko spi|: zaž'ma:nc je pre'kasnu s'tau **3.** ekspr. *premalo naspan človek*

zažmanka ▶ zaž'ma:njka -e ž ⟨⟩ ekspr. **1.** *zaspanka* |ženska, ki (rada) veliko spi|: zaž'ma:njka je zakas'ni:la aùtò'bu:s **2.** *premalo naspana ženska*

zažmati ▶ 'za:žmat 'zažmin dov. ⟨⟩ *zamižati* **1.** |zapreti oči|: na 'sò:ncè je 'za:žmaù **2.** |zadremati, zaspati|: 'ma:lò je zaž'ma:la ▶ **zažman** zaž'ma:n -a -ò *zaspán*: zaž'ma:n č'lo:vèk ▶ **zažmano** zaž'ma:nò prisl.: 'sò:nce zaž'ma:nò s'vè:tè *delno predira skozi oblake*

zažnorati ▶ zaž'nò:rat -an dov. ⟨⟩ *zaznamovati hlod za tesanje z obarvano tesarsko vrstico*: sm'rè:ke zaž'nò:rat

zažolteti ▶ zaž'u:tèt -èn dov. ⟨⟩ *zarumeneti* |postati rumen|: 'bü:če sò zaž'u:tèle ▪ 'je:čmen je zaž'u:tò začèl zoreti ▪ 'cu:kèr je zaž'u:tò *praženi sladkor je zarumenel*

zažoltiti gl. zažolteti

zažreti ▶ zaž'rèt -en dov. ⟨⟩ *dobiti pekoč, skeleč, srbeč občutek*: na g'la:vè me je 'nèkaj zaž'rèlò, kò da 'man 'viši: ▶ **zažreti se** 'zaž'rèt se *zažreti se* **1.** |zaradi delovanja določene sile priti v kako snov|: v'la:k se je 'zažrò va s'li:vò ▪ v'š'č'i:ca se mè je zaž'rèla v 'rò:kò **2.** |priti skozi površino v kaj tako, da se težko odstrani|: b'la:tò se je zaž'rèlò va x'la:če ▪ 'tja se je zaž'rèla va žè'lè:zdò

zažutiti gl. zažolteti

zažvenketati ▶ zaž'venj'ke:tat -'kè:čen dov. ⟨⟩ *zažvenketati* |dati ostre, višje glasove zlasti pri udarcu, trku ob kaj trdega|: 'bo:ce zaž'venj'kè:čèjò ▪ 'šai:be sò zaž'venj'ke'ta:le

zažveplati ▶ zaž'veplat -an dov. ⟨⟩ *zažveplati* |razkužiti z žveplovim dimom|: t'ri: sò'dò:ve i 'e:n sò'di:čèk smò zaž'vep'la:lè

zažvižgati gl. zadržunkati, zazvizdati

zažvrgoleti ▶ zažvr'gò:l't -'gòl'in dov. ⟨⟩ *zažvrgoleti*

- [oglasiti se s prijetnimi, visokimi glasovi, spremi-
njaoč višino]: 'ti:ce sò 'ra:nò zažvrǵò'l'è:le
- zbadanje** gl. bodec, friganje
- zbadati** gl. prebadati
- zbajzljati** gl. zbezljati
- zbežati se** gl. zabuniti se
- zbeleti** ▶ z'bè:l't -l'èn dov. ⟨⟩ *zbledeti, obledeti*: g'vant je z'bè:l'ò ▪ 'fa:ra je z'bè:l'èla ▪ 'rò:bac je z'bè:l'ò
▶ **zbeljen** z'bè:l'en -a -ò *zbledele, obledel*: z'bè:l'en 'zit ▪ z'bè:l'ena 'rò:bača
- zbeliti** gl. zbeleti
- zbersati** ▶ z'bersat -an dov. ⟨⟩ *ekspr. zmešati* [dati skupaj stvari, ki po lastnostih, značilnostih ne spadajo skupaj]: pi'ja:čò, x'ra:nò z'bersat ■ *prim. zbloditi*
- zbezljati** ▶ z'baizl'at -an dov. ⟨⟩ *zbezljati* [začeti be-
zljati]: 'vòu je z'baizl'au ▪ k'ra:va je z'baizl'a:la ▪ b'lagu je z'baizl'a:lò
- zbiditi** gl. zbuditi
- zbiksati** ▶ z'biksat -an dov. ⟨⟩ [*z**iksati**], *zloščiti, na-
vadno čevljev*: pòs'to:le z'biksat
- zbirati** ▶ sa'bè:rat -an nedov. ⟨⟩ *zbirati* **1.** [*delati, da
prihaja skupaj večja količina česa*]: 'dèna:r za
f'ra:nke p'la:tèt je sa'bè:rara **2.** [*delati, da pride
skupaj večje število ljudi, navadno z določenim na-
menom*]: 'ko:sce za 'kòšnò jè sa'bè:rau ▶ **zbirati se**
sa'bè:rat se *zbirati se* [prihajati kam v večjem števi-
lu, navadno z določenim namenom]: sa'bè:ralè smò
se na 'cè:stè ▪ 'la:stòvéce se sa'bè:ràjò, da 'bò:dò
òd'le:tè:le ■ *zbirati se* gl. krpati se, krnjiti se, tur-
nati se, zbirati
- zbirnik** ▶ z'bè:rnèk -a m ⟨⟩ *lonec, v katerem se zbira
mleko, da se skisa*: z'bè:rnèk je òp'ra:la
- zbitriti se** gl. očistiti
- zbiti** ▶ z'bit z'b'i:jen dov. ⟨⟩ *zbiti* **1.** [s *tolčenjem, udar-
janjem narediti, da so zlasti leseni deli tesno sku-
paj, povezani*] **2.** [na *tak način narediti, izdelati*]:
'kištò za 'ja:bòka z'bit ▪ šk'rin'cò za 'rò:že je z'bi:la
■ gl. izbiti, prikvačiti, zatepti
- zbledeti** gl. zbeleti
- zbloditi** ▶ zbl'ò:dèt -èn dov. ⟨⟩ *zmešati* [dati skupaj
stvari, ki po lastnostih, značilnostih ne spadajo
skupaj]: 'ka:j sè 'tò: zbl'ò:dò ■ *prim. zbersati*
- zbog** ▶ zbòk predl. ⟨⟩ [*z**bog**], *zaradi* [za *izražanje
vzroka*]: zbòk s'nèga, 'daža
- zboga** ▶ z'bòga predl. ⟨⟩ *zaradi* [za *izražanje vzroka*]:
z'bòga t'è: nes'r'è:če
- zbogom** ▶ z'bò:gòn medm. ⟨⟩ *zbogom* [izraža *pozdrav
pri slovesu*]: 'sèda pa g'r'è:n, z'bò:gòn!
- zboj** ▶ z'bòj z'bò:ja m ⟨⟩ *prema pri (kmečkem) vozu*:
'p'r'vé z'bòj je po'fa:rban, 'za:jd'n'è pa 'ni:
- zboleti** ▶ z'bo:l't z'bòl'in dov. ⟨⟩ *zboleti* [postati bolan]:
pò'zi:mè sòn z'bo:l'ò ▪ p'r š'è:re:rè je z'bò'l'è:la
- zbsti se** gl. nabosti se
- zbrati** ▶ 'sabrat sa'bè:ren dov. ⟨⟩ *zbrati* **1.** [*narediti, da
pride skupaj večja količina česa*]: 'sabrau je 'dèna:r
za 'sina, kè štu'dè:ra **2.** [*narediti, da pride skupaj
večje število ljudi, navadno z določenim name-
nom*]: teža'ki:n'è je sab'ra:la za òk'òpa:van'è ▶ **sa-
brati se** 'sabrat se *zbrati se* [priti kam v večjem šte-
vilu, navadno z določenim namenom]: sab'ra:lè sò
se òb de've:tèx ▪ sab'ra:lè smò se na k'la:kò
- zbuditi** ▶ z'bidit -in dov. ⟨⟩ *zbuditi* [povzročiti pre-
hod iz *spečega stanja v budno*]: 'dè:te je z'bü:dò ▪
'mòža: je z'bè'di:la ▶ **zbuditi se** z'bidit se *zbuditi se*
[preiti iz *spečega stanja v budno*]: pre'kasnu sòn se
z'bü:dò ■ gl. zdramiti
- zbuniti** ▶ z'bu:nèt -èn dov. ⟨⟩ *zmotiti, zmesti*: 'sò:sèt
ga je z'bu:nò p'r z'da:n'è ▪ zbòk nag'lo:če sòn se
z'bu:nèla • vèt'rò:vè sò se z'bu:nèlè *pihali iz različ-
nih smeri, čemur je navadno sledila nevihta*
- zburkati** ▶ z'burkat -an dov. ⟨⟩ *zburkati* [*narediti kaj
razgibano, valovito in s tem kalno, motno*]: 'vòdò:
v 'ja:rkè z'urkat
- zđaj** gl. danes, dandanes, sa, sedaj; za zđaj gl. zaen-
krat
- zđavnej** gl. izdavnja
- zdebeliti se** ▶ zde'be:l't se -'bel'in se dov. ⟨⟩ *zdebeliti*
se [postati (*bolj*) *debel*]: p'ra:scè sò se zdebe'l'i:lè •
rek òd 'dè:la (p'r 'dè:lè) se 'ni: 'iše 'nišče zde'be:l'ò ■
prim. odebeliti se
- zdehati** ▶ z'dè:xat -an dov. ⟨⟩ *zdehati, zehati*: 'nè:kè
škò'la:nè š'kò:lè z'dè:xajò ▪ cè:u 'da:n se mè z'dè:xa
- zdelati** ▶ z'dè:lat -an dov. ⟨⟩ [*z**delati**], *izčrpati, osla-
biti*: 'ko:šna člò'vè:ka z'dè:la ▶ **zđelan** z'dè:lan -a
-ò [*z**đelan**], *izčrpan, oslabljen*: òd bò'lè:znè je
'jaku z'dè:lan ▪ 'òt 'kòšne: smò si z'dè:lanè ■ *prim.
izdelati*
- zdeti se** gl. izgledati
- zdihniti** ▶ z'dixènt -xnen dov. ⟨⟩ **1.** *zdihniti, vzdih-
niti*: z'dixnò je i 'seu **2.** *izdihniti* [iztisniti *zrak iz
pljuč pri dihanju*]: 'takò se je st'ra:šò, da je 'kumaj
z'dixnò **3.** *evfem. zdihniti, umreti*: 'tešku je z'dixèna
- zdihoski** gl. zdihovski
- zdihovati** gl. vzdihovati
- Zdihovje** ▶ 'z'di:xòvje -a s ⟨⟩ *Zdihovo* [ime *naselja*]:
na 'z'di:xòvje je 'bèla 'cè:rkòf ■ *prim. zdihovski*
- Zdihovo** gl. Zdihovje
- zdihovski** ▶ z'di:xòské -a -ò in z'di:xòfské -a -ò *pid.*
⟨⟩ *zdihovski* [ki se *nanaša na naselje Zdihovo*]:
z'di:xòské 'ra:ux ■ *prim. Zdihovje*
- zdivjati** ▶ z'divjat -an dov. ⟨⟩ *zdivjati* **1.** [*začeti divje,
razposajeno tekati sem ter tja*]: 'kòn' je z'divjau je
x'lè:va ▪ 'dè:ca sò zdiv'ja:la is škò:le **2.** *ekspr. [začeti
bujno, nepravilno rasti, se razvijati]*: 'kòmpè:r je

z'divjau ▫ 'pé:sa je zdiv'ja:la **3**. |začeti v dejanju kazati svojo jezo, togoto|: 'o:ča je z'divjau nat 'sinón
 • ekspr. ôt s'k'rbî č'mò g'lix z'divjat imamo zelo velike skrbi

zdola gl. zdolaj

zdolaj ▫ z'dò:la:j in z'dò:la prisl. ⟨ ⟩ [*/zdolaj], spodaj |izraža položaj, ki je od določenega položaja v prostoru nižje|: 't'rk je z'gò:ra, 'ku:pa pa z'dò:la ▫ z'gò:ra je 'rè:bèr, z'dò:la sò pa 'ni:ve ▫ òd z'dò:la:j p'r'xa:ja 'magla ▫ gl. odozdol ▫ prim. dola

zdolanji ▫ z'dò:lan'è -a -e prid. ⟨ ⟩ spodnji |ki leži, je nižje|

Zdolanji ▫ 'z'dò:lan'è -èx m mn. ⟨ ⟩ Zdolanji |hišno ime|: 'z'dò:lan'è i 'kò'va:čèvè sò 'dè:lalè 'ménò ▫ p'r 'z'dò:lan'èx

zdolenji ▫ zdò'lè:n'è -a -e prid. ⟨ ⟩ spodnji |ki leži, je nižje|: zdò'lè:n'è 'ko:nc kòšè'ni:ce

Zdolenji ▫ 'zdò'lè:n'è -èx m mn. ⟨ ⟩ Zdolenji |hišno ime|: p'r 'zdò'lè:n'èx

zdraha gl. barufa, punt²

zdramarja ▫ z'd'ra:marja -e ž ⟨ ⟩ zdravamarija **1**. molitev z začetkom Zdrava Marija: č'mò z'd'ra:marjò 'mo:l't **2**. zvonjenje zvečer v čast Mariji: z'd'ra:marjò z'vò:ni f 't'gè ▫ dò z'd'ra:marje smò 'pa:slè ▫ ò z'd'ra:marjè p'r'i:den 'damux

zdramiti ▫ z'd'ra:mèt -èn dov. ⟨ ⟩ zdramiti, zbuditi: pas'tè:rja je z'd'ra:mèla ▫ 'kasnu se je z'd'ra:mò
 ▫ **zdrاملjen** z'd'ra:ml'en -a -ò zdrاملjen: 'ni: 'iše dò 'ko:nca z'd'ra:ml'en

zdrav ▫ z'd'raf z'd'ra:va -ò prid. ⟨ ⟩ zdrav **1**. |ki je v stanju telesnega in duševnega dobrega počutja, brez motenj v delovanju organizma|: z'd'raf č'lò:vèk ▫ z'd'ra:vò 'dè:te **2**. |ki izraža, kaže tako stanje|: z'd'ra:va farba **3**. |ki je v normalnem, naravnem stanju in dobro opravlja svoje funkcije|: z'd'ra:vò 'srčè **4**. |ki ne vsebuje zdravju škodljivih snovi|: z'd'ra:va 'vo:da, x'ra:na, pi'ja:ča **5**. |ki dobro, ugodno deluje na zdravje|: z'd'raf k'raj **6**. |ki ima bistvene pozitivne lastnosti ohranjene v celoti|: z'd'raf 'lè:s ▫ gl. vreden

zdravamarija gl. zdramarja

zdravilo ▫ zdra'vi:lò s ⟨ ⟩ novo zdravilo |snov, ki v določeni količini in na določen način preprečuje, zdravi bolezen|: zdra'vi:lò za p'lü:ča, za 'ka:šèl' ▫ 'ta: zdra'vi:la sò d'ra:ga ▫ gl. arcija, recnija

zdraviti ▫ z'd'ra:vèt -èn nedov. ⟨ ⟩ zdraviti |delati, povzročati, da kdo postane zdrav|: z'd'ra:vèlè sò ga t'ri: 'dò:xtarjè ▫ z'd'ra:vè se z 'rò:žamè, z ra'ki:jò

zdravje ▫ z'd'ra:vje -a s ⟨ ⟩ zdravje |stanje telesnega in duševnega dobrega počutja, brez motenj v delovanju organizma|: z'd'ra:vje je z'gü:bò va 'fabrèkè ▫ z'd'ra:vje je pò'jè:rba:la pò s'ta:rèjèx ▫

'bit p'r z'd'ra:vjè zdrav ▫ kot voščilo pri pitju na ('dòbrò) z'd'ra:vje!

zdravnica ▫ zdra'vni:ca -e ž ⟨ ⟩ novo zdravnica |ženska, ki se poklicno ukvarja z zdravljenjem ljudi in je za to posebej usposobljena|: 'òt'rò:ška zdra'vni:ca ▫ zdra'vni:ca za 'uči: ▫ gl. dohtarica

zdravnik ▫ zdra'vni:k -a m ⟨ ⟩ novo zdravnik |kdor se poklicno ukvarja z zdravljenjem ljudi in je za to posebej usposobljen|: 'nò:f, štu'dè:ran zdra'vni:k je p'r'išò ▫ gl. dohtar

zdrdrati ▫ z'drdrat -an dov. ⟨ ⟩ **1**. zdrdrati |zelo hitro reči, povedati|: 'ni:són ga zas'tò:pò, 'ka:j je z'drdray **2**. površno opraviti kako delo: 'ni:vò sò 'sómò z'dr'ra:lè površno zoralì

zdrgniti ▫ z'drgènt -gnen dov. ⟨ ⟩ **1**. zdrgniti |z drgnjenjem spraviti na kup|: b'la:tò na 'pò:tè z'drgènt **2**. ekspr. površno opraviti kako delo: x'la:če z'drgènt površno sešiti, zakrpati ▫ gl. naribati

zdrngjen ▫ z'drg'n'en -a -ò prid. ⟨ ⟩ ekspr. nemiren, živčen, muhast: z'drg'n'en fan'ti:čèk

zdrkniti gl. podrkniti

zdrmati ▫ z'drgmat -an dov. ⟨ ⟩ ekspr. močno, sunkovito stresti: kò 'me:dvét je z'drgmay x'rü:škò ▫ 'pas je z'drgmay 'ma:čkò ▫ 'dòbrò ga je z'drgmay

zdrob gl. gris

zdrobiti ▫ z'd'rò:bèt z'drobi:n dov. ⟨ ⟩ zdrobiti |narediti iz česa majhne, drobne dele|: 'cu:kèr z'd'rò:bèt ▫ 'ka:man se je z'd'rò:bò pòt 'ku:lè • 'takò sòn 'jedan, da bè 'se z'd'rò:bò zelo sem jezen, besen
 ▫ **zdrobljen** z'd'ròbl'en z'dròbl'e:na -ò zdrobljen: z'd'ròbl'en k'rèx ▫ z'dròbl'e:na 'kò:st ▫ gl. zmrviti

zdrozgati ▫ z'd'rò:zgat -an dov. ⟨ ⟩ zmečkati, pretlačiti: 'kù:xan kòmpè:r z'd'rò:zgat ▫ 'ja:gòde, g'rò:zdje z'd'rò:zgat

zdrsniti gl. podrskniti, smrkniti, spodleteti

zdržati ▫ z'držat -in in iz'držat -in dov. ⟨ ⟩ zdržati, vzdržati **1**. |biti, ostati kljub čemu težkemu, hudemu brez večjih negativnih telesnih ali duševnih posledic|: va m'z'li:nè, va vrò'či:nè, na 'dažè, na s'nè:gè smò izdrž'za:lè **2**. |biti, ostati živ, nepoškodovan kljub odsotnosti, pomanjkanju česa, potrebnega za življenje|: t'ri: d'ni: je z'držay 'la:čan i 'žè:jan ▫ **zdržati se** z'držat se zdržati se, vzdržati se |zavestno se odreči čemu|: z'držay se je tò'ba:ka, ra'ki:je ▫ ò 'pè:tkèx smò se zdrž'za:lè 'mesa: i š'pè:xa

zdržava ▫ zdrž'za:va -e ž ⟨ ⟩ sposobnost obvladovanja izločanja blata in vode: 'ni:man zdrž'za:ve

zdrževati ▫ zdrž'žè:vat -'žü:jen in izdrž'žè:vat -'žü:jen nedov. ⟨ ⟩ zdrževati, vzdrževati |dajati komu, kar potrebuje za življenje|: 'sin zdrž'žü:je s'ta:rèje ▫ štu'dent se 'sa:m zdrž'žü:je x 'mè:stè

zduha ▶ z'dü:xa -e ž ⟨ ⟩ • 'tɔ: je t'vaja, 'n'ɛ:ja z'dü:xa *slaba posledica tvojega, njenega prizadevanja*

zebsti ▶ 'zɛ:pst 'zɛ:ben nedov. ⟨ ⟩ nav. 3. os. ed. *zebsti* **1.** |čú-titi mraz|: 'zɛ:be me • p'ó'no:čé ga je 'zɛ:blò • 'zɛ:be me v 'ròke: **2.** |biti hladno, mrzlo|: f'çɛ:rkvè 'zɛ:be

zediniti se ▶ zɛ'di:nt se -nèn se dov. ⟨ ⟩ *zediniti se* **1.** |postati enoten, složen|: sò'sè:dé sò se pò 'du:gèx 'lè:tèx zɛ'di:nèlè **2.** |postati enakih misli, istega mnenja|: zɛ'di:nèlè sò se za s'rè:dn'ò 'cè:nò, za 'mejo:

zehati gl. zdehati

zelen ▶ 'ze:len zɛ'le:na -ò prid. ⟨ ⟩ *zelen* **1.** |ki je take barve kot trava ali (mlado) listje|: 'ze:len 'ma:x • zɛ'le:nò 'li:sje • zɛ'le:na 'vo:da *globoka voda* **2.** |ki ni dozorel, še ni zrel|: zɛ'le:ne x'rü:ške • zɛ'le:nè 'lè:šnèkè • zɛ'le:na 'ja:bòka **3.** ekspr. [*zelen] |ze-lo bled|: 'ze:len 'ò:brá • zɛ'le:nò 'bo:cò 'vi:na je pŕ'ne:sla na 'mi:zò *zelenko*

zelenčec ▶ zɛ'lɛ:nčac -a m ⟨ ⟩ *manjšalnica od zelenik*: zɛ'lɛ:nčac smò prekò'pa:lè

zelenec ▶ 'zelenc zɛ'le:nca m ⟨ ⟩ **1.** *zelenec* |manjši kušcar zelene barve|: p'ra:vèlè sò, da se 'zelenc zav'lè:če pòt 'kò:žò **2.** *nezrelo sadje*: 'alè 'bo:š 'tɛ: zɛ'le:nce 'jèu?

zeleneti ▶ zɛ'le:nt -lèni:n nedov. ⟨ ⟩ nav. 3. os. *zeleneti* |dobivati (zelene) liste|: 'bü:kve zɛ'le'ni:jò • t'ra:va, d'rè:vje zɛ'lèni:

zelenik ▶ zɛ'lɛ:nèk -a m ⟨ ⟩ *zelenik* |boljša njiva za zelenjavo, predvsem zelje, in sadike|: zɛ'lɛ:nèk smò z'ò'ra:lè, òk'ò'pa:lè

zelenika ▶ zɛ'le'ni:ka -e ž ⟨ ⟩ *jablana z zelenimi sadovi*: zɛ'le'ni:kò smò òt'rɛ:slè ■ prim. *zeleniko*

zeleniko ▶ zɛ'le'ni:kò -a s ⟨ ⟩ *zeleno jabolko, sad zelenike*: zɛ'le'ni:ka smò pòšè:ši:lè ■ prim. *zelenika*

zelenjava ▶ zɛ'le'n'a:va -e ž ⟨ ⟩ *rastline za svinjsko krmo*: zɛ'le'n'a:vò za p'ra:sce sòn nab'ra:la

zelenje ▶ zɛ'le'n'ɛ -a in zɛ'le'n'ɛ: -n'a: s ⟨ ⟩ *povrtnina* |zelenjava, ki se goji na vrtu|: zɛ'le'n'ɛ: sòn pŕ'ne:sla

zelenka gl. boca

zelenkast ▶ zɛ'leŋkast -a -ò prid. ⟨ ⟩ *zelenkast* |ki ni popolnoma zelen|: zɛ'leŋkast 'ka:man • zɛ'leŋkasta 'ilòvéca

zeljce ▶ 'zɛ:l'cɛ -a s ⟨ ⟩ **1.** ekspr. *zeljce* |manjšalnica od zelje|: 'ma:lò 'zɛ:l'ca sòn s'kü:xala **2.** *zajčja deteljica* |detelji podobna rastlina z belimi zvezdastimi cveti, ki raste po senčnatih gozdovih|: 'dèca 'ra:da 'jè:jò 'zɛ:l'cɛ ■ gl. *deteljica, zajčji*

zelje ▶ 'zɛ:l'ɛ -a s ⟨ ⟩ *zelje* |kulturna rastlina s tesno prilegajočimi se, gladkimi listi|: 'zɛ:l'ɛ òk'ò'pa:vat, 'sè:č, 'ri:bat, 's'na:žèt, 'kü:xat ■ gl. *glavatnica, vadelj, vehad, vihtje*

zelnat ▶ 'zɛ:vnat -a -ò prid. ⟨ ⟩ *zelnat* |ki se nana-

ša na zelje|: 'zɛ:vnat 'kucɛ:n • 'zɛ:vnata g'la:va • 'zɛ:vnata sò'lata, 'žü:pa

zelnica ▶ 'zɛ:vèncà -e ž ⟨ ⟩ *zelnica* |voda, v kateri se kisa ali kuha zelje|: 'zɛ:vèncà se je pòšè:ši:la • 'zɛ:vèncò òč'è:jt

zelenik ▶ 'zɛ:vnèk -a m ⟨ ⟩ *dež v času presajanja zelnatih sadik*: 'zɛ:vnèka 'ča:kamò, da 'b'ò:mò 'laxkò p'rè:sat sa'di:lè • i'va:n'skè 'zɛ:vnèk *dež o sv. Janezu (24. junija)* • 'vi:dòvskè 'zɛ:vnèk *dež o sv. Vidu (15. junija)* ■ /njiva/ gl. *zelenik*

zelo gl. *dober, fajn* prisl., fejest prisl., *jak, ljudski, neosmiljen, odveč, pasji, prevražje, sakrabolski, sakramenski, salabolski, salamenski, strahoča* prisl., *strahoče, strašanski, vrajčenski*

zemlja ▶ 'ze:ml'a 'zɛ:ml'ɛ: ž ⟨ ⟩ *zemlja* **1.** |površina našega planeta kot podlaga, po kateri se hodi, na kateri kaj stojijo|: šk'rapasta 'ze:ml'a • 'kŕt 'ri:je pòd 'zɛ:ml'ò: • 'zɛ:ml'a òt'pisti se *zmehča zaradi otoplitve* • 'leži: na 'go:lè 'zɛ:ml'è: *brez blazine, podloge pod seboj* **2.** |trdna plast pod površino našega planeta|: 'vo:da natis'kü:je iz 'zɛ:ml'ɛ: **3.** |zmes zdrobljenih kamnin zemeljske skorje in organskih snovi, ki tvori to plast|: ma'ti:ke se 'dŕži: 'ze:ml'a • na pòp'la:tèx 'maš 'zɛ:ml'ò • 'zɛ:ml'ò na'si:pat • 'čŕna 'ze:ml'a **4.** |vrhnja plast te zmesi, ki omogoča uspevanje rastlin|: 'vi: 'mašte 'dòbrò 'zɛ:ml'ò • 'zɛ:ml'ò pŕ'raxl'at • 'pŕxka, 'ra:xla 'ze:ml'a • 'ilòvéca je 'te:ška 'ze:ml'a **5.** |zemljišče kot gospodarska dobrina|: 'tɔ: je 'na:ša 'ze:ml'a • p'òj:ɛ:baɟ je ve'lir:kò 'zɛ:ml'ò • 'zɛ:ml'ò: res'ta:l'at • k'ra:je 'zɛ:ml'ɛ: • spr'a:vèt 'kòga pòd 'zɛ:ml'ò *povzročiti njegovo smrt; pokopati ga*

zemljevid ▶ zɛ:ml'ɛ:vit -'vi:da m ⟨ ⟩ *zemljevid* **1.** |upodobitev zemeljskega površja, objektov na njem v pomanjšanem merilu na papirju, platnu|: zɛ:ml'ɛ:vit je iz'ri:sau **2.** |papir, platno s tako upodobitvijo|

zemljica ▶ zɛ:ml'i:ca ž ⟨ ⟩ ekspr. *zemljica* |manjšalnica od zemlja|: na 'tè: 'rè:vnè zɛ:ml'i:cè smò iz'ra:slè • 'tɔ: je b'ra:tòva zɛ:ml'i:ca

zet ▶ 'zɛt 'zɛ:ta m ⟨ ⟩ *zet* |hčerin mož v odnosu do njenih staršev|: s'la'bèga 'zɛ:ta smò dò'b'i:lè

zeti gl. vzeti

zevati ▶ 'zè:vət -an nedov. ⟨ ⟩ *zevati* **1.** |biti v stanju, ko se prej prilegajoči se deli ne prilegajo več|: 'ze:ml'a 'zè:va òt 'šü:še **2.** |imeti odprta usta, kljun|: k'ò'kò:šè sò 'zè:vale òd vròči:ne • òd 'žɛ:je smò 'zè:valè • 'bòuni:k je 'zè:vau òt slab'b'òstè

zevnat gl. zelnat

zgaga ▶ z'ga:ga -e ž ⟨ ⟩ *zgaga* |pekoč občutek v želodcu ali požiralniku|: z'ga:ga me 'pɛ:čɛ • ekspr. z'ga:gò 'dè:lat s svojimi zahtevami, vmešavanjem povzročati slabo voljo, sitnosti, težave

zganiti se ▶ z'gant se z'ga:nen se dov. ⟨⟩ *zganiti se, premakniti se*: 'bõ:ni:k se ne 'mo:re 'ni: z'gant ■ gl. preganiti se

zganjati ▶ z'ga:n'at -an nedov. ⟨⟩ *zganjati* • **ekspr.** *bedas-'to:če z'ga:n'at delati, počenjati neumnosti*

zglobiti gl. zgubiti

zgladiti gl. zrajhati

zglasiti se ▶ zg'la:sèt se zg'lasèn se dov. ⟨⟩ *zglasiti se* |*priiti kam, navadno z določenim namenom*: 'nazaj g'rede: se zg'la:sè pŕ 'me:nè! ■ na sòd'ni:jè se je zg'la:sò ■ 'fa:ròžè se je zg'la:sèla ■ gl. glasiti se, me-ldati se

zglavje ▶ zg'la:vje -a s ⟨⟩ *zglavje* **1.** |*mesto, prostor na ležišču, kjer je glava*: zg'la:vje z'ravnat **2.** |*zgornji del česa, navadno vzpetine, grička*: zg'la:vje pò'ko:sèt

zglihati ▶ zg'li:xat -an dov. ⟨⟩ **1.** |*poravnati, izravnati*: pred 'vežò smò zg'li:xalè 'zeml'ò **2.** |*pogoditi se, navadno za ceno*: za k'ra:vò je zg'li:xala

zgniti gl. segniti

zgnjaviti ▶ zg'n'a:vèt -èn dov. ⟨⟩ *zmečkati* |*narediti, povzročiti, da postane kaj zgubano, stisnjeno*: 'papè:r je zg'n'a:vò ■ 'ki:kl'ò je zg'n'a:vèla ▶ **zgnjavljen** zg'n'a:vl'en -a -ò *zmečkan*: zg'n'a:v-l'en g'vant, 'rò:bač

zgodba gl. pripovedačka, štorija

zgoden gl. ran

zgoditi se ▶ z'go:it se 3. os. z'gòdi se dov. ⟨⟩ *zgoditi se* **1.** |*izraža uresničitev dejanja, dogodka in stvarnosti*: zgòdi:lò se je 'la:nè ò bòž'i:čè **2.** |*izraža obstoj določenih okoliščin, zaradi katerih pride do kakega dejanja, stanja*: z'gòdi se, da se č'lo:vèk x'bi:je na rav'ni:cè

zgodnji gl. ran

zgodovina ▶ zgòd'vi:na -e ž ⟨⟩ *novi zgodovina* |*veda o obdobju v razvoju človeške družbe, iz katerega so pisani viri*: zgòd'vi:nò se vē'či:jò

zgojiti se gl. zgoditi se

zgoj ▶ z'gòl' prisl. ⟨⟩ *zgoj, samo*: prò'da:vajò z'gòl' za 'dèna:r

zgoljan ▶ z'gòl'an -l'na -ò prid. ⟨⟩ *star. sam, brez dodatnih sestavin*: s'kù:xala sòn z'gòl'an 'fažò:n, z'gòl'nò 'rè:pò, z'gòl'nò prež'ga:nò 'žü:pò

zgota ▶ z'gò:nta -e ž ⟨⟩ *kos razklanega debla, iz katerega se koljejo deske za pokrivanje streh*: iz je'lò:vèx i sm'rè:kòvèx z'gò:nt se 'ka:lajò 'daske: za pòk'ri:van'e st'rè:x

zgora gl. zgoraj

zgoraj ▶ z'gò:ra prisl. ⟨⟩ *zgoraj* |*izraža položaj, ki je od določenega položaja v prostoru višje*: z'gò:ra je 'rè:bèr, z'dò:la sò pa 'ni:ve ■ gl. gori, odozgor

Zgoranica ▶ 'z'gò:ranca -e ž ⟨⟩ *Zgoranica* |*ledinsko ime*: kò'si:mò na 'z'gò:rančè

zgoreti ▶ z'gò:rt z'gòrin dov. ⟨⟩ *zgoreti* |*biti v požaru, ognju uničen*: 'xi:ša je zgò'rè:la ■ 'bü:kvèce sò zgò'rè:le ■ na 'sò:ncè 'bò:mò g'lix zgò'rè:lè zelo, neznošno je vroče

zgornji gl. gorenji

z gostiti se ▶ z'gòstít se -in se dov. ⟨⟩ *z gostiti se* |*postati (bolj) gost*: 'mò:čnèk se je z'gò:stò ■ 'ka:ša se je zgò's'ti:la

zgotoviti ▶ zgò'tò:vèt -èn dov. ⟨⟩ **1.** |*zgotoviti* |*izdelati, dodelati*: g'vant je zgò'tò:vò ■ 'rò:bačò je zgò'tò:vèla **2.** |*končati, dokončati*: 'ma:šò sò zgò'tò:vèlè ■ 'pè:glan'e je zgò'tò:vèla ■ 'ò'ra:n'e smò zgò'tò:vèlè ■ 'kòšnò sò zgò'tò:vèlè ▶ **zgotovljen** zgò'tò:vl'en -a -ò *zgotovljen*: zgò'tò:vl'ena 'xi:ša

zgovoren gl. jezičen

zgovoriti se ▶ zgò'vò:rt se -l'vòrin se dov. ⟨⟩ [**zgovoriti se*], *dogovoriti se*: zgòv'ò'ri:lè sò se za pò'rò:kò, za 'cè:nò, za 'vo:la, za 'd'g'va ▶ **zgovorjen** - zgòv'òr'je:na -ò *zgovorjen*: zgòv'òr'je:nè smò za 'jü:trè

zgrabek gl. vršaj

zgrabiti ▶ zg'ra:bèt -èn dov. ⟨⟩ *zgrabiti* |*z grabljami spraviti skupaj*: 'li:stje, 'ò'ta:vò zg'ra:bèt ■ /močno prijeti/ gl. zgrabiti, zavati

zgrabljevat ▶ zgrab'l'è:vat -l'ü:jen nedov. ⟨⟩ *z grabljami spravljati skupaj*: 'dè:tel'ò zgrab'l'è:vat

zgrbančiti ▶ zgŕ'ba:nčèt -èn dov. ⟨⟩ *zgrbančiti* |*narediti gube, zlasti na koži*: 'če:lò je zgŕ'ba:nčò ■ pòs'to:lè sò se zgŕ'ba:nčèlè ▶ **zgrbančen** zgŕ'ba:nčèn -a -ò *zgrbančen*: zgŕ'ba:nčèna 'kò:ža, 'rò:ka ■ gl. zgrbiti se, zmščiti se

zgrbiti se ▶ z'grbèt se -èn se dov. ⟨⟩ *zgrbiti se* **1.** |*postati sključen*: na s'ta:ròst se č'lo:vèk z'grbè **2.** |*zgrbančiti se, zgubati se*: 'kò:ža se z'grbè ▶ **zgrbljen** z'grbl'en -a -ò *zgrbljen*: z'grbl'en 'kòmpè:r ■ z'grbl'enò 'ja:bòkò

zgrda ▶ iz'grda prisl. ⟨⟩ *zgrda, brezobzirno*: 'tò: je na'rè:dò 'jaku iz'grda

zgrešiti se gl. grešiti se

zgristi ▶ zgŕ'ist zgŕ'i:zen dov. ⟨⟩ *zgristi* |*zdrobiti z zobmi*: 'tŕdò 'kò:rò je zgŕ'i:zò ▶ **zgristi se** zgŕ'ist se *sesiriti se*: s'l'atku m'lè:kò, 'kafa se zgŕ'i:ze

zgrniti ▶ z'grŕnt z'grŕnen dov. ⟨⟩ **1.** |*zgrniti* |*spraviti skupaj, na kup*: pl'è:ve smò z'grŕnèlè **2.** |*zložiti*: 'pŕt je z'grŕnèla ▶ **zgrniti se** z'grŕnt se *prizadeti v velikem obsegu, močni stopnji*: 'ka:ij se je 'tò: 'na:me z'grŕnèlò! ■ *zgrniti se* gl. nagrniti

zgrožen gl. prepaden

zgruditi se gl. kvekniti, luskniti, zrušiti, zvrniti¹

zgruntati ▶ zgŕ:rü:ntat -an dov. ⟨⟩ [**zgruntati*], *ugoto-*

viti, spoznati: 'du:ɡò 'ni:sòn 'mò:ɡò zɡ'rü:ntat, 'ka:ǰ 'mi:sl'è

zɡuba¹ ▶ z'ɡü:ba -e ǰ ⟨⟩ *izguba* |primanjkljaj izkupička glede na stroške ali prodajne cene glede na nakupno|: pʃ p'ra:scèx smò è'mè:lè z'ɡü:bò

zɡuba² ▶ z'ɡü:ba -e ǰ ⟨⟩ slabš. [**zɡuba*] |nepomemben, nekoristen človek|: 'tò: je ena ve'li:ka z'ɡü:ba

zɡubati se gl. zgrbiti se, zmrščiti se

zɡubiti ▶ z'ɡibit -in dov. ⟨⟩ **zɡubiti 1.** |nehote, nepričakovano priti v položaj, ko se ne ve, kje določena stvar je|: 'vas 'dèna:r je z'ɡü:bò va 'cuɡè ▪ 'dèca sò zɡè'bi:la b'lagu **2.** |priti v položaj, ko kdo koga nima več, navadno zaradi njegove smrti|: 'mòža: je zɡè'bi:la na f'ròntè **3.** |postati revnejši, siromašnejši za kak telesni organ ali njegovo delovanje|: 'e:nò 'uku: je z'ɡü:bò ▪ ekspr. 'uči: je zɡè'bi:la vid ji je opešal ▶ **zɡubiti se** z'ɡibit se priti v položaj, v katerem osebek ne ve, kje natančno je in kam mora iti: fan'ti:ček se je z'ɡü:bò 'kò'čè:rvjè ▪ zɡè'bi:la se je f 'k'ra:i:çè, va 'xò:stax ▪ g'lej, da se 'nan ne z'ɡibi:š! • ekspr., kot ukaz z'ɡü:bè se! odidi, umakni se; nočem te več videti • ekspr. z'ɡibit se pò svè:tè oditi; prenehati se zanimati za dom in domače ▶ **zɡubljen** z'ɡibl'en zɡib'l'e:na -ò zɡubljen: z'ɡibl'en 'lo:nčèk ▪ zɡib'l'e:na ma'ti:ka

zɡubljen gl. zɡubiti

zɡudnjati se ▶ z'ɡudn'at se -an se dov. ⟨⟩ *postati goden (za trenje)*: 'la:n se je z'ɡudn'au

ziba ▶ 'zi:ba -e ǰ ⟨⟩ *zibelka* |za dojenčka|: 'dè:nè 'dè:te v 'zi:bò! ▪ 'zi:bò pò'fa:rbat • ekspr. 'zi:ba se je pre'vrġla nosečnica je splavila ■ točljaj

zibaka ▶ 'zibaka -e ǰ ⟨⟩ **1.** *zibelka* |za dojenčka|: 'zibakò je na're:dò **2.** *vdolbina na cesti, kakršno izdelbejo traktorji*

zibanje ▶ 'zi:ban'e -a s ⟨⟩ *zibanje* |glagolnik od zibati|: 'zi:ban'e je 'bèla s'ta:ra na'va:da

zibati ▶ 'zi:bat -bl'en nedov. ⟨⟩ *zibati* |enakomerno premikati kaj sem in tja ali navzgor in navzdol okrog njegove osi|: 'zi:bat z 'nògò:, z vʃš'çi:cò ▪ 'du:ɡò 'zi:bat ▶ **zibati se** 'zi:bat se *zibati se*: **1.** |enakomerno se premikati sem in tja ali navzgor in navzdol okrog svoje osi|: pʃ 'mi:zè se 'zi:bl'e ▪ pija:nc se 'zi:bl'e pò 'cè:stè **2.** |zibajoč se biti, nahajati se kje|: 'ti:ce se 'zi:bl'èjò na 'vè:jax

zibelka gl. ziba, zibaka, zibica

zibica ▶ 'zi:bèca -e ǰ ⟨⟩ *zibelka* |manjšalnica od ziba|

zid ▶ 'zit 'zida m, mn. zid'ò:vè ⟨⟩ *zid* |vsak od delov stavbe, narejen z gradbenim materialom, zlasti z zidaki, ki omejuje prostor, prostore ob straneh|: 'zit se je pò'rü:šò ▪ de'be:lè zid'ò:vè ▪ 'kò:s 'zida se je òt'kršò ▪ pò 'zi:dè 'ra:ste 'tʃta ▪ 'le:žat pʃ 'zi:dè ▪ 'rò:žè na 'zi:dè sò p'dèçè 'fa:rbe na steni

zidar ▶ 'zida:r 'zi:da:rja m ⟨⟩ *zidar* |kdor se poklicno ukvarja z zidanjem|: zid'ada:rjè 'zi:dajò š'kò:lò

zidarski ▶ zid'ar:skè -a -ò prid. ⟨⟩ *zidarski* |ki se nanaša na zidarje ali zidarstvo|: zid'ar:skò k'la:dèvò ▪ zid'ar:ska ž'li:ca orodje v obliki kovinske ploščice z držajem za nanašanje malte

zidati ▶ 'zi:dat -an nedov. ⟨⟩ *zidati* |s polaganjem gradbenega materiala, zlasti zidakov, v vrste navpično eno na drugo delati, da kaj nastaja|: 'sa:m 'zi:da 'xi:šò ■ gl. mortati, postavljati

zidec ▶ 'zidac -a m ⟨⟩ **1.** *zidana polica pod oknom v hiši /prostoru/*: na 'zidac smò 'dè:valè sv'è:čèce **2.** *polica na krušni pečì*: na 'zidacè smò 'pe:klè 'ja:bòka

zijanje ▶ zija:n'e -a s ⟨⟩ *zijanje* |glagolnik od zijati|: 'tò: 'bò: s'pè: zija:n'e!

zijati ▶ 'zijat -an nedov. ⟨⟩ **1.** ekspr. [**zijati*] |biti v stanju, ko se prej prilegajoči se deli ne prilegajo (več)|: 'mi:za 'zija ▪ v'ra:ta zija:jò ▪ pòs'to:lè zija:jò imajo podplat odtrgan od zgornjega dela **2.** ekspr. [**zijati*] |imeti odprta usta, kljun|: meġ s'pa:n'en 'zija i s'mʃšči **3.** slabš. |nepremično, navadno radovedno gledati|: 'furt 'zija čèz 'ò:knò

zima ▶ 'zi:ma -e in 'zimè: ǰ ⟨⟩ *zima* |del leta med jesenjo in pomladjo|: 'zimè: se bò'ji:mò ▪ 'ò:štra 'zi:ma huda, mrzla

zimski ▶ 'zi:mškè -a -ò prid. ⟨⟩ *zimski 1.* |ki se nanaša na zimo|: 'zi:mškè 'da:nè sò k'ra:tkè ▪ 'zi:mške x'rüške hruške, ki so primerne za uživanje čez zimo **2.** |ki je značilen za zimo|: 'zi:mška mpz'li:na

zimzelen gl. žingrlen

ziniti ▶ 'zi:nt 'zi:nen dov. ⟨⟩ *ziniti 1.* |odpreti usta, kljun|: šè'rò:kò je 'zi:nò **2.** ekspr. [**ziniti*], reči, povedati: g'lej, da 'tèga ne 'zi:neš! ▪ 'dè:te 'se 'zi:ne

zjamičati ▶ zja'mičat -an in izja'mičat -an dov. ⟨⟩ *narediti jamice za sajenje*: 'ni:vò v 'd'ra:gè smò zjamičalè

zjariti gl. izjariti

zjasniti se ▶ z'ja:sènt se -snèn se in iz'ja:sènt se -snèn se dov. ⟨⟩ *zjasniti se* |postati jasen, brez oblakov, megle|: pò'nočè se je z'ja:sènlò

zjaiti ▶ z'ja:tèt -èn dov. ⟨⟩ **1.** *nagnati ljudi, živino na kup*: 'se 'vaškò b'lagu sò z'ja:tèlè na kòšè'ni:ce ▪ 'dècò sò z'ja:tèlè va š'kò:lò **2.** ekspr. *površno, slabo kaj izdelati*: 'kòkò: mè je g'vant z'ja:tèla! ▶ **zjaiti se** z'ja:tèt se **1.** *priti kam, pojaviti se kje v veliki količini*: òb'la:kè sò se z'ja:tèlè ▪ g'nò:ǰ pʃ ò'ra:n'e se je z'ja:tò nabral pred lemežem **2.** *nabrati se v gube, zmečkati se*: 'ki:kl'a se mè je z'ja:tèla

zjokati se ▶ z'jo:kət se -an se dov. ⟨⟩ *zjokati se* |izraziti veliko čustveno prizadetost, zlasti žalost, ali tele-

sno bolečino s solzami in glasovij: pred 'manoj se je z'jō:kala ▪ pr' pōg'rēbē se je z'jō:kau

zjutraj ▶ 'vü:tra in x'vü:tra prisl. (⟨) *zjutraj* |v času od svita do dopoldneva|: 'e:ně sō 'vü:tra p'ro:šlē š'kō:lō, 'e:ně pa 'pa:st ▪ x'vičē:r mē je 'iše s'la:bēje kō x'vü:tra

zlagančica ▶ s'la:gančēca -e ž (⟨) *manjšalnica od zlaganica*: s'la:gančēca 'ši:bja

zlaganica ▶ s'la:ganca -e ž (⟨) *skladovnica, predvsem drv*: s'la:ganca se je pōd'rla ▪ s'la:gancō smō na'čē:lē začeli smo jemati drva z nje ▪ s'la:ganca 'dʁf

zlagati¹ ▶ s'la:gat -an nedov. (⟨) *zlagati* **1.** |dajati kaj skupaj v urejeno obliko, zlasti drugo na drugo|: 'čē:gōū, 'dʁva s'la:gat ▪ 'ka:man'e s'la:gat **2.** |delati, da pride kaj v položaj, ko ima manjšo površino|: p'la:xe s'la:gat ▪ 'veš s'la:gat ▶ **zlagati se** s'la:gat se **1.** *ujemati se*: pr' 'dē:lē se s'la:gajō **2.** *soglašati, strinjati se*: s'la:galē smō se, da je t'rē:ba st'rē:xō pōp'ra:vēt **3.** *živeti s kom v slogi*: s sō'sē:dē se ne s'la:gajō ▪ z 'mo:žen se 'ni:sō s'la:galē

zlagati² ▶ s'lagat s'la:žen dov. (⟨) *ne izpolniti dane besede, obljube*: 'ko:sac mē je s'lagau ▪ tež'a'ki:n'e sō sla'ga:le ■ prim. zlagati se

zlagati se ▶ z'lagat se s'la:žen se dov. (⟨) *zlagati se* |zavestno izjaviti, reči kaj neresničnega z namenom zavesti v zmoti|: 'sin se je z'lagau ▪ š'či: se je zla'ga:la ▪ 'ōn se 'rat z'la:že ■ prim. zlagati **2**

zlahka ▶ s'la:xka prisl. (⟨) *poceni* |ki je po nizki cenil|: 'akō je 'mesu: s'la:xka, je 'žū:pa 'mʁxōva ■ /z lahkoto/ gl. izlahka

zlat ▶ z'la:t -a z'latu prid. (⟨) *zlat* **1.** |ki je iz zlata|: z'la:t 'pʁstan ▪ z'la:t 'zō:p ▪ z'la:ta 'vü:ra ▪ z'latē ve'rü:žēce **2.** |ki je take barve kot zlato|: z'la:t 'papē:r ▪ z'la:tē ō'rē:xē pozlačeni **3.** |ki predstavlja petdeseto obletnico česa|: z'la:ta 'ma:ša petdesetletnica mašništva; maša ob petdesetletnici mašništva ▪ z'la:ta pō'rō:ka petdeseta obletnica poroke • ekspr., v nagovoru z'la:tē 'sinak izraža zelo pozitiven čustveni odnos • ekspr. 'tō: je z'la:t č'lo:vēk zelo dober, dobrosrčen

zlatenica ▶ z'la:tē:nca -e ž (⟨) *zlatenica* |vnetje jeter|: ōd zla'tē:nca je x'm'rla

zlatica ▶ zla'ti:ca -e ž (⟨) *zlatica* |travniška ali njivska rastlina z majhnimi rumenimi cvetili|: 'dēca 'tʁgajō zla'ti:ce

zlatiti ▶ z'la:tit z'lati:n nedov. (⟨) *zlatiti* |prekrivati s tanko plastjo zlata|: 'kē:lix z'la:tit

zlatnik gl. forint

zlatnina ▶ zlat'ni:na -e ž (⟨) *zlatnina* |izdelki iz zlata|: 'sō zlat'ni:nō sō jē fk'ra:lē

zlato ▶ z'latu -a s (⟨) *zlato* |mehka, težka žlahtna kovina rumene barve|: ce'ki:nē sō 'bēlē iz z'la:ta • ekspr.

'ta: č'lo:vēk je z'la:ta v'rē:dēn je zelo dober, pošten; je zelo sposoben • ekspr. 'ta: 'daš je z'la:ta v'rē:dēn je zelo koristen (za polja in travnike)

zlatu gl. zlato

zleniti se ▶ z'lē:nt se -nēn se dov. (⟨) *poleniti se* |postati len|: va 'mē:stē se je z'lē:nō

zlepa ▶ iz'lē:pa prisl. (⟨) *zlepa* **1.** |izraža, da se dejanje opravlja brez sile, strogosti, grobosti|: iz'lē:pa mē pʁ'nēsē, 'vʁnē! ▪ iz'lē:pa sō ga ōp'ra:vēlē iz ōšta'ri:je **2.** ekspr., v nikalnih stavkih |izraža, da se dejanje redko uresniči|: 'tō: 'dē:te ne pōs'lü:ša iz'lē:pa ▪ 'tū:kaj iz'lē:pa 'nič ne ōp'ra:vēš

zlepiti gl. sklejiti

zleteti ▶ z'lē:tēt z'letin dov. (⟨) *zleteti* |premakniti se po zraku z letalnimi organi|: 'ti:ce sō z'lē:tē:le ■ gl. frkniti

zlikati gl. odpucati, speglati, zravnati

zlimati ▶ z'li:mat -an dov. (⟨) [*zlimati], *zlepiti*: 'daskō: z'li:mat ▪ 'bü:kvēce z'li:mat ▶ **zliman** z'li:man -a -ō *zlepljen*: z'li:man stōū, 'ko:sēm ▪ z'li:mana š'ka:tl'a

zlo ▶ z'lō -a s (⟨) *zlo* |kar prinaša veliko trpljenje, velike težave|: 'bōū je z'lō ▪ 'vo:jska je ve'li:kō z'lō ▪ ra'ki:ja je z'lō za č'lo'v'e:ka ▪ 'ti: sē 'sōmō za g'rē:x i za z'lō pʁ 'xi:šē!

zloben gl. pasjij

zloidi gl. ajnumar, zlodej

zlodej ▶ z'lō:dē -dja m (⟨) **1.** *zlodej*, *hudič*: z'lō:dē ga (ōd)'nesē! **2.** ekspr. [*zlodej], *hrup*, *nemir*: 'furt 'nē:kēga z'lō:dja z'gan'a **3.** |izraža podkrepitev trditve|: z'lō:dja, g'lix š'la 'bō:š! • ekspr. 'se 'bō: z'lō:dē 'zē:ū vse bo propadlo, se uničilo ■ gl. ajnumar

zlojeniti se ▶ z'lō'je:nt se -nēn se dov. (⟨) *dobiti loju podoben sloj strjene mašcobe na površju*: 'žū:pa se je z'lō'je:nēla ▪ 'ka:ša se 'bō: z'lō'je:nēla

zlomek gl. nastopek

zlomiti gl. slamati, vlamati, vlomiti

zloščiti gl. nabiksati, zbiksati

zlotati ▶ z'lō:tat -an dov. (⟨) *zlotati* |spojiti kovinske dele z lotom|: p'lex, ōb'rō:če z'lō:tat

zložiti ▶ s'lō:žēt s'lōži:n dov. (⟨) *zložiti* **1.** |dati kaj skupaj v urejeno obliko, zlasti drugo na drugo|: 'dʁva, 'ka:man'e, tra'mō:ve s'lō:žēt ▪ š'čapje s'lō:žēt f 'kō:t **2.** |narediti, da pride kaj v položaj, ko ima manjšo površino|: 'rō:bac, 'pʁt, g'vant s'lō:žēt **3.** |ustvariti, napisati kaj|: p'rē:dēgō s'lō:žēt ▪ 'pi:smō s'lō:žēt • šalj., kot vzklík pred polno posodo jedi "bōže, pō'mōžē i 'tō: 'va:me s'lōžē! Bog, pomagaj in to vame spravi! ▶ **zložiti se** s'lō:žēt se **1.** *spraviti se, doseči spravilo*: u'či:tel' i 'žēpan sō se slōži:lē ▪ s sō'sē:dō se je slōži:la **2.** *doseči soglasje, dogovor*: slōži:lē sō se, 'kada 'pejō na k'la:kō ■ gl. zgrniti

zmaj ▶ z'maj z'ma:ja m ⟨⟩ *zmaj* **1.** v pravljicah [hudobna krilata žival z eno ali več glavami, levjimi kremplji in kačjim repom, ki navadno bruha ogenj]: s've:tē 'ʝi:rē je p'redrō z'ma:ja **2.** [kip ali podoba, ki predstavlja tako žival]

zmajati ▶ z'majat z'ma:jen dov. ⟨⟩ *zmajati* **1.** [s počasnjejšimi, daljšimi gibi glave na levo in desno izraziti osuplost, presenečenje, ogorčenje]: z'majat z g'lavō: **2.** *zamajati*: z'majat 'ko:ɥc, x'rü:škō • kō'sōmō z 'vü:stē z'ma:jen, 'več je p'r 'me:nē začnem jesti ▶ **zmajati se** z'majat se *zamajati se* [z enim delom pritrjen premakniti se sem in tja]: 'xi:ša se je zma'ja:la

zمامiti ▶ z'ma:mēt -ēn dov. ⟨⟩ **1.** *zavesti, zapeljati*: n'e'gō:vē paɪ'da:šē sō ga 'po:fse z'ma:mēlē **2.** *zمامiti* [s čim zelenim, vabljivim spraviti koga kam, kamor sicer ne bi šel]: 'dekle je z'ma:mō, da je p'ro:šla iz 'du:mē ▶ **zمامljen** z'ma:ml'en -a -ō **1.** *zaveden, zapeljan*: z'ma:ml'en krist'ja:n **2.** *razposajen, neugnan*: z'ma:ml'enō 'dē:te

zمامljenec ▶ z'ma:ml'enc -a m ⟨⟩ *zmeden, neprišteven človek*: s 'tē:n z'ma:ml'encen 'ni: v'rē:dnō 'ēmēt 'po:sla

zمامljenka ▶ z'ma:ml'eŋka -e ž ⟨⟩ *zmedena, neprištevna ženska*

zمامcati gl. *zמענען*

zمامjkati ▶ z'ma:n'kat -an dov. ⟨⟩ *zمامjkati* [nehati biti na razpolago]: dē'narja, 'vōdē:, 'dɪf'nan je zman'ka:lō ■ gl. *nestati*, *sfaliti*

zمامjkevat ▶ zman'ke:vat -kū:jen nedov. ⟨⟩ *zمامjkovati* [nehavati biti na razpolago]: 'sēna 'nan zman'kū:je • kōn'pē:rja 'nan je začē:lō zman'ke:vat

zمامjkovati gl. *nestajati*, *zمامjkevat*

zمامski ▶ z'manskē -a -ō prid. ⟨⟩ ekspr. *razposajen, neugnan*: 'ta: fan'ti:ček je 'jaku z'manskē

zمامstiti gl. *razdrščiti*

zمامzati gl. *načedrat*, *počedrat*

zמעכאטי ▶ z'mečkat -an dov. ⟨⟩ *zמעכאטי* [narediti, povzročiti, da postane kaj zgubano, stisnjeno]: 'papēr:, 'pɪt, g'vant z'mečkat ▶ **zמעכאן** z'mečkan zmeč'ka:na -ō *zמעכאן*: zmeč'ka:na 'sü:kn'a ■ gl. *razdrščiti*, *razmliniti*, *zdrozgati*, *zgnjaviti*, *zmliniti*, *zmozgati*!; *zמעכאטי* se gl. *zjati* se

zמעדא gl. *krikanje*

zמעדען gl. *vrtočlav*, *vrtemeljast*

zמעדיטי סע gl. *zmehčati*

zמעחאטי ▶ z'mešcat z'meščan dov. ⟨⟩ **1.** *zמעחאטי סע*, *zמעדיטי סע*: ta 'črŋe x'rü:ške sō zmeš'ca:le **2.** *zמעחאטי סע* in *סע סע* tem pokvariti: ('ki:sēlō) 'zē:l'e je zmeš'ca:lō ■ *zמעחאטי* se gl. *zמעחאטי*

zמעראטי ▶ z'mexrat -an dov. ⟨⟩ *neenakomerno stanjšati*,

nabrusicati: 'kōsō: je z'mexrau ▶ **zמעראן** z'mexran z'mex'ra:na -ō *neenakomerno stanjšan, nabrušen*: z'mexran 'sɪp • z'mex'ra:na 'ko:sa

zמעקעטי ▶ zme'ke:tat -'ke:čēn dov. ⟨⟩ ekspr. *močno potresti, stresti*: s'li:vō zme'ke:tat • 'letrika ga je zmeke'ta:la *stresla* • sō'sē:da je zme'ke:tau *natepel, pretepel*

zמענעטי ▶ z'mancat -an dov. ⟨⟩ **1.** *zמענעטי* [s premikanjem dela česa z roko sem in tja podrgniti ob drug del, navadno pri pranju]: 'rō:bačō z'mancat **2.** *zמענעטי* [premikajoč prste, dlan sem in tja po površini kakega dela telesa večkrat močno pritisniti]: 'uku: sē je zman'ca:la **3.** *ometi* [ločiti zrna prosa od latov s stopanjem po njih]: 'ži:tō smō zman'ca:lē

zמעניטי סע ▶ z'mē:nt se -nēn se dov. ⟨⟩ *zמעניטי סע*, *dogovoriti se*: 'du:gō se 'ni:sō 'mō:gle z'mē:nt • z'mē:nēlē sō se za 'ni:vō, za 'vo:la ■ gl. *zמרנעטי סע*

zמעראי gl. *zמרומ*, *zמרומצע*

zמעריטי ▶ z'mē:rt -rēn dov. ⟨⟩ *zמעריטי* [ugotoviti, določiti, koliko dogovorjenih enot kaj obsega, vsebuje]: z'mē:rt 'bo:cō, 'so:t, m'lē:kō, vrō'čī:nō, 'ni:vō, kōš'e'ni:cō, 'cē:stō • x'lō:jo z'mē:rt ▶ **zמעריען** z'mē:rjeŋ -a -ō *zמעריען*: z'mē:rjeŋ 'vɪt

zמעריאטי gl. *kefati*

zמרומ ▶ s'mē:rōn prisl. ⟨⟩ *zמרומ*, *zמראי*: s'mē:rōn ne 'mō:ren 'bit 'du:ma • s'mē:rōn je poš'te:nō 'vɪŋnēla ■ gl. *zמרומצע*

zמרומצע ▶ s'mē:rōnce prisl. ⟨⟩ *zמרומ*, *zמראי*: s'mē:rōnce mē 'nēkaj 'fal'i

zמעסא ▶ z'mē:sa -e ž ⟨⟩ *mešaniča iz več vrst žita*: z'mē:sō je 'he:sla x'ma:l'ēn

zמעסען ▶ z'mē:sēn -sna -ō prid. ⟨⟩ *zמעסען* [ki se nanaša na zmesol]: z'mē:sēn k'rēx • z'mē:snē ž'ga:ncē

zמעסניאק ▶ z'mēs'n'ak zmeš'n'a:ka m ⟨⟩ *kruh iz zmesne moke*: z'mēs'n'ak je na'pē:kla

zמעסטי ▶ z'mē:st z'mē:ten dov. ⟨⟩ *zמעסטי* [narediti, da se iz smetane izloči maslo]: m'lē:kō je z'mē:la

zמעסטי ▶ z'mē:st z'mē:ten dov. ⟨⟩ *zמעסטי* [povzročiti, da kdo nima urejenih, pravičnih misli, predstavlja]: 'vi:nō ga je z'mē:lō ▶ **zמעסטי סע** z'mē:st se *zמעסטי סע* [navadno za krajši čas ne moči urejeno, pravilno misliti, ravnati] ■ gl. *zbuniti*; *zמעסטי סע* gl. *spomesti se*, *zabuniti se*, *zbuniti se*

zמעשאנע ▶ z'mē:šanc -a m ⟨⟩ ekspr. [**zמעשאנע*] [duševno bolan človek]

zמעשאנא ▶ z'mē:šanjka -e ž ⟨⟩ ekspr. [**zמעשאנע*] [duševno bolna ženska]

zמעשאטי ▶ z'mē:šat -an dov. ⟨⟩ *zמעשאטי* **1.** [s premikanjem delcev kake snovi narediti, da se ta združi, enakomerno porazdeli]: ž'ga:nce z'mē:šat • žü:pō z'mē:šat • 'ki:sēlō mlēkō z'mē:šat z ž'li:cō **2.** [da-

ti skupaj različne snovi, da se združijo v enotno (novo) snov]: 'fa:ɾbe z'mè:šat ▪ 'ze:l'e pa 'fažo:n z'mè:šat ▪ še'ni:cò i xɾ'metù:n z'mè:šat **3.** ekspr. |povzročiti, da kdo nima urejenih, pravih misli, predstav|: 'fant jò je 'po:fse z'mè:šau ▪ ne 'vé:mò, 'ka:ɿ ga je z'mè:šalò ► **zmeščati se** z'mè:šat se ekspr. [*zmeščati se] |postati duševno bolan|: ód ra'ki:je se je z'mè:šau ▪ ót st'rašnih s'kɾbi 'če se mé g'lix z'mè:šat ■ gl. zbersati, zbloditi

zmeščati gl. zmeščati

zmešnjava ► zmeš'n'a:va -e ž ⟨ ⟩ zmešnjava |stanje, ko se dela, ravna brez reda, organiziranosti|: pɾ 'tè: 'xi:šè je 'sa:ma zmeš'n'a:va ■ gl. konfuzija, punt²

zmetati ► z'me:tat z'me:čen dov. ⟨ ⟩ **1.** zmetati |z metanjem spraviti kaj kam|: 'dɾva, 'sinu:, 'dè:tel'ò z'me:tat na 'kép, na 'ku:la ▪ ó'ta:vò smò zme'ta:lè na 'pòt ▪ 'lo:nce i sk'lè:de je zme'ta:la va 'mòža: **2.** izmetati, izbruhati: x'ra:nò z'me:tat is 'se:be • ekspr. x'ra:nò z'me:tat 'va:se hitro, hlastno pojesti • ekspr. g'vant z'me:tat is 'se:be hitro, brez reda se sleči ■ prim. izmetati

zmetenec ► z'metenc zme'te:nca m ⟨ ⟩ ekspr. duševno bolan človek ■ prim. zmešanec

zmetenka ► zme'te:nka -e ž ⟨ ⟩ duševno bolna ženska ■ prim. zmetanka

zmisлити se ► z'mi:sèl't se -sl'èn se dov. ⟨ ⟩ **1.** [*zmisлити se], spomniti se, domisliti se: pre'kasnu se je z'mi:sèla na 'svajò 'mar'tèr **2.** izmisliti si kaj neresničnega: na 'lè:pèn se je z'mi:sèla

zmlačiti ► zm'la:čèt -èn dov. ⟨ ⟩ narediti mlačno: 'vòdò: zm'la:čèt ► **zmlačiti se** zm'la:čèt se postati mlačen: 'vo:da, 'pe:č se je zm'la:čèla

zmlatiti ► zm'la:tèt -èn dov. ⟨ ⟩ zmlatiti |s cepcem, mlatilnico spraviti zrne iz klasja|: 'je:čmen, 'fažo:n smò zm'la:tèlè

zmleti gl. semleti

zmliniti ► zm'li:nt -nen dov. ⟨ ⟩ zmečkati |povzročiti, da se kaj mehkega pod pritiskom stre, razleze|: 'ja:gode zm'li:nt ▪ 'kompe:r zm'li:nt ▪ ko'se:nce zm'li:nt

zmoči ► z'mòč z'mò:ren dov. ⟨ ⟩ zmoči |izraža sposobnost oseba uresničiti, opraviti kaj|: 'tè:ga 'dè:la ne z'mò:remò 'več ■ gl. izmagati, pejti

zmočiti ► z'mo:čèt z'mo:čen dov. ⟨ ⟩ zmočiti |narediti kaj mokro, navadno z vodo|: 'daš 'nas je z'mo:čò ▪ na 'ja:rkè se je zmò:čila ▪ 'nòge: sòn sè z'mo:čò v la'vò:rjè ■ gl. nafajhtati, naprati, našoškat, našvrkati, pomočiti

zmoliti ► z'mo:l't z'mo:l'èn dov. ⟨ ⟩ zmoliti |izgovoriti besedilo molitve|: d'va: 'rò:žèjkranca smò zmò'l'i:lè ▪ kaj 'ni:sè 'iše z'mo:l'ò? opravil molitve

zmotati ► s'mo:tat s'mòtan dov. ⟨ ⟩ **1.** zviti, zmotati:

pl'a:tnò s'mo:tat ▪ 'rò:bačò je smò'ta:la **2.** prema-gati pri metanju: s'mo:tau ga je i 'vɾgò 'na kla ▪ 'ma:čèk je s'mo:tau š'ta:kòrja ujel in požrl

zmotiti se ► z'mò:tèt se -èn se dov. ⟨ ⟩ zamotiti se |narediti, povzročiti, da kdo ne opazi česa, ne misli na kaj določenega|: z 'ò:rlècamè se je z'mò:tò ■ gl. spomesti se, zabuniti se

zmozgati ► z'mò:zgat -an dov. ⟨ ⟩ zmečkati |povzročiti, da se kaj mehkega pod pritiskom stisne, razleze|: z'mò:zgat 'kòmpè:r, bòrò'vi:ce, 'ja:gòde, ma'li:ne

zmozgati² ► z'mazgat -an dov. ⟨ ⟩ star. zvezati z možnikom, možniki: 'mi:zò, v'ra:ta z'mazgat

zmračiti se ► zm'ra:či se -in se dov. ⟨ ⟩ nav.3.os.ed. zmračiti se |preiti iz dneva v mrak|: 'danas se je 'ra:nò zmra'či:lò ▪ pò'zi:mè se fl'è:tnò zm'ra:či ■ gl. pomračiti se

zmrhoviti ► z'mɾxòvét -èn dov. ⟨ ⟩ shujšati |postati suh|: pò'zi:mè je b'lagu z'mɾxòvèlò ▪ va špi'ta:lè je 'jaku p're:paù i z'mɾxòvò

zmrkniti se ► z'mɾkènt se -knen se dov. ⟨ ⟩ zmeniti se **1.** |pokazati željo, pripravljenost spoznati kaj, ukvarjati se s čim|: kò'si:jò, a 'naš se 'ni: ne z'mɾk-ne ▪ fan'ti:čèk se 'ni: ne z'mɾkne za š'kò:lò **2.** |poskrbeti za kaj|: 'mò:š je 'bòlan, a 'že:na se 'ni: ne z'mɾkne

zmrščiti se ► z'mɾščèt se -èn se dov. ⟨ ⟩ zgubati se, zgrbančiti se: 'li:ca sò se mé z'mɾščèla ▪ s'li:ve sò se z'mɾščèle ▪ 'kòmpè:r se je z'mɾščò ► **zmrščen** z'mɾščen -a -ò zguban, zgrbančen: z'mɾščene s'li:ve ▪ z'mɾščena 'ja:bòka

zmrvti ► z'mɾvèt -èn dov. ⟨ ⟩ zmrvti, zdrobiti: k'rèx z'mɾvèt ▪ k'va:s z'mɾvèt ▪ zeml'ò: z'mɾvèt ▪ 'zit se je z'mɾvò ▪ g're:be sò se z'mɾvèle

zmrzniti ► z'mɾzènt -znen dov. ⟨ ⟩ **1.** zmrzniti **1.** |spremeniti se v led|: 'vo:da z'mɾzne ▪ 'mòšt je z'mɾznò **2.** |zaradi mraza umreti|: 'pe:tl'ar je z'mɾznò na 'cè:stè ▪ 'ti:ce sò z'mɾzène **2.** ekspr. hitro in površno opraviti kakšno delo: sèj 'ni: 'nič pò'kò:sò, ó'ko:paù, 'sòmò 'nèkaj je z'mɾznò ▪ 'sü:kn'ò mé je 'sòmò z'mɾznò hitro in površno sešil ► **zmrznjen** z'mɾzn'en -a -ò zmrznjen: z'mɾzn'en 'kòmpè:r 'ni: 'dò:bèr ▪ z'mɾzn'èna 'ze:m'l'a ▪ z'mɾzn'enò b'la:tò na 'pò:tè

zmrznjenec ► z'mɾzn'enc -a m ⟨ ⟩ ekspr. [*zmrznjenec] |človek, ki ga rado zebe|

zmrznjenka ► z'mɾzn'enka -e ž ⟨ ⟩ ekspr. [*zmrznjenka] |ženska, ki jo rado zebe|

zmrzovati gl. zmrževati

zmrževati ► zmr'žè:vət -'zù:jen nedov. ⟨ ⟩ zmrzovati **1.** |spreminjati se v led|: 'ku:pa zmr'žù:je **2.** |ob spreminjanju vode v kaki snovi v led postajati trd|:

- 'cè:ste zmɹ'zù:jejó **3.** |zaradi mraza umirati|: 'ti:ce
'več zmɹ'zù:jejó
- zmučiti** ▶ z'mu:čèt -èn dov. ⟨⟩ *zmučiti, izmučiti*:
pre'tešku 'dè:lò 'nas je z'mu:čélò ▪ 'duk 'pò:t me
je z'mu:čò ▪ 'du:ga 'bòu jó je z'mu:čèla ▶ **zmučen**
z'mu:čèn -a -ò izmučen: 'bi:u je 'takò z'mu:čèn, da
je 'sómò òb'le:žau
- značaj** gl. čud, fela
- znajti se** ▶ z'najt se z'na:iden se dov. ⟨⟩ *znajti se* |izra-
ža sposobnost osebká, da najde ustrezno rešitev|:
'òn se 'pòsòt z'na:ide ▪ x 'vo:iskè se 'ni: z'na:šla ■ gl.
razabрати se, spoznati se
- znamanje** gl. znamenje
- znamenje** ▶ z'na:man'è -a s ⟨⟩ *znamenje* |tvorba,
oblika na koži, po kateri se osebek razlikuje od is-
tovrstnih osebkov|: z'na:man'è na 'li:cè, na 'ròkè
- znamka** gl. mork
- znan** ▶ z'nan z'na:na -ò prid. ⟨⟩ *znan* |ki vzbudi v oseb-
ku občutek identičnosti s tem, kar pozna, vel|: z'nan
'a:utò ▪ 'ta: č'lo:vèk se mè 'vi:dè z'nan ■ gl. poznati
- znanec** ▶ z'na:nc -a m ⟨⟩ *znanec* |kdor se s kom po-
zna in ima z njim osebne stike|: 'tò: sò 'na:šè s'ta:rè
z'na:ncè
- znanka** ▶ z'na:njka -e ž ⟨⟩ *znanka* |ženska, ki se s kom
pozna in ima z njim osebne stike|: ena z'na:njka jó
je sp'ra:vèla va š'pitaú
- znanost** gl. kunšt
- znašati¹** ▶ z'na:šat -an nedov. ⟨⟩ *znašati* |z nošenjem
spravljati skupaj|: 'd'ɹva z'na:šat ▪ 'sinu: z'na:šat ▪
z'na:šat g'nè:zdò • ekspr. 'cè:lò ž'iv'lè:n'e je z'na:šala
za 'dècò pridobivala materialne dobrine
- znašati²** ▶ z'na:šat -an nedov. ⟨⟩ *znašati* |imeti, dosega-
ti velikost, vrednost, kot jo izraža določilo|: 'raču:n
z'na:ša 'tülèkò i 'tülèkò
- znati** ▶ z'nat z'na:n dov. ⟨⟩ **1.** *znati* |imeti to, kar se uči,
študira, vtisnjeno v zavest, spomin in biti sposoben
povedati, uporabiti|: z'na:n 'ni:mškò, x'va:ckò
2. *znati* |biti glede na izurjenost, usposobljenost
sposoben (uspešno) opravljati kako dejavnost|:
z'na:n b'rat, 'pi:sat ▪ z'na:jò 'o:rat, 'ši:vat, 'ko:vat,
pòpè:vat **3.** [*znati], utegniti, moči: 'tò: tè z'na:
š'kò:dèt ▪ 'nacò z'na: 'bit 'mɹzlò
- znebiti se** gl. frbegati se, iznebiti se, ledikati, od-
pratiti
- znesti¹** ▶ z'nest z'ne:sen dov. ⟨⟩ *znesti* |z nošenjem
spraviti kam|: 'ši:bje smò z'ne:slè na 'kèp ▪ ó'ta:vò
smò z'ne:slè na s'kèjdèn • ekspr. 'dò:stè je s'kèp
z'ne:sò pridobil je veliko materialnih dobrin ■ |jaj-
ce/ gl. iznesti
- znesti²** ▶ z'nest z'ne:sen dov. ⟨⟩ *znesti* |doseči velikost,
vrednost, kot jo izraža določilo|: 'raču:n je z'ne:sò
t'ri: 'ta:užènt
- znižati** ▶ z'ni:žat -an dov. ⟨⟩ *znižati* |spraviti z višje
stopnje na nižjo glede na količino|: 'dè:lòfcen sò
p'la:čò z'ni:žalè
- znoj** gl. švic
- znojen** gl. moker
- znojenje** gl. švicanje
- znajiti se** gl. švicati
- znoreti** ▶ z'no:rt z'nòrin dov. ⟨⟩ [*znoreti] **1.** |postati
duševno bolan|: v 'la:gèrjè je z'no:rò **2.** ekspr. |posta-
ti nespameten, nerazsoden glede česa|: na s'ta:ròst
je znò'rè:la za dè'na:rjen, za 'mòškèmé ■ gl. zme-
šati
- znositi** ▶ z'no:sèt z'nò:sèn dov. ⟨⟩ *znositi* |z nošenjem
spraviti kam|: 'ta: g'nò:i sòn 'sa:ma znò'si:la va
'košarè ▪ 'dè:tel'ò smò pred 'dažen znò'si:lè iz 'ni:ve
- znotra** ▶ iz'nò:tra prisl. ⟨⟩ *znotra* |v notranjosti|: 'sò:t
je iz'nò:tra 'sü:x
- znova** ▶ iz'nò:va prist. ⟨⟩ *znova* |izraža novo izhodišče,
nov začetek dejanja brez povezave s prejšnjim|:
iz'nò:va 'bò: t'rè:ba 'začèt ■ gl. podrugòč
- znucati se** ▶ z'nü:cat se -an se dov. ⟨⟩ *obrabiti se*
|z dolgo rabo, uporabo postati neuporaben, ne-
primeren|: 'ku:la sò se z'nü:cala ▪ 'ko:sa se je
z'nü:cala ▶ **znučan** z'nü:can -a -ò obrabljen:
z'nü:can 'no:žèč • ekspr. z'nü:can č'lo:vèk izč'rpán,
oslabljen
- zob** ▶ 'zò:p 'zòba: m, mn. 'zòbè: in 'zòbje: ⟨⟩ *zob* **1.** |trd,
bel izrastek v spodnji in zgornji čeljusti za grize-
nje, žvečenje hrane|: p'ra:scè 'majò s'labè 'zòbè: ▪
'zò:p me 'buli ▪ 'zò:p 't'ɹgat izdirati, puliti ▪ 'zò:p
mè se 'ma:je kò b'ra:n'è 'zò:p zelo se mi maje **2.**
|zobu podoben del česa|: 'zò:p na glav'ni:kè se
je ó'd'la:maú ▪ 'zò:p na 'ka:mp'l'è se je v'la:maú
'zòbè: na b'ra:nè 'bò: t'rè:ba pòš'pi:čèt ▪ 'zòbje: na
'ža:gè, na ma'si:nè **3.** |poškodba na ostrih robo-
vih česa|: 'zò:p se je na'rè:dò na nò'ži:čè, na 'kòsè
• 'jèst s s'vajimi 'zubmi sam sebe preživljati ■ [R]
osrednja
- zoban** ▶ 'zòban -a m ⟨⟩ *koruza s podolgovatom, ko-
ničastim zrnjem*: 'zòbana kò'kò:šè 'ni:majò 'ra:de
- zobar** ▶ 'zòbar zò'ba:rja m ⟨⟩ *novozobozdravnik* |zdrav-
nik za bolezní zob in ust|: 'bèla sòn pɹ zò'ba:rjè
- zobati** ▶ 'zo:bat 'zò:bl'èn nedov. ⟨⟩ **1.** *zobati* |jesti zr-
nato hrano tako, da se s kljunom, z gobcem po-
bira posamezna zrna|: 'ko:n'è 'zò:bl'èjò 'o:vas ▪
'pi:šče 'zò:bl'è 'ži:tò ▪ v'ra:pcè 'zò:bl'èjò še'ni:cò **2.**
ekspr. [*zobati] |jesti kaj drobnega tako, da se da-
je v usta posamezne sadeže, kose|: 'zo:bat č'rè:šne,
g'ro:zdje, ma'li:ne
- zobček** ▶ 'zò:pčèk -a m ⟨⟩ *zobček* |manjšalnica od
zob|
- zobek** ▶ 'zòbak -a m ⟨⟩ *zobek* |manjšalnica od zob|

zoben ▶ 'zɔ:bèn -bna -ò prid. ⟨⟩ *zoben* |ki se nanaša na zob|: 'zɔ:bna kore'n'i:na del zoba, ki je v zobni jamici

zoblati gl. izobliti, zobliti

zobliti ▶ 'zu:bl'èt -èn dov. ⟨⟩ *zoblati* |z obličem, skobljičem obdelati in izglediti|: 'kòsje:, 'ža:gancò 'zu:bl'èt ■ prim. izobliti

zobotrebec ▶ zòbòt'rè:bac -pca m ⟨⟩ *novo zobotrebec* |na obeh straneh priostrena, navadno lesena paličica za odstranjevanje ostankov hrane iz zobovja, za natikanje koščkov hrane|: zòbòt'rè:pce 'kù:pèt, 'dèt na 'mi:zò

zobozdravnik gl. zobar

zoholiti se ▶ zò'xò:l't se -'xòl'in se dov. ⟨⟩ *postati zelo ošaben, zelo prevzet*: v 'za:grebè se je zòxò'l'i:la

zolja ▶ 'zòl' 'zo:l'a m ⟨⟩ (*goveji*) *zolja* |žuželka, katere ličinke se zajedajo v govedo|

zona ▶ 'zo:na -e ž ⟨⟩ *zona* |neprijeten občutek z drhtenjem zaradi močnega vznemirjenja, odpora, strahu|: 'zo:na me 't're:se ▪ 'zo:na g're: pò 'me:nè

zora ▶ 'zo:ra -e ž ⟨⟩ *zora* |čas ob sončnem vzhodu|: pò'lè:tè smò s'ta:jalè òb 'zò:rè, gò'ni:lè na 'pa:šò ▪ òd 'zò:rè dò m'ra:ka smò 'dè:lalè ves dan

zorati ▶ 'zo:rat 'zor:rjen dov. ⟨⟩ *zorati* |zrahljati zemljo s plugom|: za še'ni:cò smò zò'ra:lè ▪ ce'li:nò 'zo:rat ▪ pre'kasnu smò zò'ra:lè ▶ **zoran** zòran zò'ra:na -ò *zoran*: zò'ra:na 'ni:va

zoreti gl. ripiti se, zrejati

zornice ▶ zòr'nice 'zòrnice ž mn. ⟨⟩ *zornice* |zgodnje jutranje maše v adventu|: d'règda sò 'jaku xò'di:lè k zòr'ni:can

zos ▶ 'zɔ:s -a m ⟨⟩ [**zos*], *omaka* |gostljata jed iz različnih živil, ki se servira samostojno ali kot dodatek jedem|: 'kòmpè:r z 'zɔ:sòn ▪ 'mesu: z 'zɔ:sòn

zotlar ▶ 'zòt'l'ar -ja m ⟨⟩ *sedlar* |kdor poklicno izdeluje usnjeno konjsko opremo|: za 'zòt'l'arja se je iz'vü:čò

zožiti ▶ z'vɔ:žèt -èn dov. ⟨⟩ *zožiti* |narediti kaj (bolj) ozko|: rò'ka:ve z'vɔ:žèt ▪ 'tan se 'cè:sta z'vɔ:žè ▪ 'ja:rak se je z'vɔ:žò ▶ **zvožen** z'vɔ:žèn -a -ò *zožen*: z'vɔ:žèn 'pɔ:t

zračiti gl. luhtati

zradirati ▶ zra'dè:rat -an dov. ⟨⟩ *zradirati* |navadno z radirko zbrusiti, odstraniti napisano, narisano|: s'lap 're:t je zra'dè:raù

zrahljati ▶ z'raxl'at -an dov. ⟨⟩ *zrahljati* |narediti, da kaj ni več trdno sprijeto, gosto|: 'zeml'ò: z'raxl'at ▪ 'pɔ:stel'ò z'raxl'at

zrajhati ▶ z'ra:ixat -an dov. ⟨⟩ *zgladiti, zagladiti* (omet): z'ra:ixat 've:žò

zrajtati ▶ z'ra:ixat -an dov. ⟨⟩ *star. izračunati* |z računanjem ugotoviti, določiti|: iz g'lave: je z'ra:ixat

▶ **zrajtati se** z'ra:ixat se *spomniti se, domisliti se*: 'val'e se 'ni:sòn z'ra:ixata ▪ 'ni: se 'mɔ:gò z'ra:ixat

zrak gl. luht

zrasti gl. izrasti, narasti, podrasti

zrasti se ▶ z'ra:st se z'ra:sten se dov. ⟨⟩ *zrasti se* |rastoč se združiti, povezati|: d'va: 'vɽškè sò se z'ra:slè
▶ **zraščen** z'ra:ščen -a -ò *zraščen*: z'ra:ščene 'vè:je

zraven ▶ z'ra:van predl. ⟨⟩ z roditelkom *zraven* |za izražanje položaja v bližini česa ali premikanja v tak položaj|: z'ra:van 'me:ne je s'ta:ù ▪ z'ra:van 'xi:še
■ gl. poleg

zravnati ▶ z'ra:vna -an dov. ⟨⟩ **1.** *zravnati* |z nategovanjem, glajenjem narediti ravno|: d'ra:t z'ra:vna ▪ 'ča:vle z'ra:vna ▪ 'pa:l'cò z'ra:vna ▪ g'vant z'ra:vna *obleko zlikati* **2.** *popraviti* |narediti, da je kaj urejeno, počiščeno|: 'pɔ:stel'ò z'ra:vna ▪ 'kòlè 'xi:še smò zrav'na:lè **3.** *popraviti* |odpraviti okvaro, poškodbo česa|: 'vü:rò z'ra:vna ▪ 'tü:ren na çe:rkvè z'ra:vna **4.** *popraviti* |narediti kaj (bolj) uporabno, navadno z zadelavanjem lukenj|: 'cè:stò z'ra:vna ▪ 'ni:vò z'ra:vna *po oranju ročno popraviti robove njive* ▶ **zravnati se** z'ra:vna se **1.** *zravnati se* |postati raven|: d'rè:vje se je zrav'na:lè **2.** *ozdraveti, pozdraviti se*: 'bòuni:k se je pò'ča:sè z'ra:vnaù **3.** *pridobiti na teži*: pra'si:čkè sò se 'fa:in zrav'na:lè

zrediti se gl. razvampati se

zrejati ▶ z'rè:rat -an nedov. ⟨⟩ *zoreti, dozorevati*: še'ni:ca 'več z'rè:ja

zrel ▶ z'rèù z'rè:la -ò prid. ⟨⟩ *zrel* |ki v rasti, razvoju doseže stopnjo, primerno za spravo, razmnoževanje|: x'rü:ške sò 'več z'rè:le ▪ x'l'metü:n je z'rèù ▪ 'ži:tò je z'rè:lò ▪ z'rèù kò 'ja:gòda zelo *zrel*

zrezati ▶ s'rè:zat s'rè:žen dov. ⟨⟩ *zrezati* **1.** |z rezanjem narediti kose, dele|: k'rèx s'rè:zat ▪ 'mesu: s'rè:zat **2.** *razžagati*: d'rva s'rè:zat ▪ 'ža:gance s'rè:zat
▶ **zrezan** s'rè:zan -a -ò *zrezan*: s'rè:zana 'ni:va, kòše'ni:ca njiva, travnik, na katerem so globoke kolesnice

zrezljati ▶ s'rè:zl'at -an dov. ⟨⟩ *zrezati na (zelo) majhne, drobne dele*: 'kòmpè:r s'rè:zl'at ▪ 'mü:dl'e s'rè:zl'at

zrihtati ▶ z'ri:xtat -an dov. ⟨⟩ **1.** z urejanjem *polepšati*: 'xi:šò sò 'lipu: z'ri:xtalè ▪ ž'ni:darca je ne'vè:stò z'ri:xtala *lepo, skrbno oblekla, uredila* **2.** *ogoljufati, prevarati*: 'že:na ga je z'ri:xtala **3.** *priskrbeti, oskrbeti*: še'ni:cò za 'sè:me mè je z'ri:xtaù ▪ s'lü:žbò mè je z'ri:xtala **4.** *povzročiti prebavne motnje, zdravstvene težave*: 'ki:sèlò m'lè:kò, 'vi:nò ga je z'ri:xtalò ▶ **zrihtati se** z'ri:xtat se *lepo, skrbno se obleči*: 'dèk'lè:ta se z'na:jò z'ri:xtat ▪ v'rè:me se je z'ri:xtalò *izboljšalo, ustalilo* ▶ **zrihtan** z'ri:xtan -a -ò *lepo, skrbno oblečen*: z'ri:xtan 'fánt

zriti ▶ z'rit z'ri:jen dov. ⟨⟩ *zriti* |narediti rove, jarke, ja-

- me z rilcem, gobcem]: 'kʁt je kōše'ni:cō 'jaku z'reu
 ▶ **zrit** z'rit z'ri:ta -ō zrit: z'rit 'vʁt
- zrnce** ▶ z'ʁŋce -a s (⟨) zrnce |manjšalnica od zrno|:
 'ži:tna z'ʁŋca
- zrnje** ▶ z'ʁŋ'e -a s (⟨) **1.** zrnje **1.** |več zrn, zrna| **2.**
 |zrnata ptičja krma|: 'e:nō 'pɛ:st z'ʁŋ'a sōn 'vʁgla
 kō'kō:šan **3.** jed iz koruznega zrnja: 'z'ʁŋ'e smō
 'jü:žnalé
- zrno** ▶ z'ʁŋō -a s (⟨) zrno |vsako od semen, navadno
 v klasu, latu žit ali stroku stročnic|: ječme'nō:vō
 z'ʁŋō
- zrušiti** ▶ z'rü:šét -én dov. (⟨) zrušiti, podreti: 'xi:šō
 sō z'rü:šélé ▪ s'la:gancō je z'rü:šéla ▶ **zrušiti se**
 z'rü:šét se **1.** zrušiti se, podreti se: 'ra:jfñék, 'zit se
 je z'rü:šō ▪ o:rèx se je z'rü:šō ▪ x'lōjja se je z'rü:šéla
2. [*zrušiti se], zgruditi se: 'kōn' se je z'rü:šō na
 'cè:sté ▪ k'ra:va se je z'rü:šéla v 're:brè ■ gl. kvekniti
- zuban** ▶ z'uban -a m (⟨) koruza s podolgovatim, koni-
 častim zrnjem: 'ti:ce 'nɛ:te z'ubana
- zubliti** gl. zobliti
- zunaj** ▶ 'vunej prisl. (⟨) **1.** zunaj |izraža prostor, ki ni
 v območju zaprtega prostora|: 'dè:lat 'vunej **2.** star.
 ven |izraža premikanje ali usmerjenost iz zaprtega
 prostora|: g'rɛ:mō 'vunej ■ gl. izven, poveni, veni
- zunanji** gl. vanjski, vnani
- zuva** ▶ z'u:va -e ž (⟨) star. moževa sestra, svakinja
- zvajkati** ▶ z'va:jkat -an nedov. (⟨) dolgo, vztrajno kli-
 cati: 'dè:te z'va:jka 'ma:tér ▪ 'ka:j me 'tülékō
 z'va:jkaš!
- zvaliti se** gl. poklopiti, skobacati se
- zvaljati** ▶ z'va:l'at -an dov. (⟨) **1.** zvaljati |s premika-
 njem valja, valjarja po podlagi narediti kaj tan-
 ko, tanjšel|: 'testu z'va:l'at **2.** zavaliti |premakniti
 predmet po podlagi tako, da se vrtili okoli svoje osi|:
 fan'ti:čèk je z'va:l'au 'ka:man pō 're:brè ▶ **zvaljati**
 se z'va:l'at se zavaliti se kam: 'sɔ:t se je z'va:l'au f
 'kɛ:udér ▪ s'té:na se je z'va:l'ala
- zvati** ▶ z'vat 'zo:ven nedov. (⟨) klicati **1.** |glasno izgo-
 varjati kako ime|: pas'te:rja z'vat **2.** |izražati željo,
 zahtevo po navzočnosti na kakem mestu|: 'že:na
 'zo:ve 'mōža: 'damux ▪ na 'opčénō ga 'zo:vejō ▪
 dèk'lɛ:ta sō jō z'va:le 'sabō na 'pō:t, 'kōčɛ:vje, k
 'ma:šè **3.** |izražati željo, zahtevo po kaki dejavnosti|:
 z'vat na 'pómōč ▪ z'vat za p'ri:čō ▪ na 'jü:žénō
 sō jèx z'va:lé **4.** |prizadevati si vzpostaviti zvezo
 s kom po telefonu|: 'se:stra me je z'va:la is 'pō:šte
 ■ **Ⓜ** V rabi je tudi v stari novoletni kolednici: 'na
 'kōn'aké je 'sedlace, na 'sedlacé je 'fantak, / na
 'fantaké je 'ka:péca, / na 'ka:pécé je 'rō:žéca, /
 na 'rō:žécé je 'ti:čéca, /'ti:čéca 'lipu: pō'pé:va:, /
 'nō:vō 'lè:tō 'zo:ve, / da bē rō'di:le 'vi:nske gō'rɛ: / i
 'ži:tnō pō'l'ɛ: (Ur., po podatkih Jožeta Gregoriča)
- zvažati** ▶ z'va:žat -an nedov. (⟨) zvažati |z vožnjo sprav-
 ljati skupaj|: 'ka:man'è za 'xi:šō z'va:žamō ▪ 'dʁva
 z'va:žat
- zvečati** ▶ z've:čat -an dov. (⟨) zvečati |narediti kaj bolj
 velikol|: 'ni:vō z've:čat ▶ **zvečati se** z've:čat se po-
 stati (bolj) velik: gōspō'da:rstvō se je z've:čalō
- zvečer** ▶ x'vičɛ:r prisl. (⟨) zvečer |v času od večé-
 ra do polnoči|: x'vičɛ:r smō 'ži:tō man'ca:lé,
 k'vasje: 'bè:l'èlè, ra'ki:jō 'pa:l'èlè ▪ x'vičɛ:r mè je
 'iše s'la:béje kō x'vü:tra ▪ ób de've:tèx x'vičɛ:r me
 'dōbi:š' duma
- zvedriti se** ▶ z'vedrit se -in se dov. (⟨) nav. 3. os. zvedriti
 se |postati veder, brezoblačen|: 'nebō se je k'ma:lè
 zved'ri:lō ■ gl. prevedriti se, razbidrati se, spreve-
 driti se
- zvejati** ▶ z've:jat -an dov. (⟨) zvejati |odstraniti pleve in
 primise iz žita|: šè'ni:cō smō z've:jalé
- zveličanje** ▶ z've'li:čan'e -a in zveli'čɛ:n'e -a s (⟨)
 zveličanje |stanje večne sreče človeka po smrti|:
 za z've'li:čan'e se je t'rè:ba 'mu:čét • rek sp'rō:tnō
 živ'lɛ:n'e i 'dū:šnō zveli'čɛ:n'e skrbi, da boš imel
 sredstev za sproti in dosegel zveličanje
- zveličar** ▶ z've'li:čar -ja m (⟨) zveličar |kdor naredi,
 da postane človek po smrti deležen večne sreče|:
 'k'ri:stus je 'naš z've'li:čar
- zveličati se** ▶ z've'li:čat se -an se dov. (⟨) zveličati se
 |postati po smrti deležen večne sreče|: 'si 'lidjɛ: bē
 se 'ra:dé z've'li:čalé
- zveličenje** gl. zveličanje
- zveneti** ▶ z've:nt -nen dov. (⟨) zveniti |postati (u)vel|:
 'rō:žé sō z've:nèle ▶ **zvenjen** z've:n'en -a -ō zve-
 nel, uvel: z've:n'ena t'ra:va 'ni: z'da:ra va za b'lagu
- zver** ▶ z've:r -è ž (⟨) zver |navadno velika štirino-
 žna divja žival z močnim zobovjem, ki lovi, pobija
 druge živali za hrano|: 'na:i've:čja z've:r 'pʁ nas je
 'me:dvét ▪ v ljudski pesmi lè'si:ca -'e:na 'xü:da z've:r
- zverina** ▶ z've'ri:na -e ž (⟨) slabš. [*zverina] |surov,
 okruten človek|: 'tō: 'ni: č'lo:vèk, 'tō: je z've'ri:na
- zverinski** ▶ z've'ri:nskè -a -ō prid. (⟨) ekspr. [*zverinski],
 zelo surov, okruten ▶ **zverinsko** z've'ri:nskō prisl.
 [*zverinsko], zelo surovo, okrutno: z've'ri:nskō sō
 se s'te:plé ▪ z've'ri:nskō 'dè:la z'bla:gōn
- zverkljati se** ▶ z've'rk'l'at se -an se in z'v'rk'l'at se -an
 se dov. (⟨) ekspr. izgubiti razsodnost, preudarnost:
 'začɛj je 'pit, kō da se mè je z've'rk'l'a:lō
- zveseliti se** ▶ z've'se:l't se z've'se'l'in se dov. (⟨) raz-
 veseliti se |postati vesel|: t'vajéga 'pi:sma sōn se
 z've'se:l'ō
- zvest** ▶ z've:st -a -ō prid. (⟨) zvest **1.** |ki vztraja v lju-
 bezenskem razmerju do koga|: z've:sta 'že:na **2.** |ki
 vztraja v naklonjenem razmerju do koga, česa|:
 z've:st pʁ'ja:tōu ▪ z've:st 'pas ■ gl. veren²

zvestoba ▶ zvěs'to:ba -e ž (⟨) *zvestoba* |*lastnost zvestega*|: n'e'g'o:va zvěs'to:ba je 'tr'dna ▪ 'pa:jsja zvěs'to:ba zelo velika

zveza ▶ z've:za -e ž (⟨) *nov* **1.** *zveza* |*kar nastane kot posledica medsebojnih stikov, sodelovanja in omogoča medsebojno dogovarjanje, sodelovanje, spoznavanje*|: s't'o: d'f'ži:nò 'man z've:ze 'več 'l'e:t **2.** *nav. mn., ekspr. [*zveza]* |*odnos, poznanstvo, ki ga ima kdo s kom in navadno omogoča kake koristi*|: pò z've:zax je dò'bi:la s'l'ü:žbò ▪ 'òn 'ma 'dòbrè z've:ze

zvezati gl. skopčati

zvezda ▶ z've:zda -e ž (⟨) *zvezda* **1.** |*na videz majhno svetlo nebesno telo, vidno na jasnem nočnem nebu*|: pò'zi:mè se z've:zde 'na:jbòl' 'vi:dèjò **2.** |*simbol, znak v obliki peterokrake zvezde*|: jugòs'lò'va:n'ska 'fa:na 'ma z've:zdò **3.** |*tak simbol, znak na našitku uniforme kot oznaka za določen oficirski, generalski čin*|: b'rat 'ma več 'ri: z've:zde • *ekspr.* 'takò te 'b'o:n 'p'o:čò, da 'b'o:š 'se z've:zde 'vi:dò zelo te bom udaril

zvezek gl. teka

zvežiti se ▶ z've:žèt se -èn se *nedov.* (⟨) *zvežiti se* |*postati vegast, kriv*|: 'd'o:ge sò se z've:žèle ▪ v'ra:ta sò se z've:žèla ▶ **zvežen** z've:žèn -a -ò *zvežen*: z've:žèn p'òt

zvijača ▶ zvi'ja:ča -e ž (⟨) *nov* *zvijača* |*dejanje, ravnanje, s katerim kdo z zavajanjem koga v zmotu skuša doseči svoj namen*|: z zvi'ja:čò ga je dò'bi:la ▪ pò zvi'ja:čè je p'rišò dò de'na:rja

zvijati ▶ s'vijat -an *nedov.* (⟨) *zvijati* **1.** *kriviti* |*dajati čemu krivo obliko*|: ž'e'lè:zdò s'vijat ▪ 'ka:mbò s'vijat **2.** |*delati, da kaj prožnega, podolgovatega (večkrat) pride okrog kake osi in dobi valjasto, kroglasto obliko*|: p'la:tnò s'vijat ▶ **zvijati se** s'vijat se *zvijati se* |*prihajati v stanje, ko se kaj krivi okrog namišljene osi*|: x'f'me'tü:nka se s'vija ót 'šü:še ▪ 'je:š se s'vija *zvija v klobčič*

zvišati ▶ z'vi:šat -an *dov.* (⟨) *zvišati* **1.** |*narediti kaj višje*|: 'xi:šò smò z'vi:šalè **2.** *dvigniti, povišati*: p'la:čò z'vi:šat

zvit gl. prefrigan, zviti

zvitèk gl. svitek

zviti ▶ s'vit s'vi:jèn *dov.* (⟨) *zviti* **1.** *ukriviti* |*dati čemu krivo obliko*|: ja'r'mi:cò s'vit ▪ 'ka:mbò s'vi:jèn **2.** |*narediti, da kaj prožnega, podolgovatega (večkrat) pride okrog kake osi in dobi valjasto, kroglasto obliko*|: p'la:xtè s'vit ▶ **zvit** s'vi:ta -ò *zvit*: v'la:k je s'vit ▪ ž'e'lè:zdò je s'vi:tò ▪ s'vi:ta 'ka:ča ■ gl. podviti, zmotati; zviti se gl. sfrkniti se

zvizdanje ▶ z'vi:zdan'e -a s (⟨) *žvižganje* |*glagolnik od zvizdati*|

zvizdati ▶ z'vi:zdat -an *nedov.* (⟨) **1.** *žvižgati* |*s pihanjem skozi odprtino med ustnicami povzročati visoke, ostre glasove*|: fan'ti:čkè na 'pa:šè z'vi:zdajò ▪ 'dè:k|ce ne s'mè:jò z'vi:zdat **2.** *ekspr. [*žvižgati]* |*dajati žvižganju podobne glasove*|: 'bü:rja z'vi:zda 'kòlè 'xi:še ▪ k'rü:gl'e z'vi:zdajò

zvlèči ▶ zv'lè:č zv'lè:čèn *dov.* (⟨) **1.** *zvlèči* |*z vlečenjem spraviti kam*|: 'vè:je smò zv'lè:klè na 'kèp **2.** *ekspr. zvlèči* |*spraviti koga kam, navadno brez njegove privolitve*|: pa'j'da:šè sò ga zv'lè:klè va óš'ta'ri:jò **3.** *ekspr. zašiti tako, da se raztrgani del pletenine, tkanine ne nadomesti*: 'rò:bačò sòn 'sòmò zv'lè:kla, za p're'òblèč 'b'o:

zvon ▶ z'vò:n z'vò:na m, mn. z'vò:nò:vè (⟨) *zvon* |*kovinsko glasbilo v obliki navzdol obrnjene čaše, s kembujem v sredi, ki se rabi zlasti v cerkvi*|: z'vò:n je 'p'o:čò ▪ z'vò:nò:vè sò p'p'e'l'a:lè ▪ ta 'vè:čjè, s'rè:dn'è i ta 'ma:lè z'vò:n • z'vò:nò:vè g're'dò v "ri:m na veliki četrtek prenehajo zvoniti gl. bingica, tangica

zvonček ▶ z'vo:nčèk -a m (⟨) **1.** *zvonček* |*manjšalnica od zvon*|: z'vo:nčèk pret sekre's'ti:jò ▪ s't'rè:žnèkè z'vò'ni:jò z z'vo:nčèkè **2.** *zvonček* |*zgodnja pomladanska rastlina z belimi cveti zvončaste oblike*|: ta 'ma:lè z'vo:nčèk mali zvonček ▪ ta 'vè:lèkè z'vo:nčèk pomladanski veliki zvonček **3.** *fuksija* |*grmičasta lončna rastlina z velikimi visečimi cvetji*: z'vo:nčèk na 'o:knè več c'vate

zvončkljati gl. cinkljati

zvonec ▶ z'vo:nc -a m (⟨) *zvonec* **1.** |*zvočna signalna priprava različnih oblik, ki z dajanjem navadno močnih, prodornih glasov opozarja na kaj*|: z'vo:nc na b'e'cikl'è ▪ z'vo:nc na v'ra:tèx **2.** |*manjši predmet, podoben obrnjenemu kozarcu z obešeno pripravo za udarjanje v sredi*|: k'ra:va je zgè'bi:la z'vo:nc ▪ k'ra:vjè z'vo:nc se je óg'la:sò ■ *kravji zvonec* gl. blengetec, blongača

zvonik gl. turen

zvoniti ▶ z'vo:nt z'vò:nin in z'vòni:t -i:n *nedov.* (⟨) *zvoniti* |*dajati močne, zveneče glasove pri udarjanju kembija ob rob zvonaj*|: 'pu'dan z'vò:ni ▪ 'ta: z'vo:nc 'lipu: z'vò:ni • s'kèp z'vòni:t *zvoniti četrť ure pred začetkom maše* ■ gl. bangati, blengetati, blongati, bongati, kampenati, ringati

zvonjenje gl. kampenjanje

zvoziti gl. speljati

zvožiti gl. zožiti

zvráčati se ▶ zv'ra:čat se -an se *nedov.* (⟨) *nav. 3. os., za* *obuvalo obračati, posedati se na stran*: pòs'to:lè se mè zv'ra:čajò

zvreči ▶ s'vr'č s'vr'čèn *dov.* (⟨) **1.** *zvreči* |*dati skupaj, zbrati*|: 'fa:ntè sò s'vr'glè za 'vi:mò **2.** *pri oranju, ki*

se začne po sredi njive, obrniti brazde navznoter:
v 'd'ra:gè smò s'vrglè 'ni:vò

zvrítati se ▶ z'v'ritkat se -an se dov. ⟨⟩ ekspr., za živino
zdivjati in pri tem suvati z zadnjima nogama nazaj:
'vo:lè sò se zvrít'ka:lè

zvrkljati se gl. zverkljati se

zvrniti¹ ▶ z'v'rnít z'v'rnén dov. ⟨⟩ **1.** zvrniti |narediti,
da pride kaj iz pokončnega položaja na tla zlasti
v ležeči položaj: 'ku:la je z'v'rnò **2.** zvrniti |stresti
iz posode: 'kòmpè:r, 'fažò:n sòn z'v'rnèla **3.** za obu-
valo povzročiti, da se peta obrne postrani: 'či:žme
je z'v'rnò • ekspr. 'nèkaĭ g'la:žef smò ga z'v'rnélè po-
pili, spili ▶ **zvrniti se** z'v'rnít se pasti, omahniti,
zgruditi se • preg. 'pija:nc se spreò'b'rne, ka: se v
'ja:mò z'v'rne kdor je vdan pijači, se tega do smr-
ti ne more znebiti ▶ **zvrnjen** z'v'rn'en -a -ò zvr-

njen: z'v'rn'èna 'ku:la ▪ 'jü:žèna je z'v'rn'èna kosilo
je na mizi

zvrniti² ▶ s'v'rnít s'v'rnén dov. ⟨⟩ začeti pihati, zaradi
česar se vreme poslabša: 'bü:rja je s'v'rnèla i 'val'e
je 'začèu s'nè:k 'pa:dat

zvrstiti se ▶ z'v'rstít se -in se dov. ⟨⟩ zvrstiti se |priti
(izmenoma) na vrsto: p'đ:xtarjè smò se 'kumaj
zvr's'ti:lè

zvršiti ▶ z'v'ršèt -èn dov. ⟨⟩ dokončati, končati: 'dè:lò,
'kòšnò, ò'ra:n'e z'v'ršèt ▪ š'kò:lò z'v'ršèt ▪ 'ca:n'ò
z'v'ršèt splesti do konca

zvrzeti se ▶ z'v'rtèt se -in se dov. ⟨⟩ **1.** zvrzeti se |do-
biti občutek vrtenja samega sebe ali predmetov v
okolici: v g'la:vè se mè je zvr'tè:lò, da sòn 'pau **2.**
izgubiti razsodnost, preudarnost: 'nèkaĭ se mè je
zvr'tè:lò, pa je 'pü:stò 'že:nò i 'dècò

Ž

žaba ▶ 'ža:ba -e ž (⟨) *žaba* |manjša dvoživka s široko glavo, širokim trupom in daljšimi zadnjimi okončinami|: 'ža:ba je skó'či:la ▪ 'ža:be k'va:kajó, reg'l'a:jó

žabica ▶ 'ža:béca -e ž (⟨) **1.** *žabica* |manjšalnica od žaba|: va 'ka:lè p'la:vajó 'ža:béce **2.** *bolezen goveda, ovc, za katero je značilno napenjanje, zaprtje*: k'ra:va 'ma 'ža:bécó • 'ža:bécó k'le:pat s tolčenjem s šibo po ušesu žabične živali pospeševati odtekanje krvi iz prej vanj vrezane rane, kar naj bi delovalo zdravilno • 'ža:bécó s'na:žét čistiti živali, ki jo napenja in je zaprta, danko z roko ■ Ta bolezen nastopi, kadar se žival preobje in noče jesti. Ljudje pravijo, da je požrla žabico (neko žuželko) ali pajka.

žabičen ▶ 'ža:bèčén -čna -ó prid. (⟨) *ki ga napenja, je zaprt*: 'ža:bèčén 'vòu ▪ 'ža:béčna k'ra:va

žabjak ▶ 'žabjak -a m (⟨) *Žabjak* |ledinsko ime|: na 'žabjaké je s'la:ba t'ra:va

žabji ▶ 'ža:bjé -a -e prid. (⟨) *žabji* |ki se nanaša na žabe|: 'ža:bjé k'ra:k • 'ža:bjé k'ra:ké *žabji mrest* |jajca dvoživk v kepah, vrvicah ali posamezno odložena v vodo| • na 'ža:bjén 'ku:tré je le'ža:la bélé'ou:ška na skupku (zelenih) alg v stoječi vodi • pòs'la:lè sò ga pò 'ti:čje m'lè:kó i pò 'ža:bjó 'vu:nó *po nemogoče*

žafran ▶ 'žafran ža'fra:na m (⟨) *žafra*n **1.** |rastlina, ki požene spomladi iz gomolja bele, oranžne ali vijoličaste cvete| **2.** |snov iz posušenih cvetnih brazd pravega žafrana, ki se uporablja kot začimba za juho|: 'žu:t kó 'žafran ▪ d'ra:k kó 'žafran zelo drag

žaga ▶ 'ža:ga -e ž (⟨) *žaga* **1.** |orodje ali stroj za žaganje lesa|: 'ža:gó nab'rü:sét ▪ 'ža:gó v'lè:č pri žaganju drv potegovati ročno žago sem in tja ▪ 'ža:ga se je s'k'řxala ▪ 'ža:ga se je sönd'ra:la pokvarila, poškodovala ▪ 'ža:ga 'ni:ma 'po:ta zobje na žagi so se zaradi žaganja že stisnili ▪ 'ža:gé 'po:t 'nare:jt razperiti žago • pòp'rè:čna 'ža:ga žaga, s katero se žaga v paru **2.** |obrat za žaganje hlodov, lesa|: 'ža:gó k'ü:pét, p'ro:dat ▪ 'k'řl'e 'bo: 'pe:l'aũ na 'ža:gó ▪ 'ža:gó pòk'ri:vajó stavbo z napravami za žaganje ■ poprečen

Žaga ▶ 'ža:ga -e ž (⟨) *Žaga* |ime naselja Dolenja ali Gorenja Žaga|: na 'ža:gé je 'béla 'ža:ga i 'ma:l'énca ▪ 'dò'lè:n'a, 'gò'rè:n'a 'ža:ga ▪ na 'ža:gó

smó nò'si:lè x 'ma:l'én ■ prim. Žagar, Žagarščan, Žagarica, Žagarščanka, žagarski

žagančica ▶ 'ža:gančéca -e ž (⟨) *manjšalnica od žaganica*

žaganica ▶ 'ža:ganca -e ž (⟨) *žaganica* |deska, debela eno colo in dolga navadno štiri metre|: 'ža:gance s'la:gat ▪ 'ža:ganca se je pre'la:mala ▪ 'ja:n'čeve 'ža:gance • 'le:žat na 'ža:gancé na mrtvaškem odru ■ gl. deska

žaganje ▶ 'ža:gan'e -a s (⟨) *žaganje* **1.** |glagolnik od žagati|: 'ža:gan'e g're: pò'ča:sé ▪ 'ža:gan'e se ne 'čü:je 'de:leč **2.** *žagovina* |drobni delci lesa, ki se odrezujejo pri žaganju|: 'ža:gan'e smó nak'la:čélè va 'ža:kél'

žagar ▶ 'ža:gar -ja m (⟨) *žagar* |lastnik žage /obrata|: 'ža:garja 'ni: 'du:ma

Žagar ▶ 'ža:gar -ja m (⟨) *Žagar* **1.** **Dolenježagar*, **Gorenježagar* |prebivalec naselij Dolenja ali Gorenja Žaga|: 'ža:garjé 'dè:lajó 'mò:st **2.** |priimek|: 'ba:n'ské 'ža:gar je 'émó ošta'ri:jó i mes'ni:có ■ prim. Žaga

Žagarica ▶ 'ža:garca -e ž (⟨) *Žagarica* |Žagarjeva žena|: 'ba:n'ska 'ža:garca 'nan je 'da:la k'rü:xa ■ prim. Žaga, Žagarščanka

Žagarjev ▶ 'ža:garjef -jeva -ó prid. (⟨) *Žagarjev* |ki se nanaša na Žagarja|: 'ža:garjef 'pas ■ prim. Žaga

žagarski ▶ 'ža:garské -a -ó prid. (⟨) *žagarski* |ki se nanaša na naselji Dolenja ali Gorenja Žaga|: 'ža:garske 'ni:ve ▪ 'ža:garska 'dèca ■ prim. Žaga

Žagarščan ▶ 'ža:garščan -a m (⟨) *Žagar*, **Dolenježagar*, **Gorenježagar* |prebivalec naselij Dolenja ali Gorenja Žaga| ■ prim. Žaga

Žagarščanka ▶ 'ža:garščanka -e ž (⟨) **Žagarica* |prebivalka naselij Dolenja ali Gorenja Žaga|: 'ža:garščanke 'lipu: pò'pè:vajó ■ prim. Žaga

žagati ▶ 'ža:gat -an nedov. (⟨) *žagati* |s potegovanjem žage sem in tja ali z njenim premikajočim se listom delati kose, dele|: 'dřva, 'k'řl'e 'ža:gat ▪ 'kò:st 'ža:gat

žagica ▶ 'ža:géca -e ž (⟨) *žagica* |manjšalnica od žaga|

žagljiat ▶ 'žagl'at -an nedov. (⟨) *žlagoma opravljati manjša dela z žago*: ta s'ta:rè 'o:ča 'cè:ũ 'da:n 'nèkai 'žagl'a

žagovina gl. žaganje

žajbelj ▶ 'ža:jbél' -bl'a m ⟨⟩ žajbelj **1.** |dišeča rastlina z dlakavimi listi in svetlo vijoličastimi cvetli| **2.** |žajbljev čaj|

žajfa ▶ 'ža:ifa -e ž ⟨⟩ [*žajfa], milo: do'ma:ča, 'kū:pl'ena 'ža:ifa ▪ 'ža:ifō 'kū:xt

žajfati ▶ 'ža:ifat -an nedov. ⟨⟩ [*žajfati], militi |z maza-njem, drgnjenjem nanašati milo na kaj|: 'rō:bače, p'la:xtē 'ža:ifat • ekspr. v ne'dē:l'ō sō ga 'ža:ifalē nez-merno pili (alkoholne pijače)

žajfnica ▶ 'ža:ifēna -e ž ⟨⟩ [*žajfnica], milnica |raz-topina mila v vodi|

žakelj ▶ 'ža:kél' -kl'a m ⟨⟩ [*žakelj], vreča: 'ža:kél' za gō'tō:vēno

žakeljč ▶ 'ža:kél'c -a m ⟨⟩ [*žakeljč], vrečica, vrečka: 'ža:kél'c za pō'sē:je

žakeljček ▶ 'ža:kél'ček -čka m ⟨⟩ [*žakeljček], vre-čica, vrečka

žakljevina ▶ 'žakl'evēna -e ž ⟨⟩ [*žakljevina], vreče-vina: p'la:xtēca iz 'žakl'evēne ▪ 'nōgē: b'ri:sat va 'ža:kl'evēno

žal ▶ 'žēu -ž ⟨⟩ • na 'žēu se mē je nau'da:lō postal sem otožen, ganjen, žalosten

žal ▶ 'žēu prisl. ⟨⟩ žal **1.** |izraža neprijetno čustvo, žalost zaradi storjenega slabega, nepravilnega dejanja ali opustitve česa dobrega, koristnega: kot opravičilo 'žēu mē je **2.** |izraža nezadovoljstvo, prizadetost zaradi česa sploh|: 'ži:xēr tē je 'žēu, da 'ni:sē na'rē:dō lahko ti je žal, da nisi naredil

žalitev ▶ 'žali:tōf -tve ž ⟨⟩ žalitev |kar koga žali|: 'tešku je pre'na:sat 'žali:tve ▪ k'le:tveca je 'žali:tōf

žaliti ▶ 'ža:l't -l'ēn nedov. ⟨⟩ žaliti |z besedami, ravnanjem povzročati čustveno prizadetost koga|: 'dēca 'dō:stēkrat 'ža:l'ējō o'čē:ta i 'ma:stēr

žalost ▶ 'ža:lōst -ē ž ⟨⟩ žalost |čustvo, ki ga povzroča doživljanje česa duševno bolečega, smrt, izguba koga|: ōt 'samē 'ža:lōstē je zbō'l'ē:la, je 'začēu 'pit

žalosten ▶ 'ža:lōstēn -tna -ō in -sna -ō prid. ⟨⟩ žalosten |ki občuti žalost, nezadovoljstvo ob čem|: s'ta:rējē sō 'ža:lōsnē 'zarat pō'rē:dne 'dēcē ▪ 'ža:lōstne nō'vi:ce ▪ 'ža:lōstnō spōrō'či:lō • "ža:lōsna "ma:tē 'bōža praznik 15. septembra ▶ **žalostno** 'ža:lōsnō žalostno: ne 'držē: se 'takō 'ža:lōsnō! ■ gl. turov, tužen

žalovanje ▶ 'žalō'va:n'ē -a s ⟨⟩ žalovanje |glagolnik od žalovati|: 'žalō'va:n'ē za o'čē:tōn

žalovati ▶ 'ža'lō:vat -l'ū:jen nedov. ⟨⟩ žalovati |čutiti, izražati žalost zaradi smrti, izgube koga|: 'ža'lō:vat za 'žē:nō, 'sinōn, paj'da:šen ■ gl. turovati

žaltav ▶ 'ža:ntōf -tōva -ō prid. ⟨⟩ žaltav |pokvarjen zaradi razkrajanja masčobe v njem|: 'ža:ntōf š'pex ▪ 'ža:ntōva 'ma:st ▪ 'ža:ntōvō 'ma:slō ▶ **žaltav** –

'ža:ntōva -ō sam. • š 'n'i:n je 'ža:ntōva zdravje se mu slabša

žamet ▶ 'ža:met -a m ⟨⟩ žamet |tkanina s ščetkasto površino na eni strani|: x'la:čē iz 'ža:meta

žametast ▶ 'ža:metast -a -ō prid. ⟨⟩ žametast, žamet-ten: 'ža:metasta 'sū:kn'a ■ gl. žametov

žameten gl. žametast, žametov

žametov ▶ 'ža:metōf -tōva -ō prid. ⟨⟩ žametast, žame-ten: 'ža:metōf 'la:jbak

žandar ▶ 'žendar žen'da:rja m ⟨⟩ nekdanj žandar, orožnik: žen'da:rjē 'i:ščējō ta'tō:vē ▪ žen'da:rjef smō se 'dē:ca 'ba:lē

žandarmerija ▶ žendarme'ri:ja -e ž ⟨⟩ nekdanj žandar-merija, orožniška postaja: na žendarme'ri:je je 'bi:u 'zaprt

žandra ▶ 'žandra -e ž ⟨⟩ ekspr. [*klepetulja] |kdor (rad) veliko govori|: 'o:na je ena 'ža:ndra

žandrat ▶ 'žandrat -an in 'žendrat -an in 'žindrat -an nedov. ⟨⟩ **1.** govoriti (po) kočevarsko: "kō'čē:varjē sō žand'ra:lē pō 's'va:je **2.** ekspr. nerazumljivo govoriti: 'nēkaj je 'žandrau, da ga 'ni:sōn za'stō:pō **3.** ekspr. klepetati, govoriti: 'nō:č i 'da:n bē žand'ra:la ■ ☒ Z žandranje (žendranje, žindranje) so Kostelci označevali govoricu Kočevarjev, ki je niso razumeli. Zanje je bila njihova govoricca hinderhonder.

žanjica ▶ 'žan'i:ca -e ž ⟨⟩ žanjica |ženska, ki žanje (žitō)|: 'žan'i:ce sō pō'pē:vale ■ prim. ževkinja

žantov gl. žaltav

žapoški ▶ 'ža:pōškē -a -ō prid. ⟨⟩ zapuški |ki se nanaša na naselje Zapuže pri Kostelu|: 'ža:pōškē "lō:žar ■ prim. Žapože

Žapožčan ▶ 'ža:pōščan -a m ⟨⟩ Zapužčan |prebivalec naselja Zapuže pri Kostelu| ■ prim. Žapože

Žapožčanka ▶ 'ža:pōščanjka -e ž ⟨⟩ Zapužčanka |prebivalca naselja Zapuže pri Kostelu| ■ prim. Žapože

Žapože ▶ "ža:pōže -pōš ž mn. ⟨⟩ Zapuže pri Kostelu |ime naselja|: v "ža:pōžah ▪ iz "ža:pōš ■ prim. Žapožčan, Žapožčanka, žapoški

žarek ▶ 'žarak -rka -ō prid. ⟨⟩ žarek |ki oddaja zelo močno svetlobo, toploto|: 'ža:rkō 'sō:nce

žareti gl. žariti

žariti ▶ 'žarit -in nedov. ⟨⟩ žariti |oddajati močno toploto|: 'pē:č 'žari ▶ **žariti se** 'žarit se -in se žariti |oddajati, dajati močno svetlobo|: 'sō:nce se 'žari

žarnica ▶ 'ža:rēna -e ž ⟨⟩ novo žarnica |zaprta steklena priprava, ki oddaja svetlobo, če je v njej električni tok|: 'ža:rēna je pregō'rē:la

žbela ipd. gl. čebela ipd.

žbica: nageljnova žbica gl. klinček

žbukati ▶ 'žbukat -an nedov. ⟨⟩ ometavati |enakomerno nanašati malto na zid|: 'vē:žō sō 'žbukalē

žbula gl. čebula

ždeti gl. čuriti

že gl. več², vre

žebelj gl. čavel

žebliček gl. cvekec, čavliček

žegen ▶ 'že:gèn -gna m ⟨⟩ **1.** [*žegen], *blagoslov*: 'da:u jèn je 'že:gèn **2.** *žegen* |*blagoslovljena veliko-nočna jedila*|: 'že:gèn smò na'čè:lè • 'nima 'bòžèga 'že:gna sreče, uspeha pri delu, gospodarjenju

žeganje ▶ 'že:gnan'e -a s ⟨⟩ **1.** *blagoslovitev* |*glagolnik od žegnati*| **2.** *žeganje, proščenje* |*praznovanje godu zavetnika cerkve*|: 'kilèca 'mesa: je pre'ma:lò za 'že:gnan'e ▪ 'ba:nòkè je 'že:gnan'e na 'ja:kòl'e ■ gl. proščenje

žegnati ▶ 'že:gnat -an dov. ⟨⟩ [*žegnati], *blagosloviti* |*prostiti za božjo naklonjenost, včasih z obredno kretnjol*|: 'ni:ve 'že:gnat ▪ 'gòspòt sò 'že:gnałè 'xi:šò i x'lè:f ▶ **žegan** 'že:gnan -a -ò *blagoslovljen*: 'že:gna'na 'vò:da • 'že:gna'ka:man *kropilnik, kropilni kamen* |*kamnita posoda za blagoslovljeno vodo, nameščena v cerkvi pri vhodu*

žegnavati ▶ 'žeg'na:vat -an nedov. ⟨⟩ *blagoslavljati* |*prostiti za božjo naklonjenost, včasih z obredno kretnjol*

žehtar ▶ 'žè:xtar -ja m ⟨⟩ *škař za pranje perila na roke*

žehtati ▶ 'žè:xtat -an nedov. ⟨⟩ [*žehtati] |*prati zlasti ročno navadno večjo količino perila*|: g'vant 'žè:xtat

žehtnica ▶ 'žè:xénca -e ž ⟨⟩ *manjša kad za zelje ali repo*

žeja ▶ 'žè:ja -e ž ⟨⟩ *žeja* |*občutek potrebe po pijačl*|: pò:lè:tè je ve'lika 'žè:ja ▪ 'žè:ja je 'gò:rja kò 'la:kòta

žejen ▶ 'žè:jan -jna -ò prid. ⟨⟩ *žejen* |*ki čuti potrebo po pijačl*|: 'ko:scè i 'ža'n'ice sò 'vavèk 'žè:jè

žekno gl. žukno

želeti si ▶ 'žè:l't si 'žè:l'in si nedov. ⟨⟩ *želeti si* |*čutiti željo po čem*|: 'žè:l'in sè 'bò:l'e s'lü:žbe • rek 'saka 'dù:ša 'ra:ja 'žè:l'i vsak 'žè:l'i bitì srečen

železce ▶ 'žè:lè:scè -a s ⟨⟩ *železce* **1.** *podkvice* |*kovinska ploščica podkvaste oblike, ki se nabije na čevelj, navadno na sprednji del podplata in na peto*|: 'žè:lè:scè sòn z'gü:bò na 'pe:tè **2.** |*majhen železen predmet*| ■ prim. plešek

železdo gl. železo

železen ▶ 'žè:lè:zèn -zna -ò prid. ⟨⟩ *železen* |*ki je iz železa*|: 'žè:lè:zèn 'ko:tòu, 'lo:nc ▪ 'žè:lè:zna 'pe:č ▪ 'žè:lè:zne g'ra:bèł'ce ▪ 'žè:lè:zna v'ra:ta ■ *železna kačica* gl. svitek

železje ▶ 'žè:lè:zje -a s ⟨⟩ *železje* |*kosi železa, predmeti iz železa*|: s'ta:rò 'žè:lè:zje sa'bè:rajò

železnica gl. ajzenpon

železničar gl. ajzenponar

železniški: *železniška postaja* gl. kolodvor, pajnhof; *železniški prag* gl. šveler; *železniški tir* gl. glajz

železo ▶ 'žè:lè:zdò -a s ⟨⟩ *železo* |*najbolj razširjena težka kovina srebrno bele barve*|: sè'kè:ra je iz 'žè:lè:zda ▪ 'rja rez'jè:da 'žè:lè:zdò • ekspr. p'lèfknt is 'šípiga 'žè:lè:zda *ustreliti iz puške*

željan gl. željen

željen ▶ 'žè:l'an 'žè:l'na -ò prid. ⟨⟩ *željen, željan* |*ki čuti željo po čem, kom*|: 'žè:l'an 'mera, zd'ra:vja ▪ 'žè:l'na je 'mòža:

želod ▶ 'žè:lòt 'žè:l'ò:da m ⟨⟩ *želod* |*plod hrasta*|: 'žè:lòt je 'dò:bèr za p'ra:sce ▪ va 'p'rvè 'vo:jskè smò 'žè:lòt 'kù:xalè za 'kafò

želodčni ▶ 'žè:l'ò:čnè -a -ò prid. ⟨⟩ *želodčni* |*ki se nanaša na želodec*|: 'žè:l'ò:čnè 'krčè ▪ 'žè:l'ò:čnè 'rò:žè *zdravilne rastline, ki ustrezno pripravljene pomagajo pri želodčnih težavah*

želodec ▶ 'žè:l'ò:dac -l'ò:ca m ⟨⟩ **1.** *želodec* |*vrečast prebavni organ med požiralnikom in tankim črevesom*|: 'žè:l'ò:dac me 'buli: ▪ na 'žè:l'ò:cè je 'bèla òpe'rè:rana **2.** *posušen svinjski želodec, napolnjen z zrezanim suhim svinjskim mesom, suho slanino, svežimi jajci in belim kruhom, posoljen in popopran, pečen v pečl, kot del velikonočnega žegna*: 'žè:l'ò:dac smò 'na:ĩbol' òb'ra:italè ▪ 'žè:l'ò:dac sò 'nan 'da:lè pò'kò:štat ▪ 'žè:l'ò:dac smò 'jè:lè dò 'bè:le nè'dè:l'e

želva gl. šilkrota

žemlja ▶ 'žè:ml'a -e ž ⟨⟩ *žemlja* |*ovalno oblikovano pecivo iz kvašenega testa z globoko zarezo po dolžini*|: pò'jè:la je 'pu: 'žè:ml'e, 'več 'ni: 'mò:gla ▪ 'žè:ml'ò na'mò:čèt va 'kafè, va 'vi:nè ▪ 'žè:ml'ò pòd'ro:bèt va 'žü:pò

žemljica ▶ 'žè:mèł'ca -e ž ⟨⟩ *žemljica* |*manjšalnica od žemlja*|

žena ▶ 'žè:na -e ž ⟨⟩ *žena* **1.** |*poročena ženska v odnosu do svojega moža*|: 'tò: je 'maja 'žè:na ▪ s'la:ba, s'krbna, z'vè:sta 'žè:na **2.** |*dorasla oseba ženskega spola, zlasti starejša*|: s'ta:ra 'žè:na

žendar ipd. gl. žandar ipd.

žendrati gl. žandрати

ženica ▶ 'žè:ni:ca -e ž ⟨⟩ *ženica* |*drobna ženska, navadno starejša*| ■ gl. ženičica

ženičica ▶ 'žè:ni:čèca -e ž ⟨⟩ ekspr. *ženičica, ženica, ženička*: 'danas mè je 'žè:ni:čèca 'dòbrò s'kù:xala

ženička gl. ženičica

ženih ▶ 'žè:nèx -a m ⟨⟩ *drug* |*ženinov spremljevalec k porokil*|: 'žè:nèxè sò k'ri:kalè i 'ta:ncalè

ženikelj ▶ 'žè:ni:kèł' -k'l'a m ⟨⟩ *ženikelj* |*zdravilna gozdna rastlina z drobnimi belimi ali rdečimi cveti v kobulih*|

ženin gl. mladoženja

ženir ▶ žēnér žē'ně:rja m ⟨⟩ inženir |strokovnjak za tehniko z višjo, visoko izobrazbo|

ženitev ▶ žē'ni:tóf -tve ž ⟨⟩ ženitev |glagolnik od ženiti se|: žē'ni:tóf 'da: 'do:stě b'ri:ge i st'rò:škóf ▪ 'o:na 'ni: 'iše za žē'ni:tóf

ženiti ▶ žē:nt žē:něn nedov. ⟨⟩ ženiti |dajati, oddajati v zakon|: s'ta:rějē žē:nějō 'sina i š'čē:r ▶ **ženiti se** žē:nt se **1.** ženiti se, poročati se: b'rat, 'se:stra se žē:ně **2.** ekspr. [**ženiti se*] |družiti se zaradi parjenja|: na grgór'jē:vō (12. marca) se 'ti:ce žē:nějō • žē:nt se na 'ròke: imeti za zakon, družino le sposobnost za delo

ženitov gl. ženitev

ženska ▶ žē:n'ska -e ž ⟨⟩ ženska |oseba ženskega spola, navadno dorasla|: 'le:pa žē:n'ska ▪ 'dē:lóvna žē:n'ska ▪ 'dò:xtar za žē:n'ske

ženskar gl. babjak

ženski ▶ žē:n'skē -a -ò prid. ⟨⟩ ženski |ki se nanaša na ženske|: žē:n'skē g'vant, 'rò:bac, š'kr'l'ak ▪ žē:n'ske kò'lē:nke

žep ▶ žep žē:pa m ⟨⟩ žep |majhni vreči podoben del na oblačilu za spravljane manjših predmetov|: v žē:pē 'man 'rò:pčēk i k'lü:če ▪ žep na 'rò:bačē, na b'luzē

žepar ▶ žē:par žē'pa:rja m ⟨⟩ žepar |kdor krade zlasti denarnice iz žepov|: d'va: žē'pa:rja sò v'jē:lē

žepak ▶ žēpak -a m ⟨⟩ žepak |manjšalnica od žep|: v žēpakē 'nò:sémō 'vü:rō

žerati ▶ žerat -an nedov. ⟨⟩ nizko [**žreti*], jesti sploh: 'ne bō:š 'ti: 'majga žērau! ▪ 'nekaj 'mò:ren žerat ▪ 'vi:nò žerat piti veliko vina

žerjavica gl. žerjavka

žerjavka ▶ žŕ'ja:fka -e ž ⟨⟩ žerjavica |tleči, dogorevajoči kosi lesa, premoga|: na žŕ'ja:fkē smò 'pe:klē k'vasjē:, va žŕ'ja:fkē pa 'kòmpēr ▪ živa žŕ'ja:fka žareča

žetev ▶ žē:tóf -tve ž ⟨⟩ žetev |delo, dejavnost, povezana s pospravljanjem žita s polja|: pŕ žē:tvē 'nan je 'bēlō 'v'rò:če • 'lēt:as je 'bēla 'dòbra, s'la:ba žē:tóf dobra, slaba žitna letina

žeti ▶ žet ža:n'ēn nedov. ⟨⟩ žeti |s srpom rezati žito, travo|: 'je:čmen, šē'nico žet ▪ kòp'ri:ve, t'ravō: žet • v ljudski medicini 'je:čmen na 'uku: žet zdraviti gnojno vnetje lojnice v očesni veki z izgovarjanjem besed 'je:čmen ža:n'ēn in s kretnjami roke kakor pri žetvi

ževkinja ▶ žē:vkēn'a -e ž ⟨⟩ ženska, ki žanje praprota za steljo: žē:vkēn'e sa'bē:ran ▪ 'danas 'mamō žē:vkēn'e ■ prim. žanjica

žgančevka ▶ ž'ga:nčēfka -e ž ⟨⟩ žgančevka |voda, v kateri so se kuhali žganci|: ž'ga:nčēfkō 'o:d'l'it

žganec ▶ ž'ga:nc -a m ⟨⟩ nav. mn. žganec |jed zlasti v obliki grudic, navadno iz moke, vode|: 'a:jdóvē ž'ga:ncē sò 'dòbrē ▪ ž'ga:nce 'začint, z'mē:šat ▪ xŕ-

me'tü:novē, z'mē:sně ž'ga:ncē ▪ sp'ò'lò:vnē ž'ga:ncē iz pol krompirja, pol moke

žganje gl. cvet

žgati gl. paliti

žgečkanje gl. žigljanje

žgečkati gl. žigljati

žica gl. drat, vlak

žička gl. vlačiček, vlakec

žid ▶ žit ži:da m ⟨⟩ Žid, Jud |pripadnik židovskega, judovskega naroda| ■ prim. Židovka, židovski

žida ▶ ži:da -e ž ⟨⟩ predenica |rastlina brez listov in pravih korenin, z belimi ali rdečimi drobnimi cvetili|: ži:da je zamò'ri:la 'dētel'ò ▪ ži:dō pòg'ra:bēt na 'dētel'ē

židek ▶ židak žitka -ò prid. ⟨⟩ tanek, prožen: židak š'til' pŕ kŕ'ba:čē ▪ žitka š'i:ba

židinja gl. Židovka

Židovka ▶ ži:dòfka -e ž ⟨⟩ Židinja, Judinja |pripadnica židovskega, judovskega naroda| ■ prim. Žid

židovski ▶ ži:dòfskē -a -ò prid. ⟨⟩ židovski, judovski ■ prim. Žid

žig gl. bofen

žigarca ▶ žigarca -e ž ⟨⟩ rabljeno kot medmet izraža jezo, nejevoljo nad kom: žigarcō tē t'vajō! ▪ v'ra:k tē žigarcē t'vajē! ▪ mē je žigarcē, tēr mē je! pasja noga!, pri moji veri! • ód mŕž'li:ne se mē žigarca t're:se zebe me prav v drobovje

žigljanje ▶ žig'l'a:n'ē -e s ⟨⟩ žgečkanje |glagolnik od žigljati|

žigljati ▶ žig'l'at -an nedov. ⟨⟩ žgečkati |z rahlim premikanjem prstov po kakem delu telesa povzročati dražec občutek, ki sili k smehu, refleksnim gibom|: 'ka:i me žig'l'aš ▪ na pòp'la:tēx me žig'l'a

žigosati gl. bulatiti, štempljati

žihér ▶ ži:xér prist. ⟨⟩ [**žiher*], lahko |izraža utemeljenost, upravičenost|: t'ò: bē 'bi:u ži:xér rē:kò, 'kù:pò ▪ ži:xér bē p'rišō ▪ ži:xér tē je žēu, da 'ni:sē na'rē:dō • t'ò: ži:xér 'jē:n, 'u:nēga pa 'ne smēn

žila ▶ ži:la -e ž ⟨⟩ žila **1.** |cevast organ, po katerem teče kri|: ži:le sē je pre'rē:zaū ▪ ži:le se mē pòž'na:jō ▪ ži:le me b'òl'i:jō **2.** |vrvasto razporejeni skupki celic v listu in stebli, ki prevajajo organske snovi in vodo z rudninskimi snovmi, raztopljenimi v njej|: 'ze:l'e 'ma de'bē:le ži:le **3.** |tanka nepravilna plast v kamnini iz drugače obarvanih ali drugih mineralov| **4.** |spolni ud bika ali vola|: 'bikòuska, vò'lò:uska ži:la ■ gl. žnora

žilav ▶ ži:laf -lava -ò prid. ⟨⟩ žilav **1.** čvrst, odporen: ži:laf č'lò:vēk **2.** |ki se težko lomi, drobi|: ži:lava 'dŕva ▪ ži:lavō 'mesu: polno trdega tkiva, kit

žilica ▶ ži:lca -e ž ⟨⟩ žilica |manjšalnica od žila|

žima gl. lasina

žindrati gl. žandrati

žingrlen ▶ žiŋgrlen -a m ⟨⟩ *zimzelen* |plazeča se rastlina z zimzelenimi listi in z vijoličasto modrimi cvetj|: k'ra:ncél' iz žiŋgrlena

žir ▶ žè:r -a m ⟨⟩ *žir* |plod bukve|: žè:r smò na'bè:ralé za p'ra:sce

žitace gl. žitce

žitace ▶ žitace -a s ⟨⟩ **1.** *drobno proso, majhne prozene bilke* **2.** *migalica* |trava z dolgopecljati in od strani sploščenimi klaski|: 'děca sò 'třgala žitace za 'pü:šél'čėk

žitén ▶ ži:tén -tna -ò prid. ⟨⟩ **1.** *prosen* |ki se nanaša na proso|: ži:tna 'ka:ša **2.** *žitén* |ki se nanaša na žito|: ži:tnò pò'l'ė: ▪ v novoletni kolednici da bè rò'di:le 'vi:nške gò'rė: i ži:tnò pò'l'ė:!

žitkati se ▶ žitkat se -an se nedov. ⟨⟩ *upogibati se, šibiti se*: 'ta: p'ro:t se 'nič ne žitka ▪ š'til' se p're:več žitka

žito ▶ ži:tò -a s ⟨⟩ **1.** *proso* |žito, katerega lat je sestavljen iz pecljatih klaskov, ali njegovo seme|: ži:tò s'ja:t ▪ ži:tò 'mancat ▪ 'pi:ščeta 'zò:bl'ejò ži:tò **2.** *žito* |kulturne rastline s klasi, lati ali njihovo seme|: ži:tò je iz'ra:slò dò 'pa:sa ▪ 'dò: 'nan 'bò: ži:tò p'l'ėu? *osat iz žita* • 'ti:ca pò'p'e:va – »ži:tò s'ja:u? 'si:vò, 'bè:lò?«
 ☞ Pod tica je mišljen ptič kobilar. ■ gl. teg ☞ Jože Gregorič v gradivu navaja sivo, črno, belo žito = proso (ur.)

živ ▶ ži:f ži:va -ò in živu prid. ⟨⟩ živ **1.** |ki je v stanju, v katerem potekajo življenjski procesi|: v 'la:gèrjė je 'kumaj 'o:stau ži:f **2.** *živahen*: 'tò: 'dè:te je p're:več živu **3.** *žareč, še tleč*: ži:va ž'j'a:fka • ek-spr. ži:vėga 'dūxa 'ni: 'nikėr nikogar ni ▶ **živo** živu prist. živo: 'se živu je mra'vi:ncef zelo veliko ▶ **živo** živu sam. žareča žerjavica: va š'pò:rxe'té 'ni: 'več ži:vėga • p'ri:t 'kómé dò ži:vėga bistveno prizadeti, ugnati koga

živahen gl. bešter, živ

žival ▶ živaŋ ži'va:lé ž ⟨⟩ žival |bitje, ki se hrani z organskimi snovmi, ima čutila in se navadno lahko premika|: 'ta: živaŋ je p'ř 'xi:šė 'sómò za š'kò:dò ▪ ži'va:lé 'čü:tėjò člò'vė:ka ▪ p'lašna, 'sü:xa živaŋ ■ gl. mrcina

živalca ▶ ži'va:uca -e ž ⟨⟩ živalca |manjšalnica od žival|

živčen ▶ ži:učen -čna -ò prid. ⟨⟩ novo živčen |ki je v stanju velike napetosti, ki se izraža kot nemir, strah, zlasti pred pomembnejšimi dogodki|: 'jaku ži:učna žė:nška ■ gl. nervozen, zdrngjen

živčnost gl. nervoznost

živec ▶ ži:vac ži:fca m ⟨⟩ nav. mn., novo živec |skupek celičnih vlaken, ki prevajajo dražljaje, zlasti glede na sposobnost obvladovanja čustev, vznemirjeno-

sti|: ži:fce sė je pòme'ri:la • ek-spr. p'rišò je ób ži:fce zelo se je razburil

živeti ▶ ži:vět -èn nedov. ⟨⟩ živeti **1.** |kazati znamenja življenja|: ži:vò je, i 'akò je z'gü:bò 'dò:sté 'křvi **2.** |biti kot človek na svetu|: 'du:gò je ži:vò ▪ 'lipu: je ži:vėla ▪ 'tešku smò ži:vėlė ■ gl. derati

živež ▶ ži:veš -veža m ⟨⟩ živež |kar se potrebuje predvsem za prehranjevanje ljudi|: meĳ 'vòjskò je 'bėlò 'tešku za ži:veš ▪ fa'l'i:lò 'nan je ži:veža

živilski: živilska nakaznica gl. harta

živina ▶ žė'vi:na -e ž ⟨⟩ **1.** živina |navadno večje domače živali, ki se redijo, vzrejajo zaradi gospodarskih koristil|: 'ta: gòs'pòda:r 'ma 'lipu žė'vi:nò **2.** nizko [*živina] |nasilen, surov človek|: 'tò: 'ni: č'lò:vėk, 'tò: je žė'vi:na! • 'dė:la kò čřna žė'vi:na zelo, hudo ■ goveja živina gl. blago

živinar ▶ žė'vi:na:r -ja m ⟨⟩ novo živinozdravnik, veterinar: žė'vi:na:r 'nan je 'rė:šò k'ra:vò ▪ žė'vi:na:rja smò z'va:lė k pra'š'i:čkòn

živinozdravnik gl. živinar

živinski ▶ žė'vi:nškė -a -ò prid. ⟨⟩ **1.** živinski |ki se nanaša na živino|: žė'vi:nškė 'saĳman **2.** nasilen, surov: žė'vi:nškė č'lò:vėk

živiti se ▶ ži:vět se -èn se nedov. ⟨⟩ preživljati se |dajati komu, kar potrebuje za življenje|: ži:vėn se z de:lón, s kova'čijò, s pi'san'en

življenje ▶ živ'le:n'ė -a s ⟨⟩ življenje **1.** |stanje živega bitja|: 'o:stau je p'ř živ'le:n'ė ▪ sk'le:nt živ'le:n'ė umreti **2.** |doba bivanja, obstajanja človeka od rojstva do smrti|: 'du:gò, k'ra:tkò živ'le:n'ė ▪ 'cilu živ'le:n'ė je neš'rė:čna **3.** |bivanje, obstajanje človeka a) glede na njegovo dejavnost, udejstvovanje na določenem področju|: seme'ni:škò živ'le:n'ė b) glede na njegovo materialno stanje|: 'ta: 'ma g'raŋku živ'le:n'ė ▪ 'te:šku živ'le:n'ė c) glede na vrednost, ki je odraz določenih življenjskih prizadevanj, razmer|: 'tò: 'ni: 'nikakòvò živ'le:n'ė ▪ ekspr. 'tò: je 'pa:jsje živ'le:n'ė slabo, težko ■ gl. leben

živo gl. živ

život ▶ život ži'vo:ta m ⟨⟩ **1.** život |telo glede na zunanji videz, rast, mere|: 'ta: 'fant je 'lipiga ži'vo:ta ▪ 'u:na 'dė:kle 'ma 'lė:p život ▪ 'ta: 'vòu, k'ra:vėca 'ma 'lė:p život **2.** [*život], telo: pò ži'vo:té mé g're: mřz'li:na

živu gl. živ

žlahta ▶ ž'la:xta -e ž ⟨⟩ [*žlahta], sorodstvo, sorodniki: na s'va:rbò sò pòz'va:lé 'sò ž'la:xtò ▪ 'bit va ž'la:xté s 'kò:gòn v sorodstvu, sorodu ▪ 'tò: je 'več s'ta:ra ž'la:xta to je že staro, dolgotrajno sorodstvo ▪ 'no:va ž'la:xta sorodstvo po nedavni poroki ■ prim. rod

žlajdrce ▶ ž'la:jdřce -dřc ž mn. ⟨⟩ krajša veriga za za-

penjanje droga za napenjanje verige za povezovanje tovora (na vozu): ž'la:jdřce sòn pò'za:bò 'zɛ:t

žlajdre ▶ ž'la:jdře -dér ž mn. ⟨ ⟩ daljša in močnejša veriga za povezovanje drv, hlodov pri prevažanju: ž'la:jdře sò se pre'třgale

žlajf ▶ ž'la:řf ž'la:řfa m ⟨ ⟩ zavora |priprava, mehанизem za zaviranje česa, zlasti vozila|

žlajfar ▶ ž'la:řfar -ja m ⟨ ⟩ zavora v obliki železne cokerle, pripete na verigo: d'řgdra sò 'ku:la za'pɛ:ralé z ž'la:řfarjen ■ prim. cokelj

žlajkar ▶ ž'la:řkar -ja m ⟨ ⟩ pinja |lesena priprava za izdelovanje manjše količine masla (iz kislega mleka)| ■ [K] V Kostelu so stresali kisló mleko s smetano vred v pinjo, gostljato tekočino, ki je ostala od izločenega masla, pa so uporabili za na žgance (ur.).

žlak ▶ ž'lak ž'la:ka m ⟨ ⟩ udarec |sunkovit dotik, navadno z namenom prizadeti bolečino|: na 'přřvé ž'lak je 'te:le 'pa:lò • 'bòžé ž'lak ga 'je (možganska) kap

žleb ▶ ž'lé:p ž'lé:ba m, mn. ž'lé'bò:vé in ž'lé:bé ⟨ ⟩ **1.** žleb |podolgovata naprava, navadno polkrožne oblike, za prestrezanje deževnice na strehi|: nare'di:lé smò 'nò:f ž'lé:p, 'nòvɛ: ž'lé'bò:vɛ • **2.** |podolgovata naprava, navadno polkrožne oblike, po kateri priteka, odteka tekočina|: ž'lé:p na 'ja:rké **3.** drča |plitva vdolbina v strmeh pobočju, navadno za spravljanje lesa v dolino|: pò ž'lé:bé smò p'řřžélé 'bù:kòva 'dřva

Žlebanec ▶ 'ž'lé:banɛ 'ž'lé:ba:nca m ⟨ ⟩ Žlebanec |prebivalec zaselka Žlebe| ■ prim. Žlebi

Žlebanka ▶ 'ž'lé:ba:nka -e ž ⟨ ⟩ Žlebanka |prebivalca zaselka Žlebe| ■ prim. Žlebi

žlebanski ▶ ž'lé:ba:nské -a -ò prid. ⟨ ⟩ žlebanski |ki se

nanaša na zaselek Žlebe|: ž'lé:ba:nské st'ri:c ■ prim. Žlebi

Žlebe gl. Žlebi

žlebec ▶ ž'lé:bac -pca m ⟨ ⟩ žlebič, žlebiček: na 'u:ntanén ž'lé:pcé smò 'pi:lé

Žlebi ▶ 'ž'lé:bé 'ž'lé'bòf m mn. ⟨ ⟩ Žlebe |ime zaselka v naselju Grgelj|: v 'ž'lé:bèx smò pò'či:valé

žlebič gl. žlebec, žlebiček

žlebiček ▶ ž'lé:pčèk -a m ⟨ ⟩ **1.** žlebič, žlebiček **2.** dulec |cevasti končni del kake priprave, posode|: 'dèca smò 'ra:dé 'pi:lé 'kafo na ž'lé:pčèk ■ gl. žlebec

žlebnjak ▶ ž'lébn'ak ž'lébn'a:ka m ⟨ ⟩ žlebnjak |žlebasta strešna opeka|: ž'lébn'ak je 'paù is st'řè:xe ■ [K] žlebnjak

žlemati ▶ ž'lé:mat -an nedov. ⟨ ⟩ (z lesenim nožem) odstranjevati sluznico s črev za klobase: na 'ja:rké sò 'žɛ:nске ž'lé:males č'řè:va

žlepavica ▶ ž'lé'pa:véca -e ž ⟨ ⟩ plundra, (snežna) brozga: pòs'to:le 'man 'mòkrɛ: òd ž'lé'pa:véce

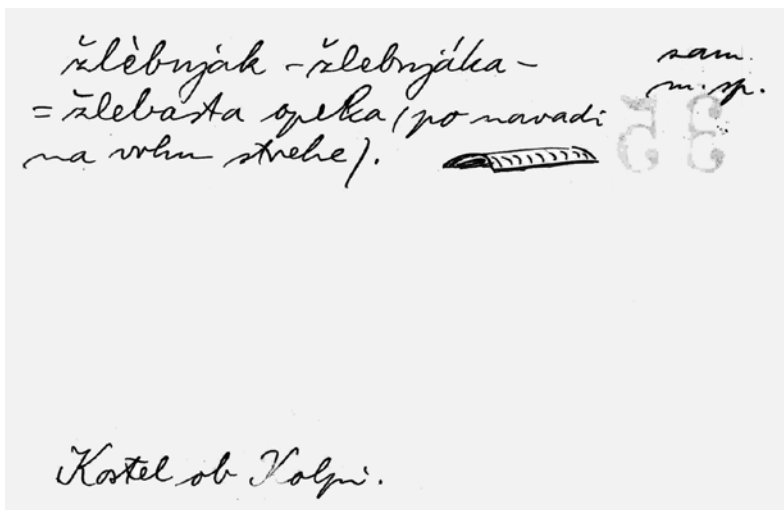
žlica ▶ ž'li:ca -e ž ⟨ ⟩ žlica |priprava iz daljšega ročaja in ovalnega vbočenega dela za dajanje v usta, zajemanje zlasti tekočih jedi|: z ž'li:cò 'jèst ▪ z ž'li:cò 'mè:šat 'žü:pò ▪ lé'sɛ:na ž'li:ca • zi'da:rska ž'li:ca orodje v obliki kovinske ploščice z držajem za nanašanje malte

žličica ▶ ž'li:čéca -e ž ⟨ ⟩ žlička, žličica: 'e:nò ž'li:čéçò rěc'ni:je sòn 'po:più 'sakò 'vü:rò

žlička gl. žličica

žličnik ▶ ž'li:čnèk -a m ⟨ ⟩ žličnik |posoda za shranjevanje lesenih žlic, navadno pritrjena na steni|: ž'li:čnèk je 'bi:ù 'přřbit nat š'po:řxetòn

žlojtra ▶ ž'lo:řtra -e ž ⟨ ⟩ ekspr. hrupni otroci, gostje: ta-

žlebnjak

'ko:ve ž'lo:jtre 'ni:man 'ra:da, da ne 'mɔ:reš be'se:-de pregò'vo:rt

žmah ▶ ž'max -a m () okus |značilnost snovi, zlasti jedi, ki se zaznava s čutom za zaznavanje značilnosti snovi z okušalnim organom v ustih|: 'ta: 'ja:bòka 'ni:majò 'več ni'be:nèga ž'maxa

žmati ▶ ž'mat ž'mi:n nedov. () mižati |imeti zaprte oči|: 'pe:tex ž'mi:, kada pò'pè:va

žmikati ▶ ž'mi:kat -an nedov. () žmikati |dajati kratke, tleskajoče glasove|: 'vo:da mè ž'mi:ka va 'mestvax

žmukljár ▶ ž'mü:kl'ar -ja m () ekspr. neroden, omejen, svojeglav človek ali žival: 'ta: 'vòu je en ž'mü:kl'ar

žmurgelj ▶ ž'mü:rgèl' -gl'a m () čampelj, puranov smrkelj |bingljajòč kožnat izrastek pod puranovim kljunom|: 'pura:n 'ma p'la:f ž'mü:rgèl' òd 'jè:ze

žnabelj ▶ ž'na:bèl' -bl'a m () **1.** [*žnabelj], ustnica **2.** slabš. [*gofljaj] |kdor veliko, predrzno govoril|: 'tò: je en ž'na:bèl'!

žnabljati ▶ ž'nabl'at -an nedov. () slabš. veliko, predrzno govoriti, obrekovati: 'e:nò 'vü:rò sò žnabl'a:le

žnidar ▶ ž'ni:dar -ja m () [*žnidar], krojač: (v) "nò:vèx 'sè:lèx je 'bi:ù ž'ni:dar

Žnidar ▶ "ž'ni:dar -ja m () Žnidar |hišno ime|: pŕ "ž'ni:darjè

žnidarica ▶ ž'ni:darca -e ž () krojačica, šivilja: "neža "st'ričeva je 'bèla 'dòbra ž'ni:darca

žnora ▶ ž'nɔ:ra -e ž () **1.** [*žnora] |okrasna vrvica na obleki ali uniformi|: ž'nɔ:re na x'la:čax **2.** žila, nit v svežem stroku fižola: 'ta: 'fažɔ:n 'ma 'tŕde ž'nɔ:re **3.** vitica pri fižolu ali grahu: fažɔ:nòve ž'nɔ:re se ò'vi:jajò ▪ g'rax se ò'vi:jja z ž'nɔ:ramè **4.** [*žnora], vrvica, namočena v barvo, za označevanje hlodov pri tesanju: ž'nɔ:rò pò'te:gènt

žnorica ▶ ž'nɔ:rca -e ž () našitek v obliki vrvice na robovih ženskih oblek

žnorovišče ▶ ž'nɔ:òvèšče -a s () fižolovka |suho fižolovo steblo, steblo|: ž'nɔ:òvèšče g're: 'tešku is š'ča:pa ■ prim. žnorovje

žnorovje ▶ ž'nɔ:ròvje -a s () fižolovka |suho fižolovo steblo, steblo| ■ prim. žnorovišče

žoga gl. lopta

žogati se gl. loptati se

žohar ▶ ž'u:xar -ja m () **1.** ščurek |temno rjava žuželka iz družine murnov, ki živi v hišah|: 'ž'u:xarjè sò 'ra:dè va 'kü:xèn'e **2.** visoki fižol z zelo debelimi zrni: 'ž'u:xar c'vate ŕ'dè:če

žokanje ▶ žɔ:kan'e -a s () dreganje, suvanje

žokati ▶ žɔ:kat -an nedov. () **1.** dregati, suvati: s šča-'pi:cò žɔ:kat va 'lü:kèncò **2.** ekspr. opravljati drobna dela: 'nèkaj žɔ:kamò pò 'vŕtè ▶ **žokati se** žɔ:kat se bosti se |napadati se z rogovi|: 'vo:lè i 'k'ra:ve se žɔ:kajò

žokljati ▶ žɔkl'at -an nedov. () brkljati |dajati si opravka z drobnimi deli|

žokniti ▶ žɔ:kènt -knen dov. () dregniti, suniti: 'ta: 'vòu 'če 'žɔ:kènt je napadalen, nevaren

žolca ▶ ž'u:ca -e ž () žolca, žolica |polprozorna, poltrda jed iz kuhanih svinjskih parkljev, glave|: ò bò'ži:čè smò 'vavèk 'jè:lè 'ž'u:cò

žolč ▶ ž'u:č -è ž () žolč |grenka, zelenkasto rumena tekočina, ki jo izločajo jetra|: 'ž'u:č se mè je iz'l'i:la

žolhek ▶ ž'uxak -xka -ò prid. () tako masten, da vzbuja odpor: 'ž'uxkò 'mesu: ■ prim. ogaten

žolica gl. žolca

žolna ▶ ž'u:na -e ž () žolna |ptica z močnim dletastim kljunom in nogami, prilagojenimi za plezanje po deblu|: 'ž'u:na 'tu:čè s k'lü:nòn pò s'te:blè

žolt ▶ ž'u:t -a 'žutu prid. () rumen |ki je take barve kot rumenjak ali limona|: 'ž'u:ta 'ja:bòka ▪ 'ž'u:t kò 'ce:k'i:n • 'ž'u:tè m'lè:čèk regrat od začetka cvetenja dalje ■ prim. radič

žoltak ▶ 'žuta:k ž'u'ta:ka m () jajčni rumenjak

žolteti ▶ 'ž'u:tit -èn nedov. () [*žolteti], rumeneti |postajati rumen|: še'n'i:ca 'več 'žuti ▶ **žolteti se** 'ž'u:tit se rumeneti |postajati rumen|: 'ja:bòka se ž'u'ti:jò na 'vŕtè

žoltiti gl. žolteti

žoltkast ▶ 'žutkast -a -ò prid. () [*žoltkast], rumenkast: 'žutkasta pòva'ti:ca

žoltkica ▶ 'žutkèca -e ž () rumeni strnad |strnad rumene barve z rjavimi progami po hrbtu|: 'žutkéce se g'nè:dèjò 'na klèx

žonta ▶ ž'unta -e ž () tropine |usedlina, ki nastane pri kuhanju surovega masla|

žontar ▶ 'ž'u:ntar -ja m () krošnjár, ki je po hišah prodajal drobnarije in kupoval svinjske ščetine: se'nɔ:fskè 'ž'u:ntar g'rè:

žorgati ▶ žò:rgat -an dov. () **1.** za mleko pri molži teči v (debelih) curkih **2.** vulg. scati |opravljati malo potrebo|

žovc ▶ žo:uc -a m () kavna usedlina

žrd ▶ žŕt 'žŕdi ž () žrd |dolg, debelejši lesen drog, ki se vzdolžno položi na vrh s senom, snopi, listjem naloženega voza in na obeh koncih priveže, da je tovor trdneje nameščen|: žŕt se je pre'la:mala

žrebe ▶ ž're:be ž're'bè:ta s () žrebe |kobilji mladič|: ŕ'ja:vò ž're:be

žrebec ▶ ž'rè:bac -pca m () žrebec |odrasel samec kornja|: kò'bi:lò sò vò'di:lè g ž'rè:pcè

žrelo ▶ ž'rè:lò -a s () **1.** žrelo |del prebavne in dihalne cevi od nosne votline do grla in požiralnika|: vò'l'i:čkè se je s'ta:vèlò 'ja:bòkò va ž'rè:lè **2.** odprtina v zemlji, iz katere voda izvira ali skozi katero odteka v zemljo

Žrelo ▶ *žrè:lò -a s ⟨ ⟩ *Žrelo* [ledinsko ime]: na *ž'rè:lè iz'vè:ra 'vo:da

žreti ▶ ž'rèt: ž'ren dov. ⟨ ⟩ za živali *žreti*, *jesti*: 'ma:čka ž're t'ra'vò, da se iz'lè:čè ▪ p'ra:scè 'ne:čejò ž'rèt: ▪ stè'ni:ce smr'di:jò i ž'rejò člò'vè:ka z ugrizi in sesa-njem krvi mu povzročajo bolečino ■ gl. žerati

[žrnada] ▶ žrnáda -e ž ⟨ ⟩ *dnina* [delo najetega delavca na kmetiji]: grem na žrnádo]

žuca gl. žolca

žuč gl. žolč

[žuga¹] ▶ žüga -e ž ⟨ ⟩ *orehovo, lešnikovo jedrce*]

[žuga²] ▶ žüga -e ž ⟨ ⟩ *gos, goska* [gosja samica]

[žuga] ▶ žüga medm. ⟨ ⟩ klic gosem *pridi(te) sem*: žüga, žüga, žüga!]

[žugan] ▶ žügan -m ⟨ ⟩ *gosak* [gosji samec]

[žugica] ▶ žügica -e ž ⟨ ⟩ *goskica* [manjšalnica od žuga²]

[žugniti] ▶ žugniti -en dov. ⟨ ⟩ *oglasiti se, spregovoriti*: da mi ne žugneš ni besede! nočem, ne dovolim, da govoriš]

žuhak gl. žolhek

žuhar gl. žohar

žukno ▶ 'žu:knò -a s ⟨ ⟩ [*žekno] [odprtina pred kurščem kmečke pečì]: v 'žu:knè se šè'ši:jò t'reskè • ekspr. 'ta: 'ma sakra'bol'skò 'žu:knò je nenasiten v jedi, pijači

žukva ▶ 'žu:kva -e ž ⟨ ⟩ *vrbi podobno drevo z rumenim lubjem in dolgimi, šibastimi vejami*: 'žu:kvò je pò'sa:dò ☑ *Po Jožetu Gregoriču naj bi bila to iva* (*Salix caprea*) (*ur.*). ■ ☑ *Enoletne žukvine poganjke so uporabljali za obežanje mesa pri sušenju* (*Matija Žagar, Kostel in Kostelci* (2013), str. 74) (*ur.*).

žuliti ▶ 'žü:l'it 'žü:l'èn nedov. ⟨ ⟩ *žuliti* [delati, povzročati žulj, žulje]: res'prtaᵛ se je, 'zakaj sò ga ò'prte 'žü:l'èle

žulj ▶ 'žü:l' -a m ⟨ ⟩ *žulj* [mehur, ki nastane na koži

zaradi pritiskanja, drgnjenja, zlasti na rokah, no-gah]: 'žü:l' mè je prepè'sti:la ▪ p'redren 'žü:l'

žuna gl. žolna

žunta ipd. gl. žonta ipd.

[žungati] ▶ žungati -an nedov. ⟨ ⟩ *mesti, pinjiti mleko*]

župa ▶ 'žü:pa -e ž ⟨ ⟩ [*župa], *juha*: 'so:l't 'žü:pò ▪ d'va: 'ta:l'arja 'žü:pe je 'po:jò ▪ gò'vè:ja, mes'no:va 'žü:pa ▪ 'kòmpè:r na 'žü:pò *krompirjeva juha*

[županec] ▶ Žžpanec žžpánca m ⟨ ⟩ *usnjena krpa na čevlju*]

župljan ipd. gl. faran ipd.

župnija gl. fara

župnijski gl. faren

župnik gl. fajmešter, plovčan

župnišče gl. farovž

župniščen gl. farovški

župniški gl. farovški

žut ipd. gl. žolt ipd.

[žužek] ▶ žužek -a m ⟨ ⟩ *hrošč* [žuželka] • črn ko žužek zelo temne barve]

žuželka gl. žužka

[žuška] ▶ žuška -e ž ⟨ ⟩ **1.** žuželka **2.** majhna krava, ki slabo raste]

[žužkniti] ▶ žuškniti -en dov. ⟨ ⟩ *plosko pasti, telebniti*]

žvečiti ▶ d'vè:čèt -èn nedov. ⟨ ⟩ **1.** žvečiti [drobiti z zobmi in mešati s slino]: 'du:gò d'vè:čèt **2.** ekspr. na dolgo negativno govoriti o čem

[žvek] ▶ žvèk -a m ⟨ ⟩ *kar je premalo pečeno, kuhano, premalo odcejeno*: do bo jel ta žvèk? ▪ zemlja po dežju je žvekasta in mokra ko žvèk]

[žvekast] ▶ žvèkast prid. ⟨ ⟩ **1.** premalo pečèn: žvekast kruh **2.** premalo kuhan, premalo odcejen: žvekasti žganci **3.** vlažen, moker: žvekasta krma ▪ zemlja po dežju je žvekasta in mokra ko žvèk]

[žvenkelj] ▶ žvènkəlj -klja m ⟨ ⟩ *kembelj* (pri zvonu)]

žvižganje gl. zvizdanje

žvižgati gl. fučkati, trljunkati, zvizdati

Jože Gregorič

Kostelski slovar

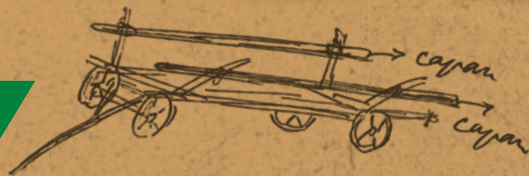
Kostelski slovar je večino svojega odraslega življenja sestavljal Jože Gregorič (1908–1989), Kostelec, rojen v Delaču, po poklicu duhovnik in po izobrazbi tudi slavist. V njem je zbral občno besedje in frazeologijo iz Delača in okolice ter mnoga lastna imena iz Kostela in bližnje okolice na skrajnem slovenskem jugu. Vse to je v slovarju opremljeno s slovenskimi knjižnimi ustreznici ter razloženo in urejeno tako, da omogoča dostop do Gregoričevega narečnega sveta Kostelcem in vsem drugim. Pri nekaterih geslih so ponatisnjene tudi avtorjeve upodobitve posameznih predmetov.

K

- Kostel** ▶ "ko:steu̯ "kòs'te:la m (̯) Kostel
1. |ime naselja| 2. |pokrajina na levem bregu Kolpe| prim. Kostelec, Kostelka, kostelski
- Kostelec** ▶ "kòs'te:u̯c -a m (̯) Kostelec |prebivalec naselja ali pokrajine Kostel| prim. Kostel
- Kostelka** ▶ "kòs'te:u̯ka -e ž (̯) Kostelka |prebivalka naselja ali pokrajine Kostel| prim. Kostel
- kostelski** ▶ kòs'te:u̯skè -a -o prid. (̯) kostelski |ki se nanaša na naselje ali pokrajino Kostel| prim. Kostel

*Kostel ko:steu̯ kòs'te:la
ime naselja in pokrajine na
levem bregu Kolpe
Kostelec kòs'te:u̯c -a prebivalec
Kostela
Kostelka kòs'te:u̯ka -e prebivalka Kostela
kostelski kòs'te:u̯skè -a -o ki se
nanaša na Kostel*

39 €

9 789612 544805 >

